SUESSA SUPER LIB. DE ANIMA. AUGUSTINI NIPHI MEDICES PHILOSOPHI...

Agostino Nifo, Aristoteles

Digitized by Google

¶ Auguſtini Niphi Medices Philoſophi Sueſſani Cōmētarioꝝ ac Collectaneoꝝ de anima: ad Illuſtm̄ ac Reuerēdiſſimum Iulium Medices Cardinalium Maximum. Prȩfatio.

ACydamas Iuli Medices Carlim̄ Maxime Memorię prodidit/ Sapientes prioribus Sȩculis, quos poſteri Phos appellarūt/ Tanto in honore habitos/ vt Priſci illi viri tanq̄ heroas fuerint venerati. Hinc lacedemonij Chilonem inter ſeniores numerauere. Mitylenȩi Sapho/ ꝛ ſi mulier fuerit. Itali oēs Pythagoram honorarūt. Lampſaceni Anaxagoram etiam peregrinum ſepulturȩ honore donauerūt. Athenienſes plures annos Solonē in oībus honoribus honeſtauere/ eiuſq̄ leges, veluti Apollinis reſpōſa obſeruauere. Tarētini Archytam/ coruq̄ rei.p. Moderatorem Maximi ſemꝑ fecerūt. Eubȩe populi Ariſtotelem quāti duxerint faciēdum/ tacere ſatius puto: cum Magni Alexandri teſtimonio ſatis ſuperq̄ eius dignitas apud oēs increbuerit: nec ſolum hos ipſos phię candidatos antiqtas venerata eſt/ ſed oēs quoq̄ cuiuſuis artis celebres profeſſores/ Medicos ſiqdem inter deos collocauit/ Hippocrati ad curādum Artaxerſis exercitum accerſito/ Tātum Auri dari rex iuſſerat/ quātum cuperet. Galeno cum Antonino vna redeunti Romam/ Tātus eoꝝ qui viri noīe illuc ꝯfluxerant/ factus eſt ꝯcurſus/ vt niſi ab amicis manibus fuiſſet ſublatus/ quo ſpectatoꝝ ſitis extingueret̄/ ilico ȩ vita deceſiſſet. Quid Poetas recēſeam/ nōne Homero/ Ptolemȩus Philopator tēplum dedicauit: cuius imaginem Galate pictor fecit mingētem/ iuxtaq̄ alios Poetas/ eius urinam colligētes. Archilochum etſi maledicum Parij honorauerūt. Parthenopei quoq̄ Lucilliū Sueſſanum publico funere extulerūt. Nōne Romanus populus auditis Virgilij carminibus (quȩ in Theatro recitabantur) veluti Auguſto aſſurrexit: Miſſos facio aliarum artium authores. Taceo ſtatuarios pictoreſq̄, quos ȩtas oīs, duceſq̄ ipſi admirabant̄/ Apelles a Magno Alexādro, ꝛ pictȩ puellȩ ꝓcium/ ꝛ puellam ipſam/ quam vnice Alex. ipſe deperibat/ dono accepit. Honos alebat artes, cūctiq̄ incēdebant̄ ad ſtudia/ glīa. Noſtris heu tēporibus/ Phos/ ſiqui ſunt/ impios/ exleges/ ꝓditores/ maledicos/ ꝯuitiatores/ humanarūq; actionum expertes/ ꝛ publice ꝛ priuatim clamitant: eūq; de phīs benemereri putāt/ qui maledictis laceret/ ꝯuitijs inſectet̄. Hinc fit, ut tam diuinū munus/ quo (haud ſcio) an ꝓclarius natura tribuerit mortalibus/ iaceat, ſordeatq; / qđ apud quoſq; improbat̄/ ꝛ ſiqui huius ꝓfeſſores/ candidatoſq; diſcēdi ſtudio ſequant̄/ ad impietatem hauriēdam eos ꝯcurrere vociferant̄. Immo qđ lōge eſt deterius/ diſcipuli ipſi/ qui multos annos Phm̄ audierūt/ cum tādem ꝓfecerint/ id maximum ſe ꝓceptori munus ꝑſoluere exiſtimant/ ſi maledictis eum laceſſarint/ ſi impietatis accerſerint/ ſi aduerſus illum ingratiſſimos in omni vitȩ genere ſeſe geſſerint. Quis igit̄ philoſophabit̄/ vt conuitia ꝯſequat̄/ vt ab Alūnis dilaceret̄/ vt impietatis accerſat̄. Profecto iampridem diuina ipſa phia/ cȩterȩq; bonȩ artes cōclamatȩ iacerēt/ niſi clariſſima Medices familia e tenebris reuocatas in lucem ȩdidiſſet/ ꝛ ne lōgius perquiramus/ exempla/ ataui atq; proaui tui hāc ipſam ſemꝑ hoſpitio excȩpere/ vel a cūctis eiectam. Ex domo inq̄ tua veluti ex Mineruȩ ſacrarijs reuiuiſcentes Phi/ egreſſi ſunt/ Leonardus Aretinus, Karolus Aretinus/ Pogius/ Bartholomeus Schala/ Chriſtophorus Lādinus/ Gētilis Aretinus Antiſtes/ Picus Mirādula/ Marſylius Ficinus/ Argyropylus Byȩantius/ Donatus acciaiolus, his accedūt ꝛ ſuis ſtudijs clariſſimi/ Ioānes laſcares/ Demetrij Cachondiles/ Marulli. Quid dixerim, ſi vniuerſo grȩce/ latineq; facūdię in omni diſciplinaꝝ genere toto orbe congſitos libros referre vellem/ quos inclyta domus tua nec laboribus/ nec ſumptibus parcens numerum maximū collegit. Quid gymnaſia toto orbe celeberrima inſtituta erectaq; in medium afferam, vbi ſi ꝓfeſſores/ ſi ſtipēdia diligentius ꝯtēplemur/ antiqtatem ipſam nō ȩquauit ſolum ſed lōge quoq; anteceſſit. Prȩſenti ṽo tēpore nūc Leo. X. Pontifex Maximus nunq̄ ſatis laudatus ad quem tanq̄ ad viuarium omnigenaꝝ ſciētiaꝝ peritiſſimi viri cōfluūt/ bonas artes oēs amplexat̄ fouetq;. Quid de te dixero Carlim̄ indulgētiſſime/ de quo (adſit honor vero) Si pro tuis meritis in pn̄tia mihi dicēdum ꝓpoſuiſſem/ vereor ne illud in me dici poſſet/ qđ a Pho eſt oīno alienum, Melleo (ut Diogenes dicere ſolebat) laqueo in te laudādo vterer. Lōgum eſſet ꝓfecto domeſticos tuos in omni lr̄arum genere clariſſimos recēſere Frāciſcum diacelū/ Ioānem curſium/ quoꝝ altero cum eloquentia ſimul ꝯiūctam ſapiētiam ꝑſpicis. Altero aūt ꝛ attici Romaniq; leporis fruct⁹ decerpis ſuauiſſimos/ neq; phię expte, Pallanta oricellariū virum diſcretiſſimū a patreq; nō degenerem. Pretereo cōplures alios, quos omneis ꝛ foues/ ꝛ fortunis auctas: ꝛ laudatores maximos tuaꝝ virtutum indies efficis. Ipſe ṽo tuaꝝ rerum ſapiēter geſtaꝝ ſplēdore cōmonefactus/ nō potui ꝛ ȩtati huic noſtrȩ nō gratulari/ ꝛ honoꝝ oīum fautori aliqd ex noſtra officina dono dare/ ad qđ me ſubuerētem potiſſimum impulit Laurētius Bartholinus iuuenis ſane meo iudicio lr̄atiſſimus/ ac tuaꝝ laudum indefeſſus prȩco. Videbam eqdem quātum facinus facerem, ſi rurſus (ut aiūt) eodem Cȩno hererem. Nam Collectanea in libris de aīa/ quȩ mihi pęne puero e manibus exciderāt/ furto mihi ſublata fuere/ typiſq; (Me inſcio) excuſſa/ atq; qui hāc mihi notam inuſſerūt/ quo res foret veriſi̅ilior, Meo noīe inſcripta ediderūt: mouerūt q̄ꝑplurimis ſtomachum ac maledicēdi anſam prȩbuerūt/ neq; eo iſicias/ plurima potuiſſe reꝑhendi/ vt qui ꝛ ꝓpere illa collegiſſem/ neq; adhuc ſupremam impoſuiſſem manum/ cum rurſus ſub incude opus/ qđ ꝛ Authorem ſuum recognoſcit/ maiori cura/ diligentiaq; (ut par eſt) huic ȩtati expoſitum emergit/ tuoq; nomini dedicatur/ cui ꝛ maiora indies molimur/ ſi hȩc ſenſerimus placere/ Tu ṽo religionis lumen hȩc munuſcula/ qualiacūq; ſint libēs volēſq; pro animi noſtri magnitudine/ nō autem pro doni ȩſtimatione perpendere digneris. Vale.

Digitized by Google

¶ Index earum qōnum, quę in hoc ope a pclariſſimo pħo Auguſtino nipho Sueſſano examinantur.

¶ Primi libri queſtiones.

Cur plurimis iam ſeculis, apud oēs fere gētes ſit obſeruatū, vt in ſcholis philoſophoꝝ libri Ariſto. legerentur. In prefatione.
De ſcię diuiſione in gnāli. Eadē pfatione.
An ſciētia de anima phyſica ſit, vel mathematica, vel media. Eadē pfatione. ⁊ in cōmētario tex. cō. 15.
Quota pars ſit ſcia de aia, iter ptes nālis phię. Eadē pfa^{ne}.
Utrum ſcientia de anima ſit alijs nobilior, diuina excepta. Coll. ⁊ cōmētario tex. cōmēti pmi.
Utruꝫ ſcia de aia alias excedat, nobilitate ſubti. Ibidem.
Cur in ſcientia demōſtratiua pponat Ariſt. rhetoricum prohemium. in cōmentario. Ibidem.
De qua aia locutus ſit Ari. in hoc li°. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 2.
Quō ſciētia de aia ad 4^{tates} oium reruꝫ pferat. Ibidem.
Quomodo aia ſit alijs rebus nālibus nobilior. Ibidem.
Utrum Ariſto. proponat querere animę definitionē in cōi, vel animę humanę. Cōmētario tex. cō. 3.
Utrum ptes definitionis ſint reales. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 5.
Quid ibi per ea, quę ſunt in potētia Ariſto. intelligat, ⁊ quid per actum. Cōmentario tex. cō. 6.
Digreſſio Themiſtij de vlibus. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 8.
Quęnam fuerit Platonis opinio de ideis. Ibidem.
De cauſis qōnuꝫ in textu ibi poſitaꝝ. Cōmētario tex. cō. 10.
Digreſſio de regreſſu in demrationib°. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 11.
Quō ppa accñtia pferāt ad qđ quid eſt. Ibidē in cōmētario.
Utrum medium in demōſtratione ſit, qđ quid eſt paſſionis, vel ſubiecti. Ibidem.
Quō aia a corpe abſtracta intelligit. Cōmētario tex. cō. 13.
Cur aia corpi ꝯcreta intelligit, itellectione ꝯcreta phātaſmatib°. abſtracta ꝟo intelle^{ne} abſtracta a phātaſmatib°. Ibidē.
Quid magis conueniat Ariſto. dictis de intellectione animę poſt mortem. Ibidem.
Utrum ex oppoſito antecedētis liceat inferre oppoſituꝫ cōſequentis. Coll. ⁊ cōmentario ibidem.
Utrum corpus ſit ita inſtrumētū affectionum, ſicut actuum ſenſibiliuꝫ. Coll. ⁊ cōmentario tex. cō. 14.
An facultates ſequantur cōplexiones. Ibidem.
Quid itelligat per paſſiones eē cum corpe. Ibidē in cō^{rio}.
Nunqđ hic liber pſcrutet de anima celi. Coll. tex. cō. 15.
Quō cum intellectus impartibilis ſit ſm Ariſto. pōt tamen partibilia intelligere. Cōmentario tex. cō. 48.
An intelligētia moueat motu ſui celi. Cōmētario tex. cō. 61.
Digreſſio Themiſtij ꝯtra Ariſt. Cōmētario tex. cō. 65.

¶ Secūdi libri queſtiones.

Propter quid ponitur diuiſio actus in primuꝫ et 2^{m}, nunquid oibus animabus ſit vniuerſalis. Coll. ⁊ cōmentario tex. cō. 2.
Utrū res a mā, tñ vt fierēt habeāt ſic Them. dicit. Ibideꝫ.
Quę requirunt ad ſubm accñtis. Cōmentario tex. cō. 4.
An in ſomno oēs operationes vacent. Coll. tex. cō. 5.
Utrum aia ſit actus primus. Ibidem in cōmentario.
Utrū aia ſit act° pmus pmitate gnōnis. Cōmētario tex. cō. 6.
Utrū aliqua pticula ſupfluat in definitione aię. Ibidem.
Utruꝫ pter vnitatē formę, alia poſſit aſſignari cauſa qua cōpoſitum ſit vnum. Coll. ⁊ cōmentario tex. cō. 7.
Utrum quia compoſitum eſt ens, ⁊ vnum propter formam ipſa forma ſit ens, ⁊ vnum. Ibidem.
Utrum aia ſit actus corpis organici, qꝛ eſt perfectior lapide, vel qꝛ eſt imperfectior anima celeſti. Ibidem.
Utruꝫ quodlibet nomen rei artificialis primo ſignificet formam ſecūdario cōpoſitum. Coll. tex. cō. 8.
An ſecuris qñ pdit formam perdat nomen. Ibidem.
In quo differt denolatiuū nomē ab artificiali. Ibidem.
An aia ſit pars viuētis corporis. Ibidem in cōmentario.
An aia intellectiua ſit forma perficiens. Ibidem.
Quomodo intelligētia ſit celi intellectiua. Ibidem.
Quid ſit po^{a} p^{a}, ⁊ qđ 2^{a}, ⁊ in quo differāt. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 10.
Utruꝫ po^{a} viuēs oēm actū 2^{m} abijciat. Ibidē in cōmētario.
Utrū nutritio ſit mot° nālis aut aię. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 14.
An in parte animalis inſecti: cum deciditur remaneat anima eiuſdem ſpeciei. Coll. ⁊ cōmentario tex. cō. 20.
Utrum ois aia ſit diuiſibilis. Ibidem in cōmentario.
Utrū aia tota ſit in toto ⁊ tota in qualibet parte. Ibidem.
Propter qđ aia rōnalis vr̄ alteꝝ gen° aię. Coll. ⁊ cō^{rio} t. c. 21.
Quomodo ſeparat ppetuum a corruptibili. Ibidem.
Utrum aia ſit ſuę potentię. Coll. ⁊ cōmētario tex. cō. 22.
Utrum in nāli actione mā coagat. Coll. tex. cō. 24.
Quare tres tm̄ animę ſunt, quinqꝫ potentię, quatuor ꝟo gradus. Coll. ⁊ cōmentario tex. cō. 27.
An fructicibus ⁊ plantis inſit tm̄ vegetatiuus gradus. an cuꝫ hoc etiam ſenſitiuus. Ibidem.
Propter qđ ſubm demrari nō pōt, ⁊ pncipia ſic. Ibideꝫ.
Propter qđ partes ſubtiuę nō pñt demōſtrari. Ibidem.
An plātis inſit appetitiuus gradus. Coll. ⁊ cō^{rio} tex. cō. 28.
Utrū potētię aię ab eius eēntia fluāt. Cōmētario tex. cō. 29.
In quo genere cauſę potētię ab aia fluant. Ibidem.
Utruꝫ in vno aiato vnica ſit tm̄ aia. Cōmētario tex. cō. 32.
Quot ſint po^{e} aię nutritiuę. Coll. ⁊ cōmētario tex. cō. 34.
Qualis ſit ordo inter potētias aię nutritiuę. Ibidem.
Utrū vnūqđqꝫ appetat pmanere ſm indiuiduum. Ibidem.
Propter qđ vnumqđqꝫ appetit vicinari deo. Ibidem.
Quid per diuinā ſollicitudinē intelligāt pipatetici. Ibideꝫ.
Utrum aia ſit cauſa effectrix motuum omniū qui in viuente corpore ſunt. Coll. ⁊ cōmentario tex. cō. 37.
Utrū aia intellectiua ſit cauſa illis tribus modis. ſ. vnde motus, id cuius grā, ⁊ cauſa vt ſubſtātia. Ibidem.
Utrum omnia naturalia corpora ſint propter animaꝫ, vt illius inſtrumenta. Ibidem.
Utrū alimētum ſit obm oium ꝟtutuꝫ aię vegetatiuę. ſ. gñatiuę, nutritiuę, augmētatiuę. Cōmentario tex. cō. 42.
Utrū in nutritione ſit actio, ⁊ reactio. Coll. cō^{rio} tex. cō. 45.
Quō alimētum ſit ſile, ⁊ quō ꝯtrium. Ibidē in cōmētario.
Utrum idē poſſit ſeipm gñare. Cōmētario tex. cō. 47.
Utruꝫ po^{a} vegetatiua ſit pn^{m} gnōnis. Cōmētario tex. cō. 49.
Utrum detur ſenſus agens. Coll. tex. cō. 60.
An cogitatiua cōprehēdat formas indiuiduas decem predicamentorum. Coll. tex. cō. 63.
An ſenſibilia cōia ſint per ſe ſenſibilia. Coll. tex. cō. 65.
An lumen ſit corpus vel actus corpis. Coll. tex. cō. 70.
An lumē in medio multiplicet in tpe vel ſubito. Ibidem.
An in medio ſit realiter vel intētionaliter. Ibidem.
An lumen alicui cōtrarietur. Ibidem.
An vnius ſit rationis in oibus diaphanis. Ibidem.
Quomodo differant luminare, lux, lumen, radius, radioſitas, ſplendor, luminoſitas. Ibidem.
An color in medio habeat eē extneū: vel nāle. Coll. tex. cō. 76
An ſonus ois illis tribus egeat. Coll. tex. cō. 78.
An ſonus in iſtāti fiat in ſphera ſonora, vel poti° in tpe. Ibiđ.
Quid ſit ſubiectuꝫ ſoni, quid medium, quę ſint cauſę, ⁊ quod ſit organum. Coll. tex. cō. 85.
Utrū voces ſint grā ſignādi ꝯceptus. Coll. tex. cō. 91.
Utrū ꝯceptus ſignādi per voces ſint in vocibus. Ibidem.
Utrū qui tactu pualent ingenio polleant. Coll. tex. cō. 94.
An odor vſqꝫ in organum realr multiplicet. Coll. tex. cō. 97.
Quomodo guſtus differat a tactu. Coll. tex. cō. 101.
Utrū humidū pcipiat a guſtu ⁊ tactu. Coll. tex. cō. 103.
Utrum tactus ſit plures. Coll. tex. cō. 108. ⁊. 112.

Augus: Niphi Comentarii in Libros de Anima. 107

Utrum graue a tactu mediãte motu percipiatur. Ibidem.
Utrũ oibus õxijs tactus rñdeat vnũ genus cõmune. Ibidẽ.
Utrum duo corpora dura poſſint ſe tãgere in aqua vel aere. Collectanea textus cõmenti.113.
Quod ſit organum tactus. Coll'.tex.cõ.116.
De eiuſdem vnitate. Ibidem.
An pprĩu ſit ſenſib⁹ recipe formas ſine mã. Coll'.tex.cõ.121.
An duiſi ſenſus vel po^r vni⁹ poſſint eẽ obti. Coll'.tex.cõ.136.
An ſenſus exteriores ſentiãt ſe ſentire. Coll'.tex.cõ.140.
An ſenſus communis neceſſario ponatur: ſcilicet alter a ſenſibus externis. Coll'.tex.cõ.149.
De vnitate ſenſus cõmunis. Coll'.tex.cõ.149.
De opere ſenſus cõmunis. Ibidem.
De loco organoq; ſenſus cõmunis. Ibidem.
An in noſtra facultate ſit credere aliquam propoſitionẽ eſſe veram. Coll'.tex.cõmenti.153.

Tertij libri queſtiones.

Que ſit huius tertij libri intentio. Collectanea et cõmentario tex.cõmenti pmi.
An rationale ſit hominis differentia. Ibidem.
An intellectus ſit pars anime. Ibidem.
An nãli rõne pbari poſſit ipm intelligẽ eẽ pati, ⁊ intellectuꝫ eſſe vtutem paſſiuam. Coll'. ⁊ cõ^rio tex.cõ.2. ⁊ tex.cõ.4.
An potentia intellect⁹ ad intelligibilia ſit ſubſtantia rationalis anime. Coll'.tex.cõmenti.4.
Utrum omne recipiẽs ſit denudatum a natura recepti. Ibidem ⁊ in cõmentario.
Utruꝫ ex impmixtione cum intelligibilibus ſequat̃ impermixtio cum materia. Ibidem in cõmentario.
Utrũ intell's poſſibilis ſit forma alicuius ſbti. Coll'.tex.cõ.5.
Que fuerit opinio Themiſtij de itellectu. Ibidem, ⁊ in cõ^rio.
Utrum ex intellectu ⁊ intelligibili fiat magis vnũ q̃ ex materia ⁊ forma. Ibidem.
Utruꝫ itell's ſpeculatiuus ſit eternus. Ibidẽ, ⁊ in cõmẽtario.
Utrum compoſitio ex intellectu agente, ⁊ intellectu poſſibili ſit ex rebus diuerſis ſm eſſe, et qualis ſit illa compoſitio in abſtractis. Ibidem.
Qũo deus, ⁊ qũo alie intelligẽtie intelligãt. Ibidem.
An materia cognoſcat. Ibidem ⁊ cõmentario.
Que fuerit opinio Alex^i de itellectu. Ibidẽ in cõmẽtario.
Que fuerit opinio Plotini. Ibidem in cõmentario.
Quomodo intellectio noua ſit, exiſtentibus agente ⁊ poſſibili eternis. Ibidem in cõmentario.
Cur ex intellectu ⁊ intelligibili non ſit tertium, nec ex intelligentia ⁊ orbe. Ibidem in cõmentario.
Qualis ſit cõpoſitio in intelligẽtijs. Ibidem in cõmentario.
Utrũ intell's ſit forma ſubalis humani corpis. Ibidẽ in cõ^rio.
Utruꝫ intellectus ſit vnus numero in omnibus hominibus. Ibidem in cõmentario.
De origine anime intellectiue tam ex parte agentis q̃ patiẽtis. Ibidem in cõmentario.
De ſtatu anime poſt mortem. Ibidem in cõmentario.
Utrũ intellect⁹ cõponat ⁊ diuidat. Ibideꝫ in cõmentario.
Utrum intell's eodẽ actu itelligat ſe quo alia. Coll'.tex.cõ.8.
Utrum intellectus ſemper intelligat ſe. Ibideꝫ.
Utrum intellectus intelligat intellectione rerum vel intellectione ſpecierum rerum. Ibidem in cõmentario.
Utrũ intellectus intelligẽdo vnum intelligibile poſſit ſeipm perfecte intelligere. Ibidem in cõmentario.
Utrum ſubſtãtie ſeparate componantur ex quidditate, ⁊ indiuiduo. Coll'.tex.cõmenti.9.
Utrum intellectus intelligat ſingulare. Ibidem.
Cur cognitio qua intelligimus primã formam, poſtq̃ quidditatem illius, vſq; in ſimpliceꝫ aſcendens dicatur ſphERalis. Coll'.tex.cõmenti.10.
Qũo intelligẽtia inferior ſupiorem itelligat. Coll'.tex.cõ.14.
Utrũ intellectus poſſit ſe per eẽntiã intelligẽ. Coll'.tex.cõ.16.
Quomodo in ſubſtantijs ſeparatis idem ſit ſcientia, ſciens, ⁊ ſcitum. Ibidem.
Utrum intellectus agens ſit neẽius. Cõmẽtario tex.cõ.18.
Cur intell's mãlis intelligit puationem. Coll'.tex.cõ.25.
Utruꝫ intellectus agẽs poſſit intelligẽ puationẽ. Ibidem.
Utrũ deus cognoſcat priuationes. Ibidẽ in cõmentario.
Utrum intellectus, qui verſatur circa ſimplicia, non poſſit ⁊ eſſe niſi verus. Cõmentario tex.cõmenti.26.
Utrum deus cõplexa intelligat. Cõmentario tex.cõ.27.
Quid ſint itellecta reſpectu intell's potẽtie. Coll'.tex.cõ.28.
Utrum ſenſatio ſit motus. Ibidem in cõmentario.
Quid ſit ſyllogiſmus practicus. Cõmentario tex.cõ.34.
Utrum ſi intellectus fuerit habituatus egeat itellectu agente. Coll'.tex.cõmenti.36.
Utrũ eternũ poſſit vniri mortali. Ibidẽ, ⁊ in cõmentario.
De modo aſcendẽdi ad beatitudinẽ. Ibidẽ, ⁊ in cõmentario.
Utrũ ſemp in rerũ nã ſit aliqs hõ felix. Ibidẽ in cõmẽtario.
Quot modis abſtrahere dicimur. Cõmẽtario tex.cõ.39.
Utrũ intell's agẽs aliqd agat in phãtaſmatibus. Ibidem.
An intellectus humanus corpori vnitus ſine phantaſmate poſſit intelligere. Ibidem.
Quot ſint anime potentie. Cõmentario tex.cõ.41.
Utrum ſolus homo cognoſcat tẽpus. Cõmẽtario tex.cõ.53.
Cur nõ ſit duplex voluntas. ſ. altera iraſcibilis, altera ɔcupiſcibilis ſicut duplex eſt appetit⁹ ſenſitiuus. Cõ^rio tex.cõ.56.
Cur ſunt nõnulli hoies qui vt ſemp agũt per rõnalẽ appetitũ: aliqua ꝟo ſunt, qui q̃ſi ſemp per ſenſualẽ, alij ꝟo iterdũ per ſenſualẽ, interdũ per rõnalem. Cõmẽtario tex.cõ.57.
Utrũ intell's ⁊ appetit⁹ realr differãt. Cõmẽtario tex.cõ.58.
Utrum inter virtutes anime intellectus ⁊ appetitus ſint per ſe cauſe motus animalis. Ibidem.
Utrũ intell's ⁊ volũtas per aliquã cõeꝫ ſpẽꝫ moueãt. Ibidẽ.
Utrum volũtas ſit libera per eſſentiam. Ibidem.
Utrum volũtas creata poſſit libere velle ⁊ libere non velle libertate cõtradictionis. Ibidem.
Utruꝫ ſit poſſibilis ſtatus in viuẽtib⁹. Cõmẽtario tex.cõ.59.
Utrum anima celi ſit intellectus celum perficiens et ipſum informans. Cõmentario tex.cõ.60.
Digreſſio Philoponi vtrum celeſtia habeant ſenſus. Commentario tex.cõmenti.61.

Finis Tabule.

¶ Auguſtini Niphi Phi Sueſſani in libris de Aia Colle/
ctanea/atq; Cõmentaria. Prefatio.

Introductio ad diſputationẽ.

OMiſſis ven/
toſis exordijs, frica/
tiſq; vbis/quę in lib^orũ
iterptãdorũ pncipijs
fieri ſolẽt, Id pmo in
nroꝝ Cõmen^riorũ pn^o
diſputãdũ eẽ arbitra
tus ſuz,cur apud oẽs
gẽtes,ꝛ qdez pluib^o ſe/
culis,obſuatũ eſt, vt
in ſcholis phoꝝ Ariſ.
libri legerẽtur. Qõ q̃
rõne fcm ſit,nec q̃ſitũ:nec addubitatũ ab aliq̃ pdeceſſore
faiſſe inueni vnq̃:nec q̃ſitũ iſtud ifructuoſuz eẽ vr̃,p qdẽ,
qꝛ iter ad ſcias eſt tũ piculoſuz,tũ difficile,qõ nõ facile aſ/
ſeq poterim^o,niſi optimo duce aſſumpto,q nob iter facile
pbeat.Scdo qa, vt Ari.ingt,3° Rheto^ces,q de electõe pnci
pis diſſerit,nõ parũ fruct^o in vita afferre vr̃.Cũ.n.ducẽ aſ/
ſumpſerim^o:q ꝛ vitã/ꝛ docẽdi pitiã pcalleat,facile,q ipm
imitari enitunt̃,ꝛ doctrinã,ꝛ clariſſimas vtutes pcallebit.
Qui.n.epicurum imitabit̃,ꝛ doctrinã epicureã amabit,ꝛ
vitaz epicuream peliget,vt Sardanapalus. Qui ſtoicos,
diſputabit ꝛ viuet ſtoice,vt Sen̄.Silr mõ ꝛ in ceteris erit
videre. ¶ Ur aũt q̃ſitũ iſtud ambiguũ nõ paꝝ:ſiqdẽ iter
phos,phicq; ſcriptores fuerũt:q i dialecticis,atq; cauillã/
di diſciplis plimũ valnẽ,vt Prothagoras,ꝛ Chryſippus,
Chryſippus qdez adeo diale^cos pcalluit,vt ſi oẽs dij,oẽſq;
deę dialectico ſmone locuti eẽnt,Chryſippeo ſmone locu
ti eẽnt. Prothagoras ãt ſuis cauillamẽt deos reuocauit in
du^m. Fuit ꝛ iter dialec^cos Parmenides:cui^o cauillus apud
oẽs ſp indiſſolubilis hẽbat̃. Fuit ẽt,ꝛ Zeno Eleates,q ꝛ lo
gicis ꝛ diſciplis(quę hodie in ore hoiuz calculatoriç vocã
tur)nimiũ pſtitit. Hic enim cũ ſuo Achille,oẽs exupauit.
Fuere ꝛ alij plimi,q̃s recẽſere nõ eſt neceſſe,ſ3 illud vnũ
accipiam^o nõ videri Ari.in dialecticis ſup oẽs. Nec in rhe
toricis ẽt vr̃ alios exupare. Lygurgus.n.(vt Ualeri^o li^o 5°
narrat)adeo in his excelluit,vt eo maiorẽ,aut vtiliorẽ vi/
rum lacedęmon genuerit neminẽ,vtpote cui Apollo Py/
thius oraculũ petẽti rñdiſſe fert̃,neſcire ſe vtrũ illũ hoiez
an deoꝝ nũo aggregaret̃. ¶ P. Nõ exceſſit ſolonẽ. Solõ
ei3(vt idẽ Ualeri^o auctor eſt)tã pclaras,tãq; vtiles athe/
niẽſibus leges tulit:vt ſi his ppetuo vti voluiſſent,ſempi/
ternũ ipiũ habituri fuiſſent. Inſup nõ ſupauit Demoſthe/
nẽ,nã ille oẽs ſui tpis oratores ſine ꝯtrouſia exupauit. Ad
hec nec Socratẽ,nec Demadẽ,nec Anacharſim nec.M.
Tulliũ in rhetoricis viſus eſt exupare,fit igit̃(vt dubõne
dignũ ſit)cur apud oẽs gẽtes rhetorices libri ad Theode
cten legunt̃:q Ari.ſunt. ¶ P. Ceteros nõ exupauit in poe/
tica:nõ.n.Homeꝝ,aut Pyndaꝝ,aut Heſiodũ,aut Lynũ,
aut Orpheũ,aut de nr̃is Maronẽ exupauit. Nec Oratiũ
in odis,aut Catullũ in amatorijs excelluit.nõ q̃ hr̃ factuz
vr̃,vt Ari.libri,q̃s in poetica ꝯfecit,legerent̃:alioꝝ poeta/
rũ libris pt̃ermiſſis. ¶ Ad hec ceteros nõ exupauit in nãli
phia. In nãli.n.phia Anaxagoras celeberrim^o habit^o eſt,
vñ ꝛ p excell^es ab oib^o cognõmẽto phyſicus dicebat̃:vt ipſe/
met Ari.i li.auſcultatorijs teſtat̃. ¶ P. Empedocles agri/
gẽtinus maxim^o fuit,q epicurũ,ꝛ Lucretiũ ſectatores ha/
buit. ¶ P. Fuit iter nãles Democrit^o,qui teſte Ari^le li^o de
gña.p,oib^o alijs doctrina,ꝛ nãliũ rerũ expẽtia pfert̃.vñ ꝛ
Pẽtathlus^o dicebat̃.i.qnq; certaminũ,nã nãlia/moralia,
mathe^ca,libaliũ diſciplinaꝝ rõnes/artiũq; oẽm pitiã calle
bat. Hic cuz magnũ Diacoſmũ legiſſet,qngẽtis talẽtis ho/
noratus eſt,neq; eis ſolũ:verum ꝛ ęreis imaginib^o,vitęq;
funer^o publice ſepult^o eſt,cum vixiſſet vltra cẽtum annos.
Ariſtoxenus in nãlib^o cõmẽtarijs Platonez ait Democri/
ti cõmẽtaria,quęq; colligẽ potuit,voluiſſe cõburere,veꝝ
ab Amyda ꝛ Clynia Pythagoricis fuiſſe phibituz dicẽti/
bus eos libros apud pleroſq; ſuari. Alij dixerũt Platonẽ
Democriti libros cõbuſiſſe,qõ ex eo colligit̃,qꝛ cũ antiq̃s
ferme oẽs memorauerit ſapiẽtes:Plato Democriti nuſq̃
mẽtionẽ vllã fecit. ¶ P. Timon laudat libros Democri/
ti illos ceteris pferẽs,ꝛ auidiſſime legẽdos eſſe monet. In/
ſup nec ceteros exupauit in morali phia:nõ.n.exuperauit
Socratẽ qui ſine ꝯtrouerſia(teſte Platone)oẽs exupera
uit. ¶ P. Si oẽs i morali phia excelluiſſet,iuriſcõſultos,
legũlatoreſq; excelluiſſet:q moralẽ phiam in legib^o cõpli/
carũt:ꝛ ſic nõ iuriſcõſultoꝝ libri,ſed Ariſ.legerent̃. Cuius
ꝯtrium videmus,qꝛ oẽs fere gẽtes pro diſciplina moraliũ
vtutũ vtunt̃ legib^o:quę a iuriſcõſultis,atq; legũlatoribus
ſunt iſtitutę,ꝛ qdẽ pro pncipũ volũtate. ¶ P. Nõ oẽs ex/
celluit in mathe^cis,nam l3 Ariſt.in mathe^cis aſtronomicis,
pſpectiuis muſicis multa volumina abſoluerit,vt Auctor
eſt Laertius,eius libri nõ legunt̃:ſ3 Euclidis,Ptolemęi,
ceterorũq; id genus. ¶ P. Nec oẽs exupauit in meta^cis,
iter nr̃os enim iuniores Antoni^o andreas Hybernus aſſerit
Ariſt.meta^cas ignoraſſe. ¶ P. Plato videt̃ ipm excellẽ in
vera theo^a. ¶ Ubi aiaduertẽdũ p̃ eſt,verã theo^as eẽ chri/
ſtianã xitatem,quę de deo habet̃:vt nũc ſupponimus. In
theologicis.n.nr̃is illõ cõplurib^o rõnib^o pbauimus. ¶ P.
Aiaduertẽdũ eſt etiã,an Ari.magis vitati chriãnę acceſſe/
rit,an Plato:nõ eẽ a nob nũc diſſerẽdũ.nã neq; Ari.neq;
Platonẽ exiſtimamus,aut volumus chrianuz fuiſſe. Alie/
nus vterq; a nr̃a fide tã Plato q̃ Ari.fuit,vt noie,ſic reli/
gione gẽtilis vterq;. ¶ P. Neq; chri dicta ad Platonis,
aut Ari.ſniam accõmodãda ſunt,ſ3 magis ꝯtra xba Pla/
tonis ꝛ Ari.ad verã chriſti ſniaz nõ vt chriãnã xitatẽ reci
piamus,ſed vt receptam itelligamus,ꝛ itellectã defenda/
mus. ¶ P. Nec Plato,nec Ari.quę orthodoxę fidei ſunt,
ad amuſſim tradiderũt,quẽadmodũ chriani ſentiũt,ve no
bis diuinit^o reuelata,ꝛ ſacris lr̃is tradita:ſed ſpẽm quãdaz
nr̃ę ſctiſſimę religionis eſt videre in Platone,atq; Ari.lu/
ce naturę illuſtratã,quaz eius creator ꝛ pnceps diuina filij
ſui doctrina poſtea plenius apuit,ac ſua bñficẽtia manife
ſtius reuelauit. ¶ Or q̃ in Platone chrianę xitatis ſilitu/
do magis cernat̃,Platonici multifariã explicare enitun/
tur:ꝛ p̃ qdẽ ſilitudine eoꝝ:quę ipſe ſuis in libris tradidit,
in Parmenide.n.de deo logt̃ q̃ ſimillima his,quę nos de
deo credimus. In phędro etiaz,phędone,philebo,tymęo,
ſophyſta,legib^o,re.p.eplis,oib^o deniq; locis,in qb^o de re/
bus diuinis mẽtionẽ fecit,ſilia ſemp de deo dicit his:quę
ſctiſſimi viri numine afflati tradiderunt. De trinitate xo
nec Plato:nec Ari.diuinã trinitatẽ,aut coluit,aut ſcripſit.
Uterq;.n.huius ſciſſimę xitatis exors fuit,ac nr̃ę pietatis
ignarus,verũ Plato multa de trinitate locut^o eſt,qui(etſi
lõge aliter q̃ nr̃a religio doceat:)multa tñ ſilia ipſe dicit,
quę illi ꝯuenire vident̃:vt in tymęo,in epla,quaz ad Dio/
nyſiuz ſcripſit 6° de re.p.li^o:libro de legib^o,quẽ Epimeni/
dez iſcripſit. In epla,quã ad Hermiã,ꝛ Eraſtũ,ꝛ Coriſcũ
ſcribit. P. De diuinis opib^o etiã q̃ſimillima tradidit his,
quę pietati nr̃ę ꝯueniũt:vt quę de creatione mũdi,origine
hoiuz,de dęmonibus,de puidẽtia de animi imortalitate,
de luminarib^o,de mũdi mutatione,de reſurrectiõe,de fu/
turo iudicio,de ſerpentis fraude,de muliere ex viro orta,
de p^s hoſtum vita de gẽtiliũ deoꝝ ꝯfẽſſione,deq; alijs plu/
rib^o,quę breuitatis cã omittimus. Hęc.n.nõ modo chria/
nę pietati ſimillima ſunt,verũetiã eadẽ eſſe vident̃. ¶ 2°
eo imitatione maioꝝ,qui diuinit^o de chriana xitate tradi/

Marginal notes (left): Introductio ad diſputationẽ. — 1 ron̄ iu/uenti. Utilitas q̃ſiti. — Ex^m — Dubõne q̃ſiti. Or Ariſt. nõ omnes exuperaue rit in diale cticis. — Or n̄ oẽs exuperaue rit in rhe/toricis. Lygurg^o — Solon — Demoſthenes. Socrates Demada Anacharſis. M.Tull. Homer^o Pyndar^o Heſiodus Lynus Orpheus Maro Oratius Catullus — Or in nãli phia non oẽs exupe rauit. — Pẽtathlus.

Marginal notes (right): Or nõ in morali phi loſophia ceteros exu/perauit. — Or n̄ oẽs excelluit i mathema/ticis. — Or n̄ oẽs excelluit i metaphyſi/cis. — Or n̄ oẽs excelluit i vera theo^a. p^o ſuppõ 2° ſuppõ — 3° ſuppõ — 4° ſuppõ — Or i Platone chria/nę xitatis ſilitudo. Prima rõ ex ſilitudie eoru:quę tradidit. — 2^a rõ imita tiõe maio/rum.

derũt,qñ in egyptũ pfectũ Platonẽ Hieremiã pphaꝫ audiuiſſe ex diui Ambroſij ſnia refert Aug⁹:nec incredibile ſibi videri dicit hebꝛeas lr̃as eum didiciſſe.Uñ qđ in Tymeo de mũdi creatiõe ſcripſit,ex li⁰Geneſis accepit.Cyrillus vir ſciſſimus in libꝛis,q̃s ꝯ Julianũ in defenſionẽ ſacri euãgelij edidit Plato inqt,Cũ in terra egypto operã diſciplinis daret,multoꝝ alioꝝ viroꝝ illuſtriuꝫ:ꝛ in pmis moſis doctrinã pro ſuo ſtudio nõ ĩgrauit.Erat.n.p id tp̃s moſis nomẽ nõ in mediocri admiratiõe,vñ rõne dei,ꝫ eſt p̃e canſe eũ qdẽ ĩtegrius accepiſſe pindeq̃ ſenſiſſe,diſſeruiſſeq̃ meli⁹ceteris de reb⁹ diuis exiſtimo. Idẽ q̃ꝫ Euſebius Pãphilus vir doct⁹,ꝛ varia rerũ hyſtoꝛia piriſſimus narrat in libꝛis de euãgelica ꝑpatiõe:qui lõgius de Plone pgrediẽs,oẽꝫ fere theo^e platonice rõnẽ a ſacris lr̃is nr̃is acceptã eẽ ingenue fatet̃.Accedit ad hec notũ illđ Numenij phi nõ aliud eẽ Platonẽ q̃ᵹ atticũ Moſem.Inſup ẽt Plato Pythagorã,q̃tũ potuit ĩmitat⁹eſt,cu⁹cã magnã greciã petijt(que nũc Chalabꝛia eſt)vt ab Archita tarẽtino pythagoricã diſciplinã ediſceret. Cõſtat aũt Pythagoraꝫ de moſaica lege plurima in ſuã phiaꝫ trãſtuliſſe:vt Hermippus pythagoricus ĩngt,quare imitatiõe maioꝝ Plato nr̃e
3⁹rõ ex via pcedẽdi. pietati magis accedẽ videt̃.¶ Et 3⁰ cãm aſſignãt ex eo:qꝛ Plato nullã q̃rit demr̃onis rõnẽ:ſꝫ p̃ᵃˢ,pcipuaq̃ oium ṽtutũ fidẽ ꝯſtimit:p quã res diuas merito colẽdas exiſtimat vt in Tymeo ingt:ꝛ li⁰ de legibus p̃⁰ theognidis carmine ꝯfirmat:ꝛ 12⁰ de legib⁹de tartaro:ꝛ in gorgia,ꝛ alibi:cũ g̃ Plato in his,que nõ apparẽt,fide vſus ſit,atq̃ maiorum auctẽ:iure a chꝛiana pietate minus diſſentire cẽſendus eſt: ſiqdẽ fides ipſa atq̃ maioꝝ auctas ad multo plura ſe diffundãt q̃ᵹ rõ ĩpa humana. ¶ Accedit ẽt q̃ tradẽdi genus
4⁹rõ ex genere tradẽdi. Plonis,ꝛ Ari.nõ idẽ ſit.Ari.eniꝫ ex ſenſibilib⁹,Plato ṽo ex intelligibilib⁹ pcedit.at ea que diuinit⁹ reuelata ſunt,lꝫ ſenſib⁹ nõ ſbiaceãt,ĩtelligibilia ſunt,quo fit:vt Plato illis
Q̃ Ariſt. in ſuis tradite verꝫ theo^e accedere ñ potuit. herere poſſit,Ari.minime.Ari.eniꝫ ex ſuo mõ pbandi chꝛiſtiane ṽitati accedẽ nõ põt,pbat̃.n.ex ſenſib⁹,que nr̃e pietatis ſunt,ſup̃ ſenſus eẽ viir:nec ex iſtro tradẽdi,precipuũ eiꝫ ꝛ p̃ᵐ tradẽdi iſtrꝫ ꝯſtituit demr̃onẽ,que ex necijs ꝛ p ſe prib⁹ꝯſtat:ſine qua a pito,atq̃ ṽitatis ſtudioſo affirmãdũ eſſe arbitrat̃ nihil.Cõſtat aũt multa que nob diuinit⁹ ſunt reuelata,demr̃one nõ poſſe pbari.Inſup Ariſ.nõ eſt vſus maioꝝ auctẽ,niſi eoꝝ,qui ratione firma vſi fuerint.Quia ṽo que nr̃e pietatis ſunt,maioꝝ auctẽ tradita ſunt,ſolaq̃ fide cõpꝛobata iure ab eis Ari.cogit̃ diſſentire.Pꝫ igit̃ in platonicis libꝛis chꝛiane ṽitatis ſſ̃itudinẽ magis videri, nõ g̃ ab rõne dubitauimus cur apud oẽs gẽtes,ꝛ qdẽ plurib⁹ſeculis obſeruatũ eſt:vt Ariſt.libꝛi legant̃.Accedit ad
Q̃ cõplura Ari.tradita ſũt ꝯ religionẽ. hec,q̃ cõplura Ariſ.tradita vident̃ aduſus religioneꝫ,vtpote,ꝛ in moꝛalib⁹ p̃ceptis,ꝛ in ſciẽtificis. In ſciẽtificis quidẽ,nã que ſcripſit de motu:ꝛ de mũdi eternitate,ꝛ de aialiũ gnõne:ꝛ de rerũ pductiõe,vident̃ aduſus religionẽ tradita. In moꝛalib⁹ ṽo p̃ceptis,p̃ qꝛ in venereis mediũ laudat,extrema vitupat,vñ fit,vt ṽginitateꝫ cogat̃ dicere viciũ:qđ ꝯtra religionẽ vr̃.Scđo qꝛ magnanimitatẽ ṽtuteꝫ facit,q̃tenus magnanimus repellit iniuriã:qđ ẽt ꝯtra religionẽ vr̃.Tertio ṽtutib⁹ nullũ p̃bet pmiũ,niſi honoꝛeꝫ,qđ ẽt ambiguũ vr̃.Quarto aſſerit ꝯ inimicos eẽ agẽdũ veluti pro amicis,qđ nos nõ appꝛobamus.Quinto 7⁰ Poli^ce aſſerit mõſtra nõ eſſe nutriẽda,ꝛ eodẽ li⁰ mouet aboꝛtũ aliqñ,que ĩpia ſunt.¶ Accedit inſup q̃ imitari debemus pꝛo-
Q̃ impꝛobus fuerit Ariſto. bos,at Ari.ex multis ĩpꝛob⁹ fuit,accuſat̃.n.de ingrati^ne erga p̃ceptoꝛẽ quẽ venerãdum q̃ſi pariter vt deũ,ꝛ parẽtes teſtat̃ ipe:vñ Plato de Ari.inqt.Ari.in nos recalcitrat,nõ ſecus,atq̃ in mr̃eꝫ pulli geniti.Accuſabat̃ ẽt de inuidia,cũ eiꝫ Iſocratis freq̃ntiã vidiſſet,dixit turpe eẽ reticere,Iſocratẽ ṽo loq pmittẽ.Notat̃ p̃terea de incõtinẽtia:tradit.n.

Ariſtippus in p̃ de antiqs delitijs Ari.hermie pelliceꝫ adamaſſe,quã ille,cũ ei pmiſiſſet,duxiſſe eã,ꝛ gaudio elatũ ĩmolaſſe mulieri.Notat̃ etiã de impietate:pfect⁹.n.athenas,cũ illic.xij.annis docuiſſet,clam in calcidẽ ꝯceſſit,q̃ a Hierophãta de ĩpietate accuſat⁹ eẽt.Addũt pp hãc cãm aconicuꝫ accepiſſe,vt moꝛeret̃.Quid.n.mollius q̃ᵹ ſeipm necare:vt nõ iniurias,vel doloꝛes ferat. Ex his oib⁹ patet Ari.imitatione digniꝫ nõ eſſe,tum qꝛ maioꝛes in ſcia fuerũt:tum etiam,qa defecit in moꝛibus.
¶ Ego ṽo nõ ſum tanti,vt poſſim dr̃iaꝫ tãtoꝝ viroꝝ aſſerere,qui.n.dr̃iaꝫ aliquoꝝ vult aſſignare in ſapiẽtia,ſuppo- Dilucidatio queſiti.
nit̃ vtriſq̃ ſapientioꝛ. Nec queſtio nr̃a eſt,qs ſit maioꝛ,an Plato,an Ari^les,an aliqs eoꝝ,qui in phia claruerũt,ſꝫ cur apud oẽs gẽtes iſtitutuꝫ eſt,vt Ariſt.libꝛi legãtur. Taceamus g̃ cõparatiõeꝫ,que ſemp fuit odio plena,ꝛ ad queſitũ dicamus libꝛos Ari.multiplici rõne eẽ apud oẽs gẽtes,
qui querũt diſcere,legẽdos. Primo pp diuiſionẽ ſciaꝝ in generib⁹,ꝛ oꝛdinẽ iter illas,ſub pprijs gñibus collocatas. p̃⁹ ratio
Ari^les.n.ſcias diuiſit per gña,ꝛ genus ĩpm diuiſit p libꝛos, ꝛ libꝛũ vnũquẽq̃ repoſuit in ſuo gñe,hec ſeries in Platonis libꝛis nõ videt̃.Plato.n.p̃ᵐ maxime oẽs has phie partes vſq̃ ad etatẽ ſuã,ſicut mẽbꝛa Pẽthei diſiectas atq̃ cõfuſas in vnũ coꝛpus atq̃ aial reduxit:qñq̃ꝫ.n.in vno libꝛo miſcuit oẽs ſcias,vñ ꝛ p̃ Poſterioꝝ q̃ſi in Platoneꝫ argumẽtãs,iuſſit nõ eſſe de gñe vni⁹ ſcie in genus alteri⁹ in eodẽ li⁰trãſcẽdũ:dixit etiã demr̃ones eẽ augẽdas aut in poſt aſſumẽdo,aut in latus:ppea ſciẽtijs oꝛdineꝫ ꝛ diſtinctionẽ
adiecit.¶ 2⁹ ppter oꝛdinẽ pcedẽdi,nã voluit ſemp eẽ nobis pcedẽdũ a nobis notioꝛib⁹.Plato autẽ qñqꝫ pceſſit a nob ĩgnotioꝛib⁹,vt in Tymeo,vbi p̃ agit de dijs,ꝛ demuꝫ venit ad nãles res:ꝯtra quẽ oꝛdineꝫ Ari.vbiq̃ꝫ exclamat. 2⁹ ratio
¶ 3⁰ qa in pcedẽdo vniuſcuiuſq̃ꝫ rei de qua agit:ſimul inuẽtionẽ ꝛ reſolutiõeꝫ ꝯiũxit,vñ venãs mãm,eius inuẽtioneꝫ dedit refellẽdo opiones remotas de p̃ncipijs rerũ,cõponẽdo ṽo que de mã dicunt̃:ꝛ ſic ſimul ei⁹ inuẽtioneꝫ,et eius reſolutiõeꝫ in inuẽta de ea dedit.Plato aũt nec inuẽtionẽ nec reſolõneꝫ rei fecit,pceſſit.n.mere dialectico,argumẽtãs ſemp ex datis.¶ 4⁰ ppter oꝛnatũ tradẽdi:nã nihil ſupflui,nihil diminuti,vt Alexã.autumat,ꝯtinent eius ṽba.At Plato multa ſupflua addit ad ſciẽtiaꝫ eius rei de qua loq̃t̃,parũ vtilia:vt qui legit libꝛos eius videre poterit.¶ 5⁰ pp ppꝛietatẽ ṽboꝝ,qbus vtit̃,pcipit.n.rhetoꝛicos ſmones eẽ fugiẽdos in ſciẽtijs demr̃atiuis.At vult illis nõ eſſe vtẽdũ,niſi in aſtruſiſſimis reb⁹:que vix ĩtelligi pñt.At Plato ſp p rhetoꝛicos ſmones pcedit,perqꝫ exẽpla,atqꝫ metaphoꝛas:ĩpꝛop̃aqꝫ ṽba.¶ 6⁰ pp ꝯſtãtiã in eius dictis. Ari.eiꝫ ſp ſibi ꝯſtat,nec in ei⁹dictis aliq̃ vera ꝯdictio inuẽta eſt,vt Auer.ꝛ Alexã.ꝛ alij expoſitoꝛes oſtẽdũt.At Plato ſibi inconſtãs eſt in cõplurib⁹.vt notat Euſebius lib.de ꝑparatiõe euãgelica.¶ 7⁰ qa in eius dictis cũ ſũma ṽboꝝ luce ſũmã breuitatẽ ꝯiũxit:qđ in Platone,alijs phis perrarũ eſt. Pꝫ igit̃ nõ ab rõne factũ eẽ apud gẽtes,vt libꝛi Ariſ.legerent̃ in his oib⁹,de qb⁹ ſcripſit,qui libꝛi puenerũt ad nos:dico g libꝛi puenerũt ad nos,qꝛ in perſpectiua mathe^ca,aſtronomica ſcripſit,ꝛ libꝛi ad nos nõ puenerũt.Pꝫ etiã nõ eẽ ad ppoſitũ diſputare de cõparatiõe ceteroꝝ phoꝝ cũ Ariſ.nã ſiue aliqs fuerit Ari.maioꝛ,qđ nõ credit Alex.ſiue nullus eo maioꝛ fuerit:ꝫ ad queſitũ nihil facit:cum queſitum noſtrum nõ de exceſſu in doctrina ſit, ſed de eo:qđ querebamus,cur apud oẽs gẽtes Ari.libꝛi legunt̃.Siqs in doctrina ergo Ari.maioꝛ fuerit,qđ Alex.negat,in arte docẽdi nemo Ariſt.antecellit.
4⁹ ratio
5⁹ ratio
6⁹ ratio
7⁹ ratio
¶ Cõtra ṽo ea que Ari.in oppꝛobꝛiũ obta ſunt,facile dicemus,ſi p̃ dixerimus aliquẽ poſſe eẽ maioꝛẽ in doct^na,atqꝫ in his,que tradunt̃:g in arte tradẽdi,ꝛ in p̃ceptis artis erit minoꝛ. Solo errꝛuꝫque ꝯ Ari.obijciunt.

Digitized by Google

minor. Arbitraꝛ. M. Tullius multos fuiſſe Ariſ. maiores
in dicẽdo: qui nõ fuerũt maiores in arte dicẽdi: quę grece
rhetorica dr̃. Silr̃ mõ dici poſſz aliquos eẽ maiores in lo/
quẽdo, atqz diſputãdo, q in arte diſſerẽdi: q̃ dialectica dr̃,
ſũt minores, vt ſi ↄtigeret eos, q artez callent, inexptos eẽ
in ea. Tũc elidũꝛ, quęcũqz ↄ̄ Arilẽs obiecta ſũt. Primũ qdẽ,
qꝛ lz Prothagoras, Chryſippꝰ, Zeno, ⁊ Parmenides, in
diſputãdo Arile maiores fuiſſent (qd̃ non credo:) in arte
diſſerẽdi Arilem oẽs exuperauit. Alexãder vo, ⁊ in diſſerẽ/
do, ⁊ in arte diſſerẽdi dicẽt Arilẽs oẽs exuperaſſe: cuiꝰ ſigm
eſt: qꝛ cauillos eoꝝ redarguit, oñdẽs illos peccare ex ipe/
ritia dialecticę. Silr̃ rõne dici põt de his, q viſi ſunt Arile
maiores in rhetorica: naz ſi fuerũt aliq p experiẽtiã in di/
cendo Arile maiores: vt fortaſſe Lygurgꝰ, Solon, Demo/
ſthenes, ⁊ cęteri. In arte dicendi, ⁊ in pręceptis artis, teſte
M. Tullio nullus fuit ęq̃lis aut maioꝛ Arile. Silr̃ rõne
dici põt de poetis: ſi. n. in ↄficiẽdo poemata, Arilem exupe
rarũt, pp experiẽtiã, quã in poematibꝰ fecerũt: in arte cõ/
ficiendi poemata nullus aut Arilem exuperauit, aut ei fuit
ęq̃lis. Signũ nobis fecit Oratius, q in ſua poetica Arilem
imitaꝛ. In nãli phia oẽs exuperauit tũz in arte, tũ in phi/
loſophãdo. vt placet Alexo. Cuz vo dicebaꝛ eũ nõ ſupaſſe
legũlatores, atqz iuriſcõſultos in ſcribẽdo ſiue tradendo
moralez phiã, aiaduertẽduz eſt moralez phiã zr poſſe tra
di, aut in foꝛa mãdati: ⁊ ſic tradiꝛ p leges ſine rõne, ⁊ hoc
pacto pncipes phiã moralez pmulgarũt ↄſultoribꝰ iuriſ/
cõſultis, atqz legũlatoribꝰ: q phi fuerũt: ſine rõne tñ: factę
eniz nõnullę leges ſũt: vt hoies formidine pęne liberalita
ti aſſueſcãt: vt quęcũqz ſũt de vboꝝ obligatiõibꝰ, de fur/
tis, de teſtamẽtis, ↄtractibꝰ, ⁊ id genꝰ. Alię, vt metu pęnę
aſſueſcãt tẽperãtię, vt quęcũqz de actiõe iniuriaꝝ ↄſtitu/
tę ſũt. Alię vt metu pęnę aſſueſcãt ↄtinẽtię, vt quęcũqz de
ſacrilegys, inceſtibꝰ ⁊ id genꝰ factę ſũt. Alię vt metu pęnę
hoies aſſueſcãt vitati, vt quęcũqz de iureiurãdo ⁊ piurio
ↄditę ſũt: ſicqz in cęteris facile deduci põt. Alio mõ phia
moralis tradi põt p modũ ↄclõnis argũti rhetorici, ⁊ ſic tra
diꝛ a phis: huiꝰ ãt drię cã eſt, qꝛ morales actꝰ ſubdanꝛ in/
tellectui ⁊ appetitui: vt ḡ ſubdanꝛ rõni rectę atqz itellui
recto: vt ſic phi illos nos docent, vt ſubdanꝛ appetitui re/
cto, vt ſic illi mãdanꝛ a pncipe: vtpote p leges. Ariſto. ḡ in
tradẽdo phiã moralez p modũ ↄclõnis oẽs exuperauit,
h. n. erat phi. In tradẽdo phiã moralez p modũ legis, nõ
oẽs exuperauit, qꝛ in eo nõ ſe exercuit. De mathe^{is} dica/
mus apud nos nõ eẽ libros quos Ariſto. ſcripſit: ſic. n. nõ
Euclidis libros, aut Ptolemęi legereꝛ: cꝰ ſignũ ẽ, qꝛ geo/
metria Euclidis nõ tradiꝛ, vt Ari. pbat in poſterioribus
eẽ tradẽdã. De meta^{ca} trãſeat Hyberꝰ cuz ſuo errore, nos
eñt cũ Alexº, Themiſtio, Simplicio, Auerroe volumus
errare, q Arilem oibꝰ metaphicis pponũt, tũz in arte, tũ in
ipſa ſcia. De theloº vo, Thomas nr̃ arbitraꝛ Arilẽs in theo
logia rõnibꝰ nãlibus inuẽta oẽs anteceſſiſſe phos. Sed in
theoº dinitꝰ tradita Plato fortaſſe exuperauit phos oẽs
pp cãs aſſignatas. ſ. ſilitudie eoꝝ, q̃ tradidit, auctę cęꝛ q̃s
imitatꝰ ẽ, via q̃ vſus ẽ, ⁊ mõ philoſophãdi. Cũ vo diceba/
tur Arilem ↄ̄ chꝛianã pietatẽ erraſſe: fateor, qa nõ locutꝰ ẽ
auctoꝛ deo, ſz luce nãę illuſtratꝰ, q̃ nõ potuit oĩa recte tra/
dere: minus tñ alys errauit. Plato. n. in cõplibꝰ a pietate
chꝛiana deuiauit: vt doctiſſimus Thomas vbiqz indicat.
De erroribꝰ vo, q̃s ſcribit in morali phia, facile dici põt p̊
eũ nullibi explodiſſe vginitatẽ, in ↄtinẽtia laudauit meᵐ,
⁊ vitupauit alterũ extremũ laſciuiã, alterũ nõ inueni ex/
ploſuz ab ipſo. De magnanimo minie errauit, qꝛ locutꝰ ẽ
de magnani^{te} heroica, nõ ãt de magnani^{te} ciuili. Themi/
ſtius. n. diſtiguit liº poſte^{or} zº: duplicẽ magnani^{tem} alteraz
in ſuperãdo, q̃ regibꝰ, ⁊ heroibꝰ ↄuenit. Alterã in ↄcẽden/

Quot modis moral' phia tradi tur.

do: q̃lez Socrates, ⁊ Virius. ⁊ Diogenes habuerũt, qui cõ
tenſerũt honores, ⁊ regna. De pº ḡ Ariſto. locutꝰ ẽ, nõ aũt
de zº. Cũ ẽt nullũ pmiũ õdit vtutibꝰ, loqꝛ in pñti vita, vt
diuꝰ Thomas autumat: nã in alia vita, eſt alia rõ. Qd̃ dicꝛ
de inimicis, illd̃ dicꝛ tãq̃ pbabile: nõ tanq̃ veꝝ: cuiꝰ ſignũ
eſt, qꝛ pblema illd̃ accepit in topicis, dicẽs ſi pbabile eſt
amicis bñfacere: pbabile eſt inimicis malefacẽ. Qd̃ de
monſtris dicit illud dicit nõ rõne hita ad boᵐ ſimplr̃: qꝛ
ſimplr̃ dixiſſet illud nõ eẽ boᵐ: ſz rõne hita ad bonũ ciui/
tatis. Silr̃ qd̃ dixit de aborti illud nõ dicit rõne hita ad
bonũ ſimplr̃, ſz vt Thomas inqt, rõne hita ad boᵐ rei fa
miliaris, vtpote pro ↄſeruatiõe nobilitatis, ſimplr̃ autez
malum eẽ dixiſſet: h pacto Arilis moralitas defendi põt.
De his vo q̃ Arili obyciũꝛ in vita: pmũ delet vbiqz Sim
plicius, q voluit Arilem nõ ↄ̄ Platonẽ obieciſſe, ſz ↄ̄ male
intelligẽtes vba illiꝰ. Põt ẽt dici Ari. obieciſſe ↄ̄ Platonẽ
nõ qa ei igratꝰ erat, ſz qꝛ duobꝰ exñtibꝰ amicis: ſanctũ eſt
pręhonorare vitatẽ. Veꝝ in vbis, ⁊ ſcriptis ſemp cũ ve/
neratꝰ eſt, nõ alr̃ q̃ vt parentẽ: nõ. n. Platoni hoiez, ſz ve/
ritatẽ ppoſuit. Silr̃ rõne dici põt cũ ↄ̄ Iſocratẽ nõ vt in/
uidus ſit egiſſe, ſz vt amicꝰ vitatis. Qd̃ de pellice hermię
aſſerit Ariſtipp. ab oibꝰ, q vitã Ariſto. ſcripſerũt, tanq̃ fa
buloſuz negarũt. Qd̃ de ipietate obyciꝛ: veꝝ ẽ, qꝛ religio
illa gentiliũ nõ recta erat, nec rõni ↄſona: ppea deos gen/
tiliũz, ⁊ alia eoꝝ fabulas ↄtẽſit. De acconico vo, oẽs hy/
ſtorici, q eiꝰ vitã ſcripſerũt, negarũt. Ariſto. ḡ nec de igra/
titudine, nec de inuidia, nec de incõtinẽtia, nec de ipietate,
nec de mollitie iuſte notatꝰ eſt. Si ḡ eos imitari debemꝰ,
⁊ eoꝝ libros legẽ: q, ⁊ vita ⁊ doctrina ⁊ arte clariores ſũt.
Talis autẽ eſt Ariſto. vt pbauimꝰ ⁊ defendimus. Iure ḡ
factũ eſt, ⁊ libri eiꝰ, ⁊ eiꝰ docᵃ p oẽs ſcholas leganꝛ.

Hactenus de duce, de ea vo phię pte, quã h anno ſumus pfeſſuri: agẽdũ eſt, veꝝ h oꝛdie
pcedemus. Prio nãqz de diuiſione ſcię in gñali loq̃mur.
Scdo in ſpẽ de diſionibꝰ, ⁊ ſubdiuiſionibꝰ cuiaſqz ptis.
Tertio circa illas ⁊ dubitatiões, ⁊ reſolõnes addemꝰ: qbꝰ
oibꝰ factis eã phię ptẽ eligemus, quã h ãno pfitebimur.
¶ Aſſignanꝛ aũt a veteribus cõplures ſciaꝝ diuiſiones, De ſcię diuiſione.
cõplures quoqz ſubdiuiſiones. Verũ cõis poſitio ⁊ pma
de ſcię diſione eſt: q̃ alia eſt practica, alia theoretica. Quã pª põ
diuiſionẽ pbare vr̃ Ari. 6º metaphicę: ex eo qa ois ſcia ẽ,
aut cuiꝰ finis vitas ẽ, aut cuiꝰ finis opatio eſt: ḡ ois eſt aut
practica, aut theoretica. P̄. Ois ſciẽtia eſt aut cuiꝰ finis, ⁊
obiectũ cõcidũt in idẽ: ⁊ ſic eſt theoretica. In ea. n. obm ⁊
finis cõcidũt in idẽ. Aut cuius finis ⁊ obm nõ cõcidunt in
idez vt in medicinali, vbi obm eſt corpꝰ humanuz. Finis
aũt ſanitas. ¶ Sed refutatio pace hoꝝ, hęc diuiſio pª nõ
eſt, nã nõ oẽs ſcias cõplexus ẽ: qꝛ grãmatica ſcia eſt, cuiꝰ
finis nec eſt vitas, nec opatio: ſilr̃ rhetorica ſcia eſt, cuius
finis nec eſt vitas, nec opatio: ſz bñ dicere: mõ dicẽ nõ eſt
agere, nec facẽ. Scda rõ friuola vr̃, qꝛ in grãmatica finis
⁊ obiectũ nõ cõcidunt in idez, nam obiectũ grãmaticę eſt
oratio. Finis vo eſt cõgruitas: vt tradunt oẽs: ⁊ tñ nec eſt
practica nec theoretica. ¶ Philoponus vo ⁊ Alexander zª põ
diuiſerũt ſciaz in organicã, ⁊ pncipalez, ad organicã ptinẽ
dicũt grãmaticã, rhetoricã, poeticã, ⁊ logicã. Ad pncipalẽ
vo dñt ptinẽ nãlez phiã, moralez, metaphicã, ⁊ mathe^{cas}.
Subdiuidunt pncipalem, in theoreticem, ⁊ practicem: ⁊
practicez: in actiuã ⁊ factiuã. ḡ iuxta põnẽ hãc ois ſcia eſt
aut organica, aut pncipalis: ⁊ principalis aut theoretica,
aut practica: ⁊ practica, aut actiua, vt moralis phia: aut
factiua vt mechanica. Hęc diuiſio eſt pulchra, verũ qõne
nõ caret: grãmatica. n. nec vr̃ organica, nec vr̃ pncipalis.
Organica qdẽ nõ: cũ nulliꝰ ſcię ſit pximũ organuz. Qꝛ vo
nõ ſit pncipalis: nemo eſt qui dubitat. Atticus vo pclarus

Platonicus in eo libro, quē aduerſus eos ɔſcripſit: q̄ Ariſtotelicā hn̄tes ſciaꝫ platonicā ꝓfiteri non audent, diuiſit ſciāꝫ in artē, ⁊ phiā: phiā aūt in moralē ⁊ nālē, ⁊ logicā: nālē āt ſubdiuiſit in metaphicā ⁊ phyſicā, ⁊ mathe^{cā}, q̄ ēt diſio nō placet, cū ſciaꝝ diſionē Ari. ꝓ obīa ſtatuat.

Propria pō ⁊ dilucidatio.

¶ Dicamus ḡ cū Alpharabio babyloniēſi, q̄ pace grecorū expoſitoꝝ dixerim: in libello de diſione ſciaꝝ melius illis amplexus eſt ſciās: ꝙ ſcia ſit alia, que de vocib': alia que de reb', ea q̄ de vocib' (vt ſi mihi cōcedaꝛ) cōi vbo logica dici pōt, id eſt ſermonica, hui' pme ptes ſunt dialetica, ⁊ grāmatica: naꝫ ea ps ſermonice: que de vocib' eſt, quo ad ornatū, cōgruū, atqꝫ incōgruum, grāmatica grece di latine litteraria: cui' īuētrix fuit Carmēta. Que vō cōſiderat voces, vt ſigna veri, vel falſi, ꝓbabilis, vel viſilis dialectica cōi vbo dici pōt: hoc eſt diſſerēdi facultas: hui' ptes ſūt analytica, topica, ſophiſtica, rhetorica, atqꝫ poetica: analytica grece latine reſolutoria: que q̄a docet iudiciū de re. A. M. Tullio in ſuis topicis dr̄ iudiciaria: dr̄ etiam ſciēdi facultas a Philopono. Hāc abſoluit Ariſt. in libro p̄oꝝ, qui eſt de ſyllō ſimplr̄: ⁊ in libro poſterioꝝ: q̄ eſt de ſyllō demr̄atiuo. Topica āt grece latine eſt locaria, quatenus edocet loca, ſedes, atqꝫ maxīas: qb' ꝓbabilr̄ de q̄lꝫ poſſum' diſſerē: queqꝫ facultas ꝓbabilr̄ loquēdi ēt appellaꝛ: hāc Ari. in octo libris abſoluit. Sophiſtica grece latine deceptoria, eo q̄a docet paralogiçare: hanc Ariſto. abſoluit in duob' libris elēchoꝝ. Rhetorica grece latine eſt creatoria, hec docet bn̄dicere ad ꝑſuadendum: diciturqꝫ facultas bn̄dicēdi: hanc abſoluit Ariſto. in trib' libris ad theodecten. Poetica deniqꝫ, que a pico vbo greco deſcēdit, latine creo, ſiue facio, ea eſt, q̄ delectādo fingit quedā ad ꝑſuadendūꝫ: queqꝫ non dīt (vt mihi vr̄) a rhetorica, niſi ꝙ rhetorica ꝓprijs, poetica fictis ꝑſuaſionib' ꝑſuadet. Hāc Ariſto. abſoluit in vno libro poetice. He igiꝛ ſūt vocū ſcie.

De ſciētia rerum.

¶ Scia reꝝ (vt Themiſtius ṗ auſcultationis phyſice, ⁊ Alpharabius eodē libello tradūt,) ṗma ſui diuiſione in practicā, ſiue operariā, ⁊ theoreticā, ſiue ſpectatoriā diuidiꝛ. Practice duo ſunt pma genera. Eſt. n. altera actiua, altera factiua: factiua mechanica grece dī, ſub hac medicinalis, ⁊ oīs manu factibilis ɔtineꝛ. Sub actiua cōtineꝛ moralis: cui' tres ſunt ſpēs, ethica, que agit de bono hoīs, quatenus hō: oeconomica, que agit de bono domus: politica, que agit de bono ciuitatis. Has oēs Ariſto. complexus eſt in libris ethicoꝝ, polyticoꝝ, ⁊ oeconomicoꝝ. Theoretice vō ptes tres ſūt ṗme: phyſica: metaphica: mathematica. Hui' diſionis in practicā ⁊ theoreticā rōnem aſſignat Themiſti', q̄a ait duplex eſt vis, appetēdi vna, cognoſcendi altera: id genus qō ꝑficit appetitū: practicū appellant peripathetici: id vō qō in cognoſcēdo mentem ꝑficit: theoreticū dicūt. Theoretice diſiones in tres: Themiſtius rōnē aſſignat ex eo, q̄a ea ſpeculatio, q̄ circa res mā̄e ɔiūctas: queqꝫ auxilio ſenſus ⁊ viſionū ope ipſꝫ ptāq intellm̄ ꝑficit, phyſica ſcia nūcupaꝛ: ea rōne, ꝙ circa eas res, ⁊ in his ɔſiſtē nā vr̄. Ea vō ſpeculatio, q̄ circa res eſt oio a mā abiūctas: queqꝫ dicūꝛ ſimplr̄, ⁊ ꝑ eēntiā ſperate meta^{ca} vocaꝛ, qꝛ poſt nāliū reꝝ traditionē īſtituta eſt. Ea demū q̄ vſaꝛ circa res mā̄e ptīꝫ ɔiūctas, ptīꝫ ſepatas mathematica appellaꝛ. He. n. de reb' eſt q̄ ſꝫ eē mā̄e ſūt cōiuncte: ſm̄ vō rōnē a mā ſūt ſepate. Diuiſionis ī factiuā ⁊ actiuā Alpharabi' aſſignat rōnē, qꝛ oē qō appetitū ꝑficit, aut ꝑficit actiōe, aut factiōe. Metaphyſice ptes due ſūt: altera in q̄ agiꝛ de his q̄ cōiꝛ cōpetūt mālib' ⁊ imālibus, q̄lia ſūt ens, act', po' vnū ⁊ id gen': ⁊ hec in pmis. xi. libris agiꝛ metaphice. Altera in q̄ agiꝛ de ꝓprijs ſubis abſtractis, ⁊ hec diciꝛ: qꝛ vl' de his agiꝛ ſꝫ vitatē: ⁊ ſic hec ps cōtineꝛ in xii° li° metaphice: aut ſm̄ opiones alioꝝ falſas, ⁊ ſic agiꝛ de hac pte in ceteris libris vſqꝫ ad finē. Mathematice oēs agūt de q̄ntita^{te} (vt cōiꝛ dr̄) veꝝ aut agunt de his in gn̄e, aut de his in ſpē: q̄ agūt de his in gn̄e, due ſūt, geometria: q̄ agit de ɔtinuo, ⁊ arithme^{ca}: q̄ agit de diſcreto: q̄ agūt de his in ſpē, ſūt ꝑſpectiua, q̄ agit de linea viſuali: q̄ ps geometrie ſubalterna ē: ⁊ muſica, que agit de nuō ſonoꝝ: q̄ ſubalterna eſt arithmetice: ⁊ aſtronomia, q̄ agit de ſtellis ſꝫ nūm ⁊ q̄nti^{tē}, q̄ vtriqꝫ ſubalterna ē.

Partes phyſice.

¶ Phyſice ptes alr̄ a Siplicio, alr̄ nūc enumeraꝛ, nūc he ſſ ptes, naꝫ cū phyſica agat de corpe mobili vl' agit de corpe mobili ſimp^r motu cōi ad oēꝫ motū: ⁊ ſic ē p^a ps q̄ hr̄ in octo libris phyſicoꝝ. Aut agit de corpe mobili ad locuꝫ, h̄ eſt motu locali, ⁊ ſic ē 2^a ps, q̄ hr̄ in libris de celo. Aut agit de corpe mobili ad formā, h̄ eſt qō moueꝛ motu termiabili ad ſubaꝫ vl' q̄nti^{tē} vl' q̄li^{tē}: ⁊ ſic ē 3^a ps, q̄ ɔtineꝛ in libris de gnōne. Aut agit de corpe mobili motu terminabili ad formā miſti īꝑfecti: ⁊ ſic eſt 4^a ps, q̄ hr̄ in libris metheoroꝝ. Aut agit de corpe mobili motu termiabili ad formā miſti ꝑfecti. ſ. ad foīas lapidū ⁊ metalloꝝ: ⁊ ſic ē 5^a ps, de q̄ agit ꝓ pte in libris metheoroꝝ. nō. n. liber ſpālis hr̄ ab Ari^{le}. Aut agit de corpe mobili termiato ad aīam vegetabilē: ⁊ ſic eſt 6^a ps, q̄ hr̄ in libris de ſtirpib': de qb' (teſte Laertio) Ari^{les} duos libros ɔſcripſit: Theophraſt' cōpleuit. Aut agit de motu termiato ad aīaꝫ ſenſitiuā: ⁊ ſic ē 7^a ps, q̄ hr̄ in libris de aīalib': ⁊ hic cōpleꝛ phyſicū negociū. In collectaneis aūt ptes has enumerauim': ſꝫ alio mō.

Dubitationes.

Conſequēter 3° dubitaꝛ, q̄a nō vr̄ negociū phyſicū hic cōpletū: qꝛ adhuc ɔſiderari pōt corp', vt mobile motu termiato ad aīaꝫ itellitiuā: ḡ adhuc reſtat ali' liber, qui erit octau', ⁊ de corpe mobili motu terminato ad intellectiuā animā: qui liber (vt placet multis) eſt liber de anima.

Q̄ō i collectaneis.

¶ In collectaneis nr̄is diſputauim', an ſcia de aīa ſit phyſica, an media, ⁊ mathe^{ca}: vbi pro vtraqꝫ q̄ōnis pte bona argu^{ta} collegim'. Q̄ō q̄dē fuerit media ⁊ mathe^{ca}: adducebam' auctores fide dignos, Themiſtiū vꝫ, ⁊ eū auctorem, q̄ de itelligētia libellū ſcripſit. Hi. n. clariſſime aſſeruerūt ſciaꝫ de aīa eē mediā ⁊ mathe^{cā}. Adducebamus inſuper Simpliciū ⁊ Philoponū: q̄ enumerātes phie nāles ptes, librū de aīa nō enūarūt. Q̄ō āt eēt phyſica, adducebam' Alexā. Aphrodiſiū, Auerroē, Auicēnā, ⁊ demū Ari^{lē}, qui 12° metaphice li° ait nullā mathe^{ce} ptē ɔſiderare de q̄nti^{te} niſi aſtro^{ā}. ¶ P̄. In li° de ſenſu ⁊ ſen^{to} ſe dixiſſe de aīa, mō de ſenſu agē aſſerit, cū igiꝛ agē de ſenſu ad phyſicum attineat, ēt de aīa ad eūdē attinebit. Demū adducebam' q̄ Ari. ſētit i li° de ptib' aīaliū ṗ. vbi Ari. mouit q̄ōnē hāc,

cap. 3.

⁊ eādē ſoluēs voluit ſciaꝫ de tota aīa eē mediā iter ſimp^r metaphicā, ⁊ ſimp^r phyſicā: hec breuit ꝓbabilr̄ diſpu^{tauim'}.

Dubitatiões 3 oter minate.

¶ Cōtra vō hec emerſerūt poſtea magne dubi^{tões}. p^a q̄dem in vbis Ari. q̄ narrauim' ex li° de ptib'. Nā Ari. volēs ꝓbare nālē phiā nō eē de itellu, Argumētaꝛ: qꝛ ſi eēt de itellectu: tūc nulla alia relinq̄reꝛ ſcia: nā de itellu, ⁊ oī itelligibili vna ſcia ē, ſic vna ſcia eſt de ſenſu ⁊ ſenſi^{li}. Pria ḡ dubitatio ē, qꝛ illa Ari. ꝓbatio friuola vr̄, nā a pari argumētabor, meta^{ca} eſt de itellu: ḡ oīs alia ſcia p̄ter meta^{cā} fruſtra relinqueꝛ, ꝓbaꝛ rōne Ari. qꝛ vna ē ſcia de itellu, ⁊ itelligibili, ſic vna ē de ſenſu ⁊ ſenſibili. ḡ ſic illa rō valeret ō nāli phia, ꝙ ſi eēt de itellu, eēt de oī itelli^{li}, eodē mō valebit de meta^{ca}. ſ. ꝙ ſi eēt de itellu eēt de oī itelli^{li}. P̄. Scia de aīa eſt de ſenſu. ḡ a pari erit de oī ſenſibili, ⁊ ſic fruſtra alie ſcie erūt de ſenſibili: h̄ argu^m valet a ſilī, vt argumētaꝛ Ari^{les} de itellu. Ariſt. n. met citat hāc ſilitudinē. P̄. Si de aīa eēt ſcia media: h̄ eēt, qꝛ de itellu nō eēt nālis phia, mō de itellu vr̄ nāl' phia: qꝛ ē foīa, cui' nulla opatio ē ſine corpe, ēt in ſtatu felici^{tatis} ſi itells ɔſtimareꝛ. Foīe. n. de qb'

Digitized by Google

¶ Auguſtini niphi Sueſſani in librum de Aia Ariſtotelis ⁊ Auerrois Collectanearum prohemium.

Sub qua parte phie enumerari debeat ſciētia de aia.

Circa expōnē₃ libri de aia duo ꝓponā, anteq̄₃ ad expōnis locū₃ me ꝯferā. s. an ſcia de aia nālis phię pars ſit. Secūdū an 8ª ⁊ vltia pars, an 6ª. Poſtmodū ad līę expōnē₃ me ꝯuertā. Sūptis itaq₃ tribꝰ ſciētię ſpeculatiuę ptibꝰ. s. metaca, nāli, ⁊ mathematica, pmus ſmo erit ſub qua nā ha₂ triū ptiū ſcia₃ de aia enumerari deceat. ¶ De hac gdē qōni Alex, Them. ⁊ Simpl. viri itegerrimi diuiſa ſentire vidētur. Jngt Them. in ꝓhemio libri phyſici audiꝰ, ⁊ poſt ipm Simpl. Matheca ⁊ ſcia de aia nūcupat. etei₃ mathecas rerū ſba₃ affinitate q̄dā ⁊ iterſtitio vtriuſq₃ nāę ancipite₃ eē, atq₃ iter mediā autumāt, eo q̄ ſi vlitaté, atq₃ in cōe ſpecies māę ſint expers, ſi dimēſu₃ ipm diſcretionēq₃ pticularē, ac ſenſilē, a mā diſiūgi atq₃ auelli nō pñt. Jdē de aia dē. ex ſenſibus nāq₃ ⁊ imaginibꝰ, atq₃ illo ipo intellu poſ, multū incē māę colligūt. ex agēte ꝟo itellu, quem caput eē animi Ari. oñdit aūt eā aia₃ ab omni mā ꝓrſus abiūctā ⁊c. Jn gbus ꝟbis opionē tāgit ſua₃ Them. ⁊ argm eius. opionē gdē, q̄m vult ſciam de aia mathecas eē ⁊ mediā. Motiuū ꝟo, q₂ aię ptes extant tres vegetalis, ſenſibilis, ⁊ 3ª intells. duę gdē pᵉ in mā ſunt oino. tertia oino ſine mā. ¶ Arguit ergo in hūc modu₃, omne id cuiꝰ vna pars in mā oino eſt, ⁊ altera oino ſe iūcta a mā, mathecus ⁊ mediū exiſtit. S₃ aia eſt illō, cuiꝰ vna pars in mā oino ꝯſiſtit, ⁊ vltra illā altera oino ex mā₃, ḡ aia qōdā ens mediu₃ ⁊ mathecus reputari d₃. itaq₃ ſcia de aia relinquet matheca penitꝰ. ¶ Et ꝑterea auctor de intelligētia, a gbuſdā reputatꝰ. Ari. a gbuſdā Theophraſtus, a gbuſda₃ Eudemus Ari. cōdiſcipuli ingt. Ūn huiꝰ verę vniꝰ ⁊ for ſolū aię intells repiētes notitiā theologiā ſciam itellectualē vocauerūt. Sic ipſam nec aliter eē poſſe inductione certificātes. cuiꝰ. n. pnª nō ſunt illiꝰ demſationē eē ipoſſibile, ſcdę aūt ⁊ medię ſubię genus, l₃ ex ſbto ⁊ formis cōpom, nulli tñ motui ⁊ ob h̄ neq₃ māę, ſ₃ formis ⁊ paſſionibꝰ ſbm eē diſciplr decreuerūt. ⁊ inde mediū ⁊ mathematicū eē. ⁊ reliq̄ vide. ¶ Adhuc huic pñt adduci ſigna ab Ariſ. ꝟbis ſumpta. p̄ q̄m 2º meta. dicit q̄ demſones certiſſimę ſimplr ſunt mathece: vt p₃ in cōᵗᵒ. S₃ demſones huiꝰ libri ſunt oiu₃ certiſſimę, vt teſtat Ari. ⁊ Auer. in pnº, ḡ demſationes huiꝰ ſūt mathece. ⁊ ſic hęc ſcia indubie matheca dicet. ¶ P̄. Ari. in h̄ liº ait. Scia₃ hāc ad oēs ꝯferre ⁊ maxie ad ſcia₃ de nā. Arguo ſic. illa ſcia, quę ꝯfert ſcię de nā, nō eſt ꝯnūanda iter ptes ſcię de nā. aliter idē ꝯferret ſibi. Sed hꝰ ꝯfert ad ſcia₃ de nā, ḡ nō d₃ enūari in ptibꝰ ſcię nālis. ¶ P̄. Jn nulla pte alicuiꝰ ſcię Ariſ. aſſiſtenit ꝓponē ꝓhęm ſolēne, v₃, vbi vtilitatē, ⁊ ordinē dicēdi, ⁊ difficultatē tractat: q̄m (vt gręci dicūt) vtilitas ptis eſt vtilitas totiꝰ, ⁊ ordo ꝓcedēdi ptis eſt ordo ꝓcedēdi totiꝰ. modo hic Ari. apponit nō tm̄ itētionē: imo ⁊ vtilitatē ꝓpriā, ⁊ modū ꝓcedēdi ꝓpriu₃, quę nō appoſuit in lº vlī ſcię nālis. ḡ hic liber non d₃ cōputari pars ſcię nālis. Et cū₃ nō ſit pars ſcię nālis, nec metacus, erit itaq₃ mathece pars. ¶ Huiꝰ opionis vr̄ ⁊ Joā. philoponꝰ in p̄ pigeneſeos. vbi enūans nālis phię ptes, hūc libru₃ nō enūat. ¶ Et p̄terea Simpl. in de cęlo ⁊ mūdo ꝓheº, enūans phię ptes, non enūauit librū de aia. ⁊ h̄ ſignat ipm voluiſſe nō cōnūandū inter illos: vt ꝯſtat.

Poſitio Alexā.

¶ Alia poſitio vr̄ Alex aphrodiſei. ait ei₃ ipſe in cōᵗᵒ libri metheo, de his gdē poſt metheorologicū negociū quę ſunt nālis negoº apponit. de aialibꝰ. n. ingt, ⁊ plātis vlr ſigillatim. ordinabit aūt in eā quę de aialibꝰ theoria, ⁊ in eā quę de aia. Addit aūt eā quę de ſenſu ⁊ ſenſibilibus, ⁊ reliq̄ enūat. vide vbi manifeſte apparet ipm velle librū de aia eē vnū libro₂ nālis phię, ⁊ per ꝯñs ſciam de aia eē phię nālis ptē ſimplr ꝓ aliis. Huiꝰ etiā opionis eſt ⁊ Aui. in p. c. ſexti nāliū, vbi hūc librū eē ptē libro₂ ſcię nālis ꝯfirmat ipm eē 6m conat oſtēdē. ¶ P̄. ⁊ Auer. p̄ phyſicę. ⁊ 3º de aia. Dicit aia₃ eſſe ens nāle ⁊ de ea eē ſciam de nā. Cō.11º. ¶ P̄. 2º phyſi. Auer. ingt ſciam de nā terminari vſq₃ ad ſupmā formā in materijs, quę eſt aia. Cō.17º. Com.26º ¶ P̄. ⁊ Ari. in pnº libri de ſenſu ingt. Qm̄ aūt de aia ſm ipam determinatū eſt, ⁊ de virtutū q̄libet ex pte ipſius ꝯueniēs eſt facere ꝯſiderationē de aialibꝰ ⁊ vitā hñtibꝰ oibꝰ, quę ſunt ꝓpę, ⁊ cōes opationes eo₂. Quę igit dicta ſunt de aia ſbiciant. de reliqs aūt dicamus, ⁊ pm de pmis ⁊c. Ecce quō Ari. enumerauit ſcia₃ de aia iter phię nālis ptes. ¶ Ubi ⁊ Alexāder dicit in cōᵗᵒ theoricam de aia eē diuiſam a theorica paruo₂ libro₂ ⁊ ptē aliā: vt p₃ ibidē. ¶ P̄. Ari. 12º meta. dicit q̄ mathece nulla pars ꝯſideret de ſubē niſi aſtrologia. ⁊ Auer. dat cām, q₂ mathece ptes ſunt de accñtibꝰ. In cō.44 ¶ P̄. Ex modo diffiniēdi tradito 2º phyſico₂. ⁊ ſexti metace ꝓ̄t hēi veritas. Ex his pōt ſumi q̄ ſcia de aia eſt nālis. Com.19. Cōmē.2º ¶ Cōferūt ad h̄ auctes Alberti, Thomę, Egidij, ⁊ Joā. Jan. ⁊ oium fere expoſito₂ latinoru₃. ¶ Et cum vidi tot diuerſitates. cōſonū mihi fuit dicere gd mihi videt de hoc. Dicā igit Ari. in lib. qui de ptibꝰ inſcribit aialiū mouiſſe hāc qōnē. s. in p̄ caplo p̄. Ait eni₃, ſ₃ quęrit gſpiā aiaduertēs ad id qō modo dixi. vtrum de aia omni docere nālis ſciētię interſit, an de aliqua vna. Tūc arguit q̄ nō de omni. d. At ſi de omni nulla certe ꝑter nālē phia₃ relinquetur ſciētia. ꝯñtiā ꝓbat. d. Jntellectꝰ. n. ſiue mens reru₃ itelligibiliū eſt. itaq₃ rerū oium notiones nāles vna tenebit. Qō ꝓbat dicēs. Eſt enim eiuſdē ſcię, vt tā₃ de itellectu q̄₃ de re itelligibili doceat: qō ⁊ ꝓbat per ſile. d. Sigd eadē ꝯtēplatio oium eſt iter ſe ita ꝯiūcto₂, ſicut ſenſus etiā ⁊ rei ſenſibilis. vult dicere q̄ ſicut ide₃ liber tractat de ſenſu ⁊ ſenſibili, ita vnus liber d₃ de itellectu ⁊ itelligibili tractare. q̄re ſi de itellectu tractat in ſcia nāli. ⁊ de omni intellūali tractabit. ḡ tm̄ ſcia nālis relinquet. ¶ Quā qōnē diſſoluēs Ariſ. ait. an nō ois aia pnm morꝰ eſt, neq₃ ptibꝰ aię oibus id tribui d₃, ſed augēdi pnm idem putamus, qō ⁊ in plātis eſt, alterādi vim eādēq̄₃ ſentiēdi: differēdi aūt aliud gcq̄₃, nō vim itelligēdi. delationē. n. vel in cęteris eē aialibꝰ nouimus, itellectū, ſiue mētē in nullis. Tūc ſoluit ad forᵗᵘᵐ. d. Cōſtat igit nō de aia differē omni oportē. q̄m gdē nō aia ois nā eſt, ſ₃ aliqua eius pars vna, aut etiā plures. vide reliqua. ¶ Eſt itaq₃ Ari. ſol. aiam eē triplice₃. s. vegetalē, ſenſibilē, ⁊ itellenas. pmę duę in nāli ſcia indagant, eo q₂ nāę ſunt, ⁊ pnª morꝰ aialiū, vt oſtēdit. De 3ª aūt ſcia₃ de nā diſſerere nō affirmat, ſ₃ metacus eē negociu₃. Qū igit quęrit an de aia ſit ſcia nālis, ſolutio Ari. eſt q̄ ſi loqmur de aię ptibꝰ, ſic duę ſunt in ſcia de nā indagare, ⁊ vna. s. itells in metaca, ⁊ hāc ꝯfirmat expoſitor Tho. 2º phyſi. in illo textu (vſq₃ ad q̄ntū aūt) ſ₃ ſi loqmur de tota aia, nō faciēdo diſtinctionē. Dōm q̄ ſic tepidū nec eſt calidū nec frigidū, ſ₃ ho₂ mediū. ſic ſcia de tota aia nec eſt phyſica, neq₃ metaca, ſed ha₂ media, ꝓut ptē tenet vtriuſq₃ vt ſatis Ari. demſat in ꝟbis p̄dictis. ¶ S₃ q₂ Them. ⁊ Simplicius nō ita temere Ariſ. ꝯdicunt: vt vides, ideo ꝟba eo₂ iterp̄tāda ſunt in bonū. ideo debes ſcire q̄ matheca ſcia pōt capi dupr apō antiq̄s expoſitores. Unoº pro vna ſpecie ſcię ſpeculatiuę ex toto diuiſa a phyſica, ⁊ metaca: vt Ariſ. narrat 6º meta. ⁊ ſic illa eſt tm̄ de q̄ntitatibꝰ, ⁊ accñtibꝰ ea₂: vt declm̄ eſt, ⁊ ſic ſciam de aia nō dicit Them. mathecas eē. Alioº pōt capi ſcia matheca pro ea quę nec ex toto eſt nālis, nec ex toto metaca imo media, ⁊ doctrinalis certiſſimarū demſationū, ⁊ ſic hęc ſcia matheca ⁊ media dī. Dī. n. matheca, ꝓut iter oēs nālis phię ptes hęc vna magis doctrinalis, ⁊ demſonū certiſſima₂ videt. dī ⁊ media, ꝓut ptē tenet vtriuſq₃ extremalis ſcię. s. metace ⁊ nālis. Propter h̄ dicta eſt mathematica ⁊ media ab expoſitoribꝰ gręcis. ¶ Qūo aūt ſcia de aię

ptib⁹ duab⁹ ṗmis ſit phyſica, ⁊ quõ de aiꝭ 3ᵃ pte ſit meta^{ce},
dicã in qõnib⁹ hui⁹ libri deo dãte. Pro nũc aũt ſit diſtinctũ
intãtũ. Arg^{ta} qdẽ pro Themiſtio ſoluta ex his facile hic po
tes. Arg^{ta} ꝟo ↄtra euꝫ iteꝝ ⁊ emẽdata viſſ ab eiſdẽ. q̃re ⁊c̃.
Quota pars phiꝭ nãlis ſit lib de aia. ¶ Et cuꝫ dicta ſunt hec, adeſt mõ videꝭ quota pars ſciꝭ nãlis
exiſtit hec pars, ſaltẽ q̃tũ ad duas ptes: vt viſuꝫ eſt. qm̃ de
3ᵃ pte, quõ ſit ſciꝭ nãlis, ⁊ quõ nõ, dixi in qõnibus meis libri
de aia, iſcriptis dño Franciſco Bragadeno pᵃtricio Ueneto,
vbi enũiaui oẽs. q. ↄ me, ⁊ ſolui, ⁊ pro me fortificaui. ¶ An
teq̃ ad qõnis locũ accedã, opus eſt enũiare phiꝭ nãlis ptes
oẽs, ⁊ poſt ad qõnis locũ me ↄferã. ¶ De p̃ itaq̃ Joã. grã.
in p̃ pigeneſcos, ⁊ Simpl. in p̃ de cęlo. ptes fere eodẽ modo
enũiant, Alex. aũt, ⁊ Auer. alio modo vt videbiꝭ. Jngt itaq̃
Simpl. vt aũt aliq dicũt, nãliũ corpoꝝ: hec qdẽ ſunt ppe
tua, de qb⁹ eſt liber cęli. hec aũt in gnõne ⁊ corruptiõe. ⁊ ite
ruꝫ hec duob⁹ modis, ſimplicia, ⁊ tũc de his in li° de gnõne.
fecit ſmoneꝫ, aut mixta, ⁊ iteꝝ duplicia, aut ipfecte, ⁊ hec in
metheoris. aut pfecta, ⁊ hec in duo, aut inaiata, aut aiata. ⁊ ſi
inaiata, in quę de metallis ſcripta ſunt doceꝭ. Aiatoꝝ autẽ,
hec qdẽ in ſenſibilia ⁊ imobilia ſimpˡʳ vt plãtę, hec aũt ſen
ſitiua ⁊ mobilia ſm locũ: vt aialia. quę qdẽ de ṗmis ſermo
dict⁹ eſt de plãtis. Quę de reſiduis ſmo dict⁹ eſt de aialib⁹.
ex qb⁹ vnus liber tm̃ fact⁹ eſt. Sũt g̃ 8to li^{ri} ptes. ṗm⁹ phy
ſicoꝝ, ſcõs de cęlo, terti⁹ de gnõne, quart⁹ metheoroꝝ, qnt⁹
de mineris, ſext⁹ de plãtis, ſeptim⁹ de aialib⁹, ⁊ hic eſt vnus
liber apud ipm qui diuidiꝭ vlterius, qm̃ hec qdẽ ↄtinet vt
quę de gnõne ipaꝝ, ⁊ de diia ptiũ, ⁊ opportunitate, ⁊ de mo
tu, ⁊ oppõne. in qb⁹ quę de pgreſſu aialiũ, ⁊ de memoria, ⁊
vigilia. Hec aũt ppe ſm vnãquãq̃ ſpẽm aialiũ, quę de aia
liũ hyſtoria tradit. g̃ liber ⁊ de aialibus eſt vnus totalis vbi
ſũt multi ptiales ſic ſunt libri phy^{coꝝ} vnus, lꝫ ſint 8to partia
les. ſunt aũt iſti ptiales ⁊ ṗmus liber de aialib⁹, ⁊ ſcõs liber
paruoꝝ nãliũ. Et ſic ſunt ſeptẽ, ⁊ ampli⁹ Simpl. nõ enũiat.
Põt ⁊ addi octau⁹ ⁊ vltimus. ſ. de aia. ⁊ ſic hꝭ nũs li^{oꝝ}, hoꝝ
libroꝝ q̃ſdã ab Ari. habem⁹ q̃ſdã nõ. Dicit eiꝫ Auer. p̃ phy.
cõ^{to}: 57. voluit ꝙ libꝛuꝫ de mineris ab Ari. nõ habemus, de
plãtis nõ niſi duos tractat⁹. Alex. aũt Aphrodiſeus in li° de
ſenſu ⁊ ſen. in pn°capli de odore. vult ꝙ Ari. nõ fecit tracta
tũ de plãtis. ſꝫ qd habemus eſt Theophraſti Ari. diſcipuli.
¶ Ego aũt repi vtroſq̃ libros, ⁊ Ari. 2os tractat⁹ in gręco ⁊
Latinoꝝ poſitio. arabico, ⁊ Theophraſti cõple^{tũ} ex gręco habitum. ¶ His
habitis de qõne latini ferę oẽs li^{m} de aia 6^{m} volũt eẽ. ſ. ime
diate ſequẽtẽ ad li^{m} de mineris ⁊ pcedẽ li^{m} de viuis ſeu aia
tis. Hoc aũt ita eẽ plimis rõnib⁹ declaraꝭ. p̃ arg^{to} Alb. in li°
de phyſico auditu. ſcia de pn°, ſm ordinẽ doctrinę dꝫ pcedẽ
notionẽ pncipiati. Sꝫ aia eſt pn^{m} aiati: ſic dicit Ari. hic. eſt. n.
tanq̃ pn^{m} aialiũ, g̃ dꝫ pcedẽ. ¶ 2° arguiꭍ arg^{to} Auic. ⁊ in 6°
Cap. p° in fine. nãliũ. Jngt. n. qm̃ notitia aiꝭ magis iuuat ad notitiã corpis
q̃ ecõtra. g̃ ſcia de aia eſt nãlr ⁊ ordine doctrinę ṗor. ¶ 3° ⁊
q. i. arti. i. arg^{to} Albti in li° de hoie. act⁹ eſt ṗor po^{a} tpe, ⁊ nã, ⁊ ſciẽtia 9°
meta^{ce}. Sꝫ aia eſt act⁹ corpis, g̃ ſcia eius eſt ordine doctrinę
prior. ¶ Jt. ⁊ 4° arguiꭍ arg^{to} eiuſdẽ ibidẽ. qcqd eſt honora
bili⁹ meli⁹ ⁊ mirabili⁹ eſt ordie doctrinę ṗus: vt manife^{m} eſt
ṗmo. Sed aia eſt h°: vt in p̃ hui⁹ fiet pſpicuuꝫ, g̃ ⁊c̃. ¶ Jt. ⁊
auctas Ari. in pn° libri de ſenſu. ad h̃ facit, vide qr eã ſupra
Propria poſitio. poſui. ¶ Mihi aũt vꭍ ꝙ liber de aia ſit vltim⁹ ⁊ octau⁹ vt
cõputaui, vꝫ, poſt li^{m} de aialibus, ⁊ p ↄñs poſt libros puoꝝ
nãliũ. Et p̃ ego adducã arg^{ta} pro hoc. Scõo ꝟba ſapientũ ⁊
vias eoꝝ: ⁊ ſic determiabiꝭ q̃ſtio tãdẽ. ¶ Prio ingt Auer. p̃
Cõmẽ. 3° phyſi. ꝙ ſi nos ageremꝰ res nãles, tũc cauſę eẽnt nob̃ notio
res. ſꝫ qr nos nõ agimus res nãles ex ſuis cãis, ideo ordo do
ctrinę eſt ↄ̃rio. arguo mõ ſic. Si nos agerem⁹ aiata, aia eẽt
ṗor nob̃. Sꝫ nos nõ agimus cor^{a} aiata. g̃ aia eſt poſterior do
ctrina corpib⁹ aiatis. ¶ 2° qm̃ ſi nõ, tũc ſcia de aia eẽt prior
ſcia de cęlo. ↄñs falſuꝫ, ↄñtiã pbo, ⁊ ſuppono ꝙ in li° cęli ↄſi
deraꭍ de cõpo^{to} aiato ex aia, ⁊ corpe cęleſti. h̃ appet in fine
penult. capli de ſba orbis. Scõo ſuppono ꝙ liber de aia ſit
de aia corpis gñabilis, ⁊ ẽt ęterni. Hec ppõ appet in p̃ hui⁹. Com. 15°
vbi hꭍ ꝙ ↄſide^{tio} de oi aia eſt nãlis, ⁊ ẽt apparet ex diffõne
aiꝭ, vbi Auer. ait, ꝙ eſt cõis aiꝭ abſolutę, ⁊ mãli: vt pꝫ 5° cõ.
terti de aia. Ex his arguo. ſi ſcia de aialib⁹ ⁊ plãtis eſt nãlr,
⁊ ordine doctrinę poſterior ſcia de aia, eſt: qr ſcia de aia ⁊ re
ſimplici ordine doctrinę ṗor ẽ ſcia de cõpo^{to} ex aia ⁊ corpe.
Sed ſcia libri cęli eſt de cõpoſito ex corpe ⁊ aia de qua tra
ctaꭍ in li° de aia: vt appet ex dictis. g̃ ſcia libri cęli eſt poſte
rior ordine doctrinę ſciẽtia de aia. ¶ 3° ſile multũ iuuat ad
cognẽ ſilis: vt appet, ⁊ ideo habito vno ſili facili⁹ cognſciꭍ al
teꝝ. Si ſtatim apponaꭍ, ſꝫ ſcia de mixtis ipfectis plus ſilis
eſt ſciꝭ de aialib⁹: q̃ de aia: vt dicit Auer. 3° huius. g̃ ordine
doctrinę dꝫ pcedẽ. ¶ 4°, qm̃ 6° meta^{ce}. in pn°. pn^{m} eſt vñ qs
facile addiſcit. mõ liber de aialib⁹ facilior eſt li° de aia. imo
liber de aia difficillimus eſt: vt dicit Auer. 3° hui⁹. quare ⁊c̃. Cõ. 30°.
¶ 5° vidimus plimũ: vt dicit Auer. 12° meta. ꝙ p̃ tractat de Cõmẽ. p°
corpib⁹ cęleſtibus. deide de motorib⁹ ⁊ aialib⁹ cęloꝝ. g̃ eodẽ
mõ ſcia de corpe aiato corruptibili dꝫ ordine doctrinę pce
dere ſciaꝫ de aia. ¶ Ultio, qm̃ illa eſt ordine doctrinę ṗor,
quę eſt de ṗorib⁹ quo ad nos. modo ſenſibilia ⁊ cõpoſita: vt
aialia ⁊ plãtę ſunt ſenſibilia, ⁊ quo ad nos ṗora: vt dꝭ p̃ phy.
ſunt aũt ṗus nota ↄfuſa ⁊ certa magis: vbi Auer. exponit cõ
poſita. g̃ ⁊c̃. Sꝫ ſcia de aia nõ eſt de ſenſibili niſi p acciñs, et
de ſimplici, q̃re ordie doctrinę dꝫ eẽ vltia. ꝙ aũt ſcia de aia
ſit poſt libꝛuꝫ de aialib⁹. Auer. oñdit in hui⁹ 2°: vbi plane ait Cõ. 103.
Ari. feciſſe libꝛũ de aia poſt libꝛũ de aialib⁹. ¶ Dõm itaq̃, ⁊ 116.
vt Alexã. in pn° metheo^{ꝝ} ingt, ſciam de aia eẽ vltimã ⁊ poſt
ſciam aialiũ ⁊ plãtaꝝ. verũ debes ſcire: vt Auer. ait in p̃ cap
ṗmi metheo^{ꝝ}. ꝙ ordo libroꝝ nãlis phiꝭ in pte eſt neceius, in
pte pp melius. Qr. n. liber phyſicoꝝ ſit ṗor li° cęli eſt ſimplr
neceiuꝫ, cũ cõia ordine doctrinę ſint nãliter ṗora. Silr ꝙ li
ber cęli ſit ṗor li° de gnõne, eſt ẽt perneceiuꝫ, qm̃ corpus mo
bile ad vbi cõius eſt corpe mobili ad for^{ꝫ}. Silr ꝙ liber de
gnõne ſit ṗor li° metheo^{ꝝ}, eſt ẽt perneceiuꝫ, cũ corpus mobi
le ad for^{ꝫ} abſolute ſit cõius corpe mobili ad formaꝫ mixti
ipfecti, ⁊ ſilr ꝙ liber metheo^{ꝝ} ſit ṗor li° de metallis adhuc
neceiuꝫ eſt, qm̃ corpus mobile ad formaꝫ mixti impfecti eſt
ṗus corpe mobili ad formaꝫ mixti pfecti. hic igiꭍ ordo vſq̃
huc eſt ſimpˡʳ neceius. Qr aũt liber de vegetabilib⁹ ⁊ aialib⁹
ſit ṗor li° de aia, non appet, pp rõnẽ hãc. vbicũq̃. n. inueniꭍ
aia. i. aiatũ, ⁊ ecõtra. ⁊ ideo videnꭍ ęque cõia. g̃ merito cõita
tis neuter pcedẽ dꝫ neutrũ. cum igiꭍ ille ordo nõ ſit neceius,
ideo ante ait eẽ pp meli⁹. meli⁹. n. eſt libꝛũ de aia eẽ octauũ
⁊ vlt^{m} qd Auer. pbat ibidẽ. d. Nã liber in quo logꭍ de mẽ
bris aialiũ ⁊ eoꝝ vtilitatib⁹ pcedit libꝛũ de aia. nã hec ſunt
mã aiꝭ, ⁊ ſyllo ei⁹ ſic cõponiꭍ. Scia de mã aiꝭ eſt ordine do
ctrinę ṗor ſcia de aia. Scia de aialib⁹ eſt q̃ſi ſcia de mã aiꝭ.
g̃ ſcia de aialib⁹ dꝫ eẽ ordine doctrinę ṗor. Et ↄcedit hic per
mãm ſubm, aliter arg^{m} nihil eſt: vt pꝫ. Ex his relingꭍ ꝙ li
ber de aia eſt vltimus. ¶ Sed dices qd de libris paruoꝝ
nãliuꝫ: Dõm ꝙ illa pua ſunt adminicula magnoꝝ libroꝝ:
vt Alb. ait phyſi. p̃. ⁊ ideo nõ ponũt in nũo. q̃dã. n. ſunt par Cap. 4°. ṗmi trac.
ua quę ptinẽt ad libꝛũ de aia, quędã quę ptinẽt ad libꝛũ de
aialib⁹, q̃daꝫ ad libꝛũ cęli, ⁊ q̃dã ad libꝛũ metheo^{ꝝ}: vt pꝫ ab
Albto ibidẽ. q̃re nõ fit ex eis vnus liber diuiſus a magnis, ⁊
ſic ꝟificaꭍ ſmo Themiſtij. ſ. ſciaꝫ de aia eẽ vlt^{aꝫ} nãlis, ⁊ per
ↄñs mediã inter meta^{cã} ⁊ nãlẽ. ¶ Ad arg^{ta} ṗoris opionis.
Ad p^{m} dõm, ꝙ verũ ↄcludit quo ad nãꝫ. Sꝫ ordo doctrinę
eſt eↄ̃ quo ad nos. ¶ Ad 2^{m}, lꝫ magis iuuat, tñ eſt diffici
lior. ſcia de aialib⁹ iuuat ſciꝭ de aia, ⁊ cũ h̃ facilior, iõ ordine
doctriꝭ dꝫ eẽ ṗor. ¶ Ad alia pꝫ eodẽ mõ ad auctẽ Ari. illa
ſoluit ſe. ait. n. non abſolute ↄñs eẽ facẽ ↄſide^{tio} de aialib⁹, ſꝫ
quę ſint opationes ipoꝝ ⁊ ptes, vt pꝫ in lra. q̃re ⁊c̃.

Digitized by Google

metaphyſic⁹ eſt, lʒ ſʒ eaꝝ ſcdas opõnes depẽdeãt a corpe: ſm pmas tñ ſunt ſimplr abſoᵗᵉ. Quia igiẽ itellꝰs nec ſm pmã, nec ſm ſcdaʒ opationẽ põt eẽ ſine corpore. ğ vr oio ptractari in ſcia nãli. P̃. Mathe^ca eſt ſcia de abſtractis ſm rõnẽ, ſʒ aia nõ eſt rõne abſtracta: cũ in ei⁹ definitione corp⁹ ponit.

3ᵃ ſolo Poſitio põ in collectaneis. ¶ In collectaneis diximus ſciaʒ de aia mathematicã eẽ ſm moduʒ: nõ aũt ſm reʒ. Mediã vo eẽ re, ⁊ mõ: eſt qdeʒ mathematica nõ re: q2 mathematicç re ſũt ſciẽ, quç de q̃titatib⁹ ſunt oio diuiſç a nãli, ⁊ a metaphyſica: inter quas ſcia de aia eẽ nõ põt: eſt vo mõ, qa pcedit p certiſſimas demrõnes, veluti cçterç mathematicç. Qz vo re ⁊ mõ ſit media, pbauimus, qa aia ſm eã pteʒ: quç eſt intellꝰs, eſt res metaphyſica. Scdm vo eas, quç ſunt ſenſitiua, ⁊ vegetabilis, eſt res nãlis ⁊ ꝯcreta. ğ ſcia de aia mathematica qdẽ ſm modum eſt, ⁊ nõ re, media vo re, ⁊ mõ: hçc in collectaneis. Ex his ſeqĩ ſciam de aia rõne habita ad modũ pcedẽdi eẽ mathematicã, rõne habita ad res ꝯſideratas, eẽ mediã.

Scda pl[illegible] ſcie[illegible] ¶ Põt ẽt teneri ſciaʒ de aia eẽ mathematicã, ⁊ mediã: mathematicã qdeʒ, rõne gñis: qa genus oiuʒ ſciaꝝ eſt dianoetica cognitio: quç vno vbo dĩ didaſcalica, vel mathematica. Matheſis.n. diſciplina dĩ, rõne vo ſpẽi, nõ: qa ſciaruʒ mathematicaꝝ nulla eſt ſcia de aia: cũ illç ſint de quãtis, ſcia de aia nõ. Mediã vo pticipatiõe ꝯditionũ extremoꝝ: nõ aũt pticipatiõe ipſorum extremoꝝ in ſe. Eſt.n. duplex mediũ pticipatiõe ipſoruʒ extremoꝝ in ſe, vt tepiduʒ pticipatione calidi, ⁊ frigidi, ⁊ pticipatiõe cõditionũ extremoꝝ, vt fořa elemẽtaria: quç ſimplr ſuba eſt, pticipatiõe tñ ꝯditionũ ſubç ⁊ accñtis dĩ media iter ſubaʒ, ⁊ accñs: dĩ.n. accñs pticipatiõe intẽſionis, ⁊ remiſſionis, quç ſunt accñtis ꝯditiones: abſolute tñ eſt ſuba: q2 ꝯſtituit ſubaʒ. Ad ppoſitũ ğ ſcia de aia poteſt dici reuera phyſica, ⁊ tota, ⁊ ſm quãlibʒ aiç ptẽ: dĩ tñ media pticipatiõe ꝯditionũ extremoꝝ ſ⁹ metaphyſicç ⁊ phyſicç. Scdʒ.n. eaʒ aiç ptẽ, q̃ eſt intellꝰs: ſcia de aia pticipat ꝯditione metaphyſicç ſciç. Scdʒ alias aiç ptes: pticipat cõditiõe phyſicç: veꝝ tota eſt ſimplr phyſica. Quare ſʒ hçc dĩ mathematica rõne gñis, nõ aũt ſpẽi, ⁊ dĩ media pticipatiõe ꝯditionũ extremoꝝ: nõ aũt ꝯditione extremoꝝ in ſe.

3ᵃ põ ¶ Tertio dici põt ſciam de aia eẽ mediã, ⁊ mathematicã cõpatiue: h̃ eſt reſpcũ cçteraꝝ ptiuʒ nãlis ſciç. Inter ptes eniʒ nãlis ſciç ea pᵴ, q̃ eſt de aia: eſt media ⁊ mathematica: abſolute tñ eſt phyſica: veluti aſtronomia ⁊ pſpectiua dicunĩ medię inter phyſicã ⁊ mathematicã z⁰ phyſicç auſcultationis. Hç.n. abſoᵗᵉ ſunt mathematicç: ſʒ iter mathematicas, dicunĩ magis phyſicç: ⁊ tũc iuxta hãc 3ᵃᵐ expõneʒ ſcia de aia erit ſimplr nãlis: rõne tñ quadaʒ habita ad ptes alias nãlis ſciç dĩ media ⁊ mathematica magis cçteris. Iuxta hos ğ tres modos exponẽdi pʒ ſciaʒ de aia eẽ ſimplr nãleʒ: lʒ aliq̃ rõne dicaĩ mathematica, vel rõne modi pcedẽdi ſm pmã expõneʒ, vel rõne gñis ſm ſcdaʒ expõnẽ: vel cõparatiõe ſm tertiã expõnẽ: ⁊ ſic tollunĩ argu^ta pro vtraqʒ pte.

Põ pbabilis ⁊ 4ᵃ. ¶ Pro veritate ⁊ pro Ariſto. mẽte dicamus ſciaʒ de aia eſſe vere mathematicã, ⁊ vere mediã inter phyſicã ⁊ metaphyſicam: vt vba Themiſtij in ſupficie ptendũt: ⁊ vt Philopon⁹ inqt infra ⁊ Simplici⁹ ẽt, vt poſtea dicem⁹. ¶ Et ad rõnes hic iductas facile rñderi põt. Ad pmã qdeʒ [illegible] Ariſto. nõ rõneʒ rñſionis, ſʒ auc̃teʒ colligẽduʒ eſt: nã ſiue ei⁹ rõ efficax fuerit, ſiue nõ: auc̃tas clara eſt, ſciaʒ de aia mediaʒ eſſe. Sed ne tant⁹ vir videaĩ in rõne deficẽ, põt ẽt eius rõ defendi. Poſſum⁹.n. dicẽ rõneʒ illaʒ valere de phyſica, nõ aũt de metaphyſica: qa phyſica cõſiderat intellꝰʒ ſub rõne ſpãli. Si ğ ꝯſideraret ipſum ſub rõne vli, nulla alia ſcia relinquereĩ: qa ſic ꝯſideraret oẽ intelligibile. ſ. ſub rõne vli, ⁊ pticulari: veluti ꝯſiderat intellꝰʒ ipm. At metaphyſica, vbi ꝯſiderat intellꝰʒ: illuʒ nõ ꝯſiderat, niſi ſub rõne vli, ⁊ ſic oẽ intelligibile, cçterç ſciç ꝯſiderarẽt ſub rõne pticulari: nõ ergo fruſtra erũt. Scda ẽt deleĩ, naʒ ſcia de aia eſt de ſenſu in vli nõ in pticulari, naʒ ſi eẽt de ſenſu in vli ⁊ in pticulari nulla alia relinquereĩ ſcia de ſenſibili. mõ ſcia de aia eſt de ſenſu in vli: ⁊ ſic nõ eſt de oi ſenſibili ſub q̃cũqʒ rõne. Si aliqs liber eſt de ſenſu, etiã in vli ẽ: ppea nõ fruſtra ſunt cçterç ſciç: q̃ ſunt de ſenſibilib⁹. ¶ Ad ſcdaʒ pncipaleʒ in libello de aĩ imortalitate plẽs rñſiones patent, ſit illa vna nũc, ꝙ aia ſiue itellꝰs nõ quo ad ſui opationẽ oẽʒ depẽdet a corpe: nõ.n. ipſa ſepata itelligẽs vi ſeparationis in itelligẽdo illo mõ aliq̃ pacto a corpe dependet. ¶ Ad tertiã dicemus aiaʒ eẽ rõne abſtractã, quotiẽs nõ ſm ſe totã depẽdet a corpe: naʒ ſaltẽ ſʒ intellm nõ depẽdet a corpe: ⁊ lʒ definiaĩ p corp⁹, h̃ fit pp pmã ei⁹ cognẽʒ, quç nobis ineſt ex ſenſibilib⁹. Põt auteʒ eẽ alia cognitio poſt illaʒ ſine corpe ſm aliquã ei⁹ pteʒ: ⁊ illa ſufficit. Põt etiã dici nõ oẽʒ mathematicã eẽ de abſtractis rõne, ⁊ concretis ſʒ eẽ: ſʒ eã ſolum, quç eſt de quãtis. Alia vo: vt ſcia de aia dici põt reuera mathematica: q̃ non erit de abſtractis rõne: vt in h̃ pmo dicemus. Alr ⁊ qdem meli⁹ dico, ꝙ aia eſt ſʒ rõnẽ abſtracta a mã ſenſibili ſenſu tact⁹: non eniʒ res mathematicç ſunt abſtractç a mã intellibili, nec a ſuba ſenſibili ſenſibilitate alioꝝ ſenſuũ. Qd vo aia abſtrahat a mã ſenſibili ſenſu tact⁹. pʒ de aia cçli, quç lʒ non abſtrahat a ſuba nec a corpe q̃li, abſtrahit a mã tãgibilis ⁊ h̃ ſufficit ad h̃: vt ſcia de aia ſit media ⁊ mathe^ca.

¶ Ad rõnes vo in collectaneis ꝯtra hãc poſitioneʒ, dicere poſſumus ad auctoritates ꝙ Alexander, Auicẽna, Auerroes fuerunt alterius opinionis, Themiſtius vo, ⁊ Simplicius alteri⁹. Ad vba aũt Ariſt. in libro de ſenſu, dico ꝙ ſupponit eẽ dictũ de aia ſenſibili: non aũt de tota aia. Ad vba ei⁹ in metaphyſica dici põt eũ loq de mathematicis, q̃ p excellẽtiã ſm antiquos dicebanĩ mathematicç. At ſcia de aia eſt reuera mathe^ca: nõ tñ de illis, quç p excellentiã ſic dĩr. ¶ Ad rõnẽ, q̃ pcedit ex mõ definiẽdi, pʒ ſolo ꝙ ſcia de aia eſt mathe^ca: naʒ cũ definit aiaʒ ſimplr, in eius definitiõe nõ poniĩ mã tãgibilis, qa ſic nõ cõet illa definitio cõis cçleſti aiç: vt vult Auerroes: imo ex mõ definiẽdi colliĩ totũ oppoᵐ. veꝝ de definitionib⁹ his infra dicemus. 15. ⁊ 17.

Poſitio põ probabilior. ¶ Hec pro vitate põt ẽt ſuſtineri ſimplr illaʒ ſciaʒ, q̃ de aia eſt, eẽ ſimplr phyſicã: ⁊ tũc ad rõnes ⁊ auc̃tes, q̃ pbãt ꝯtriũ: facile rñdere poterim⁹. ¶ Ad auc̃tes qdẽ dicẽ poterim⁹ oẽs auctores, vt Themiſtiũ, auctoreʒ de itelligẽtia, Simpliciũ, ⁊ Philoponũ fuiſſe alteri⁹ opinionis. ¶ Ad rõnẽ Themiſtij ⁊ auctoris de itelligẽtia, diceremʒ aiaʒ nõ eẽ vere mediã reʒ: q2 ſʒ oẽʒ ei⁹ ptem ſaltẽ ſm opationẽ depẽdet, vel depẽdebat a corpe: vt alibi declarauim⁹. ¶ Scda rõ ẽt deleĩ: q2 demrõnes aiaſticç nõ ſũt ſimplr certiſſimç, ſʒ reᵘ demrõnũ, q̃ fiũt in ptib⁹ alijs nãlis phyç: vt circa textũ videbiĩ. ¶ Tertia ẽt ſoluiĩ ꝙ cõfert ad oẽs alias ptes nãlis phyç: nõ tñ ſibi: ⁊ ſic nõ ad oẽʒ ptẽ. ¶ Quarta ẽt tolliĩ, qa pmiſit pbçmiũ pp ptis dignitatẽ, nõ aũt, qa ſit alteri⁹ gñis a phyſico. Veꝝ qualis hçc poſitio ſit, poſtea textu cõmẽti. 15. ⁊ 17. dicemus.

Quota pars eſt ſcientia de aia. ¶ Supponẽdo ğ ſciaʒ de aia eẽ ptem nãlis phyç, emergebat in collectaneis alia qõ: quota naʒ pars nãlis phyç ſcia ipa de aia ſit. Enũerauim⁹.n. pus oẽs ptes nãlis phyç: ⁊ in collectaneis ẽt de mẽte Philoponi, ⁊ Simplicij eaſdẽ ſupputauim⁹ alia rõne.

Poſitio põ ꝺ loco ſciẽ de aia. Supponẽdo ğ ſupputatiões tales, de loco libri de aia plẽs opiones adiuẽte ſt. Pria qdẽ aſſerit librũ de aia eẽ 6ᵐ. ſ. poſt liᵐ de minerij, ⁊ añ librũ de aiaĩ: quã ptẽ Auicẽna ⁊ Albert⁹, ⁊ cõplures latinoꝝ ſecuti ſũt. Pmo: q2 ſcia de pn⁹ pꝛ eſt ſcia de pncipiato. Scdo: q2 ſcia de aia ꝯfert lõge magis ad ſciaʒ corpis, q̃ ecõtra. Tertio qa act⁹ eſt pꝛ poᵃ. Quarto: q2 honorabilior, melior, ⁊ mirabilior eſt ſcia de aia ea ſcia, q̃ eſt de corpe. Pro hac opi-

niõne videbaĩ facẽ auctas Ari.in pn° de ſenſu: vbi ſuppo
2ᵃ opio nit ſciam de aia añ pertractationẽ de ſenſu. ❡ 2ᵃ opinio in
collectaneis ſuſtentata erat, ꝙ liber de aia ſit viii°, ⁊ poſt
librũ de aialib⁹. Prio q2 ordo doctrine eſt ꝯri⁹ ordini na/
turę: ſʒ ſm ordinẽ nãe aia eſt ṗoꝛ aiali. ğ ſʒ ordinẽ doctri/
nę aial eſt ṗus aia. ğ ſcia de aia eſt poſt ſciaʒ libri de aiali/
bus. Scdo q2 tũc ſcia de aia ṗcederet ſciaʒ de cęlo: eſt.n.
cęlũ aial: ⁊ aia ṗoꝛ eſt aiali. Tertio ſilia ſũt eiuſdẽ cognis:
miſta īpfecta ſunt ſilioꝛa aialib⁹: ğ īter illa nõ dʒ iterponi
ſcia de aia. Quarto liber de aialib⁹ eſt facilioꝛ li° de aia: eſt
eiʒ aia difficillimoꝝ. ğ a li° de aialib⁹ ordine doctⁿᵉ eſt inci
piẽdũ. Quinto Ariᶜᵉ in tractãdo de cęleſtibus aiab⁹ ṗmo
tractat de aialib⁹, ⁊ deinde de aiab⁹: ergo eodeʒ modo de
aialib⁹ terrenis. Sexto aialia ſũt notioꝛa quo ad nos ipſa
3°opio aia. ğ ſcia de aialibus pręcedit ſcientiaʒ de aia. ❡ 3°opio,
quę ex collectaneis narraĩ de mẽte Auerrois eſt ꝙ ordo
libroꝝ nãlis phie vſqʒ ad librũ de mineris īcluſiue eſt pp
necitatẽ, q2 ſubm ṗoꝛis eſt vli° ſubo poſteⁿᵉ. Ut ſubʒ libri
phyᶜᵒʳ eſt vli° ſubo libri de cęlo: ⁊ ſubm libri de cęlo vlius
ſubo libri de gnõne, ⁊ ſubʒ libri de gnõne vlius ſubto libri
metheᵒʳ, ⁊ ſubm libri metheᵒʳ vli° ſubto libri de mineris.
Sʒ an liber de aia cęteros ṗcedat, an ꝯ cęteri ṗcedãt libᵐ
de aia: ordo nõ põt aſſigñri merito vlitatis, q2 aia eſt ęque
cõis cũ aiato: nõ.n. aiatũ ad plura ꝙ̃ aia, nec eꝯ aia ad plu
ra ꝙ̃ aiatũ ſe extẽdit. ğ ordo iter hos nõ põt ſtatui necius:
q2 ſolus ordo q ſumiĩ penes vlẽ, ⁊ min° vlẽ eſt necius: or/
do Ꝟo q penes aliã rõnẽ accipeĩ: nõ eſt necius. Poniĩ ğ
liber de aia octau⁹: nõ qdẽ necio, ſʒ (vt diẽ Auer.) pp me/
li⁹. Meli⁹.n. eſt vt ſcia de ſbto ṗcedat ſciaʒ de foꝛᵃ, pp cãʒ
aſſigñtã. Tenẽdo hãc opionẽ dici põt ad oẽs rõnes, quę p/
bãt ſciaʒ de aia ṗcedẽ libᵐ de aialib⁹: vt in collectaneis di
ctũ eſt: hęc in collectaneis, quę nũc nõ recuſam⁹, q2 (vt re
cte Auer. ingt) ordo libroꝛuʒ nãlis phię ſm aliqs eoꝝ eſt
neciuꝫ: ſm aliqs eoꝝ pp meli⁹. Cũ.n. aia cõiter dicta ęqlis
ſit rei aiatę: q2 vbicuqʒ aia eſt: idipſʒ aiatũ eſt: ⁊ qd aiatũ ẽ/
illic ⁊ aia eſt. Fit vt liber de aia ſm necitatẽ: nec ṗoꝛ libris
de aiatis ſit, nec poſterioꝛ: pp meli⁹ Ꝟo poſt libᵒˢ de aiatis
collocãdus ẽ, q2 lʒ ad ſciaʒ ſimpʳ pfectã de aiatis necia ſit
ſcia de aia: ad pfectã ſciam de aiatis in gñe, hęc ſcia nõ eſt
necia. De plãtis.n. agiĩ ṗ hyſtoꝛice: 2° de ptib⁹: 3° de gnõne
illaꝝ. Cõſtat ãt nec ad hyſtoꝛicã de plãtis ptẽ: nec ad ſciaʒ
de ptib⁹: nec ad eã quę eſt de gnõne ſciaʒ, ipaʒ ſciaʒ de aia
neciã eẽ. Silr de aialib⁹ agiĩ hyſtoᶜᵉ: ⁊ agiĩ de ptib⁹: ⁊ agiĩ
de gnõne: vbi pʒ ſciaʒ de aia minime neciaʒ eẽ. ğ ad ſciaʒ
pfectã in gñe de ipis aiatꝗ nõ vĩ necia ſcia de aia. Ad ſciaʒ
Ꝟo de aia ⁊ pfectaʒ ſimpʳ: ⁊ pfectã in gñe: necia eſt ſcia rei
aiatę: qm aia act⁹ eſt rei aiatę: nõ.n. agiĩ h̃ de aia, niſi ꝙ̃ten⁹
ẽ act⁹ rei aiatę: ob meli⁹ ğ ſcia de aiatis ṗcedẽ dʒ hãc ſciaʒ,
libꝛũqʒ hũc. ❡ Pro ſolone rõnũ ğ debes ſcire, ꝙ ad ſciaʒ
de aiatis pfectã in gñe nõ reqriĩ ſcia de aia diſticta: ſʒ ſuf/
ficit pro ſcia illoꝝ notitia qdã de aia ipfecta: quę hĩ lumie
itellꝰs ſolo: nõ p doctrinã diſticte traditã, vt h̃ de ea agiĩ: ⁊
tũc p h̃ ceſſant rõnes ad oppᵐ. Pri° qdẽ q2 notitia de pn°
eſt necia ad notitiã ṗcipiatꝗ pfectã ſimpʳ. Uel ꝯcediĩ ꝙ
ſcia de aia ṗcedit, quę hĩ ſolo itellꝰs lumie: q2 hęc reqriĩ ad
ſciaʒ de aiatis. Per idẽ ad rõnẽ Aui. ſcia.n. de aia ipfecta:
quę hĩ ſolo lumine itellꝰs, ṗcedit ſciaʒ de aiatis: nõ aũt opʒ
vt ſcientifica de aia ſcia ṗcedat: per idẽ ad 3ᵐ. Quartũ Ꝟo
4° opio ꝯcludit ſciaʒ d̃ aia eẽ ṗoꝛẽ ſcia de aiatꝗ digniᵗᵉ. ❡ 4° opio
eſt, ꝙ ex ſcia de aia, ⁊ puis nãlib⁹: ⁊ libris de aialib⁹ fit vn⁹
liber totalis: cui⁹ ſubʒ eſt aial: nec ab rõne, q2 Plini⁹ li° 7°
de hyſtoꝛia nãlis eo capite: vbi de leone loqĩ: aſſerit auctẽ
eoꝝ, q Ariˡᵉ opa enũarũt, Ariˡᵉ libꝛos de aialib⁹ eẽ. 52. Qd
veꝝ eẽ nõ põt, niſi ⁊ puã, ⁊ libᵘᵐ de aia, ⁊ libꝛos de aialib⁹
ꝯnũemus. Cãdauẽſis Ꝟo in qõnib⁹ refellẽ hãc põnẽ eniſus
eſt. Prio q2 in li° de ſenſu Ariᶜᵉ ſupponit ſciaʒ de aia tãꝗ
oĩno diuiſaʒ a libris puoꝝ. Qd Alex. aiaduitẽs illic ſciaʒ de
aia diuiſam eẽ a ſcia puoꝝ aſſerit. Ari. ẽt ⁊ Auer. 3° hui⁹ idẽ 2ᵐ. 54.
ſentire vĩr. Ueꝝ hęc Cãdauẽſis refutatio friuola eſt, qm
ex his oib⁹ nihil aliud hĩ, niſi ſciaʒ de aia eẽ diuiſaʒ a ſciẽtijs
puoꝝ nõ qdẽ diuiſitate toti⁹ ad totũ: ſʒ ptis ad ptẽ. Uñ pʒ
ſciaʒ de aia eẽ ptẽ ſcię de aialib⁹: ⁊ hoc autumãt Simpl. ⁊
Philopon⁹, q enũantes ptes nãlis phię, libri de aia nullaʒ
fecerũt mẽtionẽʒ: Qd iõ eſt, q2 ex puis, ⁊ libris de aialib⁹:
⁊ libris de aia vnũ totalẽ librũ fieri itellexerũt. ❡ Ex his De puis.
pʒ cur libri puoꝝ nãliuʒ nõ fecerũt 8ᵃᵐ aut nonã ptẽ phię
nãlis. Dcꝫ.n. eſt, aut q2 ꝯnũanĩ inter libꝛos de aialib⁹, aut
(vt Alb. autumat: ⁊ in collectaneis ſcripſim⁹) q2 pua nã/
lia ſũt ãminicula magnoꝝ libᵒʳ. Liber.n. de ſenſu eſt lib°
de aia ãminiculus: iõ cuʒ illo coordinat⁹ eũ locũ tenet. Li/
ber de cęlitroꝝ ppeᵇᵐ lib° de cęlo ãminiculus eſt, ppea cuʒ
locũ tenet, quẽ de cęlo liber tenet, ⁊ de cęteris id gen⁹ ſilr.
❡ Sʒ adhuc ꝯ hęc ſunt dubõnes. Pria qdeʒ, q2 ex his nõ Dubita/
appet quẽ locuʒ tenet pbleᵐᵃʳ liber. ❡ 2ᵃ dubitatio eſt, q2 tiones.
nõ vĩ librũ de aia magis debẽ ꝯgregari cuʒ libris de aia/
libus, ꝙ̃ cũ libris de plãtis: cuʒ plãtę ſint aiatę, ⁊ ppea nõ
deſunt, q volunt ex libꝛis de plãtis, libris de aialib⁹, libris
puis fieri vnũ totalẽ librũ. ❡ 3° dubitatio eſt, q2 ſicẽ pti aię
vegetabilis liber de plãtis corrñdet, ⁊ pti aię ſenſiᵛᵉ liber
de aialib⁹: cur pti aię itelleᵛᵉ nõ corrñdet liber de hoie. Or
ſi corrñdet, h̃ eẽ nõ põt, niſi ſepat⁹. ❡ Hę dubõnes lʒ ſint Sol. dubi
difficiles, pñt tñ facile deleri. Pria qdẽ deleĩ, ꝙ iõ liber tationũ.
de aia colligaĩ cũ libris de aialib⁹, ⁊ nõ cuʒ libris de plã/
tis, q2 plantę nõ putanĩ aiatę: vñ ⁊ veteres arbitrati ſunt
ſola aialia viuẽ, ⁊ aiata eẽ. Coordinauit ğ Ari. librũ de aia
cuʒ libris de aialib⁹ nõ pp necitatẽ, ſʒ pp meli⁹: vtpote pp
vſuʒ veteꝝ: qui nõ cognerũt aiaʒ, niſi in aialib⁹ ineẽ. ❡ 2ᵃ
Ꝟo deleĩ: q2 liber pbleᵐᵃʳ ſm diuerſas ptes cũ diuiſis libris
nãlis phię coordinaĩ. Cũ ea.n. pte, quę ẽ de reb⁹ medicib⁹
coordinaĩ cũ medicinali facultate: cũ ea pte, q̃ eſt de vẽtis
coordinaĩ cũ metheoᵒʳ: eodẽ mõ, ⁊ in ceteris, cũ cęteris id
gen⁹. ❡ 3ᵃ tolliĩ ꝯcedẽdo pti aię itelleᵛᵉ corrñdẽ librũ de
hoie: veꝝ liber de hoie eſt liber de aialib⁹: nõ.n. de aialib⁹
loqĩ, niſi rõne habita ad hoieʒ vt Ari. eo li° ingt. ppea aię
itelleᵛᵉ nõ corrñdet liber de hoie ſepat° a cęteris: hactenus
de diuiſione ſciẽtię, ⁊ de dubitationib⁹: quę accidere pñt.
❡ Supeſt ğ vt eligamus eã ſcię ptẽ, quã h̃ anno ſumus p/ De electio
feſſuri. ❡ Dicam⁹ ğ ſcię nãlis tot ptib⁹ exñtib⁹, eã h̃ ãno ne ptis.
nos eẽ expoſituros pfeſſuroſqʒ: quę liber de aia apud grę
cos Ariˡᵉ codices iſcribiĩ. Quã qdẽ lʒ olim p collectanea
nřa aliq̃ ex pte expoſuimus: nõ tñ mature: nec ſp ſm veꝝ
Ariˡᵉ ſenſuʒ. Secuti.n. ſumus in oib⁹ fere, expõnes Auer.
quẽ nõ arbitroꝛ in oib⁹ Ꝟba Ariˡᵉ recte fuiſſe interptatuʒ.
Cui⁹ cãm aſſignat ipe li° de cęlo 3°: q2 bonas trãſlatiões nõ 2ᵐ 35.
habuit. Or ſi bonas trãſlationes nõ hẽbat, minime potuit
recte in Ꝟbis veꝝ ſenſuʒ colligẽ. Quare poſtꝙ̃ collectanea
fecim⁹: pro Ꝟitatis luce nũc ſcribim⁹ cõmẽtaria: in qb⁹ ſen/
ſuʒ Ꝟboꝝ Ari. veꝝ (ĩqꝫtũ potero) aſſigñbimus: nõ recedẽ
do a gręcis expoſiᵇᵘ Themiſtio, Simplicio, ⁊ Alexãdro, Laus
aliqñ cũ latinis iterptib⁹ pſertim cũ diuo Tho. q pace cę/ Thome
teroꝝ dixerim dilucide Ari. libꝛos iterptat⁹ eſt, nec ei⁹ cõ/
mẽtaria minoꝛa facio hisꝗ̃ gręci ſcripſerũt vt recte itelli/
gẽti pʒ. Cõmẽtaria Auer. nõ oĩno refellem⁹: ſʒ vbi illa ad
mẽtẽ Ari. nõ erũt: nec parcemus alicui pro Ꝟitate tenẽda:
imo nec nob ipis. ❡ Qui ğ vellet hãc nřaʒ expõnẽ nũcu/ Expoſitio
pare eoꝝ, quę ſcripſim⁹ in libris de aia Dilucidariũ, poſ/ Dilucida/
ſet ſi vellet, ⁊ qdẽ nõ iniuria: nã ꝙ̃cũqʒ in collectaneis, aut riũ dĩ.
ppera, aut obſcure olim tradidim⁹, hic in cõmẽtarijs dilu
cidamuꝫ. Quãtũ igiĩ intꝗ̃ Alex⁹ calcidoni⁹ collectanea nřa
publicauerit: ꝗ̃tũue venenoſe, ex hiſce pʒ. Ego.n. publica
re illa nõ deſtinauerã, niſi nono ꝓſſis in ãno: ⁊ de electiõe
ptis: deqʒ tota pfatiõe hacten⁹. Ad textũ ğ redeamus.

❡ Ariſtotelis ſtagyritę Peripatheticorū principis de Anima liber Primus: vna cū Commentarijs ac collectancis celeberrimi phi Auguſtini Niphi Sueſſani medices.

Um oēm ſciētiaȝ rem eſſe bonā arbitremur ac honorabilē, ⁊ aliaȝ alia magis ex eo talē eſſe putemus quia vel exactior eſt. vel rerum eſt earum quae magis pſtabiles magiſqȝ ſunt admirabiles: ſciētiam aiae nimiruȝ ob haec vtraqȝ nō iniuria ponēdam in primis eſſe cenſemus.

[scientiam] Onorū ⁊ honorabiliuȝ notitiam opinantes: magis aūt alteraȝ altera, aut ſm certitudinē, aut ex eo ꝙ ⁊ meliorūȝ, ⁊ mirabiliorū eſt: pp vtraqȝ hec hyſtoriaȝ de aia rōnabilr vtiqȝ in primis ponemus.

Collectanea text° cō^m pmi.

Commento .36

Iſis his: modo ad litterę expōnē opus eſt trāſire: in qua ꝑ ſemꝑ expōnes inducaȝ grecoꝝ. ⁊ cōmentum legā. De ꝑ itaqȝ liber hic tres ↄtinet partes: vt Auerr. ait huius primi. In prima. ſ. ponit ꝓlogum. 2ª ibi [Intēdentes aūt de aia.] ſiniit antiquoꝝ opiniones de aia. 3ª ibi [Cōſiderādū aūt pᵐ.] opiones quas inuenerit, ipugnat. Hęc igr̃ pª pars ꝓlogum ꝓponit, ⁊ multas ↄtinet ptes, quas ſubdiuidē nō intēdo. In hoc ḡ loco Ariſt. inducit auditores ad amorē huius ſcię, tradēdo huiꝰ ſciētię dignitatē, ⁊ ſyllogiſat h̄ modo in 2ª figura ex duabꝰ affirmatiuis ↄuertibilibꝰ oīs notitia exiſtēs magis bona altera, ⁊ honorabilis, eſt nobilioris ſubi ⁊ maioris ↄſtātię. Sed ſcia de aia eſt nobilioris ſbi, ⁊ maioris ↄſtātię. ḡ in 2ª figura ſciētia de aia eſt notitia magis bona altera, ⁊ honorabilior. ❡ Debes ſcire ꝙ vna ſcia ponet̃ in ꝑ loco ſm dignitateȝ, q̄ eſt magis bona, ⁊ magis honorabilis, quare ideȝ eſt: ſciam eē altera magis bonā ⁊ honorabilē magis, ⁊ eā poni in ꝑ loco. Hic itaqȝ Ariſt. pmo apponit maioreȝ ⁊ inqt [Sed] ⁊ iſta pticula, ſed, hic nō habet vim aduerſatiuę. ideo in trāſlatione biſantij inueniē eaȝ. leget̃ ḡ ſic, Cuȝ nos ſimus opinātes alterā. i. vnā notitiā eſſe ſup. magis de numero bonoꝝ, ⁊ magis ſup. honorabiliū altera, aut ſm certitudinē. i. ↄſtantiā, aut ex eo ꝙ melioꝝ ⁊ mirabilioꝝ. ſ. eſt ↄſideratoꝝ: hec eſt maior. Deide tāgit minorē. d. ꝓpter vtraqȝ hęc. i. ꝓpterea quia aię ſcia eſt nobilioris ⁊ maioris ↄſtātię, apponit ↄ̃nem, ⁊ inqt. ponemus. i. debemus ponere hyſtoriā aię rōnabiliter in pmis. i. in dignioribꝰ locis. hic eſt ſupficialis intellꝰ lrę.

Expoſitio Them.

❡ Ut ḡ lrę ſenſus capiat̃, pmo debes ſcire: Themiſtium in loco iſto exponere ly certitudinē, put referē ad ſubm. ſ. ↄſtās. Silr ly ⁊ admirabile, ⁊ melius ſic̄ eſt ſbm libri de aia. aia enim eſt ↄſtāſtco ga (vt Themiſtius ait) ea rōne ꝙ alię ſcię ab hac ſcia ſuā ↄſtātiā ⁊ certitudineȝ reponūt. ⁊ 2° ſubm tale. ſ. aia, nobile. ſ. bonū, ⁊ admirabile. di. n. bonū. 2° celi. illud in cuiꝰ eē cadit opatio: ⁊ aia eſt opationis pᵐ: ideo di nobilis ſm bonitatē. ⁊ ītēꝝ notabilis admirabilitatis: qm̄ (vt Themiſtius ait) ceteris rebus mūdi itellectꝰ antiſtat. ḡ ꝓpter vtraqȝ hęc. ſ. ↄſtātiaȝ ſubi, ⁊ eius nobilitatē, ſciētia de aia eſt alijs ſciētijs pſtabilior.

Cōmēto 3°.

❡ Scdo debes ſcire apud eos, ꝙ ex eo ꝙ ſubm cōſtat, ſcia eius dī certa. ex eo ꝙ nobile adhuc, vel notabilis bonitatis: ſic ſciētia de eo dicit̃ bona vel nobilitate admirabilis: ⁊ ſic ſciētia de eo dicit̃ honorabilis. Sciētia ergo de aia dicit̃ de numero certiſſimaꝝ bonarum ⁊ honorabiliū magis alijs ꝓpter hęc duo.

Obiectiones.

❡ Sed obijciet qs, ſicut h̄ qđ dixit [bonoꝝ] rńdit ad illō qđ dicit [melioꝝ,] ⁊ illud quod dicit [honorabiliū] rńdit ad illud, qđ dicit [mirabilioꝝ] cur non appoſuit [certiſſimoꝝ] qđ rńdere dȝ ad ly [ſm certitudinē?] ❡ Secūdo obijciet, ⁊ ampliꝰ qs cur nō dicit [veriſſimoꝝ] magis q̄ [bonoꝝ ⁊ honorabiliū.] Uidet̃ n. qđ dȝ dicere magis in lrā [veriſſimoꝝ:] qm̄ 6° meta^ce, falſum ⁊ verū ſunt in intellectu. ḡ potius dicere debuit [veriſſimoꝝ] vt conſtat.

Cōmēto 8°.

❡ Tertio dubitabis, cur dixit [opinātes] cum opinio ſit cum formidine, ⁊ poſt in fine aſſertiue dicit [ponemus.] nō. n. ex ꝓpōne dubia ſeq dȝ ↄcluſio indubia. ❡ Quarto ⁊ adhuc ambiges, cum ſubm ſit vnū in ſciētia: vt dī ꝑ poſter. cur dicit [melioruȝ ⁊ mirabilioꝝ.] hic enim modus loquēdi multitudinē notat. ❡ Quinto ambiges, cū illa ſint tria. ſ. ↄſtātia ſubi: bonitas, ⁊ mirabilitas, cur dicit vtraqȝ hęc: dȝ enīȝ appoſuiſſe, pp hęc tria. ❡ Sexto ⁊ adhuc, cur dicit [hyſtoriā] cum hec ſcia dicat. ❡ Ultimo cur dixit [in primis.] cum nulla ſit hac nobilior. ergo debuit dixiſſe [in pmo loco.] hęc ſunt quę circa textū mouent veteres expoſitores.

Rńſio.

❡ Ad hęc qdē dōm, ad pmā, ꝙ tacuit [certiſſimoꝝ:] eo qȝ dixit notitiā. hoc. n. v̄bū notitia, ſeipſo pſefert certitudinē: ⁊ ideo noluit apponē certiſſimoꝝ: qȝ v̄o nō pſefert bonitatē, ⁊ honorabilitatē appoſuit illa ambo. ❡ Ad 2ᵐ dōm ꝙ ſubm qđ dī qđ qd eſt nō dī verum nec falſum: vt dī 3° de aia. ⁊ ideo qȝ hęc ex obō capiuntur tm̄ tacuit [veriſſimoꝝ.] ❡ Ad 3ᵐ dicēduȝ ꝙ dixit opinātes: vel, vt vteret̃ v̄bo honeſtatis in fine dixit apponemus qm̄ illud relinquit̃ ex ſtylo. vel dixit opinātes: qm̄ hoc in loco illā maioreȝ nō ꝓbauit: ſed ex 8° Topic. eam accepit ex ↄfeſſione oium. Sicut fecit Poſterioꝝ ꝑ qñ dicit [ſcire opinamur.] accepit enim illud ſm cōem cōſenſum.

Cap 4°.

❡ Ad 4ᵐ dōm: ꝙ lȝ ſubm ſit vnuȝ ſm genus: eſt tn̄ multa ſm ſpēs: ⁊ notās illud loqtur illo modo. ❡ Uel forte illud rńdit ad ly [bonorū ⁊ honorabiliū] itaqȝ accipit multa ſubiecta multaꝝ bonarum ſciētiaꝝ ⁊ honorabiliū: ita ꝙ ſit ſenſus, aut ex eo qa ſbm eſt [de nuō bonoꝝ ⁊ mirabiliū ⁊c̃.] ❡ Ad 5ᵐ dōm: ꝙ duo ſunt. ſ. ↄſtātia: ⁊ ſcdm eſt nobilitas: ⁊ nobilitas adhuc ſbdiuidit̃. ſ. in melius, ⁊ mirabilꝰ: illa itaqȝ pticula: vtraqȝ, refert mēbra pmo diuiſa ⁊ nō ſubdiuiſa.

Egidij R°.

❡ Ad 6ᵐ Egid. dicit: ꝙ ideo dicit hyſtoriā: qm̄ ſcientia eſt per cām: modo quanto res ſeu notitia plus recedit a rōne pceſſus per cām tāto plus ad rōnem narrationis accedit: ꝓpter qđ, cuȝ hęc ſciētia ſemꝑ ab effectu pcedit ad cām in narrationis rōneȝ vertit̃: ⁊ inde hyſtoria dī.

Tho. R°.

❡ Thomas aūt inqt: ꝙ dī hyſtoria: qm̄ in quadaȝ ſūma tractat de aia: eſt enim hyſtoria fundamentū fabulę ⁊ eius veritas: ⁊ qȝ hęc ſciētia dī breuis, ⁊ ſūmatim tradita: ideo dicit hyſtoriā. ❡ Obijcies ↄtra pᵃᵐ: qȝ ſic oīs pars ſcientię nālis deberet hyſtoria dici, cum q̄libet pcedit per genus demrationis qa: vt Auer. ait in ꝓlogo primo Phyſicoꝝ. ❡ Obijcies ⁊ ↄtra 2ᵐ, qm̄ Ari. ait in pᵒ de ſenſu ⁊ ſen.

de aīa eſſe dictum ſufficiēter. ℂ Sed neutra cogit, pma
Cap.8. nō:qm̄(vt dr̄ 2° Topicoꝝ.)nomē natum cōpetere plu
ribus accōmodat̄ nobiliori pti, ⁊ ſic in pposito. ℂ Se
cūda minime:qm̄ Ariſt.nō vtit̄ verbo ſufficiēter: vt pꝫ
vidēti illud. vel ſi alicubi vtet̄, exponit̄ ſufficiēter.i.quā
3ª rōſio. tum decebat nō ad plenū ſm totū poſſibile. ℂ Pōt tn̄
⁊ ſatis tutius dici:qm̄(vt ex Ari.accipit̄ in li° rhetoricoꝝ)
hyſtoria a fabula differt, eo q fabula eſt fictio quedam
qua apologiſat̄ alia veritas:hyſtoria eſt ipſa fabulę ve
ritas ⁊ veriſilis:dico itaqꝫ ipm̄ dixiſſe aīę hyſtoriā velle
tradere ppter antiquos:qui(vt Them.ait in pmo Phy
ſicoꝝ.)tractātes de aīa ſub tegmine fabulaꝝ ⁊ enigma
themat̄ice locuti ſunt: vt pꝫ in Phędone a Platone: vbi
de aīa loqt̄ ſub fabulę figura. vt igit̄ polliceat̄ nobis ſe
dicturuꝫ res veras, ⁊ non ſub tegmine velatas dixit aīę
4ª rōſio. hyſtoriā. ℂ Uel dico ipm̄ appoſuiſſe hyſtoriā reſpectu
veterū vt ſuuꝫ opus extollere: eo q in cōparatione ad
ea quę antiq de aīa dixerūt:traditio Ariſto.hyſtoria dici
pōt: ⁊ forte hoc eſt meli°, cum nullo pacto poſſimus de
aīa ipa ſm veritatē intrepidā tractare:nō .n.eſt in nobis
ea pſcrutari ad ſūmuꝫ quę deo ſunt ſecretiſſima cum ſi
mus mortales. ℂ Ad vltīm ſolutio eſt manifeſta,qa(vt
Simplicius inquit)nō tn̄ hęc ſciētia in loco digno me
retur apponi:imo ⁊ alię multę: vt.ſ.meta^a. dixit itaqꝫ in
pmis.i.in vno locoꝝ pmorū. ℂ Et cum ħ ſit ita, pꝫ ſm
expōnes grecoꝝ: Ari.nō antiſtat hāc ſciam alijs ppter
firmū genus demōſtrandi, ⁊ nobilitatē ſubi, vt Auer.
latini ɔſentiūt, ſed ppter ɔſtātiā ſubi, ⁊ eius nobilitatē: ⁊
tūc qōnes modernoꝝ ſm hos ſunt ad nihil. ⁊ ideo ɔſue
ui dicere in expōne mei libri Poſterioꝝ multas eē mo
tas qōnes ex līa: quę ſi intelligātur: tūc ad nihil vadunt.
Quid eniꝫ dubitāt moderni an demōſtrationes mathe
matice ſint certiores an nō, his quę ſiunt hec, ⁊ alia mul
ta: Ariſt.enim nō antiſtat ſciētiaꝫ hāc alijs niſi ppter cō
ſtātiam ſubiecti ⁊ illius nobilitatē pre alijs.

Com^m p^m. Poſt hoc ad cōmētuꝫ trāſiens ex
poſitionē 2^m audies in
fine cōmēti[itēdit per ſbtilitatē.] Iſtud
itaqꝫ eſt p^m cōmētuꝫ in quo quatuor fa
cit. Primo exponit quędā noīa quę po
nunt̄ in līa. 2° ibi[Artes eniꝫ.]accepit p
poſitiōes vt Ari.facit in līa. 3° ibi[Et in
cepit ſermocinari]apponit text° itētionē. 4° ibi [Et ſer
mo eius]cōponit ſyllm. De pma, quia in arabica trāſla
tione dicit differūt[aut in ſubtilitate] exponit qd itēdit
per ſubtilitatē. ⁊ inqt, ⁊ itēdit per ſubtilitatē ɔfirmatio
neꝫ demōſtrationis. ⁊ per hoc pꝫ dīa expōnis Auer. ab
illa grecoꝝ: ⁊ debes ſcire q ſubtilitas pōt dici cōfirma
tio demōſtrationis metaphorice:qm̄ pprie ſubtilitas di
cit̄ de accīte gladij: vt dicit Auer. p Celi. ⁊ de accidente
Cō^m: 20. vocis. vt dicemus 2° hui°. Sicut ergo ſbtilitas gladij di
Cō^m: 86. cit̄ eo, qa ſcindit: ita ɔfirmatio demōſtrationis qa
ſcindit dubiuꝫ dici pōt ſubtilitas. Deinde qa Ariſt. in līa
arabica ait[aut qꝛ ſunt ſcię per res nobiliores ⁊ digno
res.]exponit qd intendit per res nobiliores.ſ.qua nobi
litate. ⁊ inqt, ⁊ itēdit per hoc qd dicit. Aut qꝛ ſunt cogni
te per res nobiliores nobilitate ſubiecti. ℂ Debes ſcire
q nobilitas eſt vtus quę homini cōuenit ex genere ſuo:
vt Ariſt.ait pmo Ethic. ⁊ in de bona fortuna. ⁊ qꝛ ſubm
dr̄ genus ſciētię: vt dr̄ Poſter. pmo, ideo pōt merito ſciē
tia dici nobilis a ſubiecto: quare bn̄ exponit Auerroys.
ℂ Artes]hec eſt ſcda pars principalis, in qua declarat
ppōnes ſyllogiſmi in līa poſiti. ⁊ pmo maiorē: erat eniꝫ
maior hec, ois notitia exiſtens nobilior altera eſt certio
ris demōſtrationis ⁊ nobilioris ſubiecti. hāc pbat per ppo

ſitionē cōceſſam oibus.d. Artes enim nō differūt. vult
dicere ſm nobilitatē ⁊ ignobilitatē adinuiceꝫ: niſi altero
trium modoꝝ.ſ.aut cōfirmatione demōſtrationis.i.certitu
dine demōſtrationis: aut nobilitate ſbiecti: aut vtroqꝫ. vult
dicere q ad hoc, q vna ſciētia ſit altera nobilior eſt: vel
qa eius ſubm eſt nobilius, vel qa eius demōſtratio eſt cer
tior: ⁊ hoc pbat exēplo.d. Uerbi.g.qm̄ geometria.i.ſciē
tia de quātitate ɔtinua, excellit aſtrologiam per ɔfirma
tionē demōſtrationis: aſtrologia excedit illā per nobilitatē
ſubi, qm̄ eius ſubm eſt corpus celeſte. [Et manifeſtuꝫ.]
Nūc pbat minorē per ɔfeſſionē cōem: ⁊ inqt, ⁊ mani
feſtū eſt ɔſiderātibus q ſubm huius ſciētię eſt nobilius
alijs: ⁊ ſilr manifeſtū eſt, q demōſtratio eius eſt magis
firma. Deinde applicat ſniam vbis: ⁊ pꝫ. ℂ Et incepit.]
hęc eſt 3ª pars, vbi apponit intētionē text°. ⁊ debes ſci
re, vt Ariſt. ait in rhetoricis, pthemiū dꝫ ɔtinere in ſe di
gnitatē, ⁊ vtilitateꝫ: difficultatē, ⁊ modū pcedēdi: qm̄ au
ditor debet reddi beniuolus, qd per dignitatē ⁊ vtilita
tē ſit attēt°, qd per difficultatē reddit̄: docilis, qd p mo
dū pcedēdi habet̄. vult itaqꝫ Auer. q Ari. ħ reddat au
ditorē beniuolū declarādo dignitatē. dicit ergo ⁊ incepit
ſermocinari ita inducēdo hoies ad amorē ſciētię. reliquū
patet. ℂ Et ſermo ei°.] hęc eſt vltima pars cōmēti vbi
tria facit, Prio narrat in qua ſpecie ſyllogiſmi eſt pſens
ſyllus: ⁊ inqt, ⁊ ſermo eius eſt in forma ſylli cathegorici.
ℂ Debes ſcire (vt in poribus expoſui) ſyllm hypothe
ticū fieri in hypotheticis ppōnibus, qd quatuor modis
ſit, aut arguēdo a poſitione aītis ad poſitionē ɔñtis, aut
a deſtructiōe aītis ad deſtructionē ɔñtis, aut a poſitio
ne ɔñtis ad poſitionē aītis, aut a deſtructione ɔñtis ad
deſtructionē aītis. Duo modi ſunt vtiles.ſ.a pōne aītis
ad poſitionē ɔñtis: ⁊ ſcds.ſ.a deſtructiōe ɔñtis ad deſtru
ctionē aītis. cathegoricus ſylls eſt: qui ex ppōnibus ɔſti
tutis eſt cathegoricis: vt, dyon nauta: ois nauta nauigat:
ergo dyon nauigat. Inqt q ⁊ ſmo eius eſt in forma.i.ſpe
cie ſylli cathegorici[Et q̄ſi dicat]ħ in loco explicat ſyl
logiſmū, ⁊ accepit maiorē: ⁊ inqt. Et quaſi dicat, qa nos
opinamur q cognitio eſt de rebus honorabilib° ⁊ dele
ctabilibus: ⁊ q ſciētię ſuperant ſe adinuicē, aut ppter ɔfir
mationē demōſtrationis: aut nobilitate ſubiecti: aut ppter
vtrūqꝫ: hec eſt maioris vis. deinde tāgit vim minoris.d.
Sicut intēdimus in ſciētia de aīa.ſ.qa ſuperat in his duo
bus alias ſciētias: hęc eſt minor. ⁊ tūc remouēs dubium
ait, pter ſciam diuinā. poſſet .n. qs dicere, quas ſcias ſupe
rat ⁊ quot. ⁊ ideo dixit oēs excepta diuina. deinde ponit
ɔñem, ⁊ ſermo eius eſt manifeſtus per ſe. ℂ Ex his pa
tet dīa inter expōneꝫ Auer. ⁊ expoſitoꝝ grecoꝝ hoc in Differētia inter Auer. et Grecos.
loco. Auer. eniꝫ vult duo eſſe qbus vna ſcia poteſt alias
excellere.ſ.demōſtrationē, ⁊ ſubm. Una enim ſciētia excel
lit alteram per demōſtrationē, qm̄ ſua demōſtratio eſt fir
mior. ⁊ tūc per ſubm, qn̄ ſubm eſt nobilius ſubiecto alte
rius. ⁊ ideo ait Auer. q, penes hęc duo hec ſciētia debet
anteponi: qm̄ eſt alijs pponēda quātū ad ſubi nobilita
tē, ⁊ demōſtrationis ɔſtātiaꝫ. ℂ Greci aūt hoc in loco vo
lūt vnā ſciam excellere alteraꝫ ſm nobilitatē tn̄ ppter
ſubm: ⁊ qꝛ ſubm duobus modis poteſt ſe hic.ſ. vt ɔſtās
eſt, ⁊ vt honorabile ⁊ mirabile.i. vt nobilior: ió in his duo
bus ſciētia aīę excellit alias.ſ. ppter nobilitatē ſubiecti,
⁊ eius ɔſtātiā: q eniꝫ ſubm aīę ſit alijs ɔſtātius, ex duo
bus pōt dignoſci: pmo qꝛ nihil certius ꝗ̄ eſſe aīę: qnqꝫ
eniꝫ ſenſibus exprimur alaꝫ eſſe: qm̄ quinqꝫ ſenſuū opa
tiones ſentimus: ⁊ per ɔñs qnqꝫ ſenſibus eſſe aīę experi
mur in nobis alia ſbiecta nō qnqꝫ ſenſibus expluūtur: vt
patet. Scdo (vt Themiſtius ait) qm̄ alię ſciētię ab hac
ſciētia ſuā ɔſtātiā ⁊ certitudinē reponūt. Alię enim ſciē

tię intātũ certitudinē accipiũt, inquantũ ɔ̄nem ex ꝑpoſitionibus oſtēdũt: incõiũ ɔ̄nez ex ꝑpoſitionibus oſtēdũt, inquātũ ꝑincipia ſunt nota itellect⁹ agētis lumine: lumē intellect⁹ agētis in hac ſciētia inueſtigat̃: ergo oēs ſciētię reponũt ſuã certitudinē a ſubiecto huius ſciētię qḋ eſt agēs itellectus. ℂ De aũt ſit nobilius Themiſtius ꝓbat, inq̃t: qa ceteris rebus q̄bus format̃ mũdus ingen^m, aię fere antiſtat. eſt ḡ ſcia aię in duob⁹ anteponēda. ſ. ꝓpter ɔſtātiã ſubiecti, ⁊ eius nobilitatē. ḡ totã bonitatē ⁊ honorabilitatez huius ſcientię ad ſubim referũt expoſitores greci. ℂ Ut aũt videat̃ quę iſtaꝝ ſit melior, arguit pro expōne Simplicij ⁊ Themiſtij. ꝑ ſciētia in relone ad certitudinez demõſtrationis di certa ⁊ vera: in relone ad ſubim di nobilis, qa (vt dicebam) nobilitas rei ſumit̃ ex gn̄e: ⁊ ſubim in ſciētia genus eſt ſciētię. ḡ ſi Ariſt. per certitudinē itelligeret certitudinez demr̃ationis: hęc ſciētia nõ tñ rõne ſbiecti de numero bonoꝝ ⁊ honorabiliũ, imo de nũo certiſſimoꝝ ⁊ veroꝝ: ḡ ſicut Ari. ɔcludit in fine hãc eſſe ponēdã in ꝑ loco ꝓpter nobilitatē, ꝓpoſuiſſet in pn̄° eē de numero bonoꝝ ⁊ certiſſimoꝝ: ḡ diminutus. ℂ ꝑ̃. Demr̃ationes vnius gn̄is ſubiecti eãdem hñt firmitatē: vt patet z° meta^{ce}. ſed demr̃ationes aiaſticę ⁊ phyſice ſunt vni⁹ gn̄is: ḡ non eſt ꝑponēda hęc, ꝓpter hoc. ℂ ꝑ̃. Mediũ eſt in v̄tute tota demr̃atio: vt Ariſt. docet z° poſter. ſed mediũ in demr̃atione eſt ſubiecti eēntia: quę ſm rem eſt ip̄m: ergo tota bonitas ſciētię ex ſubiecto redũdat. ℂ ꝑ̃. Penes illḋ dz ſumi dignitas ſciētię a quo ſumitur dr̃ia eēntialis: ſed dr̃ia eēntialis ſumit̃ ab obiecto, vt pz 6° meta. vbi diuidũt ſciētias per obiecta. ℂ Pro expōne Auer. ar° ꝑ. ois effectus plures hñs cãs põt dignificari a qualibet illaꝝ: hoc pz, qm̄ eſſe effect⁹ eſt a cã, vt dicit Auctor de cauſis. Sed ſciētię cauſę ſunt ſubim ⁊ demr̃atio: ḡ taz penes ſubim, q̄ penes demr̃ationē põt ſciētia dici nobilior altera: ergo ſi Ariſt. ꝓponit hãc alijs in vtroq; debuit ꝓponere. ℂ ꝑ̃. Penes opationē res dr̃ melior altera, ꝑfectiorq;. z° celi. ⁊ 4° metheoꝝ. ſed opatio ſciētię eſt demr̃are ſicut cytharedi poſſe cytharizare: ḡ penes demr̃ationē vna ſcientia põt anteponi alteri. ℂ ꝑ̃. Sciētia intātũ honorabilis, inquãtũ ꝑficit intellectũ: pimo meta^{ce}, ⁊ pimo Ethic. ſed intãtũ ꝑficit intellectũ inquãtũ eum quietat ⁊ nõ quietat illũ niſi demr̃atione 3° metaph. in pn̄: ergo per demõſtrationē reddit̃ ꝑfecta: ⁊ ꝑ ɔñs ↄtra eos. ℂ Hãc expoſitionē teneo ꝓpter famoſitatē. Ad pimũ in oppoſitũ dictũ eſt, ꝙ Ariſt. dixit notitiã ⁊ hoc ſufficit: ħ enim verbũ ꝑfefert certitudinē, ⁊ ideo nõ apponit certiſſimoꝝ. Dicitur enim ſciētia notitia illa bona pimo dr̃ modo a certitudine: z° modo ab obiecto. ℂ Ad z^{m} lz ſint vnius generis ſubiecti, differũt ſpecie ſbi, ⁊ ideo poſſunt variari penes certius ⁊ incertius. ℂ Ad 3^{m} dõm ꝙ certitudo demonſtrationis ⁊ ɔſtãtia ſubiecti in v̄tute idez ſunt, ſicut deus ⁊ leo: differũt autez formaliter, ſicut deus ⁊ leo, ideo pnt eſſe duobus modis. ℂ ꝑ̃. Ad 4^{m} dicēdũ ꝙ ſumit̃ ab obiecto ꝑincipalius, a modo demõſtrãdi minus ꝑincipaliter: ideo ⁊c̃. eſt ergo expoſitio Auer. verior. Tum ꝑ q̄ plus cõſona lr̃ę. Tum q: pluribus rationibus ⁊c̃.

Ex expōne Auer. ſcientia de anima eſt oib⁹ alijs nobilior excepta metaphyſica. ℂ Ex expōne itaq; Auer. colligit̃ hoc exceptiuũ. ſciētia de anima eſt oib⁹ nobilior ⁊ certior ſm vtrũq;, excepta metaphyſica: quę in vtroq; excedit ſciētiã aię: ideo querit̃, vtrũ hęc exceptiua ſit vera: ⁊ pimo arguit̃, ꝙ demõſtrationes huius artis nõ ſint certiores demõſtratiõib⁹ mathematicis, qm̄ z° metaph. demõſtrationes mathematicę ſunt in pimo gradu certitudinis, ⁊ nãles ſequunt̃ eas: ſed demõſtrationes aiaſticę ſunt naturales: ergo ſequuntur mathematicas incertitudine: ergo non excedit oēs, penes certitudinē demõſtrationis excepta diuinã. Cōmẽ. 16.

ℂ ꝑ̃. videt̃, ꝙ hęc ſciētia etiam metaphyſicaz excedat, quoniaz demõſtrationes huius ex ſenſibus ꝓcedũt: metaphyſicę võ ex itelligibilib⁹: ergo. Antecedēs patet pimo metaph. ℂ In oppoſitũ eſt Auer. ℂ In iſta qōne eſt opinio Latinoꝝ: qui expoſuerũt aię librum. ſ. ꝙ ſciētia animę eſt certior certitudine demõſtrationis, quo ad nos: lz certitudine demõſtrationis ſimplr mathematicę ſunt certiores. In quo gradu adhuc eſt ordo, qm̄ in latitudine demõſtrationũ ſimplr, in pimo gradu ſunt demõſtrationes diuinę: in ſcḋo ſunt mathematicę. vult itaq; hęc opinio, ꝙ certitudine quo ad nos aiaſticę demõſtrationes ſunt certiores, certitudine ſimplr demõſtratiões diuinę, ⁊ poſt mathematicę. Et per hoc pz ſolutio dubij. 1ª opio.

ℂ Sed hęc opinio eſt error. pimo, quoniã qḋ eſt ſimpliciter tale, eſt abſolute tale, ⁊ magis eo qḋ eſt tale cõparatione ad nos: ſed per te demõſtrationes libri mathematicoꝝ ſunt abſolute tales: ergo ⁊c̃. ad hoc ſimplr mathematica eſt ꝑferenda. ℂ ꝑ̃. Contradicit dicto Auer. quoniã cum dicat, ꝙ demõſtrationes aiaſticę excedunt oēs ꝑter diuinã: quęro, vel intelligit quo ad nos, vel quo ad naturã: ſi quo ad nos, tunc exceptiua falſa eſt, cum excedat etiã diuinã: ſi ſimpliciter, tūc falſa eſt cũ mathematicam nõ excedat vt dicit. ℂ ꝑ̃. Tunc hę demr̃ationes nõ excederēt demõſtrationes libri Celi, ⁊ libri Phyſic. ⁊ alioꝝ. quoniã huiꝰ ꝓcedũt per opationes: ille aũt per obiecta opationũ: ſed obiectũ eſt prius quo ad nos opationibus, vt dicam in ſcḋo huius: quare illę ſunt priores. ℂ ꝑ̃. Demõſtrationes huiꝰ, in ſecũdo ꝓceſſu ſunt ſimpliciter. ſ. per mediũ notũ nobis ⁊ natura: vt Auer. teſtatur 8° Phyſic. ⁊ alibi: ſed exceſſus debet ſumi penes maximũ, vt dicit Ariſt. ⁊ Auer. pimo Celi. quare nec hę nec illę erũt certiores. ℂ ꝑ̃. Qz demr̃atio meta^{ce} nõ ſit in ꝑ gradu illi⁹ latitudinis argnit̃, qm̄ mediũ mathe^{ce} demr̃ationis eſt notũ nob ⁊ naturę, ⁊ hęc eſt demr̃atio ſimplr: mediũ meta^{ce} eſt notũ naturę tñ: ⁊ ꝑ̃ dr̃ demr̃atio ſimpliciter: ſecũda ꝓpter quid, ſcḋo Celi. ergo demõſtratio mathematica ſola eſt ſimplr, ⁊ per ɔſequēs in pimo gradu, ⁊ ꝑęferēda. Cõfutatio. Cõ. 50° ⁊. 53. Cõmẽ. 116°. Cõmẽ. 35°

ℂ Poſt hoc eſt ſecũda opinio paduorũ, pro qua ipſi ꝓponũt diſtinctionē. ſ. ꝙ notius natura duplr. vel q: cauſa, vel q: nobilius. pimus modus habetur pimo Phyſic. ⁊ ſecũdus modus accipit̃ ſcḋo meta^{ce}. Ex hac diſtinctione ɔducit̃ demõſtrationē ꝓcedere per effectũ tanq̃ per mediũ, ⁊ eſſe per nota natura, dũmodo effectus ſit nobilior medio alterius demõſtrationis, etiã ſi ſit cauſa. Verbi gr̃a. hęc demõſtratio mathematica, iſocheles triãgulus, ois triãgulus habet tres: ergo iſocheles habet tres, eſt per cãm: hęc võ per effectũ aia immortalis, omne imortale ex imortali: ergo aia ex imortali demõſtratio ſecũda eſt per notiora natura, quantũcũq; ſit per effectũ, qm̄ mediũ eſt nobilius medio primę vt patet. Tūc dicit hęc opinio ꝙ loquēdo de certitudine demõſtrationis quo ad nãm ſecũdo modo, in primo loco ſunt diuinę: qm̄ media illarũ ſiue effectus ſiue cauſę ſunt ſimplr nobiliora alijs. ſecũdę ſunt nãles aiaſticę: qm̄ ſiue media ſunt cauſę ſiue effect⁹, ſemꝑ media harũ demõſtrationũ ſunt nobiliora medijs mathematicis. tertię ſunt demõſtratiões mathematicę: quoniã per media vilia ꝓcedũt: quo autē ad nos eſt ecõtra: qm̄ media mathematica ſũt viliora, poſt hęc media nãlia, poſt hęc metaphyſica. ℂ Ex his ſequit̃ veritas ꝓpoſitionis Auer. ꝙ oēs excedat cõfirmatione demõſtrationis ſimpliciter quo ad nãm ꝑter diuinaz: cum mediũ illi⁹ ſit nobilius ſimplr. ℂ Et ad dubiũ, pz: qm̄ ibi loquit̃ de certitudine alio modo q̄ hic. 2ª opio. Cõmẽ. 3°. Cõmẽ. 4°.

ℂ Cõtra hãc opionez ar°. quoniã demõſtrationes iſtę nõ excederēt demõſtratiões li- Cõfutatio

bri celi ⁊ octaui phyſicoꝝ: q̄n media demōſtrationū
huius libri ſunt opationes corruptibiles: media demō
ſtrationū illaꝝ ſunt opationes eterne. ¶ P̄. Media de
mōſtrationū aiaſticarū ſunt qualitates, qua opationes:
media demōſtrationū mathematicaꝝ ſunt quātitates:
ſed quātitas eſt nobilior qualitate, cum ſit ꝓpinquior ſub
ſtantie, vt patet. ¶ P̄. Demſ̄ationes diuine diuidunt̄ in
duas partes, vna vbi ꝓcedit̄ per media cōia, altera per
operationes: prima manentes erit imꝑfectiſſima, cuꝫ minus
Cōmē.11°. cōmune ſit ꝑfectius vl̄t. 3° metaph. ſc̄da erit imꝑfectior
demōſtrationib⁹ mathematicis, quarū media ſunt quā
3° opi. Alb. titates. ¶ Poſt hoc diuus Alber. in hoc libro de aīa ait,
⁊ eſt certiſſimarū demōſtrationū, q̄n licꝫ quo ad nos ſit
occulta habēs ꝑncipiū: nihil manifeſtius in natura, q̄
fons ⁊ origo ois cognitionis: qḋ eſt lumē intelligibile in
nobis. Ad idē3 enim lumē certificat̄ qcq̄d certe ſcitur, et
tūc ſciri indicat̄ quādo illi ↄueniens inuenit̄. Uult itaqꝫ
Alber. demōſtratiōes aiaſticas ideo dici certiſſimas, q̄a
per eas declarabit̄ lumē intellect⁹ agēns qui eſt examen
oium veroꝝ. ⁊ forte h̄ voluit Themiſtius dicere in ver
bis dictis. ¶ Sed dubitat̄ circa hoc multipliciter: pͥmo,
q̄n minima pars ſciētie aīe eſt de demōſtrationib⁹ cir
ca illud lumē: ergo licꝫ demōſtrationes aiaſtice quātū ad
illā partē eſſent hoc modo certiſſime, nō tamē oēs: nec
tota ꝓpter h̄ debet dici certiſſima: q̄n denoiatio debet
fieri a ſupabūdāti: vt dixit Anaxagoras pͥmo phyſicoꝝ.
Cōmē. 34. ¶ Sc̄do certitudo demōſtrationis nō ꝓuenit ex certi
tudine ↄcluſionis, vel ſubi ↄcluſionis, ſꝫ medii: vt dicit̄
2° Poſter. ergo demōſtrationes hō nō deberent dici cer
tiores, quia de ſubto ↄcluſionis certo. ¶ P̄. tertio nō vi
det̄ cōſonū: q̄ ideo demōſtratio ſit certior: q̄ eſt circa
id, qḋ eſt examen alioꝝ: qḋ enī aliq̄d ſit examen alioꝝ
non ꝓpter hoc demōſtratio eius eſt certior. ¶ P̄. et 4°
tūc hec ſciētia nō tn̄ excederet alias: imo metaphyſicā,
quoniā demōſtratiōes metaphyſice nō ſunt circa aliud
qḋ ſit examen aliorū ſicut eſt intellect⁹ agēs. ¶ Uidet̄
itaqꝫ mihi eē dicēdū q̄ Alb. ⁊ Themiſtius ⁊ alii vnius
ſint opinionis: volūt enim hāc ſciētiā excedere alias no
bilitate ſubiecti: ⁊ cōſtātia demōſtrationis que ſumit̄ ab
illo ſubiecto vel eius pte: ergo totā nobilitatē referūt ad
ſubiectū. ¶ Et tūc ſuſtinēdo hos ad pͥmā: ⁊ ad alias de
bes ſcire, q̄ vna demōſtratio pōt dici certa dupl̄r, intrin
ſece, ⁊ extrinſece: intrinſece qdē, quoniā mediū eſt nobis
certius ⁊ euidētius demōſtrato. Extrinſece dupl̄r, vel q̄
ſubm circa qḋ tendit eſt nobiliſſimū in nā: vel q̄ ſubm
circa qḋ tendit eſt certificatiuū medioꝝ ⁊ ꝑncipioꝝ alia
rum demōſtrationū in aliis ſciētiis. ¶ Dicēdū itaqꝫ q̄
demōſtrationes huiꝰ ſunt incertiores aliis intrinſece eo
q̄ media ſunt valde debilia vt ex eis ꝑueniamus ad cō
prehēſionem intellect⁹ agētis: extrinſece aūt ſunt certio
res: tum q̄ circa obiectū nobiliſſimū in nā: tum q̄ circa
obiectū certificatiuū oium alioꝝ. Demōſtrationes me
taphyſice ſunt extrinſece ſimpl̄r certiores oibus: tum q̄
circa obiecta in nā optima que ſunt deus ⁊ ſubē ſepara
te: tum q̄ maxime certificatiua alioꝝ: quoniā intellect⁹
agens nō certificat niſi in v̄tute pͥme intelligētie: vt dicit
Alber. 11° ſue metaph. pͥme ergo demōſtratiōes extrin
ſeca certitudine certe ſunt metaphyſice: poſt has aiaſti
ce ⁊ vltime oēs alie. ¶ Ad pͥmā dicēdū, q̄ licꝫ illa pars
ſit minima quātitate, eſt maxima excellētia: ⁊ ideo ↄue
niens eſt denoiationē fieri ab ea. ¶ Ad 2ᵐ dicēdum,
ad aīs q̄ eſt verū certitudine intrinſeca: ſed extrinſeca
pōt. ¶ Ad 3ᵐ eodē modo, facit enim ad certitudinē de
mōſtrationis extrinſecā, vt dictū eſt. ¶ Ad 4ᵐ dicēdū,
q̄ licꝫ ſubē abſtracte nō cauſant in nobis imediate euidē

tiā oium veroꝝ, tn̄ in v̄tute eaꝝ intellect⁹ agēs cauſat oēm
veritatē: cum cauſa 2ͣ in v̄tute depēdeat a pͥma, vt auctor
dicit de cauſis. ¶ Poſt hos videt̄ mihi eſſe dōm aliter,
vbi debes ſcire, q̄ notum nobis quiqꝫ capit̄ pro ꝓximo
ſenſibus nr̄is, ⁊ notū nē pro remoto a ſenſu: ſiue ſit cā, ſiue
ne effectus, vt ait Ariſt. pͥ Poſter. q̄ ſingularia ſunt no
tiora nobis: q̄ ſunt ꝓxima ſenſui, ⁊ vl̄ia nota nē: q̄ ſunt
remota. ¶ Sc̄do debes ſcire q̄ mediū demſ̄ationis eſt
tribus modis: vel actu ſenſatū: vel potētia ſenſibile: vel
nec actu: nec potētia ſenſibile. mediū qdē demſ̄ationum
mathematicaꝝ nō actu ſentit̄: ſed potētia, cuꝫ ſit extra nos:
licꝫ mediū demōſtrationū nālium libri phyſicoꝝ ⁊ celi ⁊c.
potētia ſentiunt̄: medium nec actu nec potētia ſenſibile
eſt demſ̄ationū metaphyſicarū: mediū demſ̄ationū aia
ſticaꝝ ſemꝑ actu ſentit̄, cum ſemꝑ ſit in nobis ↄiūctum:
ſemꝑ enī operatio ſenſitiua, vel vegetabilis, vel alicuius
ptis huius eſt in nobis ↄiūcta, vt pꝫ: ideo ſemꝑ actu ſen
tiunt̄ media demōſtrationū aiaſticaꝝ: hec diſtinctio ca
Cōmē.22°. pitur ab Auer. pͥ Celi. vbi ait, q̄n ait quādo differentes
ſunt demſ̄ationes, quaꝝ altera teſtat̄ ſenſui. i. quare vna
eſt per mediū actualr ſenſatū: alia v̄o nō: aut q̄ nō iunc
ta eſt ſenſui. i. ⁊ ſi medium nō actu ſentiat̄, hoc eſt: q̄ nec
potētia nec actu poſſibile eſt ſentiri. Uel q̄ potētia poſ
ſibile eſt ſentiri. ¶ His acceptis accipit̄ modus conue
niens, ⁊ dico q̄ in pͥmo gradu certitudis quo ad nos iſto
modo ſunt demſ̄ationes aiaſtice eo q̄ media eaꝝ ſemꝑ
actu ſunt nobis pͥma: ⁊ nō oportet nos laborare in inuē
tione medioꝝ illaꝝ, vt pꝫ: poſt has ſunt nāles ⁊ mathe
matice: q̄n media nō actu ſunt nobis pͥma ſed potētia:
vltimo ſunt diuine. ¶ Sed dices hoc nō tollit difficul
tatē, q̄n inqt, q̄ demōſtratio huius ſciētie excedat oēs,
ꝑter diuinā. Dicēdū q̄ loquit̄ quātū ad ſubm: eſt. n. ſen
ſus q̄ hec ſciētia excedit oēs in vtroqꝫ ꝑter diuinā: quā
nō excedit in vtroqꝫ, ſed in vno. ſ. ↄfirmatiōe demōſtra
tionis. ¶ Uerū ſi velimus dicere Auer. intelligere q̄ diui
na demſ̄atio excedat oēs, ⁊ poſt ſit aiaſtica demonſtra
Cōmē.3°. tio: dicā vltimo, q̄ (vt dicit Auer. 3° metaph.) ſciētia nā
lis ↄſiderat duas cās vltimas. ſ. māᵐ pͥmā ⁊ agēs pͥᵐ:
⁊ metaphyſica duas alias vltimas. ſ. formā pͥᵃᵐ ⁊ finē pͥᵐ:
Cōmē.6° mathematica tn̄ formā, put abſtrahit̄ a mā: que eē ha
bet diminutū, vt dicit Auer. 3° celi. g̃ demſ̄ationes aiaſti
ce cum ſint per cām agentē ⁊ mālē reales ſunt potiores
mathematicis: demſ̄atiōes diuine ſunt potiores, cuꝫ ſint
per cās nobiliores. Et ſi dicas demſ̄ationes aiaſtice ſunt
per effectū. Dicendū q̄ Auer. cōparat eas ſm̄ optimū. i.
in 2° ꝓceſſu: ⁊ ſic ptꝫ ↄcordari dicta huius hoīs. penulti
mus modus melior eſt: vt conſtat.
2ª queſtio. Uerū hec ſcia alias excedat nobilitate ſubiecti. ¶ Poſt hoc dubitat̄, ⁊ iterū circa hoc vtrū: hec ſcia exce
dit oēs alias nobilitate ſubiecti, excepta diuina: ⁊ videt̄ q̄
nō: q̄n ſcia de celo eſt de celo put eſt aial, vt vobis de
clarat Auer. In penultimo caplo, ſed aial eſt nobiliꝰ aīa,
8. phyſic. cum totū ſit nobilius pte: vt pꝫ. ¶ P̄. Sciētia eſt de pͥ
mo motore: qui eſt ꝑſtabilior aīa. ſilr ſcia aſtronomie vt
pͥus. ¶ P̄. Subm metaᶜᵉ eſt ens: ſꝫ aīa eſt nobilior ente,
Cōmē.11°. cum iferius ſit nobilior ſuperiori 3° metaᶜᵉ. ¶ In oppoſi
tū eſt Auer. D. vt. Auer ait, q̄ hec ſciētia excedit omnes
alias in duob⁹. ſ. firmitate demſ̄onis, ⁊ nobilitate ſubi ꝑ
ter diuinā: quā nō excedit, niſi in vno. ſ. firmitate demō
ſtrationis: vt dixi. ¶ Pro ſolone qōnis debes ſcire qui
exceſſus vnius rei ad alterā ſimpl̄r ⁊ abſolute, debet ſu
mi penes optima eoꝝ. vbi g̃ hō eſt ꝑſtabilior ſimplici
ter leone, q̄n optimū hoīs eſt ꝑſtabilius optimo leonis:
Cōmē.19°. hec regula ponit̄ ab Ariſ. formal̄r 3° topic. ca. 4° ⁊ colli
Cōmē.116°. git̄ 3° huius ⁊ pͥ celi. vide ſi placet. Ex h̄ ſequit̄ q̄ quia
multa ſunt ↄſiderata in ſcia aīe, ⁊ in metaᶜᵃ, ⁊ aliis excel
ſus hui⁹

lus hui⁹ ſciētię dʒ ſumi ab optimo ↄſiderato hic eſt aūt iſtud (vt Them. ait) ingenitū .ſ. intellect⁹ agēs: hic.n. cęteris rebus qb⁹ mūdus formať fere antiſtat: optimū itaqʒ eſt intellect⁹, vt intelligēs eſt optimū. ğ in meta^{ca} eſt primus itellect⁹ vt itelligēs per ſuā ſubā: ⁊ ideo Themiſtius addit fere, qm̄ excedit oēs alias pter diuinā: ⁊ ab hoc vbo Auer. accepit ſuā exceptionē: vt recte expoſui, ⁊ nō a mō demōſtrōnis: vt rudes dicūt. ℂ Ad oppoſita in pn°, ad p^{m̄} dōm, ibi tractať de toto cōpoſito, hic de pte: modo pars eſt nobilior toto, vt Auer. vult 7° meta. ⁊ 8° meta^{ce}.

Comē.7°. Comē.7°. ℂ Ad 2^{m} dōm, ꝙ pmus motor apud ꝗ̄dā nō eſt ſbm libri octaui: imo dicūt ꝙ ſbm non dʒ aſſignari, niſi reſpectu vni⁹ libri totalis, ⁊ nō vni⁹ ptis ſciē. ꝙ aūt pmus motor nō ſit ſbm pbať, qm̄ nulla ſcia pbat ſuū ſubm eē, vt dicit Auer. p° phy. ⁊ 12° meta. ⁊ 2° huius. ſʒ in 8° pbať p^{m} motorē eē: q̄re ⁊c̄. ℂ Sʒ hoc nihil eſt, qm̄ in omni ordine multoꝝ opʒ dari vnū p^{m}: ſicut 10° meta^{ce} pbat Auer. ⁊ in li° de cā motū aialū. Cū igiť hic in 8° multa ↄſideren̄t, ideo opʒ dare vnū p^{m}: ⁊ illud eſt ſubm. ℂ P. Minima pars ſciē eſt vna ſola ↄclō, ſed ōnis aſſignať vnū ſubm: ğ vni⁹ ptis ſciē dʒ aſſigṅ vnū ſubm: q̄re ⁊c̄. ℂ Dōm itaqʒ ſubm 8^{ui} eē p^{m} motorē, vel ſaltē eſſe optimū ↄſideratū ibidē. Ad arg^{m} cōtra hoc dōm ꝙ ſi pbat eſſe, nō pbať ſub rōne qua ſubm: eſt.n. ſubm vt pm⁹ motor, ⁊ ſic nō pbať, ſed vt abſtractus a mā, ⁊ ſic ↄſiderať in meta^{ca}: vt patet.

Comē.vi° Comēto 5°. Comēto.27. Comēto.7°.

ℂ Tūc ad arg^{m} cōtra nos dōm, ꝙ pmus motor vt opt^{m} ↄſideratū nō eſt meli⁹ optimo in hoc li° vt optime ↄſiderato: vt pʒ. Cōſiderať.n. hoc vt pn^{m} itelligēdi ⁊ illuſtrādi itelligibilia: ⁊ hoc mō eſt meli⁹ octaui optimo: vt pʒ. ℂ Ad illud aſtrologię pʒ. ℂ Ad vlt^{m} pʒ, qm̄ pmus itells vt itelligēs per ſuā eēntiā eſt optimū in meta^{ca}: ⁊ hoc eſt melius itellectu agēte: vt Them. innuit: ⁊ Alb. quare pʒ qualiter verificať dictū Auer. hoc in loco.

COMMENTARIVM.

Hec ſunt nr̄a de aia cōmentaria: in qbus p̄ exponaʒ Ari. vba ſm̄ eiʒ ſenſum: qui nūc nobis occurrit. Scđo reuidebimus: quę in collectaneis ↄſcripſimus, aut oia, aut q̄daʒ (vt potero) ↄlubrādo illa: in qbus ſiqua perperā dicta fuerint, ea annotabimus: ſiqua obſcure, illa dilucidabimus. In ponēdo vo ſenſum noſtrū, alioꝝ interptationes nō omittemus: ſi enim illas refutabimus: noſtra interptatio dilucidior erit. Si autē bonę videbunť, modo (quo fieri poteſt) dilucidiori tradētur. Ariſtoteles ergo de aia volēs diſſerere, Primo pmittit rhetoricū phœmiū, Deide pſeqť ibi | Intēdētes aūt de aia. | In pmittēdo phœmiū, p captat audiētiū, vel legētiū beniuolētiā, aſſerēs ſciē de aia dignitatē, ⁊ innuit hāc ōnē, hyſtoria de aia eſt in pmis ponēda: vbi pʒ textū eſſe cōparatiuū: q2 itēdēs beniuolētiā captare: ſciaʒ de aia alijs cōparat: qđ ⁊ gręci, ⁊ arabes, ⁊ latini interpretes aſſerūt.

Cōcluſio. Analogice⁹.

ℂ Sʒ qb⁹ ſciē ptib⁹ hāc ſciaʒ cōparant Ari. nō explicauit: nec ex his, quę dicit: facile pʒ. ℂ Themiſti⁹ ⁊ Auer. (vt collectaneis ſeq̄bamur) ſciaʒ de aia cęteris oib⁹ Ari. cōpaſſe autumāt, Auer. qdē aſſerēs hāc ſciam oib⁹ alijs eē pferēdā, ⁊ demōſtrōnis efficacia, ⁊ rerū ſbtaꝝ pſtātia: diuina phia excepta: quę aię hyſtoriā excellit ſaltē rerum ſbtaꝝ excellētia. ℂ Themiſti⁹ aūt dicēs hāc cęteras excellere, ſʒ reꝝ ſbtaꝝ ↄſtātia, ⁊ eaꝝ pſtabilitate: pterq̄ʒ diuinā, quę hyſtoriā de aia antecellit, ⁊ nobilitate, ⁊ ↄſtātia reꝝ ſubtaꝝ: res.n. ſciē diuinę ſbtę q̄les ſunt itellectuales ſubē ſuapte natura certiores ſunt ipſa aia, ⁊ aię itellu, qui eſt eius pars: ⁊ nobiliores: ğ hęc ſcia cęteris pponēda eſt pterq̄ʒ diuinę: has expōnes in collectaneis tetigimus: veꝝ de his poſtea.

Dubitatio pō Themiſtij ⁊ Auer. Quę Auer.

ℂ Nūc vo vr̄ nob, ſciaʒ de aia nō cęteris oib⁹ cōparaſſe, ſiqdē vera cōparatio non niſi ad ea, quę eiuſdē gn̄is ſunt, fieri ſolet. Sed his phię nālis ptib⁹: quę de reb⁹ nālib⁹ ſunt, ſic.n. ſi text⁹ itelligať: ois neotericoꝝ q̄ſtio deleť, in q̄ ⁊ de certitudine, ⁊ de pſtātia q̄riť: vt poſtea videbim⁹. Accedit, q° ex hac cōparatione cū cęteris nālis phię ptib⁹: deleť q̄ſtio nō parua: nā cū ſit vlt⁹ pars phię nālis, poſſet qs eā credē eē abiectā, ideo q̄ſi ridēs vult, q° lʒ hęc pars ſit 8° ⁊ vltia, tn̄ in dignitate eſt oib⁹ phię nālis ptib⁹ pferēda. ℂ Qr vo ſcia de aia ſit cęteris nālis phię ptib⁹ pferēda: pbat, pro cui⁹ pbōne duo aſſumit. ℂ Pri^{m} qdē ꝙ ois ſcia ⁊ bona ſit, ⁊ bonorabilis: qđ qdē nō pbat, ſʒ ex li° topię. verū eſſe itelligit. Et hoc ingt, | bonoꝝ ⁊ bonorabiliū notitiā opināte, ſi. cuʒ nos arbitremur ſciaʒ: q̄ſius eē de nūo bonoꝝ, ⁊ bonorabiliū: hęc eſt p^{a} aſſumptio, ⁊ dʒ text⁹ legi ſuſpēſiue. vſqʒ ibi | pter vtraqʒ hęc. | Scđa vo aſſumptio eſt, ꝙ altera ſcia ſit altera magis .ſ. bona: ⁊ magis bonorabilis, aut certitudine, aut pſtātia reꝝ ↄſiderataꝝ: ſiue vtroqʒ mō (vt Auer. ſuppleuit) nec aſſumptōeʒ hāc aliter pbauit Ari. ſʒ eā ex poſterioꝝ li° verā eē itelligit. Et hoc ingt, magis aūt .ſ. bonorabileʒ ⁊ bonā alterā, altera ſupple opinātes, aut ſm̄ certitudinē, aut ex eo ꝙ ſcia de aia eſt ⁊ melioꝝ .ſ. de melioribus reb⁹: ⁊ mirabilioꝝ .ſ. de mirabiliorib⁹, ⁊ hic finiť ſuſpēſio. Ex his vult ſciaʒ de aia eē cęteris phię nālis ptibus pferēdaʒ: que erat ↄ̄ lō: ⁊ ingt, pp vtraqʒ hęc hyſtoriā de aia rōnabilr vtiqʒ in pmis ac dignioꝛib⁹ locis ponemus.

pbatio ⁊ q̄ſtio. p^{a} aſſumptio. ſciētiam. 2^{a} aſſumptio.

ℂ Sed ad qd p^{a} aſſumptio poſita ſit, non facile pʒ. Videť .n. ſolā 2^{am} aſſumptiōeʒ ſufficē: ſi.n. hęc ſcia cęteris antiſtat, ↄſtātia. vʒ. ⁊ rerū pſtātia, erit in pmis collocāda. ℂ Et dōm p^{am} aſſumptōeʒ poſitā eē ↄtra, pteruiʒ, qui dicē poſſet iter cęteras nālis phię ptes ſolā ſciam de aia eē bonā, ⁊ bonorabileʒ, q̄tenus cęterę nec bonę ſunt, nec bonorabiles: ⁊ ſic ſcia de aia cęteris phię nālis partib⁹, nec in boni rōne, nec in bonorabilis q̄litate cōpabilis eēt: naʒ cōpabilia ei ↄuenire debēt, in quo cōparanť. Ut ğ inueret oēs nālis phię ptes in bonitate atqʒ bonorabilitate cōpabiles eē, ſumpſit oēʒ ſciaʒ eē ⁊ bonā, ⁊ bonorabilē. Pręſtātiorē vo hāc cęteris, ⁊ certitudine, ⁊ reꝝ ↄſiderataꝝ pſtātia.

Dubitatio de p^{a} aſſumptiōe. Solutio

ℂ Quo vo ad vba attinet, vbū notitiā, gręce eſt εἰδέναι, ideſt, qđ veri⁹ ſonat ſciaʒ. nec ab rōne: q2 lʒ ois notitia bona ſit, nō tn̄ ois notitia bonorabilis eſt. ℂ P. Verbū aūt, ibi | Magis autē. | gręce eſt δὲ, qđ lʒ aduerſatiue accipiať: aliqn̄ copulatiue pro et accipit: vt hic, q2 (vt dixim⁹) Ari. ad pbādū ſciaʒ de aia eē pſtabiliorē cęteris phię nālis ptib⁹ aſſumpſit duo ſil, vt viſuʒ eſt, quā iterptationē Biſanti⁹ ēt obſuauit.

Verboꝝ ↄſideratio. aūt

Hyſtoriā, multifariā in collectaneis expoſuimus, nūc ſciam itelligimus: cū.n. accepiſſet ſciaʒ oēʒ eē bonā ⁊ bonorabilē, ſi ↄclō dʒ ſumptiōib⁹ ↄſonare, p hyſtoriā ſciaʒ itelligē debemus. nec ab rōne vr̄ hęc expoſitio: ſiqdē Ari. ſciam de aia, nūc ſciam, nūc notitiā, nūc hyſtoriā appellauerit. ſciaʒ qdē: q2 per demōſtrōnes relinqť. Hyſtoriā vo, qđ de ipa aia ſit vera narratio: ⁊ nō anilis fabula: quam de aia pſci fabulati ſunt. Notitiā deniqʒ (vt ſeq̄nti textui) ꝙ nō demōſtrōnib⁹ pp qd ſit tradita, vt dicemus.

Quot modis ſcientia de aia dicať.

ℂ P. Verbū certitudineʒ, gręce eſt ἀκρίβειαν, acribiā: latine certitudinē, diligētiā, efficaciā, atqʒ ↄſtātiā. Veruʒ expoſitores arabes acribiaʒ ad demōſtrationes huius ſciē retulerūt, vt Auer. hic. Gręci vo ad ſubiti ↄſtātiā. nos vo ad qd referēdū ſit, nō facile itelleximus cū poſtea videbiť. nūc vo ſatis ſit, per acribiā, efficaciā eē itelligēdū, vbi ad demōſtrationes vbū illud referať. Sin aūt referať ad res ſbtas: p acribiā certitudinē, vel ↄſtātiā itelligerē. Inſup vbū pp vtraqʒ hęc, duplr exponi pōt, aut vt Them. ⁊ Auer. ob

hec vtraqȝ.certitudinē,ꝛ rerū ſb̄iectaꝝ nobilitatē/aut ob
hec vtraqȝ.ſ.aſſumpta vtpote q̄a ſcia eſt res honorabi/
lis ꝛ bona/ꝛ q2 altera ſcia alterā excellit/aut certitudine/
aut rerū ſubiectaꝝ pſtātia:ꝛ vtroqȝ mō bn̄ exponit:hacte/
nus de ſenſu:qui nob vr̄ nūc.ad collectanea veniemus.

pᵐ in collect. ❡ Ubi p̄ ꝯſiderādū eſt id,qd̄ de ſyllo text⁹ diximus:dice
bamus.n.ſyllm eē in 2ᵃ figura ex duab⁹ affirmatiuis,qd̄
per accñs eē pōt/cū altera ꝓpoſitio eſt ꝯuertibilis in ter
minis. Hoc aūt dicebamus ꝓpea,q2 de ambab⁹ aſſum/
ptionib⁹ vnā tm̄ aſſumptōeȝ faciebam⁹:quę erat maior.
Quę expoſitio lȝ ſtare poſſit,clarius textus legit̄:ſi in eo
duę aſſumptiōes itelligant̄/loco añtis,ꝛ iferat̄ ꝯclo mō/
2ᵐ collecta/neorum. quo fecimus.❡ 2ᵒ ꝯſiderādū eſt,q̄a qd̄ Them.ait,pōt
videri dubiū:dicit.n.ſciam hāc reponē ſuā certitudinē,ꝛ
nobilitatē a ſubis reb⁹.modo h̄ falſum vr̄,certitudo.n.
Tex.cō.4. quę reponit̄ a ſubiecto:idē eſt ꝙ nobilitas 2ᵒ liᵒ meta^ce,vbi
dr̄ ſicē res ſe hȝ ad eē,ita ſe hȝ ad cogñē.gradus.n.nobili/
tatis certitudo eſt,quo ad nāȝ.ḡ ſi hec ad ſubias res refe
rant̄/nō erūt duo.Propter hec Auer.certitudinē retulit
ad demrōnes,nobilitatē ad ſubias res. Uerū de his in
collectaneis.❡ Nob aūt pro Themiſtio ſatis ſit dicere/
ꝙ lȝ certitudo nāli,ꝛ gradus nobilitatis idē ſit,tn̄ alio re
ſpectu res dr̄ certa certitudine nāli,ꝛ alio dicit̄ nobilis.
Certa qdē reᵒ itellect⁹ qui ipaȝ cogſcit,vel poſſet cogſcē,
ſi eēt.nobilis vō ſm̄ eius opationē,quam pōt p̄ de eo:
non ḡ ab rōne Themiſtius illa duo eſſe aſſerit.

Dubitatio pulchra de ꝓhemio. ❡ Circa textū occurrit illa grecoꝝ dubitatio:cur in ſciētia
demrātiua ꝓpoſuit rhetoricū ꝓhēᵐ Eſt.n.dupl̄ ꝓhemiū
alteꝝ phoꝝ,alteꝝ oratoꝝ.In phoꝝ ꝓhemio ſolēt aliqñ
octo,aliqñ decē,aliqñ vnū,aliqñ plura pro neccitate li/
bri pmitti.In ꝓhemio oratoꝝ,vt Ariſ.inqt 3ᵒ rhetoᶜᵉ ad
Theudectē,cū eſt pfcm̄/ſufficiūt tria,vt capret auditoꝝ
beniuolētia/attētio ꝛ docilitas.nō ḡ bn̄ factū vr̄ in libro
Solutio phīc nālis vt rhetoricaȝ ꝓhemiū pmittat̄.❡ Mihi vr̄
ideo eē pmiſſū:q2 vſqȝ ad tpa Platonis nō erat liberū
loq de diuinis/vt notauit Plutarchus.quare per accñs
ꝓhemiū rhetoricū pmittit,vt capiet beniuolētiā ꝛ attē/
tionē,ita vt ſit ei ꝯceſſum loq de aīa. Tu vō ſi meli⁹ ha/
bes:meli⁹ dicas.nō.n.ignoro aliq̄s dixiſſe Ari.huic liᵒ p̄/
miſiſſe rhetoricū ꝓhemiū ob excellētiā libri hui⁹:qd̄ fri/
uolū eſt,nā ex h̄ nō hr̄,niſi ꝙ huic liᵒ ꝓp eius dignitateȝ,
debuit ꝓhemiū pmitti.Cur vō rhetoricū pmittat̄,ex di/
gnitate hui⁹libri nō vr̄ hr̄i. Rhetoricū.n.ꝓhemiū,cuȝ p̄/
mittitur,aut in gn̄e delibatiuo,aut in gn̄e iudiciali,aut in
gn̄e demrātiuo pmittit̄.Propterea vt dcm̄ eſt,opȝ dicē.
cuȝ.n.de rebus diuinis nō licebat loq ante Platonis tpa,p̄/
mittit ꝓhēᵐ rhetoricū in gn̄e delibatiuo per accñs,vt gē
tes pmittāt de his poſſe loq:de q̄bus nō erat liberū loq.
❡ Uel pmittit ꝓhemiū rhetoricū in gn̄e demrātiuo de
laudib⁹vel vituprio rerū dicendaꝝ:ꝛ h̄ ꝯſueuit pmitti in
ſciētijs demrātiuis,quotiēs laudare itēdimus illas.Hac
rōne hic,ꝛ in metaᶜᵉ rhetoricū ꝓhemiū pmiſit,vel per
accñs in gn̄e delibatiuo/vt a gētib⁹ de his dicere pmitta
tur.Aut in gn̄e demrātiuo de dicēdaꝝ rerum laude.

Dubitatio in collectaneis. ❡ In his collectaneis,quę pro expōne pmi Auer.cōmē/
tarij collegimus,diſputabam⁹,an certitudo/ꝛ nobilitas,
q̄b⁹ hec ſcia ceteris ꝓpoſit⁹excepta diuina:referēdę ſint ad
ſubm tm̄,vt retulerūt greci,aut certitudo referenda ſit
ad demrātiōes:ꝛ nobilitas ad ſubm:vt Auerᵒ autumāt
vbi ꝯtra grecoꝝ expōnē pro pte Auer.ſupponebamus
alterā ſciam alteri poſſe pferri dupl̄r ꝛ efficacia demrā/
tiōis,ꝛ pſtātia ſbi:qd̄ ꝓbabamus p̄,q2 q̄libet ſcia effect⁹
eſt pficiſcēs a ſbto,ꝛ a demrōne.ḡ ab vtroqȝ pōt digni/
ficari.ſ.a ſbto:ꝛ a demrōne. 2ᵒ q2 ſcię opatio eſt demrā/
re,vt cytharedi cytharizare:ḡ vna ſciētia dici pōt altera

nobilior inq̄ātū demōſtrat efficaci⁹. 3ᵒ ſcia itātū excellit
alterā,inq̄ātuȝ mag altera q̄etat itellm̄,mō q̄etare itelle
ctū nō pōt niſi efficacia rōnū. Ex his pȝ oēȝ ſciaȝ digni/
ficari poſſe ab efficacia demrōnuȝ:q̄b⁹ vtit̄ Ex hac ſup/
pōne argumētabat Ari.ꝓponit ſciaȝ de aīa oīb⁹alijs di/
uina excepta:ꝛ ois ſcia pōt excedē alterā demrōnū effi/
cacia.ḡ debuit Ari.h̄ itelligē dū ꝓponit ſciaȝ de aīa oīb⁹
alijs.ꝓp hec in collectaneis grecoꝝ expōnē derelinque/
bā defendēs illā Auer. ❡ Ego vō dico nec Auer.expō/ Neq̄ nūc oc/currit.
nē,nec expōnē grecoꝝ ꝯuenire:q2 Ari.hāc ſciaȝ nō oīb⁹
excepta diuina cōparauit,ſȝ ſolū his nālis phīę ptib⁹/quę
cuȝ ipſa euſdē gn̄is ſunt.hoc ſtāte/dico Ari.ſciaȝ hāc de
aīa cęteris phīę nālis ptib⁹ ꝓpoſuiſſe ſolū pſtātia ſubi.
nō aūt efficacia demrātionuȝ:cā vō eſt,q2 oēs nālis phīę
ptes in demrando vtunt̄ eadē efficacia:cum ſolū vtant̄
demrōne q̄a,raro ꝓp qd:ꝛ ſic in efficacia demrandi ſunt
ęq̄les:q̄re ſi hec pars cęteras nālis phīę ptes excellet,
non in efficacia:ſȝ in rōne ſubi excellet,vtpote,q2 eſt de
certiori/ꝛ nobiliori ſbto.❡ Siqs tn̄ expōne Them.affi
cerēt,poſſet ad rōnes,quę factę ſunt pro pte Auer.faci/
le rñdere,ꝯcedēdo ſuppōnē.ſ.ꝙ altera ſcia trib⁹ modis
excedē alterā pōt,aut demrōnū efficacia/aut ſbtaꝝ rerū
pſtātia/aut vtroqȝ mō:vt recte rōnes illę ꝓbāt,tn̄ dice/
ret ſciaȝ de aīa excedē oēs pęnes rōnē ſubi pter diuinā
q̄ten⁹ eſt de nobiliori ꝛ certiori ſubto q̄ꝫ cęterę ſint:diuina
excepta:nō aūt cęteras excedit demrationū efficacia/q2
nō excedit matheᶜᵃˢ. ❡ Sed dices ſi nō excedit mathe Replicatio
maticas niſi in rōne ſubtaꝝ rerū:tūc nō debuit eā ſimpl̄
Ari.cūctis pferre.nā vr̄ cōmittē fallaciā ſm̄ qd ꝛ ſimpl̄.
ſi.n.excedit oēs in aliq̄ pter diuinā:nō ſeq̄t̄ ſimpl̄r,vt oēs
excedat pter diuinā.❡ Defendi pōt expoſitio grecoꝝ,ꝙ Defenſio
nobilitas ꝯcta a gn̄e eſt ſimpl̄r,vt Ari.inqt in lib.de aīa/
lib⁹.Cōtracta vera ab efficacia demōſtrandi eſt ſm̄ qd,
cui⁹ſignū aſſignauit Ari.q2 deſideram⁹lōge magis de di
uinis rebus paruȝ ſcire,ꝛ topice:q̄ꝫ multū de matheᶜⁱˢ,ꝛ
demratiue.❡ Qm̄ nos ꝛ acribiā.i.certitudinē,ꝛ nobili/ Quid p acri/biam certitu/dinem.
tatē retulimus ad ſubm:q̄ret q̄ſpiam qd per certitudinē
ſubi libri de aīa itelligat Ariᶜᵒ:nōnulli p certitu^nēȝ ſubi
libri de aīa itelligūt,qua aīaȝ eē eſt certū,eo q2 nihil cer/
tius eſt in entib⁹ q̄ꝫ aīaȝ eē,q̄tenus q̄nqȝ ſenſib⁹ deꝓhēdi
pōt,imo q̄nqȝ ſenſib⁹/pȝ aīaȝ eē.❡ Themiſti⁹ aūt p cer
titudinē itelligit qua cęterę ſcię fiunt certę:vn̄ certitudo
ſm̄ h̄ itelligi pōt actiue:ꝛ ſic de⁹maxie cert⁹ eſt,q̄tenus
maxie alioꝝ eſt certificatiu⁹.nihil.n.nob notū fieri pōt,
niſi in vtute dei,ꝛ pōt itelligi paſſiue:ꝛ ſic ſenſibilia ſunt
nob.certa:q2 vi ſenſuū facile certificabilia.Ad ꝓpoſituȝ
Them.vult ſubm libri de aīa eē,tuȝ nobile,tū certū rō/
ne itellis agētis:qui eſt ei⁹pars.nobile qdē,q2 oīb⁹rebus
mūdi antiſtat.Certū vō:q2 oiuȝ mūdi itelligibiliū certifi/
catiui:ꝛ ſic p acribiā certitudinē itelligit,qua ſubm hui⁹
ſcię ſubta aliaꝝ certificat,nō qua ſubm hui⁹ſcię ſbtis cę/
teraꝝ eſt nob certius.Sȝ de his poſtea,nūc vō ſatis ſit,
vt referat̄ certitudo ad res hic cōſideratas.
❡ Q.In collectaneis q̄rebamus,poſito ꝙ certitudo refe Queſtio in collectaneis
rat̄ ad demrōnes,vtrū aīaſticę demrōnes ſint certiores
demrōnib⁹cęteraꝝ ſciaꝝ exceptis demrōnib⁹diuinę ſcię.
Pria poſitio in collectaneis recitata eſt q̄rūdā iunioꝝ:q pᵃ poſitio
in libris de aīa ſcripſerūt,iſti.n.dixerūt ꝙ certitudie quo
ad nos aīaſticę demrōnes ſunt,pᵉ,ꝛ certiores/certitudie
ſimpl̄r diuinę pᵉ,matheᶜᵉ 2ᵉ:vltimę aīaſticę.❡ Quę opio Refutatio
lȝ ſit bn̄ in collectaneis refutata/adhuc continet errores.
Primū qdē erroꝝ:q̄a in nulla ſciētia fiunt demrationes Primus error 1ᵒ ꝓſti.cō.35.
ſimpl̄r ſm̄ Auer.niſi in matheᶜⁱˢ.eſt enī ſm̄ ipm triplex
demratio,alia qdē ſigni ſiue q̄a:ꝛ hec eſt ab effectu.p̄ no
bis noto.Alia cauſę ſiue ꝓp qd:ꝛ hec eſt a cā nō p̄ nobis
nota/

nota/ſʒ p̄ effectus inuēta: vt ſcðs pceſſus. Alia eſt ſimplr dicēs cāʒ ⁊ eē: ⁊ hęc eſt, cui⁹ mediū eſt nob ⁊ nāç p̄ notū, vt demſtratio mathe^{ca}: in qua nō inueniē cā per effectū, ſʒ p̄ eſt nob ⁊ nāç cā ipſa quę mediū eſt, nota. Mō in nulla ſcia, niſi raro inueniē demſtratio ſimplr ſm amorē, ſed ſolū in ipa mathe^{ca}. ḡ poſitio aſſumit falſum/dū aſſerit demſtrones diuas certitudine ſimp' eē p̄ certiores, ⁊ 2° loco mathe^{cas}: cū in diua ſcia, aut nō fiāt ſimp' demſtrones, 2° error aut ſi fiant/raro eas inuenies. ¶ 2^m errorē vo/ptinet, qa demſtrones diuinę nō ſunt pp̄ę p cām: qz cū demſtramus aliqd de deo, vt ipm eē intelligētē p h̄, qa eſt forma ſine mā, cū demſtratū q̄ demſtrans ſunt attributa, quoꝝ alterū nō eſt alteri⁹ cā, ſʒ ordine q̄daʒ deo attribuant. Silr mō de cęteris intelligētijs, ſemp.n. vnū attributū per alteꝝ demſtram⁹ Cū vo demſtramus aliqd de ente cōi oib⁹ reb⁹ meta^{ce}/illud p alteruʒ attributū demſtramus. vñ fit, vt in meta^{ca} nulla demſtratio ſit p cām, ſʒ demſtrones eē poſſint pp̄ qd. vnū.n. attributū pōt eē pp̄ qd alteri attributo. Illa ḡ poſitio pp̄ ineꝑiētiā rerū meta^{cas} pceſſit. ¶ 2^a poſitio in collectaneis recitata eſt q̄ demſtrones aiaſticę ſūt 2° poſitio certiores quo ad nāʒ oib⁹ alijs/diuis demſtronib⁹ ſp excep̄tis: ſumēdo naturʒ nāç pro eo, qđ eſt nobile. Quę poſitio eſt etiā bñ recitata, ⁊ reprobata in collectaneis, ⁊ nūc iteꝝ reprobo: qz data hac expōne poſitio Auer. non differret ab illa Themiſtij/qz data hac pōne, de aia ſciētia excederet oēs alias p̄ter diuā ſolū p̄ſtātia rerū: q̄s ɔſiderat: ⁊ ſic nō excederet alias demſtronū efficacia. ¶ 3^a poſitio eſt Alb. qui ⁊ nobilitatē ⁊ certitu^{nē} nō ad idē retulit, ſʒ ad diuerſa. Certitudinē qdeʒ ad demſtrones hui⁹ libri: nobilitatē aūt ad ſbm hui⁹ ſcię. Aſſerit.n. demſtrones aiaſticas eē oib⁹ certiores exceptis diuis, nō qdē foꝛalr, ſed obūe. ¶ Ubi debes ſcire q̄ aliq̄ demſtratio eſt certior obūe: quę nō eſt certior foꝛalr. Ueluti viſio/q̄ ſoleʒ videmus: eſt certiſſima obūe: qz de maxie viſibilitū nō eſt maxia foꝛalr, nec certiſſima: cū viſio ligni ſit foꝛalr illa maior. ¶ Ex his pʒ nō bñ eē dictuʒ hāc Alb. pōnē eē eādē cū illa Them. Themiſti⁹.n. ⁊ nobilitatē ⁊ certitu^{nē} retulit ad idē. ſ. ad ſbm hui⁹ ſcię. Albe⁹ vo ſecut⁹ eſt Auer. retulit.n. certitu^{nē} ad demſtratiōes, ⁊ nobilitatē ad ſubm. Uꝛꝝ aiaſticas demſtrones vult eē certiores nō foꝛalr: ſʒ obūe. In collectaneis ſub alijs vbis dixim⁹ Albtū velle demſtrones aiaſticas eē certiores extrinſece: nō intrinſece: vez dicebamus opiōnē Alb. nō differre ab illa Themiſtij. Qđ nūc nō aſſererē: qz Themiſti⁹ ⁊ certitudinē, ⁊ nobilitatē ad idē retulit, Albe⁹ vo ad diuerſa/qcqd ſit poſitio Albti in collectaneis bñ defendiē. ¶ 4^a poſitio eſt, 4° q̄ demſtrones aiaſticas eē potiores pōt duplr itelligi/aut penes gen⁹ medioꝝ, aut penes ſpēm medioꝝ. penes gen⁹ medioꝝ aiaſticę ſūt certiſſime ⁊ mathe^{cę} ⁊ meta^{cę}: oēs.n. pcedūt a medijs nob notis: ⁊ ſic oēs ɔueniūt in pcedēdo p media nob nota: verū aiaſticę pcedūt p media nob nota actu. Mathe^{ce} per media nob nota po^a: meta^{ce} per media nec actu, nec po^a nob nota/ſʒ p inuētiogē notificata. ḡ in pcedendo per media nob nota: aiaſticę ſunt potiores, media.n. ſunt opōnes: q̄s in nobiſipſis ſemp actu experimur. Mathe^{ce} per media nobis p̄ nota: ſʒ nō actu, qm̄ nō ſemp illa experimur. Meta^{ce} p media nec actu nec po^a p̄ nota nob, ſʒ per inuētionez notificata. penes ſpēm vo medioꝝ: mathe^{ce} ſunt certiores, qz media illarū ſunt cauſę nob, ⁊ naturę p̄ nota: ⁊ ſic ſunt ſimp' nota. Media aiaſticaꝝ ſunt effect⁹, qui lʒ ſint nob p̄ noti/demſtrare per effectū eſt minus q̄ p cām. Ex quo ſeqē exceptatiā Auer. eē itelligēdā ſic, q̄ ſcię de aia ɔfirmatiōe demſtrationis, ⁊ nobilitate ſubti excellit oēs p̄ter diuinā, quā in his duobus nō excellit, ſʒ ſolū efficacia demſtronū: diuina vo excellit ſcias de aia nobilitate ſubti: vt in collectaneis recte dictuʒ eſt. ¶ Ultimus modus nr̄ etiā eſt, ſupponēdo q̄ vlt^a poſitio demſtrationes aiaſticę in 2° pceſſu, ⁊ meta^{ce} in 2° pceſſu, ⁊ mathe^{ce} in illo vno pceſſu: quo vtunē: iter ſe cōparantur, modo cuʒ aiaſticę pcedāt p efficiētē ⁊ māle cās reales, pcedūt verius q̄ mathe^{ce} per cām foꝛalē diminutā: quę abſtractione diminuiē: nō tñ verius pcedūt, q̄ meta^{ce}, demſtrones.n. meta^{ce} pcedūt p cām foꝛmalē, ⁊ finalē: quę ſunt potiores cauſę. ¶ Sʒ occurres, qa diximus in metaphyſica nō fieri demſtrones per cām, ſʒ pp̄ qd: nūc dicimus demſtrones meta^{cas} pcedē per cās finales, ⁊ foꝛmales. ¶ Dici pōt meta^{cā} demſtrare per cām raro: ⁊ in paucioꝛib⁹: vtpote cū demōſtrat ordinē in itelligētijs/⁊ vnitatez eaꝝ in vno mūdo/⁊ vnitatē p̄mi per cām finalē, qz entia nolunt male diſponi ⁊ nōnulla alia: ſʒ pauca. Ut in plib⁹ aūt demſtrones ſunt pp̄ qd: vt dictū eſt. ¶ 2° in collectaneis q̄rebamus, vtrū ſcia de aia excellat oēs p̄ter diuinā nobilitate ſubti: vbi ꝑpulchre dictū eſt: ⁊ viſum. Scða queſtio de nobilitate ſubiecti.

¶ Emergit tñ alia q̄ſtio vtrū excellat oēs nobilitate p̄mi p̄dicati. Pria frōte vr̄ eſſe dōm, q̄ ſic etiā meta^{ca}, qz p̄^m p̄dicatū hic eſt aia, p̄^m p̄dicatū in meta^{ca} eſt ens inquātū ens: nō aia vr̄ ꝑfectioꝛ ente inq̄tū eſt ens. Cēq̄ ſoꝛticalę faciētes vim in ordine ɔcedāt aiaʒ eē ente nobilioreʒ/nō tñ eē nobiliorē ente: ſʒ hęc derisoꝛia ſunt, vt particularis logicis diximus. ¶ Pōt tñ dici actuali ꝑfectione aiaʒ eē ente inq̄tū eſt ens ꝑfectiorē/ens vo vt ens eē nobili⁹ aia ꝑmiſſiua ꝑfectione, qz ꝑmiſſiue ens eſt de⁹: quo nihil eſt nobili⁹. ¶ Obiter ēt in collectaneis diſputaē vtruʒ in oi particuli ſ^a ſit dare vnū p̄^m ſubm: vbi ɔtra aliq̄s argumētabar q̄ ſic: qz in oi ordine multoꝝ eſt dare vnū p̄^m: ⁊ illud eſt ſubm. ¶ P. Cōcloñis eſt dare vnū ſubm/quę eſt minima pars alicui⁹ libri: ḡ a foꝛtioꝛi, cuiuſlibet particularis libri. ¶ Aduerte ḡ nō tm̄ in vna pte ſcię dabile eē vnū p̄^m ſubm, ſʒ vnū p̄^m p̄dicatū. Si ḡ in p̄^a rōne per p̄^m toti⁹ multitu^{nis} itelligiē ꝑfectiōe illa rō valet ad pbādū p̄^m ſubm. Si p p̄^m toti⁹ multitudis itelligiē cōitate illa rō pbat p̄^m p̄dicatū. Scða rō etiā pbat vtrūq̄ʒ, qm̄ cuiuſlibet ɔnis daē p̄^m p̄dicatū, qđ eſt terminus maioꝛ: ⁊ p̄mū ſubiectum: qđ eſt terminus minoꝛ. hęc in collectaneis digna cōſideratione eſſe videntur. Tertia q̄ſtio de nobilitate p̄dicati.

¶ Supeſt nūc declarare qd per acribiā h̄ eſt certitudinē itelligat Ari. qdue p nobilitatē: vbi debes ſcire q̄ ſicē duplex eſt viſibile, alteꝝ q̄ ſuapte natura maxime includit rōnē obiectiuā viſus, ⁊ h̄ pacto ſol eſt ſuapte natura maxie viſibile, qz maxime lucē ɔtinet, quę eſt obiectiua rō videndi. Alteꝝ, qđ eſt maxime ꝓpoꝛ^{tū} viſui nr̄o: qđ lʒ nō maxime vidēdi rōnē includat, qz tñ rōnē vidēdi includit, ⁊ eſt debite viſui nr̄o ꝓpoꝛ^{tū}/vtpote, qz nec viſuʒ excedit, nec a viſu excediē: maxime viſibile eſt: ⁊ h̄ pacto q̄libet ſtella eſt a nobis viſibilioꝛ ſole, imo minima viſibilia ex debita ꝓpoꝛ^{ne} ad nr̄m viſum ſunt ſole viſibilioꝛa. ſic duplex eſt itelligibile alteꝝ ſuapte natura maxime tale/vtpote qđ rōne itelligēdi maxime includit, qđ eſt entitas, omne.n. qđ itelligiē, intātū itelligiē, inq̄tū rōnē entis includit, ⁊ omne intelligibile, pro tāto eſt intelligibile, pro quāto eſt ens: ⁊ h̄ pacto de⁹ eſt maxime itelligibile/qz in eo rō intelligēdi, quę eſt entitas/maxime includiē. Poſt ipm ſunt cęterę ſubę ſeparatę, quę lʒ ſint minus itelligibiles ſuapte natura ipo deo: ſunt ſuapte natura itelligibiliores ipo itellu nr̄o, qz in illis ratio entis magis includiē, q̄ in itellu nr̄o. Intellect⁹ vo nr̄ ſuapte natura eſt cęteris reb⁹ mūdi magis itelligibilis, qz in eo ratio entis magis includiē. Alterū eſt maxime intelligibile, qz eſt maxime intellui nr̄o coꝛpi vnito ꝓpoꝛtionatū/vtpote q̄ nec excedat nec excedaē, vt ens ſenſibile: ⁊ hoc pacto omne ens Diſſoluitur ex poſitio/q̄ declaret qd per certitudinē/qd etiā p nobilitatē intelligit Ariſt.

ſenſibile eſt deo intelligibilius a nob, qz pportionatũ ma gis itellectui nr̃o ipſo deo. ¶ Zº accipiamus pfecti⁹ dici quatenus eius opatio eſt pfectior p de celo. z 4º methcoſ liº. z q̃a nulla opatio eſt dei opatione pfectior: adeo opi mum in nã deus eſt, ſicqz eo ordine quo opationes in p fectione ſunt ↄſtitute, entitata qb⁹ opationes ille pficiũ tur: ſunt ordinata. Ex q̃bus ſeq̃r q intelligibile nãli intel ligibilitate, z nobile penes idem accipiũ: nõ tñ eadez ra tione: nã intelligibile dĩ quo includit rõnez intelligẽdi. ſ. entitatẽ. nobile vo, quo referĩ ad ſuam opationez. ¶ Ex his pz Ariſ^tem per acribiam intelligẽ ↄſtãtiã ſubiectiuã quã dẽ, quo ad oẽs eius ſpẽs, ſed quo ſub ſubito ↄtinetĩ intel lectus (vt Themiſtius dicebat) intelligit dico ↄſtãtiam ſubiectiuã qua nobis cõſtat, ſed qua ſuapte natura in ſe in cludit magis rõnẽ itelligẽdi, que eſt entitas eicens alijs, exceptis diuinis ſubijs. per nobilitatẽ vo intelligit entita tẽ, quatenus referĩ ad opationẽ intellect⁹: que eſt perfe ctior oĩbus rerũ opationibus, diuinaꝝ rerũ opationib⁹ exceptis. ¶ Ex his pz certitudinẽ z nobilitatẽ Ariſtote lem ad idẽ retuliſſe, vtpote ad ſubm huius ſciẽtie: nõ tñ eadẽ rõne, vt ex his manifeſtum eſt. Hec de mẽte Tho miſtij. ¶ Verũ qz ſm nr̃am expõnem cõparatio huius ſciẽti: nõ eſt ad oẽs ſciẽtias, ſed ceteras nãlis phie par tes facilius patet per cõſtantiam z nobilitatem quid ſit intelligẽdum: vt ſuperius dictum eſt.

¶ Videĩ autem z ad veritatẽ omne ipſius animae cognitio vehemẽter ↄferre: z maxime ad ipſius na turae ſcientiam. eſt enim anima: quaſi principium omnium animalium.

¶ Videtur aũt z ad veritatẽ omnẽ, cognitiõ ipſius multũ pficere: maxime aũt ad nãm: eſt enim, tanq̃ȝ principium aialium.

Collecta nea text⁹ cõ^d ſcdi. ¶ Hec lr̃a inducit a Themiſtio apud me, in hũc modũ qz. ſ. poſtq̃ȝ Ariſt. zº poſuit q̃bus reddimur beniuolẽtes hãc ſciam. ſ. ppter ↄſtãtiã ſubi, z ppter eius nobilitatẽ. In h loco ppõnit 3^m quo efficimur ſummope hãc amã tes. vnde dicit 3^m id nos ad pñtẽ curã maxime in borta ri atqz incẽdere debet. Et id explicat. d. q quum reliq̃ ſcie nullã fere nob opportunitatẽ occaſionẽqz ad cętera afferãt cõdiſcẽda que cũ ſe ſint, vna cognitio aię ad noti tiã ptinet oĩuȝ reꝝ zc. põt itaqz ſyllogiſm⁹ Themiſtij in hũc modũ cõponi oẽȝ ſciaȝ que opportunitatẽ z occaſio nẽ dat oĩb⁹ alijs debem⁹ ſũmope amare. Sȝ ſcia aię eſt ſcia que dat opportunitatẽ, z occaſionẽ oĩb⁹ alijs: g ſciaȝ aię debemus ſũmope amare. huius ſylli ſm Them. nõ apponiĩ in lr̃a niſi minor, vt in cõmẽtatiõe lr̃ę expoſitũ fuit. ¶ Poſteriores greci in aliũ moduȝ lr̃am cõmẽtati ſunt. dicũt enȝ Ariſ^tem ſyllm in zª figura feciſſe: cui⁹ minor erat, ſubm ſcię pñtis eſt maioris ↄſtãtię, z maioris nobi litatis. ideo voluit Ari. h in loco pbare minoris pꝰ ptẽ, ſ. ſubm aię eẽ maioris ↄſtãtię ceteris ſubiis aliaꝝ ſciaꝝ, z ſyllogiſmũ in hũc modũ cõponũt pñtis textus, omne cõ ferẽs ad oẽȝ veritatẽ eſt maioris ↄſtãtię ſubiis illaꝝ ve ritatuȝ, hec eſt ↄceſſa vt dicunt: ſed aię cognitio ↄfert ad oẽm veritatẽ. ergo aię ↄſtãtia eſt maior ceteroꝝ ſubioꝝ aliaꝝ ſciaꝝ. z apud hos lr̃a legeĩ in hũc modũ, vt Ariſt. apponat pſyllogiſmi tñ minorez. inq̃t, cognitio ipſius. ſ. aię videĩ multũ ↄferre z pficẽ ad oẽm veritatẽ. i. ad oẽȝ ſciẽtiã ſpeculatiuã, z qz aliq̃bus ↄferret aliq̃bus nõ tãtũ confert ſed eſt neccia, adiũxit. maxime aũt ad nãȝ. eſt. n. tanq̃ȝ pn^m aialiũ. Ex his colligi põt per ſyllogiſmi minor aptiſſime. ¶ Aliq̃bus viſa eſt aię ſcientia z pfecta ind a gatio īpoſſibilis, adeo q tñ de aia q̃dã tradiderũt. que ex apologis collegerũt. vñ vt Numenius phs ait, Pla to de aia locut⁹ ea cõmẽtat⁹ eſt, que ex Moiſe mendica uit. z Hermippus pythagoricus dixit Pythagoraȝ nihil dẽ locutũ in aię certitudine niſi teſtimonio moiſis putãs aię ſciaȝ fere īpoſſibilẽ. q̃re Ari. rõnabilr dixit aię cogni tio, z nõ aię ſciẽtia, qñ ſcia eſt pfecta rei ad plenũ expo ſitio: cognitio aũt eẽ põt z pfecta z impfecta: adeo vius eſt vocabulo honeſtãs. Et ob hãc cãȝ appoſuit videĩ, qñ ſi perfecta indagatio aię hĩeĩ, nõ tñ eẽt alijs vtilis, imo neccia: z ideo qz nõ habeĩ aię pfecta indagatio poſ ſet qs credere eã nõ eẽ vtilẽ: ideo adiũxit, videĩ illa mo dica aię cognitio ſaltẽ pfecte. ¶ Itez addit ad veritatẽ oẽm, qñ vt dictũ eſt in meta^{ca}. ſ. zº finis oĩum ſpeculati uarũ eſt veritas, practice vo opus. vt igĩ daret intelligẽ ſe loqui pcipue de ſpeculatiuis, appoſuit veritatẽ oẽm: z qñ vna ſciẽtia põt alteri ↄferre, z ecõtra, poſſet qs dice re hãc ↄferre alij, z ecõtra: z per ↄñs non magis hęc erit alijs certior, cũ mutuo ſibi ↄferãt, obręperãs hoc appo ſuit multũ. z in trãſlatione Bilantij vehemẽter, vt innue ret hãc plus alijs ↄferre q̃ȝ ecõtra, z ppterea eſſe certio ris z ↄſtãtioris ſubi: vt pz. Et qz huius aię cognitio aliq̃ bus phie ſpeculatiuę ptibus eſt vtilis z non ſimpliciter neccia: aliq̃bus neccia z vtilis, vt nãli ſciẽtię: ideo mirabili ter h innuẽs appoſuit: maxime aũt ad nãȝ. i. ſciẽtiã entiũ nãliũ: quoꝝ nã eſt pn^m, z accepit nãm pro oĩbus entibus nãlibus, qñ nã dĩ de mã, z forma: z qz oĩuȝ pncipiatoꝝ vtus ↄſiſtit in pncipio, appoſuit pncipia loco pncipiato ruȝ. z inq̃t admodũ ↄferẽs, qz diuerſum exiſtit ab eo cui ↄfert. ideo qz ab nã z ab aia dĩ ad nãm. Et huius rõnem adiũxit, z inq̃t, Eſt enim tanq̃ȝ pn^m aialiũ: quo aũt ppter eẽ pn^m aialiũ ↄferret ad totã entiũ nãlium cognitionẽ, in cõmẽto apieĩ. Apponiĩ ly tanq̃ȝ apud Thomã nõ ſimi litudinarie ſed expreſſiue. ſed cur vbo vius eſt diminutio nis ↄſuetũ apponere q̃nqȝ expõnes, pro nunc aũt videĩ mihi q ppter duo vius eſt. vno modo, qz nõduȝ decla rauit aiam eſſe pn^m corpis aiati, ſed in ſcdo dilucidabiĩ: z ideo donec declareĩ cum eius conſuetudo ſuſpẽſiue loq. ¶ Vel forte melius pn^m rei videĩ eſſe totalis cauſa rei: z qz aia nõ eſt totalis, z ſm totam eius ↄtinẽtiã pnci piuȝ aialis, qz nõ ſm intellectũ, adeo appoſuit tanq̃ȝ, q̃ſi dicat. qd eſt vel pn^m, vel tanq̃ȝ pn^m aialiuȝ. z hec expoſi tio multũ apparet, ſi de aia itellectiua ſit Ariſtotelis ſer mo tñ hec. erit enim tũc nõ veruȝ pn^m aialiũ, cum nõ ſit pn^m eſſendi ſed pn^m opationis. z hoc Dãmonius ait. ad didit aũt veluti: qñ ppinquũȝ pn^m aialium nã eſt z non anima. Hec eſt loci pñtis expoſitio 3ª.

Tex. cõ. 3.

¶ Anteq̃ȝ ad cõmẽtuȝ Auerroys me ↄuertaȝ hoꝝ duoꝝ textuũ cõmẽtatio expoſtulat. Primo inueſtigare de qua aia Ariſtoteles hoc in loco locutus eſt. Scdo q̃uo apud expoſitores aię cognitio iuuamẽtuȝ pbet oĩbus veritati bus. Tertio q̃uo aia ſit oĩbus rebus nãlib⁹ antiſtes, atqz nobilior: pp qd zª minoris pars erit pſpicua. ¶ Quãtuȝ ad pꝰ Theophraſtus in his que de aia, dixit Ariſ. de aia mũdi locutũ eẽ: nã cum aię genus multas ↄtineat ſpẽs, vna cõmodiſſima, z alijs pſtabilior aius erit: qui mundi machinã ſuſtinet: hęc. n. erit que oĩbus ↄſtãtior, z pſtabi lior inueniĩ, z ei⁹ cognitio oĩb⁹ ↄferre repiĩ. ¶ Hui⁹ ſnię e Them. eẽ vr̃ cũ inq̃t, mũdi ↄtẽplatores exploratoreſqz qui eẽ poterimus: ſi nob ignorabiĩ ea nã: que fons atqz initiũ ſit oĩum motuũ: Fortaſſe z corpoꝝ oĩum pſertim aialiũ atqz plãtaꝝ. ecce q̃uo aia eſt ea, de qua Ariſ. loqĩ: que eſt fons, z pn^m oĩuȝ motuũ, z oĩuȝ corpoꝝ, z plãtaꝝ, z aialiũ: hec aũt nõ niſi aia mũdi vr̃ q̃ſi Themiſtij ſnia Theophraſti occurrit cũ itẽtione. ¶ Hui⁹ opionis forte arg^m fuit, qñ h in liº Ari. ↄtra plura inſiſtit in his que de

De qua aia lo quaĩ Ariſ. in hoc libro.

Põ Theo phraſti z ipſi⁹ mũdi.

anima

Opio Phi loponi.

aīa locut⁹ eſt Plato in Tymço, pp qd̄ opionē ei⁹ iducit. ſ. in h̄ p̄mo. mō p̄ncipalr Plato locut⁹ eſt ibi de aīa totī⁹: q̄re Ari. de aīa totī⁹ bonū erat ſmonē ponē. ¶ Obijciūt huic grecis qdā expoſitoꝝ, ⁊ p̄mo, vt mihi vi, inqt. ſi de ea aīa diſſerē pponeret, ſmo ei⁹ nō iueniē verus, qm̄ aīa mūdi nō iueniē maioris ꝯſtātię nob̄: ea. n. rōne dixit Ari. aīaz nob̄ ꝯſtare, q̄r nobis in ipſis aīuz experimur: ⁊ fons exiſtit cogn̄is, nec alijs oīb⁹ ꝯferret ſciētijs, cū ipa nec ſubz, nec ſoza ſit ſciaꝝ. Et p̄terea nō tm̄ in p̄mis eſſet ponēda ſcia aīę, īmo in p̄ loco: cū metaphiſicā nō excederet hāc aliq̄ mō. ¶ Aliter itaqꝫ hūc locū cōmētaē, ⁊ inquit, de aīa ea loqē Ari. q̄ mens ⁊ aīus dr̄: hūc. n. eſſe certiſſimū nō dubitam⁹, cū ſit fons certitudīs, ⁊ in nobis eē experimur. Ipſiz eē p̄ſtabilioꝛē oīb⁹, excepto p̄ lumine de quo in metaphiſicis iueſtigat Ari. p̄ſpicuū eſt. P̄. ipſiz ꝯferre oīb⁹ cogn̄ib⁹ lōga cōmentatōe exponit qd̄ ⁊ nos dicem⁹. ¶ Hāc cōmētatonē Albert⁹ h̄ in loco ſecut⁹ eſt

Pō ppria.

vt videtū clareſcit. ¶ Ego in h̄ loco vtrāqꝫ ſuſtinēs cōmētatonē, p̄mo expona, q̄uo ſi de mūdi aīa diſſerē ppoīt viſicabiē, ipſaz eē maioris ꝯſtātię ⁊ maioris nobilitatis: ⁊ q̄uo ꝯferre vi oīb⁹ ſciētijs. Scd̄o in loco apenā meduz q̄uo ſcd̄a cōmētatio, ⁊ hęc 3° locuz hēant. ¶ Pro p̄ itaqꝫ: vt mūdi ſpūz illū declarem⁹: de q̄ Ari. loq in h̄ loco cōmētatores exclamāt, debes ſcire q̄ mūdi ſpūs declarabiē, ſi aīalis gn̄abilis declarabiē cōditio: eo ipſo ad mūdi ſpūz trāſibim⁹. ¶ Dīm igiē q̄ p̄ q̄ttuoꝛ gradus reperiunē in aīali. v. g̃. hoīe, p̄mus q̄ in p̄ locaē loco intell̄s q̄ motoꝛ totī⁹ corpis exiſtit, ⁊ regēs, nec mot⁹, nec rectus. Scd̄s gd̄us aīa erit: q̄ motoꝛ erit ⁊ mobilis, nec ab aliq̄: ſꝫ p ſeipſ. Terti⁹ erit itelligētia ſiue rex eē corp⁹ p̄udētia: q̄ ꝯgrua corpoꝝ, ⁊ icōgrua dinoſcit. Quart⁹ nā, ſeu ſeminaria virt⁹, q̄ reb⁹ p̄ſtat eē. Iſti qdē gd̄us vnū ſunt in ſubto, diſt tm̄ rōne apud hoīs. Intell̄s. n. ⁊ eſt intellectus, ⁊ eſt anima, ⁊ eſt intelligentia, ⁊ eſt natura: intell̄s qdez, vt itelligēs ⁊ īmobilis manēs: aīa p̄ut mouet, ⁊ a ſeipſo mouet: itelligētia p̄ut p̄udet ꝯgrua ⁊ icōgrua: nā p̄ut p̄n^m gn̄andi exiſtit oīb⁹. h̄ igiē eſt vnuz qd̄ in hoīe repiē. ¶ Scd̄z repim⁹ q̄ttuoꝛ hūoꝛes. ſ. cholerā: ſanguinē: flegma, ⁊ meliā: his. n. pfecte ſtātib⁹, ⁊ cōmēſuratis, aīalis eē ſaluaē: his diſtēpatis, aīalis eē ꝯſumiē. ¶ Tertiuz qd̄ aīalib⁹ ⁊ maxie hoī repimus, eſt q̄ttuoꝛ ſenſus: p̄mus eſt imaginaria virt⁹: ſcd̄s ſenſus cōis: terti⁹ ſenſus externus: quart⁹ ſenſus q̄ cibū ſentim⁹ ⁊ nociū⁹ fugim⁹: quē ⁊ plātis pythagorici cōcedūt. ¶ Quartū qd̄ i hoīe iuenio, eſt ex deo ei⁹ aīę in corp⁹ p̄ceſſus. alterū eſt ꝯuerſio ad ip̄z. hęc ſūt q̄ in hoīe repimus p̄ncipalia: qb⁹ deſcribem⁹ mūdi aīaz, ſeu ſpūz, ex q̄ tota apeniē antiquoꝝ cōme⁹. Dicā igiē q̄ttuoꝛ hęc in mūdi ꝯſtōne eſſe repta: ſpūs. n. eius, eſt intell̄s oīa tenēs aīa itelligētia ⁊ nā. intell̄s qdē p̄ut itelligit ſe īmobilr, ⁊ fixe. aīa p̄ut oēs mouet ſpheras: hic. n. ſpūs ſm hos oīa mouet corpa cęleſtia metaphorice ſaltē: ſicē. n. vna aīa hoīs diuerſa mouet mēbra mediātib⁹ diuerſis ſpirit ib⁹: ita hęc aīa mouet totū p diuerſas itelligētias diuerſa mūdi mēbra. itelligētia, p̄ut ea q̄ gubernatōe idigēt p̄udet: ea aūt q̄ gubnatōe idigēt ſūt ea, q̄ hic ſūt: q̄ q̄ trāſmutabilia ſt, ⁊ caduca, magno egēt adiumēto ⁊ p̄udētia, eſt deniqꝫ nā, p̄ut arbores, aīalia, ⁊ cūcta virtutib⁹ ſtellarū, ⁊ cōtextu motuū, ⁊ lumīs, p̄creauit. q̄ttuoꝛ itaqꝫ h̄ gd̄us ꝯtinet mūdi ſpūs. ¶ Poſt h̄ i mūdi ꝯſtōne q̄ttuoꝛ ⁊ hūoꝛes repim⁹: eſt. n. in mūdo ignis: qui cholerā refert: aer q̄ ſanguinē: aq̄ flegma: terra meliā: ſicē eiz hūoꝛib⁹ tēpatis vita fit hoīs, ⁊ eis diſtēpatis, moꝛs: ita antiq̄ſſimi ſapiētes elemētis tēpatis mūdi teneē ꝯſtitutiō: eiſqꝫ ꝯfuſis, mundi pdeē ſtabilitas. P̄. ſicut q̄ttuoꝛ hūoꝛes q̄ttuoꝛ ſūt cōbinationū ſic elmtoꝝ q̄ttuoꝛ exiſtunt cōpactōes. ¶ Poſt h̄ in mūdi ꝯſtōne q̄ttuoꝛ reperim⁹ quodāmō ſenſuū organa, q̄ttuoꝛ ſenſib⁹ hoīs pportionata. p̄^m ſaturn⁹, poſt hūc iuppiter, poſt hūc venus, poſt hāc luna. aīa q̄z ad hęc reducūē organa. Saturnus qdē dn̄s exiſtit imaginationū pp qd̄ loco imaginatiue virtutis in mūdo de⁹ ip̄m cōſtituit. Iuppiter dn̄s exiſtit oīuz factoꝝ, pp qd̄ loco cōis ſenſus firmaē. Ven⁹ ſenſus externi exiſtit dn̄a pp qd̄ ei⁹ locū tꝫ in mūdo. Luna dn̄a exiſtit cōmodoꝝ ⁊ icōmodoꝝ pp qd̄ locū tenet ſenſus plātarū. Mūdus itaqꝫ aīal eſt pfectū, ex ſpū, ⁊ corpe idoneo ſoīatū: ⁊ q̄ duos iuēim⁹ i hoīs ſpū ordies. ſ. effluxū a p̄, ⁊ in p̄^m reditū: ita aīę mūdi duos inuenim⁹ ordines. ſ. vn⁹ eſt q̄ de⁹ eā in medio mūdi firmauit, quāqꝫ per totū diſpſit: eq p ſtellz in ſep aīaz in ſpheras: p itelligētiaz in res caducas: p nāz in p̄creatōib⁹. Scd̄s q̄ redit in deū ⁊ eſt ipſi⁹ dei ꝯtēplatio: ⁊ q̄ de⁹ eē mūdū eſt, iō eē mūduz dei ꝯtēplatio extēdiē. ⁊ hāc eē opionē Pla. teſtificat iſ. ait. n. Plato in Tymço. aīam āt in ei⁹ medio collocauit p quā totū tēdit, atqꝫ ea corp⁹ ip̄ꝫ ēt extrīſec⁹ circūtexit. Dixit Themi. vt Auer. narrat. 12. meta^{ce} hāc eē opionē

Cōmentū?

Plato. ⁊ Ari. ꝫ de ei⁹ p̄creatōe ſit diuą: qm̄ Plato dicit eā fieri ex diȷs ſcd̄is, Ari. ex ſole ⁊ orbe declui ⁊c̄. ¶ Et cū hęc ſint dicta, dicam mō p̄ q̄uo certiſſimū ens exiſtit mūdi aīa. 2° q̄uo nobiliſſimū. 3° q̄uo ad oīuz vitates cōferret ei⁹ iueſtigatio. ¶ Quātuz ad p̄^m q̄ttuoꝛ iuenim⁹ in mundi, ⁊ reꝝ multitudie. p̄^m eſt de⁹ vniuerſoꝝ entiū auctoꝝ q̄ bon⁹ exiſtit ſupra oīa bōa, poſt hūc mētē repim⁹ angelicā ex illo p̄creatā. poſt hāc ⁊ mūdi aīaz: q̄ ⁊ a deo effluxit itelligētijs cooperātib⁹. poſt hāc mūdi corp⁹ qd̄ deſcripſim⁹ ꝯſtare ex q̄ttuoꝛ elmtis, ⁊ q̄ttuoꝛ organis ſenſuū ⁊c̄. ¶ Ex h̄ duo patēt. ſ. q̄uo aīa hęc ſit certiſſima ⁊ q̄uo nobiliſſima. certiſſima qdē, qm̄ poſtq̄ p̄ducta eſt, in deū redit, a q̄ illuſtraē, ⁊ ide ſcd̄m locū tꝫ certitudis. p̄^m. n. ꝯſtās de⁹ exiſtit: q̄ auctoꝛ oīuz p̄m⁹ fuit: eſt. n. de⁹ p̄^a lux: q̄ ſeipſa ſenſibilis eſt, ſic de⁹ ſeipſo intelligibilis. 2^m ꝯſtās mēs exiſtit angelica q̄ auctrix exiſtit aīę: eſt. n. mēs angelica lumē ex illa p̄^a luce multiplicatū, ſicē ex luce ſolis multiplicaē lumē medij. 3^m ꝯſtās aīa exiſtit mūdi q̄ reſiduū mūdi iuētrix repiē: eſt. n. aīa mūdi q̄dāmō velut lumē ſcd̄arium, ſicē lumē vmbrę. mūdus āt velut colores q̄ oīno illuminati exiſtūt ab alio. Ecce igiē quātę exiſtit cōſtantię: ⁊ q̄tę nobilitatis: exiſtit. n. maioris ꝯſtātię oīuz rerū mūdi, minoris angelicę mētis, ⁊ p̄m lumis, ⁊ ſic minoris ꝯſtātię q̄ ſubiectū metaphiſicę.

¶ Qr āt ad vitates oīuz reꝝ ꝯferat expōaē: qm̄. n. aīa hęc deo inhēt, cū de⁹ oīuz teneat ideas ⁊ cogn̄es: tūc ihērēdo ſoīaē a deo hęc oīa, q̄ de⁹, q̄ oīuz reꝝ nās in mēte tꝫ, ſibi eas effingit: itaqꝫ (vt ita loquar) in hac ſpūali nā q̄dāmō pigūē entia oīa. Illic cęloꝝ: elmtoꝝ: vapoꝝ: metallorū: plātaꝝ: aīaliū ⁊c̄. ſoīe reliquūē, ⁊ has Plato ideas dixit eē: q̄re ſiqs pfecte hāc cāz iueſtigabit poterit in oīuz reꝝ, q̄ in ea lucēt, cogn̄ē occurrē. Alr p̄t itelligi: cū. n. hęc itell̄s ſit itellect⁹ itelligibiliū, hęc ſm itellm̄ itelligibilia erit: ergo in metaphiſica ꝯfert. p̄ut aīa eſt res erit cęleſtes quas mouet, ⁊ ſic in eas ꝯfert. p̄ut p̄udētia erit, morales exiſtet, ⁊ ſic in eas confert. p̄ut nā, res erit nāles, ⁊ ſic in eas ꝯfert: ⁊ hoc eſt qd̄ Ariſt. ait, q̄ aīa eſt quodāmō oīa: eſt. n. intellus: aīa: itelligētia: nā per itellectū erit itelligibilia: p aīaz mobilia: p itelligētiā moralia: per nāz nālia: qui ergo hanc aīam intuetur, quodāmodo oīa intuetur. Ex his relinquiē tria. p̄mū ſubm̄ hui⁹ libri eſſe maioris ꝯſtātię q̄ ſubā aliaꝝ, excepta dina. Scd̄m ip̄m eſt nobiliſſimū oīuz, ſilr metaphiſica abiecta. Tertio ipſi⁹ ſubā ſciaz ad oīa ꝯferre ſcialia: pp̄terea q̄ oīuz in ſe tenet rerū figuras. hęc igiē eſt tātoꝝ viroꝝ expoſitio ⁊ cōmēt⁹. ⁊ qualr de mūdi aīa loqē Ariſto. ⁊ q̄uo ſoluaē argumēta in oppoſitū pꝫ. ⁊ forte q̄ hoc intelligit Themiſtius hic

Quō ſcia de aia ad veritates oium rerū conferat.

ca° 23°. ⁊ in 3° ca. 82°. ❡ Sed qꝛ Auer. ſnīa de aīa cōiter tenet̃, ideo declarabim⁹ ſm̃ quoſdā latinos quō aīe cognitio ad veritatē oēm ꝯfert, ⁊ quō ſit maioris ꝯſtātie, ⁊ quō nobiliſſima exiſtit oīuꝫ fere. ❡ Dicā p̄mo de nobilitate eius: circa qđ debes ſcire, ꝙ aīa itellectiua, de qua ſermo Ariſto. dirigit̃, eſt bona: honorabilis: admirabilis:
Cō. 7°. t. 8° nobilis: ⁊ diuina. bona quidē: q2 ut 2° meta^ce di. finis ⁊ optimū ſeu bonum. Itē cū aīa corporis ſit finis: q2 ut Philoponus inquit h̄ in loco, ipſi⁹ gr̄a corp⁹ eſt cū corpus gr̄a alicui⁹. hoc aūt ei⁹ gr̄a: q2 obhoc ⁊ organizatio aīalium alia atqꝫ ſm̃ p̄tē aīe in vnoquoqꝫ. Et h̄ in 2° huius notificabit̃ in loco ei⁹. Honorabilis vo, q2 ut di. primo
Capl'o 16°. ethicoꝝ. Scie ſpeculatiue honorabiles ſunt cū ſint ꝓpter ſe ipſas. cū igit̃ intellect⁹ ſit ſpeculatiuaꝝ ſciaꝝ ſubiectū, merito ſi honorabilis, imo p̄ſtabilior exiſtit alijs. ❡ Admirabilis eſt etiā, q2 eſt vna ſubaꝝ abſtractaꝝ infima,
Cōmen. 19°. vt Auer. ait 3° hui⁹. mō qđ mirabili⁹ eſt ſubſtātijs ſeparatis q2 Ari. ait in ꝓhemio metaphiſice deficiens, ⁊ admirans vi cām ignorare: q2 igit̃ itellect⁹ occult⁹ eſt idcirco admirabilis exiſtit. ❡ Nobilis etiā, q2 nō mouet ſicut natura: nā. n. per q̄litates operat̃ p̄mas. mō Ariſto. hic ⁊
Cōmen. 21°. Auer. ex hoc ꝙ ipſa non eſt in materia, ſicut qualitates, ⁊ forme nāles, cōcludit rōnabiliſſimū eſt hūc intellectū eſſe nobiliū ſm̃ nāꝫ. ❡ Eſt ⁊ demūqꝫ diuinū qđ exiſtens,
Cōmen. 21°. q2 forma quoddā diuinū eſt ꝑ phicoꝝ. cū igit̃ intellꝯ ſit forma formaꝝ: q̄to diuinior erit cunctis, aīa itaqꝫ intellectiua bona: honorabilis: admirabilis: nobilis, ⁊ diuina res exiſtēs credit̃ hīs. ⁊ ſic de eius nobilitate pꝫ ſermo. ❡ Quātēqꝫ ſit ꝯſtātie dictū eſt: intellꝯ. n. agens duobus modis ꝯſtātie eſt magne. vno mō ꝑut in nā nobiliſſimū tenet locū, ⁊ per ꝯñs itelligibiliſſimū: q2 ſicut eſt diſpoſitio rei in eſſentia ſic in cognoſcibile, ⁊ ꝯſtātia, vt Auer.
Cōmēto 4°. meta^ce 2°. exponit vbū Ariſto. ⁊ ideo hec manifeſtiſſima nā dicunt̃ ab Ariſto. in p̄n°. 6. meta^ce eſt ⁊ certiſſimū cū oīuꝫ veritatū ſit certificatiuū. Sicut. n. lumē reale, ideo lumē di: q2 oīuꝫ coloꝝ notificat: ſic ⁊ aīe lumē intellect⁹ exiſtit agēs: quo oēs vitates ei inoteſcunt, vt Auer. ait in 3° de aīa in fine cōmēti. 5. q̄te igit̃ ſit ꝯſtātie manifeſtū ē. ❡ Quō aūt iuuat, debes ſcire p̄n^m quodāmō eſt principiatū po⁹. Sicut. n. ſol eſt quodāmō oīa gniabilia ꝑut eſt p̄n^m coꝝ: ſic ⁊ vnūqđqꝫ p̄n^m eſt quodāmō p̄ncipiatū. ⁊ h̄
Cōmē. 24°. Ari. ait in. 12. meta^ce. ⁊ Auer. Aīa aūt intellectiua ſm̃ hos p̄tita eſt: q2 vna ei⁹ p̄s ſeu po⁹ eſt itellꝯ: alia appetit⁹ ſeu volūtas: alia ſenſus internus. i. imaginari⁹: tertia ſenſus externus. Scđm intellm̄ p̄n^m eſt itelligibiliū diuinoꝝ ipſi hoī. ſm̃ voluntatē p̄n^m eſt oīuꝫ moraliū. ſm̃ ſenſuꝫ imaginariū p̄n^m eſt oīuꝫ mathematicaꝝ reꝝ. ſm̃ ſenſus externos p̄n^m eſt cognoſcēdi res phyſicas nāles. aīa itaqꝫ intellectiua eſt quodāmō entia metaphiſica: moralia: mathematica: ⁊ nālia. ḡ cognitio ipſi⁹ ꝓficit ad oīuꝫ vitates: q2 cognitio ei⁹ qđ eſt p̄n^m oīuꝫ ꝓficit ad illa. ⁊ hoc dicit Ari. in hoc ꝑ de aīa. cū oſtēdit quō aīa ſit quodāmō oīa. ⁊ hūc modū tāgit dn̄s Albert⁹ in li° de hoīe. q. p̄^a art° ꝑ in fine q̄ſi. vide. de q̄ aīa loq̄t̃ Ari. qđ ē ⁊ quāte ſit ꝯſtātie ⁊ nobilitatis ⁊ iuuamēti ſm̃ h̄ viſuꝫ eſt h̄ in loco.

Cōm^m 2^m **Cum demonſtrauit.** Uidimus expōnes Themi. ⁊ expōnes Philoponi ſm̃ q̄s lr̄aꝫ iterp̄tati ſumus, h̄ in loco ſupeſt videre expōnē Auer. Circa quā cōmētuꝫ diuido in duo: q2 p̄mo ꝓponit intētionē lr̄e: ex q̄ patebit alius exponēdi modus ab eis. 2° ibi [Et nos.] ꝓſeq̄t̃: igr̄ in p̄ma. [Cū demr̄auit cāꝫ ꝓpter quā hec ſcia dꝫ eē magis honorabilis ⁊ p̄cedēs alias ſcias nobilitate, icepit ēt demr̄are vtilitatē hui⁹ ſcie dicēdo ⁊c.] Ecce quō Auer. vult Ari. hic demonſtrare hui⁹ ſcie vtilitatē ad alias ſcias: ⁊ hui⁹ expoſitionis cā eſt, q2 ꝑ rei dicēde laudationē, ⁊ vtilitatē ſtudioſi in amorē ſcie alliciunt̃: ꝑ rei dicende difficultatem ignaui dehortant̃, ſic fecit Ari. p̄. nāqꝫ laudationē, poſt h̄ iuuamētū enarrauit aīe, 3° in loco. ibi [Omino ⁊ penit⁹] difficultatē dicet, vt pigniores dehortet̃, vt Dāmonꝯ inqt. [Et nos videmus] h̄ in loco expeq̄t̃. Et duo facit. p̄ lr̄aꝫ cōmētat̃. 2ª ibi [Et debes ſcire] digreſſionē fac̄ pulchrā. Et vi mihi ipꝫ duos itellig̃ ſyllos. p̄mus eſt ꝓbās ſciaꝫ de aīa ad oēꝫ vitatē ꝯferre. Scđs eſt ſciaꝫ aīe eſſe nec̄iaꝫ ad ſciaꝫ nālēꝫ. p̄^m nō explicat: ſꝫ ipꝫ ex lr̄a ſupponit ⁊ lr̄e tn̄ q̄dā vba exponit: q̄ patēt. 2ª ibi [Deinde dedit cāꝫ] tāgit 2^m. p̄mus itaqꝫ cōponit̃ h̄ mō, oīs ſcia, cui⁹ ſubiti cognitio ꝯfert ad oēꝫ vitatē, eſt iuuās ad oēs ſcias. Sed ſcia de aīa eſt ſcia, cuius ſubiti cognitio ꝯfert ad oēs vitates. ḡ ſcia de aīa iuuat ad oēs ſcias hui⁹. narrat Ari. tn̄ minorē. ⁊ Auer. in digreſſione declarabit illā maiorē ſupponit. Scđs ſylls cōponit̃ ſic: oīs ſcia iuuās ad maximā p̄tē ſcie nālis iuuat ad ſciaꝫ nālēꝫ: ſꝫ aīe ſcia iuuat ad ſciaꝫ aīaliuꝫ: que eſt maxia p̄s ſcie nālis. ḡ ſcia de anima iuuat ad ſciaꝫ nālēꝫ. hui⁹ tāgit̃ minorē. d. ⁊ cā in h̄ eſt, qꝛ cognoſcē de aīalib⁹ eſt maxia cognitio p̄tiū nāliū. Deide ꝓſyllogiꝫat minorē, ⁊ pōt cōponi ſic: oē id qđ eſt tanq̄ p̄n^m aīaliū, iuuat ad ſciaꝫ aīaliū. Sꝫ aīa eſt tanq̄ p̄n^m aīaliū, ⁊ hāc minorē ponit in lr̄a. cōcludit ꝯcloñē. d. vñ neceſſariū eſt, vt ſcire de aīa ſit nec̄iū in cognitēꝫ aīaliuꝫ: nō tn̄ vtile. ⁊ ſic pꝫ p̄mus ſylls. ⁊ ſcđs: ⁊ ambo ponūt̃ in lr̄a Ariſto. ❡ Et debes ſcire.] In hac p̄te Auer. digreſſionē tāgit, quā oēs greci faciūt, vt Themiſti⁹ hic, ⁊ Simplicius, ⁊ Dāmonius. inducit aūt digreſſionē Auer. hic, vbi tria facit. p̄ oſtēdit quō hec ſcia iuuat ad ſciam nālēꝫ. 2° quō iuuat plib⁹ ſpālr. 3° quō iuuat vlr oīb⁹ ſciētijs humanis. Inducit aūt Dāmonius hāc digreſſionem ex lr̄a Ari. h̄ mō. d. Deide inqt. ⁊ ad oēꝫ vitatē nō minimū hīe momēti. i. ad totā phiā. Idē nāqꝫ vitatē dicē, ⁊ phiā: q2 ⁊ re vera ſapīa vitas eſt: nihil. n. in ea falſi. q̄re ſi ad totaꝫ phiaꝫ ꝯducit: expedit: palaꝫ, ꝙ ad moralēꝫ ⁊ theologiaꝫ ac nālēꝫ: cū ſint phie p̄tes. vult itaqꝫ Dāmonius hāc digreſſionē eē nec̄iaꝫ, q2 Ari. minorē ſylli nobis indeclaratā relinqt: ió op⁹ eſt nob declarare quō hīs ꝯducit qđ Auer. ꝑti⁹ eſt in tres modos: ſꝫ nullus expoſitoꝝ id fecerit. 2ª ibi [Scđs eſt.] 3ª ibi [Tertius vo.] Proponit ḡ hoc ⁊ inqt. ⁊ debes ſcire ꝙ iuuamētum ſcie aīe ad alias ſcias iueniāt trib⁹ modis, quos ſucceſſiue declarat. ⁊ p̄mo p̄^m, ⁊ inqt: vn⁹ ſyllūs, q pōt ſic cōponi: oīs p̄s nobiliſſima alicui⁹ toti⁹ iuuat illud, ⁊ in eſſendo, ⁊ cognē. hāc tāgit. d. quoꝝ vnus eſt ſꝫ ꝙ eſt pars illius ſcie: imo nobiliſſima partiū ei⁹. minor eſt, ſꝫ ſcia aīe eſt pars, imo nobiliſſima p̄s ſcie nālis: ⁊ hāc ponit. d. ſicut hꝫ diſpōnē cū ſcia nāli. pōt ꝯ cōducit: ḡ ſcia de aīa iuuat totā ſciaꝫ nālēꝫ. minorē ꝓbat. d. n. pro q2 aīalia ſunt nobiliſſima corpoꝝ gniabiliū, ⁊ corruptibiliū: aīa eſt nobilius oīb⁹ q̄ ſunt in aīalib⁹. ergo aīa eſt nobiliſſimū oīuꝫ: ⁊ ſic pꝫ qualr̄ nobiliſſima pars ſcie nālis eſt ſcia de aīa. ❡ Debes ſcire vt Ariſto.
inquit 5° metaphiſice. ⁊ ſm̃ rōnēꝫ accidens toto prius: vt Tex. c. 16.
muſicāꝫ: muſico hoīe: cuius rōnēꝫ dicit. nō eniꝫ eſt ratio tota ſine p̄te. eſt ergo ſenſus ꝙ cognitio partis cōfert ad totius inſpectionē: q2 nō eſt rō ⁊ diffinitio toti⁹ ſine p̄te. Et h̄ gen⁹ vtilitatꝯ declarauit Auer. in ꝓhemio phicoꝝ, ⁊ tu vide eū ibidēꝫ. ❡ Debes ſcire ſcđo ꝙ mūdus cōtinet tot, quot aīal: queçūqꝫ. n. ſunt in mūdo, ſunt in aīalibus. in mūdo corpora celeſtia: elemēta, ⁊ hoꝝ accītia, ⁊ aīa ſeu ſpūs: quā expoſui. ſilr ⁊ in aīali ſenſus locuꝫ corpoꝝ celeſtiū tenent: humores locū elemētoꝝ, ⁊ aīa loc⁹ ſpūs. quare cū aīa ſit qđ nobili⁹ humorib⁹, ſenſibilib⁹ accidentib⁹, relinqt̃ aīaꝫ nobiliorē eē oīb⁹ que ſūt in aīali. ⁊ ſic pꝫ dictū Auer. hic. Primus ḡ modus iuuādi manifeſtus eſt. ſ. ꝑut eſt pars, imo nobiliſſima p̄s phie nālis.

¶ Scḋo eſt.] Hoc in loco ponit modũ quõ iuuat ſciẽ-
tias ſpãliter.ſ.pmo morali.z° ibi [Diuinus aũt.] declarat
quõ ꝯfert metaphiſice.pmo ḡ ꝓponit hoc.d. ſcḋus eſt ga
dat plurib⁹ ſcẽtus plura pn̄ᵃ: vt ſciẽ morali.ſ.regẽdi ciui
Expoſitio tatẽ,ꝛ diuinẽ.i.metaphiſicẽ.[Moralis.n.] hoc in loco de-
cuiuſdã. clarat illud: ꝛ inueni vnũ hoiẽ exponere hũc locũ: q̄ ꝓ-
ponit ꝙ finis eſt duplex,quo,ꝛ gratia cu⁹, vt diſtinguit
Cõmen.22°. Auer,4° celi.finis gr̃a cuius hois eſt ipſe de⁹. finis quo
ipſe hõ eſt in deũ:eſt ipſa intellectio qua hõ de⁹ efficit,ꝛ
Capl'o.10°. ꝯiungit ei,vt 10° ethicoꝝ ponit.Dic ḡ iſte hõ, moralis.n.
ſuſcipit ab hac ſcia vltimũ finẽ hois in eo q̄ hõ.i.finem
gr̃a cui⁹ ꝛ pro ideſt ſciaz.i.declarationẽ ſuẽ ſubẽ.i.diffini
tionis illi⁹ que ſit: declarabit.n.in h̄ libro: qm̄ motor pri-
Cõmen. 61°. mus abſtract⁹ eſt intellect⁹, vt dicit Auer. 2° celi. ꝛ in 3°
Cõmẽto. 5°. huius.¶ Põt ꝛ exponi, vt dicat iſte hõ aliter,per finẽ.ſ.
finẽ quo: qm̄ hic declarat quid ſit itellectio quẽ eſt finis
quo:ꝛ declarat ſcia eſſentiẽ itellectionis.i.deſ.nitio eſſen
tialis intellectionis:quõ ḡ hẽc ſcia iuuat moralẽ manife
Reproba° ſtũ eſt ex his. ¶ Sed hẽc expoſitio eſt pur⁹ error: qm̄
vt Alex.ait in pheĩo prioꝝ,ois ſcia eſt gr̃a dei, ꝛ vt ei
q̄ntũ poſſumus aſſimilemur. ḡ hoc iuuamẽtũ non eſſet
accõmodatũ morali,ꝛ maxie regendi ciuitatẽ vt Auer.
Capl'o 7°. ait.¶ P̃.vt Auẽ.ait in 9° metaᶜᵉ.finis quo viuimur deo
eſt ſpeculatur⁹:ſed finis moralis nõ eſt ſpeculatiu⁹:ſz vt
Capl'o 5°. boni fiamus,vt Ariſto.ait pmo ethicoꝝ. ¶ P̃. In libro
phicoꝝ declarat ꝙ pmus motor ſit ſuba abſoluta: indi-
uiſibilis ꝛ eterna.ḡ nõ magis hẽc ſcia declararet diffini-
tionẽ pmi motoris qui eſt finis gr̃a cui⁹ q̄ꝫ liber phicoꝝ.
¶ P̃.Scia moralis triplex eſt.monaſtica: quẽ in.x.tra-
dit libris ethicoꝝ,ꝛ politica: quẽ tradit in 8° politicẽ:ꝛ
in euconomicã quẽ tradit in duob⁹.mõ h̄ ſcia nõ magis
declarat qd ſit finis hois in eo ꝙ hõ: ſciẽ regendi ciuita-
tes q̄ꝫ aliis. ¶ P̃.De⁹ vel ei⁹ ſpeculatio nõ vĩ finis hois
in eo ꝙ hõ,cũ ſit cõueniens oib⁹ ſepatis,vt Auer.ait.12.
Cõmen.38°. metaᶜᵉ.vide.¶ Conſueui olĩ Joã.expõnẽ narrare quã
Expoſitio in q̄õnib⁹ ponit.mõ aũt ad meã trãſeo expõnẽ.Dõm p
ꝓpria. ꝙ hõ eſt cognoſcitiu⁹ ꝛ eſt appetitiuus,ꝛ idea duo fines
ſibi debent.vnus qdẽ, vt cognoſcitiu⁹ eſt, ꝛ eſt ꝯtẽplatio
pmẽ veritatis.alius,vt appetitiu⁹ eſt,ꝛ eſt opari ſm vir-
Ca. 13. ꝛ.16. tutes,vt Ariſt.ait pmo ethicoꝝ. ¶ Scḋo debes ſcire ꝙ
ois ſpeculatio ſumit a forma:hz aũt hõ formã ſenſitiuaz,
ideo põt accipi in eo ꝙ aial:hz ꝛ intellectiuã,ideo poteſt
accipi in eo ꝙ homo.i.in eo ꝙ ſpeculatiu⁹,ꝛ appetitiu⁹.
¶ Tertio debes ſcire ꝙ in diffinitiõe cuiuſlibet accidẽ-
tis ponit genus,ꝛ ponit ſubm loco diẽ ꝓpriẽ, vt colli-
Cõmẽ.14°. git 7° metaphiſicẽ.ꝛ alibi.¶ Ex his ſumit huius loci de-
claratio: vult.n.Auer.per vltimũ finem hois in eo ꝙ hõ
opationẽ ſm virtutes:hẽc.n.opatio optima ei competit
nõ inquãtũ aial:ſed inquãtũ hõ,vt dixit:modo opatio
optima ſm virtutes declarat in libro de aia q̄ntũ ad ge-
nus ꝛ diãz:qm̄ genus ei⁹ eſt opatio aiẽ.ois.n.opatio ſm
virtutes,eſt opatio aiẽ,ꝛ nõ ecõtra: diã võ eſt potentia
aiẽ,vt ſenſus:cõcupiſcibilis virt⁹:temperãtia.n.attendit
in ſenſib⁹ qua eligit act⁹ tẽperati:deſinit itaqꝫ fẽlicitas,
quẽ eſt vltimus finis ſic,fẽlicitas hois,eſt opatio animẽ
exiſtẽs in oib⁹ aiẽ potẽtijs ſm moderationẽ oĩu acciũ
illaꝝ:modo in hoc libro declarat gen⁹,ꝛ declarat diã.ſ.
potẽtiẽ aiẽ quot ſunt,ꝛ quẽ ſint,ꝛ quõ ſint.ḡ in hoc libro
declarat eſſentia ꝛ diffinitio fẽlicitatis moralis: nihil eiẽ
eſt.rei diffinitio niſi rei eſſentia:ꝛ hoc mõ põt colligi hẽc
Capl'o.13. diffinitio pmo ethicoꝝ.vide. vbi diſtinguit de potentijs
aiẽ. Hẽc aũt fẽlicitas poti⁹ attribuit politico,q̄ꝫ iconomi
co,ꝛ monaſtico: qm̄ iconomia ꝛ monoſtia ptes ſunt poli-
ticẽ,vt Ariſto.inuit p politicẽ. inquit ḡ Auer. moralis.n.
ſuſcipit ab hac ſcia vltimũ finem hois in eo ꝙ hõ.i.per
appetitiu⁹ eſt rõnali appetitu.ꝛ declarat quõ ſuſcipit.d.
ꝛ ſciaz ſuẽ ſubẽ quẽ ſit.i.ꝛ diffõnẽ illi⁹ opationis virtuo-
ſẽ:qꝛ gen⁹ ꝛ diã hic declarant.¶ Et hẽc eſt mens The
miſtij,a quo forte Auer.accepit.Dicit.n.hic [Ac virtutes
qdẽ negocioſas, actuoſaſqꝫ facilius ꝯſequemur:ſi ſubaz
atqꝫ vim aiẽ,cui⁹ illẽ ceu decora quẽdã honeſtamẽtaqꝫ
ſunt,habuerimus pſpectã,ꝛ cognitã.] Ecce quõ vult ꝙ
hẽc ſcia ꝯferat morali,put declarat ſubm virtutũ,cuius
virtutes ſunt ornamẽta,ꝛ decora.eſt aũt illud ſubm oẽs
potẽtiẽ aiẽ.ꝛ ſic hẽc ſcia declarat diãm diffõnis vltimi
finis.¶ Eſt ẽt ꝛ hẽc mens Philoponi:inquit eiẽ ad mo
ralẽ qdeẽ ꝯducit,qm̄ ipoſſe nr̃os exornare mores virtu
tes aiẽ nõ ꝯſiderãtes,vt ipſe in ethicis inquit. Preterea
poſt multa ait,rurſus de morib⁹ faciẽs vba,atqꝫ ordies
virtutũ ꝯſiderans,diſputabit de ſimpſius ptiũb⁹,quaꝝ
ſunt virtutes:ꝛ hãc expõnẽ potes colligere ex p ethicoꝝ Capl'o 18°.
vide.¶ Diuinus aũt.] hoc in loco iducit quõ hẽc ſcia di Expoſitio
uinẽ aliqd accõmodat:ꝛ Joãnes Jan.inqt in q̄õnib⁹ ei⁹, Joan.
ꝙ in h̄ libro declarat ſubas abſtractas eſſe: ꝛ eas eẽ in-
telligẽtes.ḡ diuin⁹ duo accipit ab hac termiationẽ.ſ. q̄õ-
nis an eſt:ꝛ q̄õnis qa eſt.¶ Sz hẽc explanatio erronea
vĩ:pmo qdẽ,qm̄ nulla ſcia,demõſtrat ſubas abſtractas
eẽ:niſi liber octau⁹ p viaz mot⁹ eterni, vt Auer.teſtat⁹
eſt in pmo audit⁹ nãlis.ꝛ in his quẽ de ſuba orbis inſcri- Cõmẽ.vlᵒ.
pſit.ꝛ in 8° auſcultatorio.ꝛ 11° ſciẽ diuinẽ.ꝛ ampli⁹ in lo- Capit'.3°.
cis fere innumeris.¶ P̃. Inquit Auer.h̄ in loco,diuinũ Cõmẽto 3°.
ſuſcipe ſubaz ſui ſubi.mõ ſuba rei diffinitio eẽ eius vĩ. Cõmẽto 5°.
ḡ non tm̄ h̄ in libro q̄õnis ſi eſt,ꝛ qa eſt,debuit Joãnes
cõmẽtari explanationẽ:ſz qd eſt.¶ Ideo viſũ eſt mihi
dicẽ q̄ ſubẽ abſtratẽ,vt cadunt ſub rõne ꝯſiderãdi me- Expoſitio
taphiſica, debẽt hic eẽ abſtractũ ſz eẽ a mã.ꝛ ſic in libro ꝓpria.
phicoꝝ q̄õ an ſũt ſub rõne metaphiſica declarat:ꝛ qꝛ q̄õ
qd eſt,q̄õnis ſi eſt , ſupponit ſolõnẽ:ideo poſtq̄ꝫ q̄õ ſi ſũt
terminata eſt in libro auſcultatorio:h̄ in libro q̄õnẽ qd
eſt terminare conat:ſz qꝛ ſubẽ abſtractẽ nõ ſunt diffini-
biles veriſſima diffõne,cũ nec ſub gñe vniuoco,nec diã
cadãt,vt in.12.metaᶜᵉ colligit,ſi qua diffinitio eis accõ-
modat videbit eẽ per ꝓpa:quẽ Auer.ibideẽ attributa Cõmen.39°.
noiat:ꝛ hoc in libro:vt Auer.ait huius tertij.ꝛ 61° ſecũdi
celi quãdaẽ colligimus pdicatoꝝ cõgeriem,quã diffõnẽ Cõmẽto 5°.
eoꝝ abſtractoꝝ appellare poſſumus lato noie. hic igit
per ſubm pncipalẽ ptẽ ſubi metaphiſicẽ intelligit:ꝛ per
diffõnẽ attributoꝝ cõgeriẽ audit.põt ergo ꝯgeries illa
eẽ ſub hoc mõ, ſuba abſtracta eſt itellect⁹ itelligẽs per
ſuã ſubaz:nõ depẽdẽs a corpore in opatiõe intellectiua:
intelligẽs ſe,ꝛ ſupiora,ꝛ inferiora per ſuã eſſentiã:ꝛ mul
ta alia attributa eis colligẽdo quẽ h̄ in libro inuenimus,
diffinitionẽ faciemus pfectiorẽ.inquit ḡ Auer. diuinus
aũt ſuſcipit ab ea ſubaz.i.diffõnem ſubi ſui.i.pncipalis
ptis ſubi:cuius rõnẽ inquit hic eiẽ declarat ſubas ab-
ſtractas eẽ intellectas.i.intelliis:qd ſumit tanq̄ꝫ gen⁹:ꝛ
alia mlta declarat de cogñe diſpõnũ ꝯiũctũ.i.attributoꝝ
nẽcio ſequẽtiũ itelligẽtia,in eo ꝙ ẽ itelligẽtia ꝛ itelliſ:ꝛ p
ꝯñs multa loco diãꝝ, vt ego dixi.hẽc ergo ſcia morali
finẽ,ꝛ metaphiſicẽ ſubm cõmẽtat:quare nimirũ eã iuuã-
tum pbere eis vĩ.¶ Tertius võ.] Hoc in loco iuuamẽtũ
cõe oib⁹ cõducit,ꝛ inquit.Tertius võ eſt cõe iuuamẽtũ:
ꝛ eſt facere acquirere ꝯfirmationẽ in pmis pncipijs:qm̄
ex ea acqrit cognitio cãꝝ pmaꝝ ꝓpõnũ:ꝛ cognitio ali-
cuius per ſuã cãz eſt magis firma q̄ꝫ ſui eẽ tm̄.¶ Sed Obiectio.
obycies qm̄ pn̄ᵃ ſunt ꝓpõnes imediatẽ qb⁹ nõ eſt alte-
ra prior.ḡ nõ pñt hic cãz.¶ Huic q̄õni dixit qdã hõ:ꝙ Reſpõſio
pn̄ᵃ pma pñt dupl' ꝯſiderari. vno mõ vt ex termis ve- cuiuſdã.
ritatẽ hñt:ꝛ ſic nõ hñt cãz.alio mõ vt nos eis aſſentim⁹:
ꝛ ſic hñt cãz.ſ.aſſenſus,ꝛ nõ veritatis:nõ.n.verificat per

cām aliquā: ſed hū aſſentimus eis per lumē intellſs agē-
tis qđ in hoc libro declaratꝰ. ꝛ ideo ait ꝛ eſt facē acqrere
cōfirmationē in pmis pncipijs: ꝛ non dixit facē acqrere
Reprobaᵒ veritatē. ℭ Contra hęc: qm̄ nō tm̄ lumē eſt cā aſſenſus
pncipiorū, imo ppōnū mediatarū: ergo non tm̄ cā pnci-
piorū imo ppōnū declaratꝰ hic. ℭ P̄. Lumē pmę cāę
eſt fortius: ergo magis erit cā huiꝰ aſſenſus: ergo non tm̄
hic, imo ꝛ in metaphīca dabiꝰ hoc iuuamētū. ℭ P̄. Nō
aſſentimus primis pncipijs niſi mediante ſenſu, vt dicit
Cō. 11. ꝛ. 16. Auer. 8ᵒ phīcorū. ergo ꝛ liber de ſenſu cōfert h cōi iuua-
Expoſitio mento. ℭ Debes ergo ſcire qu huiꝰ loci expōnē dedit
propria. Themi. p poſte. ꝛ Joā. philoponus ibidem. ꝛ hoc in loco
Caplo 2ᵒ. ego expono ſic, qm̄ ppoſitio mediata, ꝛ imediata h mō
cōueniunt. ſ. qꝛ ambę ſunt nec̄ię: hoc. n. inquit ꝛ Ariſto. in
Caplo 8ᵒ. poſteriorū p̄. ꝛ inquit. Manifeſtū eſt aūt, ꝛ ſi ſint ppoſi-
tiones vl̄es. i. neceſſarię ex qbꝰ eſt ſyllꝰs, q neceſſe eſt cō-
cluſionē eſſe ppetuā. i. neceſſariā: ꝛ pp hoc, ꝛ ppoſitio de-
monſtrās, ꝛ demōſtrata ambę debēt eē nec̄ię: ppoſitio
itaqꝫ mediata hꝫ cām ſue neceſſitatis poꝛē: quę eſt alte-
ra ppoſitio poꝛ. v. g. pmiſſa: pmiſſa eiꝫ eſt cā ↄcłonis, tā
quo ad neceſſitatē, q̄ quo ad veritatē: q̄ quo ad euidē-
tiā. Ex h ſeqꝰ dr̄ia inter mediatā ppōnē, ꝛ imediatā:
qm̄ mediata hꝫ alterā poꝛē a qua depēdet in eē nec̄io ꝛ
in eſſe cognita: ſed imediata nō hꝫ alterā poꝛē pp quā ſit
vera. vn̄ nō dr̄ imediata eo qꝛ careat cā ſuę vitatis ꝛ ſuę
neceſſitatis: ſꝫ qꝛ caret cā quę ſit ppoſitio prior ſuę veri-
tatis ꝛ ſuę neceſſitatis. ꝛ ideo Ariſto. inquit. ppoſitio ime-
diata eſt ppoſitio quā nō eſt altera ppoſitio poꝛ: ꝛ nō di-
cit qua nō eſt altera cā poꝛ. ppoſitio ergo imediata pōt
hīe cāꝫ ſuę veritatis, ꝛ ſuę neceſſitatis, ꝛ ſuę euidētię: quę
eſt intellecꝰ agēs: ꝛ nō ppoſitio poꝛ ea. ꝛ hoc Ari. inquit
Caplo 3ᵒ. p̄ poſteriorū. pn̄ᵒ cognoſcimus quo terminos cognoſcimus.
qđ Themiſtius exponit ibideꝫ hoc mō, q ea cā, qua ter-
minos cognoſcimus, ea pn̄ᵒ nobis pſpicua fiunt, ꝛ vera:
mō illa cā eſt mens. i. itellꝰs. ğ vult nos. ſ. cognoſcere pn̄ᵒ
intellꝰ: quo terminos cognoſcimꝰ. ğ imediata ppoſitio
nō eſt, eo qꝛ careat oī cā ſuę veritatis: ſꝫ qꝛ caret ppōne
poꝛi, qua poſſit ↄcludi eiꝰ nec̄itas: ꝛ inoteſci eiꝰ veritas: ꝛ
Caplo 9ᵒ. huic ↄſonat v̄bū Ari. p poſteriorū. vbi inquit. Dico autē
pn̄ᵒ in vnoquoqꝫ gn̄e quę quia ſint, nō ↄtingit demōſtra-
re. i. quę nō pn̄t demr̄are ipſa eſſe vera, per aliā priores
ppōnes. ℭ Ad ppoⁿᵐ ğ dōm q qꝛ in libro de aīa decla-
ratꝰ intellꝰs agēs, qui eſt cā vitatis pncipiorū, iō ↄfert iuua-
mēto cōi: qꝛ cognitio rei per ſuā cāꝫ: nō quę ſit ppoſitio
poꝛ, eſt maior ſiu eē tm̄. ℭ Ad formā qōnis cūꝫ dr̄ hn̄t
cāꝫ, ego ↄcedo. ğ pn̄t demr̄ari p illā. nego argūᵐ: ſed opꝫ
addere hn̄t cāꝫ quę ē ppoſitio poꝛ ea: vel ex ea pōt fieri
ppō poꝛ: ğ pn̄t demr̄ari. mō intellus agēs nō eſt ppoſi-
tio poꝛ, nec ex eo fieri pōt ppoſitio prior p pn̄ᵒ: ideo non
pōt primū pn̄ᵐ demonſtrari. Et ſic pꝫ hic locus.

COMMENTARIVM.

pᵃ expō. Hec pars dupl'r introduci pōt, vt in collectaneis
obſcure legiꝰ. Primo qdē ſm̄ Themi.
qui voluit Ariſtotelē hic per tertiā rōnē captare ꝛ au-
dientiū, ꝛ legentiū beniuolentiā: pbauit. n. hāc excellere
alias facultates, ꝛ ↄſtātia ꝛ rerū ↄſideratarū excellētia: ꝛ
ex his duobꝰ in primo textu captauit beniuolentiā: nūc
tertio cā captat ex vtilitate, q̄tenꝰ hęc ↄfert ad oēs ſpe-
culatiuas ſcias, ꝛ maxie ad ſciaꝫ nālē: cū aīa ſit aialium
pn̄ᵐ: de qbꝰ eſt potiſſima pars nālis ſcię: hāc expōnem
2ᵃ expō. Thomas noſter ſeqꝰ: ꝛ Neoterici fere oēs. ℭ Alij grę-
ci magnę auc̄tis viri dixerūt Ariſtotelē hic pbare alte-
ruꝫ eorū: quę primo textu accepit: accepit. n. hāc ceteras
ſcias excellere ↄſtātia ſubiti: nūc pbat, qꝛ hęc ſcia: quę de
aīa eſt, ↄfert ad oēs veritatē: quę in alijs ſciētijs tradiꝰ,
potiſſimū ad ſciaꝫ nālē: cuiꝰ magna pars eſt ea pꝰs, quę
de aialibꝰ eſt, quorū aīa eſt pn̄ᵐ. ℭ Quo vō ad v̄ba atti- De cōſidera-
net in collectaneis dicebamꝰ ſciaꝫ de aīa hic ab Ariſto. tione v̄boꝝ.
appellatā eē cognitiōem ipſius: quę gręce eſt γνῶσις, gno-
ſis, ꝛ nō ſciam: qꝛ hī poitꝰ fide maiorū p modū cognis,
q̄ demr̄one p modū ſcię: ꝛ qꝛ hęc aię cognitio eſt piaꝫ
hac rōne dixit vꝫ pſicere: qꝛ q̄tenꝰ pua eſt, nulli pdeſſe
pōt, attn̄ quātulacūqꝫ vī ad oēs veritatē in alijs ſpecu-
latiuis ſciētijs traditam, vtilis. Cuꝫ vō dixit [multūꝫ:] in
collectaneis rōnē aſſignauimus: qꝛ longe magis hęc q̄
de aīa ſcia eſt, cōfert alijs, q̄ alię huic. Melius aūt dōꝫ
eſt eū dixiſſe [multūꝫ] pp veterū opionē, q exiſtimarūt
aīaꝫ eē oīa, quo cōceſſo ſeqꝰ ſciaꝫ de aīa ex toto pdeſſe
ad oēs veritatē. Propterea addit cōtra hos non ex toto
ↄferre: ſꝫ multū: quatenꝰ eſt oīa intētionalr̄, vt dicemus.
Dixit [maxie aūt ad ſciaꝫ de nā] quā gręci phyſicen ap-
pellant, qꝛ ſcię nāli eſt vtilis, ꝛ nec̄ia. Alijs vō vtilis, nō
tn̄ nec̄ia. Verbū [tanq̄] gręce eſt οἷον, latine ꝛ tanq̄, ꝛ
quaſi. Verū placet diuo Thomę h v̄bū οἷον, ion, idēſt
tanq̄, teneri expreſſiue, pro vere, vt ſit ſenſus, eſt enim
vere pn̄ᵐ aialiū. In collectaneis aūt dicebamus verbū
tanq̄ teneri diminutiue, vel qꝛ nōdū h pꝫ, niſi ex liᵒ 2ᵒ.
vel qꝛ nō tota aīa eſt aialiū pn̄ᵐ ſm̄ auerroicaꝫ fictionē:
qꝛ nō ſm̄ itellꝰm. Quā reꝫ nō acceptamus: qꝛ Ariſto. nō
de aīa intellectiua loqꝰ: ſꝫ de aīa cōi ad oēs aię ſpecies.
ℭ Aiaduerte tn̄ q in collectaneis longā digreſſionē fe- De qua aīa lo-
cimus, de qua aīa loqꝰ Ariſto. vel quo mō de aīa loqꝰ: quiꝰ Ariſto.
an ſm̄ rōnē gn̄alē, an de aīa mūdi: quę eſt hoīs intelle- qđ inter grę-
ctus ſm̄ Themiſtiū, Theophraſtuꝫ, ꝛ Auicēnaꝫ. Theo- cos interpre-
phraſtus, quē Themiſtius imitari vī, de mūdi aīa Ari- tes.
ſtotelē loqui aſſerit, dūꝫ ait ipſius cognitionē ad oēs veri- pᵃ expō.
tatē ↄferre. Mouet ğa Ariſt. reprobat plura Platonis
dicta de aīa in Tymeo. Modo in Tymęo de aīa mūdi
Plato dicit. ğ ꝛ Ariſto. hic. ℭ Cōtra hāc expōnē obie-
cit Hęcatis interpres, qꝛ tunc aīa nō eſſet maioris ↄſtan- Obiectiōes
tię. Aīa. n. mūdi incerta eſt. ℭ P̄. Aīa mundi eſt deꝰ, hęc
ergo ſcia nō eēt minor metaphīca, ex quo vtraqꝫ eſt de
deo. ℭ Propterea alr̄ dicebat (vt in collectaneis dixi- 2ᵃ expō.
mus) Ariſtotelē locutū eē de aīa illa: quę eſt mens, hoc
eſt de aīa humana: quę eſt itellectiua. Hęc. n. oībꝰ mūdi
rebꝰ antiſtat, nō aūt diuis ſubſtātijs: de qbus eſt diuina
ſcia. Quā expōnē Albertꝰ imitatꝰ. ℭ In collectaneis āt
vtrāqꝫ expōnē ſuſtinebamus: qđ longa digreſſione fe-
cimus. ℭ At breuius ꝛ dilucidius, ſm̄ Theophraſti ex- Expō opinio-
poſitionē dicimus ſciaꝫ de hac mūdi aīa oībꝰ alijs ſciē- nis theophra-
tijs pſtare, nō aūt diuinę: qꝛ ſm̄ Platonē a deo pficiſcūtꝰ ſti.
dij ſcōi, ab his aīa mūdi: e qua oēs res huiꝰ mūdi. Deus
aūt eſt lux prima, e qua angelica nā pficiſciꝰ, vt lumen
primariū, ab hac nā pficiſciꝰ aīa mundi, vt lumen ſecū-
darium, ab hac res pficiſcuntur huius mūdi, veluti co-
lores: quę ſenes docet mūdi aīaꝫ antiſtare oībus rebus
mūdi, poſtponi vō ad diuinas ſubāsoēs. Pꝫ igitur quō
ſm̄ hāc expōnē hęc ſcia oēs excellat nobilitate ſubiecti
pter diuinā. Quō vō ↄferat ad oēs veritates, declaraba-
mus etiā, qꝛ ipſa in reditu ideas oīuꝫ rerū quaſi formas
ſuſcepit, qui ergo eā ſic ideis formatā intelligeret, verita-
tes oīuꝫ rerū itelligeret. ℭ Ex hac expōne pꝫ pmo quō
aīa ſit nobilior oībus, exceptis diuinis ſubſtātijs. naꝫ ab
ipſa velut a lumine ſcōario proficiſcūtꝰ hęc quaſi colo-
res, ipſa vō a dijs ſcōis q̄ſi a lumie pmario qui a deo p-
ficiſcūtꝰ, q̄ſi a luce. Pꝫ ſcōo quō ſit maioris cōſtātię, nā
eſt ita ipſa rebꝰ ↄſtātior: qbꝰ mūdus cōſtat, ſicut lumen
ſcōariuꝫ ↄſtantius colorībꝰ. verū incōſtantior dijs ſcōis,
ſicut lumē ſcōariū pmario incōſtantiꝰ. Pꝫ tertio quō ad
oēs veritates ↄfert, qꝛ cū ſit oībus ideis formata, q ipſaꝫ

intelligeret, veritates oẽs intelligeret: quę per ideas deprebẽdunt. ergo quo ipſa eſt oiũ rex mũdi cã, eſt nobilior oibus, exceptis reb⁹ diuinis, e qbus cauſat: quo vo ipſa ſubit rõnez ſcdarij lumis, ⁊ res mũdi rõnez colox, eſt ceteris cõſtãtior, quo cognitio ei⁹ eſt cognitio omniũ ideax, cõfert ad oẽz veritatẽ.

Expõ oplõnis grecox.

℄ Quo vo mõ ſm alíox grecox expõnez aia cunctis reb⁹ mũdi pſtet, ⁊ magis cõſtet, ⁊ oibus veritatib⁹ pſit, lz obſcure in collectaneis diximus, dilucide dicamus ꝛ nũc: humanã. n. aiaz nobiliorez eſſe oib⁹ reb⁹, qb⁹ mũdus cõſtat eo pꝫ: qꝛ intellect⁹, qui eſt ei⁹ nobiliſſima pars oib⁹ mundi ptibus antiſtat. ℄ Confert vo oib⁹ veritatib⁹: quaten⁹ eſt oia intẽtionaliter: quo. n. aia intentionalr eſt res celeſtes, cuius cognitio cõfert veritatib⁹: quę in metaphica ſunt: quo eſt intẽtionaliter res corruptibiles ei⁹ cognitio ad oẽs phyſicas veritates ↄfert. quo vo ipſa intẽtionalr eſt res morales, eſt illax pudẽtia: ⁊ eius cognitio ↄfert ad oia moralia. quo vo ipſa cognita, cętera cognoſcũt ⁊ nõ ecõtra: eſt cũctis alijs cõſtantior, excepta diuina nã: hoc pacto expõnes iſtę nũc ſint dilucidatę.

Reprobatio expõnum.

℄ Sz vtraqz eſt extra Ariſtotelis mẽtez, ⁊ vtraqz eſt ficta, ⁊ nõ vera, vtraqz rhetorica, ⁊ non ſciẽtifica qd pbare eſſet ſtultũ.

3ᵃ expoſitio oiũ.

Quare dicamus cũ logo de aia in cõi, de hac. n. ait ei⁹ cognitionẽ ad veritatẽ oẽm ↄferre. de hac dixit, hyſtoriã de aia in pmis ponem⁹: nõ eniz ↄſonũ eſt, vt in taz paruo ſpacio equiuocet de aia, ſi eniz in pximo textu logĩ de aia, vt eſt hui⁹ ſciẽ primaz ſubm: de ipſa eadez rõne in pńti textu loquẽdũ erat, cũ ait ei⁹ cognitionez oibus veritatib⁹ pdeſſe.

Excuſatio.

Quo vo mõ ſcia de aia hoc pacto ſumpta ſit maioris cõſtãtię ⁊ nobilior, ⁊ ↄferẽs ad veritatẽ oẽm, in collectaneis dicebam⁹: verũ tñ Auerroes in cõmentario, ⁊ diuus Thomas in expõne dilucidarunt. ea. n. quę in collectaneis diximus Alberti ſunt, lz non mala. ℄ Dictenus de collectaneis, quę in textus expõne collegimus, ⁊ de his quę in cõmentario collegimus, dicamus. Sũt. n. plura ↄſideratiõe digna, quox pmũ eſt, quid per veritatẽ Ariſto. intelligat,

In cõmentario conſiderãda.

pᵐ

Quid per veritatem.

Dãmonius aũt cũ p veritatẽ intelligere, pbiaz: quę ideo veritas dĩ, qꝛ in ea nihil falſi eſt: ſub hac ↄtineri dicit morales, theologiã ⁊ nãlez. ℄ Auerroes aũt p veritatẽ intelligit ſpeculatiuas ſcias: quax finis eſt veritas. Uideĩ aũt Auerrois expoſitio melior: qꝛ moralis nõ veritas, ſz actio finis eſt, hñ tñ Auer. in pſequẽdo declarat hãc ſciaz ↄferre morali ẽt, nõ qd ſit neceſſariũ ad text⁹ expõnez, ſz bonitate doctrine. pretermiſit aũt declarare hãc ſciaz ↄferre mathe^{ce} quę eſt vna ſpeculatiuax: qꝛ declarãdo hãc pdeſſe oibus argumẽto cõi, ſubintelligebat mathematicas.

Scdm quo hęc ſcia confert morali.

℄ Scdm vo eſt, quo mõ ſcia de aia ↄfert morali: vt oẽs expoſitores dixerũt Themiſtius, Dãmoni⁹, Philoponus, ⁊ Simplicius.

Quę Auer.

Auerroes ãt ait morali cõferre quatenus moralis ab hac ſcia ſuſcipit vltimũ finẽ hois, quo hõ eſt, ⁊ ſciaz ſuę ſubę, quę ſit. Supra quibus vbis in collectaneis diximus aliquos intellexiſſe hois finez cui⁹ grã, ⁊ quo, finẽ cui⁹ grã vt deũ qd ſit. In hoc eñ libro declarañ pᵐ motorẽ abſtractũ eẽ intellẽ, ꝛ reliqua: finẽ vo quo: qꝛ in. B libro declarabiĩ qd ſit itellectio: qua deũ itelligimus. Quã expõnez multis rõnib⁹ refutabamus: potiſſimũ, qꝛ de⁹ ⁊ itellectio: qua deũ intelligimus, nõ eſt finis pprius morali: ſed cuiuſlibet ſcię, ꝛ ſic male Auer. addidiſſet. ſ. regendi ciuitates. Iſte. n. finis eſt cõis

Alia expõ.

cuilibet pti phicę nõ tñ politicę. ℄ Noſtra expoſitio ppę erat, morales ſuſcipe finẽ hois quo hõ eſt appetitiu⁹ atqz volitiu⁹, quaten⁹ accipit ab hac ſcia definitionẽ felicitatis. Eſt. n. felicitas hois quo hõ eſt appetitiu⁹, opatio aię extris in oib⁹ aię potẽtijs ſz moderationẽ oiũ actuũ illax. modo omnes hę ptes in hac ſciẽtia declarantur.

Ergo moralis ſuſcipit ab hac ſciẽtia definitionẽ ſui finis, quatenus ptes definitiõis felicitatis hic declarañ. dixit aũt ppe morales hęc ſuſcipe quo ad eã ptẽ quę dĩ politica, qꝛ illa ambitu ſuo oẽs cõplectiĩ. Finis vo hois quo eſt cognoſcitiu⁹, nõ ẽ finis moralis, ſz metaphicę: adeo ſi hũc hęc ſcia declarat, vtilitatẽ pbet ipſi metaphicę, quatenus illi declarat definitionez ei⁹ finis.

Dubitatio.

℄ Sed dubitatio emergit ↄtra vba Auer. ait. n. qd moralis ſuſcipit ab hac ſcia vltimũ finẽ hois, in eo qd hõ, ⁊ ſciẽtiaz ſuę ſubę, quę ſit. Modo hęc videñ falſa nam lz ſuſcipiat ab hac ſcia ptes definitionis, quę ſit aię opatio, ⁊ quot ⁊ quę ſint aię potẽtię ex qb⁹ ↄſtat definitio: non tñ accipit ab hac ſcia finẽ definitũ nec definitiõez finis. ſ. qꝛ hois fęlicitas quo hõ eſt appetitiu⁹, ſit opatio aię ſm moderationẽ omniũ actuũ potẽtiax ei⁹, cũ nec finis, nec hui⁹ finis definitio in aliq̃ hui⁹ ſcię pte tractetĩ. ℄ Fortaſſe B argu^{to} mot⁹ diu⁹

Expõ diui Thomę.

Thomas voluit hãc ſciaz ↄferre morali, nõ qꝛ declarat finẽ hois, ſz qꝛ declat potẽtias aię ſine qb⁹ virtutes, de qb⁹ agĩ in morali, itelligi nõ pñt. Alteri. n. ac alteri potentię Ariſtoteles alterã ac alterã vtutẽ pbet, ideo antẽq̃ agat ipſe de vtutib⁹, diſtinguit po^{as}, accipiẽs ea, q̃ de potẽtijs dicta ſũt in libris de aia. q̃ hęc ſcia morali ↄfert, q̃ potẽtias aię exponit, ſm diuerſitatẽ quax attẽdunĩ diuerſę vtutes: q̃re pot⁹ hęc ſcia morali ↄfert, qꝛ declarat ſubm vtutũ. ſ. aię potẽtias, q̃ finẽ, qd ille ſit, ⁊ dubio procul hęc eſt vã explanatio.

Defenſio expõnis Auer.

℄ Si qs tñ afficereĩ expõni Auer. diceĩ poſſet multũ differre accipe rez ⁊ definitionẽ rei, ⁊ accipe definitionẽ rei tñ nõ rez definitã, ꝛ accipere definitionẽ cõpoſitã ⁊ ordinatã ⁊ ea: ex qb⁹ ipſa definitio ↄſtat. Moralis. n. nõ accipit finẽ hois a pńti ſcia, cũ in nullo loco huius ſcię declareĩ qd ſit fęlicitas: ⁊ ſic nõ accipit rez, nec accipit finis definitionẽ ſic ↄſtitutam, cũ nullibi de ea ſic ↄſtituta in B libro agaĩ. Accipit aũt definitionẽ rei, qꝛ volens definire fęlicitatẽ eã definit p illa, quę in B libro ſparſim declarañ. moralis. n. vt aiaſtico ſubalternus fęlicitatis definitionẽ cõplectiĩ. Cũ q̃ Auer. ait. [Moralis. n. ſuſcipit ab hac ſcia vltimũ finez hois in eo qꝛ eſt hõ, ⁊ ſciaz ſuę ſubę, quę ſit] niſi itelligat vbũ [et] expoſitiue pro idem, erraret, nõ. ñ. moralis accipit finẽ, ⁊ definitionẽ finis, ſed finẽ ⁊ pro idem definitionẽ finis: nec accipit definitionẽ in ſe, ſz definit fęlicitatẽ p ea: quę in B libro tractañ diſperſim. In hoc. n. libro diſperſim agĩ nũc de opatiõe, quę eſt genus moralis fęlicitatis: nũc de potẽtijs, nũc de actib⁹, quę ſunt dię, ergo accipit definitionẽ quaten⁹, vt ſubalternus aiaſtico, cõgregat in vnaz definitionẽ, ea quę diſperſim in B libro tractañ: ex qb⁹ fit definitio fęlicitatis. Sic. n. exponẽdo vba Auer. ſtare pñt. Expoſitio tñ diui Thomę eſt melior, eſt. n. accepta ex vbis Ari. in libro ethicox, ⁊ nihil meli⁹ q̃ Ariſtotelez per Ariſtotelez exponere.

Finalis expoſitio Thomę

Hęc. n. ſcia morali ↄfert quatenus in hac agĩ de potẽtijs aię, quę ſunt ſubiecta virtutibus: de qbus agitur in morali phia: non eniz paruis rebus prodeſſe videĩ ea ſcia: quę ſubiecta rerum exponit.

Tertiũ quo hęc ſcia prodeſt diuinę.

℄ Tertium eſt quo animaſticus ↄfert diuino: cui Auer. reſpõdet, dicẽs, qa diuinus ſuſcipit ab hac ſcia definitionem ſui ſubiecti. Et nos in collectaneis per ſubiectuz intelleximus pncipalez partẽ ſubiecti ſm cõmunẽ modũ loquẽdi de ſubiecto: ⁊ per definitionez, intelleximus rõnem conflataz ex attributis.

Dubõnes.

℄ At nunc dubitatiões occurrunt cõtra hęc, primo qa ſi metaphyſicus ſuſcipit ab hac ſciẽtia definitionẽ ſui ſubiecti. In aliquo libro meta-

pᵃ dubõ.

phyſicę legereĩ hęc definitio. modo nullo in libro illam legimus. ergo nõ ſuſcipit illam ab hac ſciẽtia. ℄ Scdo ſi ab hac ſciẽtia metaphyſicus definitionẽ ſui ſubiecti. ⁊ a libro phyſicox ſuſcipit ſubiectũ eẽ, nihil relinquiĩ cõ-

3° ſiderādum de ſubſtantijs abſtractis. ¶ Tertio octauus
phyſicoꝝ liber videt̃ cū hāc vtilitatē diuino prębere,
tradit enī de deo multa attributa: vt ꝙ ſit abſtractus,
⁊ indiuiſibilis, ⁊ incorporeus, ⁊ extra id genus, ex qbus
pōt dei deſcriptio cōſici,⁊ ſic liber de aīa non hēret hoc
ꝓprie. ¶ Hę tres dubitationes requirerent longā diſpu
tationē, quā nos in dilucidario conſecutus, nunc vo bre
Solo pme uibus de his pertrāſibimus. ¶ Pro dilucidatione ergo
prime dubitatōis, debes ſcire, ꝙ phi vtunt̃ hoc loquē
di modo: quo Auer. hic vtit̃. dicunt enī geometram ſu
mere a nālī pho ꝯtinuū diuidi in infinitū: ⁊ tñ videmus
eoꝝ libros, in quoꝝ nullo id legamus. Simlr dicūt me
taphyſicū ſumere a phyſico ſubās abſtractas eē: ⁊ in
nullo metaphyſicę libro legimus. Quare dicam⁹ per ſu
mere phos ſupponere, vel vti intelligere. Geometra. n.
ſumit cōtinuū diuidi in infinitū: qꝛ ſupponit hoc, ⁊ aliqñ
vtit̃ illo: ſic metaphyſicus ſumit ab hac ſcia definitionē
ſui ſubiecti, ⁊ a libro phyſicoꝝ ſuū ſubiectū eē, qꝛ ſuppo
nit hęc, ⁊ qñqꝫ his, vt ſuppoſitionib⁹ vtit̃, ſi occurrit. ha
Solo ſcdę ctenus de prima dubitatione. ¶ Pro diſſolutione ſcdę,
nōnulli ⁊ qdē doctiſſimi dixerūt metaphyſicū ſumere
Prima pō hęc mō expoſito. ſ. illa ſupponēdo, ⁊ aliqñ illis vtendo:
⁊ tamē vltra hęc, quę ſupponit ex his libris, conſiderat
quidditates ſubāꝝ ſeperataꝝ ⁊ in vlī ⁊ particulari. In vlī
quidē, quatenus illas cōſiderat vt ens, actus, bone, ⁊ id
genus, qđ eſt eas ꝯſiderare quo ad quidditates vles. In
particulari vo qa ꝓpriū ē metaphyſico ꝯſiderare abſtra
ctum a motu ⁊ a mā ſenſibili. ergo ad illū maxime per
tinebit cōſiderare qdditates eaꝝ ſubſtāciaꝝ puras, quę
ſunt per eſſentiā ſeperatę, ⁊ in particulari. Metaphyſicus
ergo ſupponēdo ſubās abſtractas eē, ex libro phicoꝝ:
⁊ qd illę ſint deſcriptiōes collecta ex attributis in hoc li
bro cōſideratis, conſiderat vltra hęc qdditates illaꝝ in
Refutatio vlī ⁊ in particulari eſſentiales. ¶ Sed hęc poſitio non
videt̃ cōueniens: pmo qa metaphyſicus cōſiderat qddi
tates in vlī nō modo ſubſtāciaꝝ ſeperataꝝ: ſꝫ oīuꝫ reꝝ:
⁊ ſic per primū eoꝝ dictū nō habet̃ aliqđ ꝓpriū conſi
deratū de illis. Scđm eoꝝ eſt oīno ambiguū. pmo quia
ſubſtātię ſeperatę nō habent ꝓprias definitiones: quia
Cōmē. xlx°. tunc eſſent in genere cōtra Auerroem libro 2° de cęlo.
¶ P̃. Si haberent quidditates, haberent formā: omne
enī habens quidditatē habet formā, eſt enī quidditas
forma, habens vo qdditatē hēs formā, quare eſſent cō
poſitę ex mā ⁊ forma. ¶ P̃. (vt vlius argumentemur)
vel per quidditatē intelligunt eſſentiā, ⁊ hoc non, quia a
nullo artifice ſubſtātię ſeperatę intelligunt̃ per eſſentiā,
imo cognoſcere illas per eſſentiā eſt beatitudo: vel per
quidditatē intelligunt definitionē ꝓpriā: quę conſtat ex
genere ⁊ dīa, ⁊ hoc minime: qa ſubſtātię ſeperatę nō ſūt
in genere: vt 2° de cęlo ait Auer. aut per quidditatē intel
ligunt aggregatū collectū ex ſenſibilib⁹, ⁊ cū tale aggre
gatū declaret̃ in hac ſciētia, nihil metaphyſicus habebit
ꝓpriū de illis, ſed ſolū quedā cōia: quę habet de oīb⁹.
Propria ¶ Quāuis hęc res in primo libro metaphyſicę dilucida
ſolutio. rij fuerit dilucidata tamē breuib⁹, reſumēdo, dico pmo
Diſpōne 10° ꝙ ſumēdo qdditatē ſubāꝝ ſeperataꝝ pro illaꝝ eēntia,
capit 4°. cognitio illius ad nullā ſciā abſtractiuā pertinet. Dico
ſcđo eam ſi: acceptā ſpectant ad metaphyſicā intuitiuā:
Cōmē. 36°. vt dicemus 3° huius. Dico tertio ꝙ ſumēdo illaꝝ qddi
tates pro illaꝝ vera ⁊ ꝓpria definitiōe: ſic qdditas earū
ad nullā ſciā ſpectat, qa qđ nō eſt, nō ſcit̃: ſubſtātię ab
ſtractę talē definitionē non hñt: eēnt. n. in gñe. At ſi ſumi
mus quidditatē pro deſcriptione aggregata ex pdicatis
per modū qd, ⁊ pdicatis per modū qualis, ſic qddi
tas vno modo ſpectabit ad metaphyſicū, alio modo ad
aiaſticū. Ad metaphyſicū qdē, ſi illa pdicata imediate
colligunt̃ ex phantaſmatib⁹ metaphyſicis. Ad aiaſticū
autem, ſi colligunt̃ ex phantaſmatibus aiaſticis. Ex hoc
patet ſolo. Metaphyſicus enī vltra hęc, de ſubſtātijs ſe
perātis ꝯſiderat deſcriptiōes illas, quas colligit ex phā
taſmatib⁹ metaphyſicis: hęc de ſcđa. ¶ De tertia vo di Solo 3°.
cam⁹, ꝙ ea, quę octauo phicoꝝ de ſubſtātijs ſeperatis,
vel de primo motore, tractatus eſt Ariſtoteles, ſolū ptinēt
ad eē ſubi: qđ ꝯſiderat̃ in diuina ſcia: qꝛ in diuina ſcia
ſubta ſunt ſubſtātię ſeperatę: mō ſubę ſeperatę, ⁊ indiui
ſibiles, ⁊ incorporeę ſynonyma ſūt. ḡ in diuina ſcia ſubę
ſeperatę indiuiſibiles ⁊ icorporeę ſunt ſubta. quare quę
habent̃ de ſubſtātijs ſeperatis 8° phicoꝝ, poti⁹ ſunt de
qōne ſi eſt ſubi in metaphyſica: quę vo habent̃ hic poti⁹
attinent ad qd eſt collectū ex phātaſmatib⁹ aiaſticis, vt
dictū eſt: hęc de tertia dubitatiōe. Quo vo modo diuin⁹
ſuſcipiat ab hac ſcia ſubſtantiā ſui ſubiecti, ex hiſce pꝫ.
¶ Quartū vo eſt quo mō ſcia de aīa cōi quoddā adiu
mento oībus proſit ſciētijs, cū ridet Auer. ⁊ vult ħ cōe
iuuamētū eē, quo facit acquirere ꝯfirmationē oīuꝫ prin
cipioꝝ ſciaꝝ. naꝫ in hac ſcia aſſignat̃ cognitio intellectus
agētis, qui intellus agens eſt cā pmaꝝ ꝓpōnū, ⁊ cogni
tio rei per cām eſt firmior ꝙ̃ ſui eē tñ. Quare cum hec
habeat̃ cā, qua oīa pncipia ſciaꝝ illuceſcūt, ab hac ſciētia
oēs ſumunt cām, cur ꝓpōnes pmę verę ſunt in eis. ¶ In
collectaneis diximus nōnullos voluiſſe intellectū agen
tem eē cām nō veritatis, quia. ſ. ꝓpōnes pmę in ſciētijs
verę ſint, ſed quia nos illis aſſentimus. Cōtra hoc multa
diximus, tñ nūc cōtra hoc vī, qa veritas eſt in noſtro cō
ſenſu: nō. n. aſſent mus illis, niſi qꝛ arbitramur veras eē,
veras eē arbitramur lumine intellꝰ agētis, ergo de ve
ritate ⁊ de ꝯſenſu vna erit cā. ¶ Propterea dicebamus
lumē illud eē cām veritatis, ⁊ ꝯſenſus: nō qdē quo ve
ritas eſt in re, ſꝫ quo veritas eſt in intellu. Uerū diceba
mus lumē eē cām, vt ꝓpōnib⁹ aſſentiamus, nō tamen
ꝑpōnes, per quā pma demōſtrari poſſint, vt longa cō
mentatiōe diximus. ¶ Sed cōtra hęc ſunt dubitatiōes Dubiōnes.
nō parue, pma qdē, qa tūc ſcia de aīa ſubalternaret ſibi
oēs alias. ⁊ deducit̃, qa dicit pp qd oīuꝫ pncipioꝝ oīum
ſciaꝝ. Sciētię. n. ſuoꝝ pncipioꝝ dicunt qa, ſupponentes
illa vera eē hęc ſcia dicit pp qd aſſignās declarationes
luminis intellus agētis: eſt. n. definitio lumis pp qd oīum
pmoꝝ pncipioꝝ. ¶ Scđa dubitatio eſt, quia nō vī hęc
ſcia dare ꝯfirmationē pmoꝝ pncipioꝝ alijs qa alię ſcię
acciperēt taleꝫ ꝯfirmationē, hoc aūt eſt ꝯtra experiētiā:
phyſica. n. ſupponēs plura entia mobilia eē, ⁊ motum
eē, ⁊ nāꝫ eē prīm motus, taliuꝫ ꝯfirmationē a libro de
aīa nō accipit. Tertio dico ꝙ in hac ſcia intellectuale iſtud
lumē definiat̃, nō vī qūo ex tali definitiōe pateāt oīum
ſciaꝝ pncipia, ſicut ſi aliqs definiret ſolare lumē in tene
bris, non ſeqt̃ nobis in tenebris patere colores. Ultima
ſi, definitio talis luminis eſt ꝓpter qd, ⁊ cā primoꝝ princi
pioꝝ: ergo principia prima non eēnt indemōſtrabilia.
¶ Pro ſolutione debes ſcire expoſitores per lumē in
tellectus agentis intelligere definitionē luminis: modo
in hoc libro definitio talis luminis haberi pōt, eſt enim
intellect⁹ agētis lumen, quo ſolo pma ſcientiaꝝ pncipia
patent. Dico ſolo, qꝛ lumine tali patent ꝯcloēs, non tñ
eo ſolo. ¶ Scđo debes ſcire, hāc luminis definitionem
cōfirmare oīuꝫ ſciaꝝ pncipia, poſſe duplr intelligi. Aut
affirmatiue, illa demonſtrādo, ⁊ illoꝝ pp qd, ⁊ cām aſſi
gnādo: ⁊ ħ pacto ex hui⁹ luminis definitiōe nō ꝯfirmātur
pma oīuꝫ ſciaꝝ pncipia: ſic. n. eēnt demōſtrabilia: ⁊ nō
imediata. Aut negatiue, quatenus ex definitiōe talis lu
minis habet̃ pmoꝝ nō eē demōſtrationē quęrēdā: nec ꝑ

bationē petēdaʒ/ſʒ ſupponēda in ſcīa, vt vera: ⁊ hoc pacto deſinitio talis luminis ꝯfirmat oīa ſciaꝝ pncipia: q̄a ſi lumen hō eſt, quo/ſolo pma ſciaꝝ pncipia vera eſſe pʒ: ſequit̄ phyſicū nō debere ꝓbare ſua pncipia: ſed ſupponere: vt vera/⁊ metaphyſicū ſimilr, ⁊ totū h̄ hi ex deſinitione luminis, quę in h̄ libro pōt aſſignari. Ergo hęc ſcīa per hoc, qḋ deſinit lumē tale, negatiue ꝯfirmat oēs primas ꝓpōnes oīum ſciaꝝ. Modo hęc ſcīa de pmis quę habet̄ per eāʒ negatiue, eſt firmior, q̄ſi hērent̄, ⁊ nō per eāʒ: vt dicit Auer. nunc ad rōnes. ¶ Ad primā dico hāc nō ſubalternare ſibi alīas: q: pncipia nō cōfirmat affirmatiue. ¶ Ad ſcḋaʒ patuit ſolo. Sciē. n. accipiunt talem ſnoꝝ pncipioꝝ ꝯfirmationē nō reponēdo illā in aliqua parte ſui: ſed ſupponēdo illaʒ ex deſinitione huiꝰ luminis. ¶ Ad tertiā pʒ ſolo. Qm̄. n. lumē ſolis declarat in tenebris, nō manifeſtat colores affirmatiue: nō. n. eſt tali declaratiōe nobis exīntibꝰ in tenebris patēt colores. Manifeſtat aūt illos negatiue, quatenus facit, vt nos nullaʒ aliud manifeſtatiuū quęramus p̄ter ſolare lumē. ¶ Ad quartā pʒ ſolo. Sunt. n. indemonſtrabilia, affirmatiue/ lʒ confirmabilia ſint negatiue.

¶ Atq; perſpicere cognoſcereq; nām eius ⁊ ſubſtātiaʒ quaerimꝰ: deinde ea quae circa ipſaʒ accidūt: quoꝝ quaedaʒ affectꝰ ipſius eſſe ꝓprij: quaedā aīalibus etiā per ipſam ineſſe cōpetereq; vident̄.

¶ Inquirimus aūt ꝯſiderare, ⁊ cognoſcere, ⁊ nāʒ ipſius, ⁊ ſubaʒ. Poſtea quęcūq; accidunt circa ipſaʒ, quoꝝ alię q̄dem ꝓprię paſſiones aīę eſſe vident̄, alię autē cōiunes, ⁊ animalibus ꝓpter illam ineſſe.

Collectanea textꝰ cōti tertij. Hoc in loco ordineʒ ꝓcedendi ponit: dictuʒ eſt eniʒ in poſteriorībus accidentia nō poſſe quęri, nec demōſtrari de aliquo/niſi prius quęrat̄ illius diffinitio: eſt eniʒ diffinitio rei mediuʒ cōueniens ad demonſtrādum accidentia in eſſe illi. ponit ergo hūc ordinē q̄ in hoc libro vult inueſtigare p̄mo diffinitionē aīe. poſt hoc inueſtigabit accītia ipſiq; quę duplicia ſunt. aliqua q̄deʒ aīę ꝓpria/⁊ ſolum ei cōpetētia. alia quę per ipſam cōia ſunt corpori, quę toti inſunt cōpoſito: ⁊ hęc litterę eſt ſupficialis expoſitio. Inquit modo. Inqrimus autē. Ariſto. inquit in metaphīcoꝝ lib. 3ᵒ in capite. Ineſt aūt inueſtigare volentibꝰ ſummopere bene dubitare: potior eniʒ inueſtigatio prioꝝ eſt ſolum dubitatoꝝ: q: igit̄ anteq̄ diffinitionē animę veraʒ venet̄/⁊ accidētia ꝓpria ei, primo opiones antiquoꝝ ꝓbabiles ꝓponit: ideo inq̄t Inquirimus ⁊ nō intēdimus, eo quia anteq̄ deſinitionē animę cōſiderat, ⁊ accidentia eius cognoſcat inquiret: ⁊ hoc antiquoꝝ opiniones ⁊ argumenta pro eis tangēdo. ¶ Conſiderare ⁊ cognoſcere iquit Philoponꝰ: dicimur eniʒ cōſiderare hoc aliq̄d qñ ſimplr attēdemus ipm̄. i. notitia incōpleta deſinitiua. cognoſcere vō ipſiuʒ quādo ⁊ quę inſunt ipſi accidentia diſcamus. ergo duo ꝓponit inquirere. ſ. cōſiderare ipſaʒ incōplete/⁊ deſinitiue: ⁊ cognoſcere ea quę inſunt ei. ⁊ reſpōdēs ad ly [cōſiderare] inquit[naturā ipſius ⁊ ſubſtantiā]inquirimus itaq; conſiderare naturā ipſius ⁊ ſubſtantiā [⁊ inqrimus cognoſcere] poſtea quęcūq; accidunt circa ipſaʒ. ita q̄ ly[naturaʒ ⁊ ſubſtātiā]reſpōdet ad ly ꝯſiderare: poſtea quęcūq; accidunt circa ipſaʒ reſpōdet ad ly cognoſcere: eſt ergo ſenſus nos inquirimus cōſiderare naturā ⁊ ſubſtātiam animę, poſtea inquirimus cognoſcere quęcūq; accidunt circa ipſam. dixit[naturaʒ ipſius/⁊ ſubſtantiā] vt p̄cedentis. ſ. naturę ſequēs. ſ. ſubſtantia ſit expoſitiuum.

Uel naturā quideʒ generis animę, ſubſtantiā vō differentiam ſignauit, ita q̄ ſit ſenſus, nos inquirimus conſiderare naturā. i. ſub quo nam genere ſit anima: vtrum ſub ſubſtātia/vt peripathetici. vel quāto/vt dicētes eaʒ eſſe ꝓportionē. vel ſub quali/vt dicētes eaʒ eſſe cōplexionē/ vt Galenus inquit. deinde cuʒ cognouerimus genus/diſcere eius ſubſtantiā. i. eius cōſtitutiuas differētias: ⁊ per cōſequēs totaʒ diffinitionē colligere.] Poſtea quęcūq; accidunt circa ipſaʒ] ⁊ per accidentia hoc in loco nō inquit quę ipſi per accidens inſunt, vt corpori albuʒ. Sed ſm̄ ſubſtantiā annexa: ita q̄ accidentia intelligat̄ eſſentialia/⁊ ꝓpria quę ex diffinitione emanant eſſentiali/ vt hoc in loco ex diffinitione ſyllogiſmi accipit Philoponus: concluſio enim non per accidens propoſitionibus accidit: ſed eſſentialr ſequit̄. ⁊ hęc accidētia ꝓponit poſt diffinitionē inueſtigare. ¶ Quoꝝ alię ꝓprię paſſiones animę vident̄, alię vō per ipſam ⁊ animalibꝰ ineſſe] q̄a ꝓpoſuit dicere de accidentibꝰ ipſi/⁊ accidētia animę duplicia eſſe vident̄: ideo ſubdiuidit/vt recolligat quę accidentia inueſtigare intendat: dico ergo q̄ eoꝝ quę eſſentialiter ꝯſequūtur animā/hęc quideʒ ſolum ipſam cōſequūtur. hęc vō totū animal. hę quideʒ quę ſolam conſequūtur animā paſſiones intelligent. hęc enim ipſius ſm̄ ſeipſam rōnalis animę ꝓpriuʒ. cęterę vō id genus paſſiones ſentire, imaginari, iraſci, cōcupiſcere/⁊ ſi q̄d hoꝝ exiſtit, hęc cōia ſunt vtriſq;. ¶ Huius rōnē inquit Philoponus/qm̄ cęteraꝝ animaꝝ nulla exiſtit ꝓpria paſſio: qm̄ neq; eſſentia ipſaꝝ ſeparabilis. in ſimplr autē aīa/ quę rōnalis eſt, ꝓpria exiſtit paſſio: cū ipſa ſola ſm̄ eſſentiam ſeparabilis. ¶ Sed ambiges qm̄ vna tm̄ eſt paſſio ſoli animę cōpetēs intellectio. ſ. cur ergo dicit[quoꝝ alię ꝓprię paſſiones animę vident̄] ac ſi plures eſſent. ¶ Sed ſoluʒ itur: qm̄ quālibet cōprehenſionē ſequitur appetitus ſicut vmbra corpus, vt Auer. ait 11ᵒ ſuę metaphyſicę. ideo intentio/⁊ velle intellectiuū duę ſunt ꝓprię animę operatiōes/quę inſunt ei, vt aīa eſt/⁊ ſeparabilis vt dixit. ¶ Et debes ſcire q̄ paſſionis nomē dicit̄ duobus modis, vno modo pro eo qḋ ad corruptionē deducit: ⁊ hoc mō paſſio corruptiua appellat̄: vel qḋ ad pfectionē, dicit̄ eniʒ pati lignū ab igne eo q̄a aliqñ ad corruptionē deducit̄. dicimus vō ⁊ pati ſenſus a ſenſibilibus/ eo q̄a ex pīāte perficiunt̄ in actum. Et hoc pacto inquit Plato in ſophiſta q̄ totuʒ nō eſt vnuʒ: ſed q̄ totū vnuʒ patit̄. totum eniʒ nō eſt id qḋ vnū, eo q: totū partiū exiſtit totuʒ. partes vō multa ac nō vnuʒ: quapropter non vnum totuʒ ſiquideʒ habet in multis eſſe: ſʒ paſſium/ſeu affectū habet vnū quia patit̄, ⁊ ſuſtinet vnū ſm̄ paſſionem perfectiuā. Hoc ⁊ Ariſto. inquit in huius 2ᵒ. non eſt autē ſimplr: neq; agere: neq; pati: ſed aliud q̄dem corruptio quędaʒ a cōtrario. aliud aūt ſalus magis eiꝰ/qḋ potentiā ab eo qḋ eſt actu ⁊ ſimili. Ecce ⁊ quō Ariſto. in idē incidit verbū cum Platone. Hoc ergo in loco paſſionis nomen accipit perfectiue. inquit ergo quoꝝ accidētium per ſe alię ꝓprię paſſiones vident̄ animę. alię autē per ipſaʒ vident̄ ⁊ in eſſe aīalibꝰ cōiter: vt exēplis dictis dictū eſt. ¶ Philoponus hoc in loco Andronicū rhodiū reprehēdit negantē librū de interpretatiōe Ariſto. fore. dicēte eniʒ ibi Ariſtotele q̄ cōceptus paſſiones exiſtunt animę ſicut dictū eſt in libro de aīa. Ait Andronicus q̄ hoc nulli cōpertū eſt in libro de aīa. quare (vt iquit) aut liber de aīa Ariſto. nō eſt. vel liber de interpretatiōe nō eſt: ⁊ certuʒ eſt hunc librū Ariſto. eſſe: quare ille Ariſto. non erit. ¶ Cui ridit hoc in loco. o. dicamus ergo q̄ hic ꝓprias paſſiones aīę nihil aliud q̄ ꝯceptus dixit: ⁊ hoc erat qḋ in tractatu de interpretatione aiebat. Cōmē. 19ᵒ.

Cõmẽ.3m. **Cum demonſtrauit.** Hoc in loco expoſitioné Auerrois hu-
ius text⁹ expedit enarrare:ideo dõm q Auerrois pmo pponit hu⁹ loci intẽtioné.2ᵒ ibi [Dicẽdo ⁊ queſitũ eſt.] exequit:⁊ inquit in pmo. Cũ demõſtrauit vtilitaté huius ſcie,incepit demõſtrare intẽtioné ſuam.ecce quõ Auerrois differt ab illis.H.n.in loco nõ ordiné dicẽdoꝝ dicit Ari. pponere ſ3 intẽtioné. ℂ Et vr̃ q expoſitio pᵃ ſit vera,⁊ hec falſa:qꝛ cũ ppoſuit hãc ſciaȝ eẽ maioris cõſtãtię ⁊ nobilioris ſubiecti,⁊ iuuãs ad alias, vel ppſouit intẽtũ ex quo redũdant hec,vel nõ.ſi nõ:ḡ ad qd hec tria acci-pit.ſi ſic:ḡ hoc in loco ſuꝑfluit. ℂ Et ſolõ eſt,qꝛ in gñali intẽtioné apponit cũ dicit aię hyſtoriã in primis pone-mus,hoc in loco in ſpãli intẽtioné ei⁹ exprimit: cũ3.n.de aia diſſerere ppoſuit,opus erat dicere qd de aia diſſerẽ oppoꝛtunũ ẽ. ℂ Dicẽdo ⁊ queſitũ.] Nũc intẽtioné ppo-nit hu⁹ libri:⁊ eſt circa duo.ſ.circa ſbã3,⁊ nãã.i.diffõné,⁊ circa accidẽtia ppꝛia aię. ⁊ pmo Auer. hoc inquit.2ᵒ ibi [Sicut eſt de aliis.]cãz ei⁹qð ppoſuerat aſſignat.⁊ qð di-cit in pᵃ manifeſtũ eſt per ſe. ℂ Attamen debes ſcire q Auerrois per nã3,⁊ ſbã3 idẽ intelligit, vt pcedẽns ſequẽs ſit expoſitiuũ:nãm dico.i.ſbã3 vt ⁊ Thẽmonius ẽt expo-nit. Propter quod ⁊ adhuc debes ſcire q diffinitio eſt nã,eſſentia,qdditas, ⁊ forma ſm Auerroim. Nã qdem pũt eſt pn̄ᵐ opationis eius cuius eſt.nã.n.pn̄ᵐ opationis exiſtit phicoꝝ libro 2ᵒ. Eſſentia võ,qꝛ pnᵐ eſſendi eſt
Cõmen.20 rei cui⁹ eſt:vt 7ᵒ meta.tradit Auer. qdditas qꝛ eſt pnᵐ
Cõmẽ.42. intelligẽdi.vñ 7ᵒ meta.Auer.inquit q diffinitio eſt ſmo
⁊.43. certificatiu⁹ ⁊c. Forma deniq3 qꝛ pnᵐ eſt ſpẽi vr̃ p
Cõmẽ.27. metaᶜᵉ. Ex his appet quõ Auer.⁊ Thẽmonij cõmentatio eſt lrę idonea ⁊ bona. ℂ Sicut eſt.] hoc in loco pbat in-tentioné circa illaȝ eẽ bñ ppoſitã pp duo. Tũ pmo qꝛ ita eſt de aliys reb⁹ nãlib⁹:qꝛ de eis opꝫ tractare,⁊ ſbã3 ſeu diffõnez,⁊ accñtia:⁊ per ꝯñs de aia idez faciendũ.2ᵒ ibi [Cognitio.n.] pbat hoc 2ᵒ:qꝛ cognitio cuiuſlibet ge-neris ſcibilis ⁊ cuiuſlib3 ſpẽi nõ cõplet̃ niſi cognoſcẽdo diffõnem ⁊ accñtia illi⁹ rei,vt Ari.inquit p poſte.ſcia eſt vni⁹ gñis ſbĩ. ℂ Et debes ſcire q ſbm di gen⁹,vel ſpe-cies,qꝛ quẽadmodũ3 genus di pᵐ gnõnis:vt Porphy. inquit:ſic ⁊ ſbm pᵐ cognis in ſcia. Et ſpẽs:qꝛ quẽadmo-dum ſpẽs forma eſt rerũ ſbm foꝛa ſpecificãs eſt ſciaȝ. ℂ Accidentiũ.] qꝛ ppoſuit dicere de diffone ⁊ accñtib⁹ ⁊ accidẽtia duoꝝ ſunt modoꝝ:ideo h in loco id diſtin-guit. ℂ Et debes ſcire q opationé idigere corpore põt duob⁹ modis itelligi.vno mõ ſbĩue,alio modo diſpoſi-tiue.vult ḡ pᵃ expoſitio q accidẽtia ſunt duobus mo-dis:quedã ppꝛia aię,quedã cõia aię,⁊ corpori.⁊ ſm h per accidẽtia ppꝛia intelligit que inſunt aię tñ nõ indi-gendo corpore nec ſbĩue,nec diſpoſitiue:ſicut itelligẽ,⁊ velle.ad hoc.n.vt intellectui inſint,nõ o3 eẽ calidus,neq3 frigidus,nec pus inſunt corpori,vt in ſbto,ſicut album pus ſupficiei pmo. Per corp⁹ itaq3 hic intelligit rez cor-poralẽ ſeu mãlez qũocũq3 Auerrois. Quedã ſũt accidẽ-tia,que inſunt aię,idigẽdo corpore diſpoſitiue ⁊ ſbĩue,ſicẽ iraſci,timere,⁊ alia. hec.n.indigent corpore,vt ſbto,⁊ re corporali,vt diſpõne.nõ.n.hõ iraſcit̃ niſi calefiat,nec ti-met niſi frigefiat.ſilr hõ non ſentit,niſi ſentire recipit̃ in organo corporeo.ḡ indiget corpore.⁊ tu lege Auerroim: qꝛ vba patent per ſe. ℂ Et induxit] aſſignat rõnes q̃re ſubdiuidit accidẽtia aię.⁊ inquit.⁊ induxit hãc diſtõnez in accidentib⁹ aię,qꝛ id,qð eſt magis deſideratum de paſſionib⁹ aię eſt: vtrũ poſſit eſſe de eis abſtractũ aliqd, aut nõ.ſi.n.ſcitũ erit qð aliqd eoꝝ eſt abſtractũ,ſcitum erit ⁊ id qð eſt plus deſiderabile:⁊ eſt eſſe eternũ ei⁹:qð impoſſe eſt ſuꝑ.n eſſe aię,niſi ſit aliqd eoꝝ ppꝛium aię ſine corpore.⁊ quaſi per hoc aſſignauit cãz q̃re apponit ſubdiuiſioné accidentiũ que eſt,qꝛ per illam excitamur ad qõnez de ppetuitate ipſi⁹ aię intellectiuę:vt dicit cõ-mento 3ᵒ huius. ℂ Debes ſcire q pp quatuoꝛ qð de aię ppetuitatis eſt appetibilis,pmo:qꝛ eſt de optio ente qð eſt in hoie.inquit.n.⁊ Ari.in his que de aialib⁹,meli⁹ eſt ſcire aliqd de reb⁹ arduis,⁊ topicę,q̃3 multũ de vilib⁹ ⁊ demõſtratiue. Scðo qꝛ ex ſolone huius dirigimur in
opationib⁹ virtuoſis:qꝛ inquit Auer.3ᵒ hu⁹. Alex.po- Cõmẽ.14.
nens intellectũ corruptibilem,nõ põt ſaluare moralem ſciaȝ,⁊ qui ponit eũ eternũ põt. Tertio qꝛ ex ſolone hu⁹ qõnis hõ excitat̃ ad ꝑſcrutationé entiũ ſeparatoꝝ:qꝛ (vt
Auer.inquit 3ᵒ de aia.) Alpharabi⁹ ponẽs intellm corru- Cõmen.36.
ptibilez,non põt dicere nos poſſe intelligẽ ſbas ſepara-tas. Quarto vt Auẽ.ingt in.10.ſue metaᶜᵉ caᵒ de electiõe pphete ex ſolone huius qõnis ſcimus reuelare aliq̃ po-pulo pro eius bono regimine:⁊ tu vide ibidẽ. ℂ Et põt intẽdere.] hoc in loco apponit ſcðã3 expõnẽ.vbi debes ſcire,q opatio eſt duplex hoĩs. vna que ĩeſt corpori pp aiaȝ,⁊ p ꝯñs p aię,vt imaginari ⁊c.alia q̃ ineſt aię pp cor-pus,vt ſomnus ⁊c. vult ḡ exponi,q Ari. itẽdat accñtia ppꝛia aię pmo mõ,⁊ cõia ſcðo mõ,⁊ vba Auer. patent. ℂ Sed dubitat̃ circa pmã expõnez:que eſt Thẽmonij,⁊ Simplicij hoc in loco ẽt. Deinde cõtra ſcðam:que eſt ppꝛia Auerrois:qꝛ inquit Ariſto.meli⁹ aũt eſt fortaſſis nõ dicere aiaȝ miſereri,aut addiſcere,aut intelligere: ſed
hoiez aia.vide infra.ḡ vr̃ nulla paſſio eſt animę ppꝛia. T.cõ.64.
ℂ Et preterea ſcða expoſitio ⁊ lrę ꝯdicit expreſſe: qꝛ ſicut illę aię,qꝛ incipiunt ab ea ppꝛię dicunt̃,⁊ nõ cões: ita ⁊ illę corporis:quia a corpore incipiunt̃,nõ cões dici merẽtur. ℂ P. In lra quã Auer.exponit inquit ⁊ quedã accidũt corpori pp aiaȝ:mõ Auer.exponit q iõ cões qꝛ inſunt aię pp corpus. ℂ Ad pmã intẽdit Ariſto.aiaȝ nõ eſſe ſbm denoĩationis:nõ tñ negat eã poſſe eſſe ſbm in-heſionis:vel forte ibi loqt̃ de intelligẽ ad opiones anti-quoꝝ:qui ipm eſſe corporeũ narrant,vt ibidem patet. ℂ Ad 2ᵐ dõm q antiqui ſic dixerũt.modo loquẽdo vt plures:vel dicunt̃ illę cões,qꝛ famoſę,illę ppꝛię qꝛ oc-cultę. ℂ Ad 3ᵐ dõm q in greco ſic habet̃ ἐκείνο: ⁊ ſic exponit̃.alię aũt per ipm ⁊ aialib⁹ ineſſe.vbi in greco ly ipm neuter eſt gñis:⁊ ppterea trãſlatoꝛ trãſtulit p ipm: ⁊ Auerrois habens duas lras duas dedit expoſitiones, primã pmo,ſcðã3 ſcðo.itaq3 per ipſum vult intelligere corp⁹:⁊ ſic expoſitio ſcða eſt cõtra textũ pmũ:l3 ſit pro textu ſcðo. Aliud exemplar in gręco habet ἐκείνην: ⁊ eſt generis fœminini:⁊ exponit̃ per ipſam:⁊ ſic Auerrois bene exponit:prout duas habet litteras.

COMMENTARIVM.

Egidius lucidus expoſitoꝛ vult Ari.hic pcedendi ordiné tradidiſſe,cuius cã3 aſſignauit,qꝛ cũ captauit legẽtiũ beniuolẽtiã ex dignitate, ⁊ vtilitate, captat beniuolẽtiã nũc ex ordine pcedẽdi in his,q̃ vult dicere. Greci võ dicũt Ariſtotelez in hac pte legẽtes red-dere dociles,ideo ponit ordiné. ℂ Ubi debes ſcire Ari-ſtotelez in pmo textu duo cõplexũ eſſe intẽtioné prius libri in gñali per illud vbũ hyſtoriã de aia. ⁊ dignitatez ſcię,cũ3 dixit in pmis ponemus. Similr hic duo cõple-xus eſt intẽtioné in ſpãli:cum ait ſe velle inqrere nãm ⁊ ſbã3 h eſt deſinitioné eſſentialez, ⁊ ordiné,cũ ait poſtea quęcũq3 accidũt circa ipſaȝ,quoꝝ accidẽtiũ ſunt quedã ppꝛię paſſiones aię. Alię aũt cões,que aialib⁹ ineſſe vi-dent̃,ppter ipſaȝ aiaȝ. Ergo in prĩa pte reddit (vt greci dicunt) legẽtes dociles aſſignãs ſpãlez intẽtioné ⁊ ordi-nem in illa. Cur võ talez ordiné ſit ſeruaturus: in colle-ctaneis dictũ eſt,qꝛ accidẽtia nõ quęrunt̃ de aliquo,niſi

deſinito

deſinitio ei⁹ prius querat̄, per quā accidētia illa inſunt,
Queſtio vt in poſterioub⁹ dictū eſt. ¶ Quęret q̄ſpiā, vtrū ꝓponat querere deffinitionē aię in cōmuni, an aię humanę. ¶ Quidā dixerūt eū ꝓponere ſe velle querere deffinitionē aię in cōi, q2 ſic in z° ꝓſeq̄t. ¶ Hęc ꝙ vo aię humanę eū deffinitionē querere dixerūt: q2 de ei⁹ accidentibus ꝓponit dicere. ¶ Ego dico de vtraq3 aię deffinitione, ⁊ aię in cōi, ⁊ aię in ſpecie, q2 vtrāq3 complectit̄ huius libri z°. ⁊ fortaſſē hac de cā dixit nāz ipſi⁹ ⁊ ſbaz, intelligēs per nāz cōez aię deffinitionē, ⁊ per ſbaz intelligens ꝓpriā: ⁊ intelligēs ꝓpriā, ideo dixit quoꝶ alię ſunt ꝓprię paſſiones alię cōes. ¶ Quo vo ad verba attinet, in collectaneis dicebamus Ariſtotelē dixiſſe q̄rere, ſiue īquirere, q2 diſputādo cum veteribus deffinitiones haſce inq̄rit. dicebamus dixiſſe cog̃ſcere ⁊ ꝯſiderare, ꝓpter duplicē notitiā (vt Philoponus innuit) ꝯſiderare q̇dē quo ad incōplexā notitiā. cognoſcere vo quo ad cōplexam, ⁊ reſpōdēs ad ꝯſiderare, dixit naturā ⁊ ſubam, id eſt deffinitionem ſubalē, vel cōem ⁊ ꝓpriā, vel genus, ⁊ differētiā. reſpōdēs vo ad cognoſcē, dixit deinde accītia. Quid vo per naturā ⁊ q̇d per ſubam intelligat dictū eſt, tñ arbitror eum per naturā intellexiſſe cōem aię deffinitionē, per ſubam autē, intellexiſſe ꝓpriā: alias expōnes quęre in collectaneis. ¶ Per quęcūq3 accidūt, intelligit aialia accidētia: in animalibus enī3 duplicia accītia videmus, quędā corꝑalia, ſiue nālia, vt qualitates p̄mę, ⁊ qualitates ſcdę vident̄, quę inſunt aialibus rōne elemētoꝝ: quędā aialia, quę inſunt rōne aię: ⁊ q2 aia eſt triplex, intellectiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua: ideo triplicia ſunt aialia accidētia: quędā quę in aialibus videmus ꝓpter aiam intellectiuā, vt intelligē ⁊ velle. quędā ꝓpter aiam ſenſitiuā, vt ſentire ⁊ moueri. quędā ꝓpter vegetatiuā, vt nutriri, gĩare, ⁊ augeri, hęc oia aialia accītia dicunt̄, q2 ratione aię inſunt, ⁊ nō niſi aiatis rebus. Hęc dicunt̄ accītia, vt Philoponus inq̄t, non q2 poſſint nō ineſſe, ſed cōntialia
Diuiſio accītia. Hoꝝ aūt aialiū accītium, Ariſtoteles diuiſionē faciēs, dixit alias eſſe ꝓpas paſſiones, alias cōes. paſſiones ꝓprię ſunt intelligē ⁊ velle, cōes aūt cętere cęterarū aiarum: cur vo illę ꝓprię, hę cōmunes, poſtea dicemus. ¶ Verbū ἴδια πάθη, idia pathe, Philoponus accept⁹ mētis interꝑtat̄, ⁊ per hoc, legiā mat. ꝯtra Andronicū libris de interꝑtatione. Noſtri tñ pathe, affectionem, ſiue affectuz, vt ipſe Quintilianus interꝑtat̄. M. Tullius ꝑturbationē. Boetius vbiq3 paſſionē. Hęc quo ad textū.
Primuz circa cōmētum. ¶ In collectaneis circa cōmentuz, p̄m ꝯſiderādū erat de intētione p̄ntis partis. vbi dicebamus Auerroem velle Ariſtotelē demōſtraſſe vtilitatē, nūc intētionē: nō q̇dez in vtroq3: cum cōplexus eſt in p̄mo textu: ſed in ſpāli. At nūc hęc Auer. expoſitio nō placet, q2 Ariſtoteles in rhetorico ꝓhęmio pretermiſiſſet docilitatē, quę eſt in prohęmio rhetorico pars magis nccīa. ¶ Scdm in collectaneis ꝯſiderādū eſt, q̇d Ariſtoteles per paſſiones cōes, ⁊ q̇d per ꝓprias intelligat. ⁊ ſupponamus p̄mo Ariſtotelē ſubdiuiſiſſe aialia accītia, quę aiatis rebus cōpetūt ꝓpter aiam, nō aūt nālia, quę inſunt, aut ꝓpter elementa: aut ꝓpter mixtionē: vt dictū eſt. Quare fit, vt aiales paſſiones, ſint aut cōes, aut ꝓpę. Auerroes duplr̄ exponit, p̄mo ꝙ Ariſtoteles per aiales ꝓprias intelligat, quę ad hoc vt inſint ſubito, nō egent corꝑe: vel re corꝑea. cōmunes vo, quę ad hoc, vt eaꝝ ſubīs inſint egent corꝑe, vel re corꝑea: hęc eſt p̄ma. Aliter dicit, ait enim ꝓpas eē paſſiones, quę inſunt earum ſubīs ꝓpter aiam, cōes vo, quę inſunt ꝓpter corpus: ⁊ dicebamus hāc z^am expōnē naſci ex dūa textuū: q2 in grecis codicibus repiebat̄ ꝓpter ipſum, ⁊ ita videt̄ referre corpus. ergo cōes erunt, quę inſunt ꝓpter ipm corpus. ¶ Sed circa has expoſitiones, p̄mo refuto z^am, deinde dubito ꝯtra p̄^am. Refuto z^am quidē, nā nulla videt̄ paſſio aialis, quę aiatis rebus inſit ꝓpter corpus, cum enim Ariſtoteles paſſiones aiales ſbdiſtinguat, ⁊ paſſio aialis eſt, quę aiatis rebus ineſt ꝓpter animā, iure nulla videt̄ paſſio aialis aiatis rebus inexiſtēs ꝓpter corpus, erit enim nō aiale accidēs, ſ3 naturale. Sed dices, aliquę aialis paſſio nō pōt ineſſe ſine corꝑe, ergo eſt aliqua inexiſtēs ꝓpter corpus. ¶ P. Aliquę ſunt paſſiones, quę ineſſe nō pñt niſi p̄cedāt motus corꝑales, ergo ſaltē hę erūt ꝓpter corpus. ¶ Et dicēdū ad p̄maz nullā fortaſſe paſſionē poſſe ſine corꝑe ineſſe: nō tñ ſequit̄ eā eſſe ꝓpter corpus: vt l3 nullus ſine externis bonis fęlix ſit, nullus tñ eſt fęlix ꝓpter bona externa: vt Philoponus inq̄t. ¶ Ad z^am vo dico paſſiones illas, ⁊ p̄uias alterationes oēs aiatis rebus ineſſe ꝑꝑ aiaz, l3 nō ſine corpore: p̄ma ergo Auerrois expoſitio hoc pacto ſit refutata. ¶ Cōtra vo z^am dubitat̄: q2 ea data nulla eēt aię operatio ꝓpria, quoniā ſiqua eſſet, illa eēt ipm intelligere, modo intelligē nō eſt abſq3 phātaſmate. Sine enim phātaſmate nequaq̄ intelligit aia. ergo ipm intelligere ad h̄ vt inſit, eget corꝑe, ⁊ ita eſt cōmunis, ⁊ nō ꝓpa paſſio. ¶ Propterea melius Philoponus, Simplicius ⁊ Damonius, voluerūt tam ꝓprias ꝙ̄ cōmunes affectiones ſubiectis ſuis ꝓpter aiaz ineſſe, alioq̄n nō dicerētur aiales, verū3 dixerūt illas pro tāto ꝓprias, quia aię (vt ſubīto ſolū inſunt) ſiue ad hoc vt inſint aię, egeāt, ſiue nō egeant corꝑe. Illas vo cōmunes, quia cōpoſitis animatis ex aia ⁊ corpore inſunt (vt ſubiectis) primę ſunt omnes operatiōes animę intellectiuę, vt intellectiua eſt, alię ſunt operationes ſenſitiuę, ⁊ vegetatiuę: quęcūq3 illę ſint. ¶ Egidius doctor lucidus per paſſiones ꝓprias intelligit eas aię paſſiones, quę, vt inſint, corꝑe nō egēt, niſi per accidēs, vt oꝑationes intellectiuę aię. Hę enim tādiu corpore egent ꝙ̄diu aia eſt in corꝑe. per cōmunes aūt intelligit, eas quę corꝑe ſimpliciter egent, vt oꝑationes cęteraꝝ aiarū. ¶ Sed quęres iuxta has expoſitiones, vtrū3, vt aialium accidētiū dant̄ quędā cōmunia, ⁊ quędā ꝓpria: ſic nāliū atq3 corporaliū dent̄ quędā cōmunia, ⁊ quędā ꝓpria. ¶ L3 hęc quęſtio ſit extra ꝓpoſitū, dici pōt, ꝙ nō: quoniā accidētia corꝑalia cōmunia, oia inſunt ꝓpter animā: cum enim ſint cōia animę ⁊ corpori, vt ſubiectis, ineſſe nō poſſunt niſi ꝓpter animā: ⁊ ꝓpterea hęc diuiſio in corꝑalibus locū nō habet, ⁊ ſi haberet locū, nō poſſet aptari ſ̄m aſſignatū modū. Ut cōſiderādum ad aliud tēpus differat̄. ¶ Siqs tamē aſſereretur p̄ma Auerroys expōne, poteſt illā defendē, pro cuius defenſione debes ſcire, aliquā animalē oꝑationez trifariā egere corpore vel re corporea īelligi poſſe: aut, vt ſubiecto ſine organo, vt operationes animę ſenſitiuę ⁊ vegetatiuę. oēs enim hę egent pro eſſe earū corꝑe, vel aliquę corꝑis parte, vt ſubiecto ⁊ organo. Aut diſponēte, vt oꝑationes animę ſenſitiuę quo ad eam partē quę eſt ꝯcupiſcibilis, ⁊ oꝑationes vegetatiuę. oēs enim egent ad hoc (vt ſint) aliqua alteratione corꝑea. nō enim ir ſcimur, niſi cor p̄ęcaleſiat, ſiliter ⁊ in alijs. Aut vt obiecto, veluti videre eget pariete, in quo eſt color. non .n. videre poſſum⁹ abſq3 pariete, in quo ſint colores. ꝙ̄ ad vidēdū pariete egemus: ⁊ certū eſt eo nos non egere, vt ſubiecto. nō enim viſio in illo eſt, vt in ſubiecto, neq3 illo egemus, vt diſponēte, cum paries oculum nō diſponat pro viſione, ergo egemus eo, vt obiecto, ſaltem per accidēs, quatenus in ſe cōtinet per ſe viſibile. Tūc dicēdū Auerroem per ꝓprias paſſiones nō intelligē illas, quę nullo modo egēt corꝑe, quia ſ̄m eius fictionē, nulla talis aia

lls paſſio eſt. Sed per ꝓpas itelligit eas, que corpe: nec, vt ſubiecto organo, nec vt diſponēte egēt, cuiuſmodi ſunt opationes intellectiue ptis. Hę enim egēt corpe, vt obiecto: nō enim poſſumus intelligere niſi vlia, modo vlia ſunt in ſingularibꝰ phātaſiatis (quę gręci hec phātaſmata vocāt) eo modo quo colores ſunt in pariete. ꝙ ſicut viſio eget pariete, vt obiecto, ſic intellō eget phantaſmate, vt obiecto. Per cōes vo intelligit oēs illas, quę egent corpe, vt ſubiecto organo: vel vt diſponente. hę ergo cōmunes dicunt ꝓpter hāc cauſaz. ℂ Ultimo queres cur diuiſionē aialiū accidētiū hic fecit. Auer. dixit, vt excitaret nos ad imortalitatez aię (vt in collectaneis pz.) Ego vo dico hāc diſtinctionem feciſſe, ad oſtēdendum ſe in hoc libro de vtriſqz eſſe pertractaturum.

ℂ Uerū enim omni ex parte atqz oino difficillimuz eſt: fidem aliquaz de ipſa tādem accipe. Nam cum haec quaeſtio cōis ſit etiā cum alijs rebus cōpluribus, de ſubſtātia dico ⁊ quid eſt: vnus cuipiaz fortaſſe modus, vna via qdā eſſe videt, qua cognoſcere qdnam ſit vnaquaeqz poſſumus rerū, quaꝝ ſubſtātiam pcipe volumus, perinde atqz modus vnus eſt hiſce quo ꝓpriū rerū demōſtrant affectꝰ. Quapropter quaerēdū eſt: quaenā ſit illa via, qs ille modus vnus quo rerū ſubſtātiae pcipi poſſunt.

ὅλως καὶ πάντως (penitus) λαβεῖν (accipere) πίστιν (fidē) tacita Ar.° enim pfecto

ℂ Oino aūt ⁊ penitus difficillimoꝝ eſt accipere aliquā fidē de ipſa. Etenim cum ſit cōmunis queſtio etiā multis alijs: dico autez eam, quę eſt circa ſubſtātiam, ⁊ ipm qd eſt, fortaſſe alicui videbitur vna quedā eſſe methodus de oibus: de qbꝰ volumus cognoſcere ſubſtātiam: ſicut enim ⁊ eoꝝ quę ſunt ſm accidens ꝓprioꝝ demōſtrationez: quare querēdum vtiqz erit methodū iſtam.

Collectanea textꝰ cōⁱⁱ 4ⁱ.

ℂ Hoc in loco expoſitoꝝ expōnē apponā in pmis. poſt ad cōmētū trāſibo. hoc ꝙ in loco cuz in pnᵒ ꝓhęmij aię ſpeculationē cōmēdauerit vt ſtudioſiores ad eā capeſcēdam hortaret, ꝓponit ꝙ ardua atqz difficilis eſt de aia ſpeculatio: vt pigriores deterreret eoſqz dehortaret. qa igit dixit ſupius ingrēdū pmo ꝯſiderare diffōnez aię, ⁊ poſt accntia per ſe eius: h in loco oſtēdit qōnez de diffinitione: nō tm aię, imo cōiter oibus entibꝰ quāte ſit difficultatis. opz. n. ingt q̄rere cōiter in diffōnibus, vtrum pᵐ vna quędā eſt methodus per quā oiuz entiū poſſumus diffōnes reddere, vel plures. ⁊ apponit illud qđ videtur pmo aſpectu, ⁊ ingt ꝙ forte alicui videtur vna cōis methodus oibꝰ de qbus diffōnez q̄rimus, h argᵒ vtēs: qm quēadmodū oium ꝓpoꝝ accntium vna eſt methodus, dico aūt demſtationē: ſic ⁊ oium diffōnuz vnā dicet. Adhuc aūt ⁊ eſt dubitādi locus quenā ſit iſta, an diuiſio, an cōpoſitio, ⁊ quenā dicet poſt hoc in cōmēto. hęc igit eſt huius lrę ſnia. | Oino ⁊ penitꝰ | ingt accipe aliquā fidē .i. diffōnē de ipa, vt ꝓpoſuit ingrē, eſt oino ⁊ penitꝰ qcqz de mō difficillimoꝝ .i. ardua, ⁊ difficillima indagatio. dixit | Oino ⁊ penitꝰ: | qa (vt qdā ingt) de aia dupꝰ difficultas eſt, vna ex nā eius: alia vo ex pte nrā: vt ꝙ hūc duplicem ambiguitatis modū inueret, duplex appoſuit difficultatis aduerbiū. ℂ Sed h ſtare nō pōt: qm cū cām reddit huius, nō difficultatē ex pte eius explicat: ſed ex pte nrā. ℂ h. vt dictū eſt autē oium cōmētoꝝ, nihil certius in nā qz fons ⁊ origo totiꝰ veri. declaratū eſt. n. ab his hanc ſciētiā alias pcellē, nō tm ſubi pſtantia: verū ⁊ ipius cōſtātia vt Themiſtius aiebat. ℂ Philoponus vo aliter hūc locū exponit. voluit eē dictum | Oino ⁊ penitꝰ: | qm in qōne de via inuētiua diffōnis aię eſt duplex difficultatis genus. ſ. cōe oibus diffinibilibꝰ ⁊ maxime aię. vt ꝙ hos duos modos afferret, aduerbio difficultatis vſus eſt bino. ℂ Nec hoc ꝯſonuz: qm nō alio indagatio diffōnis ardua exiſtit niſi ꝓpter vię eius inuētiuę difficultatez. ꝙ vna tm eſt difficultas. q̄re nō ea decēs erat duplicē difficultatis modū apponē. ℂ Pōt itaqz ⁊ alio modo exponi: qm cum duplex ſit inueniēdi genus, vnuz qdē ex eis quę priores grēci tradiderūt, a qbus aliqd dignū ꝓpoſito ac ipiēdū relinquit. aliud vo ex ſeipo. pᵐ qdē Ariſt. inſinuat 2ᵒ metaᶜᶜ, ⁊ ingt. Nā ſi Timotheus nō fuiſſet non tātā hēremus artē cantādi. habitū. n. noſtrū excitarunt ac acuerūt. ⁊ ſi phrynis nō anteceſſit nō talis Timotheus euaſiſſet. Eodē modo res ſeſe habet ⁊ de iſte qui de veritate dixerūt. a qbuſdaz. n. opiones quaſdā ſuſcepimus, ⁊ qdē: vt illi talia ſentirēt cā ſane fuere. hūc etiā modū 2ᵒ Celi aptiſſime explicauit. dico ergo ꝙ qz ex antiquorū opionibꝰ nihil dignū accipi pōt qđ ad explanationē aię cōducat. ⁊ hoc ingt ⁊ ipe in pnᵒ ſcdi huius. quę qdē igit a prioribus tradita de aia dicta ſint. Iterū aūt tanqz ex principio redeamus tentātes determinare qd eſt aia ⁊c. Etiaz ex pte ipſius Ariſ. eſt queſtio difficillima de modo inueniēdi illaz, ꝓpter qđ laborat ⁊ ipe in 2ᵒ huius. hūc duplicē difficultatis porro modū inuebat cum ingt | Oino ⁊ penitꝰ. | i. tum pp opiones antiquoꝝ: tum pp noſipſos. ⁊ huic Biſantij trāſlatio facit ingt. | Uerū enīz omni ex pte, oino difficillimū eſt fidē aliquā de ipa tādez accipere. | vbi ly | tādez | dat itelligere, poſt lōgū ptrāſitū eē difficile. ⁊ ꝓpter h dat intelligē ꝙ nec ex antiqs aliquid dignū accepit, ⁊ ob h addidit ⁊ | accipe | ea enīz accipimus quę ex alijs habemus. ℂ Fidē. | i. diffōnem vt qdā ingt: qm definitio eſt ſmo certificatiuus qdditatis ⁊ eſſentię vt Auer. ait 7ᵒ meta. ⁊ qz fides eſt indubia opinio: ideo ⁊ pro diffōne accepit. ⁊ eſt ſenſus difficile eſſe de ipa aia | accipe fidē. | i. diffōnē. ℂ Uel forte ly ipa, diffōnez refert: cū enim dixit ſe inqſiturū ꝯſiderare de diffōne aię, modo forte ingt ꝙ de ipa. ſ. definitione | fidez. | i. certitudinē hēe eſt arduū, ⁊ ſmones ſunt ambo boni. ℂ Cū. n. ſit queſtio cōis ⁊ multis alijs, dico aūt eā quę circa ſubſtātiā ⁊ eius qđ qd eſt, fortaſſis alicui videbit vna qdaz methodus eē de oibus, de quibus volumus cognoſcere ſubaz, ſicut ⁊ eoꝝ quę ſm accñs ꝓpoꝝ demſtationē | q̄re querēduz vtiqz eſt methodū iſtā | iam ꝓpoſuit difficillimū eſſe negatiuū aię diffōnē inueſtigare aūtit rōnem quę eſt: qm eſt cōis q̄ſtio aię ⁊ oibus de qbꝰ diffōnē quęrimus. dico aūt eam qōnez quę eſt circa ſubaz ⁊ eius qđ qd eſt: ad quā varij inueniunt rīdētes: qm alicui videt vna. ſicut vna eſt demſtatio qua oia ꝓpa accñtia oſtēdūtur: cui adhuc locus qōnis remanet quęnaz ſit. ꝙ hęc eſt ardua difficultas, tuz pᵒ qz eſt cōis q̄ſtio, tum 2ᵒ qz ad cā varij inueniunt rīdētes, tuz qz ad ſingulam ſoln. adhuc oriē locus ambiguitatis. q̄re ardua eſt res aię diffōnē venari. dixit | ⁊ multis alijs: | qm nō oia diffōne ſciunt. quędā. n. ſunt quę forte pp trāſcēdentiā definitione carēt, vt magna pars eoꝝ quę tractantur in metaᶜⁱᵒ. Uel forte dixit | ⁊ multis alijs: | qm nōduz eſt locus q̄rēdi: quoꝝ eſt diffinitio, ⁊ quoꝝ nō. vt ꝙ vteret vbo certo dixit cum ſit queſtio cōmunis nō tm aię, verū ⁊ alijs multis pro nūc. ℂ Dico aūt eā quę circa ſubaz ⁊ eius qđ qd eſt. | inquit Philoponus: qm ſubſe nomē plura ſignat etenīz genus, ac mām, ⁊ diffōnē. idcirco cum dixit | circa ſubam | exponit adiūgēs ipius qd eſt: vt demōſtret diffōnē: ⁊ ſic vult ly et, expoſitiue teneri h in loco. melius aūt puto: qm de

Cō. 41. ⁊ 43

aīa duplicēītroduceret diffōnē in 2°, cōem.ſ.logicā, alterā ꝓpaꝫ.ſ.ſpecificā ideo inqt. dico aūt eā quę circa ſubaꝫ.i. ſpecificā diffōnē ⁊ ꝓpriā ⁊ eam: quę eſt eius qḋ qd eſt.i. cōem ⁊ logicā. Uñ ⁊ in pⁿ° ſcḋi aggrediēs illud, qḋ ħ in loco ꝓponit, inqt. iteꝝ aūt tanq̄ꝫ a pⁿ° / redeamus tētātes determinare qd eſt aīa.i. ſpecificā diffōnē tradere, ⁊ quę vtiqꝫ erit cōīſſima ratio ipſius. ecce igiť q̄uo verba v̄bis ridēt inuicē. ⸿ Fortaſſe alicui videbiť vna q̄dam methodus: eē de oībus, de qbus volumus cognoſcē ſubam ſicut coꝝ quę ſm accñs ꝓpoꝝ demſ̄ationē ⌋. cū ſit q̄ſtio illa fortaſſe.i. pmo aſpectu videbiť vna q̄daꝫ.i. determinata methodus.i. via. Methodus enim nihil aliud eſt: vt Alber. ait ṗ topič. trac. ṗ. ca. 2°. niſi breuis ⁊ cōpēdioſa via, quę vulgari noīe ſūma appellať de oībus de qb⁹ volumus cogſcē ſubam, cuius rōnē inqt, ſicut ⁊ coꝝ ꝓpoꝝ quę ſunt ſm accñs demſ̄ōnē eē viam cōgruā ponit, ſm accñs ⌊inqt Philoponus. aliud accñs, ⁊ aliud ſm accñs. accñs qdē eſt q⁊ ꝯdiſtinguiť ad ſubaꝫ: qḋ ſm ſe nō ſubſiſtit, neqꝫ ſm ſubaꝫ exiſtit rebus: ſꝫ extrinſecus ipſis accidit. Scḋm accñs v̄o qḋ ex neceſſitate cōſeqť ſubas, ſicuti dicimus accidē ꝓpōnib⁹ ꝯnē: ſed qm̄ ex neceſſitate ipſas ꝯſeqť. Dicit igiť ⌊ ſm accñs ⌋ħ in loco ꝓpe, quę ṗ ac per ſe exiſtūt. ⸿ Dī aūt ⁊ melius dixit ⌊ ꝓprioꝝ ſm accidēs: ⌋ q̄ in ṗ inqt topič. ꝓpriū duplex eſt ſm accñs, ⁊ ꝓpriū / qḋ eēntiā dicit: qḋ diffinitio dī. eſt.n. ꝓpriū ſm accidēs qḋ ꝯuerſim ṗdicať cū eēntiā. ꝓpriū qḋ eſt definitio eſt qḋ ṗdicať ꝯuerſim ſm eēntiā. inqt ḡ ꝓpoꝝ ſm accidēs ad dr̄iam ꝓpoꝝ ſm eēntiā. ⌊ Quare q̄rendū eſt methodū iſtā. ⌋ pꝫ modo q̄liter triplex eſt difficultas. Pria gn̄alis ⁊ eſt q̄ſtio cōis. 2° ex varietate qōnē ſoluētium 3°. q̄ poſtq̄ꝫ ſolutiōes datę ſunt, adhuc ſingulr̄ locus relinquiť ambiguitatis. Propterea adiunxit, q̄re quęrēdū eſt methodū iſtā: vt tertiā oſtēderet difficultatē.

Tex. 4. dēs: ⌋ q̄ in ṗ inqt topič.

Comm 4°. Cum demōſtrauit. ⸿ Proponit ṗ ea quę fecit / ⁊ inqt. cū demōſtrauit q̄ quęrēda in hac ſcīa ſunt pⁿ° duoꝝ generū: q̄rū vnū eſt ſcire ſubam aīę: ⁊ aliud eſt ſcire ea quę ꝯtingunt ſubę.i. accñtia ꝓpa. Apponit poſt itētionē lr̄ę: ⁊ inqt. Incepit ṗ demſ̄are ea pp quę eſt difficile ſcire ſubam eius. quod explicat. d. ⁊ eſt difficultas cognitionis vię ⁊ regulę ex qua poteſt quis inuenire ſuam diffinitionē. ⁊ totū reſiduum eſt manifeſtum per ſe.

COMMENTARIVM.

Quia propoſuit ſe velle dicere duo, ⁊ de aīę definitione, ⁊ de accidentibus animę: nunc oſtendit difficultates cōtingētes circa hęc, ⁊ primo difficultates, quę ꝯtingūt circa definitionē.

Dubitatio Græcoꝝ 1ª. ⸿ Sed cur difficultates has cōplexus ſit, gręci cām attulerūt / vt rudes dehortaretur: fugaretqꝫ ab hac diuina ſcīa, mēte v̄o dexteros alliceret, hortareturqꝫ, ⁊ attentos faceret, vt lucidus Egidi⁹ inqt. ⸿ Pro itellectu ḡ v̄boꝝ accipiamus oīb⁹ volētib⁹ definitionē alicuius inuenire, ꝯtingē vnā cōeꝫ, ⁊ vulgatā qōneꝫ illā. vꝫ. an ſit aliq̄ via inueniēdi definitiōes, quā gręci methodū appellāt, q̄re volenti aīę definitionē aggredi hęc cōis q̄ſtio ṗ accidit, quę oībus rebus: q̄rū definitiōes q̄rimus: accidē videť. Ari^{les} ergo ṗ ṗmittit difficultates, ⁊ inqt, ⌊ Oino auteꝫ ⁊ penit⁹ accipe aliquā fidē de ipſa, ⌋ eſt de numero difficillimoꝝ: hac difficultate ꝓpoſita, explicat illā, ṗmo quo ad qōnē cōem oībus volētib⁹ definitiones quęrere, ⁊ inqt, etenim cū ſit cōis q̄ſtio, nō tm̄ aīę in q̄rēdo eius definitioneꝫ, ſed etiā alijs multis, quoꝝ definitiones deſideramus: quā exponit, ⁊ inqt. dico aūt qōnē quę eſt circa ſubſtātiam, ⁊ qḋ qd eſt.i. circa definitionē: hęc eſt ṗ⁹ difficultas, quę ꝓdet ex cōi qōne. deinde in ſpecie multiplicat aliās difficultates, quę pēdēt datis ptibus hincinde. Cōceſſa nāqꝫ pte affirmatiua qōnis.ſ. q̄ ſit rerū definiēdarū methodus aliquę, ita vt definitionis aīę inueniendę ſit methodus aliq̄: emergit altera quęſtio ſtatim, vtrum methodus hęc definitionū inueniēdaruꝫ ſit vna, an plures. ⁊ ſi vna, emergit altera q̄ſtio, quęnā ſit illa. Ariſtoteles ḡ ſupponēs cōis qōnis ſolutionē.ſ. q̄ oiūꝫ inueniendaꝝ definitionū ſit aliqua via, ⁊ ſupponēs illā eſſe vnā / inqt, fortaſſis alicui videbiť vna quędaꝫ methodus eſſe de oībus, de qbus volumus cognoſcē ſubam.i. definitioneꝫ: ſicut eſt reuera ſupponēdū, cuius cām affert, ⁊ inqt. Sicut.n. ⁊ coꝝ, quę ſunt ſm accidēs ꝓpoꝝ demſ̄ationeꝫ ſupponēdū: tāgit qōnē, quę emergit hac qōnis pte data: ⁊ inqt, Quare quęrēdū vtiqꝫ erit methodū iſtā, quęnam ſit. difficultas ḡ in gn̄e eſt vtruꝫ ſit aliqua methodus, cōceſſo q̄ ſit aliq̄: emergit in ſpecie altera quęſtio vtruꝫ illa ſit vna, aut plures, ⁊ ꝯceſſo / q̄ ſit vna, emergit quęſtio tādeꝫ quę ſit illa: vtrū diuiſio, vel ſyllogiſmus: vel id genus. ⸿ Ex his pꝫ oēm difficultatē eē ex pte vię. eſt eniꝫ ṗ dubiū vtruꝫ inueniēdę de aīa definitionis ſit aliq̄ via, vel ne: ⁊ ſi aliqua, vtrū via qua definitio aīę inueniri poteſt: ſit vna cōis aīę ⁊ cęteris, quarum definitionē quęrimus an plures plurium. ⁊ ſi vna oībus cōis: quęſtio erit de ſpecie vię, an ſit compoſitio, an diuiſio, an id genus. ⸿ Uerba v̄o text⁹ in collectaneis ꝑpulchre cōſiderauimus. Primo ꝯſiderauimus cur dixit. Oino ⁊ penitus eē difficillimū, dicebamus aliquos dixiſſe Ariſtotelē viꝰ eē duplici difficultatis aduerbio, q̄ accipe aliquā fidem de aīa eſt duplr̄ difficile, tum ex pte nr̄a, tum ex pte rei: qḋ ſtare non pōt, q̄ Ariſtoteles oēm difficultatē ex pte vię poſuit, talis aūt difficultas nō niſi ex pte nr̄a naſciť: ſiqdeꝫ (vt Themiſtius inqt) aīa ex pte rei notiſſima eſt: ⁊ fons oīs notitię. Philoponum v̄o dixiſſe narrauimus Ariſtotelē viſum eē duplici difficultatis aduerbio, q̄a ex parte vię duę ſunt difficultates, altera cōis oībus definitionibus, altera ꝓpa definitioni aīę. Cōtra quā diximus difficultatē in definitione aīę nullā eē ꝓpriā: ſed oēꝫ cōmunē. demū dicebamus duplici illo aduerbio viſum eē Ariſtotelē, q̄a duplex erat difficultas, ex pte antiquoꝝ, qui nihil dixerūt, ⁊ ex pte Ariſtotelis, qui in hoc erat dubius. ⸿ Melius aūt dico nūc, Ariſtotelē viſum eē trib⁹ vocibus ſignificantibus difficultateꝫ. vꝫ. Oino ⁊ penitus ⁊ difficillimoꝝ: ⁊ qdē nō ab rōne: q̄ eſt difficultas de trāſcēdenti vtruꝫ ſit aliqua via, trāſcēdēs enim eſt ipm aliquid, ⁊ de gn̄e vię, vtruꝫ cōis, an ꝓpa: ⁊ de ſpecie, q̄ vbi via ſit vna / quęſtio eſt, quę ſit illa: ⁊ ſi plures etiā qōnes accidūt circa pluralitatē. q̄a igiť eſt difficultas in trāſcēdēti, in genere, ⁊ in ſpeciēb⁹ generū: ideo tribus vocibus difficultatē ſignificantib⁹ viſus fuit. ⸿ Per accipe in collectaneis, ſumere ab antiqs itelligebamus. At melius per accipe venari intelligit, per fidem itelligebamus definitionē de ipſa.ſ. aīa, vel per fidem itelligebamus certitudinem, de ipſa.ſ. aīę definitione: ⁊ vtraqꝫ expoſitio bona eſt. ⸿ Cur v̄o dixit ⌊ ⁊ multis alijs ⌋ dicebamus ħ dixiſſe, ꝓpter trāſcēdētia, quoꝝ nō eſt definitio, aut q̄ nōdū eſt locus q̄rendi / quoꝝ ſit definitio / quorūue nō ſit, ideo ſupponať de multis ſaltē definitionē eē. ⸿ Cur etiaꝫ dixit, circa ſubaꝫ, ⁊ ipm qd eſt, Philoponus (vt diximus) dicebat q̄a ſba plura ſignat, ideo addit qd eſt q̄ſi ꝯtentiuū ſubę, vel expoſitiuū. q̄re ⁊ pro.i. accepit. Dicebamus aūt nos per ſubam cū itelligē ꝓpriā definitionē. per qḋ qd eſt, cōem, vt 2° hui⁹ patebit, diſputabamus cur dixit ſm accidēs ꝓpoꝝ ⁊ nō dixit accidētiū ꝓpoꝝ. referebamus expōnē Philoponi, qui voluit differre accñs, ⁊ ſm accidēs, pōt.n. aliqḋ ꝓpriū eē ſm accidēs, qḋ nō eſt accidēs.

Alias ꝓpri⁹

Propria ſolutio nūc.

accipere

fides ḋ ipſa

Et multis

Circa ſubam ⁊ qḋ qd eſt.

Scḋm accñs ꝓpꝛioꝝ.

pōe enim paſſiones ſunt ſm accñs, cũ nõ ſint de ſubã rei: quę nõ ſunt accñtia. Melius aũt diximus eũ dicere ꝓpõ ꝛ ſm accñs, qꝛ duplex ꝓpriũ: ſm ſubam, vt diffinitio: ſm accñs vt ꝓpriũ. Ad diuaꝫ ğ definitionũ, quę ſunt ꝓpria ſm ſubam dixit ꝓprioꝝ ſm accidẽs, hęc ſunt, que in collectaneis diximus.

Queſtio ℂ Quęres fortaſſe, cur poſt queſtionem cuiuſqꝫ ſi ſit aliquid: ſtatim ſequit̃ queſtio an illud ſit vnum, vel plura: vt ſi quęrimus, vtrũ deus ſit aliqd: poſtea quęrimus dato ꝙ ſit aliqd: vtrum vnus vel plures ſit: ſic enim quęrit Ariſtoteles vtruꝫ definitionũ inueniẽdarũ ſit aliqua via, ſtatim ꝯceſſo ꝙ aliqua ſit: quęrit vtruꝫ vna, vel plu-

Solutio res. Dicẽdum fortaſſe hoc euenire, qꝛ pͥma entis diuiſio eſt per vnum, ꝛ multa: ſic enim Ariſtoteles ꝓceſſit pͥmo phyſicoꝝ: ſupponens enim ens eſſe, quęrit, an vnũ, an plura, vt in diſputatione ꝯtra Parmeni. pꝫ.

ℂ Qꝛ ſi nõ vnus qdam atqꝫ cõis ſit ille modus: lõge difficilior ipſa ꝯtractatio ſit. oportebit enĩ de vnaquaqꝫ reruꝫ accipe: qs ad vnãquãqꝫ modus accõmodabit̃. Si vo pateat illum demõſtrationẽ vel diuiſionẽ, vel etiã quẽdã alium modũ eſſe: cõplures inſup difficultates erroreſqꝫ emergũt in qs exgrẽdiẽ e quibus vniuſcuiuſqꝫ ꝯficienda eſt diffinitio. aliarum nãqꝫ rerum alia principia ſunt: vt numeroꝝ ſuperficierumqꝫ.

ℂ Si aũt nõ eſt vna, ꝛ cõmunis quędaꝫ via de ipõ qd eſt: adhuc difficilius eſt negociari. oportebit enim accipe circa vnũqdqꝫ qs modus. Si aũt manifeſtuꝫ erit, vtrũ demõſtratio eſt: aut diuiſio: aut etiam aliqua alia methodus: adhuc multas habet dubitationes, ꝛ errores, ex qbus oportet q̃rere. Alia enim alioꝝ principia ſunt, ſicut numeroꝝ ꝛ ſuperficierum.

Collectanea text⁹ cõ. 1 qn. i. ℂ Cũ dixiſſet difficultates tres quę emergũt in aię diffõne, hoc in loco qõnes enumerat quę dicentib⁹ multas eẽ methodos, inſurgũt. ꝛ inqt, ꝙ ſi nõ vnus qdaꝫ atqꝫ cõis ille modus, lõge difficilior fiet ipſius ꝯtractatio. ꝛ rõneꝫ reddit, ꝛ inqt. qm̃ oportebit de vnaqqꝫ reruꝫ accipe qs modus accõmodabit̃ vniuſqꝫ. iſta ğ eſt difficultas quę dicẽtibus methodoꝝ pluralitatem emergit. poſt redit ad eoꝝ qui vnaꝫ teſtant̃ methodũ, ꝛ inqt. Si vo pateat illũ demõſtrationẽ, vel diuiſionẽ, vel cõpõnẽ, vel aliquem aliũ modũ eẽ, multo plures adhuc qõnes, ꝛ errãdi loca relinquunt̃ exgrendis in ijs, e qb⁹ vniuſcuiuſqꝫ ꝯficiẽda eſt diffinitio. rõnem reddit ꝛ inqt. Aliarũ nãqꝫ rerũ alia pͥn^a ſunt, vt nũoꝝ qdẽ alia, ſupficieruꝫ aliaqꝫ. ℂ Debes ſcire vt ex Philopono excipit̃ ꝙ tribus modis difficultas circa methodũ inuadit. Primo qdeꝫ quę ſit. 2° quot ſint. ꝛ 3° q̃les ſint. Si quę ſit q̃rimus ipſaꝫ, an demõſtratio, an diuiſio, anqꝫ cõpoſitio ſit quęrimus. Si vo quot ſint, an tot quot diffõnes: ꝛ diffinibilia, an vna oĩbus cõis. Si q̃les, circa pͥn^a vniuſcuiuſqꝫ vertet̃ indagatio. q̃re ardua ꝛ difficillima aię definitionis erit inueſtigatio. Inqt mõ Dãmonius hos tres modos Ariſt^{lem} h̃ in loco tetigiſſe. dixit [Alia. n. alioꝝ pͥn^a, ſicut nũoꝝ ꝛ planoꝝ.] vt Dãmonius inqt qm̃ nõ vnũ genus oĩuꝫ entiũ. numeri qdẽ diſcreti quãti: ſupficiei vo ꝯtinui. itaqꝫ per pͥn^a Ari. vt ipſe vult h̃ in loco genus ꝛ drãm audit. ℂ Sed nõ bñ inqt qm̃ ꝛ Ari. ſtatim in ſequenti lr̃a mouet ꝛ nonã qõnẽ, ꝛ dicit. pͥ^m aũt fortaſſis neccꝫ eſt diuidẽ in quo gn̄e ꝛc. ğ non

eſt ꝯſonũ ipm idẽ h̃ in loco itelligẽ, eẽt. n. ſupfluũ. ideo ꝛ melius pͥn^{ra} ſunt: hęc qdeꝫ ꝯtinuaria, hęc vo abſtracta ꝛ ordinata. vnitas. n. pͥn^m numeri ꝯtinuare, cũ ex vnitatib⁹ numerus ꝯſtet. linea vo ꝛ punct⁹ ſupficiei, punct⁹. n. fluẽs lineã cauſat. hęc vo ſupficiẽ. qꝛ igit̃ nobis ꝯſerũt pͥn^a elemẽtaria multotiens in diffõnis reditionẽ quẽadmoduꝫ in numeris. dicimus. n. numeꝝ ex vnitatibus multitudinem: ideo inqt, pͥn^a. n. alia ſunt alioꝝ, vt numeroꝝ vnitates, ꝛ planoꝝ lineę. Et ſic pꝫ huius loci cõmẽtatio.

Intendit. ℂ In h̃ cõmẽto nõ ꝓponit ꝯtinuationẽ: qm̃ eã appoſuit in pede cõmẽti. 4. quã lege. Duo ğ facit. qa pͥ facit illud, qd dixit in ꝯtinuatione. ſ. oſtẽdit difficultatẽ ꝯtingẽtẽ dicẽtib⁹ plures vias. 2^a ibi [Et cum fecerit] redit ad dicẽtes vnã viam. inqt ğ ſtẽdit, ꝛ ſi hęc via, qua imus in inueniẽdo diffõnes reꝝ, ꝛ cognoſcẽdo ſubas eaꝝ, nõ fuerit eadẽ. i. vna, ꝛ cõis oĩbus rebus, quaꝝ diffõnes ſunt quęrendę, ſꝫ plures vnã: tũc illud qd quęſituꝫ eſt de ſuba. i. diffõne aię magis erit difficile, cui⁹ rõnẽ inqt. neccũ eſt. n. ſcire pͥmitus in vnaquaqꝫ rerũ, quarũ diffinitio eſt cognoſcẽda per aliquaꝫ viaꝫ ꝓpriã illis rebus, q̃ruꝫ ſubę. i. diffõnes ſunt cogſcẽdę. ğ hic colligabit̃ duplex difficultas. vna qua inueniemus viam. altera in inueniẽdo pͥn^a ꝓpria ſingulo cuius diffõnẽ quęrimus. ℂ Et cum fuerit.] h̃ in loco redit ad difficultatẽ dicẽtiũ vnã viam, ꝛ inqt, ꝛ cũ fuerit declaratũ illã viam eẽ vnã: tũc opꝫ ſcire quę ſit, an demõſtratio, vt Hippocrates geomet^a chyus dicit, aut diuiſio, vt Plato ait. aut cõpoſitio, vt Ari. quo facto, adhuc emergũt loca errãdi non pauca, qm̃ opꝫ adhuc ſcire pͥn^a vniuſcuiuſqꝫ qb⁹ applicemus illã viam. ꝛ dat rõnẽ, ꝛ inqt. pͥn^a. n. reruꝫ diuerſoꝝ generũ ſunt diuerſa. ideo ꝯcludit vnde cognitio iſtius vię nõ ſufficit in ſcire diffõnes rerum, niſi ſcita fuerint pͥn^a ꝓpa illis rebus ꝓprijs. i. ſpecificis. nã diffinitiones nõ cõponunt̃ niſi ex pͥncipijs ꝓprijs quę ſunt in re. Et ex h̃ apparet ꝙ terminata qõne an ſit vna via adhuc labor erit circa pͥn^a ꝓpa rei, qbus viaꝫ illã applicemus. ℂ In h̃ loco apte colligit̃, ꝙ diffõnes ſint in re, ꝛ reales ait diffõnes fieri ex principijs quę ſunt in re. huic etiã ꝯſonat ſmo eius pͥ phyſi. vbi inqt. v. g. qm̃ ſi poſuerimus ꝙ ens qd eſt vnuꝫ apud eos eſt hõ, neceſſe eſt vt aĩal, qd eſt genus hoĩs, ꝛ bipes, qd eſt eius drĩa ſint entia in rei vitate. nã ꝑtes rei quę ſunt ſm diffõnẽ ꝓcedũt rem in eẽ. Et idẽ in fine cõmẽti. 30. 6° meta. ℂ In oppoſituꝫ eſt Auer. 7° meta. ꝛ ifra. vbi colligit̃ ꝙ ꝑtes diffõnis ſunt ꝑtes rõnis. ꝛ pͥ Phyſic. idẽ ait. ℂ Dicẽduꝫ vt Auer. inqt 7° meta^{ce}. ꝙ diffinitio põt accipi duob⁹ modis. Uno modo in potẽtia. alio modo in actu. ſi accipit̃ in potẽtia, ſic eſt in re, ꝛ ſic verificat̃ ſermo eius hic. ſi in actu, ſic ſunt partes rationis, ꝛ alibi ſermo verificabit̃.

Com^m 5^m.

Queſtio. Utrũ partes diffõnis ſint reales. Cõmẽto. 18.

Cõ. 35. t. 14. Cõmẽto. 8°. Cõmẽto 5°. Cõmẽ. 41°.

COMMENTARIVM.

Enumeratis difficultatibus quę ꝯtingũt dicẽtibus vnaꝫ eſſe oĩum cõmunem methodũ: enumerat difficultates quę ꝯtingũt dicẽtibus plures. Et duo facit, quia pͥmo has difficultates enumerat, deinde redit ad difficultates, quę ꝯtingũt dicẽtibus vnã oĩum cõmunẽ. de pͥma inqt. Si aũt nõ eſt vna cõis oĩum methodus de ipſo quid eſt, ſed tot gn̄e, vel ſpecie, quot gn̄e vel ſpecie ſunt ea: quoꝝ definitiões quęrimus adhuc difficili⁹ eſt negociari, cuius cauſam dicit, qa oportebit accipe circa vnũqdqꝫ genus, vel ſpẽm definiẽdã qs modus. i. ꝓprius modus ſpecie, vel gn̄e, et ita facere tot methodos ſpecie vel gn̄e, quot res genẽ vel ſpecie definient̃: qd cum ſit īpoſſibile, vltra nõ ingrit. redit poſtea ad difficultates ꝯtingẽtes his, qui oĩum vnaꝫ cõem eſſe methodũ dicerẽt, ꝛ inqt. Si aũt ꝯcedatur ꝙ ſit vna, ꝛ ſit manifeſtũ

manifeſtum q̄ illa vna ſit demõſtratio, aut diuiſio, aut aliq̃
alia methodus, quecũq; ſit illa: adhuc multas habet du-
bitationes: ⁊ errores. i. errãdi loca: de q̄bus oportet quę-
rere, q̄a (vt inq̄t) alioꝝ alia atq; alia p̄ncipia ſunt, alia. n.
numeroꝝ, ⁊ alia ſuperficierũ ſunt p̄ncipia. Quare lʒ ſit
cõis methodus omniũ, opʒ adhuc laborare in adaptan-
do illam diuerſis pro rõne diuerſoꝝ p̄ncipioꝝ, ex q̄bus
res definiẽ. Ex his ſeq̄tur, q̄ dicẽtibus cõmunẽ quãdaʒ
omniũ methodum, duę accidũt difficultates. Prima in
ſciẽdo quę illa ſit. 2ª dato q̄ ſit diuiſio, q̃uo applicaẽ di-
uerſis p̄ncipia habẽtibus diuerſa. Dicẽtibus vͦo plures,
vna queſtio accidit. ſ. in applicãdo vnicuiq; ſuã ppriaʒ.
Dubitatio ¶ Sed tũc eſt dubitatio, cur dixit difficultatẽ accidẽteʒ
dicẽtibus plures eſſe maiorẽ, cum illa ſit vna, dicẽtibus
Solutio vͦo vnã, difficultates accidũt plures. ¶ Dici poteſt illaʒ
vnã eſſe põderoſioreʒ illis duabus. eſt enim difficultas
accidẽs vnã dicẽtibus maior extẽſiue, difficultas aũt di-
cẽtibus plures eſt maior intẽſiue. ↄcurrũt enim ad illaʒ
applicationẽ plura. Primũ ſcire oẽs vias applicabiles,
nõ enim applicari põt aliq; ſuaʒ: niſi per oẽs applicabi-
les diſcurramus. Scd̄m ſcire oĩa: q̄bus applicari debẽt,
niſi enim per illa oĩa decurremus applicationẽ ppriam
facere nõ poterimus. Tertiũ eſt experiri applicationes
oĩum vni: vt eligamus cuiq; ppã. ergo recte dixit diffici-
lius eſt negociari: negociari enim eſt multifarie labora-
re. ¶ Philoponus vt in collectaneis, dixit tres eẽ diffi-
cultates circa methodum, p̄ma (vt inq̄t) quę ſit, 2ª quot
ſint, ⁊ 3ª quales ſint. difficultas que ſit, eſt vtrum diuiſio
vel demõſtratio, difficultas quot ſint eſt, an tot, quot de-
finibilia quoꝝ definitiões quęrimus. difficultas quales
ſint, eſt inueſtigatio circa q̃lia p̄ncipia: hęc Philoponus,
quę nõ placẽt. q̄a nõ hoc ordine Ariſtoteles in difficul-
tatibus pceſſit, p̄mo enim quęſiuit ſi definitionuʒ ſit in-
ueniẽdi aliq̃ via: deinde an vna, an plures: ⁊ ſi vna, quę-
ſiuit que ſit, ⁊ ſi plures, tũc tot, quot definitiones opor-
tet illas eſſe. hic eſt ordo Ariſtotelis, nõ ille Philoponi.
¶ Quo vͦo ad verba attinet, Ariſtoteles, cũ dicit alioꝝ
alia eẽ p̄ncipia, Thẽmiſtius ⁊ Auer. genus ⁊ dĩam intel-
lexerũt, quę dicunẽ principia eẽntialia, Philoponus vͦo
itellexit elemẽtaria, qualia ſunt mã ⁊ forma reſpectu cõ-
poſiti, vt vnitates numeri, ⁊ pũcta ſuperficierum: cã eſt, q̄r
de p̄ncipijs eẽntialibus q̄ret poſtea. Sʒ q̄m definitiones
aliq̄ ſiũt ex eẽntialibus, aliq̄ ex elemẽtarijs p̄ncipijs,
ideo arbitror Ariſtotelẽ itelligẽ definitiua p̄ncipia, quę-
Dubitatio cũq; illa ſint. ¶ Quęret q̄ſpiam quot difficultates ↄtin-
Quę Egid. gũt dicẽtibꝰ vnã viaʒ. ¶ Rñdet Egidius duę, altera ex
parte nr̃i, altera ex parte rei. Ex pte nr̃i q̄dem, q̄r diffici-
le eſt ſcire ſi eſt aliq̃ via: vel nõ eſt. ⁊ ſi eſt: vtruʒ ſit vna,
⁊ ſi vna, vtrum cõpoſitio, vel diuiſio: hęc ex pte noſtri.
Ex pte rei vͦo eſt, q̄r dato q̄ ſit cõpoſitio, accidit difficul-
tas ex pte rei quę ſint illa p̄ncipia, ex q̄bus definitio cõ-
ſtabit. ¶ Sed pace ſua dixerim, hęc difficultas non ex
pte rei oritur (vt gręci dicũt) ſed ex pte vię. Dato enĩ q̄
via ſit cõpoſitio, oriẽ difficultas in applicãdo illã viam
illis p̄ncipijs. ergo tota difficultas erit ex parte vię: ⁊ ita ex
pte nr̃i. Q̄ q̄dẽ tota ex pte vię ſit, Philoponus oſtẽdit;
q̄r altera eſt in inuẽtione vię, altera eſt in iplicãdo p̄nci-
pijs rei viam inuẽtã. Cũ. n. aĩa ⁊ aĩę p̄ntª in nã nota ſint,
nulla eſt difficultas applicatõis ex pte rei: ſʒ tota ex pte
noſtri: qui ignoramus viam illã applicare rei in ſe notę.
2ª dubõ ¶ 2° dubitaẽ, q̄r 2° poſteẽ. dĩ tam diuiſionẽ q̄ʒ cõpõneʒ
eẽ vias inueniẽdi definitionẽ. Auer. aũt dicit ſolã cõpoſi-
Solo Egidij tioneʒ. ¶ Rñdet Egidius diuiſio ẽ eẽ per accĩs vtilẽ,
cõpõnẽ per ſe neceſſariaʒ, inuẽtio. n. definitiõis nõ niſi cõpo-
ſitio q̃daʒ eſt ex gñe ⁊ dĩa. vtrũ fieri nõ põt, niſi pceſſe-
rit diuiſio. ¶ Facilius dici põt diuiſionẽ diſponẽ ad in- Solo alia
uẽtioneʒ definitionis, cõpoſitionẽ aũt pficere ipſam in-
uẽtionẽ. ¶ In collecta. notatur ↄdictio quędaʒ in dictis Cõtradictio
Auerroys, q̃tenus hic colligiẽ definitiõis ptes eẽ reales, in dict. Auer.
alibi vͦo clare dicẽ illas eẽ rõnis. ¶ Daẽ ſolutio per vͦba Solutio
q̃daʒ poſita cõᵗᵒ 42ᵒ libri. 7. metaᶜᵉ. in q̄bus accipiẽ ptes
definitionis eẽ in re, duʒ accipiunẽ in poᵃ: ⁊ ante actũ in-
telligẽdi. duʒ vͦo in actu accipiunẽ, q̃tenus actu itelligũ-
tur, ſunt rõnis. ¶ Aduerte tñ pro veritate, q̄ de mẽte Solutio pro
Auerroys triplex eſt definibile, aliud q̄dẽ per ſe p̄ᵒ, ⁊ h̄ veritate.
eſt forma ſubẽ cõpoſitę, vt ſignatur per nomẽ ſpẽi, vel
gñis de p̄ſito ſubẽ, vt hõ, vel aĩal, aut equus ⁊ id genus.
q̄dlibet. n. hoꝝ forma eſt per nomẽ ſpẽi ↄcretiuũ ſignã-
ta. Aliud per ſe nõ p̄mo, vt ſingulare ſignãtũ per nomẽ
cõe, veluti aĩale, mixtũ, aĩatũ, cõpoſitũ ex aĩa rõnali, ⁊
corpe, ⁊ cetera id genus. q̄dlibet. n. ſingulare eſt, q̄r nõ tñ
vle cõpoſitũ p̄ter ſingularia, q̄r tñ ſignaẽ per nomẽ cõ-
mune: ideo videẽ eẽ vle. Aliud eſt per accĩs, ⁊ eſt ſingu-
lare, vt ſignatur per nomen ſingulare, veluti ſocrates et
plato: quę ſunt ſingularia hoĩs: aut h̄ vel illud mixtũ: h̄
vel illud aĩatũ, quę ſunt ſingularia cõpoſitoꝝ per noĩa
cõia ſignãtoꝝ. Hac diſtĩone ſtãtẽ, dicamus q̄ ſi nos loq̄-
mur de ptibus definiti per ſe p̄, illę nõ ſunt realr diſtin-
ctę, tales. n. ptes nõ ſunt niſi genus ⁊ dĩa, quę ſumunẽ a
forma, vt diuerſimode ↄcipitur. aĩal. n. rõnale ſignãtiue
nihil aliud ſunt, niſi aĩa hoĩs: put diuerſimode ↄcipiẽ: ⁊
ptes h̄ pacto definitionis vbiq; ab Auer. dicunẽ rõnis.
Si aũt loq̄mur de ptibus definiti per accĩs, vel per ſe
nõ p̄mi, ſic ſunt ſignãtes mãʒ, ⁊ formã: ⁊ h̄ modo in re
ſunt, ⁊ realiter diuerſę: mã. n. ⁊ forma in re ſunt, et realr
differũt: hę partes vbiq; ab Auer. dicunẽ reales: ⁊ in re.
per hęc tolliẽ ↄdictio: hic. n. loq̄tur 2ᵒ, alibi aũt p̄ mõ.

¶ Primuʒ aũt fortaſſe neceſſarium eſt diuidere atq; ac-
cipere: in quonam generũ collocẽ q̄dq; ſit anima:
vtruʒ ſit ſubſtãtia: an in qualitate, vel in quãtitate,
vel in alio quodã p̄ntoꝝ gñe collocẽ. Deinde ꝑue-
ſtigãdũ eſt: vtrũ eoꝝ ſubeat rõnẽ quae potẽtia ſũt:
an potius q̄dã ſit actꝰ: nõ. n. parũ intereſſe vĩ.

¶ Primum aũt fortaſſis neceſſariũ eſt diui-
dere in quo generuʒ ſit, ⁊ q̄d ſit. dico autem,
vtrũ hoc aliq̄d, ⁊ ſuba: aut q̃le: aut quãtum:
aut etiaʒ aliq̄d aliud diuiſoꝝ p̄ntoꝝ. Adhuc
aũt vtrũ eoꝝ: quę ſunt in potẽtia, aut magis
actꝰ q̃daʒ ſit. Differt enim nõ aliq̄d parũ.

¶ Cum abſoluit cõiter de diffõnibꝰ quę in aĩa dubitanẽ. Collecta-
Hic incipit narrare quę in aĩa dubitanẽ ad ſumptioneʒ nea textꝰ
diffõnis, ⁊ inq̄t. opʒ in aĩa inueſtigare ſub q̄ gñe ipaʒ collo cõⁱ ſexti.
cemus: nõ pauca. n. de h̄ dĩrᵉ. Ipaʒ. n. hi ſub ſba collocãt
vt ꝑipatheᶜⁱ. hi vͦo ſub q̃to, q̃rũ eſt Xenocrates ⁊ plato.
nũs. n. inq̄t ſeipaʒ mouẽs eſt aĩa. nũs aũt ſub q̃to. Hi vͦo
ſub q̃li: vt Galenꝰ, ⁊ Homerꝰ, ⁊ medici cũ plures cõplo-
nẽ eẽ dicẽtes. Hi vͦo ſub ad aliq̄d, ppor^tõẽ. n. dicẽtes elin-
toꝝ aĩaʒ, vt Empedocles, ⁊ Alexᶜ, vĩr vtiq; ſibi ad aliq̄d
reducẽ. duplũ. n. vl ſexq̄altex ſub ad aliq̄d, aliãrꝰ nãq;
duplũ. ambiguũ q̄ itãtũ genꝰ. Sʒ cũ inuenerimus eã ſub
ſba rurſuʒ q̃rimꝰ vtrũ corpus an icorpeũ. nõ. n. ſic vl alr
dicẽ parũ intereſſe vĩ. hęc igiẽ eſt huiꝰ lrę ſnĩa. [P̄ᵐ aũt for
taſſis neceſſariuʒ diuidẽ in q̄ generꝝ, ⁊ q̄d ſit.] Inq̄t Plato in
Phędone vnũ eſt p̄nᵐ recte ↄſulendi: noſſe vͦo opʒ de q̄-
cũq; ſi ſit ↄſiliũ in totũ ab errare neceſſe. de aĩa igiẽ q̃rẽ-
tes niſi p̄us q̄d demũ ſit ipa nouerimus, q̃uo diffonẽ eiꝰ
colligẽ poſſumꝰ: atq; Ariſ. inq̄t, in phĩa, q̄ñ noſſe ac ſcire

ꝯtingit circa oēs methodos q̄rū sunt pn̄ᵃ, aut cauſę, aut
ꝯlnta: ex hoꝝ cogñe. Si ḡ ad cogſcēdū res opus eſt co/
gnoſcē pn̄ᵃ, alia vō alioꝝ ſunt pn̄ᵃ, iueſtigādū qḋ nā pn̄ᵐ
aīę, atqꝫ eo magis q̄ iuētiōe difficilioꝛ p̄ter cetera in aīa
p̄ncipū q̄ſtio. dixit aūt⌊ foꝛtaſſis⌋ qm̄ diffinitio aīę dat̄ p
corpus quēadmoᵐ ⁊ alia accn̄ia multa, iō poſſet qbuſ/
dā videri nō per genᵘ diffiniēda: ⁊ p ꝯn̄s q̄ſtio q̄rēs ſub
qḋ genᵘ colloceť ſupfluit, iō dixit foꝛtaſſis. vel dixit⌊ foꝛ/
taſſis⌋ vt reputo: qm̄ aīa nō ponit̄ in gn̄e p ſe, ſꝫ reducti/
ue, vt notaret itaqꝫ ambiguitatem hāc appoſuit⌊ foꝛtaſ/
ſis⌋ ⁊ adiūxit⌊ ⁊ qd ſit⌋ qm̄ ⁊ ſi nō opꝫ q̄rere genᵘ p ſe ſal/
tē illud qḋ p̄dicať in qd ſit. Dico aūt, vtrū ſit ꝭ aliqd, ⁊
ſb̄a: aut q̄litas: aut q̄ntitas: aut ēt q̄ꝺdā aliud diuiſoꝝ p̄ꝺ/
toꝝ. i. relatio. dixit aūt⌊ ꝭ aliqd ⁊ ſb̄a:⌋ qm̄ ꝭ aliqd q̄nqꝫ
cōius eſt, q̄nqꝫ minᵘ cōe ſb̄a, q̄nqꝫ in eq̄: ideo vt inueret
pro eodeꝫ illa capi dixit⌊ ꝭ aliqd ⁊ ſuba.⌋ ❡ Adhuc aūt
vtrū eoꝝ: quę ſunt in poᵃ, aut magis endelechia ſit. Inqt
Them. p̄terea nō mō lōginquū, ⁊ genᵘ, ſupmūqꝫ inue/
niēdū eſt: ſꝫ ēt p̄xⁱᵐ ⁊ iūctū. nō. n. ſuos nuōs diffinitio hoīs
hꝫ ſi ſb̄a dicas: ſꝫ ſi aīal afferas. Quare cū Ari. de gn̄e q̄ſi
uit remoto hoc in loco ip̄e inqt ſub quo nā gn̄e ꝓpinquo
aīa poneť. Sumpſit aūt⌊ vtrū eoꝝ quę ſunt in poᵃ⌋ pro
corpeis. i. vtrū aīa ſit corpus⌊ aut magis endelechia ſit⌋
ſumpſit pro icoꝛpeo: itaqꝫ cū inueſtigatū erit ipſaꝫ eē in
gn̄e ſubę, opus eſt ſubdiuidē, an ſub coꝛpeo, an ſub icoꝛ/
poreo. Sūt. n. coꝛpeū ⁊ icoꝛpeū diīę pᵉ ſubę. p id gdē qḋ
dixit⌊ in poᵃ⌋ denotat corpus⌊ p endelchiā vō icoꝛpeū⌋
⁊ huiᵘ rōnēꝫ Dāmoniᵘ inqt: qꝛ oē corpus ptāte exiſtit vt
lōga narratiōe declarat. ❡ Et debes ſcire ꝙ diuiſio hęc
fuit ⁊ neċia: qm̄ Pythagorici aīaꝫ, corpus dicūt eē, eo qꝛ
eē corpus exit ⁊ itrat: ⁊ oē qḋ exit ab aliq̄, ⁊ itrat corpus.
quare ⁊ aīa corpus. ❡ ꝑ. Quidā dicūt eā eſſe aquā, q̄dā
aerē, q̄dā ſāguinē, vt videbiť. Alij aūt nō corpus ſꝫ actū
⁊ foꝛᵐᵃ dicūt: vt Ariſ. ⁊ Anaxagoꝛas claçomeniᵘ, ideo ſb̄/
diuiſio illa fuit ⁊ ꝯueniēs quēadmodū ⁊ pᵃ. ❡ Ambigit
Philoponus. Cur coꝛpi⌊ in ptāte⌋ accōmodauit in incoꝛ
poreo nō. dixit⌊ in endelchia⌋ in ablatiuo caſu: ſꝫ⌊ endel/
chia⌋ ſꝫm rectū. ❡ Rn̄det ip̄: ꝙ aliō eſt poteſtas, ⁊ aliō
in ptāte: ⁊ aliud endelchia, ⁊ aliud in endelchia. mā. n. ſo
lū poteſtas eſt, foꝛᵐᵃ vō tm̄mō endelchia, qḋ ex mā ⁊ foꝛᵃ
eſt in ptāte exiſtit, ⁊ in ente lchia. qm̄ ḡ in coꝛpalibus nō
eſt ip̄m ptāte: qꝛ neqꝫ mā. ⁊ ꝑpea neqꝫ ip̄m actu, nō ſunt
actu: ſed ip̄e actᵘ. ideo ꝯdiſtinguēs māli ac cōpoſitę nāę
imālē ⁊ incoꝛpalē. dixit vtrū coꝝ quę in ptāte exiſtūt. i.
coꝛpeū. vel entelechia q̄dā. i. foꝛᵃ q̄dā pura atqꝫ imālis.
⌋ Differt. n. nō paꝝ,⌋ i. nō paucaꝫ iter mediū coꝛpis, atqꝫ
incoꝛpei. ❡ Ex ꝭ ſeqť. tā ſꝫm Themiſtiū, q̄ ſꝫm Dāmo
niū, illā eē ſubdiuiſionē ſubę, ⁊ nō pᵃˢ entis diuiſionē, vt
Auer. inqt in cōᵗᵒ: cuiᵘ rōnēꝫ inqt ad ꝭ Dāmonius. ſemp
zᵃˢ diuiſionē ꝯcedēs alteꝝ mēbrū diuiſionis accipit ⁊ il/
lud ſubdiuidit. cum igiť dixit vtrū, quale: aut q̄ntū: vel
aliqd alioꝝ p̄dicamētoꝝ. ſumpſit ſubam, ⁊ eaꝫ ſubdiui/
ſit, vt genus ꝓximū inueſtigaret: vt Them. ait.

Comᵐ 6ᵐ. **Cuꝫ demōſtrauit.** ❡ Iſtud cōmētū 6ᵐ eſt maniſeᵐ p ſe. attn̄ pro il
la p̄te. ibi⌊ poᵃ. n. ⁊ actᵘ.⌋ ❡ Debes ſcire ꝙ hic redit cām
eiᵘ qḋ dicit in lr̄a. Inqt. n. in lr̄a⌊ Differt. n. nō parū⌋ cuius
rōne reddit, ⁊ inqt. poᵃ enim ⁊ actᵘ ſunt diīę quę ꝯtingūt
oībᵘ p̄itis, ⁊ ſunt valde oppoſitę. Et ex ꝭ appet ſꝫm euꝫ
ip̄m nō accipe ens in poᵃ pro coꝛpeo, ⁊ actū pro icoꝛpeo:
eo qꝛ coꝛpeū ⁊ incoꝛpeū nō ꝯtingūt oībᵘ p̄itis, ſꝫ ſubę
tm̄. Et ſic expoſitio Auer. differt ab expōne Themiſtij,
⁊ Dāmonij. ❡ Uiꝫ autēꝫ ⁊ Auer. ꝭ in loco errare multū
p̄: qꝛ talr itelligit de actu, ⁊ poᵃ Ari. q̄le antiqs cecidit di/
uerſitas, ⁊ qualr eſt dubitabile: iueſtigatio. n. dꝫ ſuppone

ſemp aliqd veri vel dubij, vt Ariſ. inqt 7ᵒ meta. mō nul/ Cōmēto. 59.
lus antiq̄rū dixit aīaꝫ eē poᵃˢ illo mō, quo ſumit Auer.
❡ ꝑ. Talr dꝫ Ari. itelligē, q̄liter 2ᵒ huiᵘ accipit illa. Sꝫ
ibi ſb̄diuidit ſb̄aꝫ in actū pro foꝛᵃ, ⁊ poᵃˢ pro mā, ⁊ cōpo
ſito: ideo ⁊ hic illo modo loq dꝫ. ❡ Adhuc actᵘ, ⁊ poᵃ vt
circuīt oē genᵘ ſunt oppᵗᵃ relatiue, qḋ Auerrois met dicit
9ᵒ meta. Sꝫ ſic nō multū ſunt oppoᵗᵃ: qm̄ oppoſitio rela/ Cōmē. 11ᵒ.
tiua pōt eiuſdē eē ad ſe 5ᵒ meta. mō nihil ad ſe opponit̄
valde. ❡ Rurſus ſi eēnt circuētes omne p̄itū, eēnt diīę
modales diuidētes ens. ꝭ aūt falſum eſt: qm̄ ois diuiſio
per diīas ſiue modos, ſit ab aliq̄ vno vnā nāꝫ iportāte.
mō ens, nec eſt vnū, nec vnā nām iportās, vt Auer. inqt
10ᵒ meta. vbi inqt ꝙ ens imediate ſigt̄ decē p̄itā. ḡ illa Cōmēto 8ᵒ.
diuiſio nihil eſt. ❡ ꝑ. Si p actū, ⁊ poᵃˢ entis diīas Ari.
itelligeret, vt Auer. ait, q̄ſtio poꝛ ſꝫm nām dꝫ eē in lr̄a. an
aīa ſit poᵃ, an actᵘ: cuiᵘ oppoᵐ fecit. Prio nāqꝫ q̄ōnē q̄ſi/
uit de gn̄e: poſt q̄rit, an eoꝝ quę poᵃ, an actᵘ aīa ſit. Ideo
expoſitio grecoꝝ in ꝭ ſine dubio melioꝛ eſt. ❡ Sed qꝛ
nō eſt credibile tm̄ Cōmētᵒʳ huic locū igraſſe, cū in mul/
tis ſīilibᵘ p̄ceſſit q̄ꝫ q̄cūqꝫ grecoꝝ expoſitoꝛ: ideo debes
ſcire ꝙ p actū Auer. itelligit foꝛᵃˢ, ⁊ per ens in poᵃ māꝫ:
quę mā nō pro pᵃ hic capiť: ſꝫ pro oī eo, ꝙ nō eſt purus
actᵘ. lꝫ. n. in oībᵘ p̄itis nō ſit mā ex qua, vt Ariſ. inqt 10ᵒ
metaᶜᵉ. eſt tn̄ mā, capiēdo mām pro oī eo, qḋ eſt ꝓpoꝛᵗᵉ Tex. cō. 11.
māę, vt Auer. ait i 2ᵉ metaᶜᵉ. ⁊ alibi. Et ꝭ mō corpus mā Cō. 22. ⁊ 23.
dī, ⁊ ꝭ mā in oī exiſtit p̄ito, ⁊ foꝛᵃ ſibi oppoſita eciā ſilr.
❡ 2ᵒ debes ſcire ꝙ ꝭ mō capiendo, illa ſunt diīę entis:
nō gdē diuiſiuę, ſꝫ ꝯſtitutiuę cuiuſlꝫ p̄iti: nec icōuenit
diīā ꝯſtituē aliqd, ⁊ nihil diuidē. omne. n. p̄itū ⁊ q̄lꝫ illo/
rū ex mā ⁊ foꝛᵃ cōponiť, acceptis illoᵉ. ❡ 3ᵒ debes ſcire
ꝙ ſunt valde oppoſitę duobᵘ modis, ꝯdictorie ⁊ p̄uati/
ue. ꝯdictorie gdē: qm̄ vt Auer. inqt 7ᵒ metaᶜᵉ. mā eſt pn̄ᵐ Cōmē. 31.ᵒ
quo res nō eſt foꝛᵃ pn̄ᵐ quo res eſt, mō pn̄ᵐ eēndi, ⁊ pn̄ᵐ
nō eēndi vir oppoſita ꝯdictorie. Sūt vō p̄uatiuę, qꝛ vt
Auer. inqt 9ᵒ metaᶜᵉ. poᵃ p̄uationē dicit: actᵘ aūt habitū, Cōmē. 1ᵒ.
q̄re oppᵗᵃ erūt ⁊ p̄uatiue. ❡ Philoponᵘ aūt dicit eē ea di/
ſtātia ſꝫm diſtātiā pfectionalē. inqt. n. nō paucam eē iter
mediū coꝛpis atqꝫ incoꝛpei. ❡ Ex his pꝫ diīa expōnū.
expoſitores. n. greci volūt actū, ⁊ poᵃˢ eē veras generis
ſubę diīas de qbus Poꝛphy. inqt in iſagogis: ⁊ per cōſe/
quens ſolū opponi ſꝫm diſtātiā pfectionis. ❡ Argumē/
ta vō cōtra Auer. ſunt ſoluta modo.

COMMENTARIVM.

Omnes cōueniunt Ariᶜᵒˢ in hoc textu mo
uere q̄ōnes circa genᵘ,
⁊ diīaꝫ ex qbus aīę definitio ꝯſtat: nec in ꝭ differūt grę
ci a nr̄is. Sed cur tales difficultates moueat nūc Ariſto
teles, nō eodē modo oēs ſentiūt. ❡ Egidius lucidus ex/ Cur Egidᵘ
poſitoꝛ ſequēs ſuū exponēdi modū, quem ꝓximo textu
aſſignauit aſſerit Ariſtotelē difficultates has circa genᵘ,
⁊ diīaꝫ nūc mouere, qꝛ paulo ante dixit data certitudine
vię eſſe difficultatē adhuc nō paruā ex p̄te pn̄ᵒʳ rei: ideo
tales difficultates ex p̄te pn̄ᵒʳ rei enumerat, enumerauit
enim difficultates ex p̄te vię q̄re ⁊ nūc ex p̄te p̄ncipioꝝ
rei difficultates enumerare cogiť: quę expoſitio pulchra
eēt, ſi cognitio aīę eſſet duplr difficilis, ⁊ ex p̄te nr̄a, ⁊ ex
p̄te rei: ſed qꝛ res hęc nō caret q̄ōne. ❡ Themiſtius lu/ Them.
cidus doctoꝛ, aliā cām aſſignat his ꝟbis, cū igiť duę res
potiſſimū habeant: in q̄s ois de aīa inq̄ſitio digeriť: ip̄ſa
videlꝫ ſuba aīę, ⁊ eius accn̄ia, cū mouit difficultates cir/
ca viaꝫ. nūc mouet difficultates circa ſubaꝫ, quę ꝯſtat ge
nere, ⁊ ip̄ſa diīa: quā cām expoſitoꝛ Thomas ſequiť, cū
ait circa ſubaꝫ eſſe dubitationē de gn̄e, ⁊ diīa. Et Philo/
ponus qui ſub Dāmonio ſcripſit, hic eniꝫ ait Ariſtotelē
mouiſſe difficultates: quę cōiter occurrūt animę, ⁊ oībᵘ

aliqᵘ

aiꝯ/quarū₃ definitiones q̄rimus:quę difficultates ſunt circa viam:⁊ q̄ſi cōcernūt vo mouere dicit difficultates in ſpecie circa ea/quę ſumunt̄ ad definitionē aię: hacte-

Q̄ōnes nus de intētione,⁊ de cāītētionis. ℂ Q̄ōnes ergo quas in h̄ textu de ſuba aię in ſpecie Ariſtoteles mouet,ſunt duę ſm̄ Themiſtiū, Dāmoniū,⁊ Philoponū₃.pma de genere,in quona₃ gñe ipſa aīa ſit, vtpote qd ipſa ſit ſm̄ genus.dico aūt vtrū₃ hoc aliqd/⁊ ſuba,aut q̄le,aut quā-tum,aut etiā aliqḋ aliud diuiſoꝝ p̄dicamētoꝝ.ſ.relatio. ℂ Scđa quęſtio eſt de differētijs, vt vtrū aīa ſit de nu-mero eoꝝ quę ſunt in potentia qualia ſunt corpea,h̄ eſt vtrū ipſa ſit ſuba corpea:aut ſit magis qdā₃ actꝰ.ſ.ſub-ſtātia incorpea.Et addit q̄ dicere ipſam corpea₃, vel in-corpeam differt nō parum,corporeū enim ⁊ incorpeū₃ ſunt p̄mę ſubſtātię dīię, vt inqt Dāmonius:quę nō pa-rum differūt:quippe cū₃ ſub incorpeo ꝯtineant̄ ęterna:ſub corpeo corruptibilia,quę differūt plus q̄ genere,vt

Cōſideratio verboꝝ. dr̄ 10° meta^ce. ℂ Quo v̄o ad v̄ba attinet,Ariſtoteles di-

p̄^m cit p̄^m eſſe ꝯſiderādū₃ de genere:in quo ipſa ſit,⁊ in col-lectaneis ex v̄bis Platonis cām aſſignauimus,q̄ꝛ p̄ma quęſtio quę occurrit circa inuētionem definitionis quo ad eius pncipia:eſt quęſtio de genere.vtrū hęc cā nunc obſcura videt̄,q̄ꝛ 2° huius Ariſtoteles īter q̄ōnes de p̄n

Tex.co.2. cipijs definitiuis aię,primā q̄ōnē nō fecit de genere aię, ſed de trāſcēdēti.Et dicēdū₃ Ariſtotelē feciſſe p̄mā quę-ſtionē de gñe.ſupponit enim aīam eē ens,⁊ quęrit vtrū ſubſtātia:oſtēdit tādem eē ſubam nec potuit aliter face-re,q̄ꝛ ois ſciētia ſupponit ſuū₃ ſubiectū eſſe.nō ergo pōt eē quęſtio an aīa ſit ens.recte ḡ dictū eſt p̄^{us} q̄ōne₃ de aīa eē de genere/q̄ꝛ nulla eē pōt prior,q̄ꝛ quęſtio in trāſcē-dēti eē non pōt,ſiqdē nulla ſciētia pbat ſuū ſubiectū eē.

Fortaſſis ℂ Dixit autē₃ fortaſſis,vel qa(vt Egidius inqt) poſſet alicui videri nō eē quęrēdū de genere,ſed de ſubto pri-mo,q̄ꝛ cum formę nales definiant̄ per additamētū,pri-ma quęſtio poſſet videri eſſe de ſubto addito:⁊ nō de ge-nere/vel(vt etiam in collectaneis diximus) Ariſtoteles fortaſſis dicit,q̄ꝛ poſſet alicui videri aīam nō eē in gene-

diuidere re,vt reuera nō eſt,niſi reductiue.Dixit etiā₃ diuidē,vt innueret pro definitione colligēda pneceſſariū eſſe pce-dere diuidendo,diximus.n.ſupius definitiones inueniri cōpletiue per cōpoſitionē,diſpoſitiue per diuiſionē.Di-

in q̄ gene⁊ xit inſup in quo generū₃,⁊ nō in quo genere/vt innueret eē plura rerum genera:per quę negociari oportet,vt aię

qd ſit definitionē colligamus. ℂ Pręterea dixit ⁊ quid ſit, vt innuat illud quęſitū ſi nō fuerit genus,ſaltem ſit p̄dica-tum in quid,qḋ loco generis accipi pōt.vel melius ver-bū₃ ⁊ expoſitiue legat̄,vt ſit ſenſus in quo generū/⁊ pro

hoc aliqd id eſt quid ſit, Dixit hoc aliqd ⁊ ſubſtātia,pro eode₃ ſu-mens,vel q̄ꝛ hoc aliqd eſt cōmunius ſubſtātia/vel q̄ꝛ h̄ aliquid verbū obſcurū eſt,vt innuat in hoc libro verbū

In po° act° illud intelligi vbiq₃ pro ſuba. Pręterea per ea:quę ſunt in potētia,corpea intelligit,vt gręci exponūt,omne enī₃ corporeū₃ in potētia eſt,per actum aūt,incorporeū₃:in-corporea enī₃ actus ſunt: vt Dāmonius ⁊ Philoponus dixerūt.Fuit aūt hęc q̄ſtio de differētia neceſſaria:vtrū ſcil₃ aīa corpus,vel incorporea ſit,tū₃ ꝓpter Pythago-ricos,qui dicētes aīam exire,⁊ ingredi corpora,moueri ipſam aſſerebāt,quare ⁊ corpus eſſe ꝯcedere cogebant̄. Tū₃ etiā ꝓpter phyſicos,quoꝝ alij aīam dixerūt aquā;

Ens actu ens in po° alij aerem,⁊ id genus. ℂ Quęrit Philoponus cur Ari-ſtoteles mouēs quęſtionē ſcđam corporea vocat ea:quę ſunt in potētia,vel poteſtate entia:incorporea v̄o actus: ⁊ nō ens in actu:vel ens actu. Reſpōdet q̄ aliud eſt po-tētia/aliud ens in po°/aliud actꝰ,aliḋ deniq₃ ens in actu. Potētia qdē₃ mā eſt,actꝰ v̄o forma,cōpoſitū ex mā ⁊ for-ma eſt ens in potētia,⁊ ens actu:vł ens in actu.⁊ quoniā corporeū eſt cōpoſitū₃ ex materia ⁊ forma:pōt dici ens actu,⁊ ens potētia:q̄ꝛ v̄o incorpeum nullo modo cōpo-nit̄ ex materia ⁊ forma.ideo nec dicit̄ ens actu/nec ens

Replica^{tio} in potētia,ſed actus. ℂ Sed dices ſi corpeum dici pōt ens in actu/⁊ ens in potētia:cur corporea potius entia in potētia,q̄ entia in actu appellauit. ℂ R̄.Falſum vide-tur,qḋ Philoponus inqt,ſcil₃,q̄ incorpeū₃ nō eſt in po

Cōme 5°. tentia:quia,vt Auer.dicit 5° huius.de incorporeis ſolus deus eſt actus,omne aūt aliud citra p̄mū₃ eſt in potētia.

Defenſio ℂ Et defendi poſſunt dicta Philoponi, p̄^m qdem:q̄ꝛ l₃ indifferēter corpeum dici poſſit ens in actu, ⁊ ens in po-tētia/potius appellat ipſum ens in potētia₃,vt maiore₃ differētiā innuat inter ipſum,⁊ ſuū oppoſitū.nam ens in actu/l₃ differat ab actu,differētia non eſt ita euidēs:vt ḡ euidētem iter illa differētia₃ innuat,corporea appellauit entia in potētia:incorporea actus. ℂ Ex his ſequit̄ diui-ſione₃ hāc per ea quę ſunt in potētia,⁊ ea,quę ſunt actꝰ, nō itelligēdū₃ eſſe eam entis diuiſionē,quę eſt per actū ⁊ potētiam,vt Auerroes inqt,vt patet per Dāmonius, Themiſtiū,⁊ Philoponū. R̄. Patet rōne,q̄ꝛ nullus po-ſuit aīam eſſe potētiā,ſed actū tm̄. ℂ Scđm v̄o diluit̄, q̄ꝛ l₃ omne citra p̄mū₃ eſt in potētia:tamē potētia de il-lis dicit̄ ęquoce:nec facile illa eſſe in potētia itelligūtur. Ariſtoteles aūt ꝓcedit per differētias euidētes,⁊ ita ſa-tis eſt.hęc pro dilucidatiōe,atq₃ recognitione eoꝝ/quę

p̄^m circa cō-mentum. in collectaneis circa textū diximus. ℂ De ꝯſiderandis circa cōmētū₃/primū eſt,q̄ Auerroes in expōne textus nō diſcordat a gręcis,q̄ꝛ vult poſt narrationē eaꝝ diffi-cultatum,quę accidūt de definitione aię in cōi,nunc de-ſcēdit ad difficultates in ſpecie.ſ.quę ꝯtingūt p̄mo circa genus.Scđo quę ꝯtingūt circa differētias entis diuidē-tes illud genus.Scđm enī₃ Auer.p̄ma quęſtio eſt, vtrū aīa ſit in genere ſubę. Scđa eſt,dato q̄ aīa ſit in genere ſubę, vtrū aīa ſit in ſubſtātia ſm̄ potētiā,an ſm̄ actum: quę differētię ſunt entis,⁊ qdē₃ valde oppoſitę.ex qbus (vt hīc in collectaneis diximus,)patet Auerroē per ea; quę ſunt in potētia:nō corporea itellexiſſe:nec per actū incorpeum:q̄ꝛ corporeū,⁊ incorpeum nō circuūt oīa p̄-dicamēta,veluti circuire vident̄ actus,⁊ potētia.

Dubitatio ℂ Sed pro dilucidiori declaratione quęrit̄ qd Ariſtote-les itelligat per ea,quę ſunt in potētia:⁊ qd per actū,cū₃ inqt,Adhuc aūt vtrum eoꝝ,quę ſunt in potētia,aut ma-gis actus. Reſpōdet Auerroes Ariſtotelē per hęc itelli-gere actum ⁊ potētiā:quę circuūt omne p̄dicamētū. Hę autē₃ ſunt entis differētię valde oppoſitę:⁊ ita intelligit actū ⁊ potētiam/quę ſunt entis differētię valde oppoſi-tę q̄ōlibet p̄dicamētū₃ diuidētes. ℂ Cōtra hāc expōne₃ in collectaneis ſbtiliter obiecimus. Primo,q̄ꝛ taliter de his loquit̄,qualr̄ inter veteres fuit opinionū diuerſitas. modo nullus veterū dixit aīam eſſe potētia,vt eſt entis dr̄ia. ℂ Scđo q̄ꝛ 2° huius ſoluēs hāc q̄ōne₃,nō accepit actū ⁊ potētiā hoc pacto,vt videbit̄. ℂ Tertio actus ⁊ potentia,vt circuūt omne genus,ſunt oppoſita relatiue, modo vt ſic nō valde opponunt̄. ℂ Quarto ens nō eſt vnū in nā,ergo nō pōt diuidi per aliqua,ois enim diui-ſio ſupponit vnitatē. ℂ Quinto ſi per actū ⁊ potētiā in-telligit dr̄ias entis:tūc quęſtio prior debuit eſſe vtrū aīa ſit actus vel potētia,q̄ vtrū₃ ſit ſuba:q̄ꝛ diuiſio entis in actū ⁊ potētiā eſt prior,q̄ in dece₃ p̄dita. ℂ Pro defen-ſione Auerrois diximus p̄ qd per potētiā cū₃ itelligere id omne/qḋ eſt ꝓportionale,⁊ ſile mā̄ę,per actum v̄o ꝓ-portionale ⁊ ſile formę/h̄.n.modo ſumēdo hęc circuūt omne p̄dītū₃,in omni.n.p̄dito eſt aliqd vt mā̄,⁊ aliqd vt forma. ℂ Secūdo dicebamus actū ⁊ potētia₃ eē entis

diĩas, nõ qdeꝫ diuiſiuas, ſed cuiuſlibet pñti ↄſtitutiuas. ⁋ Tertio dicebamus has eẽ valde oppoſitas priuatiue: τ aliq̃ modo ↄdictorie, priuatiue qdẽ, q2 actus habitũ, po[a] priuationẽ dicit, ↄdictorie vero, q2 actus eẽndi, potẽtia non eẽndi priu[m] eſt. Et ſic patet quõ ſint diĩę ẽtis, circuentes omne genus, τ valde oppoſitę. ⁋ Nunc dico ꝙ lꝫ pro defenſione Auerrois, nihil magis dici poſſit, qm̃ nunc veritati magis ſtudemus, expoſitio hęc Auer. cum tota hac defenſione, nõ placet, ꝓ qdẽ, q2 actus τ po[a] h modo itelligẽdo, accipiunt̃ pro mãli, τ formali. nõ. n. pñt actus, τ po[a] eſſe in omni pñto, niſi aliquo hoꝝ modoꝝ, aut ſumẽdo po[am] pro vera mã, τ actũ pro vera forma: τ h modo nõ ſunt, niſi in pñto ſubę. aut ſumẽdo actuꝫ pro actu exñtię, τ potẽtia pro eo qđ eſt poſſibile eẽ, τ in potentia obiectiua, quo modo nũc roſa quę gñabitur, eſt in po[a]: τ poſtea in actu, vnde a metaphyſicis actus τ po[a] ſic accepti dicunt̃ exiſtẽdi: potẽtia qdẽ, qua aliqd poterit exiſtẽ, actus vero, quo exiſtit: h modo itelligat, nõ ſunt oppoſita relatiuę. etiã nullus dixit aiaꝫ eſſe po[am] hoc pacto, vt roſa nũc. rurſus ſoluẽs Ari[s] 2° huius hãc qõnem, nihil dicit de potẽtia, τ actu hoc pacto ſumptis. aut po[am] ſumit pro ſili materię, actũ vero pro ſili formę, vt diximus in collectaneis, τ tũc friuolũ eſt, q2 cum Ari[s] moueat hãc qõnẽ ꝓpter opiniones veteꝝ, τ nulla fuit iter veteres opinio, quę diceret aiam eẽ po[am] h modo, ḡ hęc expoſitio nõ cõuenit. aut 4° per actũ itelligit pfectũ, τ per potẽtiã imperfectum: τ h modo minime valet, q2 tũc queſtio eſt vtruꝫ aia ſit pfectio, vel impfectio: modo nullus antiquoꝝ dixit aiam eẽ impfectionẽ corpis. hęc ḡ expoſitio nõ conuenit vobis. Rectius ḡ cũ gręcis per ens in potẽtia, corpus, τ per actũ, incorpeum eſt itelligẽdũ, hęc. n. diĩę valde oppoſitę ſunt, q2 differũt (vt Philoponus inqt) ſm̃ diſtantiam pfectionalẽ valde. Hęc circa commẽtum.

Recognitio

⁋ Cõſiderandum eſt pterea: ſi partibilis ſit necne. τ vtrum eiuſdem ſit aia ſpeciei oĩs necne. Et ſi nõ ſit eiuſdem ſpẽi: vtruꝫ ſpecie tm̃, an etiam genere differat. nũc enim ij qui dicunt atq3 q̃runt de aia: de humana tm̃ q̃rere perſcrutariq3 videntur.

⁋ Cõſiderãdum aũt eſt, τ ſi partibilis ſit, aut impartibilis, τ vtrum eiuſdeꝫ ſpeciei ſit oĩs aia, aut nõ. Si aũt nõ eiuſdem ſpẽi eſt, vtruꝫ ſpecie differant, aut genere. nũc qdem enim dicentes, τ quęrentes de anima: de humana ſola videntur intendere.

Collectanea tert[ii] cõ[ti] 7[mi].

⁋ Mouet h in loco qõnẽ aliã circa aiaꝫ: quã Philopon[us] trib[us] modis exponit: ſꝫ q2 2[us] modus eſt expõ Auer. ideo duos enarrare nũc expedit. Inqt ḡ Ariſt. q̃rere vtrũ aia multaꝝ ptiũ exiſtit, vel impartibilis. i. nõ multaꝝ ptiũ: impartibilẽ. n. ipaꝫ dicit Democrit[us], ac nõ multaꝝ ptiuꝫ, idẽ eẽ dicẽs itelligẽ ipi ſentire, atq3 ab vna h pficiſci virtute. Aliter Damoni[us] inqt. ita vero meli[us] exponẽ illõ [partibilis aut ipartibilis] vtrũ vna q̃dã ſit aia in cũctis aialib[us], vel multe, τ h dicit [Cõſiderãdũ aũt τ ſi partibilis ſit, aut ipartibilis.] i. vtrũ vna oib[us] [aut ptibilis.] i. vtrũ plures pluib[us], τ ſingulo ſingula. [Et vtrũ ſit ſilis ſpẽi oĩs aia, aut nõ.] i. τ ſi multę in multis, vtruꝫ ſpẽ differũt ſolũmõ, an τ etiã gñe. dicẽtes eã cõplonẽ, dicerẽt ipaꝫ vnã: variari tñ ipaꝫ ſm̃ ptẽ cõplonis in vnoq̃ꝫ: queãdmoduꝫ vnus aer cõiter ab oĩb[us] iſpirat[ur], ſꝫ differt ſm̃ ptẽ in vnoq̃ꝫ aialiũ. [Si aũt nõ ſit ſilis ſpẽi, vtrũ ſpẽ differũt, an gñe. nũc qdẽ. n. dicẽtes, τ q̃rẽtes de aia, de humana ſolũ vĩr itẽdẽ] Alex. inqt in Platonẽ claꝫ ipm inuehi q̃ de aia loq̃ns, ſolũ humanę pfecte tractatiõeꝫ fecit. ⁋ Cõtradicit huic τ Philopon[us] τ inqt. vĩ tñ Plato in pleriſq3 locis, τ maxie in Tymęo, τ de irrõnabili diſſerẽ. q̃re qđ Alex. dicit falſuꝫ vĩ. ⁋ Ideo alr inqt. fortaſſe igit̃ in phyſicos oblogt̃ tacite Democritos, τ cęteros mordẽs. ⁋ Sꝫ Philoponus h excuſat τ inqt. dicerẽt. n. illi ꝙ in hũana aia q̃libet aię vĩ[s] terminat̃. igit̃ de iſta diſſerẽtes de oĩ vtiq3 diſputabimus. Hec eſt expõ ad mo[dum] gręcoꝝ. ⁋ Sꝫ ambiges qm̃ Ari. nõ vĩ ſeq diuiſionẽ. cũ. n. diuiſit, an corp[us], an incorpea, adhuc ſm̃ nãꝫ diuiſionis dꝫ q̃rere, τ ſi corp[us], an ſimplex, vt phyſici: q aereꝫ, vel ignẽ, vel aquã dicit: vel cõpoſituꝫ, vt alij dicẽtes ſanguinẽ, vel humidũ, vt Ippus phs rudis. Adhuc ſi icorpabile, vel ſit aliq̃ ſepabilis, vel iſepabilis. τ ſiqdẽ q̃dã ſepabilis, τ q̃dã iſepabilis, tũc dꝫ q̃rere Ari. vtrũ plures, aut vna oib[us] aialib[us]. ḡ vĩ Ari. diminutus. ⁋ Et ſolu. eſt forte: qm̃ Ari. enũiat diuiſiones, τ ſubdiuiſiones valde famoſas, τ alias occultas. τ non ita cões ꝓprijs locis enũiat, vt videbit̃ locis eorũ. ⁋ Et ꝓpter h Them. huic textuꝫ incxordiãs videt̃ ipſe enumerare has quas Ari. tacuit ꝓpter breuiloquiuꝫ vide.

Com[tum] 7[m].

Cum incepit nũare.] ⁋ Ponit ꝓ itẽtioneꝫ lr̃ę, τ inqt cum incepit nũare qõnes pſcrutãdas ab eo: ꝙ vult ↄſiderare de aia, τ demõſtrauit ꝓ ꝙ ſubia ei[us] eſt q̃rẽda: icepit dicere, qd eſt q̃rẽdũ poſt h. eſt ḡ itẽtio Ari. enũiare qõnes accñtes ingrẽtib[us] de aia: τ mouet. q. accñtes eis ex pte dĩfiniti, τ ſic nũc dinumerat. q. circa definitũ. p[a] qõ itelligit̃ apud Auer. ſic. vtrũ aia ſit diuidua ſm̃ diuiſionẽ ſbi, aut ſit ſbto indiuidua: reddit cãꝫ, q2 Stoici τ Plato dixerũt aiaꝫ rõnabilẽ eẽ in cerebro, veluti in ſbto: ↄcupiſcibilẽ, τ appetitiuã in corde: nutritiuã, τ nãleꝫ in epate. ſic ḡ Plato, vt in Tymęo colligit̃ circa finẽ: aiaꝫ humanã in tres ptes ſecuit, τ loco, τ ſubto diſiũxit. Ari. aũt totã rõnalẽ aiaꝫ opinat̃ ſubto eẽ vnã, ſꝫ diuiduã virtutib[us], τ potẽtijs. τ ſic Ari. vult aiaꝫ eẽ totũ qđdã ptẽtiuuꝫ, τ virtuale. ⁋ Et ↄſiderãdũ.] Scđa queſtio itelligit̃ ſic apud Auer. vtrũ oĩs aia omni aię ſit eiuſdẽ ſpẽi, an ſicut hõ, τ equus differũt: ſic τ aię. cã huiꝰ qõnis ſunt Pythagorici. nã oĩuꝫ aialiũ aiam dixerũt eẽ rõnalem: eãq3 e corpe in corpus migrare. Ad hos ḡ q̃rit, an oĩs aia oĩ aię eiuſdem ſit ſpẽi, vel nõ. ⁋ Et ↄſiderãdũ.] 3[a] qõ apđ Auer. ſic itelligit̃, ſi differũt ſpecie, an differunt ſpecie tm̃, τ gñe ↄueniãt: ita vt ſaluet̃ vniuocatio, an in vtroq3 ſit illa diĩa: ita vt aia ſit qd analogũ de oĩb[us] aiab[us] dictũ: τ Egid. addit, τ bñ ꝓ[ma]. q. tãgẽ totalitatẽ aię ptẽtiuã. 2[a], τ 3[a] tãgũt eius totalitatẽ vlem: quę dĩ totalitas in modo τ nã. ⁋ Dimittẽ enim.] Reddit cãm tertię qõnis. Naꝫ antiq, vt Pythagorici obliti huiꝰ tertię qõnis, crediderũt oẽs aias ſpecie cõuenire: ſꝫ numero differre tm̃, eaſq3 e corpe in corpus migrare, eẽ etiã in quodã nũo ↄſtitutas. Nã crediderũt ſolã ↄſiderationẽ fieri in humana aia. τ ſic in cęteris eſſe factũ. ⁋ Et hoc eſt.] Uerificat. q. τ vult hoc Pythagoricoꝝ intẽtũ eẽ verũ: ſi oẽs aię eẽnt eiuſdẽ ſpẽi, ſꝫ qm̃ differũt ſpecie: ideo opus eſt ↄſiderare, ſi ↄueniãt gñe. nam tũc ꝓ de illo gñe opus eſſet ſollicitari: tanq̃ de vliori, τ ꝓ definire, tanq̃ cõius: deide definire ſpẽs ſeorſum ſingulas: vt fecit Ariſ. Naꝫ ꝓ aię genus. 2° ſpẽs eius pſcripſit: vt 2° huius notabimus. ⁋ Et indifferẽter.] Docet quale illud cõe ſit nõ referri ad rem: τ inqt, τ indifferẽter, ſiue illud genus aiaꝝ ſit pdicatũ vniuocũ, ſiue ſm̃ prius τ poſterius, nõ ipedit nos, qn prius ipm pquiramus: vt pꝫ, de definitione: quã poſtea inducet de aia. hę ergo ſunt queſtiones, τ earum expõnes apud Auer. τ certe Them. nõ differt ab eo: lꝫ verbis videat̃ diuerſus. ⁋ Debes ſcire ꝙ Pythago. non cognouerunt aias niſi humanas, τ poſuerunt numerũ animarũ determinatũ, τ hoĩes in certo numero,

mero, ⁊ animas migrare de corpore in corpus: ſed inter
Pythagoricos: hec eſt differentia, q̄dam poſuerunt aïas hu/
manas differre ſpecie ab aïabus brutoꝝ, ſz eas ponunt
eternas a pte poſt: ſz ſemel creatas, ⁊ an̄ corpa in quodā
numero ⁊ eas migrare dicunt ex hoïe in hoïez. Naz oīa
nūō ⁊ mēſura determināt. Naz hoïes ponūt in certo nu
mero. dicūt. n. hoïes eē in mūdo. 4656000: totqz ſemp
eſſe aïas rōnales: ⁊ ſic dūz vnus hō deſinit alter orit: dū
in hac pte mūdi hoïuz cetus deſinit, in alia pte icipit: ⁊
ſic hoïes ⁊ mūdus ꝯſeruāt ſemp in pari pfectiōe. huius
opīonis fuit Hermes celeſtiū reruz ſcriptor accuratiſſi/
mus qui h̄ mō venat numerū hoīuz, ⁊ aīaꝝ. ait. n. ciuita
tes eſſe tot in mūdo, quot ſunt celi minuta: ſunt eīz ptes
celi que gdus dicūr. 360. que ducte in. 60. ſunt oēs. 21600.
⁊ tot dicit eſſe ciuitates ⁊ caſtra. homines autē dicit eſſe
4656000. naz. 21600. minuta ducta in quarta celi ſunt
4656000. ⁊ tot dicit hoïes eē, ⁊ rōnales aïas: ciuitates
ergo tot dicit eē quot minuta: hoïes vo tot quot quarte
celi: ⁊ ſic oïa nūō ſtabiliuit, ⁊ mēſura. ⁊ ſic cogit hermes
ponē aïaꝝ regreſſuz ⁊ igreſſuz in hoïb⁹ tm̄. Alii Pytha.
alr dixerūt. dixerūt. n. aïas hūanas ⁊ brutales eē euſdez
ſpēi: caſqz nō tm̄ in hoïb⁹ migrare: ſz in ceteris aïalium
ſpēbus. Ari. ḡ ad hos ⁊ ad Platonem qōnes has tetigit:
que oēs in ſcdo huius aperientur.

COMMENTARIVM.

Expō Egidii ⁊ Philopo.

Egidius expoſitor lucidus triplex totū diſtiguit, qm̄ aliud eſt totuz definibile, cui⁹ partes
ſunt gen⁹, ⁊ dria. Aliud totū ptātiuū, cuius ptes ſunt vir/
tutes, ⁊ potētie. Aliud eſt totū vle cuius ptes ſunt ſpēs,
vel inferiora. Dicit Ariſtotelez in primo textu mouiſſe
qōnes circa aïaz, vt eſt totum definibile, nūc vo mouet
qōnes vt eſt totū poteſtatiuū. Jō dicit Ariſtoteles cōſi/
derandū eē, ⁊ ſi pbibiles ſit, aut īpartibilis. ſ. ptāte, mul
tiplex aut non. Hui⁹ expōnis cām aſſerit Philoponus,
qa nōnulli dixerūt aïaz eſſe vnā ptāte, vt Democritus,

Expoſitio Dāmo.

qui nō diſtinxit iter intellectū ⁊ ſenſuz. ¶ Dāmoni⁹ āt
aliter exponit, ⁊ itelligit p īpartibilem vnā in oīb⁹ aïali/
bus, vt nōnulli dixerūt de mēte Platonis, qui voluerūt
vnā formā eē oīuz cōpoſitoꝝ, in elītis qdez eſt ⁊ in mi/
xtis inaïatis nāz, in plantis aïaz vegetabilem, in brutis
ſenſitiuā, in hoïe itellectiuā, in corpore celeſti intelligen/
tiā, in mūdo ipſo deū, vel mūdi aïaz, vt. M. varro de q̄
in libro de intellectu. per pbibilez vo, plures plurib⁹, vt
cōiter dī, q2 in brutis alia, in plantis alia, in hoïb⁹ alia.
¶ Et vtrū euſdez.] Egidius aſſerit Ariſtotelez mouere
qōnes circa aïaz, q̄tenus eſt totū vle: q2 primo textu mo/
uit, quatenus eſt totū ptātiuū: quaten⁹ eſt totū vle duas
mouet qōnes. p⁹ vtrū oīs aïa ſit euſdez ſpēi, aut nō. 2ᵃ
dato q nō ſint oēs aïe euſdez ſpēi, vtrū ſpē tm̄ differāt,
an ⁊ ſpē ⁊ gñe. ¶ Hui⁹ qōnis cām aſſignat Ariſtoteles:
q2 qui hodie de aïa diſputāt, de humana ſoluz loquūt,
credētes aïaz humanā eē euſdem ſpēi in oīb⁹ aïalibus.
¶ Dāmonius vult, q poſtq̄ mouet qōnez de vnitate,
vltra querit, ſi aïe ſunt plēs pluriū: vtrū differāt ſpecie,
an nūō. ⁊ ſi ſpē, vtruz ſpē tm̄ an gñe, ⁊ ſpē. ¶ Diſputant

Diſputatio grecoꝝ.

greci, cur Ariſtoteles mouit has qōnes. ſ. vtrū anima ſit
vna ſpē, an vna gñe, an ſpē, ⁊ gñe diuerſa in diuerſis, ⁊
cur illa vba dixit [Nūc qdez intēdentes.] ¶ Alexander
aſſerit hāc Ariſtotelez mouere claz mordēs Platonēq
ſoluz de hūana viſus eſt loqui. ¶ Philopon⁹ ait Alexā.
nō bn̄ dicē: q2 in Tymeo loquit de irrōnali. Propterea
has mouiſſe Ariſtotelez aſſerit pp phyſicos democriti/
cos, ⁊ alios mordēs qui ſoluz de hūana loq̄bāt. Excuſat
tn̄ eos, iō ſolū dicēs de hūana eē locutos, q2 humana aïa
ptāte oēs eſt, ⁊ oēz virtutē ꝯtinet cuiuſqz aïe, ideo q dicit
de ea, de oī vī dicē. hec circa textū. ¶ Quo vo ad eaſd

Circa com.

in cōmēto dicunt, debes ſcire q qōnes prit accidē circa
definitionē aïe, ⁊ circa definitū ipm. vult igit Auer. q p/
rimo textu mouit. q. circa dfinitionē. at nūc mouet circa
definitū. cū. n. aïa ſit, que definit, ideo circa ipſam querit
tres qōnes: p⁹ eſt vtrū ſit pbibilis. ſ. ſubto, vel īpartibilis
ſubto. 2ᵃ qō circa definitā aïaz hec eſt, vtruz aïa ſit euſ/
dez ſpēi, quā qōnē nō vult eē cū prima colligatā. 3ᵃ qō
eſt, ſz colligata ſcde. vz. ſi aïe dīnt ſpē, vtrū ēt gñe, an ſpē
tm̄. Uez apō grecos iſte qōnes ſūt colligate, q2 p⁹ q̄rit,
vtrū vna oīuz ſit aïa, vel plēs pluriū. 2ᵃ dato q plures
pluriū ſint: vtrū ſicut ea quoꝝ ſūt dīnt ſpē, ſic ⁊ aïe coꝝ.
3ᵒ dato, q differunt ſpē, veluti ea: quoꝝ ſunt aïe, vtrum
differant gñe, ⁊ ſpecie ſicuti ea: quoꝝ ſunt, an ſpecie tm̄.
Ecce q qōnes colligate ſunt, atqz ſubalterne. Auerroes
aūt 2ᵃᵐ ⁊ 3ᵃᵐ ſubalternas autumat, pmā abiunctā fecit.

¶ At cauendum eſt ne nos preatereat: vtrū vna ſit
ei⁹ ratio vt aïalis: an vniuſcuiuſqz ſit alia ratio, vt
equi, canis hominis, dei. Animal autē vniuerſale:
aut nihil eſt: aut poſterius eſt: ⁊ ſecūdū itidem aliud
cōmuniter praedicatur.

¶ Formidanduz aūt eſt, quatenus nō lateat,
vtrū vna ratio ipſius ſit, ſicut aïalis, aut ſm
vnūqdqz altera, vt equi, canis, hominis dei.
Aïal aūt vle aut nihil eſt, aut poſterius eſt.
Silr aūt, ⁊ ſi aliqd cōe aliud predicet.

Collectanea texꝰ cōⁱ 8ⁱ.

¶ Mouit qōnes circa definitū, nūc circa definitionem perq/
rit: vrit āt qō hec, vt oīb⁹ grecis, ⁊ Auer. placet, circa de/
finitiōis vnitatē. eſt. n. definitio ſic ⁊ definitū: definitū āt
dī vnū, vl gñe, vt aïal, vl ſpē, vt hō: iō ⁊ definitio ē vna,
vel gñe, vl ſpē. q̄rit ḡ quō defiᵒ aïe pgrēda ſit vna, vtrū
gñe, vl ſpē. igi. [Formidādū āt q̄ten⁹ nō lateat vtrū rō.]
ſ. definitio [ipſius] aïe [ſit vna] ſicut aïalis rō ⁊ definitio:
hoc eſt vna genere: aut ſm vnūqdqz altera, vt eſt altera
equi: altera canis: altera hoïs: altera deiqz. ſ. corpis cele/
ſtis h̄ eſt vel ſit vna ſm ſpēz. ¶ Aïal aūt.] The. vī per
hāc pte reddere cām dicte nūc qōnis: ⁊ legit hāc lrāz cū
nota cauſe. ſ. [eniz] ſz pace ei⁹ meli⁹ Auer. legit. n. lrāz vt
in greco ſtat. ſ. cū nota diuerſatiua [aūt] ⁊ in greco δὲ, nā
hic Ari. q̄ſi aduerſando, ridet tacite qōni: pōt. n. qs dicē
Ari. cur tu pus nō pertractaſti, an detur aïaꝝ idea ſeparata.
Naz ſi dat dz definitio pmo eſſe illius: ⁊ q̄ſi pricipatiue
aliaꝝ. Cui obiicit ridendo. d. [aïal aūt vle.] i. ideale: aut
nihil eſt, q̄tū ad rez [aut] ſup. ſi eſt poſteri⁹ eſt, q̄tū ad co
gnitionē nrāz: vt videbim⁹ in cōmēto: ⁊ ſic hec qō nihil
ad nos. [Silr aūt.] aut nihil eſt: aut poſterius, ⁊ ſi aliqd
cōe, illud predicet. q. d. ⁊ ſicut dixi de aïali: ſic de ceteris
opz dicere, q nihil ſunt in re, vel ſi ſunt: ſunt poſterius
q̄tū ad cognitionē nrāz. ⁊ ſic Ariſt. ſe excuſare vī ab illa
qō tanq̄ ad ppoſitū parꝝ ꝯferente. hec vī expō Auer. ⁊
The. lz aliqua ex pte differant: vt dicemus.

Com 8.

Cum narrauit. ¶ Primo introducit textuz ⁊ reſumit quid fecit: dicit eniz
Ariſto. narraſſe dominū huius artis. ſ. ꝯſideratorē libri
de aïa oportere apponere cōſiderationē in aïa vli. ſ. vel
vlitate generis, vel aliis vlitatib⁹. Nunc vult querere
qualis vnitas eſt in definitiōe anime, an generica, an ſpe
cifica. [Qm̄ cum.] reddit cauſaz qōnis. d. qm̄ cū hoc fue
rit cōſideratum: non cōtingit nobis, cuz locuti ſimus de
anima hoïs, q eſtimem⁹ loqui de omni aïa, vt Platoni
accidit, ⁊ ſtoicis: qui tm̄ humanā animam cognouerunt:
ſcito enim q definitio anime eſt generica: ſcimus q aïe
ſpecies ſunt plures. ¶ Demōſtrat per hoc.] Dic Auer.

ſmo cóclu[illegible]dit correlariú.ſcdo exponit lrám inquit. [De-
monſtrat p hoc.] i.per hec vba Ari.q ipſe nó opinat q
definitiones generú ⁊ ſpēꝝ ſint definitiones reꝝ vliuꝫ
exñtiuꝫ ex̄ aiaꝫ:ſꝫ ſunt definitióes reꝝ pticulariuꝫ extra
intellectú:ſꝫ intellect⁹ q agit hoc,eſt intellect⁹ agés:facit
vlitaté in eis. ❡ Hic colligunt non dari vlia realia hic
etiā colligūt definitióes eē reꝝ pticulariú. Sꝫ nec hoc
nec illud colligi pōt.nā vbū B in Platoné dirigit Auer.
Comē.4°. vult.n.vlia non eſſe ex̄ aiaꝫ modo Platonico ſm eſſe,⁊
exiſtétiā ſeparata a ſingularib⁹: ⁊ ſic ēt vult vlium ſic
realr ⁊ eſſentialr ſeparatoꝝ,nó eē definitióes,⁊ ſic nihil
dñt.Et ſic dōꝫ,vt ex 2° meta^{ce} colligi pōt. q vlia apud
Auer.exñtia ex̄ aiaꝫ,ſunt vlia in po^{a},actu ½o fiūt ab in-
tellectu agéte:⁊ ſic illoꝝ nó pticularit:ſꝫ vlr, acceptoꝝ
ſunt definitiones: ſed hec ſtatim melius perquirentur.
❡ Et.q.d.] Ecce quō Auer.vult Ari.ridere tacite obie-
ctioni:diceret.n.qs,cur tu non perquiſiſti pmo,an detr vle
ideale.⁊ ſi dat idea aiꝫ:cui⁹ pmo ſit definitio:deide per
illaſ cognoſcamus in ceteris. ❡ Et dixit hoc.] Reddit
cāꝫ dcti:nam vle ideale,vel nihil eſt q̄tū ad eſſe reale:
ita vt illi⁹ ſit definitio,vel ſi eſt,nihil facit ad intellꝫ reꝝ
ſenſibiliú:⁊ aiaꝝ pticulariú. ❡ Et.q.d.] Concludit duo:
pmú q definitióes nó ſunt,niſi reꝝ pticulariú exñtium
ex̄ aiaꝫ,inquátuꝫ vlr concipiunt:⁊ ſic ad nihil ſunt idee.
❡ Scdm q appet.] Cóncludit ſcdm.ſ.q aut nihil ſūt.ſ.
q̄tū ad eſſe reale,⁊ ſm exñtiaꝫ ſepatú:aut ſi ſunt, poſte-
rius ſunt q̄tú ad cognitioné.⁊ hoc declarat ſic.nā ſi ſunt
idee,eſſent cauſe reꝝ ſenſibiliú:ſi cauſe.ergo opꝫ prius
eas nos cognoſcē,an ſint:⁊ B per ſpém demſonis ſignt:
nā alr cauſe nó cognoſcunt:vt pꝫ in forma ⁊ mā:⁊ poſt,
cognitis ipſis cogñe qa,regredimur ad res cauſatas ab
eis demſone pp qd:ergo vel nihil ſunt,q̄tú ad eſſe rea-
le:ſm eē ſeparatú,vel ſi ſunt,opꝫ vt pcognoſcamus res
ſenſibiles ptes ſaltē in demſone qa:⁊ ſic ſunt poſteri⁹ co-
gnite ſaltē in via demſonis qa,⁊ ſic nó ſunt neceſſarie,
⁊ hác eandē cómeti pauci itelligūt. Hec ḡ eſt expoſitio
Auer. ❡ Debes ſcire q Egi.romanus:hic quádaꝫ diuē
inter Auer.⁊ Tho.pfingit.ait.n.Tho. ſic exponit q aial
vle.i.gen⁹:aut nihil eſt q̄tú ad vnitaté hypoſtaticā,aut
poſteri⁹ eſt q̄tú ad intellcs ɔceptioné.Auer.aūt(vt inqt)
nec vle:aut nihil eē,q̄tú ad eē ideale,aut poſteri⁹,q̄tú
ad ɔceptioné intellect⁹.❡ Pace ſua:nec Tho.illud:nec
Auer.iſtud dicit,vt ex vtriuſqꝫ cómetis perquiri pōt:⁊
pptérea tunc illa diſiunctiua Themi.pro vtraqꝫ parte
vera eſſet:⁊ ſic non eſſet natura diſiunctiua:ſed copula-
tiua.⁊ ſic reputo Tho.ab Auer.in nullo differt vt in ex-
ponendo cómentum perſpicuum.

Digreſſio Themi.de vlibus. ❡ Mouet Tho.hic.q.vtrú gña ⁊ ſpés ſint notióes,⁊ fa-
bra animi,an nāe potī⁹ aliq̄e in ſingularib⁹ ɔtente:hec
quoqꝫ eſt ardua, ⁊ in doctrina Auer. nó pua:nec dubiuꝫ
qd ipſe velit inuētuꝫ eſt.⁊ lꝫ alibi nos plixe dixerimus:
núc que tant⁹ vir reſumpſit breuib⁹ pſtrigam⁹.Dicit ḡ
tria:pmo q gña ⁊ ſpés ſunt nudis notionib⁹ pxima:ap-
pellat nudas notióes cóceptióes:qb⁹ nihil in re conue-
nit, vt tragelaphus,⁊ hypocétaurus, ⁊ eiuſmodi. gña ḡ,
⁊ ſpés his nudis notionib⁹ pxima ſunt. Dicit ſcdo eiuſ-
modi vlia ex ſingulariú collectióe ac ſilitudine reponi,
⁊ nó itelligas ex ſingulariú collectióe itegratiua, vt do-
mus colligit ex fragmētoꝝ collectióe:qꝛ ſic vle eēt to-
tuꝫ itegrale:ſꝫ itelligas ex collectióe ſingulariú potētia-
li:nā vle eſt quoddā potētialr ɔtinés oia ſingularia.nec
itelligas p ſilitudiné ſpēꝫ accñtalē, vt imago in ſpeculo:
ſed formā:naꝫ vle.eſt foīa ɔcepta apud Tho.3° huius.⁊
Coml.1ƺ°. apud Auer.p meta^{ce}.⁊ alibi.ḡ vlia ſunt forme concepte
po^{a} ɔtinētes oia ſingularia.❡ Aduerte tñ apud Tho.⁊
Auer.q foīa hꝫ triplex eſſe,māle,intétionale,⁊ intelle-
ctuale:qd ɔceptú eē vocāt.forma dū hꝫ eē māle,eſt vle,
po^{a} remota:imo remotiſſima.dūꝫ ½o hꝫ eſſe intétiona-
le,hꝫ eē mediú,⁊ eſt vle po^{a} remota,nó tñ remotiſſima:
vñ vt Auer.ait vle intétionale,hꝫ gradus:nā inquátuꝫ
abſtrahit a mā ɔtinet in medio,⁊ in ſenſib⁹ exterioꝛib⁹,
vſqꝫ ad ſenſuꝫ cóēꝫ:vt abſtrahit a mā,⁊ a pñtia māe,hꝫ
eſſe in vtute imaginatiua,vt dianoetica apud Tho.vel
cogitatiua apud Auer.que vna ſunt:vt ſic tñ nó abſtra-
hunt a ɔditionib⁹ māe:vt deniqꝫ abſtrahūt a mā,a pre-
ſentia māe,a códitionibuſqꝫ māe,reperiunt in itellectu
poſſibili:⁊ ſic hñt eē ɔceptú,⁊ itellectuale.⁊ dicunt vlia
actu.ḡ dūꝫ vle hꝫ eē intétionale,hꝫ eē mediú : nam pro
q̄to abſtrahūt a mā eē vli pticipāt:pro q̄to adhuc non
vltimo abſtractú eſt a ɔditionib⁹ māe,pticipat eſſe ſin-
gulari.vult ḡ dicē Tho. q vle actu ē ſilitudo.i.foīa actu
cócepta,collecta ex ſingulariú collectióe.i.continés po^{a}
oia ſingularia.❡ Sed ambiges:ɔ hec nóne cópoſitum
ex mā ⁊ foīa eſt in aia, vt aial,⁊ hó,⁊ aſinus: quoꝝ q̄dꝫ
eſt cópoſitú.❡ Dōm apud Tho.⁊ Auer.q mā non eſt
in aia:qꝛ nó eſt p ſe itelligibilis:cú per ſe cóceptú ſui nó
formet:opꝫ aūt oē itelligibile eē actu:vt.10.meta^{ce} colli- Cōmen.10°.
gi pōt.⁊ ideo.12.meta^{ce}.mā vt hꝫ eſſe cóe nó hꝫ ex̄ aiaꝫ: Cōmen.14°.
⁊ pptérea ſi eſt in aia,eſt ibi p intétioné ad placitú ipſaꝫ
ſignificátiꝫ,⁊ nó per notioné nālitér eā pñtanteꝫ. Ex B
etiā ſeqt q cópoſitú nó eſt in aia:qꝛ mā eſt ps cópoſiti:
⁊ ipſa nó pōt eſſe abſtracta a ſeipſa:ita,vt cū forma vlī
faciat cópoſitú vle:⁊ ſic bene dicit Auer. lapis nó eſt in
aia:ſꝫ forma lapidis 3° huius.ḡ vle eſt forma tñ rei cō- Cōmen.38°.
poſite cócretiue,⁊ per modú cópōis accepta:⁊ ſic aial,
hó,equus,⁊ eiuſmodi,vt vlia ſunt:forme ſunt p moduꝫ
ɔcreti,⁊ cópoſiti accepte:⁊ hec eſt Tho. ⁊ Auer.poſitio.
❡ Dicit 3° q eiuſmodi forme in nās cadétes,⁊ ſolidas
recidūt.vbi debes ſcire,q hoc dicit,qꝛ quedaꝫ ſunt for-
me:que ſm eſſe,⁊ nāꝫ hñt eſſe itellectú, ⁊ ſeparatú: que
dicunt vlia in eſſendo, vt deus:intelligétie,⁊ intellectus
poſſibilis:⁊ hec dñr vlia p eſſentiā :que nó pñt pdicari
de plurib⁹:qm nó ſunt cócepte ex collectióe ſingulariū:
nec recidunt in res ſingulares.Alie dñr forme vles ptici-
patione:inquátuꝫ a formis vlib⁹ p eſſentiā reddunt ta-
les:⁊ hec dñr vlia in pdicádo:qꝛ ſuis eſſentiis nó ſūt ta-
lia:ſꝫ pticipatióe.⁊ vertunt in nās ſingulares pdicando
de eis : hec ergo tria ſunt:que Themi. de vlib⁹ colligit.
❡ Sed tunc quoꝝ ſit definitio ſubſcribit.d.nam neqꝫ
aialis notio ſubā eſt aiata ſenſibilis:multoqꝫ min⁹ notio
hois pōt eſſe aial rónale mortale:ſꝫ ſingulares hoies p-
prie aialia rónalia dñr,⁊ ſunt.⁊ hoc declarat exéplo.d.
atqꝫ hoc dilucebit,vel hinc,ſi qs vnuꝫ dūtaxat hoieꝫ to-
to orbe ɔſtituat,quéadmoduꝫ fabule diluuiū tpe deuca-
lioné fuiſſe teſtant : nimirú tunc hois definitio in vnius
hois rónem ɔcluſa,cóprehéſaqꝫ fuerit. vult ḡ definitio-
nes nó eſſe notionú:ſꝫ ſingulariú,vt in exéplo deucalio-
nis oſtédit.❡ Sed ɔ hec vi Auer.7° meta^{ce} inquit eniꝫ Cōml.35°.
definitio eſt intétionis vlis,⁊ forme vlis,⁊ pprie,nó cō-
gregati ex mā ⁊ forma:ergo nó eſt ſingulariú.Amplius
definitio eſt ex gñe ⁊ dña : ſed genus ⁊ dña ſunt vles,vt
7° meta^{ce}.⁊ alibi.❡ Hanc contradictioné tollit Auer.in Cōmen.43°.
cómento.voluit eniꝫ definitiones eſſe ſingularium,non
vt ſingularia:ſed vt intellect⁹ agens facit vlitaté in illis.
hoc eſt vt vlīter cócepta ſunt:ſic eniꝫ Auer. in cómento
moderat hec verba Tho. ❡ Sed hec moderatio vī ɔ
Tho.⁊ cótra ipſummet.ɔtra Tho.qdeꝫ:nam Tho.ait,
definitióes nó eſſe notionú generis vel ſpeciei:mó vle
eſt forma cócepta vlr,vt diximus : ɔ ipm ½o,qꝛ primo
auſcultatióis phice inquit:genus ⁊ dña ſunt entia in rei Cōmen.28°.

veritate, ⁊ p̄cedunt rem in eſſe: ergo diffinitiões ſunt vlium
ſm rem, ⁊ nõ ſm cõceptionez. ¶ Dicẽdum q Themi.
vult diffinitiões nõ eẽ notionũ, vt notiões ſunt: q2 vt ſic
eſſent formaꝝ abſtractiue acceptaꝝ: ſ3 ſunt reruz, vt no/
tionate ſunt. vn̄ diffinitiões ſunt formaꝝ mãliuz cõcre/
tiue acceptaꝝ: quę ſunt p nãz ſingulares: pticipatiõe ſũt
vles. ergo nõ ſunt notionuz abſtractiue ⁊ pciſiue acceptaꝝ:
ſ3 formaꝝ ſm eẽ ſingulariũ: ſm pticipationẽ vliuz: ⁊ ſic
nõ ꝯdicit Themi. ¶ Ad 2m ſumit gen9 pro forma vli: ⁊
Cõmen. 43°. driaz pro forma pticulari: vt logr̄ 7° meta^ce. hę. n. ſunt ſin/
gulares in re, ⁊ ſm eẽ ⁊ nãz: reddunt̄ tñ vl̄es pticipatiõe
pro q̃to ꝯcipiunt̄. ¶ Hinc pſpicaui: pmo vlia eẽ formas,
nõ qdez vt notiões tñ: ſ3 vt accepta p moduz toti9, ⁊ cõ
creti: ⁊ h̄ loquẽdo de vlib9 in actu. ſunt ẽt formę ſingu/
lares p eſſentiã, ⁊ nãz: ſ3 pticipatiõe vles: pticipatiõe di/
co vliuz p eſſentiã acceptoꝝ, vt intellect9 agẽtis, ⁊ itelle
mãlis. pſpicaui ſcdo diffinitiões eẽ vliuz, ⁊ pticularium.
pticulariũ qdẽ p eſſentiã ⁊ nãz. vliũ vo pticipatiõe ⁊ cõ
cretiue. hęc oia dicta itelligẽda ſunt de vlib9 ſimplicib9,
⁊ nõ cõplexis: cuiuſmodi ſunt ꝓpõnes vles petitiones ⁊
pn̄a doctrinę. de vlib9 hęc pauca ad mẽtez The. ⁊ Auer.
tene: naz fortaſſis alis ꝓlixius hęc ptractabunt̄: ſ3 aliqñ
quę ſemina ſcripſimus: nec auſcultes verba ſophiſtaruz
hic: qui ita rem hanc deguſtant: ſicut cecus videt colo/
res: ſunt enim verba ventoſa.

Modi de ideis ſm Plato. ¶ Sed pp dicta Auer. quęrit̄, quę ſit opio Platonis de
ideis. circa h̄ inuenio multos dicẽdi modos: accipiã tres
tñ, ⁊ eligã moduz ꝯuenietez vbis Pla. ⁊ Ari. ⁊ illũ dico
qui ꝓpoſito inſeruit. Eſt pmus modus: q ex vbis exhibet̄
Iamblici modus primus. Iamblici in Simpoſio Platonis: qui ponit ideas. nihil
aliud eẽ, niſi rõnes reꝝ nãlium in aia mũdi ſigillatas in
vltio cõplemẽto ornamẽti ei9. vbi debes ſcire aiaz mũ/
di duos hñe ordines: vnũ quo ab oiuz rerum auctore in
medio mũdi egredit̄. Alterũ quo redit in illuz in primo
qdẽ aia tenebroſa, ſeu chaos: exiſtit in fine redit9 ornata:
ſeu mũduz adipiſcit̄. Iteꝝ in reditu ples imaginãdi gra
dus: vn9 qdez quo in illũ reuertit̄: ⁊ hic amoris dr̄ origo
a Plato. in illo lib. Scdo quo ab auctore illo illuſtrat̄:
⁊ hic amoris pabuluz. Terti9 quo illi inheret: ⁊ hic amo
ris incẽdiũ. Quartus quo deo plus appropinquat: ⁊ hic
amoris impetus dict9 eſt. Quint9 quo deus, vt ſigillator, in
illa ei9 mẽte oẽs reꝝ nãliũ formas, vt eſt dicẽ: depingit:
cęloꝝ. vz. elitoꝝ, ⁊ breuiter oiuz reꝝ nãliuz: ⁊ hic amo/
ris pfectio dr̄. Ultimus eſt quo oẽs ille ideę, reruũqz ſimi/
litudines hñt eẽ quietũ pfectũqz, ⁊ ſic mundus dr̄. i. orna/
mẽtuz: in quo amoris ſtatũ Plato poſuit. Ecce igit̄, ſm
hos, ideas nihil aliud eſſe: niſi rõnes, ⁊ reꝝ ſimilitudies in
aia mũdi formatas, vt per illas oiuz reꝝ teneat notiões, ⁊
eas ꝓducẽ ſciat in vltio cõplemẽto mũdi appoſitas ei.
¶ Hęc igit̄ ideę ſunt reꝝ nãliũ formę: qdditates, ⁊ exem
plaria, ⁊ nobis deſeruiẽtes pp nr̄z ſcire. formę qdez: qm
vt Plato ait in Tymęo, forma eo dr̄, q2 vel ipſa res format:
vel q2 eſt rõ formãdi res: q2 igit̄ hę ideę ſunt illi aię rõ/
nes formãdi res: qm per rõnẽ hois in ſua mẽte depictã,
hoiez format aia illa: per rõnez lapidis, lapidẽ. ergo formę
ſunt qdditates: qm vnũqdqz ſua qdditate, ⁊ rõne vli co
gnoſcit̄: cũ igit̄ illa aia, rõne ſibi formata, hoiez cogſcit:
ideo idea hois qdditas dici põt: ⁊ ſic de alijs. Exẽplaria
vo qm vt Plato ait in Tymęo, oẽ agẽs agit, ꝓut in qddã
reſpicit exẽplo: ⁊ q2 aia res oẽs ꝓcreat, illas reſpiciens:
vt ſic exẽplaria dicta ſunt. Ecce quõ ſeruiũt ad gnõnem
reꝝ duob9 modis, vt formę. ſ. ⁊ vt exẽpla deſeruiũt etiã
nobis pp ſcire noſtrũ: cũ. n. ſenſibilia ſint in fluxu, opz vt
dent̄ res ſtabiles: quaꝝ cognes nobis ſunt ſciẽ: qñ ergo aia
hois creata fuit ſub vmbra aię mũdi: iteꝝ illos ſex gra/
dus: q̄s in reditu aię mũdi explicaui, pficit: cũ eodẽ mõ
ſingula aia: ſe hẽat ad mũdi aiaz: ſic aia mundi ad ſũmũ
reꝝ auctorẽ. qñ ergo aia hois in 5° fuerit gradu: rõnes oiuz
reꝝ ſibi depingunt̄: qb9 oiuz reꝝ tenet notiões firmas:
veniẽs tñ in hois corp9, oppreſſaqz ei9 mole ſenſibilium,
notiões remittit: quę poſt p ſenſus ꝯcurſuz rurſus ad re
ruz notiões venit: qd Plato in Menone reminiſci dicit̄
eſſe: ⁊ in hũc modũ ideas illas ad ſcire deſeruire Plato
ait: vt Iamblicus dicẽ viſus eſt: ⁊ cũ h̄ ſit ita: appet quõ
Auer. ſmo Platonẽ aduerſus: nec Ari. in quocũqz loco
nulli9 exiſtit valoris. ¶ Hui9 opionis vr̄ eẽ h̄ in loco
Philoponus vt ſupius recitaui: rurſus Auer. 12. meta^ce. Cõmen. 35°.
viſus eſt dicẽ ideas eẽ rõnes formaꝝ mãliuz entes in
mẽte pmi motoris: q ſi itelligat per pm motorẽ aiaz re/
cte ingt. ¶ Scdos modus famoſus ob Alberto elect9 in
pmo ſue metaphicę. ⁊ alibi, eſt, q ideas virtutes ponit Scdus modus Alber.
ſtellaꝝ: de9. n. cum auctor pfect9 oiuz exiſtat cõueniebat
mũduz formare: ita vt nihil ei deeſſe videret̄: formauit
itaqz cęlum 8m eiqz. 48. appoſuit imagines. v. g. cęleſtis
ſcorpio: nihil aliud eſt: niſi ſtellaꝝ amplexus: qui inferis
dñat̄ ſcorpionib9: ſerpẽs ſerpẽtib9, ⁊ ſic ſ3 numeꝝ oiuz
aialiũ poſuit imaginẽ determinatã, ſingulo ſingulaz de/
terminate: imo Hermes Enoch Mercurius Egyptius
ingt, quelz harenaꝝ maris ſuũ obtinet ſydus: incitãs ad
incrementũ eiuſdẽ. Et q2 hę ſtellę virtutes eaꝝ in hunc
mũduz multiplicãt: ideo ingt Ari. in li. de mũdo q̃ſdam
antiquoꝝ dixiſſe oia hęc plena dijs eẽ. ¶ Ideę ergo ſm
hos vtutes haꝝ imaginũ ſunt ſm Platonẽ: ſũt aũt hę. ſ.
ideę formę: qdditates: exẽplaria. formę qdẽ, qm (quẽad
moduz dictũ eſt) hę vtutes oiuz reꝝ nãlium formant: ⁊
imagines: ⁊ ide formę merent̄ dici. Dicunt̄ ⁊ qdditates:
qm vtutib9 iſtis cognitis, intellect9 diuin9 in oiuz reruz
notiões deuenit: quẽadmoduz artifex p inſtrm cogniti
deuenit in notionez rei fiende. dicunt̄ ⁊ exẽplaria: eo q2
itelligẽtia cęluz id gubernãs, in haꝝ appatiõe, cũctas
generãdaꝝ reꝝ formas ꝓcreat. ¶ Qñ aũt ad gnõnem
deſeruiãt palaz: virt9. n. ſcorpionis ea eſt, quę aias ſcor/
pionis ꝓcreat. Rurſus virt9 arietis: quę arietũ aias ꝓge
nerat. ergo hę ad gnõnẽ deſeruire nõ ambiguũ. ¶ Ad ſciaz.
quoqz noſtrã: qm cũ ois ſcia ſit per cãs firmas: nihil fir/
mius his vtutib9: iõ hę vtutes itelligẽs, reꝝ ſciet cãs: ⁊ p
ꝯñs ſciaz adeptus erit: aia itaqz creata in circulo illo ſi/
gnoꝝ has vtutes ꝯſpiciens imaginũqz apprehẽdẽs oiuz
reꝝ retinuit notionẽ: ⁊ inde plenã formis aiaz dicũt eẽ
platonici: quę oppreſſa corpe: illas poſt per tps exercẽs
recordari dicta eſt. ¶ Opus eſt mõ dicẽ moduz q mihi
plus Platonis vbis ꝯgruit: dico itaqz, q Plato in Par Modus 3° ⁊ ꝓprius.
menide de vno reꝝ oiuz pn°: de ideis diſputãs, quatuor
abſoluit qõnes de eis. p° qdez vtrũ ideę ſint. 2° qꝝ ideę
ſint, ⁊ quoꝝ minime. 3° quales ſint quãtẽ viz hẽant. 4°
quõ ab his: quę infra eas ſunt, pticipant̄. ¶ Et q2 qõnis
an res ſit, qd rei nois ſupponit. Iõ dõm q in oibus his
qõnib9 Plato p ideã vle audit: qd eiz apõ peripatheti/
cos vle dr̄, ideã Plato appellat. Sũt aũt vlia duplicia:
gñica, ſpecificaqz: generꝝ Plato ideas nõ apponit vt in
illo libro vr̄. apponit ergo ideas indiuiduoꝝ: quas ſpẽs
appellat. eſt ergo ſenſus pmę qõnis: an ideę. i. ſpẽs indiui/
duoꝝ ſint. v. g. hõ ſeparat9 ab indiuiduis ſm eẽ exiſtẽ/
tię: cui videt Plato ca° 4° q ſic. ¶ Et tu debes ſcire: q
ſicut nos ponimus hoiez ꝯceptũ eẽ ens ſm rõnem di/
ſtinctũ ab indiuiduis ꝓprijs, ipſumqz, vt ſic, non eẽ in
loco: nec in tpe: cõceptus enim rei dum in intellectu eſt,
nullum tenet locum: iteꝝ nec tps: ſic ⁊ Plato hominem
ſeparatũ a materia, ⁊ ab indiuiduis ſm rem ponit, nul/
lum tenẽs locũ: nec tps occupãs, ⁊ ſicut de hoie dixi: ita

endit Plato: ꝛ de omnium indiuiduoꝝ ſpeciebus cunctis. ¶ Ad ſcōam q. ſoluit ibidem, nō oīm ideas debere poni, vt nō piloꝝ, luti, maculaꝝ: nec viliſſimoꝝ: ꝛ vlterius coꝝ nō vr ponere ideas: quę nō ſunt p ſe intēta a nā: nec ſunt opus nāę per ſe: ſꝫ ſequūtur opa nāę: ꝛ ideo ſi hñt ideas nō ppas: ſꝫ cōes eis, ꝛ illis que ꝯſequūtur, vt vꝫ ibi pba re Plato, Socratē inducēs. ¶ Debes ſcire, ꝙ (vt dicā) Plato poſuit ideas pp duo: pp gnōnē: ꝛ pp ſcire: ꝛ qꝛ hꝯ entia viliſſima: nec per ſe ſciunt: nec per ſe gñant: ideo ppꝛie ideę nō eis rñdent: ſed hę cedē ideę: que ſunt pri moꝝ, ad quę hꝯ ꝯſequūtur: ſunt ꝛ hoꝝ ꝯītiū: pp qđ nec accidētiū Plato ponit ideas. ¶ Tertiā q. abſoluēs vult Plato poſt ca. 5. hꝯ ideas eē ſilitudines reꝝ ipartibiles, nō diſtātes a rebꝰ: nec in his rebꝰ vnitas. inquit. n. Plato ꝙ idea hoīs nō partita eſt: ita, ꝙ pars eiꝰ ſit in vno hoīe, ꝛ alia in altero: quēadmodū velamē quo plures coope riunt, ptitū eſt in pluribꝰ: ſꝫ velut dies: ſicut. n. dies totꝰ eſt oībꝰ habitātibꝰ: ꝛ nihil ſecernit a die: ſic tota illa ſpēs eſt in idiuiduis: ꝛ nihil ab eis ſecernit. ¶ Debes ſcire ꝙ ſicut Ari. ponit hoīs cōceptū in mēte exiſtēs eſſe omniū hoīum indiuiduoꝝ: iterū eſſe indiuiduales, ꝛ ab oībꝰ ꝑti cipatū: ſic ꝛ Plato ponit hoīem cōceptū, ſm eē ſeparatū ab indiuiduis: ipſum ipartibilē, ꝛ oībꝰ illis pñtē, ꝛ nul latenus diſtantē: quēadmodū ſilitudo vna exiſtens: in oībꝰ eſt ſilibꝰ: ꝛ hoc vlē eſt Platonis. ¶ Quartā abſol uit Plato tandē: ꝛ vult, hꝯ eē ab indiuiduis ꝑticipatas: nō ſic intelligēdo: ꝙ pars eiꝰ vna capiat ab vno indiui duo: ſic. n. idea diminuibilis, ꝛ augmētabilis eſſet: ſꝫ intel ligēdo: ꝙ ea quę ſunt hic, illa capiāt idiuiſibilr: quę par ticipari dicunt: eo, qꝛ nō eſt aliq̄ eaꝝ in vno indiuiduo: qn ſit ꝛ in alio: ꝛ ſic ꝑticipatā dicit ibi eſſe ideam ab eis. ¶ Debes ſcire ꝙ quēadmodū Ariſto. inquit hoīem cō ceptū ꝑticipari ab idiuiduis: nō qꝛ ſit pars in vno, ꝛ ps in alio: ſic eñ ſoz. nō eſſet hō ſimplr: ſed h mō, qꝛ hō eſt ſortis, ꝛ nō tñ ſortis: qn Plato hoc nō, ꝛ Plato ideam hoīs ponit. ¶ Hę qdē ideę: vt ibidē explicat: ad ſcire deſeruiūt: quēadmodū. n. Ariſto. ponit ſcire nō eē indi uiduoꝝ: ſic ꝛ Plato nō ponit ſcire indiuiduoꝝ: ſed harū ideaꝝ: vt appet in fine illiꝰ capli: nec inuenio eas ibi eſſe ppter gñare: vt ſibi iponit Ariſto. ꝛ totū illud librū per currēti nō videbit hoc. ¶ Et debes ſcire quęcūqꝫ Ari. ponit de vlibꝰ, Plato ponit de ideis: ꝛ ſicut apud Ariſt. vlium eſt ſcia: ſic apud Pla. ideaꝝ eſt tñ, ꝛ ſicut vlia ſūt in ſingularibꝰ: ſic apud Platonem ideas has nō loco, ꝛ ſubto diuerſas, ꝛ diſtātes ponit ab indiuiduis: ꝛ ſicut Phs ponit eas res vles ab idiuiduis participari: ita ꝛ Plato. differt tñ in vno: qꝛ Ariſto. vlia rōne ſolū, ab idiuiduis ponit ſeparari. Plato ſm eſſe, ꝛ exiſtere. Hanc opionē Ariſto. ſibi iponit: ꝛ Auer. ꝛ Joānes grāma. pmo poſte rioꝝ in illo vbo. Gaudeant ideę Platonis ꝛc. Confir mauit hoc apte. ¶ P. Proculus Platonicꝰ in libro de cauſis: a quo fuit extractꝰ liber Dauid iudei, ppōne. 12. deſignans rerū ordinem, inquit omne corpus diuinū: per animam deificata eſt diuinum: omnis aūt anima di uina pp diuinū intellm: oīs aūt intellectꝰ diuinꝰ ſm ꝑti cipationē diuinę virtutis. ecce q̄ñ per intellus intelligit formas vles: quę ꝑticipant deum: ꝛ has alibi Proculus deos appellat, vt. 116. ppōne, ꝛ inquit: oīs deꝰ ꝑticipabi lis. i. ꝑticipatiuꝰ eſt excepto vno. i. idea vnius: q̄ deꝰ eſt. ¶ Et cū hoc ſit ita appet, q̄ñ Plato voluit diffōnē aīę eſſe dādam de idea aīę, ꝛ per ꝯñs Ariſt. quęrēs q. an dif finitio ſit generica: an ſpecifica, debuit prius quęrere an idea aīę ſit diffinibilis: an eiꝰ ſit ſcia tñ: ꝛ nō indiuiduoꝝ aīę. cui Ariſto. rñdet, ꝙ hęc q. ſupflua eſt: qm aīal vlē. i. idea aīalis, ꝛ alioꝝ: aut nihil ſunt: aut ſunt poſteriꝰ ꝯſide randa. ſ. in metaphyſica, ꝛ nō h in lib. ¶ Et ideo Auer. ait ꝙ diffōnes ſunt reꝝ ſingulariū: nō ꝙ velit ſingulariū eē diffōnes, vt ſingularia: ſꝫ put intellꝰ facit vlitatē eis. i. put itelligunt ab itellu ad dictā Platonis: qui ponebat ideas eē rerū vlium extra aīam: qbꝰ intellectꝰ nō dedit vlita tem: ſꝫ ſunt ſm nām vles: ꝛ ſic abſoluit ꝯdictio hic: ꝛ 7° meta. ꝛ pmo poſterioꝝ ꝛ ſat vide. 12. meta. ¶ Utrū *Cōmē. 35°.* *Cōmē. 4°.*

aūt hęc opio ſit pbabilis: an nō: nō eſt pñtis negocij: re puto eni ꝙ ſi auſcultet ad vnū ſenſum ſit falſa: ſed ſi au ſcultet, put debet eſt vera ſimplr, ꝛ abſolute: ꝛ tu vide in metaphyſicā de hoc. Forte. n. Plato per hꝯ ideas intel ligit indiuiduoꝝ nās, nō qdē abſtractas ſm eſſe ſubſi ſtere: ſicut dicimus deū eſſe abſtractū a nālibꝰ: hoc mō eni nō inuenio vba Platonis: ſed forte intēdit eſſe ab ſtractas: ſm rei eſſentiā: eo qꝛ ponit nām hoīs alterā ſm rem nāę ab indiuiduo: ꝛ hunc ſonāt vba eiꝰ: ꝛ ſic opio hęc nō eſt admirabilis: nec extranea: vt pꝫ.

COMMENTARIUM.

In collectaneis diximus Ariſtotelē mouere qōnem circa definitionem, quęrit. n. de definitiōis aīę vnitate: quę expoſitio placet Themiſtio, cęteriſqꝫ gręcis, ꝛ ſi hęc expoſitio vera eſt, opꝫ dicē Ariſtotelē redire ad difficultates circa defini tionē: interpoſuit. n. qōnes q̄ſdā circa rem definitā occur rentes. Et qꝛ in ſerie textꝰ tāti phī turpe eſt ponē diſcō tinuationē, vbi poni pōt ꝯtinuatio, dicamꝰ ꝙ Ariſtote les mouēs qōnes de ipſa aīa in ſpecie, pmo mouet illas quo ad definitionē, ꝛ fuerunt duę, pª de gñe, 2ª de diff. Scdo quo ad ipſam aīam definitā, ꝛ ſunt q̄tuor, tres tactę ſunt. pª qdē ſi oīm vna ſit aīa, vel plures. 2ª ſi plures, vtrū eiuſdē ſpēi oēs, vel alteriꝰ ſpēi. 3ª ſi alterius ſpēi ſint, vtrū alteriꝰ ſpēi tñ, an alteriꝰ ſpēi, ꝛ gñis. 4ª vō in hoc textu erit, ſi alteriꝰ gñis ac alteriꝰ erūt, vtrū eaꝝ poſ ſit vna eē rō, h eſt, vtrū ꝯueniat in vno vniuoco, an ſint alteriꝰ rōnis, ita vt nō ꝯueniāt in vno vniuoco. Sic eni intelligēdo hę q̄tuor qōnes ꝯtingūt circa rem definitam: ꝛ oēs ſunt colligatę, ac ſubalternę. ¶ Quo vō ad vba grę ca attinet, in gręcis codicibus legit ἐυλαβητέον, eula beteon, ꝛ iterpres antiquꝰ formidādum trāſtulit, nos vō cauēdum: qđ magis ad vbū eē ꝯſtat, dicē poſſumꝰ: verum ad ſenſum meliꝰ formidādum dī. erit. n. ſenſus, eē formi dādum, vtrū vna ſit eiꝰ rō, erit dico formidādū h, q̄teꝰ nō latēt, ꝛ ſic magis itelligibilis eſt textꝰ. ¶ Aial autem vle ꝛc. In collectaneis diximꝰ The. legē vba hęc cum nota cauſalitatis, volēs Ariſtotelē reddere cāꝫ eiꝰ, qđ dixit. Quā expōnē Egidius obſeruat, Auerroes aūt le git lrām cū nota aduerſatiua (vt in gręco iacet) vt in collē ctaneis pꝫ, ꝛ qdē dilucide: hactenꝰ circa textū. ¶ Circa vō cōmētū, aīaduerte Auerroē velle Ariſtotelē mo uiſſe hāc qōnē circa diffinitionē, vt Themiſtius aſſerit, vult enim Ariſtotelem quęrere de vnitate definitionis, ergo quęſtio eſt circa definitionem. *Ordo ꝛ ſub alternatio q̄ſtionum.* *Formidandum.*

¶ In collectaneis de vlibus loquentes diximus ea quę Themiſtiꝰ tradit, obſcure tamē, ppterea pro dilucida tione debes ſcire: ꝙ notio, quā gręci noema, vel noeſim appellant, nos cōceptum, ſiue cōceptionē, bifariam ac cipi pōt, vno modo pro ipſo formali conceptu, qui eſt ipſa intellectio: qua res intelligitur. Alio modo pro ob iecto, quod ꝯcipit, ꝛ eſt res ipſa, quę intelligitur. Unde metaphiſici neoterici alijs verbis vtentes, dicūt cōce ptū aliū formalē, aliū obiectiuū eē: formalis eſt itellectio, q̄ res ꝯcipit, obiectiuꝰ, eſt res cōcepta. ¶ Ex hac diſtōne, duplr dilucido opionē Themiſtij, vno mō declarando vlia eē notiōes, ſumēdo notiōes pro rebꝰ, quę ꝯcipiūt, q̄ñ in collectaneis dicebamꝰ. Alio mō declarando vlia *Pulchra de vlibus.* *Notio Noeſis Noema* *Neoterici.* *Duplex dilucidatio.*

eē notiões pro foialib⁹ cōceptionib⁹, qb⁹ res ɔcipiunt. naʒ vtroqʒ mō ſumēdo notiões: vlia ſunt notiones, vel itelligi pñt eē notiones. Quātuʒ ad pᵐ: lʒ in dilucidario
Diſputa. 12ª p. ſuppó. 7ᵒ metaᶜᵉ. perpulchre illud dilucidauimus, biñ dictū nō diſplicebit, ſi bis dī, vt dicit Plato. ¶ Quare pro dilucidatiōe hui⁹ accipiamus pᵒ ꝙ res quę itellit̄: nihil acqrit aut depdit per itellectionē, qua cōcipit̄: ſicut color nihil
2ª acqrit, aut depdit per h, qd vi. ¶ Scdo accipiamus ꝙ res effici actu itellectas ⁊ vles, nō eſt niſi nos illas actu intellige p rōnes ſiue cōceptiões illaꝝ repñtatiuas, vlr res eē in potētia vles ⁊ itelligibiles, nihil aliud eſt, ꝙ̄ nos eē in potētia ad vles ɔceptiões, ſiue rōnes, qb⁹ illas vlr intelligim⁹: ſicut colores actu viſiles efficiunt, cū in nobis rōnes videndi actu ſūt, quę illos actu repñtent: in potentia vo, qꝛ in nobis ſunt ſenſus ipſi rōnes illas poten
3ª tes recipe. ¶ Tertio accipiam⁹, ꝙ aliqd dī actu vel potentia vle, actu vl potētia exiſte in nobis, nō in ipſo vli: pʒ qꝛ actu vlia erūt aliqua, qñ in nobis erūt rōnes illoꝝ actu repñtantes. ptāte vo per h, qꝛ in nobis adeſt itellꝰ potētię potēs illas rōnes recipe, ⁊ agēs potēs illas agē.
4ª ¶ Ultimo accipiam⁹ ꝙ rōnes iſtę in nobis eē nō pñt, niſi moueamur a reb⁹, vt. 12. metaᶜᵉ pʒ. Intelligē. n. nīm cauſat̄ a reb⁹, itellig̃ dei cā reꝝ eſt. ꝙ̄ niſi tales rōnes in nobis a rebus ipſis cauſant̄, nunꝙ̄ erunt actu in nobis.
pª 3. ¶ Quib⁹ acceptis, dicamus pmo ꝙ ſingulariū reꝝ foię ſunt actu ⁊ potētia vlia apud Auer. ⁊ Themi. ⁊ rōne pʒ, qꝛ ſingularia, quę in ſenſib⁹ interiorib⁹ phātaſmata ſūt, rōnes cognoſcēdi ipſa vliter nō agūt niſi pp coꝝ foias
Comen. 14ª. ⁊ rōnes cognoſcēdi ſinglr nō niſi pp māꝫ: vt. 12. metaᶜᵉ Auer. inqt. ꝙ̄ formę erunt vlia actu ⁊ ptāte: nō tñ eodem mō: formę. n. erūt actu vlia, cū in nobis erunt actu rōnes cognoſcēdi vliter, quę illas vliter repñtant, ptāte vo, cū rōnes illę erūt in nobis ptāte: dicebam⁹. n. reꝫ fieri actu,
Expõ 3nis vel potētia vleꝫ ex pte nr̃a. ¶ Ex qb⁹ ſeq̃t formas reꝝ ſingulariū eē actu vles, qñ in nobis ſunt rōnes illa vlr repñtantes: ptāte vo, qꝛ in nobis ſunt tñ itellus agēs, ⁊
Excerptuʒ primū. poſſis. ¶ Ex qb⁹ pʒ vlia eē aliqd pter ſingularia ex aiaꝫ: pʒ, qꝛ vlia ſunt formę, ſingularia ſunt cōpoſita ex mā ⁊ foia, igit̄ vlia ſunt pter ſingularia mō quo foię ſunt pter
Scdm excerptum. cōpoſita. ¶ Pʒ ſcdo vlia eē aliqd in reb⁹. qꝛ foię ſingulariū ſunt aliqd in reb⁹ ſingularib⁹. ¶ Sed dices ſi vlia
Dubões. ſunt formę, tūc nō pdicarent̄ de ſingularib⁹, quę ſūt cōpoſita. ¶ P. Tunc nō daret̄ cōpoſitū vle, ⁊ ſic de cōpoſitis nō eſſet ſcia. ¶ Prima diluit̄ qꝛ formę pdicant̄ de cōpoſito, vt ſignant̄ p nomē vle cōcretuꝫ, vt aial ⁊ hō. vt vo per nomē abſtracti ⁊ ptes ſignant̄: nō pdicant̄. ¶ Scda etiā delet̄, qꝛ cōpoſitū pōt ſignari per nomen diſcretū: ⁊ hoc rōne māę ſignatę, ⁊ pōt ſignari p nomen cōe, ⁊ h ratione māę nō ſic ſignatę: ⁊ ſic de ipſo eſt ſcia. ¶ Ex his dicta Themiſtij pñt dilucidari, pᵐ. n. cum dicit, vlia eē nudis notionib⁹ pria: per nudas notiões itellig̃it figmēta, quę nullū hñt eē pter obiectiuū: per vlia intelligit actu vlia, quę lʒ hēant eē in re, tñ vt ſic hñt eſſe obiectiuū: ⁊ ꝙ̄tū ad tale eē obiectiuū, qd actu hñt, ſūt pꝛima nudis notionib⁹. Cū vo dicit eē repoſita ex collatiōe, ⁊ ſimilitudine ſingulariū: intelligit foias rerū ſingulariū nō eē actu vlia: niſi ſingularia rōne foię quę eſt ſimilitudo eſſentialis, in nobis agant rōnes vles vlr reꝝ actu repñtatiuaꝝ: cū vo dicit hęc vlia recidere in ſingularia ⁊ in euidētes nās ac ſolidas, intelligit vlia actu, vt cōcipiunt̄ a nobis vlr pdicari de ſingularibus, mō ſignant̄ per noia cōcreta (vt dictū eſt.) ¶ Quo vo diſſones non ſint haꝝ notionū, ſed reꝝ ſingularium, vt Themi. dicit. Attēde, cū per notiões intellig̃it foias, vt ſignant̄ noib⁹ pꝛiis: quales ſunt humanitas, aialitas, ⁊ id gen⁹, p ſingularia, quoꝝ dicit eē definitiões, intelligit formas, vt ſignificant̄ noie toti⁹: qꝛ ſic pdicant̄ de ſingularib⁹, ⁊ ſunt ipſa ſinglaria pdicatiōe: omne. n. pdicatū eſt aliquo mō
2ª diluc. ſubm. Hęc eſt dilucidatio pma. ¶ Scda dilucidatio eſt ſumēdo notiões formalr pro formalib⁹ ɔceptib⁹, qbus res, quę ſunt ſingulares actu vlr ɔcipiunt̄. naʒ ſic ſumēdo, vlia actu erūt foiales notiones, ſiue foiales cōcept⁹, qb⁹ res vlr ɔcipiunt̄. Uñ itellectio hois, qua hoieʒ itelligo, vt pdicatū de plib⁹ nuō diſtib⁹ eſt ſpes. Intellectio vo aialis, ꝙ̄ aial itelligo, vt pdicatū de plib⁹ differentib⁹ ſpē, eſt gen⁹. Tūc oia, quę Themiſti⁹ dicit, patēt. Cū. n. dicit vlia eē pꝛima nudis notiōib⁹, veꝝ dicit, qꝛ p vlia intelligit foiales notiões, ſicut figmēta ipſa ſunt. Cū aūt dicit hęc vlia reponi ex collatiōe ⁊ ſilitudie ſingulariū, etiā veꝝ dicit, qꝛ foialis iſtę notiões in nobis a ſingularib⁹ phātaſiatis gñant̄, put ɔueniūt in vna foia, quę eſt eoꝝ collatio, ⁊ ſiltudo eſſentialis. Cū ēt dicit, hęc vlia recidere a ſingularia, ⁊ ad nās ſolidas, ⁊ euidētes, h dic, qa poſtꝙ̄ in nobis a ſingularib⁹ ipſis facta ſunt, recidūt ad ſingularia illa repñtando vlr, nō. n. repñtant niſi ſingularia, lʒ vlr. ¶ Sed dices, ſi vlia ſūt foiales notiões, tūc vle nō pdicaret̄ de ſingulari: hęc notio, qua aial ɔcipit̄, vt gen⁹, nō pdicat̄ de ſocrate. ¶ Et dōʒ ꝙ alia ſunt vlia ſignatiua, alia aūt pdicatiua: notiões formales ſunt vlia ſignatiua, vlia pdicatiua ſunt ipſamet ſinglaria, vt vliter p foiales notiões pñtant̄: ⁊ ſic pdicat̄ de ſeipſis, ita vt alia, atqʒ alia rōne ſingularia ſint ſubta, ⁊ pdicata. ¶ Ex qb⁹ pʒ, ꝙ̄ mō notionū foialiū nō ſūt definitiões, nō. n. foialis notio, ꝙ̄ hō itellit̄, ē aial rōnale, lʒ ſit reꝝ ſingulariū: vt p notiões has vlr repñtatiuas, vlr itelligūt̄.
¶ Ulterius de ideis quędam trāſigere oportet, ⁊ qdem breuibus, in collectaneis enim ⁊ in dilucidario pluſius, De ideis. ⁊ in theologicis diligētius diſputauimus. ſed quoniā ex ignorantia nominuʒ de facili paralogiſam⁹, ideo pus de noie ideę diſſerēdū nob ē, poſtea de re. de noie itaqʒ dicam⁹, ἰδέα, idea, grecū nomē eſt, latine āt dixerūt ideā
Idea. figurā, alij formā, aſpectū alij, alij originalem reꝝ ſpēꝫ. Alij āt dixerūt ideā rei puritateꝫ, ſiue id, qd tñ ipm eſt. Hō. n. circūcernit foiaꝫ. ſ. humanitatē, ⁊ ſubm cui⁹ eſt humanitas. ſ. ſocratē, ꝙ̄re ei⁹ idea erit hūanitas: quę tñ ipa eſt, hāc neoterici, ⁊ qdē nō ab rōne abſtractū a ſuppoſitis dicūt. Uñ arbitror qd Neoterici abſtractū a ſuppoſitis, ſiue idiuiduis appellāt, platonici ideā nūcupāt. Dixi abſtractū a ſuppoſitis, qꝛ neoterici in accidētib⁹ abſtractū finxerunt, a ſubto, ꝙ̄le albedo eſt, ⁊ a ſuppoſitis ꝙ̄le eēt in caſu albedinitas. taceo abſtractū a fundamēto, ꝙ̄le in relatiuis dat̄: qꝛ ſatis pro itelligētia nois hęc ſufficiūt. Qd igit̄ Neoterici abſtractū a ſuppoſitis dīt, vt reſpcū idiuiduoꝝ hois hūanitas ē, ⁊ re⁹ idiuiduoꝝ albedis eſt albedinitas, h platonici ideā aſſerūt: nā vt hūanitas eſt puritas hoium, ⁊ albedinitas puritas albedinū, ita idea eſt rei, cui⁹ eſt puritas. Magnus doctor Aureli⁹ vbiqʒ ideā exponit foiaꝫ, vel rōneꝫ. Ego vo qd greci ideā appellant, latine ſiltudinē dicerē: vel exēplar. ¶ Ulteri⁹ accipio, ꝙ ſic̄ notio pōt accipi duplr foialr, pro ɔceptu, ꝙ̄ Multipliciter idea accipitur. aliqd concipit̄, ⁊ obiectiue pro obto, qd ɔcipit̄, ita ꝙ̄ʒ idea apō veteres accipi ſolet, aut pro foiali ipſa notiōe ꝙ̄ res eē aiaꝫ mēti concipiēti pñtat̄, aut pro ipſa re repñtata mēti per taleꝫ formā notionē: hactenus de noie, ⁊ de ei⁹ multiplicitate. ¶ Nunc dicamus breuib⁹ opiniones de ideis: naʒ alij voluerūt ideas eſſe formales, alij obiecti- Ordo procedendi. uas reꝝ notiones. ¶ Qui qdeꝫ formales rerū notiones ideas eſſe dixerūt, de ideis ſex affirmarunt. pᵒ qd ſint. 2ᵒ Prima opinio de ideis. quoꝝ ſint, ⁊ quot. 3ᵒ in qb⁹, vel vbi ſint. 4ᵒ vnde ſint. 5ᵒ ad qd vtiles. 6ᵒ qb⁹ noib⁹ dicant̄. ¶ De pmo igit̄ dixe-

Quid ideę ſint. runt ideas eſſe formales rerũ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ notiones: qbus res ipſę corruptibiles noſci pñt: mẽtiqꝫ illas cõcipiẽti repñtari: has peripathetici ſpẽs intelligibiles appellant: nõ nũcqꝫ cõceptiões corruptibiliũ reꝝ repñtatiuas. ❡ De ſcđo vo, dixerũt tales ideas eẽ cauſã rerũ, quę ſm peripatheticos in mẽte efficere pñt ſpẽm ꝓpriã: quales ſũt res actuales, ⁊ per ſe exiſtẽtes. **[illegible] ⁊ quot ſint.** Quot vo res iſtę ſint, quę in mente agere ſpẽm pñt, in 3° hui⁹ diſputabit̃, nũc vo ſatis ſit ſcire eoꝝ eſſe ideas, quoꝝ ꝓpę ſpẽs eſſe pñt in mente ſm peripatheticos. ❡ De tertio **Ubi ſint.** vo dicẽduꝫ tales ideas eſſe in mente diuina, in aĩa mundi, ⁊ in mente humana ſm platonicos. In mente diuina ſunt cauſę rerũ, quaꝝ deus auctor eſt, ⁊ a nullo cauſatę. In mundi aĩa ſunt cauſę ⁊ cauſatę: cauſę qdeꝫ rerũ ſublunariũ, cauſatę vo ab ipſo oĩuꝫ reꝝ opifice deo. In humana aĩa ſunt cauſatę tñ, ⁊ nõ cauſę. Cauſatę quideꝫ ab ipſa mundi aĩa. Nõ cauſę vo: qꝛ aĩa humana nulloꝝ cã eſt. ❡ De quarto dicamus ideas in mente diuina incau **Unde ortę ſint.** ſatas eſſe, ⁊ a nullo, vt a cã fuiſſe: ſed (vt diximus) primę oĩuꝫ reꝝ cãę ſũt. In aĩa mũdi ideę cauſatę fuerũt a deo. deus enĩ aĩaꝫ mundi formans in ea formauit ideas, in humana aĩa ideę ſunt ad ipſius mundi aĩa, nam mundi anima humanã animã formãs, in illa ⁊ rerum omniuꝫ ſcibilium ideas formauit. Ergo ideę, quę in diuina mente ſunt, a nullo ſunt, quę in mundi anima ſunt, a deo defluxerunt, quę in humana collocant̃, ab anima mundi deriuatę ſunt. deus enĩ creans mũdi animaꝫ, ſecum **Ad quid valẽt.** cõcreauit ideas, aĩa mundi creans humanã aĩaꝫ cõcreauit ideas. ❡ De quinto dicamus in deo ideas vtiles eẽ ad cauſanduꝫ eas res: quaꝝ ſunt ideę. In mũdi aĩa vtiles ſunt ad cauſanduꝫ, ⁊ ad ſciẽduꝫ. ad cauſanduꝫ qdem ſublunaria: quoꝝ ſunt cauſę. ad ſciẽdaꝫ vo, illa, quoꝝ ſũt exemplaria. In humana deniqꝫ vtiles ſunt ad ſciẽdum **Quibus nobus.** ea tñ, quoꝝ ſunt exemplaria. ❡ Hinc pꝫ ſexto qb⁹ nominib⁹ ideę dicant̃, dicunt̃ enĩ ideę formę in mente diuina qa res formant. In aĩa mũdi qa ⁊ formant, ⁊ informant. Formãt qdeꝫ, quatenus ipſis aĩa mũdi res, quaꝝ ſunt efficit. Informant vo, qa mũdi aĩaꝫ decorant, atqꝫ replent, modo quo forma decrat: ⁊ replet materiaꝫ. In noſtra vo anima dicunt̃ formę, qꝛ informant, ipſamqꝫ formoſaꝫ efficiunt. Dicunt̃ in mẽte diuina exemplaria, q res imitatiõe illaꝝ ꝑceatę ſint. In aĩa mundi dicũt exemplaria, ⁊ exẽplata. exẽplaria quatenus imitatione illaruꝫ aĩa mundi ſublunares res ꝑceat. exẽplata vo, qꝛ imitatione eaꝝ ideaꝝ, quę in deo ſunt, ꝑceata videtur. In humana autẽ, ſunt exemplata tñ, qꝛ imitatione eaꝝ, quę in mundi aĩa ſunt, ꝑceata. Dicunt̃ deniqꝫ qditates: quia in triplici mente diuina. ſ. mũdiali ⁊ humana principia cognoſcẽdi ſunt: hęc eſt vna opinio attributa Platoni: cuius opionis errores in theologicis diligẽter reprobauimus. ❡ Nunc aũt narratione tñ cõtenti, dicimus Ariſtoteleꝫ pro parte hanc cõcedere, pro parte vo negare: cõcedit enĩ prima duo ex toto: vt q ſint formales notiones, q ſint eaꝝ reruꝫ, quę poſſunt agere in mente ſpẽꝫ ſui. Quattuor alia nõ ex toto cõcedit, pro pte tamẽ nõ negat. Qꝛ qdeꝫ in mente diuina ſint tñ cauſę, ⁊ in humana cauſatę tñ, cõcedit, in aĩa mũdi eas eẽ nulla rõne cõcederet, cũ taleꝫ mundi aĩaꝫ Ariſtoteles non poſuerit. De quarto vo ideas eſſe incauſatas in diuina mẽte bene affirmat, in alijs vo illas eẽ a deo deriuatas negaret: eas enĩ deriuari aſſerit ſoluꝫ a ſenſibilibus, vt 3° huius dicemus. De quinto cõcederet in deo vtiles eſſe, ⁊ in mẽte humana, in aĩa mũdi, cuꝫ nihil ſint, oĩno inutiles erunt. De ſexto etiã diceret eſſe ideas formas, qꝛ formant res, in noſtra, qꝛ eaꝫ formoſaꝫ faciunt, in aĩa mundi nullatenus eẽ videnť. Hactenus de ideis, vt accipiuntur pro formalib⁹ notionib⁹. ❡ Supereſt nunc videre opiones de ideis, vt ſumunt̃ pro obiectiuis notionib⁹: proqꝫ rebus ipſis repñtatis. Sunt aũt duę opiones celebriores, altera Alberti cognomẽto magni. Altera (vt arbitror) Platonis in Parmenide. Poſt has de veritate quid diſſerenduꝫ ſit, addemus breuib⁹ veritatẽ dilucidãtes. ❡ Albertus in cõplurib⁹ locis ideas fingit eas **Quid ideę ſint.** eẽ imagines, quas aſtrologi in cęlo ſtellato deſcriptiõe ſtellaꝝ figurarunt. In cuius opione pmo videamus qd ideę ſint, ſicqꝫ per ordinẽ de cęteris. Itaqꝫ ideę ſunt cęleſtes imagines, ex cõnexu ſtellarum deſcriptę, quales ſunt in zodiaco aries, taurus, gemini, ⁊ cęterę id genus. extra zodiacũ vo hic atqꝫ illinc gallina, ſpẽs, ⁊ id gen⁹. **Quot ſint ⁊ quoꝝ.** ❡ Deinde quot ſint, dicere poſſimus: non tñ eodẽ mõ. Albertus n. 48. in cęleſti natura conſtituit, quaꝝ. 12. zodiacũ deſcribũt. 36. vo per cęli regiones collocauit, alias quideꝫ ad ſeptentrionẽ aſſurgentes: ad auſtrũ alias declinantes, quo fit, vt nõ oĩuꝫ ſint ideę, ſed eoꝝ tñ, quoꝝ cęleſtes ipſę figurę referũt effigies. ❡ Hermes q apud ęgyptios meruit⁹ eſt triſmegiſtus, tot numero in cęlo ſtellato imagines cõſtituit, quot ſunt reruꝫ ſublunariuꝫ ſpẽs. naꝫ cũ deus perfectiſſimus opifex ſit, ⁊ hũc elementariuꝫ munduꝫ inſtar cęleſtis: ⁊ cęleſteꝫ inſtar ſpiritalis cõdidiſſet: in cęleſti tot ideas cõſtituere debebat: quot in elementario ſunt reruꝫ ſpẽs. Hac rõne dixit quodlibet arenarũ granuꝫ in cęlo ꝓpriuꝫ ſydus obtinere, ſuſcitans ad ſui incremẽtuꝫ. eſt enĩ in cęlo ſcorpius ſtellaꝝ cõnexus: qui inferis ſcorpijs dominat̃, ⁊ ſerpens ſerpẽtibus, ſicqꝫ de cęteris pro terrenarũ reruꝫ numero cõparandum eſſe autumat. ❡ Deinde declaremus vbi ideę hę **Ubi ſint.** ſint, diſtinguit̃ eĩ duplices cęleſtes ideas, alias inſenſibiles alias ſenſibiles. Petrus apponẽſis inſenſibiles in pmo mobili collocauit. ſ. 9° vel 10° cęlo: quę ideo inſenſibiles ſunt: qꝛ carent luce: qua videri poſſint. Senſibiles vo collocauit in 8° ipſo cęlo ſtellato: qđ apud Ariſtotelẽ creditũ eſt eſſe primũ mobile. ❡ Poſt hęc dicam⁹ 4° **Unde ſint.** taꝫ inſenſibiles, q̃ꝫ ſenſibiles ab ipſo primo opifice deriuatas eſſe: cuꝫ. n. cęleſteꝫ mũduꝫ inſtar ſpiritalis conſtituiſſet, fuit neceſſe aliquas facere inſenſibiles ſpiritali mũdo ꝓximas, quę nõ ſentirent̃: veluti nec quę ſunt in ſpiritali, ſentiri poſſunt. Aliquas ſenſibiles ſublunari viciniores, quę ſentiri poſſent luce, vt eę quę ſunt hic colorib⁹: ⁊ alijs ſenſibilib⁹. ❡ Quinto dicamus vtiles eẽ tuꝫ **Ad quid valẽt.** ad rerũ ſublunariũ ſciaꝫ, cũ ad eaꝫ gnõnẽ. ad ſciaꝫ qdẽ, qa cum ſublunares res corruptibiles ſint, atqꝫ in fluxu ſemp collocatę, niſi ad cęleſtes ideas, quaꝝ imitatiõe factę ſunt, referant̃, ſciri nõ pñt, vt Heraclit⁹ inqt, per has ergo cęleſtes terrena ſcim⁹, q ſilia ſiliũ ⁊ imitãtia eoꝝ, quę imitant̃: cognite deprehẽdant̃. P. oĩs ſcia, ⁊ qdeꝫ pfecta p cãs eſt, ⁊ non p cãs, niſi ſempiternas formaſqꝫ. eſt his imaginib⁹ firmi⁹ nihil: quare cũ res terrenę cęleſtes tanq̃ ꝓprias cãs imitent̃, qui tales imagines pfecte apprehẽderit: reꝝ oĩuꝫ ſublunariũ ſciaꝫ ꝯſequet̃. Ob hãc cãꝫ, q Platonẽ ſequũt̃: aĩaꝫ in ſignifero circulo creatam eẽ tradũt, q illic anteq̃ ad corp⁹ deſcẽdat, oĩuꝫ ſublunariũ ideas apprehẽdẽs oĩuꝫ ſublunariũ notionib⁹ implet̃: q̃ poſtea ſic formis, notionibuſqꝫ reꝝ plena, ad corpora deſcẽdẽs quoꝝ mole oppreſſa eſt, nõ niſi recordatione in corpe diſcat, vt Plato inquit in Menone. Eſt ⁊ eaꝝ vtilitas ad gnõneꝫ, ſiqdeꝫ ſcorpi⁹ ſcorpij formã in mã iducit, ⁊ aries arietis, q̃ties ſoraꝝ mãę a pticularib⁹ agẽtib⁹ ſufficiẽter affectę fuerit, ſili rõne in cęteris id genus. hãc ob rẽ Ariſtotelẽ mũdũ hũc plenũ eẽ dijs, q cęleſtiũ ideaꝝ virtutib⁹ plenus ſit, quas antiquos ſiq̃ deos

Quib⁹ nomi nib⁹ dicant. colnit. ℂ Sexto dicam⁹ hꝰ ideas platonicos appellaſſe formas, q̄ ſublunares res formēt, atq; efficiāt: exēplaria, q̄ ſublunares res imitatiōe illaꝝ ꝓcreate ſint: q̄ddi tates, q̄ illaꝝ cogne ſublunares res cogſcunt. ℂ Hec ex Alberto: quę ſi liceret reꝝ noīa puertē, ipſiſq; abuti, h̄ pacto de ideis loq̄ poſſet: ſ; q2 nec Plato nec Ariſtoteles noīb⁹ ideaꝝ hoc pacto vſi ſunt, ideo hęc opio ipſi⁹ Platonis nō eſt, nec Ariſtotelis, ſed cōmēto ſimulata. Illud tn̄ ilico veꝝ eſt apud Albertū ideas duplices eē virtute, ꝛ forā. Uirtute q̄dē ideę cęleſtes imagines ſunt. Forma vō ideę, ſunt notiōes eaꝝ ideaꝝ: quę vtute ideę

Quid ideę ſunt: q̄b⁹ reficit aīa in p̄⁹ ſui origine: quę fuit in cęlo ſtellato: veꝝ de hac pōne in theologico. ℂ Poſt hos fuit alia opio, quę de ideis obiectiuis etiā loquēs, aſſeruit de mēte Pla. in Parmenide ideas eē vlia ſm eē a ſingularib⁹ ſeperata: quę enim Ariſtoteles vbiq; vlia vocauit, Plato ideas in Parmenide appellat, dicit. n. vlia, quę ideę ſunt, eē ſeperata ſm eē ab ipſis ſingularib⁹, cōcedit tn̄ hoiē ab oīb⁹ hoīb⁹ ſm eē ſeperatū: equū quoq; ab oīb⁹ equis, ſili rōne oēm ſpēz ſeperatā ab ipſius indiuiduis dicit, qua oēm intelligētiā a corporib⁹ ſecit ſepatā.

Modo in abſtractis. In ſubſtātijs. n. abſtractis ordinem ɔſtituit, ꝛ ponit in p̄ ordīe deū deoꝝ: in ſcdo angelos, quos deos ſcdos appellat in Tymęo: in 3° ponit ideas, eaꝝ rerū, quaꝝ ſpēs ꝛ

Quoꝝ ſint vlia ponit Ariſto. ℂ Quoꝝ vō ſint, dicit nō oīa vlia eē ideas, non. n. gñā ideas fecit, ſed ſpēs, nec oiū reꝝ ſpēs, forſitan q̄a nō accidētiū, ſed ſubaꝝ tm̄, nec oiū ſubaꝝ, q2 nō piloꝝ, luti, maclaꝝ, viliſſimorūq; idiuiduoꝝ. Uñ eoꝝ ideas negat, quę pręter nāę intētionē ſunt, cū. n. hęc nāę opera ſequant, ideas ꝓprias nō meruerūt, cū fieri, ꝛ ſciri poſſint eoꝝ ideis, quoꝝ gnōnes ſequunt.

Ubi ſunt. ℂ Ubi aūt ſunt, ridet Plato eas ꝓpe nullibi eē, cū. n. incorporea ſint, vbiq; eē pñt, dicunt tn̄ eſſe in ꝓpꝛijs ſingularibus, quoꝝ ſunt, vt idea hoīs in hominibus, idea equi in equis, ſunt dico in his per indiſtantiam ab eis, etiam quia in eis operentur: veluti intelligētia in orbe eſt, quia ab eo indiſtās eſt, ꝛ in illo opeꝛ.

Unde ortę ℂ Unde vō ideę defluxerint, Plato in Tymęo ridet, eas eſſe a dijs ſcdis, ꝓp q̄ nōnulli ideas eſſe aīaz mūdi arbitrant de Platonis decreto. Sed q̄cq̄d velint, oēs eas deriuari certū a dijs

Utilitas ſecūdis, veluti deos ſcdos ab ipſo deoꝝ deo. ℂ Quę ſit vtilitas, in Parmenide Plato declarat, aſſerit eiz illas eſſe pp ſciaz reꝝ, naz aīa creata vbi ideę create ſunt, impleꝛ ſcia ideaꝝ cui⁹ ob deſcēſum ad corp⁹ obliuiſcitur. recordat aūt pulſata a ſenſibilib⁹. Rurſus ꝛ pp gnōnē, arbitrans oē q̄d per ſe fit, fieri a ſili, hō ergo fit ab idea

q̄b⁹ noīb⁹. hoīs, quę ſpēs eſt ei⁹. ℂ Quibus vō noīb⁹ dicant, facile pz ex his, quę diximus, dicunt. n. formę, q2 res formāt: ꝛ efficiūt: exēplaria, quę ſilitudine ſui res cōdunt, dicūtur rōnes, ſiue q̄dditates: q2 apphēſione illaꝝ aīa res ſublunares apphēdit. Hāc pōnez Ariſtoteles Platoni attribuit, Alexander etiā, Philopon⁹ quoq; p̄mo poſterioꝝ in cōmētario eoꝝ vboꝝ [Gaudeant ideę Platonis] digredit, ꝛ hāc opionē tandez Platonis eſſe aſſerit, cuius etiā ſuię Proculus eſt libro de cauſis. Et ſi Plato aliq̄n aliter dicere videat, hoc eſt, q2 Plato ſibiip̄ſi nō ſemp cōſtat, vt Euſebius inquit: ſed q2 Ariſto. hanc refutauit

Pro vitate expreſſe, nec plura de ipſa. Hęc pro opionibus. ℂ Pro veritate autez lz multa in theologicis diſputauimus, tn̄

Diſtinctio. breuib⁹ dicamus, Apud cōplures Theologos ideā accipi poſſe pro ipſa notiōe ſiue ratione, qua creatura apprehēdit, ab ipſo deo: ꝛ pro ipſa creatura apprehenſa, ſm eū modū, quo apprehēdi pōt a deo, veluti domus in mēte artificis accipi pōt pro notione ſiue ſpecie: quę in mēte ex̄is repñtat domū extra: ꝛ pro ipſa domo apprehēſa: quę per illaz ſpeciez repñtat. Tunc cōis ſchola theologoꝝ aſſerit ideas eſſe rōnes ſiue notiōes, quę in diuina mēte creaturas repñtant, notiones dico, q̄ nec ſunt eſſentia diuina: nec creaturę apprehēſę: ſ; rōnes, ſiue notiones medię repñtatiuę creaturaꝝ, veluti in aīa noſtra intelligibiles ſpēs. Sz q̄n hęc poſitio reprobat in theologicis, dicamus nihil in deo eſſe repñtatiuū creaturaꝝ pręter eſſentiā: cuius cā eſt, q2 eſſentia eſt diſtincta ratio repreſentandi ipſi diuino intellectui omne intelligibile. ergo ad repñtandū creaturas, nihil eſt ponēdū in deo pręter eius eſſentiam. Cū; igiꝛ eſſentia dei nō ſint ideę. Erunt ergo ideę ipſęmet creaturę apprehenſę: veluti idea domus eſt ipſa domus apprehēſa, nō aūt ratio apprehēdendi. Quare ſicut domus (vt apprehenſa ab artifice) eſt idea: in re vō producta eſt opus, ſic creaturę apprehenſę a deo, ſunt ideę, in re productę, ſunt creaturę. Hanc ſniaz catholici cōcedunt, dicētes ideā eſſe in mente, quēadmodū eſt in re. Auerroes etiaz. 12. lib. meta^{ce}. Cōmen. 18°.

Ait omnes formas eſſe in p̄mo motore, ꝛ eaſdez eſſe in materia. Rurſus ꝛ 7° metaphicę libro Ariſto. ꝛ Auer. Cōmen. 31°.

idem aſſerūt. Quare ideę ſunt ipſę creaturę apprehēſę, nō aūt rōnes, q̄bus creaturę apprehēdunt. Hęc pauca Tex. co. 17. ꝛ

pro veritate: quia etiaz poſtea dicemus.

ℂ Praeterea ſi nō plures ſint animae: ſed ptes: vtrū animā totam: an partes quaerere prius oporteat. Difficile autē eſt id quoq; determinare: quaenam inquam partes a quibus diuerſae ſint.

ℂ Amplius aūt ſi nō multę aię ſint, ſed ptes: vtrū oportet quęrere prius totā animā: aut ptes. Difficile autē eſt ꝛ haꝝ determinare, quales aptę ſint alterę inuicem eſſe. Quę. aīe totā. Quales aptę ſint eſſe inuicem alterę.

Cum queſiuit: an vna vel plures aię ſint: nūc ſupponit eā eſſe vnā in vno: ꝛ hīc plures potētias. quęrit q̄. ſumpto hoc, an p̄us a tota aīa, an a ptib⁹. i. potētijs icipiēda ptractatio. Huius aūt q̄ōnis reddit rōnez Philoponus: q̄a hincinde difficilis videt: vt. n. a tota eſſe ptractatio incipiēda, q̄n tota notiora, vt in phyſicis dicit Ariſto. videt, ꝛ iterū pp rōnez textus: q̄a qui vult de ptib⁹ prius ptractare, opz p̄ſcire illas: ꝛ hoc determinatu eſt difficile. videt aūt pp aliam rōnez a partib⁹: q̄a cognitio totius ex cognitiōe ſimpliciū habet. inquit ergo. Ampli⁹ aūt ſi nō multę aię, ſup. ſint, in vno ſubiecto: ſ; vna, ꝛ ſm vtutes plures: quęſtio adeſt: vtrū opz prius quęrere totā aīaz, aut ptes. i. potētias. ℂ Et debes ſcire q̄ totū eſt multiplex: eſt eiz totū vle, vt genus. totū integrale. totū eſſentiale. ꝛ totū poteſtatiuū. aīa itaq; totū poteſtatiuū q̄ddaz: ideo in lr̄a poſt poſitas partes eaz totum quoddaz appellauit Ariſtote. Collectanea text⁹ cō^{ti} nouī.

ℂ Difficile.] Reddit rōnez, quare nō a partib⁹, ſm gręcos. ꝛ poſt ſtylus hoc modo ordiri: qui debet prius tractare de ptib⁹: dz ſcire diīaz illaꝝ: ſed hoc eſt difficile: g̊ a faciliori eſt exordiū. huius apponit minorē. difficile aūt ꝛ haꝝ determinare quales. i. q̄ō ſint aptę natę eſſe alterę. i. differētes ad inuicē: vult dicere q̄ diīaz haꝝ determinare eſt difficile: ergo nō ab his: ergo a tota.

Dicit ꝛ etiam. ℂ In p̄ma parte mouet q̄ōnē ꝓpoſitā. 2ª ibi [Et cū poſuerimus.] Apponit difficultatē cōtingentē q̄ōni poſitę in textu cōmenti p̄cedentis: prima pars eſt manifeſta p ſe. Com^{to} 9°.

ℂ Et cum poſuerimus.] Debes ſcire, q̄ iſtud verbum [Difficile autem.] Auer. ꝛ Themi. volunt eſſe applicādum queſtioni primę. queſiuit enim littera precedenti, an anima habeat plures partes, in diuerſis ſubiectis. an

vna ſit ſubto, ⁊ rõne diuerſa: inquit modo rõnez Auer. ⁊ Them.q̃d difficultatis ſeq̃t ponentes eã ples ptes.d. ⁊ cũ poſuerimus eã eſſe plures ſm ptes.i.potẽtias, diffici le eſt nobis diſtinguere has ptes, ⁊ dare diãs: qb⁹ diffe runt ad inuicẽ: ⁊ reddit rõnez: in qbuſdã enĩ ſunt mani feſtę, ⁊ in qbuſdã latent. v.g. inter intellectũ ⁊ imagina tionẽ latent diãę: imo multi idẽ reputant, vt Epicurei, ⁊ Homerus, ⁊ Democritici: ⁊ inter imaginationẽ ⁊ ſenſũ exteriorẽ palam differẽtia hax. ergo ſi anima eſt vna, ⁊ partes plures: difficile emergit, quo differũt ille partes. ℂ Themiſtius autem adhuc in alijs virtutibus dubiũ ponit. ⁊ vide ipſum hic.

COMMENTARIUM.

Hactenus Ariſtoteles de difficultatib⁹, quę ↄtingunt in definitione aię: at nũc tãgit difficultates, quę cõtingunt circa ordinẽ ꝓcedendi, ſiue cognoſcẽdi, cõparãdo aiã ad ptes eius. Supponẽdo enĩ animã eſſe vnã in vno aiato, multiplicẽ vo poteſtate, ita vt anime ſint complures ptẽtes. Queſtio erit an opꝫ quęrere prius totã animã, aut partes prius. ℂ Difficile autem.] Auerroes atq; pleriq; expoſitores partẽ hãc cum nota cauſę legunt, volentes Ariſtotelem aſſignare qõnis difficultatẽ: cum qua expõne in collectaneis currebaꝫ. Uerũ nõ opꝫ corrũpere textum, vbi ſenſus ſtare põt. Ariſtoteles ergo poſtq̃ queſiuit vtrũ prius a tota aia, an a partib⁹ eius ſit incipiẽdũ, quaſi ſupponẽs ſolutionem tacitã q̃ prius a partib⁹ ſtatim opponit. d. autẽ pro ſed, difficile eſt determinare etiã harum partium, e quibus prius incipiẽdum eſt, quales aptę ſunt alterę inuicẽ eſſe, ⁊ vt in collectaneis dicebamus quales pro qualr intelligere videt̃: vt ſit ſenſus, quales.i. qualr differunt. Quaſi dicat tãetſi a ptib⁹ prius ſit incipiẽdum, tñ nõ eſt leue itelligere eax diãs. ℂ Aliter aũt ⁊ magis ad mentẽ Ariſto. z° hui⁹ expoñi põt eiã aduertẽtius legendo vba eius, hoc mõ. vz. q̃uis a ptib⁹ eſſet incipiendum, tñ difficile eſt, ⁊ hax prium determinare, quales.i. quę ſint aptę abinuicẽ eẽ alterę, quę vo nõ ſunt aptę eẽ alterę. naꝫ (vt Themiſtius inquit) virtutes euſdẽ gñis, vt quę ſunt gñis vegetatiuę potentię. vz. augmẽtatiua ⁊ nutritiua nõ videnẽ aptę eẽ alterę, aliquę videnẽ, vt intellectiua, ⁊ nutritiua. nec expõ hoc vbis grecis diſcõuenit, naꝫ ποῖα ꝓ uaꝫ vbũ grecũ, etiã quę exponit. q̃ vult dicere, dato q̃ a ptib⁹ eſſet incipiẽdũ, eſſet tñ difficile itelligere quę ptiũ ſuapte nã atq; euidẽter differãt, quęue nõ differãt. Quã expõnẽ nõ abhorret Auerroes: cum aſt diãs in qbuſdã patẽ, in qbuſdã latẽ: vt exẽplis oñdit.

Tex.cõ.19.

Lã qõnis.

ℂ Et vtrũ ipſas partes: an ipſax partiũ operationes prius quaerere perſcrutariq; oporteat: ceu intelligere an intellectiuũ: ⁊ ſentire an ſenſitiuũ: ⁊ eodem modo de caeteris. Qz ſi operatiões ſint exquirendae prius: rurſus ꝓfecto quiſpiam dubitabit: ſi oppoſita prius ſint inquirẽda: vt ſenſibile prius q̃ ſenſitiuũ: ⁊ intelligibile q̃ intellectiuũ.

ἔργα. opera operationes ἀντικεί μενα. antacimena oppoſita obiecta ⁊ contraiacentia τουτῶν, hox operũ: hax potẽtiax

ℂ Et vtrum opꝫ quęrere prius ptes, aut opa ipſax vt intelligere, aut intellectiuũ, ⁊ ſentire, aut ſenſitiuũ, ſilr aũt ⁊ in alijs. Si autẽ opera prius: iterũ vtiq; dubitabit aliqs, ſi ⁊ obiecta hox prius quęrẽdum eſt, ſicut ſenſibile ſenſitiuo: ⁊ intelligibile intellectiuo.

Collectanea text⁹ cõ^m.10^m.

Adbuc mouet ⁊ aliãs, qm̃ hę potẽtię opa habent, ideo quęrit vtrũ oportet quęrere prius ptes.i.potẽtias, aut opa ipſax, vt intelligere: aut itellectiuũ.i.potẽtiã intellectiuã, ⁊ ſentire: aut ſenſitiuũ: ⁊ ſilr in alijs partib⁹ ⁊ opib⁹: intelliĝ ſm̃o qõnis. Uidet̃ qõ vndiq; dubia: qz enĩ opa fluũt a virtutibus, ideo prius virtutes tractãde videnẽ. qz vo opa notiora, ideo ⁊ ab eis. ℂ Si aũt.] Mouet adhuc ⁊ aliã q. ⁊ inqt. ſi aũt opa prius ſũt q̃ potẽtię, exquirẽda. Iterũ vtiq; dubitabit aliqs, ſi obta hax prius quęrẽda, ſicut ſenſibile prius quęrẽdũ ſenſitiuo.i.potẽtia, ⁊ intelligibile intellectiuo: ſm ergo hoc cõparatio ſit inter obta: ⁊ potẽtias: ⁊ nõ opa: vt latini ſingũt. ℂ Reddit huius q. Philopon⁹ rõnez. d. qm̃ manifeſtiora ea: circa quę agũt ipſis potentijs. Euidenti⁹ n. ſenſibile ipſo ſenſitiuo, ⁊ opinabile ipſa opione. diſcrepat aũt ſolũmõ in itellectu ac itelligibili: hic.n. ĩmanifeſtius eſt itelligibile ipſo itellectu: intellect⁹ noſter in nobis eſt: intelligibile vo ſupra nos: ꝓpter qõ opꝫ intelligibilia cognituri, noſſe prius q̃d demũ ſit intellectus. ⁊ ideo Ariſto. prius de intellectu fecit librum in tertio, ⁊ poſt de itelligibilib⁹ edocuit vt pꝫ. ℂ Ergo ſm expoſitores. q. hic vltima vertit̃ iter obiecta: ⁊ potẽtias: vt etiã lrã dicere videt̃: quẽadmodum ⁊ pręcedẽs inter opera ⁊ potentias vertebatur.

Cum incepit. Apponit intẽtionẽ: ⁊ primo recapitulat, quę dixit. ⁊ iquit, in h loco cũ incepit numerare dubitatiões: quę ↄtingũt in ordinatione pſcrutationis de aia: ⁊ dixit prius: vtrũ ſit ↄſiderãdũ de aia vl̃i vl̃itate ↄtinẽtię, ⁊ primitia: aut particulari.i. ptib⁹ ⁊ potẽtijs ei⁹: incepit modo quęrere, cũ cõſiderauerim⁹ de ptib⁹, vtrũ ſit incipiẽdũ de eis, ⁊ poſt de ſuis actionibus: aut ecõuerſo. ℂ Poſt mouet diãs q. ⁊ primã dicit eſſe manifeſtã per ſe. z° ibi [Et ſi declaratũ.] Et inquit: ⁊ ſi declaratũ fuerit: q̃ opꝫ nos prius quęrere de actionib⁹, dubitabit hõ in hoc, vtrũ debeat incipere a ſenſu.i. ſenſatione ante ſenſatiuũ: ⁊ ab intellectu.i. intellectiõe ante intellectũ, vt ꝓpoſuit ipſe: aut ecõtrario. Et reddit rõnẽ huius qõnis. d. ⁊ dubitat in talib⁹: qz opꝫ ire ab eis: quę ſũt magis nota apud nos: ad ea quę ſunt latẽtiora apud nos. ⁊ qz qbuſdã ſup. videnẽ potẽtię notiores: qbuſdã opa, ⁊ qbuſdã obiecta: ideo dubitat̃ in his. ℂ Et in hoc differunt.] Et qz poſſet dici: nõne ſemp ꝓcedimus: ꝑ nota nobis: ⁊ natura: reſidet. d. ⁊ in hoc differunt ſcię: ſcia enĩ in qbuſdã: ea quę ſunt magis nota apud nos: ſunt pręcedentia.i. ſunt magis nota nã: vt mathematicis medium demõſtrationũ mathematicũ eſt cauſa: ⁊ per ↄñs nã notius: ⁊ ſenſibile, ⁊ ſic nobis: ⁊ in qbuſdam ecõtrario, vt in qbuſdam: quę cõtinent̃ in ſciẽtia nãli. ℂ Debes ſcire q̃ Albertus hic trac. primo c.5. aſſignat duas cauſas qõnis hic motarũ: ⁊ qz itelligibiles ſunt vide. ℂ Obijciunt tñ cõtra eũ: primo, qm̃ ſba nõ ſubeſt ſenſib⁹ per ſe: ſꝫ rõne qualitatũ, vt dr̃ z° huius. ergo primo ſunt nobis note qualitates: quę ſunt potẽtię actiuę, q̃ ipſa ſba. ℂ Secũdo Ariſto. z° huius tam circa actiuas, q̃ circa paſſiuas potẽtias: primo de obiectis, z° de actib⁹, 3° de potentijs pertractat. ℂ Ad primã dõm qualitates duob⁹ modis eſſe. vno modo abſolutas, vt calidũ, frigidũ ⁊c̃. Scdo mõ reſpectiuas, vt potẽtia actiua: vl̃ paſſiua ⁊c̃. Dico ergo in ſubſtantijs ſenſibilibus qualitates abſolutas eſſe notiores ſubſtantijs: ſed qualitates reſpectiuę ſunt ignotiores: vt ignis ignotior eſt calido ⁊ ſicco: notior tñ potẽtia actiua eius: ⁊ ſic pꝫ q̃ ſol. Alberti tenet de qualitatib⁹ ſcdo mõ. ℂ Ad z^m dicit Alber. in libro de hoie. q. p^a ar^a p in ſol. Ad p^m q̃ intelliĝ in ꝓceſſu, pp q̃d, ⁊ nõ q̃a. vñ Ariſto. in qbuſdã vertit̃ ꝓceſſu: q̃a: in qbuſdã: pp q̃d: vide ipm.

Com^m 19^m

Com.63°.

COMMENTARIUM.

In collectaneis ſequentes Auer. dicebamus Ariſtotelez mouẽ alias qõnes de ordine ꝓcedẽdi: quax p^a eſt, ſi a ptib⁹ prius q̃ a tota

tota aīa eſt incipiēdum, vtrum ꝑus a ꝑtibus q̄ꝫ a ꝑtium
oꝑationibus. Scđa dato ꝙ ſit ꝑus incipiēdū ab oꝑatio-
nibus, q̄ꝫ a potētijs, vtrū ſit incipiēdum a potētijs q̄ꝫ ab
obiectis po.ͤ Sunt ꝰ hę duę q̄ōnes, quaꝝ pͣ eſt cōparādo
potētias ad oꝑationes. Scđa aūt iterū cōparādo poten
tias ad obiecta. Quę q̄ōnes mouebant̄ abiūctę q̄ſtione
ꝓprimi textus, quęſtio.n. illa cōparabat totā aīam ad po-
tētias, hę cōparant potētias ad oꝑationes, ⁊ ad obiecta. At
nūc videt̄ mihi textū hūc eſſe legēdū copulatū cuꝫ vlti-
mis v̄bis textus, ꝓprimi. cum.n. dixiſſet eſſe difficile ꝑus
incipe a ꝑtibus ip̄is aię q̄ꝫ ab ipſa tota aīa, ⁊ dedit vnaꝫ
cām, q2 quę ꝑtiuꝫ differāt, quę nō eſt difficile itelligere:
nūc difficultatis eiuſdeꝫ aſſignat duas alias q̄ōnes. ⁊ ſic
ſi incipiēdū erit a ꝑtibus ꝑus q̄ꝫ a tota aīa, erūt tres diffi
cultates, pͥma q̄dem ꝓut ꝑtes cōparantur iter ſe: q2 quę
ꝑtiuꝫ differāt, quęue nō differant, eſt difficile itelligere.
Scđa v̄o, ꝓut ꝑtes ad earuꝫ oꝑationes cōparant̄, q2 eſt
difficile itelligere vtrū ſit incipiēdū a ꝑtibus, an ab eaꝝ
oꝑatiōibus. Tertia iteꝝ ꝓut ꝑtes cōparant̄ ad obiecta,
q2 eſt difficile itelligere vtrū incipiēdum ſit a ꝑtibus, an
ab obiectis ꝑiuꝫ. Ergo q̄ōnes nō ſunt ꝑncipales, ſed ſoluꝫ
acceſſorię, q2 mouent̄ ſi det̄ alteꝝ mēbrū. ſ. ꝙ incipiēdū
ſit ꝑus a ꝑtibus q̄ꝫ a tota aīa. Auerroes autē, ⁊ cęteri qui
ipſum ſequebant̄, ⁊ nos, q̄ōnes, vt ꝑncipales exponeba-
mus, vt ſint hoc ordine legēdę. pͦ q̄dem vtrū a tota aīa
an a potētijs aię ꝑus: ⁊ ſi a potētijs, vtruꝫ ꝑus a potētijs
q̄ꝫ ab oꝑationibus eaꝝ: ⁊ ſi ab oꝑationibꝰ ꝑus q̄ꝫ a potē
tijs, iteꝝ vtruꝫ ab obiectis ꝑus q̄ꝫ a potētijs, ſed ſiue, vt
ꝑncipales, ſiue, vt acceſſorię legant̄, q̄ōnes ęędem ſunt.
Quę Auer. ❡ Eſt tn̄ aduertēdū ꝙ Auer. ⁊ Them. in cōmēto aliter
intelligūt vltimā q̄ōneꝫ. voluīt.n. vt cōparent̄ oꝑationes
ad obiecta: vt ſit ſenſus, ſi ab oꝑationibꝰ ꝑus q̄ꝫ a poten-
tijs, emergat alia q. vtrū ꝑus ab obiectis oꝑationū, q̄ꝫ ab
ipſis oꝑationibꝰ. Uident̄ aūt v̄ba textus ꝯtra hāc cōpa-
ratione, inq̄t enim. Iterū vtriqꝫ dubitabit aliq̄s, ſi ⁊ obiecta
horꝝ ꝑus quęrēduꝫ eſt, horꝝ dico potētiaꝝ cuius exēplū
ponit, ſicut ſenſibile quęrēduꝫ eſt ꝑus ſenſitiuo, ⁊ intelli-
gibile ꝑus itellectiuo. ergo cōparatio eſt iter obiecta, ⁊ potē
tias, ⁊ nō inter obiecta, ⁊ oꝑa, vt vult Them. ⁊ Auer. Sed
ſi Them. ac Auerrois expōne aliq̄s afficeret̄, pōt textū
horꝝ iſtū aptare expōni Auerrois, legēdo horꝝ. ſ. opeꝝ, ⁊ ſicut
ſicut non, vt nota exēpli, ſed vt nota ſilitudinis: h̄ modo. vꝫ.
iteꝝ dubitabit aliq̄s ſi ⁊ obiecta horꝝ operū ꝑus quęrēduꝫ
eſt, q̄ꝫ oꝑa ipſa ſicut h̄ eſt, modo, quo dī ſenſibile eē ꝑus
quęrēdū ſenſitiuo, ⁊ itelligibile ꝑus itellectiuo, dico mo
do, quo dī, q2 lꝫ hic nō ſit dictū, tn̄ ab oībus dī ſenſibile
eē itellectiuo ꝑus, ⁊ itelligibile ꝑus itellectiuo. ꝰ eſt quę-
ſtio, vtrū obiecta operuꝫ ſint ꝑora oꝑibus, veluti cōiter ab
oībus dī obiecta ꝑora eē potētijs. nec expoſitio hęc gręcis
verbis diſplicebit, nam v̄bū horꝝ gręce eſt τουτων, ⁊ eſt
neutri gn̄is, q2 ⁊ pars ⁊ opus in gręco eſt neutri generis,
⁊ ſic v̄bū horꝝ pōt ꝯſtrui cuꝫ ꝑtibus, ⁊ cū oꝑibꝰ: ⁊ gręcis
v̄bis nō erit diſſonum. Itē. Uerbuꝫ ſicut gręce eſt ὅιον, ⁊
pōt teneri pro nota exēpli, ⁊ pro nota ſilitudinis, ⁊ hoc
modo tenet̄ hic. Expoſitio ꝰ Auerrois ſtare pōt cū gre
cis v̄bis. veruꝫ eſt tn̄, ꝙ Philoponus, Simplicius, Da-
monius, ⁊ cęteri latini exponūt hūc locū p̄ modo. ſ. vt cō
Quęſtio paratio ſit iter poᵃˢ, ⁊ obiecta. ❡ Quęres fortaſſe hic de
cauſis haꝝ q̄ōnum, erat.n. pͣ quęſtio vtrū a tota aīa ꝑus
incipiēdū ſit, q̄ꝫ a potētijs. Scđa ſi a potētijs, vtruꝫ ꝑus
a potētijs q̄ꝫ ab oꝑationibus poᵃˢ. Tertia vtrū ab obiectis
pͣ cā Albꝰ ꝑus q̄ꝫ a potētijs. ❡ Rn̄det Alber. q̄ōnes eē motas, q2 ha
bēt argumēta pro vtraqꝫ ꝑte. In ſenſibilibus.n. ꝑus no-
bis nota ſunt tota, q̄ꝫ potētię, ⁊ ꝑus potētię q̄ꝫ oꝑa, ⁊ ꝑus
oꝑa, ⁊ potentię q̄ꝫ obiecta: ⁊ cauſa eſt, quia tota ipſa ſunt

ſenſibilia, vt ꝑus notus eſt nobis ignis, q̄ꝫ ſint notę eius
potētię: ⁊ potētię ꝑius notę ſunt obiectis, ⁊ oꝑationibus, ⁊
oꝑationes ꝑus notę obiectis. In rebus v̄o iſenſibilibus cō-
tra ſit, ſunt enim obiecta ꝑus, ⁊ oꝑationes ꝑores potētijs, ⁊
potētię ꝑus notę tota eēntia. quare ꝓpter hāc diuerſita-
tē q̄ōnes mouent̄. ❡ Cōtra hāc cām obiecimus, q2 po- Obiectio
tētię ignis ſunt qualitates ignis, modo hę ſunt notiores
ſuba totius ignis ſm̄ Auer. 2ͦ lib. huius. ❡ Diximus in Cōmē. 63ͦ.
collectaneis duplices eſſe ignis qualitates abſolutas, vt 2ͦ in collec.
calidum, ⁊ frigidū. ⁊ reſpectiuas, vt poᵃ actiua, vel paſſi
ua. Albertꝰ ergo cum ait ignē totū eſſe notiorē ſuis potē-
tijs, per potētias nō intelligit abſolutas qualitates, ſꝫ re-
ſpectiuas. ❡ Modo videt̄ mihi ꝙ hęc defenſio non ſit Refutatio
ſufficiēs: q2 ſi per potētias nō abſolutas qualitates itelli
git, ſed reſpectiuas, tūc falſum eſt, q̄ð Albertus ſubſcribit,
ſcilꝫ ꝙ in talibus q̄litates ſiue potētię ſunt notiores oꝑe
rationibus, ⁊ oꝑationes obiectis, nō.n. arbitror potētias re-
ſpectiuas eē, notiores oꝑationibꝰ ignis, quę ſunt calefa-
cere, ⁊ exiccare, ⁊ ignire, cum illę ſint iſenſibiles, hęc aūt
ſenſibilia: hęc ꝰ cauſa friuola erit. ❡ Aſſignauit Albertus 2ᵃ cā Albti
ꝓpter hāc rōneꝫ fortaſſe aliā cām, dixit.n. in rebus iſen-
ſibilibꝰ, quales ſunt itellectuales, eſſe duplicē potētiam,
actiuam, ⁊ paſſiuaꝫ. potētia actiua ſpecificat̄ ab eēntia, ⁊
ipſa ſpecificat oꝑationē, oꝑatio aūt ſic ſpecificata ſpecifi-
cat obiectuꝫ. paſſiua v̄o potētia ecōtra ipſa ſpecificat̄ ab
oꝑatione, ⁊ ſic ſpecificata ſpecificat eēntiā. Quare patet
totā eēntiā in talibus eē notiorem potētijs actiuis, ⁊ po-
tētias actiuas notiores eē oꝑationibus, ⁊ oꝑationes ob-
iectis: in talibus ꝰ ab ipſa tota eſſentia erit incipiēdū, ⁊ a
potētijs ad oꝑationes, ⁊ tādem ad obiecta. Ecōtra in paſſi-
uis, oportet itellige ꝑus obiecta, deinde oꝑationes, ⁊ po-
tētias, demū eēntiā: ꝓpter hāc ꝰ diuerſitatē Ariſtoteles
mouit has q̄ōnes. ❡ Sed ꝯtra hęc diximus in collecta Obiectio
neis, q2 Ariſtoteles tā circa actiuas, q̄ꝫ circa paſſiuas ꝓ-
cedit ſemꝑ ab obiectis, deinde ad oꝑationes, deinde ad
potētias, demū ad eēntiā. ❡ Rn̄debamus Albertuꝫ eē 2ͦ in collec.
locutū in ꝓceſſu, ꝓpter q̄d, vbi ꝑus oportet incipe ab eēn
tia, deinde ad potētias, ⁊ ſic vſqꝫ ad obiecta. ❡ Modo Refutatio
dicimus ꝙ hęc ſolutio nō ſatiſfacit, q2 ſi Albertus itelligit
in ꝓceſſu ꝓpter q̄d: tā in actiuis, q̄ꝫ in paſſiuis ꝓceſſu ꝓp
q̄d incipiēdum eſt ab eēntia, deinde a poᵃ vſqꝫ ad obiecta.
Itē. Ad ꝑncipale, data hac cā Alberti Ariſtoteles in ꝑſcrutādo
de itellectu ꝑus agere debuiſſet de agēte q̄ꝫ de poſſibili:
cuius ꝯtrariuꝫ fecit. ⁊ in tractādo de poſſibili ꝑus debuiſſet
agere de itelligibili, ⁊ itellectione, cuius ꝯtrariū fecit. Hę ꝰ
cauſę pace Alberti nō militāt. ❡ Themiſtius ꝰ ⁊ Phi-
loponus ꝑmę q̄ōnis cām aſſignātes, dixerūt q̄ōnem pro Cauſę expo-
vtraqꝫ ſui ꝑte eē ambiguam, q2 videt̄ tota aīa ꝑus nota ſitoꝝ.
ꝑtibus, q2 in magnitudine ꝑius ip̄m totū q̄ꝫ ꝑtes ꝑcipi-
mus. In docēdo quoqꝫ ab vlibus, vt a notioribꝰ incipi-
mus. ex alio videntur ꝑtes ꝑus notę tota aīa, q2 priora ⁊
ſimpliciora initia eē vident̄ poſterioꝝ ⁊ cōpoſitoꝝ mō
partes ſunt ſimpliciores ⁊ priores toto. Quare huiuſmodi
quęſtio dubia eſt: quā q̄dē cauſam Philoponus laudat.
❡ 2ᵃ quęſtio erat, dato ꝙ a potētijs ſit incipiēdū, vtruꝫ
eſt incipiēdū a potētijs ꝑus q̄ꝫ ab oꝑationibꝰ, an eꝯ. In-
telligēs Themiſtius q̄ōnē hāc, quo ad an poᶜ ſint, dicit, Quę them.
notius eē ip̄m ſentire ꝙ ſit, q̄ꝫ q̄d ſenſus ſit. Ueruꝫ h̄ q̄ð Refutatio
Them. dicit fateor me nō itellige, q2 Ariſtoteles nō loq̄tur in
pͣ q̄ōne, an aīa vel poᶜ ſint, ꝰ nec in alijs, aliter in paucis
v̄bis ęquocaſſet. ❡ Propterea meliꝰ cuꝫ Philopono di Aliter dī
cerē q̄ōneꝫ hāc eē pro vtraqꝫ ꝑte dubiā, ex vno.n. vidē-
tur v̄tutes notiores, cuꝫ oꝑationes fluant a v̄tutibꝰ, ⁊ oīs
origo vr̄ notior eo: q̄ð ab ipſa orit̄. ex alio videt̄ notior no
bis oꝑatio ipſa v̄tute, q2 eſt ſenſibilior. ❡ 3ᵃ quęſtio erat

ſi potētię ſunt ꝑus notę obīs/an ɔtra. Dub^9cām aſſignat Philoponus,q: in qbuſdā obīs notiora ſunt potētijs vt ſenſibilia ſenſib^9. In alijs ɔtra,intellect^9.n.notior eſt intelligibili,nam(vt inqt) itellectus in nobis eſt,intelligibile eſt vniuerſale,quod ſupra nos eſt atqȝ nō ſenſibile. Hęc de cauſis queſtionum.

❡ Nō ſolum aūt ipſius qd eſt cognitio ɔferre videtur ad ꝑſpiciendas eoꝝ cauſas quae ſubſtātijs accidūt vt in mathematicis confert qd eſt rectum/ꝛ qd curuum/vel qd linea qd ſuꝑficies ad cognoſcēduȝ quot rectis anguli triāguli ſunt aequales(nam ipſum quid eſt:oīs eſt principiuȝ demōſtrationis)ſed ecōuerſo etiam accidētia magnam afferūt opem ad illud ꝑcipiēdum. Nam cum per imaginationē de accidētibus,aut omnib^9/aut pluribus reddere poſſumus:tum aliqd etiā de ſubſtātia dicere poterimus optime. Quare patet eas omnes diffinitiones/diſſēdi modo vaneqȝ dictas ꝛ aſſignatas eſſe:quibus non fit/vt accidentia percipiātur/aut de ipſis coniectura facilis habeatur.

❡ Videt̄ aūt nō ſoluȝ qd̄ qd eſt cognoſcere: vtile eſſe ad cognoſcēdum cauſas accn̄tium in ſubſtantijs(ſicut in mathematicis q̄le qd rectum: ꝛ qd obliquuȝ: vel qd linea: ꝛ planum ad cognoſcēdū ꝙ oībus rectis triāguli anguli ſint ęquales)ſed ꝛ econuerſo accn̄tia conferūt magnaȝ partē ad cognoſcēduȝ qd̄ qd eſt. Cū enim habemus tradere ſm phātaſiam de accn̄tibus,aut oībus,aut plurib^9: tūc ꝛ de ſubſtātia habemus dicere aliquid: qm̄ optime.oīs eniȝ demr̄ationis principiū eſt qd̄ quid eſt. Quare ſm quaſcūqȝ definitionuȝ nō ɔtingit accn̄tia cognoſcē:ſed neqȝ de ipſis imaginari facile:manifeſtuȝ ꝙ dialectice dictę ſunt ꝛ vane omnes.

❡ Expoſitores greci ɔtinuāt ſic l'ram:cum explanauit,ꝓblemata quęrenda cōiter in q̄cūqȝ diffōne,ꝛ ſpāliter in diffōne aīę:nūc vult nobis tradere methodū quādam,ꝛ facultatem inueniēdi diffōnes.huius expōnis ratio pōt ēē:qm̄ cum Ari.illā mouerit qōnē,aliquo in loco ipſam abſoluere dignū eſt:modo ꝑcurre totū librum de aīa:nō inuenies eius ſol.ģ ſi hoc in loco eaȝ nō abſoluiſſet Ariſ. vtiqȝ eēt valde diminut^9.ꝙ ſi dicas Ariſ.eā ꝓſoluiſſe in poſteriorib^9:ꝛ hoc ſat. Adhuc emergit ſuꝑfluitas:ad qd enim tētare.q.logicā:poſtq̄ nec abſoluit: nec locuȝ eius mōſtrauit.ģ in alio cadit extremo:vbi itaqȝ ꝑus in defectū Ariſ.ponebamus,modo in ſuꝑfluo locabimus.ꝛ ꝑꝑ hoc grecoꝝ expoſitio videt̄ ſat ad l'ram. Inqt ģ Ari.aūt pro ſed,qd̄ qd eſt cognoſcē videt̄,nō ſolū vtile eē ad cognoſcēdū cās accn̄tiū.i.ꝑpter qd accn̄tiū in ſubſtātijs.i.in ſubīs.ꝛ apponit exēpluȝ.d.ſicut in mathematicis,qd rectū,qd obliquuȝ,qd linea,ꝛ qd planū,ad cognoſcēdū,ꝙ anguli triāguli ſint ęquales rectis:nō ſolū inq̄ hoc videt̄ illis vtile:ſed eɔ̄rio accn̄tia ɔferūt magnā ptē ad cognoſcēdū q^d qd eſt. ❡ Sed ambiges ꝑ cur] vtile]dixit cum qd̄qd eſt.nō ſolū ꝓficiat plurib^9accn̄tibus:imo ſit ꝛ necn̄um. ❡ Adhuc videt̄,ꝙ qd ſit rectū,qd obliquuȝ, qd linea,qd planuȝ nō ɔferāt ad hoc,ꝙ triāgulus habet treſ:qm̄ hǽ nō ſunt triāguli diffōnes.ģ vr̄ Ari.aberraſſe locū. ❡ Rurſus accn̄tia vident̄ in totuȝ ꝓdeſſe diffōnibus:cū nō alio modo poſſīt inueniri:cur ģ dixit] Magnā ptē.] ❡ Iteꝝ dubitabis:qm̄ diffōne accn̄tia cog̃ſcimus, inqt.ꝛ ꝑ hęc rurſuȝ diffōnē:mutua ģ ꝛ circulans demr̄atio. ❡ P. In mathe^cis non vtimur regreſſu.ģ nō bn̄ appoſuit,qd ſint illa,ɔferre ad triāgulū hēe treſ:ꝛ eɔ̄:triāgulum hēe tres,ɔferre ad qd ſint ea,quę dixit. ❡ Ad p^am ſol.eſt:qm̄ vtile relatiuū eſt ad aliud:necn̄um ad ſe:vt 2° phyſi.ɔtra Auē. Auer.exponit.ꝛ q: qd̄ qd eſt ad accn̄tia refert̄.ergo vtile dixit:cū cuȝ neceſſitate vtile:apponit quoqȝ mō. ❡ Ad 2^am Philoponus ait:ea eē poſita in vi exēploꝝ:q̄rū v'ificatio nō exigit̄. ❡ Vel forte diffōnes illoꝝ ſunt diffōnes coꝝ:quę ponunt̄ in diffōnes triāguli:ꝛ ſic diffinitio erit v'ior. ❡ Ad 3^am Themi.itelligere vr̄:per qd̄ qd eſt diffinitū,ꝛ diffōnē,ꝛ inqt,ꝙ ɔferūt accidētia,nō ad notitiā illiꝰ,nō ad inuentionē diffōnis.ģ magnā ptē. ❡ Vel pōt meli^9forte dici:ꝙ diffinitio ſciri nō pōt demr̄one:ſed tn̄ inueniri.ģ dixit magnā ptē:qm̄ nō demr̄at diffōnē:ſȝ eā per accn̄tia venamur:ſiē venabilis eſt.ꝛ iſtud eſt magna pars. ❡ Ad 4^am Philoponus ait: eē duplicia accn̄tia:manifeſta quę antecedūt diffōnes,ꝛ occulta:quę ſequunt̄ diffōnē.v̄.g.moueri ꝑ ſe ſentire ꝛc̄. ducūt in cog̃neȝ aīę,ꝙ ſit nūs ſeipſm mouēs:ex hac poſt ꝓducit̄ ꝙ ſit imortalis ꝛc̄. Dicit igit̄ manifeſta,ꝛ ex euidētia accepta accn̄tia ɔferūt nob ad diffōnes nōduȝ cognitas.diffōnes v'o in acceptionē imanifeſtoꝝ accn̄tiuȝ. Et per h̄ pȝ nō eē circulū:cum nō ſit mot^9 ab eodē:ꝛ redit^9 in idē. ❡ Sed an h̄ ſit ita poſteri^9 dicet̄:melius aūt puto dicere h̄ nō eē referēdū ad idē genus ſciē. Sed ſic itelligēdū,ꝙ/qd̄ qd eſt ɔfert ad accn̄tia.v̄.g.in ipſis mathematicis eɔ̄,accn̄tia ɔferunt ad qd̄,qd eſt.v̄.g.in alijs, puta nālib^9:nō referēdo ad idē,ꝛ ſic abſoluit̄ ꝛ ſ^9 ambiguitas.ꝛ hęc ſol.etiā regreſſuȝ nō cogit̄ dicē:ſȝ de h̄ fiet ſmo in poſt. ❡ Cū.n.hēmus.] Nūc id oſtēdēs.ſ.accn̄tia manifeſta ducē in cog̃nē diffōnis:ꝛ eɔ̄:diffōnē in cog̃nē accn̄tiū imanifeſtoꝝ:inqt,cū.n.hēmuſ tradē de accn̄tib^9 ſm phātaſiam.i.notis ad ſenſum phātaſię ſiue imaginationis,aut oīb^9,aut pl'ib^9:tūc hēbimus tradē aliqd optime.i.diſtincte ſm ſe de ſb̄a.i.diffōne. ❡ Philopon^9 ait, hūc locū eē ſic itelligēdū,cū.n.hēmus tradē de accn̄tib^9 ſm phātaſiaȝ.i.apparētib^9,ꝛ manifeſtis oīb^9,aut pl'ib^9: tūc habemus tradere aliqd optime de ſub̄a.i.diffōne,ꝛ oīb^9 accn̄tib^9:q̄ſcūcūqȝ alia exiſtūt ſubē,inueniētes nāqȝ diffinitionē,per ipſam oīa accn̄tia ſubē inueniemus:atqȝ iſtud volēs denotare ſb̄dit.] Oīs.n.demr̄onis p̄n^m,ipſuȝ qd eſt.] Hoc indicās,ꝙ ſi ex euidētia accn̄tiū:habemus cog̃nē ſubē:tn̄ hāc notitiā habemus ex ſenſu,ꝛ nō demōſtratiuā.ſi v'o diffōnē habemus,tūc ſciētifice poſſumus cog̃neȝ ipſoꝝ elicere p̄ncipijs vtentes diffōnib^9.ģ primus ꝓceſſus ab accn̄tib^9 manifeſtis ad qd̄ qd,nō demr̄atiu^9 eſt.ſcd̄s aūt,cuius mediū eſt qd̄ quid eſt,in accn̄tia ꝓpa ſubē demr̄atiuus,eo q: p̄n^m oīs demr̄ationis eſt qd̄ quid eſt:ꝓ per ɔ̄ns hic nō eſt mutua demōſtratio.nō.n.ad oīa ſimpl'r accn̄tia ſubſtātijs exponēduȝ iſtud:ſȝ accn̄tia:vt dixi,ꝑ ac per ſe exn̄tia,in acceptionem diffōnis ɔferūt: diffinitio aūt in acceptioneȝ accn̄tiū imaginatoꝝ.v̄.g.viuere moueri in latera:quę ſunt ꝓpa accn̄tia aīaliuȝ:ꝛ cōfeſſa ſenſui:ꝙ aīa ſit ſb̄a ex ſeipa mobilis ɔducimur:ex per ſeipſm mobili imortalitateȝ rōcinati ſumus.ģ nō mutua h̄ demōſtratio exiſtit. ❡ Alexāder aūt,vt Philoponus h̄ in loco refert,meli^9hūc locū explanat:inqt,ꝙ non eſt mutua oſtēſio:ſi ad eadeȝ accn̄tia redeat qs,qm̄ ꝙ exiſtāt iſta accn̄tia accipimus ex euidentia,ꝛ ipſm qd eſt ex ipſis ɔiecturamur.ex diffōne v'o nō ꝙ ſunt accn̄tia cog̃ſcimus:

πρὸς τὸ θεωρῆσαι. ad ſpeculā^m μαθήμασι. diſciplinis ἴδιον. vt. ſunt ἴσαι. poſtq̄ ἕξομεν. habebimus Al.maxime

dialectice dialecticalr Vane inaniter

Collectanea text^9 cō^ti 41^m.

Dubōnes

Cōmē. 43°.

ſcimus:ſed qd ſunt ⁊ quale, ⁊ ꝙ̄obrē.ğ mutua oſtēſio nō eſt in eodez gñe ꝓblematis:q̄re per ipm ꝙ ſunt accñtia: ipm qd eſt diffōnis cogſcimus.per ipm vō qd eſt diffōnis reliq̄ accñtiū ꝓblemata:quare nō ſm idē mutua demōſtratio.❡ Sed qꝛ p̄mus pceſſus quo inuenimus qd qd eſt nō ſciētiſicaīs eſt, ſed ſcḋs quo redimus:dedit rōnē:⁊ īqt.oīs.n.demſonis p̄n^m ipm qd eſt.ğ ſcḋs demſratiuus vr̄,p̄mus minime.❡ Quare ſm quaſcūqꝫ.] Cōdit cit correlariū in ɔfirmatiōez eiꝰ:qḋ nūc dixit, ⁊ īqt.q̄re manifeſtū eſt,ꝙ diffōnes,ſup.ſm quaſcūqꝫ nō cōtingit accñtia cogſcē:ſꝫ neqꝫ de ipſis facile imaginari.i.ɔiecturari:manifeſtū inq̄ȝ eſt ꝙ dialecticę dictę ſunt:⁊ oēs] vane.] vane qdē:qm̄ finē:ꝓp quē ſunt nō ptingūt.ſ.demſrationis eē p̄n^m accñtiū.Lōes vō,qm̄ nō ſunt nāles:ſed ad apparētiā ⁊ opinionez reſpiciētes:⁊ ideo dialecticę ſunt. Hęc eſt huius loci expoſitio:vbi apparet:qualr̄ regreſſus non eſt in eodem genere ſyllogiſmi.vꝫ.demonſtratiuo:vt in cōmento poſt dicam.

Com^m 11^m. **Cum dubitauit.** ❡ Auerrois h̄ in loco inducit textū alio mō:⁊ īqt, cuꝫ dubitauit a quo dꝫ incip̄e oīs iſtiꝰ artis.i.ɔſiderator huiꝰ ſciē:vtrū a poſteriorib' ad p̄cedētia.ſ.a potentijs ad eſſentiā,ab actibꝰ ad poᵃˢ, ⁊ ab obīis ad actꝰ,aut ecōuerſo:incepit notificare ꝙ vtraqꝫ via eſt cōis in ſcientijs, ⁊ in vſu eaꝝ:qm̄ ꝗ̄uis ſit magis famoſuꝫ ire de p̄cedēnbꝰ ad poſteriora:tñ aliqñ ibit de poſteriorib' ad p̄cedētia.Auer. ğ vult Ari.q.abſoluē vltᵃˢ h̄ in loco, ⁊ non pᵃˢ. ❡ Sꝫ vr̄ ꝙ expoſitio pª ſit melior.Tuꝫ p̄,qꝛ Ari.eā.q.pᵃˢ mouit, ⁊ in nullo loco huiꝰ libri abſoluit.Tum 2°,qm̄ Ari.in 2° huius īqt.Dōm aūt ſm vnūquēqꝫ ſenſum,de ſenſibilibus p̄.vide ⁊ Auer.ibidē.Ecce quō his v̄bis vr̄ abſoluē Cōmē.63°. q.hic motāz.ğ nō opꝫ ipam h̄ in loco abſoluē. ❡ Dōm ꝙ expoſitio Auer.melior eſt: ⁊ v̄ba Them.videnī pro eo:qm̄.q.pª eſt logica:⁊ non dꝫ abſolui hic,dꝫ tñ hīc moueri,vt excitet̄ difficultas memoretur qꝫ,nō tñ abſolui, cū locus nō ſit hic liber.id aūt qḋ dicit in 2° huiꝰ nō ſol. q.p̄ntis eſt:ſꝫ executio vt p̄cepit.⁊ h̄ īqt: ⁊ Auer.in cō^{10} vide.❡ Et vr̄ ꝙ ſola.] Hoc in loco ſniaꝫ ponit lr̄ę, ⁊ manifeſta eſt per ſe. ❡ Et cum demſrauit] Auer.illū locuꝫ [Cū.n.habemꝰ.] Aliter inducit hic:⁊ īqt,in ſnia Ari.determinare,q̄ꝗ̄nā accñtia ɔducūt qḋ qd eſt, ⁊ quę nō.expoſitio aūt grę coꝝ fuit hic Ariſt.abſoluiſſe.q.vt vidiſti: ſcḋm expōnē Auer.dicā:ꝙ Auer.p̄ itēnonē ponit partis:⁊ ſmo pꝫ.2° ibi[Et dixit qm̄.]Exeq̄ē ⁊ īqt in 2ª pte, ⁊ nō eſt poſſibile,vt tale ɔtingat.ſ.re a cogn̄e accñtium ad cognēz ſubē:niſi qñ accñtia rei fuerint cognita a nob ſm viaꝫ imaginatiōis.i.accñtia quę manifeſta ſunt accidere in re:⁊ quę ſunt in loco eiꝰ.ſ.accñtia eēntalia ꝓpinqua,aut oīa,aut plura.vult itaqꝫ Auer.accñtia:qbꝰ cōiecturamus diffōnes,hic duas conditiones.pª vt ſint nota ſenſibꝰ exiſtē in ſubīo:cuius diffōnē q̄rimus.2° vt ſint ꝓpinqua poſita loco eiꝰ.i.loco diffōnis, ⁊ vltimę dūę:qm̄

Cōmē.10°. ƒ° phyſi.⁊ 8° meta.hō accñtia ſunt ꝓpa.ğ ſcḋa ɔditio eſt

Cōmē.5°. vt ſint accñtia ꝓpa.cuꝫ igit̄ ſunt accñtia ꝓpa, ⁊ per ſe nota:tūc poſſumus diffōnē rei ɔiecturare.❡ Et q̄ſi dicat.] Reſumit ſol.q.⁊ q̄ſi reddit rōnē:⁊ īqt, ⁊ q̄ſi dicat, ⁊ nō ꝑparat̄ nob cognitio ſubē per cognē accñtiū:niſi cuꝫ ſciuerimus accñtia ꝓpinq̄ eēntalia,aut oīa,aut plura.tūc enīꝫ ɔtinget vt inducamus meliorē diffōnē ſubē.in qbꝰ v̄bis dat intelligē,q̄re eſt nccīa cognitio accñtiū:qm̄ itellectꝰ eſt paratꝰ recip̄e cognēz oīuꝫ:ſꝫ ſic mā nuda anteꝗ̄ȝ recipiat forᵃˢ ſubē recipit diſpōnes accñtales:ſic ⁊ itellectus cum in p̄nº ſit velut raſa tabula,vt dī in 3° huius.et

Cōmē.24°. Auer.ibidē.exponet h̄:ideo ſi dꝫ recip̄e cognēz ſubē:dꝫ ꝑparari per cognēs accñtiū eēntaliū ⁊ ꝓpinquoꝝ.⁊ ſic

pꝫ loci cōmētatio:⁊ ratio fere ſol. ❡ Naꝫ qd eſt aliqd.] Hūc locū Auer.aliter ꝙ̄ Philoponus:⁊ Alexā.exponit. ⁊ forte melius:⁊ vult ꝙ id v̄bū.[Oīs demſrationis enim p̄n^m ⁊c.]ſit r̄ndens ei a quo incepit ſermonez.ſ.ꝙ cognitio diffōnis eſt vtilis in cognitionez accñtiū:⁊ tūc per id v̄bū Ari.reddit cām illius.duo enīꝫ Ariſ.ꝓpoſuit.ſ.diffinitionē vtilē eſſe ad accñtia:⁊ accñtia ad diffōnē.hoc in loco reddit cām p̄mi, ⁊ hoc modo in parafraſi Biſantij habetur.vide.❡ Deide incepit.] Diffinitio triplex:vna vbi falſi collocat̄ aliquid,vt hō aīal irrōnabile.alia vbi aliqd cōe,vt hō ſubā aīata.3ª vbi accidēs,vt hō aīal coloratū.hō ergo diffōnes ęquiuoce dicunt̄:qm̄ quēadmoduꝫ manus abſciſa dī ęquoce manus:qꝛ nō exercet officiū manus:ſic hō,diffōnes ęquoce ſunt:cuꝫ nō exerceāt opus eaꝝ.eſt aūt opus eaꝝ certificare eſſentiā, ⁊ accidētia demſrare:vt Auer.īqt 4° Phyſic.⁊ in 2° huius.⁊ 4° Cōmēto.31°. celi.ideo ęquoce ⁊ falſe dici poſſunt.Sermo eius patet. Cōmē.26° hęc eſt huius loci expoſitio ſm Auerroeꝫ,non minoris Cōmē.22°. grauitatis ꝙ̄ grę corum.

❡ Sed opꝫ h̄ in loco digreſſionē facere:an.ſ.pceſſus regreſſuſqꝫ demſratiuus ſit poſſibilis.v̄.g.ſi demōſtrabis interuentū terrę,qm̄ luna deficit, ⁊ ecōtra:ambo ſint demōſtratiui. ❡ Arguit̄ vno medio ꝙ nō,qm̄ cuꝫ ex p̄mo inuenio cām per notius inueni,cuꝫ 2° redeo:vel per notius:vel per ignotꝰ.ſi per ignotꝰ:ğ ſupfluus fuit p̄mus pceſſus.ſi per ignotius.ergo demſratio nō oīs per notius. Digreſſio de regreſſu in demōſtratiōibꝰ.

❡ In iſto ꝓblemate antiq(vt Ari.īqt in poſteriorib')
ſcire p̄cedētes,oīuꝫ dixerūt demſrationē eſſe.Et dixit cōtingere oīuꝫ fieri circulariter demſrationē:quos qdaꝫ ex latinis magna ex pte ſecuti,inquiūt 4^{or} modis regreſſuꝫ demſratiuū eſſe poſſibilē.vno mō in diuerſis gñibus demōſtrationis.ſ.qa, ⁊ ꝓpter qd.Scḋs in eodē gñe demōſtrationis,diuerſo tñ gñe cauſę:eo qꝛ vt Ari.īqt in phyſicis ⁊ metaphyſicis cauſę ſunt inuicez cauſę.ğ p̄nt inuicez demſrari.Tertius in eodē gñe demſrationis:in eodez gñe cauſę,reſpectu tñ diuerſoꝝ indiuiduoꝝ:demōſtrat̄ enīꝫ(īqt Ariſt.in 2° Poſterī.)per vaporē pluuia:ex vapore enim pluuia fit, ⁊ ecōtra,ex pluuia vapor: ⁊ ambo in gñe cauſę māę.ſunt autē ſumpta diuerſa:vapor.n.demōſtrās alius eſt nūo:ab vapore per pluuiā demōſtrato.Quartꝰ modus eſt in eodez gñe demſrationis cauſę:⁊ eodē ſumpto:ſed nō ęque p̄.v̄.g.in exēplo poſito:vbi illa ſpecie nō differūt. ❡ Sꝫ hoꝝ opinio pluribꝰ deficit modis.p̄mo:qm̄ p^m, ⁊ 2^m mēbrū in idez incidūt:cauſę.n. nō ſunt inuicez cauſę:niſi ꝓut vna eſt cā:altera effectꝰ illius.ğ hō duo pceſſus nō p̄nt eſſe in eodē gñe demōſtrationis.❡ Rurſum ſi in eodē gñe cauſę poſſibilis eēt:vt īqt in 3° mēbro:argꝰ ſicut Ariſt.ibidez ɔtra hos arguit. Idez reſpectu eiuſdē eēt notius, ⁊ ignotius,p̄us,⁊ poſterius eēntialr̄:ſi.n.vapor demōſtrat,qm̄ pluuia eſt:oportet vt oīno eſſentialr̄, ⁊ per ſe ſit notior ea, ⁊ per ɔn̄s oīs vapor eſt notior:⁊ ecōtra.cuꝫ pluuia demōſtrat̄:qm̄ vapor eſt:opꝫ per ſe,vt pluuia oīs notior ſit omni vapore: qm̄ demōſtratio ex notiorībꝰ ſit.ğ idem reſpectu eiuſdē p̄us,⁊ poſterius,notiꝰ,⁊ ignotiꝰ.❡ Adhuc qḋ īqt in vltimo mēbro eſt peius.īqt enim Ari.in 7° meta.⁊ Auer. ibidē.demſrationē nō fieri in indiuiduis. Itē qḋ nō facit ad ſciam,nō diuerſificat ſcibilis rōnem:ſed cōditiones, ⁊ diſpōnes indiuiſibiles ad ſcire nō ꝓſunt.ğ nō reddūt ſcibile diuerſum a ſcibili:vapor itaqꝫ vt denſus non erit aliud ſcibile a ſe:vt rarus. Ergo nō demōſtrat̄ ipſe vt rarus a ſe vt denſus:plus ꝙ̄ ſi demōſtrat̄ h̄,qm̄ hoc ⁊ ſic facile eſt oīa demſrare, vt Ariſ.īqt ibidez. ❡ Poſt hos alij dixerūt in nālibꝰ pceſſuꝫ qa,eſſe tñ demōſtratiuū.2^m aūt a cā ad effectū ſyllm̄ tñ:⁊ ſic regreſſum cō Cōmēto.35.

opio p̄ª.

opio 2ª.

tedũt,nõ in eodem gñe ſylli.ꝑmus.n.in demõſtratiuo gñe:
ſcðs in topico exiſtit:⁊ ſic poſſibilis eſt in nãlib⁹.hõ opi/
nio habet arg⁹ fortiſſimuꝫ:qꝛ ſi ſcðs eſt demõſtratiuus.ḡ
mediũ reddet̃ certi⁹.vel igiẽ ab itellectu ſolo:vel adhuc
ↄcurrẽte ſenſu.nõ ꝑ^m:ipoſſibile eſt.n.itelligẽ ſine imagi/
Cã.6.⁊.30. nari, vt Ariſ.ingt,⁊ Auer.etiã 3° huius.ḡ ſi reddet̃ certi⁹,
ſenſu mediãte reddet̃ certius:ſ; ſenſus nõ põt niſi circa
accñtia effect⁹ v̾ſari.ḡ adhuc per ꝓceſſum:qꝛ fiet noti⁹.
⁊ per ↄñs nunq̃ põt eẽ notus effectu:quo demõſtrabit̃.ḡ
nunq̃ põt id demõſtrare. ❡ Adhuc:ſi ſcðs eſſet demõſtratio,
ſubm ſcię poſſet demõſtrari in gñe demõſtrationis cauſę.con/
Cõmẽ. vlt° tra Auer.in ꝑ phyſic.⁊ 12° meta^ce.⁊ ↄtrã cõducit:qꝛ
Cã.5.⁊ 2°. poſſibile eſt demõſtrare mãm ⁊ formã eſſe:qꝛ corpus
mobile eſt.ḡ põt ⁊ corpus mobile eſſe demõſtrari:qꝛ ma/
teria ⁊ for⁹ ſunt.ꝑmus qdem ꝓceſſus erit firmus:ſi itaqꝫ
ſcðs eſſet demõſtratio:tũc ꝓpter qd eẽt.ergo ſubm eẽ/põt
demõſtratione ꝓpter qd demõſtrari. ❡ Rurſum arguo/tali
modo ꝓceſſus eſt demõſtratiuus,quali modo eſt ex neceſ/
ſarijs:ſ; ab effectu ad cãm ꝓceſſus eſt neccius in nãlib⁹:a
cauſis ad effectũ nõ, vt Ariſt.ingt,in 2° phyſic.⁊ ibideꝫ
Cã.89.⁊.90 Auer.vide exẽpla eoꝝ,⁊ alios.inquiũt enim ꝙ effect⁹ in
nãlibus aſſimilat̃ ꝓponib⁹ in doctrinis demõſtratiuis:⁊
cauſę nãles ↄnib⁹.ergo in nãlib⁹ nõ licet regredi demõ/
ſtratiue. ❡ Sed ꝙ hic modus ſit error,v̾bis ſapiẽtum
Cõmẽto.16. cõprobat̃/⁊ rõne.Verbis qdeꝫ:qꝛ Auer.2° meta.ingt.
v̾bi.g.ſm demõſtrationẽ ſimplr ⁊ ſm demõſtrationẽ qa,⁊
cum diuerſant̃ in eadẽ ſcia:magis diuerſant̃ in ſcientijs
Cõmẽ.30. diuerſis:ſm gen⁹. ❡ P.ꝑ poſter̃.Auer.h̃ oñdit ample.
Et The.ibidẽ.poſtq̃ expoſuit qd ſit demõſtratio q̃obreꝫ
28 ſit:⁊ qd demõſtratio/vt ſit/ſtatiꝫ ca.ſeq.oñdit quõ diuſant̃
in diuerſis ſciẽtijs ⁊ in vna ſciẽtia, vide eum. ❡ Adhuc
Cõmẽ.25. Ari.2° Poſter̃.mouẽs hãc.q.ſoluit,ꝙ ſic,⁊ Auer.inquit.
cuꝫ oñdimus cauſatũ per cãm,eſt id demõſtratio dans
cãm,⁊ inuẽtionẽ.⁊ cuꝫ oñdimus cãm per cauſatũ,eſt id
demõſtratio dans inuẽtionẽ tñ:ſicut cuꝫ oſtẽdit̃ caſus fo/
lioꝝ ex lactis ↄgelatiõe:⁊ ↄgelatio lactis:ex caſu folioꝝ.
Cõmẽ.15. P.6° phyſic.⁊ 8° phyſic.apte id apponit,⁊ v̾ba eius non
Cõm.50.53. appono. ❡ Rationi v̾o obſiſtit:qꝛ ois ſylls faciẽs ſcire
⁊.61. aliqd:qð nõdũ ſciebat̃,eſt demõſtratio, vt Ariſ.ingt in po/
ſteriorib⁹,demõſtrationẽ aũt dico ſyllm ſciẽtibileꝫ.i.faciẽ/
teꝫ ſcire:⁊ qd ſit faciẽs ſcire diffiniẽs:ingt,eaꝫ v̾o ſciam
efficere dico,qua ſcimus/eã ipſam hñdo:modo aſſumo
minorẽ.ſed ſcðs locus demõſtrationis eſt ſylls faciẽs ſcire
aliqd ignotũ.qð Philoponus ac Alexã.h̃ in loco decla/
rauit.d.ꝙ lꝫ effect⁹ ſit not⁹ in ꝓblemate,an res ſit:eſt tñ
in tribus alijs ꝓblematib⁹ dubius, vt ſupius retuli.ergo
aliqd ignotũ declarat̃.⁊ hęc ratio eſt demõſtratiua:ↄtra il/
los. Vel põt ratio cõponi ſic/ois ſyllus terminãs aliqð
quatuor ꝓblematũ 2° poſter̃.enumeratoꝝ eſt demõſtratio:
qꝛ ꝓblema,anteq̃ terminet̃:eſt.q.poſt eſt ↄcluſio ſcibi
lis vere:quę nõ põt/niſi demõſtratione,terminari:ſ; ratio:
qua terminat̃ id ꝓblema,eſt hõ.ḡ ⁊c̃. ❡ Poſt hos inue/
ni grecos fere oẽs aliter dicere.voluẽt.n.regreſſuꝫ in eo/
deꝫ genere ſylli nõ poſſe fieri:⁊ ideo conant̃ dicere illos
duos ꝓceſſus diuerſi gñis eẽ.ꝑmus qdẽ quo cã ↄducit̃,
qꝛ eſt,ſylls eſt tñ. vt Alex.hic ingt.ſcðs v̾o quo effect⁹
ille,ꝓpter qð,oñdit̃,demõſtratiuus eſt.ḡ circulus nõ eſt in
Cã.30. demõſtratione.huius etiã opionis Them.2° Poſter̃.inue/
nit̃.ingt enim. Nullũ aũt incõmodũ ſuſcipit̃:ſi cã talis
cum ſua ↄne retorqueri dicat̃:nec.n.eadeꝫ ratio vtrinqꝫ
reciprocãdi eſt:ſed cuꝫ ab euẽtis ad cãm ſubijcit̃ ſyllus
tñ vocat̃:cuꝫ e ↄ̃rio eſt abſoluta demõſtratio dĩ. Ecce quõ
Cã.46. Them.eſt illius etiã opi. ❡ Adhuc ipſe ꝑ Poſter̃.ingt.
Neq; tñ iudiciũ v̾itatis in ſenſib⁹ eſt:nec demõſtratio cre
di ſenſu aliquo põt:qꝛ ſenſus q̃obrẽ q̃cq̃ ſit,nõ põt do/

cere:ſed ſemꝑ in cognitione qð eſt,verſat̃.expoſitio cau/
ſę:cur ita ſit q̃cque tota v̾lium eſt:eo quo nõ modo noti/
tiã huius vnius defect⁹:quẽ nunc patit̃ luna:ſed ſimplr
oium ↄtinet.nã interiect⁹ terrę:nõ tñ huius defect⁹ cauſa
eſt:q̃ oibus qui prit huius ſeculi euenire. Et multa alia
ſubdit:vide.Ecce quõ vult id met ꝓaſe. ❡ Pro his vi/
det̃ Ari.ꝑ Poſter̃.vbi vliter oñdit demõſtrationẽ circula/
reꝫ nõ eſſe poſſibile:qð ſic declarat:qꝛ vt Boet.ait in li/
bro de ſyllo cathegorico.cum aliqð vliter in toto gene/
re demõſtrare itẽdimus:terminis vtimur ignotis in omni
mã applicabilib⁹.⁊ ideꝫ Auer.ꝑ Prioꝝ.modo Ariſ.pri/ Cã.2°.
mo Poſter̃,oſtẽdens demõſtrationẽ circularẽ eſſe ipoſſi/
bilẽ:terminis vtitur ignotis.ḡ vlr id tradidit. ❡ Adhuc
ſicut 2° Prioꝝ dictũ eſt:ſylls qꝛ/nõ eſt ſylls.ergo eodẽ
modo demõſtratio qa/nõ dꝫ eſſe demõſtratio:eodẽ modo
enim demõſtratio/qa cõparat̃ ad ↄnem,ſicut ſylls qꝛ/ad
ſuã ↄnem.ergo demõſtratio/qa/nõ dꝫ dici demõſtratio. ❡ P.
Si aliqua eſſet demõſtratio qa,tũc Ariſt.alicubi diffiniuiſſet
illã:ſi.n.nullibi diffiniuiſſet:ſalteꝫ ꝓmiſiſſet eã definire in
caplo de demõſtrone.ſicut ꝓmiſit de ſcire:ingt enim.ſi aũt
eſt aliqs alter ſciẽdi modus poſterius dicet̃. ❡ Rurſuꝫ
Ariſt.ibideꝫ arguit in hũc modũ.d.ſi aũt priora per po/
ſteriora demõſtrant̃,ſcire nõ erit hñ determinatũ.ergo
arguã ſic.ſed vbi ꝓceſſus qa/erit demõſtratio:tũc ſcientur
priora per poſteriora.ergo ſcire nõ erit hñ determina/
tũ.⁊ ſic videt̃ pro his antiqs. ❡ Et poſtq̃ viſę ſunt diuę Opinio ꝓpa ⁊ eſt Ariſto. ⁊ Auer.
opiones:ſupeſt modo dicere opionẽ Ariſ.⁊ Auer.Dicẽ/
dũ ergo regreſſum eſſe poſſibilẽ in eodẽ gñe ſylli:ita ꝙ
ꝑmus ꝓceſſus demõſtratiuus erit,⁊ qa:ſcðs demõſtratiuus,⁊
ꝓpter qd:ſiqdeꝫ ſumus in.q.cõpoſita per effectũ demõ
ſtramus qꝛ qꝛ de cauſa:⁊ ecõtra:per cãm demõſtramus
ꝓpter qd effect⁹.ergo circulus.⁊ ſi ſit in gñe eodeꝫ ſylli:
nõ tñ in eodẽ gñe ꝓblematis,vt hñ Alex.ingt.ſi ſumus
in.q.ſimplici:eodẽ modo.ꝑmus terminabit.q.ſi eſt.ſcðs
ꝓpter qd eſt.ergo in diuſis gñibus ꝓblematum.De iſta
ſit mens Ariſt.oſtẽdo in 2° poſter̃. Mouit iſtã.q.⁊ poſt Cã.5.
exẽplũ poſitũ ↄcludit ſol.d.ſi igit̃ qdem per cãm eſt de/
mõſtratio:ꝓpter qd eſt.ſi v̾o per nõ cãm ipſius qa:qꝛ
qð in medio eſt cognouit:ꝓpter qd aũt nõ. ❡ Adhuc ꝑ
Poſter̃.ponit diiam demõſtrationũ in eadẽ ſciẽtia:⁊ in di/ Cã.13.
uerſis:⁊ Them.ibideꝫ inducẽs caplm:ingt Ariſt.velle
ponere diias demõſtrationũ.Ideꝫ ⁊ Joã.grãma.ideꝫ ⁊
Auer.inducit.vide eos. ❡ De ſi dicas ibi ponere diias Cõmẽ.30°.
ſciaꝝ,⁊ nõ demõſtrationũ:adhuc nõ euadis:qꝛ demõſtra/
tionis effect⁹ eſt ſcire.ergo nõ põt ponere diiaꝫ ſciẽtiaꝝ:
niſi ꝓpter demõſtrationẽ. ❡ Rurſum Ariſ.in 2° Prioꝝ.⁊
Auer.ibideꝫ,oſtẽdũt qd ſit circulariter demõſtrare,⁊ ſyllo/ Cã.4.
giçare circulo.ergo aliqñ vtit̃ illo:aliter oſtẽſio eẽt ſup/
flua. ❡ Iteꝝ repugnat rõni:ois enim ꝓpoſitio:cuius ꝑ/
dicatũ nõ eſt per ſe notum in eſſe ſubto per ſe neccia,eſt
demõſtrabilis:ſed ꝓpoſitio,vbi ſubm eſt cauſatũ,⁊ ꝑdi
catũ cauſa,eſt ꝓpoſitio:cuius ꝑdicatũ nõ eſt manifeſtuꝫ
in eſſe ſubto:vt pꝫ maxime in ſciẽtia nãli.ergo eſt demõ
ſtrabilis:⁊ non in genere demõſtrationis ꝓpter qd.ergo in
gñe demõſtrationis ſigni:qð demõſtratio qa dĩ ⁊c̃. ❡ Adhuc
ois ſyllus,terminãs aliqð quatuor ꝓblematũ vere ſcibi
liuꝫ,eſt demõſtratio:ſed ꝓbatio an cauſa ſit,eſt ſylls ter
minãs ꝓblema vere ſcibile.ergo eſt demõſtratio. ❡ Sed
in hac opinione ambiges ꝑmo/q̃modo fiet iſte circulus. Dubitãtes
❡ Secũdo verũ imediate inuẽta cauſa fiet circulus:an
ĩtellect⁹ negociet̃ circa illã,ad hoc, vt ſit mediũ in demõ
ſtratione. ❡ Tertio in quo genere demõſtrationis ſit ſcðs
ꝓceſſus. ❡ Ad ꝑ^m dicẽduꝫ ꝙ(vt Auer.ait in ꝑ Poſter̃. Cõmẽ.6.
in fine ſecũdę ptis)quatuor ſunt cõditiones demonſtra/
tionis in circulo factę.ꝑma vt vnaqueq; ꝓpoſitionuꝫ ſit
ↄuertibilis

cōuertibilis in terminis, ⁊ in toto. 2°, vt ſit q̄.affirmatiua:
ꝓpter qḋ in 2° figura nō pōt fieri regreſſus demonſtra/
tiuus. 3° vt ſit in p° figura. 4° vt ſit in pmo modo ꝑ mē: ⁊
has cōditiones itelligit Ariſt. in lr̄a: vt in cōmēto meo il/
lius ptis expoſui. ❡ Tūc ad formā dicēdū: ꝙ circulus/
ſeu demr̄atiuus regreſſus qnqꝫ modis fieri pōt: vt dictū
eſt 2° Prioꝝ. ⁊ in cōmēto meo pmi Poſterioꝝ. Attamē
Cōmē.30. in ꝓpoſito, vt Auer. ingt ꝑ Poſter. modus vſitatus eſt
ex maiori ꝯuerſa in toto, ⁊ ꝯne, inferēdo minorē. Vbi.g.
omne riſibile rōnale, ois hō riſibilis. ergo ois hō rōna/
lis. ꝯcluſio enim eſt: qm̄ hō eſt rōnalis: ⁊ eſt cōcluſa cām
eſſe ibi de hoie. fiat aūt in hūc modū regreſſus: ⁊ ꝯuertāt
maior in terminis ſic: omne rōnale riſibile, ois hō ratio/
nalis. ergo ois hō riſibilis. pmus qdeꝫ pceſſus fuit quia.
ſcḋs aūt dedit ꝓpter qd. ❡ Ad 2m dicēdum: ꝙ in pble/
mate cōpoſito, non ſtatim inuēta cā ſit redit9: ſed opor/
tet cām inuētaꝫ demr̄are: qm̄ mediū eſt, ⁊ diffinitio. ⁊ ſic
opꝫ vt itellect9 adhuc per id met mediū reſoluat oia p/
dicata qdditatiua, ⁊ incōgrua remoueat, ⁊ cōgrua colli/
gat: quo facto, iam ⁊ cām, ⁊ mediū hēmus: ⁊ tūc licet re/
gredi. hoc aūt nō ſemꝑ fit palā, ⁊ multotiēs fit. In qōne
ſimplici ideꝫ: nō opꝫ qm̄ cā ibi, ⁊ mediū ideꝫ: ⁊ eodē mo/
do: vt pꝫ. vbi aūt medium, ⁊ cā aliqn̄ differūt modo: tūc
opꝫ vt dicetur in ſol. ad 2m. ⁊ ſic apparet ſol. huius pble/
matis. ❡ Ad 3m difficultatē Themiſtius ⁊ fere oēs grę/
ci ſm pceſſum demr̄ationē ſimplr̄ dicūt eē. ⁊ huius red
Cōſ.46. dit cām Them. ꝑ Poſter. Dicēs. Expoſitio cauſę cum
ita ſit, ꝙ quę tota vniuerſaliuꝫ eſt: eo quę nō modo noti
tiam huius vnius defect9: quē nūc patit̄ luna: ſed ſimplr̄
oium ꝯtinet. Uult igit̄ Them. hꝰ demr̄ationē eſſe ſim/
pliciter: qm̄ eſt ꝯtinēs vlem, ⁊ ſimplr̄ cauſam oium defe
ctuū. ❡ Auer. aūt diceret demr̄ationē illā eē ꝓpter qd.
Cōmē.35°. eſt enim demr̄atio triplex apud Auer. 2° Celi. ⁊ alibi in/
finities. ſ. ſigni, ꝓpter qd, ⁊ ſimplr̄: ⁊ demr̄ationem ſigni
vocat illā: cuius mediuꝫ eſt effect9. eſt enim effect9 cauſę
Cōmē.1° ſignū: vt Auer. ait ꝑ Phyſi. Signuꝫ aūt duplex: vt ipſe
Cōmēto.15. ait 6° Phyſi. ſcilꝫ cum cā equate ꝯuertibile, ⁊ cuꝫ cauſa
inadequate cōuertibile. ⁊ ergo duplex erit demōſtratio
ſigni. pmo modo: ⁊ ſic dr̄ fides ſeu ſufficiētia apud Auer.
Cōmē.22°. pmo Celi. vt ignis eſt hic: qm̄ fumus eſt illic. Demōſtra/
tio ſcḋo modo dr̄ ꝯiectura: vt Damonius ait ſupius: ⁊
apud Auer. teſtimoniū: vt mulier peperit: qm̄ lāguida: ⁊
demr̄atio qdē ſigni dr̄ demr̄atio qa, ⁊ eſſe tm̄. dr̄ qdeꝫ ſi/
gni: qm̄ ſemꝑ mediū eſt effect9: qui ſignū ponit̄ cauſę. dr̄
qa: qm̄ in q. cōpoſita ꝯcludit cām ineſſe minori extremi
tati, ⁊ per ꝯñs ꝓpōnē verā eſſe. ⁊ h̄ appellat: qꝛ eſt Ari.
2° Poſter. dr̄ eſſe tm̄ qm̄ terminat q. ſi eſt in ſimplici q.
vt pꝫ. Demōſtratio vero cuius mediū eſt pmo notū nā, ⁊
ſcḋario notū nobis: demr̄atio ꝓpter qd dr̄. eſt enim me/
diū pmo notū nā: qꝛ cā effect9. nobis aūt ſcḋario: qꝛ noti/
ficatū eſt per effectū: ⁊ nō ſm ſe pmo. ⁊ in hoc genere eſt
ſcḋs pceſſus: qm̄ mediū eſt cā per ſe effect9 nā notū pri/
mo in eo ꝙ cā. Eſt mediū id inuēnꝫ per effectū nobis. ğ
nō pmo notū nobis: ⁊ ſic demr̄atio dr̄, ꝓpter qd: ⁊ demō
ſtratio cauſę. Propter qd quidē: qm̄ pblema terminat
ꝓpter qd: qḋ eſt vltima quatuor qōnū. Dicit̄ quoqꝫ cau
ſę reſpectu q. ſimplicis: vbi mediū habet rationeꝫ cauſę
tm̄. vt fumus eſt: qm̄ ignis. Demr̄atio aūt cuius mediuꝫ
eſt pmo notū nā: ⁊ pmo notū nobis, demōſtratio dr̄ ſim/
pliciter: ⁊ huius gn̄is ſunt demōſtratiōes mathematicę.
ibi enim non ab effectu inuenimus cās eſſe, ⁊ inde regre
dimur ad effect9 ꝓpter qd: ſed eodē pceſſu ſcimus ꝯnē,
qm̄ vera, ⁊ ꝓpter qd vera. qm̄ vera qdē: eo, qꝛ medium
pmo eſt notū nobis, ⁊ nō ab alio accepimus notitiam eius
per ſenſus nr̄os. Propter qd vera aūt: qm̄ mediuꝫ eſt p

notū nā: ⁊ ſimplr̄ cā ꝯnis. Exēpluꝫ eſt Ari. in poſteriori/
bus: ſi nos eſſemus ſupra lunā, nō vidētes eclipſim: ſed
terrę interuētū: tūc demr̄antes lunā deficere: qm̄ interue/
nit terra: demr̄atio erit ſimplr̄: qm̄ demōſtrat lunā defi/
cere: ⁊ ꝓpter qd deficit. ❡ Ambiges aūt ⁊ adhuc: qm̄ de/
mōſtrationes per mediū multiplicant̄: ſꝫ omne mediuꝫ
eſt: vel cā, vel effect9. ergo ois demr̄atio eſt: vel per cām:
vel per effectuꝫ. ergo duplex tm̄ genus demōſtrationis.
❡ Rurſum Ari. eēt diminut9 cum nullibi h̄ triplex de/
monſtrationis genus expſſit in toto lib. demōſtrationis.
❡ Dicēdū ꝙ demr̄atio ſimplr̄ eſt aggregās vires vtri/
uſqꝫ gn̄is demr̄ationis. in eo. n. qꝛ mediū eſt ꝑ nobis no/
tum demr̄ationis ſigni vim ꝯtinet. put vo medium eſt ꝑ
notuꝫ nā, demr̄ationis ꝓpter qd etiaꝫ vtutē amplectit̄. ğ
eſt velut mediū vtriuſqꝫ extremi: quēadmodū tepiduꝫ,
calidi, frigidiqꝫ. Et ꝓpter h̄ demr̄atio hꝰ dr̄ ſimplr̄ abſo
luta, ⁊ cauſę ⁊ eſſe. dr̄ qdē ſimplr̄: qm̄ nullus gradus de/
mōſtrationis ei deficit. qḋ. n. ſimplr̄ dico ſine addito di/
co: vt in 2° Topic. dr̄. dr̄ ⁊ abſoluta: qm̄ oēs. q. terminat. ſ.
qa eſt, ⁊ ꝓpter quid eſt. Dr̄ cauſę ⁊ eē: eo qꝛ vires cōtinet
vtriuſqꝫ gn̄is demr̄atiōis. ❡ Ad ambiguitates dicēdū.
ad pmā demr̄ationes multiplicant̄ per media, ⁊ dico ꝙ
omne mediū eſt cā, vel effect9 vel aggregās vtrūqꝫ: ⁊ nō
cā tm̄: vel effect9 tm̄: vt dixi. ❡ Ad 2m dōm Ari. expla/
naſſe demr̄ationē ſimplr̄. in ꝑ Poſter. tacuit alia gn̄a: qm̄
de facili eligunt̄ ex illo vno tm̄. ❡ Ex his apparet quo
ſcḋs pceſſus: demr̄atio ꝓpter qd tm̄ dr̄: ⁊ non ſimplr̄: vt
Them. finxit. ⁊ tu ꝯſidera: qm̄ pūt ꝯciliari. ❡ Ad oppo/
ſita pro opione gręcoꝝ. Dicēdū Ari. duplr̄ vti terminis
ignotis: qn̄qꝫ vt ſmo ſuus ſit vlis oibus: ⁊ ſic vtit̄ eis, ꝑ
Prioꝝ. ⁊ in toto reſiduo: qn̄qꝫ vt prōprius oñdat ꝓpoſi
tū: eo qꝛ nos non ſumus prōpti ſemꝑ terminos hic: ⁊ ſic
vtit̄ in li° Poſter. ⁊ per h̄ tollit̄ pm argm. ❡ Ad 2m dōm
ꝙ Ariſt. ꝑ Poſter. Sylm qm̄. ſylm appellat ſimplr̄
ſm formā: nō tm̄ ſm mām: cum nō ꝓbatiuus ſit: ſed hꝰ
illatiuus: modo vult 2° Prioꝝ: illū nō eſſe ſylm diffini/
tuꝫ in ꝑ Prioꝝ: qm̄ ibi ꝓbatiuū diffinit: eſt tm̄ ſyllus ſim/
pliciter ſm formā. ❡ Ad ꝓpoſitū demr̄atio qa etiā non
dꝫ dici demr̄atio, put illa deſinita eſt loco eius: pōt tm̄ di
ci demr̄atio tertij gn̄is: vt ſat pꝫ. ❡ Ad 3m dōm Ari. de/
clarare demr̄ationē qꝛ ca. 13. ⁊ nō curauit ꝓmittē id: qm̄
ꝓmittēdo de ſcire ꝓmiſit de demr̄atione: qm̄ ſcire effe/
ctus demr̄ationis eſt. ❡ Ad 4m dōm argm tenere ad ho/
minē: volebāt enim antiq priora per poſteriora demon/
ſtrari demr̄atione ſimplr̄: ⁊ ꝯtra hos arguit. d. tunc ſcire
non erit hr̄ determinatū. ⁊ ſic pꝫ ſol. argumētoꝝ. ❡ Ad
argumēta ſcḋę opionis, ad pm dōm mediū reddi certuꝫ
per effectuꝫ, ⁊ accitia, eius in gn̄e ꝓblematis qa eſt, vel
ſi eſt: tm̄ eoipſo qḋ ꝯcluſum eſt: qꝛ eſt cauſa de effectu ha/
bemus ꝓpter quid: ⁊ ſic cognitio nō eſt in eodē gn̄e pro/
blematis: vt Alexā. ingt. ğ cauſa eſt ignotior in vno pble
mate effectu: effect9 in alio ignotior. ❡ Ad 2m dicēdū: ꝙ
non: qm̄ lꝫ cauſę illę: ⁊ ſint cauſę, ⁊ mediū, ⁊ diffinitio: tm̄
differūt rōne. ergo opꝫ negociari: ⁊ per ꝯñs in aliū artifi/
cem ſupiorē aſcēdes: ⁊ ſic in nāli ſub habitu nāli id fieri
nequit. ❡ Ad 3m dicēdū id Phi vbuꝫ eē verū: vbi cauſę
ſunt tm̄: ſed vbi cauſę erunt, ⁊ media: iam opꝫ ⁊ decet re/
trocedere. ⁊ ſic patet ad argumētuꝫ in pncipio q. Et cum
hoc ſit ita: pꝫ quid de greſſu dicēdum.

COMMENTARIVM.

Et ſi verba hęc exponi poſſint multiplr̄, tamen
expoſitores omnes ꝯſenſum aſſerūt
Ariſtotelē ꝯſtituit̄ in hoc textu duas ꝯnes. Quaꝝ primo
eſt, ipm quid eſt vtile eſt ad cognoſcēdū cauſas accitiū.
Secūda vero, accidētia ꝓpria, cum ſm imaginationē vel

aliquē ſenſum nobis ↄſtant, conferūt pro magna pte ad cognoſcēdū ipm qd eſt. Sed de cā huius intētionis non oēs eodē modo loquunť. ¶ Themiſtius inuit hęc Ariſtotelē dixiſſe, vt innueret, quęnā ſit recta defintio. Cū enim multa de definitione addubitaſſet, erat rōni ↄſentaneum aliquo pacto innuere quęnā eēt recta definitio. Unde per hęc duo innuit rectā definitionē eam eē per quā accńtia ꝓpria tanꝗ per cām ſciunť: ⁊ quę per talia accńtia ꝓpa ipſa ſciri pōt. ¶ Philoponus cauſaȝ huius intētionis aſſignat, qꝛ cum mouiſſet qōnes de methodo inueniēdi definitiones, nūc vult explicare quādam methoduȝ inueniēdi definitiones: dicēs illaȝ eē ꝓcedēdo a ꝓprijs accńtibus nobis manifeſtis ſm aliquem ſenſum. Quid vō Auerroes dicat hic, poſtea dicemus. ¶ Secūduȝ ḡ Philoponū Ariſtoteles ꝑ ponit ↄ̄nem ꝑ^{am}, ⁊ ingt, videť aūt nō ſolum qō quid eſt cognoſcē vtile eē ad cognoſcēdū cās accńtiuȝ in ꝓprijs ſubſtātijs atqꝫ ſbiectis: hęc ꝑ^a ↄcluſio eſt: cuius ratonē per exēplū, vt Philoponus inquit, ſubſcribit, ſicut in mathematicis quid rectū, ⁊ quid obliquuȝ, vel qd linea, ⁊ qd planuȝ ſiue ſupficies ad cognoſcēdū ꝙ anguli triāguli oibus rectis ſint ęquales: ⁊ tota hęc lrā legēda eſt ſuſpēſiue, ⁊ cum parentheſi vſqꝫ ibi [ſed etiā:] vt patet in gręcis vbis. ¶ Alexāder Ariſtotelē in hoc exēplo loco definitionū, accepiſſe qd ſit rectū: quid obliquuȝ, qd linea, ⁊ qd ſupficies: loco ꝓpriaȝ accńtis accepiſſe ęqualitatē anguloꝝ oibus rectis. loco ſubā, accepiſſe triāgulum, vel angulos triāguli. hęc eſt ſm Philoponum ꝑ^a ↄcluſio: ⁊ ꝓbatio illius ↄ̄nis per exēplū. Scdo loco Ariſtoteles ponit ſcdām ↄcluſionē, ⁊ inquit, ſed etiā ecōuerſo accńtia magnā partē ↄferūt ad cognoſcēduȝ ipm quid eſt: qō fuit z^a ↄcluſio. Sed dices vtrum eadē accńtia ſint, quę ↄferūt ad cognoſcēduȝ qd eſt, ⁊ ea ad quę cognoſcēda cōfert ipſa definitio an altera. Scdm ergo Philoponum Ariſtoteles rńdet, ꝙ non ſunt eadē, nam accńtia quę ↄferūt ad cognoſcēdū quid eſt, ſunt ea: quę ſm aliquē ſenſum ſunt nobis nota. ea vō, ad quę ↄfert definitio: ſunt accidētia occulta. vbi cauſa, ad definitionē aię confert cognitio eius accidētis, qō eſt moueri ⁊ viuere in latere: ex quo habeť aiam eē id qō ſe ipm mouet. definitio vō ↄfert ad cognoſcēdum imortalitatē aię: ⁊ hoc ſm Philoponum dicit Ariſtoteles, cum inquit, cuȝ enim habemus tradē de accńtibus oibus aut pluribꝰ ſm phātaſiam .i. quę ſunt nobis notiora ſm phātaſiam, vel aliquē alium ſenſum, tūc ⁊ de ſuba .i. eſt definitione ſubali habemus aliqd dicere, qm̄ optime, ⁊ nō qm̄ demonſtratiue. per definitionē vō habemus dicere de accidētibus imanifeſtis. dicit Philoponus per accidētia nobis manifeſta nos hīc aliqd dicere de ſubſtātiali definitione, qm̄ optime, qꝛ ſatis efficaciter, ⁊ bn̄ ꝓbabiliter, nō aūt qm̄ demōſtratiue, cuius cām (vt ait) dicit Ariſtoteles, cuȝ inquit, oīs enim demr̄ationis ꝓn^m eſt qō quid eſt ⁊ non accńtia. ergo ꝓceſſus ab accńtibus ad definitionē eſt efficax, non aūt demōſtratiuus, qꝛ in eo non eſt ipm, qō quid eſt ꝓn^m, ſed accidēs: ⁊ ſic per accńtia aliquid de ſuba habemus, qm̄ optime, non aūt qm̄ demōſtratiue. ¶ Alexāder aūt dicit ex accńtibus demōſtrari ſubam qm̄ eſt, ⁊ quo ad qa eſt. ex definitione aūt demōſtrari accidētia quid ſunt, qualia ſunt ⁊ ꝙobrem ſunt: ⁊ ſic regreſſus non eſt ſm eādē ꝓblematis ſpēm. Uerum Philoponus aſſerit ꝑ^m ꝓceſſuȝ eē efficacē ⁊ optimū: ſm vō eē demr̄atiuuȝ: ⁊ ſciētificū. Ex his deducit, quę definitiones inaniter dicāť, atqꝫ dialecticalr̄, ⁊ ingt, ꝗre ſm quaſcūqꝫ definitionū non ↄtingit accńtia cognoſcē, neqꝫ de ipſis facile imaginari, manifeſtū, ꝙ ſunt dialecticaliter, dictę, ⁊ inaniter oēs. ¶ Quo vō ad vba attinet, dixit ad cognoſcēdū [cās accńtiū] vt inueret per definitiōes, quę ſunt vtiles ad cognē accńtiū, ſe itelligē definitiones cauſales, eſt .n. duplex definitio, vt Philoponus ingt z^o poſterī. formalis, vt ſonus factꝰ in nubibꝰ definitio eſt tonitrui formalis ⁊ cālis, vt extinctio ignis in nubibus. tale ḡ qō qd eſt cauſale vtile eſt ad ſciēdū cāȝ accńtis. Dixit [vtile:] qꝛ neċuȝ: vel dixit [vtile] qꝛ duplex eſt definitio ſbi, ⁊ paſſionis, definitio paſſionis neċia eſt ad demr̄andū paſſionē de ſubiecto, definitio vō ſubi eſt vtilis, ⁊ nō ſꝑ neċia, vt̄ dicet poſtea. Dixit [accńtiū in ſubiectis] ad denotādū ꝙ definitio cauſalis eſt vtilis ad cognē demr̄atiuā accńtiū: qua ſcimus accńtia in eē ſubiectis: nō aūt ad cognē definitiuā tm̄. Dixit [ↄferūt magnā ptē] ſm Thē. ꝑ magnā ptē itelligit ſm totū, qꝛ accńtia ꝓpa declarāt ⁊ definitū ipm, ⁊ eius definitionē. Philoponꝰ per magnā ptē itelligit magnā efficaciā, qꝛ nō demr̄atiuā ſꝫ ſatis efficacē cognē accńtia ꝓbēt de definitione. Qꝛ aūt nō demr̄atiue, ſꝫ ſatis efficaciter ⁊ bn̄, Ariſ^{les} ꝓbat experimēto, qꝛ cū nos habemus accńtia nobis nota, per illa ſcimus de definitiōe aliqd, qm̄ optime, ⁊ nō demr̄atiue. Denotat igiť ꝑ hęc Philoponus, ꝙ ꝓceſſus ab accńtibꝰ ad cālem definitionē eſt optimus, quia bn̄ ꝓbabilis, ⁊ ſatis efficax: nō aūt demr̄atiuꝰ. Dixit [habemus tradē] ad ſignduȝ, ſi ab accńtibꝰ ad qd eſt opꝫ ꝓcedē: in cognē taliū accńtiū nos debē eē habituatos ad tradēdū. nō .n. poſſumus per oia accńtia nobis nota ꝓcedē ad qō qd eſt, ſꝫ per ea quę ſumus habiles ad tradēdū .i. eſt, quę ſunt nobī maxime nota: nā facile tradē poſſumus: quę nobī maxime nota ſunt. Dixit [ſm phātaſiā] .i. eſt de accńtibꝰ nobis notis ꝑ phātaſiam, ad denotādū, ꝙ vtutū iterioꝝ phātaſtica maxime ſeruit rerū cognibꝰ, cuȝ ſit locus phātaſmatū. Dixit [aut oibꝰ, aut pluribꝰ:] qꝛ nō opꝫ oia accńtia ſumere, vt cogſcamus qō qd eſt. Dixit [hēmus dicē aliqd, qm̄ optime:] qꝛ de ſba facile dicē poterimꝰ, quę .n. hēmus, facile poſſumus aut dicere, aut facē, aliqd optime vō dixit, qꝛ nō demr̄atiue: ſed ſatis efficaciter, ⁊ bn̄. Cur vō dixit, nō ↄtingit accńtia cogſcē, neqꝫ de ipſis imaginari, facile rńdeo cū hęc dicere vt innuat vtiles definitiones eē, nō ſolū quę faciūt accńtia cogſcē, ſꝫ ipſa facile imaginari, retulit enīȝ cogſcē ad itellectiuā cognē: facile imaginari, ad ſenſitiuā. bone ḡ definitiōes ſunt, quę tā per itellm, ꝗꝫ ꝑ ſenſuȝ nos faciūt accńtia cogſcē. aut fortaſſe per imaginari ↄiecturari itellexit. nā grecuȝ vbū εἰκάσαι, ſonat ↄiectari. erit ḡ ſenſus inutiles eē oēs eas definitiones, per quas neqꝫ ↄtingit accńtia cogſcē, neqꝫ facile ↄiectari, qꝛ ſi per ipſas accńtia nō facile cogſcimus, ſunt διαλεκτικῶς .i. dialecticalr̄ (vt ita diximus) dictę. definitiōes .n. quę dialecticalr̄ dicunť. faciūt accńtia ↄiectari, ſed nō facile. ſin aūt per ipſas accńtia penitus nō cognoſcanť, erūt dictę κενῶς .i. inaniter, qꝛ penitꝰ a fine fruſtranť. ¶ Pꝫ ḡ per hęc innuē quę ſint pfectę definitiones, ita vt illę ſint quę ⁊ accidētia cognoſcē, ⁊ de illis facile cōiectari nos faciāt. Quę vō faciūt nos illa intelligere, nō tn̄ facile, ſunt dictę dialecticaliter, quę aūt nullo modo nos illa intelligē faciūt, ſunt penitus inaniter dictę. Ergo innuit duo eē neċia ad pfectā definitionē, vt nos faciat cognoſcē accńtia: ⁊ facile illa cōiectari. Hęc quo ad vba. ¶ Sed occurres, qꝛ qd rectū ſit, qd linea, qdqꝫ ſupficies nō videātur cōferre ad demr̄andū ꝙ anguli triāguli ſint ęquales duobus rectis. ¶ Philoponus rńdet, hęc eē dicta, vt exemplariē vt vera ſint. hactenus de textu ⁊ his, quę in collectaneis diximus circa textū. ¶ Supeſt modo venire ad cōmētuȝ, vbi Auerroes quo ad textꝰ intētionē ↄuenit cum grecis, qꝛ vult Ariſtotelē ponere duas ↄ̄nes (vt dictū eſt) ſꝫ de cā illaȝ diſſentit, qꝛ vult Ariſtotelez illa poſuiſſe pro

ſolone

De cā intētio Ariſ. Themiſ.

Que Philoponi.

Applicatio

Verborū elucidatio.

cauſas

vtile

In ſubiectis

magnā ptē

εἰκάσαι

Que bone

ſolutione earum queſtionum que mote ſunt de ordine potentiarum et earum, vbi que dicat, ſatis conſtat per ea que ſcripſimus in collectaneis.

1ª queſtio — Queres hic quo modo propria accidentia conferunt ad quod quid eſt: 2ª queſtio — vtrum demonſtratiue, an alio modo. 2º queres cum duplex ſit quod quid eſt tale, quod eſt diffinitio talis paſſionis, et formale, quod eſt diffinitio ſubiecti, quod illorum eſt medium ad demonſtrandum paſſionem de ſubiecto.

Sol. 1ª q. Suppo — Pro ſolutione ad primam ſupponamus ex 2º poſter. ipſum quod quid eſt probari de diffinito poſſe dupliciter intelligi, aut in eo quod quid eſt, et ſic non eſt per accidentia, nec per aliud genus poteſt quod quid eſt probari de diffinito: quia in omni tali eſt petitio principij, vt Ariſt. probat 2º poſter. aut abſolute: vt ſi de homine demonſtrarem animal rationale abſolute per hoc quod ridet: aut diſciplinatur.

Que greci — Tenent ergo greci Alexander, Philoponus, et ceteri accidentia propria conferre ad probandum ipſum quod quid eſt abſolute de eo cuius eſt, quatenus per illa ſaltem probabiliter ſatis efficaciter, probatur: et ſic ſecundum eos accidentia conferunt probatiue.

Alia ſol. — Ego vero dicerem accidentia conferre inuentiue, quatenus per ea inueniuntur diffinitiones diuidendo, et componendo de ſuis diffinitis. ergo non demonſtrationi ſed methodo confert. Si enim quaerimus quid homo ſit, dicemus et ſupponemus ipſum eſſe ens, aut igitur ſubſtantia, aut qualitas, aut aliquod aliorum predicamentorum, per accidentia hominis probamus quod non eſt aliquod aliorum predicamentorum, nam videmus hominem accidentibus ſubeſſe: ergo eſt ſubſtantia. Ulterius ſi ſubſtantia: aut corporea, aut incorporea: quod non incorporea per accidentia, probamus: quia homo mouetur, ergo eſt corpus. Ulterius ſi corpus aut animatum aut inanimatum: quod non inanimatum, per hominis accidentia, probamus: quia ſentit, et ſeipſum mouet, ergo animatum. Ulterius ſi animatum, procedemus ſemper per accidentia alterum diuidendo, et alterum componendo. Hoc ergo modo accidentia conferunt ad inuentionem diffinitionis, que fit non demonſtratione, ſed diuiſione et compoſitione, dico ad inuentionem diffinitionis, non quidem in eo quod quid eſt, ſed abſolute. Et propter hanc cauſam dixit confert magnam partem, quia etiam in tali inuentione aliquo modo eſt petitio principij,

Exceptum — vt 2º poſter. eſt expoſitum. Ex quo ſequitur quod ſi hoc pacto verba Ariſtotelis intelligantur: queſtio de regreſſu non eſt neceſſaria: quoniam Ariſtoteles non vult per accidentia demonſtrari ipſum quod quid eſt de diffinito, ſed conferri ad inuentionem eius: que fit diuiſione, et compoſitione.

Sol. 2ª vbi agitur de medio demonſtrationis. — 2ª vero queſtio diſputata eſt 2º poſter. tamen quantum huic ſeruit, dicamus in demonſtratione ſecundum Philoponum eſſe tria proceſſuum, quod aliquando eſt ſubiectum, queſitum, quod aliquando eſt paſſio, aliquando genus, et medium: per quod queſitum demonſtratur de ſubiecto. Eſt autem queſitum duplex, alterum acceptum in aptitudine, vt eclipſabilitas, et riſibilitas: alterum in actu, vt eclipſari, et ridere. Tunc dico quod quando queſitum accipitur in actu, tunc demonſtratur per diffinitionem ſuam talem: vt ſi volo demonſtrare ridere de homine, demonſtrabo per diffinitionem riſus: que eſt mouere labia et os propter admirationem. (ſit hec diffinitio gratia exempli.) erit ergo demonſtratio omne labia et dentes mouens propter admirationem, ridet: homo labia et dentes mouet propter admirationem. ergo homo ridet. Sed ſi volo demonſtrare riſibile de homine, accipiam animal rationale quod eſt diffinitio formalis ſubiecti. Similiter modo, ſi volo demonſtrare eclipſari de luna, accipiam ipſius talem diffinitionem, quod eſt deficere propter interpoſitionem: et erit demonſtratio omne deficiens propter interpoſitionem eclipſatur: luna deficit propter interpoſitionem. ergo luna eclipſatur. Si autem volo demonſtrare eclipſabilitatem, accipiam diffinitionem lune formalem: que eſt corpus opacum recipiens lumen ab alio, et demonſtratio erit, omne recipiens lumen ab alio eſt eclipſabile: luna recipit lumen ab alio, ergo eclipſabilis. Quia igitur Ariſtoteles ſecundum Auer. loquitur de potentijs anime, volens illas demonſtrari de anima: et potentie non accipiuntur in actu: ideo fortaſſe per quod quid eſt, intelligit diffinitionem ſubiecti, et forte locutus eſt illimitate, quia locus non expoſcit determinationem. Uerum de his diligentius 2º poſter. nunc vero ſatis ſit declaraſſe vtrumque: quod quid eſt medium eſſe, quo de ſubiecto queſitum demonſtratur. Formale quidem, cum queſitum demonſtratur vt aptitudo de proceſſo: quia vt ſic fluit tantum a principijs eſſentialibus ſubiecti. Tale vero, quod eſt queſiti diffinitio, cum queſitum (vt actio accipitur) nam vt ſic non fluit ab eſſentialibus principijs ſubiecti: ſed ab aliqua cauſa noviter occurrente extrinſecus a ſubiecto: que cauſa erit talis queſiti diffinitio. per talem autem diſtinctionem concordabamus plurima contraria in dictis Ariſtotelis, et expoſitorum: ſed nunc hactenus.

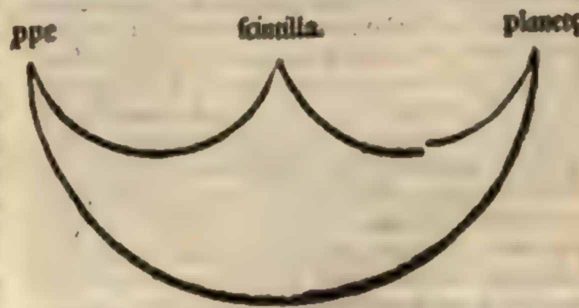
Quo vero modo Auerroes legat verba Ariſtotelis, licet in collectaneis dictum ſit, tamen dilucide dicamus: vbi debes ſcire quod Auerroes vult tertium duas omnem concluſiones, vt nos diximus. Quarum prima eſt, quod quod quid eſt vtile ſit ad cognoſcendum cauſas accidentium. Secunda vero quod accidentia cum ſecundum imaginationem, vel ſenſum aliquem nobis conſtant, conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt. Quid vero per accidentia intelligat Ariſtoteles, Auer. exponit accipiens a Themiſtio, et vult Ariſtotelem per accidentia intelligere que ſunt in re, et non extra rem, ſicut peccaunt chryſippus qui per extrinſeca accidentia diffiniunt deos, vt per altaria et ſacrificia. et que ſunt propria, vtpote illa, que ponuntur loco differentiarum. et que ſunt nobis notiora ſecundum aliquem ſenſum. Tunc vult Ariſtoteles probare primam concluſionem exemplo, et ratione: exemplo quidem ſumpto in mathematica, ratione autem, quia quod quid eſt, vero omnis demonſtrationis principium. Secundam concluſionem vult, vt Ariſtoteles probet experimento, quia cum nos accidentium per ſe cognitionem habemus: et quod quid eſt ſubiectorum, cuius ſunt, aut ex toto: aut ex parte habemus. Tunc vult verba illa, omnis enim demonſtrationis principium eſt ipſum quid eſt, eſſe legenda cum illis verbis trianguli anguli ſunt equales, eo quod aſſignant cauſam illius. Hec ſunt in commento, que ad expoſitionem faciunt. — de commento

Queſtio in collecta. — In collectaneis querebamus propter grecos vtrum proceſſus ab effectibus ad cauſas, et proceſſus a cauſis ad effectus ſit vterque demonſtratiuus. vero quod ſecundus non ſit demonſtratiuus, quia tunc demonſtratio eſt ab ignotiori, eſt enim cauſa notificata per effectum, ergo non poteſt effectum notificare.

1ª poſitio — Ueteres dixerunt omnium demonſtrationem eſſe, et cauſantes proceſſum in infinitum dixerunt circulo fieri demonſtrationem, quos Neoterici ſecuti dixerunt 4or modis circularem demonſtrationem eſſe poſſibilem: primo in diuiſis generibus demonſtrationum: quotiens effectus demonſtrat cauſam demonſtratione quia, cauſa autem effectum demonſtratione propter quid. Modo demonſtratio quia, et demonſtratio propter quid genere differunt. 2º procedunt circulum in demonſtratione in eodem genere demonſtrationis, verum in diuiſis generibus cauſarum, vt ſi de homine demonſtrabo carnoſum eſſe propter eſſe animal, demonſtratur materia de homine per formam. eſt enim animal forma, carnoſum autem materia. at cum demonſtratur de homine animal propter eſſe carnoſum, demonſtratur de homine forma propter materiam. 3º concedunt circulum in eodem genere demonſtrationis, in eodem genere cauſe, ſed rerum diuiſorum indiuiduorum: quia demonſtratur pluuiam eſſe propter vapores eſſe: modo vapores ſunt materia pluuie, ergo demonſtratio eſt per cauſam materialem, demonſtratur econtra vapores eſſe propter pluuiam eſſe. vbi pluuia etiam eſt cauſa materialis vaporum. et ſic circulus eſt in eodem genere demonſtrationis: cum vterque proceſſus ſit propter quid. In eodem genere cauſe: quia vterque proceſſus eſt per cauſam materialem. Uerum in primo medium demonſtrans eſt vapor, in 2º vero medium eſt pluuia. Conſtat autem vaporem et pluuiam differre indiuiduo. 4º procedunt circulum in demonſtratione in eodem genere demonſtrationis, in eodem genere cauſe, et in eodem ſuppoſito: non tamen ſecundum eundem modum. vapor enim vt rarus demonſtrat ſeipſum vt denſum. Si enim rarus vapor eſt, vapor denſus erit, et econtra. ſi vapor denſus eſt, vapor rarus erit. patet enim idem indiuiduum in eodem genere demonſtrationis. ſcilicet propter quid: in eodem genere cauſe. ſcilicet materialis: eſſe demonſtrans, et demonſtratum.

Refutatio — Sed quam friuola fuit hec opinio: in collectaneis demonſtratum eſt, vt enim complerent nimium quaternarium: quem ſummopere colebant, truduntur in aniles fabellas. errauerunt enim primo, quia primus et ſecundus modus coincidunt in idem: cum enim altera cauſa demonſtrat alteram, vtpote formalis materialem, demonſtratio eſt propter quid 2º poſter. cum econtra materialis demonſtrat formalem, demonſtratio eſt quia, vt ibidem Ariſt. Contra vero 3um et 4um argumentabantur, primo quia tunc idem indiuiduum eſſet notius, et ignotius. nam cum demonſtro pluuiam eſſe propter vaporem, aut vapor eſt notior quolibet pluuia, aut aliquid par-

ſiculari tm̄,nõ aliqua p̄ticulari tm̄.tūc demr̄atio eēt p̄ti
cularis,ꝛ ſcia de ſingularib⁹.Si vapor eſt notior q̄libet
pluuia:tūc non pōt retrocedi,qꝛ a pari pluuia eēt notior
quolibꝫ vapore,ꝛ ſic idē notū ꝛ ignotū re⁹ eiuſdē.P̄.De
ſingularib⁹ nō eſt ſcia.ḡ ſm idē indiuiduū nō pōt idē eē
demōſtrans,ꝛ demr̄atū.P̄.Id,cuius nō eſt ſcia,nō pōt
ſciā diuerſificare.ḡ cū de vapore indiuiduo nō ſit ſcia,
ſeq̄ꝑ ip̄e aliter,ꝛ aliter accept⁹ nō pōt ſciā diuſifica
re.P̄.Qn̄ Ari^{les} deducit ꝯtra antiquos,ꝑ data circulari
demr̄one,per illā nō demr̄aret plus q̄3 ħ eſt:ſi ħ eſt,ego
riderē nō eē ħ abſurdū,ſi idē ſuppo^{m} ꝯſideret ſm di
uerſum modū.Quare data hac opione rō Ari^{lis} friuola
2ª poſitio eēt.¶ Alij ṽo dixerūt,in circulo p̄^{m} ſyll'm eē demr̄atiuū:
ſcilꝫ quo ſyllogiçamus cām aliq̄s de aliq̄ ſubto ꝑ effectū
illi⁹ cauſę.Scdm aūt quo ſyllogiçamus effectū de eodē
ſbto ꝑ cām inuētā per p̄^{m} ꝓceſſuꝫ:dixerūt eē ſyll'm tm̄,ꝛ
non demr̄atiuum.Qꝑ p̄mus ſyll's ſit demr̄atiuus,ſuppo
nūt:qꝑ aūt ſcd's nō ſit demr̄atiuus,ꝓbāt,p̄,qꝛ tūc cā eēt
notior eo effectu:ꝑ quē eſt inuēta:aut ḡ ſolo itellu eēt fa
cta notior,aut effecta eſt notior ꝑ intell'm auxilio ſenſus:
nō ſolo intellu:qꝛ tūc itell's poſſet aliqd itelligē,ꝛ ad ali
quā notitiā deuenire ſine ſenſu ꝯtra ꝑipathe^{cos}.ſi ex au
xilio ſenſus:cū ſenſus ſola accn̄ia cogſcat,tūc mediāte
cogne accn̄tiū itellus cām certiorē faceret,ꝛ ſic iteꝝ per
ꝓceſſuꝫ q̄ꝛ illa.n.accn̄ia adhuc effect⁹ ſunt illi⁹ cauſę.P̄.
Si ſcd's ꝓceſſus eēt demr̄atiuus:tūc ſubm eē poſſet de
mōſtrari a p̄ori in ſcia aīe⁹eſt,ꝓbāt,qꝛ per corpus mobi
le eē tanq̄3 per effectū ꝓbat mām ꝛ for^{ā} eē.ſi ḡ ꝓceſſus
ꝯ̄ fact⁹ſit demr̄atiuus:tūc per māꝫ ꝛ for^{ā} eē hēbit cor
pus mobile eē demr̄one p̄p qd:aliç rōnes pro hac ꝑpōne
Reprobatio friuolę ſunt.hę.n.duę ſunt fortiſſimę,maxime 2ª.¶ Cō
tra hāc pōnē in collectaneis abinde argumētari ſumus:
nūc ṽo argumētor,aut in 2ª ꝓceſſu ꝑ cām inuētā hēmus
aliquā notitiā de effectu,quā p̄us nō hēbamus,aut ꝑcīſe
eādē:nō ꝑcīſe eādē,qꝛ tūc per ſyll'm ꝛ per ſenſuꝫ de effe
ctu hēt qꝛ eſt:qđ eſt ꝯ̄ expiētiā,ſenſib⁹.n.hēmus effectū
eē.2ª ṽo ꝓceſſu nō hēmus illū eē:ſed in 2ª ꝓceſſu ſuppo
nī effectū eē.Si n̄ aūt habem⁹ de effectu aliā notitiā ab
ea:quā ꝑ ſenſuꝫ hēbam⁹:vel eſt notitia p̄p qd eſt,vel no
titia q̄lis eſt:q̄cūq̄ ſit,notitia erit p̄p qd:oēs.n.q̄ones re
ducūt ad vnā q̄onē medij.P̄.Per cām in 2ª ꝓceſſu nō
habemus qd effect⁹ ſit,nec q̄lis ſit,vt ꝯſiderāti p̄ꝫ:ſꝫ p̄p
qd effect⁹ ſubto ineſt,ḡ notitia,quā hēmus in 2ª ꝓceſſu:
eſt notitia p̄p qd effect⁹:quę eſt alia a notitia qꝛ effect⁹,
ſꝫ quo ad hāc notitiā cā eſt notior effectu.ḡ ſcd's ſyll's eſt
demr̄atiuus,cū ſit ex notiorib⁹ ꝛ neccijs.¶ P̄.Nos q̄ri
mus p̄p qd effect⁹ ineſt ſubto.ḡ aliq̄ſ ſcimus effectū p̄p
qd ip̄e eſt,q̄ones.n.ſunt ęq̄les nūo his quę ſcim⁹:ſcimus
aūt 4^{or},q̄rū duo ſunt,q̄rū alteꝝ eſt qꝛ eſt effect⁹,qđ ſen
ſu p̄ꝫ.Alteꝝ eſt p̄p qd effect⁹ eſt,qđ nō pōt hēri niſi 2ª ꝓ
ceſſu.ḡ ſcd's ꝓceſſus eſt ſciētificus,atq̄3 demōſtratiuus.
¶ P̄.Ari^{les} ex ꝯſenſu ſciētiū ꝛ nō ſciētium ꝓbat ſcire eē
cū cām cogſcimus.ſed in 2ª ꝓceſſu cām cogſcimus.ḡ eſt
ſciētificus,ꝛ ita demr̄atiuus.ꝛ q̄tū ad ħ oēs gręci expo
3ª poſitio ſitores ꝯuenerūt.¶ Themiſti⁹ aūt ꝛ Philopon⁹ ꝯcordi
ter aſſerūt ſm ꝓceſſuꝫ eē demr̄atiuū,quo itur a cā ad ef
fectū.p̄^{m} aūt eē ſyll'm tm̄.pro hac opinione argumētor p̄
qꝛ Ari.p̄ poſter̄.ꝓbās nō eē demr̄onē circularē vtit ter
minis cōib⁹ qui oī mā applicari p̄nt,ḡ hoc facit vt oſtē
dat vl'r circularē demr̄ationē nō eē poſſibilē.P̄.vt ſyll's
q̄ſi nō eſt ſyll's,vt dr̄ 2ª Prior.ita demr̄atio q̄ſi nō eſt
demr̄atio.P̄.Utor rōne Ari^{lis},ſi priora per poſteriora
demr̄arent:tūc ſcire nō erit hn̄ definitū.Quare ſi p̄mus
ꝓceſſus erit demr̄atiuus:ſcire nō erit hn̄ definitū,qꝛ per
Refutatio p̄^{m} ꝓceſſum ſciunt̄ p̄ora per poſteriora.¶ Sꝫ ꝯtra hāc
pōneꝫ ſunt multę auctes Ari^{lis},q̄s in collectaneis poſui.
nūc ṽo argumētor,de cā ꝯtingit nos q̄rere an cā ſit.igr̄
ꝯtingit ſcire cām eē:ꝛ nō ꝓceſſu p̄p qd.ḡ ꝓceſſu qa:ḡ ꝓ
ceſſus qa,eſt demr̄atio.¶ Propter hęc Alexāder vult 4ª poſitio
vtrūq̄3 ꝓceſſuꝫ eē demr̄atiuū,nō tn̄ eodē gn̄e demr̄atio
nis:qꝛ p̄mus ꝓceſſus termiat q̄onē ſi eſt cā per effectū,ꝛ
dr̄ demr̄atio qa.Scd's terminat q.p̄p qd effect⁹,ꝛ dr̄ de
mōſtratio ꝑpter qd.ḡ vterq̄3 eſt demr̄atio:quā opionē
Auer.vbiq̄3 aſſerit:ꝛ nos tenem⁹ eē pro opione Ari^{lis},ꝛ
pro ṽitate.¶ Ueꝝ in ea ſunt dubōnes,q̄rū p̄ª eſt,quo Dubōnes p̄ª
nā mō circulus iſte fiat.¶ Ubi pro diſſione debes ſup
ponē in vtroq̄3 ꝓceſſu eē idē ſubm:qđ Philopon⁹ appel
lat vbiq̄3 ꝯceſſum.vbi cā.ſi demōſtro ꝓpe eē p̄p ſcintil
lare,ſubm eſt planete:qđ Philopon⁹ ꝯceſſuꝫ dicit.Siſi
rōne ſi demōſtro eꝯ̄ ſcintillare p̄p eē ꝓpe,ſubm ſiue cō
ceſſuꝫ erit ēt planetę.cū tn̄ in p̄ ꝓceſſu q̄ſitū erat ꝓpe eē:
in 2ª q̄ſitū erat ſcintillare.Ex quo ſeq̄ in p̄.ꝓceſſu demō
ſtrari:qꝛ ineſt cā ipſi ꝯceſſo:vt ꝑ eē ꝓpe ineſt planetis.
In 2ª demr̄ari p̄p qd effect⁹ ineſt ꝯceſſo,qꝛ demr̄at̄ p̄p
qd planetę ſcintillāt.ḡ circulatio fit ex maiori ꝯuſa acce
pta pro maiori,ꝛ ꝯ̄ne accepta ꝑ minori,iferēdo minorē.



¶ 2ª dubitatio,vtrū inuēta cā,ſtatim fiat regreſſus,aut 2ª
vltra inuētionē cauſę reqrat̄ aliq̄ alia itelle^{ꝰs} opatio:ad
ħ vt fiat regreſſus.¶ In collectaneis,ꝛ in cōmentarijs
li^{ꝑ} phyſicę tenebam⁹ vltra inuētionē cāę eē nec̄iā quā
dā negociationē itell's,qua dor notitia itēderet̄.ꝛ ꝑ nego
ciationē itelligebam⁹ cōpōnē ꝛ diuiſionē:qb⁹ itell's inue
niret cām,vt definitio.P̄rio.n.ꝓceſſu dicebam⁹ inueni
ri cāꝫ,qꝛ eſt,negociatiōe ṽo inueniri ꝑ eēt definitio effe
ct⁹.Poſtea in 2ª ꝓceſſu effectū ſciebam⁹ p̄p qd eſt ꝑ talē
cāleꝫ definitionē.¶ Nūc ṽo dicerē nō eē nec̄iāꝫ hō ne
gociationē:qꝛ demr̄atio p̄p qd nō ſemp eſt ꝑ mediūꝫ,qđ
eſt definitio cālis.Uñ dup^{r} ſiūt demr̄ones p̄p qd,aut ꝑ Dupl'r demōſtratio ꝑpter quid fit.
mediū:quę ſunt cāles definitiōes,ꝛ talia inueniunt̄ ꝑ ar
tē traditā 2ª poſter̄.ſcilꝫ ꝑ diuiſionē ꝛ cōpōnē ad q̄s cō
ferūt accn̄tia ſbti:vt diximus.Aut ꝑ cāꝫ inuētā ꝑ effectū
vno vel p̄lib⁹ ꝓceſſib⁹ qa:ꝛ ad hāc inuētionē nullus ali⁹
ꝓceſſus nec̄ius eſt niſi ꝓceſſus qa ab effectu ad cām:vel
plures ꝓceſſus nec̄ij ſunt q̄ten⁹ ꝓcedit̄ ab effectu remo
to ad ꝑpinquū vſq̄3 ad cām.¶ 3ª q̄res in q̄ gn̄e demr̄o 3ª
nis ſit ſcd's ꝓceſſus:an ſit demr̄atio ſimp^{r}.Rn̄det The
miſtius poſter̄.p̄.talē demr̄onē p̄p qd eē etiā demr̄onē Cōſ.46.
ſimpl'r,qꝛ non mō notitiā p̄p qd ꝯtinet vni⁹ eclipſis:quā
nūc patit̄ luna,ſꝫ vl'r oīuꝫ eclipſiuꝫ,ꝛ ſic dr̄ demōſtratio
ſimpl'r.¶ Sꝫ pace Themiſtij dixerim ħ ſtare nō pōt,
qꝛ talis demr̄atio nō facit ſcire ſimp^{r}.ḡ nō pōt eē demō
ſtratio ſimpl'r.Qđ ṽo nō facit ſcire ſimpl'r,declarat̄,qꝛ
ſcire ſimpl'r eſt cū cām cogſcimus p̄p quā res eſt,q̄ſi il
li⁹ eſt cā,ꝛ qđ nō ꝯtingit aliter ſe hēre.In qb⁹ ṽbis Ari^{les}
innuit duo eē nec̄ia ad ſcire ſimpl'r,ꝑ ſit ꝑ cām p̄p quā
res eſt q̄ſi eſt cā effect⁹:ꝛ ꝑ talis effect⁹ nō ꝯtigat eē ab
alia cā q̄3 ab illa.ħ.n.ſonat ṽbū qđ nō ꝯtigit aliter ſe hēre.
ħ eſt ꝑ effect⁹ per aliā cām eē nō poſſit.nā vbi per aliā
cām

cāſam eē poſſit non ſumus certi, an cā inuēta ſit cā effect⁹, an alia nōdū inuēta. Hoc pulchre docuit Auerroes li-
Comen. 35°. bro de celo 2°. vbi aſſerit, pceſſū ab eccentricis ⁊ epici-clis ad apparētias bñ eſſe demrōnē pp quid, nō tamē ſimplr, ſed ex ſuppōne ſi nō ſit alia cā pter eccentricos ⁊ epiciclos: qua apparētie ſint. Dicamus ergo q̄ ſcōs proceſſus eſt demrō pp qd nō ſimplr ſed ex ſuppōne, qꝛ ſolum valet ſupponēdo q̄ ipſius ſcintillationis nulla alia cā eſſe poſſit niſi eſſe, ppe: qꝛ ſi alia cā eſſe poſſit, cā illa inuēta nō erit cā niſi pro nunc, pro quo nōdū verior cā inuēta erit. ¶ Ex quo ſeqꝛ ſcire pp qd in nālib⁹ eſſe ex ſuppōne, qꝛ ſolū ſupponēdo q̄ alia cā nō ſit pter inuētam. ¶ Argumētū aūt Themiſtij pbat ſolū demonſtratioñe illā eſſe ſimplr, capiēdo ſimplr pro vliter, qꝛ cā illa nō eſt cā tm̄ illi⁹ eclipſis, quā luna nūc patiꝛ, ſed vliter oiū: cū hoc tñ ſtat demrōnē nō eſſe ſimplr, nō. n. facit ſcire ſimplr, ſed ex hypotheſi. ſ. ſi nulla alia cā ſit, niſi inuēta. Quā opionē Ari. pmo Metheoroꝝ ⁊ Alex.
4° dubita° ibidē capite de cometis apertiſſime fatenꝛ. ¶ Ultimo queres vtrū pmus ⁊ ſcōs pceſſus ſit vnus ſyllꝰ, ⁊ vr̄ q̄ ſic, qꝛ ſimul inueniꝛ cā qa eſt, ⁊ pp qd effect⁹, ergo vnus eſt ſyllꝰ. ¶ Quidā iuniores pp hoc argm̄ decepti dicebant nō eē neccīū ſm pceſſū in regreſſu: qꝛ ſimul p pm̄ pceſſū hr̄ vtrūqꝫ. ſ. ipm̄ qa eſt cauſe: ⁊ pp̄ter qd effect⁹. ¶ Sed decipiunꝛ, qa diuerſe qōnes nō pñt eadē demonſtrationis ſpecie, nec vno eodēqꝫ ſyllō terminari. Propterea debes ſcire, q̄ ptigit vnū itelligꝛ, plra tñ ſcire. nā itelligē dicꝛ actū, ſcire hitū, mō ptigit aiā hr̄e plres hit⁹: nō tñ niſi vnū actū. Tūc dico q̄ q̄ ad itellōnē pm⁹ ⁊ ſcōs pceſſus ſunt vnū qd, nō. n. itellꝰ itellr niſi vnū, ⁊ q̄ vnū nō itelligit, nihil itelligit. Ergo p vnā itellectionē vtrūqꝫ pceſſum itelligimus actu, qꝛ ambo ſunt vnū cōplexū: ⁊ qdē vnitate obiecti: qḋ eſt cā vnitū. Habitu vero ⁊ ſcia ſunt duo, ad quos intellꝰ per diuerſos act⁹ deduci pōt: quoꝝ pmus erit demrātio qa illi⁹ cauſe. Secundus demrātio pp qd effect⁹. ¶ His declaratis, facile eſt ſoluere rōnes pro opionib⁹, ⁊ iā ſolute ſūt in collectaneis. Uerū illa vna, que fit a 2ª pōne. ſ. q̄ ſi dareꝛ regreſſus, tunc ſubm̄ eſſe pōt pbari demrōne pp quid. Ego dico q̄ ſubiectū eſſe in ſcia nō pōt demōſtrari demrōne qa, nec demrōne ſimplr, ⁊ hoc aſſerit vbiqꝫ Auer. tñ ipſum eſſe demrāri demrōne pp qd in ea ſcia, cui⁹ eſt, nō negarem: maxie vbi per ipm̄ eſſe demrāꝛ pri⁹ ſubiecti eſſe.

¶ Eſt etiā de affectib⁹ animae dubitatio: vtrū oēs cōes ſint cum eo qḋ habet aiā, an ſit ⁊ ipſius aiae ppriꝰ aliqs. Hoc. n. ipſū accipere qdem neceſſariū eſt: nō tñ accipi facile pōt. Atqꝫ plurimi ſunt, quoꝝ ſine corpore nullū aut agere aut pati videꝛ: vt iraſci, cōfidere, cupere, oino ſentire. Maxime aūt ipſum intelligere: pprio ſimile eſt. Qꝫ ſi hoc ēt imaginatio ſit quaedā aut ſine imaginatiōe nō ſit: nec iſtud eſſe ſine corpore poteſt.

¶ Dubitationē aūt hñt ⁊ paſſiones aie, vtrū cōes ſint oēs, ⁊ hñtis: an ſit aliqua ⁊ ipſius aie ppria. Hoc. n. accipere qdē neceſſariū
Videt ppie intelligere. eſt: nō aūt leue. Videꝛ aūt plurimaꝝ nullū ſine corpore pati, neqꝫ facere: vt iraſci, confidere, deſiderare, oino ſentire. Maxime autē aſſimilaꝛ pprie intelligere. Si aūt eſt ⁊ hoc phantaſia quedā, aut nō ſine phātaſia: contingit nec hoc vtiqꝫ ſine corpore eſſe.

¶ Continuant expoſitores greci in hūc modū lrāz cum narrauit pblemata: que debēt queri in trac. de aia. ocide facultatē quādam ad ſumptionē diffōnis dixit ex ſenſu Collectanea text° cō^n .12°.
eſſe per ſe in exitiū aie cognē: ⁊ ipſū h aūt. maxie dubiū vtiqꝫ ſit de paſſionib⁹ aie ſpeculationē aliquā accipere: quaſi viaticū ad diffōnē. Nō. n. habemus ex ſenſu diſcernere (inquit) vtrū aie paſſiones oēs vtriuſqꝫ ſint aialis, dico cōes: an habeat ⁊ ipſa quaſdam pprias paſſiones: neceſſe. n. inquit, oino, ⁊ penit⁹: hoc pcipe ad cognoſcēdū aie ſubam. eſt aūt difficillimū accipe. ſi igiꝛ vt organo vtiꝛ corpe, pprias habemus opatiōes: nō opus eſt vti corpe ad diffōnem: nō. n. cōplens eſſentiam fabri aſcia. ſin vero in corpe hꝫ eſſe, vt ſint actiōes ſiꝛ vtriuſqꝫ, neceſſe vti in diffōne corpe: quēadmodū in iracūdia dicebamus. neccīa igiꝛ iſtoꝝ acceptio: verū non facilis: hec eſt grecoꝝ hui⁹ loci inductio, ⁊ quō textui idonea ſit manifeſtū. ¶ Inquit, dubitatione aūt habent ⁊ paſſiones aie, vtrū cōes ſint oēs ⁊ hñtis: an ſit ⁊ aliqua aie ppria ipſius, id eſt afferunt. q. aie opera, vtrū ſint cōta oia aie, ⁊ hñtis. i. mixtioni ex corpore ⁊ aia: an ſit ⁊ aliqua paſſio aie ipſius ppria: que ſup. nō ſit hñtis animā. i. corporis. hꝰ qḋ eſt velut viaticū in diffōnē aie. ¶ Hoc. n. accipe qdē neceſſariū eſt. Hoc in loco qōnis reddit cāz valde in cōi: ⁊ inquit, enī pro qm̄ accipere. i. pcognoſcere qdē. hꝰ paſſionū diuerſitatē neceſſariū eſt. ſed cur hoc pſcire ſit neceſſariū, Ariſto. nō exponit, ppter qḋ quidā expoſitoꝝ grecoꝝ inquit h eē neceſſariū: qꝛ ſi habeꝛ q̄ operationes aie ſint cōes habeꝛ q. cōſideratio aie ⁊ nālis ⁊ phici negocij: ⁊ ſi habeꝛ q̄ paſſiones ſint aie tm̄ proprie habeꝛ, q̄ anime pſideratio ppria eſt metaphyſico: ergo h indagatio pferꝛ: ⁊ eſt neceſſaria. ¶ Sed hoc nihil eſt: qm̄ Ariſto. in hoc libro ſupponit pſiderationē de aia eē phicā: ⁊ per pñs hoc nō debet eſſe queſitū: nullum enī ſumptū queriꝛ. ¶ Themiſtius aūt hoc in loco neceſſitatē hui⁹ attulit ⁊ inquit, nec eſt minus his que dicta ſūt vtile, ad ſubā aie explicādā, opera eius oia, ⁊ affectiones diuidere, cognoſcereqꝫ ſint oia ea corpori ⁊ aie cōia: hoc eſt pmixtioni: que ex aia ⁊ corpe proueniūt: an ex his alia aie habeantur alia corpori ppria: atqꝫ hoc pus eſt: vt ſciamus. Ecce quō Themi. neceſſitatē huius aliter attulit q̄ illi. ¶ Sed dices adhuc in Themiſtij verbis eſt ambiguitas: quō pneccīa eſt hꝰ ptractatio. ¶ Propter hoc debes ſcire (vt Philoponus inquit) q̄ aia pōt cōparari ad corp⁹ dupl̄r: vno mō vt artifex, ad corpus, vt organū: ⁊ ſic Plato dicit aiā eſſe velut artifex, ⁊ corpus velut inſtrm̄: quo vtiꝛ in opatiōe eius. ⁊ hoc modo ſi aia eſt, nō opus eſt vti corpore, ad eius diffōnem: non enī cōplens eſſentiā fabri vtitur aſcia: ⁊ hoc mō Plato ⁊ Xenocrates eius diſcipulus credēs aiā ſe habere ad corp⁹, in diffōne aie corp⁹ nō poſuit: inquiūt. n. aia ē nūs ſeipſū mouēs. Scōo mō pt cōparari: vt pfectio ad ſuū ſubm̄ pfectibile, vt. vꝫ. aia hꝫ eē, ⁊ opari in corpe, ita, vt actiones ſint cōes ſimul vtriſqꝫ: ⁊ ſic voluit Ariſt. aiā cōparari ad corp⁹: ⁊ ſic conſiderādo in diffōne aie apponiꝛ ⁊ corpus, quēadmodū (vt dicet) in diffōne ire apponiꝛ corpus. neccīa igiꝛ iſtoꝝ acceptio: ⁊ ſic ſmo Themiſtij ⁊ Ari. manifeſtus eſt. ¶ Nō aūt leue. Iā mouit qōnē, ⁊ ei⁹ necītatē attulit: h in loco difficultatē reddit illi⁹. q. ⁊ hic: ⁊ ſi ſup. illa pacceptio ſit neceſſaria, attñ non leue. ¶ Sed quō hꝰ pertractatio ſit non leuis, Philoponus declarat: ⁊ inquit: nō. n. hēmus ex ſenſu diſcernere, vtrū hꝰ aie paſſiones ſint cōes, an pprie: mō hec indagatio: ſi debet pferre neceſſario ad diffōnē aie: dꝫ ſenſu pcipi: dictū enī eſt accidētia manifeſta ſenſu, cōferre, ⁊ nō occulta: ergo hꝰ indagatio neceſſaria eſt verum nō facilis.

BIBLIOTECA NAZ

¶ Videt̄ aūt.] vt expoſitores dicunt.q.ſoluit Ari.in ꝓ blematis figura:⁊ pmo oñdit in qb⁹ ſol. manifeſta eſt:⁊ inquit, vi aūt nullū opus plurimoꝝ ſine corpe pati,aut facere:vt iraſci,cōfidere,deſiderare,⁊ oīno ſentire.Ecce in qb⁹ palã nullū ſine corpe eſſe op⁹. ¶ Dixit] pati aut facere]eo q: hõ operū,quędã in pati ꝯſiſtūt,vt ſenſus: quędã in agere, vt nutrire,augere,gñare ⁊c̃.vt ḡ amboꝝ genus amplecteret̄ dixit] facere aut pati.] ¶ Maxime aūt vĩ ꝓpriū intelligẽ.] Sol.cōfirmat ⁊ arguit hypothe ticę ſic:ſi aliqđ opus eſt ꝓpriū maxie vĩ itelligere:ſʒ in telligere nõ eſt.ḡ nullũ opus eſt ꝓpriũ.huius apponit maiorē.q.maxime aūt vĩ intelligẽ ꝓpriū,tacuit minorē: ſʒ ꝓbat illã ſyllõ cathegorico,⁊ ſyllogiʒat̃ ſic,ois phā taſia:aut opatio nõ ſine phãtaſia,fit ſm corp⁹:ſed intelli gere eſt phãtaſia,aut nõ ſine phantaſia:ergo intelligẽ fit per corp⁹.hui⁹ ponit minorē,⁊ inquit.ſi aūt hoc.i.intelli gere eſt phãtaſia quędã,aut nõ ſine phantaſia:apponit ꝯcloneʒ.q.nõ contingit vtiqʒ: nec hoc ſine corpore eſſe. ¶ Mouet aūt Philoponus ambiguitateʒ: qm̃ in 3° vĩ dicere duo:primū q aliqđ intelligẽ oīno ſit ſine corpe,⁊ phãtaſmate, vt intelligẽ ſubaꝝ ſeparataꝝ:hic autē dicit intelligẽ eſſe, vel phãtaſiã, vel nõ ſine phãtaſia. ¶ Ad hoc in tertio dixit intelligẽ noſtrū eē oīno cū phãtaſma te:hoc in loco inquit ſub forma dubitationis ipm eē non ſine phãtaſia:⁊ ſic aſſertiue nihil dic̃. ¶ Abſoluit ⁊ vult q Ariſto.in 3° loquut⁹ eſt de pmis intelligibilib⁹ carēti bus phãta ſmatib⁹.hic aūt loqt̃ de intelligibilib⁹ hñtib⁹ phãtaſmata.i.de intelligibilib⁹ mãlib⁹.⁊ ſic ſoluit̃ pma cōtradictio. ¶ Adhuc perſoluit ſcđaʒ ⁊ inquit] nõ ſine] ꝯo dĩ trifariã:vel eniʒ qđ:neqʒ nocet,neqʒ iuuat, vt di cimus nõ ſine vmbra in lumine corp⁹:neqʒ eniʒ quicq̃ȝ iuuat corpus:neqʒ nocet vmbra.Vel qđ dĩ ex neceſſitate, vt inſtrm̃:vl aliqđ hꝫ:vt dicim⁹ q ſtrenue egit Achilles veꝝ nõ ſine fraxino.i.lancea fraxinea:ex neceſſitate enim ei op⁹ fuit fraxino ad ſtrenue agenduʒ:nõ.n.poterat nu dus agere.Vel id qđ ipedit:queadmoduʒ dicimus,q in tēpeſtate dxon nauigãs ſaluat⁹:ſed nõ ſine periculo: hic eniʒ ipʒ nõ ſine vt ipeditiuū. ¶ Ad formã itaqʒ.q.dico Ariſto.hic accipere] ſed nõ ſine phantaſia] put ex neceſ ſitate opus eſt phantaſia: ꝓpter qđ ſubdit.P.nõ ꝯtingit vtiqʒ nõ ſine corpore eſſe:quaſi ſermo ſit ſub conditiõe: ⁊ ſic patet ambiguitatis ſolo.

Cōm.12. **Cum numerauit ea.** Hic Auer.lr̃aʒ indu cit alio mõ q̃ȝ greci: ⁊ inquit:cuʒ numerauit ea,quę quęrēda ſunt in hac ſcia: incepit dicẽ quoddaʒ ꝑutile.i.mouere.q.quãdaʒ,ex cu⁹ ſol.qđdaʒ valde vtile accipiet̄,⁊ aię multū deſideratū. ¶ Et eſt verū.] Explicat id ꝓpoſitū ꝑutile,⁊ mouet qō nes duas:⁊ inquit:⁊ eſt verū oēs actiões,⁊ paſſiones aię nõ inueniant̄,niſi per cōicationē corpis:⁊ ſunt cum hoc actiões,⁊ paſſiones in reb⁹ exñtib⁹ in corpe.h̃ eſt pª qõ. ¶ Aut inuenit̄.] inducit ſcđaʒ ⁊ inquit:aut inueniẽt in eis aliqđ nõ hñs cōicationē cū corpe:neqʒ idiget in actiõe, ⁊ paſſione ꝓpa,aliquo exñte in corpe. ¶ Manifeſtum eſt.] oſtēdit qõnũ manifeſtationē,⁊ eaꝝ difficultateʒ:⁊ inquit: manifeſtū eſt.n.q plēs eaꝝ hñt cōicationē cum corpe:ſʒ eſt dubiū ſicut dixit] de intelligẽ. ¶ Et dixit.] applicat ſñiaʒ v̄bis,⁊ ſermo ei⁹ pʒ. ¶ Et poſſe eſt.] Nūc abſoluit qõnes.Ad pmã inqt:⁊ poſſe eſt, vt aliqđ nõ cōi cans corpi:ſit exñs in reb⁹ exñtib⁹ in corpe. ¶ Ad ſcđaʒ inquit ⁊ poſſe eſt:vt actio alicui⁹ nõ cōicantis corpori,ſit nõ exñs in aliq̃ coꝝ,quę ſunt in corpe: ecce quõ illas.q. abſoluit ſub typo. ¶ Debes ſcire ſm iſtū phm:⁊ Ariſt. q aię ſpēs ſunt multę:tñ pncipalis eſt aïa itellectiua,⁊ hęc eſt vna nũo in oībus hoīb⁹: imagiat̄.n.hic homo q

quēadmoduʒ vna nũo int⁹ eſt in orbe,⁊ in qualibet pte orbis:ſic vna nũo aïa eſt in tota ſphęra hoīuʒ:⁊ in q̃libʒ pte illi⁹.i.in quolibet indiuiduo illi⁹:vñ ſicut orbis lunę eſt vna ſphęra cui⁹ vna foꝛa eſt int⁹ lunę:ſic hoīuʒ nex⁹ eſt vna ſphęra cui⁹ foꝛa eſt itellectiua aïa. differt autem hec ſphęra ab illa:qm̃ ptes hui⁹ ſūt diſcretę illi⁹ ꝯtinuę: ſed h̃ non tollit vnitatē aię,imaginat̄ vlteri⁹ h̃ hõ q hõ hoīuʒ aïa hꝫ aliqđ,tanq̃ȝ mãʒ intelligibiliū,⁊ vocat̄ itel lect⁹ mãlis,ſeu poſſibilis apud Auer.quo itelligit,⁊ reci pit oīuʒ reꝝ formas,⁊ aliqđ tanq̃ȝ forma:ſc.quo illuminat illas:ſicut ſol viſibilia,⁊ lux colores:⁊ hęc pars agens dĩ intellꝰ.Vlterius credit h̃ hõ:q q̃libet illaꝝ ꝓpriã hꝫ ꝓ priã opationē:vnã qua itellꝰ agẽs itelligit:aliã q̃ intellꝰ poſſibilis itelligit:intellꝰ.n.agẽs intelligit ſe:⁊ oẽs ſupe riores ſubas intellectiõe eterna.Intellect⁹ poſſis itelligit itelligibilia caduca ⁊ mãlia aliquo mõ itellectiõe noua. ¶ Scđo debes ſcire qđ itelligat Auer.per opationē cō municari corpori:⁊ idigẽ aliquo exñte in corpe. ¶ Ioã. ait q Auer.intēdit opationē cōicari corpi:opationē indi gere deter.ª pte corpis,quēadmodū videre opatio q̃dã eſt cōicãs corpi:qm̃ nõ põt eē,niſi per determinatã par ticulaʒ corpis.ſ.per oculuʒ.Per idigere re exñte in cor pore itelligit indigẽ phãtaſmate:qđ eſt in organo,tanq̃ȝ eo,a quo depēdet effectiue:cuiuſmodi dicimus intelligẽ noſtrū idigẽ re exñte in corpe:qm̃ depēdet a phãtaſma tibus corpalib⁹.Quid aūt itelligat p intētionē imagina tiuã,⁊ phãtaſma:poſteri⁹ dicã: nūc aūt tanq̃ȝ manifeſtū accipiat̄ in tm̃. ¶ Sed hęc expoſitio eſt pur⁹ error:pmo qdem peccauit,⁊ arguo ois opatio cōicans corpori fit,⁊ exercet̄ per determinatã ꝑticulaʒ corpis, vt Ioã.inquit. ſed huic addo minores:pma:ſʒ ignire humectare,⁊ vlr nulla ꝯtrarioꝝ opatio,fit per determinatã ꝑticulaʒ corpo ris, vt ſenſus idicat:ignis.n.nõ magis calefacit in dextro q̃ȝ in ſiniſtro:⁊ ſilr aqua.ḡ in ſcđa figura:nulla operatio ꝯtrarioꝝ eſt per cōicationem corpori.ꝙ eſt cōtra Auer.in lib.de ſuba orbis.ḡ aliq̃ ꝓpõnuʒ:⁊ nõ minor:cū ſenſu ſit perſpicua.ḡ maior:expoſitio ḡ Ioã.nulla. ¶ Adhuc illi maiori addo minorē ſcđaʒ hãc:ſʒ nutrire nõ fit,nec exer cet̄ per determinatã ꝑticulaʒ corpis:ergo nõ fit per cōi cationē corpori.ꝙ cōtra Ariſto.in hui⁹ 2°.ḡ maior.cū mi nor ſit per ſe nota. ¶ Adhuc põt ⁊ tertia minor addi:ſʒ mouẽ corpis cęleſtis nõ exercet̄:neqʒ fit per determina taʒ ptem cęli.ḡ hõ mouere nõ eſt per cōicationē corpis. ꝙ eſt ꝯ Auer.in 2° phyſi.vbi vult q lʒ q̃tū ad opationeʒ pmã nõ depēdeat a corpe:tñ q̃tū ad ſcđaʒ fit p corpus. ¶ Qđ etiã ſcđo loco ſinxit eſt peius:qm̃ ſi int⁹ vel ſpēs intelligibilis fit a phãtaſmãte effectiue, vt Ioã.īquit:vel phãtaſma agit v̄tute ꝓpa:vel v̄tute itellꝰ agẽtis:nõ vir tute ꝓpa:qm̃ quēadmoduʒ agẽs imãle ⁊ abſtractū:nõ agit in paſſuʒ mãle:vt Auer.inquit 7° meta^{c.}. ſic nec eꝫ Cōmen.31.
agẽs mãle dʒ agere in paſſum ſeparatū a mã. ¶ Si ꝯo dĩ q agit in virtute agẽtis intellꝰ: tūc phantaſma eſſet inſtrm̃ itellꝰ agẽtis.hoc falſuʒ eſt:qm̃ agẽs eternū ſepa ratuʒ a mã nõ vtit̄ inſtrõ nouo gñabili ⁊ corruptibili 8° Cōmen.15.
phyſi.ſʒ intellꝰ agẽs eſt eternus abſtract⁹ a mã: vt Auer. oſtēdit 3° hui⁹.ḡ ⁊c̃. ¶ Ideo dõm q operatiões cōicari Cōmen.18.
corpori intelligit̄ ipſuʒ indigere corpore,vel mã corpo ⁊.19.
rali,tanq̃ȝ ſubiecto a quo depēdet in eſſe,⁊ in cōſeruari, hoc modo dĩ foꝛa mãlis:vt dĩ 8° phyſi.⁊ in 12° meta^{c.}. Cōmē.79.
⁊ in fine primi capitis de ſubſtantia orbis.Per indigere Cōmen.38.
ꝯo re exiſtēte in corpore,intelligit indigere re corpora li,vel tanq̃ȝ cauſa ſine qua non,vel tanq̃ȝ obiecto: vel effectiue,vel diſpoſitiue: ⁊ ſic int⁹ eget indiuiduis: qm̃ intellectus vlia intelligit:nõ põt itelligere vlia:niſi illa ſint in indiuiduis: ḡ intellꝰ opatio indiget re exiſtente

in corpe eo mō, quo ſupius idiget ſuo inferiori: ⁊ h̄ Ari. inquit in p̄dicamētis: ſi deſtruent̄ p̄me ſubē nihil alioꝝ erit. ¶ Sed quō ſit iſtud in 3° de aīa ſiet notū: pro nunc aūt dictū ſit intēn. ḡ vult illam op̄ationē indigere corpe: quē idiget re mālī, vel obiectiue, vł diſpoſitiue, vel tāq̄ cā ſine qua nō. ¶ His viſis appet intellus qōnūz ⁊ ſolutionū: quērit eniz in p̄ma qōne: an oēs actiones ⁊ paſſiones aīē vł̄r inueniantur per cōicationē corporis. i. idigeāt corpore, tanq̄ ſubto: ꝓpter qḋ ſunt ⁊ ꝯſeruant̄: ⁊ cū hec depēdeant a reb⁹ extitib⁹ in corpore. i. ſuſtineant̄ in reb⁹ indiuiduis corporalib⁹: ſicut ſupius ſuſtinet̄ in ſuis indiuiduis. ¶ Cui abſoluit ⁊ inquit ꝙ poſſibile eſt: vt aliqua op̄atio nō indigeat corpe ſubiectiue: tñ idigeat eo velut id ſine quo nō pōt eſſe. Et hoc eſt op̄atio intellus poſſibilis. intelligere eniz noſtrū nō ſubiectat̄ in corpe: attamē indiget reb⁹ corporalib⁹ tanq̄ cā ſine qua nō: ⁊ tāq̄ obiectis. ¶ In ſcḋa aūt quērit an ſit aliq̄ op̄atio: quē neq̄ ſubiectiue: nec obiectiue, ſiue diſpoſitiue indigeat indiuiduis corporalib⁹. ⁊ ſoluit ꝙ ſic: vt op̄atio intellus agētis: hoc eniz op̄atio nō idiget corpe tanq̄ ſubiecto: neq̄ tāq̄ diſpoſitiōe: vel obiecto: vt p̄z: qm̄ eſt per ſuā eſſentiā: vt Auer. inquit 3° hui⁹. Eſt ḡ triplex op̄atio aīē: vna quē indiget corpore, vt ſubto: ⁊ re exiſtēte in corpe, ſicut videre ⁊c̄. quēdā, quē nec corpe eget, vt ſubto: nec re exiſtēte in corpe, vt op̄atio intellus agētis: quēdā quē non eget corpe, vt ſubto: ſed hn̄ re exiſte in corpe: vt op̄atio poſſibilis itellect⁹. Et ſic p̄z ſolo qōnū. ¶ Et iſta ꝑſcrutatio.] Nunc declarat vtilitatē hui⁹ ꝑſcrutationis. ¶ Et debes ſcire, ꝙ hoc qōnes nō ſunt vtiles in aīē diffōne: vt volunt expoſitores grēci: ſed vt Auer. ait, vtiles ſunt circa ſpēs aīē: qm̄ ſciet̄ qualitas abſtractionis. i. modus abſtractionis: quō. ſ. aliqua aīa abſtrahit̄ a corpore: ⁊ quō nō: ergo ſciet̄ analogia aīarū inuicem: ⁊ hec perſcrutatio eſt vtilior appetibilior: ⁊ melior, ⁊ mirabilior. vtilior qdē: qm̄ noſtrū intentū nō terminat̄ ad cognitionē aīē ſm̄ gen⁹: ſed ad ſpēz trāſit p̄ncipaliorem: quē eſt intellectiua aīa. appetibilior vo: qm̄ nihil plus deſideram⁹, q̄ ſcire quātitatem ⁊ qualitatem abſtractionis: inde enim terminatur q̄ſtio de eius imortalitate. melior, qm̄ circa obm̄ optimū, ⁊ mirabilior: cū circa id, cui⁹ eſſe eſt occultū: quare Auer. expoſitio melior eſt illa grēcoꝝ. ¶ Hoc aūt qḋ.] cū mouit qōnes, ⁊ abſoluit illas hoc in loco applicādo ſolones vbis Ari. oñdit, quō op̄ationes aīē indigēt corpore, ⁊ cōparat illas in hoc, penes manifeſtius, ⁊ imanifeſtius. Et vult ꝙ apertiſſime pateat op̄ationes attributas aīē cōcupiſcibili cōpleri per corp⁹, tanq̄ per cām, ⁊ eſſe in corpore tanq̄ in ſubto: hē eniz op̄ationes manifeſte ꝯſtituūtur per corp⁹. i. depēdent in eē: ⁊ in ꝯſeruari a corpore. In ſcḋo gradu manifeſtationis ſunt op̄ationes attribute ſenſitiuē aīē: hoc eiz manifeſtū eſt fieri per corpus: ⁊ eſſe in corpe: ſed nō ita manifeſte. cui⁹ cāz reddit: in p̄mo eniz inſtrō ſenſus. i. ſenſu cōi: non appet paſſio. i. alteratio manifeſta apud ſentire: ſicut appet in alijs. Et forte per p̄mū inſtrm̄ ſenſitū intelligit corꝺi hē op̄ationes inſunt: ⁊ nō per alterationē manifeſtā. In 3° gradu notitiē eſt intelligere qḋ valde latet, an fiat per corp⁹ ⁊ ſit in corpe tanq̄ in ſubto: attñ hoc appet: ꝙ vel eſt imaginari: vel nō ſine imaginatiōe: ⁊ per ꝯñs indiget ſaltem corpore obiectiue, vel diſpoſitiue: tanq̄ cā ſine qua non. ¶ Et dixit hoc.] ponderat vbū Ariſto. dicit eniz Ariſto. in arabica tranſlatiōe [ſed ſi hoc etiā eſt imaginatio: aut nō ſine imaginatiōe] vbi diſiūctiue loq̄r: ⁊ Auer. reddit cām: ⁊ ſermo eius p̄z. [Et hec eſt.] Nūc quaſi correlarie cōcludit opiones Ariſto. de intellu mālī, ⁊ inquit: ⁊ h̄ eſt ſnīa ei⁹ in intellu mālī. i. poſſibili. ſ. ꝙ eſt abſtract⁹ a corpore ſm̄ eſſe: ⁊ ꝙ ipoīe eſt vt intelligat aliqḋ ſine imaginatiōe. i. ⁊ ꝙ corpe indigeat ſm̄ op̄ationē: vt dicet̄ loco eius. ¶ Et nō intēdit.] Remouet expōnē Alex. voluit eniz Alex. ꝙ ſermo copulatiue legat̄ ſic. i. intelligere eſt imaginari: ⁊ nō ſine imaginatiōe. inquit: ⁊ nō intēdit per hoc. i. iſtud verbū, hoc: qḋ appet ex h̄ ſermone ſuperficietenus. ſ. ꝙ itelligere nō ſit niſi cū imaginatiōe: eo ꝙ ſit ipſa imaginatio: ſicut Alex. itelligit ab eo. cui⁹ rōnē reddit. q. tunc eiz intells mālis erit gñabilis, ⁊ corruptibilis. ꝯña p̄z per ſe: qm̄ tūc itells erit virt⁹ imaginatiua: ⁊ inquit. ſ. ſermo ei⁹ eſt intells p ſe. i. p̄z: ſed debes obſeruare hoc qḋ diximus. i. legere ipm̄ diuiſiue: ⁊ nō copulatiue: vt Alex. fecit. ¶ Circa hoc cōmētū ambiges: vī eiz ꝙ itellectiua aīa nō egeat corpe vel aliquo corporali extrinſeco ab ea: qm̄ nulla forma cōpleta in ſpecie, indiget aliq̄ extrinſeco a quo ꝑfectionē accipiat: ⁊ ideo int⁹ non vniē corpori ſm̄ eē: ſ. itells nr̄ eſt int⁹ cōpleta in ſpē: cū ſit vna intelligētiaꝝ: vt dicit ipſe in 3°. eſt eniz iſima itelligentiaꝝ: vt inquit. ¶ Scḋo dubitat̄: nō maioris abſtractionis eſt forma rei q̄z ei⁹ op̄atio, qm̄ op̄tio ſeq̄t̄ formā. ḡ modus operādi ſeq̄t̄ modū eſſendi formaꝝ: ſ. ſm̄ ipm̄ tūc intellus eſt abſtract⁹ ſm̄ eſſe, ſic, ꝙ pro ſui eſſe nullo eget corpe. ḡ ſm̄ op̄ationē dꝫ eſſe ita abſtract⁹: ꝙ nullo indigeat corpe. ¶ Ad p̄mā ſoluit Auer. in lib. deſtructio deſtructionū. ⁊ dicit ꝙ p̄ª intelligētiaꝝ. ſ. de⁹ eſt ꝑfecta in fine: ⁊ q̄to aliq̄ eaꝝ plus ab illa recedit: tāto iperfectior erit: q̄r igit̄ aīa itellectiua iſima eſt: ideo ipfectiſſima exiſtit oīū. vñ ſicut terra eſt iſimū elīoꝝ: pp qḋ ab oībus ꝑficit̄: ſic int⁹ hoīs eſt iſima ab oīb⁹ ſupiorib⁹ ꝑfectibilis. ¶ Ad formā ḡ argumēti dōm: ꝙ q̄r intells eſt ipfectiſſimus oīū: ideo appetit ꝑfici: ⁊ q̄r nō pōt ꝑfici, niſi ꝑ intelligē: ideo appetit itelligē: ⁊ q̄r itelligē nō pōt ſine re corpali ꝑfici: ideo ꝯcurrit res corpalis: tūc ad argm̄ dico ꝙ maior dꝫ itelligi q̄tū ad ꝑfectionē eſſentialē ⁊ q̄tū ad p̄mā ei⁹ op̄ationē. ¶ Ad ſcḋā dōm ꝙ dꝫ itelligi q̄tū ad p̄mā op̄ationē: nō q̄tū ad ſcḋā: eſſentia eniz formē ⁊ op̄atio ei⁹ p̄ma ſunt ſm̄ eūdē modū abſtractionis: ſed de op̄atiōe ſcḋa nō opꝫ. Et ſic p̄z ſolo. ¶ Sed debes ſcire ꝙ tota h̄ opio Auer. eſt falſa ſm̄ nos chriſticolas: ⁊ ꝯ ipſā arguemus in tertia demonſtratiōe deo dante: pro nunc eā induxi in declaratione eius.

Margin notes: Cōmē. 19°. — Dubōnes. — Cōmē. 19°. — Diſputatione 3° in ſol. 18. [illegible]

COMMENTARIVM.

Cum mouit qōnes circa ſubām aīē, nūc mouet qōnē circa accidētia aīē, quē ſunt paſſiones, ſiue op̄atiōes ei⁹, ⁊ dicit, ꝙ paſſiones aīē hñt dubitationē, quē eſt, vtrū oēs ſint cōes aīē, ⁊ hñtis aīā: an ſit aliq̄ ⁊ ipſius aīē ꝓpa, quē nō ſit corpis hñtis aīā. Cur vo mouit qōnē hāc dictus expoſitor aſſignat cāz, vt oſtēdat difficultatē ſciē de aīa: p̄mo. n. oſtēdit difficultatē ex p̄te ſubē: nūc ex p̄te accidētiū. Philoponus aūt ⁊ Themi. cāz aſſignāt, q̄r hec qḋ eſt q̄ſi viaticū ad definitionē aīē. Cū. n. dixit accidētia magnā p̄tē ꝯferre ad cognoſcēdū qḋ qd, ⁊ nō oīa: ſ. quē ſunt nobis manifeſta: ideo quērit an paſſiōes aīē ſint aliq̄ ꝓpriē, an oēs cōes; vt oñdat ēt viā hāc, quē ꝯfert ad cognoſcendū qḋ qd eſt, eē difficilē. Ariſtoteles ḡ, cū mouit qōnē, tāgit ſtatī ei⁹ neceſſitatē, ⁊ eius difficultatē, ⁊ dicit, ꝙ hoc accipere, ⁊ in tali quēſtione veritatem determinare eſt neceſſariū, non autem leue. Declarat aūt Philoponus neceſſitatē, ⁊ qōnis huius difficultatē: neceſſitatē qdē, q̄r ex ſolone huius qōnis hī, q̄lis dꝫ eſſe aīē definitio: qui. n. dixerunt aīā cōparari ad corp⁹, vt artifex comparat̄ ad inſtrm̄, dixerūt ei⁹ op̄ationē eſſe aīē ꝓpriā: corpis vo, vt inſtrumenti: ⁊ ita dixerūt aīā nō definiri per corp⁹. vñ Plato ⁊ Xenocrates volentes aīā intellectiuā hic ꝓpriā op̄a

tionẽ,ad quã nõ eſt neceſſariũ corp⁹,niſi vt inſtrm̃,non quo aĩa recipit opationẽ,ſed quo aĩa recordat̃ in corpe:aĩaz ipſaz defininerũt ſine corpe,dixerũt.n.aĩaz eẽ id qḋ ſeipz mouet.qui ꝟo dixerunt cõparari aĩaz ad corp⁹:mõ quo pfectio cõparat̃ ad pfectibile:dixerũt aĩam nullaz opõnem hr̃e:quã nõ acceperit a corpe:ꝛ hoc mõ voluit ipſaz defiuiri per corp⁹:vt Ariſtoteles fecit. Ex ſolõne ḡ iſti⁹ qõnis habet̃ quo naz mõ aĩe definitio ſit tradenda:ꝛ ita eſt neceſſaria qõ iſta nõ paꝝ.Qḋ ꝟo ſit nõ leuis: Philopon⁹ oſtẽdit,q2 nõ poſſumus ſenſib⁹ diſcernere ſi hę paſſiones ſunt cões,vel ꝓprię,nõ.n.res hęc ſenſibus ſubiacet.

Quid p ope- r actiões pro- prias.

❡ Ex his appet qḋ Philoponus intelligit per opationes ꝓpriã ꝛ qḋ per cões in qõne,cuꝫ Ariſtoteles quęrit vtrũ aliqua opatio ſit ꝓpria,an oĩs ſit cõis aĩe ꝛ habẽtis aĩaz.per ꝓpriã.n.intelligit quã aĩa hꝫ,ꝛ eaz nõ accepit a corpore:mõ quo Plato ꝛ Xenocrates dixerunt animas anteq̃ corpori vniãt̃,eſſe pfectã in ſciẽtijs oĩb⁹ ad quas corp⁹ nõ cõcurrit niſi,vt inſtrm̃:nõ quo aĩa illas acceperit:ſꝫ quo recordet̃ in corpe.Per cões ꝟo,ad quã cõcurrit corp⁹,vt efficiẽs illã opõnẽ:vł ad quã corp⁹ ꝯcurrit,id a quo aĩa accipit operationẽ:vel vt ſubm̃ operatiõis. ꝛ hoc pacto dr̃ cõis ſm̃ Philoponũ. ergo ſenſus qõnis eſt,vtrũ aliqua opatio ſit ꝓpria aĩa,quã hꝫ aĩa,ꝛ nõ accipit illaꝫ a corpe,vel oĩs eſt cõis,q2 vel cõcurrit corpus,vt id a quo accipit aĩa opationẽ,vel vt ꝯſubꝫ opatiõis.

❡ Nota ergo qõne,ꝓte illa [vt aũt] iuniores aſſerunt Ariſtotelez ſoluere qõnez nõ ſimplr̃ ſed dubitãdo vt in collectaneis dicebamus,ꝛ declarat quę operatiões ſint cões,quęue videnť ꝓprię: ꝛ dicit ꝙ pluримaꝝ opationum aĩa nullaꝫ ſine corpe dr̃ pati,imo oẽm taleꝫ vr̃ recipere a corpore,nullam taliuꝫ videtur agere ſine corpore:ſunt tales iraſci,confidere,deſiderare,ꝛ omnino ſentire.Secundo oſtendit quę opatio videť ꝓpa,ꝛ dicit,ꝙ maxie opatio quę aſſimilat̃ ꝓprię paſſioni aĩe,eſt intelligere,naꝫ aĩa vr̃ accepiſſe ipm̃ intelligẽ nõ a corpore:ſꝫ anteq̃ corpori vniret̃,vt dicebat Plato.Uerũ oſtẽdit,ꝙ nec ipm̃ intelligẽ hꝫ ſine corpe,cui⁹ ꝯriũ Plato aſſerebat,qui voluit aĩam ꝑus hr̃e intellectionẽ,q̃ vniretur corpori:ꝛ dicit.Si aũt eſt hoc intelligẽ phãtaſia quędã,aut nõ ſine phãtaſia,cõtingit nec hͦ intelligẽ eẽ ſine corpore:ꝛ ſic aĩa ipſum intelligẽ nõ põt hr̃e anteq̃ corpori vniret̃,vt Plato aſſerebat.❡ Ex his,quę Philoponus dicit in cõmẽtarijs huius loci colligunt̃ duo ſatis vtilia: primũ ꝙ Ariſtoteles per hęc vult hr̃e intellectiuã aĩam non pręhabere ipm̃ intelligẽ.ſ.anteq̃ corpori vniret̃:vt voluit Plato:ſed accipe ipm̃ a corpore.Scdm̃ eſt,ꝙ intellectiua aĩa intellectionẽ rerũ mãliuꝫ atq3 ſenſibilium accipit a corpore:q2 intellectio taliuꝫ fit in aĩa mediantibus phãtaſmatib⁹.intellectionẽ ꝟo reꝝ imãliuꝫ.ſ.ſubſtãtiaꝝ ſeparataꝝ nõ accipit a corpore.

Dubõnes.

❡ Uerũ in his Philoponi excerptis ſunt dubitationes,pma ſi intellectionẽ rerũ ſenſibiliũ aĩa accipit a corpe,vtrũ poſt mortem remaneat taliuꝫ intellectio:an deſinat deſinẽte corpore.Scda ſi intellectionẽ rerũ imãliũ nõ accipit a corpore,a quo accipit,ꝛ vtrũ illaꝫ accipiat dũ eſt in corpe,an ſeparata a corpore.❡ Has qõnes Philoponus non abſoluit:id tñ habemus ex his,quę dicit,ꝙ ipm̃ intelligẽ nõ eſt ꝓpa opatio aĩe,vt Plato dixit,qui voluit ad eaꝫ nõ eſſe corp⁹ neceſſariũ niſi,vt inſtrm̃,quo aĩa vtit̃ ipſo intelligere in corpe,ſiue dũ eſt in corpe.

Cõtra quoſ- dam.

❡ Hinc pꝫ error coꝝ:qui colligũt de mẽte Ariſtotelis hic,aĩaꝫ eſſe mortalem:q2 ſi eſſet imortalis,tunc remanet fruſtra:q2 aĩa nõ poſſet intelligẽ q2 nõ intelligit ſine corpore. Friuola eſt hęc fabella. Ariſtoteles.n.dicit ipm̃ intelligẽ nõ eẽ propriã opationẽ aĩe,eo mõ quo Plato dicebat,vt exponit Philoponus:q2 ipm̃ intelligẽ eſt aut phãtaſia: aut non ſine phãtaſia,ꝛ ita nõ pręerat aĩe anteq̃ vniret̃. ꝓpterea dicit ipm̃ nõ eſſe ſine corpore,hͦ eſt ipm̃ nõ poſſe ineſſe aĩe niſi mediante corpe,vt exponit Philoponus. Ergo nõ habemus niſi ꝙ aĩa nõ deuenit ad ipm̃ intelligẽ ſine corpe,vt voluit Plato.Utruꝫ ꝟo poſt mortẽ itelligat,ꝛ qdeꝫ ſine corpore,Ariſtoteles nõ dicit,ſoluꝫ.n.vult ad ipm̃ intelligẽ aĩaꝫ deuenire mediante corpe.Utrum ꝟo poſtq̃ deuenit,poſſit intelligẽ ſine corpe,ad reꝫ nõ eſt. verũ poſtea digrediemur.Iuxta ergo hanc Philoponi expõnez Ariſtoteles mouet hãc qõnez cõtra Platonez,vel cõtra Platonicos ꝓpter ꝟba Platonis intelligẽtes in Phędone.Quęrit.n.vtruꝫ.ſ.ipſius aĩe intellectiuę ſit aliqua ꝓpa opatio,ꝓpria dico ad hũc ſenſuꝫ ꝙ ſibi ſeparatim inſit in illo ꝑoi:in quo nõduꝫ ad corpus deſcẽdit:vt iſti putabãt,qui aĩas creatas ante corpora ponebãt,an.vꝫ.cũ corp⁹ nõ opet̃,ſed icipiat ſimul cũ corpe operari. Rñdet Ariſtoteles de qbuſdaꝫ opationib⁹ nõ eẽ difficile deſinire,q̃les ſũt opatiões,quę cõpetũt aĩe,vt ſenſitiua eſt,vel vegetatiua:naꝫ iſtę nõ inſunt aĩe in illo ꝑoi:in quo nõduꝫ venit ad corp⁹:ſꝫ ſoluꝫ,vt eſt in corpe:ſed magna dubitatio eſt de ipſo itelligẽ:naꝫ hoc vr̃ aĩe propriũ,ita vt ſibi inſit ſeparatiꝫ. Rñdet ipm̃ intelligẽ non eſſe ſic ꝓpriũ,ꝙ ſibi inſit anteq̃ ad corp⁹ deſcẽdat:q̃ngdẽ intelligẽ,quo nos experimur res mãles itelligẽ,aut phãtaſia eſt,aut nõ ſine phantaſia. Ergo ſibi ineſſe non põt anteq̃ ad corp⁹ deſcẽdat:ꝛ ſic vult ipm̃ itelligẽ,qḋ pmo aĩe ineſſe experimur,nõ ſine phãtaſmate eſſe. Hęc quõ ad textũ,atq3 pro dilucidatiõe coꝝ,quę diximus in collectaneis.

Nõ ꝯ in cõ- mento.

❡ Deinde ad cõmẽtuꝫ,vbi Auerroes vult Ariſtotelez mouẽ qõnez vtilez:ex cui⁹ ſolõne accipit̃ vnum valde vtile,ꝛ ab aĩa multum deſideratũ. Reſoluit autẽ qõnez in duas:quaꝝ p⁹ eſt vtrũ oẽs actiões ꝛ paſſiones aĩe nõ inueniant̃ p cõicationẽ corpis,ꝛ ſunt cũ hͦ actiões,ꝛ paſſiones in rebus exñtib⁹ in corpe. Hęc eſt pma qõ.

Quot modis actiões.

❡ Scda vtrũ in eis iueniat̃ aliq̃ nec hñs cõicationẽ cũ corpore,nec egeat re exñte in corpe. ❡ Debes ſcire ꝙ quadrifariã aĩe actiões,ſiue paſſiones. Intelligi pñt,aut ꝙ ſint in corpe,ꝛ egeant re exñte in corpe,aut ꝙ nec ſint in corpe,nec egeãt re exñte in corpe,aut ꝙ ſint in corpe,ꝛ nõ egeãt re exñte in corpe,aut ꝙ nõ ſint in corpore,ꝛ egeãt re exñte in corpe.Auerroes ſcdꝫ ꝛ vltimũ mẽbrũ per moduꝫ qõnis quęrit,tacet aliã:q2 ex ſolõne hoꝝ pꝫ ſolo illoꝝ. Rñdet ḡ Auerroes ad pmam ꝛ vult ꝙ eſſe põt aliq̃ vel actio vł paſſio aĩe,quę nõ eſt in corpe:quę tñ eget re corporea. Hęc ad pmã. ❡ Ad ſcdaꝫ ẽt rñdẽs dicit ꝙ eẽ põt aliq̃ actio vł paſſio aĩe,quę nec eſt in corpore:nec eget aliquo exñte in corpe.

Quid p egere corpore.

❡ Quare qḋ Auerroes p egere corpe itelligat,ꝛ qḋ per egere re corporea.

Candauẽſ opinio.

❡ Candauẽſis vult Auerroẽ itelligẽ per egere corpore egere determinata pte corpis tanq̃ inſtrõ,ꝛ ſubto,quo expleť opatio:ꝛ in q̃ recipiat̃. Mõ quo viſio eget oculis,ſiue pupilla,ꝛ in qua recipit̃:ꝛ per quaꝫ expleat̃.per egere re exñte in corpe,intelligit egere re corpali,e qua depẽdeat effectiue:quo mõ,vt inqt,intellectio eget phãtaſmate. Intellectio.n.nõ eget corpe.ſ.determinata particula corpis,vt ſubto,ꝛ vt inſtrõ:eget tñ phãtaſmate,qḋ eſt idiuiduũ phãtaſiatũ,ex quo dependet effectiue.operatiões ꝟo ceteraꝝ ptiũ aĩe egẽt ꝛ pte corpis,ꝛ re corpea. Hęc Joãnes in qõnib⁹.

Refutatio expõnis.

❡ Cõtra hãc expõnẽ multifariã obiecim⁹ in collectaneis: p̊ qdẽ,q2 tũc actio ignis.ſ.ipm̃ ignire nõ egẽt corpe,nõ.n.eget deter⁹ pticula corpis,vt organo vł ſubto.2⁰ q2 opatio aĩe nutritiuę nõ egẽt corpe. non enim eget determinata parte corporis. 3⁰ quia tunc motus cęli nõ egeret corpore,nõ eniꝫ eget determinata

ptē corporis. Qḋ ꝟo dixit intellectionē egere re exiſte in corpe,q: phātaſmate e quo depēdet effectiue:falſum dixit,aut.n.agit phantaſma intellectionē virtute ꝓpria: aut virtute intellectꝰ agētis.nō virtute ꝓpria:nullum.n. agens corporeū agit in ſubaꝫ incorporeā virtute ꝓpria. nec virtute intellectꝰ agētis:q: tūc ageret vt illiꝰ inſtrū, hoc aūt falſuꝫ eſt,nō.n.pōt corruptibile eſſe inſtrm virtutis ęternę. ⁋ Melius ergo diximus,ꝛ nūc breuius ꝛ dilucidius dicimus Auerroeꝫ per egere corpore intelligere eſſe corpꝰ neceſſariū,vt ſubm,e quo opatio dependet in eſſe,ꝛ in cōſeruari.hoc.n.mō opationis ptis ſenſitiuę,ꝛ ptis vegetatiuę egent corpore:q: corpꝰ eſt necīuꝫ, vt ꝯſubiectū,e quo opatio depēdet ſaltē ꝑtialr in eſſe,ꝛ in cōſeruari.per egere ꝟo re exiſte in corpore, intelligit egere aliqua re corporea,vt obiecto,eo mō quo viſus in videndo eget pariete:in quo colores viſibiles ſunt. ⁋ Tunc imaginaꝛ Auerroes ꝙ itellectiua aīa ſit ſuba ſeparata,ꝛ ꝙ pōt trifariā ꝯſiderari veluti quelibet ſuba ſeparata,vno mō in illo priori in quo ꝑcedit ſphęrā humanā,vbi.ſ.eſt vna intelligētiaꝝ.vꝫ.infima:ꝛ tūc intelligendo nec eget corpore, vt ſubto:nec, vt obiecto,q: itelligit in hoc ꝑori ſubas ſepatas per eſſentiā,quę itellectio nec eget corpore,vt ſubto : nec re corporea, vt obiecto. Alio mō ꝯſiderari pōt in illo ꝑori in quo itelliḡ ſphęrę humanę vniri,nō tn̄ huic vel illi hoi : ꝛ tunc lꝫ eius itellectio nō egeat corpe, vt ſubto,eget re corporea vt obiecto:eget.n.phātaſmatibꝰ in qbus ſunt vlīa,nō tamē huiꝰ vel illiꝰ hois,ſed hois phantaſiātis. Intellectꝰ.n.vt aīa ſphęrę ſp intelligit lapideꝫ:qui lꝫ nō ſit magis in his ꝙ̄ in illis phātaſmatibꝰ:tn̄ eſt in phātaſmatibꝰ lapidis. Tertio pōt ꝯſiderari, vt vnitus huic,vel illi,ꝛ ſic lꝫ non egeat corpore, vt ſubto,eget corpore vt obiecto.naꝫ intellectꝰ in me eget phātaſmatibꝰ meis pro intellectione reꝝ vl'iuꝫ,quas itelligit,ꝛ intell's in te eget phātaſmatibus tuis. ⁋ Ex qbꝰ pꝫ intell's ſolōis Auerrois, vult.n. aliquā opationeꝫ aīę egere corpe vt ſubto:et re exiſte in corpe.ſ.vt obiecto:vt ſunt opatiōes ptis ſenſitiuę,ꝛ ptis vegetatiuę. Aliquę ſunt,quę nec egent corpore, vt ſubto, nec vt obiecto:vt opatio aīę,qua in illo ꝑori, in quo non itelliḡ ſphęrę vnita,itelligit ſubas ſepatas. Aliquę eſt aīę opatio,quę vt ſubto qdē nō eget, vt obiecto ꝟo eget, vt ipm̄ itelligē:nulla tn̄ eſt opatio:quę eget re corporea, vt obiecto:nō aūt corpe vt ſubto. Hec pro ſolōne Auer.

⁋ In collectaneis ꝫ pōneꝫ Auer.fecimus duas dubitationes pulchras,ꝑma eſt qūo intell's eſt cōpletꝰ in ſpē,ꝛ eget pro ſui opōne corpe,vel re corpea. ⁋ Scḋa qūo ē abſtractꝰ,ꝛ opatio eget ſalteꝫ corporea re. Et lꝫ in collectaneis rn̄debamus:tn̄ pro opīone Auer.(lꝫ falſa) dilucidius dici pōt,aīaꝫ eē cōpletā in ſpē,ꝛ quo ad eiꝰ ꝑmā opationē nō egere corpe,nec re corpea. eſt.n.ꝑma opatio intelligē ſubas ſeparatas.quas itelligit per eſſentiaꝫ illaꝝ in illo priori,in quo nō intelligiḡ ſphęrę humanę vnita:quo.n.ad hāc opationē corpe nō eget,quēadmodum nulla itellectiua pro hac ipſa pꝰ opatiōe eget cęlo. Quo ꝟo ad ſcḋaꝫ opationē,quę eſt intelligē res mālēs, eget corpe,ſicut quelibet intelligētia pro ſcḋa eius opatione,quę eſt mouere cęluꝫ,eget cęlo. ⁋ Ad ſcḋam ꝟo ſimilr diceret Auerroes intellectū eē abſtractū,q: ꝑma eius opatio nec eget corpore,nec re corporea. Cum h̄ tn̄ ſtat eius ſcḋam opationē egere corpore vel re corporea ſaltē vt obiecto. Hec pro opinione Auer. verum cōtra hanc opinionem pro veritate dicemus in ſequētibus.

⁋ Si igiꝛ operationū animae vel affectuū aliqs ꝓprius ſit ipſius : fieri pōt vt ipſa anima ſeparetur. Sin ꝟo nullus ſit eius ꝓprius:nō ſeparabilis eſt,ſꝫ eſt de ipſa perinde atqꝫ de recto:cui multa qdēꝫ vt rectum eſt cōpetūt, veluti puncto pilaꝫ eneā tangere,non tamē ipſuꝫ vnqꝫ ſeparatū tanget:eſt eniꝫ inſeparabile.qppe cū:ſemꝑ aliquo cū corpe ſit.

⁋ Siquideꝫ igitur eſt aliqḋ animę operum, aut paſſionū ꝓpriū,cōtingit vtiqꝫ ipſaꝫ ſeparari. Si ꝟo nulluꝫ eſt ꝓpriū ipſius,nō vtiqꝫ erit ſeparabilis. Sed ſicut recto[a] inquātum rectum eſt, multa accidunt,vt tāgere ęneam ſphęraꝫ ſm punctū.[b] Non tamē [c] hanc [d] ſeparatum rectum. Inſeparabile eniꝫ eſt, ſiqdeꝫ ſemꝑ cum corpore quodam eſt.

a Rectum eſt cretum rectitudinis.

b ὀυμέντοι τε ἅψεται τούτου χωρισθὲν τὸ εὐθύ.

Nō qdē tanget hoc ſeparatū rectū.

c Hāc.ſ.ab B.

d Separatū rectū rectitudo:quę eſt abſtractū recti.

⁋ Apud grecos expoſitores:aīꝫ Ariſto mouit.q.ꝛ abſoluit eaꝫ h̄ in loco vtilitatem ponit.q.ꝛ ſolōis The.vult Ariſto.mouiſſe.q.hoc ꝟo in loco eaꝫ abſoluere ſub problematis figura. Inquit Ariſto.[Si qd igiꝛ aīę operuꝫ, aut paſſionū ꝓpriuꝫ,cōtingit vtiqꝫ ipſaꝫ ſeparari. ſi ꝟo nulluꝫ eſt ꝓpriū,nō erit vtiqꝫ ſeparabilis] ſm Themi. ꝛ alios quoſdaꝫ Ariſto.ſyllm tangit hypotheticū arguēs per cōuerſionē per cōtrapoſitionē:ex deſtructiōe añtis ad deſtructionē ꝯñtis:ꝛ tunc verbū Ariſto.ſic intelliḡ: ſi qd operū,aut paſſionū eſt ꝓpriū animę,ꝯtingit vtiqꝫ ipſaꝫ.ſ.animā ſeparari:id eniꝫ adiectiuum [ipſaꝫ] apud gręcos animā refert : ꝛ in tranſlatiōe Biſantij inuenitur [fieri pōt vt ipſa anima ſepareꝛ.] tūc deſtruit añs,ꝛ ponit oppoſitū ꝯñtis:ꝛ inquit.ſi ꝟo nulluꝫ eſt ꝓpriū opus animę:nō erit vtiqꝫ ipſa anima ſepabilis,imo caduca:ꝛ corruptibilis : ꝛ reddit Themi.rōnē aliter vbi aīa ſeparetur a corpore ſine opatione,erit ocioſa,ꝛ fruſtra: qm̄ nō poterit habere aliqḋ opus. ⁋ Sed ſicut recto.] Qḋ dixit exemplo teſtaꝛ, vt Philoponus ait.attamē debes ſcire ꝙ rectuꝫ pōt capi pro ipſo ꝑticipato.vꝫ. pro rectitudine ipſa,ꝛ pro ipſo ꝑticipante, vt pro habēte rectitudinem.vꝫ.corpus: vult ergo oſtendere exēplo ꝙ ſi actio inſeparabilis exiſtat,neceſſe eſt ꝛ ſubſtātiā animę eē inſeparabileꝫ.inquit ergo:ſed ſicut recto inquātuꝫ rectū.i. inquātuꝫ eſt in mā multa accidunt:quoꝝ vnū eſt:vt tangere ęneaꝫ ſphęrā ſm punctū:nō tamē rectū ſeparatum ab h̄.i.a corpore.i.rectitudo ipſa:tangit ęneaꝫ ſphęrā in puncto:ſic ſuo mō ſimili erit de aīa.ſ.ꝙ ſi duꝫ eſt in corpore intelligit ſenſibilia:qm̄ ſeparata erit non intelliget: vnde per ꝓportionale animę ſumit ipſaꝫ rectitudinem. Proportionale animę prout eſt in corpore.i.hoie ſumit rectuꝫ.ꝓportionabile eis quę ꝑcipit anima ſumit ęneaꝫ ſphęraꝫ.ergo vult dicere ꝙ quēadmoduꝫ rectum ſenſibile tangit ęneaꝫ ſphęrā:ꝛ rectitudo ſeparata nō tangit illaꝫ:ſic aīa in corpore.i.homo itelligit ſenſibilia:ipſa ſeparata non intelliget illa. ⁋ Inſeparabile] Reddit rationeꝫ:quare rectitudo ipſa nō pōt tangere ęneaꝫ ſphęram:ꝛ inquit eniꝫ pro qm̄.ſ.rectitudo eſt qd inſeparabile:ſiquideꝫ,pro cum,ſemꝑ cum quodaꝫ corpore eſt.i.ſic ergo tangere nō pōt cū ſeparatim accipieꝛ: dixit [multa accidunt recto inquātuꝫ rectuꝫ] qm̄ accidit recto in mā tāgere ęneam ſphęrā:habere oīa puncta poſita:terminare corpus nāle ꝛ multa ſimilia h̄ eſt huius loci expoſitio ſm gręcos expoſitores.

Cum demonſtrauit. Hoc in loco Auer. aliter textum inducit:qm̄ Ariſto. mouit.q.ꝛ ſoluit ꝛ ꝓbauit ſol. inductione ꝛ ſyllogiſmo:vt viſuꝫ eſt.h̄ in loco probat illaꝫ ex parte ipſius anime:intēdit ergo oſtendere ſm Auer. ex parte animę,ꝙ nulla eſt ꝓpria operatio animę ſeparatꝫ ei cōueniens ſine cōcurſu corporis. ⁋ Et tu debes ſcire:ꝙ

ratio Ariſto.ſic ordinat: ſi eſt aliqḋ opus ꝓpriū anime, cõtingit ꝙ ipſa operatio ſit ſeparabilis: ſeparatim aie cõpetẽs ſine corpe tunc ab oppoſito añtis:ſʒ nullū eſt opꝰ ꝓpriū niſi aie.ergo oppoſitū ↄ̃ñtis ſequit̃:nullū erit cõpetens ei ſeparatim ſine cõcurſu corporis.ꝓbat Ari.id oppoſitū añtis per exẽpluʒ:qm̃ ſicut ꝓpriū eſt recto in mã exñti tangẽ ęneã ſpherã:⁊ nõ recto ſepato:ſic erit de aia dũ erit in corpe:hẽbit opꝰ ꝓpriū.ſ.qꝛ ɋcipiet ſenſibilia:⁊ qñ erit ſeparata nõ hẽbit ꝓpriū opꝰ:⁊ ſic pʒ oppoſitū añtis:hᷓ ergo ꝓbatio ꝓbat,ꝙ nulla operatio cõpetit aie ſine ↄcurſu corporis:⁊ ſic hᷓ ↄfirmatio ſol.datę. Auer.ꝗ̃ pmo ponit textꝰ intẽtionẽ,⁊ ingreſſū demõſtrauit ꝙ querendum eſt prius verū aliq̃ actio,aut paſſio aie ſit ex̃ corpꝰ.⁊ ſi fuerit verum eſt cū eo:qḋ eſt extra corpꝰ,⁊ ex̃ oẽ exñs in corpe:incepit demõſtrare hic ſi fuerit aliq̃ paſſio aie ꝓpria.i.ſine corpe,poſſibile eſt vt ſit abſtracta,ita ꝙ illa paſſio,aut actio nõ ſit in rebꝰ exñtibꝰ in corpe,⁊ ſi nõ habuerit actionẽ aliquã ꝓpriã,impoſſe eſt,vt ſit abſtracta:cū actio eiꝰ ſit in rebꝰ exñtibꝰ in corpe:⁊ hoc ſup.vult facere:vt ↄfirmet ſolonẽ.datã:vt induxi.❡ Deinde applicat ſniaʒ ꝟbis ⁊ ſmo eiꝰ pʒ. ❡ Ex his appet diũa expoſitionis Auer.⁊ The.⁊ grecoꝝ:qm̃ illi lyꝫ ipſaʒ ꝫin aiam retulerũt.Auer.aũt lyꝫ ipſaʒ ꝫin operationẽ:⁊ ſic veniunt diuerſę ſnię.❡ Et eſt manifeſtū.ꝫ Auer.ſoluit q.ↄ̃ Ariſto, quã mouent expoſitores:qm̃ Ari.vtit̃ ↄuerſione p ↄ̃poſitionẽ.mõ dictū eſt 2° topicoꝝ.q: illa nõ dʒ fieri niſi ab

Teplo. 12°. oppoſito ↄ̃ñtis ad oppoᵐ añtis. Ariſt.aũt arguit ecõtra ab oppoſito añtis ad oppᵐ ↄ̃ñtis:vt viſuʒ eſt. ❡ Auer. ſoluit q.⁊ ponit duas reglas:pma ſi eſt aliqua hypothetica ↄdinõalis:cuiꝰ añs eſt vna ꝓpoſitio de ineſſe,⁊ ↄ̃ñs vna modalis de mõ ↄtingẽti,vł poſſe:tũc licʒ arguere ab oppoſito añtis ad oppoſituʒ ↄ̃ñtis,vt ſi hoc viſibile eſt animal,poſſibile eſt vt ſit homo: ſed hoc viſibile nõ eſt aial.ꝗ̃ nõ poſſe eſt vt ſit hõ.Adhuc ſi dion nauigat,cõtingit bñ nauigare:ꝗ̃ ſi nõ nauigat nõ ↄtingit ipm bñ nauigare.❡ Scḋa regła eſt ꝙ ſi fuerit vna hypothetica cõditionalis:cuiꝰ añs ſit de ineſſe:⁊ ↄ̃ñs neceſſio ineſſe,vł de neceſſio:tũc nõ opꝫimo tunc cõmittit̃ fallacia ↄ̃ñtis:vt dictū eſt in logica:ingt ergo:⁊ eſt manifeſtū:ſic dicit The. ꝙ ꝓpõnes hypothetice ↄtinuatiuę.i.ↄditionales:in qbꝰ eſt ↄ̃ñs poſſe eẽ cū añte,neceſſe eſt vt ſemp deſtruamus añs,⁊ cõcludamus oppoſitū ↄ̃ñtis:⁊ hᷓ eſt pma regula. ❡ Deinde ponit ſcḋam.d.ecõtrario diſpõni ꝓpõnum: quaꝝ ↄ̃ñs ſeqt̃ añs neceſſio:⁊ tũc ad formã rñdet argᵘ.d. ⁊ ideo nulluʒ impoſſe cõtingit Ari. inquãtuʒ deſtruit añs. v.ꝗ̃.ꝙ ſi hoc viſibile eſt aial ↄtingit eẽ hoiem: ergo ſi nõ eſt aial nõ ↄtingit eſſe hoiem. Ari.ꝗ̃ arguit per pmã regulaʒ:⁊ ſic nõ peccauit in logica. ❡ Poſt Auer. ꝓbat añs oppoſitū per exẽpluʒ datū de recto:⁊ qꝛ ipm expoſui in lr̃a:ideo ſermo eiꝰ relinquet̃ tanq̃ manifeſtus. ❡ Sed

Dubõnes. circa ſolonẽ Themiſtij actici inſiſtunt plibꝰ inſtantijs: quaꝝ quaſdaʒ moderni latini aduerſus Themiſtiū ferunt:pma qdẽ acticoꝝ inſtãtia in Themiſtiū eſt.ſi Socrates,perẽdus aial:⁊ ipſuʒ hoiem ↄtingit eẽ:ſʒ ipſe aial nõ eſt:ꝗ̃ ipm nõ ↄtingit hoiem eẽ:pfecto hic modus arguẽdi nullus.❡ Adhuc monſtrato fetu leonis ⁊ arguas. Si hoc hõ ⁊ aial ↄtingit eſſe:ſʒ hõ nõ hoc:ꝗ̃ ⁊ aial nõ cõtingit eẽ:hic eniʒ arguendi modus:vt pꝫ.❡ Moderni noſtri arguũt:⁊ querunt in iſto ſyllo:ſi hᷓ viſibile,hõ ⁊c̃. vel ↄ̃ñs ſeqt̃ de neceſſio vel ↄtingẽter,ſi neceſſio.ꝗ̃ licʒ argui ab oppoᵗᵒ ↄ̃ñtis ↄ̃ ſcḋaʒ reglaʒ. Si ↄtingẽter ſeqt̃:ꝗ̃ ſtat oppoſitum ↄ̃ñtis ſemꝑ cū añte:⁊ ſic cõtrapoſita nulla. ❡ Rurſuʒ vł ibi arguit̃ ab iferiori ad ſup.vł ad ſup.ad inferius. ſi pmo mõ nõ dʒ deſtrui añs: ſi ſcḋo mõ tunc pma ↄ̃ña nulla erit:hęc ſunt argᵗᵃ ↄ̃ Themiſtiū.❡ Ideo

actici aiũt dicũt Ari.hoc in loco nõ arguere hypothetice, per cõuerſionẽ per ↄ̃poſitionẽ:ſed ipm duas ponere regulas ad inueſtigationẽ īmortalitatis aie deſeruientes.pᵃ eſt:ſi operatio aliqua eſt ꝓpa aie ipſaʒ aiaʒ ↄtingit eẽ ſeparati.❡ Scḋa regula illi ipertinẽs:ſi nulla operatio ẽ aie ꝓpa,aia nõ eſt ſepabilis:⁊ has duas regulas ꝓbat Philoponus hic longa cõmẽtatiõe vtẽs.quas vide,⁊ ex hoc amouet̃ qḋ ↄ̃ Ariſto.qm̃ Ari.nõ arguit: ſʒ narrat regulas,⁊ eas vno exẽplo exponit,vt viſuʒ eſt. ❡ Sed adhuc expoſitores greci in has regulas inſtãt pmo ↄ̃ pmã: arguũt eniʒ ſic:ſi aliqua operatio ꝓpa oculo cõtingit oculū ſeparari:ſed hᷓ falſuʒ eſt,qm̃ ponã añs:⁊ tñ nõ ſeqt̃ poſitio ↄ̃ñtis.❡ Adhuc ↄ̃ ſcḋaʒ inſtant. Si nautę actio non põt ſeparari a naui: nec nauta põt ſeparari ab ea. mõ nec hᷓ valet:qm̃ nauta põt ſeparari a naui:⁊ nõ tñ operatio eius põt ſeparari a naui: ⁊ ſic volunt hẽ regulas nullas eſſe. ❡ Põt teneri vterqʒ modus.ſ.Themiſtij ⁊ acticoꝝ: ideo pro defenſione Themiſtij debes ſcire ꝙ tribꝰ modis licet arguẽ,per ↄuerſionẽ,per ↄ̃poſitionẽ,ab oppoſito añtis ad oppᵐ ↄ̃ñtis.vno mõ in relatiuis:vt ſi pr̃ eſt: ergo filiꝰ:ſʒ pater nõ eſt:ꝗ̃ nec filiꝰ. ❡ Scḋo mõ in conuertibilibꝰ:vt Ari.ait in poſterioribus.⁊ Auer.7° phyſi. Cõmẽto .6°.
vt ſi ſor.hõ ſor.riſibilis:ſed ſor.nõ hõ.ꝗ̃ ſor.nõ riſibilis. ❡ Tertio mõ:vt Themiſtius ait qñ añs eſt de ineſſe,⁊ ↄ̃ñs cathegorica de ↄtingenti,vel poſſibili:⁊ dʒ limitari cõditionibꝰ:pma ꝙ pdicatū añtis,⁊ ↄ̃ñtis non ſint eqlia ſub vno gñe:ideo nõ ſeqt̃:ſi leo eſt hõ,cõtingit hoiem eẽ hoiem:ſʒ leo nõ eſt hõ.ꝗ̃ nõ cõtingit hoiem eſſe hominẽ. ❡ Scḋa neqʒ in terminis arguit̃ diſtractiuis:pp pmaʒ inſtantiã acticoꝝ. ❡ Tertia neqʒ pdicatuʒ antecedẽtis ſit inferius ad predicatuʒ ↄſequẽtis:ꝓpter ſecundaʒ inſtantiam acticoꝝ:⁊ ſic prime inſtantię nihil ſunt ❡ Ad ſcḋas alias noſtroꝝ latinoꝝ dicenduʒ. Ad primã Auer. regulaʒ ſcḋaʒ itelligẽ: vbi ↄ̃ñs ſequit̃ neceſſio abſolute ad añs:vt ſor.hõ,ſor.aial.ꝗ̃ ſi nõ aial non hõ. ❡ Ad ſcḋam dõm ꝙ nec ſic:nec ſic:qm̃ illa regula eſt vlis in abſolutis,nõ in mixtis:vt in cõmẽto meo pmi prioꝝ ſat expoſui.❡ Ad inſtantias ↄ̃ acticos dõm:vt Philoponus ait: ꝓpriū eſt duplex.vnoꝰ parti qñ indiget ad hᷓ,vt exiſtat. ſcḋo mõ qñ indiget altero pro ſui exiſtẽtia. mõ in ꝓpoſito,ꝓpriū pedis eſt incedere:tñ pro ſui exiſtẽtia idiget toto.exẽpluʒ ſcḋi:vt oxymel dulce:ꝓpriuʒ mellis dulcedo:nõ per exñtiaʒ totiꝰ:ideo põt ⁊ ſeparatim cõpetere melli:⁊ hoc mõ ſcḋo Ari.ait ipſaʒ operationẽ ꝓpriaʒ eſſe aie.pmo mõ ꝟbo oculo ꝓpriū videre. ❡ Ad ſcḋaʒ dõm ꝙ nauta põt accipi:vt hõ:⁊ vt nauta,ſcḋo mõ nõ hʒ opꝰ ꝓpriū,ideo nõ cõpetit ſibi ſeparatiʒ pmo mõ hʒ:ideo põt ⁊ ſeparatim ineſſe:vt Damonius ait:⁊ tu applica in ꝓpoſito:ait eniʒ Ariſt. ꝫ ſi aliqua operatio eſt ꝓpria ꝫ ⁊ nõ dixit ſi oẽs ſunt ꝓprię:qm̃ ad hoc,vt ſeparata ſit ſufficit aliquã hẽe ꝓpriã:vt hõ nauta reſpectu nauis.❡ Adhuc actici mouent alterã qõnẽ:dicunt eniʒ:cur naʒ cū dixit. Si igit̃ eſt aliqḋ opus ꝓpriū,cõtingit vtiqʒ ipſam ſeparari:oportebat eniʒ dicere,ꝙ neceſſe eſt ipſaʒ ſeparari. ❡ Ad hoc ſol.greci dant duas.pma ẽ: qm̃ poſito ꝙ aia habeat opus ꝓpriũ,nõ opʒ vt ſemp ſit ſeparata:qm̃ dũ eſt in corpe:nõ eſt ſeparata:ſʒ ↄtingit ipſaʒ eſſe aliqñ ſine corpore:⁊ ſic appoſuit ꝫ contingit.ꝫ ❡ Preterea obycit alius expoſitor:ſi ſemper eſt in corpore: vt Pythagoras ponit:⁊ multi alij: vt Auer.⁊ tamẽ nunq̃ corrumpitur: tunc eniʒ ipſam non licet aliquãdo ſeparari. ❡ Poteſt dici:vt Philoponus ait:hoc ſaltem nunc aie non eſſe repugnas: poteſt enim ipſa ſcḋm ſe ſeparata exiſtere:⁊ ſi ſemper in corpore aliquo maneat. ❡ Sʒ hoc verbuʒ veritati opponere videtur:quoniã ſi ſic animal

hoī cõtingeret:qm̄ ſm ſe nõ repugnat aīali in hoīe non eſſe. ❡ Aliter ergo põt ſolui:vt ipſe aūt q̄ Ariſt.hic [cõtingit] accipit pro neceſſario:vt dī in perihermenias:dicimus enī cõtingit ſolem ad arietẽ peruenire:q̄uis neceſſario perueniet.Et ſic pꝫ ſolutio q̄õnis.

COMMENTARIVM.

pᵃ expõ. Themiſtius vult totum textū p̄cedentẽ fuiſſe q̄õnez,in hoc ꝟo Ariſtotelem ſoluere.Dicit.n.q̄obrẽ ſtatim qõ hęc dicadi,ꝛ definiri põt hoc gñic.ecce quo mõ vult q̄õnez,quę mota eſt in p̄cedẽti textu,hic ſolui.Qz ſi ita eſt,patet ex p̄xīmo textu nihil certi eſſe ſumẽduꝫ,vt nõnulli ſumpſerunt:q̄cq̄d.n.dixit (ſm Themiſtiuꝫ)fuit dictū ſub forma q̄õnis,nõ determinationis. Quo ꝟo mõ hęc oīo intelligat̃:dicemus. Illud ꝟo nũc nobis ſatis ſit,accipe ex p̄cedenti textu nihil firmi de mente Ariſto. ❡ Scdm̄ ꝟo cęteros gręcos
2ᵃ expoſitores,cuꝫ Ariſtoteles mouit q̄õnez,ꝛ dixit illam eſſe neceſſariā,ꝛ difficilez:cuꝫ oſtẽdit eius difficultatez, hic oſtẽdit illius q̄õnis vtilitatẽ. Utilitas aũt hęc eſt,q̄ q̄lis fuerit opatio:talis erit eſſentia,nam ſi opatio fuerit p̄pria aię,aīa erit ſeparabilis. Si non fuerit p̄pria aię, ſed cõis aię ꝛ corpori,aīa nõ erit ſeparabilis. ❡ Dici etiā
3ᵃ põt,q̄ cū Ariſtoteles mouit q̄õnez de opationibꝰ,ꝛ ſoluit,nũc ex his,quę in ſolõne dixit,infert p̄ modū correlarij duas ꝯditionales:huiꝰ expõnis ſignū eſt ꝟbū igit̃, qõ eſt illationis nota. ꝙ̃ intuit̃ Ariſtotelez ex dictis nunc aliq̄d inferre. Uñ dicit,ſiq̄dez igit̃ eſt aliq̄õ aię operuꝫ aut paſſionū,quę ſit p̄pria aię ſic p̄pria (vt dictū eſt) q̄ eaꝫ hẽat aīa aliũde,q̄ꝫ a corpore:vt Plato dicebat,contingit ipſam aīaꝫ ſeparari a corpe.ſ.vt exponit Themi. remanere ſeparatā corpe reſoluto:imo ꝯtingit eā redire ad priſtinā diſpõnez:in qua erat anteq̄ꝫ corpori vniret̃. Scdaꝫ hypotheticā ponit dicẽs,ſi naũt nulluꝫ opus eſt p̄priū ipſius,ſic q̄ ſeparatim tale opus aię ineſſe poſſit ſine corpore:ipſa nõ erit vtiq̄ꝫ ſepabilis penitꝰ:hoc mõ legit Themiſtius.Clarius legerẽ iuxta expõnez p̄imā textꝰ,ſiq̄dez igit̃ eſt aliqua paſſionū aut aliq̄õ opeꝝ aię p̄priū,vt Plato dicebat,qõ nõ acciperet a corpe:verū erit qõ Plato dixit.ſ.q̄ aīaꝫ cõtingit ſeparari.ſ.mõ quo Plato dixit ante corpora.i.ſeparatā eſſe anteq̄ꝫ corpori vniret̃. Si naũt nulluꝫ opus aię ſit p̄priū,qn aut dependeat a corpe,aut accipiat a corpe,aīa ipſa non vtiq̄ꝫ erit ſepabilis,h̄ eſt ſeparatiꝫ exñs an̄ corpus:niſi p̄us fuiſſet ocioſa. ❡ Sed dices ex his ꝯditionalibꝰ nihil habemꝰ de opationibꝰ aię,ꝙ̃ quęrimꝰ q̄lis eſt aię opatio? Rñdet exẽplo ſumpto a recto,qõ cõcretiue ſumptū,hoc eſt vt rectū tãgit ſphęrā in aliq̄ ſigno. Abſtractiue ꝟo ſumptū h̄ eſt vt rectitudo,nõ tangit ſphęrā:niſi ſm imaginationem:ita aīa,vt aīa intelligit itellectiõe ꝯcretiua:quę ſibi p̄mo a phãtaſmate vī ineſſe. Tali aũt intellectiõe ꝯcretiua ipſa,vt abſtracta,atq̄ꝫ vt intellꝰ nõ itelligit,ſed intelligit itellectiõe abſtracta a phãtaſmate. Ergo ſicut aliq̄ opatio eſt recta,vt cõcretū,quę nõ eſt recti vt rectitudo atq̄ꝫ vt abſtractū:ſic aliqua itellectio eſt aię,vt aīa eſt.ſ. in corpe,quę nõ eſt aię,vt abſtracta,ꝛ ſepata a corpore. aię.n.vt eſt aīa in corpe p̄p̄a opatio eſt intelligere cõcretiuū.ſ.per depẽdentiaꝫ ꝛ cõcretionẽ phãtaſmatū.aię ꝟo vt ſeparata eſt,p̄p̄a opatio nõ erit ip̄m intellig̃ concretiuū phãtaſmatū,ſed erit ip̄m intellig̃ abſtractū a phãtaſmatibꝰ. Eſt.n.ipſius aię duplex itellig̃ phãtaſticuꝫ,qõ eſt circũcernẽs phãtaſmata,vel a phantaſmatibꝰ dependẽs. Alterū eſt intellig̃ abſtractiuū,qõ nõ circũcernit phãtaſma,pᵐ eſt p̄p̄a opatio aię,vt ꝯcreta corpi eſt. 2ᵐ eſt p̄p̄a aię opatio,vt abſtracta a corpe eſt.Uñ dicit, ſed ſicut recto in cõcreto ſumpto.ſ.vt rectuꝫ multa accidunt,quoꝝ vnū eſt,vt tang̃ ęneaꝫ ſphęrā ſm punctuꝫ, hoc eſt ſm certū ſignū:nõ tñ tãgit hãc ęneam ſphęrā,vt eſt ſeparatū rectū.i.vt accipit̃ pro rectitudine in abſtracto:cuiꝰ cãꝫ ingt,q̄ſ ſupple ip̄m tang̃ ęneaꝫ ſphęrā inſeparabile eſt,tactꝰ.n.eſt corpoꝝ exñtū in mã:ſiq̄dez,vt ingt,tang̃ ęneā ſphęrā ſemp̄ cū q̄daꝫ corpe eſt,ſupple ſic aię,vt eſt cõcreta corpori aliq̄ opatio cõpetit.ſ. phãtaſticū intellig̃,qõ nõ ſibi cõpetit,vt abſtracta a corpe, ſꝫ ineſt ſibi itellig̃ abſtractū a phãtaſmatibꝰ. ❡ Ex his pꝫ q̄ꝫ pperā ex h̄ loco iuniores ſumpſerunt aīaꝫ nõ remanere poſt mortẽ. hoc.n.inferũt,q̄ſ Ariſtoteles vī dicere aīaꝫ nulluꝫ hẽe opus p̄priū:ꝛ ſic nõ poterit eẽ ſeparata. Inferũt ẽt,q̄ſ Ariſtoteles dicit recto cõpetere opationẽ,nõ rectitudinez. ❡ Sed hęc friuola ſũt,p̄mū q̄dẽ q̄ſ Ariſtoteles hypothetice log̃,ex quo nihil cathegorici inferẽduꝫ eſt:ſcdõ,q̄ſ dato q̄ Ariſtoteles loqueret̃ cathegorice,nõ dicit,aīaꝫ nõ ſeparari poſſe,ſꝫ dicit eā nõ eẽ ſeparatā,vt Plato dicebat,qui eā poſuit eẽ ſeparatā an̄ corpora. h̄.qõ ſcdõ loco dicebant,eſt puerile,imo ex illo colligit̃ oppoſitū.Ariſtoteles.n.nihil aliud vult hic, niſi q̄ ſicut recto in cõcreto aliq̄d cõpetit,qõ nõ cõpetit recto in abſtracto:ita aię cõcretę corpori cõpetit aliq̄d, qõ nõ cõpetit ei:vt eſt abſtracta:naꝫ ei,vt corpori cõcretę cõpetit intellig̃ phãtaſticū,qõ ſibi nõ cõpetit,vt eſt abſtracta. Immo ſi bñ hęc ꝯſiderent̃:inuenit totū oppoſituꝫ,in ꝯditionibꝰ.n.nihil certi habes,ꝛ ſi q̄d habes,illud eſt ꝯ eos. In cõparatiõe ꝟo hī totū oppoſitū,ſoluꝫ enīꝫ vult id qõ aię cõpetit cõcretę nõ cõpetere ꝛ abſtractę.

❡ Sed ꝯtra hęc dubitabis p̄mo quo mõ aīa abſtracta a corpe itelligit. ❡ Scdõ cur aīa cõcreta corpori itelligit intellectiõe cõcreta phãtaſmatibꝰ:abſtracta ꝟo itelligit intellectiõe abſtracta a phãtaſmatibꝰ. ❡ Tertio q̄d magis de itellectiõe aię poſt mortẽ ꝯuenit dictis Ariſto.vel ſaltẽ his,quę ſequũt̃ ab Ariſtotelis dictis.Et lꝫ hęc magis ptineãt ad librū 3ᵐ,tñ q̄ſ iuniores,quęcũq̄ꝫ dicũt de imortalitate,acceperũt ab his duobꝰ locis,ideo oportet imorari in hoc. ❡ Ad p̄mā ꝙ̃ q̄õnem rñdet doctiſſimus Simpliciꝰ in poſtpredicamẽtis,ꝛ imaginat̃ aīam pati aliq̄d ab extremo motore:qõ Ariſtoteles ex eo q̄ talis extremus motor,eſt ſingulare exñs in vĩtute phãtaſtica: phantaſma appellat. Illud ꝟo qõ a phãtaſmate patit̃, Themiſtius noeſem appellat,aliq̄ñ noema.i.notionez. Ariſtoteles ꝟo nũc appellat illud ſpeciem,nũc formā, nũc notionẽ. Eſt aũt quędā ſilitudo facta in itellectu ab ipſo ſingulari exñte in virtute phãtaſtica:quę ipſi itellectui rep̄ñtat obiectuꝫ vlr̃. Imaginat̃.n.Simpliciꝰ q̄ ſicut viſus a colore exñte in pariete recipit ſpẽꝫ coloris,mediante qua colorẽ videt,ſic intellꝰ ab ipſo ſingulari exiſtente in vĩtute phãtaſtica recipit ſpẽꝫ,quę rep̄ñtat illud ſingulare vlr̃. Uñ ꝟo hẽat q̄ hęc ſpẽs exñs in itellu repreſentet vlr̃,illa in viſu p̄ticulariter 3ᵒ huius patebit. His ſtãtibꝰ dicit,q̄ aīa poſtq̄ꝫ accepit ſpẽs quę rep̄ñtat ſingularia vlr̃ ab ipſis phãtaſmatibꝰ:redditur actuata, veluti lignum poſtq̄ꝫ accepit caliditatẽ reddit̃ actu calidū,ſic ꝟo affecta ac actuata elicit ſuū itellig̃ ꝛ idicat p̄ talẽ ſpẽꝫ:ꝙ̃ aīa poſtq̄ꝫ recepit ſpẽs a phãtaſmatibꝰ,p̄t illis mediãtibꝰ deduci ad actū intelliꝺ oīa,q̄ illę ſpẽs rep̄ñtãt. Qua rõne ſit vt phãtaſma nõ ſit neceſſariũ niſi pro gñõne p̄moꝝ actuū.ſ.pro gñõne taliū ſpẽꝝ:quę ſunt veluti formę aię.nõ aũt pro gñõne ſcdõꝝ actuū quę ſũt ipſę intellectiões. Aīa ꝙ̃ abſtracta a corpe intelligit ea vlr̃ier,quę intelligebat,cū erat corpori cõcreta,ſꝫ alio mõ:q̄ſ cum erat corpori cõcreta:intelligebat vlr̃ia in phãtaſmatibꝰ exñtia,quo mõ viſus ſentit colores in pariete. cū ꝟo eſt abſtracta:itelligit vlr̃ia,q̄ ſũt in ſinglaribꝰ eẽ phãtaſticꝫ

Contra iuniores.

Rectitudinis,

Dubitationes pulchre,

Solo p[illegible] q̄õnis,

conſtitutis, mediantib⁹ ſpēb⁹: quas recepit a ſingularib⁹ exñtib⁹ in phãtaſtica. Hec de p̃ᵃ dubitatione. ❡ Ad zᵐ nos dixim⁹ aiaʒ cõcretã corpori intelligere per eaſdeʒ ſpēs, per quas intelliget a corpore ſeparata, ⁊ eadem intelligibilia: verũ alio mõ corpori ꝟo vnita itelligit vlia, quę ſunt in phãtaſmatib⁹, vt colores in pariete. Separata ꝟo intelligit vlia nõ exiſtẽtia in phãtaſmatib⁹: ſed exiſtẽtia in ſingularib⁹ extra aiaʒ penitus cõſtitutis. Cã ꝟo eſt, qꝛ aia corpori cõcreta oibus virtutib⁹ ſenſitiuis cõnectit, ꝑpterea intelligere nõ põt, qn intelligat vle in ſingulari phantaſiato: ⁊ ita nõ ſine phantaſmate. At pro itelligere aię actuatę, vt anima actuata eſt, nõ eſt phantaſma necñium, qa (vt Simplicius ſapide dixit) anima actuata a ſpēb⁹, quas accepit a ſingularib⁹ phãtaſiatis, põt deduci ad intellionẽ eorũdẽ vliũʒ ſine phãtaſmate: ergo phantaſma eſt neceſſariũ per accidẽs ad itellectionem, qꝛ nõ ad intellectionẽ ſimplr, ſed ad intellectionẽ cõcretiuã, qð eſt aię vt eſt corpori ꝯcreta, nõ aũt per ſe, qa nõ ad intelligere ſimplr, qð eſt aię ſimplr. ❡ Ad 3ᵐ qd cõuenit fundamẽtis Ariſtotelis nõ eſt mihi leue dicere: ſicut ipſemet dixit: tñ dici põt, ꝙ duplex eſt cognitio: ſicut duplices ſũt res, quę cognoſci pñt. Mãles qdẽ: quę qdeʒ ſimplr ⁊ ſm rem in mã ſunt, lʒ ſm rõnes vlr ac imãlr itelligibilia ſint, hęc ſunt vlia mãlia. Sunt res etiã intelligibiles imãles, vt diuinę ſubſtãtię. Mãles ğ res aia nõ intelligit, niſi in phantaſmatib⁹ (vt dictũ eſt) hoc eſt in ſingularib⁹ phãtaſiabilib⁹: ⁊ phãtaſmata ipſa in organis corporeis, vt colores in pariete. At immãles duplr intelligĩ põt: vno mõ per eſſentiã illoꝝ intuitiue. Alio mõ apprehẽſione rerũ mãliũʒ. Tunc dicereʒ aiaʒ corpori cõcretaʒ intelligere res mãles, ⁊ imãles. mãles qdeʒ intelligit vi vnionis per ſpēs a phãtaſmatib⁹ acquiſitas. Immãles ꝟo apprehẽſione reꝝ mãliũʒ, ⁊ ſic illas apprehẽdit in reb⁹ mãlib⁹. Cũʒ. n. aia ſit res ſimpliciter imãlis, ⁊ duʒ eſt in corpore, ſit mãlis: ſic mãles res itelligit, ⁊ imãles in ipſis imãlib⁹. Poſt mortẽ ꝟo vi ſeparationis imãles apprehẽdit, ⁊ in ipſis imãlib⁹ apprehẽſis apprehẽdit mãlia. Põt ergo dici ꝙ aia poſt morteʒ apprehẽdit mãlia ⁊ imãlia: imãlia qdẽ p eſſentiã illoꝝ, mãlia ꝟo apprehenſione mãliũʒ. Hoc aũt hʒ vi ſeparationis, naʒ eo ipſo, ꝙ ſeparaĩ, vi illius ſeparatiõis ꝑ ablatiõẽ ois mãlitatis, quę erat ei ipedimẽto, imãlia intuitiue apprehendit, ⁊ apprehẽſione eoꝝ apprehendit oia mãlia: ſicut de⁹ apprehẽſione ſuę eſſentię apprehendit

Tex. cõ. 66. oia. Cõſonat aũt hoc ei, qð dicit in hoc p̃mo: ⁊ in 3° hui⁹.

Tex. cõ. 10. vbi ſupponens intellectũ remanere, quęrit vtrũ reminiſcaĩ eoꝝ: quę in vita nouit, ⁊ rñdet ꝙ non: qꝛ intelligere corrũpiĩ ipſo ſenſu corrupto. Quare dicereʒ corrumpi ſpēs, ⁊ ſcias, ⁊ oia quę accepit a phãtaſmatib⁹, nõ aũt remanet ocioſa: qꝛ vi ſeparationis intelligit intuitiue imã-

Pulchra dubitatio. lia: apprehenſione quoꝝ itelligit mãlia. ❡ Sed dices, ſi nihil reportãt eoꝝ quę aię didicerũt in vita: ğ fruſtra corporib⁹ vnirentur. Ꝑ. tũc fuiſſent corporibus violenter vnitę. Rñdeo negãdo ꝯñtiaʒ, qꝛ nõ fuerũt vnitę, vt reportarent cognitionẽ reꝝ mãliũʒ illo mõ acqſitã: ſed certo tpe illo mõ cognoſcẽdi res mãles alę potirentur. Ꝑ. nego illas fuiſſe violenter vnitas oino, qꝛ ſm qd fuerunt nãliter vnitę. ſʒ pro ꝑpetuo bene cõcedo illas violenter vniri. Uerũ lʒ pro opione Ariſtotelis hęc dicerẽtur, pro veritate dicemus in 3° huius quęcunqʒ acqſiuit aia in vita: quę nõ egẽt corporea ꝯſeruatiõe, remanere, naʒ ipſa aia ſufficiẽter illa põt ꝯſeruare: tales ſunt habitus itellectuales, ſcię, ⁊ id genus: quare hęc remanebũt. ❡ Ex his textus põt alr exponi, vt dicamus, ꝙ poſtq̃ Ariſtoteles p̃mo textu mouit q̃õneʒ, ⁊ ſoluit vt hẽret cõtra Platonẽ aiaʒ nõ poſſe corpori ſeparatã. In parte iſta infert duas hypotheticas, vt oſtẽdat aiaʒ ſeparari a pte poſt ab ipſo corpore. Primã qdeʒ igiĩ infert, cũ inquit, ſiqdeʒ igiĩ eſt aliqð aię operũ: aut paſſionũ ꝑpria, cõtingit vtiqʒ ipſaʒ ſeparari: ⁊ itelligit per opus ꝑpriũ, vel paſſionẽ ꝑpriã, quę aię ineſt, vt ſubiecto, ⁊ nõ corpori, ⁊ quę per hoc qð aię ineſt, e corpore nõ depẽdet: vbi eiʒ opus tale ſit ꝑpriũ aię inerit, taleʒ aiaʒ ꝯtingit ſeparari. Ponit ſcðaʒ cũ inquit, ſi aũt nullũʒ: eſt ipſi⁹ aię ꝑpriũ, qn. ſ. corp⁹ cõcurrat, vt ſubiectũ: vel qn dependeat a corpore, non vtiqʒ erit aia ſeparabilis a pte poſt, ſed ex his hypotheticis nihil habeĩ, niſi in altera eaꝝ ponaĩ antecedẽs. Ideo ponit añs in vtraqʒ, ſed alia atqʒ alia rõne ſumẽdo aiaʒ, ⁊ dicit, ꝙ aię corpori cõcretę nullũʒ opus eſt ꝑpriũ, qn ad illud cõcurrat corp⁹, quẽadmodũʒ nec recto aliqð opus eſt ꝑpriũ, qn ad ipm cõcurrat mã. aię ꝟo e corpore abſtractę opus ꝑpriũ eſt vt ipſum intelligere, qð corp⁹ nõ cõcernit: qꝛ nec phãtaſma, nec rem in corpe. naʒ aia ſeperata vi ſepationis itelligit, quę nõ intelligit depẽdentia ad phãtaſma: intelligit. n. imãlia per eſſentiã imãliũʒ: ⁊ mãlia ipſa apprehẽſionẽ imãliũʒ (vt dictũ eſt.) ğ ex h̃ textu habeĩ aiaʒ a pte poſt eſſe ſeparabileʒ. Unũ dicit, ſed ſicut recto in cõcreto inquãtũʒ rectũ circũcernit mãʒ, multa accidunt, quę nõ accidũt rectitudini abſtractę a mã: quoꝝ vnũ eſt tangere ęneam pilaʒ ſm punctũ: quã tñ nõ tangit, vt eſt ſeparatũ ſiue abſtractũʒ rectũ, qꝛ ipm ęneaʒ ſphęrã tangere eſt a mã inſeparabile, ſiqdeʒ ipm tangere ęneam ſphęrã ſemꝑ cũ qdaʒ corpore eſt, ſic ſupple aię cõcretę nullũ opus eſt ꝑpriũ, qn cõcernat corp⁹: aię ꝟo abſtractę eſt ꝑpriũʒ op⁹ nullũʒ cõcernẽs corp⁹, ergo cõtingit aiaʒ ſeparari: qꝛ poteſt ipſi cõpetere aliqð opus, nullũʒ corp⁹ circũcernẽs. Ecce quo modo iuniores textũ hunc perperã intelligentes in

anıles fabulas detruſi ſunt. ❡ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, Conſideratio ꝟboꝝ.

tranſlatio vetus, quę dicit, nõ tñ tangit ab hoc ſeparatũ rectũ, lʒ poſſit ſtare, tñ clarius ſtat ſi dicat, non tñ tangit hoc. i. hãc pilaʒ ęneaʒ ſeparatũ rectũ: decipiĩ aũt trãſlator, qꝛ in gręco ꝟbũ illð legiĩ in genitiuo: ſʒ nõ aiaduertit, qꝛ ꝟbuʒ tangit, regit in gręco genitiuũ, apud ꝟo nos accuſatiuũ. Hactenus de his, quę erãt necẽia pro text⁹ dilucidatiõe. ❡ Quãtũʒ ad ea, quę in cõmẽto dicebam⁹,

De his quę in cõmẽto. Expoſitio Auer. Debes ſcire ꝙ Auerroes arbitraĩ Ariſtoteleʒ ꝓbare ſolutionẽ datã. Quęſiuit. n. vtrũ eſſet aliqua opatio ꝑpria aię, ⁊ rñdit ꝙ nulla qꝛ ſi qua eſſet: maxie eſſet intelligẽ, mõ itelligere nõ eſt. ğ nulla. vult ergo Auerroes vt nũc ꝓbet ſcða rõne ſolonẽ datã. eſt aũt rõ Ari. vt Auerroes arbitraĩ. Hęc, ſi aliqð opus eſt ꝑpriũ aię, ꝯtigit ipſaʒ. ſ. opationẽ ſeparari. i. ſeparatim aię cõpetere, ſed nullum opus eſt ꝑpriũ ergo nulla opatio eſt ſeparabilis, hoc eſt ſeparatim aię cõpetẽs. Qꝫ ꝟo nullũʒ opus ſit ꝑpriũ, ꝓbat Ariſto. ſm Auer. exẽplo recti, cui nulla opatio ꝑpria cõpetit. ❡ Et lʒ in collectaneis huic expõni fauebam: tñ nũc vr̃ mihi in hac expõne eſſe tot errata, quot

Refutatio expõnis.

ꝟba. Primũ. n. erratũ eſt vbi arbitraĩ hũc textũ eẽ ꝓbatiuũ, hoc. n. ꝟbis Ariſtotelis nõ cõuenit, in illis eiʒ nihil ponĩ, quo indiceĩ ꝓbatiuũ eſſe hũc textũ: imo ponitur nota illationis, qua potius inuiĩ textũ hũc eſſe illatiuũ. p̃ᵐ erratũ.

❡ Scðm erratũ eſt, qꝛ Auerroes arbitraĩ Ariſtoteleʒ 2ᵐ velle ꝓbare opationẽ eſſe ſeparabileʒ, qð eſt ꝯtra ꝟba: naʒ verbũ [ipſaʒ] nõ ad opationẽ vel paſſionem retulit Ariſtoteles, ſed ad animaʒ, qꝛ opus vel opatio gręce eſt ἔργον, ergon, paſſio ꝟo gręce eſt πάθημα pathema, ⁊ vtrũqʒ eſt neutri gñis. At verbũ [ipſam] in gręco eſt fęminini gñis: ergo nõ niſi ad aiaʒ referendũʒ eſt, vt gręci retulerunt. ❡ Tertiũ erratũ eſt, quia vr̃ in ratione hac 3ᵐ

vt illum

(vt illã cõponit Auerroes,) eſſe petitionẽ principij.i. dicere
eſt eſſe ꝓpriã opationẽ. ꝛ ſeparatim ipam aiẽ cõpetere.
4m ¶ 4m erratũ eſt, qꝛ Ariſtoteles nõ querebat: ſi eſt opatio ſepa-
rabilis, ſꝫ ſi eſt opatio ꝓpria, g͂ nõ opꝫ eum ꝓbare nullã eẽ
opationẽ ſeparabilẽ: ſed nullã eẽ ꝓpriã: qꝛ ſic eſt ad ꝓpo-
ſitũ qõnis. Lꝫ.n. ipſe per Auerroem ſoluit qõnẽ ad ptẽ
negatiuã, ꝛ ꝓbauit nullã eẽ opationẽ ꝓpriã: ſi hic ꝓbat il-
lud idem 2a rõne, dꝫ ꝓbare eãdẽ ſolutionẽ. ſ. ꝙ nulla eſt
5m opatio ꝓpria: ꝛ nõ ꝙ nulla ſit ſeparabilis. ¶ 5m erratũ eſt,
qꝛ arbitraẽ Ariſtotelẽ hic argumẽtari ab oppoſito añtis, qḋ
textui non ꝯſonat, qꝛ cum deſtruiẽ añs, vel ꝯñs alicuius
cõditionalis, nõ deſtruiẽ ꝯditionalr, ſed cathegorice, mo-
do Ariſtoteles, cum poſuit pmã ꝯditionalẽ, ſtatim ponit alterã
cõditionalem: que lꝫ ſit facta ex oppoſito añtis: ꝛ oppo-
ſito ꝯñtis prioris cõditionalis: tñ nõ poniẽ cathegorice,
quo modo poniẽ deſtructio añtis: vel ꝯñtis: ſꝫ hypothe-
tice, dicit enim. ſi vo nullũ eſt ꝓpriũ opus: non vtiqꝫ erit
ſeparabilis, modo hec eſt vna hypothetica, que cum ni-
hil ponat in eſſe, nõ videẽ deſtructiua nec conſtructiua.
Cauſa ¶ Cauſa vo erroris Auer. fuit Themiſtius, qui para-
phraſtice textũ exponẽdo, argumẽtatus eſt ab oppoſito
añtis, verũ Themiſtius pace ſua in hac expõne obdor-
Queſtio miuit, cum ceteri greci penit⁹ ab eo differãt. ¶ Querũt
hic verũ ex oppoſito añtis liceat argm facere ad oppoſitũ
ꝯñtis. Hec queſtio eſt diſputata in collectaneis, propter
auctem Themiſtij, ꝛ Auerrois. Verũ (vt ex dictis pꝫ)
hec queſtio eſt ex ꝓpoſito: cum Ariſtoteles hoc pacto
nõ ſyllogiẓet. Sed qꝛ trãſiuit in vſum: ideo queratur de
Rñ Them. ꝛ Auer. ipa. ¶ Rñdet Themiſti⁹, ꝛ Auerroes poſt ipm, ꝙ liceat
ſyllogiẓari ab oppoſito añtis, quãdo ꝯñs accipiẽ ſub for-
ma ꝯtingẽtis vel poſſibilis, qꝛ hñ ſyllogiẓaẽ, ſi dion na-
uigat, cõtingit dionem bene nauigari. Ergo ſi non naui-
gat, non contingit dionẽ bñ nauigare. Auerroes autẽ po-
nit hoc exẽpluꝫ, ſi hoc viſibile eſt aial, ꝯtingit eſſe homi-
nẽ, ergo ſi hoc viſibile nõ ſit aial, nõ ꝯtingit eſſe hoiem.
Ad ꝓpoſitũ Ariſtoteles ſyllogiẓat eodẽ modo. ¶ Cõtra
vo hec fuit inſtãtie, pma ſi ſocrates gñandus eſt aial, cõ-
tingit ſocratẽ eſſe hoiem. modo nõ ſequiẽ, ſed ſocrates
gñandus nõ eſt aial, ergo ſocratẽ gñandum nõ cõtingit
eſſe hoiem. ¶ Scda ſi h̄ eſt hõ, demõſtrato fetu in vte-
ro leonis, ꝯtingit hoc eſſe aial: modo nõ valet, ſed h̄ non
Arg̃ iuniorũ. eſt hõ, ergo nõ ꝯtingit eſſe aial. ¶ Iuniores vo argumẽ-
tanẽ ꝯtra exẽplum Auerrois, nam in illo ſyllo ſi hoc vi-
ſibile eſt aial, ꝯtingit eſſe hominẽ, vel ꝯñs ſequiẽ neceſſa-
rio, vel ꝯtingẽter. ſi neceõ, tunc ex oppoſito ꝯñtis infertur
oppoſitũ añtis, ꝛ nõ ex oppoſito añtis inferẽ oppoſitũ
ꝯñtis. Si autẽ ꝯſequẽs ſequiẽ ꝯtingẽter, tunc oppoſitum
ꝯſequẽtis nõ repugnat añti: ꝛ ſic conſequẽtia fuit nulla.
¶ P. vel in illo exẽplo arguiẽ ab inferiori ad ſuũ ſupe-
rius, vel a ſupiori ad ſuũ inferius. Si arguiẽ ab inferio-
ri ad ſuũ ſupius: tunc nõ licet ſyllogiẓari ex oppoſito an-
tecedẽtis oppoſitũ ꝯſequẽtis. Si autẽ ſyllogiẓaẽ a ſupe-
Arg̃ i collec. riori ad inferius: tunc ꝯñtia nulla erit. ¶ Diximus in col-
lectaneis ab oppoſito añtis ſyllogiẓari poſſe oppoſitũ
ꝯſequẽs, primo in relatiuis cum ſyllogiẓamus de ſcdo
adiacẽte, vt ſi pater eſt, fili⁹ eſt, ſed pater non eſt, ergo fi-
lius nõ eſt. Scdo in ꝯuertibilibus, vt ſi ſocrates eſt riſi-
bilis, ſocrates eſt hõ. Sed ſocrates nõ eſt riſibilis, ergo
ſocrates nõ eſt hõ. Tertio quãdo añs eſt de ineſſe, ꝛ cõ-
ſequẽs eſt ꝓpoſitio ꝯtingẽs. Verũ nõ ſemꝑ: naꝫ quãdo
pdicata añtis ꝛ ꝯſequẽtis ſunt equalia, nõ valet, nõ enĩ
ſequiẽ, ſi hõ eſt leo, ꝯtingit hoiem eſſe riſibilẽ: ſed hõ nõ
eſt leo, ergo nõ ꝯtingit hoiem eſſe riſibilẽ. nec valet, quã-
do termini ſunt diſtracti. nõ enim valet ſi ſocrates ge-
nerãdus eſſet aial, ſocratẽ gñandũ ꝯtingit eſſe hominẽ,
ſed nõ eſt aial, ergo non cõtingit eſſe hominẽ. nec valet,
cum argm fit ab inferiori ad ſupius: nõ enim ſequiẽ, ſi hoc
demõſtrato leone eſt hõ, cõtingit hoc eẽ aial, ſed hoc nõ
eſt hõ, ergo hoc nõ cõtingit eẽ aial. ergo valet in oibus,
preterꝙ in talibus. Per hec patet ad obiõnes cõtra regu-
lã. ¶ Ad obiectiones vo cõtra exẽpluꝫ dico ſm hãc ex-
poſitionẽ ꝙ cõſequẽs ſequiẽ neceõ ad añs, ꝛ tñ licet ſyl-
logiẓari ab oppoſito ꝯſequẽtis, ꝛ ab oppoſito añtis. va-
let enim ſi dion nauigat contingit bene nauigare, ergo ſi
dionẽ nõ cõtingit bñ nauigare, nõ nauigat. Qr vo liceat
ſyllogiẓari ab oppoſito añcedẽtis, patuit. ¶ Ad 2m dico
ꝙ ſyllogiẓaẽ a ſupiori ad inferius, ꝛ quãdo dr̃ ꝙ non va-
let, verũ eſt in ꝓpõnibus de ineſſe, ſed valet qñ añs eſt
de ineſſe, ꝛ ꝯſequẽs ꝯtingẽs: vt dictum eſt. Alia multa in
collectaneis diximus: que clara ſunt. ¶ Fortaſſe aliter Alia expõ
põt dici, ꝛ qdem ad mentẽ Themiſtij. Themiſtius enĩ
vult tunc ab oppoſito añtis licere ſyllogiẓari, cum añs eſt
de ineſſe, ꝛ ꝯſequẽs cõtingẽs, ſumẽdo cõtingẽs, vt diſtin-
guitur cõtra neceũm ꝛ cõtra ineſſe: vt in exemplo ſuo, ſi
dion nauigat, cõtingit dionẽ bene nauigare, ergo ſi non
nauigat, nõ cõtingit bñ nauigare. Hoc modo hãc regulã
intelligẽdo, ſoluuntur obiectiones, ſi enĩ ſocrates gñan-
dus eſt aial, ſocrates gñandus eſt homo neceõ: quia ſi ſo-
crates gñandus eſt aial, ſocrates eſt, ſi ſocrates eſt, ſocra-
tes neceõ eſt homo. Silr ſcda deleẽ, qꝛ ſi leo eſt hõ, ne-
ceſſario eſt aial, ꝛ ſic nõ ſunt cõtra regulã. Exẽplũ Auer-
rois forte eſt falſum, ſi enim hoc viſibile eſt aial, neceſſa-
rio eſt hõ. qa vel demõſtras indiuiduũ hoĩs per viſibi-
le, vel indiuiduũ bruti. ſi hoĩs, valet hoc viſibile eſt aial,
ergo eſt hõ, qꝛ ſi eſt aial, hoc viſibile eſt, ꝛ ſi hoc viſibile
eſt, hoc viſibile eſt hõ. Obiectiones tñ nulle ſunt, vt di-
ctũ eſt. ¶ Alij vo per ꝯtingẽs intelligũt ꝯſequẽtiã ꝯtin-
gẽtem, vt ſit regula ꝙ ab oppoſito añtis ſequiẽ oppoſi-
tum ꝯſequẽtis, quãdo ꝯñtia eſt ꝯtingẽs, vt ſi dion naui-
gat, ſequiẽ ꝯtingẽter, vt bñ nauiget. ergo ſi non nauigat,
cõtingit non bñ nauigare. Tutior tñ eſt pma expoſitio:
qꝛ põt melius applicari ꝓpoſito de aia. aiam enim ꝯtin-
git ſeparari, ſi habet opus ꝓpriũ: vt ꝯtingẽs accipiẽ cõ-
muniter, vt itelligẽti patet. Scda expoſitio etiã, que per
cõtingẽs intelligit ꝯſequẽtiã, nullo pacto verbis applica-
bilis eſt, qꝛ ſi aliqḋ opus eſt aie ꝓpriũ non cõtingẽter
ſequiẽ ipſam ſeparari: ſed neceõ. Hactenus de regula: il-
lud tñ nõ ignorabis expõnẽ acticoꝝ eſſe mẽtem Ariſtotelis,
vt in expõne text⁹ viſum eſt. ꝛ qꝛ de illa ꝑpulchre in col-
lectaneis dictũ eſt, ideo nec plura de his.

¶ Videnẽ autẽ ꝛ oẽs affectus aiae cum corpe eſſe:
ira manſuetudo timor, miſericordia, ꝯfidẽtia, gaudiũ,
odiũ deniqꝫ atqꝫ amor. nam vna cum his: ipm cor-
pus aliqd patiẽ. Qḋ qdeꝫ ita eſſe: ex eo patet. inter-
duꝫ enim nõ iraſcunẽ, neqꝫ timent: etiã ſi ſe vehemẽ-
tes ipſis manifeſtae ve cauſae offerãt. interdũ a par-
uis qbuſdam mouenẽ atqꝫ exiguis: ſi feruet concita-
turqꝫ corpus, ꝛ ꝑinde ſe habet atqꝫ cum afficiẽ ira.
Hoc magis ex eo patet: qꝛ nõnulli nulla re penitus
accidente: quae qdem poſſit terrere, nulloqꝫ immi-
nente piculo vt ij qui metuunt perturbantur ac af-
ficiuntur timore.

¶ Videtur autem ꝛ aie paſſiones oẽs cum
corpore eſſe: ira, manſuetudo, timor, miſeri-
cordia, cõfidentia, adhuc gaudium ꝛ amare,
ꝛ odiſſe. Simul enim his patiẽ aliquid cor-

pus. Indicat aūt hoc, aliquādo a duris quidem, ⁊ manifeſtis paſſionibus incidētibus, nihil exacerbari, aut timere. Aliquādo autē ⁊ a paruis, ⁊ a debilibus moueri, cum accēdatur corpus, ⁊ ſic ſe habeat, cum iraſcitur. Adhuc aūt hoc magis manifeſtum eſt, nullo enim terribili īminēte in paſſionibus fiūt his, quę timentis ſunt.

Incidētibus / que obuēt ex carnis. ὥσπερ ὅταν. quēadmodū quādo συμβαίνοντος. accidētis. Collectanea textꝰ cōtꝰ 14ꝰ.

¶ Themiſtius lr̄am hāc cum ꝑcedēti vult eſſe legēdam: hoc modo. Sed ſicut recto inquātū rectū .i. in materia multa accidūt: quoꝝ vnū eſt, vt tangē eneam ſphęram ſm pūctū, nō tn̄ rectū ſeparatū ab hoc .i. rectitudo a mā ſeparata tāgit: enim pro q̄a inſeparabile ſup. eſt qōdam: cum ſemꝑ cum quodā corpe ſit: ita ⁊ aię paſſiones .i. affectiones oēs videnī eē cum corpe, ira, manſuetudo ⁊c. ĝ vult Them. pręſentē lr̄am colligari ad ꝑcedētem: ⁊ tunc Them. loco de ly [autē] habet [ita] ⁊ huiꝰ expoſitio eſt optima: attamē in greco [aūt] reperitur: ⁊ ſic etiā Bilariꝰ, ⁊ Theodorus trāſtulerūt: vt patet in trāſlationibꝰ eoꝝ. Et nūc ſi Them. ſequimur, lr̄a ſic ordinabiī: ſi aliqđ opus eſt aię ꝓpriū, cōtingit ipſam aiam ſeparari. ergo ſi nullū opus eſt ꝓpriū ei, ipſam nō cōtingit ſeparari. nūc aſſumatur hęc ꝯñs pro maiori: ſi nullū opus eſt ꝓpriū, ipſam nō cōtinget ſeparari: ſed nullū eſt opus ꝓpriū aię. ⁊ hāc minorem intēdit cum dicit [ſed ſicut recto] vſq; ibi [ſimul enim] quā nō poſuit in ꝓpa forma: ſed vim tetigit: tunc apponēda eſt ꝯcluſio. ergo ipſam nō continget ſeparari. ¶ Simul enim] hic ſm hāc expōnē ꝓſyllogiʒat minorē illam: ⁊ ſylls pōt cōponi in hūc modū: oēs paſſiones quas aia ꝑpatiēte corpus patiī aliqđ .i. corpeam trāſmutationē: ſunt cōes aię, ⁊ corpi: tūc Ariſto. accepit minorē: ⁊ inqt, enim pro q̄a, ſup. aia patiente hęs paſſiones, ſimul corpus patiī aliqđ .i. corpeam tranſmutationē. eſt ĝ vis minoris: ſed paſſiones aię ſunt paſſiones: quas aia patiēte, corpus patiī corpeam trāſmutationē. ergo in pma figura paſſiones aię ſunt cōes aię, ⁊ corpi: ⁊ per ꝯñs nullū opus eſt ꝓpriū: qđ fuit minor ꝓpoſita. ¶ Indicat] ꝓponbat minorē ꝓſyllogiſmi: ex hīs ⁊ inqt. indicat aūt hāc iſtā minorē ita eē, ex eo pꝫ: q̄m aliqñ qdem .i. interdū accidit nihil .i. nullū hoiem exacerbari .i. iraſci, aut timere, coincidētibus duris, ⁊ manifeſtis paſſionibus .i. etiā ſi ſe vehemētes ipſis, ⁊ manifeſtę cauſę offerāt. aliqñ accidit econtra. ⁊ a paruis, ⁊ debilibꝰ moueri: cum accēdiī corpus .i. ſi corpus fuerit nā calidū, ⁊ ſiccū: ⁊ ſic ſe habet: ſicut cū iraſciī .i. tale quale eſt corpus ꝓuocatū ad irā. ¶ Adhuc aūt] inducit ⁊ ſm exēplū: ⁊ inqt, adhuc aūt magis hoc manifeſtum nullo enim terribili .i. timoroſo īminēte .i. accidente, aliq̄ fiunt timētes in his paſſionibꝰ: vt melācholici. Ex his pꝫ minor ꝓſyllogiſmi. ¶ Et lꝫ hęc expoſitio optima ſit: vt vides: attamē eſt dubitabilis aliquātulū: q̄m huiꝰ ꝓpoſitio [ſed nullū opus eſt ꝓpriū aię] eſt vlis ad paſſiones oēs, tam ſpectātes ad ſenſitiuā ptem, q̄ ad intellectiuā ptē, q̄ ad ꝯcupiſcibilē: modo ꝓbare nullū opus eē ꝓpriū aię: q̄m paſſiones attribute virtuti ꝯcupiſcibili nō ſunt ꝓpe eſt cōmittē fallaciā ꝯſequētis: ex particulari negatiua arguere vlem negatiuam. Propter quod aliter Auerrois hunc locum exponit: vt in expoſitione commenti apparebit.

Comꝰ 14ꝰ **Cum narrauit.** Debes ſcire ꝙ Ariſto. declarauit in pmis, operationes ſenſibus attributas eſſe cōmunes corpi, ⁊ aię, adhuc ⁊ intelligere. genus aūt paſſionum in q̄bus apertiſſime id cōſtat eſt genus paſſionum attributaꝝ virtuti cōcupiſcibili. apponit ergo intētionē lrę, ⁊ inquit: cum narrauit ꝙ plures paſſiones, ⁊ actiones aię videātur hēre ꝯiunctionē cum corpore: incepit hic notificare genus: in quo apparet hoc manifeſte. ⁊ exponit hic genus ponēdo concluſionē textus. ⁊ ibi [Ois enim] componit ſyllogiſmū quē nullus grecus cōpoſuit. Et pma pars patet. in ſecūda ſyllogiſmus cōponitur ſic: ois paſſio facta cum alteratione, ⁊ trāſmutatione, eſt in corpe neceſſario: aut virtutis in corpe. nūc apponit minorem .d. oia accidētia aię cōcupiſcibilis ſunt paſſiones factę cum trāſmutatione. nō cōcludit ꝯcluſionem directe: ſed poteſtatē ꝯcluſionis. ꝯcluſio ergo formaliter ſequēs eſt, ergo oia accidētia aię ꝯcupiſcibilis ſunt in corpe. concluſio vō ſequēs poteſtate eſt. ergo hęc āia, aut eſt corpus, aut virtus in corpe. ¶ Sed q̄r ꝓpoſitio] Nūc ꝓbat minorem. Et pmo ponit cām, quare minorem declarat: ⁊ nō maiorē .d. ſed q̄r ꝓpoſitio maior eſt manifeſta. minor vō latet aliquātulū, cum ſit poſſibile, vt paſſiones accidant aię: ex q̄bus corpus non patiī ſup. manifeſtam trāſmutationē, vt ille quę accidūt apud ſenſum: id eſt vt ſenſationes: incepit declarare hoc .i. minorē exēplo: qđ eſt alius modus a ſyllogiſmo. Et totꝰ eius ſermo manifeſtus eſt per ſe ex littera.

¶ Sed q̄dam dubitāt hic: quoniā corpus cōcurrit ad affectiones, ⁊ ad actus, vt ad ſenſatiōes: ꝓpter qđ quęrūt, nunqd, corpus ſit ita inſtrumētum affectionū, quēadmodum actuū ſenſibiliū. ¶ Adhuc, ⁊ alij quęrūt: q̄m nō videtur verū ꝙ ſemꝑ aia moueatur a corpe: imo ipſa mouet corpus: ſicut dn̄a eius, vt tradit Ariſ. pmo Polyticę, ⁊ in fine huius pmi inquit, intellectum pncipari, ⁊ dn̄ari corpi. ergo Ariſt. nō bene inqt. ¶ Ad pmam ſol. Them. ꝯcedit, ⁊ inqt nō eodē modo corpus ꝯcurrere ad vtrūq;. ſed maior q̄dem (vt ait) affinitas eſt corpi cum ꝑturbationibus animi, q̄ ſenſuū cum inſtrumētis: ⁊ rōnem reddit .d. hęc ſi paulo affecta, laceſſitaq; fuerint munus ſentiendi legitimū abrūpunt, ⁊ impediūt: corpis mala ꝑmixtio nō impedit affectiones: ſed ꝓmouet potius atq; exacuit: vt poſſit intelligi corpis naturā ꝓ ꝑte cum affectionibus cōuenire. Uult igiī ꝙ corpus ad vtroſq; modos occurrit: ſed magis ad aię affectus, q̄ ad eius operationes: quoniā ita ꝯcurrit ad affectus ꝙ ſm oēm modū occurrit .ſ. tam ſm tēperiem q̄ ſm diſtēperiem. Ad actus vō itellectus: quoniā tm̄ ſm tēperiem: ergo pluribus modis cōcurrit ad illos q̄ ad hos: nō tamē magis intēſiue: vt patet. ¶ Ad ſcđam ex vbis Simplicij excipiī queſtionis ſol. vbi debes ſcire, ꝙ paſſio aię eſt duobus modis: vna quę corpus aſſequiī, altera quę aię ineſt cooperante corpe. pma vt Simplicius ait itelligē eſt. aſſequiī enim corpus: quoniā non pōt aię ineſſe niſi poſtq̄ phātaſma ꝑſens eſt nobis. ⁊ inqt, ꝙ de hac hoc in loco Ariſt. nō dignatꝰ eſt memorare: quoniā eſt magis actus q̄ paſſio. Illa vō quę ineſt aię cooperante corpe, eſt (vt inquit) illa quę eſt animę tanq̄ mouētis, corpis viuētis tanq̄ moti. ⁊ huiuſmodi adhuc duplex. vna quidem in qua aia totaliter vtitur corpe. altera vbi corpus vtiī aia, ⁊ anima econtra corpe. illa quidē vbi aia corpore vtitur, eſt in doctis, ⁊ eruditis. aia enim hoꝝ corpus mouet ⁊ eo pro his vtitur: ⁊ corpus nō cōcitat animā: nec illam remittit. Illa vō vbi corpus mouet aiam ⁊ econtra: eſt in indoctis ⁊ rudibus, vbi cōplexio corpea cauſa apparet exiſtens paſſionum hoꝝ. ¶ Tūc ad queſtionē ſol. apparet: quoniā Ariſto. nō loquiī hic de paſſionibus pmo modo, vbi .ſ. anima corpe vtitur: ſed in morali phīa: quoniā hic loquitur de huiuſmodi paſſionibꝰ vt ſunt cōmunes aialibus, ⁊ hoibus, ⁊ aię inquātum animę: ⁊ nō aię: vt eſt aia hominis tm̄: ⁊ ſic nō curauit loqui de illis: quare nō falſo locu-

Dubitōes

Quęstio. an facultates ſequantur cóplexiones.

tus eſt Ariſto. ¶ Adhuc mouet Philoponus quęſtionē an facultates ſequunt̄ cóplexiones neceſſario: tanq̄ cauſas per ſe agētes. τ inducit medicoꝝ opinionē: qui hic dicunt facultates ſequi oino cóplexiones: qḋ ſignis τ rōne móſtrant. ¶ Primuꝫ ſignū: quoniā craſſius ſtomachus ſubtilē nō pariet mētem: vt in ꝓuerbio dicit̄. ¶ Secūdum ſignū: quoniā inebriati nō itelligimus ea: quę poſt ebrietatē intelligimus. ¶ Tertiuꝫ ſignū Ariſto. in phyſionomia inquit, q̄ aię ſequunt̄ corpora: vt eſt videre in egritudinibus, τ ebrietatibus. ¶ Rōne: quoniā aia agit in corpus vel corpus in eam. Si primuꝫ certū eſt, q̄ agit per cóplexionē, tanq̄ per inſtrumētuꝫ: modo inſtrumētū diuerſificat actiones agētis. Si corpus agit in aiam. ergo opationes ſequūtur corpus: τ nō animā. ꝓpter hęc medici dicūt facultates ſequi cóplexiones. ¶ Actici cōtradicunt medicis. primo quoniā videmus per phīam diſtēperatos moraliter viuere: τ per eam cóplexioné mutari: quoniā frequēs actuū reiteratio: vt Ariſto. inquit in ethicis: diſtēperātiaꝫ tēperat: τ ineptos adaptat. ¶ Secundo: quoniā aia rōnalis ſeparata eſt: vt recte viuentes oſtēdunt: qui prudētia oia eis nociua occurrētia ꝓuidentes, ea facile euitāt. ergo facultates aię nō dicūtur ſequi neceſſitate corpus. ¶ Uolunt itaq; actici: q̄ cóplexiones ſint velut ꝑparationes ad opa, vt oſtēdunt exēplo. primo de harmonia: quę ſine chordis eſſe nō pōt: attamē chordę nō ſunt cauſę eius: ſed diſpōnes. ¶ Adhuc ſecūdo de ſpōte genitis patet: quę generantur facta diſpōne: nō tamē diſpoſitio cauſa eſt coꝝ aię: vt patet. ¶ Ad argumēta poſſumus dicere. ad primuꝫ dicēduꝫ q̄ mutatio nona cum qua aia nō amplius ſtetit aia ſuccūbit: attamē ſi diu ſtetit, poteſt τ ipſam vincere. ¶ Uel dicēdum q̄ ibi accidit hoc, ꝓpterea q2 oino deſtruitur ratio inſtrumēti: vt Themonius ait. ¶ Ad ſcḋm ſimiliter: adeo eniꝫ deſtruitur ꝓportio q̄ aia nō victa gdem: ſed nō pōt vti ope ſine eo. ¶ Ad tertiū dicatur vt prius. ¶ Ad rationē dicenduꝫ q̄ anima agit, τ corpus eſt velut coopans: vt Simplicius ait. τ ideo ſi cóplexio ſm naturaꝫ diuerſificat: tamen per vſum agile veniet tandem.

COMMENTARIUM.

Expō Thē. Iuxta paraphraſim Themiſtij, Ariſtoteles fecit ſecūdam hypotheticā, quę eſt, ſi nullum opus eſt ꝓpriū, nō contingit ipſam ſeparari. textū vo illo, ſed ſicut recto probat poſitionē añtis. ſ. q̄ nullū ſit opus ꝓprium, quia ſicut recto nullum eſt opus ꝓpriū: ſic animę paſſiones oēs cum corpe ſunt. vult igitur, vt hic textus legat̄ copulatus verbo illo, ſed ſicut recto. nā verbū illud [aūt] legit, pro ita, τ ſic ex illo, τ hoc textu cóplebitur ꝓbatio poſitionis antecedētis.

Refutatio ¶ Quę expoſitio deficit primo, quia corrumpit textū: in greco enim legit̄ δὲ, τ patet verbū illud accipi pro aūt, vbi accipit̄ aduerſatiue: τ non cōparatiue. Secūdo Ariſtoteles oſtēdit cōmunes has paſſiones eē cōmunes, quę ſpectāt ad ſenſitiuā ꝑtem modo argumētari ab aliquibus ad oēs, eſt cōmittere fallaciam ꝯſequētis.

2ª expō ¶ Decepit aūt fortaſſe Themiſtiū verbū oēs qḋ Themiſtius ad quaſcūq; paſſiones retulit. nō enim aiaduertit q̄ exēpluꝫ eſt ꝑticulare ſoluꝫ de his paſſionibus, quę principaliter ꝑtinēt ad ſenſitiuā ꝑtem. nec Ariſtoteles dicit ſimplr oēs cum corpe eē, ſed ſtatim ſubdit quas intelligit per oēs, τ inquit ira, māſuetudo, τ id genus. q. d. oēs eē cuꝫ corpe, quę ſunt ira, māſuetudo, τ id genus. τ ſic nō dixit ſimplr oēs, q2 ſtatim expoſuit eas, de qb⁹ itelligit. ¶ P. Dato q̄ itelligat oēs ſimplr, eſſe cum corpe, Philoponus, Themonius, Simplicius, τ alij itellexerūt oēs eē cum corpe nō eodē modo. nā quę ꝑtinēt ad ſenſitiuā ꝑtē atq; nutritiuā oēs ſunt cum corpe vt ſubiecto, τ obiecto: quę vo ꝑtinēt ad itellectuꝫ in fieri ſunt cum corpe: q2 nō pōt aię ineē, niſi mediāte re exńte in corpe: nō aūt in facto eē. ¶ P. Dato q̄ oēs opationes aię ꝯcretiue ſumptę ſint cuꝫ corpe: nō tñ oēs opationes aię, vt abſtractiue ſumūt, ſunt cum corpe: τ ſic pluriſariā textus hic nō obſtat nobis.

Expō verā ¶ Pro veritate tñ dicamus q̄ Arl̄es declarat illō, qḋ aſſumpſit. ſ. q̄ q̄dam paſſiones aię ſunt ꝯiūcti, τ nō aię tñ, q2 hūc oēs accipit̄ vt artat̄ per id, qḋ ſequit̄. Hoc pacto Auer. τ diuus Expoſitor itellexerūt, τ gdeꝫ ꝑpulchre.

Cōcluſio Eſt ḡ ꝯcluſio, oēs paſſiōes aię, quę ſunt ira, māſuetudo, timor, mīa, ꝯfidētia, gaudiuꝫ, amor, odiuꝫ, τ cęterę oēs, quę ꝑtinent ad ſenſitiuā partem, ſunt cum corpe. ſ. vt ſbito, τ vt obto. Hoc pacto Auerroes ꝯnē affert, itelligēs per aiam ꝯcupiſcibilē, aiam ſenſitiuā. vbiq; n. ſic appellat, q2 ſenſitiua differt a cęteris appetitiōe ſenſitiua: quā vbiq; ꝯcupiſcētiā appellat.

Aia ſenſitiua Aia concupiſcibilis.

Probat Arl̄es ꝯnē enthimemate, lꝫ Auerroes reducat illud ad ſyllm. Argumentat̄ ḡ Arl̄es ſimul cuꝫ his paſſionibus, duꝫ aia exercet illas aliqd patit̄ corpus. ḡ oēs tales ſunt cum corpe, vt ſbto, τ vt obto. Añs Arl̄es ꝓbat trib⁹ ſignis, q̄tenus tres cóplexiones ſunt. ſ. cholerica, flegmatica, τ melica. Flegmatici gdeꝫ a duris atq; magnis caſib⁹ minime ꝯcitant̄. Et h̄ eſt pᵐ ſignū. Cholerici vo a minimis ꝓuocant̄ ad iraꝫ. Et h̄ eſt 2ᵐ ſignū. Melici aūt nullo ꝑiculo imminēte in timore collocant̄.

Dubitatio ¶ Sꝫ dices, ſi flegmatici a duris τ magnis caſib⁹ nō cōmouent̄. ergo non patiunt̄ alteratione, Arl̄es aūt dicit corpus aliqd pati. Dicēdū q̄ lꝫ nō patiatur alteratione poſitiuaꝫ: patit̄ imobilitatē ꝑp humoris nām, quę imobilitas, lꝫ non ſit alteratio: eſt aliqd. Arl̄es aūt dicit pati corpus aliqd. nō aūt dixit alterationeꝫ: vel fortaſſe per aliqd intēdit alteratione ſuſo vbo, etiā accipiēdo alteratōeꝫ pro diſpōne imobilitatis q̄uis.

2ª expō ¶ Aliter pōt text⁹ exponi, q2 poſſumus dicere, q̄ Arl̄es p̄ ponit ꝯnē, τ ingt. videt̄ aūt τ aię paſſiones, quę ſupple ſunt ira, māſuetudo, timor, mīa, ꝯfidētia. adhuc aūt gaudiuꝫ, τ amare, τ odiſſe oēs. ſ. eē cū corpe. hāc ꝓbat p̄ rōne. τ 3ᵒ ſignis. rōne gdeꝫ ꝓbat, cum ingt. ſimul. n. his patit̄ aliqd corpus. ḡ oēs tales ſunt cuꝫ corpe.

Cōcluſio

Dubōnes ¶ Pro dilucidatione vo rōnis, τ ꝯnis, p̄ quęrit̄ qd itelligit per hꝰ paſſiones eē cum corpe. ¶ 2ᵒ qd eſt illud qḋ patit̄ corpus, cum tales paſſiones aia τ corpus ſil recipiūt. ¶ 3ᵒ quęrit̄ q̄uo valet, corpus patit̄ aliqd, cum iſtę paſſiones ſunt, ḡ corpus eſt ſubm, vel ꝯſubm taliū.

Solutio ¶ Pro dilucidatiōe ḡ debes ſcire, q̄ per tales paſſiones eē cuꝫ corpe itelligit eas depēdere a corpe, vt a ſbto, τ, vt ab obto. A ſubto gdem: q2 nō pōt aia ſuſcipe has, niſi corpus eaſdē ꝯſuſcipiat: τ ſic ſunt cū corpe, q̄tenus indigēt eo, vt ꝯſubto. Ab obto vo, q2 iſtę paſſiones ſequunt̄ appetitū ſenſitiuū, modo appetit⁹ non pōt eſſe haꝝ pnᵐ, niſi moueat̄ ab appetibili ſibi oſtēſo per ſenſus. modo tale appetibile, qḋ ei oñdit ſenſus, eſt corpus, vel res extis in corpe, quouis ḡ pacto ſit, erit obm, τ ſic tales paſſiones egent corpe, vt ſubto: vel vt obto.

Obiectio ¶ Sꝫ dices verū tales opationes in egēdo corpore differāt ab opationibus cęteraꝝ virtutū ſenſitiuaꝝ. Auerroes videt q̄ diūa eſt ſolū quo ad apparētiā, q2 tam hę opationes, q̄ opationes ſenſuū interioꝝ egent corpe vt ſubto, τ obto, verū in his talis indigētia apparet, τ in illis nō ita appet. Cām vo cuꝫ in his apparet. in illis aūt nō, aſſignat Albert⁹, τ gdeꝫ ꝑpulchre: q2 nulla haꝝ fieri pōt ſine motu locali corpis, nec ſine alteratiōe phyſica. cuꝫ. n. tales ſiūt: cor dilatatiōe, aut ꝯſtrictione mouet̄. In ira. n. cōfidētia, gaudio, amore, τ odio dilatat̄. In māſuetudine, timore, mīa ꝯſtringitur. P. Nec ſine alteratione, ſiquideꝫ in ira, ꝯfidētia, gaudio, amore, τ odio cor ſupca-

leſit. In ceteris frigeſcit.in alijs vo opatiōib⁹,que ad ſen
ſus attinēt,tales ſenſibiles mutationes nō viſunt.quare
lʒ tales opationes oēs quo ad rem ipſam nō differāt,tn̄
differūt quo ad apparētiā.nam quę ptinēt ad ſenſuʒ,nō
ſic vir̄ egere:quę ptinēt ad appetitū vir̄ egere.℄ Ex h̄
pʒ ſolutio ad 2^{m}.id.n.qd patit corpus,eſt motus localis
cordis,ꝛ alteratio phyſica:ſine quibus hę in corpe,vt in
ſubiecto recipi non poſſent:nec a corpe,vt obto ꝑficiſci.
℄ Etiaʒ pʒ ſolutio ad 3^{m}.ſi.n.aſtę eē nō pñt,niſi mediā
tib⁹ corpeis mutationib⁹,ſicē illę corpeę mutatiōes depē
dēt a corpe,vt e ſubito:ſic ꝛ tales paſſiones. Patet igit̄ ꝑ
has egere corpe vt obto ꝛ ſubito ſenſibilr. 2° pʒ qd illud
ſit,qd corpus patit̄,vt has ſuſcipiat,qm̄ patit̄ mot⁹ ſen
ſibilis. Patet 3° quō valet corpus patit̄ aliqd,in recipiē

Probatiōes per ſigna.

do has,ḡ corpus eſt haꝝ ſubm. Hęc de rōne.℄ Deinde
eādē ꝯnēʒ ꝓbat trib⁹ ſignis,quę ſumunt̄ a trib⁹ cōplōni

Error Auer.

bus,qbus hoies iter ſe differūt.℄ Ex quo ſequit̄ error
Auerrois,qui vult,ꝙ hęc ſigna ꝓbent añs ſeu minorem
ſylli.nō eniʒ eſt verū,q2 añs erat ꝙ corpus in recipiēdo
has aliqd patit̄:mō Ari^{les} nō ꝓbat per hęc ſigna corpus
aliqd pati in recipiēdo has,ſed ꝙ ſine corpe eē nō pñt,
q̄tenus corpa diuerſa diuſimode diſponunt̄ ad recipiē
dus has.ḡ ſunt duę rōnes,altera q2 corpus in recipiēdo
has aliqd patit̄. Altera q2 diuiſa corpa diuſimode diſpo
nunt̄ in ſuſcipiēdo has paſſiones,ꝛ hoc inqt.indicat aūt
hoc.i.tales paſſiones egere corpe,vt ſbito,aliqñ a duris
qdē,ꝛ manifeſtis paſſionib⁹ nobiſipis incidētib⁹ atqʒ oc
currētib⁹ nihil nos exacerbari nec timere nec cōmoue
ri.℄ Quo vo ad vba attinet,p paſſiones,h̄ caſus emer
gētes,atqʒ obiter occurrētes itelligit,quę ſunt cauſę paſ
ſionū. Hoc aūt eſt pp flegmaticā cōplonē,quę ſua frigi
ditate ꝛ hūiditate eſt inepta ebullitioni. Deide ponit 2^{m}
ſignū ſumptū a cholerica cōplexione,ꝛ inqt.aliqñ aūt a
paruis,ꝛ debilib⁹ caſib⁹ nob obiter occurrētib⁹ facile ad
iram cōmoueri,cū corpus ipm̄ facile accēdat̄,ꝛ cū ſic ſe
habeat,vt de leui iraſcat̄:tale eſt corpus cholericū. De
inde ponit 3^{m} ſignū ſumptū a cōplone melica,ꝛ inqt.ad
huc aūt magis hoc manifeſtū eſt,q2 aliqñ nullo terribili
īminēte,hoies melici in his paſſiōib⁹ fiūt,quę ſunt hoīs
timētis,lʒ ſine cā. Sanguineaʒ vo cōplonē tacuit,q2 for
taſſe,ſanguis ſm̄ Ari^{lem} nō eſt humor diuſus ſpecie a cę
teris:vel q2 itelligit̄ in ꝑ ſigno:vt nōnulli exponūt. Sic
igit̄ patet has paſſiones egere corpore,q2 pēdēt a cōple
xionibus,quę ſunt in corpibus diuerſis diuerſę.

Dubiū p^{m}

℄ Querebamus in collectaneis vtrū corpus eodē mō,ꝛ
ęqualr̄ ſit iſtr̄ale ſubm̄ ꝑturbationū,ſicut ſenſationuʒ/di
ximus(auctore Themiſtio) corpus nō eſſe ęqle vtriſqʒ
iſtr̄m:q2 ꝑturbationib⁹ eſt iſtr̄m,tā ſm̄ tēperāiā,q̄ʒ ſm̄
eius diſtēperāiā:ꝛ qdē magis ſm̄ diſtēꝑantiaʒ. Senſa
tionib⁹ vo eſt iſtr̄m potius ſm̄ tēꝑantiā:ꝛ ſic magis ſalt̄e
ītēſiue eſt iſtr̄m,ꝛ ſubm̄ ſenſationū.℄ Auerroes aūt di
cebat vtriſqʒ eē ęqle ſubm̄/verū ꝑturbationib⁹ eſt ſubm̄
ſenſibilr̄ iſtr̄ale,ſenſationib⁹ eſt ſubm̄ īſenſibilr̄ inſtr̄ale.

2^{m} dubiū

h̄ aūt ſupius dictū eſt.℄ Quęrūt hic gręci an cōplones
nos neceſſitāt ad ꝑturbationes,vt melia ad timorē,ſan
guis ad audaciā,cholera ad iracūdiā:flegma ad māſue

Pō medicoꝝ.

tudinē.℄ Medici aſſerūt ꝑtē affir^{ue},mouent̄ ſignis,ꝛ
rōnib⁹. Signis qdē,q2 quoꝝ ſtomachus eſt craſſius.am
plus.ꝛ magnus,his mens obtuſa eſt.℄ P̄.(vt Ari^{les} in
quit)h̄ eſt videre in ęgritudinib⁹,ꝛ ebrietatib⁹:in qbus
mutata cōplone,mutant̄ mores.rōne ħo:q2 aię inſtr̄m
eſt cōplexio,vt Gal.autumat,ſʒ pncipale agēs opat̄ pro
rōne iſtr̄i.ḡ neceſſitat̄ in actione.℄ Cōtra hos Aſtrono
mi aduerſant̄.q2 obſuatiōe dep̄hēſum eſt melicos eē
impterritos,libales,ꝛ hylares/dep̄hēſuʒ eſt ſanguineos
eē timidos,atqʒ auaros,cholericos ēt māſuetos.℄ P̄.
vt M. Tulli⁹ narrat,Zopyrus ꝑſpiciēs ſigna Socratis
nālia,iudicauit eū omni vitioꝝ gñe flagitioſum.Cui ri
diſſe euʒ ferūt ꝯceſſiſſe ex nāli diſpōne ita eē:ſʒ ex ꝑhia
vtutes ſe eē ꝯſecutū. Idē de Hippocrate nr̄o Palemon
phyſiognomicus cenſuit ſignis nālib⁹ inſpectis,Hippo.
vo ridiſſe narrat,vt dixit Socra.ſe per ꝑhiaʒ tēꝑantiā

Aſtronomoꝝ poſitio.

eē nactū.℄ Propterea Aſtronomi dixerūt cōplonē du
plicē,quādā humoralē,quę ſeqt̄ ꝓpor^{nes} ꝑ^{ꝝ} qualitatuʒ.
quādā vo cęleſtē,quę ex pncipijs gñationis ꝯſequit̄ ſitū
ſtellaꝝ,qui tpe or̄t⁹ geniti repit̄ in cęlo.ſtellę.n.ſic collo
catę tpe,quo ędit̄ nat⁹,alterāt aereʒ nos ꝯtinēteʒ.hic vo
alterat nos ꝛ euʒ,qui ędit̄:vt 4° metheo^{r}.ꝛ 8° phyſic.ex
hac alteratiōe fit in ipo nato cōplexio cęleſtis,quę(vt di
xerūt)neceſſitāt aiaʒ ad actiones,ꝑturbationes,ꝛ ad oēs
vitę mores. Hac.n.cōplexione ſanguineus aliqñ eſt aua
rus,hac etiā nōnunq̄ʒ melicus eſt ꝯfidēs.nā cum cęlū ſit
ſup ęlīta,ſic cęleſtis cōplexio vincit ęlītariam.Et lʒ de

Refutatio

his in noſtris phyſiognomicis plura diximus.℄ Cōtra
hāc opionē ſunt Simplici⁹,Philoponus,ꝛ Attici,vnde
Simpl.aucte Ari.in ꝑ Poly.tradit aiaʒ dn̄ari corpi,cor
pus regi ab aia.aſſerit.n.pncipatū quo aia corpi ꝑeſt,eē
deſpoticū.i.regiuʒ,q2 plene aia dn̄at̄,ꝛ corpus ſubdit̄.ḡ
corpus quauis cōplexione affectū vr̄ plene ſubdē ſe aię.
℄ P̄.vt Attici teſtant̄,per ꝑhiaʒ multi nāliter ad mala
ꝓpenſi,ab coꝝ malitia fuerūt libati.ſicut de Socrate,ꝛ
Hippocrate dictum eſt.℄ P̄. Fortiter argumētant̄,aia
exꝑit̄ in oīb⁹ ſuis actib⁹ libā,imo in qb⁹ maxime videt̄
ꝓpēſa,q2 pñtato ipſi aię oī appetibili,in ſua plena ptāte

Pō vera

eſt eligē,vel nō eligē.℄ Dicamus ḡ cum gręcis,cōplo
nes ęlītarias,atqʒ cęleſtes eē nob incitamēta ad agēdū,
nō aūt neceſſitudines.vn̄ ꝛ Simplicius dicit has multū
valere in rudib⁹,ꝛ incruditis:moratis vo,qui ꝑhia ſunt
bn̄ affecti,nihil valere.℄ Ad oppoſita pʒ ſolutio,oia il
la ꝯcedunt̄ non pro neceſſitate,ſʒ pro inclinationib⁹. De
ebrietate vo,ꝛ ęgritu^{ne} ſecus eſt.ſunt.n.morbi,qui corrū
punt organuʒ.ꝛ ſic aia nō pōt vti illo debite:ꝓpter eius
corruptioneʒ.vbi autem organum eſt nāliter diſpoſitū,
aia ꝑdominat̄ illi:q̄ʒq̄ʒ ad alterū ꝓpendeat.

℄ Quae ſi ita ſint:patet affectus rōnes eſſe māles.
quare:ꝛ diffōnes ipſoꝝ ſunt tales. Iraſci nāqʒ:mo
tus qdam talis eſt corpis:aut ptis:aut potētiae:ab
hoc huius gratia. Idcirco/naturalis eſt:de aia vel
omni vel tali conſiderare.

℄ Si autem ſic ſe habet,manifeſtū eſt,qm̄ ꝛ
paſſionū rōnes in mā ſunt,quare termini ta
les erūt:vt iraſci motus qdā eſt talis corpo
ris,aut partis,aut potētię,ab hoc,gr̄a huius.
Et ꝓpter hęc iam eſt phyſici cōſiderare de
aia,aut omni,aut huiuſmodi.

De tēpore ſpeculari

℄ Quia iam declarauit quō oēs affect⁹ aię ꝛ oēs act⁹ cor
pore quoquo mō egēt:reuertit̄ ad id qd dixit,dubitatio

Collectanea text⁹ cō^{ti} 15.

nē illā eē nec̄iaʒ.vult ḡ correlarie ꝯducē,qualr̄ oēs diffi
nitiones operū debēt per mām dari,ꝛ per ꝯñs,ꝛ diffini
tio aię per māʒ erit dāda.ḡ ꝑſcrutatio illa fuit nec̄ia.cō
ducit aūt h̄ ꝯtra Platonē,ꝛ Xenocrateʒ,ꝙ aiaʒ diffiniē
tes corpus nō poſuerūt.inquiūt.n.aia eſt nūs ſeipm̄ mo
uēs.cum igit̄ Ariſt.mouit.q.an.ſ.paſſiones aię cōes ſint
vtriqʒ,ꝛ oñdit ꝙ ſic:ꝯcludit in eaꝝ diffōne eſſe apponē
dū corpus:ꝛ cum aia diffinit̄ per opationē:vel diffōneʒ
opationis.ideo ꝯducit modo/ꝛ ipaʒ per corpus diffiniri.
℄ Inqt ḡ Ari.[Si aūt ſic ſe habet]correlariū h̄ ꝯducit̄

in hũc modũ:oĩa accĩtia quę aĩa patiẽte corpus occurrit nec̃io:ſunt etiam per corpus diffiniẽda. Hãc q̃dẽ maiorem ꝑintelligẽs,aſſumpſit minorẽ:ꝛ inq̃t. Si pro q̃a, ſic ſe habet.i.ſed oẽs paſſiones,ꝛ oẽs actus ſunt accĩtia aĩę:quę aĩa patiẽte:occurrit ꝛ corpus nec̃io.ergo inducit ꝛ ꝯnem.ↄ.manifeſtũ:qm̃ paſſiones ſunt rõnes.i.diffiniẽ dę in mã.i.per ipm̃ ſubm eaꝝ. ❡ Uel ipſe p̃mo cõducit oẽs paſſiones eẽ in materia in hũc modũ ſyllogiçãs:oẽs paſſiones:quas,aĩa patiẽte,corpus cõicat,ſunt in materia:tũc accipiẽs minorem inq̃t.ſi aũt ſic ſe habet.i.ſi oẽs paſſiones aĩę ſunt paſſiones:quas aĩa patiẽte,corpus cõmunicat.ergo,ꝛ correlariũ cõducit ſyllogiſtice.ↄ.manifeſtum:qm̃ paſſiones rõnes in materia ſunt. ❡ Quare termini tales.]Cum cõduxit paſſiones eẽ rõnes in materia:cõducit diffõnes eaꝝ eſſe dãdas per materiã:ꝛ ſyllogiſmus ſit ille qui poſitus eſt in p̃n°. ❡ Ut iraſci cum induxit hoc exẽplũ ponit cõueniẽs,ꝛ inq̃t:iraſci eſt q̃daꝫ motus:talis corpis:aut ptis:aut potẽtię ab hoc,ꝛ gratia huius. ❡ Dixit[q̃dam motus]ꝛ nõ abſolute motus:qm̃ (vt Simplicius inq̃t)iraſci eſt trãſmutatio corpea:modo trãſmutatio corpea nõ eſt abſolute motus:ſꝫ quędaꝫ ſpẽs motus.ergo quaſi per lx,q̃dã,innuit genus ꝓpinquũ ipſius iraſci.motus enĩꝫ eſt genus remotũ:ſed corporea trãſmutatio ꝓpinquũ. ❡ Dixit[talis corpis]ꝛ nõ abſolute corpis:qm̃(vt Simplicius inq̃t)hoc totuꝫ eſt aĩalis:ꝛ eſt motus,vt corpis viuẽtis:ideo nõ corpis ſimpliciter:ſed talis.i.viuẽtis:ꝛ ſm̃ talem vitę ſpẽm.vꝫ.appetitiuã,ſenſitiuã,ꝛ vindicatiuã eſt motus corpis his vitis viuentis. ❡ Dixit aũt[partis](vt Simplicius ait)qm̃ quandoqꝫ nõ totuꝫ aſſumit̃ corpus:ſed pars quę p̃mo paſſionem recipit:vt cor,ſanguis,vel ſenſitiuus ſp̃us. ❡ Dixit[aut potẽtię]qm̃ quãdoqꝫ ponit̃ explicite cor,ꝛ potẽtia aĩę.vbi.q̃.iraſci eſt ebullitio ſanguis circa cor appetitus vltionis:vbi ponit̃ potẽtia expſſe per lx[appetitiua]dixit[ab hoc]vt cãm notaret agẽteꝫ:ꝛ dixit[gr̃a huius]vt cãm innueret finalem. ❡ Et ꝓpter hoc igit̃]hoc in loco adhuc cõducit alteꝝ correlariũ:ꝛ videt̃ ſyllogiçare ipm̃ ſic.omne,qđ diffinit̃ per mãm,a phico cõſiderat̃:vt dictum eſt in phyſicis,ꝛ metaphyſicis:ſed oĩs aĩa,aut huiꝰ diffinit̃ per materiã.ergo apponit ꝯnem.ↄ.ꝛ ꝓpter hoc igit̃ iam phyſici eſt ꝯſiderare de aĩa,aut omni,aut huiꝰ. eſt ergo huius ſylli ꝯcluſio talis:ꝛ maiorem ꝑaccepit ex phyſicis ꝛ metaphycis.minorẽ aũt ex nũc dictis quoniã oĩs forma:cuius oẽs paſſiones,ꝛ oꝑationes diffiniũtur per materiã,debet diffiniri per mãm.declaratũ eſt aũt oẽs paſſiones aĩę eſſe tales:quare correlarium apparet. ❡ Themiſtius inq̃t ad phicuꝫ ꝑtinet de ea aĩa noſcere:quę ad ſuas affectiones actioneſqꝫ materiã req̃rit. Ecce quõ Themiſtius verificat diſiũctiuã pro ſecũda parte:quoniã de aĩa omni abſolute eſt cõſideratio mathematica apud eum. ❡ Simplicius aũt per lx omni,intẽdit totum poteſtatiuũ:ꝛ per lx huiꝰ parte ſeu potẽtia:ꝛ tunc ſenſus eſt.ergo phicus cõſiderat de omni.i.tota aĩa quãtuꝫ ad oẽs potẽtias:aut de huiꝰ.i.potẽtia tali cuius oꝑationes ſunt in materia:vt dixit. ❡ Et id qđ Auerrois inquit in hoc loco manifeſtum eſt per ſe:non enim differt ab his. ❡ Uerũ q̃dam quęrũt nunq̃d de aĩa cęli ꝑſcrutetur hic liber. ❡ Et videt̃ q̃ de omni aĩa,etiam de cęleſti,nõ tamen q̃dditatiue:ſed an ſit. ❡ Sed hoc videt̃ error:tum nãqꝫ qm̃ cõſiderãs q̃dditatiue ſubm,oportet ꝛ quãlibet ſpẽm ſubi q̃dditatiue ꝯſiderare:q̃a ergo in lib.hoc q̃dditatiue aĩa cõſideratur.ergo ꝛ quęlibet ſpẽs aĩę,ꝛ nõ tm̃,an ſit. ❡ Adhuc aĩa cęli ſi cõſiderat̃ hic:conſiderat̃ vel vt ſpẽs ſubiecti:vel vt ſubm ipm̃:ſed quocũqꝫ nõ habet ꝯſiderari an ſit:vt Auer.inq̃t in 2° ergo ꝛc̃. ❡ Ideo videtur mihi eſſe dicẽdum:q̃ anima cęleſtis duos habet gradus:queãdmodum ꝛ aĩa hoĩs.ſ.quo intelligit:ſed intẽtione ęterna,ꝛ ſic nõ aĩa dicit̃:ſed intellectꝰ ſeparatus. ❡ Alteruꝫ habet quo mouet corpus cęleſte per appetitum,ꝛ intellectũ.ꝛ hoc modo aĩa dicit̃.ergo aĩę cęli poſſunt dari duę diffinitiões:quaꝝ vna a p̃mo accipiet gradus:altera quoqꝫ a ſcđo.Quãtuꝫ igit̃ ad p̃mã diuinę eſt ꝯſiderationis.Quãtuꝫ quoqꝫ ad 2^m^ opus eſt prius ſciẽtię.ergo ꝓcedẽdum eſt,aĩam cęli nõ tm̃,an ſit itellectus,conſiderari hoc in loco:verum ſm̃ eius diffinitiones cõmunes omni animę.

Margin: Nũ.vtrũ hic liber perſcrutet̃ de aĩa cęli.

Margin: Cõmẽ.15°.

COMMENTARIVM.

Probauit paſſiones ꝑtinẽtes ad parteꝫ appetitiuã eſſe oẽs cum corpe,ex hac declarata ꝯne,ꝯcludit p̃mo paſſionũ rõnes eſſe in mã. Scđo,q̃a rõnes taliũ paſſionũ ſunt in materia:cõcludit deſinitiones,quas terminos appellat,eſſe tales.ſ.dabiles per materiaꝫ,vt per corpus,vel per partẽ corpis,vel per potentiã corpeam.Et aſſignat exẽpluꝫ,dicẽs,q̃ iraſci eſt quidã motus.ſ.corpeus,talis corporis.ſ.viuẽtis,qđ viuit ſm̃ vitam ſenſitiuã,appetitiuã,ꝛ vindicatiuaꝫ,aut ptis.ſ.cordis,aut potẽtię.ſ.vindicatiuę ꝓprię.ab hoc.ſ.agẽte,vtpote ab apparẽti paruipenſione,ꝛ gr̃a huius.ſ.vindictę. In q̃bus tãgit quattuor cauſas,vt patet.Ex q̃bus pꝫ cum per rõnes intelligere ſpecies,ſiue ſigñata deſinitionũ.per definitiones,rõnes ſignificãtes,aĩaduerte q̃ per tale exẽpluꝫ vult habere,q̃ huiꝰ oꝑationes definiunt̃ per materiã:ꝛ nõ ꝑciſe per materiã.Tertio ex his cõcludit ad phyſicuꝫ ſpectare ꝯſiderationem de aĩa,ꝛ inq̃t,ꝛ ꝓpter hęc iam phyſici cõſiderare eſt de aĩa,aut omni,aut tali.de omni,ſi eius quęlibet oꝑatio eſt cum corpe,aut tali.ſ.ſenſitiua,q̃a oꝑationes huius ſunt cum corpe. Multa ṽo in collectaneis ꝑpulchre dicta ſunt:quę nõ oportet amplius dilucidare. ❡ Quęres hic vtruꝫ de tota aĩa,ꝛ qualibet aĩę parte ſit phyſica cõſideratio.Ariſtoteles enim hic nõ determinauit,ſed dicit phyſicuꝫ ꝯſiderare de aĩa,aut omni,aut de tali.ſ.ſenſitiua. In libro ṽo de ꝑtibus aĩaliũ mouit quęſtionẽ,ꝛ ſoluit,aſſerẽs ſciẽtiam de tota aĩa eſſe mediã:vt viſum eſt. ❡ Landauẽſis voluit de aĩa,ꝛ omni aĩa,ꝛ de omni aĩę pte ſimplr̃ phyſicum ꝯſiderare,etiã ſm̃ Auerroem,qui poſuit intellectualẽ aĩam ſm̃ fictionẽ Ioãnis infimã itelligẽtiaꝝ.Opinionẽ ꝓbat,p̊ q̃a nãlis debet cõſiderare ſimpliciter oẽs formas nãles: vt dicit Ari^ſto^,ꝛ Auer.2° li° phyſic̃.ſed vterqꝫ itellectus eſt forma nãlis,q: vterqꝫ eſt forma eius:qđ gñat̃ ab agẽtibus nãlibus. ❡ Speciatim ṽo hoc idẽ ꝓbat de itellectu poſſibili,q̃a nãlis debet ꝯſiderare oẽm ſubam,quę mouetur ab aliquo exiſtẽte in materia.At poſſibilis intellectꝰ mouet̃ a phãtaſmate exiſtẽte in mã. ❡ Speciatim etiã ꝓbat idẽ de intellectu agẽte:quia nãlis debet ꝯſiderare ſimpliciter id eſſe:qđ eſt p̃ncipiuꝫ alicuius oꝑationis,quę eſſe nõ põt ſine corpe phyſico.Modo itellectus tale p̃ncipium eſt.eſt enim itellectionis p̃ncipiũ:quę eſſe nõ poteſt ſine phãtaſmate. ❡ 3°.Argumẽtat̃ idem de vtroqꝫ:q̃a ſi de eis eſſet metaphyſica cõſideratio:cum de eis nihil dixit in metaphyſica,fuiſſet diminutus. ❡ 4°.Definitiones amboꝝ inueſtigãtur a nãli,vt in hoc lib°. 5°.Uterqꝫ eſt ens nãle 3° huius.ergo vterqꝫ ad phyſicũ attinet. Et ſic tenet Landauẽſis ꝯnem hãc pro veritate,q̃ de vtroqꝫ itellectu agit phyſicus ſimplr̃. ❡ Sed ꝯtra hãc poſitioneꝫ fit fortiſſimũ arg^m^,quoniã ſi vterqꝫ eſſet phyſicę cõſiderationis,vterqꝫ eẽt ratio in mã,hęc ꝯtra eſt Ariſtotelis:vterqꝫ eſt ratio in mã.ergo nec re,nec rõne aliquis eoꝝ eſt abſtractus a mã. Probat̃,rõne q̃dẽ ꝯcedit̃,q: ſi

Margin: Nũ ſcientia de aĩa ſit media.

Margin: 1^a^ poſitio

Margin: Cõmẽ.16°.

Margin: Refutatio

vterq; eſt ratio in mã, neuter rõne abſtrahit. ⁊ ſic habe-
tur pͥmuz. Cõ vo nec reprobat: q̃a omne ↄcretum ratio-
ne cuz mã: eſt, ↄcretũ re, vbi enim eēt re abſtractũ a ma-
teria intellectus poſſet ipm vt abſtractuz cõſiderare, eſt
enim vtus diſtinctiua. At vbi ipos ↄſideraret abſtracte,
nõ eſſent rõnes in materia. ❡ P. Minus abſtracta ſunt
phyſica a mã, q̃ꝫ mathematica, quia mathematica ſunt
media inter metaphyſica ⁊ phyſica: ſed illa ſunt ſm rez
in mã, ergo ⁊ oĩa phyſica: quare neuter erit ſm rem ab-
ſtractus a mã cõtra Auctorez ſuũ. ❡ Ex his accipit, q̃ excerpta
qui ponit intellectualẽ aiam ſimpliciter mortalẽ ſm ſe,
⁊ quãlibet ſui partẽ, nõ põt ponere eam niſi rõnẽ in ma-
teria: ⁊ ita ſimplr ponere eam oportet inter phyſica cõſi-
derata. ❡ Sequit̃ 2º, q̃ qui ponit intellectualẽ animaz
penitus imortalez, coget̃ eam ponere rõnem ſimplr ex-
tra mãm: ⁊ ſic coget̃ eam facere de metaphyſica cõſide-
ratione ſimplr. ❡ Tertio ſequit̃, q̃ qui ponit eam totã
ſm quãlibet ſui partẽ ſimplr ⁊ penitus imortalez, cogi-
tur dicere eam hr̃e aliquaz pͥmã oparionẽ, quę ſibi cõpe-
tit penitus ſine corpe. nõ enim hr̃e põt oparionem peni-
tus egẽtem corpe, ⁊ eẽ rõnez extra mãm: q̃ vt Ariſtote-
les deduxit, ſi eius opario penitus e corpe dependet, eſt
ratio in materia, ⁊ ſic in eius definitione ponit̃ mã, ⁊ ſic
eſt phyſicę ↄſiderationis. Quia vo Auerroes ↄcedit pͥ-
muz antecedẽs, ideo cogit̃ oĩa hec concedẽ, quę Joãnes
nõ aiaduertẽs detruſus eſt ad aniles fabulas. ❡ Patet
etiã nos non ab rõne dixiſſe ſm Ariſtotelẽ oportẽ dare
aię ſeparatę poſt mortẽ aliquã oparionẽ pͥmã: quę nul-
la rõne eget corpore: de qua ſupius abũde. Inſup patet
bñ eſſe dictũ hãc ſciaz eẽ mediã iter phyſicã, ⁊ metaᶜᵃᶻ:
q̃a cuz aĩa ſit ſimplr imortalis, eſt hñs aliquã oparionẽ:
quę nõ eſt ratio in mã. ⁊ cuz ſm aliq̃s ptes habeat opa-
rionẽ in mã, erit ſm illas ratio in mã. erit ergo ſm pͥmã
metaᶜᵉ ↄſiderationis: ſm vo 2ᵃ erit phyſicę ↄſiderationis:
hec Ariᶫᵉˢ aiaduertẽs, ſub dubio ad librũ de ptibus reli
reliq̃t. ❡ Rõnes vo Joã. ceſſant, pͥma q̃dem, q̃a intelle-
ctualis aĩa eſt ſimplr abſtracta, quatenus nec ineſſe, nec
quo ad pͥmaz oparionẽ eſt nãlis, ⁊ ſic nõ eſt forma nã-
lis: ſed diuina. Scdm q̃d vo eſt forma nãlis, q̃a pro cer-
to tpe dat eſſe corpi nãli, ⁊ pro eo tpe eius oparion nõ pͥ-
ma depẽdet a mã. ergo erit ſm q̃d phyſicę cõſideratio-
nis. Simplr aũt erit metaphyſicę ↄſiderationis. ❡ Ceſ-
ſat ⁊ ſcda, q̃a lȝ moueat̃ certo tẽpore, non aũt ſimplr, q̃a
extra corpus intelligit vi ſeparationis per ſubam ſupio-
ruz, non aũt mota a corpeis rebus. ⁊ ſic ſm q̃d erit phy-
ſicę ↄſiderationis, ſimplr aũt erit metaphyſicę ↄſidera-
tionis. ❡ Ceſſat 3ᵃ ratio etiã, q̃ agens intellectꝰ ſi eſt pͥn-
cipiuz itellectionis phãtaſticę: nõ ſimpliciter erit princi-
piũ: ſed ſm certũ tẽpus. nõ enim intelligẽ phãtaſticum
eſt pͥma aię oparion. ❡ Ceſſat etiã 4ᵃ ratio, q̃ non opor-
tet de eis agere in libro metaᶜᵉ: ſed ſatis eſt vt de eis aga-
tur in hoc libro, qui eſt medius. ❡ Ceſſat ⁊ 5ᵃ ratio, nam
lȝ definitiones ptiuz inueſtigentur ab aiaſtico vtute q̃a
eſt phyſicus, definitio totius inueſtigatur a medio phõ.
❡ Ultima ceſſat, quia intellectualis anima eſt nãle ens
ſm quid, ſimpliciter autem metaphyſicuz.

❡ Diuerſo aũt modo nãlis ⁊ diſſerẽdi artifex: vnũ-
quodq; ipſoꝝ diffiniet. Nam alter: iram appetitio-
nez eſſe dicet doloris viciſſim aduerſario inferẽdi:
aut aliq̃d tale. Alter: ſanguinis aut caloris eius qui
circa cor eſt feruorez ebullitionẽue. Atq; alter ma-
teriẽ: alter formã hoc pacto reddit ⁊ rõnem. Haec
enim eſt ratio rei: quã neceſſe eſt ſi fuerit in tali ma-
teria eẽ. ſic enim: ⁊ domus aſſignari diffinitio ſolet.
Nam q̃dam talẽ eius rõnem aſſignat: eſſe dicẽs te-
gmẽtum q̃d q̃dem phibere ppulſareq; poteſt incõ-
moditates eas quae tum a vẽtis tum ab imbribus
tum etiã ab aeſtu fieri euenireq; ſolẽt. Quidã: dicit
lapides eſſe lateres atq; ligna. At alius: formam in
hiſce ponit: hoꝝ dicendo gratia. Quis igitur iſtoꝝ
eſt nãlis: is ne qui materiaz aſſignat ⁊ rõnem igno-
rat: an is qui ſolam rõnem reddit ⁊ materiaz ipſam
omittit: an is potius qui vtrãq; complectitur: At
illorum vterq; quis eſt.

❡ Differẽter autẽ vtiq; definiet ⁊ phyſicus,
⁊ dialecticus vnũquodq; ipſorũ, vt ira q̃d ſit.
hic q̃dem enim appetitum recõtriſtationis:
aut aliq̃d huiuſmodi. Ille aũt feruorem ſan-
guinis, aut calidi circa cor. hoꝝ autẽ alius q̃- hic
dem aſſignat mãm, alius vo ſpẽm, ⁊ rõnez. hic
Hęc q̃dez enim ratio eſt, hec aũt rei. neceſſe
eſt aũt hãc eſſe in mã huiuſmodi, ſi erit. Si-
cut domus q̃dem ratio talis vtiq; erit, quo-
niã coopimẽtuz phibẽs corruptiones a ven-
tis, imbribus, ⁊ caumatibus. hic aũt dicit la-
pides ⁊ lateres, ⁊ ligna. Alius vo in his ſpe-
ciez ppter iſta. Quis igit̃ nãlis hoꝝ: vtrũ q̃
eſt circa mãm: rõnem autẽ ignorãs: aut qui
eſt circa rationem ſolũ, an magis qui eſt ex
vtriſq;. Illoꝝ aũt iam q̃s vterq;.

❡ Cum dixit, q̃ paſſiones aię rationes mãles ſunt: ac, q̃ Collecta-
idcirco de aĩa phĩci eſt ↄſiderare, vel omni, vel quęcũq; nea textꝰ
nõ ſine materia, vult deinceps per hoc oſtẽdere, qualis cõⁿ 16.
ſit naturali cõgruẽs de aĩa diffinitio. Erit itaq; quęſtio-
nis pſentis ſenſus: cum tres ſint. ſ. materia, forma, ⁊ cau-
ſa ſm finem: circa quas quinq; methodi verſant̃. ſ. natu-
ralis medicina dialectica mathematica: ⁊ pͥma phĩa. quo
ergo modo: vnaquęq; harꝫ methodoꝝ pponita diffinit.
❡ Pro ſolutionis intellectu debes ſcire, vt ex cõmento
Philoponi hac in parte excipit̃, q̃ nãlis methodus dif-
ferere habet de oĩbus dictis per oĩa illa tria. ſ. materiaz,
formã, ⁊ cauſam ſm finẽ: vt quęnam materia cęleſtiuz,
q̃ nõ quattuor elemẽta: ſed aliud q̃ddam, pter hec, quin-
tum corpus: quęnaz forma, q̃ ſphęrica aſſignabit: ſed q̃
cęlum ſit ſphęricũ ſunt tres cauſę. ſ. finis: vt ſit oĩum ca-
paciſſimuz: vt Plato in Tymęo. Et quia ęternũ, ęterno
tẽpore motuz. Ut Ariſto. in lib. de cęlo ⁊ mũdo. Et quo-
niam forma cęli eſt itellectus, ad cuius imaginẽ, ⁊ imita-
tionez cęlũ figuratur pͥma figura, vt Plotinus teſtatur.
Prima q̃dem eſt cauſa ſm finem. Secũda vo cauſa ſm
materiã. Tertia quoq; ſm formã. In hũc igitur moduz
nãlis cũctarũ rerum naturaliũ aſſignat: ⁊ materiã ⁊ for-
maz, ⁊ cauſam ſm finẽ: ac ppterea diffinitionẽ reddit ex
materia, ac forma: ⁊ cauſa ſm finẽ. ❡ Sed particularis
artifex: vt medicus: ⁊ inſtructor ſe habet: ⁊ ipſe circa oĩa
hec. differt aũt a naturali: q̃ñ circa particularẽ quãdam
verſat̃ rem, vt medicus circa humana corpa: faber cir-
ca lapides, ⁊ ligna. aſſignabit aũt ⁊ is diffinitionẽ cõpre-
hẽdẽs, ⁊ mãm ⁊ formã, ⁊ cãm. diſſidet aũt ⁊ in hoc a nã-
li, q̃ particularis artifex primas cauſas aſſignat ſolas.
phyſicus vo, ⁊ pͥmas veluti cauſas: quę gñationis ⁊ cor-
ruptionis ſunt, medicus cõmẽſurationem humoꝝ, atq;
hoꝝ cõmẽſurationis elementa. nãlis vo vlterius quoq;
pcedẽs

proceděs ⁊ in materias, ⁊ formas. oportet enim ⁊ parti/
cularem artificẽ noſſe cãm. ego enim (inqt Plato) artẽ
non appello qđ certe ſit irrõnalis res. ¶ Dialecticus vo
aſſignabit diffões ex forma, ⁊ cã. circa hęc eniz tm̃ ver/
ſat. ⁊ hãc nõ vt cãm ↄſiderãs: ſed abſolute, vt rem quã/
dam ſeu formaz. vbi. g. dicit ira eſt appetit⁹ vltionis. hęc
enim diffinitio nõ dicit totã irę ↄceptionẽ: ſed ſolaz cãm
dixit, ppter quã res eſt. ¶ Qz vo ⁊ cãm exprimẽs: non vt
cãm ipſam aſſignat: ſed ſimplr vt rem quandã declarat
Philoponus: ex quo cauſati (inqt) nõ meminit: cauſatuz
enim (vt dicit) ipſius appetit⁹ vltionis eſt ebullitio pcor/
dialis ſanguinis: qm̃. n. vult vindictaz: ideo ebullit pcor/
dialem ſanguinẽ. ecce igiť q̃ño hęc diffinitio eſt per for/
mã, ⁊ cãm: non in eo ꝙ cauſa: ſed in eo ꝙ forma, vel rõe
cuz nõ apponiť cauſati: ad qđ relatiue referť illa cauſa.
¶ Mathematicus q̃z reddit per ſe formarũ diffões,
nõ cogitãs de mã: ſed ipſas per ſeipſas aſſignãs. q̃obrez
neqz cauſę in diffõne meminit. ſi. n. ⁊ cãm definiret, oĩno
certe ⁊ mãm acciperet. qm̃ igiť nõ diſſerit de mã: ppterea
neqz de cã meminerit. v. g. qd eſt triãgulus / figura tribus
lineis ↄtẽta. qd eſt circulus figura ab vna linea ↄtenta: in
his neqz materię mẽtio facta eſt. ac per hoc: neqz cauſę,
ppter quã in iſta mã cõſiſtit hęc forma: ſed ſi certe inci/
dentium per ſe accitiũ figuris iſtoꝝ, cauſas reddit, vt q̃p/
obrez triãgulus duos rectos habẽt ęq̃les ⁊c̃. ¶ Meta/
phyſicus diſſeret de formis, ⁊ his quę in rõnalis pte aię,
⁊ opificis. differũt aũt hę ꝙ illę quidẽ: quę in aĩa imagi/
nes, ſunt pmaꝝ ⁊ reruz cognoſcitiue. Alię vo archetypę,
⁊ exẽplares ſunt, ⁊ effectiuę. de opificis ergo diſſerẽs: vt
ſpeculatiuus opabiť. de his vo quę in aĩa, vt depurati/
uus: vt depuratiuus. i. abſtractiuus, enim agit qñ ↄuertiť
ad ſeipm, vt cognoſcit ſuam aię: tũc. n. vere ſm ſciaz de/
puratio, ⁊ paſſionũ, ⁊ ignorantię. ſubam. n. cognoſcẽs aię
ſciet, ꝙ formaꝝ eſt plenitudo, ac per hoc diſciplinas di/
cturus eſt reminiſcẽtias eſſe. ¶ Ex his pz vt Philopo/
nus inqt q̃s modus diſſerẽdi ſit hoꝝ qnqz artiũ: ⁊ q̃ño
vnus differat ab altero. ¶ Inqt modo Ari. q̃õnez ppo/
ſitã pſoluẽs [differẽter aũt diffiniet phyſicus, ⁊ dialecti/
cus vnũq̃dqz ipſoꝝ: vt iram qd eſt] dicit [vnũq̃dqz ipo/
ruz] vt recte Simplicius notat. ſ. vitę, ſpẽꝝ, ⁊ paſſionuz.
[Hic quidẽ appetitũ vlciſcẽdi: aut aliqd hõi] dialecticus
vz. hoc aũt cã eſt, ⁊ finis cõmotionis iracũdię. [Ille autẽ
feruorem ſanguinis / aut calidi circa cor]. vult dicere, vt
nãlis. hic enim ex materia. materia nãqz irę, ſanguis eſt /
qui circa cor, vel ſimpliciter calidũ. ¶ Ambigit Philo/
ponus, quonaz pacto inquit, dicimus ex materia diffini/
tionem eſſe hãc. videť enim ex materia, ⁊ forma: quoniã
ebullitio eſt act⁹ ſanguinis: qui circa cor. ergo eſt forma:
⁊ ſic in ea poniť forma: ſanguis eſt materia ebullitionis.
ergo in ea poniť materia ⁊ forma: ⁊ ſic non tm̃ materia.
¶ Soluiť per hoc ꝙ ebullitio eſt materia ppinqua re/
ſpectu irę: lz habeat rõnez formę forte reſpectu cordis,
⁊ aliorũ. erit ergo diffinitio ex materia tm̃ cõparatione
ad diffinitũ: lz non cõparatione facta in ptibus diffiniti.
¶ Hoꝝ vo hic quidẽ materiã aſſignat, illę vo formam
ac rationẽ] phyſicus enim materiaz aſſignat. dialecticus
vo formaz ſeu cãm. eſt enim ⁊ cauſa finalis velut forma.
¶ Ambigit Simplici⁹ hac in pte: qm̃ textu ſequẽti vult
ꝙ diffinitio data per materiã tm̃ a nullo artifice ↄſidera
tur: hic aũt dicit. hoꝝ autẽ hic. ſ. phyſicus aſſignat mate/
Rñſio. riã ⁊c̃. ergo in littera eſt cõtradictio. ¶ Rñdet Simpli/
cius ⁊ Philoponus: atqz hic inquiũt, indiſtincte Ariſto.
dicit nãlem ex materia aſſignare diffinitionez: deinceps
vo diligẽtius inueſtigãs hoc ipſũ: quę ſit phyſici diffini/
tio diiudicat ac inquit: ꝙ quę cum materia ⁊ forma aſſi/
gnať. Voluit vt mihi videtur: ꝙ poteſt fieri diuiſio gñã/
lis: ⁊ ſubdiuiſio: ſi fiet diuiſio gñalis erit hoc modo: diffi/
nitionuz quędã eſt ex materia: quędã ex forma. ſi ex ma
teria, vel ex materia tm̃: ⁊ ſic a nullo artifice diſſeriť: vt
dicit: vel ex materia ⁊ forma: ⁊ ſic phyſici eſt. Si ex for/
ma tm̃ eſt dialectici. ecce ergo quomodo Ariſto. loquiť
de diffinitione ex materia gñaliter, hoc eſt non facta di/
ſtinctione. infra aũt loquiť de diffinitione ex materia fa/
cta pciſione. ¶ Hęc eniz ratio: hęc vo rei] Philoponus,
⁊ Plutarchus hunc locum intelligũt aliter q̃z Simpli/
cius: inqt Philoponus ſubdiſtinguẽduz inter [enim] cõ/
iũctionez, ⁊ inter [vo] vt ſit hoc modo: hęc enim diffini/
tionũ ratio eſt, ac cauſa, ſeu forma iracũdię: altera vo rei
exiſtit diffinitio, hoc eſt ſubſtãtię, ⁊ materię. ¶ Simpli
cius aũt aliam lr̃am habẽs ſic [ratio enim iſta rei] Plu/
tarchuz rephẽdit. o. nõ vt Phs exponit Plutarchus cõ
tra diſtinguẽs rationẽ, ad eaz quę rei. ¶ Sed quia dixit
iram eſſe appetitũ vltionis: ⁊ ꝙ appetit⁹ vltionis eſt for/
ma ⁊ ratio: ſubdit, rationẽ eẽ rei, hoc eſt formã, per quã
ſpecificať ira: ſed hęc diĩa hoꝝ pueniť ex lr̃ę differẽtia.
⁊ in ↄſidera. ¶ Neceſſe vo eẽ hãc in materia tali ſi erit]
oſtẽdit ꝙ diffinitio dialectica eſt quaſi vana per cõtra/
riũ ſenſum: hãc inqt ex forma diffõnem: ſi debeat in hy/
potheſi eſſe diffõnuz: ac nõ inanis: oportet eſſe in mate/
ria: quapropter debẽtem recte deſinire, oportet ⁊ mate/
rię meminiſſe. ¶ Reddit cauſam Simplicius: qm̃ dia/
lectica diffinitio inqt nõ gñat cognitionẽ operoſam: ſed
ſupficialẽ: ⁊ opinabilem: ⁊ nõ ſcientificam. ergo quaſi va/
na eſt: niſi materia adderet. ¶ Queadmoduz domus] Diffõ duplex
accepit diuiſionez gñalem. ſ. ꝙ diffinitio eſt duplex. ſ. di/
cens materiã, ⁊ dicẽs formã: apponit exẽpla haruz nũc,
⁊ inquit: queadmodũ domus huiuſmodi. vna quędã ra/
tio eſt. vz. domus eſt tegmẽtũ impeditiuũ corruptionis
a vẽtis, ⁊ imbrib⁹, ⁊ eſtibus. hęc enim eſt diffinitio. o. ra/
tionẽ ⁊ formã. Hęc autẽ dicet: lapides / ⁊ lateres / ⁊ ligna]
vult dicere dicit mãm. Et ſic patet exẽplũ illaꝝ duaruz
diffõnuz. ¶ Alia vo inter has formã gratia hoꝝ [cuz aſ/
ſignauit diffinitiones duas: ⁊ cauſa / quę ex materia: ⁊ cã/
quę ex forma, nũc inqt ꝙ eſt ⁊ alia quędaz diffinitio: quę
⁊ materiã, ⁊ formã, ⁊ cauſaz accipiet: vt patet in exẽplo.
Et per hoc vt expoſitores ſentiũt: dedit ſubdiuiſionẽ p/
poſitaz iam. ¶ Quę igiť nãlis hoꝝ trium: vtrũ quę cir/
ca materiã, rationẽ vo ignorãs: an quę circa rõnez ſoliũ:
vel magis quę ex vtriſqz [cuz diſtinxit terminos: quęrit
deinceps, quis ex iſtis phyſicus: ⁊ approbat eum qui ex
vtriſqz. ¶ Mouet enim q̃õnez: ⁊ nõ ſoluit: ſed ſolutionẽ
approbat hãc occulte, ⁊ implicite: vt expoſitores dicũt.
¶ Ex vtriſqz] vo dixit: q̃ñ tria ſint in phyſica diffini/
tione: materia, forma, ac cauſa: qm̃ vt diximus plerũqz
forma ⁊ cauſa coincidũt. ¶ Illoꝝ aũt quis vterqz [cuz
dixit a pncipio. dialectici quidẽ eſſe ex forma diffinitio/
nez. nãlis vo ex materia: deinde in proceſſu, ꝙ diffinitio
nãlis eſt ex vtriſqz: quęrit nõ immerito vltimo de reli/
quis duabus diffõnib⁹: ⁊ ea quę ex materia tm̃, ⁊ ea quę
ex forma: cuius nã ſit artificis vtraqz diffinitio. eſt ergo
ſenſus: illoꝝ aũt terminoꝝ vterqz q̃s. i. de nũo illoꝝ triũ
vterqz. i. duę ex oppoſito diuiſę q̃s ſit ſupple inueſtigãs,
¶ Et hic eſt ſenſus q̃õnis ſm Simpliciũ Philoponuz
⁊ oẽs expoſitores veteres: q̃cq̃d dicãt latini.

Cum demonſtrauit. Proponit Auer. in/ Com^m 16^a.
tẽtionẽ ptis. d. cum
demõſtrauit ꝙ in diffinitiõibus iſtaꝝ virtutũ debet ac/
cipere materiã ⁊ formã: incepit dubitare ſm cõſuetudi/
nem. i. quę fit cõſuetudo apud nãles, ⁊ eos qui abſolute
ↄſiderãt. ſ. diſputatores. i. quomodo differũt in diffinitiõ.

do hi artifices.⁊ reddit rõnem.d.nãles enim differunt a
diſputatoribus in modo diffinẽdi:diſputatores.n.dant
diffinitiones ſm formã tñ,cuius exẽplũ ponit.d.dicen
do,q ira eſt appetitus in vindictam.nãles vo ſm mate
riaꝫ,dicẽdo,q eſt ebullitio caloris ⁊ ſanguinis circa cor,
(vt mihi videtur)probat Auer.q ois cõpleta diffinitio
debet dari per materiaꝫ reſolutorie.d.vt mihi videt̃ in
tẽtio enim alicuius.ſ.diffinibilis,ſm q eſt ens,eſt hoc.i.
omne diffinibile,vt ens diffinibile eſt hoc.i.cõpoſitum:
Coml. 40°. quoniã vt 7° metaph.dicit.diffinitio eſt cõpoſitoꝝ.Tũc
vltra neceſſe eſt:vt illa intẽtio.i.diffinibile ſm q eſt h.i.
cõpoſituꝫ ſit in materia:ſed qd eſt in materia:debet eſſe
in materia:quę habet talẽ diſpoſitionẽ.ſ.quę ſit hoc.etiã
vult dicere in materia certa diſpoſitione diſpoſita:quę
ſit quoquo modo cõpoſita.⁊ ſup.neceſſe eſt:vt illud cõ
poſituꝫ ſit in materia per aliquã intẽtionẽ.i.diſpoſitionẽ
exiſtẽtem in ea:quapropter fuit digna,vt illa res exiſtat
in tali materia,⁊ nõ in alia:qm̃ forma ineſt materię tali:
vel tali,ppter talẽ vel talẽ diſpoſitionẽ. Arguit̃ ergo re
ſolutorie ſic:ſi aliqd diffinitur,oportet vt ſit hoc:ſi opor
tet vt ſit hoc,oportet vt ſit in mã:ſi opꝫ vt ſit in mã,opꝫ
vt ſit in mã tali.ergo ſi aliqd diffinit̃:opꝫ vt ſit in mã ta
li.℄ Et innuit per hũc ſermonẽ ſoicet qs qd tuꝫ per hoc.
ↄcedã eniꝫ q omne qd diffinit̃:dꝫ eſſe in mã tali:ſed qd
per hoc vult hic Ariſt.ſoluit Auer.d.⁊ inuit per hũc ſer
monẽ:qm̃ ſicut neceſſe eſt:vt intẽtio.i.diffinibilis forma
exiſtat in mã,ſm q eſt hoc:ita neceſſe eſt vt ſit modus
acceptionis ei⁹ in diffõne.⁊ ſi nõ erit accepta intẽtio alio
modo,ab eo q̃ eſt.erit ergo ſyllõs iſte.Ois res,vt diffini
bilis,exiſtẽs in mã,dꝫ diffiniri per mãꝫ.Sed declaratũ
eſt,q ois res,vt diffinibilis,eſt exñs in mã.g̃ ois res:vt
diffinibilis:diffinitur per mãꝫ.℄ Qui.n.accipit ſquęret
qſpiam ⁊ rurſuꝫ:vtrũ diffinitio poſſit ↄſtare ex mã tñ,
vel for⁹ tñ cõpleta,⁊ pfecta.rñdet q nõ:cuius rñſionis
rõnẽ ſubdit.d.qui.n.accipit mãꝫ in diffõne,⁊ dimittit for
mam diminute accipit.qui aũt accipit formã,⁊ dimittit
mãm:eſtimat̃ q dimittat aliqd nõ neccĩuꝫ:ſed nõ eſt ita:
qm̃ forma dꝫ accipi in diffõne ſm diſpõnes in qbus exi
ſtit.i.eo modo:quo exiſtit:ſꝫ decñ eſt ipam nõ exiſtẽ niſi
ſm mãꝫ.g̃ erit neccĩa mã.eſt ergo ſolutio.q.q nulla diffi
nitio eſt pfecta per formã tñ,vel per mãm tñ.℄ Sed
vtrũ mã ſit pars eẽtialis diffõnis:an pars neccĩa:vt ter
minãs intellectũ diffõnis vel deferẽs qdditateꝫ:pfecto
q̃ſtio eſt ardua:⁊ in lib.deſtructio deſtructionũ diximus
qõnem hãc ſepe ſepius.Et tu vide ibidem.

COMMENTARIVM.

Cum concluſit ↄſiderationẽ de aĩa eſſe natu
ralẽ.ſ.aut de omni,aut de tali:
cuius opationes ſunt rõnes in mã,⁊ declarauit q defini
tiones paſſionũ,⁊ ipſius aię nõ ſunt ſine mã,ſicẽ nec ipſę
ſunt ſine mã:nũc diſputat de definitiõib⁹,vt eligat qua
lis nam eſt definitio ↄueniẽs de aĩa,⁊ de vnaquaqꝫ eius
paſſione:hoc modo diuus Expoſitor exponit. ℄ Me
lius autẽ dicamus q Ariſtoteles ppõit paſſiones aię
nõ eodẽ modo definiri a dialectico,⁊ a phyſico,hoc aũt
ppõit pmo,vt oſtẽdat has paſſiones nõ ſemp,⁊ apud
oẽs artifices definiri per corpus ſiue materiaꝫ.Secũdo
hoc ppõit,vt oſtẽdat difficultatẽ definitionuꝫ,quę dã
tur de his paſſionibus . Tertio hoc facit,vt oſtẽdat quę
eſt cõpleta ⁊ pfecta harũ paſſionum definitio . Primo
ergo ppõit ↄcluſionẽ,quam intẽdit,⁊ inquit.differẽter
aũt vtiqꝫ definiet,⁊ phyſicus,⁊ dialecticus vnũquodqꝫ
ipſoꝝ operuꝫ,vt ira quid ſit:ſiue vnãquãqꝫ paſſionum:
vt Simplicius ſupplet.ppõſita ↄcluſione,eam probat
exẽplis,⁊ inquit.hic quidẽ enim.ſ.dialecticus appetituꝫ
recõtriſtationis,aut aliqd tale ſupple dicet,aliquid tale:
qꝛ aliqd illi ęquiualẽs,vt deſideriũ vindictę,vel vlciſcẽ
di.eſt enim ira appetitio inferẽdi triſtitiaꝫ retro,hoc eſt
ↄtra eum,qui intulit.Illę aũt.ſ.phyſicus dicet feruorem
ſanguinis,aut calidi circa cor . ℄ Sed dices appetitus
vindictę,innuit duas cãs,appetitio enim eſt forma irę,
vindicta,vel recõtriſtatio eſt finis. Reſpõdẽt Philopo
nus,⁊ Dãmonius vtraſqꝫ reduci ad vnã cãm,nam for
ma ⁊ finis ideꝫ eſt.℄ Rurſus dubitabis,qꝛ ſcda defini
tio quę eſt feruor ſanguinis circa cor,videt̃ data per for
mã ⁊ mãm.nam feruor eſt actus atqꝫ forma ſanguinis,
⁊ cordis,⁊ cor mã feruoris.ergo conſtat ex mã ⁊ forma.
℄ Reſpõdet Philoponus,q lꝫ cõparatione priuꝫ,ibi
ſit forma ⁊ mã.nam feruor eſt actus ſanguinis,⁊ cordis,
cõparatione irę,illa tria ſunt mã:feruor enim eſt mã p
pinqua,ſanguis remota.cor autẽ remotiſſima:⁊ ſic hęc
definitio per ſolã definiti mãꝫ aſſignat̃. Recolligit nũc
differẽtiã definitionuꝫ referẽdo hęc exẽpla ad artifices,
⁊ inquit,hoꝝ aũt definiẽtiuꝫ hic qdem aſſignat mãm.ſ.
phyſicus,cum dicit iraꝫ eẽ feruorẽ.hic vo ſpẽm ⁊ ratio
nẽ.ſ.dialecticus:qꝛ lꝫ ibi ſit finis,in ſpẽm ⁊ rõnem redu
citur.Deinde diſtinguit triplicẽ definitionẽ vt moueat
qõnes de illis,⁊ inqt,harũ definitionũ.hęc qdem ratio
eſt,⁊ forma,quę dicit recõtriſtationis appetitioneꝫ,⁊ ſic
eſt dialectica. Hęc aũt.ſ.quę dicit feruoreꝫ ſanguinis,eſt
rei:id eſt materię.naꝫ feruor materię eſt.ſ.ſanguis.qa vo
vtraqꝫ eſt diminuta,ſubdit tertiaꝫ ⁊ inqt.neceſſe eſt aũt
hãc rõnem eẽ in mã tali,ſi erit ſupple cõpleta definitio,
⁊ ſic oportet ↄſtare ex mã ⁊ forma.ſunt ergo tres defini
tiones.℄ Simplicius quęrit cur hic dicit definitioneꝫ,
quę eſt ex mã,eẽ phyſicã,cum infra dicet illã nullius eẽ
artificis,reſpõdet q hic dicit illã eſſe phyſici,ſed impfe
ctaꝫ,infra dicet pfectã quę mãm ⁊ formã cõplectit̃,eſſe
pfecte phyſicã.vnde infra quaſi ſe corrigit. Ergo ſm hãc
expõneꝫ,phyſicus aſſignat mãm,dialecticus formã,ve
rũ tres definitiones ſunt haꝝ paſſionũ.hęc qdem enim
ratio eſt,⁊ formę tñ.hęc autẽ eſt rei.i.materię.ſ.quę dat̃
per materiã.neceſſe eſt aũt hãc.ſ.rõnem eſſe in tali mã,
ſi erit pfecta definitio:⁊ ſic habet̃ tertia definitio. Sim
plicius autẽ legit modo ſuo,vt in collectaneis diximus.
Cũ vo ſint tres definitiones per exẽpluꝫ oſtẽdit defini
tionum domus,⁊ lege ſic dico tres eſſe irę definitiones,
ſicut ipſius domus ſunt tres definitiones.naꝫ domus q
deꝫ ratio.i.formalis definitio talis vtiqꝫ erit,qm̃ coopi
mẽtuꝫ phibẽs corruptiones a vẽtis imbrib⁹,⁊ calorib⁹.
hec.n.ratio formalis eſt,qꝛ lꝫ cõplectat̃ formalẽ ⁊ finalẽ
cãꝫ,recidit ambę in formalẽ.hic aũt alter definiẽs dicit
lapides,⁊ lateres,⁊ ligna,⁊ ſic eſt 2° definitio,quę cõple
ctit̃ mãꝫ tñ.Alius vo dicit ſpẽꝫ.ſ.cõperimẽtũ in his ma
terijs pp iſta.ſ.defenſiones a vẽtis ⁊ imbrib⁹ ⁊ id gen⁹.
nã ſic definiẽs cõplectit̃ mãꝫ,⁊ formã.Deide quęrit qõ
nẽ circa has definitiones,⁊ inqt.qs igit̃ hoꝝ definiẽtiuꝫ
eſt nãlis,vtrũ his definitor,qui eſt definiẽs circa mãm.
rõneꝫ aũt ignorãs,aut qui eſt circa rõnẽ ſolũ. Reſpõdet
iuxta gręcoꝝ expõnẽ,⁊ inqt,an magis is definiẽtiuꝫ eſt
phyſicus,qui ex vtriſqꝫ definit . Soluta hac qõne,quę
rit aliã,⁊ inqt.illoꝝ aũt vtꝛqꝫ.ſ.⁊ qui definit per mãꝫ,⁊
qui definit p formã qs eſt,vtrũ phyſicus,an alius,dcñ
eſt.n.eũ,qui p formã definit,eẽ dialecticũ.eũ vo qui per
mãm,eẽ nãlẽ:quęrit tñ rurſus,vt ſe corrigat,vt Simpl.
autumat.In textu.n.ſeqnti ſe corrigit,vt videbimus.

℄ At enim cõſtat neminem eſſe qui circa materiae
verſetur affectus non ſeparabiles,⁊ vt non ſepara
biles ſunt:pter ipſum philoſophũ nãlem. Etenim:

nãlis

naturalis circa omnia ea verſat/quae talis corporis taliſqꝫ materiei ſunt operationes atqꝫ affectus. circa aũt ea quae talia nõ ſunt:nõ naturalis / ſꝫ aliꝰ ſolet verſari. Atqꝫ de nõnullis qdem conſiderat/ſi forte fuerit artifex:faber inquam / vel medicus. De his aũt quae ſeparabilia quidẽ nõ ſunt/attamẽ nõ vt affectꝰ corporis talis / ſed abſtractione ſumunt: Mathematicus. At ea quae ſunt ſeparata / ⁊ vt talia ſunt:ipſe primus Philoſophus cõtemplatur.

Depredatꝰ & nõ huiuſ ſunt alius.

¶ An nõ eſt aliquis,qui circa paſſiones a materia nõ ſeparabiles,inquãtum nõ ſeparabiles. Sed phyſicus circa oẽs,quecũqꝫ huiꝰ corporis, ⁊ huius materię opera, ⁊ paſſiones ſunt. Circa quaſcũqꝫ aũt nõ hmõi alius eſt. Et de quibuſdaꝫ aũt artifex eſt ſi contingat vt inſtructor,aut medicus. Non ſepabilium vero,inquãtuꝫ quidẽ nõ talis corporis paſſiones ſunt,ſed ex ſequeſtratiõe, Mathematicus. Secũdum autẽ ꝙ omnino ſeparatę ſunt,primus Phs eſt.

Collectanea textꝰ cõm. 17.

¶ Mouit qõnẽ,cuius naꝫ ſit artificis vtraqꝫ diffinitio: ac de ea quę ex forma tñ,ꝙ ſit dialectici nihil iquit:iaꝫ eniꝫ dixit:de ea vo quę eſt ex mã dũtaxat inquit,ꝙ non eſt aliqua ars:quę circa mãm tñ verſat : ideo nulla ars diffinit ex ſola mã. ¶ Non dixit aũt ſimplr,ꝙ non eſt ars quę verſat circa materiaꝫ:ſed circa paſſiones a mã nõ ſeparabiles:neqꝫ quatenus ſeparabiles:qꝛ(vt Philopꝰ inqnit)nullus artifex de ſimplr mã diſputat:ſed de quadaꝫ:cui omnino accidunt quędam per ſe paſſiones. ¶ Sed cõtra : qꝛ phyſicus conſiderat de mã ſimplr. ¶ Rñdet Philopꝰ ꝙ nãlis nõ diſſerit de ſimplr materia tñ:ſꝫ ⁊ de quadaꝫ etiã:vt eoꝝ quę in metheoris materia, ⁊ vſis, ⁊ in pte:quę grãdinis,quę niuis, ⁊ reliquoꝝ: ſilr ⁊ de his:quę in terra,quę aialium,quę metalloꝝ ⁊c̃. nulla ergo ars tradit de mã ſimplr tñ:ſꝫ de quadã mã, ⁊ mã ſimplr:ideo dixit circa paſſiones a mã nõ ſepabiles,addit [quatenus nõ ſepabiles]qꝛ paſſiones hę nec ſeparant re,nec rõne.Ex his pꝫ ſolõ qõnis. ¶ Sꝫ phyſicus circa oia quecũqꝫ talis corporis, ⁊ talis mãe opa, ac paſſiones.]ponit quaſi incidentalr dñaꝫ artiũ, ⁊ paſſionũ ab artibꝰ ꝯſideratarũ:ꝑ id igit qḋ dixit[circa oia] diſtinguit phyſicũ,a ꝑticulari artifice:quilibꝫ.n.artifex ꝑticularis circa ꝑticulare qḋdã ſe hꝫ.per id vo qḋ dixit [talis corporis]ſeparat ipſuꝫ a mathematico.nõ.n.cõſiderat figuras in eo ꝙ ſunt talis corpis.per id quoqꝫ qḋ dixit[talis mãe]ſeparat vtiqꝫ ipm a dialectico, ⁊ a pmo pho:nemo.n.hoꝝ hꝫ paſſiones ꝯſiderat ꝓut ſunt in mã hõ. ¶ Quecũqꝫ vo nõ eiuſmodi alius.] non eiuſmodi quecũqꝫ enumerauit : ſi.n.ꝑticularis artifex circa dicta verſat:ſed nõ circa oia:ſed de qbuſdaꝫ:igit ꝑter ea quę dicta ſunt mechanicus diſſeret,vt faber de lignoꝝ rectitudine,de nõnullis vo medicus,vt de corporibꝰ egrotꝫ. ¶ Sed nõ ſeparabiliũ qdẽ,quatenus vo nõ eiuſmodi corpis paſſiones ac per ſequeſtrationẽ mathematicus.] Eteniꝫ mathematicus de inſepabilibꝰ qdẽ formis diſſerit:verũ nõ qtenus eiuſmodi corpis paſſiones.i.non vt eris paſſiones ſeu ligni ⁊c̃. ſꝫ velut depredatꝰ expoliãs ipſas a mã:hoc.n.ſignat[ex ſequeſtratiõe.]¶ In eo vo ꝙ ſeparata penitus pmus phs.] Philopꝰ correlarium dedit:volentes inquit Phm noſſe ideas amplexant reſiduũ hoc.ecce(aiunt) nouit ſeparabiles formas coꝝ q̃ hic:de qbꝰ inquit pmũ Phm diſſerere:eſt ergo argm̃ hę eędeꝫ formę ꝯſiderant a metaphyſico:quę a nãli : ſed a nãli formę nãles:ergo a metaphico:ſed a metaphico:vt penitꝰ ſeparatę:ergo formę nãles ſunt penitus ſeparatę: ⁊ per ꝯñs ideę. ¶ Confirmãt hꝫ:qꝛ alibi:vt 12° metac. dicit duplicẽ eſſe ordinẽ:hũc qdeꝫ in iperatore:hunc vo in exercitu ac cũ qui in ipatore efficiẽteꝫ eẽ illius qui in exercitu. Rurſuꝫ inquit duplicẽ fore ſanitatẽ:hãc qdem in medico,efficientẽ ſm rõneꝫ:hãc vo in ꝯualeſcẽte corpore:quapp nouit ⁊ ſeparabiles formas quas dicit ipſe ſubas dinas:quę in totũ ſeparatę ſunt a mã. ¶ Sꝫ hoc qḋ Philopꝰ ait eſt ꝯ Ariſto.in ꝑ diuinoꝝ vbi ꝯdicens his formis dedit. ¶ Sed rurſuꝫ vi aliud hꝫ genus.]vbi Auer.inquit: ⁊ cũ poſuimꝰ ꝙ ſpẽs ⁊ vlr intellecta vlia, ſunt res exñtes ex aiaꝫ: ⁊ q ſũt formę entiũ:cõtinget,vt hoc genꝰ entiũ ſit quartũ genus aliud a tribꝰ gñibꝰ, ⁊ ꝙ in eo ꝯſiderat q̃rta ars.ſ.alia a tribꝰ cõſiderãtibꝰ in mathematicis, ⁊ nãlibꝰ, ⁊ diuis. ¶ Amplꝰ arguit ibideꝫ:ꝙ tũc illa ars ꝯſiderabit de ꝑncipijs oĩuꝫ entiũ: ⁊ ſic ꝯſiderabit de omnibus entibus: ⁊ ſic omnes alię ſupfluerent. Ecce quõ hoc Philoponi correlarium eſt cõtra Ariſto. ⁊ rationeꝫ: ⁊ profecto poſitio Philoponi ſuſtentari põt: ſed alibi ſcripſi totum hoc.

Com. 41.

Cum dubitauit. Debes ſcire ꝙ paſſionum q̃daꝫ ſũt penitꝰ, ⁊ oio in mã ſ.ſm eẽ, ⁊ ꝯceptionẽ:vt nãles, ⁊ artificiales:q̃dã ſm eſſe in mã:ac ſm rõneꝫ abſqꝫ mã,vt mathec: ⁊ q̃daꝫ penitꝰ ſine mã.ſ.ſm reꝫ ⁊ rõnẽ:vt diuę.ingt mõ Auer.cũ dubitauit de diffõnibꝰ ⁊ ſup.ꝓſoluit,icepit demſare.ſ.exẽplo ⁊ inductiõe,quę artes variãt in diffõnibus mã ⁊ forma. ¶ Et vult Ariſt.ſm expõneꝫ Auer.ꝙ ille,qui ꝯſiderat pmas paſſiones tñ, vt nãlis, ⁊ artifex ꝑticularis:reſidui duo nõ:qꝛ nec mathematicus:nec Phs pmus cõſiderat, vt pꝫ: ⁊ reſiduũ cõmenti manifeſtũ eſt per ſe.

Comm. 17.

COMMENTARIVM.

Mouit qõnem vtrũqꝫ definitor.ſ.qui ꝑ materiam/ ⁊ qui per formã tñ definit,quis nam eſſet, vtrum phyſicus,an dialecticus,an artifex,an mathematicus,an metaphyſicus. Reſpõdet nunc ſm Philoponi expoſitionẽ,ꝙ qui definit per materiaꝫ,nemo eſt,qꝛ nemo ꝯſiderat tales paſſiones,a materia nõ ſeparabiles,quatenꝰ a materia nõ ſeparabiles. ¶ Sed dices nõne phyſicus tales ꝯſiderat. Reſpõdet ⁊ inquit,ſed phyſicus cõſiderat circa omnes paſſiones, quęcũqꝫ ſunt huius corporis,atqꝫ huius materię paſſiones.nõ aũt cõſiderat paſſiones materię ſimplr. ¶ Sed dices nõne phyſicus ꝯſiderat generationẽ, ⁊ corruptionem ſimplr,quę ſunt primę materię ſimplr paſſiones. ¶ Reſpondet a Philopono hic,ꝙ phyſicus nõ ꝯſiderat niſi paſſiones huius materię, ⁊ huius corporis vt pꝫ in metheorologia. ¶ Pace ſua dixerim hoc falſum eſt, quia lꝫ in particulari phyſica nõ conſiderent paſſiones materię ſimplr,in libris phyſicoꝝ cõſiderant affectiones primę materię,vnde vt Auerroes inquit 2° phyſicoꝝ.materia ſimplr plura ꝯſiderat in phyſica, ⁊ accidẽtia eius inquãtuꝫ potẽtia trãſmutabilis eſt. ¶ Melius ergo dicẽdũ ꝙ Ariſtoteles loquit in caſu ſuo.ſ.in talibꝰ paſſionibus,vult.n.ꝙ nullus artifex tales paſſiones cõſideret,vt ſunt inſepabiles a mã ſimplr,ſed vt ſunt affectiões determiatę mãe.ſ.corpis aiati, ⁊ determiatę ptis. Propterea ait,ſꝫ phyſicꝰ circa oẽs tales ꝯſiderat q̃cũqꝫ huius corporis, ⁊ huius materię particularis,ſunt opa ⁊ paſſiones.Circa autẽ quaſcũqꝫ tales non hꝫ,conſiderat alius.ſ.dialecticus.ergo qui definit has ſine ꝓpria materia,nemo eſt,niſi dialecticus:quia ſic eas per formaꝫ de

Comentũ 21.⁊.22.

ſinit. Quia vo dixit ꝙ nemo eſt, qui cõſiderat has ſine materia, niſi dialecticus, ſubſcribit de quibus medicus conſiderat, ⁊ inquit, ⁊ de quibuſdam aũt paſſionibꝰ magis in particulari reſpectu particularioris materię, Artifex conſiderat, vt inſtructor ſiue carpentarius, qui conſiderat diſpõnes lignoꝝ, ⁊ medicus, qui cõſiderat diſpoſitiones humani corporis: vt ſanabile eſt: ⁊ ſic cõſiderant has vel ſimiles paſſiones q̃tenus ſunt pticularioris materię: ſub rõne tamẽ vlis, nõ eniꝫ de ſingularibꝰ oino eſt ſciẽtia. ¶ Aliter exponi põt, hic locus, legendo verbuꝫ ἀλλά, qđ eſt ſed pro niſi, ⁊ tũc nulla erit queſtio: legetur eniꝫ ſic, an nõ eſt aliquis, qui circa paſſiones a materia nõ ſeparabiles inquãtuꝫ non ſeparabiles cõſiderat, ſed pro niſi phyſicus, qui circa paſſiones iſeparabiles a materia ſimplr, ⁊ circa oẽs, quęcuqꝫ huius corporis, ⁊ huiꝰ materię opera ⁊ paſſiones ſunt, conſiderat. Circa quaſcuqꝫ aũt non tales .i. circa aũt alias, quęcũqꝫ nõ ſunt talis materię, vel materię ſimplr, cõſiderat alias .ſ. aut mathematicus aut metaphyſicus. Et de quibuſdaꝫ qdeꝫ .ſ. paſſionibꝰ particularioris materię, ſi cõtingat eas conſiderari, conſiderat carpentarius aut medicus, nõ ſeparabilium vo, inquãtuꝫ quideꝫ ſunt nõ talis corporis ſunt paſſiones, ſed ex ſequeſtratione, conſiderat mathematicus, qui paſſiones conſiderat non ſeparabiles re, ſed ſeparabiles intellectuali ſequeſtratione. Paſſiones vo quatenus ſunt oino ſeparatę a materia ⁊ a tali materia, conſiderat metaphyſicus: ergo phyſicus cõſiderat paſſiones, quę ſunt materię ſimpliciter, ⁊ quę ſunt huiꝰ materię, definiens illas per materiam, ⁊ ſic tam definitio data de illis per materiam, q̃ꝫ data per materiam ⁊ formaꝫ eſt phyſica: cuius vo ſit definitio data per formam ſolam: nõ curauit dicere, quia non egebat correptione, pręcedenti eniꝫ textu dixit. ¶ Ex his ſequit ꝙ eędem paſſiones conſiderant a phyſico, ⁊ a mathematico, ⁊ a metaphyſico. nam Ariſtoteles ſolum excludit medicuꝫ ⁊ carpentariũ, dicit eniꝫ eos ꝯſiderare de qbuſdaꝫ alijs ab his paſſionibꝰ, quia carpẽtarius de diſpoſitionibꝰ ligni, faber de diſpoſitionibꝰ ferri. Medicus aũt de diſpoſitionibꝰ corporis ſanabilis, ergo vult paſſiones animę conſiderari a phyſico ⁊ a metaphyſico, ⁊ a medio ⁊ mathematico. A phyſico quideꝫ cõſiderant animę paſſiones, quę ſunt rõnes in materia: vtpote oẽs illę, quę pertinent ad ſenſitiuã. A metaphyſico vo eas: quę ſunt rationes extra materiã, vt quę pertinent ad partẽ intellectualem: has vo vtraſqꝫ cõplectens conſiderat aïaſtica ſcientia, quę eſt media, ⁊ mathematica. ¶ Colligit ſcđo Philoponus ꝙ formę nãles ſunt ideę, ⁊ effectus nãles: effectus qdem nãles, vt ſunt rõnes in materia: ideę vo, vt ſunt apprehenſę ab intellectu diuino. Colligit autem hoc, quia Ariſtoteles aſſerit eſſe eaſdeꝫ formas nãles, ⁊ metaphyſicas, qđ pro tanto veruꝫ eſſe aſſerit, quia eędẽ formę in materia ſunt creaturę, ſiue effectꝰ, in mente dei ⁊ a diuina mente apprehenſę ſunt ideę. Approbat hanc opinionẽ Philoponus pmo per id, qđ dixit libro metaphyſicę 12°. Dixit eniꝫ duplicẽ eſſe ordinẽ, hunc quideꝫ in imperatore, hunc vo in exercitu, ⁊ eum qui in imperatore, ⁊ eum qui in exercitu eundeꝫ eſſe aſſerit. P. dicit 7° metaphyſicę eandeꝫ eſſe ſanitatem, quę eſt in medici mente: ⁊ quę erat in cõualeſcente. Ergo ſuperius hñ diximus ideas eſſe res apprehenſas ab ipſo diuino intellectu, ⁊ nõ notiones formales reruꝫ repręſentatiuas. Dicebamus eniꝫ ideas eſſe creaturas ipſas repñtatas ipſi diuinę mẽti ab eius eſſentia, quę eſt diſtincta ſimilitudo dei, ⁊ aliuꝫ creaturaꝝ. ¶ Quęres cur Ariſtoteles prętermiſit definitionẽ quę datur per oia genera cauſaꝝ, vt ſuperius definierat iram, ⁊ non diſputauit cuius artificis eſſet. ¶ Reſpõderi põt hanc pretermiſiſſe, vel qꝛ quicqđ eſt pręter formã, ⁊ finẽ appellat materiã, ⁊ ita agens cõparatione formę ⁊ finis materia eſt, ⁊ ita ptermiſit finẽ, qꝛ per formã intelligit indifferẽter formã, ⁊ finẽ pretermiſit agens, qꝛ reducit a materia, cum cõparatione formę ⁊ finis ſit, vt materia. ¶ Vel hoc fecit, qꝛ finis eſt cã extrinſeca, ex qua nõ conſtat rei eſſe. ¶ Quęres iterũ ſi definitio quę dicit formã, eſt dialectica, ad quẽ librũ dialecticę attinet. ¶ P. Qũo differt definitio dialectica ab illa mathematica. vtraqꝫ eniꝫ dicit formã. ¶ Et dicẽdũ ad primã ꝙ illa definitio dicit dialectica ſilitudine eaꝝ definitionũ, quas dialecticus aſſignat de ſuis conſideratis, veluti dicimus conſiderationẽ de motu quatenꝰ motus eſt, eſſe mathematicã, quia eſt ad moduꝫ eaꝝ cõſiderationũ, quę fiunt a mathematico. ¶ Ad ſcđaꝫ dicẽduꝫ ꝙ definitio dialectica dicit formã, vt ſignificat per ſermonẽ, definitio mathematica dicit formã abſolute.

Q ſcientia de aïa ſit media ⁊ mathematica.

De ideis.

Tex. cõ. 52°.

Tex. cõ. 23°.

¶ Sed eo redeũdum ẽ: vnde noſtra defluxit oratio. Dicebamus aũt affectus animae eẽ inſeparabiles ab animaliũ naturali materia vt tales ſunt: ⁊ non vt ſeparatur linea ſuperficieſqꝫ ſic iram ⁊ metum a ſubiecta ſibi materia ſeparari.

¶ Sed redeunduꝫ eſt vnde ſermo. Dicebamus aũt ꝙ paſſiones animę nõ ſeparabiles a phyſica materia aïaliũ inquãtuꝫ tales, ſunt furor ⁊ timor, ⁊ nõ ſicut linea, ⁊ planũ.

¶ Cum numerauit ꝙ paſſiones animę ratiões materiales exiſtunt: ac per hoc de omni anima eſt diſſerere: vel quęcũqꝫ nõ ſine materia, ⁊ ꝓpterea coactus eſt dicere, quot modis diffiniẽduꝫ nãlia, ⁊ quali nam diffinitione vtat vtiqꝫ naturalis: deinde digrediens: qui nam reliq diffinitionũ vtiqꝫ vtant: ꝙ nihil ad pręſentem pertinet tractatũ: reddit nunc ad ſermonẽ de animę paſſionibus, ac in memoriã reducit quę dicta ſunt ꝙ paſſionibus aïę nobis opꝰ eſt ad inueſtigãduꝫ diffinitionẽ. ſcimus ergo ꝙ paſſiones animę non ꝓprię ſunt ſolius animę: ſed ſimul vtriuſqꝫ: ⁊ ob hoc inſeparabiles: ne cogitatione quidem potẽtes ſeparari: quẽadmodũ in linea, ac ſuperficie: hę nãqꝫ ⁊ ſi exiſtentiã inſeparabileꝫ habeant a corporibꝰ, attamẽ cogitatione ſequeſtrant. nõ ita ergo inſeparabiles paſſiones animę: vt linea, ⁊ figura: ſed neqꝫ re, neqꝫ rõne: ⁊ ideo dixit (quatenus eiuſmodi exiſtunt) qm̃ ira, vt ira, non põt ſeparari: nec ebullitio, vt ebullitio: ſed linea, vt linea: ⁊ figura, vt figura, bene. ¶ Sed ambiges nõne intelligẽ opus eſt ſeparabile. ¶ Reſpõdet Auer. ꝙ hoc eſt intelligẽduꝫ de paſſionibꝰ animę .ſ. cõcupiſcibilis, ⁊ nõ aĩę cuiuſuis: hę eniꝫ nõ ſunt abſtractę a corpore: neqꝫ in diffinitione: neqꝫ in eſſe: ⁊ cõmentuꝫ totuꝫ pꝫ per ſe. ¶ Reſiduũ primi exponenduꝫ: nũc dimitto: qm̃ cõſuetudo legentiũ in hoc tpe eſt: vt nõ legat: ſed qñqꝫ forte ſcribam: ⁊ bene: reputo eniꝫ ꝙ illa pars eſt melior q̃ꝫ in toto hoc libro: ⁊ gręci valde iſiſtunt in ea.

Collectanea textꝰ cõ 18m.

COMMENTARIVM.

Quia ppoſitum Ariſtotelis erat declarare quę paſſiones per materiã ⁊ quę ſine materia eſſent definiẽdę, ⁊ digreſſus ad differentias definitionũ, quibꝰ vtunt artifices. Ideo inquit, ſed redeunduꝫ eſt vnde ſermo, erat aũt, vt inquit ſermo ꝙ paſſiones animę nõ ſeparabiles a phyſica aïaliuꝫ mã inquãtum nõ ſeparabiles, ſunt furor ⁊ timor, ⁊ oẽs, quę ſpectant ad cõcupiſcibileꝫ. Hę eniꝫ vt Simplicius ſupplet, ſunt ſicut ſymmũ, ⁊ nõ ſicut linea, ⁊ planũ: quę ſunt

rationes ſm rem in materia per rationẽ ꝟo abſtractę.
¶ Ex his colligitur Ariſtotelem ſolum eas paſſiones velle eſſe rationes in materia, quę ſunt ſenſitiuę partis, ⁊ ita excludit paſſiones intellectus, vt intellectus quatenus ſunt intellectus, nam paſſiones intellus quatenus ſunt intellus, ſunt rõnes nõ in materia, ſʒ metaphyſicę.
Qđ ſciẽtia de aia ſit media īt mathematicas. ¶ Ex his apparet pmo intellm nõ eſſe rõnes in mã, qꝛ Ariſtoteles eiꝰ paſſiones nõ collocat inter rõnes nãles.
¶ Patet ſcdo ſciaʒ de aia eſſe mediã ⁊ mathematicaʒ, naʒ ſm eã pteʒ, quę eſt de intellu, eſt metaphyſica. ſm eaʒ ꝟo: quę eſt de ſenſitiua aia, ⁊ vegetabili: eſt phyſica: tota ꝟo quę ẽ de tota aia: eſt media ⁊ mathe. Ariſto. n. a cõſideratiõe nãli ſemp excluſit paſſiones attinẽtes ad intellm, ⁊ ſolũ paſſiones attinẽtes ad ſenſitiuã claudit.

¶ Uerum eniʒ ꝟo neceſſe eſt cõſiderantes de aia, ⁊ de his dubitãtes ac ambigẽtes quae nos opʒ pcedentes inuenire atqʒ pcipere: in medium eoꝝ antiquoꝝ afferamus opiones qui de anima tractarunt aliqd atqʒ dixerunt, vt ea qdem accipiamus quae bene ſunt dicta, ab his autem caueamus quae non bene recteqʒ dicta fuere.

Tex. 19. ¶ Intendentes autẽ de aia neceſſe eſt ſimul dubitãtes de qbꝰ dubitare opʒ, pertrãſeuntes primoꝝ opiones cõprehẽdere, quicũqʒ de ipſa aliqd enunciarũt: vt bñ qdem dicta, accipiamꝰ. Si ꝟo aliqd nõ bñ vereamur.

COMMENTARIVM.

¶ Cum redijt vnde deſluxit ſio ad tractãdum. de ipſa anima: pponit determinationis pncipiuʒ ab antiquoꝝ opionibꝰ eſſe faciẽduʒ: ⁊ cãʒ aſſignat, qꝛ quę ab ipſis bñ dicta ſunt recipiemus nobiſqʒ erunt adiumẽto: quę ꝟo male reijciemus. Inquit, intendentes aũt de aia, ⁊ ſimul dubitãtes de qbꝰ dubitare opʒ: ⁊ pertrãſeuntes per methodos, hinc inde deriuatas: neceſſariũ eſt pmoꝝ opiones cõprehẽdere, eoꝝ dico, quicũqʒ de ipſa aliqd enunciarunt. Huius cãm reddit ⁊ inquit, vt bene qdem dicta ab eis accipiamus. Si ꝟo aliqd nõ bene ſit dictũ, vereamur, ⁊ caueamus.
Cur Simp. ¶ Simplicius aſſignat cãm cur ante ſpeculationẽ rei cuiuſuis, pcedit qõ, qꝛ non ex ſe accidit nobis rerũ veritas. Sumus. n. in ipſa genitura iperfecti ad ſpeculationẽ: hac rõne pcedit qõ, ⁊ ad oppoſita noſtrũ latio atqʒ dubitatio. Cur ꝟo pdiuulgatas antiquoꝝ opiones, vtile ſit percurrere, aſſignat rõnem, qꝛ illę nõnulla oppoſita cõtinent de ipſa: quę, ⁊ ad dubitationẽ, ⁊ ad inuẽtionẽ plurimũ cõducũt. ¶ Quo aũt ad vba attinet verbũ [vereamur] in antiqs tranſlationibꝰ gręce eſt ἐυλαβηθῶμεν, eulabetomen: latine vitemus: caueamꝰ: ⁊ vereamur. Et in nõnullis tranſlationibus legit̃ veteamur: qõ nõ bene legit̃: hic eniʒ latine ſonat reijciamus: qꝛ vt in pncipio ſcdi libri dicet̃, ea quę dixerũt antiq de aia reijcienda eſſe, ac ſi de ipſa nihil dixiſſent.

¶ Initium aũt inquiſitionis hoc erit profecto congruum: ſi prius poſuerimus ea quae maxime videntur animae competere ſuapte natura.

¶ Principium aũt qõnis eſt apponere, quę maxime ipſi videnť ineſſe ſm nãm.

COMMENTARIVM.

¶ Hic recentiores fecerunt tractatꝰ de aia pncipiuʒ: vbi Ariſtoteles aſſumit e qbus phi viaʒ habuerũt ad inueſtigãduʒ de aia ipſa, ⁊ dicit ꝙ pncipiuʒ noſtrę qõnis, eſt apponere ea, quę maxie ipſi aię ineſſe videnť ſm nãm: naʒ vt Simplicius reſumit, ea quę inſunt magna ex pte cõferunt ad cognoſcẽduʒ ipſiuʒ quid eſt. ¶ Quo ꝟo ad verba attinet, ꝟbũ [apponere] gręce eſt προθεῖναι, prothine: latine apponere: clarius autẽ dicet̃ pponere, vel pręponere, vel pręaſſumere: verbum [qõnis] gręce eſt ζητήσεως: zeteſeos: qõ lʒ pprie latine [qõnis] ſit, clarꝰ inquiſitionis legit̃. [ſm nãm] ꝟo hic vt Simplicius inqt, idẽ eſt, qõ p ſe: nã accĩtia p ſe magnã ptẽ pferunt ad cognoſcẽdũ ipʒ qd eſt. Cõia. n. accĩtia nõ in ppria aię nãʒ pertingũt.
¶ Auerrois autẽ aſſignat cauſaʒ huius quod Ariſtoteles ait ex libro poſterioꝝ: qꝛ quęlibʒ res inquirenda eſt ⁊ veſtigãda per ea: quę ſunt ſibi ppria: quo fit vt principiũ inquiſitionis de quidditate aię, ex illis aſſumat̃: quę aię ſunt ppria: ⁊ ſm nãm inexiſtẽtia.

Cur quo ad conſtructionẽ. | Qõnis | Quid per ea quę aię inſũt ſm nãʒ intelligat Simpl. ⁊ Auer. | Cur Auer. cõmẽ. 19.

¶ Animatum itaqʒ duobus his ab inaiato maxime differre videtur: motu ac ſenſu. A maioribus etiaʒ noſtris: haec duo fere de aia accepimus.

Tex. 19. ¶ Animatũ igit̃ ab inaiato in duobꝰ maxime differre vĩ, ⁊ motu ⁊ ſenſu: accepimus aũt ⁊ a pgenitoribꝰ fere hęc de aia.

COMMENTARIVM.

¶ Quia dixit principiũ inquiſitionis congruũ eſſe ab his quę per ſe aię inſunt: nũc quę illa ſint: quę per ſe animę inſunt: e quibꝰ congruũ inquiſitionis pncipiuʒ fit: exponit: ait illa duo eſſe motuʒ: ⁊ ſenſuʒ: dicit aũt hęc duo accepiſſe a maioribꝰ. Cr aũt hęc duo ſint: e quibꝰ congruũ aſſumit̃ pncipiũ: eo pʒ: qꝛ his duobꝰ potiſſimũ aiatuʒ ab inaiato differre videt̃. Propriũ enim alicui eſt: quo differt ab alio: qm aũt aiatum motu ⁊ ſenſu ab inanimato differt: hac ratione motus ⁊ ſenſus ſunt animato ppria: ⁊ ita animę cõpetere videnť.
Dubitatio. ¶ Sed his occurres, nam animatũ ⁊ inanimatũ differunt ſpecie: ergo differũt ſm formas: ⁊ nõ per accidẽtia: que formas ſequũtur. ¶ Pr. Non omne animatũ ſenſuʒ habet, vt planta: nec omne qõ mouet̃: eſt animatũ. Mouent̃ eñ elemẽta a ſuis formis: ⁊ tamẽ aiata non ſunt.
Solutio. Cur Expoſitor. ¶ Ad primã, ſolutionẽ inuit Expoſitor: ⁊ recte: nam animatũ ⁊ inaiatuʒ differũt aia: ⁊ differunt ſenſu ⁊ motu. Anima quideʒ differũt a priori: ⁊ differẽtia: quę nobis eſt ignota. Senſu ꝟo ⁊ motu differunt a poſteriori: ⁊ differẽtia nobis nota: quę erit pncipium inueſtigandi differẽtiã illaʒ prioreʒ: quę eſt nobis ignota.
Cur Simp. ¶ Ad ſcdaʒ Simplicius inuit ſolutionẽ, naʒ per motuʒ hic intelligit euʒ: qui intrinſecus fit: ⁊ nõ ſimplr. Intrinſecus eniʒ motus animatoꝝ pprius eſt. Qui ꝟo ab alio eſt: ⁊ inaiatis competit. elemẽta aũt lʒ moueanť e ſuis formis: nõ mouent̃ a ſe motu intrinſecus: cũ illoꝝ motus principiũ ſit vel a generãte: vel a remouẽte phibens. Sentire etiã, vt ait, ſumptũ eſt nõ, vt oibus aiatis cõpetens: ſed vt cõpetit oibus: quibꝰ cõpetit intrinſecus moueri: nam lʒ plantis auctio ⁊ diminutio cõpetat: hic tamẽ motus nõ intrinſecus eis cõpetit: cuʒ iſtius principiuʒ ſit extrinſecus.
Dubitatio 3 ex quę Simplicius dicit. ¶ Sed hęc: quę Simplicius ait. Mihi ſunt obſcura: nã ſm hoc nõ loqueret̃ Ariſtoteles niſi de motu locali: quo a ſeipſis intrinſecus mouentur animata: ⁊ de ſenſu: qui eſt talis motus pncipiuʒ. Quare tunc plantę non eſſent animatę: nam hę nõ differrent ab inanimatis tali motu: ⁊ tali ſenſu.
Propria ſolutio. ¶ Melius ergo Ariſtoteles per motuʒ intelligit quo aliqd mouet̃ ad omnẽ differentiã poſitionis per ſe: quo motu aialia, ⁊ plantę mouent̃. Non aũt ea: quę nõ ſunt aiata: ⁊ per ſenſum intelligit, ſenſuʒ tactꝰ: ⁊ tunc lr̃a legenda eſt nõ copulatiue: ſed disiunctiue: quia animatuʒ differt ab inanimato aut motu: aut ſenſu. Tu ꝟo ſi meliꝰ occurrat: melius dicas.
Cur Them. ¶ Themiſtius ꝟo pro animata intelligit animalia: qꝛ animal differt a non aiali ſenſu, ⁊ motu locali: quo ipſa

mouenť per ſequẽs rõne plantę excluduntur a conſideratione hac ſm antiquos.

℄ Inquiunt eniʒ nõnulli: animaʒ id eſſe qđ maxime primoqʒ mouet. atqʒ exiſtimantes fieri nõ poſſe vt id aliud quicq̃ʒ moueat qđ nõ moueať: animã vnũ quid coꝝ eſſe putarunt quae motu cientur.

Tex. 20. ℄ Dicunt.n. qdaʒ ⁊ maxie ⁊ primo eẽ aiam id qđ eſt mouẽs. Exiſtimãtes autẽʒ qđ non moueť, ipſuʒ nõ ɔtingere mouẽ alteꝝ: aliqd eoꝝ quę mouenť aiaʒ, ſic arbitrati ſunt eẽ.

COMMENTARIUM.

Auc. Them. ℄ Ut Themiſtius inquit, cũʒ duę res ſint, qb⁹ in aia ab aiantib⁹ differũt: altera q aialia videnť per ſe moueri: nõ videnť in aia: altera q ſentiũt hęc. Illa nõ ſentiũt: in duo hęc diductio ſectaꝝ facta veterib⁹ eſt: alij de motu: alij de ſenſu ſinitionẽ aię colligũt. Nou⁹ expoſitor addit alios ẽt ex vtroqʒ collegiſſe: vt ſuo loco videbiť. Incipit aũt Ariſtoteles ab ijs: qui ex motu aię finitionẽ collegerũt, ⁊ p̃mo narrat id qđ cõiter de aia ſentiũt: addẽs coꝝ fundamẽtũ: naʒ id in quo oẽs hu⁹ ſectę ɔueniũt, eſt aiaʒ id eẽ qđ ⁊ maxie ⁊ p̃mo mouet. Ex h deduxerũt aiaʒ eẽ vnũ coꝝ quę mouenť. ⁊ hu⁹ fundamẽtuʒ eſt: qꝛ eſtimãtes nihil poſſe mouere niſi moueať: ⁊ aia eſt id qđ ⁊ maxime ⁊ p̃mo mouet, iure aiaʒ eẽ vnũ coꝝ, quę mouẽtur arbitrati ſunt. Quare in duob⁹ oẽs hu⁹ ſectę cõcordãt, ⁊ q aia ſit id qđ ⁊ maxie ⁊ p̃mo mouet: ⁊ qđ ſit vnũ coꝝ quę mouenť. Alterũ hoꝝ ex altero ſeqť. naʒ apud antiquos hu⁹ ſectę ſi aia maxie ⁊ p̃mo mouet: aia moueť: qꝛ nihil mouet niſi moueať, vt ſupponunt.

Cõſtructio ℄ Quo vo ad cõſtructionẽ attinet: nõnulli volũt textũ hũc ſeorſum eẽ legẽduʒ: naʒ cũ Ariſtoteles ꝓpoſuiſſet eẽ ab opionibus antiquoꝝ incipiẽduʒ: nũc illas exeqť: ⁊ ponit p̃mo ea, in qb⁹ oẽs hu⁹ ſectę ɔueniũt. ⁊ tũc vbũ [eniʒ] vel verbum [nam] nõ reddit cãʒ: ſed expoſitionis eſt nota. ℄ Videť mihi hũc textũ eẽ ꝓximo textui copulanduʒ: nam cum ſumpſit ab antiqs illa duo eẽ colligẽda: reddit cãʒ: nam qdaʒ dixerũt ipſaʒ eẽ id qđ ⁊ maxime ⁊ p̃mo mouet: ex quo poſtea ꝓficiſciť ad opiones coꝝ: aſſignãs coꝝ fundamẽtuʒ.

Verba ℄ Quo vo ad vba attinet: verbũ [quidaʒ] vt

Auc. Simp. Simplici⁹ notat additũ eſt ⁊ pp Anaxagorã: qui nõ manifeſte dicit aiaʒ eẽ intellm: quẽ primũ mouẽs ſtatuit: ⁊ pp Empedocleʒ amicitiã ⁊ odiuʒ nõ aias mouẽtia dicẽtem. ⁊ ꝓpter phyſicos: quicũqʒ ſolis mãlibus vtuntur.

Auc. Simp. ℄ Aiaduerte, vt ex vbis Simplicij excipiť: q Ariſt. ẽt aſſerit aiam eſſe id qđ mouet, naʒ vegetabileʒ ait eẽ principiũ generãdi ⁊ nutriẽdi ⁊ augẽdi. Senſitiuã vo ait eẽ p̃ncipiũ ſentiẽdi: intellectiuã etiã intelligẽdi principium aũt mot⁹ mouet. quare ⁊ ipſe aiaʒ ait eſſe id qđ alterum mouet. nõ dicit aũt aiaʒ eſſe id qđ ⁊ maxime ⁊ p̃mo mouet, niſi intellectum, vt celoꝝ animas.

Dubia hęc ſunt per ea q Ari. dicit 2°. huius. Illę enim ſolę mouent, ⁊ maxime ⁊ primo, quia mouent, ⁊ nullatenus mouentur. Cęterę autẽʒ mouent: ſed ſaltẽ per accidens mouenť. quare nõ ſunt ⁊ p̃mo ⁊ maxime mouentes. At qui fuerũt hu⁹ ſectę nõ diſtinxerũt inter aiaʒ ⁊ intellm: niſi Anaxagoras, ⁊ Empedocles, ⁊ phyſici, vt Simplicius annotauit.

Auc. Simp. ℄ Ulterius aiaduertẽduʒ, vt Simplici⁹ refert illud p̃n͂, qđ eſt nõ motũ nõ poſſe alterũ mouẽ ſm Platonẽ nõ eẽ intelligẽduʒ, niſi de intermedijs: nam vt in mãlib⁹ cauſis eſt aliqd ꝓpinquũ: ⁊ aliud remoti⁹: ⁊ in formalib⁹ ſilr: ita ⁊ in mouẽtib⁹: ⁊ q̃m mouẽs qdẽ cã eſt: motuʒ aũt cauſatũ: p̃mũ mouẽs nullo mõ moueri neceſſe eſt, vt ſincere in mouẽdo maneat cã. Media vo moueri quodaʒ mõ vult Plato, vt quę a p̃mo motiuo intelligibili ſuccedant: ſʒ nõ corporeũ vltimũ motum eẽ ⁊ coꝝ: quę ſoluʒ mouenť: q̃re Plato vult ⁊ nãʒ moueri p deſcẽſuʒ ex impartibili: ⁊ maiorẽ in modum aiaʒ: hęc Simplicius Platoni attribuit. Ariſtoteles aũt (vt ait) ſolũ corporeũ eſtimat eẽ motũ: ⁊ ꝓpterea motũ nulli motiuoꝝ cãꝝ cõgrue enũtiat. Sʒ an hęc q̃ Simplici⁹ dicit ſm Platonẽ ſint ita: eẽt lõgũ diſputare: nũc ãt ſit nobis dciſ intẽtũ.

℄ Quocirca Democritus: igneʒ atqʒ calorẽ ipſam cenſuit eſſe. naʒ cũ ſint infinitae figurae ac indiuidua corpora: rotũda dicit ignẽ ⁊ aiaʒ eſſe. Haec indiuidua corpora, ſimilia corpuſculis ꝗs eẽ quae in aere ferri videnť, in ipſis inquã radijs qui per feneſtram ingrediunť: ⁊ rerum elemẽta generãdaꝝ ſeminaqʒ totius eſſe naturae dixit. Eadem: ⁊ Leucippus ille cenſebat. Hoꝝ igitur corpoꝝ ea quae ſunt rotũda ignẽ ac aiaʒ aſſerunt eſſe: ꝓpterea q maxime oiuʒ figurae tales totũ corpus ingredi penetrareqʒ pñt, atqʒ caetera mouere cũ moueanť ⁊ ipſa: arbitranť eniʒ: animã id eſſe qđ motum aialibus praebet.

℄ Unde Democritus qdeʒ, ignẽ quẽdam ⁊ calorẽ eſſe dicit ipſam. Infinitis.n. exñtibus figuris, ⁊ athomis: quę ſunt rotũdę igneʒ ⁊ aiaʒ dicit, vt in aẽre, quę vocanť deciſiones: quę videnť p portas in radijs: quoꝝ omne ſemen elemẽta dicit toti⁹ nãę. Similr aũt ⁊ Leucippus. Haꝝ aũt ſphęricas: aiaʒ, ꝓpter id qđ maxie pñt penetrare per omne hmõi figurę, ⁊ mouẽ reliq̃, cum moueanť ⁊ ipſę: arbitrãtes aiaʒ eẽ efficiẽs in aialib⁹ motũ. Tex. 20.

COMMENTARIUM.

℄ His aſſumptis: nunc incipit narrare opiones coꝝ: qui ex motu aię nãm nacti ſunt: ⁊ p̃mo opioneʒ Democriti: atqʒ Leucippi. Cuius cãm Simplicius aſſignat: qꝛ inter cęteros Democritus ⁊ Leucippus manifeſte corporeũ motum aię aſſignarunt: ⁊ ideo cępit a Democrito atqʒ Leucippo. Uoluerunt aũt iſti ipſam eſſe aliqđ copoꝝ athomoꝝ qđcũqʒ circulare: qđ ⁊ igneʒ eẽ etiã ait. Circulare eniʒ bene mobile eſt, ⁊ per oia nõ ꝓhibitum penetrare põt: qꝛ caret angulis. ⁊ ꝓpterea igni ⁊ aię cõuenit.

Auc. ab opione Democriti. Opinio Democriti.

De elemẽtis opio Demo. Manifeſta autẽʒ Democriti de elemẽtis ſnia ex primo phyſicę auſcultationis (vt ait Simplicius) habeť: ſuppoſuit eniʒ parua quedaʒ corpuſcula, quales in aere in radijs ſolarib⁹ per feneſtras apparent raſurę. non enim hęc, ſed ſimilia his ꝓpter exiguitatẽ elemẽta Democritus putauit. vnius qdeʒ ſubſtãtię exiſtẽtia oia: magnitudine vo ⁊ figura inter ſe differẽtia: ex qbus tanq̃ʒ ſeminibus cõpoſita oia ɔſtitui corpa putat.

Panſpermia qd. Quare panſpermian ideſt vniuerſitatẽ: vel ſeminariũ: aut elemẽtuʒ totius naturę ipſa nuncupauit, vt oiuʒ ſemen. Hoꝝ, vt dixit Simplici⁹, athomoꝝ aliqđ corpoꝝ ipſam ſuppoſuit qđcũqʒ circulare: qđ ⁊ igneʒ eſſe ⁊ calorẽ etiaʒ arbitrať: facilitate penetrationis ⁊ motus agilitate, vt Themiſti⁹ ait.

De opinione Democriti diſſentiũt. Nõnulli de Democriti mente nõ aliquaʒ athomoꝝ animã eſſe ait: ſed ex athomis ſphęricis cõflatã: q maxime mouere ⁊ penetrare ſeipſam ⁊ alia põt, ⁊ motum aialibus pręſtare.

Auc. ex Simplicio. ℄ Simplicius aũt dubitãs inquit, an Democritus a corporib⁹ generabat vitam, vel oſtẽſiue intelligibilem volebat declarare per ſphęrã: nõ hẽmus enũtiare: nõ.n. opʒ ariſtotelicę initi hiſtorię: qꝛ vtplimũ ſoluʒ exponit apparẽs. Unũ ex Simplicij dictis colligiť

primo nõ raſuras in aere: ſʒ bis ſilia dixiſſe Democritum pma cĩcta. Colligit 2° nõ ↄſtatũ ex ſphęricis athomis: ſʒ aliquã athomoꝝ q̃ circularis eſt, eẽ aiaʒ: ⁊ ignẽ: vt etiaʒ Themiſtius ſentit. Dubitat tñ an vere Democrit° circularẽ athomũ aiaʒ dixerit: an p nãʒ hãc ſenſibilẽ, nãʒ aię intelligibilẽ voluerit figurare. Fortaſſe.n. nõ athomũ circularẽ aiaʒ eẽ autumat: ſʒ qõdaʒ qõ ita ſe hʒ inter intelligibilia, vt athom° circularis iter ſenſibilia: vt p athomũ ſenſibileʒ velit figurare athomũ itelligibilẽ: quã aiaʒ putauit eẽ: q2 nõ (vt ait) opʒ initi ariſtotelicę hyſtorię: quia Ariſtoteles ſolum vba antiquoꝝ recitat: ⁊ id qõ ex ipſis vbis apparẽter appet: nõ ãt id qõ antiq p vba voluerit ꝑfigurare. ❡ Inquit, vñ Democrit° qdẽ ignẽ quẽdaʒ ⁊ calorẽ eſſe dicit ipſaʒ. Utrũ aũt pręfiguratiue: vel vere: Simplici° dubitat. Infinitis.n. exiſtib° figuris: ⁊ ẽt athomis ifinitis: eaꝝ quę rotũde ſunt, ignẽ ⁊ aiaʒ dicit. Exponit athomos q̃les, ⁊ iquit, vt in aere, quę vocanť deciſiones. Dixit [vt in aere deciſiones] ⁊ nõ dixit in aere deciſiones: q2 athomi nõ ſũt deciſiones, vt Simplici° ait, ſʒ talia corpuſcula: q̃les deciſiones ſiue raſurę: quę videnť p portas in radijs. ❡ Quo ãt ad vba attinet, athomi, vt Democrit° autumat diñt figura, magnitudine, põne, ⁊ ordine. Meminit aũt figurę ſolĩ°: q2 ſola diũa quę eſt p figurã nr̃o deſeruit, ꝓpoſito. Uerbũ deciſiones gręce eſt xyſmata: latine nõnulli ramẽta, vel pappalos iterpťãť: nõnulli raſuras: ꝑpe diuiſiones dicũť: quas ẽt ſchiſmata nõnulli dici volunt a ſchizo gręco vbo: qõ eſt ſcando: qõ inepte ſciſma dĩ: latine.n. nõ ſciſma: ſed ſchiſma. Ego xyſma legerẽ, vt Ariſto. hic ait: ſed de vbis qõ eſt: latine dicať ramẽtuʒ: eſt.n. ramẽtuʒ tenuis cuiuſqʒ rei pticula a radendo, q̃ſi raſura. Uerbũ aũt [per portas] gręce eſt, διὰ τῶν θυρίδων: dia ton thyridon: qõ nos p feneſtras interpręta ſum°. nã thyris thyridos feneſtra latine dĩ. ❡ Quo ãt vbo hos athomos dicat Democrit°: Ariſtoteles ſubſcribit. v. quoꝝ referas ad ramenta: quoꝝ.ſ. ramẽtoꝝ panſpermiã.i. vniuerſitatẽ cĩncta dicit toti° nãę. Simili aũt ⁊ Leucipp° ſic opinať ⁊ ita hęc vocat. haꝝ aũt athomoꝝ ſphęricas aiaʒ eſſe ait: nõ aũt ex ſphęricis cõſtatũ aiaʒ facit: ſʒ ipſas athomos ſphęricas facit aias: pp id qõ maxie pñt hõ figurę penetrare per oẽ corpus ſenſibile: ⁊ mouere reliqua: cũ moueanť ⁊ ipſę arbitrãtes id eſſe aiaʒ: qõ in aialib° efficit motum.

❡ Quapropter ⁊ reſpirationẽ: viuẽdi rõnẽ atq̃ cãʒ eſſe putant. naʒ eo qõ cõtinet cõtrahẽte corpora cõprimenteue ac extrudente figuras eas quae p̃bent aialib° motũ: q2 nec ipſae vnq̃ quieſcũt: ſuccurſum auxiliũq̃ʒ reſpiratiõe fieri dicunt, ingredientib° alijs figuris ſilib°, quae qdeʒ egredi ꝓhibent ipſas quae aialib° inſunt, id repellendo qõ cõtrahit atq̃ʒ ꝑmit, ⁊ eouſq̃ʒ viuere animalia quouſq̃ʒ id facere pñt.

Tex. 21. ❡ Unde ⁊ viuẽdi terminũ eſſe reſpirationẽ. Conſtringẽte.n. eo qõ corpora ↄtinet, ⁊ extrudẽte figuraꝝ p̃bentes aialib° motũ: ex eo ꝙ nõ eſt ipſas vllo mõ geſcere, auxiliuʒ fieri deforis igredientib° alijs hmõi in reſpirãdo. Prohibere.n. has ⁊ quę inſunt aialib°, diſgregari ſimul ꝓhibẽteʒ ↄſtringens ⁊ cõprimens. Et viuere aũt q̃ʒdiu pñt hęc facere.

Excerptum In opinionẽ Democriti. Cõſtringẽte ↄbente. Extrudẽte repellẽte ĩmmo cõgregante. Prohibentẽ extra.

COMMENTARIVM.

❡ Hic Ariſtoteles velle videť animã ipſaʒ nõ dicere de mẽte Democriti eſſe ſphęricas athomos: ſʒ ex athomis ſphęricis cõpoſitã: ſʒ vt dixit Simplici° ariſtotelicę hyſtorię nõ eſt inteẽduʒ: cũ vba dũtaxat ipſe: ⁊ nõ ſenſum enarret. Siue igitur aia ſit athom° ipſa ſphęrica: ſiue ſit plures athomi ↄgregatiõe ⁊ copulatiõe ꝓpõ^m nõ tollit. ❡ Reſpiratio itaqʒ (vt Simplicius inquit) bifariã eſt cã vitę: ⁊ ꝓhibẽdo exitũ athomoꝝ circularũ, q corpori aiato iſunt: ⁊ aere qui ingrediť, cõgregãte eas athomos, quę int° ſunt: nouas athomos deferẽte ad pores. Sũt tñ vba Ariſtotelis ſatis obſcura: lege ergo ſic vnde ⁊ viuẽdi terminũ eẽ reſpirationẽ ſupple dicũt. Terminuʒ qui gręce eſt ὅρον: oron: interpręta ſumus cauſam vel rationem: vt Simplicius legit: nam reſpiratio eſt viuẽdi cauſa: ſiue ratio. aſſignat Ariſtoteles huius rei cauſam: ⁊ inquit, ↄſtringẽte.n. eo qõ corpora cõtinet hoc eſt aere ipſo: q ↄtinet athomos, vĩ ramẽta (vt dixit Democrit°) ⁊ extrudẽte figuraꝝ p̃bentes.i. eas: quę p̃bent aialib° motuʒ (dico quę prębent aialib° motũ ex eo ꝙ nõ eſt ipſas vllo mõ geſcere: ſemꝑ.n. agitanť: ⁊ agitant aial ipm mouent: vt diximus:) dicũt ſupple fieri auxiliũ, igredientib° alijs hõ.i. ſilib° de nouo in reſpirãdo, hõ eſt in ipſa reſpiratiõe.i. dũʒ animã reſpirat. ❡ Quo ãt ad vba attinet, vbuʒ [cõſtringẽte] gręce eſt συνάγοντος: ſynagontos: clare interpręta ↄbẽte: naʒ aer ipſe ↄtrahit corpuſcula e foris ad intima: pores athomos cõpellendo: ⁊ ſubdit: ꝓhibere.n. has quę ⁊ aialib° inſunt, diſgregari ſimul ꝓhibentẽ ↄſtringẽs ⁊ cõprimẽs. Quę vba dupľr legi pñt: vno mõ vt figurę quę aialib° inſũt antiquit°, ꝓhibeãt diſgregari aereʒ: qui coercet ipm ↄſtringẽs ⁊ ipm cõprimens.i. ipm corp° aialis intra ſe cõprimẽs ⁊ ↄſtringens athomos: ⁊ ſic nõ hñ exponiť: q2 figurę antiquę, quę aialib° inſunt: nõ ꝓhibent: ſʒ ipſę ſunt ꝓhibitę: ideo lege ſic: aſſerunt.n. ſupple ⁊ has figuras quę aialib° inſũt ſupple de nouo ꝓhibere cũ aerẽ diſgregari: qui coercet ⁊ ſimul ꝓhibʒ corp° ipſ ↄſtringẽs ⁊ cõprimẽs ĩtra ſe athomos: coercet dico ne athomi quę aia ſunt, exeãt ⁊ diſſoluãtur. ❡ Quo ãt ad vba attinet coercet: vel ſimul ꝓhibentẽ: gręce eſt συναπείργοντα, ſynanirgonta: qõ reſolui͂ť.i. cũ qui ſimul ꝓhibet: vel coercet. Addit viuere aũt ⁊ tãdiu, q̃ʒdiu aialia ipſa hęc duo facẽ pñt.ſ. ſphęricas athomos accipe: ⁊ reddere. Trãſlatiões nr̃ę claręſunt. nõ.n. egent tanta expõne. ❡ Auerroes triplex auxilium fieri ait ex aeris athomoꝝ pleni attractõe. Primũ q2 athomi q̃ per aerẽ attractũ corp° aialis intrãt: ſuccedũt loco coꝝ athomoꝝ ſphęricoꝝ: quę in motu interiori receſſerũt. Scđʒ q2 athomi quę int° p aereʒ deferunť: cõprimẽdo pores athomos intrinſec° ꝑmanẽtes, nõ ꝑmittũt eas diſcedẽ. Tertiũ eſt q̃ten° athomi attractę iuuãt athomos intrinſec° manẽtes, illas ↄfortãdo ſicut carbo carboneʒ roborat ſui pñtia. Pʒ igiť exteriores athomos, facẽ ad vitę ↄtinuatiõnẽ: cũ p aerẽ ipm deſerũť ad itima aialis.

❡ Videť aũt ⁊ id qõ a nõnullis pythagoricis diciť: eandeʒ hře ſniaʒ. Quidaʒ enĩʒ ipſoꝝ ea corpuſcula quae agitanť in aere, qdaʒ id qõ illa mouet ac agitat animam eſſe dixerunt.

Tex. 22. ❡ Videť aũt ⁊ a pythagoricis dictũ eandeʒ habere intelligentiã. Dixerũt enim quidam ipſoꝝ aiam eſſe, quę ſunt in aere deciſiones. Alij auteʒ has mouens.

COMMENTARIVM.

❡ Tranſit nunc ad Pythagoricos. qui ſʒ ſub vno duce Pythagora militauerint: tñ iter ſe ẽt in opiõne pncipis diuerſa ſenſere. naʒ alij penit° de aia idem ſenſerũt: qõ ⁊ Democritus: q2 cã eẽ athomos ſphęricas: q̃ in aere ſũt,

Margin notes: Cõſtructio. De vbis. Xyſmata quę ſchiſmata. Thyris qd. Quid panſpermia. Bifariaʒ reſpiratio cauſa vitę. Terminus oron. Synagontos ↄbente. Aue. Auer. cõmẽ. 31°.

diſt. Alij nō athomos ipſas: ſʒ viʒ: quę has athomos mouet. Inquit vī aūt ⁊ a pythagoricis dictū eādeʒ hic itelligentiā: quā ſupple ⁊ democritici habuerūt. Dixerūt eniʒ quidaʒ ipſoꝝ aiaʒ eē, quę ſunt in aere decisiones: ⁊ ita putarunt ipſa xyſmata eſſe aiaꝝ: quę ⁊ ramēta dici pñt: ⁊ iſti cū democriticis ↄuenīūt. Qui vō ſint iſti, Themiſti⁹ ſe nullibi legiſſe aſſerit.

Nōē Theſi. Alij aūt dixerūt aiam eſſe, quę has decisiones mouet: ⁊ ita volūt eē viʒ motricē athomoꝝ: huiꝰ opionis fuiſſe Archelaū Socratis doctorē expoſitor inquit.

Archela⁹ doctor Socra. ℭ Quo vō ad vba attinet vbū [rōneʒ] grece eſt dianoeam: quā ⁊ ſniaʒ ⁊ itelligētiā alij interpretanť.

Rō dianoea. Ego rōnē: qꝛ dianoea vt Themiſti⁹ ingt in libris de memoria, nil aliud eſt niſi itellꝰ cū imaginatōe ↄiūct⁹: q̄re ꝓpe rō dīcꝫ quouis mō exponať: ad reʒ nō refert.

ℭ Propterea ꝙ continue moueri videntur etiam ſi nullus ventus penitus afflet.

Tex.22. ℭ De his autē dictū eſt ꝓpter id qꝺ cōtinue videnť moueri, ⁊ ſi ſit trāqllitas nimia.

COMMENTARIVM.

ℭ Aſſignat cāʒ cur aia ē: aut vis quę ipſas mouet: ⁊ ait h̄ eē: qꝛ athomi ↄtinue videnť moueri: nihil aūt ↄtinue mouet niſi aia: aut qꝺ ab aia moueť: q̄re cū athomi ↄtinue moueanť: erūt aut aia aut ab aia motę. Inquit de his āt dictū eſt ita eē: qꝛ xyſmata ipa ↄtinue moueri videť: ⁊ ſi ſit trāqllitas nimia: ac nullus vēt⁹ penit⁹ afflet.

De vabis. ℭ Quo vō ad vba attinet trāqllitas differt a ſerenitate: qꝛ ſerenitati opponiť pluuialis diſpoſitio: trāqllitati ventoꝝ afflat⁹: eſt.n. ſerenitas ꝑuatio pluuiaꝝ ⁊ nubiū: trāqllitas vō vētoꝝ.

Panteles nimia. Uerbū aūt [nimia] grece eſt panteles: ꝓprie panteles idem eſt ꝙ oīmoda: vel perfecta.

ℭ Eodem feruntur ⁊ ij: qui dicūt aiaʒ id eſſe qꝺ ſeipm̄ agitat motu. Eteniʒ oēs ij motū videnť putaſſe maxime ꝓpriū eſſe aiae: ⁊ alia qdeʒ vniuerſa per aiaʒ/ hanc aūt a ſeipſa moueri: quia nihil videbant mouere: quod non moueatur ⁊ ipſum.

Tex.22. ℭ In idem aūt feruntur ⁊ quicūqꝫ dicūt aiaʒ eſſe qd ſeipſuʒ mouēs. Uident.n. oēs ij extimaſſe motū maxie ꝓpriuʒ eſſe aię: ⁊ alia qdeʒ oia moueri ꝑꝑ aiaʒ: ipſaʒ aūt a ſeipſa. Propterea quia nihil videtur mouens, qꝺ non moueatur ⁊ ipſum.

COMMENTARIVM.

ℭ Nunc Platonis pōneʒ narrat, ⁊ reducit illā ad democriticoꝝ ac pythagoricoꝝ opioneʒ: naʒ Plato aiam ait eē id, qꝺ ſeipm̄ mouet. Sʒ qꝛ Platonis opio dīt valde ab opionib⁹ iſtoꝝ: nā iſti aiaʒ eē athomos ſphęricas: vel viʒ motricē haꝝ athomoꝝ dixerūt. Plato āt neqꝫ athomos ſphęricas aiaʒ dīc: nʒ viʒ taliū athomoꝝ motricē: ſʒ ſubaʒ: quę ſeipſaʒ mouet: ideo aſſignat cāʒ, q̄re Plato in idem venit: ⁊ ſi dīat ab his. ⁊ ait pro tāto Platoneʒ in idem reduci: q̄tenus voluit motū eē aię peculiariſſimū: ⁊ alia qdē oia moueri ab aia: ipſaʒ aūt non moueri niſi a ſeipſa: cōuenit.n. Plato in illo vlī fūdamēto ꝙ nihil mouet qꝺ nō moueať ⁊ ipſum. Quare Plato in idem ferť nō ſimplr̄, ⁊ ſm̄ ſpēʒ: qꝛ aia quā Plato ponit: differt ſpecie, ab aialib⁹: quas cęteri ponūt: inquātū qdē Plato nō athomos, nec viʒ haꝝ motricē dīc: ſʒ ſubaʒ: quę mouet corp⁹ ait aiaʒ eē: cōuenit aūt in ideʒ ſm̄ gen⁹: qꝛ aiam id eē arbitrať, qꝺ mouet corp⁹, ⁊ nō niſi ab ipſamet mouetur vt iſti dixerūt. Quare recte Simplicius Ariſtoteleʒ ait reduxiſſe Platonis pōneʒ ad hoꝝ ſniaʒ: nō qdem in ſpecie: ſʒ in gnīe. Quā expōneʒ Auerroes ſeqť: cū dicit, ⁊ inuit Platonē: qꝛ oēs ij in h̄ ↄuenīūt: ꝙ mot⁹ eſt ꝓprius aię: ⁊ ſic oēs ↄueniūt in mō ponēdi ⁊ in fundamētis ipſis: differūt aūt in qd eſt, vt dicit Auer. h̄ eſt in pōne ipſa: nā qdā coꝝ putāt eā eē corpuſcula idiuiſibilia. vʒ. aut ignē, [illegible] aut aliqꝺ igneū. Quidā vō athomos, vl id qꝺ athomos mouet. Quare Auer. vult oēs hos ↄuēire in mō, rōneqꝫ ponendi. differre vō in poſitione ipſa.

ℭ Similr̄ ⁊ Anaxagoras id qꝺ mouet aiaʒ eē dicit: ⁊ ſi quis alius cenſuit vniuerſuʒ mentē mouiſſe.

ℭ Similiter aūt ⁊ Anaxagoras animā dicit eſſe mouentem, ⁊ ſi aliquis alius dixit ꝙ oē mouet intellectus. Tex.23.

COMMENTARIVM.

ℭ Tranſit nūc ad opioneʒ Anaxagorę ⁊ alioꝝ: qui menteʒ dixerūt mouiſſe vniuerſuʒ: tam.n. Anaxagoras q̄ꝫ hi qui mentē mouiſſe vniuerſuʒ aiūt: voluerūt aiaʒ eē fonteʒ ⁊ initiū mot⁹. Inquit, ſilr̄ aūt ⁊ Anaxagoras aiaʒ eſſe mouentē dicit: ⁊ ſi qs alius dixit ꝙ intellꝰ mouet oē: q̄ſi dicat nō tm̄ Anaxagoras aiaʒ arbitrať mouēteʒ eſſe: ſed quicūqꝫ dicit mēteʒ mouiſſe oē ēt ꝑdicat aiaʒ eē mouētē.

ℭ Quo vō ad vba attinet, Anaxagoras p oē qꝺ grece eſt πᾶν, pan: itelligit chaos, ſeu miſcellaʒ illā in q̄ eē ait qꝫlibꝫ: vt Ariſto. narrat pmo auſcultationis phyſicę. Omne Pan

ℭ Non tñ perinde penitus atqꝫ Democritus. Is.n. aiaʒ ⁊ intellectū ſimplr̄ ideʒ eſſe putauit. Eteniʒ: id qꝺ videť verū eſſe dicebat. Quocirca recte dixiſſe inquit Homerū: Hectora iacere alia ſapientē. Nō igiť vt potētia quadaʒ circa veritatē vtiť mente ac intellectu: ſed idem eſſe animā dicit ⁊ intellectū.

ℭ Non tñ penit⁹ ſicut Democrit⁹. Ille qdē eniʒ dicit ſimplr̄ ideʒ eē aiaʒ ⁊ intellectum. Uerū.n. eſſe qꝺ vī. Unde bñ facere Homerum ꝙ Hector iacet aliud ſapiēs: non itaqꝫ vtiť intellꝰu tanq̄ꝫ potētia q̄dā, quę circa veritatē: ſed ideʒ dicit aiaʒ ⁊ intellectum. Tex.23.

COMMENTARIVM.

ℭ Quia inter Anaxagorā ⁊ Democritū collegerat quādaʒ ↄuenietiā: nūc diſiam inter illos explanat. Et primo declarat q̄tenus Democrit⁹ voluit mentē ⁊ aiaʒ ideʒ eē: ⁊ per animaʒ intelligebat ſenſum: vel ſenſitiuā animaʒ. Moueba̋ť qꝛ verum qꝺ eſt obiectū intellectus: ⁊ apparens, qꝺ eſt obiectum ſenſus, ideʒ ſunt. Ergo mens ⁊ ſenſus ſiue aia ſenſitiua ideʒ erit. Qꝫ aūt veꝝ ⁊ apparēs idē ſit auctē Homeri cōprobabat: qui quodam verſu dixit ideʒ eē ſentire, qꝺ eſt opatio aię: ⁊ ſapere: quę eſt opatio mētis. Inquit.n. ὡς Ἕκτωρ κεῖτ᾽ ἀλλοφρονέων .i. Hector iacet aliud ſapiēs: qꝛ vict⁹ aliud ſentit, ⁊ inuict⁹ aliud ēt ſentit: ⁊ ſic voluit Homerus ſapere eſſe ideʒ qꝺ ſentire: nō.n. dixiſſet Hectorē eē aliud qppiā ſapiēteʒ niſi idē ſapere ⁊ ſentire putaſſet. Qꝫ ſi ſapere ⁊ ſentire ē ideʒ: verū ⁊ apparens idem erit: ꝫ mens ⁊ ſenſus idem: ⁊ per ↄñs mens ⁊ aia idē. Et ꝓpterea Ariſtoteles ↄcludit, nō itaqꝫ vtiť intellectu tanq̄ꝫ potētia quadaʒ circa veritatē ⁊ ſenſu circa ipm̄ apparens: ſed ideʒ dicit aiaʒ ⁊ intellectum.

Nōē Simplic⁹ de Homero ⁊ Democrito. ℭ Aiaduertēduʒ Homerū ſm̄ licētiaʒ poeticā, vt ingt Simplicius, vti vbis indifferēter. Democritus aūt quę de licētia ille dixit: vt vere dicta accepit. nam ex verbis Homeri ſumpſit ſapere ⁊ ſentire ideʒ eſſe: ⁊ ita menteʒ: qua aia ſapit: ⁊ ſenſuʒ, quo ſentit, ideʒ ē: ⁊ verū, ⁊ apparens etiā ideʒ. Cetera alia quę ad Democriti opinioneʒ ſequūtur: alibi diximus. ℭ Quo vō ad vba attinet, mē-

Mens. Nus. Anima. Pſyche. tem Ariſtoteles appellat νοῦν, nuncquē & intellm̄, & aliuꝫ latine interpretanť: aiaꝫ appellat ψυχὴν, pſychen, eſt aūt mens/ſiue aius, ſiue intellus aia ſm̄ Democritū: ſm̄ vo Ariſtotelez aię pars. Quid vo aia ſit: ſuo loco dicet̃. At nūc ſm̄ Democritū per aiaꝫ nō niſi ſenſitiuā intelligas: & nō oēm: ſꝫ quę eſt aialiuꝫ ſpirātiuꝫ: nam hac aia ſpirabāt athomos attrahendo, vt coꝝ vita ꝑtinuaret: ab hac aia democriti mentē nō diſtinguit. Mor⁹ plib⁹ rōnib⁹, potiſſimū auctē Homeri: qui illo vſiculo Hector iacet aliud ſapiēs: nō diſtinguit inter ſentire & ſapere. Quare ſenſitiua aia, qua ſentimus: & mens qua ſapere dicimur, idez eſt. ꝓ. verū & apparēs idez eē ſumit. Uerū autē eſt mentis obm̄. apparens eſt obm̄ ſenſus: q̄re ipſa mens, & ſenſus idez eſt. Hęc Democrit⁹ de aia & de ipſa mēte. (Aug Democritus de aia & de mente.)

¶ Anaxagoras aūt: minus de ipſis explanat: multis eniꝫ in locis: boni rectiqꝫ mentez cām eſſe dicit. Alibi aūt: aiaꝫ ipſaꝫ mentē eſſe aſſerit. nam aialib⁹ vniuerſis taꝫ paruis q̄ꝫ magnis/taꝫ praeſtabilibus q̄ꝫ minus etiā ꝑſtabilib⁹ mentē ineſſe: dicit.

Tex.24. ¶ Anaxagoras aūt minus de ipſis certificat. Multotiēs qdez. n. cām eius qd̄ bñ & recte eſt, dicit eſſe intellectū. Alibi aūt intellectuꝫ hunc ineſſe aię. In oib⁹ enim ipſum ineſſe animalib⁹ & magnis, & paruis, & honorabilibus, & inhonorabilibus. (Nō bñ & recte eſt / vel bñ & recte agēdi. — Ineſſe aię eē animam.)

COMMENTARIVM.

¶ Nūc 2⁹ declarat nō claꝝ eē qd voluerit de aia & itellu Anaxagorā: naꝫ aliqñ itellm̄ ab aia ſepat, duꝫ ait mentē eē cāꝫ bñ recteqꝫ agēdi: aia. n. nō ſemꝑ recte agēdi cā ē: intellus vo vt itellus, ſemꝑ agēdi bene cā eſt. Nō nāqꝫ ſemꝑ deprecať ad optima, vt in ethicis dr̄: ſenſus nō ſꝑ. Alibi mentē indicat eſſe aiaꝫ, cū oib⁹ aialib⁹ & magnis, & paruis, & pfectis & ipfectis mentē ineſſe affirmet. naꝫ cū intellus oib⁹ aialib⁹ ineſt: & aia etiā: ſeqť aiaꝫ eē intellm̄. Quare vr̄ ꝯtia de his dicere ipſe. ¶ Quo vo ad verba

De verbis. attinet, vbū [agēdi] eſt additū pp ſenſus explanationez. Simplicius nō agēdi, ſed cognoſcēdi, ſuppleuit. Sꝫ cū actio recta ſine cognitiōe nō ſit: quaſi idem eſt agendi & cognoſcendi verbum ſupplere.

¶ At ea mens tamē & intellect⁹ cui prudētia tribuiť: nō vniuerſis ſimiliter animalib⁹, quinetiā neqꝫ cunctis hominibus ineſſe videtur.

Tex.24. ¶ Non videť autem ſm̄ prudentiam dictus intellectus, oibus ſimiliter animalib⁹ ineſſe, ſed neqꝫ oibus hominibus.

COMMENTARIVM.

¶ Reprehendit eā Anaxagorę ꝑtē: in qua dixit intellm̄ & aiaꝫ idez eſſe: ex eo qꝛ aia cunctis aialib⁹ ineſſe videť. Intellus aūt nec oibus aialib⁹, nec oib⁹ hoib⁹. ğ intells nō eſt aia. ¶ Auerroes per intellm̄ qui eſt ſm̄ prudentiaꝫ, intelligit intellm̄: qui eſt aię rōnalis pars. Dic. n. dr̄ ſm̄ prudentiā: quę eſt recta rō agēdi, ad driaꝫ ei⁹ intells, qui dr̄ phātaſticus, alio vbo phantaſia: ſeu opinatiu⁹ intellect⁹: quaſi ergo Ariſtoteles dicat, vt Auer. inuit itellectū talez nec oibus aialib⁹, nec oibus hominibus ineſſe. (Aug Auer. cōmē.24°.)

Confutatio. ¶ Que expoſitio nō placet: naꝫ oibus hoib⁹ ineſt rōnalis aia: eſt. n. hō aial rōnale: & ita cunctis hoibus rōnalis aia ineſt. ğ cunctis hoib⁹ inerit intellus. ¶ Simplicius aūt inquit, nō in oib⁹ igiť hoib⁹, nō vt nō hñtib⁹ intellectualez ſubaꝫ: vna. n. oēs potētias hñs aia: ſed vt nō vtētib⁹ ipſa. Uult dicē oēs hoies hic intellm̄ ſm̄ habitum: (Aug Simp.)

nō tñ actu oēs illo vtunť. ¶ Sed hęc expoſitio mihi ēt nō placet: qꝛ tūc nihil hēet Ariſtoteles ꝯ Anaxagorā, ſolum eiꝫ hēet itellm̄ qui eſt actu vtēs ſpoliatiōe, nō oib⁹ ineſſe aialib⁹: nec oibus hoib⁹: qd̄ nemo eſt qui dubitat. Confutatio,

¶ Uideť ğ mihi ſaluo meliori iudicio Ariſtotelez eſſe locutū per vbū [videť.] Nō ſic loquēdo verū ait: nam intellus qui dr̄ ſm̄ prudentiaꝫ. i. qui dr̄ rōnalis aię pars: nec oib⁹ aialib⁹ ineſſe vr̄: nec oib⁹ hoib⁹. Uerū aialibus nec ineſt, nec ineſſe vr̄: hoib⁹ aūt oibus ineſt ſm̄ rei veritatē, nō tñ oib⁹ ineſſe vr̄. quare per intellm̄ hic q dictus eſt ſm̄ prudētiā: intelligit intellm̄: qui eſt aię rōnalis ps, ad driaꝫ ei⁹ intellis: qui eſt ſm̄ phantaſiā. naꝫ hic nullis ineſt aialib⁹, nulliſqꝫ vr̄ ineſſe: hoib⁹ aūt oibus ineſt: non oib⁹ aūt vr̄ ineſſe. Fortaſſe dixit nec oib⁹ hoib⁹: qꝛ non pygmeis: qui hoies ſunt, late accipiēdo hoiez. Expoſitio ꝓpria.

¶ Omnes igiť ij qui ad animantis reſpexere motū: maxime motiuū animā eſſe putarunt.

¶ Quicūqꝫ igitur in moueri animatū aſpexerunt: hi quidem maxime motiuū opinati ſunt animaꝫ eſſe. Tex.25.

COMMENTARIVM.

¶ Epylogādo ꝯcludit id in q̄ oēs phi, qui ꝑ motū aiam nacti ſūt, ꝯuenerūt, & īqt. [Quicūqꝫ igiť in ipſo moueri aiatuꝫ aſpexerūt: hi qdez maxīe motiuū opinati ſūt aiaꝫ eſſe.] & qa aia eſt id qd̄ maxīe eſt motiuū: oēs dixerūt eā ſeipſaꝫ mouēdo cętera mouere. Fuerūt aūt hi Democritus, Pythagorici, Anaxagoras, & Plato: vt dictū eſt.

¶ At qui cognitionē animaduerterūt ipſius/ac ſenſum qbus res cognoſcit & ſentit: ij dicūt aiaꝫ ipſaꝫ, principia reruꝫ eſſe. At qui plura principia faciunt, haec ipſa: qui vo vnuꝫ idipſuꝫ aiaꝫ eſſe cenſent.

¶ Quicūqꝫ autē ad cognoſcere & ſentire ea quę ſunt. Iſti dicūt aiaꝫ eſſe principia. Alij quidem facientes plura principia hęc. Alij vo vnum hoc. Tex.25.

COMMENTARIVM.

¶ Ut dictū eſt, diductio ſectaꝝ facta veterib⁹ in duo eſt, alij. n. ꝑ motū, alij ꝑ ſenſuꝫ ſeu cognez aię definitionē nacti ſunt. Cuꝫ igiť dictū eſt de ea ſecta quę ꝑ motū aię definitionē colligit, trāſit ad eā: quę ꝑ cognez, illaꝫ nāciſciť. Oibus aūt hui⁹ ſectę, vt Simplicius īqt, eſt cōe ſilī ſꝑ cognoſci ſile putare. nec hui⁹ aliquā cāꝫ aſſignarunt, niſi veritate cōpulſi h̄ dixerūt. Hinc ꝯcluſerūt, aiaꝫ vt oium reruꝫ cogſcitiuā, aſſimilari oib⁹ reb⁹: quas cogſcit. Et qa nō diſtinxerūt iter ſilitudinē realez, & intētionalez, arbitrati ſunt aiaꝫ oib⁹ rebus aſſimilari ſm̄ rez, quatenus ex illis ꝯſtat ſm̄ rez: & nō ſm̄ intētionē, vex qꝛ res quas cognoſcit, ſunt īfinitę, ex īfinitis aūt nihil ꝯſtat: in re aia ex illis reb⁹ nō ꝯſtabit, niſi q̄ten⁹ ex illaꝝ reꝝ ꝑncipijs conſtat. Propterea oēs dixerūt aiaꝫ ex reꝝ ꝑncipijs ꝯſtare. Et hui⁹ cā ēt eſt: qꝛ aia ſi ꝯſtat ex ꝑncipijs, nō ſolū ꝑn̄ᵃ cognoſcē poterit, ſꝫ q̄ ſūt ex ipſis ꝑncipijs: vt addūt Themiſtius, & Simplici⁹. Uñ quot ꝑn̄ᵃ aliqui videbanť, ex totidez ꝯſtare aiaꝫ ꝓbabat: naꝫ ſi vnū eſſe reꝝ oiuꝫ ꝑn̄ᵐ videbať aliqui: is aiaꝫ ex illo vno ꝯſtare fatebať. Sin aūt plra oiuꝫ reꝝ ꝑn̄ᵃ: eidez aiaꝫ ex illis plib⁹ ꝯſtare ēt. aia. n. cū ex ꝑncipijs ꝯſtat: tuꝫ ipſa ꝑn̄ᵃ: tuꝫ ea, quę de ꝑncipijs naſcunť: pōt cognoſcē. Inqt. qcūqꝫ aūt ad cognoſcere & ad ſentire ea quę ſūt, reſpexerūt ſuppleiſti dicūt aiaꝫ eſſe ꝑn̄ᵃ [ea q̄ ſunt] gręce h̄ eſt, ὂν των: onton: qd̄ nos trāſtulim⁹ reꝝ: & tñ itellige. ſ. nāliuꝫ: nā res nāles aia cognoſcit ꝑ ſile, dixerūt ēt iſti aiaꝫ nō eē res ipſas nāles, q̄s (Declaratio fundamenti ſectę.)

coğſcit:qm̄ ſūt īfinitę:ꝛ nihil ex īfinitis ɔſtat. Propterea alaꝫ eſſe pncipia rerū nãliuꝫ arbitrati ſunt:naꝫ dum cognoſcit pncipia:etiã quę ex illis ſūt cognoſcet. Addit, alij qdeꝫ faciētes hęc pncipia plura:alij ỽo hoc pnm facientes vnū. ꝛ vnus ſenſus eſt ꝙ tã qui plura pncipia:ꝗ̃ qui vnū pnm faciūt:hoc dixerunt. Alius ſenſus eſt, vt in nr̃is trãſlationibꝰ apparet:nam qui plura pnª faciūt:hęc ipſa ſupple alaꝫ eſſe dicit:qui ỽo vnū pnm oĩuꝫ rerū faciunt: hoc ipſuꝫ ſupple aiaꝫ eſſe cenſent. Verbuꝫ.n. ⌊aiaꝫ eſſe cenſet⌋ ſuppletū eſt ſenſu gręco. ❡ Tranſlationibꝰ autem Auerrois nullatenus fidē adhibeas. ſic.n. iacēt ⌊qdã igiť eoꝝ ponebãt iſta pnª plura vno. Quidaꝫ aūt ponebant vnaꝫ.⌋ Ubi Auerroes laborat in exponēdo aſſerēs eſſe cōe oĩbus ponere aiaꝫ pro nũo pncipioꝝ:naꝫ qui plura facit pnª:plures aias facit euſdeꝫ aialis:ꝛ qui vnū:vnaꝫ efficit eiuſdeꝫ aialis animaꝫ. Inquit Auer. huius regulę in pma pte textus tetigiſſe antecedēs. vꝫ. cuꝫ ait qdã plura pncipia vno dixerũt, ꝛ reliquit ɔſequēs. vꝫ. ꝙ plures ſint vniꝰ aialis aię. In ſcḋa pte textꝰ poſuit ɔſequēs. vꝫ. cuꝫ ait, qdaꝫ alij vnaꝫ aiaꝫ faciunt:ꝛ tacuit añs, qm̄ non dixit hos feciſſe plura pnª. Hęc Auerroes, ꝛ male:qꝛ nec textꝰ ſic iacet, nec verū eſt qḋ dicit: nemo eniꝫ dicit aias eſſe pro numero principioꝝ: vt videbiť.

Aug. Auer. cōmē. 25ª.

Error Auer.

❡ Empedocles.n. ex elm̄tis qdē vniuerſis ipſaꝫ ɔſtare cenſet:tñ ꝛ vnūqḋqꝫ iſtoꝝ aiaꝫ eē putat. Dicit.n. Terram nam terra limpha cognoſcimus vndam: Aetheraqꝫ aethere: ſane ignis dignoſcitur igne. Sic ꝛ amore amor:ac triſti diſcordia lite.

Tex. 25. ❡ Sicut Empedocles qdeꝫ ex ęlemētis oĩbus: ꝛ vnūqḋqꝫ eoꝝ eſſe:animã, ita dicens. Terra qdeꝫ.n. terrã cognoſcimus:aqua aūt aquaꝫ. Aethere aūt ęthera diuū. Sed igne igneꝫ manifeſtuꝫ eſt. Concordia aūt cōcordiaꝫ:diſcordiã aūt diſcordia triſti.

COMMENTARIUM.

❡ Dixit eos qui via cognitionis pceſſerunt ad definitionem aię, voluerunt pncipia eſſe aiaꝫ, ꝛ ea rōne, qua pncipia poſuerunt, ea rōne illa eſſe aiaꝫ dixerunt, nam qui plura poſuerūt, hęc plura voluerūt eē aiaꝫ. qui ỽo vnū hoc vnum aiaꝫ effecerūt. At nūc oſtēdit ita eſſe, ꝛ narrat opionē Empedoclis ita dicētis: ꝛ inquit ſicut Empedocles qdeꝫ ex ęlntis oibꝰ aiaꝫ ſupple cōſtituit. ꝛ vnūqḋqꝫ eoꝝ eſſe aiam ſupple eſt opinatus. ❡ Sed occurres ꝗ vna aia eſt ſex aię. naꝫ ex his ſex cōſtituit vnam aiam: ꝛ vnūqḋqꝫ hoꝝ vult eē aiaꝫ: ergo vnã aiaꝫ facit ſex aias. ❡ Innuit Simplicius ſol. ita. d. ſed ꝛ qḋlibꝫ pnm cognoſcitiuū exiſtēs ſilis:cognoſcitiuū.n. cuiuſqꝫ aiaꝫ eē: q̄ſi dicat ꝙ aia eſt ex ſex pncipijs vna aia aialis: ſed vnūqḋqꝫ illoꝝ eſt aia:quatenus per ipſaꝫ cognoſcimus vnūqḋqꝫ illoꝝ:nō ꝙ ala ſit vnūqḋqꝫ illoꝝ ſeorſuꝫ:ſꝫ eſt vnūqḋqꝫ illoꝝ quatenus eſt oia illa ſimul. Deinde narrat carmē Empedoclis ita ad verbū trãſlatū. Terra qdeꝫ.n. terrã cognoſcimus/ſupple quatenus aia eſt terra. Aqua autē nos cognoſcimus aquã:quatenus aia eſt aqua. Aethere hoc eſt aere cognoſcimus diuū ęthera:quatenus ala eſt aer. Sed igne ignē manifeſtuꝫ eſt ſupple nos cognoſcē, quatenus ala eſt ignis. Concordia aūt manifeſtū eſt nos cōcordiã cognoſcere:qꝛ ala eſt cōcordia. Diſcordiaꝫ aūt manifeſtuꝫ eſt triſti diſcordia cognoſcē:qꝛ ala eſt diſcordia:quare cū ala ſit oia hęc:ꝛ ex oibus his:hęc cognoſcimus, ꝗ̃ ſūt oĩuꝫ reꝝ nãliū pnª:ꝛ ɔſeꝗ̃nter cogſcimus res nãles:ꝗ̃ naſcunť de his pncipijs. Et ſic pꝫ opio Empedoclis:ꝛ quo mō qui ponit plura pnª:illa eē aiaꝫ arbitreť.

Dubitatio.

Sol. Simplicij.

❡ Quo ỽo ad verba attinet:verbū ⌊diuū⌋ qḋ gręce eſt δίων: ꝛ vbum ⌊triſti:⌋ qḋ gręce eſt λυγρῷ: Addita ſunt aut metrice pro carminis cōplemēto:aut vt epicteta:nã aeris epicteton eſt diuum apud antiquos:ꝛ diſcordię eſt triſte. eſt enim aer diuus: ꝛ diſcordia eſt triſtis. Hęc de opinione Empedoclis.

Verbo. ſup. dema. [illegible]

❡ Eodeꝫ ꝛ Plato modo:aiaꝫ in Tymaeo ex elemētis cōſtare cenſet. Simili nãqꝫ/eius quoqꝫ ſnia cognoſciť ſimile: ꝛ res ipſae ex principijs ſunt.

❡ Eodem autēꝫ modo ꝛ Plato in Tymęo aiam ex ęlementis facit. Cognoſci.n. ſimile ſimili. Res aūt ex principijs eſſe. Tex. 26.

COMMENTARIUM.

❡ Nunc narrat opionē Platonis de aia:qui etiã via cognitionis eius definitionē nactus eſt. Dic.n. voluit aiam ex ęlntis:quę ſunt rerū pnª cōſtare. Mouebať aūt Plato cōi phoꝝ ɔſenſu. vꝫ. ꝙ ſile ſimili cognoſcit:cum igiť ala cognoſcat pncipia rerū:opꝫ illis ipſaꝫ cōſtare. Tum vt ipſa rerū pncipia cogſcat. Tum ꝗ̃ vt res ipſas, quaꝝ illa ſunt pnª, per illa met pncipia cognita dcpꝛehēdat:nã cuꝫ res:ſint infinitę:niſi pncipijs finitis cognoſcãť:illas cognoſcere nō pōt:ꝛ hoc inquit eodem aūt mō ꝛ Plato in Tymęo aiaꝫ ex ęlntis facit: cognoſci.n. ſupple ait ſile ſimile, quo argumēto ipſaꝫ ex pncipijs ſiue rerum ęlntis cōſtare aſſerit:vt illa reꝝ pncipia cognoſcit. Res aūt ēē dicit ex pncipijs eſſe ſupple illis:qbꝰ aia cōſtat: nam ſic cognitis illis pncipijs, qbus illa cōſtat:moꝝ oēs res:quę de illis principijs naſcunť, cognoſcenť.

❡ Sed plurima hic declarãda omittūt:quoꝝ primū eſt: quę ſint hęc ęlnta, ſiue pncipia:e qbus aia ipſa cōſtat:vt cognoſcat reꝝ pncipia, ꝛ ipſas res:quę de illis emergūt. Digreſſio.

❡ Dicenduꝫ, vt Themiſtius inuit, ꝛ Simplicꝰ: hęc ſiue ęlnta, ſiue pncipia eſſe duo: quoꝝ alterū dī indiuiſibile, ſiue imãle, ſiue incorporeū. Alterū aūt dī diuiſibile, ſiue corporeū. Aut ſub alijs verbis, alterū pncipioꝝ dicitur apud Platonē in Tymęo ideꝫ. Alterū ỽo dī diuerſum. Ex his.n. duobꝰ ſiue ęlntis, ſiue pncipijs ɔſtat aia rōnalis:quaſi media hoꝝ. ❡ Ulterius quęres quo mō hęc ſunt oĩuꝫ rerū ęlnta, vel pncipia: Rñdeť, vt Simplicꝰ inuit, alterū eoꝝ ſenſibileꝫ nãm:alterū intelligibileꝫ deſignare. naꝫ identitate ſiue indiuiſibilitate cōſtat tota nã intelligibilis. diuerſitate ỽo ɔſtat tota natura ſenſibilis.

Aug. Them. ꝛ Simpli.

2ª dubitaº.

Aug. Simp. ꝛ Them.

❡ Hoc Themiſtius egregie exponit:naꝫ mens, quę eſt intelligibilis nã:imãlis eſt indiuidua:ac ſemꝑ eadē, nullatenuſqꝫ diuerſa. Quare tota itelligibilis nã ɔſtat idētitate: ſenſibilis ꝙ cōſtet diuerſitate: facile exponit The. qꝛ pmę qualitates humor. vꝫ. ꝛ ſiccitas, ꝛ id genus circa corpora qdeꝫ diuidũę nō videnť:ſed circa mãꝫ. Potentia ỽo nãlis diuidua eſt circa corpora:naꝫ hęc nō vtitur nuda mã:ſꝫ ęlntis, ꝛ corpore. ſenſualis pars diuidua eſt, ſimilr ꝛ iraſcibilis:naꝫ circa corpora diuiduę videntur: vtunť.n. corporibꝰ. ꝛ hoc nō tñ verū eſt de his potētijs quę hauꝫ irrōnales ſunt:ſꝫ de his, quę rōni parũt:oēs eniꝫ circa corpora diuiſibiles ſunt. Quare tota ſenſibilis nã cōſtat diuerſitate, vel diuiſibilitate:cū alia circa materiã:alia circa corpa ſint diuiſibilia. ❡ Ulteriꝰ quęres quo nam mō rōnalis anima conſtet hac duplici natura. Rñdeť, vt Themiſtius inuit, rōnaleꝫ aiaꝫ hac duplici cōſtare nã, nō qdeꝫ cōſtantia cōpoſitionis:quali mixta cōſtant ex ęlntis:ꝛ ęlntuꝫ cōſtat mã ꝛ forma:ſed ɔſtantia mediationis:quali mediū, vt tepiduꝫ ɔſtat extremis calido. vꝫ. ꝛ frigido:ꝛ rubrū albo atqꝫ nigro. Naꝫ rōnabilis aię nã minor eſt intellectu atqꝫ mēte:maior ỽo ꝗ̃ irrōnabiles

Aug. Them.

3ª dubitaº.

Aug. Them.

irrõnabiles potẽtię.habet aũt cum vtroqꝫ cognationeꝫ: cum rationabilis aĩa ſicutum itellectualis:tum ſenſualis.
4° dubiũ. Quę themi. ℭ Ulterius quęres quõ aĩa rõnabilis ſic media cuncta cognoſcit. Reſpõdet vt Themiſtius innuit aĩam ipſam: quatenꝰ idẽtitate participat,cognoſcẽ ea,quę poſſunt cõſtare idẽtitate.vꝫ.itellectualia.quo vo cõſtat diuerſitate,cognoſcẽ mãlia:quę vocat diuerſa. Pręterea:vt Themiſtius ingt,alio modo aĩa cognoſcit oĩa:qꝛ quãdo colligit genera ꝛ ſpẽs:nũc repſentant ſibi eadẽ:ſiue idẽtitas. cum vo colligit differẽtias,ppa,ꝛ ſpẽs:repſentaĩ ſibi diuerſum.quare cognoſcit ideꝫ,ꝛ diuerſum:ꝛ qm oĩa ↄſtãt bis:agiĩ rõnabilis aĩa oĩa cognoſcit.hoc itaqꝫ modo aĩa ↄſtat ęlemẽtis ſiue rerũ pncipijs ſm Tymęũ:vt Themiſtius exponit.
5° Quę themi. ℭ Ulterius quęres quę anima hęc eſt: quę cõſtat eodem ꝛ diuerſo. Reſpõdet,vt Themiſtius innuit de intẽtione Tymęi hãc animã eſſe mundi. Hęc enim media eſt deoꝝ,ꝛ materialiũ,eſtqꝫ mortaliũ creatrix:ꝛ a ſcdis dijs pducta:de qua poſtea dicemus. Hanc Tymęus credidit eẽ hoĩs animã rõnabilẽ:ꝛ animã mũdi:vt in libro de itellectu diximus. Et quomodo ſit:alibi dictum eſt,ꝛ poſtea dicetur fortaſſe. Hęc ex Tymęo de intentione Platonis.

ℭ Similiť determinatũ eſt ab eodem ꝛ in hiſce quae de philoſophia dicũtur: aĩal qdem ipſum ex ipſius vnius idea formaue ꝛ ex lõgitudine pma ꝛ latitudine pfunditateue ↄſtare.caetera vo:ſiliť modo.

Tex.26. ℭ Similiter aũt ꝛ in his quę de phĩa ſunt dicta:determinatuꝫ eſt,ipm qdem aĩal ex ipſius vnius idea,ꝛ ex prima lõgitudine,ꝛ latitudine ꝛ altitudine,alia aũt ſimili modo.

COMMENTARIVM.

ℭ Nũc per aliud Platonis dictũ iteruꝫ declarat animã cõſtare ex ęlemẽtis ſiue pncipijs,reruꝫ. Sunt aũt reruꝫ ſiue ęlnta,ſiue pncipia,vt alibi tradit Plato,vnum ſiue idem:ꝛ diuerſum:qḋ eſt dualitas,trinitas,ꝛ quatrinitas. Ex ijs cõſtare aĩal ait:ꝛ cętera oĩa.quo dicit aĩal ijs conſtare:animaꝫ quę intelligiĩ per aĩal:dicit ęlemẽtis hiſce cõfici.quo vo dicit cętera alia etiã ijs ↄſtare:innuit Plato animã per hęc cognoſcẽ oĩa.nam quo ipſa cõſtat hiſ ſilibus: qbus cętera cõſtant:ipſa cętera cognoſcit,ꝛ per ſilitudinem:qua cõſtat.
Declatio verborum. ℭ Quo vo ad verba attinet,debes ſcire per ideam vnius pma facie Platonẽ itellexiſſe idẽtitatẽ: qua cõſtant itellectualia per primã dualitatem ꝛ cęteras alias intellexit diuerſitatẽ:qua cõſtãt ſenſibilia.aĩal ergo ipſuꝫ ↄſtat hiſ duobus:ꝛ cętera alia hiſ duobus:nõ tamẽ ſimul: qꝛ intellectualia ↄſtant idẽtitate:quę diciĩ idea vnius: ſenſibilia cõſtãt diuerſitate:quę diciĩ prima dualitas,ꝛ pma trinitas,ꝛ pma quatrinitas. aĩal aũt hiſ duobus cõſtat ſimul,nõ quidẽ ↄſtantia cõpoſitionis:ſed cõſtãtia mediationis:quare aĩa quę intelligiĩ hic per aĩal,iuxta Platonis decretuꝫ in Alcibiade: vbi hominẽ appellat animã,oĩa cognoſcit.nam idẽtitate cognoſcit itellectualia:diuerſitate cognoſcit ſenſibilia.
Alia declatio per[philoſophiã] Simplicius itelligit libruꝫ de bono: quẽ Plato cõpoſuit. In eo libro Pythagoricas memorat ꝛ Platonicas opiones de entibꝰ.
Digreſſio Simpl. ℭ Simplicius hic digrediĩ circa poſitionẽ Platonis,ꝛ ait Ariſtotelẽ ſemp fuiſſe cõſuetuꝫ narrare,apparẽs de opionibus antiquoruꝫ,ꝛ redarguẽ noĩa que ſm multoꝝ ↄſuetudinẽ excipe cõſueuiſſet:ſed nõ reales viroꝝ deſtruere veritatẽ:propterea enitiĩ exponere mẽteꝫ Platonis:quaꝫ ꝛ Themiſtius etiã prius expoſuit:quã rem poſtea boni expoſitores noſtri ſatis egregie expoſuerũt.Uerũ cum hęc parũ veritati pficiant,bona frõte pternuſimus:maxime cum copioſe ita dicãt:vt nihil ſupra addẽduꝫ ſit. P.vt Auerroes ait,difficiles ſunt opiones veteꝝ:quoniã apud nos ſunt ignotę.
Quę tymęus ℭ Aiaduerte tamẽ Tymęuꝫ iter vnitatẽ ꝛ punctuꝫ nullã feciſſe differẽtiã:quo fit,vt idea vnitatis,eadẽ ſit,ꝛ puncti:nec inter lineam ꝛ primã dualitatẽ:nec inter ſupficiẽ ꝛ primã trinitatẽ:nec inter ſolidũ ſiue corpus ꝛ primã quaternitatẽ differẽtiam aliquã poſuerũt. quare nec iter harũ reruꝫ ideas.Quũ igitur aĩal hiſ cõſtet,qbus cęterę res ↄſtare videãtur:proculdubio aĩa,quę intelligiĩ per aĩal,etiã hiſ cõſtat.quare hęc cognoſcẽ videtur:ꝛ hiſ mediãtibus cęteras res:quę de hiſ pficiſcũtur.Quo vo modo aĩal,ꝛ cęterę res ex hiſce ↄſtãt:Simplicius ꝛ Themiſtius ꝛ iuniores expoſuerũt:quaꝫ rem,vt diximus,bonis rõnibus pternuſimus.

ℭ Inſuper ꝛ alio pacto intellectuꝫ qdem eſſe vnum ipſum: ipſa vo duo ſciam.eſt enim ipſa:tm̃ ad vnuꝫ proceſſio:ſupficiei pterea numerũ opinionẽ:ſolidi ſenſum.nam numeri quidẽ:formae ipſae ꝛ pncipia dicebãtur.ſunt autẽ:ex aelemẽtis. Res vo:partim intellectu partim ſciẽtia partim opione partim ſenſu diiudicantur ac diſcernũtur.atqꝫ hi numeri:formae ſunt rerum.

ℭ Adhuc aũt ꝛ aliter,intellectũ qdem vnuꝫ: ſciẽtiaꝫ aũt duo. Singulariter enim ad vnũ eſt.plani autẽ numerũ ad opinionẽ.ſenſum vo eum:qui firmi. Hi qdem enim numeri,ſpẽs ipſę,ꝛ principia entium dicebanĩ.ſunt aũt ex ęlemẽtis. Iudicanĩ aũt res alię qdeꝫ intellectu:alię vo ſciẽtia:alię aũt opinione: alię vo ſenſu. Spẽs aũt numeri hi rerum. Tex.27.

COMMENTARIVM.

ℭ Cępit pbare animã ex ęlntis ſiue pncipijs reruꝫ ↄſtare de mẽte Platonis,vt videlꝫ cũcta cognoſceret,ꝛ pbauit ita eẽ duabus Platonis auctoritatibus:vt ex Tymęo:vbi dictuꝫ eſt ipſam ↄſtare ex eodẽ ꝛ diuerſo:quę ſunt reruꝫ pncipia.ꝛ ex libro de bono,vbi oſtẽſum eſt aĩal ipſuꝫ eẽ ex idea vnitatis,ꝛ dualitatis,ꝛ trinitatis,ꝛ quaternitatis: quẽadmodũ ꝛ cęterę res.at nũc 3° oſtẽdit de mẽte Platonis animã cõſtare ex principijs:qꝛ cõſtat ex numeris: quę ſunt rerum formę,ꝛ pncipia.Ex quo vo li°,hoc Ariſtoteles collegerit,nõ explicat.pbat aũt ſolũ animã cõſtare ex numeris:quoniã cõſtat ſuis potẽtijs:quę numeris ↄſtãt:vel ſuis opationibus,quę numeris deſcribunĩ. naꝫ itellectus:qui eſt aut aię potẽtia,aut opatio:vnũ qd eſt.Siqdẽ itellectu dignitas cognoſciĩ,ꝛ nullo alio.ſciẽtia que eſt aię,aut potẽtia,aut opatio,ad duo referĩ.naꝫ (vt Themiſtius ingt)ſciẽtia a pma dualitate eſt.pcedit enim ab vno ad vnũ:quia a ſumptionibus ſupple vtute vnius medij ad vnã ↄcluſionẽ.opinio quę eſt aię aut potẽtia,aut opatio,a pma trinitate:qm numerus ad planaꝫ figurã referĩ.nam opionis eſt ex,ppõnibus vtrũqꝫ verum falſumue ↄcludere.,ppões aũt vnũ qd ſunt vtute medij:ſenſus qui eſt aię aut vis,aut opatio:a quaternario pmo numero ortuꝫ habet a quo pma idea ſolidi corporis emanabat,circa qḋ ſenſus noſtri verſanĩ. Ingt,adhuc aũt ꝛ aliter ſupple animã ex pncipijs reruꝫ cõſtare dicit.nam ſupple ait intellectũ eſſe ipm vnuꝫ.Sciẽtiam aũt ipſa duo.ſingulariter eniꝫ eſt ad vnũ ſupple ab vno: quia a ſumptionibus vtute medij ad vnam cõcluſionẽ. Plani aũt numerũ ad opinionẽ ſupple eſſe dicit.aliter

legi pōt ꝛ magis ad verba greca ſic. In plani aūt numerum opinionē: ſupple retulerūt. Platonici enim opinionē ipſam retulerūt in numerū plani: qui trinitas ipſa eſt: qꝛ (vt dixit Themiſtius) opinio eſt a ꝓpōnibus ad duplicem ꝯcluſionē: veraꝫ falſamue. ſenſum vō ſupple dicūt eſſe eum ſupple numerū: qui eſt firmi ſiue corporis. i. quaternarius. vel iuxta ſenſum grecū lege ſic, ſenſum vō in eum numerū qui eſt firmi: ſupple retulerūt. nam ſenſus noſtri ſunt in corporis organis: ꝛ nō niſi corporeaꝝ reruꝫ ꝑceptiui. ecce quo modo opationes ſiue potētie ab ipſis numeris ꝑficiunt̄. ſunt enim itellectus, opinio, ſciētia, ꝛ ſenſus aīe ſiue potētie: ſiue opationes: quare ꝛ aīa ipſa videtur iis inter numeris ꝯſtare. ℂ Aiaduertēdū, vt ex Simplicio colligi pōt diuiſionē entis fieri, qꝛ aliud eſt cognoſcitiuū: aliud cognoſcibile. Cognoſcitiua qdem eſt aīa ipſa: ꝛ potētie ſiue aīe opationes: vt itellectus, ſciētia, opinio, ꝛ ſenſus: oēs enim he ſiue opationes, ſiue potentie ex pte cognoſcitiuoꝝ entiū ſunt: cognoſcibilia entia ſunt itelligibiles res, ſcibiles, opinabiles, atqꝫ ſenſibiles: que his ſiue potētiis ſiue opationibus aīe cognoſcūtur. Declarauit igitur Ariſtoteles animā, ꝛ cūcta cognoſcitiua ꝯſtare numeris. Subiūgit nūc Ariſtoteles cognoſcibilia etiaꝫ numeris ꝯſtare, vt oſtēdat inter cognoſcitiua, ꝛ cognoſcibilia ſilitudinem, ꝛ hoc, vt ait Simplicius: vt oſtēdat ſile ſimili cognoſci etiaꝫ ſm hos viros, ꝛ inquit. Hi quidē enim numeri, ſunt ſpēs ſiue forme ipſe entiū: que cognoſcunt̄: ꝛ pncipia entiūꝫ: que cognoſcunt̄: dicebātur a Platonicis: tamē eiuſmodi numeri: qui ſunt rerum cognoſcibiliū forme, ꝛ pncipia: ſunt ex elemētis: vt Simplicius ſupplet: qa ex ipſo vno, ꝛ dualitate, trinitate, ꝛ quaternitate: quare numeri eiuſmodi ſunt rerū elemēta: ꝛ adhuc ex elemētis priorib⁹: ſiue ideis elementorum: qbus vult hic tam cognoſcibilia ꝙ cognoſcitiua eē ſilia: qa cōſtant ſilibus formis ac elemētis. quare aīa cognoſcit per ſile: cognoſcit enim cognoſcibilia mediātib⁹ cognoſcitiuis potētiis: modo tam potētie ꝙ res cognoſcibiles ꝯſtant ſilibus pncipiis. ꝛ hoc ſubſcribit. D. Iudicant̄ autē res ab ipſa aīa mediātibus cognoſcitiuis potētiis, alie qndē intellectu: alie vō ſciētia: alie autē opinione: alie aūt ſenſu. numeri vō ſupple qbus he potētie cognoſcitiue cōſtant: ſunt etiam rerū que cognoſcunt̄, ꝛ ſupple elemēta, ꝛ pncipia. ergo aīa ipſa res cognoſcit ſimili. quare oportet eam ꝯſtare ex reruꝫ elemētis: vt ſili eas cognoſcat. Quo vō ad verba attinet, verba illa [iudicātur autē] in antiqs trāſlationibus nō aduerſatiue leguntur, ſed quaſi vt redditiua cauſe, hoc modo, [iudicantur enim] ꝛ mihi placet: qꝛ reddere videt̄ cām per illa vba, quare inter cognoſcitiua ꝛ cognoſcibilia eſt ſilitudo. ꝛ h̄ pacto Simplicius legere videt̄. ℂ Auerroes aūt hunc locuꝫ aliter intelligit. ſolū enim ad res ipſas cognoſcibiles reſpexit, ꝛ nō ad potētias cognoſcitiuas. nam per intellectuꝫ nō potētiam aīe intelligit: ſed ꝓpōnes primas: que ſunt pma pncipia. per ſciētiam intelligit, ꝯcluſioneꝫ ipſam. per opinionē ſiue eſtimationē intelligit ꝓblema qđ poteſt eſſe ad vtrūqꝫ. per ſenſuꝫ vō intelligit corpus ſenſibile: ꝛ ſic hec ad res ipſas retulit: nō autē ad potētias cognoſcitiuas reruꝫ: ꝛ tūc Auerroes ſyllogiſat aīam cōſtare ex numeris, qui ſunt elemēta reruꝫ, ſiue rerum pncipia ſint: cognoſcibilia cōſtāt numeris: vt itellectus, ſcientia, opinio, ꝛ ſenſus. ergo aīa cognoſcēs cōſtabit numeris: aliter aīa ſimili nō cognoſcet ſile. Laborat autē Themiſtius expōnē opinioneꝫ Platonis. tu vō ſi cupis illam intelligē, lege ipſum. nobis aūt ſatis ſit, ex Platonis auctīibus hīc ꝙ aīa ipſa ꝯſtat ex elemētis atqꝫ principiis reruꝫ: ꝫ nō eodē modo dicat: nec ſibi Plato in his auctīibus ſilis eſt. nam ꝫ vbiqꝫ animā cōſtare dicat ex elemētis reruꝫ: tñ in Tymeo ait illā cōſtare ex eodeꝫ ꝛ diuerſo: in libro de bono, ait illā cōſtare ex ideis. in aliis libris: quos Ariſtoteles nō cōmemorat, ait eam cōſtare ex numeris. Plato igit̄ nō vbiqꝫ ſilis eſt ſibi: ex quo de ipſis elītis reruꝫ nō eodē modo dicat. eſt tñ ſibi ſilis vbiqꝫ, quo vbiqꝫ aſſerit aīam elītis rerum ꝯſtare.

ℂ Cum aūt anima motiuū ꝛ cognitiuum ſit: quidam vtrūqꝫ complexi ſunt atqꝫ animā numerum eſſe ſeipſum mouētem aſſeruerunt.

ℂ Quoniā autē ꝛ motiuū videbat̄ aīa eſſe, ꝛ cognoſcitiuūꝫ: ſic qdam complexi ſunt ex vtriſqꝫ, enūtiātes animam eſſe numerū mouentem ſeipſum. Tex. 28.

COMMENTARIVM.

ℂ In treis ſectas phi, qui anime definitionē tradiderūt: diſſecti ſunt: vt Auerroes, ꝛ Themiſtius annotarūt. naꝫ alii ex motu: alii ex cognitiōe: alii ex vtriſqꝫ motu, ꝛ cognitione definitioneꝫ anime nacti ſunt. Qui philoſophi ex motu: ꝛ qui ex cognitione definitionē nacti ſint, Ariſtoteles ſatis abūde expoſuit: quo vō modo ex vtriſqꝫ definitionē nacti ſint: nūc exponit: ſed qui hi ſint: ꝙ hoc pacto aīe definitionem ſarciūt: Ariſtoteles nō expoſuit. Inqt, Quū aūt ꝛ motiuū, ꝛ cognoſcitiuū videbat̄ anima eſſe, ſic quidā cōplexi ſunt ſupple anime definitionē ex vtriſqꝫ. ſ. motu ꝛ cognitione: enūtiātes aīam eſſe numeruꝫ ſeipm mouēteꝫ. ℂ Quo vō ad verba attinet, verba illa [aīe definitionē] ſunt addita ad cōplementum ſenſus greci. cetera autem, vt in grecis codicibus iacēt: trāſlata ſunt. ℂ Quo vō modo definitio hec ꝯſtet vtriſqꝫ: Themiſtius optime exponit. nam ex eo ꝙ numerū appellabāt, intelligi volebāt cognoſcēdi vim: que hīetur in aīa: vt eniꝫ ſupius diximus, ex eo aīa vim cognoſcēdi hīc videt̄: quo res ipſe nāles: quas cognoſcit: ſpecificari numeri participes ſunt. Ex eo vō ꝙ ipm ſe mouētem dicebāt: vim eius mouēdi mōſtrabāt: ꝛ ita qꝛ ipa ſe mouēdi vim habet, cetera facile mouere pōt. hac ergo definitiōe phi huius ſecte cognitionē ꝛ motū amplexi ſunt. ℂ Qui vō fuerint hi ſic definiētes: Ari[les] nō expoſuit. Expoſitor in Platonē retulit. ℂ Qꝛ nouus Expoſitor falſum eſſe ait. nam ſupius Platonē Ari[les] enumerauit iter eos: qui aīe definitionē ex cognitiōe tñ nacti ſunt. Quare ſi hi, quorū hic Ari[les] meminit: eēt Plato ſit: ſecte nō tres: ꝫ due eēnt. ℂ Propterea nouus expoſitor in Xenocratē Platonis diſcipulū retulit. hic eniꝫ (vt Simplicius inqt hic) dixit aīam numerū eē: qui ſeipm mouet: vt lōga cōmētatione declarat. ℂ Ego vō puto Xenocratē fidū Platonis diſcipulū, nihil dixiſſe: qđ nō fuerit de Platonis mēte. Et ꝓpea recte Expoſitor in Platonē retulit. naꝫ Plato nō vna rōne aīam deſcripſit: qñqꝫ eniꝫ illā ſola cognitione: qñqꝫ motu, ꝛ cognitione definit: nec eſt abſurdum eūdē phm rem eandē duabus definitionib⁹ definire: vt Ari[les] etiā aīam duplici definitione deſcripſit. Quare cū Plato aīe definitioneꝫ ex ſola cognitione deſcripſit: fuit eius ſecte: que cognitiōe aīe definitionē nacta eſt. At nūc definiēs vtroqꝫ modo: eſt eius ſecte: que 3° loco animaꝫ ex vtriſqꝫ deſcripſit. Hec mihi videntur.

ℂ Omnes tamē de principiis quae ꝛ quot ſunt: iter ſeſe diſſentire vident̄. atqꝫ maxime qdem ii qui corporea putāt eſſe: ab hiſce diſſentiūt qui incorporea ponūt. minus aūt: ab iis qui cōpoſuerūt ꝛ ex vtriſqꝫ principia rerum aſſignauerunt.

Exp. ſimpl.

Exp. Auer. Cōme. 27°.

In dictis platonis diuerſi.

Exp. Them.

Qui phi ſic dixerunt.

Opinio diui Thome.

Nouus expoſitor Egid. cōtra Thomā.

Exp. Egidi⁹

Defenſio diui Thome.

Plato diuerſus in deſcriptione aīe.

ℂ Differūt

Tex.28. ¶ Differũt autem de principijs que ⁊ quot ſunt: maxime qdez corporea facientes incorporea. His autẽ miſcẽtes, ⁊ ab vtriſq; principia referentes.

COMMENTARIVM.

¶ Hec traſeries oino eſt manca: ⁊ iacet ad v̾bum, vt in antiqs traſlationib⁹ habet: verũ niſi ſuppleat: proculdubio nõ eſt itelligibilis. ideo nos hec ꝯſiderantes traſtulimus nõnulla v̾ba supplẽtes: que ſunt de neceſſitate actice interptationis. Themiſtius paraphraſat h pacto, differũt v̾o de pncipijs que ſunt: hoc eſt quo ad nãz, ⁊ quot ſunt, id eſt quo ad numerũ. maxime qdez qui corporea pncipia faciunt, ſupplet Themiſtius ab his: qui incorpea. ꝑpiores v̾o (vt ſupplet Themiſtius) ſunt ijs, qui ꝑmiſcet, ⁊ ex vtriſq; pncipia aſſignãt. quare lege veterẽ textũ ſic, Differũt aũt ſupꝫ le phi qui de aie definitione elaborarũt que ⁊ quot ſunt: hoc eſt taz quo ad nãm pncipiorum ſiue ſubam: q̃z quo ad numerũ. verbũ [differunt] Themiſtius refert ad oẽs, qui de aia locuti ſunt dicẽtes illã cõſtare pncipijs rerũ. oẽs. n. hi qui aiam dicũt, rerũ pncipijs ꝯſtare, differũt in ſuba, ⁊ numero pn̾orum: ⁊ (vt Themiſtius ingt) alij plus, alij minus in hoꝝ vtroq; differunt. Maxime qdez corporea faciẽtes ſupple diſcrepant ab his, qui pn̾a incorporea faciũt: lõgiſſime eniz hi differũt, eo modo quo corporea ⁊ incorpea differũt. His aũt qui corporea vel incorpea dicũt pn̾a, ꝑpiores ſunt, vt Themiſtius ſubaudit: ꝑmiſcẽtes ⁊ ab vtriſq; corporeis, ⁊ incorporeis pn̾a ipſa rerũ referẽtes. Scđm enim Themiſtiuz ꝑmiſcẽtes ipſa pn̾a ex corporeis ⁊ incorpeis ſunt ꝑpiores ijs, qui corporea, vel incorpea pncipia dicunt: vel lege ſic: his aũt. i. ab ijs aũt qui corporea vel incorporea dicũt, minus ſupple differũt miſcẽtes: ⁊ ex vtriſq; principia referẽtes.

Introductio text⁹ Introducas ergo ſic textũ: cũ Ariſt. enarrauit coꝝ phoꝝ opiones qui aiam ſarcuit ex rerum nãliũ pncipijs: nũc ſubiũgit coꝝ diſiam, que eſt de pncipijs rerũ, ⁊ quo ad eoꝝ nãm ſiue qualitatẽ aut ſubam: ⁊ quo ad eoꝝ nũm.

Sente de rez principijs ¶ Quo v̾o ad ſenſum text⁹ attinet, tres de rerũ pncipijs fuerũt opiones. nam alij illa corpea fecerunt, vt Empedocles 4ᵒʳ ęlinta: alij incorpea, vt Platonici, qui ideas, ⁊ numeros rerum pn̾a autumãt: alij pncipia ꝑtim corpea partim incorpea fingũt, vt Anaxagoras: qui ſimilaria, ⁊ mẽtẽ reruz pn̾a dicit: qui ſequunt Empedoclez, lõgiſſime differũt ab his, qui Platonẽ imitant. Minus autem differũt ab his, qui Anaxagoram ſequuntur. nam cum Anaxagora aliquo pacto cõueniunt: Illi v̾o inter ſe omnino differunt.

¶ Diſſentiũt etiam: ⁊ de multitudine eorũdem. qdaz enim vnum: qdam plura principia dicũt eſſe. Atq; vt de principijs ſenſerũt: ſic de anima etiã determinauerũt. nõ enim abeſt a ratione: in primoꝝ natura mouendi cauſam collocare.

Tex.29. ¶ Differũt autem ⁊ circa multitudinẽ. nam hi qdem vnuz: hi v̾o plura dicũt. Cõſequẽter aũt his, ⁊ aiam aſſignãt. Motiuuz. n. ſcḋm nãm primoꝝ exiſtimarũt nõ irrõnabiliter.

COMMENTARIVM.

¶ Quo ad nũm nũc phoꝝ diſiam exponit. nam alij vnũ oiuz rerũ pn̾m ponũt, vt Diogenes qui oium rerũ pn̾m fecit aerem: ⁊ Heraclit⁹ qui vaporẽ oium reruz pn̾m dixit. Alij plura, vt Empedocles, qui q̃ttuor ęlemẽta ait: ⁊ Democritus, qui athoma aſſerit: ⁊ Anaxagoras, qui ſimilaria fingit. Quia v̾o ſupius dixit eos circa aiam ita differe, vt circa oium reruz pn̾a: qꝛ illã faciũt aut de numero pn̾orum, aut ex pncipijs ꝯfectam: ſubdit. ꝯñter aũt his pncipijs ⁊ aiam aſſignãt: qa (vt Themiſtius ingt) quãtum ⁊ quale diſcrimẽ inter illos de pmordijs habet: tãtuz ⁊ tale de aia opionũ diuortiũ eſt: qa illi qui vnũ rerum pn̾m aiunt: aiam illo vno ꝯſtare fatent: ⁊ qui plura: illis pluribus. ꝑ. Qui mãlia pn̾a rerũ dicũt, aiam qd mãle eẽ affirmat, atq; corporeũ. qui v̾o immãlia: aiam etiã qd imãle autumat. Recte igitur dictũ eos ita de aia eẽ locutos: vt de reruz pmordijs. Huius rõnẽ aſſignat dicẽs: [motiuũ etenim ſcḋm nãm pmorũ eſtimauerũt nõ irrõnabilr. primoruz.] id eſt de numero pn̾orum, vt exponit Themiſtius. quaſi. d. ideo recte differũt in aia, vt differũt in pncipijs: qa id qḋ eſt motiuum ſcḋm nãm, nõ irrõnabiliter eſtimarũt eſſe vnũ de numero pn̾orum: vel aliqd ex pncipijs conſtans: quale aia ipſa eſt: que eſt vis ſuaptenatura mouẽs. Alij verbũ [pmoꝝ] referũt ad phos ipſos: ⁊ tũc eſt ſenſus. motiuũ enim ſcḋm nãm phi de numero pmoꝝ aiam ſupple ipſam eſtimauerũt nõ ſine rõne: ⁊ cum illi primi phi aiam dixerũt eẽ motiuuz ſcḋm nãm: ideo ita differebãt in aia, vt in pncipijs: qa motiuũ ſcḋm naturã eſt principium: vel pncipio ꝯſtans. Qꝛ aũt aia quatenus ſuaptenatura eſt vis motrix: ſit inter pn̾a reponẽda: facile ꝯſtat ex definitione pncipij. eſt enim pn̾m id, vnde motus eſt. q̃re aia rõne qua motrix eſt: iter pn̾a eſt redigẽda.

¶ Quapropter: ignis quibuſdã eſſe videtur. is enim ſubtiliſſimaꝝ eſt ptiũ: ⁊ lõge magis q̃z aelmta caetera incorpeus. mouet inſup: ⁊ caetera pmo mouet.

Tex.29. ¶ Unde qbuſdã viſuz eſt eſſe ignem. etenim hic in partibus ſubtiliſſimus eſt: ⁊ maxime ęlemẽtoꝝ incorporeus. Adhuc autez ⁊ mouetur, ⁊ mouet alia primo.

COMMENTARIVM.

¶ Cum aiam iter pn̾a repoſuerũt: ideo nũc que de aia dixerũt, exponit: ⁊ ait qbuſdã viſum fuiſſe aiam eẽ ignem: tum qꝛ gracilẽto ⁊ tenuiſſimo corpe ſit: vnde ſe q̃dãmodo incorpeuz aſſerat: tum qꝛ ⁊ mouet ſe, ⁊ ceteris motũ pſtat: qbus approximat. hec aũt duo aie cõpetẽ vident. eſt enim qd tenuiſſimũ: ⁊ motiuũ maxime. ignis eniz qꝛ tenuiſſimus eſt: aie cõpetit cuncta cognoſcẽ: qꝛ v̾o maxime mobilis: ideo aia cetera mouet, hi aiam inter corpa repoſuerũt. nam lꝫ ignis ſit iter ęlinta tenuiſſimus, ⁊ maxime incorpeus: tñ corpus eſt. quare aiam quã ignem eẽ affirmãt, proculdubio etiam corpus eẽ autumãt.

¶ Democritus aũt ⁊ ſubtilius dixit: cum aſſignauit cur eſt iſtoꝝ vtrũq;. dixit enim: animã quidez mentẽq; idez eſſe. hoc aũt: ex ipſis primis atq; indiuiſibilibus corporibus eſſe. Atq; ob partiũ qdem ſubtilitatem mouere: ob figurã v̾o, moueri. figurarum autez omniũ mobiliſſimã, figuram rotũdam aſſerit: talẽq; eſſe intellectum ⁊ ignem.

Tex.30. ¶ Democritus aũt ⁊ dulcius dixit, enũtiãs, ꝓpter quid vtrũq; hoꝝ. Aiam qdem enim ⁊ intellectũ idem: quẽadmoduz diximus ⁊ ex primis, ⁊ indiuiſibilibus corporibus eẽ. Motiuum aũt ꝓpter ſubtilitatez partiuz, ⁊ figuraz. figuraꝝ aũt mobiliſſimã ſphęricam dicit: hmõi eſſe ⁊ intellectũ, ⁊ ignem.

COMMENTARIVM.

¶ Nũc quid Democritus de anima ipſa ſentiat, exponit.

Democritus.n.aíam,quá idē eſſe cū itellectū affirmat:
ait cē vtrūqʒ.ſ.maxime motiuā:ꝛ maxime mobilē.ma-
xime qdē motiuā,ob partiū ſubtilitatē athomoꝝ qbus
ipaʒ ɔſtare arbitrat:ꝛ ob figurā eius quę eſt,vt ait ſphę-
rica:ꝛ athomoꝝ,qbus cōſtat.maxime vō mobilē,ob fi-
gurā tm̄.ſ.ſphęricā eius:ꝛ athomoꝝ:qbus ɔſtat:qꝛ taleʒ
figurā tribuit igni ꝛ itellectui.Jnqt Democrit⁹aūt ꝛ dul-
cius dixit enūtians,ꝑpter qd vtrūqʒ hoꝝ ſit.ſ.maxime
Mar. expoſi-toꝝ. motiua:ꝛ maxime mobilis:vt exponit Them̄. ❡ Expo-
ſitores vō noſtri expoſuerūt ꝑpter qd vtrūqʒ hoꝝ ſit.ſ.
cognoſcēs,ꝛ maxime motiua.ꝛ non mihi diſplicet:nam
vtrūqʒ hoꝝ Ari^{les} ꝓbare videtur.ꝛ ꝓ q̄ ſit cognoſcēs:ꝛ
inqt.ꝛ tu ſubaudi,cognoſcēs qdē.ná aiam ꝛ intellectū cē
idē ſubaudi affirmat,velut diximus aiam ipſam eſſe ex
p̄mis ꝛ indiuiſibilibus corpibus eſſe:ſic ſupple dicimus
ipſam ꝛ intellectū idē:ꝛ ita vult illaʒ eſſe intellectū.i.co-
gnoſcitiuā vim,catenus:quatenus eaʒ ex p̄mis ꝛ indiui-
ſibilibus corpibus ɔſtat.naʒ cum cūcta ꝓficiſcant a pri-
mis ac indiuiſibilib⁹corpibus:eo ipſo q aia ɔſtat ex pri-
mis ꝛ indiuiſibilib⁹,cunctis:quę de illis p̄mis naſcuntur
erit ſilis:quare illa cognoſcet. Recte igit̄ dcm̄ eſt,qꝛ aia
ɔſtat ex p̄mis,ipſam cē intellectū.i.vim cognoſcitiuaʒ.
deide oſtēdit ipſam cē maxime motiuā,ꝛ inqt.motiuaʒ
aūt ſupple ait eſſe aiam:ꝑpter ſubtilitatē ꝑtium:ꝛ ob fi-
guram tam ſui,q̄ȝ corpoꝝ qbus ɔſtat:eſt enim ꝛ aia ipſa
ſphęrica:ꝛ corpa etiā qbus ɔſtat ſphęrica.dicit aūt figu-
rarum mobiliſſimā.i.tam maxime motiuaʒ:q̄ȝ maxime
aptaʒ moueri,ſphęricā:hō.i.talis figurę ait cē tam intel-
lectuʒ/qui eſt aia:q̄ȝ ignem. Patet igit̄ aiam cē vtrūqʒ.ſ.
cognoſcitiuā:ꝛ motiuā.Cognoſcitiuā qdem:quatenus cō-
ſtat p̄mis ꝛ indiuiſibilib⁹ corpibus.motiuam aūt,quate-
nus eſt ſphęrica. Hoc pacto expoſuerūt noſtri expoſito-
res:ꝛ certe,vt mihi videt̄:ſatis textui cōſone.Et his,quę
Mar. them̄. Ari^{les} poſtea dicet:Themiſtius aūt expoſuit ꝗ vtrūqʒ ꝗd
eſt mouēs ꝛ mota.hęc enim ꝓxime ſuppoſuit.ꝓbat aūt
aiam cē vtrūqʒ:veruʒ prius ſumit ipſam cē intellectum
ſeu vim cognoſcitiuā,ex eo qꝛ cōſtat p̄mis corpibus.po-
ſtea ꝓbat aiam cē motiuū.ꝛ hoc inqt.aiam qdeʒ enim ꝛ
intellectū idem cē ſupple dicit:quēadmodum dicimus
ipſam eſſe ꝛ ex p̄mis ꝛ ex indiuiſibilib⁹ corpibus.quare
nō oportet ꝓbare aiam cē vim cognoſcitiuā:qꝛ hoc ſup-
ponēduʒ eſt:velut ſupponit̄ ipſam cē ex p̄mis.ꝓbat er-
go aiam cē vtrūqʒ.ſ.motiuū,ꝛ mobile,vt accepit de mē-
te Democriti,ꝛ inqt.Motiuū aūt ob ſubtilitatē ꝑtiuʒ
eoꝝ corpoꝝ qbus ɔſtat:ꝛ ob figuram tam ſui q̄ȝ p̄moꝝ
corporū. Ergo duplici rōne aia eſt motiuum.ſ.tenuitate
ꝑtiuʒ:ꝛ cōmoditate figurę.Qꝫ aūt ſit mobilis,ꝓbat vna
rōne tm̄:qꝛ ſphęrica ex ſphęricis cōſtans.ꝛ hoc ait figu-
raruʒ aūt mobiliſſimā ſphęricā dicit.huiꝰ eſſe figurę di-
cit ꝛ intellectū ꝛ ignem.quare aia mobilis eſt:qꝛ ſphęri-
ca:ecce quō dulcius Democrit⁹ aiam cē mouēteʒ ꝛ mo-
bilem vtrūqʒ ꝓbauit.ſuppoſuit ꝟo ipſam eſſe mēteʒ ſi-
ue vim cognoſcitiuā,ex eo quia ſupponit eam ex p̄mor-
dijs reruʒ cōſtare:hoc modo doctus Themiſtius expo-
Mar. Auer. cōmēto.30. nit. ❡ Auerroes auteʒ exponit vt nr̄i dicūt,per vtrūqʒ,
vtrāqʒ vim.quaſi dicat.Democrituʒ dixiſſe vtrūqʒ ho-
ruʒ.ſ.aiam eſſe vim vtrāqʒ.ſ.ſenſibilem:ꝛ intellectualē.
Jntellectualē qdem:qꝛ cōſtat reruʒ p̄mordijs. Senſibi-
lem ꝟo:qꝛ conſtat viribus motiuis ꝛ mobilibus.ſ.ſphę-
Verboꝝ cōſi-deratio. ricis corpibus. ❡ Quo vō ad verba attinet:verbū illud
ꝗ dulcius: ꝗd gręce eſt γλαφυρωτέρως:glaphyroteros:
Auerrois trāſlationes habēt.Sermonē magis latētem:
ſiue latēntius.Et ſic exponit Democrituʒ animaʒ dixiſſe
vtrūqʒ.ſ.ſenſibilē,ꝛ intellectualē:ſed latētius. Eſt auteʒ
(vt exponit)hoc latēs. Primo,qꝛ dubiū eſt an aia ſit in-
tellectus.Secūdo:qꝛ dubium eſt an aia ſit indiuiſibilis
pars vel ex indiuiſibilib⁹ ꝑtibus. Jd auteʒ qđ patet eſt:
ipſam eſſe ignem apud Democrituʒ.hęc Auerroes:quę
ſunt oīno aliena a mēte textus.nam glaphyroteros grę-
ce ſonat,aut iocūdius,aut cultius,aut id genus:adeo trāſ-
lationes eius pleriqʒ ſunt mendoſę.

❡ At Anaxagoras videt̄ qdeʒ aliud aiam aliud in-
tellectū mentēue dicere:quēadmoduʒ ꝛ antea dixi-
mus:vtit̄ tn̄ vtriſqʒ:ꝓinde atqʒ vna natura.Verū:
mētem principiū maxime oīum ponit.ſolā nāqʒ re-
rum oīum ipſam:ſimplicē ꝛ nō mixtam ꝛ puraʒ eſſe
ſinceram dicit.Atqʒ eidē principio hacc vtraqʒ tri-
buit,cognitioneʒ inq̄ȝ ꝛ motum:dicens vniuerſum
mentem mouiſſe.

❡ Anaxagoras aūt videt̄ qdem alteruʒ dice- Tex.31.
re aiaʒ,ꝛ intellectū,vt ꝛ diximus prius.vtit̄
aūt vtriſqʒ ſicut vna nā. Verūtn̄ ponit intel
lectum principiū maxime omniū:qꝛ dicit
ip̄m ſolū eoꝝ quę ſunt,ſimplicem eſſe,ꝛ im-
permixtuʒ,ꝛ purum. Aſſignauit aūt vtraqʒ
eidem principio,ꝛ cognoſcere ꝛ mouere,di-
cens intellectum mouiſſe omne.

COMMENTARIVM.

❡ Nūc qd Anaxagoras velit:ſubſcribit.naʒ(vt Them̄.
ait)Anaxagoras nihil ɔſtāter decernit.modo.n.mēteʒ ꝛ
aiam ɔfundit.modo mēteʒ p̄cipem facit,quatenus eaʒ
ait ſimpliceʒ cē ꝛ abſolutā ab omni mixtura:ſed ſiue aīa
ꝛ mens idē ſit:ſiue diuerſa:hęc duo.vʒ.cognoſcē,ꝛ mo-
uere aīo mētiqʒ tribuebat:aſſerēs mēteʒ ipſam mouiſſe
omne.i.materiā:quā homiomeriā aliquādo appellabat:
Verba Anaxagorę. nōnunq̄ȝ chaos,nōnunq̄ȝ pan.vnde his vbis vtit̄. Cuʒ
ſimul,oīa maſſali cōgeſtu coiſſent: incidēs,mens,ſecer-
nere,ꝛ diſponē cępit:ꝛ ſic motuʒ mēti tribuit. Cognitio-
nem ꝟo:qꝛ inqt,hoc.i.cognoſcē maxime debitū aīo eſt.
quare tribuit motuʒ,qꝛ cępit mens ipſa ſecernē ea,quę
in ipſo chaos cōgeſta erant,vt Themiſtius inqt,tribuit
cognitionē:qꝛ cognoſcē,vt Themiſtius inqt,per verba
Vbi oꝑ ɔſidēr⁹ Anaxagorę,eſt debituʒ ac ꝓpriū aīo:quatenus aius eſt.
❡ Quo ꝟo ad verba gręca attinet:verbuʒ qꝛ gręce eſt
τοῦν,gitur,latine ſonat ergo,vel igit̄,vel itaqʒ.antiquus
interpres trāſtulit gitur,id eſt qꝛ:ꝛ placet mihi:qꝛ lʒ non
ſic ſit:ſic ſonat.appellauit intellectū Anaxagoras ſimpli-
cem:impmixtuʒ ꝛ purū ſiue ſincerū.nam triplex eſt cō-
poſitio:alia qdeʒ in eēntia,vt ex mā ꝛ forma:alia in vir-
tute,vt mixtio:quę eſt alteratoꝝ vnio:alia in additione,
vt accidēns cum ſubto. Voluit ergo Anaxagoras intel-
lectum cē ſimplicē:qꝛ nō cōpoſitū ex materia,ꝛ forma.
Jmpmixtuʒ:qꝛ nō ex elemētis reſurgens:ꝛ purum ſiue
ſincerū:qꝛ nō eſt accidēs in ſubto,nec corpus,neqʒ vtus
Mar. Auer. cōmēto.31. in corpore. ❡ Auerroes aūt ait opinionē Anaxagorę cē
veritati viciniorē:atqʒ Ariſtotelicę ſnię cōuenientiorem.
nam intellectū cē ex principijs:ꝛ eſſe cām cognitionis,ꝛ
motus eſt ꝑſpicuum. P̄.Ari^{les} poſtea cōmendauit ip̄m
valde:addens opinioni Anaxagorę:quę ipſe pręetermi-
ſit.ſed an Anaxagoras de humano,an de diuino intelle-
ctu loquatur:Ariſtoteles nō exponit,nec aliquis hic:ve-
rum poſtea dicemus.

❡ Thales etiam videt̄ ex hiſce quae tradita memo
riae ſunt:motiuuʒ qddam aiam ipſam eſſe putaſſe.
ſiquidem dixit magnetem habere animā:quia mo-
uet trahitqʒ ferrum.

❡ Videt̄

Tex.32. reminiſcũt ¶ Videt̃ autẽ ⁊ Thales,ex qbus reminiſcimur,motiuum quoddam animã opinari:ſiquidem dixit lapidem animaꝫ habere:quoniam ferrum mouet.

COMMENTARIVM.

¶ Nũc trãſit ad opinionẽ Thaletis Mileſij:qui fuit de ſeptem ſapiẽtibus.hic enim vim mouẽdi accõmodauit aĩe argumẽto q: herculeum lapidẽ.i.magnetem aiatam rem dicebat:qa ferruꝫ trahit,⁊ mouet. Si igit̃ magneti aiam tribuebat:qa mouebat:ſignũ erit eum putaſſe animã eſſe vim mouẽdi. ¶ Quo vo ad verba attinet,dixit ex qbus reminiſcimur, vel ex qbus reminiſcunt̃:qa vix ꝓpter eius antiqtatem eſt dictoꝝ eius aliqua memoria. fuit enim de ſeptẽ Athenarũ ſapiẽtibus: ⁊ qui ſolus eo tẽpore nãliũ reruꝫ inqſitioni ſtudẽs erat.nam ceteri ſapiẽtes moralibus vacabãt dũtaxat. ¶ In trãſlationib⁹ Auerrois nõ Thales:ſꝫ Meliſſus legit̃:qa Thales ſm ea quę dicit:nõ videt̃ poſuiſſe aiam ꝓncipiũ mouẽdi:ſed aquam,vt dĩ pmo meta^ce.argumẽto q: oium rerum ſemina ſunt humida.Uerum trãſlationes Auerrois falſę ſunt:grecis enĩꝫ in codicib⁹ legit̃ Thales:⁊ Themiſtius Mileſium fuiſſe affirmat:ideo forte nõ Meliſſum:ſed Mileſium legẽduꝫ eſt in trãſlationibus Auerrois.Et lꝫ Thales vim mouẽdi aquę tribuat:cuꝫ vim mouẽdi aię tribuit:ipſe non conſequit̃ opinionẽ ſuam:vt Expoſitor inquit:ſed eſt ſibi diuerſus.

¶ Diogenes autẽ ſicut ⁊ alij qdã aerem ipſam cenſuit eſſe:hũc ſubtiliſſimae ſubſtãtiae,rerũqꝫ principium eſſe putãs.Idcirco:cognoſcere atqꝫ mouere aiam dixit.hoc qdem cognoſcere,quo primuꝫ eſt ⁊ ex hoc ipſo caetera ꝯſtant:hoc autem eſſe motiuuꝫ,quo ſubtiliſſimum eſt.

Tex.32. ¶ Diogenes aũt ſicut ⁊ alteri qdam,aerem:hũc opinãs oium ſubtiliſſimũ eſſe:⁊ principium. Et ꝓpter hoc cognoſcere,⁊ mouere aiam. Scdm qdem qd primuꝫ eſt:⁊ ex hoc reliqua:cognoſcere.ſm vo q ſubtiliſſimuꝫ eſt:motiuum eſſe.

COMMENTARIVM.

¶ Diogenes cunctis opinionẽ ſuã de rerũ principijs cõſequẽs,dixit oium rerũ principiũ eſſe aerem:hũc putãs omniũ corpoꝝ tenuiſſimũ:⁊ principiũ de quo cũcta naſcũtur.Animã igit̃ aerem eẽ ait:vt moueat ⁊ cognoſcat:principalitate quidẽ aeris:de quo cũcta naſcunt̃:oia aia ipſa cognoſcit.tenuitate vo euiſdẽ:cuius naturę ipſa eſt:cũcta mouet corpis mẽbra. Inqt.Diogenes autẽ,ſicut ⁊ alteri quidã aerem ſupple aiam eẽ ait:opinãs hũc aereꝫ oium ſubtiliſſimũ eẽ:⁊ principiũ:de quo cũcta naſcũtur. Et ꝓpter hoc:qa.ſ.aia eſt aer:aut aereę naturę:opinatus eſt aiam cũcta cognoſcẽ:⁊ mouere corpus ipm aialis.nã ſm qdẽ q aer ipſe primũ omniũ rerũ principiũ eſt:⁊ ex h aere reliqua ſunt:aiam quę eſt aereę naturę dicit cuncta:quę de aere naſcunt̃,cognoſcẽ.ſm vo q ſubtiliſſimũ eſt:opinat⁹ eſt animã motiuũ eẽ corpis:cuius ipa eſt aia. ¶ Quo vo ad vba attinet:aiaduerte nõnulla vba in noſtris trãſlationib⁹ eẽ ſuppleta:quę attica ꝯſtructio expoſcit:antiqua vo trãſlatio nihil habet,vltra verba gręca.

Dubitatio ¶ Sed occurres.nã aia habet duo,vt moueat:⁊ vt moueat̃:⁊ habet vt intelligat: vt itelligat:habet principalitate aeris:de quo cũcta naſcunt̃,vt moueat: habet exilitate,⁊ tenuitate aeris:cuius naturę ipſa eſt: ideo quęrit̃ vnde habet,vt moueat̃.huius enim cãm Ari^les de mẽte Diogenis nõ aſſignauit. ¶ Themiſtius rõnẽ huius aſſignãs:inqt id eẽ ingeniũ aeris.nam aer ſuapte natura habet,vt moueat̃:⁊ vt ſemp in motu ſit:quare aia exilitate aeris,mouet.natura vo aeris mouetur. Solutio

¶ Heraclitus quoqꝫ:principiuꝫ ait aiam eſſe:quippe cum exhalationẽ eſſe,ex qua caetera dicit cõſtare,⁊ maxime incorpeum eſſe,⁊ ſemper fluere:dicat. atqꝫ id qd mouet̃ eo qd motu cietur cognoſci:conſtat.moueri autem res vniuerſas:⁊ ipſe,⁊ alij complures arbitrabantur.

¶ Et Heraclitus animã principiũ eſſe dicit: ſiqdem vaporeꝫ:ex quo alia ꝯſtituit. Eteniꝫ incorporaliſſimũ iam,⁊ ſemper fluens. Qd vo mouet̃:moto cognoſci. In motu autem eſſe quę ſunt,⁊ ille arbitrat⁹ eſt:⁊ multi. Tex.32.

COMMENTARIVM.

¶ Heraclitus quoqꝫ in poſitione de aia cõſequit̃ opinionẽ ſuam de rerũ ꝓncipijs.naꝫ id qd rebus pn^m dedit,aię tribuit:⁊ q: reruꝫ pn^m poſuit anathymiaſin hoc eſt euaporationẽ vel exhalationẽ:iure aiam eſſe anathymiaſin aſſerit.Ꝙ vo anathymiaſis hoc eſt euaporatio ſit reruꝫ pn^m:eo patet:q: euaporatio eſt qd maxime incorporeuꝫ atqꝫ ſemp fluens:cuiuſmodi ſunt res ipſę nãles:qs eſtimat tanto fluxu fluidas q ſimul poterãt ꝯdictoria vera eẽ.nã cuꝫ dĩ hoc eſt:tãta eſt rerũ fluxibilitas:q dici põt ſtatim hoc nõ eſt.quare vt ſeruaret in rebus ꝯtinuũ fluxum:pn^m reruꝫ ait eẽ anathymiaſin hoc eſt euaporationẽ. Inqt ⁊ Heraclitus aiam pn^m eẽ dicit,ſiqdẽ pro quia eam dicit eẽ vaporem:ſiue euaporationẽ: ex quo vel ex qua,alia cũcta entia nãlia ꝯſtituit.Aſſignat aũt Ariſtoteles cãm quoꝛ vapor eſt ex quo cũcta ꝯſtãt:⁊ inqt.eteniꝫ vapor ipſe ſupple eſt qd incorpaliſſimũ:⁊ ſemp fluens. quare eſt rerũ nãliũ,quę ſemp fluũt,idoneuꝫ pn^m. At q anima ſit vapor:pbat Ariſtoteles ex his,quę Heraclit⁹ inqt:⁊ ſumit duo.vꝫ.id qd mouet̃ cognoſci moto.i.eo qd mouet̃.nam ſile ſili cognoſcit̃:⁊ ita mobile non niſi mobili cognoſci põt.Scdo ſumit oia entia nãlia eſſe in motu.Ex his ſequit̃ illa nõ cognoſci niſi re quę mouet̃:quare cum nos nõ niſi aia res ipſas cogſcamus:iure aia erit res,quę ſemp mouet̃:⁊ ita vapor. Inqt,quod vo mouet̃ moto.i.re quę mouet̃ cognoſci Heraclit⁹ arbitrat̃:q: ſimile nõ niſi ſili cognoſcit̃,hoc eſt primũ.deinde aſſumit 2^m,⁊ inqt. In motu aũt eẽ quę ſunt.i.res nãles:⁊ ille Heraclitus arbitrat⁹ eſt:⁊ cum eo cõplures alij.Ex his ſequitur res nãles nõ cognoſci,niſi re:quę mouet̃.quare cum nos res nõ niſi aia cognoſcamus:iure anima eſt res:quę ſemp mouet̃.talis aũt eſt vapor:aia igit̃ erit vapor.hęc Heraclit⁹. ¶ Hinc pꝫ aiam oia cognoſcẽ:⁊ eẽ id qd mouet,⁊ mouet̃.oia quidẽ cognoſcit ꝓncipalitate vaporis:q: eſt vapor,quo cũcta cõſtant: ⁊ fluxibilitate vaporis. naꝫ ipa ſemp fluit,vt vapor:quo res ꝯſtant ſemp in fluxu.quare duplr aia cuncta cognoſcit ꝓncipalitate vaporis,⁊ fluxibilitate:ſic eniꝫ rebus ſemp fluẽtib⁹ ſilis erit. eſt vo mota ⁊ mouẽs tenuitate vaporis:cui⁹ naturę ipſa eſt. ¶ Quo vo ad vba attinet:anathymiaſis gręce,latine nõ eodẽ modo interptat̃.naꝫ Biſantius exhalationẽ:alij euaporationẽ:alij halitum,interptantur.ego vo rem craſſiorẽ igne,tenuiorem aere aquaqꝫ intelligo:quaſi,vt Themiſtius inquit,ſpirabilem vaporeꝫ,ſiue calorẽ ſpirabilem:quo anhelamus. Reſumptio opionis. Aequoꝝ ꝯſideratio.

¶ Simili modo ⁊ Alcmaeon:de aia putaſſe videt̃.

Dicit enim ipſam immortalē eſſe:ex eo quia ſimilis ipſis imortalibus eſt.qđ qdem ideo dixit ipſi cōpetere:qꝛ ſemꝑ mouetur.mouenť.n.ꝛ res oēs diuinae ꝯtinue ſemꝑ:luna ſcꝫ/ſol/ſtellae/totūqꝫ coelū.

Tex.32. ¶ Similiter aūt his, ꝛ Alcmęon opinari viſus eſt de anima. Dicit enim ipſam imortalē eſſe,ꝑpter hoc ꝙ aſſimilať imortalibus.hoc autez ineſſe ipſi tanꝙ motę ſemꝑ. Moueri autē ꝛ diuina oīa continue ſemꝑ:lunam,ſolem,aſtra, ꝛ cęlum totum.

COMMENTARIVM.

¶ Alcmęon crotoniata,vt Themiſtius ingt cognomēto phyſicus,de aīa videť ſile dixiſſe ei:qđ Heraclitus dicebat.ꝛ non omni ex pte ſile:qꝛ dixit ſile:ꝛ diſſimile ei:qđ Heraclitus aiebat. Simile gdē,quo dicit ipſam ſemper moueri.Diſſimile vō:quo aīam fecit de natura cęli. Heraclitus aūt de natura vaporis. Ingt. Siliter autē his,ꝛ Alcmeon opinari viſus eſt de aīa.dicit enim ipſam immortalē eē,ꝑpter hoc ꝙ aſſimilať imortalibus.hoc aūt ait ineſſe ipſi tanꝙ motę ſemꝑ:ꝛ ſic dixit ipſam eē ſemꝑ in motu cuꝫ Heraclito.differt vō ab eo:quo ait ipſam eē immortalē de natura cęleſtiū.addit cuꝫ dixiſſe ꝛ diuina oīa cōtinue ſemꝑ moueri.ſ.lunam/ſolē/aſtra:ꝛ totuꝫ cęluꝫ: ꝛ ita anima cum ſit de illoꝝ natura ſemꝑ mouebiť.

Quid Ariſt. ſentiat. ¶ Aiaduertēdum ꝙ an aīa ſit principiū, vt oīa cognoſcat:Ariſtoteles non expſſit.tamē,ſiue ſit principiū, ſiue nō:dubio ꝓcul ipſa ꝛ oīa cognoſcit:ꝛ mouet moueturqꝫ ſemꝑ.Cognoſcit qdeꝫ oīa,quo ipſa ſemꝑ mouetur.nam ſimillima eſt cęleſtib⁹ ꝛ terrenis oībus in hoc:cum ꝛ cęleſtia,ꝛ terrena oīa ſemꝑ moueanť. Mouet vō ꝛ mouetur ſemꝑ:quo eſt de natura cęleſtiū.

Verboꝝ cōſideratio. ¶ Quo vō ad verba attinet.(aſtra)gręce eſt aſteras:latine nō aſtra: vt antiquę trāſlationes habēt:qꝛ aſtrum eſt ſignū ſiue cōgregatio ſtellaꝝ. Aſteres vō ſiue ſtellę nō niſi errones ſiue planetę itelligūtur:quę ſunt gnqꝫ Saturnus/Juppiter/Mars/Venus/ꝛ Mercurius. Lumina aūt duo.vꝫ.ſol,ꝛ luna. vniuerſum cęlum ſtellatuꝫ intelligit:qđ primum mobile putauit antiquitas.

¶ Quidaꝫ ꝛ magis importuni/animā aquam eſſe dixerunt:vt Hippo.qui qdem ad hanc ſententiam ratione ſeminis videtur eſſe cōpulſus:qꝛ oīum ſemen humidum eſt.etenim:redarguit eos qui ſanguinem animā aſſerunt/quia ſemen ſanguis nō eſt.hoc aūt: primam animam eſſe dicit.

Tex.32. ¶ Magis aūt rudium quidā ꝛ aquam enūciarunt:vt hippo.ꝑſuaderi enim viſi ſunt ex genitura:quoniaꝫ oīum humida eſt.etenim arguit ſanguinē dicentes eſſe animam:quoniam genitura non eſt ſanguis. Hanc autem eſſe primam animam.

COMMENTARIVM.

¶ Hippon cuꝫ thalete putās aquam eē oīum rerū pn̄ᵐ, argumēto ſeminis,qđ eſt rerum aīatarū pn̄ᵐ:ꝛ aqua ſiue humiduꝫ:aīam ipſam aquā eſſe tradidit. Reprehendit aūt eos:qui ſanguinē aīam eſſe aſſerūt:eo qꝛ ſemē ipſuꝫ nō ſanguis eſt:ſed prima quaſi aīa:ſanguis autē quaſi vita ſecūda:ſupponēs ſemē tanꝙ primū fundamētum vitę.vnde hoc inquit. Etenim arguit ſanguinē dicētes eſſe aīam:quoniā genitura ipſa ſiue ſemē ipſum non eſt ſanguis.hāc autēꝫ genitura aſſerēs eſſe primā aīam:ſanguinem vō quaſi ſcdam.

Verba ¶ Quo vō ad vba attinet,Ariſtoteles appellat hipponem de nūo φορτικωτέρων,phorticoteron,id eſt rudioꝝ,(vt nōnulli exponūt:aut importunioꝝ,vt alij:aut oneroſioꝝ,hoc eſt craſſioꝝ,nam craſſi pōderoſi atqꝫ oneroſi ſunt)qꝛ inter phōs nāles, vt ingt Simplicius,nō connumerať primo meta^ce.hunc enim negaſſe deum cōmemorat.hac ratione rudis,craſſus,ac importunus phūs vbiqꝫ dicitur.

Hippon negauit deos. ¶ Sūt ꝛ qui ſanguinē ipſam eſſe dixerūt/vt Critias: ſentire ipſum maxime propriū animae eſſe putātes. qđ qdem cōpetere propter naturā ſanguinis:crediderūt. Nam oīa aelemēta pter terram:iudicem habuerūt.hāc autem nemo tribuit aiae:niſi gs ipſam dixerit ex oībus aelemētis ꝯſtare/aut oīa eſſe.

Tex.32. ¶ Alij autez ſanguinē,quēadmodum critias ipſuꝫ ſentire aię maxime ꝓpriuni opinātes. hoc aūt ineſſe:ꝑpter naturā ſanguinis. Oīa enim ęlemēta pterꝙ terra iudicē acceꝑunt. Hāc enim nulli ꝓtulerūt,niſi ſi aliqs dixerit ipſaꝫ eſſe ex oībus ęlītis:aut oīa eſſe.

COMMENTARIVM.

¶ Critias etiaꝫ inter Rudes phōs/ſiue vnus de triginta exiſtens, vt Simplicius inquit:ſiue ſophiſta aliqs,dixit aīam ipſam eſſe ſanguinē argumēto ſumpto ab ipſo ſenſu:queꝫ quidē aīalibus ineſſe,ꝛ rebus cūctis dicebat ob naturā ſanguinis:cuius ſignuꝫ afferebat, vt Simplicius ſupplet,qꝛ quę in nobis carent ſanguine: vt oſſa:ſenſum nō hñt.Deinde Ariſtoteles remouet quādaꝫ dubitationē:poſſet enim qſpiam quęrē,cum Ariſtoteles narrauerit opinionē eoꝝ qui dixerūt aīam eē igneꝫ:ꝛ eoꝝ qui dixerūt aīam eē aerem:ꝛ eoꝝ qui dixerūt aīam eſſe aquā: cur nō narrauit eoꝝ pōnem:qui dixerūt ipſam eē terrā. Rñdet Ari^les phōs nō opinatos eē aīam eē aliqđ ęlītorum/niſi quatenus opinabanť ęlītuꝫ illud,qđ aīam eſſe poſuerūt:eē pn̄ᵐ rerum nālū. At nullus phoꝝ terrā ſolā poſuit eſſe reruꝫ nāliuꝫ pn̄ᵐ:niſi Heſiodus:qui nō connumerať inter phōs:cum fuerit, vt Auerroes ingt p̄ meta. diuulgatus in ponēdo leges. Poſuerūt aūt nōnulli terraꝫ eſſe rerū nālium ꝑncipiū vna cum cęteris ęlītis,vt Empedocles:qui poſuit quatuor ęlīta reruꝫ nāliū pn̄ᵃ: Parmenides terrā poſuit ſimul cum igne.nullus autez eoꝝ,qui inter phōs enumeranť:poſuit terrā ſolā:ꝛ ita nullus poſuit ſolā terrā eſſe aīam:ſed vel ipſam aīam ꝯſtare ex oībus ęlītis:vel ipſam aīam poſuit eē oīa ęlīta ſimul iūcta.ꝛ hoc ingt.Oīa enim ęlīta pterꝙ terra iudicē acceperūt:hoc eſt, vt Simplicius,exponit iudicātē vnū quoddā ęlemētū eſſe,ꝛ pn̄ᵐ,ꝛ aię ꝯuenire.nullus vō ſolā terrā,ꝛ qꝛ craſſa ꝛ imobilis eſt.vnde ingt Them.cętera quideꝫ ęlīta ſuos aſſertores,ꝛ hauraríos habuerūt/ſola terra ſectatorē nō inuenit,terrā nemo ſeorſum vel noiauit:niſi gs dixerit aīaꝫ ex oībus ęlītis ꝯſtare:aut ipaꝫ eē oīa ęlīta iſimul.ꝛ ſic per iudicē Themiſtius ꝛ Simplicius ſectatorē itellexerūt.ſ.eum qui dixerit ipam ſolā eē rerū nāliū pn̄ᵐ,ꝛ aiaꝫ.tali.n.aſſertore caruit terra:cętera nō caruerūt.nam ignis habuit aſſertorē/qui diceret ipm eſſe rerum principiū ꝛ animā:aer etiam habuit:ꝛ aqua: ſola terra hoc aſſertore caruit.

¶ Vt igiť in ſummaꝫ oīa redigamus/tribus his oēs aīam/motu/ſenſu/incorporeoqꝫ diffiniūt.

Tex.33. Agunt igitur ¶ Diffiniunt autē oēs aīam tribus, vt eſt dicere:motu,ſenſu,incorporeo.

Cōmētariū

COMMENTARIVM.

Anī Simpl. ꝛ Them. — ¶ Epilogat, nūc opiones phoꝝ reducendo illas p̄mo ad tres. oēs enī tribus ipſaꝫ nacti ſunt, aut motu, aut ſenſu, aut ipſo incorpeo. verū, vt Simpl. ait ꝛ Them. innuit, p̄mis duob⁹ ſenſu, ꝛ motu vere aiam nacti ſunt. nā, vt di cebaꝰ, aiatū ab inaiato duobus maxime differt motu, ꝛ ſenſu, qm̄ ſenſus ꝛ mot⁹ pp̄e aiatib⁹ rebus inſunt. Tertiū vo eſt poſtea attributū aīe. ſ. incorporeū, q2 viderunt ipſaꝫ eſſe p̄mobilē, ꝛ per totū p̄cedē corpus: quę incorporei ꝯditiones videnť. ¶ Quo vo ad vba attinet, verbuꝫ [auteꝫ] in antiqs trāſlationib⁹ nō mihi ſonat: qm̄ lra eſt epilogatiua. Ari.ᶜᵒ aūt cum epilogat, nō videť ipo [aūt] vti: ſed nota epilogationis. vꝫ. δή, qđ latine ſonat itaqꝫ: aut igr̃. quare opinor grecos codices: qui hñt δέ, eē corruptos: ſed puto eſſe legēdū δή, vt legūt boni interp̄tes. Per incorporeū aūt, vt Simpl. inqt, nō oino incorpeū eſt intelligēdū: ſed ſubtile corpus. naꝫ vt Them. innuit, ſubtiliſſimā aiaꝫ eē putātes: ſbilē incorpeū arbitrātes. — Verba

¶ Quoꝝ vnūquodqꝫ reduciť ad principia reruꝫ, vt patuit. Quapropter ꝛ ij qui cognitione diffiniunt aiam: aut aelemētum, aut ex aelemētis faciūt ipſam, ſiliter omnes p̄ter vnum dicētes. Inquiūt enim: ſimile ſimili ſibi cognoſci. atqꝫ cum vniuerſa cognoſcat ac percipiat anima: ex vniuerſis rerum principijs ipſam conſtare dicunt.

Tex. 33. ¶ Hoꝝ aūt vnūquodqꝫ reducitur ad principia: vnde ꝛ in cognoſcēdo definiētes: ipſam aut ęlementū, aut ex ęlemētis faciūt, dicētes ſiliter inuicem p̄ter vnū. Dicūt enim ꝛ ſimile cognoſci ſimili: quoniā enim aia oia cognoſcit: ꝯſtituūt eaꝫ ex oibus principijs.

COMMENTARIVM.

¶ Reduxit oēs phoꝝ opiones in tres: nunc illas tres reducit ad vnaꝫ: q̄tenus quouis modo loquanť de aia: oēs reducūt illa per quę loquuntur ad p̄n͞a. ǵ oēs in hoc vno ꝯueniūt ꝙ dicūt aiam eē p̄n͞m, vt oia cognoſcat: ꝛ ſic oēs referebāt aiam ad p̄n͞a quantū ad p̄n͞oꝝ ſubaꝫ. Et h̄ inqt, hoꝝ aūt triuꝫ vnūquodqꝫ reduciť ad p̄n͞a: quo. ſ. ad p̄n͞oꝝ ſubam, vt ſupplet nouus Expoſitor: ꝛ recte. Oſtēdit vo quo modo cognoſcitiuū ſit referēdū ad p̄n͞a: nō aūt quo modo motiuū ꝛ incorporeū: q2 (vt Simplici⁹ inqt) motiuum ꝛ incorporeū eſſe referēda ad p̄n͞a, eſt per ſe notū. Corporeū enim ꝛ motū referri ad cauſata ipſa nemo eſt qui dubitat. nō enim hęc cauſis ſiue p̄ncipijs cōueniūt. Motiuū vo ꝛ incorporeū p̄ncipijs ꝯuenire per ſe patet. quare hęc p̄termittēs declarat quo modo ſenſitiuū ſiue cognoſcitiuū ſit referēdū ad p̄n͞a: ꝛ (vt Simplicius ait) cām aſſignat: q2 oēs p̄ter Anaxagoraꝫ vnanimiter putauerūt ſile ſili cognoſci. Quare vt oia cognoſcat aia: dixerūt illam eſſe aut rerū p̄n͞a: aut ex rerum p̄ncipijs ꝯſtare. Inqt, hoꝝ aūt triuꝫ vnūqđqꝫ reduciť ad p̄n͞m: hoc eſt facit aiam eſſe p̄n͞m. nā ſi aię tribuiť eē motiuū per ſe, facit eam eē p̄n͞m: ꝛ ſi eſt per ſe incorpea, ſit vt ipſa ſit p̄n͞m: ꝛ ſi oia cognoſcit, oportet eſſe p̄n͞a vel ex p̄ncipijs. ergo hoꝝ triuꝫ vnūqđqꝫ reduciť ad p̄n͞a: quatenus quouis hoꝝ aię tributo: ſequiť eam eē p̄ncipia: aut ex principijs. de ipſo cognoſcē hoc ita eſſe exponit, ꝛ inqt. vnde ꝛ in cognoſcēdo ſiue ſentiēdo ipſam aiam definiētes: ipſaꝫ aut ęlemētū: aut ex ęlntis faciūt, dicētes ſiliter inter ſe oēs ſupple p̄ter vnū viruꝫ. ſ. Anaxagorā: quę cum his nō cōcordat. Ergo dicētes aiam id eē: qđ oia cognoſcit: coguť eaꝫ facere, aut ęlntuꝫ, aut ęlnta, ſiue ex ęlntis: qm̄ cognoſcē nō pōt niſi ſile per ſile. ꝛ hoc ſubſcribit: dicūt. n. ꝛ ſile cognoſci ſili. Opꝫ ǵ aiam ſilem eſſe oibus rebus: ꝛ cuꝫ oēs res ſint infinite: ſufficit, vt ſit p̄n͞a vel ex p̄ncipijs. naꝫ ſic ipſa cognoſcet p̄n͞a: quatenus cōſtat illis: ꝛ ea quę de p̄ncipijs naſcunť, p̄ncipijs illis mediātib⁹. Et hoc ꝯcludit, ꝛ inqt. qm̄ enī aia oia cognoſcit: ideo ꝯſtituūt eaꝫ ex oibus principijs: ſic. n. ꝛ p̄n͞a, ꝛ oia quę de p̄ncipijs ſunt, facile cognoſcet. Pꝫ igiť quo modo qui aię tribuūt ip̄m cognoſcitiuū: coguť illā reducē in p̄n͞a ſm̄ eoꝝ ſubam: qm̄ aia eſt ſm̄ ſubaꝫ illa p̄ncipia: ſi cognoſcit oia. eſt enim ex 4ᵒʳ ęlntis: ſi oia ſunt ex quatuor ęlemētis: eſt ex athomis, ſi rerum primordia ſunt athomi. ꝛ breuiter aia ſi cognoſcit oia: ex principijs erit oium: quęcūqꝫ ſunt illa.

¶ Quibus igitur placuit vnā cauſam, aelementūqꝫ vnū ponere rerum: ij animā etiam vnū, velut igneꝫ aut aereꝫ eſſe ponūt. Qui vo plura rebus principia tribuūt: ij plura quoqꝫ dicūt animā eſſe. Solus aūt Anaxagoras: mētem paſſione vacare dicit, ꝛ nihil prorſus cum caeteris habere cōmune. Verū cuꝫ talis ſit, quonaꝫ pacto cognoſcat ꝛ quam ob cauſam: neqꝫ ille dixit, neqꝫ ex dictis perſpici pōt.

¶ Quicūqꝫ quidē igitur vnam aliquā dicūt cauſam: ꝛ ęlementū vnuꝫ: ꝛ animā vnū ponunt, vt ignem: aut aerem. plura vo dicētes principia: ꝛ animā plura dicunt. Anaxagoras autem ſoluꝫ impaſſibilē dicit eſſe intellectuꝫ: ꝛ cōmune nihil alicui alioꝝ hēre. Huiuſmodi autē cum ſit: quo modo cognoſcit: ꝛ p̄pter quā cauſam: neqꝫ ille dixit: neqꝫ ex his: quę dicta ſunt: cōſpicuum eſt. Tex. 34.

COMMENTARIVM.

¶ Reduxit aiaꝫ ad p̄n͞a quo ad eoꝝ ſubaꝫ. nūc vo reducit illā ad p̄n͞a quo ad eoꝝ nūm. nā ſi aię attribuiť ip̄m oiuꝫ cognoſcitiuū: nō ſolū opꝫ ipſam ponere p̄n͞m: ſed eā ꝯſtituere pro nūo p̄n͞oꝝ. naꝫ qui cām vnā, ꝛ ęlntū vnū poſuerūt oium rerū: vt ignē, aut aerem, ꝛ aiaꝫ etiā vnā ponūt: aut ex illo vno ꝯſtare. Plura vo dicētes p̄n͞a: ꝛ aiam plura, aut ex illis plurib⁹ cōſtare dicūt. Excipit ab his Anaxagorā: qui in duob⁹ ab eis differt. nā Anaxagoras ſolus itellectū dicit eē ipaſſibilē: ꝛ ita nec genitū nec corruptibilē. ꝛ cōe nihil alicui alioꝝ, hēe, ꝛ ita nō ꝯſtare ait ipſuꝫ ex ęlntis. Obijcit tn̄ ꝯtra eum de iſufficiētia: ꝛ inqt. huiꝰ aūt cum ſit ſupple ipſe itellectus: quō cognoſcit: ꝛ p̄pter quā cām cognoſcit, neqꝫ ille dixit, neqꝫ ex his, quę dicta ſunt: ꝯſpicuū eſt. Debebat aūt hęc declarare: q2 ſi oia cognoſcit: ꝛ cognitio nō niſi per ſile fit: oportuit declarare quō itellect⁹ erat ſimplex ꝛ impmixtus: ꝛ oia cognoſcit. ¶ Quo vo ad vba attinet, Ari.ᶜᵒ per [cōe] itelligit ſilitudinē. intellect⁹ enim ſm̄ Anaxagorā: itelligit oēs res nāles: ꝛ tn̄ nullā cum eis habet ſilitudinē: q2 nec eſt ex illis ꝯſtās: nec ex eaꝝ p̄ncipijs. ¶ Auerroes ait Anaxagoraꝫ putaſſe intellectuꝫ: neqꝫ eſſe hoc. i. corpus: neqꝫ in hoc. i. vtutē corpoream: addit ꝛ hoc nemo niſi Anaxagoras dixit: p̄pterea Ari.ᶜᵒ poſtea eum cōmēdabit. Defecit autē Anaxago. vt Auerroes inqt: q2 non expoſuit modū, quo intellect⁹ cognoſcit res nāles: an. vꝫ. vt eſt ens in actu, qđ eſt dicere an per eius eēntiā: quō Ari.ᶜᵒ voluit itellectuꝫ agēteꝫ intelligē res ipſas. Aut vt eſt in poᵃ, quo mō Ariſtoteles voluit intellectū poſſibilē cūcta cognoſcē. neqꝫ dixit cām: quare intelligit res nāles: quę nō ſunt intellectus in actu h̄ eſt actu ſeparate. Hęc itaqꝫ in qbus Ana — Verba — Anī Auer. cōmēto 34.

De mō quo aliqs intelle intelligit. pagoras fuit diminut^9. Ari^{les} supplebit. ¶ Aīaduertēdū tñ dignū duplicē eē modū intelligēdi ſm Ari^{lē}: alterū ꝗ intelligēs cognoſcat ipſa itelligibilia, vt eſt in actu: ꝛ h̄ pacto ſm ꝟitatē deus intelligit cūcta. Alterū quo intelligēs cognoſcit itelligibilia, vt eſt po^a illa ſaltē modo ſilitudinis ꝛ receptionis: ꝛ ſic itells poſſibilis cognoſcat res mālea. Primo modo itellect^9 agēs cognoſcit res: maxime ſi agēs itells ſit ipe deus: vt ſinxit Auerroes. Scdo modo itells poſſibilis cognoſcit res māles, ſed nō niſi prius rece ptis in eo rerū quę itelligunē ſilitudinib^9 intētionalib^9: qb^9 res ipſe redduntē actu itellectuales: ꝛ itells ipſe actu ſilis illis. ꝗ Anaxagoras defecit pmo: qꝛ nō exponit modū: quo ipſe itells res itelligit: an vt eſt in actu: an vt eſt in po^a. Scdo nō expoſuit cām quare itelligit res māles: cū qbus nō habet realē ſilitudinē. ¶ Quare Ari^{les} accepit ab Anaxagora illam itells: modū ꝟo quo itelligit: ꝛ quo ipſe res itelligunt: ipſe ſupplebit: nō deſunt qui dicūt Anaxa. non de humano: ſed de diuino itellectu eē locutū: qꝛ hūc poſuit in tota nā p^m cām: vt p̄ nālium auſcultationū li^o dictū eſt. Alij ꝟo dixerūt Anaxa. eūdē putaſſe humanū, ꝛ diuinū eſſe itellectū: vt dictū eſt 3° huius. Quę res nobis obſcura eſt: cū eius volumina qbus opinionem expreſſit: nobis non pateant.

Quid Ari. ꝟo Anaxa.

Arg. aliq

¶ At ꝟo qui ꝯrietates in principijs faciūt: ij ꝯficiūt aiam etiā ex ꝯtrarijs. Qui ꝟo tm̄ alterum ponūt cōtrariorū calidū inꝗ, aut frigidū aut aliqd aliud huiuſcemodi: ij ſiliter ꝛ aiam vnum iſtorū aſſerūt eſſe. Quapropter: ꝛ noia ipſa ſequunē. nam ij qui calidū eſſe dicūt: inde inquiūt ipm viuere ductū noiatūꝗ fuiſſe. ꝛ ij rurſus qui frigidum eſſe cēſent: aiam inde nūcupatā ob reſpiratiōnē ꝛ refrigerationē aſſerūt eſſe. Haec igitur ſunt quae de anima tradita ſunt a maioribus noſtris: ꝛ hae ſunt cauſae ob quas illi talia de ipſa dixerunt.

Tex. 35. ¶ Quicūꝗ autē ꝯrietates faciunt in principijs: ꝛ aiam ex ꝯrijs ꝯſtituūt. Quicūꝗ alterum ꝯriorū, vt calidū: aut frigidū: aut aliqd huiuſmodi aliud: ꝛ aiam ſilr vnū aliqd horū ponūt: vnde ꝛ noia ꝯſequunē, qui qdē calidū dicētes: qꝛ ꝓpter hoc ꝛ viuere noiatum eſt. Qui aūt frigidū: ꝓpter reſpiratio nem, ꝛ refrigeratiōnē vocari animā. Tradita qdem igitur de anima: ꝛ propter quas cauſas dicunt ſic: hęc ſunt.

Zen ζῆν

pſychen

COMMENTARIVM.

¶ Nunc quō aiam veteres ad p̄n^a retulerūt, quo ad cōtrarietates, oſtēdit ꝛ ingt. Quicūꝗ autē ꝯrietates faciūt in p̄ncipijs: ꝛ aiam ex ꝯrijs cōſtituūt. Quicūꝗ ꝟo alterum ꝯriorū ſupple faciūt rerum p̄n^m, vt calidū aut frigidum, aut huiꝰ aliquid aliud: ꝛ aiam ſiliter vnū aliqd horū ponūt. nam Empedocles cū quatuor nās, ex qbus ꝯſtare oīa vult, ſiccitatē frigiditatē, caliditatē, humorem, initia poſuiſſet: ſine dubio voluit caſdē ꝯtrarietates in aīa reꝑiri. Heraclitus ꝟo qui rerū p̄ncipiū poſuit ignem, ſiue calidū: aiā eē calorē affirmat: qui igni cōpetit. Hippon humiditatē: quę aque ꝓpa eſt. Deinde varias aię appellationes exponit: qꝛ aię nūcupationē ad ſuā ſniam quiſꝗ retulit. Unde ſupple iſti diuerſa de aīa putātes, nomina ipſa ſequūtur. nam qui quidē animā dicūt eſſe calidū: dicūt, quia ꝛ ꝓpter viuere noiatū eſſe: qō eſt aię ꝓpriū. Qui ꝟo frigidū animā eſſe dicūt: aſſerūt etiam vocari animā ꝓpter reſpiratiōnē, ꝛ refrigerationē. ¶ Quo ꝟo ad verba attinet, aiaduertēdū verba Ariſtotelis hic, nō poſſe ſatis clare exponi: qꝛ ſi quę dicat, in gręca lingua habent locū: nō autē in latina. vult enim hos phos qui de aia diuerſa ſentiūt: etiā in aia ipſa: ꝛ in hiſꝗ aię ꝓpria ſunt obſeruāda eē noia ab his rebus deducta: quas animā eſſe putāt. ꝟbi cauſa: qui aiam volūt eſſe calorē: aiā appellāt Zeſin vel Zoen, aut (vt vtar gręco) ꝟbo ζωὴν, hoc eſt feruorē. Uiuere aūt ſiue aiare corpus, appellant Zen: vel (vt vtar gręco ꝟbo) ζῆν, hoc eſt feruere: qui animā arbitranē eſſe frigiditatē: animā pſychen appellant. pſyche enī frigiditas eſt: pſychos frigus ſiue ventus. Uiuere aūt ſiue corpus aiare, dicūt pſychein, hoc eſt refrigerare, ſiue frigefacere: ideo in trāſlationibus noſtris ſic legi: quapropter ꝛ noia ipſe ſequunē: qꝛ id qō eſſe aiam putāt: ab eo aiā volūt nūcupari: ꝛ ipm aiare ſiue viuere deduci. ꝛ exponit h̄. d. nā qui qdē calidū aiam eē dicūt: hac ratione ſupple ipm aiare ſiue viuere appellāt nūcupātꝗ Zen: gręco aūt ꝟbo ζῆν: aiā ꝟo a feruore ſiue calore deducūt: appellāt Zeſin vel Zoen. eſt eīꝫ Zeſis vel Zoe feruor. Qui aūt aiam arbitranē eē qd frigidū: aiam ipſam appellāt pſychen: ob reſpiratiōnē ꝛ refrigerationē. nam pſyche frigiditas eſt. ipm aūt aiare ſiue viuere: appellāt, vt diximus: pſychein, hoc eſt refrigerare. Juniores aūt, ꝛ expoſitores noſtri ob gręcarū lrarū inſcitiā hęc intelligere nō poſſunt. Demum epilogat breuiter: ꝛ inquit. Tradita quidē igiē de aia, ꝛ ꝓpter quas cauſas ſic dicūt tradiderūtꝗ: hęc, ꝛ tanta ſunt.

Verborum expoſitio

¶ Cōſiderādum eſt aūt primū: de motu. Nam fortaſſe non ſolū falſum eſt ſubam aiae talē eſſe qualem ij dicūt qui aiam id aſſerūt eſſe qō ſeipm mouet aut mouere pōt: ſed etiam vnū id eſſe quoddā videē eorū quae nequeunt eſſe motum inꝗ ipſi ineſſe atꝗ cōpetere. Nō neceſſariū igitur eē id omne moueri qō mouet: olim iam diximus ꝛ ꝓbauimus.

Tex. 36. ¶ Conſiderādum aūt, primū qdē de motu: fortaſſis enim nō ſolū falſum eſt ſubā ipſiꝰ huiuſmodi eſſe: qualē aiūt dicētes aiam eſſe qō eſt ſeipm mouēs: aut poſſibile mouere: ſed vnū quoddā impoſſibiliū ineſſe ipſi motū. Qō qdē igitur non neceſſe ſit mouens, ꝛ ipſum moueri, dictum eſt prius.

COMMENTARIVM.

¶ Intētio Ari^{lis} hic eſt, vt Simpl. ingt opiones traditas ab antiqs diſgrere: ꝛ redarguē ſiqd nō vere dictū ſit. declarare aūt ꝛ ſiqd vt ſm ſolitū nolum vſū aſſignatū ſit, nē antiquorū nos accipientes opiones, ꝛ veluti veras, ꝓpter claritatē tradētiū aſſentiētes erremus. ergo ſm Simpliciū intētio Ari^{lis} eſt examinare opiones veterū: tum vt redarguamus ſiqd nō vere dixerūt: tum vt accōmodemus ad ꝓpoſitū nr̄m id qō vere dixerūt ſm vſū nolum: qb^9 nos vtimur. nā ſic accipiētes nō errabimus. Incipit autē ab opione Plato. qui in li^o 10° de legib^9 ait. aia eſt ſiimet mouēs: aut potēs ipſam ſe mouere. Et redarguit hāc deſinitionē modis duobus. p̄ quo ad fundamētū pōnis. 2° quo ad pōnē ipam. Quo qdē ad fundamētum pōnis: qꝛ iſti ſumpſerūt tanꝗ p̄n^m omne qō mouet moueri: ꝛ ex h̄ deduxerunt aiam eē id qō ſeipm mouet. modo h̄ eſt falſum: qꝛ aliqd mouet: qō nō mouetē: vt p^m mouēs. Quo ꝟo ad pōnē, duplr errauit Plato. Primo qꝛ voluit ipi aię inеē motū: cū ait eē id qō ſeipm mouēs. Scdo, qꝛ dato ꝗ motꝰ aię liꝗta vtrꝗ ſic aiā moueri: non tū

nõ tñ per motũ aĩa eſt definiẽda:ita vt mot⁹ ſit de eius ſuba. Ariſtoteles ĝ pmo ppõit intẽtionẽ in vl̃i:ꝛ ingt, cõſiderãduz aũt p^m qdez de motu:quo vna ſecta phoꝝ nacti fuerũt definitionẽ aĩe:qꝛ poſtea de cognitiõe ptractabimus. Hęc eſt intẽtio in vl̃i:deinde in ſpecie ppõit opionẽ Platonis circa aĩe definitionẽ eẽ falſaz: ꝛ ingt, fortaſſis.n.nõ ſoluz falſuz eſt ſubaz ipſius aĩe hɔ ſiue talez eẽ:qualez aiũt dicẽtes aĩaz eẽ qȯ eſt ſeipm mouẽs, aut poſſe mouere:vt Plato 10° li° de legib⁹ ingt:ſꝫ ineſſe ipſi aĩe motũ eſt vnũ qȯdaz de nũo impoſſiuz. Hęc ſunt duo Platonis errores.ſ.ꝙ mot⁹ ſit de definitiõe aĩe: ꝛ ꝙ inſit aĩe.naz motũ ineſſe aĩe eſt vnũ qȯdam impoſſe. ꝓ. dato ꝙ aĩe inſit mot⁹:nõ ineſt ei⁹ ſubẽ ꝛ definitioni:deinde tãgit errorẽ circa fundamẽtũ põnis, ꝛ ingt. Qȯ qdẽ igiť nõ neceſſe ſit mouẽs, ꝛ ipm moueri, prius dictũ eſt in 8° nãliuz.Quare poſito ꝙ aĩa ſit mouẽs corp⁹ ipm:non pp hoc ipſa ſeipſaz mouet. ¶ Ergo in trib⁹ errauit:pmo qꝛ mot⁹ nõ ineſt aĩe:cũ motũ ineſſe aĩe eſt vnũ quoddaz ipoſſe. Scdõ dato ꝙ aĩe inſit:nõ pp h eſt de ſuba aĩe, ita vt definitio aĩe ſit aſſignãda p ipm motũ. Tertio qꝛ fundamentũ põnis falſuz eſt:nã lꝫ aĩa ſit mouẽs corp⁹:non pptcrea eſt id qȯ eſt ſeipm mouẽs: naz 8° nãliuz declaratũ eſt nõ eẽ neccẽ, vt oẽ mouẽs, moueať. ¶ Aiaduertẽduz vt Simplici⁹ innuit motũ poſſe dupl'r ſumi: vno mõ ppe ꝓm vſuz cõiter loquẽtiũ:ꝛ ſic eſt q̃daz ſucceſſio ꝓm cõtinuationẽ numerata:quo Ariſto.3° phicoꝝ definit.d. mot⁹ eſt act⁹ entis in potẽtia ꝓm ꝙ in potentia. Alio mõ accipiť q̃ſi metaphorice pro opatiõe vitali:q̃ corp⁹ aĩale mouet:quaten⁹ viuit:ꝛ h mõ ſumpſit Plato:cum dixit aĩaz id eẽ qȯ ſeipm mouet.naz corp⁹ mouet ab aĩa hoc eſt viuit pp aĩaz. Aĩa aũt eſt ſeipſaz mouẽs:qꝛ viuit p ſe: imo ipſa p eſſentiã eſt viuẽs:corp⁹ aũt per pticipationẽ. Plato itaqꝫ oẽ pticipãs aliquo, appellat motũ ab alio: oẽ tale per eſſentiã appellat ſeipſ motũ:ꝛ hac rõne vult nihil mouẽ:qȯ nõ moueať ꝛ ipm.nam qȯ mouet, eſt aut tale p eſſentiã:ꝛ ita dĩ ſeipm mouẽs:aut eſt tale ab alio, ꝛ dĩ motũ. Quia igiť corp⁹ viuit ab aĩa:aĩa eſt viuẽs per eſſentiã:quare aĩa diceť ſeipſaz mouẽs:corp⁹ aũt motuz ab aĩa. Dĩa ĝ Platonis ꝛ Ariſtotelis ꝓm Simpliciũ nõ eſt niſi in ꝟbis:naz Ariſtoteles ſolit⁹ eſt vocare motum ꝓm nõis vſuz apud pleroſqꝫ. Plato ꝟo noĩb⁹ vtiť ꝓm ppriũ vſuz. ¶ Auerroes h in loco ait hãc eẽ 3^m h⁹ pmi libri de aĩa ptẽ, qꝛ p^a erat phẽ^m. 2ª erat narratio opionũ antiq̃ꝝ. 3ª erat illaꝝ opionũ reprobatio:q̃re nũc ſumus in 3ª hui⁹ libri pte:in q̃ ꝯdicemus opionib⁹ veterũ.

Errores tres in quib⁹ errauit Plato.

Defenſio platonis apud Simplicium.

Aug. Auer. cõmẽ.36°.

¶ Cuz aũt omne qȯ motu cieť dupl'r moueať (aut eniz per aliud: aut per ſe moueť. per aliud aũt id oẽ moueri dicimus: qȯ eſt in eo qȯ motu cieť, vt nauigantes. hi nãqꝫ: nõ perinde atqꝫ nauis mouentur. haec enim per ſe moueť: illi motu cienť, qꝛ ſunt in eo qȯ motu cieť. qȯ qdẽ ita eẽ: pꝫ in ptib⁹. motus.n. ppri⁹ pedũ: eſt ambulatio q̃ mouenť ꝛ hoĩes: tunc aũt iſte mot⁹ nõ ineſt, vt pꝫ, in nauigantibus.)

Tex.37. ¶ Dupl'r autẽ eo qȯ moueť dicto: aut enim ꝓm alterũ: aut ꝓm ſeipſ. Scdꝫ alterũ aũt dicimus qdẽ, quęcũqꝫ mouenť per id qȯ ſunt in eo qȯ moueť: vt nautę. nõ eniz ſimil'r mouenť naui. hęc qdẽ.n. ꝓm ſeipſaz moueť: illi autẽ per id qȯ ſunt in eo, qȯ moueť. Manifeſtuz eſt aũt in partib⁹: pprius qdez.n. motus pedũ ambulatio eſt. Hęc aũt ꝛ hoĩum eſt. non ineſt aũt nautis tunc.

COMMENTARIUM.

¶ Ariſtoteles cũ poſuit intẽtionẽ q̃ſi in gñali, adhuc ſpeciali⁹ eã dearticulat, vt intelligať id in quo oĩno errauerunt. Diſtinguit itaqꝫ, vt Simplicius exponit, id qȯ moueť: naz dupl'r moueri dĩ id, qȯ moueť: aut p accñs, aut per ſe. Per ſe moueť vt nauis:quę p ſe transfert de loco ad locũ. Per accñs moueť nauta:qꝛ ipſe in naui qeſcẽs, ad motũ nauis trãſferť de loco ad locũ. Qȯ ꝟo motu q ſibi cõuenit, nauta ipſe qeſcat. pꝫ:qꝛ nec ꝓm totũ nec ꝓm ptẽ moueť ambulatiõe:quę eſt ſibi ppa. Jngt, dupl'r ãt eo qȯ moueť ſupple dicto: vel dupl'r ipſo moto exiſte: l'ra eſt ſuſpẽſiua vſqꝫ ibi [dupl'r aũt vtiqꝫ] exponit quonaz mõ id qȯ moueť: dupl'r dicať: ꝛ inquit: aut.n. ꝓm alterũ, h eſt per accñs: aut ꝓm ſeipſ.i. p ſe: exponit mẽbra: ꝛ ingt: ꝓm alterũ dicimus qdez, quęcũqꝫ mouenť per id qȯ ſunt in eo qȯ moueť, vt nautę: nõ.n. nautę ipſi mouẽtur ſil'r naui, hoc eſt eo mõ quo mouetur nauis ipſa. Qȯ exponit, ꝛ ingt: hęc qdez ꝓm ſeipſaz moueť: qꝛ p ſe transferť de aſia in europaz. Jlli aũt.ſ. nautę mouenť de aſia in europã p id qȯ ſũt in eo qȯ moueť de aſia in europã: ꝛ ita nautę mouenť p accñs motu nauis: nauis ꝟo p ſe motu ppõ. Qȯ ꝟo nautę p accñs moueanť motu nauis: exponit dicẽs: qꝛ qeſcẽtes moueť. Et h exponit.d. manifeſtũ eſt aũt in ptib⁹ ſupple ꝙ nautę qeſcãt ppõ motu q ſibi cõpetit. ppri⁹ qdẽ.n. mot⁹ pedũ ambulatio ẽ, tãq̃ ppriũ ei⁹ qȯ ꝫ totũ moueť. Hęc ãt ꝛ hoĩuz eſt tãq̃ coꝝ: q̃ mouenť ꝓm totũ. nõ ineſt ãt nautis tũc ſupple hęc ãbulatio: q̃ eſt eis ppa: qꝛ nec ꝫ ptes, nec ꝓm totũ. [tũc.] i. cũ ſũt in naui qeſcẽtes. nautę.n. dũ ſedẽt in naui, nõ moueť motu ambulationis: q eſt eis ppri⁹: qꝛ nec ꝓm ptes: nec ꝓm totũ. Mouenť ꝟo motu nauis: q̃ trãſferť de aſia in europã. Quare pꝫ 2^r dici id qȯ moueť, vt Simplicius expoſuit. ſ. p ſe: ꝛ p accñs. Quo ꝟo ad ꝟba attinet Ariſt. dixit nautã nõ moueri p ſe motu nauis: qꝛ vt Themi. ait: alio motu moueri p ſe poſſet: poſſet.n. nutriri: augeri: alterari: ꝛ locali ẽt aliquo motu moueri ꝑter motũ nauis. ¶ Auerroes ãt ſubdiſtigut id qȯ p accñs moueť: vt poſteri⁹ Ariſto. notabit: nã p accñs aliqd moueri põt: qꝛ inſepabil'r moueť ad motũ alteri⁹, vt albedo: quę moueť motu corpis albi: hęc ita motu illi⁹ moueť: vt neq̃at aliquo alio motu ſeorſum moueri. Aut qꝛ ſepabil'r: ꝛ h pacto nauigans moueť motu nauis: qꝛ aliq̃ alio motu põt ſeorſum moueri. Moueť.n. motu nauis de aſia in europam. põt autẽ pprio motu moueri: cum ſeorſuz mouebitur. ſ. ambulatione. Hę ſunt diſtinctiones.

Aug. Auer. cõmẽ.37°.

¶ Cuz igiť id qȯ moueť (vt diximus) bifariã dicať moueri: cõſideremus nũc oportet de anima, ſi per ſe moueatur motuſqꝫ particeps ſit.

Tex.38. ¶ Dupl'r aũt dicto moueri: nũc intẽdim⁹ de aĩa ſi per ſeipſaz moueť, ꝛ pticipet motu.

COMMENTARIUM.

¶ Hic terminat ſuſpẽſionẽ, ꝛ ſumit id qȯ vult diſputare, ꝛ ingt, dupl'r ãt ipo moueri dicto. ſ. p ſe. ꝛ p accñs nũc intẽdim⁹ de aĩa ſi p ſeipſaz moueť: ꝛ ſi p ſeipſaz motu pticipet. Hęc eſt itẽtio diſputationis: ꝛ termin⁹ l'ralis ſuſpẽſionis. Jnnuit ãt Ari. p hęc aĩaz p accñs moueri motu q̃ corp⁹ in q̃ eſt moueť: nõ tñ p ſe, vt Plato arbitrať: iõ diſputatio nõ eſt ſi aĩa p accñs moueť: qꝛ nulli dubiũ ẽ h: ſꝫ an p ſe moueať. h.n. ẽ ambiguũ, ꝛ id: qȯ Plato 10° li° de legibus autumat. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, addidit [ꝛ pticipet motu] vt vtať mõ loquẽdi Platonis: q id qȯ p ſe moueť: ſp appellat motu pticipãs: id ꝟo qȯ p ſe mouet: vocat ſeipſuz mouẽs. Ut igiť in diſputatiõe ꝯueniat Platoni in nõie: (nã diſputãtes p elenchoꝝ debẽt in terminis ꝯuenire) adiecit [ꝛ pticipet motu.] Hęc q̃ ad ꝟba.

Reſumptio intentionis.

¶ Cum igit̃ quatuor ſint motus, latio alteratio ac-cretio atq; decretio: aut iſtoꝝ vno/ aut pluribꝰ/ aut oibus vt patet/ mouebit̃. Et ſi nõ per accidens moueatur: natura ſane motus inerit ipſi. at ſi hoc ſit: locus etiaȝ eidem identideȝ cõpetet. omnes eniȝ iam dicti motus: in loco ſunt.

Tex. 38. ¶ Quatuor aũt motibus exiſtẽtibꝰ: loci mutatione: alteratione: decremẽto: augmento: aut ſm vnũ hoꝝ vtiq; mouebit̃: aut ſm plures, aut ſm oẽs. Si ꝟo mouet̃ non ſm accidens: nã vtiq; inerit motus ipſi. Si ãt hoc: ⁊ locus. Oẽs. n. dicti motꝰ in loco ſunt.

COMMENTARIVM.

¶ His expoſitis, nunc obijcit Platoni: ⁊ primo ſic: ſi aia per ſe mouet̃: anima erit per ſe in loco: ſed aia non eſt ꝑ ſe in loco: ergo anima nõ per ſe mouet̃. Maiorẽ ꝓbat: quia ſi anima mouet̃ per ſe, aliqua per ſe motꝰ ſpecie dicet̃ moueri: ⁊ quauis ꝑ ſe motus ſpecie mouebit̃: mouebit̃ ſm loci mutationẽ: qm̃ oẽs per ſe motꝰ ſpẽs ſunt in loco. Quare ſi aia mouebit̃ aliq̃ per ſe motꝰ ſpecie: erit in loco: ⁊ ſic pȝ maior. Minorẽ relinquit tanq̃ aperte falſam. Procedit aũt Ariſtoteles diuiſiue ſic: cũ itaq; quatuor motꝰ ſint: ſiue quatuor motibꝰ ſm ſpẽs exiſtẽtibꝰ, loci mutatione: alteratione: decremẽto: augmento: aut vtiq; aia ipſa mouebit̃ ſm vnum hoꝝ motuũ: aut ſm plures hoꝝ: aut ſm oẽs. ⁊ q2 aliqs poſſe dicere aiaȝ moueri ſm vnũ hoꝝ: ⁊ ſm plures hoꝝ: ⁊ ſm oẽs: nõ qdeȝ per ſe: ſed per accidens motu corporis: in quo eſt: hoc excludens ꝑ id qd ꝓpoſuit in colligẽdo intẽtionẽ diſputationis, inqt: ſi ꝟo mouet̃ nõ ſm accñs: vt acceptũ in ꝓ̃cipio: naȝ de hoc nemo ambigit: ſȝ per ſe mouet̃: tunc aię motꝰ inerit nã ⁊ per ſe. Si aũt hoc eſt. ſ. vt motꝰ inſit aię nãlr̃: ⁊ locꝰ aię ſupple inerit etiã nãlr̃: Deducit ↄ̃triaȝ, dicens: oẽs. n. dicti motꝰ in loco ſũt: quare ſi aia mouebit̃, aliq̃ ſpecie motus per ſe: ipſa erit in loco per ſe: qd erat abſurdum.

Exp̃ Auer. Comen. 38°.
1ª ꝓpõ.
¶ Auerroes aũt hũc textũ reſoluit in ꝓpõnes: e quibus poſtea deducit abſurduȝ. Prima eſt quatuor eẽ motꝰ. ſ. auctionẽ, diminutionẽ, lationẽ, ⁊ alterationẽ. Hęc eſt pꝛ̃ª ꝓpoſitio.

Dubitatio.
¶ Sed cõtra hãc dubitat̃: q2 5° phyſicaꝝ auſcultationũ, ⁊ 7° libro dictũ eſt, tres eẽ per ſe motꝰ ſpẽs. Hic aũt ait quatuor.

Sol. Auer.
¶ Auerroes inuit ſol. ait. n. tres eẽ ſpẽs per ſe motꝰ in gñe: ſed ipſe dixit quatuor large, q̃ſi numerãdo additioneȝ, ⁊ diminutionẽ pro duabꝰ motus ſpeciebꝰ.

Dubitatio ↄ̃ Auerroiȝ.
¶ Sed hęc ſolũ ambigua eſt: q2 ſi Ariſtoteles enumerat ſpẽs motꝰ large: tunc nõ tm̃ q̃tuor erũt motꝰ ſpẽs: ſed. vj. naȝ gñatio, ⁊ corruptio ſunt motus large dicti due ſpẽs.

Exp̃ Simp.
¶ Aliter Simplicius inquit: quatuor autẽ ſunt motus, ſubali nõ cõnumerata trãſmutatiõe: ſȝ enumeratis ſm tria gñia: quoꝝ qdẽ ſm quãtũ, vnus qdeȝ, nõ hĩs aũt cõe nomẽ, tanq̃ duo cõnumerat̃: queadmoduȝ ⁊ in predicamẽtis. ¶ Eſt ergo ſolũ Simplicij tres eſſe motꝰ per ſe in gñe: dixi per ſe, nõ cõnumerata tranſmutatiõe ſubali: naȝ hęc nõ eſt per ſe motus. Veruȝ q2 auctioni ⁊ diminutioni nõ aſſignat̃ cõe nomẽ: ſicut alterationibꝰ hoc cõe alteratio: hac rõne motus ſm quãtũ

2ª ꝓpõ.
tanq̃ duo motus cõnumerat̃. Et ſi ita Auerroes intelligit: recte ait.

Deductio Auer.
¶ Scđa ꝓpoſitio Auerrois eſt: ſi aia moueatur: neceſſe eſt ipſaȝ moueri: aut vno iſtoꝝ motuũ: aut pluribꝰ: aut oibus. ¶ Hanc ꝓbat Auerroes: naȝ ſi aia ꝑ ſe mouet̃: mouebit̃ aliqua per ſe ſpecie motꝰ: aut plibꝰ per ſe ſpeciebꝰ motꝰ: aut oibus per ſe ſpeciebꝰ motꝰ. oẽs aũt per ſe motꝰ, aut eſt loci, aut alterationis: aut augmẽti. Ergo aia ſi mouebit̃: mouebit̃ aut localr̃, aut cremento: aut alteratione. Et ſic pȝ ſcđa ꝓpoſitio.

Dubitatio.
¶ Ego ꝟo circa hãc ꝓbationẽ ſatis dubito: nõ. n. puto valere hãc ↄ̃ñtiã: aia per ſe mouet̃: ergo mouebit̃ aliqua per ſe ſpẽ motꝰ. Stat. n. dicerẽ aiaȝ per ſe moueri motu ipꝛope dicto: nõ eniȝ hęc repugnant: vȝ. q aliqd moueat̃ per ſe: ⁊ non moueat̃ motu: qui ſit per ſe: q2 põt aliqd moueri per ſe motu gñationis: qui motꝰ nõ eſt per ſe motus. ¶ Propterea ꝓpoſitio hęc, vt ipſaȝ ſumpſit Ariſtoteles, eſt ꝑ ſe nota: ſuppoſuit. n. tres eſſe ſpẽs vel quatuor ipſiꝰ motus. Ex hoc ſeq̃t̃ nihil moueri motu aliquo: qd non moueatur aliqua ſpecie illius. Quare mouebit̃ aut latione, aut alteratiõe, aut auctiõe vel diminutiõe. Gñatiõe ꝟo vel alteratiõe nõ põt dici aliqd moueri: quia ſuppoſuit has nõ cõtineri ſub motꝰ ſpeciebꝰ. Quare Auerroes laborat, vt mihi videt̃, vbi non opȝ.

3ª ꝓpõ.
¶ Tertia Auerrois ꝓpoſitio eſt, ſi aia mouet̃ vno iſtoꝝ motuũ: neceſſe eſt vt ſit corpus. Hanc declarat Auerroes ex his: quę 6° auſcultationũ nãliũ dicta ſunt. In ibi eniȝ dem̃ eſt nihil moueri per ſe, niſi corpus: ⁊ hoc quauis motꝰ ſpecie ipm̃ moueat̃.

Deductio Auer.
¶ Ex his deducit Auerroes aiaȝ eẽ in loco: q2 omne corpꝰ eſt in loco. Unde Auerroes applicãdo hãc ſuã expõneȝ vbis Ariſtotelis ſic deducit, ſi aia moueatur nõ per accidẽs, vt ſupponit̃, motꝰ quo ipſa mouet̃, erit ſibi nãlis. Ois aũt motus nãlis eſt aliqs illoꝝ triũ: quilibet illoꝝ eſt in corpore: ⁊ omne corpus eſt in loco: q̃re aia erit in loco: deinde deſtruit vltimũ ↄ̃ſequẽs: q2 omne qd eſt in loco: motũ eſt motu locali oino: naȝ oẽ qd moueatur aliquo illoꝝ triũ motuũ, mouet̃ motu locali: ⁊ nõ cõuertit̃: q2 celũ locali motu mouet̃: ⁊ non aliquo illoꝝ triuȝ. ſ. q2 nec alteratiõe, nec auctione: nec diminutione. Hęc Auerroes.

Dubitatio ↄ̃ Auer.
¶ Quę mihi ambigua ſunt: q2 Ariſtoteles illaȝ tertiã ꝓpõneȝ. vȝ. q oẽ qd mouet̃ aliquo illoꝝ motuũ ſit corpꝰ, nunq̃ hic aſſumpſit: lȝ ſit vera: nec neceſſaria eſt pro deductione rõnis. Ariſtoteles. n. deducit aiaȝ per ſe eſſe in loco. ⁊ ꝓbat: q2 oẽs dicti motꝰ ſunt in loco. ergo lȝ illa tertia ꝓpoſitio ſit vera: tñ ꝓpoſito non eſt neccĩa: cũ nec ad illaȝ, nec ex illa ꝓcedat Ariſto. ratio. ¶ P. Hęc Auer. deductio a p̃ ad vltĩm nõ ẽ Ariſtotelis: ſȝ ꝓpa: Ariſtoteles. n. ſyllogiçat ſic: ſi aia mouet̃: aliq̃ ſpẽ motꝰ mouet̃: ſi aliq̃ ſpẽ mouet̃: mouet̃ alteratione, auctiõe, vl' diminutiõe, vl' latiõe: ſi mouet̃ alteratione, vel aliq̃ illaꝝ ſpẽ: erit aia in loco. Et rõ eſt, q2 oẽs dicti motꝰ ſũt in loco. Hęc ẽ deductio Ari. in q̃ pȝ eũ nõ vtiȝ eẽ 3ª Auerrois ꝓpõne.

Dubitatio Auer.
¶ Auerroes hic dubitat ↄ̃ ꝓbationẽ Ariſtotelis: quę ait: oẽs eniȝ dicti motꝰ ſunt in loco: q2, ſi dixiſſet oia quę mouent̃ dictis motibꝰ, eẽ in loco: nemo dubitaret. oẽ. n. qd aliq̃ ꝑ ſe ſpecie motꝰ mouet̃, eſt corpꝰ nãle 6° nãliũ auſcultationũ: at dicit oẽs dictos motꝰ eſſe in loco: qd lȝ de latione, auctiõe, ⁊ diminutione verũ ſit de alteratiõe falſuȝ eſt. nõ. n. ꝑ alterationẽ acq̃rit̃ locus, quo mõ acq̃rit̃ per lationẽ: nec per alterationẽ variatur locus: vt variat̃ per auctionẽ vel diminutionẽ: q̃re nullatenus alteratio eſt in loco.

Solo prima Auer.
¶ Auerroes inuit ſolõneȝ: q Ariſtoteles per dictos motꝰ nõ intelligit illa tria gñia motꝰ: ſed ſpẽs motꝰ localis: quę ſunt plures. Mõ oẽs tales eẽ in loco, nemo eſt, qui dubitat: ⁊ ita vbũ (dicti motus) nõ ad gñia motꝰ: ſed ad modos ſiue ſpẽs motꝰ localis refert̃. Et ſi hoc mõ intelligit̃: tũc textꝰ, vt Auerroes ait, cõtinebit duas rões. Prima erit q ſi aia per ſe mouet̃: tũc ipſa aut augebit̃: aut diminuet̃: aut alterabitur: aut mouebit̃ de loco in locũ: aut pluribꝰ hoꝝ: aut oibus mouebit̃: qd relinquit tanq̃ euidenter falſum. Scđa rõ eſt ſi aia mouet̃ ⁊ nõ accidentalr̃: tunc motus inerit ſibi nãliter: ⁊ intelligit̃ de locali: naȝ ſi per ſe mouet̃, quauis ꝑ ſe ſpecie motꝰ mouet̃ mouet̃ motu locali: qm̃ motꝰ localis eſt primus motuũ. g̃ ſenſus erit ſi aia mouet̃: ⁊ non accidentalr̃: motus localis inerit ſibi p̃mo nãliter: ⁊ ita

anima per ſe mouebit̃ motu locali. Si aũt hoc erit.ſ.vt moueat aĩa per ſe motu locali:ꝛ locus inerit ſibi etiam nãliter. pbat: omnes eniȝ dicti mot⁹ ſupple locales ſunt

Dubitatio.

in loco. Et ſic pȝ ſolutio prima. ❡ Sed occurres: qꝛ non cõpetit motus localis alicui qd mouet̃ alia ſpecie mot⁹: niſi mouet̃ per ſe ſm illaȝ ſpẽm: bene eniȝ valet anima mouet̃ per ſe aliquo hoꝝ vel plurib⁹ hoꝝ vel oĩb⁹ his: ergo inerit ſibi prius motus localis nãliter. ſed vbi moueretur per accidens alteratiõe: nõ opȝ, vt ſibi inſit motus localis nãliter. Albedo.n. per accidens mouet̃ alte-

Solutio auer. primo.

ratione: ꝛ tñ nõ ineſt ſibi motus localis nãlr. ❡ Soluit Auerroes dupl͛r: primo cõcedendo aiaȝ poſſe dici alterari per ſe apud antiquos: nam alteratio aliquo mõ eſt in alterato eſſentialr: quo cõceſſo ſequit̃ eaȝ moueri ſm

Sol. 2ª.

locũ: vt deductũ eſt. ❡ Scdo ſoluit ꝙ dato ꝙ alteratio ſibi cõpetat per accidens: adhuc ſequit̃ animaȝ moueri per ſe in loco: qꝛ alteratio eſt diuiſibilis: ꝛ nõ niſi ratione ſubiecti: vt dicit̃ 6⁰ phyſicaꝝ auſcultationũ. ergo ſubm alterationis de albo in nigrũ erit diuiſibile: quo cõceſſo: ſequet̃ ipſuȝ eſſe mobile ſm locuȝ. ꝛ ita ſiue aiꝗ cõpetat alteratio per ſe: ſiue per accidens: ſequit̃ ſibi nãlem eſſe loci mutationẽ: qꝛ q͛gd cõcedit̃: opȝ cõcedere ipſaȝ eſſe

Replica⁰

corpus. ❡ Sed dices quo mõ dici põt alterationẽ eſſe diuiſibileȝ rõne ſubiecti: ſequit̃.n. eo dato illaȝ eẽ ꝑ accidens diuiſibileȝ: ꝛ ita alteratio põt ſeorſuȝ per ſe alia diuiſione a diuiſione ſubiecti dici diuiſibilis, vt vector qui per accidẽs mouet̃ motu nauis, dicit̃ per ſe mobilis mo

Sol. Auer.

tu ꝓprio. ❡ Rñdet Auerroes alterationẽ dici per accidens diuiſibileȝ rõne ſubiecti alia ſpecie ipſius per accidens ab ea quã Ariſtoteles ſupius deſcripſit. Auerroes eniȝ cõmẽto ꝓximo ſubdiſtinxit per accidẽs: naȝ aliud eſt per accidens ſimpl͛r, cui nihil competit per ſe: aliud ſm qd, cui aliqd per ſe cõpetit. Uult igit̃ Ariſtotelẽ deſcripſiſſe per accñs ſcdo mõ: at alteratio dicit̃ per accidens diuiſibilis pͥmo mõ: qꝛ ſibi diuiſibilitas nullo mõ cõpetit niſi rõne ſubi. Hęc ſol. Auer. ꝛ declaratio coꝝ:

Confutatio

quę ipſe v͛bis obſcuris tradidit. ❡ Mihi tñ nõ placẽt hęc: expoſitio.n. hęc extorquet v͛ba Ariſtotelis: qm̃ de motu locali nihil meminit niſi in ſingulari: poſtea dicit in plurali numero [oẽs dicti motus.] quare refert v͛buȝ hoc ad quatuoꝛ dictos motus: quoꝝ meminit in plurali numero. ❡ Ꝑ. Simplicius ꝛ Themiſtius qui fuerunt greci: retulerunt verbũ hoc ad quatuoꝛ dictos motus: ꝛ

Sol. Simp.

nõ ad ſpẽs motus localis. ❡ Simplicius ita inquit ad v͛bũ. Qd igit̃ nullo corporeoꝝ ſm ſe mouet̃ anima, ex loco rememoratũ eſt: quacũqȝ.n. ipſoꝝ motũ, vel corp⁹ eſt: vel cõpoſitũ, vt aial. Hęc aũt in loco: ꝛ hoc indicat dictos motus eſſe in loco, vt qui inſunt exiſtẽti in loco hoc eſt alibi ꝓprias habẽti ptes, vt partibiles exiſtes partibilis ſint actus. Hęc Simplicius ad verbuȝ: qbus innuit ſol. ꝙ, vȝ dicti motus ſũt in loco rõne mobiliũ: qꝛ qcqd mouet̃ per ſe quocũqȝ illoꝝ motuũ, eſt in loco: quare ſi anima aliquo hoꝝ motuũ mouebit̃ per ſe: ſibi loc⁹ per

Cõf. Tho.

ſe inerit. ❡ Hanc ſolõneȝ refellit expoſitoꝛ noſter, ꝛ recte, qꝛ nõ ſaluat lr̃am Ariſtotelis: Ariſtoteles.n. dicit hõ motus eſſe in loco, ꝛ nõ ſm locũ. Modo ſi rõne mobiliuȝ hi motus eſſent in loco: nõ tñ eſſent in loco: ſed ſm locũ: qm̃ rõne mobiliũ oẽs eſſent acq̃ſitiui loci: ꝛ ita oẽs eſſent in loco, ꝛ ſm locuȝ. Ꝑ. fortius ſi ita intelligit̃ eſſet petitio pͥncipij: qꝛ Ariſtoteles intẽdit deducẽ ꝙ anima eſſet in loco per hoc qꝛ oẽs dicti motus ſunt in loco. Si igit̃ dicti motus eſſent in loco: quia ea quę his mouentur motibus, ſunt in loco: tunc anima eſſet in loco: quia

Sol. Thomiſtica.

anima eſt in loco: ꝛ ita eſſet petitio pͥncipij. ❡ Melius ergo expoſitoꝛ intelligit: ait.n. eſſe dĩaȝ inter eſſe in loco, ꝛ eſſe ſm locũ ſiue eſſe ad locum. Illud.n. eſt in loco, qd vel loco circũſcribit̃: vt corpa: vel loco coaſſiſtit, vt corporeę affectiones. Illud v͛o ſm locũ ſiue ad locũ: qd eſt loci acquiſitiuũ vel variatiuũ ad ꝓpoſituȝ mot⁹ localis eſt ſm locũ ſiue ad locũ: qꝛ eſt loci acq̃ſitiu⁹. auctio ꝛ diminutio ſunt ſm locũ, ſiue ad locũ: qꝛ ſũt loci variatiui: at oẽs ſunt in loco: qꝛ coaſſiſtunt loco. Motus.n. localis auctio ſiue diminutio, ꝛ alteratio ſunt in loco: qꝛ coaſſiſtunt loco: nõ eniȝ fieri pñt niſi in loco ſint coexiſtenter.

Uis rationis Ariſtotelis.

❡ Quare recte valet rõ Ariſto. ſi aĩa per ſe mouet̃: aĩa eſt per ſe in loco: qm̃ oĩs dicti mot⁹ ſaltẽ coexiſtẽter ſunt

Scda dubitatio pͥncipalis

in loco. ❡ Scda dubitatio eſt: qꝛ nõ vĩ abſurdũ aiaȝ eẽ in loco: qꝛ iſti ponũt eã moueri: ḡ cogunt̃ illaȝ ponere eẽ

Cõf. Auer.

in loco. ❡ Auerroes dicit eẽ abſurdum: qꝛ cũ aĩa erit in loco: erit mota motu locali neccĩo. Addit vnũ nõ ſatis ad ꝓpoſitũ, eẽ qd mouet̃ aliquo illoꝝ duoꝝ motuũ: moueri localr̃: ꝛ nõ ↄuerti. Sed ſiue iſtud ſit ad ꝓpoſitũ, ſiue nõ: aiaȝ eẽ in loco apud Auerroẽ eo eſt abſurduȝ: qꝛ ſequit̃ illã motã eẽ localr̃. ❡ Themiſtius ẽt, vt mihi vĩ,

Cõf. Themi.

ideȝ dicit. ait.n. ꝙ ſi corp⁹ eſt aĩa: pfecto ꝓpriũ etiã locũ [illeg.] deſiderat. at qualis naȝ hic tãne dabit̃: certe quẽcũqȝ attuleris: illuc aĩa ꝑ nãȝ ↄferret. Ecce quo mõ aĩa ſi ẽ in loco, ipſa erit localr̃ mota aliqñ ad illum, ꝛ nãlr̃: quod ꝛ Auerroes, ꝛ Themiſti⁹ relinquũt tãq̃ aperte abſurdũ.

Qualis hęc ſolutio.

❡ Sed hęc ſolo pace tãtoꝝ viroꝝ dixeriȝ: nõ tollit dubitationẽ: qm̃ multi cõcedũt aiaȝ rõnaleȝ: de q̃ hic pͥncipalr̃ eſt diſputatio: moueri, ꝛ motã etiã localr̃: imo tenẽt eã egredi, ꝛ igredi corpa: qd ſine locali motu fieri nõ vĩ. ḡ iſtud abſurduȝ: qd relinquũt, lȝ ſit falſuȝ: tñ veteres nõ

Cõf. Expoſitoris.

reputarẽt illud abſurduȝ. ❡ Expoſitoꝛ aũt dicit pͥmo h̓ ad qd Ariſtoteles deducit: in ſequẽtib⁹ demr̃ari eſſe abſurduȝ: q̃re ſufficit in ꝓpo⁰ eẽ deductuȝ ꝙ ſi aĩa mouet̃ per ſe: ipſa erit ꝑ ſe in loco. naȝ h̓ eẽ ĩpoſſe, poſtea dicet̃: ꝛ hęc ſolo mihi ſatiſfacit valde. nõ.n. opȝ ponere capl͛ȝ in caplo. Nõ ↄtent⁹ tñ hac ſol. al͛r illud eẽ abſurduȝ oñdit: naȝ ſi aĩa eẽt in loco, opoꝛteret ſibi aſſignari locũ ꝓpriũ in corpe ſeparatũ: quo aſſignato, nõ eſſet foꝛa toti⁹ corpis: ſȝ illius partis tñ: quę ſibi pro loco aſſignaret̃. ❡ Hãc

Cõf. Simp.

miſſionẽ idicat doct⁹ Simplici⁹ ꝛ inq̃t aĩa v͛o non eſt in loco: tota.n. vbiqȝ corpori pñs eſt: vt ꝛ vltia ipſi⁹ vita docet tactiua tota in vnaquaqȝ nr̃ȝ pñs pticula. Diuerſis.n. ſenſibiliũ partib⁹ incidẽtiũ eadẽ pceptiua: ꝛ idẽtitatem ipſoꝝ, ꝛ diuerſitatẽ iudicãs nõ ſm ptes ſuas: ſȝ ſm totã ſeipſaȝ oĩuȝ: qm̃ ſiſſe, vt ſi h̓ qdẽ ego: hoc aũt tu ſenſeris. Hęc Simplici⁹: in qb⁹ v͛bis, pȝ aiaȝ eſſe in loco. ideo videri abſurdũ: qꝛ tũc nõ eſſet foꝛa toti⁹ corpis: ſȝ illi⁹ ptis: quę ſibi loc⁹ aſſignaret̃: mõ h̓ vĩ ĩpoſſe: qꝛ illa eſt in toto: ꝛ in q̃libȝ pte: ꝛ toti⁹, ꝛ cuiuſlibȝ ptis foꝛa: qd Simplici⁹ iudicio ſumpto a v͛tute tactiua demr̃auit: q̃ eſt aiꝗ ꝓpa ꝛ vltima vis: ꝛ pcipit̃ in toto: ꝛ in q̃libet pte corpis exiſtẽ. naȝ tactilib⁹ qbuſcũq; ptib⁹ noſtri corpis occurrentibus mox perſentire videmur illa: qd nõ eſſet, niſi tactiua vis eſſet in toto: ꝛ in qualibet toti⁹ corpis pticula. Quare nõ põt ipſi aiꝗ aſſignari locus ꝓpri⁹ in corpe: nec põt totuȝ corp⁹ eſſe locus aiꝗ: cuȝ locus locato ſit equalis: aĩa v͛o ſi eſſet corp⁹: tenuiſſimũ ꝛ paruũ valde eſſet: vt dixerunt

Dubitatio Simplicij.

veteres: ꝛ multo minus nr̃o corpore. ❡ Tertio dubitat Simplicius quo mõ nõ alteret̃ aĩa: naȝ videmus eam mutari ex imperitia, vel vitio, in virtutẽ, vel in ſciẽtificũ

Solutio.

habitũ: qualitates eniȝ habit⁹ ſũt. ❡ Soluit Simplici⁹ eiuſmodi tranſmutatiões nõ animę eſſe, ſed aialis: quia fiunt poſt paſſiones quę ſunt totius: nam lȝ pñtia habit⁹ in aĩa ſit ſubitaria: ante taleȝ pręſentiã trãſmutatio erat diſcurſibilis in cõpoſito. Uerum de his ſatis abunde in libris phyſicę auſcultationis diximus.

¶ Et ſi ſubſtantia ſit animae ſeipſaȝ motu ciere: non per accidēs inerit ipſi motus, vt ineſt albedini aut tricubito. mouent enī ⁊ ipſa: verum per accidens. quippe cū: corpus id moueat, cui res tales inſunt. Quapropter: ⁊ locus nullus ipſoꝝ eſt. at erit aīae ſine cōtrouerſia locus: ſi nā motus pticeps eſt.

Tex.39. ¶ Si āt eſt ſubſtātia animę mouere ſeipſaȝ: nō ſm accidēs ipſuȝ moueri ſibi inerit, ſicut albo, ⁊ tricubito. Mouent enim ⁊ hęc: ſed ſm accidens. Cui eniȝ inſunt: illud corpus mouet. Unde ⁊ nō eſt ipſoꝝ locus. Animę aūt erit. Siqdeȝ nā motu participat.

COMMENTARIVM.

¶ Suppoſuit de mēte illoꝝ animā per ſe: ⁊ nō per accidens ſeipſaȝ mouere: at nunc hoc qd ſuppoſuit de mente illoꝝ: oſtendit eſſe de illoꝝ mente. nam Plato 10° libro de legib⁹ definit animā per hoc q ſeipſam mouet: ergo illa nō per accidens mouet: quia ſi mot⁹ per accidens illi ineſt: nō erit de eius definitione: naȝ que per accidens ſunt: nō ingrediunt definitiones coꝝ: quoꝝ ſunt per accidens. Inquit, ſi auteȝ eſt ſubſtātia ſiue definitio ſubſtātialis animę mouere ſeipſam: ipſaȝ moueri, ſiue ipſe motus nō ſm accidens ſibi inerit: ſicut per accidēs motus ineſt albo, ⁊ tricubito rōne ſubiecti: cui inſunt. ⁊ hoc ait mouent eniȝ ⁊ hęc. ſ. album ⁊ tricubitaȝ: ſed ſm accidens: q illud corpus: cui inſunt, mouet: motu cuius hęc per accñs moueri dicim⁹. ¶ Sed mox occurres ſi hęc mouent: an ſit aſſignādus locus eis. ⁊ ſi non: cur aię quideȝ aſſignat: his aūt minime. ¶ Reſpondet Ariſtoteles, ⁊ inquit, vnde ⁊ nō eſt ipſoꝝ locus ſupple niſi per accidens, vt eſt ipſoꝝ motus. Animę aūt erit per ſe loc⁹ ſm iſtos: quia aīa ſm hos natura atqȝ per ſe motu participat: ⁊ ita per ſe loco pticipabit. ¶ Quo vero ad verba attinet p albū ⁊ tricubitū: nō corp⁹ albū ⁊ tricubitū intelligit: ſic. n. albū ⁊ tricubitū eſſent p ſe in loco: ſȝ accñs ipſa vȝ. albedinē, ⁊ tricubitatē intelligit Ariſtoteles: ſic. n. hęc accidentia, vt nō per ſe ſunt: ſic nec per ſe mouentur: nec per ſe ſunt in loco. ¶ Cōfuſor libroꝝ Ariſtotelis Auerroes hunc locū extorquet: ait eniȝ Ariſtoteleȝ hactenus declaraſſe aīaȝ moueri vno tātuȝ motuū ſi mouetur per ſe: ⁊ demōſtraſſe eſſe īpoſſibile illaȝ moueri motu locali: quia (vt dicebat) ſequit illaȝ eſſe per ſe in loco: nunc aūt Ariſtoteleȝ declarare aīaȝ moueri nō poſſe motu alterationis: nec motu auctionis vel diminutionis: quia ſi aīa moueret per ſe alteratione, aut auctiōe, ipſa eſſet p̊m mouēs in corpore tali motu: hoc aūt eſt impoſſe: q pmū mouēs aſſignari pōt in motu locali: in ceteris vero minime: vt in libro de ſubſtātia orbis ipſe expoſuit. dixit. n. nihil per ſe alterari aut augeri niſi corp⁹: corp⁹ aūt pmū mouens alteratiōe vel auctione eſſe nō pōt: q ſaltem rōne alicuius partis erit tale. Et hoc ait hic, ⁊ hęc eſt quaſi cā quare in his duob⁹ motib⁹ nō inuenit pmū mouens ex ſe: vt inuenit in motu locali. Sic igitur apud Auerroem Ariſtoteles poſtq̄ demōſtrauit aīaȝ nō poſſe moueri p ſe motu locali, per hoc, quia ipſa eſſet per ſe in loco: oſtendit ipſam non poſſe per ſe moueri alteratione: vel auctione: eo quia in talibus nō datur aliqd per ſeipſum mouens: quoniā albedo ⁊ tricubitum nō alterantur niſi rōne corporis: cui inſunt hęc. ¶ Sed Auerroes dubitat cōtra ſe: q in alteratione pȝ albū eſſe tale per accidens rōne corporis cui ineſt albedo: naȝ corpus cui ineſt, per ſe alterat: ſed dubiū eſt de auctione: q qd augeꝫ eſt corpus augmētabile: hoc aūt nō per ſe augeꝫ: ſȝ rōne ptiū: ergo tricubitaȝ nō per accidens rōne corporis augebit: ſed rōne partiū corporis. Cuius oppoſitū dicit Ariſto. cū inquit. Cui eniȝ hęc inſunt: illud corp⁹ mouet. Quare motus auctionis per accidēs cōpetit tricubito: ⁊ per accidens toti corpori: ⁊ cū corpori inſit rōne ptiū. ¶ Soluit Auerroes Ariſtoteleȝ per ea quę hic inſunt, intelligere corpus, ⁊ partes corpis: q in qualitate eſt corpus ſubiectum in auctione ſunt partes corpis: in qbus eſt iſte motus. ¶ Hęc Auerroes: quę ita verbis Ariſtotelis conueniunt: vt igni aqua: pmo. n. errat circa intētionē text⁹: q Ariſtoteles nō demōſtrat eſſe īpoſſibile aīaȝ moueri alteratione vel auctione: ſed exponit bene ad mentē Platonis eſſe ſumptū aīaȝ per ſe moueri: q ipȝ moueri ponitur in aię definitione. ¶ Scdo errant circa vba text⁹: extorquet. n. illa oino: maxime cū aūt Ariſtoteleȝ intelligere per ea quę hic inſunt: corp⁹, ⁊ ptes corporis: q nō video cui corpus: ⁊ eius partes inſunt: maxime cū ſeipȝ exponat. d. Cui eniȝ iſunt: illud corp⁹ mouet: eſt nec ali⁹ ſenſus, niſi albuȝ ⁊ tricubitū moueri per accidens: quia illud corpus cui ipſa inſunt: mouet per ſe: certe alius eē nō pōt. ¶ Et ꝓpterea pace tanti viri dixerim expōnes eius ſunt pleriqȝ extorſiones: aut ꝯfuſiones: in qb⁹ nos qnqȝ delectari demiſſi ſumus in aniles fabellas.

Error Auer.

Quales autem ſint expōnes

¶ Praeterea ſi natura motu cietur: vi quoqȝ moueri pōt. ⁊ ſi vi mouet: ⁊ nā moueri pōt. Eodem mōt de quiete quoqȝ dicere poſſumus. in hoc enim natura res quieſcere ſolet: in qd ſuapte natura mouetur. in hoc pari mō vi plane quieſcit: in qd vi pulſa mouet. At qui mot⁹ erunt aīae violenti quieteſue: neqȝ ſi fingere volum⁹ aſſignare facile poſſum⁹.

Tex.40. ¶ Amplius aūt ſi natura mouet: ⁊ violentia mouet: ⁊ ſi violentia, ⁊ natura. Eodem aūt modo ſe habet, ⁊ de quiete: in qd enim mouet natura: ⁊ in hoc quieſcit nā. Similr autē ⁊ in qd mouet violentia: ⁊ quieſcit in hoc violentia: quales auteȝ violenti motus animę erunt, ⁊ quietes: neqȝ fingere volentibus facile eſt reddere.

COMMENTARIVM.

¶ Scdo arguit Ariſtoteles, ⁊ ſumit duo: primū eſt q oē quod natura mouetur: violenter etiaȝ mouet: ⁊ ecōtra. ¶ Scdm eſt q omne qd mouet ad aliqd nālr: in illo etiā quieſcit nāliter: ⁊ ecōtra omne qd in aliquo quieſcit nāliter: ad id mouet nāliter. ⁊ de quiete ⁊ motu violēto ſimilr: naȝ omne qd mouet ad aliquid violenter, in illo quieſcit violenter: ⁊ ecōtra in quo vi quieſcit: ad illud vi mouet. ¶ Ex his duobus ſequit animę cōpetere qetes per nām: q ei cōpetit motus per naturā. ⁊ animę cōpetere quietē violentā: q ei cōpetit motus violētus: quare aię aliqui motus erunt nāles: aliqui violenti. Similiter quietes aliquę nāles: aliquę violentę. hoc deſtruit dicēs: quales autē violenti aię motus erunt, ⁊ quales violentę quietes: neqȝ fingere volētib⁹: facile eſt reddē. ¶ Auerroes reſoluit hanc rōneȝ ad duos ſyllos hypotheticos: quoꝝ primus eſt ſi aīa mouet nāliter, mouet violēter: ſed nō mouet violenter: ergo nec nālr mouebit. Scds vero cōponit ex duob⁹ ſyllis hypotheticis continuis ſiue cōditionalib⁹: in quoꝝ vtroqȝ deſtruit cōſequēs: ⁊ concludit oppoſitū antecedēns: hoc modo, vȝ, ſi aīa mouet nāliter, quieſcit nāliter: ſȝ aīa nō quieſcit nāliter: ergo nō mouet nālr. Maior pbat 2° hypothetico ſic, ſi aīa qeſcit

Aug. Auer. Comen. 39°.

Du° Auer. contra ſe.

Aug. Auer. comē. 40°.

nālr:q̄eſcit violenter:ſ3 nō q̄eſcit violēter, vt p3. ergo nō quieſcit nālr. Qȝ ſi non q̄eſcit nālr:nec mouebit̃ nālr:ꝛ habet̃ idem qđ prius. Sed hec reſolō termis acuta eſt.

Abſurdum Ariſtotelis quale.

℄ Ariſtoteles tñ deducit ad hoc abſurduȝ. vȝ. ꝙ aliqui mot⁹ aīę erunt violenti:ꝛ aliquę quietes ēt violentę:qđ ideo putat abſurdū:qꝛ nō facile diſcerni pñt mot⁹ violenti a motibus nālib⁹ aīę:ꝛ quietes violentę a nālibus.

Sńa Them.

℄ Themiſtius aūt ait hoc abſurduȝ patere:qꝛ aiatum corp⁹ ſępe vi, ꝛ cōtra nām moueri cernimus, qñ alieno ipulſu:aut colliduẽ: aut iacit̃. aīę hō aliquos motus, aut quietes nullo vnq̄ tpe vidimus. Aliogn p̄ter nām ꝫry, ꝛ aduerſantes mot⁹ ad aīaȝ ptinerent. ℄ Qđ abſurdum pace Themiſtij dixerim nō valeret:qꝛ lȝ ipſe nō videt mot⁹ aīę violentos:alij viderunt.

Expoſitor Simplici⁹

℄ Propterea melius Expoſitor ꝛ Simplicius declararunt h̄ eē abſurdum: dixerūt. n. nullos aīę mot⁹, nullaſqȝ q̄etes violētas eē: qꝛ oēs actiōes:ſiue quęuis aīę pſectiōes, ſunt volūtarię. Rōnalis. n. vita tota eſt voluntaria: vñ vt Simplicius inquit, ꝛ in tyrānicis neceſſitatib⁹ appet aīę volūtarium vel reſiſtētis, vel nō, ꝛ quodā mō volūtarię ad nccitatē inclinātis. Qȝ ſi tota rōnalis vita volūtaria eſt: relinq̄t aīę rōnalis mot⁹ ꝛ q̄etes oēs eē voluntarios:nō ḡ ſunt violēti:naȝ, vt Simplici⁹ inquit, volūtario ꝫriū eſt violentū. Plato aūt de aīa rōnali locut⁹ eſt, velut alij poxes quaſi nullaȝ aliā cognoſcētes aīaȝ.

Dubitatio.

℄ Sed dubitares ꝫ pmā ſuppōneȝ:nam lȝ omne qđ mouet̃ violenter: moueat̃ vel ſit aptū nālr moueri:qa, vt Auerroes ait:violētus mot⁹ nō intelligit̃ niſi reſpectu nālis:tñ nō omne qđ nālr mouet̃, violenter moueẽ:vel eſt aptū moueri:quia cęleſtia corpora mouent̃ nālr:quę tñ violenter moueri nō pñt,

Solō viri Thomę.

℄ Huic dubitationi rńdet primus expoſitor ꝙ hęc rō in ſe ꝯſiderata eſt falſa:tñ vt eſt ad ꝓpoſitum eſt vera:naȝ antiqui plx ponebāt aīaȝ de nā ęlntoꝶ nec ponebant aliqđ corp⁹ moueri niſi ęlntuȝ vel qđ eēt de nā ęlnti. Et de tali corpe verū eſt ꝙ q̄cq̄d nā mouet̃:ꝛ violentia mouet̃:ꝛ ecōuerſo.

Obiectio Egidij.

℄ Obijcit huic nouus expoſitor:qꝛ nō vī verū oēs antiquos opinatos eē aīaȝ eē ex ęlntis:nā Alcmęon crotoniata cognomēto phyſic⁹ dixit aīaȝ de nā corporis cęleſtis:quare falſuȝ eſt veteres oēs poſuiſſe aīaȝ de nā ęlnti. ℄ Quare rńdet ipſe Ariſtotelem locutū eē de moto hńte quietē. De tali. n. verū eſt omne qđ mouet̃ nālr, mouetur violenter: vt ſunt aīalia ipſa.

Sńa Simp⁹

℄ Quicq̄d ſit de ſolōne noui expoſitoris Simplicius ait hāc ꝓpōneȝ hic locū in motib⁹ gñabiliū, ꝛ maxime aīaliuȝ terrenoꝶ. ℄ Auerroes v̄o q̄ſi in idem veniens, dixit hāc hic locū in his:quę mouent̃ motu recto.

Defenſio expoſitoris.

℄ Et ita ſentit expoſitor, vt v̄ba eius indicāt. Et cū dicit diſcipulus ei⁹ recalcitrās in pceptorē nō eē vliter verū oēs veteres voluiſſe aīaȝ eē de nā ęlnti. Dico ꝙ ipſe nō recte ait:nam Alcmęon etiā voluit aīaȝ eē de nā ęlnti: verum poſuit eaȝ imortaleȝ:qꝛ ſimillimā cęleſtibus, vt Themiſtius ſuperius caplo 14.° expoſuit. P̄. non recte recitat v̄ba diui Thomę:dicit. n. ipſe qa iſti nullū corp⁹ ponebāt nālr motū, niſi quatuor ęlnta:in qb⁹ videmus mot⁹ ꝛ quietes violēter fieri. Ecce qūo loq̄t̃ ad hoieȝ. ſ. Platonē:qui cū phyſicis eā voluit eē de nā ęlnti.

℄ At v̄o ſi ſurſum mouebit̃, ignis erit:ſi deorſum, terra. hiſce nāqȝ corporibus:hi motus competunt. Eadem eſt:ꝛ de medijs corporibus ratio.

Tex. 40.

℄ Amplius aūt ſiq̄deȝ ſurſum mouet̃:ignis erit. Si v̄o deorſum:terra. Hoꝶ. n. corpoꝶ mot⁹ hi ſunt. Eadeȝ aūt rō ꝛ de medijs.

COMMENTARIVM.

Sńa Auer. cōmēto. 40°.

℄ Auerroes cōponit hāc tertiā rōneȝ ſic:ſi aīa mouetur ſurſuȝ:eſt ignis. Si mouet̃ deorſuȝ:eſt terra. Si mouet̃ medio mō:eſt aer, vel aqua. Quib⁹ non dedit ipoſſibile vt Auerroes ait, quia p3:naȝ ſi aīa ſit ignis, aut terra, aut aliqđ medioꝶ ęlntoꝶ:tunc ipſa aīa ſtaret in corpe violēter:ꝛ nō nālr:qđ eē abſurduȝ ipſi, ꝛ nos fatemur. Scđo ſi aīa eēt aut ignis, aut terra, aut aliqđ ęlntoꝶ medioꝶ:tunc aīa in corpe nālr moueret̃ vno tñ motu. ſ. aut ſurſum, aut deorſuȝ, aut medio mō:ꝛ nō motib⁹ cōtrarijs, ꝛ diuerſis. at aīaȝ vel animal motu aīę videmus moueri nāliter varijs, ꝛ cōtrarijs motib⁹. Ergo aīa non eſt aliqđ ęlntoꝶ:nec ex aliquo ęlnto:hoc pacto etiaȝ Themiſtius expoſuit.

Syllus expoſitoꝶ.

℄ Pōt tñ cōponi ſyllus ſic, vt expoſitores dicunt, omne ęlntuȝ vel mixtū ex ęlntis mouet̃ in determinatū locū nāliter, ꝛ ſm determinatā dñiaȝ poſitionis. aīa non mouet̃ in determinatū locū nāliter, nec ſm determinatā dñiaȝ pōnis:imo ſm oēm dñiam pōnis. ergo aīa nec eſt ęlntū:nec mixtū ex ęlntis. Maior pro prima parte oībus conſtat:qꝛ nemo dubitat ęlntuȝ omne ferri nāliter aut ſurſuȝ, aut deorſuȝ, aut medio mō. Pro ſcđa parte. vȝ. ꝙ omne mixtū ex ęlntis ſic nāliter in determinatuȝ locū moueat̃:etiā declarāt:qꝛ in omni mixto pdominat̃ aliqđ ęlntuȝ:iuxta cuius nāȝ mixtū mouetur, vt Auerroes pmo cęli declarauit:nō. n. dat̃ ęquale ad pondus. Minor aūt oībus conſtat:qꝛ aīal qđ motu aīę fert̃: ſuapte natura mouet̃ ſm oēm dñiaȝ poſitionis.

℄ Praeterea cū videat̃ aīa corpus mouere rationi conſentaneū eſt ijs motib⁹ ipſuȝ mouere quibus ꝛ ipſa mouet̃. Qȝ ſi id ſit: cōuertendo vere quoqȝ dicere poſſumus, eo ipſaȝ motu cieri quo mouetur ꝛ corpus. at:latione corpus mouet̃. Quare mutabit̃ ꝛ aīa perinde atqȝ corpus:ꝛ aut tota, aut partibus locum mutabit. Qȝ ſi id fieri pōt:fieri quoqȝ pōt vt egreſſa rurſus corp⁹ ingrediat̃. ex quo fiet: vt aīalium ea quae mortē obierunt, reſurgant.

℄ Deinde etiaȝ ſi videt̃ mouere corpus:rōnabile eſt ijs mouere motibus:qbus ꝛ ipſa mouet̃. Si autē hoc:ꝛ cōuertentib⁹ dicere verū eſt, ꝙ ſm genus ꝛ ſm ſpēm eodeȝ motu moueat̃:quo corpus mouet̃. Corp⁹ aūt mouet̃ latione: quare ꝛ aīa mutabit̃ vtiqȝ ſm eundem quo corpus mutat̃: ꝛ ipſa:aut tota:aut ſm partes trāſlata erit. Si aūt hoc cōtingit: ꝛ egreſſaȝ iterum ingredi cōtingit. Ad h̄ aūt ſeq̄t̃ reſurgere mortua aīaliuȝ. Tex. 41.

COMMENTARIVM.

℄ Quarto obijcit Ariſtoteles: qꝛ ſi anima ipſa, quę mouet ſeipſaȝ, vt Plato inquit:mouet corpus: aut mouere videt̃ corpus: rōnabile eſt ijs mouere motibus corpus ipſum:quib⁹ ꝛ ipſa mouet̃. Hęc eſt prima hypothetica. Si aūt hoc fuerit, vt ſcilȝ ijs motib⁹ corpus ipſum moueat:quib⁹ ipſa mouet̃:ꝛ nobis cōuertentib⁹ vel loco cōuerſionis vtentib⁹ veruȝ erit dicere ꝙ eodem motu moueatur ipſa ſm genus, ꝛ ſm ſpecieȝ:quo corpus mouet̃: hoc eſt eodeȝ genere motus eademqȝ motus ſpecie moueatur ipſa: quo corpus mouetur. Hęc eſt ſecūda hypothetica. Corpus autem mouetur latione quę fit de loco ad locum: quare ꝛ anima ſm eundem motum genere ꝛ ſpecie mutabitur ꝛ mouebitur: quo corpus moueatur. [Et] pro ergo, ipſa aut tota aut ſm partes erit tranſlata de loco ad locuȝ:non poteſt autem de loco ad locum traduci, niſi migret de corpore in corpus: nō. n. alius lo-

ens anime cõpetit niſi corpus:in quo manet. Quare nõ
põt de loco ad locum moueri:niſi migret de corpore in
corpus more pythagoricoꝝ. Si aũt hoc ↄtingit.ſ.vt mi
gret de corpore in corpus:⁊ egreſſaʒ iterum ingredi cor
pus cõtingit:qua qua rõne migrat de corpore in corp⁹:
eadẽ rõne põt egredi corpus:cui nũc ineſt vt ꝓprio lo
co:⁊ rurſus ideʒ corpus ingredi. ❡ Ad hoc aũt, vt ait, ſe
quit̃ reſurgere mortua corpora de numero aialiũ: qđ
phyſica negat. ❡ Quo ãt ad trãſlatiões attinet:aduer
tenduʒ veteres tranſlationes cõiter hic reperiri corru
ptas:imo niſi ſic, vt nos correximus, legant̃:nõ ſunt intel
ligibiles. ❡ Quo aũt ad verba attinet: per cõuerſioneʒ
nõ intelligit hãc ꝓpoſitionẽ ordine extremoꝝ mutataꝫ:
vt ipſe docet ꝑmo prioꝝ:ſed intelligit ſenſuʒ ecõtra con
ſtitutũ. Nam ſi aia mouet corpus ijs motib⁹:qbus ipſa
mouet̃:ſequit̃ ecõtra ipſaʒ moueri eo motu:quo corpus
mouet̃. per eſſe tranſlatã ſm partẽ aut ſm totuʒ, intel
ligit ipſaʒ mutare locuʒ aut totaliter, aut partialr more
antiquoꝝ: qui ipſaʒ fecerunt corpus: vt ergo corpus in
quo reſidet:aliqñ mutat locuʒ, in quo eſt totaliter:aliqñ
ſm aliquã ſui partẽ:ſic aia, que eſt corpus, aliqñ intelligi
põt mutare corpus, qđ eſt ſibi locus, totalr, vt qñ aliud
intrat corpus:aliqñ ſm aliqđ ſui, vt qñ nõ exit corpus:
in quo eſt ſm quodlibet ſui. ❡ Theophraſtus vt The *Aug Theoſ. capitu. 13°.*
miſtius inquit, reſiſtit huic loco dupl̃r:primo ↄtra ꝑmã
hypotheticã:qꝛ non eodeʒ motu mouet̃ aia:quo mouet
corpus:naʒ iudicia, cõprehẽſiones, aſſenſiones ſunt aie
motus:locales ꝟo ſunt corporis. ❡ Contra cõuerſionẽ
etiã obijcit: qꝛ non neceſſe eſt eo motu, quo corpus mo
uetur:eodeʒ moueri aia.naʒ trahit̃ lignuʒ ab hoie: non
tamẽ cõtra homo videt̃ trahi ligno. Itẽ vapores vi ſo
lis in ſublime rapti, rectis angulis ſubuolãt: ſol ipſe vi
ce non rapit̃:nec in lineaʒ mouet̃:ſed in orbeʒ ⁊ circu
lum. ❡ Simplicius his longe iunior obijcit etiã contra
ſcdaʒ hypotheticã que eſt prime cõuerſio: primo quia
arans arat:nõ tñ motu quo mouet̃ terra, ipſe mouetur.
❡ Scdo nõ opʒ v̾beràs verberari:qũuis motũ mouet.
❡ Tertio celum hec infera alterat:non tamẽ alteratur.
❡ Themiſtius reſpõdet ad ꝑmã negãdo iudicia, aſſen *Defenſio*
ſiones, ⁊ id genus eſſe motus.naʒ de rõne motus eſt cõ
tinuitas, eſſe in tẽpore, nõ cõſtare ex indiuiduis motio
nibus:de potẽtia ad actuʒ cõferri:⁊ duʒ confert̃, obiter
retineri potẽtiaʒ. hec aũt anime operationib⁹ nõ vident̃
cõpetere. Quare negat Themiſtius aie illas actiões eẽ
motus, ſunt eniʒ opationes:que nõ ſunt motus:⁊ ita põt
intelligi ipſaʒ moueri illis:⁊ eiſdeʒ corpus non mouere.
❡ Ad obiectiones cõtra ſcdaʒ hypotheticã rñdet The
miſtius hypotheticã illaʒ intelligi de motu eodẽ ſm ge
nus:naʒ quo motu genere trahens mouet, etiaʒ eodẽ ge
nere motus mouet̃:qꝛ motu locali mouet, ⁊ mouet̃.non
aũt eadeʒ ſpecie mot⁹:qꝛ tractione mouet, ⁊ nõ tractiõe
mouet̃.raptu mouet ſol vapores:⁊ nõ rapitur:tñ eodeʒ
genere motus vtrũqʒ mouet̃:qꝛ motu locali ⁊ ſol, ⁊ va
pores mouent̃:⁊ trahens, ⁊ tractũ: ⁊ arans, ⁊ aratum:⁊
verberans, ⁊ verberatũ. Et hoc modo intelligendo que
aſſumpſit Ariſtoteles:valent in ꝓpoſito: qꝛ apud anti
quos aia mouet corpus, ⁊ mouet̃: ideo qꝛ mouet̃ locali
motu, mouet corpus localr: ⁊ qꝛ corpus mouet̃ localr,
anima locali motu mouet̃:nõ tamẽ eadẽ ſpecie motus.
❡ Simplicius aũt cõfuſe loquẽs videt̃ velle ꝓpões *Sol. Simp.*
Ariſtotelis eſſe intelligẽdas:primo de mouentibus:que
mota mouent. 2° in motu locali. 3° de eodẽ locali motu
ſm genus ⁊ nõ ſm ſpecieʒ:vel indiuiduũ. His.n.tribus
ſeruatis, prima hypothetica.vʒ.ſi aia mouet̃: ⁊ quaten⁹
mouet̃, mouet corpus, neceſſe eſt eodeʒ motu corp⁹ mo
ueri:quo mouet̃ ⁊ ipſa.naʒ ipſa mota localr mouet cor
pus localr. Scda etiã huic cõuerſa etiaʒ valet:quia quo
motu locali ſm genus corpus mouet̃:anima ipſa eodeʒ
genere motus mouebit̃. ❡ Ex his pʒ per ſpẽm in textu *Tertia verificatio.*
nõ eſſe intelligẽduʒ ſpẽm ſpecialiſſimã:ſed ſubalternaꝫ:
cuʒ ait. [Si aũt hoc:⁊ cõuertentib⁹ dicere verum eſt:ꝙ
ſm genus ⁊ ſm ſpeciẽ eodẽ motu moueat̃: quo corpus
mouet̃.] Sumit eniʒ ſpẽʒ pro ſubalterna, que eſt ideʒ,
qđ genus:qꝛ illa particula ⁊ quaſi, expoſitiue tenetur:vt
Themiſtius, ⁊ Simplici⁹ cogunt expont̃. ❡ Auerrois *Aug Auer. comẽ. 41°.*
ꝟo inquit rõneʒ Ariſtotelis hic eſſe ſm ſermonẽ dicen
tis idest ad hoieʒ:nõ aũt ſm reʒ:qꝛ nos nõ dicamus mo
uens moueri eodeʒ modo motus, quo mouet:etiã ſi mo
ueret motu locali:niſi mouẽs ſit corp⁹:vt in 7° ⁊ 8° phy
ſicaꝝ auſcultationũ dictũ eſt. Modo ſm rei veritatem
humana aia:de qua loquũtur, nõ eſt corpus: ideo nõ ſe
quit̃ ipſam moueri motu, q̃ mouet corp⁹. ❡ Propterea *Aug Theo.*
Theophraſtus putans rõneʒ Ariſtotelis eſſe ſm reʒ in
ſe:⁊ nõ cõtradictionẽ ad opioneʒ. Dubitauit cõtra dicta
Ariſtotelis hic:qꝛ nos videmus hic multa, que mouent,
non moueri illo mõ motus, quo mouent:vt ambra:que
trahit paleã:⁊ ipſa nõ mouet̃ motu tractus:ſilr magnes
trahit ferrum:qui nõ mouet̃ tractione. ❡ Rñdet itaqʒ
Auerroes:⁊ dicit primo ꝙ qões hę nõ habẽt hic locũ:
qꝛ ſol. illaruʒ pʒ 7° phyſicoꝝ. ❡ Ꝓ. Tunc hę qões hic *Comẽ. 42°.*
locũ haberent:qñ rõ Ariſtotelis eſſet ſm reʒ in ſe:⁊ non
ad hoieʒ. mõ hec rõ eſt ad hoieʒ:quẽ Ariſto. reprehẽdit
ex ↄceſſis ab eo. ❡ Ex his Auerroes querit aut ↄdictio
Ariſto. eſt ſm reʒ in ſe:aut ex cõceſſis ab aduerſario. Si
ſm reʒ in ſe:ſic ſoluʒ ꝓpões Ariſto. ſunt vere de motu
locali:qđ nõ ſonãt v̾ba Ariſto.qꝛ verba Ariſto. ꝓcedunt
abſolute:⁊ ex datis. Sin aũt ↄdictio eſt ex cõceſſis:tunc
hec Ariſtotelis ↄtradictio nõ valet:niſi ſupponẽdo ꝙ ſi
aia mouet corp⁹ vt mouet̃: neceſſe eſt vt ipſuʒ moueat
eo mõ mot⁹, quo mouet̃:quã ꝓpõnẽ veteres ↄceſſerũt,
vel ſeqt̃ ex cõceſſis:qua ꝓpõne cõceſſa ſeqt̃ cõuerſum
illi⁹.ſ.vt eo motu moueat̃ aia:quo corpus mouetur:⁊ ita
breuiter vult Auerroes ꝑmã hypotheticaʒ eẽ ab aduer
ſarijs cõceſſaʒ:naʒ voluerũt aiaʒ moueri:⁊ eo motu quo
mouet̃ ipa, mouere corp⁹:ex hac ſeqt̃ ſcda hypothetica
huic aduerſa.vʒ.quo motu corp⁹ mouet̃, eodẽ ſaltẽ gñe
aiaʒ moueri. Quare ceſſant obiectiões Theophraſti:qa
Ariſtoteles nõ ꝓcedit ex ſimplr veris, atqʒ ꝑ ſe neceſſa
rijs:ſʒ ex cõceſſis ab eis:quos refellit. ❡ Ulteri⁹ Theo *Alia Theophraſti reprehenſio.*
phraſtus reprehẽdit Ariſtotelẽ in vltia ↄñia:qꝛ nõ valet
hec ↄña:aia mouet̃ motu locali:g̃ illa põt migrare, ⁊ re
migrare in corp⁹, vñ ſemel exiuit.naʒ qui aiaʒ ſpũʒ eẽ:⁊
aurã quãdaʒ rebant̃:aiaʒ moueri motu locali conceſſiſ
ſent:eã tñ remeare, aut regredi poſſe negaſſent in corp⁹:
e quo ſemel eſſet egreſſa. ❡ Obuiat huic optime The *Sol. Themi.*
miſtius oñdẽs Ariſtotelis ↄñiã valere:naʒ ſi põt exire
corp⁹, ⁊ corpe:cur nõ ⁊ denuo poterit igredi:cũ h̃ in cęte
ris oib⁹ locis, vaſiſqʒ viſitet̃. exit.n.aqua e vaſculo redi
re poteſt in vaſculum, vñ exiuit:exit vinũ e dolio:põt ẽt
in doliũ, vñ exiuit, redire. ❡ Zenoni adhuc miſſionis lo *Aug Zeno.*
cus dabat̃:dicebat.n.aiaʒ eẽ in toto corpe inextã, permi
xtamqʒ: mediante qʒ quadaʒ mixtione in illo ſtare:qua
diſſoluta exire:qꝛ ꝟo mixtio illa poſtq̃ diſſoluta eſt:re
parari non põt:hac ratione nec anima: que corpus poſ
ſidebat illa mixtiõe mediante:regredi in corpus poteſt.
❡ Obijcit Themiſtius adhuc: quia lʒ Zeno euadere *Aug Themi.*
poſſit ꝓpter mixtionis diſſolutionẽ: que reparari non
poteſt:eos qui animaʒ in corpore tanq̃ in vaſe quodaʒ,
⁊ loco conſtituunt: nullum perfugium ſubleuat, quin
cogant̃ fateri aialia ſemel obita extinctaqʒ aiari denuo

poſſe, ⁊ ad vitã redire: qđ genꝰ maxie picitant̃ democri‐tici: ⁊ omnes, qui aquã, aut igneʒ aiaʒ effecere. Nam hi, ⁊ Plato, qui aiaʒ quid mobile per ſe autumant: coguntur aiaʒ in corpe collocare, vt in loco locatũ: ⁊ in vaſe aquã. quare eam exire: poſſeqʒ regredi non euitabunt. ¶ De ſi dicat̃ Plato reditũ aiorũ in corpora, vnde exuerunt nõ modo affirmaſſe: ſed ꝓbaſſe per hoc qꝛ certo tpe re‐deunt ſtelle pariliter ad loca: que tenuerũt tpe: quo aia corpꝰ ingredit̃: putãs hoc tps eſſe annorũ. 15. mill. Pto‐lemeus. 360. mill. Iuniores. 49000. pfecto ſic dicendo euadere põtis de his abunde diximus phyſicarũ ad au‐ſcultationũ libro 5°. idcirco nõ opus eſt rurſus hec repe‐tere. Illic. n. diſputauimus, ſi reſurrectio eſt oi ex pte nã‐lis: an pte nãlis: pte ſupnã lis: que oia nũc omittimus.

Raẽ Plato

¶ At eniʒ motu per accidens: ab alio quoqʒ moue‐bitur. animal eniʒ: vi pelli põt. Non aũt opʒ cuiꝰ in ſubſtãtia ineſt a ſeipſo moueri: id ab alio motu cie‐ri, niſi per accidens. quẽadmodum neqʒ qđ per ſe vel ꝓpter ſe bonuʒ eſt: id per aliud oportet aut gr̃a cuiuſpiaʒ eſſe. Animã aũt ſi mouetur: a ſenſib: libꝰ maxime quiſpiam dicet moueri.

Tex. 42. ¶ Scđm accidens aũt motu ſi ab altero mo‐ueatur: depellet̃ vtiqʒ violentia aial. Non opʒ aũt cui a ſeipſo moueri ineſt in ſubſtã‐tia: hoc ab alio moueri: niſi ſm accñs: ſicut neqʒ ſm ſe bonũ: aut ꝓpter ſeipſuʒ: hoc qđẽ ꝓpter aliud eſſe: hoc aũt alterius cã. Aiam auteʒ maxime dicet aliquis vtiqʒ a ſenſibili‐bus moueri, ſiquideʒ mouet̃.

COMMENTARIVM.

Poris iunioꝝ expoſitio. ¶ Hunc locũ nõ eodeʒ mõ exponunt oẽs: iuniores dixe‐runt Ariſtotele ʒ hic facere quintã rõneʒ: que iuxta eorũ expoſitionẽ ſic cõficit̃: nihil qđ ab alio mouet̃: mouetur a ſeipſo. Anima mouet̃ a ſenſibilibꝰ. ergo aia nõ mouet̃ a ſeipſa. Ariſtoteles ergo pmo exponit maiorẽ: ⁊ inquit, ſm accidens aũt motu ſi ab altero anima ipſa moueat̃, depelletur vtiqʒ aial ipſuʒ vi: quaſi dicat aia mouet̃ per accidens ab alio motu aialis corporis in quo eſt: cũ tale animal corpus vi mouet̃: aut alia ſpecie motus. Uult itaqʒ habere animã per accidens moueri motu corpo‐ris: tunc exponit maioreʒ: ⁊ inquit, nõ oportet aũt cui in ſubſtãtia ineſt ipm moueri a ſeipſo: hoc ab alio moueri: qm differunt moueri a ſeipſo: ⁊ moueri ab alio: niſi ſup‐ple tale moueat̃ per accidens: nam cuʒ mouet̃ per acci‐dens: intelligi põt moueri ab alio. Sed ſi mouet̃ per ſe, nõ põt intelligi moueri ab alio: quatenus per ſe mouet̃. Cuiꝰ exẽpluʒ ponit. d. Sicut neqʒ ſm ſe bonũ: aut bonũ ꝓpter ſeipſuʒ: ſupple põt intelligi tale per aliud: aut pp aliud. naʒ ſupple hoc qdẽ. ſ. qđ eſt bonũ pp aliud: opʒ eẽ tale pp aliud, cui illud ineſt. B aũt. ſ. qđ eſt bonũ p aliđ, opʒ eſſe bonuʒ alterius gr̃a. Quare nihil per ſe tale põt eſſe per accidens vel ab alio tale: ⁊ ita pʒ maior. vʒ. nihil qđ ab alio mouetur, mouet̃ a ſe. Deinde ponit minorem ⁊ inquit, Animã aũt maxime dicet aliqs vtiqʒ a ſenſibi‐libus moueri: ſi quidem ipſa dicit̃ moueri. Ergo ſupple non põt dici per ſeipſaʒ mouens: vel id qđ a ſeipſo mo‐

2ª expõ ueatur. ¶ Si vo hanc expoſitionẽ ſequi vis: videt̃ mihi melius eſſe dicẽduʒ ꝙ Ariſtoteles pmo ſumat minoreʒ cuʒ inquit, ſm accidens aũt motu ſi ab altero moueat̃, depellet̃ vtiqʒ violẽtia aial. Quaſi dicat aia mouet̃ per accidens motu aialis: qđ mouetur vi: vel alia morꝰ ſpe‐cie: ⁊ ſic habet̃ minor. Deinde tangit maioreʒ. d. nõ opʒ aũtẽ cui a ſeipſo moueri ineſt in ſubſtãtia. i. non opʒ cui motꝰ per ſe ineſt: hoc ipſuʒ ab alio moueri: niſi tale mo‐ueatur per accidens: naʒ tũc mouebit̃ ab alio: ſicut neqʒ opʒ ſm ſe, aut ꝓpter ſeipſuʒ bonũ eſſe, qđ ſic qdem ꝓ‐pter aliud eſt: ſic aũt alterius gratia eſt: ⁊ tunc iuxta hãc expoſitionẽ ſupple cõcluſionẽ. vʒ. ergo aia non eſt quid per ſe mobile a ſeipſo. De ſi ſic exponit: pars illa textꝰ vʒ [aiaʒ aũt maxie] legenda erit cuʒ ſequẽti textu: ⁊ nõ cum preſenti, vt Auerroes legit. ¶ Eſt ergo preſens rõ nihil qđ moueatur ab alio, mouet̃ per ſe: anima mouetur ab alio: quia motu aialis: cuʒ vi mouetur: ergo nõ per ſe moueatur. Maior patet de ipſo bono: qđ non eſt ꝓpter ſe, vel per ſe bonũ: cuʒ eſt partiʒ ꝓpter aliud: partiʒ gr̃a alterꝰ bonũ. ¶ Simplicius autẽ ⁊ Themiſtius ſi recte eos intellexi: velle vident̃ Ariſtoteleʒ non rõnem qntã: ſed declarationẽ qua aiaʒ moueri intelligit̃, appoſuiſſe: qđ mihi pfecto ſatis conſonat: ⁊ verbis eius videt̃ bene idoneũ. Inquit eiʒ Ariſtoteles, ſm aũt accidẽs motu ſi anima moueat̃ ab altero: depellet̃ vtiqʒ aial violentia. Ergo vult ꝙ aia moueat̃ p ſe motu corpis, ⁊ p accidens motu corpis. Per ſe qdẽ mouet̃ aia motu corpis: cũ cor‐pus nõ vi mouet̃: ſʒ ꝓpo aie ipulſu. Mouet̃ aũt p acci‐dens anima motu corporis: cum aial vi, ⁊ impulſu alte‐rius corporis mouet̃. Quare Ariſtoteles vult animã nõ eſſe per ſeipſuʒ mouẽs: ſʒ moueri ſemp motu corporis: veruʒ aliqñ mouet̃ motu corporis per ſe: aliqñ mouet̃ ſm accidens motu corporis. Et ideo inquit, ſm accidẽs aũt motu ſi ab altero moueat̃, opʒ ſupple vtiqʒ animal ipſuʒ ab altero depelli, vi: naʒ ſi ꝓprio impulſu moue‐retur aial: anima moueret̃ per ſe ab alio. ¶ Sed occur‐res quo mõ poteſt dici aia moueri per ſe: ſi mouetur ab alio, vel motu alterius: vt Simplicius exponere videt̃. Ariſtoteles ridet: ⁊ inquit, nõ opʒ aũt cui a ſeipſo moue‐ri ineſt in ſubſtãtia: hoc ab alio moueri, preterꝙ ſm ac‐cidens. hoc eſt nõ opʒ idem ea rõne qua mouet̃ per ſe, moueri ab alio: niſi id moueat̃ per accidens. In his eniʒ que mouent̃ per accidens põt intelligi aliqd per ſe mo‐ueri: ⁊ ab alio moueri. Ut naucleꝛus qui per accñs mo‐uetur motu nauis: põt dici per ſe moueri motu nauis: ⁊ ab alio moueri. Mouebitur eniʒ per ſe motu nauis: qñ impulſu nauis mouet̃: vt cuʒ remis moueret̃. Mouet̃ ab alio: cuʒ nauis nõ ꝓprio ipulſu: ſed vi vẽtorũ mouet̃. Et lʒ idem ſubiecto in his que per accidens mouentur: dici poſſit per ſe, ⁊ ab alio moueri: nõ tamẽ eadeʒ rõne: ſicut neqʒ qđ eſt ſm ſe, aut pp ſeipm bonũ, ſic qdeʒ pp aliud: ſic autẽ alterius gr̃a eſſe ſupple opʒ. Hoc eſt, ſicut per ſe bonũ ea rõne qua per ſe bonũ: nõ põt eſſe ꝓpter aliud, aut gratia alterius bonũ: bene tñ idẽ ſubiecto põt eſſe bonũ per ſe: ⁊ bonũ ꝓpter aliud, vl' alterius gr̃a: idẽ tñ ſub eadeʒ rõne eſſe tale per ſe: ⁊ ꝓpter aliud vel alte‐rius gr̃a põt eſſe nunꝙ. Et ita aia mouet̃ ab alio: qꝛ mo‐tu corporis: verũ aliqñ per ſe mouet̃ motu corpis: aliqñ ab alio: ⁊ hoc pacto exponẽdo: Ariſtoteles nõ qntã rõnẽ poſuit: ſed modum expoſuit: quo anima ipſa mouetur. ¶ Conſtrue ergo pma verba textus ſic: ſi aũt aia ſupple ab altero moueat̃ motu per accidens: aial vtiqʒ ipſuʒ vi depelletur. Si n aũt ſupple ab altero aia moueat̃ per ſe: aial ipm non vi impellet̃: ſed ꝓprio impulſu mouebit̃. Ex quo pʒ aliqd moueri ab alio dupl'r per ſe: ⁊ per acci‐dens. ¶ Sed dices cõtra: qꝛ per ſe tale opponit̃ tali ab alio. ¶ Rñdet Ariſtoteles. d. nõ opʒ ãt cui in ſubſtãtia ipſuʒ a ſeipſo moueri ineſt: hoc ideʒ ab alio moueri. ergo per ſe vt p ſe, diſtiguit̃ ab eo qđ eſt tale ab alio niſi acci‐dentalr ſupple illđ moueat̃: qꝛ qđ eſt tale p accñs vt ſic põt eẽ tale ab alio: qđ aũt eſt per ſe tale vt ſic, nõ poteſt

Uis rõnis.

Expõ Sim‐plicij ⁊ The.

intelligi eſſe tale ab alio: tamē licet vt ſic nō poteſt intelligi tale ab alio: in ſubiecto idez pōt eſſe per ſe ab alio, vt Simplicius inquit: nauta enim qñ mouet a naui: mouetur ab alio: & ſi mouet motu nauis facto ab ipulſu nautę: nauta ipſe dicet moueri ab alio per ſe: & ſic idē ſubiecto eſt per ſe, & ab alio. Et exponit hoc, exemplo, & inquit, ſicut neqȝ qḋ eſt ſm ſe bonum, aut ꝑpter ſeipſuȝ bonuȝ opȝ ſupple eſſe hoc quidez hoc eſt opȝ eſſe partiȝ qdez ꝑpter aliud. Hoc aūt idest partim alterius cauſa bonū. Inquit Simplicius ei qḋ eſt ſm ſe bonū oppoñi ipſuȝ ꝑpter aliud bonū. Ei aūt qḋ eſt ꝑpter ſeipſuȝ bonū, opponi id qḋ alterius grā eſt bonū vt ſanitas eſt ſm ſe bonum exiſtēs viuētis corporis ꝑfectio. Sanuȝ aūt ꝑpter aliud: qꝛ bonū ob ſanitatē. P. virtus qdez eſt ꝑꝑ ſeipſm bonū: qm̄ ipſe eſt cui⁹ grā eſt finis. Diuitię vō fere alterius grā, & quęcūqȝ organica vocitam⁹ bona. Quare bonum ſm ſe quatenus hmōi nō eſt ꝑpter aliud. neqȝ bonuȝ ꝑpter ſeipſuȝ quatenus hmōi, eſt alteri⁹ grā. Verū ſi idem (vt Simplicius inquit) ſit ſm ſe, & ꝑpter aliud, aut ꝑpter ſeipſum, & alterius gratia expetenduȝ: non ſm eandem rōnem erit tale. Et ſic pȝ ſolō ad dubiū cū dicebat quō pōt eē aia per ſe mota, & ab alio: cū per ſe & ab alio opponant. Jam reſpōſuȝ eſt idez poſſe eē ꝑ ſe & ab alio: ſed nō ſm eandez rōnez: & ſic eadē aia pōt eſſe ꝑ ſe mota, & ab alio: nō tamē ſub eadez rōne. Hāc expoſitionez Themiſtij & Simplicij videt Auerroes ſequi, vt pȝ ei⁹ vba ꝯſiderāti. Et ſic pȝ pmo quō aia mouet motu corporeo ab alio, ſed per ſe: qm̄ a corꝑe, qḋ mouet ab aia. ¶ Juxta hāc expōnez vba illa [aiam aūt maxime] declarant quō aia mouet ab alio ſcḋo mō: aia eniȝ nō per ſe mouet, ſed motu corꝑis duplr, qꝛ motu locali corporeo: & motu intēnonali a ſenſibilib⁹. Et hoc ait, Aiaȝ aūt maxime dicet aliqs vtiqȝ a ſenſibilib⁹ moueri ſiquidez mouet ab ipſis ſenſibilib⁹. hoc eſt ſi ſenſatio motus dici pōt. Dixit aūt [maxime] qꝛ motus localis corporeus nō eſt ita aię ꝑprius: vt motus intēnonalis a ſenſibilibus: imo videt mot⁹ hic corpori cōpetere quaſi per accidēs rōne aię. Quare aia nō mouet per ſe: ſed duplr ab alio: qꝛ a corpore motu locali reali: & a corꝑe moto a ſenſibilibus motu intēnonali: qui maxīe aię cōuenire videtur. Juxta hāc expōnez hic Ariſtoteles nō minorē: ſed modum quo ipſa aia mouetur ab alio ſcḋo modo expoſuit. ¶ Simplicius inquit hic: qm̄ rurſuȝ corporeū dūtaxat appellat motū, cuȝ. ſ. ſm quē a ſenſibilib⁹ nō aia, ſed ſenſoriū mouet. [Si qdez mouet] dixit, nā ſenſationē ipſe motū appellat: nō aūt alij. Plato. n. aia nō dicit a ſenſibilib⁹ moueri: ſed ſenſibilia occurrere motib⁹ aię: aia eniȝ per Platonē res cognoſcat per contactū ex eo qꝛ applicat ſe reb⁹: quare ſm hoc ſenſibilia nō mouent aiaȝ: ſed occurrūt aię: duȝ ſe applicat reb⁹: quas cognoſcit. Propterea addit [ſiqdez mouet.] hoc eſt ſi dici pōt aiaȝ moueri ab ipſis ſenſibilib⁹. ¶ Themiſtius hic oſtēdit oēȝ motū aię eſſe ab alio: qꝛ motus localis aię cōpetit a corpore. Senſus vō nō ſine ſenſibilib⁹, quę extra ſūt: qb⁹ mouent ſenſorię ptes. appetit⁹ quoqȝ ab his, quę appetuntur. Intellectio pendet tota ex ſenſibus: quia ſine viſis imaginibuſqȝ nō perficitur.

¶ At vō ſi mouet ſeipſam anima: & ipſa quoqȝ mouetur. Quare cū ois motus exitus atqȝ remotio ſit eius qḋ motu cietur ea rōne qua motū ſubit: anima nimirū ex ſuba dimouet & exit niſi ſeipſam ꝑ accñs moueat. at mot⁹: vt inquiūt ſubae eſt ipſius ꝑ ſe.

Com. 43ᵐ ¶ At vō & ſi mouet ipſa ſeipſaȝ: & ipſa mouebit vtiqȝ. Quare ſi ois mot⁹ remotio eſt ab eo, qḋ mouet ſm qḋ mouet: & aia remouebit vtiqȝ a ſubſtātia, niſi ſm accñs ſeipſaȝ moueat. Sed & motus ſubę ipſius ꝑ ſe. Eius ab eo.

COMMENTARIVM.

¶ Sexto argumētat hoc pacto, ſi aia ipſa mouet ſeipſam, vt dicebant veteres per conuerſionez actiuę in paſſiuā, ipſa ſm ſe mouebit. Tunc argumētor, ois motus eſt remotio ab eo qḋ mouet, quatenus mouetur. Sed anima mouet ſm qḋ anima (vt explicat Themiſtius) vel (vt Simplicius explicat) ſed anima mouet ſm ſubſtantiā. ergo anima remouebit a ſui ſubſtātia: vel anima remouebitur ab aia. Unde ſylls eſt ſm Simpliciū, omne qḋ mouet, remouet ab eo, ſm qḋ mouet. Ut ſi aliquid mouetur ſm quātuȝ, remouet a quāto, ſi ſm quale, remouetur a quali: & ita (vt Simplicius colligit) omne quod mouet, remouet ab eo: ſm qḋ mouet. Sed anima mouetur ſm ſubſtantiā, ꝓbat Ariſtoteles quia aia ſeipſam mouet. ergo mouet ſm ſeipſam, & ita mouebit ſm ſubſtantiam: quę erat minor: quare ipſa remouebitur a ſui ſubſtantia. ¶ Themiſtius ſyllogiȥat hoc pacto verba Ariſtotelis, omne qḋ mouet, remouetur ab eo ſm qḋ mouet: hoc eſt ꝓbatuȝ. anima mouet ſm qḋ anima eſt. ergo remouet ab aia, & ſic remouet a ſeipſa, ſiuqȝ ipſi⁹ ſubſtantia. ¶ Sed dices, ꝙ Ariſtoteles nō ſumit verꝫ in minore. ſ. ꝙ anima mouetur ſm qḋ anima eſt, vel ſm ſubſtantiā: qm̄ mouetur ſm accidens, & hanc reſponſionem dat, cuȝ dicit, niſi ſm accidens ſeipſaȝ moueat, & ſic nō oportet, vt remoueat a ſui ſubſtātia. ¶ Contra obijcit Ariſtoteles, ſed eſt mot⁹ ſubſtāte ipſius per ſe; apud veteres, qui dixerunt animā mouere ſm ſeipſam, ergo dicebant ipſaȝ moueri ſm ſubſtantiaȝ: & ſic nō poterant fugere. Quod vō veteres cum dicebant animaȝ moueri ſm ſe, intelligebant ipſaȝ moueri ſm ſubſtantiā, probat pulchre Simplicius, qm̄ ꝑ antiquos anima mouet ſm ſe, aut intelligunt eaȝ moueri ſm ſe, quia ſm quātuȝ qḋ eſt in ipſa, aut ſm locuȝ qui eſt in ipſa, aut ſm quale, qḋ eſt in ipſa. Sed anima nec eſt quāta, nec in loco, nec qualis. ergo nō potuerunt intelligere ipſaȝ moueri ſm quātuȝ, vel locuȝ, vel quale. Ergo voluerunt dicere eius motū eſſe in eius eſſentia, imo eſſe eius eſſentiā vt Themiſtius dicit. & anima mouebitur ſm eius ſubſtantiam. ¶ Sed dubitabis, quia celuȝ mouetur ſm ſe: qḋ tamen nunqȝ remouebit ab eius ſubſtantia. ¶ Dicenduȝ vt ex verbis Themiſtij colligitur, ꝙ moueri ſm ſe vno mō poteſt intelligi, vt antiqui dicebant. ſ. moueri ſm ei⁹ ſubſtantiā: & ſic cęlum nō mouetur ſm ſe. Alio modo aliqd dicit moueri ſm ſe, vt ſumpſit Ariſt. 8° phyſicoꝝ, quia non mouet motu alterius, vel quia mouetur a ꝑncipio motus exiſtente in ipſa re mota: & hoc pacto qḋ mouet per ſe, non remouet ab eius ſubſtantia: & hoc mō cęlum mouetur ſm ſe, vt pȝ 8° phyſicoꝝ. ¶ Dubitant hic nōnulli vtruȝ motus faciat omne mobile, qḋ mouet diſtare a termino a quo. Sed cū queſtio hęc ſpectet ad ſeptimū phyſicoꝝ, bona fronte omittat.

¶ Quidam aūt aſſerunt aiaȝ id corp⁹ in quo eſt eodem mouere modo quo & ipſa mouet: vt Democritus qui qdez perinde atqȝ Philippus Comicus dicit. ille nāqȝ Daedaluȝ ait: ligneā Venerē ꝯfeciſſe quae motu mouebat argēti viui qḋ in illaȝ infudit. Et Democritus pari modo pilas indiuiſibiles ſecū trahere corp⁹ totū atqȝ mouere dicit: ex eo qꝛ nūqȝ ipſae quieſcunt ſuapte nā, deſinuntqȝ moueri.

Eug. Tort. (margin, beside "ueri ab ipſis ſenſibilib⁹")

¶ Quidam

Tex. 44. ¶ Quidã autem ⁊ mouere animã dicũt corpus, in quo eſt, ſicut ipſa mouet̃, vt Democritus, ſimiliter dicens Philippo comędiarum magiſtro. Refert enim Dędaluz, mobilez feciſſe ligneam venerez infundẽdo argentum fuſile. Siliter autẽ, ⁊ Democritus dicit. Motas enim inq̃t, indiuiſibiles ſphęras (propterea q̃d aptę natę ſunt nunq̃ manere) ꝯtrahere ⁊ mouere corpus omne.

COMMENTARIVM.

¶ Speciatim nũc ad opinionẽ Democriti deſcẽdit. Et p̃ narrat eius opinionẽ, deinde illã reprobat. Democritus ergo, vt ſũmatim Themiſtius, ⁊ Simplicius colligunt, aſſerit aiaz moueri, nõ tamẽ dicit animã moueri per ſe, ſed cum videret aial moueri, dixit aiam eſſe primã, quę mouet̃. Mouetur aũt exẽplo ſtatuę Dędali: quę mouebat̃ ob motũ argẽti fuſilis in illa recluſi. Illud enim cuz ſit mobile, mouebat ſtatuam, ſic aia, quę ſphęris cõſtat, mobilis exiſtẽs, mouet aial. Vñ dicit [Quidã aũt ⁊ mouere aiam dicũt corpus in quo eſt, ſicut ipſa mouet̃.] Dicit [ſicut ipſa mouet̃] ſilitudine gñis, non ſilitudine ſpẽi. Dixit enim Democrit⁹ aiam mouere corpus ſm locuz, ⁊ ipſam moueri ſm locũ. Utrum ṽo in ſpecie, ſicut ipſa mouet̃ ita moueat, Ariſtoteles nõ explicat. Fortaſſe q̃ nõ, nam aia mouet̃ ſuapte natura ſphęrice, ⁊ tamen mouet aial ꝓgreſſũ. Exponit aũt, cuius ſit hęc opinio, ⁊ quo exẽplo illud dixerit, ⁊ dicit, vt Democrit⁹, ſiliter dicens Philippo comędiaꝝ magiſtro. Philippus, vt Themiſtius inq̃t, comicus poeta erat, ſcripſitq; Mimos. Hic enim refert Dędalũ machinatorẽ fabricę, ligneolaz venerez feciſſe, quę fuſili viuoq; argẽto infuſo, ac introducto agitare ſe geſtuſq; mouere. Siliter aũt huic cõmẽto Democritus dicit, nam inq̃t indiuiſibiles ſphęras, quas athomos alio noĩe appellat, ex q̃bus eſt ſubã aię, motas ſemꝑ eſſe, facereq; aiam ſemꝑ in motu ꝯſiſtere, ⁊ q2 aia ſemper ſic mouet̃: dicit eam ꝯtrahere, ⁊ mouere corpus omne, cuius ipſa eſt forma, vel in quo ipſa eſt infuſa, ꝓpterea quia ſphęrę, q̃bus eius ſubã ꝯſtat, aptę natę ſunt nunq̃ manere. ¶ Quo ṽo ad verba attinet, hęc ſtatua fuit veneris, quę in lib⁹ nr̃o gręco ἀφροδίτη aphrodita dicit̃, ideo in arabicis tranſlationib⁹ corrupte legit̃ hermaphroditus. corrupte etiaz in trãſlationib⁹ latinis, vbi legit̃ Minerua. Gręci enim interp̃tes aphroditã hoc eſt venerez legũt. Quo ṽo modo facta fuerit imago illa, vt moueret̃, geſtuſq; faceret, ioculatores quęrant.

De imagine Dedali.

¶ Nos aũt ipſum interrogabimus: ſi quietem etiaz idipſum faciat vnq̃. At quoniã pacto quietem faciet: difficile eſt dictu, vel potius dici non põt. Oino autez aia non ſic mouere videtur aial vt inquunt ipſi: ſed electione quadam intellectioneve.

¶ Nos autez interrogabimus: ſi ⁊ quieſcere facit hoc idez. Quomodo autez faciet hoc: difficile eſt, aut etiã impoſſibile dicere. Oino autez nõ ſic videtur aia mouere aial: ſed per volũtatez quandã ⁊ intellectũ.

COMMENTARIVM.

¶ Obijcit nũc Ariſtoteles ꝯtra Democritum: ⁊ ratio ſic itelligit̃ a Themiſtio: ſi aia mouet̃, q2 eſt ſuo corꝑi cauſa mot⁹, ſeq̃t̃ etiã vt quieſcẽ debeat, q2 cã ſtatus ⁊ quietis eſt corꝑi. g̃ ad aiam nõ plus mot⁹ q̃ quies attinet. Simplicius magis ad ṽba accedẽs itelligit aliter rõnez: quęrit. n. Ariſ.[les] (vt dicit Simpl.) ſi hoc idẽ facit quieſcẽ corpus, in quo aia eſt, h̃ eſt ſi athomi, q̃bus cõſtat aia: faciãt corpus in quo eſt aia, quieſcẽ: ⁊ ſi faciant: quo aũt faciãt corpus quieſcẽ, difficile eſt dicere, aut eſt ĩpoſſibile: cui⁹ cãm affert Simplicius, q2 ĩpoſſibile eſt ſuppon̄ athomoꝝ in corꝑe exiſtẽtiuz imobilitatẽ, cum ſm Democritũ athomi nequeãt quieſcẽ. ⁊ ita aial nunq̃ poterit quieſcẽ. ¶ 2° obijcit, q2 aial (vt obſuatio docet) nõ ſic aia videt̃ mouere. ſ. ſui agitatu: ſed per volũtatẽ quãdã, ⁊ itellectũ. aia. n. mouet aial volũtate ⁊ itellectu. ¶ Quo ṽo ad ṽba attinet, Ariſ.[les] per volũtatẽ intelligit appetitũ. per itellectũ ṽo imaginationẽ, alioq̃n (vt Simpl. dicit) non accepiſſet cãs mot⁹, niſi ſolũ in hoĩe, ⁊ nõ in cęteris aialibus, in q̃bus nec eſt volũtas, nec itell[ectu]s, vt 3° huius dicet.

¶ Eodem autem modo Tymaeus etiã: animã corpus mouere dicit. mouere enim ipſam ex eo cenſet atq; aſſerit corpus, quia mouetur: propterea q̃ ad ipſum connexa eſt.

¶ Eodem autez modo, ⁊ Tymęus phyſiologizat animã mouere corpus. Eo enim q̃ mouetur ipſa, ⁊ corpus mouere: propterea q̃ cõnexa eſt ad ipſum. Tex. 45.

COMMENTARIVM.

¶ Nũc narrat opinionez Platonis, quę quo ad ꝯnẽ ꝯuenit cũ Democrito: quo ṽo ad cãm differt, vt dicemus. Primo g̃ tãgit opionẽ Platonis quo ad ꝯnez, in qua ꝯuenit cũ Democrito, ⁊ dicit. Eodẽ aũt modo ⁊ Tymęus phyſiologizat aiam mouere corpus, veluti Democrit⁹. nam imaginat̃ q2 aia ipſa mouet̃, ⁊ ipſam mouere corpus: ꝓpterea q̃ ad ip̃m corpus eſt ꝯnexa. vnde (vt Themiſti⁹ dicit) Tymęus ſupponit aiam ſuapte natura moueri in orbem, ⁊ q2 corꝑi eſt ꝯnexa, q̃ſi raptu quodã mouet corpus. Cõuenit g̃ Plato cuz Democrito in duob⁹. p̊ q̃ aia moueat corpus. 2° q̃ moueat corpus, q2 ip̃a mouet̃. Cur ṽo ipſa moueat̃, nõ eodẽ modo cãm aſſignat Tymęus, ſicut Democrit⁹. Tymęus (vt Simplici⁹ dicit.) Pythagoricus vir fuit, quẽ Plato in Tymęo introducit. Cum ṽo Tymęus aſſerit aiaz mouere corpus, loq̃t̃ de aia mũdi, quã mouere cęlũ vniuſum autumat. Verũ ſilitudine aię mũdi magni Ariſ.[les] vult idẽ eẽ intelligẽduz in paruo mũdo. eſt. n. nr̃a aia facta illius ſilitudine fere in oibus. ꝓpterea (vt recte Expoſitor inq̃t) quę Ariſ.[les] dicit de mundi aia eadẽ vel ꝯſilia vult eẽ intelligẽda in aia nr̃a.

¶ Ipſe enim dicit ex elemẽtis eam cõſtitutam: numeriſq; diſtinctam ſonoris, vt inſitum ſonoritatis atq; cõcentus habeat ſenſum.

¶ Conſtitutaz enim ex ęlemẽtis, ⁊ diſpartitam ſm harmonicos numeros, quatenus ⁊ ſenſum, ⁊ cõnaturalẽ harmoniã habeat.

COMMENTARIVM.

¶ Quia igit̃ Plato ⁊ Democritus ꝯueniũt in ꝯne, ⁊ differũt in cã ꝯnis, declarat nũc hãc diuaz. Democrit⁹. n. dixit aiam mouere corpus, q2 ꝯſtat athomis, quę nunq̃ quieſcũt. Plato dixit aiaz mouere corpus, q2 ꝯſtat ex ęlentis, ⁊ ex nũis harmonicis. Q2 ṽo cõſtet harmonicis nũis, ꝓbat ex eo, q2 h3 ſenſum ⁊ nãlẽ harmoniã: ſenſus eſt delectatio muſicę. ſumpſit. n. ſenſuz pro appetitu ac voluptate ſenſitiua quã nos habemus in muſicis. Nãlis harmonia eſt nãlis inclinatio ad ſonora. aia g̃ cęleſtis, q2 cõſtat nũis, ⁊ ſenſu nãlib⁹, nãlibuſq; harmonicis harmonice cęleſtes mot⁹ efficit, ex q̃b⁹ ſm Pythagoricos delectabi-

liſſimi ſoni pficiſcunť.eodem modo ⁊ noſtra,quę ab illa exorta eſt,cōſtabit ſenſu ⁊ harmonia nālib⁹,q̄re ſicut cęleſtis,vt harmonice cęleſtia corpa moueat,ↄſtauit harmonicis nūis ac ↄ̄ntis,ſic aīa nr̄a,vt noſtrū corpus harmonice moueret,c̄lntis ⁊ harmonicis nūis,qb⁹ ↄſtat cęleſtis aīa,ↄſtare debuit.Mouet ḡ nr̄a aīa corpus,q: ipa mouet̃,mouet̃,quo ↄſtat ex illis c̄lntis,illiſq; harmonicis nūis,qbus ↄſtat aīa cęleſtis ſemp mouēs.Et quātum ad hāc dictam,quę eſt de cā mot⁹ aię,differt Plato a Democrito.vnde dicit.Cōſtitutā n.ex c̄lntis cęleſtē aīaz aſſerit Plato,⁊ ita nr̄am,⁊ diſpartitā h̄ cōpoſitā,⁊ diſtinguibilē ſm harmonicos nūos,cuius cām affert,quatenus.ſ.⁊ ſenſum h̄ eſt appetitū ſenſitiuū,⁊ cōnālē harmoniā h̄ eſt cōnālē inclinationē habeat ad canora ipſa. Et per c̄lnta,Simplicius itelligit idē ⁊ diuerſum,poſuit n. Plato c̄lnta oīuz rerū eē idē ⁊ diuiſum.per harmonicos nūos,intellexit eos nūos,quorū ,ppor^{ne} muſicę ,ppor^{nes} reſultāt. His eniz aīa cōponit̃ cęleſtis,⁊ nr̄a aīa,cętera lȝ cōponanť nūis ⁊ elemētis,nō tñ harmonicis nūis,cum nullū aīal pter hoīem delectet̃ nāliter in muſicis.

❡ Et vt vniuerſum ferať ↄſonis lationibus:rectitudinē coegit atq; flexit in circulū.⁊ cum vnū in duos diuiſiſſet circulos duobus in pūctis ↄiunctos:rurſus vnū in ſeptem orbes diuiſit:qm̄ lationes ipſius coeli:motiones ſunt aīae qbus ipſa mouet̃.

❡ Et vt totuz ferať ↄſonātib⁹ lationibus:rectitudinē in circulū flexit. Et cum diuidēdo fecit ex vno,duos circulos duplr̄ ↄnexos:iterum vnū diuiſit in ſeptem circulos,tanq̄ eſſent cęli lationes,animę motus.

COMMENTARIVM.

❡ Hęc etiā v̄ba de cęleſti aīa ſunt itelligēda:vult tñ hīc eē eadem dicēda de aīa noſtra:q: qcqd de illa aſſerebat Plato:de nr̄a aīa voluit eē intelligēdū,cuȝ nr̄a imitatione illius ab illa fuerit facta.Exponit ḡ nūc Ari^{les},quō,q: aīa eſt ex harmonicis nūis,ipſa fuerit cā harmonicoruȝ motuū,vbi attētione dignū deū p̄ feciſſe aīam mūdi,poſtea circa ipaȝ aīam quā cōpoſuit ex nūis,fecit duos orbes,q̄ſi illam veſtiēdo opiendoq; circūcircauit Themi. exponit.Supra ipſam qdē fecit orbeȝ p̄^{m},qd̄ cęlū ſtelliferuȝ dicimus:nō n.tpe Platonis erat ſupior orbis reptus,ſub ipſa fecit cęlū planetaꝝ,qd̄ cęlū diſſecuit in.vij. orbes pro nūo planetaꝝ. Hos ḡ orbes mouent̃ harmonice,ac ſi orbiū hoꝝ mot⁹ eēnt motus aię cęleſtis.Vñ dicit,⁊ vt totuȝ.ſ.mūdus ſupior,qui eſt nexus oīum cęloꝝ (vt dicit Plutarchus)ferať ↄſonātib⁹lationibus,rectitudinē h̄ eſt orbē p̄us rectū in circulū flexit,nec intelligas orbē prius factū fuiſſe rectū:⁊ deinde orbicularē,ſed h̄ dicit,vt notaret ordinē ſm nr̄m modū itelligēdi quo intelligimus omne qd̄ fit,fieri ex ſuo oppoſito. Et cum diuidēdo cęlū reductū de recto ad circūflexuȝ,ex illo cęlo cum fecit duos circulos duplr̄ ↄnexos,alteꝝ ſupra aīaȝ,alterū ſub aīa,iterū vnum.ſ.qui ſub aīa eſt diuiſit in.vij. circulos pro nūo planetaꝝ,⁊ h̄,vt cęli lationes eēnt velut aię mot⁹,qbus ⁊ ipa mouet,⁊ mouet̃.ḡ notať in creatione talis ordo,q̄ p̄ cęlū totū fuerit,ſicut corpus rectū,poſtea deus inflexit in circulū,deinde inflexū ipm diuidēdo,ex illo vno fecit duos circulos duplr̄ ↄnexos:alterū ſupra aīaȝ,alteꝝ ſub aīa. Deide circulū ſub aīa exñtē diuiſit in ſeptē circulos pro nūo planetaꝝ:⁊ oīa hec fecit deus,vt cęleſtes mot⁹ eēnt motus,qbus mouet̃ aīa,⁊ q: aīa mouet̃ motib⁹ harmonicis,cuȝ ſit ex nūis harmonicis ↄſtituta:etiam cęleſtes mot⁹ erūt harmonici. ❡ Vbi aīaduertas hūc ordinē in cęloꝝ creatione eſſe poſitū:nō q̄ ita fuerit in re:ſed q̄ ſm nr̄m modū itelligēdi ſit,nos eniȝ nihil itelligimus fieri niſi ex ſuo oppoſito,⁊ ita itelligimus cęlū p̄us fuiſſe factū a deo rectū. Scd̄o ab eodē fuiſſe ex recto factū circulare,⁊ vnū.deinde itelligimus ex vno eē diſſectuȝ in duos circulos,alteꝝ quē p̄^{m} mobile appellāt,alteruȝ quem circulū planetaꝝ vocāt:⁊ hūc planetaꝝ circuluȝ itelligimus p̄us fuiſſe vnū:deīde iteꝝ in ſeptē diuiſum. Intelligamus etiā hoꝝ mot⁹ eē harmonicos mot⁹.nam aīa mūdi quę octo motib⁹ harmonicis mouet̃,etiaȝ octo harmonicis motib⁹ orbes oēs mouēt. ſunt aūt mot⁹ aię nō alij ab his cęloꝝ motib⁹,q: aīa quo mouet̃,eo mouet,⁊ quo mouet mouet̃. Fruſtra ḡ laborāt nr̄i exponē aīam nr̄am moueri alijs motib⁹,q̄ illis,qb⁹ mouet nr̄m corpus.dixit aūt Ari^{les} orbeȝ planetaꝝ ⁊ orbeȝ ſtellaꝝ fixarū eē duplr̄ cōnexos:ſe n.ↄnectūt in circulis polaribus:qui ſunt duo:vt Aſtronomi dicūt.naȝ poli circuli planetarum circa polos mundi mouentur:⁊ nunq̄ ab illis recedunt.Ex his vult hīc q̄ aīa nr̄a facta ſilitudine cęleſtis aię ex numeris harmonicis,moueatur harmonice,⁊ ſuo motu harmonico mouet corpus:nō tñ tot motibus,quot cęleſtis aīa mouet cęlū:cuȝ aīa noſtra nō in oībus illaȝ imitet̃.Laborāt nr̄i Expoſitores inuenire in nr̄is motibus tot numero,quot ſunt in motib⁹ cęleſtib⁹.Et qm̄ ſunt volūtarie dicta:de his hactenus. ❡ 2°. aīaduertēdum Platonē in ſuis v̄bis dixiſſe aīam prius fuiſſe factā rectā.per rectitudinē.n.aīam intellexit,deinde deū voluiſſe eā in circulū,⁊ ſic in ſuis v̄bis innuit circulū eē factū ex aīa p̄us recta exñte.Qd̄ etiā intelligēdū eſt ſm nr̄m modū intelligēdi,quo itelligimus aīam p̄us eē aīam,q̄ eē actū corpis,⁊ itelligimus p̄us aīam eē factā a deo rectā,deinde itelligimus eā in circulū ↄuerſam eē cęlū:q: ſemp alterum oppoſituȝ fit ex altero.ideo nō poſſumus intellig̃ circuluȝ eē factū ex aīa,niſi intelligamus aīam p̄us fuiſſe qd rectuȝ,aliogn ex ipſa nō poterimus itellig̃ circulare fieri. Hęc pauca de opiōne Plať.

❡ Primum igiť nō recte dicit̃:aīam magnitudinem eſſe.nam aīam vniuerſi talē ipſe vult eſſe qualis eſt ea quae mens ⁊ intellect⁹ vocať:nō qualis eſt ſenſitiua,nec q̄lis eſt ea quae eſt p̄ncipiuȝ cupiēdi.quippe cum:haꝝ motus nō ſit,vt patet,ↄuerſio.

❡ Primū qdeȝ igiť nō bene eſt dicere aīam magnitudinē eē. Eaȝ enim.vȝ.quę vniuerſi eſt,taleȝ eſſe vult:qualis aliqñ eſt vocat⁹ intellect⁹.non.n.qualis ſenſitiua eſt:neq; q̄lis deſideratiua.Haꝝ.n.mot⁹:nō circulatio eſt. Tex.46.

COMMENTARIVM.

❡ Nūc obijcit cōtra poſitionē Platonis. Et p̄ oſtēdit,q̄ aīa nō poſſit eē magnitudo.Et p̄ ,ppoñit erroreȝ Platonis.Scd̄o facit vnaȝ ſuppōneȝ de mēte Platonis. Proponit ḡ errorē ⁊ dicit.[Primū qdē igiť non bñ eſt dicere aīam magnitudinē eē] vt Plato dicebat.hic eſt error. Pro refutatōe ergo erroris,ſumit de mēte Platonis,q̄ aīa de qua loquiť eſt aīa vniuerſi,quaȝ vult eē intelligēdū,nō aūt ſenſitiuā,neq; deſideratiuā,ſiue vegetabilē,⁊ dicit.Eā enim aīaȝ.vȝ.quę vniuerſi eſt,talē eē dicit,qualis aliqñ eſt vocat⁹ intellect⁹,q: nō eſt qualis ſenſitiua,nec qualis deſideratiua,nec ſupple q̄lis eſt vegetatiua,cuius cā eſt,q: motus haꝝ.ſ.ſenſitiuę,deſideratiuę,⁊ vegetatiuę nō eſt circulatio.ergo aīa,quaȝ Plato dicit eſſe circulū ſine magnitudinē,eſt anima vniuerſi,⁊ itellect⁹: quę eſt

quę eſt ſuppoſitio obſeruãda in reprobatiõe Platonis. ¶ Quo vo ad vba attinet Ariſt. ponẽs Platonis errores, dicitq̃ nõ bñ eſt dicere, ꝗ. q̃a (vt Themiſtius inqͭ) oratio Ariſt. nõ in hoiem, ſed in ↄfutatione opionũ verſat̃: q̃m (vt Expoſitor dicit) Ariſt. ↄfutatio eſt potius ad ſonum vboꝝ Platonis, q̃ ad rem, qꝛ ideo facit, qꝛ Plato habuit malũ dicẽdi modũ. oĩa enim figurate dicit, ⁊ per metaphoras, hñs aliud mente, q̃ ſonẽt vba. ideo ne aliquis ꝑpter ipſa vba incidat in errorẽ, Ariſt. diſputat cõtra Platonẽ q̃tũ ad id qd̃ ipa vba ſonãt. Cum vo dicit. q̃ hãc eĩ motꝰ nõ circulatio eſt, ꝗ dicit, q̃a (vt Simplicius inqͭ) circulatio ꝓpa eſt ſolius aię itellectiuę, nulla eniz anima mouet circulariter, niſi ſola itellectiua: nec huius rei aliqua cã aſſignari põt, vt Auerroes inqͭ in libello de ſuba orbis niſi qꝛ itellectiua aia eſt intellectiua aia. Sicut nulla alia cã eſt cur grauitas moueat corpus deorſum, niſi qꝛ grauitas, ita nulla cã eſt cur aia intellectiua moueat in circuluz, niſi qꝛ talis. Qꝛ vo nulla aia p̃ter itellectiuã moueat in circulũ, teſtat̃ experiẽtia, naz nulla alia reflectit ſe ſupra ſe. nõ enim ſenſus ſentit ſe ſentire, ſicut itellectꝰ itelligit ſe intelligẽ. Siliter nec vegetatiua reflectit ſe ſupra ſe. Patet ĝ ſuppoſitio. veruz aiaduerte nõ paruã eẽ q̃õnem, cur cũ itellectiua aia ſua pte natura moueat circulo, homo nõ moueatur circulo. verum de hoc in libro de ſubſtãtia orbis.

¶ Intellectus aũt: vnus eſt ⁊ cõtinuus, ꝑinde ac intellectio. Intellectio vo: eſt ipſius intellectꝰ ↄceptꝰ. Sed hi: nimirũ vnuz ꝗ ſunt ꝙ aliud deinceps poſt aliuz eſt, vti numerus ſed nõ vti magnitudo. Quocirca nec intellꝰ hoc pacto ↄtinuus eſt: ſed aut ptibus penitꝰ vacat, aut nõ eſt vt magnitudo ↄtinuus.

Tex. 47. ¶ Intellectꝰ aũt, vnus ⁊ ↄtinuus eſt, ſicut ⁊ intellectio. intellectio aũt, itellecta. Hęc aũt, eo qꝛ ↄſiter ſunt, vnũ, ſicut nũs, ſed non ſicut magnitudo ſunt. Quare neq; itellectꝰ ſic cõtinuus erit, ſed aut impers, aut non ſicut magnitudo aliqua cõtinuus,

COMMENTARIVM.

¶ Cum ſumpſit in doctrina Platonis mũdi aiam eẽ itellectũ, nunc ſyllogiçat ↄtra Platonẽ hoc pacto, intellectꝰ eſt vnus ſicut nũs, ⁊ non ſicut magnitudo. aia vniuſi per ſuppõnez datã eſt intellectꝰ. ĝ aia mũdi eſt vna ſicut numerus, ⁊ nõ ſicut magnitudo. Qꝛ intellectꝰ ſit vnus ſicut nũs, ⁊ nõ ſicut magnitudo, ꝓbat, qꝛ itellectio eſt vnus, ⁊ ↄtinuus ſicut itellectio. ſed intellectio eſt ipſa intellecta. Intellecta aũt eo qꝛ ſunt ordinata ſicut nũs, (naz ſicut in nũo eſt hoc ꝑus, ꝗ poſterius, ſic in his, quę itelligunt̃ eſt hoc ꝑus, ꝗ poſterius) ſunt vnũ ſicut nũs eſt vnus, ⁊ non ſunt vnũ ſicut magnitudo eſt vna. ĝ intellꝰ erit vnus, vt nũs, ⁊ nõ vt magnitudo. Intellꝰ enim eſt vnus, vt itellectio, intellectione ſunt ordinatę, ⁊ vnũ vt nũs, qꝛ ſic ſunt intellecta. ĝ intellꝰ eſt vnus, vt nũs, ⁊ nõ, vt magnitudo. ¶ Quo vo ad vba attinet, debes ſcire qꝛ hęc, quę Ariſt. dicit, pñt intelligi de intellu, qui eſt aia mũdi: ⁊ de itellu nr̃o, quatenus nr̃ intellꝰ eſt ſimul aia mũdi, ⁊ intellꝰ nr̃. ⁊ de intellectu nr̃o, quatenus eſt factꝰ ab aia mũdi. nã ſicut erit de nr̃o intellu, ita erit de aia mũdi. Si itelligant̃ de aia mũdi, pꝫ qꝛ aia mũdi eſt ita continua ⁊ vna ſicut ſua intellectio, q̃m ipſa eſt ſua intellectio. ⁊ intellectio eſt ita vna, ſicut ſua itellecta, q̃m itellectio ⁊ itellecta ſunt eadẽ in aia mũdi. at intellecta ſunt ordinata, ⁊ ſunt vnuz ſicut nũs, qꝛ pͥm intellm eſt eſſentia aię. 2m eſt oẽs res, quas ordine q̃dã itelligit mediãte eẽntia q̃ rõne ſit, vt aia potius vna ſit ſicut nũs, q̃ ſicut magnitudo. Vñ (vt Simplicius dicit) ſicut ſe habet actio ita eſt ſuba. quare cũ illius aię itellectio ſit vnũ ſicut nũs, vt itellecta ſunt, cum q̃bus ipſa eadẽ eſt, ⁊ aia erit vna ſicut nũs. Sin aũt itellectus nr̃, ⁊ aia mũdi idẽ ſit, tũc Ariſt. hic aſſerit itellectuz nr̃ũ ⁊ aiaz mũdi potius ſe hẽc vt nũm, q̃ vt magnitudinẽ, vt indicat eius operatio. ¶ Quaz opinionẽ aſſerit Them. 3º huius. vbi voluit eãdẽ aiam eẽ mũdi ⁊ noſtrũ itellectũ. modo pꝫ aiam mũdi eẽ ſuam itellectionẽ ⁊ ſua itellecta: ⁊ ſic intellꝰ nr̃ erit vnus ſicut itellecta ⁊ vt nũs, ⁊ nõ, vt magnitudo. ¶ Expoſitor vo vba hęc intelligit de nr̃o intellectu, modo nr̃ intellꝰ ita ſe habet in ſuba, vt eſt eius opatio: eius autẽ opatio eſt ita ſe habet, vt obta, at oĩa obta ſunt vnũ ordine vt nũs, ⁊ nõ vnũ magnitudine. ĝ intellectꝰ nr̃ erit vnũ ordine, vt nũs, ⁊ nõ vt magnitudo. Sed aia mũdi cum ſit intellꝰ, ſe habet vt nr̃ intellectus. ĝ ſicut noſter intellꝰ eſt vnus vt nũs, ⁊ nõ vt magnitudo: ita aia mũdi erit vna, vt nũs, ⁊ non vt magnitudo. Propterea ↄcludit, quare neq; intellectꝰ ſic ↄtinuus erit, vt magnitudo, ſed erit vel impers ac indiuiſibilis, vel erit nõ ſicut magnitudo aliq̃ ↄtinuus. Errauit ĝ Plato cum dixit aiam eẽ magnitudinẽ, qꝛ vel nõ eſt magnitudo, ſed res penitꝰ indiuiſibilis, vel ſe habet potius, vt nũs q̃ vt magnitudo. ¶ Aiaduerte tñ qꝛ Ariſt. nõ aſſerit intellectũ vel aiaz mũdi eẽ nũm, ſed vult eẽ indiuiſibilẽ. vult tñ qꝛ potius ſit nũs ſi eſt diuiſibilis q̃ magnitudo, vt ex eius opatione colligit̃. ¶ Themiſtius autez vult, qꝛ Ariſt. loquat̃ ↄtra aiam mũdi, quę eſt aia mũdi, ⁊ intellectꝰ agẽs noſter. Cõtra .n. argumẽtat̃ Ariſt. qꝛ aia mũdi qui eſt intellꝰ agẽs noſter, nõ debeat eẽ magnitudo. qꝛ intellꝰ eſt ſua intellectio, itellectio eſt ipſa intelligibilia, itelligibilia ſunt ſicut numeri 8º metaph. vbi dͥ qꝛ formę ſunt ſicut numeri. ĝ intellꝰ erit ſicut nũs. ĝ eſt aut indiuiſibilis aut non vt magnitudo, ſꝫ vt nũs. ¶ Debes ſcire qꝛ intellꝰ vel vſat̃ circa intelligibilia ſimplicia, vel circa cõpoſita. Si circa ſimplicia, ſic cuz intelligibilia illa ſint ordinata: vt numeri 8º meta. intellectio ⁊ ſuba itellectꝰ erũt ſicut nũs. Si aũt vſat̃ circa cõpoſita, etiã cum cõpſita ſunt ordinata vt numeri. nã ꝑus ſunt dignitates, deinde ſunt ꝓpõnes, demũ ↄ̃nes, ita intellꝰ ⁊ eius intellectio erit, vt vnus numerus, ⁊ ſic (vt Themiſtiꝰ dicit) potius nũo q̃ magnitudini intellectꝰ ſilis eſt.

¶ Atq; ſi magnitudo ſit: quonam pacto q̃cũq; ſuarum itelliget partiũ ſiue illae ſint magnitudines ſiue etiam pũcta ſi haec quoq; ptes appellare oportcat? Nam ſi pũcto, pũcta vo ſunt infinita: nunq̃ ꝑtrãſibit. vt patet. Sin magnitudine: ſaepius, vel infinities idez intelliget. At: videt̃ ⁊ ſemel intelligere poſſe. Qꝛ ſi ſat eſt quauis partiũ tãgere: qd oportet aut orbe verſari, aut oĩno magnitudinẽ ipm habere? Qꝛ ſi neceſſe eſt ipm intelligere toto tãgẽtez circulo: quis eſt ipſarum partium tactus?

¶ Qualr enim ⁊ intelliget, magnitudo cum ſit. vtruz vliter, an ſingulis partibus ipſius? Partibus aũt, aut ſm magnitudinẽ, aut ſm pũctum: ſi vtiq; ⁊ hoc ſit partez dicere. Si igit̃ ſm pũctum, hec aũt infinita ſunt, manifeſtum eſt qꝛ nunq̃ pertrãſibit. Sin aũt ſm magnitudinẽ: ſępe aut ĩfinities itelliget idẽ. videt̃ aũt, ⁊ ſemel ↄtingere. Si autem ſuffi

ciat ſingulis partib⁹ tangere: qd oportet circulo moueri, aut etiam oino magnitudinem hře? Si aũt neceſſium eſt itelligere toto circulo tãgẽtem: qs eſt partibus tactus?

COMMENTARIVM.

¶ Secũda ratio eſt hec, qua ꝓbat intellectũ nõ eẽ ſphęricam magnitudinẽ, ⁊ (vt Themiſtius dicit) Ariſtoteles de mente Tymęi ſupponit intellectũ res ipſas intelligẽ per ꝯtactũ, ⁊ quidẽ ſucceſſiuo, quo appropinquat, ⁊ accedit ad res ipſas, quas eſt apprehẽſurus. hoc enim voluiſſe Tymęum, ⁊ Pythagorã aſſerit Themiſtius. his ſtãtib⁹ Simplicius ſic ſyllogiȥat vba Ariſtotelis, ſi intellectus eſt magnitudo ſphęrica intelligẽs intelligibilia cõtactu ſucceſſiuo, aut intelligit aliqđ intelligibile. vȝ. lapidẽ ſm ſe totũ, aut ſm aliquã ſui partẽ, aut ſm oẽs ac ſingulas ſui ptes. Hãc diuiſionẽ ꝑmittit, ⁊ dicit, qualr enim intelliget magnitudo cum ſit, ſupple ⁊ ſphęrica, ⁊ ꝯtactu ſucceſſiuo rem ipſaȥ intelligẽs. vtrũ tãgẽdo rem vliter ſm ſe totũ: ita vt intellect⁹ tãgat rem ſm ſe totũ. an tãgendo rem ſingulis ſuis ptibus hoc eſt ſm oẽs ſuas ptes. ⁊ ſupp leas an ſm aliquã ſui partẽ tm̃. Circa iſtam diuiſioneȥ. ꝑmo oſtẽdit, ꝙ intellect⁹ nõ intelligit rem ſm ſingulas ſui ptes rem tãgẽdo tactu ſucceſſiuo. Scđo ꝙ nõ intelligit rem ſm aliquã ſui partẽ rem ipſam tãgẽdo tactu (vt dictũ eſt) ſucceſſiuo. Tertio ꝙ itellect⁹ nõ intelligit rem ſm ſe totũ illam tãgẽdo. Qđ nõ itelligat rem illã ſucceſſiue tãgẽdo ſm oẽs ſui partes, ꝓbat, qꝛ ſiue ptes intellect⁹ fuerint indiuiſibiles vt pũcta, ſiue diuiſibiles, vt magnitudines, cum ⁊ pũcta, ⁊ ptes diuiſibiles ſint infinitę, intellect⁹ aut nunq̃ cõplebit rem intelligẽ, aut eãdẽ reȥ ſępe, ac ĩfinities intelliget, vtpote ⁊ pro numero pũctorũ vel partiũ. Unde dicit. Partib⁹ aũt ſupple ſi tãgẽdo rem intelliget, aut erunt ptes qbus tãgit, ſm magnitudinẽ ac diuiſibiles, aut ſm pũctũ ⁊ indiuiſibiles. dico pũctuȥ ptẽ, ſi vtiq̃ ⁊ hoc punctũ ſit partẽ dicere, vt eſt opinio Platonis, qui aſſeruit ex indiuiſibilibus fieri corpa. Si igit̃ ptes erũt ſm punctũ, hę aũt puncta ſunt infinita, ⁊ cum intellectio fiat ꝯtactu ſucceſſiuo: manifeſtũ eſt, ꝙ nunq̃ intellect⁹ ſm ſui ptes quas habet, ptrãſibit ad intelligẽdũ rem, qꝛ nõ ꝯtingit infinita ptrãſire: niſi cum poteſtate ſumunt ⁊ nõ actu vt Plato ſumit. Si aũt intellect⁹ intelligit rem aliquaȥ ſm oẽs ptes quas ipſe habet, quę ſunt ſm magnitudinẽ, cuȥ iſtę ſint, aut infinitę, aut multę, intellect⁹ ſępe intelliget idẽ, ſi illę partes fuerint multę, aut ĩfinities, ſi ſuę ptes erũt infinitę. qđ videtur ſupfluũ, cum ſufficiat ſemel rem attingẽ. Patet ergo ꝙ intellect⁹ nõ põt intelligẽ rem tãgẽdo ſucceſſiue illaȥ ſm oẽs ptes, quas ipſe habet. Qꝛ aũt nõ intelligat rem, illã tãgẽdo ſm aliquã partẽ quã ipſe habet, ꝓbat, qꝛ nõ videt̃ cur opus eſt, vt circulo moueat̃ ad hoc, vt intelligat, aut vt habeat magnitudinẽ, cum pars nõ ſit niſi pũctus ſm Platonẽ. vnde dicit, ſi aũt ſufficiat ſingulis partibus hoc eſt quauis pte tãgere ad hoc, vt intelligat, qd oportet ad hoc, vt intelligat, circulo moueri. aut etiã oino magnitudinem hře. nõ opus enim eſt moueri circulo (vt Simplicius exponit) ſi rem ſtatim ꝑcipiat per cõtactũ, ⁊ nõ per ſucceſſiuũ motũ. nõ opus eſt magnitudinez hře, ſi quęuis particula totius intellect⁹ cognoſcitiua ſit. Põt enim pũctualis pars, aut infinita parua pars ad cognoſcẽdũ ſufficẽ, ergo nõ neceſſe eſt eum hře certã datã magnitudinẽ, qua ꝑcipiat. cum in infinitũ parua poſſit intelligibile tãgere. Qꝛ igit̃ ad hoc, vt intellect⁹ intelligat, nõ oportet, vt intelligibile tãgat ſm aliquã ſui pteȥ, ex hiſce pȥ. Qꝛ vo ad hoc, vt rem itelligat, nõ opȥ, vt illã tãgat ſm ſe totũ, ꝓbat, ⁊ dicit. Si aũt neceſſuȥ eſt intellm itelligẽ rem toto circulo ſui rem illã tãgẽdo, qs erit tact⁹ ptib⁹ cõpetẽs: quo illę intelligãt. q. d. nullus. ḡ intell's poterit rem itelligẽ, nulla eius parte rem illaȥ itelligẽte. qđ Ari^{cs} omitit tanq̃ ipoſſibile, qꝛ vt Them. dicit, non vr ꝯueniẽs, vt intell's tot⁹ itelligat, ⁊ ꝯſtet ex ptib⁹ nihil itelligẽtibus: potiſſimũ cum ptes illę eſſent homogeneę ipi intellectui, ac itellectuales. vt Simplicius dicit.

¶ Praeterea: quonaȥ pacto vel impartibili partibile, vel impartibile partibili ipſe intelliget?

¶ Amplius, quõ intelliget partibile impartibili: aut impartibile partibili. Tex. 48.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio argumẽtat̃ Ari^{cs} ꝯtra Platonẽ, vt Them. cõponit, hoc pacto, ſi intell's eſt magnitudo, quę tãgẽdo itelligit, tũc nec per punctũ, nec per magnitudinẽ itelligeret oĩa itelligibilia. nõ per pũctũ, qꝛ diuiſibilia pũcto cogſci nõ poterũt. Impoſſibile. n. eſt, vt indiuiſibile aliq̃ ꝓportionis ꝯiũctione diuiſibili ꝯueniat ſm ꝯtactũ, vt Them. ingt. nõ per magnitudinẽ, qꝛ tũc nõ cognoſceret indiuiſibile illud tãgẽdo. Uñ dicit, amplius, quõ itelliget itell's ipſe oĩa: nõ. n. ipartibili pũcto itelliget partibile, qꝛ inter hęc non põt eẽ tact⁹. neq̃ partibili pte, quę eſt magnitudo põt itelligẽ ipartibile, qꝛ minime iter hęc põt eẽ cõtactus. ¶ Sed quęres ſi itell's eſt ipartibilis ſm Ari^{cs}, quõ põt intelligẽ partibile: nõ. n. videt̃ ipartibile, nec tacu, nec alio⁹ poſſe itelligẽ partibile. ¶ P. Intell's intelligit per ſpẽm rei, modo ſpẽs eſt indiuiſibilis. ḡ nõ põt per illã itelligẽ diuiſibile qꝛ indiuiſibile nõ eſt ſile diuiſibili. ḡ cum intell's per ſpẽm nõ poſſit fieri ſilis rei diuiſibili, nunq̃ poterit rem diuiſibilẽ itelligẽ. ¶ Pro ſolone debes ſcire ꝙ ſi itelligẽ ſit per ꝯtactũ, nec magnitudo hoc eſt diuiſibile põt intelligẽ indiuiſibile ſm quãtitatẽ. nec indiuiſibile ſm quãtitatẽ põt intelligẽ diuiſibile. Cã eſt, qꝛ inter indiuiſibile ⁊ diuiſibile nõ poteſt eſſe cõtact⁹: vt Them. ⁊ Simpl. ꝓbãt. qm̃ tãgẽs applicat̃ tãgibili, ⁊ illi cõmẽſurat̃. Indiuiſibile aũt nec applicari nec cõmenſurari põt diuiſibili. ḡ iter indiuiſibile ⁊ diuiſibile non põt eẽ ꝯtact⁹, ⁊ ſic alteꝝ nõ põt alterum itelligere. Quia vo Ari^{cs} vult itelligẽ fieri per abſtractionẽ, ideo itell's exiſtẽs ſm q̃titateȥ indiuiſibilis itelligit diuiſibile ipm abſtrahẽdo a diuiſibili, vt Expoſitor dicit. Indiuiſibile vo intelligit ſm ꝓꝓrietatẽ ſuę naturę. cuȥ. n. itellect⁹ ipartibilis ſit, ipartibile intelligit ipartibilitate ſuę naturę. Ari^{cs} aũt 3° huius dicit. ꝙ itell's exńs indiuiſibilis magnitudinẽ itelligit tpe indiuiſibili, hoc eſt in inſtãti, q̃tenus magnitudo eſt vna, q̃tenus. n. magnitudo eſt vna, eſt qd indiuiſibile, qꝛ vnitas indiuiſibilitateȥ dicit ſm intellectionẽ, qui. n. vnũ nõ itelligit nihil itelligit. ḡ intell's exiſtẽs indiuiſibilis põt itelligẽ magnitudinẽ, qꝛ eaȥ ſub rõne vnius itelligit. Indiuiſibilia vo ſm quãtitatẽ itelligit ꝑuatione magni^{tu}, pũctuȥ. n. intelligit ꝑuatione quãti. Et ſic pȥ ad p^{a} rõneȥ. ¶ Ad 2^{am} dõm ꝙ ſpẽs magni^{tu} exiſtẽs in itellectu eſt ſm quãtitateȥ ſimplr indiuiſibilis: ⁊ tñ põt eẽ ſilitudo rei diuiſibilis. eẽntia. n. diuina eſt ſimplr indiuiſibilis, ⁊ tñ eſt ſilitudo formalr repñtatiua ifinitoꝝ. Sic ſpẽs lapidis eſt ſimplr indiuiſibilis, ⁊ tñ eſt repñtatiua ſilitudo lapidis quãti. nam lȥ entitatiue ſit indiuiſibilis, eſt repñtatiue diuiſibilis, ⁊ ſilitudo rei diuiſibilis.

¶ Neceſſe eſt autem: intellectũ eſſe circulum hũc. intellectus nãq̃ motus, intellectio eſt: circuli vo, cõuerſio. Si igit̃ intellectio cõuerſio eſt: ⁊ circulus hic intellectus erit, ꝑfecto, cuius talis ꝯuerſio itellectio eſt. Aliqd

An intellectus imparabilis poſſit itelligẽ partibilia.

eſt. Aliqd

eſt. Aliqd ꝓterea ſemꝑ intelliget. oportet eniꝫ ipm: aliqd intelligē ſemꝑ. quippe cuꝫ ꝯuerſio ſit perennis atq ꝑpetua. At ꝯſtat: intellectionū rerū earꝫ quae cadūt ſub actionē terminos eſſe ac fines. oēs enim: alicuius ſunt gr̃a. Contēplatiuae quoq: rōnib⁹ idētidem terminanť. ⁊ rōnuꝫ: aliā diffōnem, aliā demōſtrationē eſſe patet. Demr̃ationes aūt: ⁊ ex ꝓncipio ſunt. ⁊ finem hn̄t quodāmodo rōcinationeꝫ aut cōcluſionē. Qꝫ ſi nō terminanť: at ſalteꝫ nō ad ꝓncipiū redeunt ſed mediuꝫ extremūq ſemꝑ ſumētes recta ꝓficiſcunť. at conuerſio: rurſus, vt patet ad principium redit atq reflectitur. Diffinitiones etiam: finitae ſunt omnes ac terminatae.

Neceſſariuꝫ aūt eſt, intellectū eē circulum hūc. Intellect⁹ enim mot⁹ intellectio eſt: circuli aūt, circulatio. Si ergo intellectio circulatio ſit, ⁊ intellect⁹ ſit circulus, cuius huiuſmodi circulatio eſt itellectio: ſemper vtiqꝫ aliqd intelliget. Oportet enim ſiqdē ꝑpetua circulatio eſt. at factiuaꝝ, aut opatiuaruꝫ intellectionum finis ſunt. oēs enim alterius cā ſunt. Speculatiuę etiā rōnibus terminātur ſilr̃. ratio eniꝫ ois, aut definitio eſt, aut demōſtratio. Demr̃ationes vō a principio ſunt, ⁊ hn̄t quodāmodo finē ſyllm̃ aut ꝯclōneꝫ. Si autē nō terminanť, ſed nō reflectunť iterum in principiū, accipientes aūt ſemꝑ medium, ⁊ extremitatem, recte ꝓcedūt. Circulatio autem iterū, in principiū reflectiť. Definitiones autem oēs finitę ſunt.

COMMENTARIUM.

Egidius vult ꝙ cuꝫ Ariles ꝓbauit itellm̃ nō eē magnitudinē, hic ꝓbat ꝙ nō eſt circulus, quā expōnem oſſecit Simplici⁹. Themiſtius vult ꝙ iteꝝ Ariles ꝓbat alia rōne, quę eſt 4ª ſm̃ diuum Thomā, ꝙ itellꝰ nō ſit magnitudo: ⁊ ſupponit ad mētem Tymęi ſi intellꝰ eſt magnitudo, ⁊ itelligēs circūactu, ꝙ ſit circulus: ſiue magnitudo circularis. Et lꝫ Themi. ꝓbat ex fundamētis Tymęi: Simplicius ħ aſſerit explīſe eē ꝯceſſum a Tymęo. Syllogiȥat g̃ Ariles, ꝙ ſi intellꝰ eēt circulus, intellectio eēt ꝑpetua: ⁊ ꝓcedit ſyllogiȥādo, pmo, ⁊ dicit, N: cuꝫ eſt intellm̃ eē circulū hūc. ſ. qui eſt magnitudo. itellectio eſt mot⁹ intellꝰ. g̃ intellectio eſt mot⁹ circuli. hic eſt primus ſyllꝰ. Scōs, mot⁹ circuli eſt circulatio: intellectio eſt motus circuli. g̃ intellectio eſt circulatio. Hic eſt ſcōs ſyllꝰ. Tertius ſyllꝰ, ois circulatio eſt ꝑpetua. intellectio eſt circulatio. g̃ intellectio eſt ꝑpetua. Hūc 3m ſyllm̃ ponit ſub forma hypothetica, ⁊ dicit, ſi g̃ intellectio ſit circulatio, ⁊ intellꝰ ſit circulus, cuius circulatio huiꝰ ſit itellectio, intellect⁹ ſemꝑ vtiq aliqd intelliget. Opꝫ. n. vt inqt intellectum ſemꝑ intelligē, ſiqdē ꝑpetua circulatio eſt. Hic eſt tertius ſyllꝰ. Ex qbus pꝫ ꝙ ſi itellꝰ eēt circulus, eius intellectio eēt ꝑpetua. In hac deductione ꝯcordant Themiſtius, Simplici⁹, Thomas, ⁊ Egidius. Ariles g̃ deſtruit ꝯn̄s, ⁊ oſtēdit, ꝙ nulla intellectio ſit ꝑpetua. Primo nulla itellectio practica eſt ꝑpetua, qꝛ hęc a fine agibiliū incipit, ⁊ deſinit in pn̄m actionis. Et ħ dicit, at factiuarū vel opatiuaꝝ itellectionū fines ſunt. ſ. initiū ⁊ vltm̄: quū oēs ſunt alterius cā: ⁊ ita hn̄t finē vt pn̄m e quo incipit, pn̄m actionis in qd̓ deſinit. Intellectio g̃ practica non eſt ꝑpetua. Scōo nulla itellectio ſpeculatiua eſt perpetua: qꝛ non demr̃atiua. nam hęc habet ꝓpōnes, vt pn̄o, ⁊ ꝯnem vt finē, ⁊ hoc dicit. Speculatiuę aūt itellectiones rōnibus qbus vtunť, quę ſunt demr̃atio ⁊ definitio, terminanť ſilr̃. naꝫ ois ratio, qua vtiť ſpeculatiua itellectio, eſt aut demr̃atio, aut definitio. g̃ ſi demr̃atio eſt finita, ⁊ definitio eſt finita: intellectio ſpeculatiua erit finita. Qꝫ aūt demr̃atio ſit finita, oſtēdit, ⁊ dicit. Demr̃ationes aūt a pn̄o ſunt. ſ. ꝓpōnibus, ⁊ ita hn̄t pn̄m: ⁊ hn̄t quodāmodo finē. vꝫ. ſyllm̃, aut ꝯnem. ꝯnem qdeꝫ (vt Simplicius dicit) vt in ipſam definēs. Syllm̃ vō, vt cōprehēdēs pn̄m ⁊ fineꝫ. ſ. ꝓpōnes ⁊ ꝯnem. g̃ demōſtratio oino eſt finita.

Sed qſpiam dicet eē poſt ꝯnem eē aliā ꝯnem ſumēdam, ⁊ poſt illaꝫ aliā, ⁊ ſic demōſtratio nō finiť. Vel dicet e ꝓncipio eſſe ꝓcedēdū ad ꝯneꝫ, ⁊ a ꝯne ad pn̄m, ⁊ ſic iterū a ꝓncipio ad ꝯnem, ⁊ ita in infinitū. Rn̄det ⁊ dicit, ſi aūt demōſtrationes nō terminanť ad ꝯneꝫ, nec reflectunť iteruꝫ ad pn̄m, ſed ſemꝑ accipiūt mediuꝫ, qd̓ eſt ſubm̃ ꝯcluſionis pmę, ⁊ extremitateꝫ. ſ. nouā minorē ſub illo ſubito inferēdo cōcluſionē in qua ꝑdicatū illius primę ꝯcluſionis ꝯcludať: ⁊ hoc fiat ſemꝑ, demōſtratio ſic ꝓcedēs in poſt aſſumēdo recte ꝓcedet. Tunc adde, ſed in poſt aſſumēdo ſtatur tādeꝫ, alioqn nihil ꝯtingeret ſcire. ergo demōſtratio quę recte ꝓcedit habet principiū, ⁊ finē tādem. vt ſi ꝯcluſio pmę demr̃ationis ſit ois ſubſtātia per ſe eſt ens: poſſumus accipe aial ſub ſubſtātia: ⁊ erit ſcōa cōcluſio omne aial eſt per ſe ens. ſub aiali iteruꝫ poſſumus accipe hominē, ⁊ erit tertia cōcluſio. ergo ois hō eſt per ſe ens. ⁊ hic ſtabiť, qꝛ indiuidua ſunt infinita: ⁊ nō poſſunt aſſumi in ꝓceſſu ſciētifico. Patet ergo demōſtrationē in poſt aſſumēdo tādeꝫ finiri. Qꝫ vō finiatur in reflexione. pmo Poſterꝛ. eſt ꝓbatū. Poſſumus enim per ꝓncipia cōcluſionē demōſtrare demōſtratione cauſę. reflecti vō a ꝯcluſione ad principia demōſtratione ſigni. at iterū a ꝓncipiis ad ꝯcluſionē fruſtra ſit reflexio: cum ideꝫ ſit vt prius. Unde dicit, Circulatio autē iteruꝫ in ꝓncipiū reflectiť: vbi poſtea a ꝓncipio nō opus rurſus ad ꝯcluſionē redire. Patet ergo ex his demōſtrationē eē finitā. Qꝫ vō definitiones, ſumit, ⁊ dicit, Definitiones aūt oēs finitę ſunt. quia, vt diciť pmo Poſterꝛ. nec in generib⁹ itur in infinitū: cum ad gn̄aliſſima ſit ſtatus. nec in ſpeciebꝰ itur in infinitū, cum ad ſpāliſſima iubet Plato quieſcē. Definitio eniꝫ ois (vt Simplicius dicit) cōprehēdit principiū. ſ. primū genus, ⁊ finē. ſ. vltimā drīam. Patet g̃ ex his ꝙ ſpeculatiuę intellectiones ſunt finitę ea finitate, qua rōnes, qbus vtunť, ſunt finitę.

Praeterea, ſi ſaepius eadem conuerſio fiat: idem ſaepius intelligere oportebit.

Amplius aūt, ſi eadeꝫ circulatio ſępe fiat: oportebit ſępe intelligere idem.

COMMENTARIUM.

Probatū eſt intellectū nō eſſe circulū, quia tūc intellectio eſſet ꝑpetua. Nūc ſcōo ꝓbat idē, qꝛ ſi eſſet circulus, tūc intellect⁹ ſępe ideꝫ intelliget. ⁊ ſyllus cōponiť, intellectio eſt circulatio, vt in ſuppōnibus ꝓbatuꝫ eſt. Circulatio ſępe eſt eiuſdē. ergo itellectio ſępe erit eiuſdeꝫ. ⁊ ſic oportebit itellectū ſępe intelligē ideꝫ. Debes ſcire ꝙ hic ſyllus ſupponit declarata in libro Phyſicoꝝ. ſ. ꝙ circulatio ſępe ſit eiuſdē, nam quocūq pūcto deſignato in cęlo fixo, ſuꝑ illo infinities voluiť cęluꝫ, ſecus in motu recto. nā in motu recto cum deſignať pūctus fixus in ſpatio: nō niſi ſemel mobile ferťur ſupra ipm. g̃ ſi itellectio

ſit circulatio circa ſpm intelligibile, vt voluit Tymęus, dubio pcul idem intelligibile ſępe idem intelligibile intelliget: vt Simplicius deducit.

℃ Praeterea: itellectio quieti magis ⁊ ſtatui, ꝗ̃ motui ſiſis eſſe vr̃. eodẽ modo: ⁊ ipſa etiã rõcinatio.

℃ Adhuc autez, ⁊ intellectio aſſimilatur cuidam quieti magis ꝗ̃ motui. Eodem autem modo ⁊ ſyllogiſmus.

COMMENTARIVM.

℃ Egidius vult ꝙ Ariſtoteles ꝓbet nũc ꝙ intellectio nõ ſit motus, ⁊ ſm Simpliciũ ſic itelligit. Adhuc aũt, ⁊ intellectio. ſ. diuinarũ ſubſtãtiaꝝ vtpote dei, ⁊ intelligẽtiarũ aſſimilat quieti magis ꝗ̃ motui: imo eſt quies oino. ergo eodẽ modo ⁊ ſyllus aſſimilabit quieti, qui ſylls eſt itellectio noſtra. ergo ſicut diuinarũ ſubſtãtiarũ intellectio eſt quies, ſic noſtra, que eſt ſyllogiſmus erit quies: vt

Tex.co.20 etiam probat Ariſtoteles 7° Phyſicoꝝ.

℃ Atqui: neqꝫ beatũ: id eſt qꝺ nõ eſt facile ſed violẽtuz, vt patet. Qꝛ ſi motus nõ ſit ipſius ſubſtãtia: ꝑter naturam ſane mouebitur.

Tex.49. ℃ At vero neqꝫ beatuz eſt, ⁊ qꝺ non facile, ſed violẽtum eſt. Si aũt eſt motꝰ ipſius nõ ſubſtãtia: ꝑter nãm vtiqꝫ mouebitur.

COMMENTARIVM.

℃ Hic ponit ſcdam rõnez ad ꝓbãdũ ꝙ intellectio nõ ſit motus ſm Egidiũ. Et põt ratio ſic ordinari. ſi intellectio eſt motꝰ aię, itellectio nõ eſt ſubſtãtia aię, hoc eſt, nõ eſt nãlis aię. Patet hęc ꝯñia, qꝛ nullus motus eſt nãlis rei indiuiſibili 6° Phyſic. imo ⁊ rei diuiſibili nõ ois motus eſt nãlis. Ultra ſi itellectio nõ eſt nãlis aię: aia intelligẽdo ꝑter naturã mouebit: ꝙ ſi itellectio ſit ꝑternaturalis aię, tũc intelligẽdo nõ erit fęlix aia, nec beata: qꝛ nihil nõ facile, ſed violẽtuz eſt beatũ. Huius rõnis pmo tãgit abſurduz, ⁊ dicit. At vero neqꝫ beatũ eſt, ⁊ qꝺ nõ facile ac naturale eſt, ſed violẽtuz. hoc eſt abſurdũ. ſ. ꝙ tũc aia intelligẽdo nõ erit beata. Deinde ponit rõnẽ, ⁊ dicit. Si aũt eſt motus ipſius aię nõ ſubſtãtia aię, ⁊ ſupple itellectio eſt motus aię. ergo itellectio nõ erit ſuba aię, hoc eſt naturalis aię. ergo ſi nõ eſt nãlis aię: tunc aia intelligẽdo ꝑter nãm mouebit, ⁊ ſic intelligẽdo nõ poterit eſſe fęlix, nec beata: ſic intelligũt Expoſitores nr̃i rõnem. ℃ Dubitat hic Simplicius, quõ valet hęc ꝯñia: motꝰ nõ eſt ſubſtãtia aię, ergo eſt ꝑternãlis. nam motus cęli nõ eſt ſubſtãtia cęli: ⁊ tñ nõ eſt cęlo ꝑternãlis. ℃ Reſpõdet, ꝙ in aia valet: non aũt valet in oibus, qꝛ in aia qcqd cõpetit, aut eſt eius ſuba, aut eius accidẽs, ⁊ ita violẽtum. Omne enim accidẽs violẽtuz eſt aię. ℃ Quę reſpõſio nõ bene intelligit. Ideo diximus ꝙ per nõ ſubaz Ariſtoteles intelligit nõ nãlez, vt ſit ſenſus ſi motꝰ aię nõ eſt eius ſubſtãtia, id eſt nõ eſt aię nãlis, tunc erit illi violẽtus: ſumẽdo violẽtuz cõiter. At hoc eſt abſurdũ, quia tũc nõ eſſet fęlix intelligẽdo, cum fęlicitas ſit intellectio naturaliſſima. ℃ Themiſtius vero aliter rationem itelligit, verum ad rem non multum refert.

℃ Laborioſuz eſt etiã ꝯiũctum eſſe cum corpe neqꝫ abſolui ab eo poſſe: ⁊ inſup maximope fugiendum. quippe cum melius ſit intellectui nõ eſſe cuz corpe: quẽadmodũ ⁊ dici ſolet ⁊ cõplures plane ꝯſentiũt.

℃ Laborioſum aũt eſt ⁊ cõmiſceri corpori, ſi nõ põt abſolui: ⁊ adhuc fugiẽdum eſt. ſiquidem melius eſt intellectui non cum corpore eſſe, quẽadmodum ⁊ conſuetum eſt dici ⁊ multis placet.

COMMENTARIVM.

℃ Recte Egidius dicit ꝙ Ariſtoteles nũc improbat vnionem aię ad corpus, quã Plato poſuit. Plato enim dixit aiam eſſe pmo cõpoſitã ex elemẽtis, ⁊ ex numeris (vt viſum eſt) deinde dixit ipſam prius cõpoſitã cõnecti corpori, ⁊ nõ poſſe quãdo voluerit ab illo abſolui: hęc fuit opinio Platonis. Obiicit ergo Ariſtoteles ꝙ hac poſitione data, tũc vnio ad corpus eẽt ſibi pęnalis, qꝛ cuz ante vnionez ipſa ſit ꝑfecta, ⁊ in vnione amittat eius nãlez opationez, quę eſt intelligẽ: ergo vnio ad corpus erit ſibi pęnalis, ⁊ cuã fugiẽda, cum ab illo nõ poſſit abſolui, cum voluerit: vnde dicit, ſed ſupple ſi aia ſm Platonẽ ſit cõpoſita ex elementis ac numeris, erit ipſi aię laborioſum ac pęnale cõmiſceri corpori, potiſſimũ ſi ab illo nõ põt abſolui, cum voluerit. ℃ P. Sequit etiaz ab ipſa aia corpus eſſe fugiẽdũ, ſiqdez melius eſt itellectui nõ cuz corpore eſſe. In corpe enim pdit opationẽ nãlez, extra corpus manẽs cuz mole corporis nõ impediat: corpus erit oino ab aia fugiẽdum, tanꝗ̃ ſibi pęnale, vt conſuetũ eſt dici a Socrate in Phędone: ⁊ multis placet ſic dicere. ℃ Simpliciꝰ dicit ꝙ Ariſtoteles oſtẽdit melius eẽ ipſi aię nõ cum corpore eẽ nõ qdem, vt a Platone modo cõceſſum, ſed vt id qꝺ pleriſqꝫ videt. Aſſignat autẽ Simplicius rõnez coꝝ, quę aia meliꝰ eẽ habet extra corpus, qꝛ in corpore habet potius practicã ꝗ̃ ſpeculatiuã ſciẽtiã. ⁊ ſi habet ſpeculatiuã potius nãlez, ꝗ̃ diuinã, at cuz diuinaz ſciẽtiam nõ habeat, niſi poſt mortẽ, vel cum ſeparata eſt a corpe: ideo extra corpus melius eſſe habet. Quam partem etiam Themiſtius olfecit.

℃ Cauſa ꝑterea qua coelũ ꝯuertit: non videt ex dictis illis emergere. Neqꝫ. n. aiae ſuba, cauſa eſt conuerſionis: ſꝫ per accidẽs h̃ modo mouet. neqꝫ etiaz corpus: ſed aia corpori potius cã eſt motionis. At vero neqꝫ dicit ita melius eſſe: et tñ oportebat ideo deũ aiam orbe verſari facere qꝛ melius eſt ipſi moueri ꝗ̃ ſtare, ⁊ h̃ pacto moueri ꝗ̃ alio modo. Verũenim cum huiuſcemodi conſideratio magis alijs accõmodet ſermonibꝰ: eam nũc omittamus.

℃ Immanifeſta autem eſt, ⁊ cur circulariter fertur cęluz, cauſa. Neqꝫ enim aię ſubſtãtia, cauſa eſt cur circulariter fertur: ſed ſm accidẽs ſic mouet: neqꝫ corpus cauſa, ſꝫ aia magis illi. At vero neqꝫ, quoniã melius eſt, dicitur: ⁊ tamẽ oportebat ꝓpter hoc deũ facere circulariter ferri aiam, qꝛ melius ſit ipſi moueri ꝗ̃ manere: moueri autem ſic ꝗ̃ aliter. Om̃ autẽ huiuſmodi intẽtio eſt alijs rõnibꝰ magis ꝓpria. Hãc qdez dimittamus nũc. Tex.50.

COMMENTARIVM.

℃ Nũc redit ad refutãdum opinionẽ Platonis quãtum ad id qꝺ dixit animã noſtrã eſſe animã mũdi, ⁊ cęlũ mouere: ⁊ dicit, ꝙ cõceſſa adhuc poſitione Platonis de aia noſtra ꝙ ſit anima mũdi, ⁊ cęlũ mouẽs, immanifeſta eſt cauſa, cur cęlum mouet circulariter. Qꝛ ſit immanifeſta cauſa huius motus, ꝓbat, ⁊ dicit. Neqꝫ enim aię ſubſtãtia cauſa eſt, cur circulariter fertur cęlũ: nõ enim poteſt dici animã mouere cęluz ſua ſubſtãtia. ſ. qꝛ eius ſubſtãtia ſit cęli motus, qꝛ aia nõ mouetur motu, qui eſt eius eẽntia ac ſuba:

ac ſubſtãtia:ſed motu, qui eſt eius accidẽs, τ ſic per acci-
dẽs ipſa mouebitur. nõ ergo motus celi poteſt eẽ ꝑpter
motũ animę: niſi accidẽtaliter: τ ita nõ erit ꝑpetuus. nec
poteſt dici ꝙ corpus celeſte ſit cauſa motus celi, qm̃ po-
tius anima eſt cauſa corporearũ operationũ ꝙ̃ corpus.
¶ Sed dicet Iunior: ꝙ cauſa celeſtis motus, eſt qꝛ aia
ſic mouet̃. Mouet enim celũ ſicut ipſa mouet̃, ipſa ſic
mouet̃, quia eſt ſibi melius ipſam ſic moueri: τ quia eſt
ſibi melius ipſam ſic moueri. deus ipſam creauit, vt ſic
moueret̃, ac moueret. ¶ Reprehendit autẽ hanc reſpõ-
ſionem Ariſtoteles, quia lʒ poſſit ita reſpõderi: tamẽ nõ
ſic dixerũt, τ ita ſunt diminuti. vnde dicit. At vo neqꝫ di-
citur eam ſic moueri, τ mouere, quoniã eſt melius ipſam
ſic mouere ac moueri. ergo reprehẽdit eos, quia qđ de-
buerũt dicere, nõ dixerũt. τ ꝙ debuerũt hoc dicere nar-
rat, τ inquit, τ tamẽ oportebat ꝑpter hoc ꝙ melius eſt
ipſam moueri τ mouere deum facere circulariter ferri
animã, vt motu, quo mouetur, moueat, quia melius eſt
ipſi aię moueri ꝙ̃ manere. Melius dico eſt ipſam mo-
ueri ſic. ſ. circulariter, ꝙ̃ aliter. Hoc autẽ cum dici poſſit
pro eoꝝ defenſione, errauerũt, quia hoc neſcierũt dice-
re. Remittit autẽ hoc ad librũ de celo: vbi ꝓbauit, ꝙ lʒ
hoc poſſit fingi pro eorũ defenſione, tamẽ non eſt verũ.
Probat enim ibi contra Platonem nõ poſſe animam
moueri τ ſic non põt eſſe ſibi melius. Impoſſibile enim
non poteſt eſſe alicui melius.

¶ Illud autem abſurdũ euenire videtur: tam huic
ſententiae ꝙ̃ etiã cõpluribus aliis quae dicuntur de
anima. Etenim coniũgunt quidẽ animã cum cor-
pore, ponũtqꝫ ipſam in coꝛ: tñ nihil preterea deter-
minãt quã ob cauſam, τ quõ ſeſe hñte corpore.

Tex. 51. ¶ Illud autẽ incõueniens accidit, τ huic ra-
tioni, τ pluribus, quę de anima. Copulant
enim τ ponũt in corpus animã, nihil vltra
determinãtes propter quã cauſam, τ quo-
modo ſe habente corpore.

COMMENTARIVM.

¶ Vlterius reprehẽdit Platonẽ de inſufficiẽtia cęteroſqꝫ,
qui de aia loquẽtes nihil de eius corpe dixerunt: τ dicit,
ꝙ accidit huic Platonicę rõni ſiue opinioni, τ pluribus
aliis opionibus veteꝝ: quę de aia fuerũt, nam ponũt in
corpus aiam, nihil vltra determinãtes ꝑpter quã cãm
ipſã in corpus ponãt, τ quõ ſe hñte eius corpe illam in
corpe tali ponãt. Reprehẽdit ergo Platonẽ ac Tymeũ
(vt Them. inqt) in duobus: qꝛ non declarauerũt quõ ac
per quã cãm diſpoſitiuã aia ſit in corpe, nec declarauę-
rũt, quale corpus eẽ debeat, vt aia ſit in ipſo, vt Simpl.
exponit: qui vult ꝙ cum Ari^les^ ꝓbauit aiam nõ eſſe cor-
pus, nũc reprehẽdit eos quo ad iſufficiẽtiã hoꝝ duoꝝ.

¶ Qđ tamẽ: neceſſariũ eſſe videtur. Nam ob pro-
pinquitatẽ: hoc quidẽ agit, illud patitur. τ hoc rur-
ſus mouetur: illud autem mouet: quorũ nihil ſane
quibuſuis inter ſeſe competit.

Tex. 52. ¶ Et tamẽ videt̃ hoc vtiqꝫ: neceſſariũ eſſe,
propter enim cõmunionẽ, hoc quidẽ agit,
illud autem patitur: τ hoc quidem mouet̃,
illud autem mouet. Horũ autem nihil ineſt
adinuicem quibuſcũqꝫ.

COMMENTARIVM.

¶ Quia poſſet qs dicere nõ eſſe neceſſariũ ad ↄſiderationẽ
ↄñtię aię in corpore, ↄſiderare quale corpus eẽ debeat,
quia nõ ſemꝑ ad ↄſiderationẽ formę, quę vnitur alicui:
opꝫ ↄſiderare ſubm̃ quale ſit illud, cui vnit̃: obycit ↄtra
hãc tacitam obiectionẽ, ꝙ qñ forma τ ſubm̃ ſic ↄ̃icant, ac
ꝓportionãtur, vt forma moueat, ſubm̃ vo moueat̃, for-
ma agat, ſubm̃ patiat̃, cũ nõ poſſit hęc cõicatio mouẽtis
τ moti, agẽtis τ patiẽtis cadere iter quęcũqꝫ indifferẽter:
neceſſarium fuit oĩbus, qui de aię vnione ad corpus ↄſidera-
uerũt, cõſiderare quale corpus ſit, τ quõ ſe habeat. nõ. n.
põt qđuis corpus, nec qualeuis corpus pati ac moueri a
quauis aia, τ dicit. Et tñ videt̃ vtiqꝫ hoc neceſſarium eẽ, vt. ſ. aſſi-
gnẽt quale corpus ſit, cui aia vniatur. nã ꝑpter ↄ̃onẽ aię
ad corpus, quã hñt determinatã, hoc qdẽ. ſ. corpus mo-
uet̃ illud autẽ. ſ. aia mouet. hoc. qdem agit. ſ. aia, illud vo
patit̃. ſ. corpus, hoꝝ autẽ mouere τ moueri, agere τ pati
nihil qbuſcũqꝫ indifferẽter inuicem ſe hñtibus ineſt: ſed
opꝫ inuicem eſſe ꝓportionata, ac certa cã vnita, τ non in-
differẽter: ſi debeãt hęc ineſſe. ergo inſufficiẽter de aia dixe-
rũt, ꝑtermittẽtes quale corpus eẽ debeat. vnde (vt The-
miſtius dicit) ſingula nõ pñt ſingulis ſociari, qꝛ non qđ-
cũqꝫ agit in qđcũqꝫ, nec mouens qđcũqꝫ mouet qđcũqꝫ.
quare ſi nulla inter corpus τ aiam nãlis cõgruentia fue-
rit, nulla poterit eẽ ratio, vt aia agat, τ corpus patiatur:
aia moueat, corpus moueat̃. P. Non magis fieret vnio
ex anima τ corpore, ꝙ̃ ex arbore, τ lapide, aut ex arbore
τ boue. Inſufficiẽter ergo de natura aię dixerũt, nihil de
corpore dicentes quale eſſe debeat.

¶ At iſti dicere quidẽ quale quid ſit ipſa anima enitũ-
tur: de ſuſceptiuo vo corpore nihil penitus di-
cunt atqꝫ determinant. perinde quaſi fieri poſſit, vt
quaeuis anima ſine vllo diſcrimine qđuis corpus
ingrediatur: vt Pythagoricorũ fabulae dicũt. ani-
mantis enim cuiuſqꝫ: propriã ſpeciem habere for-
mãqꝫ videtur. Perinde igit̃ dicunt: atqꝫ ſi quiſpiã
artẽ fabrilẽ fiſtulas ingredi dicat. etenim ars qui-
dem inſtrumẽtis: aia vo corpore vtatur oportet.

¶ Hi autem ſolũ conãtur dicere quale quid Tex. 53.
ſit anima: de ſuſceptiuo autẽ corpore nihil
amplius determinant, tanqꝫ poſſibile ſit ſm̃
Pythagoricas fabulas, qualibet aiam qđ-
libet corpus ingredi. Similiter itaqꝫ dicunt
atqꝫ ſi quis dicat tectonicã in fiſtulas ingre-
di. Oportet enim artem quidẽ vti organis,
Animã aũt corpore, videt̃ enim vnumqđqꝫ
ꝓpriam habere ſpẽm, τ formam.

COMMENTARIVM.

¶ Alii euaſerũt a rõne Ari^lis^, dicẽtes nõ eſſe neceſſariũ dice-
re de qualitate ac ſpecie corpis, qꝛ aia põt ingredi indif-
ferẽter omne corpus. ergo nõ eſt neceſſariũ dicere de ſpecie cor-
poris, cui aia vnit̃. Contra obycit Ari^les^, qꝛ tũc ita eẽt de
aia ad corpus ſicut de arte ad inſtrm̃: quare ſicut non põt
oĩs ars vti quolibet inſtrõ: nõ enim ars ↄficiẽdi tecta põt
vti fiſtulis, quę ſunt inſtrm̃a muſicę. vnde fit, ꝙ ſicut non
quęlibet ars vnitur cuilibet inſtrõ, ſic nõ oĩs aia cuilibet
corpi, dicit, Hi aũt. Hoc eſt, alii aũt conant̃ dicere quale
qđ ſit aia, de ſuſceptiuo autẽ corpe nihil amplius deter-
minant, qm̃ ſm̃ Pythagoricas fabulas, quęlibet aia põt
qđlibet corpus ingredi. ergo non opꝫ ſcire quale corpus ſit
ad ſciẽdam vnionẽ aię ad corpus. Cõtra obycit τ dicit,
itaqꝫ, hoc eſt ergo iſti ſilr̃ dicũt atqꝫ ſi qs dicat artẽ tectoni-
cam quę eſt ars faciẽdi tecta in fiſtulas quę ſunt inſtru-
mẽta muſicę ingredi, quaſi dicat. ergo ita accidit his, ſi

cut ſi aliqs vellet dicere tectonicā artē poſſe copulari fiſtulas muſicalibus, vel alijs inſtrumētis alterius artis, qḋ q̄dē falſum eſt, q2 oportet determinatā artem determinatis inſtrumētis vti, ⁊ animā oportet determinato corpore vti. eſt enim corpus inſtrumētū aīe, ſicut fiſtula muſicę. Qḋ autem nō poſſit quęlibet ars vti quolibet inſtrumēto, ꝓbat, ⁊ dicit. Uidetꝰ enim vnūquodq̄ inſtrumētum habere ꝓpriā ſpēm ⁊ formā, ⁊ vnūquodq̄ corpus hīc ꝓpriā aīam. Patet ergo exēplo ſumpto ab artibus, de vnione aīę ad corpus nō eſſe dicēdū, niſi exponatꝰ quale q̄d ſit eius corpus. ¶ Poſſet aūt hic digreſſio fieri de opinione Platonis de aīa, ſed q̄m in li° de intellectu ſatis abūde in iuuenta ſcripſimus, nūc illa nō recuſamus, ſatis aūt nobis ſit Ariſ bñ rephēdiſſe verba, ac modū tradendi, vtrum v̓o rephēderit mētē Platonis queſtio eſt apud grecos, de qua ſatis dictū eſt.

¶ Eſt autem ⁊ alia quaedam opinio de anima tradita: probabilis quidē cōpluribus ⁊ nulla earū inferior quae de ipſa dicūtur reprobata tamē ⁊ hiſce rationibus quae in cōmunibus ſermonibus fiunt. Animā enim: harmoniā quandā inquiūt eſſe. harmoniam nāq̄: tēperationē eſſe cōpoſitionēq̄ contrariorū dicūt: ⁊ corpus ex ɔtrarijs cōpoſitū eſſe.

Tex. 54. ¶ Alia autē ⁊ quędam opinio tradita eſt de aīa: credibilis q̄dē, multis: ⁊ nulla inferior earū, quę dictę ſunt: rōnibus tamē quaſi penis afflictata, ⁊ in ijs, qui in cōmuni fiūt ſermonibus. Harmoniā enim quādam ipſam dicunt. Etenim harmoniā, tēperamētum, ⁊ cōpoſitionē quādā eſſe ex cōtrariorū, ⁊ corpus componi ex contrarijs.

COMMENTARIVM.

¶ Narrata poſitione Platonis, nunc accedit ad pōnem Empedoclis. Et p̄mo narrat hāc poſitionē. 2° reprobat, narrādo v̓o poſitionem p̄mo narrat poſitionē tangēdo qualis nam ipſa ſit. Scđo tāgit eius rōnem breuē. Narrās ergo poſitionē dicit, Alia aūt ⁊ q̄dā opinio tradita eſt de aīa, credibilis q̄dem multis ⁊ nulla earū opīonū, que dictę ſunt inferior: immo fortaſſe rōnabilior ceteris opīonibus p̄narratis, dicit tñ q̄ eſt afflictata ⁊ in his ſermonibus qui in cōi fiunt, dico afflictata, q2 eſt afflictata rōnibus illis quaſi penis, ⁊ tormētis afflictiuis. Quibus p3 qualis ſit hęc opinio, quę de aīa rurſus dicetꝰ. Eſt enī credibilis multis, eſt etiā nullis opīonibus p̄dictis inferior, eſt afflictata rōnibus, quę factę in ſermonibꝰ cōibꝰ. Et per rōnes in cōibus ſermonibꝰ factas (vt Simpl. dicit) intelligit rōnes, quas Plato fecit ɔtra ipſam in phędone. ¶ Explicat deinde opīonē, ⁊ dicit. Harmoniam enim quādā ipſam dicūt, motiuū v̓o ſubſcribit, ⁊ dicit. Etenim harmoniā tēpamētū, ⁊ quādā cōpoſitionē eſſe ipſam ɔtriorū dixerūt, ⁊ corpus dixerūt cōponi ex cōtrarijs. ergo voluerūt aīam eſſe corporis harmoniā. Unde ſyllus eorū eſt, corpus cōponitur ex ɔtrarijs, aīa eſt harmonia corporis. ergo aīa eſt cōpoſitio ex ɔtrijs. ¶ Hęc aūt opinio fuit credibilis non modo veteribus, ſed Alexāder in libro ſuo de anima viſus eſt aliquādo eā velle. Galenus quoq̄ aliquādo ipſam defendit.

¶ Uerū enim harmonia quidē: ratio quaedam eorum eſt quae ſunt permixta vel etiam cōpoſitio. aīa autem: neutrum iſtorū eſſe pōt, vt patet.

Tex. 55. ¶ At qui harmonia, ratio quędam cōmixtorum eſt, aut compoſitio. Animā autē neutrum poſſibile eſt eſſe horum.

COMMENTARIVM.

¶ Sed cōtra obijcit Ariſtoteles, ⁊ cōponitꝰ ſic ratio ſm̄ Simpliciū, Harmonia eſt ꝓportio ſiue ratio aliq̄ruꝫ ad inuicem, vel cōpoſitio aliquorū inuicē: ſed aīa, nec eſt ratio, ſiue ꝓportio, nec eſt cōpoſitio. ergo aīa nō eſt harmonia. Minorē probat Simplicius, q2 ꝓportio ⁊ cōpoſitio ſunt relationes, vt ſupponit tanq̄ notiſſimū. At aīa eſt ſubſtantia, ⁊ non relatio. Non ergo anima eſſe poteſt proportio, ſiue compoſitio.

¶ Praeterea harmoniae non eſt mouere: aīae autē id omnes maxime tribuunt.

¶ Amplius autē mouere non eſt harmonię. Aīę autem attribuunt hoc omnes.

COMMENTARIVM.

¶ Secūdo ſyllogiçat ſic, harmonia nō mouet aliq̄d. Aīa mouet corpus, vt oēs concedūt. ergo aīa non eſt harmonia. Maior p3, q2 relatio nō eſt de p̄ncipijs actiuis.

¶ Accōmodatius autē harmonia de ſanitate atq̄ oīno de virtutibus corporis: q̄ de anima dici poteſt. atq̄ manifeſtiſſimū id erit profecto: ſi quiſpiā operationes atq̄ affectus animae in aliquam harmoniam reducere enitatur. accōmodate nāq̄ perdifficile eſt.

Tex. 56. ¶ Cōgruit aūt magis de ſanitate dicere harmoniā, ⁊ oīno de corporeis virtutibꝰ q̄ de anima: manifeſtū autē, ſiquis tētauerit reddere paſſiones ⁊ opa aīę harmonia quadā. Difficile enim harmonice coaptare.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio harmonia dicitꝰ de v̓tutibꝰ corporeis, imo eſt virtus corporea: aīa nō eſt virtus corporea, ergo aīa nō eſt harmonia. Dixit aūt Ariſtoteles (Cōgruit autē magis de ſanitate) q2 reuera harmonia non pōt dici virtus corporea oīs, tñ ſi pōt applicari ad corporea videtꝰ ſolū dici de v̓tutibus corpeis. Quarto reprobatꝰ hęc poſitio, q2 ſi aīa eſſet harmonia, oporteret nos reddē cāſ paſſionum oīum aīę, per harmoniā: manifeſtū eſt aūt, hoc fieri nō poſſe per harmoniā, ſiquis tētauerit reddē paſſiones ⁊ opera aīę ipā quadā harmonia: difficile enim imo impoſſibile eſt paſſiones aīę coaptare harmonice alicui harmonię. Cauſa aūt eſt, q2 a relatione nulla opatio ꝓficiſcitꝰ. ¶ Quo v̓o ad verba attinet Ariſtoteles per paſſiones intelligit affectus, vt irā, timorē, ⁊ id genus, per opa (vt Simpliciꝰ dixit) intelligit itellectiones ſciētias, ⁊ id genus. Patet autē nullum horū proficiſci poſſe ab ipſa harmonia, quę eſt relatio.

¶ Praeterea in duo reſpicientes harmoniā dicere conſueuimus: ⁊ ꝓprijſſime quidē earū magnitudinum cōpoſitionē quae motū habent poſitionēue, cum adeo ſunt cōiunctae vt nihil eiuſdem generis inter ſeſe ſuſcipere poſſint. hinc aūt: ⁊ rerū rationē mixtarū. At neutro ꝑfecto modo cōſentaneū eſt rationi: harmoniā animā appellare. Neq̄ partium corporis cōpoſitio: facilis eſt admodū inquiſitionis. complures nāq̄ cōpoſitiones ſunt, vt p3 ⁊ variae: partiū. Cuius igitur aut quonā pacto intellectum aut etiā ſenſitiuū aut appetitiuū: compoſitionem

tionem eſſe putare oportet? Similiter abſurdū eſt ſane: mixtionis quoq; rationem animā eſſe putare. nō enim elementorū mixtio rationē habet eandē: in carne & oſſe caeteriſq; corporis partib⁹. Fiet igit̄ vt complures habeat animas per totūq; corpus: ſi partes quidē vniuerſae corporis ex elementis conſtent permixtis / ratio vero mixtionis harmonia ſit vt inquiunt / animaq;.

Tex.57. ¶ Amplius aūt cū dicamus harmoniā in duo reſpiciētes, maxime quidē ꝓprie magnitudinū in habentib⁹ motū & poſitionē, cōpoſitionē ipſarū cum ſic congruūt vt nihil congeneū ſuſcipiant. Hinc autē & eorū: quę cōmiſcent̄ rōnem. Neutro vtiq; modo rationabile eſt. Nā cōpoſitio partiū corporis multū inueſtigabilis exiſtit. multę enī ſunt cōpoſitiones partiū, & multipliciter. Cuius igit̄ & quō cōgruit accipere intellectū cōpoſitionē eſſe, aut ſenſitiuū, aut appetitiuum?

Tex.58. Simil'r aūt incōueniens & rōnē mixtionis eſſe animā. nō. n. eandē habet rōnem cōmixtio elemētorū, ſm quā caro, & ſm quā os. Accidit igit̄ & multas animas habere & ſm totū corpus: ſiquidē oīa ex elementis commixtis ſunt. Cōmixtionis autem ratio harmonia eſt & anima.

COMMENTARIVM.

¶ Quinto argumentat̄ cōtra poſitionem, & ſumit primo q̄ harmonia pōt accipi duobus modis: vno modo proprie pro ꝓportione partiū magnitudinis / motū & poſitionem habentiū, quō domus dici pōt harmonia lapidum, & lignorū, & cōpoſitio chordarū in cythara dici pōt harmonia. Alio modo accipit̄ pro cōpoſitiōe, ſiue rōne eorū cōtrariorū, quę miſcent̄ in vno mixto, quō complexio, vel mixtura elemētorū in ipſo aiali dicit̄ harmonia: vnde dicit. Amplius aūt cū dicamus harmoniā in duo reſpiciētes hoc eſt dupl'r ipſā diſtinguēdo, maxie qdē ac ꝓprie dicimus cōpoſitionē partialiū magnitudinū in habētib⁹ motū & poſitionē: cū ita bene & cōmēſuratę partiales illę magnitudines congruūt atq; coaptant̄, vt nihil congeneū ſuſcipiant, plus q̄ cōpoſitio requirit. nō enī eſſet bona harmonia cōpoſitio ex ſex digitis, q2 hęc cōpoſitio ſumit ſup̄flui quicq̄. ſ. ſextū digitū: qui eſt cōgeneus ac eiuſdē gñis cū digitis reqſitis ad man⁹. & ꝑ mō harmonia eſt cōpoſitio cōmēſurata magnitudinū hñtiū motū & pōnē: quā medici vocāt bonā cōpōnē, de q̄ in tḣena Galen⁹. deide dat 2ᵐ modū & dicit. Hinc harmoniā etiā dicimus & eorū eſſe cōpoſitionē ac rationē cōmenſuratā, quę miſcent̄. quā medici cōplexionē appellat. Hac ita diſtinctione pręmiſſa, oſtendit, q̄ aīa nec primo / nec ſcđo modo ſit harmonia / & hoc proponit, & dicit. Neutro vtiq; modo rōnabile eſt aīā dicere harmoniā eſſe: q2 nec poteſt dici harmonia cōpoſitiua, nec harmonia cōmixtiua, ſiue (vt ita loquar) cōplexionalis. Q2 nō poſſit dici harmonia cōpoſitiōalis, ꝓbat, & dicit. [Compoſitio. n. partium corporis multū inueſtigabilis exiſtit.] quaſi dicat (vt Simplicius intelligit) nō poteſt anima harmonia eſſe cōpoſitionalis, q2 eſſet aīa ſi eſſet talis cōpoſitio: redarguibilis valde. Uel intelligi pōt, q̄ anima nō eſt cōpoſitio, q2 cōpoſitio corporis eſt valde inueſtigabilis & facilis itellectu, vt Themiſtius inquit: quia cōpoſitio oſſis ad os, & carnis ad carnem, & vniuer ſimilis ad ſimile, facilis cognitu eſt. ſimiliter cōpoſitio membri ad membrū eſt cognitu facilis enī. Sunt enī cōpoſitiones partiū multę & multipl'r, q2 ex partib⁹ homogeneis ac ſimilarib⁹ & ex diſſimilarib⁹. Ideo quęrit multiplici exiſte cōpoſitione, cuius generis igit̄ eſt aīa, an ptiū ſimilariū an diſſimilariū: & quō congruit accipe intellectū cōpoſitionē eſſe, aut quō poſſumus accipere ſenſitiuū aut appetitiuū eſſe cōpoſitionē / an ptiū ſimilarium an diſſimilariū. nō. n. facile poſſumus explicare in quo cōpoſitionis gñe hęc locent̄. ¶ Q2 autē aīa nō ſit cōplexiōalis cōpoſitio ac harmonia, ꝓbat, & dicit. Sil'r aūt & incōueniēs eſt dicere, aīā eſſe rōnem mixtionis. ſ. harmoniā cōplexionalē: quia (vt inquit) cōmixtio elētorū ſm quā eſt caro: & ſm quā eſt os, nō hꝫ eandē rationē, ſupple quā hꝫ aīa ad 9ria ipſa, q2 ſi hēret, accideret corpus ſm totū & oīa mēbra hīc multas aīas. tenet 9ñia, cōceſſis, datiſq; ab aduerſarijs. ſ. q̄ aīa ſit harmonia cōplexionalis, & q̄ multę ſint cōplexiones ex cōmixtionibus reſultātes in diuerſis mēbris: ergo dabunt̄ in corpe plures aię pro nūo cōplexionū membrorū. ¶ Hic colligunt qdā nō dari in eodē aiali plures fo2as mēbrorū, qa Ariſtoteles hꝫ pro impoſſi eſſe plures aias reſultantes ex plurib⁹ cōmixtionib⁹. Uerū hoc exceptū eſt ambiguū, qm̄ lꝫ Ariſtoteles neget pluralitatē aiarū partialiū in eodē mixto / nō negaret ad pluralitatē formarū partialiū. Cur vero pluralitatē aiarū partialiū negat, non formarū, alibi diſputauimus.

¶ Id etiam quiſpiam & ab Empedocle non iniuria petet. vnāquāq; nāq; partiū: aliqua ratione dicit eſſe 9fectā. Utrum igit̄ rō ipſa ſit aīa: an poti⁹ ſit aliqd aliud aīa & ipſis membris adueniat?

¶ Inueſtigabit aūt & hoc vtiq; aliquis & ab Empedocle, cum vnūquodq; horū in ratione quadā dicat eſſe, vtrū nam anima ipſa ratio ſit? An magis aliquid aliud exiſtens gignatur in membris? Tex.59.

COMMENTARIVM.

¶ Speciatim nūc diſputat cum Empedocle, & quęrit in opione ſua qōnē: nam cū ipſe Empedocles dicat vnūquodq; corp⁹ 9ſiſtere in quadā rōne, ac ꝓportiōe elētorū. Ideo quęrit p̄mo, vtrū nā ipſa aīa ſit rō q̄ eſt ꝓportio elētorū ex qb⁹ cōſtat corp⁹: An gignat̄ aliqd aliud exiſtēs in mēbris corpis pręter elemētariā ꝓportionē? ¶ Nec ab rōne quęrit hāc qōnē: qm̄ aliqui voluerūt aīā ipſā eſſe formal'r ipſā ꝓportionē / ipſamq; harmoniā elētorū ex qb⁹ 9ſtat corp⁹. Alij voluerūt aīā eſſe ſubā quādā genitā in mēbris corpis ꝑter harmoniā: q2 voluerūt harmoniā eſſe veluti diſpōnē / aīā vero eē ſubā: quę naſcit̄ mediāte illa diſpōne. Et voluit ꝑ hāc qōnē (vt Simplicius inqt) notare Empedoclē: q2 nō aperte, ac diſtincte locut⁹ eſt de aīa / q2 nō expoſuit an aīa eēt harmonia / an ſubā inherēs corpori mixto mediante harmonia.

¶ Praeterea vtrum cuiuſuis mixtionis ſine vllo diſcrimine cā ſit ipſa cōcordia: an ei⁹ q̄ rōne 9ficit̄?

¶ Amplius aūt, vtrū cōcordia cuiuſlibꝫ mixtionis cā: an eius, quę eſt ſm rōnē?

COMMENTARIVM.

¶ Scđo quęrit Ariſt. ab Empedocle / vtrū 9cordia ſit cā cuiuſlibet mixtionis. ſ. vel mixtionis, quę ſit cum rōne,

ac miſcibilius ꝓportione:quę dicit̃ miӡtio ẜm naturã; an ſolũ cõcordia cauſa ſit eius miӡtionis,quę fit ẜm rationẽ ac ꝓportionẽ miſcibiliũ quęq; dicit̃ naturalis:⁊ nõ eius miӡtionis,quę fit ſine ꝓportione miſcibilium. ℂ Querit aũt Ariſtoteles hanc q̃õnẽ ab Empedocle, vt Simplicius inquit,quia ꝯcordia videt̃ cauſa animę ſaltẽ remota,vtpote quia eſt cauſa miӡtionis. Et qm̃, vt bene inquit Simplicius,Empedocles indiſtincte locutus de concordia q̃uo cauſa ſit miӡtionis,ideo querit q̃uo ſit cã miӡtionis, ex hoc.n.patebit Empedoclis inſufficientia ⁊ de cõcordia ⁊ de aię ꝓductione.

ℂ Et haec vtrũ ſit ipſa aia:an aliqd diuerſum a rõne? Haec igit̃:tales dubitationes hic vident̃.

ℂ Et hęc,vtrum rõ eſt:an aliqd aliud pręter rõnem? Hęc igit̃ hñt hmõi dubitationes.

COMMENTARIVM.

ℂ Tertio querit ab Empedocle. Cum ipſa cõcordia ſit cauſa miӡtionis rõnabilit̃ factę ac ꝓportionabilit̃:vtrũ ipſa cõcordia ſit ipſa ratio,hoc eſt ipſa ꝓportio,qua miſcibilia ꝓportionant̃. An aliqd aliud pręter rõnem atq; ꝓportionẽ illarũ miſcibiliũ. Epilogat demũ,⁊ inqt. Hęc igit̃,quę Empedocles dicit,hñt hę dubitationes. Hę ḡ ſunt tres q̃õnes,quarũ prima eſt per ſe,⁊ directe de aia ipſa. Alię duę ſunt obiter motę potius de ipſa cõcordia, quę eſt remota cã aię:quas ideo mouit Ariſto. vt Simplicius inqt,vt inuat Ariſt. Empedoclis inſufficiẽtiã.

ℂ Verũ ſi aia diuerſum a miӡtione ſit,vti diӡim⁹: cur vna cũ rõne carnis ⁊ caeterarũ etiã aialis partiũ tollitur? Inſuper ſi nõ vnaquaeq; partiũ aiam habeat:ſi nõ ſit aia ratio miӡtionis,qd eſt qđ decedente corrũpit̃ aia? Ex his igit̃ quae dicta ſunt,pꝫ aiam nec harmoniã eſſe poſſe,nec orbe verſari.

Tex.60. ℂ Si vo aliud eſt a miӡtione,anima,cur nã vna cũ ipſo carnis eſſe,⁊ aliarũ partiũ aialis tollit̃? Ad hęc aũt,ſiqdẽ nõ vnaqueq; partium habet animã,ſi nõ eſt aia rõ cõmiӡtionis,quid eſt qđ corrũpit̃ anima deſerẽte. Qđ igit̃ neq; harmoniã poſſibile eſt eẽ animã, neq; circularit̃ moueri,manifeſtũ ex dictis.

COMMENTARIVM.

ℂ Duo ſolebant dici de aia a veteribus,primũ q̃ anima nõ eſſet harmonia omniũ partiũ aialis. Et ꝯtra hos mouet q̃õnem (vt Simplicius inquit) ⁊ dicit. Si vo aliud eſt a miӡtione oĩũ partiũ aialis,cur nam vna cum ipſo carnis eſſe,hoc eſt cur cum ipſa carnis harmonia ac rõne,⁊ rõnib⁹ ac harmonijs cęterarũ ptiũ deletis ipſa tollitur,ac corrumpit̃. nõ.n.rõnabile videt̃ q̃ debeat corrumpi illis corruptis,niſi,q2 eſt harmonia totalis oĩũ partiũ. ℂ Scdm vo qđ dicebatur a veterib⁹,eſt,q̃ aia nõ ſit ratio cõmiӡtionis cuiuſlibꝫ partis aialis,quia nõ quelibꝫ pars habet aia,ſed eſt miӡtio vel rõ miӡtionis ptiũ principaliũ,⁊ cõtra hos,vt Simplici⁹ inqt,mouet ſcdã q̃õnem,cur deſerente aia deſerunt oẽs miӡtiones oĩũ partiũ,nõ eniꝫ videt̃ rõnabile miӡtiones partium deſerere,niſi q2 anima indifferẽter eſt harmonia cuiuſlibet partiũ:q̃ deſinẽte deſinit pars:vnde dicit. Ad hęc aũt,ſiquidẽ nõ vnaqueq; partiũ habet aiam,⁊ neq; eſt ratio cõmiӡtionis cuiuſlibꝫ partis aia qd hoc eſt ꝓpter quid vnaqueq; pars corrumpit̃ corrupta ac deſerente aia ipſa.hoc eniꝫ eſſe nõ põt,niſi q2 aia eſt rõ miӡtionis cuiuſlibet partis. Tunc epilogat,⁊ dicit. Qđ igitur neq; harmoniã poſſibile eſt eſſe animã,vt pleriq; diӡerunt, neq; eſt poſſibile ipſam aiam circulariter moueri,vt diӡit Tymeus,manifeſtũ eſt ex dictis iam.

ℂ Per accidens tñ (vt diӡimus) moueri põt,⁊ ſeipſam mouere. mouet̃ nãq; corp⁹ in quo eſt: mouet̃ autẽ vt patet ab aia. alio vo mõ fieri nequit:vt ipſa moueatur motu ad locum accõmodato.

ℂ Scdm accidens aũt moueri (vt diӡimus) eſt,⁊ mouere ſeipſam,vt moueri quidem id, in quo eſt:hoc aũt moueri ab aia. Alr̃ autẽ nõ eſt poſſibile moueri ẜm locũ ipſam. Tex.61.

COMMENTARIVM.

ℂ Soluit nũc argumentũ Tymei: Argumẽtabat̃ eiӡ aia mouet corp⁹,ḡ aia ſeipſam mouet. Rñdet q̃ aia mouet corpus,⁊ mouẽdo corpus ſeipſam mouet:⁊ ſic mouet,⁊ mouet̃:nõ tamẽ per ſe,ſed per accidens: aia eniꝫ mouet corpus,mouẽdo aũt corp⁹ in quo ipſa eſt,mouet̃:ergo mouet ſeipſam,⁊ mouet̃ a ſeipſa per accidens quatenus mouet corpus in quo ipſa eſt. Aliter aũt nõ eſt poſſibile vt ipſa moueat̃ a ſeipſa. ℂ Et annotatione dignũ eſt aliquid moueri per accidẽs bifariam eſſe,aut per accidẽs a ſe:aut per accidens ab alio: clauis in naui mouet̃ per accidens ab alio:nauta vo mouet p accńs a ſe:q2 mouet nauim,ad cuius motũ nauta mouet̃. hoc ergo modo aia mouet̃ a ſe per accidens,quia.ſ.ipſa per ſe mouet corp⁹ in quo ipſa eſt,ad cui⁹ motũ ipſa mouet̃. ℂ Ex quo pꝫ nõ valere hanc ꝯñiam,hoc mouet̃ per accidẽs,ergo nõ mouet̃ a ſe.nã nauta motu nauis mouet̃ per accidens qui tamẽ mouet̃ a ſe. ℂ Sed dices vtrum intelligentia per accidens moueat̃ a ſe,videt̃ eniꝫ q̃ ſic per rationẽ Ariſtotelis,q2 mouet per ſe cęlum,in quo ipſa eſt.ergo mouet̃ motu cęli per accidens. ℂ De hac q̃õne diӡim⁹ cõpluri̇b⁹ in locis. Nunc teneri põt q̃ non eſt ſimile,q2 intelligẽtia eſt in omni loco,ad quẽ cęlum mouet̃,cum ſit in qualibet eius parte.ergo non põt moueri intelligẽtia ad aliquem locum,in quo ipſa nõ cum ipſa ſit tota in quolibet cęli puncto. At anima mouet̃ per accidẽs motu corporis:q2 nõ eſt in omni loco: ad quẽ corpus mouetur. Tunc dico q̃ cũ Ariſtoteles dicit,animã moueri quia corpus in quo eſt mouet̃:debet intelligi quia corp⁹ in quo eſt,mouetur ad aliquẽ locum:in quo ipſa anima non eſt:⁊ ſic non ſunt cetera paria,verum res hęc eſt digna queſtione,de qua alibi.

Moueri per accidẽs 2ᵉ.

An intelligẽtia moueatur motu ſui cęli

ℂ At eniꝫ rectius de hac ipſa quiſpiã ad talia reſpiciens dubitabit: putabitq; ipſam moueri. Dolere nãq; dicimus aiam gaudere,cõfidere timere inſup iraſci ſentire ratiocinari:quae qdẽ oia mot⁹ eẽ vident̃. Quapp ipſam q̃ſpiã exiſtimabit moueri.

ℂ Rationabilius autẽ dubitabit vtiq; aliqs de ipſa q̃ moueat̃,ad talia reſpiciendo. Dicimus eniꝫ animã triſtari,gaudere,confidere,timere. Amplius aũt iraſci,⁊ ſentire,⁊ ratiocinari. Hęc aũt oia motus eſſe videntur. Unde opinabit̃ aliqs vtiq; ipſam moueri. Tex.62.

Rõcinari cogitare.

COMMENTARIVM.

ℂ Soluit q̃õnẽ Tymei,qua ꝓbabat animã moueri,q2 mouebat corp⁹ in q̃ ipſa eſt,nunc mouet aliã q̃õnẽ,qua ꝓbabit̃ efficacius animã moueri,ac longe rationabili⁹, ⁊ hoc ꝓponit cũ dicit. Rõnabili⁹ autẽ dubitabit vtiq; aliqs de ipſa anima q̃ moueat̃ reſpiciẽdo ad talia opa, quę ipſi inſunt,quę explicat,⁊ dicit. Dicimus eniꝫ animã

triſtari, animã gaudere, cõfidere, timere. Amplius dici/mus animã iraſci, τ ſentire, τ ratiocinari. At hęc oia mo/tus aię eſſe videnť: vnde opinabiť aliquis vtiqʒ ipſaʒ moueri. ℭ Quo ꝟo ad verba attinet, hęc dubitatio di/citur rõnabilior, qꝛ ꝓcedit per eos mot⁹, qui ipſi animę inſunt, ꝑpter animã, τ nõ ꝑpter corpus. Prior enim du/bitatio, quę ſunt Tymei, ꝓcedit ex operationib⁹ corpis. Hęc aũt ex opationib⁹ animę. Ueruʒ ratiocinari, gręce eſt, διανοεῖσθαι hoc eſt cogitare, naʒ gręci cogitare vo/lunt eſſe opus animę dianoeticę, intelligere op⁹ animę noeticę, dianoeticã enim partẽ dixerunt eſſe intellectum particularẽ, quẽ Auerroes appellat cogitatiuã. Noeti/cam ꝟo partẽ dixerunt eſſe intellectũ poſſibilẽ, quem Auer. dixit eſſe intellectũ mãlẽ, vnũ, τ ęternũ. Nos ꝟo qui tenemus animã intellectiuã eſſe ęternaʒ a pte poſt, τ incepiſſe a parte ante, nõ facimus hãc differẽtiã. Ueruʒ in 3° libro τ 2° ſatis dicemus.

ℭ Ueruʒ: id nõ neceſſariũ eſt. naʒ etſi qui maxie do/lere vel gaudere vel ratiocinari mot⁹ ſunt, vel po/tius moueri: tñ ipſuʒ moueri ab aia eſt. Iraſci nãqʒ aut timere: eſt hoc modo moueri cor. rõcinari aũt: aut tale forſitan eſt, aut etiam aliud.

Tex. 63. ℭ Hoc autẽ nõ eſt neceſſe, nam τ ſi q̃maxie gaudere, aut triſtari, aut rõcinari mot⁹ ſunt, τ vnũqdqʒ cor eſt moueri: Moueri tñ ab aia eſt, vt iraſci aut timere, eo ꝙ cor hoc mõ mouetur. Ratiocinari autẽ aut huiuſmodi, aut forſitan aliquid aliud eſt.

COMMENTARIVM.

ℭ Soluit q̃ões, τ p̃mo ſoluit q̃õneʒ ſupponẽdo opera/tiões illas eẽ mot⁹, τ negat illas eẽ aię, ſʒ hñ aia: ſunt. n. opões ab aia, qb⁹ mouenť organa: quorʒ ſunt illę opa/tiones: nõ aũt ipſa aia, a qua ſunt: ꝟ dicit, ꝟ aũt non eſt neceẽ. i. qõ hęc nõ neceo cogit aiaʒ ipſaʒ moueri, cui⁹ cõʒ aſſerit, τ dicit, naʒ τ ſi q̃maxie gaudere, triſtari, rõcina/ri mot⁹ ſunt, τ vnũqdqʒ horʒ operuʒ eſt moueri, moueri tñ ab aia eſt, τ non aię, vt ſubti, in quo hec formalr ſunt: veluti iraſci aut timere nõ aię ſũt, vt ſubti, ſed eo ꝙ cor ab aia ꝟ mõ moueť. ğ ſũt poti⁹ inſtrorʒ: qb⁹ aia exercet mot⁹ hoſce. Quia ꝟo rõcinari nõ eſt eiuſdẽ rõnis, cum his opõib⁹, iõ addit. Rõcinari aũt, aut eſt mot⁹ hꝰ, ſić iraſci τ timere, aut forſitan aliqd aliud alteri⁹ rõnis ab his. potiſſimũ eſt alteri⁹ rõnis ab illis, ſi nõ eſt diia inter ĩtelligẽ τ rõcinari: vt nos ꝟm ꝟitatẽ tenem⁹. ℭ Eſt ergo ſolo ꝙ dato ꝙ hꝰ opões ſint mot⁹, nõ ſunt mot⁹ aię, vt ſubti, qõ moueť, ſʒ ſũt ab aia, vt a cã effectrice oĩuʒ mo/tuũ τ opõnuʒ, vt 2° huius diceť: hęc eſt p⁹ ſolo: vt notat Simpli. ꝑ quã ꝯcedit has opões eſſe mot⁹, nõ qdẽ aię vt ſubti: ſʒ corʒ iſtrorʒ, qb⁹ aia vtiť ad hos mot⁹ agẽdos.

ℭ Atqʒ quaedaʒ iſtorʒ fiunt cuʒ aliqua lationẽ mo/uentur: quaedaʒ cuʒ aliqua alterãtur: quaenaʒ ꝟo ſint illa, τ q̃õ fiant: alia ratio eſt.

ℭ Horʒ aũt accidunt alia quideʒ ꝟm loci mu/tationẽ qbuſdaʒ motis. Alia ꝟo ꝟm altera/tionẽ: qualia aũt, τ q̃õ, alia rõ eſt.

COMMENTARIVM.

ℭ Dedit p̃mã ſoloneʒ ſupponẽdo opões illas eẽ mot⁹, qꝛ ꝟo poſſʒ qs dicẽ, ſi opões illę ſũt mot⁹, vtrũ ſũt mo/tus eiuſdẽ gñis, iõ rñdens dicit ꝙ nõ ſunt mot⁹ eiuſdeʒ gñis: qm̃ illarʒ opõnuʒ alię ſunt motus ꝟm locũ, alię ꝟo ſunt alteratiões. vñ dicit. Et cõtinueť ſic lr̃a, opa illa aię ſunt mot⁹, ſʒ nõ eiuſdẽ gñis, ſʒ alia qdẽ accidũt qbuſdaʒ inſtrĩs corpis, mot⁹ ꝟm loci mutationẽ. Alia accidũt qui/buſdaʒ inſtrĩs motis ꝟm alterationẽ, ğ illarʒ opõnũ alię ſunt mot⁹ ꝟm locũ, alię alteratiões. Sʒ qꝛ ꝟ videre non ꝑtinet ad pñteʒ librũ qꝛ hic liber nõ agit de motib⁹: di/cit. qualia aũt τ q̃õ, alia rõ eſt, τ nõ in ꝟ libro: qualia. n. hęc ſint, τ q̃õ differãt, tractat Ariſto. 2° rhetoricorʒ li°. ℭ Themiſti⁹ ãt in ꝟ loco dicit ma. p᷑ ꝙ hꝰ opões nõ ſunt ſoialr mot⁹, ſʒ ſũt affect⁹ nõ ſine motu, qõ verʒ eſt. Timere. n. nõ eſt ꝑ ſe mot⁹, cũ ſoialr ſit appetit⁹ fugen/di: eſt tñ cũ motu: qꝛ cũ infrigidatiõe extremorʒ: cũ ſpi/rit⁹ in timore fluãt ad cor. ℭ Scdo dicit ꝙ dato ꝙ ſint mot⁹ ſunt ipſi⁹ aię vt equo, τ inſtrorʒ, vt ſubtorʒ. Aia eĩʒ iudicat aliquã reʒ eẽ dignã ira: cor ꝟo iraſciť: ac moueť motu irę. Aia ẽt iudicat aliquã reʒ dignam eẽ letitia: cor ꝟo gaudet. ğ aia eſt, vt a quo ſunt hꝰ affectiones, inſtra ꝟo ſũt: ğ illis moueť. ℭ Tertio dicit, ꝙ aliq horʒ affe/ctuũ ſunt magis cũ motu locali, vt iraſci, in quo ſpũs ad exteriora moueť. Aliqui ſunt magis cuʒ alteratione, vt timere, in quo potius membra infrigidanť. omnes tamẽ ſunt cum motu locali aliquo modo.

ℭ Dicere aũt aiaʒ iraſci vel timere: ſimile eſt atqʒ ſi quiſpiã aiaʒ texere dicat vl' aedificare. Naʒ melius eſt fortaſſe dicere: nõ animã, ſed hoiem anima miſe/reri, vel diſcere, vel ratiocinari.

ℭ Dicere aũt iraſci aiaʒ, ſimile eſt ac ſiqs di/cat aiaʒ texere, vel ędificare. Melius. n. for/taſſis eſt nõ dicere animã miſereri aut addi/ſcere, aut rõcinari, ſed hoiem aia. Tex. 64.

COMMENTARIVM.

ℭ Hic dat ſcdam ſolonẽ, dixit. n. nõ aiaʒ moueri affectu, ſed mẽbrũ. ſ. cor: ſed qm̃ hoc eſt falſuʒ, nec. n. aia, nec cor moueť duʒ eſt pars corporis, alioqn cor hŕet per ſe eſſe: quaſi ergo corrigẽs datã ſoloneʒ rñdet aliter, ꝙ nec aia, nec cor moueť motu affectionis vel opõnis, ſed hõ ipſe moueť aia: hõ enim iraſciť aia, τ corde, aia qdẽ vt a p̃mo motore, qui diiudicat aliquã rem dignam ira: corde ꝟo tanq̃ parte p̃mo mota, τ hoc dicit. Dicere ãt iraſci aiaʒ, ſimile eſt ac ſiqs dicat aiaʒ texere, vel ędificare, ſed non dicimus aiaʒ texere, nec ędificare. Melius. n. (vt inqt) fortaſſis eſt nõ dicere aiaʒ miſereri aut addiſcẽ aut rõ/cinari, ſed hoieʒ aia. ergo aia non moueť.

ℭ Idqʒ nõ qa motus in illa ſit: ſed qꝛ nõnunq̃ qdẽ vſqʒ ad illaʒ, nõnũq̃ ꝟo ab illa. veluti ſenſus qui/dem, ex hiſce: recordatio aũt, ab illa ad eos mot⁹ vel ſtat⁹ qui ſunt in ipſorʒ ſenſuũ inſtrumẽtis.

ℭ Hoc aũt eſt, qm̃ motus non eſt in illa: ſed aliq̃n quideʒ vſqʒ ad illaʒ, aliq̃n ꝟo ab illa. vt ſenſus quidem ab his: reminiſcentia ꝟo, ab illa ad motus, qui ſunt in ſenſuum orga/nis, aut ad quietes. tanq̃ q̃n.

COMMENTARIVM.

ℭ Dixit ꝙ melius eſt dicere hoieʒ miſereri aia, q̃ aiam miſereri: qꝛ aũt poſſet qs dicere hõ moueť aia: ergo aia moueť. Sicut qꝛ hõ moueť pede, ğ pes moueť: ita qꝛ hõ moueť aia, vĩ ꝙ aia moueať. Expõit ğ ꝙ hõ moueť aia, nõ ꝙ aia moueať. Sʒ qm̃ aut ad ipſaʒ fit mot⁹, aut ab illa. Exponit ğ qõ dixit: τ dicit. Hoc aũt eſt pro tanto hñ dictũ, qm̃ mot⁹ nõ eſt in illa. ğ hõ moueť aia, nõ aia motu, vt pede: ſʒ aliq̃n qdeʒ qm̃ mot⁹ eſt vſqʒ ad illam: aliq̃n ꝟo qm̃ mot⁹ eſt ab illa: vt ſenſus. ſ. mot⁹ ſenſitiui qdeʒ ſunt ab his ſenſibilib⁹: quę ex ſunt: τ ad ipſaʒ aiaʒ. Reminiſcẽtia aũt mot⁹ eſt ab illa aia ad motus vel ad

getes q̄ ſunt in organis ſenſuū. Ergo hō non mouet̄ aīa tanq̄ re mota: ſ3 vel tanq̄ p̄n° mot⁹, vel tanq̄ termino mot⁹. ❡ Themiſtius aūt, dicit q̄ hō edificat per aīa3, ⁊ texit p̄ aīa3: q2 aīa eſt ſubm habituū p̄ quos hō edificat, vel texit. nō tñ aīa edificat, nec texit, ſicut nec ars edificat, vel texit. ❡ Scđo Themiſti⁹ dicit, q̄ ſenſatiōes terminant̄ ad aīa3, q2 ſpēs ſenſibiles ac imagines reꝝ ſenſibiliū veniūt a ſenſibilib⁹, ⁊ cōdunt̄ in aīa ſenſitiua: q2 vo in illa cōdunt̄: nos dicimur p̄ aīa3 ſentire. Reminiſcētie vo 3̄, incipiūt vbi ſpēs finierūt. eſt. n. reminiſcētia mot⁹ quo defert̄ ſpēs a memoratiua ad ſenſu3 cōem, in quo fit cōprehēſio reminiſcitiua. cu3. n. ſpēs exiſtis in virtute rememoratiua p̄ ſpūs fert̄ ad ſenſu3 cōe3: tūc cogitatiua pſpicit illa3, ⁊ reminiſcit̄ ei⁹ ſenſibilis, qđ p̄ ſpēm illa3 repitat̄. ḡ reminiſcētia eſt mot⁹ ab aīa v̄ſus ſenſibilia. Dixit aūt Ariſtoteles reminiſcētiā eē ad motum vel q̄etē, q̄ eſt in ſenſatiuo organo: q2 reminiſcētia ē ad ſpēs, que portat̄ ad ſenſu3 cōe3: nō ſpēs eſt mot⁹ vel quies, vt dixit Themiſtius, eſt mot⁹, vt cōprehēſio: eſt q̄es, vt imago: veꝝ ad re3 nō refert. ❡ Sed dubitares fortaſſe q2 ſi aīa recipit ſpēs ſenſibiliū, ḡ mouet̄, ſaltē motu pfectiuo. ❡ R̄. Ariſto. vbiq3 cōcedit aīa3 cognoſcē, nō cognoſcere eſt pati, vñ 3° hui⁹ dicit. de parte aūt aīe, q̄ aīa intelligit ⁊ ſapit. ❡ Dōm q̄ Ariſto. loq̄t̄ cōparatiue: dicit eni3 eē meli⁹ hoīe3 moueri per aīa3 q̄3 aīa3 moueri. Quare nō negat aīa3 poſſe eē ſubm aliquoꝝ motuū ſaltē, vt itellectionis, ſenſatiōis, ⁊ id gen⁹. Uult tñ q̄ quo ad nos meli⁹ diceremus hoīe3 itelligē vel ſentire, vl̄ moueri p̄ aīa3, q̄3 aīa3 moueri. na3 aīa3 nō ſentimus, cōpoſitu3 ſentim⁹ pati aut moueri. Quare l3 aīa poſſit eē ſubm aliquoꝝ motuū ſm̄ inherētiā: nō denoīat̄ ſubm quo ad nos. ❡ Utrum vo ſenſatio ſit alteratio, diſputatur hec queſtio 3° huius. Themiſtius tamē q̄ōne3 hanc pertractat hic, ſed ad 3ᵐ libru3 te mitto.

❡ Intellectus aūt: aduenire videt̄, ⁊ ſubſtātia q̄dā eſſe, ac nō corrūpi. Nam ab ea maxime quae in ſenectute fit obfuſcatione, corrūperet̄: nūc aūt p̄inde fit atq3 in ſenſuum inſtrumētis. etenī ſi ſenex talem acciperet oculu3: videret ſicut ⁊ iuuenis. Quare ſenectus nō eſt, q2 aīa q̄cq̄ā eſt paſſa: ſ3 q2 id in quo eſt aliq̄d paſſum eſt, quēadmodu3 in ebrietatib⁹ ⁊ in morbis fieri ſolet. Et ipſu3 igit̄ intelligere ac contemplari marceſcit: q2 aliud quodda3 intus corrūpit̄. ipſu3 aūt: paſſione vacat. Rōcinari vo ⁊ amare, aut odiſſe: nō ſunt illius affectus, ſed huiuſce quod habet illud, ea rōne qua illud habet. Quapropter ⁊ hoc corrupto: nec recordat̄, nec amat nō. n. erant illius: ſed ipſius cōis, qđ q̄dem perijt. Intellectus aūt: diuinu3 q̄d eſt fortaſſe, paſſioneq3 vacat. Eſſe igit̄ impoſſibile moueri aīam: perſpicuū iam ex dictis euaſit. q̄ ſi omnino non motu cietur: patet nec a ſeipſa motū cieri.

Tex. 65. ❡ Intellect⁹ aūt videt̄ inaſci ſubſtātia quedam exiſtens, ⁊ nō corrūpi. maxime. n. corrumperet̄ vtiq3 ab ea: que eſt in ſenio, debilitate. nūc aūt, quēadmodu3 in ſenſorijs accidit: ſi eni3 accipiat ſenex oculu3 iuuenis: videbit vtiq3 ſicut ⁊ iuuenis. Quapp̄ ſenium nō eſt, q2 ſuſtinuit aliquid aīa, ſed id, in quo, ſicut in ebrietatib⁹ ⁊ infirmitatib⁹. Et ipſu3 igit̄ intelligere ⁊ ipſu3 ſpeculari marceſcit: alio quoda3 interius corrupto. ipſu3 aute3, impoſſibile eſt. Ratiocinari. n. ⁊ amare, aut odiſſe nō ſunt illius paſſiones, ſed huius habentis illum, ſm̄ q̄ illū habet. Quare ⁊ hoc corrupto, neq3 meminit aīa, neq3 amat: non eni3 illi⁹ erant, ſed cōis, qđ q̄de3 deſtructu3 eſt. Intellectus aūt fortaſſis diuinius quid, ⁊ impaſſibile ē. Q2 igit̄ nō ſit poſſibile moueri aīa3, manifeſtu3 ex his. Si aūt penit⁹ non mouet̄, manifeſtu3 q̄ neq3 a ſeipſa. Enim aūt Tex. 66.

COMMENTARIVM.

❡ Sed eſt q̄ō magna circa p̄dicta. na3 ſi operationes ſunt totius, ⁊ nō aīe, tunc intellius eſſet corruptibilis: q2 ipſu3 intelligē corrūpit̄, ergo ⁊ intell's. Q2 aūt intelligē corrūpit̄: p3 q2 corrūpit̄ totū cuius eſt intelligē. Q2 aūt corrūpat̄ intell's, ſi corrūpit̄ ipſu3 intelligē, p̄bat̄: q2 intelligē pficit̄ ab intellu, ḡ nō pōt corrūpi, niſi intell's corrūpat̄. ❡ Hāc q̄ōne3 ſoluit, ⁊ ponit hāc, vt ita dixerim, cōcluſionē p̄mo pro ſolōnis m̄ā. Poſtea ſoluit ad forma3 q̄ōnis ibi [Et ipm̄ igit̄ intelligere.] Eſt ɔclō hec, aīa humana, quā vt Simplicius dicit in cōmētario, hic vocat intellm̄ eſt incorruptibilis. ❡ Scđm vo Themiſtiu3 ⁊ Simpliciū, hic nō r̄ndet ad aliquā tacitā q̄ōnē, ſ3 de aīe imortalitate diſputat, de qua ponit ɔclōnē p̄dictā: vnde dicit. Intell's aūt vr̄ inaſci, ſuba quedā exn̄s, ⁊ nō corrūpi. ⁊ per intellm̄, vt Simplici⁹ dicit, humanā aīa3 intelligit, ⁊ per inaſci exponit Themiſti⁹ int⁹ accidē: Simplici⁹ vo p̄ inaſci itelligit illud qđ alibi. ſ. libro de gn̄ōne aīaliū appellauit aduenire corpori. Dixit aūt [ſubſtātia quedā exn̄s] nō q̄ alie aīe nō ſint ſubē, vt dicit Simplici⁹, q2 oīs aīa eſt ſuba: ſ3 p̄ ſuba3 itelligit p̄ ſe exnte3, ⁊ imāle3 exnte3: ⁊ dixit quedā q2 ſemper talis manet, vt Simplici⁹ dicit. Eſt ḡ ɔclō, humana aīa eſt ſuba quedā exn̄s incorruptibilis. Hac ɔclōne poſita, p̄bat ea3, q2 ſi eēt corruptibilis, eēt debilitabilis ſaltē a ſenio. Mō nō eſt debilitabilis a ſenio: ⁊ h̄ dicit. Maxie. n. corrūperet̄ hoc eſt debilitaret̄ vtiq3 ab ea debilitate, q̄ eſt in ſenio. Deſtruit ɔn̄s, ⁊ inq̄t, nūc aūt quēadmodum in ſenſorijs accidit. ſ. q̄ ſi ſenex acciperet oculum iuuenis, videret vtiq3 ſicut ⁊ iuuenis: ſic ſi ſenex acciperet ſenſoria iuuenis que fuiūt intellui, itelligeret vt iuuenis. Propterea ɔcludit, quapp̄ ſeniū non eſt: q2 ſuſtinuit aliq̄d imbecillitatis aīa, ſ3 q2 id corp⁹ in quo imbecillitatis q̄cq̄ā ſuſtinuit: ſicut accidit in ebrietatib⁹ ⁊ infirmitatib⁹: vbi aīa nihil imbecillitatis h3, ſed corp⁹. ḡ aīa nō eſt corruptibilis. ❡ Ubi aīaduertas exēplu3 iſtud, q2 eſt p̄batio a ſigno, ⁊ ſolō tacite q̄ōnis. Probatio q̄de3 ɔclōnis: quia vt Ariſt. dicit 2° rhetoricoꝝ: operatio itellectiua ſemp̄ auget̄ vſq3 ad annu3 50ᵐ inde debilitat̄. Argumento2 ḡ in quinquageſimo anno intell's auget̄ in ſua opatiōe, ⁊ ſenect⁹ ia3 imbecillis eſt. ḡ intell's nō debilitat̄ pp̄ter ſenium: nō ergo eſt corruptibilis. na3 in anno 50° hō eſt debilis, ⁊ intellectus eſt in ſtatu ſue p̄fectionis, ergo cū intellus nō debilitet̄ in ſenecta: non erit corruptibilis. Hoc ergo exēplu3 eſt p̄batio. Q2 ſit ſolō, p3: q2 poſſet q̄s dicere, in decrepita etate intellus debilitat̄, inuit ſolōnē per illud exēplu3: q2 h̄ eſt defectu organi nō aūt defectu intellus. ergo h̄ exēplu3 eſt ſolō q̄ōnis. P3 ḡ ab h̄ ſigno, intellm̄ nō eſſe corruptibile3: vñ pōt ſignū ſic cōponi, oē corruptibile eſt debilitabile, intellus nō eſt debilitabilis: q2 maxime debilitaret̄ in ſenecta. Ergo intell's eſt incorru

ptibilis. ¶ Deinde rñdet ad formã qõnis iuxta primaʒ expõnẽ, vel ſm Simplicium ⁊ Themiſtiũ oſtendit, cuʒ imortalitate aię intellectum ſtare ipʒ intelligere eſſe corruptibile: ⁊ dicit. Et ipſuʒ igiť intelligere ⁊ ipm ſpeculari, marceſcit, alio quodaʒ interiꝰ corrupto. ſ. phãtaſia: ipm vero intellectũ corrũpi ipoſſe eſt. Cum vero dicebať ꝙ iſtę ſunt opatiões intellꝰ, ergo non põt corrũpi, niſi intellu corrupto. Rñdet Ariſt. ꝙ rõcinari ⁊ amare ⁊ odiſſe, nõ ſunt paſſiones illiꝰ intell'ſ, ſed huiꝰ hoĩs hñtis illuʒ intellectũ quatenꝰ hʒ illuʒ: eo. n. intelligit, quo hʒ intellectuʒ. Propterea ↄcludit, quare ⁊ hoc corrupto. ſ. hoc cõpoſito aboleto neqʒ meminit aĩa neqʒ amat: qꝛ nõ erãt paſſiones illiꝰ intellꝰ, ſʒ cõpoſiti cõis ex itellu ⁊ corpore: qđ cõe ac cõpoſitũ deſtructũ eſt. Intellectꝰ aũt fortaſſis cuʒ ſit quid diuinius ac impaſſibile, nõ deſtruiť. Hęc ad formã argumenti epilogat, ⁊ pʒ.

Digreſſio Themiſtij ¶ Digrediť aũt Themiſtius hic, ⁊ mouet qõnes multas cõtra Ariſtotelem: quaꝝ pma eſt circa ſermonis cõnexiõ: qꝛ Ariſtoteles cepit diſputare, an aĩa moueať vel non: ⁊ trãſit ad diſputãduʒ an intellꝰ ſit quędaʒ ſub͠a, quę intus accedens ſit corruptibilis. Mõ nõ vr̃ qđ de mortalitate ptinẽs ad. q. de motu aię. ¶ Scđa qđ ẽ, qꝛ nõ põt agi de aię imortalitate niſi ſupponať deſinitio aię. g̊ hic nõ cõuenit agere de imortalitate. ¶ Tertia qđ difficillima eſt ↄ̃ ſignũ Ariſtotelis, naʒ ex eo pbarẽ ſenſuʒ eſſe incorruptibilem, nam ſi ſenſus eſſet corruptibilis, debilitareť in ſenecta. Hoc aũt nõ debiliteť: pbať, qꝛ ſi ſenex acciperet oculum iuuenis, videret, vt iuuenis, ergo debilitas nõ accidit ſenſui: ſed organo. g̊ ſenſus eſt perpetuus. ¶ Quarta qđ eſt, qđ Ariſtoteles itelligat per id interiꝰ corruptũ: quo marcefacto, ⁊ intelligẽ, ⁊ rõcinari marceſcunt. ¶ Quinta, an id qđ interiꝰ corrũpiť, ab alijs aĩalibus hĩri poſſit, an a ſolo hoĩe. ¶ Sexta qđ, vtrũ ad hoc, vt hõ differat a cęteris aĩalibꝰ: opʒ intellm̃ eſſe formaʒ hoĩs cuʒ pficientẽ. Si. n. ſufficit, vt ſit forã hoĩ aſſiſtens: cur ſenſitiua nõ ſufficit vt ſit aſſiſtens, ad h̄ vt hõ differat a plantis. ¶ Septima qđ Ariſtoteles itelligit p ipʒ intelligẽ ⁊ ſpeculari. naʒ ſi per itelligẽ itelligit cognoſcẽ ſimplicia: per ſpeculari cognoſcere cõplexa: emergit qđ vtrũ virtꝰ ſimplicia cognoſcẽs ſit pſtantior v̄tute cognoſcente cõpoſita. Prima facie vr̃ ꝙ intellꝰ cõpoſita cognoſcens ſit pſtantior: qꝛ cognoſcẽ cõpoſita artis eſt, cognoſcere ſimplicia non eſt artis. ¶ Ad oppoſitũ vr̃ rõ: qꝛ circa cõplexa eſt veꝝ interdũ, ⁊ falſuʒ. Circa ſimplicia vero: nõ niſi veruʒ. ¶ Hę igiť ſunt qõnes Themiſtij: quas ipſe inſolutas nobis reliquit. ¶ P. Cõtra ſignum Ariſtotelis eſt qđ difficillima: qm̃ aduerſariꝰ dicẽ poſſʒ intellm̃ eẽ in ſenio debilitatũ vi ſenij, veꝝ vi habitus in iuuẽta acqſiti relinquiť in ſenio fortis, qꝛ plus habitꝰ recõpenſat, q̃ȝ ſenectꝰ debilitet. ¶ Has aũt qõnes nos diſputauimus libro pmo de intellu nr̃o: Ubi dixímꝰ ꝙ ſm

95. Auerroẽ pñti cõmẽto, cuʒ Ariſtoteles ppoſuit pbare ↄ̃

Tractu. pmo capite 11°, ⁊ 12°. Tymęũ aĩaʒ eſſe imobilẽ, ⁊ oñdit ipſaʒ nõ moueri motu alterationis, nec motu augmẽtationis, nec motu localí: nũc oñdit ꝙ nec moueť motu gñõnis, nec corruptionis. Propterea oſtẽdit humanã aĩaʒ nec eẽ gñabilẽ, nec corruptibilem: quã expõnẽ olfecit Simpliciꝰ vt in eius cõmẽtario pʒ. ¶ Cuʒ vero dicebať in h̄ loco nõ ↄuenire agere de imortalitate aię: qꝛ nõduʒ patuit eiꝰ deſinitio. Dõm ꝙ hic non agit p ſe de aię imortalitate: ſed obiter propterea vt pbaret eã non eẽ p ſe mobilem. põt autem agere de imortalitate aię obiter: qꝛ nõ agit ſm oẽm modũ de illa: ideo nõ reqriť deſinitio aię. ¶ P. Ea quę dixerũt veteres de deſinitiõe aię ſufficiũt pro diſputatiõe parua ⁊ obiter occurrẽte de imortalitate aię. ¶ Tertia qđ diſſoluiť: qꝛ vt Simpliciꝰ dicit hic: Ariſtoteles pbať imortalitatẽ aię nõ p demrõnẽ, ſʒ cõiecturabilr: ex eo qꝛ aĩa viget mõ oppoſito ipſi corpori: viget. n. qñ ſeneſcit corpꝰ: cũ. n. corpꝰ in ſenecta marceſcit, tũc aĩa rõnalis fortior eſt. At ſi rõnalis aĩa cũ corpe cõnaſcereť, ⁊ cũ eo morereť, corpe vigẽte, vna vigeret, ⁊ corpe ſeneſcente vna ſeneſceret. Siqđeʒ oẽ cõgenitũ alicui corruptibili ſimul augeť, ac diminuiť cũ illo. Ex quo fit, ꝙ cuʒ rõnalis aĩa nec ſimul augeať, nec ſimul diminuať, nec cuʒ corpe cõgenerabiť, nec cũ corpe cõmoriet. Contra vero nõ ſequiť (vt Simpliciꝰ inqt) qꝛ ſtat aliquã v̄tutẽ hĩe opationes, quę cũ organis ſimul vigent ac diminuũtur: quę tñ non corrũpiť. Cã. n. eſt, qꝛ imbecillitas accidit in actionibus nõ pp imbecillitatẽ virtutis: ſʒ organi, quo vtiť virtus. Propter h̄ Ariſtoteles addit, ꝙ dato ꝙ intellꝰ opatio ac eiꝰ intelligẽ marceſcat, in ſenio: nõ ppterea intellectꝰ corrũpiť: vt pʒ ⁊ in morbis, ⁊ in ebrietatibꝰ. ¶ Sed dices cur ſenſus in ſenio ipediť: intellꝰ nõ. Rñdet Simpliciꝰ, qꝛ ſenſus eſt virtꝰ organica, intell'ſ nõ. Cuiꝰ ſignuʒ dicet Ariſtoteles, qꝛ intell'ſ nõ debilitať a forti intelligibili: ſenſus vero ſic. ¶ Sed dices ſi intell'ſ nõ eſt organicus, cur corrũpiť eiꝰ itelligẽ alio quodaʒ corrupto intrinſecꝰ vel ſpũ, vel cõplexione. ¶ Rñdet Simplicius hoc eẽ pp habitudinẽ ac nãlẽ coordinationẽ, ac cõnexiũ intell'ſ ad v̄tutes ſenſitiuas: propterea marceſcit ipſuʒ intelligẽ illis corruptis. Hęc ſunt, quę Simpliciꝰ in cõmentario dicit de Ariſtotelis ſigno. ¶ Auerroes aũt in pñti cõmẽtario dicit, ꝙ ſignũ iſtud eſt ſufficiẽs, ac pbabile: ⁊ nõ demr̃atiuũ. nam mos Ariſtoteles eſt iducẽ rõnes probabiles, aut poſt demr̃atiuas, aut in eo loco: in q̊ nõ eſt docẽs facere rõnes demr̃atiuas. Et ſic ceſſant oẽs rõnes ↄ̃ ſignuʒ iſtud. ¶ Quarta qđ deleť a Simplicio, ꝙ Ariſtoteles itelligit p iterꝰ corruptũ ſpũʒ vel cõplexionẽ. Auer. vbiqʒ itelligit phantaſiaʒ: quę dr̃ ſenſus deſeruiẽs intellui. ¶ Ad 5ᵐ pʒ ſolõ 3° ⁊ 2° huꝰ. vbi dicetemus ꝙ ſi hõ debet eſſentialr a brutis differre, itellꝰ debet eẽ illiꝰ forã pficiens. ¶ Et ſic ſoluiť 6ᵃ ⁊ 5ᵃ qđ ſil'. ¶ Ad 7ᵐ dõʒ ꝙ Ariſto. p intelligẽ ⁊ ſpeculari itelligit ideʒ, alterũ. n. alteriꝰ eſt expoſitiuũ, ⁊ itelligit tã ſimplex q̃ȝ cõpoſitũ. Utrũ vero cognitio ſimplex ſit pſtãtior cõpoſita: bona qđ eſt, ſʒ huic ppoſito iptinẽs. ¶ Ad vltimaʒ cũ dicebať recõpẽſari debilitatẽ intell'ſ pp hitũ: Auer. ⁊ ſimpliciꝰ dixerũt ſignũ h̄ nõ eſſe demrõnẽ. Uerum dici põt ꝙ nullo habitu in intellu manẽte Ariſto. 2° rhetoricoꝝ aſſerit intellm̃ ſemp creſcẽ vſqʒ ad 50ᵐ annuʒ, vbí ſenectute deberet eẽ valde imbecillis. g̊ recõpẽſatio nõ eſt pp habitũ. ¶ Sed eſt qđ magna. naʒ Ariſto. aptę dicit hic intellm̃ nõ corrũpi, ſʒ remanere poſt mortẽ: intelligẽ vero eiꝰ corrũpi. g̊ remanebit aĩa ipſa ocioſa. ¶ Dõʒ apud Ariſtotelem ipm itelligẽ phãtaſticũ corrumpi, qđ hic appellat ſpeculari. hoc. n. hʒ aĩa niſi p cõuerſionẽ ad phãtaſmata. Intelligẽ aũt ſimplr, qđ eſt reꝝ nõ in phãtaſmatibꝰ, ſed in ſuis indiuiduis vel in ſuis cauſis exiſtẽtium, nõ corrumpiť. Ueruʒ de hoc in libello de imortalitate animę abunde diximus.

¶ Atqui numerũ aĩaʒ eſſe dicere ſeipſuʒ motu cientem: multo longius q̃ȝ ea quae dicta ſunt, a rõne diſtare videť. Nam ĩs qui id aſſerunt: ea primũ ipoſſibilia quae emergũt ex motu, deinde ppria q̄dam ex eo qꝛ dicũt ipſaʒ numerũ eſſe eueniunt.

¶ Multo aũt ijs, quę dicta ſunt, irrõnabiliꝰ eſt dicere aĩaʒ eſſe numerũ ſeipſuʒ mouentem. Inſunt eniʒ his ipoſſibilia, prima qui- Tex. 67.

dem, quę ex ipſo moueri accidūt. Propria aūt, ex eo qꝫ dicunt ipſaꝫ eſſe numerū.

COMMENTARIVM.

¶ Poſt hec Ariſtoteles diſputat ꝯtra definitionē de aīa datā a Xenocrate: cōtra quā nō ſoluꝫ argumētat̃ cōtra ṽba, vt Andronicus ꝛ Porphyrius dixerūt, ſed ꝯ mentem, vt Themiſtius dicit, vt colligi pōt ex libris, quos ille de rerū nā̄ pſcripſit, vbi Xenocrates aptiſſime tradit aīaꝫ numerū eſſe, qui ex vnitatibꝰ cōſtat. Cōtra queꝫ Ariſtoteles p̄mo ſumit qualis hec poſitio ſit cōparādo ipſaꝫ ad alioꝝ de aīa poſitiōes: ꝛ dicit, Multo aūt ḡs, q̄ dicta ſunt irrōnabiliꝰ eſt dicere aīaꝫ eſſe numerū ſeipm mouentē: Qm̄ cōtra hanc cōtingunt geminata abſurda, naꝫ inſunt cōtra hāc opionē p̄mo ipoſita, quę ſunt facta cōtra eos, qui dixerūt ipſaꝫ aīaꝫ moueri. Scđo ꝯtra hāc ſunt ꝓpria ipoſſia quę cōtingūt in eo qđ dicūt aīaꝫ ipſaꝫ eſſe numerum. Quare cum hec habeat duplata impoſſibilia, nō iniuria dicitur ab Ariſtotele cęteris abſurdior, vt Simplicius exponit.

¶ Quo nāqꝫ modo vnitatē moueri intelligere opꝫ, ꝛ a quo. ꝛ quonaꝫ pacto: cū impartibilis ſit, ꝛ nullā habeat differentiam: ſi enim motiua ſit atqꝫ mobilis: diuerſam eſſe oportet.

Unitatem Unitates. ἀδιάφορον. Indifferentes Indiuiſibilē διαφέρειν Diuidi Differre

¶ Qūo eniꝫ oportet itelligere vnitates moueri, ꝛ a quo, ꝛ qūo impartibilem ꝛ nō differentem exiſtentem: Nam ſi eſt motiua ꝛ mobilis: differre oportet.

COMMENTARIVM.

¶ Nunc obijcit cōtra definitionem Xenocratis. Et ſm Themiſtiuꝫ, querit qūo opꝫ intelligere vnitates moueri, ſi aīa eſt nūs ſeipſuꝫ mouēs, cuꝫ nūs ſit ſuę vnitates: tunc vnitates ſe ſe mouebūt: ideo querit qūo opꝫ intelligere vnitates moueri: an (vt Themiſtiꝰ ſupplet) ex illis aliquę moueāt, aliquę moueant̃: an oēs ꝛ moueāt ſimul ꝛ moueant̃: non. n. dici pōt aliq̄s mouē, aliq̄s moueri: qꝛ tūc aīa nō eēt nūs ſm ſe ꝛ qđlibꝫ ſui ſeipꝫ mouēs: cū nō q̄libꝫ ſui vnitas ſeipſaꝫ mouet. Sin āt oēs mouent̃: tūc q̄rit̃ an a ſeipſis, an ab alijs: nō ab alijs, qꝛ tūc nō ſeipſę mouerēt: ꝛ ſic aīa nō eēt nūs ſm ſe ꝛ qđlibꝫ ſui ſeipꝫ mouēs. Sin ṽo oēs mouent̃: ꝛ q̄libꝫ a ſeipſa. Cōtra obijcit, ꝛ inquit, qūo opꝫ intelligere ipartibileꝫ ꝛ indiuiſibilem exiſteꝫ ſeipſaꝫ mouere. naꝫ vt inquit, ſi eſt motiua ꝛ mobilis diuidi opꝫ in duas ptes, quaꝝ altera eſt mouens, ꝛ altera mota. mō vnitas nō eſt diuiſibilis in hō partes, ḡ non pōt quelibet ſeipſam mouere. ¶ Hęc eſt expoſitio Themiſtij, vbi pꝫ cū legere ṽbuꝫ [vnitates] in plurali. ¶ Simplicius ṽo legit [vnitateꝫ] in ſingulari. Et tunc textus eſt ſupplendus, hoc mō. Si aīa eſt numerꝰ ſeipm mouēs, tunc per ꝯuerſionē in terminis nūs ſeipſuꝫ mouens erit aīa. Hoc aūt eſſe nō pōt, niſi ſingulę numeri, q eſt aīa: vnitates, ſeipſas moueāt, quo ſub itellectu, quęrit Ariſtoteles, qūo opꝫ intelligere vnitatē moueri, hoc eſt expoſitiue, ꝛ a quo, vtrū a ſeipſa, an ab alio. Cum nō niſi a ſeipſa, qūo opꝫ intelligere ipſaꝫ ipartibileꝫ, ꝛ nō differentem in partibus ſuis exiſteteꝫ moueri a ſeipſa. nam ſi eſt motiua ꝛ mobilis, differre in ptibꝰ oportet: vtroqꝫ modo verba ſtare poſſunt.

¶ Praeterea cū lineā quideꝫ motione ſuperficiē facere dicant punctū aūt lineaꝫ: vnitatū etiaꝫ motus erunt cōtinuo lineae. punctū eniꝫ: vnitas eſt poſitionem habens. atqꝫ numerus animae: iam alicubi eſt, poſitionemqꝫ habet.

¶ Amplius aūt, qm̄ dicunt lineā motaꝫ planum facere: punctū aūt lineā: ꝛ vnitatū motus lineę erunt. Punctū eniꝫ vnitas eſt poſitionem habens. numerus autēꝫ animę, iaꝫ alicubi eſt, ꝛ poſitionē habet. Tex. 58.

COMMENTARIVM.

¶ Hęc eſt ſcđa rō cōtra Xenocratē. Et Themiſtiꝰ intelligit, q̄ ſi aīa eſt nūs ſeipſuꝫ mouēs, aīa eſſet pūcta, quę ſe mouēt: eo qꝛ punctꝰ ꝛ vnitas nō differunt, niſi qꝛ punctus pōneꝫ hꝫ in cōtinuo: vnitas nullaꝫ hꝫ pōneꝫ, tamē quātuꝫ ad rem nulla diā eſt. vltra aīa eſt puncta quę ſe mouent: ſed puncta cū mouent̃, faciūt lineas, ſicut lineę cū mouent̃ faciunt ſupficies, ergo aīa faciet lineas: hꝫ eſt falſuꝫ: qꝛ tūc aīa nō faceret aīal, ſed lineā. Profecto hęc rō eſt bñ colorata: ſꝫ ipſaꝫ neſcio ṽbis Ariſtotelis applicare. ¶ Melius ergo Simplicius legit, vel magis ad verbū hoc pacto puncta mota faciūt lineas, numerꝰ qui eſt aīa, eſt puncta, quę mouent̃, ḡ nūs, qui eſt aīa facit lineas. De rōne tāgit minorē ꝛ dicit. Amplius aūt, qm̄ dicunt lineā motā planū facere, punctū motū lineā, ḡ vult hic, q̄ puncta mota faciunt lineas. ꝛ pro ergo, vnitatum motꝰ ſūt lineę, hoc eſt, ergo vnitates motę faciūt lineas. Tenet argumētum, qꝛ punctū nō differt ab vnitate: niſi pōne. Addit quaſi minorē: ſed nūs qui eſt aīa, quatenus alicubi eſt. ſ. in corpe, ꝛ pōneꝫ hꝫ in corpe, ſupple eſt puncta. ergo nūs qui eſt aīa facit lineas, non ergo aīal qđ eſt cōtra Xenocratē. De hac rōne p̄mo ponit maioreꝫ: ſcđo ibi [Et vnitatū motus.] ponit ꝯclōnē. 3° ibi [Punctuꝫ eniꝫ.] ponit minoris ꝓbationē. 4° ibi [Nūs autē aīę.] ponit minorē. Hoc pacto in ṽbis pōt poni ordo: tu ṽo aliter ſi potes aptare, apta.

¶ Praeterea ſi quis a numero numerū vel vnitateꝫ abſtulerit: alius relinquit̃ numerus. atqui plantae multaqꝫ animaliuꝫ viuunt diuiſa: ꝛ eandem animā ſpecie videntur habere.

¶ Amplius aūt, a numero quideꝫ ſi auferat aliq̄s numerū, aut vnitateꝫ: relinquit̃ alius numerꝰ. Plantę aūt ꝛ aīaliuꝫ multa, diuiſa viuūt, ꝛ vident̃ eandē hēc aīaꝫ ſpecie.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio obijcit, a nūo cū auferṫ nūs, aut vnitas, relinquit̃ alius nūs ſpecie. Ut ſi a quinario auferṫ vnitas, relinquit̃ quaternariꝰ, ſi auferṫ ab eo binariꝰ, relinq̄t̃ ternarius. Sed ab aīa cū auferṫ aliqua pars aīę, vel aīa, remanet eadē ſpecie: naꝫ plantę ꝛ aīalia multa, vt in ſectis, cū diuidunt̃ auferṫ aīa vel ps aīę ab coꝝ aīabꝰ, ꝛ tamē vident̃ eandē ſpecie aīaꝫ hēc, ergo aīa non eſt numerus. ¶ Dicit hic Simplicius, q̄ hic refellit pōneꝫ Xenocratis Ariſtoteles q̄tū ad id, qđ dixit Xenocrates aīaꝫ eſſe nūm: qꝛ huiuſqꝫ refutauit opionē illaꝫ, q̄tū ad id, qđ dixit aīaꝫ eē nūm ſe mouentē. Qua rōne hęc eſt pª rō, qua ꝓbat aīaꝫ nō eē nūm: vt Simplicius autumat.

¶ Atqꝫ nihil referre videbit̃: vnitates dicantur an corpuſcula parua. Eteniꝫ ſi puncta fiant ex Democriti pilulis, mō maneat quātitas: erit in ipſis aliud qdem qđ mouet, aliud aūt qđ mouet̃, ſicut in magnitudine. nō eiꝫ qꝛ magnitudine differūt aut paruitate, id qđ dictū eſt accidit: ſed quia ſubeūt quātitatē. Quocirca neceſſe eſt aliqd eē: qđ ipſas vnitates mouebit. qꝛ ſi id qđ in aīali mouet aīa eſt: ꝛ id qđ in numero mouet aīa ē. Quare: aīa nō eſt id qđ

mouet atq; mouetur/ſ; id qd' mouet diſtarat.

Tex.69. ¶ Uidebitur autem vtiq; nihil differre dicere vnitates,an corpuſcula parua.etenim ex Democriti ſphęrulis,ſi fiant pũcta: Modo aũt maneat quãtitas:erit aliqd in ipſo,hoc qdẽ, qd' mouet: illud aũt,qd' mouetur,ſicut in magnitudine.nõ.n.ppterea q magnitudie differt hoc,aut paruitate,accidit qd' dictu; eſt: ſ; q2 quãtu;. Unde neceſſe eſt aliqd eẽ motiuũ vnitatum. Si aũt in aĩali id,qd' mouet, aĩa eſt: ⁊ in nũo. Quare,nõ qd' mouet ⁊ qd' mouetur,eſt aĩa:ſe qd' mouet ſolum.

COMMENTARIUM.

¶ Quarto obycit cõtra Xenocratẽ quãtum ad id,qd' dixit aĩa; eſſe nũm ſeipſu; mouentẽ:⁊ vult pbare aĩa; eẽ qd' mouet ſolũ,⁊ nõ qd' mouet,⁊ mouetur. Pro deductiõe ergo ſumit pmo,q nihil differt dicere aĩa; eẽ vnitates, hoc eſt nũm cõpoſitũ ex vnitatib9,an nũm cõpoſitũ ex corporib9 paruis,quãtu; ad hoc qd' ſit nũs ſeipſu; mouens:cui9 cã; affert,⁊ dicit,eteni; ex Democri.ſphęrulis ſi fiant puncta.h eſt,ſi ſumantur vt puncta,nõ in talibus punctis ſeruetur quãtitas,in ipſo nũo,qui ex illis reſultat, ſemp erit aliqd,qd' mouet,⁊ aliqd qd' mouetur: veluti in magnitudie ipſa eſt aliqd qd' mouet,⁊ aliqd qd' mouetur. Ergo qũtũ ad h q aĩa ſit nũs ſeipſum mouẽs,nõ differt dicere ipſa; eẽ nũm cõpoſitũ ex vnitatib9, vt dixit Xenocrates,vel cõpoſitũ ex corpuſculis loco pũcto; acceptor;, vt dixit Democrit9:q2 quouis mõ dicatur: mõ nũs ſit quãtus,ex ptes,ex qb9 ↄſtat,ſint quãtę:ſemp in nũo, qui eſt aĩa,eſt aliqd mouẽs,⁊ aliqd qd' mouetur:veluti in magnitudine ipſa.na; vt inqt,nõ ppterea q2 hoc.ſ.nũs differt magnitudie aut paruitate,h eſt magno aut pũo, accidit qd' dictũ eſt.i.nõ ppterea q2 nũs differt magno a nũo paruo qui differt a magno puitate,hic nũs magn9 mouetur:paru9 nõ mouetur:ſ; in eo aliqd mouet,⁊ aliquid mouetur:q2 quãtus. Quare aĩa; nũs ſit quãtus ſiue fiat ex vnitatibus,vt dixit Xenocrates, ſiue fiat ex corpuſculis,vt dixit Democrit9 nõ differt dicẽ aĩa; eẽ nũm ſeipſu; mouẽte;. Hęc eſt ſuppoſitio.Ex hac ↄcludit,q ſit ipſa; vnitatũ,hoc eſt ipſi9 numeri,qui eſt vnitates,aliqd motiuũ. Hęc ſuppoſitio deducitur:q2 pbatũ eſt in nũo,q eſt ſeipſu; mouẽs,eẽ mouẽs,⁊ qd' mouetur:ergo eſt quodda; motiuũ numeri. His ſumptis,argumẽtatur qſi a ſili,q ſi in aĩali qd' mouet,aĩa eſt.ergo in nũo qd' mouet, eſt aĩa. Tenet arg'm:q2 nõ maior rõ vi q aĩa in aĩali ſit mouẽs, magis q in nũo.Ex his infert ↄclõnẽ q aĩa nõ ſit id qd' mouet,⁊ mouetur inſimul:ſ; qd' mouet ſolu;:⁊ ita non erit nũs ſeipm mouẽs cõtra Xenocratẽ. ¶ Annotatione dignũ breuiter rõne; ↄſiſtere in hoc eodẽ mõ aĩa ſe h; ad nũm:quo ſe h; ad aĩal,ſed aĩa eſt motiuũ aĩalis,⁊ nõ qd mobile:ergo eſt motiuũ nũi,⁊ nõ nũs ſeipſu; mouens. cęterę ſuppõnes nõ ſunt ad ſyllm,ſ; ad obiationẽ:quia poſſet dici ad hãc rõnẽ in nũo nõ eẽ duo.ſ.mouẽs ⁊ motu;: ppterea declarauit in nũo eſſe hęc duo ta; ſi nũs ſit ex vnitatib9 Xenocratis q ſi fiat ex corpuſculis Democriti:⁊ poſſ; dici aĩa; eſſe nũm vnitatũ:nõ corpuſculo;: dixit nullã eẽ dĩa; inter aſſerere hoc,⁊ illud,q2 quouis mõ dicatur:aĩa eſt nũs ſeipſu; mouẽs. Hęc g nõ ad rõnẽ ſunt accepta:ſ; ad obiationes tollẽdas,quę fieri poſſent cõtra rõne;. Hanc ergo expõne; ex cõmentarys Simplicy pro parte,⁊ paraphraſi Themiſty pro parte collegi: ⁊ quidem non ſine magna obſcuritate. Tu vero ſi melius habes,melius dicas.

¶ At vero qui fieri põt:vt haec,vnitas ſit? opz eni; ipſius ad caeteras aliqua; differentiã eſſe.at vnici puncti:quaenã praeter poſitionẽ,eſſe dĩa poteſt? Si igitur vnitates punctaue quae ſunt in corpore,diuerſa ſunt ab vnitatib9 animae atq; punctis:erunt ipſae vnitates in eode; pfecto loco. punctu; enim animae:locũ occupabit puncti corporis. Atqui qd obſtabit ac phibebit: vt ſi duo pũcta ſunt ſimul in eode; loco,⁊ plura ſint duob9 ac infinita? quoru; enim locus indiuiſibilis eſt:⁊ ipſa indiuiſibilia ſunt. Sin vero ea puncta quae ſunt in corpore ſint ipſe numerus animae,vel ſi numerus qui ex punctis conſtat quae ſunt in corpore ſit ipſa anima:cur non oĩa corpora animã habent? nam in cunctis puncta eſſe videntur:⁊ etiam infinita.

¶ Cõtingit aũt quodam modo vnitatẽ hãc eſſe? Opz eni; ineſſe ipſius quãda; differẽtia; ad alias. Puncti aũt ſolitary,quę vtiq; differẽtia erit,niſi poſitio? Si igitur ſunt alię quę in corpore vnitates,⁊ puncta:in eode; erunt vnitates.obtinebũt eni; locũ puncti: attamẽ qd phibebit in eode; eẽ,ſi duę ſunt, ⁊ infinitas? quo; eni; locus eſt indiuiſibilis,⁊ ipſa. Si aũt quę in corpore puncta,numerus aię ſunt:aut ſiqui eo;,quę in corpore puncto; numerus aĩa:quare non omnia habent anima; corpora? Puncta.n.in oĩb9 videntur eſſe,⁊ infinita. Tex.70.

Tex.71.

COMMENTARIUM.

¶ Quinto obycit,⁊ primo ſupponit,q l; vnitas,quę eſt aĩa differat ab vnitate,quę nõ eſt aĩa,quatenus vnitas, quę eſt aĩa,eſt mouẽs,vt ↄcluſu; eſt,vnitas vero,quę non eſt aĩa,nõ eſt mouẽs:tñ inter vnitatẽ,quę eſt aĩa,⁊ punctu;,nulla dĩa eſt,niſi q2 punct9 dicit põne;:vnitas nõ. Unũ dicit,⁊ cõtinuet ſic ſm Simpliciũ,hoc motiuũ qd' eſt aĩa,cõtingit quoda; mõ hanc vnitatẽ eſſe.ſ.motiuã,⁊ ſic vnitas,quę eſt aĩa,differt ab alys vnitatib9,quę non ſunt aĩa,nõ tñ differt a puncto.Cuius cã; dicit,quia opz ipſius vnitatis quę eſt aĩa ineſſe ad alias vnitates,quę nõ ſunt aĩa eſſe quãda; dĩa;.Sed puncti ſolitary, h eſt quo punctus eſt,quę vtiq; dĩa erit,niſi poſitio? Uult q l; vnitas,quę eſt aĩa differat ab alys vnitatibus: quę nõ ſunt aĩa,q2 vnitas aię eſt motiua,cęterę nõ ſunt motiuę:nõ tñ differt a puncto,niſi ſola poſitiõe.Ex his vult hẽe vnitates quę ſunt aĩa,⁊ puncta aię eade; eẽ. Loquit9 aũt eſt in ſingulari:q2 veritas eſt q aĩa nõ eſt numerus nec vnitates,ſed ſiqd ho; ſit,eſt vnitas. Uerũ ſm Xenocratẽ opz dicere aĩa; nõ vnitatẽ,ſed vnitates eẽ:q2 eſt nũs,qui eſt vnitates,ſed quouis mõ ſit,vnitates quę ſũt aĩa,⁊ puncta quę ſunt aĩa,eade; ſunt. Et hęc eſt ſuppoſitio ſm Simpliciũ ⁊ Themiſtiũ:tũc ſyllogiçat ↄ Xenocrate;,vel puncta ⁊ vnitates,quę ſunt ipſa aĩa, ſunt alia a punctis ⁊ vnitatib9 corpis,vel ſunt eade; ac eiuſdem rationis cum punctis ⁊ vnitatib9 corporis.Deſtruit primu; membru;,⁊ dicit. Si igitur vnitates ⁊ puncta:quę ſunt in corpe ſiue quę ſunt corpis,ſũt alię,alteriuſq; rõnis a punctis ac vnitatib9:quę ſunt aĩa: tunc vnitates ⁊ puncta aię ⁊ corporis erunt in eode; loco:q2 oĩa obtine-

bunt locū puncti:tūc quęrit,attamē qd ꝓhibebit ſi duę vnitates ſunt in eodez loco,ibidez eē infinitas vnitates? nihil.n. ꝓhibere vi,qꝛ quoꝝ locus eſt indiuiſibilis,⁊ ipſa locata indiuiſibilia ſunt,⁊ ecōtrario:q̄re in vno eodēqꝫ corpꝰ puncto,potuerunt eſſe aīę infinitę:qđ derelinquit tanq̄ꝫ abſurdūꝫ.Deinde deſtruit ſcđm mēbrū,⁊ ꝓbat qꝺ puncta ⁊ vnitates aīę nō ſunt eadez ac eiuſdē rōnis cūꝫ pūctis ⁊ vnitatibꝰ corpis,⁊ hoc ꝓponit.ſi aūt inq̄t,puncta ⁊ vnitates,quę ſunt in corpe,ſunt nūs aīę,hoc eſt ſūt vnitates ⁊ puncta, quę ſunt nūs,qui eſt aīa, vł ecōtrario ſi qui coꝝ punctoꝝ quę ſunt in corpe,ſunt nūs aīę,ħ eſt vel puncta vel vnitates quę ſūt aīa,quęrit,quare nō oīa corpora habeāt aīaꝫ:puncta.n.in oībꝰ corpibꝰ videntur eſſe,⁊ infinita.ġ ſi puncta corpis ſunt eiuſdez rōnis cum punctis aīę,tunc oīa corpora:quę hñt puncta,hñt aīaꝫ:⁊ ita lapides ⁊ cūcta hñent aīas.❡ Eſt ergo rō:vel pūcta, quę ſunt aīa, ſunt eiuſdez rōnis cū punctis,quę ſunt corporis:vel alteriꝰ rōnis.Si alteriꝰ rōnis,ergo plura puncta erūt in eodez loco:⁊ ſic infinita puncta poterunt eſſe in eodez loco:quare infinitę aīę in eodez puncto corporis eſſe poterūt.Sin aūt puncta:quę ſunt aīa,eiuſdē rōnis ſunt cum punctis quę ſunt corporis,tunc oē corpus hñs punctū,haberet aīaꝫ:qđ eſt abſurdum.

❡ Inſuper: qui fieri poteſt vt ſeparentur ac abſoluantur a corporibus ipſa puncta?ſiquidem:lineae non diuiduntur in puncta.

❡ Amplius aūt,q̄uo poſſibile eſt ſeparí puncta,⁊ abſolui a corporibus? Siq̄dez,nō diuiduntur lineę in puncta.

COMMENTARIVM.

❡ Sexto obijcit qꝺ data pōne Xenocratis aīa nō eſſet a corpe ſeparabilis,qđ(vt Simpliciꝰ inquit)nec eſt veꝝ: nec placens Xenocrati.ꝯñria deducit̄:qꝛ puncta nō pñt ſeparari a corporibus.Uñ dicit,Amplius aūt q̄uo poſſe eſt ſeparari puncta ⁊ abſolui a corporibꝰ? Hoc enim eſt īpoſſe,ſiq̄dez nō diuidunt̄ lineę in puncta:cūꝫ.n.linea nō diuidat̄ in puncta:nō pōt punctū a linea ſeparari. Qꝫ āt linea non diuidat̄ in puncta,eo pꝫ:qꝛ diuiſio fit in ptes: mō puncta nō ſunt ptes.Qꝫ ſi linea nō pōt diuidi in puncta:nec ſupficies pōt diuidi in lineas,nec corpora in ſupficies,vt ſupplet Simplicius.ergo a corporibꝰ non pñt abſolui puncta:cū igit̄ aīa ſit puncta:nō poterit abſolui a corpe. Hęc Ariſtoteles. ❡ Quibꝰ Auerroes addit,qꝺ tunc hō nunq̄ꝫ moreret̄:qꝛ hō nō morit̄ niſi ſeparatiōe animę a corpore:cūꝫ igitur aīa non ſit ſeparabilis a corpore:homo non erit mortalis.

❡ Fit aūt vti diximus,vt ꝑtim idez ĝ dicāt qđ illi q corpꝰ quoddaꝫ ſubtiliū ꝑtiū aīaꝫ eſſe dixerūt: ꝑtim ꝓpriū ipſos comitetur abſurdū corpꝰ ab aīa ꝑinde moueri atqꝫ Democritus aſſerebat.

Tex.72. ❡ Accidit aūt,ſicut diximus,ſic q̄dez idez dicere,corpus quoddaꝫ ſubtiliū partiū ipſam ponentibus. Sic autez ſicut Democritꝰ dicit,ab anima moueri,ꝓpriū incōueniēs.

COMMENTARIVM.

❡ Quia dixit pōnez hāc eſſe ceteris irrōnabiliorē,nunc oſtēdit iſtud,⁊ ꝓponit hāc eē cęteris irrōnabiliorem,qꝛ ad hāc pōnez ſequitur abſurdūꝫ oīuꝫ pōnuꝫ.Fuerūt.n. duę pōnes ꝓcipue ꝑma qꝺ aīa ſit corpꝰ tenue ex tenuibꝰ partibꝰ cōſtituta.Scđa Democriti qꝺ aīa mouet̄,⁊ corpus ex motu aīę mouet̄.Cūꝫ ꝟo diceret aīaꝫ cōſtitui ex indiuiſibilibꝰ ſphęrulis,voluit corpꝰ moueri ex corporibꝰ indiuiſibilibꝰ.Oſtendit ġ pōnez Xenocratis eē cęteris irrōnabiliorē,qꝺ ad eā ſequūtur abſurda vtriuſq; poſitionis,⁊ ſcđę,⁊ hoc dicit.Accidit aūt opioni Xenocratis, quę ponit aīaꝫ eſſe nūm ſeipſuꝫ mouentē:Sic q̄dez hoc eſt ꝑtim q̄dez dicere idez ponētibꝰ ipſaꝫ aīaꝫ eſſe corpꝰ ſubtile,ſubtiliuꝫ ꝑtiū.Sic aūt hoc eſt ꝑtiꝫ aūt ꝓpriū incōueniēs ſicut Democritꝰ dicit ab aīa moueri corpꝰ,qđ incōueniēs eſt,qꝺ corpꝰ mouet̄ a ſphęris indiuiſibilibꝰ. ergo hęc poſitio eſt cęteris irrōnabilior,qꝺ ei accidat dicere ⁊ abſurdūꝫ:qđ ſequit̄ ad dicētes animā eſſe corpus tenue,⁊ ad dicentes corpus moueri ab anima cōpoſita ex athomis,vt dixit Democritus.

❡ Nam cū aīa ſit in omni corpe ſentiēte:neceſſe eſt in eodez duo corpora eſſe ſi aīa corpꝰ aliqđ eſſe ponatur.Et hoꝝ etiā ſnīa qui aīaꝫ numerū eē cenſent,fit:vt in vno puncto multa ſint puncta,aut oē corpus hēat aīaꝫ ſi non numerus quiſq̄ꝫ alius atqꝫ diuerſus a punctis ipſius corpis ſuperueniat.

❡ Siquidez eniꝫ eſt aīa in omni eo,qđ ſentit corpore,neceſſe eſt in eodez duo eē corpora,ſi corpus aliqđ eſt aīa. Numerū aūt dicētibꝰ,in vno puncto,puncta multa,aut omne corpus aīaꝫ hēre,ſi nō q̄dā nūs differēs inaſcat̄,⁊ alius ab ijs,quę in corpe ſunt pūctis.

COMMENTARIVM.

❡ Qꝫ accidat pōni Xenocratis abſurdūꝫ,qđ accidit eis, qui dixerūt aīaꝫ eſſe tenue corpꝰ oſtēdit.naꝫ vt Themiſtius abbreuiat,ſicut dicētibꝰ aīaꝫ eſſe tenue corpꝰ accidit duo corpora eē in eodez loco:ſic Xenocrates dicens aīaꝫ eē puncta,accidit dicere vno in puncto eſſe īfinita: vñ dicit. Siq̄dez.n.eſt aīa in oī eo,qđ ſentit corpe,ſi aīa eſt aliqđ corpꝰ tenue,vt dicunt neceſſe eſt in eodem duo eſſe corpora: imo neceſſe eſt corpꝰ qđ eſt aīa,penetrare corpꝰ illud,cuius ipſa eſt aīa.❡ Qꝫ autez ſimile accidat Xenocrati oñdit,⁊ dicit. Numerū aūt dicētibꝰ ipſaꝫ eē, vt Xenocrates dixit,accidit alterū duoꝝ: aut in vno puncto puncta multa eſſe:⁊ hoc ſi(vt dictūꝫ eſt)puncta,quę ſunt aīa:ſunt alteriꝰ rōnis,a punctis corpis in quo ipſa ē. aut oē corpꝰ aīaꝫ hēre,⁊ hoc ſeq̄t̄,ſi nō inaſcat̄ q̄dam numerus differēs ⁊ alius ab his punctis,quę ſunt in corpe. naꝫ ſi puncta quę ſunt aīa,ſunt alterius rōnis a punctis corpis:nō ſeq̄t̄ oē corpꝰ hēre aīaꝫ:qꝛ nō oīa puncta corporis ſunt aīa,cū pūcta aīę ſint alteriꝰ nāę a pūctis corpis. ❡ Quo ꝟo ad ꝟba attinet,Ariſtoteles non facit diffām inter puncta ⁊ vnitates nec īter pūcta ⁊ nūm,qui ē multitudo vnitatū:qꝛ ſupius dictū eſt punctū re nō differre ab vnitate:etiā nūm eē ipſas vnitates. Propterea loq̄t̄ ſic per diuerſa ꝟba:tñ idem ſemꝑ intelligit.

❡ Fit etiaꝫ:vt aīal a numero ꝑinde moueatur,atqꝫ Democritū diximus idipſuꝫ moueri cenſere.Quid eniꝫ intereſt:paruae pilae dicātur,an vnitates magnae,vel vnitates omnino quae agitantur motu? vtroqꝫ nāqꝫ modo neceſſe eſt ipſas ex eo mouere animal:quia ipſae motu cientur.

❡ Acciditqꝫ corpus aīatuꝫ moueri a numero,ſicut ⁊ Democritū diximus,ipſum mouere. Quid eniꝫ differt dicere ſphęras paruas,an vnitates magnas,aut omnino vnitates motas? vtroqꝫ eīꝫ modo neceſſe eſt mouere aīal,ex eo quia mouent̄ ipſę. Tex.73.

Cōmentarium

COMMENTARIVM.

¶ Qꝫ vo accidat Xenocrati moueri corpus ab athomis, ꝓbat, qꝛ ſm ipm aial mouetur a nüo, qui eſt aia. nüs eſt vnitates. ğ aial mouet̃ ab vnitatib⁹. modo nulla dr̃ia eſt dicē aial moueri a ſphęrulis ⁊ ab vnitatib⁹: qꝛ ſphęrula ſua paruitate vr̃ vt punct⁹ ⁊ vnitas: q̄re huic opioni accidit illō idē abſurdū: qō accidit Democrito. Uñ dicit. Accidítqꝫ corpus aiatuꝫ moueri a nüo ſīc diximus ſupple aſſeruiſſe Democritū, qui dixit corpus ipſum moueri a ſphęrulis, ſiue a nüo cōpoſito ex ſphęrulis. Qō declat, ⁊ dicit. Quid. n. differt dicere ſphęras pruas, q̄s athomos appellabat, an vnitates magnas, ex qb⁹ ſit nüs Xenocratis, aut oīno vnitates motas, vt dixit Xenocrates: qui dixit vnitates motas mouere aial. q. d. nihil quo ad reꝫ. nā ſphęrula eſt idiuiſibilis: ⁊ vnitas idiuiſibilis, aia eſt nüs vnitatū ſm Xenocratē. ⁊ aia eſt nüs ſphęrulaꝝ ſm Democritū. q̄re vtroqꝫ modo neceſſe eſt has vnitates vel ſphęrulas mouere aial, ex eo qꝛ mouent̃ ipſę. Scđm. n. Xenocratē aia q̄tenus eſt nüs vnitatum ſeipm mouēs, mouet aial. ⁊ ſm Democritū aia quatenus eſt nüs ſphęrularuꝫ ſeipm mouēs mouet aial. ergo nulla differentia eſt inter has poſitiones, quo ad abſurda.

¶ His igit̃ qui motū ac numeꝝ in aſſignāda aia cōiūxerūt: haec quae dicta ſūt abſurda: ⁊ alia huiuſce modi multa eueniūt. Eſt enim impoſſibile non ſoluꝫ diffōnem aiae talem eſſe: ſed etiam accidēs.

Tex. 74. ¶ Cōplectētibus igit̃ in vnū numerū, ⁊ motuꝫ: ⁊ hęc accidūt, ⁊ multa alia huiuſmodi. Non enim ſolū definitionē aię impoſſibile eſt huiuſmodi eſſe: ſed ⁊ accidēs.

COMMENTARIVM.

¶ Epilogat abſurda inducta, ⁊ vltra illa ēt addit aliud. ⁊ dicit, ꝙ Cōplectētib⁹ in vnū nüm ⁊ motū pro aię definitione, vt fecit Xenocrates, q definiēs aiam cōplexus eſt hęc duo dicēs aiaꝫ eſſe nüm qui ſeipm mouet: ⁊ hęc abſurda accidūt, que diximus. Et multa alia talia abſurda, qa (vt inqt) nō ſolū ipoſe eſt hō. ſ. nüm ſeipm mouētē eē definitionē aię, ſꝫ eſt ipoſe eē aliqđ accńs per talē definitionē de aia aſſignabile. ¶ Simplicius Ábū H, ſꝫ ⁊ accidēs intelligit, ſꝫ eſt ipoſe nüm a ſeipo, motū eē accńs aię, q. d. ꝙ nüs a ſeipo mot⁹, nec pōt eē aię definitio, nec accidēs aię. Quā expōnē olfecit Thomas. veruꝫ nō ꝯſonat ſeqntib⁹ Ábis: vt patebit. ¶ Themiſti⁹ Ábo, ⁊ Auerroes intelligūt, ꝙ nüs a ſeipo motus, nec eſt definitio aię, nec per ipſam deuenire poſſumus in cognitionē alicuius ꝓprij aię accńtis. Quę expoſitio incidit in nr̃am.

¶ Qđ qdem patet: ſiquis ex hac ratione opationes atqꝫ affectus animae conabit̃ aſſignare, cogitationes inqꝫ ſenſus, voluptates, dolores, ⁊ cetera iſtiuſmodi. naꝫ vt prius diximus: neqꝫ vaticinari ex ipſis facile poſſumus.

¶ Manifeſtum eſt aūt, ſiqs conabit̃ ex rōne hac paſſiones ⁊ opa aię reddē, vt rōcinationes, ſenſus, letitias, triſtitias, ⁊ quęcūqꝫ alia huiuſmodi. Sicut eniꝫ diximus prius, neqꝫ diuinare eſt facile ex ipſis.

COMMENTARIVM.

¶ Accepit ꝙ aliud abſurduꝫ ad definitionē Xenocratis ſequēs eſt, ꝙ per illā nō pōt reddi cauſa ꝓpoꝝ accńtiū aię. Qꝫ ita ſit igit̃: nūc h exponit, ⁊ dicit. Manifeſtuꝫ aūt eſt. ſ. per illā definitionē nō poſſe aſſignari cām accńtuꝫ aię, ſiqs conabit̃ ex rōne hac aſſignata a Xenocrate paſſiones ⁊ opa aię, ⁊ vl iter eius accńtia reddē, qualia ſunt rōcinationes, quę ſpectāt ad intellectiuū, ſenſus, qui ſpectāt ad ſenſitiuū, lętitias, triſtitias, quę ſpectāt ad appetitiuuꝫ: ⁊ vl'r quęcūqꝫ aię accńtia ſunt hō. Qꝫ aūt per illā definitionē cā hoꝝ aſſignari non poſſit, exponit, ⁊ dicit, quia ex his. ſ. nüo ⁊ motu: qbus definit̃ aia ſm Xenocrateꝫ, vt diximus ꝑus nō eſt facile diuinare h eſt ꝯiecturabiliter enūtiare de illis aię accńtib⁹. Nam (vt Simplicius dicit) cum nüs ſit multiplex nō facile habemus qo nüs cā eſt cur aial rōcinet̃ vel ſentiat, lętetur vel triſtet̃. vel (vt Themiſtius dicit) ex hac definitione nō pōt reddi cā accńtiuꝫ. Nō enim qa anima eſt numerus mouens animal intelligit, ſentit, ac lętatur.

¶ Tribus aūt traditis modis qbus antiq diffiniunt aiaꝫ duos iaꝫ reprobauimus: ⁊ quas habet vtraqꝫ ſentētia dubitationes ꝯtrarietateſqꝫ pene diximus, ⁊ ea inqꝫ quae maxime motiuuꝫ ipſam eſſe ex eo ponit: qꝛ ſeipſam mouet, ⁊ ea quae corpus ipſam ſubtiliſſimaruꝫ partiū, aut magis ꝙ caetera incorporeuꝫ eſſe cenſet. Reſtat igit̃ tertius modus atqꝫ ſentētia, quae ipſam aſſerit ex elr̃itis cōſtare: quā qdem deinceps cōſideremus oportet. Atqꝫ patet ob hoc ex aelemētis aiam ꝯſtare quoſdā dixiſſe: vt ſentiat ea quae ſunt, ⁊ rerum vnāquāqꝫ cognoſcat.

¶ Tribus aūt modis traditis, ſm quos definiūt aiaꝫ. Alij qdē maxime motiuū enūtiauerūt, eo ꝙ mouet ſeipſam. Alij aūt corpus ſubtiliſſimū, aut incorporaliſſimū alioꝝ: hęc aūt q̄s dubitatōes, ⁊ ſubꝯrietates hūt: pcurrim⁹ fere. Reliquū aūt eſt ꝯſiderare: qūo dr̃ ex elr̃itis ipſam eſſe. Dicūt. n. quatenus ſentiat ea: quę ſunt, ⁊ vnūqđqꝫ cognoſcat. Tex. 75.

COMMENTARIVM.

¶ Nūc Ari'ſ vult diſputare cōtra eos qui dixerūt aiam eē ex ęlr̃itis oīuꝫ rerū, vt Democritici, ⁊ Empedoclei. Et ꝓ epilogat circa declarata, ⁊ dicit. Tribus aūt modis traditis, a veterib⁹, ſm quos definiūt aiaꝫ, ⁊ epilogat illos, ⁊ dicit. Aliȷ qdē aiam enūtiauerūt eſſe quoddā maxime motiuuꝫ, eo ꝙ mouet ſeipſam: ⁊ iſti ſunt qui motu nacti ſunt animę definitionē. Aliȷ aūt corpus ſubtiliſſimū, aut corpus cętero ꝝ incorporaliſſimū: ⁊ iſti nacti ſunt definitionē aię ꝓpter eius in corpus penetrationē. Tūc epilogat abſurda, ⁊ dicit. Hęc aūt quas dubitatiōes, ⁊ ſubcōtrarietates hūt, ac difficultates pcurrimus fere. Hęc de epilogo. Tūc ꝓponit intētioneꝫ ad ea, quę vult dicere, ⁊ inqt. Reliquū aūt eſt ꝯſiderare, qūo di ab aliȷs aiam eē ex ęlr̃itis rerū, ⁊ ſtatim rńdēs dicit. Dicūt. n. ipam eſſe ex ęlr̃itis q̄tenus poſſit illa ęlr̃ita cognoſcē, ac ſentire, ⁊ non modo q̄tenus cognoſcat ęlr̃ta: ſed oia entia: quę ſunt ex ęlr̃itis, ⁊ quatenus cogſcat vnūqđqꝫ eorū cognoſcibile: vt poſtea exponet̃. Dicebāt enim ꝙ niſi aia eſſet ex ęlr̃itis, illam nō poſſe cognoſcere rem ſicuti eſt.

¶ At hanc ſentētiaꝫ multa ꝑfecto comitant̃ abſurda: atqꝫ eorū ꝙplurima quae fieri nequeunt. Aſſerūt. n. ſili cogſcere ſile: q̄ſi aias res ipas eē ponētes.

¶ Neceſſariū aūt eſt, accidere multa ⁊ impoſſibilia rōni. Ponūt enim cognoſcere ſile ſili, perinde ac ſi aiam res ponant. Tex. 76.

COMMENTARIVM.

¶ Narrata poſitione, obycit ɔtra illã. Et p̃ʒ q̃ tũc aĩa eẽt ipſę res, ꝓbaẽ, q: cognoſcit res. ergo eſt res. Hoc aũt eſt cõtra experiẽtiã. Unde dicit. Neciiʒ aũt eſt accidẽ huic rõni multa ꝛ ĩpoſſibilia: q: ponũt ſilẽ cognoſci ſili, intelligẽdo per ſilẽ ideʒ p̃inde ac ſi aĩam ponãt eẽ res ipſas quas cognoſcit: ꝛ ſic ſequitur ad hãc poſitioneʒ animam eſſe res: quod eſt primum.

¶ Ueruʒ nõ aelemẽta ſunt ſolũ vt patet: ſed p̃terea multa ſunt etiam alia. q̃n potius infinita fortaſſe numero: quae ɔſtant ex ipſis ac cõponunẽ. Sit igiẽ ea cognoſcere ſentireq́ʒ aĩam ex q̃bus illoꝝ vnũqdq́ʒ cõponitur: at totum ip̃m cõpoſitum quo cognoſcet quaeſo vel ſentiet, vt q̃d ſit deus, vel hõ, vel os, vel caro, ꝛ caeteroꝝ cõpoſitoꝝ vnumqdq́ʒ ſilr.

¶ Nõ ſunt aũt hec ſola: ſed alia multa. Magis auteʒ fortaſſis infinita numero: quę ſunt
Tex. 77. ex his. Ex q̃bus igiẽ eſt vnumqdq́ʒ hoꝝ, ſit ea cognoſcere aĩam ꝛ ſentire: ſed cõpoſitum quo cognoſcet aut ſentiret, vt quid deus, aut homo, aut caro, aut os. Siliter autem ꝛ qdlibet aliud compoſitorum.

COMMENTARIVM.

¶ Scdo obycit ɔtra eãdẽ opionẽ, ꝛ ſumit pro ſuppõne, q̃ aĩa nõ ſolũ cognoſcit elñta, ſed ĩfinita mixta, quę ſunt ex ęlñtis. Hãc ſuppõneʒ nõ ꝓbat, ſed tanq̃ oĩbꝰ manifeſtã ſumit, ꝛ dicit. Nõ ſunt auteʒ ea: quę aĩa cognoſcit hęc ſola. ſ. ęlñta, ſʒ alia multa quę ex his ęlñtis ſunt. ſ. mixta, imo fortaſſis hęc mixta ſunt nũo infinita. Eſt g̃ ſuppoſitio q̃ aĩa cognoſcit nõ tñ ęlñta reruʒ: ſed mixta oĩa: quę ex ęlñtis conſtãt. Hac ſuppõne ſtãte, quęrit ſi ęlñtuʒ aĩa ipſa cognoſcit ęlñto, vt ignẽ igne: aquã aqua: quo cognoſcet mixtũ ex ęlemẽtis. Et ſi dicaẽ aĩaʒ cognoſcẽ mixtũ mixto: tũc aĩa nõ ſolũ erit ęlñta ſed mixta: qđ Empedocles negauit. Uñ dicit. Sit igiẽ, verũ per caſum aĩaʒ cognoſcere ꝛ ſentire ea ęlñta, ex q̃bus eſt vnũquodq́ʒ hoꝝ mixtoꝝ: hoc. n. ponit poſitio: ſed peto quo cognoſcet aut ſentiret aĩa cõpoſitũ ex ęlñtis. vʒ. quo cognoſcet quid ſit deus ſiue cęlũ, aut quo cognoſcet q̃d eſt hõ, aut q̃d eſt caro, aut q̃d eſt os. ſilr auteʒ quo cognoſcet ꝛ qdlibet aliud cõpoſitoꝝ ex ęlñtis rerũ. q. d. nullo: alioq̃n aĩa nõ modo eẽt ęlñta, ſʒ mixta oĩa: quę ſiũt ex ęlñtis. ¶ Quo ỽo ad ỽba attinet, Ariſ. more Empedoclis (vt Simpliciꝰ dicit) vocauit deũ mixtuʒ, q: Empedocles fecit deũ ſphęram cõpoſitã ex ęlñtis. ¶ Aiaduerte hũc textũ obſcure legi a latinis, cum ip̃m nõ legant interrogatiue. At apud Them. Simpliciũ, cęteroſq́ʒ gręcos interp̃tes legiẽ facile. Legũt enim, vt in gręco iacet, interrogatiue.

¶ Nõ enim vnũqdq́ʒ iſtoꝝ eſt ip̃a aelemẽta quouis ſeſe hñtia modo ſine vllo diſcrimine: ſʒ ex ip̃is vnũqdq́ʒ ɔficiẽ rõne quadam cõpõnetue queadmodũ ꝛ Empedocles os ex aelñtis ɔſtare cẽſet. dicit enim.

Coeperat ante duas tellus iuſtiſſima vaſis
Aeris ac fontis partes, Uulcanus ꝛ ipſe
Quattuor ex octo adiunxit: q̃s candida, magna
Uis foecundaq́ʒ naturae, confecerat oſſa.

Nil igiẽ aelñta ꝓſunt ſi ſint in aĩa: niſi rõnes etiam inſint ꝛ cõpoſitio. Unũqdq́ʒ enim cognoſcet ſilẽ: os auteʒ aut hoiem non cognoſcet ꝓfecto niſi ip̃a etiam inſint. hoc aũt: non opus eſt vllũ eoꝝ eſſe dicere quae fieri nequeunt. Quis eniʒ ambiget vnq̃ʒ: ſi lapis vel homo vel equus inſit in aĩa, ꝛ bonũ ſiliter ꝛ non bonũ, ꝛ de caeteris idẽtidem rebus.

¶ Nõ enim quolibet modo ſe hñtia ęlementa, hoꝝ vnũqdq́ʒ eſt: ſed rõne quadam ꝛ cõpoſitione, ſicẽ ꝛ Empedocles dicit os. Terra auteʒ adamabilis in amplis infundibulis duas ex octo partibus ſortita eſt, aquę, luminis, quatuor aũt Uulcani, oſſa auteʒ alba facta ſunt. Nullus igiẽ ꝓfectus eſt, ęlemẽta in aĩa eſſe, niſi ꝛ rõnes inerũt ꝛ cõpoſitio. Cognoſcet enim vnũqdq́ʒ per ſilẽ. os autẽ aut hoiem nihil, niſi ꝛ hęc inerũt. Hoc autem q̃ ĩpoſſibile ſit, nihil oportet dicere. Quis eniʒ dubitabit, ſi inſit in aĩa lapis, aut homo: ſiniliter aũt ꝛ bonum ꝛ non bonum, eodeʒ aũt modo ꝛ in alijs.

ἐπήρατος adamabilis hoc eſt apta ſiue χοάνοισι Infũdibulis receptaculis Vaſis fornacibus αἴγλῃ Lampade fulgoris aeris

COMMENTARIVM.

¶ Quia dixit cõpoſita quę ex ęlñtis ſiũt, eſſe quodã modo ĩfinita, pro multitudine ꝓportionũ partiũ ęlñtoꝝ, ex q̃bus cõponunẽ: hoc exponit auctor ꝓpꝛũ auctoris. Poſtea quaſi epilogãdo oſtẽdit iterũ poſitionis abſurditateʒ, ꝛ dicit p̃mo. Nõ enim hoꝝ mixtoꝝ vnũqdq́ʒ eſt ip̃a ęlñta quolibet modo ſe hñtia ſed rõne quadã ꝛ cõpõne vnũqdq́ʒ mixtoꝝ ex ęlñtis cõſtat. ſicut Empedocles dicit ɔſtare os, nam hęc ſunt verba eius. terra aũt adamabilis, in amplis infundibulis, ſiue receptaculis, ſiue fornacibus, in ipſo oſſe ex octo ęlemẽtoꝝ p̃tibus: quę in illo ſunt, octo ſortita eſt. Aquę ỽo vna pars in eo eſt. luminis, h̃ eſt aeris vna etiaʒ. Quatuor aũt p̃tes Uulcani hoc eſt ignis ſunt in oſſe. Oſſa ỽo ꝓpter hãc p̃iuʒ ęlemẽtarioꝝ mixtionẽ alba facta ſunt. ergo mixtũ nõ eſt ęlemẽta ip̃a ſimplr: ſed ſic ꝓportionata, quare cum ęlñtoruʒ ꝓportiones ſint infinitę, q̃bus mixta reſultãt, recte dictum eſt ip̃a mixta eſſe nũo quodã modo infinita. Et ita patet id, qđ aſſumpſit. ¶ Quo ỽo ad ỽba attinet, debes ſcire, vt Simplicius notat, omne mixtuʒ fieri ex ęlñtis ſm octo p̃tes apud Empedoclem. vtrũ nõ eadeʒ rõne, q̃n in aliquo mixto ſunt plures p̃tes terrę, in aliq̃ plures aquę, in aliquo plures ignis: in nullo tñ eſſe p̃nt plures octo partibus ęlñtoꝝ. In oſſe enim cum ſint octo p̃tes ęlñtarię, ſunt quatuor ignis, vt Simplicius dicit, propter ſiccitatẽ, ꝛ albuʒ colorẽ quę maxime in oſſe cernunẽ, ſunt duę partes terrę, vt denotat eius põderoſitas. eſt vna aquę, vnaq́ʒ aeris: vt notat oſſis lux. Dicta eſt autem terra adamabilis, hoc eſt concinna, atq́ʒ apta: vt cubus ſm Pythagoręam traditionẽ. Cubum eniʒ eo q̃ .xii. habet latera, octo ỽo angulos, ſex ſupficies harmonicã facientẽʒ ꝓportioneʒ, harmoniã vocauere. hac rõne terra cum harmonia ſit, apta atq́ʒ amabilis a poeta dicta eſt. Infundibula ỽo: quęq́ʒ ꝛ receptacula, ꝛ fornaces dicuntur apud poetam, ſunt vacua loca, in q̃bus mixtorum fit tẽperies. Aquã ỽo ꝛ aerem poeta appellat iciunũ ſplẽdoreʒ: iciunuʒ q̃dem a labẽdo ac fluendo: ſplẽdorẽ ỽo a luciditate eoꝝ. Hęc de poſitione Empeđ. ꝛ de ỽboꝝ expoſitione. ¶ Deinde oñdit errorẽ poſitionis Empeđ. repetens rationẽ tactã, ꝛ dicit. Nullus igiẽ ꝓfectus, nullaq́ʒ vtilitas eſt ęlñta in aĩa eſſe pro cognitione mixtorũ, niſi ꝛ rõnes mixtoꝝ: ꝛ ip̃a cõpoſitio inſint. nam (vt inq̃t) cum hęc in aĩa inerũt aĩa vnũqdq́ʒ mixtoꝝ cognoſcet per ſuuʒ ſilẽ, ꝛ per cauſaʒ ſuę ſilitudinis. ſiq̃dẽ nec hoiem, nec os, nec

De cubo

alia id

alia id genus aia cognoſcere poterit, niſi hęc.ſ.ratio, ⁊ cō
poſitio inerunt. Ad hoc enim vt res cognoſcat: reqrit vt
ipſa cognoſcat: ⁊ cauſa eius. Cum igit apud Empedō. co/
gnoſcēs cum aliqd cognoſcit, opʒ vt ſit illi ideʒ: aia ſi co/
gnoſcat aliqd.ſ.hoieʒ, oportet vt ſit ratio hoc eſt, ꝓportio
ęlntoꝝ, ex qua reſultat hō: quę eſt hois cauſa. Et opʒ, vt
ſit hō: qui eſt ipſa cōpoſitio, ergo aia ſi debet oia cogno/
ſcere, debet eē oia, ⁊ oium rōnes, ac ꝓportiones: quę ſunt
rerū cauſę. Modo oſtēdit hui⁹ abſurditatē, ⁊ dicit. Hoc
aūt ꝙ ipoſſibile ſit nihil oportet dicere: nec rōne demō/
ſtrare hoc eē ipoſſibile, qa (vt inquit) qs nam dubitat ſi
inſit in aia lapis, aut hō. q.d. nemo: qa vt Auerroes, dicit
alteruʒ eſt inaiatuʒ alterū aiatuʒ. modo hęc nulli pńt ſi/
mul ineſſe. Silr aūt qs dubitat ⁊ bonuʒ ⁊ malū ſiue non
bonū an inſint aię. naʒ cum ſint ɔ̄ria: nemo dubitat ea nō
poſſe aię ineſſe. Eodē modo ⁊ in alijs qs dubitat an poſ/
ſint ineſſe. q.d. nullus: nullus enim diceret ɔ̄ria, aut diſpe
rata eidē ſm rem ineſſe. dico ſm rem, qꝛ eidē ineſſe ſili/
tudines ɔ̄rioꝝ ꝓhibet nihil: aię enim inſunt ſpēs boni, ⁊
mali. Medio etiam inſunt ſpecies albi ⁊ nigri. Sed ali/
cui contraria ineſſe ſm rem, ⁊ idētitatem nemo diceret:
vt Simplicius deducit.

¶ Praeterea cum id qd̄ eſt multipliciter dici ſoleat
(qd̄dam enim ſubam: qd̄daʒ quātitateʒ, aut quali/
tatem aut aliqd̄ aliud enumeratoꝝ iam p̄dicamen
toꝝ ſignificat) vtrum ex vniuerſis, an nō ex vniuer/
ſis anima ɔſtet? At non videnť cōmunia oium eſſe
aelemēta. Ex hiſce ne igiť ſolis ɔſtat: quae ſubſtan/
tiaruʒ ſunt aelemēta? At: quonam pacto caeteroꝝ
etiam vnūqd̄qʒ cognoſcit? An dicent vniuſcuiuſqʒ
generis aelēnta ꝓpria atqʒ principia eſſe: ex quibus
anima ɔſtat? Erit igiť ipſa: ⁊ quātitas, ⁊ qualitas, ⁊
ſubſtātia. At fieri neqt: vt ex quātitatis aelementis
ſubſtantia ſit, non quātitas. Eos igitur qui cenſent
animaʒ ex vniuerſis conſtare: haec ⁊ huiuſcemodi
alia comitantur.

Tex. 78. ¶ Amplius aūt, cum multipliciter dicať id,
quod eſt (ſignat enim aliud qdeʒ hoc aliqd,
aliud aūt quātitatem, aut qualitatē, aut etiaʒ
quoddaʒ aliud diuiſoꝝ p̄ntoꝝ) vtrum ex oi/
bus erit aia, an nō? Sed nō videnť cōmunia
oium eſſe ęlnta. Num igiť quęcūqʒ ſubſtā/
tiaruʒ ſunt: ex his ſolis? Quō igitur cogno/
ſcit ⁊ alioꝝ vnūquodqʒ? An dicēt vniuſcu/
iuſqʒ generis eſſe ęlnta, ⁊ principia ꝓpria: ex
qbus aiam cōſtare? Erit ergo, ⁊ quātitas, ⁊
qualitas, ⁊ ſuba. Sʒ ipoſſibile eſt ex quātita
tis ęlemētis eſſe ſubſtātiam, ⁊ nō quātitatē.
Dicētibus itaqʒ ex oibus: hęc ⁊ huiuſmo/
di alia accidunt.

COMMENTARIVM.

¶ Pręterea obijcit ɔtra eādeʒ poſitionē: ⁊ ſupponit non
eſſe eadē ęlnta ſiue p̄ncipia decē p̄ntoꝝ, niſi (vt Simpli
cius dicit) analogice: ſicut 12° meta^ce deduciť. naʒ id qd̄
eſt, dī multipliciter: ⁊ nō vniuoce. ergo deceʒ p̄ntoꝝ nō
ſunt eadē ęlemēta ſiue p̄ncipia. Hāc ergo ſuppōnem in/
dicat, ⁊ dicit. Amplius aūt cuʒ multipliciter dicať id qd̄
eſt. cuius cām affert, cum dicit. (Signat enim aliud qdē
hoc aliqd.ſ. ſubam, aliud aūt quātitatē, aut qualitatē, aut
etiam quoddā aliud diuiſoꝝ p̄dicamētoꝝ) cum inqʒ ita
ſit, videť ꝙ nō ſunt ęlemēta decē rerum eadē niſi ęqui/
uoce, vt dictū eſt: hęc eſt ſuppoſitio, qua conceſſa, quęrit
vtrum aia ſit ex oibus.ſ.principijs oium decē rerum: an
nō? Themiſtius itelligit Ariſtotelē quęrere, vtrū aia ſit
ex oibus illis decē reruʒ generib⁹. Quę expoſitio lʒ poſ/
ſit ſtare, melius ad verbū lego cuʒ Simplicio, vt inter/
rogatio ſit, cum p̄ncipia decē reruʒ nō ſint eiuſdē ratio/
nis: vtrum aia ɔſtat illis oibus, an nō? Et magis ſe expo/
nēs, dicit, ſed ſupple cum nō videanť ęlemēta oium re/
rū cōmunia, ac eiuſdē rōnis: niſi analogice (vt dictū eſt)
num aia ex his ſolis ęlemētis ſit, quęcūqʒ ſubaruʒ ſunt?
Si diciť ꝙ aia ex ſolis ſubſtātię p̄ncipijs ſit, quęrit, quo/
modo igiť cognoſcit ⁊ alioꝝ p̄dicamētoꝝ vnūquodqʒ?
Nō enim pōt dici: vt patet ſm Empedo. ideo dat aliud
mēbruʒ.ſ.ꝙ aia ɔſtat oibus reruʒ p̄ncipijs, ⁊ nō tm̄ ęle/
mētis ſubę: ⁊ dicit. An dicent vniuſcuiuſqʒ gn̄is eſſe ęle/
menta ꝓpria, ⁊ ꝓpria p̄ncipia, alia.ſ. atqʒ alia alioꝝ, ⁊ ex
illis ꝓprijs oiuʒ p̄ncipijs dicēt aiam ɔſtare? Cōtra obij/
cit, cum dicit. Erit ergo aia ⁊ quātitas ⁊ qualitas ⁊ ſubſtā
tia ſimul. tenet ɔſequētia qꝛ aia cōſtat principijs ſubſtā/
tię, quātitatis, ⁊ qualitatis. ergo eſt ſubſtātia, quātitas, ⁊
qualitas, deſtruit cōſequēs, ⁊ dicit. Sed ipoſſibile eſt ex
quātitatis ęlemētis eſſe ſubſtātiam: quę eſt nō quātitas.
ergo ipoſſibile eſt animā eſſe ſubſtātiā quātitatē ⁊ qua/
litateʒ. Tūc epilogat, ⁊ quaſi ordinat ſe ad ſequētia, ⁊ di
cit. Dicētib⁹ itaqʒ animā eſſe ex oibus rebus, oibuſqʒ re/
rum p̄ncipijs. Hęc accidūt: ⁊ alia hui⁹ cōplura. ¶ Quo
vo ad verba attinet, Simplicius per p̄ncipia ꝓpria in/
telligit p̄ncipia cognitiōis: qbus cognoſciť genus, ⁊ qcqd
in ipſo collocať. Vbi gr̄a. p̄ncipia ꝓpria ſubſtātię: qbus
cognoſciť aliqd eſſe ſubſtātiā, eſt eſſe ex ſe ſtabile, ⁊ non
eē in ſubiecto, ⁊ eſſe ſubiectū ceteroꝝ, ⁊ nihil ad ſui eſſe
accn̄tibus indigē: ⁊ eſſe vnā numero cōtrarioꝝ ſuſcepti/
uam. Principia vo, qbus cognoſciť quātitas atqʒ aliqd
eē quātitatē, ſunt, mēſura, ⁊ tm̄ ęqualitatis, ⁊ inęq̄litatis
ſuſceptibile, ⁊ ad terminū, ⁊ ad infinitū accōmodabile.
Principia vo qbus qualitas, vel aliqd eē qualitateʒ co/
gnoſciť: ſunt ſile ac diſſile, ⁊ id genus. Principia vo co/
gnitiōis cōia, vt Simplicius inqt, ſunt quęcūqʒ ſunt ęle/
menta ac p̄ncipia cognoſcēdi entia vt entia: quę non ſunt
vnius rōnis in oibus: ſed analoga. Sic igiť ſm hāc expo
ſitionē ſi aia cognoſcit oia entia decē p̄ntoꝝ, opʒ, vt con/
ſtet p̄ncipijs cognoſcitiuis oium p̄ntoꝝ ꝓprijs, ⁊ deter/
minatis. ¶ Expoſitores vo per p̄ncipia itelligūt ęlnta,
⁊ eſſendi p̄ncipia: imaginātes eadē eſſe p̄ncipia eſſendi ⁊
cognoſcēdi, ſaltē in ſciētia ꝓpter qd. Volunt aūt p̄ncipia
eēndi remota eſſe oium eadeʒ, qꝛ quęcūqʒ ſunt ſubę im/
mediate, ſunt ceteroꝝ remotę. Immediate vo, ſunt alia
alioꝝ: qꝛ p̄ncipia eēndi ſubę ſunt ſuba: prima principia
eēndi accn̄tiū ſunt accn̄tia. Verū an ita ſit, 12° li° meta^ce
diximus. Pro pn̄ti doctrina ſit ſatis accipe prima reruʒ
p̄ncipia eēndi eſſe alia atqʒ alia, vt ſubſtātiaꝝ, deū, ⁊ pri/
mā ipſam mām, quātitatū punctuʒ, vnitatē, ⁊ momētuʒ.
Qualitatū vo graduʒ ⁊ angulum: ⁊ de ceteris id genus.
Cōmunia vo eſſendi p̄ncipia ſunt quę ſunt entis, vt ens,
quęqʒ non proſpectāt determinatū genus: vt ſunt actus,
⁊ potentia: ⁊ id genus. Sed quia hęc ad metaphyſicum
ſpectant, ideo ſufficiant.

¶ Abſurdum eſt etiā, ſile qdem a ſili non pati dice/
re: ſimile vo ſentire ſimile ſileqʒ cognoſcere ſili pu/
tare atqʒ aſſerere. deinde ſentire: pati qd̄daʒ eē mo
ueriqʒ ponere. ⁊ intelligē ſilr ⁊ cognoſcere.

¶ Incōueniens aūt eſt dicere qdem ipaſſibi/ Tex. 79.

le eſſe ſile a ſili: ſentire autez ſimile ſile, ⁊ cognoſcere ſili ſimile. Sentire vo, pati aliqd, ⁊ moueri ponere. Similiter autẽ ⁊ cognoſcere ⁊ intelligere.

ponere ponunt

COMMENTARIVM.

¶ Preterea ducit nũc Empedoclem ad ꝯtradictionẽ vt Themiſtius ⁊ Simplicius exponũt. nã Empedocles dixit ipaſſibile eſſe ſile a ſuo ſili, vt reuera eſt dicẽdu3. Dicebat aũt ſentire fieri per ſile, ⁊ cognoſcẽ etiã per ſile: qḋ illi repugnat, cum dicãt intelligẽ ⁊ cognoſcẽ eſſe pati. nã ſi eſt pati, non põt fieri per ſile. Unde dicit. Incõueniẽs aũt eſt dicere qdez ſimile eſſe impaſſibile a ſili, ⁊ dicere ſile ſentire ſimile ⁊ cognoſcẽ ſile ſuum ſimile per ſile. Et hoc ſi dicãt ac ponãt ſentire aliqd eſſe pati ac moueri, et ſiliter ſi dicant cognoſcẽ, ⁊ intelligẽ pati ac moueri. Implicãt enim hec ꝯtradictionẽ, qa ſi cognoſcẽ erit pati, fit a cõtrario. ergo nõ a ſili. ¶ Quo vo ad vba attinet, per cognoſcẽ itelligit practicũ intelligẽ, per itelligẽ vo theoreticum: vel alterũ eſt expoſitiuũ alterius, vt velle videtur Simplici⁹. ¶ Auerroes voluit q Ariſtoteles hic cõtradicat fundamẽto poſitionis, nã cu3 ꝯtradixit ipſi poſitioni in ſe, erat ꝯueniẽs nunc ꝯtradicẽ fundamẽto poſitionis. Cõtradicit autez poſitionis fundamẽto: quatenus nõ rñdent vltima primis: vt Auer. oſtẽdit.

Cõmẽ. 79.

¶ Atqui multas dubitatiões ac difficultates Empedoclis hic ſniam. corpeis inq̃ aelntis ⁊ ſibi ſilib⁹ cognoſci res ſingulas: teſtaꝛ id qḋ expiẽtia late p3. Partiu3. n. aialiũ corpoꝝ eae quae ſunt ſimpliciter terrae, vt oſſa, nerui, pili: nihil ſentire videntur. quare neq3 ſimilia ſibi. at oportebat tamen.

¶ Oꝛ aũt multas dubitationes, ⁊ difficultates habeat, dicere ſicut Empedo. q corpeis elemẽtis ſingula cognoſcuntꝛ, ⁊ ad ſile, teſtatur: qḋ nũc dictũ eſt. Queçũq3 enim inſunt in aĩaliu3 corpibus ſimpliciter terrę, vt oſſa, nerui, pili, nihil ſentire videntꝛ. quare neq3 ſimilia: ⁊ tamen cõueniebat.

COMMENTARIVM.

¶ Speciatim, vt placet Themiſtio, ⁊ Simplicio, Ari[les] rephẽdit Empeḋ. in eo q dicebat aiam per terrã cognoſcere, ac ſentire terrea. nõ. n. aiaduertit eas maxime aialium ptes minime ſentire: quę terreſtriores ſunt: vt oſſa, pili, ⁊ id genus. Uñ dicit. Oꝛ aũt, dicere ſicut Empeḋ. dicit. ſ. q corpeis elntis ſingula cogſcũtur, ⁊ ad ſile. v3. per terrã, terrã, ⁊ per igne3, ignẽ: multas dubitationes ⁊ difficultates habeat, teſtaꝛ qḋ nũc dictũ eſt, h̃ eſt qḋ nũc dicẽdu3 eſt. ſumpſit. n. dictũ eſt, pro dicẽdũ eſt, vt Simplicius aiaduertit, ppter pticulã cãle3 enim: quę reddit cãm, cur qḋ dicit Empe. dubitationes habeat. Uñ exponit abſurda, ⁊ dicit. Queçũq3. n. ptes quę ſunt ſimplr terrę, h̃ eſt maxime terreſtres, inſunt aialiũ corpibus, vt oſſa, nerui, pili, vngues, nihil ſentire videntur. q̃re neq3 ſilia aia cogſcet per ſilia, qḋ tñ ꝯueniebat dici ſtãdo in opione Empedoclis. ¶ Quo vo ad vba attinet, Simplicius notat, q nerui nõ ſentiũt, cuius ꝯtrariũ dixerũt medici obſuatione moti, nam ex punctura neruoꝝ fit dolor ſpaſmoſus. Egidius dixit Ari[les] per neruos intellexiſſe neruos terreſtres, nõ ſubtiles. nam ſubtiles ſentiũt, terreſtres vo nõ ſentiũt. veꝝ res hec eget ꝯſideratione: de qua nũc hactenus. Nõ enim in exẽplo debemus multũ imorari.

¶ Praeterea: cuiq3 principiorũ maior ignoratio q̃ cognitio inerit nimirũ. vnũquodq3 enim cognoſcet vnum: multa aũt ignorabit. caetera nãq3 oia.

¶ Amplius aũt vnicuiq3 principioꝝ ignorãtia amplior q̃ intelligẽtia inerit. Cognoſcet enim vnum, vnũquodq3: multa autez ignorabit. omnia enim alia. Tex. 80.

COMMENTARIVM.

¶ Themiſtius intelligit hãc rõne3 pprio modo, vult. n. q data poſitione Empedo. aia plus ignoraret, q̃ ſciret: qm ſciret ſolũ ea elemẽta, qbus cõſtaret, cętera aũt alia ab elemẽtis neſciret: qbus nõ ꝯſtaret. Juxta quã expoſitionẽ lege verba. Amplius aũt vnicuiq3 pn[cipiorum] hoc eſt vnicuiq3 elemẽtoꝝ inerit amplior ignorãtia q̃ intelligẽtia: hoc eſt merito elemẽti quo cõſtat aia, magis aia ignorabit, q̃ ſciet, cognoſcet enim vnũqḋq3 elemẽtum vel per vnũqḋq3 elemẽtum ſolũ vnũ, multa aũt ignorabit, quia ignorabit oia alia pter illud vnũ: ex quo cõſtat aia. Quã expoſitionẽ tenet Simplicius. ¶ Alij per pncipia intellexerũt ſubſtãtias ſeparatas. Uñ dicũt q data poſitione Empeḋ. nũc vnicuiq3 intelligẽtiaru3 maior ignorãtia inerit q̃ ſcia. Quę expoſitio friuola eſt, qa Empedocles tales ſubas ſeparatas nõ cognouit, nec dixit ipſas cõponi ex elntis. ergo grecis expoſitoribus credẽdũ eſt.

¶ Fit etiam Empedoclis eadẽ ſentẽtia: vt deus ſit amẽtiſſimus: quippe cum ipſe ſolus vnu3 aelementoꝝ non comphẽdat ipſam diſcordia3 inq̃: mortalia vo cũcta cogſcãt cum ex vniũſis ſingula ꝯſtent.

¶ Accidit aũt ⁊ Empedocli inſipiẽtiſſimu3 eſſe deũ. Solus enim elemẽtoꝝ vnu3 nõ cognoſcet, diſcordiam, mortalia autez: omnia. Ex oibus enim vnũquodq3 eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Preterea argumẽtaꝛ, ſi cognoſcẽs tot cogſcit, ex quot ꝯſtat. ergo deus, quẽ ponit Empeḋ. eſſet oium aialiũ cognoſcitiuoꝝ inſipiẽtior. pbaꝛ q deus quẽ ponit Empe. eſt cęlu3 qḋ ꝯſtat ſolũ quinq3 pncipijs. ſ. quatuor elemẽtis, ⁊ amicitia. Lite vo nõ cõſtat ſm Empeḋ. alioqn cęlu3 eſſet corruptibile, vt Auer. deducit. Si ergo deus nõ cõſtat lite nõ cognoſcet litem. at oia aialia cognoſcitiua cõſtãt ſex pncipijs. ſ. quatuor elemẽtis, lite ⁊ amicitia: et ſic cognoſcũt hec oia, deus aũt cum ignorabit litem: inſipiẽtiſſimus erit cęteris. Unde dicit. Accidit aũt ⁊ Empedocli inſipiẽtiſſimũ eſſe deũ, deducit, qꝛ ſolus deus, qui eſt cęlũ ex quinq3 elemẽtis, eſt, ⁊ vnũ non cognoſcet. v3. diſcordia3. nõ enim ex illa cõſtat, cẽt enim mortalis. Cętera aũt aialia mortalia cognoſcitiua oia cognoſcunt. qa vnũqḋq3 coꝝ ex oibus eſt. ¶ In hoc loco ꝯſueuit ſummi de decreto Ariſtotelis deum non ignorare mortalia, alioquin deus eſſet homine inſipiẽtior, vt ipſe argumẽtatur contra Empedoclem.

Q[uod] deus cognoſcat mortalia.

¶ Praeterea dicat oportet oino, quã ob cauſam nõ habẽt aiam oia: cum omne qḋ eſt aut ſit aelemẽtũ, aut ex aelemẽto vno vel pluribus vel oibus cõſtet. neceſſe eſt enim omne quod eſt: aut vnum quid, aut quaedam, aut vniuerſa cognoſcere.

¶ Omino aũt, ppter quã cauſam non oia quę ſunt, hñt aiam: cum omne aut elntu3 ſit, aut ex elnto vno, aut pluribus, aut oibus? Neceſſe enim eſt vnu3 aliquod cognoſcere, aut quędam, aut omnia. Tex. 81.

Cõmẽtariũ

COMMENTARIVM.

¶ Simplicius, Themiſtius, & Auer. velle videntur ꝙ Ariſtoteles inferat omne ens nãle debere cognoſcitiuã animã hic. Nam, vt Simplicius deducit, intellectus & aïa cognitiua ſunt apud Empedo. elementa & quę ſunt ex elementis. ergo per cõuerſionẽ elementa, & quę ſunt ex elementis erũt aïa & intellectus vel aïata ac intellectiua: & ita oĩa erũt aïata aïa cognoſcitiua. ¶ Uel forte Ariſto. per oĩa quę ſunt, itelligit mixta, & tũc quęrit oĩno aũt, ac vl'iter, ppter quã cauſam nõ oĩa mixta quę ſunt hñt aïam? Cũ omne aut elementũ ſit, aut mixtũ ex elemẽto, vno, aut pluribus, aut oĩbus: quaſi dicat. videt̃ vt oĩa mixta habeãt aïam, qꝛ neceſſe eſt omne mixtũ aliqđ vnũ cognoſcẽ, ſi cõſtat vno elemẽtoꝝ: aut neceſſe eſt mixtũ cognoſcẽ quędam elemẽtoꝝ, ſi cõſtat qbuſdã: aut neceſſe eſt mixtũ cognoſcere oĩa ſi cõſtat oĩbus. Locutus eſt aũt diſiũctiue: qꝛ nõ expoſcit p̃ſens indagatio, an mixtũ eẽ poſſit ex vno elemẽto vel pluribus. ſatis aũt ſit hic ꝙ ſi cognitio fit per ſimile: omne mixtũ erit aïatum anima cognoſcẽte: quod eſt contra poſitionem.

¶ Dubitabit etiã nõ iniuria quiſpiã: quãnam id ſit qđ ipſa continet atq; vnit. a elemẽta nãq;: materiei ſimilia ſunt. Atq; p̃ſtabiliſſimũ id eſſe patet: qđ cõtinet quicqđ id tãdem ſit. at neq; eẽ quicq̃: p̃ſtabilius anima qđ qdem difficile. & magis etiam: intellectu. maxime enim rõni cõſonum eſt: hũc oĩa p̃ceſſiſſe & p̃ſtãtiſſimum oĩum & natura dñm eſſe. Illi aũt: a elemẽta ea quae ſunt p̃cedere cenſent.

Tex.82. ¶ Dubitabit aũt vtiq; aliqs & quid eſt tãdẽ vnum faciẽs ipſa? Mã enim videnť & elemẽta eſſe. Principaliſſimũ aũt eſt illud, qđ cõtinet, qđcũq; eſt. Aïa autem aliqđ eſſe melius & p̃ſtãtius, impoſſibile eſt. Impoſſibilius adhuc, intellectu. rõnabiliſſimũ enim eẽ hũc antiquiſſimũ, & dñm ſm nãm. A elemẽta autem dicũt eſſe prima entium.

COMMENTARIVM.

¶ Themiſtius reſoluit hũc textũ in tres rõnes. Prima eſt, cur aïa ſit vna res, ſi elemẽta ex qbus cõſtat aïa ſint multa. Secũda, qꝛ elemẽta potius mãę ſimilia videntur, q̃ formę, ergo ſunt potius p̃ncipia patiendi q̃ cognoſcẽdi. Tertia ſi aïa cõſtaret ex elemẽtis, oporteret eẽ aliquã pręſtãtiorẽ ac excellẽtiorẽ nãm eſſe: quę illa elemẽta vniat. modo in aïali nihil eſt itellectu atq; ipſa aïa p̃ſtãtius. verum rõnes iſtę non poſſunt v̓bis Ariſtotelis applicari. ¶ Propterea Simplicius ſolũ ex v̓bis Ariſto. vnã rationẽ facit, quã Ariſtoteles vigorare videť interrogãdo cõtra Empedo. cum dicit. Dubitabit aũt vtiq; aliqs, & qđ eſt tãdẽ vnũ faciẽs ipſa elemẽta: vt ex ipſis reſultet aïa? Qđ v̓o elemẽta nõ faciãt ſeipſa vnum in aïa, pbat, cũ dicit. Mã enim videnť & elemẽta eſſe. ergo aliqđ oportet eſſe ꝙ illa faciat vnum. Mã enim nec facit ſe, nec facit ſe vnũ. vnde vt Simplicius inqt, omne corpus ſiue ſit ſimplex, ſiue cõpoſitum eſſe nõ habet per ſe nec a ſeipſo: ſed eẽ habet ſm alterũ formale, & ab altero efficiẽte: vel finali cauſa. quare elemẽta nõ põt fieri vnum per ſe, nec a ſeipſis. ¶ Cũ declarauit ꝙ faciẽs elemẽta vnã aïam, nõ ſint ipſa elemẽta, pbat, ꝙ faciẽs elemẽta vnã aïam nõ ſit aliqđ p̃ſtãtius aïa vel itellectu: & p̃mo ſumit quale eẽ debet, qđ facit aïam vnã & elemẽta vnã aïam, & dicit. Principaliſſimũ aũt eſt illud qđ cõtinet, qđcũq; eſt, aïa aũt (vt inquit) aliqđ eſſe melius & p̃ſtãtius impoſſibile eſt. Impoſſibilius adhuc eſt aliqđ eſſe melius ac p̃ſtãtius intellectu imo eſt maxime rõni cõſonũ hũc itellectũ eſſe antiquiſſimũ & dñm ſm naturã. Sic igiť ſi elemẽta fiunt vna aïa, vel fiũt vna aïa a ſeipſis. & hoc nõ, qꝛ ſunt materia. vel ab aliquo digniori ipſa aïa ac itellectu, & hoc minime, nihil eſt in nobis dignius aïa ac itellectu. Pręterea ipſi faciũt elemẽta p̃ma entiũ. ergo nihil põt ponere p̃ter elemẽta. ¶ Quo v̓o ad verba attinet, cum Ariſto. dixit, nihil eẽ melius aïa. Simplicius itelligit eoꝝ quę ſunt in nobis. nã ſimplr aliqđ eſt aïa melius, & per intellectũ Simplicius itelligit rõnalẽ animã. Uis autẽ rõnis eſt, elemẽta fiunt vna aïa: vel a ſeipſis, vel ab ipſa aïa, vel ab aliquo p̃ſtãtiori aïa, cum a nullo hoꝝ elemẽta fieri poſſunt vna aïa. ergo falſũ eſt elemẽta fieri vnã aïam. Hęc eſt vis rõnis ſm Simplicium.

¶ At enim nemo prorſus de omni aïa dixit: nec eorum qui cẽſent ipſam ex a elemẽtis: ideo cõſtare, qa ſentit cognoſcitq; ea quae ſunt, nec etiam eorũ qui maxime motiuũ ipſam aſſerũt eſſe. nõ enim oĩa mouentur: quae ſentiunt. ſunt enim animalia nõnulla quae nõ mouẽtur loco: & tamẽ hoc ſolo motu anima videtur animal agitare.

¶ Oẽs autẽ & qui ex eo ꝙ cognoſcit & ſentit Tex.83.
ea quę ſunt, ex elẽtis dicũt ipſam: & qui maxime motiuũ: non de omni dicunt aïa. neq; enim ſenſitiua oĩa, motiua ſunt. Uidẽtur. n. eſſe quędã aïaliũ manſiua ſm locũ: & tñ videť hoc ſolo motu mouere aïa aïal.

COMMENTARIVM.

¶ Scdm Simpliciũ Ariſtoteles itẽdit declarare ꝙ nulla definitio data de aïa ab antiqs, eſt cõmunis omni aïę. Empedocles enĩ dixit ꝙ aïa eſt ſubſtãtia cognoſcitiua ex oĩbus elẽtis cõpoſita. Alij dixerũt ꝙ aïa eſt ens maxime motiuũ. Uult igiť ꝙ nulla harum definitionũ eſt omni aïę cõis. & hoc pponit, dicẽs, oẽs autẽ & qui ipſam eſſe ex elemẽtis dicũt ex eo, qꝛ cognoſcit & ſentit ea, quę ſunt: & qui dicũt ipſam eẽ ens maxime motiuũ, hęc nõ dicũt vt de omni aïa cõẽs definitiones: nulla enĩ haꝝ definitionũ eſt cõis omni aïę. ppoſita v̓o intẽtione, declarat illã, & p̃mo ꝙ ens maxime motiuũ nõ ſit cõis aïę definitio: qm̃ non oĩa ſenſitiua ſunt motiua, ſiue mobilia: & tamẽ ſunt aïata & aïalia, ſiliter nec plãtę ſunt mobiles, & tamẽ ſunt aïatę. Unde dicit. Neq; enĩ ſenſitiua oĩa motiua ſunt ſui ipſoꝝ. nã videnť quędã aïaliũ eſſe mãſiua ſm locũ, vt conchę, & ſpõgię, & id genus: & tamẽ hoc ſolo motu qui eſt ſm locũ: aïa videť mouere aïal. quare ſi ſm motũ aïalia quędã nõ mouẽtur, dicunť aïalia manẽtia. Addit aũt hoc, quia oĩa aïalia augẽtur & diminuunť, oĩa etiã dilatãtur & cõſtringunť: & tamẽ non dicunť mobilia. Moueri enim ſm locũ cõſtituit ſolũ gradũ aïaliũ motiuũ. quia igiť veteres voluerũt aïam eſſe ens maxime motiuũ ſm hũc motum. Iure errauerũt, qꝛ non oĩa aïalia hoc motu mouenť: nec oĩa aïata. Et dixit Ariſtoteles ꝙ aïa videť ſolo ſm locũ motu mouere aïal: qꝛ vt Simplicius dicit, nullo extrinſecus adiutore cõcurrente aliqñ põt aïa mouere aïal. at augere nõ põt aïal, niſi cõcurrẽtibus cibarijs. Pręterea nec poteſt anima facere, vt aïal ſentiat, niſi concurrẽtibus extrinſecus ſenſibilibus. Hęc Themiſtius & Simplicius.

¶ Siliter & eoꝝ qui tam ſenſitiuũ q̃ intellectum ex a elemẽtis cõficiũt: nemo animã oẽm cõplectitur. viuere nãq; videntur plantae: at expertes ſunt tamẽ &

latiõis ꝛ ſenſus.aialiũ quoqꝫ cõplura ſunt:quae mente rationeqꝫ vacant.

¶ Silr aũt ꝛ qcũqꝫ intellectum ꝛ ſenſitiuũ ex ęlntis faciũt. Videnť enim plantę viuere nõ participãtes loci mutatione,neqꝫ ſenſu. ꝛ aialium multa intelligẽtiam nõ hñe.

COMMENTARIVM.

¶ Declarat nũc ſcḋm.ſ.quod definitio data ab Empeḋ.de aia.ſ.φ ſit ſubã cognoſcitiua,ex oibus ęlntis cõpoſita, vt oia cognoſcat,nõ ſit cõis omni aię:qꝛ non cõpetit plãtis. Unde dicit.Siliter aũt ꝛ qcũqꝫ intellectũ ꝛ ſenſitiuũ ex ęlntis faciunt, vt Empeḋ.qui dicit,φ aia eſt ſubã cognoſcitiua ex oibus ęlntis compoſita,vt oia cognoſcat,ſic dicẽtes ſiliter cõem omni aię definitionẽ nõ aſſignarũt,qꝛ (vt inqt)videnť plantę viuere,ꝛ hñe aiam nõ participãtes loci mutatione nec ſenſu.ꝛ videnť etiaꝫ multa aialia hñe aiam,quę intelligẽtiã nõ hñt.ergo definitio hęc aſſignata de aia nõ eſt cõmunis omni animę.

¶ Qꝫ ſiqs ꝛ haec illis ꝯceſſerit intellectũqꝫ ptez eſſe poſuerit aiae ꝛ idẽtidem ſenſitiuũ:neqꝫ ſic de omni aia neqꝫ de vlla tota dicere videbuntur.

Tex.84. ¶ Si aũt aliqs ꝛ hęc conceſſerit,poſueritqꝫ, intellectũ partez aliquam aię:ſiliter autez ꝛ ſenſitiuuz,neqꝫ vtiqꝫ ſic dicent de omni aia, neqꝫ de tota,neqꝫ de vna.

COMMENTARIVM.

¶ Ut placet Simplicio,hic Ariſtoteles dat vnã ſolutionez,quę eſt de mẽte Pythagorę,ꝛ Empeḋ.Pythagoras enim dixit φ aia eſt qḋ cõpoſitum ex parte itellectiua,ꝛ ſenſitiua,ꝛ φ aia ſit vna ſpecie:quę exit ꝛ intrat hoies ꝛ bruta.Empeḋ.vo dixit,φ hęc eadẽ eſt aia plantarũ,et cum exit ab hoie,intrat plãtas aliquãdo. Cõcedũt ergo iſti,φ nec eſſe ens maxime motiuũ eſt aia,nec eẽ ſubſtãtiam cognoſcitiuã,ſiue intellectiuã:ſed aiam dicũt eẽ cõpoſitaꝫ ex his tribus vnã ſpecie in oibus viuẽtibus.Uñ dicit.Si aũt aliquis ꝛ hęc ꝯceſſerit.ſ.φ eſſe ens maxime motiuũ ſolũ ſit aia,nec eſſe intellectiuũ ſolum ſit aia,nec eſſe ſenſitiuũ ſolũ ſit aia:poſueritqꝫ intellectiuũ partẽ aliquã aię.Siliter aũt ꝛ ſenſitiuũ,ꝛ ſupple etiam motiuuꝫ,ita vt aia ſit cuius hęc tria ſunt ptes,quę eſt vna ſpecie in oibus.Obycit ꝯtra,ꝛ dicit.Neqꝫ vtiqꝫ ſic dicẽt de omni aia.ꝛ qꝛ omne põt accipi pro toto,ꝛ pro quolibet,exponit qſi omne pro toto,ꝛ dicit. Hoc eſt ſupple neqꝫ de tota,neqꝫ de vna,hoc eſt iſti ſic dicẽtes de nulla tota aia dicũt.verbũ enim illud neqꝫ de vna pro nulla ſumpſit,vt Simplicius itelligit,verbũ vo neqꝫ de tota expoſitiuũ eſt illius vbi de omni. Quaſi ergo Arĩles velit dicere φ ſic dicẽtes de nulla tota aia dicũt,qꝛ vt Simplici⁹ inqt, per hoc nõ habentur quot,ꝛ quę ſunt oẽs animę facultates:cum non expoſuerint vegetabilem,augmẽtatiuaꝫ,ꝛ cęteras animę facultates.

¶ In hoc eodẽ errore videť eẽ ꝛ ea ſñia:quae carminib⁹ Orphicis ferť.dicit enim Orpheus:aiaꝫ ferri vẽtis,ꝛ ex toto ingredi reſpiratione. Id autez neqꝫ ipſis accidere plãtis:neqꝫ qbuſdã itidem animaliũ. quippe cum:haud vniuerſa reſpirent.qḋ qdem eos ꝓterqt:qui ita de anima cenſuere.

¶ Hoc autẽ ſuſtinuit: ꝛ quę eſt in Orphicis vocatis carminibus ratio. Dicit enim aiam ex toto ingredi reſpirãtibus latam a ventis.

Non enim poſſibile eſt plãtis hoc accidere, neqꝫ aialiũ qbuſdã,ſiqdem nõ oia reſpirãt. Hoc autem latuit ſic opinantes.

COMMENTARIVM.

¶ Orpheus vo, vt Simpl.narrat, voluit aiam ſiue vitã eẽ reſpirationẽ,vel aerem ſpirabilẽ,vt Themi.inqt.Cãs vo agẽtes ac motiuas totales eẽ vẽtos,ſine qbus anima nunqꝫ aiat pticulare corpus.Cõtra obycit Arĩles,qꝛ non oibus aiatis cõpetit hoc.nõ enim plãtis cõpetit.ꝗ ratio Orphei eũdẽ errorem hẽre videť,quẽ alię opiones hñt. Uñ dicit. Hoc autez ſuſtinuit,ꝛ ratio ſiue opinio,quę eſt in his carminib⁹,quę referunť Orphei. In illis.n.carminib⁹ dicit aiam eſſe latã ac motã a reſpirãtib⁹ vẽtis,ꝛ ex toto aere,qui eſt aia,ingredi corpora.Cõtra qḋ obycit,ꝛ dicit. Nõ.n.poſſibile eſt plãtis hoc accidẽ,neqꝫ qbuſdaꝫ aialibus,ſiqdẽ nõ oia reſpirãt, vt piſces,addit φ hoc latuit Orpheum:credebat.n.ipſe omne aial reſpirare,qḋ falſuꝫ eſt.Silr falſum eſt omne aiatũ reſpirare.

¶ At vo ſi cõficere aiam ex aelntis oporteat:non ex vniuerſis ꝯtinuo ꝯficiẽda eſſe videtur.altera nãqꝫ pars ꝯtrarietatis:ſufficiẽs eſt ſeipſam oppoſitãqꝫ diſcernere.recto enim:ꝛ ipſum rectũ vt pꝫ,ꝛ obliquuꝫ cognoſcimus.regula nãqꝫ:iudex eſt vtriuſqꝫ.at obliquum:nec ſui plane,nec recti.

¶ Si vo ex ęlntis aiam facere opꝫ:non opꝫ ex oibus. Sufficiẽs.n.eſt altera pars ꝯtrarietatis ſeipſam diiudicare, ꝛ oppoſitã. Recto.n. ꝛ ipſm, ꝛ obliquuꝫ cognoſcimus. Iudex enim vtroruꝫqꝫ canon eſt. Obliquum autez neqꝫ ſuiipſius,neqꝫ recti. Tex.85.

COMMENTARIVM.

¶ Ut Simplicius ꝯtinuat,cum Arĩles ꝓbauit ſimplr φ aia nõ ſit ex ęlntis ad hoc, vt cognoſcat ęlnta:nũc ꝓbat eã nõ oportẽ eſſe ex oibus ęlntis ad h̃, vt cognoſcat oia ęlnta: qm ſufficit vt ſit ex altero ꝯtrarioꝝ, vt aia cognoſcat illud, ꝛ illi oppoſitũ, ꝛ dicit. Si vo ex ęlntis aiam facere opꝫ, ſupple vt ęlnta iudicet,non opꝫ aiam facere ex oib⁹ ęlemẽtis,vt ſupple iudicet oia ęlnta.Qḋ ꝓbat ꝛ dicit,Sufficiẽs.n.eſt altera pars ꝯtrarietatis ſeipſaꝫ iudicare, ꝛ oppoſitã,h̃ eſt ideo aia non dꝫ ex ęlntis oibus ꝯſtare,qꝛ ſufficit,vt ꝯſtat ex altera ꝯtrarietate ad hoc,vt per illaꝫ iudicet ipſam, ꝛ eius oppoſitũ.Qḋ exẽplo ꝓbat lineaꝝ, vt Simplicius ꝛ Auer.expoſuerũt, ꝛ dicit. Recto.n.hoc eſt linea recta, ꝛ ipſm hoc eſt lineaꝫ rectã, ꝛ obliquũ hoc eſt lineaꝫ curuã cognoſcimus. Sumpſit.n.rectũ, vt Simpl.dicit, pro exẽplo formę ac habitus. Obliquuꝫ vo pro exẽplo ꝑuationis. Canon.n.hoc eſt regula,quę eſt linea recta eſt vtroruꝫqꝫ iudex.ſ.recti ꝛ curui. At obliquum neqꝫ ſui eſt iudex,neqꝫ recti. ¶ Sed Simplicius dubitat,qꝛ vnuꝫ oppoſitũ nõ eſt iudex ſui ꝛ eius oppoſiti,niſi eius oppoſitũ dicat ſolã ꝑuationẽ:vt pꝫ 3° huius.Qm.n.dicit habitũ:põt per ſe cognoſci.Cum igiť qḋlibet ęlntũ ſit ens poſitiuũ, ꝛ nõ ſola ꝑuatio:videť φ alteꝝ nõ poſſit eẽ iudex ſui ꝛ alterius:ſed qḋlibet dꝫ eſſe iudex ſui. Rñdet Simplicius φ hoc dicat Arĩles nõ φ ita ſit,ſed de ſui ꝯſuetudine:qua ꝯſueuit frigidũ dicere ꝑuationẽ calidi,ꝛ ſiccuꝫ ꝑuationẽ humidi. Uult igiť φ Arĩles argumentetť ex hypotheſi.ſ.dato φ ita ſit.ſ.φ frigidũ ꝛ ſiccũ ſint ꝑuationes,nam ſi ita eſt,ſufficit vt aia cõſtet calido ꝛ humido. Siĺi rõne itelligit exẽpluꝫ.vult.n.curuũ accipi loco ꝑuationis,rectũ loco formę,nõ φ curuũ ſit ꝑuatio:hęc ex

Dubitatio Simplicij

cõmẽtario Simplicij: quę diligẽti⁹ 3⁰ hui⁹ videbunt̃.

¶ Sunt ⁊ qui in toto vniuerſo permixtam ipſam inquiunt eſſe. Quocirca forſitan ⁊ Thales: oia plena deorum eſſe putauit.

Tex.86. ¶ Et in toto autem quidã ipſam mixtaz eſſe dicunt. Unde fortaſſe ⁊ Thales opinatus eſt omnia eſſe plena dijs.

COMMENTARIVM.

¶ Ut recte Thomas ↄtinuat) cum Ari^les diſputauit cũ eis, qui dixerũt aiam eẽ ex ẽlentis, hic q̃ſi obiter diſputat cũ eis, qui dixerũt aiam eẽ in ẽlentis. dico q̃ſi obiter, qm̃ hęc queſtio, vt recte inuit Simpl. ſpectat ad li^m de celo. vbi agit̃ de aiatione celoꝝ, ⁊ ẽlentoꝝ, ⁊ ſpectat pro pte 3⁰ huius. vbi idez diſputabit̃. Procedit aũt ſic, qꝛ p̃ narrat opinionẽ, ⁊ opionis auctorẽ, ⁊ dicit. Et in toto mũdo, ⁊ in ẽlentis qdã veteꝝ ipſam aiam mixtã eẽ dicũt. Hi enĩ, vt Themi. inqt, ſunt, qui aiam dicũt per 4^or ẽlenta, ⁊ per nãz rerũ oium iniectã, fuſamq3 ęquabilr oẽs mũdi ptes vegetare, aiareq3. Auerroem ꝟo explicat, ⁊ dicit. Un̄ h̃ eſt ꝓpter quã cãm. ſ. qꝛ oia ſunt aiata fortaſſe ⁊ Thales opinatus eſt oia eẽ plena dijs. Cui, vt Themi. inqt, illud cõgruebat, Jouis oia plena. Hãc opinionẽ Zeno viſus eſt velle, qui deũ meare, ac ptinere per oẽz ſbam cẽſuit. Dixit enim in hoie itellectuali deũ eẽ itellectũ, in aiali aiaz, in corpib⁹ nãlibus nãm. In nã ꝟo affecta dixit deũ eſſe affectionẽ ac habitũ, quam poſitionẽ nõ ſpreuit Plato, cuius in Timęo hęc ſunt ꝟba, Cũ deus inqt aiaz in medio collocaſſet, per vniuerſum īfudit, ⁊ per oẽm globũ porrigi iuſſit: ⁊ corpus ei exterius induit. Eſt tñ hęc diuſa q̃ Thales viſus eſt velle aiam oiuz eſſe deũ. Plato ꝟo oiũ aiam aſſerit eẽ ſubam ab ipo deo creatã: quã Maro in 6⁰ oſtecit cũ dixit Fuſamq3 per artubus, mens agitat ⁊ molez: ⁊ reliq̃. ¶ Uarro ꝟo romanus Thalet imitator dixit deũ eẽ mũdi aiam, ⁊ in celo eſſe celeſtẽ aiam, in hoie itellectũ, ⁊ in aiali aiam, ⁊ in plãtis vitã, ⁊ in ceteris elemẽtis ⁊ mixtis nãm. ¶ Uenit aũt ineãtuz hęc poſitio, q̃ vſq3 ad tẽpora noſtra nõnulli ꝓphani religionis peſſundatores nulla rõne moti dixerũt deũ eſſe formaz oium cõpoſitoꝝ totũ in oibus ac toto mũdo, ⁊ totum in q̃libet pte: cuius reprobatio li⁰ nr̃o de intellectu quęrat̃, vt poſtea dicet Ari^les. Cur ꝟo Ari^les dixit oia eſſe plena dijs, ⁊ non deo, nõ ſit nobis difficile, qꝛ vtroq3 modo dicere potuit, tñ per verbũ illud dijs, itelligit diuinas virtutes, qbus oia plena ſunt. nã ſi in oib⁹ deus eſt, in oib⁹ erũt virtutes diuinę, qb⁹ plena ſunt oia, ſi deus ſit in oibus.

¶ Hoc aũt: dubitationes habet nõnullas. Quaz. n. ob cãm aia in aere qdem vel igne ſi ineſt non facit animal, in mixtis autez facit: p̃ſertim cum in illis videatur eſſe praeſtantior?

¶ Hoc autem habet quaſdam dubitationes. Propter quaz enim cãm in aere, aut in igne aia cuz ſit, non facit aial: ſed in mixtis: ⁊ hęc cum in illis melior eſſe videatur?

COMMENTARIVM.

¶ Obijcit ↄtra poſitionẽ quęrẽdo qõnes, quas cum non poſſint ſoluere, relinquit̃ poſitio falſa, ⁊ dicit. Hoc autẽ. (Si hęc poſitio detur) habet quaſdã dubitationes, quarũ p̃^a eſt, ꝓpter quã cãm in aere aut in igne cum aia ſit, nõ facit aial: in mixtis ꝟo cum ſit, facit. ⁊ potiſſimũ cum hęc aia in illis duobus ẽlentis melior eſſe videat̃. ğ cuz in illis eſt, videt̃ magis aial ↄſtituere. eſt ğ queſtio cũ aia in ẽlentis ſit melior (vt ſupponit) cur nõ facit, vt ignis ſit animal, vel aer ſit aial, ⁊ cum in mixtis ineſt, facit mixtũ animal. Hęc eſt queſtio, ⁊ quidem optima.

¶ Quaeret etiã quiſpiaz: quam ob cãm aia ea quae eſt in aere praeſtabilior eſt ac immortalior ea quae in animalibus ineſt?

¶ Quęret autem vtiq3 aliqs, ⁊ quaz ob cãm quę in aere anima eſt, ea quę eſt in aialibus: melior eſt ⁊ immortalior?

COMMENTARIVM.

¶ Hęc eſt ſcd̃a queſtio, in qua, vt Simplicius dicit, vtriuſq3 ſupponit̃. ſ. q̃ aia, quę eſt in ẽlementis: melior ſit ⁊ immortalior ea aia, quę eſt in aialibus. Quęrit ꝟo cauſaz, ⁊ hoc dicit. Quęret autez vtiq3 aliqs, ⁊ quã ob cauſam aia quę eſt in aere, vel in igne, ea anima: quę eſt in aialibus, melior eſt, ⁊ immortalior: ergo ſupponit quia eſt: quęrit ꝟo propter quid eſt.

¶ Utrobiq3 aũt: emergit quoddaz abſurdũ ⁊ rõnis egrediẽs metas. nã ignez aut aerem, aial eẽ dicere: rõnis egredit̃ fines. ⁊ aſſerere rurſus aialia nõ eſſe, ſi inſit in ipſis anima: perabſurdũ eſt ſane.

¶ Accidit autez vtroq3 modo incõueniens, ⁊ irrationabile. Etenim dicere aial ignem ⁊ aerem, irrõnabiliuz eſt: ⁊ non dicere aialia: cum aia inſit: incõueniens eſt. Tex.87.

COMMENTARIVM.

¶ Quia quęſiuit qõnes, circa p̃maz inſiſtit, ⁊ oſtẽdit pro vtraq3 eius pte difficultatẽ, ⁊ dicit. Accidit autẽ vtroq3 modo dicẽdo magnũ abſurduz ⁊ irrationabile. Etenim (vt inqt) ignẽ dicere aial vel aerem dicere aial, eſt de numero irrationabiliũ, imo cõtra ſenſum. Nõ enim videmus aerem vel ignẽ ſentire: aut locali motu moueri, nec videmus ei inẽe aliqđ opus animę. Siliter ⁊ nõ dicere aerem ⁊ ignẽ aialia, cum aia eis inſit. eſt incõueniẽs, potiſſimuz cum aia, quę elemẽtis ineſt, ſit nobilior anima aialiuz. ergo pro vtraq3 parte ſunt rõnes. quare dicẽdũ eſt in ẽlemẽtis non eſſe animam.

¶ Uidentur autem ideo putaſſe in his aiam eſſe: qꝛ totum ⁊ partes eiuſdem ſunt ſpeciei.

¶ Opinari autez vident̃ animã eſſe ⁊ in his: qm̃ totũ cum ptibus eiuſdem ſpẽi eſt. Tex.88.

COMMENTARIVM.

¶ Cum poſuit opinionẽ, ⁊ reprobauit illã, nunc vult ponere rationẽ, qua mouebat̃ opinio, ⁊ reprobare rationẽ illã. Uerũ ratio, qua mouebat̃ Thales dupliciter põt exponi. Uno modo vt illã exponit Themiſti⁹. Alio modo, vt illaz exponit Simplicius, ⁊ Thomas atq3 Auer. vtraq3 tamẽ expoſitio ſumit hãc ſuppoſitionẽ, q̃ in ẽlemẽtis pars eſt eiuſdẽ rõnis cum toto: vt pars ignis cum toto igne, pars aeris cum toto aere, pars aquę cum tota aqua, pars terrę cum tota terra. Hanc ſuppoſitionẽ oẽs arbitrant̃. Tunc hac ſuppõne ſumpta, Themiſtius addit, ſed portiũcula aquę, quę decerpit̃ in aialiũ mixtura, eſt aiata, ergo tota aqua erit aiata. Siliter de aere poteſt addi, ſꝫ aeris portiũcula: quę in mixtura eſt, eſt aiata, ergo tot⁹ aer: ſili ratione induci põt de igne, ac terra. ¶ Simplicius ꝟo magis iuxta verba, addit ſed pars aeris itercepta in corpibus aialiũ per inſpirationẽ, ⁊ expirationẽ eſt cauſa, quare aialia ſunt aiata. ergo illa pars aeris intercepta per expirationẽ ⁊ inſpirationẽ erit maxime aiata. Sed cum totũ ⁊ pars ſint eiuſdẽ rationis, ſit vt ſi illa aeris pars ſit animata, totus aer ſit aiatus. Hęc

breuibus Simplicius inuit, quę Thomas prolixius repetit: ⁊ Auer. proſequatur.

¶ Quare neceſſe eſt ipſos, ⁊ aiam ⁊ ptes eiuſdē eſſe dicere ſpēi: ſi aialia ex eo fiūt animātia, quia in ipſis aliqua pars continētis recipitur.

¶ Quare neceſſariū eſt ipſis dicere ⁊ animā ſimilis ſpēi cum ptibus eſſe: ſi quia intercipit aliquid de ipſo continēte in aialibus animata animalia fiunt.

COMMENTARIVM.

¶ Narrata ratione, qua mouebātur ad dicēdum aerem vel elemētū eſſe aiatum, nūc (vt placet Simplicio) ponit abſurdū cōtra illam rationē: quaſi cōuertēdo rationem ad oppoſitū: ⁊ argumētat̃ hoc pacto: ſi quia portiūcula aeris, quę facit aialia animata, eſt aiata, tot⁹ aer eſt aiatus, oportet dicere q̄ ſicut totus aer eſt eiuſdē rationis cum ſuis partib⁹: ita oportet dicere totā aiā, que eſt totius aeris, eſſe eiuſdē ſpēi cum oībus ptialibus aiabus partiū aeris, ⁊ ita oēs aię eēnt eiuſdē ſpēi, vt oēs partes aeris ſunt eiuſdē ſpēi, hoc autē (vt Simplicius ⁊ Themiſtius oſtēdūt) eſt cōtra experiētiā, quia aia eius partis aeris, quę eſt in hoīe, vel per mixturā, vel per ſpirationē: eſt itellectiua ac rōnalis. Aia vero eius partis aeris, quę eſt in aiali, eſt ſenſitiua. aia deniq̄ eius partis aeris, quę eſt in mixtura plātarū, eſt vegetabilis. ergo nō oēs animę partiū ſunt eiuſdē rationis cum aia totius aeris. Sic enim oēs animę eſſent eiuſdē ſpēi inter ſe. Unde dicit. Quare neceſſariū eſt ipſis dicere ⁊ aiam totius aeris eſſe ſilis ſpēi cum partib⁹ hoc eſt cum ṗticularibus aiabus, quę ſunt partiū aeris, que reperiunt̃ in diuerſis mixtis. dico q̄ hoc ſequit̃ ſtāte eoꝝ ratione. ſ. ſi quia intercipit̃ aliq̄d de ipſo aere nos cōtinēte in aialibus aiata aialia fiunt. nā ſicut ipſi argumētātur totū aerem eſſe aiatum, quia illa pars aeris eſt aiata, quum totū ⁊ pars ſint eiuſdē ſpēi: ſic argumētabor de partib⁹ animę hoc eſt de partialib⁹ aiabus: quę ſunt aię partiū aeris, q̄ ſint eiuſdem ſpēi cum aia: quę eſt totius aeris. Qua rōne eueniet, vt oēs aię ſint eiuſdē ſpēi: ſicut oēs aeris partes cum toto aere ſunt eiuſdē ſpēi. Hoc autē tanq̄ aperte abſurdū Ariſtoteles dereliq̄t, nec ab eis cōceſſum. ¶ Expoſitiones aūt, quas Auer. vel alii afferūt hic, nō ſunt ad mētē Ariſtotelis, nec verbis cōuenientes.

¶ Et ſi aer q̄dē diſcerptus eiuſdē eſt ſpēi: aia aūt eſt diſſiliū ptiū: patet aliā ipſius partē ineſſe, aliā nō ineſſe. Neceſſe eſt igit̃ ipſam: aut ſiliū eſſe partiū: aut nō in quacūq̄ totius ineſſe parte.

¶ Si autē aer q̄dem diſcerptus ſilis ſpēi ſit. Aia autē diſſimilaris: aliq̄d q̄dē ipſius inerit: patet, quoniam aliud nō inerit. Neceſſe eſt igit̃ ipſam aut ſimilarē eſſe, aut non eſſe in qualibet parte totius.

COMMENTARIVM.

¶ Refellit reſpōſionem, que poſſet dari pro defenſione opinionis. Poſſet enī aduerſarius dicere bñ aerem partialem cum vniuerſo aere eſſe eiuſdem ſpēi: ⁊ ſic ſi pars aeris erit aiata, totus erit aiatus: partes tamē aię cum aia totius aeris nō eſſe eiuſdē ſpēi: quia aia partis aeris, quę eſt in mixtura plātę eſt alterius ſpēi ab aia partis aeris, quę eſt in mixtura hoīs, vel aialis. Et ſic negant ita eē de tota aia ad partiales animas, ſicut eſt tot⁹ aer ad partes aeris. ¶ Cōtra obiicit ſubtiliſſime: q2 ſi pars aię vel partialis aia nō eſt eiuſdē ſpēi cum aia totius aeris, nō ſeq̄t̃ partialis aia ineſt aeri aialibus permixto: ḡ aia ineſt toti aeri. Nō enim op; a pte inferre ita eē in toto: niſi pars ⁊ totū in oībus ſint eiuſdē ſpēi. Immo videt̃ iplicare ꝯdictionē totum aerem ⁊ ptes eſſe eiuſdē ſpēi: ⁊ formas vel aias totius, ⁊ formas vel aias ptiū eſſe alterius ſpēi, cum dria ⁊ ꝯueniētia ſpecifica non ſumant̃ niſi a formis: quę differūt vel ꝯueniūt. Unde dicit. Si aūt aer q̄dem diſcerptus: qui. ſ. diſcerpit̃ a toto, q2 eſt in aiatis ꝑmixtus: ſilis ſpēi ſit cum toto aere. aia vero eius alterius ſpēi cum aia totius: ita vt bñ aer ⁊ aer ſint ſpēi eiuſdē: nō autem aia ⁊ aia. ¶ Cōtra hāc rñſionē mox obiicit, q̄ tūc aliq̄d q̄dē ipſius aię, hoc eſt q̄ tūc aliq̄ partialis aia inerit partiali aeri. ſ. aiatis ꝑmixto. p; q2 aliq̄d nō inerit, hoc eſt in vno aere aia inerit. ſ. qui in mixtura erit, ⁊ in alio. ſ. qui eſt extra mixturā: non inerit. ¶ Quo vero ad verba attinet, in alio gręco codice hęc verba ſic legunt̃ [Aliq̄d q̄dem ipſius inerit, vt p; aliq̄d aūt nō inerit:] ⁊ tunc clara ſunt. eſt enim ſenſus, ſi aia totius aeris, ⁊ aię ptiū aeris nō ſunt eiuſdē ſpēi, tūc totus aer, ⁊ ſuę ptes nō erūt eiuſdē ſpēi. nō enī aiata ſunt eiuſdē ſpēi, niſi q2 aię ſunt eiuſdē ſpēi. Si totus aer ⁊ ptes non ſunt eiuſdē ſpēi: tūc nō oportet ſi aliq̄ pars aeris, ſit aiata, vt totus aer ſit aiatus. Propterea cōcludit q̄ ſi totus aer, ⁊ ptes eius ſint animatę: neceſſariū ſit aiam eſſe ſimilarē ⁊ eiuſdē ſpēi in toto aere, ⁊ oībus aiatis, qđ eſt ꝯtra expiētiā: vel nō oportet aiam eſſe in toto ⁊ in qualibet parte totius aeris: qđ eſt ꝯtra rōnem eoꝝ: ⁊ ſic habet̃ eoꝝ rōnem eſſe friuolā: cum argumētant̃ totū aerem eſſe aiatū, q2 pars aliqua eius eſt aiata. ſ. aialibus ꝑmixta. Nō enim valet ꝯña niſi ſuppoſita ꝯſilitudine ſpecifica aeris ad aerē, ⁊ animę ad aiam: qđ negāt, ⁊ eſt ꝯtra expiētiam: hoc pacto hos textus intellexi, vt ex cōmentario Simplicii, ac Themiſtii paraphraxe colligi pōt: ſed ſi tibi aliter videbit̃ de his, iudiciū non recuſabo. ¶ Auerroes hic aſſerit q̄ qui dicūt aias ac formas, que ſunt actus ꝑmi, ſiue ꝑmę pfectiones, pficiſci non ab agēte externo: ſed vi ac neceſſitate materię: iſti coguntur ponere elemēta eſſe aiata: ea. ſ. aia: qua aialia ſunt aiata: quoꝝ ſunt elementa. Quā opinionē aſſerit ſentire Alexādrū aphrodiſium. Ait tamē hāc opinionē eſſe cōtra Ariſtotelē, ⁊ ſilē Democriti opinioni, quę dixit oīa euenire caſu. ¶ Sed pace Auer. dixerim, hęc nō ſunt neceſſaria. nam qui dixerūt rerū formas eſſe vi ac neceſſitate materię: dixerūt non oēs rerū formas eſſe aias, cum nō oēs mixtiones ſint eiuſdē rationis. ⁊ ita nō ſequit̃ elemēta eſſe aiata eadem aia, qua aialia ſunt aiata: cum elemēta nō ſunt aiata niſi vi mixtionis: quę nō eſt in oībus eadē. ¶ P. Qđ imponit Alexādro: ego nō credo. Alexāder enim aſſerit oēs effect⁹ nāles pficiſci a natura, ⁊ non ab ipſo deo: ppter hoc illos aſſerit venire neceſſitate naturę hoc eſt agētis nālis: vt 3° huius in collectaneis diximus. ⁊ in libro de intellectu. Auę Auer. cōmēto.88.

¶ Patet igitur ex dictis: neq̄ cognitionē ex eo cōpetere animae: quia cōſtet ex elemētis, neq̄ recte vereq̄ dici motum eidem ineſſe.

¶ Manifeſtum igit̃ ex dictis eſt, q̄ neq̄ cognoſcere ineſt aię, ppterea q̄ ſit ex elemētis. Neq̄ moueri ipſam bñ, atq̄ vere dī.

COMMENTARIVM.

¶ Epilogat nunc ⁊ dicit, q̄ ex dictis patet, q̄ neq̄ cognoſcere animę ineſt ex eo, quia ex elemētis cōſtat, vt dixit Empedo. neq̄ bene neq̄ vere dicitur ipſam moueri, vt dixit Xenocrates ⁊ Plato.

¶ At q̄ñ

¶ At qm̄ cognoſcere/ſentire/opinari/inſuper cupere/deliberare ꝛ oino appetitiones/ipſius animae ſunt/motus etiā aialiū loco ab anima fit/ꝛ inſuper accretio ſtatus atqꝫ decretio: quaeret vtiqꝫ qſpiaꝫ vtrū hoꝝ vnūqͦdqꝫ toti animae cōpetat/ꝛ nos intelligamus ꝛ ſentiamus ꝛ moueamur caeterorumqꝫ vnumqͦdqꝫ agamus patiamurqꝫ tota/an alijs alia partibus? Ipſum praeterea viuere: vtrum in hoꝝ aliquo vno/an in pluribus/an in omnibꝰ cōſiſtat/an ſit eius alia quaedaꝫ etiam cauſa?

Tex. 89. ¶ Qm̄ autez cognoſcere aię eſt, ꝛ ſentire, ꝛ opinari: adhuc aūt cōcupiſcere, ꝛ deliberare, ꝛ oino appetitus. Fit aūt, ꝛ ſm locū motus aialibꝰ ab aia: adhuc aūt ꝛ augmentum ꝛ ſtatus, ꝛ decrementū: vtruꝫ toti aię vnūquodqꝫ hoꝝ ineſt, ꝛ tota intelligimus, ꝛ ſentimus, ꝛ alioꝝ vnūqͦdqꝫ facimꝰ ꝛ patimur: an ꝑtibꝰ alijs alia. Et ipſuꝫ viuere aūt vtruꝫ in aliquo hoꝝ vno eſt, aut ꝛ in pluribꝰ, aut ꝛ in oibꝰ: an ꝛ aliqua alia cā eſt?

COMMENTARIVM.

¶ Diſputaturus Ariſtoteles cuꝫ Platone ꝛ alijs de pluralitate aiaꝝ, Mouet duas qōnes: primā de pluralitate aiaꝝ: ſcdaꝫ vo de cā viuēdi. Ut Simpliciꝰ longa cōmētatione demōſtrat, ꝛ Themiſtius breui narratione dilucidat. Supponit ḡ Ariſtoteles plēs eſſe aiales opiones, vt cognoſcere/ſentire/opinari/concupiſcere/deliberare/appetere, ꝛ ſcdꝫ locū moueri/augeri diminui/ꝛ id genꝰ, ꝛ quęrit vtrū oēs iſtę opōnes in nobis ꝑficiāt ab vna eadēqꝫ aia: an a pluribꝰ aiabꝰ. ꝛ ſi ab vna aia: vtrum ab eadeꝫ eiꝰ potētia/an ab vna aia, ꝛ pluribꝰ potētijs: vnde dicit. Qm̄ autē ipm̄ cognoſcere eſt opatio aię, ꝛ ſentire ꝛ opinari etiā ſunt opationes aię/adhuc aūt cōcupiſcere, ꝛ deliberare/ꝛ oino appetitꝰ/ſiue appetere ſunt etiam aię opōnes. Fit aūt ꝛ ſm locuꝫ motꝰ in aialibꝰ ab ipſa aia: ꝛ ita motꝰ ſm locū eſt ēt opatio aię/adhuc aūt ꝛ augmentum/ꝛ ſtatus/ꝛ decrementū ſunt opōnes aię. Cum igiē hę ſunt aię opōnes quęrit vtrum toti aię vnūqͦdqꝫ hoꝝ ineſt: ita, vꝫ, vt ꝛ tota vna ac eadeꝫ intelligamus/ꝛ ſentiamus/ꝛ alioꝝ vnūqͦdqꝫ faciamus: ꝛ patiamur/an ꝑtibus alijs, hoc eſt an diuerſis ꝑtialibꝰ aiabꝰ alia atqꝫ alia faciamus. Hęc eſt qō de pluralitate aiaꝝ. ¶ Quo vo ad vba attinet/dixit [faciamus] ꝑpter opationes aię nutritiuę: quas facē videmur: dixit [patiamur] ꝑpter opationes cognoſcitiuas, quas patimur. ¶ Deinde quęrit 2ᵃᵐ qōneꝫ de ipſo viuere/vtrū per vnūqͦdqꝫ hoꝝ operū dicamur viuere an per plura ſimul/an per oia ſimul. Uel ſic, vtrū viuere inſit nobis ꝑpter vnū hoꝝ: quę enumerauimus. ſ. tm̄ ꝑpterea qꝛ augemur, ꝛ nutrimur/an non tm̄ pp hoc, ſed pp plura hoꝝ, vt dicamur viuere, ꝛ propterea qꝛ nutrimur/ꝛ qꝛ intelligimus/an pp oia hęc, ita vt cuicūqꝫ vnū hoꝝ inſit, ipſuꝫ viuē dicaē: vel dicimur viuere per aliquā aliā cām ꝛ qdeꝫ ꝑter hęc oia: vt dicit. Et ipꝫ viuere aūt vtrū eſt in aliquo vno hoꝝ, ita vt vno hoꝝ exiſte/viuere dicamur: aut eſt in pluribꝰ: ita vt pluribꝰ exñtibꝰ viuere dicamur/an in oibꝰ, ita vt oibꝰ exñtibus viuamus/an ꝛ aliq̄ cā alia eſt, ꝑter has, qua viuē dicamur. ¶ Uel lege iuxta ſm ſenſuꝫ ſic, ꝛ ipm̄ viuere āt vtrū ſit in aliquo vno hoꝝ. ſ. tm̄, vt dicamur viuē ſoluꝫ, quia nutrimur: aut in pluribus ita dicamur viuere non tm̄ per vnum, ſed ꝑpter plura hoꝝ: aut in omnibꝰ, hoc eſt nō tm̄ pp plura, ſed ꝑpter oia, ita vt id viuere dicaē: cui vnuꝫ hoꝝ ineſt. An ꝛ aliqua alia cā eſt ꝑter hęc oia: qua viuere dicamur: vtroqꝫ modo legitur a gręcis expoſitoribus. Hęc de qōnibus.

¶ Atqꝫ ſunt qui dicunt ipſaꝫ eſſe partibilem: noſqꝫ alia eius parte intelligere/alia cupere cenſent.

¶ Dicunt vo qdaꝫ partibileꝫ ipſaꝫ eē, ꝛ alia qdeꝫ intelligere, alia aūt cōcupiſcere. Tex. 90.

COMMENTARIVM.

¶ Nunc diſputat qōnes, ꝛ primo diſputat primā/nam de illa primo narrat poſitionē Platonis: ſcdo eā improbat. Quātum ad primū dicit ꝙ quidaꝫ voluerunt ipſaꝫ animā eſſe ſubſtātia/ꝛ ſubiecto partibileꝫ. Poſuit enim Tymęus in hoie tres animas: quibꝰ exercet homo opera animę: ſenſitiuā quideꝫ in cerebro: ſiue ſenſitiuā iraſcibilem in corde: vegetabileꝫ in epate: vel (vt alij dixerunt) Tymęus poſuit intellectualeꝫ in cerebro: ſenſitiuā in corde/nutritiuaꝫ in epate. ergo anima ſubſtātia/ꝛ ſubiecto partibilis eſt.

¶ Quid igiē ipſam cōtinet animā: ſi ꝑtibilis ſit? non corpus. quippe cū: cōtra potius videaē corpus aia cōtinere. Quapropter ꝛ egreſſa: diſſoluitur corpus atqꝫ putreſcit. Si igiē aliquid aliud ipſaꝫ cōtineat/vnāqꝫ faciat: illud erit potiſſimū aia. At oportebit de illo etiaꝫ quaerere: vtrū vnuꝫ/an multarum ſit partiuꝫ? Atqꝫ ſi ſit vnuꝫ: cur ꝛ aiaꝫ cōtinuo non dicimus vnū eſſe? Sin partibile: rurſus ratio quaeret quidnam ſit illud qͦd illud etiam continet? atqꝫ hoc pacto ſiet in infinitum abitio.

¶ Quid igiē ꝯtinet aiaꝫ, ſi ꝑtibilis eſt ſuapte natura? nō eniꝫ vtiqꝫ corpus, videē. n. cōtra magis aia corpus continere. Egrediente. n. expirat, ꝛ putreſcit. Si igiē aliqd aliud vnā ipſam facit, illud maxime vtiqꝫ erit anima. Oportebit aūt iterū ꝛ illaꝫ, quęrere, vtrum vnuꝫ, an multaꝝ partiū ſit. Si. n. vnum eſt, ꝑpter qd nō moꝝ, ꝛ aia vnū eſt. Si vo partibilis eſt: iteruꝫ rō quęreret, qd eſt cōtinens illaꝫ? ꝛ ſic vtiqꝫ ꝓcedet in infinitū. Tex. 91.

COMMENTARIVM.

¶ Praeterea cōtra hanc poſitionē/quęrit Ariſtoteles. Si anima ſuapte natura ſubſtantia ꝛ ſubiecto partibilis ſit, quid eſt qͦd animā cōtinet, vt per ipſaꝫ cōpoſitū aiatum ſit vnum: nō enim illud cōtinens animā in tali vnitate/pōt eſſe corpus, quia potius anima videē corpus continere in vnitate qꝫ cōtra corpus animā: cuius ſignuꝫ eſt/quia aia egrediente a corpore/corpus diſſoluiē expirat, ꝛ putreſcit. Sin autē aliquid aliud pręter corpus ipſam animā vnaꝫ facit/ſi detur licētia fugiendi/illud non eſt niſi anima/ꝛ ſic oportebit iteruꝫ quęrere ꝛ illam vtrum vnum/an multarū partiū ſit. Si eniꝫ aia/quę facit ꝑmā animā vnuꝫ quid, ſit qd vnuꝫ, ꝑpter quid ꝛ non moꝝ ꝛ prima anima nō vnuꝫ eſt. nō eniꝫ videē maior ratio de ſcda/qꝫ de prima. Sin autem ſcda anima: quę primā facit vnam/eſt quid partibile, iteruꝫ ratio quęret, quid eſt cōtinens illam in vnitate: ꝛ ſic ꝓcedeē ad infinitum. opꝫ ergo dicere primā animaꝫ eſſe ſuba/ꝛ ſubto vnā: aliogn ꝓcederetur in talibus in infinitū.

¶ Dubitabit etiã quiſpiam de partib⁹ eius: quam vnaquaeq; potentiã in corpore habeat. Nam ſi aia tota totũ cõtineat corpus: opz ⁊ vnãquãq; etiam ptẽ aliquã partẽ corporis cõtinere. Jd aũt eſſe nõ poſſe videt. quã.n. ptiũ corpis intellect⁹, aut quo cõtinebit pacto fingere quoq; difficillimũ eſt.

Tex. 92. ¶ Dubitabit aũt aliqs ⁊ de ipſius partibus quã poſitionẽ habeat vnaqueq; in corpore. Si.n. tota aia totum corpus cõtinet, cõuenit ⁊ partiũ vnãquãq; ꝯtinere aliqd corporis. Hoc aũt aſſimilat̃ impoſſi. quã.n. ptẽ, ⁊ quõ intellect⁹ cõtinebit: difficile eſt ẽt fingere.

δύναμιν Poſitiones Potentiam

COMMENTARIVM.

¶ Quia ſcđo opio aliquoꝝ fuit q aia ſit vna ſm ſubam ⁊ ſubm, ptãte plures, vt eſt opio Ariſto. vt dicit Simplicius: ideo iterũ querit de ipſi⁹ ptib⁹: quã põnem habeat vnaqueq; eaꝝ in corpe: vtrũ oẽs ſint in qlibet pte corporis, an alia potẽtia ſit in alia: ⁊ alia in alia. Qd ciz hec pro hac pte pma fronte vĩ rõnabilis, q2 ſi tota aia totũ corp⁹ cõtinet, ita vnaqueq; ei⁹ pars debet poſſidere ꝓpriã corpis ptẽ. Ex alio latere vĩ hoc ſile ipoſſi, q2 quã ptẽ aſſignabim⁹ ipſi intellui: difficile.n. vĩ fingere ptem ꝓpriã intellui: q2 tũc intell's eſſet virt⁹ organica.

¶ Uidemus aũt ⁊ plantas diuiſas viuere: ⁊ aialiũ inſectoꝝ nõnulla, vtpote animã etſi nõ numero tñ ſpecie eandẽ habẽtia. Jtaq; partiũ vtraq;: ⁊ ſenſum habet, ⁊ per aliqđ tempus loco mouet̃.

Tex. 93. ¶ Uident̃ aũt ⁊ plante viuere diuiſe, ⁊ aialiũ inſectoꝝ quedã, tanq̃ eandẽ habentia aiã ſpecie, ⁊ ſi non numero. Utraq;.n. partium ſenſum habet, ⁊ mouetur ſm locũ ad aliquod tempus.

COMMENTARIVM.

¶ Quod ſcđo ptes ſiue potẽtie aie nõ differãt ſubto, pbat exẽplo aialiũ inſectoꝝ: ⁊ plantaꝝ, ⁊ dicit. Uident̃ aũt ⁊ plante diuiſe viuere: vt rami cũ a tota planta decidunt̃. Et etiam aialiũ inſectoꝝ quedã vt lacerta ⁊ vermes, quoꝝ ptes diuiſe vſq; ad certũ tps viuũt, ⁊ mouent̃ ſm locũ: cã aũt eſt, q2 ptes ille hñt aiã eãdẽ nõ nũo, ſ; ſpẽ: ⁊ ita quelibet pars illoꝝ hꝫ vitalẽ potẽtiã, ⁊ motiuam. ergo añ diuiſionẽ in talib⁹ aia erat vna nũo in toto corpore, ⁊ oẽs potẽtie erãt per corp⁹ totũ, ⁊ per oẽm partẽ corporis. Et in h̃ appet clare error eoꝝ: qui dixerunt in pte aialis amiloſi nõ remanere aiam, niſi in illa pte, vbi manet caput ⁊ cor. Cui⁹ oppoſitũ aſſerit hic Ariſtoteles volẽs in vtraq; pte remanẽ aiã ⁊ potẽtias oẽs, q̃ perãt ſaltẽ quo ad certũ tps: verũ de hoc in 2° ſatis.

¶ Nec abſurdũ eſt: ſi nõ ꝑdurant. inſtrumẽta nãq; nõ habent vt naturam cõſeruent: ſed nihilo minus oẽs in vtraq; partium inſunt animae partes. Atq; animae partes eadẽ ſub ſpecie collocantur: ⁊ etiã tota. illae qdem quia non ſeparabiles ſunt: tota aũt anima, quia indiuiſibilis eſt.

Tex. 94. ¶ Si aũt nõ permanent: nullũ incõueniens eſt: inſtrumẽta enim nõ habent, quib⁹ ſaluẽt naturã. ſed nihilomin⁹ in vtraq; partiũ oẽs exiſtunt partes aie, ⁊ eiuſdẽ ſpẽi ſunt adinuicem, ⁊ toti. Adinuicẽ quidem, tanq̃ que non ſeparabiles ſunt. Toti autem aie, tanq̃ indiuiſibili exiſtente.

COMMENTARIVM.

¶ Sed dices, q aie ptes nõ ꝑmanẽt in ꝑtib⁹ deciſis aialis inſecti, poſtq̃ fuerit diuiſum. Contra obijcit, quia nullũ incõueniẽs eſt dicere illas nõ remanere, fortaſſe qa ptes ille nõ hñt inſtra, qb⁹ ſaluent nãm vt radices ⁊ os, tñ in vtraq; partiũ exiſtũt ptes aie, ⁊ ita l; nõ remaneat aia: remanent eedẽ potẽtie: que ꝑerant, ergo potẽtie nõ differũt ſubto. Remanent dico potẽtie, que ſunt eiuſdẽ ſpẽi adinuicẽ q2 potẽtia ſenſitiua in cauda: ⁊ ſenſitiua in capite ſunt eiuſdẽ ſpẽi, ſimil'r ⁊ motiua que remanet in cauda ⁊ motiua que remanet in capite: ergo ſingula ſingulis referẽdo potẽtie, que remanent: ſunt eiuſdem ſpẽi inter ſe, ⁊ ſunt eiuſdem ſpẽi toti. ſ. potẽtie anteqũ ſint diuiſa. Qđ exponit, ⁊ dicit. Adinuicẽ qdẽ ſunt potẽtie ille eiuſdẽ ſpẽi, q2 nõ ſunt ſpecie ſeparabiles, nã ſenſitiua caude, ⁊ ſenſitiua capitis eiuſdem ſpẽi ſunt: ſic ⁊ motiua vtriuſq;. Sunt etiã toti aie ſpecie eadẽ, q2 aia eſt quid indiuiſibile ſpecie ſm potẽtiam: ⁊ ſic potẽtie anime nõ videntur ſubiecto diuiſe: ſicut neq; ipſa anima. Hec de prima queſtione voluit diſputare.

¶ Uidet̃ aũt ⁊ id principium qđ ineſt in plantis: aia quaedã eſſe. haec eniz ſola: cõmunis eſt ⁊ plantis ⁊ aialib⁹. Atq; haec qdẽ: a ſentiẽdi pncipio ſeparat̃. ſine aũt ipſa: nihil eſt prorſus qđ habeat ſenſũ.

¶ Uidet̃ aũt ⁊ qđ in plantis principium eſt, aia quedam eſſe. Hac.n. ſola cõicant ⁊ aialia ⁊ plante. Et hec qdẽ ſeparat̃ a ſenſitiuo principio. Senſitiuũ aũt nihil ſine hoc hꝫ. Tex. 95.

COMMENTARIVM.

¶ Soluit ſcđã qõnẽ: querebat̃.n. vtrum per vnũqđq; eoꝝ aiatũ dĩ viuere, an per vnũ oib⁹ prius. Ad formã nõ rñdet, ſed ad mãm dicit duo: pmũ q vĩ id, qđ in plantis eſt pnm viuẽdi eſſe quedã aia. Qđ ꝓbat, q2 hac cõicant aialia ⁊ plante. niſi.n. illud pnm eſſet aia, nõ poſſent aialia cõicare cũ plantis in illo: preſertim cũ aialia cõicent in illo cũ plantis in eo q ſũt aiata, vt nũc ſupponit. ¶ Scđm qđ dicit, eſt, q hec aia que cõis eſt aialibus ⁊ plantis, ſeparat̃ a pn° ſenſitiuo: ſenſitiuũ aũt nõ ſeparat ab illa aia. Simili rõne ⁊ de intellectiuo: nã vegetatiuũ ſeparat̃ ab intellectiuo: cõtra ſcđo minime, de mortalib⁹ loquor. ¶ Ex his hĩ ſolo ad formã: cõcedo.n. q ſit dabile vnũ pmũ quo aliqd viuit, ⁊ illud habet̃ ꝑ augeri, nutriri, ⁊ minui. Et ẽt cõcedo q per qđlibet poſteri⁹ illo aiatũ viuit: qm in poſteriori ſemꝑ includit̃ prius, vt trigonũ in tetragono vt 2° huius dĩ. Uerũ de re hac in 2° dicet plenius. ¶ Hec ſunt: que mihi curſiz vident̃ de h̃ libro, vbi ſcias me nihil recitaſſe eoꝝ: que Auer. dicit in cõmentarijs ſuis, qm pene nihil ad ꝓpoſitum verboꝝ Ariſtotelis dicere mihi viſus eſt. Ob malas eniz tranſlationes icidit ſepius in aniles errores, quos recenſere viſum eſt mihi ſuperfluũ: cuz oia cõmentaria, que in erroribus ꝯfecit, vident̃ penitus inutilia. Expõnes ſcđo Simplicij, ⁊ Themiſtij ſecut⁹ ſũ, qm tetigerũt mentẽ ⁊ vba Ariſtotelis. ¶ Hactenus de primo libro.

FINIS.

¶ Ariſtotelis de Anima Liber ſcd̃us.

Dictis hiſce quae a maiorib⁹ de aīa nobis tradita ſunt: redeamus rurſus oportet / atq; enitamur velut ab initio determinare quid anima ſit / ⁊ quaenam ſit eius communis maxime ratio.

Quoniā autem quę tradita de anima ſunt ab alijs: quātum eorū vnicuiq; viſuʒ ſit, prius dicta ſūt. Nūc tanq̄ʒ a princi pio iterum redeamus: tentātes determinare qd eſt aīa, ⁊ quę vtiq; erit cōmuniſſima ratio ipſius.

ἐφ᾽ ὅσον ἑκάστῳ φανερόν. Inquantum vnuiſq; demonſtrauit.

¶ Auguſtini Niphi eutichi Sueſſani philothei in ſcd̃m de anima collectanea ⁊ cōmentaria.

Collectanea text⁹ cō[ti] p̄mi.

Proponit intētionē ſuam in ſcd̃o hoc, ⁊ inquit: quę qdeʒ igit̄ a p̄oribus .i. veteribus ph̄is [tradita de aīa ſūt dicta.] dixit [tradita] q̄m nulla rōne ɔfirmata dixit [dicta] qa abundanter diſcuſſa, ac diligēter examinata: ⁊ tunc ſtatiʒ apponit intētionēʒ ei⁹, ⁊ inqt. [Iterū aūt tāq̄ʒ ex p̄ncipio redeamus tentātes determinare, qd eſt aīa, ⁊ quę vtiq; erit cōmuniſſima rō ipſius] dixit [redeam⁹ tanq̄ʒ ex p̄n°] q̄m, vt dixit in p̄ hui⁹, diffi cultas eſt circa regulaʒ venādi diffōneʒ, an ſit vna, ⁊ an plẽs. Ulteri⁹ poſito q̄ ſit vna, adhuc accidit difficultas circa p̄n° elītaria ,p̄pa vniuſcuiuſq; gn̄is aīę: q̄ igit̄ ab antiqs quodāmō regl'aʒ accepit, ⁊ nō p̄n° elītaria: ideo nō dixit, redeam⁹ a p̄n°: ſʒ tāq̄ʒ ex p̄n°: q̄m, ⁊ ſi nō in totū accepit diffōnē: ſaltē modū venandi diffōnē accepit. ⁊ h̄ dixit in p̄ .aiatuʒ igit̄ ab inaiato in duob⁹ maxie differrē vr̄ motu ⁊ ſenſu. accepim⁹ āt a ,pgenitorib⁹ fere hęc duo de aīa. ¶ Methodus ḡ eſt: q̄ ex motu ⁊ ſenſu debʒ deffinitio aīę inueſtigare vt cōſtat ab Auerroi ibideʒ. Sed in quo gn̄e, ⁊ q̄ diīa ɔſtituat̄ aīa nō habemus: ⁊ q̄ hō p̄n° elītaria inueſtigare difficile, ideo ſubdit: redeamus tentātes .i. cū labore p̄ſcrutātes determiare qd eſt aīa, ,pprijs diffōnib⁹ attributis ſpēb⁹ aīę, ⁊ quę vtiq; erit cōiſſima rō ipſi⁹. eſt ḡ intētio tradere duplicē aīę diffōnē .ſ. ,ppriā ⁊ ſpecificā vniuſq; ſuā: ⁊ cōeʒ oib⁹ ſuſaʒ oēſq; aīę ſpēs ɔtinēteʒ. ¶ Debes ſcire in p̄ hui⁹ Ari. qōnē mouiſſe primaʒ: an aīę dīnt ſpē, ⁊ gn̄e, an nō. Et ſi dīnt an debemus querere cōeʒ aīę diffōnē oib⁹ an ſingulā ſingulę reddē. ⁊ hui⁹ cāʒ reddit, q̄m nūc qdē dicētes ⁊ q̄rētes de hūana ſolū videt̄ intēdere. cū igit̄ ita ſit, hāc qōnē abſoluit hodie, ⁊ inuit duplicē diffōnuʒ modū cōeʒ oib⁹ .ſ. ⁊ ,ppriuʒ vniuſq;. ⁊ hoc vt Themiſtius ait, vt ne ſolam humanā tangat de qua tn̄ priores partim q̄ ita collubitum erat partim q̄ initi fallebantur egerunt.

Com[m] p̄[m]. Cum cōtradixit. ¶ Cōmentū iſtud p̄ʒ, p̄ter vltimū v̄bū, vbi inqt. Et p̄ debemus inuenire diffōneʒ: quę eſt magis vl'is oib⁹ p̄rib⁹ eius. ⁊ reddit cāʒ. d. cognitio .n. vl'is ſemp̄ debet p̄cedere cogn̄eʒ ,ppriā .i. ſpāleʒ. Ecce igit̄ q̄uo cāʒ reddit eius qd̄ Ariſto. accepit in textu. ¶ Sed circa textū ⁊ cōmētum pn̄t oriri ambiguitates. vr̄ .n. Ariſtoteleʒ ſibi opponi: inquit .n. in p̄ diffōnes cōes nō eē dandas, cū nō faciant cognoſcē accñtia ,p̄pa rei, ⁊ iō ibideʒ Auer. equocas appellauit. mō ,pponit cōeʒ, imo cōiſſimā aīę dicere rationeʒ. Dubōnes. Cōmē. xi°.

¶ Ruruſʒ expoſitores ambigūt, q̄m equoci nō dʒ diffinitio cōis ,pponi, cū illa careat. mō, vt Ari. inqt. ⁊ Auer. ibideʒ. aīa dr̄ equoce de itellu, ⁊ alijs. Cōmen. xxi°. ¶ Adhuc ⁊ circa cōmentū potes ambigē, q̄m nō ſp̄ vl'is rei cognitio p̄cedit ſpāleʒ, q̄m, vt ipſe inqt 6° meta[ce] ⁊ 7° eiuſdeʒ meta[ce] eſt poſt ph̄icā: ⁊ tn̄ eſt cōiſſima ɔſideratio, ⁊ ph̄ica ,p̄pa, vt Ari. inqt in ,phemio meta[ce]. Cōmen. 3°. Cōmen. 39°. ¶ Ad p̄mā har̄ Egidi⁹ inquit. q̄ Auer. dicit 7° meta[ce]. diffinitio p̄ōt 2[r] ɔſiderari. vno°, vt inſtr̄m: qd̄ ducit itellm ad intelligē qdditates rerū. alio° vt ſigt nām, ⁊ rei qdditatē ſeu eſſentiā: q̄ igit̄ hō cōiſſima rō eſt velut inſtr̄m: quo intellus ducit̄ in ppriā vniuſcuiuſq; diffōnē: ideo ē ponēda. ḡ eſt ponēda, vt ducēs in cogn̄eʒ aliar̄. ⁊ Ari. h̄ intēdit hic p̄ hui⁹. vult nō eē dādaʒ tanq̄ʒ ſignāns rer̄ eſſentias / ⁊ quidditates. Cōmē. 42°. ¶ Un̄ Albert⁹ hic vr̄ ⁊ hāc ſol'innuere cū dicat hāc eſſe ſupficialeʒ diffōnē figuralem .i. exēplarē. Intēdit .n. eſſe tanq̄ʒ exēplo quo manifeſtāt̄ ,p̄pe vniuſq;. ¶ Adhuc h̄ inqt Auer. ſupra illo Ari. v̄bo. [figuralr̄ qdeʒ igit̄ ⁊c̄.] vbi ait tāta igit̄ cognitio eſt data a talib⁹ diffōnib⁹ q̄ idu cte ſūt exēplariter ⁊ ſm̄ ſmones vl'es. Cōmen. xx°. huius. ¶ Et tunc p̄ōt ex oib⁹ his colligi vna ſolō, q̄ſi aptior illa Egidij, q̄ ,pponere diffōnē cōeʒ ɔtigit 2[r]. vno° tāq̄ʒ qetantē itellm ita, q̄ in ea dʒ itell's ſtare. ⁊ ſic Ari. voluit non eē cōes diffōnes ,pponēdas. Alio° tanq̄ʒ exēpluʒ ⁊ viā ad ,p̄pas, ⁊ ſic vult hic eā eē ,pponēdaʒ. ¶ Et vt ex verbis Simplicij excipio duplici rōne ɔſueuit hō cōem rōnē aſſignari diuerſaʒ a ,p̄pa. P̄ria qdē, q̄m ſic̄ ſe hn̄t res in eſſe, ita ⁊ vt ipſas cogſcam⁹: ſed ſe hn̄t vt ɔuenietes in cōi, ⁊ vt differentes ,pprijs diījs: ergo vtroq; mō cogſci debēt. Scd̃a v̄o q̄m nr̄a cognitio eſt ptibilis ſm̄ diuerſuʒ modū cogſcendi, q̄re neq̄t ſil' ſtatiʒ a p̄n° vtrūq; pcipi niſi p̄us ſepatiʒ itelligat vtrūq;. merito Ari. qd nā oib⁹ cōe plus cōſiderat, ⁊ poſt qd ,ppriū, vt patebit. ¶ Ad 2[m] Simplicius r̄ndet, duplex eē cōe. .ſ. equocū qd̄ dr̄ cōe ſm̄ multifariā dictū, ⁊ cōe ſm̄ cōparationē qd̄ dr̄ analogū. vult igit̄ hō cōe nō eē equocū, ſʒ analogū. dictū aūt Auer. intelligit p̄ equocū, equocū a ɔſilio qd̄ analogū eſt, vt p̄ʒ in p̄n° q̄rti metaph̄icę. ¶ Ad 3[m] qdā dixerūt illud v̄bū Auerrois eſſe itelligēduʒ ſub eodē gn̄e ſubiti foꝛalis. mō metaphyſica eſt alteri⁹ gn̄is. ¶ Sed mihi vr̄ q̄ ſimplr̄ ſit veruʒ: q̄m cōiſſima ſp̄ ſūt notiora. imo inqt Auicēna: ens, ⁊ res ſunt p̄ nota, ⁊ aīę cōgenita. adeo q̄ nō acqrūt̄ ex alijs notioꝛib⁹ eis. vide ip̄m p̄ tractatu ſue metaph̄icę capite 6°. ¶ Ideo alr̄ viſuʒ eſt mihi dicere, q̄ eſt vltima q̄ſtuʒ ad ſubm̄ principale qd̄ eſt genus ſubſtātiar̄ ſeparatar̄, vt Auerrois inquit vltimo cōmento p̄mo phyſicor̄.

COMMENTARIVM.

His diſputatis de aīa, Ariſtoteles incipiens hūc librū ſcd̃m: p̄mo cōtinuat hūc librū cū priori, ponens quę in p̄mo egit, ⁊ quę vult agere, ⁊ dicit. Q̄m autē quę tradita ſunt de aīa ab alijs, quātū eor̄ vnicuiq; viſum ſit dicta ſunt. Hęc eſt reſumptio eor̄, q̄ egit in p̄ libro, ſubſcribit, q̄ vult agē, ⁊ dicit. Nūc tanq̄ʒ a p̄n° iter̄ redeam⁹ tētātes determiare qd eſt aīa, ⁊ quę vtiq; erit cōmuniſſima rō ipſius, hęc ſunt, quę facturus eſt. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet, in collectaneis cōſiderabamus nōnulla v̄ba friuola ɔſideratiōe, ideo me Cōſideratio verbor̄.

llus nũc dicamus, vba illa [quẽ ſit vniuſcuiuſq; coꝝ vniciuqz viſus ſit.] In antiqs trãſlationib' nõ hẽri, in grçcis vo codici/ bus legunt: quç meo iudicio ꝑpea adiecta, qꝛ nõ tñ ve/ terũ põnes, quç de aia traditç erãt, narrauit, ſed rõnes, qb' ipſi mouebant, aſſignauit, Lur vo dixit. [Tanq̃ a pn° iterũ redeamus.] In collectaneis dicebamus, qꝛ ali/ qd accepimus a ꝓgenitoribꝰ de definitione alç: accepi/ mus eniz reglãz inueniẽdi illã ex ſenſu ꝛ motu, vt in pmo

Tex.cõ.19. huiꝰ notauit Ariſto. qꝛ vo de gñe ꝛ dĩia, quç ſunt defini/ tionis ptes, nihil accepimus, ꝑpea tanq̃ a pn° dixit eſſe redeũdũz: nõ tñ penitꝰ a pn°: cũ aliqd accepimꝰ. Uel for/ te dixit tanq̃ a pn°: qꝛ a veterib' aliqd accepit. ſ. excita/ mentũ, nã, vt 2° meta^{cc} inqt. ſi nõ anteceſſiſſet phrynis, nõ talis euaſiſſet Timotheꝰ: Dixit aũt [tentantes deter/ minare] qꝛ methodus definiendi eſt nõ leuis, comple/ ctit̃. n. diuiſionẽ, cõpõnez, ꝛ ſyllm. ℂ P. Uerba illa [ꝛ q̃ vtiqz eſt cõiſſima rõ ipſiꝰ,] Themiſtiꝰ expoſitiue legit, cũ. n. dixit ſe velle rurſus determiare qd aia ſit, exponit ꝛ pro idest, quç eſt cõiſſima rõ ipſiꝰ, cuiꝰ rõnẽ Auerroes aſſignat, q' vlĩa ꝑcedãt pticularia. Expoſitor vult p hçc vba Ariſtotelez dare cãz eiꝰ, qḋ dixit: dixit. n. ſe velle de/ terminare qd eſt aia ſupple definitiõe cõi, ꝛ pro qa, hçc eſt cõiſſima rõ, q̃ ꝑcedere dz. Uerũ ſi copulatiue legat, innuit duas definitiones quas dabit de aia. ℂ Ex his pz bñ cẽ dictũ in collectaneis, q' Ariſtoteles hic incipit ſol/

Tex.cõ.7. ꝛ.8. uere, imo ſoluit eã q. quã mouit in pmo, vtrũ ſi aiç plꝛes gñe vel ſpecie ſint, eaꝝ ſit vna cõis definitio, pz ſolo, q' oĩz eaꝝ eſt vna cõis definitio, quam proponit venari. ℂ Quçres cur ipſiꝰ aiç duç definitiões ſint aſſignãdç. ſ. cõiſſima, quç oẽs cõplectat̃, ꝛ vniciuqz ꝑpa. Ex latinis (vt in collectaneis dicebamus) vnã cãz accepimꝰ, qꝛ de/ finitio cõis oibꝰ nõ ꝓponit̃, vt qrãs aiaz, ſz vt ſit exem/ pluz, atqz via ad ꝑpriã cuiqz. ℂ Simpliciꝰ aſſignauit duas cãs, pꝛ eſt, qꝛ definitiões dant̃ de rebꝰ, qꝛ eñꝰ ſunt, ꝛ qꝛ ſpẽs aiç p ꝯueniũt in aliq̃: poſtea in ꝑprijs differunt. ideo opz dare duas, alterã qua deprehẽdat̃ ꝯuenientia: alterã, q̃ deprehendat̃ dĩia. Scḋa vo cã eſt, qꝛ cognitio aiaꝝ eſt diuiſibilis ſm diuerſos coĝſcẽdi modos. ſ. cõez ꝛ ꝑpriũ: ideo duplex dz dari definitio, altera cõis, q̃ ſm modũz cõez oẽs coĝſcant̃: altera ꝑpa, qua coĝſcat̃ vni/ cuiqz ꝑpriꝰ modus. Uerũ hçc ſcḋa cã, nõ multũ differt a pma. ℂ Auerroes aũt dicit: iõ dabilez cẽ cõem ꝛ vlẽz definitionẽ pmo, poſtea minꝰ vlẽz, ꝛ ꝑpriaz, qꝛ vlis co/

Dubitatio. gnitio ſemp ꝑcedit minus vlẽz, ꝛ ꝑpriã. ℂ In qua cã fe/ cimus dubitationẽ in collectaneis, qꝛ ſi ita eſſet, tũc me/ taphyſica, quç eſt de vlibꝰ eſt ordine doctrinç poꝛ phy/ ſica: quç eſt de minus vlibꝰ. ℂ Ad h̃ in collectaneis di/ cebamus dictũ Auerrois cẽ itelligẽdũz qñ doctrinç cõ/ parabiles ſunt euſdẽ gñis ſubi ſcibilis. Nõ meta^{ca} eſt alteriꝰ ſubi ſcibilis, ab eo cuiꝰ eſt phyſica. ℂ Uel dice/ bamus metaphicã quo ad cõmuniſſima, de qbꝰ agit, cẽ phyſica priorẽ, nõ aũt quo ad ptẽ pncipalez ſubi illiuſ: qḋ eſt genꝰ ſubaꝝ abſtractarum. ℂ Modo vtraqz hçc ſolo vr dubia, pma qdez, qꝛ accipio aggregatũ ex oibus ſciẽtijs ſpeculatiuis, certũ eſt h̃ aggregatũ eẽ vnaz tota/ lez doctrinã, ꝛ qdem vniꝰ ſubi ſcibilis, qꝛ de ente in cõ/ muniſſima rõne. Et cũz in vna doctrina totali ſp vliora ſint pus nota, tũc in tali aggregata doctrina metaphica eſſet pma: cũz ſit de vlioribꝰ. Luius oppoſitũ Auerroes

Lõmen.3°. aſſerit 6° meta^{cc}. ꝛ li° meta^{cc} 7°. ℂ Contra vo ſcḋaz fa/

Cõmẽ.39°. cit, qꝛ ſi eſt poſterior quo ad genꝰ ſubaꝝ abſtractaꝝ qḋ eſt pncipalior pars, erit quo ad illa cõia etiaz poſterior, qñ illa cõia ſunt abſtracta per indñiaz, ꝛ ſic ſupponunt ea: e qbꝰ abſtrahunt̃, vt ſunt ſubç p eſſentiaz abſtractç ꝛ ſubç ſenſibiles. ℂ P. Confirmo dubitationẽ pncipalez.

Auerroes. n. aſſerit ſemp magis vlĩa ꝑcedere minꝰ vlĩa, hoc falſuz eſt in doctrina definitiua, vbi pmũ ipm cogni/ tum eſt id, qḋ ſiğt nomẽ definiti, ꝛ minꝰ vle: poſteriꝰ vo ptes, ex qbꝰ conſtat ipſa definitio ꝛ magis vlia. ℂ Res hçc (crede mihi) non eſt leuis, locus aũt eſt p meta^{cc}: ꝛ p

phicoꝝ. ℂ Uerũ q̃tũ nr̃o ꝓpoſito ſubſeruit, debes ſci/ re, q' duplex eſt doctrina: altera, quç totalis eſt, vtpote Dilucidaꝰ. cuiꝰ ſunt plures ptiales doctrinç euſdez gñis ſubi ſci/ bilis, ꝛ tales ſunt tres. ſ. metaphica, mathematica, ꝛ phy/ ſica: quç lz oẽs ſint de ente / ꝛ ita oẽs ſpeculatiuç, qꝛ non oẽs ſunt de ente ſub vna rõne formali, hac ratiõe totalr̃ diſtinguitur. Altera eſt doctrina ptialis ſiue pticularis, ꝛ hçc pro pñti neceſſitate eſt duplex definitiua, ꝛ demon/ ſtratiua. Demſ̃ratiua vo duplex, doctrina qa, ꝛ doctrina ꝑp qd. Tunc dicamus q' vel loqmur in doctrina totali, vel pticulari. Si in doctrina totali, ordo eſt docẽdi, ꝛ ſic in totali doctrina magis vlĩa ſunt pus nota minꝰ vlibꝰ: ꝛ tñ nec ſunt pus nota notitia ꝯfuſa nec diſtincta, ſz ſolum ordine docẽdi, in quo ordĩe aliqua coĝſcunt̃ ꝯfuſe, aliq̃ diſtincte, aliq̃ neutro mõ, vt in recognitionibꝰ phyſicis diximus. At ſi loqmur in doctrina pticulari, ordo eſt ꝓ/ cedẽdi, ꝛ ſic vl loqmur in demſ̃ratiua, vel in defini^{ua}. Si in definitiua, aut loqmur in ordĩe ꝯfuſe cognoſcẽdi, aut in ordine diſtĩcte cognoſcẽdi. In ordine ꝯfuſe coĝſcẽdi, ſic ipm definibile, qḋ eſt minꝰ vle: eſt pus notũ ipſa defi/ nitiõe, quç ꝯſtat ex magis vlibꝰ. At ſi loqmur in ordine diſtĩcte coĝſcẽdi, tũc definitio, ꝛ magis vlĩa ſũt pus nota ipſo definito, qḋ eſt minꝰ vle. Sin aũt loqmur in demõ/ ſtratiua, vel loqmur in ꝓceſſu qa, vel in ꝓceſſu ꝑp qd. In ꝓceſſu ꝑp qd ꝓpõnes, quç ſiğant cãz ſũt pus notç. Sin ecõtra in ꝓceſſu qa: ꝓpõnes ſiğantes effectũ ſunt pus notç. Per hçc pñt cõcordari dĩa, quç legunt̃ in ꝓ/ logo Ariſtotelis de phyſico auditu, vt in recognitionibꝰ phyſicis diximꝰ. ℂ Ex his pz ſolo, delet̃. n. pꝛ rõ: qꝛ non põt fieri ex oibꝰ ſciẽtijs vna totalis doctrina, q̃ ſit euſdẽ ſubi formalis ſcibilis: ꝛ ſic nõ ſeqt̃ metaphicã nõ cẽ poſtẽ phyſica: cũ ex eis nõ fiat vna totalis ſcia, cur vo meta^{ca} ſit poſt phyſicã dicta eſt, qꝛ agit̃ in illa de abſtractis, vl p eſſentiã, vl p indñiaz. ℂ Ex quo pz bñ ab Auerroe cẽ dictũ doctrinã, quç docet definire aiaz cõi definitiõe, cẽ poſtẽ doctrina, quç docet definire aiaz ꝑpa vniciuqz de/ finitione, qꝛ vtraqz eſt ps euſdez doctrinç totalis. ſ. aia/ ſticç. ℂ Scḋa obiectio deleta ẽ, qꝛ Auerroes ſolũ loqt̃ de ordine priũ in doctrina totali, ꝛ nõ in eadez pticulari doctrina. Res hçc longã reqrit ꝯſiderationẽ, veruz pro prçſenti neceſſitate hçc ſufficiant.

ℂ Dicimus itaqz genus vnũ quodaz eoꝝ quae ſunt: ipſam ſubſtantiã eſſe. atqz huius aliud vt materiam qḋ quidez per ſe nõ eſt hoc aliqd / aliud formam ꝛ ſpeciez qua quidez iam hoc aliqd dicit̃ / ꝛ tertiuz id qḋ ex iſtis conſtat atqz cõponit̃. Eſt autez materia quidem potentia: forma vo / actus atqz perfectio. quae quidem biſariaz dicitur. quaedaz enim eſt vt ſcientia: quaedam vt cõtemplatio.

ℂ Dicimus itaqz vnũ quoddaz genus eoꝝ, quç ſunt, ſubaz. Huiꝰ aũt h̃ qdẽ, vt mã: quç quod per ſe qdez nõ eſt h̃ aliqd: alteruz aũt vt for/ ma ꝛ ſpẽs: ſm quã iam dr̃ h̃ aliqd: ꝛ tertiũ ꝛ hoc aliquid er his. Eſt aũt, quç qdẽ mã, potẽtia. Qũ aũt quod ſpẽs, entelechia. Et h̃ dupłr, hoc qdez ſicut hoc ſciẽtia: illud aũt, vt conſiderare. Collecta/ nea text' ℂ Quia vt pmo huius dictum eſt: ꝛ ſi vna ſit methodus cõ^{ti} ſcḋi.

inueniendi aīe diffōnem, adhuc qđ alia longe difficilioꝛ emergebat, de pncipijs eiꝰ elemētaribꝰ.ſ.gñe ꝛ differen-tijs. ꝛ genus (vt Themiſtius dicebat) erat duplex, ꝓxi-mũ ꝛ remotũ aīe. hoc ġ in loco abſoluens qōnē illam, genus aīe remotiſſimũ, ꝓpinquũ, ꝛ ꝓximũ inuenire co-naẗ: eſt eniꝫ aīa ſubā tanq̄ in gñe remoto, eſtq̄ȝ icoꝛpoꝛea ſeu foꝛma, vel actꝰ tanq̄ in gñe ꝓpinquo, ꝛ eſt ēt in actu p̊mo tanq̄ in ꝓximo gñe. ideo hꝭ tres diffōnes inueniens inquit. [Dicimus itaq̄ȝ eoꝝ q̄ ſunt. ſ. entiũ [vnũ quo-daꝫ genus ſubaȝ] q̄a, vt Simplicius ait, entis diuiſio nō eſt queādmoduꝫ aīalis: ens.n. nō eſt cōe vniuocũ decē ꝑdicamētis, queādmoduꝫ aīal hoī ꝛ equo. ideo ens quo-

Com. 8°. dāmō multitudinē dicit, vt Auer. inquit 12° meta.ꝛ h̄ deſignās dixit [eoꝝ q̄ ſunt] ꝛ nō [eiꝰ qđ eſt] vt inueret diuiſionē entis nō eſſe ab vno: ſȝ quodāmō a multis ſub vna cōparatione ſumptis vt pȝ. Tacuit aũt reſidua ꝑdi-camēta enumerare, q̄ꝛ, vt Simpliciꝰ ait, Ariſto. ſumit id qđ ad eiꝰ facit ꝓpoſitũ: vult.n. hīc aīaȝ eſſe ſubaȝ. ꝛ h̄ vt q̄dāmō aptũ ex eis, q̄ idꝫ x 3 antiq̄s ꝯtēꝰ ſit narrare ſubaȝ tñ. dixit [vnũ q̄dā genꝰ] ꝛ nō vnũ genꝰ, q̄ꝛ ſubaȝ quā hīc genꝰ eē dicit, nō ꝑitale genꝰ eſt, cũ ſit cōe mãe, ꝛ foꝛme, ꝛ mixtioni ex his. vt ergo notaret ipm nō eē ge-nus ꝓpꝛie ꝛ abſolute: ſed quodāmodo dixit [quodam.] ❡ Huius aũt aliud q̄dē ſicut mãꝫ: q̄ ſm ſe q̄dē nō eſt h̄ aliq̄d. Aliud aũt foꝛmā ꝛ ſpēȝ, ſm quā iam dī hoc aliq̄d. ꝛ tertiā q̄ eſt ex his. Eſt aũt mã quedā potentia, ſpēs aũt eſt entelchia.] Quia vult hīc ꝓpinquũ genꝰ aīe, ꝛ ſuba diuidiẗ per coꝛpoꝛeũ, ꝛ incoꝛpoꝛeũ: ideo ſubdiui-dit ſubaȝ in mãꝫ, ꝛ foꝛmā, ꝛ tertiũ: ꝛ ſic vult aīaȝ nō eſſe mãȝ, neq̄ȝ tertiũ: ergo incoꝛpoꝛea: ꝛ ſic hȝ genꝰ ꝓpinquũ eius. ❡ In his v̄bis duas materie innuit deſcriptiones. Vnaȝ cũ dicit, mã eſt q̄ ſm ſe nō eſt hoc aliq̄d. alterā aũt cũ inquit, mã eſt potētia quedā. Et duas foꝛme dif-finitiones, vnam.ſ. ſpēs eſt ſm quā mã redũẗ hoc aliq̄d. alteraȝ ſpēs eſt entelchia. ❡ Debes ġ ſcire, vt ex grecis excipiẗ, q̄ mã pōt cōparari ad idiuiduũ qđ eſt h̄ aliq̄d, ꝛ ad foꝛmā. Si q̄dē ad indiuiduũ cōpareẗ, diffinitio pꝰ verificaẗ.ſ. mã eſt res q̄ ſm ſe q̄dem nō eſt hoc aliq̄d. ꝛ hac diffōne ab indiuiduis differt. Si v̄o cōparetur ad foꝛmā, ſic ꝛ ſcđa daẗ diffinitio.ſ. mã eſt potētia quedam ꝛ dixit [potētia] vt Simpliciꝰ inquit: nō vt futura aliq̄ñ ſm actũ: ꝑmanet.n. ſꝑ qđ eſt: ſȝ vt ſm ſuſceptibile ſub-ſtantiata. ġ potētia ibi capiẗ pro potentia ſubiectiua foꝛ-maꝝ. ꝛ ideo dixit [quedā] vt notaret potētie ꝯditionem. ❡ Et q̄ꝛ mã his duobꝰ modis diffiniẗ, ideo foꝛma ꝛ his oppoſitis modis dȝ diffiniri. vna q̄dem eſt, foꝛma eſt id eſſe, ſm q̄ dī hoc aliq̄d. i. cuiꝰ merito res ꝓgatiuā illā ſerũt vt noīe h̄ q̄cq̄, ſiue hoc aliq̄d cenſeanẗ: vt Themi-ſtius exponit. ❡ Scđa diffinitio daẗ oppoſita ad ſcđaȝ ipſius mãe.ſ. foꝛma eſt entelchia: potētia.n. mãe vt The-miſtius inquit: duo hȝ in foꝛma.ſ. eſſe ꝛ ꝑfectionē. Scđȝ eſt diuiter ꝛ bn̄ hīe: ideo hoc noīe entelchia ꝑfectionē di-cimꝰ: ꝛ ſic ibi ꝛ genꝰ notaẗ foꝛme, ꝛ diña. ❡ Et h̄ dupl'r: hec q̄dē ſicut ſciā: illud aũt ſicut ꝯſiderare. i. foꝛmaꝝ al-tera, vt habitꝰ altera, vt miniſtratio. ꝛ definitio habitus intelligiẗ: ꝛ per hec vult habere q̄ aīa eſt tanq̄ actꝰ pri-mus: ꝛ ſic habeẗ genus ꝓximũ anime.

Comᵐ 2ᵐ. **Cum voluit.** Proponit Auerrois lr̄e ſenſum. ꝛ prima pars pȝ. [Et dixit q̄ ſuba] accipit Auer. q̄ aīa ſit ſuba ex textu, ꝛ arguit h̄ mō: ſuba eſt vnũ generũ entiũ. i. entiũ: q̄ ſunt ſm anteceđtiā in eſſe. i. ſuba, eſt poꝛ ſm nãȝ, ꝛ ꝑfectionē accidētibꝰ: ꝛ hec eſt maioꝛ. Tũc accepit minorē. d. quoꝝ vnũ eſt aīa. i. ſed aīa eſt añs accn̄tia, nã, ꝛ perfectione: ġ, in ſcđa figura in terminis ꝯuertibilibꝰ, aīa eſt ſuba, ꝛ per ꝯñs nō eſt accñs.

❡ Adhuc hoc ꝓbat ſcđo ſyll'o: q̄ dȝ ſic cōponi, nullũ accñs eſt pnᵐ viuēdi p̊mũ, ꝛ totale: ſed aīa eſt pncipiũ viuendi hē: ergo aīa nō eſt ſuba. Et hec rō vocaẗ prima cognitio nãlis, q̄ꝛ duo ſunt ꝓceſſus. vnus q̄a, ꝛ eſt p̊mꝰ nobis, ꝛ nãlis ab opatiōe. alter eſt ꝑꝑ q̄d, ꝛ eſt ſcđs: quia igiẗ hꝭ ꝓceſſus eſt hic: ideo hoc inueñs inquit, ponere.n. aīaȝ eſſe accñs eſt ipoſſe, ſm q̄ dat nobis, pma cognitio nãlis. i. demr̄atio q̄ ex ope viuēdi: ꝛ huiꝰ rōne vtuntur greci. ❡ Tunc reddit in p̊mā rōnē, ꝛ inquit: opinamur eniꝫ q̄ ſuba eſt nobilioꝛ oī accidēte: ꝛ q̄ aīa eſt nobilioꝛ oībus accñtibꝰ extitibꝰ hic: ꝛ ſic ſequiẗ vt ꝑus ipſaȝ eſſe ſubaȝ. ❡ Et cũ narrauit] hoc in loco Auer. ſubdit ſubaȝ ꝛ ſermo eiꝰ pȝ. ꝛ q̄n inquit q̄ idiuiduũ eſt h̄ per foꝛmā, nō itelligit niſi eo mō quo Themiſtiꝰ exponit. i. in actu, ſm q̄ dī h̄ aliq̄d. ❡ Q̄ñ aũt foꝛma. recolligit fructũ di-uiſionis facte, ꝛ inquit: q̄ñ aũt ſupple aīa eſt foꝛma: ꝛ cũ hoc eſt ſuba ſupple pȝ. q̄ q̄dē foꝛma oſtēdit. d. manife-ſtum eniꝫ eſt: q̄ꝛ cōpꝛehēdiẗ ſenſu. eſt aũt ſuba q̄ꝛ pars ſube: ꝛ oīs pars ſube eſt ſuba: vt in phyſicis dictum eſt. ❡ Adhuc ꝛ hoc ꝓbat quarto, ꝛ inquit. ꝛ ſil'r pars huius ſube cũ auferẗ: auferẗ ſuba. ſ. indiuiduũ ꝛ. i. ſube: q̄ cũ auferẗ, auferẗ ſuba, vt dcm̄ eſt ibideꝫ. ꝛ per hāc vltimā rōnē ꝓbat, ꝛ mãȝ eſſe ſubaȝ. ꝛ ſermo eiꝰ pȝ. Et reliquũ cōmenti pȝ. ❡ Debes ſcire q̄ aliqđ ſenſu ꝑcipi pōt du-pliciter intelligi. vnoꝰ, q̄ ſenſus id in ſe attingat. alioꝰ, q̄ in cognitione eiꝰ nullo alio egemus, niſi ſenſu. habemus ergo duo aīaȝ eſſe foꝛmā, ꝛ hoc ſenſu cognoſcimus, non p̊mo mō: ſȝ ſcđo mō. ꝛ ipſaȝ eē ſubaȝ, ꝑꝑ quatuoꝛ rōnes tactas. Habeẗ ergo q̄ aīa ſit ſuba incoꝛpoꝛea, actꝰ p̊mꝰ: ꝛ ex eo q̄a ſuba eſt, remoueñẗ opiōnes antiquoꝝ Plato-nis. ſ. ꝛ Xenocratis aīaȝ in ꝑdicamēto [redacted] ponētiũ. Galeni, ꝛ Homeri in ꝑñto q̄litatis, dicētes eā cōplonē. Emp. dicētis eā eē in ꝑñto relationis, eā ipſaȝ ꝓpoꝛtio-nem harmoniāq̄ȝ dicat. ❡ Habeẗ ꝛ adhuc genꝰ ꝓpin-quũ, cũ aīa ſit incoꝛpoꝛea ꝯtra Pythagorā ꝛ alios ponē-tes, ipſaȝ eſſe vnũ elemētoꝝ. ꝓximũ aũt genus habemꝰ cũ eaȝ p̊mũ actũ, ꝛ nō ſcđm ponat cōtra eos: qui ſpũm ꝛ opationes dicũt, vt Hippocrates ꝛ alij. ❡ Poſſunt ꝛ in his ambiguitates accedere: p̊ma itaq̄ȝ ꝓpter q̄d poniẗ hꝭ ſub diuiſio actus: in p̊mũ ꝛ ſcđm: ꝛ vtrũ ſit v̄lis oībus animabꝰ ſimpl'r. ❡ Scđa ambiguitas eſt in v̄bo The-miſtij, inquit.n. modo illud diſcrimē intelligiẗ, res a mã vt fierent, a foꝛma vt hñt eſſe: q̄ cũ ita tũc opulenter, ꝛ inaniter hīe ſe res: ꝛ ꝑfectā eē dicimus q̄ũ ꝓpꝛiā foꝛ-maȝ adepta eſt. Videẗ.n. q̄ mã nō tñ in fieri ſit neceſ-ſaria, imo in facto, q̄ꝛ illud qđ eſt pars ſube proficit ad fieri, ꝛ ad eſſe ſube: ſed mã eſt pars ſube: vt Auer. inquit. ergo ꝛ ad fieri ꝛ ad eſſe ſube ꝯficiẗ. ❡ Ad p̊mā Simpli-cius rñdit q̄ moꝛtaliũ aīatoꝝ aīa nō in agēdo ſubaẗ: in im̃alibꝰ nāq̄ȝ idētitas ſube ad actionē. eſt ergo ſol. q̄ aīa moꝛtaliũ differt ab aīa celoꝝ: q̄ꝛ aīa celi ſubaẗ per ope-rationē: ideo ibi hꝭ diſtinctio nō hȝ locũ. aīa moꝛtalium nō: ꝛ ideo hȝ locũ hꝭ diſtinctio in aīabꝰ moꝛtaliũ. ❡ Sed h̄ ſtare nō pōt: q̄ꝛ diffinitio aīe cōmuniſſima eſt fuſa in aīas celoꝝ: vt notat Ariſto. 2° hꝰꝰ. cũ dicit. alia autē ab hoc ipoſſe in rebus moꝛtalibus. vbi Auer. inquit ꝛ dixit. hoc q̄ꝛ coꝛpoꝛa celeſtia manifeſte videnẗ intelligẽ, ꝛ mo-ueri: ſed non nutriri: neq̄ȝ ſentire. Ecce q̄ũ eis diffinitio anime cōpetit: ergo quelibet illaꝝ eſt actus primꝰ: ꝛ per ꝯñs in potētia ad actum 2ᵐ. ❡ Adhuc Auerrois in cō-mento vult, idem ſm ſubiectũ eſſe primũ actuꝫ, ꝛ ſcđȝ. primũ vt abſolute ꝯſideraẗ. 2ᵐ vt ꝯſideratur ſub opera-tione: ſed quelibet intelligētia pōt his duobꝰ modis cō-ſiderari: ergo quelibet pōt dici actus primus ꝛ ſecũdus. ❡ Ideo al'r dōm hꝭ diffōnē eſſe cōeꝫ oībus aīabus, ſȝ

Dubōnes.

Refutatio

Comm. 15°.

Cōmen.5°. ſit qđ.de nutritiua de ꝗ̄ dicet̃ loco eius. Propter qđ vo ponit̃ iam pꝫ in fine cōmēti. ℂ Ad ſcđaꝫ dōm vt Auer. inquit.mãꝫ eſſe neceſſariã pro fieri neceſſitate ſimplr, ⁊ formã pro eſſe. Mãꝫ vo pro eſſe per accidēs neceſſario. ⁊ ħ
Cōmen.31°. inquit Auer. 7° meta^{ce}. ⁊ ideo Auer. materiaꝫ ꝑtē apparenter: puꝫ deſert inquit ibidēꝫ alijs locis: ⁊ ſic appareꝫ ſol. pro Themiſtio. ℂ Propter quid actus vnus dicit̃ primus. alter ſecūdus: pꝫ ex his.

COMMENTARIVM.

Tex.cō.6. Soluit nunc Ariſtoteles eaꝫ queſtioneꝫ, quam primo huius mouit, cuꝫ queſiuit, in quo generum ſit anima, vtrum ſubſtãtia, vel aliquid aliorꝫ, ⁊ ſi ſubã, vtrum ſicut actus, ⁊ incorporea, an ſicut potẽtia, ⁊ corpus: hãc ergo qōneꝫ aſſoluēs venat̃ ea, que in definitione aię ponunt̃ ex pte gn̄is, ideo tres diuiſiones inducit ſicut tres ptes in definitione ponunt̃ ex pte gn̄is ⁊ formę: quaꝫ pma eſt entis in ſubaꝫ ⁊ accñs, qua diuiſione vult hic aiaꝫ eſſe ſubaꝫ. Secūda diuiſio eſt, qꝫ ſubę alia eſt vt foia atqꝫ actus, alia, vt mã atqꝫ po^a, alia vt cōpoſitū, qua iterū vult hic aiaꝫ eē ſubaꝫ, vt formã, ⁊ actū. Tertia eſt qꝫ actuū ſiue formaꝫ, alia eſt vt habit^9 ⁊ ſcia. l. actus pmus. Alia vt cōtẽplatio, ⁊ actus ſcđs, qua deniqꝫ vult hic aiaꝫ eſſe ſubaꝫ, ⁊ actū p^m, qui eſt, vt habitus. Quo fit, vt ex oīb^9 velit aiaꝫ eſſe ſubalem actū p^m:
Suppoſitiones Ariſto. que qđeꝫ ptes oēs ex pte gn̄is accipiunt̃. ℂ Iuxta hãc ergo expōneꝫ dōm eſt Ariſtoteleꝫ duo ſuppoſuiſſe. vꝫ. ⁊ qꝫ aia ſit ens, ⁊ qꝫ aia ſit ſuba. aiaꝫ. n. eſſe ens, ex eo ſupponit, qꝛ ſubm eſt pꝛecognitū: atqꝫ cōceſſum in ſcia. At aia eſt hic ſubm, aut pncipalis pars ſubi, ꝗ̄ ſupponēdūꝫ eſt aiaꝫ eē. aiaꝫ vo eē ſubaꝫ ſupponit tanꝗ̄ ꝓbatum ꝯ antiquos, ſiqđeꝫ veterū alij aiaꝫ dixerūt eē relationē veluti harmoniã. Alij quãtitatē, veluti nūm. Alij qualitateꝫ, vt calidū vel cōplōnē. Cōtra hos Ariſtoteles ſupiore libro ꝓbauit aiaꝫ eſſe ſubaꝫ, ⁊ nō poſſe eſſe accidēs / ppt. rea aiaꝫ eſſe ſubſtantiaꝫ ſupponens, cętera ſuo loco ꝓbabit. ℂ Auerroes aūt velle vr̃ Ariſtoteleꝫ duas tm̄ diuiſiōes effeciſſe, quaꝫ pma ſubę eſt in mãꝫ formã ⁊ cōpoſitaꝫ. Scđa autē formę ſiue act^9 in p^m ⁊ 2^m. ℂ Que expoſitio (vt mihi vr̃) ſtare nō pōt, qꝛ Ariſtoteles, dicit. dicimus itaqꝫ vnū quoddaꝫ genus eoꝫ, quę ſunt, ſubaꝫ. Modo vnū ⁊ quoddaꝫ nō niſi reſpectu alteri^9 intelligit̃, qđ in diuiſione indicat̃. Rectius ꝗ̄ cuꝫ grę̄cis expoſitorib^9 dōm eſt Ariſtoteleꝫ tres diuiſiones aſſignaſſe. ℂ Quo vo ad
Eoꝫ quę ſunt. vba attinet, Ariſtoteles dicit [eoꝫ quę ſunt] ⁊ nō ei^9 qđ eſt, ſubaꝫ eſſe vnū gen^9, qꝛ (vt Simplicius ait) entis diuiſio nō eſt, quēadmodū diuiſio aialis. ens. n. nō eſt vnū cōe vniuocū decē pdicamētis, quēadmodum aial hoi ⁊ equo, vꝫ ens quodāmō multitudinē dicit, vt etiã Auer-
Cōmen.8°. roes 12° li° meta^{ce} annuit. Ideo dixit [eoꝫ quę ſunt] ⁊ non ei^9 qđ eſt, vt inueret diuiſionē entis nō eē ab vno, ſed quodāmodo a multis, ſub ꝓportione ſumptis. Vn̄ vt recte Boeti^9 in pdicamētis textu illo. [Eoꝫ qđē, quę ſm nullaꝫ cōplōnē] diuiſio entis potius eſt enumeratio ſignatoꝫ, quę ſigt̃ nomē ens. ℂ Hic ex dictis Simplicij clariſſime pꝫ pmã entis diuiſionē nō eē rei, ſed nois in ſignata: ⁊ ſic fruſtra laborant, qui diſputant de diuiſione entis. Tacuit aūt Ariſtoteles cętera pdicam̃ta, vt Simplicius aiaduertit, qꝛ Ariſtoteles accipit, qđ facit ad ſuū ꝓpoſitū, tm̄. n. hic vult aiam ſubaꝫ eſſe. P. dixit [vnum quoddaꝫ genus ſubaꝫ] ⁊ nō dixit ſubaꝫ eſſe gen^9: qꝛ non pdicamētale gen^9 eſt, cū ſit cōe materie formę ⁊ cōpoſito, qb^9 gen^9 ꝓpe cōe eē nō pōt, ſed ſi eſt, illud eſt genus aliquo pacto, ideo dixit [quoddaꝫ.] P. mã pōt cōparari ad indiuiduū, qđ dr̃ hoc aliqđ. i. cōpoſitū in actu, ⁊ ſic cōparatione ad indiuiduū dicit qꝫ mã ſm ſe nō eſt hoc aliqđ. ⁊ pōt cōparari ad formã, quę eſt actus, ⁊ ſic cōparatione formę eã ſcđo loco deſcribens, dicit mã eſt po^a. Simili rōne formę dat duas definitiones, alterã cōparatione indiuidui, cuꝫ ait: ſm quã iaꝫ dr̃ ħ aliqđ. Alterã cōpatione materię, cuꝫ ait, ſpēm eſſe entelechiã. Et p potentiã (vt Simplici^9 notat) intelligit ſubiectiuã: quę, vt Themiſti^9 inquit, a forma hꝫ eſſe, ⁊ bn̄ eſſe. ideo quo a forma hꝫ eſſe, mã nō eſt hoc aliqđ, quo a forma hꝫ pfectionē, mã dr̃ potẽtia forma vo, quo mãę dat eſſe, dr̃ id, per qđ mã eſt ħ aliqđ, quo materię dat pfectioneꝫ ⁊ bn̄ eſſe, forma eſt entelechia. Entelechiã vo, nōnulli perfectionē interpretant̃, alij habitū, ego vo nō reperi vbuꝫ latinū, taꝫ etſi ficto noīe qđaꝫ pfecti habitã interpꝛtent̃.
ℂ Quęrebamus in collectaneis vtrū ois aia dici poſſit actus pmus, ⁊ ſcđs. ℂ Iterū quęrebamus vtruꝫ mã ſolūꝫ in fieri ſit per ſe pncipiū cōpoſiti, nō aūt in facto eē, vt Themiſtius innuit. ℂ Simplicius ad pmã dicit non oēm aiaꝫ eſſe actū pmū ⁊ ſcđs, qꝛ aia cęli ſubſtãtiat̃ per actū, ⁊ ſic eſt act^9 ſcđs tm̄. ℂ Contra obiecimus: qꝛ iſta Ariſtoteles ⁊ Auerroes volunt actum p^m dici de oi aia. Cōmen.15°.
Dubōnes. ℂ P. Auer. in ħ cōmēto dicit ideꝫ eſſe actū p^m ⁊ ſcđm. ℂ Sed hę rōnes friuolę ſunt. pma qđeꝫ, qꝛ cōis definitio hęc eſt, actus corporis, ⁊ non actus pm^9 corporis ſm Simpliciū. ℂ Scđa vo quia aia imortaliū cęloꝫ non niſi vt agens ꝯſiderari pōt, cū ipſa actione ſubſtantiet̃. At aia mortaliū, cū nō ſubſtãtiet̃ actiōe, pōt vtroqꝫ mō cōſiderari: bn̄ ergo Simplici^9 dixit. ℂ Scđa dubitatio optime ſoluit̃ in collectaneis, qꝫ mã eſſendi qđē p accidens cã eſt, qꝛ quatenus deſert formã, in fieri vo per ſe cã, qꝛ p ſe ſubꝫ eſt gn̄ōnis. Forma aūt eſt eſſendi p ſe cã, qꝛ p ſe act^9, ⁊ ēt fieri, qꝛ p ſe terminus gn̄ōnis eſt.

ℂ Maxime autem corpora vident̃ eſſe ſubſtãtiae: ⁊ ipſoꝫ ea magis quae nãlia ſunt. haec eiꝫ: caeteroꝫ principia ſunt. Naturaliuꝫ vo corpoꝫ: quaedaꝫ habent vitaꝫ, quaedaꝫ nō habent ſed ea vacãt. Vitã autē dicimus: nutritionē / accretionē, atqꝫ decretionē / quae qđeꝫ per idipſum fit qđ viuere dicitur. Quare corpus omne naturale pticeps vitae / ſubſtantia eſt: ⁊ ita ſubſtantia vt cōpoſita.

ℂ Subſtãtię aūt maxime eſſe vident̃ corpora, ⁊ hoꝫ phyſica. Hęc eniꝫ alioꝫ principia ſunt. Phyſicoꝫ aūt, alia qđeꝫ habent vitaꝫ. Alia aūt nō habent. Vitaꝫ aūt hic dicimus id: qđ per ſeipſuꝫ ⁊ alimētuꝫ, ⁊ augumētū, ⁊ decremētuꝫ habet. Quare omne corpus phyſicū pticipans vita: ſubſtãtia erit. Subſtantia aūt ſic, ſicut compoſita.

ℂ Syllogiçat Ariſto. apud grę̄cos ꝯclōnes duas: quarū Collectanea tex^9 cō^{ti} tertij.
pma eſt corp^9 viuēs eſt ſuba. 2° corp^9 viuēs eſt ſuba cōpoſita. primã ſyllogiçat in hūc modū, ois corpora ⁊ maxime nãlia ſunt ſubę, vel vident̃ ſubę. Sed corp^9 viuēs eſt corpus, ⁊ corpus nãle: ergo vr̃, ⁊ eſt ſuba. ℂ Scđam vo ſic intēdit, omne habēs pncipiū nutrimēti ⁊ augmēti mixta ⁊ cōpoſita ſubſtãtia eſt: omne viuens per ſe hꝫ principiū hꝫ: ergo omne viuēs ſubſtãtia erit cōpoſita. ℂ Quid aūt vult ex his colligē poſt modū vobis aperietur, inquit ergo, accipiens maioreꝫ, autē pro ſed cuꝫ ſubſtãtiaꝫ ſiue incorporaliū: ſiue materię ⁊ formę maxime ⁊ potiſſime vident̃ corpora: vult dicē ſm ſenſum: qm̄ quibuſdaꝫ, vt pythagoricis, vident̃ mathe^{ca}: ⁊ qbuſdam alijs artificialia [ſubę] ⁊ hoꝫ phica, ſupple, ⁊ ſunt

⁊ videnť. ꝙ videnť apparet, eo qꝛ corpora ꝙ ſint cōſtat
qm̄ hęc ſunt pncipia alioꝝ: ergo vere ſunt corpora. eſt ğ
maior, omne corp⁹ vř ſuba: ⁊ oē corp⁹ nāle eſt ⁊ vř ſuba:
ergo accipe maiorez. ⸿ Phicoꝝ aūt.] Hoc in loco vult
accipe minorē pmi ſylli, ⁊ minorez ſcđi, ⁊ inquit. phicoꝝ
qdez, alia hñt vitā: alia vo nō hñt. ⁊ per hāc vult iſtam
minorē, corpora viua ſunt corpora, ⁊ nālia, qm̄ omne vř
uiluz de ſuis pdicať diuidentib⁹. diffinit hñs vitā, vt mi
norē accipiat alterius ſylli, ⁊ dicit. vitā aūt hīc dicimus,
id: qđ per ſeipſuz alimentū, ⁊ augmētuz, ⁊ decrementū,
ſupple hʒ Eſt ergo minor, omne viuens hʒ alimentum,
augmentū, ⁊ decremētū. ⸿ Quare omne.] Ex his ppo
ſitionib⁹ intulit ɔclones, ⁊ inquit. Quare oē corp⁹ phy
ſicum pticipās vitā, ſuba erit. Hęc eſt pma ɔclo ⁊ dedit
ſcđaz. ſ. ſuba autē ſic ſicut cōpoſita, ⁊ ſic patent ɔclones
lrę. quoꝝ aūt hę ɔclones pręſyllogięet in cōmētatiōe lrę
ſtatim poteſtate patefiet plane ſm gręcos.

Com^m 3^m. Cum demonſtrauit nobis. Ut mi
bi vide
tur Auerrois expoſitio in hāc gręcoꝝ incidit, ſi recte in
ſpiciať, cuz tñ addit (vt mihi vř) q̇ viuēs eſt ſuba, ⁊ cō
poſita, ⁊ videť mihi ſuba. trib⁹. n. entib⁹ ſubſtātijs. ſ. for
ma, ⁊ mā, ⁊ cōpoſito (vt Auer. vult.) Ariſt. tertiā maxie
ſubaz videri dicit. ğ in cōmētationē gręcoꝝ fere Auer.
occurrit. Et qđ dicit in pᵃ pte totū pʒ. ⸿ Et eſt illud qđ]
Ariſto. diffiniēs viuēs iquit, viuēs eſt illud: qđ per ſe hʒ
pn^m nutrimēti, augmēti, ⁊ decremēti: qꝛ poſſʒ qs iferre,
vt Simplicius inquit, ergo ſoluz pn^m hoꝝ eſt vita, ⁊ ſic
intellus, ſenſus, ⁊ mot⁹, pnᵃ nō vitę dicerenť. ideo Auer.
conať declarare dr̄iaz viuentis ab aiali, ⁊ dicit, ⁊ ſupple
hę pn^m eſt id: qđ plantis appropriať: qm̄ hoc nomē vita
dicebať in lingua gręca de oi eo qđ nutriť, ⁊ augmētať.
aial aūt de omni eo qđ nutriť ⁊ ſentit. ergo apud gręcos
aial differt a viuēte: qm̄ in plus viuēs aiali. ⸿ Addit q̇
in arabico viuēs ⁊ aial videnť ſignare idez. ⸿ Sed tñ]
⁊ qꝛ poſſet qs dicere, ſi apud arabes viuēs ⁊ aial idem:
ergo taʒ plantę q̄ʒ aialia morerenť. ɔtrria tenet: oppoſita
eniʒ hñt fieri circa idez, ergo pñt mori qñ carerent pnci
pijs vitaꝝ ⁊ ſenſus. ⸿ Rñdet ipſe, ⁊ inquit. ſʒ tñ non dř
mortuū niſi aial: qđ caret pnᵒ nutrimēti ⁊ ſenſus inſimul
ideſt id moriť q̇ vtroqʒ caret pnᵒ, non pncipio ſenſus ⁊
motus tñ ſupple ſi poſſe eſſet hę ſepari. ⸿ Et ideo apđ
eos plantę nō moriunť. iteruʒ apud eos apopletici non
moriunť. plantę qdem nō, qm̄ nō hñt ſenſus. apopletici
vo, qm̄ ⁊ ſi carent motu nutriuntur, vt dicunt medici.
⸿ Et dixit eſſentialr] tangit pticulaʒ poſitā in diffōne,
⁊ inquit. quia inueniť extra viuū aliquid: qđ aſſimilatur
augmēto, ⁊ diminutioni vt lapis, ⁊ nō ē viuū. ⸿ Debes
ſcire, vt Simplicius inquit. ignē augeri appoſito cōbu
ſtibili. adhuc ⁊ lapis per additionē ptis ſupra ptē, ⁊ aial
ſeu planta, differēter tñ: qm̄ etſi ignis augeť, non rema
net vnus ignis a pnᵒ vſqʒ in finē, imo cōtinue eſt alius, ⁊
alius numero ignis. lapis vo, ſi augeť non per aliqd in
trinſecū augeť, ſʒ ab agēte apponēte ei aliqđ eiuſdez rō
nis. relinquiť, vt inquit ipſe, ſolum aial, ⁊ plantaz per ſe
augeri: qm̄ ſoluʒ aial, ⁊ planta per ſe remanent ⁊ ſoluʒ a
pncipio intrinſeco. ⁊ ſic verificatum eſt verbum Ariſto.
⸿ Reliquū cōmenti pʒ ⁊ per ſe notū eſt.

COMMENTARIVM.

Auerrois expoſitio. Auerroes vt in collectaneis diximus, arbitrať.
Poſtq̄ꝫ Ariſto. ſubaꝝ numerū demō
ſtrauit, illas diuidēs in māʒ, formā, ⁊ cōpoſitū nūc illas
cōparare, ac exponere quenaʒ illaꝝ mīj nomē ſubſtātię
excellēti⁹ ſubeat, aſſerēs corpora, hoc eſt cōpoſita nomē
ſubſtātię dignius hīc. Scđo aūt de corporib⁹, corp⁹ ipſʒ
nāle ſubſtātię nomē dignius hīc q̄ʒ artificiale. ⸿ Quaʒ
expōnez nūc diligētius ɔſiderās, nō approbo. pmo qdē
q̇ Ariſtoteles eas definitiones partes, quę ex pte dr̄ię ſe
tenent, ſi hic non venareť, nullibi venat⁹ eſſet. ⸿ Scđo
qꝛ hęc cōparatio ad definitionē, quā eſt venaturus, mi
nime deſeruit. ⸿ Simplicius aūt exponit q̇ enumera Exp. Simp.
tis ſubſtātijs: nūc Ariſtoteles ſtabilire velit, ſub qua naʒ
illaꝝ aīa collocāda ſit. ⸿ Quę expoſitio mihi placet mi
nime, nō. n. ſtabilire pōt ſub qua naʒ illaꝝ aīa collocan
da ſit, niſi pus diuiſionis ptes oēs tā ex gñis pte, q̄ʒ dr̄ię
numeratę ſint. ⸿ Melius ğ nūc arbitror q̇ cū Ariſtote Expoſitio ppria.
les diuiſionē aſſignaſſet, ex qua ea, quę ſe tenēt ex parte
gñis: nactus ſit, nūc alias tres diuiſiones aſſignat, vt ve
neť ea: quę ſe tenent ex pte dr̄ię, ſiue ſubiecti. Quare pᵃ
diuiſio erit, q̇ ſubaꝝ alia corpora, alia incorporea ſunt.
⸿ Addit aūt q̇ ſubaꝝ corpora ipſa videnť potiſſimū
ſubę: qnqdē veteres ſola illa fatenť: q̇ illa ſola ſenſibus
ſubiaceāt, q̄ rōne fit, vt Ari. ſit pmā diuiſionē, ⁊ ptiū illi⁹
cōparationē aſſignet, vñ dič. q̇ cū ſubę videāť alię corpa,
alię incorporeę, maxie ſubę videnť corpa. Ecce qūo ſit
diuidit, ⁊ comparat. Subſtātię. n. incorporeę, ⁊ ſi verius
ſint, non facile apparent. ⸿ Scđa vo diuiſio eſt, q̇ cor
poꝝ quedaʒ nālia quedaʒ artificialia ſunt. Et inſinuans
diuiſionē, ⁊ cōparationez inſimul inquit, ⁊ hoꝝ corpoꝝ
ea magis ſubę ſunt: quę ſunt nālia. Hęc. n. (vt inquit) cę
teroꝝ corpoꝝ quę artificio ɔficiunť, pnᵃ ſunt: ſaltem, vt
mā: qꝛ (vt Themiſtius inquit) artificialia corpora vicē
accidētiū obtinent. ⸿ Tertia diuiſio eſt, q̇ corpoꝝ nā
liuʒ, quedaʒ hñt vitaʒ, quedā vita vacāt, ⁊ inter hęc non
cōparauit qm̄ viuētia corpa eſſe magis ſubas ipſis non
viuentib⁹ corporib⁹, eſt fere per ſe manifeſtū. Quid vo
per vitā hñs intelligēduʒ ſit, exponit exēplo tñ, ⁊ ingt.
vitā aūt hīc dicimus id: qđ p ſeipm ⁊ alimētū, ⁊ augmē
tum, ⁊ decremētū ſupple tū hʒ adiecit [per ſe] vt Auer
roes, ⁊ Simplici⁹ aiaduertūt, qꝛ multa p accñs augeri,
vel nutriri pñt, vtpote aut appoſitione, vt parietes: aut
alteratiōe, vt ignis augenť. Sola aūt viua per ſe ħ eſt p
intus ſuſceptionē enutriunť ⁊ creſcūt. Additū ēt eſt hoc
vbū ɔtra Clearchū, qui dicebat lapides adoleſcere, ⁊ pa
rere iterduʒ. ⸿ Sed occurres qꝛ Ariſto. 8ᵒ phyſicę au Dubitatio.
ſcultationis: definiēs viuens, definit per hoc q̇ a ſeipſo
mot⁹ pn^m hʒ. At hic definit per ħ qđ per ſeipm alimē
tum hʒ, ⁊ cętera id genus. Forſitan 8ᵒ phyſicę auſculta
tionis deſcripſit, q̇ viuit ſm pfectā vitaʒ: hic aūt id, qđ
viuit tñ: qđ vʒ diſtinguiť ɔtra aial. ⸿ Ex hiſce deducit
nāle corp⁹ eē tuʒ ſubaʒ, tuʒ cōpoſitā, ⁊ inquit. Quare oē
corp⁹ nāle pticipās vita ſuba erit. Suba aūt ſic, ſicut cō
poſita. eſt ſuba qdez, q̇ nāle ſit: ⁊ artificialiū corpoꝝ pn
cipiuʒ. Cōpoſita aūt, q̇ ſit vitę pticeps. ⸿ Cur vo Ari
ſtoteles hic viuēs ipſuʒ deſcripſit, Auerroes in cōmēto
cām aſſignauit, qꝛ nōnulli inter viuēs, ⁊ aiaʒ nullā dr̄iaʒ
fecerūt, cuʒ ſit magna dr̄ia, naʒ viuēs eſt pn^m alimenti ⁊
id gen⁹, aial eſt pn^m ſenſus ⁊ motus. ⸿ Sed dices ſi de
plantis diceret viuēs eſſe, ⁊ nō aial, tūc abſente forā ab
eaꝝ materijs, diceret mortię. Auerroes rñdet mortuū
nō dici niſi de eo, qđ viuebat ſm aialez vitā, plantę vo,
cū deſinūt eē, dicunť areſcere, vel exiccari. Uꝫ apud
gręcos de plātis dī vtrūqʒ: ſʒ hęc ad grāmaticos.

⸿ Atqʒ cuʒ tale etiā ſit corpus [id eſt habēs vitam]
corpus pfecto nō erit anima. corpus nāqʒ nō ſubit
rationez eoꝝ quae ſunt in ſubiecto: ſed vt ſubiectū
potius eſt ⁊ materies. Neceſſe eſt igiť animaʒ: ſub
ſtantiam eſſe perinde atqʒ formam corporis natu
ralis potentia vitam habentis.

¶ Quoniaȝ aūt eſt corpus huiuſmodi: vitā
eniȝ habens: neqȝ vtiqȝ erit corpus anima.
nō enim eſt coꝝ, que ſunt in ſubiecto: corpꝰ.
Magis aūt, vt ſubiectuȝ, ⁊ mā ē. Neceſſe
eſt ergo aiaȝ ſubam eſſe, vt ſpēm corporis
phyſici, potentia vitam habentis.

Collecta/nea textꝰ toꝰ 4ꝰ. ¶ Cum corpus viuens cōcluſit, ⁊ eſſe ſubaȝ, ⁊ cōpoſitaȝ,
⁊ cōcluſit adhuc aiaȝ eſſe ſubaȝ, vel tanqȝ per ſe notam
preaccepit hoc in loco: vult cōcludere aiam eſſe ſubam,
nō ſicut corpus, ⁊ corpꝰ viuēs: ſed incorporaleȝ ſubam.
Et pmo ꝓponit intentū, ⁊ iquit. Qm aut ſupple in reruȝ
ſubaꝝ ordine ⁊ eſt corpꝰ, ⁊ nō tm̄ corpꝰ: imo corpꝰ hñ.ſ.
hñs vitaȝ, intēdit qm̄ tam corpus qȝ corpꝰ viuens ſunt:
aia nō vtiqȝ erit corpꝰ. Hec eſt ꝯclō, nō eſt aīa corpus.
¶ Hanc vī, ⁊ in ſcda figura ſyllogiȝare in hūc moduȝ,
nulluȝ corpꝰ eſt coꝝ: que in ſubto, magis aūt ſicut ſubm
⁊ mā eſt. Hec maior. Apponit̄ minor, aīa eſt coꝝ que in
ſubto: ergo in 3° 2ᵉ, aia nō eſt corpꝰ. ¶ Dixit vt ſubiectū
⁊ mā. ꝗm (vt Simplicius inquit) ſubȝ eſt duplex: vnoꝰ
accidentiū: alioꝰ ens in potētia ad eſſentias. corpus ergo
eſt vt ſubm, nō accidentiū: ſed vt mā: ideo dixit vt ſubȝ
⁊ mā, vt p māȝ exēplificat ſubm. ¶ Neceſſe eſt ergo.
Cōducit mō rōneȝ cōmuniſſimā aīe, ⁊ inquit. ḡ neceſſe
eſt aiaȝ eſſe ſubaȝ ſicut ſpēȝ corpis phyſici hñtis vitā in
potētia. ¶ Sed quō ex his hō diffinitio ꝯcludit̄ diffici/
le eſt. Expoſitores greci nō ſat exponūt: apud.n.eos ha/
bemus, ꝙ viuēs corpꝰ eſt ſuba cōpoſita, ⁊ ꝙ aia non eſt
corpꝰ: ⁊ nō plus. mō vī nō ſequi ex his duabꝰ ꝓpōnibꝰ,
aiaȝ eſſe ſubaȝ ſicut ſpēȝ ⁊c̄. ¶ Themiſtius noſter acci/
pit ex lr̄a duas alias ꝓpōnes, ⁊ infert ꝓpoſitum, inquit.
Quū inqȝ id: qđ hȝ vitā, nō ſit ſimplr̄ corpus: ſȝ tale cor/
pus.i. phyſicū viuēs in potētia. Hec eſt prima ꝓpoſitio
Themiſtij. Scdaȝ apponit ⁊ inquit. Et aiaȝ differunt ab
his, que nō viuāt, nō in eo qđ corpꝰ: ſed in eo ꝙ tale cor/
pus.i. phyſicū viuēs in potētia, ⁊ hoc dicit, hoc eſt in eo
ꝙ viuit ⁊ aiaȝ cōtinet. Hec eſt ſcda ꝓpoſitio: tūc ꝯcludit
ꝯclonē dicēs: cōcludit̄ aiaȝ eē ſpēȝ pfectionēqȝ ⁊ ſubaȝ,
ita vt ſit forma, ſupple corpis phyſici hñtis vitā in potē/
tia, vt dictū eſt. ¶ Pōt ergo ſyllus in hūc modū cōpo/
ni. omne id: quo corpus phyſicū hñs vitam in potentia,
per ſe differt a nō viuente eſt ſubſtātia ſicut ſpēs corpis
phyſici hñtis vitā in potētia: ſed aia eſt id quo corpꝰ ⁊c̄.
ergo aia eſt actus corporis phyſici hñtis ⁊c̄. hic eſt ſub/
tilis modus deducēdi: queȝ Themiſtius tenet.

Com. 4ᵐ. Cum declarauit ꝙ corpus. Propo/nit intē/
tionē lr̄e, ⁊ coincidit cū grecis, vult Ariſto. ꝓbare animā
nō eſſe corpꝰ ⁊ nō ꝓbat ipſaȝ nō eſſe māȝ, cū per ſe pa/
teat, ⁊ ſermo eiꝰ pȝ. deinde: ⁊ aia nō eſt ſuba ſm cōpoſi/
tionē. ꝓpoſitā intētionē exponit, ⁊ ꝓponit ꝯclonem.d. ⁊
aia nō eſt ſuba ſm cōpoſitionē.i. cōpoſitū. Et ꝓbat hāc
per argᵐ in ſcda figura ſic, omne corpꝰ viuens eſt velut
ſubȝ: aia nō eſt velut ſubm: ḡ aia nō eſt corpꝰ viuēs. Ma/
ior ꝓbat̄. oē corpꝰ ſimplr̄, ⁊ cōiter captū, eſt tanqȝ ſubȝ
corpꝰ viuēs corpꝰ. ḡ corpꝰ viuēs ſubm. inquit. cōpoſituȝ
eniȝ corpꝰ hñs vitā nō eſt corpꝰ viuū, ſm ꝙ eſt corpus
ſimplr̄, ſed ſm ꝙ eſt tale corpus: eſt igit̄ viuū per aliqđ
exiſtēs in ſubto. Vult ergo ex his hīc ꝙ in plus eſt cor/
pus ſimplr̄ qȝ corpꝰ viuēs: qm̄ corpꝰ viuēs addit gradū
viuēdi ipſi corpori. ḡ vult hīc hāc minorē: omne corpus
viuēs eſt corpꝰ. Tunc accepit maiorē.d. corpꝰ autēȝ eſt
ſuba, ſm qđ eſt ſubm: ⁊ iferas ꝯclonē.ſ. ergo corpꝰ viuēs
eſt ſubm: ⁊ ſic habet̄ maior. ¶ Ex his vult Auerrois cō/
cludere diffinitionē aīe.d. ⁊ aiaȝ dedit ꝓpōnes ex qbꝰ cō/
ſequit̄, ꝙ aia nō ſit ſuba, ſm ꝙ eſt corpus, ſed ſm ꝙ eſt
forma, cōcludit ꝯcloneȝ: que eſt diffinitio cōmuniſſima
ꝗm aūt replicat ꝓpōnes, ex qbꝰ dictū eſt aiaȝ nō eſſe
corpꝰ, ⁊ ſermo eiꝰ pȝ. ¶ Qm̄ hō eſt. quia poſſet ambi/
gere qs qm̄ Ariſto. declarauit aiaȝ non eſſe corpꝰ. adhuc
ſupponit ipſaȝ nō eſſe māȝ, tunc infert: ergo aia eſt actꝰ
corporis ⁊c̄. videt̄ ipſuȝ cōmittere fallaciā ꝯñtis triplr̄:
pmo qm̄ ex negatiua nō ſequit̄ affirmatiua: nō.n. ſequit
aia nō eſt corpꝰ, neqȝ mā: ergo eſt forma, vt dictū eſt in
perihermenias. ¶ Adhuc altera ē fallacia: qm̄ nō ſeqt̄,
nō eſt mā neqȝ corpꝰ, ⁊ eſt foia: ḡ eſt foia corpis phyſici
potētia vitā hñtis: qm̄ ⁊ ſi ſit foia, non pp hoc erit actus
corporis: multe.n. ſunt forme: que nullius ſunt corporis
actus. ¶ Adhuc ⁊ ſi ſit actus corpis, nō vī ſequi. ḡ phy/
ſici potētia vitā hñtis: ḡ tribꝰ modis Ariſto. ſupponit fal/
laciā ꝯñtis. ¶ Debes ſcire ꝙ ſicut dictū eſt in periher/
menias ex negatiua ſeqt̄ affirmatiua cū ſubiecti cōſtan/
tia: bene eiȝ ſeqt̄, hō nō eſt iuſtus ⁊ eſt: ergo eſt nō iuſtꝰ.
¶ Sunt ḡ tres ꝯclones. pª aia eſt forma. 2ª aia eſt foia
corpis phyſici. 3ª aia eſt forma corpis phyſici habentis
vitaȝ in potētia. Ex hoc qdēȝ: ꝙ nō eſt mā: neqȝ corpus
cōpoſitū, cū ꝯſtātia ꝙ ſit: (ipſaȝ.n. eē eſt p ſe notū) ſeqt̄:
ergo eſt forma. ⁊ ſic pȝ pma ꝯñtia Ariſto. ¶ Adhuc 2ª
per additū quoddaȝ oibꝰ cōſtans ſequit̄.ſ. vt ſit forma
corpis: illud cōſtās eſt, ⁊ eſt ꝓpriū oibꝰ formis inherere
ſubiecto: aia eſt forma corpis tanqȝ ſubiecti. Et hō 2ᵐ tm̄
tetigit Auerrois. ¶ Tertiū cōſtans addit Themiſtius,
vt dixi, aia differt viuēs a nō viuente: ergo aia, quia eſt
ſuba, ⁊ nō mā, neqȝ cōpoſitū, eſt forma: ⁊ qz ꝓpriuȝ eſt
omni forme inherere: ḡ aia eſt forma corporis. Et quia
aia eſt id: quo differt aiatuȝ viuū a nō viuente: ergo aia
eſt forma corporis phyſici potētia viuentis. ⁊ hō dedu/
ctio videt̄ grecoꝝ oiuȝ a qbꝰ forte Auerrois accepit: pōt
ergo cōponi ſyllus vt cōpoſui ſupra in vbis Themiſtij
vide. ¶ Et differt ab accidente. ꝗa Ariſto. aiam eſſe in
ſubiecto inquit, ⁊ Calcidius in libro ſuo de aia: quem ad
Platonis mentē in Fedone cōſcripſit, arguit ꝯ Ariſto. ⁊
inquit. Cuȝ nō ſpālis ꝓprietas quā entelchiā nūcupauit,
ſit accidentalis forma corporibꝰ: Si hāc aiaȝ eſſe cenſe/
rimus, ꝯſequit̄ vt corpꝰ aia dignitate antiquitateqȝ pre/
ueniat: omne ſiqdēȝ accidens, eo cui accidit, nā poſteriꝰ
indigniuſqȝ eſſe cōuincit̄. eſt ḡ vis argumēti Calcidij ſi
aia eſt pfectio in ſubto: ergo eſt accidens: ⁊ ſic erit corpe
vilior. Hoc ergo argᵐ abſoluit Auer. ⁊ iquit, ⁊ differt ab
accidēte: qm̄ accidens nō eſt pars ſube: forma aūt eſt ps
huius ſube cōpoſite. ¶ Tunc quodāmodo ad formam
argumēti, ſoluit, ⁊ iquit. Et etiā equiuoce dī forma eē in
ſubto, ⁊ accidens eſſe in ſubto: ſubm.n. accidēs eſt corpꝰ
cōpoſitū ex mā ⁊ forma, ⁊ aliqđ exiſtens in actu, ⁊ nō in/
diget in ſuo eſſe accidente: ſubm aūt forme nō hȝ eſſe in
actu, ſm ꝙ eſt ſubm, ⁊ indiget forma, vt ſit in actu ⁊ ma
xime pmū ſubm.i. mā pª: que nō dimittit̄ a forma oio.i.
ſimplr̄: ⁊ tunc recolligit ſolu. ⁊ inquit, ⁊ ꝓpter ſilitudinē
inter iſta errauerūt plures loquētium ⁊ dixerūt formas
eſſe accidēs, ⁊ tūc per hō infert aiaȝ nō eſſe māȝ ⁊ ſermo
eius eſt manifeſtꝰ p ſe. ¶ Debes ſcire ꝙ tria requirunt̄
ad ſubm accidentis, primū, vt ſit corpꝰ: ⁊ ideo ſuba ſepa/
rata nō eſt ſubm accñtis, ſm Auer. 12° metaᶜᵉ. ⁊ in liᵒ. d. Cōmen. 12°.
deſtructionū. 3ª diſputatiōe. in ſol. 18. ⁊ hoc Boetius in/
quit. forma ſimplex ſubm eſſe nō pōt. Scdo ꝙ tale cor/
pus ſit in actu, ⁊ propterea mā prima corruptibilis cor/
porea ſuba nō eſt ſubm accñtis in actu. Tertia, vt nō re
quirat illud, qđ recipit pro ſui eſſentiali eſſe: ſed magis
ecōtra vt Auer. dicit 4° metaᶜᵉ. ⁊ tu potes tria oppoſita Cōmen. 1°.
inuenire in ſubo foie ſubalis: ⁊ tūc pȝ argᵐ Calcidij nil eē. in fine.

¶ Scdo

¶ Scđo debes ſcire q̃ queadmodũ accñs in actu ſupponit eẽ ſubẽ in actu, illis tribus cõditionib⁹ ſeruatis: ſic accñs in po⁰ regrit ſubaʒ corpeaʒ in po⁰, vt Auer. dicit in cõ¹⁰. 17. tertij celi. ꝛ dui⁹ ratio põt eſſe, qꝛ accñs in po⁰, ꝛ accñs in actu nõ ſunt diuerſaꝝ rõnũ: vt pʒ. hõ eniʒ actu, ꝛ illemet in po⁰ eſt vnius rõnis. ergo qcqd ẽentialr cõpetit accñti in actu, ꝛ accñti cõpetit in potẽna. ergo ſi dimẽſio terminata indiget ſubto actu ſubali terminato, et dimẽſio in potẽtia eget ſubto terminato actu ſubali in po⁰, ꝛ illa eſt forma corporis de genere ſubſtãtiẽ.

¶ Dubitaĩ vtrũ aĩa celi ſit actus corpis phyſici hñtis vitã ptãte. Uideĩ q̃ nõ arg⁰ Simplicij, corpus celeſte habet ↄſubataʒ vitã. ergo nõ habet eam in po⁰. ↄñnã pbo, qꝛ ea, quẽ ſunt in po⁰, aliqñ diſtãt ab actu: vt pʒ ꝛc. ¶ Adhuc Ariſt. in 12⁰ meta¹⁰ inqt. vita aũt vtiqꝫ exiſtit, eteniʒ intus actus vita: illud autẽ ipſe actus eſt: actus aũt eius qđ ſm ſe. Jllius ergo vita optima ꝛ ſempiterna. ꝛ tu vide Auer. in cõ¹⁰. 39. illius ptis. ergo corpa celeſtia nõ viuũt in po⁰. ¶ Adhuc 2⁰ eſt ambiguitas. videĩ enim q̃ aĩa ſit corpus, arg⁰ Platonico, omne mouens aliud eſt per ſe, ipm mouẽʒ, ꝛ ſic de alijs. ergo omne corpulẽtans eſt ſm ſe ipſũ corpus. ꝛ tu vide eos. ¶ Ad p³ Simplicius rñdit q̃ hõ diffinitio cõpetit aĩabus celeſtibus ꝫquoꝫ: qꝛ nõ viuũt illa corpa vita media iter po⁰ ꝛ actũ: ſʒ vita actu: vt pʒ per Ariſ. vba. ¶ Ad 2ᵐ, Themiſtius hoc in loco tribus rõnib⁹ pbat aĩaʒ corpus nõ eſſe: quas poſt declarabimus. Pro nũc ↄcedo aĩam eſſe corpus actiue, ꝛ virtualr, ſicut vũs in ſemine dĩ aĩa, qꝛ animat: ſic ꝛ aĩa corpus dici põt, qꝛ reddit mãm corpeam ſm aliqs. ¶ Uel dõm, q̃ hõ eſt corpus per formã corporis, ꝛ nõ aĩa formaliter: quõ võ ſit in alio differatur loco.

COMMENTARIUM.

Cum Ariſtoteles feciſſet tres diuiſiões ex pte gñis, et tres alias ex pte diffẽ, nũc pmo pbat, q̃ aĩa non ſit corpus, ꝛ argumẽtaĩ, qꝛ corpus eſt huiõ, vitã enim hñs. q. d. qꝛ corpus, qđ eſt vitã hñs: eſt tale, hoc eſt cõpoſitũ ex mã ꝛ forma, hoc eſt aĩs, vbi accepit illud verbuʒ enim jnõ pro nota cauſe, ſed quaſi expoſitiue, vt exponeret qd per corpus itelligat, cum dicit corpus eſt tale qd cõpo⁰ ex mã ꝛ for⁰ q. d. intelligo per corpus, corpus vitã hñs. per huiõ jntelligit cõpoſituʒ ex mã ꝛ forma. eſt ergo enthymema, corpus. ſ. hñs vitã eſt cõpoſitũ ex mã ꝛ forma. ergo aĩa non eſt corpus vitã hñs. ↄñnaʒ pbat, ꝛ inquit, nõ enim eſt eoꝝ, quẽ in ſubto ſunt, corpus. ſ. viuẽs. magis aũt eſt, vt ſubm ꝛ vt mã. nec dixit corpus hñs vitã eſſe mãm ꝛ ſubm, ſed magis vt ſubm, ꝛ vt mã: qꝛ reuera nõ eſt mã, nec ſubm, ſed ex mã cõpoſitũ, ſed quicqd ſit, aĩa nõ eſt corpus viuẽs, qꝛ tale corpus non eſt in ſubto, aĩa võ eſt in ſubto. ergo ſequit, vt aĩa nõ ſit corpus hñs vitaʒ. Tũc ex hoc deducit cõiſſimã aĩe definitionẽ, ꝛ inqt. neceſſe eſt ergo aĩaʒ ſubſtãtiã eẽ, vt ſpẽm corpis phyſici po⁰ vitã hñtis.

Dubĩões ¶ Jn collectaneis fecimus quaſdã dubitatiões, quẽ ſunt ibi ſolutẽ, ꝛ bene, vt ibi moueñĩ. At nũc dubitamus ſub hac forma: Ari¹⁰ hic pbauit aĩaʒ nõ eẽ corpus hñs vitã: ꝛ ex hoc videĩ iferre q̃ aĩa ſit ſuba, vt act⁹ corpis phyſici, ꝛ hñtis vitã in po⁰. Primo ego nõ video quõ ex negatiua ſequaĩ affirmatiua. dato. n. q̃ aĩa nõ ſit corpus viuẽs, nõ ſequiĩ ipam eẽ actũ, ꝛ id genus. Chimera. n. non eſt viuẽs corpus, quẽ tñ nõ erit act⁹ corpis. ¶ Scđo dato q̃ Ari¹⁰ itelligeret cum ↄſtãtia ſubiecti. ſ. ſupponẽdo aĩam eẽ, nõ video quõ ſequiĩ, aĩa nõ eſt viuẽs corpus, ꝛ eſt. ergo eſt actus, qꝛ poſſet dici illã eſſe po⁰³. nõ. n. magis ſequiĩ ipam eſſe actũ q̃ po⁰³, ſi nõ eſt viuẽs corpus, ꝛ eſt. ¶ Tertio dato q̃ ſequaĩ aĩam eẽ actũ, nõ video cur ſequaĩ ipam eẽ magis actũ corpis q̃ materiẽ. ſi. n. non eſt corpus viuẽs, ꝛ eſt, ꝛ eſt actus, nõ video cur ſequiĩ ipſaʒ actũ eſſe corporis magis q̃ materiẽ. ¶ Ulterius dicerẽ dato q̃ ſit actus corporis, nõ video cur ſequiĩ ipam eſſe actũ corporis nãlis, magis q̃ artificialis. ¶ Ultimo nõ video cur ex eo, qꝛ nõ eſt corpus viuẽs, ſequiĩ aĩam eſſe actũ corpis viuẽtis in potẽtia. Oẽs enim iſtẽ ↄñnẽ videntur dubiẽ, dato q̃ concedaĩ illud antecedẽs. ſ. aĩa nõ eſt corpus viuens. ¶ Et dicẽduʒ hẽc nõ ſequi pcıſe ad hoc vnũ antecedẽs, ſed ad diuiſiones illas ſex: quarũ tres facte erant, vt diximus tres pticulas ex pte gñis. Aliẽ tres, vt haberenĩ aliẽ tres ex pte diffẽ. Supponẽs enim aĩaʒ eſſe ens, ꝛ ſubam habet, q̃ aĩa ſit ꝛ ſit ſuba: ex definitione materiẽ habet q̃ aĩa non eſt ſuba, vt mã. Ex eo q̃ hic pbat ipſam animã nõ eẽ ſubaʒ cõpoſitã, qꝛ nõ eſt viuẽs corpus, habet q̃ ſit forma: qꝛ cum nõ eſt mã, nec cõpoſituʒ, ꝛ eſt ens, ꝛ ſuba. ergo eſt ſuba, vt actus, ſiue forma. ꝛ qꝛ corpus eſt duplex, ꝛ oĩs actus, eſt reſpectu alicuius. erit ergo actus alicuius, illud erit mã, vel corpus, vtrũqꝫ ſi ↄcediĩ, ſequiĩ animã eẽ actuʒ corpis materiẽ qdem vt rei pſectibilis, corpis viuẽtis potẽna, vt rei pſecte. ergo Ariſtoteles hãc ↄcluſionẽ nõ ex hoc ſolo deduxit, ſed ex olb⁹ alijs, quẽ accepit in diuiſionib⁹, hoc idẽ deduci poteſt ex poſt aſſumẽdis, vt in collectaneis.

Solutio

¶ Querit hic quot regrunĩ ad rõneʒ ſubti accñtis. ¶ Jn collectaneis diximus tria regri ad hoc, vt aliqd ſit ſubm accñtis, primũ vt ſit corpus. 2⁰ q̃ tale corpus ſit in actu. 3⁰ q̃ id qđ recipit, nõ ſit de ſuba recipiẽns. ¶ Nunc võ aĩaduerte, q̃ hoꝝ pmũ eſt dubiũ. nam in aĩa rõnali accñtia cõplura recipi cõcediĩ, vt hab͛r: ꝛ nõ eſt corpus: ſm tñ Auerroem eſt res digna qõne: vt 3⁰ huius diceĩ. ¶ Tertium eſt ſupfluuʒ, ſi 2ᵐ ↄcediĩ. nam ſi regriĩ q̃ tale corpus ſit in actu, qcqd recipieĩ, erit extra ſubam recipiẽtis. ergo vnũ tñ regriĩ, vt recipiẽs ſit actus, vel ens in actu. Sic eniʒ omne receptũ erit accidẽs. Jn collectaneis cõplura alia diximus, quẽ ſatis clara ſunt.

Qđ p⁰

¶ Queriĩ vltra cõmẽtuʒ Auer. vtruʒ poſſit demõſtrari, q̃ aĩa ſit ſuba. ¶ Auerroes vltra vires ſui pceptoris credidit demõſtrare q̃ aĩa ſit ſuba, ꝛ qui aliquẽ formẽ ſint ſubẽ. Primo qꝛ hoc dat nobis pma cognitio nãlis, quẽ eſt ab effectu ꝛ opationibus aĩe: quẽ reduci nõ pñt niſi ad ſbaʒ. ¶ Scđo q̃ nobilius accñte eſt ſuba: at aĩa eſt omni accñte nobilius. ¶ Tertio pars ſubẽ, eſt ſuba, aĩa eſt pars ſubẽ. ergo eſt ſubſtãtia. ¶ Quarto aĩa eſt in ſubto ente in potẽtia. ergo eſt ſuba: hẽ ſunt rõnes Auerrois in his cõmentis.

Auerroes ſubeam

¶ Jn phyſicis recognitionib⁹ diximus, q̃ data animi mortalitate, quaʒ qdã ↄcedũt perperã pro mẽte Ari¹⁰, nõ eſſet aliqua demõſtratio ad pbãdũ animã eſſe ſubam. Cõceſſa võ aĩe rõnalis imortalitate, vt ↄcedẽdũ eſt, ſtatim ſequiĩ aĩam eſſe ſubam. ¶ Ex võ cõceſſa mortalitate poſſet defendi nullã animã eẽ ſubam, pbo, qꝛ ſiqua eẽt, maxime eẽt intellectiua aĩa, ſed talis nõ erit, qꝛ poſſem dicere oẽs eius opationes eẽ cõplexionales, ꝛ ſic nõ a ſuba, ſʒ a cõplone pficiſci: q̃ ſi dicaĩ illas nõ eẽ cõplexionales, hõ eſt, quia aĩa eſt ſupra cõplonẽ, ꝛ ſic erit imortalis. ¶ Ex hoc deleñĩ rõnes Auerrois hic. Prima qdeʒ: qꝛ p⁰ cognitio nãlis, quẽ eſt ab opationib⁹ nõ dat aĩam eẽ ſubaʒ. qꝛ dicerẽ oẽs illas opationes pficiſci a cõplone. ¶ Secũda ratio petit, ſupponit. n. aĩam eſſe omni accñte nobiliorẽ: qđ falſum eẽ diceret adůſarius. nõ. n. eſt nobilior eo accñte: qđ eſt cõplexio humana. ¶ Tertia petit etiaʒ, qꝛ ſupponit aĩam eſſe ptẽ ſubẽ: hõ negaret adůſarius, imo diceret nullã eſſe ſubaʒ pter mãʒ. ¶ Quarta etiã petit. nõ. n. eẽe in ſubto ente in po⁰ cõcederet aduerſarius, ſed eẽ accidens entis in actu, qꝛ diceret totã reruʒ ſbam eſſe mãm: ꝛ oĩs

Que in phyſicis.

Excerptus [?] pter mām eſſe accñtia. ¶ Ex his iſero, q̄ niſi dcẽ aliqua
opatio abſtracta ſimplr τ immālis ſimplr: vel aliq̄ opa/
tio quę eſt, vel pōt eſſe ppetua, nulla erit via demr̄atiua
ad pbādū aliquā ſubam eē pter māz. Jmmo poſſet de/
fendi, q̄ ſola mā ſit oium rerū ſuba/ſola ſit nā, τ cętera
ſunt accñtia, imo q̄ oia erunt vnum ens ſimplr, vt dixit
Parmenides, τ q̄ ſola ſit dña rez accñtalis/nō aūt ſba/
lis. At qz pro ṽitate experimur eē aliquā opationē aię ſe
paratā ſimplr, vt itelligẽ, τ velle, aliquā eſſe ppetuā vel
poſſe eē, vt motū circularē cęli: ideo pro ṽitate aſſerēdū
Dubōnes eſt eē aliquā ſubam pter māz, τ eē aliquā for^as. ¶ Sed
ɔtra hęc ſolēt obijcere, qz poſito q̄ nulla ſit opatio im/
mālis, nulla etiā perpetua, nec de facto nec de poſſibili,
adhuc pōt poari eē aliquā ſbaz pter māz/τ ita pōt pba/
ri nō oia eſſe vnū ens ſimplr/ɔtra Parmenidē. Primo
qz tūc nulla eēt gñatio ſimplr, nullaq̄z corruptio: ſed q̄li/
bet gñatio, τ corruptio eēt alteratio. ¶ 2° /qz tūc nulla
eēt dña iter ſimplex τ mixtum. ¶ 3° /qz tūc mā eēt cor/
pus in actu/quod falſum eſſe ɔtra Platonē, Ari^les 2° de
gñatione oñdit. nam omne corpus in actu/aut eſt graue/
aut leue/aut tertiū, vt cęlū. ¶ 4° /qz tūc nulla dña eēt
iter corrūpēs, τ alterās, qm̄ vtrūq̄z accidens/aut induce
ret/aut abijceret. ¶ 5° pōt fieri arg^m Auer. 2° phyſi. for/
Cōmẽto 13° 2i° mę nāles ɔſtituūt nālia, vt nālia: ſed nālia, vt nālia ſunt
ſubę. ḡ formę nāles ſunt ſubę, vt ſi albedo ɔſtituit albū,
vt albū, eſt de gñe albi. ḡ ſi forma nālis ɔſtituit ens nā/
le, vt nāle erit de gñe entis nālis, at ens nāle, vt nāle eſt
ſuba. ḡ forma eſt ſuba: hoc eſt fortiſſimū arg^m. ¶ Ut iſtę
rōnes friuolę ſint, debes ſcire q̄ veteres, oium cōpoſito/
rū formas dicebāt eē accñtia, nō tñ eodez modo. nā for/
mas ęlntoꝝ nāles, quę erāt duaꝝ p^arũ q̄litatū cōbinatio/
nes appellarūt affectōes. Cōbinationes ex his ęlntarijs
q̄litatibus: quas volebāt eē formas mixtoꝝ/appellabāt
diſpōnes. Jn aiatis ṽo erāt cōplones: verū nec p^e ęlnto/
rū, nec 2^e mixtoꝝ, nec 3^e aiatoꝝ erāt ſubę: ſz accñtia. Di/
cebanẽ aūt ſubę ſm̄ fixionem, qz nō ita facile delebanẽ.
Cętera autez, quę facile fluebāt, τ refluebāt, appellabāt
accñtia, oia tñ aſſerebāt accñtia. verū p^a pp fixionē τ a
ſtabilitate, qua ſtabāt, ſubę dicebanẽ, cętera pp fluxū τ
refluxū accñtia dixerūt. venit ad hāc pōnem Alexā. qui
itellm mālē dixit eē mixtionē, Galenus q̄z dicebat aias
eē cōplones aliqñ. τ tota cā erat, qz nō cognerūt a talib^9
pfici opationes imāles. Jntellm ṽo agētē Alex. dixit eē
ſubaz, qz eius opatio imālis ad accñs reduci nō pōt. qb^9
delenẽ rōnes. nā ſecus eſt dōm pro ṽitate, ſecus pro opi
nione. ¶ Pro opinione hoꝝ p^a ratio delereẽ: qz dicerēt
oēz gñonē, τ oēz corruptionē eē alterationē ſm̄ rez/veꝝ
ſm̄ appellationez, dicereẽ illa gñatio/vel corruptio, quę
eēt alteratio diſpōnū/vel affectionū, vel cōplonū ſtabi/
liū/cęteroꝝ dicebāt eē alterationē. ¶ 2^a ēt tolliẽ, qz ſim/
plex τ mixtū nō differūt penes ſubaz/ſed qz for^a ſimpli/
cis eſt affectio ſimplicior, mixti autē cōpoſitior. Mixta
etiā differūt iter ſe dña mixtionū. ¶ 3^a deleẽ, qz Plato
diceret māz eē corpus, τ ſbam, nō tñ cōpoſitū ex re τ re,
ſz ſolū cū accñtib^9 cōponibile: τ ſic in illo pori, in quo p̄/
cedit cōpōnē cū accñte/nec eſt graue/nec leue. Cum ṽo
itellr cōpo^m cū accñte, eſt graue vel leue. ¶ 4ª deleẽ
ex p^a rñſione. ¶ Ex his ſeqẽ iuxta hāc pōnez dñas gene
ricas vel ſpecificas, nō eē pp ſbas, ſed pp accñtia, lz ha/
beāt latitudinē, qz dña maxima accñtiū eſt per gñā, mi/
nor ſpecifica, minima eſt nñalis. ¶ 5ª deniq̄z tolliẽ eo lo
co/diximus eniz formas nāles ɔſtituẽ nālia, vt nālia nō
ſimplr: verū nāle, vt nāle rōne habita ad māz, eſt ſuba,
τ ſic nō conſtituiẽ a for^a/ſed a mā, ſed ſi refereẽ ad formā
eſt accñs, τ ſic nāle τ forma ſunt eiuſdez gñis. ¶ Ex his

pz, q̄ niſi dcẽ aliq̄ opatio imālis, ſimplr atq̄z abſtracta,
τ vlis ſimplr/vel aliq̄ ppetua de facto/vel de poſſibili,
nulla via demr̄atiua pōt pbari aiam eſſe ſubaz. imo pōt
defendi oia eſſe vnū ſimplr, τ ſolū accñte differre. Et qz
aliq̄ dixerūt opationē itells eē ſimplr mālez: ſm̄ qd ṽo
immālē. ḡ nullā viam hñt, qua pbēt ipam eē ſubaz pter
māz ſimplr. verū de his in phyſicis recognitionib^9.

¶ Subſtātia ṽo: actus eſt τ pfectio. talis igiẽ corpo
ris: eſt pfectio atq̄z act^9. Sed cum pfectio atq̄z act^9
bifariā dicaẽ/vt diximus (qdaz enim eſt vt ſciētia:
qdā vt ɔtēplatio) patet aiam actuz eſſe pinde atq̄z
ſciētiā. Nam ex eo qz aia eſt: τ ſomnus eſt τ vigilia.
atq̄z vigilia qdem/ɔtēplationi: ſomnus aūt/ſcietiae
operatione vacanti ſimilis eſt.

¶ Subſtātia aūt actus eſt, huiuſmodi ḡ cor/
poris actus eſt. Hic autē dī dupliciter: alius
qdem, vt ſciētia: alius ṽo vt cōſiderare: ma/ Conſiderare cōtemplatio
niſeſtū eſt igiẽ, q̄ eſt vt ſciētia. Jn ipſo enim Jn ipſo enim ineſſe.
ineriſtere aiam ſomnus τ vigilia ineſt. pro/ Quatenus aia ineſſe.
portionale aūt eſt, vigilia qdez, ipſi ɔſidera/ Jpſi habere τ
re, ſomnus aūt, ipſi hr̄e, τ nō operari. non operari.
¶ Quodāmodo minorē p̄accepit iam. ſ. aia eſt ſuba: h̄ in Jpſi habitui
loco quodāmodo recapitulās, accipit maiorē. ſ. ſuba eſt ſine opōne.
act^9. q̄re in hūc modū arguas, ois ſuba act^9 corꝑis τc. ois Collecta/
aia ſuba. ḡ ois aia actus corꝑis hn̄s. i. phici hñtis vitā τc. nea textus
¶ Hic aūt dī. ſ. diſtinguit τ actū, vt eligat q̄li modo aia cō^tt 5.
act^9 ſit, τ inqt, hic aūt dī dupli, alius qdē ſicut ſcia, alius
ṽo ſicut ɔſiderare. τ tūc ɔcludit quō aia actus. ſ. igiẽ ma
niſeſtū eſt q̄ ſicut ſcia, τ reddit rōnez, τ inqt [ineriſtere
enim aiaz τ ſomnus τ vigilia eſt.] i. ex eo qz aia eſt pſens
corꝑi, τ ſomnus. i. ceſſatio ab opationib^9 aliqb^9 eſt, τ vigi
lia. i. vſus earū eſt. intēdit ḡ ſyllm apud gręcos, ois for/
ma pñs alicui ſubto tā penes vſū operū q̄z penes ceſſa/
tionē eoꝝ, act^9 pmus eſt illius. iſta manifeſta eſt per ſe, τ
ex qd nois actus pmi: ſed aia eſt forma pñs corꝑi viuē/
ti, τ tā penes vſum, q̄z in abſentia eoꝝ. ḡ aia eſt actus pri
mus τc. ¶ Exponit minorē τ inqt, vigilātia pportiona/
le qd eſt qdē ipſi ɔſiderare. i. vſui oium operū: ſomnus
aūt ipſi hr̄e τ nō opari. i. ſilis eſt vacāti opatione ſcientię
τ oium actuum. Et ſic pz expoſitio minoris.

Quum declarauit. Auerrois p̄ pponit lrē expōnes totā. 2^a ibi [Et Com^m 5^m.
hoc eſt in aia] digreſſionē faciēs abſoluit qōnē oium ex/
poſitoꝝ. ¶ Jn p^a pponit lrę intētionē, τ poſt eius cōmē
tationē: τ tot^9 ſermo pmc pūs eſt manifeſtus per ſe pter
hoc ṽbuz [qm̄ apud eē iſtius pfectionis in aiato inueniẽ
aia: nō apud eē alterius pfectionis] Reddit ḡ Auerrois
rōnē, quare aia eſt actus pmus, τ cōponit ſic in ṽtute ſyl/
logiſmū/ois pfectio quę apud actū p^m eſt forma corꝑis
cui pñs eſt, eſt actus pmus: ſed aia eſt pfectio: quę eſt for
ma apud actū p^m, τ nō apud actū 2^m. ḡ aia eſt actus pri/
mus. ¶ Sz ambiges/qm̄ aia eſt pñs vtriq̄z actui pmo
τ 2°. ergo inueniẽ in aiato in vtroq̄z tpe. ſ. tā actus pmi, q̄z
ſcdi. τ Auerrois dicit oppoſitū. ¶ Dicēdū q̄ dz itelligi
cum pciſione ſic, q̄ aia inueniẽ in aiato apud eē iſtius p/
fectionis, τ nō apud eē alterius ſup. tñ, τ ſic ratio Auer/
rois incidit in illā gręcoꝝ. pōt τ aliter dici de quo nō cu/
ro. ¶ Et h̄ eſt in aia] hic mouet qōnem, τ inqt. τ h̄ eſt in
aia ſenſibili: aia autē nutritiua nunq̄z inueniẽ in aialibus
niſi ſm̄ poſtrem [opationez. i. niſi in actu. ¶ Scdo inqt
enim Auer. in libro. d. d. diſtinctio. 3^a. in ſol. quarti dubij
ſic, Rurſum nullus eſt auſus negare q̄ in aialiū corꝑib^9
ſunt nāles

ſunt nāles ūtutes ↄuertētes cibaria ad ſilez ſubaz nutri
to, ⁊ ex hoc regimine vocat aial viuū, ⁊ ceſſata iſta ūtute
de eo .i. aiali dr mortuū: vt notū eſt ſenſui. ¶ Hoc idem
Ari. inqt in li° de morte ⁊ vita. ſ. q aia nutritiua ſemp eſt
operās: ⁊ ideo eius ceſſatio ab actione mors eſt. ¶ Ad
huc ⁊ rōne arguit, qm̄ aia nutritiua eſt in aiali mediāte
calore, vt Ari. ait ibidē: ſz calor eſt agēs nāle. ergo ſemp
agit, ⁊ per ↄñs aia nutritiua ſemp aget. g nō pōt eſſe act⁹
pmus, ⁊ hāc qōnē mouet, ⁊ Them. loco iſto, ⁊ alij expo
ſitores oēs. ¶ Niſi aliqs]hic Auerrois abſoluit. q. ⁊ in
quit, niſi aliqs ponat q ſit qdā modus .i. quędā ſpēs aia
liū: quę nō nutriunt in aliq tpe. ſ. in tpe in quo manent in
lapidib⁹, vt ranę magnę: quę nihil theſaurizāt .i. nihil re
ponūt, vt faciūt formicę quę theſaurizant furtim, ⁊ ma
nēt tota hyeme in lapidib⁹. ⁊ ſilr plures ſerpētes. ⁊ vide
Alb. ⁊ ſm hoc .i. ſi res eſt ita, erit hoc .i. act⁹ pmus, cōe aię
ſenſibili, ⁊ nutritiuę eadē itētione .i. vniuoce. ¶ Sz circa
hāc ſolōnez debes ſcire, vt ex Auer. ꝟbis colligit 8° phy
Cōmē. 10°. ſicoꝝ. q aia nutritiua plura habet opa: quoꝝ vnū eſt ci
bum decoquere, humidū reſoluē, ipm̄ reſtaurare: qd vo
catur nutriri, augere, diminui, ⁊ ↄſiſtētiā facere. Si ergo
Auer. intēdat huius ſpēz aialiū hic nutritiuā aiaz aliquo
tpe vacāe ab omni ope, nō verum dicit: qm̄ ſemp eſt in
aliq iſtaꝝ opationū inſimul. Sed ſi itelligat, q vacat ab
altera haꝝ, verū ait: qm̄ hę aialiuz ūtus reſoluit in hye
me, ⁊ nō reſtaurat cuius ſignū eſt coꝝ macies: vt Alb. te
ſtat. quare ⁊c. ¶ Et ſi non]ponit 2am ſolōnez, ⁊ inqt, ⁊ ſi
nō, vult dicere tibi videt pª ſolutio, tūc pfectio accepta
in eis erit ſm ęquocationē, vult dicere q nō debēt diffi
niri vnica diffōne: ſed aia ſenſibilis per actū pm, ⁊ aia nu
tritiua per actū 2m. ¶ Et qcūqz modo]apponit ⁊ 3am. d.
⁊ qcūqz modo ſit, qm̄ itellecta fuerit diuiſitas iter vtrūqz,
tūc nō nocebit hoc accipe in diffinitē in hac diffōne, cū
ſit ipoſſibile aliter. vult dicere q qcūqz modo ſit, nō no
cebit accipe ly act⁹ ſub diſiunctione. ſ. vel pmus vel ſcōs
vel indefinite .i. indefinite abſqz q ponitur ly pmus: ſed
vt dicat anima eſt actus, quiz ſit impoſſibile aliter: ſalz
intelligere. Reliquum cōmenti patet.
Dubōnes ¶ Ulterius circa hę ſunt ⁊ alię qōnes, pma eſt nunqd in
ſomno oēs aię vacēt opōnes. Arguit q ſic, auctē poetę,
Stulte qd eſt ſomn⁹ gelidę niſi mortis imago, tūc ſic in
morte oēs ceſſant. g in ſomno oēs ceſſare debēt. ¶ Ad
Ca. 18°. huc Ari. p ethic. inqt, bonus aūt, ⁊ malus nequaqz mani
feſti ſm ſomnū: vn̄ dicūt nihil differre ſm dimidiū vitę
felices a miſeris, ↄtingit aūt ⁊ hoc decēter: quies eniz eſt
ſomnus aię. ¶ Arguo ſic. ſomnus eſt quies aię: ſed aiam
quieſcē nō eſt niſi ipſam ceſſare ab opationib⁹: quare in
2ª queſtio ſomnis ſimplr vacat. ¶ Rurſuz. Aliā mouit. q. Simpli
cius, qm̄ ſi aia eſt act⁹ pmus, tūc aia ſpeculatiua ſm nām
ſtabit aliqn̄ ſine ope, ⁊ ſic fruſtra: id enim fruſtra, qd ſm
nām tale, ⁊ id nō opat: nihil aūt fruſtra in nā. ¶ Et h ⁊
Cōmē. 7°. Auer. inqt cōmē. meta. vide. ¶ Ad pªm qdē veteres di
R° antiquoꝝ cūt in ſomno aiaz ſm opationes, ⁊ ſm eſſe ceſſare a cor
pore. ⁊ hi fuerūt illi: qui aiam opōnez corpis dixerūt eē:
Refutatio vt Hippocrates. ⁊ Zeno ſophiſta. ¶ Contra hos The
miſtius inqt, qobrez mirari nō ſatis poſſuz coꝝ pudē
tiā: qui dicūt piculū eē aiantib⁹, ne dormiāt: ſi aia act⁹ ſit,
qſi allucinent, nec itelligant quę ab Ariſ. h loco pſpicue
⁊ dilucide dicūtur, ex eo (inqt) q aia ineſt nobis, vigilia
ſomnuſqz accidit. Ecce quō Themiſti⁹ pōderauit ꝟbuz
Ari. pp qd apponit Ari. aiam inexiſtē nob apud ſomnū,
⁊ apud vigiliā, ⁊ non dixit apud alias aię vacationes ab
ope: vt apud delirias in qbus ceſſāt imaginatiua ab ope.
Silr apud ebrietatē. quiz .n. aia opōne vacat, ⁊ tūc, ma
gis in ſomno exēplificauit: vt antiquoꝝ opinionē dictaz

amoueret: vt Them. inqt. ¶ Aliter g Themiſti⁹ rn̄dit Them. reſpō
ad pmā: ⁊ ſua ſolutio eſt q in ſomno pcipue aię duę va
cant. ſ. ſenſibilis, ⁊ ea, quę delegata eſt inceſſui. In ſomno
eniz motiua a motu vacat: ⁊ ſenſitiua a ſenſatiōe: hę duę
aptiſſime vacātes vident. ¶ Et per h appet ſolutio ad
ꝟba poetę ⁊ Ari. Sūt .n. itelligēda ſm qd, nō ſimplr: vt
illi antiq dixerūt. ¶ Ad qōnē 2ª rn̄det Simpl. an forte R° Simpl.
nō ſm oēm opōnez deſignat eē pmus act⁹: ſed ſm ſolā
ↄtēplatiuā, veluti hāc nō ſemp quiz ſit agēs. ¶ Sed hęc Cōfutatio
ſolutio fallit: qm̄ qd ineſt per ſe gñi, ineſt cuilibet ſpēi: ſz
Ari. inqt, q aia eſt act⁹, ſicut ſcia: ⁊ īfra recolligens diffō
nez inqt. Si aūt aliquod cōe in omni aia opz dicere, erit
vtiqz act⁹ pmus ⁊c. quare. ¶ Ideo vr̄ mihi q ipſe aliter R° ppria
rn̄det ⁊ meli⁹, q per actū pm itelligit for, quę nō ſubſtā
tiat per opōnē: ⁊ per actū 2m for: quę ſubat per opōnē,
vt itelligētię ⁊ aię cęloꝝ. dico g q aia eſt act⁹ pmus: ⁊ nō
ſemp in aliq opatione: qz tn̄ non ſubſtātiat per illā: ideo
dr in po ad illā: ⁊ ſicut ſcia. ⁊ tu vide eum.

COMMENTARIUM.

Hic textus eſt valde difficilis, nec in collectaneis
bene legit. Auerroes aūt dicit Ariſto
telez velle declarare, q pfectio in aię deffinitione ſumit
loco gñis. ¶ Quę expoſitio nec ꝟbis conſonat, nec ipſe
hāc expōnē ꝟbis applicat. ¶ Diuus expoſitor arbitrat
Ariles velle declarare aiaz eē actuz, vt ſbam, ne qs aiam
accñs eē credat, ex eo q eſt vt for accñtalis. Quę expo
ſitio ſi poſſet ꝟbis applicari, nō eēt mala. ¶ Ego ꝟo p
teſtatione pmiſſa, arbitror eē dōm, q cum Ariles aſſum
pſiſſet aiaz eē ſubaz ſicut formā, h .n. in primo textu cō
cluſerat. dicebat .n. [Neceſſe eſt g aiaz ſubaz eē ſicut ſpe
ciē]ſiue ſicut formā, ſiue ſicut actū, qd idē: poſſet pp illā
pticulam [ſicut]aliqs credē, aiaz nō eē ſbaz, quę eſt vere
for: qz qd eſt vt tale, non eſt vere tale, veluti qd eſt ſicut
equus, nō eſt vere equus. ne g qs pp pticulaz [ſicut]acci
piat occaſionē errādi, exponit ſe, ⁊ inqt, Suba āt act⁹ eſt.
q. d. illā pticulā [ſicut]nō ſilitudinarie teneri, ſed potius
expoſitiuę, vt ſit ſenſus, q aia eſt ſba, nō quę eſt mā, vel
cōpoſitū, ſed eſt for, ⁊ h inqt. ſba aūt act⁹ eſt. q. d. aia eſt
ſuba, quę eſt act⁹, nō vt ꝟbū ſicut notat ſilitudinē. ¶ Ex
qbus pz, hęc ꝟba eē legēda cum pcedētib⁹ h pacto, ne
ceſſe eſt g aiaz eē ſubam, vt ſpēz corpis. dico ſupple ſub
ſtātiā vt ſpēz, hoc eſt ſubaz, quę reuera eſt actus, ⁊ ſpēs.
¶ Poſtea cum h declaraſſet, ſtatim cōiſſimā aię defini
tionē epilogat, ⁊ inqt. aia g eſt actus corpis hō. ſ. vt dictū
eſt, phyſici po viuētis. ¶ Ex qb⁹ pz, cōiſſimā hāc eē de
finitionē, vbi nō ponit illa pticula pm⁹. Hęc .n. eſt cōiſſi
ma definitio, qz cōpetit aiabus tā corpoꝝ mortaliuz, qȝ
corpoꝝ imortaliū. Oēs .n. ſunt act⁹ phyſici corpis viuen
tis po, ſunt .n. act⁹ corpoꝝ: quę dū aię illis iſunt, viuūt. et
pñt viuere. verū qd ſit ptāte viuēs, poſtea dicet. Deīde
volēs aſſignare definitionē, quę cōpetit oib⁹ aiab⁹ mor
taliū corpoꝝ: ⁊ nō cęleſtib⁹, pmittit diſtinctionē act⁹, de
inde qualis nā act⁹ ſit aia mortalis corpis, deducit. de p
inqt, Hic aūt act⁹, qui ponit in cōiſſima rōne aię, duplr
dr, alius qdē ſicut ſcia, quę eſt habit⁹, alius aūt ſicut cōſi
derare, quę eſt opatio, pficiſcens ab habitu. De ſcdo ꝟo,
qlis nā act⁹ aia mortalis corpis ſit, deducit, ⁊ inqt. Ma
nifeſtū eſt igit q aia corpis mortalis eſt act⁹ ſicut ſcia: et
nō ſicut ↄtēplari. Cuius rei rōnez aſſignat, ⁊ inqt. in ipſo
enim inexiſtē aiam corpi, h eſt quatenus aia corpi pſens
eſt, eidē corpi ſomnus, ⁊ vigilia iſunt, quoꝝ alteꝝ. ſ. vigi
lia eſt pportionale ipſi ↄſiderare, ſomnus ꝟo, ipſi hic et
nō opari. ¶ Sed dices ex hac rōne nō ſolū hicē animā
eē pm actū, ſed 2m, qz cum pp̄ter aiam iſint ſomnus ⁊ vi
gilia, quatenus erit pn̄m ſomni, erit act⁹ pmus, quatenus

eſt pn̄ vigiliç, erit actus ſcd̄s. ḡ per hec ſequit̄ aiaȝ mor-
Solutio talis corpis eē vtrūq; actuȝ. ¶ Et dicēdū, ꝙ celeſtis aia
hrī eſt vterq; actus, ꝛ eque eēntialr, qm̄ q̄libet illaꝝ ſub-
ſtātiat̄ per opationē: in deo.n. ꝛ q̄libet intelligētia idē eſt
eēntia ꝛ ſua itellectio. ꝛ ſic q̄libet illaꝝ eſt eque eēntialr
actus p̄mus, ꝛ ſcd̄s. At aia corpis mortalis cuȝ nō ſit ſua
opatio: nō.n. ſubſtātiat̄ per eius opationē, ſicut ſbſtātiat̄
per eēntiā ꝓpriā: que eſt p̄mus actus, erit actus p̄mus ꝛ
Epilog'tex' nō ſcd̄s. ¶ Siqs ḡ vellet, poſſet dicere Ari͞cs in h̄ textu
tria facere, q2 in p̄ma pte expoſuit qd̄ dixit in diffinitiōe
aiç nuprime cōcluſç. In 2° pte epilogauit cōmuniſſimā
aiç rōnē. In 3ª ſupplicuit, ꝛ artauit illā diffinitionē ad ra-
tionē minus cōem. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet, ꝑ ſomnū
ꝛ vigiliā non ſolū habitū ꝛ opationē aiç ſenſitiuç intelli-
git, ſed oīum aiaꝝ. eſt.n. hoc poſitū vt exēplū oīum, alio-
quin ſolā aiaȝ ſenſitiuā deſcripſiſſet. vnde per ſomnū ha-
bitū, per vigiliā opationē itelligit vlr in omni aia. Dixit
v̄o[In ipſo inexiſtē aiam ſomnus ꝛ vigilia iſunt] ꝓpter
coꝝ opinionē, vt Them. ingt, qui dixerūt aiam in corpe
tūc ſtare, cuȝ vigilat aial. In ſomno v̄o aia vagat̄ extra
corpus, de quo Themiſtius, ꝛ Plinius.

Queſtio ¶ Querit̄ vtrū aia ſit act' p̄mus. Uidet̄ ꝙ nō, q2 ip̄a pſi-
te ſemp nutrit̄ corpus, imo hac aia ab ope ceſſante, aial
eſt mortuū. ¶ Auer. dicit tria, p̄mo enim dicit, ꝙ act' dī
equoce de ſenſibili, ꝛ nutritiua, ꝛ per ꝯns vult ꝙ debeat
duab' diffinitionib' diffiniri, ſenſitiua qdē per actuȝ p̄m,
vegetatiua v̄o per actū 2m: ꝛ ſm hoc, actus p̄mus nō dī
de nutritiua. ¶ Sed hec rīſio eſt cōtra oēs expoſitores
ꝓſertim ꝯtra Themiſtiū, ꝛ Simpliciū, ꝛ ꝯtra rōnem, q2
lȝ aia nutritiua ſit ſemp in actu, non ꝓpter hoc ſequit̄ ꝙ
ipſa ſit actus ſcd̄s. opȝ.n. addē ſm Simpl. vt ſit ſemp in
actu, per quē ſubſtātiet̄: ſi per eēntiā dȝ eē ſecūdus act'.
¶ Scd̄o dicit Auer. aiam hāc ceſſare ab eius ꝓpa opa-
tione, vt ꝓbat argumēto quoꝝdā aialiuȝ, que in hyeme
nō comedūt, ḡ nō nutriunt̄. ¶ In hoc etiā errauit, q2 lȝ
hec nō comedāt, nutriunt̄ ex multo flegmate, qd̄ ſuper-
fluerat ex voracitate coꝝ, dū comedebāt, vt Ari͞cs ingt.
¶ Tertio dicit nō nocere, ſi in diffinitione accipit̄ actus
indefinite, h̄ eſt ſm vnā expōnē nō ꝯtus per actū p̄m, ꝛ
ſic velle videt̄ nō eē addēdū v̄bum p̄m, ſi dȝ eē diffinitio
cōis oībus. ¶ Hec rīſio recidit in errorē p̄dictū. ſ. ꝙ nu-
tritiua aia nō ſit actus p̄mus, etiā ſi diſiūctiue legat̄: act'
ſcilȝ p̄mus vel ſcd̄s, recidit: qm̄ ſm hāc expōnē etiaȝ pri-
mus act' nō dicet̄ de nutritiua, qd̄ eſt falſuȝ. Nōnulli fu-
giētes dixerūt aiam nutritiuā non ſemp eē in opatione,
q2 non in p̄mo momēto, quo ipſa in corpe gn̄at̄: dat̄ enīȝ
p̄mū de q̄libet gn̄ato. ¶ Qd̄ friuolū eſt, q2 lȝ aia in p̄mo
momēto ſui eē nō nutriret, tn̄ nō eſt dare aliqd̄ tēpus, in
quo ipſa vacet ab opatione, q2 ſaltē imediate poſt h̄ nu-
triet, ꝛ ſic nullū erit tēpus in quo nō nutriet. P̄. Hoc eſt
fuga, ꝛ Auerroes hec friuola nō ꝓſpicit potiſſimū, quia
ſm ipm̄ etiā nutritionis dabit̄ p̄mū. ¶ Quare dicamus
ſm Simpliciū actū p̄m eē, cuius ſuba nō ſubſtātiat̄ per
opationē: actū v̄o ſm opationē que ꝓficiſcit̄ ab illa for-
ma. Ex quo ſeqt̄, ꝙ aia celeſtis nec eſt p̄mus act' tm̄ nec
ſcd̄s tm̄ ſed eſt vterq;. Aia v̄o mortaliū oīs eſt actus pri-
mus, qm̄ nulla ſubſtātiat̄ per eius operationē. nec valet
aia nutritiua eſt ſemp in opatione. ḡ eſt actus ſcd̄s. naȝ lȝ
ſemp ſit in opatione, ſua ſuba nō eſt ſua operatio. ¶ Ex
q̄bus pȝ error Auerrois, qui arbitrat̄ eādē rem eē actuȝ
p̄m ꝛ 2m. Primuȝ qdē vt pn̄ ꝛ habit', 2m v̄o vt operās.
¶ Salua pace hoc nō eſt verū. Ari͞cs enim nō aiaȝ ope-
rantē, ſed opationē dicit ſm actū. modo aia ꝛ ſua opatio
valde differūt. Sic igit̄ pȝ nutritiuā eſſe actū p̄m, q2 eius
ſuba nō eſt eius opatio: vt Simplicius dicit, vel q2 ipſa
differt ab eius operatione, que eſt actus ſecūdus. ꝛ ſic lȝ
ſemp ſit in opatione, ipſa differt ab opatione.

¶ Altera aūt alteram in eodem ſciētia inq̄ ꝯtēpla-
tionem: gn̄atione p̄cedit. Quapropter aia: primus
eſt actus ꝑfectioq; corporis nālis potentia vitā ha-
bentis. ꝛ talis plane: vt partes ipſius ſint inſtrumē-
ta. Enimuero partes quoq; plātarū inſtrumēta ſi-
ne ꝯtrouerſia ſunt: q̄uis videātur penitus ſimpli-
ces eē. eius enim qd̄ circa fructuȝ eſt tegmen eſt fo-
lium: ꝛ fructus etiā illud. radices p̄terea: viceȝ ſub-
eunt oris. vtrinſq; nāq;: trahit̄ alimētum.

¶ Prior autē gn̄atione in eodem ſciētia eſt.
Unde aia eſt act' primus corporis phyſici potētia vitaȝ habētis. tale aūt, quodcūq; eſt organicum. Organa aūt ꝛ plātarum partes ſunt: ſed penitus ſimplicia, vt folium fructiferi coopimētum, fructiferum autē fructus. Radices v̄o ori ſimiles ſunt: vtraq; enim trahunt alimentum. ꝓpterea | qd̄ vtiq; erit organicum | ꝓportionales

¶ Adhuc etiam videt̄ 2am rōneȝ adducē, ꝙ aia p̄mus ſit Collecta-
actus, ꝛ ſm veteres in hunc moduȝ cōponit̄: oīs forma nea text'
prior gn̄atiōe in eodē eſt ſcia. i. eſt actus p̄mus. apponas cō͞m 6.
minorē: ſed aia eſt prior gn̄atione. Tūc ꝯcluſionē adiun-
xit. d. vnde. i. ergo aia eſt actus p̄mus corpis phyſici po-
tētia vitā habētis: ꝯcluſio textus erat. ergo aia eſt actus
primus. addit autē reſiduū, nō vt ꝯcluſio ſequēs ad hūc
ſyllogiſmū: ſed ad reliquos factos iaȝ. ¶ Dixit in eodē,
vt Simplicius ingt, qm̄ in gn̄atione oportet aliud qd̄dā
ꝑfectuȝ p̄exiſtē: ex quo in alio imꝑfectū: vt ſemē ex iam
ꝑfecto gn̄ante ipſum aiali: ſed in eodē imꝑfectius prius.
ſemē enim p̄us, deinde embrio, poſtea animal. ¶ Tale
aūt.] Uult addere alterā particulā. ſ. organici: ꝛ videt̄ cō-
ponere ſyllogiſmū ſic apud veteres, aia eſt actus corpo-
ris phyſici, potētia vitaȝ hn̄tis: corpus vitā habēs potē-
tia organicū. ergo aia eſt actus corpis phyſici, potētia vi-
tam habētis organici. huius ergo tm̄ minoreȝ accepit di-
cēs. ¶ Tale aūt qdcūq;.] id eſt ſed tale. ſ. corpus habēs
vitā potētia qdcūq; organicū: ꝛ tūc ſuppleas ꝯcluſionē
p̄dictā. ¶ Organa aūt ꝛ plātaruȝ.] q2 anima plātarū eſt
actus corpis phyſici habēns vitā potētia organici: ꝛ cor-
pus eius videt̄ ſimplex: ideo ꝓbat ꝙ ptes plātaꝝ: nō ſo-
lum iuuāt eis: ſed ꝙ ſint tanq; organa aiç, ꝛ h̄ ingt[aūt]
pro ſed. plātarū partes organa ſunt: ſed penitus ſimpli-
ces. i. non ita diuerſç, ſicut organa aialis. ꝛ oſtēdit hoc. d.
vt foliū eſt coopimētum fructiferi: fructiferū aūt fruct',
ſup. gr̄a eſt. radices v̄o ori ſiles ſunt: vtraq;.n. radix, ꝛ os
trahūt alimētū. ergo pȝ vliter: ꝙ oīs aia actus p̄mus eſt
corporis phyſici habētis vitā potētia organici.

Cum declarauit. Ponit intētionē lr̄e, ꝛ ꝯti-
nuat ad dicta. ꝛ ſermo pa- Com͞m 6.
tet. deinde ibi[Et dixit ꝛ ſciētia.] exequit̄ ꝛ ſermo patet
adhuc: dicit tn̄ hec verba, ꝛ eſt ſm ꝙ eſt organicū: ita ce-
cidit in ſcriptura locus albus. i. lr̄a altera ſic: ꝛ eſt corpus
ſm ꝙ eſt organicū. i. corpus vitā habēs in potētia eſt p̄m
corpus organicum. ¶ Alia cōmēta habēt ſic: ita cecidit
in ſcriptura locus albus, ꝛ eſt corpus ſm ꝙ eſt organi-
cuȝ: ꝛ tūc vult dicere ꝙ in lr̄a greca loco iſtius verbi re-
periebat̄ locus albus. i. charta vbi nihil erat ſcriptū, vbi
tamē debet ſtare ſic vt dixit: reſiduus ſermo eſt manife-
ſtus. igit̄ ꝛc̄. ¶ Debes ſcire Themiſtiū h̄ diffinitionē aiç
diligēter ꝯſtringere: eſt enim declaratū ipſam eē primā
ꝑfectionē

perfectionē corporis: corpus aūt duplex: nãle ⁊ nō naturale: ⁊ nãle duplex, viuū, ⁊ nō viuū: ⁊ viuū qđlibet organicum: quare aĩa cum ſit pfectio pma corporis, ⁊ nō artificialis. ergo phyſici: ⁊ nō nō viui. ergo viui: ⁊ non nō organici. ergo organici: ⁊ ſic abbreuiat banc. vide: qꝛ multa dicit. ❡ Occurrūt duę ambiguitates Simplicij. pᵃ circa minorē pmę rõnis: qua Ariſto. pbat animã pmū eſſe actū. dicebat enim in minori: ſed aĩa eſt prior gñatione ⁊c. Obijcit Simplicius, quoniã aĩa nō eſt genita. quō ergo Ariſto. ei priorē gñatione aſſignauit. ❡ Scḋa eſt: quoniã ſi omne corpus vitã habēs potētia, organicū: ⁊ ecōtra: altera partiū ſuperuacat oino. cur ergo appoſuit ⁊ alteram. ❡ Ad pᵃᵐ Platonici inquiūt q genitū pōt capi dupliciter. Uno modo pro eo qđ accipit eſſe ⁊ poteſt nō eē vi agētis nãlis. Scḋo modo pro quacūq; inouatione reſpectiua. pmodo aĩa nō innouatʼ: ſed hři ſcḋo modo: qm̃ corpi aduenit. ❡ Obijcit ⁊ huic Simplicius: qm̃ Ariſt. nō vt Plato gñationis noie vtiť: ſed vtiť in qñq; exiſtētibus, vt pmo de Lęlo ingt. ⁊ vide Auer. in cōmen. illius textus. ❡ Alij, vt videť, dicūt q dꝫ intelligi ſm opationē: qm̃ lꝫ ipſa aĩa ſm eēntiã, ⁊ ſubſtãtiã ſit ingenita, tamen gñabilis eſt ⁊ corruptibilis ſm opationē, ⁊ pfectionē: qđ manifeſtū in humana aĩa: ⁊ vexata ⁊ impedita interdū. Et hec ſolutio videť Auerrois in cōmēto. Inquit enim ipſe, ⁊ pfectio quę eſt quaſi ſciētia pcedit in eſſe in individuo 2ᵃᵐ pfectionē quę eſt quaſi ſtudiū. ❡ Cōtra hoc obijcit ⁊ Simplicius autore Iãblici, qm̃ ex impaſſibili ⁊ pfecta ſubſtãtia, nō dꝫ puenire gñabilis, ⁊ puerſa operatio. cum igiť aĩa ſit impaſſibilis ſubſtãtia ⁊ pfecta: quare nō paſſibilis ⁊ generabilis ĩupfectaq; opatio proueniet. ❡ Aliter ⁊ Simplicius ait, ipſam eſſe mediã inter eternam ⁊ genitã ſubſtãtiã: ⁊ ideo ſm partē corruptibilē, ⁊ ſm partē eternã habet eēntiã: ſed hoc nihil eſt: quoniã tūc hoc nō eēt veruꝫ niſi de aĩa hoĩs: ⁊ ſic Ariſ. incideret in id, qđ ɔtra antiquos induxit. loquētes enim de aĩa, ſoluꝫ de humana viſi ſunt intēdē. ❡ Ideo aliter, vt Auerrois ingt in cōmēto dicas, nec incōuenit ex ipaſſibili ſubſtantia genitã venire opationē ⁊ in ad aliud abire: quare vĺiter diffinitio eſt omni cōpetēs aię, ſi vt Auer. inquit, exponiť. ❡ Ad 2ᵐ optimã Simplicius apponit ſol. q aĩa dupĺr cōparatʼ ad corpus, vt ipſum pficiēs: ⁊ vt ipſo vtēs: ⁊ ideo aĩa dupĺr eſt actus corpis. ſ. pficiēs: ⁊ vtens: ⁊ hęc duo notãs Ari. dixit aĩa eſt actus viui. ſ. vt pficiēs. addit ⁊ organici, vt ſcḋaꝫ inueret cōditionē: ⁊ ſic lꝫ equalia ſint ambitu, reſpectu vͦ ſunt diuerſa: vt inquit Simplicius ⁊ ſubtiliter.

COMMENTARIVM.

Auerroes exponēs textum hunc, vult q poſtq̃ Ariᶜᵒ declarauit, q genus animę eſt actus, qui eſt quaſi ſciētia, ⁊ habitʼ in ſciēte, qñ nō vtitur ſciētia, id eſt poſtq̃ declarauit q aĩa eſt actus primus, incepit narrare q talis pmus actus pcedit 2ᵐ in eē, hoc in pma pte. In 2ᵃ parte, [vnde aĩa] ex hoc narrato vult q Ariᶜᵒ inferat, q in definitione aię dꝫ addi hãc particulam. ſ. pmus, hoc modo aĩa eſt actus pmus: hęc Auer. ❡ Ex qbus patet Auerroem velle, q Ariᶜᵒ narret cuꝫ actū, qui eſt aĩa, eſſe pmuꝫ, quatenus pcedit 2ᵐ in eſſe: ħ narrat, vt cōplaceat definitionē. ❡ Hęc Auerrois expoſitio vͦbis applicari nō pōt, nec ea expoſitio, quaꝫ dedimus in collectaneis, ideo dicamus, q poſtq̃ Ariᶜᵒ ſumpſit aĩam eſſe actū pᵐ, quia dixit eam eē ſicut ſciētiam, ⁊ nō ſicut contēplationē. ⁊ nō declarauit, qua primitate ſit actus pmus, ideo nūc exponit, qua pmitate aĩa eſt actus pmus, ⁊ facit, vt mihi videť, quatuor in ħ textu: qꝛ Primo facit hoc. 2ᵒ ibi [Unde aĩa.] ex declaratiōe huius repetit, atq; epilogat dictã definitionē. 3ᵒ ibi [Tale autem qđcūq;.] Ex altera pticula poſita in definitiōe venatʼ alterã, ⁊ hoc, vt cōem aię definitionē pfectam colligat. 4ᵒ ibi [Organa autē et.] remouet quãdam dubitationē, quę emergit ppter pticulã nuprime additã: vt oſtēdat quaſi exēplo, q definitio ſic completa, oibus aĩabus cōpetit. ❡ De pᵃ ergo pte ingt, prior aūt gñatione in eodē ſcientia eſt ſupple ⁊ ipſa ɔtēplatione, ⁊ ſic vult hic ea primitate aiaꝫ eſſe actū pᵐ atq; priorē ſua opatione, quę diciť ſcḋs actus, qua ſciētia ⁊ habitʼ eſt prior ɔtēplatione, quę pēdet ab ipſa ſciētia. ergo vult hic aĩam eē actū pᵐ pmitate gñationis. De 2ᵃ pte ingt, vnde aĩa eſt pmus actus corpis phyſici potētia vitã habētis. De tertia pte in qua ex altera pticula venatʼ alterã. ex eo enim q aĩa eſt actus corpis viuētis, venatʼ q ſit actus corporis organici: ⁊ inquit, tale aūt. ſ. corpus viuēs in potētia quodcūq; eſt corpus organicū: ⁊ ſic ſi aĩa eſt primus actus corpis phyſici viuētis in potētia, erit ppter hoc, actus pmus corporis phyſici, potētia vitã hñtis, organici. Ex altera ergo particula venatus eſt alterã, ⁊ cōpleuit definitionē cōmunē. De 4ᵃ vͦo parte, remouet dubiū, qꝛ nō videť hęc definitio ſm particulã illã nūc additã, q cōpetat aię plãtarū, nō enim plãta, cuius aĩa vegetatiua eſt actus, organicuꝫ corpus videť, cū ptes ſint penitus ſimplices, Hãc ergo dubitationē remouens, oſtēdit quaſi exēplo q definitio ſic cōpleta cōpetit oibus aĩabus, ſi enim cōpetit aię plãtę, de qua minus videť, oibus debet cōpetē: ingt, ſed plãtarū partes ſunt organa plãtarū, verū ſunt penitus ſimplicia, qꝛ nō ita difformia, ſicut ſunt organa aĩalis. Exponit aūt exēplo, quō partes ſunt organa, ⁊ ingt, vt folium fructiferi. i. eius partis, quę emittit fructū eſt coopimentuꝫ, ⁊ ita foliū cōparatur capillo tegēs caput, ne ledatʼ a calore, vel frigore, vt dicit Theophraſtus. Fructiferum aūt eſt coopimētuꝫ fructus, velut coriuꝫ, vt gdaꝫ dicūt. Qđ eniꝫ erat pmo germen fructʼ, poſtea dilatatʼ ad modum corij. ❡ Aliter legit Themiſtius hūc locum, ⁊ gdē fidelius. Per pericarpion enim intelligit pulpem, quã, vulgares oculum appellãt, ⁊ eſt illa pars, vnde pullulat fructus: quęq; dici poteſt fructiferū a ferēdo fructū, tūc vult q foliū ſit gratia fructiferi, quia vt illius coopimētum. Pulpis vͦo ſiue fructiferū eſt gratia fructus, nō, vt illius coopimētū, ſed vt germen gr̃a eius, qđ ex ipſo ſit, qa vt Themiſtius exponit, pericarpion hoc eſt pulpes, ſiue fructiferuꝫ appello, itra quas conditū eſt ſemē. Fructum vͦo geniturã ipſam. ergo in plãta ſunt folia, ⁊ pericarpion, hoc eſt fructiferuꝫ ⁊ fructus, foliū eſt gratia fructiferi, vt illius coopimētū. Fructiferū vͦo gratia eſt fructus, quia intra ipm conditʼ fructus. Fructus vͦo eſt ipſa genitura. inſup etiaꝫ inſunt alię partes in plãtis ſĩles organis in aĩalibus, quia radices ſunt ſĩles ori. vtraq; eniꝫ trahūt alimētuꝫ, radices a terra, os a cibis. Poſſunt adhuc ⁊ alia organa in plãtis notari, ſed hęc ſufficiant. Patet ergo bene eſſe additū organicū, quia omne viuēs eſt organicū. ❡ Quo vͦo ad verba attinet, Ariſtoteles dicit actū pmuꝫ eſſe priorē gñatione [in eodē,] quia vt Simplicius ingt, reſpectu diuerſoꝝ eſt poſterior. Actus eniꝫ pmus corpis rei genitę prior eſt gñatione opatione, quę pficiſcitur ab illa re mediãte pmo actu. eſt tamē poſterior actione, ſiue actu ſcḋo agētis, a quo talis pmus actʼ in tali corpore factus eſt. Aĩa eniꝫ cuiuſdã equi prior eſt in corpore equi illius, cuius eſt aĩa, opationibus omnibʼ equi. nō tamē eſt prior opationibʼ equi, qui eum genuit: quia facta eſt ab opatione equi gñantis. Pręterea cum dicit [vnde aĩa.] particula illa [vnde] nō infert pciſe totū illud ab illa declaratione, ſed ab oibus alijs, quę pdixit

Dubõnes

Tex. tex°.

pericarpio

Verboꝝ declaratio.

in alijs teſtib^o: q̄re potius epilogatiue tenet̄, q̄ illatiue.

p^a dubi ¶ Sed circa hec dubitat̄ p̄mo, q2 nō videt̄ vl'r q̄ aia ſit actus p̄mus p̄mitate gn̄ationis/quia lz de ſenſitiua, et vegetatiua eſſet verū/de intellectiua nō eſt verū. Intellectiua enim aia nō per gn̄atione accessit ad corpus/ſed extrinſecus accedit. ergo nō pōt eſſe gn̄atione prior ſua

2^a dubi opatione. ¶ Secūda dubitatio eſt, q2 ſi omne organicū eſt habēs vitā/ꝛ ecōtra, ergo fruſtra addit̄ altera particula iſtaꝝ. ¶ Simplicius diſputādo p̄mā dubitationē.

p^a ſol. ad p^a mam. Primo dat vnā reſpōſionē Platonicoꝝ: qui vetetes verbo gn̄atione cōiter, oēm nouā p̄ductionē appellarūt ge

Cōfutatio Simplicij nerationē. ¶ Cōtra hāc rn̄ſionē obijcit Simplicius, q2 lz hoc ſit Platonicū: Platonici enim gn̄ationē etiā pro ipſa creatione acceperūt: nō tamē eſt p̄ipatheticū, quia vbiq; Ariſtoteles gn̄ationē accepit in his, quę interdū

2^a ſolo eadē ſunt, interdū autē nō. Modo intellectiua aia nō ſic gn̄atur. ¶ Alij dixerūt, q̄ lz aia intellectiua nō ſit generabilis neq; corruptibilis ſm̄ eſſentiā, eſt gn̄abilis, et corruptibilis ſm̄ opationē: quia in me incipit opari de nouo, vbi prius nō operat̄, ꝛ ſic pōt denoiari genita, vel corruptibilis nō quo ad eſſentiā, ſed quatenus pōt aliqs

Cōfutatio denoiari incipe eſſe itellectiuus. ¶ Cōtra obijcit Simplicius auctē Iamblici, q2 hec reſpōſio ſupponit falſū, ſupponit enim intellectiuā animā eſſe ingn̄abilē ꝛ incorruptibilē ſm̄ eſſentiā, ꝛ q̄ eius opatio ſit gn̄abilis, ꝛ corruptibilis, qđ falſum eſſe aſſerit Iamblicus. Dicit enim fieri nō poſſe vt aliquid ſm̄ eſſentiā nō ſit gn̄abile, neq; corruptibile/cuius opatio eſt corruptibilis. ¶ Tādem

Solutio Simpl. Simplicius aſſerit animā itellectiuā eē partim ęternā, partim gn̄abilē ꝛ corruptibilē/ſm̄ intellectū qdem arbitrat̄ eē ęternā a parte ante, ꝛ a parte poſt: ſm̄ Ꝟo partē, quā habet ex ſemine, aſſerit eſſe corruptibilē ꝛ genitam. Simplicius enim fuit in hoc errore, q̄ hois aia eēt dianoetica. i. cōpoſita ex p̄te intellectiua ęterna, ꝛ parte ſenſitiua p̄ſtātiſſima: ęterna pars eſt itellect^o apud ip̄m, genita Ꝟo eſt ſenſitiua hois: ꝛ ois illa pars aię, quę fuit per gn̄ationē. ¶ Et lz hec poſitio poſterius declarabit̄, ꝛ reprobabit̄. tn̄ nūc falſa eſt, q2 impoſſibile eſt ex ęter-

Solo p̄p̄a no, ꝛ corruptibili fieri vnā for^a alicuius corp̄is. ¶ Propterea dico q̄ oēs reſpōſiones, quas reprobauit Simplicius, poſſunt defendi: nā Ariſtoteles nomē gn̄ationis etiā ad creationē aliquādo diffundit, vt Auerroes notat

Cōm̄. 20°. in p̄mo libro de Celo/vbi dicit Ariſtotelē remouere ſolū a celo gn̄ationē, quę eſt ſm̄ vulgares, non aūt gn̄ationem quę eſt ſm̄ ſapiētes, quę eſt creatio: hac enim celū eſſe genitū nō negat Ariſtoteles ſm̄ Auerroem. Prętere

Tex. cō. 111. rea Ari^{ſtoteles} eodē p̄mo de Celo, inqt ſili rōne ꝛ ipſum genitum. Uno qdē modo dicit̄, ſi aliqđ ſit poſterius, qđ p̄us nō erat, ſiue per gn̄ationē, ſiue ſine gn̄atione ſit, interdū qdem ens, interdū Ꝟo nō ens, vbi Auerroes aſſerit gn̄ationē hoc modo eſſe inceptionē alicuius, qđ p̄us erat nō ens, poſtea ens ſine cauſis gn̄ationis. ergo creatio pōt dici gn̄atio: ꝛ ſic p̄ma reſpōſio pōt ɔuenire Ꝟbis ꝛ opinioni Ari^{ſtotelis}. ¶ Secūda etiā pōt defendi: q2 poſſumus dicere aiam eſſe ęternā a parte poſt, cuius etiā opatio eſt ęterna a parte poſt: verū ſicut ipſa itellectiua aia nō eſt ęterna a p̄te ante: ita nec eius opatio. Pręterea auctoritas Iamblici eſt vera de p̄ma opatione: nō aūt de ſcda. modo p^a intellectiuę aię opatio eſt ęterna eo modo, quo

Alia ſolo ipſa aia eſt ęterna: nō oportet eſſe ita de ſcda. ¶ Siquis tamē vellet poſſet dicere, q̄ Ꝟba Ari^{ſtotelis} ſunt intelligēda hypothetice, q2 ſi itellectiua aia gn̄aret̄, ipſa p̄us gn̄atione eēt ſua opatione, quę eſt actus ſcds. nec hoc videt̄ extraneū. nā Ariſtoteles dixit cauſas eē prius notas naturę, quę tamē nō cognoſcit. Sed dicimꝰ notę hypothetice, q2 ſi cogſceret, vtiq; cauſę eſſent prius notę, vt Auer. expoſuit. ¶ Scdā dubitationē optime in collectaneis

Qz' dīuus Thomas. declarauimus. ¶ Expoſitor hic aſſignat cām q̄ aia ſit act^o corporis organici/ex eo, q2 eſt pfectiſſima formarū corporalū: q2 enim eſt pfectiſſima, eſt p̄ncipiū diuerſarū opationū, quę perfici nō p̄nt, niſi diuerſis organis, ergo aia eſt actus corp̄is organici. ꝛ intelligit per aiam, nō tn̄ intellectiuā/q2 itellectiua eſt pfectiſſima formarū, ꝛ aiarum corporaliū: ꝛ ideo ipſa eſt actus corp̄is magis organici. Uult igit̄, q̄ quia cōiter ois aia eſt pfectiſſima formarū corp̄aliū, ideo eſt p̄ncipiū diuerſaꝝ opationū, quę pfici nō poſſunt niſi diuerſis organis, ꝛ ita ois aia cōmuniter eſt actus corp̄is organici. Formę Ꝟo, quę non ſunt aię, cum nō ſint p̄ncipia pluriū operationū: ideo nō ſunt

Dubōnes actus corpoꝝ organicoꝝ. ¶ Sed ɔtra hāc cauſam primo dubitat̄, q2 pari rōne celeſtis aia deberet eſſe actus organici corp̄is, eſt enī nobilior aia ceteris. ¶ 2°. Si q2 pfectiſſima formaꝝ, deberet habere plures opationes, deus, qui eſt oīum formaꝝ pfectiſſima, deberet hic plures opationes. ¶ Res hec 2° libro de celo ſatis diſputa

Expōne tex^o cōm̄. 66. ta eſt, nūc Ꝟo pro mēte Ariſtotelis ſit ſatis accipe, q̄ aia eſt actus corp̄is organici, q2 obſeruatio docet aiā oēm, quę eſt mortalis corp̄is actus, eſſe p̄ncipiū pluriū opationum: quę pfici nō poſſunt eodē inſtrumēto. Cur Ꝟo aia ſit tale p̄ncipiū/ꝛ cęterę formę nō/Ariſtoteles nō p̄bat hic, ſed ſumit exemplo plātarū: in qbus aia exercet ſuas opationes diuerſis iſtrumētis, de qua aia minus videt̄. Aſſignare Ꝟo cām p̄poſitum trāſcēdit.

¶ Si igit̄ cōmune quid de omni aia ſit dicēdū: ipſa pfectio prima p̄mulq; act^o eſt corporis naturalis/cuius partes ſunt inſtrumēta. Idcirco nō quaerere oportet/ſi vnū ſit aia atq; corpus: ſicut neq; ceram ꝛ figurā/neq; oino materiem cuiuſq; ꝛ id cuius materies eſt. nam cum vnū ꝛ eſſe multifariā dicat̄: act^o eſt id qđ p̄prie vnum eſt, atq; proprie eſt.

¶ Si autē aliqđ cōmune in omni aia oportet dicere, erit vtiq; primus actus corp̄is, phyſici, organici. Unde ꝛ nō oportet quęrere, ſi vnum ſint aia ꝛ corpus: ſicut neq; ceram ꝛ figurā: ꝛ oino vniuſcuiuſq; mā, ꝛ id, cuius eſt mā. Unū enim ꝛ eſſe, cum multiplex ſit, quod proprie, actus eſt. proprie p̄ncipalr

¶ Quaſi nūc ex oibus his aię diffōnē cōcludit: ꝛ inquit. Collectanea tex^o cō^{ii} 7.

[Si igit̄ aliqđ cōe in omni aia oportet dicere: erit vtiq; p̄mus actus corp̄is phyſici organici.] ¶ Sed Ariſt. videt̄ cōmittere fallaciā ɔ̄ntis. nō enim omne aię cōmune eſt actus corp̄is ꝛc. modo a toto vl'i ad partē fallacia cōmittit̄, vt Topicoꝝ 2° docuit. ¶ Adhuc lōgo ſermone oſtēdit oēm aiam eſſe actū p̄mū, cur ꝛ modo ſub ambiguitate id p̄fert̄. Rurſum cur modo potētia viuēns dimiſit, ꝛ ſupius id eſſe neceſſarium ei fecit perſpicuū. ¶ Quo autē his q̄onibus ſatiſfaciēdū in fine relinquat̄ cōmēti expōnis. ¶ Unde nō opꝫ quęrere. [Vetuſtiſſimi animā corpus eſſe nō dubitarūt: vt Democritus ꝛ Leucippus eā ignem. Adhuc Pythagorici aiam ɔgregatū ex corpuſculis ferūt eſſe. Adhuc ꝛ Emped. ex elītis aiam ɔſtare: ꝛ per ɔ̄ns eam corpus eē. Adhuc Anaxagoras aiam corpus rotūdum dicit eē: aliud intellectū ꝛ aiam exiſtimās. Adhuc Diogenes aerem cenſuit ip̄am. Adhuc ꝛ aquam Hippo. inqt. Critias ſanguinē. ¶ Ulterius debes ſcire vetuſtiſſimos nō cognouiſſe, niſi mām. p̄pter qđ formā in mām incidē dicūt/quēadmodū ꝛ Ari. inqt in meta^{ph}.

¶ Ulterius

¶ Ulterius debes ſcire aliqua dici vnū dupl'r vnitate idētitatis/ ⁊ eſſentię, ſicut tunica ⁊ veſtis: ⁊ vnitate vnionis, ſicut cera ⁊ figura. Inqt ergo diuus Albert9. ꝙ quū Ari. diffōnē aię cōem accepiſſet, quodāmodo correlarie cōducit pctū antiquoꝝ ꝑdictū, eſtimātiū aiam corpus eē, ⁊ inqt. Unde nō opꝫ querere ſi aia eſt vnū ⁊ corpus. loquit de vnitate idētitatis .i. ſi idē. ſicut neqꝫ opꝫ quęrere an cera ſit figura: neqꝫ oino mā vniuſcuiuſqꝫ, ⁊ id cui9 mā. vult dicere ꝙ neqꝫ queri dꝫ tanqꝫ laborioſum amplius: an aia ſit corpus ⁊ forma mā: queadmoduꝫ ex dictis pꝫ, ⁊ inqt. vnū enim, ⁊ eſſe cum multipl'r .i. analogice dicant: qd ꝓpe .i. per eſſentiā, ⁊ per ſe eſt ens, ⁊ vnuꝫ ens eſt actus. id autēꝫ qd eſt participatiue ⁊ tanqꝫ ſubiectuꝫ recipiēs/ eſt materia ⁊ corpus.

Comm 7m. **Cum declarauit hoc.** Tres fiebāt ambiguitates in textu. ꝑmaꝫ abſoluit Auerrois .d. Si igit poſſibile eſt eē aliqd cōe .i. ſi eſt aliq diffinitio cōis amplectēs oēs ſpēs aię: ecce qd ibi nō intelligit per cōe qdcūqꝫ vle: ſed cōe eēntiale ⁊ diffinitiuū, ⁊ ſic Ariſt. nō cōmittit fallaciā ꝯntis. ⁊ h ⁊ Themiſtius inqt. vide. ¶ Scdam ſoluit ibi[Et induxit hunc ſermonē in forma.]⁊ vult ꝙ ideo induxit ſub cōditione[ſi]ꝓpter aiam itellectiuā quę videt aia, ⁊ nō: vt Auer. oſtēdit. ¶ Et tu debes ſcire ꝙ diuerſimode aia itellectiua eſt actus corꝑis: ⁊ diuerſimode alię aię apud ſpm. aia enim itellectiua eſt act9 ꝑmus corꝑis phyſici organici, nō tanqꝫ ꝑficiēns: vt Simplicius inqt, ſed vt ꝑfecto vtēs: ⁊ ſic qdāmodo ęquoce. ¶ Tertiā aūt Simplicius abſoluit: qꝛ ⁊ organicū dat viuēs itelligē: vt pꝫ per ſe. ⁊ ideo nō apponit qd dicit Auerrois pꝫ. ¶ Et cū declarauit.]Nūc Auerrois exponit illā.[Unde nō opꝫ]⁊ hęc expoſitio eſt Themiſtij ⁊ Simplicij: voluit eniꝫ Ari. correlarie ꝯducē ſol. qōnis famoſę antiq. n. ambigunt de cā, cur cōpoſitū eſt vnū: vt Pythagoras. hāc enim qōnē abſoluit Ari. ¶ Et debes ſcire ꝙ mā ⁊ forma pñt dupliciter ꝯſiderari. Uno modo iter ſe. Alio mō reſpectu tertij .i. vno modo poſſumus loqui de vnitate mā ⁊ formę iter ſe. Alio modo de vnitate cōpoſiti. Dixit Ari. duo. vt Auer. inqt. ſ. ꝙ aia eſt pa ꝑfectio corꝑis nālis. Et ꝙ aiatū nō habet hoc eē .i. ens in actu: niſi ex eo ꝙ habet aiā: tūc his ꝑacceptis non eſt dubitādū: qūo aia ⁊ corpus quum ſint duo fiāt idē .i. nō eſt ambigēdū de cā vnitatis cōpoſiti ex aia ⁊ corꝑe: ſicut nō eſt dubitāduꝫ in cera ⁊ in ferro: cum figura exiſte in eis: ⁊ vl'r in mā cuiuſlibet: ⁊ in re: quę exiſtit in illa mā. ¶ Et reddit cām .d. hęc eniꝫ noia: ſ. vnū, ⁊ ens: lꝫ dicant plurib9 modis .i. de decē pñtis, ⁊ de mā, ⁊ forma, ⁊ cōpoſito: tñ pa ꝑfectio in oib9 iſtis. ſ. forma magis digna eſt: vt habeat h nomen. ſ. vnū ⁊ ens: qꝫ id qd eſt ꝯgregatū ex mā ⁊ forma: ꝯgregatū. n. non dr vnū niſi per vnitatē exñtē in forma: qꝛ mā nō eſt: hoc .i. in actu niſi per formaꝫ. Uult g ꝙ ea cā quę eſt eſſendi, ⁊ vnitatis erit. cū igit pateat ex dictis, formā eſſe id, quo cōpoſitū eſt, patebit eadeꝫ cā ⁊ vnitatis. ¶ Et ſi mā.]⁊ qꝛ qdā antiquoꝝ dicūt tā mām qꝫ formā eē in actu: maꝫ qdē dicētes vnū elementoꝝ: for.am Xo corpus intrās ⁊ exiēs id: vt Pythagoras inqt, hoc remouet .d. ⁊ ſi mā ⁊ forma eēnt in cōpoſito exñtes in actu, tūc cōpoſitū nō dr vnuꝫ niſi diceret in rebus quę ſunt vnuꝫ ſm ꝯtactū ⁊ ligamētū: qꝛ igit modo mā nō differt a forma in cōpoſito, niſi potētia .i. niſi diña reali in potētia: ⁊ cōpoſitū non eſt ens in actu, niſi per formā: tūc cōpoſitū nō dr vnū, niſi quia ſua forma eſt vna. ¶ Et dat itētionē cur Ari. diſſoluit hāc qōnē, ⁊ inqt. ⁊ quaſi inuit per hoc. q. ꝯtingēt dicētibus ꝙ aia eſt corpus: ⁊ ſup. mā. ⁊ quęſtio quę accidit eis eſt: qūo id/ qd aggregat ex aia ⁊ corꝑe fiat vnū. qſi dicat. nō poſſunt reddē cauſam vnitatis. ¶ Debes ſcire ꝙ in 4° meta.ce Ariſt. inqt. Si igitur ens ⁊ vnū ideꝫ ⁊ vna natura: eo ꝙ ſe adinuicē ꝯſequunt, ſicut ꝑncipiū ⁊ cauſa: ſꝫ nō vt vna rōne oſtenſa niſi diceret nec ſilr ſuſcipiamus: ſed ꝑ ꝓpe magis. Idē enim ⁊ vnus hō, ⁊ hō, ⁊ ens hō: ⁊ nō diuerſum aliqd oſtēdit ⁊c. Et Auerrois cōmēto 3° inquit: qꝛ ſignificāt eādē nām ſubto, ⁊ duas diffōnes vide. ex hoc igit habet ꝙ vna eſt cā eēndi, ⁊ eēndi vnū. Tribus igit entibus ea. ſ. quę eſt mā ens/ forma ⁊ cōpoſituꝫ dictū eſt formā eſſe ꝑnm eēndi quare ⁊ eēndi vnū. nulla ergo altera cā quęrēda de vnitate ab ea quę de eē.

¶ Sed in textu ⁊ cōmento plurime occurrūt ambiguitates. ꝑma videt ꝙ cōpoſiti vnitatis pñt eē plures cauſę: qꝛ/ vt in poſterioribus accipit, paſſio pa eſt tanqꝫ cauſa ſcdę paſſionis: modo res eſt prior paſſio: vno, vt Thomas inqt in trac. de qñis nā. ⁊ videt ex xbis Auicē. ꝑmo ſuę meta.ce. Inqt enim ens ſumi ab actu eſſendi: ⁊ ꝙ hoc nomen res exprimit qdditatē ⁊ eſſentiā entis: arguo ſic: omne poſitiuū prius eſt negatiuo: ſed res poſitiuū. ergo ⁊ vno prius erit qdaꝫ. ¶ Adhuc pōt reddi cauſa rei exiſtentię. ſ. forma vt dicūt. g ⁊ rei vnitatis: qꝛ eadē eſt cauſa eēndi ⁊ eēndi vnū. ergo ſi forma cauſa eſt eēndi, ⁊ erit eēndi vnū. ¶ Rurſuꝫ cauſę ſunt inuicē cauſę: vt in phyſicis ⁊ metaphyſicis. ergo quot pñt eē cauſę formę, tot ⁊ entis: ⁊ tot ⁊ vnitatis: ſed tres pñt eē cauſę formę. ſ. materia, finis, ⁊ agēs. ergo ⁊ hę pñt eſſe cauſę exñtię, ⁊ vnitatis. ¶ Scda ambiguitas eſt: qꝛ Ariſt. ⁊ Auer. 8° meta.ce. quęrūt iſtā qōnem an ex mā, ⁊ forma fiat vnum: ⁊ dicūt nullā aliaꝫ eē cām: niſi qꝛ mā potēna per ſe, ⁊ forma per ſe actus. ergo nō tñ dat formā pro cā: ſed ⁊ māꝫ. ergo ſibi ꝯdicit. vide Auerroim cōmēto penultimo. ¶ Tertia ambiguitas eſt in dicto Auerrois. Uult enim ipſe ꝙ ex duobus entibus actu nō fiat vnuꝫ. ꝯtra ipm 3° Celi. ⁊ 2° perigeneſeos. vbi vult ꝙ elementa actu remaneāt in mixto: ⁊ mixtio eſt vera vnio: vt dicit vltimo cōmēto ꝑmi perigeneſeos. ¶ Quarta videt ꝙ cōpoſitū ſit ꝑfectius ens forma: qꝛ totū, ⁊ ꝑfectū, ⁊ omne idē: vt ꝑmo Celi Auer. ⁊ Ariſt. in textu. ¶ Adhuc mā eſt aliqua ꝑfectio: ⁊ eſt in compoſito: ⁊ nō in forma. ergo maioris eſt perfectionis. ¶ Rurſuꝫ id qd opatur per accidēs eſt imꝑfectius eo: qd per ſe opat: res enim rem excedit opatione: ſed cōpoſitū per ſe, ⁊ forma per accidēs. ¶ Deinde cui annectit aliqua ꝑuatio, imꝑfecti9 eo: cuius eſt ꝑuatio: ſed parti adeſt ꝑuatio toti9, ⁊ nō ecōtra. ergo ⁊c. ¶ Ultima difficultas in hoc loco eſt: qꝛ nō videt verū ꝙ ens ⁊ vnū dicant vnā nām: vt inquiūt expoſitores: ſed hāc vltimā nō volo mouere hic: vide tñ caꝫ qꝛ totā reſumpſi in libro .d. d. diſputatione 5° in ſol. tertij quęſiti. ¶ Loco ergo huius ſit iſta alia: videt eniꝫ ꝙ aia nō debeat hic organicū corpus: quoniā vel eget illo ꝓpterea qꝛ ꝑfectior lapide: vel qꝛ imꝑfectior cęlo: nō ꝑmo, qꝛ cęlum eēt maxime tale. ſi ſcdm. ergo lapis eēt plus talis. Cōfirmat: qꝛ 2° Celi. Ari. ⁊ Auer. voluit id eē melius, quod pauco inſtrūo ſuā habet opationē. vide eos. ¶ Adhuc ſi aia eſt act9 organici corporis, h eſt ꝓpter diuerſas potētias, a qbus fluūt diuerſa opa: oſtēdit ꝙ nō. Tum primo qꝛ aia eſt dei ſilitudo: modo in deo vna tñ eſt potētia. Tuꝫ qꝛ quę ſunt diſpſa in iferioribus, in ſupiori nā vnū ſunt. ergo nō plures habet potētias. ¶ Pro ſolone ad pm debes ſcire, ꝙ qſtio de vnitate formę ad mām, pōt verti iter ſe: ⁊ ad 3m: vt dixi. ſi qdē iter ſe: ſic ratio eſt taꝫ potētia materię qꝫ actus formę. ⁊ ſic verificat verbū Ariſt. in 8° meta.ce. Si reſpectu cōpoſiti, tūc cauſaꝫ dari pōt intelligi, vel extrinſecā, vel intrinſecā. Si extrinſeca, ſic poſſunt eē tot quot ſunt cauſę formę. Si intrinſeca: ſic cā vnius ⁊ eſſe forma eſt.

Marginal notes (right column): Dubōnes pa. — Cap. 6°. — 2° — 3° — Cōmē. 67°. — Cōmē. 48°. — 4° — Cōmē. 3°. — 5° — Cō. 82. ⁊ 83. — Solō pa.

¶ Ex his ſequit̃ q̃ Ari. nõ voluit dicere vnitatis cõpo-
ſiti nullã eē dãdam cãm ſimplr̃, vt latini credũt: ſed nul-
lã dãdam voluit alterã ab ea quę eſt forma: q̃ quum ſit
dictũ aiam eē formã corpis iam cauſa eēndi p3 ⁊ vnius.
¶ Ad argᵗᵃ. ad pᵐ dõm q̃ paſſiones ſunt duplices: q̃da3
eēntialr̃ ordinatę: ⁊ ſic vna põt eē cã demr̃andi reliquũ,
quẽadmodu3 eſt in pñtalibus paſſionibᵒ. Alię ſunt ordi-
natę per accidẽs, ⁊ ſic nõ op3. modo paſſiones entis ſunt
hõ: diuerſis. n. cõſiderationibus põt vna alteri pponi, vt
p3 in metaᶜᵃ: ⁊ tales nõ ſe demr̃ant. ¶ Ad alia tria argᵗᵃ
p3 ſol' ex modo dictis. ¶ Ad 2ᵃᵐ difficultatē3 reſpõdet
Auer. cõmẽtis pdictis: q̃ hõ remittunt̃ ⁊ reddunt̃ q̃dã-
modo in poᵃ. q̃ intẽdit hic ex eis quę ſunt in actu puro ⁊
Solutio 2ᵃ pfecto: vt p3. ¶ Ad aliã ex v̾bis Auer. 7° meta. ⁊ 8° ⁊ 2°
Cõmẽ. 7. colligit̃ ſol. vbi debes ſcire, q̃ multu3 refert formalr̃ ta-
Cõmẽ. 7. le in cõmuniſſimis: ⁊ ſpãlibus. in ſpãlibᵒ eni3 nõ op3, vt
Cõmẽ. 4. omne, qđ eſt tale per eēntiã: quo aliud eſt tale participa-
tione, ipm ſit magis tale: non. n. ſi albedo eſt albedo per
eſſentiã, ⁊ cã q̃re paries ſit albus, nõ ppter h̃ (inquã) eſt
magis alba. Sed in trãſcẽdẽtibus, ⁊ vbi vniuoca eſt pdi-
catio iter participãs ⁊ participatũ: ſic̃ ſunt ens, res, vnũ,
ſuba, quãtitas ⁊c̃. omne tale per eēntiã: qđ eſt cã alterius
eēndi tale, eſt magis tale: ⁊ ideo quu3 deᵘˢ ſit ens per eēn-
tiam, ⁊ cã oium eēndi: ideo eſt magis ens: ⁊ q̃ forma eſt
ens per eēntiã, ⁊ cã cõpoſiti q̃re ſit: ideo eſt magis, ⁊ ve-
rius eſt: vt Ariſto. ingt in textu. ¶ Pro ſol. ad argumẽta
debes ſcire q̃ ſtat vnũ eē pfectius ſm qđ altero, ⁊ alteꝝ
eo pfectius abſolute: vt. v̾. gra. mã eſt forma pfectior in
eternitate, ⁊ forma in eē: vt p3. ⁊ ideo forma eſt pfectior
ipſa mã ſimplr̃, ecõtra ſm qđ. ¶ Ad pᵘᵐ p3 totũ ſm qđ
id eſt ſub rõne totius pfectius eſt forma. ¶ Uel dicẽdũ
q̃ totũ duplex eſt formale, ⁊ v̾tuale. dico q̃ cõpoſitũ eſt
totũ actuale: forma totũ v̾tuale, cum ſit ens per eēntiã, ⁊
id participatiue: ⁊ ſic ſm totũ eſt pfectiᵘˢ pmo. ¶ Ad 2ᵐ
dicẽdu3, q̃ minor falſa eſt: q̃ñ forma per eēntiã eſt pnᵐ
opationis: ⁊ cõpoſitũ participatiue. dictũ aũt Ari. intelli-
git̃ q̃ totũ eſt per ſe ſm demõſtrationẽ pncipiũ operã-
di: forma verius pncipiũ. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdu3, q̃ priuatio
duplex pfectiõis actualis, ⁊ pfectionis potẽtialis ſeu vir-
tualis. Exẽplũ pmi, deus nõ eſt leo: eſt enim puatus pua-
tione actuali: tñ eſt leo v̾tute: pmo modo priuatio impfe-
ctionẽ non dicit: ſed bñ 2° modo: l3 ergo forma ſit puata
cõpoſito actu: nõ tamẽ v̾tute: quu3 ſit talis per eēntiam.
¶ Ad vltᵃᵐ q̃õnẽ3 dõm, vt Plotinus ingt in lib. de eēn-
tia aię, ⁊ auctor de cauſis ppõne 2ᵃ, q̃ quelibet aia q̃dã-
modo in orizõte eternoꝝ, ⁊ tẽpoꝝ ſita eſt: ⁊ ideo op3 vt
vtriuſq3 nãm participet: ⁊ inde diuerſa habet opa: ⁊ per
pñs diuerſa inſtr̃a: vt Thom. ⁊ Alb. dicũt. ¶ Ad prima3
dõm aiam hr̃e organa plura: non q̃ pfectior ſimplr̃: ſed
q̃ media, vt p3: id aũt qđ Ariſto. ingt intelligit̃ reſpectu
finis ſimplr̃: modo aia reſpectu finis ſimpliciter plibus
eget: lapis aũt ⁊ ſi infinita hr̃et nõ aſcẽderet ad finẽ tñ.
¶ Ad aliud dicẽdu3 aiam eſſe dei ſilitudinẽ, quãtu3 ad
gradũ pfectionis: nõ tñ quãtu3 ad modũ opandi. ¶ Ad
aliud ꝯcedo reſpectu eiuſdẽ finis, aia aũt multos habet
fines: ⁊ ideo eget pluribus organis.

COMMENTARIVM.

Concludit nunc illam cõmunẽ definitionẽ, quę cõpetit oibus aiabus,
⁊ hoc tam ſm Them. q̃3 ſm Simplicium, q̃3 ſm oẽs, ⁊
ingt. Si autẽ aliqđ cõmune in omni aia oportet dicere,
erit vtiq3 pmus actus, corpis, phyſici, organici. Quo v̾o
ad v̾ba attinet. per [cõmune] intelligit definitionẽ cõem
in omni aia. Et dicit Simplicius q̃ op3 eſſe omni aię ta-
le cõe, ſed dicit [Si op3 dicere,] q̃ſi illud cõe nõ vniuo-
cum, ſed analogu3 eſt, quaſi pma frõte nõ videat̃ vnu3,
ppter aiam intellectiuã, quę videt̃ actᵘˢ pmus corporis
ęquoce, vt Simplicius oſtẽdit. Tacuit aũt illã particu-
lam viuẽtis potẽtia: q̃ loco eius ponit̃ organici. ¶ Sed
dices nũquid hęc definitio competat cęleſtibus aiabus.
¶ Uidet̃ q̃ nõ, q̃ nõ ſunt actus organici corpis, ppte-
rea per cõmune nõ cõſtitima3, intelligit rationẽ, quę oi-
bus aiabus cęleſtibus ⁊ ſblunaribus cõpetit, ſed defini-
tionẽ cõem aiabus corpoꝝ mortaliũ. ¶ Ex hac defini-
tione, ⁊ potiſſimũ ex eo q̃ aia eſt actus corporis. Soluit
q̃õnem veterũ, quę erat de cauſa vnitatis cõpoſiti aiati,
vt Simplicius exponit. Cu3 enim veteres exiſtimabãt
aiam eſſe motorẽ corporis, ⁊ motor mediãte aliquo me-
dio moueat, videbat̃ pma frõte ſequi cõpoſitũ animatũ
eſſe vnum per mediũ, quo ipſa aia mouet corpus. Ariˢᵗᵒ
v̾o aiam eſſe actu3 exiſtimat, quare nulla alia cauſa aia-
tum eſt vnũ, niſi aia, quę eſt actus eius. Na3 ſicut Sim-
plicius ingt, vt figuratũ albu3 albedine eſt albu3, ⁊ vnũ
album, ⁊ nulla alia cauſa, ſic aiatu3 eſt ens ⁊ vnũ aia, quę
eſt vere ens, ⁊ vere vna, veluti albedo vere albedo, et
vna albedo. Ingt, vnde q̃ ſupple aia eſt actus corpis, ⁊
nõ oportet quęrere, ſi vnũ eſt aia ⁊ corpus. ſ. in cõpoſito
ipſo, ſicut nõ oportet q̃rere cera3 ⁊ figurã, ⁊ oino vniuſ-
cuiuſq3 mãm, ⁊ id, cuius eſt materia. Unũ enim ⁊ eē, cu3
ſit multiplex, qđ pprie ⁊ pncipalr̃ eſt, actus eſt. ergo cõ-
poſitũ eſt vnum, ⁊ aiatũ vnũ ſua aia, e qua eſt eē. Et hoc
pro tãto q̃a eſt actus corporis aiati. ¶ Aiaduerte q̃ ani-
mã ⁊ corpus eſſe vnu3, q̃s poteſt trifariam intelligẽ, aut
idẽtitate, aut vnione, aut vnitate. Idẽtitate, ſicut ſi dice-
ret̃, vt veteres dicebãt, aiam ⁊ corpus eē vnum. i. idẽ. di-
cebãt enim aiam eē corpus, vt Democritᵘˢ, Leucippus,
Pythagorici, Empedocles, Anaxagoras, Diogenes, et
Critias. Unione v̾o, q̃ inter ſe nõ in 3° vnum faciãt, hoc
pacto ptes populi ſunt vnũ, nõ quidẽ in tertio. Nõ eni3
populus eſt quid tertiũ, ſed iter ſe, partes illę vnũ ſunt:
ſcil3 cõgregatione, ⁊ fortaſſe ordine. Unitate v̾o ea vnũ
ſunt: quę vnũ ſunt ratione tertij, ⁊ hoc modo cõpoſitu3
eſt vnũ, ⁊ partes in cõpoſito ſunt vnu3 vnitate tertij: eſt
enim cõpoſitu3 aliud a ptibus, cuius eē eſt vnũ alia vni-
tate, ab vnione partiũ inter ſe. Tũc hic locus põt tripli-
citer exponi. Uno modo q̃ Ariˢᵗᵒ velit animã ⁊ corpus
nõ eſſe vnu3, id eſt idẽ: vt veteres dicebãt, quia corpo q̃
aia eſt actus, ⁊ corpus potẽtia, patet corpus ⁊ anima3 nõ
eē ide3, ⁊ hoc pacto exponit Albertus, ⁊ nos in collecta-
neis, ⁊ tũc iuxta hãc expoſitionẽ lege ſic, vnde. ſ. quia aia
eſt actus corpis, ⁊ corpus potẽtia, nõ oportet quęrere, ſi
vnũ id eſt idem eſt aia, ⁊ corpus. Sicut nõ oportet quę-
rere cerã, ⁊ figurã, neq3 oino vniuſcuiuſq3 materiã, ⁊ id,
cuius eſt materia, an ſint idem. Ex definitione enim pa-
tet hęc nõ eſſe ide3. nam cum vnũ ⁊ eē multipliciter ſit:
ſcil3 actus, ⁊ potentia, qđ pprie eſt, actus eſt: potẽtia v̾o
nõ pncipaliter eſt, ⁊ ſic aia nõ eſt corpus, ſicut actus non
eſt id, cuius eſt actus. Hoc modo exponit Albertᵘˢ, ⁊ nos
in collectaneis. ¶ Quę expoſitio l3 ſit vtilis, q̃ per hãc
reprobet̃ antiquoꝝ poſitio quę dicebat animã eſſe cor-
pus, tñ difficilis eſt, ⁊ iproprĩa. Ariˢᵗᵒ enim raro, aut nunq̃3
per vnũ intelligit idẽ. P̃. Cauſa, quã aſſignat Ariˢᵗᵒ, qua-
re nõ op3 querẽ cur ex aia ⁊ corpe nõ fiat vnu3, nõ faci-
le ad hũc ſenſum accõmodari põt. ¶ 2° modo q̃ intelli-
gi poteſt, q̃ nõ eſt quęrẽda cã, quare aia ⁊ corpus faciãt
vnũ inter ſe. ſ. vnũ vnione: q̃ ex definitione apparet aia3
eē actu3, corpus aũt potẽtiam. Modo ratio q̃re aliqua
vniũtur inter ſe, eſt q̃a alteru3 eſt actus, alteru3 potẽtia.
Iuxta hãc expoſitionẽ lege v̾ba, vnde. ſ. q̃ aia eſt actus,
⁊ corpus poᵃ, vt ex definitione accipit̃: non op3 quęrere,
ſi vnu3

ſi vnū ſint aīa ⁊ corpꝰ .i. ſi vniant̄ aīa ⁊ corpus: ſicut nō opꝫ q̄rere cerā, ⁊ figurā, neq̄ oīno vniuſcuiuſq̄ mām, ⁊ id, cuius eſt mā, cur vniunt̄ inuicē vera vnione. Quod nō opꝫ q̄rere cām aliā p̄ter eam, q̄ ex diffinitione colligit̄, ꝓbat, ⁊ inquit, vnū.n. ⁊ eſſe, cū multiplr̄ ſit, qḋ ꝓprie eſt, actus eſt, q̄ expoſitio eſt bona, ſed rō, quam Ariſtoteles affert, nō pōt accōmodari v̄bis, Ariſtoteles enī aſſerit, ideo illa vniri, quia actus eſt p̄ncipalr̄ ens, ⁊ vnū ergo velle videt̄, q̄ cā vnionis ſit, q2 aīa eſt actus, vbi nihil de potētia, ⁊ corpore dicit. ¶ Verius ḡ Simplicius aſſerit, nō eſſe q̄rēdū, quare cōpoſitū ex aīa, ⁊ corpore ſit vnū, hoc eſt faciāt vnū in tertio, q2 iſ cauſa pateat ex textu .ſ. q2 aīa eſt actus, corpus eſt potētia, ⁊ ſic vtraq̄ pars cā eſt vnitatis cōpoſiti, nō tamē equaliter, forma enī p̄ncipalis cā eſt vnitatis tertij, q2 ipſa eſt ens, ⁊ vnū p̄ncipalr̄, ⁊ verius q̄ mā, inquit. Unde, hoc eſt, q2 aīa eſt actus, ⁊ corpus potētia, nō opꝫ q̄rere, ſi vnum ſint aīa ⁊ corpus in tertio, ſicut neq̄ opꝫ q̄rere ceram, ⁊ figurā, neq̄ oīno vniuſcuiuſq̄ mām, ⁊ id, cuius eſt mā, cur .ſ. vnū tertiū cōſtituant, quaſi dicat, q̄ nulla eſt q̄renda cā, quare cōpoſitū eſt vnū ⁊ ens, niſi ea, q̄ appa ret ex diffinitione .ſ. q2 aīa actus eſt, nā cū vnū, ⁊ ens ſit multiplr̄, id, qḋ ꝓprie eſt ens, ⁊ vnū quaſi per eſſentiā forma eſt, ḡ cā vnitatis cōpoſiti eſt, q2 anima eſt actus. ¶ Ex q̄bꝰ pꝫ Ariſtotelē loqui de vnitate cōpoſiti aīati, ⁊ nō de vnione partiū, nā ad vnionē inter ſe materia ⁊ forma cōcurrūt ex equo. Ad vnitatē tertij nō ex equo cōcurrunt, q̄m forma eſt p̄ncipalior cā, ⁊ aīa q̄ corpꝰ, q2 ipſa eſt entitas ⁊ vnitas ꝑ eſſentiā, ꝑticipatiōe cuiꝰ ⁊ mā ⁊ cōpoſitū eſt ens, ⁊ vnū. ¶ Simplicius aſſignat aliā cām, quare non opꝫ hic q̄rere cām vnitatis cōpoſiti: dicit enim q2 diligētius in metaphyſicis eſt explicatum. Verū Ariſtoteles nō dicit ſimplr̄ q̄ nō opꝫ q̄rere ſi vnū ſint aīa, ⁊ corpus, q2 p̄mo huiꝰ q̄ſiuit hoc ⁊ dixit eſſe q̄rēdū, ſed qḋ nō opꝫ q̄rere aliā cām ab ea, q̄ habet̄ per hanc diffinitionē, q̄ſi dicat q̄ nō opꝫ q̄rere aliā cām p̄ter diffinitionē aīe, ex diffinitione.n. aīe pꝫ q̄ aīa ſit actus, ⁊ ſic pꝫ q̄ ipſa ſit principalis cā entitatis, ⁊ vnitatis, vt Simplicius exponit. ¶ Quo v̄o ad verba attinet, dicit Ariſto. [Unū.n. ⁊ eſſe cū multiplr̄ ſit, qḋ ꝓprie eſt, actus eſt.] Per multiplex diuꝰ Expoſitor intelligit, q2 dicit̄ de actu, ⁊ potētia, ⁊ tunc intellige, vnum.n. ⁊ eſſe, cum multiplr̄ ſit, q2 aliud actus, aliud potētia: qḋ hoꝝ duoꝝ eſt ꝓprie, ⁊ entitas ⁊ vnitas actꝰ eſt. ergo cōpoſitū eſt vnū nō ꝓpter potētiā, ſed ꝑticipatione actꝰ, ⁊ ſic aīatū ſimilr̄ eſt vnū ꝑticipatione aīe. ¶ Themiſtiꝰ v̄o exponit eſſe ⁊ vnū multiplr̄ dici, q2 dicit̄ de decem p̄dicamētis, vñ inquit. Et q2 decē ſunt reꝝ initia: decem ſunt appellationes vniꝰ. ergo ſm̄ Them. per ens ⁊ vnū eſſe multiplr̄ dictū intelligit quatenus dicunt̄ de decem p̄dicamētis. ¶ Ego nō audeo refellere tantū virū, ſed fateor ingenue me nō itelligere, q̄ dicit, nā ſi Ariſto. intelligit eſſe ⁊ vnū multiplr̄ dici multitudine p̄dicamētoꝝ, nō h̄ret ꝓpter hoc, vt cōpoſitū ſit vnū ꝑticipatione actus: nec h̄ret ꝓpter hoc, vt actꝰ eſſet p̄ncipalr̄ vnitas, ⁊ entitas. ¶ Auerroes velle vr̄ vnū ⁊ ens eſſe multiplr̄ dicta, q2 dicunt̄ de actu ſiue forma, de potentia ſiue mā, ⁊ de cōpoſito q̄ꝝ id qḋ eſt per eſſentiā entitas, ⁊ vnitas eſt forma: ⁊ ſic bene dicit̄ cōpoſitū eſſe vnum participatione forme, ⁊ aīatū vnū ꝑticipatione aīe. ¶ Simpliciꝰ (vt mihi videt̄) diligentius, multifariā vnū ⁊ eſſe dici aſſerit, q2 dicit̄, vel per ſe, vel per aliud, vel imperfectū ⁊ poteſtate, vt māle, vel perfectū ⁊ actus, hoꝝ multiplr̄ dictoꝝ, qḋ ꝓprie eſt, actus eſt, q2 participatione huiꝰ cōpoſitū eſt ens ⁊ vnum, vnde patet aīatū eſſe ens ⁊ vnū participatione anime: q̄ eſt actus corporis, vt a diffinitione accipit̄. Hactenus de textu.

¶ In collectaneis pulchras mouimus q̄ōnes, quaꝝ q̄dam ſunt digne recognitione: q̄dā v̄o dilucidatione. ¶ Ideo q̄rimus p̄mo vtrum p̄ter vnitatē forme, poſſit aſſignari aliqua alia cauſa, qua cōpoſitū ſit vnū. Videt̄ q̄ ſic, q2 vna paſſio eſt cauſa alteriꝰ, vt p̄or ſemꝑ eſt cā poſterioris. Sed vnū nō eſt p̄ª entis paſſio, ergo paſſio prior eſſe pōt cā, quare cōpoſitū ſit vnum. ¶ P. Quot poſſunt eſſe cauſe forme, tot p̄nt eſſe cauſe vnitatis cōpoſiti, ſed tres ſunt cauſe forme .ſ. materia, agens, ⁊ finis. ergo tres poſſunt eſſe cauſe vnitatis compoſiti. ¶ P̄. Ariſtoteles circa finem libri metaphyſice octaui, cauſā vnitatis materie cū forma, aſſignat ex parte materie, ⁊ ex parte forme, dicit.n. ratio quare ex mā ⁊ forā fiat vnū eſt, q2 mā eſt potētia, ⁊ forma actꝰ. ¶ Pro ſolutione, ⁊ dilucidatione, debes p̄mo ſcire, q̄ (vt dicebamus in textu) Ariſtoteles non loquit̄ de cauſa, qua materia ⁊ forma faciant vnum, quia ſic cauſa eſt materia ⁊ forma, materia quidē, q2 potentia: forma v̄o: q2 actus. ſed loquitur de cauſa, qua compoſitum eſt, vnum. Talem enim cauſā p̄ter formā aſſerit non eſſe q̄rendam. ¶ Secūdo debes ſcire q̄ cā alicuius poteſt intelligi duplr̄, aut per ſe, aut per accidēs: ⁊ per ſe, aut extrinſeca aut itrinſeca. Tunc dico q̄ cauſa, quare ipſū cōpoſitū eſt vnū, eſt illa qua cōpoſitū eſt, q2 4° metaphyſice eadē eſt ratio entis ⁊ vnius entis, vt hoīs, ⁊ vnius hoīs. Dico ſcdo, q̄ cauſa q̄re cōpoſitū eſt ens, eſt multiplex .ſ. extrinſeca duplex agēs, ⁊ finis, vt bene Egidius inquit. Intrinſeca etiā duplex mā ⁊ forma, verum, vt Simplicius inquit. Forma eſt intrinſeca cā per ſe, participatiōe enī forme, q̄ eſt ipſa entitas, cōpoſitū eſt ens, ⁊ vnū. Materia v̄o intrinſeca cauſa cōpoſiti per accñs, quatenus defert formā, nō.n. mā poſſet eſſe cā entitatis cōpoſiti, niſi mā ipſā deferret. ¶ Ex quo ſequit̄ materiā eē cauſā eſſendi, ⁊ eſſendi vnū ipſi cōpoſito per accidēs, ⁊ tanq̄ cauſā ſine qua nō: q2 forma ſine mā nō poſſet eſſe cauſa. ¶ Sed ɔtra hec occurrit magna q̄ſtio, q2 vnū ⁊ q̄libet paſſio entis, eſt notiſſima de ente, ⁊ de quolꝫ cōtento ſub ente, ergo compoſitū nō habet cām, qua ſit vnum, alioquin nō eſſet per ſe notum de quolibet ente. Aſſumptū probat̄: quia q̄libet paſſio entis dicit cōceptum ſimplr̄ ſimplicē, ⁊ ſic vel totaliter de quolibet ente ignoratū, vel totaliter ſcitum: ⁊ cum de nullo ente poſſit ignorari, ergo compoſitū nō habet cauſā, qua ſit vnū: quia ſic per illā poſſet demonſtrari. ¶ Quidam dixerūt ens habere ꝓprias paſſiones, vt ſunt, res, vnū, bonū, verū, ⁊ aliquid: dixerunt etiā alterā per alterā demōſtrari poſſe, q̄m inter eas eſt ordo: ⁊ ſic ſemꝑ ſcda pōt demonſtrari ꝑ primā. ¶ Quāq̄ in dilucidario hanc opinionē reprobauerim, ⁊ quidē acutiſſime: nunc etiā ſupponēdo ens hr̄e paſſiones, qḋ nō credo, dicerē alterā ꝑ alterā nō poſſe demr̄ari: q2 ſi demr̄aret̄, aut tanq̄ q̄d ignotum de eo, de quo demonſtrat̄: aut tanq̄ notum nō tanq̄ q̄d ignotū, quia ens, ⁊ paſſiones entis de quolibꝫ ſunt per ſe note, vt Auicēna inquit. Non tanq̄ q̄d notū, quia fruſtra eſſet demōſtratio. ¶ Dicamus igit̄ q̄ Ariſtoteles cum ait, formā eſſe cām vnitatis, nō vult dicere formā eſſe cauſā, quare vnum ineſt enti, q̄m nulla eſt cauſa, quare ens ſit vnum, niſi quia ens, ſed vult dicere formā eſſe cauſam vnitatis, quo eſt cauſa entitatis cōpoſiti: quia ſicut compoſitum videt̄ eſſe ens participatione forme ſic eſt vnū ꝑticipatiōe forme. ¶ Siq̄s aūt vellet, poſſet metaphyſice defendere eiꝰ qḋ eſt cōpoſitū eſſe vnum eſſe cauſā, per quā pōt hoc demōſtrari, q2 iſ

Simpliciꝰ

Li°.7.tex. cōmen.8. Li°.8.tex. cōmē.8.⁊.16

Verborū conſideratio.

Q̄ōnes

p̄ª q̄ō.

L.ol. penul.

Solo.

Q̄ueſtio pulchra.

vnū ſit paſſio per ſe nota de omni cōtento ſub ente, quo ad quia eſt, non eſt per ſe nota, quo ad ꝓpter quid eſt. Uerum cauſa illa per quā demonſtraretur: eſt habere vnam formā: ſicut lȝ pateat ſenſibus parietē eſſe albū, ꝓpter quid ſit album poteſt queri, ⁊ ita poteſt ſciri eum eſſe albū, qꝛ hȝ albedinē. ❡ Ex his ſequit̄ ꝙ ſiue vnum de ente cōpoſito poſſit demōſtrari ſiue nō, vna eſt cā entis, ⁊ vni⁹. ſ. forma. ⁊ ſic nulla cā querenda eſt ꝑter formā. ſ. intriſecā, ⁊ per ſe, vt Simplici⁹ inquit. Ex his pȝ ſolō ad dubiū, ⁊ ad rōnes factas in ṗn⁹.

2ᵐ dubiū. ❡ Scḋo ṗncipalr̄ dubitat̄ vtrū qꝛ cōpoſitū eſt ens ꝑꝑ formā ⁊ vnū ꝑꝑ formā, forma ſit ens, ⁊ vnū. Uꝛ̄ ꝙ nō: qꝛ ſicˀ albedo nō eſt alba, ꝑꝑea qꝛ albū eſt albū ꝑꝑ albedinē, ita forma nec ens nec vna eē debet, eſt. n. id, ꝑꝑ qḋ cōpoſitū eſt vnū. Qḋ. n. eſt ꝑ eſſentiā tale, nunq̄ȝ eſt tale denoiatiue, cū igit̄ forma ſit entitas, vt Simplicius dicit, ⁊ vnitas per eſſentiā, non ḡ vi vna, ⁊ ens.

Solutio. ❡ Et dōm, ꝙ hęc regula ſec⁹ eſt in tráſcēdētib⁹, ſec⁹ in ṗdicamētalib⁹: in tráſcēdentib⁹. n. idē predicat̄ de formali, ⁊ de denoiatiuo: dicimus. n. ꝙ entitas eſt ens, ⁊ vnitas eſt vna: in ṗdicamētalib⁹ ꝰo nō ſic dicim⁹, nō. n. dicimus albedinē eſſe albā, ſed parietē eſſe albū ꝑticipatiōe albedis. Et hui⁹ dōiç cā eſt, qꝛ illḋ eſt tráſcēdens, ac illimitatū, hoc ṗdicamētale ac limitatū. ⁊ ſic cōcedimus ꝙ forma ſit ens ⁊ vna, lȝ cōpoſitū ſit ens, ⁊ vnū ꝑticipatiōe formę.

3ᵐ dubiū. ❡ Tertio ṗncipalr̄ querit̄ vtrū aīa ſit actus corꝑis organici: qꝛ eſt ꝑfectior lapide, vel qa eſt imperfectior aīa cęleſti. ❡ Diu⁹ Thomas vt viſū eſt, dixit aīā eſſe actū corporis organici, qꝛ eſt forma perfecta: cōtra quā opinionē diximus, eā ſimplr̄ intellectam eſſe dubiā, qꝛ tunc aīa cęli eſſet actus corporis organici. ❡ In collectaneis quędā diximus, q̄ aut dilucidatiōe, aut recognitione eget, ꝑpterea debes ſcire, ꝙ formę aut ordinant̄ ad eundē finē, aut ad diuerſos fines. Tunc de

Ter. cō. iii. mente Ariſto. libro de cęlo 2⁰. ſit ṗma regula pro veritate, ꝙ qñ formę ſunt ordinatę ad diuerſos fines, nobilior ſemꝑ erit, quę ordinat̄ ad nobiliorē finem: patebit in ꝟ ſcḋo, qꝛ opȝ cętera moderari ꝟȝ exigētiā finis. ❡ Scḋa ꝙ formaꝝ ad eundē finē ordinataꝝ ſemꝑ nobilior eſt, quę eū attingit paucioꝛib⁹ aut inſtrumētis, aut oꝑationibus: vt exēplo corpoꝝ ſanoꝝ pȝ. ❡ Ex his ſeqt̄ dilucidatio queſiti. ſ. ꝙ aīa nō eſt actus corꝑis organici, qꝛ ꝑfectior cęteris formis, vt dicit Expoſitor, Uel qꝛ ꝑfectior forma lapidis, aut forma ęlinti: qꝛ tunc aīa cęli eſſet organici corpus actus, nec eſt actus corporis organici, qa eſt forma iꝑfectior, qꝛ tunc forma ęlina eſſet actus corporis organici, ſed qꝛ finē, ad quē ordinata eſt, atq̄ȝ inſtituta, qualis eſt beatitudo, vel eius operatio, attingere non pōt, niſi pluribus inſtrumētis. Nec huius pōt dari alia cauſa, niſi, qꝛ aīa eſt ſic a nā īſtituta, vt Plotinus inquit in libro de eſſentia aīę. Et Proculus libro ſuo de cauſis. Hactenus de collectaneis.

❡ Uniuerſaliter igit̄ diximus: quidnam anima ſit. Eſt enim: ea ſubſtātia quae eſt vt ratio. haec autē eſt: quidditas corporis talis. ⁊ perinde ſane: atq̄ȝ ſi qḋ inſtrumentoꝝ artis nāle corp⁹ eſſet. ceu ſecuris. eius nāq̄ȝ ſuba ipſius eſſet vt pȝ ſecuris ratio: idq̄ȝ eſſet aīa, qua ſeparata nō eſſet vlterius vt patet ſecuris, niſi noie tm̄. at nunc eſt ſecuris. nō enim talis corporis ſubſtantia ratioq̄ȝ eſt ipſa anima: ſed naturalis vt diximus talis, quod in ſe motus ſtatuſue principiū inſitum habet.

❡ Uniuerſalr̄ quidem igit̄ dictū eſt, quid ſit aīa. eſt. n. ſubſtātia: quę eſt ꝟm rōnem. Hoc aūt eſt qḋ quid erat eſſe tali corpori: ſicut ſi aliqḋ organoꝝ phyſicū eſſet corpus: vt dolobra, erit. n. vtiq̄ȝ dolobrę eſſe ſuba ipſius ⁊ aīa, hoc. Diuiſa. n. hac, non vtiq̄ȝ erit amplius dolobra, niſi ęquiuoce: nūc aūt eſt dolobra. Non igit̄ talis corporis qḋ quid erat eſſe, ⁊ ratio aīa eſt, ſed phyſici hmōi habētis principiū motus, ⁊ ſtatus in ſeipſo.

Pelncis Dolobra Bipennis Securis Sed non niſi igitur rdo

❡ Sicut Simplicius inquit. Hęc eſt vltima cōclō coꝝ: quę dudū dicta ſunt in ſcḋo volumine. Ingt igit̄. Uniuerſalr̄ dictū eſt qdem: qd ſit aīa ⁊ apponit id. d. eſt enim ſuba, quę ꝟm rōnē: hoc aūt erat qḋ qd erat eē hō corporis. i. organici. ❡ Debes ſcire, ꝙ aīa dī ſuba ꝟm formā, ⁊ ſubſtantia ꝟm rōnē, ⁊ qḋ qd erat eſſe corꝑis phyſici organici: eſt. n. forma, ꝓut eſſendi cā quodāmodo corꝑis eſt. Rō ꝰo, ꝓut ea corp⁹ ſpecificat̄, ⁊ in ſpecie ponit̄: ⁊ per idē qḋ qd erat eſſe. ſ. ꝓut ab ea ſumit̄ diffinitio. Uerū vt Simplici⁹ teſtat̄ plus cōgruit, aīā eē rōnem corporis ⁊c̄. q̄ȝ ſubā ꝟm formā ꝑꝑ reflexionē ex ṗtibulꝭ ſucceſſu. Collectanea text⁹ cō. octaui. ❡ Sicut ſi aliqḋ.] vt Simplici⁹ vi exponē hypothetice arguit in hūc modū, aīā eſſe qḋ qd eſt corporis phici. Si dolobra eſt corp⁹ phicū organicū, rō ⁊ eſſe dolobre. ſ. acies: vt Themiſtius inquit. Erit eius qḋ qd erat eſſe, ⁊ ei⁹ rō, ⁊ aīa. Sed dolobra nō eſt corp⁹ phicū organicū, ergo aīa nō eſt ei⁹ rō, ⁊ qḋ qd erat eſſe: ⁊ ſic relingt̄ ꝙ ſit eē, ⁊ qḋ qd eſt corꝑis nālis. Inquit ḡ Ariſt. ſicut ſi: vt dolobra, erit aliqḋ corp⁹ phicū organoꝝ. i. organicū erit: ⁊ hęc aīa qdē. n. ſuba ipſius dolobrę, ⁊ eſſe ei⁹. ⁊ hoc qꝛ diuiſa hac nō ampli⁹ vtiq̄ȝ dolobra erit. ❡ Nūc āt.] Accepit oppoſitū aīſtis [nūc aūt eſt dolobra.] i. nūc dolobra eſt corp⁹ artificiale, ⁊ nō phicū. ⁊ apponit concluſionē. d. nō ergo hui⁹ corꝑis qḋ qd erat eſſe, ⁊ rō aīa: ſed phici. ſ. hñtis in ſeipſo ṗn^m in ſeipſo ſtat⁹ ⁊ motus ⁊ hō. ſ. hñtis vitā potētia: vt Themiſtius exponit. eſt ḡ ſyllus: ſi ſecuris eſt corpus nāle hō vitā hñs in potētia, figura eius eſſet ei⁹ aīa, ⁊ rō, ⁊ qḋ qd erat eſſe corꝑis phyſici ⁊c̄. Sed ſecuris nō eſt corpus phyſicū: ergo ſua forma non erit ratio ⁊c̄. Erat autē ſua forma aīa: quare. Nec dȝ hō ambigere quū Ariſt. arguat ab oppoſito aīſtis: qñ inde ſunt conuertibiles: vt patet.

Quū predixit ꝙ aīa.

Com⁹ 8ᵐ. Proponit Auerrois intētionē lrę: ⁊ iquit. Quū ṗdixit ꝙ aīa eſt ſuba, deinde declarauit ꝙ eſt forma ⁊ ꝑfectio. incepit inducē modū, ꝑ quē pōt accidere certitudo, ꝙ formę nāles ſunt ſubę. vult igitur Auer. ꝙ hic vult q̄ſi ꝓbare id, qḋ Ari. ſuppoſuit. ſ. aīā eē ſubā, propterea qꝛ vlr̄ oīs forma nālis eſt ſuba: ⁊ ſic patet diſa expōnū grecoꝝ ab hac Auerrois. ⁊ addit Auer. ⁊ ꝟ eſt necium in hoc loco: ⁊ hoc ꝑꝑ hęc: qꝛ apud antiquos fuit queſitū, qdā aīā q̄ntitatē, qdā q̄litatē, qdā relationē dixerūt. ḡ ⁊ necū eſt aliq̄ ꝑſuaſione id remouere adhuc: qñ ꝑfecta diffinitio dȝ remouē oēm ambiguitatē: ⁊ dubiū eſt an aīa ſit ſuba: quare ⁊c̄. ❡ Declaratū eſt.] Nunc exegt̄: ⁊ ṗmo exponit ꝑtē text⁹. 2⁰ ibi [Et hoc qḋ dixit.] Digredit̄: ⁊ 3⁰ reddit ad cōplendum lrā. ❡ Repetit ḡ diffōnē: vt pręponat ꝯclōnē ꝓbandā aīa. ſ. eſt ſubſtātia. ⁊ ſermo pȝ. ❡ Deinde. d. exemplū.] Ariſto. ꝓbat aīam eſſe ſubā: exemplo apud Auerroiz. ⁊ ratio eſt: qñ ꝓpoſitio triplex eſt: vt dicit primo cęli ſimpliciter nota, ſimpliciter ignota, ⁊ medio modo nota vult Auer. ibidē: ⁊ Cōmēto 2⁰. 2⁰ phicoꝝ. ⁊ ṗmo prioꝝ: ꝙ ꝓpōnes medio modo notę Coll. 3. t. 6. quodāmodo nō ſyllō, nec demōſtratiōe, ſed exēplo, loco a ꝯtrio, inductione, ſyllō hypothetico ꝓbat̄: ⁊ ideo hō cō-

mento hypothetico ſyllo, vel exemplo ꝓbat, vel loco a ꝯrio, vt Simplicius ait. reddit rōnem Auerrois, quare exēpluꝫ ponit in artificialib⁹, ꝛ inquit. Deinde dixit exēpluꝫ in corporibus artificialib⁹: ꝛ rō eſt, vt accipiat dr̃ia in hoc inter corpora nālia ꝛ artificialia: eſſentię.n. reꝝ artificialiū ſunt accidens, nāliū ſubſtātię. ꝛ per hoc ſoluit dubiuꝫ antiquoꝝ.d. ꝛ iō eſtimauerūt qdaꝫ antiquoꝝ, ꝙ ita eſt de eſſentia corpoꝝ nāliuꝫ. vt ergo āmoueat hoꝝ opinioneꝫ vult ꝓbare ꝙ aīa eſt actus ſicut ſuba. ¶ Tūc ꝓponit ꝯcl'oneꝫ.d. ꝛ formę ꝛ eſſentię corpoꝝ nālium ſunt ſubſtātię: ꝛ hāc ꝓbat: ꝛ accipit ꝓpōneꝫ hypotheticaꝫ.d. [Qm̄ queadmoduꝫ ſi aliqd̄ inſtrm̄ eſſet corpus nāle vt ſecuris.] i. ſi imaginati fuerimus ipm̄ eſſe ens nāle: tunc acumen ei⁹ erit ſuba ei⁹. iſta eſt hypothetica: ꝛ reddit rōnem: ꝛ pōt cōponi ſm ipm̄ ſic, id per cui⁹ ablationē aufert̃ h ſuba adeo ꝙ variet nomē ꝛ diffōneꝫ, eſt ſuba: ſed vbi ſecuris eſſet corp⁹ nāle, per ablationē acuminis aufert̃ nomē, ꝛ diffinitio. ergo acumē eſt ſubſtātia in caſu. ¶ Mā aūt.] Lra quā Auer. exponit, eſt: mā autem erit abiectio poſt ſecuris: ꝛ intendit accipere oppoſitū añtis: ꝛ.d. mā aūt qꝛ ſecuris eſt corp⁹ artificiale: lꝫ acumen ſit ablatū ab eo, poſt dicet̃ ſecuris per ſuā figurā: figura.n. quę ꝓpria eſt ei eadeꝫ eſt cū acuitate, ꝛ fine: vt pꝫ ſenſu. Ex hoc pꝫ vis rōnis.ſ. qualr formę nāles ſunt ſubę ſine dubio. ¶ Et hoc qd̄ dixit.] Hic digreditur: ꝛ ꝓbat ꝙ rō Ariſt. nulla eſt: arguit.n. ſic, id eſt ſuba: quo ablato aufertur nomē: ſed ablata forma nāli perdit̃ nomen ꝛc̃. ꝛ non ablata forma artis. Dicebat etiā Ariſto. ꝙ ſi auferet̃ forma, remanet mā artis, ꝛ tota eēntia rei: ꝛ hec eſt minor. Huic obijcit Auer. ꝛ pmo arguit. 2ᵒ ibi [Aut dicamus.] Rñdet ad moduꝫ, ꝛ ſupponit vnū, qd̄ adducet̃ in ꝓbatione ſylli fiendi.ſ. ꝙ aliqd̄ indiuiduū ſubę eſt cōgregatum ex mā, ꝛ forma ſecuris: ꝛ vꝫ arguere in 3ᵃ figura ſic, ſecuris eſt cōgregatū ex mā, ꝛ forma ſecuris: ſecuris eſt aliqd̄ indiuiduū ſubę: ergo aliqd̄ indiuiduū ſubę eſt ꝯgregatuꝫ ex mā ꝛ forma ſecuris inqt. Et h qd̄ dixit.ſ. minor manifeſtabit̃ ex hoc qd̄ dicā. accepit maiorē duꝫ.d. manifeſtuꝫ eſt eniꝫ per ſe, ꝙ hoc nomen ſecuris, ſiue fuerit nāle, ſiue artificiale, dicit̃ de illo cōgregato ex illo qd̄ eſt q̄ſi forma in eo.ſ. acie, ꝛ ex eo, qd̄ eſt q̄ſi mā: vult igit̃ hic hanc ꝓpōneꝫ: ſecuris eſt cōgregatū ex acie, q̄ſi forma, ꝛ ferro q̄ſi mā. Tunc accipit minorē.d. ꝛ ēt eſt manifeſtuꝫ per ſe, ꝙ ſecuris dꝫ de aliquo indiuiduoꝝ ſubę. Ecce minoreꝫ. ſecuris eſt indiuiduū ſubę: tunc ponit ꝯcl'oneꝫ.d. ꝛ ſic neceſſe eſt, vt hoc nomē qd̄ dꝫ de eo, ſm ꝙ dꝫ indiuiduū ſubę, ſit dictū de eo ſm māꝫ, ꝛ formā inſitā. eſt ergo ꝯclo: ergo aliqd̄ indiuiduū ſubę eſt ꝯgregatū ex acie q̄ſi forma, ꝛ ferro q̄ſi mā. ¶ Vn̄ neceſſe.] Nūc cōponit dubiuꝫ: ꝛ pmo arguit.d. vn̄ neceſſe eſt, vt vtrūqꝫ ſit ſuba.i. vt acies, ꝛ ferrū: ptes.n. ſubę ſunt ſubę: ſꝫ ſup. hę ſūt ptes ſubę, qꝛ declaratū eſt nūc in 3ᵃ figura, eſſe idiuiduū ſubę id cōgregatū: q̄re ꝛc̃. Et tunc ꝓcedit: ꝛ ſic neceſſe eſt, quū fuerit forma ablata, vt id nomē ablatum ſit.ſ. nomē, qd̄ demōſtrat ipm̄, ſm ꝙ eſt idiuiduū ſubę: cōponat̃ ergo qd̄ ſic: forma oīs, cui⁹ ablatione perdit̃ nomē ꝛ diffō, eſt ſuba: ꝛ ecōtra, vt dictū eſt. arguo ergo ꝯ Ari. ſic. oīs forā ſubalis eſt id: cui⁹ ablatiōe perdit̃ nomē, ꝛ rō: forma ſecuris, forma ſubalis: ergo ꝛc̃. Minor ꝓbat̃: eſt enim ps ſubę cōpoſitę. ergo ſuba: adhuc añs ꝓbat̃: qꝛ eſt indiuidui ſubę pars: vt pꝫ. ¶ Aut dicam⁹.] Soluit.q. ꝛ debes ſcire ꝙ vis.q. pōt cōponi in trib⁹ figuris. Uno modo in in tertia hoc mō. ſecuris eſt congregatū ex ſuba, ꝛ forma ſecuris. Securis eſt indiuiduū ſubę: ꝯclo, idiuiduū ſubę eſt congregatū ex ferro ꝛ acie: ꝛ per ꝯñs acies, ꝛ ferrum ſunt ptes ſubſtātię ꝛ ꝯñter ſubę. ¶ Scd̄o mō pōt argui ſic in pma: ſecuris eſt congregatū ex acie, ꝛ ferro: indiuiduū ſubſtātię eſt ſecuris: ergo indiuiduū ſubę eſt congregatuꝫ ex acie, ꝛ ferro. Et tunc vt prius: ergo acies ꝛ ferrū ſunt ptes ſubſtātię: ꝛ ꝯñter ſubę. ¶ Tertio pōt argui in ſcd̄a figura: cōgregatū ex acie, ꝛ ferro eſt ſecuris. Indiuiduū ſubſtātię eſt ſecuris: ergo indiuiduū ſubſtātię eſt cōgregatū ꝛc̃. ꝛ ſic vt prius ſequit̃ illa eſſe ptes ſubſtātię: ꝛ lꝫ ego formaui.q. in tertia: vt patuit, Auer. rñdet ad qōneꝫ: ac ſi eſſet in pma figura inquit. Aut dicamus ꝙ hoc nomen.ſ. ſecuris nō dꝫ de eo niſi ſm materiā tm̄. v.g. ſm ꝙ eſt corpus ferreū: vult dicere ꝙ illa minor in pᵃ figura: indiuiduū ſubę eſt ſecuris eſt multiplex: pōt.n. verificari de mā ſecuris, ita ꝙ ſit ſenſus indiuiduū ſubſtantię eſt ſecuris.i. mā ſecuris: ꝛ h eſt forte vera pro ferro: aliō mō pōt accipi pro vtroqꝫ: ꝛ ſic minor falſa eſt: ꝛ inquit. Et tunc vult dicere: ꝛ ſi eſt vera pmo mō: tunc forā erit in eo.i. indiuiduo ſubſtātię ſm accñs.i. nō erit ſuba: ꝛ tūc neceſſe erit, ſi forma fuerit ablata, vt hoc nomē qd̄ dꝫ de ea ſm ꝙ dꝫ indiuiduū ſubſtātię remaneat: eſt ergo ſolo manifeſta per ſe. Si xͦo qd̄ cōponit̃ in 3ᵃ figura adhuc h minor: ſecuris eſt indiuiduū ſubſtātię debet diſtingui: ꝛ in vno ſenſu erit vera: ꝛ in altero falſa. Adhuc ſi in 2ᵃ peccatū erit ideꝫ, cuꝫ hoc ꝙ eſt ex duabus affirmatiuis. ¶ Sed qꝛ formę.] Cū dedit ſol. verificat dictū Ariſto. 2ᵒ ibi [Formę igit̃.] Recolligit dr̃iaꝫ iter formas nāles, ꝛ artificiales, inquit. Sed qꝛ formę reꝝ nāliuꝫ, cuꝫ fuerint ablatę, auferentur materię: nulluꝫ ens remanet niſi ęquiuoce: neceſſe eſt, cuꝫ poſuerimus ſecuriꝫ eſſe corpus nāle, ꝛ ablata fuerit acuitas: quę eſt in ea q̄ſi forā, vt auferatur mā, ꝛ nō remaneat ens: cuꝫ igit̃ forma fuerit ablata ſm hanc intentionē.i. poſito ſecuri ente nāli, ſtatim auferet̃ hoc nomē ſecuris: qd̄ demōſtrat ipſum ſm ꝙ eſt idiuiduū ſubſtātię: qm̄ per ablationē formę auferet̃ mā: ꝛ cū mā ꝛ forma auferet̃ nihil remanet de eis, quę demōſtrant̃ per h nomē, ſm ꝙ demōſtrat aliqd̄ indiuiduoꝝ ſubſtātię: niſi ſit aliqd̄ indiuiduū: ꝛ tūc dꝫ ſecuris ęquiuoce. Ecce quō verificat̃ exēpluꝫ Ariſto. poſito eniꝫ ſecuri ente nāli, acies ꝛ ferrū erunt ptes ſubſtātię, h qdē ſicut forma ſubſtātialis, illa quoqꝫ ſicut mā. Ablata igit̃ forā, auferet̃ mā in entib⁹ nālib⁹: qm̄ mā nō eſt niſi ob formā: ergo ablata forma, auferetur vtrūqꝫ: ergo nihil remanet: igit̃ ęquoce dicet̃, ſicut hō mortu⁹ dꝫ hō. ꝛ ſic pꝫ exēplū Ari. in lr̃a: ꝛ ſol. ad argm̄ ꝯ ipſuꝫ. ¶ Formę igit̃ nāles.] Quū abſoluit.q. ꝛ verificauit exēpluꝫ Ari. correlarie cōducit dr̃iaꝫ inter formas nāles ꝛ artificiales: ꝛ intēdit ꝙ formę nāles ſunt ſubę eoꝝ, quoꝝ ſūt: artificiales xͦo accidētia extrinſeca. ꝓponit ergo primū mēbrū, ꝛ inquit. Formę igit̃ nāles ſubę ſunt: ꝛ reddit dupliceꝫ rōnem, ꝛ exēpluꝫ ponit, inquit. Quia cū ablatę fuerint, auferet̃ nomen, qd̄ demōſtrat ens ſm ꝙ eſt idiuiduū ſubę. ſcd̄a cā ꝛ ſilr diffinitio, quę eſt ſm ideꝫ nomē: qꝛ auferunt̃ gen⁹ ꝛ dr̃ia: quoꝝ vnū demōſtrat materiā: ꝛ aliō formā. Hoc idem exēplo oſtendit.d. v.g. ꝙ cū ſenſus auferet̃ a carne, nō remanet caro niſi equiuoce, ſicut caro mortui: ꝛ ſic pꝫ pma pars dr̃ię. ¶ Ponit ſcd̄am.d. forma aūt artificialis nō, ſup. eſt ſuba, ſed accidēs: ꝛ reddit cās oppoſitas.d. qꝛ cū auferet̃, nō auferet̃ mā: ſed remanet diffinitio ꝛ nomē: ꝛ hoc exēplo oſtendit.d. qm̄ cum auferet̃ figura ſecuris, remanet ideꝫ ferrum ſicut ante noīe ꝛ diffinitiōe. ¶ Et neceſſe.] Dicebant quidaꝫ ꝙ cum remouet̃ figura ſecuris, amplius nō remanet ſecuris: qm̄ remouet̃ operatio eius: ergo nomen: ergo remanet ſecuris ęquiuoce. Hoc abſoluit Auerrois dicens: ꝛ neceſſe eſt ꝛ recte: vt remaneat nomē eius.ſ. ſecuris: qd̄ demr̃at hoc inſtrm̄.ſ. indiuiduū ſubę: lꝫ acuitas auferat̃: ꝛ dat cāꝫ.d. ꝛ h fuit qꝛ nomē.

dī in rebus nālibus p̄mo de forma : ⁊ ſecūdo de congre-
gato:in rebus aūt artificialib⁹ ecōtrario:q̄ꝛ p̄mo de mā:
⁊ ſcōo de cōgregato. Cōcludit ergo.d. In reb⁹ igiẗ artifi-
cialib⁹ demōſtrat indiuiduū ſubē ſm̄ ſuā p̄mā ſignatio-
nem:q̄ꝛ ſigt māꝫ:in reb⁹ indiuiduis ſubē nālib⁹,demon-
ſtrat ipm̄ ſm̄ ſuā ſcōaꝫ ſignatione:q̄ñ ſignat formam.⁊
reddit rōneꝫ.d.h̄ eniꝫ indiuiduū nō eſt h̄,niſi p̄ formā.i.
ens in actu:nō per ſuā māꝫ:mā.n.nullum hꝫ eſſe in actu
in reb⁹ nālib⁹:ſm̄ ꝙ eſt mā,⁊ eſſe nō eſt in actu niſi for-
me,⁊ hoc oſtēdit in ſimplicib⁹ corporib⁹.i.ęlinis.d.⁊ h̄
valde manifeſtaẗ in formis reꝝ ſimpliciū.i.ęlinoꝝ:q̄ñ
cū forā fuerit ablata,nihil remanet.in reb⁹ artificialib⁹
ecōtra eſt,nihil eſt hoc.i.in actu niſi per ſuā māꝫ:nō per
ſuā formā. ¶ Tūc colligit vtilitatē digreſſionis.d.⁊ ſic
declarabiẗ tibi dīa iter nālia ⁊ artificialia: ⁊ hęc eſt p̄ᵃ
vtilitas. Secūdaꝫ ponit.d.⁊ intelliges h̄.i.textū qd̄ dixit
Ariſto.⁊ ponit tertiā.d.⁊ auferťur dubitatio:quę inducit
credere,ꝙ nāles formę ſint accidētia,vt crediderūt an-
tiqui:ergo trib⁹ vtilitatib⁹ bonuꝫ fuit digredi. Reliquū
cōmenti manifeſtum eſt per ſe.

Dubiū p̄ᵐ. ¶ In expoſitione hac ſunt multę ambiguitates: ⁊ in cō-
mento: ⁊ in textu. In cōmento p̄ma erit,ꝙ Auer. falſuꝫ
videẗ dicere.ſ.ꝙ hoc nomē homo,⁊ qōlibet nomen rei
nālis p̄mo ſignificat formā:⁊ ſcōario cōpoſitū. Hoc fal-
ſum eſt:q̄ñ id p̄mo debet ſignificare,de quo p̄dicaẗ ve-
ra p̄dicatione:ſed de cōpoſito prędicaẗ,⁊ nō de anima:
Cōmen.36ᵘ. inquit eniꝫ Auer. 7ᵒ metaᶜᶜ. forma recti nō eſt rect⁹,ſicut
aial nō eſt anima. ¶ Secūdo arguo modus ſignificādi
ſumiẗ a mō intelligēdi:ergo id p̄mo ſignificaẗ : qd̄ p̄mo
intelligiẗ:ſed cōpoſitū prius itelligiẗ forma:compoſita
eniꝫ ſunt p̄us ⁊ magis nobis nota: vt Auer.dicit in p̄mo
phyſicoꝝ.⁊ Ariſto. ¶ Eodeꝫ modo pōt p̄bari ꝙ ſecu-
Cōmēto 5ᵒ. ris nō ſignificat p̄mo ferruꝫ:vt pꝫ per hās duas ratiōes.
2ᵃ diffiᵗᵃˢ ¶ Secūda difficultas eſt : q̄ꝛ videẗ q̄ñ ſecuris amittit
formā perdat nomen, ⁊ diffinitionē:q̄ñ diffinitio rei ſu-
mitur ⁊ innoteſcit ab opere:ſed ſecuris perdit opus:ergo
⁊ nomen ⁊ diffinitionē:⁊ hāc rōne p̄bat Auer. 7ᵒ metaᶜᶜ.
Cōmen.39ᵒ. ꝙ manus mortua eſt equiuoca. ¶ Adhuc ablata figura
a ferro,vel ferrū erit ſecuris,vel nō. ſi nō:ḡ nō remanet
nomē,⁊ per ꝯſequēs nec diffinitio.ſi ſic:ergo vnū nume-
ro eſſet infinita:eſſet eniꝫ ferrū:ſecuris:gladius,⁊ omnia
3ᵃ diffiᵗᵃˢ illa quę poſſunt fieri ex eo. ¶ Tertia difficultas in quo
differt nomē denominatiuū a noīe artificiali,vꝫ,ſecuris
ab albo:certuꝫ eſt,ꝙ in nullo:ſed albū apud Auer. 5ᵒ me
taphyſicę p̄mo ſignificat formā : ergo ⁊ ſecuris. Arguit
Cōmē.14ᵒ. eniꝫ ibi Auerrois ſic:⁊ ſi albuꝫ p̄mo ſignaret corp⁹:tunc
ideꝫ eſſet dicere,ſortes eſt albus,⁊ corpus albuꝫ ⁊ corp⁹,
album. Et ſic in infinitū:hoc argumētuꝫ pōt:⁊ de nomie
artis retorqueri:vt pꝫ. Hę ſunt difficultates circa deter-
minationē cōmenti:poſſet ⁊ adhuc quęri an vna ſit for-
ma ſubſtātialis in vno cōpoſito : vt Auer. dicere videẗ:
ſed nō eſt ad p̄ns opus:ſed alibi tetigi. ¶ In textu ſunt
Difficultates in textu alię adhuc,primo Simplicij ⁊ Thomę in tractatu de
vnitate intellect⁹:quū Ariſto.aię diffinitionē vleꝫ cōclu
ſit ammonuit.q.antiquoꝝ:⁊ ingt.Or nō opꝫ quęrere cāꝫ,
quare ex aīa ⁊ corpore fiat vnuꝫ:quia illamet cā:quę eſt
eſſendi cōpoſito,eſt vnitatis. Ex hoc arguiẗ ꝙ aīa intel-
lectiua eſt forma ſubſtātialis corporis:q̄ñ neqꝫ oportet
quęrere cām,nec tunc dicere potes,h̄ nō cōtineri intelle
ctiuā aīa:⁊ q̄ñ p̄poſuit vlem dicere diffinitionē. Adhuc
inquit. Uliter dicatuꝫ eſt qd̄ ſit aīa. Adhuc ⁊ poſt dubita-
bat,an aīa intellectiua ſit forma corporis,ſicut dictū eſt:
an ſicut nauta nauis:⁊ dt ꝙ ex hāc rōne nō eſt hoc mani-
feſtuꝫ:vt videbiẗ poſt:vide cōmentū 21ᵐ. Et hęc quidē
2ᵃ difficul. quęſtio eſt multuꝫ difficilis. ¶ Secūda qd̄ eſt:q̄ñ ingt

Ariſto.aīa eſt actus corporis viuētis in potētia:quo ca-
pitur potētia ibi:omne eniꝫ in potētia diſtat ab actu:vt
Ari.inquit in 9ᵒ metaᶜᶜ.⁊ Auer. ¶ Tertia qd̄ p̄p qd̄ Ari. Cōmen.8ᵒ.
p̄bans animā eſſe ſubſtātiā per exēpluꝫ in artificialib⁹, 3ᵃ difficul.
exempluꝫ poſuit de organicis,⁊ nō de alijs artificialib⁹.
videẗ eniꝫ ꝙ melius de alijs:q̄ꝛ magis p̄ticipant rōnem
actus p̄mi:⁊ p̄pter qd̄ nō in aggregato ⁊ ex ſuba : ⁊ acci-
dente,vt in albo exemplū poſuit. ¶ Quarta.q.eſt circa 4ᵃ diff.
verbuꝫ Themiſtij. Inquit eniꝫ atqꝫ hoc eſt cōgregatuꝫ
ideꝫ,⁊ integrū ex ambobus conſtitutū:qd̄ nihil aliud q̄̄
aial eſt:nempe forma,tametſi in mā p̄duciẗ,nō tamen
ipſi mā forma eſt:ſed eius,qd̄ ex duab⁹ facultatib⁹ con-
ditū eſt:omne eniꝫ tale ſimul atqꝫ formatuꝫ eſt:h̄ aliqd
ſit. ¶ Ad primā debes ſcire ꝙ nomen artis ⁊ naturę cō- Solutio.
ueniunt in modo ſignificādi:q̄ñ qōlibet illoꝝ ſignificat
totū per moduꝫ totius:differūt in ſignificato : q̄ñ nomē
artis:eſt p̄mo ſignificās materiā p̄mitate p̄ncipalitatis;
⁊ ſcōario formā : p̄ptterea q̄ꝛ eſt accidens : ecōtra eſt in
noīe nāli.nomen h̄o denoīatiuū eſt p̄mo ſignificās for-
maꝫ:q̄ñ nō eſt ſumptū a totalitate,nec conuenit cū eis,
cum ſit cōcretū ad ſubiectū ⁊ ad ſuppoſitū:ſꝫ nomen ar-
tis ⁊ naturę eſt abſtractū ad ſubiectū,⁊ cōcretuꝫ ad ſup-
poſitū:ideo dīa eſt. Tunc r̄ndeẗ ad p̄maꝫ.nego aſſum-
ptuꝫ:ſtat eniꝫ nomen p̄mo ſignificare aliquid p̄ncipale:
⁊ de eo non primo prędicari in terminis cōcretis:vt pꝫ.
¶ Ad 2ᵐ cōcedo quo ad nos:nō autem p̄mitate p̄ncipa-
litatis,⁊ naturę. ¶ Ad ſcōaꝫ dōm,ꝙ ſecuris pōt dupl'r
conſiderari:vno modo vt eſt abſoluta:alio modo vt eſt
organicū:p̄mo modo nō perdit nomē ⁊ diffinitionē:⁊ ſic
intelligit Auer. ſcōo modo ſic:⁊ ideo nō ſequiẗ ferrū eē
infinita. ¶ Ad tertiaꝫ pꝫ ſolo ex dīa poſita iam. ¶ Ad
qōneꝫ Thomę,⁊ Simplicij:(vt Auer.inquit in lib.d.o. In ſol.vlti.
⁊ vt Simplicius inquit.)Duplex eſt vnio p̄fectionis ali
cui,vna qua vniẗ p̄fectio alteri,vt forma materię: qua
mā reduciẗ actu,⁊ in ſpecie poniẗ : eo modo quo forma
ignis vniẗ materię ignis.altera eſt vnio qua vnitur mo-
tor ipſi inſtrumēto:eſt eniꝫ inſtr̄m equiuoce inſtr̄m:niſi
ei vniaẗ artifex. ¶ Ex his r̄ndeẗ ad argᵐ,dicēduꝫ ꝙ ly
actus corporis ⁊c̄. accipiẗ ibi analogice pro actu moto-
ris ad ſuum inſtr̄m:⁊ pro actu p̄ficiētis reſpectu ſuę ma-
terię.⁊ q̄ñ dicis Ariſto.inquit,ꝙ nō eſt quęrenda cauſa,
quia ſit vnum:q̄ꝛ illamet cā,quę eſt eſſendi,eſt vnitatis.
Dicenduꝫ ꝙ ſicut duplex eſt vnitas : ita duplex eſt eſſe:
vnū eniꝫ ſeqẗ eſſe:eſt ergo eſſe vno mō inſtrumēti:vt ſit
inſtr̄m motoris:alio mō vt ſit in ſpecie : ⁊ ſic dicēduꝫ,ꝙ
per eſſe intelligit eſſe cōe:ſicut per vnū,vnū cōmune:vt
Simplicius dicit. ¶ Et ex hoc pꝫ qualr abſciſſa anima
intellectiua:hō remanet ęquiuoce,ęquiuocatiōe ſumpta
ab eſſe inſtrumēti:⁊ nō ab eſſe ſimpl'r:⁊ ideo exēpluꝫ po
ſuit in organicis. ¶ Ad aliā Themiſtius r̄ndet ꝙ potē-
tia capiẗ ibi p̄ut capiẗ in periherminias:p̄ut ſequiẗ ad
neceſſariū:vt deus eſt:ergo deus pōt eſſe : ⁊ Ariſto.in 9ᵒ
capiẗ potētia pro ſubiā mãę potentia vt patet . ¶ Ad
aliā dōm,ꝙ Themiſtius vult,ꝙ diffinitio aię nō debet
intelligi reſpectu mãę:ſed reſpectu cōpoſiti p̄p rationeꝫ
dictā:ideo dicit ꝙ cōparatio formę debet eſſe ad cōpo-
ſituꝫ in p̄poſito:⁊ tñ ad materiā. ¶ Uel dōm ꝙ forma
pōt accipi dupl'r:vno modo vt reponit reꝫ in ſpecie:alio
modo vt perfectio. primo modo cōparatur ad compo-
ſitum:ſcōo modo ad materiaꝫ.

COMMENTARIVM.

Licet hūc textū in collectaneis diligent expoſuim⁹,
q̄ꝛ tñ breuiuſculi fuim⁹,nūc dilucidi⁹,atqꝫ lon
giuſcule dicam⁹ Ariſtotelē velle nūc aię defintionē di-
lucidare,qd̄ dupl'r exequiẗ,p̄mo ex p̄te aię,ſcōo ex p̄te

ſubiecti.ſ.corporis. Dilucidans aũt hãc definitionem ex parte aiç, duplr rurſus dilucidat: primo qdez ſilitudine atqz exẽplo artificialiũ organoꝝ. Scđo ꝟo exẽplo ptiũ corporis. Quãtũ ad pmã viam, qua artificialiũ organoꝝ exẽplo aiç definitionẽ dilucidat, pmo ex dictis reſumit ↄclonẽ ⁊ inquit. Uliter qdem igiť dictũ eſt qd ſit aia: ⁊ illud, qđ dictũ eſt, ſubſcribit, ⁊ dicit. Eſt.n. ſubſtãtia quç eſt ſm rõnez, hoc aũt eſt qđ qd erat eſſe tali corpori.ſ. phyſici organici ptãte viuẽtis. Hęc eſt totius definitionis reſumptio. ℂ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, forma cuiuſqz cõpoſiti appellať ſuba ſm rõnez, ſiue rõ ſubalis, ⁊ qđ qd erat eſſe, appellať qdez ſubalis rõ, quia eſt ptãte tota definitio eſſentialis ipſius cõpoſiti ſm peripatheticos, diciť ꝟo qđ qd erat eẽ, qꝛ coçua ipſi definito, per quã ridet ad qõnez qd eſt definitũ, vñ qꝛ coçua eſt definito per ꝟbũ erat, aſſignať. Hęc eſt ↄclo. ℂ Hãc ergo ↄclonez exẽplo organoꝝ artificialiũ pbat, ⁊ ſyllogiçat hypothetice a deſtructiõe antecedẽtis hoc pacto in terminis cõuertibilib⁹ ſi aliqđ artificialium organoꝝ, vt bipẽnis, eſſet phyſicũ corpus, aia eſſet eius ſuba, ⁊ eſſe.ſ. aia eſſet ei⁹ pmus ſubalis actus, pbat hãc hypotheticã: qꝛ ipſa aia a tali inſtrõ diuiſa, nõ amplius erit bipennis niſi çquiuoce, vt hõ mortu⁹ eſt equiuoce hõ. Deinde deſtruit ãtecedẽs, ⁊ inquit. Nũc aũt eſt bipẽnis, hoc eſt nõ corp⁹ nãle, ſed artificiale, nõ igiť talis corpis.ſ. artificialis qđ qd erat eſſe, ⁊ rõ aia eſt: ſed eſt actus corpis phici hñtis in ſeipſo pnᵐ mot⁹ ⁊ ſtatus. Eſt ergo ſyllus, ſi bipẽnis eſſet phyſicũ corp⁹, aia eſſet ei⁹ act⁹ pmus ſubalis, ſz bipẽnis nõ eſt phyſicũ corp⁹, ſed artificiale, ergo nõ eſt actus pmus bipẽnis, qđ eſt artificiale corpus, ſed actus pmus corpis phyſici. ℂ Sed dubitať ↄtra maiorẽ, ſi.n. maior eſſet vera, tunc ſi elnũz eſſet corp⁹ nãle, eius ſoia eſſet aia, qđ falſũz eſt. ℂ Dicendũz q hypothetica, quç fuit maior, debet accipi cũ ſupplemẽto, ħ pacto, ſi aliqđ organoꝝ artificialiũ eſſet phyſicũ corpus, vt bipẽnis, ⁊ qdez viuens, eius figura eſſet aia, ⁊ ſic intelligẽdo ceſſat obiectio de elnto. naz elnũ lz ſit nãle corpus, non tñ eſt
2° dubiũ viuẽs. ℂ Scđo dubitabis cur de artificiali corpe, ⁊ non de nãli, Exẽpluz accepit, cũ vtroqz mõ cẽt ad ppoſitũ, ⁊ ſi de corpore artificiali cur potius de inſtrõ hypotheticam accepit q̃z de opere artificiali, vt de lectulo. Eſſet.n. vera hęc, ſi corpus albũ eſſet corpus nãle viuẽs, albedo eſſet ei⁹ aia, ⁊ ſimiliter accipi poſſet de opere artificiali. ℂ Dicẽdũz hanc hypotheticã aſſumptã eſſe de aliquo corpore artificiali, vt habeať ex deſtructiõe antecedẽtis aiaz eſſe actũ nõ artificialis corporis, ſed nãlis: ⁊ potius de inſtrõ, qꝛ inſtrm vĩ ſimile corpori viuẽti. Eſt enim in partib⁹ diffozme q̃ſi organicũ ſit, eſt etiã actiuũ per certam ſuĩ corporis ptẽ certç actionis, cũ ſit id, quo viuens ad agẽdũz vtitur, vñ paucis mutatis intelligit, ac ſi eſſet corpus organicũ, ppterea exẽplo taliũz vſus eſt. ℂ P. Id qđ addit Ariſto. [Sed phici hñ hñtis pnᵐ motus ⁊ ſtatus in ſeipſo.] põt eſſe trãſumptũ, ⁊ nõ pars ↄclonis, ⁊ põt eſſe expoſitio ↄclonis, ſi ꝟbũ illud [hñtis pncipiũ mot⁹ ⁊ ſtatus in ſeipſo] intelligiť pro viuẽte, meli⁹ aũt vĩ trãſumptũ. ℂ Sed dubitabis. naz ſi erit trãſumptũ, tunc nõ vĩ, vnde tale tranſumptũ ſequať. nõ.n. ſeqť aia nõ eſt actus bipẽnis, ergo erit act⁹ corporis phyſici: qꝛ aduerſari⁹ dicet eã eſſe actuz alteri⁹ inſtrumẽti.ſ. gladij, vel alterius. ℂ Põt dici Ariſtotelez ſumpſiſſe bipẽnez pro quouis artificiali inſtrõ, ⁊ ita ſeqť, ſi aia non eſt act⁹ bipẽnis, hoc eſt nulli⁹ corporis artificialis, erit act⁹ corporis nãlis: ⁊ ſic bñ trãſumpſit. ℂ Ex his apparet hunc locũ nõ recte interpretatũ eſſe Auerroez, dicit.n. Ariſtotelez velle pbare nãles formas eſſe ſubas, qđ duplr me

ſudice vĩ falſum, pmo q nõ oẽs formç nãles ſunt ſubç: accidẽtia.n. quç formas nãles comitanť, ſunt formç nãles, cũz nec arte, nec voluntate ↄficianť, ⁊ tñ talia accidẽtia nõ ſunt ſubç. Scđo q Ariſtoteles pbauit animã eſſe entelechiã nãlis corporis exẽplo ſumpto ab inſtrõ: quo artifex vtiť ad opa ſua. Et ſi dicas hoc, qđ de formis naturalib⁹ Ariſtoteles oſtẽdit, ſaltẽ mediate ſeruit ad pbãdum aiaz eſſe entelechiaz. Si.n. formç nãles ſunt ſubç, tunc ſequiť aiaz eſſe ſubaz, ⁊ cũ nõ ſit ſuba cõpoſita nec mã, erit ſuba ſm actũ, ⁊ forma. Dicerez hoc poſſe ſeruire ad ppoſitũ de aia, ſed nec ꝟbis Ariſto. nec exẽplo ei⁹ cõuenit: vt legẽti ea, quç Ariſtoteles dicit, pz.

ℂ In collectaneis cõplura quçſiuimus de differẽtijs formarum artificialiũ, ⁊ naturaliũ: quç cum ſint dilucide dicta, nunc quçrimus an aia ſit viuentis corporis pars? Et vĩ q ſic, tum q ipſa eſt corporis aiati entelechia: tũz q ipſi figurç ſimileťur, quç figurati corporis pars eſt. Utrum qđ ſi aia eſt ps viuẽtis corpis.
ℂ Alexander in libro, quẽ de aia ↄſcripſit, aiaz nõ eſſe viuẽtis corporis ptez aſſerit, qꝛ ois corpis pars, eſt corpus, veluti ois pars ligni eſt lignum, ⁊ ois pars ignis eſt ignis. Sed qꝛ vĩ hoc ↄ cõez oĩuz expoſitoꝝ opinionem, ſequẽti capite ſe corrigens, vĩ de ptib⁹ diſtinguere, ⁊ ait. Aiaz nõ eſſe corporis ptez quãtitatiuam, vt eſt pectus, ⁊ caput, bene tñ eſt pars corpis qualitatiua, vt ſunt çs ⁊ figura qualitatiuç ptes idoli. ℂ Sed tenendo pro veritate, q intellectiua aia eſt imortalis, hoc qđ Alexãder ait, directe vĩ ↄ Ariſto. libro 2° de gñõne aialium, vbi dicit. Intellectiuã aiaz nõ eſſe ptez cõſtitutç formç.i. totalitatis. Huius ꝟo rõnez inuit, qꝛ cõſtituens aliqd nõ videť pars ei⁹, qđ ↄſtituit, aia ꝟo cõſtituit corp⁹, ergo nõ põt eſſe pars ei⁹, qđ cõſtituit. ℂ Quare opz dicere q ex aia intellectiua ⁊ corpore nõ fit tertia entitas, vt qdam aſſerunt, cuius itellectiua aia ſit pars, tunc.n. idez ↄſtitueret ſe, vt dicit Ariſto. Bene tñ cõcedo eã eſſe ptẽ cõpoſiti, nõ tñ ptez tertiç entitatis, eſt qdez pars cõpoſiti, qꝛ cõpoſitũ eſt aia ⁊ corpus collectiue ſumptç. Non eſt pars tertiç entitatis, qꝛ nulla ex vnione reſultat: ⁊ ſi ſic Alexãder intelligit, bñ dixit. Lz ei⁹ opio alibi diceť: per q̃litatiuã enĩz ptẽ Alexãder partẽ eſſentialez, atqz alteri⁹ rõnis intelligit. ℂ Nec veliz te ignorare in iuuenta dixiſſe intellectiuã aiaz bñ eſſe partẽ totius hoïs, nõ tñ ptẽ totalitatis hoïs: totius qdẽ hoïs, qꝛ totus hõ nõ eſt aliud q̃z ſuç ptes collectiue ſumptç, quaꝝ pcipua eſt intellectiua aia: totalitatis ꝟo nõ, qꝛ nulla eſt totalitas pter ptes collectiue ſumptas. P. dicebamus intellectiuã aiaz eẽ ptez toti⁹, ⁊ cõpoſiti, qđ eſt hõ, nõ tñ ptez cõpoſitionis hoïs, totius qdez hõ, qꝛ hõ eſt aia ⁊ mã collectiue ſumptç: nõ aũt cõpoſitionis, qꝛ nulla ſuba pręter ptes eſt cõpoſitio.
ℂ Plato aũt ⁊ Plotinus aſſeruerũt aiaz intellectiuam eſſe ptez humani aialis: ſed nõ partẽ hoïs. Humani qdẽ aialis, qꝛ aial humanũ eſt intellectiua aia, ⁊ corp⁹: cuius binarij aia eſt pcipua pars. hoïs ꝟo nõ, qꝛ aia itellectiua eſt homo, hõ enim nihil eſt niſi aia itellectiua. ℂ Quod Auerroes approbãs, aſſerit ħ nomẽ, homo, nihil ſignificare niſi formã hoïs, concretiue tñ, ⁊ ſic opz dicere humanã aiaz nõ eẽ partez hoïs, ſed cõpoſiti humani. Sed de his hactenus. ℂ Quçriť ſcđo vtrũ ex his, quç Ariſtoteles dixit hic de definitione aiç, colligi poſſit, q intellectiua aia ſit forma pficiens, atqz informans humanũ corpus. ℂ Diuus expoſitor eo libro quẽ de intellu cõfecit, ad Ariſtotelis ꝟba aiaduertẽs, cũz inquit. Aiç definitionẽ eſſe oĩb⁹ aiab⁹ cõez ſaltẽ mortaliũz, intellectiuam aiaz eſſẽ nãlis corporis entelechiaz, aſſerit, potiſſimũ qꝛ Ariſtoteles epilogãdo inquit vlĩter eſſe dcm̃ qd aia ſit. Ex hoc vlterius expoſitor procedit, nam ſi intellectiua

Capi. 5.

Capi. 3° ſm tranſlationem Theodori.

Plato
Plotinus

Utrũ aia intellectiua ſit forma pficiens.

Opinio diui Thomç ⁊ ſo

aīa eſt phīci corpis entelechia, vt ex deffinitione relinquit: tūc intellectiua aīa erit phīci corpis pfectio ei eē & ſpēm pbēs, & ſic ipʒ pficiēs, & informās. Signū aūt affert, quia poſtq̄ Ari. aīe diffinitionē idierit, ſtatiʒ ſubſcribit ambigēdū nō eē de eā, q̄ aīa & corp⁹ ſiant vnū, ſiquidē h̄ definitione oſtēt, q̄ eſt vt aīa ſit phyſica corpis entelechia, vbi Auerroes & Simpli. dixerūt aīaʒ eē cām, q̄ cōpoſitū eſt vnū, quo eſt illi⁹ cā vt ſit ens. Ergo aīa intellectiua eſt pficiēs corpus & informās, & ipm totū oſtituēs, alioqn non quo eſt cā entitatis cōpoſiti, eēt cā vnitatis. ¶ Simplicius cōplib⁹ hui⁹ libri locis iter rōnalez aīaʒ, quā grēco vbo dianoeticā appellat, h̄ eſt cōpoſitā ex itellū, & imaginaria pte, quę ex ſemine venit, & intellm, q grēce nus, ſiue nous dr̄, nō paruā diuam facit: nam intellm ſimplr̄ ęternū eſſe tradit, rōnalez vo aīaʒ corruptibilez ſaltem ſm partē: qr vt Ariſto. inquit 12° li° meta", non tota aīa remanet, ſed ea pars, quę eſt itelle. Imaginat n. ipſe rōnalez aīaʒ eſſe quoddaʒ totū, cui⁹ vna pars. s. imaginaria ex ſemine deducit quę eſt dianoeticę aīę, ſiue itellectiuę q̄ſi altera ſemiaīa. Altera pars, quā mentē ſiue intellm, grēce noum dicūt, extrinſec⁹ accedit, quę eſt altera toti⁹ dianoeticę ſiue intellectiuę ſemiaīa. Ex his n. q̄ſi duab⁹ ſemiaīs dianoeticā aīaʒ h̄ eſt rōnalē oficit, q̄ſi totā aīaʒ, quę qdeʒ ſm pteʒ ęterna eſt, ſm pteʒ genita, atqʒ corruptibilis. Hāc arbitrat eſſe verā humani corpis formā, & qdeʒ nō ſoluʒ humano corpe vtentē, ſed ipm pficientē, hęc eſt pro nūo humanoꝝ corpoꝝ diſtributa, atqʒ numerata. Utruʒ vo intellm ſit vnus, poſtea dicemus de hui⁹ opione. ¶ Hāc opionē Alexāder pmus inter grēcos expoſitores defendit, vn̄ in libro de aīa qd per entelechiā Ariſtoteles velit, diligēter expoſuit, eſt n. verbuʒ Ariſtoteli peculiare, & ab ipſo inuentū, vt inquit Helli⁹. Ubi viſus eſt facere inter morphen & entelechiā diuam nō paruā, nam entelechia, vt inqt, Ariſtoteles appellat formā, quę & corp⁹ pficit, & a corpe hr̄, ob quā cām latiniores neoterici vbo ficto ſatis ppriē pfecti habitaʒ dicunt, q̄ cuʒ hoc qd̄ pficit, a corpe pfecto hr̄. Cōponit n. ab ἐντελοῦς, ab entelus. i. pfecto: & ἔχω. i. habeo: quaſi pfecte ſe habēs. Hac rōne itelligētia orbis nō dr̄ entelechia celeſtis corpis, qr lʒ cęluʒ pficiat, e cęlo ipſo nō hr̄, nō n. ab ipſo cęlo in eē oſtituit, eēt n. corruptibilis. At morphen Ariſtoteles, & Alexander vbiqʒ formā, ſpēm, corpis dicūt. Ueruʒ de rōne formę nō eſt vt hēat ab eo corpe cuius foīa eſt. Hac rōne Ariſtoteles & Alexander cęleſtez intelligētiā cęli formā dicerēt, nō aūt cęli entelechiaʒ, niſi forſitan ęquiuoce, ea rōne, vt Simplici⁹ inqt. Qua vtens dr̄ entelechia ei⁹, quo vtit, vel alia rōne, vt dicemus. ¶ Ex his appet definitionē aīę cōeʒ oībus cōpetere, rōnalis n. aīa iuxta hoꝝ opinionē eſt entelechia phyſici corpis ſimilr, & cęterę aīę. ¶ Qr vo hęc opio ſit Alexādri, Themiſtius 3° hui⁹ aſſerit, addens hāc eſſe, & Theophraſti. Illud vo dubitatiōe dignū eēt, vtrū intellect⁹ eſt entelechia humani corpis ſm opioneʒ hoꝝ. Uerū ad 3ᵐ librū hāc trāſmitto, nobis aūt ſit ſumere q̄ rōnalis aīa ſit pficiēs humanū corp⁹, & illi⁹ foīa. ¶ Sed qd Auerroes velit, nō eſt leue intelligē, naʒ aut trāſlatoris errore, aut errore ſuo, aut incōſtātia opionis pro maiori pte viſus eſt velle intellectiuā aīaʒ, ſiue rōnalez eſſe qd cōpoſitū ex intellū agēte, & intellū poſſi vtriſqʒ ęternis, qd nullo mō ipſe cōcedit eē entelechiā vniuoce corporis nālis, ſed tm̄ pfectionez, quę humano corpe vtit, vt inſtrō, ceu nauta naui, hoc cōpoſitū vbiqʒ vnum nūo oīuʒ hoīuʒ eē affirmat. Hāc opionē attribuit Auerroes Joānes candauēſis: qui putat magn⁹ opionū Auerrois fautor, Cęteri quoqʒ Auerroici hāc eſſe Auer. opionem nō dubitarūt. Antiqui etiaʒ latini, vt Thomas, Albert⁹, Egidius, & Scotus hāc opionez ſemp Auerroi attribuerunt, & tanq̄ erroneā refutarūt, hanc & nos in libris nr̄is quos in iuuēta ſcripſimus Auerrois eē opinē, lʒ falſam, vbiqʒ declarauimus. ¶ Hac vo ętate poſtq̄ oīa, q̄ ipſe de re hac ſcripſit, diligēter examinauim⁹, loquor de his libris qui ad nos puenerūt. Arbitror opionē Auer. non differre ab illa Simplicij, cęteroꝝqʒ grēcoꝝ. Quicqd illis ipſe ipoſuerit, naʒ id, qd Simplici⁹ ptē extrinſecus accedentē mentē ſiue itellm appellat, Auerroes intellʒ poſſez autumat. Quod vo Simplici⁹ imaginariā ex ſemine traditā, Auerroes cogitatiuā vocat, vterqʒ igit rōnalez aīaʒ ſiue dianoeticā q̄ſi totā ex his ptib⁹ q̄ſi ſemianimis cōponit, vn̄ Themiſti⁹ li° 2° de memoria & reminiſcētia inquit. Nihil n. aliud itelligētia, quę dianoea dr̄ q̄ cū imaginatiōe actio intellus oiuncta, ppriē n. dianoea cōpoſitio intellus ſonat: dia n. compoſitio eſt, nous vo itellus, h̄ eſt cōpoſitio ex imaginaria pte, quę eſt nobiliſſima ſenſitiuaꝝ, ppa hoī, & intellū. Uterqʒ hāc aīaʒ ſic cōpoſitā, quęqʒ a potiori pte noetica ideʒ itellectiua etiā dici pōt, formā humani corpis atqʒ entelechiā pro nūo corpoꝝ diſtributā, atqʒ numeratā autumat, intellʒ vo vnū nūo oīuʒ, & vtraqʒ ex pte ęternū. Hui⁹ rei cā vʒ ſm eos, qr agentē intellm vterqʒ nō eſſe aliqd aīę rōnalis arbitrat, ſed deum eē putat Auerroes 12° li° meta". quē nobis in pn̄°, vt agens, in fine vt foīa copulari credidit Auerroes. Pʒ ergo ēt ſm Auerroē rōnalez aīaʒ eſſe humani corpis entelechiā, & qdeʒ pficientē, & informantem, & in h̄ nullus coꝝ dubitauit, ſʒ dubiū eſt (vt dixi) de intellū, vtrū ſit corpis entelechia. Utrū vo hęc ſit Ariſtotelis opio, poſtea in h̄ libro, & in 3° dicemus, nunc vo hāc eē falſam ſupponas, qr poſtea accumulatiſſime demonſtrabimus huius falſitatē. ¶ Propterea Thomas noſter, qui q̄tū potuit oīa Ariſtotelis dicta ad veritatez traxit, facile locū hūc interptat, naʒ rōnalis aīa & tota, & ipſa eſt entelechia corpis humani illi & eſſe, & ſpēʒ pbēs, lʒ ſm graduʒ intellectiuū eleuata dici poſſit, quaten⁹ intellect⁹ nulli⁹ determinatę pticulę corpis act⁹ ſit. ¶ Ex his pʒ q̄ ſiue de mente Auerrois teneat, q̄ intellectiua aīa ſit ex pte itellectiua, & pte cogitatiua q̄ſi tota ex duabus ſemiaīs, vt Simplici⁹ etiā arbitrat, ſiue teneat, vt Candauēſis q̄ intellectiua aīa ſit ex intellū agēte, & itellectu poſſi q̄ſi duab⁹ ſemiaīs q̄ſi tota oſtituta, intellectiua aīa ſemp eſt foīa dans eē corpori humano, ipm pficiēs, & informās: dans illi nomē, & ſpēʒ, & definitionē. Qr qdē ſi intellectiua aīa q̄ſi tota oſtituit ex cogitatiua, & pte itellectiua quaſi ſemiaīs det eē corpori humano: nemo dubitare debet, qr ſaltē quo ad cogitatiuā Auerroes nō dubitauit. Qr vo ſi ex intellectu agente, & intellū poſſibili, quę ſunt duę ſubſtātię ſeparatę, quaſi ex duab⁹ ſemiaīs, intellectiua aīa cōſtituat quaſi tota, ſit forma informās, & cōſtituēs, humanū corpus, illi nomē, ſpēʒ, & definitionem pręhens, declarat. Auerrois n. in libro de ſubſtātia orbis ponēs diuaʒ inter formā mālez, & imālez, nullam aliā poſuit, niſi qr mālis oſtituit ſubiectū, cui⁹ eſt in eſſe, & ab illo ipſa oſtituit. i. dependet in eſſe & conſeruari. In materialis vo cōſtituit ſubiectū, cuius eſt in eſſe, ab illo tamē nō cōſtituit, nec depēdet in eſſe, & oſeruari. ¶ Ex quo ſequit formā ſeparataʒ ſm Auerroem nō eſſe, quę nō dat eſſe, & nomen, & ſpēm ei, cuius eſt forma, ſed quę a ſubiecto nō dependet, materalez vo cōcretā, & coniunctam eſſe, quę & dat eſſe, & a ſubiecto dependet in eſſe: vt expōit Auerroes libro phyſicoꝝ pmo. ¶ Seqt ſcdo error Candauēſis, qui aſſerit formā ſeparatā eē, quę nō dat eſſe ſubiecto, ſed vnit illi ſm operationez, vt nauta naui.

Margin notes: Opinio Simplicij. — Tex.cō.17. — De opinione Auerrois. — Opinio que nunc vi. — Capit.14°. — Cōmen.38°. — Vera pō. — Comparatio opinionis Thome & Auer. — Que ſeparata ſm Auer. — Cōmen.63°. Error Candauenſis.

Bonus vir ignarus eſt eius opinionis, quam ſequitur.
[Comparatio] opionū Thome cum illa Auer. ¶ Pʒ tertio, ꝙ inter opinionē diui Thome ⁊ Auerrois quo ad ſeparabilitatē, ⁊ inſeparabilitatē intellꝰ nullam eſſe differētiā. diuus.n. Thomas pro veritate opinatꝰ intellectiuā aiaʒ eſſe formā humani corporis, quatenus ipſum cōſtituendo illud formaliꝰ informat, ſeparabileʒ ꝟo ab eodeʒ, qꝛ ab illo nō depēdet, quę oia cōcedit Auerroes.
Dña pma. ¶ Sunt tñ diffe, pma qdeʒ ꝙ Auerroes poſuit intellm ſubaʒ vtraqʒ ex pte eternā, Thomas intellm poſuit intellectiuę aię virtutē, intellectiuā ꝟo aiaʒ ſubaʒ: quę per
2ª creationē cępit, poſt mortē tñ ppetuo remanē. ¶ Scda qa Auerroes aſſerit intellm vnū nūo eſſe in oibꝰ hoibꝰ, Thomas vult intellm ſicut ⁊ aiam, cuiꝰ eſt virtꝰ, multi-
3ª plicari pro nūo hoiuʒ. ¶ Tertia ꝙ diuꝰ Thomas ꝑter intellectiuā in hoie nullaʒ aliā formā poſuit, qm̄ intellectiuā ſimul dicit ſenſitiuā eē ⁊ vegetatiuā. Auerroes poſuit itellectiuā corpꝰ humanū informare, ⁊ ꝑter illaʒ poſuit in hoie cogitatiuam, quę ſimul eſt ſenſitiua, ⁊ vegetatiua in hoie.
Quō ſepata ⁊ qūo cōcreta itellectiua aia ¶ Ex his appet, ꝙ intellectiua aia eſt vno mō ſeparata, alio mō cōcreta humano corpori. Eſt qdē ſeparata ſeparatiōe depēdentię, qm̄ ſm vtrāqʒ opionē ab humano corpe minime dependet, eſt ꝟo hūano corpori cōcreta, qꝛ illud per ſe informat.
Qꝛ hō formalr intelligat. ¶ Scdo ſequitur hoieʒ formalr intelligē ſm vtrāqʒ opioneʒ, qꝛ intelligit intellectiua aia, quę ſm vtrāqʒ opionē eſt informās humanū corpꝰ, nō aūt per formā, quę hūano corpori aſſiſtit, vt Candauēſis putat. Hęc melius in 3º, vbi ea, quę Auerroes cōtra veritatē dixit, reprobabimus / quę aūt pro vitate dicēda erūt dilucidabimꝰ magis.
Vltimo qō q-lis entelechia eſt intelligentia celi. ¶ Vltimo videamus vtrū intelligētia ſit entelechia cęleſti corpis, ſicut aialis aia eſt entelechia aialis corpis. ¶ Dōm ſm Simpliciū eſſe ęquiuoce intellectiuā entelechiā cęleſtis corporis, ⁊ equiuocatiōe ſumpta ab aia, ⁊ a corpore. Ab aia qdeʒ, qꝛ itelligētia eſt nō taʒ actꝰ pmus celi, q̄ ſcds, qꝛ ſubatur per eiꝰ opationē vt dictū eſt, at aialis mortalis aia eſt actꝰ pmus ⁊ nō ſcds, cū nō ſubſtantietꝰ eiꝰ opatione. Ex pte ꝟo corpis, qꝛ cęleſte corpꝰ eſt actu viuens, mortale ꝟo potētia. Cęleſte.n. corpꝰ viuit ppetuo, ⁊ per inuariabileʒ vitā, at mortale corpꝰ mortalr, ⁊ variabilr. nūc. ſ. quieſcēdo ab aliqua opatiōe, nūc operādo, vt ſenſitiuū, nūc vitā augēdo, nūc illaʒ diminuēdo, vt vegetatiuū. ergo intelligētia eſt actꝰ viuētis actu, aia ꝟo viuētis ptāte, ⁊ ſic ęquiuoce actꝰ eſt corpis viuentis.

¶ Atqʒ id qð dictū eſt in partibꝰ etiā inſpicere licet. nam ſi oculus eſſet aial: eius aia viſus ipſe nimiruʒ eſſet. hic eſt enim vt pʒ: oculi ſubſtātia quae ſeſe hʒ vt ratio. oculus aūt: eſt materies viſus. qui cū defecerit: nō vlteriꝰ erit oculus niſi noie tm̄ / ⁊ perinde atqʒ lapideus vel etiaʒ pictus. Id igiꝰ qð de parte dictū eſt: ad totū corpus viuens accōmodare opʒ. eſt eniʒ hic profecto: rōnū ſimilitudo. nam vt pars ſeſe habet ad partem: ſic totus ſenſus ad totuʒ ſenſitiuum corpus vt talis eſt rationis.

¶ Conſiderare aūt ⁊ in ptibꝰ opʒ, qð dictuʒ eſt. Si.n. eſſet oculus aial: aia vtiqʒ ipſi eēt viſus. Hic eniʒ ſubſtātia eſſet oculi, quę eſt ſm rōneʒ. oculus aūt mã viſus, quo deficiēte, nō eſt oculus niſi equiuoce: ſicut lapideꝰ ⁊ etiā pictꝰ. Opʒ igiꝰ accipere, qð eſt in pte, in toto eſſe viuēte corpore. ꝓportionabiliter eniʒ ſe hʒ, ſicut pars ad ptē, totꝰ ſenſus ad totum corpus ſenſitiuū inquātuʒ hmōi.

¶ Cum Ariſto. per exemplum ab inaiatis, qualis ſit aia expoſuit: nūc ⁊ per ſilia in ptibꝰ, quale nã totū explanat. [Collectanea textꝰ cōꝰ noni.]
¶ Et debes ſcire (vt Simplicius inquit) ꝙ Ariſto. per oculuʒ intelligit totū aial. vꝫ. g. leonem. ⁊ per viſuʒ totam aiaʒ aialis. vꝫ. g. leonis. per totū ſenſuʒ itelligit vniuerſuʒ genꝰ aię. ⁊ per totū corpꝰ ſenſitiuū vniuerſuʒ aiatuʒ cōe oibꝰ. ¶ Adhuc ſcdo debes ſcire ꝙ per oculuʒ Ariſt. nō intelligit ſoluʒ corpꝰ abſqʒ viſu, vt Alex. itelligit: neqʒ ꝑ totū aial corpꝰ ſine toto ſenſu: qm̄ Ari. ſubdit q̄ſi deficiēte viſu nō ampliꝰ eſt oculus. Silr ſubdit. eſt aūt nō abijciēs aiaʒ, potētia ens, vt viuat. Ecce qūo pʒ hoc ꝯ Alex. ¶ Inquit igiꝰ Ari. Conſiderare aūt in ptibꝰ. i. ſpēbꝰ aię opʒ qð eſt. i. id qð dictū eſt. ſi.n. eēt oculus aial: aia vtiqʒ ipſiꝰ viſus eſſet. hic.n. ſuba eſt oculi, quę eſt ſm rōnem. oculus aūt mã viſus eſt quo deficiēte nō eſt adhuc oculus niſi ęquiuoce: ſicut lapideus: aut depictꝰ. hoc ſumpto arguit: opʒ igiꝰ accipe, qð eſt in pte, in toto viuente corpore. i. qð eſt in ſpecie, ⁊ toto genere aiati. proportionalr nāqʒ ſe habet, ſicut pars ad partē, totus ſenſus. i. omnis anima ad totuʒ corpus ſenſitiuū. i. ad totuʒ genꝰ aiatoꝝ ſm ꝙ huiuſmodi. i. vt viuens.

Cum declarauit ꝙ vita. Auerro. replicans dcā pus. [Comꝰ 9ᵐ.]

Intētionē ponit textus. 2ª ibi [Et dixit: ⁊ ꝯſiderādum.] exponit illuʒ. 3ª ibi [Et qꝛ Ariſto. poſuit.] recolligit vim rōnis. In pº itaqʒ pte intēdit, ꝙ Ari. ꝓbat aiaʒ eē ſubam exēplo: poſtq̄ rōne id ꝓbauit ⁊ per exēplū itelligit locū a ſili. Et ſermo eiꝰ manifeſtus eſt ꝑ ſe. ¶ Et dixit. ⁊ cōſiderāduʒ.] Duo accipit hic Auer. ⁊ duo Ariſt. quoꝝ vnū eſt, ꝙ poſſe eſt hēre certitudinē in toto per ꝯſiderationeʒ in ptibꝰ. Scdm eſt, ꝙ ita eſt de pte, ſicut ē de toto. 2ª ibi [Qm̄ ꝓportio viſus ad oculuʒ.] Et oia hęc patēt. ¶ Et qꝛ Ariſt. poſuit.] Hoc in loco recolligit viʒ rōnis, ⁊ pmo recolligit illa duo. d. Et qꝛ Ariſt. poſuit pmo, ꝙ ita eſt de pte ſicut de toto, ⁊ h̄ fuit ſcdo loco poſituʒ: ⁊ ꝙ poſſe eſt, vt hēamus certitudinē de toto ꝯſiderādo h̄ in ptibus: h̄ fuit pmo loco poſitū. Incepit declarare moduʒ: vt iudiciuʒ totiꝰ ⁊ ptis ſit ideʒ. In h̄ loco. i. incepit formare rōnē: vt hēaꝰ intētum. Reliquū cōmēti pʒ. ¶ Debes ſcire ꝙ hō Auer. expoſitio differt ab illa Themiſtij ⁊ Simplī. pmo qꝛ Auer. vult, ꝙ Ari. arguat ꝑ cōparationē in ptibus itegralibꝰ ad tota itegralia. Scdo vult, ꝙ hic pōaꝰ ꝯclo textꝰ. Illi volūt ꝙ arguat ꝑ cōparationē ptiū ſubtiuaꝝ ad tota vlia, ⁊ ꝙ hic nō ponaꝰ textꝰ ꝯclo: ſed in ſequēti.
Dubitatio. ¶ Sed ambiges, qm̄ vult Ariſt. pº phicoꝝ, ꝙ ſemꝑ totuʒ eſt notius pte: totū qdeʒ vle apud intellm notꝰ ſpecie: totū itegrale apud ſenſuʒ notius. mō ꝑ eſſe in ptibꝰ ita, ꝓbat ita eſſe in totis, ſiue vt Simpliciꝰ, ſiue vt Auer. vi arguere ab inotioribꝰ nobis, ad notiora, ꝯ ipſuʒ ibideʒ.
Rñſio Expoſitoris. ¶ Ad hoc expoſitor pmus latinoꝝ, Thomas inquit, ꝙ ptes aię, ſiue potētię eiꝰ manifeſtiores ſunt, quo ad nos, q̄ ipſa aia. ꝓcedimus.n. in cogne aię, ab obiectis in actꝰ, ⁊ ab actibꝰ in potētias: per quas aia ipſa nobis inoteſcit. vnde cōuenīēter etiā per partē rō anime manifeſtatur. ¶ Sed hec ſolo eſt dubia: pmo qm̄ ſm Simpliciū Ari. loquiꝰ de ptibꝰ ſubiectiuis, ⁊ nō ptātiuis, vt. ſ. Thomas vult. ¶ Scdo, qm̄ qðlibet totū in cōparatione ad ptes eſt notius, vt Auer. inquit pº phyſicoꝝ. ergo lʒ potentię,
Cōmēn. 5º. vt accidētia, ſint notiores aia, vt ſubiectū: aia vt totū poteſtatiuū, videꝰ notius potētia, vt pars. ſemꝑ.n. totū notius. modo Ariſto. hic facit ꝯſiderationē in partibus, vt partes: ⁊ toto, vt totum eſt.
Reſponſio ppia. ¶ Ideo aliter dicendum ꝙ pars eſt duplex: quedaʒ, quę nata eſt denoiare totuʒ, vt viſus. animal eniʒ videt: qm̄ oculus videt: quędam ꝟo,

que nõ nata eſt totũ denoĩare. non.n.hõ albus, q2 dens, vt Ariſto. inquit in 2° topicoꝝ. Dico ergo ꝙ pars pmo modo eſt famoſior, ⁊ notior toto, lʒ non ſcdo modo: ⁊ in illo genere partiũ Ariſto. exemplũ ponit: ⁊ ideo nõ eſt vlis illa totũ eſt notius pte: ſed per accñs ↄtigit ecõtra. eſt eniʒ tanq̃ vera per ſe, falſa per accidens.

COMMENTARIVM.

Quia Ariſtoteles cepit dilucidare definitionẽ aĩe ex parte aĩe, ⁊ eam dilucidauit exẽplo ſumpto ab organo artificiali, vel loco a ↄ̃rio, vel ſyllo hypothetico a deſtructiõe antecedẽtis, nũc etiã ex parte aĩe declarat eandeʒ definitionẽ exemplo ſiue loco a ſimili ſilitudine ſumpta a pte aialis: ſʒ q2 hic textus eſt mihi obſcurus, ⁊ in collectaneis breues fuimus: nõ erit malum expõnes alioꝝ recenſere, dabunt eniʒ pro veritatis inuentiõe nõ paruʒ iuuẽti.

Expoſitio Simplicij ❡ Simplicius ergo viſus eſt per parteʒ ſenſus intelligere ſpẽʒ ſenſitiue aĩe veluti leonis, vel canis aiaʒ: per totũ vo ſenſuʒ oiuʒ ſenſitiuaꝝ aiaꝝ gen9.ſ. aiaʒ cõeʒ ad oẽm aiaʒ. Per ptẽ vo corpis corpis ſpẽm, vt leonẽ, vel canem: per totũ corp9, genus ad oia aialia. Qua rõne pʒ cũ per pteʒ intelligẽ partẽ ſubiectiuaʒ: per totũ vo, totũ vle. ❡ Quib9 expoſitis ſm Simplicium ſenſus eſt, vt vna pticularis aia ad vnũ pticulare corp9, ita quelibet aia ſm genus ad oẽ ſui corpus ſm genus: ſʒ pticularis aia eſt ſui corporis ſubalis entelechia, ergo ois aia eſt ois ſui corporis entelechia ad bonuʒ ſenſum.

Refutatio ❡ Hec tñ expoſitio ambigua vĩ, naʒ ita mihi ignotum eſſe vĩ vnã pticularẽ aiaʒ eẽ entelechiã cuiuſdã phyſici corpis, ⁊ oẽʒ eẽ phyſici corpis entelechiã. ❡ P̃. Ariſto. ſumit oculuʒ, qui eſt pars integralis, que nõ hñ pro ſubiectiua pte intelligi põt.

Expoſitio Auerrois ❡ Auerroes vo dicit ꝙ Ariſto. in hoc textu declarat aiaʒ eſſe entelechiã phyſici corpis exemplo, ⁊ ꝙ ꝑmo textu hoc declarauit rõne. Exponit aũt per ptes aĩe, vtutes pticulares aĩe ſenſitiue, quas mẽbroꝝ pticulares formas appellat, quã expõneʒ pro pte diuus expoſitor ſeq̃: q2 per totũ intelligit totũ poteſtatiuũ, ⁊ per aĩe ptes potẽtias, ſiue virtutes, ⁊ tũc eſt ſenſus, vt potẽtia viſiua eſt entelechia ptis phyſici corpis, ita totũ poteſtatiuũ, qd eſt aia, eſt entelechia toti9 phyſici corporis.

Refutatio ❡ Sed hec Auerrois expoſitio dubia eſt p̃ quãtuʒ ad id, qd dicit.ſ.ꝙ ꝑmo textu pbauit rõne h̃, qd hic pbat exẽplo, naʒ ẽt ꝑmo textu pbauit h̃ exẽplo. Verũ illud exempluʒ fuit ſumptũ ab organo artis. ❡ Scdo q2 potẽtia viſiua eſt accñs oculi, ⁊ ſic non opʒ, vt ipſo accidẽte corrupto, oculus ſit corrupt9. ❡ P̃. Intelligẽdo per pteʒ aĩe potẽtiã, tunc maior ſylli eſt falſa, nõ.n. viſus ad oculuʒ ita ſe habʒ, vt aia ad totũ corpus. Viſus.n.accñs eſt, tota vo aia ſuba. ❡ P̃. Ignotus eſt mihi potentiã aĩe eſſe particularẽ actũ partis corpis, q̃ ſic totã aiaʒ eſſe actũ toti9.

Expoſitio in iuuenta. ❡ In iuuẽta dixim9 nõ qdeʒ in collectaneis, ſed in alijs noſtris ↄſiderationib9: Ariſtoteleʒ per ptẽ aĩe intelligẽ ptẽ quãtitatiuã aĩe, ⁊ per totaʒ aiaʒ, totã quãtitatiue. Imaginat̃.n. Ariſtoteles hic totaʒ aiaʒ eẽ in toto aiali, ⁊ pteʒ in pte. Et hui9 rei cã eſt, q2 ois talis aia ad ſubti diuiſioneʒ eſt diuiſibilis. Quare poſſumus imaginari totã aiaʒ eſſe in vniuerſo corpe, ⁊ parteʒ aĩe eſſe in pte, ⁊ ſic per ptes, intelligit itegrales: ⁊ p totũ, intelligit totũ integrale: ⁊ qdem ex pte aĩe, ⁊ corporis, ⁊ rõ erit, vt pars ad partẽ, ⁊ tota aia ad totuʒ: ſed pars aĩe eſt pticularis act9 ptis phyſici corporis, ergo tota aia eſt toti9 phyſici entelechia.

Refutatio ❡ Que expoſitio eẽt bona, niſi ſyllus ꝑficiſceret̃ ab ignotiori, vel eque ignoto: eſt enim mihi aut ignoti9 aut eque ignotũ pteʒ aĩe eẽ ptis corpis pticulareʒ actũ, ⁊ totã toti9. Et qdeʒ eo maxime, q2 non oẽs ſenſitiuã aiaʒ ad corporis diuiſionẽ aſſeruerũt diuiſibileʒ eſſe. Viſi ſit vt aſſumat̃ dubiũ pro alterius dubij manifeſtatione.

Dilucidatio ꝓpria nr̃e. ❡ Propter hec ſaluo ſaniori iudicio diceremʒ, q9 Ariſtoteles pbat aiaʒ eſſe entelechiam phyſici corpis, exẽplo9 ſumpto a pte corpis phyſici.ſ. ab oculo, nõ ſimplr, ac cathegorice, ſʒ hypothetice, vbi oculus eẽt aial pfectũ: ⁊ tunc argumẽtat̃ a ſili ſemp addita ↄditiõe hypothetica hoc pacto. Sicut pars aĩe, vʒ, viſus ad ptẽ corporis.ſ.oculum.ſ.ſi oculus eſſet aial, ſic tota aia ſenſitiua ad totũ aial, ſed viſus, ſi oculus eſſet aial, eſſet actus ſubalis ptis corporis phyſici, ergo tota aia ſenſitiua eſt actus ſubalis toti9 corpis phyſici: vñ dicit. Conſiderare aũt ⁊ in partib9 opʒ, qd dictum eſt, in toto de aia.ſ.ꝙ ſit entelechia ſubalis phyſici corpis: ⁊ hec eſt totius rõnis vis. Deinde ſumit ↄditionẽ, quã vult eſſe cõſtruendam cum ꝓpõnib9, ⁊ inquit. Si.n. vtiqʒ eſſet oculus aial, aia ipſi oculo ſubalis ⁊ entelechia eſſet viſus. naʒ vbi prius viſus erat virtus poſito caſu, ꝙ oculus ſit aial, viſus erit aia, ſuba, ⁊ entelechia, ⁊ nõ accñs, ⁊ hoc inquit. Hic.n. in caſu eſſet ſuba ſm rõneʒ ipſius oculi, vbi pri9 erat accidens ⁊ virt9 aĩe, oculus aũt aiatus erit in caſu materia.i. phyſicũ corpus pticulare viſus. Ex quo pʒ ꝙ non bene per materiã Alexã. intelligit corpus abſqʒ viſu: vt recte Simplicius cũ carpit. Sed intelligit phyſicũ corp9 aiatum, qd eſt mã pfecta: ⁊ nõ abyciens actuʒ. ❡ Q2 vo in caſu viſus ſit ſuba ſm rõneʒ, pbat, ⁊ inquit, quo deficiẽte, nõ eſt oculus, niſi equiuoce, ſicut lapideus, ⁊ etiã depictus. Poſita ergo cõditione, que eſt addẽda ad ꝓpõnes ſylli, reſumit ſyllm, ⁊ inquit. Opʒ igit̃ accipere qd eſt in parte, ſi pars eſſet aial, in toto eſſe viuente corpe. Cuius cãm dicit, ꝓportionalr.n. ſe habet ſicut pars ad partẽ, ſi pars eſſet aial, totus ſenſus, ſiue tota aia ſenſitiua ad totum corpus ſenſitiuũ inquãtuʒ hõ.ſ. inquãtuʒ corp9 ſenſitiuũ eſt, ⁊ actu viuẽs, vt poſtea dicem9. Sed ſi oculus eſſet aial, viſus eſſet ſuba ſm rõnem, ergo aia eſt totius corpis phici ſuba ſʒ rõnẽ.

Dubitãtiões. ❡ Sʒ ↄ̃ hãc expõnẽ ſunt dubitatiões, q̃ facte ſũt ↄ̃ alias expõnes: p9 qdẽ, q2 ſylls vĩ a pte ad totũ, modo ſemp totuʒ eſt noti9 ſua parte, ergo ſyllus procedit ab ignotioribus nobis, ad manifeſtiora. ❡ Scda, q2 videt̃ cõcidere cũ expõne Simplicij, q2 ſi oculus eſſet aial nõ eſſet amplius pars integralis aialis, cuius eſt oculus: ſed eſſet pars ſubiectiua, ⁊ ſic eſſet leo, vel canis, ⁊ ſic expoſitio hec cõcidit cũ illa Simplicij: ⁊ tunc ſtat dubitatio: que facta eſt cõtra Simplicium.ſ.ꝙ Ariſtoteles argumẽtaret̃ a min9 vli, ad magis vle: ⁊ ſic, ab ignotiorib9 nobis. ❡ Tertio cur poti9 oculuʒ, q̃ aliã corporis pticulaʒ accepit Ariſtoteles, potuit.n. accipere aurem, naſum, pedem, ⁊ id genus, ⁊ ſemp argumentum fuiſſet validuʒ. ❡ Ad primã pulchre diximus in collectaneis, dicebam9.n. eſſe nõnullas itegrales ptes, quaꝝ diſpões ſunt apte denoĩare totuʒ, vt oculus, auris, ⁊ id genus, ⁊ tales ſũt notiores ſuis totis, quo ad eas diſpoſitiones, que ſunt apte denoĩare totum. Quedaʒ vo ſunt, quaꝝ diſpões nõ ſunt apte denoĩare totũ, vt dens, non eniʒ ſi dens eſt albus, aial eſt albũ, ⁊ tales ſuis totis ſunt ſimplr ignotiores. Cõſtat aũt Ariſtoteleʒ accepiſſe partes prima rõne, vt organicas, quaꝝ diſpões ſunt apte denoĩare totũ: ⁊ ideo quo ad tales diſpões ſũt toto notiores. ❡ Scda vo delet̃, q2 lʒ in ꝓpõnib9 Ariſtoteles acceperit cõditionaleʒ, cuius añs ⁊ ↄñs ſunt ipoſſibilia, tamẽ cõditionalis eſt neceſſaria, ⁊ ꝓpões in qbus talis cõditionalis accipit̃, ſunt vere: nõ tñ accipit̃ talis conditionalis mõ Simplicij, ſed hoc modo: ſicut viſus ad oculuʒ, ſi oculus eſſet aial, ⁊ pars itegralis totius aialis, cuius eſt oculus: ſic tota aia ad totũ aial, hec ꝓpoſitio cõparatiua eſt vera, ⁊ neceſſaria, lʒ cõditio ſit implicãs contradictioneʒ.

tradictionem. ſed viſus eſſet ſubſtãtia ſm rationē ocu‑li, ſi oculus eēt aīal, ⁊ pars integralis totius aīalis, ⁊ hec etiam eſt neceſſaria/ igr̃ tota aīa erit totius aīalis ſubſtā‑tia ſm rationē. Ubi patet nos intelligere, nō ſicut Sim‑plicius partē, nos enim partē integralē, ⁊ totū integra‑le intelligimus, Simplicius v̓o vniuerſale. Nec expoſi‑

Cōm. 2°. tio hec eſt diſſona his quę dicit Auerroes 7° phyſicoꝝ. vbi docet ſyllogiʒare ex mixtis cathegoricis cum hypo‑theticis. ¶ Deleċtur v̓o tertia, qꝛ accepit oculū, qꝛ pars eſt organica, quę paucis mutatis eſt aīal, accepit oculū, ⁊ non alias particulas tanq̃ manifeſtiorē oībus.

¶ Non eſt autē id potentia viuens/ qḋ abiecit ani‑mam eaq̃ vacat: ſed id quod ipſam habet. Semen v̓o fructuſue: id nimirum eſt, qḋ poteſt tale corpus euadere. Ut igiṫ inciſio viſioq̃: ſic eſt vigilia act⁹. ⁊ vt viſus rurſus inſtrumētiq̃ vis: ſic eſt aīa actus. corpus autem: eſt id qḋ, vt diximus eſt potētia vi‑uens. verum vt pupilla viſuſq̃, oculus eſt: ſic ani‑ma ⁊ corpus/ eſt animal.

¶ Eſt autē nō abijciēs animā potentia ens, vt viuat, ſed habēs. Semen autē ⁊ fructus potentia huiuſmodi corpus. Ut igitur inci‑ſio quidē ⁊ viſio eſt, ſic ⁊ vigilātia actus eſt. Ut autē viſus eſt ⁊ potentia organi: ſic ani‑ma eſt. Corpus autē, qḋ potētia ens, ſed ſi‑cut oculus pupilla ⁊ viſus eſt, ⁊ ibi anima ⁊ corpus animal eſt.

(margin: [illegible] fructus)

Collectanea text⁹ cō^{ti} 10ⁱ. ¶ Scḋm Simpliciū, quia Ariſt. cōparationē accepit, ꝙ ſicut pars ad partē ſe habet, ita totus ſenſus ad totū cor‑pus ſenſitiuū, addidit [ſm ꝙ huiꝰ,] id eſt ſm ꝙ viuens actu: poſſet inq̃ obijci Ariſtoteli, ꝙ cōparatio debet fie‑ri ad aliqḋ corpus/ nō actu viuēs: ſed potētia. ergo male cōꝑatio fiebat ad corpus ſenſitiuū, vt ſenſitiuū. ¶ Sol‑uit Ariſto. ꝙ potētia nō abijcit actū: ⁊ ſic vtroq̃ ſermo bonus. Inqt [autē] pro ſed/ potētia ens, vt viuat, eſt non abijciēs aīam: ſed hn̄s. ſ. aīam: qa (vt Themiſtius inqt) potētia capiṫ ibi: vt diciṫ in perihermenias. Si deus eſt, pōt ⁊ deus eſſe, vt dictū eſt cōmēto 8°. deinde aūt ⁊ fru‑ctus potētia huiuſmodi corpus eſt. i. nōdū viuit: ſed eſt potētia corpus viuēs. ¶ Sicut quidē igiṫ.] apponit ſm Simpliciū ꝯcluſionē rōnis Ariſto. inqt, quidē igiṫ ſicut inciſio reſpectu ſecuris eſt viſio reſpectu oculi, ⁊ vigilia actus. ⁊ per hoc vult hīc (vt Themiſtius inqt) ꝙ anima qñdoq̃ eſt actus ſcḋs. ⁊ aīa ſup. adhuc eſt, vt viſus po‑tētia organi. i. inſtrumēti. corpus aūt eſt qḋ potētia. i. vi‑uēs in potētia. ⁊ per hoc vult hīc, aīam eſſe actū primū qñq̃. ſed ſicut oculus pupilla ⁊ viſus, ⁊ ibi aīa ⁊ corpus aīal. hec eſt cōcluſio finalis plana rōnis, vt Simplicius inqt. ⁊ Themiſtius dicit ꝙ qꝛ aīa vtraq̃ ꝑfectiōe deſcri‑bitur (lꝫ pma diffuſius.) ideo appoſuit diffinitionē act⁹ primi ⁊ ſecūdi hic vt patet.

Comm^{ti} 10^{mi}. **Quia accepit.** Aliter Auer. exponit lr̃aʒ, ⁊ ideo pmo ꝓponit lr̃ę intētionē, ⁊ in‑quit, qa accepit in diffinitione aīę potētiā, quę dī quaſi ęquoce. i. quę diciṫ duobus modis. quoniā quēadmodū actus eſt duplex: pmus, ⁊ ſecūdus: ita potētia duplex: pri‑ma, ⁊ ſcḋa. Incepit declarare quā intētionē. i. quā ſpeciē potētię, intēdit, quādo dī viuētis in potētia, ⁊ cōplet de‑clarationē illius. ſ. pmę ⁊ ſcḋę ꝑfectionis, ħ modo decla‑ratiōis, a quo modo incepit. ſ. exēplariter. vult ergo hic Auer. ꝙ Ari. duo faciat. pmo declarat de qua ſpecie po‑tētię intēdit, cum dicit [viuētis in potētia.] Secūdo cō‑plebit declarationē. ſ. quid ſit actus pmus, ⁊ qd ſecūdus: ⁊ hoc via exēpli, ſicut fecit paulo ante. Et per hoc patet dīa huiꝰ expōnis, ab illa Simplicij: credo enim magis huic expōni: quoniā Ariſt. declarauit ſucceſſiue ſingulas particulā diffōnis, ideo opus erat declarare ⁊ hoc: ⁊ nō remouere. q. vt Simplicius inqt. ¶ Et cum dicimus in corpore, vt Auer. dixit, exēplo diſtinctionē potētię Ari. tradit, quēadmodū enim actus duplex eſt. ſ. pmus, ⁊ ſe‑cūdus, ita ⁊ potētia duplex: pma, quę. ſ. eſt ad actum p^{m}, vt ſemē ⁊ fructus: ⁊ ſcḋa ſicut aīal dormiēs. his enī exē‑plis duplicē illam ſpēm potētię Ari. nobis tradit. ⁊ ver‑ba Auer. patēt. ¶ Et cum demōſtrauit.] ꝓponit nūc in‑tētionē ſecūdę partis. d. ⁊ cum demōſtrauit hoc de potē‑tia, quę eſt pma ꝑfectio. i. ad pmā ꝑfectionē, exēplo ſup‑ple de ſemine ⁊ fructu, dedit differētiā inter iſtā, ⁊ potē‑tiā, quę nō eſt aīa in ſuo eſſe. i. apponit expoſitionē actus ſecūdi, ad quē eſt potētia ſcḋa. ⁊ incepit etiam declarare exēplariter differētiā actus pmi ⁊ ſecūdi, quēadmodū fecit. ¶ Et ſicut aſcindere.] oſtēdit qḋ ꝓpoſuit. ⁊ inquit, ſicut aſcindeṙ in ſecuri: ⁊ aſpicere in oculo, ſunt poſtremę: id eſt actus ⁊ ꝑfectiones ſecūdę iſtarū rerum, ita vigilia eſt poſtrema ꝑfectio aīalis ſenſibilis. ⁊ capit hic vigiliā vniuerſalr̃ pro omni actu ſcḋo, vt Simplici⁹ dixit ſup. [Et hoc] exponit Auer. d. ⁊ dixit hoc. i. iſtud exēplū: quia manifeſtū eſt, ꝙ ꝓportio aſciſionis ad inſtrumētū, quā‑do aſcindit, ⁊ aſpectus ad oculū, quādo aſpicit, eſt ſicut ꝓportio actionis ſenſuū ad aīal in vigilia. vigilia enim eſt vſus ſenſuū, ⁊ ſicut iſta diſpoſitio eſt poſtrema perfe‑ctio oculi: ſic vigilia poſtrema ꝑfectio aīalis. habeṫ ergo qd ſit actus ſecūdus, ⁊ quę potētia ad actū 2^{m}. ¶ Et ſi‑cut viſus.] exponit quid ſit actus pmus, ⁊ inqt, ⁊ ſicut vi‑ſus, quādo aīa nō vtiṫ ipo, diciṫ eſſe potētia qua oculus videt: ita dicimus q᷑ aīa eſt potētia qua aīal viuit, quan‑do aīal nō agit per illas actiones aīę: corpus autē aīalis: eſt id, qḋ recipit illā potētiā, aut v̓tutem illā. ⁊ diciṫ po‑tētia, qꝛ quādoq̃ agit, quādoq̃ nō. ⁊ diciṫ potētia in tpe in quo nō agit: ⁊ ſic patet qd ſit actus pmus: ⁊ ꝯſequēter qd potētia ad actū pmū. declarata ergo ſunt quatuor. ſ. qd actus pmus, qd ſecūdus, qd potētia pma, qd potētia ſecūda. ¶ Nūc vltimo declarat totū eſſe aīalis, ⁊ inqt, ſicut oculus eſt mēbrū. i. organū ⁊ viſus: ita aīal eſt aīa ⁊ corpus, ⁊ ponit expoſitionē: ⁊ patet.

¶ Dubiū eſt: quid ſit iſta potētia pma, ⁊ qd ſecūda potē‑tia. adhuc an vnū ſint, an diuerſa ſm rem. pmo aſpectu videṫ ꝙ ſint diuerſę realiter, quoniā ſunt in diuerſis ſub‑iectis. ¶ Adhuc potētię diſtinguūtur per terminos: ſed terminus potētię pmę eſt forma: ſecūdę eſt operatio, vt Auer. inqt. ſed actus pmus, ⁊ opatio diſtinguūtur: quare ⁊ potētię. ¶ Amplius potētia ad formā eſt eētialis: ⁊ potētia ad opationē eſt accidētalis, vt Auer. inqt 8° phy‑ſicoꝝ. cōtra Joā. grāma. ⁊ illa quoꝝ vnum eſt accidēs: ⁊ reliquū eſſentia, diuerſa ſunt re. igitur potētię illę diffe‑rūt re. ¶ Pręterea potentia eētialis ⁊ pma corrūpitur in aduētu formę, accñtalis remanet. ergo diſtinguṫ rea‑liter. ⁊ hoc argumēto vtiṫ Auer. pmo phyſicorū. ¶ In oppoſitū videṫ ratio, vnus re eſt actus pmus ⁊ ſecūdus, ſm Auerroim. ergo ⁊ vna re erit potētia vtraq̃. ¶ Po‑teſt dici, ꝙ potētia pma eſt potētia materię: ⁊ potētia ſe‑cūda eſt potētia actiua vel receptiua formę. modo dictū eſt potētiam materię eſſe idē ꝙ mā: ⁊ per ꝯſequēs potē‑tia formę erit idem ꝙ forma. modo forma diuerſa eſt a mā, ⁊ ſic potētia pma ⁊ ſcḋa diuerſa ſunt, quēadmodū forma ⁊ mā. poſſunt tamē dici vna potētia vnitate ordi‑nis qa ordināṫ ad vnū vltimū finē. ¶ Ad argumētū

(margins: Dubiū — Cōm. 4°. — Cōm. 32°. — Cōm. 20°. — Solutio)

eſt pn̄ᵐ vigilię, erit actus ſcđs. ğ per hec ſequiť aīaꝫ mor-talis corpis eē vtrūqꝫ actuꝫ. ¶ Et dicēdū, ꝙ cęleſtis aīa (Solutio)
bñ eſt vterqꝫ actus, ꝛ ęque eēntialr, qm̄ q̄libet illaꝝ ſub-ſtātiať per opationē: in deo.n. ꝛ q̄libet intelligētia idē eſt eēntia ꝛ ſua itellectio. ꝛ ſic q̄libet illaꝝ eſt ęque eēntialr actus ṗmus, ꝛ ſcđs. At aīa corpis mortalis cuꝫ nō ſit ſua opatio: nō .n. ſubſtātiať per eius opationē, ſicut ſbſtātiať per eēntiā ꝓpriā: quę eſt ṗmus actus, erit actus ṗmus ꝛ nō ſcđs. ¶ Sigs ğ vellet, poſſet dicere Ariˢ in h̄ textu (Epilogus text')
tria facere, qꝛ in pⁱa pte expoſuit qđ dixit in definitiōe aīę nuprime cōcluſę. In 2ᵃ pte epilogauit cōmuniſſimā aīę rōnē. In 3ᵃ ſuppleuit, ꝛ artauit illā definitionē ad ra-tionē minus cōem. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, p ſomnū ꝛ vigiliā non ſolū habitū ꝛ opationē aīę ſenſitiuę intelli-git, ſed oium aīaꝝ. eſt.n. hoc poſitū vt exēplū oium, alio-quin ſolā aīaꝫ ſenſitiuā deſcripſiſſet. vnde per ſomnū ha-bitū, per vigiliā opationē itelligit vlr in omni aīa. Dixit ꝟo[In ipſo inexiſtē aīam ſomnus ꝛ vigilia īſunt] ꝓpter eoꝝ opinionē, vt Them. ingt, qui dixerūt aīam in corpe tūc ſtare, cuꝫ vigilat aīal. In ſomno ꝟo aīa vagať extra corpus, de quo Themiſtius, ꝛ Plinius.

(Queſtio) ¶ Quęriť vtrū aīa ſit act⁹ ṗmus. Videť ꝙ nō, qꝛ ipſa pñ-te ſemp nutriť corpus, imo hac aīa ab ope ceſſante, aīal eſt mortuū. ¶ Auer. dicit tria, ṗmo enim dicit, ꝙ act⁹ dī ęguoce de ſenſibili, ꝛ nutritiua, ꝛ per ↄ̄ñs vult ꝙ debeāt duab⁹ definitionib⁹ definiri, ſenſitiua q̄dē per actuꝫ ṗᵐ, vegetatiua ꝟo per actū 2ᵐ: ꝛ ſm̄ hoc, actus ṗmus nō dī de nutritiua. ¶ Sed hęc rñſio eſt cōtra oēs expoſitores ꝑſertim ↄtra Themiſtiū, ꝛ Simpliciū, ꝛ ↄtra rōnem, qꝛ lꝫ aīa nutritiua ſit ſemp in actu, non ꝓpter hoc ſequiť ꝙ ipſa ſit actus ſcđs. opꝫ.n. addē ſm̄ Simpl. vt ſit ſemp in actu, per quē ſubſtātieť: ſi per eēntiā dꝫ eē ſecūdus act⁹. ¶ Scđo dicit Auer. aīam hāc ceſſare ab eius ꝓpa opa-tione, vt ꝓbat argumēto quoꝝdā aīaliuꝫ, quę in hyeme nō comedūt, ğ nō nutriuntᷓ. ¶ In hoc etiā errauit, qꝛ lꝫ hęc nō comedāt, nutriuntᷓ ex multo flegmate, qđ ſuper-fluerat ex voracitate eoꝝ, dū comedebāt, vt Ariˢ ingt. ¶ Tertio dicit nō nocere, ſi in definitione accipiť actus indefinite, h̄ eſt ſm̄ vnā expōnē nō ↄ̄tus per actū ṗᵐ, ꝛ ſic velle videť nō eē addēdū ꝟbum ṗᵐ, ſi dꝫ eē definitio cōis oibus. ¶ Hęc rñſio recidit in errorē ꝑdictū. ſ. ꝙ nu-tritiua aīa nō ſit actus ṗmus, etiā ſi diſiūctiue legať: act⁹ ſcilꝫ ṗmus vel ſcđs, recidit: qm̄ ſm̄ hāc expōnē etiaꝫ pri-mus act⁹ nō diceť de nutritiua, qđ eſt falſuꝫ. Nōnulli fu-giētes dixerūt aīam nutritiuā non ſemp eē in opatione, qꝛ non in ṗmo momēto, quo ipſa in corpe gñať: dať eniꝫ ṗmū de q̄libet gñato. ¶ Qđ friuolū eſt, qꝛ lꝫ aīa in ṗmo momēto ſui eē nō nutriret, tñ nō eſt dare aliqđ tēpus, in quo ipſa vacet ab opatione, qꝛ ſaltē imediate poſt h̄ nu-triet, ꝛ ſic nullū erit tēpus in quo nō nutriet. ꝑ. Hoc eſt fuga, ꝛ Auerroes hęc friuola nō ꝓſpicit potiſſimū, quia ſm̄ ipm̄ etiā nutritionis dabiť ṗmū. ¶ Quare dicamus ſm̄ Simpliciū actū ṗᵐ eē, cuius ſuba nō ſubſtātiať per opationē: actū ꝟo ſm̄ opationē quę ꝓficiſciť ab illa for-ma. Ex quo ſeqť, ꝙ aīa cęleſtis nec eſt ṗmus act⁹ tm̄ nec ſcđs tm̄: ſed eſt vterqꝫ. Aīa ꝟo mortaliū ois eſt actus pri-mus, qm̄ nulla ſubſtātiať per eius operationē. nec valet aīa nutritiua eſt ſemp in opatione ğ eſt actus ſcđs. naꝫ lꝫ ſemp ſit in opatione, ſua ſuba nō eſt ſua operatio. ¶ Ex q̄bus pꝫ error Auerrois, qui arbitrať eādē rem eē actuꝫ ṗᵐ ꝛ 2ᵐ. Primuꝫ q̄dē vt pnᵐ ꝛ habit⁹, 2ᵐ ꝟo vt operās. ¶ Salua pace hoc nō eſt verū. Ariˢ enim nō aīaꝫ ope-rantē, ſed opationē dicit ſm̄ actū. modo aīa ꝛ ſua opatio valde differūt. Sic igiť pꝫ nutritiuā eſſe actū ṗᵐ, qꝛ eius ſuba nō eſt eius opatio: vt Simplicius dicit, vel qꝛ ipſa differt ab eius operatione, quę eſt actus ſecūdus. ꝛ ſic lꝫ ſemp ſit in opatione, ipſa differt ab opatione.

¶ Altera aūt alteram in eodem ſciētia inqꝫ ↄtēpla-tionem: gñatione ꝑcedit. Quapropter aīa: primus eſt actus ꝑfectioqꝫ corporis nālis potentia vitā ha-bentis. ꝛ talis plane: vt partes ipſius ſint inſtrumē-ta. Enimuero partes quoqꝫ plātarū inſtrumēta ſi-ne ↄtrouerſia ſunt: q̄uis videātur penitus ſimpli-ces eē. eius enim qđ circa fructuꝫ eſt tegmen eſt fo-lium: ꝛ fructus etiā illud. radices ꝑterea: viceꝫ ſub-eunt oris. vtrinſqꝫ nāqꝫ: trahiť alimētum.

¶ Prior autē gñatione in eodem ſciētia eſt.
Unde aīa eſt act⁹ primus corporis phyſici (ꝓpterea)
potētia vitaꝫ habētis. tale aūt, quodcūqꝫ eſt (qđ vtiqꝫ eſt organicum)
organicum. Organa aūt ꝛ plātarum partes
ſunt: ſed penitus ſimplicia, vt folium fructi-
feri coopimētum, fructiferum autē fructus.
Radices ꝟo ori ſimiles ſunt: vtraqꝫ enim (ꝓportionaliter)
trahunt alimentum.

¶ Adhuc etiam videť 2ᵃᵐ rōneꝫ adduceᷓ, ꝙ aīa ṗmus ſit actus, ꝛ ſm̄ veteres in hunc moduꝫ cōponiť: ois forma prior gñatiōe in eodē eſt ſcia. i. eſt actus ṗmus. apponas minorē: ſed aīa eſt prior gñatione. Tūc ↄcluſionē adiun-xit. d. vnde. i. ergo aīa eſt actus ṗmus corpis phyſici po-tētia vitā habētis. ↄcluſio textus erat. ergo aīa eſt actus primus. addit autē reſiduū, nō vt ↄcluſio ſequēs ad hūc ſyllogiſmū: ſed ad reliquos factos iaꝫ. (Collectanea text' cō 6)
¶ Dixit in eodē, vt Simplicius ingt, qm̄ in gñatione oportet aliud q̄dā ꝑfectuꝫ ꝑexiſtē: ex quo in alio impfectū: vt ſemē ex tam ꝑfecto gñante ipſum aīali: ſed in eodē impfectius prius. ſemē enim ṗus, deinde embrio, poſtea animal. ¶ Tale aūt.] Uult addere alterā particulā. ſ. organici: ꝛ videť cō-ponere ſyllogiſmū ſic apud veteres, aīa eſt actus corpo-ris phyſici, potētia vitaꝫ hñtis: corpus vitā habēs potē-tia organicū. ergo aīa eſt actus corpis phyſici, potētia vi-tam habētis organici. huius ergo tm̄ minoreꝫ accepit di-cēs. ¶ Tale aūt qđcūqꝫ.] id eſt ſed tale. ſ. corpus habēs vitā potētia qđcūqꝫ organicū: ꝛ tūc ſuppleas cōcluſionē ꝑdictā. ¶ Organa aūt ꝛ plātaruꝫ.] qꝛ anima plātarū eſt actus corpis phyſici habētis vitā potētia organici: ꝛ cor-pus eius videť ſimplex: ideo ꝓbat ꝙ ptes plātaꝝ: nō ſo-lum iuuāt eis: ſed ꝙ ſint tanqꝫ organa aīę, ꝛ h̄ ingt [aūt] pro ſed. plātarū partes organa ſunt: ſed penitus ſimpli-ces. i. non ita diuerſę, ſicut organa aīalis. ꝛ oſtēdit hoc. d. vt foliū eſt coopimētum fructiferi: fructiferū aūt fruct⁹, ſup. gr̄a eſt. radices ꝟo ori ſiles ſunt: vtraqꝫ.n. radix, ꝛ os trahūt alimētū. ergo pꝫ vlr: ꝙ ois aīa actus ṗmus eſt corporis phyſici habētis vitā potētia organici.

Cum declarauit. Ponit intētionē lr̄ę, ꝛ ↄti-nuat ad dicta. ꝛ ſermo pa-tet. deinde ibi [Et dixit ꝛ ſciētia.] exequiť ꝛ ſermo patet adhuc: dicit tñ hęc verba, ꝛ eſt ſm̄ ꝙ eſt organicū: ita ce-cidit in ſcriptura locus alius. i. lr̄a altera ſic: ꝛ eſt corpus ſm̄ ꝙ eſt organicū. i. corpus vitā habēs in potētia eſt ṗᵐ corpus organicum. ¶ Alia cōmēta habēt ſic: ita cecidit in ſcriptura locus albus, ꝛ eſt corpus ſm̄ ꝙ eſt organi-cuꝫ: ꝛ tūc vult dicere ꝙ in lr̄a gręca loco iſtius verbi re-periebať locus albus. i. charta vbi nihil erat ſcriptū, vbi tamē debet ſtare ſic vt dixit: reſiduus ſermo eſt manife-ſtus. igiť ꝛc. ¶ Debes ſcire Themiſtiū h̄ diffinitionē aīę diligēter ꝑſtringere: eſt enim declaratū ipſam eē primā (Comᵐ 6ᵐ)
ꝑfectionē

perfectionē corporis:corpus aūt duplex:nāle ⁊ nō natu
rale:⁊ nāle duplex,viuū,⁊ nō viuū:⁊ viuū qōlibet orga
nicum:quare aīa cum ſit pfectio pma corporis,⁊ nō arti
ficialis.ergo phyſici:⁊ nō nō viui.ergo viui:⁊ non nō or
ganici.ergo organici:⁊ ſic abbreuiat hanc.vide:qꝛ multa
Dubitōnes dicit. ❡ Occurrūt duę ambiguitates Simplicij.pᵃ cir
ca minorē pmę rōnis:qua Ariſto.pbat animā pmū eſſe
actū.dicebat enim in minori:ſed aīa eſt prior gñatione ⁊c.
Obycit Simplicius,quoniā aīa nō eſt genita.quō ergo
Ariſto.eā priorē gñatione aſſignauit. ❡ Scda eſt:quo
niā ſi omne corpus vitā habēs potētia,organicū:⁊ ecō
tra:altera partiū ſupuacat oīno.cur ergo appoſuit ⁊ alte
ram. ❡ Ad pᵐ Platonici inquiūt qꝫ genitū pōt capi du
pliciter.Uno modo pro eo qō accipit eſſe ⁊ poteſt nō eē
vi agētis nālis.Scdo modo pro quacūqꝫ inouatione re
ſpectiua.pᵒ modo aīa nō innouatᷣ:ſed bñ ſcdo modo:qꝛ
corpi aduenit. ❡ Obycit ⁊ huic Simplicius:qꝛ Ariſt.
nō vt Plato gñationis noīe vtiᷣ:ſed vtiᷣ in qñqꝫ exiſtē
Cōm.iii°. tibus,vt pmo de Cęlo ingt.⁊ vide Auer.in cōmen.illius
textus. ❡ Alij,vt videᷣ,dicūt qꝫ dꝫ intelligi ſm opatio
nē:qꝛ lꝫ ipſa aīa ſm eēntiā,⁊ ſubſtātiā ſit ingenita,ta
men gñabilis eſt ⁊ corruptibilis ſm opationē,⁊ pfectio
nē:qō manifeſtū in humana aīa:⁊ vexata ⁊ impedita in
terdū.Et hec ſolutio videᷣ Auerrois in cōmēto. Inquit
enim ipſe,⁊ pfectio quę eſt quaſi ſciētia pcedit in eſſe in
diuiduo 2ᵃᵐ pfectionē quę eſt quaſi ſtudiū. ❡ Cōtra hoc
obycit ⁊ Simplicius auctē Iāblici,qꝛ ex impatibili ⁊
pfecta ſubſtātia,nō dꝫ puenire gñabilis,⁊ puerſa opera
tio.cum igiᷣ aīa ſit impatibilis ſubſtātia ⁊ pfecta: quare
nō patibilis ⁊ generabilis impfectaqꝫ opatio proueniet.
❡ Aliter ⁊ Simplicius ait,ipſam eſſe mediā inter eter
nam ⁊ genitā ſubſtātiā:⁊ ideo ſm partē corruptibilē,⁊
ſm partē eternā habet eēntiā: ſed hoc nihil eſt:quoniā
tūc hoc nō eēt verū niſi de aīa hōis:⁊ ſic Ari.incideret
in id,qō ꝯtra antiquos induxit.loquētes enim de aīa,ſo
lū de humana viſi ſunt intēdē. ❡ Ideo aliter,vt Auer
rois ingt in cōmēto dicas,nec incōuenit ex ipatibili ſub
ſtantia genitā venire opationē ⁊ in ad aliud abire:quare
vlr̄ diffinitio eſt omni cōpetēs aię,ſi vt Auer.inquit,
exponiᷣ. ❡ Ad 2ᵘᵐ optimā Simplicius apponit ſol.qꝫ
aīa duplr̄ cōparaᷣ ad corpus,vt ipſum pficiēs:⁊ vt ipſo
vtēs:⁊ ideo aīa duplr̄ eſt actus corpis.ſ.pficiēs:⁊ vtens:
⁊ hęc duo notās Ari.dixit aīa eſt actus viui.ſ.vt pficiēs.
addit ⁊ organici,vt ſcdā inſereret cōditionē:⁊ ſic lꝫ equa
lia ſint ambitu,reſpectu vō ſunt diuerſa:vt inquit Sim
plicius ⁊ ſubtiliter.

COMMENTARIVM.

Auerroes exponēs textum hunc,vult qꝫ poſtqꝫ Ariˢ declarauit,qꝫ genus animę eſt actus,qui eſt quaſi ſciētia,⁊ habitᵘˢ in ſciēte,qñ nō vtitur ſciētia,id eſt poſtqꝫ declarauit qꝫ aīa eſt actus primus, incepit narrare qꝫ talis pmus actus pcedit 2ᵐ in eē,hoc in pma pte. In 2ᵃ parte,[vnde aīa] ex hoc narrato vult qꝫ Ariˢ inferat,qꝫ in definitione aię dꝫ addi hāc particulam.ſ.pmus,hoc modo aīa eſt actus pmus:hęc Auer. ❡ Ex qbus patet Auerroem velle,qꝫ Ariˢ narret eū actū,qui eſt aīa,eſſe pmū,quatenus pcedit 2ᵐ in eſſe:⁊ narrat,vt cōplaceat definitionē. ❡ Hęc Auerrois expoſitio vbis applicari nō pōt,nec ea expoſitio,quā dedimus in collectaneis,ideo dicamus,qꝫ poſtqꝫ Ariˢ ſumpſit aīam eſſe actū pᵐ,quia dixit eam eē ſicut ſciētiam,⁊ nō ſicut contēplationē.⁊ nō declarauit,qua primitate ſit actus pmus,ideo nūc exponit,qua pmitate aīa eſt actus pmus,⁊ facit,vt mihi videᷣ,quattuor in hoc textu: qꝛ Primo facit hoc.2ᵒ ibi[Unde aīa.]ex declaratiōe huius re petit,atqꝫ epilogat dictā definitionē.3ᵒ ibi[Tale autem qōcūqꝫ.]Ex altera pticula poſita in definitiōe venaᷣ alterā,⁊ hoc,vt cōem aię definitionē pfectam colligat.4ᵒ ibi[Organa autē ⁊c.]remouet quādam dubitationē,quę emergit ppter pticulā nuprime additā:vt oſtēdat quaſi exēplo,qꝫ definitio ſic completa,oībus aīabus cōpetit. ❡ De pᵃ ergo pte ingt,prior aūt gñatione in eodē ſciētia eſt ſupple ꝗ ipſa ꝯtēplatione,⁊ ſic vult hic ea primitate aīā eſſe actū pᵐ atqꝫ priorē ſua opatione,quę diciᷣ ſcdˢ actus,qua ſciētia ⁊ habitᵘˢ eſt prior ꝯtēplatione,quę pēdet ab ipſa ſciētia.ergo vult hic aīam eē actū pᵐ pmitate gñationis. De 2ᵃ pte ingt,vnde aīa eſt pmus actus corpis phyſici potētia vitā habētis.De tertia pte in qua ex altera pticula venaᷣ alterā.ex eo enim qꝫ aīa eſt actus corpis viuētis,venaᷣ qꝫ ſit actus corporis organici:⁊ inquit,tale aūt.ſ.corpus viuēs in potētia quodcūqꝫ eſt corpus organicū:⁊ ſic ſi aīa eſt primus actus corpis phyſici viuētis in potētia,erit ppter hoc,actus pmus corporis phyſici,potētia vitā hñtis,organici. Ex altera ergo particula venatus eſt alterā,⁊ cōpleuit definitionē cōmunē. De 4ᵃ vō parte,remouet dubiū,qꝛ nō videᷣ hęc definitio ſm particulā illā nūc additā,qꝫ cōpetat aię plātarū, nō enim plāta,cuius aīa vegetatiua eſt actus,organicū corpus videᷣ,cū ptes ſint penitus ſimplices, Hāc ergo dubitationē remouens,oſtēdit quaſi exēplo qꝫ definitio ſic cōpleta cōpetit oībus aīabus,ſi enim cōpetit aię plātę,de qua minus videᷣ,oībus debet cōpetē:ingt,ſed plātarū partes ſunt organa plātarū,verū ſunt penitus ſimplicia,qꝛ nō ita difformia,ſicut ſunt organa aīalis.Exponit aūt exēplo,quō partes ſunt organa,⁊ ingt,vt folium fructiferi.ſ.eius partis,quę emittit fructū eſt coopimentū,⁊ ita foliū cōparatur capillo tegēs caput,ne ledaᷣ a calore,vel frigore,vt dicit Theophraſtus. Fructiferum aūt eſt coopimētū fructus,veluti coriū,vt qdā dicūt. Qō enī erat pmo germen fructᵘˢ,poſtea dilataᷣ ad modum corij. ❡ Aliter legit Themiſtius hūc locum,⁊ qdē
fidelius. Per pericarpion enim intelligit pulpem,quā, pericarpion
vulgares oculum appellāt,⁊ eſt illa pars,vnde pullulat fructus:quęqꝫ dici poteſt fructiferū a ferēdo fructū,tūc vult qꝫ foliū ſit gratia fructiferi,quia vt illius coopimētum. Pulpis vō ſiue fructiferū eſt gratia fructus,nō,vt illius coopimētū,ſed vt germen grā eius,qō ex ipſo ſit, qꝛ vt Themiſtius exponit,pericarpion hoc eſt pulpes, ſiue fructiferū appello,itra quas conditū eſt ſemē. Fructum vō genituram ipſam.ergo in plāta ſunt folia,⁊ pericarpion,hoc eſt fructiferū ⁊ fructus,foliū eſt gratia fructiferi,vt illius coopimētū. Fructiferū vō gratia eſt fructus,quia intra ipm conditᷣ fructus. Fructus vō eſt ipſa genitura.inſup etiā inſunt alię partes in plātis ſilēs organis in aīalibus,quia radices ſunt ſilēs ori.vtraqꝫ enī trahūt alimētū,radices a terra,os a cibis. Poſſunt adhuc ⁊ alia organa in plātis notari,ſed hęc ſufficiant. Patet ergo bene eſſe additū organicū,quia omne viuēs eſt
organicū. ❡ Quo vō ad verba attinet,Ariſtoteles dicit Verboꝝ cō
actū pmū eſſe priorē gñatione[in eodē,]quia vt Sim ſideratio.
plicius ingt,reſpectu diuerſoꝝ eſt poſterior. Actus enī pmus corpis rei genitę prior eſt gñatione opatione,quę pficiſcitur ab illa re mediāte pmo actu.eſt tamē poſterior actione,ſiue actu ſcdo agētis,a quo talis pmus actᵘˢ in tali corpore factus eſt. Aīa enī cuiuſdā equi prior eſt in corpore equi illius,cuius eſt aīa,opationibus omnibᵘˢ equi.nō tamē eſt prior opationibᵘˢ equi,qui eum genuit: quia facta eſt ab opatione equi gñantis. Pręterea cum dicit[vnde aīa.]particula illa[vnde]nō infert pciſe totū illud ab illa declaratione,ſed ab oībus alijs,quę pdixit

in alijs teſtib⁹: q̄re potius epilogatiue tenet̃, q̄ʒ illatiue:

p̄ᵐ dubiū ¶ Sed circa hęc dubitat̃ p̄mo, q2 nō videt̃ vl'iter φ aīa ſit actus p̄mus p̄mitate gn̄ationis / quia lʒ de ſenſitiua, et vegetatiua eſſet verū / de intellectiua nō eſt verū. Intellectiua enim aīa nō per gn̄ationē acceſſit ad corpus / ſed extrinſecus accedit. ergo nō pōt eſſe gn̄atione prior ſua opatione.

2ᵐ dubiū ¶ Secūda dubitatio eſt, q2 ſi omne organicū eſt habēs vitā / ⁊ ecōtra, ergo fruſtra addit̃ altera particula iſtaꝝ.

p̄ᵃ ſol. ad p̄mum. ¶ Simplicius diſputādo p̄mā dubitationē. Primo dat vnā reſpōſionē Platonicoꝝ qui vtētes verbo gn̄atione cōiter, oēm nouā p̄ductionē appellarūt generationē.

Cōfutatio Simplicij ¶ Cōtra hāc r̄ſionē obijcit Simplicius, q2 lʒ hoc ſit Platonicū: Platonici enim gn̄ationē etiaʒ pro ipſa creatione acceperūt: nō tamē eſt ꝑipathetīcū, quia vbiqʒ Ariſtoteles gn̄ationē accepit in his, quę interduʒ q̄ndē ſunt, interdū auteʒ nō. Modo intellectiua aīa nō ſic gn̄atur.

2ᵃ ſolō ¶ Alij dixerūt, φ lʒ aīa intellectiua nō ſit generabilis neqʒ corruptibilis ſm̄ eſſentiā, eſt gn̄abilis, et corruptibilis ſm̄ opationeʒ: quia in me incipit opari de nouo, vbi prius nō operat̃, ⁊ ſic pōt denoīari genita, vel corruptibilis nō quo ad eſſentiā, ſed quatenus pōt aliqs denoīari incip̄e eſſe itellectiuus.

Cōfutatio ¶ Cōtra obijcit Simplicius auc̄te Jamblici, q2 hęc reſpōſio ſupponit falſuʒ: ſupponit enim intellectiuā animā eſſe ingn̄abilē ⁊ incorruptibilē ſm̄ eſſentiā, ⁊ φ eius opatio ſit gn̄abilis, ⁊ corruptibilis, qđ falſum eſſe aſſerit Jamblicus. Dicit enim fieri nō poſſe vt aliquid ſm̄ eſſentiā nō ſit gn̄abile, neqʒ corruptibile / cuius opatio eſt corruptibilis.

Solutio Simpl. ¶ Tādem Simplicius aſſerit animā itellectiuā eē partim ęternā, partim gn̄abileʒ ⁊ corruptibilē / ſm̄ intellectū q̄dem arbitrat̃ eē ęternā a parte ante, ⁊ a parte poſt: ſm̄ ỽo parteʒ, quā habet ex ſemine, aſſerit eſſe corruptibilē ⁊ genitam. Simplicius enim fuit in hoc errore, φ hoīs aīa eēt dianoetica. i. cōpoſita ex p̄te intellectiua ęterna, ⁊ parte ſenſitiua p̄ſtātiſſima: ęterna pars eſt itellect⁹ apud ipm̄, genita ỽo eſt ſenſitiua hoīs: ⁊ oīs illa pars aīę, quę fuit per gn̄ationē. ¶ Et lʒ hęc poſitio poſterius declarabit̃, ⁊ reprobabit̃. tn̄ nūc falſa eſt, q2 impoſſibile eſt ex ęterno, ⁊ corruptibili fieri vnā for^ā alicuius corpis.

Solō p̄p̄a ¶ Propterea dico φ oēs reſpōſiones, quas reprobauit Simplicius, poſſunt defendi: nā Ariſtoteles nomē gn̄ationis etiā ad creationē aliquādo diffundit, vt Auerroes notauit p̄mo libro de Cęlo / vbi dicit Ariſtotelē remouere ſolū a cęlo gn̄ationē, quę eſt ſm̄ vulgares, non aūt gn̄ationem que eſt ſm̄ ſapiētes, que eſt creatio: hac enim cęluʒ eſſe genitū nō negat Ariſtoteles ſm̄ Auerroem. Comē. 20ᵒ.

Tex. 16. 111. Pręterea Ari^{ſ} eodē p̄mo de Cęlo, inq̄t ſil'i rōne ⁊ ipſum genitum. Uno q̄dē modo dicit̃, ſi aliq̄d ſit poſterius, qđ p̄us nō erat, ſiue per gn̄ationē, ſiue ſine gn̄atione ſit, interdū q̄dem ens, interdū ỽo nō ens, vbi Auerroes aſſerit gn̄ationē hoc modo eſſe inceptionē alicuius, qđ p̄us erat nō ens, poſtea ens ſine cauſis gn̄ationis. ergo creatio pōt dici gn̄atio: ⁊ ſic p̄ma reſpōſio pōt ꝯuenire ỽbis ⁊ opinioni Ari^{lis}. ¶ Secūda etiaʒ pōt defendi: q2 poſſumus dicere aīam eſſe ęternā a parte poſt, cuius etiaʒ opatio eſt ęterna a parte poſt: verū ſicut ipſa intellectiua aīa nō eſt ęterna a p̄te ante: ita nec eius opatio. Pręterea auctoritas Jamblici eſt vera de p̄ma opatione: nō aūt de ſc̄da. modo p̄ᵃ intellectiuę aīę opatio eſt ęterna eo modo, quo

Alia ſolō ipſa aīa eſt ęterna: nō oportet eſſe ita de ſc̄da. ¶ Siquis tamē vellet poſſet dicere, φ ỽba Ari^{lis} ſunt intelligēda hypothetice, q2 ſi intellectiua aīa gn̄aret̃, ipſa p̄us gn̄atione eēt ſua opatione, quę eſt actus ſc̄ds. nec hoc videt̃ extraneuʒ. nā Ariſtoteles dixit cauſas eē prius notas naturę, quę tamē nō cognoſcit. Sed dicunt̃ notę hypothetice, q2 ſi cog̃ſceret, vtiqʒ cauſę eſſent prius notę, vt Auer. expoſuit. ¶ Sc̄daʒ dubitationē optime in collectaneis declarauimus.

¶ Expoſitor hic aſſignat cām φ aīa ſit act⁹ corporis organici / ex eo, q̄ eſt p̄fectiſſima formarū corporaliū: q̄ enim eſt p̄fectiſſima, eſt p̄ncipiū diuerſaruʒ opationū, quę perfici nō p̄nt, niſi diuerſis organis, ergo aīa eſt actus corpis organici. ⁊ intelligit per aīam, nō tn̄ intellectiuā / q̄ itellectiua eſt p̄fectiſſima formarū, ⁊ aīarum corporaliū: ⁊ ideo ipſa eſt actus corpis magis organici. Uult igit̃, φ quia cōiter oīs aīa eſt p̄fectiſſima formarū corpaliū, ideo eſt p̄ncipiū diuerſaꝝ opationū, quę p̄fici nō poſſunt niſi diuerſis organis, ⁊ ita oīs aīa cōmuniter eſt actus corpis organici. Formę ỽo, quę non ſunt aīę, cum nō ſint p̄ncipia plurīū operationū: ideo nō ſunt actus corpoꝝ organicoꝝ. Quę diuus Thomas.

¶ Sed ꝯtra hāc cauſam primo dubitat̃, q̄ pari rōne cęleſtis aīa deberet eſſe actus organici corpis, eſt eniʒ nobilior aīa cęteris. ¶ P̄. Si q2 p̄fectiſſima formaꝝ, deberet habere plures opationes, ⁊ deus, qui eſt oīum formaꝝ p̄fectiſſima, deberet hic plures opationes. Dubōnes

¶ Res hęc 2ᵒ libro de cęlo ſatis diſputata eſt, nūc ỽo pro mēte Ariſtotelis ſit ſatis accip̄e, φ aīa eſt actus corpis organici, q2 obſeruatio docet aīaʒ oēm, quę eſt mortalis corpis actus, eſſe p̄ncipiuʒ plurīū opationum: quę p̄fici nō poſſunt eodeʒ inſtrumēto. Cur ỽo aīa ſit tale p̄ncipiū / ⁊ cęterę formę nō / Ariſtoteles nō p̄bat hic, ſed ſumit exemplo plātaruʒ: in q̄bus aīa exercet ſuas opationes diuerſis iſtrumētis, de qua aīa minus videt̃. Aſſignare ỽo cām p̄poſitum trāſcēdit. Expōne tex⁹ cōmē. 66.

¶ Si igit̃ cōmune quid de omni aīa ſit dicēduʒ: ipſa p̄fectio prima p̄muſqʒ act⁹ eſt corporis naturalis / cuius partes ſunt inſtrumēta. Jdcirco nō quaerere oportet / ſi vnū ſit aīa atqʒ corpus: ſicut neqʒ ceram ⁊ figurā / neqʒ oīno materiem cuiuſqʒ ⁊ id cuius materies eſt. nam cum vnū ⁊ eſſe multifariā dicat̃: act⁹ eſt id qđ p̄prie vnum eſt / atqʒ proprie eſt.

¶ Si autē aliqđ cōmune in omni aīa oportet dicere, erit vtiqʒ primus actus corpis, phyſici, organici. Unde ⁊ nō oportet quęrere, ſi vnum ſunt aīa ⁊ corpus: ſicut neqʒ ceram ⁊ figurā: ⁊ oīno vniuſcuiuſqʒ mā, ⁊ id, cuius eſt mā. Unū enim ⁊ eſſe, cum multiplex ſit, quod proprie, actus eſt. proprie p̄ncipalr

¶ Quaſi nūc ex oībus his aīę diffōneʒ cōcludit: ⁊ inquit. [Si igit̃ aliqđ cōe in omni aīa oportet dicere: erit vtiqʒ p̄mus actus corpis phyſici organici.] Collectanea tex⁹ cōⁱⁱ 7ᵒ. ¶ Sed Ariſt. videt̃ cōmittere fallaciā ꝯńtis. nō enim omne aīę cōmune eſt actus corpis ⁊c̄. modo a toto vl'i ad partē fallacia cōmittit̃, vt Topicoꝝ 2ᵒ docuit. ¶ Adhuc lōgo ſermone oſtēdit oēm aīam eſſe actū p̄mū, cur ⁊ modo ſub ambiguitate id p̄ferī. Rurſum cur modo potētia viuētis dimiſit, ⁊ ſupius id eſſe neccīum ei fecit perſpicuū. ¶ Quo auteʒ his q̄ōnibus ſatiſfaciēdū in fine relinquat̃ cōmēti expōnis. ¶ Unde nō opʒ quęrere.] vetuſtiſſimi animā corpus eſſe nō dubitarūt: vt Democritus ⁊ Leucippus eā ignem. Adhuc Pythagorici aīam ꝯgregatū ex corpuſculis ferūt eſſe. Adhuc ⁊ Empedō. ex elītis aīam ꝯſtare: ⁊ per ꝯn̄s eam corpus eē. Adhuc Anaxagoras aīam corpus rotūdum dicit eē: aliud intellectū ⁊ aīam exiſtimās. Adhuc Diogenes aerem cenſuit ipam. Adhuc ⁊ aquam Hippo. inq̄t. Critias ſanguinē. ¶ Ulterius debes ſcire vetuſtiſſimos nō cognouiſſe, niſi mām. p̄pter qđ formā in mām incidē dicūt / quēadmoduʒ ⁊ Ari. inq̄t in meta^{ca}.

¶ Ulterius

¶ Ulterius debes ſcire aliqua dici vnum dupl'r vnitate
idẽtitatis/ꝛ eſſentię, ſicut tunica ꝛ veſtis: ꝛ vnitate vnio/
nis, ſicut cera ꝛ figura. Jnqt ergo diuus Albert⁹. ꝙ quia
Ari. diffõnẽ aię cõem accepiſſet, quodãmodo correlarie
cõducit petitõ antiquoꝝ pdictũ, eſtimãtiũ aiam corpus
eẽ, ꝛ inqt. Unde nõ opz querere ſi aia eſt vnũ ꝛ corpus.
loquit̃ de vnitate idẽtitatis. i. ſi idẽ. ſicut neq; opz quęre/
re an cera ſit figura: neq; oino mã vniuſcuiuſq;, ꝛ id cui⁹
mã. vult dicere ꝙ neq; queri dz tanq̃ laborioſum am/
plius: an aia ſit corpus ꝛ forma mã: quẽadmodũ ex di/
ctis pz, ꝛ inqt, vnũ enim, ꝛ eſſe cum multipl'r. i. analogice
dicant: qd̃ ꝓpe. i. per eſſentiã, ꝛ per ſe eſt ens, ꝛ vnum ens/
eſt actus. id autẽ qd̃ eſt participatiue ꝛ tanq̃ ſubiectum
recipiẽs/eſt materia ꝛ corpus.

Com^m 7^m. Cum declarauit hoc. Tres fiebãt ambi
guitates in textu.
pmaz abſoluit Auerrois. d. Si igit̃ poſſibile eſt eẽ aliqd̃
cõe. i. ſi eſt aliq̃ diffinitio cõis amplectẽs oẽs ſpẽs aię: ec/
ce qd̃ ibi nõ intelligit per cõe qdcũq; vle: ſed cõe eẽntia/
le ꝛ diffinitiuum, ꝛ ſic Ariſt. nõ cõmittit fallaciã ↄñtis. ꝛ h̃
ꝛ Themiſtius inqt. vide. ¶ Scdam ſoluit ibi | Et indu/
xit hunc ſermonẽ in forma. | ꝛ vult ꝙ ideo induxit ſub
cõditione | ſi | ꝓpter aiam itellectiuã quę videt̃ aia, ꝛ nõ:
vt Auer. oſtẽdit. ¶ Et tu debes ſcire ꝙ diuerſimode aia
itellectiua eſt actus corpis: ꝛ diuerſimode alię aię apud
ipm. aia enim itellectiua eſt act⁹ pmus corpis phyſici or/
ganici, nõ tanq̃ pficiẽtis: vt Simplicius inqt, ſed vt pfe
cto vtẽs: ꝛ ſic qdãmodo ęquoce. ¶ Tertiã aũt Simpli/
cius abſoluit: qm̃ ꝛ organicũ dat viuẽs itelligẽ: vt pz per
ſe. ꝛ ideo nõ apponit qd dicit Auerrois pz. ¶ Et cum de/
claratum. | Nũc Auerrois exponit illã. | Unde nõ opz | ꝛ
hꝰ expoſitio eſt Themiſtij ꝛ Simplicij: voluit enim Ari.
correlarie ↄducẽ ſol. qõnis famoſę antiq. n. ambigunt de
cã, cur cõpoſitũ eſt vnũ: vt Pythagoras. hãc enim qõnẽ
abſoluit Ari. ¶ Et debes ſcire ꝙ mã ꝛ forma pñt dupli
citer ↄſiderari. Uno modo iter ſe. Alio mõ reſpectu ter/
tij. i. vno modo poſſumus loqui de vnitate mãę ꝛ formę
iter ſe. Alio modo de vnitate cõpoſiti. Dixit Ari. duo. vt
Auer. inqt. ſ. ꝙ aia eſt p^a pfectio corpis nãlis. Et ꝙ aiatũ
nõ habet hoc eẽ. i. ens in actu: niſi ex eo ꝙ habet aiam: tũc
his pacceptis non eſt dubitãdũ: quõ aia ꝛ corpus quum
ſint duo fiãt idẽ. i. nõ eſt ambigẽdũ de cã vnitatis cõpo/
ſiti ex aia ꝛ corpe: ſicut nõ eſt dubitãdum in cera ꝛ in fer/
ro: cum figura exiſtẽ in eis: ꝛ vl'r in mã cuiuſlibet: ꝛ in re:
quę exiſtit in illa mã. ¶ Et reddit cãm. d. hęc enim nõia:
ſcilz vnũ, ꝛ ens: lz dicant̃ plurib⁹ modis. i. de decẽ pñtis,
ꝛ de mã, ꝛ forma, ꝛ cõpoſito: tñ p^a pfectio in oib⁹ iſtis. ſ.
forma magis digna eſt: vt habeat h̃ nomen. ſ. vnũ ꝛ ens:
q̃ id qd̃ eſt ↄgregatũ ex mã ꝛ forma: ↄgregatũ. n. non dr̃
vnũ niſi per vnitatẽ exñtẽ in forma: qꝛ mã nõ eſt: hoc. i.
in actu niſi per formam. Uult ğ ꝙ ea cã quę eſt eſſendi, ꝛ
vnitatis erit. cum igit̃ pateat ex dictis, formã eſſe id, quo
cõpoſitũ eſt, patebit eadem cã ꝛ vnitatis. ¶ Et ſi mã. | ꝛ
qꝛ qdã antiquoꝝ dicũt tã mãm q̃ formã eẽ in actu: mam
qdẽ dicẽtes vnũ ęlĩtoꝝ: for^am ꝯo corpus intrãs ꝛ exiẽs
id: vt Pythagoras inqt, hoc remouet. d. ꝛ ſi mã ꝛ forma
eẽnt in cõpoſito exñtes in actu, tũc cõpoſitũ nõ dr̃ vnum
niſi diceret̃ in rebus quę ſunt vnum ſm ↄtactũ ꝛ ligamẽ/
tum: qꝛ igit̃ modo mã nõ differt a forma in cõpoſito, niſi
potẽtia. i. niſi dñia reali in potẽtia: ꝛ cõpoſitũ non eſt ens
in actu, niſi per formã: tũc cõpoſitũ nõ dr̃ vnũ, niſi quia
ſua forma eſt vna. ¶ Et dat intẽtionẽ cur Ari. diſſoluit
hãc qõnem, ꝛ inqt. ꝛ quaſi inuit per hoc. q. ↄtingẽtẽ dicẽti/
bus ꝙ aia eſt corpus: ꝛ ſup. mã. ꝛ quęſtio quę accidit eis
eſt: quõ id, qd̃ aggregat̃ ex aia ꝛ corpe fiat vnũ. q̃ſi dicat.

nõ poſſunt reddẽ cauſam vnitatis. ¶ Debes ſcire ꝙ in
4° meta^ce Ariſt. inqt. Si igitur ens ꝛ vnũ idem ꝛ vna na/
tura: eo ꝙ ſe adinuicẽ ↄſequunt̃, ſicut pncipiũ ꝛ cauſa: ſz
nõ vt vna rõne oſtenſa niſi diceret nec ſilr ſuſcipiamus:
ſed pręope magis. Jdẽ enim ꝛ vnus hõ, ꝛ hõ, ꝛ ens hõ: ꝛ
nõ diuerſum aliqd oſtẽdit ꝛc. Et Auerrois cõmẽto 3° in/
quit: qꝛ ſignificãt eãdẽ nãm ſubiecto, ꝛ duas diffõnes vide.
ex hoc igit̃ habet̃ ꝙ vna eſt cã eẽndi, ꝛ eẽndi vnũ. Tri/
bus igit̃ entibus ea. ſ. quę eſt mã ens/forma ꝛ cõpoſitum
dictũ eſt formã eſſe pn^m eẽndi quare ꝛ eẽndi vnũ. nulla
ergo altera cã quęrẽda de vnitate ab ea quę de eẽ.

¶ Sed in textu ꝛ cõmento plurime occurrũt ambiguita/
tes. pma videt̃ ꝙ cõpoſiti vnitatis pñt eẽ plures cauſę: Dubõnes p^a
qm̃/vt in poſterioribus accipit̃, paſſio p^a eſt tanq̃ cauſa
ſcdę paſſionis: modo res eſt prior paſſio: vno, vt Tho/
mas inqt in trac. de qñis nã. ꝛ videt̃ ex vbis Auicẽ. pmo
ſuę meta^ce. Jnqt enim ens ſumi ab actu eſſendi: ꝛ ꝙ hoc Co~b.6°.
nomen res exprimit qdditatẽ ꝛ eſſentiã entis: arguo ſic:
omne poſitiuũ prius eſt negatiuo: ſed res poſitiuũ. ergo
ꝛ vno prius erit qddam. ¶ Adhuc põt reddi cauſa rei exi/
ſtẽtię. ſ. forma vt dicũt. ğ ꝛ rei vnitatis: qm̃ eadẽ eſt cau/
ſa eẽndi ꝛ eẽndi vnũ. ergo ſi forma cauſa eſt eẽndi, ꝛ erit
eẽndi vnũ. ¶ Rurſum cauſę ſunt inuicẽ cauſę: vt in phy/
ſicis ꝛ metaphyſicis. ergo quot pñt eẽ cauſę formę, tot ꝛ
entis: ꝛ tot ꝛ vnitatis: ſed tres pñt eẽ cauſę formę. ſ. mate
ria, finis, ꝛ agẽs. ergo ꝛ hꝰ pñt eſſe cauſę exiſtẽtię, ꝛ vnita/
tis. ¶ Scda ambiguitas eſt: qm̃ Ariſt. ꝛ Auer. 8° meta^ce. 2°
quęrũt iſtã qõnem an ex mã, ꝛ forma fiat vnum: ꝛ dicũt
nullã aliam eẽ cãm: niſi qꝛ mã potẽna per ſe, ꝛ forma per
ſe actus. ergo nõ tñ dat formã pro cã: ſed ꝛ mãm. ergo ſi/
bi ↄdicit. vide Auerroim cõmẽto penultimo. ¶ Tertia 3°
ambiguitas eſt in dicto Auerrois. Uult enim ipſe ꝙ ex
duobus entibus actu nõ fiat vnum. ↄtra ipm 3° Celi. ꝛ 2°
perigeneſeos. vbi vult ꝙ ęlĩta actu remaneãt in mixto: Cõm. 67°.
ꝛ mixtio eſt vera vnio: vt dicit vltimo cõmẽto pmi peri/ Cõm. 45°.
geneſeos. ¶ Quarta videt̃ ꝙ cõpoſitũ ſit pfectius ens
forma: qm̃ totũ, ꝛ pfectũ, ꝛ omne idẽ: vt pmo Celi Auer. 4°
ꝛ Ariſt. in textu. ¶ Adhuc mã eſt aliqua pfectio: ꝛ eſt in Cõm. 3°.
compoſito: ꝛ nõ in forma. ergo maioris eſt perfectionis.
¶ Rurſum id qd̃ opatur per accidẽs eſt impfectius eo:
qd̃ per ſe opat̃: res enim rem excedit opatione: ſed cõpo
ſitũ per ſe, ꝛ forma per accidẽs. ¶ Deinde cui annectit̃
aliqua puatio, impfecti⁹ eo: cuius eſt puatio: ſed parti ad/
eſt puatio toti⁹, ꝛ nõ ecõtra. ergo ꝛc. ¶ Ultima difficul/ 5°
tas in hoc loco eſt: qꝛ nõ videt̃ verũ q; ens ꝛ vnũ dicant
vnã nãm: vt inquiũt expoſitores: ſed hãc vltimã nõ vo/
lo mouere hic: vide tñ eam qꝛ totã reſumpſi in libro. d. d.
diſputatione 5° in ſol. tertij quęſiti. ¶ Loco ergo huius
ſit iſta alia: videt̃ enim ꝙ aia nõ debeat hic organicũ cor/
pus: quoniã vel eget illo ꝓpterea qꝛ pfectior lapide: vel
qꝛ impfectior cęlo: nõ pmo, qꝛ cęlum eẽt maxime tale. ſi
ſcdm. ergo lapis eẽt plus talis. Cõfirmat̃: qꝛ 2° Celi. Ari.
ꝛ Auer. voluũt id eẽ melius, quod pauco inſtrõ ſuã habet Cõ. 82. ꝛ. 83.
opationẽ. vide eos. ¶ Adhuc ſi aia eſt act⁹ organici cor/
poris, h̃ eſt ꝓpter diuerſas potẽtias, a qbus fluũt diuer/
ſa opa: oſtẽdit̃ ꝙ nõ. Tum primo qꝛ aia eſt dei ſilitudo:
modo in deo vna tñ eſt potẽtia. Tum qꝛ quę ſunt diſpſa
in iferioribus, in ſupiori nã vnũ ſunt. ergo nõ plures ha/
bet potẽtias. ¶ Pro ſolõne ad p^m debes ſcire, ꝙ q̃ſtio Solo p^a.
de vnitate formę ad mãm, põt verti iter ſe: ꝛ ad 3^m: vt di
xi. ſiqdẽ iter ſe: ſic ratio eſt tam potẽtia materię q̃ actus
formę. ꝛ ſic verificat̃ verbũ Ariſt. in 8° meta^ce Si reſpe
ctu cõpoſiti, tũc cauſam dari põt intelligi, vel extrinſecã,
vel intrinſecã. Si extrinſeca, ſic poſſunt eẽ tot quot ſunt
cauſę formę. Si intrinſeca: ſic cã vnius ꝛ eſſe formę eſt.

¶ Ex his ſequit̄ ꝙ Ari. nō voluit dicere vnitatis cōpoſiti nullā eē cāuſam cāmi ſimplr̄, vt latini credūt: ſed nullā cauſam voluit alterā ab ea que eſt forma: qꝛ quum ſit dictū aiam eē formā corpis iam cauſa eēndi pꝫ ⁊ vnius. ¶ Ad arga. ad pm dōm ꝙ paſſiones ſunt duplices: qdaꝫ eēntialr ordinate: ⁊ ſic vna pōt eē cā demrandi reliquū, quēadmoduꝫ eſt in pn̄talibus paſſionibꝰ. Alie ſunt ordinate per accidēs, ⁊ ſic nō opꝫ. modo paſſiones entis ſunt hꝰ: diuerſis. n. cōſiderationibus pōt vna alteri ꝑponi, vt pꝫ in meta^a: ⁊ tales nō ſe demrant. ¶ Ad alia tria arga pꝫ ſol. ex modo dictis. ¶ Ad 2m difficultateꝫ reſpōdet Auer. cōmētis pdictis: ꝙ hꝰ remittunt̄ ⁊ reddunt̄ qdāmodo in poa. g̃ intēdit hic ex eis que ſunt in actu puro ⁊ pfecto: vt pꝫ. ¶ Ad aliā ex vbis Auer. 7o meta. ⁊ 8o ⁊ 2o

Solutio 2a
Cōmē. 7.
Cōmē. 7.
Cōmē. 4.

colligit̄ ſol. vbi debes ſcire, ꝙ multuꝫ refert formalr tale in cōmuniſſimis: ⁊ ſpālibus. in ſpālibꝰ enīꝫ nō opꝫ, vt omne qd eſt tale per eēntiā: quo aliud eſt tale participatione, ipm ſit magis tale: non. n. ſi albedo eſt albedo per eſſentiā, ⁊ cā q̄re paries ſit albus, nō ꝑpter h (inquā) eſt magis alba. Sed in trāſcēdētibus, ⁊ vbi vniuoca eſt pdicatio iter participās ⁊ participatū: ſic ſunt ens, res, vnū, ſuba, quātitas ⁊c. omne tale per eēntiā: qd eſt cā alterius eēndi tale, eſt magis tale: ⁊ ideo quiꝫ deꝰ ſit ens per eēntiam, ⁊ cā oium eēndi: ideo eſt magis ens: ⁊ qꝛ forma eſt ens per eēntiā, ⁊ cā cōpoſiti q̄re ſit: ideo eſt magis, ⁊ verius eſt: vt Ariſto. inqt in textu. ¶ Pro ſol. ad argumēta debes ſcire ꝙ ſtat vnū eē pfectius ſm qd altero, ⁊ alteꝝ eo pfectius abſolute: vt. v. gr̄a. mā eſt forma pfectior in eternitate, ⁊ forma in eē: vt pꝫ. ⁊ ideo forma eſt pfectior ipſa mā ſimplr̄, ecōtra ſm qd. ¶ Ad pm pꝫ totū ſm qd id eſt ſub rōne totius pfectius eſt forma. ¶ Uel dicēdū ꝙ totū duplex eſt formale, ⁊ vtuale. dico ꝙ cōpoſitū eſt totū actuale: forma totū vtuale, cum ſit ens per eēntiā, ⁊ id participatiue: ⁊ ſic ſm totū eſt pfectiꝰ pmo. ¶ Ad 2m dicēduꝫ, ꝙ minor falſa eſt: qm̄ forma per eēntiā eſt pn̄m opationis: ⁊ cōpoſitū participatiue. dictū aūt Ari. intelligit̄ ꝙ totū eſt per ſe ſm demōſtrationē pncipiū operādi: forma verius pncipiū. ¶ Ad 3m dicēduꝫ, ꝙ priuatio duplex pfectiōis actualis, ⁊ pfectionis potētialis ſeu virtualis. Exēplū pmi/deus nō eſt leo: eſt enim puatus puatione actuali: tn̄ eſt leo vtute: pmo modo priuatio impfectionē non dicit: ſed bn̄ 2o modo: lꝫ ergo forma ſit puata cōpoſito actu: nō tamē vtute: quiꝫ ſit talis per eēntiam. ¶ Ad vltam qōneꝫ dōm, vt Plotinus inqt in lib. de eēntia aie, ⁊ auctor de cauſis ꝑpōne 2a, ꝙ quelibet aia qdāmodo in orizōte eternoꝝ, ⁊ tēpoꝝ ſita eſt: ⁊ ideo opꝫ vt vtriuſq; nām participet: ⁊ inde diuerſa habet opa: ⁊ per pns diuerſa inſtra: vt Thom. ⁊ Alb. dicūt. ¶ Ad primaꝫ dōm aiam hic organa plura: non qꝛ pfectior ſimplr̄: ſed qꝛ media, vt pꝫ: id aūt qd Ariſto. inqt intelligit̄ reſpectu finis ſimplr̄: modo aia reſpectu finis ſimpliciter plibus eget: lapis aūt ⁊ ſi infinita hꝫet nō aſcēderet ad finē tn̄. ¶ Ad aliud dicēduꝫ aiam eſſe dei ſilitudinē, quātuꝫ ad gradū pfectionis: nō tn̄ quātuꝫ ad modū opandi. ¶ Ad aliud ꝯcedo reſpectu eiuſdē finis, aia aūt multos habet fines: ⁊ ideo eget pluribus organis.

COMMENTARIVM.

Concludit nunc illam cōmunē definitionē, que cōpetit oibus aiabus, ⁊ hoc tam ſm Them. q̄ ſm Simplicium, q̄ ſm oēs, ⁊ inqt. Si autē aliqd cōmune in omni aia oportet dicere, erit vtiq; pmus actus, corpis, phyſici, organici. Quo vo ad vba attinet, per [cōmune] intelligit definitionē cōem in omni aia. Et dicit Simplicius ꝙ opꝫ eſſe omni aie tale cōe, ſed dicit [Si opꝫ dicere,] qm̄ illud cōe nō vniuocum, ſed analogū eſt, quaſi pma frōte nō videat̄ vnuꝫ, ꝑpter aiam intellectiuā, que videt̄ acꝰ pmus corporis equoce, vt Simplicius oſtēdit. Tacuit aūt illā particulam viuētis potētia: qꝛ loco eius ponit̄ organici. ¶ Sed dices nūquid hec definitio competat celeſtibus aiabus. ¶ Videt̄ ꝙ nō, qꝛ nō ſunt actus organici corpis, ꝑpterea per cōmune nō cōiſſimaꝫ, intelligit rationē, que oibus aiabus celeſtibus ⁊ ſublunaribus cōpetit, ſed definitionē cōem aiabus corpoꝝ mortaliū. ¶ Ex hac definitione, ⁊ potiſſimū ex eo qꝛ aia eſt actus corporis. Soluit q̄ſtionem veterū, que erat de cauſa vnitatis cōpoſiti aiati, vt Simplicius exponit. Cuꝫ enim veteres exiſtimabāt aiam eſſe motorē corporis, ⁊ motor mediāte aliquo medio moueat, videbat̄ pma frōte ſequi cōpoſitū animatū eſſe vnum per mediū, quo ipſa aia mouet corpus. Arilēs vo aiam eſſe actuꝫ exiſtimat, quare nulla alia cauſa aiatum eſt vnū, niſi aia, que eſt actus eius. Naꝫ ſicut Simplicius inqt, vt figuratū albuꝫ albedine eſt albuꝫ, ⁊ vnū album/⁊ nulla alia cauſa, ſic aiatuꝫ eſt ens ⁊ vnū aia, que eſt vere ens, ⁊ vere vna, veluti albedo vere albedo, et vna albedo. Inqt, vnde qꝛ ſupple aia eſt actus corpis, ⁊ nō oportet querere, ſi vnū eſt aia ⁊ corpus. ſ. in cōpoſito ipſo, ſicut nō oportet q̄rere ceraꝫ ⁊ figurā, ⁊ oino vniuſcuiuſq; mām, ⁊ id, cuius eſt materia. Unū enim ⁊ eē, cuꝫ ſit multiplex, qd ꝑprie ⁊ pncipalr eſt, actus eſt. ergo cōpoſitū eſt vnum, ⁊ aiatū vnū ſua aia, e qua eſt eē. Et hoc pro tāto qa eſt actus corporis aiati. ¶ Aiaduerte ꝙ animā ⁊ corpus eſſe vnuꝫ, qs poteſt trifariam intellig̃, aut idētitate, aut vnione, aut vnitate. Idētitate, ſicut ſi diceret̄, vt veteres dicebāt, aiam ⁊ corpus eē vnum. i. idē. dicebāt enim aiam eē corpus, vt Democritꝰ/Leucippus/Pythagorici/Empedocles/Anaxagoras/Diogenes/et Critias. Unione vo, ꝙ inter ſe nō in 3o vnum faciāt, hoc pacto ptes populi ſunt vnū, nō quidē in tertio. Nō eniꝫ populus eſt quid tertiū, ſed iter ſe, partes ille vnū ſunt: ſcilꝫ cōgregatione, ⁊ fortaſſe ordine. Unitate vo ea vnū ſunt: que vnū ſunt ratione tertij, ⁊ hoc modo cōpoſituꝫ eſt vnū, ⁊ partes in cōpoſito ſunt vnuꝫ vnitate tertij: eſt enim cōpoſituꝫ aliud a ptibus, cuius eē eſt vnū alia vnitate/ab vnione partiū inter ſe. Tūc hic locus pōt tripliciter exponi. Uno modo ꝙ Arilēs velit animā ⁊ corpus nō eſſe vnuꝫ/id eſt idē: vt veteres dicebāt, quia cū ꝑo ꝙ aia eſt actus, ⁊ corpus potētia patet corpus ⁊ animaꝫ nō eē ideꝫ, ⁊ hoc pacto exponit Albertus, ⁊ nos in collectaneis, ⁊ tūc iuxta hāc expoſitionē lege ſic, vnde. ſ. quia aia eſt actus corpis, ⁊ corpus potētia, nō oportet querere, ſi vnū id eſt idem eſt aia, ⁊ corpus. Sicut nō oportet querere cerā, ⁊ figurā, neq; oino vniuſcuiuſq; materiā, ⁊ id, cuius eſt materia, an ſint idem. Ex definitione enim patet hec nō eſſe ideꝫ. nam cum vnū ⁊ eē multipliciter ſit: ſcilꝫ actus, ⁊ potentia/qd ꝑprie eſt, actus eſt: potētia vo nō pncipaliter eſt, ⁊ ſic aia nō eſt corpus, ſicut actus non eſt id, cuius eſt actus. Hoc modo exponit Albertꝰ, ⁊ nos in collectaneis. ¶ Que expoſitio lꝫ ſit vtilis, qꝛ per hāc reprobet̄ antiquoꝝ poſitio que dicebat animā eſſe corpus, tn̄ difficilis eſt, ⁊ iꝑropꝛa. Arilēs enim raro, aut nunq̄ per vnū intelligit idē. p̄. Cauſa, quā aſſignat Arilēs, quare nō opꝫ querē cur ex aia ⁊ corpe nō fiat vnuꝫ, nō facile ad hūc ſenſum accōmodari pōt. ¶ 2o modo g̃ intelligi poteſt, ꝙ nō eſt querēda cā/quare aia ⁊ corpus faciāt vnū inter ſe. ſ. vnū vnione: qꝛ ex definitione apparet aiaꝫ eē actuꝫ, corpus aūt potētiam. Modo ratio q̄re aliqua vniuntur inter ſe, eſt qa alteruꝫ eſt actus, alteruꝫ potētia. Iuxta hāc expoſitionē lege vba/vnde. ſ. qꝛ aia eſt actus, ⁊ corpus poa/vt ex definitione accipit̄: non opꝫ querere/

ſi vnuꝫ

ſi vnũ ſint aīa ⁊ corp⁹.i.ſi vniant̃ aīa ⁊ corpꝰ:ſicut nō opꝫ quęrere cerā/⁊ figurā,neqꝫ oīno vniuſcuiuſqꝫ mãꝫ/⁊ id,cuius eſt mã,cur vniant̃ inuicē vera vnione.Quod nō opꝫ quęrere cām aliā pręter eam,quę ex definitione colligit̃,ꝓbat,⁊ inquit,vnũ.n.⁊ eſſe,cũ multiplr̃ ſit,qđ ꝓprie eſt,actus eſt,quę expoſitio eſt bona,ſed rō,quam Ariſtoteles affert,nō pōt accōmodari v̄bis,Ariſtoteles enĩ aſſerit,ideo illa vniri,quia actus eſt pncipalr̃ ens,⁊ vnũ ergo velle videt̃,φ cã vnionis ſit,qꝛ aīa eſt actus, vbi nihil de potētia,⁊ corpore dicat. ℂ Verius ğ Simplicius aſſerit,nō eſſe quęrēdũ,quare cōpoſitũ ex aīa,⁊ corpore ſit vnũ,hoc eſt faciāt vnũ in tertio,qꝛ lꝫ cauſa pateat ex textu.ſ.qꝛ aīa eſt actus,corpus eſt potētia/⁊ ſic vtraqꝫ pars cã eſt vnitatis cōpoſiti,nō tamē equaliter, forma eĩ pncipalis cã eſt vnitatis tertij,qꝛ ipſa eſt ens, ⁊ vnũ pncipalr̃,⁊ verius q̄ mã,inquit.Unde,hoc eſt,qꝛ aīa eſt actus,⁊ corpus potētia / nō opꝫ quęrere,ſi vnum ſint aīa ⁊ corpus in tertio,ſicut neqꝫ opꝫ quęrere ceram/⁊ figurā/neqꝫ oīno vniuſcuiuſqꝫ mãꝫ/⁊ id,cuius eſt mã, cur.ſ.vnũ tertiũ cōſtituant,quaſi dicat,φ nulla eſt quęrenda cã/quare cōpoſitũ eſt vnũ ⁊ ens,niſi ea/quę apparet ex definitione.ſ.qꝛ aīa actus eſt,naꝫ cũ vnũ,⁊ ens ſit multiplr̃,id,qđ ꝓprie eſt ens,⁊ vnũ quaſi per eſſentiā forma eſt,ğ cã vnitatis cōpoſiti eſt / qꝛ anima eſt actus. ℂ Ex qb⁹ pꝫ Ariſtotelē loqui de vnitate cōpoſiti aīati,⁊ nō de vnione partiũ,naꝫ ad vnionē inter ſe materia ⁊ forma cōcurrũt ex ęquo.Ad vnitatē tertij nō ex ęquo cōcurrunt,qm̄ forma eſt pncipalior cã,⁊ aīa q̄ corp⁹,qꝛ ipſa eſt entitas ⁊ vnitas ꝑ eſſentiā,ꝑticipatiōe cui⁹ ⁊ mã ⁊ cōpoſitũ eſt ens,⁊ vnũ. ℂ Simplicius aſſignat aliaꝫ cām,quare non opꝫ hic quęrere cām vnitatis cōpoſiti: dicit enim qꝛ diligētius in metaphyſicis eſt explicatum. Verũ Ariſtoteles nō dicit ſimplr̃ φ nō opꝫ quęrere ſi vnũ ſint aīa,⁊ corpus,qꝛ pmo hui⁹ quęſiuit hoc ⁊ dixit eſſe quęrēdũ,ſed qđ nō opꝫ quęrere aliā cāꝫ ab ea,quę habet̃ per hanc definitionē,q̄ſi dicat φ nō opꝫ quęrere aliaꝫ cām pter definitionē aię,ex definitione.n.aię pꝫ φ aīa ſit actus,⁊ ſic pꝫ φ ipſa ſit principalis cã entitatis,⁊ vnitatis,vt Simplicius exponit. ℂ Quo v̄o ad verba attinet,dicit Ariſto. [Unũ.n.⁊ eſſe cũ multiplr̃ ſit,qđ ꝓprie eſt,actus eſt.] Per multiplex dictũ Expoſitor intelligit,qꝛ dicit̃ de actu,⁊ potētia/⁊ tunc intellige,vnum.n. ⁊ eſſe,cum multiplr̃ ſit,qꝛ aliud actus,aliud potētia:qđ hoꝝ duoꝝ eſt ꝓprie,⁊ entitas ⁊ vnitas act⁹ eſt.ergo cōpoſitũ eſt vnũ nō ꝓpter potētiā,ſed ꝑticipatione act⁹,⁊ ſic aīatũ ſimilr̃ eſt vnũ ꝑticipatione aię. ℂ Themiſti⁹ v̄o exponit eſſe ⁊ vnũ multiplr̃ dici,qꝛ dicit̃ de decem pdicamētis,vt inquit.Et qꝛ decē ſunt reꝝ initia:decem ſunt appellationes vni⁹.ergo ſm Them.per ens ⁊ vnũ eſſe multiplr̃ dictũ intelligit quatenus dicunt̃ de decem pdicamētis. ℂ Ego nō audeo refellere tantũ viꝛũ / ſed fateor ingenue me nō itelligere,quę dicit,naꝫ ſi Ariſto. intelligit eſſe ⁊ vnũ multiplr̃ dici multitudine pdicamētoꝝ,nō haberet ꝓpter hoc,vt cōpoſitũ ſit vnũ ꝑticipatione actus:nec haberet ꝓpter hoc,vt act⁹ eſſet pncipalr̃ vnitas,⁊ entitas. ℂ Auerroes velle vr̃ vnũ ⁊ ens eſſe multiplr̃ dicta,qꝛ dicunt̃ de actu/ſiue forma,de potentia ſiue mã/⁊ de cōpoſito quoꝝ id qđ eſt per eſſentiā entitas,⁊ vnitas eſt forma:⁊ ſic bene dicit̃ cōpoſitũ eſſe vnum participatione formę,⁊ aīatũ vnũ ꝑticipatione aię. ℂ Simplici⁹ (vt mihi videt̃) diligentius,multifariā vnũ ⁊ eſſe dici aſſerit,qꝛ dicit̃,vel per ſe,vel per aliud,vel imperfectũ ⁊ poteſtate,vt mãle,vel perfectũ ⁊ actus,hoꝝ multiplr̃ dictoꝝ,qđ ꝓprie eſt,actus eſt,qꝛ participatione hui⁹ cōpoſitũ eſt ens ⁊ vnum,vnde patet aīatũ eſſe ens ⁊ vnũ participatione animę:quę eſt actus corporis,vt a definitione accipit̃. Hactenus de textu.

ℂ In collectaneis pulchras mouimus q̄ōnes,quaꝝ quędam ſunt dignę recognitione:quędaꝫ v̄o dilucidatione. Q̄ōnes

ℂ Ideo quęrimus pmo vtrum pręter vnitatē formę, p⁹ q̄ō. poſſit aſſignari aliqua alia cauſa qua cōpoſitũ ſit vnũ. Videt̃ φ ſic,qꝛ vna paſſio eſt cauſa alteri⁹,vt pōr ſemꝑ eſt cã poſterioris. Sed vnũ nō eſt p⁹ entis paſſio,ergo paſſio prior eſſe pōt cã,quare cōpoſitũ ſit vnum. ℂ P. Quot poſſunt eſſe cauſę formę,tot pñt eſſe cauſę vnitatis cōpoſiti, ſed tres ſunt cauſę formę.ſ.materia,agens, ⁊ finis. ergo tres poſſunt eſſe cauſę vnitatis compoſiti. ℂ P. Ariſtoteles circa finem libri metaphyſicę octaui, T.cō. penul. cauſaꝫ vnitatis materię cũ forma,aſſignat ex parte materię,⁊ ex parte formę,dicit.n.ratio quare ex mã ⁊ forã fiat vnũ eſt,qꝛ mã eſt potētia,⁊ forma act⁹. ℂ Pro ſo Solo. lutione,⁊ dilucidatione,debes pmo ſcire,φ (vt dicebamus in textu) Ariſtoteles non loquit̃ de cauſa,qua materia ⁊ forma faciant vnum,quia ſic cauſa eſt materia ⁊ forma,materia quidē/qꝛ potentia : forma v̄o:qꝛ actus. ſed loquitur de cauſa,qua compoſitum eſt,vnum.Talem enim cauſaꝫ pręter formaꝫ aſſerit non eſſe quęrendam. ℂ Secūdo debes ſcire φ cã alicuius poteſt intelligi duplr̃,aut per ſe,aut per accidēs:⁊ per ſe,aut extrinſeca aut intrinſeca.Tunc dico φ cauſa,quare ipſũ cōpoſitũ eſt vnũ,eſt illa qua cōpoſitũ eſt,qꝛ 4° metaphiſicę eadē eſt ratio entis ⁊ vnius entis,vt hoīs,⁊ vnius hoīs. Dico ſcđo,φ cauſa q̄re cōpoſitũ eſt ens/eſt multiplex.ſ. extrinſeca duplex agēs/⁊ finis,vt bene Egidius inquit. Intrinſeca etiā duplex mã ⁊ forma,verum,vt Simplicius inquit.Forma eſt intrinſeca cã per ſe,participatiōe enĩ formę,quę eſt ipſa entitas,cōpoſitũ eſt ens,⁊ vnũ. Materia v̄o intrinſeca cauſa cōpoſiti per accñs,quatenus defert formā,nō.n.mã poſſet eſſe cã entitatis cōpoſiti,niſi mã ipſaꝫ deferret. ℂ Ex quo ſequit̃ materiā eē cauſaꝫ eſſendi/⁊ eſſendi vnũ ipſi cōpoſito per accidēs,⁊ tanq̄ cauſaꝫ ſine qua nō:qꝛ forma ſine mã nō poſſet eſſe cauſa. ℂ Sed ꝯtra hęc occurrit magna quęſtio,qꝛ vnũ Queſtio ⁊ quęlibet paſſio entis,eſt notiſſima de ente,⁊ de quolꝫ pulchra. cōtento ſub ente/ergo compoſitũ nō habet cām,qua ſit vnum,alioquin nō eſſet per ſe notum de quolibet ente. Aſſumptũ probat̃ quia quęlibet paſſio entis dicit cōceptum ſimplr̃ ſimplicē,⁊ ſic vel totaliter de quolibet ente ignoratũ,vel totaliter ſcitum:⁊ cum de nullo ente poſſit ignorari,ergo compoſitũ nō habet cauſaꝫ,qua ſit vnũ:quia ſic per illaꝫ poſſet demonſtrari. ℂ Quidam dixerũt ens habere ꝓprias paſſiones,vt ſunt,res,vnũ, bonũ,verũ,⁊ aliquid : dixerunt etiaꝫ alterā per alteraꝫ demōſtrari poſſe,qm̄ inter eas eſt ordo:⁊ ſic ſemꝑ ſcđa pōt demonſtrari ꝑ primā. ℂ Quāq̄ in dilucidario hāc opinionē reprobauerim,⁊ quidē acutiſſime:nunc etiaꝫ ſupponēdo ens hāc paſſiones,qđ nō credo,dicerē alterā ꝑ alterā nō poſſe demr̃ari : qꝛ ſi demr̃aret̃,aut tanq̄ qđ ignotum de eo,de quo demonſtrat̃:aut tanq̄ notum nō tanq̄ qđ ignotũ/quia ens,⁊ paſſiones entis de quolibꝫ ſunt per ſe notę,vt Auicēna inquit. Non tanq̄ qđ notũ, quia fruſtra eſſet demōſtratio. ℂ Dicamus igit̃ φ Ariſtoteles cum ait,formā eſſe cām vnitatis,nō vult dicere formaꝫ eſſe cauſaꝫ,quare vnum ineſt enti,qm̄ nulla eſt cauſa,quare ens ſit vnum,niſi quia ens / ſed vult dicere formaꝫ eſſe cauſam vnitatis,quo eſt cauſa entitatis cōpoſiti:quia ſicut compoſitum videt̃ eſſe ens participatione formę ſic eſt vnũ ꝑticipatiōe formę. ℂ Siqs aũt vellet,poſſet metaphyſice defendere ei⁹ qđ eſt cōpoſitũ eſſe vnum eſſe cauſaꝫ,per quā pōt hoc demōſtrari,qꝛ lꝫ

Margin notes (left): Simplic⁹ — Lib⁹. 7. tex. cōmen. 8. — Lib⁹. 8. tex. cōmē. 2. 7. 16 — Verboꝝ cōſideratio.

vnū ſit paſſio per ſe nota de omni cōtento ſub ente, quo ad quia eſt, non eſt per ſe nota, quo ad ꝑpter quid eſt. Uerum cauſa illa per quā demonſtrarētur: eſt habere vnam formaꝫ: ſicut lꝫ pateat ſenſibus parietē eſſe albū, ꝑpter quid ſit album poteſt querī, ⁊ ita poteſt ſciri eum eſſe albū, q᷑ hꝫ albedinē. ❡ Ex his ſequitˀ ꝙ ſiue vnum de ente cōpoſito poſſit demr̄ari ſiue nō, vna eſt cā entis, ⁊ vni⁹. ſ. forma. ⁊ ſic nulla cā querenda eſt ꝑter formā. ſ. intriſecā, ⁊ per ſe, vt Simplici⁹ inquit. Ex his pꝫ ſolo ad du-

2ᵘ dubō. biū, ⁊ ad rōnes factas in pn°. ❡ Scdo pncipalr dubitatˀ vtrū q᷑ cōpoſitū eſt ens ꝑp formā ⁊ vnū ꝑp formā, forma ſit ens, ⁊ vnū. Ur̄ ꝙ non: q᷑ ſicˀ albedo nō eſt alba, ꝑpea q᷑ albū eſt albū ꝑp albedinē, ita forma nec ens nec vna eē debet, eſt. n. id, ꝑp qȯ cōpoſitū eſt vnū. Qȯ. n. eſt ꝑ eſſentiā tale, nunq̄ꝫ eſt tale denoiatiue / cū igitˀ forma ſit entitas, vt Simplicius dicit, ⁊ vnitas per eſſentiā / non ḡ vt

Solutio. vna, ⁊ ens. ❡ Et dōm, ꝙ hec regula ſec⁹ eſt in trāſcēdētib⁹, ſec⁹ in p̄dicamētalib⁹: in trāſcēdentib⁹. n. ideꝫ predicatˀ de formali, ⁊ de denoiatiuo: dicimus. n. ꝙ entitas eſt ens, ⁊ vnitas eſt vna: in p̄dicamētalib⁹ v̾o nō ſic dicim⁹, nō. n. dicimus albedinē eſſe albā / ſed parietē eſſe album ꝑticipatiōe albedis. Et hui⁹ diꝛe cā eſt, q᷑ illȯ eſt trāſcēdens, ac illimitatū, hoc p̄dicamētale ac limitatū. ⁊ ſic cōcedimus ꝙ forma ſit ens ⁊ vna / lꝫ cōpoſitū ſit ens, ⁊ vnū

3ᵘ dubō. ꝑticipatiōe formę. ❡ Tertio pncipalr querit̾ vtruꝫ aia ſit actus corꝑis organici: q᷑ eſt ꝑfectior lapide / vel q̄a eſt imperfectior aia cęleſti. ❡ Diu⁹ Thomas vt viſuꝫ eſt, dixit aiaꝫ eſſe actū corporis organici, q᷑ eſt forma perfecta: cōtra quā opinionē diximus, eaꝫ ſimplr̄ intellectam eſſe dubiā, q᷑ tunc aia cęli eſſet actus corporis organici. ❡ In collectaneis quędaꝫ diximus, q̄ aut dilucidatiōe, aut recognitione eget, ꝑpterea debes ſcire, ꝙ formę aut ordinant̾ ad eundeꝫ finē, aut ad diuerſos fines. Tunc de

Tex. cō. iii. mente Ariſto. libro de cęlo 2°. ſit pma regula pro veritate, ꝙ qn̄ formę ſunt ordinatę ad diuerſos fines, nobilior ſemꝑ erit, quę ordinatˀ ad nobiliorē finem: patebit in ꝟ ſcdo, q᷑ opꝫ cętera moderari ſꝫ exigētiā finis. ❡ Scda ꝙ formaꝝ ad eundeꝫ finē ordinataꝝ ſemꝑ nobilior eſt, quę eū attingit paucioꝛib⁹ aut inſtrumētis, aut opationibus: vt exēplo corpoꝝ ſanoꝝ pꝫ. ❡ Ex his ſeqˀ dilucidatio quęſiti. ſ. ꝙ aia nō eſt actus corꝑis organici, q᷑ ꝑfectior cęteris formis, vt dicit Expoſitor, Uel q᷑ ꝑfectior forma lapidis, aut forma ęlinti: q᷑ tunc aia cęli eſſet organici corpus actus, nec eſt actus corporis organici, q̄a eſt forma iperfectior, q᷑ tunc forma ęlinti eſſet actus corporis organici, ſed q᷑ finē, ad quē ordinata eſt, atq̄ꝫ inſtituta / qualis eſt beatitudo, vel eius operatio, attingere non pōt, niſi pluribus inſtrumētis. Nec huius pōt dari alia cauſa, niſi, q᷑ aia eſt ſic a nā īſtituta, vt Plotinus inquit in libro de eſſentia aię. Et Proculus libro ſuo de cauſis. Hactenus de collectaneis.

❡ Uniuerſaliter igitˀ diximus: quidnam anima ſit. Eſt enim: ea ſubſtātia quae eſt vt ratio. haec auteꝫ eſt: quidditas corporis talis. ⁊ perinde ſane: atq̄ꝫ ſi qȯ inſtrumentoꝝ artis nāle corp⁹ eſſet: ceu ſecuris. eius nāq̄ꝫ ſuba / ipſius eſſet vt pꝫ ſecuris ratio: idq̄ꝫ eſſet aia / qua ſeparata nō eſſet vlterius vt patet ſecuris / niſi noie tm̄. at nunc eſt ſecuris. nō enim talis corporis ſubſtantia ratioq̄ꝫ eſt ipſa anima: ſed naturalis vt diximus talis / quod in ſe motus ſtatuſue principiuꝫ inſitum habet.

❡ Uniuerſalr̄ quidem igitˀ dictū eſt, quid ſit aia. eſt. n. ſubſtātia: que eſt ſm rōnem. Hoc autē eſt qȯ quid erat eſſe tali corpori: ſicut ſi aliqȯ organoꝝ phyſicū eſſet corpus: vt dolobra, erit. n. vtiq̄ꝫ dolobrę eſſe ſuba ipſius ⁊ aia, hoc. Diuiſa. n. hac, non vtiq̄ꝫ erit amplius dolobra, niſi ęquiuoce: nūc aūt eſt dolobra. Non igitˀ talis corporis qȯ quid erat eſſe, ⁊ ratio aia eſt, ſed phyſici hmōi habētis principiū motus, ⁊ ſtatus in ſeipſo.

Pelecys Dolobra Bipennis Securis Sed aūt nihil igitur rde

❡ Sicut Simplicius inquit. Hęc eſt vltima cōclō coꝝ: quę dudūꝫ dicta ſunt in ſcdo volumine. Inqt igitˀ. Ur̄ dictū eſt qdem: qd ſit aia ⁊ apponit id. d. eſt enim ſuba, quę ſm rōneꝫ: hoc aūt erat qȯ qd erat eē hȯ corporis. i. organici. ❡ Debes ſcire, ꝙ aia di ſuba ſm formā, ⁊ ſubſtantia ſm rōneꝫ, ⁊ qȯ qd erat eſſe corꝑis phyſici organici: eſt. n. forma, ꝑut eſſendi cā quodāmodo corꝑis eſt. Rō v̾o, ꝑut ea corp⁹ ſpecificatˀ, ⁊ in ſpecie ponitˀ: ⁊ per ideꝫ qȯ qd erat eſſe. ſ. ꝑut ab ea ſumitˀ diffinitio. Ueruꝫ vt Simplici⁹ teſtatˀ plus cōgruit, aiaꝫ eē rōnem corporis ⁊c. q̄ꝫ ſubaꝫ ſm formā ꝑp reflexioneꝫ ex ipabili ſucceſſu. ❡ Sicut ſi aliqȯ.] vt Simplici⁹ vi exponēt hypothetice arguit in hūc moduꝫ, aiaꝫ eſſe qȯ qd eſt corporis phici. Si dolobra eſt corp⁹ phicū organicū, rō ⁊ eſſe dolobre. ſ. acies: vt Themiſtius inquit. Erit eius qȯ qd erat eſſe, ⁊ ei⁹ rō, ⁊ aia. Sed dolobra nō eſt corp⁹ phicū organicū, ergo aia nō eſt ei⁹ rō, ⁊ qȯ qd erat eſſe: ⁊ ſic relinqtˀ ꝙ ſit eē, ⁊ qȯ qd eſt corꝑis nālis. Inquit ḡ Ariſt. ſicut ſi: vt dolobra, erit aliqȯ corp⁹ phici organoꝝ. i. organicuꝫ erit: ⁊ hec aia qdē. n. ſuba ipſius dolobrę, ⁊ eſſe ei⁹. ⁊ hoc q᷑ diuiſa hac nō ampli⁹ vtiq̄ꝫ dolobra erit. ❡ Nūc āt.] Accepit oppoſitū aītis [nūc aūt eſt dolobra.] i. nūc dolobra eſt corp⁹ artificiale, ⁊ nō phicū. ⁊ apponit concluſionē. d. nō ergo hui⁹ corꝑis qȯ qd erat eſſe, ⁊ rō aia: ſed phici. ſ. hñtis in ſeipſo pn̄ᵐ in ſeipſo ſtat⁹ ⁊ motus ⁊ hȯ. ſ. hñtis vitā potētia: vt Themiſtius exponit. eſt ḡ ſylluſ: ſi ſecuris eſt corpus nāle hȯ vitaꝫ hñs in potētia, figura eius eſſet ei⁹ aia, ⁊ rō, ⁊ qȯ qd erat eſſe corꝑis phyſici ⁊c. Sed ſecuris nō eſt corpus phyſicū: ergo ſua forma non erit ratio ⁊c. Erat autē ſua forma aia: quare. Nec dꝫ hō ambigere quū Ariſt. arguat ab oppoſito aītis: qn̄ inde ſunt conuertibiles: vt patet.

Collectanea text⁹ cō¹¹ octaui.

Quū predixit ꝙ aia. Proponit Auerrois intētionē lrę: ⁊ inquit. Com⁹ 8°.

Quū p̄dixit ꝙ aia eſt ſuba, deinde declarauit ꝙ eſt forma ⁊ ꝑfectio, incepit inducˀ moduꝫ / ꝑ quē pōt accidere certitudo, ꝙ formę nāles ſunt ſubę. vult igitur Auer. ꝙ hic vult q̄ſi ꝓbare id, qȯ Ari. ſuppoſuit. ſ. aiaꝫ eē ſubaꝫ, propterea q᷑ vlr̄ter ois forma nālis eſt ſuba: ⁊ ſic patet diſſ expōnuꝫ gręcoꝝ ab hac Auerrois. ⁊ addit Auer. ⁊ ꝟ eſt necium in hoc loco: ⁊ hoc ꝑp hec: q᷑ apud antiquos fuit quęſitū, qdā aiaꝫ q̄ntitatē, qdā q̄litatē, qdā relationē dixerūt. ḡ ⁊ necūꝫ eſt aliq̄ ꝑſuaſione id remouere adhuc: qn̄ ꝑfecta diffinitio dꝫ remouˀ oēm ambiguitatē: ⁊ dubiū eſt an aia ſit ſuba: quare ⁊c. ❡ Declaratū eſt.] Nunc exeqˀ: ⁊ pmo exponit ꝑtē text⁹. 2° ibi [Et hoc qȯ dixit.] Digreditˀ: ⁊ 3° reddit ad cōplendum lrāꝫ. ❡ Repetit ḡ diffōnē: vt pręponat ꝯclōnē ꝓbandā aia. ſ. eſt ſubſtātia. ⁊ ſermo pꝫ. ❡ Deinde. d. exempluꝫ.] Ariſto. ꝓbat aiam eſſe ſubaꝫ: exemplo apud Auerroiꝫ. ⁊ ratio eſt: qn̄ ꝑpoſitio triplex eſt: vt dicit primo cęli ſimpliciter nota, ſim- Cōmēto 2°.
pliciter ignota, ⁊ medio modo nota vult Auer. ibideꝫ: ⁊
2° phicoꝝ. ⁊ pmo prioꝝ: ꝙ ꝑpōnes medio modo notę Com. 3. t. 6.
quodāmodo nō ſyllō, nec demr̄atiōe, ſed exēplo, loco a ꝯrio, inductione, ſyllō hypothetico ꝓbatˀ: ⁊ ideo hȯ cō-

mento hypothetico ſyllo, vel exemplo ꝓbat, vel loco a
ꝯrio, vt Simplicius ait. reddit rõnem Auerrois, quare
exẽpluꝫ ponit in artificialib⁹, ꝛ inquit. Deinde dixit exẽ
pluꝫ in corporibus artificialib⁹: ꝛ rõ eſt, vt accipiat dĩã in
hoc inter corpora nãlia ꝛ artificialia: eſſentię .n. reꝝ arti
ficialiũ ſunt accidens, nãliũ ſubſtãtię. ꝛ per hoc ſoluit du
biũ antiquoꝝ .d. ꝛ iõ eſtimauerũt qdaꝫ antiquoꝝ, ꝙ ita
eſt de eſſentia corpoꝝ nãliuꝫ. vt ergo amoueat hoꝝ opi
nioneꝫ vult ꝓbare ꝙ aĩa eſt actus ſicut ſubã. ¶ Tũc ꝓ
ponit ꝯcl'oneꝫ .d. ꝛ formę ꝛ eſſentię corpoꝝ nãlium ſunt
ſubſtãtię: ꝛ hãc ꝓbat: ꝛ accipit ꝓpõneꝫ hypotheticaꝫ .d.
[Quõ queadmoduꝫ ſi aliqd inſtrm eſſet corpus nãle vt
ſecuris.] i. ſi imaginati fuerimus ipm eſſe ens nãle: tunc
acumen ei⁹ erit ſubã ei⁹. iſta eſt hypothetica: ꝛ reddit rõ
nem: ꝛ põt cõponi ſm ipm ſic, id per cui⁹ ablationẽ au
fert̃ h̃ ſubã adeo ꝙ variet nomẽ ꝛ diffõneꝫ, eſt ſubã: ſed
vbi ſecuris eſſet corp⁹ nãle, per ablationẽ acuminis au
fert̃ nomẽ, ꝛ diffinitio. ergo acumẽ eſt ſubſtãtia in caſu.
¶ Mã aũt.] Lr̃a quã Auer. exponit, eſt: mã autem erit
abiectio poſt ſecuris: ꝛ intendit accipere oppoſitũ añtis:
ꝛ .d. mã aũt qꝛ ſecuris eſt corp⁹ artificiale: lꝫ acumen ſit
ablatũ ab eo, poſt dicet̃ ſecuris per ſuã figurã: figura .n.
quę ꝓpria eſt ei eadeꝫ eſt cũ acuitate, ꝛ fine: vt pꝫ ſenſu.
Ex hoc pꝫ vis rõnis .ſ. qualr formę nãles ſunt ſubę ſine
dubio. ¶ Et hoc qd dixit.] Hic digreditur: ꝛ ꝓbat ꝙ rõ
Ariſt. nulla eſt: arguit .n. ſic, id eſt ſubã: quo ablato aufer
tur nomẽ: ſed ablata forma nãli perdit̃ nomen ꝛc̃. ꝛ non
ablata forma artis. Dicebat etiã Ariſto. ꝙ ſi auferẽ for
ma, remanet mã artis, ꝛ tota eẽntia rei: ꝛ hec eſt minor.
Huic obijcit Auer. ꝛ pmo arguit. 2ª ibi [Aut dicamus.]
Rñdet ad moduꝫ, ꝛ ſupponit vnũ, qd adducet̃ in ꝓba
tione ſylli fiendi .ſ. ꝙ aliqd indiuiduũ ſubę eſt cõgrega
tum ex mã, ꝛ forma ſecuris: ꝛ vĩ arguere in 3ª figura ſic,
ſecuris eſt cõgregatũ ex mã, ꝛ forma ſecuris: ſecuris eſt
aliqd indiuiduũ ſubę: ergo aliqd indiuiduũ ſubę eſt ꝯgre
gatuꝫ ex mã ꝛ forma ſecuris inqt. Et h̃ qd dixit .ſ. minor
manifeſtabit̃ ex hoc qd dicã. accepit maiorẽ duꝫ .d. ma
nifeſtuꝫ eſt enĩ per ſe, ꝙ hoc nomen ſecuris, ſiue fuerit
nãle, ſiue artificiale, dicit̃ de illo cõgregato ex illo qd eſt
q̃ſi forma in eo .ſ. acie, ꝛ ex eo, qd eſt q̃ſi mã: vult igit̃ hic
hanc ꝓpõneꝫ: ſecuris eſt cõgregatũ ex acie, q̃ſi forma, ꝛ
ferro q̃ſi mã. Tunc accipit minorẽ .d. ꝛ ẽt eſt manifeſtuꝫ
per ſe, ꝙ ſecuris dĩ de aliquo indiuiduoꝝ ſubę. Ecce mi
noreꝫ. ſecuris eſt indiuiduũ ſubę: tunc ponit ꝯcl'oneꝫ .d. ꝛ
ſic neceſſe eſt, vt hoc nomẽ: qd dĩ de eo, ſm ꝙ dĩ indiui
duũ ſubę, ſit dictũ de eo ſm mãꝫ, ꝛ formã inſitã. eſt ergo
ꝯcl'o: ergo aliqd indiuiduũ ſubę eſt ꝯgregatũ ex acie q̃ſi
forma, ꝛ ferro q̃ſi mã. ¶ Vñ neceſſe.] Nũc cõponit du
biũ: ꝛ pmo arguit .d. vñ neceſſe eſt, vt vtrũqꝫ ſit ſubã .ſ.
vt acies, ꝛ ferrũ: ptes .n. ſubę ſunt ſubę: ſꝫ ſup. hẽ ſũt ptes
ſubę, qꝛ declaratũ eſt nũc in 3ª figura, eſſe idiuiduũ ſubę
id cõgregatũ: q̃re ꝛc̃. Et tunc ꝓcedit: ꝛ ſic neceſſe eſt, quũ
fuerit forma ablata, vt id nomẽ ablatum ſit .ſ. nomẽ, qd
demõſtrat ipm, ſm ꝙ eſt iduiduũ ſubę: cõponat̃ ergo
qd ſic: forma oĩs, cui⁹ ablatione perdit̃ nomẽ ꝛ diffõ, eſt
ſubã: ꝛ ecõtra, vt dictũ eſt. arguo ergo ꝯ Ari. ſic. oĩs forã
ſubãlis eſt id: cui⁹ ablatiõe perdit̃ nomẽ, ꝛ rõ: forma ſe
curis, forma ſubãlis: ergo ꝛc̃. Minor ꝓbat̃: eſt enim ps
ſubę cõpoſitę. ergo ſubã: adhuc añs ꝓbat̃: qꝛ eſt indiui
dui ſubę pars: vt pꝫ. ¶ Aut dicam⁹.] Soluit .q. ꝛ debes
ſcire ꝙ vis .q. põt cõponi in trib⁹ figuris. Uno modo in
ſm tertia hoc mõ ſecuris eſt congregatũ ex ſubã, ꝛ forma
ſecuris. Securis eſt indiuiduũ ſubę: ꝯcl'o, iduiduũ ſubę
eſt congregatũ ex ferro ꝛ acie: ꝛ per ꝯñs acies, ꝛ ferrum
ſunt ptes ſubſtãtię: ꝛ ꝯñter ſubę. ¶ Scḋo mõ põt argui
ſic in pma: ſecuris eſt congregatũ ex acie, ꝛ ferro: indiui
duũ ſubſtãtię eſt ſecuris: ergo indiuiduũ ſubę eſt congre
gatuꝫ ex acie, ꝛ ferro. Et tunc vt prius: ergo acies ꝛ ferrũ
ſunt ptes ſubſtãtię: ꝛ ꝯñter ſubę. ¶ Tertio põt argui in
ſcḋa figura: cõgregatũ ex acie, ꝛ ferro eſt ſecuris. Indiui
duũ ſubſtãtię eſt ſecuris: ergo indiuiduũ ſubſtãtię eſt cõ
gregatũ ꝛc̃. ꝛ ſic vt prius ſequit̃ illa eſſe ptes ſubſtãtię: ꝛ
lꝫ ego formauit .q. in tertia: vt patuit, Auer. rñdet ad qõ
neꝫ: ac ſi eſſet in pma figura inquit. Aut dicamus ꝙ hoc
nomen .ſ. ſecuris nõ dĩ de eo niſi ſm materiã tñ. v̄.g. ſm
ꝙ eſt corpus ferreũ: vult dicere ꝙ illa minor in pª figu
ra: indiuiduũ ſubę eſt ſecuris eſt multiplex: põt .n. verifi
cari de mã ſecuris, ita ꝙ ſit ſenſus indiuiduũ ſubſtantię
eſt ſecuris .i. mã ſecuris: ꝛ h̃ eſt forte vera pro ferro: alio
mõ põt accipi pro vtroqꝫ: ꝛ ſic minor falſa eſt: ꝛ inquit.
Et tunc vult dicere: ꝛ ſi eſt vera pmo mõ: tunc forã erit
in eo .i. indiuiduo ſubſtãtię ſm accñs .i. nõ erit ſubã: ꝛ tũc
neceſſe erit, ſi forma fuerit ablata, vt hoc nomẽ: qd dĩ de
ea ſm ꝙ dĩ indiuiduũ ſubſtãtię remaneat: eſt ergo ſolo
manifeſta per ſe. Si vero qd cõponit̃ in 3ª figura adhuc
h̃ minor: ſecuris eſt indiuiduũ ſubſtãtię debet diſtingui:
ꝛ in vno ſenſu erit vera: ꝛ in altero falſa. Adhuc ſi in 2ª
peccatũ erit ideꝫ, cuꝫ hoc ꝙ eſt ex duabus affirmatiuis.
¶ Sed qꝛ formę.] Cũ dedit ſol. verificat dictũ Ariſto.
2ª ibi [Formę igit̃.] Recolligit dĩãꝫ iter formas nãles,
ꝛ artificiales, inquit. Sed qꝛ formę reꝝ nãliuꝫ, cuꝫ fue
rint ablatę, auferentur materię: nulluꝫ ens remanet niſi
ęquiuoce: neceſſe eſt, cuꝫ poſuerimus ſecuriꝫ eſſe corpus
nãle, ꝛ ablata fuerit acuitas: quę eſt in ea q̃ſi forã, vt au
feratur mã, ꝛ nõ remaneat ens: cuꝫ igit̃ forma fuerit ab
lata ſm hanc intentionẽ .i. poſito ſecuri ente nãli, ſtatim
aufert̃ hoc nomẽ ſecuris: qd demõſtrat ipſum ſm ꝙ eſt
idiuiduũ ſubſtãtię: qm̃ per ablationẽ formę aufert̃ mã:
ꝛ cũ mã ꝛ forma aufert̃ nihil remanet de eis, quę demõ
ſtrant̃ per h̃ nomẽ, ſm ꝙ demõſtrat aliqd indiuiduoꝝ
ſubſtãtię: niſi ſit aliqd indiuiduũ: ꝛ tũc dĩ ſecuris ęquiuo
ce. Ecce quõ verificat̃ exẽpluꝫ Ariſto. poſito enĩ ſecuri
ente nãli, acies ꝛ ferrũ erunt ptes ſubſtãtię, h̃ qdẽ ſicut
forma ſubſtãtialis, illa quoqꝫ ſicut mã. Ablata igit̃ forã,
aufert̃ mã in entib⁹ nãlib⁹: qm̃ mã nõ eſt niſi ob formã:
ergo ablata forma, aufertur vtrũqꝫ: ergo nihil remanet:
igit̃ ęquoce dicet̃, ſicut hõ mortu⁹ dĩ hõ. ꝛ ſic pꝫ exẽplũ
Ari. in lr̃a: ꝛ ſol. ad argu\ꝯ ipſuꝫ. ¶ Formę igit̃ nãles.]
Quũ abſoluit .q. ꝛ verificauit exẽpluꝫ Ari. correlarie cõ
ducit dĩãꝫ inter formas nãles ꝛ artificiales: ꝛ intẽdit ꝙ
formę nãles ſunt ſubę coꝝ, quoꝝ ſũt: artificiales vero ac
cidẽtia extrinſeca. ꝓponit ergo primũ mẽbrũ, ꝛ inquit.
Formę igit̃ nãles ſubę ſunt: ꝛ reddit dupliceꝫ rõnem, ꝛ
exẽpluꝫ ponit, inquit. Quia cũ ablatę fuerint, aufert̃ no
men, qd demõſtrat ens ſm ꝙ eſt idiuiduũ ſubę. ſcḋa cã
ꝛ ſilr diffinitio, quę eſt ſm ideꝫ nomẽ: qꝛ auferunt̃ gen⁹
ꝛ dĩa: quoꝝ vnũ demõſtrat materiã: ꝛ aliud formã. Hoc
idem exẽplo oſtendit .d. v̄.g̃. ꝙ cũ ſenſus aufert̃ a carne,
nõ remanet caro niſi ęquiuoce, ſic̃ caro mortui: ꝛ ſic pꝫ
pma pars dĩę. ¶ Ponit ſcḋam .d. forma aũt artificialis
nõ, ſup. eſt ſubã, ſed accidẽs: ꝛ reddit cãs oppoſitas .d. qꝛ
cũ aufert̃, nõ aufert̃ mã: ſed remanet diffinitio ꝛ nomẽ:
ꝛ hoc exẽplo oſtendit .d. qm̃ cum aufert̃ figura ſecuris,
remanet ideꝫ ferrum ſicut ante noĩe ꝛ diffinitiõe. ¶ Et
neceſſe.] Dicebant quidaꝫ ꝙ cum remouet̃ figura ſecu
ris, amplius nõ remanet ſecuris: qm̃ remouet̃ operatio
eius: ergo nomen: ergo remanet ſecuris ęquiuoce. Hoc
abſoluit Auerrois dicens: ꝛ neceſſe eſt ꝛ recte: vt rema
neat nomẽ eius .ſ. ſecuris: qd demr̃at hoc inſtrm .ſ. indiui
duũ ſubę: lꝫ acuitas auferat̃: ꝛ dat cãꝫ .d. ꝛ h̃ fuit qꝛ nomẽ.

dī in rebus nālibus p̄mo de forma: ⁊ ſecūdo de congre-
gato: in rebus aūt artificialib⁹ ecōtrario: q2 p̄mo de mā:
⁊ ſcōo de cōgregato. Cōcludit ergo. d. In reb⁹ igit̄ artifi
cialib⁹ demōſtrat indiuiduū ſubē ſm ſuā p̄mā ſignatio-
nem: q2 ſigt̄ mā3: in reb⁹ indiuiduis ſubē nālib⁹, demon
ſtrat ipm ſm ſuā ſcōa3 ſignatonē: qm̄ ſignat formam. ⁊
reddit rōne3. d. h̄ eni3 indiuiduū nō eſt h̄, niſi p formā. i.
ens in actu: nō per ſuā mā3: mā. n. nullum h3 eſſe in actu
in reb⁹ nālib⁹: ſm q̄ eſt mā, ⁊ eſſe nō eſt in actu niſi for-
mē, ⁊ hoc oſtēdit in ſimplicib⁹ corporib⁹. i. ēlītis. d. ⁊ h̄
valde manifeſtat̄ in formis rex ſimplicium. i. ēlītox: qm̄
cū forma fuerit ablata, nihil remanet: in reb⁹ artificialib⁹
ecōtra eſt, nihil eſt hoc. i. in actu niſi per ſuā mā3: nō per
ſuā formā. ¶ Tūc colligit vtilitatē digreſſionis. d. ⁊ ſic
declarabit̄ tibi diña iter nālia ⁊ artificialia: ⁊ hęc eſt p̄ᵃ
vtilitas. Secūda3 ponit. d. ⁊ intelliges h̄. i. textū qd̄ dixit
Ariſto. ⁊ ponit tertiā. d. ⁊ auferetur dubitatio: quę inducit
credere, q̄ nāles formę ſint accidētia, vt crediderūt an-
tiqui: ergo trib⁹ vtilitatib⁹ bonu3 fuit digredi. Reliquū
cōmenti manifeſtum eſt per ſe.

Dubiū p̄ᵃ. ¶ In expoſitione hac ſunt multę ambiguitates: ⁊ in cō-
mento: ⁊ in textu. In cōmento p̄ma erit, q̄ Auer. falſu3
videt̄ dicere. ſ. q̄ hoc nomē homo, ⁊ quodlibet nomen rei
nālis p̄mo ſignificat formā: ⁊ ſcōario cōpoſitū. Hoc fal-
ſum eſt: qm̄ id p̄mo debet ſignificare, de quo p̄dicat̄ ve-
ra p̄dicatione: ſed de cōpoſito pręedicat̄, ⁊ nō de anima:
Cōmen. 36ᵘ. inquit eni3 Auer. 7ᵒ metaᶜᶜ. forma recti nō eſt rect⁹, ſicut
aīal nō eſt anima. ¶ Secūdo arguo modus ſignificādi
ſumit̄ a mō intelligēdi: ergo id p̄mo ſignificat̄: qd̄ p̄mo
intelligit̄: ſed cōpoſitū prius itelligit̄ forma: compoſita
eni3 ſunt p̄us ⁊ magis nobis nota: vt Auer. dicit in p̄mo
Cōmēto 5ᵒ. phyſicox. ⁊ Ariſto. ¶ Eode3 modo pōt p̄bari q̄ ſecu-
ris nō ſignificat p̄mo ferru3: vt p3 per hās duas ratiōes.
2ᵃ diffi^cultas ¶ Secūda difficultas eſt: q2 videt̄ qn̄ ſecuris amittit
formā perdat nomen, ⁊ diffinitionē: qm̄ diffinitio rei ſu-
mitur ⁊ innoteſcit ab opere: ſed ſecuris perdit opus: ergo
Cōmen. 39ᵒ. ⁊ nomen ⁊ diffinitionē: ⁊ hāc rōne p̄bat Auer. 7ᵒ metaᶜᶜ.
q̄ manus mortua eſt equiuoca. ¶ Adhuc ablata figura
a ferro, vel ferrū erit ſecuris, vel nō. ſi nō: g̊ nō remanet
nomē, ⁊ per ɔſequēs nec diffinitio. ſi ſic: ergo vnū nume-
ro eſſet infinita: eſſet eni3 ferrū: ſecuris: gladius, ⁊ omnia
3ᵃ diffi^cultas illa quę poſſunt fieri ex eo. ¶ Tertia difficultas in quo
differt nomē denominatiuū a noīe artificiali, v3, ſecuris
ab albo: certu3 eſt, q̄ in nullo: ſed albū apud Auer. 5ᵒ me
Cōmē. 14ᵒ. taphyſicę p̄mo ſignificat formā: ergo ⁊ ſecuris. Arguit
eni3 ibi Auerrois ſic: ⁊ ſi albu3 p̄mo ſignaret corp⁹: tunc
ide3 eſſet dicere, ſortes eſt albus, ⁊ corpus albu3 ⁊ corp⁹,
album. Et ſic in infinitū: hoc argumētu3 pōt ⁊ de nomie
artis retorqueri: vt p3. Hę ſunt difficultates circa deter-
minationē cōmenti: poſſet ⁊ adhuc quęri an vna ſit for-
ma ſubſtātialis in vno cōpoſito: vt Auer. dicere videt̄:
Difficulta- ſed nō eſt ad p̄ñs opus: ſed alibi tetigi. ¶ In textu ſunt
tes in textu alię adhuc, primo Simplicij ⁊ Thomę in tractatu de
vnitate intellect⁹: qm̄ Ariſto. aię diffinitionē vle3 cōclu
ſit ammouit. q. antiquox: ⁊ ingt. Ob nō op3 quęrere cā3,
quare ex aīa ⁊ corpore fiat vnu3: quia illamet cā: quę eſt
eſſendi cōpoſito, eſt vnitatis. Ex hoc arguit̄ q̄ aīa intel-
lectiua eſt forma ſubſtātialis corporis: qm̄ neq3 oportet
quęrere cām, nec tunc dicere potes, h̄ nō cōtineri intelle
ctiuā aīa: qm̄ p̄poſuit vlem dicere diffinitionē. Adhuc
inquit. Uliter dictu3 eſt qd ſit aīa. Adhuc ⁊ poſt dubita-
bat, an aīa intellectiua ſit forma corporis, ſicut dictū eſt:
an ſicut nauta nauī: ⁊ ait q̄ ex hāc rōne nō eſt hoc mani-
feſtu3: vt videbit̄ poſt: vide cōmentū 21ᵐ. Et hęc quidē
2ᵃ difficul. quęſtio eſt multu3 difficilis. ¶ Secūda qd̄ eſt: qm̄ ingt

Ariſto. aīa eſt actus corporis viuētis in potētia: quō ca-
pitur potētia ibi: omne eni3 in potētia diſtat ab actu: vt
Ari. inquit in 9ᵒ metaᶜᶜ. ⁊ Auer. ¶ Tertia qd̄ p̄p qd Ari. Cōmen. 8ᵒ.
p̄bans animā eſſe ſubſtātiā per exēplu3 in artificialib⁹, 3ᵃ difficul.
exemplu3 poſuit de organicis, ⁊ nō de alijs artificialib⁹.
videt̄ eni3 q̄ melius de alijs: q2 magis p̄ticipant rōnem
actus p̄mi: ⁊ p̄pter qd nō in aggregato ⁊ ex ſubā: ⁊ acci-
dente, vt in albo exemplū poſuit. ¶ Quarta. q. eſt circa 4ᵃ diffi.
verbu3 Themiſtij. Inquit eni3 atq3 hoc eſt cōgregatu3
ide3, ⁊ integrū ex ambobus conſtitutū: qd̄ nihil aliud q̄
aīal eſt: nempe forma, tametſi in mā p̄ducit̄, nō tamen
ipſi mā forma eſt: ſed eius, qd̄ ex duab⁹ facultatib⁹ con-
ditu3 eſt: omne eni3 tale ſimul atq3 formatu3 eſt: h̄ aliqd
Solutio. ſit. ¶ Ad primā debes ſcire q̄ nomen artis ⁊ naturę cō
ueniunt in modo ſignificādi: qm̄ quodlibet illox ſignificat
totū per modu3 totius: differūt in ſignificato: qm̄ nomē
artis: eſt p̄mo ſignificās materiā p̄mitate p̄ncipalitatis;
⁊ ſcōario formā: p̄pterea q2 eſt accidens: ecōtra eſt in
noīe nāli. nomen vō denoīatiuū eſt p̄mo ſignificās for-
ma3: qm̄ nō eſt ſumptū a totalitate, nec conuenit cū eis,
cum ſit cōcretū ad ſubiectū ⁊ ad ſuppoſitū: ſ3 nomen ar-
tis ⁊ naturę eſt abſtractū ad ſubiectū, ⁊ cōcretu3 ad ſup-
poſitū: ideo diña eſt. Tunc rñdet̄ ad p̄ma3: nego aſſum-
ptu3: ſtat eni3 nomen p̄mo ſignificare aliquid p̄ncipale:
⁊ de eo non primo pręedicari in terminis cōcretis: vt p3.
¶ Ad 2ᵐ cōcedo quo ad nos: nō autem p̄mitate p̄ncipa
litatis, ⁊ naturę. ¶ Ad ſcōa3 dōm, q̄ ſecuris pōt dupl̄r
conſiderari: vno modo vt eſt abſolutu3: alio modo vt eſt
organicū: p̄mo modo nō perdit nomē ⁊ diffinitionē: ⁊ ſic
intelligit Auer. ſcōo modo ſic: ⁊ ideo nō ſequit̄ ferrū eē
infinita. ¶ Ad tertia3 p3 ſolo ex diña poſita iam. ¶ Ad
In ſol. vlti. quōne3 Thomę, ⁊ Simplicij: (vt Auer. inquit in lib. d. d.
⁊ vt Simplicius inquit.) Duplex eſt vnio p̄fectionis ali
cui, vna qua vnit̄ p̄fectio alteri, vt forma materię: qua
mā reducit̄ actu, ⁊ in ſpecie ponit̄: eo modo quo forma
ignis vnit̄ materię ignis. altera eſt vnio qua vnitur mo-
tor ipſi inſtrumēto: eſt eni3 inſtrm̄ equiuoce inſtrm̄: niſi
ei vniat̄ artifex. ¶ Ex his rñdet̄ ad argᵐ, dicēdu3 q̄ ly
actus corporis ⁊c̄. accipit̄ ibi analogice p̄ actu moto-
ris ad ſuum inſtrm̄: ⁊ pro actu p̄ficiētis reſpectu ſuę ma-
terię. ⁊ qn̄ dicis Ariſto. inquit, q̄ nō eſt quęrenda cauſa,
quia ſit vnum: q2 illamet cā, quę eſt eſſendi, eſt vnitatis.
Dicendu3 q̄ ſicut duplex eſt vnitas: ita duplex eſt eſſe:
vnū eni3 ſeqt̄ eſſe: eſt ergo eſſe vno mō inſtrumēti: vt ſit
inſtrm̄ motoris: alio mō vt ſit in ſpecie: ⁊ ſic dicēdu3, q̄
per eſſe intelligit eſſe cōe: ſicut per vnū, vnū cōmune: vt
Simplicius dicit. ¶ Et ex hoc p3 qualr̄ abſciſſa anima
intellectiua: hō remanet ęquiuoce, ęquiuocatiōe ſumpta
ab eſſe inſtrumēti: ⁊ nō ab eſſe ſimplr̄: ⁊ ideo exēplu3 po
ſuit in organicis. ¶ Ad aliā Themiſtius rñdet q̄ potē-
tia capit̄ ibi p̄ut capit̄ in perihermenias: p̄ut ſequit̄ ad
neceſſariū: vt deus eſt: ergo deus pōt eſſe: ⁊ Ariſto. in 9ᵒ
capit̄ potētia pro ſubā mānę potentia vt patet. ¶ Ad
aliā dōm, q̄ Themiſtius vult, q̄ diffinitio aię nō debet
intelligi reſpectu mānę: ſed reſpectu cōpoſiti p̄p rationē3
dictā: ideo dicit q̄ cōparatio formę debet eſſe ad cōpo-
ſitu3 in p̄poſito: ⁊ tn̄ ad materiā. ¶ Uel dōm q̄ forma
pōt accipi dupl̄r: vno modo vt reponit re3 in ſpecie: alio
modo vt perfectio. primo modo cōparatur ad compo-
ſitum: ſcōo modo ad materia3.

COMMENTARIVM.

Licet hūc textū in collectaneis diligent̄ expoſuim⁹,
q2 tn̄ breuiuſculi fuim⁹, nūc dilucidi⁹, atq3 lon
giuſcule dicam⁹ Ariſtotelē velle nūc aię definitionē di-
lucidare, qd̄ dupl̄r exequit̄, p̄mo ex p̄te aię, ſcōo ex p̄te

ſubiecti.ſ.corporis. Dilucidans aũt hãc definitionem ex parte aię, duplr rurſus dilucidat: primo qdez ſilitudine atqz exẽplo artificialiũ organoꝝ. Scdo vo exẽplo partiũ corporis. Quãtũ ad primã viam, qua artificialiũ organoꝝ exẽplo aię definitionẽ dilucidat, primo ex dictis reſumit ↄclonẽ ⁊ inquit. Uliter qdem igiť dictũ eſt qd ſit aia: ⁊ illud, qd dictũ eſt, ſubſcribit, ⁊ dicit. Eſt.n. ſubſtãtia quę eſt ſm rõnez, hoc aũt eſt qd qd erat eſſe tali corpori.ſ. phyſici organici pñte viuẽtis. Hęc eſt totius definitionis reſumptio. ¶ Quo vo ad vba attinet, forma cuiuſqz cõpoſiti appellať ſubã ſm rõnez, ſiue rõ ſubalis, ⁊ qd qd erat eſſe, appellať qdez ſubalis rõ, quia eſt pñte tota definitio eſſentialis ipſius cõpoſiti ſm peripatheticos, diciť vo qd qd erat eẽ, qz coqua ipſi definito, per quã rideť ad qõnez qd eſt definitũ, vñ qz coqua eſt definito per vbũ erat, aſſignať. Hęc eſt ↄclo. ¶ Hãc ergo ↄclonez exẽplo organoꝝ artificialiũ pbat, ⁊ ſyllogizat hypothetice a deſtructiõe antecedẽtis hoc pacto in terminis cõuertibilib᷒, ſi aliqd artificialium organoꝝ, vt bipẽnis eſſet phyſicũ corpus, aia eſſet eius ſuba, ⁊ eſſe.i. aia eſſet ei᷒ primus ſubalis actus, pbat hãc hypotheticã: qz ipſa aia a tali inſtro diuiſa, nõ amplius erit bipennis niſi ęquiuoce, vt hõ mortu᷒ eſt equiuoce hõ. Deinde deſtruit añcedẽs, ⁊ inquit. Nũc aũt eſt bipẽnis, hoc eſt nõ corp᷒ nãle, ſed artificiale, nõ igiť talis corpis.ſ. artificialis qd qd erat eſſe, ⁊ rõ aia eſt: ſed eſt actus corpis phici hñtis in ſeipſo pn᷑ mot᷒ ⁊ ſtatus. Eſt ergo ſyllus, ſi bipẽnis eſſet phyſicũ corp᷒, aia eſſet ei᷒ act᷒ primus ſubalis, ſz bipẽnis nõ eſt phyſicũ corp᷒, ſed artificiale, ergo nõ eſt actus primus bipẽnis, qd eſt artificiale corpus, ſed actus primus corpis phyſici. ¶ Sed dubitať ↄtra maiorẽ, ſi.n. maior eſſet vera, tunc ſi elnũ eſſet corp᷒ nãle, eius foȓa eſſet aia, qd falſũ eſt. ¶ Dicendũ q̈ hypothetica, quę fuit maior, debet accipi cũ ſupplemẽto, h̄ pacto ſi aliqd organoꝝ artificialiũ eſſet phyſicũ corpus, vt bipẽnis, ⁊ qdez viuens, eius figura eſſet aia, ⁊ ſic intelligẽdo ceſſat obiectio de elnto. naz elnũ lz ſit nãle corpus, non tñ eſt viuẽs.

2ᵒ dubiũ. ¶ Scdo dubitabis cur de artificiali corpe, ⁊ non de nãli, Exẽpluz accepit, cũ vtroqz mõ eẽt ad ppoſitũ, ⁊ ſi de corpore artificiali cur potius de inſtro hypotheticam accepit q̃ȝ de opere artificiali, vt de lectulo. Eſſet.n. vera hęc, ſi corpus albũ eſſet corpus nãle viuẽs, albedo eſſet ei᷒ aia, ⁊ ſimiliter accipi poſſet de opere artificiali. ¶ Dicẽdũ hanc hypotheticã aſſumptã eſſe de aliquo corpore artificiali, vt habeať ex deſtructiõe antecedẽtis aiaz eſſe actũ nõ artificialis corporis, ſed nãlis: ⁊ potius de inſtro, qz inſtrm vr ſimile corpori viuẽti. Eſt enim in partib᷒ difforme q̃ſi organicũ ſit eſt etiã actiuũ per certam ſui corporis ptẽ certę actionis, cũ ſit id, quo viuens ad agẽdũ vtitur, vñ paucis mutatis intelligit, ac ſi eſſet corpus organicũ, ppterea exẽplo taliũ vſus eſt. ¶ P. Id qd addit Ariſto. [Sed phici hõ hñtis pn᷑ motus ⁊ ſtatus in ſeipſo.] põt eſſe trãſumptũ, ⁊ nõ pars ↄclonis, ⁊ põt eſſe expoſitio ↄclonis, ſi vbũ illud [hñtis pncipiũ mot᷒ ⁊ ſtatus in ſeipſo] intelligiť pro viuẽte, meli᷒ autẽ vr trãſumptũ. ¶ Sed dubitabis. naz ſi erit trãſumptũ, tunc nõ vr, vnde tale tranſumptũ ſequať. nõ.n. ſeqť aia nõ eſt actus bipẽnis, ergo erit act᷒ corporis phyſici: qa aduerſari᷒ dicet eã eſſe actũ alteri᷒ inſtrumẽti.ſ. gladij, vel alterius. ¶ Põt dici Ariſtotelez ſumpſiſſe bipẽnez pro quouis artificiali inſtro, ⁊ ita ſeqť, ſi aia non eſt act᷒ bipẽnis, hoc eſt nulli᷒ corporis artificialis, erit act᷒ corporis nãlis: ⁊ ſic bñ trãſumpſit. ¶ Ex his apparet hunc locũ nõ recte interpretatũ eſſe Auerroez, dicit.n. Ariſtotelez velle pbare nãles formas eſſe ſubas, qd duplr me iudice vr falſum, primo q̈ nõ oẽs formę nãles ſunt ſubę: accidẽtia.n. quę formas nãles comitanť, ſunt formę nãles, cũ nec arte, nec voluntate ↄficianť, ⁊ tñ talia accidẽtia nõ ſunt ſubę. Scdo q̈ Ariſtoteles pbauit animã eſſe entelechiã nãlis corporis exẽplo ſumpto ab inſtro: quo artifex vtiť ad opa ſua. Qz ſi dicas hoc, qd de formis naturalib᷒ Ariſtoteles oſtẽdit, ſaltẽ mediate ſeruit ad pbãdum aiaz eſſe entelechiaz. Si.n. formę nãles ſunt ſubę, tunc ſequiť aiaz eſſe ſubaz, ⁊ cũ nõ ſit ſuba cõpoſita nec mã, erit ſuba ſm actũ, ⁊ forma. Dicerez hoc poſſe ſeruire ad ppoſitũ de aia, ſed nec vbis Ariſto. nec exẽplo ei᷒ cõuenit: vt legẽti ea, quę Ariſtoteles dicit, pz.

¶ In collectaneis cõplura quęſiuimus de differẽtijs formarum artificialiũ, ⁊ naturaliũ: quę cum ſint dilucide dicta, nunc quęrimus an aia ſit viuentis corporis pars? Et vr q̈ ſic, tum q̈ ipſa eſt corporis aiati entelechia: tũ q̈ ipſi figurę ſimiletur, quę figurati corporis pars eſt. — Potius qd ſi aia eſt pars viuẽtis corporis.

¶ Alexander in libro, quẽ de aia ↄſcripſit, aiaz nõ eſſe viuẽtis corporis ptez aſſerit, qz ois corpis pars, eſt corpus, veluti ois pars ligni eſt lignum, ⁊ ois pars ignis eſt ignis. Sed qz vr hoc ↄ cõez oiũ expoſitoꝝ opinionem, ſequẽti capite ſe corrigens, vr de ptib᷒ diſtinguere, ⁊ ait. Aiaz nõ eſſe corporis ptez quãtitatiuam, vt eſt pectus, ⁊ caput, bene tñ eſt pars corpis qualitatiua, vt ſunt ęs ⁊ figura qualitatiuę ptes idoli. — Capite .5.

¶ Sed tenendo pro veritate, q̈ intellectiua aia eſt imortalis, hoc qd Alexãder ait, directe vr ↄ Ariſto. libro 2ᵒ de gnõne aialium, vbi dicit. Intellectiuã aiaz nõ eſſe ptez cõſtitutę formę.i. totalitatis. Huius vo rõnez innuit, qz cõſtituens aliqd nõ videť pars ei᷒, qd ↄſtituit, aia vo cõſtituit corp᷒, ergo non põt eſſe pars ei᷒, qd cõſtituit. — Capite 3ᵒ ſm tranſlationem Theodori.

¶ Quare opz dicere q̈ ex aia intellectiua ⁊ corpore nõ ſit tertia entitas, vt qdam aſſerunt, cuius itellectiua aia ſit pars, tunc.n. idez ↄſtitueret ſe, vt dicit Ariſto. Bene tñ cõcedo eã eſſe ptẽ cõpoſiti, nõ tñ ptez tertię entitatis, eſt qdez pars cõpoſiti, qz cõpoſitũ eſt aia ⁊ corpus collectiue ſumptę. Non eſt pars tertię entitatis, qz nulla ex vnione reſultat: ⁊ ſi ſic Alexãder intelligit, bñ dixit. Lz ei᷒ opio alibi diceť: per q̃titatiuã eniz ptẽ Alexãder partẽ eſſentialez, atqz alteri᷒ rõnis intelligit. ¶ Nec veliz te ignorare in iuuenta dixiſſe intellectiuã aiaz bñ eſſe partẽ totius hois, nõ tñ ptẽ totalitatis hois: totius qdẽ hois, qz totus hõ nõ eſt aliud q̃ȝ ſuę ptes collectiue ſumptę, quaꝝ pcipua eſt intellectiua aia: totalitatis vo nõ, qz nulla eſt totalitas pter ptes collectiue ſumptas. P. dicebamus intellectiuã aiaz eẽ ptez toti᷒, ⁊ cõpoſiti, qd eſt hõ, nõ tñ ptez cõpoſitionis hois, totius qdez hõ, qz hõ eſt aia ⁊ mã collectiue ſumptę: nõ aũt cõpoſitionis, qz nulla ſuba pręter ptes eſt cõpoſitio.

¶ Plato aũt ⁊ Plotinus aſſeruerũt aiaz intellectiuam eſſe ptez humani aialis: ſed nõ partẽ hois. Humani qdẽ aialis, qz aial humanũ eſt intellectiua aia, ⁊ corp᷒: cuius binarij aia eſt pcipua pars. hois vo nõ, qz aia itellectiua eſt homo, hõ enim nihil eſt niſi aia itellectiua. — Plato. Plotinus.

¶ Quod Auerroes approbãs, aſſerit h̄ nomẽ, homo, nihil ſignificare niſi formã hois, concretiue tñ, ⁊ ſic opz dicere humanã aiaz nõ eẽ partez hois, ſed cõpoſiti humani. Sed de his hactenus. ¶ Queriť ſcdo vtrũ ex his, quę Ariſtoteles dixit hic de definitione aię, colligi poſſit, q̈ intellectiua aia ſit forma pficiens, atqz informans humanũ corpus. — Utrũ aia intellectiua ſit forma pficiens.

¶ Diuus expoſitor eo libro quẽ de intellu cõfecit, ad Ariſtotelis vba aiaduertẽs, cuz inquit. Aię definitionẽ eſſe oib᷒ aiab᷒ cõez ſaltẽ mortaliũ, intellectiuam aiaz eſſe nãlis corporis entelechiaz, aſſerit, potiſſimũ qa Ariſtoteles epilogãdo inquit vliter eſſe dcm qd aia ſit. Ex hoc vlterius expoſitor procedit, nam ſi intellectiua — Opinio diui Thomę ⁊ de

aia eſt phici corpis entelechia, vt ex definitione relinqt: tūc intellectiua aia erit phici corpis pfectio ei eē ⁊ ſpēm pbēs, ⁊ ſic ipʒ pficiēs, ⁊ iformās. Signū aūt affert, quia poſtq̃ Ari. aię definitionē idurit, ſtatiʒ ſubſcribit ambigēdū nō eē de cā, q̃ aia ⁊ corp⁹ ſiant vnū, ſiqdē h̄ definitione ɔſtet, q̄ eſt vt aia ſit phyſici corpis entelechia / vbi Auerroes ⁊ Simpli. dixerūt aiaʒ eē cām, q̄ cōpoſitū eſt vnū, quo eſt illi⁹ cā vt ſit ens. Ergo aia itellectiua eſt pficiēs corpus ⁊ informās, ⁊ ipm totū ɔſtituēs, aliogn non quo eſt cā entitatis cōpoſiti, cēt cā vnitatis.

Opinio Simplicii.

¶ Simplicius cōpl'ib⁹ hui⁹ libri locis iter rōnalez aiaʒ, quā gręco v̄bo dianoeticā appellat, h̄ eſt cōpoſitā ex itellu, ⁊ imaginaria pte, quę ex ſemine venit, ⁊ intellm, q gręce nus, ſiue nous di, nō paruā diiam facienam intellm ſimplr ęternū eſſe tradit, rōnalez vō aiaʒ corruptibilez ſaltem ſm partē: qz vt Ariſto. inquit 12° li° meta^{cc}, non tota aia remanet, ſed ea pars, quę eſt itell's. Jmaginat̃ .n. ipſe rōnalez aiaʒ eſſe quoddaʒ totū, cui⁹ vna pars. ſ. imaginaria ex ſemine deducit̃ quę eſt dianoeticę aię, ſiue itellectiuę q̄ſi altera ſemiaia. Altera pars, quā mentē ſiue intellm, gręce noum dicūt, extrinſec⁹ accedit, quę eſt altera toti⁹ dianoeticę ſiue intellectiuę ſemiaia. Ex his .n. q̄ſi duab⁹ ſemiais dianoeticā aiaʒ h̄ eſt rōnalē ɔficit, q̄ſi totā aiaʒ, quę qdeʒ ſm pteʒ ęterna eſt, ſm pteʒ genita, atqʒ corruptibilis. Hāc arbitrat̃ eſſe verā humani corpis formā, ⁊ qdeʒ nō ſoluʒ humano corpe vtentē, ſed ipm pficientē, hęc eſt pro nūo humanoꝝ corpoꝝ diſtributa, atqʒ numerata. Utruʒ vō intellus ſit vnus, poſtea dicemus de hui⁹ opione.

Tex. cō. 15.

¶ Hāc opionē Alexāder pmus inter grę cos expoſitores defendit, vñ in libro de aia qd per entelechiā Ariſtoteles velit, diligēter expoſuit, eſt .n. verbuʒ Ariſtoteli peculiare, ⁊ ab ipſo inuentū, vt inquit Helli⁹. Ubi viſus eſt facere inter morphen ⁊ entelechiā diiam nō paruā, nam entelechia, vt inqt, Ariſtoteles appellat formā, quę ⁊ corp⁹ pficit, ⁊ a corpe hi, ob quā cām latiniores neoterici v̄bo ficto ſatis ppie pfecti habitaʒ dicunt, q cuʒ hoc qḋ pficit, a corpe pfecto hi. Cōponit̃ .n. ab ἐντελοῦν, ab entelus .i. pfecto: ⁊ ἔχω .i. habeo: quaſi pfecte ſe habēs. Hac rōne intelligētia orbis nō di entelechia cęleſtis corpis, qz lʒ cęluʒ pficiat, e cęlo ipſo nō hi, nō .n. ab ip ſo cęlo in eē ɔſtituit̃, eſſet .n. corruptibilis. At morphen Ariſtoteles, ⁊ Alexander vbiqʒ formā, ſpēm, corpis dicūt. Ueruʒ de rōne formę nō eſt vt hēat̃ ab eo corpe, cuius foia eſt. Hac rōne Ariſtoteles ⁊ Alexander cęleſtez intelligētiā cęli formā diceret, nō aūt cęli entelechiaʒ, niſi forſitan ęquiuoce, ea rōne, vt Simplici⁹ inqt. Qua vtens di entelechia ei⁹, quo vtit̃, vel alia rōne, vt dicemus. ¶ Ex his appet definitionē aię cōeʒ oībus cōpetere, rōnalis .n. aia iuxta hoꝝ opinionē eſt entelechia phyſici corpis ſimilr, ⁊ cęterę aię. ¶ Ea vō hęc opio ſit Alexādri, Themiſtius 3° hui⁹ aſſerit, addens hāc eſſe, ⁊ Theophraſti. Jllud vō dubitatiōe dignū eſſet, vtrū intellect⁹ eſt entelechia humani corpis ſm opiones hoꝝ. Uerū ad 3^m librū hāc trāſmitto, nobis aūt ſit ſumere q rōnalis aia ſit pficiēs humanū corp⁹, ⁊ illi⁹ foia.

De opinione Auerrois.

¶ Sed qd Auerroes velit, nō eſt leue intelligē, naʒ aut trāſlatoris errore, aut errore ſuo, aut incōſtātia opionis pro maiori pte viſus eſt velle intellectiuā aiaʒ, ſiue rōnalez eſſe qd cōpoſitū ex intellu agēte, ⁊ intellu poſi vtriſqʒ ęternis, qḋ nullo mō ipſe cōcedit eē entelechiā vniuoce corporis nālis, ſed tm̄ pfectionez, quę humano corpe vtit̃, vt inſtro, ceu nauta naui, hoc cōpoſitū vbiqʒ vnum nūo oiuʒ hoiuʒ eē affirmat. Hāc opionē attribuit Auerroes Joānes candauēſis: qui putat̃ magn⁹ opionū Auerrois fautor, Cęteri quoqʒ Auerroici hāc eſſe Auer. opionem nō dubitarūt. Antiqui etiaʒ latini, vt Thomas, Albert⁹, Egidius, ⁊ Scotus hāc opionez ſemp Auerroi attribuerunt, ⁊ tanq̃ erroneā refutarūt, hanc ⁊ nos in libris nr̄is quos in iuuēta ſcripſimus Auerrois eē opinē, lʒ falſam, vbiqʒ declarauimus.

Opinio quā nunc vi.

¶ Hac vō ętate poſtq̃ oia, q̄ ipſe de re hac ſcripſit, diligēter examinauim⁹, loquor de his libris, qui ad nos puenerūt. Arbitror opionē Auer. non differre ab illa Simplicij / cęterorūqʒ gręcoꝝ. Quicqd illis ipſe ipoſuerit, naʒ id, qḋ Simplici⁹ ptē extrinſecus accedentē mentē ſiue itellm appellat, Auerroes intellʒ poſeʒ autumat. Quod vō Simplici⁹ imaginariā ex ſemine traditā, Auerroes cogitariā vocat, vterqʒ igit̃ rōnalez aiaʒ ſiue dianoeticā q̄ſi totā ex his ptib⁹ q̄ſi ſemianimis cōponit, vñ Themiſti⁹ li° 2° de memoria ⁊ reminiſcētia inquit. Nihil .n. aliud itelligētia, quę dianoea di q̄ cū imaginatiōe actio intellus ɔiuncta, ppie .n. dianoea cōpoſitio intellus ſonat: dia .n. compoſitio eſt, nous vō itellus, h̄ eſt cōpoſitio ex imaginaria pte, quę eſt nobiliſſima ſenſitiuaꝝ ppa hoi, ⁊ intellu. Uterqʒ hāc aiaʒ ſic cōpoſitā, quęqʒ a potiori pte noetica ideʒ itellectiua etiā dici pōt, formā humani corpis atqʒ entelechiā pro nūo corpoꝝ diſtributā, atqʒ numeratā autumat, intellʒ vō vnū nūo oiuʒ, ⁊ vtraqʒ ex pte ęternū.

Capite. 14°.

Hui⁹ rei cā vʒ ſm eos, qz agentē intellm vterqʒ nō eſſe aliqd aię rōnalis arbitrat̃, ſed deum eē putat Auerroes 12° li° meta^{cc}. quē nobis in pn°, vt agens, in fine vt foia copulari credidit Auerroes.

Cōmen. 38°.

Pʒ ergo ēt ſm Auerroē rōnalez aiaʒ eſſe humani corpis entelechiā, ⁊ qdeʒ pficientē, ⁊ informantem, ⁊ in h̄ nullus eoꝝ dubitauit, ſʒ dubiū eſt (vt dixi) de intellu, vtrū ſit corpis entelechia. Utrū vō hęc ſit Ariſtotelis opio, poſtea in h̄ libro, ⁊ in 3° dicemus, nunc vō hāc eē falſam ſupponas, qz poſtea accumulatiſſime demonſtrabimus huius falſitatē.

Uera pō.

¶ Propterea Thomas noſter, qui q̄tū potuit oia Ariſtotelis dicta ad veritatez trarit, facile locū hūc interptat̃, naʒ rōnalis aia ⁊ tota, ⁊ ipſa eſt entelechia corpis humani illi ⁊ eſſe, ⁊ ſpēʒ pbēs, lʒ ſm graduʒ intellectiuū eleuata dici poſſit, quaten⁹ intellect⁹ nulli⁹ determinatę ptiulę corpis act⁹ ſit.

Comparatio opioni Thomę ⁊ Auer.

¶ Ex his pʒ q ſiue de mente Auerrois teneat̃, q intellectiua aia ſit ex pte itellectiua, ⁊ pte cogitatiua q̄ſi tota ex duabus ſemiais, vt Simplici⁹ etiā arbitrat̃, ſiue teneat̃, vt Candauēſis q intellectiua aia ſit ex intellu agēte, ⁊ itellectu poſi q̄ſi duab⁹ ſemiais q̄ſi tota ɔſtituta, intellectiua aia ſemp eſt foia dans eē corpori humano, ipm pficiēs, ⁊ informās: dans illi nomē, ⁊ ſpēʒ, ⁊ definitionē. Et qdē ſi intellectiua aia q̄ſi tota ɔſtituit̃ ex cogitatiua, ⁊ pte itellectiua quaſi ſemiais det eē corpori humano: nemo dubitare debet, qz ſaltē quo ad cogitatiuā Auerroes nō dubitauit. Et vō ſi ex intellectu agente, ⁊ intellu poſſibili, quę ſunt duę ſubſtātię ſeparatę, quaſi ex duab⁹ ſemiais, intellectiua aia cōſtituat̃ quaſi tota, ſit forma informās, ⁊ cōſtituēs, humanū corpus, illi nomē, ſpēʒ, ⁊ definitionem prebens, declarat̃. Auerrois .n. in libro de ſubſtātia orbis ponēs diiaʒ inter formā mālez, ⁊ imālez, nullam aliā poſuit, niſi qz mālis ɔſtituit ſubiectū, cui⁹ eſt in eſſe, ⁊ ab illo ipſa ɔſtituit̃ .i. dependet in eſſe ⁊ conſeruari. Jmmaterialis vō cōſtituit ſubiectū, cuius eſt in eſſe, ab illo tamē nō cōſtituit̃, nec depēdet in eſſe, ⁊ pſeruari.

Quę ſepara ſm Auer.

¶ Ex quo ſequit̃ formā ſeparataʒ ſm Auerroem nō eſſe, quę nō dat eſſe, ⁊ nomen, ⁊ ſpēm ei, cuius eſt forma, ſed quę a ſubiecto nō dependet, materialez vō cōcretā, ⁊ coniunctam eſſe, quę ⁊ dat eſſe, ⁊ a ſubiecto dependet in eſſe: vt expōit Auerroes libro phyſicoꝝ pmo.

Cōmen. 63°. Error Candauēſis.

¶ Seqt̃ ſcḋo error Candauēſis, qui aſſerit formā ſeparatā eē, quę nō dat eſſe ſubiecto, ſed vnit̃ illi ſm operationez, vt nauta naui.

Bonus vir ignarus eſt eius opinionis, quam ſequitur.

Conuenientia opionũ Thome cum illa Auer.

¶ Pz tertio, q̃ inter opiniones diui Thome ⁊ Auerrois quo ad ſeparabilitatẽ, ⁊ inſeparabilitatẽ intellis nullam eſſe diſtã. diuus.n. Thomas pro veritate opinat̃ intellectiuã aiaz eſſe formã humani corporis, quatenus ipſum cõſtituendo illud formalr̃ informat, ſeparabilez ꝟo ab eodez, q2 ab illo nõ depẽdet, quę oia cõcedit Auerroes.

Diſa p̃ma.

¶ Sunt tñ diſ̃ę, p̃ma gdez q̃ Auerroes poſuit intellm ſubaz vtraq3 ex pte eternã, Thomas intellm poſuit intellectiuę aię virtutẽ, intellectiuã ꝟo aiaz ſubaz: quę per creationẽ cępit, poſt mortẽ tñ ꝑpetuo remanẽ.

2°

¶ Scda q̃ Auerroes aſſerit intellm vnũ nũo eſſe in oib⁹ hoib⁹, Thomas vult intellm ſicut ⁊ aiam, cui⁹ eſt virt⁹ multiplicari pro nũo hoiuz.

3°

¶ Tertia q̃ diu⁹ Thomas p̃ter intellectiuã in hoie nullaz aliã formã poſuit, qm̃ intellectiuã ſimul dicit ſenſitiuã eẽ ⁊ vegetatiuã. Auerroes poſuit itellectiuã corp⁹ humanũ informare, ⁊ p̃ter illaz poſuit in hoie cogitatiuam, quę ſimul eſt ſenſitiua, ⁊ vegetatiua in hoie.

Quo ſepata ⁊ quo cõcreta intellectiua aia

¶ Ex his appet, q̃ intellectiua aia eſt vno mõ ſeparata, alio mõ cõcreta humano corpori. Eſt gdẽ ſeparata ſeparatiõe depẽdentię, qm̃ ſm vtrãq3 opionẽ ab humano corpe minime dependet, eſt ꝟo hũano corpori cõcreta, q2 illud per ſe informat.

Qr hõ fo॰alr̃ intelligat.

¶ Scdo ſequitur hoiez formalr̃ intelligẽ ſm vtrãq3 opionez, q2 intelligit intellectiua aia, quę ſm vtrãq3 opionẽ eſt informãs humanũ corp⁹, nõ aũt per formã, quę hũano corpori aſſiſtit, vt Landauẽſis putat. Hęc melius in 3°, vbi ea, quę Auerroes cõtra veritatẽ dixit, reprobabimus / quę aũt pro v̄itate dicẽda erũt dilucidabim⁹ magis.

Utrum qõ q̃lis anima cęli eſt intelligentia cęli.

¶ Ultimo videamus vtrũ intelligẽtia ſit entelechia cęleſti corpis, ſicut aialis aia eſt entelechia aialis corpis.

¶ Dõm ſm Simpliciũ eſſe ęquiuoce intellectiuã entelechiã cęleſtis corporis, ⁊ ęquiuocatiõe ſumpta ab aia, ⁊ a corpore. Ab aia gdez / q2 itelligẽtia eſt nõ taz act⁹ p̃mus cęli, q̃ ſcdo, q2 ſubatur per ei⁹ opationẽ vt dictũ eſt, at aialis mortalis aia eſt act⁹ p̃mus ⁊ nõ ſcdo, cũ nõ ſubſtantiet̃ ei⁹ opatione. Ex pte ꝟo corpis / q2 cęleſte corp⁹ eſt actu viuens, mortale ꝟo potẽtia. Cęleſte.n. corp⁹ viuit ꝑpetuo, ⁊ per intranſiabilez vitã, at mortale corp⁹ mortalr̃, ⁊ variabilr̃. nũc. ſ. quieſcẽdo ab aliqua opatiõe, nũc operãdo, vt ſenſitiuũ, nũc vitã augẽdo, nũc illaz diminuẽdo, vt vegetatiuũ. ergo intelligẽtia eſt act⁹ viuẽtis actu, aia ꝟo viuẽtis ptãte, ⁊ ſic ęquiuoce act⁹ eſt corpis viuentis.

¶ Atq3 id qd̃ dictũ eſt in partib⁹ etiã inſpicere licet. nam ſi oculus eſſet aial: eius aia viſus ipſe nimiruz eſſet. hic eſt enim / vt pz: oculi ſubſtãtia quae ſeſe hz vt ratio. oculus aũt: eſt materies viſus. qui cũ defecerit: nõ vlteri⁹ erit oculus / niſi noie tm̃ / ⁊ perinde atq3 lapideus vel etiaz pictus. Id igit̃ qd̃ de parte dictũ eſt: ad totũ corpus viuens accõmodare opz. eſt eniz hic profecto: rõnũ ſimilitudo. nam vt pars ſeſe habet ad partem: ſic totus ſenſus ad totuz ſenſitiuum corpus vt talis eſt rationis.

¶ Conſiderare aũt ⁊ in ptib⁹ opz, qd̃ dictuz eſt. Si.n. eſſet oculus aial: aia vtiq3 ipſi eẽt viſus. Hic eniz ſubſtãtia eſſet oculi, quę eſt ſm rõnez. oculus aũt mã viſus, quo deficiẽte, nõ eſt oculus niſi ęquiuoce: ſicut lapide⁹ ⁊ etiã pict⁹. O pz igit̃ accipere, qd̃ eſt in pte, in toto eſſe viuẽte corpore. ꝓportionabiliter eniz ſe hz, ſicut pars ad ptẽ, tot⁹ ſenſus ad totum corpus ſenſitiuũ inquãtuz hmõi.

Collectanea text⁹ cõ॰ noni.

¶ Cum Ariſto. per exemplum ab inaiatis, qualis ſit aia expoſuit: nũc ⁊ per ſilia in ptib⁹, quale nã totũ explanat.

¶ Et debes ſcire (vt Simplicius inquit) q̃ Ariſto. per oculuz intelligit totũ aial. v̄. g. leonem. ⁊ per viſuz totam aiaz aialis. v̄. g. leonis. per totũ ſenſuz itelligit vniuerſuz gen⁹ aię. ⁊ per totũ corp⁹ ſenſitiuũ vniuerſuz aiatuz cõe oib⁹.

¶ Adhuc ſcdo debes ſcire q̃ per oculuz Ariſt. nõ intelligit ſoluz corp⁹ abſq3 viſu, vt Alex. itelligit: neq3 ꝑ totũ aial corp⁹ ſine toto ſenſu: qm̃ Ari. ſubdit q̃ ſi deficiẽte viſu nõ ampli⁹ eſt oculus. Silr̃ ſubdit. eſt aũt nõ abyciẽs aiaz / potẽtia ens, vt viuat. Ecce quõ pz hoc ꝯ Alex.

¶ Inquit igit̃ Ari. Conſiderare aũt in ptib⁹. i. ſpẽb⁹ aię opz qd̃ eſt. i. id qd̃ dictũ eſt. Si.n. eẽt oculus aial: aia vtiq3 ipſi⁹ viſus eſſet. hic.n. ſuba eſt oculi, quę eſt ſm rõnem. oculus aũt mã viſus eſt quo deficiẽte nõ eſt adhuc oculus niſi ęquiuoce: ſicut lapideus: aut depict⁹. hoc ſumpto arguit: opz igit̃ accipe, qd̃ eſt in pte, in toto viuente corpore. i. qd̃ eſt in ſpecie, ⁊ toto genere aiati. proportionalr̃ nãq3 ſe habet, ſicut pars ad partẽ, totus ſenſus. i. omnis anima ad totuz corpus ſenſitiuũ. i. ad totuz gen⁹ aiatoꝝ: ſm q̃ huiuſmodi. i. vt viuens.

Com॰ 9॰.

Cum declarauit q̃ vita.

Auerro. repli cans dcã pus. Intẽtionẽ ponit textus. 2ª ibi [Et dixit: ⁊ ꝯſiderãdum.] exponit illuz. 3ª ibi [Et q2 Ariſto. poſuit.] recolligit vim rõnis. In p̃ª itaq3 pte intẽdit, q̃ Ari. ꝓbat aiaz eẽ ſubam exẽplo: poſtq̃ rõne id ꝓbauit ⁊ per exẽplũ itelligit locũ a ſili. Et ſermo ei⁹ manifeſtus eſt ꝑ ſe.

¶ Et dixit: ⁊ cõſiderãduz.] Duo accipit hic Auer. ⁊ duo Ariſt. quoꝝ vnũ eſt, q̃ poſſe eſt hẽre certitudinẽ in toto per ꝯſiderationez in ptib⁹. Scdm eſt, q̃ ita eſt de pte, ſicut ẽ de toto. 2ª ibi [Qm̃ ꝓportio viſus ad oculuz.] Et oĩa hęc patẽt.

¶ Et q2 Ariſt. poſuit.] Hoc in loco recolligit viz rõnis, ⁊ p̃mo recolligit illa duo. d. Et q2 Ariſt. poſuit p̃mo, q̃ ita eſt de pte ſicut de toto, ⁊ h̃ fuit ſcdo loco poſituz: ⁊ q̃ poſſe eſt, vt hẽamus certitudinẽ de toto ꝯſiderãdo h̃ in ptibus: h̃ fuit p̃mo loco poſitũ. Incepit declarare moduz: vt iudiciuz toti⁹ ⁊ ptis ſit idez. In h̃ loco. i. incepit formare rõnẽ: vt hẽat̃ intẽtum. Reliquũ cõmẽti pz.

¶ Debes ſcire q̃ hęc Auer. expoſitio differt ab illa Themiſty ⁊ Simpli. p̃mo q2 Auer. vult, q̃ Ari. arguat ꝑ cõpationẽ in ptibus itegralib⁹ ad tota itegralia. Scdo vult, q̃ hic põat̃ ꝯclõ text⁹. Illi volũt q̃ arguat ꝑ cõpationẽ ptiũ ſubiectiuaꝝ ad tota v̄lia, ⁊ q̃ hic nõ ponat̃ text⁹ ꝯclõ: ſed in ſequẽti.

Dubitatio.

¶ Sed ambiges, qm̃ vult Ariſt. p̃ phicoꝝ, q̃ ſemꝑ totuz eſt notius pte: totũ qdez v̄le apud intellm noti⁹ ſpecie: totũ itegrale apud ſenſuz notius. mõ ꝑ eſſe in ptib⁹ ita, ꝓbat ita eſſe in totis, ſiue vt Simplici⁹, ſiue vt Auer. vĩ arguere ab inotiorib⁹ nobis, ad notiora, ꝯ ipſuz ibidez.

Rñſio Expoſitoris.

¶ Ad hoc expoſitor p̃mus latinoꝝ, Thomas inquit, q̃ ptes aię, ſiue potẽtię ei⁹ manifeſtiores ſunt, quo ad nos, q̃ ipſa aia. ꝓcedimus.n. in cogñe aię, ab obiect̃ in act⁹, ⁊ ab actib⁹ in potẽtias: per quas aia ipſa nobis inoteſcit. vnde cõuenientẽr etiã per partẽ / rõ animę manifeſtatur.

¶ Sed hec ſolõ eſt dubia: p̃mo qm̃ ſm Simpliciũ Ari. loquit̃ de ptib⁹ ſubiectiuis, ⁊ nõ ptãtiuis, vt. ſ. Thomas vult.

Cõmen. 5°.

¶ Scdo, qm̃ qdlibet totũ in cõparatione ad ptes / eſt notius, vt Auer. inquit p̃ phyſicoꝝ. ergo lz potentię, vt accidẽtia, ſint notiores aia, vt ſubiectũ: aia vt totũ poteſtatiuũ, videt̃ notius potẽtia, vt pars. ſemꝑ.n. totũ notius. modo Ariſto. hic facit ꝯſiderationẽ in partibus, vt partes: ⁊ toto / vt totum eſt.

Reſponſio ꝓpria.

¶ Ideo aliter dicendum q̃ pars eſt duplex: quedaz, quę nata eſt denoiare totuz, vt viſus. animal eniz videt: qm̃ oculus videt: quędam ꝟo,

quę nō nata eſt totū denoīare. non.n.hō albus,q2 dens, vt Ariſto. inquit in 2° topicoꝝ. Dico ergo ꝙ pars pmo modo eſt famoſior,ꝛ notior toto,ꝫ non ſcdo modo:ꝛ in ſllo genere partiū Ariſto.exemplū ponit: ꝛ ideo nō eſt vlis illa totū eſt notius pte:ſed per accñs ꝯtigit ecōtra. eſt enī tanq̄ vera per ſe,falſa per accidens.

COMMENTARIVM.

Quia Ariſtoteles cępit dilucidare deffinitionē aię ex parte aię,ꝛ eam dilucidauit exēplo ſumpto ab organo artificiali, vel loco a ꝯtio, vel ſyllo hypothetico a deſtructiōe antecedētis,nūc etiā ex parte aię declarat eandē deffinitionē exemplo ſiue loco a ſimili ſiliaudine ſumpta a pte aialis:ſꝫ q2 hic textus eſt mihi obſcurus,ꝛ in collectaneis breues fuimus:nō erit malum expōnes alioꝝ recenſere,dabunt enī pro veritatis inuentiōe nō paruū iuuēn. ℂ Simplicius ergo viſus eſt per partem ſenſus intelligere ſpēz ſenſitiuę aię veluti leonis,vel canis aiaꝫ:per totū vo ſenſū oiū ſenſitiuaꝝ aiaꝝ gen⁹.ſ. aiaꝫ cōez ad oēm aiaꝫ. Per ptē vo corpis corpis ſpēm, vt leonē/vel canem:per totū corp⁹,genus ad oīa aialia. Qua rōne pꝫ cū per ptez intelligāt partē ſubiectiuaꝫ:per totū vo,totū vle.

Expoſitio Simplicij

ℂ Quib⁹ expoſitis ſm Simplicium ſenſus eſt, vt vna pticularis aīa ad vnū pticulare corp⁹, ita quelibet aīa ſm genus ad oē ſui corpus ſm genus: ſꝫ pticularis aīa eſt ſui corporis ſubalis entelechia,ergo oīs aīa eſt oīs ſui corporis entelechia ad bonū ſenſum.

Refutatio

ℂ Hęc tñ expoſitio ambigua vī,naꝫ ita mihi ignotum eſſe vī vnā pticularē aiaꝫ eē entelechiā cuiuſdā phyſici corpis,ꝛ oēꝫ eē phyſici corpis entelechiā. ℂ P̄.Ariſto. ſumit oculū,qui eſt pars integralis,quę nō bn̄ pro ſubiectiua pte intelligi pōt.

Expoſitio Auerrois

ℂ Auerroes vo dicit ꝙ Ariſto. in hoc textu declarat aiaꝫ eſſe entelechiā phyſici corpis exemplo,ꝛ ꝙ ꝓprimo textu hoc declarauit rōne. Exponit aūt per ptes aię, ṽtutes pticulares aię ſenſitiuę,quas mēbroꝝ pticulares formas appellat,quā expōnez pro pte diuus expoſitor ſeqꝛ:q2 per totū intelligat totū poteſtatiuū,ꝛ per aię ptes potētias,ſiue virtutes,ꝛ tūc eſt ſenſus, vt potētia viſiua eſt entelechia ptis phyſici corpis, ita totū poteſtatiuū,qd eſt aīa,eſt entelechia toti⁹ phyſici corporis.

Refutatio

ℂ Sed hęc Auerrois expoſitio dubia eſt ꝙ quātū ad id,qd dicit.ſ.ꝙ ꝓprimo textu ꝓbauit rōne B, qd hic ꝓbat exēplo,naꝫ ēt ꝓprimo textu ꝓbauit B exēplo Verū illud exemplū fuit ſumptū ab organo artis. ℂ Scdo q2 potētia viſiua eſt accñs oculi,ꝛ ſic non opꝫ, vt ipſo accidēte corrupto,oculus ſit corrupt⁹. ℂ P̄. Intelligēdo per ptez aię potētiā,tunc maior ſylli eſt falſa, nō.n.viſus ad oculū ita ſe habꝫ, vt aīa ad totū corpus. Viſus.n.accñs eſt,tota vo aīa ſuba. ℂ P̄. Ignotius eſt mihi potentiā aię eſſe particularē actū partis corpis,ꝙ̄ ſit totā aiaꝫ eſſe actū toti⁹.

Expoſitio in iuuenta.

ℂ In iuuēta dixim⁹ nō qdeꝫ in collectaneis,ſed in alijs noſtris ꝯſiderationib⁹:Ariſtoteleꝫ per ptē aię intelligē ptē quātitatiuā aię,ꝛ per totaꝫ aiaꝫ,totā quātitatiue. Imaginaꝛ.n.Ariſtoteles hic totaꝫ aiaꝫ eē in toto aiali,ꝛ ptez in pte.Et hui⁹ rei cā eſt,q2 oīs talis aīa ad ſubri diuiſionez eſt diuiſibilis.Quare poſſumus imaginari totā aiaꝫ eſſe in vniuerſo corpe,ꝛ partez aię eſſe in pte,ꝛ ſic per ptes,intelligit itegrales:ꝛ ꝑ totū, intelligit totū integrale:ꝛ qdem ex pte aię,ꝛ corporis,ꝛ rō erit, vt pars ad partē,ꝛ tota aīa ad totū:ſed pars aię eſt pticularis act⁹ ptis phyſici corporis,ergo tota aīa eſt toti⁹ phyſici entelechia.

Refutatio

ℂ Quę expoſitio eēt bona,niſi ſyllus ꝓficiſcereꝛ ab ignotiori,vel ęque ignoto:eſt enim mihi aut ignoti⁹ aut ęque ignotū ptez aię eē ptis corpis pticularez actū,ꝛ totā toti⁹.Et qdeꝫ eo maxime,q2 non oēs ſenſitiuā aiaꝫ ad corporis diuiſionē aſſeruerūt diuiſibileꝫ eſſe. Vñ fit vt aſſumaꝛ dubiū pro alterius dubij manifeſtatione.

Dilucidatio ꝓpria nr̄a.

ℂ Propter hęc ſaluo ſaniori iudicio dicereꝫ,ꝙ Ariſtoteles ꝓbat aiaꝫ eſſe entelechiam phyſici corpis,exēplo ſumpto a pte corpis phyſici.ſ. ab oculo, nō ſimplr,ac cathegorice,ſꝫ hypothetice, vbi oculus eēt aial pfectū:ꝛ tunc argumētaꝛ a ſili ſemꝑ addita ꝯditiōe hypothetica hoc pacto. Sicut pars aię, vꝫ, viſus ad ptē corporis.ſ.oculum.ſ.ſi oculus eſſet aial,ſic tota aīa ſenſitiua ad totū aial/ſed viſus,ſi oculus eſſet aial,eſſet actus ſubalis ptis corporis phyſici,ergo tota aīa ſenſitiua eſt actus ſubalis toti⁹ corpis phyſici:vñ dicit. Conſiderare aūt ꝛ in partib⁹ opꝫ,qd dictum eſt,in toto de aīa.ſ.ꝙ ſit entelechia ſubalis phyſici corpis: ꝛ hęc eſt totius rōnis vis.Deinde ſumit ꝯditionē,quā vult eſſe cōſtruendam cum ꝓpōnib⁹,ꝛ inquit. Si.n.vtiqꝫ eſſet oculus aial,aīa ipſi oculo ſubalis ꝛ entelechia eſſet viſus. naꝫ vbi prius viſus erat virtus poſito caſu,ꝙ oculus ſit aial, viſus erit aīa/ſuba,ꝛ entelechia,ꝛ nō accñs,ꝛ hoc inquit. Hic.n.in caſu eſſet ſuba ſm rōnez ipſius oculi, vbi pri⁹ erat accidens ꝛ virt⁹ aię,oculus aūt aiatus erit in caſu materia.i. phyſicū corpus pticulare viſus. Ex quo pꝫ ꝙ non bene per materiā Alexā.intelligit corpus abſqꝫ viſu:vt recte Simplicius eū carpit.Sed intelligit phyſicū corp⁹ aiatum,qd eſt mā pfecta:ꝛ nō abijciens actū. ℂ Qr vo in caſu viſus ſit ſuba ſm rōnez,ꝓbat,ꝛ inquit,quo deficiēte,nō eſt oculus,niſi ęquiuoce, ſicut lapideus,ꝛ etiā depictus. Poſita ergo cōditione,quę eſt addēda ad ꝓpōnes ſylli,reſumit ſyllm̄,ꝛ inquit. Opꝫ igiꝛ accipere qd eſt in parte,ſi pars eſſet aial,in toto eſſe viuente corpe. Cuius cām dicit,ꝓportionalr.n.ſe habet ſicut pars ad partē,ſi pars eſſet aial,totus ſenſus,ſiue tota aīa ſenſitiua ad totum corpus ſenſitiuū inquātū hō.ſ.inquātū corp⁹ ſenſitiuū eſt,ꝛ actu viuēs, vt poſtea dicem⁹. Sed ſi oculus eſſet aial, viſus eſſet ſuba ſm rōnem,ergo aīa eſt totius corpis phici ſuba ſꝫ rōnē.

Dubōnes.

ℂ Sꝫ ꝯ hāc expōnē ſunt dubitatiōes,q̄ factę ſūt ꝯ alias expōnes:p⁹ qdē,q2 ſylls vi a pte ad totū,modo ſemꝑ totū eſt noti⁹ ſua parte,ergo ſyllus procedit ab ignotioribus nobis ad manifeſtiora. ℂ Scda,q2 videꝛ cōcidere cū expōne Simplicij,q2 ſi oculus eſſet aial nō eſſet amplius pars integralis aialis, cuius eſt oculus:ſed eſſet pars ſubiectiua,ꝛ ſic eſſet leo, vel canis,ꝛ ſic expoſitio hęc cōcidit cū illa Simplicij:ꝛ tunc fiat dubitatio:quę facta eſt cōtra Simplicium.ſ.ꝙ Ariſtoteles argumētareꝛ a min⁹ vli,ad magis vle:ꝛ ſic, ab ignotiorib⁹ nobis. ℂ Tertio cur poti⁹ oculū,ꝙ̄ aliā corporis pticulaꝫ accepit Ariſtoteles, potuit.n.accipere aurem,naſum,pedem,ꝛ id genus,ꝛ ſemꝑ argumentum fuiſſet validū. ℂ Ad primā pulchre diximus in collectaneis, dicebam⁹.n.eſſe nōnullas itegrales ptes,quaꝝ diſpōnes ſunt aptę denoīare totū, vt oculus,auris,ꝛ id genus,ꝛ tales ſūt notiores ſuis totis,quo ad eas diſpoſitiones,quę ſunt apte denoīare totum. Quędaꝫ vo ſunt, quaꝝ diſpōnes nō ſunt aptę denoīare totū, vt dens,non enī ſi dens eſt albus,aial eſt albū,ꝛ tales ſuis totis ſunt ſimplr ignotiores. Cōſtat aūt Ariſtoteleꝫ accepiſſe partes prima rōne / vt organicas,quaꝝ diſpōnes ſunt aptę denoīare totū:ꝛ ideo quo ad tales diſpōnes ſūt toto notiores. ℂ Scda vo deleꝛ,q2 lꝫ in ꝓpōnib⁹ Ariſtoteles acceperit cōditionaleꝫ,cuius añs ꝛ ꝯñs ſunt ipoſſibilia, tamē cōditionalis eſt neceſſaria,ꝛ ꝓpōnes in qbus talis cōditionalis accipiꝛ,ſunt verę:nō tñ accipiꝛ talis conditionalis mō Simplicij,ſed hoc modo : ſicut viſus ad oculū,ſi oculus eſſet aial,ꝛ pars itegralis totius aialis, cuius eſt oculus:ſic tota aīa ad totū aial,hęc ꝓpoſitio cōparatiua eſt vera,ꝛ neceſſaria,lꝫ cōditio ſit implicās contradictionē.

tradictionem.ſed viſus eſſet ſubſtãtia ſm ratione᷑ oculi, ſi oculus eẽt aial, ⁊ pars integralis totius aialis, ⁊ hec etiam eſt neceſſaria/igit̃ tota aia erit totius aialis ſubſtãtia ſm rationẽ. Ubi patet nos intelligere, nõ ſicut Simplicius partẽ, nos enim partẽ integralẽ, ⁊ totuꝫ integrale intelligimus, Simplicius ꝟo vniuerſale. Nec expoſi-
Cõm. 2°. tio hec eſt diſſona his que dicit Auerroes 7° phyſicoꝝ. vbi docet ſyllogiȥare ex mixtis cathegoricis cum hypotheticis. ¶ Deletur ꝟo tertia, qꝛ accepit oculuꝫ, qꝛ pars eſt organica, que paucis mutata eſt aial, accepit oculuꝫ, ⁊ non alias particulas tanq̃ manifeſtiorẽ oĩbus.

¶ Non eſt autẽ id potentia viuens/qd̃ abiecit animam eaq; vacat: ſed id quod ipſam habet. Semen ꝟo fructuſue: id nimirum eſt, qd̃ poteſt tale corpus euadere. Ut igit̃ inciſio viſioq;: ſic eſt vigilia act⁹. ⁊ vt viſus rurſus inſtrumẽtiq; vis: ſic eſt aia actus. corpus autem: eſt id qd̃, vt diximus eſt potẽtia viuens. verum vt pupilla viſuſq;/oculus eſt: ſic anima ⁊ corpus/eſt animal.

¶ Eſt autẽ nõ abijciẽs animã potentia ens,
Alẽ prãc fructus vt viuat, ſed habẽs. Semen autẽ ⁊ fructus potentia huiuſmodi corpus. Ut igitur inciſio quidẽ ⁊ viſio eſt, ſic ⁊ vigilãtia actus eſt. Ut autẽ viſus eſt ⁊ potentia organi: ſic anima eſt. Corpus autẽ, qd̃ potẽtia ens, ſed ſicut oculus pupilla ⁊ viſus eſt, ⁊ ibi anima ⁊ corpus animal eſt.

Collectanea text° cõm 10. ¶ Scdm Simpliciũ, quia Ariſt. cõparationẽ accepit, ꝙ ſicut pars ad partẽ ſe habet, ita totus ſenſus ad totũ corpus ſenſitiuuꝫ, addidit[ſm ꝙ huiꝰ,]id eſt ſm ꝙ viuens actu: poſſet inq̃ obijci Ariſtoteli, ꝙ cõparatio debet fieri ad aliqd̃ corpus/nõ actu viuẽs: ſed potẽtia. ergo male cõparatio fiebat ad corpus ſenſitiuũ, vt ſenſitiuũ. ¶ Soluit Ariſto. ꝙ potẽtia nõ abijcit actuꝫ: ⁊ ſic vterq; ſermo bonus. Inqt[autẽ]pro ſed/potẽtia ens, vt viuat, eſt non abijciẽs aiam: ſed hñs. ſ. aiam: qꝛ (vt Themiſtius inqt) potẽtia capit̃ ibi: vt dicit̃ in perihermenias. Si deus eſt, põt ⁊ deus eſſe, vt dictũ eſt cõmẽto 8°. deinde aũt ⁊ fructus potẽtia huiuſmodi corpus eſt. i. nõduꝫ viuit: ſed eſt potẽtia corpus viuẽs. ¶ Sicut quidẽ igit̃.]apponit ſm Simpliciũ ꝯcluſionẽ rõnis Ariſto. inqt, quidẽ igit̃ ſicut inciſio reſpectu ſecuris eſt viſio reſpectu oculi, ⁊ vigilia actus. ⁊ per hoc vult hr̃e (vt Themiſtius inqt) ꝙ anima quãdoq; eſt actus ſcd̃s. ⁊ aia ſup. adhuc eſt, vt viſus potẽtia organi. i. inſtrumẽti. corpus aũt eſt qd̃ potẽtia. i. viuẽs in potẽtia. ⁊ per hoc vult hr̃e, aiam eſſe actũ primũ q̃nq;. ſed ſicut oculus pupilla ⁊ viſus, ⁊ ibi aia ⁊ corpus aial. hec eſt cõcluſio finalis plana rõnis, vt Simplicius inqt. ⁊ Themiſtius dicit: ꝙ qꝛ aia vtraq; ꝑfectiõe deſcribitur (lꝫ pma diffuſius.) ideo appoſuit diffinitioneꝫ act⁹ primi ⁊ ſecũdi hic vt patet.

Com° 10°. **Quia accepit.** Aliter Auer. exponit lr̃aꝫ, ⁊ ideo pmo ꝓponit lr̃e intẽtioneꝫ, ⁊ inquit, qꝛ accepit in diffinitione aie potẽtiaꝫ, que dĩ quaſi ęquoce. i. que dicit̃ duobus modis. quoniã queadmodũ actus eſt duplex: pmus, ⁊ ſecũdus: ita potẽtia duplex: prima, ⁊ ſcd̃a. Incepit declarare quã intẽtionẽ. i. quã ſpeciẽ potẽtię, intẽdit, quãdo dĩ viuẽtis in potẽtia, ⁊ cõplet declarationẽ illius. ſ. pmę ⁊ ſcd̃ę ꝑfectionis, ꝥ modo declarationis, a quo modo incepit. ſ. exẽplariter. vult ergo hic Auer. ꝙ Ari. duo faciat. pmo declarat de qua ſpecie potẽtię intẽdit, cum dicit[viuẽtis in potẽtia.] Secũdo cõplebit declarationẽꝫ. ſ. quid ſit actus pmus, ⁊ qd ſecũdus: ⁊ hoc via exẽpli, ſicut fecit paulo ante. Et per hoc patet drĩa huiꝰ expoñis, ab illa Simplicij: credo enim magis huic expõni: quoniã Ariſt. declarauit ſucceſſiue ſingulaꝫ particulã diffõnis, ideo opus erat declarare ⁊ hoc: ⁊ nõ remouere. q. vt Simplicius inqt. ¶ Et cum dicimus in corpore, vt Auer. dixit, exẽplo diſtinctionẽ potẽtię Ari. tradit, queadmoduꝫ enim actus duplex eſt. ſ. pmus, ⁊ ſecũdus, ita ⁊ potẽtia duplex: pma, que. ſ. eſt ad actum p^m, vt ſemẽ ⁊ fructus: ⁊ ſcd̃a ſicut aial dormiẽs. his eniꝫ exẽplis duplicẽ illam ſpẽm potẽtię Ari. nobis tradit. ⁊ verba Auer. patẽt. ¶ Et cum demõſtrauit.] ꝓponit nũc intẽtionẽ ſecũdę partis. d. ⁊ cum demõſtrauit hoc de potẽtia, que eſt pma ꝑfectio. i. ad pmã ꝑfectionẽ, exẽplo ſupple de ſemine ⁊ fructu, dedit differẽtiã inter iſtaꝫ, ⁊ potẽtiã, que nõ eſt aia in ſuo eſſe. i. apponit expoſitionẽ actus ſecũdi, ad quẽ eſt potẽtia ſcd̃a. ⁊ incepit etiam declarare exẽplariter differẽtiã actus pmi ⁊ ſecũdi, queadmoduꝫ fecit. ¶ Et ſicut aſcindere.]oſtẽdit qd̃ ꝓpoſuit. ⁊ inquit, ſicut aſcindẽ in ſecuri: ⁊ aſpicere in oculo/ſunt poſtremę: id eſt actus ⁊ ꝑfectiones ſecũde iſtarũ rerum, ita vigilia eſt poſtrema ꝑfectio aialis ſenſibilis. ⁊ capit hic vigiliaꝫ vniuerſalr̃ pro omni actu ſcd̃o, vt Simplici⁹ dixit ſup. [Et hoc]exponit Auer. d. ⁊ dixit hoc. i. iſtud exẽplũ: quia manifeſtũ eſt, ꝙ ꝓportio aſciſionis ad inſtrumẽtũ, quãdo aſcindit, ⁊ aſpectus ad oculuꝫ, quãdo aſpicit, eſt ſicut ꝓportio actionis ſenſuuꝫ ad aial in vigilia. vigilia enim eſt vſus ſenſuũ, ⁊ ſicut iſta diſpoſitio eſt poſtrema perfectio oculi: ſic vigilia poſtrema ꝑfectio aialis. habet̃ ergo qd ſit actus ſecũdus, ⁊ que potẽtia ad actuꝫ 2^m. ¶ Et ſicut viſus.]exponit quid ſit actus pmus, ⁊ inqt, ⁊ ſicut viſus, quãdo aia nõ vtit̃ ipſo, dicit̃ eſſe potẽtia qua oculus videt: ita dicimus ꝙ aia eſt potẽtia qua aial viuit, quando aial nõ agit per illas actiones aię: corpus autẽ aialis eſt id, qd̃ recipit illã potẽtiaꝫ, aut virtutem illã. ⁊ dicit̃ potẽtia, qꝛ quãdoq; agit, quãdoq; nõ. ⁊ dicit̃ potẽtia in tpe in quo nõ agit: ⁊ ſic patet qd ſit actus pmus: ⁊ ꝯſequẽter qd potẽtia ad actũ pmuꝫ. declarata ergo ſunt quatuor. ſ. qd actus pmus, qd ſecũdus, qd potẽtia pma, qd potẽtia ſecũda. ¶ Nũc vltimo declarat totuꝫ eſſe aialis, ⁊ inqt, ſicut oculus eſt mẽbrũ. i. organuꝫ ⁊ viſus: ita aial eſt aia ⁊ corpus, ⁊ ponit expoſitionẽ: ⁊ patet.

¶ Dubiũ eſt: quid ſit iſta potẽtia pma, ⁊ qd ſecũda potẽtia. adhuc an vnuꝫ ſint, an diuerſa ſm rem. pmo aſpectu videt̃ ꝙ ſint diuerſę realiter, quoniã ſunt in diuerſis ſubiectis. ¶ Adhuc potẽtię diſtinguũtur per terminos: ſed terminus potẽtię pmę eſt forma: ſecũdę eſt operatio, vt Auer. inqt. ſed actus pmus, ⁊ opatio diſtinguũtur: quare ⁊ potẽtię. ¶ Amplius potẽtia ad formaꝫ eſt eẽntialis: ⁊ potẽtia ad opationẽ eſt accidẽtalis, vt Auer. inqt 8° phyſicoꝝ. cõtra Ioã. grãma. ⁊ illa quoꝝ vnum eſt accidẽs: ⁊ reliquuꝫ eſſentia, diuerſa ſunt re. igitur potẽtię illę differũt re. ¶ Pręterea potentia eẽntialis ⁊ pma corrũpitur in aduẽtu formę, accñtalis remanet. ergo diſtinguit̃ realiter. ⁊ hoc argumẽto vtit̃ Auer. pmo phyſicoruꝫ. ¶ In oppoſitũ videt̃ ratio, vnus re eſt actus pmus ⁊ ſecũdus, ſm Auerroim. ergo ⁊ vna re erit potẽtia vtraq;. ¶ Poteſt dici, ꝙ potẽtia pma eſt potẽtia materię: ⁊ potẽtia ſecũda eſt potẽtia actiua vel receptiua formę. modo dictũ eſt potẽtiam materię eſſe idẽ ꝙ mã: ⁊ per ꝯſequẽs potẽtia formę erit idem ꝙ forma. modo forma diuerſa eſt a mã, ⁊ ſic potẽtia pma ⁊ ſcd̃a diuerſa ſunt, queadmoduꝫ forma ⁊ mã. poſſunt tamẽ dici vna potẽtia vnitate ordinis: qꝛ ordinãtur ad vnũ vltimũ finẽ. ¶ Ad argumẽtuꝫ

Dubõges

Cõm. 4°.
Cõm. 31°.

Cõm. 30°.

Solutio

in oppoſitũ dicẽdũ, ꝙ actus primus ⁊ ſecũdus ſunt vna res in ſubiecto, differũt rõne: ⁊ quia potẽtia ſecũda dĩ ſecũda, nõ reſpectu actus ſecũdi. ſm id quo eſt idẽ primo: ſed ſm id, quo diſtinguũť: id aũt eſt opatio.

COMMENTARIVM.

Simplicius vt in collectaneis diximꝰ: vult Ariſtoteleʒ in prima textus parte remouere dubitationem circa ea quę dixit primo textu, dixit enim ſic, ſicut pars ad partẽ ſe habet, ita totus ſenſus ad totũ corpus ſenſitiuũ inquãtuʒ huiuſmodi, id eſt inquãtum actu ſenſitiuũ, ⁊ actu viuẽs: ⁊ ſic velle videť Ariſtoteles ꝙ anima ſit actus corpis, quatenus actu viuit, ⁊ nõ quatenus potẽtia viuẽs, cuius ↄtrariũ dixit ſupra, ꝙ aĩa eſt actus corporis viuentis in potẽtia. Simplicius ergo vult ꝙ Ariſtoteles primo remoueat hoc dubiuʒ in prima textus pte. ſecũda vero ibi, Ut igiť inciſio. Uult ꝙ Ariſtoteles cõpleat ſyllogiſmũ, addẽs illi ſyllogiſmo ↄcluſioneʒ. De prima pte vult, ꝙ Ariſtoteles diſtinguat de viuẽte poteſtate, q: aliud eſt viuẽs poteſtate potẽtia abyciẽte actuʒ, vt ſemẽ, ⁊ fructus: aliud viuẽs potẽtia eſt potẽtia. ſ. quę ſtat cum actu. Ex hoc habeť ſolutio: cum eniʒ dictũ eſt aĩam eẽ actuʒ corporis viuẽtis, vt viuẽs, nõ ſequitur eaʒ nõ eſſe actũ corporis viuẽtis potẽtia: quia viuens potẽtia ſtat, cum viuẽte vt viuẽs id eſt cum viuẽte actu. In ſecũda vero pte vult ꝙ Ariſtoteles pficiat ſyllogiſmũ, q: cum accepit ppoſitiones, tacuit ↄcluſionẽ, ⁊ ſic vult ꝙ hic ponatur. Hęc Simplicius: quã expoſitionẽ in iuuẽta approbauimus. ℂ Nũc vero videť mihi eẽ dicẽdum, ꝙ cum Ariſtoteles aię definitionẽ declarauit quo ad eas ptes, quę ex parte aię ſumunť, nunc declarat illã, quo ad eam partẽ quę accipiť ex pte ſubiecti. ſ. corporis. Et duo facit, qa primo, quid intelligẽduʒ eſt per potentia viuẽs, quę erat vltima pticula definitionis, exponit. Secũdo epilogat vniuerſam definitionẽ exponẽdo illam per ſimilitudinẽ. De prima parte taleʒ diſtinctionẽ innuit, ꝙ potẽtia viuens duplex eſt, aliud, qð oẽm actuʒ abycit, ſciʒ tam actuʒ ꝙ̃ habitũ, vt ſemen in aĩalibus, ⁊ fruct⁹ ſiue germen in ſtirpibus. Semen enim potẽtia viuit, q: nec actu nec habitu viuit. Aliud vero, qð actũ quidem abycit, habituʒ vero non abycit, ⁊ hoc pacto dormiẽs potẽtia viuit: abycit enim vigilantiã, quę eſt actus ſecũdus, animã vo nõ abycit, quę eſt habitus, ⁊ primus actus. Ex hac diſtinctiõe patet vltima pticula definitionis, ſciʒ quõ aĩa eſt actus corpis potẽtia viuentis, eſt enim actus corporis viuentis potẽtia, non quidẽ ad habituʒ, ſiue ad actuʒ primũ, ſed ad actũ ſcðm. Unde inqt, eſt auteʒ ens potẽtia vt viuat, nõ abyciens animã, ſed habẽs aĩam, ⁊ potẽtia ad actus vitales, qui ab anima pficiſcunť. ⁊ per hęc vult hic primũ mẽbrum. Deinde ſubſcribit ſcðm, ⁊ inqt. Semẽ aũt ⁊ fructus eſt potẽtia huiuſmodi corpus viuens. ⁊ ſic viuens potẽtia ſecũdo modo, eſt qð abycit actuʒ, ⁊ habitũ. Declarata ergo hac vltima definitionis pticula, epilogat definitionẽ per ſimilitudinẽ. Et primo per ſilitudineʒ declarat ⁊ actũ ſcðm aię. Secũdo ⁊ quatenus ipſa eſt habitus ⁊ actus primus. Et tertio declarat, ⁊ quale corpus ipm ſit, cuius aĩa eſt actus, ⁊ quõ potẽtia viuens. Et inquit, igiť vt inciſio ⁊ viſio ſunt actus ſecũdi: inciſio quidẽ acuminis, viſio aũt potentię viſiuę, quę eſt habitus oculi: ſic ⁊ vigilãtia actus eſt. ſ. ſecũdus aię. Ex hac ergo cõparatione patet qd ſit aię actus, ad queʒ viuens corpus in potẽtia eſt. Deinde iterũ per cõparationẽ declarat, quo modo aĩa ſit actus primus, ſiue habitus, queʒ nõ abycit viuẽs potẽtia, et inquit. Ut aũt viſus eſt ⁊ potentia organi. ſ. oculi, illius dico quaſi habitus, ⁊ act⁹ primus, ſic anima eſt. ſ. habit⁹, ⁊ actus primus corpis. Tertio declarat quale corpus ſit ipſiuʒ, cuius aĩa eſt actus, ⁊ quõ eſt potẽtia viuẽs, ⁊ inqt. Corpus vero eſt id quod eſt potẽtia viuens, nõ quidẽ potẽtia abyciẽte aĩam, ⁊ habituʒ, ſiue actũ primũ: ſed ſicut oculus ſupple, cuius viſus eſt actus, eſt pupilla, ⁊ viſus collectiue ſumpti: ⁊ ibi. ſ. in talibus potẽtia viuẽtibus aĩal, cuius aĩa eſt actus: anima ⁊ corpus eſt. ergo per corpus, qð eſt potẽtia ens, non cadauer, vel ſemen abyciẽs animaʒ intelligẽdũ eſt, ſed viuens actu primo, vt eſt aĩal, qð eſt aĩa, ⁊ corpus collectiue ſumptũ, potẽtia vero actu ſecũdo. quare bñ dictũ eſt animam eſſe actũ corpis, ⁊ corpus eſſe viuẽs potẽtia, cuius aĩa eſt actus: q: per potẽtia viuẽs itelligimus corpus viuens, vt aĩal, quod viuit actu primo, ⁊ eſt potẽtia viuẽs ad actus ſcðos. ℂ Quo vero ad vba attinet, ſemen grece eſt σπέρμα, ſperma: fructus vero καρπόσ, ⁊ ꝙ̃q̃ʒ ſemen indifferẽter accipiať pro ſemine aĩalis, ⁊ plãtę. vt in greco ſperma: tñ hic ꝓprie pro ſemine aĩalis accipiť. Carpos vo grece eſt fructus latine: tamẽ hic nõ pro genitura accepit, ſed pro ſemine, qð cũ ſuis pulpis põt dici, ex qua genitura pmere videť. Per vigilãtiaʒ vero oẽs actus ſcðos anime itellexit, vtiť enim vno actu exẽplo oium. ſiliter per aĩal, viuens actu intellexit, exemplo cuius oĩa actu viuentia voluit intelligere.

Verbo℞ declaratio.

ℂ Sed quęriť ꝓ vtrũ viuens po⁹ abyciat oẽm actũ 2m. ait enim qð nõ abycit habitũ: ſed actuʒ 2m, ergo viuens po⁹ abycit oẽm actũ 2m. ℂ Et dicẽdum ꝙ viuẽs po⁹ nõ abycit actũ 2m, qm̃ aĩa ſenſitiua, de qua fuit ſermo, dum abycit vnuʒ actũ, vt vigilãtiã, nõ abycit aliũ. ſ. ſomnũ: ⁊ ſic in alys. ℂ Sed dubitať de vegetatiua, ⁊ de corpe viuẽte ſm vegetatiuã vitã. nõ enim videť id, qð viuit vegetatiuã vitã, abycere aliquẽ actũ, ſemꝑ enim eſt in nutritione. ℂ Poſſumus ğ imaginari vegetatiuã aĩam tribus modis eſſe actuʒ pm, lʒ ſemꝑ ſit in actu 2o. Et tribus modis qð viuit vegetatiua aĩa eſſe po⁹ viuẽs. Uno modo dicere poſſumus vegetatiuã aĩam eſſe actũ pm, nõ ꝙ ſit aliqñ in actu 2o, ⁊ aliqñ nõ, ſed q: non ſubať per eius opationẽ, quę eſt actus ſcðs. Et hac rõne poſſumus dicere vegetatiuũ corpus eſſe po⁹ viuens, qa, vt vegetatiuũ, viuit aĩa vegetatiua, quę nõ ſubſtãtiať per eius actũ 2m. quare viuit po⁹ ad actus ſcðos, q: ad eos actus, quę non ſunt aię ſubę: dicũt enim phi aliqd eſſe po⁹ ad aliqd, qñ nõ eſt de ſuba eius: vt in li⁹ de interptatione dixi: ⁊ hoc pacto intellexit Simplicius. ℂ Alio modo dicere poſſumus, ⁊ q̃ſi ↄcidit in idem, ꝙ aĩam eſſe ſine actu ſuo, põt itelligi dupl'r. Uno modo ſm rem, ⁊ ſic albuʒ in nive eſt ſine dulcedine. Alio mõ ſm rõnem, ⁊ hoc pacto albũ in pomo dicimus eſſe ſine dulcedine, nõ ꝙ in pomo nõ ſit dulcedo: ſed, q: nõ eſt de rõne albi, vt ſit dulce. Tunc dico ꝙ aĩa vegetabilis eſt act⁹ primus, ⁊ ſine actu 2o, nõ pꝰ modo, q: fortaſſe ſemꝑ eſt cum actu 2o ↄiuncta: ſed 2o modo, q: actus ſcðs nõ eſt de ſua rõne. Siliter modo viuens corpus eſt po⁹ viuens nõ re, q: ſemꝑ eſt in actu: ſed rõne, q: non eſt de rõne ſua opatio: ⁊ hęc expoſitio quaſi ↄcidit cum illa Simplicij: vt pʒ. ℂ Tertio dici põt, ꝙ lʒ aĩa nutritiua ſit in aliquo actu, non ſemꝑ eſt in eodẽ actu. De rõne enim actus primi eſt, vt nõ ſit ſemꝑ in eodẽ actu: ⁊ hoc pacto corpus viuẽs po⁹ viuit, q: nũc eſt actu vno: nũc altero: nũc enim inſtaurať, nũc reſoluiť, nũc expellit, nũc digerit, nũc attrahit, ⁊ ita cum in varys actibus repiať, dĩ po⁹ viuens, ⁊ ſemp actu viuẽs, vno qdeʒ actu viuẽs, altero po⁹. ℂ Ex his ſequitur cęlũ viuens corpus eſſe ęquiuoce, tam ex pte aię, ꝙ̃ ex pte corporis, vt diximus. Corpis qdem, q: celeſte corpus ſemꝑ eſt in eodẽ actu, at mortale nõ. Ex pte aię vero, q: aĩa celi eſt entelechia ęquiuoce, qa actus ſcðs, ⁊ primus, cum ſubſtãtieť per opationẽ, anima mortalis

Dubõnes

An nutritiua ſit act⁹ primus

mortalis corpis eſt actus pmus, cum nō ſubeſt per opatione3. ¶ Querebamus in collectaneis vtrū po^a ad habitum ſiue ad actu3 p^m, ⁊ po^a ad actum 2^m ſint diuerſe: ⁊ nūc ⁊ tūc aſſerēdu3 eſt eas eſſe diuerſas, q2 po^a ad habitum eſt in mā diſpoſita, vel eſt ipſa diſpoſitio materię, quia pōt recipe aiam, qualis diſpoſitio eſt in ſemine. Potētia vo ad actū ſiue opatione, eſt in ipo aiato, cui pſens eſt ipſa aia, imo ſm Auerroem po^a ad actum 2^m eſt ipſa aia, q2 ſua aia aiatū pōt vti opationibus: ⁊ l3 act⁹ pmus, ⁊ ſcōs ſint ide3 ſm Auerroem, tñ diſtinguunt rōne, quę diſtinctio ſufficit pro diſtinctione po^{ae}: po^a enim ad animam, vt aia eſt habit⁹ ſine actu, eſt pma potētia: illa vo quę eſt ad animam actu operātem, eſt ſecūda potentia. Hęc ex cōmento colliguntur.

¶ Anima3 igitur nō ſeparabilem eſſe a corpore, vel partes ipſius nōnullas ſi partibilis ſit: nō obſcurū eſſe videt. corporis nāq3 partiu3 patet aliquas animae partiu3 actum eſſe. nihil tamē vetat vt aliquae partiu3 ſint ſeparabiles animae: ppterea q corporis nullius ſint actus. At obſcuru3 eſt, necdū patet: ſi perinde corporis anima ſit actus, vt gubernator actus eſt nauis. Hoc igitur pacto: vniuerſaliter de aia determinatum deſcriptūue ſit.

¶ Or quide3 igitur nō ſit anima ſeparabilis a corpore: aut partes quędā ipſius, ſi partibilis ſuapte natura ſit, non imanifeſtū eſt: quarūdam enim partiū ipſarū actus eſt. At vo quaſda3 nihil phibet, ppter id quod nullius corporis actus ſunt. Amplius immanifeſtū eſt, ſi ſic ſit act⁹ corporis anima, vt nauta nauis. In figura quide3 igit hęc determinata, ⁊ deſcripta ſint de anima.

Quarūdam enim partium ipſius act⁹ eſt.

al. ὥσπερ πλωτὴρ πλοίου / vt nauigator nauigij.

Collectanea text⁹ cō^{ti} 11.

¶ Oſtēdit per hūc textū p, q cuilibet aię mortaliū iſeparabilitas a corpe cōueniat. Scōo, q rōnalis ſeparabilis. Tertio, q multifariam iſeparabile dr. Quarto oñdit, q nō ſi vna met res ſeparabilis ſit ⁊ inſeparabilis, partibilis erit in hūc modū, vt ſm diuerſas ptes ſe hñt oppoſita, ſed alio modo. Hęc igit 4^{or} ſunt, quę ſm Simpliciū, hic colligunt. ingt, [Or quidē igit nō ſit aia ſeparabilis a corpe: aut ptes quęda3 ipius, Si partibilis apta nata eſt nō imanifeſtū.] Themiſtius ⁊ Simplicius pariter lrā3 trahētes ad aia3 itellectiuā, dicūt, q vtraq3 ſermo verus eſt: tota.n. aia itellectiua ſeparabilis a corpe nō eſt, ⁊ etiā aliquę ptes eius ſeparabiles nō ſunt. addidit, [Si partibilis apta nata eſt:] q2 nōdum demrauit ipam partibilē vel ipartibilē. q̄da3.n. modo cogñit ipam ipartibilē: qm̄ incorpea. modo aūt alio partibilē nouit, ad actionem abſētia diſtinctam aſpiciēs. ¶ Debes ſcire (vt ſepe diximus) aiam hois hēc plures ptes. ſ. intellectiuā, ſenſitiuā, vegetatiuāq3: ſm aliqua3 iſtaꝝ eſt actus corpis ipm pficiēs, ⁊ in ſpecie ꝯſtituēs, vt ſm ſenſitiuam ⁊ vegetatiuā. ſm aliquā iſtaꝝ eſt actus corpis, nō ipm pficiens: ſed eo vtens, vt iſtro: eo modo quo artifex vtit ſecuri. g pz totā aiam a corpe nō ſeiunctā eſſe: qm̄ oino cum corpe altero modoꝝ itelligit. Patet etiā ſm quaſdā ptes eē in corpe, ⁊ ſm quaſdā nō. eſt.n. ſm ptes: ſunt.n. ptes corpis aliquę (vt Them̄. ingt) quaru3 formas pfectioneſq3 ſine dubio ptibus aię ſciſſimus, vt oculoꝝ viſus. ⁊ h ingt Ariſ. quarūdam .n. ptiu3 corpis actus ipaꝝ aiaꝝ ſunt. i. pfectiones ſenſitiuę. at vo ſm quaſdā nihil phibet. i. ſm itellectiuas ptes. ppter id qō nullius corporis ſunt act⁹: ita actus (vt Them̄. ingt) vt forma ⁊ figura ferri: qualis videt mens itellectuſq3 eē. Ecce igit quō vtraq3 ſermo verus eſt: alio ⁊ alio mō. ¶ Amplius aūt.] debes ſcire, q hois aia ſm ptes quaſdā eſt iſeparabilis. Scōm quaſdā ſeparabilis. per illud itaq3 [quarūdā.n. actus ptiu3 eſt ipaꝝ.] i. ab oibus corpibus inſeparabilē aſſignauit vitā. per illud vo. [Verūtñ nihil phibet, eo q nullius ſunt corpis act⁹] penitus ſeparabilē ſigñauit. per h vo. [Amplius aūt imanifeſtu3, ſi ſit corpis act⁹ aia, ſicut nauta nauis] vtrūq3 ſimul amplectit: qm̄ vt vtēs eſt iſeparabilis: vt pficiēs eſt ſeparabilis. Ecce igit quō tota3 lrę ſniam ad aiam hois trapit Ari. [Figuralr gde3 igit.] Figurā vocat Ariſt. deſcriptionē ⁊ rōne3 aię aſſignatā: qm̄ ſolū cōiter exiſtens omni aię aſſignauit: ⁊ nō ſm vniuocā rōne3: ſed ſm analogiam: ⁊ ideo dixit [Figuraliter.] i. analogice: eſt eni3 figura quoddam analogum figuris: vt pz.

Cum accepit. Proponit Auer. lrę intētionē. d. [Cuum accepit.] In diffōne aię vli, qō eſt pfectio corpis nālis, incepit declarare quātu3 apparet ex hac diffōne de abſtractione, ⁊ nō abſtractione. i. ſm q̄s ſpēs aia abſtracta ſit, ⁊ ſm quas nō. ⁊ h merito: qm̄ poſſet cupia3 videri oēm eē in mā: cu3 dicat vlr aiam eſſe pfectionē corpis. g ois eſt pficiēs corpus. g ois in mā. ¶ Et debes ſcire q Auer. nō loquit de aia hois: ſed de tota aia cōi oibus ſpēbus aię: vt pz. Ingt, qm̄ manifeſtu3 eſt ex h qō dictū eſt in diffōne aię, q ipoſſibile eſt: q aia ſit abſtracta a corpore: aut ſm oēs ptes. i. ſpēs: aut ſm aliquā ptē eius: ſi inata eſt diuidi, nō latet. apparet.n. q quędā vtutes ſunt pfectiones ptiū corpis, ſm q formę nāles perficiūt mā3: ⁊ tale, cuius ſunt illę vtutes, ipoſſibile eſt, vt ſit abſtractu3 ab eo qō pficit. ⁊ ſic pz p^a pars. Oſtēdit aūt quō nō eſt in oibus ſpēbus, ⁊ ingt: ſed h manifeſtū nō eſt in oibus ptibus eius cu3 ſit poſſibile q aliqs dicat, q quędā pars eius nō eſt pfectio alicuius mēbri corpis: aut dicat, q l3 ſit pfectio: tñ q̄dam pfectiones pñt abſtrahi, vt pfectio nauis ppter gubernatione3: eſt.n. nauta pfectio vtēs corpe nauis ppter opationē. ppter igit hec duo nō videt: manifeſtum q oēs ptes aię pñt abſtrahi. i. q2 quātū ad quaſdā ſic, ⁊ quātū ad q̄ſda3 nō ſeparabilis: ideo latet eius ſeparabilitas. ¶ Deinde narrat opione3 Alex. ⁊ ſermo eius pz in toto reſiduo cōmēti. ¶ Ambigit Simplici⁹: cur g incertū: adhuc dicit: etenim expiſſe ſpeculatiua corpe vti, vt organo. Dicēdū q q̄libet aia corpe vtit: eſt igit ly vtēs, oibus cōe, vt etiā brutis. imanifeſtū igit eſt quō aia itellectiua corpe vtit: alio mō ab alijs: niſi pus pticulariter enumerat oēs. Com^m 11^m.

¶ Circa ſmone3 huius diffōnis, opz nos inducere alioꝝ diffōnes de aia: qm̄ ex expōne eaꝝ nota ſiet ⁊ Ariſ diffinitio de aia. Prima itaq3 diffinitio Platonis eſt in Phędone, ⁊ in 10° de legib⁹. aia eſt nūs ſeipm mouēs. ¶ Tymęus, aia eſt ſuba ſphęrica mouens ſeipam, atq3 corpus per ſe. ¶ Calcidius, aia eſt ſuba nālis intelligibilis ęterno ſemp in motu ꝯſiſtēs, ſuſcepti corpis viuificatrix, derelicto itex ſociāda. ¶ Seneca, aia eſt ſpūs itellectualis ad habitudinē in ſe, ⁊ in corpus ordinatus. ¶ Alexāder in lib. de motu cordis, aia eſt ſuba incorpea illuminationū, quę ſunt a pmo 2^a relōne pceptibilis. Quę aūt Ariſt. ex dictis pſpicuum. ¶ Primę tres diffōnes ꝯueniūt in eo q aiam moueri ꝯſitent. Plurib⁹ rōnib⁹ Platonici id pbarunt: potiſſime aūt ex h, qm̄ gcqd effluit ab aliquo, eſt in eo, vt pz in lumine. lumē.n. qō a ſole effluit, in ſole maxime eſt: ſed mot⁹ effluit ab aia in corpus, ⁊ h manifeſtū eſt per ſe. g mot⁹ eſt in aia. g aia mouet: ⁊ ſic patet. ¶ Vt ergo oēs hē diffōnes inoteſcāt, arguit ꝯtra illas. Primo ꝯtra illā Platonis: qm̄ dictū eſt, aia3 eſſe ſubſtā/

Alioꝝ diffinitiones de aia.

Plato

Tymęus

Calcidius

Seneca

Alexāder

Cōtra Platonis dif.

tiaꝫ.ergo nõ numerũ. ℭ Adhuc quãtitas nõ eſt de prĩn-
cipijs actiuis, vt 4° phyſi. ℭ Q aũt nõ mouens ſit ſe,
oſtẽdit Ari^{les} pluribus rõnibus: potiſſima quę ponit̃ ab
eo eſt, omne qđ in mouẽdo mouet̃, eo motu mouet̃ quo
mouet: ſꝫ aĩa in mouendo mouet̃. ergo eo motu quo cor-
pus mouet, mouet̃. mouet aũt corpus locali motu. ergo
ꝛ localiter mouet̃: qđ manifeſte error eſt. ℭ Alia argu-
mẽta ſua in hãc vim redeunt, ꝛ eodẽ modo abſoluentur
quo ꝛ hoc, ꝛ rõnem explicari nõ expedit. ℭ Cõtra Ty-
mæum inuehit̃ Ari^{les} ꝯcludens ꝯtra eum: tũc animã eſſe
corpus: imo cęleſtis naturę. omne eniꝫ corpus ſphęricũ
ſubſtãtia ſphęrica mouẽs ſeipſam, ꝛ ecõtra. quare aĩa cę-
lum vel naturę cęleſtis eſt. ℭ Contra Calcidiũ facit ra-
tio Ari^{les}. Tũc enim ſola aĩa humana eſſet aĩa, cum ſolã
illa diffinitio illi cõpetat, ꝛ ſic in antiquoꝝ peccatũ inci-
det, ſicut Ariſtoteles dixit. ꝛ in hũc errorem Alex. ꝛ Se-
nece cadũt diffõnes. ℭ Adhuc ſunt ꝛ alij pꝑꝛ: quoniaꝫ
Boetius inqt. Beatitudo eſt ſtatus oĩum bonoꝝ cõgre-
gatione pfectus: qui nõ põt eſſe in corpus. ℭ Amplius
videt̃ illa particula [ſcđa relatione] ſupflua: qꝛ imme-
diate hõ a deo illuminatur, ſicut ꝛ quęlibet intelligẽtia,
ſm pipathęticos. ℭ Ultimo oẽs hę ſunt diminute: cuꝫ
in earum nõ cadit corpus diffõne, eo modo quo eſt eius
pfectio. Dictũ eſt enim ꝙ ſigꝫ accipit formam, ꝛ dimit-
tit mãm, diminute accipit: vt cõmẽto 17° pꝫ pmi huius.
ℭ Pro intellectu harum diffõnum. pmo debes ſcire, ꝙ
quẽadmodũ magnitudo apud pipathęticos poteſt capi
duobus modis. ſ. pro dimenſiua corpeaqꝫ mole, ꝛ pro vi-
gore pfectioneqꝫ, vt Ari^{les} in li° de cauſa motuũ aĩalium
inqt, ꝛ colligit̃ ſatis in 2° Perigeneſeos maxime in cõ-
mento 37°. ſic ꝛ multitudo põt capi illis duobus modis.
ℭ Secũdo debes ſcire ꝙ aĩa eſt qđdam ſimplex, ꝛ per
ꝯſequẽs vna: vel tanqꝫ vnitas. mouet autẽ corpus, tran-
ſiens verſus dextrũ in ſiniſtruꝫ per ante ꝛ poſt, vt Ariſt.
inqt in lib. de aĩalibus. dextrũ aũt ꝛ ſiniſtrum, ante ꝛ re-
tro multitudinẽ faciunt quãdam numeroſam: cuius aĩa
eſt pncipiũ effectiuũ. ℭ Tertio debes ſcire, ꝙ aliqđ mo-
uere ſe põt dupl̃r intelligi. Uno modo, vt ipm ſit agens
motuꝫ, ꝛ recipiẽs motũ: eo modo quo dicimus aĩal mo-
uere ſe: quoniã agit, ꝛ recipit motũ. Et alio modo, qꝛ cõ-
tinue exiſtẽs, emittit actuꝫ motionis in altero: eo modo,
quo dicimus ſolem lucidũ eſſe per ſe: qꝛ eſſentia ſua lu-
cet, ꝛ alia illuminat: eſt enim mot^{9} actus motiui ſm Pla-
tonem: ſicut ꝛ mobilis ſm Ari^{les}. ℭ His acceptis verifi-
cabit̃ diffinitio Platonis. qñ enim dicit aĩam eẽ nume-
rũ, nõ numerus pro multitudine dimẽſiua ꝛ corpea ca-
pitur: ſed ſcđo modo. Neqꝫ capit̃ ibi numerus pro mul-
titudine illa cauſata ꝛ cõpoſita ex dextro ſiniſtro ꝛc̃. ſed
pro ſuba cauſante huiꝰ numeruꝫ. eſt ergo aĩa numerus.
ℭ Iterũ cum dicit ſeipm mouens, nõ intelligit, ꝙ agat
motuꝫ, ꝛ eum recipiat: ſed, qꝛ ipſa ſeipſa emittit cõtinue
in corpore vitã ꝛ opationes motus. eſt igit̃ aĩa numerus
ſeipm mouẽs. i. aĩa eſt principiũ oĩum motuũ, ſm omnẽ
dñam poſitionis per ſe ꝛ pmo. ꝛ ſic pꝫ intellect^{9} diffõnis
Platonis. ℭ Pro intellectu diffõnis Tymęi, debes ſci-
re, ꝙ quẽadmodũ ſphęricuꝫ dimẽſiuum accidẽs eſt di-
mẽſiuę magnitudinis, ita ꝙ ſicut corpus diuidit̃: quoniã
qđdã ſphęricũ, qđdaꝫ rectũ, ſic ꝛ magnitudo vigoris du-
plex, quędã recta, quędaꝫ ſphęrica. Uult igit̃ Tymęus
aĩam ſubaꝫ eẽ ſphęricã pꝑter tria. Primo pꝑter modũ
opandi: opatio enim eius incipit ab eius eẽntia: ꝛ per ex-
trinſecũ corpus diuoluẽs, tãdẽ in eius eſſentia finit̃. Se-
cũdo, qꝛ aĩa dei eſt ſimulachrũ: eſt aũt deus id, in quo
pn^{m} nõ diuerſum a fine, nec finẽ diuerſum a principio, ꝛ
medio repies. ģ ꝛ aĩa hoc modo ſphęricũ qđdã. Tertio
ſicut nobiliſſimo corpori aſcribẽda figura nobiliſſima,
qualis ſphęrica ſm pipathęticos, ſic ꝛ nobiliſſime ſub-
ſtãtię aſcribẽdus nobiliſſimus modus opandi. Nobiliſ-
ſimus aũt modus opandi ſphęricus: aĩa igitur ſubſtãtia
eſt ſphęrica. cur aũt ſeipſaꝫ moueat ꝛ corpus, manifeſtũ
in cõmẽtatione diffõnis Platonis. Et in hoc nõ mihi ſa-
tiſfacit Themiſtius: qui Tymęum ꝯdẽnat in hꝰ libro p̃.
in eo ꝙ Tymęus inqt animã ſphęricũ eſſe corpus. vide
ipm ibidẽ. Quo gdeꝫ igit̃ Platonis Tymęiqꝫ diffõnes
in vnũ redeant, ex his quę mõ dixi pſpicuũ tibi. ℭ Pro
intellectu diffõnis Calcidij debes ſcire, aĩam itellectiuaꝫ
tres hĩe ſtatus: vnũ eẽntialẽ ꝛ nunqꝫ ab ea ſeparabilẽ, et
hũc dat intelligẽ quꝫ dixit, nãlis ſubſtãtia ſemp in mo-
tu ꝯſiſtẽs: aĩa enim ſemp nãlis ſubſtãtia in motu ꝯſiſtit,
vt expoſitũ eſt. Aliũ quo in corpore exiſtit: quãdo enim
aĩa in corpe exiſtit, tũc ipm viuificat omni genere vitę. ꝛ
hũc ſtatũ dedit intelligẽ, cum dixit ſuſcepti corpis viuifi-
catrix. Ultimũ ſtatũ habet, dum in corpus redit in quo
iterũ ipm viuificat ꝛ pficit. ꝛ hũc innuit quꝫ dixit, dere-
licto iterũ ſociãda. Et hac diffõne deſignauit tres animę
ſpẽs. ſ. cęloꝝ: cuꝫ dixit, ſubſtãtia nãlis itelligibilis in mo-
tu ſemp ꝯſiſtẽs. Caducoꝝ: quum inqt, corpis ſuſcepti vi-
uificatrix. Dolum: quum ait, derelicto iterũ ſociãda. ꝛ h̃
eſt ꝙ hĩ antiq ſolã animã humanã intẽderũt: quoniã ex
eius diffõne oĩum ſpecierũ aĩaꝝ aſſignat̃. ℭ Pro intel-
lectu diffõnis Alex. ꝛ Senece, debes ſcire, ꝙ aĩa duplicẽ
habet cõparationẽ. ſ. ad optimũ in ea, ꝛ ad corpus: quo ꝛ
cum alijs bruto ꝝ aĩabus ꝯuenit. ꝛ qꝛ aĩa in cõparatione
ad optimũ eſt ſine corpe ſe hñs: ideo ambe ille ſine cor-
pore ſunt. ℭ Ad dictũ Boe. pꝫ ſol. eſt eniꝫ beatitudo: de
qua loquit̃ Boeti^{9} in optimo ſtatu ꝛ vltimo: ꝛ in illa cor-
pus nõ cõicat. ℭ Ad ſcđaꝫ relatio eſt duplex: vna ipſius
dei in ſenſibilibus: altera ipſius in ſe, ꝛ in hũc moduꝫ di-
xit ſcđa relatione: ad differẽtiã pmę: quę eſt ex ſenſibili-
bus habita. ℭ Argumẽtũ ꝯo Ariſto. cõtra Platonẽ re-
pellit Theophraſtus pmo: qꝛ nõ eodẽ aĩa mouetur mo-
tu, quo corpus mouet, indicia, cõprehenſiones, aſſenſio-
nes ſunt aĩę motus: locales ꝯo ſunt corpis. ℭ Adhuc
trahit̃ lignũ ab hõie: nõ tamẽ ecõtra, videt̃ homo trahi
a ligno. ℭ Amplius, vapores vi ſolis in ſublime rapti,
rectis angulis ſubuolãt. ſol ipſe verſa vice nõ rapit̃: nec
in lineaꝫ mouet̃: ſed in orbẽ ꝛ circulũ. ℭ Ad huiꝰ The-
miſtius in pmo huius vult illa mot^{9} nõ eſſe: cum eis mo-
tus diffinitio nõ cõueniat. ℭ Ad alia oĩa vna eſt ſol. ſ. ꝙ
intelligit in genere motus: nõ in ſpecie: ita ꝙ ſi mouẽs in
mouẽdo moueat: debet moueri eo genere mot^{9} quo mo-
uet: ſꝫ nõ ea ſpecie: vel eo indiuiduo, vt dicit. ſed quomo-
docũqꝫ Ariſto. argumẽtum nihil cõtra Platonẽ: quoniã
Plato animaꝫ moueri non dicit, ſicut ſubiectũ: ſed ſicut
agens, vt viſum eſt.

COMMENTARIUM.

Quid velit hic Ari^{les} facere, clarꝫ eſt, ꝛ fere omnes aſſerũt velle ex dictis
oſtẽdẽ qđ naꝫ per aſſignatã definitionẽ manifeſti, qdue
obſcuri, relinquat̃. Sed qđ per animã intelligat, quidue
per animę ptes, non oẽs ꝯueniũt: atqꝫ cõſenſim aſſerũt.
ℭ Simplicius, Themiſtius, ꝛ Alexãder per animã, di-
cũt Ari^{les} intelligẽ dianoeticã, quę rõnalis, ꝛ ſylogiſtica
dĩ, ꝛ ab ea pte, quę pncipalis eſt, dicit̃ etiã intellectiua, ſi-
ue noetica, vt dictũ eſt. Per ptes ꝯo, aſſerũt Ari^{les} intel-
ligere virtutes, ſiue potẽtias animę rõnalis, cuꝫ enim dia-
noetica aĩa quędã ꝯſtitutio ſit ex pte ęterna, quę eſt intel-
lectus, ꝛ pte ſeminaria, quę eſt ſenſitiua ſiue ira-[illegible]inaria:
habet aliquas virtutes, vel potẽtias rõne ptis ęternę, vt
itellectũ ꝛ volũtatẽ, aliquas rõne ſeminarię ptis, vt ſen-
ſum ꝛ

Tẽxt. 34.

Contra diff. Tymęi.

Cõtra Calci. Alex. ꝛ Senecam.

Intellco diff. Calcidij.

Cap. 19°.

Intellco diff. Alexã. ꝛ Senece.

Intellco diff. Plato.

Expl. rr. rã-
tione ad p^{m}.

Intellco diff. Tymęi.

Expoſitio textus.

ſum ⁊ appetitũ,ita vt duplr ſit quoddã totum:eſſentiale
gdem,rõne partiũ eẽntialiũ/quaꝝ altera intellect⁹,alte/
ra imaginaria eſt:poteſtatiuũ vo,rõne vtriuſq; partis,
quatenus rõne imaginarię habet appetitũ ⁊ ſenſũ,⁊ ra
tione intellect⁹ habet volũtatẽ,⁊ intellectũ. Cõſiderãdo
ergo dianoeticã aiam,vt eſt totũ qõdam poteſtatiuũ,di
cit Ari[ſtoteles] ex definitione aię non eſſe imanifeſtũ aiam ſe/
parari nõ poſſe a corpe,aut totã ſm oẽs poteſtates quę
ſibi cõpetũt rõne vtriuſq; partis eẽntialis,aut ſaltẽ ſm
aliquas vtutes,quę ſibi cõpetũt rõne eius eẽntialis par/
tis,quę eſt itellectus. Et intelligũt per ptes vtutes,quia
Ari[ſtoteles] loquit̃ in numero plurali.nõ enim põt aia eſſe ſe/
parata ſm aliquas ptes eẽntiales pluraliter,qꝛ vna ſola
eſt,itellect⁹.ſ.ppterea per ptes itelligũt vtutes,ergo ſm
eas vtutes,quę aię cõpetũt rõne intellect⁹,aia dꝛ ſepara/
ta a corpe.Scdm vo eas vtutes,quę ſibi cõpetunt rõne
ſenſitiuę,⁊ vegetatiuę,id eſt rõne ſeminarię ptis,non eſt

Dubiõnes cõ/
tra expõnem.

ſeparata,ſed actus quarũdã particulaꝝ corpis. ❡ Sed
hęc expoſitio videt̃ ambigua,pmo qꝛ Ari[ſtoteles] in toto hoc
pceſſu,qui eſt de definitione aię,locut⁹ eſt de aia cõmu/
ni ad oẽm aiam,quare nõ videt̃ rõni ꝯſentaneũ,vt nul/
lo de rõnali aia ſermone pręmiſſo,nũc de ipſa exponat
gd manifeſti,gdue immanifeſti ſit. ❡ Scdo,qꝛ dubita/
tiones,quę per pfectã definitionez remouent̃,ſunt dubi/
tationes circa definitũ emergẽtes:eſt enim pfecta defini
tio,qua habita,remouent̃ oẽs dubitationes,quę rei defi
nitę accidũt.cum igit̃ aia rõnalis nõ ſit hic definita,ſed
aia in cõi,ideo rõni ꝯſentaneum eſt,vt de aia in cõi hęc

Expõ Auer.

dicat. ❡ Auerroes vo per aiam hic itelligit aiam in cõ/
muni,per ptes aię,intelligit vtutes ſeu potẽtias:non aũt
ſpẽs,vt in collectaneis diximus,vt pꝫ legẽti cõmẽtum.
De hac enim aia in cõmuni Ari[ſtoteles],vt Auerroes ingt,ait
ipſam ſm nõnullas eius vtutes eẽ actũ corporis,ſm nõ/
nullas vo eẽ ſeparatã. Itẽq; de hac dicit Ari[ſtoteles],vt Auer/
roes exponit,eſſe dubiũ vtrũ ſit actus vniuoce,an equi/
uoce.de hac etiã,definitionẽ eſſe in figura traditã intelli

Refutatio

git Auerroes. ❡ Sed hęc expoſitio videt̃ difficilis.naꝫ
ſi loquit̃ de aia in cõi,tũc logt̃ de ea,vt eſt quoddã vni/
uerſale totũ.modo potẽtię ſeu vtutes nõ dicũtur partes
aię,cum aia ꝯſideraſ̃ vt totũ vle:potius enim deberent
dici ſpẽs.vtutes enim dicũtur ptes aię,vt ipſa eſt quod/
dã totũ poteſtatiuũ,⁊ nõ,vt ipa eſt quoddã totum vle.

In iuuenta
expoſitio.

❡ In iuuẽta ppter hęc exponebamus per ipſam aiaꝫ/
aiam in cõi,quia hęc cõiter eſt definita:⁊ per partes aię/
ſpẽs,quę ſunt rõnalis ſiue itellectiua/ſenſitiua/⁊ vegeta/
tiua.nam aię aliquę ſpẽs ſunt ſeparatę,vt celeſtis,⁊ hu/
mana aia:hęc enim nullius,qõ in corpore eſt,actus ſunt.
aliquę vo nõ ſeparatę,vt vegetatiua/⁊ ſenſitiua:⁊ iuxta
hãc expoſitionẽ addit,ſi ſuaptenatura partibilis eſt,p/
pter Pythagoricos,qui dixerũt oẽs animas eẽ vnius ⁊

Qualis expõ

eiuſdẽ ſpẽi. ❡ Et lꝫ hęc expoſitio poſſit ſtare,⁊ vbis cõ
uenire,tamẽ difficile eſt nũc extẽdere ſermonẽ ad aiam

Approbatio
expõnis gręcorum.

celeſtẽ. ❡ Et ppterea redeo ad expoſitionẽ grecoꝝ,vbi
dico pmo ꝙ Ari[ſtoteles] per aiam,intelligit intellectiuã.nam
ſolũ de hac erat apud priſcos queſtio,vtrũ eſſet ſm oẽs
poteſtates ſeparata,an nõ. ❡ Intellectiua enim cõtinet
oẽs alias,vt poſtea dicet Ari[ſtoteles],ideo gcqd de ipſa dicit̃,
erit dictũ de omni aia:ea enim quę dicunt̃ de ipſa quo
ad ſenſitiuũ ⁊ vegetatiuũ gradũ:erit dictũ de ſenſitiua ⁊
vegetatiua aiabus. Quę erũt dicta de itellectu,erunt di/
cta de itellectiua in hoie.ergo Ari[ſtoteles] dicẽs de itellectiua,
⁊ humana aia,de oibus videt̃ dicere.quare lꝫ definitio
ſit de aia cõi,ex his,quę dicit de humana aia,patebit in
omni aia gd manifeſti,gdue imanifeſti relinquit̃ ex de/
finitione.Hñ ergo Themiſtius,Simplicius,⁊ Alexan.
per aiam,intellexerũt humanã:per ptes etiã hñ intelle/
xerũt vtutes,ſiue potẽtias:nam humana aia eſt qõdam
totũ poteſtatiuũ,ꝯtinẽs poteſtates cuiuſlibet aię,vt di/
ctũ eſt. ❡ Tũc lege vba.Oꝫ gdeꝫ igit̃ nõ ſit aia ſepara/
bilis a corpore.ſ.aia intellectiua tota ſm oẽs poteſtates,
aut ptes quędã ipſius ſaltem,ſi partibilis ſuaptenatura
eſt,nõ immanifeſtũ eſt,dixit,Si ſuaptenatura partibi/
lis eſt,ppter Platonẽ,qui intellectiuã animã nõ poſuit
eẽ quoddã totũ virtuale,imo tres illas aias poſuit loco,
atq; ſubto diuerſas,ppterea dicit ſi ſm vtutes,⁊ nõ ſm
ſubm ſuaptenatura partibilis ſit,⁊ nõ actu diuiſa:vel h
ingt ppter Democriticos,qui nullaꝫ faciẽtes diffam iter
ſenſum ⁊ itellectũ,ipſaꝫ aiam nõ ponebãt partibilẽ,nec
eſſe quoddã totũ poteſtatiuũ:vel hoc dixit ppter cãm
Simplicij,in collectaneis expoſitã,gã.ſ.nõdũ cognouit
ipſam partibilẽ,qꝛ modo qdaꝫ cognouit ipartibileꝫ,gã
incorpea eſt,modo quoddã partibileꝫ,gã habet plures
vtutes.Sic igit̃ ex definitione pꝫ,aut aiam ſm oẽs pote
ſtates eẽ cõcretã ſubto,⁊ materię,aut ſm quaſdam ſic,
ſm quaſdã nõ.Et exponit ſm quas ptes non ſeparet̃,et
ſm quas ſeparet̃.⁊ ingt,qꝛ ipa ſm aliquas ſuas poteſta
tes eſt quarũdã ipſaꝝ partiũ corpis actus,vt ſm poten
tias ſenſitiuas,⁊ vegetatiuas. At vo quaſdã eius ptes p/
hibet nihil ipſaꝫ ſeparari,ppter id qõ nullius particulę
corpis tales ptes actus ſunt,vt intellect⁹ ipſi poſſibilis,⁊
agẽs,⁊ volũtas.ergo aia humana quibuſdã ſuis ptibus
erit ſeparata.ſ.illis,quę non ſunt actus pticularũ corpis/
gbuſdã non ſeparata.ſ.illis,quę ſunt actus pticulaꝝ cor/

Alia conſtru
ctio.

poris. ❡ Põt etiã legi textus aliter,nam illę genitiuus
quarũdã partiũ ipſaꝝ põt legi in ablatiuo,gręci enim
vtunt̃ genitiuis abſolutis pro ablatiuis,qꝛ nõ hñt abla/
tiuum. Similr vbũ illud quaſdã in ablatiuo abſoluto
legi põt,vtitur enim nõnunq; accuſatiuo abſoluto pro
ablatiuo,⁊ tũc lege ſic. Eſt aia gbuſdaꝫ ptibus ſeparata/
gbuſdã non ſeparata:qꝛ gbuſdaꝫ ipſis ſuis partibus eſt
actus pticulariũ corpis,at vo gbuſdã nihil phibet eam
nõ eſſe actũ,ppter id qõ ptes illę nullius pticulę corpo/
ris actus ſunt.ergo humana aia eſt partim ſeparata par/
tim nõ ſeparata.hoc eſt id,qõ ex definitione eſt manife/
ſtũ.Deide exponit gd relinquit̃ imanifeſtũ,⁊ ingt,Am/
plius immanifeſtũ eſt,ſi ſic ſit actus corpis aia,vt nauta
nauis.hoc enim eſt,qõ ex definitione nõ pꝫ. Demũ epi/
logat,⁊ ingt. In figura gdẽ igitur hęc determinata ⁊ de/
ſcripta ſint de aia.Et per fig[ur]a itelligit deſcriptionẽ,nõ.n.
dedit aię definitionẽ ppriã,ſed figuralẽ,qꝛ deſcriptõeꝫ.

Dñ Simpli/
cij pulchra.

❡ Mouet hic Simpl.qõneꝫ pulchrã,cum.n.dixit aiam
ſm quaſdã ptes,ſeparari,ſm quaſdã nõ,ſtatim pꝫ eam
nõ eẽ actũ corpis eo modo,quo nauta eſt act⁹ nauis.naꝫ
nauta eſt penit⁹ ſeparat⁹ actus. Propterea quęrit Sim/
plici⁹ cur dixit eẽ imanifeſtũ ſi ſit act⁹ ſicut nauta nauis.

Solo Sim/
plicij.

❡ Rñdet Simpl.ꝙ ois aia vtit̃ corpe,qõ pficit,ppea
nõ dubitat,an ſit vtens,ſed de modo,quo vtit̃ corpore.
❡ Clarius dici põt,ꝙ dubitatio dꝫ ſic itelligi. Ex defini
tione pꝫ aiaꝫ humanã ſm quaſdã ptes eẽ actũ corpis p/
ficiẽtem ipm:vtrũ vo cum h poſſit eẽ forma corpis,vt
nauta nauis.ſ.vtẽs,ita vt ſtent ſil ipam eẽ actũ ſm quaſ/
dã ptes,⁊ vtentẽ,modo quo nauta vtit̃ naui. Hoc.n.im/
manifeſtũ eſt ex definitione.lꝫ.n.pateat eaꝫ eſſe actũ ſm
quaſdã ptes,dubiũ eſt,vtrũ cum h qõ eſt act⁹ pficiens,
poſſit eẽ act⁹ vtens. Hoc.n.ex definitione nõ pꝫ. ❡ Sed

Dõnte.

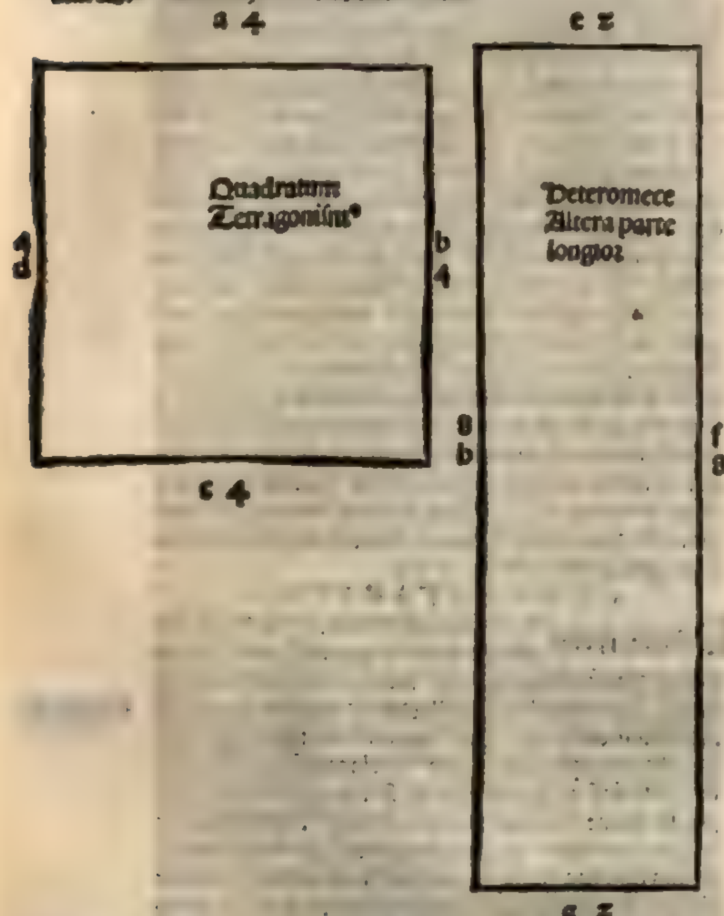
circa hęc quęrit̃ p,qꝛ non videt̃ verũ ꝙ aia ſm aliquas
ptes ſit ſeparata,qꝛ ſm oẽs eſt act⁹ corpis phyſici,⁊ ſm
oẽm opioneꝫ. ❡ 2°,ſi aia ſm eas vtutes,quę ſpectãt ad
ptẽ itellectiuã,eſt ſeparata a corpe,tũc in morte nõ acq/
reret aliquã ſeparationẽ quo ad eaꝫ ptẽ,plus q̃ in vita.

¶ 3°, ſi aia eſt actus corpis: ergo aia poſt mortē non eſt
aia, q2 poſt mortē nullius corpis actus eſt: ⁊ ita non erit
aia. ¶ 4°, vtrū ſm Auerroez intell's copulet nobis ſm
eē: an ſolū dicat actus, quia vnit nobis ſm opationē: vt
Solo p° 4. Landaneſis autumat. ¶ Ad has qōnes ſʒ difficiles rn̄/
demus. Ad pᵐ dicamus q aia itellectiua dupl'r dici pōt
Ꝙ̄o intellecti ua aia dicit ſe parata. ſeparata a corpe ſm aliquas ptes, ⁊ dupl'r ſm aliq̄s nō
ſeparata. ſm vtutes quidez, quę ſunt illius, vt itellectiua
eſt, eſt ſeparata a ſubto, ⁊ ab organo: a ſbto qdē, vt dixi/
mus, ſeparatione depēdētię ab organo ⁊o, q2 virtutes,
quę ſunt ipſius, vt itellectiua eſt, nullius pticulę corporis
ſunt actus. Scōm ⁊o ptes, quę ſunt illius, vt ſenſitiua, ⁊
vegetatiua, ipſa dupl'r nō eſt ſeparata, pᵒ q2 illę ptes de/
pēdēt a ſubto, q2 (vt dicemus) ɔſequunt aiam, vt vnitur
particulis corpis, ⁊ ita vnione ceſſānte, ceſſabūt poᵉ illę,
quę fluūt ab vnione, vt dicemus. 2°, q2 ſm illas, non ſe/
Solutio 2°. parat a pticulis, vt ab organis, ſʒ eſt actus pticulari or/
Cap. 3°. ganicaꝝ. ¶ Ad 2ᵐ rn̄det Ariˢ li° 2° de gnatione aialiū.
vt ὀπὸς γάλα, qd̄ dū eſt in corpore, pficit ipm ⁊ coagulat, vt opos lac,
id eſt vt coagulū ſiue ſucus: lac, diſſoluto corpe, nō am/
plius pficit, ⁊ ſic dū erat in corpe, erat terminus actualis
vnionis, poſt mortē non erit amplius terminus actualis
Qualiter aia poſt mortem dī ſeparata. vnionis: ſʒ aptitudinalis. ¶ Ex quo ſequit, q itellectiua
aia poſt mortē non dī ſeparata, q2 pus depēdebat a cor/
pore, ⁊ poſt nō depēdet, ſʒ potius eɔ̄uerſo: q2 corpus in vi/
ta depēdebat ab aia, ⁊ poſtea nō depēdet, vt Ariˢ dicit.
P̄. In vita corpus pficiebat ab aia poſtea nō pficitur. g̃
ſicut dī vnita, ⁊ pficiēs ratione, qua corpus ab ipſa depe/
det, ⁊ pficit: ſic poſt mortē dī ſeparata, q2 corpus nec p/
ficit, nec depēdet amplius ab ipa. g̃. in morte nō ſepara/
tur plus q̄ʒ in vita ſeparatione depēdētię a ſubto, q2 nec
in morte, nec in vita a corpe depēdet vt a ſbto, nec ſepa/
rat in morte ſeparatione ab organo, quo ad gradū itelle
ctiuū, q2 nec in vita dicebat organica, ſʒ ſeparat, vt Ariſ.
dicit, q2 ampliᵘ corpus, qd̄ coagulabat, ⁊ in vnuʒ ɔſerua/
bat, nō ɔſeruat, nec in vnitate ſpecificat. rurſus corpus,
qd̄ ab ipſa depēdebat, non amplius depēdet. P̄. Uirtu/
tes, que erāt ei cōnexę in opationibᵘ, quęq2 ipſi deſeruie
bāt, nō amplius deſeruiūt. inſup corpus qd̄ in oībᵘ opa/
tionibus viuificabat, non amplius viuificat. ¶ Ex h ſe/
Exceptum pulcprum. quit, q aia ſeparat a corpore, q2 corpus ſeparat ab ipa,
nunq̄ʒ enim aia deſineret informare corpus, niſi corpus
indiſponeret, redderetur q2 ſubm ineptū aię: eo eniʒ ipo
qd̄ ſubm in quāto ⁊ quali indiſponit, aut ad maius, aut
ad minus, mox aia deſinit corpus coagulare, pficere, in
vnū ɔſeruare, ⁊ tādē deſinit ipm iformare. quare aia de/
ſerit corpus, potius cā deſitionis facta in corpe: q̄ʒ in aia,
⁊ hoc Thomas egregie in q̄ſtionibus diſputatis aſſerit.
¶ Ex his pʒ aiam in ſeparatione nihil ſubę depdē, ſed
quo modo corruptio hois ſit ſubalis, quo autē modo ſit
gnatio, in li° 3° dicemus. aię ⁊o ceteroꝝ, vt aialiū, ⁊ plā/
taꝝ deſinūt, ⁊ informare, ⁊ eē: q2 erant formę depēdētes
a ſubtis, ⁊ ab organis: ⁊ per ɔñs aial ⁊ plāta deſinūt, per
corruptionē formę ſubalis, q2 deſinunt deſinēte forma.
hoc pacto hō nec gnat, nec corrūpit: nō eniʒ eius forma
incipit per gnationē, nec deſinit per corruptionē. ſʒ quō
pōt eē gnatio, ⁊ quō corruptio ſubalis, ſi nihil aię, nec to
ta aia deſinit, vt dixi diſputabit: non enim res leuis eſt.
Solutio 3°. An aia poſt mortē ſit aia. ¶ Ad 3ᵐ Thomas in qōnibᵘ diſputatis, aſſerit aiaʒ hu
manā poſt mortē nō eē aiam, q2 amplius nō eſt actᵘ pfi/
ciēs corporis, nec amplius ab ipa depēdet corpus. Eſt hm̄
ẽ intellius, vel itelligētia. quedā. ¶ Sʒ durū eſt hoc di/
cere, q2 ſi aia mutaret definitionē, videret mutare eſſen/
tiā. ¶ Tutius dicere poſſumus vt etiaʒ ipſe dicit, q aia
poſt mortē, nec actu, nec potētia eſt corpis entelechia: ſʒ
aptitudine, q2 eſt ſuba a qua natū eēt pfici corpus ſuū, ſi
eēt, ⁊ depēdē: ⁊ ſic poſt mortē eſt aia, q2 ad rōnez animę
ſufficit, vt ſit actᵘ corpis, aut pficiēs, aut aptus pficē: non
eniʒ opʒ, vt definitio dicat actū, ſʒ aptitudinē. ¶ Sʒ op/
Cap. 6°. pones adhuc per rōnem Alexā. in li° de aia, q2 qd̄ per ſe
ſubſiſtit, nullius pars eſſe pōt, nec actu, nec aptitudine, ſʒ
aia poſt mortē per ſe ſubſiſtit, igit nec actu, nec aptitudi
ne pōt eē alicuius eēntialis pars. g̃ poſt mortez nulla rō/
ne dici pōt aia. ¶ Dici pōt q aia poſt mortē, non per ſe
ſbſiſtit, q2 ſit indiuiduū cōpletū in ſua ſpecie: q2 tūc fru/
ſtra fuiſſet vnita. ſʒ per ſe ſubſiſtit, quia nō eſt actu pars
alicuius cōpoſiti: ⁊ ſic pōt eſſe aia: q2 lʒ per ſe actu ſubſi/
Solo vltimę. An itell'us ſit vnitᵘ ſolū per opationē ſm Auerroem. ſtat, aptitudine eſt pars alicuius cōpoſiti. ¶ Ad vltimā
rn̄det Landaneſis q intell's ſoluʒ ſm opationē eſt actus
corpis humani, nō qdē pficiēs, ſed ſoluʒ aſſiſtēs. Imagi/
nat. n. humanuʒ corpus eē pfectū per aiam cogitatiuā, ⁊
per illā reponi in ſpecie. ab intellectu ⁊o vult hoiem hēe
opationē, quę eſt q̄ſi ei ſupnālis, q2 nō ſm ppriā formā.
¶ Et lʒ pro pte de hac opione diximus, tn̄ iteruʒ dica/
Cō. 5. t. 20. mus, q Auerroes vbiq2 3° de aia aſſerit intellectū nobis
dupl'r copulari, ⁊ per nāʒ, ⁊ per opationē, ad quā vtitur
corpe humano. modo qd ipe pōt intelligē per nālem co
pulationē, niſi vnionē ſm eē, pſertim cum dicat euʒ per
nām nobis vniri eoipſo, q ſumus. ¶ P̄. Si intellectᵘ per
opationē ſolū vniret, tūc hō anteq̄ʒ itelligeret, eēt mere
brutū, q2 gradus cogitatiuᵘ nō excedit gradū ſenſitiuuʒ:
Solutio pro opi. Auer. vt dicemus. ¶ Propterea dicamus, q ſm Auer. dupl'r
nobis copulat intell's. vno modo nāli vnione, q̄tenus ex
ipo ⁊ cogitatiua fit vna aia itellectiua, quę pficit humanū
corpus: ⁊ ſic lʒ nō ſit tota forma vel tota aia humani cor
poris, eſt ſemiforma, ſiue ſemiaia pficiēs humanuʒ cor/
pus. Alioᵘ habituali vnione. q̄tenus nāliter pri cogitati/
uę vnitᵘ, corpe humano vtit ad ſuā opationē pficiēdaʒ.
Primaʒ vnionē Auer. vbiq2 nālē appellat, q2 nobis vnit
mediāte cogitatiua pte, quę nobis ineſt a nā ex ſemine. 2ᵐ
⁊o appellat habitualeʒ, q2 ex freq̄ntatis actibᵘ, quę ſunt
ipę itellectiones, nobis vnit. Ex his pʒ q itell's eſt actᵘ hu/
mani corpis, nō vt forma, vel aia, ſʒ vt ſemiactus, vel ſe/
Error Auer. miforma, vel ſemiaia. ¶ Ueruʒ q̄uis mō poſitio Auer/
rois itelligat, eſt falſa. Si. n. vt Landaneſis dicit: intell'r,
hō nō eēt niſi mere brutū formalr: ⁊ nō itelligēs, niſi vt
nauis eſt aial, vel intelligēs. Scdo modo eſt peius, nō. n.
video quō ex pte ęterna, ⁊ parte corruptibili fieri poſſit
vna forma, vel vna aia vera vnitate, qua dicatur forma
vna, vel aia vna. Hec pauca nūc, q2 poſtea multa.

¶ At enim cum ex obſcuris qdez magis aūt manife
ſtis fiat id notū qd̄ eſt dilucidū ac notius rōne: eni/
tēdum eſt rurſus hoc pacto de ipſa aia pertractare.
Rōnem. n. diffinitiuā nō ſolū eſſe ſignare, vt cōplu/
res dicere diffōnes vident: ſed etiā in ipſa cauſam
ineſſe ac apparere oportet. Nunc aūt diffōnum cō/
plures, vt ɔcluſiones eſſe vident. veluti qd eſt qua/
dratio: ɔfectio figurae lateꝝ aequaliū, anguloꝝq2
rectoꝝ aequalis altera ex pte lōgiori figurae. atq2
diffinitio talis: ɔclōnis occupat locum. At ea quae
quadrationem inuētionem eſſe mediae dicit: ipſius
rei profecto cauſam, vt patet, aſſignat.

¶ Qm̄ aūt ex incertis qdez, manifeſtioribus
aūt, certius fit, qd̄ ⁊ ſm rōnez notius eſt: tē/ σαφὲς certum manifeſtū
tādum eſt iteruʒ ſic aggredi de ipſa: nō enim
ſolū hoc eſt q oportet definitiuā rōnē oſtē/
dere (ſicut plures terminoꝝ dicūt) ſʒ ⁊ cām
ineſſe

ineſſe etiã demõſtrare, nũc aũt, vt ↄclõnes rõnes terminoꝝ ſunt, vt qd eſt tetragoniſmus, ęq̃le altera pte lõgiori orthogoniũ eſſe ęqlaterale. Talis aũt terminus ratio ↄcluſionis eſt, dicens aũt, q̃m tetragoniſmus eſt medię inuẽtio, rei cauſam dedit.



Definitio vt ↄcluſio.

quadratum.

Quid eſt tetragoniſmus,

rectangulum

Orthogoniũ ęqlaterale ęquale altera parte longiori.

ex linea quę inuenit medię

Definitio vt principium.

Quid eſt tetragoniſmus eſt medię lineę inuentio.

Collectanea text⁹ cõ^ti 12.

❡ Huc locum (ſi Themiſtiũ ſeq volumus) ſic ↄtinuabimus: qd quũ Ari. ppoſuit cõem aię diffõnẽ, vult ħ in loco ppriã tradẽ. ❡ Et tu debes ſcire, ꝙ aię diffinitio põt duob⁹ modis tradi. Uno modo oibus ſpẽbus aię cõis, & ſic tradita eſt. Alio mõ ſingulę accõmodata, & ſic tradeť. Ratio aũt ordinis eſt: q̃m, quũ Ariſ. tractauit cõem aię diffõnẽ, opus eſt, vt de facultatibus aię ptractet. & qꝛ nõ põt tractare de facultatib⁹, niſi tractet de tota aia. eſt .n. aia totũ qddã potentiale, & facultates ptes potẽtiales: ideo opus eſt prius de aia tota aggredi. & qꝛ nõ ſufficit dicere diffõnes cões in diffõne facultatũ aię, ideo opus eſt aggredi ppas diffõnes. Inqt ğ Ariſt. q̃m aũt ex inotis, ſup. nã qdẽ, certiorib⁹ aũt ſup. quo ad nos, fit, qd & ſm rõnẽ .i. naturã notius: tẽtãdũ eſt iteꝝ ſic aggredi de ipſa. & per ħ vult hẽe, ſm Them. q̃re de ipſa tota vult dicere pus, q̃ de potẽtijs. reddit aũt cãm: q̃re diffinitio ppoſita nõ ſufficit ad facultates inueſtigãdas .d. nõ .n. ſolũ opꝫ diffinitiuã rõnẽ oſtẽdẽ, ſicut plures terminoꝝ .i. de nũo diffõnũ dicũt, ſꝫ cãm in eẽ & demõſtrare: dixit aũt. Tẽtãduꝫ ſic aggredi. vt inueniret diffinitionẽ dãdã eẽ altiorẽ & pfectiorẽ pdicta: tẽtamus enim ardua aggredimur etiã pfectiora. ❡ Nũc aũt. exponit per exẽpla diffõnez eẽ duob⁹ modis .f. ſicut ↄnẽ: & ſic pmiſſam: & ſmo eius manifeſt⁹ eſt p ſe. ❡ Ex his appet, ſm Them. Ari. in ħ loco dare cãꝫ, cur a diffõne ppa, vult icipe in tradẽdo de potẽtijs, & nõ cur vult poſt cõez tradẽ de ppa, vt latini, & Auer. ❡ Ampli⁹ ſm Them. reddit cauſam cur diffinitio data, in tradẽdo po^{as} aię, nõ ſufficit: & nõ cur dãda eſt cõpletior p⁹. & vide paraphraſim eius in hac pte, & tibi apieť hic locus.

Com^{to} 12to

Quia cognitio. In ħ cõ^{to}: 12. Auer. aliter ľraꝫ ↄtinuare vř. Et p dat cãm: q̃re pdcã diffinitio nõ ſufficit ad cognẽ ſpẽꝝ aię, & ſyllogiçat ſic, nulla diffinitio vľis & multiplex ſufficit in cognẽ ppa ſpẽꝝ alicui⁹ diffinibilis: ſꝫ diffõ data eſt vľis & multipľ. ğ diffõ data nõ ſufficit. hui⁹ p ppoņit ↄnez .d. qꝛ cognitio acq̃ſita ex hac diffõne data nõ ſufficit in cognẽ ſubę cuiuſlibet ptis aię. Hęc eſt ↄclo. Deinde accepit minorẽ .d. q̃m hęc diffinitio eſt vľis oibus ptibus aię, & dicta de eis multipľr: hic minor. ❡ Accepit, & maiorẽ .d. & tales diffinitiões nõ ſufficiũt in cognẽ rei pfectę: quuꝫ fuerint vľes vniuocę, nec dũ, quũ ſint vľes multiplices. & tũc apponit itẽtũ capľi .d. q̃rẽduꝫ eſt .n. poſt ad ſciẽdũ vnãquãq; ptiũ: quę collocaľ ſub illa diffõne, cognẽ ppria: quũ diffinitio data nõ dicaľ de eis vniuoce. & ſic pꝫ itẽtio in gñali, & cã itẽtionis. & in ħ appet defect⁹ expõnis Themiſtij. Themiſtius .n. vř velle ꝙ Ariſ. pponat dicere de diffõne ppa gřa po^{ar} inueſtigãdaꝝ. Auerrois pordinat gřa notitiaꝝ ſpẽꝝ, & ħ vř meli⁹: q̃m (vt Philoponus inqt in 2° poſter. in pri^o) cognitio accñtiũ imp̃fectior eſt cognẽ ſubę. ſi ğ p ordinaſſet cognẽ diffinitiuã ppriã gřa accñtiũ, tũc pordinaſſet nobile ad ignobile: ideo itẽtio pn^{lis} erit circa ſpẽs aię cogſcẽdas, per accñs circa accñtia. Et hãc expõnẽ ſequiť Simpl. ħ in loco. ❡ Incipit igiť. quuꝫ dedit intẽtionẽ in vľi, & cãm itẽtionis, apponit hic itẽtionẽ in ſpãli, & cãꝫ itẽtionis. 2° ibi. Et cã pp quã. inqt. Incipit hic dare viaꝫ ad cognẽ .i. per quã poterimus inueſtigare diffõnes: quę appropãť cuilibet ptiũ in reb⁹ ignoratis .i. diffinitiões ppas ſpẽb⁹, & cãm pp quã nõ ſufficiũt tales diffinitiones in talibus rebus. ecce quõ duo ppoņit. dicimus inqt in p, & qꝛ via nãlis in cognẽ cãꝝ ppinq̃rũ rebus, eſt ire de latẽtibus apud nãꝫ, apparẽtib⁹ apud nos: & eſt ire de poſteriorib⁹ in eẽ, ad priora. in poſteriorib⁹ dixit ħ. opꝫ nos ire, in cognẽ diffõnũ ppaꝝ vniuſcuiuſq; ptiũ aię, p iſtaꝫ viam. & reddit cãm .d. & nulla eſt via in cognẽ taliũ diffõnũ .f. quę cõponunť ex ppinqs cauſis pprijs rei, quũ fuerint ignoratę: niſi a poſteriorib⁹ apud nãm. eſt ğ methodus inueſtigãdaꝝ diffõnũ, accipe ↄfeſſa nobis, & ex illis pcedẽ ad qdditatẽ rerũ: vt in p hui⁹ dcm eſt. & ħ mõ faciet: & hic ex motu, & ſenſu, & aliqs inueſtigabit ppriã vniuſcuiuſq; aię diffõnẽ. ❡ Et cã. qꝛ poſuit diffõnẽ aię cõem, & qs poſſet dicere illaꝫ ſufficẽ, reddit cãm: cur illa nõ ſufficit. & inqt, & cã ppter quã non ſufficiũt in cognẽ rei, tales diffõne vľes, eſt: qꝛ opꝫ, vt ſermo diffiniẽs pfecte: nõ demõſtret genus rei tm̃, ſicut faciũt plures diffõnes, ſꝫ ſmo diffiniẽs dꝫ demõſtrare cãm rei ppriã, ppinquaꝫ, exñtẽ in ea actu .f. for^{as}, nõ gen⁹. ❡ Et quuꝫ. nũc p ppoņit itẽtionẽ: & inqt, & quuꝫ notificauit hoc, narrauit cui⁹ diffinitio eſt diffinitio: quam q̃rit in vnaquaq; ptiũ aię .i. ſpẽs aię: & cui⁹ eſt diffinitio pdicta. inqt, iſta diffinitio, quã mõ q̃rimus, eſt ſilis diffõnibus, quę ſunt q̃ſi pmiſſa demõnis: vľis autẽ diffinitio pdicta eſt ſilis diffõnib⁹ quę ſunt q̃ſi

ↄcluſio. ❡ Et cum.] Exponit intẽtũ p̃tis ſequẽtis ⁊ ſimul declarat nãm vtriuſq̨, ⁊ inq̃t: ⁊ cũ declarauit hoc, dedit exẽplũ de diffõnib⁹ quę ſunt q̃ſi ↄcluſio: dico quaſi ↄcluſio, ſi fuerint ignoratę eē in diffinito: aut pro ⁊ fuerit cauſa q̃ſita in eis. duo igit̃ reqruntur ad diffõnẽ, ad h̃ vt ſit cõcluſio. ſ. vt ſit ignorata ineē diffinito, ⁊ vt habeat cãm per quã poſſit ↄcludi de illo. ❡ Et dedit exẽplũ] de diffõnibus que nõ ſunt q̃ſi ↄcluſio demr̃ationis: ſed ſunt (ſi fuerint manifeſta per ſe) p̃n⁹ demr̃onis, vnã dedit ↄditionẽ diffõnis, ad hoc vt ſit q̃ſi p̃n^m. ſ. vt ſit per ſe nota. ⁊ adde z^am: ⁊ vt dicat cãm. ❡ Et ſi] poſſet qs dicere iſte diffinitiones quę ſunt q̃ſi p̃n^a: qñ ſunt ignoratę, quõ ſcient̃: inq̃t ⁊ ſi fuerint ignoratę, tũc ipoſſibile eſt vt declarent̃ eē in diffinito: niſi per arg^m quia. ❡ Et dixit.] & ſermo eius p3 hic. ❡ Et quum dixit.] Hic duas remouet dubitationes lr̃e. z⁰ ibi [Neq̨ intẽdebat.] Inq̃t ergo in p̃ª, ⁊ cum dixit modo aũt itẽtiones diffõnũ ſunt quaſi ↄ̃nes. eſt g̃ dubitatio cur apponit ly [quaſi] & videt nõ itẽdebat, q̨ iſta diffinitio inducta in aĩa eſt ↄcluſio demr̃onis: ſ3 intẽdebat, q̨ eſt ex gñe iſtaꝝ diffõnũ: ſm q̨ tales diffõnes ſunt vles. ⁊ ideo dixit ſunt q. ↄ̃nes. iſtę enim diffõnes: aut ſunt ↄcluſiones: aut ſunt ſiles diffõnibus: quę ſunt ↄ̃nes. ❡ Neq̨ itẽdebat.] remouet z^am: poſſet qs q̃rere, an diffinitio dãda ſit vere p̃n^m ſoluit. d. neq̨ intẽdebat q̨ diffinitio quę rẽda hic in vnaquaq̨ p̃riũ ſpẽꝝ aĩe: eſt ex diffõnib⁹, quę ſunt q̃ſi p̃n^m demr̃ationis: ita q̨ ſint manifeſte per ſe: q̃ ſunt ignoratę apud nos: ⁊ via ad cognoſcẽdũ illas eſt ex poſteriorib⁹: ſicut dixit: ſ3 intẽdebat q̨ eſt ex gñe illarũ diffõnũ: tales. n. diffões: aut ſunt p̃n^m demr̃ationis: aut ſunt ſiles diffõnibus: quę ſunt q̃ſi p̃n^m demõſtrationis. ⁊ tũc ↄordinat textum, ⁊ ſermo eius patet.

Dubõnes ❡ Hic duę ſunt dubitationes: quaꝝ p̃ª eſt, quęnã diffinitio dĩ qa, ⁊ demr̃onis ↄcluſio: quę vo ꝓpter qd, ⁊ demõ-

Egidij R⁰ ſtrationis p̃n^m: vel mediũ. ❡ Scda q̃ſtio eē põt, quęnã modo diffinitio data, ⁊ dãda, ſe habeãt inuicẽ. ❡ Ad p̃^as Egidius de Roma inſiſtit, cur diffinitio dĩ qa: ⁊ att q̨ ꝓpter duo: vel q̨ imꝑfectior: vel q̨ dicit mediũ in demõſtratione qa: ſic diffinitio per cãm remotã. diffinitio aũt dĩ ꝓpter qd: q̨ ꝑfectior, ⁊ q̨ eſt mediũ in demr̃atione ꝓpter qd. ❡ Amplius ſm cũ diffinitio dĩ demr̃onis cõcluſio: vel q̨ dicit cãm remotã diffiniti: quę ↄcludit̃ affirmatiue de diffinito: vel q̨ dat̃ per aliqđ poſteri⁹. ❡ Dĩ quoq̨ p̃n^m ecõtra: q̨ mediũ in demr̃atiõe affirmatiua, ⁊ q̨ ↄcludit cauſam primã. vide ipm hic: q̨ ꝓlixe loquit̃.

Reprobatio ❡ Sed hẽ ſol. nulla videt̃. p̃ª nõ: qm̃ diffinitio data per mãm ſolã, vt̃ diffinitio ꝓpter qd, ⁊ tñ oibus diffõnibus imꝑfectior eſt. ❡ Scda cã nihil eſt: qm̃ potius mediũ ſpecificat demr̃onẽ, q̃ a demr̃atione ſpecificet̃, vt Ariſ. inq̃t in ſuis poſteriorib⁹. ❡ Scda pars ſol. peccat: qm̃ affirmatio ⁊ negatio ſũt duę ſpẽs ex equo oppoſitę: q̃ ſicut dĩ ↄcluſio: q̨ cõcludit̃ in affirmatiua, ita d3 dici p̃n^m;

R⁰ ꝓpa q̨ ↄcludit in negatiua. ❡ Amplius z^a cã eſt iſufficiẽs vt cõſtat. ❡ Ideo dicẽdũ eſt aliter, q̨ diffinitio dicit̃ qa, eo quo dicit̃ cõcluſio: ⁊ ſiliter dicit̃ ꝓpter qd, eo quo dicit̃ p̃ncipiũ. dicit̃ qdẽ ꝓpter qd, ⁊ p̃ncipiũ qa, vt Philoponus, ⁊ Auer. ⁊ Alex. q̃ inq̃t in z⁰ Poſterioꝝ. diffinitio põt cõparari ad diffinitũ, ⁊ ad accidẽtia quę ſequũtur ipſũ eſſentialr̃. ſi qdẽ ad diffinitũ, ſic terminat q̃õnẽ qd eſt, ⁊ dicit̃ qd, ſi cõparat̃ ad accñtia adhuc dupl̃r. Uno modo ad accñtia tñ, ⁊ ſic dicit̃ p̃ncipiũ accidẽtiũ: ſi ad accidẽtia, vt inherẽt ſubio: ſic dicit̃ ꝓpter qd ⁊ mediũ: quomodo ergo diffinitio dicit̃ ꝓpter qd, ⁊ qd, ⁊ p̃ncipiũ demõſtrationis cõſtat. ❡ Quõ vo dicat̃ qa, ⁊ cõcluſio expono. dicit̃ enim diffinitio quia. eo q̨ cũ diffinito nihil aliud facit, niſi verã ꝓpoſitionẽ: nec dicit cãm accñtiũ: neq̨ inherẽtię accidẽtiũ, ⁊ ideo dicit̃ qa: ⁊ dicit̃ eo q̨ potius cõparãda eſt vt ſyllogiſmalis, q̃ vt ſyllus. ⁊ hoc eſt q̨ Auer. inquit, q̨ diffinitio quę eſt cõcluſio, eſt illa quę ignota eſt de diffinito. ⁊ cũ hoc habet cãm queſitã. Diffinitio ꝓpter qd, quę mediũ eſt, eſt illa quę eſt per ſe nota, ⁊ inde dicit̃ p̃ncipiũ: ⁊ dicẽs cãm accidẽtiũ, ⁊ inde dicit̃ ꝓpter qd. ⁊ ſic p3 expoſitio noiuꝫ. ❡ Ad z^am Auerrois reſpõdet in comẽto, q̨ data diffinitio eſt quaſi ↄcluſio, dãda q̃ſi p̃ncipiũ. ❡ Sed obijcit̃ p̃mo: qm̃ ſi eſt q̃ſi cõcluſio: ergo erit ignotior dãda, ⁊ quęrẽs cãm a danda, per cõditiones dictas: hoc falſum eſt: qm̃ ſi ignotior dãda, tũc Ari. p̃us debuit incipe a dãda, q̃ a data. ❡ z⁰ videt̃ q̨ danda potius quęrat cãm a p̃dicta, q̃ ecõtra: qm̃ cã formalis, ⁊ cã agẽs ſic ſe hñt, q̨ formalis potior cã eſt q̃ agẽs: qm̃ finis; ⁊ for⁹ idẽ, nõ ſic agẽs: modo diffinitio data eſt per cãm formalẽ: actus. n. ⁊ ꝑfectio ⁊ forma idẽ: dãda per agẽs cum dĩ p̃n^le intelligit̃. ⁊ h̃ arg^m eſt Alpharabij. ❡ Sed dicẽdũ ſm Auer. q̨ data eſt tanq̃ cõcluſio, dãda tanq̃ mediũ: ⁊ hę cã eſt: qm̃ diffinitio dãda dĩ per genus cauſę finalis: quę potẽtiſſima eſt cauſarũ. Qđ vo obijciebat̃ nihil eſt: qm̃ act⁹ nõ eſt for⁹ diffiniti: ſed ſubiecti: ſed hñ diffinitio dãda eſt finis diffiniti. ❡ Et debes ſcire q̨ data eſt q̃ſi ↄcluſio, pro tãto: q̨ nõ dicit cauſam ſcdę: ſed potius quęrit cãm a z^a: non tñ eſt vere ↄcluſio: qm̃ eſt notior dãda. g̃ aliqđ habet de ↄ̃ne. ſ. q̃rere cãm: ⁊ aliqđ de medio. ſ. eſſe notiorẽ. Dãda habet aliqđ de medio. ſ. eſſe cãm, cur ineſt p̃ma definito: ⁊ aliqđ de concluſione ꝓut ignotior eſt illa vt ſcis.

Ad p^m dubitationẽ.

COMMENTARIVM.

Hactenus de cõi aĩe definitione, at nũc de aĩe ſpecifica definitiõe aggredit̃: vt oẽs expoſitores tradũt. Sed q̃õ text⁹ inducẽdus ſit, nõ facile cõſtat. ❡ Themiſti⁹ (vt in collectaneis diximus) ſpecificã aĩe definitionẽ denuo Ari^is aggreſſurũ tradit, ꝓp duas cãs. Prima qdẽ eſt, vt aĩe po^as declaret: cũ. n. e notiorib⁹ ſit ꝓficiſcẽdũ ad ignotiora: ⁊ aĩa ſm ſpecificã rõnẽ ſumpta, ſit notior ſuis potẽtijs: iure gr̃a po^ar inueſtigãdarũ rurſus definitionẽ aĩe ꝓpriã aggredit̃. Et vo aĩa notior ſit ſuis potẽtis, eo p3, q̨ totũ ptib⁹ nob̃ notius eſt: eſt aũt aĩa totũ poteſtatiuũ: po^e vo ptes. Hęc eſt p̃ª cã. ❡ z^a vo cã eſt, q̨ dicta definitio nõ ſufficit p̃ro po^ar, atq̨ accñtiũ aĩe veſtigatione: eſt. n. illa cõis, p̃cẽs ipſaꝝ paſſionũ, Ꝓ tñ. At ꝓpa definitio, quã denuo aggreſſurus eſt, oĩũ aĩe paſſionũ ꝓp qd dicit. Uult igit̃ Themiſtius ꝓp has cãs Ari^is velle tradẽ definitiones ſpẽbus aĩe ꝓpas gr̃a po^ar veſtigãdaꝝ. ❡ S3 dices aduerſus Them. vt Philoponi aucte in collectaneis dicebamus, q̨ nobile nõ ordinatur ad ignobile. ❡ Põt dici nobile ad ignobile ordinari poſſe ſm doctrinã: nõ aũt ſm eē. ❡ S3 adhuc dices cõtra Them. p̃ceſſum nãlẽ, qui a nob̃ notiorib⁹ ꝓficiſcit̃, eē ſm Ari^is ab obiis ad act⁹, ⁊ ab actib⁹ ad po^as, ⁊ a potẽtijs ad eẽntiam: Nõ g̃ videt̃ nãle ꝓcedẽ ab eẽntia aĩe ad eius po^as. ❡ Dici põt pro Themiſtio, q̨ aĩe eẽntia, quę eſt definitio, põt ipſis potentijs cõparari vt ſubm, ⁊ cã, ⁊ p̃n^m. ⁊ h̃ pacto potẽtię ſunt notiores eẽntia aĩe, atq̨ eius definitiõe. ⁊ põt etiã cõparari vt totũ p̃tiũ, ⁊ ſic aĩe eſſentia eſt ſuis potẽtijs notior. Hęc pro Themiſtio. ❡ Auerroes aũt ⁊ cõplures alij, volũt Ari^is hic venari ſpecificã definitionẽ vniuſcuiuſq̨ parti aĩe: q̨ definitio aſſignata: cum ſit cõis, nõ multũ p̃deſſe vr̃ ad cognẽ ꝓpriaꝫ cuiuſq̨ ſpẽi aĩe. Et l3 expõnes hę pulchrę ſint, nunc mihi nõ placẽt: nõ. n. ↄſonãt vbis Ari^is, vt ↄſiderãti vba p3. ❡ Aliter g̃ nũc dicamus nõ recedẽdo ab his, quę Auer. dicit, q̨ Ari^is intẽdit venari notiã aĩe definitionẽ, ⁊ qdẽ vulgo ꝓpriã, ⁊ q̃ntum ad hoc bñ dixerũt Themiſtius, Auerroes,

Expõ them.

Dubitatio cõtra Them.

Obiectio

Defenſio

Auer. expõ

Expoſitio ũi lucida.

Auerroes, ꝛ Simplici⁹. Procul.n.dubio hec eſt intētio Ariſto. Uerum in exequēdo hāc intētionē. In h textu ꝓponit viā, qua illā venatur⁹ eſt. Scdo oſtēdit dr̄iā inter definitionē aſſignatā ꝛ aſſignādā. Proponit qdē viā: vt oſtēdat, ꝙ nō eodē mō hāc definitionē venat̄, quo venat⁹ eſt cōez definitionē. Illā.n. venat⁹ eſt diuiſione ac cōpōne: hāc venabit̄ demr̄one, q: ab accidentibus, ſiue opōnib⁹ ꝓcedendo ad ipſā. Oſtendit vō dr̄iā inter has definitiones, vt oſtēdat, nec p̄mā eſſe fruſtra, nec ſufficere pro cognitiōe gn̄is, ꝛ ſpēꝝ aiē. Circa viam qdē, qua illā venatur⁹ eſt, dicit ex aiē opationib⁹ eius definitionē ſe manifeſtaturū eē: ꝛ cāꝫ affert ex eo, ꝙ que ſunt incertiora nāe notiora tn̄ ad nos, ducunt nos ad notiora, ꝛ certiora nature. Opatiōes aūt aiē nobis ſunt notiores, nature aūt incertiores: aiē definitio aſſignāda eſt nature notior, ꝛ nobis incertior. ergo ad illā ex aiē operationib⁹ eſt ꝓficiſcēdū, hec de via: inquit. Qm̄ autē ex incertis qdē ſupple nature, manifeſtiorib⁹ autē ſupple nobis, certius fit, qd ꝛ ſm rōnem, ꝛ naturā noti⁹ eſt. hoc enim modo nobis via inata eſt ꝓcedendi in doctrina, ꝛ ſupple in opationes aiē nobis notiores ſunt, nature vō incertiores, aiē vō definitio ɔtra eſt nature notior, nobis aūt incertior: ex his quaſi aſſumptis, vt inquit, tentādū eſt iterum ſit hoc eſt ab opationib⁹ de ipſa aia aggredi, aſſignādo.ſ. ex operationib⁹ aliā aiē definitionē. ⁋ Ex his apparet differētie vie, quā aſſignādā definitionem eſt venaturus a via, qua priorē venatus eſt: illa enim fuit [illegible] atq; cōpoſitio: hec eſt ſylls ſiue demōſtratio qa. Hec de via, quo vō modo aſſignata definitio, ꝛ aſſignāda differāt, declarat, ꝛ vult ꝙ aſſignāda definitio ſit cauſalis, ꝛ dicat ꝓpter quid ſiue cām eius, que aſſignata eſt. At aſſignata, cū nō ſit cauſalis, nō dr̄ ꝓpter qd, ſed qm̄, vel qa. ⁋ Philoponus tamē 2° poſterioꝝ dicit duplicē eſſe rei definitionē, formalē, ꝛ cauſalē: Ariſtoteles formalē definitionē appellat aliqñ, definitionē qa res eſt, vel qm̄ res eſt, aliqñ definitionē qd res eſt. Cauſalē vō aliqñ cauſalē, aliqñ ꝓpter qd. Uerū aſſignādo hāc dr̄iam, quo ſimul cōplexus eſt, dr̄iā.ſ. haꝝ definitionū, ꝛ cām cur denuo cauſalē hāc definitionē aggreſſur⁹ ſit, ꝛ inquit. Non enim ſolum qm̄ eſt, opꝫ definitiuā rōnem oſtendere, ſicut plures terminoꝝ.i. definitionū dicunt, vtpote oēs ille, que ſunt formales, ꝛ dicentes quid tm̄. Sed (vt inquit) opꝫ etiā in eſſe, ꝛ in re demonſtrare: vt faciunt cauſales definitiones, ſupplenda eſt rō, ſed h pacto eſt definitio, que aſſignāda eſt: ſiquidē prior tn̄ qa eſt, ſiue quid eſt dicit, vt quaſi cōcluſio, definitio vō aſſignanda eſt cauſalis, qa ꝓpter qd, ꝛ vt principiū demonſtrandi priorē de aiabus. Ecce quō ſimul inter has definitiones dedit dr̄iam, ꝛ declarauit neceſſitatē aſſignāde definitionis. ⁋ Ex his pꝫ differētiā definitionū harū nō eē reſpectu affectionū anime, vt Themiſtius inuit, q: vtraq; reſpectu affectionū anime ꝛ cauſalis: ſed hec differētia eſt eaꝝ definitionū, vt cōparant̄ inuicē. nā prima, cū nō ſit cauſalis, dicit̄ eſſe, vt ɔcluſio, ꝛ qm̄ eſt, ꝛ qd eſt, ꝛ formalis eius, qd definit̄. Scda vō quia eſt dicens cauſā prime cur prima ineſt anime, vt videbitur, dicit̄ cauſalis, ꝓpter quid, ꝛ vt demonſtrationis principiū. Quia Ariſtoteles accepit hanc definitionū differētiam, ꝛ nō eſt clarū qd nam definitio cauſalis ſit, qdue formalis, ideo exemplis differētiā hanc explanat, ꝛ inquit. Nunc aūt rationes, que ſunt de numero terminoꝝ ac definitionū.ſ. que ſunt, vt cōcluſiones, he ſunt vt quid eſt tetragoniſmus, hoc eſt qd eſt quadratū, reſpōdet, ꝛ inquit, eſt orthogoniū ideſt figura rectangula equilatera equalis ei figure, que grece dicit̄ heteromece, latine altera parte longior: totus enim tetragoniſmus a, b, c, d, equalis eſt ei figure, que eſt altera parte longior e, f, g, h, quoꝝ enim dimidia ſunt equalia, ꝛ tota ſūt equalia. Hec eſt prima tetragoniſmi definitio, que eſt formalis, vt cōcluſio, ꝛ dicēs quia tetragoniſmus eſt talis. eſt enim talis tetragoniſmi terminus ſiue definitio ratio cōcluſionis, ſiue vt ſimilitudo cōcluſionis. Dicens autē, qm̄ tetragoniſmus eſt medie inuentio rei cauſā, id eſt prioris definitionis cauſā dedit. Scdā definitionē ſic intelligens, tetragoniſmus in magnitudine eſt figura conſtituta ex media linea ꝓportionali inuenta inter maius latus altera parte longioris, ꝛ latus minus. Hac enim inuēta moꝝ tetragoniſmus altera parte longiori equalis erit. Patuit definitio prima per ſimilis eſt p̄me anime definitioni, vtraq; enim eſt formalis, dicens quid, ꝛ qm̄ eſt talis figura ꝛ veluti ɔclō. Scda vō eſt ſimilis ſecūde, q: vtraq; eſt cauſalis, dicens ꝓpter quid, veluti cōcluſionis principiū. Qualis igit̄ ſit definitio aſſignanda, ꝛ quō differt ab aſſignata, ex hiſce pꝫ. ⁋ Sed occurres ꝙ aſſignāda definitio nō eſt vna, ſed tres, ꝛ qdē diuerſe, quaꝝ nulla cōuertit̄ cū cōi definitione. ergo nō pōt altera alterius eſſe, vt cā. ⁋ Dicēdū ꝙ definitio aſſignanda eſt tres, ꝛ eſt vna. Tres qdē ſimplr̄, q: alia eſt intellectiue aiē, vt p̄n^m intelligēdi: ſenſitiue alia vt p̄ncipiū ſentiendi: vegetatiue alia, vt p̄ncipiū vegetādi: vna vō omnes ſunt, ſub diſiunctione, eſt enim aia principiū intelligēdi, vel ſentiēdi, vel vegetandi: que vt ſic cōuertit̄ cū priori. Hec igit̄ eſt illa, que eſt ꝓpter qd, cauſalis, ꝛ vt p̄ncipiū: definitio vō aſſignata eſt illa, que eſt dicens quid, dicens quoniā anima eſt talis, formalis, ꝛ vt concluſio. Que vō dicuntur in collectaneis, ad mentē Auerrois, bene dicta ſunt. Pro veritate vō hec diximus.

Dōs

Solo.

Aut Philoponus

⁋ Dicamus igit̄ hinc cōſiderationis initio ſumpto: animatū ab inaiato vita ſeiungi. Atq; cū multifariam viuere dicat̄: etiā ſi vnū tm̄ iſtoꝝ inſit viuere illud dicimus cui ineſt. vt intellectus, ꝛ ſenſus motus loco ac ſtatus, ꝛ inſuper motio nutrimēto accōmodata, ꝛ accretio decretione.

⁋ Dicamus igit̄ principiū ɔſiderationis rei accipientes determinari animatū ab inaiato ipſo viuere. Multiplr̄ autē ipſo viuē dicto, ſi vnū aliqd hoꝝ inſit ſolū, viuere ipſū dicimus: vt intellectus, ſenſus, motus ꝛ ſtat⁹ ſm locū. Adhuc motus qui eſt ſm alimentum, ꝛ decremētū, ꝛ etiā augmentū.

⁋ Expoſitores inquiunt ꝙ quū Ariſto. regulam diffōnis aſſignāde tradidiſſet, nunc exequit̄: ꝛ p̄mo genus venat̄ cuiuſlibet ſpēi dande, ꝛ ꝓbat ꝙ aia eſt p̄n^m viuēdi hoc modo. Id quo differt aiatū viuū ab inaiato p̄n^m eſt viuendi. Sed aia differt aiatū ab inaiato. Ergo aia eſt p̄n^m viuēdi. ꝛ ſic h̄r genus cōe oīb⁹ ſpēb⁹, vt declarabit̄. inqt Ariſto. Igit̄ dicamus nos accipiētes p̄n^m intētionis noſtre ꝓpoſite aiatum.i. viuū determinari.i. differre ab inaiato in viuēdo.i. ꝓpter aiā qua aiatū viuit: ꝛ h eſt minor: ꝛ dixi accipiētes p̄n^m, qm̄ genus rei eſt p̄n^m eēntiale eius: vt dictū eſt in meta. erāt in maiori viuū, ꝛ nō viuū: ſilr ꝛ in minori: iō pro declaratiōe maioris, ꝛ minoris, exponit qd ſit viuū. ꝛ iquit ipſo viuē dicto multiplr: vel equoce vel analogice, vt dicā: ꝛ ſi vnū aliqd hoꝝ inſit ſolum, viuere ipſū dicimus. eſt ḡ viuū id cui ineſt aliqd q̄tuor dicendoꝝ. ꝛ exponit illa q̄tuor exēplo.ſ. vt intells, ſenſus, motus, ꝛ ſtat⁹ ſm locū. adhuc autē motus ſm alimē. ꝛc.

Collectanea. text⁹ cō^m. 13.

qd igiť ſit viuũ palã, ⁊ qd nõ viuũ pꝫ ex hoc: ⁊ ſic ma-
ioꝛ, ⁊ minoꝛ manifeſtę ſunt ex his.

Comm 13m **Cum notificauit.** Auerrois ꝓponit recapi-
tulationem oĩuꝫ dictoꝝ ⁊ ſermo pꝫ. 2ᵒ ibi [Dicamus igiť] exponit lr̃am. ❡ Ubi debes ſcire ꝙ Auer. alr̃ velle vĩ Ariſto. itelligẽ ꝗ̃ ꝑdicti: ſm.n. Auer. ❡ Syllus Ari. dꝫ ſic cõponi: oẽ aiatũ viuit. hoc.n. ponit cũ.d. aiatũ determinari ab inaiato in viuen-do, ſed omne corp⁹ cui aliqđ quatuoꝛ dicẽdoꝝ ineſt, eſt aiatũ: ergo omne corp⁹ cui ineſt aliqđ dicendoꝝ, viuit. ❡ Et iſtc.] Enumerat genera actionũ quibus viuens dĩ: ⁊ ſermo pꝫ. quę ſit dĩa expoſitionũ pꝫ.

Qões ❡ Sed occurrunt qões: ꝑma quũ intẽdat ↄcludere aiaꝫ eſſe ꝑnᵐ: cur nõ appoſuit dĩaꝫ inter aiaꝫ, ⁊ nõ aiaꝫ: ma-gis ꝗ̃ inter aiatuꝫ, ⁊ nõ aiatuꝫ. ❡ Scđa qõ eſt: qm̃ Pla. viuere ⁊ moueri pro eodẽ hꝫ, vtrũ ğ aia ſit ſeipſa mobi-lis, ⁊ corpus per aiaꝫ: ſicut ſeipſa viuens ⁊ corp⁹ ꝑ aiam. ❡ Tertia an viuẽ dicať multiplr̃, ⁊ ꝗ̃ multiplicitate. ſ. an equoca, an analoga. ❡ Quarta ⁊ vltia quũ appetẽ ſit opus aię, cur ſiẽ enumerat itelligẽ ⁊ mouere, nõ enume-rat appetẽ: vĩ ğ Ari. diminutus. ❡ Ad ꝑmã dico ꝙ quẽ-admodũ Ari. declarat nãꝫ, ꝑmo opꝫ declarare ens nãę vt inde trãſeat ad nãꝫ: ſic ⁊ h̃. noti⁹.n. aiatũ aia: ⁊ ideo ab aiato vt viſuꝫ eſt. ❡ Ad 2ᵘᵐ dõm ꝙ mobile per ſe põt capi duplr̃ ſicẽ ⁊ viuẽs: vno° qđ ſm ſuã eſſentiã effluit vi-tam, ⁊ ſic aia dĩ mobilis ꝑ ſe ⁊ viuẽ. alio° qđ recipit, ⁊ ſic corp⁹ dĩ mobile ⁊ viuẽs. ❡ Ad 3ᵘᵐ inqt Simplicius ꝙ viuẽ dĩ multiplr̃. i. analogũ, ⁊ nõ ſatis exponit quõ, ideo arguo ↄ eũ: analogũ eſt cãę ⁊ cauſato: ſꝫ nulluꝫ viuere cã eſt alteri⁹. ğ ibi nõ eſt analogia. ❡ Ideo dõm ꝙ viuum quodaꝫ eſt analogũ. verum debes ſcire ꝙ analogata ſunt duob⁹ modis, ſm ſuas nãs, ⁊ ſm nãs ↄtentiuoꝝ. mõ in ꝓpoſito: ⁊ ſi opa vitę nõ ſint analoga ſm ſe, ſunt per nãs ↄtẽtiuoꝝ: qm̃ aię ſunt analogatę: qꝛ vna ↄtinet ꝑtãe al-terã mõ quo declarabiť loco eius. ❡ Ad q̃rtã. S. Tho. ait ꝙ lꝫ. v. ſint opa, tñ gradus vitales q̃tuoꝛ. ſunt.n. qnqꝫ opa. ⁊ per ↄñs. v. potentię, q̃tuoꝛ ğdus, ⁊ tres aię, vt loco ei⁹ dicã. ❡ Sed h̃ ſtare nõ põt: ꝑmo qm̃ Ariſt. ⁊ Auer. enumerãt opa in ſũma: vt oẽs ẽt expoſitores mõſtrant. ❡ Scđo qm̃ regła venãdi diffõnẽ eſt ab opib⁹: q̃re ⁊c̃. ❡ Idõ alr̃ dõꝫ ꝙ 4ᵐ ſit opa mutuo ñ ſe iferẽtia. ⁊ mõ ap-petẽ mutuo ſe iſert cũ ſẽſu ⁊ itellũ: vt Auer. ait. 12. meta.

Comm. 39°.

COMMENTARIVM.

Omnes expoſitores ↄueniũt, ꝙ ꝓpoſita intẽtiõe ⁊ declarata methodo ſeruanda pro inuen-tione nouę definitionis, nũc exequať. Veruꝫ de expõne

1ª expõ huius textus, nõ oẽs cõcordant. ❡ In collectaneis autẽ grecoꝝ expoſitoꝝ diximus ꝙ Ariſtoteles nũc ꝑ dictaꝫ methodũ quę erat demſ̃atio qa, ꝓbat genus, ex quo de-finitio aſſignãda cõponiť. ſ. ꝙ aia eſt ꝑnᵐ viuẽdi. ❡ Se-

2ª cundo põt exponi, ꝙ Ariſto. ꝑmittat hãc ſuppõnem, oẽ corp⁹, cui aliqua vitę opatio ineſt, ꝓpote aut itelligere, aut ſentire, aut moueri, aut nutrire, eſt viuens. Quã ſup-poſitionẽ ꝓbat h̃ pacto, oẽ aiatũ viuit, oẽ corp⁹, cui ali-qđ vitę opus. ſ. eoꝝ, quę diximus: ineſt, eſt aiatũ. ergo oẽ corp⁹, cui aliqđ vitę opus eoꝝ, quę diximus: ineſt, viuit, quę ↄcl̃o fuit ſuppoſitio. De ſyllo vĩ tangere maiorẽ, cũ inquit. Dicam⁹ igiť accipiẽtes pro ꝑn° ↄſiderationis rei ꝓpoſitę, hãc maiorẽ. ſ. determinari aiatũ ab inaiato ipſo viuẽ: per quã ꝓpõnẽ vult hĩc, oẽ aiatuꝫ viuit, qꝛ ſi ipſo viuere differt ab inaiato, ğ oẽ aiatuꝫ viuit. Hęc ẽ maioꝛ. Cõmiſcẽs vero minorẽ cũ ↄcl̃one. ſ. ꝙ oẽ corp⁹, cui aliqđ q̃tuoꝛ dicẽdoꝝ ineſt, ſit aiatũ, ↄcludit, ⁊ inqt. Multiplr̃ aũt ipſo viuere dicto, quo inexiſtẽte corpori, corp⁹ eſt aia-tuꝫ, vt fuit minor: cõcludeť, ꝙ ſi vnũ hoꝝ ineſt ſolũ: ipꝫ viuere dicimus. Hęc eſt ↄcl̃o ⁊ ſuppoſitio. Exponit aũt illa quatuoꝛ, per exẽpluꝫ, ⁊ inquit: vt intell̃s, ſenſus, mo-tus ⁊ quies ſm locũ, ⁊ quartũ eſt mot⁹, qui eſt ſm alimẽ-tum, ⁊ decremẽtuꝫ, ⁊ etiã augmẽtuꝫ. Hęc.n. ſunt, quoꝝ quouis corpori alicui inexiſtẽte, dicimus illud viuere: ⁊ per intell̃m ⁊ ſenſuꝫ intelligẽ, ⁊ ſentire intelligit. ❡ For-

tasse facili⁹ legi põt, ꝙ Ariſtoteles ꝑmittat duas ſuppo-ſitiones. ꝑma qdeꝫ, ꝙ aiatuꝫ differat ab inaiato ipſo vi-uere, quatenus aiatuꝫ viuit: inaiatuꝫ vero nõ viuit. Scđa ſuppoſitio eſt, ꝙ cũ ipm viuere dicať multiplr̃, cuicũqꝫ illoꝝ modoꝝ ineſt, illud corp⁹ dicimus viuẽ. Has ſup-poſitiones nõ ꝓbat, ſꝫ accepit, vt ꝑnᵐ cõſiderationis rei ꝓpoſitę, nec ab rõne, qꝛ ab antiqs nihil accepit niſi hęc duo. Ad quid vero ſeruiat ꝑma ſuppoſitio, eſt res dubia. Quõ vero ſcđa ſeruiat, ꝓxĩo textu videbiť. Et lꝫ ꝑma nõ ſeruiret ad ſyll̃m, ſeruit ad expõnẽ terminoꝝ, qb⁹ vteť. per eã.n. ſcimus, qd aiatuꝫ ſit, qdue inaiatuꝫ. poſſumus etiã ſcire nomẽ aię, vñ ꝓficiſciť: qꝛ ſcimus eã ſic dici, qa eſt ꝑnᵐ, quo differt viuẽs, ⁊ aiatuꝫ ab inaiato: ⁊ alia pl̃a, vt dicemus, ex illa ſuppõne poterimus hĩc. ❡ Magna

Qõ qõ eſt, qꝛ opõnes aię ſũt qnqꝫ, gradus aiatoꝝ quatuoꝛ, potẽtię qnqꝫ, ⁊ aię tres. Sunt qnqꝫ opõnes, qꝛ itelligẽ, ſentire, appetẽ, moueri localr̃, ⁊ nutrire, qnqꝫ ſunt ⁊ po-tentię pro nũo operũ. ſ. itellectiuũ, ſenſitiuũ, appetitiuũ, motiuũ, nutritiuũ: q̃tuoꝛ gradus, vegetatiuũ, ſenſitiuuꝫ, motiuũ, ⁊ intellectiuũ: tres vero aię, vegetatiua, ſenſitiua, ⁊ itellectiua, hinc qõ nõ parua eſt. ꝑmo, cur dixit opera vitę eẽ q̃tuoꝛ. 2° cur opa qnqꝫ, ⁊ ğdus q̃tuoꝛ, ⁊ aię tres. Uerum qꝛ de his dicemus poſtea: nũc ſatis ſit indicaſſe locuꝫ. Ea.n. quę diximus in collectaneis ad has dubita-tiones, vera ſunt, ſed nõ euacuant oẽm dubitationẽ.

❡ Quapropter: ⁊ vniuerſae plantae videnť viuere. quippe cũ videanť in ſeipſis vim habere taleꝫ atqꝫ principiũ: quo, ad cõtraria loca taꝫ incrementa ꝗ̃ decremẽta ſuſcipiũt. nõ eniꝫ ſurſum qdeꝫ accreſcũt, deorſum aũt nõ accreſcũt: ſed ad vtrãqꝫ ſilr̃ dĩaꝫ ⁊ omni ex parte ſemperqꝫ nutriunť, ⁊ eouſqꝫ viuũt quouſqꝫ poſſunt alimentũ accipere.

❡ Unde ⁊ vegetabilia oĩa videntur viuere. Videnť.n. in ſeipſis hñtia potẽtiaꝫ, ⁊ princi-piũ hmõi, per qđ ⁊ augmentuꝫ, ⁊ decremẽ-tum ſuſcipiũt ſm cõtraria loca. Non.n. ſur-ſum qdeꝫ augenť, deorſuꝫ aũt nõ: ſed ſilr̃ in vtroqꝫ, ⁊ penit⁹ alunť, ⁊ viuũt in fine, quo-uſqꝫ vtiqꝫ pñt accipere nutrimẽtum.

❡ Scđm expoſitores ↄcl̃o poſita fuit, oẽ viuũ eſt id, qđ includit ꝑnᵐ alicuius quatuoꝛ operum. Tunc Ari. addit Collecta-
minorẽ, ⁊ infert ↄcl̃onẽ, ⁊ ꝑmo ↄcl̃onẽ. d. [Unde ⁊ vege- nea text°
tabilia oĩa videnť viuere.] Hęc eſt ↄcl̃o. Deinde accepit cõⁿ. 14.
minorẽ. d. [Videnť aũt in ſeipſis hñtia potẽtiam ⁊ ꝑnᵐ hõ: per qđ augmentuꝫ ⁊ decremẽtuꝫ ſuſcipiũt ſm ↄ̃rios locos.] Tũc ſuppleas maiorẽ: oẽ includẽs ꝑnᵐ augmẽti, ⁊ decremẽti ſm ↄ̃rios locos viuit: ⁊ ſic pꝫ ↄcl̃o ꝓpoſita. ❡ Non.n.] Quia poſſet qs dicere motũ nutritionis nõ eſſe motũ aię, ⁊ per ↄñs põt negari maioꝛ. erat.n. omne includẽs ꝑnᵐ augmẽti ⁊ decremẽti ſm cõtrarios locos viui. h̃ inquã negari põt, fingẽdo (ſicẽ Empedocles ait.) augmentationẽ fieri ab elemẽtis, ⁊ nõ ab anima, vt po-ſterius dicet. ideo hoc remouens ſyllogiſat nutritioneꝫ eſſe motũ animę, ⁊ nõ nãleꝫ ſic: omnis motus per ſe ſm oẽm dĩam poſitionis eſt motus animę. Tunc apponit aliqd ex quo accipe potes minorẽ, ⁊ inquit. Non.n. quę-

cūqꝫ alunẽ, ⁊ viuūt in fine.i.vſqꝫquo accipiūt vel accipe pñt alimētū, ſurſuꝫ qdē augentẽ, deorſuꝫ aūt nō: ſed ſilr in vtroqꝫ. eſt ğ minor, ſꝫ motus nutritionis, ⁊ alimenti, ⁊ augmēti, ⁊ decremēti, eſt ſm oēm dīāꝫ pōnis. Tunc repetas maiorē pro ɔcłone.i.ğ mot⁹ augmēti, ⁊ nutritiōis eſt mot⁹ aię. ℂ Debes ſcire (vt Themiſti⁹ inquit) ꝙ ab ea vi: quā vegetatricē appellamus.i.augmētatiuā vel diminutiuā, rō vitalis abſoluẽ: huiuſqꝫ potiſſimū pte ea quę nutrit. pleraqꝫ.n.⁊ aīalia, ⁊ plātę viuūt, quę tñ neqꝫ augenẽ amplius: neqꝫ ſoboleꝫ vltra pariūt. ideo Ariſto. addidit in lrã, quouſqꝫ pñt accipe nutrimentuꝫ, alunẽ, ⁊ viuūt in fine: nō tñ opꝫ ea ſemp augeri aut diminui: quū qñqꝫ aīalia cōſiſtant, vt 3° elucebit de aīa: neqꝫ ſemp pcreant: vt in tpe ſenii: vt Ariſto. inquit.

Com̄.14m. **Quia vita.** Primo pręponit cāꝫ cuiuſdaꝫ quęſiti apud expoſitores. erat.n.quęſitū apō eos: quū aīalia viuāt. Ampli⁹ ⁊ hōies ⁊ plātę, cur potius ſyllogiçet vegetabilia viuere per h̄ ꝙ pñm ɔtinēt alimēti, ꝙ̄ aīalia ⁊ hōies. h̄ inquā Auer. abſoluit ⁊ inqt. [Quia vita magis latet] in motu nutrimēti, ⁊ augmēti, ⁊ diminutionis ꝙ̄ in alijs actionibus, incepit declarare, ꝙ iſta actio.ſ.vegetari, attribuiẽ animę. Et ꝙ magis lateat pꝫ: plebs.n.nō credit fructices viuere, quū ea viua credant: quę ſenſu conſtituta ſunt tñ, vt opinanẽ. eſt ğ ſol. quęſiti magis de plātis ꝙ̄ de alijs viuere pbauit: qm magis in eis latet. ℂ Expoſitores gręci aliā hui⁹ quęſiti reddunt cāꝫ: plantatiuū.n.oīb⁹ ineſt, ⁊ iō ſi plantatiuū vitā conſtituit, vīr de oīb⁹ alijs viuẽ pbatū erit. ſolū ğ de plātis id probat: qm ⁊ de alijs ex h̄ relinquiẽ. Et tu eligas qō tibi meli⁹. ℂ Quia ipoſe.] Accepit nutritionē eſſe motū aię: qō ⁊ nūc pbat: qm vel mot⁹ aię, vel nāe. nō naturę: qm ipoſe eſt attribui virtutib⁹.i.formis ęlntoꝝ: ex qbus cōponunẽ corpa, q̄ agūt actiōes nutrimēti ⁊ augmenti. ℂ Et qꝛ motus.] ſyllogiçat plātas viuẽ, ⁊ p̊ paccepit ɔñem.d. [Et qꝛ mot⁹ nutrimēti, ⁊ diminutionis numerat⁹ eſt apō nos in accidētib⁹ aīati, opinamur ꝙ oīa vegetabilia ſint viua.] eſt ğ ɔcło oīa vegetabilia viuunt. Deinde accepit maiorē ⁊ inquit. [In qb⁹ videm⁹ exiſtere pñm quo agūt motū diminutionis: ⁊ augmēti in duob⁹ locis ɔ̃rijs.ſ.ſuperi⁹ ⁊ īferi⁹.] Eſt ğ maior quęcūqꝫ pñm ɔtinēt augmenti ⁊c̃. ſm oēm pōnis dīāꝫ viuūt. Et pbat h̄ per īductionē ⁊ inqt. [Corp⁹.n.ſimplex: aut cōpoſitū ad vnā partē mouetẽ: qm ſi ſimplex fuerit mouebitẽ aut ſupi⁹: aut inferius, ſi cōpoſitū.i.mixtū mouebiẽ ſm ęlntū dominās.] ⁊ h̄ motu nāli: ğ neqꝫ ſimplex: neqꝫ mixtuꝫ mouetẽ ſm oēm dīāꝫ pōnis motu nāli: relinqẽ ꝙ ſoluꝫ viuū ɔtinet pñm mot⁹ ſꝫ oēm dīāꝫ pōnis. ℂ Et qa.] Accipit nūc minorē.d. [Et qꝛ corp⁹ augmētabile vi moueri ad vtrāqꝫ ptē ab eodeꝫ pñ°.ſ.ramos ⁊ radices, neče eſt: vt hoc pñm ſit neutrum neqꝫ graue neqꝫ leue: ⁊ tale dī aīa.] Et ſic pꝫ ſylls. ℂ Et qa.] Poſſet qs ambigẽ ꝙ ſi nutrimētum ab aīa, augmētuꝫ nō: qm vnū inquātuꝫ vnū nō niſi vnū facit. Hoc remouet.d. [Et qꝛ augmētum eſt pfectio.i.finis actiōis nutritiuę, fuit nečiū vt pñm qō agit nutrimētū, eēt ex gñe ei⁹ qō agit augmētū.] ℂ Syllogiçat ğ in hūc moduꝫ, finis, ⁊ ordinatū in finē ab eodeꝫ agunẽ pp°, vt pro nūc ſupponiẽ tanꝙ̄ cōceſſuꝫ ab Ari. in lib. de aīalib⁹ ⁊ a poſt in lib. de intellu oſtēſuꝫ eſt. Tunc accepit minorē: ſꝫ augmētū finis eſt nutrimēti. nutrimentū.n.augmēti grã, vt in 2° accipiẽ meta^{c}. ğ pñm nutrimēti ⁊ augmenti erit nečio aīa: ⁊ ideo nō dī aīal viuẽ duꝫ augeẽ, ſꝫ duꝫ nutriẽ tñ: qm nō ſemp nutritio eſt cū ſuo fine. quū diceẽ ipoſe eſt duas actiōes ab vna pueniře v̇tute, ſol. ɔſtat: id nāqꝫ intelligi hꝫ de opōnib⁹ inuicem nō ordinatis: ſicut id qō tendit in finē, ⁊ finis. ℂ Sed replices ɔ̃: qm ſalteꝫ nutritio nō ordinaẽ in diminutionē. ğ ſaltē diminutio ⁊ nutritio a diuerſis fient pñcipijs. ℂ Dōm diminutionē nō eē actionē, ſꝫ puationē actionis: ideo ab eodē agēte p accñs puēire pñt: quēadmodū ſalus, ⁊ nauis ſubmerſio: pñtia cīꝫ ſalus abſētia caſus. ſic ⁊ p diuerſas diſpōnes diminutio, ⁊ nutritio fiunt: vt in libris medicoꝝ explicaẽ.

ℂ Ambiget qs an nutritio ſit mot⁹ nāę: ſeu nālis: an aię: ſeu aīalis quēadmoduꝫ h̄ determinatū eſt. Qō nāę medici arguūt p̄mo, motus, ante quē nulla pueniť cognitio, mot⁹ eſt nāę. ℂ Scđo oīs mot⁹ aię in circulo fit tñ, ſiē Auer. 2° cęli. ⁊ in li°.d.d. ⁊ in 2° capite de ſubā orbis. Et h̄ rōnib⁹ Plotinus in libro de motu circuli, ſatis ſyllogiçat, vide: ſꝫ mot⁹ nutritionis nō in circulo fit tñ, vt Ari. ait. Amplius qō fit in nobis, etiā nolentib⁹, nāle: qō.n.nā fit, alr nō aſſueſcit: ſꝫ hō mot⁹ fit, etiā nobis nō volētib⁹, vt ɔſtat ſenſu: ergo ⁊ hic mot⁹ a nā qdem: nō ab aīa fiet. Nō an nutritio ſit motus naturę vł ab anima. ℂ Peripathetici h̄ deſtruūt: oīs mot⁹ nālis, qui fit a nā, eſt mot⁹ in ſurſuꝫ vel deorſuꝫ: vt ēt Auič. pbat in 6° nāliuꝫ. ⁊ in 9° meta^{c}. ⁊ Auer. in cōmēto pbauit, taꝫ de motu corpis ſimplicis, ꝙ̄ mixti. Sed mot⁹ h̄ nō in vnū tñ terminū: ergo ⁊ h̄ mot⁹ nō nāę erit tñ. Cōmẽ.3°. Diſputatione 14° ⁊ 13°. ℂ Pōt ğ dici cū peripatheticis, ⁊ meli⁹, pro qb⁹ debes ſcire, ꝙ mot⁹ aię duob⁹ modis fieri pōt, vno mō ſine iſtrō abſolute, quēadmoduꝫ mot⁹ cęli: neqꝫ.n.muſculis: neqꝫ tibijs vtitur cęluꝫ, vt moueaẽ, vt ɔſtat. Capite.3°. ℂ Alio mō p aliqō inſtrm: ⁊ h̄ ampli⁹ dupłr, vno° p id inſtrm obediēs imaginationi ⁊ appetitui: quēadmodū mot⁹ aīalis: mouetẽ.n.p ut muſculi ⁊ alia imagiationi obediūt. Scđo mō p ut id eſt penit⁹ irrōnale: nec obediēs imaginationi: vel appetitui: ⁊ ſic mot⁹ nutritionis fit. nō.n.nutrimur vt imaginamur: ſꝫ vt calor, ⁊ alia agūt. ℂ Tunc ad argu^{ta} medicoꝝ ſol. cōſtat. Maior.n.p̄mi dꝫ ſic itelligi, mot⁹ ante quē nulla pcedit cognitio: neqꝫ eſt ſm oēꝫ dīā pōnis. Minor mō ſubaddenda falſa. ℂ Ad 2^{m} dōm ꝙ maior intelligi dꝫ de motu aię p̊ mō: cuiuſmodi minor peccat. ℂ Ad 3^{m} etiā maior addi dꝫ, qō fit in nobis ēt nolentib⁹, ⁊ cū hoc nō ad oēꝫ dīāꝫ pōnis, fit a nā: vt ɔſtat. ⁊ ſic minor nulla pñt pfecte, ⁊ medici, ⁊ phi cōcordari, ex diſtōne prępoſita. Et tu hoc facias ſi placet.

COMMENTARIUM.

Non leuis fuit mihi pñtis text⁹ inductio, primo qa Ariſtoteles vī pbare vegetabilia oīa, quę gręce dicunẽ phyromena, viuere, cui rei cauſam Auerroes aſſignat ꝙ illa viuere nō ſit oīb⁹ manifeſtuꝫ: ex alio vī pbare aīaꝫ vegetabileꝫ eſſe viuendi pñm, quo plantę viuūt. vt diu⁹ Expoſitor exponit, q̄ expoſitio ad reꝫ vī. Phyromena vegetabilia ℂ Sed oīb⁹ hincinde ɔſideratis, nō recedendo ab his, quę in collectaneis dixi: arbitror Ariſtoteleꝫ pbare, hāc ɔcłonē, oīa vegetabilia viuūt: pmū qdeꝫ ex 2^{a} ſuppōne, quę primo textu poſita eſt: partiꝫ noua rōne, quā in h̄ textu ſubſcribit. nec ab rōne ɔcłonē illā pbare debebat, p̄mo qꝛ nō oībus appet vegetabilia viuere, vt Auerroes dicit. Scđo qꝛ pbata hac ɔcłone pbatū relinqueẽ cętera viuẽ, vt aīalia, ⁊ hōies. Tertio qꝛ ſuo loco, ⁊ tpe ex hac ɔcłone pficiſceẽ ad pbandaꝫ definitionem, quā ppoſuit. Eſt ğ text⁹ ɔcło, oīa vegetabilia viuūt, hęc ɔcło ex ſcđa ſuppōne ōducit, ſuppoſitū.n.erat, id omne viuere, cui aliqō illoꝝ quattuor ineſt, at cuꝫ vegetabilib⁹ aliqō illoꝝ quattuor inſit, vt nutritio, ſicut omnib⁹ pꝫ, inde ſequiẽ ea viuere. Expoſitio vera. Nō cōtētus hac pbatione ex ſuppoſitis, iterum ſcđo pbat, qꝛ omne includens in ſeipſo principiuꝫ quo creſcit, ⁊ nutritur per oēm dīāꝫ pōnis, viuit. oīa vegetabilia in ſeipſis includūt hō pñm: ergo viuunt. ℂ Quo vō ad v̇ba attinet, dixit [oīa vegetabilia] qa vt Simplici⁹ inqt. Propter vitę ipſectionē, quę illoꝝ eſt,

ſuit opus pſuadere ea viuere: ꝛ qdem de oib⁹ hoc dixit, qꝛ de oib⁹ vita ignota eſt. dixit[Inſup potētiam ꝛ pn̄m,] qm̄ nōnulla vegetādi potētiā hn̄t, vt ſemina, quę tn̄ nō hn̄t vegetādi pn̄m, nō.n.hn̄t aiā: quia vt pn̄⁹ vegetentur. Preterea dixit[per ꝫria loca.]nā alr nā, alr aīa eſt mot⁹ pn̄m. Nā qdez mot⁹ pn̄m eſt ſm vnam loci diſtā, aīa xo ſm oēm, quo arg¹°, ſit, vt nutritio ipſa nō nālis, ſꝫ aīalis mot⁹ ſit. Preterea dixit[Et penit⁹ alunt ꝛ viuit, quouſqꝫ vtiqꝫ pnt accipe nutrimentū,]ꝛ nō dixit creſcūt ꝛ generāt, quouſqꝫ vtiqꝫ pnt accipe nutrimētū: quia (vt Themiſtius aſſerit) vegetabilia vſqꝫ ad finē vitę enutriri ꝛ viuere pnt, non tn̄ creſcē aut gnare. ¶ Ex his pꝫ nutritionē ipſaꝫ cē motū aialez: ꝛ nō nālem. ¶ Medici xo ꝫ aſſerūt nutritionē ipſaꝫ cē motū nālez: inſup ꝛ virtutes etiā, gb⁹ enutritio pficit̄, vt attractiuā, expulſiuā, digeſtiuā, retētiuā, ꝛ id gen⁹ nāles cē affirmāt. ¶ Probant aūt hęc, Tū qꝛ nutritio fit nulla pręcedēte cognitiōe, Tuꝫ ēt qꝛ fit nullo pcedēte appetitu aīę, īmo aliqñ nobis nolentib⁹: nec cognoſcentib⁹. ¶ At peripathetici, vt Ariſtoteles hic, ꝛ Auerroes, ꝛ Auicēna 6° nāliū, ꝛ 9° meta^ce. pbant eū motū nō cē nālez, qꝛ eſt ſm oēm diſtā pōnis. ¶ P. Auerroes argumētat̄, qꝛ ſi erit nutritio motus nālis, erit aut ab elemēto, aut a mixto: nec ſic, nec ſic, qꝛ erit aut ſurſū aut deorſū tn̄. ¶ Quidam diceret, q̄ mot⁹ nutritionis eſt aīę, nō tn̄ aialis, qꝛ nō ſeqꝛ hic motus eſt aīę, ḡ eſt motus aialis. ¶ Sed hęc rn̄ſio friuola eſſet, qꝛ oī abſtracto corrn̄det cōcretū, ḡ ſi eſt mot⁹ aīę, erit mot⁹ aut aialis, aut aiaſticus, ꝛ idē eſt. ¶ Pnt ergo phyſici, ꝛ medici cōcordari, qm̄ motū aliquē cē aialez, ſiue aiaſticū, pōt intelligi aut de re, vtpote, qꝛ illius pn̄m ſm reꝫ eſt aīa, ppriū, ꝛ per ſe: ꝛ B pacto phyſici loquūt̄. Aut pōt intelligi de mō, vtpote, qꝛ aīa agit illū mō, quo mot⁹ aiales ſūt, mediāte.ſ. deliberatiōe, ꝛ pconceptiōe, ꝛ appetitu ſenſitiuo, ꝛ ſic medici dicerēt eū nō cē motū aialez: aīa.n.nutrit nulla precōceptiōe aut deliberatione, aut ſenſitiua appetitiōe pmiſſa, q̄re erit nālis de mō. ¶ Rurſus dici pōt medicos voluiſſe eum motū, ꝛ eas vtutes cē nāles, cōpatione cęteraꝝ vtutū, ꝛ motuū, qui ſūt ab alijs vtutib⁹. Nā oēs mot⁹, qui ab aīa pficiſcūt̄ mediātib⁹ qbuſcūqꝫ inſtrīs, ſunt aiales, aiaſtici, ꝛ aīę, vt mot⁹ ſyſtolis diaſtolis: quos Galenus appellat vitales: ꝛ mot⁹ nutritionis, quos appellat nāles, ꝛ motū localem ꝛ ſenſū, quos appellat aiales: oēs.n.hi, ꝛ virtutes deſeruiētes his, cū ſint aīę, ſunt aiaſtici, aiales, ꝛ aīę. Uerū cōparatione inter eos facta, vtutes ꝛ mot⁹, qui ſpectant ad aiaꝫ nutritiuā, Galenus aſſerit eſſe nāles, qꝛ fiunt ab aīa ſine pcognitione, ſine appetitu ſequēte precognitionē, ꝛ ſine deliberatione ſequēte appetitū: ꝛ ſic qꝛ magis cęteris aſſimilant̄ nālib⁹, nāles appellat. Motus xo, ꝛ vtutes, quę ſpectant ad aiaꝫ, quę mouet cor, ꝛ arterias, appellat vitales, qꝛ per ipſos magis q̄ per cęteros iudicamus aialia, quoꝝ ſunt, viuere. Motū xo de loco ad locuꝫ ꝛ ſenſū, ꝛ vtutes gb⁹ hęc pficiunt̄, Galen⁹ appellat aiales, q̄ illis dephenſis magis q̄ per cęteros iudicamus aialia, quoꝝ ſunt, aialia eſſe: tn̄ abſolute hęc oia dicunt̄ motus ꝛ vtutes aīę, aiales ꝛ aiaſticę: ꝛ ſic phi ꝛ medici nō aduerſant̄. ¶ Sed dices per vitales motus nō modo viuere iudicamus ea, quoꝝ ſunt, ſed cē animalia. ¶ Dicēduꝫ hoc eſſe per accñs, ꝛ gr̄a materię, quatenus ideꝫ eſt id, cuius illi mot⁹ ſunt, ꝛ aial. Formalr tn̄ ꝛ p ſe per eos iudicamus ea, quoꝝ ſunt, viuere potius.

¶ Atqꝫ haec qdeꝫ vis a caeteris ſeiungi ſepararīqꝫ pōt: caeterae aūt in ipſis mortalib⁹ ab iſta nequeūt ſeparari. Qđ qdem: in ipſis perſpicit̄ plantis. nulla enim prorſus in ipſis, vt patet, alia praeter hanc animae potentia atqꝫ officiuꝫ ineſt.

¶ Separari auté hoc qdeꝫ ab alijs, poſſibile eſt. Alia aūt ab hoc, impoſſe in ipſis mortalib⁹. Manifeſtū eſt aūt in his, quę vegetantur. nulla.n. ipſis ineſt potētia alia aīę.

¶ Quatuor enumerauit opa: quoꝝ q̄libet viuū ꝯſtituit demōſtratū eſt, nūc ordinē illoꝝ quatuor pponit, ꝛ ſyllogizat vegetatiuū cē pus alijs ſic, qđ pōt cē ſine alijs, ꝛ alia nō ſine ipſo, pus eſt illis: hęc.n. diffinitio poris. Tūc minorē accepit, ꝛ inqt[aūt]pro ſed[hoc]i. vegetatiuū ſeparari ab alijs poſſibile eſt[aūt]pro ſed alia vtia ab hoc īpoſſibile, in reb⁹ mortalib⁹. nunc addas ꝯclōnē: ergo vegetatiuū ē alijs pus. Minorē exēplo oñdit.d. Manifeſtuꝫ eſt aūt in his q̄ vegetant̄: neqꝫ.n. vna.i. neqꝫ eſt aliq̄ alia po⁹ aīę in his ſup. niſi vegetatiuū, vt ſenſu ꝯſtat.

Cum narrauit. Hoc cōmētuꝫ pꝫ preter hoc[ꝛ dixit hoc.] vbi Auerrois ponderat vbū Ari.[in reb⁹ mortalib⁹.]Inquit.n. ꝛ dixit hoc: qꝛ corpora cęleſtia manifeſte videnť intelligē, ꝛ moueri: ſꝫ non nutriri: neqꝫ augeri: neqꝫ ſentire. ideo dixit in reb⁹ mortalib⁹: cuꝫ declaratū eſt hęc non eſſe mortalia. ¶ Hic mouet qōnez. pmo an corpus cęleſte viuum ſit. ¶ Scdo an poſſit dici intelligēs: ſunt.n. qōnes iſtę ambę arduę, ꝛ difficiles. ꝛ hic eas nō ſcribo: qm̄ de xbo ad xbū ſcripſi in libro deſtructio deſtructionū diſputatione 3ª. in ſolone dubij decimitertij. Et tu vide qm̄ nolo ponere caput in capite: vt ne ſuperfluus videar.

COMMENTARIUM.

Deduxit ex ſuppōnibus, ꝛ pbauit noua rōne oia vegetabilia viuere. At nūc oñdit id, quo vegetabilia viuunt, eſſe pus ceteris, gb⁹ cętera viuentia viuūt. Argumēto, vꝫ, q̄ eſſe pōt ſine alijs, gb⁹ cętera viuunt, cetera autem per quę alia omnia viuunt, non ſine ipſo: hoc autem oſtendit exemplo ſcriptum, quibus nulla alia vis ineſt, niſi vegetaria, ꝛ tamē viuūt. ¶ Ex his appet ordo in ipſis aiab⁹, quę ſunt tres, in ipſis gradib⁹, qui ſunt q̄tuor, ꝛ in ipſis potētijs, quę ſūt qnqꝫ: eſt.n. pª aiaꝝ vegetaria eſt pmus gradū vegetatiuū eſt pª potentiaꝝ vegetaria. Et hui⁹ ordinis in his oibus cā eſt, q̄ opus ipm, qđ eſt vegetare, cęteris operib⁹ prius eſt.

¶ Sed quęres an Ariſtoteles ordinē poſuit in potētijs, an in aiab⁹. ¶ Themiſtius, ꝛ Auerroes intelligunt hūc ordinē eſſe in vtutib⁹, ſiue potētijs. ¶ Thomas ꝛ Simplici⁹ īter formas, ſiue aias. ¶ Ego xo dico Ariſtotelē nō determinare qd intelligat, per id, quo plantę viuūt, cū ait illud cē pus ceteris. Soluꝫ.n. aſſerit id, quo plātę viuūt in reb⁹ mortalib⁹ eſſe ceteris pus, gb⁹ alia viuūt: qcqd illud ſit, ſiue virt⁹, ſiue aīa, ſiue qđcūqꝫ: poſtea xo textu illo[Senſus aūt pmus]quid intelligat, exponit. ¶ Quo xo ad xba attinet, Ariſtoteles addit,[In ipſis mortalib⁹]hoc, quo viuit viuēs eſſe pus, qꝛ de imortalibus id, quo imortalia viuūt, eſt id, quo ītelligūt, vbi eſt id, quo intelligūt ſine alijs, vt Themiſtius, Simplici⁹, ꝛ Auerroes dixerūt. ¶ Ex his, quę Ariſtoteles ꝛ expoſitores dixerūt, ſatis colligit̄ corpora cęleſtia viuē. Qđ in cōplurib⁹ alijs locis ſatis notauim⁹, pſertī libro deſtructionis deſtructionū. Colligit̄ dico cęleſtia corpa viuē, vna aīa, ꝛ duob⁹ gradib⁹ vitę, ꝛ trib⁹ operib⁹ vitę, tribuſqꝫ potētijs: viuūt.n. aīa intellectuali, quę intelligētia dr̄: ꝛ ita vna aīa, duob⁹ xo gradib⁹ vitę qꝛ intellectiuo, ꝛ motiuo: nō aūt viuit g̃dib⁹ ſenſitiuo, ꝛ vegetatiuo, viuunt trib⁹ vitę operib⁹, qꝛ ipſo intelligē, appetere, ꝛ moueri: tribus deniqꝫ potētijs, qꝛ potētia quę eſt intellus potēna, quę eſt volūtas, potētia, qua mouet. Qua rōne fit, vt nō viuant

An nutritio ſit motus aialis. | Capi. 3°. | Collectanea text⁹ cō^m. 15. | Com^m 15^m | Ordo aiarū graduum potentiaꝝ operum | Nō quē ordines Ariſtoteles poſuit. | Qđ corpora cęleſtia viuāt ꝛ intelligāt. | Diſputatiōe 3ª in ſolone dubij. 13.

vitã oppoſitã morti:quã vitaʒ viuũt plantę,ꝛ mortalia aialia:nec viuũt vitã,quę eſt pmãſio aię nutritiuę in calido nãli / de qua vita,ꝛ morte Ariſtoteles loqͥ̃ in libro de morte ꝛ vita:viuũt ĝ vnica aia,duob⁹ vitę gradibus, ac vitę operib⁹ trib⁹,trib⁹ ẽt potentijs aię:vt Auerroes exponit 12° meta^{cc}. ❡ Utrũ ꝟo viuãt aia pficiẽte cęlũ, an cęlo aſſiſtenti,qḋ eſt ſpectãs ad librũ de cęlo.

Cõmen.39°.

❡ Viuere igiẗ:ob hoc principiuʒ viuentib⁹ cõpetit. Animal aũt eſt : ob ſenſuʒ primo.nã ꝛ ea quae non cienẗ motu / nec mutãt locũ / ſenſuʒ aũt hñt:nõ ſolũ viuere dicim⁹/ſed ẽt aialia nũcupare ſolemus.

❡ Viuere qdẽ igiẗ ꝓpter hoc principiũ ineſt oib⁹ viuentib⁹:aial aũt ꝓpter ſenſuʒ primo. Eteniʒ quę nõ mouenẗ,neqʒ mutant locuʒ, habentia autem ſenſuʒ,animalia dicimus,ꝛ non viuere ſolum.

Collectanea text⁹ cõ^{ti}.16.

❡ Cuʒ enumerat ordinẽ hoꝝ,ponit dñaʒ,ꝛ inqͥt. Uiuere qdeʒ igiẗ ꝑꝑ h̃ pn^{m}.i.vegetatiuũ,eſt in oib⁹ viuẽtib⁹.eſt ergo viuũ tñ ꝑꝑ vegetatiuũ.aial aũt ꝑꝑ ſenſum pmũ.i. tactũ.eſt ĝ dña:qͥ vegetatiuũ conſtituit viuũ:ſenſitiuũ cõſtituit aial:hic ĝ dña. ❡ Etenim.] Quia qs poſſet dicẽ aial nõ tñ per ſenſitiuũ ↄſtitui:ſʒ per vegetatiuũ,ꝛ motiuũ in loco,apponit q̃ſi ſol.per exẽpluʒ,ꝛ inqͥt. Et nãqʒ aiata quę nõ mouenẗ ſup.ſm locũ : neqʒ mutãtia locuʒ: hñtia aũt ſenſuʒ,aialia dicimus:ꝛ nõ viuere ſolum.eſt ĝ aial quãtũcũqʒ ſm locũ nõ moueaẗ.relinquit aũt h̃ tibi tanq̃ notũ.d.videnẗ aũt ꝛ hꝯ multa eſſe aialiũ.manẽtia aũt quũ ſint nã.i.quũ coꝝ nã in quiete poti⁹ ſit,q̃ȝ motu. hñt ſoluʒ ſenſuʒ.ꝛ ſic dña ↄſtat pręaccepta. ❡ Et cõmẽtum huius partis manifeſtuʒ eſt per ſe.

COMMENTARIVM.

Expoſitio Auer.

Cum declarauit id,quo vegetabilia viuũt, eſſe p̃us illis qb⁹ cętera viuunt,in h̃ textu vult Auerroes,vt Ariſt. faciat dñaʒ inter hãc vĩutẽ,ꝛ vĩutẽ ſenſus,quo viuit aial,ꝑ dñã nomiʒ, quę ipoſita ſunt a gręcis ipſis viuentibus. ❡ Sed hęc expoſitio friuola eſt,nõ.n.dñaʒ noiales Ariſtoteles cõſiderat,ſʒ realeʒ. ❡ Simplici⁹ aũt vult Ariſtoteleʒ ponẽ dñaʒ vitaruʒ,per quã viuit planta,ꝛ per quã viuit aial. ❡ Themiſtius aũt aſſerit Ariſtoteleʒ ponere dñaʒ iter aias,qua viuũt vegetabilia,ꝛ qua viuunt aialia. ❡ Ego ꝟo arbitror Ariſtoteleʒ ponere dñaʒ iter aial,ꝛ viuẽtia, vt viuẽtia,ꝛ dicit ex dictis ↄcludendo ꝙ oia viuẽtia/quo viuentia,viuũt ꝑꝑ hoc pn^{m},qḋ eſt alijs p̃us. Aial ꝟo viuit ꝑꝑ ſenſuʒ pmo:ꝛ ſicut nõ expreſſit,qd eſt illud pn^{m}, quo viuũt viuentia,vt viuẽtia, nõ.n.expreſſit an aia ſit, an potẽtia,ſic per ſenſuʒ intelligẽ poſſumus indiſtincte aiaʒ,ꝛ potẽtiã ſenſitiuã:poſtea ꝟo qd per hęc itelligẽdũ ſit,explicabit. Primã ptẽ dñę vult eſſe deducẽdã ex dictis:qꝛ ſi id,quo viuũt vegetabilia ꝛ viuentia,eſt cęteris p̃us,relinqͥ̃ oia viuẽtia/vt viuẽtia,viuere illo pn° pmo. Scdaʒ ptẽ dñę declarat,qꝛ aialia imobilia,quęqʒ locũ nõ mutãt,vt cõchę,ꝛ id genus,inquãtuʒ hñt ſenſuʒ,ꝛ nõ motũ:aialia dicim⁹,ꝛ nõ tñ viuere,ĝ aial eſt aial ꝓpter ſenſum.Et ſic pȝ ſcda pars differẽtię.

Refutatio

Expoſitio alioꝝ.

Nõ qdem viuẽtia ꝛ aialia ſint.

❡ Sed quęres vtruʒ vegetabilia dicanẗ viuere,ꝛ aialia eſſe aialia : illa qdeʒ ꝑꝑ potẽtiã vegetatiuã:aialia ꝑꝑ ſenſum. ❡ Dici põt,ꝙ aialia dicanẗ,ꝛ ꝑꝑ aiam ſenſitiuã,ꝛ ꝑꝑ ſenſuʒ.Similr ꝛ vegetabilia dicanẗ viuere ꝛ ꝑꝑ aiaʒ vegetaleʒ,ꝛ ꝑꝑ potẽtiã:per potẽtias qdeʒ,via ſigni per aias ꝟo via cauſę.Et h̃ pacto põt gręci expoſitores cõcordari. ❡ Quo ꝟo ab ṽba attinet,debes ſcire in codicibus latinis legi hęc ṽba. [Videnẗ aũt,ꝛ hꝯ multa eſſe

Solutio.

Nota hęc de verbis.

aialiũ,manẽtia aũt cũ ſint nã:hñt ſoluʒ ſenſuʒ:] quę nõ reperi in codicib⁹ gręcis,fortaſſe qḋ nõ ſunt de textu:verum vtcũqʒ ſit,res clara eſt.

❡ At ꝟo ex ſenſib⁹ : tact⁹ pmo cunctis aialib⁹ ineſt. Atqʒ vt vegetatiuũ a tactu ſenſuqʒ omni:ſic a caeteris tactus ſeparari ſenſib⁹ põt. Eaʒ aũt ptẽ aiae vegetatiuã dicimus eẽ:cui⁹ ꝛ plantae pticipes ſũt. Aialia ꝟo cũcta:ipſaʒ viʒ hẽe ſentiẽdi tactu videẗ.

❡ Senſus aũt primus ineſt oibus tact⁹. Et ſicut vegetatiuũ põt ſeparari a tactu,ꝛ ab oi ſenſu,ſic ꝛ tact⁹ ab alijs ſenſib⁹. Vegetatiuũ aũt dicimus hꝯ ptẽ aię,qua ꝛ plãtę pticipãt, aialia aũt oia videnẗ tãgẽdi ſenſuʒ hñtia.

Senſus Senſuum Vegetatiuũ Theophraſtus Plantę Phyta Tactus Participes

Collectanea text⁹ cõ^{ti}.17.

❡ Quia dixit aial eẽ ꝑꝑ ſenſuʒ pmũ exponit qs naʒ pm⁹ ſit ſenſus,ꝛ inqͥt ꝙ tact⁹. Ait.n. Senſus aũt tact⁹ pmo eſt in oib⁹,ꝛ hoc ꝓbat per locum a ſili.d.ſicut.n.vegetatiuũ põt ſepari a tactu,ꝛ ab oib⁹ ſenſib⁹:ſic ꝛ tact⁹ ab alijs ſenſibus:ſed ſup.ꝑꝑ h̃ vegetatiuũ p^{m},ſic ꝛ tact⁹:exponit qd per vegetatiuũ intelligat.d.vegetatiuũ aũt dicim⁹ ptẽ.i. potẽtiã vel graduʒ hꝯ aię:qua ꝛ vegetatiua pticipant:vt dixi. ❡ Aialia aũt.] Scdo ꝓbat tactũ eſſe pmũ:qꝛ neceſſariuʒ aiali.nullus.n.alioꝝ nec̃ius,niſi hic:ergo h̃ pmus. Oſtendit aũt hũc nec̃iuʒ.d.aialia aũt oia videnẗ tangẽdi ſenſum hñtia:nõ aũt alios ſenſus. hic ergo ſolus nec̃ius. Cõmentum etiam patet.

COMMENTARIVM.

Ponit ordinem inter ſenſus,ꝛ vĩ h̃ facere q̃ſi obiter:nõ.n.ſeqͥ̃ ex dictis,nec eſt nec̃iuʒ pro inuẽtiõe definitionis ꝓpoſitę. Uel forte nõ obiter dicit,qꝛ ſeqͥ̃ ad dicta per viaʒ ſilitudis, dicit ergo ꝙ tact⁹ inter ſenſus eſt pmus,qꝛ ſicut vegetatiuuʒ põt ſepari a tactu,ꝛ ab oi alio ſenſu,ſic ꝛ tactus ab alijs ſenſib⁹.qa ꝟo indiſtincte locut⁹ eſt de vegetatiuo,ꝛ de ſenſu,nõ.n.patuit qd vellet an pot̃etiã,an aiam,nunc q̃ſi ſe exponẽs inquit. Uegetatiuũ aũt dicimus hꝯ partẽ aię,qua ꝛ plantę pticipãt,ꝛ ſic intelligimus potẽtiã.aialia aũt oia videnẗ tangẽdi ſenſuʒ hñtia.i.tangẽdi ꝟo ſenſuʒ dicimus,quẽ cuncta aialia hẽre videnẗ:legẽda.n.ſũt ṽba hęc cõuerſiue. ❡ Quo ꝟo ad ṽba attinet,ṽbum plantę gręce eſt phyta,qḋ antiqu⁹ interpres vegetabilia interpretat⁹ eſt,nos aũt magis ad ṽbũ plantas,ad rem tñ nõ refert. ❡ Simplicius ꝓbat tactũ eẽ pmũ,qꝛ eſt maxie corpalis:ſignũ aũt,qꝛ nõ pcipit niſi ꝓpinq̃. Unde qꝛ eſt maxie corpalis,vĩ mixtioni ꝓxim⁹,ꝛ ita cęteris pꝛ.

Quare tact⁹ primus.

❡ Atqʒ quã ob cãm iſtoꝝ vtrũqʒ ſit:poſtea dicem⁹ ac explanabimus.nũc eouſqʒ tñ dicaẗ : aiaʒ inquã pncipiũ eſſe eoꝝ quae dicta ſunt / ꝛ his eẽ diffinitã / vegetatiuo / ſenſitiuo intellectiuo / etiã motu.

❡ Propter quã autẽ cãm vtrũqʒ hoꝝ accidat,poſteri⁹ dicemus. Nunc aũt intm̃ dictũ ſit ſoluʒ,ꝙ aia hoꝝ ſit principium:quę dicta ſunt,ꝛ his determinata eſt,vegetatiuo,ſenſitiuo,intellectiuo,ꝛ motu.

❡ Cum accepit vegetatiuũ p̃us eſſe ſenſitiuo,ꝛ motiuo, ꝛ intellectiuo. Amplius tactiuũ p̃us dĩ ſenſitiuis,ab vlteriori ſcrutatione ſe excuſans,inquit. Propter quã aũt cãʒ vtrũqʒ hoꝝ accidat,poſterius.ſ.in fine hui⁹ libri dicemus. ❡ Nunc aũt.] Sectatores Alexã. iquiũt analogum duab⁹ diffõnib⁹ cõſueuiſſe diffiniri.ſ.per ꝓportionale giñi,ꝛ ꝓportionale dñę.ꝛ ſic aia p̃us deſcripta eſt.ſ. aia eſt act⁹ corporis phyſici ꝛc̃. Scdo per ſpẽs ei⁹:vel ꝓpa

Collectanea text⁹ cõ^{ti}.18.

ſpēb⁹ quēadmodū Ariſto. in poſtib⁹ ꝓpōnē, ꝛ in ꝑiher/menias enuntiationē deſcripſit. ꝛ hoc mō h̄ in loco diffinit aiaȝ. o. nūc aūt intantū dictū ſit ſoluȝ.i.ex oīb⁹ his h̄ tm̄ ꝯcluſuȝ relinquet, ꝙ aīa eſt pn̄ᵐ hoꝝ quę dicta ſunt. e ſic dat itelligere gen⁹. ꝛ his determinata.i. diffinita eſt vegetatiuo, ſenſitiuo, intellectiuo, ꝛ motiuo. ğ ſm̄ Alex. aīę ſcd̄a, ꝛ ꝓp̄a diffinitio, aīa eſt pn̄ᵐ vegetādi: vel ſentiē/di: vel mouēdi ſm̄ locū, ꝛ itelligēdi dixerūt hāc ꝓpꝛiaȝ eſſe diffōnē, nō ꝙ in min⁹ ſit definito. ambę.n. cōpoſitę adequationis ꝯuertunt̄. Uerū pꝛ̄ma gdeȝ cōis dr̄: qm̄ nō per ꝓpꝛias dat̄ ſpēs: hęc v̄o ꝓp̄a: qm̄ p ꝓp̄as dat ſpēs, vel ꝓpꝛia ſpeciebus.

Comᵐ 18ᵐ **Cauſa aūt ꝓpter quā.** Si Auerrois cō/mentuȝ ſequi ve/lis opꝫ dicere Ariſto. pꝛ̄ excuſationem iaȝ dicti. 2ᵒ recapi/tulationeȝ diuiſionis in q̄tuoꝛ opa feciſſe. 2ᵃ ibi [In hoc aūt.] ¶ Circa pꝛ̄mā ptē Ariſt. ſm̄ Auerroē ſe excuſauit: qm̄ cām finaleȝ illi⁹ dicti hic nō appoſuit: trāſtulit autē eaȝ ad tp̄s.ſ. vſqȝ in 3ᵒ: ibi nāqȝ declarabit̄. dicet̄.n. ibi fi/neȝ vegetatiui eē, vt eo viuāt viua: tactiui quoqȝ vt bn̄ viuāt. ¶ [In hoc aūt.] Nūc recapitulat dicta: dcm̄ nāqȝ ſit intm̄ ꝙ aīa diuidit̄ per hęc q̄tuoꝛ gn̄a. hęc ğ eſt reca/pitulatio ſm̄ Auerroiȝ: nō dictoꝝ ꝓp̄a ꝯcluſa diffinitio aīę. ¶ Uidet̄ āt expoſitio Auer. plus ad dicēda idonea. qm̄.n. Ariſto. diuiſionē recapitulauit, ſtatiȝ nouā q̄ōneȝ aggrediēs, querit vtrū vnūq̄dqȝ hoꝝ ſit aīa: vel ps aīę. Nō iſta q̄ō aīę diffōneȝ nō ſupponit ꝓpꝛiaȝ. ¶ Debes ſcire quoſdaȝ gręcos expoſitores h̄ in loco exponē Ari. ꝙ qm̄ ꝓpoſuit duas aīę diffōnes dictur⁹.ſ. cōem ꝛ pro/pꝛiā. Cōeȝ itelligit aīę ambitu ſuo oēs ſpēs ambientem. Propꝛiā intelligit pꝛ̄mę, ꝛ pꝛ̄ncipaliſſimę ſpēi deſcriptio/neȝ.ſ. itellectiuę. qm̄ igit̄ Ariſto. pꝛ̄mā dediſſet diffōneȝ/ nūc ꝓpꝛiā.ſ. itellectiuę aīę agit. eſt ğ intellectiua aīa pn̄ᵐ vegetādi, ſentiēdi, ſm̄ locū mouēdi, ꝛ intelligēdi. ꝛ ſi di/cas, cur reliquaꝝ ſpēꝛuȝ tacuit diffōnes ꝓpꝛias, eligens tm̄ intellectiuę. Inquiunt: qm̄ humana aīa vr̄ quodāmō oēs cōtinere. ideo intēdētes de humana, quodāmō oēs alias amplectunt̄. Et hęc expoſitio vr̄ multū cōſona lr̄ę ſequēti: qa.n. humana vr̄ quodāmō cōtinere oēs, ſtatim quęrit an vnūq̄dqȝ hoꝝ pars an aīa ſit.i. an contineat ea quatuoꝛ vel vt totum poteſtatiuū: an vel vt congrega/tiuuȝ ex his. Ecce q̄ idonea apta ſit huic: ſed an ſit Ari. mens poſterius dicetur.

COMMENTARIVM.

Accepit Ariſtoteles duo, ꝛ ꝙ virt⁹ vegetatiua cęte/ras vitales v̄tutes p̄cedat, ꝛ ꝙ v̄t⁹ tactius ſilr̄ ceteras ſenſitiuas: Quę nō ſatis diligēter declarauit, ꝓpterea remittēs nos ad finem tertij libꝛi, ſe excuſat, ꝛ inquit. Propter quā aūt cāȝ vtrūqȝ hoꝝ accidat, poſte/rius dicemus. In fine.n. totius libꝛi vt Auerroes inquit, cām finaleȝ aſſignabit cur vegetatiuū pręcedit ceteras viuēdi v̄tutes, ꝛ tactiuū ſilr̄ cęteras ſenſitiuas, illic.n. di/cem⁹, ꝙ vegetatiui finis eſt, vt viuētia viuāt, tactiui v̄o, vt bn̄ viuāt: ꝛ hac rōne vegetatiuū p̄cedit ſenſitiuū, ꝛ ta/ctiuū cętera. Pręmiſſa aūt excuſatione, non bene pꝫ, gd Ariſtoteles velit in toto reſiduo textus. ¶ Simplicius velle vr̄, ꝙ Ariſto. ex dictis ꝯcludat ꝓpꝛiā definitionē, ꝛ gdeȝ de pꝛincipaliſſima ſpecie.ſ. de aīa rōnali: aſſerens rōnalem aīaȝ eē pn̄ᵐ hoꝝ, Quā definitionē exponens Simplicius, dicit, ꝙ Ariſtoteles [per pn̄ᵐ] foꝛaleȝ cām intelligit, qꝛ aīa rōnalis nō eſt vitalib⁹ operib⁹ pꝛīcipās, ſȝ coꝝ foꝛalis cā. per [hoꝝ] itelligit eoꝝ aīę operū/ quę dicta ſunt. Addit, vt Simplici⁹ aīaduertit, [ꝛ his deter/minata eſt, vegetatiuo, ſenſitiuo, itellectiuo, ꝛ motu, ſiue motiuo.] qa rōnalis aīa, cui⁹ definitionē deduxit / extre/ma itra ſe cōmittit, ſiue ꝯiūgit, extrema ſunt itellectiuū, ꝛ vegetatiuū, ex his.n. q̄ſi extremis fit rōnalis aīa: qꝛ v̄o cōiungit extrema, ꝛ media ēt ꝯiungat, necē eſt.ſ. ſenſitiuū ꝛ motiuū, q̄re dixit his determinari.i. his definiri, qꝛ his cōſtat. ¶ Ex his pꝫ de mēte Simplicij in h̄ cōmētario Ariſtoteleȝ p ꝓpꝛiā definitionē itelligē ſpecificā defini/tionē, q̄ ideo ſpecifica eſt, qꝛ dat̄ ſolum de vna aīę ſpē.ſ. rōnali. Pꝫ 2ᵒ, ꝙ cū demrāt definitio cōis p ꝓpꝛiaȝ, hęc demrātio eſt particularis, qꝛ ſoluȝ demrāt de rōnali aīa pꝛ̄maȝ definitionē / ꝛ nō de aīa in cōi. Et ſi dices cur reli/quaꝝ ſpēꝝ tacuit definitiōes. Solo in ꝓmptu eſt, qꝛ hu/mana aīa vr̄ ceteras aīas cōtinere, ꝛ definitio hūanę aīę definitiones ceteraꝝ aīaꝝ: vel paucis mutatis, fieri pn̄t tres aīę definitiones ſeoꝛſuȝ. Conſonat aūt hęc expoſitio multū textui ſequēti, naȝ cū humana aīa videat̄ q̄dāmō cōtinere oēs, ſtatiȝ q̄rit, vtrū vnūq̄dqȝ hoꝝ hūanā aīaȝ ꝯſtituentiū ſit aīa, vel pars, vt videbit̄. ¶ Ego v̄o dico Ariſtotelem hic/ ex his ſuppōnib⁹, quas dixerat, qualqȝ deinceps itas deduxit, ꝓpꝛiā d̄finitionē aīę ꝯducē, ꝛ gdē nō ab rōne: nam ſi h̄ loco Ariſtoteles aīę ꝓpꝛiā defini/tionē, quā aſſignare ꝓmiſerat, nō aſſignaſſet, nō video, vbi in ſequētib⁹ illā aſſignabit: ꝛ q̄tū ad h̄ ſuȝ cū Sim/plicio. Uerū aſſero hāc definitionē nō eē ꝓpꝛiam, qꝛ ſit data de ſpē, ꝛ ſit ſpecifica: imo eſt hęc pꝛ̄oꝛi ambitu ęqua/lis: qꝛ ſi legat̄ diſiunctiue, erit oīb⁹ aīab⁹ cōpetēs. Di: v̄o ꝓp̄a ab Ariſtotele, lȝ ſit cōis, qꝛ dat̄ p ꝓp̄a ſpēbus, vt in collectaneis dictū ē. Eſt ğ definitio hęc, aīa eſt pn̄ᵐ itelli/gendi, ſentiēdi, mouēdi ſm̄ locuȝ/ vegetādi: quę ſi copu/latiue legat̄, erit ꝓp̄a hūanę aīę. Sin āt legat̄ diſiuncti/ue, erit cōis, ꝛ ꝓp̄a: cōis gdē qꝛ oīb⁹ ſpēb⁹ cōpetēs: ꝓp̄a v̄o, qꝛ collecta eſt p ꝓp̄a ſpēb⁹. Colligit̄ autē hęc defini/tio ex his quę dicta ſunt, accepit.n. Ariſto. oē coꝛp⁹ viuē, cui aliqd̄ coꝝ q̄tuoꝛ ineſt. Ex hac ꝯcluſit vegetabilia vi/uere, aliq̄ pn̄ᵒ, qd̄ pōt eē ſine alijs, ꝛ alia nō ſine ipſo. De/clarauit h̄ pn̄ᵐ eē v̄tutē, q̄ multiplicat̄ pro nūo opeꝝ/ ex his pꝫ aīaȝ eē pn̄ᵐ illoꝝ quatuoꝛ, naȝ virtutes ſupponūt eſſentiaȝ. Unū vr̄ mihi, ꝙ Ariſto. ſic deducat, viuē eſt pp virtutē vegetatiuā, ſentire pp v̄tutē ſenſitiuā: h̄ fuit acce/ptū, qm̄ fuit poſita dr̄ia inter pn̄ᵃ viuēdi, ꝛ ſentiēdi. Sed v̄tutes p̄ſupponūt aīaȝ, ğ aīa eſt foꝛale pn̄ᵐ ꝛ cā viuendi ſentiēdi, mouendi ſm̄ locū/ intelligēdi. Ex quo ſeqt̄ ꝙ lȝ multa Ariſtoteles accepit, ꝛ alterū p alterū deduxit, po/tiſſimū hāc definitionē deducit ex q̄nto coaſſumpto, qd̄ eo textu aſſumebat̄. [Unū gdeȝ igit̄ pp h̄ pn̄ᵐ] ꝛ reliq̄. Ex illa.n. dr̄ia v̄tutuȝ, quā q̄nto loco explicauit, ꝛ ex dict per man⁹ collegit, potiſſimū hęc definitio d̄ducit̄. Cęte/ra v̄o nō ſūt ſupflua, qꝛ ſunt accepta ſuboꝛdinate, qꝛ al/terū īfert alterū, ꝛ tādeȝ ex dr̄ia pꝛ̄ncipioꝝ/ quę q̄nto loco accipit̄, definitio deducit̄. ¶ Sed dices definitioni plu/ra addunt̄, q̄ȝ ex dictis colligat̄, addit̄.n. aīaȝ eē pn̄ᵐ in/telligēdi, ꝛ mouēdi, de qb⁹ nihil in ſuppoſitionib⁹ dixit. ¶ Dōm hęc eē addita nō tanq̄ȝ ex pꝛ̄us aſſumptis dedu/cta/ ſȝ ex poſteri⁹ aſſumēdis, pōt ēt colligi, qꝛ pꝛ̄mo textu in 2ᵃ ſuppōne accepit itelligere, ꝛ motū eē vitę atqȝ aīę opa. Unū inqt. Nūc aūt intantū dictū ſit ſoluȝ, ꝙ aīa hoꝝ q̄tuoꝛ quę dicta ſunt eſt pn̄ᵐ.ſ. foꝛale. Et qꝛ dixit aīaȝ eē pꝛ̄n̄ᵐ illoꝝ q̄tuoꝛ, poſſet dici p illa nō definiri, nō.n. defi/nit̄ aliqd niſi p pꝛ̄oꝛa, cū ğ illa opa ſint poſteriora, vr̄ ꝙ p illa nō debeat definiri, ad hoc tollendum, inquit. Et his determinata eſt, hoc eſt definita.ſ. vegetatiuo, ſenſitiuo, intellectiuo, ꝛ motu, ſiue motiuo. nam lȝ opa ſint poſte/riora aīa, tamē pꝛincipiū illoꝝ non eſt poſterius anima. ¶ Et ſi dicit̄ cōtra hanc expōneȝ, qd̄ Ariſtoteles ſtatim textu ſequēti querit vtrum vnūq̄dqȝ hoꝝ ſit aīa vel aīę pars, quę queſtio ſupponit diuiſionē, ꝛ non definitionē.

T. cō. penul. ꝛ vltimi.

Expoſitio Simplicij

Expoſitio ꝓpꝛia.

Ulā colligit hęc definitio

Dubitatio pulchra.

Solo.

¶ Dicendū3 q̄ Ariſtoteles ſupponit aiā3 definitam eſſe illis quatuor pncipijs q̄tuor operū. Ideo querit vtrum vnūquodq3 illoꝝ ſit aia, an pars aię: ⁊ ſic qđ eſt ad ppoſitum. ¶ Auerroes vō ⁊ diu⁹ Expoſitor aliter exponūt, dicunt.n. q̄ Ariſtoteles nō definitionē aię ppriā ex dictis deducit, ſed qđ id recapitulat, qđ dixit.ſ. aiā3 diuidi vegetatiuo, ſenſitiuo, intellectiuo, ⁊ motiuo. Mouet aūt fortaſſe hos vbū illud (⁊ his determinata,) nam determinari, ⁊ diſtingui idē3 eſt. ¶ Quo vō ad verba attinet vbū3 intellectiuo grece eſt διανοητικῷ, dianoetico. Nō Simplicius dianoeticum hic Ariſtotelē3 accepiſſe pro noetico hoc eſt intellectiuo aſſerit. nā3 rōnalis aia eſt noetica, ⁊ dianoetica, rōne ptis, quę eſt intellꝰ, noetica eſt, rōne vtriuſq3.ſ. ptis, quę eſt intellꝰ, ⁊ ptis, quę eſt ex ſemine, dianoetica eſt, hoc eſt cōfectio quędā3 cōſtituta ex intellectu. Verū hic nō pro tota dianoetica accepit Ariſtoteles: ſed pro pte.ſ. pro intellectiuo: anima enim quę hic definitur, nō dianoetico toto, hoc eſt toto cōpoſito definitur, ſed intellectiuo: qđ eſt pars.

¶ Quaerendū3 aūt eſt, vtrū3 hoꝝ vnūquodq3 ſit aia, an animae pars: ⁊ ſi pars vtrū3 hoc pacto vt ſit ſeparabile rōne ſolū3, an etiā loco. atq3 de nōnullis quidē3 iſtoꝝ videre diſcernereq3 facile poſſumus: nōnulla aūt dubitationē3 habent.

Sint ſeparabiles. Seu ſeparabiles.

¶ Vtrum aūt hoꝝ vnūquodq3 eſt aia, vel pars aię. Et vtrū partes, ſic vt ſint ſeparabiles ſolum rōne, an ⁊ loco: de quibuſdam quidem hoꝝ non eſt difficile videre, quędam autem dubitationem habent.

Collectanea textꝰ cōti 19.

¶ Duas mouet.q. inquit (autē) pro ſed vtrum vnūquodq3 hoꝝ ſit aia, aut pars.i. potētia aię. relinquēs pmā attigit ſcdā3.q. ⁊ ſi pars vtrū qdē3 ſic ſit ſeparabilis rōne ſolū, aut loco, quēadmodū3 Themiſtius ponit.ſ. nutritiuam in epate, iraſcibilem in corde, ⁊ intellectiuā3 in cerebro. ¶ De quibuſdā3 aūt.) Oſtendit qōnū3 difficultatē, ⁊ facilitatē ⁊ inquit. De quibuſdā3 aūt hoꝝ non eſt difficile videre, quędā3 dubitationē habent.

Comm 19m

Cum declarauit. In hoc cōmento noto tm̄ qōnis pmę ſenſū3. Inquit enī3 ⁊ intēdit per hoc, qđ dixit vtrū eſt aia, aut pars aię, vtrū eſt poſſibile vt vnū iſtoꝝ ſit in aiali abſq3 aia: aut impoſſe eſt, vt ſit in aiali abſq3 aia cui⁹ eſt pars. eſt g̃ ſenſus vtrū vnūquodq3 hoꝝ eſſentialr̃ ſequit̃ aiā3: ita vbi ponitur aia ⁊ vnūquodq3 hoꝝ ponit̃, ⁊ ecōtra, an nō. Hec eſt expoſitio Auerrois: ⁊ forte q̄ icidit in pmā: ſ3 in pſſide.

COMMENTARIVM.

Simplicius aſſerit, qꝛ in rōnali aia, quę nūc definita eſt, cōtinent̃ illa quatuor vegetatiuū, ſenſitiuū, motiuū, ⁊ intellectiuū, cū illis ſit definita, ideo vult Ariſtotelē3 mouere duas qōnes, quarum pma eſt vtrū vnūquodq3 hoꝝ, qb⁹ aia definita eſt, ſit pfecta aia, an particula aię. ¶ Ego vō dico Ariſtotelē3 mouere has qōnes de aia, quę definita eſt illis quatuor. nō ſi aia, quę definit̃ illis q̄tuor eſt rōnalis, vt Simplicius autumat, tunc hę qōnes ſunt motę de ptib⁹ aię rōnalis, ſin aia, quę definit̃, eſt cōis: tunc intellige ſic, cū definitio aię determinata eſt illis q̄tuor, querit̃ pmo, an illę quatuor ſint quatuor aię, an ptes, ſiue virtutes aię. Si.n. illę quatuor ſint aię, tūc aſſignata definitio per ſpēs erit, vt Alexandrei dixerūt, ſin aūt illa quatuor ſint partes vel virtutes aię, tunc definitio illa aſſignata erit per ea, quę ſunt ppria ſpēb⁹ aię, qđ ēt Alexādri ſectatores aſſerūt. Ad hāc qōnē3 nihil videt, qꝛ vt Simplici⁹ inquit, ſatis viſum eſt p̄ libro, ideo ſupponēs, q̄ ſint vtutes quatuor illa, qb⁹ aia eſt definita, quęrit vlterius vtrū3 illę virtutes ſolū rōne ſint ſepabiles, vt eſt opīo peripatheticoꝝ, vel rōne, ⁊ loco abiunctę, vt Tymę⁹ arbitrat: qui capiti qdē3 rōnē3, cordi vō iracūdiā, epati cōcupiſcentiam collocat, Ariſtoteles ēt vt Simplici⁹ inquit, partē intellectiuā poſuit a corpe ſeparatā, ceteras ptes corporales poſuit. ¶ Auerroes vō pmā3.q. ſic intelligit, vtrū3 vnūquodq3 hoꝝ, qbus diuidit aia, ſit pars aię, aut aia.i. vtrū3 vnūquodq3 illoꝝ ſit in aiali abſq3 aia, an ſit in aiali cū aia. Et ſcdā3 intelligit, ⁊ ſi vnūquodq3 hoꝝ ſit in aiali cum aia, quęrit̃ vtrū vnūquodq3 eoꝝ ſit aia, ita vt in hoie ſint tres aię, an pars aię, ita vt ſit vna aia, ⁊ tres virtutes aię. Et ſi virtutes vtrum rōne tm̄, an loco ⁊ rōne dr̃ant. ¶ Hęc Auerroes, quę expoſitio eſt delirametū3, ſunt.n. plures qōnes hę, q̄ illę, quas mouit Ariſtoteles. Scdō, qꝛ nullus quęſiuit an vnūquodq3 hoꝝ ſit in aiali abſq3 aia, an cum aia: ⁊ ideo hęc expoſitio non placet. ¶ Deinde exponit, vt Simplicius inquit. Qualis nā3 eſt ſcda qđ, quę erat dato q̄ ſint partes, vtrū ſint ſeparabiles rōne, vel loco, ⁊ inquit. De qbuſdā3 quidē3 hoꝝ nō eſt difficile videre an rōne, an loco, ⁊ rōne dr̃ant, quędā3 aūt dubitationem hn̄t, dixit quędā3 dubitationē habere, ſm̄ Alexādrum ppter intellm̄: de quo dubiū eſt, vtrū ſeparet̃ a corpore vel ne. ¶ Sed Simplicius repręhēdit Alexādrū3, qꝛ de intellū, q̄ ſit ſepar⁹ a corpe, nulla eſt dubitatio apud Ariſtotelē3: qꝛ ſępius clare enūciauit nō cōtineri ab aliq̄ corpe: poſtea etiā idē dicet. ¶ Sed nūc mihi vr̃, q̄ Ariſtoteles ſcdā3 qōnē ſoluat, vt Themiſtio placet, ideo dicit, de qbuſdā3 qdē3 ſoluere nō eſt difficile videre, q̄dā aūt dubitationē hn̄t, ⁊ nō facile ſolui pōt de eis an differant, vel ne: hoc accepto, ſoluit, textu ſequēti. Et ſic Ariſtoteles ea, quę dictur⁹ eſt textu ſequēti nō dicit, vt oſtēdat difficultatē, vel leuitatē3 qōnis, ſed ppoſita.q. q̄ in aliquib⁹ facile, in aliqb⁹ difficile ſoluat̃, ſtatim eā ſoluit. Ideo arbitror textū eſſe male diuiſum: debent enī3 hęc verba legi cū3 ſequētib⁹ copulata.

¶ Alā3 vt plantae nōnullae diuiſae ſeiunctaeq3 vident̃ viuere, ppterea qđ aia quae eſt in iſtis, actu qdē3 in vnaquaq3 planta eſt vna, potētia vō plures: ſic ⁊ circa alias videmus aiae differētias fieri, cum incidunt̃ animātiū3 ea quae inſecta vocamus. vtraq3 nāq3 partium: ⁊ ſenſum habet, ⁊ motu loco cietur. Qꝫ ſi ſenſum habet: ⁊ imaginationē ⁊ appetitum etiā habet. vbi nāq3 eſt ſenſus: ibi dolor etiam exiſtit atq3 voluptas. at vbi ſunt haec: ibi neceſſario cupiditas etiam ineſt.

¶ Sicut enī3 in plantis quedā3 diuiſę vidētur viuentes, ſeparatę aūt adinuicem, tanq̄3 exiſtente in his aia, in actu qdē3 vna in vnaquaq3 planta, potētia autē3 in plurib⁹: ſic, ⁊ circa alias differētias animę videmus accidere in enthomis, in deciſis etenim ſenſum vtraq3 ptiū habet, ⁊ motū ſm̄ locū. Si aūt ſenſum, ⁊ phantaſiā, ⁊ appetitū, vbi quidē3 enī3 ſenſus eſt, ⁊ triſtitia, ⁊ letitia eſt, vbi āt hęc ſunt, ex neceſſitate ⁊ deſideriū eſt.

¶ Quia dixit qōnis eſſe partē difficilē3, partēq3 facilē3, hoc in loco partē facilē3 oſtēdit. trib⁹ enī3 entib⁹ vegetabilis potētijs.ſ. nutritiua, plifica, ⁊ augmētatiua, inquit. Sicut enī3 in plantis quędā3 diuiſa vident̃ ⁊ viuentia:

Collectanea textꝰ cōti 20.

tanq̄ ineriſtēte in his aīa: ⁊ illo pticula [tanq̄] tenet̄ q̄ſi cōfirmatiue: ita q̄ eſt ſenſus, ⁊ viuēria tanq̄. i. ac ſi in eis inſit aīa, quātūcūq; ſint ſeparata abinuicē. oſtendit quō aīa eſt ibi vna, ⁊ inquit. Actu qdē in vnaquaq; plāta. i. pte plantę, potētia aūt plēs, eſt in plib⁹. ❡ Sic ⁊ circa.] Oſtēdit q̄ſi per ſimile in ſenſitiuo, motiuo, appetitiuo, ⁊ phātaſtico, inquit, quēadmodū ſup. augmētatiuū, gñatiuū, ⁊ alimoniū in vnaquaq; pte plantę, ⁊ non altera in altera, ſic videmus ⁊ circa alias dr̄ias aīę accidere: vt in entbomis deciſis. etenī vtraq; ptiū ſenſū hꝫ, ⁊ motum ſm̄ locū: ſi aūt ſenſū, ⁊ phantaſiā, ⁊ appetitū: cui⁹ rōnē ait. vbi qdē. n. ſenſus eſt, ⁊ triſtitia ⁊ letitia eſt, vbi aūt h̄ ſunt, ex neceſſitate deſiderium eſt. g̊ pꝫ quō loci motiuū, ſenſitiuū, appetitiuū, ⁊ phantaſticū, nō loco ⁊ ſubto partita: ſed eadē ſunt in loco ⁊ ſubto diuiſa: quēadmodum pomū eſt dulce, albū, humidū, odoriferū: nō q̄ in alia particula odor, in alia ſapor, in alia humor. ſ; his in qb⁹ alter ⁊ alter neceſſario inerit: vt Simplicius inquit. In quib⁹ ergo facilis queſtio his pꝫ exemplis.

Com^m 20^m **Cum narrauit.** Proponit lrē intentionē. 2° ibi [Et quēadmodū.] oſtendit hoc in potētijs vegetabilis. 3° ibi [Et atꝫ narrauit.] oſtēdit in alijs. 4° ibi [Sed tñ debes ſcire] digreſſionē facit ex qua remouet duas q̄ōnes bonas: ⁊ pmę mēs pꝫ. ❡ Pro intellectu quartę debes ſcire q̄ duę fuit q̄ōnes cōtra Ariſto. quaꝝ pma eſt, qm̄ Ari. in fine hui⁹ ſecūdi, ⁊ tertij phantaſiā ait cōprehēdere ſenſibilia in abſentia eoꝝ, ⁊ hoc ait eā differre a ſenſu. hic aūt phantaſiam tñ ſenſibilia cōprehēdere in eoꝝ pñtia ait. ❡ Scōa q̄ō, in libro de ſenſu dictū eſt phantaſiā in decreta eſſe pte corporis. ſ. corde, vł cerebro, hic aūt per totū eā diſſeminat. ergo ⁊ ipſi ꝯdicere vr̄. ❡ Has ergo ambiguitates āmouens inquit. Sed tñ debes ſcire q̄ in qbuſdam aīalibus virt⁹ imaginatiua. i. phātaſia ſemp eſt cōiuncta cū ſenſu, nō qn̄ ſenſatū eſt abſens, ⁊ aīal eſt diminutū. in eis autē, quę ſunt pfecta, inuenit̄ in abſentia ſenſatoꝝ. eſt g̊ diſtinctio q̄ phantaſia eſt duob⁹ modis quędā pfecta ⁊ diſtincta: qualis eſt in aīali pfecto, ⁊ hęc dicit̄ pfecta ⁊ diſtincta: qm̄ pmū ſuū obiectū: qd̄ eſt intētio īſenſata, vꝫ, nociuū ⁊ vtile, cōprehēdit ſeorſū abſq; cōprehēſione alioꝝ ſenſibiliū ſenſuū exterioꝝ, ⁊ ꝓpterea fuit opportunū vt diſtincto, ⁊ certo loco ſeruaret̄ animalis, vt Auerrois ait. Quędā eſt ꝯfuſa ⁊ iperfecta: quę ideo ſic dr̄, qm̄ inuoluṫe cōprehēdit ſuū obiectū cū ſenſibilib⁹ ſenſuū exterioꝝ. nō. n. cauda lacertę phātaſiat̄ nociuū, ſeu vtile abſq; duro, aut molli doloroſo, aut ſuaui: quę ſenſus tact⁹ ſunt obiecta. ⁊ inde fuit per totū corp⁹ diſſeminata: vt Auer. ait. ❡ Et tunc pꝫ ſolo ad obiecta. Ariſto. n. in fine hui⁹ loq̄t̄ de phātaſia pfecta ⁊ diſtincta, hic de iperfecta ⁊ cōfuſa. ❡ Iterū in libro de ſenſu loq̄t̄ de phantaſia diſtincta ⁊ perfecta, hic de phantaſia confuſa ⁊ imperfecta. Et hęc duo colligunt̄ ex verbis Auerrois.

An in parte aīalis anuloſi deciſi remaneat aīa eiuſdem ſpēi.

❡ Tertio dubitabis, an in pte aīalis anuloſi deciſi, remaneat aīa eiuſdē ſpēi cū aīa ſpecifica ⁊ ꝓpria. Et vr̄ trib⁹ rōnib⁹ q̄ ſic, pmo qm̄ planta ⁊ hō aīalia ſunt ꝓpiqua in nā, ergo in mō ſe hñdi ill⁹ naturę, ſed in plātis remanet aīa talis: vt Ariſto. ſigno monſtrauit in textu, igitur ⁊ in aīali hō. ❡ Scōo vbi pñs eſt opatio ꝓpria alicui⁹ aīę ibi pñs eſt ⁊ aīa illa: quū opatio fundet̄ in cōpoſito mediante eſſentia aīę. ſed illi aīali pñs eſt ſenſatio, mot⁹ de loco in locū, appetit⁹, ⁊ phātaſie: g̊ ⁊ eſſentia aīę. ❡ Tertio vbicūq; fuerint vires aīę, ibi ⁊ aīa, ſed in hō pte ſunt aīę vires: g̊ ⁊ aīę ptes. Maior pꝫ, ſunt. n. accñtia eſſentialia aīę.

Opio Alb.

❡ Ad hoc pōt dari ſolo collecta ex vbis Alberti in libro de hōie, ⁊ hic, q̄ formę ſūt multi gradus, quędā enī ſunt formę quę penit⁹ mām ꝯſequūtur q̄tū ad eſſe, ⁊ opus, ⁊ hō formę ſunt oīno māles, ⁊ per mām extenſę, ⁊ diuiſę: cuiuſmodi ſunt formę elemtoꝝ, ⁊ mixtoꝝ iperfectoꝝ, vt lapidū, ⁊ metalloꝝ, ⁊ alia talia. Quędam ſunt formę quę ſequūtur mām attamē aliqd eleuationis participāt, ⁊ diuinitatis: ⁊ hō ſūt formę fructicū, ⁊ herbaꝝ, ⁊ plantaꝝ: ⁊ q̄ hō ſunt aliqualr̄ ſupra mām, ideo aliq̄lr̄ ſunt ad indiuiſibile, ⁊ vnū tendentes. ⁊ ſic nō inueniunt̄ ita per mām diuiſę, quin in pte pncipaliori māę habeant eſſe pncipalius. Tertio ſunt formę: quę ſequūtur mām q̄tū ad eſſe, attamē ſunt plus ꝓlongatę a mā, ⁊ mō materię: cuiuſmodi ſunt aīę aīaliū inſectoꝝ: ⁊ hę oēs eſſentia, ⁊ quātitate nō ſunt extenſę per ſubm̄, ſed ſunt tñ in pncipali pte corporis tanq̄ in ꝓpria ⁊ cōueniēti ſede: vt Albertus ait. Eſt autē pncipalis pars cor in aīali pfecto, ſpina in aīali anuloſo: ⁊ ſic aīa hꝫ eſſe tñ in corde, vł ſpina: ⁊ maxime in pncipali pticula cordis, vł ſpinę: ⁊ per ꝯñs nō in tota ſpina vel corde. hoc aūt Albert⁹ approbauit alibi v̄bo Ariſto. in libro de cauſa motuū aīaliū, vbi ait. Eſtimādū aīal cōſtare quēadmodū ciuitas bñ legibus recta vide. vult. n. Ariſto. q̄ quēadmodū monarcha nō eſt in tota ciuitate, niſi potētia, ⁊ virtute, ſic aīa nō eſt in toto corpe niſi potētia, ⁊ virtute: ⁊ quēadmodū monarcha eſt in principaliſſima pte ciuitatis. ſ. arcę, ſic ⁊ aīa. eſt aūt cor vel ſpina, vt Ariſto. ait in li° de ptib⁹ 3°. Ampli⁹, quēadmodū pmus motor toti⁹ eſt in ſuppremo ⁊ pncipali loco mūdi. ſ. cęlo, vt Ariſto. ait in 8° phicoꝝ, ⁊ in pncipali pte cęli. ſ. dextro, vt in 2° cęli ait Auer. ſic ⁊ aīa: quę corpis pmus eſt motor, eſſe dꝫ in pncipali pte corporis, ⁊ in pncipali illius. *Com̄. 15°.* ❡ Inquit ergo Alber. q̄ quēadmodum corp⁹ eſt diſtētū ſm̄ organa, vnum tñ ꝓut oīa illa reducunt̄ ad vnū pncipale membrū, ſic ⁊ aīa eſt multa ſm̄ virtutes: quę diſſeminatę ſunt per organa: q̄ tñ oēs cōtinuant̄ ad eſſentiā aīę: quę eſt in corde, ideo videtur quodāmō vna. vide. ⁊ iuxta hoc teneri pōt, q̄ lꝫ in plantę ptib⁹ oīb⁹ aīa plantę ſit, nō tñ in oīb⁹ ptib⁹ animalis anuloſi. Amplius teneri pōt, q̄ quū aīal decidit̄, non in qualibꝫ pte remanet aīa, ſed in ea tñ vbi pncipaliſſima ſedes ponit̄ eius. ſ. in pte iuxta caput, vt patet in lacerta. ❡ Tunc poſſet dici ad argumēta, q̄ lꝫ tale aīal eſt ꝓpinquū plantę: q̄tū ad eſſe, nō tñ q̄tū ad oēs modos eſſendi ſꝫ aliqualr̄: ⁊ ſic cōuenit ſecū q̄tū ad hoc, q̄ ſicut foīa plantę ſeq̄t̄ mām, ⁊ ab illa ꝯſeruat̄, ſic ⁊ ibi, aliter non. Ampli⁹ quēadmodū pars deciſa plantę eſt operās vegetabili opatione, ſic ⁊ pars aīalis hō vr̄ opari vt dicaꝫ. ❡ Ad 2^m inquit Albert⁹ in libro de hoīe, q̄ in hora diuiſionis, ab aīa relicta in pte pncipali gñat̄ quędā virt⁹ aīę alteri parti minus pncipali: quę eſſe vr̄ pn̄^m ꝯſiliū operū in ſpecie: quēadmodū aqua calefacta calefacit p virtutē relictā ſibi ab igne tādiu q̄diu nō euaporat illa, ſic illi cōicat̄ quędam qualitas ſilis qualitati aīę: quę eſt pn̄^m ꝯſiliū opationū tādiu q̄diu nō expirat illa virtus. ❡ Tunc quū ait: vbi pñs eſt opatio, ibi ⁊ eſſentia. Dōm q̄ verū eſt de opatione quę eſt eiuſdē ſpēi cū opatione pma, ſed hō nō eſt oīno eiuſdē ſpēi. ❡ Ad 3^m dicēdum q̄ virt⁹ illa fundat̄ in cauda lacertę mediāte forma cadaueris: ſicut caliditas aquę in ipſa mediāte foīa aquę, ⁊ rō, qm̄ illa virt⁹ nō eſt totalr̄ eiuſdē ſpēi cū v̄tute aīę. ❡ Poſſet tñ dici q̄ lꝫ aīa ſit indiuiſibilis, tñ in hora diuiſionis gñat̄ in illa pte aīa eiuſdē ſpēi cū aīa relicta in pte pncipali cū ꝯſilib⁹ virtutib⁹ ⁊ opationib⁹, ⁊ gñaliter dico ab ipſo diuidente: tñ hoc difficile, qm̄ tūc fieret corruptio illius ptis, ⁊ gñatio per ſolā diuiſionē localem: ⁊ tu perſiſte. ❡ Et nota q̄ lꝫ hō opio ſit ꝓbabilis, tñ eſt ꝯ intētionē Auer. declaratū eſt. n. in libro de ſubā orbis, q̄

oīs forma

ois forma mãlis recepta in ſubto quãto, ꝛ extẽſo, eſt forma diuiſibilis per totũ. ꝛ hoc ꝓbaui als in lib. de intellectu in 11ª ꝓpõne. vide difficiles ꝓbationes cõtra Alber. ſed pro nunc ſit tibi dictum intãtum.

COMMENTARIVM.

Cum propoſuit qõnis 2ᵉ difficultatẽ ꝛ leuitatẽ, nũc exeqˀ ſolutionez, ꝛ ſic non ꝓbat ea, quę ꝓpoſuit, ſed ſolonẽ exeqˀ: hęc.n. eſt vera huius loci expoſitio. Soluẽs ġ 2ᵃᵐ. q. hũc ordinem ſeruat, qꝛ p̊ diſſerit an hę ptes aię loco, ꝛ ſbto diuiſę ſint: 2ᵒ ꝟo an rõne. Quãtum ad p̊ᵐ duo declarat. p̊ᵐ eſt, ꝙ nutritiua ꝟtus, ꝛ augmẽtatiua, ꝛ gñatiua in vniuerſa plãta ſunt, ꝛ in q̃libet eius pticula, qm̃ aia eſt in vniuerſa plãta vna ſubto, ꝛ plures ptãte: ꝛ in q̃uis pte ſilr. Scõm ꝟo eſt q̃ſi deductũ via ſilitudinis ex hoc p̊. ſ. ꝙ ſenſus ꝛ motiua virtus ꝛ appetitiua, ꝛ imaginatiua oẽs ſunt ſimul in aliqbus aialibus ſubto, ꝛ loco: ꝛ ſic pz de qbuſdã facilis ſolutio. ſ. ꝙ nõ differũt loco, ꝛ ſubto, inqt. Sicut.n. in plantis quędã ptes videnˀ diuiſę viuẽtes: ſeparatę aũt adinuicem. i. cum ſeparanˀ adinuicẽ: quę tñ ſupple ante diuiſionem nõ videbanˀ diuiſę viuẽtes, cuius cãm aſſignat, tanq̃ exñte in his aia: in actu qdẽ vna in vnaquaq; planta: po² aũt plures in pluribˀ ptibus plãtę, ħ eſt dico ante diuiſionem non eẽ diuerſas ptes, qꝛ aia vegetabilis in vna plãta eſt actu vna, ptãte plures. ġ oẽs ꝟtutes aię vegetatiuę ſunt ſimul ſbto ꝛ loco in vna pte, ꝛ in tota planta: ſicut aia eſt vna. ¶ Sed dices, quõ aia eſt vna in vna plãta, ꝛ ptãte plures, verũ ſicut eſt vna forma in ſilaribˀ qua totũ dr̃ ꝛ q̃libet pars eodẽ noie ac rõne. ¶ Innuit Simpl. ꝙ nõ, qꝛ in plãta eſt aliq̃ diſſimilaritas, qꝛ lz ſit vna aia actu, nõ dr̃ tñ quęlibet pticula plãtę plãta: nõ.n. ramus ppli eſt ppls, ſicut pars ignis eſt ignis. Propterea dicit Simpliciˀ ꝙ in ramo abſciſſo a toto nõ eſt actu aia, ſz dr̃ in illo eẽ aia, q̃tenus eſt aptˀ ac idoneus cũ plãtatus fuerit, ad receptionẽ ꝓpę aię. Ex his pz de mẽte Simpl. ꝙ ramus ſeparˀ nõ eſt aiatˀ actu ea aia, qua tota plãta aiabaˀ, ſed eſt ſũme diſpoſitˀ cũ plãtaˀ, ad recipiẽdũ aiam ſilem ſpecie ei aię, quę erat in toto: verũ ꝟo ita ſit, poſtea dicemus. Hactenus de p̊. ¶ 2ᵒ declarat q̃ſi ex hoc p̊ via ſilitudinis, ꝙ ſenſitiuũ, motiuũ ꝛ appetitiuũ ſbto nõ ſeparanˀ in aialibˀ: imo in qbuſdã nec imaginatiuũ, vt in aialibus inſectis, ꝛ inqt. Sic ꝛ circa alias driãs aię. i. ita et circa alias ptes aię videmus accidẽ maxime in his aialibˀ, quę enthoma, ſiue inſecta dicuntur, quęq; ꝛ anuloſa etiã, in deciſis. i. in ptibˀ cũ decidunˀ: etenĩ ptes cum decidunˀ, vtraq; ptiũ ſenſum hz, ꝛ motũ ſm̃ locũ, ꝛ ita motiuũ ꝛ ſenſitiuũ nõ differũt. Qꝫ etiã nec in talibus differãt imaginatiuũ ꝛ appetitiuũ, oñdit, ꝛ inqt. Si autẽ ſenſuz hñt ptes deciſę taliũ aialiũ, ꝛ phãtaſiaz, ꝛ appetitũ hẽbũt, ꝓbat, qꝛ vbi eſt ſenſus tactˀ, ibi eſt ꝛ triſtitia, ꝛ letitia. ſ. obiectoꝝ, quę ei occurrũt nũc vt triſtia, nũc vt iocũda. Ubi autem hęc ſunt. ſ. letitia ꝛ triſtitia, ibi ꝛ deſideriũ nẽcio eſt fugiẽdi triſtia, ꝛ ſeq̃ndi delectabilia: ġ in talibˀ ptibˀ, hęc oia ſunt. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, cũ Ariˢᵗ dixit [Sic, ꝛ circa alias driãs aię] nõ itelligit eodem mõ penitus, ita eſſe de pte plãtę ꝛ de pte aialis deciſa: qꝛ illa pars plãtę eſt idonea ad receptionez aię. ſ. quę erat in toto: ſz pars aialis, nunq̃. ¶ Ex his pz ſolutio, ꝛ in qbˀ eſt ſolutio facilis: Simplicius ꝟo addit, in qbuſdaz ꝟtutibˀ driãz ſibi manifeſtã eẽ, vt de viſu, auditu, ꝛ cęteris id genus: hę.n. ꝟtutes ſenſoꝝ differunt, vt Simplicius inqt. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet. [In enthomis indeciſis] grecę eſt ἐπὶ τῶν ἐντόμων ἐν τοῖς τεμνομένοις, hoc eſt inſectis, cũ decidunˀ, ſiue in ptibˀ deciſis: inſecta ſunt aialia, quę vulgariter anuloſa dr̃, qꝛ ad modũ anuloꝝ ſectunˀ, vt lacerta, ſerpentes, ꝟmes ꝛ id genus: in hoꝝ aialiũ ptibˀ cum incidunˀ, deprehẽdunˀ ſil, ſenſitiuũ motiuũ, phãtaſticum, ꝛ appetitiuũ, quę ſimul poſt diuiſionẽ eſſe nõ poſſent, niſi ante diuiſionẽ erãt ſimul ſubto.

¶ Querit, vtrũ in pte aialis inſecti, cũ decidiˀ a toto remaneat aia. ¶ Simpliciˀ in cõmentario huiˀ ptis, aſſerit in illa pte nõ remanẽ aiaz, nec ptẽ aię, quę erat totius. Et ħ aſſerit ſilr tã in plãtis, q̃ in talibˀ aialibˀ: imo opz dicere ſm̃ ipm, ꝙ diuidens corrũpit aiaz ab illa pte, ꝛ gñaˀ, vt ita dixerim forᵃ cadaueris, vel aliqua forᵃ talis, quę qꝛ eſt ꝓpinq̃ p̊ori forᵉ, ꝯſeruat diſpõnes q̃ſdã ſiles: ꝛ tales, mediãtibˀ qbˀ ꝟtute cum noua forᵃ genitę videnˀ exercẽ opõnes ſiles, q̃s exercebat ꝟtutes aię ante diuiſionẽ. Dicit tñ eẽ driãz iter ptes plãtę deciſas, ꝛ aialis, qꝛ illę ptes plãtę detinẽt ſiles diſpõnes, qbus, cũ illę ptes plãtanˀ, facile iteꝝ poterũt recipe aiam ſilem ei, quã hẽbat totũ: ptes ꝟo aialis nunq̃ ħ patienˀ, ſaltẽ illę, in qbˀ non manet baſis aię, vt cauda lacertę. ¶ Landauẽſis ꝟo aſſerit oppoᵐ: vult.n. ꝛ plãte, ꝛ aialis ptes cũ decidunˀ, eẽ aiatas formalr̃: nõ qdẽ aia, aut pte aię remanẽte, ſz de nouo genita per ſolã diuiſionẽ: nec vr̃ abſurduz p ſolã diuiſionẽ illud fieri poſſe, cũ in eis ſit ſũma diſpoſitio faciẽs p inductõez talis aię. Mouetˀ Landauẽſis ab expiẽtia, qꝛ ibi remanẽt opa, ꝛ ꝟtutes, modo cui hoꝝ aliqd ineſt, illõ viuere dicimus. ¶ Hãc opionẽ Auer. in cõ¹⁰ approbat, dicẽs in ptibˀ illis remanẽ aiaz, ꝛ ꝟtutes. ¶ Ego ꝟo arbitror eẽ ꝓblema, qꝛ vt Albtus dicit, in talibˀ ptibˀ nec ꝟtutes, nec aia remanet: imo diuidẽs necat ptez, ꝛ gñat forᵃᵐ cadaueris, verũ remanẽt, cũ tali forᵃ nõnullę diſpõnes ꝯſiles diſpõnibˀ, qbˀ aia reſidebat in illis ptibˀ, qbˀ illa forᵃ cadaueris nõ ſiles ſpecie opõnes exercet: ſz videntur ſiles q̃daz plactica ſilitudine: ꝛ ſic nõ eſt neceſſitas hinc inde. ¶ Tutiˀ tñ dicerẽ in talibˀ ptibˀ remanẽ aiaz, eẽq; aiatas. Tum qꝛ exercẽt aliqđ opus vitę, vt ſenſu deꝓhẽdiˀ. Tũ qꝛ Alex. in liᵒ ſuo de aia, ꝛ Auer. hic expſſe aſſerũt eas viuere. ¶ Sz tũc maxima erat difficultas, quia tũc plãta, ꝛ aial ante diuiſionẽ erat plura aialia: nõ.n. vr̃ ſola diuiſione nouã aiam eẽ genitã: q̃re tot eẽnt aię, quot ptes deciſę exercẽ poſſent vitę opatiões. ¶ Landauẽſis aſſerit talẽ aiam, quę nũc actu in pte eſt, ptãte p̊fuiſſe: nõ tñ eſſe ſimplr̃ de nouo genitã: vñ diuidẽs nõ aiam facit, ſimplr̃, ſed aiam actualr̃ ſeparatã: nec ſeqˀ diuidẽs facit hãc aiam actualr̃ ſeparatã: ġ facit hãc aiaz, veluti nõ valet Pythagoras fecit niphuz muſicũ: igiˀ fecit niphũ: nõ eniz fecit niphũ ſimplr̃, ſz niphuz muſicũ. Opz ġ imaginari caudã lacertę eẽ formalr̃ aiatã, illa aia met quę erat in toto: non tñ eodẽ modo, qꝛ in toto erat vna actu ptãte plures, veluti ꝯtinuũ eſt actu vnũ, ptãte plura. q̃re ſicut qui diuidit ꝯtinuũ, nõ facit ꝯtinuũ ſimplr̃, ſed ꝯtinuum actualr̃ ſeparatũ, ſic, qui diuidit lacertã, non facit aiam, vel aial, ſz facit aial, vel aiaz actu ſeparatã. ¶ Sz dices motˀ localis eſt paſſio vel vbi, ſz hęc nõ ſunt de pncipys actiuis. ¶ P. Oẽm gñationẽ p̊cedit alteratio: ġ non põt gñari hęc aia, niſi p̊cedat alteratio. ¶ Dõm ꝙ nihil ſimpliciter gñaˀ hic, qꝛ nec aia nec aial, hñ tñ fit ꝛ aia, ꝛ aial actu ſeparatũ. Hoc aũt facere põt, ꝛ relatio, ꝛ motˀ. nam diuiſione fit diuiſum, nõ tñ diuiſione aliquid fit ſimplr̃. ſilr dico ꝙ nihil ſimplr̃ gñaˀ, ideo nõ opz, vt p̊cedat alteratio. Bñ tñ ꝯcedo aial vel aiaz fieri actu diuiſaz, quę ante diuiſionẽ erat actu vna: ptãte plures. ¶ Hãc põne aſſero magis eẽ ad mẽtẽ Ariˢᵗ, p̊ qꝛ ſenſu videmus caudã exercẽ opa vitę, ꝛ cũ ſenſus illic nõ decipiaˀ: opz dicere illã viuere, ꝛ in ea eſſe aiam, ꝛ vitales ſiue aiaſticas poᵗᵉˢ. Scdo, qꝛ Ariˢᵗ in ea pte ponit ſenſuz, motiuũ, appetitiuũ, ꝛ phãtaſticũ: ġ cogiˀ ponere aiaz, quã hę ꝟtutes

De pte aialis anuloſi.

Cap. 10ᵒ.

ɔſequunť. ¶ Ex his pȝ dĩia expõnuȝ:nos eniȝ diximus
Ari^les ſoluiſſe 2^m, qꝛ oñdẽdo eius facilitatẽ ſoluit. Auer-
roes aũt vult ꝙ nõ ſoluat, ſȝ qꝺ argumẽteť ad ptẽ oñdẽs
eius facilitatẽ eẽ in aliqb⁹. Soloñẽ ꝯo trãſmiſit ad tp̃s.
De diuiſione anime. ¶ Circa p̃ñtẽ textũ ſolet quęri p̃, vtrũ oĩs aĩa ſit diuiſibi-
lis. Videť ꝙ nõ, qꝛ ſi eẽt diuiſibilis, tũc aĩa eẽt qꝺdã to-
tũ: ſiqdẽ omne diuiſibile habeat ptes, ꝛ ſic eſt totũ. Cõſe-
quẽs eſt falſuȝ: qꝛ aĩa eſt altera pars totiꝰ: ğ nõ eſt totuȝ,
ſȝ pars. ¶ In ɔ̃riũ ſunt expoſitores, qui dicũt totã aĩam
eẽ in toto, ꝛ totã in q̃libet pte, ꝛ ſic eſt totũ. quare erit di-
1ª ſuppõ uiſibilis. ¶ Pro titulo accipiamus vnũqꝺqȝ eẽ diuiſibi-
le, ſicut eſt totũ: oĩs. n. diuiſio eſt totius in ptes: ꝛ eȝ vnũ-
qꝺqȝ eſſe totũ, ſic eſt diuiſibile, hęc ſuppoſitio clara eſt, ꝛ
2ª ſuppoſitio quot modis diuiſibile. ab oĩbꝰ pbata. ¶ 2° accipiamus ꝙ diuiſibile multifariã
itelligi põt. Aut ẜm ptes graduales, qua rõne calidũ itẽ-
ſuȝ eſt forma gradualr̃ diuiſibile. Aut ẜm ptes q̃ditati-
uas, ſiue rõnis quo mõ oẽ deffinibile eſt diuiſibile in ge-
nus, ꝛ dĩiaȝ. Aut ẜm ptes eẽntiales, quo mõ nãle cõpo^m
eſt diuiſibile in mãȝ, ꝛ for^am. Aut in ptes potẽtiales, quo
mõ oẽ corpus, vel oĩs ſba hñs plures po^as dici põt diui-
ſibilis in plures po^as. Aut ẜm ptes itegrales, ſiue q̃ntita-
tiuas, ſic aĩal in caputꝰ ꝛ reliq̃, ꝛ omne ɔtinuũ, ꝛ q̃ntũ, ſiue
ſit per ſe, ſiue per accñs quãtũ: omne. n. tale eſt diuiſibile
in ptes q̃ntitatiuas: veruȝ eſt tñ, ꝙ nõ omne eodẽ mõ eſt
diuiſibile, ſiqdẽ aliqꝺ eſt diuiſibile in ptes ſilares, aliqꝺ
in ptes diſſimilares: vt in p̃ de hyſtoria aĩaliũ diſtinguit
Ari^les. Et ſȝ alijs modis aliquid dici poſſit diuiſibile, hĩ
ſufficiãt. ſatis ğ eſt accipe, ꝙ qꝛ tot modis aliqꝺ diuiſibi-
3ª ſuppõ quo ad tituli intellectum. le eſt, etiã tot modis aliqꝺ eẽ põt totũ. ¶ 3° accipiamus
ꝙ aliq̃ haȝ diuiſionũ eſt nota de aĩa: aliq̃ ꝯo queſita. Or
qdeȝ aĩa ſit diuiſibilis in ptes potẽtiuas, eſt ɔceſſum, ꝛ ab
oĩbus pbatuȝ. Or etiã aĩa ſit qꝺ diuiſibile in ptes rõnis,
etiã ɔceſſuȝ eſt ab oĩbꝰ: ſȝ illę ptes rõnis, nõ ſint vere ge-
nus, ꝛ dĩia: verũ qꝛ eo mõ deffiniũt aĩam, quo illa deffini-
ri põt, dñr ptes rõnis pro mõ, quo aię rõ deffinitiua cõ-
petit: hoc ğ pacto aĩaȝ eẽ qꝺ diuiſibile, eſt ab oĩbus ɔceſ-
ſum. ¶ Quęri ꝯo ſolent cętera de aĩa, vt ſi eſt gradualr̃
diuiſibilis, ꝛ ſi eſt eẽntialr̃ diuiſibilis, ꝛ ſi eſt itegralr̃, ſi-
ue q̃ntitatiue diuiſibilis. Et p̃ª duo q̃ſita quęrunť ſoluȝ in
humana aĩa: de ea. n. quęri ſolet an ſit gradualr̃ ẜm ptes
graduales diuiſibilis: quę queſtio mouet, qꝛ vt Plutar-
chus inqt aucte ſtoicoꝝ in li° de placitis phoꝝ. nõ videť
rõni ɔſonũ aĩas viroꝝ illuſtriũ eẽ ęq̃les in graduali mẽ-
ſura ſubę aĩabus deiectoꝝ atqȝ viliũ hoĩum. Sȝ qñ hęc
q̃ſtio potiꝰ attinet ad catholicos, ideo nũc illã ad theolo-
gica nr̃a trãſmittimus: nã cuȝ phyſice incedamus, ꝛ nob
cũ phyſicis res ſit, iure illã ad illud tp̃s differať. ¶ So-
let pterea de aĩa quęri: nõ qdeȝ in gñe, ſȝ de humana tñ,
vtrũ ſit diuiſibilis in ptes eſſentiales, vt poſuit Simpl.
qui aſſerit dianoeticaȝ aĩam ɔfectã eẽ ex duabꝰ ptibꝰ q̃ſi
duabꝰ ſemialis. ſ. ea, quę ex ſemine deducit, ꝛ ea, quę ex-
trinſecus accedit. Sȝ qꝛ hęc q̃ſtio poſtea diſputabiť, de
Intellc.q. ea nũc dictũ ſit hactenus. ¶ Reſtat ğ, vt q̃ramus vtruȝ
aĩa ſit diuiſibilis ẜm diuiſionẽ dimẽſiuã in ptes q̃ntitati-
uas, ſiue integrales, ea. ſ. diuiſione, qua totũ ipm diuidiť,
Opio Lãdunẽſis ꝛ Hierardi. cuiꝰ ipſa eſt pars. ¶ Landunẽſis maximus Auer. fautor
aſſerit oẽȝ for^as mãȝ pficiẽtẽ, ꝛ oẽȝ aĩaȝ corpus formalr̃
aĩantẽ, ſiue iformãtẽ eẽ extẽſam ꝛ diuiſibilẽ extẽſione, ꝛ
diuiſione ſbti, in qua recipiť, vel extẽſione, atqȝ diuiſio-
ne eius cõpoſiti, cuiꝰ ipa eſt pars. Hęc opinio Landunẽ-
ſis adeo inualuit, vt Hierardus vir ingenio, ꝛ doctrina
excellẽtiſſimus nõ mõ oẽȝ for^as, omnẽqȝ aĩaȝ diuiſibilẽ,
ac extẽſam eẽ ſui, vel ſubti, vel cõpoſiti extẽſione, ſȝ etiã
Prĩme argͧ Hierardi. itelle^am aſſeruerit. ¶ Nam, vt dixit, vel dimẽſio pcedit
receptionẽ aię in mã, vel dimẽſio ſeqť aĩam receptã pus

in mã. Si dimẽſio pcedit receptionẽȝ aię in ipſa mã, tũc
itelle^ua aĩa diuideť, qꝛ oĩs forª recepta in ſbto q̃to, ꝛ extẽ-
ſo, diuidiť diuiſione illiꝰ ſbti, vt Auer. aſſerit li° de ſba or-
bis. Sin aũt dimẽſio ſequať receptõeȝ aię pus in mã re-
ceptę, cũ aĩa ſit pars cõpoſiti q̃ti, vel ime^ta rõ recipiẽdi
q̃ntitatẽ, aĩa extẽdeť, aliogn q̃taȝ in nõ q̃to, diuiſibile in
indiuiſibili reciperet. Vñ vlr̃ aſſerit ꝛ oẽȝ for^as, ꝛ oẽȝ aĩas
ẽt itelle^as, quę mãm pficit, aĩat, ac iformat, diuiſibilẽ ac
extẽſam eẽ, aut q̃ntitate quę pcedit in ſbto, aut quãtitate,
quę eã ſeqť. ¶ Pro hac põne fieri ſolẽt fortiſſima argͣ Argumenta pro põne. 1ª ratio
quę ex decretis pipathe^cos accipiunť: nã oĩs forª formalr̃
recepta in ſbto q̃to, ꝛ extẽſo eſt diuiſibilis ſaltẽ p accñs
diuiſione illiꝰ ſbti, vt in li° de ſba orbis Auerroes laborat
pbare: ꝛ Ari^les de albedine teſtať, dicẽs tãtaȝ eẽ albedi-
nẽ, quãta eſt ſupficies, quę illi ſbijciť. ¶ P̃. Oĩs res p ſe 2°
mobilis eſt p ſe diuiſibilis, ꝛ oĩs p accidẽs mobilis eſt p
accñs diuiſibilis. cũ ğ oĩs forª, ꝛ oĩs aĩa formalr̃ corpus in-
formãs, ſit p accñs mobilis. ğ p accñs diuiſibilis. ¶ P̃. 3°
Oẽ qꝺ recipiť, p mo^m recipiẽtis recipiť. ğ oĩs forª recepta
in ſbto diuiſibili, cũ diuiſibilr̃ recipiať, erit ſaltẽ p accñs
diuiſibilis. ¶ P̃. Auerroes plane i li° de ſba orbis p cõi 4°
animi ɔceptiõe accepit, ꝙ oĩs forª recepta in mã mediã-
te dimẽſione itermiata, eſt diuiſibilis. ¶ P̃. Torꝰ hõ eſt 5ª fortiſſima
formalr̃ q̃tꝰ. Aut igiť q̃ntitas hoĩs recipiť imediate in mã,
qua torꝰ hõ ſit q̃tus. ꝛ ħ nõ, qꝛ tũc mãę pus cõpeteret eẽ
alteriꝰ gñis, q̃ȝ eẽ de gñe ſubę. Aut recipiť in mã mediãte
forª ſubali veluti color in pariete mediãte ſupficie, ꝛ tũc
ſeqť for^am ſbalẽ hoĩs quãtũcũqȝ itelle^am extẽdi p accñs,
ſiqdẽ imediata rõ recipiẽdi q̃ntitatẽ vř q̃ta, veluti ime-
diata rõ recipiẽdi colorẽ, eſt colorata. Aut totũ cõpoſitũ
q̃tenꝰ totuȝ eſt imediatũ receptiuũ q̃ntitatis, ꝛ nõ rõne ali-
cuius ſuę ptis. ꝛ ħ minime, qꝛ tũc totũ nõ eẽt extẽſuȝ: nõ
eniȝ põt cõpetẽ aliqꝺ toti, qꝺ vtriqȝ pti repugnat. ¶ P̃. 6°
Corpus de gñe ſubę eſt pxĩm ſubm, ꝛ imediatũ corpis de
gñe q̃ntitatis, ſȝ corpus de gñe ſbę eſt magis corpꝰ de gñe
ſubę pp formã q̃ȝ pp mãȝ. ğ pp for^am recipit illꝺ corpus.
¶ P̃. Aĩa intellectiua ꝛ corpeitas in hoĩe eſt vna forª, ſȝ 7°
corpeitas, quę eſt forª ſubalis in hoĩe extẽdiť per accñs
ſaltẽ. ğ ꝛ intellectiua etiã. ¶ P̃. Pono ꝙ aliqs ſine manu 8°
ſit natꝰ, ꝛ ei ſaltẽ ad imaginationẽ de nouo manꝰ brachio
ɔtineť, ſic nos de facto aliqñ fuiſſe credimus. pȝ tũc ma-
nũ de nouo additã viuificari, ꝛ cũ nõ per aĩaȝ in tali ma-
nu de nouo creatã. ğ viuificabiť per eã aĩam, quę pceſſit
in brachio: ſȝ ħ fieri non põt niſi per motũ, ꝛ cuȝ nõ per
motũ localẽ, qꝛ talis motus, nõ niſi ſuo corpi ɔuenit. igiť
per motũ extẽſionis. ¶ P̃. Torꝰ hõ extẽdiť receptione 9°
corpis de gñe quãti, totũ eſt ſuę ptes collectiue ſumptę.
ğ ſuę partes collectiue ſumptę extẽdunť. ğ extẽdiť iſta ꝛ
Opio Hierardi. iſta: ꝛ ſic aĩa, ꝛ mã. ¶ Tenet ğ Hierardus, ꝛ pro ꝯitate,
ꝛ pro opione pipatheticoꝝ oẽȝ formã, quę corpus ifor-
mat, oẽȝ aĩaȝ, quę corpus aĩat, ꝛ pficit eẽ diuiſibilẽ ſaltẽ
p accñs diuiſione ſui vel ſbti, vel ſui cõpoſiti, cuiꝰ ipa eſt
Dubitatiões ɔtra põnẽ. pars. ¶ Sȝ ɔtra hãc põnẽ ſunt dubitatiões, p̃ª qꝛ ſi itel-
lectiua aĩa eẽt quãta, ꝛ extenſa: q̃uis mõ ſit, ſiue per ſe, ſi-
ue per accñs, tũc nõ itelligeret vlia: nec vlr̃: illud. n. qꝺ in
quãto recipiť, ſinlr̃ recipiť, ꝛ ẜm ɔditiones indiuidua-
les quę ſunt hic, ꝛ nũc, q̃re ſpẽs rerũ in ipa aĩa itellectiua
ſinlr̃ reciperenť, ꝛ ſic ſolũ per ipſas ſingularia, ꝛ qdẽ ſin-
gulariter cogñſceremus. ¶ P̃. Si itelle^ua aĩa eẽt diuiſibi-
lis, tũc eẽt corruptibilis: eſt. n. diuiſio via in corruptionẽ,
vt li° de gña. dcm̃ eſt. ¶ P̃. Oĩs diuiſio terminať ad plu-
ra, igiť ſi aĩa diuidereť, ex diuiſione itellectiuę aię fierẽt
plures. ¶ P̃. Quęriť cũ ſeparať a corpe, vel remaneret
cuȝ ea extẽſione, quã hẽbat in toto: vel deſinit iformare,
ꝛ extẽdi. Si poſt mortẽ manet ſub ea extẽſione, ſub qua
erat, tũc

erat, tūc poſt ſeparationē erit quanta: ⁊ ſic cum nō rōne corpis eēt quāta: ḡ per ſe, qđ nō ꝯcederē. Si nō remanet quāta, ḡ nec in corpe fuit quāta, aliogn ex quāto, ⁊ diuiſibili nō quātū fieret, ⁊ indiuiſibile, qđ nō eſt intelligibile. ℂ P̄. Leſa aliqua corpis ꝑticula, mox leſionem intelligimus, ḡ intell's eſt pn̄s cuilibet pti corpi totius: ⁊ ſic erit in

Defenſio

ꝗlibet pte corpis indiuiſibilr. ℂ Defenſores hui⁹ opionis cnituntᷣ defendē illā totis virib⁹. Delent ḡ p̄ᵃᵐ dubitationē, nā dato ꝙ ipſa aia ſit quāta: nō opꝫ id omne, qđ in ea recipiṫ, ſitualr recipi, niſi quātitas eēt ratio recipiēdi illō. modo lꝫ aia rōnalis quāta ſit, intell's, qui eſt ratio recipiēdi nō eſt quātus. nā lꝫ itell's ſit aiȩ vtus, nō a corpe cōpꝛehēdiṫ, ⁊ ita q² recipiuntᷣ notiones in aia rōne intellectus, qui per ei⁹ eēntiā eſt indiuiſibilis, iure ſunt nō quātȩ. Quia igiṫ quātitas, qua aia quāta eſt, nō eſt ratio recipiēdi, ideo ſpēs, ſiue notiones ſunt indiuiſibilis. Caliditas. n. recipiṫ in albo lacte, nō tn̄ efficiṫ alba: non. n. albedo erat ratio recipiēdi caliditatē. P̄. Dicūt, ꝙ dato ꝙ illȩ ſpēs in ipſa aia recipentᷣ ſitualr, ⁊ ſingulr, nō ꝓpter h̄ repn̄tarēt ſingulr, q² lꝫ eēnt ſpēs illȩ ſingulares, eēnt re-

Caꝑ. 2°.

pꝛȩſentatiuȩ vlr, ⁊ vliuꝫ: vt Auiċ. ingt 5° ſuȩ meta. Cōfirmaṫ rn̄ſio, q² ratio ſingularitatis nō ipedit cognē vlium ſm Auicēnā: eſt. n. aia ipſa ſingularis, quȩ vlr intelligit, ſpēs etiā ⁊ notiones ſunt ſingulares, ⁊ tn̄ repn̄tāt vliter. Si ḡ ſingularitas nō ipedit ipſam vtutē cogſcitiuaꝫ, nec rōneꝫ repn̄tatiuā, a fortiori nec quātitas impediet rōne qua quātitas. erit ḡ impediēs rōne qua mālis, vt oēs dicūt. ℂ 2ᵃᵐ delent, q² lꝫ aia eēt diuiſibilis, eo q² ſi ſcinderetᷣ brachiuꝫ nō totū, ſed adhuc eēt ꝯtinuū ſm aliqđ ſui: nō tn̄ eſt ſimplr diuiſibilis: vnde dixerūt duplicē eē diuiſionē, alterā totalē, qua pars eſt ex̄ alterā ptēꝫ penitus ſeparata, ⁊ hoc pacto aia nō eſt diuiſibilis: alterā vō ſm gđ: qua. ſ. pars a pte diuidiṫ, neutra tn̄ a toto diuiſa: ⁊ h̄ pacto aia eſt diuiſibilis: verū h̄ modo diuiſio nō ꝑparat ad corruptionē. ℂ 3ᵃᵐ diluūt, q² ſi aia eē diuiſibilis diuiſione ſimplr, ex eius diuiſione fierēt plures aiȩ, ſꝫ q² ipſa non eſt, niſi ſm gđ diuiſibilis, ideo nunꝗ̄ diuideṫ adeo, vt fiant plures aiȩ. ℂ 4ᵃᵐ delent, q² ſicut aia deſerit corpus, ita deſerit ꝯditiones corpeas, ⁊ ſic cum deſinit informare, deſinit eē corpea, deſinit eē quāta, ⁊ deſinit eē extēſa. ⁊ cuꝫ dices: ḡ ex quāto fiet nō quātū, ⁊ ex diuiſibili indiuiſibile, nō habeo pro ipoſſibili ex eo, qđ eſt per accidēs quātū ⁊ per accn̄s diuiſibile, fieri poſtea indiuiſibile, ⁊ nō quātū, q² ſic̄ deſinit iformare, ita deſinit eſſe quāta, cum erat per accidens talis: ⁊ ſic nihil ꝓhibet nō eſſe. ℂ Ultima ratio deleṫ, q² itell's ęqueito ꝑcipit in pede, ⁊ capite, nō ꝙ tot⁹ vel tota aia ſit in toto, ⁊ tota in ꝗlibet pte: ſed q² ſm eēntiā, eſt ⁊ aia, ⁊ intell's indiuiſibilis: ſolū aūt per accn̄s aia eſt extēſa. Percipit ḡ q² ſm eēntiā eſt in toto, ⁊ in ꝗlibet pte: nō aūt ſm oēs ptes ꝗ̄titatiuas eſt in toto, ⁊ in ꝗlibet pte. Huius exēpluꝫ de caliditate, quȩ eſt ęqualr gradualr extēſa per totū. Hęc. n. ęqueito calefaceret infinita, ſi ei calido, in quo eſt, applicarentᷣ: ⁊ tn̄

Op nō ſit perypatheticą.

eſt extēſa. ℂ Et lꝫ hęc diſputatiue ab acutis doctoribus poſſet defendi, tn̄ eā non arbitror ꝑipatheticā: vn̄ Alex.

Caꝑ. 10°.

in lib° ſuo de aia, ita ingt: aia vō in ptes neqꝫ magnitudine, nec nūi diuiſione diuiſibilis eſt: non. n. ſeparatā aiam facimus ab his, quȩ diuiduntᷣ, ſed ptātuꝫ, quas hꝫ enūiatione, ⁊ dūaruꝫ inuēta diuiſionem ꝯſtituemus. ecce quō Alex. plane vult aiam ſolū ptātib⁹, ⁊ differētijs poſſe diuidi: nō autem nūo, aut dimēſione. ℂ P̄. Themiſtius, ⁊ Simplicius ꝓ huius aiam indiuiſibilē eē ꝓbarūt, q² eſt per ſe imobilis. ℂ Cōtra etiā hāc opionē ſunt expoſitores Thomas, ⁊ Egidius, qui nō mō itellectiuā poſuerūt ſparabilē ac indiuiſibilē, ſed etiā oēꝫ aiaꝫ ſenſitiuā coꝝ aialiū, quȩ ꝑcipiūt in abſ̄ntia ſenſibiliū: quȩ Auerroes appellat pfecta: Simplicius vō hn̄ntia phātaſiaꝫ diſtinctā. ℂ Pro declaratiōe ḡ dicamus trifariā eē aias: aliȩ gdē

Diuiſio aiaꝝ

ſunt, quȩ ſm eſſe, ⁊ vtutes māȩ ſunt imerſȩ, quȩ dicūtur ſimplr māles, ac a mā̄ cōpꝛęhēſe, ꝗles ſunt aiȩ ſtirpiū, ⁊ ȥophyticoꝝ aialiū, quȩ ꝗ̄ſi media ſunt iter ſtirpes, ⁊ aialia, velutí ſpōgiȩ. Aliȩ vō, ⁊ ſm eē ⁊ vtutes, ſaltē ꝑncipaliores ſunt e mā̄ eleuatȩ, vt aia humana, ⁊ cęleſtis, quȩ lꝫ quo ad aliq̄s vtutes, ſint a corpe cōpꝛęhēſȩ, diſr ſimplr eleuatȩ, q² ſm eē, ⁊ pn̄lᵉˢ vtutes ſunt eleuatȩ. Sunt 3° aiȩ medię, quȩ gdem ſm vtutes ſunt a mā̄ apꝑhēſȩ, ſm eſſe ſunt eleuatȩ: ſunt hȩ aiȩ pfectoꝝ aialiuꝫ, vt equi, bouis, ⁊ id genus, quȩ pfecta diſr, q² hn̄t oēs ſenſus, ⁊ ꝑcipiūt ſenſibilia in abſ̄ntia coꝝ: vt dictū eſt. Aiȩ plātaꝝ ⁊ ȥophyticoꝝ aialiū diſr ſꝫ eē, ⁊ vtutes cōpꝛęhēſȩ a corpe. Scōm eē gdē, q² gcgd agūt, aut patiuntᷣ corpalr, agūt ⁊ patiuntur, ⁊ nō aliter, ꝙ̄ for̄ clintoꝝ. Scōm poᵗⁱᵃˢ vō, q² potentię, quȩ ab hꝫ aiab⁹ effluūt, organicȩ ſunt, a ꝑticulis corporis apꝑhēſȩ. Hūana vō ⁊ cęleſtis ſunt ſimplr eleuatȩ. Scōꝫ eē gdē, q² nō gcgd agūt, aut patiuntᷣ, corpalr agere, aut pati diſr. Agūt. n. ⁊ patiuntᷣ itētionalr, q² nō res, ſꝫ rerū itētiones agūt, aut patiuntᷣ. Scōm pn̄lᵉˢ vtutes vō, q² itellect⁹ ⁊ volūtas, quȩ ſunt pn̄lᵉˢ vtutes organicȩ nō ſunt. Brutales vō aiȩ eē gdē eleuatȩ diſr, q² nō quicgd agūt, aut patiuntᷣ corpalr agūt, aut patiuntᷣ: videmus. n. eas, nō res, ſꝫ rerū itētiones recipe, qđ nō eēt, niſi ſm eē ipſȩ eēnt eleuatȩ: potētijs vō organicȩ ſunt, ꝑticuliſqꝫ cōnexȩ. ℂ Hac diſtōne ſtātī, cōis opinio eſt, ꝙ aiȩ quȩ eē

Cōis poſitio. p̄ᵃ ꝯclō

⁊ vtutib⁹ ſunt corpales, vt aiȩ ſtirpiuꝫ ⁊ ȥophyticoꝝ, hȩ non aliter diuiſibiles ſunt, ꝙ̄ ęlitarię for̄, ⁊ albedo diuiſione ſupficiei: nā nec ſm eē, nec ſm vtutes ſunt eleuatȩ.

ℂ 2ᵃ coꝝ cōcluſio eſt, ꝙ ceteroꝝ aialiū pfectoꝝ, vt bru- 2ᵃ
toꝝ, ⁊ bouꝫ ſunt indiuiſibiles ſm eē, ⁊ ſm aliq̄s vtutes ſaltē diuiſibiles per organa, ꝗ̄tenus ſm vnā vtutē eſt in vno organo, ſm aliā in alio. ꝓbant, q² tales ſunt ſm eſſe eleuatȩ: ḡ ſunt ſm eē indiuiſibiles, ⁊ incorpeȩ. ℂ Sꝫ cōtra hāc pōnē ſūt arg̃ᵃ fortiſſima, p̄ gdē, q² tūc aia brutalis eēt eterna, q² ois for̄, quȩ ſm eē eleuaṫ a mā̄, pōt cū

Dubōnes

ſua mā̄ incipe: non opꝫ aūt vt cum ſua mā̄ deſinat: ḡ pn̄t remanē. ℂ P̄. Forma, quȩ ſm oēꝫ gradū, oēm opōnē, ⁊ oēm poᵗᵃᵐ eſt in mā̄, eſt penit⁹ a mā̄ cōpꝛęhēſa, ⁊ nullatenus eleuata: ſꝫ aia cuiuſqꝫ bruti ſm oēꝫ ḡdū, oēꝫ opōnē,

Arg̃ᵐ Scoti in ꝗ̄ſtionibus.

atqꝫ oēꝫ poᵗᵃᵐ eſt in mā̄: ḡ nulla bruti aia eē pōt aliq̄ rōne eleuata. Minor pꝫ, q² ſm vegetatiuū, ⁊ ſenſitiuuꝫ eſt in mā̄, ⁊ ſm oēꝫ opōnē, cū ois opatio illoꝝ ſit mālis: ḡ ois aia bruti erit totaliter a mā̄ cōpꝛęhēſa. ℂ Propter has

Pō Cādauē ſis replicat.

rōnes Candauēſis fortaſſe credidit oēꝫ aiam corpus pficiētē eē diuiſibilē: potiſſimū brutales aias, quȩ ſunt ꝯſtitutȩ in eſſe per ſubm. ℂ Sed ꝯtra argumētoꝝ, q² animȩ

Rn̄ſio ꝓ pōne cōi.

brutoꝝ recipiūt intētiones rerū ſine materia, ſine pn̄tia materię. vel igiṫ ſm, ꝙ ſunt corpales, vel ſm ꝙ ſunt incorpales: non ſm ꝙ ſunt corpales, quia ſic nō intētionaliter, ſed corpaliter agerēt, ⁊ paterentᷣ: ⁊ quidem nec ſine mā̄, nec ſine pn̄tia māȩ. Igiṫ vt incorpales, ſꝫ nō ſunt incorpales ſm vtutes: ḡ ſm eē. ꝗre cuꝫ ſm eē erūt eleuatȩ a corpe, nō poterūt ſm eſſe diuiſione corpis diuidi: ſꝫ ſoluꝫ ſm vtutes. ℂ P̄. Aia cuiuſqꝫ pfecti aialis reflectit ſe ſupra ſe: cogſcit. n. ſe ſentire: ⁊ in recipiēdo ſpēs rerū ſenſibiliuꝫ a ſenſu cōi, qn̄qꝫ in recordatione illas reuocāt ad eūdē ſenſuꝫ cōem: quȩ oia ſignt tales aias reflectē ſe ſup ſe. Uel igiṫ reflectūt ſe ſupra ſe corpalr, vel intētionalr, ac ſpūalr: nō corpalr, q² tūc coꝝ reflexio eēt ſic̄ reflexio vgȩ, vel cerȩ, ⁊ id genus, qđ eſt ridiculū. ſi itētionaliter: ḡ opꝫ, vt ſm eē ſint itētionales atqꝫ ſpūales: nō. n. ſm vtutes eē pn̄t itētionales, cū ſm vtutes ſint affixȩ, ac cōpꝛę-

bēſç a pticulis corpis. Scđm.n.illud met cē quo eſt pñs organo v̄tutis memoratiuç, eſſe pōt pſens organo v̄tutis ſenſus cōis: alioquin nō reflecteret̄ aia ad id, vnde cepit opationē: nō.n. ſm eam v̄tutē, qua eſt pſens organo memoratiuç, pōt in reflexione eſſe pñs organo ſenſus cōis. q̄re ſm idē cē eſt pñs oib⁹ organis. Hoc argu͞m pōdero. ⸿ Dubitationes vo ɔtra hanc opinionē nō cogūt: qꝛ eleuatū a mā̄ itelligi pōt, aut eleuatione dependētiç. ⁊ h̄ pacto brutales formç nō ſunt eleuatç a mā̄, nec a corpe: depēdēt.n. a ſbto: ſola vo intellectiua aia h̄ pacto eſt eleuata, alio mō for[a] dī eleuata a mā̄, qꝛ ſm eius eſſe nō limitat ſibi vnā, aut plures pticulas corpis, ſ; ſm eius cē eſt indifferēs, ⁊ illimitata a certa pte corpis. ⁊ h̄ pacto oēs aiç brutoꝝ ⁊ hoīum, ⁊ celoꝝ ſunt ſm cē eleuatç, qꝛ ſm eaꝝ cē, no magis limitāt a corpis ptē q̄ h, ſ; ſunt ęque indr̄ntes a, ⁊ h, ptib⁹, ⁊ toti. Verū brutales aiç ſunt ſm potētias limitatç ad pticulas corpis, qꝛ ſm viſum ſunt limitatç ad oculos, ſm guſtum ad linguā: ⁊ ſic de cęteris id genus. Pȝ ğ ɔñtiā nō valē, qꝛ non ſunt eleuatç eleuatione depēdētiç, ſ; eleuatç eleuatiōe organizatoꝝ pticulaꝝ corpis. ⸿ 2° ēt ſoluit̄, qꝛ tales aiç ſunt in mā̄ ſm cē, ⁊ po[as], ⁊ opationes, ⁊ qdē depēdētes a mā̄: ſunt tñ eleuatç ſm eſſe, qꝛ nō magis ſm cē ſunt pficiētes a, q̄ h, ptē: ⁊ ſic in pficiendo ſunt illimitatç. Scđm po[as] vo nō ſic, nā ſm vnā po[as] ſunt limitatç magis ad vnā ptē q̄ ad aliā. Argumētū ğ ɔcludit eas nō eſſe eleuatas eleuatione depēdētiç, tñ ſtat eas eleuatas cē eleuatōe eēntię, quatenus ſunt formç ptiū, ⁊ toti⁹. Quare ſunt ſm cē, ⁊ eēntiā, qb⁹ ſunt formç corpoꝝ eleuatç a certis corpis pticulis: nō aūt ſm v̄tutes: cū ſm eas limitēt ſibi determinatas corpis pticulas. Ad formā ğ arg[ti] ɔcedo maiorē ſi loqmur de cōp̄rehēſione depēdētię, at ſi loqmur de cōp̄rehēſione pficiēdi determinatas ptes, nego illā, qꝛ in pficiēdo ſm cē dī eleuata eleuatione indr̄ie pficiēdi, qꝛ ſm illud idē cē, illaq̄ eādē eēntiā, qb⁹ forma eſt, ⁊ pfectio vni⁹ ptis, eſt pfectio oiū ⁊ totius: ⁊ ſic eſt eleuata ſm indr̄ias pficiēdi. Minor eñā poteſt diſtingui, qꝛ aia l; ſm oēm opationē, oēs po[as], ⁊ oēs gradū ſit in mā̄ ſm vnionē pfectiuā: nō tñ eſt ſm eſſe cōp̄rehēſa a corpis ptib⁹, ſ; ſm v̄tutes: quaꝝ vnā habet in vna pte, ⁊ aliā in alia. ⸿ Sed adhuc occurres, qꝛ eodē modo aia plātç erit ſm eēntiā eleuata, ⁊ indiuiſibilis, qꝛ ſm illā eandē eēntiam, qua pficit radices, pficit ramos. ⸿ Cōcedo ſm eēntiā: nō tñ ſm cē: qꝛ non reflectit ſe ſupra ſe ſm cē: nō.n. ſm illud idē cē, quo pficit radices, pficit ramo: ſed per accidēs ſm aliud pficit radices, ⁊ ſm aliud pficit ramos. Cę vo ſm idē cē aia mei canis perficiat organū memorię, ⁊ organū ſenſus cōis, docet reflexio, quę cū nō ſit corpalis, ſicut reflexio vgę, erit itētionalis. Aut ğ qꝛ po[a], quę eſt in organo memorię ɔiūgitur potētię, quę eſt in organo ſenſus cōis, aut qꝛ aia ipſa ſm illud met cē, quo pficit organū vnius, pficit organū alterius: nō qꝛ altera po[a] ɔiungit̄ alteri. ğ qꝛ ſm illud cē, quo pficit alteꝝ organū, pficit alteꝝ. quare erit ſm cē indiuiſibilis. Scđm potētias vo ſibi limitās certas corpis pticulas. recte ğ dictū eſt ipſam cē ſm cē eleuatā, qꝛ ſm indifferētiā pficiēdi nō magis ſm cē pficit alterā ptem q̄ alteram: ⁊ ſic dicit̄ eleuata eleuatione indifferētię pficiēdi ſm eſſe, nō eleuatione depēdētię. Dicit̄ vo cōp̄rehēſa ſm potētias, quatenus ſm alterā eſt in vna pte: ſm alterā vo in altera. ⸿ His habitis, ſupeſt rñdere ad arg[ta] facta pro opione Hierardi ⁊ Landauēſis. Verū anteq̄ ad arg[ta] rñdeat̄, pcurramus quę alij nō mediocres viri dixerūt. ⸿ Alij igitur imaginant̄ nec brutales aias, nec humanā, cē formalr̄ extēſas extēſione, aut ſibi, aut totius, cuius ſunt ptes. Attribuitur vo per accidens extēdi eas ɔcedūt. Extēdit̄ qdē ipſa albedo per accñs formalr̄ in pariete extēſione ſupficiei. Attribuitur vo per accñs oīs illa forma extēdiatur, qꝛ eſt in aliq̄ ſubto, qđ formalr̄ extēdit̄, veluti 5° meta[ce] aſſerit Ari[tes] muſicū cē album per accñs, qꝛ muſica in eo eſt, qđ eſt albū. Hoc ğ pacto ɔcedūt nō ſolū brutales aias per accñs extēdi, ſed intellectiuā, qꝛ ei attribuat̄, qđ extēdit̄ formalr̄. ⸿ Hęc tñ expoſitio l; pro pte ſatiſfaciat quęrēti: oibus qōnib⁹ nō ſatiſfacit: nō.n. per hāc opionē ſcimus, quō hō pōt eſſe formaliter extēſus, cui⁹ forma non eſt extēſa. ⸿ P. Nec ex hac opione ſcimus qd eſt extēſionis ſubm, nec per hanc opionē poſſumus facile rñdē ad obiōnes. ⸿ Bacconitanus vir doctiſſimus aſſeruit in hoie cē duas for[as], alterā, quā ipſe corpeitatē humanā appellat, qua hō eſt corpus in gñe ſubę, alterā vult cē intellectiuā. ⸿ Quā opinionē defendit Henrice Landauēſis vir eminētiſſimus, dicēs, qꝛ non obſtāte, qꝛ in hoie ſint duę formę ſubales. l. corpeitas, ⁊ aia, hō eſt per ſe vnus. Cuius rōnē aſſerit, qꝛ nec corpeitas aduenit mā̄ç prius q̄ illi adueniat aia, nec aia prius corpeitate, ſed ſimul in eodē inſtāti mā̄, quę erat in po[a], recipit hiam, ⁊ corpeitatē ab aia ſm rem diuiſam. Sed qd ſit hęc forma corpis, ⁊ vtrū ponat̄ ſolū in hoie, aľs diſputabit̄. Tunc imaginat̄ Bacconitanus, id, qđ in hoie recipit extēſionē, eſſe ipm hoiem: corpeitatē vo cē p̄mā ⁊ immediatā rōnē recipiēdi illā, qꝛ mediāte illa hō extēſionē recipit: aiā vo cē pncipalē recipiēdi rōnē: mā̄m aūt remotā extēdēdi rōnē. Eſt enim (vt ingt) nō pua diā inter p̄mā rōnē, qua hō extēdit̄, ⁊ pn[cia] rōnē, qꝛ p̄ma ratio, qua hō extēdit̄, ipſa extēdit̄: vnde qꝛ p̄ma illa ratio extēdit̄, hō extēdit̄. Ratio vo pncipalis, nō extēdit̄, ſ; eſt cāľis ratio extēſionis. Mā̄ vo, quę eſt remota ratio, extēdit̄. Ex his pȝ hoiem poſſe cē formaliter quātū, l; pncipalis ratio, qua eſt quāt⁹, nō extēdat̄. ſatis ğ eſt, vt remota ratio. ſ. mā̄, ⁊ p̄ma ratio. ſ. corpeitas extēdant̄. His.n. formalr̄ extēſis, hō eſt formalr̄ extēſus: per aiam.n. eſt cauſalr̄, atq̄ pncipalr̄ extēſus, qꝛ tāta extēſione hō extēdit̄, quātam reqrit eius aia pro ſuis opationib⁹ pficiēdis. Per hāc expōnē pōt reſpōderi ad oēs rōnes. ⸿ Ego vo nollem pro ſolōne vni⁹ dubij adducere aliud magis, vel nō minus dubiū: eſt.n. inter viros doctos nō leuis q̄ſtio de illa forma corpeitatis, ⁊ forte maior q̄ ſit pncipale queſitū. pp̄ea p̄termiſſa nūc illa forma corpeitatis, accipiēdū eſt aliquā formā poſſe eſſe extēſam dupľr, aut per formalē ſui cē extēſionē, aut per equipollētē. Albedo in pariete eſt extēſa per formalē ſui cē extēſionē, qꝛ ſm illud cē, quo informat dextrā parietis ptē nō informat ſiniſtrā: ⁊ ſic eſt extēſa per formalē ſui cē extēſionē. Per equipollētē vo, qñ repugnat ſuo eſſe diuidi in corpe: nō tñ repugnat ipā ſm ſui cē, cē in qualibet pte corpis. nam l; nō ſit extēſa cū ptiū corpis extēſione ipā tota ſm ſui cē eſt in qualibet pte corpis, qꝛ nulla eſt mā̄ç, aut corpis pars: in qua non ſit aia. ⸿ Ex hac diſtinctione ſeq̄t̄ aliquas cē formas, quę nec per formalē, nec per equalētē ſui cē extēſionē ſunt extēſę, vt ſi darent̄ pūcta. Pūctū enī ſm formalē ſui cē extēſionē nō eſt extēſū: nec per equalētē: qñ nō eſt ſm ſui cē in qualibet pte ɔtinui idē nūo. Sili rōne aia ſeparata ab hoie fortaſſe nec per formalē nec per equalētē ſui cē extēſionē eſt extēſa. Per formalē qdē pȝ, qꝛ eſt ſimpľr ex̄ corpus indiuiſibilis. Per eqpollētē etiā, pȝ: qa nō eſt equaliter in vna ⁊ altera pte alicui⁹, cū ex̄ corpus nullius ſit act⁹. Aliquę vo ſunt formę, quę per formalē, ⁊ per equalētē ſuę eēntię extēſionē ſunt extēſę, vt albedo, ⁊ caliditas, ⁊ id genus. Hę.n. ſm formalē extēſionē ſui eſſe ſunt extēſę, ⁊ ſm equiualētē ſaltē ſm eaꝝ eſſentiā: quę eſt in qualibet

Margin notes:
Diſſolutio dubitōnū ɔtra põnem cõtz.
3ª poſitio
Tex. co. 35. xiij.
Reſtitatio
Bacconitani poſitio. 3° li° ſnie d. 19. q. vnica.
quol. 3. q. 15.
[illegible]
Diſſolutio
Dupľr ſola extenſa.
Excerptum pulchrū per formis.

q̄libet pte eius.quare ſunt ⁊ formę,quę nō per formalē
extēſionem ſui eē ſunt extēſę,ſed per ęqualētez,qa ſicut
forma extēſa eſt ſm eē in omni pte,ſic tales formę ſunt
ſm eē in omni pte. Uex diuīa eſt,qa illę per formalē ſui
eſſe extēſionē ſunt in omni pte:hę xo per ęqualētem,qa
ſm totū ſui eſſe ſunt in q̄libet ſubti pte,hoc pacto aia hu
mana,⁊ brutalis ſunt ęqualēter extēſę,⁊ hoc itellexerūt
veteres de deo,cū dixerūt ipm eſſe extēſuz per totū:eſt
eniz extēſus per ęqualētiā,qꝛ ſm ſui eſſe eſt hic,⁊ vbiq3
totus. ¶ 2° accipiēdū eſt,ꝙ in aialibus quātis,coꝝ aię,
ſunt principales,ſiue cauſales rōnes extēdēdi,⁊ pximę.
Principales qdē,ſiue cauſales,qa vnūqđq3 illoꝝ aialiū
eſt tātuz,⁊ tāta extenſione quātū quātā limitat ſibi eius
aia pro eius ppa opatione pficienda. Proximę xo ſunt,
qa tāta extēſione vnūqđq3 coꝝ aialiū eſt,quāta eſt eius
aia ęqualēter,mediāte qua vnūquodq3 coꝝ recipit ſibi
debitā extēſionez. In pposito,hō tāliter eſt tricupidus
ſua aia,qꝛ eius aia eſt ęqualenter tricupida,⁊ nō maioꝛ,
eſt tricupidus mediāte ſua aia,quia lz aia nō ſit tāta for
maliter,eſt tāta ęqualēter.Ex qb⁹ ſequit̄ ꝙ aia eſt ratio
pncipalis,ſeu cauſalis,qua hō ſit quātus,⁊ pxima:pri
ma qdez quatenus mediāte ipſa tāta ęqualenter recipit
tantā extēſionem:cauſalis xo,quatenus aia eſt formale
pnm oium opationū,quę nō pnt pfici ab hoie,niſi qa aia
reqrit tātam extēſionez. ¶ 3° accipiēdū ꝙ ſunt duę poſi
tiones de vnione aię ad māz,altera eſt expoſitoꝝ Tho
mę ⁊ Egidij,quę aſſerit aias,⁊ oēs ſubales formas vniri
ipi materię imediate,quatenus diſpōnes quę pceſſerūt,
nō fuerūt inductę pro vnione,ſed pro fieri.⁊ ſic in inſtā
ti vnionis priores deſinūt,⁊ alię oēs cum forma inducta
gñant̄ ſaltez ɔſecutiue. ¶ Altera eſt Candauēſis,quam
aſſerit eſſe pro opinione Auerrois.ſ.ꝙ oēs formę ſuba
les recipiūtur in mā qualitatiue ⁊ quātitatiue diſpoſita,
qa diſpōnes inductę non tm̄ erāt pro fieri,ſed pro vnio
ne:⁊ ſic iuxta hāc poſitionē oportet dicere illas in inſtāti
vnionis remanē. Haꝝ quę verioꝛ ſit,non opz nūc diſpu
tare:expoſcit enim ppriū locū. Tenendo tm̄ p̄as pōnem
nō eſt valde facile ſoluē rōnes factas pro Hierardo,ſed
tenēdo opinionē Candauēſis nō eſt leue,tm̄ reſpondet̄.

Solones ¶ Ad pmā qdez iuxta poſitionē dōm oēm ſubalez for
mam receptā in ſubto quāto ⁊ extēſo,quę ab illo eſt ſm
eſſe cōprehēſam,eſſe diuiſibilē,modo tales non ſunt aię
pfectoꝝ aialiū:quę lz ſm potētias ſint cōprehēſę a cor
pore:nō tm̄ ſm eſſe. ¶ Scda xo poſitio diceret minorē
eſſe falſam,quia in inſtāti vnionis oēs diſpōnes deſinūt
cum priori forma,⁊ nouę cū noua forma ſubito fiunt:⁊
ſic aię nō ſunt receptę in quāto ſubto. ¶ Ad 2m diceret

Per accidēs mobile dup̄r. aliqd dici per accidēs moueri,vel qꝛ per accidēs mutat
locū circūſcriptiue,quo pacto albedo mouet̄ motu cor
poris,⁊ tale,qđ ſic per accidens mouet̄,eſt per accidēs
diuiſibile,vel qa per accidēs mutat locū definitiue,ve
luti pūctuz moueret̄ ad motū corporis:⁊ ſic nō oportet,vt
ſit diuiſibile:ſed ſatis eſt,vt ſit in re diuiſibili. Hoc ſcđo
modo dicimus aias tales moueri. ¶ Ad 3m dici poteſt
vno modo,omne qđ recipit̄ in aliquo ſubto diuiſibili,⁊
ſm eſſe,⁊ potētias ab illo ſubto cōprehēditur,omne ta
le recipi per modū recipiētis,⁊ eē pro diuiſione recipiē
tis diuiſibile. Scđa xo poſitio negaret minorez:nō eniz
aię recipiunt̄ in ſubto diuiſibili,ſed prioribus diſpōnibus
corruptis recipiunt̄ in nuda materię eētia. ¶ Ad 4m
Auerroes itelligit de omni forma,quę ſm eſſe cōprehē
dit̄ a mā. Secūda xo poſitio expſſe negat Auerroem.
¶ Ad 5m tenēdo corpeitatē Bacconitanus facile reſpō
det,qa formalr quātus eſt homo:verū rōne materię eſt
quātus,veluti rōne remota,rōne corpeitatis,veluti ra
tione pxima:per aiam xo tanq̄ per rōnē pncipalē,quę
lz nō ſit formalr extēſa,eſt ęquiualēter extēſa,cum ſit in
qualibet corpis pte. ¶ Nō tenēdo xo corpeitatez diffi
cile eſt,tm̄ dicerez hoiem eſſe formalr extēſum,⁊ pter
māz,⁊ pp aiam:pp māz qdez tanq̄ pp rōnē remotā:pp
aiaz xo pp rōnez pnlem,cālez,⁊ pximā. Nec opz rōnem
pnlem,⁊ cālez,⁊ pximā,qua aliqd extēdit̄,extendi foꝛalr
per formalē ſui eē extēſionē:ſufficit eniz ꝙ extēdat̄ per
ęqualētez ſui eē extēſionē.pz hoc in cęleſti corpe,qđ ſm
Auer.eſt quātū q̄titate ſeqnte motorez,⁊ tm̄ motoꝛ non
eſt quāt⁹ formalr,ſz ſolū ęqualēter.ḡ pōt eē aliqđ cōpo
ſitū formalr quātuz,cui⁹ for̄a,quę eſt pxima ⁊ pnlis ratio
extēſionis,nō eſt foꝛalr quāta:ſufficit tm̄,vt ſit ęqualēter
extenſa.ſ.in q̄libet pte tota. ¶ Ad 6m rñdet Bacconita
nus ꝙ ſubm corpis de gñe q̄titatis eſt hō. Ueruz ratio
pnlis recipiēdi eſt aia,quę nō eſt extēſa formalr,ſz ęqua
lēter:ratio xo pxima eſt corpeitas,quę eſt extēſa:remo
ta xo ratio eſt mā,quę etiā eſt extēſa. ¶ Uel dici poteſt
ſubm corpis de gñe quātitatis eē hoiez,verū per mām
formalr quātā tanq̄ per rōnez remotā:⁊ per aiam,quę
eſt eqpollēter extēſa tanq̄ per pximā ⁊ pnlem rōnem eſt
formalr extēſus:nō.n.opz pnlem rōnez extēſionis eē extē
ſam formalr:ſatis eſt,vt ſit extēſa ęqualēter:remota xo
ratio,cū ſit ſubtiua ratio,dz eē extēſa. ¶ Sz replicabis, **Replicatio ſortiſſima.**
accipio hoiem in illo priori in quo pcedit extēſionē,atq3
q̄titatē ſibi pprias aut eſt diuiſibilis,vel indiuiſibilis:ſi
eſt indiuiſibilis:ḡ q̄titas recipiet̄ in ſubto indiuiſibili:ſi
diuiſibilis.igit̄ ante receptiōez ppę dimēſionis pceſſit di
menſio interminata,qua hō eſt quāt⁹ in illo priori,quo ad
aiaz ⁊ māz iterminata quātitate. ¶ Dōm ꝙ in illo priori **Defenſio pulchra.**
nō eſt hō extēſus,nec quāt⁹ per foꝛalē aię extēſionē:⁊ cū
infers:ḡ quātitas recipit̄ in ſbto actu indiuiſibili,nō ha
beo pro ipoſi,ſi eius aia eſt ęquipollēter diuiſibilis:⁊ ꝙ
ita ſit,pbo ad mētez Auer.quia accipio cęlū in illo priori,
quo pcedit dimēſiones ſibi ppas.Scđm.n.Auer.in li°de
ſba orbis,itelligētia nā prior eſt dimēſionib⁹ cęleſtib⁹.vel
igit̄ cęlū in illo priori eſt diuiſibile,vel indiuiſibile:non di
uiſibile,qa in cęlo eēt dimēſio iterminata ɔtra Auer.ibi
dez.igit̄ indiuiſibile:ḡ ſubm indiuiſibile eſt ſbm quātita
tis,iam pz rñſio:diceret.n.Auerroes illđ nō eē abſurdū,
qꝛ pcedit nā illā q̄titatē aia cęleſtis,quę lz nō ſit per for
malē extēſionez ſui eſſe diuiſibilis,eſt per ęqualētē diui
ſibilis:⁊ ſic dōm eſt in caſu nr̄o. ¶ Ad 7m rñdet Bacco
nitanus in hoie itellectiuā,⁊ corpeitatez eē vnā ſubam ſm
rem,tm̄ ɔcedit corpeitatē extēdi,itellectiuā nō:cui⁹ exm po
nit,ex eo,qa panis per nutritiōez ɔuertit̄ in corpeitatē nu
triti:nō aūt in aiaz itellectiuā nutriti,⁊ tm̄ itellectiua nutriti
⁊ corpeitas idez eſt:q̄re nō eſt abſurdū corpeitatē ⁊ itel
lectiuā eē idez:corpeitatē tm̄ extēdi,⁊ nō itellectiuā:ſufficit
enim(vt inqt)vt ſint diuiſę ſm gradus. ¶ Sz hęc rñſio **Dubitatio cōtra rñſionē.**
mihi difficilis vr̄,qa argumentarer,h demr̄ata corpeita
te,extēdit̄,h demr̄ata corpeitate,eſt itellectiua aia.ḡ in
tellectiua aia extēditur. Foꝛtaſſe diceret Bacconitanus **Solutio**
ſyllm hūc nō eē expoſitoriū:qa lz corpeitas ſit itellecti
ua aia:nō tm̄ qcqd eſt corpeitas eſt itellectiua aia. ¶ Sz cō **Replicatio**
tra accipio corpeitatē humanā,⁊ argumētoꝛ,h demr̄ata
humana corpeitate,extēdit̄:h demr̄ata eadez,humana
corpeitate,eſt aia itellectiua.ḡ itellectiua aia extēdit̄. ¶ F.
Hoc demōſtrata humana corpeitate,realiter extēdit̄:h
demr̄ata eadez,eſt realr itellectiua aia.ḡ itellectiua aia realiter
extēdit̄. ¶ Foꝛtaſſe Bacconitan⁹ adhuc ſe defenderet: **Defenſio**
diceret.n.hos nō eē ſyllos expoſitorios,qa lz mediuz ſit
h aliqd:nō tm̄ diſcrete eſt h aliqd:non.n.qcqd eſt huma
na corpeitas eſt itellectiua aia,quia ſenſitiua aia,in hoie
eſt humana corpeitas,quę nō eſt itellectiua aia:ſilr ⁊ vege

tatiua, ſilr, lz corpeitas humana ſit realr itellectiua: non
tñ qcqd realr eſt humana corpeitas, eſt itellectiua in ho
mine. Hoc pacto nos in ꝑorib⁹ his dieb⁹ declarauimus
expoſitorū ſylim. Et lz Bacconitan⁹ poſſet ſe defendẽ,
tñ poſſumus dicere corpeitatez humanā eſſe itellectiuā
aiaz, ⁊ ita ſicut itellectiua aia eſt per formalē ſui eē extē/
ſionez indiuiſibilis, ſic ⁊ corpeitas. vez di aia itellectiua
corpeitas, ꝗtenus eſt ratio ꝓxima recipiēdi dimēſionē:
ꝗtenus ꝟo eſt ratio ꝑncipalis eſt intellectiua: itellectiua
enīz ſm diuerſos gradus ꝯſiderata eſt ois aia. Semper
tñ eſt indiuiſibilis formalr, ⁊ ſolū ęqualēter diuiſibilis.
De manu creata. ¶ Ad 8^{am} ridet Bacconitanus manū de nouo creataz,
vel ad imaginationez de nouo ꝯſubſtātiatā cū brachio,
viuificari aia, quę ꝑfuit in toto: ⁊ tñ nec per motum, quo
aia migret ad illā manū, nec per extēſionē, qua aia ad il/
lā manū ſe extēdat, ſed per occultū modū, qui a nob eſt
inexplicabilis: poteſt tñ dici cōicatio. naz creata de nouo
Modus Bacconitani ſol. manu, ꝓcedens aia cōicat̃ illi. ¶ Miror Bacconitanuz
virum meo iudicio acutiſſimū in huius arg⁹ refutatione
tātope elaboraſſe. Cuz de nutritione ſilis ꝗſtio accidat,
qua hō auget̃. Gñat̃ n. noua pars, in qua fit eius, qđ au/
get̃ aia: ⁊ qdez nec per motū nec per extēſionē, ſz oēs di
cunt illud fieri: per h qđ aia fit in pluri mã: erat. n. aia in
toto, ⁊ in qlibet parte. cum ĝ mã nutrimēti ſufficiēter eſt
diſpoſita, mox aia, quę erat in toto, ⁊ in qualibet pte per
equalentiā fit in hac noua mã, ⁊ h fieri nec eſt mot⁹, nec
extēſio nec ſalt⁹, ſed aggñatio ſm Ari^{lem}. nam forma quę
ꝑfuit in toto, huic nouę mãę aggñat̃. Nō ĝ opz modum
occultū naturę fingere. ¶ 9^{m} eſt mihi difficile: nō autez
Bacconitano: ſm n. ipm hō nō eſt aia ⁊ mã, ſed aia, mã,
⁊ corpeitas. modo lz aia nō ſit formalr extēſa, mã ⁊ cor/
poreitas ſunt extēſę: verū cum ipſe nō ponat corpeitatez
in brutis, eadē queſtio ſtat in brutis. ¶ Dicamus ĝ. ꝯce/
dendo ꝙ tot⁹ hō extēdat̃, ⁊ ꝙ tot⁹ homo, qui extēdit̃ eſt
aia, ⁊ mã collectiue ſumptę: ⁊ ꝯcedo ꝙ ſuę ptes collecti/
ue ſumptę extēdunt̃: nō tñ eodez modo, qa mã extēdit̃
formalr: aia ꝟo ęqualēter. Formalr tñ hō extēdit̃, ⁊ hō
eſt mã, ⁊ aia collectiue ſumptę: ⁊ tñ nō opz illas extendi
ſeorſum formalr, ſicut nō valet: iſti. x. trahūt nauim, iſti. x.
ſunt iſte, ⁊ iſte vſqz ad. x. ĝ collectiue iſte, ⁊ iſte vſqz ad. x.
trahunt nauim: ⁊ tñ nec iſte nec iſte trahit nauim. Sic lz
hō ſit iſta duo collectiue mã. ſ. ⁊ aia: nō opz vt mã ſit ex/
tenſa, ⁊ aia ſilr. ¶ Sed ꝯtra determinata, magna emer/
Dō magna Tex. cō. 78. 86. git queſtio. nā Ari^{les} 8° phyſicę auſcultatiōis volēs ꝓba/
re ꝑ^{am} itelligentiā nō eſſe in magnitudine, fecit hãc ꝯñtiā.
ſi ꝑ^{a} itelligentia eēt in magnitudine, tūc ipſa eēt diuiſibi
lis diuiſione eius magnitudinis, in qua recipet̃. Cui⁹ rō/
nis vis eſt, vt Auerroes ingt, qa eſſet in maiori maior, ⁊
in minori minor. Modo hęc ꝓbatio vel ꝯñtia nulla eēt,
niſi vlter hęc vera eſſet, ois forma recepta in ſubto diui
ſibili, eſt diuiſibilis. Or ſi hęc eſt vera, ſeqt̃ ⁊ aiam ſaltez
itellectiuā eē diuiſibilez: nō. n. video cām cur de ꝑ^{a} intel/
ligētia, ⁊ nō de itellectiua aia Ari^{lis} ratio valeret: aliogn
qcqd diceres in fugiēdo de intellectiua aia, ego dicerem
de ꝑ^{a} itelligentia: ⁊ ſic poſſem defendẽ ꝑmā itelligentiaz
eſſe in mã, vel corpe, vt eſt itellectiua aia: qa ſicut nō ſe/
quit̃ de intellectiua aia, eſt in mã. ĝ eſt diuiſibilis, ita nec
ſequet̃ de ꝑma itelligētia. ¶ Bacconitanus eligit hunc
modū poſt reprobationē multoꝝ, ꝙ de quauis ꝯne poſ/
ſumus, aut loq per cōes ꝓpōnes, aut per ꝓpas. Vbi cau/
ſa. de ꝑma itelligētia poſſumus loq per cōes ꝓpōnes in
nãli ſciētia, quę cōiter ꝯcedunt̃ in nãli ſciētia, ⁊ poſſum⁹
loq per ꝓpōnes ꝓpas, quę ſunt de itelligētia ꝑma: quę ſo
lum illi ꝯueniūt. Sili rōne ⁊ de itellectiua aia loq poſſu/
mus, aut per cōia in nãli phia, aut per ꝓpa ipſi aię. Tūc

dicit, ꝙ loquendo per cōia in phyſica, ratio Ari^{lis} eſt de/
mōſtratiua, qa in phyſica cōiter cōcedit̃, ois ꝟtus in ma
gnitudine eſt diuiſibilis: ⁊ ſic etiaz loqndo per cōia, intel
lectiua ſi eſt ꝟtus in magnitudine, eſt diuiſibilis. at loqn/
do per ꝓpa ipſi ꝑmę itelligētię, ⁊ per ꝓpa ipſi aię, ratio
Ari^{lis} nō eſt demſatiua: ſiqdez deus eſt in magnitudine,
⁊ itellectiua in corpe: ⁊ tñ nec deus, nec intellectiua eſt di
uiſibilis. Scdm n. ꝓpa loqndo, hęc ꝯñtia nō valet, deus
eſt in magnitudine. ergo eſt diuiſibilis. Hęc Bacconita/
nus. ¶ Ego ꝟo nō bñ pcepi quę vir intelligat. naz ſi ra/ Refutatio
tio Ari^{lis} eſt per cōia in phyſica, tūc eſſet dialectica: ſyllo
giſmus. n. dialecticus eſt ex cōib⁹: ⁊ nō demſatiuus. Mo
do nec Auer. nec diuus Thomas rationez Ari^{lis} diceret
dialecticā. ¶ ꝓ. Tūc Ari^{les} nihil de deo demſatiue tra/
didiſſet, qꝛ oia quę de deo tradidit, vt Expoſitor inquit,
fuerūt per cōia. ¶ Propterea rectius dicerē Ari^{lem} in 8° Solo ꝓpa.
li° ſolū ꝓbaſſe deū non eē in magnitudine eo modo, quo
ſunt in illa formę mãles ꝯſtitutę in eſſe per mãm. nā ſi h
pacto eēt in magnitudine, eſſet diuiſibilis, aut ſm eſſe ⁊
ꝟtutes, modo quo ęlntarię formę, aut ſaltē eſſet organi/
cus, ⁊ diuiſibilis ſm ꝟtutes: ⁊ ſic non eēt ęternus: ⁊ eēt in
maiori maior, ⁊ in minori minor: verū ꝟo eſſet in magni/
tudine mō, quo itellectiua aia eſt in magnitudine, ex rō/
ne Ari^{lis} nihil habet̃, nec ipſe eniſus eſt illud ꝓbare: pro/
pterea ad ꝓbādū ꝙ deus nō eſt in magnitudine nec vt
mãles formę, nec vt intellectiua aia: opz refugẽ ad alias
rōnes, qbus ipſe ꝓbat deū nec eē mobilē per ſe nec per
accñs, nec per attributionē. nā ſic habet̃ cum eē penitus
ſeparatū. Hęc ſatis. ¶ Ad rōnez factā in ꝑn°. pꝫ ſolutio.
¶ Scdo quęrit̃, vtruz aia ſit tota in toto, ⁊ tota in ꝗlibet Vtrum aia ſit tota in toto, ⁊ tota in ꝗlibet parte.
pte. Et lz ſolutio huius qōnis ꝗſi pateat ex ſolōne hui⁹:
tñ quęrit̃ ꝓpter Landauēſem qui nō eſt ꝯtētus his, quę
diximus. Et ꝑ argumētamur ꝙ nō, qa tūc quęlibet aia/
lis pars eēt aial. ¶ Scdo nō quęlibet aialis pars eſt or/
ganica. ĝ aia nō eſt in qualibet aialis pte: nō enim eē pōt
niſi in corpe organico. ¶ Tertio, tunc ꝗlibet aialis pars
oia vitę opa, ⁊ oium ſenſuū exerceret, cuz ꝟtutes ſint ab
aia iſeparabiles. ¶ Pro pte oppoſita ſunt, quę diximus
in ꝓxima qōne. ¶ In qōne ridet Landauēſis per tres Pō Landauenſis.
ꝯnes. Prima eſt, ꝙ aia ſm totalitatē eēntialē nō eſt to/
ta in toto, ⁊ tota in qualibet pte. ꝓbat, qa aia nō eſt totū
eēntiale. ĝ ſm totalitatē eēntialez nullibi pōt eē. ¶ Se/
cūda ꝯcluſio eius eſt, ꝙ aia ſm totalitatē poteſtatiuā h
eſt ſm oēs ſuas potētias, eſt tota in toto, ⁊ tota in quali/
bet pte. ꝓbat̃ per Auerroem, qui in cōmēto ꝓximo di/ 19°.
cebat aiam eſſe inſeparabilē a ſuis potētijs. ergo in qua/
cūqz pte eſt aia, in ea inſeparabilr erunt omnes potētię.
¶ Tertia ꝯcluſio eſt, ois aia diuiſibilis eſt tota in toto,
⁊ pars in pte, ⁊ in maiori ibro maior, ⁊ in minori minor.
Sunt aūt ſm ipm oēs aię tales, quę ꝑficiunt ſubm, atqz
corpus. ¶ Sz hęc, quę Landauēſis ingt, ſunt, penit⁹ fal/ Refutatio
ſa. ꝑ^{a} qdez ꝯcluſio falſa eſt, qa lz aia nō ſit eēntiale cōpo/
ſitū ex re, ⁊ re, vt voluit Simpl. tñ eſt totum eēntiale cō
poſitū ex realitate, ⁊ realitate eēntialib⁹, atqz gñe, ⁊ dña,
vt volūt alij: ⁊ ſic hac totalitate eēntiali, quę ſibi cōpetit,
erit tota in toto, ⁊ tota in ꝗlibet pte. ¶ Scda ꝟo ꝯcluſio
eſt oino falſa qa ſi aiaz ꝯfitebor eē ſm oēs potētias in to
to, ⁊ in ꝗlibet pte, tūc aia nō erit forma organica: ſiqdez
eſſe pōt ſm oēs eius ꝟtutes in quauis pte corpis ſilari, ⁊
quātūcūqz minima. ¶ ꝓ. Illa ꝯne ꝯceſſa ꝟtutes aię nō
eēnt ꝓprius organis accōmodatę. Cuius oppoſitū pꝫ in
ꝓxima qōne. ¶ Tertia ꝟo cōcluſio eſt reprobata ꝓxi/
ma qōne, vbi ꝓbauimus nō omnez aiam eſſe diuiſibilē.
¶ Pro ꝟitate ĝ dicamus, ꝙ aia trifariā eē pōt totū. ꝑ Solo q. vere
eēntiale: cōpoſitū qdez ex re, ⁊ re, vt Simpl. autumat, ſz

ex realitate

ex realitate gñis, ⁊ realitate diĩ ſm aliq̃s. Scḋo põt eẽ totũ poteſtatiuũ ſm aggregatioĩ ẽ ṽtutũ. Tertio ſm partes ĩtegrales ſimilares, vt de aĩabus plantaꝝ, ⁊ ʒophyticoꝝ aĩaliũ dictũ eſt. ❡ Tũc dico ꝙ q̃libet aĩa mũdi ſm totalitatẽ eẽntialeʒ eſt tota in toto, ⁊ tota in qualibet pte: imo q̃libet forma mũdi, q̃a q̃libet forma ſm eẽntiã eſt indiuiſibilis dimenſiue. ❡ Scḋo dico, ꝙ q̃libet aĩa, cui⁹ nec eẽ, nec po⁹ eſt eleuata a mã, eſt diuiſibilis per formalẽ diuiſionẽ ſui eẽ, ⁊ ſuę potẽtię, vt in textu p3. ⁊ hec forma non eſt tota in toto, ⁊ tota ſm eẽ in ſingulis ptib⁹, ſed eſt tota in tota, ⁊ pars in pte, ⁊ maior in maiori, ⁊ minor in minori corpore. Huius gñis ſunt aĩa plãtę, ⁊ aĩalis ʒophytici. ❡ Tertio dico, ꝙ q̃libet aĩa cuius eẽ, ⁊ pncipales ṽtutes ſunt eleuatę, hec ſm totalitatẽ eẽntialem, ⁊ ſm eas po^as, q̃b⁹ eſt eleuata eſt tota in toto, ⁊ tota in qualibet pte, ſm eas potẽtias, q̃bus eſt eleuata, q̃z nõ oĩbus potẽtijs eſt eleuata. ❡ Propterea dico 4°, ꝙ aĩa cuius eẽ eſt eleuatũ, ṽtutes nõ, oĩs talis tota totalitate eẽntię, eſt in toto, ⁊ q̃libet pte. Scḋm ṽo totalitatẽ ptãtiuaꝫ eſt tota in toto, ⁊ pars in pte.

Dubitatio
Solutio

❡ Sʒ quęres vtrũ aliqua aĩa tota ſm eẽ poſſit dici eẽ in toto, ⁊ in q̃libet pte. ❡ Dõm ꝙ in ſenſu cathegorico nõ põt dici. Si .n. ſm eẽ nõ eſt tota, nõ põt dici tota eẽ in aliquo. Bñ tñ dici põt, ipſam eẽ in toto, ⁊ in ſingulis ptib⁹ ſm idẽ eẽ ſimplr, q̃a ſm idem eẽ, quo aĩa intellectiua eſt entelechia toti⁹, eſt entelechia ſingulaꝝ ptiũ. Cõcedo bñ ſm eẽntiã ipſam eẽ totã in toto, ⁊ totã in ſingulis ptibus, q̃a quo ad eẽntiã ſibi cõpetit totalitas q̃dam eẽntialis ſaltẽ ex realitate ⁊ realitate ſm aliquos. ❡ Ad ſenſum tñ hypotheticũ põt ↄcedi ſm eẽ ipſam eẽ in toto, ⁊ in ſingulis ptib⁹. dico ad ſenſum hypotheticũ, ſi ipſa quo ad eẽ eẽt aliq̃d totũ. nã hec hypothetica eſt formalis, ſi aĩa itellectiua quo ad eẽ eſt aliq̃d totũ, ipa eẽt tota in toto, ⁊ tota in ſingulis ptib⁹. hec de q̃ônis dilucidatione. ❡ Rõnes ṽo diluunť. p^a q̃dẽ, q̃z dato ꝙ quęlibet aĩalis pars eẽt aĩata, ⁊ ꝙ in ea ſit aĩa ſm totã eẽntiã, nõ ppea quęlibet pars eẽt aĩal. Primo q̃dem, q̃z aĩa in nulla pte eſt per ſe rõne ptis, ſʒ quatenus eſt entelechia toti⁹. Scḋo ṽo, q̃a nõ eſt in pte, quatenus eſt a toto diuiſa, ⁊ a cęteris ptib⁹: ſed quatenus pars eſt aliq̃d totius. Tertio, q̃z ⁊ ſi aĩa tota ſm totalitatẽ eẽntialẽ ſit in q̃libet pte: non tñ eſt in ſingulis ptib⁹ ſm ptãtiuã totalitatẽ. ❡ Scḋa ṽo diluitur, q̃z aĩa nõ eſt in q̃libet pte ſm ptãtiuã totalitatẽ, q̃z ſic oporteret oẽm partẽ eẽ multoꝝ organoꝝ: ſʒ ſm totalitatẽ eẽntialẽ. ❡ Per ideʒ deleť 3^a: exerceret .n. aĩa in q̃libet pte oĩa vitę opa, ſi in q̃libet eẽt ſm totalitatẽ ptãtiuaʒ. Hęc mihi videnť de q̃ône.

❡ De intellectu ṽo contẽplatiuaq; potentia nõduʒ quicq̃ eſt manifeſtũ: ſed videť hoc aĩae genus eẽ diuerſum, idq; ſolum perinde atq; perpetuũ ab eo q̃d occidit. ſeiungi ſeparariq; poteſt.

Theoretica
Perſpectiua
Cõtẽplatiua.

❡ De intellectu aũt, ⁊ pſpectiua potentia nihil adhuc manifeſtũ eſt. Sed videť aĩę alterum genus eẽ, ⁊ hoc ſoluʒ ↄtingit ſeparari ſicut ppetuum a corruptibili.

Collectanea text⁹ cõ^ti 21^i.

❡ Alexã. aphrodiſius, Thomas, ⁊ Egidius hũc textũ expoſuere eodẽ modo. Inq̃t .n. Alex. ꝙ quũ Ari. mõſtraſſet in q̃bus potẽtijs palã ipſas nõ ſeparari loco ⁊ ſubto: q̃ſi cogitatiua, ſenſitiua, ⁊ motiua. nũc ⁊ in q̃bus dubiuʒ oñdit, ⁊ inq̃t: de itellu aũt, ⁊ pſpectiua po^a: vbi ly [et] non diuerſum ſm rem: ſʒ ſm nomẽ notat. q̃ſi dicat. de itellu, ⁊ ſiue alio modo dicto, pſpectiua po^a, nihil adhuc manifeſtũ eſt ſup. ipm ſeparari re ab alijs aĩę ptibus. apponit tñ id q̃d de ipſo apparet. d. ſʒ videť genus alteꝝ aĩę eẽ. ⁊ h ſolũ ↄtingit ſeparari ſicut ppetuũ a corruptibili. vbi illa pticula [videť] nõ exiſtiã, ſed apparẽtiã ad totum ſequẽs notat, vt Alex. inq̃t. ita ꝙ ſolus itells ṽr alteruʒ genus aĩę, ⁊ ſolus ṽr ſeparari, tanq̃ ſeparať ppetuum a caduco, tñ in rei ṽitate: neq; eſt alteruʒ genus animę: neq; eſt ſeparat⁹ a caduco. ⁊ ſic expoſuit Alex. hũc locum. vbi palam ex verbis Ariſto. non eẽ acceptum, intellectum incorruptibilem eẽ ſm Alexã.

Cum dixit. Simplicius, ⁊ Auer. videnť quodãmodo textũ eodẽ modo cõmẽtari, lʒ aliqua ſit diuã, vt dicã. Com^m 21^m inq̃t g̃ Auer. Cum dixit ꝙ quęrẽduʒ eſt in vnoquoq; iſtoꝝ pn^m, vtrũ ſit aĩa, aut nõ, incepit declarare ṽtutẽ: quę nõ videť eẽ aĩa. ſed manifeſtius eſt de ea, vt ſit nõ aĩa. velle ergo videť Auerrois, ꝙ quũ Ari. abſoluit ſcḋãs q̃ônez, nũc redit ad pmã. Duas enim pordinauit q̃ônes, an .ſ. vnaq̃q; hoꝝ aĩa, aut pars. Secũda ⁊ ſi pars, an loco, an rõne tñ ſeparabilis. quuʒ igiť 2^am abſoluiſſet. q. nũc ⁊ p^am videť abſolueť. ſ. quę nã illoꝝ quatuor videť aĩa, ⁊ quę nõ. ⁊ huiꝰ expoſitio videť ſatis ad ppoſitũ pmo: q̃m Ari. mouiſſet q̃ônem quã nõ abſoluiſſet, vtiq; igiť eẽt diminut⁹. Amplius ⁊ lr̃a huic cõcordat: q̃m ait videť alteꝝ genus aĩę. vbi p3 ipm rñdere ad ppoſituʒ. ❡ Intellect⁹ aũt.] quuʒ itroduxit textũ, hoc in loco lr̃am exponit. Et p̃ oſtẽdit cur eſt dubiũ de intellectu an ſit aĩa, an nõ. ⁊ 2^a ibi [Et cum declarauit.] oſtẽdit q̃d magis videť duoꝝ. Inq̃t in pma, intellect⁹ aũt in actu. i. agẽs, ⁊ ṽtus quę pficiť per intellectũ in actu. i. intellect⁹ mãlis, adhuc nõ eſt declaratũ vtrum ſit aĩa, aut nõ. ſicut eſt declaratũ de alijs pncipijs. in q̃bus ṽbis patet Auerroim intelligẽ per itellectũ, intellectũ agẽtẽ, per pſpectiuaꝫ po^as intellectũ mãlem: qua aĩa intelligit ⁊ ſapit, vt in pn^o textu dictuʒ eſt. ❡ Simplicius aũt per intellectũ, ⁊ pſpectiuã po^am videť intelligẽ idẽ ſub diuerſis rõnibus. vbi enim nos habemus ⁊ pſpectiua po^a, ipſe habet, ⁊ expectatiua po^a. inq̃t modo ꝙ vnamet ṽtus eſt intellect⁹, ⁊ expectatiua. eſt quidẽ intellect⁹ pro quãto pn^m eſt intelligẽdi, eſtq; expectatiua pro quãto expectat ad pfectiora aſcẽdẽ, ⁊ in ſemet redire. melior tñ videť Auer. expoſitio: quum ambos tãgat intell's de q̃bus ambob⁹ eſt locus q̃ônis. ❡ Quum iſta ṽtus.] reddit rõnẽ cur non pateat de his an ſint aĩa an nõ. Ait, quum iſta ṽtus nõ videtur vti in ſua actione inſtr̃o corpali, ſicut alię ṽtutes aĩę vtunť. ergo videť ꝙ non ſit actus corpis organici, ⁊ ideo nõ fuit manifeſtũ ex pdicto ſermone. i. aĩę diffõne: vtruʒ ſit pfectio corpis, aut non. In quo. ſ. ſermone dicto p3, ꝙ id q̃d ↄſtituiť, ſm ꝙ formę ↄſtituunť per mãm, eſt aĩa. q̃a igiť videť intell'ui nõ ↄuenire aĩę diffõnem, ideo ⁊ ei videť nec diffinitũ. ⁊ ſic nõ videť aĩa intell's ipſe. h ergo eſt q̃d facit dubiũ. ❡ Et quum declarauit.] hḋ q̃ônẽ abſoluit ſm famã cõem. Et p̃ pponit intẽtionẽ. ⁊ 2^a ibi [Sed tñ melius.] abſoluit. q. pma pars p3 per ſe. ait ergo in 2^a, ſed tñ melius eſt dicere, ⁊ magis videť eẽ veruʒ poſt pſcrutationẽ, vt iſtud ſit aliud genus aĩę. ⁊ ſi dicať anima, erit ſm ęquocationẽ. Eſt ergo ſol. intellectus nõ eſt aĩa, ſed alterũ genus aĩę. ⁊ ęquiuoce aĩa. ❡ Et ſi diſpoſitio.] apponit id, q̃d ſequiť ad hãc ſolutionẽ q̃ônis. d. ⁊ ſi diſpoſitio intellect⁹ ſit talis. ſ. ꝙ ſit alterũ genus aĩę, ⁊ ꝙ aĩa dicať equiuoce, neceẽ eſt, vt ille ſolus inter oẽs ṽtutes aĩę ſit poſſibilis, vt abſtrahať a corpe. ❡ Secũduʒ eſt: ⁊ neceẽ eſt, vt nõ corrũpať per ſuam. i. corpis corruptionẽ: quẽadmodũ ſempiternũ abſtrahitur. Et exponit quõ ſeparatur. d. ⁊ hoc. ſ. ſeparari erit ſupple hoc modo: quãdo quãdoq; copulať cum illo, ⁊ quãdoq; nõ copulať cuʒ illo. eſt ergo abſtractio ſm opus, ⁊ non ſm eẽ: quum non ſit vnitum ſm eẽ: vt patet.

Qō p^a ¶ Hic pōt dubitari. p̄mo ꝓpter qd aīa rōnalis videꝛ al/
z^a terum genus aiȩ. ¶ Secūdo quō ſeparaꝛ ꝑpetuū a cor/
ruptibili, ꝛ per ꝯſequēs intellect⁹ a corpore corruptibili.
Alex. opīo ¶ Ad p̄mam Alexā. aphrodiſius: qui ſequiꝛ epicureos,
dixit aīam rationalē extingui corpe extincto: cuius ſignū
dedit: quia cum corpe incipit eē, ꝛ omne cum corpe inci/
piēs ꝛ cum eo deſinet, vt Ariſt. ait in libro de cȩlo ꝛ mū/
do. ideo aīam rōnalē nō dixit eſſe alteruꝫ genus aiȩ ſm
ꝟitatē. Videꝛ aūt alteruꝫ genus: quoniā plus eleuata in/
uenitur a mixtura ȩlemētoꝝ. eo ergo qꝛ plus eleuaꝛ, al/
terum videꝛ genus aiȩ. hȩc eſt Alexā. ꝛ epicureoꝝ expo
Alber. ſitio. ¶ Albtus autē hic, ꝛ in libro de hoīe videꝛ dicere
rationalē eſſe alteruꝫ genus aiȩ: quoniā, ꝛ ſi accipiat eſſe
ſimul cuꝫ corpe, tamē nō accipit eē a corpe, vel a cōmi/
xtione corpis: quoniā eſt incorruptibilis: qd pro nūc hac
rōne ꝓbat, nulla opatio eēntialis, ꝛ ꝓpria alicuius prin/
cipij eſt abſtractior ſuo p̄ncipio, vt Ariſ. in z^o p̄mi huius
dixit, ſi aliquod operū eſt ꝓpriuꝫ ꝛc̄. Sed aliqua opatio
aiȩ rōnalis videtur nulli virtuti agētis nālis corrūpētis
ſub eē. ergo aīa rōnalis: quȩ eſt eius p̄ncipiuꝫ, nō ſuberit
potētȩ nāli agēti corrūpenti, ꝛ per cōſequēs nō accipiet
eſſe a corpe, vel aliqua corpis mixtione. Minor appa/
ret expientia: quoniā factis demōſtrationib⁹ ad quȩdaꝫ
libere iudicamus, ꝛ eligimus: qui act⁹, nec cȩlo, nec ſoli,
nec alteri ꝟtuti corrūpenti ſubeſt. cōceſſum enim eſt ele/
ctioneꝫ noſtrā liberam eē, ꝛ nulli virtuti corrūpenti ſub/
ſtare: neqꝫ regi dꝫ ab aliquo corpe: quiꝫ in poteſtate no/
ſtra ſit eligere, ꝛ iudicare. al's non eēt pena, nec p̄miuꝫ, ꝛ
ſic tota policia corrūpereꝛ. ergo opꝫ vt p̄n^m talium opa/
tionuꝫ ſit tale, q̄ neqꝫ corpi, neqꝫ alicui parti corpis ſub/
ſit. ꝛ ſic p̄mus modus: quō aīa rōnalis alterū genus dica
tur aiȩ. ¶ Scđo Albtus inq̄t rōnalē videri alterum ge/
nus aiȩ: eo quia habet quaſdā poteſtates vitȩ in corpe, ꝛ
quaſdaꝫ ſine corpe, ꝛ inde dī eē in orizonte eternitatis, ꝛ
tp̄is, vt Plato ait. q̄ ergo aīa rōnalis alterū ſit genus aiȩ
palā his duobus eſt modis. ¶ Simplicius aūt, ꝛ forte
Simpl. ꝛ Auer. Auer. voluīt aīaꝫ cōparari ad corpus duobus modis, vt
ꝑficiēs, ꝛ vt eo vtens. oēs autēꝫ aiȩ corpus ꝑficiunt, ſola
aūt rōnalis eo vtiꝛ, ideo alteꝝ genus videꝛ aiȩ. ꝛ hoc ait
Solō z^e. q. Auer. in cōmēto ibi [Cum iſta ꝟtus.] ¶ Ad z^{am} Albtus
Alber. videꝛ velle iſtas tres aīas. ſ. vegetabilē, ſenſibilē, ꝛ ratio/
nalē ſic ſe habere, vt Iſaac iſraelita ait. q̄ vegetabilis in
vmbra ſit ſenſibilis, ſenſibilis in vmbra rōnalis, rōnalis
in vmbra intelligētiȩ. ꝛ qd itelligat p forꝫ fieri in vmbra
alterius for^e, vide ip̄m. ḡ vꝛ hoc genus aiȩ rōnalis ſepa/
rari a ſenſibili, ꝛ vegetabili, ſicꝫ ꝑpetuū. ſ. itelle^{ua}, ſeparaꝛ
a corruptibili. ſ. aīa rōnali: quȩ dī corruptibilis ſm qd,
vt pꝫ in eo. ꝛ tu ꝯſidera ꝟba Albti circa h̄, ꝛ ſunt multuꝫ
Simpl. ꝛ Auer. optima. ¶ Aliter ſm Simpl. ꝛ Auer. vbi debes ſcire,
q̄ aīa pōt intelligi ſepari a corpe ſm duos modos. vno^o
ſm eſſe: eo qꝛ in ſui eēntia nō cōmixta eſt corpi. alio^o ſm
opationem: qꝛ in ſui opatione aīa nō indiget corpe, vel
deter^{ia} pte corpis. rōnalis ḡ, qꝛ īpartibilis, nō partiꝛ per
corpus: neqꝫ vt cōpoſita diſſoluiꝛ: eo qꝛ ſimplex: neqꝫ vt
ꝯiūcta diſſipaꝛ: eo q̄ ſepabilis: ꝛ ſic rōnalis ſepari vꝛ his
duobus modis: a caduco corpe. ꝛ ſic pꝫ ſenſus lr̄ȩ.

COMMENTARIVM.

Mouit Ariſtoteles duas qōnes. Prima fuit vtrum vnūqdqꝫ
coꝝ, que ꝟtutes aiȩ dixit, ſit aīa. Scđa vtruꝫ ſint loco ſe/
parabiles, an rōne tm̄. Primā qōnē ſm Simpliciū non
ſoluit, ſed eam ſolutā ſupponit p huius. Cepit ergo ſoluē
z^{am}, ꝛ declarauit in qbus aīalibus ꝟtutes illȩ clariſſime,
nec loco, nec ſubito differūt. At nūc declarat an differant
in aīalibus perfectis. Et p̄mo ꝓponit quō illa differre in
aīalibus ꝑfectis ſit res nō certa, ꝛ inq̄t. De itellectu autē
ꝛ ꝑſpectiua po^a nihil adhuc manifeſtū eſt. ſ. an differat lo
co ꝛ ſubiecto a cȩteris aiȩ ꝟtutib⁹, vt Tymȩus dixit, qui ca
piti rōnē, cordi ꝟo iracūdiam: epati aūt ꝯcupiſcētiā col/
locauit. ergo lꝫ in aliqb⁹ aīalibus. ſ. imꝑfectis ſenſitiuū,
appetitiuū, motiuū, ꝛ phātaſticuꝫ loco ꝛ ſubiecto non diffe/
rāt, tn̄ de itellectu, qui aīalibus ꝑfectis cōpetit, dubium
eſt, an differat loco ꝛ ſubiecto a ſenſitiuo, motiuo, ꝛ vegeta/
tiuo, an rōne tm̄. ꝛ cum tetigit rei difficultatē, aſſignat il/
lud, qd videꝛ quaſi ab oībus cōceſſum, ꝛ inq̄t: ſed videꝛ
aiȩ alterū genus eē, ꝛ hoc ſolū ꝯtingit ſeparari a cȩteris,
ſicut ꝑpetuū a corruptibili. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, Verboꝝ ꝯſideratio.
qd per itellectū ꝛ theoreticā hoc eſt ꝯtēplatiuā potētiā
Ari^{les} intelligit, Simplicius eādē rem vult eē intelligē/
daꝫ. ſ. intellectū, qui, quatenus eſt itelligēdi p̄n^m, itellect⁹
dī: quatenus ſpectat altiora, dī theoretica potētia, ꝛ per
alterū genus aiȩ, innuit intellectū, qui eſt theoretica potē
tia, eē aīam, ꝛ cȩtera, quȩ enumerauit. ſ. ſenſitiuū, ꝛ vege/
tatiuꝫ eē etiā aīas, verū aſſerit intellm̄ eē alterū genus
aiȩ ab illis duobus, qꝛ ſeparaꝛ ab eis, ſicut ꝑpetuū a cor/
ruptibili. ergo cuꝫ itellect⁹ ſit ꝑpetuū qdpiam, videꝛ al/
teꝝ genus aiȩ quaſi alterius rōnis a cȩteris, quȩ ſunt aiȩ
mortales. Quȩ ratio docet intellm̄, ꝛ ſi non loco, ꝛ ſubiecto
in hoīe ſepetur ab illis, tn̄ nā ſeparari videꝛ, ca. ſ. differē
tia naturȩ, qua ꝑpetuū ſeparaꝛ a mortali, cuꝫ ꝑpetuo ac
mortali vniuoci nihil cōe ſit. ¶ Ex hoc loco plane acci/ Excerptū q̄ itell's eſt aīa.
piꝛ, q̄ intell's ſit aīa, lꝫ alterius gn̄is, ꝛ q̄ ſenſitiuuꝫ, ꝛ ve/
getatiuū ſint aiȩ. Qd intelligēdū eſt in diuerſis. nā in ho/
mine ſunt ꝟtutes: in plātis ꝟo vegetatiuū aīa eſt, in bru/
tis ſenſitiuū ſiliter aīa eſt. Alexāder ꝟbuꝫ [videꝛ,] vult
eē poſitū ad denotādū Ari^{lem} hoc ſolū dixiſſe (vt videꝛ)
nō q̄ ita eſſe velit. Simplicius ꝟo vult eē poſitū [vide/
tur] pro decet, ꝛ ita eſt. ¶ Auer. ꝟo aliter exponit textū: Expō Auer. cōmē. 21°.
vult. n. q̄ cum Ari^{les} ſoluiſſet z^{am} qōnem, nūc ſoluat pri/
maꝫ. ſ. an vnūqdqꝫ illoꝝ ſit aīa, an pars aiȩ. Quȩ expoſi/
tio, vt in collectaneis diximus videꝛ ſatis textui ꝯſona.
P. Niſi hic illā qōnē abſoluiſſet, non videꝛ vbi ſoluat. ḡ
ſm Auer. p̄mo Ari^{les} declarat primȩ. q. difficultatē, aſſe/
rēs nō eē adhuc manifeſtū de itellectu, ꝛ ꝑſpectiua potē
tia ſupple, an ſit aīa, vel pars aiȩ. Scđo vult vt ſoluat. ſ.
q̄ lꝫ nō ſit manifeſtū rōne vtrū ſit aīa intell's ipſe tn̄ re/
uera videꝛ alteꝝ genus aiȩ: ꝛ ſic videꝛ aīa, videꝛ dico al/
terū genus aiȩ, qꝛ ſeparaꝛ a cȩteris vt ꝑpetuuꝫ a morta/
li. ¶ Hȩc expoſitio in iuuētā fuit approbata in collecta Cauſa expō
neis. Sꝫ illud, qd nūc mihi facit difficultatē, eſt, qꝛ ſi hic
ſolueret p^{am} qōnem, ſermo Ari^{lis} nō eēt ꝯtinuus, qꝛ Ari^{les}
cȩpit ſoluē z^{am} qōneꝫ, quā ſoluēs p̄mo expoſuit in qbus
aīalibus illa nec loco nec ſubito ſeparabilia ſunt, textu p/
ximo. ibi [Reliquȩ aūt ptes aiȩ,] quō in oībus aīalibus
differūt rōne. Si ḡ hic ſolueret p̄mā, tūc Ari^{lis} ſermo nō
eſſet ꝯtinuus, quia nō cōpleta ſolutione ſecūdȩ interpo/
ſuiſſet ſol. primȩ. Qꝫ ſi hoc abſurdū nō putaueris, Auer.
expoſitio non erit abſurda.
¶ In collectaneis nō faciētes drīam inter aīam rōnalē, ꝛ
aīam itellectiuā, ꝛ intell's, diſputauimus quō mō intell's
videaꝛ alterū genus aiȩ. ¶ Ubi p̄ diximus ſm Alex. q̄ Si intell's ſit alteꝝ gen⁹ aiȩ.
intell's videꝛ alteꝝ genus aiȩ, qꝛ magna ſenſitiuo, ꝛ vege
tatiuo, ꝛ mā, atqꝫ mixtura ſit eleuatior: eſt eniꝫ vt Alexā p^a pō Alex.
der inq̄t, maximū, ad qd pōt ꝑtingē nā: ꝛ ſic lꝫ videatur
alterū genus aiȩ, ſm ip̄m non eſt alteruꝫ, qꝛ ſequēs epi/
curum poſuit eum mortalē. ¶ Albtus voluit intellectū pō Albti.
eē alterum genus animȩ, quia, vt dicit Ariſtoteles, ipſe
ſolus eſt ꝑpetuus, cetera ſunt mortalia. P. Dicit intelle/
ctiuā animaꝫ eſſe alterum genus animȩ, qꝛ ſm quaſdaꝫ
poteſtates eſt in corpore, ſm quaſdaꝫ eleuatus a corpe.
¶ Simpl.

Pō Simplicij ⁊ Auer.

⁋ Simplicius, ⁊ Auer. dixerunt intellm̄ eſſe alterū genus aię, quatenus vī actus vtens corpe, cęterę ptes ſunt actus pficiētes. ⁋ Uerū nō intelligas hęc ſic nude, ſed vt ſupius diximus. Nam intellꝰ nō ſolū eſt vtens, ſed pficiēs humanū corpꝰ, dī tn̄ ſeparatꝰ, ⁊ quaſi equiuoce entelechia, qꝛ: ficiēs corpꝰ, ⁊ a corpe nō depēdens, cętere ptes ⁊ pficiūt, ⁊ a corpe habent: atqꝫ depēdent, ergo intellꝰ eſt aię genus alterū quatenus entelechia nō eſt, niſi ſm̄ alterā partē. De rōne.n.entelechię eſt pficere, ⁊ hēri ab eo, qđ pficit, vt Alex.i.dixit, itellꝰ ğ qꝛ eſt entelechia ſm̄ alterā ptē.ſ.qꝛ pficit, ⁊ nō ſm̄ alterā.ſ.qꝛ non hē ſiue depēdētiō dī equoce aīa, ſicut equoce entelechia. ⁊ h̄ Auer. intelligit in ſuis v̄bis, ſi recte v̄ba ꝯſiderabis.

Expoſitio opionis.

⁋ Caeteras aūt animae partes ſeparabilis quidem non eſſe, vt quidā aſſeruerunt: ex ijs quae diximꝰ patet. Ratione v̄o differre: nō obſcurū eſſe videt. ſenſitiui nāqꝫ ratio: diuerſa eſt a rōne principij opinandi. ſiquidem: diuerſa ſunt ſentire ac opinari, ⁊ vnūqđqꝫ dictorum ſimiliter.

⁋ Reliquę aūt partes aię manifeſtum ex his eſt, ꝙ nō ſeparabiles ſunt, ſicut qdā dicunt. Rōne aūt ꝙ alterę ſint, manifeſtū ē. Senſitiuo enī ⁊ opinatiuo alterū eſt. Sigdem ⁊ ſentire ab ipſo opinari. Similr aūt, ⁊ aliorꝫ vnūqđqꝫ, quę dicta ſunt.

Collectanea textꝰ cōti. xx.

⁋ Tranſit ad cęteras pticulas, ⁊ ingt. [Reliquę aūt ptes aię manifeſtū ex his, ꝙ nō ſepabiles ſūt.ſ.a corpe, ⁊ inter ſe, ſicut qdā.ſ. Tymęus dicit. dixit [Reliquę āt cęterę.] ac ſi intellꝰ ſpeculatiuꝰ vna pticulaꝝ eēt. qđ pro tāto verꝫ id eſt, pro q̄to inclinationē dicit ad corpus, ⁊ ad ea quę foriſecus. [Rōne aūt.] Oſtendit quō ſepabiles. d. Rōne aūt ꝙ alterę, manifeſtū. Cuiꝰ rōnē reddit. d. cū pro qm̄ eē ſenſitiuo.i. diffinitio cōueniēs ſenſitiuo ⁊ opinatiuo alterū. Cuiꝰ rōnē reddit. d. Sigdē pro qa ſentire ab ipſo opinari alterū. ſilr aūt ⁊ alioꝝ vnūqđqꝫ q̄ dcā ſunt ſup. ſubto nō dint, ſꝫ rōne tn̄: qm̄ opere.

Comꝰ xxᵐ

Cum declarauit. Proponit intentionem, ⁊ ſimul ad pcedēs cōtinuationē. zᵒ ibi [Manifeſtū eſt.] declarat illā. Prima pꝫ cōſtat. Circa ſcđā adhuc duo facit. Pmo oſtendit quō alię pticulę differunt ab intellꝰ. zᵒ ibi [Et quū declaratur.] oſtēdit cōe qđdā oībꝰ virtutibꝰ. Ait ğ in pma, manifeſtū eſt ex ſermonibꝰ pdictis in diffōne animę, ꝙ alię ptes aię nō ſunt abſtractę, neqꝫ a corpe, neqꝫ inter ſe. vt Tymęus, Xenocrates, ⁊ Plato aiūt. ⁋ Declaratū eſt.] Aſſignat cām, ⁊ cōponat in hūc modū, nulla perfectio corpis phyſici organici ꝓprie, ⁊ vniuoce dicta, eſt a corpore ſeparabilis. Et hāc maiorē relinquit ⁊ apponit minorē. d. Declaratū eſt.n.in vnaquaqꝫ cap, ꝙ eſt pfectio corpis.nālis organici.ſ. ꝓprie, ⁊ vniuoce. Maiorē phylogięat, nullū cōplemētū, ⁊ finis ſeparat a finito, ⁊ cōpleto, vt manifeſtū relinquit, ſed ols pfectio vniuoce, ⁊ ꝓpe corpis phyſici organici eſt finis, ⁊ cōplemētū illiꝰ. Precaccipit minorē. d. Perfectio.n.eſt finis, ⁊ cōplemētū pfecti. Deinde maiorē. d. Finis aūt nō ſeparat a finito. Tunc apponit ꝯclōnē pncipalē. d. Unde neceſſe eſt, vt ille ptes aię ſint nō abſtractę. ⁋ Et quū.] Proponit nūc id in quo cōueniūt hę virtutes. Et pmo intentionē. zᵒ ibi [Sꝫ tn̄ manifeſtū.] intētionē. Et qđ dicit in pꝰ pꝫ. Proponit ergo duo, ⁊ ait pmo. Sed tn̄ manifeſtū eſt p ſe ꝙ oēs iſte virtutes ſunt diuerſe ſm̄ intētionē.i.rōnē: ⁊ ſenſū.i. ſenſibilē opatione. Scđo ait, ⁊ ꝙ eē virtutis, quę cōſtituit per ſenſū.i.ſenſitiuę: aliud eſt ab eē.i.rōne virtutis: quę conſtituitur per cogitationē.i.intellectiuę. ⁋ Cū actio.] Reddit cām ⁊ pōt ſic cōponi. Uirtutes: quaꝝ opōnes ſunt alterę, ipſę ſūt ⁊ alterę. Apponit minorē. d. Quū actio cuiuſlibet iſtaꝝ ſit altera ab actione ſui cōparis.i.ſuę cōlis, vꝫ, actio ſenſus altera ab actione intellꝰ. ⁊ h̄ ait. Sentire.n.qđ ē actio v̄tutis ſenſus, aliō eſt ab intelligē: qđ ē actio v̄tutis itellꝰ. Et addit ꝙ eodē mō dōm in alijs.ſ. ipſas differre rōne: qꝛ actiōes ſūt alterę. ⁋ Ecce quō accipit potētias ſecari actione: de quo infra dicā.

De aia ſi ſua potentia.

⁋ Nūc v̄o: an aia ſit ſua potētia ambiguū erit. Thomas in 1zᵃ.q.de aia, ⁊ Joānes voluerūt aiā nō agere p eius eſſentiā, ſed per potētiā ſm̄ rē diuerſā ab eſſentia: ⁊ ſic aia nō eſt ſua potētia, vel ſuę potētię, imo ſm̄ eē differt ab eis. Et pro his arguit tribus motiuis Thomę: quę in diuerſis locis colligunt: quoꝝ pmū eſt, potentia, ⁊ actus ſunt vnius gñis, ſicut Auer. ait in 5ᵒ phicoꝝ. ſed actꝰ aię eſt accidens, ergo ⁊ potētia, ergo nō eſt animę ſubſtātia. (Cōmen. 9ᵒ.) ⁋ Scđm eſt: qm̄ oē agēs per eſſentiā eandem potentię agēdi, ſemp agit. qđ.n.per eſſentiā agit ſemp agit: ⁊ hoc Auer. in zᵒ celi aſſeuerare habet, vt pꝫ. (Cōmē. 38ᵒ.) Sꝫ aia nō ſemp agit, vt pꝫ. nō ergo eiꝰ eſſentia eſt ſua potētia. ⁋ Tertiū in omni ente nouo eſſe ⁊ poſſe diſtinguūt, ecōtra in ente eterno, vbi poſſe nō differt ab eē. Quū igit aia ſit qđdā nouū ens, poſſe.i.potentia differt ab eſſentia. ⁋ Joānes in qōnibꝰ ſuis alijs arguit rōnibus, ⁊ fortiſſime hę ſunt, quę ſunt in diuerſis pdicis, diuerſa ſūt re. ⁋ Amplius ea quoꝝ vnū multiplicat altero exiſtēte vno, differunt re. ⁋ Rurſum ea quoꝝ vnū nobile, alterū ignobile, differunt re. Et vide alias rationes quę nullius ſunt valoris. ⁋ Altera poſitio forte nō minoris ꝓbabilitatis eē pōt. vbi debes ſcire, ꝙ potentię aię pñt dupl̄r capi. Uno mō pro aptitudinibꝰ aię, qbꝰ ipſa eſt apta nata eſſe pncipiū diuerſaꝝ operationū, ⁊ ſic ſunt ꝓpria ⁊ eſſentialia ⁊ cōuertibilia cū aia, cōſequūtur.n.eſſentiā eius tanq̄ ꝓpria paſſio ſubm. Scđo pñt accipi pro cōplexione mēbroꝝ. v.g. viſus pōt capi dupl̄r. vnoꝰ pro aptitudine aię: qua eſt pñᵐ vidēdi in corpe viſiuo. ⁊ pōt capi pro qualitate ſcđa organi viſiui: q̄ viſionis id reddit ſuſceptiuū: ⁊ ſilr pōt capi potētia auditiua: ⁊ ſic de alijs. ⁋ Tunc dōꝫ ꝙ ſi tenemus ꝓpriā ⁊ eſſentialem paſſionē diſtingui realr a ſubto, vt Thomas ⁊ alij latini dōm ꝙ vtroqꝫ mō accipiendo illas potētias ab eſſentia aię diſtinguit: qm̄ ſcđo mō palā: quū ſint q̄litates ſcđę ex mixtura pmaꝝ reſultantes. ⁊ pmo mō pꝫ: quū ſint accñā ꝓpa, ⁊ potētię nāles ſm̄ hos de ſcđa ſpecie q̄litatis. ⁋ Si v̄o tenemꝰ ꝓpriā paſſionē nō diſtingui ſm̄ rem a ſubto, ſed tn̄ ſm̄ diffinitionē ⁊ rōnē, vt alijs placet: tunc potētię pmo mō non differūt ab eſſentia aię, niſi rōne ⁊ diffinitiōe extra opus intellꝰ. Scđo mō bene differūt ſm̄ rē, vt ꝯſtat. ⁋ Et tunc argumēta Thomę facile ſoluunt. Ad pmū dōm ꝙ id eſt verū de potētia ⁊ actu exiſtendi, ⁊ nō de potētia ⁊ actu receptiuis: ꝙ Auerrois ſit cōtrariū, hoc eſt: quia eſt illius opionis. ⁋ Ad zᵐ dōm ꝙ id verū eſt de agēte totali, ⁊ per ſe, ⁊ ſeorſū: modo aia eſt agēs tanq̄ pars: qm̄ cōpoſitū agit per ſe, ⁊ totalitēr: ⁊ id diſtinguit a ſuis potentijs. ⁋ Ad 3ᵐ dicēdū vt prius, ꝙ id eſt verū de potentia exiſtendi, ⁊ actu, non de potētia ſubiectiua, ⁊ actu: vt in 3ᵒ phyſicoꝝ docui alś. ⁋ Ad primum Joānis minor falſa eſt: nō enī ſunt in diuerſis pdicamētis ſic accipiant pro illis aptitudinibꝰ. paſſio.n.nō eſt in alio pdicamenti a ſubto, ſed hñ ſi capit ſcđo mō. ⁋ Ad zᵐ minor perit: nō.n.adhuc palā an potētię inter ſe differunt re, an mō. ⁋ Ad 3ᵐ iterū dōm. ꝙ ſtat vnū ſm̄ rem eſſe nobile ⁊ ignobile modis diuerſis. v.g. forma, vt ſola igno-

bilior ſe diuerſimode: vt foꝛa eniꝫ nobilis: et finis ignobilis: vt in 2° phyſicoꝝ dictum eſt.

COMMENTARIVM.

Cepit ſoluere ſcdaz .q. ⁊ declarauit que illoꝝ, ⁊ in qbus aīalibus nec loco nec ſubiecto differāt. Quia in aīalib⁹ inſectis ſenſitiuū, appetitiuū, motiuū, phantaſticum, ⁊ vegetatiuū, nec loco, nec ſubto differūt. Poſtea declarauit, que illoꝝ differāt nā, ⁊ in qb⁹ aīalib⁹, qꝛ in hoīe intellectiuū nā differt a ſenſitiuo, ⁊ vegetatiuo: nūc vo ꝙ alię ptes aię que nō ſunt intellect⁹, differāt rōne, declarat, ⁊ cōplet ſolo ad ſcdaz .q. ⁊ pmo ꝓponit ɔclōnē .d. Reliquę aūt ptes aię .l. quę nō ſunt intelliis, manifeſtū ex his eſt ꝙ inter ſe non ſunt ſeparabiles loco, aut ſubto: nō .n. vegetatiuum a ſenſitiuo, nec ſenſitiuū a motiuo ſubto ſeparant̄ his in aīalibus, in qb⁹ ſunt. Hęc eſt vna pars ɔclōnis, dat alterā, ⁊ inquit. Rōne aūt ꝙ alterę ſint inter ſe, manifeſtuꝫ eſt. Hęc eſt tota ɔclō, vꝫ, alię aię ptes, que nō ſunt intellectus, in his aīalib⁹, in qb⁹ ſunt, nō ſubto, ſed rōne differunt. Probat ſcdaz parte iſtius ɔclōnis, ⁊ inquit. ſenſitiuo .n. eſſe, ⁊ opinatiuo alterum eſt, hoc eſt ſenſitiui ⁊ opinatiui rō altera eſt. Siqdeꝫ ⁊ ſentire ab ipſo opinari alterū eſt: ſilr autē ⁊ alioꝝ vnūqdqꝫ, que dicta ſūt, alterū eſt ab vnoquoqꝫ vt motiuū ab appetitiuo, ⁊ a ceteris id genus, eadem .ſ. rōne, qꝛ opatio differt ab opatione: differunt .n. potentię per actus. Sic igit̄ pꝫ hec q̄tuoꝛ, non loco ſiue ſubto, ſed rōne differre in his aīalib⁹ in qbus ſunt. ℂ Debes ſcire ꝙ hec q̄tuoꝛ vegetatiuū, ſenſitiuū, motiuū, ⁊ intellectiuū trib⁹ modis pñt intelligi ſeparari. Uno modo loco ſiue ſubto, ⁊ ſic in nullis viuētib⁹, in qb⁹ ipſa oīa, aut illorum aliqua ſunt, loco ſiue ſubiecto differūt: qd Ariſtoteles in zoophyticis, aīalib⁹, ⁊ plantis ꝓbauit, in qb⁹ ſunt quędaꝫ hoꝝ. Alio mō nā, ⁊ hoc pacto intellectiuū ſeparatuꝫ eſſe ꝓbauit a vegetatiuo, ſenſitiuo, ⁊ motiuo in hoīe, eo mō, quo perpetuū nā ſeparat̄ a mortali. Tertio mō rōne, ⁊ ſic in oīb⁹, in qb⁹ ſunt hec oīa, vel plura eoꝝ, differūt ratione argumēto ꝙ differāt ipſi eſſe, queqꝫ eē differūt, qꝛ opōne differūt.

Expoſitio Auer. ℂ Auerroes aūt exponit ꝙ cū Ariſtoteles declarauit intellꝫ eſſe ſeparatū a corpe, nūc declarat ceteras aię ptes non ſeparari a corpe: que expoſitio eſt deliramētuꝫ. pmo qꝛ Ariſtoteles ſolōnem, quā cepit ad ſcdaz .q. nō pfeciſſet. Scdo qꝛ Ariſtoteles quęrit de ſeparatione eaꝝ virtutū inter ſe, vt dixit Themiſtius: ⁊ non de ſeparatione eaꝝ a corpore.

Qō in collectaneis de potentijs aīe. ℂ In collectaneis quęrimus vtrū aīa differat a ſuis potentijs, qb⁹ eſt pncipiū diuerſaꝝ operationū. ℂ Diuus Thomas ⁊ Egidius aſſeruerūt, ꝙ aīa differt ſm rem a ſuis potētijs. pmo qꝛ ſolus deus agit per potētiā, que eſt ſua eſſentia, ergo oē aliud citra deū agit per potētiā aliā ab eius eſſentia. ℂ Scdo qꝛ actus ⁊ potētia ſunt eiuſdeꝫ gñis: ſed act⁹ potētię eſt accñs, ergo potētia illi correſpōdens erit accidens. ℂ Tertio in omni ente creato eſſe ⁊ poſſe differūt, ſecus in ente ęterno. ℂ Hāc pōneꝫ Landauenſis ſectat̄. pmo ꝙ aīa ⁊ potētię ſūt in diuerſis pdicamētis. Scdo qꝛ aīa vna exiſtente, potentię ſunt plīes. Tertio qꝛ aīa vt res nobilis, potētię ſunt relatiōes ignobiles.

Solo in collectaneis. ℂ In collectaneis diximus ꝙ potētię pñt accipi, aut pro aptitudinib⁹, qb⁹ aīa eſt apta in corpe exercere diuerſas opationes: aut potētijs que reſultāt in diuerſis partib⁹ corporis per hoc ꝙ aīa vnit illis mediantib⁹ diuerſis cōplexionib⁹: ⁊ ſic potētię ſunt aut ipſę cōplexiones, mediātib⁹, qbus aīa exercet diuerſas opationes: aut ſunt qualitates ɔſequētes vnionē aię ad diuerſas partes

Recognitio eoꝝ que dixi in coll. diuerſimode cōmixtas: ⁊ hoc pacto enitebat cōcordare auctores. ℂ Nunc vo ɔſiderās melius, qōneꝫ iterū reuoco in dubiū: qꝛ ſunt nōnullę potētię aię, que nō reſultant in corpore ex vnione aię ad diuerſas ptes corporis, quales ſunt intellect⁹ ⁊ voluntas, hę .n. cū inſint aię, ⁊ nō reſultent in diuerſis ptib⁹ corpis ex vnione aię ad illas, magna qō eſt an differāt ab aīa, an aīa ſit hę ſuę potētię. Et ſic in collectaneis non videmur ſatiſfeciſſe in oībus.

ℂ Diuus ergo Thomas, ⁊ Egidius, dixerunt animā ab eius potentijs differre realiter. Tum qꝛ nulla res creata agit per eius eſſentiā: ſed per potentiā realr̄ diſtinctā ab eſſentia. Tum ſcdo qꝛ actus haꝝ potētiaꝝ eſt accidens, ergo ⁊ potētię. actus .n. ⁊ potētia ſunt eiuſdem generis 5° phyſicoꝝ Auerroes ait. *Opio Tho. Egidij*

ℂ Landauēſis argumētuꝫ etiā valet, qꝛ aīa eſt in prędicamēto ſubſtātię, ⁊ potētię ſunt in prędicamēto relationis. *Cōmen. 9°.*

ℂ Alij vo dixerūt potētias tales eſſe ꝓprias animę affectiones: modo nulla paſſio differt realr̄ a ſubiecto. *Alia poſitio.* ℂ P. Aptitudo non differt a re apta, ergo potētię qbus aīa eſt diuerſimode apta, nō differunt ab aīa.

Conſiliatio opinionū. ℂ De re hac diſputabimus poſtea diligēter. Nunc videt̄ mihi totā differētiaꝫ pōnuꝫ naſci ex diuerſis opinionib⁹, que fuerunt in illa qōne vtruꝫ ꝓpria vniuſcuiuſqꝫ affectio realr̄ differat ab eius ſubto: in qua qōne qdaꝫ dixerūt ꝓpriā paſſionē nō differre re a ſubiecto: alij vo contra ꝙ differat re. Et lꝫ hec qō diffuſe ſit diſputata in dilucidario metaphyſicaꝝ diſputationū, tñ videt̄ mihi oēm diſſidiū oriri ex diuerſa acceptiōe huius nois, res. Qui .n. hās paſſiones dixerūt, a ſubiectis ꝓprijs re nō diſtingui, rem acceperunt pro re exiſtētię, nam ea re exiſtentię diſtinguūtur, que ꝓprijs exiſtētijs ſeorſum exiſtere pñt, vel alterū ab altero, vel vtrūqꝫ ab vtroqꝫ. Qui vo hās ꝓprias paſſiones a ꝓprijs ſubiectis re diſtingui affirmant, reꝫ acceperūt pro re eſſentię, vel re prędicamēti: quippe ea re eſſentię vel prędicamēti diſtingui dicunt̄, que aut ſunt in diuerſis pdicamentis, aut non in eodeꝫ pdicamēto formalr̄ collocant̄. Arbitroꝛ ergo intellectū ⁊ voluntatē, eiꝫ ſint virtutes, ſeu potentię aię, que in pdicamēto ſunt qualitatis, vl̄ relationis: ab ipſa aīa re prędicamēti diſtingui, que eſt in pdicamēto ſubſtantię. Et hoc ꝓbant rōnes Thomę, Egidij, ⁊ Landauēſis. Re vo exiſtētię nō, quippe cuꝫ ipſaꝝ ⁊ aię vnum ſit eē exiſtentię, nec aīa a potētijs, nec potentię ab aīa ſepari pñt: verū de his poſtea. ℂ Sed in dictis Auerrois nota, que in collectaneis ptermiſimus, ꝙ Auerroes opōnes intellect⁹ ⁊ ſenſuū appellat actiones, cū vbiqꝫ Ariſtoteles ⁊ ipſemet vbiqꝫ appellat paſſiones quaſi videat̄ ſibi non cōſtans. Tu vo ſi nō eſt ex errore tranſlationis, itellige opōnes haꝝ virtutū eſſe actiones, ⁊ paſſiones: ideꝫ eniꝫ motus nālis eſt formalr̄ actio, ⁊ formalr̄ paſſio: nō eniꝫ abſurduꝫ eſt vnā reꝫ abſolutā, eſſe eandeꝫ cuilibꝫ diuerſaꝝ rerū relatiuaꝝ, vt excantauimus in priorib⁹. Quare illa opatio, que eſt ſenſus, aut intellīs rōne habita ad obiectū, actio eſt. rōne habita ad virtutē, que illaꝫ recipit, eſt paſſio, ergo operationes hę poſſunt dici actiones, ⁊ paſſiones ſine controuerſia.

ℂ At vo quibuſdaꝫ animātiuꝫ cunctae ptes, vt pꝫ, inſunt: quibuſdam nōnullae. ſunt ⁊ quibus vna tm̄ ineſſe videt̄. atqꝫ idipſum: differētiam animātiuꝫ facit. quaꝫ autē ob cauſaꝫ ita fit: poſtea perſcrutabimur. Eadē: ⁊ circa ſenſus fieri ſane videmus. quaedam eniꝫ omnes: quaedaꝫ aliquos, quaedaꝫ vnuꝫ duntaxat habere vident̄, tactum inquā ipſum, qui quideꝫ eſt oiuꝫ maxime neceſſarius.

ℂ Adhuc aūt quibuſdaꝫ qdeꝫ aīaliuꝫ omnia inſunt: quibuſdaꝫ vo quędaꝫ: his aūt vnuꝫ

Idẽv [redacted] ſolum. Hoc autez facit dr̃iaz aīantiuz, ꝓpter quā aūt cauſaz ſit, poſterius intēdenduz eſt. Simil'r aūt ꝛ circa ſenſus accidit, nam alia quidem hn̄t oēs: alia ꝟo quoſdaz: quędam ꝟo vnum maxime neceſſariū, tactum.

Collectanea text᷒ cō. 23. ℂ Quū enumerauit vitas, facit nunc vitarum diſcrimē, ꝛ ait. Adhuc aūt per eandez rōnez palam erit, ꝙ qbuſdā animantiū hęc oia inſunt, vt in hoib᷒: quibuſdā ꝟo quędam hoꝝ, vt pigmeis. Alteris aūt vnū ſoluz, vt plantis, vegetatiuū. [Tunc apponit. hoc aūt facit differētiā animantiū. i. iſta habere oia, vel plura, vel vnum tm̄, conſtituunť animātia in generib᷒, ꝛ ſpecieb᷒ diuerſis. ℂ Excuſat ſe ꝛ inquit, ꝓpter quā aūt cām in poſteriorib᷒ intelligenduz eſt. ℂ Simil'r.] Oſtēdit quō etiā eſt ſile in ſenſibilib᷒, ꝛ inqt: ſil'r ꝛ circa ſenſus accidit, alia qdez habent oēs, vt hoies: alia ꝟo quoſdaz, vt talpa: quędaz ꝟo vnū maxime neceſſarium, vz, tactum.

Com. 23. Quoniam aūt. Auerrois lr̄am nō exponit: qa palaz, ſed ſūmat tm̄ duo. ṗmo quō viuētia graduanť. 2° ibi [Hoc eniz.] quō aialia per ſenſus, ꝛ totum cōmentū perſpicuū.

Dubōnes. ℂ Sed ambiges primo: an gradualis ſenſuū varietas ſit oino ſimilis graduali dr̃ię vitarū. ℂ Scđa quō verificatur id de talpa: qđ ꝛ poſterius melius dicaz. ℂ Ad pm̄ dicēduz ꝙ gradualis dr̃ia vitarū facit dr̃iaz ſpecificaz ꝛ genericā, ſed ſenſitiuū ſpecificā tm̄. Et rō eſt: qm̄ nullus ſenſus eſt neceſſari᷒ aiali niſi tactus, reliqui ſunt ꝓ melius: ideo penes reliquos nulla dr̃ia oſtendiť eſſentialis. ℂ Ad 2m̄ Ariſto. in poſteriorib᷒ dicet: tamē in ṗmo hyſtoriaꝝ ait, quippe quū oino qdez, nec videat, nec ꝑſpicuos habeat oculos, verū ſi qs pretentā membranā detrahit, locus oculoꝝ apparet, ꝛ pars nigra corūdez, ſitus deniqz ꝛ deſcriptio eadez: quā legitimam cōſpicati oculi obtinent, vtpote quiz abducta cute oculi preſſi confuſi obleſiqz eſſent dum crearenť. videť ergo dicere Ariſto. ꝙ quū incidiť pellis in loco oculoꝝ, ꝙ inuenitur humor niger, ꝛ nō oculus, tanq̄ acciderit oculo eius occaſio aliqua: per quā deſtructus ſit in ṗncipio partus ſui: quādo deſixa fuit pellis ſupra oculos, ex cui᷒ deſixione deſtructi ſunt oculi eius. ℂ Sed hoc remouet Albert᷒ ibidez

Trac. 1. ca. 3. dicens, Qm̄ occaſio non fit in tota vna ſpecie: qz al'r nā ſemꝑ peccaret: iō al'r ait, ꝛ vide: qm̄ poſteri᷒ in h 2° duz de organo oculoꝝ loquar, dicā ꝛ de h amplius.

COMMENTARIVM.

Greci oēs ꝛ Auer. arbitranť Ariſtotelez hic animantia ipſa velle graduare, ꝛ hoc per vitę gradus. Inſuper etiā ꝛ per ſenſuū dr̃iam graduare aialia: animātia igiť hoc pacto graduāda eſſe aſſerūt, ꝙ ea animātia, qbus oēs vitę partes, ſiue gradus inſunt, in ṗmo, ꝛ nobiliſſimo gradu collocenť. In ſcđo ꝟo gradu ea animātia cōſtituūt, quib᷒ nō oēs ſed aliqui vitę gradus inſunt. In tertio vltimoqz ea, quibus vnus dūtaxat vitę gradus ineſt. Simili rōne ꝛ dr̃ia ſenſuū aialia graduanda eſſe arbitranť: naz ea aialia, quib᷒ oēs ſenſus inſunt, in ṗmo gradu collocanť ea, qbus aliqui: in ſcđo, in tertio, vltimoqz zophytica, qbus ſolus tact᷒ ineſt. Hęc gręci ꝛ Auer. quib᷒ Simplicius aſſentit putans Ariſtotelem qōnez primā hic nō ſoluere, ſed ſatis in ṗmo libro

2ª expō. ſolutaz eſſe ſupponit. ℂ Sed ſi volumus Ariſtotelem ſoluere hic vtraſqz, videť mihi, ꝙ cuz Ariſtoteles ſoluit ſcđaz qōnez, nūc ṗmā abſoluat, quę fuit vtrū vnūqđqz hoꝝ ſit aia, an pars aię: ꝛ vult vnūqđqz hoꝝ eſſe animā ꝛ eſſe virtutē animę. Animā qdez, cum vnuſquiſqz hoꝝ graduū animāti ſolus ineſt: vt qm̄ plantis vegetatiuū ſolum ineſt, in plantis hic gradus aia eſt, virtutē ꝟo, cum nō ſolus ineſt, ſed alius pręſtātior: cui. n. oēs, vel plures hoꝝ graduū ineſt, nobiliſſim᷒ coꝝ eſt illis aia, cęteri ꝟo gradus ſunt virtutes, ſiue potētię, vel partes aię: vt qm̄ ipſi hoi inſunt oēs vitę gradus, intellectiuū, qđ eſt illis nobilior gradus, homini aia eſt, ſenſitiuū, vegetatiuū, ꝛ motiuū virtutes. Pz ergo ſolo, ꝙ vnūqđqz hoꝝ eſt aia, ꝛ pars aię aliter atqz aliter. ℂ Inquit, adhuc autē qbuſdam quidez aialium oia inſunt, hoc eſt illa quatuor: quibuſdaz ꝟo quędaz: his aūt vnuz illoꝝ ſolum: hoc aūt. ſ. ꝙ aliquib᷒ oia, aliquib᷒ plura, ꝛ aliquib᷒ vnum ineſt, facit dr̃iam animātiuz dico facit dr̃iam animātiuz, qz facit ꝙ aliquib᷒ habeanť, vt aię: aliquib᷒, vt partes aię. Hęc pro ſolo. qōnis ṗmę. Deinde nō ad ſolōnis neceſſitatez, ſed obiter ꝛ ad bene eſſe ex dr̃ia ſenſuū graduat aialia, ꝛ quātuz ad hoc recte Auer. autumat. ℂ Si quis autem vellet dicere poſſet, ꝙ Ariſtoteles ṗmā qōnez formal'r non ſoluit, ſed ponit quędaz vt aialiuz, ꝛ animātiuz graduationē ex quib᷒ pōt ſtudioſus ṗmę. q. ſolō ꝓpēdere.

ℂ Sed occurres, qz qđ vere eſt, nulli accidit: igiť ſi vegetatiuū eſt ſubſtātia plantę, nō pōt eſſe virtus ſiue accńs intellectiui, quę eſt aia in hoie. Dubitatio.

ℂ Dici pōt, ꝙ nō eſt idez ſpecie ſenſitiuū vt eſt virtus, ꝛ vt eſt ſubſtantia: imo gn̄e differt in aialibus, ꝛ hoibus. Solō.

ℂ Quoniā aūt id quo viuimus quove ſentimus bifariam dicitur / perinde atqz id quo ſcimus / ꝛ id ēt quo ſani ſumus atq̄ valemus (quoddaz eniz ſcientiam: quoddaz animā dicimus. quippe cuz: vtroq̄ ſcire dicamus. ꝛ aliud ſanitatez: aliud partem corporis aliquā vel totum dicimus corpus. atq̄ horū vtriq̄ tam ſciētia q̄ ſanitas: forma quaedaz ꝛ ſpecies eſt ꝛ ratio ꝛ tanq̄ actus ſuſcipiētis. ſcia qdem / ſciētis: ſanitas aūt ſani. actus eniz agentiū: in eo qđ patiť / atq̄ diſponiť ineſſe videť. anima autē: id eſt / vt patet quo viuimus / ꝛ quo ſentimus / ac intelligimus primo) ipſa ꝑfecto rō quaedam erit ꝛ forma / ſed nō vt materies atq̄ ſubiectum.

ℂ Qm̄ quo viuimus, ꝛ ſentimus dupl'r dť, ſicut quo ſcimus. Hoꝝ aūt hoc qdez ſciam dicimus: illud aūt aiaz. vtroqz enim hoꝝ dicimus ſcire. Similiter aūt ꝛ quo ſanamur: aliud qdez ſanitas eſt: aliud aūt pte quadaz corporis, aut toto. Hoꝝ aūt ſciētia quidez ꝛ ſanitas forma, ꝛ ſpecies quędaz eſt, ꝛ ratio, ꝛ vt actus ſuſceptiuoꝝ: hęc qdez ſciētifici: illa ꝟo ſanabilis: videť eniz in patiēte ꝛ diſpoſito actiuoꝝ ineſſe actus. Anima aūt hoc, quo viuimus, ꝛ ſentimus, ꝛ ratiocinamur primo. Quare ratio vtiqz quędā erit, ꝛ ſpecies: ſed nō vt materia, ꝛ ſubiectuz.

ℂ Expoſitores hunc locum aliter nō cōmentati ſunt q̄ Auerrois: ideo vr̄ mihi Ariſto. ſyllogizare ꝙ anima ſit forma corporis ꛛc. Et arguit primo ſic: omnis actio, quę attribuiť alicui enti ꝓpter aliqua duo, neceͤ eſt vt vnum coꝝ tm̄ ſit mā, ꝛ aliud forma: ſed actiones animati attribuūť corpori, ꝛ aię inſimul: ergo alteꝝ iſtoꝝ duoꝝ. ſ. aię ꝛ corporis oino erit materia, ꝛ alterū forma. hic primus eſt ſyllus. ſecūdus ſyl's, omne id duoꝝ, quo primo attribuitur actio enti, eſt forma, ſed anima eſt vnum duoꝝ, quo primo actio attribuiť enti: ergo aia eſt forma hoꝝ Collectanea text᷒ cō. 24.

duos ſyllogiſmos Ariſto. in hoc loco intendit. hos ergo duos ſyllogiſmos Ariſto. intendit. ponit ergo pmo duas ppoſitiones pro declaratione maioris pmi ſyllogiſmi: ꝛ per pmã vult hic terminoꝝ expõnez, ꝛ ait: qm aũt quo viuimus, ꝛ ſentimus duplr dr, ſicut quo ſcimus: ꝛ tota lr̃a ſequẽs ſuſpenſiue legaṫ vſqꝫ in partẽ illam. [Quare ideo vtiqꝫ.] Dicimus aũt hoc qdez ſciaꝫ, id aũt animaꝫ: vtroqꝫ. n. hoꝝ dicimus ſcire. ſimilr ꝛ quo ſanamur: aliud quidez ſanitas eſt: aliud aũt pars quędaꝫ corporis, aut ꝛ totuꝫ. eſt ergo pma ppoſitio qualr duplr, ꝛ ſm duo põt fieri actio cuiuſcuqꝫ: ꝛ tunc apponit ſcdaꝫ ppõnez oſtẽdens quõ illa cõcurrunt an eodẽ gñe cauſę, an alio, ꝛ altero, ꝛ inquit. Hoꝝ aũt ſcia qdez ꝛ ſanitas forma, ꝛ ſpẽs quędaꝫ, ꝛ ideo dico formã, vt act⁹ ſuſceptiuoꝝ. hęc qdẽ ſcientifici. ſ. ſcĩetia: illa ꝟo ſanabilis. ſ. ſanitas: cuius rõnez reddit: videṫ eniꝫ in patiẽte ꝛ diſpoſito. i. ſpecificato, eſſe actus actiuoꝝ. Ex his vult habere hãc ↄclonez: quę maior eſt primi ſyllogiſmi. ſ. oĩs actio, quę attribuitur alicui enti ppter aliqua duo, neceſſe eſt vt vnum coꝝ ſit mã, ꝛ alterũ forma. hãc eniꝫ voluit habere, quę nõ pbata eſt, niſi inductione in illis. [Anima aũt.] Nunc facit ſcdm ſyllm, ꝛ maiorẽ relinquit, ꝛ accepit minorez. d. aũt pro ſꝫ aĩa eſt hoc, quo viuimus, ſentimus, mouemur, ꝛ intelligimus pmo. Tunc apponit ↄclonẽ. d. Quare ſupple aĩa erit ratio vtiqꝫ quędaꝫ: ſed nõ vt mã, ꝛ ſubm hoꝝ duoꝝ ſyllogiſmoꝝ accepit minorẽ ſcdi ſylli, ꝛ ↄclonez, ꝛ inductionez primi. tacuit aũt maiorẽ, ꝛ minorez, ꝛ ↄcluſionez primi, ꝛ accepit duo ex qbus voluit oĩa illa ſicut cõſtat. ſcdi aũt tacuit maiorẽ, ꝛ accepit minorẽ, ꝛ ↄclonez. Hęc eſt ſupportabilis lr̃ę expoſitio.

Com. 24[m] **Modo reuerſus.** Proponit intẽtionẽ capituli, ꝛ ſmo pꝫ. [Et qꝛ manifeſtuꝫ eſt.] Nunc accipere vult duas ppõnes, quibus vult inductione cõcludere maiorẽ pmi ſyllogiſmi. 2° ibi [Et quũ poſuit.] 3° ibi [Unde neceſſe.] Prima ergo ppoſitio ↄſiſtit in hoc q̃ actiones oẽs nobis ppter duo attribuuntur, vt nutritio ſen⁹, ſcire, ꝛ vlr vnũqđqꝫ opus: ꝛ hoc exẽplo oſtẽdit per oĩa diſcurrẽs. Scda ppoſitio conſiſtit in hoc, q̃ ſi per duo attribuũtur nobis, opꝫ vt alterũ forma, ꝛ alterũ materia ſit, vel tanq̃ mã. ꝛ huius pbationem tñ per exemplũ ponit. potuit aũt ꝛ hoc pbare rõne, qm declaratũ eſt in metaphyſica, nullũ entiũ dependere ab eiſdez cauſis eiuſdem rõnis ꝛ gñis, altera eniꝫ ſuperflui: ideo ſi cõcurrunt opꝫ vt vna ſit vni⁹ generis: altera alteri⁹, ꝛ hoc palaꝫ eſt. [Unde neceſſe eſt.] Hic ponit ↄclonez, quę non ſyllo, ſed inductione pbata eſt, ꝛ excuſat eaꝫ, ꝛ ſermo patet. [Et diximus.] Hoc in loco per exẽpluꝫ oſtendit, qđ coꝝ duoꝝ eſt forma, ꝛ qđ materia, ꝛ ſermo pꝫ. [Et quũ declarauit.] Nũc ponit recapitulationẽ dictoꝝ, ꝛ intentionẽ reſidui, ꝛ inquit. Et quũ declarauit, q̃ oĩs actio attributa alicui enti pp aliq̃ duo, neceſſe eſt vt alterũ coꝝ ſit mã, ꝛ alterũ forma: ꝛ h̃ fuit inductione pbatũ: tunc ponẽdo ſyllm ſcdm, accepit vltra textũ maiorez. d. Et fuerit manifeſtuꝫ q̃ pp formã attribuiṫ actio enti primitus, hęc eſt maior: ꝛ q̃ actiones iſte aĩę videnṫ attribui corpori, ꝛ aĩę: ſed pmo animę, ꝛ ſcdo corpori. Et hęc eſt minor ſcdi: tunc ↄcludit ↄclonez, ꝛ inquit. Concludiṫ ex hoc q̃ aĩa eſt forma, ꝛ corp⁹ mã. Hęc eſt tota intẽtio reſidui: ꝛ tunc applicat hoc verbis, ꝛ reliquit tuę induſtrię applicationẽ. addit tamẽ, ſed nõ ppalauit niſi quaſdam iſtaꝝ. ſ. minorez, ꝛ ↄclonẽ ſcdi, ꝛ viꝫ maioris primi: ꝛ dimiſit quaſdaꝫ, qꝛ erãt manifeſtę. [Et ſyllus.] Nũc quodãmõ recapitulat, ꝛ ponit pmo pmũ ſyllm, ꝛ pꝫ. deinde docet foiare ſcdꝫ ibi [Et quũ.] Debes ſcire q̃ Auerrois multotiẽs cõuerſionez pro cuerſione accipit, vt dicit in ſua parafraſi primi prioꝝ: cuiuſmodi facit h̃. Hęc eniꝫ ppoſitio, ppter formã attribuiṫ actio pmo enti, reſoluiṫ in hãc, omne ppter formã attributũ pmo enti, eſt actio: quę ſi conuerteretṫ in parte tñ fieret in hũc moduꝫ: quędaꝫ actio eſt pmo attributa ppter formã: ꝛ ſic non põt eſſe maior ſyllogiſmi in pma figura: ideo Auerrois per cõuerſionẽ hic cuerſionez intelligit: quę fit quodãmodo ſub cõtrario ſenſu ſic, ppter formã attribuiṫ actio pmo enti: ergo omne id quo pmo actio enti attribuiṫ forma eſt: ꝛ ſic maior eſt. idõ ait Auer. ꝛ quũ cõiunxerimus, q̃ ppter formaꝫ attribuiṫ primo actio enti: ꝛ q̃ iſta ↄuertiṫ. i. cuertiṫ, ꝛ cõiunxerimus ſuę cõuerſę. i. ſuę cuerſioni. vꝫ. huic, omne id, quo pmo actio enti attribuiṫ, eſt forma, q̃ actio attribuiṫ ppter animã animato pmo. i. cuꝫ illic cõiungaṫ. hęc minor. a a eſt id, quo primo actio aĩato attribuiṫ: tunc cõcludiṫ ex hoc, q̃ anima eſt forma, ꝛ corpus mã. Et ſic patent duo ſylli in ppoſito. Sꝫ Egidi⁹ recolligit hic, q̃ materia coagit: quoniã Ariſto. ait q̃ ſcire eſt per animã, ꝛ per ſcientiaꝫ. Amplius ſanitas per corpus, ꝛ per ſanitatẽ, ergo materia ſanamur, ꝛ per cõſequẽs principiũ eſt actionis aliquo modo: ꝛ ſic ſumit Egidius id.

Ideo queriṫ, an in actiõe nãli mã coagat ſimul, vꝫ, cũ forma. An in naturali actiõe mã coagat. Egidius hic, ꝛ in 2° quolibe. q. 12. ſuſtinuit materiaꝫ coagere, ꝛ hoc videṫ pbare ipſe trib⁹ rõnib⁹. pma Egi. opinio. ex mã, ꝛ forma fit vnuꝫ: ergo ſicut vnio formę ad materiam reddit eaꝫ ſuſceptiuã, ita vnio materię ad formaꝫ eaꝫ debet reddere actiuã. Scdo arguit hic: omne id, ſine quo forma non agit, nec agere põt, eſt coagẽs ſimul cuꝫ forma. ſi eniꝫ for. ſine platone trahere nõ põt nauiꝫ, plato videṫ coagẽs ad id. Sed forma ſine mã agere nõ põt: qm forma cõſeruaṫ in mã: ergo ſine ea nec eſſe, nec agere põt. Tertio arguit: qm Ariſt. in. 12. metaphiſicę reprobat eos, qui ex neceſſitate materię oĩa dicunt ait. n. etiaꝫ eſſe ſicut dicunt theologi: qui ex nocte generãt, aut vt phyſici erant, ſimul res oẽs dicũt idez ipoſſibile, quõ eniꝫ mouebunt ſi nõ fuerunt actu aliqua cauſa: nõ enim mã ipſa ſeipſam mouebit, ſed thectonica, nec menſtrua, nec terra, ſed ſemina, ꝛ genitura. Amplius reprehendit ibidem Plato. ꝛ Leucippuꝫ: qui oĩa fieri ex actu ente, ꝛ nullo mõ mã aiunt: ppter qđ Ariſto. 2° perihermenias ait, eniꝫ neutri bene dicũt, ꝛ ideo ſe ponit in medio: vult eniꝫ q̃ mã non ſit totalr principiũ actionis, vt theologi, nec agens ſeparatum, vt Socra. in Phedro, ꝛ Plato, ꝛ Leucippus, ſed vtrũqꝫ. ergo taꝫ mã, q̃ forma agunt, principaliter forma, ꝛ ex ↄñti mã, vt Egidius ait. his tribus ſignis Egidius materiã coagere ait. Sed videṫ Egidius aberrare: qm ſi mã coagit, vel hoc hꝫ per ei⁹ eſſentiam, vel per accidentia vnita ſuę eſſentię. ſi ppter ſuaꝫ eſſentiam, ergo ſua eſſentia eſt in actu: qm ſicut actus eſt agere. i. ꝛ coagere eſt actus. ſi ppter accñtia cõicata ſibi a forma, tũc hoc ſibi accñtale eſſet cõtra ipm. Refutatio Scdo ſicut in ordine rerũ daṫ vnuꝫ agens: qđ tñ agit, ꝛ nõ patitur, nec cõpatiṫ, ſic ꝛ vnũ debet dari patiens: qđ tñ patiatur, nec agit, nec coagit. Pro itellectu hoꝝ ergo debes ſcire, q̃ materiaꝫ coagere põt intelligi. vno mõ, pro qñto ſm eius eſſentiã agit ad operationẽ, lꝫ minus principaliter, quẽadmoduꝫ medici fingũt, q̃ mater, ꝛ pater agunt, lꝫ mater ſcđdario, ꝛ pater primo. Alio modo poteſt intelligi q̃ materia coagat: quia eſt tanq̃ limitatiuũ agentis: declarauit enim Ariſto. q̃ forma pura non põt tranſmutare materiã, niſi cõcurrat materia: quoniã forma pura eſt vniuerſalis per eſſentiaꝫ, ꝛ ab vniuerſali per eſſentiam non prouenit effectus, niſi vniuerſalis ſm peripatheticos. ideo ſi a forma debet puenire effe/

cius particularis, ⁊ notus, debet coniungi materie per quā reddit̄ particularis, ⁊ limitatur: ⁊ ſic materia cogit pro quāto cōcurrit: vt limitās agens ad certū gen⁹ actionis. ¶ Tertio modo pōt itelligi ipſuʒ agere pro quāto eſt pars cōpoſiti: qđ p̄mo ⁊ per ſe agit, quēadmoduʒ diximus, q̄ pes ſaltat: q2 corp⁹ cui⁹ pars eſt ſaltat. Si p̄mo mō itelligat Egidius peccauit. Scđo mō ⁊ tertio ſol. eſt manifeſta: attamē ad argumēta ſua. ¶ Ad p̄^m dōʒ q̄ ex lr̄a non colligit̄ hoc vbi debes ſcire, vt Simplicius ait, q̄ Ariſt. diuidit ſic, quo viuimus, ⁊ ſentim⁹ dupl'r: ſcia. ſ. ⁊ aia, ⁊ nō intelligit per aiaʒ puraʒ potentiā ad ſcire, ſed aiaʒ actu ſcientē: ⁊ tūc diſtinctio ſic intelligit̄ ſm Simpliciuʒ, q̄ nos poſſumus ſcire duob⁹. ſ. ſcia tanq̄ forma, ⁊ aia ſciēte tanq̄ toto, ⁊ per ſe p̄ncipio. Ex textu ergo nō colligit̄, materiā agere, ſed cōpoſitū: vt qđ, ⁊ formaʒ, vt quo. ⁊ hoc Auerrois ait. [Et aliud per habens illam virtutē.] ⁊ Paulopoſt ait. [Et q̄lr3 per aiaʒ, quę eſt virt⁹ habēs ſciaʒ.] Amplius poſt ait. [Et q̄lr3 per corpus ſanum, aut p mēbrū ſanuʒ.] Ecce q̄mo Auerrois p māʒ nō intēdit ipſaʒ in pura potētia, vt Egidius, ſed cōpoſituʒ: qđ rōne ⁊ cōparatione formę dicit̄ tanq̄ mā. Propter qđ ait Simplicius: q̄ Ariſto addit: videt̄ eniʒ in patiēte ⁊ diſpoſito. i. ſpecificato actiuoꝝ eſſe actus. ¶ Ad p̄mū argumentū dōm q̄ vnio materię ad formā facit ipſam per accidens coagere: ⁊ nō ſm eſſentiā: vt forte Egidius ſenſit. ¶ Ad 2^m dicēduʒ q̄ id Ariſto. ait: nō q̄ materia coagat ſm eſſentiā eius, ſed cōcurrit: vt limitans agens, ideo tenet mediuʒ. ¶ Ad 3^m cōcedo materiā eſſe cōcurrens tanq̄ cauſaʒ ſine qua nō: eo quia forma pura tranſmutare non poteſt materiam.

COMMENTARIVM.

His q̄ōnibus ſolutis, nunc Ariſtoteles ſyllogiçat primā animę definitionē per ſcđaʒ, vt inuat definitionē hāc eſſe cauſaleʒ, definitioneʒ vō cōem eſſe formalem, vt ſumpſit in p̄ncipio, ⁊ ſyllus ſic cōponit̄: omne id, quo viuimus, ſentim⁹, rōcinamur p̄mo: eſt actus corporis viuētis: aia eſt, quo viuimus, ſentimus ratiocinamur p̄mo. igit̄ aia eſt actus corporis viuentis. Maioreʒ duob⁹ exemplis p̄bat, ⁊ exēplo a ſcia, ⁊ exemplo a ſanitate. A ſcia q̄deʒ, q2 nos ſcimus, ⁊ aia, ⁊ ſcia: aia q̄deʒ ſcimus veluti per materiā: ſcia vō, veluti p formā. A ſanitate vō, q2 ⁊ ſanitate valemus, ⁊ p̄te corporis, vt oculis, vel aurib⁹, ⁊ valemus etiam toto corpore. Sanitate quideʒ tanq̄ per formā, q2 ea p̄mo valemus: corpore vō tanq̄ per materiā. Igit̄ ex his duob⁹ exemplis maior hęc colligit̄: omne illud, quo viuimus, ſentimus, ⁊ ratiocinamur p̄mo, eſt actus ſiue forma corporis viuētis. Minor autē fuit ſuperius deducta per quatuor ſuppoſitiones, ⁊ ſic totus ſyllus p3. De ſyllo ergo nō maiorem, ſed duo exēpla poſuit, q̄bus maior illa p3. Minorem vō poſuit ibi. [Anima aūt hoc, quo] ⁊ ꝯcloneʒ, ibi [quare ratio.] ¶ Sed dices p̄batio per exēpla eſt rhetorica, vel dialectica: igit̄ nō cōuenit demr̄atiuis. ¶ Dicimus plura exempla valere vnā inductionē. Inductio autē in p̄pōnib⁹ per ſe habet vim demr̄ationis, vt in 2° phyſicę auſcultationis inq̄t Auerroes: ⁊ in 2° prio p. ⁊ q2 hęc exempla ſunt in p̄pōnib⁹ per ſe: cōueniūt demōſtratiuis. ¶ Auerroes aūt textū Ariſtotelis ad duos ſyllogiſmos reſoluit, ſ3 applicare illos vbis Ariſtotelis, nō leue eſt. Pręterea vt illos ſyllos ꝯficiat, vtit̄ cōuerſione quadaʒ, quę nō eſt ſcripta in prioriſticis. ¶ Quo vō ad vba attinet, dixit [aia eſt quo viuimus, ⁊ ſentimus, ⁊ ratiocinamur p̄mo,] q2 ⁊ ſi corp̄e vel mā viuamus, ⁊ ſentiamus, ⁊ ratiocinemur, nō p̄mo ſed quatenus aiatū eſt. aia vō p̄mo, q2 eius eſſentia nō. n. viuimus corpore, vt

Comen. 20°.

Expoſitio Auer.

Simplicius inquit: excluſa aia, ſ3 viuimus corpore p̄fecto per aiaʒ: ſicut non ſcimus aia excluſa ſcia, ſed p̄fecta per ſciaʒ: ⁊ hoc ſignat per illa vba. Videt̄. n. in patiēte ⁊ diſpoſito actiuoꝝ in eſſe act⁹: quaſi velit nos viuere corpore affecto aia tanq̄ per materiā, ⁊ nō p̄mo, q2 eo viuimus, quatenus p̄ticipat aia, aia vō tanq̄ per formaʒ, ac p̄mo, q2 ea nō viuimus, quaten⁹ p̄ticipat aliq̄d. ¶ Quo vō ad trāſlationes attinet, verbū grēcū διανοούμεθα, latine rōcinamur dicit̄: nō eniʒ per aiaʒ intelligimus, ſ3 per intellm: per aiaʒ. n. dianoeticā rōcinamur: per intellectū vō intelligimus. p̄pterea vetus tranſlatio, quę h3 intelligimus, nō cōuenit. Aduerte tñ q̄ ſi minor intelligit̄ copulatiue, tunc cōem aię definitionē non niſi de rōnali aia Ariſtoteles p̄bat. Sin aūt itelligat̄ diſiunctiue, tunc de aia in cōi illaʒ p̄bat. ¶ Quo vō cōſtructionem attinet, lr̄a legēda eſt ſuſpenſiue vſq3 ibi [q̄re rō vtiq3.] Hactenus de expōne. ¶ Aduerte q̄ Auerroes circa p̄ſteʒ textū multipl'r errauit. p̄mo errauit, quia notat in textu duos ſyllos, ⁊ nō eſt niſi vnus, q2 in p̄⁹ p̄te Ariſtoteles accepit duo exēpla, ⁊ nō ſyllm, ex q̄bus voluit eſſe colligēdaʒ maiorē, vt fecimus. ¶ Scđo errauit: q2 dato q̄ in textu ſint duo ſylli, iſti eſſent abiuncti, ⁊ nō ſubacceptı. Primus. n. p̄baret, hoꝝ duoꝝ. ſ. aię ⁊ corporis alteꝝ eſſe formā, alterū materiā hoc pacto, q̄buſcūq3 duobus actiones nobis attribuūt̄ neceſſe eſt, vt alterū ſit forā, alterū mā: aia ⁊ corpore, vt duob⁹ actiones nobis attribuūtur. ergo alterū eoꝝ erit forma, alterum mā. Scđus p̄baret q̄ aia eſt forma, hoc modo, omne illđ quo p̄mo actiones nobis attribuūtur, eſt forma: aia p̄mo actiones nobis attribuūtur, ergo aia eſt forma. P3 q̄ iſte non eſt ſubacceptus p̄ori. 2°. n. poꝝ ſyllus ſubaccipit̄, aut ſubaccipiendo ſub ſubiecto ꝯclonis ſine cōuerſione, aut ſub p̄dicato in ſcđa figura, ſine cōuerſione, vel in p̄ma per ꝯuerſionē. Conſtat aūt nō ſic poſſe accipi in caſu, q2 cōcluſio prioris ſylli nō pōt cōuerti modo, quo maior ſcđi poſſit ſubaccipi: vt p3. Tertio errat, q2 nō bene cōuertit: ⁊ l3 in collectaneis excuſauimus eū: dicētes eū accepiſſe ꝯuerſionē pro quacūq3 p̄pōnis permutatione, tñ ad hoc, vt ſyllus vere per cōuerſionē ſub ſyllo accipiat̄: op3 vt cōcluſio vera, ⁊ p̄pria cōuerſione cōuertat̄: vt p3 2° poꝝ. Tertio errauit, q2 voluit Ariſtoteleʒ p̄bare q̄ aia nō ſit corp⁹, qđ nō eſt ad p̄poſitū, naʒ nullibi Ariſtoteles demonſtraſſet primā definitionē per ſcđam vt propoſuit, niſi in hoc loco demonſtrat.

¶ Nam cum ſubſtantia tripliciter dicat̄ vt diximus (quaedaʒ eniʒ eſt forma / quaedaʒ materies, quaedam id qđ ex vtriſq3 componit̄. ⁊ materia quidem eſt / vt patet / potentia: forma aūt actus) cuʒ igitur vt diximus ſubſtātia dicatur trifariaʒ, animáſq3 id ſit qđ ex vtriſq3, corp̄e inq̄ ⁊ aia cōſtat: corp⁹ p̄fecto nō eſt act⁹ aiae ſ3 ipſa corp̄is alicui⁹ eſt act⁹.

¶ Tripl'r enim dicta ſubſtantia, vt diximus: quaꝝ hęc q̄deʒ ſpēs, illa aūt mā, alia autē ex vtriſq3 eſt: haꝝ aūt, mā q̄dē potētia eſt, ſpēs aūt actus. Q̄m aūt qđ ex vtriſq3 eſt, animatum eſt, nō corpus eſt actus animę, ſed ipſa corporis cuiuſdam.

¶ Syllogiçat ſcđa demr̄atione aiaʒ eſſe formā, ſic, omne actu eſt entelechia eius, qđ eſt in potētia, ⁊ nō ecōuerſo: ſed aia eſt act⁹ aiati. ergo aia eſt forma, ⁊ entelechia ei⁹, ⁊ nō ecōuerſo. Primo ergo diſtinguit ſubaʒ. d. Tripl'r. n. dicta ſubſtātia. i. quū dicat̄ tripl'r ſubſtātia, ſicut dixim⁹:

Collectanea text° cō^n. 25.

quaꝝ hec qdeꝫ ſpēs, id aūt mā, aliud autem ex vtriſq3 hoꝝ aūt materia qdeꝫ potētia, ſpēs aūt actus, poſtea ex vtriſq3 animatū. Hec eſt diſtinctio. Tunc accipit minorem, ꝛ inquit. Corpus nō eſt actus aīe, ſed ipſa eſt actus corporis cuiuſdaꝫ. ſ. animati. Ecce quomō ſyllogiſmi tm̄ minorem in forma accepit.

Com. 25m. **Jſta eſt alia.** Primo ꝓponit intentionē. d. Jſta eſt alia declaratio a p̄dicta, ꝙ aīa ē ſubā ſm formā nō ſm māꝫ. ¶ Reddit poſt cauſaꝫ cur Ariſto. [enī] appoſuit vel [qm̄] vt trāſlatio ei⁹ hꝫ: hō. n. particula nota eſt cauſe; ideo ait. ſꝫ qꝛ iſta declaratio dat cām ꝛ eſſe. Prima aūt dat tm̄ eſſe, induxit eā quaſi cām ſmonis p̄dicti. ſ. apponēs lr̄ [enī] vl' [qm̄.] ¶ Dubitatur

Dubitatio. qm̄ ꝯclō hui⁹ eſt, aīa eſt foīa: mediū eſt, aīa eſt act⁹: non vī enī mō ꝙ eſſe actū ſit cā aīe eſſe formā: qm̄ h̄ p̄dicatio, aīa eſt foīa, eſt p̄mi modi dicēdi per ſe: queādmodū ꝛ hec, aīa eſt act⁹. nulla aūt p̄dicatio p̄mi modi, eſt cauſa

Solutio. quotidiā. ꝓpōnis p̄mi modi. ¶ Debes ḡ ſcire, expōneꝫ quotidiā eſſe, ꝙ p̄ma demrātio ꝓbabat, aīaꝫ eſſe formā, ꝓpter eē p̄mo p̄n^m oꝑationis vitalis, que erat minor. Jlla aūt minor non ꝓbata fuit, ꝛ ergo ꝓbat̄ per hoc qꝛ aīa eſt actus corporis, ꝛ foīa corporis: qꝛ igiẗ ꝯclō p̄mis ſylli eſt tanq̄ cā minoris p̄cedentis, ideo appellat hāc dicentē cāꝫ. ſ. p̄me, ꝛ eſſe: put mediū hui⁹ eſt noti⁹ minori illi⁹. pōt ḡ ſyllogiꝫare, ſic. oīs foīa corporis eſt actus p̄mo p̄n^m vite, ſꝫ aīa eſt forma corporis. ḡ aīa eſt p̄ p̄o^m vite. Ecce quō demrātio

Refutatio hec dicit cāꝫ illi⁹. ¶ Sꝫ h̄ ſtare nō pōt: qm̄ in illo ſyllō ꝓbat̄ iſta ꝯclō, aīa eſt foīa. ḡ hec ꝯclō nō pōt dicī ſignū,

Sol. ꝓpa. ſeu eſſe illi⁹. hic. n. cōmittiẗ circulus. ¶ Jō alr̄ dōꝫ ꝙ hec demrātio dicit cāꝫ ꝛ eſſe. altera aūt ſupra poſita in textu octaui cōmēti ꝛ. 9. fuit ſignum tm̄. Hec. n. demrātio dicit cāꝫ, ꝛ eſſe, queādmodū ꝛ imediate dicta illius poſite in 8° ꝛ 9° textu. Ad formaꝫ q̄onis dico, ꝙ hec p̄dicatio, aīa eſt forma, eſt ſcdi modi: qm̄ foīa dī relatiua ad corp⁹: vt

Cōmen. 16°. Auer. ait 2° phicoꝝ, ꝛ nullū relatiuū p̄dicat̄ in p̄mo mō de abſoluto. actus aūt vt hic ſumiẗ, eſt qddā abſolutū: ideo eſt qdāmō p̄dicās in p̄mo modo. Et ſic ſoluiẗ qō. ¶ Jnquit ḡ.] Eſt iſta alia declaratio a predicta. ſ. olim textu cōmē. 8. ꝛ. 9. Sed qꝛ iſta declaratio dat cāꝫ, ꝛ eſſe. i. eſt p̄ cāꝫ in eſſendo, ꝛ in īferēdo. p̄ma aūt. ſ. oliꝫ poſita p̄ ſile de oculo, ꝛ viſu, ꝛ ſecuri, ꝛ figura dat tm̄ eſſe. i. infert tm̄, induxit eā q̄ſi cāꝫ ſmonis p̄dicti. ſ. oliꝫ. ¶ Et dixit.] Nūc exequiẗ, ꝛ p̄mo diſtinguit ſubāꝫ ꝛ ſermo pꝫ. 2° ibi [Eſt enī.] cōponit ſyllꝫ. cōponit ḡ p^m accipiēs miorē. d. Eſt. n. aīatū in actu per aīaꝫ. deīde maiorē. d. Et qō eſt in actu, dꝫ eſſe entelechia ei⁹: qō eſt in po^a, ꝛ nō ecōuerſo, ꝛ applicat ſn̄iaꝫ verbis, ꝛ accepit ꝯclonē. d. Neceſſe eſt, vt corpus nō ſit entelechia aīe, ſed aīa corporis.

COMMENTARIUM.

Auerroes voluit Ariſtotelē in p̄nti textu ꝓbare eandē ꝯclonē ſcda demrōne. erat. n. ꝯcluſio ſm Auerroeꝫ aīa eſt foīa corporis, ꝛ nō corp⁹. Quā ꝓbauit vna demrōne. At vult nunc, ꝙ eā ꝓbet ſcda demrātione. ſ. qꝛ aīa eſt act⁹. ḡ eſt foīa corporis, ꝛ nō corpus. Aſſignat aūt dr̄iaꝫ demrōnū, dicēs demrōnē hāc dicere cāꝫ ꝛ eē: p̄orē ħo dicẽ eſſe tm̄. Cui⁹ rei ſignū affert, quia hec eſt inducta, vt cā ſmonis p̄dicti, ꝓputa p̄ notā cāe, que eſt [enim.] ¶ Pro refutatione hui⁹ expōnis debes ſcire ꝙ ꝓpria demrātio fuit oē id, quo aliqui p̄mo attribuūt̄ actiōes vitales, eſt foīa. Aīa eſt id, quo aīatis attribuūtur actiones vitales. ḡ aīa eſt forma corporis aīati: que demrātio ꝓximo cōmēto fuit expoſita. P̄ns ħo demōſtratio eſt, oīs act⁹ eſt foīa ei⁹: cuius eſt act⁹. aīa eſt actus corporis aīati, ḡ eſt foīa aīati corporis. Si ḡ hec 2ª dicit cāꝫ ꝛ eē, vl' dicẽ cāꝫ ꝛ eē re^a ei⁹ demrōnis, que lōge ſupius data

eſt, que ſigno ſumpto ab artificialib⁹, aut a p̄tib⁹ ꝓceſſit: vt in collectaneis diximus. Aut dicit cām ꝛ eē reſpectu ꝓxime, nō reſpectu remote: qꝛ v̄bum [enī] nūc reddit cām niſi ei⁹, qō ꝓxime dictū eſt: qō noſtri grāmatici obſeruāt. Jgiẗ nō eſt rōni ꝯſentaneū v̄bū illud reddere cāꝫ ei⁹, qō tanto īteruallo dictū eſt. Similiẗ dicit cām ꝛ eſſe reſpectu ꝓxime demrōnis: nō video quō hec dicat cām ꝛ eſſe, ꝛ p̄ma eſſe tm̄. demrātio. n. que dicat eſſe tm̄, eſt inuentio cauſe: ꝛ ſic p̄ma fuiſſet inuentio medij in ſcda: vt interpoſitio inueniẗ per eclipſim, ꝛ poſtea eclipſis demōſtrat̄ ꝓpter qd per interpoſitionē. Si ḡ p̄ma diceret eē tm̄, eſſet inuētio medij in ſcda: ꝛ tunc ſcda nō poſſet dicẽ cāꝫ ꝛ eſſe, ſed cāꝫ tm̄: ꝛ ꝓp qd. Preterea neq̄ dici pōt hāc dicere cāꝫ ꝛ eſſe p̄me, qꝛ ꝓbat minorē p̄me: aut maiorē, qꝛ tunc nō eſſet demrātio ſcda, ſed ꝓſyllſ ꝓbans alterā ꝓpōneꝫ p̄oris demrōnis: vnde ex p̄ma, ꝛ hac fieret vna demrātio, ꝛ nō due: vt dicit̄. Preterea nec dici pōt, ꝙ hec dicat cām, ꝛ eſſe ꝯclonis p̄me. Prima vero illius ꝯclonis dicat eſſe: qꝛ eſſe actū alicui⁹ nō eſt cā, ꝙ aliquid ſit forma illi⁹: ꝛ ſi eſt cā, nō eſt eſſe. nō. n. valet dicere formaꝫ eſſe relatiuū: actū abſolutū: qꝛ act⁹ ꝛ potētia ſunt relatiue oppoſita 9° meta^{ce}. Quare non video quō hec ex

Cōmēto 11°. Expō diui Thome. poſitio poſſit ꝯſonare v̄bis Ariſtotelis. ¶ Expoſitor āt velle videt̄ Ariſtoteleꝫ in dicta demrōne nō plus ſyllogiꝫaſſe, niſi ꝙ neceſſe eſt duoꝝ alterū eſſe formā, alterū māꝫ. Erat. n. demrātio, oīs oꝑatio alicui attributa ꝓpter duo, neceſſe eſt alterū formā, alterū māꝫ eſſe. viuẽ ꝛ ſentire, ꝛ rōcinari actiones ſunt attribute aīato ꝓpter aīaꝫ, ꝛ ꝓp corp⁹. ḡ alterū coꝝ foīa eſt, alterū mā. Et hac rōne Expoſitor ait, ꝙ ex hac rōne non magis vī de aīa ſequi ꝙ ſit forma q̄ de corpore, cū vtroq3 viuere dicamur. Vult igiẗ ꝙ Ariſtoteles ꝑficiat dictā demrōnē, ꝓbādo ꝙ de aīa ſeq̄ ꝙ ſit foīa, ꝛ nō de corpe: Hec Expoſitor.

Qualis hec expoſitio. ¶ Sed q̄uiſq̄ hec expoſitio ſtare poſſet, mihi tn̄ eſt difficilis: Ariſtoteles. n. in ꝓximo textu expreſſit minoreꝫ, ꝛ ꝯcloneꝫ. Maioreꝫ ħo, ſꝫ nō expreſſit, poſuit duo exempla, in q̄bus clariſſima rōne maior ſpectari pōt: quare ſyllus ille vī cōpletus. Et cum ait nō magis de aīa ſequi ipſaꝫ eſſe formā, q̄ de corpore, nō vī ꝯſonus: qꝛ lꝫ aīa, ꝛ corpe viuamus: Ariſtoteles adijcit nos aīa viuere p̄mo, corpore aūt quatenus aīa ꝑticipat. ḡ vī ſequi poti⁹ aīaꝫ eſſe corporis formā, q̄ corpus aīe. erat. n. hec demrātio, oē quo viuimus, ſentimus, ꝛ rōcinamur p̄mo eſt forma viuentis corporis. Hec fuit duob⁹ exēplis ꝓbata. Anima eſt quo p̄mo viuimus, ſentimus, rōcinamur: vt fuit definitio aīe ſcda. Jgiẗ aīa eſt forma viuētis corporis. Ecce quō

Propria expoſitio. ꝑfecta eſt demrātio, nec video qd illi deſit. ¶ Dicamus ergo aliter, ꝙ. ſ. Ariſtoteles refert hoc ad ꝓximā demrōnē ꝛ nō ad remotā: vt diximus in collectaneis. Nec retulit hoc, qō hic ait, ad totā ꝓximā rōneꝫ, ſed ad ꝯcloneꝫ, nec ad totā ꝯclonē, ſꝫ ad illud, qō in ꝯclone poſt aſſumpſit: qō qdeꝫ nō erat de eſſentia, aut pars ꝯclonis. Ex illa. n. demrōne, ſoluꝫ ſequebat̄ ꝙ aīa eſt forma viuētis corporis, addit tm̄ ipſe [ꝛ nō vt mā ꝛ ſubiectū.] Modo lꝫ iſtō poſtaſſumptū ſequat̄ ex ꝯclone: ſequiẗ. n. aīa eſt forma viuētis corporis, ergo nō eſt mā vel ſubiectū illius: tn̄ non vi ſylli ſequiẗ ſed poſtaſſumēdo. Ariſtoteles ergo non cōtent⁹ illa poſtaſſumptione, quā qs pōt in dicto ſyllō facere, ꝓbat illaꝫ poſtaſſumptionē noua rōne. Eſt enī mos Ariſtoteles ſyllogiſticas poſtaſſumptiones non tm̄ ꝓbare ex dictis, ſed ad illas addere nouas rōnes, vt cōpluribus ſuoꝝ libroꝝ locis obſeruauimus. poſtaſſumptionē ergo illaꝫ ſic ꝓbat, act⁹ magis eius eſt forma, qō eſt in potētia q̄ ecōtra. ſed per diuiſionē nunc factaꝫ, aīa eſt actus viuētis corporis: viuens aūt corpus eſt in potē

tia:igiť magis aĩa corporis, ꝙ̃ corpus aĩe eſt actꝰ, ⁊ forma. Illa ergo poſtaſſumptio non modo ex dicto ſyllogiſmo pꝫ: ſed per diuiſioné ſubſtãtię de nouo cõmemoratam. Hęc ſine dubio eſt Ariſtotelis mens.

¶ Idcirco recte admoduꝫ putant ij: quibꝰ aĩa neqꝫ eſſe ſine corpore, neqꝫ corpꝰ aliqđ eſſe videť. etenĩ ipſa, corpꝰ qdem nõ eſt: eſt aũt corporis aliqd. Et ineſt ob hoc in corpore, atqꝫ in corpore tali: nõ in quouis ſine diſcrimine vllo, quẽadmoduꝫ veteres ad corpꝰ ipſaꝫ accõmodabãt, nihil prorſus determinãtes quodnaꝫ illud ⁊ quale ſit corpus. atqꝫ non recte: vt pꝫ quippe cũ nõ videať quoduis ſine vllo diſcrimine: qđcũqꝫ ſuſcipere. Hoc autẽ pacto: cum rõne etiã fit ſane. actus.n. vniuſcuiuſqꝫ: in eo qđ eſt potentia ⁊ in ꝓpria mã, ſuapte nã fieri eſſeqꝫ ſolet. Animaꝫ igitur perfectionẽ quãdam eius ⁊ actũ ac rationẽ eſſe qđ potentiã habet vt huiuſmodi ſit: ex hiſce quae diximus inoteſcit.

¶ Et ꝓpter hoc bene opinanť, qbus viť neqꝫ ſine corpe eſſe: neqꝫ corpꝰ aliqđ aĩa. Corpꝰ qdeꝫ nõ eſt, corporis aũt aliqd eſt. Et ꝓpter hoc in corpore eſt. Et in corpe hmõi (⁊ nõ ſicut priores in corpore aptabant ipſaꝫ, nihil prorſus definiẽtes in quo, ⁊ quali) ⁊ qdem cũ nõ videať accipere quodlibet cõtingẽs. Sic aũt fit ſm rõneꝫ, vniuſcuiuſqꝫ.n. actꝰ in potẽtia exiſtẽti, ⁊ in ꝓpria mã aptꝰ eſt fieri. Qꝫ qdẽ igiť actꝰ eſt qdaꝫ ⁊ rõ eiꝰ qđ hꝫ potentiã vt hꝰ ſit, manifeſtũ eſt ex dictis.

Collectanea textꝰ cõn 26.
¶ Quũ tot ⁊ de aĩa tanta dicta ſint, reliquum erat cõcludere qd antiqui bñ, qdue male dixerũt. fuerũt aũt veteruꝫ ſectę duę pro nũc, vna epicureoꝝ ⁊ medicoꝝ. ſ. aĩaꝫ eſſe cũ corpe in hũc modũ, ꝙ a corpe accipit eẽ, ⁊ ſimul cũ corpe extinguiť: quã opionẽ, ⁊ medici videnť ſequi: vt Hippocrates. d. aĩaꝫ armoniã, ſeu cõplxionẽ eſſe, quẽadmoduꝫ ⁊ Galenus velle viť, ⁊ Empe. Homerus, ⁊ multi alij. ⁊ hi ſunt qui aĩaꝫ nõ eẽ corpꝰ dicũt, tamẽ eã eſſe ſine corpe ipoſſe. Sunt ⁊ alij, quẽadmoduꝫ Pythagorici: qui aĩaꝫ corpꝰ dicũt eſſe, eãqꝫ exire corpꝰ, ⁊ intrare ipſum: ⁊ hi ſunt qui aĩaꝫ in corpus qđlibꝫ poſſe intrare ꝯſtenť, ⁊ nõ determinata in determinatũ. Ariſto. ergo pmo tãgit pmos, ⁊ inquit: ⁊ ꝑꝑ hoc. ſ. qꝛ aĩa eſt actꝰ corpis cuiuſdã, ⁊ forma talis corpis, bñ opinanť, qbus viť neqꝫ ſine corpore eſſe, neqꝫ corpꝰ aliqđ aĩa: ⁊ hoc aſſeuerat, ⁊ inquit. Corpꝰ qdẽ.n. nõ eſt, vt oliꝫ vidimus, corpis aũt aliqd. ſ. ꝑfectio eſt: ⁊ ꝑꝑ hoc corpori ineſt: ⁊ in corpe hꝰ. ſ. viuẽte in potẽtia, vt ſupra diximꝰ: qꝛ ipſa neqꝫ corpꝰ, neqꝫ ſine corpe eẽ põt. ſunt ğ pmi collaudati ꝗ̃tuꝫ ad duo, in eo. ſ. ꝙ aĩaꝫ corpꝰ eſſe negãt, ⁊ ipſa ſine corpe impoſſe. ⁊ inde ſeqť ꝙ aĩa corpori ineſt, ⁊ determinato corpori: q̃li dicđ. ¶ Et nõ ſicut.] Nũc tãgit ſcđos ſcđę ſectę, ⁊ inquit: ⁊ nõ ſicut priores ad corpꝰ aptabãt ipſaꝫ: nihil diffiniẽtes. i. determinãtes in quo, ꝗ̃tũ ad ſubaꝫ, ⁊ quali, ꝗ̃tũ ad diſpoſitiones ſup. eſſe debꝫ aĩa, ſꝫ temerario, ⁊ fortuito vſu corpus intrare, ipſumqꝫ exire dicũt. ⁊ vere ſup. errant: quũ nõ viť accipe qđlibꝫ ꝯtigẽs. i. qđlꝫ corpꝰ indifferẽter: qꝛ neqꝫ lapides ingenij vocalis, neqꝫ fructices diſciplinę ſunt capaces. ſic aũt. ſ. ꝙ aĩa ſit in corpe, ⁊ hꝰ fit. ⁊ ſm rõnem eniꝫ pro qꝛ actꝰ vniuſcuiuſqꝫ in potẽtia exiſtẽtis, ⁊ in ꝓpa mã aptus natꝰ eſt fieri: quaſi velit dicere ꝙ non quęlibet aĩa cuilibet corpori ꝯſentanea eẽ põt, ſꝫ inſtructo, atqꝫ ita diſpoſito, vt ptãtes aĩę in id receptę, vſus ſuos quã cõmodiſſime pñt pſtare. ¶ Qꝫ quideꝫ igiť.] Quodãmõ recapitulans recolligit per modum ꝯclonis pmã aĩę diffõneꝫ, ⁊ inqt. Qꝫ qdeꝫ igiť actꝰ eſt quidaꝫ. ſ. pmus, ⁊ rõ. ſ. forma hñtis eſſe hꝰ. i. corpis phĩci organici in potentia viui manifeſtum ex his.

Comm 26
Et ꝓpter hoc. Primo abſqꝫ ꝯtinuatione: quia textꝰ cõcludit illaꝫ, ꝓponit collaudationeꝫ pmę ſectę. 2° ibi [Et ex hoc mõ.] reprobat ſcđaꝫ ſectã. 3° ibi [Et dixit hoc.] ¶ Oſtẽdit quę naꝫ ſint nãę bonaꝝ diffõnũ, ⁊ q̃li datę diffõnes ſint hę. Inquit ğ in pma, ⁊ ꝓpter h̄ qđ apparuit de aĩa, qđ eſt entelechia corpis nãlis, recte dixerunt opinãtes, ꝙ aĩa nõ eſt extra corpus: neqꝫ corpꝰ. ⁊ reddit rõneꝫ. d. Entelechia.n. talis eſt. ſ. vt ſit in corpe, ⁊ ꝙ nõ ſit corpꝰ: corpus.n. non ꝑficiť per corpꝰ: cũ corpꝰ nõ ſit inactũ, vt ſit in ſubto: potius nã ſua eſt eſſe ſubm. Ex h̄ ſeqť collaudatio pmoꝝ veterũ, ⁊ applicat ſñiaꝫ v̄bis, ⁊ ſmo pꝫ. ¶ Sed ambigũt ⁊ rõnale: dictũ.n. eſt, rõnaleꝫ alterũ genꝰ eſſe aĩę, ⁊ ipſaꝫ ſolũ ſeparari, quẽadmoduꝫ ſempiternũ a caduco. hoc auteꝫ in loco collaudans antiquos pmę ſectę ait, bñ eẽ dictũ nullam aĩaꝫ eẽ corpꝰ, ⁊ ipſaꝫ oẽm aliqd eẽ corpis: quę apponere videnť multũ. ¶ Simplicius abſoluit ꝙ aĩa cõparať ad corpus duplr. vnoꝰ vt vtens: ⁊ ſic inſeꝑabilis eſt, cũ opꝰ ſuũ hĩc nõ poſſit ſine vſu corpis. ¶ Scđo mõ vt ꝑficiẽs, ⁊ cõfigurãs corpus, ⁊ ipm ſpecificãs, ⁊ ſic nõ in corpe vtiť, imo ⁊ ipꝫ ſpecificat. Uult ğ vtroqꝫ mõ aĩaꝫ neqꝫ eẽ corpꝰ: neqꝫ eẽ ſine corpe, verũ diuerſimode: hęc qdeꝫ.n. nõ ſine corpe eſt: qꝛ ab eo eſſe ⁊ ꝯſeruari habet, vt vegetatiua, ſenſitiua ⁊c̃. Illa vo nõ ſine corpe, quia ſine vſu corpis opꝰ nulluꝫ ſibi aptať. ⁊ ideo põderate Ariſt. ait. corpꝰ qdeꝫ.n. nõ eſt. corpis aũt aliqd eſt. vſus eſt eiꝫ [aliqd] tanq̃ꝫ diminuẽs: quia aĩa nõ eſt corpis ſimplr, ſꝫ aliqd. ſ. vel motor, vel ꝑfectio cõfiguratiua. Quõ qdẽ aĩa rõnalis alteruꝫ ſit genus aĩę, vt ꝑus dictũ eſt, ⁊ ſeꝑabilis ſicut ſempiternũ a caduco: ⁊ quõ ſit aliqd corpis, ⁊ iſeꝑabilis ab eo: vt hic, h̄ palaꝫ ex his eſt. ¶ Et ex h̄ mõ.] Nunc ſcđaꝫ reprobat põneꝫ: ſunt qdeꝫ.n. duo ꝓpria aĩę incorꝑabilitas, ⁊ inſeꝑabilitas. ꝑfecta ğ diffinitio dꝫ dare cãꝫ poꝝ accñtiũ. Oſtẽdit ğ q̃lr antiqui ſcđę ſectę hoꝝ duoꝝ, ex ſuis dictis, aſſignare nõ pñt cãꝫ, ⁊ iquit, ⁊ ex h̄ mõ quẽ dedimus in ſuba. i. in diffõne aĩę, poſſe eſt dare cãꝫ ꝑꝑ quã aĩa exiſtit in corpe. i. huiꝰ ꝓprij. ſ. inſeꝑabilitatis. ⁊ corpꝰ recipiẽs eã eſt tale. i. ⁊ huius ſcđi: vt recipiť in corpe nãli, ⁊ hꝰ qđ dictũ eſt: ⁊ ſup. tertij ꝓprij. ſ. incorporabilitatis ⁊c̃. h̄.n. tria. ſ. inſeꝑabilitas, incorꝑabilitas. ⁊ ꝯſimilitudo ad tale corpꝰ, ex diffõne data pñt aſſignari: nõ ex illo mõ: quẽ dederũt antiqui in ſuba aĩę: quũ dixerunt ꝙ aĩa eſt corpꝰ exiens, ⁊ intrãs corpꝰ. Hęc aũt fuit Pythagoreoꝝ diffinitio aĩę ex motu aſſignata. ⁊ ſubdit quę ſunt accñtia, quę nõ pñt ſaluare ex hac diffõne. d. ⁊ nõ determinarũt ſup. ex hac diffõne nõ pꝫ determiatio nãę, quę eſt nã illiꝰ corpis, ⁊ q̃re habuit ꝓprium: vt tale corpꝰ eſſet aĩatũ, abſqꝫ alijs corpibꝰ. i. ⁊ alia corpa nõ, ⁊ ex quo mõ fuit ꝯſimilitudo in hęc duo corpa. ſ. vt vnũ recipiat alterum: quũ nõ qđcũqꝫ recipit. ſunt ergo tria quę ſaluare non pñt ex diffõne coꝝ. ſ. nã determinata corpis recipiẽtis, ꝓprietas vitę, ⁊ ꝓportio. debet.n. eẽ corpꝰ aĩę determinatę nãę, viuũ in potẽtia, ⁊ ꝓportionatũ, ⁊ organicũ. hęc tria nõ patent ex diffõne coꝝ, ideo defecerunt. neceſſe.n. eſt his hoĩbꝰ dare cãꝫ ꝓpter quã hoc corpus recipit id corpus, qđ eſt anima, ⁊ nõ ecõtra, ⁊ neceſſe eſt eis dicere: quare hoc corpus, qđ eſt anima, exiſtit ꝓprie in hoc corpore, ⁊ nõ in alijs, ⁊ applicat ſententiaꝫ verbis.

Dubitatio.

Solo.

¶ Et dixit hoc.] Nunc oſtẽdens nãz bonaꝝ diffõnum: relinqt hos erratos. d. ⁊ dixit h̃ q̃ diffõnes demr̃atiuę. i. quę ſimul ſunt mediũ, ⁊ cã, ⁊ diffõ, inatę ſunt dare cãs oĩũ, quę videnẽ. ſ. inherere eſſentialr̃ diffinito. ⁊ ſi diffõ nõ erit talis, nõ erit diffõ niſi ſup. equocę. ⁊ ſic appet de hoc. qui. n. dicũt, aĩa eſt corpꝰ exiẽs ⁊ itrãs corpꝰ, ex hac nõ pñt reddere cãz illoꝝ accñtiũ ꝓpoꝝ enumeratoꝝ, ideo hęc diffõ eſt q̃ſi equoca: ⁊ q̃ diffõ data reddit cãs coꝝ, iõ bñ aſſignata eſt, quę ḡ ſecta bñ, quę ṽo male ex hys palã. ¶ Debes ſcire ꝙ ſi bñ aduertiſti in hoc toto caplo pz deffinitio ꝓpa aię, ⁊ demr̃atio ꝑoris per ꝓpriã. põt. n. ꝓpa diffinitio dari de aia cõiſſime, ſub diſiũctiõe accipiẽdo oẽs ſpẽs opeꝝ: vt Alex. vel tres diffõnes dare, accõmodando eas ſingulas ſingulę: vt placet expoſitorib⁹. Uel aſſignare diffõnez aię rõnalis tñ. vbi appet diffõ oium aiaꝝ: vt placet Calcidio, ⁊ aliys: ⁊ quocũqz ſit ꝓpa diffinitio, di. ⁊. mediũ ad ɔcludendũ ꝑorem de aia. ⁊ ſic pz totũ hoc. Nec curauit Ariſto. explicare ſatis: quũ ea tradidit: ex qb⁹ h̃ apertiſſime colligant. quę igiẽ ſit cõiſſima aię diffinitio, ⁊ quę propria, ⁊ quo vna tanq̃ ꝓmiſſa. ſ. ꝓpria, ⁊ altera tanq̃ demr̃onis. ſ. ɔclõ vt cõmuniſſima, ex his manifeſtũ qdem.

COMMENTARIVM.

Quoniam Ariſtotelis ɔſuetudo eſt poſt aſſignatam alicuius rei definitionẽ refellere errores in illa emergẽtes, ⁊ approbare, quę bñ de re illa tradita ſunt, ⁊ totũ h̃ ex aſſignata de illa re definitione, hęc ſiqdez eſt bonaꝝ definitionũ nã, vt libro phyſicarũ auſcultationũ 4° dictum eſt, ꝓpterea poſtq̃ de aia aſſignauit definitionẽ, ad ſignandũ ſi illa bñ data ſit, ex illa oſtẽdit, quę bene, ⁊ quę male de aia dicta ſunt. Fuerunt itaqz de aia (vt in collectaneis diximus) duę opiniones Epicureoꝝ atqz Democriti, qui aiaz corrũpi, ⁊ gñari cũ corpe fatenẽ. Pythagoricoꝝ altera, qui aias oẽs euſdẽ ſpẽi eſſe in hoibus, ⁊ brutis aſſeruerũt, illaſqz exire, atqz intrare corpe temere atqz fortuito, vt Themiſtius inqt. Ideo ex dict. ꝑmo laudat ꝑmoꝝ opiones, quo ad duo: ꝑmo quatenus dixerunt eã nõ eſſe ſine corpe. Scðo ṽo quo dixerũt eã nõ eſſe corpꝰ. Laudat aũt hãc opionez, quo ad hęc duo, ex eo ꝙ in definitiõe dictũ eſt ipſaz aliqd, h̃ eſt entelechiã corporis. nam ſi aia eſt entelechia corporis, ſeqẽ ipſaz nõ eſſe corpꝰ. Sequiẽ etiã ipſaz eſſe in corpe, ⁊ nõ ſine corpe: vñ dicit. Et pp h̃ q̃ aia eſt entelechia corpis, bene opinanẽ Democritici, qb⁹ vĩ aia neqz eſſe ſine corpe, neqz ẽẽ aliqđ corpus. Uerificat ſcðz. ſ. ꝙ nõ ſit corpꝰ, corpꝰ qdez nõ eſt, ſed eſt aliqd corpis. eſt. n. entelechia corpis. Uerificat ꝑm̃. ſ. ꝙ nõ ſit ſine corpore, ⁊ inquit. Et pp hoc. ſ. q̃ eſt aliqd corpis, in corpe eſt, ⁊ non ſine corpe. Hęc ḡ duo ſequũẽ, q̃ aia eſt entelechia corporis. Cũz approbauit ꝑmã opionẽ, reprobat pythagoricoꝝ põnez, dixerũt. n. aiaz eſſe cuiuſlibet corpis actũ indifferẽter, q̃ tam humani q̃ ferini corpis rõnalis aia actꝰ eſt: ⁊ ꝑmo ꝓponit errorẽ hoꝝ, ⁊ iquit, ⁊ in corpe hõ, hoc eſt, ⁊ pp dictã cãm, vz, q̃ eſt aliqd corpis, nõ mõ pz ipſaz nõ ẽẽ ſine corpe, ſed ẽt pz eã eſſe actũ talis corpis, vtpote humani ⁊ nõ ferini: ⁊ nõ eſt, vt veteres putabãt, qui ipſaz ad corpꝰ indifferẽter accõmodabãt, nõ determinãtes, qđ eſſet an humanũ an ferinũ, nec q̃le eẽt, vtrũ organicũ vel ne. Dico [⁊ in corpe hõ,] ⁊ qdem cũ nõ videaẽ aia ipſa accipe corpꝰ qđlibet ɔtingẽs, ⁊ idifferẽter. ergo bñ dictũ eſt aiaz ẽẽ in corpe, ⁊ in corpe tali: ⁊ male dictũ eſt eã vagari per corpa temere ac fortuito nunc in vnũ, nũc in aliud. Qđ ṽo ita ſit, ꝓbat, ⁊ ꝑmo ꝓponit illđ, qđ vult ꝓbare, ⁊ inquit. Sic aũt. ſ. dicere ꝙ nõ vagantur fortuito per corpa, ſit ſm rõnez, deide ꝓbat, ꝙ illud ſit rõni ɔſonũ, ⁊ inquit. Uniuſcuiuſqz. n. actꝰ in eo qđ eſt in potẽtia ad ipm, ⁊ in ꝓpa mã diſpoſita ad ipz recipiẽdũ eſt aptus fieri. Cui adde minorẽ, ſz aia eſt actꝰ alicuius. ḡ aia eſt apta fieri in ꝓpo ſuſceptiuo, ⁊ in ꝓpria mã. nõ ḡ idifferẽter vagaẽ per corpa aia: vt pythagorici dixerũt.

Declaratio Themiſtij.

¶ Themiſtius ſi recte, quę dicit, perpẽdi, aiaz nõ temẽ vagari per corpa, ſz certũ corpꝰ ꝑficẽ, ex duob⁹ ꝓbat. ꝑ̃ q̃ eſt nãlis forma, oĩs. n. nãlis fořa pro ſui eſſe, vel ſaltez pro ſui opatiõe certo vel corpe, vel parte corporis eget. Scðo q̃ eſt qđdaz totũ ptãtiuũ, qđ mediãtib⁹ ſui vĩutibus eſt pñm diuerſaꝝ opationũ, ḡ eget corpe organico, in quo ſint diſſimilares ptes, qb⁹ potẽtię inſint. ḡ aia eſt certi corpis actꝰ, ⁊ nõ cuiuſlibet indifferẽter. Demũ epilogat, ⁊ inquit. Qđ quidem igiẽ actꝰ eſt qdaz, ⁊ ratio eius, qđ habet potentiam, vt ſit tale. ſ. in actu per animã, manifeſtum eſt ex dictis.

Queſtio magna.

¶ Sed occurres qa ex his, quę hic Ariſtoteles ait, clare colligiẽ nullaz aiaz nec eſſe, nec poſſe ẽẽ ſine corpe ꝓpo, cuꝰ ipſa eſt ꝓpriꝰ actus: q̃ in h̃ cõmẽdat Epicureos, ⁊ democriticos, ⁊ reprobat Pythagoricos: at ſupius dixit intellm̃ ẽẽ alterũ genꝰ aię, ſeparariqz a corpe ⁊ a cęteris gradib⁹ aiatoꝝ, vt ꝑpetuũ ſeparaẽ a mortali. ḡ ſibiipſi nõ ɔſtat Ariſtoteles.

Solutio Alexan.

¶ Alexãder põt ſm eiꝰ opionẽ facile ɔ̃dictionẽ tollere, q̃ ſupius dixit Ariſtotelez locutũ eſſe p verbũ [videẽ] ⁊ nõ per verbũ eſt: ⁊ ſic nõ aſſertiue loquebaẽ. hic autẽ aſſertiue. Uñ hic eſt potiſſimus locus, e quo error coꝝ defluxit, qui dixerũt pro opione Ariſt. oẽs aiaz ẽẽ mortalez: etiã humanã: q̃ plane Ariſtoteles oẽs aiaz ponit in ꝓpo corpe, ⁊ nullaz ſine corpe ɔſtituit.

Solutio Simpli.

¶ Simplicius hic facile tollit ɔ̃dictionẽ: aſſerit. n. nullã aiaz poſſe ẽẽ ſine ꝓpo corpe q̃ nec vegetabilis, nec ſenſitiua, vt oẽs ɔcedũt: nec dianoetica hoc eſt rõnalis, quę ɔſtat intellu, ⁊ pte mortali, quę ex ſemine venit. Hęc. n. his duab⁹ ptib⁹ ɔſtãs in corpe eſt, ⁊ in tali corpore, ⁊ nõ põt ſm ipm ẽẽ ſine corpe: ⁊ de hac vult Ariſtotelem hic loqui. Supius ṽo vult eũ eſſe locutũ de intellu, qui non eſt aia, ⁊ ſi eſt, equiuoce aia eſt, potiꝰ eſt ps aię, q̃z aia. De hoc eniz dixit eũ eſſe ſeparatũ, vt ꝑpetuũ a mortali, ⁊ ſic tollit ɔ̃dictionẽ.

Solutio Auer.

¶ Auerroes ẽt in ſua opione põt tollẽ ɔ̃dictionẽ, q̃ duplex poniẽ eiꝰ opio (vt ſupius diximꝰ) vna dicit intellm̃ agentẽ eſſe deũ, ⁊ tũc opz dicẽ ad mentez eiꝰ aiaz humanã eſſe cõpoſitã ex intellu poſi ęterno q̃ſi altera ſemiaia: ⁊ cogitatiua deducta ex ſemine q̃ſi altera ſemiaia. Quo ſtãte, dicet Auer. talez aiaz nõ ẽẽ ſine ꝓpo corpe, ⁊ ſic loqẽ hic. Supius ṽo locutꝰ eſt de itellu. Scða poſitio dicit, ꝙ itellectiua aia ɔſtat vtriſqz ptib⁹ ęternis agẽte. ſ. intellu, ⁊ poſi: qđ cõpoſitũ eſt ęternũ, ⁊ vnũ nũo hoiũ oiũ, ⁊ ſepabile. Rõnalis ṽo aia erit qđ cõpoſitũ ex cogitatiua, ⁊ iſto ęterno cõpoſito: ⁊ tũc iuxta hãc põnez nõ eſt difficile tollere ɔ̃dictionẽ: ſupꝰ. n. Ariſtoteles locutꝰ eſt de intellectiua aia: quę ex ptib⁹ ęternis conſtat, hic de rõnali, quę cõſtat illo ęterno, ⁊ cogitatiua: hęc. n. rõnalis aia ſine corpe nõ eſt, ſz in ꝓpo corpe. Sic igiẽ pz, ſm has opiones poſſe deleri ɔ̃dictionẽ in dictis Ariſtotelis.

Nobis locus hic difficilis.

¶ Sed q̃ hę opiones ſunt falſę, ⁊ nos tenemus pro veritate, ⁊ pro opione Ariſto. ⁊ intellm̃, ⁊ aiaz itellectiuã, quę eſt actꝰ ꝓprij, ⁊ determinati corpis, poſſe remanere ſimplr̃ ſine corpe ideo nobis locꝰ iſte eſt difficilis.

Poſitio diui Thomę.

¶ Diuus Thomas in cõplib⁹ locis aſſerit aiam poſt mortẽ deſinere ẽẽ aiaz, nõ aũt deſinere ẽẽ ſubam, ⁊ intellm̃: ⁊ ſic facile põt tollere ɔ̃dictionẽ: q̃ Ariſtoteles ſupius voluit aiaz intellectiuã ſepari, non quo aia eſt, q̃ quo aia eſt, eſt actꝰ corpis, ⁊ nõ eſt niſi in corpe: quo ṽo intellus eſt. ⁊ ſuba intellectualis, optime remanere põt: ⁊ ſic locutꝰ eſt ſupius.

Solu. ꝓpa.

¶ Ego ṽo dicerem aliqd eſſe ſine

corpore

corpe duplr ẽẽ,aut qꝛ nec actu nec habitudine eſt in cor-
pore.ꝛ h̃ pacto dq ſoli ſunt ſine corpe: maneſq; pſundi.
Alto°,qꝛ actu nõ ſunt in ꝑpo,determiatoq; corpe,tñ ha-
bitudine ſunt in ꝑpo,ac deter° corpe,veluti pes nudus
ſine calceo actu eſt:habitudine vo eſt in eo calceo,qui eſt
ei cõmẽſurat°,ꝛ ꝑpius. Pythagorici igĩ humanã aiaʒ in
nullo ꝑpo corpe aptarũt,nec actu,nec habitudine,ſed ca
ſu,atq; fortuito p corpa vagari dixit. Ari. aũt vult oẽm
aiaʒ ẽẽ in ꝑpo corpe,aut actu,aut habitudine. Senſitiua
eniʒ aia,ꝛ vegetabilis ſine corpe ẽẽ nõ pñt,immo tãdiu
ſunt,q̃diu ſunt in corpe. Intelle.ua vo,cuʒ ſit alteri° gñis,
ac nãq; ab his:lʒ habitudine ſine corpe ẽẽ nõ poſſit,actu
ẽẽ põt. Hoc g̃ mõ itelligẽdo nulla aia eſt ſine corpe. Si-
qs aũt diceret hãc nõ ẽẽ bonã xboꝛ Ari. expõnẽ,ego
dicerẽ cum ſic dicẽtẽ ẽẽ malũ Ari. iterpꝛeꝫ:Ari. .n.nõ
vult hic,niſi ꝯ Pythagoricos(qui aiaʒ dixerũt ẽẽ cuiuſ-
libet corpis,ꝛ poſſe hic ad oẽe corpus habitudine)illã
reſpicẽ deter.us corpus,aut actu,aut habitudine,ꝛ h̃ ſuffi-
cit Ari. ad refellẽdã opinionẽ Pythagoricoꝝ.

¶ Aiantiuʒ aũt:qbuſdã oẽs inſunt potẽtiae dictae
qbuſdã nõnullae ſunt,ꝛ qbuſdam vna tñ ineſſe vi-
det. Atq; potẽtias animae diximus has:nutritiuũ,
ſenſitiuũ,appetitiuũ loco motiuũ atq; intellectiuũ.
Et plãtis qdem,nutritiuum eſt dũtaxat:alijs aũt ꝛ
idipm,ꝛ ſenſitiuũ.ꝙ ſi ſenſitiuum ineſt:ꝛ appetitiuũ
etiã ineſt.nam appetit°,cupiditas eſt:ꝛ ira atq; vo-
lũtas. Aialia vo cũcta:vnũ ex ſenſibus hñt tactum
inquã ipm.atq; cui ſenſus ineſt:ei voluptas etiaʒ ꝛ
dolor ineſt,ꝛ ꝑceptio iocũdi atq; moleſti.qbus aũt
haec inſunt:ea cupiditatẽ etiaʒ hñt.haec eſt enim
appetitio eius qđ afficit voluptate.

¶ Potentiaꝝ aũt aiẽ,quẽ dictẽ ſunt:alijs q-
deʒ inſunt oẽs(vt diximus.)Alijs aũt quẽ-
dam harũ:qbuſdã vo vna ſola. Potẽtias
vo dicimus vegetatiuũ,ſenſitiuum,appeti-
Diſnoctiuũ tiuum,motiuũ ſm locum,ꝛ ratiocinatiuuʒ.
Intellectiuũ Ineſt autem plantis quidem vegetatiuum.
Rõcinatiuũ Alijs aũt ꝛ hoc,ꝛ ſenſitiuuʒ,ꝛ appetitiuũ.
Deſiderium Appetit°qdeʒ enim deſideriũ,ꝛ ira,ꝛ volũ-
Baleſio tas ſunt:aialia aũt oia habẽt vnũ ſenſum ta-
Voluntas ctuʒ. Cui aũt ſenſus ineſt,huic ꝛ letitia,ꝛ tri-
Voluptas ſtitia,ꝛ dulce,ꝛ triſte inſunt. Quibus auteʒ
hẽc:ꝛ cõcupiſcẽtia ineſt. Delectabilis enim
appetitus hẽc eſt.

Collecta- ¶ Quũ cõem aſſignauit diffõnẽ,ꝛ ꝑpaꝫ.ꝛ quõ ſe hẽat vi-
nea text° ſiʒ ſu,ꝛ per ꝯñs de tota aia dixit. Nũc ꝛ ptes ei° ſcrutaĩ,
cõ.ti 27. nec ptes ſcrutaĩ eẽntiales.declaratũ eſt .n.aiam actũ ẽẽ,ꝛ
for°,ꝛ p ꝯñs eã carere cõpõne.rõ ordis eſt,qꝛ quẽad-
Cõmẽ.5. modũ Auer.ingt in p̃ phy.qđlibet totũ in ſuo ordine ꝑus
Dubitatio eſt cognĩ ſuis ptibus. ¶ Sʒ ambigũt cur in tradẽdo de
aia rõnali in 3° ꝯtitit ordinẽ,p̃.ſ.de ptib°,2° de ea tota tra
Solutio ctãs:cũ illa ad ſuas ptes cõparaĩ vt totũ. ¶ Et dõm ꝙ
ptes ſunt duob°modis:q̃dã ẽqualr abſtractẽ cum eẽntia
ſui toti°,cuiꝰ ſunt ptes ſenſibilis,ꝛ vegetabilis.ꝛ iſtẽ po-
ſteri°tractari debẽt,qꝛ totũ noti°.q̃dã ſunt min° abſtra-
ctẽ q̃ ei° eẽntia,cuꝰ ſunt:quẽadmo.m itell̃s agẽs,ꝛ poſſibi
lis.eẽntia .n.rõnalis aiẽ oino abſtracta eſt ſm ſe,ſed iſtẽ
po. ſaltẽ q̃tũ ad opus depẽdẽt a corpe,vt dctũ eſt.ꝛ nũc
incipiẽdũ ab iſtis:qꝛ ſunt min°abſtractẽ,ꝛ ideo nob ꝑ-

pingores:vt palã eſt. ¶ Primo g̃ lr̃a exponi põt ſm ex-
poſitores antiq̃s,vt dicamus Ariſt.ſyllogiẓare hãc ꝯnẽ,
hoꝝ ſenſitiui,vegetatiui,motiui,appetitiui,ꝛ itellectiui,
qbuſdã iſunt oia,qbuſdã plura,qbuſdã vnũ tñ.ꝛ cõpo-
natr ſic.po. aũt aiẽ,quẽ dictẽ ſunt:alijs qdẽ inſunt oẽs:
alijs vo quẽdã hoꝝ,qbuſdã vo vna ſola.hẽc eſt maior.
Tũc apponit minorẽ.d.po. vo dicimus vegetatiuũ,ſen-
ſitiuũ appetitiuũ motiuũ ſm locũ,ꝛ itellectiuũ.tũc ſup-
plẽda eſt ꝯclo.g̃ hoꝝ qbuſdã oia,alijs q̃dã,alijs vnũ ſo-
luʒ.tacuit ꝯnẽ,ꝛ apponit,expõnẽ ꝯnis.d.ineſt aũt plãtis
vegetatiuũ ſolũ.alterís aũt h̃.ſ.vegetatiuũ,ꝛ ſenſitiuuʒ,ꝛ
ẽt appetitiuũ:qđ oñdit,ſi aũt ſenſitiuũ,ꝛ appetitiuũ.ap-
petit° qdẽ.n.deſideriũ,ꝛ ira.ſ.fugẽ,ꝛ volũtas.i.ꝑſequelẽ
ſunt.g̃ ꝛ appetitiuuʒ. Exponit aũt quẽ ſunt illa,qb°vege-
tatiuũ,ſenſitiuũ,ꝛ appetitiuũ inſunt.d.aialia aũt oia hñt
vnũ ſenſuʒ tact°.cui aũt ineſt ſenſus,huic ꝛ letitia,ꝛ triſti
tia.ſ.dulce ꝛ triſte.qbus aũt hẽc,ꝛ ꝯcupiſcẽtia.ſ.fugẽ,vel
ſeq̃lẽ.n.pro qꝛ hẽc eſt d:lectabilis ſup.appetitus. Qđ g̃
qbuſdã inſint aliqua hoꝝ,ꝛ qbuſdã vnũ ſoluʒ,hic palã:
ꝙ vo quibuſdã oia,poſterius declarabitur.

Cuʒ voluit. Proponit itẽtionẽ,ꝛ cãm itẽtionis. Com.ti 27.
2° ibi[Et h̃ qđ dixit]ſingulã ptẽ lrẽ
cõmẽtaĩ.ingt,quũ voluit incipe loq de vnaq̃q; virtuti
aiẽ,incepit nũare eas ẽẽ.hẽc itẽtio eſt in pte. 2° apponit,
ꝙ q̃dã aialia hñt ꝑpẽ q̃ſdaʒ caꝫ.hẽc duo itẽdit facẽ hic.
¶ Debes ſcire ꝙ accñtis ẽẽ eſt ineẽ,ꝛ cuʒ po. ſint accñ-
tia:ideo Ariſ.enũiando po.as ẽẽ,enũiat eas ineẽ aiantibus:
qꝛ eas ineẽ aiantib°,eſt eas ẽẽ.ideo p̃ enũiat illas abſolu
te. Scđo eas enũiat ineẽ aiantibus.ꝛ ſic pʒ ſenſus textus.
¶ Scđm ꝙ ibi[reddit cãm itẽtionis:ꝛ ingt,ſm ꝙ arti-
fex ponit ſbiectuʒ ſuẽ artis.artifex.n.neceſſe eſt vt ponat
ſubm,de quo loqĩ,ꝛ diuidit gña eis q̃ſi manifeſta ineẽ.
artifex.n.nõ põt demõſtrare ſbm ſuẽ artis,neq; ſpẽs.i.ptes
ſbiectas illi° ſubiti.ideo excuſat ſe.2°pars cõmẽti pʒ.
¶ Circa iſtud cap.m p̃ ambigĩt,q̃re tres tñ ſunt aiẽ,gnq; Qõnes
po.,ꝛ 4.or g̃dus aiẽ. ¶ 2° an fructicib°ꝛ plãtis tñ vege-
tatiuus iſit gradus:vel an hic ꝛ cũ eo ſenſitiuus ¶ 3° ꝓꝑ
qđ ſbm nõ põt demõſtrari ꝛ pñ. ſubti ſic. ¶ Ampli° ſi pn°
ſbti.g̃ ꝛ ſubm a priori demõſtrari poterit. ¶ Rurſus ꝓꝑ qđ
pn° ſbti ſic,ꝛ ptes ſbiectẽ nõ. ¶ Ad p̃.am qõnẽ vr̃,ꝙ illa re- Qõ p̃a
pugnare vĩr,qꝛ qlibet gradus aiatuʒ,ꝛ viuũ ꝯſtituit,ſʒ
oẽe ꝯſtitutũ aiatũ,eſt ex aia,ꝛ corpe.g̃ qlibet gradus eſt
aia. ¶ Ad hãc qõnẽ Tho.pulchre rñdet,ꝙ ſi aia ſumiĩ R°.D.Tho.
ab ẽẽ po.ad actũ ordo di.gradus q̃ʒ,ſm quẽ ꝑ ipm variã
tur viua.ꝛ qꝛ eſſe triplex.ſ.ſimplr abſtractũ,ꝛ ſimplr in
mã,ꝛ mediũ,ideo aia triplex eſt.ꝛ qꝛ po. di in relõne ad
actuʒ.act°eſt ſimp.,ideo ꝛ po..ꝛ qꝛ gradus ſunt 4.or qb°
variant viua,ideo 4.or gradus.vide. ¶ Sed hẽc ſol.vr̃ Refutatio
ambigua:qꝛ vel aia ſumiĩ ab ẽẽ abſolute,vel ab ẽẽ rela
to ad opus.ſi ab ẽẽ ſimplr,cum etiã for. elẽtoꝝ dent ẽẽ,
ſeqĩ,ꝙ q̃lʒ illaꝝ ſit aia.ſi ab ẽẽ ſumpto ad opus,ſʒ qua-
druplex eſt opus.g̃.ꝛ 4.or aiẽ. ¶ Ideo aliter dõm,ꝙ aia
ꝛ forma differũt.for°.n.pri.m p̃.a eſt opis in corpe,ſʒ aia p̃.m
pri.m opis in q̃dã circulatione ꝯſiſtẽns.ꝛ qꝛ tres ſunt opa-
tiones circulares,inuicẽ nõ reducibiles.ſ.itelligẽ,ſentire,
ꝛ vegetare.moueri.n.ſbordinaĩ cogñi,ideo tres aiẽ tñ,
lʒ for. poſſint ẽẽ multẽ. ¶ Sũt aũt gnq; po.:qꝛ po. nõ
ſumiĩ ab ope tñ in circulo,ſʒ ab ope.ſunt aũt gnq; opa,
ideo ꝛ gnq; po.. ¶ Sũt aũt 4.or gradus:qꝛ gradus non
eſt po.,ſʒ aia ſub relõne accepta ad opus varians viuere.
ꝛ qꝛ quadruplex eſt opus varians(vt hñ Thomas)ideo
4.or gradus,ꝛ gnq; po.,ꝛ tres aiẽ dñr. ¶ Ad obm dõm,
ꝙ qlibet gradus ꝯſtituit aiatũ differẽs,nõ abſolute aia-
tũ,ꝛ viuũ,ꝛ ideo nõ penes graduũ nũm,ꝛ aiaꝝ ſumitur
nũs. ¶ Ad 2.am qõnẽ vr̃,ꝙ plãtis nõ tñ vegetatiuus iſit Qõ 2a

gradus, imo ⁊ ſenſitiuus. pbat enim Ariſ. in p̊ de plātis, ſenſus aīali ineē pp duo, tum pp neccīuz, tum pp melius, ſ; neutro mō plātis: qḋ oſñdit, qm̄ pp melius reqrit orgā nū. plātę nullū hñt organū. nec pp neccīuz, qm̄ ē diſcer nere nociuū ab vtili. ſic arguo ⁊ in plātis: refutāt eniz no ciuū, ⁊ attrahūt vtile: q̄re ⁊ nociuū ſeparāt ab vtili: q̄re ⁊ ſenſus dūc eſt in eis. ❡ Ad oppoᵐ Ariſ. in liᵒ de vegeta bilibus ⁊ plātis. ❡ In h̄ queſito Pythagorici Parme. Meliſ. Anax. ⁊ Democritᵘ plātas etiā ſenſum hře dicūt. ❡ Ubi debes ſcire, ꝙ ratio ſenſus ꝯſiſtit in duobᵘ, vnuz eſt vt recipiat obm in ſe, vel ſm̄ eius aliqḋ. Scdm eſt vt iudicet receptū: volūt itaq; Pythagorici plātas hře ſen ſum: nō qdē iudicatiuū q̄litatis recepte, ſ; in ſola poſitū paſſione voluptatis cuiuſdā, atq; doloris. ſenſus ḡ plātę eſt tm̄ receptiuus, nō iudicatiuus. ideo plātas hře ſenſuz ꝯcedūt, ipſas tm̄ ſentire negāt: qm̄ in ſentire ꝯcurrit actꝰ iudiciū. ❡ S; hāc opi. Ari. remouet in p̊ capite de vege

Caþ. ijᵒ. tabilibᵘ ⁊ plantis, ⁊ Them̄. in 3ᵒ ſue paraphraſis huius. ⁊ vtiť hac rōne, ſunt duo extrema in nā, nobiliſſimū. ſ. cor pus diuinū. ſ. celū, ⁊ plāta: quoꝝ qḋlibet vitā. ḡ ſicut pᵐ pp nobilitatē elōgaꝰ a ſenſu, ita ⁊ alterū pp vilitatē ca dit a ſenſu. Alię rōnes ſunt pdicte. Quicqd ſit, teneri po teſt vtraq; poſitio, nec rōnes video demr̄atiuas. ſuſtinē dū tn̄ Ari. dōm ḡ ꝙ plātis nō ineſt ſenſus. ⁊ qñ dr̄ diſcer nit ⁊c. h̄ negaꝰ: nō. n. retrahiť nec dilataꝰ plāta pp appo ſitionē nutrimēti. ratio ḡ Ariſt. ſic fortificaꝰ, vbicūq; eſt vtus diſcernēs per fugā, vel ſeq̄laz, ſenſus eſt: cui ō in plā

Queſtio 3ᵒ. an ſubiectum poſſit demon ſtrari. tis dari nō pōt. ❡ Ad 3ᵃᵐ qōnez arguiť, ſubm eē eſt q̄ſi tum. ḡ pōt demr̄ari. aīs pʒ: q̄ſtio. n. ſi eſt referť ad ſubm. ❡ Ad hāc Alb. 2ᵒ poſter. ⁊ Lincon. tenēt ſubm poſſe du

Trac. pmo, ⁊ caþ. 2ᵒ. pliciter accipi. Uno modo ſm̄ eē ſbītuū, ⁊ quātū ad eē, qḋ hʒ in ſpēbus, ⁊ ſic pōt demr̄ari. Alio modo quātū ad eē ſimplr̄, ⁊ ſic nō. ❡ S; iſtud reprobatū eſt 2ᵒ poſter. ⁊ refelleť ſtatim. ❡ Dōm ḡ ꝙ ſubm ideo ſubm: q2 ſup poſitū in ſcia. id aūt qḋ ſupponiť in ſciētia, accipiť tanq̄ notū nob: ⁊ inde ſeqť, ꝙ ſubm, nec a p̊ori, nec a poſterio ri pōt demr̄ari: q2. n. pᵐ, ideo nō pōt a priori demr̄ari: q2 ſubm nob, ideo nec a poſteriori in illa. ❡ Ad obm dicē dū, ſubm eē queſitū ſimplr̄, ⁊ forte in altera ſcia: ꝑcogni tū aūt ſm̄ qd, vtpote in ea ſcia cuius eſt. ⁊ tu vide in cōᵒ

Qō 4ᵃ mēto Poſter. ❡ Amplius vr̄ ꝙ p̊nᵃ nō poſſint demr̄ari, ꝙ nō a p̊ori pʒ, ꝙ nō a poſteriori ꝓbaꝰ: qm̄ tūc ſubm eē a p̊ori poſſet demr̄ari. ❡ Dicēduz p̊nᵃ eē duobᵘ modis. Uno modo: quoꝝ habitudo ad ꝯ̄ſitum eſt nota per ſe: ⁊ tūc p̊ncipijs demr̄atis nō accidit demr̄ari p̊ncipiatum: ⁊ hꝰ ſunt p̊nᵃ ſubi. Scdo modo: quoꝝ habitudo eſt igno ta: ⁊ ſic ex demr̄ōne p̊nᵒᵐ, q2 accidit demr̄are ꝯ̄ſitum pp qd. ⁊ ſic pʒ ſol. aīs conſueui dicere. ⁊ tu vide me in poſte rioribus ana. ❡ Rurſus vr̄ ptes poſſe demr̄ari: vt ſpēs entis pñt demr̄ari: qm̄ ſunt p̊nᵃ. ḡ p̊nᵃ ſubi pñt demr̄ari. ſi ſpēs entis ſunt p̊nᵃ entis. ḡ ⁊ pñt demr̄ari. ❡ Dōm ꝙ ideo ſpēs eē, non pñt demr̄ari: qm̄ eē ſpēruꝫ ⁊ eſſe ḡn̄is eſt vnū ſimplr̄. cum igiť eē ḡn̄is ſubi ſit indemr̄abile, ⁊ eē ſpēruꝫ ſubi indemr̄abile. ❡ Tūc ad oppoſitū dōm, ꝙ ſpēs duplices ſunt, quędaz, quę ſimul ſunt p̊nᵃ, ⁊ ptes ſubi: ⁊ ſic illa p̊nᵃ demr̄ari non pñt quędā, quę abſolute ſunt ptes ⁊ nullatenus principia: ⁊ talia demr̄ari poſſūt in ſciētia cuius ſunt. ⁊ ſic pʒ cōmētuꝫ. reſiduum enim pa tet per ſe, ⁊ tu lege ipſum totum.

COMMENTARIVM.

Hactenus de aīa, vt eſt qḋdā totū poteſtatiuū, nūc de eius pꝛtibus: que ſunt eius ſiue v̄tutes, ſiue poᵉ, ſiue pꝛtes: hūc. n. ordinē in p̊nᵒ ꝑpo ſuit: ꝑtractabit autē de potētijs, vt Simpl. inqt, qd ſint, quales ſint, ⁊ quot ſint. Sed qm̄ an res eſt prius eſt ipſo qd res eſt, nō ab rōne, vt Auer. inqt, Ariᵗᵉˢ anteq̄ de his ꝑtractet, qd vnaq̄q; ſit, ſumit illas eē, ſatiſfaciēs qōni an eſt. Sed qm̄ in accn̄tibus idē eſt eē, ⁊ ineē: accn̄tis. n. eē eſt ineſſe, ⁊ hꝰ pꝛtes ſunt accn̄tia: ideo ſumit illas ineſſe, ⁊ ſm̄ quē modū inſunt: q̄ſi per hęc velit ſatiſfacturꝰ eſſe ad qōnez an ſint ⁊ dicit. Potētiaꝝ aūt aīę, quę dictę ſunt, alijs aīatis inſunt oēs, vt diximus: alijs aūt inſunt nō oēs, ſ; quędā harꝝ: quibuſdā vo ineſt vna ſola. Ecce quo modo ſumpſit eas ineſſe, ⁊ quo modo inſunt, ſatiſfaciēs qōni ſ. cīrca, vo illas appellauit, nūc ptes, nūc poᵃˢ, nūc v̄tutes, nūc p̊nᵃ, ne ſit de noīe ꝯtētio, exponit qd ipſe per pꝛtes velit intelligē dicens velle ſe intelligē eaſdē, quę nūc ptes nūc virtutes, nūc p̊nᵃ appellauit, ⁊ inqt. Potē tias vo dicimus vegetatiuū, ſenſitiuū, appetitiuuꝫ, mo tiuū ſm̄ locū, ⁊ rōcinatiuū: quę etiā ſupius ⁊ ptes, ⁊ v̄tu tes, ⁊ p̊nᵃ diximus. Uel meliᵘ (vt placet Themiſtio) cuꝫ ſatiſfecit qōni an ſint, ſtatim declarat, quot illę ſint, q2 pꝛ ponit dicere de eis, ⁊ quot, ⁊ quales, ⁊ qd. Poſtq̄ ḡ acce pit ipſas eē, enūat eas, ⁊ inqt. Potētias vo dicimus nūo qnq;. vʒ. vegetatiuū, ſenſitiuū, appetitiuū, motiuū ſm̄ lo cum, ⁊ rōcinatiuū: qḋ grece dianoeticū dr̄. Tertio expo nit ea, qbᵘ inſunt, ⁊ quo modo illis inſunt. nā cum illas di xit ineē, non expoſuit, quę ſunt illa, qbᵘ inſunt. Exponit ḡ ea, qbᵘ inſunt, ⁊ quo modo inſunt, ⁊ inqt. Ineſt aūt plantis vegetatiuū: ⁊ ſic ea, qbᵘ vegetatiuū ineſt, ſunt plātę. Alijs aūt, ⁊ hoc, ⁊ ſenſitiuū, ⁊ appetitiuū. ḡ ea, qbus plura hoꝝ inſunt, ſunt aīalia. Exponit aūt qd per appetituz itelligat, per quē dicimus aīal eē appetitiuū, ⁊ inqt. Appetitᵘ qdē enim deſideriū, ⁊ ira, ⁊ volūtas ſunt: deſideriū quidez in zoophyticis aīalibᵘ: ira ſupple tn̄ ⁊ beniuolētia, in aīalibᵘ pꝼectioribus: volūtas aūt in hoībus: nō enim, vt Them. inqt, hęc oīa inſunt omni ſentiēti: q2 plurima ſunt, que ſen tiunt, qbus iracūdia ⁊ volūtas deſunt, ſed ſolū deſideriū qcq̄ valde parū eis ineſt: vtpote ſolū ad cibū: vt zoophy ticis aīalibᵘ. Qꝛ aīalibᵘ inſit vegetatiuū nō ꝓbat, ſed ſup ponit. Qꝛ vo oībᵘ inſit ſenſitiuū, ſumit, ⁊ inqt: aīalia autē oīa hñt vnū ſenſum tactū. ḡ oībus ineſt ſenſitiuū. Qꝛ vo inſit appetitiuū, ꝓbat, ⁊ inqt. Cui aūt ſenſus ineſt. ſ. tactᵘ ſo lus, huic ⁊ triſtitia, ⁊ letitia, quę vt Simpl. inqt, ſunt paſ ſiones ſenſitiui: ⁊ dulce ⁊ triſte inſunt. ſ. vt illaꝝ paſſionuꝫ effectiua, vt exponit Simpl. qbᵘ aūt inſunt hęc. ſ. paſſio nes ſenſitiui, ⁊ effectrices cauſę paſſionum, ⁊ ꝯcupiſcētia ineſt. ſ. appetitiua poᵃ. Cuius cām dicit: delectabilis eniꝫ appetitᵘ hęc ꝯcupiſcētia eſt. ḡ aīalibᵘ inſunt vegetatiuū, ſenſitiuū, ⁊ appetitiuū. Uegetatrix qdem qua viuēs eſt, ſenſitiuū, quo animal eſt: appetitiuū vo, vt Themiſtius inqt, ꝯcomitanter. Quę autē ſint illa, quibus hęc omnia inſunt, poſterius dicemus.

❡ Querit hic diuus Tho. cuꝫ aīę ſunt tres, gradus aīato rū 4ᵒʳ: poᵉ vo qnq;. ❡ Ad quā qōnē in collectaneis rn̄ debamus. ❡ Nūc vo magis pro mēte diui Thomę di cerē aīata ſeu viua bifariā ꝯſiderari pñt, aut vt differūt ſimplr̄ in rōne vitę, vel aīationis: ⁊ ſic ſunt tres aīę: aīatū enim nō differt ſimplr̄ ab aīato in rōne aīationis, vel vi tę, niſi aut vegetabili aīa, aut ſenſitiua, aut itellectiua, aut vt aliud alio eſt meliori vel impꝼectiori vita viuēs: ⁊ ſic ſunt gradus 4ᵒʳ. Quattuor. n. modis aliud alio pꝼectiᵘ vi uit: viuēs. n. ſm̄ gradū vegetatiuū obtinet infimū gradū totiᵘ latitudinis, viuēs mere ſm̄ gradū ſenſitiuū obtinet adhuc in latitudine pꝼectiorē gradū, viuēs ſm̄ gradum motiuū, adhuc pꝼectiorē, ſupmū totiᵘ latitudinis gradū obtinet viuuꝫ vt itellectiuū. ſunt ḡ aīę tres, pꝫ ſunt tres differētes ſimplr̄ aīationes: gradus 4ᵒʳ, pꝫ variant vi ta penes pꝼectius ⁊ minus pꝼectuꝫ in latitudine, at potē tię tot, quot oꝑationes: eſt enim potentia ordo ad actum.

❡ Querebamᵘ

¶ Quęrebamus in collectaneis vtrū in plātis ſit tact⁹, ⁊ diximus ꝙ defendi pōt in illis eſſe tactū, ſiue ſenſum cibi, put receptiuus eſt: nō aūt, vt iudicatiuus. Primam ptē, pbabamus, qꝛ plātę nō oēm cibū trahūt, ſed aliquē trahūt, aliquē nō: h̄ aūt nō vr̄, niſi qꝛ ab altero mouenť, ab altero nō. q̄re erit receptio: non tn̄ iudiciū q̄litatis receptę, quā pōnęz Pythagorici ꝯcedūt. ¶ Nūc vero dicimus neutro modo ſenſuȝ cibi in illis eē, qꝛ oīs ſenſus recipit ſpēm ſine mā: talem aūt receptionē nō videmus in plātis, ſed ſolum videmus radices trahere realem humorem qui poſtea a calore plātarum concoquiť, ⁊ conuertitur in ſubſtātiam nutriti.

¶ Alimēti p̄terea ſenſuȝ hn̄t: tactus enim ſenſus eſt alimenti. Nam ſiccis ⁊ humidis, ⁊ calidis atqꝫ frigidis: aluntur viuētia cuncta. Hoꝝ aūt vt patet ſenſus: eſt tact⁹. Caeteris vero ſenſibilibus: per accidēs nutriunť: nihil enim ꝯducit ad alimētuȝ: ſonus vel color aut odor. Sapor aūt: vnum qd eſt coꝝ quae tactu percipiunť. At vero fames ſitiſue: cupiditas eſt. ſicci qdem ⁊ calidi fames: frigidi vero ⁊ humidi ſitis. at ſapor: hoꝝ quaſi quoddā eſt cōdimētum.

¶ Adhuc aūt alimenti ſenſum hn̄t: tactus. n. alimēti ſenſus eſt. Siccis enim ⁊ humidis, ⁊ calidis, ⁊ frigidis aluntur viuētia oīa. Horuȝ aūt ſenſus tact⁹ eſt. Sed alioꝝ ſenſibiliū ſm̄ accidēs: nihil enim in alimētuȝ ꝯfert ſonus, neqꝫ color, neqꝫ odor. Sapor aūt vnuȝ quoddā eſt tāgibiliuȝ. Eſuries aūt ⁊ ſitis cōcupiſcentia eſt: eſuries qdem ⁊ calidi ⁊ ſicci: ſitis autem, frigidi ⁊ humidi: ſapor vero, vt delectamētum horum eſt.

Collectanea textus cōmenti 28.

¶ Propoſuit aīalia oīa hr̄e ſenſuȝ p̄m̄. ſ. tactū, hoc in loco id ſyllogiȝat, ⁊ accepit maiorē, ⁊ inq̄t. Adhuc aūt hn̄t ſenſum alimēti. deinde minorē. d. tact⁹ enim alimēti ſenſus. tūc ⁊ ꝯcluſio recapitulať p̄ma, ergo aīalia hn̄t tactuȝ. eſt aūt minor tactus eſt ſenſus alimētı: quę obſcura eſt, ideo ⁊ eaȝ adhuc pſyllogiȝare videť in hūc modū, p̄ accipiēs minorē. d. ſiccis eiȝ ⁊ humidis, ⁊ calidis, ⁊ frigidis aluntur oīa viuētia. eſt ḡ maior, ſiccū, humidū, calidū, ⁊ frigiduȝ ſunt aīaliū alimētū. tact⁹ eſt ſenſus hoꝝ. ſ. ſiccoꝝ, humidoꝝ, ⁊ calidoꝝ, atqꝫ frigidoꝝ. ḡ tactus eſt ſenſus alimēti: qd̄ erat minor p̄mi ſylli. ¶ Sed alioꝝ. ſed poſſet ambigē q̄ſpiaȝ: aīalia enim nō tm̄ ſiccū, calidū ⁊c̄. eligūt in nutrimētū, cum ⁊ alijs vtunť: cuius ſignū eſt, qꝛ cibuȝ eligūt odore, colore, ſono, ⁊ ſapore. ḡ ⁊ alijs vtūtur, ⁊ per ꝯn̄s non tm̄ ſenſus tact⁹ nectius amplius, ſed ⁊ alij alioꝝ ſenſibiliū: quēadmodū pȝ. Huic qōni r̄ndere vr̄, ⁊ inq̄t, Sȝ alioꝝ ſenſibiliū ſm̄ accn̄s fit nobis nutrimētū. cuius rōnē reddit: nihil. n. in alimētum ꝯfert ſonus, neqꝫ color, neqꝫ odor. ¶ Adhuc qs obijciet de ſapore, reſpōdet, humor aūt. i. ſapor eſt aliqd̄ vnū tāgibiliū. Ex his ḡ relinqť oīa aīalia hr̄e ſenſum tact⁹. ꝙ aūt habeāt ⁊ appetitū hoꝝ ſyllogiȝare videť, in hūc modū, p̄intelligēs maiorē, aīalia hn̄t eſuriē ⁊ ſitim, ſed eſuries, ⁊ ſitis ſunt illoꝝ 4ᵒʳ cōcupiſcētia, ſeu appetit⁹. ḡ hn̄t ⁊ illoꝝ appetitū. huius intelligit maiorē. accepit vero minorē formalr̄. d. Eſuries aūt, ⁊ ſitis ꝯcupiſcētia ſup illoꝝ 4ᵒʳ: qd̄ exponit eſuries. i. fames calidi, ⁊ ſicci. ſitis aūt frigidi, ⁊ humidi. ſapor vero vt delectatiuū hoꝝ eſt. i. vt cōdimētū qddā, reddēs ea ppo ſenſui delectabilia. ⁊ ſic pȝ minor. ¶ Qd̄ quidē igiť aīalia ſenſum habeant tactus: amplius ⁊ appetitum tāgibiliū ex his palam eſt qd̄ pręaccipiebať ſuperius.

Com. 28.

Cum poſuit. Simul pponit intētionēȝ, ⁊ illius cauſam, ⁊ inq̄t, cū poſuit ꝙ omne aīal habet ſenſum tact⁹, ⁊ deſideriū ad nutrimētū, ⁊ in h̄ nō ſufficit inductio, incepit declarare h̄ rōne. ecce ergo, duo Auer. ait Ariſt. declarare, aīal. ſ. ſenſum hr̄e tactus, ⁊ ipm̄ hr̄e appetitū. ⁊ rōne aūt h̄ in loco id mōſtrare, cum inductio nō ſuffecerit. nō ḡ tm̄ hic intēdit declarare, vbi eſt ſenſus, ibi ⁊ appetit⁹. ¶ Et etiā. Nūc ſyllogiȝat primū. ſ. aīal hr̄e ſenſum tactus. ⁊ ſyll̄s cōponať: vt in expoſitione verboꝝ Ari. dictuȝ eſt. ⁊ pręaccepit maiorē ⁊ ait, ⁊ etiā neceſſe eſt, vt omne aīal habeat ſenſum, per quē cōpręhēdat ꝯueniens, ⁊ incōueniēs ex nutrimētis. incōueniens qdē vt expellat nocumētū: ꝯueniēs vero vt attrahat iuuamētuȝ. hęc eſt maior. ¶ Et hoc fuit. reddit rōnem huius, ⁊ poſt abſoluit q. difficilē. ait ergo, ⁊ h̄ fuit, qꝛ nutrimētuȝ eius nō exiſtit in po ͣ in plurib⁹ rebus, ſicut eſt in plātis. vult dicere ꝙ forma aīalis ſita eſt in gradu maioris nobilitatis q̄ȝ forma plātę, ideo nutrimētum ſuum eſt nobile, ⁊ per ꝯn̄s a plurib⁹ pōt ledi aīal q̄ȝ planta ppterea indiguit eo, quo auerť ſe a nociuo, ⁊ pſequať vtile. id aūt tact⁹ eſt. ⁊ ppterea īfert correlariū. d. ⁊ ideo plātę nō indigēt ſenſu, quo diſtinguāt cibuȝ. vult dicere: qꝛ a plurib⁹ cibis pn̄t nutriri ppter formę eaꝝ ignobilitatēȝ. ⁊ iſte locus indiget magna ꝯſideratione. ſ. vtrū plātę habeant ſenſum, aut nō, eſt locus difficilis, indigēs magna pſcrutatione. ¶ Hoc aūt ait, ppter duo. p̄, qꝛ plātas ſenſum hr̄e, teſtanť fere oēs Phi: vt Pythagorici, Anaxag. Empeđ. Parmeņ. Meliſ. Democ̄. ⁊ multi de ſecta Platonica. ⁊ qd̄ eſt famoſum, īpoſſibile eſt vt ex toto ſit falſum. Scđo ait ⁊ hoc, ppterea, qꝛ ratio pōt torqueri in cōtrariuȝ. videmus enim plātā mori, ⁊ hoc nō eſt niſi propter defectū nutrimēti. nō enim plāta moritur p̄ternālr̄ febre. ſ. ſuffocatione, ⁊ alijs, quę mortē reddunt p̄ternaturalē. defectus autē cibi pōt eſſe: vel qꝛ nullus ei approximať cibus: vel qꝛ nō ſibi cōuenięs. ⁊ ſi nō ſibi ꝯueniens. ergo plāta habet cōueniēs, ⁊ incōueniēs nutrimētum, ⁊ per ꝯn̄s cibus eius nō eſt niſi potētia in rebus determinatis. ergo quēadmoduȝ aīali datur ſenſus diſcretiuus hoꝝ, ita ⁊ plātis: cum ſaluetur eadē ratio. ⁊ natura nulli ſit inuida, nec auara. ¶ Amplius videmus ad ſenſum alio nutrimēto nutriri ficum, alio oliuā, alio vnamquāqꝫ plātaꝝ: cuius ſignum eſt ꝙ in omni pte terrę trāſplātari nō poſſint: quēadmodū ⁊ agricolę nobis teſtificanť: aiūt enim quaſdā plātas hn̄ veſci in oriēte quę minime in occidēte: alias quoqꝫ aiunt in meridie, quę minime in ſeptētrione: hoc eē nō pōt, niſi qꝛ nō qd̄cūqꝫ nutrit eas: ſed determinatū determinatā quēadmodū accidit ⁊ ſic aīalibus lȝ his plus illis minus. ergo videť per eādem cāmꝫ plātaȝ hr̄e ſenſum alimēti: ⁊ ſi nō ita pfectum quēadmodum aīal. ¶ Amplius adde, ꝙ hic locus indiget magna pſcrutatione, ppter aliud: qm̄ ait Albert⁹ ꝙ magis aīalibus tactus ineſt q̄ȝ plātis, ppter ptiuȝ mollitiem, ppter quē fit multa partiuȝ depditio: quę nō fit in plātis, ppter ptiū duritiē, ⁊ caloris nālis debilitatēȝ: qui quaſi nihil ꝯſumit in eis, ſed diuidit tm̄, ⁊ penetrat, vt ingreſſum accipiat nutrimētum. dico modo ꝙ ⁊ hęc ratio Albti in ꝯtrariū reduci pōt: qm̄ vel in plantis fit aliqua reſolutio partiū, vel nulla. ſiqdē nulla nunq̄ȝ plantę moreренť: cuius ꝯtrariū videmus. etiam omni anno equalr̄ fructificarēt: cuius ꝯtrariū agricolę aiunt. Siqdē aliqua reſolutio fit, igiť indigēt aliqua, ⁊ tanta ſubſtātię reſtaurationc. ergo quēadmodū aīali dať tactus ppter reſtaurationē depditi, ita ⁊ plātis. nec ppter minorē reſtaurationēȝ, vel maiorē, debet dari, vel remoueri tactus: cum

quoddā aīal minus vt ſpōgia,⁊ oſtrea,quoddā plus vt
hō:⁊ tñ ꝓpter plus vel minus reſtaurari,nō dꝫ tact⁹ ab
oſtrea,⁊ ſpōgia remoueri,⁊ in hoīe ſolū poni.ꝓpter hęc
ergo Auer.ait,plātas hīc,vel carere ſenſu,eſſe locū per/
ſcrutabilē.⁊ vtinā poſſem vobis in hoc quęſito ſatiſfacē.
Cap.xv°. ⁋ Id autē qđ dedit Themi.in 3° ſuę parapheaſis.eſt ꝓ/
babile,⁊ nō demōſtratiuū.⁊ ideo vt dixi mihi videt̃ eſſe di/
cēdum,ꝙ in plātis eſt ſenſus ſꝫm ſcđam intētionē.ſ.rece/
ptiuus doloris,⁊ delectationis:nō tñ iudicatiuus hoꝝ:
vt Pythagorici hñt dixerūt.⁊ ꝓpterea plātas ſentire nō
dicerem,⁊ ſi eas ſenſum hīc:qm̃ ſentire in iudicio,⁊ rece/
ptione conſiſtit:vt loco eius dicemus.hęc pro nūc,forte
alˀs aliter dicam ſi bñ occurret.⁋ Et cū narrauit]acce/
pta maiore,nūc trāſit ad minorē. Et ꝓ ꝓponit recapitu/
lationē,⁊ ↄtinuationē.2ˀ ibi[Et quia.]ꝓſyllogiçat mino/
rem.⁊ nō ponit eam in forma.ꝓ² pꝫ per ſe. ⁋ Ait ergo in
2° ꝓmo māiorem proſylli.d.⁊ qꝛ omne viuū non nutrit̃ niſi
per ſiccū,⁊ humidū,calidū,⁊ frigidū:cum nutrimētū eſt
loco eius,qđ diſſoluit̃ ex elemētis,ex qbus componit̃.i.
miſcet̃ viuum,neceſſe eſt vt ſenſus nutrimēti ſit ſenſu⁹,
qui innatus eſt cōprehēdē has qualitates:⁊ iſte eſt ſenſus
tact⁹.hęc eſt mā ꝓſylli.arguit ergo in forma,⁊ inquit,et
quaſi ſup.velit,omne viuū nō nutrit̃,niſi per ſiccū,⁊ hu/
midū,calidū,⁊ frigidū quaſi eſt maior,ſiccū/humidum/
calidū/⁊ frigidū ſunt nutrimētū.tūc accepit minorē.d.et
ſenſus tactus eſt id,qđ ſentit iſta. Tūc apponit ↄñem.d.
neceſſe eſt vt tactus ſit ſentiēs,qđ diſtinguit cibum.tunc
ponit ↄñeꝫ ꝓmi dicēs,omne igit̃ aīal habet tactū neċio.⁊
ſic pꝫ ſenſus lr̃ę. ⁋ Senſus autē.]tria hic facit,ꝓmo ab/
ſoluit illas duas obīones,quas in textu dixi,⁊ ꝓpter h̄
nō opꝫ hoc exponi.2° ibi[Et ꝓpter hoc qđ dixit.]infert
vnū correlariū.3° ibi[Et quum narrauit.]oſtēdit quō in
quocūqꝫ exiſtit ſenſus,⁊ ibi appetit⁹ ineſt. ⁋ Quia igit̃
ꝓma pꝫ,ait ergo in 2°,⁊ ꝓpter hoc,qđ dixit,opinādū eſt,
ꝙ iſte ſenſus exiſtit etiā in omni aīali,ſicut ſenſus tactus:
quum ſit quaſi ſpēs eius.tūc excuſat ſe,⁊ inqt:⁊ poſt de/
clarabit̃ qualiter eſt in rei ꝟitate. ⁋ Debes ſcire,ꝙ his
ꝟbis Auer.innuit ſol.ↄtradictionis:qm̃ caplō de ſapore,
Ariſt.inqt guſtū aīali ineſſe ꝑfecto tñ.hic aūt ait ⁊ omni
aīali guſtū ineē:quum ſit quędā ſpēs tact⁹,vt Auer.inqt.
quā Auer.hoc in loco ꝑmittit abſoluē.pōt tñ dari ſol.vt
dicamus potētias diſtingui per obīa.pōt ergo capi obm̃
guſtus dupłr.Uno modo pro ſapore:qui eſt quędā qua/
litas ſcđa,reſultās ex cōmixtione ꝓmaꝝ,ſꝫm rem diſtin/
cta ab illis.⁊ ſic eſt obm̃ tactus ꝑfecti,vt dicaꝫ. Scđo
pōt capi pro modo tāgibilis.tāgibile enim eſt calidū/fri
gidū ⁊c̃. Hęc aūt non tāgunt̃ inquātū talia,ſed ſub mo
do nociui aut vtilis:nociuū ⁊ vtile nō ſunt calidū,⁊ frigi/
dum,etiā ſub rōne taliū.lꝫ enim idē realiter ſit calidū,⁊
nociuū,differūt rōne:qm̃ calidum,vt calidū,reſpicit ta/
ctum/ſub rōne nociui vel vtilis guſtū.ergo obm̃ guſtus
eſt modus obīi tactus.ſicut ḡ obm̃ ad obm̃,ita potentia
ad potētiaꝫ.ergo ſicut obm̃ guſtus eſt modus obīi tact⁹,
ſic guſtus eſt modus,⁊ quaſi ſpecies tact⁹:⁊ ſic guſtus in
omni aīali ſimplr.⁊ tūc pꝫ ſol.ↄtradictionis.⁋ Et quū
narrauit.]nūc oſtēdit quō appetitus ineſt ſentiēti. ⁋ Et
debes ſcire,ꝙ ſi demōſtabitur ꝙ ſapor ineſt.ſ.cibo,⁊ quō
inſunt qualitates cibo,⁊ quō ſapor,iam demōſtratū erit
⁊ appetitū ineē ſentiēti.ſapor enim delectat,⁊ facit appe
tere.ideo nō ꝓponit hic,ꝙ omni ſentiēti ineſt appetitus:
ſed ait:quum narrauit,ꝙ frigidū,⁊ calidū,humidum,⁊
ſiccū exiſtūt in cibo:ſꝫm ꝙ eſt cibus:⁊ ſapor exiſtit in eo
ſꝫm ꝙ eſt cibus,incepit declarare modū,quō quodlibet
iſtoꝝ exiſtit in cibo:quia ſup.habebit̃ quō omne ſentiēs
appetit.⁋ Deinde ꝓſequit̃,⁊ inqt,⁊ ſi ſapor exiſtit in ci/
bo in eo ꝙ eſt cibus,tamē ꝓmę qualitates exiſtunt in eo
ꝓmo,⁊ eſſentialiter.eſt ergo modus eēndi ſic,ꝙ cibus eſt
ſaporoſus per accidēs,calidus frigidus etiā per ſe ꝓmo.
⁋ Et dat ſignū.d.⁊ ſignū eius eſt,ꝙ quum deſiderat ci/
buꝫ aīal nō deſiderat niſi calidū,⁊ frigidū,humidū ⁊c̃.
fames enim eſt appetitus calidi,⁊ ſicci:ſitis frigidi,⁊ hu
midi.⁊ nō deſiderat dulce,neqꝫ amarum,ſup.ꝓmo ⁊ per
ſe.ait tamē,ꝙ ſapor eſt ↄuictus,ſup.neċio,cū illis qua/
litatibus.⁋ Et hoc.]remouet dubium lr̃ę.aut in arabica
trāſlatione.[Sapor aūt eſt quaſi cauſa iſtoꝝ.]qđ falſuꝫ
videt̃,ideo debes ſcire,ꝙ in ſenſatione tactiua duo cōſi/
derāda ſunt.ſ.ſenſatio calidi,frigidi abſolute,⁊ inquātuꝫ
ↄueniēs vel nociuuꝫ. Amplius cōſideramus ſenſationē
ipſam,⁊ vſum illius reiteratuꝫ.ideo duas dat expōnes,
Prima ꝙ ſapor eſt cauſa quare ſentiēs diſcernit nociuū
ab vtili:⁊ nō cauſa qualitatū,eſt cauſa cur illa ſentiūtur,
vt ↄuenientia,⁊ differētia.⁊ nō eſſendi:quoniā per ſe qua/
litates ſunt cauſa vere ſaporis. 2ˀ ibi[Et forte]eſt,ꝙ ſa/
por eſt cauſa reiteratę ſenſationis hoꝝ:quēadmodū pa/
tet in ebrijs,qui quāto plus potant,appetūt ⁊ plus,pro/
pter delectationē hoꝝ.ergo eſt cauſa reiteratę ſenſatio/
nis hoꝝ,⁊ non hoꝝ abſolute.⁊ ideo dixit [Quaſi cauſa.]
Quum nō ſit cauſa eoꝝ abſolute.⁊ ſermo eius in vtraqꝫ
expoſitione patet.

⁋ Dubiuꝫ eſt an plātis inſit appetitiuus gradus. Albert⁹ An plātis ſit appetitus. Cap.18.vlti/mi tractatus.
in ꝓmo Phyſicoꝝ,velle videt̃,ꝙ plāta appetat appeti/
tu itellectiuo,non ſicut in quo,ſꝫ ſicut moti a motore.vñ
plāta mouet̃ ad cibū appetitu intelligētię nō errātis:qui
eſt ſubiectiuę in intelligētia:vt aūt in moto eſt in plāta.pōt
autē eſſe ratio,qm̃ vbi ineſt appetit⁹ formalr,⁊ ſubiectiue,
ibi ineſt phātaſia,vt ſupra.⁊ hic Ari.demōſtrauit.Auer/
rois aūt ꝑ Phyſic.velle videtur plātas appetē appetitu xx° cōmētū
nāli:quēadmodū mā formā.⁋ Et hoc pōt demōſtrari,
qm̃ ois forma,citra ꝓ̄ᵐ,in ſui nā naſcit̃ ꝓuata,⁊ diminu/
ta,⁊ ideo ois forma ꝓter deum,appetit aliqđ extra ſe:ſo/
lus enim deus nō appetit niſi ſe.quum igit̃ ois forma ſit
ꝓuata,ois forma appetere dꝫ ꝑfectionē,quaꝫ pōt hic.eſt
enim ꝓuatio cū appetit⁹,vt Ari.inqt.ergo ois forma ſua
nā appetit,⁊ hic vocat̃ appetit⁹ nālis vt ↄſtat.tūc pꝫ ſol.
loqt̃ enim Ariſ.de appetitu ſequēte cognitionem,⁊ nō ſequē
te nām rei imꝑfecte,⁊ diminutę vt patet.

COMMENTARIVM.

Difficile:⁊ forte īpoſſibile eſt in h̄ textu de
re ordine:cuius ſignuꝫ eſt
diuerſitas expōnū. ⁋ Themiſti⁹(vt mihi vr̃)velle vr̃, Expō them.
ꝙ cum Ariſto accepiſſet aīalia oia ſenſum tact⁹ hīc,oñdit
ꝓpter hęc ea hīc ſenſuꝫ cibi,h̄ eſt guſtū:cuius cām aſſi/
gnat Ariſto,vt vr̃ Themiſtio,qꝛ tact⁹ eſt alimenti ſenſus:
qꝛ in aīalib⁹ imꝑfectis habet̃ vice guſtus.Qꝛ ꝟo habeat̃
vice guſtus,vt placet Themiſtio,Ariſto ꝓbat duab⁹ rō/
nib⁹.Prima,qꝛ ſiccis calidis,⁊ frigidis,⁊ humidis alunt̃
oia viuētia:quoꝝ per ſe eſt tact⁹:alioꝝ per accńs. Scđa
h̄ idē ꝓbat ex definitionib⁹ famis ⁊ ſitis:⁊ tūc in illa pte
[Eſuries aūt.]ꝟbuꝫ [aūt]nō aduerſatiue,ſed ↄtinuatiue
legēdū eſt.quaſi dicat. ꝓ Eſuries ⁊ ſitis ↄcupiſcētia eſt:
eſuries qdē ⁊ calidi ⁊ ſicci. Sitis aūt frigidi ⁊ humidi.ḡ
bñ dictū eſt tactū hři vice guſtus. Sed dices nō ſolū fa/
mem eē appetitū ꝓ²ᵃ qualitatū,ſed ſaporis.videt eē ap/
petitū ſaporis q̃tenus ſapor eſt laſciuia cibi,⁊ ↄdimētū.
Sic igit̃ ſꝫm Them.Ariſto ex eo,qꝛ oia aīalia hñt tactuꝫ,
declarauit ꝙ hñt guſtū/qui eſt ſenſus nutrimēti.Qđ ꝟo,
qꝛ hunc tactū,hñt ſenſum cibi:h̄ eſt guſtū/ꝓbat Ariſto ꝑ
definitione nutrimēti,qđ ex calidis ⁊ id genus ſit. Scđo
ex definitiōe famis ⁊ ſitis:hęc expoſitio poſſet accōmo/
dari ꝟbis/tñ eſt parum violēta: nō enim cum facilitate

verbis

Expõ ſimpl.

verbis accõmodaĩ. ¶ Simplicius, ſi recte eius ỽba p̃cepi, velle videĩ Ari[ſt] ꝓbare idipſm, qḋ dixit: dixit eniʒ aĩalibus ineſſe letitiã ꝛ triſtitiã, ꝛ triſte ꝛ delectabile. hoc ğ ideʒ ait Ari[ſt] nũc ꝓbare: ꝛ gdẽ ex eo, qꝛ oĩa aĩalia hñt ſenſum alimẽti. nam tact⁹ eſt alimẽti ſenſus, quẽ oĩa aĩalia hñt, ꝛ aĩalia, qbus ineſt alimẽti ſenſus, eis inſunt letitia ꝛ triſtitia: qḋ ꝓbat Simplicius, eo ꝙ nutrimẽtuʒ ↄſequiĩ voluptas: ieiuniũ ỽo triſtitia. Qꝛ ỽo tactus ſit alimenti ſenſus, Ari[ſt] ꝓbat, vt Simpl. inqt, qꝛ tãgibilibus aluñĩ oĩa viuẽtia: cuius rõnẽ Simplicius aſſignat, quia oĩa corpa his q̃litatib⁹ participãt, ꝛ ſm has ꝛ gñationes ꝛ corruptiones, ꝛ alterationes, ꝛ auctiones, ꝛ imnutiões ſunt. ¶ Quã expõneʒ laudarẽ, ſi poſſem illã ỽbis accõmodare. ¶ In collectaneis de mente Auer. dicebamus ꝙ hic Ari[ſt] illa duo ꝓbat, quę prius ꝓbauit: accepit eiʒ ꝙ aĩalib⁹ inſit ſenſitiuũ: ꝛ ꝙ inſit appetitiuũ. Ideo iterũ hęc duo ꝓbat. Primo gdẽ ꝙ oĩbus aĩalib⁹ inſit ſenſitiuũ: qa oĩbus ineſt ſenſus cibi: qui gdeʒ eſt tactus, quatenus his enutrimur, quoꝝ tact⁹ eſt. Scḋo ỽo ꝓbat ꝙ aĩalib⁹ inſit appetitiuũ, ꝛ hoc per deffinitionẽ famis, ꝛ ſitis. Quę expoſitio poſſet bñ ſtare, ꝛ ỽbis accõmodari. ¶ Sʒ mihi occurrit nũc dicere cum expoſitore, qui melius oĩb⁹ hũc textũ legit. ſ. ꝙ Ari[ſt] ꝓbat 2ª rõne ꝙ oĩbus aĩalibus inſit appetitiuũ, quę expoſitio ↄuenit ỽbis ſequẽtis text⁹, vbi recapitulat id qḋ in h textu dixit: vt videbiĩ. Ad huius ğ ꝓbationẽ ſumit p̃ ꝙ oĩbus aĩalib⁹ inſit ſenſus alimẽti: ꝛ inqt. Adhuc aũt alimẽti ſenſum hũc ſupple oĩa aĩalia: qꝛ hñt tactũ, qui eſt ſenſus alimẽti. Qꝛ ỽo tact⁹ ſit ſenſus alimẽti, ꝓbat Ari[ſt], ꝛ dicit: ſiccis. n. ꝛ humidis, ꝛ calidis, ꝛ frigidis aluñĩ viuẽtia oĩa. ſ. ꝛ aĩalia ꝛ plãtę. Modo horuʒ ſenſus tact⁹ eſt. ergo tact⁹ eſt ſenſus alimẽti, cũ ſit coꝝ ſenſus, quoꝝ eſt oĩum nutrimẽtũ. [Sed alioꝝ ſenſibiliũ ſm accidẽs.] Quę ỽba p̃nt dupl'r legi, vt Simpl. legit. Uno modo ſic, ꝙ tact⁹ ſit calidoꝝ, frigidoꝝ, humidoꝝ, ꝛ ſiccoꝝ per ſe, alioꝝ ſenſibiliũ per accñs. Melius aũt legaĩ in ablatiuo, ſic: ſiccis eniʒ ꝛ humidis ꝛ ceteris id genus aluntur oĩa viuẽtia, quoꝝ eſt tactus: ſed alijs ſenſibilibus ſm accñs nutriunĩ. Cuius rõneʒ aſſignat, qꝛ in alimẽtuʒ nihil ↄfert ſonus: neq; color, neq; odor: ꝛ ſi dices ſapor in alimẽtuʒ ↄfert, ridet, ꝙ ſapor in alimẽtũ ↄfert, quo eſt vnuʒ quoddã tãgibiliũ. Patet ğ verũ eſſe, qḋ aſſumptũ eſt. ſ. ꝙ aĩalia hñt ſenſum alimenti: ꝛ tota cã eſt, qꝛ hñt tactũ. Ex h aſſumpto vult hĩe oĩbus aĩalib⁹ ineſſe eſuriẽ, ꝛ ſitim: h inquã qḋ vult hĩe, nõ poſuit in textu, qa ſatis pʒ. Tũc ex illo aſſumpto, cum h illato ſubintellecto, ꝓcedit ad ꝓbãdũ oĩbus aĩalib⁹ ineẽ appetitiuũ. Quia qbus ineſt ſenſus alimẽti, ineſt fames, ꝛ ſitis: ſed fames et ſitis ſunt ↄcupiſcẽtię, ꝛ appetit⁹. ğ oĩbus aĩalib⁹ ineſt appetitiuũ: fames enim eſt appetitio calidi, ꝛ ſicci: ſitis aũt frigidi ꝛ humidi. Sed dices fames eſt appetit⁹ ſaporis, ſil'r ꝛ ſitis, quaſi ridet, ꝛ inqt: ſapor aũt, vt delectamẽtũ hoꝝ eſt. ergo eſuries ꝛ ſitis ſunt appetit⁹ ſaporis q̃ſi per accidẽs.

Epilogus ↄ- cluſus.

¶ Eſt igiĩ ꝓceſſus Ari[ſt] iſte, oĩbus aĩalib⁹ ineſt ſenſus cibi, quibuſcũq; ineſt ſenſus cibi, ineſt fames ꝛ ſitis, qbuſcũq; eſuries, ꝛ ſitis inſunt, eiſdẽ ineſt appetitus. ergo oĩbus aĩalibus ineſt appetitus: ſic igiĩ expoſitor in ỽbis Ari[ſt] pulchrũ ordinẽ poſuit. Qꝛ hęc ſit mens Ariſtotelis, ſtatim textu p̃ximo patebit.

Guſtus idem tactus

¶ Quo ỽo ad verba attinet, Themiſtius dicit idẽ eſſe tactũ ꝛ guſtũ in aĩalibus impfectis. nam vbi idẽ tactile, ꝛ guſtatile, idẽ eſt tactus ꝛ guſtus. Primę ṽo qualitates vt alteratiuę ſunt tactiles, eędeʒ vt ↄuenientes, vel diſcõuenientes ſunt guſtatiles. ergo ꝛ tactus ꝛ guſtus idẽ eſt, quatenus vtrūq; illarũ ſunt: differũt ṽo rõne, qꝛ tactus illaꝝ eſt vt ſunt alteratiuę: guſtus ỽo vt ſunt ↄuenientes vel diſcõuenientes.

De ſenſibus plantaꝝ.

¶ In collectaneis trib⁹ argumẽtis plãtas ꝓbauimus habere ſenſum cibi, ſiue ille ſit tact⁹, ſiue ille ſit guſtus, tuʒ p̃mo, qa videmus eas nõ nutriri ſemꝑ, ſed aliqñ exiccari: qḋ eſſe nõ põt, niſi quia eis non ſemꝑ nutrimẽtũ ↄuenẽs approximaĩ. ¶ Tum 2°, qa videmus eas ſtabilitis locis naſci ꝛ educari, qḋ nõ eſt, niſi qꝛ nõ ex quolibet nutriunĩ. ¶ P. Albãus ait tactũ eſſe datum aĩalibus ꝑ inſtaurationẽ deꝑditi, modo in plãtis fit inſtauratio deꝑditi. ğ eis ineſt tact⁹. ¶ Auerroes in cõmẽto cãm affert: quare plãtę nõ habẽt tactũ, ꝛ ait, qa nutrimẽtũ illaꝝ eſt potẽtia in pluribus: quę cauſa friuola eſt, qꝛ lʒ nutrimẽtum illaꝝ ſit potẽtia in plurib⁹ q̃ ſit nutrimẽtũ aĩaliuʒ, tñ nutrimẽtuʒ eaꝝ nõ fit ex quolibet: ꝛ ſic oportet dare in eis ſenſuʒ quo diſcernat ea, e qbus nõ fit, ab eis, e quibus fit nutrimẽtũ. Qꝛ ỽo nutrimẽtum eaꝝ fiat nõ ex oĩbus, pʒ p̃mo, qꝛ nõ ſemꝑ fit. 2°, qꝛ oriunĩ ꝛ educunĩ certis locis. 3°, qꝛ inſtauratio nõ fit ex oĩbus attractis: vt dictũ eſt.

Cur plãtę carent ſenſu.

¶ Melius ergo, vt ſupius diximus, dicẽduʒ eſt plãtas nõ hẽre ſenſum cibi: nec tactũ, quia ꝓpriũ eſt vniuſcuiuſq; ſenſus recipe ſpẽm ſine mã: modo plãtę aũt per radices attrahũt nutrimẽtũ, potius attrahũt illud realiter ad poros, ꝛ nõ intẽtional'r ſicut hõ, qui attrahit cibũ realiter. Diſcernit ỽo ↄueniẽs a nõ ↄueniẽti ſilitudine nãli que eſt iter cibuʒ, ꝛ plãtã attrahẽtem: refugit etiã cibum diſcõueniẽtẽ ↄtrarietate nãli, quę eſt inter plãtã, ꝛ cibũ. ¶ Hęc ergo eſt cauſa, quare plãtę caruerũt ſenſibus, vt Themi. aĩaduertit 3° huius. nã cum ſint terreſtres ac imperfectiſſimę recipe nõ poſſunt ſpẽm ſine materia, cęlũ etiam caret ꝓpter excellentiaʒ: eſt enim magis dignum q̃ vt recipiat ſpẽm a rebus. Plãtę ergo carẽt ſenſu ꝛ receptiuo, ꝛ diiudicatiuo.

Leꝭ. xi.

¶ Uerum haec declarãda poſterius ſunt: nunc eouſq; ſit dictum animãtiuʒ inquã hiſce quae tactum habẽt ꝛ appetitũ ineſſe. De imaginatione ṽo nõ patet: ſed de hoc poſtea ↄſideremus oportet. Nõnullis inſuꝑ ꝛ loco motiuũ etiaʒ ineſt: ꝛ alijs ratiocinatiuuʒ ac intellectus, vt hoĩbus, ꝛ ſi quid ſit aliud tale, vel etiam praeſtabilius.

¶ Certificãdum autẽ, de his poſterius eſt. Nũc autẽ intãtuʒ dictũ ſit, ꝙ aĩalibus habẽtibus tactuʒ, ꝛ appetitus ineſt. De phãtaſia aũt, immanifeſtũ eſt: poſterius aũt intẽdenduʒ eſt. Quibuſdã ṽo adhuc ineſt, ꝛ ſm locum motiuũ: alijs aũt ꝛ ratiocinatiuũ, ꝛ intellectus: vt hoĩbus, ꝛ ſiqḋ tale eſt alterum vel ꝛ honorabilius.

Collectanea text⁹ cõ[n] 29.

¶ Quodãmodo recapitulãs, accipit qḋ manifeſtũ, qḋue imanifeſtũ. d. Certificãdũ aũt de his poſterius eſt. ſ. in li° de ſenſu ꝛ ſenſato. recolligit quid dictũ. d. Nũc aũt intãtuʒ dictũ ſit, ꝙ aĩalibus hñtib⁹ tactũ, inſit ꝛ appetit⁹. Recolligit qḋ latet. d. De phãtaſia autẽ, immanifeſtũ, an. ſ. inſit omni hñti ſenſum. qḋ dicit, vt Simpl. inqt, ꝓpter phantaſiam ꝑfectã: qm̃ de ↄfuſa, vt ſupius dixit, palã eſt ipaʒ ineſſe omni hñti ſenſuʒ. poſterius aũt ait eẽ intelligẽdũ. Amplius colligit, ꝛ quod palã. d. qbuſdã ꝛ adhuc ineſt, ꝛ ſm locũ motiuũ: alteris aũt ꝛ intellectiuũ, ꝛ intellect⁹: vt hoĩbus, ꝛ ſup. ꝛ alteri, ſi aliquod alteruʒ hõ eſt. ſ. homini equale, aut ꝛ honorabilius. qḋ dicit ꝓpter demones, vt Simplicius, vel corpora celeſtia.

Com[m] 29[m]

Quia vult ponere. Proponit intẽtionem, ꝛ inqt, qꝛ vult ponere his

numeruz iſtaꝝ ꝟtutum: ſm ꝙ artifex ponit ſubiecta ſuę artis, nõ vult ponere niſi id qḋ manifeſtũ eſt per ſe, ꝛ di mittit alia: quę nõ ſunt manifeſta, quouſqꝫ ꝑſcrutetur de eis. Hec eſt intẽtio, ꝛ cã intẽtionis.

Dubitatio

¶ Sed dices, ꝟtutes aię ſunt accñtia aię. ergo nõ ſunt ſubiecta .i. ſpẽs ſubiecti.

Solutio

¶ Dõm ꝙ pñt duplr ꝯſiderari. vno modo vt fluunt ab aĩa: ꝛ ſic ſunt accñtia ꝓpa, ꝛ quęſita hic. Alio modo vt ꝑ illas ꝯſtitui pñt ſpẽs aiaꝝ: per intellectũ .n. rõnalẽ cõſti tuunt, per ſenſitiuũ ſenſitiuã ꝛc̃. ꝛ ſic ſunt q̃ſi dĩę ꝛ ſpẽs. ideo dicit ꝙ enumerant̃ tanq̃ ſpẽs ſubiecti, nõ ꝙ ſint ve re ſpẽs. ¶ Et reſiduum cõmenti pꝫ hic.

COMMENTARIVM.

Cum Ariſtoteles cõcluſit, ꝙ aialibus brũti bus ſenſum tact⁹, ineſt et appetit⁹, nũc ptim ſe excuſat, ptim epilogat, ptim ꝓmit tit, partim cõplet id, qḋ cępit declarare. Excuſat qdẽ ſe, ꝛ inqt. Certificãdũ aũt de his poſterius eſt. Simplicius exponit Certificãdũ aũt de his. ſ. ſaporibus: de qb⁹ non ſolũ in iſto volumine, ſed etiã in li° de ſenſu dicet. Et for te itelligit de his. ſ. oibus, de qbus dixit, vt vtrũ omne ſenſitiuũ ꝯſequat̃ appetitiuũ, ꝛ vtruz guſtus ꝛ tactus ſint idẽ: ꝛ quo modo ſapor ſit delectamẽtũ nutrimẽti: nõ aũt nutrimẽtũ: de his enim in h̃ libro, ꝛ alibi certificãdũ eſt. Epilogat ꝟo ꝯnez declaratã, cum inqt: nũc aũt intãtũ dĩ ctum ſit, ꝙ aialibus brũtibus tactũ, ꝛ appetit⁹ ineſt. Ecce quo modo expoſitio Thomę fuit cęteris ꝑferẽda: hic .n. epilogus manifeſtat expõnẽ Thomę eſſe pro mẽte Ari. Promittit ꝟo illud, qḋ cępit declarare, ꝛ nõ cõpleuit, ꝛ inqt. De phãtaſia aũt, vtrum ſupple inſit omni aiali brũ ti ſenſuz ꝛ appetitũ, immanifeſtũ eſt, ſed poſterius in fine huius ſcḋi intẽdendũ eſt. nam lꝫ de re hac pro pte diſpu tatũ ſit, tamẽ, vt Simplicius dicit, de cõfuſa phantaſia eſt ꝑtractatũ: nõ aũt de ꝑfecta, de qua pro fine huius ſe cũdi libri dicturus eſt. Cõplet ꝟo id, qḋ incępit declara re. nã cum declarauit ea, qbus vnũ ſoluz ineſt, ꝛ qb⁹ tria illoꝝ, nunc declarat ea, qbus quatuor, ꝛ ea qbus oĩa illa inſunt, quę enumerauit, ꝛ inqt. Quibuſdã aũt adhuc vltra hęc tria. ſ. vegetatiuũ, ſenſitiuuz, ꝛ appetitiuũ ineſt ꝛ ſm locuz motiuum, vt aialibus ꝑfectis. Alijs aũt vltra hęc, inſunt ꝛ rõcinatiuũ, ꝛ intell̃s, vt hoib⁹, ꝛ ſiqd aliud tale ꝑ ſtabilius, ꝛ honorabilius eſt.

Verboꝝ ꝯſideratio.

¶ Quo ꝟo ad verba atti net, Ariſtoteles dixit ratiocinatiuũ, ꝛ itellectus, qꝛ vltra ratiocinatiuũ qḋ gręce dĩ dianoeticũ, qḋ eſt tota rõnalis aĩa, eſt itellectus, qui extrinſecus accedẽs, eſt altera pars rõnalis aię, qui itellect⁹ gręce nus dĩ: Ex qbus ꝟbis grę ci fecerũt dĩam inter dianoeticũ .i. ratiocinatiuũ, ꝛ itelle ctuz, e quo etiã rõnalis aĩa dĩ noetica. naz rõnalis aĩa cõ ficit̃ ex duabus ptibus, quaꝝ altera nus, ſiue itellect⁹ ex trinſecus accedit: altera ꝟo ex ſemine, quę dĩ phantaſti ca, ſiue cõceptiua ſm Simpl. Ex his rõnalis aĩa dicit̃ ꝛ noetica, ꝛ dianoetica. Propterea dicũt Ariſtotelez dixiſ ſe: alijs aũt ratiocinatiuũ ꝛ itellect⁹, denotãs intellectum eſſe partez illius nobiliorẽ: ſed q̃ hęc opinio ſit aliena a

Hec opinio aliena ſit ab Ar.

mẽte Ariſtotelis, poſterius dicemus, nũc tamẽ intãtum dictũ ſit, ꝙ alijs vt hoibus ineſt ratiocinatiuũ, qḋ eſt aĩa rõnalis, ꝛ intellect⁹, quę eſt honorabilior ꝟtus huius aię, ꝛ non pars eẽntialis, vt gręci fingũt. Sed cur addit Et ſiquid tale eſt alteꝝ vel ꝛ honorabilius. Simplicius dĩ cit h̃ adijciſſe ꝓpter cęleſtia animalia, vt ſit ſenſus dia noeticum, ꝛ intellectũ ineſſe hoibus: ꝛ etiaz alijs ꝑſtãtio ribus hoĩe, ſiqd aliqḋ aĩal tale hoĩe ꝑſtantius inuenit̃, vt cęlũ. Alij dixerũt hęc Ariſtotelẽ adijciſſe ꝓpter dęmo nes, quos Platonici aialia rõnalia tẽpore ęterna, corpe aerea poſuerũt, vt Apulleius, cuius expõnem approbat Simpl. ¶ Auerroes velle videt̃ Ari^lẽ hypothetice eẽ locutũ, quaſi nihil ponẽs ineẽ. ¶ Ego ꝟo aliter dõm eẽ arbitror. naz vt auctor eſt Calcidius, Platonici tres ꝟtu tes arbitrati ſunt, rõcinatiuã, quę dianoea dĩ, quę eſt illa, qua hõ circa ſenſibilia rõcinat̃. Intell̃m, qui eſt viſuz, ſi ue ideaꝝ, qui ꝛ nus dĩ: ꝛ intelligẽtiã, quã gręci noeſim di cũt, quę vis eſt, qua hõ ꝛ vnitatem ꝛ res diuinas appḃẽ dit. Dicit ergo Ari^les hoibus ineẽ rõcinatiuũ, ꝛ intell̃m, ꝛ etiã ſi aliqd melius eſt rõcinatiuo ꝛ intellu, vtpote itelli gẽtia. nam hęc etiã hoibus ineſt.

Dubitatio

¶ Sꝫ dices Ari^les po^as aię enumerãs ſupius, voluit illas eẽ qnqꝫ vt vegetatiuũ, ſenſitiuũ, appetitiuũ, motiuũ ſm locuz, ꝛ rõcinatiuũ: hic aũt ſupra hęc duo alia, vt intell̃m, ꝛ intelligẽtiã.

Solutio

¶ Dicĩ põt h̃ feciſſe, qꝛ intell̃s ꝛ itelligẽtia ꝟtutes ſunt rõcinati ui: ꝛ ſic nõ ponũt in nũo.

Que Auer.

¶ Aiaduerte hic ꝛ ṗori cõmen to Auerroez ꝟtutes haſce appellare ſpẽs ſbi. vꝫ aię, vbi defendẽdo Auerroez dicebamus eẽ ſpẽs, ꝛ ꝟtutes. Spe cies quidẽ vt ꝯſtituũt aialia, ſiue aiata ipa: ꝟtutes ꝟo, vt fluũt ab eẽntia aię: modo recognoſcẽdo hęc quę diximus, reuocamus rem in dubiũ. naz Ari^les loqt̃ de his, vt potẽ tię ꝛ ꝟtutes, ꝛ accidẽtia aię ſunt. Cuius rei argumẽto nob eſt, ꝙ eas enũiauit per ineẽ, qḋ ꝓpũm eſt accidẽtis.

¶ Sed circa hęc quęrit̃ vtrũ iſtę qnqꝫ potẽtię enumera tę ab Ari^le ab ipſi⁹ aię eẽntia, ſiue ab aĩa ipſa defluãt, Et videt̃ ꝓ ꝙ nõ, qa, vt dĩ in li° de gñatione, nullo vno ſim plici multitudo aliqua fluere põt.

Po^ai.q. vtrũ po^e aię fluant ab eẽntia aię.

¶ P̃. Fluens, ꝛ id, qḋ fluit in eodẽ ſbo eſſe non pñt. ¶ P̃. Potẽtię defluũt ab agẽte aĩam. naz vt Auer. dicit 8° phyſicę auſcultationis, agẽs q̃tũ dat de for^a, tãtuz dat formę accñtib⁹. ¶ Hui⁹ rei ꝯtrariũ oẽs iuniores autumãt. ¶ Pro dilucidatione accipiamus ṗ ꝙ aię potentię pñt accipi pro qualitatib⁹, quę ꝯſequunt̃ vnionẽ aię ad diuerſas corpis ptes: vt ſu perius diximus. Alio mõ pñt accipi pro aptitudinibus, qbus aĩa eſt multiplr apta eẽ pñ^m diuerſaꝝ opationũ, ſi ue per diuerſas ptes corpis, ſiue per nullã corpis partẽ. ¶ Scḋo accipiamus ꝙ affectionum alię inſunt ſubito, vt fluũt a pncipijs ſuę formę: ſunt autez pñ^a formę genus ꝛ dĩa quę ſumunt̃ a forma. Alię inſunt ſbo, vt fluunt a pn cipijs mãę, ſunt pñ^a mãę diſpõnes, cõplexiones, ꝛ quali tates mãles, qbus mã eſt ſubm formę. ¶ Tũc dõm ꝙ ſi potẽtię aię ſumant̃ pro qualitatibus, quę reſultant ex vnione aię ad diuerſas corpis ptes, iſtę fluunt pncipalr ex mãlibus pncipijs rei aiatę: fluũt enim ex diuerſis cõ plexionibus organoꝝ, nõ tñ ſine aĩa, qꝛ niſi aĩa illis vni retur, nõ fluerẽt: ꝛ h̃ pacto de his nõ loqmur: ſed ſupius locuti ſumus. Si aũt ſumant̃ pro aptitudinib⁹ ſic flue re nõ pñt in corpe aiato, niſi pncipaliter ab ipſa aĩa: ꝛ ex pncipijs diffinitiuis ipius aię: quę ſunt genus ꝛ dĩa eius. ¶ Tũc ad p^m dõm, ꝙ pñt plura fluere ab vno ordine quodã. ¶ Ad 2^m dõm fluens ꝛ id qḋ fluit poſſe eſſe in eodẽ ſubto, modo qḋ fluit nõ fluat in gñe cauſę efficien tis. ¶ Ad 3^m dõm, ꝙ potẽtię fluũt ab agente effectiue, ꝛ ab aĩa, vt a mã: ꝛ vt a cã finali, vt dicemus.

2^a q.

¶ Sed qꝛ fluere hic pro dependẽ intelligimus, ꝓpterea quęritur in quo gñe cauſę potẽtię iſtę aptitudinalr ſum pte fluũt ab aĩa. ¶ Quidã dixerũt aiaz eẽ haꝝ potẽtia ruz cauſam in quadruplici gñe cauſę, imo dicũt qḋlibet ſubm eẽ cãm ſuoꝝ ꝓprioꝝ accñtiuz in quadruplici gñe cauſę. Specialiter ꝟo ꝙ ſit cã effectrix ſuoꝝ ꝓpoꝝ acci dẽtium, ꝓbãt ex Auerrois decretis 8° phyſicoꝝ. ꝛ 4° de cęlo aptiſſima rõne, qꝛ dicit nãle agẽs tãtũ de accñtibus ꝓbere alicui, quãtũ de eius forma illi ꝓbet, qua mediã te accñtia illa efficit, qbus ꝟbis innuit formã ſubti eẽ cau ſam imediate effectiuã accñtiuz. Agẽs ꝟo ipm remotã, cum illa accidẽtia ſubito non ꝓbeat niſi mediãte forma. quare aĩa erit ſuaꝝ po^eꝝ ꝓpriaruz cã effectiua imediata.

Qꝫ ſit cauſa ꝛ agens.
Cõ. 4°. t. 32.
Cõ. 22. t. 35.

¶ P̃. Si

¶ P. Si ſubm erit cauſa ſuoꝝ accñtium mãlis, ⁊ nullo pacto effectiua: tūc ſubm eēt in potētia mere paſſiua ad oīa illa: ⁊ ſic eēt in potētia ɔtradictiōis: vt Ariſto. pbat 9° meta. quare poſſet illis priuari. ¶ P. Si ſubm nō eēt cā effectiua ſuoꝝ ꝓpꝛioꝝ accñtiuȝ ſaltē mediāte eius forma, nihil in ſubiecto eēt, per qḋ poſſent illa demōſtrari tanq̄ꝫ per genus cauſę efficiēns: ⁊ ſic nulla demōſtratio erit per mediū, qḋ eſt cauſa effectiua queſiti, qḋ de ſubiecto per demōſtrationē demōſtrať. Hoc aūt eſt cōtra pippathecicos, qui docuerunt demōſtrare per qḋlibet genus cauſę.

Nō ſit cā vt materia.

¶ Cū ꝟo ſubm ſit ꝓpꝛioꝝ accñtiū cauſa, vt mã ſaltem in qua, nemo dubitat, qꝛ eſt ꝓpꝛiū illoꝝ ſubiectuȝ.

Nō ſit cā vt forma.

¶ Cū etiā ſit cā vt forma, etiā pſpicuū eſt, qꝛ lȝ ſubm nō ſit forma ꝓpꝛioꝝ accñtiū pficiēs, eſt forma declarās: nam cuȝ ꝓpꝛia accñtia definiunť in abſtracto, ⁊ ſubſtātiuę ſbm, ponitť in eius definitione, vt dīia: vt Themiſt. ingt ꝑ Poſter. cum definiunť in ɔcreto, ſubm ponitť vt genus. g̃ ſbiectū aliquo modo eſt ratio ſuoꝝ ꝓpꝛioꝝ accñtiuȝ: ⁊ ſic forma.

Nō ſit cā vt finis.

¶ Cū deniq̄ꝫ ſit cā vt finis illoꝝ, facile pȝ: qꝛ omne accidēs eſt ſubti grã. quare cum ſubm ſit ſuoꝝ ꝓpꝛioꝝ accidētiū cā in quadruplici gñe cauſę, potētię quę ſunt accñtia aię, ꝓpꝛie fluūt ab ea quadruplici gñe cauſę.

Reſponſio. 2 poſito.
Nō aīa nō ſit forma ſuaꝝ potētiaꝝ: nec aliqḋ ſubȝ ſuoꝝ accidentium.

¶ Sed hęc poſitio multiplr errat. pmo, qꝛ nec aīa, nec aliqḋ ſbm poteſt eē forma ſuoꝝ ꝓpꝛioꝝ accñtiuȝ. Cū qdē nō ſit forma pficiēs, ⁊ ipſi ɔcedūt, ⁊ manifeſtū eſt per ſe: nō enim pōt eē forma pficiēs, niſi eius, qḋ eſt vt ſubm ⁊ mã illius, at nullū accidēs nec ꝓpꝛiū, nec cōe eſt vt ſubm vel mã reſpectu ꝓpꝛij ſubti. ¶ Cū ꝟo non ſit forma declarās, declarať, qꝛ forma declarās eſt definitio ſm eos, ⁊ ſm Auer. Definitio aūt ſumiť a forma pficiēte: eſt enim ſmo certificatiuus eēntię definiti, modo eēntia ⁊ forma ſm Auer. idē eſt. Cum igiť ſubm vel dīia quę ſumitur a ſubto, vel genus qḋ ſumiť a ſubto in definitione, nō ſumať a forma, nec a pte formę, nō pōt dici definitio, vel pars definitionis, ſed ſolū in definitione ponitť vt deferēs definitioneȝ accñtis. ergo ſubm nec dici pōt forma pficiēs ſuoꝝ accidētiū, nec declarās. ergo lȝ ſubm ponatur in definitione ſui ꝓpꝛij accidētis: nō tñ aliquo modo eſt eius forma.

Nō nō ſit cā vt agens.
Diſputatiōe 6ª. ſol. dubij vj.

¶ Reſtat nūc videre vtrū ſubm ſit ꝓpꝛioꝝ accñtiū effectrix cauſa. ¶ Auerroes lib° deſtruc. deſtructionū cōtra Algaçelē ſimplr ait nullū ſubm eē effectiuā cauſam ſuoꝝ accidētiuȝ ꝓpꝛioꝝ. Probauit aūt hāc eius opinioneȝ aſſumēs pro dignitate, ꝙ quicqd eſt per ſe cauſa alicuius, eſt per ſe cauſa cuiuſlibet ſiue accñtis, ſiue ſubſtātię, quę illum effectū per ſe, ac neceſſario comitať. Hoc argumēto Auer. eo. libro mūdum eē dei effectū, ⁊ celū ſuę aię mouētis deducit. naȝ deus eſt cauſa motus celeſtis, ſine quo (vt putat) mūdus eē non pōt, ideo deus erit cā mūdi. Siliter celeſtis aīa eſt cauſa celeſtis motus, ſine quo celū eē non pōt, ideo celeſtis aīa eſt effectiua cauſa celi. ¶ Hęc qdē regula de mãli cauſa nō valet: nō eniȝ oportet ſi aliqd eſt per ſe mãlis cauſa alicuius, ſit oīum eorū mãlis cauſa, quę illud per ſe atq̄ꝫ neceſſario comitať: cū mãlis cauſa effectū habeat aliūde, ⁊ nō a ſe. At cauſa effectiua effectuȝ quaſi a ſe efficit, q̄re ſi effectiua cauſa erit aliqua alicuius effectus, erit oīum eoꝝ cauſa effectiua, quę illū effectū per ſe comitanť. ¶ Ex hac ſuppōne ɔcluditur ꝙ ſubm nō pōt eē cauſa effectiua ꝓpꝛioꝝ accñtiuȝ, qꝛ tūc eēt cauſa effectrix ſui: qm̄ qcqd eſt cauſa alicuius neceſſario comitantis, eſt cauſa eius qḋ neceſſario comitať: quare ſubm erit cauſa ſui.

Dubitatio cōtra rōneȝ.

¶ Sed hęc Auerrois ratio dubia eſt, quia ex ea deduceret animā celeſtē eē ſuiipſius cām effectiuā: ſi enim qcqd eſt cauſa alicuius effectus, eſt effectrix cauſa eius, qḋ neceſſario illū effectū comitať. igitur ſi celeſtis aīa eſt cā motus celeſtis, ⁊ celi, ſine qbus aīa eē non pōt ſm Auer. g̃ aīa erit ſuiipſius effectrix cā: qḋ Auerroes nō cōcederet.

Defenſio

¶ Pōt g̃ dici, Auerroem itelligē ſuā ſuppōnē, h̄ pacto, omne qḋ eſt effectrix cā ꝓpꝛioꝝ accñtiū alicuius ſbi eſt cā effectrix illius ſbi: cuius ſunt accñtia illa ꝓpꝛia. nec curauit pbare hāc ſuppōnem eo. li°, qꝛ in auſcultatorijs libris pbauit eandē effectricē cām eē ſubti ⁊ ꝓpꝛioꝝ accñtiū, ⁊ ecōtra. Agēs. n. quātuȝ dat de forma ſubti, tantuȝ dat de ꝓpꝛijs ſubti accñtibus: ⁊ ecōtra: nō. n. pōt aliqḋ agēs dare aliqd de ꝓpꝛijs accñtibus, qn det aliqd de ſubto, cum ſubm, ⁊ ꝓpꝛia accñtia eadē gñatione gñenť ⁊ eadē corruptione corrūpanť. Hoc ergo modo itelligēda ſuppōnē ratio Auer. nō reduciť ad oppoſitū, qꝛ mūdus ⁊ motus nō ſunt ꝓpꝛia dei accñtia, ſed qꝛ motus eſt ꝓpꝛiū accidēs mūdi, ⁊ celeſtiuȝ corpoꝝ, ſeqť ꝙ ſi deus ſit effectrix cā motus, erit effectrix cā ſubti eius: ⁊ ita erit cauſa mūdi. Silr ſi celeſtis aīa eſt effectrix cā celeſtis motus: ⁊ illud eſt ꝓpꝛiū accñs celeſtis corpis, g̃ erit effectrix cā celeſtis corpis: qꝛ ꝟo motus nō eſt ꝓpꝛiuȝ accñs dei: nec celeſtis motus ꝓpꝛiuȝ accñs aię, ideo nō ſeqť vt deus ſit cā ſui, vel aīa ſit cā ſui: qꝛ ꝟo ꝓpꝛia accñtia alicuius ſubti ſunt ꝓpꝛia accñtia illius, ſi ipm ſubm erit cā illoꝝ, ſubm erit cā ſui effectrix: qḋ eſt abſurdū.

Ad ꝓpoſituȝ argm nūc ſic.

¶ Ex hac rōne pȝ ſbm nō poſſe eē cām effectiuā ſuoꝝ ꝓpꝛioꝝ accñtiuȝ.

2ª ratio

¶ P. vt etiā argumētať Auer. ſubm nō eſt effectrix cā ſuę ꝓpꝛię formę. g̃ nec coruȝ accñtiū, quę comitanť neceſſario illā formā. Illa eniȝ nō fiunt niſi mediāte forma. Quare ſi ſubm nō efficit formam ꝓpꝛiaȝ, nec accñtia efficeť poterit, quę fiunt mediāte illa forma.

3ª ratio

¶ In ſpāli pbo aīam nō poſſe eē cām effectricē ſuaꝝ potentiaꝝ, ⁊ qdē demōſtratiue. ¶ Ubi debes ſcire: ideȝ non poſſe eē in actu, ⁊ in potētia ſm Auerroem, niſi fuerit cōpoſitū ex forma ⁊ mã. Cuȝ enim aliqḋ fuerit cōpoſituȝ ex mã ⁊ forma, rōne formę pōt eē in actu virtuali ſiue pductiuo, rōne materię pōt eē in potētia formali ſiue receptiua, aut niſi fuerit forma in mã: qꝛ ſi fuerit forma in mã, pōt eſſe in actu ⁊ in potētia: rōne. n. qua forma eſt, erit in actu: rōne aūt qua in mã, erit in potentia. Sic igiť pȝ nihil poſſe eſſe in actu ⁊ in potētia, niſi ſit cōpoſitū aut forma in mã. Si. n. ſimplex actus pōt eē in actu ⁊ in potentia, nulla via poſſet deduci deū eē imobilē, qꝛ ſemp diceret euȝ eē mobilē, qꝛ eſt in actu ⁊ in potētia.

An idē ī actu ⁊ in po. ſuppoſitio.

¶ Ex hac ſuppōne deduco aīaȝ nō eſſe effectiuā cauſam ſuarū potētiarum aptitudinalr acceptarū, quia iſtę fluunt ab aīa, quo aīa non eſt in mã: ſed quo aīa eſt aīa. ergo ad illa nō pōt eſſe niſi aut actus, aut ſubiectū: ⁊ cum nō ſit ad illas actus. ergo eſt ſubm. Sic igiť patet nullū ſubm eſſe cauſam effectiuā ſuoꝝ ꝓpꝛioꝝ accidētiū, nec animā ſuaruȝ potētiarū.

Rō cōponit.

Nō ſit cā vt mã.

¶ Erit ergo aīa ſuarū potētiarū cauſa vt materia in qua: qꝛ lȝ potētię qualitatiue ſumptę inſint aīato mediāte anima, ita vt aīa ⁊ corpus ſimul ſint materia illaruȝ: potētię tamē aptitudinalr ſumptę inſunt ſoli aię: ⁊ aīato mediante aīa: ⁊ ſic aīa cauſa illaruȝ erit, vt materia in qua, ⁊ ſubm: veruȝ ſi aliqḋ cōpoſitū habeat ꝓpꝛia accidētia, illud cum forma erit cauſa, vt materia illoꝝ, qa vt Ariſtoteles ingt, mã cum forma cā eſt eoꝝ, quę fiunt vt mater, vt pmo Phyſicę auſcultationis ingt.

Nō ſit cā vt finis.

¶ Pręterea aīa eſt ſuarū potētiarū, vt finis cuius grã. nam potētię ſunt ꝓpter opationes aię: opationes ꝟo ſunt ꝓpter aīam quatenus aīa diuino eē participat. ergo finalr ſunt aię grã. Sili modo ⁊ ꝓpꝛia accidētia cuiuſuis ſubti ſunt gratia ſubiecti: qua rōne ſit, vt ideȝ poſſit eſſe materia in qua, ⁊ finis grã cuius eiuſdē: aīa enim eſt mã in qua ſuarū potētiarū, ⁊ finis cuius gratia illarū: nō aūt idē poteſt eē mã ex qua, ⁊ finis eiuſdē rei.

Nō idē finis ⁊ mã.

¶ Ex his patet in quot gñibus cauſaꝝ potētię fluant ab eēntia aię: cuȝ enim nō poſſint fluere in gñe cauſę formalis, nec effectiuę, relin-

quiſ eas fluere in gñe cauſę mãlis τ finalis. Patet ğ potẽtias fluere ab eẽntia aię, qꝛ ab ea depẽdẽt duplr. Patet 2° φ aptitudinales aię potẽtię vt ab agẽte fluunt ab efficiẽte animaʒ ſm Auerroem. Hęc pro dilucidatione.

Mag¹. ❡ Tũc ad rõnes alterius opiõis. Ad pᵐ dicẽdũ φ ꝓpria accñtia fluunt ab agẽte mediãte aĩa ſiue forma non tanq̃ cauſa media, ſed tanq̃ effectu medio: qꝛ agẽs vnica ꝓductione ꝓducit formaʒ, τ accñtia ordine quodam. ❡ Ad 2ᵐ dicẽdũ, φ cauſa mere paſſiua alicuius effect⁹ eſt duplex, quędã quę eſt ſimplr in actu, τ ſm gd in potẽtia, τ hęc nõ ſemꝑ eſt ꝯtradictionis, vt pʒ de cęlo reſpectu ſui motus. Altera vo, quę eſt ſimplr in potẽtia, τ ſm gd in actu, τ hęc eſt ſemꝑ ꝯtradictionis. ❡ Tũc pʒ ſolutio, aĩa reſpectu ſuaꝝ potẽtiaꝝ, τ ſubm reſpectu ſuoꝝ ꝓprioꝝ accñtiuʒ eſt potẽtia mere paſſiua: quę eſt ens ſimpliciter in actu, τ ſm gd in potẽtia: ideo non eſt cõtradictionis. ❡ Ad 3ᵐ ſupius diximus quid ſit mediũ in demõſtratione, nũc dicimus φ dato φ mediũ eſſet definitio ſubi, dico φ definitio ſubi eſt cã formalis nõ accñtis qð demrat, ſʒ ſubi de quo demrat: definitio.n. ſubi eſt aut for³ ſubi, aut ratio ſumpta a forᵃ: τ ſic eſt cã formalis ſubi nõ q̃ſiti ſiue accñtis. Quõ vo alię cauſę ponunť eẽ media, ꝑ huius, τ 2° Poſter. diximus: pñt.n. eẽ media, vt ſunt cauſales definitiones accñtis: qð quęriť.

❡ Perſpicuum igiť eſt: vnam aĩae rõnem eſſe pinde atq; figurae: neq; enim ibi figura vlla p̃ter triãgulũ eſt τ eas quae deinceps ſunt collocatae: neq; hic anima vlla p̃ter eas quas diximus. At vt in figuris vna cõis ratio fieri poteſt, quae cũctis qdeʒ figuris accõmodabitur nullius autẽ erit figurae ꝓpria ratio: ſic τ in aĩabus dictis fieri põt. Quapropter ridiculuʒ eſt: τ in his τ in caeteris rebus cõem quaerere rationẽ, quae qdem nullius eoꝝ quae ſunt erit ꝓpria ratio, nec in ꝓpria cuiq; accõmodabiť τ indiuidua ſpecie rõnẽ eam omittẽtes diffõnẽue quae cuilibet hoc pacto cõpetere accõmodariq; põt.

❡ Manifeſtum igiť eſt, qm̃ eodẽ modo vna vtiq; erit ratio τ aię τ figurę. Neq; eniʒ ibi figura eſt p̃ter triãgulum, τ quę ꝯſequenter ſunt, neq; hic aĩa p̃ter pręDictas eſt. Fiet aũt vtiq; τ in figuris ratio cõmunis, quę ꝯuenit qdem oĩbus: ꝓpria autẽ nullius erit figurę: ſilr̃ τ in dictis aĩabus. Unde ridiculũ eſt quęrere cõmunẽ rationẽ, τ in his, τ in alijs, quę nullius erit eoruʒ, quę ſunt: ꝓpria ratio: neq; ſm ꝓpriam, τ indiuiduam ſpeciem, dimittentes huiuſmodi.

Collectanea text⁹ cõⁱ 30ⁱ. ❡ Mouit Ariſ. qõneʒ difficilẽ vtrũ aię diffinitio ſit ſicut aĩalis, an ſm vnũqðq; altera, vt pʒ in ꝑ huius, τ hoc ꝓpter Platonẽ: qui voluit aię diffõnẽ eſſe ideę aię in cõi, nullius tñ eſſe ſpẽi aię ſenſibilis. eſt ergo neceſſitas capli modo ammouere pctm̃ Platonis ex dictis ꝓprijs. τ magis hoc in loco, qm̃ ſol. q. dictę eget enumeratione potẽtiarũ: qbus gradus cõſtituunť aĩatoꝝ, vt dixi. ❡ Debes ergo ſcire: quẽadmodũ Platonis ſnĩa eſt in Parmenide de vno oium reruʒ ꝑncipio, τ quẽadmodũ Ari. el ſponit ꝑmo Ethicoꝝ. φ Plato in eẽntialr ordinatis ideas non poſuit. ingt enim ſic Ari. ibi [Ferẽtes aũt opinionẽ hanc nõ faciebãt ideas: in qbus prius τ poſterius dicebãt, propter qð neq; numeroꝝ ideaʒ ꝯſtituebãt.] Quia ğ Plato

Caſ. x°. in eẽntialr ordinatis: ſicut in figuris τ numeris, ideas nõ poſuit, ideo Ari. mirabili arte ex ꝯceſſis ab eo nũc arguit eum, τ ſylls ſuus cõponiť ſic, ſicut ratio τ diffinitio figurę ad figuras, ſic aię ad ſpẽs aię. Hãc maiorẽ apponit.d. Manifeſtum igiť eſt, qm̃ eodeʒ modo vna vtiq; erit ratio aię, τ figurę. i. φ eodeʒ modo aię ratio ad aĩas, quo figurę ad figuras. hoc aũt declarat. neq; enim ibi figura p̃ter triãgulum, τ figuras quę ꝯſequẽter ſunt: neq; hic aĩa p̃ter ꝓdictas eſt. Tũc accipit minorẽ.d. fiet aũt vtiq; τ in figuris ratio cõis, quę ꝯuenit qdẽ oĩbus: ꝓpria autẽ nullius erit figurę. i. ſed figurę datur cõis diffinitio, quę non erit ſpecifica alicui. Tũc apponit ꝯcluſionẽ.d. ſilr̃, τ in dictis aĩabus. ❡ Unde ridiculũ.] quum oſtẽdit rõneʒ aię eẽ cõmunẽ: abſoluit. q. deridẽdo Platonem.d. Unde nos dimittẽtes hꝰ. ſ. cõmunẽ, ridiculũ eſt quęrere cõem rationẽ in his, τ in alteris. ſ. rebus phyſicis, quę nulli⁹ erit eoꝝ, quę ſunt ſub illo: ꝓpria ratio. neq; ſm ꝓpriã, τ indiuiduaʒ ſpẽm. Ecce quõ in duobus peccauit Plato. Primo qꝛ dat cõem rõneʒ, quę nulli iſtoꝝ accõmodať. Secũdo qꝛ hꝰ ſenſibilia dimiſit, nõ aſſignãs eoꝝ rõneʒ, ſed ideę eoꝝ. τ hoc ridiculũ ait, vt Simpl. addit.

Com^m 30^m. **Cum genera.** Proponit intẽtionẽ.d. quum genera accepta in diffõnibus, aut ſunt vniuoca, vt aĩal in diffõne hoĩs, aut dicta multiplr: id eſt analogice, vt ens, τ potẽtia, τ actus. Incepit declarare cuiuſmodi ſit genus acceptum in diffõne. Et hic pʒ ꝑ qualr nõ inculare vult Platoneʒ. Scðo qualr ens τc. eſt analogũ ꝯtra quoſdã, de quo alis. ❡ Dicamus.] Nũc trãſit ad ſyllm ꝑmo accipiẽs maiorẽ, τ ingt. dicamus φ manifeſtuʒ eſt exẽplo, φ, id qð dat diffinitio aię vlis ex itẽtione cõi oĩbus ptibus aię, eſt ſile illi qð dat diffinitio figurę vlis oĩb⁹ figuris. ❡ Manifeſtũ eſt eiʒ.] q̃ſi apponit ꝯſilitudinẽ.d. manifeſtũ eſt.n. per ſe, φ nulla pfectio eſt alicuius ptis aię ex pfectionẽ vlem quaʒ accepimus in diffõne oĩum vtutũ. τ ſi. i. dato φ iſtę vtutes ſint diuerſę in itẽtione ꝓpa vniuſcuiuſq; eaꝝ, ita nõ eſt hic figura aliq̃ ex diffõneʒ figurę vlis, ſʒ figurę differũt adinuicẽ in terminis. i. rõnib⁹ ꝓprijs: qdaʒ.n. eſt rotũda, qdã recta, qdã cõpoſita ex vtroq;. τ ſic pʒ ſilitudo aię ad figuraʒ. ❡ Et hoc.] oñdit q̃ſi ꝯfirmãs τ amplius ſilitudinẽ.d. τ hoc exẽplũ eſt valde ſile diffõni aię: nõ.n. eſt ex diffõnib⁹ ęquiuocoꝝ nobium: qm̃ ſi ita eẽt, tũc geometria eſſet ſophiſtica: qð deduciť, qm̃ qð eſt pnᵐ vnt⁹ demrationis. ſ. poſterioris eſt ꝯcluſio ꝑoris. ğ ſi diffinitio geometrica eſſet ęquiuoca, mediũ eẽt ęquiuocuʒ: τ per ꝯñs ſylls oĩs geometrię eẽt ęquiuocus. ❡ Neq;.] oſtẽdit quõ aĩa, τ ea quę ponunť in diffõne aię non ſunt pure vniuoca.d. neq; eſt ex gñibus, quę dicunť vniuoce: qm̃ ſi ita eẽt, tũc neceſſe eẽt vt alteꝝ duoꝝ foret, aut vt ſit hic vna vtus in diffõne, τ in noĩe, in qua cõicẽt oẽs vtutes quas nũauimus: quẽadmodũ modi aĩaliũ. i. ſpẽs aĩalium ꝯueniũt in diffõne aĩalis ſimplicis. vult dicere ſi eſſent vniuoca, vel vniuocatione gñica quẽadmodum aĩal eſt, aut neceſſe vt oẽs vtutes aię ſint eadẽ in diffõne, τ eẽntia. i. aut erũt vniuoca ſm ſpecificã vniuocationẽ. Eſt ergo ſenſus, φ aię diffinitio: ſic vniuoca foret, vel vniuocatione gñica, vel ſpecifica: quoꝝ qðlibet relingt tanq̃ manifeſte falſum. ❡ Et quum.] vult accipe modo vim minoris. Et ꝑ ꝓponit intẽtionẽ ſuã. 2° ibi [Et iſta] pſequiť. Prima pars pʒ. In 2ᵃ adhuc tria facit. Primo accepit minorem. 2° ibi [Sic poſſibile eſt vt iſte.] vim ꝯñis infert. 3° ibi [Et ꝓpter hoc qð diximus.] remouet quaſi correlarie id, qð poſſet hõ dicere. Due ꝑmę ptes patẽt ex cõmẽtatione lrę. ❡ Circa 3ᵐ debes ſcire, φ vniuocuʒ eſt duplex: qddã gñicum, τ qddã ſpecificũ. Vult igiť in ſnĩa Auerrois, φ diffinitio aię dʒ eſſe cõmunis τ vna,

nis ⁊ vna, non quidẽ vniuoca primo, vel ſcđo mō: ſ; mō quo eā dedimus: qn̄.n. querit alr̄ q̄ dedimus aīe deſinitionẽ, querit impoſſibile: ⁊ ſermo eius p;.

An deſinitio animę ſit analoga. ℂ Concluſit ḡ Auerrois ꝙ aīe diffinitio eſt analoga. Jō dubitant an analoga, an equiuoca, an vniuoca: ⁊ dicūt qdā ꝙ analoga eſt, v;, analogia pfecti ad ipfectū, q̄lis albi ad nigrū: vt Ariſto in 10° meta. inquit, ⁊ Auer. *Cōmen. 3°.* ℂ Hoc aūt ⁊ rōne teſtant. omne.n. vniuocū eſt in eis, quoꝝ vnū cā exiſtit reliqui, mō nec vegetatiua cā eſt ſenſitiuę: nec ecōtra. ergo ibi nō eſt analogia cauſę ad cauſatū: ḡ pfecti ad iperfectū. ℂ Sed hoc falſū eſt: analogia.n. perfecti ad iperfectū vniuocationẽ genericam nō tollit: vt Auer. inquit in 12° meta. *Cōmen. 2°.* Modo declarauit in cōmēto Auerrois diſſonẽ hāc neq; eſſe vniuocā ſpecifice, neq; gñice. ℂ Ideo ſciēdū aliqđ eſſe cāz alteri⁹, pōt dupl'r itelligi. Uno mō ſm eē, qn̄.ſ. vnū virtute ſua cauſat alterum, quēadmodū ſol plantā. Scđo mō ſm opationẽ quēadmodū ſenſitiuū cā eſt vegetatiui: nō.n. q; id faciat, ſ; qn̄ opōnes ei⁹ agit pōt. eſt ḡ hic analogia cāę ad cauſatū ſm op⁹. diſſō ḡ aīe analoga ſm opus: qn̄ poſterior ſemꝑ in vīute ꝯcludit p̄mā, pro q̄to opari pōt opōne p̄mę.

COMMENTARIVM.

Neq; Themiſtius: neq; Simplici⁹: neq; Auerroes hęc q̄ Ariſtoteles hic dicit, in veteres retulerunt, ſed qm̄ nōnulli dixerunt animę definitionẽ cōem ſufficere pro perfecta animę cognitione: aſſerētes definitionẽ atq; cognitionẽ ſpeciei nihil ad generis cognitionẽ conferre, particularẽ atq; ꝓpriam definitionẽ neglexerunt. Alij aūt quoꝝ eſt Alexander, arbitrantes animas eſſe equiuocū, dixerunt cōem animę definitionẽ aſſignari nō poſſe, ſed omnes animę definitiones eſſe ſpecieꝝ, ⁊ cōe tale cognoſci non poſſe ſine cognitiōe ſpēꝝ: primo dixerūt tale cōe cognoſci nō poſſe niſi definitionib⁹ ſpecierū, ⁊ ſic animā definierunt definitionib⁹ ſuaꝝ ſpecierū: ſiquidē equiuocū nāq; habeat nullas preter ei⁹ ſpecies. Hi ergo neglīgūt cōem, arbitrantes ꝓpriam ſufficere. Contra ergo vtroſq; hos Ariſtoteles obijcit ſm expoſitores primo oſtēdens definitionẽ cōem non ſufficere pro aīe perfecta cognitiōe. ℂ Scđo obijcit cōtra alios oſtēdens nec ꝓpriam ſufficere: ita (vt ex his deducat) vtrāq; neceſſariā eē pro pfecta aīe cognitione. *Nulla expoſitio.* ℂ Sed hęc expoſitio nō pōt verbis Ariſtotelis aliquo pacto accōmodari: vt legenti verba patet. Preterea Ariſtoteles aculeata v̄ba proferre non cōſueuit, niſi aduerſus antiquoꝝ aliquẽ, ⁊ potiſſimū cōtra Platonẽ: nam cū dixiſſet eſſe ridiculū, verbum hoc aculeatū nō temere ꝓtulit. Quare pace tantoꝝ dixerim hęc in Platonẽ, ⁊ Pythagorā ꝓtuliſſe arbitror. nam cū *Tex. cō. 8.* mouiſſet p̄mo hui⁹ qōnem vtrū animę definitio ſit querenda de idea aīaꝝ, Platonẽ reſpōdiſſe induxit, qui voluit cōē animę definitionẽ eſſe aſſignādā de idea: qꝛ illi ſeorſum cōpetere, ⁊ nulli alteri ſpecierum. [illegible] Pythagoras v̄o dixit vnam eſſe omniū aīas ſm ſpēm, vt humanā, quę quatenus diuerſa corpora ingredit̄, diuerſimode dicit̄: ſpecie tñ vna eſt: hui⁹.n. tm̄ pcedit eſſe quęrēdam definitionẽ, q; ſic oīuz querit̄. Obijcit ḡ Ariſtoteles aduerſos eos: ⁊ primo qdem cōtra Platonem, *Syllo.* ſic ſyllogiçans, ſicut ſe habet cōis figura ad figuras: ita cōis aīa ad aīas: ſed cōi figurę aſſignat̄ vna cōis definitio, quę cōpetit oībus ſpecieb⁹ figurę: ergo cōi aīe aſſignari debet vna cōis rō, quę cōpetat oīb⁹ aīab⁹. Primo ergo ſumit maiorẽ, ⁊ inquit. Manifeſtū igit̄ eſt ſupple ex dictis, qm̄ eodē mō vna vtiq; erit rō ⁊ aīe ⁊ figurę. Hęc maior ꝓbata eſt ex his quę diximus, nam dictū eſt aīas ipſas eē ordinatas, v; ſunt ordinatę figurę: ⁊ q; probata fuit hęc maior. Ideo ponit eā per notā [igit̄] denotans ex dictis patere: nō cōtentus tñ ea ꝓbatiōe, quę ex dictis patuit. Probat hāc maiorẽ, ⁊ inquit. Neq;.n. ibi in figuris figura eſt preter triāgulum, ⁊ eas ſpecies figurę, quę ſunt ꝯ̄ter ad triangulū: neq; hic in animab⁹ eſt aīa preter predictas ſpēs: ſunt.n. ordinatę animę vt figurę. Hęc eſt maior, ⁊ ei⁹ ꝓbatio. Tunc aſſignat minorem, ⁊ inquit. Fiet aūt vtiq; ⁊ in figuris ratio cōmunis, quę cōuenit qdē oībus ſpecieb⁹ eius. Scđm Platonẽ enim in Parmenide numeroꝝ ⁊ figurarū, ⁊ coꝝ quę eſſentialr̄ ordinant̄, nō dat̄ idea preter ſpecies ordinatas. Dat cōcluſionẽ, quaſi dicat: ergo ⁊ in dictis animab⁹ erit ratio cōis, quę cōuenit oībus ſpecieb⁹ eius. Tunc ex his infert reſponſionẽ Platonis, quā p̄mo hui⁹ aſſignauit eſſe ridiculū. *Tex. cō. 8.* Ubi voluit ideę aīaꝝ eſſe definitionẽ aſſignādā, ⁊ inquit. Unde ridiculum eſt quęrere cōem rōnem, ⁊ in his ⁊ alijs. ſ. rebus naturalib⁹, quę ſit ideę, ⁊ nullius eoꝝ quę ſunt, ꝓpria ratio: vt Plato queſiuit. Hęc in platonẽ. In Pythagoricos v̄o, dicit. Neq; ſm ꝓpriā ⁊ indiuiduā ſpēz alij ſupple recte aſſignauerint definitionẽ, dimittētes hāc. ſ. cōem, vt Pythagorici fecerunt. ℂ Quo v̄o ad *Due ſimilitudines.* verba attinet, in verbis Ariſtotelis inter animā, ⁊ figurā duę ſimilitudines colligūtur. Prima quidē eſt figurę ad animā. Secūda definitionis figurę ad definitionem animę. Figurę qdem ad animā, q; ſicut preter circulū, triangulū, quadrangulū, ⁊ cęteras, quę naturali nūoꝝ ſerie deinceps ſequūt particulares figuras, nulla eſt figura ſeparata (quęcūq;.n. dat̄ ſub aliqua dataꝝ ſpēꝝ cōtinetur) ita preter animas ſuperi⁹ noīatas, nulla penitus eſt anima ſeparata quaſi idea, quę nō ſit aut vegetatiua, aut ſenſitiua, aut intellectiua. Definitionis v̄o figurę ad definitionẽ aīe, q; ſicut dat̄ definitio figurę, v;, quę termino vel terminis claudit̄, oībus cōueniens pticularib⁹ figuris, vt circulo triangulo: nulli tamẽ particulari figurę ꝓpria: nō enim q; cōuenit circulo, non cōuenit triāgulo, neq; q; cōuenit triangulo, nō cōuenit quadrāgulo: ita data eſt cōis aīe definitio cōueniens oībus aīe ſpecieb⁹: nulli tñ ꝓpria, ſolūq; cōueniens. Hę igit̄ ſunt duę ſimilitudines: quę colligi pñt ex v̄bis Ariſtotelis. ℂ Fortaſſe ē *Alia expo.* aiaduerte hęc oīa ſolum in Platonẽ eſſe ꝓlata ⁊ non in Pythagoricos, ⁊ ꝓpterea lege alr̄ ſinẽ text⁹. Unde ridiculū eſt nos dimittētes hāc rōnem cōem cōpetentẽ oībus ſpēb⁹ aīe ⁊ ipſi cōi aīe, quęrere cōē rōnẽ, ⁊ in his aīab⁹, ⁊ in alijs reb⁹ nālib⁹, quę neq; ſit ꝓpria rō alicui⁹ coꝝ quę ſunt ſub ipſa aīa, neq; ſit ſm indiuiduā ſpēz animę. Plato.n. poſuit definitionẽ aīe propriam ideę aīaꝝ, quę nec eſt ratio alicui⁹ ſpeciei aīe, nec eſt ratio ſm indiuiduā ſpēm aīe, qualis eēt humana aīa. Definitio.n. quā Plato aſſignauit, de idea aīaꝝ, voluit illā nec eſſe alicui⁹ ſpēi, nec eſſe ſm aīaz humanā ꝓpriā. Hoc modo legēdo ſolū in Platonẽ v̄ba hęc ꝓlata ſunt, ⁊ hoc pacto in collectaneis legimus. ℂ Sed occurres Ariſtoteles hęc voluit *Dubitatio.* eē potētias, nūc dicit eē aīas. Preterea aīe ſunt tñ tres: ſ; hę potētię qnq; ſunt, vt enumerauit Themiſti⁹. ḡ nō ſunt aīe. ℂ Dicēdū ꝙ tres ſunt potētię, quę cū ſolitarię inſunt, aīe ſunt vegetatiuū, ſenſitiuū, ⁊ intellectiuū. Cum v̄o plures inſunt, perfectior eſt anima, vt dictū eſt, cęterę potentię animę. Et ſ; Ariſtoteles appellauit illa qnq; potentias: tamẽ illa tria dixit aliqñ potētias: aliqñ aīas: non ꝙ idem ſit nūc aīa, nūc potentia: ſed idē noīe aliqñ eſt potētia, aliqñ ſubā: vt ſuperius dictū eſt.

ℂ At v̄o quēadmodum in figuris: ſic ⁊ in anima ſit. nam tam in figuris q̄ in animātibus: in eo qđ deinceps eſt collocatū, id ineſt potētia qđ illo eſt p̄us.

In quadrato nãqꝫ triãgulus: ꝛ in ſenſitiuo vegeta-tiuũ ineſt / vt pꝫ. Quapropter in ſingulis quaerendum eſt: quaenaꝫ ſit cuiuſqꝫ anima. vt quaenam ſit anima plantae / quae beſtiae / quae deniqꝫ hominis. Quaꝫ aũt ob cãm deinceps ſic ſeſe habent: cõſiderare opꝫ. Senſitiuũ nãqꝫ ſine vegetatiuo nõ eſt: at a ſenſitiuo / vegetatiuũ in plantis ſeiungit̃. Rurſus ſine tactu: nullus caeteroꝝ ſenſuuꝫ eſt. at ipſe tact⁹: ſine caeteris eſt. complura nãqꝫ ſunt aialium: quae neqꝫ viſuꝫ neqꝫ auditũ neqꝫ ſenſuꝫ hñt odoris.

¶ Similiter autem ſe habẽt ei: qꝺ de figuris eſt, ꝛ que ſm animã ſunt. Semꝑ eniꝫ in eo, qꝺ eſt ꝯſequẽter, eſt in potẽtia, qꝺ prius eſt, ꝛ in figuris, ꝛ in aiatis: vt in tetragono qdẽ trigonuꝫ eſt, in ſenſitiuo autem vegetatiuo. Quare eſt ſm vnũquodqꝫ querẽdum, que vniuſcuiuſqꝫ anima ſit: vt que plante, ꝛ que hoĩs, aut beſtie. Propter quã aũt cãm, que ꝯſequẽter ſunt, ſic ſe habẽt, cõſiderãduꝫ eſt. Sine qdeꝫ eniꝫ vegetatiuo ſenſitiuũ nõ eſt. A ſenſitiuo aũt ſeparat̃ vegetatiuũ in plantis. Iteruꝫ aũt ſine quideꝫ tactiuo alioꝝ ſenſuum nullius eſt. Tactus autẽ ſine alijs eſt. Multa. n. aialiuꝫ neqꝫ viſuꝫ, neqꝫ auditum habent, neqꝫ oĩno odoris ſenſum.

Collectanea textꝰ cõⁱⁱ 31. ¶ Videt̃ mihi ꝙ hic Ariſto. ſyllogiçat actionẽ diffõnis ꝓpriẽ in hunc moduꝫ, eoꝝ, quoꝝ prius eſt in ꝯſequẽte, ſm vnũqꝺqꝫ querenda eſt ꝓpria diffinitio, ſed aiẽ ſunt eoꝝ, quoꝝ prĩs eſt in ꝯſequẽte. ergo aiaꝝ ſm vnãquãqꝫ querẽda diffinitio. Prius pͥmo accipit minorẽ, ꝛ inquit. Et que ſm animatũ ſunt, ſilr̃ ſe hñt ei: qꝺ eſt in figuris, qꝺ exponit: ſemp. n. in eo, qꝺ eſt ꝯñter, eſt in potentia qꝺ prius eſt in figuris, ꝛ animatis. Dixit [in potẽtia] qm̃ (vt Simplicius inquit) nõ eodẽ modo eſt in ſe, ꝛ in altero: vegetatiuũ. n. in ſe actu eſt: in ſenſitiuo autẽ vãte, ꝛ po⁹: Imo (vt Simplici⁹ ait) ꝑfectiori mõ. Dixit [in figuris, ꝛ aiatis] qꝛ hoc nõ eſt vlr̃ veꝝ: ſubã. n. prior accidẽtib⁹, nõ tamẽ ſubſtãtia in potẽtia eſt in accidẽtib⁹, ſed poti⁹ ecõuerſo. Tunc exẽpluꝫ ait. d. vt in tetragono trigonũ eſt: in ſenſitiuo aũt vegetatiuũ. Tunc accipit ꝯclõnẽ. d. Quare eſt ſm vnũqꝺqꝫ querẽduꝫ, que eſt vniuſcuiuſqꝫ anime definitio: vt q̃ plante, ꝛ que hoĩs, ꝛ que beſtie. ꝛ accepit tres aiẽ ſpẽs: qm̃ (vt ſupꝰ dixi) tres ſũt tm̃ aiẽ, q̃uorqꝫ gdus aiatoꝝ, qñqꝫ aũt eoꝝ potẽtie. ¶ Propt̃ quã aũt.] Quia mior hec latet, excuſans ſe ait. Propt̃ quã aũt cãꝫ ꝯñter ſic ſe habeãt ꝯſideranduꝫ eſt ſup. in poſt. ¶ Sine qdẽ. n.] Hic nõ reddit cãꝫ cur ſic habeãt: qꝛ nõ ſe remiſiſſet ad temp⁹, ſꝫ explicat qõnis ambiguitatẽ. q. d. hoc inquã indiget poſt ꝯſiderationẽ. eniꝫ pro qm̃ ſine qdem vegetatiuo, ſenſitiuũ nõ eſt. a ſenſitiuo aũt ſeparat̃ vegetatiuũ in plantis. Iterũ aũt ſine qdẽ eo, qꝺ põt tangere, qꝺ eſt de nũo alioꝝ ſenſuũ, neqꝫ vnus eſt. i. nullus alius eſt ſenſus. tactus aũt ſine alijs eſt. multa. n. aialium, neqꝫ viſuꝫ, neqꝫ auditũ hñt, neqꝫ odoratus ſenſum.

Com̃ 31ᵐ. **Cum declarauit.** ¶ Debes ſcire, ꝙ ſm expoſitionẽ Auerrois, ꝛ Alberti, opꝫ dici ꝙ hic Ariſto. nõ ſyllogiçat, ſed cõplet ſyllogiſmũ ꝑcedentẽ. Erat. n. maior primi hec, ſicut rõ figure ad figuras, ſic aiẽ rõ ad aias, ꝛ iam non multũ maior declarata fuit: ideo egebat maiori declaratiõe quã appo-

nit ꝛ nũc, ꝛ inquit, vt dictũ eſt in expõne. ¶ Debes autẽ ſcire ꝙ trib⁹ ſilitudinib⁹ ſilia ſunt: qm̃ queadmoduꝫ figure ordinate ſunt ſm prius ꝛ poſterius, ſic ꝛ aiẽ. Scdo queadmodũ pͥma figura eſt alteri diſpoſitio eſſendi, ſic ꝛ pͥma aia: embrio. n. prius viuit vita plante, ꝛ q̃ſi diſpoſitio eſt ad aialis vitã. ſcdo vitalis aia eſt quaſi preparatio ad hoĩs vitaꝫ. ꝛ tertio vita hoĩs. Tertio queadmodũ in figuris pͥma continet̃ prĩte in ſcda, ꝛ ſecũda in tertia, ſic ꝛ in accidẽtib⁹, vt in expoſitione dictũ eſt. duob⁹ preacceptis modis ſimilitudinis in pͥmo textu, nũc accipit ꝛ tertiũ. ꝓponit ergo Auerrois intentionẽ ꝛ patet. ¶ Et diſpoſitio in rebus. Hic explicat illum tertiũ modum: ꝛ duo facit. Prio hoc. 2ᵒ ibi [Et iſte locus.] Remouet. q. adhuc in prima. Primo exponit illum tertium moduꝫ. 2ᵒ ibi [Quũ declaratũ eſt.] Concludit naturã diffinitionis anime, ꝛ quo debet dari. 3ᵒ ibi [Et opꝫ perſcrutari.] Etiaꝫ excuſat ſe a queſtione quadam: ꝛ omnes iſte tres ptes manifeſte ſunt per ſe ex text⁹ declaratiõe / nec aliqꝺ dicit noui. ¶ Et iſte locus.] Mouet. q. Ariſto. eniꝫ ait in arabica tranſlatione. Multa. n. viua non habent viſuꝫ, neqꝫ auditũ, neqꝫ odoratũ, neqꝫ alium ſenſum: ꝛ tamen habent tactũ. Ecce ꝙ vult ꝙ nõ vbicũqꝫ tact⁹ inſit, ꝛ guſtus. Ideo mouet. q. d. Et iſte locus indiget cõſideratiõe: eſtimatur eniꝫ ꝙ guſtus eſt vnus modoꝝ tactus, ſm ꝙ dixit ſuperius: ꝛ tunc per hoc vult habere cõtradictionẽ Ariſtotelis. ¶ Sed ſi aliqꝺ.] Arguit ad alteram parteꝫ oſtẽdens, ꝙ nõ vbi eſt tactus, inſit ꝛ guſtus. d. ſꝫ ſi aliqꝺ animal nutriatur ex rebus ſapore carentib⁹: tunc guſtus animalis nõ erit niſi ſm calidum ꝛc̃. i. tunc ſolum tactuꝫ habebit qui equiuoce dicet̃ guſtus. ¶ Aut intẽdit.] Soluit. q. ꝛ videt̃ dare duas ſolões. Prima eſt, ꝙ tactus capitur dupl'r. vno modo pro potẽtia perceptiua ſaporis realiter diuerſi a qualitatib⁹ primis, ꝛ ſic guſtus diſtinguitur realiter a tactu: ꝛ hoc modo loquit̃ in textu iſto. Secũdo poteſt capi pro potẽtia perceptiua modi tangibilis: ꝛ ſic non diſtinguit̃ realiter a tactu: queadmodum nec guſtabile: hoc modo a tangibili. Reſpondit ergo ad formaꝫ. d. Aut intendit cum dixit: neqꝫ alium ſenſuꝫ. i. ꝙ alius ſenſus nõ diſtinguit̃ in vltimo. i. diſtinctione. ſ. realiter. i. in fine diſtinctionis, a ſenſu tactus: ſm ꝙ inuenit̃ in animalib⁹ perfectis. Eſt ergo reſpõſio, ꝙ caret guſtu diſtincto realiter a tactu, ꝛ hoc ait. d. Et vniuerſal'r opinãdum eſt, ꝙ ſi animal habet ſenſuꝫ tactus, ꝛ nutrit̃ a ſuis radicibus, ſicut plante nutriunt̃, vt dicit̃ de ſpongia maris. Illud animal habet ſenſuꝫ tactus ſine guſtu ſup. perfecto. ¶ Et forte.] Dat ſecũdaꝫ ſolutionẽ ſm quoſdam, ſed non eſt verũ neqꝫ poteſt ſatis intelligi: ideo videt̃ ꝙ dicat Ariſtoteleꝫ intelligere de animali perfecto habẽte os. ait g̊ ꝛ forte in lr̃a inuit tales modos aialiũ. ſ. ꝑfectoꝝ in lr̃a illa [neqꝫ aliũ ſenſuꝫ.] Omne. n. aial hñs os, habet aliquẽ guſtũ ſup. ſm reꝫ diuerſuꝫ a tactu. eſt g̊ vna ſol. ꝙ Ari. logt̃ in aiali ꝑfecto, ꝛ de tactu, ꝛ guſtu ꝑfectis.

¶ Ambigunt latini propter quid forma poſterior poteſt quicquid prior, ꝛ nõ ecõtra. ¶ Soluit Albert⁹ ꝑꝑ tres cauſas. Prima ꝓpter ordinem eſſentialeꝫ. Scda ꝓpter vicinitatẽ poſterioris ad primã cauſam. Tertia propter Simplicius, ꝛ abſtracti⁹ eſſe qꝺ eſt in poſteriori. ¶ Sꝫ nulla iſtaꝝ videt̃ efficax. Prima nõ, qm̃ inter ſubſtãtiã ꝛ accidens eſſentialis ordo eſt: ꝛ tamẽ accidẽs, qꝺ poſterius eſt, nõ põt quicquid ſubſtãtia. Secũda etiaꝫ qm̃ eo dato: tunc quicquid poſſet intelligẽtia ſol. poſſet ꝛ illa ſaturni: ꝛ per ꝯſequẽs queadmodũ ſufficit vnica anima in toto viuo: ita vnica itelligẽtia in toto celo. ¶ Tertia minime: qm̃ tunc intellectus celoꝝ poſſet ꝛ ſentire, ꝛ vegetare ꝛc̃. qm̃ prima formaꝝ vegetatiua eſt: ſcda ſenſitiua: Dubitatio.

tertia rõnalis:⁊ quarta ſeparata. Eſt.n.iſte ordo ꝯſequẽter entiũ:vt Albertus etiã cõfitetur in libro de origine aię,⁊ alibi. ¶ Põt ergo vna tñ aſſignari cã: qm̃ ibi eſt ordo eſſentialis qualis inter potẽtiã ⁊ actũ:poſterior.n. actus eſt prim:qđ nõ ſic in accidẽte,⁊ ſubſtãtia.nõ ſic in intelligẽtijs.nõ ſic in rõnali,⁊ motore cęli: q: igiť rõnalis in hoie actus eſt,⁊ oẽs alię tanq̃ potẽtię:ideo ⁊ virt⁹ primę ſaluať in ſcđa,⁊ ſecũdę in tertia.

COMMENTARIVM.

Iſte tertius ab Auerroe eſt male diuiſus. Propterea nos hoc modo reducem⁹ ad formã,ꝙ cum Ariſtoteles accepit illã maiorẽ.ſ.ꝙ ſicut ſe habet cõis figura ad figuras:ita cõis anima ad aias,⁊ declarauit figurę ad animã duas ſimilitudines: alterã quidẽ figurę ad animã: alteram definitionis figurę ad defintionẽ animę:nunc declarat tertiã ſimilitudinẽ,quę eſt ſpecierũ figurę ad ſpecies animę: ⁊ vult ꝙ ſicut in figuris rectilineis quę numero denominanť,ſemp̃ pꝰr in poſteriori clauditᷣ,vt trigonus in tetragono,vt ternari⁹ in quaternario:⁊ trigonus in tetragonus in penthagono:vt tria ⁊ q̃tuor in quinq;:⁊ trigonus,⁊ tetragonus,⁊ penthagonus in hexagono,vt in ſex inueniunť tria quattuor ⁊ quinq;:ita in aialib⁹ ſemp̃ prior clauditť in poſteriori:vt vegetatiuũ in ſenſitiuo,⁊ vegetatiuũ ⁊ ſenſitiuũ in intellectiuo. Unde dicit:⁊ nõ modo iter animã ⁊ figurã ſunt illę duę ſimilitudines,ſed ſimilr̃ ſe habent ei,qđ de figuris eſt,⁊ quę ſm̃ animã ſunt:cuius cãm explicat,⁊ inquit. Semp̃ enĩ in eo qđ ꝯſequẽter eſt,tam in aiatis q̃ in figuris,potẽtia eſt,qđ prius eſt:vt in tetargono quidẽ trigonus eſt:in ſenſitiuo aũt vegetatiuũ. ¶ Addit tñ Simplicius ꝙ lʒ trigon⁹ ſit in tetragono,⁊ vegetatiuũ in ſenſitiuo:non tamẽ eodẽ modo trigonus eſt in tetragono,⁊ vegetatiuũ in ſenſitiuo,quo illa ſunt in ſe. Quãdo enĩ illa ſunt in ſe,actu ſunt,vegetatiuũ in ſenſitiuo,⁊ trigonũ in tetragono ſunt potẽtia ⁊ nõ actu per ſe.

Dubitatio. ¶ Sed dubitatur,quia nõ videť ſemp̃ prius eſſe potẽtia in poſteriori:nõ.n.ſubſtãtia,quę pꝰr eſt accidẽte,potẽtia eſt in illo.

Simp. ſolo. ¶ Reſpõdet Simplicius prius eẽ potẽtia in poſteriori ordine eorũ ſumpto ab vno. Modo ordo ſubſtantię ⁊ accidentiũ nõ ſumiť ab vno.

Refutatio ¶ Sed hęc ſolutio lʒ eſſet vera in numeris,⁊ figuris,quę numero denoianť: nõ tñ video quõ in aiatis ipſis ordo incipit ab vno. ¶ Meli⁹ ergo dicerẽ regulã Ariſtotelis eſſe vliter verã: quãdo ordo incipit ab impfecto,⁊ tẽdit ad perfectũ.nã in tali ordine qđ prius actu eſt in ſe,potẽtia cõtineť in ſuo poſteriori,ſic ⁊ in figuris eſt. Semp̃.n.poſterior ſm̃ gđ eſt priori perfectior,cum per additionẽ ſe habeat. Pʒ ergo ſimilitudo figurę ad animã tota. ¶ Deinde ſequiť illa verba.[Quare eſt ſm̃ vnũq̃dq; quęrendum] ⁊ reliqua. In quib⁹ poſtq̃ refutauit errorẽ Platonis: Ariſtoteles quaſi ex dictis (vt Simplicio placet) concludit ꝙ neceſſarium eſt ſm̃ vnãquãq; animã reddere ꝓpriã definitionẽ:⁊ ita exequeť,ordine ſumpto,a nutritiua,vt videbitur:vnde inquit. Quare ſm̃ vnũq̃dq; animatũ quęrenda eſt vniuſcuiuſq; anima quę ſit:vt quę plantę,quę hoīs,aut quę beſtię.

Dubitatio. ¶ Sed dices Ariſtoteles dedit aię definitionẽ ꝓpriã:ergo nõ bene cõcludit illã eſſe quęrendã ſm̃ vnũq̃dq;.

Solo. ¶ Poteſt dici vno modo ꝙ definitio aſſignata,ſi legať diſiunctiue,eſt cõis:dicitur tamẽ ꝓpria pro quãto datur per definitiones ſpẽꝝ. Sin autẽ legať copulatiue,illa non eſt aſſignata niſi de vna aĩa.ſ. humana . at nunc eſt vnaqueq; anima per ſe definiẽda. ¶ Deinde ſequiť per illa verba [ꝓpter quã aũt cãm.] Ubi (quia Ariſtoteles ſuperius ꝓmiſit dare cãm ꝓpter quã nõnullę vitalium facultatũ ſeorſum ab alijs ꝯſiſtũt alię vo nõ ſine illis.) nunc vult cauſam hui⁹ rei aſſignare:⁊ primo enumerat hos ordines,⁊ aſſignat tres,aiaꝝ,ſenſuũ,⁊ ſenſitiuoꝝ:⁊ dicit. Propter quã autẽ cãm,quę ꝯſequẽter ſunt,ſic ſe hñt,cõſiderãdũ eſt,exponit ea,quę cõſequẽter ſunt eſſe tria:nam cõſequẽter ſunt aię,conſequẽter ſunt ſenſus,⁊ cõſequẽter ſunt gradus ſenſitiuoꝝ. Animas ꝯſequẽter ſe hẽre primo aſſignat,⁊ dicit. Sine quidẽ enim vegetatiuo ſenſitiuũ nõ eſt: a ſenſitiuo aũt in plantis vegetatiuũ ſeparať,hic eſt primus ordo,quĩ animaꝝ eſt:cuius cauſã poſtea aſſignabit. Secũdo aſſignat ſenſus cõſequẽter ſe habere,⁊ dicit. Iterũ aũt ſine quidem tactiuo alioꝝ ſenſuũ nullus eſt:tactus autẽ ſine alijs:quia(vt inquit) multa aialia neq; viſũ,neq; auditum habent,neq; penitus odoris ſenſũ:vt ſpongia ⁊ id genus:quę tamẽ tactũ habent. Hic ſcđs eſt ordo,de quo cãm poſtea aſſignabit. ¶ Auerroes in hoc cõmẽto diſputat ſupra vbis Ariſt.vtrũ oẽ aial hẽat guſtũ:quę diſputatio eſt fruſtra,cũ illa vba,quę in arabica trãſlatiõe ponũtur,ſint male tranſlata:nec in gręco codice leguntť.

¶ Et eoꝝ rurſus quae ſentiunt:quaedã habẽt loco motiuũ,quaedã non habent.extrema autem atq; minima:rationẽ habent ⁊ mentẽ.quibus enĩ mortalium ineſt ratio:his ſunt continuo ⁊ caetera cuncta.at quibus vnũq̃dq; illoꝝ ineſt:hiſce non oibus ineſt ⁊ ratio.ſed quaedam,imaginatione vacant:quaedã,hac ſola viuunt. De intellectu vo contẽplatiuo:alia rõ eſt. Quae cũ ita ſint:pʒ hoꝝ cuiuſq; rõnem,animae maxime ꝓpriã rõnem eſſe.

¶ Et ſenſitiuoꝝ alia quidẽ habent ſm̃ locũ motiuũ,alia vo non habent:vltimũ aũt minimũ logiſmũ,⁊ dianoeam. Quib⁹ qdẽ enĩ ineſt logiſmus corruptibiliũ,his ⁊ reliqua omnia:quib⁹ autẽ illoꝝ vnũq̃dq;,non oibus logiſmus. Sed aliqua quidem ſunt,quibus neq; imaginatio ineſt: aliqua autẽ hac ſola viuũt. De ſpeculatiuo aũt intellu, alia rõ eſt. Q: igiť de hoꝝ vnoquoq; rõ,hęc ſit ꝓpriiſſima,⁊ de aĩa,manifeſtũ eſt. *Theoretico contemplatiuo*

¶ Subdiuidit gradũ ſenſitiuoꝝ,⁊ inquit. Et ſenſitiuoꝝ autem alia quidẽ habent ſm̃ locũ motiuũ.i.ꝓgreſſiuũ,vt aialia perfecta:alia vo non habent,vt ipfecta. vltimũ autẽ ⁊ minimũ habet rationẽ ⁊ intellectũ. *Collectanea text⁹ cõ[ti] 32.* ¶ Eſt ergo diuiſio in mẽbra ſic,ſenſitiuoꝝ quędã habent ꝓgreſſiuũ,quędã nõ.eoꝝ,quę habent ꝓgreſſum,quędam habent cũ hoc rationẽ,⁊ hoc eſt vltimũ ⁊ minimũ:eſt enĩ vltimũ ſm̃ Themiſtiũ,⁊ Auerroim ordo:homo enim aialium vltimũ eſt,ad qđ pertingit natura,quędã ſup.carent rõne,ſed habent loco eius imaginationẽ,vt dicetur:nunc ordinẽ hoꝝ deſignans ait. Quibus enĩ,de numero corruptibiliũ,ineſt ratiocinatio,his ⁊ reliqua oia:quib⁹ autẽ illoꝝ vnũq̃dq;,nõ omnib⁹ ratio:ſed quibuſdã quidem neq; imaginatio. Alia aũt hac.ſ.imaginatione ſola,viuũt.i.regunť:tunc quodãmodo ſe excuſat ⁊ inquit. De ſpeculatiuo aũt itellectu altera rõ eſt,ſup.q: nõ eſt opus naturę:cũ ſit imortalis ⁊ imixtus:⁊ quaſi recapitulans inquit. Qđ qdẽ igiť hęc rõ ꝓpriiſſima ſit de vnoquoq; hoꝝ,⁊ de anima manifeſtum. ¶ Cõmentum 32[m] patet. ¶ Debes ſcire ꝙ intellectus ſm̃ grecos põt duplr̃ capi. Uno modo pro virtute rõnali particulariter,⁊ indiuiſibiliter,⁊ ſic cõſtituit vltimũ gradũ animatoꝝ,⁊ ꝓpter hoc dixit hominẽ eſſe vltimũ,⁊ minimũ:vltimũ quidẽ

ſtat:minimũ quidez:qm̃ omniũ animaliũ homo regula eſt,ꝛ menſura:eo enĩ aliqđ animaliũ altero pfectius eſt: quia homini appropinquat: vt pygmęus ꝛ ſymia eo vi-lius:quia ab hoie remouetur:vt oſtrea,ꝛ ſpongia maris: ꝛ quia regula ꝛ menſura vult eſſe minima,ꝛ quaſi indi-uiſibilis:vt 10° tradeť meta^ce. Inde homo eſt animaliũ minimũ ꝛ nõ minimũ:qꝛ paucoꝝ indiuiduoꝝ:vt Alber tus ait. Fenix enim animal vnius tm̃ exiſtit indiuidui. ¶ Secũdo modo poteſt capi intellectus pro rõne ſpe-culatiua vniuerſal'r ꝛ abſtractę:qua homo põt coniungi ſuis principiis ęternis:ꝛ ſic de eo ait eſſe alterã rationez. Et ſic patet textus concordia.

COMMENTARIVM.

Tertius ordo eſt graduũ ſenſitiuoꝝ:nã ſenſitiuoꝝ (vt inquit) alia qdem hñt locũ motiuũ, vt aialia,quę gradiunť. Alia ꝟo nõ hñt,vt ſpongia ꝛ id genus.Ergo ſenſitiuoꝝ pma ſunt quę ſenſũ hñt,motũ ſm locũ nõ hñt,vt ipfecta. Scđa ſunt,quę ſenſũ,ꝛ ſm locũ motiuũ hñt,vt pfectiora.Sed ſenſitiuoꝝ id,qđ eſt vltimũ,ꝛ minimũ vltra ſenſitiuũ,ꝛ motiuũ hꝫ logiſmũ ꝛ dianoeã.

1ª expõ. ¶ Quidaz per vltimũ ꝛ minimũ itellexerũt intellectũ:nam intellus eſt vltimũ ꝛ minimũ,ꝛ hꝫ logiſ-mũ,ꝛ dianoeã. Qꝛ qdez intellus habeat logiſmũ ꝛ dia-noeã,pꝫ;qꝛ ſyllogiȥat,ꝛ ratiocinať.ꝙ vltimũ ſit ꝛ mini-mum declarant:eſt.n.vltimũ:qꝛ numerus potẽtiaꝝ aię in eũ deſinit.Pręterea nã vltimo ipſũ itẽdit,cũ grã eius cętera ſint.Qꝛ ſit minimũ/ pbant:qꝛ inter formas ſenſibiles eſt maxie vnus. Pręterea monadi,quę nu-meroꝝ minimũ eſt,maxime eſt aſſimilis. Pręterea eſt ſimpliciſſim⁹,nõ diuiſibilis in ptes eiuſdẽ rõnis,ac a cõ tinui diuiſione longe recedẽs,ꝛ ab omni cõpoſitiõe ma-xime alien⁹.

Refutatio ¶ Sed hęc expoſitio eſt extorſio:Ariſto.n. enumerãs gradus ſenſitiuoꝝ,vltimũ ꝛ minimũ iter ſen ſitiua illud aial reponit,qđ habet logiſmũ ꝛ dianoeam. Ubi pꝫ hoc de intellectu intelligi nõ poſſe:Tũ qꝛ itel-lectus nõ reponiť inter ipſa ſenſitiua:Tũ qꝛ nõ de aia-bus,nec de potẽtiis loquiť,ſꝫ de ordine ſenſitiuoꝝ. Qđ ꝟo intelligat vltimũ inter ſenſitiua ipſa aialia,declarat Ariſto.inuens inter ea ordinẽ,ꝛ dicit.Quib⁹ qdez.n.cor ruptibiliũ ineſt logiſmus,his inſunt cętera oia:vt ſenſi-tiuũ,ꝛ motiuũ:qbus ꝟo ineſt quoduis illoꝝ,nõ illis oi-bus ineſt logiſm⁹.Sed coꝝ qb⁹ nõ ineſt logiſmus,aliq̃ qdẽ ſunt,qbus neqꝫ imaginatio ineſt.ſ.pfecta:vt ȥophy-tica,qb⁹ ſꝫ ↄfuſa imaginatio ineſt,pfecta imaginatio nõ ineſt.Alia aũt aialia ſunt,quę hac ſola pfecta imaginaria viuũt.Ecce qũo plane per vltimũ minimũ intelligit ſen ſitiuũ aial,qđ eſt minimũ ꝛ vltimũ. Qꝛ qdẽ ſit minimũ, nõ pbauit,ſed ꝙ ſit vltimũ,ꝛ hoc qꝛ hꝫ logiſmũ ꝛ dia-noeam,quę inter virtutes ſenſitiuas eſt vltima.

Queſtio de verbis. ¶ Sed qđ per logiſmũ ꝛ dianoeã Ariſtoteles intelligat,quidue per aial qđ eſt vltimũ minimũ,nõ ſatis pꝫ. Themiſti⁹, ꝛ Auerrois intellexerũt per vltimũ inter ſenſitiua,illud inter aialia,qđ logiſmũ ꝛ dianoeã habet. Intelligit autẽ Themiſtius per logiſmũ ꝛ dianoeaꝫ opationes,eius,qđ gręci dianoeticũ,hoc eſt ratiocinatiuũ dicũt. Eſt aũt dia-noeticũ vis ſenſitiua hoi tributa/ qua hõ ipſe cõſiderat, ꝛ ratiocinať.Ultima qdez ordi(vt Themiſtius inquit) poteſtate ꝟo ꝛ dignitate princeps,vltra quã mortalis natura pgreſſa nõ eſt.Hęc in beluis imaginaria vis eſt in hoie (vt Simplicius inquit.) Intellus actiu⁹,qui gręce practicus diciť,eſt etiã intellus paſſibilis,quẽ Alexã-dreſ appellat,Auerroes cogitatiuam. Huius dianoetici duę opationes ſunt:altera quã gręci logiſmũ hoc eſt cõ-ſideratiõnẽ dicũt,qua dianoetica potẽtia logiſtica diciť. Altera dianoea,hoc eſt ratiocinatio/ qua dianoetica di-

dianoetica,ꝛ ſyllogiſtica.¶ Per animal ꝟo qđ eſt ſenſi-tiuoꝝ minimũ ꝛ vltimũ:Themiſtius ꝛ Auerroes intel-ligunt hoiez.Eſt.n.hõ oiũ aialiũ vltimũ,quaten⁹ mor-talis natura vltra hoiez nõ progrediť,eſt minimũ inter ſenſitiua nõ mole,cũ multis ſenſitiuis hõ ſit maior:ſed diciť minimũ aialiũ ſimplicitate eius ptis,quę dianoe-tica diciť:eſt.n.hęc cęteris aię ptib⁹ mortalib⁹ eleuatior, ac intellectui cognatiſſima:imo ꝛ talis,vt intellm ipſũ ſuſcipiat,ꝛ ſuſceptũ hoi accõmodet,ſiqdẽ ex ipſa,ꝛ intel lectu extrinſecus accedẽte humana aia conſtat,vt gręci autumãt:lꝫ falſo,vt dicemus.Simplicitate ergo vltimę huius partis,hõ eſt ſenſitiuoꝝ minimũ.¶ Sed dubiũ eſt:cur Ariſtoteles adiicit [Corruptibiliũ.] Cum inquit. [Quib⁹ qdez.n.ineſt logiſmus corruptibiliũ,his ꝛ reliq̃ oia.] Naz logiſm⁹,ꝛ dianoea nõ videnť ineſſe,niſi mor talibus:nullũ.n.aialiũ imortaliũ hꝫ logiſmũ vel dia-noeam:ğ fruſtra addiť ꝟbũ illud.

Expoſitio Simplicij ¶ Simplicius dicit ꝟbũ illud eſſe additum ,ppter cęleſtia corpora,qb⁹ non ineſt logiſm⁹,hoc eſt conſideratio ↄſultiua,quę eſt actio vtilitatis gratia,eſt tamẽ in illis conſultatio intellectiua: ad excludẽdũ ea,ꝟbũ illud adiicit.

Refutatio ¶ Sed hęc Sim-plicii expoſitio friuola eſt.nam ſi cęleſtib⁹ conſultatiua cõ ſideratio nõ ineſt,cũ de hac ſola hic Ariſtoteles loquať ꝛ nõ de intellectiua,hęc cum ſolis mortalib⁹ inſit,nõ vꝫ cur ꝟbũ illud addať.

Alia expõ. ¶ Fortaſſe ꝟbũ Ariſtoteles addi-dit ,ppter platonicos,qui cęleſtia corpora eſſe dianoeti-ca dixerunt,nõ aũt ſenſitiua,nec progreſſiua.Bene ergo addidit ſolũ de mortalib⁹ eſſe verũ,ꝙ qb⁹ logiſmus ꝛ dianoea inſunt,iis oibus cętera alia oia in eſſe opꝫ. De cęleſtib⁹ ꝟo nõ opꝫ,cum illis inſit dianoeticũ,ꝛ nõ cęte-ra oia inſunt:carent.n.ſaltem ſm Platonicos,ſenſitiuo ꝛ progreſſiuo.

Alia expõ. ¶ Uel dixit illud,,ppter nõnullos dęmo-nes,quos Calcidius ꝛ Apulleius Platonici corpea aia-lia poſuerunt/quib⁹ dianoeticũ tribuerunt:nõ aũt ſenſi-tiuũ,qꝛ cũ imortalia ſint aliis pręter dianoeticum,non egent.

Epilogus expoſitiõis grę corum. ¶ Ergo per vltimũ minimũ inter ſenſitiua gręci intelligunt hoiez,per dianoeã ꝛ logiſmũ intelligunt dia-noetici opatiões,quę ſunt rõcinari ꝛ ↄſiderare.

Refutatio ¶ Sed pace tantoꝝ dixerim hęc expoſitio eſt importuna: quia ea data homo nõ eſſet aliqđ vltra ſenſitiuũ,ſꝫ mere bru tum:qꝛ vltima eius forma eſſet ſenſitiua,vtpote dianoe-tica: quę ſm eos eſt ſenſitiuaꝝ pręſtantiſſima. Si ergo homo eſt per illaz vltimũ ꝛ minimũ ſenſitiuoꝝ:tunc hõ quo hõ eſt,nihil vltra pfectionẽ ſenſitiuã hꝫet:ꝛ ſic eſſet mere brutũ:qđ eſt ↄ Ariſtotelem,qui in libris de aialib⁹ vltra ſenſitiuã perfectionẽ ei pbet intellm.

Dilucida expoſitio. ¶ Propte-rea loc⁹ iſte nõ eget alia expõne,q̃ ea,quã ſibiipſi pręhi-

De pygmęo. bet Ari.in libris de aialib⁹,vbi loquẽs de pygmęo:ma-gnifecit ipꝫ adeo ꝙ dubitauit an eſſet hõ,an mere ſenſi-tiuũ aial. Illi.n.pbuit dianoeã,ꝛ logiſmũ,q̃ ſunt opõnes dianoeticę virtutis.Uerum tandez vult eũ nõ eſſe ho-minẽ,qꝛ ſibi intellect⁹ deficit:qui ſolis hoibus datur: lꝫ primo huius textu cõmẽti.24.eos hoies appellet:pro-prie tamẽ aialia ſunt dianoetica,nõ autẽ noetica.Ergo p vltimũ ꝛ minimũ ſenſitiuoꝝ intellexit pygmeũ,qui eſt animal vltimũ per affirmationẽ:quia natura mortalis põt in ipſũ,ꝛ in quodlibet illius.Eſt minimũ participa tione dianoetici,qđ eſt quaſi itellectus: imo in pygmęo dianoeticũ vice intellectui eſt. Quare pticipatiõe hui⁹, eſt minimũ.Ultimũ ꝟo,qꝛ vltra ipſũ mortalis natura nõ eſt ,pgreſſa.

Pulchra du-bitatio. ¶ Sed dices nũqd per intellm ſiue in-tellũ ↄſtituať quartus ſenſitiuoꝝ gradus,ꝛ ſi ↄſtituiť, quę aialia ponũt in illo? Rñdet Ariſto.ꝙ nõ:qm̃ de in-tellu theoretico,quo itelligim⁹,eſt alia rõ.ſ.qꝛ dr a ſen-ſu:vt a tactu,ꝛ cęteris ſenſib⁹,ꝛ a motiuo,ꝛ a dianoetico

qñ intellectus nõ eſt vltimũ per affirmationem/ad qđ
natura mortalis ꝓgredit̃:accedit.n.nobis extrinſecus:ğ
de intellectu ſpeculatiuo eſt alia ratio:q2 non ſpectat ad
hanc ſenſitiuoꝝ latitudinẽ,cũ ipſe extrinſecus accedat:
quare per intellectũ nõ fit,neq3 conſtituit̃ gradus ſenſi/
tiuoꝝ aliqs. ¶ Sed dices,ergo hõ non collocabit̃ inter
aialia ſenſitiua,ꝛ cum ſit aial,in nullo aialiũ ſenſitiuoꝝ
gradu collocabit̃. ¶ Dõm hoiẽ nõ collocari in aliquo
aialiũ gradu,quo hõ eſt:Ariſtoteles eñ enumerauit ſen
ſitiuoꝝ gradus,eoꝝ aialiũ,ad quę ẜm qđlibꝫ illi⁹ pro/
greſſa eſt mortalis nã. Modo ad hoiẽ ẜm qđlibꝫ eius
mortalis natura non ꝓgreſſa eſt. ergo hõ excludit̃ a tali
latitudine. At ſi velim⁹ graduare aialia ſimplr̃.ſ.quę ẜm
qđlibet ſui ſunt mortalia,ꝛ quę ẜm aliqđ ſui,inter aialia
cõſtituemus hoiem in vltimo. ¶ Uel dicere poſſumus
Ariſtotelẽ graduaſſe aialia penes ſenſitiuũ tñ. Modo
homo vltra ſenſitiuũ hꝫ intellectiuũ: ergo in tali latitu/
dine nõ reponet̃ hõ. Si ergo graduamus aialia in lati/
tudine penes gradus ſenſitiuos,ꝛ nihil aliud,in tali non
põt poni hõ,cũ hõ nõ ſit aial pręciſe ꝓpter ſenſitiuũ ſꝫ
ꝓpter intellectiuũ qđ in ſe cõtinet omne ſenſitiuũ. Quia
vero res dubia erat:ex vna enim pte hõ debet collocari in
latitudine ſenſitiuoꝝ,cũ ſit aial,ex alia videt̃,ꝙ nõ,cũ
nõ ſit aial pręciſe per ſenſitiuũ:ideo dixit de ſpeculatiuo
intellectu eſt alia rõ,quatenus dubiũ eſt an per eũ col/
locet̃ hõ inter ſenſitiua. Uex in libris de aialib⁹ vult ꝙ
hõ collocet̃ inter ſenſitiua per hoc ꝙ eſt intellectiu⁹,in
quo ceteri gradus icludunt̃. ¶ Ex his pꝫ pmo veteres
tranſlationes quę hñt.[Ultimũ aũt minimũ,rõcinatio/
nem ꝛ intellectũ]eſſe falſas:nã itellect⁹ ſenſitiuũ gradũ
nõ facit:cũ ipſe ſenſus nõ ſit:qđ.n.ſenſus nõ eſt,aliqđ in
latitudine ſenſitiuoꝝ nõ cõſtituet. ¶ Pꝫ ſcđo ad intelle
ctũ nõ ptingere mortalẽ nãm,nec ad ipſũ hoiem,quo
intellectiuus eſt:nõ.n.hõ ẜm quodlibet ſui mortalis eſt.
¶ Pꝫ 3° expoſitores noſtros inſcitia gręcaꝝ lraꝝ mul/
ta elaboraſſe in hoc textu extra ꝓpoſitũ. ¶ Demũ epi/
logat,ꝛ inqt. Qđ quidẽ igit̃ rõ,quę aſſignat̃ de vnoquoq3
horũ.ſ.de vegetatiuo,ſenſitiuo,ꝛ ita de vnoquoq3 cęte/
roꝝ graduũ,hęc ꝛ de ipſa aia in ſpecie ſũpta ſit ꝓpriiſ/
ſima,manifeſtum eſt. Propterea qui vnũqđq3 horum
definiet,aiã ipſã in ſpecie ꝓpriiſſima definitione defi/
niet. Quare nõ fruſtra iterũ de ſpãli aię definitiõe agen/
dum eſt. Themiſtius legit hunc locũ cõparatiue.ſ.ꝙ ex
dictis pateat ꝙ definitio,quę aſſignabitur de vnaquaq3
aię ptẽte,ſit accõmodatior aię,ꝙ̃ illa quę aſſignatur de
cõi aię notione. ¶ Quo vero ad vba attinet,Ariſto.dicit.
[De intellu aũt ſpeculatiuo alia rõ eſt.] Quidã dicũt de
eo eẽ aliã rõnẽ.i.aliã ſciam a nãli,q2 de illo agit meta/
phyſicus. Alii dicunt eẽ aliã rõnem.i.alterius rõnis ab
imaginaria. Simplicius per intellectũ ſpeculatiuũ intel
ligit intellectũ,quo vlia ſpeculamur,ꝛ vult eũ eſſe alte/
rius rõnis a dianoetica potẽtia,quę eſt intellus practic⁹,
hoc eſt actiu⁹,q2 ille eſt imortalis,hic vero eſt corruptibi
lis. Auerroes aũt aſſerit intellectũ ſpeculatiuũ eſſe alte/
rius rõnis ab aia,quatenus,nec eſt aia,neq3 eſt aię ps.
¶ Qz ſi dicat̃ Auerroem 3° huius intellm̃,quo aia intel
ligit,ꝛ ſpeculat̃,eſſe aię partẽ:nõnulli dixerũt Auerroẽ
hic per ſpeculatiuũ intellectũ intelligere ſpeculationem
ipſam,quę nõ eſt aię pars,ſed operatio partis aię. 3° vero
libro huius ſpeculatiuũ intellectũ accepit per potentiã
qua aia ſpeculat̃,ꝛ illa eſt animę pars. ¶ Quę expoſitio
puerilis eſt,cũ in toto hoc ſ.bo nec Ariſto.nec Auer.lo/
cuti ſunt,niſi de potẽtia itellectiua:vñ ꝛ ipſe repoſuit in/
tellectiuũ in vltimo accipiẽs intellectiuũ pro potẽtia:vt
pꝫ legẽti ordinẽ Ariſtotelis. ¶ Propterea dico ꝙ Auer
roes per intellectũ ſpeculatiuũ intelligit intellectũ,quo
vlia ſpeculamur,ad dĩaꝫ cogitatiuę,q2 etſi intellus eſt,
nõ tñ eſt ſpeculatiu⁹,cum eo vlia non ſpeculemur:ideo
Simplicius appellat eũ practicũ ſiue actiuũ,quia eſt
quo cognoſcimus ſingularia,quę ſunt opabilia a nobis.
Loquit̃ ergo de potẽtia itellectiua,qua ſpeculamur,nõ
tñ ſibi cõtradicit:q2 nõ dicit aſſertiue non eſſe partẽ aię:
ſed dicit pp eius excellẽtiã atq3 nobilitatẽ exiſtimari eũ
nec eẽ aiã hois,neq3 partẽ aię humanę. Modo lꝫ non
exiſtimet̃ ꝓpter eius excellentiã,tñ eſt aia,vel eius ps:
vt 3° huius videbit̃. ¶ Sed,qcqđ ſit expõnes iſtę men/
tem Ariſtotelis nõ attingũt. Scđm.n.has expõnes non
video cur Ariſtoteles addit de ſpeculatiuo intellu eſſe
aliã rõnem. Propterea dicamus (vt diximus) de eo eẽ
alterã rõnẽ ab his ſenſitiuis potẽtiis,quę cõſtituũt aia/
lia in latitudine ſenſitiuoꝝ: q2 ea quę cõſtituũt ſenſitiua
in latitudine ſenſitiuoꝝ,ſunt pręciſe ſenſitiua,ad quę ꝑ/
uenit mortalis natura. At intellect⁹ lꝫ cõſtituat aial in eẽ
ſenſitiuo,nõ pręciſe in tali eẽ cõſtituit:ſed vltra cõſtituit
aial in eẽ intellectiuo,ad qđ eẽ nã mortalis nõ ꝓgredit̃.
Quia vero res hęc nõ hic exponit̃,ſed in libris de aialib⁹.
Propterea dixit de itellu eẽ alterã rõnẽ ab eis,quę cõ/
ſtituũt aialia in latitudine ſenſitiuoꝝ,ꝛ nõ expoſuit,qũo
ſit alia rõ:q2 in libris de aialib⁹ exponit. Ergo hõ eſt ex
latitudinẽ eoꝝ ſenſitiuoꝝ,quę graduat hic:non tñ extra
latitudinẽ eoꝝ ſenſitiuoꝝ,ꝗ graduat in libris de aialib⁹.
¶ In collectaneis dicebamus hoiẽ eẽ minimũ ſenſiti/
uoꝝ:nõ mole quidẽ,q2 multis aialuſculis eſt mole maior.
Non q2 ſit paucoꝝ indiuiduoꝝ,q2 multa aialia paucio/
ra eo idiuidua hñt,vt ſi nõ eſt fabula,id qđ dĩ de fenice:
ſed q2 mẽſura cęteroꝝ ſenſitiuoꝝ: nã mẽſura vult eſſe
minima. Melius aũt dicas eũ eẽ minimũ ꝑticipatione
mentis quę eſt indiuiſibilis,ꝛ vnitas. Uerũ Ariſtoteles
cũ dixit vltimũ ꝛ minimũ hic logiſmũ/i dianoeam:per
vltimũ ꝛ minimũ pygmęũ itelligit,qui vltimus eſt ꝓ/
greſſu nãę. Minimus vero ꝑticipatione dianoetice,quę
eſt valde ꝓpinqua intellectui,quo hõ eſt.
¶ Ex his,quę Ariſtoteles dicit hoc in loco,apertiſſima
rõne colligit̃ in vno eodẽq3 aiato,nõ eẽ niſi vnã ſolã
aiã vtpote eã quę ꝑncipalis eſt,cęteras vero non aias,ſꝫ
aię ptẽtes eẽ dicit. Propterea non de pluralitate formaꝝ
quęrẽtes,ſed vtrũ in hoie eadẽ aia ſit intellectiua,ſenſi/
tiua,ac vegetatiua. In aiali vero eadẽ ſit vegetatiua ꝛ ſen/
ſitiua quęrimus. ¶ Qz igit̃ eadẽ in hoie aia nõ ſit intel/
lectiua,ſenſitiua,ꝛ vegetatiua,argumẽtamur:q2 vt in li/ p° rõ.
bris de aialibus tradit Ariſto.fętus prius ſtirpis,deinde
aialis,demũ hois vita fungit̃,at cum in ipſo oẽs hę virẽ
relinquant̃,oẽs aię,quę illaꝝ ꝑn⁹ ſunt relinquũt̃. ¶ P̃.
ẜm veriorꝝ peripatheticoꝝ ꝯſenſũ itellectiua aia extri/ 2°
ſecus accedit:cęterę ex ſemine ꝓducũt̃,ſed cum vna
eadẽq3 ſuba nõ poſſit extrinſecus,atq3 intrinſecus acce
dere,aię illę tres vna ſuba in hoie eẽ non pñt. ¶ P̃. Qđ
eſt alicuius ſuba,non põt alteri⁹ accñs eẽ,vt in auſculta/ 3°
torijs libris Ariſto.inquit. Et in diuinis. At in plantis ve
getatiuũ ꝛ ſenſitiuũ in aialib⁹ ſubſtãtię ſunt. Igit̃ in hoie
potẽtię eẽ nõ pñt,quę ſunt virtutes,ꝛ accñtia. ¶ P̃. Hõ
eſt aial equo pręſtãtius,ꝛ nõ niſi ob ei⁹ ſenſitiuã aiam.ğ 4°
ſenſitiua aia in hoie eſt ſuba,ꝛ nõ virt⁹. ¶ P̃. Hõ ꝛ equ⁹ 5°
in aiali per ſe cõueniũt,ꝛ nõ niſi ꝓpter ſenſitiuã aiã,ſꝫ
ſenſitiua aia in equo nõ eſt intellectiua: igit̃ nec in hoie.
¶ P̃. Si oẽs iſtę in hoie erunt vna,vbicunq3 alia eſt,ꝛ 6°
oẽs erũt:at in oib⁹ vegetatiua eſt,cum oſſa nutriant̃:ſenſi
tiua vero nõ:nõ.n.(vt medici tradunt)ſentiunt. Similiter
nec in eis intellectiua eſt,cum non intelligant: in carne
vero vegetatiua ꝛ ſenſitiua ſunt,intellectiua minime.ergo

An hõ in latitudine ſenſitiuoꝝ.

Cur hõ ſit minimũ.

Qz vna ſit aia in vno animato.

De pluralitate aiaꝝ.

Simplicius p°.

eiuſmodi animę non modo re, ſed ſubiecto differunt. ¶ Sed huius ꝯtrariū Ariſtoteles aſſerit, qui in vno aiato vnā cōſtituit aiaȝ, ꝑter illaȝ vnā, ceteras dicat eſſe potē/tias. ¶ Tradunt Platonem (vt in Tymęo colligi pōt) crediſſe in hoie hō tres aias, nō mō eſſe tres ſubas, ſed ſubiecto diſtingui. naȝ rōnaleȝ in cerebro, vegetatiuaȝ in epate, ſenſitiuā in corde eū ꝯſtituiſſe ferūt: ⁊ qdē nō ab rōne: naȝ Plato (vt Simplici⁹ perſępe hic retulit) aiaȝ corpis entelechiā nō qdeȝ ꝑficientē, ſed eo vtentē arbi/trat⁹ eſt. Sed cū vegetatiua epate pro ſui actiōe ꝑficiēda fungat̄, rōnalis cerebro, ſenſitiua corde: hac rōne rōna/lem cerebri, cordis ſenſitiuā, vegetatiuā epatis entelechiā dicēduȝ eſt. ¶ Nicolaus gręcus inſignis platonic⁹ alia rōne hō aias diſtinguit, nam cū Plato ideas crediderit vt in Parmenide, ⁊ ſocratē aial eſſe dicat, quo eius foia aialis idea pticipat, hoieȝ vo quo hois idea: igitur ſicut idee qb⁹ pticipat, diuerſę ſunt, aię qb⁹ ille pticipat, diuer ſę erūt. Hactenus platonici de aiaꝝ pluralitate. ¶ Py/thagoras vo ex aduerſo oiuȝ aiatoꝝ aiaȝ eē ſpecie vnaȝ tradit, diuerſas vo rōnes, ac nomēculaturas ſortiri ꝑꝑ diuaȝ corpoꝝ, que ingrediṫ arbitrat̄. naȝ cū in humano corpore inhabitat, humanā: cuȝ in ſtirpib⁹, vegetatiuam, cū in ferino ferinā eſſe putauit. Que pōnes cuȝ diligēter hui⁹ libri pmo ſint exploſę: his ꝑtermiſſis, ad peripathe ticas opiōnes trāſigamus. ¶ Simplici⁹ igiṫ vir doctiſ/ſimus rōnaleȝ aiaȝ in hoie ſimul eē itellectiuā, ſenſitiuā ⁊ vegetatiuā tradit, hasqȝ vnā eē ꝯſtōne, plures vo rōne partiū. Arbitrat̄ .n. ex parētuȝ ſemine pmo vegetatiuum deduci, in ipſo fętu: poſtea deduci ſenſitiuum, quo adue/niente vegetatiuū corrūpiṫ, ⁊ ſenſitiuū gnat̄, qđ eſt ſuba ſenſitiua: virtute vo vegetatiua, demū huic aduenire ex/trinſecus mentē arbitrat̄, nō qdeȝ ſenſitiuo corrupto, ſȝ illo per intellm ꝑfecto. Imaginat̄ .n. ex illo ſenſitiuo ꝑfe ctiſſimo, qđ vltimo in fętu fit, tanq̄ ex altera ſemianima, ⁊ ex intellu extrinſecus accedēte ꝯſtitui rōnaleȝ aiaȝ, vt ex cera ⁊ figura figuratū. Hęc aīa ꝯſtōne vna eſt in vno/quoqȝ hoie, ptib⁹ plures: naȝ ea pte, quę intellectus eſt noetica ac intellectiua dr: ea vo pte, quę eſt dianoetica: hęc hois aia dr dianoetica ſiue rōnalis: qr vo eadeȝ eſt dianoetica, ⁊ vegetatiua humana aīa erit vegetatiua ēt. ¶ Hac rōne nōnulli Simpliciȝ ſectatores intellm ipm formā eē dicūt, ⁊ hois ⁊ toti⁹ ſenſitiui. Senſitiui quideȝ per ſe pmo: hois vo mediante ſenſitiuo. Ex qbus Sim/plicius arbitrat⁹ eſt oiuȝ hoiuȝ intellm vnū numero eē, rōnales vo pro hoiuȝ nūo multiplicari. ¶ Nō deſunt, qui pōneȝ hāc Auerroi attribuūt: vt Rogeri⁹, ⁊ Sugge/rius vterqȝ Bacconitanus, Thomeqȝ coętanei. Hi .n. in coꝝ libellis, quos aduerſus Thomaȝ ſcripſerūt pro de/fenſione Auerrois: nō modo pōneȝ hāc Auerroi: ſȝ oib⁹ gręcis expoſitorib⁹ attribuerūt: iuxta quoꝝ decretuȝ pa rentes aſſerūt nō intellm nobis pręhere, ſȝ dianoeticuȝ, qđ eſt ꝑfectiſſimus ſenſitiuoꝝ gradus. Dicūt tn̄ parētes nobis intellm eo pręhere, quo nobis dianoeticū ꝑhent, cui intellus extrinſecus accedit. ¶ Sed q̄ falſa ⁊ cōtra peripatheticos hęc poſitio ſit, oſtēdamus. Sumo .n. illō dianoeticū, mediante quo nobis vniṫ intellus, vel cum quo fit humana aīa. Et quęro vel eſt ſpecifica hois for/ma, qua hō reponiṫ in hois ſpecie: an eſt gn̄ica, qua non in ſpecie, ſed in gn̄e aialis hō tm̄ reponiṫ. Non gn̄ica, qr tunc hō nō niſi itellu in hois ſpecie reponeret̄, quo argu mēto oēs hoies erūt vnus nūo hō, q̇ nō eſt difficile de/ducere: naȝ quoꝝ vltima ⁊ ſpecifica forma eſt vna nūo, mā erit oiuȝ coꝝ vna nūo. Quoꝝ vo ⁊ forma ⁊ mā eſt vna nūo, accidētia erūt vna nūo, q̄re nihil erit in hoib⁹, quo hoies poſſint nūo differre. Sin aūt dicāt dianoeti/cū illud eē hois vltimā, ꝓpriā, atqȝ ſpecificā formā, qua hō eſt ſimplr hō (vt Simplici⁹ velle vr) qui dianoeticū in hoie alteri⁹ ſpēi eē dicit a ſenſitiuo in brutis. Tūc ois alia foia, quę poſt illam hoi accidit, erit hoi accñs: ⁊ ois opatio, quę ꝑficiſciṫ ab altera forma ab illa, erit hoi ex/tranea, ſupnālis ⁊ penit⁹ accn̄talis. Cuȝ .n. aliqđ reponiṫ in ſpecie per aliquā formā, per eā etiā reponet̄ in vltīo actu. Et ſi reponiṫ in vltimo actu, oē ſibi adueniens, erit ei accñs, opatio etiā, quę nō erit ꝑ foiaȝ ꝓpriā ⁊ vltimā, erit extranea, ſupnālis, ⁊ penitus accn̄talis. Quib⁹ fit, vt intelligē nō ſit hoi ꝓpa ac nālis opatio: intellus etiā, qui nobis poſt dianoeticū accidit, erit accidens, quę phyſice hn̄ eſſe dicta nō arbitror. ¶ P. Cuȝ ſm Themiſtiuȝ ꝓ/ceſſus naturę, quo hō gn̄at ex ipfecto ad ꝑfectū, finiatur in ſenſitiuū: vel igiṫ hō nihil in eo qđ hō hȝ plus, ⁊ tunc hō, vt hō erit brutū, ⁊ nihil plus. Sin aūt vt hō hȝ aliqđ aliud vltra ſenſitiuū, illud non eſt, niſi intellus. Si ergo intellus erit vnus nūo, vltimū eſſe oiuȝ hoiuȝ erit vnuȝ nūo: quo nihil deriſibilius. ¶ P. Si intellectiuū ⁊ dia/noeticū hoieȝ reponūt in ſpecie, vel ęqueprimo, vel or/dine quodaȝ. nō ęqueprimo, qm̄ tūc vni⁹ terminati erūt duo vltimi termini, quo cōceſſo, defendi poterit in vna eadēqȝ mā duas vltimas foias eē, vt leonis, atqȝ equi, qđ Ariſto. pmo huius refutauit, ⁊ quideȝ diligentiſſime. Sin aūt ordine quodaȝ, cū ſm Simpliciū dianoeticuȝ pcedat: vel igiṫ in illo priori in quo pcedit intellus vnio/nem, cōſtituit hoieȝ vltima atqȝ ſpecifica ꝯſtōne, ⁊ tunc omne hoi aduenīes poſt dianoeticū erit accñs: vt Auer/roes deducit primo auſcultationū phyſicaꝝ. ⁊ ſic intelle/ctiuū, ⁊ intellectio erit accñs, ⁊ ſupnālis. Sin autē in illo priori, in quo pcedit copulationē intellꝰ, dianoeticū nō reponit hoieȝ in ſpecie vltima ꝯſtōne, vel hoc erit, quia dianoeticū erit forma remiſſa: vt Auer. de ꝯtrarijs for/mis tradit, qđ Simplicius nō diceret: vel erit potētialis foia, ⁊ gn̄ica ad intellectiuū. Si qdeȝ gn̄ica, tunc vltima hois foia erit intellꝰ, ⁊ cū itellꝰ vnus nūo oiuȝ hoiuȝ ſit, oēs hoies erunt (vt deductum eſt) vnus numero homo. ¶ P. Non poſſum intelligē quō intellect⁹ ſit altera ſe/mianima, quę adueniens ſenſitiue cōſtituat totam aiaȝ: qm̄ hoc cōceſſo, poſſumus ſuſtinere materiā eē formaȝ, qm̄ ſenſitiua eſt forma, ⁊ pōt recipere itellectū formalr, ⁊ quideȝ maiori vnione q̄ȝ materia recipiat formā: ergo poſſemus defendere nihil eſſe in rerū natura ſimplr po tentiaȝ: ⁊ ſic redibit Platonis poſitio, quę dixit materiā eſſe corpus, qđ peripatheticū non arbitror. Multa alia 3⁰ hui⁹ dicemus cōtra hāc poſitionē. ¶ Poſt hos ergo legimus alios peripatheticos, qui vegetatiuū, ſenſitiuū, ⁊ intellectiuū poſuerunt in hoie tres aias ſubſtantia, ⁊ re diſtinctas: nō aūt loco, vel ſubiecto. In aiali vo vegeta/tiuū ⁊ ſenſitiuū poſuerunt duas aias re ac ſubſtātia ſimi/liter diſtinctas: nō tamē loco vel ſubiecto, vt Plato po/ſuit. Nam ſm iſtos in eodem corporis hois puncto oēs ſunt. Hinc tradunt hoiem aiali addere, quia ſupra duas animas, quas aial habet, homo habet intellectiuā aiam. Similiter aial ſtirpibus addit: quia ſupra aiam vegeta/tiuam, quā habent plantę aial habet illam, ⁊ ſenſitiuam. Et lȝ cōueniant, tn̄ valde differunt. ¶ Auicebron enim voluit has tres animas in gn̄atione hois ordine quodaȝ fieri: quia pmo fit vegetatiua: ſcđo ſenſitiua: vltimo intel lectiua. Uerum dicebat oēs materiā equalr informare, ac perficere, nec aliaȝ eſſe ad aliam diſpoſitionē. Nō .n. (vt inquit) vegetatiua diſponit materiā embrionicā pro receptione ſenſitiuę: lȝ vegetatiua prius generetur. Nec ſenſitiua diſponit ad receptionem intellectiuę: lȝ intelle/ctiua nō recipiat̄, niſi prius fuerit recepta ipſa ſenſitiua.

Contrarium Ariſto.
Prima opi/nio Platoni [illegible]
Alia opinio platonica Ni/colai plato/nici.
Pythagori/ca poſitio.
Opio Sim.
Quid Sim/plicij ſectato/res.
Ex hęc poſi/tio ſit Auer.
Reprobatio poſitionis.
Auerroes p/mo phicoꝝ. cōmē. 69⁰.
Commento 90. 92. ⁊. 58. ⁊. 69.
Cōmen. 69.
Scđa poſitio ꝑipathetic.
Pō Auice/bronis.

Argumentū poſitionis.

¶ Monet aūt (vt arbitror) credēs ſubaz nō poſſe diſponere ad receptionē ſubſtantię: quia ſubſtantię eſt perſiceꝛe, ꝛ dare eſſe ſimplr. Accidētia vo, quę bās comitantur, diſponere ad receptionē intellectiuę bene aſſereret.

Poſ Landauēſis.

¶ Joānes Landauēſis tāz etſi nō ſemꝑ ſibiipſi cōſtat, imaginaꝛ ꝑcedētes formas in facto eē hoīs. Caꝫ hō cōplet⁹ eſt, diſpōnes eē cōſeruatiuas intellectiuę aīę gbus ipſa conſeruaꝛ in mā. In fieri vo ac in via autumat eas ꝑficē māz, ꝛ diſponē: naz cum fęus vitę plantę fungiꝛ, vegetatiuū ipm māz embꝛionicā ꝑficit, quē⁹ embꝛionē reponit in gñe plātaꝝ. Diſponit vo quō mā ꝑ ipſaz ꝑpaꝛaꝛ ad ſequētez formā: eſt tñ hęc cōtingētia, ꝙ cum poſt aduētuz vegetatiuę aduenit in eadez mā aīa ſenſitiua, ꝓ⁹ ceſſat māz ꝑficē, ꝛ ↄuertiꝛ in diſpōnē ↄſeruatiuā: qua ſequēs foꝛa ꝑ ꝑmā in mā eadez cōſeruabiꝛ. Sili mō ꝛ de ſcđa reſpectu tertię fingit. Sic igiꝛ ꝑcedētes aīas prius fieri ꝑficiētes, demū diſponētes, ſiue ↄſeruātes aſſerit.

Poſ attributa Auicēnę.

¶ Auicēna vo (vt nōnulli autumāt) aſſeruit ꝑcedentes aīas diſponē mās ad ſequētes, ſimulqꝫ māz, in qua ꝛ añ ꝛ poſt aduētuz vltimę recipiūꝛ ꝑficē, reponereqꝫ illaz ſub diuerſis gñis. naz aīa vegetatiua mā eſt in gñe plātę: aīa ſenſitiua in gñe aīalis. Intellectiua vo in ſpecie hoīs. Vbi cū, in hoīs gnōne vegetatiua aīa fęuz perficiēs, atqꝫ in gñe plātaꝝ ↄſtituēs, ad ſenſitiuā diſponit quę rurſus fęuz perficiēs, ꝛ in gñe aīalis ↄſtituēs ad intellectiuam diſponit. Intellectiua deniqꝫ fęuz perficiēs, atqꝫ in ſpē hoīs cū reponēs cōplet gnōnem, ꝛ nihil vltro diſponit. Hęc ſunt, quę nōnulli Auicēnę attribuūt: ſꝫ in his libris quos de aīa ſcripſit, ꝛ in libris nāliuz ↄtrariuz ſcripſerit. Verū nos nō diſputamus, quę ſit opinio Auicēnę nunc. Nobis aūt ſatis ſit accipe ꝑcedētes aīas, quę ſimul ſunt cū vltima in hoīe, aut ꝑficere tm: vt Auicebꝛon dixit: aut diſponere tm: vt autumat Landauēſis: vel ſimul ꝑficē, ꝛ diſponē, ſiue ſit Auicēnę hęc poſitio, ſiue alteri⁹.

Reſtatio pōnum.

¶ Sic cōtra hęc aſſurgamus, ꝛ ſupponamus ex ↄſenſu omniū peripatheticoꝝ oēm ſubaz ſubiāz vel māz ꝑficientē illi ſimplr eē dare. nam ſꝫ vna ſuba ſit altera ꝑfectioꝛ, quęlꝫ tñ eſt ens ſimplr: vñ ita eſt ens ſimplr foꝛa ignis, ſicut foꝛa mixti. Lapidis, ꝛ ita forma ignis dat eē ſimplr igni, ſicut foꝛa hoīs hoī. vterqꝫ .n. ↄſtituiꝛ a ſua foꝛa in ꝓpria ſpecie: ſꝫ alter ſit altero ꝑfectioꝛ. Vñ ꝛ Auerroes ſupius aſſeruit per h̄ dñaz inter ſubaz ꝛ accñs.

Suppō peripathetica: ex qua hī differētia inter foꝛmā diſponentē ꝛ ꝑficiētez.

Cōmē. 4°.

Preterea ſi vna ſuba eſſet ens ſimplr: altera vo nō ſimplr ens, ſꝫ ens qꝛ entis: tunc altera ſuba reſpcū alteri⁹ vere accñs eē poſſꝫ, ꝛ ſic icideremus in errorē ſupius exploſuz.

Ꝙ ꝑcedētes foꝛmę non ꝑficiant.

¶ Hac ergo ſuppōne nobis ↄſtituta, argumētemur, ſi quęlꝫ aīa eius māz .ſ. hoīez ꝑficeret, cū quęlꝫ haꝝ ſit ſuba, quęlibꝫ haꝝ cōſtitueret hoīem ineſſe ſimplr, vt per ſuppoſitionē pꝫ. Quare cū p⁹ aīa ꝑmit⁹ in mā recepta ↄſtituat illaz ineſſe ſimplr: tūc oīs foꝛa adueniēs poſt illaz erit accñs. ¶ Ꝓ. Si ꝑcedēs aīa .ſ. vegetatiua, quę embꝛionicā māz ꝑficit nō ↄſtitueret illaz in eē ſimplr, nulla via eſſet, qua ſcire ꝓſpiā poterit añ aduētuz vltimę aīę in ei⁹ mā eſſe receptū aliqđ accñs. Dicā .n. nulluz ꝑcedere accñs añ aduētuz vltimę aīę, naz ſi nulla ꝑcedit foꝛa añ aduētū vltimę quę det eē ſimplr, nullū ꝑcedit accñs, qđ nō recipiꝛ niſi poſt ſubaz, quę dat eē ſimplr. Et ſi ꝑcedit nulla cōiectura ꝑceſſiſſe pōt ſciri: nō .n. pōt ſciri accñs ꝑcedere, niſi qꝛ ſcimus aliqđ ꝑceſſiſſe, qđ dat mā eē ſimplr: mō nulluꝫ tale, qđ det ſimplr eſſe mā ꝑceſſiſſe ſcimus cū illud nō ſit foꝛa ſubalis, de qua māie vī. ¶ Ꝓ. Si quęlꝫ forma ꝑcedēs eſt ei⁹, in quo recipiꝛ ꝑfectiua: tūc cū ꝑcedēti nō poſſet ſtare ſeqnēs, vt cū vegetatiua nō poſſet ſtare ſenſitiua, nec cū his itellectiua: ſi .n. cū vna haꝝ ꝑficientium poſſet ſtare alia, cū vegetatiua in planta poſſet ſtare ſenſitiua, ꝛ cū ſenſitiua in aīali poſſet ſtare itellectiua. ↄñtria pꝫ: qꝛ vegetatiua aīa in embꝛione, ꝛ in planta eſt eiuſdē rōnis, ğ ſi cuz vegetatiua in embꝛione pōt ſtare ſenſitiua: ğ ꝛ in plantis: cuz vegetatiua ꝑficiat embꝛionē ita vt ꝑficit plantā, ꝛ in vtroqꝫ eſt eiuſdem rōnis. ¶ Ꝓ. Hac pōne ſtante, tūc hō eſſet ſimul planta, pecus, ꝛ hō. Siquidem quęlꝫ aīa ſit entelechia ↄſtituēs aīatuz ſua ꝓpa conſtitutione, vt vegetatiua plantā, ſenſitiua aīal, itellectiua hoīez. ¶ Ꝓ. Si per caſuz poſitū poſt aduētuz ſenſitiuę aīę in fęu nunq̃ adueniret intellectiua: nō enim fęus ille eēt pecus: ſentiret .n. ꝛ moueret. Ergo dato ꝙ nūc adueniat intellectiua, erit ēt pecus: cū per aduētuz intellectiuę nō mutetꝛ de ſpecie in ſpēm. Hęc ↄ Auicebꝛonē.

Ꝙ nō diſponentes tm̄.

¶ Cōtra vo Landauēſez qui voluit ꝑcedētes aīas eē in facto eſſe diſponētes, ꝛ nō ꝑficiētes. Hoc .n. dixit ad euitādū hęc abſurda: qꝛ ſi ſunt diſpōnes, nō opꝫ, vt reponāt embꝛionez in ſpē, ſꝫ ſolū vltia foꝛa ↄſtituit. Argumētemur ğ, qꝛ (vt Simplici⁹ inqt.) Oīs entelechia corꝑis ē aut vtēs, aut ꝑficiēs. ergo iſtę erūt aut vtētes, ꝛ ſic ſeparatę a corpore ſm eē, qđ nō cōcederet Landauēſis. aut ꝑficiētes: ꝛ ſic recidit ei⁹ opio in ꝑmā opionē. ¶ Ꝓ. Sumo vegetatiuā in illo priori in quo fęus viuit ꝑ ipſaz: ꝛ pꝫ tunc eſſe entelechiā ꝑficientē fęuum, cum ſit tūc pn̄ᵐ viuēdi ꝑmo ꝛ ꝑ ſe. Sed vegetatiua toto tpe vitę hoīs eſt eiuſdē rōnis, ergo ſicut añ aduētuz intellectiuę erat entelechia perficiēs, ꝛ pn̄ᵐ quo fęus per ſe ꝑmo viuebat, ita quoqꝫ poſt aduētuz intellectiuę: aliogn nō eſſet eiuſdez rōnis, ꝛ mutaret nomē ꝛ rōnez ipſa exiſtente, qđ eſt ridiculum. ¶ Ꝓ. Si in facto eſſe diſponūt tm: tunc nō eſſent aīę: qꝛ vel in facto eē ſunt viuēdi pn̄ᵃ ꝑmo ꝛ per ſe, ꝛ ſic erunt formę ꝑficiētes ↄtra opionē. Si aūt nō ſunt per ſe ꝑmo viuēdi principia, tunc nō erunt aīę. Cuꝫ eis nec cōīs, nec ꝓpria aīę definitio cōpetat.

Ꝙ nec perficiētes ꝛ diſponentes.

¶ Qꝛ vo nō poſſint eē ꝑficientes, ꝛ diſponētes: ſꝫ ſtatī ſequaꝛ ex dictis, argumentoꝝ ſpeciatiꝫ, qꝛ tunc nulla eſſet via ad ꝓbādū māz eſſe ens in pura potētia: quia poſſem fingere ipſaz eē quintū elmtuꝫ cōpoſitū ex ꝑma forma, ꝛ mā: imo poſſez dicere māz eſſe corp⁹, qđ eſt in potētia ad oēs foꝛas gñabiles, qꝛ ſm opionē attributam Auicēnę non repugnat ens in actu ꝑfectuꝫ eſſe in potētia ad vlteriores formas.

Cōcluſio cōtra pōnes.

¶ Ex his appꝫ in hoīe vel aīali plures aīas eſſe nō poſſe, cuꝫ ꝑcedētes nō poſſint eē ꝑficiētes tm, nec diſponētes tm, nec ſimul diſponentes, ꝛ ꝑficientes. ergo in homine vna erit aīa, quę ſimul eſt itellectiua, ſenſitiua, ꝛ vegetatiua. In brutis ſilr vna, quę ſimul ſm ſubaz eſt vegetatiua, ꝛ ſenſitiua. In plantis autē vegetatiua tm.

Poſitio pō ꝺ mō ponēdi.

¶ Sed de mō ponēdi non parua eſt dña. Quidaꝫ acutiſſimi viri arbitrati ſunt intellectiuā aīaꝫ eſſe ſenſitiuā, ꝛ vegetatiuaꝫ h̄ modo, ꝙ mā eſt potētia aīa vegetatiua quę ꝑcedit. Aīa vo vegetatiua fit in actu per agens, qđ ꝑficit māz in eſſe vegetatiuo, eſſe vegetatiuū iterū eſt qđ interminatuꝫ, ꝛ adhuc eſt ꝑfectibile, adueniēte vo ſenſitiuo, vegetatiuū qđ erat interminatū, vlteriori termino per ſenſitiuū ꝑficiꝛ, ſenſitiuū vo adhuc eſt interminatū, per intellectiuū demū ꝑficiꝛ in eſſe vltio. Ergo nō eſt imaginādū ſcđm recipi in ꝑmo, ita vt ibi ſit cōpoſitio ꝛ multitudo ex recipiente, ꝛ recepto. Sed cū ſemꝑ cū ꝑmū ſit interminatū, terminaꝛ per ſcđm, ꝛ ſcđm iterū, cuꝫ ſit interminatū, terminaꝛ per tertiū. Ergo intellectiua aīa eſt ſenſitiua, ꝛ vegetatiua terminata. Unde, vt dimēſio interminata apđ Auerroem, terminaꝛ per dimenſionem terminataꝫ, non qꝛ terminata dimēſio ſit cōpoſita ex re, ꝛ re .ſ. ex re, quę eſt dimenſio interminata, ꝛ re diuerſa a prima, quę eſt dimēſio terminata: ſic prima materia, quę eſt forma interminata, terminaꝛ per formaꝫ: ſcilꝫ per vegetatiuam,

ꝛ vegetatiua adhuc ex ſe interminata, terminat̃ ꝑ ſenſi-
tiuã, ꝛ ſenſitiua adhuc interminata vlꝰ terminat̃ ꝑ itel-
lectiuã, que poſtea relinquet̃ vna aĩa ſimplex vltia ter-
minatiõe terminata, que eſt ſil' vegetatiua ꝛ ſenſitiua ꝑfe-
cta ꝛ vltio terminata. ¶ Pro hac põne Riccardus me-
Quolꝫ. 3º. q. 5. ar. 1. diauillenſis argumẽtat: qꝛ Ariſto. 7º meta. cuꝫ loqt̃ de
agẽte inquit, agẽs ipm nõ ꝓbẽ multitudinẽ ſꝫ ꝑfectionẽ:
Cõmen. 24. vbi Auerroes aſſerit hec vba, ꝛ nõ facit aliqđ vnũ in ali-
quo vno. v.g. formã in ſubo, qm̃ manifeſtũ eſt, ꝙ ſi fac̃,
fac̃ ex alio aliđ, ꝛ nõ aliđ in alio: fac̃. n. ex mã fõiatũ, ꝛ nõ
in mã fõiaꝫ. Ex qbꝰ pꝫ mãꝫ eẽ fõiaꝫ iterminatã, ꝛ fõieꝫ
eẽ mãꝫ terminatã: ꝛ ſic nõ dĩnt re, ſꝫ rõe, ꝛ rõe, ſꝫ ſic inter-
minatũ, ꝛ terminatũ: volunt ḡ aĩaꝫ vegetatiuã eẽ mãm
terminatã ad gduꝫ vegetatiuũ, ſenſitiuã aĩaꝫ eẽ vegeta-
tiuũ terminatuꝫ ad ſenſitiuũ, ſenſitiuã aĩaꝫ vo eẽ ad itel-
lectiuã terminatã, que actu ſimplex eſt, potẽtia plex: vt
Simpliciꝰ dixit. Hãc opionẽ ſecuti ſunt magni viri de mẽ-
Refutatio te Ariſt. nõ tñ pro vitate. ¶ Sꝫ hec poſitio nõ eſt ꝑipa-
thetica: qꝛ Ariſto. aſſerit itellũã extrinſecꝰ accedere: ꝛ ꝑ
ꝯñs, nõ eẽ vegetatiuã ꝛ ſenſitiuã ꝑfectã, ac terminatã, vt
iſti autumãt ad intellũã. ¶ P̃. Tunc hõ nihil eſſet ꝑter
itellũã aĩaꝫ, qꝛ hec vltio oĩa terminat: ꝛ ſic cũ hõ corrũ-
pit̃, nihil corrũperet̃. ¶ Quare alr̃ eſt dõm, ꝙ ꝑmo in
Scḋa poſitio diui Thome embrione fit vegetatiua, poſtea adueniẽte ipſa ſenſitiua
ꝑma corrũpit̃, ꝛ remanet ſenſitiua, que eſt ſil' vegetatiua
ꝛ ſenſitiua: demũ cuꝫ aduenit extrinſecꝰ intellũa, ſenſi-
tiua, que prefuit, corrũpit̃, ꝛ relingt̃ intellũa, que ẽ oẽs,
vt dicemus. ¶ Sed ꝯ hãc põneꝫ ſunt dubitatiões nõ le-
Dubitatiões ꝯ põnem. ues, quas nõ tacebimꝰ, qꝛ eaꝝ ſolo facit ad dilucidatio-
neꝫ põnis peripathetice. ꝑma gdẽ qꝛ vt Ari. auctor eſt,
fetuꝫ in vtero ꝑus viuere videmus vitã vegetatiuã cuꝫ
nutriat̃, ꝛ creſcat. Scḋo vitaꝫ ſenſitiuã, cũ ſentiat ꝛ mo-
ueat̃, ergo erit vtraqꝫ aĩa aĩatꝰ: vel igit̃ aĩe qbꝰ in vtero
viuit, remanent in aduentu aĩe intellũe, aut corrũpunt̃: ſi
nõ corrũpunt̃, qꝛ tũc ꝓgreſſus gñatiuꝰ hoĩs eſſet ꝑ plẽs
corruptiões, qđ nõ vĩ, ḡ remanẽt: ꝗre hõ nõ tñ itellũa
aĩa ꝯſtituit̃. ¶ Scḋa dubitatio eſt, ſi itellũa aĩa vtualr̃
cõtineret ſenſitiuã, ꝛ vegetatiuã, illas ꝓducẽ poſſet, cuꝫ
virtualr̃ ꝯtinent ſic poſſe ꝓducẽ. ¶ Tertia dubitatio, ſi
eadẽ aĩa in hoĩe ſit intellũa, ſenſitiua, ꝛ vegetatiua: tunc
qcqđ hoĩ ineſſet ꝑ itellũã, ineſſet ꝑ ſenſitiuã ꝛ vegetati-
uam, ꝛ ecõtra, cũ ſit vna ſimplr̃: ꝛ ſic ꝑ ſenſitiuã eſſet riſi-
bile ſicut ꝑ itellectiuã: ꝛ ſi per ſenſitiuã eſſet riſibile, tũc
oẽ ſenſitiuũ eſſet riſibile. ¶ Quarta per nullaꝫ vnaꝫ ꝛ
eandẽ formã duo actꝰ oĩ ex parte ꝯtrij eideꝫ ineſſe pñt, ꝛ
gdeꝫ reſpectu eiuſdẽ obiecti. Sed pñtes nobis re ſume
appetibili, per ſenſitiuã aĩaꝫ quã ꝯſequit̃ appetitꝰ ſenſi-
tiuꝰ, illã appetimus. Per itellectiuã vo, quã ꝯſeqt̃ appe-
titꝰ rõnalis, illã vitamus: igit̃ nõ põt eẽ vna eadẽqꝫ aĩa,
qua illaꝫ appetimus, ꝛ qua illã vitamus. ¶ Quinta ſen-
ſationes in ſenſorijs noſtris recipiunt̃ mediãte ſenſitiua
aĩa: nõ aũt mediãte itellũa: alioquin poſt mortẽ poſſent
remanẽ, cũ accñs, cuꝫ ꝯtrũ nõ hꝫ, ſui ſubi ꝯſeruatione in
ipſo ꝯſeruari poſſit. Ergo itellũa ꝛ ſenſitiua nõ ſunt ea-
deꝫ aĩa. ¶ Sexta eadeꝫ aĩa nõ põt eſſe extẽſa ꝑ ſubm, ꝛ
nõ extẽſa: ſed ſaltẽ ꝑ Auerroeꝫ ſenſitiua ꝛ vegetatiua in
quolibet aĩato eſt extẽſa: itellũa vo ex indiuiſibilis, ḡ
nõ eſt vna eadẽqꝫ aĩa. ¶ Septima ſi ita eſſet: tũc hõ in
generãdo nihil gñaret, vel eſſet in generãdo deterioris
cõditionis ꝙ̃ cetera aĩalia. Siqdeꝫ oẽ aĩal gñat ꝑ fõiam
quã gñat in mã, ſibi ſile in ſpecie: hõ aũt cũ nullaꝫ fõiaꝫ
efficeret nõ gñaret ſibi ſile: ꝛ ſic eſſet ipꝑfectiſſimũ aĩaliũ:
eſt. n. ꝑfectiſſimũ aĩal, qđ põt gñare tale, q̃le ipſum: vt di-
cemus. ¶ Octaua tũc in hoĩe nulla proꝑris eſſet nutri-
tio. Nõ. n. per hoĩs nutritionẽ gñat̃ mã, cũ illa ſit eterna:
nec gñat̃ vegetatiua vel ſenſitiua, cũ quelibꝫ haꝝ ſit aĩa
itellectiua, que nec gñabilis eſt, nec corruptibilis: nec ge-
nerat̃ ꝑ humanã nutritionẽ accidẽs, ꝛ nihil plus: qꝛ tũc
hõ nõ ſubalr̃ nutriret̃, ĝnimo nutritio in aĩalis eſſet ꝑfe-
ctior humana nutritione, qꝛ ꝑ eã fieret aĩa, que eſt ſuba.
Ergo opꝫ in hoĩe dare ꝑter itellectiuã aĩaꝫ, aliquã aliam
aĩaꝫ, que ꝑ gñõnẽ gñeret̃, ꝛ nutritionẽ ꝯſeruet̃. ¶ Nona
Auerroes ꝑmo metaphiſice ꝙ ꝑꝰ mã ꝑmo recipit primã Cõmen. 17º.
formã corporis, ꝛ mediãte illa recipit vegetatiuã, ꝛ me-
diãte vegetatiua recipit ſenſitiuã, ꝛ mediãte hac recipit
humanã formã. ḡ iſte aĩe in hoĩe dĩnt. ¶ Decima, ſi nul-
la fõia eſſet in hoĩe ꝑter itellectiuã, tũc hõ nunꝗ̃ corrũ-
peret̃, cuꝫ corruptio ſemꝑ ſit alicuꝰ fõie. ¶ Undecima
ꝛ vltima eſt, qꝛ illa fõia, quã aliqđ accñs reale ꝯſeqt̃ tali-
mõ realr̃, qđ ſpecificã formã realr̃ nõ ꝯſeqt̃, differt re ꝛ
ſuba a ſpecifica fõia. Si. n. ſpecifica ꝛ generica fõia eſſet
vna, ꝛ eadeꝫ fõia, atqꝫ aĩa, oẽ ꝙ realr̃ alterã ꝯſequeret̃,
ꝛ alterã ſequat̃ neceẽ eſt: ſꝫ ſenſitiuã ſenſus ꝯſeqt̃, qui rõ-
naleꝫ nõ ꝯſeqt̃: igit̃ rõnalis ꝛ ſenſitiua dĩnt ſuba. He ſũt
dubitatiões ꝯ hãc põneꝫ: que volo, vt ſufficiãt. ¶ Añꝗ̃ Dilucidatio poſitionis.
dubitationes ſoluaꝫ, debes ſcire vnã formã eẽ alteram,
põt tripl'r intelligi (vt vtar vbis theologoꝝ) aut eminẽ-
ter, aut vtualr̃, aut formalr̃. Eminẽter aurũ eſt argẽtuꝫ, ꝛ
plumbũ ꝛ oẽ metallũ, qꝛ ꝯtinet ꝑfectionẽ argẽti, ꝛ emi-
net, vel qꝛ ꝯtinet aliquã ꝑfectionẽ, que eminet ꝑfectionĩ
argẽti: ꝛ hoc pacto nõnulli veterũ dixerũt Joueꝫ eẽ oĩa;
ꝛ Poeta dixit Juppiter eſt qdcuqꝫ vides, qcunqꝫ mo-
ueris. Ariſtoteles etiã dixit Deũ eſſe oĩa, vt mare ſtellas, ꝛ Libro de mundo.
cetera id genus: eſt. n. oĩa, qꝛ ꝯtinet ꝑfectionẽ entis, ꝑ quã
oĩbꝰ eminet. Uirtualr̃ ſol eſt oĩa, que gñant̃, ꝛ corrũpũ-
tur, quatenus ꝯtinet vtutẽ ꝓductiuã oĩuꝫ: nam virtualr̃
oĩa gñabilia ꝯtinẽs oĩa gñabilia eſt, vtpote in ꝑdicatiõe
cauſali. Formalr̃ aũt dicimus aliqđ eẽ aliqđ, cum per ſe
eſt illud, vt hõ aĩal, ꝛ aĩal ſuba. ¶ Cuꝫ ḡ dicimus intelle-
ctiuã aĩaꝫ in hoĩe eẽ ſenſitiuã, ꝛ vegetatiuã, intelligẽ vo-
lumus, intellectiuã aĩaꝫ eſſe formalr̃ in hoĩe ſenſitiuã, ꝗ̃
aĩal formalr̃ eſt hõ: formalr̃ vegetatiuaꝫ, qua fõialr̃ hõ
eſt viuẽs: nõ. n. dicimus aĩaꝫ intellectiuã eẽ ſenſitiuã vir-
tualr̃, vel eminẽter, ꝛ nõ formalr̃, qꝛ lꝫ intellectiua aĩa ſit
virtualr̃, vel eminẽter oẽs aĩe brutales, quatenꝰ ſua ꝑfe-
ctio eminet ꝑfectionibꝰ illaꝝ, tñ formalr̃ intellectiua aĩa
eſt in hoĩe ſenſitiua, qua hõ eſt fõialr̃ aĩal: ꝛ vegetatiua,
qua hõ eſt formalr̃ viuẽs. ¶ Ergo aĩa ſenſitiua in hoĩe, Exceptio
ꝛ in brutis differũt ſpecie, qꝛ in hoĩe ſenſitiua eſt intelle-
ctiua, in brutis ſenſitiua nõ eſt intellectiua. ¶ Tunc ad Prima poſitio de ortu intellectiue aĩe.
ꝑmã qui tenẽt hãc opionẽ nõ vna rõne rñdent. Aliqui. n.
dixerũt embrionẽ in vtero, cũ ſemẽ virile recipit̃ in ma-
trice, hic ꝗtuor ſtatꝰ. Primus gdẽ, qui ſpatio ſeptẽ dieꝝ
ꝑficit̃, eſt, quo duo ſemina in embrionicã maſſam redu-
cunt̃. Scḋs vo eſt, quo incipiũt opa vite apparẽ, vt nu-
tritio ꝛ auctio. Tertius eſt, quo apparent opa ſenſitiue.
Quartꝰ eſt, quo incipiũt apparẽ opa itellectiue. Tũc di-
cunt ſemẽ in ꝑmo ſtatu regi ſolũ a vtute ſibi apparẽtibꝰ
tributa, quã ipſi formatiuã ſiue ſeminaleꝫ appellãt, qua
ꝛ ſemẽ eſt ſemẽ, ꝛ ſpumificat̃ ꝛ ad embrionicã formam
mouet̃. In ſcḋo vo ſtatu intellectiua ꝑmo infundit̃, cuiꝰ
opa ꝑmo apparẽt eiꝰ, vt vegetatiua eſt, vt nutriri ꝛ cre-
ſcere. Scḋa opa, que apparẽt in ſcḋo ſtatu, eius ſunt, vt
ſenſitiua eſt: vt ſenſus ꝛ motus. Tertia que apparẽt in 3º
ſtatu, que forte nõ apparẽt niſi poſt ortum, ꝛ longo tpe
poſt, eius ſunt, vt intellectiua eſt, vt velle ꝛ intelligẽ. Ex
his aſſerunt in fetu ſemꝑ fuiſſe intellectiuã, lꝫ appareat
eẽ ꝑmo vegetatiuã, 2º ſenſitiuam, ꝛ 3º intellectiuam.
¶ Cõtra hꝫ eſt decretũ oĩuꝫ medicoꝝ, oĩum phõꝝ, atqꝫ Refutatio
theologoꝝ oĩuꝫ, qui pro veritate aſſerũt intellectiuã aĩaꝫ
fetui

ſętui accedę in maribus 30° die. In femellis vo in .45. 2° poſitio de acceſſu intelle- ctiue. hoꝝ medium tēpus eſt .37. vel .38. dierū. ℭ Alij dixerūt tūc aiam accedē, cum eius opa appareṫ, vel apparē pñt: cui enī aliqḋ hoꝝ ineſt, ipm viuere dicimus. Quo fit vt hoīs gñatio nō ſit ſimplex, q2 cum hō gñaṫ, ſuccedūt inuicē, ꝙ plures gñationes, atq3 corruptiones: ſiqdē ſemen a parētibus p̄ formā ſeminis habet, deīde formā ſanguinis, deinde alias donec humana gñatio pficiaṫ, ſed cum gñatio ꝛ corruptio nō ſint abſq3 abiectione, ꝛ additione formę, ideo for° impfecta, quę pus aderat, abyciṫ, perfecta additṫ, ꝛ h̄ ſemp quouſq3 fętus vltimā formā accipit, qua rōne fit vt vegetatiua pus in ſemine recipiatur, quę in aduētu ſenſitiuę corrūpiṫ, deīde recipiṫ ſenſitiua: quę in aduētu intelle^{ue} etiā corrūpiṫ. Intellectiua vo vltimo extrinſecus accedēs corpi īfundiṫ: quę formalr eſt, ꝛ ſenſitiua, ꝛ vegetatiua. Et nō ſolū in aduētu itellectiuę priores aię corrūpuntur, ſed accñtia oia, quę illas comitabātur, qntītās, ꝛ diſpōnes oēs. Quoꝝ fundamētū eſt, q2 accñtia imediate in mā p° nō ſūnt, ſed in cōpoſito ipſoꝝ. Igiṫ ſequiṫ ipa corrūpi forma, quā ꝯcomitabanṫ, corrupta, ꝛ ſic cum vegetatiua corrūpiṫ, oia accñtia, quę illas comitabanṫ corrūpunṫ, vſq3 ad p^{am} mām reſolōne coꝝ facta. Cum gñatione vo ſenſitiuę noua accñtia fiūt: aduenīēte aūt itellectiua oia p̄ora corrūpunṫ, ſola mā, quę eſt oium eadē, remanēte. ℭ Sed de tēpibus qbus fiāt tales De tpe aduē- tus aīe. aiaꝝ gñationes, ſiue acceſſus, digladianṫ phi. Auerroes aſſerit itellectū nō pus nobis copulari ꝙ phātaſma ſpeculemur: nō aūt puer phātaſma aliqḋ ſpeculatur, niſi eo tpe, quo oēm feminā matrē, ꝛ oēm virū patrē, appellare ceſſiṫ. q̄re ſm eum dicere opꝫ in vtero gñationē hoīs nō fuiſſe cōpletā q2 ſolum in vtero ſenſitiua ꝛ vegetatiua genitę fuerūt. ℭ Auctē Auerrois hac, quaꝫ diximus: aliq nō mediocres in phīa viri, de mēte phoꝝ dixerunt itellectiuā nō accedē in vtero, ſed poſt ortū: nō enī3 ante eius opa cęperūt apparē. P̄. dixerūt phos non cōcedere aliquā formā pfectā eſſe fruſtra aliquo tpe, quare ſi ante ortū3 intellectiua aīa fuiſſet inducta, cum ope nō potuit vti, fruſtra ibi fuiſſet: ꝛ ſic ꝯcedūt poſt ortū in aduētu intellectiuę aię ſenſitiuā corrūpi, ꝛ oia accñtia, quę illaꝫ in puerperio comitabanṫ, etiā deſinere, ꝛ noua cuꝫ acceſſu Refutatio itellectiuę fieri. ℭ Cōtra quaꝫ opinionē, lꝫ demrāationes mathematicę fieri nō poſſint, tñ eſt ꝯtra illaꝫ auctoritas Ari^{lis} in libris de aialibus, vbi cōplet gñationē hoīs per acceſſum intellis in vtero, vt pꝫ eis, quę legunt eius vba, eſt etiā optima ꝯiectura. nā aīa itellectiua eſt act° corpis phyſici organici potētia viuentis. ġ cōpleta organiçatione, mox aīa act° eius corpis eſt, cuius organiçatio cōple- Arg^m ta eſt. ℭ Antiq etiā, vt narrat Ari^{les}, 8° die poſt ortū nomina pueris iponebāt, ꝛ prius fecit ſene, vt ait, niſi piculo epilepſię, quę pueros inuadit ante illud tps, fuiſſent impedīti. Nos aūt h̄ ſeruamus 8° die baptiçantes, ꝛ nomina iponētes: verū vbi vitę piculū iminerēt, pueniimus. Melius agentes, ꝙ veteres gentiles: illi enim ideo ante octauū3 noia nō iponebāt, nec a qua eos mūdabāt, q2 ſi morereṫ puer, ſicut facile ꝯtingit ppter epilepſiam, quę eos inuadit, fruſtra putabāt ꝛ noia eſſe impoſita, ꝛ aquę fuſionē eē factā. At nos vbi piculū vitę iminet, mox fundimus, q2 fuſione a parētū3 labe emūdanṫ pueri, a qua nō mūdarēntur, niſi fuſione bñdictę aquę, cum ſuis cerimonijs mūdarēntur: verū de hoc ad theologos, illud nobis accipiēdū eſt, pueros eē hoīes anteꝙ ſpeculari cęperint, vt nos ꝛ veteres noia imponētes pueris tenemus. ℭ Eſt igiṫ dicēdū intellectuā aiam accedē inter .xxx. ꝛ xlv. diem ſemp: quo tpe corpis humani formatio omni ex pte completa eſt, cuius itellectiua aīa nālis actus eſt, atq3 entelechia: quare formato aduenit, forma p̄ori cum ſuis oibus accñtibus corruptis vſq3 ad primā mām exclūſine. Hoc eſt diui Thomę decretū, qui pace alioꝝ di- Laus Tho- mę. xerim oibus Ariſtotelis itērptibus eſt pferēdus. ℭ Verū Landunēſis doctor malignus, ꝛ erroneus, euaginato gladio: ꝛ qdem bñ acuto, cōtra decretū3 illud veriſſimū digladiaṫ. Primo, q2 hac poſitione data, aliqs motus finitus eēt ſine termino ad quē: ꝯſequētiā pbat, q2 ſemen ꝯtinuo alteraṫ ante formę inductionē. Vel igiṫ hęc alteratio in aduētu formę terminaṫ ad diſpōnes p̄cedētes, vel ad diſpōnes ſequētes formā, vel ad nullū terminū3 finirenṫ: nō ad diſpōnes, quę aduenīūt poſt formā, quia motus, ꝛ terminus mot° ſunt ideꝫ numero, vt Auer. inqt 3° phyſicę auſcultationis, ꝛ li° 5: modo illę corruptę, ꝛ hę Cōmē.4°. genitę eędē numero eē nō poſſunt, nec motus ille termi- Cōmē.9°. nari poteſt ad diſpōnes p̄cedētes, cum per Thomā illę nō remaneāt. ergo illa alteratio ad nihil terminabitur: ꝛ ſic motus aliqs erit finit° ſine termino ad quē. ℭ P̄. Si p̄cedētes diſpōnes corrūpunṫ, aut p ſe aut per accidens corrūpunṫ: nō corrūpunṫ per accidēs, nihil corrumpiṫ, niſi vt ſua ptenatura corruptibile eſt. modo illa accñtia nō ſunt corruptabilia niſi per ſe, cum hñt cōtrariū corruptiuū. nō ġ pñt per accidēs corrūpi. Q2 aūt tūc nō corrūpanṫ per ſe, declaraṫ, q2 qḋ per ſe corrūpiṫ a ꝯrio corruptiuo corrūpiṫ. At forma ſequēs, ꝛ accñtia quę illā ſequunṫ, nō ſunt illis ꝯria, cum ſint eiuſdē ſpēi. Igiṫ in aduētu nouę formę nō videṫ, ꝙ debeāt corrūpi. ℭ P̄. Si corrūpunṫ, aut in inſtāti, aut in tpe: nō in tpe, q2 nō in tēpore ſeqnte inductionē nouę formę, cum eo tpe nō ſint, nec in tpe p̄cedēte, cum antea ꝯtinuo gñabanṫ. non ergo poterāt tūc corrūpi, nec in inſtāti, cum eo modo res corrūpiṫ, quo gñaṫ, veluti forma ſubalis, q2 ſubito fit, ſubito corrūpiṫ. At diſpōnes hō ſucceſſiue gñanṫ, vt Auer. p̊ phyſicoꝝ inqt. ℭ P̄. Si corrūpunṫ in inſtāti, nō videntur corrūpi niſi in eo inſtāti, in quo vltima forma itroduciṫ. at in illo corrūpi nō pñt, q2 omne corruptū eē pręce- Cōmē.61°. dit alterari. modo ꝯtinuo ante hoc pficiebanṫ, ꝛ nō alterabanṫ ad corruptionē. Igitur in illo inſtāti corrūpi non pñt. ℭ P̄. Tunc tales diſpōnes fruſtra fuiſſent inductę, q2 in aduētu finis, ppter quē fuerūt inductę, corrūperētur. ℭ P̄. Si in aduētu nouę formę deſineret, tūc in illo p̄ori, in quo mā p̄cederet formaꝫ, mā remaneret nuda: ꝛ ita indifferēs ad oēs formas, quo ꝯceſſo nullā reciperet, cum nō magis alterā, ꝙ alterā. ℭ P̄. Ari^{les} dixit agētiū actū eſſe in ppa mā ꝛ diſpoſita. ergo p̄cedētes diſpōnes in aduētu alterius formę nō corrūpunṫ. ℭ Quidā, ergo qui tenēt vnicaꝫ eē aiam in vno aiato, de mēte Auer. aſ- Pō q̄rūdā3 de accñtibus vlī. ſerūt duplicia eē accñtia. Terminata qdē quę certaꝫ formā ſequunṫ ſub certo termino, quē illa forma ſibi limitat, qcūq3 ſit ille. Et iterminata, quę ſunt iterminata, aut iterminatione materię, q2 ita ſunt cuiuſlibet termini capacia, vt mā eſt capax ois formę. ꝛ hoc pacto dimenſiones tres pmiaus receptę in mā ſunt iterminatę, aut ſunt iterminata iterminatione formaꝝ elīroꝝ, q2 ſunt in potētia ad oēs terminos coꝝ elntaliū accñtiū, quos limitat ſibi forma mixti, cuꝫ qua pñt ſtare formę elemētoꝝ. Aut interminata iterminatione qua forma mixti eſt interminata. quę poteſt terminari per oēm formā vltimo ſpecificā. dicūt ġ q2 accñtia iterminata, quę ſunt iterminata materię iterminatiōe, remanēt vt dimēſiones. Similiter remanēt accñtia interminata quę iterminatione formaꝝ elntaliū, iterminata ſunt, vt ſunt pmę qualitates: ſilr remanēt, vt dicūt, accñtia iterminata interminatione mixtionis. ℭ Huius rei cā eſt, q2 oia hęc ſunt cōmunia gñato, ꝛ corrupto: dimenſiones enim cōes ſunt et

qđ poſterius fit, ⁊ ei, qđ prius corrũpit̃, qualitates prime ſi‑
militer hoc pacto vtriq; cões ſunt, ⁊ qualitates ſequẽtes
mixtionẽ etiã cões ſunt vtriq;. ¶ Eſt alia ratio, q2 ſubta
nõ corrũpunt̃. Sc̃dm enim Auerroem ⁊ Ariſtotelem mã pri‑
ma, quã ↄſequunt̃ dimẽſiones, remanet prioꝛi ⁊ poſterio‑
ri aie cõis. ergo ⁊ dimẽſiones. Sc̃dm Auerroeʒ ẽẽntiales
formę diſponẽtes mãm remanẽt ſub prioꝛi, ⁊ poſterioꝛi
aia. ergo primę qualitates, quę illas ſequunt̃, remanẽt ſub
vtraq; forma. Silr forma mixtionis, quę eſt vno forme
ẽẽntialiuʒ, eadẽ numero manet cum vtraq; aia. g̃ ⁊ acci‑
tia quę mixtionẽ illam ↄſequunt̃. Variant̃ aũt hęc cõia
accñtia ſolum terminis, ⁊ ſic, vt terminata nõ ſunt eadẽ,
quę ſequunt̃ formã ſequẽtẽ, ⁊ quę erãt cum aia precedẽte.
¶ Sed hęc poſitio ſupponit in eodẽ mixto aiato eẽ plu‑
res formas, vt ẽẽntiales, ⁊ formẽ mixtionis: quę ſuppoſitio
(lʒ ſit de mẽte Auer.) tñ eſt res ſeoꝛſum digna ↄtrouẽſia.
Propterea ſuſtinẽdo nũc põneʒ Thomę, dico q̃ rõnes
Candauẽſis, nõ cogũt. Prima qdẽ nõ cogit, q2 nos tene‑
mus q̃ terminus totius precedentis alterationis eſt ſemp
gñatio poſterioꝛis formę, ad cuius introductionẽ precedẽs
illa alteratio diſponebat: cuʒ vero dicebat terminũ mot⁹,
⁊ ipm motũ ideʒ eẽ numero, ⁊ ſpecie. dico h̃ eẽ verũ, qñ
alteratio terminat̃ per ſe pprio, ac intrinſeco termino, vt‑
pote qñ alteratio eſt intẽta ab agẽte pp ipſam, ⁊ nõ per
accñs alterius grã: cum n. intẽdit̃ alterius cã, nõ ppo, ſed
alieno termino terminat̃, veluti in ppoſito prima altera‑
tio, nõ pp̄ter ſe, ſʒ pp̄ter gñationẽ formę ſequẽtis intẽdit̃:
cum gñatio 5° phyſic. ſit finis alterationis. g̃ recte Expo‑
ſitoꝛ ſentit, q̃ qñ mot⁹ oꝛdinat̃ ad aliud, ipm non termi‑
no pprio gñis, ſed alieni terminet̃. Ex quo ſequit̃, q̃ iſte
mot⁹ eſt finit⁹, lʒ per nihil ſui finiat̃. ¶ Sc̃da etiaʒ ratio
nõ cogit, q2 diſpõnes per accidens corrũpunt̃ eius ſubiecti
corruptiõe, cuius ſunt accñtia: erãt. n. accñtia illa bifariã
corruptibilia: ⁊ per accñs corruptione ſubiecti, cuius erãt,
⁊ per ſe aduẽtu ↄtrarij corruptiui. q2 g̃ erãt ſubiecti corruptio‑
ne corruptibilia, ideo non corrũpebant̃, vt nõ poterant
corrũpi, ſed quo apta corrũpi erãt. ¶ Tertia etiã nõ co‑
git, q2 tales precedẽtes diſpõnes oẽs in inſtãti corrũpunt̃,
ita vt primum inſtãs eẽ formę ſequẽtis ſit primum nõ eſſe formę et
diſpõnum precedẽtiũ. Ex quo ſequit̃ aliquã rem corrũpi,
quę nõ eſt per ſe corruptibilis, vtpote cuʒ corrũpit̃ per
accñs. Vlterius dõm eſt alterationẽ cõtinuo preceſſiſſe p̄‑
parãtẽ ad corruptionẽ formę prioꝛis. nã ſicut ↄtinuo ppa‑
rãt ad gñationẽ formę ſeqñtis, ſic ↄtinuo pparãt ad cor‑
ruptionẽ precedẽtis. quare ante corruptionẽ vegetatiuę
preceſſit alteratio ad illã diſponens. In aduẽtu g̃ ſenſitiuę
vegetatiua deſinit cuʒ oĩbus ſuis accñtibus. Et ſi quis di‑
ceret aliqđ poſſe corrũpi nulla precedẽte alteratione ad
illam diſponẽte, nõ diceret abſurdũ, quãdo. l. corrũpere‑
tur illud per accidẽs, alterius corruptione, vt in ppoſi‑
to diſpõnes formę precedẽtis corrũpunt̃ per accidẽs cor‑
ruptione eius formę, cuius erãt. ¶ Etiaʒ 4ª nõ cogit, q2
diſpõnes, quę precedũt nõ inductę erãt, vt diſponerẽt ad
factũ eſſe, ſed ad fieri, pp̄terea nõ ſunt fruſtra, ſi non re‑
manẽt, cum puenerũt ad finẽ debitum. ſ. ad ipſum fieri.
¶ Quinta etiã nõ cogit: nõ eniʒ in aliquo inſtãti mã nu‑
da ⁊ indifferẽs reſtabit, q2 primum inſtãs eſſe formę ſequẽtis
eſt primuʒ inſtãs nõ eſſe formę precedẽtis. ¶ Vltima ni‑
hil eſt, q2 ois actus in materia diſpoſita fit: nõ qdẽ diſpo‑
ſitione remanẽte pro facto, ſed diſpõne, quę inducta fuit
pro ipſo fieri, hęc pro defenſione diui Thomę. Hęc de
prima dubitatione. ¶ Ad 2ᵃᵐ vero, dicẽdum q̃ itellectiua
aia nõ eſt virtualr̃ ſenſitiua ac vegetatiua, ſed ipſamet quę
formalr̃ eſt intellectiua, eſt formalr̃ ſenſitiua, ⁊ formali‑
ter vegetatiua: dicit̃ autẽ potẽtia ↄtinere illas, quatenus

poteſt eſſe principium oĩum coꝝ operuʒ, quoꝝ illę ſunt. ¶ Ad 3ᵐ
ↄcedo hoiem per eãdeʒ formã eẽ hoiem, aial, ⁊ viuens:
nõ tamẽ opoꝛtet omne illud, quod ineſt homini, quo hõ
eſt, illi inſit, quo aial eſt: per eandẽ enim formã lignũ eſt
bicubitũ, ⁊ quãtũ: ⁊ tamẽ nõ qcqđ ligno cõpetit, quo eſt
bicubitũ, ei cõpetit, quo quãtũ eſt: ligno enim per ratio‑
nẽ bicubiti: cõpetit eſſe mihi ęquale, qđ nõ competit per
rationẽ quãti, q2 tũc vbicũq; eẽt ratio quãti eſſet ęquali‑
tas mihi. Et ſ. Nip̄hus eadẽ forma albũ ⁊ quale: nõ tamẽ
opoꝛtet qcqđ ſibi cõpetit rõne qua albũ: ſibi cõpetat ra‑
tione, qua quale: rõne enim qua albũ cõpetit eẽ Catoni
ſiſleʒ: qđ nõ ſibi cõpetit rõne qua quale. Dico ergo q̃ ea‑
dẽ forma eſt itellectiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua: non tamẽ
opoꝛtet qcqđ cõpetit homini per intellectiuã, ⁊ cõpetat
per ſenſitiuã vel vegetatiuã: q2 lʒ eadẽ aia ſit, ratio ſenſi‑
tiuę cõmunioꝛ eſt q̃ʒ ratio intellectiuę. ¶ Ad 4ᵐ dicẽ‑
dũ, q̃ per eãdem formã nõ poſſumus nobis ↄtrarios act⁹ intelle‑
ctus ſub eadẽ rõne, ⁊ per eãdeʒ virtutẽ. Modo itellectiua quo
itellectiua eſt, quoniã vtitur rõne nos euitamus volupta‑
teʒ. Quo vero ſenſitiua eſt, quoq; vtit̃ ſenſu, ⁊ appetitu ſe‑
quẽte ſenſum, appetimus voluptatẽ. quare ex hac actuũ
diuerſitate nõ ſequit̃ realis diſtinctio aiaruʒ. ¶ Ad 5ᵐ
dicẽduʒ, q̃ ſenſibiles ſpẽs ſunt in aia itellectiua, ſed quo
depẽdẽt intelle, ⁊ ↄſeruari a potẽtijs ⁊ ſenſoꝛijs, quę ſunt
corruptibilia: ⁊ ſic nõ ſunt ęternę, lʒ itellectiua anima ſit
ęterna. ¶ Ad 6ᵐ dõm, q̃ in hoie ſaltẽ aia ſenſitiua, ⁊ ve‑
getatiua ſunt indiuiſibiles, ſed quales ſint in aialibus, et
plãtis, ſupius dictũ eſt. ¶ Ad 7ᵐ dicẽdũ, q̃ hõ gñat ve‑
getatiuã, ⁊ ſenſitiuã: quę tamẽ in aduẽtu itellectiuę deſi‑
nũt: dicit̃ tamẽ gñans hoiem, nõ q2 ponat formã in ma‑
teria, cum itellectiua extrinſecus accedat, ſed q2 inducit
in mã diſpõnẽ, ſine qua aia intellectiua nõ poſſet induci
in mã. Propter hoc argumentum nõnulli poſuerũt formaʒ coꝛ‑
poreitatis, quę aduenit in mã humana poſt inductioneʒ
formaꝝ ẽẽntialiũ: ⁊ hãc dicũt inducere parẽtes, pro gña‑
tione hois, ⁊ per hãc di hõ corrũpi. Hanc ponit Henricus
candauẽſis, ſimul in eodẽ inſtãti recipi in mã, in quo in‑
tellectiua aia recipitur. Et lʒ de hac mã alias diligẽtius di‑
cet̃, tñ quãtũ ad ppoſitũ ſpectat, debes ſcire q̃ Henricus
in hoie tñ ponit duas formas in eodẽ inſtãti ſimul indu‑
ctas. ſ. itellectiuã aiaʒ creatã a deo, ⁊ coꝛpeitatẽ inductaʒ
ab agẽte nãli. Mouet̃ aũt ex eo, q2 diuerſoꝝ agẽtiũ, quę
agũt diuerſis mutatiõib⁹, ipoſſibile eſt terminũ eẽ vnũ,
⁊ eũdẽ nũo. At hõ in gñatione hois agit ppa mutatione,
⁊ de⁹ in creãdo aiam, agit alia. g̃ alia atq; alia eſt forma,
quę terminat hincinde. Per hãc g̃ ſaluãt gñationẽ hois,
⁊ corruptionẽ. Sed hęc q̃ſtio reqrit longã diſputationẽ.
¶ Tñ ſm veritateʒ opʒ dicere q̃ hęc coꝛpeitas nihil ſit,
vt alias oſtẽdet̃, ⁊ dato q̃ aliqđ eẽt, tũc non ſaluarẽt gña‑
tionẽ hois in eo q̃ hõ eſt, ſed in eo q̃ coꝛpus, quia hõ, vt
hõ nõ fit niſi pp̄ter aiaʒ, qua hõ eſt hõ. modo hęc aia fit
a deo: ⁊ ſic ſi fit hõ a parẽtib⁹, ſolũ fit, q̃tenus eſt coꝛpus:
⁊ ſic in eo q̃ hõ nec eſſet gñabilis, nec corruptibilis. Sicut
g̃ ipſi dicũt hoieʒ fieri, quia inducit̃ coꝛpeitas, ita poſſu‑
mus dicere nos q̃ hõ fit, nõ per h̃, q̃ eius forma fit a parẽ‑
tibus, ſed per h̃ q̃ fit in mã. ſilr corrũpit̃ per hoc q̃ eius
forma deſinit eẽ in mã. Et cũ dicis, qđ fit in gñatione hois
a parẽtib⁹, dico q̃ fit itellectiua aia in mã: ⁊ ſic hõ gñat̃
ſimplr̃, nõ q2 ſimplr̃ eius forma gñet̃, ſed q2 fit in mã: ⁊
ſili rõne corrũpit̃. ¶ Ex quo ſequit̃ aliqđ ſimplr̃ gñari
vel corrũpi, cui⁹ nulla pars ẽẽntialis gñat̃, vel corrũpi‑
tur, vtpote nec mã, nec forma, ſed ſoluʒ ſimplr̃ fit, q2 eius
ſubſtãtialis forma fit in mã, ⁊ ſimplr̃ corrũpit̃, q2 ſubſtãtialis eius
forma deſinit mãʒ iformare: verũ de his in 3° li°. ¶ Ad 8ᵐ
eodẽ modo de nutritione dicat̃: nutrit̃. n. hõ non q2 forma
de nouo

Qualis hec expoſitio.

quol. 3. q. 15.

dẽ nouo fiat, vel mã, vel accñs, ſed q̃a eius forã de nouo fit in plari, ⁊ noua mã. ¶ Ad 9um dicẽdũ eſt, φ ille ordo eſt rõnis: in hoĩe. n. cum aĩa itellc^{ua} ſit in mã, p̃us vnit̃ illi, vt eſt forã corpis. 2°, vt eſt vegetatiua. 3°, vt eſt ſenſitiua. vltimo eſt itellectiua, tñ vna eſt forã, quę in eodẽ inſtãti vnit̃, vt eſt corpalis, ⁊ vegetatiua, ⁊ ſenſitiua, ⁊ itellectiua. ¶ Ad 10um pʒ ſol. ¶ Ad 11um dicẽdũ, φ accñtia quędã ſunt ſubordinata, vt vegetare, ⁊ ſentire, ⁊ itelligẽ: quędã ſunt oĩno aduerſa, diſpata, ⁊ iter ſe oĩno abiũcta. Prima accñta pluĩſci ab eadẽ forma ſub diuerſis rõnibus. Scđa x̃o arguũt diuerſas forãs, vt ſunt mot⁹ cęleſtes, qui cum nõ ſint ſbordinati, arguũt cęloꝝ aĩas diuerſas. ¶ His dilucidãtis, ad p̃ncipales rões. Ad p̃mã patet ſolutio, ⁊ ad 2^{am} ſilr, qꝛ ſenſitiua, quę eſt aĩa humana, extrinſec⁹ accedit. at ſenſitiua ⁊ vegetatiua, quę vt diſpoſitiones in fieri inducebant̃, itrinſecus accedebãt. ¶ 3° etiã ſoluta eſt: eſt. n. ſenſitiua ⁊ vegetatiua in hoĩe ſubã, quę eſt aĩa itellc^{ua}, ꝗ itellectiua ſit v̄tualiter, ⁊ eminẽter oẽs, vt dictũ eſt. ¶ 4° ſoluta eſt, q̃a ſenſitiua ⁊ vegetatiua in hoĩe ſubã ſunt, dũ tñ intellectiua v̄tualr ⁊ eminẽter illę, nõ quę ſunt in hoĩe, ſed quę ſunt in brutis, vt dictum eſt. ¶ Ad 5um ꝯcedo, φ hõ ⁊ brutum in aĩali ꝯueniũt per ſenſitiuã, quę eſt ſubã: nõ tñ ſenſitiua in bruto nõ eſt itellectiua. g̃ nec in hoĩe. nã hõ ⁊ brutũ ꝯueniũt in aĩali per aĩalitatẽ, ⁊ aĩalitas in bruto nõ eſt humanitas, ut in hoĩe idẽ eſt. ¶ Ad 6um dico in oſſibus ⁊ carne eẽ oẽs: tñ itellectiua exercet opa vitę in oſſibus, in carne opa ſenſitiuę, nullibi exercet opera intellectiuę. Et hoc ꝑpter differẽtiam diſpoſitionũ. Hęc de quęſtione.

¶ Neceſſe eſt aũt eum qui de hiſce ꝯſiderationez facturus eſt, quidnã ſit vnũquodq; ipſoꝝ accipe: deniq; q̃rere pſcrutariq; de hiſce quae ſequunt̃ ac comitãtur. Qz ſi dicere oporteat quid vnũq̃dq; ipſoꝝ ſit, vt q̃d ſit intellectiuũ, vel ſenſitiuũ, vel nutritiuũ: antea dicẽdum eſt quidnã ſit intelligere q̃d ſentire. nã opationes actionesue: potẽtijs viribuſq; priores ſunt rõne. Qz ſi ita ſit, atq; prius etiã obiecta q̃ iſta contẽplari oporteat: primũ pfecto de illis propter eãdem cãm, vt de alimento, de ſenſibili, de intelligibili determinare oportet.

¶ Neceſſarium aũt eſt debẽtem de his pſcrutationez facere, accipe vnũq̃dq; eoꝝ q̃d eſt: poſtea ſic de habitis. Si aũt oportet dicere q̃d vnumq̃dq; ipſoꝝ ſit, vt q̃d intellectiuũ, aut ſenſitiuũ, aut vegetatiuũ. Prius adhuc dicẽdũ eſt quid ſit intelligere, ⁊ q̃d ſentire: priores enĩ potẽtijs actus, ⁊ opationes ſm̃ rõnem ſunt. Si autẽ ſic eſt, his adhuc priora oppoſita oportet cõſiderare. Quare de illis primũ oportebit determinare ꝑpter eãdem cãm: vt de alimẽto, ⁊ ſenſibili, ⁊ itelligibili.

Collectanea text° cõ^{ti} 33.

¶ Sicut in p̃mo inquit Auer. cognitio alicuius gñis ſcibilis nõ cõplet̃, niſi ꝑpter duo, ꝑpter. ſ. cognẽz diffõnis, ⁊ accñtiũ ꝓpoꝝ illi, vt etiã in poſteriorib⁹ dictũ eſt. quum ergo eẽntiã exq̃ſiuit, nũc trãſit ad accñtia, ⁊ inde iteꝝ ad eẽntiam, q̃d h̃, vt doctrina ſit optior. Et ꝓponit intẽtionẽ, ⁊ cãm eius, ⁊ inq̃t aũt ꝓ ſed, debẽtẽ pſcrutationẽ, ſcilʒ ſciẽtificam facere de his. ſ. diffõne ꝓpa, ⁊ cõi aię, neceſſariũ eſt accipe vnũq̃dq; eoꝝ q̃d eſt ſupple ſicut ſcimus. poſtea inueſtigare de his. i. potẽtijs, quas enumeraũerat, ⁊ alijs accñtibus eis. ſi aũt opʒ dicere quid vnũq̃dq; ipſoꝝ, vt q̃d itellectiuũ, ⁊ ſenſitiuũ, aut vegetatiuũ, p̃us adhuc dicẽdũ q̃d ſit intelligẽ, ⁊ q̃d ſentire enĩ pro q̃a actus, ⁊ opationes p̃ores ſunt ſm̃ rõnez. i. cognitionẽ potẽtijs. ſi aũt ſic ſup. eadẽ rõne, oppoſita. i. obĩa his priora opʒ ꝯſiderare, de illis vtiq;. i. ergo p̃^{m} oportebit determinare ꝑpter eãdem cauſam, vt de alimẽto, ⁊ ſenſibili, ⁊ intelligibili. i. obiectis eoꝝum.

Com^{m} 33^{m}.

Cum declarauit. Proponit intẽtionẽ. ⁊ parte. [Et oportet illũ.] Exeq̃t̃, ⁊ tria facit. Primo ꝓponit itẽtionẽ totius capli, vt Ari. facit in textu. 2° ibi [Et quum declarauit.] Apponit viam quam vult tenere. 3° ibi [Et quiʒ narraut.] Oſtẽdit a quo p̃mo erit inchoãdum ſimplr, ⁊ ante oĩa alia, et oĩa hęc patẽt in fine cõmẽti inq̃t, ⁊ vocauit ea oppoſita: paſſiuũ enim, ⁊ actiuũ videtur eſſe quodãmodo oppoſita. Et nũc adde, ſed potẽtię, ⁊ obiecta ſunt tanq̃ paſſiuũ ⁊ actiuũ. potẽtia. n. in p̃n° eſt diſſilis in fine ſilis. ⁊ declarabit̃, quare merito oppoſita ſunt obĩa, ⁊ potẽtię.

Dubitatio

¶ Ambigit q̃dam q̃ eſt nã notius ſemp dʒ eẽ nobis notiʒ, cum noſter modus cognoſcẽdi ꝯformet̃ naturę, act⁹ eſt naturę innotior. g̃ ⁊c̃. ¶ Rñdit Themiſtius. d. Neq; moueri debemus, φ naturę q̃dẽ eſtimatione act⁹ poſteriores eẽ potẽtijs videant̃: quiʒ via ⁊ ratio cognoſcẽdi, alia nobis, alia naturę ꝯueniat. ¶ Sed obijcies: q̃n act⁹ nã eſt notior quum ſit p̃or nã potẽtia ⁊ tp̃e. ¶ Põt dici φ aliq̃ notum nã dupl̃r. vno modo vt cauſa ⁊ p̃n^{m}. alio modo vt finis, ⁊ cõplemẽtũ. 2° modo actus eſt in eodẽ p̃us notus, natura p̃mo modo potẽtia. ¶ Obiecta ergo priora nobis, poſt hęc actus, poſt hos potẽtię, ⁊ vltimo eſſentia animę, vt dicetur.

COMMENTARIVM.

Propoſuit ſe velle dicere de vegetatiuo, ſenſitiuo, ⁊ itellectiuo, quę ſunt potẽtię modo vno, ⁊ aię alio modo, vt dictũ eſt. Nũc x̃o ſtatuit ordinẽ. ⁊ p̃mo ſtatuit ordinem ꝓcedẽdi iter hęc, ⁊ ſua accñtia, aſſerẽs ſe velle p̃us ꝑtractare vnũquodq; illoꝝ q̃d ſit, vt vegetatiuũ q̃d ſit, ſenſitiuũ quid ſit, ⁊ intellectiuũ q̃d ſit, poſtea de his accñtib⁹, quę vnũquodq; illoꝝ ꝯſequunt̃. deinde ordinẽ ꝓcedẽdi iter hęc, ⁊ ſuas opationes, ⁊ dicit φ in pertractãdo de vnoquoq; hoꝝ quid ſit. vʒ. in ꝑtractãdo q̃d vegetatiuũ ſit, q̃d ſenſitiuũ, ⁊ q̃d intellectiuũ. Prius adhuc dicẽdũ eſt q̃d ſit intelligere, ⁊ q̃d ſentire, ⁊ q̃d vegetare: q̃n actus, ⁊ opationes priores ſunt ſm̃ rõnez potẽtijs, quoꝝ ſunt actus. Tertio dat ordinẽ ꝓcedẽdi iter actus ⁊ obĩa, ⁊ dicit, φ q̃a ſic eſt φ ꝓcedẽdũ eſt a p̃oribus ſm̃ rõnem, ⁊ p̃ora ſm̃ rationẽ ſunt obĩa actibus quoꝝ ſunt obĩa. ergo de illis p̃^{m} oportet determinare, ꝑpter eãdem cãm, vt de alimẽto, q̃d eſt vegetatiui obĩm, ⁊ de ſenſibili, q̃d eſt obĩm ſenſitiui, et de intelligibili, q̃d eſt obĩm intellectiui. Ex q̃bus patent tres ordines. Primus eſt potẽtiaꝝ ad ſua accñtia: quę potẽtias illas ꝯſequunt̃. Scđs eſt actuũ ſiue opationum ad ſuas potẽtias: quarũ ſunt opationes. Tertius eſt obĩoꝝ ad actus: quoꝝ ſunt obĩa. ¶ Quo x̃o ad verba attinet, per [vnũq̃dq; q̃d eſt] intelligit vnãquãq; potẽtiam enumeratã, quę potẽtia põt eẽ vno modo v̄tus. alio modo aĩa: vt dictũ eſt. Sũt iſtę tres, quę p̃nt eẽ aię vegetatiuũ, ſenſitiuũ, ⁊ intellectiuũ. Duę x̃o nõ poſſunt eẽ aię appetitiuũ, ⁊ motiuũ de q̃bus duob⁹ in 3° dicet. de vegetatiuo ⁊ ſenſitiuo ſm̃ oẽm faciet in hoc 2°. de itellectiuo x̃o in 3°. Uerbũ x̃o [perſcrutationẽ] gręce eſt λόγον, logon, antiquus interpres expoſuit logon. i. pſcrutationẽ. Simplicius exponit ſciẽtificam ꝯſiderationẽ, ⁊ intelligit per ſciẽtificã ꝯſiderationẽ, q̃a p̃mo intelligimus definitio

Tres ordines

Verboꝝ ꝯſideratio.

nem de vnoquoq; iſtoꝝ. deinde per talé definitioné ea, que per ſe vnicuiq; illoꝝ ineſt. ergo per perſcrutationé Simplicius intelligit doctrinã demõſtratiuã, in qua procedit̃ ad definitioné ſubiecti ad accñtia ꝓpria illi ſubiecto. Verbũ aũt habitis grece eſt ἐχομένων, echomenon, latine habitis, vel cõſequẽtibus, vel cõcomitãtibus. & per echomena Simplicius intelligit que cõſequũtur definita velut aliq̃s exẽtia. ergo intelligit accñtia que cõſequunt̃ vnũquodq; hoꝝ. Themiſtius vero per echomena intellexit ꝓpria, & exponẽs qd per ꝓpria intelligat, inq̃t, ꝓpria & attinẽtia vocamus ea, que cuiq; rerũ per ſe inſunt: & ſic Simplicius & Themiſtius per echomena itelligũt accñtia, que vnicuiq; hoꝝ inſunt. & hoc ſeruabit Ariſ^tes^. nam aſſignata vnaquaq; potẽtiaꝝ qd ſit, aſſignat aliquas ꝓprietates de vnaquaq; illaꝝ, vt vbi cauſa, de viſu, q ꝓprium ſit viſui ſentire a remotis, magis q̃ aliquis ſenſuũ, & ſuſcipe ſpẽs magis intẽtionales, q̃ aliq̃s ſenſus de itellectu q ſit abſtractus: & ſic facit in oĩbus. ergo per habita intelligit Ariſ^tes^ accñtia que vnicuiq; haꝝ potẽtiaꝝ inſunt. Expoſitores etiam nõ ab rõne inter echomena, ſiue habita enumerãt organa. nam Ariſ^tes^ agit nõ ſolũ de accñtibus haꝝ potẽtiarũ, ſed de organis. Patet ergo primus ordo, qui eſt doctrine demõſtratiue ſm Simpliciũ: nõ tñ eſt alienũ Ariſ^tes^ intelligẽ hũc ordiné in doctrina definitiua, quo definitio ſubiecti eſt cauſalis definitio oĩum accñtiuꝫ illius: & tũc nõ erit equiuocatio in vbo logos. Cum vero dicit, Priores. n. potẽtijs actus, & operationes ſm rõnez ſunt, per rõné intelligit definitioné: vt Expoſitor dicit. Eſt enim vbũ rationé grece λόγον, logon modo logos & rõné, & orationé, & cõplura alia ſignat. Cauſa aũt, q ſm rõnez definitiuã actus, & operationes ſunt priores potẽtijs, quia potẽtia, quo potẽtia eſt importat habitudinẽ ad actũ, cũ ſit principiũ agẽdi vel patiẽdi. Et nũc iuxta hãc expoſitioné, ordo potẽtiaꝝ ad actus, vel ordo actuũ ad potẽtias, eſt ordo doctrine definitiue. ¶ Sed dices tu Ariſ^tes^ in pauco ſpatio equiuocaſſet, de iſto noĩe logos, q primo accepit pro doctrina demõſtratiua, hic pro doctrina definitiua. ¶ Poteſt dici q vtraq; doctrina cõuenit in rõne doctrine: & ſic noĩe gñis poſſunt dici doctrine, ſiue logos. vel dicat̃, vt dictũ eſt, q nõ equiuocat, q hic eſt ibi idẽ intelligit: q hic intelligit per rõnez, definitioné qua formalr definitur potẽtia per actũ, ibi per rõnem, etiã definitioné, qua cãliter definiunt̃ accñtia per definitioné ſubiecti. Hanc expoſitioné ſentit Alexã. qui aſſerit actus eẽ priores potẽtijs, q ponunt̃ in rõne illaꝝ. ¶ Themiſtius vero per rationé, ſiue logon itelligit cognitioné quãtitatis virtutis: aſſerit enim ex actionib^9^ nos cognoſcẽ quãte & quales ſint virtutes: ſcimus. n. quãta ſit potẽtia portatiua, ex ipſa delatione ſi fuerit magna vel parua: mẽſurat̃ enim virtus per extremũ & finẽ hoc eſt per maximũ, in qd poteſt. Mihi aũt placet magis prima expoſitio, q Ariſ^tes^ hic non docet ex actibus quãtitates & qualitates po^rum^, ſed definitiones earũ. Cum vero dicit, His vero priora ſunt oppoſita, vbũ oppoſita grece eſt ἀντικείμενα, anticimena: poſſumus aũt per oppoſita itelligẽ obiecta. Obiecta eniꝫ oppoſita ſunt, q virtus eſt agẽs vel patiẽs: obiectũ vero contra agẽs, ſi virtus patiẽs fuerit, vel patiẽs, ſi virtus agẽs. ergo obiecta anticimena h eſt oppoſita dici põt. Eſt aũt terti^9^ ordo actuũ cum obiectis. nam obiecta ſunt rõne definitiua priora actib^9^ ac potẽtijs: vt exponit Alexã. & Thomas. Obiecta enim potẽtiarum paſſiuaꝝ cõparant̃ ad illas, vt actiua: potẽtiarũ vero paſſiuaꝝ, vt fines, & paſſiuũ: modo vtroq; mõ obiectũ formalr ſumptum ponit̃ in definitione potẽtie atq; eius act^9^: dico formalr ſumptũ, q nõ calor ponit̃ in definitione viſus, ſed viſibile. Themiſtius vero per obiecta eẽ priora potẽtijs intelligit, quo ad diſtinctioné, q potẽtie per obiecta diſtinguunt̃. Et licꝫ vtroq; modo obiecta priora ſint potẽtijs: tamẽ hic itelligit ſm definitioné ea eẽ priora. ¶ Sed quêres quo ordine procedit intellect^9^ ad cognitioné ſui. ¶ Dicẽdũ q primo cognoſcẽdo obm, deinde actuꝫ reflexe, demũ ſpẽm obiecti, qua reflexe itelligit ſe, vt 3° huius dicet̃. Huius cã eſt, q nõ eſt in actu intellect^9^ diuinus ecõtra p ſe itelligit, deinde alia, q eſt in actu.

¶ Quare: de alimento gñationeue primo dicẽdum eſſe videt̃. Nutritiua nãq; aia: & caeteris ineſt, & prima eſt & maxime cõmunis aiae vis & potentia qua cũcta viuentia viuũt. Cuius ſunt operationes officiaue: gñare nutrimentoq; vti. haec enim operatio maxime oĩum operationum viuẽtibus eſt nãlis. viuẽtibus inquã hiſce quae ſunt perfecta nõ mẽbris capta quaeq; nõ ſine ſemine oriũtur: vnũquodq; inquã aliud ſibi ſimile procreare aĩal qdem aĩal plãtas autem plãtam vt ſint ſemper hoc pacto conditionẽq; ſubeant quoad poſſunt diuinã. id enim ipſum appetunt vniuerſa: gratiaq; ipſius oĩa agũt quaecũq; ſm naturam agunt.

¶ Quare primo de alimento, & de gñatione dicẽduꝫ eſt. Vegetatiua enim aia & alijs ineſt, & prima, & maxime cõis aie potentia eſt: ſm quã ineſt viuere oĩbus. Cuius ſunt opa gñare, & alimento vti. Naturaliſſimũ enim operuꝫ viuẽtibus eſt quecũq; pfecta, & non orbata, aut gñationem ſpõtaneam habẽt, facere alteꝝ, quale ipm, animal qdem aĩal, plãta aũt plãtam. Quatenus ipſo ſemp, & diuino eſſe participãt, ſm qd poſſunt. Oĩa enim illud appetũt, illius cauſa agunt omnia, quecũq; agunt ſm naturam.

¶ Quum propoſuit intẽtioné exequit̃, & ordinat ſe. d. Quare primo de alimẽto, & gñatione dicẽdũ eſt, tanq̃ de obiectis prime aie. ¶ Vegetatiua enim. reddit cauſaꝫ. & videt̃ q duas intẽdat cãs. vbi debes ſcire q duplici prioritate vegetatiua prior eſt, ſm apparẽtiã. primo in viuis opus eius apparet, & ſm eẽ. Eſt eniꝫ oĩbus alijs cõior, & vlior. & iſta duplici prioritate ſtãte, alia ea erit exordiri. Inq̃t ergo vegetatiua enim aia & alijs ineſt prima ſup. quãtũ ad apparẽtiã, & maxime cõis potẽtia aie eſt, quãtum ad eẽ. cuius rõné q̃ſi reddit. d. ſm quã viuere ineſt oĩbus. propter hec duo prior nobis erit. ¶ Cuius ſunt. Quũ in expoſitiõ accepit vegetatiuã, opa eius diſtinguens, inq̃t, cuius ſunt opa generare. i. propagare, & alimento vti. & aĩt Simpl. in vti alimẽto, auctioné, & cremẽtuꝫ cõprehẽdit: ideo duo enumerauit. in 2° iteruꝫ cõprehẽdẽs duo alia. ¶ Verũ nãliſſimum. Simpliciũ, & Themiſtiũ ſequẽtes, dicimus, q appoſitis tribus viue opibus, qd hoꝝ viuo exiſtit nãlius, oſtẽdit. Et tũc lr̃a legat̃: cum lr̃ veꝝ ſic, veruꝫ nãliſſimũ operũ viuẽtibus eſt quecũq; pfectaꝫ nõ orbata, aut generationé ſpõtaneã habeãt, facere alteꝝ quale ipm: & dr̃ quale, q̃ñ intelligit̃ ſm formã, & nõ ſm accñtia materie: cuius exẽplũ ponit. d. Aĩal qdeꝫ aĩal, plãta aũt plãtaꝫ. ¶ Et hic reddit cãm ex fine. d. quatenus participẽt ipſo ſemp & diuino & imortali eẽ ſm q põt. i. ſm ſpẽm oĩa. n. id appetũt: oĩa agit, quecũq; agũt ſm nãm, illi^9^ cã.

Cuz declarauit. Primo recapitulat & pz. ibi 2° Incepit narrare. propoſuit intẽtioné.

Collectanea text^9^ cõ^m^ 34^t^.

Collectanea text^9^ cõ^m^ 35.

Com. 34^m^

nit intētionē.ꝛ quę dicit iterū ꝓſpicua. ⁋ Et quum decla
ratū.] Inqt modo, ꝛ quiꝫ declaratū eſt ꝙ ꝑ opꝫ ↄſiderā
re de actionibus, ꝛ de paſſiuis.i.de his quę paſſiua dican
tur in p̄n° ante vtutes, neceſſe eſt vt ꝑ loquamur iter oēs
iſtas actiones de cibo, ꝛ de gñatione: quę ſunt paſſiuum
aię, ꝛ actio: cibus enim patiť in ꝑ ꝓpagatio eſt actio. red
dit aūt cām, ꝛ inqt, ꝛ eſt neceſſe vt ꝑ loquamur de aīa nu
tritiua, qꝛ eſt prior nālīter alijs rebus: per quas aliqd dī
viuū.i.qꝛ eſt prior gñatione, ꝛ oīm alijs, ꝛ per ↄñs nobis
ꝓprior. ꝛ qa eſt magis vlis iter alias vtutes aię. ꝛ replicat
rōnem.d. ꝛ inuit ꝛ ꝓpter ꝓoritatē.ſ.naturę, ꝛ gñationis, ꝛ
eius vliratē, opꝫ ꝑponi in cōſideratione. vle enim notius
eſt apud nos ꝙ̄ ꝓpriū. ⁋ Et quiꝫ.] inqt, ꝛ quum decla
rauit h, incepit nāare actiones attributas illi. cuius cām
dat.d. quiꝫ ante debemus ſcire eē: ꝙ̄ qd eſt eē. ꝛ reliquū
patet. [Et dicimus.] debes ſcire ꝙ vbi lrā Simplicij ha
bet [verum nālīſſimum ꝛč.] Trāſlatio Auerrois habet
[Actio enim.] vbi illa particula [enim] reddit cauſam.
eſt ergo ſenſus ſm Auerroim, ꝙ tria ſunt opera vegeta
bilis.ſ.nutrire, augmentare, ꝛ gñare. ꝛ qa generare nō vi
detur apte eſſe opus illius, ideo reddit Ariſto. cauſam, ꝛ
dedit illa intelligere per ly [eniꝫ.] pōt ergo ſyllogiſmus
cōponi ſic, oīs actio nālīſſima alicui, eſt actio illius. tunc
Auerrois accipit minorē, pmo tamē cōcluſionē.d. Et di
cimus, ꝙ generare eſt actio illius vtutis. ꝛ accipit mino
rem.d. Quoniaꝫ actio, quę maxime cōuenit naturę eius:
qd̄ dicit viuum per hāc virtutē, eſt ſibi ſimile in ſpecie
generare. ⁋ Et dat cōcluſiones reqſitas ad ꝓpagatio
nem.d. Et hoc fit tribus cōditionibus.i. ꝛ ad ꝓpagationē
tria requirūtur: quoꝝ vnum eſt, vt ptingat tēpus in quo
habet hāc virtutē, quum nō ſit in eſſe omni tēpore. vult
dicere tēpore virilitatis. ⁋ Secūda eſt, vt cum hoc nō
habeat occaſionē.i.aliquē defectum. Iſta enim impedit
hāc actioneꝫ, lꝫ ptingat tēpus in quo habet hāc virtutē,
vt ꝓueniat ab illo hęc actio. ⁋ Tertia vt id viuum, nō
ſit in eis quę fiant caſu, ſed per ſe: qd̄ dicit ꝓpter anima
lia genita ſpōte, vt veſpe, ꝛ mures, quę quidē forte gene
rant, ſed nō ſibi ſimilia in ſpecie: vt Ariſto. ait in pmo de
Cap.4°. gñatione aīalium. Quādo igiť in viuo fuerint cōgregata
Dubitatio hęc tria, tunc gñabit ſibi ſimile. ⁋ Querit Simplicius
ſi ſunt aliqua indiuidua alicuius ſpēi non gñantia. ergo
dabitur aliquod fruſtra. Reſpōdet hoc non eē incōue
niēs ſm indiuiduuꝫ, ſed bñ ſm ſpēm. Si enim tota ſpe
cies ſterilis ſit, incōueniēs eſt. ⁋ Sed ecōtra de mulo,
mulina enim ſpēs nō generat tota, imo (vt Ariſto. ait in
ſecūdo de gñatione aīalium) habet oīa inſtrumēta gña
tionis, ꝛ genitus eſt ex ꝓpagatione, ꝛ tamē non generat.
⁋ Dicit, ꝙ eſt quaſi caſu genitus, nō tñ fruſtra eſt. quo
niā ſibi ſimile in ſpecie ſubalterna generat, vt Auerrois
Cōmē.18°. dicit 7° metaph. ꝛ 12° metaph. ⁋ Et iſta virtus.] dat ne
Cōmē.13. ceſſitatē illius virtutis ex fine, ꝛ inquit, iſta virtus exiſtit
in viuo, vt gñabile, ꝛ corruptibile cōmunicet cum ſem
piterno ſm ſuuꝫ poſſe. Sollicitudo enim diuina.i.deus,
quum nō poterit facere ipm ꝑmanere ſm indiuiduuꝫ,
miſerta eſt in dādo virtutē: qua pōt ꝑmanere in ſpecie.
ꝛ inquit, ꝙ hāc hāc virtutē eſt melius ſine dubio. Qꝛ aūt
oīa gr̄a ꝑpetui eſſe moueāt teſtatur, ꝛ patet.
Qōnes ⁋ In iſto cōmento ꝛ textu plures occurrūt qōnes, quaꝝ
pma eſt de numero, ꝛ ordine potētiarū animę nutritiuę.
Ambigunt enim quot ſint, ꝛ qualis earum ordo exiſtit.
⁋ Ad qd̄ Auicēna reſpōdere videť in 6° nālium eas eē
vij. ſcilꝫ gñatiuam, augmētatiuā, nutritiuaꝫ, attractiuam,
digeſtiuā, retētiuam, ꝛ expulſiuam. Alij diminutiuā ad
dūt. ⁋ In oppoſitū eſt Ariſto. Themiſtius, ꝛ Simpli
cius, ꝛ Auerrois, qui tñ tres enumerāt: ſcilꝫ nutritiuam,
augmētatiuā, ꝛ gñatiuam. ⁋ Dicēduꝫ ergo tres eſſe vir
tutes animę ad alteras inuiceꝫ nō reducibiles, lꝫ plures
reductiue. qd̄ ſic Albertus in li° de hoīe declarat, omnis
enim virtus vegetabilis vel eſt ad ſubſtātiā, quę eſt for
ma, vel ad ſubſtātiā, quę eſt materia, vel ad robur vtri
uſqꝫ. ſi pmo modo, ſic eſt gñatiua. ſi ſecūdo modo, ſic eſt
nutritiua. ſi tertio modo, ſic eſt augmētatiua. ꝛ quia non
poſſunt eſſe ad plura, inde tñ tres eſſe debēt. ⁋ Qd̄ aūt
dicebať in oppoſituꝫ ſol. patet. Auicēna enim enumera
uit deſeruiētes, ꝛ ꝑncipales, vt Albert° inquit. Ipſa eniꝫ
nutritiua vna eſt: quę diuerſa ſortitur noīa ꝓut diuerſis
vtitur iſtrumētis. Si enim ſicco vtitur ſic retētiua dice
tur. ſi vero frigido, ſic attractiua diceť etiam. ſi calido, ſic
digeſtiua. ſi vero humido, ſic expulſiua. vna ergo vtus, plu
ribus inſtrumētis vtens, patet ꝙ diuerſis noībus dice
tur, vt Alber. inqt. oēs ergo ad ipſam reducūtur. de dimi
nutiua vero patet ipſam nō eſſe opatiuaꝫ, ſed corruptiuā.
ꝛ ideo ad alias reducetur. ⁋ Secūdo ambigūt de ordi 2ª queſtio
ne. Ad qd̄ poteſt dici, ꝙ vel ordo earū ſumitur ſm perfe
ctionem, vel ſm officiū ꝛ miniſteriū. Si ſm opus, ꝛ offi
cium, vel poſſunt ordinari ſm indiuiduū, vel ſm ſpēm.
ſi reſpectu indiuidui, pma virtutū quę indiuiduo cōmu
nicatur, eſt gñatiua, quę ſequiť formā: ſecūda eſt nutriti
ua, quę ſequiť materiā: tertia augmētatiua, quę ſequiť ro
bur, ꝛ quātitatem vtriuſqꝫ. Si reſpectu ſpēi, tūc vltima
erit gñatiua: quoniā primo erit nutritiua, miniſtrās ma
teriam: ſecūdo augmētatiua, miniſtrans formę, ꝛ mate
rię robur: ꝛ vltimo gñatiua, quę miniſtrat ſemen poſt il
las. ⁋ Si ordinatur ſm ꝑfectionē ſic quidā volūt gña
tiuam eſſe primā, quum formā reſpiciat: poſt nutritiuā,
cum reſpiciat materiā: ꝛ vltimo augmētatiuā, quum re
ſpiciat vtriqꝫ accidēs. ⁋ Sed iſti aberrāt: quoniā vtus
nobilitať a fine, vt dicetur in ſuo loco. finis nutritiuę eſt
cōſeruare indiuiduuꝫ, gñatiuę ſpeciē, augmētatiuę eſt fi
nis robur. modo vt Auer. inqt 2° Perigeneſeos. Indui Cōmē.59°.
duum eſt multo ꝑfectius ſpecie. ⁋ Ideo dicēduꝫ q̄ pri
ma dignitate eſt nutritiua. ſcda gñatiua. vltimo augmen
tatiua. Qd̄ dicit in cōtrariū gñatiuam reſpicere formā,
ꝛ nutritiuā materiā. Dicēduꝫ ꝙ ſi per materiā intelligūt
puram potētiaꝫ ad formas, bene dicerēt. modo hoc fal
ſuꝫ eſt, ſed per materiā intelligūt indiuiduū, qd̄ dicit ma
teriā (vt dicit in cęlo ꝛ mūdo) reſpectu ſpēi. modo vt di
xi indiuiduuꝫ nobilius eſt ſpecie. ⁋ Tertio ambigunt, 3ª
vtrū vnūquodqꝫ appetat ſe ꝑmanere ſm indiuiduū. Et
videť ꝙ ſic. natura enim tam vlis ꝙ̄ indiuidua ſemꝑ in
telligit meli°, modo melius eſt eē ſemꝑ ſm indiuiduuꝫ
ꝙ̄ nō eſſe ſm indiuiduuꝫ, vt patet cuilibet. ergo id natu
ra indiuidui fas eſt vt appetat. ⁋ Dicēduꝫ q̄ natura de
poſſibilibus ſemꝑ intēdit, ꝛ appetit qd̄ melius. oſtendo
modo indiuiduū ſemꝑ eē, eſſe rem impoſſibilē duobus
modis, pmo ex parte naturę ꝑticularis, ſcdo ex parte na
turę vlis. Ex parte naturę ꝑticularis cōſtat. Indiuiduuꝫ
enim quum ex materia ꝛ forma cōſtet, ꝛ omne cōſtans
ex his ipoſſibile eſt ꝑpetuari. Inde ſequiť indiuiduuꝫ ꝑ
petuari eſſe, ſm eius naturaꝫ ad ipoſſibile. ⁋ Scdo ex
ordine vniuerſi: ſicut enim Ariſt. ait in cęlo, ꝛ mūdo, mū
dū eſſe ꝑfectū teſtātur oēs, ipſumqꝫ eſſe pulchrū ꝛ Pla
to Ariſto. cōcors eſt. pulchritudo aūt in difformitate cō
ſiſtit. ergo nō oportet oīa eſſe ęterna, tūc enim mūdi pul
chritudo, ꝛ illius ꝑfectio ammoueretť. quare quedā ſem
per eē, ꝛ quedā ſemꝑ nō eſſe, ꝛ quędā quādoqꝫ eē, ꝛ quā
doqꝫ nō eſſe, Ariſto. in cęlo ꝛ mūdo ↄcludit. hꝫ quę quā
doqꝫ nō ſunt, ꝛ quādoqꝫ ſunt, indiuidua erūt. ea ergo eē
ſemꝑ, ex ordine vniuerſi remanētia, manifeſtuꝫ eſt eſſe
ipoſſibile. qd̄ igiť indiuidua ipoſſibile ſit remanere his

cõſtat.⁊ quiaꝫ deſideriũ naturę nõ ſit ad impoſſibile,pa/
tet induuiduũ non appetẽ ſemꝑ eſſe.qḋ ⁊ experiẽtia Lin/
conieſis in libro de reflexione radioꝝ teſtatur.ait enim
eẽ quoſdaꝫ mõtes vbi radij ſolis ita bñ tẽperant̃,ꝙ ho/
mines viuũt tanto tẽpore ꝙ faſtidiũ in flumẽ ſe eyciũt.
qḋ ſi fabuloſum nõ eſt,hoc nõ eſt/niſi q꞉ cognoſcãt vitę
ęternę impoſſibilitatẽ:⁊ inde cogũtur ad illũ modũ mo/
4° riẽdi.⸿ Ambigunt ⁊ 4°.ꝓpter quid vnũqḋqꝫ deo vici/
nari appetit.⁊ ad hoc ꝓpter duo reſpõdemus/ꝑmo pro/
pter eẽ,2° ꝓpter bñ eẽ.ſunt enim duo conditionis extre/
ma non eẽ.ſ.⁊ eẽ.eẽ quidẽ totuꝫ in deo per eẽntiã cõtine/
tur,⁊ in rebus per participationẽ,quẽadmodũ eẽ albuꝫ
per eẽntiaꝫ.in albedine,in pariete per participationẽ cõ
ſiſtit.Prima ergo ratio eſt,quoniã vnũqḋqꝫ appetit eſſe
quatenus põt,⁊ q꞉ appetẽ eẽ/eſt appetẽ participationeꝫ
entis,qḋ eſt deus per eẽntiaꝫ,⁊ res nõ participat eẽ dei:
niſi ſibi vicinetur,inde ɔcludit̃,ꝑma hac rõne,vnũqḋqꝫ
vicinari deo appetẽ.⸿ Secundo ꝓpter bñ eſſe.vnum/
quodqꝫ eo bñ/⁊ ꝑfecte exiſtit:quo bñ ſummo appropin/
quat.quare ſi vnũquodqꝫ appetit bñ eẽ,ɔſequẽter ⁊ ipſi
5° deo appropinquare deſiderabit.⸿ Quinto dubitãt qd
per diuinam ſollicitudinẽ pipathetici intelligãt.⸿ Re/
ſpõdẽt quidã illaꝫ eẽ ꝓuidẽtiam dei,in qua(quẽadmo/
duꝫ Plato ait)oẽs formę ſunt ꝑſcriptę rerum fiẽdarũ,
ſicut figura in ſigillo.Et hęc eſt rei veritas,tamẽ dubia
eſt ſm̃ pipatheticos.nõduꝫ enim eſt expoſitũ a pipathe/
ticis/an ꝑma cã particularia ꝓprijs cõditionibus curet.
⸿ Ideo alij ordinẽ vniuerſi:quę natura eſt vlis,ſollici/
tudinẽ diuinam appellarũt,quę ideo diuina ſollicitudo
dicit̃,quoniã ordo ſenſibilis ex ordine itelligibili pẽdet.
⸿ Auicẽna autẽ ſollicitudinẽ diuinam/appellat imagina/
tionẽ intelligẽtię colcodeę:quę cõparat his iferioribus:
quẽadmodum aĩa cõparat̃ corpori aĩalis.quoniaꝫ ſicut
aĩa per formã quaꝫ ex appetibili cõcepit,imaginat̃ mo/
tum,⁊ mẽbra obediũt,ſic imaginationi colcodeę natura
tota obedit,⁊ hãc rectam imaginationẽ/ꝓuidẽtiam ap/
pellauit Auicẽna.⁊ de hoc ꝗre in penultima diſputa/
tione deſtructio deſtructionum.

COMMENTARIVM.

Premiſſis ordinibus,quo in ꝯtractatione ꝓpo/
ſita ſeruaturus eſt,nũc ꝓſequit̃/⁊ in
ꝓſequẽdo,ꝑmo ꝓponit eẽ agẽdum de nutritiua aĩa quo
ad eius actus,ac obia.⸿ Ordinis cauſas in collectaneis
diximus Ariſ[tote]lem aſſignare duas,quatenus vegetatiua du/
pliciter ꝑor videt̃,⁊ apparẽtia/⁊ exiſtẽtia.Apparẽtia q̇/
dẽ/quo eius opa prius nobis incẽ vident̃.Exiſtẽtia vo,
quo ipſa eſt cęteris vlior.⸿ Auerroes vo aſſignat duas
cauſas/ꝙ nutritiua eſt cęteris prior ⁊ nã,⁊ vliter.⸿ At
mihi videt̃ ꝙ in vbis Ariſ[totelis] eẽ tres cauſas,cur a nutriti/
ua ſit prius agẽduꝫ.Prima eſt/quia nutritiua eſt cęteris
prior ꝑoritate naturę.nam(vt in ꝑdicamẽtis dictuꝫ eſt,)
ꝑus natura eſt,qḋ eſſe põt ſine alio,⁊ aliud nõ ſine ipſo.
at nutritiua ſine alijs eẽ põt in plãtis,alię animę nõ ſine
ea/nec in aĩalibus/nec in hoĩbus.Scḋa cauſa eſt,q̇a ve/
getatiua eſt cęteris prior ꝑoritate originis.Embrion eniꝫ
ꝑus vegetatiuã vitam/poſtea ſenſualẽ/⁊ tertio itellectua/
les viuit.Tertia cauſa eſt,q̇a vegetatiua eſt ꝑor ꝑoritate
vlitatis.Eſt enim maxime cõis,cum ab ea ſumatur aĩa/
tuꝫ corpus,qḋ eſt aĩali,⁊ hoĩe vlius.His tribus de cau/
ſis videt̃ de ipſa ꝑus eẽ agẽduꝫ.Primo ergo ꝑmittit in/
tẽtionẽ,illaꝫ quaſi ex dictis deducẽs,⁊ inq̇t.Quare ꝑmo
de alimẽto ⁊ gñatione dicẽduꝫ eſt.⸿ Diuus Expoſitor
per alimẽtũ intelligit cibuꝫ/ſiue obm nutritiuę potẽtię.
per gñationẽ itelligit actiones eius oẽs:accepit eniꝫ vnã
pro oĩbus breuitatis cauſa.Hãc expõnẽ dat Auerroes.

⸿ Alij per alimẽtuꝫ itelligũt alimoniã,quę eſt ipſa opa/
tio,ſiue ipſa nutritio.nam vbũ τροφὴν,trophes eſt,tum
cibus,tum nutritio,ſiue educatio.Signũ aũt eſt,q꞉ Ari.
in ꝓſequẽdo,de actibus ꝑ exequit̃.⸿ Sed dices Ariſ[toteles]
dixit eẽ ꝑus de obiis agẽdũ,nũc ꝓponit de actibus ꝑus.
⸿ Innuit ſol.Auerroes obia eſſe ꝑora actib⁹ quo ad rõ/
nem definitiuã,vt dixit Alex.non aũt quo ad gñonem an
ſint,cum antea vt Auer.inq̇t,debemus ſcire eẽ q̃ qd eſt.
⸿ Melius arbitror ꝙ Ariſ[toteles] agit de his ꝑmo ꝑmittẽdo
quędã tanq̃ neccia ad tractatũ de obiis,⁊ actibus.Unde
hęc quę dicit nõ ſunt de ꝑn[cipa]li itẽtione:ꝑncipalis.n.intẽtio
eſt agere de obiis ⁊ actibus huius aię,⁊ ꝑ de obiis:verũ
anteq̃ de illis ꝓſequatur,facit ſuppõnes more geometrę
de actibus potẽtię,vt videbit̃:⁊ ſic nõ ꝑuertit ordinem.
Præmittit ḡ intẽtionẽ.ſ.ꝙ vult agere de actib⁹ ſuppõnẽ/
do q̇dã de illis anteq̃ veniat ad rem.Qḋ vo de actib⁹/⁊
de po[tenti]a/⁊ de obiis vegetatiuę ſit agẽduꝫ ꝑus q̃ de ſenſiti/
uo,⁊ de cęteris,ꝓbat,vt dixi trib⁹ rõnibus,⁊ inq̇t.Vege/
tatiua.n.aĩa ⁊ alijs ineſt.ſ.viuẽtib⁹,qb⁹ cęterę iſunt,⁊ cę/
terę nõ oĩbus,qb⁹ vegetatiua ineſt,ḡ vegetatiua ꝑor eſt
alijs nã.Hęc eſt ꝑ⁹ ratio ꝙ de ipſa ſit ꝑ agẽduꝫ ſm̃ rõnẽ
ponit cum dicit,⁊ ꝑ⁹ quaſi 2ª rõne ab ipſa vegetatiua eſt
ꝑus agẽdum,q꞉ ꝑª cęteraꝝ ortu.ſ.⁊ origine.Tertiaꝫ po/
nit cuꝫ dicit.Et maxime cõis aię po[tenti]a eſt,ſm̃ quã ineſt vi/
uere oĩbus.quaſi dicat.cum ab ipſa ſumat̃ aĩatuꝫ,qḋ eſt
vlius aĩali ⁊ hoĩe.poſita intẽtione ⁊ ordine,exeq̇t̃.Et po/
nit hanc ɔ̃nem/vegetatiuę potẽtię duę ſunt opationes.ſ. Cõcluſio
gñare,⁊ alimento vti,hoc eſt nutrire.Et accepit hęc duo
opa/⁊ tacuit alia,vel q̇a,vt Simpl.inq̇t,cętera aut ſunt
per accidẽs,aut nõ ꝑª,vt videbit̃.vel q̇a,vt diuus expo/
ſitor ait,ſupius gñationẽ nõ enumerauit īter opa huius
ptis:ſed ſolũ augmẽtuꝫ ⁊ decremẽtũ.Tacuit augmẽtuꝫ,
⁊ decremẽtũ,quia neutrum eoꝝ eſt vegetabili coæuum.
⸿ Poſita vo ɔ̃ne,qd Ariſ[toteles] faciat poſtea nõ claruꝫ eſt.
Simplicius enim vult ꝙ Ariſ[toteles] cõparet inter illa opera
declarãdo ꝙ illorum duoꝝ operũ/magis nãle,ſit gñare
tale,q̃le ipm eſt.⸿ Ego vo cum expoſitore,⁊ Auerroe
arbitror Ariſ[totelem] ꝓbare,ꝙ generare tale quale ipm eſt,ſit
opus vegetatiui:qḋ ideo facit,quia nõ oẽs hoc opinant̃,
cuꝫ nõnulli arbitrent̃ etiã ęlemẽta gñare tale,qualia ipſa
ſunt.Et ſylliſmus cõponit̃ ſic apud me/qcq̇d Expoſitor ſen/
tiat,opus maxime oĩbus viuẽtibus nãle,eſt opus aię ve/
getatiuę,gñare tale,quale ipm eſt,eſt opus maxime vi/
uẽtibus nãle.Igit̃ gñare tale,quale ipm eſt,eſt opus aię
vegetatiuę.De rõne tãgit minorẽ,⁊ cõditiones/qbus mi/
nor eſt vera.Deinde tãgit illius ꝓbationeꝫ.eſt minor ꝙ
gñare tale/quale ipſum eſt,opus maxime nãle eſt oĩbus
viuẽtibus:verũ hęc vera eſt tribus cõditionib⁹ ſeruatis.
Prima ꝙ viuẽtia ſint ꝑfecta,⁊ hoc quo ad eoꝝ magnitudinem/
⁊ hac rõne pueri nõ gñant,nec puellę plãtę,ꝙ ad ꝑfectã
magnitudinẽ nõ deuenerint.Secũda eſt,vt ſint nõ defe/
cta,nec mutilata,nec mẽbro aliquo capta.Et hac rõne/
nec ſpadones/nec eunuchi/nec frigidi gñant/nec mutila/
tę plãtę.Tertia,vt nec ſpontiuo ortu gñabilia ſint,vt ver/
mes,⁊ nõnullę plãtę,quę ex putri mã exoriunt̃:nõ eniꝫ
opꝫ hęc,quę hoc pacto gñari pñt,fieri a tali,qualia ipſa
ſunt,cum ad eoꝝ plurimoꝝ ortũ ſufficiat cęlũ,⁊ mã affe/
cta,vt Auer.tradit 12° li° meta[physi]ce.Hęc eſt minor,⁊ eius li/ Cõmẽ.18.
mitatio.vnde inq̇t,Nãliſſimuꝫ enim operũ viuẽtib⁹ eſt,
quę viuẽtia ꝑfecta ſunt,⁊ nõ orbata,aut gñationẽ ſpõta/
neam hñt,facere alteꝝ quale ipm eſt,vt aĩal q̇dem aĩal,
plãta aũt plãtam.Deinde Ariſ[toteles] ꝓbat minorẽ argumẽto
ſumpto a cã finali,cuꝫ inq̇t.Quatenus ipſo ſemꝑ,⁊ diui/
no eẽ participent.Nõ q̇dem ſimplr,⁊ in toto,ſed ſm̃ ꝙ
pñt,hoc eſt quãtuꝫ cuiqꝫ eſt ſatis.Ois enim illud appe/

tũt,illius

tunt, illius eſt agūt, quęcūq; ſunt agētia nālia. ergo gñare tale quale ipm eſt, opus eſt nāle viuentib⁹. Dixit, facere tale quale ipm, ſignans intelligē illud qḋ pprie eſt gñare. Mot⁹ enim calorē efficit, nō tñ ppe illū gñat, cum genitum nō ſit oino tale qualis mot⁹ eſt, cum differāt ſpecie. ℂ P̄. In matrice mulieris ex duobus ſeminibus, quę illic ſunt, nōnunq̄ fiunt alalia ferina quę a medicis ferę, ſiue beluę dicunt: non tñ gñare illas eſt nāle, cum nō ſint tales, quales parētes, imo gñant ex ipedimento accite ſeminibus, ex quo putreſcūt, ꝛ ita via putrefactionis fiūt. ℂ Sed dices gñare tale quale ipm nō modo viuentib⁹ videt̄ nāli, ſed omni gñanti. ḡ videt̄ non pprium opus viuētibus. ℂ Pōt vno modo dici q̄ Ari^{les} vult h̄ opus eē viuētibus ppriū, q2 oibus cōpetit ſeruatis illis tribus: nō tñ ſolis. ℂ Uel dici pōt q̄ cōpetit oibus, ſolis, ꝛ ſemp illis ſeruatis. nā alijs nō cōpetit oibus, vel ſemp, cū cętera pp impfectionē fieri poſſint a diſſili, ꝛ ęquoco.

Queſtio de ordine potētiarꝫ. ℂ In collectaneis quęſiuimus cōplura, ſed aliqbus ptermiſſis, quęrimus de ordine harꝫ triū virtutū, quę nam prior ſit. Et lꝫ in collectaneis hū diximus: nūc tñ dicerē, q̄ vel loq poſſumus de ordine originis, vel de ordine pfectionis. Si de ordine originis, vel reſpectu eiuſdē indiuidui: ꝛ ſic p° eſt nutritiua, poſt illam eſt augmētatiua, vltima eſt gñatiua. nam nutritiua miniſtrat augmento, augmentū ad gñationē. Si reſpectu diuerſoꝝ, gñare eſt p^{us}: nō n. pōt alicui cōicari nutritiua v̄tus, vel actiua, niſi ſuppoſita v̄tute gñatiua in gñante. Si de ordine pfectionis, dico q̄ rōne habita ad eē indiuiduale, v̄tus pſtātior eſt auctiua, q2 per eam indiuiduū reponit̄ in ſtatū ſuę pfectionis. poſtea eſt nutritiua, q2 per hāc ꝯſeruat̄ indiuiduū, demū eſt gñatiua. Si rōne habita ad eē ſpecificū, cum illę duę miniſtrēt huic, quę eſt gñatiua, hęc eſt pſtabilior: deinde auctiua, quę illi imediate ſeruit. ℂ 2° quęro, vtrum aliqḋ viuēs poſſit appetē eē ppetuū ſm eē indiuiduale, vt vtrū Socrates, vel aliqs pticularis lupus poſſit nāli appetitu appetē eē ppetuum. In collectaneis determinauimus q̄ nō, q2 nec nāli appetitu ſequēte naturā ppriā, nec nāli appetitu ſequēte nām v̄lem. Nām qdē ppriā, nō: cum nā ppa ſit cōpoſita ex mā, ꝛ forma: ꝛ ſic eam ſequit̄ nālis appetit⁹ ad nō eē. Nām v̄o cōem minime: q2 ordo vniuerſi eſt, vt genita corrūpant̄. Accedit, q̄ nālis appetitio nō eſt ad ipoſſibile. ℂ P̄. Hoc cōfirmat experimētū eoꝝ hoim, quos narrat Linconieſis. ꝛ experimētū de lupo, qui (vt narrāt phi) deſiderās mori, venit ad rura, vt interficiat̄, vtpote cum nimio ſenio ſit ꝯfectus. ℂ P̄. Nāli deſiderio deſideramus ſenectā, ꝛ ergo mortē. Eſt enim ſenect⁹ mors iuuētę: mors v̄o eſt priuatio vitę ſimplr. ℂ In ꝯtrium eſt experiētia, cum omne ens nāle nāliter fugiat corrūpētia. ℂ P̄. Ari^{les} ait mortem nō eē expetibilē, nec fugibilē etiam. ℂ Libro pmo phyſicoꝝ, volui q̄ nāli deſiderio pōt viuēs appetē eſſe ppetuū ſm eē indiuiduale. Hic teneo oppoſitū: ꝛ in lib. de gñatione, hoc eſt, q2 pblema eſt neutrū. ℂ Ego nūc cōtrouerſiam ita ſedarem: dicerē n. q̄ appetitu ſequēte nām v̄lem nullū viuēs mortale pōt appetē ppetuitatē ſm eē indiuiduale: cum ordo ſit vt orta occidāt, ꝛ aucta ſeneſcāt. Scdo dicerē, q̄ appetitu ſequēte nām quę eſt mā, ex qua ꝯſtat indiuiduū, nō pōt appetē ppriā ꝛ indiuidualē ppetuitatē, qm per eam potius, ꝛ per ſe appetit priuationē: per mām n. tēdimus ad nō eſſe. Tertio dicerē q̄ appetitu ſequēte nām, quę eſt forma ppa cuiq;, poſſumus appetē ppetuitatē ppriā, quoniā per formā ppriā omne indiuiduū eſt: ꝛ ſic per eā omne indiuiduū per ſe appetere pōt ſemp eē. Qḋ aūt Ari^{les} dixit, intelligit̄ de appetitu ſequēte rōnē. ℂ Tertio quęro qd per diuinā

Quid p diuinā ſollicitudinē ſollicitudinē itelligāt pipathe^{ci}, ꝛ in collectaneis, qd poſſit per pudētiā itelligi, tres diximus expōnes. ℂ Nūc v̄o dico per diuinā ſollicitudinē eē intelligēdā pudētiā diuinā. Et lꝫ magna quęſtio ſit, an det̄ de mēte Ari^{lis}, in theologicis nr̄is cōplurib⁹ auct̄ib⁹ eā voluiſſe Ari^{lē} pbatimus. naꝫ tametſi Alex. in li° de pudētia, ꝛ fato cuitat̄ oſtēdere Ari^{lem} nō poſuiſſe in deo pudētiā ppriā rerū mortaliū, niſi ꝯſecutiue: tñ cōpluribus Ari^{lis}, ꝛ Themiſtij, ꝛ Auerrois auct̄ib⁹ in deo eē mortaliū pudētiā pbauimus, vt 7° Polytic. plane fatet̄, 10° etiam Ethic. pmo ęchonomicę. ℂ P̄. Cōtra Empeḋ argumētatur, ſi deus nō oia cognoſceret pudercti eēt ipſo hoie inſipiētior. (p° huius tex. cōmē. 80.) ℂ P̄. 12° meta^{ce} clare quęrit vniuerſi bonū in quo eſt, ꝛ determinat eē in mūdi ptib⁹, ꝛ in deo. In deo, vt in opifice: in ptibus mundi, vt in opato re. cuius rei exēpla ponit de exercitu, ꝛ de domo. eodē libro in fine. 12. deducit eſſe vnum deū, vt poſſit res bn̄ gubernare. (3° meta. tex. cōmē. 15. Tex. cō. 51. Tex. cō. 52.) Libro v̄o de mūdo, idē aptiſſime fatet̄, ꝛ pbat. Themiſtius etiā pmo Phyſic. clariſſime pudētiā fatet̄. Cōtraria v̄o hic in theologicis refutauimus. Uidet̄ ergo mihi Auerroes per diuinam ſollicitudinem prouidētiam intellexiſſe, vt idem ſecūdo Phyſicoꝝ aſſerit. (Cap. 9°. Cap. 11. Cōmē. 75°.)

ℂ Duplex eſt autem id cā cuius caetera fiunt: atq; vnū eſt quo, alterū cui. Cum igit̄ ſemp eſſe conditionē q; diuinā ſubire cōtinuatione nequeant aiantia, q2 fieri nequit vt caducoꝝ atq; mortaliū qcq̄ idē vnū q; numero ſemp pmaneat: vt vnumqḋq; pōt, ſic aeternitatis cōditionis q; diuinae particeps eſt, aliud qdem magis, aliud aūt minus, pmanet q; non ipſum, ſed tale quale eſt ipſum, numero quidē non vnum, ſpecie autem vnum.

ℂ Ipm aūt cuius cauſa duplex eſt. Hoc quidem cuius: illud v̄o cui. Qm̄ igit̄ participare nō poſſunt ipſo ſemp ꝛ diuino ꝯtinuatione, pter id qḋ nihil ꝯtingit corruptibilium idem ꝛ vnū numero pmanere: quo pōt participare vnumqḋq;, ſic participat: hoc qdē magis: illud v̄o minus, ꝛ pmanet, nō idem: ſed vt idem: modo qdem nō vnū: ſpecie aūt vnum. quare qḋ ſemen animaliū, ꝛ plantarum eſt, organum eſt.

ℂ Copioſe Themiſtius noſter lr̄am iſtā cōmētatur, ideo ipſius arduam cōmētationē cōſeruās, videt̄ mihi: vt ſic exponā. Sepe igit̄ ſepius Ari. formā in mā inductā, finē gñationis patefecit eē: quo habito, gñationis munus, dixit in Perigeneſeos quieſcē. modo ꝛ in lr̄a pcedēti, diuinū eē participare finē gñationis, ꝛ naturę inqt: quę opponi vident̄, quū vnius rei tm̄ vnus ſit accōmodatus, idoneuſq; finis, vt in libris ſapiētū ſcriptū eſt: āmouens igit̄ huius ambiguitatē loci, finē diſtinguit, ꝛ inqt. Id aūt qḋ cuius cā fit .i. finis duplr eſt. hoc qdē cui. id v̄o quo: qḋ Them. explanās, duo inducit exēpla, qm̄ in moralibus eſt finis, quo omnes laboramus ꝛ tēdimus, fęlicitas. Alter cui, nos ipſi, ꝛ ſibi qſq;, cui fęlicitas optat̄ ꝛ quęritur. Amplius queadmodū in medicina binus finis ꝯſpicit̄. eſt n. ibi ſanitas id, in quo pagitur, ꝛ quo medicus accerſitus eſt. eſt ꝛ egrot⁹ tanq̄ is: cui parāda eſt ſanitas. q̄ igit̄ duplex ſit finis, ex his ꝯſtat. Ad ppoſitum modo in gñationis munere duo fines: quo .ſ. ꝛ cui. Quo qdē eſt diuinū, ꝛ imortale eē. Id eniꝫ eſt quo res conſumāt, ꝛ cuius cā iſtituūt oia. Cui v̄o eſt forma genita. hęc enim eſt cui (Collectanea tex° cō 35.)

hec eternitas cõparari ptinereq; videtur. quẽadmodũ ergo quo viuimus (vt Simplicius inqt,) duplex. hoc quidem vt forma. id vero vt formatũ. viuimus enim anima tanq̃ forma, corpe animato tanq̃ formato. ſic z finis, et cuius gratia hoc quidẽ, vt pfectio, z bonitas. id vero, vt pfectum z bonitate affectũ. Hoꝝ quidẽ, finis quo eſt id: quo fit participatio, z indep⁹ vt ſanitas. cui vero, vel qđ, id qđ participat. ¶ Quoniã igit̃.] hac diſtinctione habita oſtẽdit in gn̄atione, quis finis dicet̃ quo. dimittit autẽ quis finis dicat̃ cui, vel cuius tanq̃ pateñ. z lr̃a ſic cõtinuetur, quum duplex ſit finis. ſ. quo, z cui. z diuinũ etiã ſit finis quo, ideo inquit: quoniã igit̃ cõicare non poſſint ipſo ſemp z diuino cõtinuatione. i. ſempiternitate, ppter id qđ nihil. i. nullum corruptibiliũ, cõtingit idem z vnũ numero pmanere: ſm q. i. ſicut vnũquodq; põt participare illo ſup. diuino z immortali eſſe, ſic cõmunicat. hoc qdẽ magis, id vero minus, z pmanet quidẽ, nõ idem: ſed vt idẽ. qđ exponit. d. Numero quidẽ nõ vnũ. ſpecie vero vnũ. z ſic patet quõ finis gn̄ationis ſit diuinũ eſſe, z quomodo forma ipſa procreata.

Com⁹ 35⁹ **Cum dedit.** In cõtinuatione Auerrois cõueniẽs cum expõne grecoꝝ. in executione differt. ait ergo exequẽdo, z ppter qđ dicit̃ duobus modis: quoꝝ vnus eſt id qđ eſt ipe finis. vbi gratia. ipm gẽnitũ, z formatũ, z alius id quo eſt iſte finis. verbi grã. in hoc ſermone. i. exẽplo, oĩa entia agunt ppter pmanẽtiã ſempiternã. vult dicere tanq̃ fine quo, z ppterea in quibus inuenit̃ permanẽtia ſempiterna, vel diſpoſitio. i. ſimilitudo pmanẽtię ſempiternę tanq̃ fine, cui vel qui. diuinum enim eſſe eſt finis quo aĩal. ipm genitũ finis eſt qđ, vel cui, vt dictũ eſt. ¶ Et quum.] differt Auerrois in ſecũda parte lr̃ę. videt̃ enim per diffinitionẽ habitã queſtionis ſol. inuere per illã partẽ [Quoniã igit̃.] Ait ipm incipe declarare modũ: in quo gn̄abilia, z corruptibilia poſſunt cõicare cum eternis, z cãm ppter quã ſunt dimiſſa in pmanẽtia ſempiterna. ecce q ipſe vult, q ſoluta q̃õne per diffõnem finis, q Ariſ. exponat id qđ cõfuſe dixit. ſ. quõ appropinquat z cãm illius. z nũc appoſita intẽtione pris, relinqt expõnẽ lr̃ę induſtrie legẽtis. exponit tñ quędam vba lr̃ę. ¶ Et intẽdit.] debes ſcire q entiũ citra deũ quoddã eſt ſempiternũ ſm numerũ, z ſpẽm, z genus: vt corpus cęleſte. z hoc inqt Auer. z intendit per ſempiternũ diuinũ corpus. cęleſtia enim illa permanẽt ſm indiuiduũ. Aliud eſt ſempiternũ ſm ſpẽm, z genus: z in omni tpe, ſicut ſpẽs: quę ex ſemine gn̄at̃. Quoddã ſm ſpẽm, z genus, z nõ in omni tpe, ſed in plurimo tpe, vt aĩalia a caſu ex putrefactione genita. z hoc inqt. Et hoc qđ dixit, z minus hoc, z magis hoc, intẽdit gn̄atiuum, z nõ gn̄atiuũ. vtrũq; enim pmanet ſm ſpẽm, ſed gn̄atiuũ. i. ex ſemine pcreatũ habet ſemp hoc, z nõ gn̄atiuũ in maiori pte tpis, z in pluribus ſubtis. non in oĩbus ſubtis. i. indiuiduis. ergo p magis pmanens intelligit ſpẽm ex ſemine pcreatoꝝ, per minus ex caſu z putrefactione. z hoc inqt in 8⁹ phyſic. aĩalia enim putrefactione orta non opus eſt vt ſemp maneant, qm̄ z ſi cadãt in corruptionẽ pñt alio modo reparari: vtpote ex putrefactione mãę. Aĩalia vero ſemine, ſi ſemel cadẽt, nunq̃ reparabũtur. z ideo opꝫ vt ſint in omni tpe, z in quolibet indiuiduo tpis, z appellauit genita caſu, non genita: qm̄ non ex agẽte genita ſunt. Alia vero genita: quia ab agẽte manifeſto facta: vt 12⁹ metaphyſicę viſum eſt.

Cõm. 38.

Cõ. 29. z. 13.

COMMENTARIVM.

1ᵃ expõ **Dictum eſt:** q gn̄are tale quale ipm eſt, ſit vt viuẽtia diuino z imortali eſſe participent. modo hoc videt̃ cõtra ea, quę dicta ſunt lib. de gn̄atione. vbi dictũ eſt gn̄ationẽ eẽ ppter formã. forma. n. finis gn̄ationis eſt. g videt̃ cõtradictio. Scđm Themiſtiũ Ariſ^{tes} ſoluit cõtradictionẽ, per diſtinctionẽ finis. ſ. q2 finis duplex eſt, quo, z cui, participare ſemp z diuino eẽ eſt finis quo ipſa gn̄atio oĩbus mortalib⁹ data eſt: forma vero eſt finis cui, hoc eſt cui gn̄atio applicat̃, vt fini, quo habito ipſa ceſſet: z ſic tollit̃ cõtradictio. ¶ Aliter põt intelligi, vt Simplici⁹ exponit, q2 cum dixiſſet Ariſ^{tes} ipm eẽ ppetuũ eẽ finẽ gn̄ationis, poſſet qs obycere, q deus eſt finis gn̄ationis, z nõ ipm eſſe ppetuũ. Soluit q duplex eſt finis, cuius cã, z cui. Cuius cã finis eſt ipm ppetuũ eẽ, cuius. ſ. cã gn̄atio fit: deus vero eſt finis cui. ſ. [illegible] ipſa ppetuitas, in qua per gn̄ationẽ vnũqđq; gn̄ans appetit aſſimilari, veluti ſanitas eſt finis, cuius cã medicus agit: corpus vero cui ſanitas ineſt, eſt finis cui medicus laborat inducẽ ſanitatẽ. Hãc expõnem Thomas ſequtur, z placet. vnde dicit. Ipm aũt cuius cauſa hoc eſt finis, duplex eſt: hoc qdẽ cuius. ſ. grã agẽs agit, vt ſanitas. Illud vero, cui. ſ. corpus, cui agẽs inducit ſanitatẽ. Pręmiſſa diſtinctione, declarat quo pacto ppetuitas ſit finis gn̄ationis, z quo pacto deus, z inqt. Quoniã igitur mortalia participare nõ poſſunt ipſo ſemp z diuino eẽ cõtinuatione z ppetuitate, ppter id qđ nihil cõtingit mortaliũ idẽ z vnũ numero pmanere, ideo vnũqđq; mortaliũ quo põt ppetuitate participare ſic participat: vtpote hoc qdẽ magis, illud vero minus, q2 mortale ſm numerum ppetuitate nõ participat, ſed ſm ſpẽm: verum quędã coꝝ participãt ppetuitate ſm ſpẽm magis, quędã minus. Sed dices, nunqd participare ppetuitate ſm ſpẽm, ſit idem qđ eẽ ſimplr ppetuum. quaſi reſpõdẽs inqt, z pmanet. ſ. vnũquodq; mortaliũ nõ idẽ, ſed vt idem. Permanet quidem nõ idẽ, q2 nõ pmanet vnũ numero. Permanet vero vt idẽ, q2 pmanet vnũqđq; coꝝ ſpecie vnũ. g pmanẽ idẽ ſpecie nõ eſt pmanere idẽ ſimpliciter, ſed vt idẽ. Ex his vult hic ipſam ppetuitatẽ eſſe finẽ grã cuius gn̄ationis. Cui ſupplẽdum eſt, deũ eſſe finẽ cui per gn̄ationẽ gn̄abilia aſſimilant̃. Ex his cõcludit ſemẽ viuẽtium z aĩalium eſſe nobis datum vt organum, quo generationẽ aſſequamur, mediãte qua ppetuitate participemus.

¶ Sed dubitaret forte qſpiam, q2 nõ videt̃ verũ q aliq̃ ſm ſpẽm poſſint eſſe magis, z quędã minus ppetua, qm̄ oĩa ſunt ęqualr ppetua. ¶ Innuit ſol. Themiſti⁹, a quo Auerroes accepit, q triplex eſt ſempiternũ: quoddã numero ſpecie, z gn̄e, vt cęleſtia corpora: quędã nõ numero, ſed ſpecie, z gn̄e, vt quę fiũt ex ſemine. Hęc enim cũ non poſſint fieri niſi a ſibi ſilĩ in ſpecie, oportet, vt gn̄e z ſpecie ſint ppetua, vt hõ ab hoĩe, z equus ab equo. qđdã deniq; eſt ppetuũ gn̄e, z nõ numero, neq; ſpecie, vt quę gn̄ant̃ ex putri mã. Hęc enim poſſunt deficẽ ſm totam ſpẽm, vt Auerroes pbat lib. 8⁹ Phyſicę auſcultationis, quia pñt reparari ex putri mã accedẽte ſole, z alijs ſtellis, vt de facto ſuit in vlĩ diluuio. Scđm genus vero deficere nõ pñt. Patet ergo recte Ariſtotelẽ dixiſſe viuẽtia participare eẽ ppetuo ſm magis, z minus, q2 quę numero ſpecie, z gn̄e participãt, hęc magis participãt: quę genere, ſpecie z non numero, hęc minus: quę vero gn̄e tm̃, z nõ ſpecie, neq; nũo: hęc minime. ¶ Quęres qua ſilĩtudine mortalia appetũt aſſimilari deo. Videt̃ enim q nulla ſilĩtudine, q2 nulla põt eẽ, z appetit⁹ nãlis, non dꝫ eſſe ad impoſſibile. ¶ Dicẽdũ vt pmo phyſi. dictũ eſt, q vnũquodq; mortale appetit aſſilari deo mediãte gn̄atione, nõ ſilĩtudine ęqualitatis, q2 hoc eſt impoſſibile ſed ſilĩtudine pportionis, quatenus vnũquodq; mortale appetit eẽ ppetuũ, vt eſt deus: z ſi nõ ſimpliciter ęqualiter, ſaltem pportionabiliter ſm ſpẽm.

Alia expõ

Dubitatio pulchra.

Triplex ſempiternum.

Cõmẽ. 46⁹.

Qua ſilĩtudine mortalia appetũt deo aſſimilari.

¶ Eſt aũt

¶ Eſt aũt aĩa: corporis cauſa principiũq; viuentis. Atqui cũ multifariã haec dicant: aĩa pari mõ trib⁹ determinatis modis cã eſt. Nã: eſt ea cauſa a qua pfluit motus. eſt etiã: gr̃a cuius caetera fiunt. ⁊ inſuper: vt forma corpoꝝ aĩatoꝝ ſubſtãtiaue.

¶ Eſt aũt anima viuẽtis corporis cã, ⁊ principium. Hęc aũt multiplr dicunt: attamẽ aĩa ſm determinatos tres modos cã eſt: etenĩ quatenus ab ipſa motus eſt: cuius cauſa: ⁊ ſicut ſub̃a aĩatoꝝ corpoꝝ cauſa eſt.

Collectanea text° cõ°.36. ¶ Quadrifariã qdẽ cauſę, pręter mãlẽ ỽo ſm ceteras tres, aĩaꝫ viuẽtis dicit eſſe cãꝫ. Inqt ğ. Eſt aũt aĩa viuẽtis corpis cã, ⁊ pn̄m. hęc aũt .ſ. cã, ⁊ pn̄m multiplr dicunt: attñ aĩa ſm determinatos tres modos cã dr̃. Etenĩ cã eſt vñ motus .i. efficiẽs, ⁊ cuius cã .i. finis: ⁊ cã eſt cã ſicut ſub̃a .i. forma aĩatoꝝ corpoꝝ. Hęc igĩ eſt lr̃e pclo.

Com° 36°. **Cum apparuit.** Circa neceſſitatẽ capl̃i laborãt expoſitores. Thomas ãt ⁊ Egidius, ⁊ alij plures nec̃itatẽ capl̃i volũt: qm̃ Ariſto. pꝑoſuit tria eſſe opa vegetatiue .ſ. gñare, ⁊ augmẽtare, ⁊ nutrire: hoc .n. poſuit, ⁊ rõne nõ pbauit, dicũt igĩ Ari. ħ in loco id ſyllogiꝫare ħ mõ, oẽ qđ eſt foꝛa, finis, ⁊ agens corpis, eſt pn̄m, ⁊ cã opeꝝ, quę ſunt in corpe, ſꝫ anima eſt foꝛa, finis, ⁊ motoꝛ corpis: ğ eſt pn̄m, ⁊ cã oĩuꝫ operũ ⁊c̃. Uolunt ğ Ari. tñ apponere minorẽ, ⁊ illi⁹ in ſequentib⁹ declarationẽ. eſt ğ capl̃i neceſſitas ꝑcepti cõfirmatio. ¶ Auer. aũt capl̃i neceſſitatẽ aſſignãs, ſic lr̃aꝫ ꝯtinuat .d. Cuꝫ apparuit ex diffõne vl̃i aĩę, ꝙ aĩa eſt cã corporis ſm formã, ⁊ apparuit hic ꝙ vr̃⁹ gñatiua eſt cã agẽs aĩatuꝫ, incepit ẽt declarare ꝙ aĩa nõ eſt ſolũ cã ſm formã, ſꝫ cã ſm tres modos ſm quos dicĩ cã, ⁊ ħ eſt trib⁹ modis. Hęc eſt itẽꝫ: nũc apponit capl̃i nec̃itatẽ .d. Et ħ eſt nec̃iuꝫ pſcire anteq̃ loquamur de vnaquaq; ptiũ aĩę: ſꝫ iaꝫ declaratũ ſit vlr ꝙ oĩs foꝛa nãlis talis eſt .ſ. forma, finis, ⁊ motoꝛ: tñ ſpecifice ħ declarat in aĩa. eſt ğ capl̃i neceſſitas, qm̃ in q̃libꝫ diffõne cuiuſlibet partiũ aĩę ponit pn̄m, ⁊ cã, ⁊ pn̄m, ⁊ cã fere dicunt multiplr ſm equiuocationez: ideo pro expõne diffõnum pꝑaꝝ, opꝫ diſtinguẽ ſm quot modos dr̃ pn̄m, ⁊ cã ipſa aĩa. Uidet aũt ħ eẽ conuenienti⁹ pmo pp duo. Primo q: vl̃iter oĩs aĩa cã eſt in triplici gñe cãę cuiuſlibet ſui corpis: ğ iſtud nõ dꝫ pticulariter tñ de vegetatiua demr̃ari. Scđo qm̃ aĩaꝫ eſſe pn̄m opeꝝ. eſt per ſe notũ. ħ .n. dat p⁹ cognitio nãlis: vt Auer. inquit. Dui⁹ ğ nõ dꝫ quęri hic. ¶ Et dixit aĩa.] Poſita intẽtione, ac capl̃i nec̃itate adiuncta: mõ ſingulũ verbũ cõmẽtat. ¶ Et debes ſcire pro intellũ toti⁹ cõmenti ꝙ aĩa (vt Auer. exponit) eſt cã agẽs corpis nõ ſm ſub̃aꝫ, ſꝫ quo ad opa, qm̃ aĩa eſt cã oĩuꝫ motuũ corporis .ſ. alterationis, localis, augmẽti, ⁊ breuiter oĩuꝫ ſenſationum. Eſt quoq; finis: aĩa eniꝫ cõparat ad corp⁹, queẽadmodũ forma ad mãꝫ. mõ declaratũ eſt in ſermonib⁹ vl̃ib⁹ formã nõ fieri ex nec̃itate mãę, vt antiqui opinati ſunt, ſꝫ mãꝫ eſſe pꝑter formã. ⁊ ſic aĩa finis eſt corpis. ꝙ aũt ſit foꝛa, pꝫ. Et ſic pꝫ reſiduum cõmenti.

COMMENTARIVM.

Probauit ꝙ gñare pcinat ad aĩaꝫ vegetatiuã, at nũc pbat, ꝙ nutrire, ⁊ augeri, ⁊ cętera opa pficiſcant ab aĩa: nã ex ħ patebit ipꝫ nutrire, de quo pꝑoſuit eẽ ab aĩa vegetatiua, q: ſi oĩa hęc opera ſint ab aĩa, ⁊ cũ a nulla alia videant eẽ, in re a vegetatiua erit nutritio ipſa. Eſt ğ ꝯclo, oĩa opa enumerata pficiſcũtur ab aĩa.

Concluſio Uel ſub alijs v̄bis, ꝯclo pt̄ poni ſub hac foꝛ⁹, aĩa ẽ cã oĩuꝫ operũ enumeratoꝝ, ⁊ ſyllogiꝫat ſic, cã corporis viuẽtis, vt agẽs, ⁊ finis, ⁊ foꝛa, eſt cã oĩuꝫ operum corpis viuẽtis. Hęc pꝫ, q: cã ſubri, eſt cã opeꝝ, q̃ ab illo pficiſcunt. ſuppoſita maioꝛe dat minorẽ, ⁊ dicit. Eſt aũt aĩa viuẽtis corpis cã, ⁊ pn̄m. Exponit ãt hãc minorẽ, ⁊ inquit. Hę ãt multiplr dicũt, cũ cãę dicãt 4°ꝛ modis: attñ aĩa ſm deter̃to⁹ tres modos cãę eſt cã corpis aĩati, ⁊ exponit q̃uo, ⁊ dicit: Etenĩ aĩa ipſa cã eſt viuẽtis corporis, q̃ten⁹ ab ipſa mot⁹ eſt, ħ eſt, vt agens: ⁊ ſcđo cã, vt finis, ⁊ cui⁹ cã: ⁊ eſt 3° cã, vt ſub̃a aĩatoꝝ corpoꝝ: ⁊ vt foꝛa, vt mã ỽo cã corpis viuẽtis nõ eſt. ğ ſupple aĩa eſt cã oĩum opeꝝ pficiſcẽtiũ ab ipſo corpe viuente. ¶ In collectaneis nec̃itatẽ capl̃i ex his, quę dicit Auerroes nact⁹ fuinaꝫ cum in definitiõe, cuiuſlibꝫ aĩę Ariſtoteles accipiat pn̄m, ⁊ cãꝫ, cũ cã ⁊ pn̄m multiplr dicat ad tollẽdaꝫ multiplicitatẽ, ponit hãc ꝯclõnẽ, ꝙ aĩa ſit cã corpis viuentis in trib⁹ gñib⁹ cãꝝ. Tũc in iuuẽta laudabã hãc expõnẽꝫ. ¶ Nũc ỽo laudo expõnẽ datã. pmo q: erat nec̃iũ pbare illa tria opa eẽ ab aĩa: pp antiquos, q illa attribuebãt elẽtis. Et 2° q: iſtđ nõ eſt p ſe notũ: imo maxie quęſitũ. Cuius ſignum eſt: q: poſtq̃ pbauit illa opera eſſe opera animaſtica, ſtatim remouet errorẽ Empedoclis, qui exiſtimauit ea eſſe ab elementis.

¶ Atq; cauſaꝫ vt ſubſtãtiã animãtiũ eſſe: nõ eſt obſcuruꝫ. cãm nãq; cunctis vt ſint, formã ipſam atq; ſubſtantiã eſſe: pꝫ. At viuere, viuẽtiũ eſt eſſe: cuius ſane cã eſt, vt cõſtat, atq; principiuꝫ aĩa. Praeterea actus eius qđ eſt potentia: ratio eſt eiuſdeꝫ, at aĩa: viuẽtis eſt corporis actus. Patet etiã: aĩaꝫ eſſe cãꝫ vt id gr̃a cuius caetera fiunt. nam: vt mens, ſic ⁊ nã alicuius gr̃a facit, qđ qdeꝫ ipſius eſt finis. atq; tale eſt in ipſis viuentib⁹: aĩa, ⁊ ſm nãm. vniuerſa nãq; nãlia corpora tam aĩaliuꝫ q̃ etiam plantaꝝ: ipſius animae ſunt iſtrumẽta. Quo fit: vt ipſa ſint animae ſine ꝯtrouerſia gr̃a. Duplex eſt aũt id, vti dixĩmus, cã cuius caetera fiunt: atq; vnũ eſt quo, alterũ cui. At ỽo conſtat: animã id etiaꝫ eſſe, vnde primũ motus ad locũ accõmodatus emergit. verũ haec vis: nõ vniuerſis ineſt viuentib⁹. Fit etiaꝫ per animã: ⁊ alteratio ⁊ accretio. ſenſus eniꝫ, alteratio quaedam eſſe videt: ſentitq; nihil qđ non habeat aĩaꝫ. Eadẽ eſt ⁊ de accretiõe decretioneue: rõ. nihil eniꝫ incrementa nãlr decremẽtaue ſuſcipit qđ non nutriat: ⁊ nihil proꝛſus nutrit, qđ nõ vitae particeps ſit.

¶ Quod qdeꝫ igĩ ſit ſicut ſubſtãtia, manifeſtuꝫ eſt. Cauſa .n. ipſius eſſe oĩbus ſubſtãtia eſt, viuere aũt viuentib⁹ eſt eſſe: cauſa aũt ⁊ principium hoꝝ eſt aĩa. Eſt aũt eius, qđ eſt potẽtia ratio actus. Manifeſtũ aũt eſt ⁊ ꝙ cuius gr̃a aĩa cauſa eſt: ſicut intellectus gr̃a hui⁹ facit: eodeꝫ mõ ⁊ natura, ⁊ hoc eſt ipſi finis. Hmõi aũt in viuentib⁹ aĩa eſt ſm nãꝫ. oĩa eniꝫ phyſica corpa aĩę inſtrumẽta ſunt, ſicut aĩaliuꝫ, ſic plantaꝝ tanq̃ gr̃a aĩę exiſtẽtia. Duplr aũt dicĩ ipſuꝫ cuius cã eſt, cui⁹, ⁊ cui. At ỽo ⁊ vñ primũ, qui ſm locũ motus, aĩa eſt. nõ oĩbus aũt viuentib⁹ ineſt potentia hęc. Eſt aũt ⁊ alteratio, ⁊ augmentũ ſm aĩaꝫ: ſenſus qdeꝫ eniꝫ quędam alteratio,

Cõmen. 2°.

eſſe videt: nihil aũt ſentit, qḋ nõ habet aiaʒ. Similr aũt de augmẽto ⁊ decremẽto ſe habet: nihil.n. decrementũ patiẽ, neqʒ augmẽtum phyſice: niſi alatur. Alitur autem nihil, quod non participet vita.

Collecta ex textu cõ" 37. ℂ Cum ꝑpoſuit aiaʒ ad corp⁹ eſſe finẽ, formã, ⁊ motorẽ, ſyllogiçat hoc, ⁊ pmo ipſam eſſe formã. Et ꝑponit ↄclonem.d. Qꝫ qdẽ igiẽ ſit ſicut ſubã.i. foꝛa manifeſtũ eſt. Et accepit maiorẽ.d. Ois cã ipſius eẽ eſt ſubã, oib⁹ aũt per ſe aia eſt cã, ⁊ pn̄m hoꝝ.i. eſſendi: qḋ pſyllogiçat.d. Uiuẽ viuẽtib⁹ eſt eẽ. mõ aia eſt pn̄m viuẽdi, ergo ⁊ eſſendi. ⁊ ſic pꝫ minoꝛ, ⁊ tot⁹ ſyllus. ℂ Amplius.] Scḋo ꝑbat idẽ.d. Ampli⁹ aũt ois act⁹ ei⁹: qḋ potẽtia, eſt rõ.i. forma, at aia viuẽtis eſt corpis act⁹: ergo vt pri⁹. ℂ Manifeſtũ aũt.] Syllogiçat ipſaʒ eſſe ⁊ finẽ. ꝑponit ↄclonẽ.d. Manifeſtum aũt eſt ꝙ ⁊ cui⁹ gr̃a aia eſt cã, ⁊ cõponiẽ ſyllus: oẽ id gr̃a cui⁹: ⁊ pp qḋ alia ſunt, cã eſt vt finis coꝝ. Hẽc ꝑbat exẽplo.d. Sicut.n. itellus gr̃a huius facit.i. ſicut ars edificat gr̃a alicui⁹ finis, eodeʒ mõ ⁊ nã.i. agens nãle facit gr̃a formę, ⁊ aię: ⁊ hoc.i. id gr̃a cui⁹ eſt actio agẽtis, eſt finis. ⁊ ſic pꝫ maioꝛ. Tunc accepit minorẽ.d. Aũt pro ſed. aia eſt hõ in viuẽtib⁹: ⁊ eis quę ſm nãm ſunt: qḋ ꝑbat.d. Oia.n. pħica corpa aię inſtr̃a ſunt: ſicut aialiũ, ſic ⁊ plantaꝝ: tãq̃ gr̃a aię exiſtẽtia. ℂ Duplr aũt.] Scḋo ꝑbat idẽ ois cã, q̃ eſt finis quo alic⁹, eſt cã finalis, aia finis quo, g̃ aia cã finalis. Maiorẽ ꝑbat p diſtõneʒ.d. Duplr ãt dr̃ ⁊ qḋ cui⁹ cã eſt.i. finis: ⁊ qḋ cui.i. qḋ, ⁊ qḋ quo.i. finis duplr dr̃.ſ. qḋ, ⁊ quo: quare ſi aia eſt finis quo, ipſa erit finis. Et ſic pꝫ ſyllus. ℂ At ꝟo.] Apponit ⁊ nunc ꝙ ipſa ſit pn̄m agẽs: ⁊ pmo ꝑponit hoc.d. At ꝟo ⁊ vnde pn̄m mot⁹, qui eſt ſm locũ, aia eſt. Addit, ꝙ nõ oib⁹ viuẽtib⁹ ineſt potẽtia hęc.ſ. motiua, ⁊.q.d. lꝫ ois potentia motiua p ſe motu ꝑgreſſiuo, ſit aia: nõ tñ ois aia. Jdeo nõ ꝑbat hãc ſyllo, ſed inductiõe.d. Eſt aũt alteratio, ⁊ augmẽtũ ſm aiam: ſenſus.n. quędaʒ alteratio eſſe vr̃: nihil aũt ſentit, qḋ non hꝫ aiaʒ. Silr aũt de augmẽto, ⁊ decremẽto ſe hꝫ: nihil.n. decrementũ patiẽ, neqʒ augmẽtaẽ pħice.i. nãlr, ⁊ per ſe niſi alaẽ. alitur aũt nihil, qḋ nõ cõicet vita.i. qḋ nõ ſit viuens. ergo tã motus localis, q̃ alteratio, q̃ augmẽtatio ab aia ſunt. inductione ergo aiaʒ eſſe pn̄m motiuũ cõſtat. ℂ Dixit phyſice.] Qm̃ (vt Clearchus affirmat) nimirũ eſt lapides aleſcere: qm̃ ⁊ parere qdeʒ putanẽ. ſed errat, vt Themiſtius inquit, illi vt conſortio tm̃ nominis gignunt pariuntqʒ. Solum eniʒ viuum alitur, ⁊ parit per ſe, ⁊ eſſentialiter, ⁊ phyſice.

Caplo 5°.

Com. 37m. **Cum poſuit.** Propoſita intentione pris Auer. tria facit. Primo ſyllogiçat aiam eſſe formã, ⁊ hoc duob⁹ rõnibus: quas cõponas vt in cõmentatione lrę cõpoſui. 2° ibi [Et cũ declarauit.] Syllogiçat aiaʒ eſſe cãʒ gr̃a cui⁹, ⁊ hoc iterũ duobus rõnib⁹: vt in expõne cõpoſuimus. 3° ibi [Et quo declarauit eam.] Jterũ ⁊ tertio inducit eaʒ eſſe pn̄m vnde motus: ⁊ oẽs hę ptes perſpicuę ſunt ex lrę explanatione: veꝝ in ſcḋa pte vbi ſcḋaʒ inducit rõneʒ. ibi [Et hoc qḋ diximus] obſcure loquiẽ. Jdeo debes ſcire ꝙ aia eſt finis corpis aiati: ⁊ corp⁹ aiatuʒ finis aię, ⁊ corpis in diuerſo gñe finis: aia qdeʒ eſt finis: quo ipſi corpori aiato: corp⁹.n. aiatum nõ alio eſt, niſi vt aia pticipet: queãdmoduʒ aia nõ alio eſt niſi ꝑpter diuinũ eẽ. g̃ aia finis eſt quo, corp⁹ quoqʒ aiatuʒ finis eſt cui: vel qḋ ipſius aię, ⁊ materię: ſunt.n. ambo ⁊ aiati ptes, ⁊ ad ipſuʒ attribuũę, vt Auer. ait: queãdmodum ſanitas corpori attributa eſt. ℂ Scḋo debes ſcire in tertia pte, ꝙ Auer. ſic inquit. [Declarauit etiã eaʒ eſſe cãm mouentẽ ſm oẽs modos motuũ exiſtentes in aiato ſiue veros, ſiue eſtimatos eẽ motos.] In qb⁹ ꝟbis Joã. accepit neceſſitatẽ ſenſus agẽns: queãdmoduʒ.n. aia ad hoc vt patiaẽ hꝫ potentiã paſſiuaʒ ſuę ſenſationis, ſic ad hoc vt agat ſenſationẽ debet hic actiuã potentiã. modo ex his ꝟbis cõſtat aiaʒ eſſe pn̄m: vnde mot⁹ oiuʒ motuũ. ℂ Et dõm ꝙ Jo. multũ errauit in hoc: in tractatu meo cõtra Joã. oſtẽſuʒ eſt. Auer.n. loqẽ ſm famã: queãdmodum ⁊ Ari. erat.n. famoſuʒ in platonica ſecta, ſenſationũ motus fieri effectiue ab aia ⁊ extra mittẽdo, vt ſuo loco copioſe tractabitur: cum ergo nondum veritas excuſſa ſit: ideo loquitur vt plures: ⁊ ſic hoc in loco non debet accipi aliqua actiuitas cum more Platonico loquatur. ℂ Reſiduum cõmenti patet.

ℂ Priſcis his tẽporib⁹ cõſueui ambigere in tribus. pmo nãqʒ declarauit Auer. in primo capite de ſubã orbis, in formis a mã ſeparatis nõ aliud eſſe finẽ ab agente, ecõtrario in formis in mã entib⁹, aliud qdeʒ agẽs, aliud ꝟo fineʒ ait eſſe. Modo aia vt hic loquiẽ forma eſt preſto in mã, nõ ergo ea agẽs erat, ⁊ ipſa forma, ⁊ finis: cum ſit cõtra nãm formę mã partitę. ℂ Scḋo ꝑponit Ari. aiaʒ eſſe viuẽtis corpis cãʒ, ⁊ pn̄m. Probat aũt ipſaʒ pncipiũ agens motuũ. modo cui dubiũ ꝑbationẽ ſuã infirmam eſſe: Et ſi eniʒ aia motoꝛ ſit operationũ corpis viuẽtis, ⁊ agẽs illas, locũ nõ affirmauero. ſ. ergo eſt agẽs, ⁊ motoꝛ corpis viuentis: queãdmoduʒ ⁊ albificatoꝛ ſit cã vt motoꝛ parietis albi, nõ qdeʒ parietis pn̄m vnuʒ mot⁹ dices cũ eſſe. ℂ Tertio ⁊ ſi vberrime cõlibitũ ſit aiaʒ eẽ pn̄m vnde mot⁹ id cui⁹ gr̃a, ⁊ cãʒ vt ſubã: nõ tñ apertũ quonã modo rõnalis corpis viuẽtis cã, ⁊ pn̄m ſit: quoniã ⁊ ſi alterũ genus ſit aia, ad corp⁹ aũt cõparaẽ oino aliqua cõtextura cõligationeqʒ. ℂ Has quoqʒ q̃ões nõ difficile cõſideranti quiſpiã abſoluet, ſi in mediuʒ reuocet ea quę Auer. inquit in lib. d. ſbſtu. Dicã igiẽ tria ↄſiderãda eſſe in vnoquoqʒ viuo ꝯ corpe: ſubãʒ qdẽ corpis, quãtitateʒ eius, ⁊ vnitatẽ, amplius ⁊ q̃litates.i. opa qb⁹ corp⁹ illud cõſiſtit. Et inde tres emergũt reſpect⁹, habitudineſqʒ in aia ipſa. vna qdeʒ ad ſubãʒ corpis, ⁊ inde forma, ⁊ actus dicẽ. Alia quoqʒ ad corpis ordinẽ, ⁊ vnitatẽ, ⁊ inde aia finis, ⁊ id cui⁹ cã appellabiẽ: vnũqḋqʒ.n. ordinẽ ⁊ vnitateʒ a fine mẽdicat ⁊ excipit. Alia ꝟo ad q̃litates, ⁊ opa, ⁊ inde motoꝛ, agenſqʒ (qs ambiget) vt ipſa ſit. aia ergo ad ſubãʒ forma, ad vnitatẽ, ⁊ ordinẽ finis, ad opa agens dicẽ. eſt ergo aia forma, finis, ⁊ motoꝛ corporis viuentis. ℂ Obiecta ꝟo ad oppoſitũ ſic abſoluũtur. primũ qdẽ: qm̃ in formis ſeparatis finis, ⁊ forma, ⁊ motoꝛ ideʒ: ſunt etiã reſpectu vnius: vt ibidẽ dixi. Et ſi in formis mãlib⁹ incidant nõ ad vnũ, ſed ad diuerſa icidẽt. ℂ Scḋm ẽt abſoluẽ: qm̃ Ari. ꝑponit aiaʒ eẽ pn̄m nõ corpis abſolute, ſꝫ viuẽtis.i. operãtis opib⁹ vitę: ⁊ hꝫ ꝑbat. ℂ Ampli⁹ diceremʒ ꝙ ſi aliqḋ eſt cã opationũ alicui⁹ ſine qb⁹ id eſſe nõ põt, ⁊ illi⁹ eſſendi cã erit. mõ aia eſt cã opationũ vitę ſine qb⁹ viuere nõ eſt vt cõſtat. Queãdmoduʒ dicimus intelligẽtiã eſſe cãʒ eſſendi cęlo: eo qꝛ eſt cã mot⁹ eius in quo ↄſiſtit eẽ cęli: vt Auer. ait. ℂ De albedine quoqʒ parietis nõ cogit: ſine eniʒ albo eẽ paries eſſe põt: ideo etſi albificatoꝛ cauſa ſit parietis albi, non cã parietis dicẽ.

Diſputatione 3ª ſolu. 9. ⁊ 11. dubiorum Alig.

ℂ Ad tertiaʒ multiplex eſt abſoluendi modus: ſiqdem enim opinio latinorum ſit Thomę, Egidij, ⁊ Alberti: tunc facile dicta erit ſoluere: qm̃ rationalis aia ptãte eſt ſenſitiua, ⁊ vegetatiua, ⁊ actu rõnalis, ⁊ vera corpis foꝛa inexiſtẽs ⁊ adherẽs: ⁊ tũc ſi ipſa ad corp⁹ abſolute cõparetẽ ſine dubio foꝛa. ſi ad vnitatẽ ac ordinẽ finis. ſi ꝟo ad opa, vegetatiua potẽtia pn̄m erit vitę. ſenſitiua ãt motiuũ: q̃re erit forma, finis, ⁊ motoꝛ ad diuerſa cõparata, vt in

aliis dicebamus. ¶ Sed ſi teneamus Auer. fictionem quonam pacto abſoluet? Et adhuc dõm puto in aia rõnali, quę vna intelligẽtiaꝝ īfima dĩ, vt in 3° ait. Tres eẽ quaſi ptes, vel gradus: quoꝝ vnus agẽs dĩ intellus quo phãtaſmata ⁊ intẽtiões nobis clareſcũt. Mãlis quo intelligimus ⁊ ſapimus. Uoluntas ⁊ prohereſis qua copulamur in bonũ ⁊ optimũ qḋ eſt eſſe diuinũ: tunc dicã rõnalem aiaꝫ agẽte intellu pñ^m eſſe vnde mot⁹. Poſſibili ꝯ mãli ſubaꝫ ⁊ formã eẽ adherẽtem, aſſiſtentẽqꝫ, nõ inherentẽ ⁊ inexiſtentẽ. Uoluntate quoqꝫ finẽ eſſe: volũtate enīꝫ vnimur pmo ipm amando. ergo voluntas finis erit quo. Aia ğ rõnalis his trib⁹, tres ſortieť rões ad corp⁹ cõparata hois. Sed ſi Themiſtij, Theophraſti, Plotini, Jamblici, egyptioꝝ Pytha. ac Platonis ſuſtentẽtur fnię, quonaꝫ mõ rõnalis aia forma, finis, ac agens diceť viuẽtis corpis? ¶ Et adhuc locus erit ſol. Ideo primo
Themi. 19°.

Capite 23°. debes ſcire vt ex Themi. excipiť in pmo de aia. rõnalis aia in ſe ꝯſiſtit pfecta: alteri tñ adeſt atqꝫ adheret: ſicꝰ n. ſol in ſe ꝯſiſtit, adheret aũt perſpicuis: ppter hoc ꝙ illuminationes cauſat in eis, ſic aia in ſe ꝯſiſtit: adheret autẽ aialib⁹, put aiationes, ⁊ vitas cauſat eis: ⁊ inde cõcludit Themi. duas eſſe in vnoquoqꝫ hoie aias. vnã qdẽ a qua vitã ⁊ aiationẽ ſumit, ⁊ hęc aia pma dĩ. altera qua viuit, ⁊ aiatus dĩ, ⁊ hęc aia ſcḋa a pma emanat: quẽadmodum illuminatio pſpicui a ſolis luce. Primã qdẽ aiaꝫ Plato. hoiꝫ appellant, Ariſto. aiaꝫ rõnaleꝫ. Scḋaꝫ quoqꝫ vitã aiationẽ ſeu reſultationẽ. Peripathetici actuꝫ corpis viuentis: ex quo ⁊ corp⁹ hõ fit, apud Pla. aial humanum. ¶ Utrũ aũt p⁹ aia multiplicata ſit ſm numerũ aialiũ, an vna: ⁊ ſi nõ multiplicata ſm aialia, an ſaltẽ ſm hoies Themi. ibideꝫ reliquit in dubio. Hanc opionẽ Themi. in 3° ait eẽ Pla. vt 37° capite: lege ac Ari. vt ibidem: ⁊ Theophra. vt 38° capite inuenies. Hęc etiaꝫ Plotini: vt in pmo pmę Eneadę fere per totum. Hęc egyptioꝝ vt Jamblicus affirmauit, ⁊ Pythagore. ¶ Ulteri⁹ debes ⁊ ſcḋo ſcire, in aia ꝯſiſtẽti tres gradus eẽ. Intellectiuũ. ſ. a quo rõ ampli⁹, a rõne imaginatio: ⁊ in aia ſcḋa has tres eſſe cõparatiue ſenſuꝫ cõeꝫ: qui intellm refert, exteriorẽ: qui rõneꝫ, vegetabileꝫ quę imaginationẽ. per cõeꝫ qdeꝫ vnimur intellũi rõnalis aię. per exteriorẽ rõni: ⁊ per vegetabileꝫ imaginationi: ⁊ ſic rõnaleꝫ aiaꝫ pfecte capim⁹. ¶ Tertio debes ſcire hęc ſe hře per ordinẽ corpus, aiatio, aia rõnalis ⁊ intellus, ac de⁹. deus. n. foia eſt itellus, intells forma aię, aia rõnalis forma aialis, ac aiationis, aiatio forma corpis. ¶ Ex his quõ rõnalis aia ſit foia, quõ finis, quõ agẽs clareſcet pręſto. Si. n. cõparatur ad aiationẽ, ſic motor eſt: quẽadmodum ſol illuminationis medij: qm ab intellu ſenſus cõis, a rõne ſenſus exterior, ab imaginatiõe vegetabilis veniet. nãliter ergo motor. ¶ Si cõparať ad aial humanũ (vt Platonice loquar) qḋ ex aiatione ⁊ corpe reſultat. Uel vt peripathetice ad hoieꝫ, ſic forma erit illi⁹ aſſiſtens, atqꝫ adherẽs: qua hõ, vel humanũ aial opabiť intellu in deũ, rõne in intelligibilia vlia, imaginatiõe in pticularia. ¶ Si ꝟo ad itellectuꝫ qui aię eſt forma, cõparabiť, cum eo aſcẽdemus in deuꝫ: ideo finis eſt corpis viuẽtis atqꝫ aialis. aia igiť rõnalis finis, motor, ⁊ forma ſine dubio relinqť aialis humani vel hois. ¶ Quonaꝫ mõ aia pncipiũ cã: ⁊ elnũ ſit viuentis corporis: ex his palam erit.

¶ Amplius ambigunt iuniores, quonaꝫ modo oia nãlia ſint pp aiaꝫ, eiuſqꝫ inſtrã. Uideť. n. ⁊ nos eſſe corporum cęleſtiũ inſtrã: quẽadmoduꝫ Ariſto. inquit in 2° perigeneſeos, nõ ğ corpa cęleſtia inſtrã ſunt aię. ¶ Dicẽduꝫ ꝙ inſtrm qńqꝫ capiť in ſua maxima famoſitate: quẽadmodum in arte ſerra, ac martellus in fabris: ⁊ ſic corpa nãlia inſtra non ſunt aię. Scḋo capiť pro pticula corporis: qua determinata opatio exerceť: quẽadmodum oculus inſtrm dĩ viſionis, ⁊ nec ſic. Tertio capiť pro cã ſecunda agẽte in ꝟtute pmę: ⁊ ſic nos inſtrumẽta ſumus corpoꝝ cęleſtiuꝫ, ⁊ calor igneus inſtrm ignis. Quarto capiť pro eo qḋ in viſuꝫ ⁊ vtilitatẽ trãſit alicuius, ⁊ ſic res nãles, ⁊ oia phyſica inſtrã ſunt aię: ſic. n. diuitias Ariſto. appellat vitę inſtrumẽta, politicę primo: ſic ſeruũ dñi inſtrm ait. ſicqꝫ Solon pecuniã inſtrm inqt liberalitatis. Corpa. n. cęleſtia in vtilitatẽ tranſeũt ęlntoꝝ: ęlnta in cõmodum mixtoꝝ iperfectoꝝ: mixta ipfecta in pfectionẽ plantaꝝ ac fructicũ: fructices in aialiũ cõmodo: aialia ſuſtentat aia. oia ergo inſtrã aię, ⁊ aię gřa, ⁊ maxime aię hois, quę oib⁹ aliis fere anteſtat: ſic id pphericũ, oia ſubiecisti pedib⁹ eius. ſ. aię: quę (Platonico more) hõ dĩ, oues, ⁊ boues, ⁊ vniuerſa inſup ⁊ pecora campi, piſces maris, ⁊ volucres ⁊c. A quo forte id Ariſto. Polyticoꝝ pmo: quare ſimilr palaꝫ: qm ⁊ genitas eſtimãduꝫ plantas aialiũ gřa eſſe, ⁊ aialiuꝫ alia hoiuꝫ gřa. domeſtica qdeꝫ ⁊ pp vſum, ⁊ ppter cibũ. ſylueſtriũ aũt quãuis nõ alia oia: tñ plima cibi, ⁊ alterius auxilij gřa: vt ⁊ veſtis, ⁊ alia organa fiant ex ipſis ſi igiť nã nihil neqꝫ ipfectuꝫ facit, neqꝫ fruſtra, neceſſariũ hoiuꝫ gřa ipſa oia feciſſe nãꝫ. Ideo in 2° phyſicoꝝ ſumus quodãmõ ⁊ nos finis oiuꝫ. ¶ Obiectum aũt in pncipio ex diſtinctione abſolutum eſt.
Capite 25°.

COMMENTARIUM.

Abunde ꝟba preſentis text⁹ expoſuimus in collectaneis. Tñ aliqua breuib⁹, aliqua plixius addemus. Propoſuit ğ ꝙ aia ſit cã viuentis corpis trifariã, vt forma, vt agens, ⁊ vt finis. Primo ğ pponit ꝙ ſit cã vt foia, cũ inqt. Qr qdeꝫ igiť aia ſit cã viuẽtis corpis ſicut ſuba ac foia, manifeſtũ eſt: tuꝫ ex his, quę dicta ſunt: tuꝫ ex his, quę dicemus. Deinde pbat hãc ꝯclõnem, ⁊ ſyllogizat ſic cã ipſius eẽ oib⁹ forma ac ſuba eſt, aia eſt cã ⁊ pñ^m hoꝝ. ſ. eſſendi ⁊ viuẽdi corpis viuentis. Pꝫ, qr eſt cã vitę, quę oib⁹ viuẽtib⁹ eſt eſſe. Ergo aia eſt cã vt foia viuẽtis corpis. ¶ Sed cõtra, qr nõ ſolum aia eſt cã eſſendi, ſꝫ cetere cauſę. oẽs. n. cauſę ꝯferunt ad eſſe ei⁹, cui⁹ ſunt cãę. ¶ Rñdet optime Simplici⁹ ꝙ lꝫ oẽs cauſę ꝯferãt ad eẽ: tñ ſola foia dĩ cã ſimplr eſſendi. nam mã eſt cã eſſendi vt ſuſceptiua ipſi⁹ eẽ: ⁊ tanq̃ cã ſine q̃ nõ. efficiẽs ꝟo eſt cã eſſendi, nõ ſimplr, ſꝫ mediãte gñatione. cã finalis eſt cã eſſendi ſm pfectionẽ: qr per finem cõpoſitũ nõ poniť ſimplr in eſſe, ſꝫ in eẽ pfecto. At ſola forma eſt cã eſſendi ſimplr: qr p ipſaꝫ cõpoſitũ ponitur in eſſe ſimplr: vt dcm̃ eſt ſupius. Scḋo eandẽ ꝯclõnẽ pbat Ariſto. ex deſinitione aſſignata ſm Simpliciuꝫ. Et ſyllus eſt, actus viuẽtis in potẽtia eſt cã vt forma corpis viuẽtis. At aia eſt act⁹ ei⁹ corpis, qḋ viuit in potẽtia, ⁊ nõ intelligas p potẽtiã, quę expellit actũ p^m, ſed actũ ſcḋm, vt dictũ eſt. Scḋo pbat ꝙ aia ſit finis corpis viuentis: ⁊ pmo pponit ꝯclõnẽ, ⁊ dicit. Manifeſtũ aũt eſt, ⁊ ꝙ aia ſit cã viuẽtis corpis, cui⁹ gřa, hoc eſt vt finis: hęc ẽ ꝯclo. Pro hui⁹ ꝯclõnis deductiõe (vt Simplici⁹ inqt) ſuppoſuit Ariſto. ex 2° phyſicę auſcultationis: ꝙ nõ ſoluꝫ in artificialib⁹, quę agunť p intellm eſt ipm cui⁹ . ra, ſꝫ ẽt in his, quę nãli gñõne gignunť. Qḋ ibi Ariſtoteles lõgis rationib⁹ pbauit. Uñ dicit: ſicut intellus gřa hui⁹ facit, hoc eſt ſiẽ in artificialib⁹, quę fiũt ab itellu ẽ finalis aliq̃ cã, gřa cui⁹ itells agit. eodẽ mõ ⁊ nã gřa hui⁹ fac, ⁊ h gřa alius facit nã eſt ipſi nãę finis. Ex his vult habere finem nãlem eẽ, cui⁹ gřa corpa nãlia ſunt. ſicut finis coꝝ quę ſunt ab intellu. eſt cui⁹ gřa illa ſunt. Tũc q̃ſi dat minorẽ, cũ dicit. Hõ aũt in viuẽtib⁹ aia eſt ſm nã: hoc eſt, ſꝫ eſt cui⁹ gřa nãlr ſunt oia viuẽtia, ſupple ergo aia ẽ finis oiuꝫ
Dubitatio.

viuētiū. Uñ rō breuib⁹ hec cuius grā corpa nālia sunt .s. finis corꝑ nālis. Sīa aiç sunt aialia, ⁊ plantę: ḡ aia est nālis finis aialiū ⁊ plantaꝝ: ⁊ sic erit viuētis corporis finis. Probat autē minorē, ⁊ dicit. Oia .n. physica corpora aię instrā sunt, ⁊ ne credas eū per physica corpora intelligē oia corpora nālia, inquit: sicut sunt corpora aialiū, sic sūt corpora plantaꝝ tanq̄ grā aię existentia. aia ḡ est finis corpis viuētis: q: physica corpa aialiuꝫ sunt organa sensitiuę aię, physica corpora plantaruꝫ sunt organa suę aię vegetatiuę. ¶ Quo ꝟo ad vba attinet, Aristoteles dixit aiaꝫ eē finē viuētis corpis [ꝑm nāꝫ] inuēs aiaꝫ eē bonū ⁊ nālēꝫ pfectionē corpis viuētis: q: qḋ est ꝑm nām, optimuꝫ ⁊ pfectio est, vt Simplici⁹ ingt. Dixit ēt aialiū corpora ⁊ plantaꝝ eē organa grā aię: qḋ (vt Simplici⁹ exponit) verū est: q: corpa aialia sunt sensitiuę aię vtentis instrā. Utiť .n. anima sensitiua aiali corpe, vt instrō quo exercet suas opōnes: vegetatiua ēt suo sili rōne. ¶ Uīs pꝫ expositores non recte hęc vba intellexisse: ⁊ expōnes eoꝝ nō retuli breuitatis cā. Sed q: dixit aiaꝫ esse finem viuētis corpis, posset qs dubitare vtrū aia sit finis tanq̄ optimū operū viuētis corpis. Rñdet (vt Simplici⁹ exponit) q̄ aia est finis grā cui⁹, non cui. finis .n. cui est de⁹: cui .s. tanq̄ optimo oia appetūt assimilari. Aia ꝟo est finis grā, cui⁹, q: est cā viuēdi, ⁊ pfecte viuēdi ipsis viuentib⁹. ¶ Tertio pbat q̄ aia est cā, vt agēs corpis viuentis: ⁊ h̄ ꝓponit. At ꝟo ⁊ vñ p̄ᵐ p̄nᵐ eius mot⁹, qui est ꝑm locū aia est. ¶ Sed dices vtrū in oi viuēte sit p̄ᵐ p̄nᵐ vñ mot⁹ ꝑm locū. Rñdet ⁊ ingt. Nō oib⁹ aūt viuētibus inest hęc potētia .s. motiua, qua aia sit p̄nᵐ mot⁹ localis, sed soluꝫ in aialib⁹ pfectis. Loco tñ mot⁹ localis aia est cā alioꝝ motuū: q: aia est cā alterationis, ⁊ augmēti: qa sine aia nihil sentit: ḡ aia est cā ei⁹ alterationis, quę est sentire. Similr sine anima nihil physice augetur, quia nihil potest physice augeri, nisi alatur: alitur autē omne quod alitur, ꝑpter aiaꝫ. ergo aia est cā effectrix viuentis corporis, quo in qbusdaꝫ est cā mot⁹ localis, in qbusdā sensationū, in qbusdaꝫ auctionis, ⁊ diminutionis. Dixit aūt nihil augeri [physice] nisi alať:] qa Clearchus credidit lapides alescere, ⁊ parere: qḋ veꝝ est metaphorice, non physice. Physice .n. nihil augeť, nisi alať: metaphorice ꝟo pōt aliqḋ augeri sine alimonia. ¶ Auerroes vba illa [Duplr aūt dr ipꝫ cui⁹ cā] ex malis trāslationib⁹ nō bñ exponit. Uult .n. q̄ Aristoteles velit dicē aiaꝫ eē ꝑꝑ corpus aiatuꝫ, ⁊ corp⁹ .s. nō inclusa aia ꝑꝑ aiaꝫ: naꝫ corp⁹ est ꝑꝑ aiaꝫ: ⁊ corp⁹ aiatuꝫ est illud, ꝑꝑ qḋ corp⁹ est ꝑꝑ aiaꝫ: quę expositio nullatenus vbis Aristo. ꝯsona est.

Dubōnes. ¶ In collectaneis pulchras qōnes disputauim⁹: nūc ꝟo aliquas opꝫ recognoscē. pma est vtrū aia sit cā effectrix motuū oiuꝫ qui in viuente corpe sunt. Uř q̄ nō: quia vt Auerroes deducit libro destructionū: tunc aia esset effectrix cā sui. ¶ Scōa dubitatio est, vtruꝫ pñt hęc tria eē vera de intellīua aia respectu corpis humani. ¶ Tertia dubitatio est expositoꝝ an oia corpora naturalia sūt ꝑꝑ aiaꝫ: vt illi⁹ instra. ¶ In collectaneis dicebā aiaꝫ eē cāꝫ corpis viuētis 3ᶦ: quo corp⁹ viuēs pōt trifariā ꝯsiderari, aut quo ad subaꝫ, aut quo ad ordinē ⁊ vnitatē mēbroꝝ, aut quo ad opōnes. Jdeo aia trifariā cā est viuentis. formalis qdē viuētis cā est, vt viuēs est suba, ⁊ ens. finalis, quo ptes sunt ordinatę ac vnitę, vt seruiāt aię. effectrix, quo oēs eius opōnes pficiunť ab aia: quę ꝑm locum sunt, ⁊ quę ꝑm quātitatē, ⁊ quę ꝑm q̄litatē: vt Simplici⁹ exponit. Proficiscunť qdē ab aia mot⁹ locales, quę ꝑm locū opōnes sunt: ⁊ augmētationes ⁊ diminutiones, quę ꝑm quātitateꝫ opōnes sunt: ⁊ sensationes, quę mot⁹ sunt ꝑm q̄litates. Hęc in collectaneis. ¶ Simplici⁹ exponēs

Disputatione 3ᵃ solu. 9. ⁊ 10. dubij.

vba Aristo. inuit aliā solonē. Uult .n. q̄ aia sit cā formalis corpis viuētis, quo corp⁹ hꝫ eē simplr p aiaꝫ: est cā finalis quo corp⁹ viuēs hꝫ eē p aiaꝫ nō simplr, sꝫ eē pfectū: corp⁹ .n. vt ipo vtiť aia ad sui opōnes, per aiaꝫ nō poniť in esse simplr, sꝫ in esse pfecto, vt instrm, cū eo vtiť ars, nō poniť in eē simplr, sꝫ in eē pfecto: qḋ est rō instrumētalitatis. est .n. aia finis viuētis corpis nō cui, sed grā cui⁹ viuēs corp⁹ factū est, vt instrm ei⁹. ḡ aia est finalis cā, vt viuēs corp⁹ ab aia hꝫ eē pfectū. Est effectrix cā viuentis corpis, vt viuēs corp⁹ hꝫ eē nō simplr, sꝫ vt actu viuit, hoc est, vt est actu operās: ⁊ sic aia est formalis cā viuentis corpis quo ad ei⁹ eē simplr: finalis ꝟo, quo ad ei⁹ eē pfectū: effectrix, quo ad ei⁹ esse in actu. Et si vba Aristotelis cōsideraueris, hęc vī expositio. ¶ Cum ꝟo dicebať, q̄ tūc aia esset cā effectrix sui: q: cā accidētiuꝫ ꝓprioꝝ ⁊ motuū, est cā subti illoꝝ. Uerū est cū illa accñtia sunt coęua subto, ⁊ essentialia, ⁊ subto ꝯuenientia rōne toti⁹: nō act⁹, ⁊ opōnes sunt coęua aiato, nec essentialia: cū aiatum esse possit sine quolibet illoꝝ ad minus disiunctiuę, ⁊ nō cōpetūt subto rōne toti⁹, sed cōpetit aliqḋ coꝝ vni pti, ꝑꝑ alterā, vt visorio videre ꝑ p motuꝫ spirituū, qui veniť a corde ad visoriū. ¶ Cuꝫ ꝟo dr q̄ aia nō est effectrix cā sensationū, q: tūc dareť sensus agēs. Dico q̄ est effectrix cā instroꝝ deseruiētiū sensib⁹, vt spūuꝫ mediāte corde, ⁊ hoc satis est: lꝫ in collectaneis alr dixeriꝫ, ⁊ qdē optime. ¶ Ad scōaꝫ reuera text⁹ Aristo. nō se extēdit nisi ad vegetatiuā aiaꝫ, ⁊ q̄si obiter verificat illa tria de sensitiua. Tamē in collectaneis magnā morā fecim⁹ de intellīua, vtrū possit eē cā humani corporis his trib⁹ modis. Ubi pro veritate qdē nemo debꝫ dubitare: est .n. intellīua aia cā formalis hūanis corpis, quo humanū corp⁹ ꝑ ipsaꝫ poniť in eē simplr. est finalis cā, quo humanū corp⁹ poniť p ipsaꝫ in eē pfecto: vtpote, quo poniť in eē instri. est effectrix cā, vt humanuꝫ corp⁹ actu viuit: hoc est, vt est actu operās. ¶ Pro opione Simplicij ēt hęc tria vera esse pñt, cuꝫ intellīua aia sit dianoetica .s. vna ꝯstōne, quę est intellīua, sensitiua, ⁊ vegetatiua. nō cum sit vna ꝯstōne, pōt eē cā hūani corpis trifariā, quo humanū corpus viuit .s. habitu, qḋ est eē simplr: ⁊ sic est formalis cā: quo ꝟo vtiť illo ad sui pfectionē, est finalis cā: quo viuit actu est cā ei⁹ effectrix. ¶ Sed si teneať opinio Auerroi attributa, q̄ intellīua aia sit soluꝫ hūano corpori forā assistens, vt Candauēsis ei ascribit, difficile est saluare quō intellectiua aia sit hūani corpis formalis cā: finalis, ⁊ effectrix. ¶ In collectaneis diximus, intellectiuā aiaꝫ per intellectum possibileꝫ, quę est altera sui pars, esse humani corporis formā assistentē, per agentem, quę est altera eius pars, eē cāꝫ effectricē, quo intelligibilia quę erāt in po⁹, fiūt intelligibilia in actu: ꝑꝑ bonū volūtatis, est cā finalis. ¶ Quę expositio lꝫ vī apparēs: nō tñ vbis Aristo. ꝯuenit, q dicit eo aiaꝫ eē cāꝫ formaleꝫ quo est cā viuēdi: q: viuere viuētib⁹ est eē .s. habituale, ⁊ vt act⁹ pmus, vt exponit Simplici⁹. Pręterea dicit aiaꝫ eē cāꝫ effectriceꝫ, quo est ei⁹ corpis vt actu viuit, h̄ est vt actu operans est. nō intellīua aia si est for⁹ assistēs nō erit cā oiuꝫ motuū: nec ipsi⁹ corpis hūani, quo actu viuit. ¶ Silr opio Themi. nō pōt applicari vbis Arist. q: lꝫ intellīua aia, vt cā aiationis sit effectrix cā, sicut sol illuminatiōis, ⁊ vt assistēs hūano aiali sit forā, ⁊ vt in ipsaꝫ redit humanū corp⁹ sit finis, color iste pict⁹ est: nō tñ ad vba Arist. q asserit aiaꝫ eē corpis viuētis formaleꝫ quo illi est cā viuēdi simplr, est cā finalis, quo est cā, quo corp⁹ viuēs hꝫ eē pfectū: est cā effectrix, quo viuēs corp⁹ est actu viuēs per opationes. Quare vel opꝫ dicere Aristoteleꝫ nō fuisse locutum nisi de vegetatiua, ⁊ sensitiua: ⁊ hoc pdurū videbiť. Aut opꝫ

dicẽ pro veritate, ꝙ intellĩua ſit trifariã cã, nõ quo ſuperius dixim⁹. ſ. formalis quo eſt cã, quo corp⁹ viuit ſimplr, finalis, quo eſt cã, quo viuit in eſſe pfecto, effectrix quo eſt cã, quo viuit in actu. ℂ Tertia dubitatio orta eſt ex malo intellu vboꝝ Ariſto. nõ ait Ariſtoteles aiaꝫ eẽ cãꝫ finaleꝫ corpoꝝ nãliuꝫ oiuꝫ: ſed ſenſitiuã aſſerit eẽ nãleꝫ finẽ corpoꝝ aialiũ, vegetatiuã nãlem finẽ corpoꝝ plantaꝝ, qm̃ (vt dixit Simplicius aial eſt) vt inſtrm̃ ſuę aię, plantę ꝟo ſuę: ꝛ ſic corp⁹ aiatuꝫ cũ per ſuã aiaꝫ ponatur in eſſe pfecto, põt aia dici finalis cã corpis viuẽtis, vt diximus. Ergo dubitatio nõ eſt ad reꝫ: qcqd ſit in collectaneis, ſatiſfecimus qõni ſub eo itellectu, quo expoſitores verba Ariſtotelis intellexerunt.

ℂ Atqꝫ hac in parte ſnĩa Empedoclis eſt poſthabẽda: qui qdeꝫ hoc nõ recte dixit ac addidit, ideo incrementa plantas ſuſcipere tum in radicibus infra, tum in ramis etiã ſupra, quia terra deorſuꝫ ſuapte natura, ꝛ ignis ſurſuꝫ idẽtideꝫ pergit. Primũ nãqꝫ nõ recte accipit in plantis differẽtias dictas, infra inquã ac ſupra. nõ enim eadem ſunt omniũ rerum ꝛ vniuerſi: ſupra ꝛ infra. ſed quã habet rõneꝫ in aialibus caput, eaꝫ ſubeunt in plantis radices: ſi inſtrumenta diuerſa vel eadeꝫ, operationibus officijſue dicere aſſerereqꝫ oportet.

ℂ Empedocles aũt nõ bene dixit hoc, addẽs augmentũ accidere plantis; deorſum qdem radiceꝫ mittentib⁹; ꝓpter id qꝺ terra ſic fert̃ ſm nãm: ſurſuꝫ aũt ꝓp ignẽ, ſilr. Neqꝫ enim ſurſuꝫ aut deorſuꝫ bñ accipit: nõ. n. idẽ oib⁹ ſurſum ꝛ deorſuꝫ eſt, ꝛ oi. Sed ſicut caput aialium, ſic radices plantaꝝ ſunt, ſi congruit inſtrumẽta dicere altera, ꝛ eadeꝫ operibus: idem autem eſt dicere inſtrumentum, quo vtiqꝫ fit ipſum opus.

Collectanea text⁹ cõ⁹ 38. ℂ Quia aiaꝫ eſſe pn̄m agens oiuꝫ motuũ. ſ. augmẽti ꝛc. cõcluſit ex his. ne alicui auctoritas Empe. obſtaret, qͣſi per moduꝫ correlarij remouet Empe. pctm̃, ꝛ inquit. Empe. aũt nõ bñ dixit hoc, addens augmẽtũ accidere plantis. deorſuꝫ qdeꝫ radicẽ mittẽtib⁹: ꝓpter id qꝺ terra ſic fert̃ ſm nãꝫ. Surſuꝫ aũt ꝓpter ignẽ ſimilr: ſup. latã ſir ſunt. ℂ Neqꝫ. n.] Obijcit ei in duob⁹. primo eniꝫ pro quia, neqꝫ ſurſuꝫ ꝛ deorſum bñ accipit: ſed qꝛ Empe. crediderat id ſurſuꝫ dici, qꝺ cõcauũ reſpicit, deorſuꝫ qꝺ centrũ, ait. Nõ. n. ideꝫ ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ oib⁹ corporib⁹, ꝛ omni. ſ. mũdo inferiori: ideo obijcit. d. Sed ſicut caput aialiũ, ſic radices plantaꝝ ſunt, cõſtat caput eẽ ſurſuꝫ nã: ergo ꝛ radix. Probat maiorẽ. d. Si pro qa congruit inſtrã dicere altera, ꝛ eadẽ opib⁹. i. qꝛ inſtrã diſtinguitur, ꝛ ſunt eadẽ ꝓpter opa: qͣre cũ ex radice nutrimẽtũ ſumat planta: ſic ꝛ aial ex capite. igit̃ ſi in opere cõueniũt: ꝛ in diffinitione ꝛ noie: ſicut ğ caput ſurſuꝫ dicet̃ aialis, ſic ꝛ radix plãtę. Primo ergo peccauit Empe. in nominib⁹, ꝛ rõnib⁹ nominum: vt ex his conſtat.

Com̃. 38⁹. Cum declarauit ꝙ motus.] Proponit capitl intẽtionẽ, ac neceſſitatẽ. narratqꝫ Empe. ponẽs: ꝛ totus hic ſermo pꝫ. ℂ Attamẽ debes ſcire Empe. virum cõmendatũ: maxie in nãlib⁹, nõ temere id opinatũ: qa eiꝫ elñta ſciuerat ſm formas in mixtura relicta fuiſſe: queadmodũ ꝛ plurimi poſteriores id cõceſſerũt: vt Auic. Auer. ꝛ alij: ideo ſm accñtia eſſentialia ea in mixtione remanere credidit: quoꝝ pncipalia ſunt mot⁹. ignis qdeꝫ ſurſuꝫ: terrę ꝟo deorſum: quare ꝛ ſi elñta, ꝛ eoꝝ motus in ipſo relinquant̃ mixto, augmẽtationẽ nihil aliud eſſe, niſi ptui diſtractionẽ putauit: ex diuerſo oppoſitoqꝫ motu eoꝝ cauſataꝫ. duo alia motiua Albert⁹ addit, quę ſi placet vide. hoc. n. eſt motiuũ Empe. qꝺ ex libro de nutrimẽto ꝛ nutribili Ariſtotelis excepi. ℂ Et iſte ſermo.] Nunc remouet pctm̃ ei⁹. Et p̃mo ꝓponit ideꝫ. d. Et iſte ſermo quem induxit in dãdo cãꝫ illi⁹ mot⁹ ↄ̃rij: qui inuenit̃ in augmẽtabili, non eſt verus: ꝛ ponit p̃mo p̃m pctm̃ in ſermone, ꝛ noie. d. Hoc. n. qꝺ eſtimabit̃ ꝙ ſupi⁹ in plantis, eſt ſuperius in mũdo, ꝛ inferi⁹ in eis ſit inferi⁹ in mũdo, non eſt veꝝ. ℂ Qm̃ neqꝫ in pte.] Propoſito errore, idẽ oſtẽdit eſſe pctm̃. ℂ Ubi debes ſcire ꝙ viuũ cõicare cuꝫ mũdo in dña poſitionis quę vocat̃ ſurſum trib⁹ accidit modis: in pte. ſ. qñ in reſpectu mutuo ſe reſpiciũt: queadmodum ꝛ ſi hõ caput in centro pedes eleuatos ad concauũ hẽt, vulgari ſermone pedes ſurſum hoĩs dicent̃ caput deorſum: ſic ꝛ rami ſurſum plantaꝝ dicunt̃ in pte. i. in reſpectu quo reſpiciunt cõcauũ lunę: qꝺ ſurſuꝫ eſt huius ſphęrę. ℂ In nã quoqꝫ: queadmoduꝫ caput aialis, ꝛ cõcauum hñt nãꝫ motus pncipiãdi: qm̃ queadmoduꝫ pn̄m motus leuiũ exiſtit cõcauũ: ſic ꝛ augmenti caput: ꝛ ſic quocũqꝫ ponat̃ caput, ſemꝑ in nã cõuenit cuꝫ cõcauo in eſſe talis dñę. In potẽtia ꝟo nõ põt exẽplũ accõmodari: attamẽ potẽtia loci ſurſuꝫ eſt leuia attrahere, eaqꝫ attracta ↄſeruare: ſic nõ põt dari in potẽtia aliqua portio in aiali: quę hui⁹ ſit potẽtię. ſ. attrahere leuia eaqꝫ attracta ↄſeruare. Põt dari exemplũ hippocraticũ. ſ. ſi eſſet aliqꝺ caput aialis, vel alicuius viuẽtis: qꝺ tñ leuia attraheret, vt forte eſt de ciſti fellea: quę cholerã oẽm attrahit, eãqꝫ ↄſeruat: cholera aũt leuis ẽ. Pꝫ ğ ex his qualr corpora viua pñt cõuenire trib⁹ modis cũ ſurſuꝫ mũdi. ſ. reſpectu, nã, ꝛ potẽtia. ℂ Hac diſtinctione accepta, arguit ↄ Empe. ꝛ inquit. Qm̃ neqꝫ in pte cõueniũt, neqꝫ in nã, neqꝫ in potentia. In pte qdeꝫ: qꝛ lꝫ hoc cõcedamus in plantis ſupeaꝝ ramos eſſe ſurſuꝫ in parte: tñ in plurib⁹ aialib⁹ non poſſet ideꝫ cõcedere. ſupius. n. in eis nõ reſpicit ſuperius mũdi, vt pꝫ de aialib⁹ hñtib⁹ caput deorſuꝫ, vel trãſuerſum. ℂ Et veritas.] Deſtruit ſcdm̃. ſ. ꝙ inferi⁹ in plãtis nõ ſit inferi⁹ mũdi. d. Et veritas nõ cõcedit hoc. nã. n. inferioris in plantis alia eſt a nã inferioris in mundo: radices eniꝫ ſunt inferi⁹ in plantis ſm te: qꝺ in nã differt ab inferiori in mũdo. ℂ Sed qꝛ aliqs poſſꝫ dicere ſi radix nõ eſt inferi⁹ plantaꝝ, cur ſita eſt v̾ſus centrũ. Rñdet. d. Sed ↄtingit cõgregatio eoꝝ in pte eadeꝫ caſu. ℂ Sed dices imo per ſe: qꝛ radix eſt pn̄m nutrimẽti, ſed non põt nutrimẽtuꝫ ſumere niſi a terra. ergo radix ſita debet eẽ in terra. igit̃ nõ caſu cõgregant̃: ſed ꝑ ſe. ℂ Dõm ꝙ caſu aliqua congregari poſſunt duplr, vel ſm naturaꝫ generis, vel ſpeciei. Primo modo caſu cõgregant̃: qꝛ non cõpetit cuilibet viuẽti. Scdo modo per ſe: quia plantę inquãtũ tales. Pꝫ ergo ꝙ neqꝫ in parte, neqꝫ in natura hę dñę cõueniunt in mũdo, ꝛ viuẽte gñe. Tacet aũt deſtructionẽ tertij mẽbri. ſ. ꝙ neqꝫ in potẽtia: qm̃ eſt qͣſi ꝓpinquũ ad ſcdm̃. Potẽtia. n. ſeq̄t̃ nãꝫ: quare ſi in nã nõ conueniunt: neqꝫ in potẽtia vt cõſtat. ℂ Et ipſa eadeꝫ eſt.] Oſtendit ꝙ natura radicis eſt nã ſupioris in aialibus: ꝛ p̃mo ꝓponit hoc. d. Et ipſa eadeꝫ eſt nã ſupioris in aialibus. ſ. radix, ꝛ caput ſunt in nã ſilis: qꝺ ſigno oſtendit Ariſto. ꝛ ſignuꝫ eius eſt, caput in aialib⁹ eſt ſimile radici in plantis: qꝛ actio eoꝝ eſt eadeꝫ. i. ſilis, ꝛ per actiones debemus reſpicere cõuenientiaꝫ, ꝛ diuerſitatẽ in pribus nãlib⁹. poſt applicat ſnĩaꝫ v̾bis ſuo mõ: ꝛ ſmo tot⁹ pꝫ. **Dubitatio. R°.** ℂ Et ſi non.] Remouet quoddaꝫ qꝺ qs dicere poſſet, ꝛ

inquit. Et ſi nos conceſſiſſemus, q̄ eſſet inferius .i. radix eſſet ipſius plantę pars inferior: tunc ħ qđ accidit plantis .ſ. q̄ inferi⁹ in eis eſt inferius mūdi, nō accidit niſi caſualiter, nō q2 habeat eandez nām ac .ſ. potētiā: qđ expo-nit ita q̄ ad inferius in plantis mouet̄ pars grauis, ⁊ ad ſupius leuis. Et hui⁹ dat cām .d. Qm̄ ſi ita eſſet: tūc aīa, neq3 ſupius, neq3 inferius haberet, neq3 nā inferioris ⁊ inferioris in plantis eſſet eadem. ¶ Qm̄ ſic.] Probatur ꝯñtia. quęlibz pars plātę ⁊ aīalis eſt attractiua vtriuſq3 naturę: cū nutrimentū ſit mixtū: ergo nō eſſet aliqua determinatę naturę attractiua: ⁊ per ꝯñs neq3 aliqua quę ſurſum vel deorſum dici debeat. ¶ Et dixit.] Reddit cām cur caput h3 potētiaz radicis in plantis, ⁊ inquit. Et dixit q̄ potētia capitis in aīalibus eſt potētia radicis in plantis: q2 hoc eſt pncipiū eius: per qđ aīal eſt aīal .ſ. ſenſus: oēs .n. ſenſatiōes pncipalr̄ fiunt in capite: ſaltē initiatiue. qđ dico: q2 7° phyſicoꝝ ait pncipiū oīuz ſenſuū eſſe cor: qđ itelligo vltimatū. hoc aūt .i. radix eſt pn̄m: per qđ plantę ſunt plantę .ſ. cibꝰ: ⁊ inde correlariū īfert: ⁊ ideo ſi caput ex aīali, ⁊ radix ex plantis aſcindat̄ depereūt: ⁊ ſic patet peccatū Empedo. ¶ Argumentū ſuuz nō eſt difficile ſolutione: ⁊ ſi eīz ęlemēta ſaluent̄ in mixtiōe, nō in motu ſaluant̄: cum ibi nō principalr̄ ſint gratia ſui, ſed totius mixtionis gratia: ⁊ ideo ęlementū nō niſi per accidens facit ad augmentū vt conſtat.

Tex. 4°.

COMMENTARIVM.

Ex his clare p3 oīa opera, quę vegetatiuę potentię attribuūtur, eſſe opera aīę, hoc ſtāte: nūc reprobat pōnez Empedoclis, ⁊ p̄mo narrat eius pōnez. 2° eaz reprobat. Quātū ad p̄mū dicit. Empe. aūt nō bene dixit hoc .ſ. qđ dixit de augmēto. Addens augmentū accidere plantis deorſuz qdez radicē mittētib⁹, ꝓpter id qđ terra ſic fert̄ ſm nāz. Surſum aūt ꝓpter ignē ſimiliter. Animaduerte Empedoclez arbitratū eſſe oīa entia, quę peripathetici dixerunt fieri ab agente nāli, fieri caſu, ⁊ neceſſitate materię. Dicebat .n. molares dentes maiores eſſe, anteriores ṽo graciliores, q2 caſu euenit, vt mā plurima ad eū locū defluxerit. pauca ṽo ad locū anteriorꝝ dentiū: ita de cęteris mēbris fuxit. Eadez rōne augmētum fieri neceſſitate māę dicebat, ex qua planta cōſtat. cuz .n. planta cōſtet ęlītis, eaz augeri dixit, quo ęlīta ex qb⁹ conſtat mouent̄ ꝯrijs motib⁹: grauia qdez deorſum verſus radices, leuia ſurſuz ṽſus ramos: ergo neceſſitate eaꝝ rerū, ex quib⁹ cōſtat planta, ipſa augeri vi. Ex hoc argumēto, credidit ita eſſe in aīalib⁹, ⁊ oībus viuētib⁹: q̄ neceſſitate materię augmentū fiat. Cōtra ergo obijcit Ariſtoteles p̄mo, quo ad ṽba. ſcđo quo ad rem. Quo ad ṽba, q2 nō bene accipit ſurſuz ⁊ deorſuz: naz in planta ramos aſſerit eſſe ſurſuz, radices deorſuz: qđ falſum eſt, q2 radices ſunt ori ſiles, mō in aīalib⁹ os ſublime eſt: ergo ⁊ in planta radix. inquit. Neq3 .n. ſurſum, neq3 deorſum bene accipit: qm̄ nō eſt ſurſuz ⁊ deorſum omnib⁹ viuētibus, ſicut eſt ſurſum ⁊ deorſuz in omni ſcilicet mundo: qm̄ ſolū in hoīe accipiunt̄ ſurſuz, ⁊ deorſuz vt in mūdo, in cęteris viuētib⁹ nō ſic. In multis .n. aīalib⁹ caput, quę eſt pars ſupior, nō ꝯuenit cū ſuperna mundi pte. Propterea dicit: ſed ſicut caput aīaliū: ſic radices plantaruz ſunt, ſi pro qa, ꝯuenit inſtrumēta dicī altera hoc eſt diuerſa ⁊ eadez hoc eſt ſilia operib⁹ / hoc eſt, vt in operādo diſſimilia, vel ſilia ſunt. Cōſtat aūt idē dicere eē inſtrm̄ aliqđ, quo opus eſt idez: vt qm̄ radicis opus eſt cibum attrahere, radix erit ori ſilis. Ergo non bene ſumpſit ramos eſſe ſurſuz, ⁊ caput deorſum: q2 rami reſpiciunt cęlī ſurſum, ⁊ radices cęli deorſuz. ¶ Sed dices cur ſurſum ⁊ deorſum potius in plantis debent accipi cōparatione ſurſuz, ⁊ deorſuz in hoīe, q̄ꝫ cōparatione ipſoꝝ ſurſum ⁊ deorſum in mūdo. ¶ Rńdet nouus expoſitor, q2 iperfectiora debent ordinari per analogiā ad pfectiora: cum ergo videamus caput eē ſurſuz in aīalib⁹ pfectis .ſ. hoīe iudicādū eſt illud eſſe caput ⁊ ſurſum in plantis qđ in officio aſſimilatur capiti in hoīe. Illud ṽo deorſum, qđ aſſimilat̄ pedib⁹. Quia igit̄ radix ori, qđ eſt ſurſum aſſimulat̄, rami pedib⁹ qui ſunt deorſuz: ergo, nō bene accepit hęc in plantis Empedocles. ¶ Sed hęc cā noui expoſitoris dubia eſt, q2 hac rōne deberēt hęc accipi a ſurſum, ⁊ deorſuz in cęlo, qm̄ cęlum eſt aīatū, ⁊ longe hoīe pfectius: quare potius hęc deberent accipi cōparatiōe partiū cęli: q̄ꝫ ptiū mūdi. ¶ Pōt defendi nouus expoſitor, q̄ plāta nō ꝯuenit cū mūdo in rōne accipiēdi hęc. naz in mūdo hęc ſumunt̄ ꝑꝑ motū localez in aīalib⁹ ꝑꝑ augmētū. in mūdo .n. ſurſuz eſt ad qđ ferunt̄ leuia. in homine ſurſuz eſt, qđ eſt pn̄m augmēti: eſt aūt pn̄m augmēti aſſumptio cibi. Ergo ſurſuz in hoīe, eſt locus, vbi eſt os. In mūdo ṽo deorſuz eſt locus, ad quem ferunt̄ grauia. In hoīe locus, per quē excremēta expellunt̄. Cum igit̄ in oī viuente ſurſuz ⁊ deorſum accipiant̄ penes motum augmēti. Ergo in plantis hęc ſumi debent per analogiā ad ea viuētia, quę ſunt pfectiora: cuz qb⁹ planta ꝯuenit in rōne accipiēdi hęc. Ergo debent ſumi cōparatione eaꝝ partiū, quę ſunt in hoīe ſurſuz ⁊ deorſuz: q2 planta ⁊ hō ꝯueniunt in rōne accipiendi hęc.

¶ Deinde quid eſt qđ cōtinet terraz ignemue: quae qdez in cōtraria loca ferunt̄: diſtrahent̄ .n. pfecto: niſi aliqd ſit qđ ipſa ꝓhibeat atq3 detineat. Quod ſi ſit aliquid: id eſt pfecto anima ipſa quo ſit vt ipſa ſit augendi cauſa nutriendiue: non elementa / quemadmodum ille putabat.

¶ Adhuc aūt quid eſt cōtinens in cōtraria in quę ferunt̄, ignem ⁊ terram. Diſtrahent̄ .n. niſi aliquid ſit ꝓhibens. Sin aūt eſt, hoc eſt aīa: ⁊ cauſa agendi ⁊ alendi.

¶ Scđo ⁊ adhuc contradicit ei ſm rem, ⁊ inquit. Adhuc aūt eſt cōtinens ęlīta, ignē .ſ. ⁊ terrā, quę eſt ꝯria ferunt̄ ſup. loca. diſtraherent .n. niſi aliquid ſit ꝓhibens. Si ṽo erit aliqd ſup. ꝓhibēs illaz diſtractionē, hęc eſt aīa: ⁊ cā alimēti ⁊ augmēti, nō ęlīta quēadmoduz ille putabat. Collectanea text° cō[n] 38.
¶ Ex his p3 aīaz nō tm̄ vt forma pncipiū eſſe augmēti ⁊ alimenti, veruz vt efficiens ⁊ motor.

Et ſi cōceſſerimus. Primo ꝓponit petiū eius, ⁊ inquit. Et ſi conceſſerimus q̄ natura ſuperioris ⁊ inferioris in plantis, eſt natura ſupioris ⁊ inferioris in mūdo, ⁊ q̄ pars ignea mouetur ad ſuperi⁹ in plantis, ⁊ terreſtris ad inferius. Com[m] 39°.
¶ Et nos.] Inſtat cōtra hoc, ⁊ p̄mo ſupponit vnū ſenſu notū .d. Et nos videmus q̄ eadez pars mouet̄ ad ſupi⁹ ⁊ inferi⁹ inſimul. videmus .n. q̄ quęlibz pars potētię ſenſibilis .i. aīalis, ⁊ qđlibz mēbrū mouet̄ ad vtrāq3 partez inſimul, ⁊ intēdit de parte nutrimēti: nutrimentū .n. mouetur indifferēter ad oēm dīam poſitionis in aīali, vbi fuerit neceſſitas: ⁊ videmus de quolibz mēbro idez, qm̄ qđlibet mēbrū pōt moueri ad oēm dīam poſitionis in animali. iſtud ſenſu videmus. ergo per [inſimul] intēdit indifferēter. hoc ſtante arguit, vel illa ps nutrimēti, quę indifferēter nata eſt moueri ad oēm dīaz poſitionis, eſt vnius ſpeciei, vel diuerſę, ⁊ oſtendit primū eſſe falſuz .d. Si igitur poſuerimus q̄ illa pars ſit vnica .ſ. vnius ſpēi: quę mouet̄ .i. pōt moueri ad vtrāq3 partē: tunc pncipiuz per qđ mouet̄ iſtis duob⁹ motib⁹ .i. forma illi⁹ eſt vnica .ſ.

vnius ſpeciei. Hoc deſtruit.d. Iſtud igiť pncipiuz habet potentiã vt moueat ad vtrãqz partez inſimul.i.indifferenter:qd nõ eſt in elemẽtis,qz vna pars.i.ſpecies eoꝝ, non habet niſi vnicũ motũ.i.ſpeciei,ſiue fuerit ſimplex, ſiue compoſitũ.i.mixtuz,ꝛ qꝫ de ſimplici patet aũt,quia ſi fuerit compoſitũ ex eis mouebiť ſm elementũ dominans.patet ergo ꝙ illa pars nõ poteſt eſſe vnius ſpeciei. Tũc oſtendit ſcdm mẽbrũ eſſe impoſſibile.d.Et ſi partes,quę mouenť in illa eadez parte in ſenſu.i.aiali ſenſitiuo,aut in natura.i.vegetabili ad ſuperius:ſint alię.i.alterius ſpeciei,a partibꝰ quę mouenť in illa parte ad inferius:tũc illę partes neceſſario ſunt diſtinctę.i.differẽtes ſpecie abinuicez,quę,qz ſunt ſimplices,ſunt diuerſę ſm dominiũ elemẽtoꝝ:eo qz id qd moueť ſurſuz eſt leue a dominio:id ℟o qd deorſum graue a dominio. Tunc deſtruit hoc.d.Et ſi ita ſit qd eſt id qd retinet ignẽ,ꝛ terrã, aut partẽ igneã ꝛ terreſtrem. ¶ Sed quia quis põt dicere ea retineri ppter mixtionẽ : quẽadmodum cera cũ charta,obycit hinc.d. Quũ non poſſumus dicere ꝙ hęc duo ſunt admixta,qm̃ ſi eſſent admixta mouerentur ad eadez partem.ſ.dominãtis,qm̃ omne mixtũ mouetur verſus id,ad qd dominans moueť:cum non deť equale ad pondus:vt pmo cęli viſum eſt. Tunc arguit.Et ſi ita eſſet ꝙ ſupple ad loca cõtraria moueret,cito ſepareẽtur niſi aliqd phiberet,ſed cõtingit eis neceſſario eſſe phibens:quũ nõ videnť ſeparari,ſꝫ pmanent inſimul duz viuit planta,ꝛ hoc eſt neceſſariũ eis:ꝛ quum cõceſſerint illic eſſe phibẽs:cuius potẽtia nõ eſt potẽtia elemẽtoꝝ, dicemus eis,ꝙ idem phibens eſt aia.ſm hoc igitur eſt ſermo eiꝰ in hoc intelligẽdus,lꝫ ſit valde breuis. ¶ Eſt igiť vis argumenti,elemẽta ppter hoc mouenť ad contraria,ꝛ nõ diſtrahunť:igiť eſt phibens ea,ꝛ id phibẽs non eſt aliqd elemẽtoꝝ,ergo altera natura,ꝛ illa nõ eſt niſi anima:ergo ab anima. Cõmen. 7°.

¶ Sed hic occurrit pulchra dubitatio : qm̃ mihi non vꝫ rõnabilis ꝛ neceſſaria pñtia, phibens elemẽta diſſipari non eſt aliqd elemẽtoꝝ,eſt ergo anima:qm̃ videmus in ſphęris ppꝛys elemẽta cõtigua eſſe,eaqꝫ nunq̃ diſſipari:ꝛ tamẽ non ab aia,ſed ab ordine vniuerſi illa fit phibitio:ſic dicã ꝛ hoc loco elemẽta phiberi ab ordine vniuerſi quẽ amicitiã appellat Emp.nõ ergo opꝫ recurrere ad animã. ¶ Amplius videť ꝙ nõ ſit pñtia neceſſaria, ꝛ ſi aia ſit phibẽs,nõ ppter hoc inferri debet ipſaz eſſe principale pncipiũ augmẽti.ſed Emp. diceret aiaz phibere,augmẽtũ fieri effectiue ab elemẽtis.Emp.ergo diceret,aliud phibens eſſe,aliud ℟o augmẽti primũ pncipium:elementũ eniz primũ principiũ,aiaz ℟o phibere diceret. ¶ Sed dicẽdũ dicta Ariſto.neceſſitatẽ habere, ſuppoſito elemẽta nõ poſſe regulari niſi ab aia:nã enim cęli ꝛ ſi elementis dominať virtute alę nobilis id facit,ꝛ breuiter nihil eſt ſuper elemẽtis niſi aia. ¶ Scdo accipit ꝙ cuiuſlibet actionis elementoꝝ determinatę debet dari determinatũ regulatiuũ ꝛ ppriũ,qm̃ ab agẽte ꝛ aia vniuerſali,nõ pueniť niſi effectus vlis,ꝛ non proprius. ¶ Ex his ſequiť ꝙ cũ elemẽta phibeanť,ꝛ regulenť a diſſipatione regula ppria ꝛ pticulari,ꝙ in corpe mixto dabiť vna pticularis ꝛ ppria regula eis per ſcdaz ppoſitionem,ꝛ illa non põt eſſe niſi aia,vt dictũ eſt,ergo pꝫ. Obiecta aũt ſoluta pateť. ¶ Primũ eniz qm̃ nulla põt eſſe natura elemẽtis domina,niſi aia,ꝛ non vlis. g̃ ppa. ¶ Scdm etiaz qm̃ actio debet attribui pncipali agẽti: cuiuſmodi aia eſt:cũ ſit regla diuz. ¶ Sed hic occurrũt ambiguitates.pma:qm̃ videť argumentũ Auer.in ꝯriuz reduci,nos videmus vnã ſpẽm moueri ad loca diuerſa, vel illa moueť a forma elemẽtoꝝ,vel ab aia. ſi a forma elementoꝝ,habeo qd volo.ſi ab aia,hoc deſtruiť.declaratur eniz in 3° cęli.vliter nullam nãm agere niſi vnum. ergo aia nõ eſt pncipiũ augmẽti. ¶ Scdo ſi aia eſt pñm augmẽti per ſe,ꝛ pncipale:g̃ ſemp durante vita augmẽtaret,cum ſemper apponiť cibus,ergo ſemper augmentaret:ergo opꝫ ponere ipſaz nõ eſſe pñm augmẽti. ¶ 3°. Si aia eſt pncipiũ augmẽti:qd erit pncipiũ decremẽti, nõ aia:qz ab vno non pñt effectus oppoſiti venire:ergo aliud ab aia. Cõmen. 21°.

¶ Ad pm̃ dictũ Auer.eẽ itelligẽduz de nã p ſe:nõ aia nõ ẽ nã p ſe,ſꝫ ſm analogiã nois:ois.n.nã vniuoce ꝛ p ſe dicta,eſt ad vnuz determinata:ꝛ ꝙ aia ſit nã vniuoce,ꝛ per ſe nõ cõcedunt ſapiẽtes. ¶ Ad 2m Haleꝛnus in libro de nutrimẽto ꝛ nutribili inquit. Uirtutẽ illã augmẽtatiuã cõgenerari aię ab agente ſecum pmanere vſqꝫ ad tempꝰ : quũ ℟o tps adeſt cõſiſtentię euaneſcere eaz aut atqꝫ diſſolui. ¶ Sed iſtud nõ phyſicum reputo. Declaratũ eſt eniz ab Ariſto.in libro de iuuẽtute ꝛ ſenectute,accidẽs nõ corrũpi niſi altero duoꝝ modoꝝ.ſ.per ſe a cõtrario:ꝛ per accidẽs diſſolutione ſubiecti.mõ conſtare põt potentiã illaz neutro modo corrũpi.ſubm.n.ſ. aia pmanet.ampliꝰ nulluz ei ſucceſſit ꝯriuz:q̃re corrũpi nõ põt. ¶ Propť qd vꝫ mihi ꝙ ſicť vnꝰ nauta cã eſt ſalutis nauis ꝛ ſubmerſionis:ſubmerſionis ℟o vt abñs,ſalutis vt pñs,ſic vna ꝛ eadez potẽtia augmenti,ac diminutionis pñm erit.augmẽti qdẽ:ppterea qz mẽbra ſunt hñ extẽſibilia.Scdo qz mã cõtenta in eis bene humida eſt ei obediẽs.Tertio qz calor eſt fortis ꝛ potens. Efficiens aũt diminutiua ppter ꝯrias cãs:quũ.n.mẽbra hebetanť ab extraneitate nutrimenti.Amplius mã facta eſt terreſtris,ꝛ ei inobediẽs. Rurſuz calor eſt q̃ſi extinctus,tunc poa iſta in diminutiuã conuerteret. ppter quas igiť cãs nõ ſemp auget aia,ꝛ qd ſit augmẽti ac diminutiõis pñm, ex his pꝫ.Obiecta igiť his ſoluta tibi relinquanť.

COMMENTARIUM.

Nunc cõtradicit Empedocli quo ad cauſas augmẽti,ꝛ dicit.Adhuc aũt qd eſt cõtinens ignem ꝛ terrã,quę in ꝯria loca feruntur intra ipſaz plantã.q.d.opꝫ,vt aliqd ſit phibẽs.Diſtraheẽt eniz niſi aliqd ſit phibẽs.Sin aũt eſt aliqd illa phibẽs diſtrahi,hoc eſt aia:ꝛ ſic ipſa phibens erit cã augendi ꝛ alendi. ¶ Auerroes in cõmẽtario ſumit tanq̃ notuz ad ſenſuz eaſdez ptes nutrimẽti ferri in ꝯria loca in planta ꝛ aiali. Hoc ſenſu põt pcipi,qz fcã digeſtione nutrimẽtũ diſtribuiť in oẽs ptes,quaꝝ alię ſurſuz alię deorſuz ſũt: ꝛ cũ hę ptes,quę ab eodez nutrimẽto in diuerſas partes diſtribuũtur,ſint eędem qz nutrimẽtales:quęrit an ſint ſpecie eędez,an ſpecie diuerſę:ſi ſie ℟o eędez nõ pñt eſſe eędez ſpecie,qz vel erũt ſimplices,vel mixtę.nõ ſimplices,qz vna nã ſpecie vnius eſt motꝰ ſpecie.non mixtę:qz etiã vnius eſt motꝰ ſpecie:qz mixtũ moueť ab elẽto pdominãte:nõ ergo pñt eſſe eędez ſpecie:ſin aũt ſunt diuerſę ſpecie:aut erũt ſimplices,aut mixtę:ꝛ qcqd dicať,opꝫ dari phibẽs,ne diſſipenť.Uel hoc eſt mixtio,vel aia.nõ mixtio,quia tunc nõ mouerenť in ꝯria loca:qz mixtum moueť ſemp ad vnã partẽ:cũ ſemp in eo alterius pdomineť,cum nõ deť equale:g̃ eſt aia. Quare phibẽs erit alia potẽtia q̃ꝫ potẽtia elẽtaria. ¶ Profecto hec Auerrois deductio eſt ſupflua,cũ Ariſtoteles argumẽteť ad hoiez.Empedocles.n.voluit augmẽtum fieri pp motus elẽtoꝝ,quę in augmentabili arbitrabať moueri in ꝯria loca:ergo nõ opꝫ diſputare,quid Empedocles itelligat, cum ſermo ſit clarus : non enim credebat Empedocles augmentũ fieri pp nutrimentũ,cuius ptes diſtribuũtur in diuerſas ptes,quę reſtaurãdo augẽt,vt nos tenemus, ſed opinať fieri augmẽtũ ſiue fiat,ſiue non fiat nutritio,

Deductio Auer.

Qualis auer. deductio.

qđ poſterius ſit, ⁊ ei, qđ prius corrũpit̃, qualitates pmę ſi-
militer hoc pacto vtriq̃ cões ſunt, ⁊ qualitates ſequētes
mixtionē etiã cões ſunt vtriq̃. ¶ Eſt alia ratio, q: ſubita
nõ corrũpunt̃. Scdm enim Auerroem ⁊ Ariſtotelem mã pri-
ma, quã ꝯſequunt̃ dimẽſiones, remanet poſtea ⁊ poſterio-
ri aię cõis. ergo ⁊ dimẽſiones. Scdm Auerroẽ ęlntarię
formę diſponẽtes mãm remanẽt ſub priori, ⁊ poſteriori
aia. ergo pmę qualitates, quę illas ſequunt̃, remanẽt ſub
vtraq̃ forma. Silr forma mixtionis, quę eſt vna forma
ęlntalium, eadẽ numero manet cum vtraq̃ aia. ḡ ⁊ accn-
tia quę mixtionẽ illam ꝯſequunt̃. Uariant aũt hęc cõia
accntia ſolum terminis, ⁊ ſic, vt terminata nõ ſunt eadẽ,
quę ſequunt̃ formã ſequẽtẽ, ⁊ quę erãt cum aia pcedẽte.
¶ Sed hęc poſitio ſupponit in eodẽ mixto aiato eẽ plu-
res formas, vt ęlntales, ⁊ formam mixtionis: quę ſuppoſitio
(lʒ ſit de mẽte Auer.) tñ eſt res ſeorſum digna ꝯtrouſia.

Qualis hec expoſitio.

Propterea ſuſtinẽdo nũc põnẽ Thomę, dico q̄ rõnes
Candauẽſis, nõ cogũt. Prima qdẽ nõ cogit, q: nos tene-
mus q̄ terminus totius pcedentis alterationis eſt ſemꝑ
gñatio poſterioris formę, ad cuius itroductionẽ pcedẽs
illa alteratio diſponebat. cũ ꝟo dicebat terminũ mot⁹,
⁊ ipm motũ idẽ eẽ numero, ⁊ ſpecie. dico h̄ eẽ verũ, qñ
alteratio terminat̃ per ſe pprio, ac itrinſeco termino, vt-
pote qñ alteratio eſt intẽta ab agẽte pp ipſam, ⁊ nõ per
accñs alterius gratia: cum. n. intẽdit̃ alterius cã, nõ pprio, ſed
alieno termino terminat̃, veluti in ppoſito prior alteratio,
nõ pp ſe, ſʒ ppter gñationẽ formę ſequẽtis itẽdit̃:
cum gñatio 5° phyſic. ſit finis alterationis. ḡ recte Expo-
ſitor ſentit, q̄ qñ mot⁹ ordinat̃ ad aliud, ipm non termi-
no ppriꝫ gñis, ſed alieni terminet̃. Ex quo ſequit̃, q̄ iſte
mot⁹ eſt finit⁹, lʒ per nihil ſui finiat̃. ¶ Scda etiã ratio
nõ cogit, q: diſpões per accidens corrũpunt̃ eius ſubti
corruptiõe, cuius ſunt accñtia: erãt. n. accñtia illa bifariã
corruptibilia: ⁊ per accñs corruptione ſubti, cuius erãt,
⁊ per ſe aduẽtu ꝯriꝫ corruptiui. q̄a ḡ erãt ſubti corruptio-
ne corruptibilia, ideo non corrũpebant̃, vt nõ poterant
corrũpi, ſed quo apta corrũpi erãt. ¶ Tertia etiã nõ co-
git, q: tales pcedẽtes diſpões oẽs in inſtãti corrũpunt̃;
ita vt pm̃ inſtãs eẽ formę ſequẽtis ſit pm̃ nõ eſſe formę et
diſpõnum pcedẽtiũ. Ex quo ſequit̃ aliquã rem corrũpi,
quo nõ eſt per ſe corruptibilis, vtpote cũ corrũpit̃ per
accñs. Ulterius dõm eſt alterationẽ cõtinuo pceſſiſſe p-
parãtẽ ad corruptionẽ formę poris. nã ſicut ꝯtinuo ppa-
rãt ad gñationẽ formę ſeqñtis, ſic ꝯtinuo ppparãt ad cor-
ruptionẽ pręcedẽtis. quare ante corruptionẽ vegetatiuę
pceſſit alteratio ad illã diſponens. In aduẽtu ḡ ſenſitiuę
vegetatiua deſinit cũ oibus ſuis accñtibus. P. Siqs di-
ceret aliqd poſſe corrũpi nulla pręcedẽte alteratione ad
illam diſponẽte, nõ diceret abſurdũ, qñdo. ſ. corrũpere-
tur illud per accidẽs, alterius corruptione, vt in ppoſi-
to diſpões formę pcedẽtis corrũpunt̃ per accidẽs cor-
ruptione eius formę, cuius erãt. ¶ Etiã 4° nõ cogit, q:
diſpões, quę pcedũt nõ inducte erãt, vt diſponerẽt ad
factũ eſſe, ſed ad fieri, ppterea nõ ſunt fruſtra, ſi non re-
manẽt, cum puenerũt ad finẽ debitum. ſ. ad ipſum fieri.
¶ Quinta etiã nõ cogit: nõ eniꝫ in aliquo inſtãti mã nu-
da ⁊ indifferẽs reſtabit, q: pm̃ inſtãs eſſe formę ſequẽtis
eſt pmuꝫ inſtãs nõ eſſe formę pręcedẽtis. ¶ Ultima ni-
hil eſt, q̄a ois actus in materia diſpoſita fit: nõ qdẽ diſpo-
ſitione remanẽte pro facto, ſed diſpõne, quę inducta fuit
pro ipſo fieri. hęc pro defenſione diui Thomę. Hęc de
pma dubitatione. ¶ Ad 2ᵃᵐ ꝟo, dicẽdum q̄ itellectiua
aia nõ eſt ꝟtualr ſenſitiua ac vegetatiua, ſed ipamet quę
formalr eſt intellectiua, eſt formalr ſenſitiua, ⁊ formali-
ter vegetatiua: dicit̃ autẽ potẽtia ꝯtinere illas, quatenus

põt eſſe pn̄m oium coꝝ operũ, quoꝝ illę ſunt. ¶ Ad 3ᵘᵐ
ꝯcedo hoiem per eãdeꝫ formã eẽ hoiem, aial, ⁊ viuens:
nõ tamẽ oportet omne illud, quod ineſt homini, quo hõ
eſt, illi inſit, quo aial eſt: per eandẽ enim formã lignũ eſt
bicubitũ, ⁊ quãtũ: ⁊ tamẽ nõ qcqd ligno cõpetit, quo eſt
bicubitũ, ei cõpetit, quo quãtũ eſt: ligno enim per ratio-
nẽ bicubiti cõpetit eſſe mihi ęquale, qđ nõ competit per
rationẽ quãti, q: tũc vbicũq̃ eẽt ratio quãti eſſet ęquali-
tas mihi. P. Nubibus eadẽ forma albũ ⁊ quale: nõ tamẽ
oportet qcqd ſibi cõpetit rõne qua albũ: ſibi cõpetat ra-
tione, qua quale: rõne enim qua albũ cõpetit eẽ Catoni
ſile: qđ nõ ſibi cõpetit rõne qua quale. Dico ergo q̄ ea-
dẽ forma eſt itellectiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua: non tamẽ
oportet qcqd cõpetit homini per intellectiuã, ⁊ cõpetat
per ſenſitiuã vel vegetatiuã: q̄a lʒ eadẽ aia ſit, ratio ſenſi-
tiuę cõmunior eſt q̄ ratio intellectiuę. ¶ Ad 4ᵘᵐ dicẽ-
dũ, q̄ per eãdem formã nõ poſſunt nobis ꝯriꝫ act⁹ inelſe
ſub eadẽ rõne, ⁊ per eãdeꝫ ꝟtutẽ. Modo itellectiua quo
itellectiua eſt, quoue vtitur rõne nos cauemus volupta-
tes. Quo ꝟo ſenſitiua eſt, quocq̃ vtit̃ ſenſu, ⁊ appetitu ſe-
quẽte ſenſum, appetimus voluptatẽ. quare ex hac actuũ
diuerſitate nõ ſequit̃ realis diſtinctio aiarũ. ¶ Ad 5ᵘᵐ
dicẽduꝫ, q̄ ſenſibiles ſpẽs ſunt in aia itellectiua, ſed quo-
dependẽt intelle, ⁊ ꝯſeruant a potẽtijs ⁊ ſenſorijs, quę ſunt
corruptibilia: ⁊ ſic nõ ſunt ęternę, lʒ itellectiua anima ſit
ęterna. ¶ Ad 6ᵘᵐ dõm, q̄ in hoie ſaltẽ aia ſenſitiua, ⁊ ve-
getatiua ſunt indiuiſibiles, ſed quales ſint in aialibus, et
plãtis, ſupius dictũ eſt. ¶ Ad 7ᵘᵐ dicẽdũ, q̄ hõ gñat ve-
getatiuã, ⁊ ſenſitiuã: quę tamẽ in aduẽtu itellectiuę deſi-
nũt: dicit̃ tamẽ gñans hoiem, nõ q: ponat formã in ma-
teria, cum itellectiua extrinſecus accedat, ſed q: inducit
in mã diſpõnẽ, ſine qua aia intellectiua nõ poſſet induci
in mã. Propter hoc argm̃ nõnulli poſuerũt formaꝫ cor-
poreitatis, quę aduenit in mã humana poſt inductioneꝫ
formaꝝ ęlntaliũ: ⁊ hãc dicũt inducere parẽtes, pro gñia-
tione hoís, ⁊ per hãc dĩ hõ corrũpi. Hanc ponit Henricus
candauẽſis, ſimul in eodẽ inſtãti recipi in mã, in quo in- quol. 3. q. 15.
tellectiua aia recipitur. Et lʒ de hac mã alĩs diligẽtius di-
cet̃, tñ quãtũ ad ppoſitũ ſpectat, debes ſcire q̄ Henricus
in hoie tñ ponit duas formas in eodẽ inſtãti ſimul indu-
ctas. ſ. itellectiuã aiaꝫ creatã a deo, ⁊ corpeitatẽ inductaꝫ
ab agẽte nãli. Mouet̃ aũt ex eo, q̄a diuerſoꝝ agẽtiũ, quę
agũt diuerſis mutatiõib⁹, ipoſſibile eſt terminũ eẽ vnũ,
⁊ eũdẽ nũo. At hõ in gñatione hoís agit ppa mutatione,
⁊ de⁹ in creãdo aiam, agit alia. ḡ alia atq̃ alia eſt forma,
quę terminat hincinde. Per hãc ḡ ſaluãt gñationẽ hoís,
⁊ corruptionẽ. Sed hęc q̄ſtio reqrit longã diſputationẽ.
¶ Tñ ſm ꝟitateꝫ opꝫ dicere q̄ hęc corpeitas nihil ſit,
vt alĩs oſtẽdet̃, ⁊ dato q̄ aliqd eẽt, tũc non ſaluarẽt gñia-
tionẽ hoís in eo q̄ hõ eſt, ſed in eo q̄ corpus, quia hõ, vt
hõ nõ ſit niſi ppter aiaꝫ, qua hõ eſt hõ. modo hęc aia fit
a deo: ⁊ ſic ſi fit hõ a parẽtib⁹, ſolũ fit, q̄tenus eſt corpus:
⁊ ſic in eo q̄ hõ nec eſſet gñabilis, nec corruptibilis. Sic
ḡ ipſi dicũt hoieꝫ fieri, quia inducit̃ corpeitas, ita poſſu-
mus dicere nos q̄ hõ fit, nõ per h̄, q̄ eius forma fit a parẽ-
tibus, ſed per h̄ q̄ fit in mã: ſilr corrũpit̃ per hoc q̄ eius
forma deſinit eẽ in mã. Et cũ dicis, qđ fit in gñatione hoís
a parẽtib⁹, dico q̄ fit itellectiua aia in mã: ⁊ ſic hõ gñat̃
ſimplr, nõ q̄ ſimplr eius forma gñet̃, ſed q̄a fit in mã: ⁊
ſili rõne corrũpit̃. ¶ Ex quo ſequit̃ aliqd ſimplr gñari
vel corrũpi, cũ⁹ nulla pars eẽntialis gñat̃, vel corrũpi-
tur, vtpote nec mã, nec forma, ſed ſoluꝫ ſimplr fit, q̄a eius
ſubalis forma fit in mã, ⁊ ſimplr corrũpit̃, q̄a ſubalis eius
forma deſinit mãꝫ iformare: verũ de his in 3° li°. ¶ Ad 8ᵘᵐ
eodẽ modo de nutritione dicat̃: nutrit̃. n. hõ non q̄a forma
de nouo

de nouo fiat, vel mã, vel accñs, ſed qa eius forma de nouo fit in pluri, ⁊ noua mã. ¶ Ad 9um dicẽdũ eſt, q ille ordo eſt rõnis:in hoie.n.cum aia itellec[va] ſit in mã, pus viuit illi, vt eſt forma corporis.2°, vt eſt vegetatiua.3°, vt eſt ſenſitiua. vltimo eſt itellectiua, tñ vna eſt forma, quę in eodez inſtãti viuit, vt eſt corpalis, ⁊ vegetatiua, ⁊ ſenſitiua, ⁊ itellectiua. ¶ Ad 10um pz ſol. ¶ Ad 11um dicẽdũ, q accñtia quędã ſunt ſubordinata, vt vegetare, ⁊ ſentire, ⁊ itelligẽ: quędaz ſunt oino aduerſa, diſpata, ⁊ iter ſe oino abiũcta. Prima accñtia pficiſci ab eadẽ forma ſub diuerſis rõnibus. Scḋa vo arguũt diuerſas formas, vt ſunt mot° cęleſtes, qui cum nõ ſint ſbordinati, arguũt cęlo aias diuerſas. ¶ His dilucidatis, ad pncipales rõnes. Ad pmã patuit ſolutio, ⁊ ad 2am ſilr, qz ſenſitiua, quę eſt aia humana, extrinſec° accedit. at ſenſitiua ⁊ vegetatiua, quę vt diſpoſitiones in fieri inducebant, itrinſecus accedebãt. ¶ 3a etiaz ſoluta eſt:heſt.n.ſenſitiua ⁊ vegetatiua in hoie ſuba, quę eſt aia itellec[va], lz itellectiua ſit vtualiter, ⁊ eminẽter oẽs, vt dictũ eſt. ¶ 4a ſoluta eſt, qa ſenſitiua ⁊ vegetatiua in hoie ſuba ſunt, dz tñ intellectiua vtualr ⁊ eminẽter illę, nõ quę ſunt in hoie, ſed quę ſunt in brutis, vt dictum eſt. ¶ Ad 5um ꝯcedo, q hõ ⁊ brutum in aiali ꝯueniũt per ſenſitiuã, quę eſt ſuba: nõ tñ ſenſitiua in bruto nõ eſt itellectiua. ḡ nec in hoie. naz hõ ⁊ brutũ ꝯueniũt in aiali per aialitatẽ, ⁊ aialitas in bruto nõ eſt humanitas, at in hoie idẽ eſt. ¶ Ad 6um dico in oſſibus ⁊ carne eẽ oẽs: tñ itellectiua exercet opa vitę in oſſibus, in carne opa ſenſitiuę, nullibi exercet opera intellectiuę. Et hoc pꝑter differentiam diſpoſitionũ. Hęc de queſtione.

¶ Neceſſe eſt aũt eum qui de hiſce ꝯſiderationez facturus eſt, quidnã ſit vnũquodqz ipſoꝝ accipe: deniqz q̃rere pſcrutariqz de hiſce quae ſequunt ac comitãtur. Cz ſi dicere oporteat quid vnũqḋqz ipſoꝝ ſit, vt qd ſit intellectiuũ, vel ſenſitiuũ, vel nutritiuũ; antea dicẽdum eſt quidnã ſit intelligere qd ſentire. naz opationes actioneſue: potẽtijs viribuſqz priores ſunt rõne. Cz ſi ita ſit, atqz prius etiã obiecta q̃ iſta contẽplari oporteat: primũ pfecto de illis propter eãdem cãm, vt de alimento, de ſenſibili, de intelligibili determinare oportet.

¶ Neceſſariuz aũt eſt debẽtem de his pſcrutationez facere, accipe vnũqḋqz eoꝝ qd eſt: poſtea ſic de habitis. Si aũt oportet dicere qd vnumqḋqz ipſoꝝ ſit, vt qd intellectiuuz, aut ſenſitiuũ, aut vegetatiuũ. Prius adhuc dicẽduz eſt quid ſit intelligere, ⁊ qd ſentire: priores eniz potẽtijs actus, ⁊ opationes ſm rõnem ſunt. Si autẽ ſic eſt, his adhuc priora oppoſita oportet cõſiderare. Quare de illis primũ oportebit determinare pꝑter eãdem cãm: vt de alimẽto, ⁊ ſenſibili, ⁊ itelligibili.

Collectanea textus cõi 33.

¶ Sicut in pmo inquit Auer. cognitio alicuius gñis ſcibilis nõ cõplet, niſi pꝑter duo, pꝑter. ſ. cognez diffõnis, ⁊ accñtiũ pꝑpoꝝ illi, vt etiã in poſteriorib° dictũ eſt. quum ergo eẽntiã exqſiuit, nũc trãſit ad accñtia, ⁊ inde iteꝝ ad eẽntiam, ad h, vt doctrina ſit aptior. Et pponit intẽtionẽ, ⁊ cãm eius, ⁊ inqt [aũt]pro ſed, debẽtez pſcrutationẽ, ſcilz ſciẽtificam facere de his. ſ. diffõne ppa, ⁊ cõi aię, neceſſariũ eſt accipe vnũqḋqz eoꝝ qd eſt ſupple ſicut fecimus poſtea inueſtigare de his. i. potentijs, quas enume-

rauerat, ⁊ alijs accñtibus eis. ſi aũt opz dicere quid vnũqḋqz ipſoꝝ, vt qd itellectiuũ, ⁊ ſenſitiuũ, aut vegetatiuũ, prius adhuc dõm qd ſit intelligẽ, ⁊ qd ſentire eniz pro qa actus, ⁊ opationes priores ſunt ſm rõnez. i. cognitionẽ potẽtijs. ſi aũt ſic ſup. eadez rõne, oppoſita. i. obia his priora opz ꝯſiderare, de illis vtiqz. i. ergo pm oportebit determinare pꝑter eãdem cauſam, vt de alimẽto, ⁊ ſenſibili, ⁊ intelligibili. i. obiectis eorum.

Cum declarauit. Proponit intẽtionẽ. ⁊ partes [Et oportet illũ.]Exequit, ⁊ tria facit. Primo pponit itẽtionẽ totius capli, vt Ari. facit in textu. 2° ibi [Et quum declarauit.]Apponit viam quam vult tenere. 3° ibi [Et quiz narrauit.]Oſtẽdit a quo pmo erit inchoãdum ſimplr, ⁊ ante oia alia, et oia hęc patẽt in fine cõmẽti inqt, ⁊ vocauit ea oppoſita: paſſiuũ enim, ⁊ actiuũ videtur eſſe quodãmodo oppoſita. Et nũc addc, ſed potẽtię, ⁊ obiecta ſunt tanq̃ paſſiuũ ⁊ actiuuz. potẽtia.n. in pn° eſt diſſilis in fine ſilis. ⁊ declarabit, quare merito oppoſita ſunt obia, ⁊ potẽtię. — Com. 33.

¶ Ambigũt qdam qḋ eſt nã notius ſemp dz eẽ nobis notiz, cum noſter modus cognoſcẽdi ꝯformet naturę, act° eſt naturę innotior. ḡ ⁊c. ¶ Rñdit Themiſtius.d. Neqꝫ moueri debemus, q naturę qdẽ eſtimatione act° poſteriores eẽ potẽtijs videant: quiz via ⁊ ratio cognoſcẽdi, alia nobis, alia naturę ꝯueniat. ¶ Sed obijcies: qñ act° nã eſt notior quum ſit por nã potẽtia ⁊ tpe. ¶ Põt dici q aliqḋ notum nã dupl r. vno modo vt cauſa ⁊ pn°. alio modo vt finis, ⁊ cõplemẽtuz. 2° modo actus eſt in eodẽ prius notus, natura pmo modo potẽtia. ¶ Obiecta ergo priora nobis, poſt hęc actus, poſt hos potẽtię, ⁊ vltimo eſſentia animę, vt dicetur. — Dubitatio

COMMENTARIUM.

Propoſuit ſe velle dicere de vegetatiuo, ſenſitiuo, ⁊ itellectiuo, quę ſunt potẽtię modo vno, ⁊ aię alio modo, vt dcm eſt. Nũc vo ſtatuit ordinẽ. ⁊ pmo ſtatuit ordinem pcedẽdi iter hęc, ⁊ ſua accñtia, aſſerẽs ſe velle prius ptractare vnũquodqꝫ illoꝝ qd ſit, vt vegetatiuũ qd ſit, ſenſitiuuz quid ſit, ⁊ intellectiuũ qd ſit, poſtea de his accñtib°, quę vnũquodqꝫ illoꝝ ꝯſequunt. deinde ordinẽ pcedẽdi iter hęc, ⁊ ſuas opationes, ⁊ dicit q in pertractãdo de vnoquoqꝫ hoꝝ quid ſit. vz. in ptractãdo qd vegetatiuũ ſit, qd ſenſitiuũ, ⁊ qd intellectiuũ. Prius adhuc dõm eſt qd ſit intelligere, ⁊ qd ſentire, ⁊ qd vegetare: qm actus, ⁊ opationes priores ſunt ſm rõnez potẽtijs, quaꝝ ſunt actus. Tertio dat ordinẽ pcedẽdi iter actus ⁊ obia, ⁊ dicit, q qa ſic eſt q pcedẽdũ eſt a prioribus ſm rõnem, ⁊ priora ſm rationẽ ſunt obia actibus quoꝝ ſunt obia. ergo de illis pm oportet determinare pꝑter eãdem cãm, vt de alimẽto, qḋ eſt vegetatiui obm, ⁊ de ſenſibili, qḋ eſt obm ſenſitiui, et de intelligibili, qḋ eſt obm intellectiui. Ex qbus patent tres ordines. Primus eſt potẽtiaꝝ ad ſua accñtia: quę potẽtias illas ꝯſequunt. Scḋs eſt actuuz ſiue opationum ad ſuas potẽtias: quarũ ſunt opationes. Tertius eſt obioꝝ ad actus: quoꝝ ſunt obia. ¶ Quo vo ad verba attinet, per [vnũqḋqz qd eſt]intelligit vnãquãqz potẽtiam enumerataꝝ, quę potẽtia põt eẽ vno modo virtus. alio modo aia: vt dictũ eſt. Sũt iſtę tres, quę pñt eẽ aię vegetatiuũ, ſenſitiuũ, ⁊ intellectiuũ. Duę vo nõ poſſunt eẽ aię appetitiuuz, ⁊ motiuũ de qbus duob° in 3° dicet. de vegetatiuo ⁊ ſenſitiuo ſm oẽm faciet in hoc 2°. de itellectiuo vo in 3°. Verbũ vo [perſcrutationẽ]grece eſt λόγον, logon, antiquus interpres expoſuit logon. i. pſcrutationẽ. Simplicius exponit ſciẽtificam ꝯſiderationẽ, ⁊ intelligit per ſciẽtificaz ꝯſiderationẽ, quia pmo intelligimus definitio-

Tres ordines

Verboꝝ ꝯſideratio.

nem de vnoquoq; iſtoꝝ.deinde per talē definitionē ea, quę per ſe vnicuiq; illoꝝ ineſt.ḡ per ꝑſcrutationē Simplicius intelligit doctrinā demōſtratiuā,in qua ꝓcedit ad definitionē ſubti ad accñtia ꝓpa illi ſubiecto.Uerbū aūt habitis grece eſt ἐχομένων,echomenon,latine habitis,vel ꝯſequētibus,vel cōcomitātibus.ꝛ per echomena Simplicius intelligit quę ꝯſequūtur definita velut aliq̄ extrīca.ergo intelligit accñtia.quę ꝯſequunī vnūquodq; hoꝝ.Themiſtius vero per echomena intellexit ꝓxima,ꝛ exponēs qd per ꝓxima intelligat,inq̄t,ꝓxima ꝛ annēxa vocamus ea quę cuiq; ꝑētia per ſe īſunt:ꝛ ſic Simplicius ꝛ Themiſtius per echomena itelligūt accñtia,quę vnicuiq; hoꝝ inſunt.ꝛ hoc ſeruabit Ariſto.nam aſſignata vnaquaq; potētiaꝝ qd ſit,aſſignat aliquas ꝓꝓetates de vnaquaq; illaꝝ,vt vbi cauſa,de viſu,ꝙ ꝓpriū ſit viſui ſentire a remotis,magis q̄ aliquis ſenſus,ꝛ ſuſcipe ſpēs magis intētionales,q̄ aliq̄s ſenſus de itellectu ꝙ ſit abſtractus:ꝛ ſic facit in oībus.ḡ per habita intelligit Ariſto. accñtia,quę vnicuiq; haꝝ potētiaꝝ inſunt.Expoſitores etiam nō ab rōne inter echomena,ſiue habita enumerāt organa.nam Ariſto.agit nō ſolū de accñtibus haꝝ potentiaꝝ,ſed de organis. Patet ḡ p̄mus ordo,qui eſt doctrinę demōſtratiuę ſm Simpliciū:nō tn̄ eſt alienū Ariſto. intelligē hūc ordinē in doctrina definitiua,quo definitio ſubti eſt cauſalis definitio oium accñtiū illius:ꝛ tūc nō erit ęquocatio in vbo logos. Cum vero dicit Priores nāq; potētijs actus,ꝛ opationes ſm rōnē ſunt,]per rōnē intelligit definitionē vt Expoſitor dicit.Eſt enim vbū ratione grecę λόγον,logon modo logos ꝛ rōnē,ꝛ orationē,ꝛ cōplura alia ſignat.Cauſa aūt,q2 ſm rōnē definitiuā actus,ꝛ opationes ſunt p̄ores potētijs,quia potētia,quo potētia eſt importat habitudinē ad actū,cū ſit p̄ncipiū agēdi vel patiēdi.Et tūc iuxta hāc expoſitionē,ordo potētiaꝝ ad actus,vel ordo actuū ad potētias,eſt ordo doctrinę definitiuę.¶ Sed dices tu Ariſto. in pauco ſpatio ęquiuocaſſet,de iſto noie logos,q2 p̄mo accepit pro doctrina demōſtratiua,hic pro doctrina definitiua. ¶ Poteſt dici ꝙ vtraq; doctrina ꝯuenit in rōne doctrinę:ꝛ ſic noie gnīs poſſunt dici doctrinę,ſiue logos.vel dicaī,vt dictū eſt,ꝙ nō ęquiuocat,q2 hic eſt ibi idē intelligit:q2 hic intelligit per rōnē,definitionē qua formalr definitur potētia per actū,ibi per rōnem,etiā definitionē,qua cāliter definiunī accñtia per definitionē ſubti. Hanc expoſitionē ſentit Alexā.qui aſſerit actus eē priores potētijs,q2 ponunī in rōne illaꝝ. ¶ Themiſtius vero per rationē,ſiue logon itelligit cognitionē quātitatis virtutis:ab ſerit enim ex actionib⁹ nos cognoſcē quātę ꝛ quales ſint vtutes:ſcimus.n.quāta ſit potētia portatiua,ex ipſa delatione ſi fuerit magna vel parua:mēſurat enim vtus per extremū ꝛ finē hoc eſt per maximū,in qd poteſt.Mihi aūt placet magis p̄ma expoſitio,q2 Ariſto. hic non docet ex actibus quātitates ꝛ qualitates po^{aꝝ},ſed definitiones eaꝝ.Cum vero dicit[His vero priora ſunt oppoſita]vbū oppoſita grecę eſt ἀντικείμενα,anticimena:poſſumus aūt per oppoſita itelligē obiecta. Obiecta eniꝫ oppoſita ſunt,q2 vtus eſt agēs vel patiēs:obiectū vero contra agēs,ſi vtus patiēs fuerit,vel patiēs,ſi vtus agēs.ergo obiecta anticimena hͦ eſt oppoſita dici pñt.Eſt aūt terti⁹ ordo actuū cum obiectis.nam obiecta ſunt rōne definitiua p̄ora actib⁹ ac potētijs:vt exponit Alexā.ꝛ Thomas. Obiecta enim potētiarum paſſiuaꝝ cōparanī ad illas,vt actiua:potētiarū vero paſſiuaꝝ,vt fines,ꝛ paſſiuū:modo vtroq; mō obiectū formalr ſumptum ponit in definitione potētię atq; eius act⁹:dico formalr ſumptū,q2 nō calor ponit in definitione viſus,ſed viſibile. Themiſtius vero per obiecta eē priora potētijs intelligit,quo ad diſtinctionē,q2 potētię per obiecta diſtinguunī. Et ꝫ vtroq; modo obiecta priora ſint potētijs,tamē hic itelligit ſm definitionē ea eē priora.¶ Sed quęres quo ordine ꝓcedit intellect⁹ ad cognitionē ſui.¶ Dicēdū ꝙ p̄ cognoſcēdo obiectū,deinde actū reflexe,demū ſpēm obiecti,qua reflexe itelligit ſe,vt 3° huius dicet. Huius cā eſt,q2 nō eſt in actu intellect⁹ diuinus e cōtra p̄ ſe itelligit,deinde alia,q2 eſt in actu.

¶ Quare:de alimento gñatione:ue primo dicēdum eſſe videt. Nutritiua nāq; aia:ꝛ caeteris ineſt,ꝛ prima eſt ꝛ maxime cōmunis aiae vis ꝛ potentia qua cūcta viuentia viuūt. Cuius ſunt operationes officiaue:gñare nutrimentoq; vti.haec enim operatio maxime oium opationum viuētibus eſt nālis.viuētibus inquā hiſce quae ſunt perfecta nō mēbris capta quaeq; nō ſine ſemine oriūtur:vnūquodq; inquā aliud ſibi ſimile ꝓcreare aial qdem aial,plātas autem plātam vt ſint ſemper hoc pacto conditionēq; ſubeant quoad poſſunt diuinā.id enim ipſum appetunt vniuerſa:gratiaq; ipſius oia agūt quaecūq; ſm naturam agunt.

¶ Quare primo de alimento,ꝛ de gñatione dicēduꝫ eſt. Uegetatiua enim aia ꝛ alijs ineſt,ꝛ prima,ꝛ maxime cōis aię potentia eſt: ſm quā ineſt viuere oībus. Cuius ſunt opa gñare,ꝛ alimento vti. Naturaliſſimū enim operuꝫ viuētibus eſt quęcūq; pfecta,ꝛ non orbata,aut gñationem ſpōtaneam habēt,facere alteꝝ,quale ipm,animal qdem aial,plāta aūt plātam. Quatenus ipſo ſemp,ꝛ diuino eſſe participāt,ſm qd poſſunt. Oia enim illud appetūt,illius cauſa agunt omnia,quęcūq; agunt ſm naturam.

¶ Quum ꝓpoſuit intētionē exequiī,ꝛ ordinat ſe.d.Quare p̄mo de alimēto,ꝛ gñatione dicēdū eſt:tanq̄ de obiectis p̄mę aię.¶ Uegetatiua enim.]reddit cauſaꝫ.ꝛ videt,ꝙ duas intēdat cās.vbi debes ſcire ꝙ duplici p̄oritate vegetatiua p̄or eſt,ſm apparētiā.ſ.p̄mo in viuo opus eius apparet,ꝛ ſm eē.Eſt eniꝫ oībus aliis rōne,ꝛ vſ[illegible]:ꝛ iſta duplici p̄oritate ſ[illegible] al̄r ea erit excedēs.Inq̄t ḡ vegetatiua enim aiā ꝛ alijs ineſt p̄ma ſup.q̄ſi ad apparētiā,ꝛ maxime cōis potētia aię eſt,quātum ad eē,cuius rōnē q̄ſi reddit.d.ſm quā viuere ineſt oībus.ꝓpter hec duo p̄or nobis erit. ¶ Cuius ſunt.]Quā in expoſitū accepit de vegetatiua,opa eius diſtinguens,inq̄t,cuius ſunt opa generare.i.ꝓpagare,ꝛ alimento vti.ꝛ aiꝫ Simplicius in vti alimēto,auctionē,ꝛ cremētū cōprehēdit.ideo duo enumerauit.in 2° iteruꝫ cōprehēdēs duo alia. ¶ Uerū naliſſimum.]ſi Simpliciū,ꝛ Themiſtiū ſequimur,dicimus,ꝙ appoſitis tribus viue opibus,qd hoꝝ p̄mo exiſtit naliꝰ oſtēdit.Et tūc lra legat:cum lr vet ſic,verū naliſſimū operū viuētibus eſt quęcūq; pfecta,ꝛ nō orbata aut generationē ſpōtaneā habeāt,facere alteꝝ quale ipm.ꝛ dicit quale ipm intelligit ſm formā,ꝛ nō ſm accñtia materię:cuius exēplū ponit.d. Aial qdeꝫ aial,plāta aūt plātaꝫ. ¶ Et hō reddit cām ex fine.d.quatenus participēt ipſo ſemp ꝛ diuino:ꝛ imortali eē ſm ꝙ pñt.ſ.ſm ſpēm oia.n.id appetūt:oīa agūt,quęcūq; agūt ſm nām,illi⁹ cā.

Cuꝫ declarauit. Primo recapitulat ꝛ pꝫ.ibi 2° [Incipit narrare.] ꝓponit intētionē.

Collectanea text⁹ cō^{n} 34.

Coll. 34°

nit intẽtionẽ.ꝛ quę dicit iterꝫ ꝑſpicua. ¶ Et quum decla
rantiſ.] Inqͣt modo, ꝛ quiaꝫ declaratũ eſt ꝙ ꝓ opꝫ ꝯſidera/
re de actionibus, ꝛ de paſſiuis. i. obiectis quę paſſiua dican/
tur in pn° ante ṽtutes, neceſſe eſt vt ꝓ loquamur iter oẽs
iſtas actiones de cibo, ꝛ de gñatione : quę ſunt paſſiuum
aię, ꝛ actioꝛibus enim patiẽ in ꝓ ꝓpagatio eſt actio. red/
dit aũt cãm, ꝛ inqͣt, ꝛ eſt neceſſe vt ꝓ loquamur de aia nu
tritiua, qꝛ eſt prioꝛ nãliter alijs rebus: per quas aliqd dĩ
viuũ. i. qꝛ eſt prioꝛ gñatione, ꝛ oĩbꝫ alijs, ꝛ per ꝯñs nobis
ꝓprioꝛ. ꝛ qa eſt magis vl'is iter alias ṽtutes aię. ꝛ replicat
rõnem. d. ꝛ inuit ꝛ ꝓpter ꝑoꝛitatẽ. ſ. naturę, ꝛ gñationis, ꝛ
eius vl'itatẽ, opꝫ ꝑponi in cõſideratione. vl'e enim notius
eſt apud nos ꝙ̃ ꝓpꝛiũ. ¶ Et quiaꝫ.] inqͣt, ꝛ quum decla/
rauit h̃, incepit nũare actiones attributas illi. cuius cãm
dat. d. quiaꝫ ante debemus ſcire eẽ: ꝙ̃ qd eſt eẽ. ꝛ reliquũ
patet. [Et dicimus.] debes ſcire ꝙ vbi lr̃a Simplicij ha
bet [verum nãliſſimum ꝛc.] Trãſlatio Auerrois habet
[Actio enim.] vbi illa particula [enim] reddit cauſam.
eſt ergo ſenſus ſm Auerroim, ꝙ tria ſunt opera vegeta/
bilis. ſ. nutrire, augmentare, ꝛ gñare. ꝛ qa generare nõ vi
detur apte eſſe opus illius, ideo reddit Ariſto. cauſam, ꝛ
dedit illa intelligere per ly [eniꝫ.] põt ergo ſyllogiſmus
cõponi ſic, oĩs actio nãliſſima alicui, eſt actio illius. tunc
Auerrois accipit minoꝛẽ, ꝑmo tamẽ cõcluſionẽ. d. Et di/
cimus, ꝙ generare eſt actio illius ṽtutis. ꝛ accipit mino/
rem. d. Quoniaꝫ actio, quę maxime cõuenit naturę eius:
qđ diciẽ viuum per hãc virtutẽ, eſt ſibi ſimile in ſpecie
generare. ¶ Et dat cõcluſiones reqſitas ad ꝓpagatio/
nem. d. Et hoc fit tribus cõditionibus. i. ꝛ ad ꝓpagationẽ
tria requirũtur: quoꝝ vnum eſt, vt ꝑtingat tẽpus in quo
habet hãc virtutẽ, quum nõ ſit in eſſe omni tẽpoꝛe. vult
dicere tẽpoꝛe virilitatis. ¶ Secũda eſt, vt cum hoc nõ
habeat occaſionẽ. i. aliquẽ defectum. Iſta enim impedit
hãc actioneꝫ, lꝫ ꝑtingat tẽpus in quo habet hãc virtutẽ,
vt ꝓueniat ab illo hęc actio. ¶ Tertia vt id viuum, nõ
ſit in eis quę fiant caſu, ſed per ſe: qđ dicit ꝓpter anima/
lia genita ſpõte, vt veſpę, ꝛ mures, quę quidẽ foꝛte gene
rant, ſed nõ ſibi ſimilia in ſpecie: vt Ariſto. ait in ꝑmo de
Cap. 4°. gñatione aialium. Quãdo igiẽ in viuo fuerint cõgregata
Dubitatio hęc tria, tunc gñabit ſibi ſimile. ¶ Quęrit Simplicius
ſi ſunt aliqua indiuidua alicuius ſpẽi non gñantia. ergo
dabitur aliquod fruſtra. Reſpõdet hoc non eẽ incõue/
niẽs ſm indiuiduꝫ, ſed bñ ſm ſpẽm. Qꝛ enim tota ſpe/
cies ſterilis ſit, incõueniẽs eſt. ¶ Sed ecõtra de mulo,
mulina enim ſpẽs nõ generat tota, imo (vt Ariſto. ait in
ſecũdo de gñatione aialium) habet oĩa inſtrumẽta gña/
tionis, ꝛ genitus eſt ex ꝓpagatione, ꝛ tamẽ non generat.
¶ Dicit, ꝙ eſt quaſi caſu genitus, nõ tñ fruſtra eſt. quo/
niã ſibi ſimile in ſpecie ſubalterna generat, vt Auerrois
Cõmẽ. 18°. dicit 7° metaph. ꝛ 12° metaph. ¶ Et iſta virtus.] dat ne/
Cõmẽ. 13. ceſſitatẽ illius virtutis ex fine, ꝛ inquit, iſta virtus exiſtit
in viuo, vt gñabile, ꝛ corruptibile cõmunicẽt cum ſem/
piterno ſm ſuꝫ poſſe. Sollicitudo enim diuina. i. deus,
quum nõ potuerit facere ipm ꝑmanere ſm indiuiduꝫ,
inſerta eſt in dãdo virtutẽ: qua põt ꝑmanere in ſpecie.
ꝛ inquit, ꝙ hẽc hãc virtutẽ eſt melius ſine dubio. Qꝛ aũt
oĩa gr̃a ꝑpetui eſſe moueãt teſtatur, ꝛ patet.
Qõnes ¶ In iſto cõmento ꝛ textu plures occurrũt qõnes, quaꝝ
ꝑma eſt de numero, ꝛ oꝛdine potẽtiarũ animę nutritiuę.
Ambigunt enim quot ſint, ꝛ qualis earum oꝛdo exiſtit.
¶ Ad qđ Auicẽna reſpõdere videẽ in 6° nãlium eas eẽ
vij. ſcilꝫ gñatiuam, augmẽtatiuã, nutritiuaꝫ, attractiuam,
digeſtiuã, retẽtiuam, ꝛ expulſiuam. Alij diminutiuã ad/
dũt. ¶ In oppoſitũ eſt Ariſto. Themiſtius, ꝛ Simpli/
cius, ꝛ Auerrois, qui tñ tres enumerãt: ſcilꝫ nutritiuam,
augmẽtatiuã, ꝛ gñatiuam. ¶ Dicẽduꝫ ergo tres eſſe vir/
tutes animę ad alteras inuiceꝫ nõ reducibiles, lꝫ plures
reducuntur. qđ ſic Albertus in li° de hoĩe declarat, omnis
enim virtus vegetabilis vel eſt ad ſubſtãtiã, quę eſt foꝛ
ma, vel ad ſubſtãtiã, quę eſt materia, vel ad robur vtri/
uſqꝫ. ſi ꝑmo modo, ſic eſt gñatiua. ſi ſecũdo modo, ſic eſt
nutritiua. ſi tertio modo, ſic eſt augmẽtatiua. ꝛ quia non
poſſunt eſſe ad plura, inde tñ tres eſſe debẽt. ¶ Qđ aũt
dicebaẽ in oppoſitũ ſol. patet. Auicẽna enim enumera/
uit deſeruiẽtes, ꝛ ꝑncipales, vt Albert° inquit. Ipſa eniꝫ
nutritiua vna eſt: quę diuerſa ſoꝛtitur noĩa ꝓut diuerſis
vtitur iſtrumẽtis. Si enim ſicco vtitur ſic retẽtiua dice/
tur. ſi ṽo frigido, ſic attractiua diceẽ etiam. ſi calido, ſic
digeſtiua. ſi ṽo humido, ſic expulſiua. vna ergo ṽtus, plu
ribus inſtrumẽtis vtens, patet ꝙ diuerſis noĩbus dice/
tur, vt Alber. inqͣt. oẽs ergo ad ipſam reducũtur. de dimi
nutiua ṽo patet ipſam nõ eſſe opatiuaꝫ, ſed corruptiuã.
ꝛ ideo ad alias reducetur. ¶ Secũdo ambigũt de oꝛdi/ 2ª queſtio
ne. Ad qđ poteſt dici, ꝙ vel oꝛdo earũ ſumitur ſm perfe
ctionem, vel ſm officiũ ꝛ miniſteriũ. Si ſm opus, ꝛ offi/
cium, vel poſſunt oꝛdinari ſm indiuiduũ, vel ſm ſpẽm.
ſi reſpectu indiuidui, ꝑma virtutũ quę indiuiduo cõmu/
nicatur, eſt gñatiua, quę ſequiẽ foꝛmã: ſecũda eſt nutriti/
ua, quę ſequiẽ materiã: tertia augmẽtatiua, quę ſequiẽ ro
bur, ꝛ quãtitatem vtriuſqꝫ. Si reſpectu ſpẽi, tũc vltima
erit gñatiua: quoniã primo erit nutritiua, miniſtrãs ma/
teriam : ſecũdo augmẽtatiua, miniſtrans foꝛmę, ꝛ mate/
rię robur: ꝛ vltimo gñatiua, quę miniſtrat ſemen poſt il/
las. ¶ Si oꝛdinatur ſm ꝑfectionẽ ſic quidã volũt gña/
tiuam eſſe primã, quum foꝛmã reſpiciat: poſt nutritiuã,
cum reſpiciat materiã: ꝛ vltimo augmẽtatiuã, quum re/
ſpiciat vtriqꝫ accidẽs. ¶ Sed iſti aberrãt: quoniã ṽtus
nobilitaẽ a fine, vt dicetur in ſuo loco. finis nutritiuę eſt
cõſeruare indiuiduꝫ, gñatiuę ſpeciẽ, augmẽtatiuę eſt fi/
nis robur. modo vt Auer. inqͣt 2° Perigeneſeos. Indiui/ Cõmẽ. 59°.
duum eſt multo ꝑfectius ſpecie. ¶ Ideo dicẽduꝫ ꝙ pri
ma dignitate eſt nutritiua. ſcđa gñatiua. vltimo augmen
tatiua. Qđ diciẽ in cõtrariũ gñatiuam reſpicere foꝛmã,
ꝛ nutritiuã materiã. Dicẽduꝫ ꝙ ſi per materiã intelligũt
puram potẽtiaꝫ ad foꝛmas, bene dicerẽt. modo hoc fal/
ſuꝫ eſt, ſed per materiã intelligũt indiuiduũ, qđ dicit ma
teriã (vt diciẽ in cęlo ꝛ mũdo) reſpectu ſpẽi. modo vt di
xi indiuiduꝫ nobilius eſt ſpecie. ¶ Tertio ambigunt, 3°
vtrũ vnũquodqđ appetat ſe ꝑmanere ſm indiuiduũ. Et
videẽ ꝙ ſic. natura enim tam vl'is ꝙ̃ indiuidua ſemꝑ in/
telligit meli°, modo melius eſt eẽ ſemꝑ ſm indiuiduꝫ
ꝙ̃ nõ eſſe ſm indiuiduꝫ, vt patet cuilibet. ergo id natu/
ra indiuidui fas eſt vt appetat. ¶ Dicẽduꝫ ꝙ natura de
poſſibilibus ſemꝑ intẽdit, ꝛ appetit qđ melius. oſtendo
modo indiuiduũ ſemꝑ eẽ, eſſe rem impoſſibilẽ duobus
modis, ꝑmo ex parte naturę ꝑticularis, ſcđo ex parte na
turę vl'is. Ex parte naturę ꝑticularis cõſtat. Indiuiduꝫ
enim quum ex materia ꝛ foꝛma cõſtet, ꝛ omne cõſtans
ex his ĩpoſſibile eſt ꝑpetuari. Inde ſequiẽ indiuiduꝫ ꝑ/
petuari eſſe, ſm eius naturaꝫ ad ĩpoſſibile. ¶ Scđo ex
oꝛdine vniuerſi: ſicut enim Ariſt. ait in cęlo, ꝛ mũdo, mũ
dũ eſſe ꝑfectũ teſtãtur oẽs, ipſumqꝫ eſſe pulchrũ ꝛ Pla/
to Ariſto. cõcoꝛs eſt. pulchritudo aũt in diffoꝛmitate cõ/
ſiſtit. ergo nõ opoꝛtet oĩa eſſe ęterna, tũc enim mũdi pul
chritudo, ꝛ illius ꝑfectio ammoueretẽ. quare quędã ſem/
per eẽ, ꝛ quędã ſemꝑ nõ eſſe, ꝛ quędã quãdoqꝫ eẽ, ꝛ quã
doqꝫ nõ eſſe, Ariſto. in cęlo ꝛ mũdo ꝯcludit. hęc quę quã/
doqꝫ nõ ſunt, ꝛ quãdoqꝫ ſunt, indiuidua erũt. ea ergo eẽ
ſemꝑ, ex oꝛdine vniuerſi remanẽtia, manifeſtuꝫ eſt eſſe
ĩpoſſibile. qđ igiẽ indiuidua ĩpoſſibile ſit remanere his

cõſtat.ꝛ quaꝫ deſideriũ naturę nõ ſit ad impoſſibile,pa/
tet induiduũ non appetẽ ſemꝑ eſſe.qð ꝛ expiẽtia Lu/
coniẽſis in libro de reflexione radioꝝ teſtatur.aĩt enim
eẽ quoſdaꝫ mõtes vbi radij ſolis ita bñ tẽperant,ꝙ ho/
mines viuũt tanto tẽpore ꝙ faſtidiũ in flumũ ſe eyciũt.
qð ſi fabuloſum nõ eſt,hoc nõ eſt/niſi q2 cognoſcãt vitę
ęternę impoſſibilitatẽ:ꝛ inde coguntur ad illũ modũ mo/
4° riẽdi.℄ Ambigunt ꝛ 4°.ꝓpter quid vnũqðqꝫ deo vici/
nari appetit.ꝛ ad hoc,ꝓpter duo reſpõdemus/pmo pro/
pter eẽ,2° ꝓpter bñ eẽ.ſunt enim duo conditionis extre/
ma non eẽ.ſ.ꝛ eẽ.eẽ quidẽ totũ in deo per eẽntiã cõtine/
tur,ꝛ in rebus per participationẽ,quẽadmodũ eẽ albuꝫ
per eẽntiaꝫ.in albedine,in pariete per participationẽ cõ/
ſiſtit.Prima ergo ratio eſt,quoniã vnũqðqꝫ appetit eſſe
quatenus põt,ꝛ q2 appetẽ eẽ,eſt appetẽ participationeꝫ
entis,qð eſt deus per eẽntiaꝫ,ꝛ res nõ participat eẽ dei:
niſi ſibi vicinetur,inde ↄcludit,pma hac rõne,vnũqðqꝫ
vicinari deo appet.℄ Secundo ꝓpter bñ eẽ.vnum/
quodqꝫ eo bñ/ꝛ pfecte exiſtit:quo bñ ſummo appropin/
quat.quare ſi vnũquodqꝫ appetit bñ eẽ,ↄſequẽter ꝛ ipſi
5° deo appropinquare deſiderabit.℄ Quinto dubitãt qd
per diuinam ſollicitudinẽ pipathetici intelligãt.℄ Re/
ſpõdẽt quidã illaꝫ eẽ ꝓuidẽtiam dei,in qua(quẽadmo/
duꝫ Plato ait)oẽs formę ſunt pſcriptę rerum fiẽdaruꝫ,
ſicut figura in ſigillo.Et hęc eſt rei veritas,tamẽ dubia
eſt ſm pipatheticos.nõduꝫ enim eſt expoſitũ a pipathe/
ticis,an pma cã particularia ꝓpterea cõditionibus careat.
℄ Ideo alij ordinẽ vniuerſi:quę natura eſt vlis,ſollici/
tudinẽ diuinam appellarũt,quę ideo diuina ſollicitudo
dicit,quoniã ordo ſenſibilis ex ordine itelli gibili pẽdet.
℄ Auicẽna autẽ ſollicidinẽ diuinam/appellat imagina/
tionẽ intelligẽtię coelcodeę:quę cõparat his iſerioribus:
quẽadmodum aĩa cõparat corpori aĩalis.quoniaꝫ ſicut
aĩa per formã quaꝫ ex appetibili cõcepit,imaginat mo/
tum,ꝛ mẽbra obediũt,ſic imaginationi coelcodeę natura
tota obedit,ꝛ hãc rectam imaginationẽ/ꝓuidẽtiam ap/
pellauit Auicẽna.ꝛ de hoc ꝗquire in penultima diſputa/
tione deſtructio deſtructionum.

COMMENTARIVM.

Premiſſis ordinibus,quo in ꝑtractatione ꝓpo/
ſita ſeruaturus eſt,nũc ꝓſequit/ꝛ in
ꝓſequẽdo,pmo ꝓponit eẽ agẽdum de nutritiua aĩa quo
ad eius actus,ac obta.℄ Ordinis cauſas in collectaneis
diximus Ariſtotelem aſſignare duas,quatenus vegetatiua du/
pliciter por videt,ꝛ apparẽtia/ꝛ exiſtẽtia.Apparẽtia q̇
dẽ/quo eius opa prius nobis incẽ vident.Exiſtẽtia vo,
quo ipſa eſt cęteris vlior.℄ Auerroes vo aſſignat duas
cauſas,ꝙ nutritiua eſt cęteris prior ꝛ nã,ꝛ vliter.℄ At
mihi videt ꝙ in vbis Ariſtotelis eẽ tres cauſas,cur a nutriti/
ua ſit prius agẽduꝫ.Prima eſt,quia nutritiua eſt cęteris
prior poritate naturę.nam(vt in pdicamẽtis dictuꝫ eſt,)
prius natura eſt,qð eſſe põt ſine alio,ꝛ aliud nõ ſine ipſo.
at nutritiua ſine alijs eẽ põt in plãtis,alię animę nõ ſine
ea/nec in aĩalibus/nec in hoibus.Scda cauſa eſt,qa ve/
getatiua eſt cęteris prior poritate originis.Embrion eniꝫ
prius vegetatiuã vitam/poſtea ſenſualẽ/ꝛ tertio itellectua/
les viuit.Tertia cauſa eſt,qa vegetatiua eſt por poritate
vlitatis.Eſt enim maxime cõis,cum ab ea ſumatur aĩa/
tuꝫ corpus,qð eſt aĩali,ꝛ hoie vlius.His tribus de cau/
ſis videt de ipſa prius eẽ agẽduꝫ.Primo ergo pmittit in/
tẽtionẽ,illaꝫ quaſi ex dictis deducẽs,ꝛ inqt.Quare pmo
de alimẽto ꝛ gñatione dicẽduꝫ eſt.℄ Diuus Expoſitor
per alimẽtũ intelligit cibuꝫ/ſiue obm nutritiuę potẽtię.
per gñationẽ itelligit actiones eius oẽs:accepit eniꝫ vnã
pro oibus breuitatis cauſa.Hãc expõnẽ dat Auerroes.

℄ Alij per alimẽtuꝫ itelligũt alimoniã,quę eſt ipſa opa/
tio,ſiue ipſa nutritio.nam vbũ τροφὴν,trophes eſt,tum
cibus,tum nutritio,ſiue educatio.Signũ aũt eſt,q2 Ari.
in ꝓſequẽdo,de actibus p̈ exequit.℄ Sed dices Ariſtoteles
dixit eẽ prius de obtis agẽdũ,nũc ꝓponit de actibus prius.
℄ Innuit ſol.Auerroes obta eſſe pora actib9 quo ad rõ/
nem deſinitiuã,vt dixit Alex.non aũt quo ad qõnem an
ſint,cum antea vt Auer.inqt,debemus ſcire eẽ q̃ qd eſt.
℄ Melius arbitror ꝙ Ariſtoteles agit de his pmo pmittẽdo
quędã tanq̃ nec̃ia ad tractatũ de obtis,ꝛ actibus.Unde
hęc quę dicit nõ ſunt de prĩli itẽtione:pncipalis.n.intẽtio
eſt agere de obtis ꝛ actibus huius aię,ꝛ p̈ de obtis:verũ
anteq̃ de illis,ꝓſequitur,facit ſuppõnes more geometrę
de actibus potẽtię,vt videbit:ꝛ ſic nõ ꝑuertit ordinem.
Premittit ḡ intẽtionẽ.ſ.ꝙ vult agere de actib9 ſuppõnẽ/
do q̇dã de illis anteq̃ veniat ad rem.Qð vo de actib9/ꝛ
de po9/ꝛ de obtis vegetatiuę ſit agẽduꝫ prius q̃ de ſenſiti/
uo,ꝛ de cęteris,ꝓbat,vt dixi trib9 rõnibus,ꝛ inqt.Uege/
tatiua.n.aĩa ꝛ alijs ineſt.ſ.viuẽtib9,qb9 cęterę iſunt,ꝛ cę/
terę nõ oibus,qb9 vegetatiua ineſt,ḡ vegetatiua por eſt
alijs nã.Hęc eſt p̈a ratio ꝙ de ipſa ſit p̈ agẽduꝫ ſm rõnẽ
ponit cum dicit,ꝛ p̈a quaſi 2a rõne ab ipſa vegetatiua eſt
prius agẽdum,q2 p̈a cęteraꝝ ortu.ſ.ꝛ origine.Tertiaꝫ po/
nit cuꝫ dicit.Et maxime cõis aię po eſt,ſm quã ineſt vi/
uere oibus.quaſi dicat.cum ab ipſa ſumat aĩatuꝫ,qð eſt
vlius aĩali ꝛ hoie.poſita intẽtione ꝛ ordine,exeqt.Et po/
nit hanc ↄnem/vegetatiuę potẽtię duę ſunt opationes.ſ. Cõcluſio
gñare,ꝛ alimento vti,hoc eſt nutrire.Et accepit hęc duo
opa/ꝛ tacuit alia,vel qa,vt Simpl.inqt,cętera aut ſunt
per accidẽs,aut nõ p̈a,vt videbit.vel qa,vt diuus expo/
ſitor ait,ſupius gñationẽ nõ enumerauit iter opa huius
pris:ſed ſolũ augmẽtuꝫ ꝛ decremẽtũ.Tacuit augmẽtuꝫ,
ꝛ decremẽtũ,quia neutrum eoꝝ eſt vegetabili coęuum.
℄ Poſita vo ↄne,qd Ariſtoteles faciat poſtea nõ clarũ eſt.
Simplicius enim vult ꝙ Ariſtoteles cõparet inter illa opera
declarãdo ꝙ illorum duoꝝ operũ/magis nãle,ſit gñare
tale,q̃le ipm eſt.℄ Ego vo cum expoſitore,ꝛ Auerroe
arbitror Ariſtotelem ꝓbare,ꝙ generare tale quale ipm eſt,ſit
opus vegetatiui:qð ideo facit,quia nõ oẽs hoc opinant,
cuꝫ nõnulli arbitrent etiã elemẽta gñare tale,qualia ipſa
ſunt.Et ſyllus cõponit ſic apud me/qcqd Expoſitor ſen/
tiat,opus maxime oibus viuẽtibus nãle,eſt opus aię ve/
getatiuę,gñare tale,quale ipm eſt,eſt opus maxime vi/
uẽtibus nãle.Igit gñare tale,quale ipm eſt,eſt opus aię
vegetatiuę.De rõne tãgit minorẽ,ꝛ cõditiones/qbus mi/
nor eſt vera.Deinde tãgit illius ꝓbationeꝫ.eſt minor ꝙ
gñare tale,quale ipſum eſt,opus maxime nãle eſt oibus
viuẽtibus:verũ hęc vera eſt tribus cõditionib9 ſeruatis.
Prima ꝙ viuẽtia ſint pfecta,ꝛ ſꝫ quo ad eoꝝ magnitudinem/
ꝛ hac rõne pueri nõ gñant,nec puellę plãtę,ꝙ ad pfectã
magnitudinẽ nõ deuenerint.Secũda eſt,vt ſint nõ defe/
cta,nec mutilata,nec mẽbro aliquo capta.Et hac rõne/
nec ſpadones/nec eunuchi nec frigidi gñant/nec mutila/
tę plãtę.Tertia,vt nec ſpontaneo ortu gñabilia ſint,vt v/
mes,ꝛ nõnullę plãtę,quę ex putri mã exoriunt:nõ eniꝫ
opꝫ hęc,quę hoc pacto gñari pñt,fieri a tali,qualia ipſa
ſunt,cum ad eoꝝ plurimoꝝ ortũ ſufficiat cęlũ,ꝛ mã affe/
cta,vt Auer.tradit 12° li° meta.Hęc eſt minor,ꝛ eius li/ Cõclu.
mitatio.vnde inqt,Nãliſſimuꝫ enim operũ viuẽtib9 eſt,
quę viuẽtia pfecta ſunt,ꝛ nõ orbata,aut gñationẽ ſpõta/
neam hñt,facere alteꝝ quale ipm eſt,vt aĩal qdem aĩal:
plãta aũt plãtam.Deinde Ariſtoteles ꝓbat minorẽ argumẽto
ſumpto a cã finali,cuꝫ inqt.Quatenus ipſo ſemꝑ,ꝛ diui/
no eẽ participent.Nõ qdem ſimplr,ꝛ in toto,ſed ſm ꝙ
pñt,hoc eſt quãtuꝫ cuiqꝫ eſt ſatis.Hoc enim illud appe/
tũt,illius

ſunt, illius cū agūt, quęcūqꝫ ſunt agētia nālia. ergo gñare tale quale ipm eſt, opus eſt nāle viuentib⁹. Dixit facere tale quale ipm, dans intelligē illud qđ ꝓprie eſt gñare. Mot⁹ enim calorē efficit, nō tñ ꝓprie illū gñat, cum genitum nō ſit oīno tale qualis mot⁹ eſt, cum differāt ſpecie. ꝑ. In matrice mulieris ex duobus ſeminibus, quę illic ſunt, nōnunqꝫ fiunt aīalia ferina, quę a medicis ferę, ſiue beluę dicunt: non tñ gñare illas eſt nāle, cum nō ſint tales, quales parētes, imo gñanť ex īpedimento accīte ſeminibus, ex quo putreſcūt, ⁊ ita via putrefactionis fiūt. ❡ Sed dices gñare tale quale ipm nō modo viuentib⁹ videť nāli, ſed omni gñanti. ģ videť non ꝓpriū opus viuētibus. ❡ ꝑot vno modo dici ꝙ Ari^{tes} vult ħ opus eē viuētibus ꝓpriū, qꝛ oībus cōpetit ſeruatis illis tribus: nō tñ ſolis. ❡ Uel dici pōt ꝙ cōpetit oībus, ſolis, ⁊ ſemꝑ illis ſeruatis. nā alijs nō cōpetit oībus, vel ſemꝑ, cū cętera ꝑ impſectionē fieri poſſint a diſſili, ⁊ ęquoco.

Queſtio De ordine potētiaꝝ. ❡ In collectaneis quęſiuimus cōplura, ſed aliqbus ꝑtermiſſis, quęrimus de ordine haꝝ triū virtutū, quę nam ꝑor ſit. Et lꝫ in collectaneis hī diximus: nūc tñ dicerez, ꝙ vel loq poſſumus de ordine originis, vel de ordine ꝑfectionis. Si de ordine originis, vel reſpectu eiuſdeꝫ indiuidui: ⁊ ſic p° eſt nutritiua poſt illam eſt augmētatiua, vltima eſt gñatiua. nam nutritiua miniſtrat augmento, augmentū ad gñationē. Si reſpectu diuerſoꝝ, gñare eſt p^m: nō n. pōt alicui cōicari nutritiua v̄tus, vel actiua, niſi ſuppoſita v̄tute gñatiua in gñante. Si de ordine ꝑfectionis, dico ꝙ rōne habita ad eē indiuiduale, v̄tus ꝑſtātior eſt auctiua, qꝛ per eam indiuiduū reponiť in ſtatu ſuę ꝑfectionis. poſtea eſt nutritiua, qꝛ per hāc ꝯſeruať indiuiduuꝫ, demū eſt gñatiua. Si rōne habita ad eē ſpecificū, cum illę duę miniſtrēt huic, quę eſt gñatiua, hęc eſt ꝑſtabilior: deinde auctiua, quę illi īmediate ſeruit.

De appetitu ad ꝑpetuitatē ❡ 2° quęro, vtrum aliqđ viuēs poſſit appetē eē ꝑpetuū ſm eē indiuiduale, vt vtrū Socrates, vel aliqs ꝑticularis lupus poſſit nāli appetitu appetē eē ꝑpetuum. In collectaneis determinauimus ꝙ nō, qꝛ nec nāli appetitu ſequēte naturaꝫ ꝓpriā, nec nāli appetitu ſequēte nām v̄lem. Nām qdeꝫ ꝓpriā, nō: cum nā ꝓpa ſit cōpoſita ex mā, ⁊ forma: ⁊ ſic eam ſequiť nālis appetit⁹ ad nō eē. Nām ꝟo cōem minime: qꝛ ordo vniuerſi eſt, vt genita corrūpanť. Accedit, ꝙ nālis appetitus nō eſt ad ipoſſibile. ❡ ꝑ. Hoc cōfirmat expimētū coꝝ hoīum, quos narrat Linconiēſis. ⁊ expimētū de lupo, qui (vt narrāt ꝑhi) deſiderās mori, venit ad rura, vt interficiať, vtpote cum nimio ſenio eſt ꝯfectus. ❡ ꝑ. Nāli deſiderio deſideramus ſenectā, ⁊ ergo mortē. Eſt enim ſenect⁹ mors iuuētę: mors ꝟo eſt ꝑuatio vitę ſimplr. ❡ In ꝯ̄trium eſt expiētia, cum omne ens nāle nāliter fugiat corrūpētia. ❡ ꝑ. Ari^{tes} ait mortem nō eē expetibilē, nec fugibilē etiam. ❡ Libro ꝑmo phyſicoꝝ, volui ꝙ nāli deſiderio pōt viuēs appetē eē ꝑpetuū ſm eē indiuiduale. Hic teneo oppoſitū: ⁊ in lib. de gñatione, hoc eſt, qꝛ ꝓblema eſt neutruꝫ. ❡ Ego nūc cōtrouerſiam ita ſedarem: dicerez n. ꝙ appetitu ſequēte nām v̄lem nulluꝫ viuēs mortale pōt appetē ꝑpetuitatē ſm eē indiuiduale: cum ordo ſit vt orta occidāt, ⁊ aucta ſeneſcāt. Scđo dicerez, ꝙ appetitu ſequēte nām quę eſt mā, ex qua ꝯſtat indiuiduū, nō pōt appetē ꝓpriā ⁊ indiuiduale ꝑpetuitatē, qñ per eam potius, ⁊ per ſe appetit ꝑuationē: per mām n. tēdimus ad nō eē. Tertio dicerē ꝙ appetitu ſequēte nām, quę eſt forma ꝓpa cuiqꝫ, poſſumus appetē ꝑpetuitatē ꝓpriā, quoniā per formā ꝓpriā omne indiuiduū eſt: ⁊ ſic per eā omne indiuiduuꝫ per ſe appetere pōt ſemꝑ eē. Qđ aūt Ari^{tes} dixit, intelligiť de appetitu ſequēte rōnē.

Quid p diuinā ſollicitudinē ❡ Tertio quęro qd per diuinā ſollicitudinē intelligāt ꝑipathe°, ⁊ in collectaneis, qd poſſit per ꝓuidētiā itelligi, tres diximus expōnes. ❡ Nūc ꝟo dico per diuinā ſollicitudinē eē intelligēdā ꝓuidētiā diuinā. Et lꝫ magna quęſtio ſit, an deť de mēte Ari^{lis}, in theologicis nr̄is cōplurib⁹ auctib⁹ eā voluiſſe Ari^{tes} ꝓbauimus. naꝫ tametſi Alex. in li° de ꝓuidētia, ⁊ fato conať oſtēdere Ari^{lem} nō poſuiſſe in deo ꝓuidētiā ꝓpriā reruꝫ mortaliuꝫ, niſi ꝯſecutiue: tñ cōpluribus Ari^{lis}, ⁊ Themiſtij, ⁊ Auerrois auctib⁹ in deo eē mortaliū ꝓuidētiā ꝓbauimus, vt 7° Polytič. plane fateť, 10° etiam Ethič. ꝑmo ęchonomicę. ❡ ꝑ. Cōtra Empeđ. argumētatur, ſi deus nō oīa cognoſceret ꝓuideretqꝫ eēt ipſo hoīe inſipiētior. *p° huius tex. cōmē. 80.* ❡ ꝑ. 12° meta^{ce} clare quęrit vniuerſi bonū in quo eſt, ⁊ determinat eē in mūdi ꝑtib⁹, ⁊ in deo. *3° meta. tex. cōmē. 15.* In deo, vt in opifice: in ꝑtibus mundi, vt in opata re: cuius rei exēpla ponit de exercitu, ⁊ de domo. eodē libro in fine. 12. deducit *Tex. cō. 51.* eſſe vnum deū, vt poſſit res bñ gubernare. *Tex. cō. vlt.* Libro vo de mūdo, ideꝫ aptiſſime fateť, ⁊ ꝓbat. *Cap. 9°.* Themiſtius etiā ꝑmo ꝑhyſič. clariſſime ꝓuidētiaꝫ fateť. Cōtraria ꝟo his in theologicis refutauimus. *Cap. 11.* Uideť ergo mihi Auerroeꝫ per diuinam ſollicitudinem prouidētiam intellexiſſe, vt idem ſecūdo Phyſicoꝝ aſſerit. *Cōmē. 75°.*

❡ Duplex eſt autem id cā cuius caetera fiunt: atqꝫ vnuꝫ eſt quo, alterū cui. Cum igiť ſemꝑ eſſe conditionē qꝫ diuinā ſubire cōtinuatione nequeant aīantia, qꝛ fieri nequit vt caducoꝝ atqꝫ mortaliuꝫ qcqꝫ ideꝫ vnūqꝫ numero ſemꝑ ꝑmaneat: vt vnumqđqꝫ pōt, ſic aeternitatis cōditioniſqꝫ diuinae particeps eſt, aliud qdem magis, aliud aūtē minus, ꝑmanetqꝫ non ipſum ſed tale quale eſt ipſum, numero quideꝫ non vnum, ſpecie autem vnum.

❡ Ipm aūt cuius cauſa duplex eſt. Hoc quidem cuius: illud ꝟo cui. Qm̄ igiť participare nō poſſunt ipſo ſemꝑ ⁊ diuino ꝯtinuatione, ꝓpter id qđ nihil ꝯtingit corruptibilium idem ⁊ vnū numero ꝑmanere: quo pōt participare vnumqđqꝫ, ſic participat: hoc qdeꝫ magis: illud ꝟo minus, ⁊ ꝑmanet, nō idem: ſed vt idem: modo qdem nō vnū: ſpecie aūt vnum. quare qđ ſemen animaliū, ⁊ plantarum eſt, organum eſt.

❡ Copioſe Themiſtius noſter lrām iſtā cōmētatur, ideo ipſius arduam cōmētationē cōſeruās, videť mihi: vt ſic exponā. *Collectanea text° cō° 35.* Sepe igiť ſepius Ari. formā in mā inductā, finē gñationis patefecit eē: quo habito, gñationis munus, dixit in ꝑerigene ſcos quieſcē. modo ⁊ in lrā ꝑcedēti, diuinuꝫ eē participare finē gñationis, ⁊ naturę inqt: quę opponi videnť, quuꝫ vnius rei tñ vnus ſit accōmodatus, idoneuſqꝫ finis, vt in libris ſapiētū ſcriptū eſt: āmouens igiť huius ambiguitatē loci, finē diſtinguit, ⁊ inqt. Id aūt qđ cuius cā fit. i. finis duplr eſt. hoc qdeꝫ cui. id ꝟo quo: qđ Them. explanās, duo inducit exēpla, qñ in moralibus eſt finis, quo oēs laboramus ⁊ tēdimus, fęlicitas: Alter cui, nos ipſi, ⁊ ſibi qſqꝫ, cui fęlicitas optať ⁊ quęritur. Amplius quēadmodū in medicina binus finis ꝯſpiciť. eſt n. ibi ſanitas id, in quo ꝑagitur, ⁊ quo medicus acceſſitus eſt. eſt ⁊ egrot⁹ tanqꝫ is: cui parāda eſt ſanitas. qꝫ igiť duplex ſit finis, ex his ꝯſtat. Ad ꝓpoſitum modo in gñationis munere duo fines: quo. ſ. ⁊ cui. Quo qdē eſt diuinū ⁊ imortale eē. Id eniꝫ eſt quo res conſimāt, ⁊ cuius cā iſtituūt oīa. Cui ꝟo eſt forma genita. hęc enim eſt cui

hęc eternitas cōparari ꝑtinereq; videtur. quēadmodū ergo quo viuimus (vt Simplicius ingt,) duplex. hoc quidem vt forma. id vero vt formatū. viuimus enim anima tanq̃ forma, corpe animato tanq̃ formato. ſic ⁊ finis, et cuius gratia hoc quidē, vt ꝑfectio, ⁊ bonitas. id vero, vt ꝑfectum ⁊ bonitate affectum. Hoꝝ quidē, finis quo eſt id: quo fit participatio, ⁊ indep⁹ vt ſanitas. cui vero, vel qđ id qđ participat. ¶ Quoniā igit̄.] hac diſtinctione habita oſtēdit in gñatione, quis finis dicit̄ quo. dimittit autē quis finis dicat̄ cui, vel cuius tanq̃ patēs. ⁊ lr̄a ſic continuetur, quum duplex ſit finis. ſ. quo, ⁊ cui. ⁊ diuinū etiā ſit finis quo, ideo inquit: quoniā igit̄ cōicare non poſſint ipſo ſemp ⁊ diuino cōtinuatione. i. ſempiternitate, ꝑpter id qđ nihil. i. nullum corruptibiliū, cōtingit idem ⁊ vnū numero ꝑmanere: ſ̄m qđ. ſ. ſicut vnūquodq; pōt participare illo ſup. diuino ⁊ immortali eſſe, ſic cōmunicat. hoc qdē magis, id vero minus, ⁊ ꝑmanet quidē, nō idem: ſed vt idem. qđ exponit. ſ. Numero quidē nō vnū. ſpecie vero vnū. ⁊ ſic patet quō finis gñationis ſit diuinū eſſe, ⁊ quomodo forma ipſa procreata.

Com^m 35^m. **Cum dedit.** In cōtinuatione Auerrois cōuenit cum expōne grecoꝝ. in executione differt. ait ergo exequēdo, ⁊ ꝑpter qđ dicit̄ duobus modis: quoꝝ vnus eſt id qđ eſt ipē finis. vbi gratia. ipm̄ generatū, ⁊ formatū, ⁊ alius id quo eſt iſte finis. verbi gr̄a. in hoc ſermone. i. exēplo, oia entia agunt ꝑpter ꝑmanētiā ſempiternā. vult dicere tanq̃ fine quo, ⁊ ꝓpterea in quibus inuenit̄ permanētia ſempiterna, vel diſpoſitio. i. ſimilitudo ꝑmanētię ſempiternę tanq̃ fine, cui vel qui. diuinum enim eſſe eſt finis quo. aial ipm̄ genitū finis eſt qđ, vel cui, vt dictū eſt. ¶ Et quum.] differt Auerrois in ſecūda parte lr̄ę. videt̄ enim per diſtinctionē habitā queſtionis ſol. innuere per illā partē [Quoniā igit̄.] Ait ipm̄ incipe declarare modū: in quo gñabilia, ⁊ corruptibilia poſſint cōicare cum eternis, ⁊ cām ꝑpter quā ſunt diminuta in ꝑmanētia ſempiterna. ecce qꝫ ipſe vult, qꝫ ſoluta qōne per diſtōnem finis, qꝫ Ariſ. exponat id qđ ꝯfuſe dixit. ſ. quō appropinquat ⁊ cām illius. ⁊ tūc appoſita intētione pris, relinqt expōnē lr̄ę induſtrie legētis. exponit tñ quędam vba lr̄ę. ¶ Et intēdit.] debes ſcire qꝫ entiū citra deū quoddā eſt ſempiternū ſ̄m numerū, ⁊ ſpēm, ⁊ genus: vt corpus celeſte. ⁊ hoc ingt Auer. ⁊ intendit per ſempiternū diuinū corpus. celeſtia enim illa permanēt ſ̄m indiuiduū. Aliud eſt ſempiternū ſ̄m ſpēm, ⁊ genus: ⁊ in omni tpe, ſicut ſpēs: quę ex ſemine gñant̄. Quoddā ſ̄m ſpēm, ⁊ genus, ⁊ nō in omni tpe, ſed in plurimo tpe, vt aialia a caſu ex putrefactione genita. ⁊ hoc ingt. Et hoc qđ dixit, ⁊ minus hoc, ⁊ magis hoc, intēdit gñatiuum, ⁊ nō gñatiuū. vtrūq; enim ꝑmanet ſ̄m ſpēm, ſed gñatiuū. i. ex ſemine pcreatū habet ſemp hoc, ⁊ nō gñatiuū in maiori pte tpis, ⁊ in pluribus ſubtis. non in oibus ſubtis. i. indiuiduis. ergo ꝑ magis ꝑmanens intelligit ſpēs ex ſemine pcreatoꝝ, per minus ex caſu ⁊ putrefactione. ⁊ hoc ingt in 8° phyſic. aialia enim putrefactione orta non opus eſt vt ſemp maneant, qꝛ ſi ⁊ ſi cadāt in corruptionē pñt alio modo reparari: vtpote ex putrefactione mãę. Aialia vero ſemine, ſi ſemel cadēt, nunq̃ reparabūtur. ⁊ ideo opꝫ vt ſint in omni tpe, ⁊ in quolibet indiuiduo tpis, ⁊ appellauit genita caſu, non genita: qꝛ non ex agēte genita ſunt. Alia vero genita: quia ab agēte manifeſto facta: vt 12° metaphyſicę viſum eſt.

Com. 38.

Com. 29. ⁊ 13.

COMMENTARIVM.

1ª expō

Dictum eſt: qꝫ gñare tale quale ipm̄ eſt, ſic vt vniuerſa diuino ⁊ imortali eſſe participent. modo hoc videt̄ ꝯtra ea, quę dicta ſunt lib. de gñatione. vbi dictū eſt gñationē eē ꝓpter formā. forma. n. finis gñationis eſt. g videt̄ cōtradictio. Scdm̄ Themiſtiū Ari^{cis} ſoluit ꝯtradictionē, per diſtinctionē finis. ſ. qꝛ finis duplex eſt, quo, ⁊ cui, participare ſemp ⁊ diuino eē eſt finis quo ipa gñatio oibus mortalib⁹ data eſt: forma vero eſt finis cui, hoc eſt cui gñatio applicat̄, vt fini, quo habito ipſa ceſſet: ⁊ ſic tollit̄ ꝯtradictio. ¶ Aliter pōt intelligi, vt Simplici⁹ exponit, qꝛ cum dixiſſet Ari^{cis} ipm̄ eē ꝑpetuū eē finē gñationis, poſſet qs obijcere, qꝫ deus eſt finis gñationis, ⁊ nō ipm̄ eſſe ꝑpetuū. Soluit qꝫ duplex eſt finis, cuius cā, ⁊ cui. Cuius cā finis eſt ipm̄ ꝑpetuū eē, cuius. ſ. cā gñatio fit: deus vero eſt finis cui. ſ. necnon ipſa ꝑpetuitas, in qua per gñationē vnūqđq; gñans appetit aſſimilari, veluti ſanitas eſt finis, cuius cā medicus agit: corpus vero cui ſanitas ineſt, eſt finis cui medicus laborat inducē ſanitatē. Hāc expōnem Thomas ſequitur, ⁊ placet. vnde dicit. Ipm̄ aūt cuius cauſa hoc eſt finis, duplex eſt: hoc qdē cuius. ſ. gr̄a agēs agit, vt ſanitas. Illud vero, cui. ſ. corpus, cui agēs inducit ſanitatē. Premiſſa diſtinctione, declarat quo pacto ꝑpetuitas ſit finis gñōnis, ⁊ quo pacto deus, ⁊ ingt. Quoniā igitur mortalia participare nō poſſunt ipſo ſemp ⁊ diuino eē cōtinuatione ⁊ ꝑpetuitate, ꝑpter id qđ nihil ꝯtingit mortaliū idem ⁊ vnū numero ꝑmanere, ideo vnūqđq; mortaliū quo pōt ꝑpetuitate participare ſic participat: vtpote hoc qdē magis, illud vero minus, qꝛ mortale ſ̄m numerum ꝑpetuitate nō participat, ſed ſ̄m ſpēm: verum quędā coꝝ participāt ꝑpetuitate ſ̄m ſpēm magis, quędā minus. Sed dices, nunqđ participare ꝑpetuitate ſ̄m ſpēm, ſit idem qđ eē ſimplr ꝑpetuum. quaſi reſpōdēs ingt, ⁊ ꝑmanet. ſ. vnūquodq; mortaliū nō idē, ſed vt idem. Permanet qdem nō idē, qꝛ nō ꝑmanet vnū numero. Permanet vero vt idē, qꝛ ꝑmanet vnūqđq; coꝝ ſpecie vnū. g ꝑmanē idē ſpecie nō eſt ꝑmanere idē ſimpliciter, ſed vt idē. Ex his vult hic ipſam ꝑpetuitatē eſſe finē gr̄a cuius gñationis. Cui ſupplēdum eſt, deū eſſe finē cui per gñationē gñabilia aſſimilari. Ex his cōcludit ſemē viuētium ⁊ aialium eſſe nobis datum vt organum, quo generationē aſſequimur, mediāte qua ꝑpetuitate participemus.

Alia expō

¶ Sed dubitaret forte qſpiam, qꝛ nō videt̄ verū qꝫ aliq̃ ſ̄m ſpēs poſſint eſſe magis, ⁊ quędā minus ꝑpetua, qm̄ oia ſunt ęqualr ꝑpetua. ¶ Innuit ſol. Themiſti⁹, a quo Auerroes accepit, qꝫ triplex eſt ſempiternū: quoddā numero ſpecie, ⁊ gñe, vt celeſtia corpora: quędā nō numero, ſed ſpecie, ⁊ gñe, vt quę fiūt ex ſemine. Hęc enim cū non poſſint fieri niſi a ſibi ſilr̄ in ſpecie, oportet, vt gñe ⁊ ſpecie ſint ꝑpetua, vt hō ab hoie, ⁊ equus ab equo. qđdā deniq; eſt ꝑpetuū gñe, ⁊ nō numero, neq; ſpecie, vt quę gñant̄ ex putri mã. Hęc enim poſſint deficē ſ̄m totam ſpēm, vt Auerroes ꝓbat lib. 8° Phyſicę auſcultationis, quia pñt reparari ex putri mã accedēte ſole, ⁊ alijs ſtellis, vt de facto fuit in vlī diluuio. Scdm̄ genus vero deficere nō pñt. Patet ergo recte Ariſtotelē dixiſſe viuētia participare eē ꝑpetuo ſ̄m magis, ⁊ minus, qꝛ quę numero ſpecie, ⁊ gñe participāt, hęc magis participāt: quę genere, ſpecie ⁊ non numero, hęc minus: quę vero gñe tm̄, ⁊ nō ſpecie, neq; nūo: hęc minime. ¶ Quęres qua ſilītudine mortalia appetūt aſſimilari deo. Videt̄ enim qꝫ nulla ſilītudine, qꝛ nulla pōt eē, ⁊ appetit⁹ nālis, non dꝫ eſſe ad ipoſſibile. ¶ Dicēdū vt pmo phyſi. dictū eſt, qꝫ vnūquodq; mortale appetit aſſiīlari deo mediāte gñatione, nō ſilītudine ęqualitatis, qꝛ hoc eſt ipoſſibile ſed ſilitudine ꝓportionis, quatenus vnūquodq; mortale appetit eē ꝑpetuū, vt eſt deus: ⁊ ſi nō ſimpliciter ęqualiter, ſaltem ꝓportionabiliter ſ̄m ſpēm.

Dubitatio pulchra.

Triplex ſempiternum.

Com. 46°.

Qua ſilitudine mortalia appetūt deo aſſimilari.

¶ Eſt aūt

¶ Eſt aūt aīa: corporis cauſa principiūq̄ viuentis. Atqui cū multifariā haec dicant̄: aīa pari mō trib⁹ determinatis modis cā eſt. Nā: eſt ea cauſa a qua ꝓfluit motus. eſt etiā: grā cuius caetera fiunt. ⁊ inſuper: vt forma corpoꝝ aīatoꝝ ſubſtātiaue.

¶ Eſt aūt anima viuētis corporis cā, ⁊ principium. Hęc aūt multiplr̄ dicunt̄: attamē aīa ſm determinatos tres modos cā eſt: etenīz quatenus ab ipſa motus eſt: cuius cauſa: ⁊ ſicut ſubā aīatoꝝ corpoꝝ cauſa eſt.

Collectanea text° cō^ti 36. ¶ Quadrifariā qdez cauſę, pręter mālez vō ſm cęteras tres, aīaz viuētis dicit eſſe cāz. Jnqt ḡ. Eſt aūt aīa viuētis corpis cā, ⁊ pn^m. hęc aūt. f. cā, ⁊ pn^m multiplr̄ dicunt̄: attñ aīa ſm determinatos tres modos cā dī. Etenīz cā eſt vñ motus. i. efficiēs, ⁊ cuius cā. i. finis: ⁊ cā eſt cā ſicut ſubā. i. forma aīatoꝝ corpoꝝ. Hęc igit̄ eſt lr̄ę ꝯclō.

Com° 36^m. Cum apparuit. Circa neceſſitatē caplī laborāt expoſitores. Thomas āt ⁊ Egidius, ⁊ alij plures nēcitatē caplī volūt: qm̄ Ariſto. ꝓpoſuit tria eſſe opa vegetatiue. ſ. gñare, ⁊ augmētare, ⁊ nutrire: hoc. n. poſuit, ⁊ rōne nō ꝓbauit, dicūt igit̄ Ari. ꝑ in loco id ſyllogiçare ꝑ mō, oē qd̄ eſt foīa, finis, ⁊ agens corpis, eſt pn^m, ⁊ cā opeꝝ, quę ſunt in corpe, ſꝫ anima eſt foīa, finis, ⁊ motor corpis: ḡ eſt pn^m, ⁊ cā oīuꝫ operū ⁊c̄. Uolunt ḡ Ari. tm̄ apponere minorē, ⁊ illi⁹ in ſequentib⁹ declarationē. eſt ḡ caplī neceſſitas ꝑacceptī cōfirmatio. ¶ Auer. aūt caplī neceſſitatē aſſignās, ſic lrāz ꝯtinuat. d. Cuꝫ apparuit ex diffōne vlī aīę, ꝙ aīa eſt cā corporis ſm formā, ⁊ apparuit hic ꝙ vt⁹ gñatiua eſt cā agēs aīatuꝫ, incepit ēt declarare ꝙ aīa nō eſt ſolū cā ſm formā, ſꝫ cā ſm tres modos ſm quos dicit̄ cā, ⁊ ꝑ eſt trib⁹ modis. Hęc eſt intēno: nūc apponit caplī nēcitatē. d. Et ꝑ eſt nēcīuꝫ ꝑcire anteq̄ꝫ loquamur de vnaquaqꝫ ptiū aīę: ſꝫ iaꝫ declaratū ſit vlr ꝙ oīs foīa nālis talis eſt. ſ. forma, finis, ⁊ motor: tñ ſpecifice ꝑ declarat in aīa. eſt ḡ caplī neceſſitas, qm̄ in q̄libꝫ diffōne cuiuſlibet partiū aīę ponit̄ pn^m, ⁊ cā, ⁊ pn^m, ⁊ cā fere dicunt̄ multiplr̄ ſm equocationez: ideo pro expōne diffōnum ꝑpaꝝ, opꝫ diſtinguē ſm quot modos dī pn^m, ⁊ cā ipſa aīa. Uidet̄ aūt ꝑ eē cōueniēti⁹ pmo pp duo. Primo qꝛ vlīter oīs aīa cā eſt in triplici gñe cāę cuiuſlibet ſui corpis: ḡ iſtud nō dꝫ particulariter tm̄ de vegetatiua demr̄ari. Scdo qm̄ aīaz eſſe pn^m opeꝝ, eſt per ſe notū. ꝑ. n. dat p^a cognitio nālis: vt Auer. inquit. Dūi⁹ ḡ nō dꝫ quęri hic. ¶ Et dixit aīa.] Poſita intētione, ac caplī nēcitate adiuncta: mō ſingulūꝫ verbū cōmētat̄. ¶ Et debes ſcire pro intellu toti⁹ cōmenti ꝙ aīa (vt Auer. exponit) eſt cā agēs corpis nō ſm ſubāꝫ, ſꝫ quo ad opa, qm̄ aīa eſt cā oīuꝫ motuū corporis. ſ. alterationis, localis, augmēti, ⁊ breuiter oīuꝫ ſenſationum. Eſt quoqꝫ finis: aīa eniꝫ cōparat̄ ad corp⁹, quēadmodū forma ad māꝫ. mō declaratū eſt in ſermonib⁹ vlib⁹ formā nō fieri ex nēcitate māę, vt antiqui opinati ſunt, ſꝫ māꝫ eſſe ꝓpter formā. ⁊ ſic aīa finis eſt corpis. ꝙ aūt ſit foīa, pꝫ. Et ſic pꝫ reſiduum cōmenti.

COMMENTARIVM.

Probauit ꝙ gñare principat ad aīaꝫ vegetatiuā, at nūc ꝓbat, ꝙ nutrire, ⁊ augeri, ⁊ cętera opa ꝑficiſcant̄ ab aīa: ⁊ nos ex ꝑ patebit ipꝫ nutrire, de quo ꝓpoſuit eē ab aīa vegetatiua, qꝛ ſi oīa hęc opera ſint ab aīa, ⁊ cū a nulla alia videant̄ eē, in re a vegetatiua erit nutritio ipa. Eſt ḡ ꝯclō, oīa opa enumerata ꝑficiſcuntur ab aīa. Uel ſub alijs v̄bis, ꝯclō pt̄ poni ſub hac for⁹,

Concluſio aīa ē cā oīuꝫ operū enumeratoꝝ, ⁊ ſyllogiçat ſic, cā corporis viuētis, vt agēs, ⁊ finis, ⁊ foīa, eſt cā oīuꝫ operum corpis viuētis. Hęc pꝫ, qꝛ cā ſubi, eſt cā opeꝝ, q̄ ab illo ꝑficiſcunt̄. ſuppoſita maiore dat minorē, ⁊ dicit. Eſt aūt aīa viuētis corpis cā, ⁊ pn^m Exponit āt hāc minorē, ⁊ inquit. Hę āt multiplr̄ dicūt̄, cū cāę dicāt̄ 4^or modis: attñ aīa ſm deter^tos tres modos cāę eſt cā corpis aīati, ⁊ exponit qūo, ⁊ dicit. Etenīz aīa ipſa cā eſt viuētis corporis, q̄ten⁹ ab ipſa mot⁹ eſt, ꝑ eſt, vt agens: ⁊ ſcdo cā, vt finis, ⁊ cui⁹ cā: ⁊ eſt 3° cā, vt ſubā aīatoꝝ corpoꝝ: ⁊ vt foīa, vt mā vō cā corpis viuētis nō eſt. ḡ ſupple aīa eſt cā oīum opeꝝ ꝑficiſcētiū ab ipſo corpe viuente. ¶ Jn collectaneis nēcitatē caplī ex his, quę dicit Auerroes nact⁹ ſuit: naꝫ cum in definitiōe, cuiuſlibꝫ aīę Ariſtoteles accipiat pn^m, ⁊ cāꝫ, cū cā ⁊ pn^m multiplr̄ dicat̄ ad tollēdaꝫ multiplicitatē, ponit hāc ꝯclōnē, ꝙ aīa ſit cā corpis viuentis in trib⁹ gñib⁹ cāꝝ. Tūc in iuuētu laudabā hāc expōnez. ¶ Nūc vō laudo expōnē datā. pmo qꝛ erat nēcīū ꝓbare illa tria opa eē ab aīa: pp antiquos, q̄ illa attribuebāt ęlītis. Et 2° qꝛ iſtō nō eſt p ſe notū: imo maxie quęſitū. Cuius ſignum eſt: qꝛ poſtq̄ꝫ ꝓbauit illa opera eſſe opera animaſtica, ſtatim remouet errorē Empedoclis, qui extimauit ea eſſe ab elementis.

¶ Atqꝫ cauſaꝫ vt ſubſtātiā animātiū eſſe: nō eſt obſcuruꝫ. cām nāqꝫ cunctis vt ſint / formā ipſam atqꝫ ſubſtantiā eſſe: pꝫ. At viuere viuētiū eſt eſſe: cuius ſane cā eſt / vt cōſtat atqꝫ principiuꝫ aīa. Praeterea actus eius qd̄ eſt potentia: ratio eſt eiuſdeꝫ. at aīa: viuētis eſt corporis actus. Patet etiā: aīaꝫ eſſe cāꝫ vt id grā cuius caetera fiunt. nam: vt mens / ſic ⁊ nā alicuius grā facit / qd̄ qdeꝫ ipſius eſt finis. atqꝫ tale eſt in ipſis viuentib⁹: aīa / ⁊ ſm nām. vniuerſa nāqꝫ nālia corpora tam aīaliuꝫ q̄ꝫ etiam plantaꝝ: ipſius animae ſunt iſtrumēta. Quo fit: vt ipſa ſint animae ſine ꝯtrouerſia grā. Duplex eſt aūt id / vti diximus / cā cuius caetera fiunt: atqꝫ vnū eſt quo / alterū cui. At vō conſtat: animā id etiaꝫ eſſe / vnde primū motus ad locū accōmodatus emergit. verū haec vis nō vniuerſis ineſt viuentib⁹. Fit etiaꝫ per animā: ⁊ alteratio ⁊ accretio. ſenſus eniꝫ / alteratio quaedam eſſe videt̄: ſentitqꝫ nihil qd̄ non habeat aīaꝫ. Eadē eſt ⁊ de accretiōe decretioneue: rō. nihil eniꝫ incrementa nālr̄ decremētaue ſuſcipit qd̄ non nutriat̄: ⁊ nihil prorſus nutrit̄ / qd̄ nō vitae particeps ſit.

¶ Quod qdeꝫ igit̄ ſit ſicut ſubſtātia, manifeſtuꝫ eſt. Cauſa. n. ipſius eſſe oibus ſubſtātia eſt, viuere aūt viuentib⁹ eſt eſſe: cauſa aūt ⁊ principium hoꝝ eſt aīa. Eſt aūt eius, qd̄ eſt potētia ratio actus. Manifeſtū aūt eſt ⁊ ꝙ cuius grā aīa cauſa eſt: ſicut intellectus grā hui⁹ facit: eodeꝫ mō ⁊ natura, ⁊ hoc eſt ipſi finis. Hmōi aūt in viuentib⁹ aīa eſt ſm nāꝫ. oīa eniꝫ phyſica corpa aīę inſtrumēta ſunt, ſicut aīaliuꝫ, ſic plantaꝝ tanq̄ꝫ grā aīę exiſtētia. Duplr̄ aūt dicit̄ ipſuꝫ cuius cā eſt, cui⁹, ⁊ cui. At vō ⁊ vñ primū, qui ſm locū motus, aīa eſt. nō oibus aūt viuentib⁹ ineſt potentia hęc. Eſt aūt ⁊ alteratio, ⁊ augmentū ſm aīaꝫ: ſenſus qdeꝫ eniꝫ quędam alteratio,

eſſe videt̃:nihil aũt ſentit,qđ nõ habet aiaȝ. Similr̃ aũt de augmẽto ⁊ decremẽto ſe habet:nihil.n.decrementũ patit̃,neqȝ augmẽtum phyſice: niſi alatur. Alitur autẽ nihil, quod non participet vita.

Collecta ex text. cõti 37. ¶ Cum ꝓpoſuit aiaȝ ad corp⁹ eſſe finẽ,formã,⁊ motorẽ, ſyllogiȝat hoc,⁊ p̃mo ipſam eſſe formã. Et ꝓponit ꝯclõnem.d.Os qdẽ igit̃ ſit ſicut ſuba.i.foꝛa manifeſtũ eſt.Et accepit maiorẽ.d.Ois cã ipſius eẽ eſt ſuba, oib⁹ aũt per ſe aia eſt cã,⁊ p̃n^m hoꝝ.i.eſſendi:qđ ꝓſyllogiȝat.d.Viuẽ viuẽtib⁹ eſt eẽ.mõ aia eſt p̃n^m viuẽdi,ergo ⁊ eſſendi.⁊ ſic pȝ minoꝛ,⁊ tot⁹ ſyllus.¶ Amplius.] Scđo ꝓbat idẽ.d. Amplı⁹ aũt ois act⁹ ei⁹:qđ potẽtia,eſt rõ.i.forma,at aia viuẽtis eſt corpis act⁹:ergo vt pri⁹.¶ Manifeſtũ aũt.] Syllogiȝat ipſaȝ eſſe ⁊ finẽ.ꝓponit ꝯclõnẽ.d.Manifeſtum aũt eſt ꝙ ⁊ cui⁹ gr̃a aia eſt cã,⁊ cõponit̃ ſyllus:oẽ id gr̃a cui⁹:⁊ ꝑꝑ qđ alia ſunt,cã eſt vt finis coꝝ. Hãc ꝓbat exẽplo.d. Sicut.n.itellus gr̃a huius facit.i.ſicut ars edificat gr̃a alicui⁹ finis,eodẽ mõ ⁊ nã.i.agens nãle facit gr̃a formę,⁊ aię:⁊ hoc.i.id gr̃a cui⁹ eſt actio agẽtis,eſt finis.⁊ ſic pȝ maioꝛ.Tunc accepit minorẽ.d.Aũt pro ſed aia eſt hõ in viuẽtib⁹:⁊ eis quę ſm nãm ſunt:qđ ꝓbat.d. Oia.n.phica corpa aię inſtr̃a ſunt:ſicut aialiũ,ſic ⁊ plantaꝝ tãq̃ gr̃a aię exiſtia.¶ Duplr̃ aũt.] Scđo ꝓbat idẽ ois cã,q̃ eſt finis quo alic⁹,eſt cã finalis,aia finis quo,g̃ aia cã finalis.Maiorẽ ꝓbat ꝑ diſtĩõnẽ.d.Duplr̃ ẽt dr̃ ⁊ qđ cui⁹ cã eſt.i.finis:⁊ qđ cui.i.qđ,⁊ qđ quo.i.finis duplr̃ dr̃.ſ.qđ,⁊ quo:quare ſi aia eſt finis quo,ipſa erit finis.Et ſic pȝ ſyllus. ¶ At ṽo.] Apponit ⁊ nunc ꝙ ipſa ſit p̃n^m agẽs:⁊ p̃mo ꝓponit hoc.d.At ṽo ⁊ vnde p̃n^m mot⁹,qui eſt ſm locũ,aia eſt.Addit,ꝙ nõ oib⁹ viuẽtib⁹ ineſt potẽtia hęc.ſ.motiua,⁊.q.d.lȝ ois potentia motiua ꝑ ſe motu ꝓgreſſiuo,ſit aia:nõ tñ ois aia.Jdeo nõ ꝓbat hãc ſyllõ, ſed inductiõe.d.Eſt aũt alteratio,⁊ augmẽtũ ſm aiam: ſenſus.n.quędaȝ alteratio eſſe vr̃:nihil aũt ſentit,qđ non hȝ aiaȝ.Silr̃ aũt de augmẽto,⁊ decremẽto ſe hȝ:nihil.n. decrementũ patit̃,neqȝ augmẽtat̃ phice.i.nãlr̃,⁊ per ſe: niſi alat̃.alitur aũt nihil,qđ nõ cõicet vita.i.qđ nõ ſit viuens.ergo taȝ motus localis,q̃ȝ alteratio,q̃ȝ augmẽtatio ab aia ſunt.inductione ergo aiaȝ eſſe p̃n^m motuũ cõſtat. ¶ Dixit phyſice.] Qm̃ (vt Clearchus affirmat) nimirũ eſt lapides aleſcere:qñ ⁊ parere qdẽ putant̃.ſed errat, vt Themiſtius inquit, illi vt conſortio tñ nominis gaudent pariuntqȝ.Solum enĩ viuum alitur,⁊ parit per

Exēplo 5°. ſe,⁊ eſſentialiter,⁊ phyſice.

Cõm. 37^m. **Cum poſuit.** Propoſita intentione pris Auer. tria facit. Primo ſyllogiȝat aiam eſſe formã,⁊ hoc duob⁹ rõnibus:quas cõponas vt in cõmentatione lr̃ę cõpoſui.2° ibi [Et cũ declarauit.] Syllogiȝat aiaȝ eſſe cãȝ gr̃a cui⁹,⁊ hoc iterũ duobus rõnib⁹:vt in expõne cõpoſuimus.3° ibi [Et quo declarauit eam.] Iterũ ⁊ tertio inducit eaȝ eſſe p̃n^m vnde motus:⁊ oẽs hę ptes perſpicuę ſunt ex lr̃ę explanatione:veꝝ in ſcđa pte vbi ſcđaȝ inducit rõnẽ.ibi [Et hoc qđ diximus] obſcure loquit̃. Jdeo debes ſcire ꝙ aia eſt finis corpis aiati: ⁊ corp⁹ aiatuȝ finis aię,⁊ corpis in diuerſo gñe finis: aia qdẽ eſt finis:quo ipſi corpori aiato: corp⁹.n.aiatum nõ alio eſt,niſi vt aia pticipet: quẽadmoduȝ aia nõ alio eſt niſi ꝓpter diuinũ eẽ.g̃ aia finis eſt quo,corp⁹ quoqȝ aiatuȝ finis eſt cui:vel qđ ipſius aię,⁊ materię:ſunt.n.ambo ⁊ aiati ptes,⁊ ad ipſaȝ attributę,vt Auer.ait:quẽadmodum ſanitas corpori attributa eſt. ¶ Scđo debes ſcire in tertia pte,ꝙ Auer.ſic inquit. [Declarauit etiã eaȝ eſſe cãm mouentẽ ſm oẽs modos motuũ exiſtentes in aiato ſiue veros,ſiue eſtimatos eẽ motos.] Jn qb⁹ ṽbis Joã. accepit neceſſitatẽ ſenſus agẽtis: quẽadmoduȝ.n.aia ad hoc vt patiat̃ hȝ potentiã paſſiuaȝ ſuę ſenſationis,ſic ad hoc vt agat ſenſationẽ debet hic actiuã potentiã.modo ex his ṽbis cõſtat aiaȝ eſſe p̃n^m:vnde mot⁹ oiuȝ motuũ. ¶ Et dđm ꝙ Jo.multũ errauit in hoc: in tractatu meo cõtra Joã.oſtẽſuȝ eſt. Auer.n.loqt̃ ſm famã:quẽadmodum ⁊ Ari.erat.n.famoſuȝ in platonica ſecta,ſenſationũ motus fieri effectiue ab aia ⁊ extra mittẽdo,vt ſuo loco copioſe tractabitur: cum ergo nondum veritas excuſſa ſit:ideo loquitur vt plures: ⁊ ſic hoc in loco non debet accipi aliqua actiuitas cum more Platonico loquatur. ¶ Reſiduum cõmenti patet.

¶ Priſcis his tẽporib⁹ cõſueui ambigere in tribus.p̃mo nãqȝ declarauit Auer. in primo capite de ſuba orbis,in formis a mã ſeparatis nõ aliud eſſe finẽ ab agente,econtrario in formis in mã entib⁹,aliud qdẽ agẽs,aliud ṽo finẽ ait eſſe. Modo aia vt hic loquit̃ forma eſt pręſto in mã,nõ ergo ea agẽs erat,⁊ ipſa forma,⁊ finis:cum ſit cõtra nãm formę mã partitę.¶ Scđo ꝓponit Ari.aiaȝ eſſe viuẽtis corpis cãȝ,⁊ p̃n^m. Probat aũt ipſaȝ p̃cipiũ agens motuũ.modo cui dubiũ ꝓbationẽ ſuã infirmam eſſe:Et ſi enĩ aia motoꝛ ſit operationũ corpis viuẽtis,⁊ agẽs illas,locũ nõ affirmauero.Ergo eſt agẽs,⁊ motoꝛ corpis viuentis:quẽadmoduȝ ⁊ albificatoꝛ ſit cã vt motoꝛ parietis albi,nõ qdẽ parietis p̃n^m vnuȝ mot⁹ dicere eũ eſſe.¶ Tertio ⁊ ſi vberrime cõlibitũ ſit aiaȝ eẽ p̃n^m vnde mot⁹ id cui⁹gr̃a,⁊ cãȝ vt ſuba:nõ tñ apertũ quonãmodo rõnalis corpis viuẽtis cã,⁊ p̃n^m ſit:quoniã ⁊ ſi alterũ genus ſit aia,ad corp⁹ aũt cõparat̃ oino aliqua cõtextura cõligationeqȝ.¶ Has quoqȝ qõnes nõ difficile cõſiderans quiſpiã abſoluet,ſi in mediuȝ reuocet ea quę Auer.inquit in lib.d.ſubſtã.Dicã igit̃ tria ꝯſiderãda eſſe in vnoquoqȝ viuoꝝ corpe:ſubaȝ qdẽ corpis,quãtitateȝ eius,⁊ vnitatẽ,amplius ⁊ q̃litates.i.opa qb⁹ corp⁹ illud cõſiſtit.Et inde tres emergũt reſpect⁹,habitudineſqȝ in aia ipſa.vna qdeȝ ad ſubaȝ corpis,⁊ inde forma,⁊ actus dicet̃.Alia quoqȝ ad corpis ordinẽ,⁊ vnitatẽ,⁊ inde aia finis,⁊ id cui⁹ cã appellabit̃:vnũqđqȝ.n.ordinẽ ⁊ vnitatẽ a fine mẽdicat ⁊ excipit.Alia ṽo ad q̃litates,⁊ opa,⁊ inde motoꝛ,agenſqȝ (qs ambiget) vt ipſa ſit.aia ergo ad ſubaȝ forma,ad vnitatẽ,⁊ ordinẽ finis,ad opa agens dicet̃.eſt ergo aia forma,finis,⁊ motoꝛ corporis viuentis. ¶ Obiecta ṽo ad oppoſitũ ſic abſoluuntur.primũ qdẽ qm̃ in formis ſeparatis finis,⁊ forma,⁊ motoꝛ ideȝ:ſunt etiã reſpectu vnius:vt ibidẽ dixi.Et ſi in formis mãlib⁹ incidant nõ ad vnũ,ſed ad diuerſa icidẽt. ¶ Scđm ẽt abſoluet̃:qm̃ Ari.ꝓponit aiaȝ eẽ p̃n^m,nõ corpis abſolute,ſȝ viuẽtis.i.operãtis opib⁹ vitę:⁊ h̃ ꝓbat. ¶ Ampli⁹ diceremꝰ ꝙ ſi aliqđ eſt cã opationũ alicui⁹ ſine qb⁹ id eſſe nõ põt,⁊ illi⁹ eſſendi cã erit.mõ aia eſt cã opationũ vitę ſine qb⁹ viuere nõ eſt vt cõſtat.Quẽadmoduȝ dicimus intelligẽtiã eſſe cãȝ eſſendi cęlo:eo qꝛ eſt cã mot⁹ eius in quo ꝯſiſtit eẽ cęli:vt Auer.ait.¶ De albedine quoqȝ parietis nõ cogit:ſine enĩ albo eẽ paries eſſe põt:ideo etſi albificatoꝛ cauſa ſit parietis albi,non cã parietis dicet̃. ¶ Ad tertiaȝ multiplex eſt abſoluendi modus:ſiqdem enim opinio latinorum ſit Thomę, Egidij, ⁊ Alberti: tunc facile dicta erit ſoluere: qm̃ rationalis aia ptãte eſt ſenſitiua,⁊ vegetatiua,⁊ actu rõnalis,⁊ vera corpis foꝛa inexiſtẽs ⁊ adherẽs:⁊ tũc ſi ipſa ad corp⁹ abſolute cõparet̃ ſine dubio foꝛa.ſi ad vnitatẽ ac ordinẽ finis.ſi ṽo ad opa,vegetatiua potẽtia p̃n^m erit vitę.ſenſitiua ãt motuũ: q̃re erit forma,finis,⁊ motoꝛ ad diuerſa cõparata,vt in

Diſputatione 3° ſolu. 9. ⁊ 11. dubiorum illig.

alijs dicebamus. ❡ Sed ſi teneamus Auer. fictionem quonam pacto abſoluet: Et adhuc dõm puto in aia rõ- Them.19°.
nali, quę vna intelligẽtiaꝝ īfima dī, vt in 3° ait. Tres eē quaſi ptes, vel gradus: quoꝝ vnus agẽs dī intellus quo phãtaſmata ꝛ intẽtiões nobis clareſcũt. Mãlis quo intelligimus ꝛ ſapimus. Uoluntas ꝛ prohęreſis qua copulamur in bonũ ꝛ optimũ qḋ eſt eſſe diuinũ: tunc dicã rõnalem aiaꝫ agẽte intellu pn̄ᵐ eſſe vnde motꝰ. Poſſibili ꝛ mãli ſubaꝫ ꝛ formã eē adherẽtem, aſſiſtentẽqꝫ, nõ inherentẽ ꝛ inexiſtentẽ. Uoluntate quoqꝫ finẽ eſſe: volũtate eniꝫ vnimur pmo ipm amando. ergo voluntas finis erit quo. Aia ḡ rõnalis his tribꝰ, tres ſortieꞇ rõnes ad corpꝰ cõparata hois. Sed ſi Themiſtij, Theophraſti, Plotini, Jamblici, egyptioꝝ Pytha. ac Platonis ſuſtentẽtur ſnię, quonaꝫ mõ rõnalis aia forma, finis, ac agens diceꞇ viuẽtis corpis: ❡ Et adhuc locus erit ſol. Ideo primo
Capit.13°. debes ſcire vt ex Themi. excipiꞇ in pmo de aia. rõnalis aia in ſe ꝯſiſtit pfecta: alteri tñ adeſt atqꝫ adheret: ſic.n. ſol in ſe ꝯſiſtit, adheret aũt perſpicuus: ꝓpter hoc ꝙ illuminationes cauſat in eis, ſic aia in ſe ꝯſiſtit: adheret autẽ aialibꝰ ꝑ aiationes, ꝛ vitas cauſat eis: ꝛ inde cõcludit Themi. duas eſſe in vnoquoqꝫ hoie aias. vnã qdẽ a qua vitã ꝛ aiationẽ ſumit, ꝛ hęc aia pma dī. altera qua viuit, ꝛ aiatus dī, ꝛ hęc aia ſcḋa a pma emanat: quẽadmodum illuminatio pſpicui a ſolis luce. Primã qdẽ aiaꝫ Plato. hoieꝫ appellant, Ariſto. aiaꝫ rõnaleꝫ. Scḋaꝫ quoqꝫ vitã aiationẽ ſeu reſultationẽ. Peripathetici actuꝫ corpis viuentis: ex quo ꝛ corpꝰ hõ fit, apud Pla. aial humanum. ❡ Utrũ aũt pꝰ aia multiplicata ſit ſm numerũ aialiuꝫ, an vna: ꝛ ſi nõ multiplicata ſm aialia, an ſaltẽ ſm hoies Themi. ibideꝫ reliquit in dubio. Hanc opionẽ Themi. in 3° ait eſſe Pla. vt 37° capite: lege ac Ari. vt ibidem: ꝛ Theophra. vt 38° capite inuenies. Hęc etiaꝫ Plotini: vt in pmo pmę Eneadę fere per totum. Hęc egyptioꝝ vt Jamblicus affirmauit, ꝛ Pythagorę. ❡ Ulteriꝰ debes ꝛ ſcḋo ſcire, in aia ꝯſiſtẽti tres gradus eē. Intellectiuũ. ſ. a quo rõ ampliꝰ, a rõne imaginatio: ꝛ in aia ſcḋa has tres eſſe cõparatiue ſenſuꝫ cõeꝫ: qui intellm refert, exteriorẽ: qui rõneꝫ, vegetabileꝫ quę imaginationẽ. per cõeꝫ qdeꝫ vnimur intellui rõnalis aię. per exteriorẽ rõni: ꝛ per vegetabileꝫ imaginationi: ꝛ ſic rõnaleꝫ aiaꝫ pfecte capimꝰ. ❡ Tertio debes ſcire hęc ſe hie per ordinẽ corpus, aiatio, aia rõnalis ꝛ intellus, ac deꝰ. deus.n. foia eſt itellus, intellꝰ forma aię, aia rõnalis forma aialis, ac aiationis, aiatio forma corpis. ❡ Ex his qũo rõnalis aia ſit foia, qũo finis, qũo agẽs clareſcet preſto. Si.n. cõparatur ad aiationẽ, ſic motor eſt: quẽadmodum ſol illuminationis medij: qꝛ ab intellu ſenſus cõis, a rõne ſenſus exterior, ab imaginatiõe vegetabilis veniet. nãliter ergo motor. ❡ Si cõparaꞇ ad aial humanũ (vt Platonice loquar) qḋ ex aiatione ꝛ corpe reſultat. Uel vt peripathetice ad hoieꝫ, ſic forma erit illiꝰ aſſiſtens, atqꝫ adherẽs: qua hõ, vel humanũ aial opabiꞇ intellu in deũ, rõne in intelligibilia vlia, imaginatiõe in pticularia. ❡ Si ꝟo ad intellectuꝫ qui aię eſt forma, cõparabiꞇ, cum eo aſcẽdemus in deuꝫ: ideo finis eſt corpis viuẽtis, atqꝫ aialis. aia igiꞇ rõnalis finis, motor, ꝛ forma ſine dubio relinqꞇ aialis humani vel hois. ❡ Quonaꝫ mõ aia pncipiũ cã: ꝛ eꝛnatum ſit viuentis corporis: ex his palam erit.

❡ Amplius ambigunt iuniores, quonaꝫ modo oia nãlia ſunt ꝑꝑ aiaꝫ, ciuſqꝫ inſtrã. Uideꞇ.n. ꝛ nos eſſe corporum cęleſtiũ inſtrã: quẽadmoduꝫ Ariſto. inquit in 2° perigeneſeos, nõ ḡ corpa cęleſtia inſtrã ſunt aię. ❡ Dicẽduꝫ ꝙ inſtrm qñqꝫ capiꞇ in ſua maxima famõſitate: quẽadmodum in arte ſerra, ac martellus in fabris: ꝛ ſic corpa nãlia inſtrã non ſunt aię. Scḋo capiꞇ pro pticula corporis: qua determinata opatio exerceꞇ: quẽadmodum oculus inſtrm dī viſionis, ꝛ nec ſic. Tertio capiꞇ pro cã ſecunda agẽte in ꝟtute pmę: ꝛ ſic nos inſtrumẽta ſumus corpoꝝ cęleſtiuꝫ, ꝛ calor igneus inſtrm ignis. Quarto capiꞇ pro eo qḋ in viſuꝫ ꝛ vtilitatẽ trãſit alicuius, ꝛ ſic res nãles, ꝛ oia phyſica inſtrã ſunt aię: ſic.n. diuitias Ariſto. appellat vitę inſtrumẽta, politicę primo: ſic ſeruũ dñi inſtrm ait. ſicqꝫ Solon pecuniã inſtrm inqt liberalitatis. Corpa.n. cęleſtia in vtilitatẽ tranſeũt ęlntoꝝ: ęlnta in cõmodum mixtoꝝ iperfectoꝝ: mixta ipfecta in pfectionẽ plantaꝝ ac fructicũ: fructices in aialiuꝫ cõmodo: aialia ſuſtentat aia. oia ergo inſtrã aię, ꝛ aię grã, ꝛ maxime aię hois, quę oibꝰ alijs fere antiſtat: ſic id ꝓpheticũ, oia ſubiecisti pedibꝰ eius. ſ. aię: quę (Platonico more) hõ dī, oues, ꝛ boues, ꝛ vniuerſa inſup ꝛ pecora campi, piſces maris, ꝛ volucres ꝛc. A quo forte id Ariſto. Polyticoꝝ pmo: quare ſimilr palaꝫ: qꝛ ꝛ genitas eſtimãduꝫ plantas aialiũ grã eſſe, ꝛ aialiuꝫ alia hoiuꝫ grã. domeſtica qdeꝫ ꝛ ꝑꝑ viſum, ꝛ ꝓpter cibũ. ſyluestriũ aũt quãuis nõ alia oia: tñ plima cibi, ꝛ alterius auxilij grã: vt ꝛ veſtis, ꝛ alia organa fiant ex ipſis. ſi igiꞇ nã nihil neqꝫ ipfectuꝫ facit, neqꝫ fruſtra, neceſſariũ hoiuꝫ grã ipſu oia feciſſe nãꝫ. Ideo in 2° phyſicoꝝ ſumus quodãmõ ꝛ nos finis oiuꝫ. ❡ Obiectum aũt in pncipio ex diſtinctione abſolutum eſt. Capite 15°.

COMMENTARIUM.

Abunde ꝟba preſentis textꝰ expoſuimus in collectaneis. Tñ aliqua breuibꝰ, aliqua plixius addemus. Propoſuit ḡ ꝙ aia ſit cã viuentis corpis trifariã, vt forma, vt agens, ꝛ vt finis. Primo ḡ ꝓponit ꝙ ſit cã vt foia, cũ inquit. Qꝛ qdeꝫ igiꞇ aia ſit cã viuẽtis corpis ſicut ſuba ac foia, manifeſtũ eſt: tũ ex his, quę dicta ſunt: tũ ex his, quę dicemus. Deinde ꝓbat hãc ꝯclonem, ꝛ ſyllogiçat ſic cã ipſius eē oibꝰ forma ac ſuba eſt, aia eſt cã ꝛ pnᵐ hoꝝ. ſ. eſſendi ꝛ viuẽdi corpis viuentis: Pꝫ, qꝛ eſt cã vitę, quę oibꝰ viuẽtibꝰ eſt eſſe. Ergo aia eſt cã vt foia viuẽtis corpis. ❡ Sed cõtra, qꝛ nõ ſolum aia eſt cã eſſendi, ſꝫ cętere cauſę. oẽs.n. cauſę ꝯferunt ad eſſe eiꝰ, cuiꝰ ſunt cãe. ❡ Rñdet optime Simpliciꝰ ꝙ lꝫ oẽs cauſę ꝯferãt ad eē: tñ ſola foia dī cã ſimplr eſſendi. nam mã eſt cã eſſendi vt ſuſceptiua ipſiꝰ eē: ꝛ tanq̃ cã ſine q̃ nõ. efficiẽs ꝟo eſt cã eſſendi, nõ ſimplr, ſꝫ mediãte gñatione. cã finalis eſt cã eſſendi ſm pfectionẽ: qꝛ per finem cõpoſitũ nõ poniꞇ ſimplr in eſſe, ſꝫ in eē pfecto. At ſola forma eſt cã eſſendi ſimplr: qꝛ ꝑ ipſaꝫ cõpoſitũ ponitur in eſſe ſimplr: vt dcm̃ eſt ſupius. Scḋo eandẽ ꝯclonẽ ꝓbat Ariſto. ex definitione aſſignata ſm Simpliciuꝫ. Et ſyllus eſt, actus viuẽtis in potẽtia eſt cã vt forma corpis viuẽtis. At aia eſt actꝰ eiꝰ corpis, qḋ viuit in potẽtia, ꝛ nõ intelligas ꝑ potẽtiã, quę expellit actũ pᵐ, ſed actũ ſcḋm, vt dictũ eſt. Scḋo ꝓbat ꝙ aia ſit finis corpis viuentis: ꝛ pmo ꝓponit ꝯclonẽ, ꝛ dicit. Manifeſtũ aũt eſt, ꝛ ꝙ aia ſit cã viuẽtis corpis, cuiꝰ grã, hoc eſt vt finis: hęc ẽ ꝯclo. Pro huiꝰ ꝯclonis deductiõe (vt Simpliciꝰ inqt) ſuppoſuit Ariſto. ex 2° phyſicę auſcultationis: ꝙ nõ ſoluꝫ in artificialibꝰ, quę aguntꝛ ꝑ intellm eſt ipm cuiꝰ grã, ſꝫ ẽt in his, quę nãli gñõne gignunꞇ. Qḋ ibi Ariſtoteles lõgis rationibꝰ ꝓbauit. Uñ dicit: ſicut intellus grã huiꝰ facit, hoc eſt ſiċ in artificialibꝰ, quę fiũt ab itellu ẽ finalis aliq̃ cã, grã cuiꝰ itellꝰ agit. eodẽ mõ ꝛ nã grã huiꝰ facꞇ, ꝛ ħ grã cuiꝰ facit nã eſt ipſi nãę finis. Ex his vult habere finem nãlem eſſe, cuiꝰ grã corpa nãlia ſunt. ſicut finis coꝝ quę ſunt ab intellu. eſt cuiꝰ grã illa ſunt. Tũc q̃ſi dat minorẽ, cũ dicit. Hꝫ aũt in viuẽtibꝰ aia eſt ſm nãꝫ: hoc eſt, ſꝫ eſt cuiꝰ grã nãlr ſunt oia viuẽtia, ſupple tūc ḡ aia ẽ finis oiuꝫ Dubitatio.

viuẽtiũ. Uñ rõ breuib⁹ hęc cuius grã corpa nãlia ſunt .ſ. finis cop̃ nãlis. Grã aię ſunt aialia, ⁊ plantę: ğ aia eſt nãlis finis aialiũ ⁊ plantaꝝ: ⁊ ſic erit viuẽns corporis finis. Probat autẽ minorẽ, ⁊ dicit. Oia .n. phyſica corpora aię inſtrã ſunt, ⁊ ne credas cũ per phyſica corpora intelligẽ oia corpora nãlia, inquit: ſicut ſunt corpora aialiũ, ſic ſũt corpora plantaꝝ tanq̃ grã aię exiſtentia. aia ğ eſt finis corpis viuẽtis: qꝛ phyſica corpa aialiuꝫ ſunt organa ſenſitiuę aię, phyſica corpora plantaruꝫ ſunt organa ſuę aię vegetatiuę. ❡ Quo vo ad vba attinet, Ariſtoteles dixit aiaꝫ eẽ finẽ viuẽtis corpis [ſm nãꝫ] inuẽs aiaꝫ eẽ bonũ ⁊ nãlẽ pfectionẽ corpis viuẽtis: qꝛ qõ eſt ſm nãm, optimuꝫ ⁊ pfectio eſt, vt Simplici⁹ ingt. Dixit ẽt aialiũ corpora ⁊ plantaꝝ eẽ organa grã aię: qõ (vt Simplici⁹ exponit) verũ eſt: qꝛ corpa aialia ſunt ſenſitiuę aię vtentis inſtrã. Utiẽ .n. anima ſenſitiua aiali corpe, vt inſtro quo exercet ſuas opões: vegetatiua ẽt ſuo ſili rõne. ❡ Uñ pꝫ expoſitores non recte hęc vba intellexiſſe: ⁊ expões eoꝝ nõ retuli breuitatis cã. Sed qꝛ dixit aiaꝫ eſſe finem viuẽtis corpis, poſſet qs dubitare vtrũ aia ſit finis tanq̃ optimũ operũ viuẽtis corpis. Rñdet (vt Simplici⁹ exponit) q̃ aia eſt finis grã cui⁹, non cui. finis .n. cui eſt deꝰ cui .ſ. tanq̃ optimo oia appetũt aſſimilari. Aia vo eſt finis grã, cui⁹, qꝛ eſt cã viuẽdi, ⁊ pfecte viuẽdi ipſis viuentib⁹. ❡ Tertio pbat q̃ aia eſt cã, vt agẽs corpis viuentis: ⁊ h̃ pponit. At vo ⁊ vñ p̃ᵐ pñᵐ eius mot⁹, qui eſt ſm locũ aia eſt. ❡ Sed dices vtrũ in oi viuẽte ſit p̃ᵐ prinᵐ vñ mot⁹ ſm locũ. Rñdet ⁊ ingt. Nõ oib⁹ aũt viuẽtibus ineſt hęc potẽtia .ſ. motiua ; quia aia ſit pñᵐ mot⁹ localis, ſed ſoluꝫ in aialib⁹ pfectis. Loco tñ mot⁹ localis aia eſt cã alioꝝ motuũ: qꝛ aia eſt cã alterationis, ⁊ augmẽti: qa ſine aia nihil ſentit: ğ aia eſt cã ei⁹ alterationis, quę eſt ſentire. Simılr ſine anima nihil phyſice augetur, quia nihil poteſt phyſice augeri, niſi alatur: alitur autẽ omne quod alitur, pꝑter aiaꝫ. ergo aia eſt cã effectrix viuentis corporis, quo in qbuſdaꝫ eſt cã mot⁹ localis, in qbuſdã ſenſationũ, in qbuſdaꝫ auctionis, ⁊ diminutionis. Dixit aũt nihil augeri [phyſice ; niſi alaẽ:] qa Clearchus credidit lapides aleſcere, ⁊ parere: qõ veꝝ eſt metaphorice, non phyſice. Phyſice .n. nihil augeẽ, niſi alaẽ: metaphorice vo põt aliqd augeri ſine alimonia. ❡ Auerroes vba illa [Duplr aũt dĩ ipꝫ cui⁹ cã] ex malis trãſlationib⁹ nõ bñ exponit. Uult .n. q̃ Ariſtoteles velit dicẽ aiaꝫ eẽ pp corpus aiatuꝫ, ⁊ corp⁹ .ſ. nõ incluſa aia pp aiaꝫ: naꝫ corp⁹ eſt pp aiaꝫ: ⁊ corp⁹ aiatuꝫ eſt illud, pp qõ corp⁹ eſt pp aiaꝫ: quę expoſitio nullatenus vbis Ariſto. ꝯſona eſt.

❡ In collectaneis pulchras qõnes diſputauim⁹: nũc vo aliquas opꝫ recognoſcẽ. pma eſt vtrũ aia ſit cã effectrix motuũ oiuꝫ qui in viuente corpe ſunt. Uĩ q̃ nõ: quia vt Auerroes deducit libro deſtructionũ: tunc aia eẽet effectrix cã ſui. ❡ Scda dubitatio eſt, vtruꝫ pñt hęc tria eẽ vera de intellẽiua aia reſpectu corpis humani. ❡ Tertia dubitatio eſt expoſitoꝝ an oia corpora naturalia ſũt pp aiaꝫ: vt illi⁹ inſtrã. ❡ In collectaneis dicebã aiaꝫ eẽ cãꝫ corpis viuẽtis ȝᶠ: quo corp⁹ viuẽs põt trifariã ꝯſiderari, aut quo ad ſubaꝫ, aut quo ad ordinẽ ⁊ vnitatẽ mẽbroꝝ, aut quo ad opões. Ideo aia trifariã cã eſt viuentis. formalis qdẽ viuẽtis cã eſt, vt viuẽs eſt ſuba, ⁊ ens. finalis, quo ptes ſunt ordinatę ac vnitę, vt ſeruiãt aię. effectrix, quo oẽs eius opões pficiſcunẽ ab aiaꝫ quę ſm locum ſunt, ⁊ quę ſm quãtitatẽ, ⁊ quę ſm q̃litatẽ: vt Simplici⁹ exponit. Proficiſcunẽ qdẽ ab aia mot⁹ locales, quę ſm locũ opões ſunt: ⁊ augmẽtationes ⁊ diminutiones, quę ſm quãtitateꝫ opões ſunt: ⁊ ſenſationes, quę mot⁹ ſunt ſm q̃litates. Hęc in collectaneis. ❡ Simplici⁹ expões vba Ariſto. inuit aliã ſolõnẽ. Uult .n. q̃ aia ſit cã formalis corpis viuẽtis, quo corp⁹ hꝫ eẽ ſimplr p aiaꝫ: eſt cã finalis quo corp⁹ viuẽs hꝫ eẽ p aiaꝫ nõ ſimplr, ſꝫ eẽ pfectũ: corp⁹ .n. vt ipo vtiẽ aia ad ſui opões, per aiaꝫ nõ poniẽ in eẽe ſimplr, ſꝫ in eẽe pfecto, vt inſtrm, cũ eo vtiẽ ars, nõ poniẽ in eẽ ſimplr, ſꝫ in eẽ pfecto: qõ eſt rõ inſtrumẽtalitatis. eſt .n. aia finis viuẽtis corpis nõ cui, ſed grã cui⁹ viuẽs corp⁹ factũ eſt, vt inſtrm ei⁹. ğ aia eſt finalis cã, vt viuẽs corp⁹ ab aia hꝫ eẽ pfectũ. Eſt effectrix cã viuentis corpis, vt viuẽs corp⁹ hꝫ eẽ nõ ſimplr, ſꝫ vt actu viuit, hoc eſt, vt eſt actu operãs: ⁊ ſic aia eſt formalis cã viuentis corpis quo ad ei⁹ eẽ ſimplr: finalis vo, quo ad ei⁹ eẽ pfectũ: effectrix, quo ad ei⁹ eſſe in actu. Et ſi vba Ariſtotelis cõſideraueris, hoc vĩ expoſitio. ❡ Cum vo dicebaẽ, q̃ tũc aia eſſet cã effectrix ſui: qꝛ cã accidẽtiuꝫ pꝓpoꝝ ⁊ motuũ, eſt cã ſubti illoꝝ. Uerũ eſt cũ illa accñtia ſunt coęua ſubto, ⁊ eſſentialia, ⁊ ſubto ꝯuenientia rõne toti⁹: mõ act⁹, ⁊ opões ſunt coęua aiato, nec eſſentialia, cũ aiatum eſſe poſſit ſine quolibet illoꝝ ad minus diſiunctiue, ⁊ nõ cõpetũt ſubto rõne toti⁹, ſed cõpetit aliqõ coꝝ vni pti, pp alterã, vt viſorio videre ꝑ p motuꝫ ſpirituũ, qui venit a corde ad viſoriũ. ❡ Cuꝫ vo dĩ q̃ aia nõ eſt effectrix cã ſenſationũ, qꝛ tũc dareẽ ſenſus agẽs. Dico q̃ eſt effectrix cã inſtroꝝ deſeruiẽtiũ ſenſib⁹, vt ſpũuꝫ mediãte corde, ⁊ hoc ſatis eſt: lꝫ in collectaneis alr dixeriꝫ, ⁊ qdẽ optime. ❡ Ad ſcdaꝫ reuera text⁹ Ariſto. nõ ſe extẽdit niſi ad vegetatiuã aiaꝫ, ⁊ q̃ſi obiter verificat illa tria de ſenſitiua. Tamẽ in collectaneis magnã morã fecim⁹ de intellẽiua, vtrũ poſſit eẽ cã humani corporis his trib⁹ modis. Ubi pro veritate qdẽ nemo debꝫ dubitare: eſt .n. intellẽiua aia cã formalis hũanis corpis, quo humanũ corp⁹ p ipſaꝫ poniẽ in eẽ ſimplr. eſt finalis cã, quo humanũ corp⁹ poniẽ p ipſaꝫ in eẽ pfecto: vtpote, quo poniẽ in eẽ inſtrĩ. eſt effectrix cã, vt humanuꝫ corp⁹ actu viuit: hoc eſt, vt eſt actu operãs. ❡ Pro opione Simpliciꝫ ẽt hęc tria vera eẽe pñt, cuꝫ intellẽiua aia ſit dianoetica .ſ. vna ꝯſtõne, quę eſt intellẽiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua. mõ cum ſit vna ꝯſtõne, põt eẽ cã hũani corpis trifariã, quo humanũ corpus viuit .ſ. habitu, qõ eſt eẽ ſimplr: ⁊ ſic eſt formalis cã: quo vo vtiẽ illo ad ſui pfectionẽ, eſt finalis cã: quo viuit actu, eſt cã ei⁹ effectrix. ❡ Sed ſi teneaẽ opinio Auerroi attributa, q̃ intellẽiua aia ſit ſoluꝫ hũano corpori forã aſſiſtens, vt Candauẽſis ei aſcribit, difficile eſt ſaluare quo intellectiua aia ſit hũani corpis formalis cã: finalis, ⁊ effectrix. ❡ In collectaneis diximus, intellectiuã aiaꝫ per intellectum poſſibileꝫ, quę eſt altera ſui pars, eſſe humani corporis formã aſſiſtentẽ, per agentem, quę eſt altera eius pars, eẽ cãꝫ effectricẽ, quo intelligibilia quę erãt in po⁹, ſiũt intelligibilia in actu: pp bonũ volũtatis, eſt cã finalis. ❡ Quę expoſitio lꝫ vĩ apparẽs: nõ tñ vbis Ariſto. ꝯuenit, q dicit eo aiaꝫ eẽ cãꝫ formaleꝫ quo eſt cã viuẽdi: qꝛ viuere viuẽtib⁹ eſt eẽ .ſ. habitualẽ, ⁊ vt act⁹ pmus, vt exponit Simplici⁹. Pręterea dicit aiaꝫ eẽ cãꝫ effectriceꝫ, quo eſt ei⁹ corpis vt actu viuit, h̃ eſt vt actu operans eſt. mõ intellẽiua aia ſi eſt for⁹ aſſiſtẽs, nõ erit cã oiuꝫ motuũ: nec ipſi⁹ corpis hũani, quo actu viuit. ❡ Silr opio Themi. nõ põt applicari vbis Ariſt. qꝛ lꝫ intellẽiua aia, vt cã aiationis ſit effectrix cã, ſicut ſol illuminatiõis, ⁊ vt aſſiſtẽs hũano aiali ſit forã, ⁊ vt in ipſaꝫ redit humanũ corp⁹ ſit finis, color iſte pict⁹ eſt: nõ tñ ad vba Ariſt. q aſſerit aiaꝫ eẽ corpis viuẽtis formaleꝫ quo illi eſt cã viuẽdi ſimplr, eſt cã finalis, quo eſt cã, quo corp⁹ viuẽs hꝫ eẽ pfectũ: eſt cã effectrix, quo viuẽs corp⁹ eſt actu viuẽs per opationes. Quare vel opꝫ dicere Ariſtoteleꝫ nõ ſuiſſe locutum niſi de vegetatiua, ⁊ ſenſitiua: ⁊ hoc ꝯdurũ videbiẽ. Aut opꝫ

Dubĩones.

Diſputatione ȝᵃ ſolu. 9. ⁊ 10. dubij.

dicẽ pro veritate, q intellima ſit trifariã cã, mõ quo ſuperius diximꝰ. ſ. formalis quo eſt cã, quo corpꝰ viuit ſimplr; finalis, quo eſt cã, quo viuit in eſſe pfecto, effectrix quo eſt cã, quo viuit in actu. ¶ Tertia dubitatio orta eſt ex malo intellu vboꝝ Ariſto. nõ ait Ariſtoteles aiaʒ eẽ cãʒ finaleʒ corpoꝝ nãliuʒ oiuʒ: ſed ſenſitiuã aſſerit eẽ nãleʒ finẽ corpoꝝ aialiũ, vegetatiuã nãlem finẽ corpoꝝ plantaꝝ, qm̃ (vt dixit Simplicius aial eſt) vt inſtrm̃ ſuę aię, plantę vo ſuę: ⁊ ſic corpꝰ aiatuʒ cũ per ſuã aiaʒ ponatur in eſſe pfecto, põt aia dici finalis cã corpis viuẽtis, vt diximus. Ergo dubitatio nõ eſt ad reʒ: qcqd ſit in collectaneis, ſatiſfecimus qõni ſub eo itellectu, quo expoſitores verba Ariſtotelis intellexerunt.

¶ Atqꝫ hac in parte ſnia Empedoclis eſt poſthabẽda: qui qdeʒ hoc nõ recte dixit ac addidit, ideo incrementa plantas ſuſcipere tum in radicibus infra, tum in ramis etiã ſupra, quia terra deorſuʒ ſuapte natura, ⁊ ignis ſurſuʒ idẽtideʒ pergit. Primũ nãqꝫ nõ recte accipit in plantis differẽtias dictas, infra inquã ac ſupra. nõ enim eadem ſunt omniũ rerum ⁊ vniuerſi: ſupra ⁊ infra. ſed quã habet rõneʒ in aialibus caput, eaʒ ſubeunt in plantis radices: ſi inſtrumenta diuerſa vel eadeʒ, operationibus officijſue dicere aſſerereqꝫ oportet.

¶ Empedocles aũt nõ bene dixit hoc, addẽs augmentũ accidere plantis; deorſum qdem radiceʒ mittentibꝰ: ppter id qđ terra ſic ferẽ ſm nãm: ſurſuʒ aũt pp ignẽ, ſilr. Neqꝫ enim ſurſuʒ aut deorſuʒ bñ accipit: nõ. n. idẽ oibꝰ ſurſum ⁊ deorſuʒ eſt, ⁊ oi. Sed ſicut caput aialium, ſic radices plantaꝝ ſunt, ſi congruit inſtrumẽta dicere altera, ⁊ eadeʒ operibus: idem autem eſt dicere inſtrumentum, quo vtiqꝫ ſit ipſum opus.

Collectanea textꝰ cõ. 38. ¶ Quia aiaʒ eẽ pn̄m agens oiuʒ motuũ. ſ. augmẽti ⁊ ⁊. cõcluſit ex his. ne aliqñ auctoritas Empe. obſtaret, q̃ſi per moduʒ correlarij remouet Empe. pctm̃, ⁊ inquit Empe. aũt nõ bñ dixit hoc, addens augmẽtũ accidere plantis: deorſuʒ qdeʒ radicẽ mittẽtibꝰ: ppter id qđ terra ſic ferẽ ſm nãʒ. Surſuʒ aũt ppter ignẽ ſimilr: ſup. lonũ ſurſum. ¶ Neqꝫ. n.] Obijcit ei in duobꝰ. primo eniʒ pro quia, neqꝫ ſurſuʒ ⁊ deorſum bñ accipit: ſed qꝛ Empe. crediderat id ſurſuʒ dici, qđ cõcauũ reſpicit, deorſuʒ qđ centrũ, ait. Nõ. n. ideʒ ſurſuʒ ⁊ deorſuʒ oibꝰ corporibꝰ, ⁊ omni. ſ. mũdo inferiori: ideo obijcit. d. Sed ſicut caput aialiũ, ſic radices plantaꝝ ſunt, cõſtat caput eẽ ſurſuʒ nã: ergo ⁊ radix. Probat maiorẽ. d. Si pro qꝛ congruit inſtrã dicere altera, ⁊ eadẽ opibꝰ. i. qꝛ inſtrã diſtinguũtur, ⁊ ſunt eadẽ ppter opa: q̃re cũ ex radice nutrimẽtũ ſumat planta: ſic ⁊ aial ex capite. igr̃ ſi in opere cõueniũt: ⁊ in diffinitione ⁊ noie: ſicut g̃ caput ſurſuʒ dicẽ aialis, ſic ⁊ radix plãtę. Primo ergo peccauit Empe. in nominibꝰ; ⁊ rõnibꝰ nominum: vt ex his conſtat.

[illegible]

Com. 38ᵐ. Cum declarauit q motus. Propõnit capl̃i intẽtionẽ, ac neceſſitatẽ narratqꝫ Empe. põnes: ⁊ totus hic ſermo pꝫ. ¶ Attamẽ debes ſcire Empe. virum cõmendatũ: maxie in nãlibꝰ, nõ temere id opinatũ: qꝛ eleꝫ elĩnta ſciuerat ſm formas in mixtura relicta fuiſſe: queadmodũ ⁊ plurimi poſteriores id cõceſſerũt: vt Auic. Auer. ⁊ alij: ideo ſm accñtia eſſentialia ea in mixtione remanere crediderũt: quoꝝ pncipalia ſunt motꝰ. ignis qdeʒ ſurſuʒ: terrę vo deorſum: quare ⁊ ſi elĩnta, ⁊ eoꝝ motus in ipſo relinquanẽ mixto, augmẽtationẽ nihil aliud eſſe, niſi ptiũ diſtractionẽ putauit: ex diuerſo oppoſitoqꝫ motu eoꝝ cauſataʒ. Duo alia motiua Albertꝰ addit, quę ſi placet vide. hoc. n. eſt motiuũ Empe. qđ ex libro de nutrimẽto ⁊ nutribili Ariſtotelis excepi. ¶ Et iſte ſermo.] Nunc remouet pctm̃ eiꝰ Et pmo pponit ideʒ. d. Et iſte ſermo quem induxit in dãdo cãʒ iſtiꝰ motꝰ ꝯrij: qui iuenit in augmẽtabili, non eſt verus: ⁊ ponit pmo pm̃ pctm̃ in ſermone, ⁊ noie. d. Hoc. n. qđ eſtimabit q ſupiꝰ in plantis, eſt ſuperius in mũdo, ⁊ inferiꝰ in eis ſit inferiꝰ in mũdo, non eſt veꝝ. ¶ Qm̃ neqꝫ in pte.] Propoſito errore, idẽ oſtẽdit eẽ pctm̃. ¶ Ubi debes ſcire q viuũ cõicare cũ mũdo in dña poſitionis quę vocaẽ ſurſum tribꝰ accidit modis: in pte. ſ. qñ in reſpectu mutuo ſe reſpiciũt: queadmodum ⁊ ſi hõ caput in centro pedes eleuatos ad concauũ hẽt, vulgari ſermone pedes ſurſum hois dicenẽ caput deorſum: ſic ⁊ rami ſurſum plantaꝝ dicunẽ in pte. i. in reſpcũ quo reſpiciant cõcauũ lunę: qđ ſurſuʒ eſt huius ſphere. ¶ In nã quoqꝫ: queadmoduʒ caput aialis, ⁊ cõcauum hñt nãʒ motus pncipiãdi: qm̃ queadmoduʒ pn̄m motus leuiũ exiſtit cõcauũ: ſic ⁊ augmenti caput: ⁊ ſic quõcũqꝫ ponaẽ caput, ſemp in nã cõuenit cũ cõcauo in eẽ talis dñę. In potẽtia vo nõ põt exẽplũ accõmodari: attamẽ potẽtia loci ſurſuʒ eſt leuia attrahere, eaqꝫ attracta ꝯſeruare: ſic nõ põt dari in potẽtia aliqua portio inꝰ aiali: quę hẽiꝰ ſit potẽtię. ſ. attrahere leuia eaqꝫ attracta ꝯſeruare. Põt dari exemplũ hippocraticũ. ſ. ſi eſſet aliqđ caput aialis, vel alicuius viuẽtis: qđ tñ leuia attraheret, vt forte eſt de ciſti fellea: quę cholerã oẽm attrahit, eãqꝫ ꝯſeruat: cholera aũt leuis ẽ. Pꝫ g̃ ex his qualr corpora viua pñt cõuenire tribꝰ modis cũ ſurſuʒ mũdi. ſ. reſpectu, nã, ⁊ potẽtia. ¶ Hac diſtinctione accepta, arguit ꝯ Empe. ⁊ inquit. Qm̃ neqꝫ in pte cõueniũt, neqꝫ in nã, neqꝫ in potentia. In pte qdeʒ: qꝛ lꝫ hoc cõcedamus in plantis ſupcaꝝ ramos eẽ ſurſuʒ in parte: tñ in pluribꝰ aialibꝰ non poſſet ideʒ cõcedere. ſupius. n. in eis nõ reſpicit ſuperius mũdi, vt pꝫ de aialibꝰ brutibꝰ caput deorſuʒ, vel trãſuerſum. ¶ Et veritas.] Deſtruit ſcdm̃. ſ. q inferiꝰ in plãtis nõ ſit inferiꝰ mũdi. d. Et veritas nõ cõcedit hoc. nã. n. inferioris in plantis alia eſt a nã inferioris in mundo: radices eniʒ ſunt inferiꝰ in plantis ſm te: qđ in nã differt ab inferiori in mũdo. ¶ Sed qꝛ aliqs poſſꝫ dicere ſi radix nõ eſt inferiꝰ plantaꝝ, cur ſita eſt v̄ſus centrũ. Rñdet. d. Sed ꝯtingit cõgregatio eoꝝ in pte eadeʒ caſu. ¶ Sed dices imo per ſe: qꝛ radix eſt pn̄m nutrimẽti, ſed non põt nutrimẽtuʒ ſumere niſi a terra. ergo radix ſita debet eẽ in terra. igr̃ nõ caſu cõgregaẽ: ſed p ſe. ¶ Dõm q caſu aliqua congregari poſſunt duplr, vel ſm naturaʒ generis, vel ſpeciei. Primo modo caſu cõgreganẽ: qꝛ non cõpetit cuilibet viuẽti. Scdo modo per ſe: quia plantę inquãtũ talis. Pꝫ ergo q neqꝫ in parte, neqꝫ in natura hę dñę cõueniunt in mũdo, ⁊ viuẽte gñe. Tacet aũt deſtructionẽ tertij mẽbri. ſ. q neqꝫ in potẽtia: qm̃ eſt q̃ſi ppinquũ ad ſcdm̃. Potẽtia. n. ſeqẽ nãʒ: quare ſi in nã nõ conueniunt: neqꝫ in potẽtia vt cõſtat. ¶ Et ipſa eadeʒ eſt.] Oſtendit q natura radicis eſt nã ſupioris in aialibus: ⁊ pmo pponit hoc. d. Et ipſa eadeʒ eſt nã ſupioris in aialibus. ſ. radix, ⁊ caput ſunt in nã ſilia: qđ ſigno oſtendit Ariſto. ⁊ ſignuʒ eius eſt, caput in aialibꝰ eſt ſimile radici in plantis: qꝛ actio eoꝝ eſt eadeʒ. i. ꝯſilis, ⁊ per actiones debemus reſpicere cõuenientiaʒ, ⁊ diuerſitatẽ in pribus ſtr alibꝰ: poſt applicat ſniaʒ v̄bis ſuo mõ: ⁊ ſmo totꝰ pꝫ. Dubitatio. R°. ¶ Et ſi nos.] Remouet quoddaʒ qđ qs dicere poſſet, ⁊

inquit. Et ſi nos conceſſiſſemus, ꝙ eſſet inferius.ſ.radix eſſet ipſius plantę pars inferior: tunc h qđ accidit plantis.ſ.ꝙ inferi⁹ in eis eſt inferius mūdi, nō accidit niſi caſualiter, nō qꝛ habeat eandē nām ac.ſ.potētiā: qđ expōnit ita ꝙ ad inferius in plantis moueť pars grauis, ꝛ ad ſupius leuis. Et hui⁹ dat cām.d. Qm̄ ſi ita eſſet: tūc aīa, neqꝫ ſupius, neqꝫ inferius haberet, neqꝫ nā inferioris ꝛ inferioris in plantis eſſet eadem. ❡ Qm̄ ſic.] Probatur ꝯñtia. quęlibꝫ pars plātę ꝛ aīalis eſt attractiua vtriuſqꝫ naturę: cū nutrimentū ſit mixtū: ergo nō eſſet aliqua determinatę naturę attractiua: ꝛ per ꝯñs neqꝫ aliqua quę ſurſum vel deorſum dici debeat. ❡ Et dixit.] Reddit cām cur caput hꝫ potētiā radicis in plantis, ꝛ inquit. Et dixit ꝙ potētia capitis in aīalibus eſt potētia radicis in plantis: qꝛ hoc eſt pncipiū eius: per qđ aīal eſt aīal.ſ.ſenſus: oēs.n.ſenſatiōes pncipalr̄ fiunt in capite: ſaltē initiatiue. qđ dico: qꝛ 7° phyſicoꝝ ait pncipiū oīuꝫ ſenſuū eſſe cor: qđ itelligo vltimatū. hoc aūt.i.radix eſt pn̄: per qđ plantę ſunt plantę.ſ.cibi: ꝛ inde correlariū īfert: ꝛ ideo ſi caput ex aīali, ꝛ radix ex plantis aſcindať dепereūt: ꝛ ſic patet peccatū Empedo. ❡ Argumentū ſuū nō eſt difficile ſolutione: ꝛ ſi eīꝫ ęlemēta ſaluenť in mixtiōe, nō in motu ſaluanť: cum ibi nō principalr̄ ſint gratia ſui, ſed totius mixtionis gratia: ꝛ ideo ęlementū nō niſi per accidens facit ad augmentū vt conſtat. Dicunt 4ᵉ.

COMMENTARIVM.

Ex his clare pꝫ oīa opera, quę vegetatiuę potentię attribuūtur, eſſe opera aīę, hoc ſtāte: nūc reprobat pōnēꝫ Empedoclis, ꝛ pmo narrat eius pōnēꝫ. 2° eaꝫ reprobat. Quātuꝫ ad pmū dicit. Empe.aūt nō bene dixit hoc.ſ.qđ dixit de augmēto. Addens augmentū accidere plantis deorſuꝫ qdēꝫ radicē mittētib⁹, pper id qđ terra ſic ferť ſm nāꝫ. Surſum aūt pper ignē ſimiliter. Animaduerte Empedoclēꝫ arbitratū eſſe oīa entia, quę peripathetici dixerunt fieri ab agente nāli, fieri caſu, ꝛ neceſſitate materię. Dicebat.n.molares dentes maiores eſſe, anteriores ꝟo graciliores, qꝛ caſu euenit, vt mā plurima ad eū locū defluxerit. pauca ꝟo ad locū anterioꝝ dentiū: ita de cęteris mēbꝛis ſinxit. Eadēꝫ rōne augmentum fieri neceſſitate mąę dicebat, ex qua planta cōſtat: cūꝫ.n.planta cōſtet ęlntis, eaꝫ augeri dixit, quo ęlnta ex qb⁹ conſtat moueñ ꝯrys motib⁹: grauia qdēꝫ deorſum verſus radices, leuia ſurſuꝫ verſus ramos: ergo neceſſitate eaꝝ rerū, ex quib⁹ cōſtat planta, ipſa augeri vī. Ex hoc argumēto, credidit ita eſſe in aīalib⁹, ꝛ oībus viuentib⁹: ꝙ neceſſitate materię augmentū fiat. Cōtra ergo obycit Ariſtoteles pmo, quo ad vba. ſcđo quo ad rem. Quo ad vba, qꝛ nō bene accipit ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ: naꝫ in planta ramos aſſerit eſſe ſurſuꝫ, radices deorſuꝫ: qđ falſum eſt, qꝛ radices ſunt ori ſiles, mō in aīalib⁹ os ſublime eſt: ergo ꝛ in planta radix. inquit. Neqꝫ.n.ſurſum, neqꝫ deorſum bene accipit: qm̄ nō eſt ſurſuꝫ ꝛ deorſum omnib⁹ viuentibus, ſicut eſt ſurſum ꝛ deorſuꝫ in omni ſcilicet mundo: qm̄ ſolū in hoīe accipiunť ſurſuꝫ, ꝛ deorſuꝫ vt in mūdo, in cęteris viuētib⁹ nō ſic. In multis.n.aīalib⁹ caput, quę eſt pars ſupior, nō cōuenit cū ſuperna mundi pte. Propterea dicit: ſed ſicut caput aīaliū: ſic radices plantaruꝫ ſunt, ſi pro ga, cōuenit inſtrumēta dicē altera hoc eſt diuerſa ꝛ eadēꝫ hoc eſt ſilia operib⁹ hoc eſt, vt in operādo diſſimilia, vel ſilia ſunt. Cōſtat aūt idē dicere eē inſtrm̄ aliqđ, quo opus eſt idēꝫ: vt qm̄ radicis opus eſt cibum attrahere, radix erit ori ſilis. Ergo non bene ſumpſit ramos eſſe ſurſuꝫ, ꝛ caput deorſum: qꝛ rami reſpiciunt cęlū ſurſum, ꝛ radices cęli deorſuꝫ. ❡ Sed dices cur ſurſum ꝛ deorſum potius in plantis debent accipi cōparatione ſurſuꝫ, ꝛ deorſuꝫ in hoīe, qꝫ cōparationę ipſoꝝ ſurſum ꝛ deorſum in mūdo. ❡ Rñdet nouus expoſitor, qꝛ iperfectiora debent ordinari per analogiā ad pfectiora: cum ergo videamus caput eē ſurſuꝫ in aīalib⁹ pfectis.ſ.hoīe iudicāduꝫ eſt illud eſſe caput ꝛ ſurſum in plantis qđ in officio aſſimilatur capiti in hoīe. Illud ꝟo deorſum, qđ aſſimilať pedib⁹. Quia igiť radix ori, qđ eſt ſurſum aſſimilať, rami pedib⁹ qui ſunt deorſuꝫ: ergo, nō bene accepit hęc in plantis Empedocles. ❡ Sed hęc cā noui expoſitoris dubia eſt, qꝛ hac rōne deberēt hęc accipi a ſurſum, ꝛ deorſuꝫ in cęlo, qm̄ cęlum eſt aīatuꝫ, ꝛ longe hoīe pfectius: quare potius hęc deberent accipi cōparatiōe partiū cęli: qꝫ ptiū mūdi. ❡ Pōt defendi nouus expoſitor, ꝙ plāta nō cōuenit cū mūdo in rōne accipiēdi hęc. naꝫ in mūdo hęc ſumunť pp motū localeꝫ in aīalib⁹ pp augmētū. in mūdo.n.ſurſuꝫ eſt ad qđ ferunť leuia. in homine ſurſuꝫ eſt, qđ eſt pn̄ augmēti: eſt aūt pn̄ augmēti aſſumptio cibi. Ergo ſurſuꝫ in hoīe, eſt locus, vbi eſt os. In mūdo ꝟo deorſuꝫ eſt locus, ad quem ferunť grauia. In hoīe locus, per quē excremēta expelluntur. Cum igiť in oī viuente ſurſuꝫ ꝛ deorſum accipianť penes motum augmēti. Ergo in plantis hęc ſumi debent per analogiā ad ea viuētia, quę ſunt pfectiora: cuꝫ qb⁹ planta cōuenit in rōne accipiēdi hęc. Ergo debent ſumi cōpatione eaꝝ partiū, quę ſunt in hoīe ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ: qꝛ planta ꝛ hō cōueniunt in rōne accipiendi hęc.

❡ Deinde quid eſt qđ cōtinet terraꝫ ignemqꝫ: quae qdēꝫ in cōtraria loca ferunť: diſtrahenť.n.pfecto: niſi aliqđ ſit qđ ipſa phibeat atqꝫ detineat. Qꝛ ſi ſit aliquid: id eſt pfecto anima ipſa quo ſit vt ipſa ſit augendi cauſa nutriendiqꝫ: non elementa, quemadmodum ille putabat.

❡ Adhuc aūt quid eſt cōtinens in cōtraria in quę ferunť, ignem ꝛ terram. Diſtrahenť.n. niſi aliquid ſit phibens. Sin aūt eſt, hoc eſt aīa: ꝛ cauſa agendi ꝛ alendi.

❡ Scđo ꝛ adhuc contradicit ei ſm rem, ꝛ inquit. Adhuc aūt eſt cōtinens ęlnta, ignē. ſ. ꝛ terrā, quę eſt ꝯria ferunť ſup.loca.diſtraherenť.n.niſi aliquid ſit phibens. Si ꝟo erit aliqđ ſup. phibēs illaꝫ diſtractionē, hęc eſt aīa: ꝛ cā alimēti ꝛ augmēti, nō ęlnta quēadmoduꝫ ille putabat. Collectanea text⁹ cō 39.

❡ Ex his pꝫ aīaꝫ nō tm̄ vt forma pncipiū eſſe augmēti ꝛ alimenti, veruꝫ vt efficiens ꝛ motor.

Et ſi cōceſſerimus. Primo ppōnit petitiōnem eius, ꝛ inquit. Et ſi conceſſerimus ꝙ natura ſuperioris ꝛ inferioris in plantis, eſt natura ſupioris ꝛ inferioris in mūdo, ꝛ ꝙ pars ignea mouetur ad ſuperi⁹ in plantis, ꝛ terreſtris ad inferius. Com 39°. ❡ Et nos.] Inſtat cōtra hoc, ꝛ pmo ſupponit vnū ſenſu notū.d. Et nos videmus ꝙ eadēꝫ pars moueť ad ſupi⁹ ꝛ inferi⁹ inſimul. videmus.n.ꝙ quęlibꝫ pars potētię ſenſibilis.i.aīalis, ꝛ qđlibꝫ mēbꝛū moueť ad vtrāqꝫ parteꝫ inſimul, ꝛ intēdit de parte nutrimēti: nutrimentū.n.mouetur indifferēter ad oēm diīam poſitionis in aīali, vbi fuerit neceſſitas: ꝛ videmus de quolibꝫ mēbꝛo idēꝫ, qm̄ qđlibet mēbꝛū pōt moueri ad oēm diīam poſitionis in animali. iſtud ſenſu videmus: ergo per [inſimul] intēdit indifferēter. hoc ſtante arguit, vel illa ps nutrimēti, quę indifferēter nata eſt moueri ad oēm diīaꝫ poſitionis, eſt vnius ſpeciei, vel diuerſę, ꝛ oſtendit primū eſſe falſuꝫ.d. Si igitur poſuerimus ꝙ illa pars ſit vnica.ſ.vnius ſpēi quę moueť.i.pōt moueri ad vtrāqꝫ partē: nunc pncipiuꝫ per qđ moueť iſtis duob⁹ motib⁹.ſ.ſoia illi⁹ eſt vnicū.ſ.

vnius ſpeciei. Hoc deſtruit.d. Jllud igiẽ pncipiũ habet potentiã vt moueat ad vtrãq; partem inſimul.i.indifferenter:qd nõ eſt in elemẽtis,q2 vna pars.i.ſpecies eoꝝ, non habet niſi vnicũ motũ.ſ.ſpeciei,ſiue fuerit ſimplex, ſiue compoſitũ.i.mixtũ,⁊ qa de ſimplici patet aũt,quia ſi fuerit compoſitũ ex eis mouebiẽ ſm elementũ dominans.patet ergo q illa pars nõ poteſt eſſe vnius ſpeciei. Tũc oſtendit ſcdm mẽbrũ eſſe impoſſibile.d.Et ſi partes,quę mouenẽ in illa eadẽ parte in ſenſu.i.aiali ſenſitiuo,aut in natura.i.vegetabili ad ſuperius:ſint alię.i.alterius ſpeciei,a partib⁹ quę mouenẽ in illa parte ad inferius:tũc illę partes neceſſario ſunt diſtinctę.i.differẽtes ſpecie abinuicẽ,quę,q2 ſunt ſimplices,ſunt diuerſę ſm dominiũ elemẽtoꝝ:eo q2 id qd mouẽ ſurſũ eſt leue a dominio:id vo qd deorſum graue a dominio. Tunc deſtruit hoc.d.Et ſi ita ſit qd eſt id qd retinet ignẽ,⁊ terrã, aut partẽ igneã ⁊ terreſtrem. ¶ Sed quia quis põt dicere ea retineri ꝓpter mixtionẽ : quẽadmodum cera cũ charta,obijcit hic.d. Quũ non poſſumus dicere q hęc duo ſunt admixta,qm ſi eſſent admixta mouerentur ad eandẽ partem.ſ.dominãtis,qm omne mixtũ mouetur verſus id,ad qd dominans mouẽ:cum non detẽ equale

Comen.3°.

ad pondus:vt pmo cęli viſum eſt. Tunc arguit.Et ſi ita eſſet q ſupple ad loca cõtraria mouerenẽ,cito ſepararẽtur niſi aliqd ꝓhiberet,ſed cõtingit eis neceſſario eſſe ꝓhibens:quũ nõ videnẽ ſeparari,ſ; pmanent inſimul dum viuit planta,⁊ hoc eſt neceſſariũ eis:⁊ quum cõceſſerint illic eſſe ꝓhibẽs:cuius potẽtia nõ eſt potẽtia elemẽtoꝝ, dicemus eis,q idem ꝓhibens eſt aia.ſm hoc igitur eſt ſermo ei⁹ in hoc intelligẽdus,l; ſit valde breuis. ¶ Eſt igiẽ vis argumenti,elemẽta ꝓpter hoc mouenẽ ad contraria,⁊ nõ diſtrahunẽ:igiẽ eſt ꝓhibens ea,⁊ id ꝓhibẽs non eſt aliqd elemẽtoꝝ,ergo altera natura,⁊ illa nõ eſt niſi anima:ergo ab anima.

¶ Sed hic occurrit pulchra dubitatio : qm mihi non videẽ rõnabilis ⁊ neceſſaria ↄ̃ña,ꝓhibens elemẽta diſſipari non eſt aliqd elemẽtoꝝ,eſt ergo anima:qm videmus in ſphęris ꝓprijs elemẽta cõtigua eſſe,eaq; nunq̃ diſſipari:⁊ tamẽ non ab aia,ſed ab ordine vniuerſi illa fit ꝓhibitio:ſic dicã ⁊ hoc loco elemẽta ꝓhiberi ab ordine vniuerſi quẽ amicitiã appellat Emp.nõ ergo opz recurrere ad animã. ¶ Amplius videẽ q nõ ſit ↄ̃ña neceſſaria, ⁊ ſi aia ſit ꝓhibẽs,nõ ꝓpter hoc inferri debet ipſaz eſſe principale pncipiũ augmẽti.ſed Emp. diceret aiaz ꝓhibere,augmẽtũ fieri effectiue ab elemẽtis.Emp.ergo diceret,aliud ꝓhibens eſſe,aliud vo augmẽti primũ pncipium:elementũ eniz primũ principiũ,aiaz vo ꝓhibere diceret. ¶ Sed dicẽdũ dicta Ariſto.neceſſitatẽ habere, ſuppoſito elemẽta nõ poſſe regulari niſi ab aia:nã enim cęli ⁊ ſi elementis dominaẽ virtute aię nobilis id facit,⁊ breuiter nihil eſt ſuper elemẽtis niſi aia. ¶ Scdo accipit q cuiuſlibet actionis elementoꝝ determinatę debet dari determinatũ regulatiuũ ⁊ ꝓpriũ,qm ab agẽte ⁊ aia vniuerſali,nõ ꝓueniũt niſi effectus vlis,⁊ non proprius. ¶ Ex his ſequiẽ q cũ elemẽta ꝓhibeanẽ,⁊ regulenẽ a diſſipatione regula ꝓpria ⁊ pticulari,q in corpe mixto dabiẽ vna pticularis ⁊ ꝓpria regula eis per ſcdaz ꝓpoſitionem,⁊ illa non põt eſſe niſi aia,vt dictũ eſt,ergo pz. Obiecta aũt ſoluta patẽt. ¶ Primũ eniz qm nulla põt eſſe natura elemẽtis domina,niſi aia,⁊ non vlis. g̃ ꝓpa. ¶ Scdm etiaz qm actio debet attribui pncipali agẽti: cuiuſmodi aia eſt:cũ ſit regla oĩuz. ¶ Sed hic occurrũt ambiguitates.pma:qm videẽ argumentũ Auer.in ↄ̃riũ reduci,nos videmus vnã ſpẽm moueri ad loca diuerſa, vel illa moueẽ a forma elemẽtoꝝ,vel ab aia. ſi a forma elementoꝝ,habeo qd volo.ſi ab aia,hoc deſtruiẽ.declaratur eniz in 3° cęli.vl'iter nullam nãm agere niſi vnum.

Comen.31°.

ergo aia nõ eſt pncipiũ augmẽti. ¶ Scdo ſi aia eſt pnm augmẽti per ſe,⁊ pncipale:g̃ ſemꝑ durante vita augmẽtaret,cum ſemper apponiẽ cibus,ergo ſemper augmentaret:ergo opz ponere ipſaz nõ eſſe pnm augmẽti. ¶ P. Si aia eſt pncipiũ augmẽti:qd erit pncipiũ decremẽti, nõ aia:q2 ab vno non pñt effectus oppoſiti venire:ergo aliud ab aia. ¶ Ad pm dictũ Auer.eẽ itelligẽdũ de nã ꝑ ſe:nõ aia nõ ẽ nã ꝑ ſe,ſ; ſm analogiã nois:ois.n.nã vniuoce ⁊ ꝑ ſe dicta,eſt ad vnũ determinata:⁊ q aia ſit nã vniuoce,⁊ per ſe nõ cõcedunt ſapiẽtes. ¶ Ad zm Galenus in libro de nutrimẽto ⁊ nutribili inquit. Uirtutẽ illã augmẽtatiuã cõgenerari aię ab agente ſecum pmanere vſq; ad temp⁹ : quũ vo tps adeſt cõſiſtentię euaneſcere eaz aut atq; diſſolui. ¶ Sed iſtud nõ phyſicum reputo. Declaratũ eſt eniz ab Ariſto.in libro de iuuẽtute ⁊ ſenectute,accidẽs nõ corrũpi niſi altero duoꝝ modoꝝ.ſ.per ſe a cõtrario:⁊ per accidẽs diſſolutione ſubiecti.mõ conſtare põt potentiã illaz neutro modo corrũpi.ſubm.n.ſ. aia pmanet.ampli⁹ nullũ ei ſucceſſit ↄ̃riũ:q̃re corrũpi nõ põt. ¶ Propẽ qd vi mihi q ſicẽ vn⁹ nauta cã eſt ſalutis nauis ⁊ ſubmerſionis:ſubmerſionis vo vt abſẽs,ſalutis vt pñs,ſic vna ⁊ eadẽ potẽtia augmenti,ac diminutionis pnm erit.augmẽti qdẽ:ꝓpterea q2 mẽbra ſunt bñ extẽſibilia.Scdo q2 mã cõtenta in eis bene humida eſt ei obediẽs.Tertio q2 calor eſt fortis ⁊ potens. Efficiens aũt diminutiua ꝓpter ↄ̃rias cãs:quũ.n.mẽbra hebetanẽ ab extrancitate nutrimenti.Amplius mã facta eſt terreſtris,⁊ ei inobediẽs. Rurſuz calor eſt q̃ſi extinctus,tunc po⁹ iſta in diminutiuã conuerteretẽ.ꝓpter quas igiẽ cãs nõ ſemꝑ auget aia,⁊ qd ſit augmẽti ac diminutiõis pnm, ex his pz.Obiecta igiẽ his ſoluta tibi relinquanẽ.

COMMENTARIVM.

Nunc cõtradicit Empedocli quo ad cauſaz augmẽti,⁊ dicit.Adhuc aũt qd eſt cõtinens ignem ⁊ terrã,quę in ↄ̃ria loca feruntur ↄ̃tra ipſaz plantã.q.d.opz,vt aliqd ſit ꝓhibẽs.Diſtrahẽtẽ eniz niſi aliqd ſit ꝓhibẽs.Sin aũt eſt aliqd illa ꝓhibẽs diſtrahi,hoc eſt aia:⁊ ſic ipſa ꝓhibens erit cã augendi ⁊ alendi. ¶ Auerroes in cõmẽtario ſumit tanq̃ notũ ad ſenſuz eaſdẽ ptes nutrimẽti ferri in ↄ̃ria loca in planta ⁊ aiali. Hoc ſenſu põt pcipi,q2 ſcã digeſtione nutrimẽtũ diſtribuiẽ in oẽs ptes,quaꝝ alię ſurſuz alię deorſuz ſũt: ⁊ cũ hę ptes,quę ab eodẽ nutrimẽto in diuerſas partes diſtribuũtur,ſint eędem q2 nutrimẽtales:quęrit an ſint ſpecie eędẽ,an ſpecie diuerſę:ſi ſe vo eędẽ nõ pñt eſſe eędẽ ſpecie,q2 vel erũt ſimplices,vel mixtę.nõ ſimplices,q2 vna nã ſpecie vnus eſt mot⁹ ſpecie.non mixtę:q2 etiã vnus eſt mot⁹ ſpecie:q2 mixtũ moueẽ ab elẽto pdominãte:nõ ergo pñt eſſe eędẽ ſpecie:ſin aũt ſunt diuerſę ſpecie:aut erũt ſimplices,aut mixtę:⁊ qcqd dicaẽ,opz dari ꝓhibẽs,ne diſſipenẽ. Uel hoc eſt mixtio,vel aia.nõ mixtio,quia tunc nõ mouerenẽ in ↄ̃ria loca:q2 mixtum moueẽ ſemꝑ ad vnã partẽ:cũ ſemꝑ in eo alterius pdomineẽ,cum nõ detẽ equale:g̃ eſt aia. Quare ꝓhibẽs erit alia potẽtia q̃ potẽtia elẽtaria. ¶ Profecto hęc Auerrois deductio eſt ſupflua,cũ Ariſtoteles argumentetẽ ad hoiẽ.Empedocles.n.voluit augmẽtum fieri pp motum elẽtoꝝ,quę in augmentabili arbitrabaẽ moueri in ↄ̃ria loca:ergo nõ opz diſputare,quid Empedocles itelligat, cum ſermo ſit clarus : non enim credebat Empedocles augmentũ fieri pp nutrimentũ,cuius ptes diſtribuũtur in diuerſas ptes,quę reſtaurãdo augẽt,vt nos tenemus, ſed opinaẽ fieri augmẽtũ ſiue fiat,ſiue non fiat nutritio,

De ſententia Auer.

Qualis Auer. deductio.

cum ſit ꝓpter ꝯtrietatē motuū ſequēs,ꝛ nō ꝓpter maio-
rem reſtaurationē,ꝙ̄ ſit deperditū.Sup̄fluit ergo ratio
Auer.cū ſupponat in augmētatione de mente Empedo-
clis nutrimētales ptes moueri ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ:qḋ Emp.
negaret : cuꝫ velit ęlīta alia moueri ſurſuꝫ,alia deorſuꝫ,
nō quo veniūt ex maſſa nutrimētali,ſed quo planta fcā
Deductio Simplicij est ex illis.¶ Simplicius ḡ ſic intelligit,ſi augmētuꝫ ſit
pp motū ęlītoꝝ in ꝯria loca:tūc eo ipſo ꝙ plāta genita
eſt,leuia ſurſuꝫ,ꝛ grauia deorſuꝫ ferenť ſiue pręceſſerit,
ſiue nō p̄ceſſerit nutrimētū.naꝫ ſi coipſo ꝙ plāta genita
eſt,ęlīta in ꝯria loca ferūť:tūc qd ꝓhibet ea ne in ꝑuo
tp̄e diſſipenť:nō.n.vr̄ eē niſi aīa. Pręterea (vt Simpli-
cius inquit) qd facit,vt illa ęlīta taꝫ lento pede feranť,
donec durat tp̄s augmēti in plantis:nō.n.videť niſi aīa.
Aīa ergo ſm̄ Simpliciuꝫ ꝓhibet ne ęlīta ꝑuo tp̄e poſt
ortū plantę diſſipenť: ꝛ facit,vt ęlīta tam lento pede fe-
ranť quouſqꝫ durat tp̄s augmenti:ergo aīa eſt ꝓhibēs,
ꝛ cā augēdi ꝛ alendi,quo qdem facit,vt ęlīta nō ita cito
diſſipenť:eſt ꝓhibēs,quo facit,vt augmētuꝫ iſtud in taꝫ
Dubitatio in Simplicij rationem. longo tp̄e fiat,vr̄ ipſa p̄cipalis cā augēdi. ¶ Sed huic
deductioni Simplicij pōt aduerſari dubitatio in colle-
ctaneis.p̄mo aſſerēdo ꝙ bn̄ eſt aliqd ꝓhibēs,ſꝫ illḋ nō
eſt aīa,ſꝫ ordo vniuerſi. Scḋo dici pōt ꝙ ęlīta illa non
ab aīa,ſꝫ ab ordine vniuerſi hn̄t,vt tā lento pede currāt
in ꝯria loca:ꝛ ſic nō ſeqť,vt aīa p̄cipalis cā augmēti ſit.
Pręterea dato ꝙ aīa ſit ꝓhibēs,ꝛ cā lenti motus,nego
poſtea ꝙ ipſa ſit p̄cipalis cā augmēti. Inſup eſt qḋ in
collectaneis,quę pōt conuerti ꝯ Ariſto. Si aīa eſt cauſa
augmēti,ꝛ nō ęlīta cur durāte vita nō ſemp̄ ſit augmē-
tum. Ultima qḋ eſt nunqd ęlīta poſſint aliquo mō eſſe
Declaratio intentionis Ariſt. cauſę augmēti in viuētib⁹.¶ Pro intelligētia defenſio-
nis Ariſtotelis accipiēduꝫ p̄mo ꝙ ab vlī cā nō poſſunt
accidere ꝯrij effect⁹ nec diuerſi niſi cōcurrat aliqua pti-
cularis cā,vel diſpoſitio. Ulis.n.cā nō poteſt viuificare
plantā,ꝛ illaꝫ areſcē,niſi ꝯrijs vel diuerſis cauſis obiter
occurrētib⁹. Hāc declarauit Ariſto.2° libro de gñatiōe.
Ex hac ſuppōne infertur,ꝙ ſi ordo vlīs fecit,vt ęlīta in
vniuerſo feranť in ꝯria loca.ſ.ſurſuꝫ leuia:deorſum gra-
uia : eadeꝫ vlīs diſpoſitio,nō poterit facere,vt illa deti-
neanť in mixto certo tp̄e,niſi aliq̄ alia cā obiter occurrē-
te.Ex his pꝫ prima ꝯtītę pars.ſ.ꝙ ſi ęlīta detinentur in
mixto,ne diſſipenť,cuꝫ nihil poſſit illa detinere,niſi aīa:
ergo aīa cōcurrit vt ꝓhibēs.Scḋa pars eſt,ꝙ ſi aīa ne-
ceſſario cōcurrit vt ꝓhibēs,ipſa ſit p̄cipalis cā augēdi.
Declarať,q2 cū cōcurrūt duo ad aliquā actionē,ſemper
actio ē attribuēda eſt p̄cipaliori in tali ꝯcurſu:vt vbiqꝫ
Ariſtoteles ꝓbauit.Ex hac ſuppōne deduco ſcḋaꝫ ptē;
dato ꝙ ad auctionē cōcurrāt ęlīta ſuis motib⁹ ꝯtrarijs
lata:ꝛ aīa illa cohibēs,erit ipſa aīa p̄cipalior,cuꝫ ſemp̄
cohibens ſit pollentius,ac p̄cipali⁹ cohibito,ac detēto.
Ergo patet tota deductio.ſ.ꝙ aīa cohibeat diſſipari,ꝛ ſit
p̄cipalis cā augēdi. ¶ Ex his ceſſant tres primę obie-
ctiones.Ad 4am ꝯo in collectaneis cōtra Galenū,ꝙ aīa
nō ſemp̄ auget defectu humidi,qḋ eſt terreſtrificatū p̄p
actionē caloris in ipſo.¶ Ad vltimā Simplicius rńdit
ꝙ ęlīta nō ſūt cauſę augēdi,ſꝫ cōcauſę : cā ꝯo p̄cipalis
eſt aīa. Hāc ptē tenet Egidius,qui aſſerit grauitatē ꝛ le-
uitatē,quę reperiunť in viuēte augmētabili,eē cōcauſas
quaten⁹ diſponūt,vt agēs aīa augeat ſm̄ diſpōnē paſſi.
Et qm̄ grauiores ptes ſunt aptę ferri deorſum,leuiores
ſurſuꝫ:ideo aīa agēs augmētuꝫ ſm̄ diſpōnē paſſi,mitē-
do grauia deorſuꝫ,ꝛ leuia ſurſuꝫ,augmētuꝫ efficit. Hui⁹
rei ſignū Egidi⁹ nobis affert,ꝙ mulieres craſſiora crura
habeant:q2 cū frigidę ſint,in eis humiditates frigidę ex-
creſcant,quę cū natę ſint ferri deorſum : ideo partes illę
augenť,contra hoīes,qui ſūt calidiores.Imaginať ergo
Egidius,ꝙ cum nutrimentū ꝑficiť in hoīe vel muliere,
ſuꝑfluitates frigidę deorſum petunt:ꝛ ſic augenť partes
inferiores,in hoīe cōtra:ſuperiora creſcant ꝓpter cōcur-
ſum multi nutrimenti,qui fit a forti calido. Simplicius
ergo ꝛ Egidius ſi intelligunt ęlemēta eſſe cōcauſas me-
diante digeſtione,in qua generanť grauia ꝛ leuia, bene
dixerunt. At ſi intelligunt eſſe concauſas ſine digeſtio-
ne,male dixerunt.

¶ Sunt aūt qbus ipſius ignis natura:cauſa ſimplr̄
nutritionis ꝛ accretionis eſſe videť. ipſe nāqꝫ ſolus
omniū corpoꝝ aut elemētoꝝ:nutriri ac augeri vr̄.
Quapropter ꝛ in plantis ꝛ in aīalib⁹ putabit qſpiā
ignem id ipſum eſſe qḋ operatur.

¶ Videť aūt quibuſdaꝫ ignis natura ſimplr̄
cauſa alimēti,ꝛ augmēti eſſe.eteniꝫ ipſuꝫ vr̄
ſolum corporuꝫ,aut elementoꝝ,qḋ alitur ꝛ
augmentať. Unde ꝛ in plantis,ꝛ in aīalib⁹
putabit vtiqꝫ qs eſſe hoc,qḋ operať.

¶ Cum induxit Empe.poſitionē:hoc in loco Democriti — Collectanea text. cō. 40.
Leucippiqꝫ opionē adiungit,ꝛ inquit. Videť aūt qbuſ-
dam ignis naturalr̄ eſſe cā ſimplr̄.i.p̄cipalr̄,ꝛ totaliter
alimenti,ꝛ augmēti eſſe,ſup.in vnoquoqꝫ viuoꝝ. ¶ Et
nāqꝫ.) Motiuū eoꝝ apponit:qḋ ſm̄ Auer.cōmentatio-
nem in hūc cōponiť moduꝫ:ignis alterat oīa in ſuā ſub-
ſtantiam,nutribile in viuētib⁹ alterat oīa appoſita ei in
ſuā ſubſtātiā:ergo in ſcḋa figura ex duob⁹ affirmatiuis,
nutribile eſt ignis.¶ Quare his relinquiť ignē nutritio-
nem ac augmentū facere:tanqꝫ p̄cipiū ſimplr̄ ac p̄ci-
pale ꝛ totale. Hui⁹ ergo ſylli accepit maiorē.d. Et nāqꝫ
ipſuꝫ ignē ſoluꝫ de numero corpoꝝ,ac ęlītoꝝ,qḋ aliť,ꝛ
augmētať.i.cōuertere oīa in ſuaꝫ ſubaꝫ.Tunc ꝯclonem
apponit.d. Unde ꝛ in plantis,ꝛ in aīalib⁹ putabit vtiqꝫ
quis eſſe hoc,qḋ operať.¶ Et quū ita ſit,liquet accipe
Emp.ꝛ Democritū in fundamēto ꝯuenire : qm̄.n.Emp.
putat ęlīta eſſe aīaꝫ,ꝛ animā eſſe p̄cipium alimēti,ac
augmēti,inde ęlemēta p̄cipia eſſe augmēti ac alimenti
cōcludit.Similr̄ Democritus:qm̄ igneꝫ aīaꝫ inqt,ꝛ ignē
reputauit eſſe auctiuū,ac alimēti ꝛ augmēti p̄n̄m primo.
¶ Verū ſecretio eoꝝ hęc eſt.Emp.ęlemēta oīa princi-
pia eſſe augmēti ac alimēti:quū aīaꝫ oīa putabat eē ęle-
menta.Democritus ignē ſoluꝫ:quū aīaꝫ ignē vel igneuꝫ
calorē ait.Amplius Emp.ęlemēta eſſe p̄cipia eoꝝ ait
merito qualitatū motiuaꝝ tanq̄ per inſtrumēta:quum
motū aīam,ꝛ cognitione cognouit. Democritus merito
qualitatis actiuę:cū actione ac ſubtilitate aīaꝫ adinuenit.
quę igiť differētia hoꝝ,quęue ꝯuenientia,ex his conſtat.
¶ Cōmentū quoqꝫ 40m pꝫ per ſe.

COMMENTARIVM.

Refutata poſitione Empedoclis,nūc refutat po-
ſitioneꝫ Democriti ꝛ Leucippi de cau-
ſis auctionis.ꝛ primo narrat pōneꝫ eoꝝ.2° narrat argu-
mentū.De pōne inquit. Videť aūt qbuſdā ignis natura
ſimplr̄ cauſa alimēti,ꝛ augmēti eſſe.ſ.in oīb⁹ viuentib⁹.
Conſiderauit aūt Simplicius vbum (natura) qḋ gręce
eſt phyſis : ex eo,q2 iſti nō poſuerūt ignem eſſe cām ali-
menti p̄cipaleꝫ,ſed ignis naturā,hoc eſt formā,quę eſt
ipſum calidum.Deinde aſſignat eoꝝ argumentū,qḋ eſt
vnū enthymema ſic:eteniꝫ ipm̄ videť ſolū corpoꝝ oīuꝫ
vel ſalteꝫ ęlemētoꝝ,qḋ alitur ꝛ augmētať. Hoc eſt aūs,
ex hoc dat ꝯſequens ꝛ inquit.Unde ꝛ in plantis ꝛ in ani-
malibus putabit vtiqꝫ quis quod operatur alimentum,
ꝛ augmentum eſſe hoc: ſciꝫ naturam ſiue formaꝫ ignis.

¶ Eſt

Breue enthimema. ¶ Eſt ergo enthimema h breuibus, ignis īter elementa videt maxime nutriri ꝛ augeri. ğ omne qḋ augeť, augeť ꝑpter ignē. Añs Ariſtoteles non ꝓbat, q2 pȝ ad ſenſum: poſito.n.cõbuſtibili, ignis ſtatim augeť, ꝛ nutriť, ꝓpter ea dixit videť. Cõſequētiā etiā non ꝓbauit, q2 pȝ: eſt.n. regula philoꝝ, qḋ eſt maxime ꝛ per ſe tale, videť omnib⁹ alijs cā, vt ſint talia. Quare ſi ignis maxime ꝛ per ſe alitur, ꝛ augeť iter corpora: ipſe erit alijs cā eēndi talia: hęc deductio eſt manifeſta.

Alia pñia. ¶ Debes ſcire ꝙ hęc opio differt a p° quo differt 2ᵃ poſitio de aia a pᵃ. Democrit⁹.n. ꝛ Leucippus poſuerũt aiam eē ignē ſiue calidũ, ideo ꝛ calidū ponūt pncipalē cām augmēti, ꝛ decremēti. Empedocles vō, q2 poſuit quatuoꝛ ęlīta eē aiaȝ, ideo 4ᵒʳ ęlīta dixit eē pncipalē cām augmēti. differūt etiā, q2 Emped. ęlīta dixit pncipalē cām augmēti rōne qualitatuȝ motiuaꝝ, at Democrit⁹, ꝛ Leucippus poſuerũt ignem eē pncipalē cauſam merito qualitatis actiuę. ſ. calidi.

¶ Uerũ non ita eſt. ſed cum comiteť cām: eſt ob id ipm quodāmodo, nō ſimpliciter cā. ſed talis eſt potius aia. Nam ignis qdeȝ accretio in infinitū ꝓgreditur: ꝛ eo vſqȝ fit, quouſqȝ ſit cõbuſtibile. at coꝛuȝ oium quae nā cõſtāt: eſt finis tam magnitudinis ꝙ̄ accretionis ꝛ ratio. Haec aūt aiae ſunt, non ignis: ꝛ rationis potius ꝙ̄ materiae.

¶ Hoc autē cõcauſa qdem quodā modo eſt, nō tñ ſimplr cauſa: ſed magis aia. Ignis qdem enim augmētuȝ in infinitū eſt, quouſqȝ vtiqȝ fuerit cõbuſtibile. Natura aūt conſtātium terminus eſt ꝛ ratio magnitudinis ꝛ augmēti. Hęc autem eſt aię, ſed non ignis: ꝛ rationis magis ꝙ̄ materię.

Collectanea text⁹ cõ¹¹ 41ᵗ. ¶ Cuȝ poſitionē enarrauit ſatis apte Democriti: qd veritatis, ac qd falſitatis ꝯtineat oñdit. d. Hoc āt. i. igneus calor: ꝯcauſa qdē quodā modo eſt. i. tanqȝ inſtrm: nō tamē ſimplr cā: ſed magis aia. Eſt pars vera ğ, igneum calorē eē inſtrm. Pars quoqȝ falſa, ipm eē cauſam pncipalē ac ſimplr in toto. ¶ Ignis enim. Oſtēdit quō pars 2ᵃ falſa eſt, ꝛ ſyllogiçat in 2ᵃ figura ſic, ignis poſito cõbuſtibili creſcit in infinitū, ꝛ h ingt. Ignis enim augmētū in iſinituȝ eſt, quouſqȝ fuerit cõbuſtibile. Tūc minoꝛ apponi dȝ in hūc modū: nullū nutribile creſcit ad infinitū, nutrimēto appoſito. ¶ Cuius ꝓbationē ait ſamoſum. d. autē pro ſed, ꝯſtātiū natura. i. entiuȝ nālīū, terminus eſt ac ratio. i. forma magnitudinis ꝛ augmēti. Hęc aūt ratio ſup. aia eſt, ꝛ nō ignis. Tūc ꝯcedas ꝯnē ꝓpoſitā. ſ. ergo nutribile nō eſt ignis, vt Democrit⁹ ingt. ¶ Et rōnis. Secūdaȝ apponit rationē, quę dȝ ſic cõponi, actio dȝ attribui magis rōni ꝙ̄ materię: vt 2° phyſic. ac in meta^ca, ꝛ Peri geneſeos ſepius diximus. Sed aia eſt tanqȝ ratio ꝛ forma, ignis tanqȝ mā ꝛ ſubm. tūc ꝯcluſio vt pus. ſ. ergo aię attribui dȝ actio auctiua ac alimonia. huius tāgit tñ maiorē. d. ꝛ rōnis magis ꝙ̄ materię. ꝛ forte ꝙ tāgit minorē ibi Hoc autē eſt aia ꝛ nō ignis ac ſi lrā ſit trāſpoſita, ꝛ ſic debeat legi. Et rōnes magis ꝙ̄ māc. hoc aūt eſt aia, ꝛ nō ignis. Et tūc habeť maioꝛ ac minoꝛ in lrā.

Com. 41ᵐ. **Et cum narrauit.** Proponit primo intētionē ꝛ pȝ. ¶ Dicamus igiť nos. Exequiť, pmo oſtēdēs ſniam totam. 2° ibi Et conceſſit ꝙ ignis. Oſtēdit partē verā. 3ᵒ ibi Et cum declarauit. Oſtēdit partē falſam. 4ᵒ ibi Et ſignū ꝙ pmuȝ. Probat ptem illā falſam duob⁹ rōnibus. pmę tres ptes ſunt manifeſtę per ſe, ex his quę in cōmētatione lrę dixi.

¶ Et ſignū ꝙ pᵐ. Hic oſtēdit partē illā 2ᵃᵐ eē falſam. ꝛ hoc duobus rōnibus. 2ᵃ ibi Et iſta actio. In pᵃ primo cõponit motiuū eius. 2ᵃ ibi Et intēdit per terminū. remouet. q. ¶ Argumētū ergo ptis falſę ſic cõponiť apud ipm, ois mot⁹ cuius cā totalis ꝛ ſimplr in toto eſt, ignis, eſt augmētabilis in infinituȝ appoſito cõbuſtibili. Sed motus augmēti ac nutrimēti augmētabiliuȝ nō pōt creſci in infinitū, etiaȝ appoſito quāto vis nutrimēto. ergo in 2ᵃ figura, motus augmētabiliū nō eſt ab igne tanqȝ a cā totali ac ſimplr in toto. ergo erit ab aia. ¶ Huius primo ꝓponit maioreȝ. 2ᵃ ibi Mot⁹ aūt alterādi. Accepit minorē. 3ᵃ ibi Unde manifeſtū. Accepit ꝯneȝ, ꝛ ſermo eius pȝ. ¶ Et intēdit. Nūc remouet. q. videť enim Ari. in maiori aſſūmere, ignē eē augmētabilē ad infinitū, nutrimēto ſibi appoſito, in minoris ꝓbatione ait, oia nā cõſtātia eſſe terminata in magnitudine ac forma. Tunc ex ꝯtrarietate rñdet addita hac minori, ſed ignis cõſtat nā, ſequtur oppoſitū maioris. ſ. ğ ignis ad infinitū nō eſt augmētabilis. ergo ꝯtradictio erit. ¶ Ad qḋ Egid. ait maioreȝ eē veraȝ rōne formę. ignis enim inquantū ignis quo ad ſuā formā pōt ad iſinitum creſcere. verū nō creſcit: quātuȝ ad defectū materię. ꝛ tu vide eum. ¶ Sed h falſum videť. ꝯdicit enim Auer. ꝛ rōni. Auer. qdē in 8° Phyſic. ꝛ 3° Phyſic. ꝛ in 3° Celi. ꝛ in pmo Celi. His enim in locis ait augmētū eē ſtabilitū: ꝙ iſte ſit ad formā, rōne cuius ſit vt corpus ſtet. ¶ Rōni vō quā ponit 6° Phyſic. qm̄ id alicui repugnat ſm formaȝ: quo formę addito, forma illius variat rōnē ac ſpēm ꝛ nomē. hęc enī eſt repugnātię formalis inſcriptio. Sed poſito cremēto infinito in igne, forma ignis rōneȝ pdit ꝛ ſpēm ac nomē: cum ignis forma iſinita fuerit ſtatim vigoꝛ eius iſinit⁹ erit. ꝛ tūc in nulla erit ſpecie: imo erit extra omne genus: imo ſubito ꝛ moꝛ opabiť, vt patet. ¶ Meli⁹ ergo Auer. ingt, ꝛ intēdit per terminū ꝛ menſurā, vltima nālia: quę ſunt maximuȝ ꝛ minimū: quę inueniūť in quātitatibus corpoꝝ augmētabiliū. i. aiatoꝝ. q² enim augeť omne aiatuȝ eſt. eſt ſol. maiorē verā eē in corpibus ſimplicib⁹ ꝓbationē minoris aūt in viuētibus. ſaluať ergo ꝯdictio. ¶ Sed dices an corpa ſimplicia terminata ſint vltimis. ¶ Dōm ꝙ veritas eſt, ꝙ ſic ſm Ariſ. ꝛ Auer. verū cum hoc in loco id nō expoſtulēt exgrere, Democratico ac alioꝝ more locuti, ignis augmētū ad iſinituȝ admittūt. Qḋ ꝛ ſi nō admittať, adhuc augmētū ignis in tāta maiori fiet ꝓpoꝛtione reſpectu augmēti viuoꝝ, ꝙ etiā ratio Ari. abſoluetur, ac robur ſuū ſeruabit. ¶ Et iſta actio. Hic apponit 2ᵃᵐ rōnē, ꝛ tñ apponit maiorē. d. Et iſta actio quę inueniť in hoc motu. ſ. qui incipit a pncipio terminato, ꝛ peruenit ad fineȝ terminatū, dignius eſt vt attribuať ei, qḋ eſt in iſta actione quaſi forma. ꝛ qdāmodo explicās minorem ingt. ſ. aia ꝙ̄ illi, qḋ eſt quaſi mā ꝛ inſtrm. ſ. igni. eſt ğ minoꝛ, ſed aia eſt tanqȝ forma, ignis velut inſtrm, ğ animę potius ꝙ̄ igni attribui debet. ¶ Et dixit. Scdo difficultatem faciūt: quō. ſ. ignis ſit tanqȝ inſtrm, ꝛ aia tanqȝ agēs pncipale. Et 2° quō ignis velut mā, ꝛ aia velut forma, ideo vult reddē cām vtriuſqȝ hoꝝ, vt tam maioꝛ ꝙ̄ minoꝛ pateant. ¶ Ad euidētiā hoꝝ debes ſcire ꝙ caloꝛ igneus poteſt cõſiderari triplr. Uno modo vt igneus ac ęlītalis. Scdo modo vt aię ac aialis. Tertio modo vt cęleſtis ac viuificās. vt igneus alterat ſine mēſura, ꝛ termino: alterat oia quę ei addunť. vt vō aię ſic a determinato pnᵒ in determinatū finem deducit augmētabile, vt cęleſtis eo totū corpus viuēs viuificať ac opatur. caloꝛ ğ igneus eſt alteratiuus, vt debita mēſura ac debito termino actiuus, ꝛ vt pnᵐ oium opationū vitę. Primo mō eſt vt mā: qm̄ qdāmodo ꝑuia eſt diſpoſitio ad aię ſuſtenta-

Cõmē.62.
Cõmē.68ᵒ.
Cõmē.6ᵒ.
Cõ.72.ꝛ.61
Cõmē.91.

tionē. Scđo modo eſt inſtrm̄: cum nō agat niſi ſub rōne qua eſt aię tm̄. Tertio eſt vt inſtrm̄ cęli ⁊ ſtellaꝝ: ⁊ ſic pꝫ quō eſt mā, quōue īſtrm̄. ait ģ ⁊ dixit hoc. ſ. in minori ꝙ ignis eſt iſtrm̄, ⁊ mā, aia for°, ⁊ agēs: qꝛ apparet ꝙ actio augmēti eſt compoſita ex actione ignis. q. eſt alteratio, ⁊ aliqua itētione. ſ. rōne addita in igne, quę eſt alterare ad debitū terminū. alterare. n. qđ eſt in eo. i. in augmētatiōe dꝫ attribui igni. ⁊ qꝛ eſt terminatū. i. qꝛ agit in terminatū ęlntū, dꝫ attribui v̓tuti ꝯiūctę cum igne. i. aię. vult ģ ꝙ eſt mā inquātū alterat, eſt ꝗꝫ inſtrm̄ inq̄tuꝫ debita mēſura agit. ⁊ ſic pꝫ ſol. Et ħ exēplo oñdit ⁊ pꝫ. ¶ Utrū aūt calor cęleſtis, ęlntalis, ⁊ aialis ſunt tres res diuerſę, ⁊ vnuꝫ nūo ꝯgregatione, an tres rōnes, ⁊ vnū in ſubto, ſbtilis eſt pſcrutatio, ſed nō ad hūc ſed in aliū differrat̄ locū.

COMMENTARIVM.

Narrata poſitione Democriti, ⁊ ei° argu°, in hac pte reprobat illā. Et p̊ declarat quātū v̓itatis ꝯtinet, cū dicit. Hoc aūt. ſ. nā ignis, ꝯcauſa gdem ꝗdā modo eſt: hoc v̓itatis ꝯtinet. Deide exponit qđ falſitatis, ⁊ dicit. Nō tñ ignis nā ſimpliciter cā eſt, ſed magis aia. ģ duo pbat. Primo ꝙ ignis nō ſit ſimplr cauſa auctionis in viuētib°. Scđo ꝙ aia ſit magis cā. Primuꝫ pbat duab° rōnib°, ⁊ p̊ eſt vnū enthimema, ħ pacto, augmētū ignis creſcit in ifinituꝫ appoſito cōbuſtibili. ergo ſupple ignis nō eſt in ipſis viuētib° pncipalis cā augmēti. Cōſequētia pꝫ, qꝛ viuētia creſcunt ſtatutis terminis. ģ non pñt creſcē pncipalr eo qđ creſcit in ifinitū. Scđo idē pbat, qꝛ oium viuētiū, quę nā ꝯſtāt, eſt terminus ⁊ ratio tā magni°ᵗⁱˢ hoc eſt paruitatis ꝗꝫ augmēti. Hęc aūt ratio eſt ipſi° aię, ⁊ non ipſi° ignis: nec curat pbare aſſumpta, qꝛ ex li° phyſic. q̄ſi pbata ꝯtra Anaxagoram aſſumit. Qꝫ igit̄ ignis nā nō ſit pncipalis cā, ex hiſce pꝫ. Qꝫ v̓o magis aia ꝗꝫ ignis ſit cā, quę fuit ſecūda pars, pbat, ⁊ inqt, ⁊ hic terminus eſt rōnis. i. for° magis ꝗꝫ mātę. modo aia ſe hꝫ vt forma: calidū v̓o vt mā. ģ ille terminus eſt pncipalr pp aiam ꝗꝫ pp calidū. Iteruꝫ nec curauit Ari^{les} pbare aſſumpta in hac rōne, qꝛ accepit ea tanꝗꝫ notiſſima ex libris phyſi. ⁊ de gñatiōe. ¶ Quo v̓o ad v̓ba attinet, Themiſtius hic per māꝫ itelligit iſtrm̄: per rōnē itelligit pncipale. Qꝫ gdē aia ſit pncipale: ex pbatis nūc patet. Qꝫ v̓o calidū ſit iſtrm̄, ex li° de gñatione vult eē notū. nō ģ ab rōne Ari^{les} p̊ pbauit ꝙ in auctione ignis nō pōt eſſe pncipalis cā: quia ſtatim ſeqt̄ eum minus ꝯcurrere ad auctionē. ¶ Auerroes aūt in hoc textu vult ꝙ pte falſam Ari^{les} pbet ſyllō in 2ª figura ħ pacto, ignis augmētatiuus mot° eſt ifinit°, mot° viuētiū augmētatiuus nō eſt ifinit°. ergo mot° augmētatiuus viuētis nō eſt mot° augmētatiuus ignis. Huius vult vt p̊ ponat maiorē. ibi | Ignis gdē enim augmētū. | Deide minorē. ibi | Natura aūt ꝯſtātiū. | Cętera v̓ba vult vt ſint addita ad trāſumptū, qꝛ cum ratio magni°ᵗⁱˢ ⁊ paruitatis nō poſſit eē ipſius ignis, erit aię ⁊ nō ignis, ⁊ rōnis ħ eſt formę, et nō materię ħ eſt iſtri. ¶ Quę expoſitio bona eēt, niſi qꝛ nō oia v̓ba Ari^{lis} vtilr eſſe poſita oſtēdit: nr̄a expoſitio v̓o facit, vt nullū v̓bū ſit ſupfluuꝫ: verū quo ad ſenſum hęc expōnum differētia parum impedit.

¶ Quęres fortaſſe vtrū illa conditionalis ſit vera, ſi igni addit̄ cōbuſtibile ſemp, ignis creſceret in ifi°. ¶ Quidā dixerūt ꝙ ꝯditionalis eſt neċia, vt ſentit Egid. Cuius ratio eſt, qꝛ ignis ſemp eſt agens. ģ ſemp addito cōbuſtibili, creſceret, ꝯuertēdo illud in ſui ſubāꝫ. ¶ Alij dixerunt ꝯditionalē eē neċiaꝫ, qꝛ añs eſt ipoſſibile: ex ipoſſibili. n. ſeqtur qđlibet. ¶ Peripathetici dicerēt ꝯñtiam non eē neċiaꝫ, qꝛ addito ſemp cōbuſtibili, lꝫ ignis ſemp ageret, ex alio ſemp corrūperet̄, qꝛ ordo v̓lis eſt ęq̄litas ęlntorum: ⁊ ſic quātū ex altera creſceret, tātum ex altera decreſceret: vt pꝫ in ęlntis: quoꝝ alteꝝ ſemp agit in alteꝝ: ⁊ tñ ſemp ſunt ęqualia: vt li° p̊ metheoꝝ Ari^{les} pbat. Cōcederēt ģ ignē ſemp agere ſi ei apponeret̄ cōbuſtibile: nunꝗꝫ tñ creſceret vltra pportionē, quę eſt de pfectione vniuiſi. Sꝫ dices quo modo ppoſitio eſt ad ppoſitū, ſatis in collectaneis dictum eſt de illa.

¶ Cum aūt eadem vis aiae ſit ⁊ nutriēdi ⁊ gñandi: pmū de alimento determinare neceſſe eſt. hęc. n. a caeteris potētijs ħ ope atqꝫ munere ſeiūgit̄.

¶ **Quoniā autēꝫ eadem potētia aię eſt vegetatiua ⁊ gñatiua: de alimento neceſſariuꝫ eſt determinare primum. Separatur enim ab alijs potentijs opere hoc.**

¶ Cōtinuat Auer. hūc locū ſic, cuꝫ narrauit p̊ ꝙ vult loq poſt de v̓tute nutritiua: cuꝫ ſit magis v̓lis, ⁊ pᵐ coꝝ de quibus ꝯſiderat̄ ex hac virtute eſt ꝙ aia, ⁊ ſuę actiones ſunt augmētare, ⁊ nutrire, ⁊ gñare: quaſi ſint, ħ narrata tm̄ vt terminātia. q. an res ſit: incepit modo determiare qđ eſt id, de quo opꝫ ꝯſiderare p̊ in hac virtute, poſtꝗꝫ cognſcit̄, determinata eſt q̄ſtio an ſit aia. Hęc eſt Auer. cōtinuatio ⁊ pulchra. inqt mō Ari. qm̄ aūt eſt eadē po° vegetatiua, ⁊ gñatiua. i. qm̄ ideꝫ eſt ſubm po° vegetatiuę, ac gñatiuę: qđ eſt alimentū, de alimēto neċiuꝫ determinare pᵐ. ⁊ qꝛ dixit has po°ᵗⁱᵃˢ eē eiuſdē obti: ob qđ eas eē eaſdē qs iferre poſſet, ħ abſoluens ait. Separat̄. n. ab alijs potētijs ope hoc. Uel vt Simpl. inqt: qꝛ gñatiuā, ⁊ vegetatiuā eē circa alimētū dixit, ⁊ per ꝯñs de alimēto p̊ dēm apponit ⁊ cām: qm̄ hę po° ſeparat̄ ab alijs potētijs. ſ. aliaꝝ ſpētuꝫ aię ope hoc. ſ. nutritione: quę circa alimētū v̓ſat̄, ideo ab illo auſpicabimur. ¶ Et inqt Auer. ⁊ qꝛ ſubm po°, nutritiuę, ⁊ augmētabilis, ⁊ gñatiuę idem eſt. vult dicere ſm māꝫ ⁊ rem. ſ. nutrimētū, ⁊ iaꝫ diximus p̊ ꝙ via ad cognitionē iſtaꝝ v̓tutuꝫ nō eſt, niſi per cognitiōem paſſiuoꝝ coꝝ p̊. i. obtoꝝ, vñ neceſſe eſt determinare p̊ cibū qđ ſit. ⁊ q̄ſi videt̄ ſyllm̄ hūc texere. ab obto p̊ incipiēdū, ſꝫ nutrimētū obm gñatiuę vegetatiuęqꝫ. ergo a nutrimēto incipiemus. ⁊ apponit lr̄e ſequētis ꝯtinuationē. ⁊ patet.

COMMENTARIVM.

Hic textus in collectaneis abūde exponit̄, tamen Simplici° pulchrius exponit, ꝙ cum Ari^{les} declarauit ꝙ nutritiua, nec ſit nāle corpus contra Empedō. nec for° nālis corpis. ſ. ignis ꝯtra Democritū ⁊ Leucippum. redit nūc ad tractādū de ipa ordine, quo pmiſit de ea agere. ſ. agēdo p̊ de eius obto. ⁊ pmittit ꝙ tāetſi gñatiua, ⁊ altrix eadē po° ſit, attamē de altrice in primis dicēduꝫ eſt. pmo qꝛ ab vltimis, quo ad pfectionē ⁊ nām debemus auſpicari. Altrix autē eſt poſterior gñatiua quo ad pfectionē: qm̄ gñatio eſt actus pfectior nutritione. Uel incipiēdū eſt a nutritiua alia rōne, quia nutrimētū eſt prius ſemine: cum ſemē ſit ſupfluitas alimēti. ģ ſili rōne nutritiua eſt p̊or quo ad nos ipſa altrice. Legit aūt Simpl. v̓bū ἐπεὶ, nō pro qm̄, ſꝫ pro tāetſi ħ pacto: tametſi aūt eadem po° aię eſt vegetatiua ⁊ gñatiua, prius agēdū eſt de alimēto, quo alimentū eſt obm vegetatiuę, ꝗꝫ de ſemine, qđ eſt obm gñatiuę. Sed dices, ſi eadē po° eſt vegetatiua ⁊ nutritiua. ģ nō poſſum° agere de vna gn agam° de altera, q̄ſi videt inqt. Separat̄. n. ab alijs potētijs eiuſdē aię. ſ. a gñatiua, ⁊ augmentatiua ħ ope, quę eſt nutricatio: ⁊ ſic lꝫ ſint eadē, differunt ope, ⁊ hoc dñia tractamus prius de vegetatiua ſub ratione qua nutritiua, ꝗꝫ ſub rōne qua gñatiua. Hoc expoſitio eſt pulchra.

¶ Quęret gſpiam vtrū alimētum ſit obm v̓tutū oīum aię vegetatiuę

Conſideratio

Expō Auer.

Collectanea text° cō^{ti} 42.

Utrū alimētū ſit obm oīm v̓tutū vegetabilium.

vegetatiuę.ſ.gñatiuę nutritiuę ⁊ augmētatiuę ⁊ diminutiuę. ¶ Rident antiq̄ ꝙ ſemē eſt aliq̄ ꝑticula corporis, vt cerebri, vel alteri⁹ Et tūc ſm̄ iſtos nō eſt idē obm̄ oīuз. ¶ Simplici⁹ aūt dicit, ꝙ ſemen eſt ſupfluitas alimēti.ḡ idē eſt obm̄ oīum: qḋ Auer.in cōceſſit. Hoc aūt declarat Egid. aſſerit.n.nutrimētum actu tale ſi ꝯſideret̄ in eo qḋ gd, eſt obm̄ nutritiuę, ſi in eo ꝙ q̄ntū, eſt obm̄ augmētatiuę, ⁊ diminutiuę.nā reſtauratuз mai⁹ ꝙ̄ fuit deꝑditū, eſt obm̄ augmētatiuę: iſtauratū min⁹ ꝙ̄ fuit deꝑditū, eſt obm̄ diminutiuę. Sinaūt ꝯſideretur in eo ꝙ ſupfluū, eſt ſemē, ⁊ obm̄ gñatiuę. Pōt ḡ teneri vires aīę vegetatiuę eē vnā re ⁊ ſbīo: plures ꝟo foīalr̄, ⁊ obīue, pōt etiā teneri ꝙ ſunt tres ſm̄ rem, ⁊ vna ſubīo, ſicut obm̄ eſt vnum re, plura ratione. Sed hęc nō faciūt ad ſniam de anima, potius ſunt curioſitates metaphyſicorꝫ.

De diſtōne virtutuз.

¶ Videt̄ itaq̄ ꝯriuз: eē ꝯrio nutrimētū. at nō cuilibet qꝺuis: ſed id ei quoꝫ alterꝫ ex altero nō ſolū mutuo gñat̄, ſed incremēta etiaз ſuſcipit. cōplura nāq̄ ꝯrioꝝ fiūt gdeз ex ſeſe mutuo: ſꝫ nō a ſuis oīa ꝯrýs incremēta ſuſcipiūt, vt ex aegrotāte fit ſanū. At vo nec illa modo eodē ſibi mutuo nutrimētuз eē videtur: ſed aqua gdē alimētuз eſt igni ignis aūt nō nutrit aquam. At in ſimplicibus corporibus: horū alterum alimenti, alterum eius qḋ nutritur maxime ſubire rationem videtur.

¶ Videt̄ aūt alimētū ꝯriuз ꝯrioꝝ. Nō omne aūt omni, ſꝫ quęcūqꝫ ꝯrioꝝ nō ſoluз gñationē hn̄t ex inuicē, ſed ⁊ augmētum. Fiūt eniз multa ex inuicē, ſed nō oīa augent̄, vt ſanū ex laborante. Vident̄ aūt neqꝫ illa eodē modo adinuicē eſſe alimētū: ſed aqua gdeз igni alimētuз eſt: ignis aūt nō alit aquā. In corpib⁹ gdē igit̄ Simplicius hoc eē videt̄ maxime: aliud gdē alimētū: aliud ꝟo, qḋ alitur.

augent̄ πρὸς ᾶ quāta

Collectanea text⁹ cō 43¹.

¶ Propoſitā itētionē exeqt̄ ponēs alimēti ꝯditiones: vt ex illis recolligat alimēti deſcriptionē, ⁊ ingt. Ur̄ aūt eē alimētū ꝯriū ꝯrio i.nutrito: qḋ Simpl.exponit in ꝓn°, ⁊ de q̄litate ꝑuatiua: cuз ex nutrimēto fiat nutritū, ⁊ ꝑ ꝯñs in nutrimento ꝑuatio eſt for̄ nutriti. erit ḡ ꝯrietas ꝑuatiua: cuз ibiꝫ nō ſit ꝯrietas poſitiua, niſi forte ſm̄ qualitates. ¶ Nō omne.] Apponit ⁊ z^{am}.ꝺ. Nō omne aūt oi, ſꝫ q̄cūqꝫ ꝯrioꝝ nō ſolū gñatiōeз hn̄t ex inuicē, ſꝫ augmētū. fiūt.n.multa ex inuicē: vt ſanū ex laborāte, ſꝫ nō oīa augētur. eſt ḡ z^a ꝯditio vt nutrimētū ſit natū agere nutritum. ¶ Ur̄ aūt neqꝫ.] Apponit ⁊ 3^{am}: quę ſm̄ Them.⁊ Simplicium, eſt vt nutrimētū ſit tanq̄ mā ⁊ māli⁹ nutrito: nutritū aūt velut forma ⁊ formali⁹. ⁊ hāc 3^{am} ꝯditionē apponit.ꝺ. Ur̄ aūt neqꝫ illa.ſ.ꝯria, ⁊ tāgibilia eodē mō adinuicē eſſe alimētū: ſed aqua gdē igni: ignis aūt nō alit aquā. Et ſic pꝫ 3^a ꝯditio. ¶ Tūc abſoluit.q. poſſet.n.gs dicere, cur mag̃ in aqua ac igne ex^m poſuiſti: nōne ⁊ Simplicium alia corpa talia ſunt, vt aer, ac terra. rndet ḡ in ſimplicibus gdē corpib⁹ h̄ vr̄ maxime igni ineē ac aque. aliud gdē alimētuз vt aqua aliud ꝟo qḋ alitur.ſ.ignis. nō ḡ ex^m poſuit in his: ac ſi ſola hęc talia ſint, ſed in his ꝑp videri maxime talia. ex^m.n.reqrit manifeſtationē, ⁊ nō ꝟitateз.

Com. 43^m.

Dicit ꝙ eſtimatuз. In duobus ꝯditionib⁹ primis ꝯuenit Auer. cū Them. ac Simpl. in 3^a diſcrepās inquit. ⁊ iſta eſtimatio non inuenit̄ ęqualr̄ in vnoqꝫ ꝯrioꝝ: quę ſunt in ſuba.ſ. vt vtrūqꝫ coꝝ nutriat ſuū cōpar ęqualr̄. aqua.n. ⁊ vlr̄ corpa humida vr̄ eē nutrimētū ignis. Ignis aūt nō vr̄ eē nutrimentū alicui coꝝ. eſt ḡ 3^a ꝯditio vt nutrimētū abūdet in humido, ideo vt Ari. ingt in li° de morte ⁊ vita. calido viuimus, humido nutrimur. ¶ Ut ḡ hęc 3^a ꝯditio clareſcat debes ſcire, tria eē ex ꝑte nutribilis necia: q̄rū p^m eſt vt ſit rarū ⁊ poroſuз ꝑ cui⁹ poros nutrimētū attrahi poſſit. Scōm eſt, vt ſit maxime actiuuз: ad h̄ vt ſibi apponitū ꝯūitat in ſuā ſubam. Tertiū eſt, vt ſit bn̄ ſiccū: ad h̄ vt attractū nutrimētū bn̄ retineat. ¶ Et per oppo^m tria ex ꝑte nutrimenti vt ſit bn̄ penetratiuū ꝑ poros nutribilis, vt ſit paſſiuū maxime, ⁊ 3° vt ſit fluidū ac alieno termino terminabile. quare qꝛ p° tria igni, ⁊ z^o tria aquę vr̄ ineē, inde dat itellig̃ 3^{am} ꝯditionē Ari. vt nutrimētū humido abūdet. Diffinitio ḡ ei⁹ recolligit̄ ſic nutrimētū eſt corp⁹ mixtū, ꝯriuз ꝑuatiue nutribili, natū augmētare, id in humido ſupabūdās. ꝑp gd aūt ſupabūdare dꝫ in humido, ex ꝯditionib⁹ trib⁹ poſitis vltio pꝫ. Poſtmodū Auer. abſoluit q̄ſtionē cur in his duob⁹ ęlntis: aqua.ſ. ⁊ igne exēplificauit: cum in oib⁹ id ꝟificari poſſit: ⁊ ſolo. apponit Ari. quā in expōne poſui. Et totū cōmētum patet.

COMMENTARIVM.

Themiſtius Simpl. Auer. ⁊ Thomas conueniūt, ꝙ Ari^{les} ponat ꝯditiones alimēti, nec ab rōne, qꝛ ex ꝯditiōib⁹ reptis in re colligit̄ rei deſcriptio: veꝝ de nūo ꝯditionū nō oēs ꝯueniūt. ¶ Egidius exponit duas ꝯditiones.ſ. ꝙ alimētuз ſit ꝯriū alito, ⁊ ꝙ ſit aptū augē alituз. Et tūc vult ꝙ ꝑte illa. [Videnť aūt neqꝫ illa.] ſoluat vnū dubiū ſatis rōnabile ex his cōditionib⁹ oriuндēs. nā ſi alimētū, ⁊ nutritū ſunt ꝯria inuicē trāſmutabilia, nō vr̄ cā, q̄re poti⁹ alimētuз nutriat nutritū, ꝙ̄ cō nutritū nutriat alimētū: ꝑpea rndēs ait potius alimētū nutrire alituз, ꝙ̄ eꝯrio, cum cōparat̄ nutrimētū nutrito, vt humidū calido. ¶ Diuus Tho. reſoluit textū in tres ꝯditiones, q̄s dꝫ hēe aligd, vt ſit nutrimētū alicui nutribili, vt ſit.ſ. ꝯriū, ⁊ vt ſit de illis ꝯrýs quę ſunt inuiceз gñabilia, ⁊ vt ſit aptū aug̃ nutritū: nō quo aq̄ apta eſt aug̃ ignē, ⁊ nō eꝯ: hęc Thomas. ¶ Simplici⁹ reſoluit textū in tres ꝯditiones, vt ꝙ nutrimētū ſit ꝯriū nutrito, ⁊ ſm̄ quātū aptū nutritū aug̃, ⁊ ꝙ ſit mālius ipſo nutrito: ipm̄ ꝟo nutrituз foīali⁹. Imaginat̄.n. alimētū eē id oīne, qḋ triſariā nutrito ꝯriat̄: in ſbīa gdē, quo nutrimētū in ꝓn° caret for̄ nutriti, in fine hꝫ illā: ⁊ ſic nutrimētū ꝑuatiue ꝯriat̄ nutrito. In quāto ꝟo, ꝙ ſit aptū aug̃ nutritū: in q̄litate ꝟo, ꝙ ſe hēat nutrimētū, vt mā, ⁊ ſit gd māli⁹ nutritū, vt for̄. ¶ Ego ꝟo dico tres eē ꝯditiones cuз diuo Thoma, quaꝝ p^a ponit, cuз dicit. Ur̄ aūt alimētū de nūo ꝯrioꝝ eſſe ꝯriū.ſ.nutrito, ⁊ Simpl. exponit in ꝓn°, ⁊ ꝯrietate quę eſt iter habitū, ⁊ ꝑuationē. Scđa ꝯditio eſt, vt ſit de illis ꝯrýs, quę ſunt apta ꝯūti in ſuū ꝯriū. ¶ Sꝫ dices hęc ꝯditio ſupfluit, qꝛ omne ꝯriū eſt aptū ꝯuerti in ſuū ꝯriū. ¶ Dōm ꝙ nō eſt verū: bn̄.n. ꝯcedo omne ꝯriū eē id, ex quo fieri pōt ſuū ꝯriū: nō tn̄ omne ꝯriū pōt eſſe mā alterationis ſui ꝯrý: nō.n. albū eſt mā alterationis nigri, nec ſanū ęgri: ſꝫ bn̄ panis eē pōt mā alterationis ſanguinis. Tertia conditio, vt ſit de illis ꝯrýs, quę ſunt apta augere ſuū ꝯriū. Has duas ꝯditiōes ponit iſimul, ⁊ ingt: Nō omne aūt oi, ſꝫ q̄cūqꝫ ꝯrioꝝ nō ſolū gñōnē.ſ. ꝯuerſiuā hn̄t adinuicē (⁊ per hęc ꝟba innuit z^{am} cōditionē) ſed ⁊ augmētū: ⁊ per hęc innuit 3^{am} cōditionē: quā exponit, ⁊ dicit. Fiūt.n. multa ex inuicē, vt ſanū ex laborāte: nō tn̄ oīa fiūt quāta ex inuicē: ꝟbū eniз [augent̄] nō eſt in greco, ſꝫ loco ei⁹ legit̄ πρὸς ᾶ h̄ eſt quāta, ⁊ tūc ſuppleas, ſꝫ nō oīa fiunt quāta. Hę ſunt tres ꝯditiones qb⁹ poſitis, Ari^{les} remouet dubiū. nā ſi nutrimētū ⁊ nutritū ſunt ꝯtraria inuiceз trāſmutabilia apta fieri quāta. ergo nō videt̄ magis

Probe text⁹

alimẽtum nutrire nutritũ, q̃ ecõtrario nutritum nutrire alimẽtuz. ¶ R̃ndet, videnĩ autez neq; illa eodẽ modo adinuicẽ esse alimẽtũ: ⁊ sic magis alimẽtum alit nutritũ, q̃ ecõtrario. Qđ exẽplo, manifestat, cum dicit. Sz aqua q̃dez igni alimẽtũ est: ignis aũt nõ alit aquã. per qđ exẽpluz dedit itelligere, q̄ alimẽtuz magis nutrit alitum q̃ ecõtrario: cuz cõparabit illi, vt aqua igni, hoc est, vt humidũ calido, vt exponit Auerroes: vel vt mã siue materialius formę, vel formaliori, vt exponit Simplicius, ⁊ Themĩ. deinde q̄a q̄s dicere posset, cur exẽplũ de igne ⁊ aqua potius inductuz est, q̃ de alijs ↄ̃trarijs, cum q̄dlibet ↄ̃trarium sit iproprium nutrimẽtũ cuiuslibet alterius, r̃ndet, cum dicit. In simplicib⁹ q̄dẽ igit̃ corpibus, hoc eẽ videt̃ maxime, hoc q̄dẽ alimẽtuz. s. aqua: aliud vero maxime qđ alitur. s. ignis. ĝ nõ ab rõne in his exẽplũ datũ est. Qđ vero in igne maxime spectet̃ ratio eius, qđ nutritur, ⁊ in aqua maxime ratio eius, qđ nutrit, pulchre declaratum est in collectaneis. Est enim ignis maxime rarũ, est etiã maxime actiuũ ⁊ maxime siccũ: quę tria requirunt̃ ad rationez ei⁹ qđ nutrit̃. Aqua vero est maxime penetratiua, ⁊ repletiua pororũ, maxime passiua, ⁊ maxime humida, quę requirunt̃ ad rõnẽ nutrimẽti. ĝ maxime aqua habet rõnẽ nutrimẽti. Ex his colligi potest diffinitio alimenti, vt in collectaneis bene collegimus.

¶ Uerũ enim is locus: dubitationẽ habere videt̃. Sunt enim qui dicũt: sil'e sil'i nutriri, quẽadmodum ⁊ accrescere. Quibusdã aũt (vti diximus) non haec sententia sed ↄ̃traria placet: cẽsent q; nõ simile simili, sed ↄ̃trario ↄ̃trariũ ali. etenim fieri neq̃t vt inq̄unt: vt a sil'i simile patiat̃. Alimẽtum aũt: mutatur atq; digeritur. mutationẽ q; rerum oĩum: in oppositum vel in medium esse constat.

¶ Dubitationẽ aũt habet. Dicũt enim hi q̄dem sil'e a sil'i ali: sicut ⁊ augeri. Alijs aũt (sicut diximus) ecõtrario videt̃ ali ↄ̃trariuz cõtrario, tanq̃ ipossibile sit a simili. Alimẽtuz aũt mutari ⁊ decoqui: mutatio aũt oĩbus in ↄ̃trarium, aut in medium est.

Collectanea text⁹ cõ[ti] 44[i].

¶ Quum aliq̄ualr̃ alimẽtũ descripsit, hic in loco. q. mouet ex ppõnib⁹ famosis, vt Auer. inq̄t. dicit itaq; Dubõnem aũt habet, sup. determinatio posita. dicũt. n. hi q̄dem sil'e ali sil'i: quorũ motiuũ ponit. d. sicut ⁊ augmẽtari. est ĝ vis arg[ti], sicut augmẽtũ fit a sil'i, ita ⁊ nutriri. mõ aug[mentum] fieri a sil'i pz. nũc apponit opionẽ oppositã. d. Alijs aũt (sicut diximus) cõtrario videt̃. s. ali ↄ̃triuz ↄ̃trio, tanq̃ ipassibile sit sil'e a sil'i. qđ pbat. ⁊ syll's sic cõponi põt. Alimẽtũ est decoqui ⁊ mutari. ⁊ hic minor est. mutatio aũt ois in ↄ̃triũ aut mediũ, ergo in p⁹ figura, alimẽtuz decoq̄, ⁊ ex ↄ̃trio fiet in ↄ̃trariũ vel mediuz. ¶ Hęc ergo sunt quę q̄õnem inducunt ⁊ cõmentum cõstat. xliiij. per se.

COMMENTARIVM.

Mouet q̄õnem circa determinatas conditiones: dictũ est enim alimẽtum eẽ ↄ̃triuz alito. Mouet igit̃ nũc q̄õnez, ⁊ dicit: q̄ Dubitationẽ habet supple supior determinatio, q2 sunt q̄dã, qui dicũt sil'e ali a sil'i, sicut ⁊ augeri: vt eniz omne sil'e augetur a suo sil'i, ita omẽ sil'e alitur a sil'i. Cõtrariũ. n. dissipat suũ ↄ̃triũ, nõ auget, nec etiã nutrit. Deide ponit opinionẽ oppositã, cum inq̄t. Alijs aũt (sic diximus) vr̃ e ↄ̃trio esse dõm: dicũt. n. ↄ̃triũ ali suo ↄ̃trio, q2 ↄ̃rium est ipossibile ali suo sil'i. Deide ponit hoz arg[m], cũ dicit. Sz dicit alimẽtuz mutari, ⁊ decoq̄ supple ab alito, at mutatio in oĩbus mutabilib⁹ est de ↄ̃trio in ↄ̃triũ vel in mediũ. ĝ opz, vt nutritũ ⁊ alimẽtũ sint ↄ̃tria. vñ hic syll's eẽ põt hoc pacto, mutatio est iter ↄ̃tria, nutritio est mutatio. ĝ est iter ↄ̃tria: supplẽda vero est ratio, sz nutritio est iter nutrimẽtuz ⁊ nutritũ. ĝ nutrimẽtũ ⁊ nutritũ sunt ↄ̃tria. ¶ Nõ ergo bñ legũt vba Ari[lis], qui legũt, aũt pro q̄ñ: q2 dz sic ↄ̃tinuari para illa. Alijs aũt sicut diximus e ↄ̃trio vr̃, q2 ipoẽ est alituz nutriri a sil'i, sz vr̃ alimẽtũ mutari, q2 decoq̄. At sed in oĩbus mutabilib⁹ mutatio est de ↄ̃trio in ↄ̃trium, aut in mediũ. ĝ supple nutritio est de ↄ̃trio in ↄ̃triuz. Supplẽda aũt est postea ratio: sed nutritio est de nutrimento ad nutritum. ergo nutrimẽtum, ⁊ nutritum sunt cõtraria: hoc pacto paraphrastice Themistius legit.

¶ Praeterea nutrimẽtuz q̄dem: aliq̄d patitur ab eo qđ alitur. hoc aũt: ab alimẽto nõ patitur q̄c q̃. quẽadmodũ nec a materia faber: sed materies, vt patet a fabro, qui q̄dem ex ocio mutatur tñ ad opanduz. At enim interest plane: si nutrimẽtuz sit id qđ vltimo tãdez adiũgit̃ atq; additur, an nõ hoc sed id qđ primuz ingredit̃. Qđ si vtrũq; q̄dem est alimẽtuz, alterum tñ est digestũ, alterum indigestũ: vtroq; pfecto modo, ↄ̃trario cõtrariuz, ⁊ simile simili dicere licet nutriri. Nam si vt indigestũ sumat̃: ↄ̃trariũ cõtrario alitur. sin vt digestũ: simile simili nimirũ hoc pacto nutritur. Quare patet illos vtrosq; partim recte, partim non recte dicere atq; sentire.

¶ Adhuc aũt patitur aliq̄d alimẽtum ab eo, qđ alitur: sed non hoc ab alimẽto: sicut neq; instructor a mã: sed ab illo hęc. Instructor aũt mutat̃ solum in actuz ex ocio. Utrũ aũt sit alimẽtum, qđ vltimo aduenit, aut qđ primo: habet dñiam. Si aũt vtrũq;, sed hoc q̄dẽ nõ coctuz, illud aũt coctũ: vtrobiq; vtiq; ↄ̃tinget alimẽtũ dicere. Inquãtum enim nõ coctuz, ↄ̃trarium ↄ̃trariũ alitur. Inquãtum aũt coctum, sil'e sil'i. Quare manifestuz, q̄ dicũt quodã modo vtriq; ⁊ recte, ⁊ nõ recte.

¶ Themistius: quez post oẽs fere latini secuti sunt, sic vr̃ ordinare lrãm: vt. s. q̄uũ inducta sit vna rõ q̄ nutrimẽtũ sit ↄ̃triuz nutrito, apponat ⁊ z[am], ⁊ fm eum dz sic cõponi, omne corpus qđ a nutrimẽto patit̃, ⁊ nõ ecõtra, est ↄ̃triũ ipsi nutrito: q2ñ passio nõ fit nisi rõne ↄ̃trij. Tũc supposita hac maiori accepit minorẽ. d. Adhuc aũt alimẽtuz aliquid patit̃ ab eo, qđ alitur: sz nõ hoc ab alimẽto. sicut neq; istructor a mã: sz ab illo. s. istructore hoc. s. mã patit̃. apponit aũt q̃ñ posset dici pati. d. Instructor aũt mutat̃ solũ ex ocio in actũ. q. d. si hoc gñe mutationis imaginemur nutrimẽtũ mutari, forte eẽt verũ. ĝ sup. nutrimẽtũ ↄ̃triũ erit nutrito. ¶ Utrũ aũt. absoluit. q. per distõnẽ, ⁊ itẽdit q̄ nutrimẽtũ põt capi in pn[o]: vtpote qñ indigestũ ac nõ coctum habet̃, ⁊ in fine: quãdo coctũ ac digestũ sumit̃. primo modo ↄ̃trarium. scđo modo sil'e erit: ⁊ sic vterq; sermo erit tibi verificatus, ⁊ sermo eius pz.

Collectanea text⁹ cõ[ti] 45[i].

Dicit ⁊ etiaz. Quia lr̃a pposita dupl'r exponi põt, ideo nõ apponit ↄ̃tinuationẽ: q2 possit lr̃a ↄ̃tinuari duob⁹ modis, sicut illis duob⁹ modis exponit̃. Prima ĝ expositio erit: vt Arĩs. velit apponere arg[m] ↄ̃tra z[am] põnem, ⁊ sol. illi⁹ pro z[a] põne. ⁊ arg[m] qđ inducit ↄ̃tra z[am] põnez põt sic ordinari, quęcũq; sunt inuicẽ ↄ̃traria, mutuo agũt ⁊ patiunt̃: q2 vnũ in reliquũ agit.

Com[m] 45[m]

agit. Sed nutrimentum ⁊ nutritũ nõ mutuo agũt ⁊ patiũ-tur: qm̃ alterũ in alterꝫ agit. ergo nutrimẽtuꝫ ⁊ nutritũ nõ ſunt ↄtraria. hoc argm̃ ergo põt induci pro pᵒ, ⁊ ↄtra zᵐ. cui rñdet Ari. ſm Auer. oſtendẽdo ꝙ maior nõ eſt vera in oĩbus ↄtrarijs, vt pꝫ de iſtructore ⁊ ligno: niſi qs alterationẽ vocet trãſitũ de ocio ad opus. ⁊ tũc ad formam maior eſt vera aliqñ: nõ tñ in oĩbus ſpeciebꝰ cõtrarioꝝ. Inquit ergo põt itelligi ꝙ iſte ſermo eſt quaſi rõcinatio inuẽs dicẽtẽ: ꝙ nutrimẽtũ eſt ↄtrariũ, ⁊ remouẽs obtiones cõtradicẽtes huic ſmoni. põt enim aliqs dicere ꝙ ſi nutrimẽtũ eẽt ↄ̃riũ nutribili, oporteret vt vtrũqꝫ trãſmutaret a ſuo cõpari, ⁊ pateret ab eo. i. vt in eo eẽt actio ⁊ reactio. ¶ Tũc ſup. in zᵃ minorẽ ⁊ ↄcludas nutrimẽtuꝫ nõ eẽ ↄtrariũ nutrito. Apponit tũc ſol. ⁊ ingt. ⁊ quaſi dicat rñdẽdo, ꝙ nutrimẽtum eſt qd̃ patiẽ a nutribili: nõ nutribile a nutrimẽto. nõ enim eſt neceſſe vt ab omni patiẽte patiat̃ agẽs: eo modo quo patiẽs patiẽ ab eo. i. eadẽ ſpecie motus. lignũ enim patiẽ a carpẽtario, ſed carpẽtarius nõ patiẽ a ligno, niſi aliqs vocet illã trãſmutatiõeꝫ, quę eſt ex ocio ad opationẽ, paſſionẽ. Et ſic pꝫ ſol. pro zᵃ põne. ¶ Sed potes dubitare: qm̃ nutrimẽtuꝫ, ⁊ nutribile ſunt mutuo ↄtraria. ḡ in eis actio erit mutua, ⁊ reactio: quoniaꝫ ↄtraria ſunt illa quę nata ſunt inuicẽ trãſmutari actione ⁊ reactione. ¶ P̃. Omne corpus in mouẽdo mouet̃, ſed omne ↄtrariũ alter eſt corpus. ḡ in mouẽdo etiã mouebit̃: quare ambigua erit ſol. ¶ Dõm ꝙ aliqua pñt dici oppoſita ꝑuatiue, aliq̃ ↄtrarie ⁊ poſitiue. in ꝓpoſito ḡ nutrimẽtum ⁊ nutribile ſunt ↄtraria ꝑuatiue, vt Simplicius ingt, ⁊ nõ ↄtrarie. nutrimẽtuꝫ. n. eſt poᵃ nutribile, ⁊ anteqꝫ ↄuertat̃ in nutribileꝫ formã eſt in ꝑuatione illꝰ formę. ¶ Ad ꝓpoſitũ regula Ariſt. itelligit̃ in oppoſitis ↄtrarie, ⁊ poſitiue: ⁊ nõ in oppoſitis priuatiue. ¶ Ad zᵐ

Cõmẽ.17°. Themiſtius in p̃ huius. vult ꝙ intelligat̃ in eodẽ genere motꝰ nõ ſpecie. modo nutribile alterãs nutrimẽtũ nõ alterat̃ ea ſpecie alterationis, ſed bñ eodẽ gñe. ⁊ ſic intelligit̃ dictũ Auer. quum ait. nõ enim eſt neceſſe vt ab omni patiẽte patiat̃ agẽs eo modo. i. ea ſpecie motꝰ qua patiẽs patiẽ ab eo. ¶ Et debes ſcire pro ſoſonibꝰ iſtis ꝙ nutrimentũ põt etiaꝫ ↄ̃riari nutrito ſm q̃litates: vt aqua igni eſt nutrimẽtuꝫ: cui poſitiue ⁊ ↄ̃rie opponit̃ ſm q̃litates,

Cõmẽ.20. vt Auer. ingt 5ᵒ Phyſic. Et tunc forte eſt actio ⁊ reactio. attamẽ qꝛ hoc nõ eſt ſemꝑ dixit non eſſe neceſſe ſemꝑ a patiẽte pati agens. ¶ Scdo debes ſcire ꝙ in oppoſitis ↄtrarie ſemꝑ eſt actio ⁊ reactio, attamẽ nõ ſm eãdẽ qua-

Cõmẽ.20. litatẽ ſm Auer. 4ᵒ Metheoroꝝ. ſm aũt diuerſas id cõcedit. Et tu vide de hoc in 3ᵒ huius in expoſitione cõmẽti 20ⁱ. ¶ Forte preponebat̃.] Hic exponit aliter ⁊ ingt, ⁊ forte ꝑponebat̃ iſte ſermo ad id qd̃ vult de diſſolutione iſtius dubitationis, ⁊ ad demõſtrãdũ id qd̃ collocat̃ de vero in vtroqꝫ iſtoꝝ duoꝝ ſermonũ oppoſitoꝝ. vult dicere ꝙ forte Ariſ. ꝑponit quoddã ꝑambulũ: quo clareſcet qd̃ ↄ̃ritatis ↄtineãt vterqꝫ põnes oppoſitę. ¶ Quod declarat ⁊ ingt: qm̃ quum hoc fuerit ſciuꝫ de nutrimẽto ⁊ nutribili. ſ. ꝙ nutrimẽtuꝫ eſt id qd̃ trãſmutat̃ in formã nutribilis, nõ nutribile in formã nutrimẽti, neqꝫ vtrũqꝫ a ſuo cõpari ęqualr̃: ita ꝙ quãtuꝫ nutribile trãſmutat de nutrimẽto tãtum nutrimẽtuꝫ de nutribili, ⁊ ꝙ ita eſt de nutrimẽto ⁊ nutribili, ſicut de carpẽtario ad lignũ, nõ ſicut ↄtraria quoꝝ eadẽ mã declarabit̃ ſtatim ſupple ſol. qõnis. ⁊ tũc abſoluit. q. dicẽs: quum nutrimẽtum dr̃ duobus modis. dicit̃ enim de illo ꝙ adhuc nõ digerit̃, neqꝫ trãſmutat̃ in nãm nutribilis, ⁊ dicit̃ etiã de illo qd̃ digeſtum eſt ⁊ trãſmutat̃ in naturã nutribilis. tũc ait ꝙ cibũ eſſe ſimilẽ vere dicit̃ de digeſto, ⁊ cõtrarium de indigeſto. Et tunc totum reſiduum patet.

COMMENTARIVM.

Expoſitores in pᵃ pte textus volũt Ariſtoteles facere zᵃᵐ rõnẽ pro his, qui dixerunt alimẽtuꝫ eẽ ↄ̃riũ alito, qꝛ. ſ. alitũ ſit, vt agẽs, ⁊ alimẽtum, vt mã, ⁊ patiẽs. ergo ſunt ↄ̃ria. Quã expõnẽ lucidus doctor Them. clariſſime ꝓſtet̃, mouent̃ fortaſſe ab illo verbo [Adhuc aũt] qd̃ eſt ↄfirmationis per nouã rõnem nota. ¶ Auerroes aũt duplr̃. ỽba pᵃ textꝰ itelligit. Uno mõ ꝙ Ariſtoteles ſoluat. q. verum ꝑus ſoluat. q. ↄtra eos, qui dixerũt alimẽtũ eẽ ↄ̃riũ: quã. q. nõ explicit: ſed ſoluẽdo illaꝫ, innuit vim eius. zᵒ ibi [Utruꝫ aũt.] vult vt ſoluat. q. principalẽ. Eſt ergo argm̃ ↄtra eos qui tenẽt alimẽtũ ↄtrariuꝫ, ↄ̃ria ſunt, quę mutuo agũt, ⁊ patiunt̃. Alimẽtuꝫ ⁊ alitum nõ agũt, ⁊ patiunt̃ inuicẽ. ergo nõ ſunt ↄtraria. Ꝙ alituꝫ nõ patiat̃. declarat ex eo, qꝛ ſolũ dici põt pati, quo mutatur de ocio ad actionẽ. Scdm ḡ ꝑmã Auer. expõneꝫ ſoluit hãc tacitam. q. defendẽdo ↄ̃rietatẽ, ⁊ ingt. Adhuc aũt patiẽ alimẽtuꝫ ab eo, qd̃ alitur: nõ tñ hoc qd̃ alitur patiẽ ab alimẽto: ſicut nec iſtructor ſiue carpẽtarius a mã. ſ. ligno, ſed hęc. ſ. mã patiẽ ab hoc agẽte, niſi pati dicamus mutari de ocio ad actionẽ. ergo poſſumus dicere alimẽtum ⁊ alituꝫ eſſe cõtraria, lꝫ alitum nõ patiat̃ ab alimẽto, qꝛ ſufficit ad hoc, vt aliqua ſint ↄtraria, vt alterꝝ ſaltẽ patiat̃ ab altero. ¶ Et debes ſcire ꝙ Auer. appellat hãc ſoloneꝫ rõnẽ iuuãteꝫ eam opinionẽ, quę aſſerit alimẽtuꝫ eſſe ↄtrariũ: ⁊ appellat rñſionẽ etiam, qꝛ eſt ratio, ⁊ ſolutio: qꝛ ſoluẽdo argm̃, habet̃ ꝙ inter alimẽtuꝫ ⁊ nutritum aliquo modo ſit ↄ̃rietas. Et ſic eſt ratio, ⁊ ſolutio.

¶ Sed quęſtio eſt mota in collectaneis, vtrũ in nutritione ipſa ſit actio ⁊ reactio. Uidet̃. n. ꝙ ſic ad experientiã, qꝛ appoſito nutrimẽto in ſtomacho calor nãlis remittitur: apparet etiã labor in digerẽdo. ¶ P̃. Inter ↄtraria ſm Cõ pe... [illegible]

q̃litates eſt actio, ⁊ reactio, 8ᵒ metheoꝝ. At alimẽtũ ⁊ nutritũ ſunt ↄ̃ria ſm q̃litates: qꝛ oĩs moderata diſcraſia lędit̃ a ſili ⁊ iuuat̃ a ↄ̃rio, vt Gal. in Techna: hoc aũt nõ fit niſi nutritione. ¶ In ↄ̃riũ eſt Auer. ⁊ Them. qui nutritũ pati dicũt a nutrimẽto ſolũ paſſione, quę eſt mutatio de ocio ad actioneꝫ. ¶ Lꝫ mã de reactione ſit difficilis, nec bñ in ſcholis ꝑipatheticoꝝ certa: tñ quãtũ nr̃o ꝓpoſito ſufficit: debes ſcire, ꝙ ſubaꝫ ſubę duplr̃ põt intelligi eẽ ↄ̃riã, aut ſm q̃litates, aut ſm ꝙ ſuba eſt: vt Auer. innuit 5ᵒ Phyſic. Scdm q̃litates qdẽ quo altera ſuba fuerit calida, altera frigida, vt ignis ⁊ aq̃: ⁊ taleꝫ ↄ̃rietatẽ nemo negat in ęlitis, nec in ſubis: ſm ỽo ꝙ ſuba eſt, hęc ↄ̃rietas eſt priuationis ad forᵃˢ, vt dicit Simpl. hic. ¶ Tũc poſſumus dicere tenendo reactionẽ ſaltẽ ſm diuſas q̃litates, vt tenet Auer. 4ᵒ metheoꝝ. ꝙ ſi alimẽtũ ⁊ alitũ ↄſiderent̃ quo ad eoꝝ q̃litates, dubio ꝓcul ibi eſt actio ⁊ reactio: ⁊ de hac nõ loquit̃ Auer. qm̃ nutrimẽtũ nõ nutrit quo q̃le, ſꝫ quo qd̃: auget. n. quo quãtũ, eſt ſemẽ quo ſuperfluum: nutrit ỽo quo ſba, ⁊ qd̃. Si aũt ↄſiderent̃ quo ſubę ſunt, ſic nõ eſt actio, ⁊ reactio, qꝛ nutritũ quo ſuba nihil patiẽ ab alimẽto: bñ aũt nutrimẽtum quo ſuba eſt, patiẽ, cuꝫ ſit nutrito ↄ̃riũ ſm ꝑuationẽ, ⁊ ꝓpea mutat̃ in ſubam nutriti: põt tñ dici nutritũ pati, ea paſſione, qua agẽs de ocio mutat̃ ad actionẽ, quo tñ nutritũ eſt ſuba nullatenus patiẽ, ab ipſo alimẽto: ſed ad illud ſe hꝫ, vt forᵃ, ⁊ alimẽtũ, vt mã. Sic igit̃ in nutritione eſt actio, ⁊ reactio ſm q̃litates: nõ aũt ſm ſbas. Ex his facile pꝫ ſolutio ad obta. ¶ Uerꝝ eſt tñ, ꝙ de mõ, quo fiat reactio ſm ꝑipatheticoꝝ eſt mihi non leuis q̃ſtio: de qua alſ dicemus, ⁊ alibi multis modis diximus. ¶ Aliter exponit Auer. ꝙ. ſ. Ariſtoteles ꝑmittat pro ſolutione pñtis qõnis in ꝑmis ỽbis textꝰ ſuppõnẽ, qua conceſſa, mox dabit ſolonẽ. Suppoſitio eſt, ꝙ nutrimẽtum ad nutritũ cõparet̃, vt mã ad carpẽtariũ. ſ. vt ligꝫ ad

ſtructorem:q꞉ vt carpētarius agit in materiã,⁊ nō ecō/ trario,ita nutritū agit in alimētum,⁊ nō ecōtrario.Sup ponēdo ergo q̄ nutritum agat in nutrimētum,⁊ nō ecō/ trario. Tūc ſolutio q̄ſtionis p̄ncipalis mox pꝫ.naꝫ dice/ mus nutrimētum in p̄ncipio eſſe ꝯtrariū,cum tūc patia/ tur ab ipſo nutrito.In fine xͦo erit ſimile,imo ꝯuerſum in ſubam nutriti. ¶ Juxta hāc zͣˢ expōnē lege ꝟba:ad/ huc aūt patiẜ aliqd alimentū ab eo,qͦ alitur.i.aliqd.ſ. alterationē vt ꝯcretionē,ſed ꝯtra h̄ nō patiẜ ab alimēto: quēadmoduꝫ neq꞉ iſtructor,carpētariuſq꞉ ipſe patitur a mã.ſ.ligno vel aliq̄ tali,ſꝫ ab inſtructore patiẜ:hęc mã.ſ. alterationē,⁊ diſpōnē:inſtructor aūt mutaẜ ſolū in actuꝫ ex ocio. Eſt ergo ſuppoſitio,q̄ nutritū agit in alimentū, ⁊ nō ecōtrario facta ſuppoſitiōe. Poſtea ſoluit p̄ncipalē q̄ōnem. Primo tñ p̄mittit quādam excuſationē ab vna q̄ōne,quę q꞉ non refert ad ꝓpoſitū,nō curat illaꝫ diſpu/ tare,⁊ dicit.Utrum aūt ſit alimētuꝫ qͦ vltimo aduenit, ſicut p̄ma facie poſſet videri q̄ nō,q꞉ qͦ vltimo adue/ nit fuit alimētum,nūc videẜ qͦ ſit ꝯuerſum,in ſubſtātiã nutriti:⁊ ita videẜ,vt nō ſit nutrimētū.Aut vtruꝫ ſit nu/ trimētuꝫ qͦ p̄,etiã bona quęſtio eſt,q꞉ p̄ᵃ facie poſſet vi/ deri q̄ nō,cum in p̄nͦ nō nutriat.ḡ nō vr̄ nutrimētuꝫ,ꝓ pterea ingt.Utrū aūt ſit alimētū qͦ vltimo aduenit,aut ſit alimētū qͦ p̄ occurrit hꝫ dubiaꝫ,⁊ hincinde opiniones,ſꝫ ſi vtrūq꞉ ſit nutrimētuꝫ(vt re vera eſt)aliter tñ ⁊ aliter, h̄ qdē in p̄nͦ occurrēs nō coctū:qͦ xͦo vltimo fit,eſt co/ ctū,vtrūq꞉ vtiq꞉ ꝯtingit alimētū dicere ꝯ̄riū,⁊ ſile.In/ quātū.n.nō coctū,ꝯ̄riuꝫ ꝯ̄rio alitur.Inquātū xͦo coctum ſile nutritur ſili:⁊ ſic ꝯcordat poſitiones,cum ingt.Qua/ re manifeſtum q̄ dicūt quodã modo vtriq꞉ recte ⁊ non recte. Hactenus de quęſtione.

Quõ alimen/ tū ſile ⁊ ꝯ̄riū

¶ Quęres fortaſſe qd eſt illa aſſilatio alimēti,qua in fine dr̄ factū ſimile nutrito,⁊ qd eſt illa ꝯ̄rietas:qua in p̄nͦ eſt ꝯ̄riū.In iuuēta arbitrati ſumus Ariᶜᵐ nō itelligē p̄ nutri/ mētū in vltimo.ſ.cuꝫ eſt in ꝯuſuꝫ eē in nutritū:q꞉ tūc nō amplı⁹ eſt nutrimētū,ſed eſt iam nutritū. At ſilitudo eſt iter diuiſa.Ergo itelligēdū eſt p̄ nutrimētū in vltimo,nu trimētū qͦ nōdū ꝯuerſuꝫ eſt in ſbaꝫ nutriti,ſed qͦ in nō tp̄e pceptibili ꝯuerteẜ in ſbam nutriti:tūc.n.eſt ſile,⁊ nō idē. Per nutrimētū xͦo in p̄nͦ,intelligit nutrimētū in qͦ nō egit nutritū,q꞉ ſi aliq̄ modo egiſſet,aliq̄ rōne fuiſſet aſſilatū.ergo itelligit nutrimētuꝫ qͦ occurrēs nobis,nu/ tritum in tp̄e impceptibili poſt hoc aget in ip̄m.naꝫ tūc occurrit,⁊ non eſt aliquo modo ſile. ¶ Sed dices,nōne nutrimētuꝫ . In toto tp̄e p̄cedēte occurſum eſt cōtrariū.

Pulchra du/ bitatio.

ergo cur dr̄ potius ꝯtrariū in p̄ncipio occurſus. ¶ Et di/ cēduꝫ q̄ in p̄ncipio occurſus,⁊ in toto tp̄e p̄cedēte occur ſum dici pōt cōtrariū.Ueruꝫ aſſerit in p̄ncipio occurſus eſſe cōtrariū,quatenus poſſet videri alicui nō eſſe nutri/ mētuꝫ,niſi fuerit in loco,vbi agēda eſt nutritio,⁊ ꝓpter/ ea accepit ip̄m in principio occurſus. ¶ Sed dices,qua ſilitudine in fine nutrimētum eſt ſimile. ¶ Dicebam in quāto ⁊ quali,qbus eſt aptiſſimū vt recipiat formã ſub/ ſtātialꝫ nutriti,ſicut mã optima diſpoſita eſt effecta ſi/ milis agenti,vt recipiat formã ab illo. In p̄ncipio xͦo in quāto ⁊ quali erat diſcōueniēs.cuius ſignuꝫ eſt:q꞉ multę ſupfluitates in via ꝯuerſionis a nutrimēto ſeparātur,vt diſponaẜ in quāto ⁊ quali:⁊ fiat ſile nutrito. Hęc eſt vna poſitio,quã in iuuenta ſolebamus dicere. ¶ Uel poſſu/ mus dicere aliter q̄ Ariſtoteles per p̄ncipiuꝫ itelligit,vt dictū eſt nutrimētuꝫ,in qͦ nōduꝫ egit nutritū,ſed in qͦ aget poſt hoc tp̄e impceptibili ꝓpter cãm aſſignataꝫ ⁊ tūc eſt ꝯtrariū nutrito in quāto,cum ſit feculētius nutri/ to,⁊ in quali,cum alię ſint q̄litates alimēti,⁊ alię nutriti: ⁊ in ſuba cuꝫ intra ſe ꝯtineat p̄uationē formę nutriti:quã

Solutio

Quali ſimi/ litudine.

Alia ſolutio.

in fine recipiet. Per nutrimētuꝫ xͦo in fine intelligo nu/ trimētuꝫ in p̄mo inſtāti,in quo nūc p̄mo nutrito aſſimi/ latū eſt. In illo enim p̄mo inſtāti nutrimētū in ſui mate/ ria recepit formã ſubſtātialē nutriti per poſitionē de p̄/ ſenti.ergo eſt aſſilatū in ſubſtātia,recepit qualitates ꝯſi/ miles,quę cōſequunẜ inductionē formę nutriti in mate/ ria nutrimēti:⁊ ſic eſt aſſimilatū in quali,recipit quātita tēꝫ cōſequētē inductionē formę nutriti in materia nutri/ mēti:⁊ ſic eſt aſſimilatū in quāto.ergo per alimētū in fi/ ne intelligit alimētuꝫ,qͦ in oībus eſt aſſimilatū nutrito. ¶ Sed dices tūc eſt idē.ergo nō ſile. Reſpōdeo q̄ eſt idē in forma ⁊ in oībus accñtibus,tamē diciẜ diuerſum, quatenus p̄tes nutriti quę per nutritionē factę ſunt,ſunt alię a partib⁹ nutriti,quę ante nutritionē p̄cerāt:qua ra tione fit,vt qͦ eſt idem vno modo,ſit alterū alio modo. Oēs enim p̄tes corpis ſunt eadē in forma,⁊ in qualitati/ bus,quę ſunt totius,⁊ vt cōparanẜ ad totuꝫ,iter ſe tamē differūt. ¶ Ex his pꝫ nutritionē eſſe paruã quādaꝫ gñā/ tionē,quaꝫ Ariſtoteles appellat ad gñationē q̄a per nu/ tritionēꝫ nihil ſimplr̄ fit.qͦ nō erat,ſꝫ fiat aliqd,qͦ ſm̄ quid nō erat,verum de his poſtea.

¶ Cum auteꝫ nihil nutriatur quin habeat vitã:ani/ matuꝫ id erit profecto corpus qͦ alitur,ea ſane ra/ tione qua eſt aiatum. Quare ⁊ nutrimentū:ad aia/ tum per ſe referẜ,⁊ nō per accidens.

¶ Quoniã autem nihil alitur nō participans vita:animatū vtiq꞉ eſt corpus:qͦ alitur in/ quātum eſt aiatum. Quare ⁊ alimētum per ſe ad aiatum eſt,⁊ nō ſm̄ accidens.

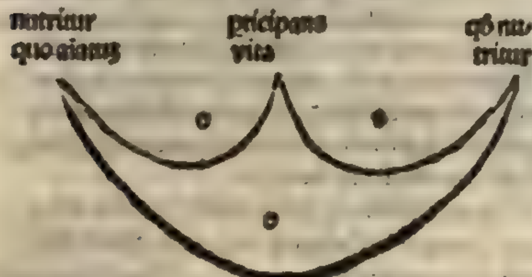
¶ Auerroes in cōmento innuit capl̄i neceſſitatē. Inquit enim ⁊ pars ſubſtātię aię:cui attribuiẜ iſta actio,non eſt niſi v̄tus,quę inata eſt habere iſtã actionē.Quum igitur cognouerimus hāc actionē ꝓpriē:tūc cognoſcemus ſub/ ſtātiaꝫ iſtius v̄tutis ꝓpriē.eſt ergo capl̄i neceſſitas decla rare quale nutrimētuꝫ diciẜ per ſe ad nutribile,vt vide/ tur q̄ cognitio nutrimēti p̄ficit ad cognitionēꝫ nutritiuę partis.Tūc ingt Ariſt.Quoniã autē nihil alitur nō par/ ticipās vita:ideo corpus aiatum eſt nutribile ſm̄ q̄ aia/ tuꝫ. Nutrimētū enim(vt Auer.ingt,)nō attribuiẜ aiato: niſi ſm̄ q̄ habet animaꝫ,nō ſm̄ q̄ eſt corpus,quare ali/ mētum per ſe ad aiatuꝫ eſt,⁊ nō ſm̄ accidēs.i.quare ali/ mētuꝫ relatiuū eſt ad aiatuꝫ inquātū animatū,⁊ nō ſub alia rōne. ¶ Dixit hoc:q̄ꝛ Empeđ.dixit alimētum eſſe ad viuum:inquātū viuuꝫ eſt graue ⁊ leue.Democrit⁹ in/ quātū ignis. Ingt modo Ari.alimētuꝫ referri ad viuum nō ſub rōne aliqua:niſi ſub rōne qua viuū ⁊ aiatū. ¶ Et ideo ſcito alimēto,ſcietur ⁊ viui p̄ma potētia:qua perfi/ ciẜ alimonia,vt dicitur ab Auerroi.

Collecta/ nea text⁹ cōᵗ 46.

COMMENTARIVM.

De neceſſitate capituli non parua q̄ſtio eſt. Grę.n.par/ tem nō cōtinuarūt,Egidius vult q̄ Ariſtoteles determi/ net de actibus vegetatiuę,poſtq̄ determinauit de obie/ cto. ¶ Diuus Thomas arbitraẜ q̄ Ariſtoteles determi/ net de alimēto quatenus cōuenit op̄ationibus aię vege/ tatiuę:ſꝫ re vera parua differētia eſt,q̄a determinare de alimēto quatenus cōuenit op̄ationib⁹ aię vegetatiuę eſt quodã modo determinare de op̄ationibus aię vegetati/ uę,cum op̄ationes nō aliter innoteſcāt. ¶ Auerroes ne/ ceſſitatem capl̄i innuit,ex eo q꞉ Ariſtoteles declarat nu/ trimētum referri ad poᵃˢ aię,vt pateat definitio poᶜ aię per obm̄. Quę expoſitio nulla rōne ꝟbis pōt cōuenire. ¶ Dicamus ergo q̄ ſiue Ariſtoteles velit agere de ope/ rationib⁹

rationibus vegetatiuę, ſiue de obiecto in cōparatiōe ad actiones, vt arbitror, Ariſtoteles p̄mo declarat quō alimentū ſe hʒ ad nutritionē, ⁊ ſumit hāc ſuppōnē, q̄ aīatum eſt corp⁹, qȯ alit̄ inquātū aīatū. Quā ꝓbat enthimematice cū dicit. Qm̄ aūt nihil alit̄ nō ꝑticipans vita: vt cōtra Empedoclē, Democritū, ⁊ Leucippū eſt ꝓbatum: ergo omne qȯ alit̄, eſt corpus aīatū, vt aīatū. Dixit [vt aīatū] vl q̄a Empedocles dixit corpus aīatū nutriri nō quo aīatū, ſed quo graue, vel leue: Leucippus ṽo quo calidū. Ariſtoteles aūt vult aīatum corpus nutriri quo aīatum eſt. ¶ Auerroes dixit hoc eſſe additū, quia corpus aīatū nutrit̄ nō quo corpus, ſed quo animatū. ¶ Themiſtius dicit corpus aīatū nutriri quo aīatum, quia nō nutrit̄ quo album vel nigrum eſt, ſed quo aīam poſſidet, in quam ſentētiā venit Simplicius fere. Sed vnde deducatur hęc conſequētia reduplicatiua, nullus declarat. Poſſet ergo ſic cōponi ſyllogiſm⁹, omne participans vita, nutrit̄ quo animatū, omne quod nutritur,



participat vita, ergo ōmne qȯ nutrit̄, nutrit̄ quo aīatū: hoc mō pʒ ratio. Hac ſuppōne ſtante agit de nutrimento cōparatione ad nutritionē, ⁊ inquit. Quare ⁊ alimentum per ſe ad animatū eſt, ⁊ nō per accidens, hoc eſt: vt Themiſtius exponit. Quare alimentū eſt ad aīatum vt aīatū eſt, nō ad aīatū vt aīatū conſiderat̄ quo ad accidentia. ¶ Simplicius exponit alimentū eſſe ad aīatum per ſe relatiue, qȯ mihi videt̄ extraneū, cū in ſubſtātiis nō ſit per ſe relatio. ¶ Thomas exponit alimentū eſſe per ſe ad aīatū. ſ. q꞉ eſt in potētia ad illud, nō ad accidētia illius, ⁊ eſt optima expoſitio. Tu ṽo intellige per relatiuū non pṙdicamentalr̄, vt pr̄ ad filium: nō .n. alimētum hoc pacto refert̄ relatione pṙdicamētali ad aīatū, ſed per relatiuū intelligit determinatū, qua determinatione materia ⁊ forma ſunt relatiua, q꞉. ſ. alterū eſt aptū recipi, alterū recipere, ſic alimentū eſt determinatū ad aīatū, q꞉ aptū eſt pati ab aīato vt aīatū eſt, ⁊ aīatū vt aīatū eſt aptum agere in ipſum.

¶ At qui diuerſa eſt alimēti ratio: vt nutrit ⁊ auget. Nā vt ipſū alimentū quātū eſt quoddā, auget: vt eſt hoc aliqd ⁊ ſubſtātia, nutrit. cōſeruat eīʒ ſubſtantiā. ⁊ eſt couſqʒ profecto: quouſqʒ nutrit̄. Efficit ṗterea generationē ac ortū: nō eius qȯ alit̄ ſed talis quale eſt id qȯ nutrit̄. iam enīʒ eſt ipſa ſubſtātia: ⁊ nihil ſeipſū generat, ſed conſeruat.

¶ Eſt autē alterum alimento ⁊ augmentatiuo eſſe. Scd̄m enīʒ q̄ quātū aliqȯ aīatū eſt, eſt augmentatiuū. ſm̄ ṽo q̄ hoc aliquid, ⁊ ſubſtantia, alimentū eſt: ſeruat enim ſubſtantiā, ⁊ vſqʒ ad hoc eſt, quouſqʒ ⁊ alatur. Et generationis etiā factiuū eſt, nō eius: qȯ alitur: ſed quale eſt id, quod alit̄. Jam enim eſt ipſa ſubſtantia. Generat autē nihil ipſū ſeipſum, ſed ſeruat.

¶ Idem enim obiectū eſt nutritiuę, augmentatiuę, ⁊ generatiuę, eſſe autē nō idem, ⁊ hoc oſtendit. eſt autē eſſe alterū alimento ⁊ augmēto, l꞉ ſupple materia eadē. ſm̄ enim qȯ animatū eſt aliqȯ quātū, cibus dicit̄ augmentatiuū. ſm̄ ṽo qȯ animatū eſt hoc aliquid, ⁊ ſubſtantia, cibus alimentū eſt. Cuius rationē reddit. d. Saluat enīʒ ſubſtantiā, ⁊ vſqʒ ad hoc, quouſqʒ alatur. i. ſm̄ totū vitę tempus non ſic augmentū ꝓpter cauſas quas Albertus hic enumerat. ¶ Et generatiuū.] Oſtendit quō alimentum eſt generatiuū: non tamē ponit ſub qua ratione generatiuū eſt, ſed cuius generatiuū ponit, ⁊ inquit. Et ſup. nutrimentū factiuū eſt generationis. ⁊ explicat cuius dicens, nō eius: qȯ alitur: l꞉ ęqualis ei: qȯ alitur. i. in ſpecie ſimile, cuius rationem ait. Jam enīʒ ſupple nutribile eſt ipſa ſubſtantia addit ⁊ quaſi rationē aliā. generat autē nihil ipſum ſeipſum, ſed ſaluat. ergo nutrimentū hʒ tres rationes vt reſpicit viuū ſm̄ eius quātitatē augmentatiuū dicit̄, vt reſpicit ipſū quo ad eius ſubſtantiā alimentum, vt ṽo reſpicit alterū ſibi ſimile in ſpecie: vt ſic obiectum eſt generationis. ergo vnum obiectū eſt ſm̄ ſubiectum, eſſe aūt ⁊ ratio altera. Collectanea text⁹ cō[ti] 47[i].

Cōmentum iſtō fere pʒ. Ait tn̄ [eſt ṽo] augmētatiuū ſm̄ q̄ perficit quātitatē naturalem eius: qȯ diminuit̄ in ṗncipio ꝓpter neceſſitatē. vult dicer̄ finis, ⁊ materię, ⁊ loci. finis: quia ſi eſſet tantę quātitatis in vtero: quātę in cōſiſtentia, mater nō poſſet eū nutrire: ideo ob hunc finē natura eū paruę fecit quātitatis. Materię: qm̄ ſperma viri ⁊ mulieris ꝑuū qȯdā corpus cōficiunt. Loci ꝓpterea q꞉ matrix eſt anguſta ⁊ parua. ¶ Et tacuit hoc.] Jn arabica tranſlatione nō ponitur differētia inter augmentū, ⁊ alimentū: ideo Auerrois reddit cām. d. Et tacuit hoc. i. illā differentiā: q꞉ pʒ ſi forte nō eſt diminutio ſcriptoris: ſicut eſt rei veritas, quoniam in noſtra patet. Cōm. 47[m]

COMMENTARIVM.

Siue nunc agat de auctione, ſiue de alimento, vt cōgruit auctioni, cū vtrūqʒ hīc dictū ſit, dicamus, q̄ agit ſcd̄o de alimēto vt cōuenit auctioni. Agendo ṽo de alimēto vt ꝯgruit auctioni, dat duas differētias inter alimētū, vt cōgruit auctioni, ⁊ alimētū, vt cōgruit nutritioni: quaꝝ p̄ma ſumit̄ ex rōnib⁹, q̄bus alimentū refert̄ ad aīatū: altera ſumit̄ ex pte tp̄is quo alimentū refert̄ vt alimentū, ⁊ quo refert̄ ad aīatū, vt auctiuū. De p̄ma inquit. Eſt aūt alterū eſſe alimēto, quo alimentū eſt, ⁊ alteꝝ eſſe alimēto, vt augmētatiuū eſt. ergo differunt rōne non ſubto, vt Themiſtius inquit. Hanc dīiā declarat dīia ſumpta ab ipſo aīato, q꞉ aīatum pōt cōſiderari, vt ſuba, ⁊ qd, ⁊ pōt ꝯſiderari vt quātū: alimētum quoqʒ cū ſit ſuba ⁊ quātū, pōt referri vtraqʒ rōne ad aīatū: ideo inquit. Scd̄m .n. q̄ quātū aliqȯ aīatum eſt, ipſū alimentū cū ſit quātū, relatū ad aīatū, quo eſt aīatū ip̄m quātū, augmētatiuū eſt. q̄a (vt Themiſtius inquit) alimentū quātū quo refertur ad aīatū quātū, appoſitū adauget, facitqʒ acceſſionē amplitudis, ⁊ hac rōne eſt auctificum. Unde (vt Simplicius inquit) poſt defluxum deperditaꝝ partiū ꝓpter quāti additionem, ſi amplior influxus ſiue inſtauratio fuerit defluxu ꝟ eſt deperditione, aīatū augetur. Diminuit̄ ṽo ſi defluxus partiū maior fuerit, q̄ꝫ influxus. Ergo alimentū cū ipſū ſit quātū cōgruit auctioni, quo refert̄ ad aīatū, vt aīatum eſt quātum: vt ſic enīʒ pōt facere appoſitionē. Quo ṽo aīatū, ad qȯ refert̄, eſt hoc aliqd ⁊ ſuba, cū ip̄m alimentū ſit hoc aliqd ⁊ ſuba, alimentū eſt. nam nutricans

ipm aiatū, cōſeruat eius ſubaȝ: vt eniȝ alimentū referṫ ad aiatuȝ quo ipm aiatuȝ ſuba eſt, cuȝ ipm alimētū ſuba ſit, ſubaȝ ipſaȝ ſarciēdo ꝯſeruat, vt īquit Themiſtius, qꝛ cum in fine alimentū fiat velut ideȝ ipſi nutrito, ſubam eius ꝯſeruat: vt Simplici⁹ ait. Hęc eſt pma diīa, quę ſumiṫ ex pte formaliū rōnuȝ qb⁹ alimētū referṫ ad aiatū. ℂ Deinde tangit ſcdaȝ cuȝ dicit, ꝛ vſqȝ ad hoc eſt, quouſqȝ aiatuȝ alaṫ. Ergo ſcda diīa eſt, vt Themiſti⁹ inuit, ꝙ alimentū referṫ ad aiatuȝ quo alimentū eſt alimētū, vſqȝ ad finē vitę, qꝛ munus auctionis ante finē vitę deſinit, munus nutritionis eſt vitę coęuū, qꝛ ꝛ vſqȝ ad hoc eſt, quouſqȝ alaṫ: ꝛ ita quo auctificū eſt, non referṫ vſqȝ ad finē vitę. ergo diīa ſcda eſt, ꝙ alimentū quo eſt alimētum referṫ ad aiatuȝ vſqȝ ad finē vitę: quo ῶo eſt auctificatuȝ, nō, quia deſinit auctio ante finē vitę. Hę ſunt diīę. ℂ Pȝ ergo quid alimentū ſit, vt cōgruit auctioni: ꝛ per ꝯñs pȝ qd ſit auctio. ℂ Deinde agit de alimēto, vt congruit gnōni, ſiue de gnōne ipſa, ꝛ declarat qđ alimentuȝ eſt generatiuū, verum non exprimit ſub qua ratione eſt generatiuū: ſed ſolum qualis eſt generatiuū: inuit tamen differētias illas breuib⁹ verbis. Græci ῶo innuunt duas etiaȝ diīas. pma ꝙ alimentū vt ſuperfluit nutritioni, eſt gñatiuū, qꝛ eſt ſupfluitas alimēti, vt Themiſti⁹ ꝛ Simplicius inuūt. alimentū ῶo, vt nō ſupfluit, ꝛ tn̄ intellige, vt ſupfluit indiuiduo, nō ſpēi: qꝛ nā ordinauit, vt aliqd ſupflueret, indiuiduo ꝑpter ꝑfectionē ſpeciei. Scda ῶo diīa eſt, qꝛ alimentū referṫ ad aliuȝ coęue, at ſemē non vſqȝ ad finē vitę eſt ꝓlificū: Ariſtoteles tn̄ nō qb⁹ differant, declarauit, ſed qualis alimentuȝ eſt gñatiuū. Unde inquit, ꝛ gnōnis etiā factiuū eſt, in qbus ῡbis inuit duas illas diīas, quas nō explicauit. ſ. ꝙ alimentū differt a ſemine, nō re, ſȝ quo alimētū eſt factiuū gnōnis, nō ſemꝑ, ſed certo dato tpe: exponit cui⁹ rei alimentū ſit gñatiuū, ꝛ inquit. Alimētū vt ſemē eſt, nō eſt gñatiuū ei⁹, qđ aliṫ, ſed eius, qđ eſt tale in ſpecie, quale eſt id, quod aliṫ. Qđ aūt nō ſit gñatiuū eius, qđ alitur, ꝓbat duplr. pmo quia gñatio eſt ei⁹, qđ nō eſt: qđ eniȝ gñaṫ, nō eſt: vt 5° phicoꝝ ꝓbaṫ. At qđ aliṫ: eſt, cū eius ſuba iam ꝑeat. Scdo, quia nihil ipm ſeipſuȝ generat, ſed bn̄ pōt ideȝ ſeipſuȝ cōſeruare. ergo alimentū quo gñatiuū eſt, non eſt gñatiuū ei⁹, qđ aliṫ: ſȝ cuiuſdā alteri⁹, qđ eſt ei, qđ aliṫ, ſile in ſpē.

Utrum idem poſſe ſeipſum generari.

ℂ Quęres vtruȝ idem poſſit ſe gñare. Videṫ ꝙ ſic: pmo qa ſalteȝ per accidens ideȝ pōt ſe corrūpere, vt pȝ de calido, qđ agendo in humiduȝ, ſe corrūpit. ℂ 2°. Calidum inſtaurādo humiduȝ, ſe per accidens generat, qꝛ in maiori humido eſt caliduȝ maius ꝙ̄ ſit deperditum. ℂ 3°. Aqua calefacta eſt remiſſa in ſuba ſm Auer. ꝛ hęc reducit ſe ad priorē ſubam ꝛ qualitatē, ergo aliqd generat ſe. ℂ 4°. Epar generat carneȝ in corpe, ꝛ membra nō ſpermatica, ſm medicos, ſed epar ꝛ caro in eodē viuēte ſunt ideȝ in ſuba, ꝛ forma, ergo idem generat ſe. ℂ De hac re plura diximus in metaphicis qōnib⁹, ꝛ in libris de gñatione, ꝛ in libris phicoꝝ: tn̄ ſiqs vult, pōt ſuſtinere ꝓbabiliter aliqd poſſe ſe gñare in trib⁹ caſib⁹. pmo per accidens, vt diximus de calido. Caliduȝ. n. inſtaurādo humidum maius ꝙ̄ fuerit deperditū, generat ſe nō ſimplr, ſȝ per accidens. Scdo ideȝ pōt gñare ſe, qñ fuerit ipm remiſſuȝ, ſed maius in virtute ipſo remittēte, vt in caſu de aqua calefacta: ipſa. n. remiſſa in qualitatib⁹ ꝛ ſuba, ſed qa eſt maior ꝙ̄ ſit pars remittens, quę ſecū eſt cōmixta: ideo illaȝ corrūpendo generat ſe. Tertio eſſe pōt ſm diuerſas ptes, aial ſm epar generat, ſm carneȝ gñaṫ, verū hoc eſt diuerſis partib⁹. ℂ Ariſtoteles ḡ intelligit, nihil ſe poſſe gñare ꝑ ſe, ꝛ ſm ſe, ꝛ quolibet ſui gnōne ſimplr dicta. Caliduȝ. n. nō generat ſe inſtaurādo humiduȝ ſm ſe, ꝛ qđlibet ſui: ſed ſolūȝ gñat ſe maius, ꝙ̄ erat corrūpēs ῶo pōt ſe corrūpē ſm ſe totū ꝑ accñs, qꝛ corrūpens eſt. Nihil aūt gñat ſe totū ꝑ accñs, nec ꝑ ſe: qꝛ qđ gñat nec ꝑ ſe, nec ꝑ accñs eſt. ℂ Eſt ergo ꝓpoſitio Ariſtotelis ſic intelligēda, nihil ſm ſe totū per ſe generat ſe, dico ſm ſe totuȝ, qꝛ ſm partes pōt ſalteȝ per accñs aliqd ſe gñare. modo nec calidū, nec aqua ſȝ ſe totā generat ſe, nec per ſe. His. n. duab⁹ ꝯditionib⁹ ꝓpoſitio Ariſtotelis vera ē.

Ultimus [?] intellect⁹ ꝓpōnis Ariſtotelis.

ℂ De corruptione ῶo, dico ꝙ bene aliqd pōt ſe totum necare, ſed per accidens, qꝛ cuȝ corrūpens ſit, pōt agere in ſuū ſubiectū: ꝛ ſic corrūpendo illud, tandem ipm corrumpiṫ. ℂ Ad rōnes pȝ ſolo. Ad pmā qdem, qꝛ non eſt ſimile de corruptione ꝛ gnōne. ℂ Ad ſcdaȝ iterū pȝ ſol. Primo. n. caliduȝ nō gñat ſe per ſe, ſed generādo ſuum ſubiectū. Scdo nō generat ſe gnōne totali ſm ſe totum: ſed potius auget ſe. ℂ Ad tertiā pȝ ſolo. Aqua calefacta remoto calefaciēte relinquiṫ mixta ſm Auerroeȝ: nō. n. pōt remitti aqua in qͣlitatib⁹, quin remittaṫ in ſubſtātia. Remoto ergo calefaciente ptes aque plures corrūpunt ptes igneas ꝛ calidas ex calefactione acqſitas: ꝛ ſic gñat ſe per accñs, ꝛ nō gnōne totali. ℂ Quarta ſoluta eſt.

ℂ Quare tale quideȝ animae ꝑncipiū: vis eſt talis, vt id cōſeruet qđ ipſaȝ hȝ ea nimirū rōne qua ipſaȝ hȝ. Alimētū aūt: ad operāduȝ ꝑparare vꝫ. Quapp: alimēto priuatū eſſe non pōt.

ℂ Quare hmōi aię principiū, potētia eſt, potens ſeruare habens ipſum ſm ꝙ hꝫ. Alimētum aūt pręparare opationē. Unde priuatū alimento non pōt eſſe.

Collectanea text⁹ cōⁿ 48ᵃ.

ℂ Diffinit modo ꝑncipium nutritiuū. d. Quare pn̄ᵐ hꝫ. ſ. nutritiuū, eſt potentia aię, ſupple vegetabilis poſſibilis ſaluare ſuſcipiēs ipſuȝ ſm ꝙ hꝫ. i. ſm aliquā diſpōnem conſeruationis: vt Auer. inquit. Et reddit cām. d. Et dixit hoc. i. ſm aliquā diſpōneȝ, qꝛ ſunt alique ῡtutes: quę cōſeruāt eſſe ſm oēm diſpōneȝ. i. in omni diīa tēporis, ſm oēs ptes eius. i. indiuidua eius eodeȝ mō. ſ. virtutes corpoꝝ cęleſtiuȝ. Apponit aūt quō alimētū cōcurrit. d. Alimentū aūt preparat opationē: cuius ſignū dat: vnde priuatuȝ alimēto nō pōt eſſe ſupple viuū longo tēpore: niſi (vt Albertus inquit in libro de homine) ad plus. 40. dies: vt de quadam muliere paduana refertur ipſe ſe abſtinuiſſe illis tot diebus.

Com. 48ᵇ

Debes ſcire in cōmēto ꝙ qñ inquit Auer. cibū eſſe inſtrm̄ nutribilis: intēdit capiēdo inſtrȝ pro omni eo qđ tranſit in vtilitatē ꝛ vſum alteri⁹, vt dixim⁹ ſupra in expōne alterius cōmenti.

COMMENTARIVM.

Hactenus de opationib⁹, ſiue de obiecto per cōparationē ad operationes ꝙ idem eſt. Nunc de altrice potentia, qd ſit illa, declarat, ꝛ dicit, ꝙ̄re potētia altrix eſt hꝫ aię. ſ. vegetatiuę ꝑncipiuȝ, potēs ſeruare ipſuȝ nutritū, qđ habet ipſuȝ ꝑncipiū, potens ſeruare dico ſm ꝙ hꝫ eſt. Quid ῶo ſit alimentū ſtatiȝ ſubſcribit, cuȝ dicit. Alimentū aūt ſupple potens ꝑparare operationē: cuius ſignū affert, qꝛ nutritū ipſuȝ, priuatuȝ alimento, nō pōt eē. ſ. longo tēpore. ℂ Quo ῶo ad verba attinet, Ariſtoteles nō ꝑncipiū hꝫ aię definit, ſed potentiaȝ altricē per eſſe ꝑncipiū hꝫ aię: qđ poteſt ſeruare corpus aiatuȝ habēs tale principiū. Addit [ſm qđ hꝫ] non (vt Auerroes inquit) ſm aliquā diſpōneȝ pp̄ diīaȝ virtutū cęleſtiū, quę ſimplr ſuāt eaꝝ ſubaꝫ: ſȝ ſm eē numerale: ad diīaȝ ῡtutis gñatiuę: quę ſeruat hñs ipſam, non ſm tale eſſe indiuidualr, ſed ſm eſſe ſpecificū. Eſt ergo altrix virtus ꝑncipiū aię vegetatiuę ſeruans ipm viuēs

Conſideratio verboꝝ.

Contra Auer.

ſm numerũ vſq3 ad finẽ vitę. Nutrimentũ vero eſt pncipiũ pręparãs operationẽ nutritiuã,cuius ſignũ eſt,quia

Excerptum viuens priuatũ alimẽto nõ põt diu pmanere. ¶ Ex qb⁹ ſequit̃,q̃ tam altrix virtus,q̃3 alimentũ virt⁹ qdẽ ſeruãs ſubiectũ,alimentũ pręparãs ad operationẽ nutritiuam mediante qua virtus ꝓpriũ ſubiectũ ſeruat. ¶ Sed dices ſi alimentũ eſt pncipiũ pręparans ad operationẽ nutritiuã:ergo agit ad nutritionẽ. ¶ Egidius cõcedit:arbitratur enĩ3 mã3 coagere,ꝛ vult q̃ altrix agat,ꝛ alimẽtũ coagat. Uerũ3 hęc Egidij expoſitio eget longa diſputatione. Simplicius ergo rñdet q̃ alimentũ pręparat ad operationẽ nutritiuã,nõ vt mouẽs altricem virtutem,ſed veluti materia idonea ad actionem accõmodata,quẽadmodũ3 fabro ligna:ergo Simplicius per pręparare ad operationẽ nutritiuã intelligit cõcurrere ad illam tanq̃3 mã3 idoneam. Hęc Simplicius. Qđ vero ita ſit,ſtatim in textu ſequẽti Ariſto.ſeipm̃ exponẽs,hoc aſſerit.

¶ At vero cum ſ3 in officio tria ſint haec neceſſarioq3 cõcurrant/id inq̃3 qđ nutrit̃/ꝛ quo nutrit̃/ꝛ qđ nutrit:id qdẽ3 qđ nutrit eſt ipſa anima prima/id autẽ3 qđ nutritur corpus eſt qđ ipſa3 animã habet/at id quo nutritur ipſa3 eſt alimentũ. ¶ Atq3 cũ3 ſit par vniuerſas a fine res appellare/finiſq3 hui⁹ aĩae ſit generatio talis quale eſt id qđ ipſa3 habet: erit aĩa prima profecto principiũ3 generandi tale quale eſt id qđ hanc ipſam animã habet.

¶ Qm̃ autẽ ſunt tria,qđ alitur,quo alitur,ꝛ alens. Alens qdẽ3,eſt prima aĩa.qđ vero alit̃,habẽs hãc,eſt corpus.quo aũt alitur eſt alimentũ. Qm̃ aũt a fine appellant oĩa iuſtum eſt. Finis aũt eſt gñare quale ipſum eſt,erit vtiq3 aĩa prima gñatiuũ,quale ipm̃ eſt.

Collectanea text⁹ cõ^u 49. ¶ Cum nutrimentũ quaſi expoſuit,ꝛ quaſi nutritionem: oſtendit quę neceſ̃ia ſunt nutritioni,ꝛ inquit. Qm̃ aũt ſunt tria,qđ alit̃.ſ.aĩal,quo alit̃.ſ.cib⁹,ꝛ alens.ſ.pma aĩa.ſ.vegetabilis,ꝛ ponit exẽpla ꝛ p3. ¶ Qm̃ aũt. Scđm expoſitores latinorũ qui Ariſto. diffinit nutritiuã potẽtiã:diffinit gñatiuã nũc ꝛ tacet augmẽtatiuã. ¶ Sed certe hęc expoſitio eſt ꝯ textũ. Ideo alr̃ ſm Auerroem,ꝛ Themiſtiũ3 dicẽdũ3 q̃ Ariſto.quũ opus nutritiuę in triplex diſtinxit,ꝛ ab ope res denoiat̃ tanq̃3 a notiori: quęrit Ari. quo opere nutritiua aĩa ſit noianda atq3 diffiniẽda:ꝛ tũc rñdet. Qm̃ aũt a fine appellari iuſtũ eſt.finis aũt eſt generare quale ipm̃:tunc recolligit diffinitionẽ aĩę vegetabilis ſumptã ab vltimo fine.d. Erit vtiq3 pma aĩa.ſ.vegetabilis gñatiuũ.i.pncipiũ primũ gñatiuũ,quale ip3.ſ.habẽs hãc.ꝛ ſic Ariſto.potẽtiaꝝ vegetabilis vnã tm̃ diffinit.ſ.nutritiuã,tacet diffõnes augmentatiuę,ꝛ gñatiuę: qm̃ ſatis differẽtias dedit,qb⁹ poſſunt colligi:ꝛ appoſuit diffinitionẽ pmę aĩę a fine vltimo:ꝛ hoc Auer. inquit in calce cõmenti. Dicẽdũ3 eſt igit̃ q̃ aĩa nutritiua.i.vegetabilis,eſt virtus:quę eſt inata generare a cibo ſupple ſuperfluo:ſibi ſimile in ſpecie indiuiduo in quo eſt:cui⁹ rõnes reddit dicens. Quum omnes ſue actiones non ſint niſi propter hanc virtutem.

COMMENTARIVM.

Dictum eſt alimentũ eſſe pncipiũ pręparãs ad nutritionẽ,ꝛ dictũ eſt altricẽ virtutẽ eſſe pncipiũ,poſſet ergo quiſpiam ambigere vtrum ſint pncipia ambo effectiua. Rñdet ergo Ariſtoteles,q̃ tria ſunt,quę cõcurrũt ad munus nutritionis,qđ alitur,quo alitur,ꝛ alens. Alens qdẽ3 eſt prima aĩa.ſ.vegetatrix,qđ vero alitur,eſt corpus qđ habet aĩa3:q̃a (vt dictũ eſt) alit̃ qđ alitur,vt aĩatũ3 eſt. Quo aũt alitur,eſt alimentũ:ergo alio modo cõcurrit potẽtia ſiue aĩa:ꝛ alio mõ alimentũ. ¶ Expoſitor aũt dicit q̃ Ariſtoteles per alimẽtũ3 alit̃,vt quo intelligit,vt inſtrõ: ꝛ ſi intelligit (vt in collectaneis diximus) per inſtrm̃ omne illud qđ venit ad vſum alicui⁹,bene dicit. Sed ſi intelligit per inſtrm̃,illud,quo vtit̃ agens ad agẽdũ3,nõ eſt bene dictũ:q2 tunc alimẽtũ cõcurreret actiue:ꝓpterea itelligas,vt Simplici⁹ dixit ꝛ dicemus,alimentũ eẽ quo alit̃,vt mã idonea actioni. ¶ Quo vero ad vba attinet:aĩaduerte q̃ Ariſtoteles nũc loquit̃ de potẽtia,nũc de aĩa,vt quaſi videat̃ ęquiuoc⁹,q̃ ideo facit,q̃ opus ſit aĩę ꝛ potẽtię:aĩę pncipalr̃,potẽtię,vt ꝓximi pncipij. Quia igit̃ nec aĩa ſine potẽtia,nec potentia ſine aĩa agit,ideo nũc potẽtia,nunc aĩa vtit̃:q̃ſi eas pro vno pncipio itelligat. ¶ Deinde Ariſtoteles definit aĩa3 vegetatiuã,ꝛ ordinat hanc definitionẽ,cũ inq̃t. Qm̃ aũt a fine appellari ꝛ noĩe ꝛ definitione oĩa iuſtum eſt. Finis aũt eſt generare:q2 pmo nutrimur: ſcđo augemur vſq3 ad perfectũ ſtatum:tertio cum ad perfectum ſtatum venerimus,poſſumus gñare:ꝛ ſic gñare eſt finis cęteroꝝ opeꝝ.ẽ pma aĩa erit pn^m gñatiuũ ei⁹,qđ eſt tale,quale eſt ipſum habens illam.

¶ Magna queſtio fieri põt hic,vtrum definiat̃ anima, vel potẽtia animę. Thomas,ꝛ Auerroes volunt animã hic definiri,vt verbũ3 Ariſtotelis explicat. ¶ Egidius vero vult q̃ definiat potentiã:l3 Ariſtoteles indifferenter ꝛ animã ꝛ potentiã poſſit definire eadẽ3 definitiõe paucis additis.eſt.n.anima pncipale pncipiũ3 generãdi tale quale eſt hñs ipſa3:potẽtia vero inſtrumẽtale. ¶ Cur vero nõ definit animã per eſſe pncipiũ augmẽti: bonã rõnem Egidius affert:q2 nõ eſt de operib⁹ neceſſarijs tota vita, nec de operib⁹ pręſtantiorib⁹. ¶ Sed dices non videt̃ bene,vt definiat̃ anima a fine,q2 finis eſt cã extrinſeca: potiſſima definitio eſt formalis,quę dat̃ per genus cãę formalis. ¶ Dici põt q̃ definitio foꝛalis eſt potiſſima in eo,qui habet oẽs cauſas. Anima aũt non põt definiri niſi ab ipſo fine,cũ3 formę bene ſit finis,non aũt forma. Pręterea hęc definitio nõ eſt penitus data per finẽ,cũ3 principiũ ſit genus aĩę.differentia vero eſt ſumpta a fine: q2 in formarũ definitiõe,nõ eſt potior cã ipſo fine. Hęc ergo eſt definitio cauſalis primę aĩę. ¶ Quęrit hic Egidius vtrũ potẽtia vegetatiua ſit pncipiũ gñonis. Rñdet q̃ eſt inſtrumẽtale animę pncipiũ: agẽs.n.vt inſtrm̃ aĩę põt generare ſubã3. ¶ Hoc qđ Egidius aſſerit,videtur obſcurũ3,q2 vel intelligit q̃ aĩę potentia generat viuũ:ꝛ hoc eſt falſũ3,vel ſemen. Si generat ſemen,nõ erit principiũ generãdi eius,qđ eſt tale,quale eſt habens ipſam: nõ.n.ſemen genitũ eſt ſimile ei,cuius potẽtia eſt. Si generat viuens,hoc eſt falſũ3:q2 cõtingit fieri viuens,potentia ꝛ anima corruptis,ꝛ corrupto eo,e quo fuit ſemẽ. ¶ Ideo dicẽdũ eſt,q̃ alia eſt potentia gñatiua ſeminis,ꝛ alia aĩalis:illa.n.quę generat ſemen,eſt altrix,vt generat alimentũ ſuperfluũ,illa quę generat aĩal,eſt illa quę cũ3 ſemine decidit̃r. Hęc.n.vt inſtrm̃ aĩę gñat aĩal,illa quę eſt cũ aĩa in ipſo hñte aĩa3,eſt gñatiua ſeminis ꝛ omniũ3 virtutũ,quę cũ3 ſemine cõiungunt̃,vt inſtrm̃ etiam aĩę. ¶ Ex qbus ſequit̃ q̃ ꝛ aĩa,ꝛ potẽtia ſecũ cõiuncta,ꝛ potentia ſeminalis oẽs ſunt gñatiua pncipia,aĩa ꝛ potentia ſecum coniuncta ſunt pncipia remota mediante ſemine. potẽtia cõiuncta ſemini eſt inſtrumẽtale pncipiũ3 gñationis ꝓpinquũ. ¶ Sed ꝯtra hęc argumẽtant̃ nõnulli,q̃a nihil põt eſſe agẽs in actu,qđ nõ ſit cũ effectu in actu: vt dicit̃ 5° metaphiſicę.ſed nec virtus aĩaſtica,nec virtus ſeminalis ſimul eſt cũ effectu,na3 in pmo inſtãti eẽ for-

Qđ

Dubitatio.

Qđ Egidij

mę genitę ſeminalis virtus nō eſt: virtus vero aīaſtica in tali pmo inſtanti pōt nō eſſe: imo ante potuit eſſe corrupta vna cū tota aīa, cui illa erat cōiuncta. ergo nulla illarum eſt agens, nec vt principale, nec vt inſtrumentale.
¶ Dicēdū, φ triplex eſt virtus agens, quędā eſt agēs ad fieri alicui⁹ effectus ordinata tm̄: quędam vero agens ordinata ad factū: ⁊ quędam cōis ordinata ad fieri, ⁊ ad factū. Uirtus gdē ſeminalis eſt virtus, quę fuit inducta in mā a ſeminā̄te pro fieri tm̄: ⁊ hęc in pmo inſtanti geniti eſſe formę pmo nō eſt: nō enī erat inducta, niſi pro fieri. Uirtus vero cęleſtis, quę mediante aere vel aqua in pmo inſtanti genitę formę inducit̄ in re genita eſt virt⁹ ordinata ad factū eſſe illius formę: qꝛ cōſeruat formā in mā, hac virtute, vt inquit Ariſto. in libro de gnōne. alij magis, alij minus viuūt: qm̄ alijs hęc diutius, alijs puo tpe durat. Et hęc virtus incipit cū forma, ⁊ deſinit cum forma, cū ſit eius ꝯſeruatrix. Cōis vero virtus eſt deus ⁊ cęlū. nā vtraqꝫ illa virtus pncipalr vt cęli inſtrm: hęc gdē ad fieri: alia vero ad cōſeruationē agit: eſt tm̄ dr̄ia, qꝛ virt⁹ ſeminalis agit virtute cęli, ⁊ virtute ſeminā̄tis: pncipalr gdem, vt inſtrm cęli: minus aūt pncipalr, vt inſtrm ſeminanti. Hęc pro ſolutione.

¶ Id aūt quo nutrit anima / duplex eſt: quēadmodum ⁊ id quo gubernator gubernat / manus inquā ⁊ clauus. atqꝫ aliud mouet atqꝫ mouetur: aliud mouet tm̄. Neceſſe eſt aūt: omne nutrimentū naturae ſit talis, quae digeri poſſit. at digeſtionē efficit calor. Quapropter omne animans: habet calorem. Quid igit̄ ſit alimentū ipſū vl'iter diximus: poſtea vero de ipſo exactius perſcrutabimur.

¶ Eſt aūt quo alit̄, duplex, ſicut quo gubernatur: manus, ⁊ themo. hoc gdē mouēs, ⁊ motū: illud aūt mouens ſolū. Omne aūt alimentū neceſſariū eſt poſſe decoqui. operat̄ aūt decoctionē, calidū. Unde omne aīatū habet calorē. Figura quidē igit̄ alimentū quid ſit, dictū eſt. Certificādum aūt de ipſo eſt poſterius in pprijs rōnibus.

Collectanea text⁹ cō̄ti 50ⁱ. ¶ Circa iſtam lrā expoſitores gręci inuicē diſcrepant. Simplicius duas inducit commentationes. Inquit ipſe in pma ac duplr dicto quo nutrit̄: calidum gdē mox in hoc collocabit̄. igit̄ alterū quo nutrit̄ audiendū aīam. vult ergo Simplicius φ duo ſunt gb⁹ ſit nutritio, agens pncipale: vt aīa, ⁊ inſtrumētale vt calor, ⁊ cibus. Quēadmodū quo gubernat̄ nauis duo ſunt. ſ. vnū pmū agēs. ſ. nauta, ⁊ vnū inſtrm, vꝫ, manus ⁊ themo: ⁊ tūc p manū, ⁊ themonē Simplicius intelligit inſtrm nauigationis. tacuit aūt ſm ipſū exēplū de agēte pncipali. ſ. de nauta: qm̄ pꝫ. Et tūc verificat lrā ſequētē. ſ. Hoc gdē mouēs ⁊ motū, vt inſtrm: cuiuſmodi eſt manus ⁊ themo. Id aūt mouēs ſolū. ſ. nauta. ſic inquit Simplicius, aīa mouens tm̄, calor, ⁊ cib⁹ mouētia mota. ¶ Aliter exponit Simplici⁹: vt Ariſto. hic diſtinguat inſtrm nutritionis in duo: quū inquit. Eſt autē quo alit̄ .i. inſtrm alimonię duplex: ſicut ⁊ quo gubernat̄ .i. inſtrm gubernationis ⁊ manus ⁊ themo, ⁊ ponit drīaꝫ eoꝝ: hoc gdem ſꝫ inſtroꝝ mouēs ⁊ motū: vtpote nutrimentū: eſt .n. motū a calido: mouet vero nutribile: vtpote pxime augēs ⁊ ꝯſeruās. id aūt mouens ſolum: vt calidū: eſt enī mouēs nō motū: quia nō mouet̄ ab aliquo extrinſeco ab ipſa aīa, ſed ſolū ab aīa: ⁊ hanc expoſitionē ſecunt̄ latini oēs. ¶ Sed hęc expoſitio peccat apud me: pmo qm̄ calor adhuc pōt moueri ab aliquo extrinſeco ab aīa. potētia .n. nutritiua eſt ſm rē diuerſa ab eſſentia aīę, ⁊ mouet̄, aīa mouet calorem per potentiā diuerſam, ⁊ ſuꝑinſecā ab eſſentia. Pręterea nutrimentū eſt mā̄ nutritionis: ergo nō eſt inſtrm actiuum nutritionis: quare nō videt̄ expoſitio hęc lrę conueniēs. ¶ Aliter ergo Themiſtius, cū Simplicio cōueniēs in parte. inquit inſtrm Ariſt. h̄ diuidere in duo: quoꝝ vnū mouens nō motū dicit, ⁊ eſt potētia aīę: quę a nullo extrinſeco mouet̄. aīa .n. vim ſuā ipſa ex ſe ꝓfert, ⁊ tanꝗ̄ de ſinu ſuo promit. Alterū mouēs motū: vt calor. aīa .n. calorē tanꝗ̄ mathematicū quoddā extrinſec⁹ adhibet, ⁊ ſic vult Themiſti⁹ φ manus cōparat̄ gubernatori tanꝗ̄ potētia ipſius aīę. themo velut calor aīę. ⁊ ſic ſm Themiſtiū de inſtris diſtinguit: lꝫ a pn̄° ad illa inſtra ſit diſſimilis. Et expōni Themiſtij conſonat trāſlatio byzantij. inquit enī, id aūt quo nutrit aīa duplex eſt. Ecce quō de inſtro diſtinguit, ⁊ nō de agente cōiter vtriqꝫ, inſtro. ſ. ⁊ agēti. ¶ Omne aūt.) Quid faciat hic Ariſto. in cōmēto patebit: qm̄ omnes expoſitores cōueniunt.

Cum demonſtrauit. Debes ſcire φ concurrētia ad alimoniam ſunt aīa tanꝗ̄ agens principale, ⁊ inſtrumēta. v.g. potentia aīę, ⁊ calor. ergo lrā pōt duob⁹ modis intelligi. Uno modo vt diuidat cōcurrētia ad alimoniā: ita. ſ. vt dicat φ quo .i. cōcurrentia ad aliū duo ſunt: ſicut ⁊ quo gubernat̄, ſupple pncipale, ⁊ inſtrumētale. principale in nauigatione nauta. inſtrumētale themo. Alio mō vt hic nō diuidat, ſꝫ ſubdiuidat: qm̄ ſup. ibi (Quū aūt ſūt tria) diuiſit, nūc ſubdiuidit inſtrm in duo: in inſtrm non motum ab extriſeco: vt potētia apud Themiſtiū, vel calor apud Simpliciū. ⁊ motum ab extrinſeco: vt calor apud Themiſtiū, vel cibus apud Simpliciū. ſcdo modo exponunt gręci: pmo modo exponit Auer. cū quo Simplicius in pma ſua expōne conuenit. ¶ Inquit ergo Auer. quū demrauit modos actionis aīę nutritiuę, ⁊ deſcripſit eas, ⁊ deſcripſit nutritiuā. Incepit declarare mō inſtrumentū primū: per qđ iſta aīa agit in cibū. Iam enī fuit dictū vl'iter, φ iſta diffinitio aīę eſt perfectio corporis organici, ſꝫ ſupple illa diffinitio nō ſufficit, ⁊ quia. ſ. nō pōt inſtrm primū hꝰ aīę ſciri: niſi ſit diuiſio cōcurrētiū: ideo diuidit Ariſto. ꝯcurrētia, ⁊ inquit Auerrois, ⁊ id per qđ complet̄ actio nutrimēti eſt duplex. ſ. primū mouēs: qđ mouet, ⁊ nō mouet̄, ⁊ pmū mouēs qđ mouet, ⁊ mouet̄. Et addit expoſitionē. ſ. Et ſupple mouens: qđ mouet ⁊ mouet̄, eſt id, qđ eſt de primo motore .i. qđ cōparat̄ ad primū motorē tanꝗ̄ ſubiectū .i. inſtrm: vt themo, ⁊ pm⁹ motor de eo quaſi forma: vt manus .i. nauta, eſt enī figura ſinecdoche: put pꝫ accipit̄ pro toto. ¶ Et de h̄ qđ.) Cōcluſio lrę ergo eſt, φ in nutritione dat̄ primū motū ex ſe: cuius vna pars mouet tm̄: altera mouet ⁊ mouet̄, ſicut cęlū habet hꝰ duas partes. Et hęc cōcluſio poteſt ſyllogiſari ſic, omne primū motū ex ſe corporale eſt cōpoſitū ex motore mouente tm̄, ⁊ motore moto: ſed calidum vitale eſt primū motū ex ſe corporale in nutritione: ergo cōponit̄ ex motore moto, ⁊ motore mouēte tm̄. modo qđ ſit motor mouens tm̄ expreſſū eſt hic. ſ. aīa, ⁊ motor motus etiā. ſ. calor igneus. Maior ergo hui⁹ declarata eſt in octauo. Minor in hoc libro, ⁊ cōcluſio etiā hic expoſita eſt. Inquit ergo: ⁊ de hoc φ dixit .i. de iſto ſyllogiſmo, quędam declarauit hic: ſcilicet minorem, ⁊ concluſionem, ⁊ quędam in ſermonibus vniuerſalibus: ſcilicet maiorem. ⁊ exponit hoc, dicens: quod igitur declaratum eſt hic, eſt φ aīa nutritiua eſt primū mouēs in cibo, ⁊ qđ agit in cibo per calorem: per quē ſit digeſtio: ⁊ hec fuit cōcluſionis expoſitio. Utrum autē opꝫ, vt mo- Com^m 50^m

ueat ⁊ nõ moueatur: ſm ꝙ eſt primũ mouens, ⁊ ꝙ calor
moueat: ita ꝙ moueatur a primo motore, declaratũ eſt
in ſermonib' vltib'. declaratũ eſt.n. illic, ꝙ ois primus mo
tor, ſi fuerit corpalis, cõponit̃ ex motore non moto, ⁊ ex
motore moto: ſm ꝙ cõponit̃ res ex mã, ⁊ forma. Et hec
fuit maior: ⁊ ſic pʒ qualr hĕ demſtratio ptĩʒ eſt aiaſtica.ſ.
quãtũ ad minorẽ, ⁊ ad expõneʒ ↄclonis: partĩʒ phyſica
lis, quãtũ ad maiorẽ, ⁊ ↄclonẽ ſimplr ſumptã: non.ſ.ex
poſitã. ❡ Sed eſt dubitatio.] Mouet.q. difficilem: qm̃
vĩ in hac demſone cõmitti fallacia equocationis: maior
eniʒ demſonis tenet in motu locali. minor autẽ in motu
alterationis: alterare.n. cibũ alterationis eſt motus. ğ nõ
ſequit̃ ↄclo. Hoc inquit: ſed eſt dubitatio in hoc qđ dixi
mus: mot'.n. ṽtutis nutritiuę, ſup. circa cibũ, eſt in caplo
alterationis: ⁊ ſic minor eſt in motu alterationis vera, ⁊
illud qđ mouet ex ſe: qđ cõponit̃ ex motore nõ moto, ⁊
ex motore moto, non inuenit̃ niſi in motu locali.i. maior
eſt vera in motu locali: cui' rõneʒ reddit.d. In motu eiʒ
alterationis nõ inuenit̃ motũ ex ſe. nõ.n. eſt neceſſe vt p̃m̃
alterãs corporeũ alteret̃, ſup. ex ſe: ⁊ tũc alteret: ſicut eſt
neceſſe in p̃mo motore corporeo.ſ. vt nõ moueat in loco
niſi moueat̃. quo igit̃ dicit.i. ↄcludit hic in alteratiõe nu
tritiuę, q' alterũ corp̃ eſt mouẽs motũ, ⁊ alterũ mouens
tñ: quaſi dicat non dʒ hoc inferre: quũ fallacia cõmittat̃
ↄñtis, ⁊ equiuocationis in p̃miſſis. ❡ Debes ſcire vt in
phyſicis accipit̃, ⁊ 2° capite de ſuba orbis, ꝙ dĩa eſt in
ter p̃mũ motorẽ corporeũ in motu locali: ⁊ in motu alte
rationis. in motu.n. locali p̃mus motor corpore' nõ põt
mouere niſi moueat̃ ab intrinſeco. in motu alterationis
p̃mus motor corpore' alterat alia, ⁊ nõ opʒ vt alteret ſe:
vt pʒ. Primũ.n. alterãs eſt corp' cęleſte: qđ alterat, ⁊ nõ
opʒ vt alteret̃ a ſe, nec ab alio. cã aũt huius dĩę differat̃
ad tps. ❡ Et dedit exẽpluʒ.] Mouet ſcdaʒ difficultateʒ
circa exẽpluʒ ⁊ pʒ. ❡ Dicamus igit̃.] Abſoluit.q. ⁊ duo
bus modis: modus ſcđs ibi [Et poſſumus dicẽ.] Prim'
modus ſoluẽdi eſt, ꝙ predicta ↄclo põt duplr demſtrari.
Uno mõ demſone nũc expoſita: cui' maior in octauo, ⁊
minor hic declarate ſunt. Alio mõ per duas ꝓpoſitiões
quas ponit dicẽs. dicamus igit̃ qm̃ propinquũ alterans
cibũ dʒ eẽ corp' calidũʒ, manifeſtũ eſt ſup. per ſe: deide
accepit ſcdaʒ.d. Qm̃ hõ corp' calidũʒ alterãs nõ ſufficit
in eſſendo p̃mũ mouens iſtud motũ.i. nutrimentũ, decla
ratũ eſt p̃us cõtra Democritũ: qm̃ dixit ꝙ calor nõ ſuffi
cit in agendo actionẽ alteratiuã terminatam, niſi ſit illic
alia virt' quę eſt corp', ſed nõ eſt in corpe. Ex his infert
ↄclonẽ.d. Corpus igit̃, qđ eſt p̃mũ alterãs, cõponitur ex
alterãte: qđ nõ alterat̃.ſ. aia, ⁊ ex alterãte alterato.ſ. calo
re nãli: ⁊ tunc recolligit ↄclonẽ.d. Declaratũʒ eſt ergo, ꝙ
id per qđ ſit nutrimentũ eſt duplex.ſ. alterãs nõ altera
tũʒ: oẽ.n. alteratũ eſt corpus, ⁊ iſtud.ſ. alterãs tñ, eſt aia,
⁊ eſt alterãs alteratũ.ſ. calor nãlis: quare ↄcludit ꝙ mo
tus hic capit̃ large pro motu vlr. ❡ Et ſm hanc.] Hoc
habito rñdet ad formã.q. ⁊ inquit. Et ſm hãc expõnem
nõ indigemus illo: qđ declaratũʒ eſt in illo ſermone.i. in
octauo.ſ. q' p̃m' motor corpalis in loco cõponit̃ ex mo
tore nõ moto, ⁊ ex motore moto. eſt ergo ſol. ꝙ demon
ſtratio ꝓpoſita peccat per fallaciã equiuocationis: vt qđ
declarauit: attamẽ Ariſto. nõ errauit: quũ ↄclonẽ non ea
demſtratione: ſed hoc mõ fundata in duob' ꝓpõnib', de
monſtrauit ↄcluſionẽ ꝓpoſitã. ❡ Et poſſumus.] Aliter
abſoluit.d. Et poſſumus dicere ꝙ calor nãlis nõ alterat
cibũ niſi p̃mo moueat̃ in loco. Declaratũ eſt eniʒ ꝙ mo
tus localis antecedit alios motus, ⁊ maxime iſtuʒ motũ:
qui eſt terminatus.ſ. qui alterat reʒ in alia hora, ⁊ in alia
nõ, ⁊ etiã nõ alterat tñ: ſed attrahit ⁊ expellit cibũ, ⁊ hoc
eſt mot' localis. Et ſm hãc expõneʒ erit demſtratio mani
feſta: ſed p̃ma expoſitio vĩ magis cõueniens. Eſt ğ ſcda
ſol. ꝙ alteratio eſt duplex: vno mõ pura: alio mõ mixta
locali motui. Primo mõ minor demõſtrationis p̃dictę
nõ debet intelligi: vt pʒ. Scđo maior ⁊ minor pñt veri
ficari: ⁊ ſic nõ cõmittit̃ fallacia equiuocationis: quũ ma
ior ſit vera taʒ in motu locali, q̃ʒ alteratiõe mixta motui
locali: ⁊ ſic minor bene accipit̃ ſub minori. ❡ Dixit tñ
ꝙ p̃ma expoſitio eſt melior: quia vlior, qm̃ ſcđs modus
reſpõdendi nõ eſt cõis plantis. calor eniʒ plãtaꝝ nõ mo
uetur de loco ad locum propter cibum plantaꝝ alterã
dum, ſed ſolum aialis calor facit illuʒ motum. ❡ Sed Dubitatio.
ambiges in p̃ma, vtrũ aia ſit regula cognoſcitiua an nã
lis. ſi cognoſcitiua, ergo augmẽtatio fieret ad voluntatẽ
noſtrã: ſi naturalis, ergo nõ eſt p̃ma regula: ſʒ adhuc in
digebit regla priori: adhuc aia mouet̃ per accidẽs: ergo
nõ eſt mouẽs imobilis. ❡ Dicẽdũʒ ꝙ illa regula eſt re Solo.
gula per moduʒ naturę: nec ſequit̃, ꝙ indigeat alia: niſi
eſſet in ſui natura illimitata: ſicut calor nãlis, vt conſtat.
❡ Scđm nõ valet: qm̃ intelligit per mouẽs imobile.ſ.
mouẽs qđ nõ mouet̃ ab aliquo extriſeco per ſe: ⁊ ſic eſt
imobile p̃ p̃uationẽ motoris extriſeci p̃ ſe. ❡ Et etiã fuit
exẽplũ largiter.] Abſoluit ſcdaʒ ⁊ inqt. Et ẽt fuit exẽplũ
largiter acceptũ. nau'.n. eſt p̃mus motor nauis, ſed ipſe
gubernator. ergo exẽpluʒ eſt poſituʒ tanq̃ʒ manifeſtans
nõ tanq̃ʒ verũ. Reliquũ cõmenti pʒ.
❡ Accidunt ambiguitates: p̃ma qm̃ Ariſto. ꝑmiſit p̃mo Dubões.
obiecta, poſt actus, ⁊ tertio potentias deſinire, ⁊ vltimo p°
eſſentiã, ⁊ hoc nõ fecit. tñ eniʒ obiecta, ⁊ actus oẽs defi
nit. de potẽtia aũt vnã tñ.ſ. nutritiuã, ⁊ trãſit ad eſſentiã:
cur nõ diffinit augmentatiuã, ⁊ gñatiuã, ⁊ tunc animam.
❡ Scđa difficultas eſt: qꝛ videt̃ ꝙ diffinitio Ariſt. data 2°
de nutritiua ſit inſufficiẽs: qđ pʒ per illaʒ quã dat Auič.
6° nãliũʒ. vbi inquit nutritiua potẽtia eſt vis aię vegeta 6° particula,
bilis cõuertens corp' a corporeitate in qua erat in ſilitu vltio capite.
dine corporis in quo eſt, ⁊ vnit ei cibũ pro reſtauratione
eius: qđ ſolutũ eſt ex illo. Diffinitio aũt Ariſt. eſt data tñ
per materiã ⁊ fineʒ: ergo hęc eſt cõpletior. ❡ Tertia eſt 3°
qđ eſt mot' nutritionis, ⁊ qđ augmẽtationis, ⁊ quo diffe
runt, ⁊ an ſint mot'. ❡ Ad p̃mã dicẽdũʒ ꝙ Ariſto. dif
finit act' tres, ⁊ obiecta tria, ⁊ potẽtiã nutritiuã tñ. relin
quit aũt alias duas: qm̃ de ſilib' idem eſt iudiciũ: docuit
eniʒ vnã definire ex obiecto, ⁊ actu: ⁊ tu ſimilr alias diffi
nire ſcias: qm̃ ſilia eodeʒ modo diffiniẽda: vt pʒ. ❡ Ad
ſcdaʒ dicẽdũʒ ꝙ diffinitio Auicẽne tangit mãm in qua:
quũ dicit. [Uis aię vegetabilis.] Tangit ꝓpriũ actũ ei':
quũ dixit. [Conuertẽs.] Propriũ eniʒ eſt nutritiuę con
uertere. tangit mãʒ circa quã: quũ inquit. [corpus a cor
poreitate in qua erat in ſimilitudine corpis in quo eſt.]
Tangit finẽ operis: quũ inquit. [Et vnit ei cibuʒ.] Finis
eniʒ toti' operis nutritiuę eſt vnio cibi in ſubaʒ nutribi
lis tangit ⁊ finem intẽtionis vltimę: quũ inquit. [Pro re
ſtauratione eius: qđ ſolutũ eſt ex illo.] Hic eniʒ eſt finis
intẽtionis nutritiuę ſimplr, ⁊ vltimus, ⁊ ↄſtat. ❡ Ariſto.
aũt in ſua diffõne tangit ſubm quũ dicit. [Principiũ nu
tritiuũ ẽ potẽtia aię hĕ] .ſ. vegetabilis. aia.n. vegetabilis
ſubm eſt potẽtię. tangit actũ ſaltem in potẽtia: quũ dicit.
[Poſſibilis ſaluare.] Tangit finẽ quũ dicit. [Suſcipiẽs
ſm ꝙ hĕ.] Modo hęc diffinitio nõ eſt diminuta: quiʒ
res naturalis nõ habeat diffiniri niſi per materiã, ⁊ for
maʒ. qđ igitur eſt additum in diffinitione Auicẽ. non eſt
additum tanq̃ʒ neceſſariũ: ſed tanq̃ʒ vtile. ❡ Ad tertiuʒ
dicẽdũʒ ꝙ motus nutritionis põt cõparari ad ſubiectũ
ꝓpriuʒ particulare, ⁊ ad ſubiectũ ſimpliciter ⁊ totale: eſt
enim ſubiectũ ꝓpriũ particulare materia cibi: in qua ſit

diſpoſitio, decoctio, digeſtio ꝛc. Subiectū totale ſimplr
eſt totū ipſuȝ nutribile: qḋ denoiaṫ nutriri. ⁋ Amplius
pōt cōparari ad terminū in ſe, ꝛ ad terminū relatum in
cōparatione ad aliud. Termin⁹ in ſe eſt caro inquātum
eſt quoddaȝ indiuiduū ſpeciei carnis. Terminus relat⁹
ad aliud eſt caro: vt pars mālis toti⁹ nutribilis: eſt.n.ca
ro mā ſcḋa nutribilis, vt conſtat. ⁋ Silr ꝛ augmētatio
pōt cōſiderari reſpcū ſubti ꝓprij ꝛ pticularis, vt eſt mā
cibi in qua fit inductio diſpōnū, ꝛ reſpcū ſubti totalis: vt
reſpectu toti⁹ viui augmētabilis. ⁋ Silr id qḋ acqritur
per augmētationē pōt duplr ꝯſiderari. Uno mō abſolu
te, ꝛ ſic eſt caro ſub rōne maioris quātitatis q̄ ſit deꝑdi
ta. Alio mō in ordine ad aliud, ꝛ ſic eſt caro q̄ta maiori
quātitate q̄ ſit deꝑdita: inquātuȝ facit totuȝ q̄tū maius
q̄ ṗus erat. ⁋ Ex his ſeqꝛ ꝙ idē termin⁹ eſt augmēti, ꝛ
nutritionis, nō tn̄ eadē rōne. termin⁹.n. nutritionis eſt ca
ro. terminus augmēti caro ſub rōne quāti: vt Ari. dixit.
ideȝ eſt ſubm ēt, ꝛ eadē ṗn⁹ diuerſimode ſm deficiēs, ꝛ
fortificās variata: vt pȝ. ⁋ Tunc dico ꝙ ſi nutritio con
ſideraṫ reſpcū ſubti ꝓprij, ꝛ termini ꝓprij, ſic eſt gñatio
vera ꝛ ſimplr, ꝛ nō mot⁹, qm̄ ꝑ taleȝ nutritionē mā cibi
variaṫ in noie ꝛ diffōne. Silr ꝛ augmentatio erit gñatio
ſimplr, vt ſic. caro.n. gñabiṫ, quā ꝯſeqꝛ determiata quā
titas. ⁋ Si vō nutritio referaṫ ad ſubȝ totale, ſic eſt ve
rus mot⁹, qm̄ ſubm idē nō variaṫ in noie ꝛ diffōne: qm̄
ſit ideȝ nutribile nūo in ṗn⁹ ꝛ fine ſm formā: lȝ variatū
ſm māȝ: penes quā nō variaṫ nomen ꝛ diffō. ⁋ Silr ꝛ
augmētatio reſpectu ſubti totalis eſt mot⁹: quū eo nō va
rieṫ in noie, nec in diffōne: ꝛ ſic pȝ q̄lr nutritio, ꝛ augmē
tatio ſunt vnus mot⁹ in ſubto, ꝛ differūt rōne: ꝓpter dif
finitionē diuerſaȝ terminoꝝ. ⁋ Ex his ſeqꝛ ꝙ ſtat vnaȝ
mutationē eē gnōnē reſpectu aliquoꝝ, quę eſt mot⁹ rē
alioꝝ, vt gñatio carnis eſt gñatio abſolute, eſt tn̄ motus
nutritionis rē totius nutribilis. ⁋ Silr augmētatio eſt
gñatio carnis tātę q̄titatis in ſe, rē toti⁹ eſt augmētatio
ꝛ mot⁹. ⁋ Et h̄ pōt exēplo patere. v.g. ſit vn⁹ cumulus
lapiduȝ hic, ꝛ ad imaginationē deſtruaṫ vn⁹ q erat vni⁹
pedis: deinde hinc ad horā reſtaureṫ vnus ſilis quātita
tis duoꝝ peduȝ: iſta inſtauratio rē lapidis noui in ſe eſt
gñatio lapidis, reſpectu toti⁹ cumuli eſt nutritio: qꝛ reſo
luti reacqſitio, ꝛ augmētatio: qꝛ maioris q̄titatis q̄ fue
rat deꝑdita reſtauratio, ꝛ vno ꝛ codeȝ inſtāti eſt gñatio
rē hui⁹, ꝛ mot⁹ rē cumuli, vt cōſtat. ⁋ Sed dices igiṫ
Cōmē.5°. aliqs mot⁹ erit in iſtāti ꝯ Auerroeȝ 3° phicoꝝ. ⁋ Adhuc
nutritio in qua ſpē mot⁹ eſt. ⁋ Dōm ꝙ mot⁹ vt motus,
ſemꝑ eſt ꝯtinu⁹ ꝛ ſucceſſiu⁹. ſ. ſub rōne gñis: tn̄ rōne ſpēi
Cōmē.31°. pōt eſſe ſubit⁹: vt Auer. inquit in 8° phicoꝝ. ⁋ Ad ſcḋaȝ
dōm, ꝙ lȝ mot⁹ augmēti ſit in caplo q̄titati: in q̊ eſt ſu⁹
termin⁹ fōalis, nutritio ſi ꝯſidereṫ rē ſubti ꝛ termini ꝓ
prioꝝ eſt gñatio, ꝛ in ſubā, vt pȝ. Si rē ſubti totalis in
nulla ſpē mot⁹ enumeraṫ ab Ariſto. qm̄ terminus ſu⁹: vt
ſic eſt caro vt mā toti⁹. mō mā nullaȝ limitat ſibi formā
ꝛ ſpēm: ꝛ ſic in nullo predicamēto erit: quę ergo ſpectāt
ad aiaȝ vegetabilem h̄ ſunt.

COMMENTARIVM.

Verba huius textus non ſunt leuia, eſt aūt no
bis argumēto, ꝙ gręci nō codeȝ
Prīa expoſitio Simpli. mō exponūt. Simplicius ēt in vna expōne nō eſt ꝯten
tus. ṗma ḡ Simplicij expoſitio eſt, ꝙ Ari. velit duplex
eſſe quo aliṫ, ſiē quo gubnaṫ. ṗncipale, vt nauta: inſtrm,
vt themo. In ope vō nutritionis ṗncipale quo eſt aia,
inſtrale eſt caliduȝ. Alimētuȝ vō, nullo pacto concurrit
niſi, vt mā, ꝛ patiens: ꝛ ſic nō eſt alienū ꝑ manū intelligē
nautā: vt Auerroes itelligit: lȝ Simplicius velit illa eſſe
exēpla inſtrī: qꝛ ſm ipm exēplum ṗncipalis quo tacuit:
ergo vna expoſitio eſt, vt diuidat quo in duo, in ṗncipa
le, ꝛ in inſtrale: vt in gubernatiōe manus. ſ. nauta eſt ṗn
cipale quo. Themo vō inſtrale. Alimētū vō nec ṗncipa
le, nec inſtrale, ſed tn̄ qḋ decoquiṫ, ꝛ patitur. Neceſſitas
vō hui⁹ expōnis eſt, qꝛ ſupiori textu dixit aiaȝ eē alens,
qḋ nō vī ꝯſonū: naȝ agēs eſt cōpoſitū, ꝓpterea ad tollē
dam in dictis ſuis ꝯtrouerſiā, dicit aiaȝ eē alens, vt quo
ṗncipalr, naȝ alens vt qḋ totale eſt cōpoſitū aiatū. Hęc
eſt vna Simplicij expoſitio. ⁋ Aliter exponit, nam ſu 2°
peri⁹ dixit alimentū eſſe quo aliṫ. Propterea pōt quęri
quō eſt quo aliṫ: ideo diſtinguit duplex inſtrm: alterum
mouēs tn̄ nō motū, vt man⁹, quę mouet themonē, ꝛ nō
moueṫ ab aliquo exteriori corꝑe: ſȝ ab aia, quę eſt in ipa
manu. Alterū mouēs motū vt themo, q moueṫ ab exte
riori corꝑe. ſ. manu, ꝛ mouet exteri⁹ corp⁹. ſ. nauiȝ: ita quo
in opere nutritionis mouēs nō motū eſt caliduȝ, qḋ non
moueṫ ab exteriori corꝑe, mouēs motū eſt alimētū, qḋ
moueṫ, vt decoquiṫ: mouet vō, vt cōuerſuȝ in ſubaȝ nu
triti ꝯſeruat. ⁋ Certe hęc expoſitio bene in collectaneis
repręhēdiṫ. Uñ meo iudicio vtraqȝ expoſitio reprehē
denda eſt. ṗma qdeȝ, qꝛ Ariſtoteles voluit aiaȝ eſſe ṗnci
pale alens, ꝛ qḋ alit, dicere vō aiaȝ eē quo aliṫ, eſt arguiṫ
Ariſtoteleȝ de incōſtātia. Scḋa vō qꝛ caliduȝ vī moue
ri ab exteriori agēte, vtpote a potētia animę, quę differt
multū a calido. Pręterea ꝑdiuum eſt dicere aliquo mō
alimentū eſſe agēs inſtrumētale. ſ. nec ꝯſeruatiuum, nec
effectiuū. ⁋ Themiſtius ergo aliter exponit. Nam cuȝ Themi. expō.
Ariſtoteles dixit ſupius alimētū eſſe quo aliṫ, poſſet qs
credere alimentū eſſe, quo inſtrale ṗncipiū nutritionis:
ideo ad tollendaȝ ꝯdictionē in eius dictis videt, ꝙ cum
dixit alimentū eē quo, alitur, nō ſumpſit quo, pro inſtru
mento, ſed pro mā idonea, ſine qua nō fit munus nutri
tionis, ꝛ qḋ nō ſit quo inſtrumētale, oſtendit diſtinguēs
quo alitur, cuȝ inquit. Eſt aūt quo alitur. ſ. inſtrumētale
duplex, ſicut eſt duplex quo inſtrumētalr nauis guber
naṫ: manus, vȝ, ꝛ themo: themo qdē mouens ꝛ motuȝ. ſ.
ab exteriori agente: illud aūt. ſ. manus mouens ſoluȝ nō
motū ab exteriori corpore, ſed ſolum ab aia: quę in ipſa
eſt. Sic in munere nutritionis omne alimētū neceſſariū
eſt poſſe decoqui, ꝛ eſt vt nauis, quę moueṫ, ꝛ nihil mo
uet. Alimentū aūt ſimilr moueṫ tn̄, cū patiaṫ decoctio
nem, ꝛ nihil mouet: operaṫ aūt decoctionē calidum. cui⁹
ſignū eſt: qꝛ omne aiatuȝ habet calorē. ergo calidum eſt
inſtrm mouens motū. Mouet.n. alimentū, moueṫ a po
tentia aię, quę eſt qd exterius ab ipſo calido. Supplēda
vō eſt lrā, ꝙ mouēs nō motū eſt virtus aię, quę nō mo
uetur ab aliquo exteriori, cum ipſa ſit cōiuncta aię. ergo
ſicut in gubernatione eſt nauis, quę mouetur tn̄: eſt ma
nus, quę mouet tn̄: ꝛ themo, qui mouet nauiȝ, ꝛ moueṫ
a manu, ſic in munere nutritionis eſt qḋ moueṫ tn̄. ſ. ali
mentū eſt qḋ mouet tn̄, aię virtus altrix, quę mouet ca
liduȝ, ꝛ a nullo exteriori agente moueṫ, nam lȝ moueaṫ
ab aia: anima tn̄ nō eſt qd illi exterius, eſt ꝛ caliduȝ, qḋ
mouet alimētū, ꝛ moueṫ ab ipſa altrice virtute: cū ergo
dictū eſt alimentū eſſe quo alitur, nō eſt intelligēduȝ eē
quo aliṫ inſtrumētalr, ſȝ quo alitur, vt mā idonea ꝛ ſine
qua nutritio fieri nō pōt. Hęc ex Themiſtio. Demū epi
logat, cuȝ inquit. Figura qdeȝ igiṫ alimentū qd ſit dcm̄
eſt: qm̄ dictū eſt ꝙ indigeſtuȝ eſt cōtrariū: digeſtum vō
ſimile. Et ꝙ relatiue ad animatū opponiṫ, ꝛ per ipſum
cōſeruaṫ nutritū, ꝛ augeṫ, ꝛ ſibi ſimile generat. Certifi
candum aūt de ipſo poſterius eſt in ꝓprijs rōnib⁹. ſ. vt
exponit Simplici⁹ in tractatu de gnōne aialiū. Liber.n.
de nutrimēto ſm gręcos eſt ps libri de gnōne aialiū. de
ipſo ēt dicet in libro de gnōne: ꝛ in 4° li° metheoroꝝ.

⁋ Determinatis

¶ Determinatis aūt his: primum de omni ſenſu cōiter/deide de vnoquoqȝ dicamus. Fit itaqȝ ſenſus: cum mouet᷑ atqȝ patitur aliqd. vti diximus. naȝ ipſe ſenſus: alteratio quaedā eſſe videt᷑. Inquiūt aūt qdā: ⁊ a ſili ſile pati. qđ qdem quonaȝ pacto fieri pōt aut non poteſt: in vniuerſalib⁹ de actione ſermonibus paſſioneue diximus.

¶ Determinatis autē his: dicamus cōiter de omni ſenſu. Senſus aūt: in eo qđ eſt moueri aliqd ⁊ pati accidit, ſicut dictum eſt: videt᷑ enim quędā alteratio eſſe. Aiunt aūt qdā: ⁊ ſile a ſili pati. hoc auteȝ quō poſſibile ſit, aut impoſſibile: dictū eſt in vlibus ſermonibus de ipſo agere ⁊ pati.

Collectanea text⁹ cō. 51. ¶ Quiaȝ cōpleuit ſmonē de vegetabili, nūc ⁊ de ſenſitiua aīa vult ſermocinari, ⁊ ſeruat eūdem ordineȝ. Primo ab obtis, poſt ab actib⁹, poſt a potētijs, vltimo ad eēntiaȝ, ⁊ qꝛ aīa ſenſitiua partita eſt in cōpręhēſiuā ⁊ motiuā, vt dictum eſt, ⁊ cōpręhēſio pꝛioꝛ eſt motu. ğ pͦ de cōpręhēſiua aggredit᷑, ⁊ qꝛ cōpręhēſiuaꝝ qdā cōpręhēdit itus vt ſenſus exteriores, qdā ex᷑ vt ſenſus cōis ⁊ exteriores, ideo pͦ a cōpręhēſiuis ex᷑: qꝛ cōpręhēſiuę itus depēdēt ab ipſis ex᷑ cōpręhēdētibus. ¶ Et qꝛ cōpręhēſiuaꝝ ex᷑: qdā mediate: vt cōis ſenſus, qdā imediate: vt qnqȝ ſenſus, inde pͦ a qnqȝ ſenſibus accipiemus exordiuȝ tanqȝ a pꝛioꝛi. Et qꝛ aliq̄ cōpetūt eis cōiter, qdā eis ſigillatim. Ideo inqt. Determinat aūt his. ſ. de vegetatiua: dicamus cōiter. i. cōes rōnes de omni ſenſu. i. exteriori: deinde de vnoqȝ: h̄ intētio ⁊ ordo pcedēdi. ¶ Senſus igit᷑.]Quiaȝ ppoſuit intētionē, nūc exeqt᷑ pacipiēdo aliq̄ vtilia ad ppoſitā ſpeculationē, ⁊ inqt. Senſus ğ in moueri ⁊ pati aliqd ꝯtingit, ⁊ dico[ſenſoꝛium]vt Simpl. exponit, qꝛ ſenſus pro opatione, ⁊ vt eſt indicās iudiciū nō ꝯſiſtit in pati ⁊ moueri, ideo addit[aliqd]ita qꝙ eſt ſenſus ſenſoꝛiū ꝯſiſtit in moueri ⁊ pati aliqd. i. ſpēȝ ab obto, ſīc dictū eſt. [Videt᷑. n.] Reddit rōnē. d. Vr᷑. n. ſenſatio eſſe qdā alteratio. nūc ois alteratio eſt p ſe motio, igit᷑ ſenſatio eſt mot⁹. Hoc pbat mīōꝛē. d. Aiunt. n. qdā in ſenſatione ſile pati a ſili, ⁊ p ꝯñs ſenſatio eſt paſſio. Subdit h̄ aūt. ſ. dictum ab antiqs quō poſſibile ⁊ quō ipoſſibile dictū in pigeneſeos.

Com. 51. Cum fuit. Propoſita itenᵉ inqt Auer. Dicamus igit᷑ qꝙ ſentire ſit per aliquā paſſioneȝ ⁊ motū in ſenſib⁹ a ſenſib⁹: nō per actionē ſenſuū in ſenſibilia. Hoc. n. eſt pͦᵐ ꝯſideratū de ſenſib⁹, vtrū ſit nūanis in virtutib⁹ actiuis aut paſſiuis. ſm ğ Auer. pͦ dubitat de qualitatiōe ſenſus: poſt loco ſuo de ſpecie, ⁊ 3ͦ de medio quo ſit ſenſatio: ⁊ ſic ꝯſideratio cōis diuidit᷑ in tria. Et huius neceſſitas fuit, qꝛ vt Alpharab. inqt in lͦ de ſenſu ⁊ ſenſato, tres fuerūt antiquę pōnes. Vna quę dicit qꝙ ſenſibilia oia ſunt ꝯgenita aīę. aīa eniȝ ſenſitiua apud hos nihil aliud eſt qȝ ꝯgregatio oīum ſenſibiliū ſub debita menſura facta, ⁊ iſti ſunt qui dicūt ſentire nō eē paſſionē: ſȝ potius excitationē eoꝝ quę ſunt in aīa ad actualem opationē, ⁊ hāc Platonis inquit eē opionē, ⁊ pp hāc eſt necīuȝ mouere. q. an ſenſatio ſit paſſio, an actio, ⁊ an ſenſitiuum ſit vtus paſſiua, an actiua. Scda poſitio fuit Empedō. qui dixit ſenſationē eē realē trāſmutationē ſenſus a ſenſibili: ⁊ nō ſpūalē, qꝛ dicit per terrā realē fieri ſenſationē terre, ⁊ pp iſtuȝ tractabit᷑, an ſenſatio ſit alteratio, an verus mot⁹, an metaphorice. ¶ Tertia opinio fuit Democriti, qui mediū eē necīuȝ dicit nō eē, ⁊ pp hoc tractabit᷑ de medij neceſſitate loco ſuo. Et ſic pȝ itētio ⁊ neceſſitas dicēdoꝝ. ¶ Reliquum cōmēti pȝ vſqȝ ibi[⁊ nō ſufficit] vbi q̄ſi remouet. q. poſſet qs dicere qui declarat aliquaȝ vleȝ de quolibet ſingulari id declarat. Si. n. declaro, qꝛ ois hō alb⁹, ⁊ qꝛ hic eſt albus iaȝ declaratū. igit᷑ ſi in lͦ pigeneſeos declaratū eſt vliter: omne patiēs pati a ſili ⁊ diſſili, declaratuȝ erit ⁊ de ſenſu ipm pati a ſili, ⁊ a diſſili diuiſimode. ğ nō eſt necīa iſta ptractatio. ¶ Rñdit, ⁊ nō ſufficit ei qđ declaratū eſt in illo lͦ, qꝛ ſermo hic vr᷑ magis ppͥus. i. ſpālis. ſubm. n. de quo loqtur hic eſt magis pprium. i. ſpāle ſbto: de quo loquebat᷑ illic. Vult dicere qꝙ ſtat vleȝ eē notā, ⁊ ſingulares nō: ſup. actu, vt dictū eſt in poſterioꝛib⁹: ⁊ ſic lȝ ſit declarata illa vlis hic docet aſſumere hāc ſub illa vt ꝯcludat᷑ iſta particularis: in pigeneſeos. n. accepta eſt iſta maioꝛ. omne patiēs ab aliq̄ agēte eſt ſile ⁊ diſſile illi. Hic docet ſumere hāc minorē, ſȝ ſenſus eſt patiēs ab obto aliquo: ⁊ ſic ꝯcluditur hęc concluſio. ergo ſenſus eſt ſimilis ⁊ diſſilis, vt dictū eſt in poſterioꝛibus ⁊ prioꝛibus in cōmento meo.

¶ Habet aūt is locus dubitationē/ambigetqȝ non iniuria quiſpiam: cur ⁊ ſenſuuȝ ipſoꝝ ſenſus nō ſit/⁊ cur ſine ijs quae ſunt extra nō efficiūt ſenſum/cum inſit ⁊ ignis ⁊ terra caeteraqȝ aelīnta quoruȝ eſt per ſe ſenſus vel per ea quae ipſis accidūt. At enim pȝ ſenſitiuuȝ: nō eſſe actu/ſed potētia tm̄. Quapropter nō ſentit: quēadmodum cōbuſtibile nō vritur ipm per ſe ſine eo qđ ipm vrere pōt. vreret eniȝ ſeipm: ⁊ non indigeret eius qui actu eſt/ignis.

¶ Habet aūt dubitationē: ppter qd ſenſuum ipſoꝝ nō ſit ſenſus, ⁊ quare ſine ijs quę ſunt extra nō faciūt ſenſuȝ, inexiſtēte igne ⁊ terra ⁊ alijs ęlītis, quoꝝ eſt ſenſus per ſe, aut ſm ea quę accidūt his. Manifeſtū igit᷑ eſt: qđ ſenſitiuum nō eſt actu, ſed potētia tm̄. Vnde nō ſentiūt: ſicut cōbuſtibile nō cōburit᷑ ipm per ſe ſine cōbuſtiuo. Cōbureret enim ſeipm: ⁊ nihil indigeret ignis actu exiſtētis.

¶ Quiaȝ quaſi ſenſum eē in caplo paſſionis appoſuit, nūc ambigit, ⁊ inqt. Habet aūt dubōnē ſup. in primis pp qd ſenſitiuū. i. ſenſoꝛiū: vt Alex. exponit, nō ſit ſenſus. i. ſenſatio. Eſt ergo pͣ ambiguitas cur ſenſus nō ſentiūt organa eoꝝ. ¶ Deinde mouet 2ᵃᵐ. q. d. ⁊ quare ſine his quę ſunt ex᷑ nō faciūt ſenſum ſup. ipſa organa, ⁊ q̄ſi reddit rotūditatē q̄ōnū. d. in exiſtēte igne, ⁊ terra, ⁊ alijs ęlītis, quoꝝ eſt ſenſus per ſe, aut ſm. i. pp accītia his ſaltē. i. quum ęlīta iſint organis quę ſunt ſenſibilia per ſe, vel per accidēs, ⁊ inqt Plutarchus Ari. moue᷑. q. ad hoiem. ſ. ad Empe. qui organa atqȝ aīaȝ dixit ex ęlītis ꝯſtare, quod Simplicio diſplicet, ſȝ hoc nihil eſt. Dixit[ęlīta eē ſenſibilia per ſe, aut per accñs]pp eos qui ſenſum credūt eē itellectum, ⁊ ecōtra, apud q̄s ęlīta ſunt per ſe ſenſibilia, quēadmodū ⁊ intelligibilia per ſe dixit per accñs ſm eos qui ſenſum eē alteꝝ ab itellectu putāt, apud q̄s ęlīta per accñs ſenſibilia ſunt. ¶ Manifeſtū igitur.]Expoſitores gręci(vt mihi videt᷑)credūt Ari. abſoluę pͣᵐ. q. tm̄. Scdaȝ aūt diſtulit ad tp̄s: poſterius enim. ſ. ibi[Cā aūt eſt: qꝛ ſingulariū.]Reddēs cām cuiuſdā diuerſitatis abſoluę videt᷑, ⁊ 2ᵃᵐ. q. vt ſuo loco tibi apiam. ¶ Quid autē ſm Auer. ſuo loco dicā, inqt modo. Manifeſtū igit᷑ qꝙ nō eſt actu, ſed poᵃ tm̄. vñ ⁊ ppter h̄ nō ſentiūt: ſicut cōbuſtibile nō cōburit᷑ ipm a ſeipſo ſine cōbuſtiuo, ⁊ reddit cām, ⁊ ſermo ſuus patet. ¶ Ecce quomodo ex hoc nō ꝯſtat ſol. niſi ad

Collectanea text⁹ cō. 52.

primã.q.ait ideo ſenſus nõ ſentire ſenſoria,quoniã virtu tes ſunt paſſiuę,quarũ ꝓpriũ eſt pati ab extrinſeco agẽ te,ꝛ non a ꝓprio ſubiecto aut organo.

Com.52m. **Cum poſuit.** Debes ſcire in trãſlatione arabica cõmenti ꝑdicti ſic iacet [Eſtimaẽ enim alteratio quędã eẽ ꝛc.] Jnq̃t modo Auer.quia po ſuit ſenſus eẽ de virtutibus paſſiuis,incepit dubitare dubi tatione cogẽte:vt ſit de paſſiuis:ꝛ nõ de actiuis.i.dubita tione.ex cuius ſolone patebit ſenſus eẽ paſſiuas virtutes,ꝛ ħ.i.ꝛ hęc dubitatio rõnabilis eſt.Si in vbo ꝓpoſito non intẽdit per eſtimationẽ qñ dixit.[Eſtimaẽ enim alteratio quędã eẽ ꝛc.] certificationẽ.multotiẽs.n.vtiẽ eſtimatio ne pro certitudine.vbi aũt intẽdit eſtimaẽ pro apparet, tũc dubitatio eſt rõnabilis,qm̃ nõ aſſeruit pro certo id. vbi aũt intẽdit eſtimaẽ pro eſt verũ,tũc dubitatio nõ ra tionabilis videẽ,quia ꝑus tanq̃ aſſertũ dixit.¶ Ut mi hi videẽ.]Auer.vult Ari.tñ vnã.q.mouere.ſ.ꝑꝑ q̃d ſen ſus non ſentiunt abſq; extrinſeco ſenſibili,ꝛ rõnalitas.q. eſt ſm Auer.qm̃ ſi ſenſus ſunt actiui,ꝛ q̃dlibet organum limitat ſibi q̃dã ẽtum,q̃ ſenſibile eſt per ſe vel ſaltez per accñs,videẽ q̃ abſq; ſenſibilib⁹ fiat ſenſatio vel poſ ſit ſaltẽ fieri.2a ibi[Dicamus igiẽ in rñdẽdo.]abſoluit.q. ꝛ queſtio ꝛ ſol.manifeſte ſunt per ſe ex cõmẽto rõne lrę. ¶ Ex ſolone ḡ huius.q.apparet motiuũ efficax ad ꝓbã duz ſenſum eẽ vim paſſiuã:ꝛ nõ actiuã,q̃ põt ſic cõpo ni,ois virtus:q̃ñq; ens in actu:q̃ñq; in po⁹ per naturã eius intrinſecã,cuius actio iminet in ea,pro ſui actione egens extrinſeco q̃dã,eſt paſſiua.dico p̃mo q̃ñq; actu ꝛ po⁹ per nãm intrinſecã:qm̃ ignis eſt q̃ñq; actu q̃ñq; po⁹:ſ; nõ per nãm intrinſecã.Dico cuius actio iminet in eo etiã ꝓpter ignem.Tũc minor ſenſus:vt per ſol.q.pꝫ eſt virtus hę,ḡ ꝛ ſine dubio ſenſus paſſiua eſt vis,ꝛ hinc pꝫ q̃ ad ꝓpoſi tũ eſt exẽplũ de cõbuſtibili.eſt enim q̃ñq; actu:q̃ñq; po⁹ per nãm inſitã,egẽs etiam forinſeco:ideo paſſiuũ:ꝛ non actiuũ erit.¶ Propter q̃d aũt ſenſus exteriores ſine ſen ſibilib⁹:forinſec⁹ nõ ſentiãt,ꝛ an ſit poſſibile ſine eis fieri ſenſuz loco ſuo.ſ.cõ.60.diceẽ,nũc vo intãtũ dctũ ſit.

¶ At vo qm̃ ſentire bifariã dicere ꝯſueuimus(nam ꝛ id q̃ potẽtia videt ꝛ audit:videre audireq; dici mus ꝛ ſi forte dormiat.ꝛ id idẽtidez q̃ iam opaẽ) dupl'r ꝛ ipſe ſenſus ꝑfecto diceẽ q̃dam vt potẽtia/ q̃dam vt actu . Siliter ꝛ ipm ſentire:ꝛ q̃ eſt poten tia/ꝛ quod eſt actu.

¶ Qm̃ autez ſentire dicimus dupl'r(potẽtia enim ꝛ audiẽs ꝛ vidẽs:audire ꝛ videre di cimus,ꝛ ſi forte fuerit dormiẽs.ꝛ q̃ iaz eſt operãs)dupl'r vtiq; diceẽ ꝛ ſenſus.hic q̃dẽ, vt potẽtia:ille vo,vt actu.Sil'r aũt ꝛ ipſum ſentire:ꝛ q̃ potẽtia exiſtit,ꝛ q̃ actu.

Coll. text. cõ. 53. ¶ Quicquid Simpl.in huius loci cõmẽtatione inducat, ſm Auer.videẽ mihi lrãm fore ſic exponẽdam.tria ſunt ipm vidẽs.ſ.hõ,aut q̃cũq; aialium,po⁹ viſiua viſus.ſ.ꝛ actus viſionis:ꝛ ſic põt tria eẽ apud ſenſuz,aial.ſ.ſentiẽs, ſenſus ipſe,ꝛ ſenſatio.inq̃t modo Ari.qm̃ aũt ſup.aial di cimus dupl'r ipm ſentire.po⁹ enim audiẽs ꝛ vidẽs.ſ.dor miens audire ꝛ videre dicimus . Alio modo di ꝛ audiẽs ꝛ vidẽs aial,q̃ actu operãs eſt.ergo p⁹ diſtinctio de ſen tiẽte q̃ dupl'r põt dici,ſentire:vel q̃ ꝓxima po⁹ ſentire põt.vel q̃ actu ꝓpe ſentit. ¶ Tũc ꝛ 2m apponit diſtin ctionẽ,ꝛ quaſi dicat,quẽadmodũ ſentiens ipm dupl'r:ita vtiq; dupl'r ꝛ ſenſus.i.po⁹ ſenſitiua. Hic q̃dem ſicut po⁹: puta po⁹ viſus actu dormiẽs.Jlle autez ſicut actu.ſ.actu cõſpiciẽs. ¶ Adhuc ꝛ 3o de actu ipſo ſilem ponit diſtin ctionẽ,ꝛ inq̃t . Sil'r aũt ꝛ ſentire dupl'r ſup.di ad ſentiẽs ꝛ ſenſuz:quodq; potẽtia ens:ꝛ q̃ actu:ꝛ ſic circa illa ſm Auer.tres formauit diſtinctiões,ꝛ in hũc modũ Them. hũc locũ paraphraſtice videẽ cõmẽtari,quẽ lege. ¶ Ue ruz id ſilẽtio tñ ſãn indignũ dormiẽs ſentiẽs dici,ꝛ in te nebris vidẽs . Tamẽ p⁹m quidẽ aliquale remotius.2m ꝓ pius.3m proxime ꝛ actu tale:vt Auer.inquit. Reliquum cõmenti tibi clarum relinquo.

¶ Primuz igiẽ id ſcire oportet:nos inquã quaſi ſint eadẽ pati moueri ac opari ita nunc his vti ac dice re.mot⁹ enim:eſt q̃dã act⁹/imꝑfect⁹ tñ vt in alqs di ximus . Ea vo cũcta quae patiunẽ atq; moueñẽ:ab actiuo ꝛ eo q̃ eſt actu patiunẽ atq; mouẽtur . Jd circo fit:vt tum a ſili ſibi tum a diſſili res ois patia tur vt diximus.patiẽ enim:ea quae eſt diſſilis.at cũ eſt paſſa:tum ſilis eſt/vt patet.

¶ Primũ igiẽ tanq̃ ſit idez pati ꝛ moueri ꝛ agere:dicimus.etenim mot⁹:eſt actus q̃dã, imꝑfectus tñ,quẽadmodũ in alijs dictũ eſt. Omnia aũt:patiunẽ ꝛ moueñẽ ab actiuo ꝛ actu exñte.Quapropter:eſt q̃dẽ vt a ſili pa tianẽ,eſt autẽ vt a diſſili,ſicut diximus.patiẽ enim:q̃ diſſile eſt.paſſum aũt:ſile eſt.

¶ Locũ hũc expoſitores latini videñẽ intelligẽ q̃ Ariſt. modũ ꝓbeat quo ſenſus ex ſenſibili in actũ redeat:quos vide. Sed pace eoꝝ dixerim:modũ quo ſenſus ex ſenſi bili in actũ redeat nõ hic:ſed in alium diſtulit locũ illũ.ſ. [vnde nõ hñ habet dicere.]q̃ ſi hic id oſtẽderet repeti tionẽ ſupfluã caderet,q̃ expoſitorib⁹ diſplicet. ¶ Pro pter q̃ Simpl.ait,q̃ quia Ari.vſus ſit priſcis vbis pa ti ꝛ moueri,ꝛ mouere ꝛ agere tanq̃ eiſdẽ:aliqual'r occur rit reddẽs hoiem attẽtuz,hęc nõ eadẽ:ſed diuerſa ſigna re oñdit,quo fit:vt quodã quaſi ꝑambulo.ibi[Oia aũt.] appoſito trãſit ad q̃onis ꝓpoſitę ſol.quã diſtulit vſq; in hũc locũ. ¶ Sed etiã pace ſua dicaz Ariſt.in abũdãs ac ſupfluuz caderet colloquiũ,quia lrã illa[nõ eſt aũt ſim pliciter]diſtinctiões hoꝝ lõgo enarrat ſmone.Quapro pter viſa eſt mihi Themiſtij ac Auer.huic loco idonea expoſitio,quum Ari.mouiſſet.q.an ſenſus virtus ſit paſſi ua,an actiua,an ne ſenſatio paſſio,an actio ſint,poſſ; ali piam videri.q.ſupuacaneaz eẽ,qm̃ actio ꝛ paſſio in idez incidũt,quia vnius ſint motus.ħ.vt Them.inq̃t.Omne patiẽs videẽ eẽ agẽs,quum ois res ſi moueẽ videẽ eẽ ꝛ agẽs.i.in actu atq; opa,quum ḡ actio ac paſſio vnius ſint mot⁹,agẽs atq; patiẽs idez ſint,ſupuacanea erit ꝓpoſita queſtio. Oſtẽdit ḡ Ari.q̃onez ꝓpoſitã rõnabilẽ eẽ,quia actio ꝛ paſſio differũt ampli⁹ agẽs ꝛ patiẽs:ꝛ inq̃t. Dici mus igiẽ p⁹m.i.ꝑ aſpectu pati ꝛ moueri.i.paſſionem tanq̃ idẽ ſit agere ꝛ mouẽ.i.ipſi actioni,ꝛ ſi dicimus tanq̃ idẽ ſermo de agere ꝛ pati:diuerſus eſt:vt inq̃t Auer.Q̃ aũt tanq̃ idẽ oſtẽdit dicẽs.Et nãq; motus q̃dã actus eſt,quĩ ſupple actio eſt ꝛ paſſio. ¶ Tũc oſtẽdit q̃ũo diuerſi ſunt ſmones,ꝛ ponit:vt Auer.inq̃t diuas duas intra ſermonẽ de agere,ꝛ illuz de pati,ꝛ inq̃t,q̃ſi dicat,lꝫ ſint vnius mo tus:differũt,qm̃ paſſio eſt mot⁹ imꝑfect⁹ quum reſpiciat patiẽs:vt in alteris dictũ eſt.ſ.in 3o Phyſicę auſcultatio nis. Actio actus ꝑfect⁹ quum reſpiciat agẽs. ¶ Et tũc ap ponit 2m diuiſam illoꝝ duoꝝ ſermonũ ſm Auer.dicens. [Oia aũt patiunẽ ꝛ mouẽtur ab actiuo ꝛ actu ente.]ſup ple tale quale patiẽs in potentia:q̃ vt Simpl.inq̃t. Fri ctio nõ habet caliditatẽ.Quis eaz inducat,neq; flagellũ

Coll. text. cõ. 54.

vibicea:

vibiceſ: ⁊ ſic eſt actu agēs tanq̄ȝ in patiēte perficiēs non paſſiue, ſed actiue. ¶ Auerrois aūt videt̄ dicere q̄ ſcōa diña hęc eſt, q̄m patiēs eſſe non pōt niſi ab agēte patiat̄. pōt tñ agēs eē: dato q̄ nō ſit actio in eo .i. relatio a paſſo. quaſi eſt dicere q̄ agēs hoc a paſſo differt, q̄m agēs agit in paſſum: ſed paſſum nō agit in agēs. ¶ Et quuȝ dixiſſet.]Ex diña iter agere ⁊ pati poſita infert ſol. q̄ōnis antiquę, ⁊ inq̄t. Unde eſt q̄dē .i. ꝯtingit ſenſum pati a ſilī, cōtingit aūt vt a diſſimili: ſicut diximus. Patit̄ q̄deȝ enim q̄ḋ ſupple in p̄n° diſſile ei eſt. paſſum aūt ſup. poſtq̄ȝ fuit ſile eſt. ¶ Et q꞉ q̄s poſſet dicere diñam hāc eſſe ſup̄fluā appone̅, Auer. in cōmēto dat tres neceſſitates, ⁊ inq̄t. Et manifeſtū eſt q̄ qui nō intellexerit v̄tutes paſſiuas in tali eē .i. h̄ modo differre ab actiuis, nō poterit diſſoluē p̄dictaȝ .q. an. ſ. ſenſatio poſſit fieri ſine forinſeco ſenſibili. ¶ Deīde dat 2ᵃᵐ .d. Neq̄ȝ etiā qui nō ꝯceſſerit q̄ v̄tutes ſenſus ſunt de v̄tutib⁹ paſſiuis, ⁊ q̄uo differant ab actiuis pōt etiā dicere verū ſenſibile ſit ſile aut ꝯ̄riū, quaſi dicat, niſi p̄ſciat̄ hȧ diña: q̄ueſtio antiqua nō ſoluit̄. ¶ Deinde 3ᵃᵐ apponit .d. Et h̄ eſt fundamētū, ⁊ oportet vt ꝯſeruet̄, ſicut diximus in alijs v̄tutibus aīę .ſ. phantaſia ſenſu cōmuni ⁊c̄. ⁊ maxime in v̄tute rōnali, quę ſciri non pōt niſi ex ſilitudine ad ſenſum: niſi igit̄ p̄ſciat̄ ſenſus nā ⁊ itellꝰ ignot⁹ remanebit. hic ḡ eſt, p̄poſita diñę vtilitas.

¶ Deinde diſtinguēdum eſt: de potentia atq̄ȝ actu. nunc enim: de his ipſis ſimpl'r dicimus. Nam eſt h̄ pacto quippiaȝ ſciēs: vt ſi dicamus hoīem eſſe ſciēteȝ q꞉ hō eſt talis ſuapte natura vt ſit ſciēs atq̄ȝ ſciētiā habeat. Eſt etiā hoc pacto quippiā ſciēs: vt hominē eum iam dicimus eē ſciēteȝ qui grāmaticā habet. Atq̄ȝ hoꝝ vterq̄ȝ non eodeȝ modo pōt potentiae q̄ȝ ſubijcit̄: ſed alter q̄deȝ ex eo, q꞉ genus ip̄m eſt tale materieſue: alter v̄o p̄pterea q̄ cum voluerit ꝯtēplari poteſt idip̄m facere niſi quid externum forte p̄hibeat impedimētoq̄ȝ fiat.

¶ Diuidēdum aūt eſt: ⁊ de potentia ⁊ actu. nūc enim: ſimpliciter dicimus de ipſis. Eſt enim ſic ſciens aliq̄d: ſicut ſi dicamus hominem ſciēteȝ, quoniā homo ſcientiū eſt ⁊ habētium ſciētiam. Eſt aūt: ſicut iam dicimus ſciētem, habētē grāmaticam. Uterq̄ȝ autem hoꝝ, non eodē modo potēs eſt: ſed ille q̄deȝ q꞉ genus huiuſmodi ⁊ materia eſt: hic autē q꞉ volens potēs eſt ſpeculari, niſi aliq̄d prohibeat eoꝝ quę extrinſecus.

Coll. text⁹ cō̄ⁱⁱ 55ᵘˢ. ¶ Proponit Ari. intētionē ad ſequētia, ⁊ inq̄t. Diuidēdū aūt de potētia ⁊ actu ſup. quuȝ terminatę ſint ꝯ̄nes p̄poſitę, ac diña eoꝝ ſit palā. Cuius rationē reddit ſ̄m Auer. [enim]pro quia, nūc .i. hactenus dicimus .i. locuti ſumus quę hēmus .i. habuimus de his: ſimpl'r .i. indiſtincte .q.d. diſtinguenda ſunt, q̄m locuti ſumus de eis indiſtincte. ¶ Uel pōt dici q̄ Ari. ſe excuſet in hunc modū, diuidēdū de po° ⁊ actu, q̄tū ſpectat ad p̄po", q꞉ nūc dicimus quę habemus de ipſis ſimpl'r .i. indiſtincte, q̄m diſtincte ⁊ reſolute in meta ͨᵃ tractāduȝ .ſ. in cō ͥᵒ. Et nūc diſtinguit, ⁊ l̄ra, ⁊ cō ͥᵘˢ patēt. ¶ Unū debes ſcire, q̄ ſapiēs h̄ris habitū nōdū diſputās dupl'r (vt Simpl. inq̄t) pōt diuerti ab actuali ſpeculatione, vel impio volūtatis, vel extrinſeco īpediēte ⁊ ambo hic Ari. apponit. Ille aūt q꞉ volēs poſſibilis eſt ꝯſiderare niſi aliq̄ p̄hibeant exteri⁹. Ecce ambo.
Them. 18ᵒ. di. Ro id eē in n̄ro arbitrio, vt Auer. inq̄t in 3°: q̄ḋ ad h̄ vt a nobis p̄ſequat̄, nihil nob̄ deeſt pro eius p̄fectione.

¶ At p̄ter ipſos: eſt hiſce qui iam ꝯtēplat̄, ⁊ eſt actu p̄prieq̄ȝ ſciēs hoc A. Ambo igit̄ illi primi: potētia q̄dem ſunt ſciētes, vt diximus. verum vnus: indiget alteratione per diſciplinā: qua q̄dem nōnunq̄ȝ etiā ex habitu cōtrario diſpoſitioneq̄ȝ mutat̄. alter: habet q̄dem ſenſum, aut grāmaticaȝ, ſed indiget operationis vt ex ocio tādeȝ operationiſq̄ȝ vacuitate agat ac operet̄. atq̄ȝ hic modus potentiae: diuerſus eſt, vt patet, ab antea dicto.

¶ Alius aūt: iam ſpeculatur, actu exiſtens ⁊ p̄prie ſciens hāc l̄ram A. Ambo igit̄ primi ſ̄m potētiam ſciētes ſunt. ſed ille quideȝ per diſciplinā alteratus ⁊ ſepe ex cōtrario mutatus habitu: hic autem ex eo quod habet ſenſum, aut grāmaticam: non agit autē: ad agēdum, alio modo.

¶ Cōueniūt expoſitores ac Auer. q̄ Ari. nūc q̄d actu tale ſit exponat .d. Jam aūt ꝯſiderās actu ens per ſe, ⁊ p̄prie ſciēs hāc l̄ram A. quaſi dicat, h̄ p̄p̄e ⁊ vltimo dī ſciēs reſumit: ⁊ q̄ḋ dixit. Ambo q̄dē igit̄ p̄mi ſup. poſiti in textu p̄cedēti ſ̄m po" ſciētes ſunt: lȝ differāt, q̄ḋ ponit .d. Sed hic q̄dē .ſ. puer anteq̄ȝ ſciēs dicat̄ in habitu per doctrinā alterat⁹ eſt, aut multotiēs ex cōtrario habitu mutat⁹. q̄ḋ Simpl. vno mō exponit, q̄m p̄miſſe ex ſingularib⁹ ſciūtur p̄ accepta ſingularia ſenſu. eſt ḡ multotiēs mutat⁹ de ſenſibili ad intellectualē theoriaȝ. ¶ Melius aūt Auer. Them. ⁊ ipſemet aiūt, q̄ puer anteq̄ȝ habitū figat ſciētię multas facit tranſlationes. q̄nq̄ȝ enim in vero habitu ſtetit, quandoq̄ȝ in oppoſito, ⁊ tādem in vero firmus erat. ¶ Hic autē ex eo q̄ḋ habet ſenſum, aut grāmaticaȝ. non agere aūt .i. ex non agēte autē in agere alio modo ſupple trāſlatus eſt. Et cōmētum conſtat. Coll. text⁹ cō̄ⁱⁱ 56ᵘˢ.

¶ At v̄o neq̄ȝ ip̄m pati ſimplex eſſe videt̄: ſed aliud eſt a cōtrario corruptio quaedā: aliud eſt ſalus potius eius q̄ḋ eſt potentia ab eo q̄ḋ eſt actu ſimileq̄ȝ p̄inde atq̄ȝ potentia ſeſe habet ad actum. Fit enim ꝯtēplans: q̄ḋ ſciētiam habet. q̄ḋ quideȝ: aut non eſt alterari (in ip̄m enim fit incremētum: ⁊ in actuȝ p̄fectionēue) aut aliud alterationis eſt genus.

¶ Non eſt autē ſimplex: neq̄ȝ ipſum pati. ſed aliud q̄deȝ corruptio quędā a ꝯtrario: aliud autem ſalus magis eius q̄ḋ eſt potētia ab eo q̄ḋ eſt actu, ⁊ ſili ſic vt potentia ſe habet ad actum. Speculās enim fit: habens ſciētiaȝ. quod quidē: aut nō eſt alterari (in ip̄m enim additio eſt: ⁊ in actum) aut alterū genus alterationis eſt.

¶ Q̄m Empeḋ. credebat ſenſationē nālem ac phyſicā eē mutationē. quuȝ ḡ genus ſtabiliuit quaſi remouēs p̄tū Empeḋ. ⁊ diñam determinat, ⁊ inq̄t. Nō eſt aūt ſimpl'r .i. vno mō: neq̄ȝ agere: neq̄ȝ pati, ſed aliud corruptio quędā a ꝯ̄rio .i. vno modo dī pati corruptiue. Aliud aūt ſalus et p̄fectio magis dī eius: q̄ḋ po° eſt ab eo q̄ḋ eſt actu, ⁊ ſimile ipſi .i. aliud genus. q̄ḋ dicitur paſſio p̄fectiua ac p̄fectiua. Cuius rōnē reddit .d. Hās ſciam .i. habitū fit ſpeculās .i. actu ꝯſiderās: vt gręci exponūt. Q̄ḋ v̄o aut nō eſt alterari q̄ḋ affirmat magis .d. Ip̄m enim additio eſt ⁊ in actuȝ, quaſi dicat, q꞉ nō eſt abijci a rei ſub̄a, aut alterum genus Coll. text⁹ cō̄ᵈ 57ᵘˢ.

alterationis eſt ſupple ęquo:e ⁊ metaphorice. ¶ Verū Auer. huc locū ſic intelligit: ſpeculās enim .i. hō ignarus qui ſpeculatiuus eſt, fit ex ignorātia hñs ſciētiā, qđ .ſ. trāſferri ex ignorātia ad ſciam, aut nō eſt alterari: qđ videt̄. Jpm .n. additio eſt homini in actum, ⁊ nō diminutio, aut alterū genus alterationis.

Dubitatio ¶ Ambigūt expoſitores p̄, an ſciēs habitu trāſiens ad actū pficiat, an impficiat. ¶ 2° ambigūt, qm̄ in alteratione corruptiua eſt abiectio pſtinę ⁊ pfectio poſtumę formę. cur igr̄ magis corruptiua q̄ pfectiua, quū a fine denoīari vnūqđq; dignı⁹ ſit. ¶ Ad p̄ᵐ Ari. abſoluit .d. Jpm .n. additio eſt ⁊ in actū, ḡ pficit̄. ideo Egid. ait. q̄ habit⁹ abſolute impfectior eſt ipo operi

Solutio ꝯtinuo. ¶ Sed dices ſapiēs in habitu eſt vitualiter ſciēs actu: qm̄ ꝯſiderat actu eſt formalr̄ tale. ſʒ omne vitualr̄ tale pfecti⁹ formali. tali ḡ ſapiēs impficit, quēadmodū ſol pfectior eſt modo quū plāta ſit vitualiter: q̄ ſi plāta eēt formalr̄. ¶ Abſolue q̄ id eſt plib⁹ modis pfici. ſapiēs .n. qm̄ dormit eſt po° ⁊ vtute diſputās, qm̄ diſputat eſt vtute ⁊ actu. ¶ Exēplū de ſole nō eſt ad ꝓpoᵐ, quū id ſit grā mātę. nos v̄o in for° loqmur. ¶ 2ᵐ v̄o abſoluo, q̄ lʒ illa alteratio abſolute debeat dici pfectiua in cōparatiōe ad ſuū conduiudēs nihil ꝓhibet dici corruptiua.

¶ Quocirca nō recte ſe habet, dicere ipm ſciēs cuʒ ſcit alterari: ſicut nec aedificatorem cum aedificat. Qđ igit̄ in actum ducit, ex eo qđ eſt intelligēs potētia atq; ſciens: id nō doctrinā appellare oportet ſʒ aliud nomē eſt aequum hr̄e. At qđ ex eo qđ eſt potētia diſcit accipitq; ſciētiaʒ ab eo qđ eſt actu ſciēs atq; ab ipſo docēte: id aut non eſt dicēdum pati ac alterari, aut duos alterationis eē modos fateamur oportet, eaʒ inquā mutationē quae ad ꝑuatiuas eſt diſpōnes, ⁊ eam quae eſt ad habit⁹ atq; nām.

¶ Unde nō bene habet, dicere ſapiētem cum ſapit alterari: ſicut nec ędificatorē cum ędificat. Jn actum igit̄ ducens ex potētia exiſtēte ſm ipſum itelligere ⁊ ſape: nō doctrinā, ſed alterā habere denoīationeʒ iuſtū eſt. Ex potentia aūt exiſtēte addiſcēs ⁊ accipiens ſciētiam ab actu exiſtēte ⁊ docēte: aut neq; pati dicēdum, ſicut dictū eſt, aut duos eē modos alterationis, ⁊ eaʒ quę ad priuatiuas diſpōnes mutationē, ⁊ eaʒ quę ad habit⁹ nām.

Coll. tex. cō. 58. ¶ Scđm gręcos tripl'r homo circa ſapiētiam ſe hr̄e pōt. aut vt habitu eaʒ habēs actu v̄o nō, aut vt olim habitā: nūc v̄o oblitā, rediens iterū ad habitā, aut in pura priuatione accipiēs eā a doctore. ⁊ inqt modo Ariſt. q̄ neutro modo hoꝝ alterari dicimus hoīeʒ, ⁊ hoc inqt. Unde nō bñ habet dicere ſapiētē: quū ſapiat .i. actu alterari, ſicut neq; ędificatorē quum ędificat: qui ⁊ ſi ſm locū mouet̄: vt Simpl. ait. nō tñ alteratione trāſiens, ergo ab habitu ad actuʒ nō alterat̄. ¶ Qr etiā 2° modo nō alteret̄ quiſpiam oſtēdit, ⁊ inqt. Jn actū quidē igit̄ ducēs ex potētia ente ſm itelligē ⁊ ſape: nō doctrinā .i. alterari ſm doctrinam dī, ſed alterā hr̄e denoīationē iuſtuʒ eſt .ſ. rememoratio. ¶ Qr etiam 3° modo non alteret̄ iterū explicat .d. Ex po° aūt ente addiſcēs, ⁊ accipiēs ſciam ab actu ente: ⁊ didaſcalo .i. doctore, aut neq; pati dđm ſicut dictuʒ eſt, aut duos eſſe modos alterationis, ⁊ eā mutationē quę in ꝑuatiuas mutationes eſt, ⁊ eā quę in habit⁹ nām. ¶ Debes ſcire Auer. imaginari tripl'r hoīem poſſe variari, vel de ignorātia negationis ad ſciam habitā per inuētioneʒ, vel ex oblita ſcia ad iteratā, vel ex ignorātia ad doctrinā habitā a doctore. vult ḡ Auer. q̄ nullo illoꝝ triuʒ modorū talis variatio dī alteratio: niſi ęquiuoco noīe: vt dictū eſt. vbi ḡ expoſitores gręci in p° pte exponūt de tranſlatione ex habitu ad actū, Auer. ex ignorātia ad inuētā doctrinam trāſlationē exponit, ⁊ reſiduo ꝯueniunt ex toto. ¶ Videt̄ aūt mihi expoſitio Auer. fructuoſior: quiʒ duplex ſit modus doctrinandi, vel a doctore intrinſeco, qui intell's eſt agēs, in cuius lumine oīa nobis vera fiūt, ⁊ alter a didaſcalo, ꝯſonū erat hos duos modos Ari. debere explicare, quum ſępe tetigerit modū ex habitu in actuʒ alterationē minime eſſe: vt ſupius patuit.

¶ Haec cum ita ſint: prima qdeʒ mutatio ſenſitiui, ab eo qđ generat fit. cum aūt ortuʒ ac generatū eſt: habet iam ſenſum pinde atq; ſciētiā: ⁊ ſentire actu: ſile eſt ac contēplari. Differētia tñ eſt. nam ea quae actu ſenſum efficiūt: extra ſunt, ipm inquā viſibile ⁊ audibile ⁊ ſenſibilium caetera.

¶ Senſitiui aūt prima qdeʒ mutatio: fit a generante. cum aūt gñatuʒ eſt: habet iam ſicut ſciētiaʒ, ⁊ ipm ſentire. qđ aūt ſm actum eſt: ſiliter dicit̄ atq; ſpeculari. Differt auteʒ: qa hmōi actiua opationis extra ſunt, viſibile ⁊ audibile. ſilr̄ aūt: ⁊ reliqua ſenſibiliū.

¶ Quum de po° ⁊ actu ſciēdi olim quātū ꝓpoſito fuit dixiſſet, ad ꝓpoſitū de ſenſu applicat ꝓpoſita theoremata, ⁊ inqt. Senſitiui aūt p° mutatio qdē fit a gñante quēadmodū ſup. pma mutatio in ſciam a doctore, vel agēte intellectu. cum aūt gñatū eſt ſupple ſenſoriū ipm, cum potētia habet iam ſicut ſciētiā .i. ꝓportionale ſciētię .ſ. actuʒ pmuʒ. Qđ qdā ſic interptati ſunt, actū primū ſenſus, ſpeciē eſſe ſenſibilē, quę a gñante .i. ſenſibilib⁹ fit: quia habita ſenſus eſt in pmo actu, poſtq̄ actualis proſuit ſenſatio, qui actus dī ſecūdus. Sed h̄ friuolū eſt, quum ſm pipateticos opatio nō ſit actus ꝓpe ſecūdus, ſed forma operās, ⁊ quia ſpēs nō eſt ſpēs in viſu: niſi operās, inde ſpēs ꝯiuncta opationi act⁹ eſt ſecūdus, ꝓpter qđ per actuʒ pᵐ potētiā intelligēdi ſenſitiuā, per actū 2ᵐ intelligit ſpeciē ſenſibilē, quę ⁊ ſilitudo eſt vt in obm refert̄, ⁊ actus ſentiēdi: vt in paſſiuʒ reſpicit vt patebit. Et hoc inqt, ⁊ ſentire qđ ſm actū: ſiliter dī ipſi ꝯſiderare. Apponit tñ differētiā .d. Differt aūt, qm̄ actiua hō opationis extra ſunt viſibile ⁊c̄. Jnqt Auer. ⁊ pma trāſmutatio ſentiētis quę eſt ſil'is trāſmutationi hoīs de ignorātia ad ſciētiam per doctorem eſt trāſmutatio quę fit per agēs gñans aīal: nō a ſenſibilib⁹. gñans enim aīal gñat ſenſoria, ⁊ potētias ſenſitiuas, quę tanq̄ actus ſunt pmi. ¶ Et aliquale.] Diſgrediēdo dr̄iaʒ ponit vtriuſq; .d. Et innuit dr̄iam inter pmā pfectionē factā in ſenſu, ⁊ vltimā. opinat̄ enim q̄ p° pfectio ſenſus ſit ab intelligētia agente, vt declarat̄ in lib. de aīalibus. Scđa autē pfectio fit a ſenſibilib⁹. Nec audiēdus eſt hic Auer. ſermo: vt qdā aiunt, dicētes Auer. pmā pfectioneʒ intelligē ſpēm ſenſibilē ab obiecto in ſenſum ꝓpulſam, ⁊ per intelligētiā agētem intelligētiā lunę, ⁊ per 2ᵃᵐ pfectionē ſenſationē ipſam. Hic enim modus exponēdi, ⁊ v̄bis ꝯtradicit Auer. ⁊ fundamēto ſuo. v̄bis qdē, qm̄ Auer. intelligit de ea itelligētia: de qua loquit̄ Ariſt. in 2° de gñatione aīaliuʒ. vbi nō de intelligētia lunę loqtur, ſed de intelligētia ꝓcreatiua aīalis, ⁊ per ꝯñs non intelligit hic per intelligētiā illā lunę, ſed eam quę eſſe dat aīali, ⁊ primos actus ſentiēdi, potētias videlʒ ſenſitiuas. Cap. 3°.

Fundamēto v̄o, quoniā declaratuʒ eſt in 8° Phyſicoꝝ. Cōmen. 35.

eus ſepatū

ens ſeparatū ⁊ ſimplex nihil noui imediate agere, non ꝗ intelligētia illa poterit eſſe hoc ſpūale efficere imediate: vt ↄſtat. Eſt itaqꝫ Auer. ſentētia, ꝙ pͥma pfectio eſt potētia ſenſitiua, ⁊ organuꝫ. hic enim tanq̄ pͥmus ſunt act⁹. 2ª pfectio eſt ſpēs ipſa: quę vna ⁊ ſimul ſpēs eſt ſenſibilis, ⁊ actus ſentiēdi, vt dicet̄ in poſt. ¶ Quid ꝟo Auer. per intelligētiā itelligat agēte. Dicēdū apud Ioā. ꝙ eſt v̄tus genitiua in ſemine impſſa a pr̄e, quę qualitas eſt quędaꝫ reſidēs in tenuiſſima pte ſpermatis, quę ſpūs noiat̄ genitiuus. Hęc enim v̄tus itelligētia dr̄. ſ. agēs ⁊ diuina. intelligētia qdeꝫ, qm̄ nō agit organo corpeo ⁊ determinata pticula ſpermatis: vt ↄſtat. Diuina, quum ptātē habeat dādi vitā. vnde ⁊ ab Ari. mens dr̄. eſt ergo ſenſus ꝙ pͥ⁹ pfectio ſentiēdi. i. potētia ſenſitiua dat̄ a virtute ſpermatica: quę gn̄at aial. ¶ Alij ꝟo volūt illā v̄tutē eſſe deū. vnde qualitas illa in ſpermate impſſa a pr̄e eſt tanq̄ inſtrumētū: deus tanq̄ motor ⁊ artifex, qui vtit̄ illa pro corporis formatione eiuſqꝫ figuratione, quo figurato iuſſu dei, vt Ariſt. inq̄t in lib. de pgñatiōib⁹ aīaliū, rōnabilis deſcēdit aīa. ſed hic hoꝝ dr̄iaꝫ locus nō eſt diſceptādi, ⁊ in 2º Phyſicoꝝ ait, ꝙ ſol ⁊ hō hoieꝫ gn̄ant. per ſolē intelligēs deū, per hoiem v̄tutē formatiuā: modo expoſito. ¶ Poſt in fine cōmēti inq̄t. Mouēs ſciētē de pͥma pfectione in 2ᵐᵒ eſt aliqd copulatū cum aīa: copulatione in eē nō itelligit agētem itellectū: vt rudes inquiūt, qꝛ poſterius vlia explicabit, ſed itelligibilia ipſa vlia ex qbus ⁊ itellectu ma-
Cōmē. 31º. ior fit vnio q̄ ex accñte ⁊ ſbito, pͥmo metaͨ. ⁊ q̄ ex mā, ⁊ forma, vt dicet̄ in 3º in digreſſione magna.

¶ Cuius cauſa: haec eſt. actu nāqꝫ ſenſus, ſingulariū eſt: ſcientia ꝟo, vlium eſt. haec aūt: in ipſa aīa quodāmodo ſunt. Quapropter intelligere quideꝫ cum quiſpiaꝫ voluerit, in ipſo eſt ſitum: ſentire autē non collocat̄ in ipſo. neceſſe eſt enim: ſenſibile ipſum adeſſe. Pari modo res ſeſe habet ⁊ in ſcientijs ſenſibilium, ⁊ ob eādeꝫ vtiqꝫ cām: qꝛ ſenſibilia ſingularia ſunt ⁊ extra, ſicuti diximus. Sꝫ vt de his exacti⁹ dilucidiuſue dicamus: dabit̄ nobis rurſus occaſio.

¶ Cauſa aūt: qm̄ ſingulariū qdem, ſm̄ actuꝫ ſenſus: ſciētia aūt, vniuerſaliū. hęc aūt: in ipſa quodāmodo ſunt aīa. Unde intelligē in ipo eſt, cum vult: ſentire autē non eſt in ipſo. neceſſariū eſt enim: eſſe ſenſibile. Siliter aūt ⁊ hoc ſe habet in ſciētijs ſenſibiliū, ⁊ pp̄ter eādem cauſam: qꝛ ſenſibilia ſingulariū ſunt ⁊ exteriorū. Sed de his quidē certificare: fiet ⁊ rurſum tempus.

Coll. text⁹ cōⁱˢ 60ⁱ. ¶ Qꝛ motiua ſenſus ſūt ex̄, intētionis copulata cum aīa, cām inq̄t. d. Cauſa aūt eſt, qm̄ ſingulariū qdē ſenſus ſm̄ actū. i. actualis ſenſatio: ſciētia aūt eſt vliuꝫ. Hęc eniꝫ ipſa quodāmodo ſunt in aīa, illa ſupple extra aīaꝫ, quare pꝫ. ¶ Unde ⁊ intelligē.] Quum cōparationē appoſuit pͥmi actus ſentiēdi ⁊ intelligēdi, ⁊ ſcbi vtriuſqꝫ. Adhuc ⁊ dr̄iam vnā. Inq̄t modo quaſi 2ᵃᵐ dr̄iam inter pͥᵐ actū intelligēdi ⁊ ſentiēdi. d. Unde intelligē qdē eſt in ipſa quuꝫ velit. Sentire aūt nō eſt in ipſa. Et reddit cām ex dictis dicēs. Neceſſariū eſt aūt ad eſſe ſenſibilia, pp̄ter qđ appoſuit [vnde] vt hāc dr̄iam ex priori oſtēderet depēdē. ¶ Similiter aūt.] Quum dediſſet dr̄iam illoꝝ inter actū ſciētificuꝫ ⁊ ſenſibilē, poſſetqꝫ quiſpiam dr̄iaꝫ illā eſſe vlem etiā ſciētifico actui practico, oſtēdit ꝙ nō, ⁊ inq̄t. Siliter aūt ⁊ hoc ſe habet in ſciētijs ſenſibiliū. i. quę circa ſingularia, ⁊ practicabilia ſunt. ſ. moralis, ⁊ medicina. Dico ſimiliter. ſ. queādmodū in ſenſatione, ⁊ pp̄ter eādeꝫ cām, qm̄ queadmoduꝫ ſenſationes ſunt ſenſibiliū ſingulariū, ſic ⁊ ſciētię practicę ſunt ſingulariū ſenſibiliū ⁊ exterioꝝ. ſed qꝛ hoc latet diſtulit illud ad tp̄s. d. Sed de his qdeꝫ certificare tēpus fiet ⁊ in rurſum. ſ. in 3º.

Et cauſa. Quuꝫ dixiſſet gn̄atiua ſenſationis eē forinſeca, intētionis ꝟo itrinſeca, cām red- Coīn. 60ᵐ.
dit, ⁊ inq̄t cām quā Ari. dedit, ⁊ pꝫ. Et dixit [⁊ iſta quaſi ſunt in aīa.] Et Ari. in trāſlatione latina inq̄t. [Hęc. n. ipſa quodāmodo ſunt in aīa.] Et non dixit oīno ea eſſe in aīa, ideo reddē cām conatur iſtius diminutę locutionis. d. qꝛ poſt declarabit, ꝙ ea quę ſunt de pͥma pfectione in itellectu. i. ꝙ ea quę ſunt cōparata ad pͥmā pfectionē in intellectu, ſunt q̄ſi ſenſibilia de pͥma pfectione in ſenſu. i. ſunt ſilia ſenſibilib⁹ ſenſus in hoc, ꝙ ambo mouēt, ⁊ ſunt intētiones imaginabiles, ⁊ iſtę ſunt vl̄es potētia: ſꝫ non actu, ⁊ ideo dixit, ⁊ iſtę quaſi ſunt in aīa, quia intētio vl̄is actu alia eſt ab intētione imaginata, quę eſt vl̄is potētia. vult ergo ꝙ ideo dixit [quaſi in aīa] qm̄ loquit̄ de vlibus in potētia, quę ſunt intētiones imaginatę, quę nō ſunt in rationali aīa: ſꝫ in memoratiua, ↄſeruatę ad libitū itellect⁹, quę eſt vicina itellectui, vt dicet̄ in 3º. Et hāc expoſitionē dedit Themi. a quo accepit Auer. Simplicius aūt (vt mihi videt̄) aliter inq̄t. Uult enim pͥ⁹ pͥncipia ſimplr̄ quodāmodo eē cōgenita itellectui: put nullo alio inoteſcūt: niſi lumine illius, ⁊ qꝛ pͥncipia ſunt potentia oīa ſcibilia, ideo oīa ſcibilia ſunt quaſi in aīa rōnabili pro quāto cōtinet̄ in pͥmis notioribus, quę actu ſunt in itellectu. Et hęc expoſitio pulchra eſt, poſtmoduꝫ. ¶ Et quia mouētia.] Auer. 2ᵒˢ dat dr̄iam, quā in expōne lr̄ę poſui. [Et iſta diſpoſitio] qꝛ (vt dixi) qs poſſet credere vlem fuiſſe dr̄iam inter actū ſciētificaꝫ ⁊ ſenſibilē, ideo ſecludit practicū. d. Et iſta diſpoſitio ſup. qualis in ſenſu, eſt etiaꝫ in nobis in ſciētia ſenſibiliū. Qđ declarat. d. Et nos diſcimus ab eis, qꝛ exiſtunt in ſenſibilib⁹, eo enim practicamus: qꝛ aſſunt ſingularia, circa quę opus porrigit̄, ⁊ qꝛ in eſſe iſti⁹ diſpoſitionis in ſciētia ſenſibiliuꝫ in nob. i. cur nos indigemus ſenſibili extrinſeco eſt eadē in cā in eſſe iſtoꝝ in ipſis ſenſibus. ſ. qꝛ tam ſenſus: q̄ practicus actus circa ſingularia ſunt, ⁊ hęc eſt cā indigētię extrinſeci obiti aſtantis vtriqꝫ opationi. ¶ Et ſilr̄ eſt itelligēdū ꝙ diſpoſitio exiſtēs in nobis in ſciētia vliuꝫ eſt in nobis, qꝛ eſt in v̄tute rōnabili. i. cogitatiua, ⁊ memoratiua, ⁊ ꝙ cā ꝙ ſumus per illā h̄ modo. ſ. intelligētes ſine pn̄tia forinſeca rerū, eſt cā, quia illa eſt illo modo. ſ. cōſeruās imaginabilia: in qbus potētia ſunt vlia. Reliquum pꝫ. ¶ Et pōt aliqs.] Mouet. q. arg⁹ in 2ª figura, ⁊ inquit, ⁊ pōt aliqs dicere ꝙ ſenſibilia nō mouēt ſenſum illo modo: quo exiſtūt ex̄ aīam, qđ pbat. mouēs enim ſenſus dꝫ eē ſm̄ ꝙ ſunt intētiones. i. eſt forma intēſibilis, quuꝫ in mā. i. ſed in mā nō ſunt itētiones in actu: ſed potētia. ergo ſup. in 2ª figura res ex̄ aīam nō debēt mouere ſub eſſe illo. ¶ Et nō pōt.] Remouet ſol. quorūdā. d. ⁊ nō poteſt aliqs dicere ꝙ iſta diuerſitas accidat pp̄ter diſſilitatē ſubi, ita ꝙ fiāt intētiones pp̄ter mām ſpūalē quę eſt ſenſus nō pp̄ter motorē extrinſecū. ¶ Debes ſcire: ꝙ qdā dicūt, ꝙ receptū habet eſſe tale a ſubto: quuꝫ recipit̄ per modū eius, ⁊ ideo dicūt ꝙ color hꝫ duplex eē. ſ. mālē, qꝛ paries mā eſt phyſica. ⁊ ſpūale, qꝛ viſus mā eſt ſpūalis. Hoc ḡ ↄfutat. d. Melius eſt eniꝫ eſtimare, ꝙ cā in diuerſitate materię eſt diuerſitas formarū. i. ꝙ viſus ⁊ paries ſunt diuerſa: qꝛ color ſpiritalis ⁊ phyſicus ſunt diuerſi, nō ꝙ diuerſitas mātę ſit cā diuerſitatis forᵃˢ, qꝛ (vt Ari. inq̄t) mēbra leonis differūt a mēbris ceruiqꝫ quia aīa ab aīa. ¶ 2º hoc pbat loco a ſili. d. Et

qũm ita ſit, neceſſe eſt ponere motorē extrinſecū a ſen-
ſibus, aliū a ſenſibilib9, ſicut fuit neceſſe in intellectu. i. ꝙ
queadmodū itellect9 poſſibilis nō ſufficit in dãdo eē intē-
tionale vlibus, ſed fuit indigētia agentis ſeparati, ſic ⁊ in
ſenſu reſpectu ſenſibiliū. Tunc apponit ſol. d. Viſum eſt
igit̃, ꝙ ſi ꝯceſſerimus ꝙ diuerſitas formaꝝ eſt cā diuer-
ſitatis mãe, ꝙ neceſſe erit motorē extrinſecū eſſe ſupple
tanꝗ̃ cām illius eē itētionalis. ⁊ excuſat Ari. in hoc. d. Et
Ari. tacuit hoc in ſenſu, qꝛ latet, qũm loquit̃ iunioꝛib9. ⁊
apparet ſup. hoc ſiłe per ſiłe in intellectu, quaſi dicat, ta-
cuit qꝛ expliſit in itellectu agēte, de quo idē eſt iudiciū, ⁊
tu debes ꝯſiderare, qꝛ̃ indiget ꝑſcrutatione.

Nō de ſenſu agente. ¶ Et qꝛ Auer. iuſſit hāc qōnē eē ꝑſcrutādā, ideo aliqua-
liter ꝓpoſui imoꝛari, lꝫ de hoc in q̃dā tractatu meo ꝯtra
Joā. iam multa dixerim. Abbꝛeuiabo ḡ breuiter quędā
quę hoc loco vident̃ mihi digna. ¶ Ut igit̃ oſtēdat̃ qō-
nis vis debes ſcire, ſm Joā. ⁊ alios ꝙ̃plures latinos, co-
lorē hēc duplex eē. ſ. phyſicū in mã. ſ. ⁊ intētionale. vꝫ. ſi-
militudinariū ad pm eē in medio. ſ. ⁊ ſenſu. ⁊ idē in oībus
alijs dicēdū ſenſibilib9. ⁊ Joā. addit ꝙ poſt eē intētiona-
le: in potētia ſenſus eſt ad eē: qō ipe vocat actualē ſenſus
ad obm applicationē, quā ſenſationē ait eſſe obti. Eſt ḡ
queſtio an tam pro eē ſpirituali ⁊ eē 2o: qō ſenſatio dr̃, ſuf-
ficiat ſenſibile ⁊ potētia, an vltra debeat dari aliqua poa
Opīo Joā. actiua pro altero illoꝝ. ¶ Joā. opinio in qōne ſua eſt in
vno ⁊ eodē ſenſoꝛio eē duas vtutes ſm rem diuerſas in-
ter ſe ⁊ ab eētia aīę, ⁊ ab oꝛgano in quo ſunt, quarū vna
eſt pn̄m paſſiuū ⁊ receptiuū ſpēi ſenſibilis, ⁊ ſenſationis,
pꝛęaccepta ſpecie velut diſpōne. altera v̄o erit pn̄m effe-
ctiuū nō ſpēi, qm̃ illa ab obto cauſat̃, ſed ſenſationis ſe-
quētis ſpēm. Sunt aūt hę potētię in oꝛgano, quēadmo-
dū qualitates diuerſę in pomo ad diuerſa officia oꝛdina-
te. ⁊ tu vide ipm. ¶ Mouerūt autē Joā. potiſſime duo
Cō. 37. hui9 motiua, ⁊ vnū v̄buꝫ Ariſto. ⁊ Auer. ⁊ qꝛ motiua ſua ſunt
Error Joā. manifeſta in eius qōne, nō expedit illa enarrare. ¶ Sꝫ
hic hō pluribꝰ peccat. dimiſit enim dignū ꝑſcrutatione,
qō Auer. ꝑcepit, ⁊ trāſit ad inutile. ¶ Scdo in hoc nihil
neceſſitatis habēt ſua thoꝛemata, qō oſtēdo pmo, omne
agēs potēs in aliquā formā, pōt in omne ꝯñs eſſentialr
Cō. 4. t. 32. ⁊ per ſe illā formā. Eſt enim regula Auer. in 8o Phyſic.
Cō. 22. t. 15. ⁊ 4o celi. ⁊ alibi, ſed ſenſibile extrinſecū pōt in ſpēm ſen-
ſibilē, ad quā eſſentialr ⁊ per ſe ſequit̃ ſenſatio, ergo ⁊ in
ſenſationē ipam, ergo fruſtra dat̃ ſenſus agens. ¶ Rur-
ſum ſpēs ꝑaccepta in potentia vel eſt actiua ſenſationis,
vel mere paſſiua. ſiquidē actiua ocioſus eſt ſenſus agēs.
Si v̄o paſſiua tm̄, ergo erit potētia ꝯtradictiōis: ⁊ ſic cō-
tingēter ad ipam ſequit̃ ſenſatio, qō ipſe negat. ¶ Am-
plius omne agēs, qō pōt inducere ſummā diſpōnē pro
Cōcl. pꝛ9. aliquo actu, pōt ⁊ illū actū: ex regula Auer. 7o metaph.
Sed ſenſibile extrinſecū eſt potēs inducē ſpēm, quę eſt
ſūma diſpoſitio, ergo ⁊ virtute illius actū 2m. Jdeo dicta
Joā. neceſſitate carēt. imaginat̃ enim ipe ſpēm ſenſibilē,
⁊ actus ſentiēdi diuerſos eſſe effect9, qō oībus diſplicet.
ſicut eniꝫ nihil aliud eſt gn̄atio niſi forma genita. d. Re-
ſpectu ad agēs, ſic ⁊ ſenſatio nihil aliud: ꝙ̃ ſpēs ſenſibi-
lis in ſenſu recepta. ⁊ ſicut gn̄atio ad agens dr̃ gn̄atio. ad
materiā dr̃ forma, ſic ſpēs ad obm dicit̃ ſilitudo, ad ſen-
ſum dr̃ ſenſatio. ergo nō duę res, ſed vna res ſunt in ſbto
differētes mēte tm̄. Quo fit vt ſenſibile vna ſpēm gene-
ret, ⁊ ſenſationē ipam. ſpēm vt ſui ſilitudinē. ſenſationē
vt ea ſenſus in obiectū trāſit. ¶ Tūc ad pmā Joā. rōnē
dicēdū, ꝙ ſpēs hęc ⁊ ſenſatio a ſenſibili fit, ⁊ dico ſenſibi-
le eſſe imediatū ſenſum: put per mediū defertur in ſen-
ſum: vt infra ſuo loco patebit. ¶ Pōt etiā dici ꝙ ſenſus
paſſiuus reduct9 ad actū per ſpēs, vt Alb. ait. nec incōue-
nit vnū ⁊ idē eſſe in actu ⁊ in poa in formis mãlibus, vt
ipſemet ꝓſtat in 8o phyſic. in q. de grauibus. ¶ Ad 2am di-
cēdū eodē modo ſenſibile eſſe imediatū pn̄m ſenſationis,
⁊ nō ſpēm. pōt ⁊ ſpēs dici qũm ipa nō diſpoſitio ſit, ſed
forma. Nec obſtat ſenſuꝫ eē in poa plurima, qꝛ illa pluri-
ma poa artat̃ ab agēte pn̄ti. ¶ Hęc igit̃ dicta neceſſitate
carent. ¶ Jdeo opus eſt ad ꝑſcrutationē Auer. occurrē,
vbi duo volo tāgere. Primo an pro eſſe intētionali colo-
ris ⁊ alioꝝ ſenſibiliū ſit neceūs aliqs motoꝛ extrinſecus.
¶ Scdo an ille erit ſenſus agēs. ¶ Pro pa pte ex v̄bis
Auer. duo colligimus argumēta ꝙ ſit. p, coloꝛ habet du-
plex eſſe. ſ. in mã, ⁊ in medio illuminato ⁊ oculo hęc duo
ſunt duę formę, quaꝝ vna in mã recipit̃. ſ. pariete, altera
in medio ſeu viſu. quęro a quo diuerſant̃ iſta duo eē, aut
a ſbtis, aut ab aliquo agēte extrinſeco a ſbtis. nō a ſbtis,
qꝛ̃ formę diuerſificāt ſbta, ⁊ nō econtra. ergo ab extrinſe-
co agēte. ¶ Scdo arguit ſicut itelligibile habet duplex
eē. ſ. in ſenſibus iterioꝛib9, ⁊ in itellectu: ad h̄ qō ſit in itel-
lectu nō ſufficiūt ſenſus iteriores, nec intellꝰ poſſibilis, ſꝫ
motoꝛ extrinſecus. ita ⁊ coloꝛ. Et huius ratio eſt, qꝛ oēe
ꝙ trāſfert̃ de vno gn̄e in alterū, reqrit agēs trāſferēs id:
vt pꝫ. ¶ Tertia ratio eē pōt, qꝛ̃ in quocūqꝫ gn̄e dat̃ po-
tētia oīa fieri: dꝫ dari potētia oīa facere, vt in 3o dicet̃, ḡ
ſicut dat̃ ſenſus paſſiuus recipiens eē ſpūale, ita ⁊ ſenſus
agēs cauſans id eē intētionale. ¶ Circa iſtud q̃ſitū Pla- Pō Plat.
tonis eſt ſn̄ia, ꝙ aīa tam rerū incoꝛpeaꝝ, ꝙ̃ coꝛpeaꝝ foꝛ-
mas habeat in ſe, nō ꝙ ille ſint accn̄tia iacentia in aīa: ſicut
lineę in tabella, qũm aīa neqꝫ nouas, neqꝫ antiquas reci-
pit impꝛeſſiones, ſed ſunt in aīa: ſicut in ea ſunt vires itellꝰ
ratio, imaginatio, ſenſus, ⁊ potētię vegetabiles. ſicut eniꝫ
rerū cognoſcēdaꝝ rōnes habet: quaſi vires eētiales, quē-
admodū mēbꝛa poſſidēt ſenſibiles rōnes: h̄ habito. Uo-
lūt ḡ Plato ⁊ Plotinus nullā paſſionē a ſenſibilibus in
aīa defluere, ſꝫ ſiqua paſſio ꝯtingit ab eis in coꝛpus ꝑue-
nit atqꝫ ſpūꝫ, quo qdē ſpiritu ſic ab externis pulſato: vel
affecto, ſtatim aīa pꝛius affectiones eiuſmodi ꝑcipit. id vo.
ꝑcipi nō eſt pati, ſꝫ potius agere. i. aliter tūc ſpūꝫ atqꝫ ali-
ter vegetare, ⁊ inatas formas ꝓdere. hęc Jāblicus. ¶ Et
ſic pꝫ ſm h̄ Platonē nō ſentire ſenſationē fieri extmittē-
do, ⁊ qūo fiat poſtmodū dicaꝫ. Hęc ḡ eſt Platonis Plo-
tini atqꝫ Jāblici poſitio. ¶ Et qũm ita ſit pꝫ colorē nō
hēe duplex eē. ſ. in medio ⁊ in mã, ꝓpter qō ſit neceſſitas
ponere duplex agens, ⁊ duplex ſbm, vt Auer. atqꝫ fere
oēs ꝑipathetici conant̃ dicere. ¶ Pro hac poſitiōe ſunt
arga fortiſſima, ⁊ expiētię multę. ¶ Arga qdē p, qꝛ tūc
ſi forma ab obto imprimet̃ in oculo, nō opoꝛtebit oculū
ad celū vltra dirigē. ¶ 2m non metiemur q̃tū diſtet ce-
lū ab oculo, imo neqꝫ diſtare putabimus. ¶ 3m celū nō
videbit̃ oculo latius. ¶ 4m tūc nō celū videbimus, ſed
celi forꝫ. ¶ Pmā ꝯñtiā pbat Plotinus in 4a eneade
ſ. in 6o lio, ⁊ ſua pbatio ſupponit idē nr̃o eē colorē itētio-
nalē, ⁊ ſibi ſilē realē, qō ideo apud ipm aliter viſio non
eēt rei ex. tūc arguit, appꝛehēſa ſpecie, tūc ſenſus ſpēꝫ poſſi-
det, ḡ amplius ſenſibile nō quęrit: ⁊ ſic poterit ſentire qñ
vult. ¶ Et debes ſcire Plotinū ſuppōnē ſpēꝫ remanere
in oculo poſt illius poſſeſſionē. Et habet foꝛtiſſimū foꝛte
argm, qꝛ foꝛa ꝯſeruat̃ a mã, ⁊ nō ab agēte. ¶ 2am deducit,
aius ſentiētis poſſidet ſenſibile, ḡ non diſtat ab eo, ⁊ per
ꝯñs iudiciū nō pōt ferre de diſtātia. ¶ 3am pbat, qꝛ̃ per
indiuiſibile nihil iudicat̃ diuiſibile. ¶ 4am etiā pbat, qꝛ̃
qcūqꝫ ſpēm rei videt nō rem videt. vide ipm. ¶ Expiē-
tię ſunt multę, pma de igniculo qui videt̃, ⁊ tn̄ videmus
ſpatiū itercepū in nocte: qō nō eēt ſi multiplicaret ſpēꝫ.
¶ P. Aialia quedā audiūt minima vt canes. Itē apes ⁊
formice mellicę olfaciunt remotiſſima. Conche diſtātia
guſtāt.

guſtat. Torpedo piſcis per lōgā vgas tāgēs te ſtupefacit te. Quo mō eſtimādū a minimo obto totū mediū ita affici. ¶ Sed eſtimādū ſenſibilia illa eē adeo cognata ſenſib⁹, vt quū pm circa ſenſum vigēt actu, ipē quoqꝫ ſenſus ipoꝝ actus circa ea expgiſcať. queadmoduꝫ alys hoib⁹: alius ſcipue eſt amicus, ⁊ ali⁹ alios ad cantū excitat, atqꝫ tripudiū. Itē ſicut in lyra: duꝫ moueť hec chorda, ſtatim ⁊ ptēpata moueť. Iteꝫ ſicut ſi amicus imaginať aliqd, ⁊ ſuus amicus ideꝫ. ſic fit ⁊ in ſenſibilibus apud ſenſibilia.

¶ Hec eſt Platonica poſitio, ⁊ fundata, ⁊ experiētię ſuę *Peripatheticoꝝ poſitio.* hec ſunt. ¶ Sꝫ pipaci adiſus hos argta adducūt, ⁊ experiēnas. ¶ Argm pm qdē qð ex Auer. capit infra cōto 67. Hec eſt per ſe, color eſt ſenſibilis: ⁊ ſic de alys, ⁊ non in pᵒ modo, g̃ in 2ᵒ. ſed nihil eſt in 2ᵒ modo tale: niſi ſit cā opationis illi⁹, vt pꝫ. g̃ color eſt ſola cā ſue ſenſatiōis, queadmodū hō eſt cā ſui riſus. vna. n. eſt cā poe, ⁊ actus ab illa poa manātis. ¶ 2ᵒ vt capit ab Auer. in 8ᵒ phyſi. oīs noua relatio realis, ⁊ per ſe, vel cōis adueniēs alicui nunc, quę pus nō, aduenit pp nouū fundatū: qð accidit alicui extremo. cum igit hęc relatio, qua ſenſus dř nūc ſentiēs, ⁊ pus nō: ſit quędā noua relatio, opꝫ vt ſit accñs aliqd noui viſui, vel colori, ⁊ colori nō: vt pꝫ. g̃ viſui. ſꝫ iſtud nouū: vel eſt ſba, vel accñs. ſi ſba hꝫ falſum eſt. Declaratū eſt enim ſbam nō poſſe eē imediatū fundatū relonis in 5ᵒ pe phię. g̃ accñs. Uel phyſicū, vel itētionale. nō phyſicū. ipoſſibile eſt. n. accñs phyſicuꝫ fieri: niſi pp nouitatē alicuius rei mālis, g̃ eſt accñs itētionale. Uel igit cauſatū ab obto eē, vel ab aīa ſola. nō ab aīa ſola, qm̄ hꝫ eſt ptra eos, ⁊ etiam ptra rōnem, qm̄ vnū ⁊ idē nō pōt eē agēs, ⁊ recipiēs alicui⁹. ¶ Cōfirmať, qꝫ vel ſile, vel diſſile obto nō diſſile, qꝫ nō duceret in illi⁹ ſenſatiōnē, g̃ ſile. ſed omne deriuatū eſt a ſuo ſili. q̃re ⁊c. ¶ Expiētię pa Auer. cōto 67. de trāſitu radioꝝ per viridia colorat parietes, qð nō eēt niſi a re viſa cāreť ſpēs ⁊ radius ꝟſus oculū, ⁊ ſenſuꝫ. ¶ 2a de imagine ſpeculi. pſtat. n. nos videre nos per illā imaginē palā. ¶ 3a de ipedimēto mediy ammoueť odor ⁊ ſonus.

¶ Ultimo forte ſenſibile corrūpit ſenſuꝫ, g̃ opꝫ aliquid agere. ¶ Quib⁹ in 2ᵒ ppōne pſpectiue dř colorē illuminatū ipreſſiue in viſuꝫ opari. Qð pbat Cōmetor illi⁹ ſic. d. oculus ſup fortē colorē illuminatū luce forti fixa intuitione pfiſus: ſi ad colorē debili⁹ illuminatū ſe flexerit inueniet colorē pm 2ᵒ apparēter miſceri, qð nō pōt niſi veſtigys eius in oculo derelictis. Qð etiā de appheſione ſolis apparet poſtq̃ oīa ſol videnť. ¶ Opꝫ g̃ ex his ſupponē coloreꝫ, imo qðlibet ſenſibile hic dupr eē. ſ. in mā, ⁊ intētionale eē qdē phyſicū eſt eē pcernēs mām ⁊ eius appēditia. Eē itētionale eſt qm̄ ſeparať a mā, ſiue ab appēdi-*Pō Alberti* tys, ſiue nō. ¶ Tūc eſt poſitio Alb. hꝫ in loco, ꝙ vna fora pōt duiſimode agere pp diuerſum modū eēndi. eſt. n. caliditas fora, ⁊ eſt in mā ignis, put qdē caliditas eſt: vt ſic hꝫ agere puraꝫ foraꝫ in medio, ⁊ in poa ſenſitiua. put ꝟo eſt in mā hꝫ agere colorē phyſicū in mā, ⁊ cū appēditys mālę. nō g̃ opꝫ recurrē ad motorē ſeparatū: vt Auer. vo-*Poſitio ꝑpa* luit. ¶ Sꝫ qꝫ hęc Albti poſitio diſſentire vř ab Auer. ⁊ ipaꝫ reprobaui in trac. illo, nūc aliter dicā. vbi debes ſcire, ꝙ q̃libet fora pōt agere dupr. Uno⁹ inquātū in mā eſt: ⁊ ſic agit foraꝫ mālē, queadmodū ⁊ ipa in mā eſt. ⁊ inquātū iſtrm pe cauſę, ⁊ qꝫ pa cā ſpūalis eſt, ideo inq̃tuꝫ iſtrm pe cauſę agit intētionē ſpūalē. ꝙ aūt fora poſſit agere his duob⁹ modis, pbaui in illo tract. rōnib⁹ aptis. ¶ Tūc dico ꝙ eē neccīuꝫ motorē ſeparatū pro eē itētionali ſenſibili pōt itelligi, vno⁹ in rōne pncipy primi: ⁊ ſic nō. primū enim pnm eſt obm ipm ad ex. qð in rōne cauſę prime pducit eē intētionale ſibi ęqualēs. ¶ 2ᵒ modo in rōne pncipy remoti ⁊ pmi: in cuius vtute id eē intētionale fit ab obto: ⁊ ſic opꝫ recurrē ad motorē ſeparatū. vꝫ. deū ſublimeꝫ, in vtute cuius forma pducit ſe intētionalr in medio ac organo: ⁊ ſic diuerſitas illoꝝ eē nō ex materię diuerſitate pſurgit, ſꝫ ex agēte. color. n. mālis eſt ita phyſicus ppter agēs phyſicū. color ꝟo itētionalis: ppter agēs ſaltē pm in vtute cuius fit. ¶ Id ꝟo qð petebať, an hic motor ſeparať⁹ ſenſus agēs dici dꝫ, iam apparet ꝙ nō, qm̄ potius primū agēs cōuenit in noīe cum effectu q̃ remotū. cum igit cōcurrat tanq̃ agēs remotū nō ſenſus, ſed motor ſeparať⁹ dř. Etiā qm̄ itellect⁹ agēs accōmodať itellectui poſſibili ppter aię rōnalis excellētiā. merebat. n. ſua nobilitas: non tm̄ hēe pnm paſſiuū ſue opationis: ſed actiuum. nō ſic ſenſus cuꝫ ſit multo iferior itellectu, ⁊ quāto minus mā. nō. n. habet māꝫ actiuā ſibi corrñdētē ppter vilitatē eius. ¶ Et qm̄ pſideraui cōmentū Simplicy in multis locis hic inueni opiōnē ſuā in hoc. eſtimauit eniꝫ ipē: aliud eē recipe colorē, ⁊ aliud diiudicare ac cogſcē. cōe enim eſt medio illuminato, ac ſenſorio aiato recipe colorē ſine mā. attamē queadmodū mediū ſic recipiens nō cognoſcit, nec diiudicat. ita ſenſoriū nō cogſcit nec iudicat. verū qꝫ in ſenſorio fit ſenſatio quę in iudicio ac cognitione pſiſtit vltra ſenſoriuꝫ in aīa ſenſitiua vtutē quādā eſtimat actiuā nō effectiuā extra: ſicut antiq qdā eſtimāt, ſed actiuā iudicy ac agnitionis. ⁊ ſic apud Simpl. nō dať virtus paſſiua ſenſationis, quę ſenſus dicať paſſiuus, nec vtus actiua itētionis ſenſibilis. ſed dať vtus actiua: non effectiua foris, ſed diiudicatiue ac cognitiue. Pro receptione g̃ obti itētionalis ſufficit ſenſoriū aiatuꝫ, dato ꝙ in eo nulla ſit poa alia ab eo. Pro iudicio ac cognitiōe ſufficit vtus actiua. g̃ apud Simpl. tm̄ ſenſus datur actiuus ⁊ nō paſſiuus. Et lꝫ Ari. dicat ſentire in pati pſiſtere. hꝫ dicit, nō ꝙ ſenſatio ipa ſit pura paſſio, ſꝫ hꝫ dicit quātū ad ſenſoriuꝫ ipm in quo primo fit ſpēi receptio ſine qua nō fit iudicium ⁊ cognitio. Sed vtcūqꝫ Plotini rationes nullę ſunt, ⁊ ſuo loco copioſe ſoluentur, ⁊ tu cōſidera tractatum meum de hoc.

¶ Nūc id ſit a nobis determinatū cum ſimplex in q̃ nō ſit id qð dř eē potētia, ſed aliud qdē ſit vt puer quē militare poſſe dicere licet, aliud autem vt hiſce qui iam aetate militariqꝫ arte aptus euaſit ad militādum: ſenſitiuū ſiliter ſe habere.

¶ Nūc auteꝫ tm̄ ſit diffinituꝫ: ꝙ cum nō ſimplex ſit id qð potētia dicit, ſed aliud qdeꝫ vt ſi dicamus puerum poſſe militare, aliud aūt vt in ętate extitem: ſic habet ſenſitiuuꝫ.

¶ Quum dixiſſet recolligit qd hactenus dictū ſit, ⁊ inqt. *Coll. text. cō. 61.* Nūc aūt tm̄ ſit diffinitū. i. determiatū, qm̄ quuꝫ nō ſimpliciter. i. ſm vnā intētionē ſit qð poa dř. Sed aliud qdē ſicut ſi dicamus puerum poſſe militare. i. in poa remota. aliud aūt ſicut ętate extiteꝫ. i. vt ille qui iam ętate militariqꝫ arte apt⁹ euaſit ad militādū. Sic habet ſup. ſe ſenſitiuuꝫ. ſ. in poa remota, vt puer, ⁊ ppinq̃. ¶ Et inqt Auer. ⁊ intēdit per oīa iſta declarare q̃ poa ſenſus: quę recipit ſenſibilia, nō eſt pura preparatio. i. puatio: relinquēs tm̄ aptitudinē, ſicut pparatio quę eſt in puero ad recipiēdū ſciam. eſt. n. illa tm̄ puatio ſcientię: cum aptitudine ad illā, quā ignorātiā negatiōis appellāt, ⁊ ꝙ eſt aliqs act⁹: ſicut hñs habitū qm̄ nō vtiť ſuo habitu. Et verū aūt poa. n. ſenſitiua nō eſt pura priuatio: queadmodū in puero capacitas illa, ſed eſt quędaꝫ qualitas: quę reſpectu organi act⁹ dř. reſpectu ꝟo ſenſationis dicit pparatio.

¶ Atqꝫ cum ipſoꝝ diſa noie careat determinatim aūt ſit ipſa eē diuerſa ⁊ quo pacto diuerſa ſunt: ne-

ceſſe eſt ipſo pati ac alterari tanq̃ ꝓprijs noib⁹ vti. Ipm aũt ſenſitiuũ: potẽtia tale eſt q̃le iaʒ ipm ſenſibile eſt actu ſicuti diximus. Patiꝛ igiꝛ cum eſt nõ ſile: at paſſuʒ euaſit ſile, ⁊ eſt tale quale eſt illud.

❡ Qm̃ autẽ innoiata eſt ipſoꝝ dĩa, determinatuʒ eſt aũt de his ꝙ alia, ⁊ q̃uo alia: neceſſe eſt ipſo pati ⁊ alterari tanq̃ ꝓprijs nominibus vti. Senſitiuũ autem: potẽtia eſt tale quale iam actu ſenſibile, ſicut dictũ eſt. Patitur igiꝛ, nõ ſimile exiſtẽs: paſſuʒ aũt, aſſimilatum eſt, ⁊ eſt tale quale illud.

Coll.text. cõ. 62. ❡ Uult recolligꝛ diffõnem ſenſitiui. ꝓponit tñ ꝑus q̃dã vtile ad ſmonẽ, ⁊ inqt. Qm̃ aũt innoiata eſt dĩa ipoꝝ. ſ. potẽtie, ⁊ trãſmutatiõis: vt Auer. exponit. Determinatũ eſt aũt, qm̃ altera ſup. eſt alteratio corruptiua ab alteratione ꝑfectiua, ⁊ q̃uo altera, qꝛ ęquoce ꝓpe vel analogice, ⁊ per ꝯñs non hñt noia ꝓpa. His declaratis nc̃cio vti debemus ipo pati ac alterari tanq̃ ꝓprijs noib⁹ ſup. cõuenientibus ſenſationi ⁊ trãſmutationi ſenſitiuę, ⁊ hoc nõ nocet, vt Auer. inqt, qm̃ iam determinauimus intẽtionẽ ſm quã diuerſanꝛ: id eſt quum ſit ſtabilitas ſenſus nois. ❡ Senſitiuũ aũt. ꝗtuʒ h̄ ꝑaccepiſſet, diffinit ſenſitiuũ ſimplr. i. in gñe, vt Auer. itẽdit, ⁊ inqt. Senſitiuũ aũt po⁹ eſt quale ſenſibile iaʒ actu. ſicut dictũ eſt. i. vt Auer. inqt. Manifeſtum eſt igiꝛ ex h̄ qd̃ diximus. ꝙ ſentiẽs ſimplr eſt idẽ: qd̃ eſt in po⁹ ad itẽtionẽ, quã determinauimus de potẽtia per intẽtionẽ rei ſenſibilis in ꝑfectiõe. i. id qd̃ innatũ eſt ꝑfici per itẽtionẽ rerũ ſenſibiliũ: nõ per ipas res ſenſibiles. ❡ Qꝛ aũt ſenſus nõ ꝑficiaꝛ per ipas res ſenſibiles: vt Empe. finxit, ꝓbat Auer. d. Et ſi nõ. i. ⁊ ſi ſenſus nõ ꝑficiꝛ ab intẽtione rei: ſed ab ipa re, tũc eſſe coloris in viſu, ⁊ in corpe eſſet idem. ꝯñtia pʒ ſi per te ſenſus ꝑficiꝛ a re ⁊ nõ ab intẽtione rei. ❡ Et tunc dedit incõueniẽs. d. Et ſi ita eẽt. ſ. q· ideʒ eẽ oibus modis hñet color in viſu, ⁊ in mã, tũc eſſe eius in viſu nõ eẽt cõphẽſio ſup. queadmoduʒ nec eſſe coloris in mã. Fundaꝛ hęc vltima ꝯñtia in hoc, qd̃ q̃lcũq; eſſe obiti eſt idẽ, idem erit modus eius cõphẽdẽdi vel ignorãdi. ❡ Obycies, qm̃ eſſe coloris in medio ⁊ in ſenſorio idem eſt, ⁊ tñ in ſenſorio eſt cõpręheſio: ⁊ nõ in medio. ❡ Põt dici ꝙ Auer. ſupponit eſſe idẽ eẽ ⁊ eodẽ modo: vt Empeð. ait, ⁊ tũc optime ſequiꝛ, ꝙ ſi eẽ eſt idem ⁊ eodẽ modo queadmodũ in mã nõ eſt ſenſatio nec in organo. mõ color in medio: ⁊ in ſenſorio: ⁊ ſi habeat ideʒ eẽ, nõ tñ eodẽ modo, qm̃ in ſenſorio reſpicit ſubm viuũ capax iudicij: nõ ſic in medio. ❡ Tunc vt Auer. inqt põderãdũ eſt in arabica trãſlatione li. [Sicut ſenſitiuũ in ꝑfectione] ⁊ in nr̃a [quale ſenſibile iaʒ actu.] vbi nõ dixit ſentiẽs eẽ in po⁹ id: ſed ad aliqd̃, ſicut id, qm̃ ſi eẽt in po⁹ ad id, tũc idẽ eſſet eẽ coloris in viſu: ⁊ in mã: vt dcm̃ eſt, ſed hñ eſt in po⁹ ad aliqd ſile illi in ſpecie, vt patebit loco eius. Reliquuʒ text⁹ ⁊ cõmenti pʒ.

❡ At enim: de vnoquoq; ſenſu deinceps a ſenſibilibus cuiuſq; ꝑficiſcẽtes dicamus oportet. atq; ꝑus ipſa ſenſibilia diſtinguẽda eſſe videntur. Senſibile itaq;: trifariaʒ diciꝛ. ſenſibiliũ enim: quaedã per ſe, quaedã per accidens ſentiunꝛ. Et illoꝝ rurſus: alia ſunt vniuſcuiuſq; ꝓpa ſenſus, alia cõmunia cũctis. Atq; ꝓpꝛium id ſenſibile dico: qd̃ alio ſenſu ſentiri non põt. ⁊ circa qd̃ error fieri nequit. vt color reſpectu viſus, ⁊ ſonus auditus, ⁊ ſapor guſtus. Tactus aũt: plures differẽtias habet qdeʒ, indicat tamẽ de illis vt caeteroꝝ ſenſuũ quiſq; de ſuo ſenſibili ⁊ nõ decipiꝛ. Uiſus enim nõ errat eſſe colorẽ, aut auditus eſſe ſonuʒ: ſed qd ſit id qd̃ eſt infectũ colore vel vbi aut qd ſit id quod ſonat vel vbi. Huiuſcemodi igiꝛ ſenſibilia: dicunꝛ vniuſcuiuſq; ꝓpa ſenſus.

❡ Dicẽduʒ aũt eſt: ſm vnũquẽq; ſenſum, ⁊ de ſenſibilib⁹ primo. Diciꝛ aũt ſenſibile tripliciter: quoꝝ duo qdẽ dicimus per ſe ſentiri, vnum aũt ſm accidẽs. Duoꝝ auteʒ: aliud qdeʒ ꝓpꝛium eſt vniuſcuiuſq; ſenſus, aliud aũt cõmune oium. Dico aũt ꝓpꝛiũ qdeʒ: qd̃ non ꝯtingit alio ſenſu ſentiri, ⁊ circa qd̃ non cõtingit decipi. Ut viſus coloris, ⁊ auditus ſoni, ⁊ guſtus ſaporis. tactus aũt: plures habet dĩas. Sed vniuſquiſq; iudicat de his: ⁊ nõ decipiꝛ ꝙ color ſit, neq; ꝙ ſonus, ſed qd ſit coloratuʒ aut vbi, aut quid ſonãs aut vbi. Talia igiꝛ: dicunꝛ ꝓpꝛia vniuſcuiuſq;.

❡ Quiꝛ Ari. q̃ſi ꝑambula de ſenſib⁹ cõiter locut⁹ eſt, modo aggrediꝛ de eis ſigillatim, ſeruãs eãdẽ viã: quã ſup. ſ. a ſenſib̃ obtis ad act⁹, ⁊ ab actib⁹ ad po⁹, inde ad eẽntiã. Coll.text. cõ. 63. ❡ Reddit aũt Them. cãʒ hui⁹. d. vñ de ſingulis ſeorſuʒ ſenſib⁹ agẽdũ. naʒ ois de ſenſu tractat⁹ ꝓpe cõis, aut gñalis appellari nõ põt, quiꝛ in ſenſu aliqd vt ꝑus: aliqd vt poſteri⁹ ꝯſpici ⁊ notari ꝯtingat. qꝛ igiꝛ ꝑꝑ ordinẽ coꝝ nullus tractat⁹ põt eẽ cõis ac eis ſufficiẽs, opus eſt poſt illa cõia pręambula aggredi circa vnũqd̃q; tractare. ꝑ vo de ſenſib̃ tanq̃ ab obtis, q̃ruʒ q̃dã tanq̃ nc̃cia hic tractanꝛ: vt Simpl. inqt. ſ. ꝓpa hęc nc̃cia ſunt, qꝛ ꝑ ex eis vniuſq;q; ſenſus inoteſcet. alia aũt vt cõia tanq̃ iuuãtia ad cogñeʒ po⁹. Per accñs aũt hic inducunꝛ ſenſib̃, vt cõpleaꝛ doctrina, ac vt ſecludanꝛ a ꝯſide̅ hui⁹ ſcie. ❡ Ponẽs g̃ itẽtionẽ, ac ordinẽ inqt. Dõm aũt ſm vnũquẽq; ſenſum. ⁊ ꝑ de ſenſib̃ tanq̃ a notiorib⁹, ⁊ ſtatim ꝓſeqꝛ. d. Dꝛ aũt ſenſibile triplr, q̃rũ duo qdẽ dicimus ꝑ ſe ſentiri. vnũ aũt ſm accñs. ſbdiuidit aũt alteꝝ. d. Duoꝝ aũt aliũ qdẽ ꝓpꝛuʒ eſt vniuſcuiuſq; ſenſus, aliud aũt cõe oiuʒ ſenſuũ. ſʒ q̃uo ſenſibile cõe ſit oib⁹ ſenſib⁹ poſteri⁹ diceꝛ. ❡ Dico aũt. [ꝓpoſita diuiſione, ac ſbdiuiſiõe, ſtatiʒ diffinit mẽbra, ⁊ incepit a ꝓpo tanq̃ a mag̃ itẽto, ⁊ inqt. Dico aũt ꝓpꝛuʒ qdẽ qd̃ nõ ꝯtigit altero ſenſu ſentiri, ⁊ circa qd̃ nõ ꝯtigit errare. Hęc eſt ei⁹ deſcriptio. hʒ ãt hęc duas ꝑticulas. ꝑ g̃ exẽplo exponit ꝑ͞a. d. Ut viſus coloris, audit⁹ ſoni, ⁊ guſt⁹ humoris. i. ſaporis. De tactu aũt inqt. Tactus aũt hʒ plures dĩas. ſ. obtoꝝ, ſed eodẽ mõ vniuſq;q; eoꝝ iudicat de his tñ, ⁊ nõ de alijs. ꝙ g̃ nõ ꝯtigat altero ſenſu ſentiri his pʒ. deĩde explanat 2ᵃᵐ. d. ⁊ nõ decipiꝛ viſus de obto, qm̃ color, neq; audit⁹: qm̃ ſon⁹, ſed qd coloratũ, aut vbi, aut qd ſonans. decipiꝛ g̃ ſenſus de copulatis ſenſibili ꝓpo. ſ. mã, agẽte, ⁊ loco: vt ꝯſtat. Tunc recaplat. d. Igiꝛ hõ qdẽ dnr ꝓpa vniuſcuiuſq;. ꝙ g̃ ſenſibile ꝓpꝛiũ ſit circa qd̃ nõ ꝯtigit altero ſenſu ſentiri, ⁊ circa qd̃ nõ errare, palã mõ eſt.

Cuʒ declarauit. Auer. ꝑ exponit textũ quãtũ ad q̃dã. 2ᵒ ibi [Et quũ dixit: ſed in colorato.] Abſoluit tres. q. circa lr̃aʒ vtiles. Adhuc circa ꝑᵐ narrat itẽtionẽ ꝑtis. 2ᵒ ibi [Et ſmo eius.] Iaʒ trãſit ad textus expõnẽ. Prima pars manifeſta eſt ꝑ ſe. [Et ſmo eius.] Hic Auer. aliqua exponit text⁹ aliq̃ dimittit. colligã g̃ ex tota hac ſol. cuiuſdã difficultatis, qm̃ Ari. dixit ſenſuʒ nõ errare circa ꝓpꝛiũ obm, vt qm̃ nõ errat in eẽ albo ⁊c̃. queſtio põt eẽ q̃uo itelligiꝛ iſtud: aut ſimplr; Coll. 63.

aut cuʒ

aut cũ conditione. Si ſimplr ſunt multę inſtantię, quas
vide ab expoſitorib⁹. ⁊ ſi cũ cõditione quę eſt illa ꝯditio.
¶ Ad hoc ergo Auer. ſol. inqͥt. o. Qui nõ errat in eis. ſ. in
maiori pte. Themiſti⁹ aũt ac Simplici⁹ tres apponunt
ꝯditiones. Inquit. n. Themiſtius. Falli. n. aſpect⁹ nequit
circa rez viſibilez, ſi mũdus ⁊ ꝓbus oculus habeat, ⁊ p
hoc vult hic ꝙ organũ ſit bñ diſpoſitũ. Scðo ait, ſi ſere/
nũ ſit, ⁊ per hoc notat ſcðaz. ſ. medij puritatẽ ⁊ diſpõnẽ
pro eo. Tertio addit ſi interſticio iuſto colores abſceſſe/
rint. Et per h̃ notat tertiã. ſ. debitã ac ꝓportionatã diſtã
tiaz. ⁊ has tres Themiſti⁹ vult eſſe intelligẽdas in quolz
obiecto cuiuſcũqz ſenſus. ¶ Albert⁹ aũt ait nunq̃ ſenſuz
errare, cũ error nõ eſt ſumẽdus ex re: ſed ex intẽtiõe rei.
¶ Sed expoſitores ꝯdicunt his multũ ſubtilr. Pmo qa
dicũt cõtra textũ. Ariſto. n. ait ſenſuz nõ errare circa ſenſi
bile ꝓpriũ, ⁊ exẽplificat de obiectis pmis. iſti dicũt erra/
re ad min⁹ aliquo, ergo ꝯdicũt. ¶ P. Sicut ex Alberto
colligit, qð eſt ꝓpriũ eſt per ſe. qð eſt per ſe eſt de oĩ, g̃ ſi
nõ errat circa primũ per ſe, nec circa inferiora ad illud.
¶ Id etiã qð Albert⁹ inquit, videt error, qm̃ ſi ſic eſſet:
nunq̃ ſenſus erraret: ⁊ ſic hñs organũ bene diſpoſitũ ⁊
aliqualr male ęque bene viderent. ¶ Etiã ſicut intellus
ad intelligibile, ſic ſenſus ad ſenſibile. ſed intellus errat,
qñ aliter eſt ex parte rei q̃ intẽtio repręſentet, ergo ⁊ ſen
ſus errabit, qñ aliter eſt in re q̃ pręſentet ſpẽs. ¶ Pro/
pter qð dicunt dictũ Ariſto. eſſe intelligẽdum de obiecto
pmo ⁊ per ſe, ⁊ nõ de obiecto per ſe ſcðo: ſicut albuz ⁊ ni/
gruz ⁊c̃. ¶ Ego aũt ſuſtinẽdo hos maxime Themiſtiũ,
⁊ Auerroim dicerez, ꝙ aliud eſt obiectũ cognitũ, aliud
iudicatũ. id eniz qð cognoſcit eſt gen⁹ id xo qð iudicat
eſt ſpecies: ideo ſenſus cõpręhenſiue nõ errat. iudicatiue
errare põt. hi ergo exponunt nõ cõpręhẽſionẽ ſenſus, ſz
iudiciũ: ⁊ ſic poſſunt ſaluari. id xo qð eſt cõtra Albertuz
ſolue tu. ¶ Et quũ dixit.] Hic abſoluit. q. Et pmo pmaz.
ait eniz Ariſto. [Et nõ decipit viſus: qm̃ color, ſed qd co/
loratũ.] Tunc ex hoc videt ſequi viſum cognoſcẽ qddi/
tatez ſubſtãtię ac coloris, qm̃ potẽtia cõpręhenſiua non
errat niſi circa poſſibilia cõpręhẽdi. Senſus. n. non errat
circa cognitionẽ dei, qm̃ nõ cõpręhẽdit eũ, quare ſi ſen/
ſus errat in qd coloratũ, ergo põt cognoſcere qdditatez
colorati, ⁊ ſubſtãtiã eius. ¶ Soluit ergo Auer. o. Et quũ
dixit: ſed in colorato qd eſt, ⁊ vbi eſt, ⁊ in audito qd eſt, ⁊
vbi eſt, nõ intẽdebat ꝙ ſenſus cõpręhendit eſſentias re/
rum, ſicut qdaz eſtimant. ſ. vl'iter ⁊ abſolute. cuius rõnez
reddit. Hoc eniz eſt alterius potẽtię, quę dicit intellus.
vult ergo Ariſto. nõ intelligere per quid eſt quidditatez
vlez. ſed intẽdebat ꝙ ſenſus, cũ hoc ꝙ cõpręhendit ſua
ſenſibilia ꝓpria, cõpręhẽdit intẽtiones indiuiſibiles di/
uerſas in generib⁹ ⁊ ſpecieb⁹. cõpręhẽdit igit intentionẽ
huius hoīs indiuiſibilis. i. quidditatẽ indiuiduã illi⁹, ⁊ in/
tentionẽ huius ęque idiuiſibilis, ⁊ vl'iter intẽtionẽ vniuſ/
cuiuſqz pręͩicamẽtoꝝ indiuiſibiliũ. eſt ergo ſol. ꝙ Ari.
per qð quid eſt intelligit quidditatẽ pticularitẽr ⁊ ſigna/
te, ⁊ hõ bene ſenſus cõpręhendit. ¶ Sed hęc ſolõ nõ vĩ
bñ dicta, qm̃ ſenſus exteriores nec adhuc pticlares qddi
tates ſentiẽt decẽ pñtoꝝ. g̃ circa illa nõ pñt dici erronei.
¶ Scðo tũc h̃ cõpetẽt ſenſib⁹ exteriorib⁹ brutoꝝ, qm̃
illi ſunt ſenſus ẽt pticulares. pmã abſoluit Auer. ibi [Et
iſta intẽtio.] ſed ſcðaz. o. Et hoc videt eſſe ꝓpriũ ſenſib⁹
hoīs. qð verbo Ariſto. ꝓbat. o. Unde dicit Ariſt. in libro
de ſenſu ⁊ ſenſato, ꝙ ſenſus alioꝝ aialiũ nõ ſunt ſicut ho/
minis, aut ſi non dicit hęc vba formalr dicit ſimile huic
ſermoni. ſ. ꝙ ſenſus brutoꝝ pcipiũt cortices, ſenſus hoīs
medullaz. ¶ Sed dices tu, ꝓpter quid fuit hęc diuerſi/
tas. ¶ Reſpondet ꝓpter finez, ⁊ ꝓpter materiã. ꝓpter
finem quidez, qm̃ nullũ aialiũ ordinat ſenſus exterio/
res ad intelligere: niſi hõ. ſenſus. n. iſti ad cogitatiuã ordi/
nant, quę intellui deſeruit: ideo nõ tm̃ ſunt ꝓpter vtile,
ſed ꝓpter nobile. Propter materiã xo qm̃ aialiũ nullũ
cõplexionẽ habet hoīs in tanta temperãtia: ideo ꝓpter
temperantiã ſenſoꝝ: reddit aptius ad percipiẽdum hõ.
¶ Ad primã aũt quã Auerrois idez diſſoluit, nunc ait,
⁊ iſta intẽtio indiuiſibilis eſt illa: quã diſtinguit virt⁹ co/
gitatiua a forma imaginabili, ⁊ expoliat ea ab his, quę
ſunt adiuncta cũ ea: ex iſtis ſenſibilib⁹ corporib⁹ ⁊ pro/
prijs, ⁊ reponit eaz in memoratiua. Uult dicere ꝙ idez
ſm rem cõpręhendit a ſenſu exteriori, ⁊ a cogitatiua: di/
uerſimode tamẽ, qm̃ ſenſus exterior eaz ꝯfuſe ⁊ q̃ſi inuo
lute cõpręhendit, imo quaſi per accidens, cogitatiua di/
ſtincte: ac per ſe, cũ illaz percipiat expoliatã ab accidẽti/
bus imaginabilib⁹. ¶ Sed ambiges quõ differat cõpręͤ
hẽſio imaginatiuę a cõpręhẽſione cogitatiuę. ¶ Rñdit
Auer. ꝙ conueniunt in cõpręhenſo, ⁊ differũt in mõ com/
pręhẽdendi. o. Et eſt hęc eadez illa: quã cõpręhẽdit ima/
ginatiua. ergo in re cõueniũt cõpręhẽſa, ſed imaginatiua
cõpręhendit eaz cõiunctã iſtis ſenſibilib⁹ ſup. cogitatiua
expoliatã. ¶ Sed dices igit imaginatio nõ differt a ſen
ſatione. ¶ Rñdet ꝙ differunt in modo, cõueniunt tñ in
re, ⁊ hoc dicit: lz ei⁹ cõpręhẽſio ſit magis ſpũalis: q̃ ſup.
ſit ſenſatio. vnde id relatiuũ eius refert imaginatiuã: ⁊ ſic
abſoluta eſt qõ. ¶ Debes ſcire in vno ⁊ eodẽ appręhẽſo
eẽ q̃tuor rõnes, ſeu modos appręhẽdendi. v. g. in hoc co
lorato pmo eſt mã, pñtia materię, ꝯditiões materię, intẽ
tio indiuidua formę, ⁊ qdditas vlis. ſenſus ergo exterior
pcipit hoc coloratũ, vt abſtrahit a mã: nõ tñ a pñtia ma
terię, nec ab appendicijs materię, nec intẽtione pticulari
formę. ergo eſt obiectũ ſenſus externi: vt abſtrahit tñ a
mã. imaginatiua percipit id: vt abſtrahit a mã ⁊ a pñtia
mãę, nõ tñ a ꝯditionib⁹ mãę, ⁊ intẽtiõe pticulari formę.
Ergo eſt obm̃ imaginatiuę, vt ꝯcludit cõditiones mãę, ⁊
forę itẽtionẽ. vt abſtrahit aũt a pñtia, ⁊ mã ipſa. ⁊ h̃ dice
bat Auer. cũ inqͥt, ꝙ nõ expoliat ab accñtib⁹ ⁊c̃. Cogita
tiua abſtrahit a mã, pñtia mãę, cõditionib⁹ materię. ſed
nõ ab intẽtione indiuiſionis. ergo obiectũ cogitatiuę erit
hoc mõ. vltimo intells abſtrahit ab oīb⁹ his, ⁊ percipit
quidditatem ſimplr vt vle eſt: ⁊ ſic pz ſolõ qõnis. tacuit
ſenſuz cõem, qm̃ obiectũ eius eſt obiectũ ſenſus externi.
Itẽ tacuit ⁊ memoratiuã, qr ſm eã nõ pcipit: ſz ꝯſeruat.
¶ Sz ambiges ſi cogitatiua abſtrahit a mã, pñtia ma/
terię, ꝯditionib⁹ mãę, g̃ relictũ eſt vle. ¶ Dõm ꝙ id reli
ctũ eſt idiuiduũ vagũ, qm̃ lz abſtrahat ab accidẽtib⁹, nõ
abſtrahit a pñte mãę, quę ſimul ꝯcipit cũ ſuo obto.
¶ Ambigunt an cogitatiua cõpręhendat ſubſtãtias par/
ticulares, ⁊ vl'iter indiuiduas formarũ decẽ prędicamẽ/
toꝝ, ꝙ non, qm̃ id qð nõ percipit pręſentiã alicuius, nec
percipit id. ſz cogitatiua nõ percipit pręſentiã ſubſtãtię:
vt pz in duob⁹ obiectis oino cõſimilib⁹ ſucceſſiue oſten/
ſis, ergo ⁊c̃. ¶ Secũdo memoratiua eſt ſpiritualior: q̃
cogitatiua. ſed memoratiua nõ compręhendit ſubſtãtiã,
ergo nec cogitatiua. antecedens pz 3° huius. quãtum ad
ambas partes. ¶ In oppoſitũ eſt Auerrois hic ⁊ alibi.
¶ In iſta ambiguitate breuiter latini oẽs volunt nullũ
ſenſuz: nec exteriorẽ: nec interiorez percipere ſubſtãtiaz
per ꝓpriam ſpeciez, imo quidaz addunt ꝙ nec intellus,
⁊ hoc ꝓbãt fortiſſimo argumẽto, qm̃ omne cognitũ per
ꝓpriam ſpeciez cauſat prius ſpeciez in potentijs priori/
bus, ⁊ poſt in potentijs poſteriorib⁹ vſqz ad vltimã. mõ
non eſt ita, qm̃ ſi ſpecies ſubſtantię cauſant in ſenſu exte/
riori, tunc ſentit ab coꝛquare ⁊c̃. ¶ Secũdo arguit quẽ/
admoduz res in eſſe, ſic ⁊ in cognoſci, ſed ſubſtantia non

An cogitatiua cõpręhendat formas indiuiduas decem prędicamentoꝝ.

Cõmen. 6°.

opĩo latinoꝝ.

ſit imediate ſubſtantia: vt Ariſto. ait in ſenſu ⁊ ſenſato: imo ſubſtantia nihil operaẽ imediate, ſed accidens eius, ergo ſuba imediate nõ cauſabit ſpẽȝ ⁊ cognitionẽ ſuam, ſed virtute accñtis. ¶ Auerrois ṽo opinaẽ cogitatiuam ſubaȝ cõprehẽdere, ⁊ hoc ꝓbaẽ apud eũ. pͥmo ois potẽtia cognoſcitiua alicui potẽtię ſupiori miniſtrãs aliquid, cognoſcit id. ſed cogitatiua eſt cognoſcitiua, ⁊ miniſtrat

Commen.6.T.c.33°. ſubaȝ intellũi: imo oẽ cognoſcibile: vt pȝ 3° huiꝰ. ğ cognoſcit ſubaȝ, ⁊ oẽ cognoſcibile ⁊c̃. ¶ Scḋo potẽtia altioris gradus cognoſcit qcqd cognoſcit inferior ⁊ vltra. ſȝ imaginatiua cognoſcit oia accidẽtia, ergo cogitatiua: quũ ſit ſupior, cognoſcit oia accñtia ⁊ aliqd vltra, ⁊ id nõ eſt niſi ſuba. Pro nũc hęc ſufficiunt. ¶ Tunc eſt. q. apud Auer. vtrũ cogitatiua cogſcit p ꝓpriã ſpẽm an p ſpẽȝ accñtis. ¶ Et dõm ꝙ põt vtrũqȝ teneri. pͥmo ꝙ per ꝓpriã ſpẽȝ, ⁊ argᵐ facillime ſoluũtur. ¶ Primũ nihil valet, qm̃ nõ quęlibet receptio eſt ſenſatio, ſȝ receptio in tali potẽtia ⁊ in tali organo. in plus. n. receptio ꝙ̃ ſenſatio. ¶ Scḋȝ ẽt nihil valet, qm̃ id intelligiẽ in cogñe ſm nãȝ: nõ quo ad nos. ¶ Et põt teneri ſcḋo, ꝙ ſuba cognoſciẽ: ſȝ nõ p ſpẽȝ cauſatã pͥmo a ſuba: ſȝ ab accñtibꝰ ṽtute ſubę. accñtia. n. hñt cauſare ſpẽm eoꝝ ṽtute ꝓpria, ſpẽm aũt ſubę ṽtute ſubę, ſicut calor ṽtute caloris ſolum calorẽ, virtute ſubę ſubaȝ. ¶ Ad argᵃ. Ad pͫ dõm argmᵐ id tm̃ arguere cogitatiuã decipi aliqñ pp ↄformitatẽ accñtiũ, ſicut accidit itellũ. ¶ Ad 2ᵐ dõm memoratiuã eẽ ſpũalẽȝ ⁊ abſtractiorẽ cogitatiua in ↄſeruãdo, nõ in pcipiẽdo: vt ↄſtat.

¶ Cõmunia ṽo ſunt haec: motus / quies / numerus / figura / ⁊ magnitudo. talia nãqȝ: nulliꝰ ſunt ꝓpͣa ſenſus / ſȝ oibꝰ cõia ſunt. eteniȝ: tactu motꝰ qdaȝ ſenſibilis eſt / atqȝ viſu. Per ſe igiẽ ſenſibilia: haec ſunt.

¶ Cõmunia autẽ: motus, quies, numerus, figura, magnitudo. hmõi. n. nulliꝰ ſunt ꝓpͥa, ſȝ cõia oibꝰ. eteniȝ ⁊ tactu, motꝰ aliqs ſenſibilis: ⁊ viſu. Per ſe igiẽ ſenſibilia: ſunt hęc.

Collectanea text° cõ" 64ᵗ. ¶ Expedita declaratiõe ꝓprioꝝ, nũc ꝓprie cõia tractat, ⁊ inqt. Cõia aũt motꝰ, quies, nũs, figura, magnitudo, cuiꝰ rõnem reddit. Hꝯ aũt nulliꝰ ſunt ꝓpͥa, ſed cõia oibꝰ. Et oſtẽdit exẽplo. d. Tactu. n. motꝰ aliqs ſenſibilis eſt, ⁊ viſu, ⁊ ſup. cęteris. Tunc recapitulat. d. Per ſe qdẽ igiẽ ſũt ſenſibilia hęc. dixit [motꝰ aliqs] qm̃ nõ ois motꝰ tangibilis: vt motus cęli qui tangi nõ põt.

Com.64ᵐ. Cum declarauit. Proponit intẽtionẽ pris ⁊ ſmo pȝ. [Et h̃ qḋ dixit] Auer. abſoluit apud me duas. q. vtiles, quaꝝ pͣ accidit in ṽbis arabice trãſlationis. Scḋa in ſnia totius partis. Circa pͥmã inquit Ariſt. in arabica trãſlatione, [ſed cõia eis oia.] vbi patet ꝙ oia ſenſibilia cõia ſũt ſenſibilia ab eis. i. a qnqȝ ſenſibꝰ exteriorībꝰ. Põt etiã ⁊ in nr̃a trãſlatione accidere. ait. n. [ſed cõia oibꝰ] vult ꝙ h̃ enumerata ſint oibꝰ cõia. Modo h̃ eſt falſuȝ, qm̃ magnitudo, ⁊ figura tactu, ⁊ viſu ſolis pcipiunẽ. alia aũt ab oibꝰ. ğ non oia cõia ſunt oibꝰ: vt Ari. ſonare vĩ. ¶ Egidiꝰ romanus abſoluit in lr̃a pcedẽti, ꝙ ṽbũ Ari. in tranſlatione nr̃a eſt in ꝓpõne indefinita: quũ dicit [ſed cõia oibꝰ] vbi ly [cõia] indefinite dȝ legi. ¶ Sed hęc ſolõ lȝ ſit ad ṽba tranſlationis noſtrę nõ tñ ad ſniaȝ, nec ṽba tranſlationis antiq̃: vt pȝ. ¶ Aliter ğ Auer. inqt nõ intẽdit ꝙ vnũqḋqȝ iſtoꝝ qnqȝ eſt cõe vnicuiqȝ ſenſuũ, vt intellexit Themiſtiꝰ, ⁊ hȝ qḋ appet. ſȝ tria eoꝝ. ſ. motus, qes, ⁊ nũs ſunt cõia oibus. figura aũt, ⁊ quãtitas ſunt cõia tactui, ⁊ viſui tm̃. Et nunc gloſat ṽbũ Ari. d. ⁊ ſic intẽdit per hoc ꝙ dixit, ſȝ cõia eis oia. ſȝ oia ſunt cõia ſenſibꝰ, nõ oia oibꝰ ſenſibꝰ. vult ergo ꝙ oia ſint cõia ſenſibꝰ: capiẽdo ly [ſenſibꝰ] indefinite, ⁊ q̃ſi in ſuppõne ↄfuſa: nõ tñ oibꝰ ſenſibꝰ, queadmodũ dĩ oia poſſumus oẽs. nullus tñ põt oia. ſic oia ſunt cõia ſenſibus: nullus tñ pcipit oia: vt pȝ. Hęc eſt ſolõ Auer. quaſi ſophiſtica. ¶ Alr ridet Simpliciꝰ h̃ in loco, ⁊ inqt. Oẽ hꝯ ſenſibilia pcipi ab oibꝰ ↄtigit duobꝰ modis. vno mõ exq̃ſite ⁊ diſtincte, ⁊ ſic tria ab oibꝰ, ⁊ duo. ſ. figura, ⁊ magnitudo a tactu, ⁊ viſu. Alio mõ ↄfuſe, ⁊ ſic oia ab oibus. auditu. n. ⁊ ſi nõ diſtincte pcipiẽ magnitudo cãpane: ſm tripedaleȝ quãtitatẽ vel quadrupedaleȝ: tñ pcipiẽ eã eẽ magnã: imo vnã eẽ altera maiorẽ, ⁊ ſic de figura. cõfuſe ergo oia ab oibꝰ, ⁊ hãc ſol. a caſu ſecuti ſũt qdaȝ latinoꝝ. ¶ Sed dices ſicut iaȝ erã ↄſuetꝰ dicẽ cõfuſe cognoſci, ⁊ diſtincte cognoſci ſunt modi cognoſcẽdi itellꝰs, nõ ğ ſenſui attribui debẽt. ¶ Dõm aũt ꝙ ↄfuſe cognoſci ⁊ diſtincte ſunt modi cognoſcẽdi itellꝰs circa totũ vle. ꝓpͥꝗ aũt ſenſibus circa totũ pticulare: ⁊ ſic non cogit. ¶ Qm̃ aũt h̃.] Poſſet qs dicẽ hꝯ qnqȝ nõ eẽ ſenſibilia eſſentialr ⁊ p ſe ideo ꝓbat hꝯ eẽ ſenſibilia p ſe, ⁊ pͥmo accepit ↄclõnẽ. d. Qm̃ aũt h̃ ſenſibilia. ſ. ꝓpͥa ⁊ cõia ſunt attributa ſenſibꝰ ſuisꝰ eſſentialr. i. ſint ſenſibilia p ſe ⁊ eſſentialr, manifeſtũ eſt, ⁊ pͥmo accepit q̃ſi minorẽ. d. Non. n. poſſumus attribuere cõprehẽſionẽ ſenſuum eis. Alioꝰ ab eo: ſm ꝙ ſunt ſenſus. eſt ğ minor ſenſibilia h̃ attribuũtur ſenſibꝰ iquãtuȝ ſenſus. Tũc accepit quaſi maiorẽ. d. h̃ igiẽ eſt intẽtio eiꝰ. i. diffinitio eiꝰ qḋ eſt accidẽtalr: qḋ eſt oppoſitũ ei qḋ eſt eſſentialr. vult hic ꝙ p accñs ſenſibile eſt qḋ nõ attribuiẽ ſenſibꝰ inquãtuȝ ſenſus. ğ vult hic hãc maiorem, oẽ ſenſibile attributũ ſenſibꝰ inquãtuȝ ſenſus eſt ſenſibile p ſe. Tũc replicat minorẽ ꝓpoſitã. d. Iſta. n. ſunt cõprehẽſibilia ſenſuũ ſm ꝙ ſunt ſenſus, nõ ſm ꝙ ſunt aliqui ſenſus. i. hoīs vel alteriꝰ aialis: ſȝ generice ſumpti. ¶ Et debes ſcire ꝙ ly [inquãtuȝ] nõ accipit hic Auer. reduplicatiue, vt valet ſm ꝙ ipȝ, qꝛ tũc oibꝰ ſenſibꝰ attribuerenẽ, ſȝ teneẽ ſpecificatiue: ⁊ ideo nõ ſeqẽ ꝙ ipm ⁊ vlr.

¶ Per accidens aũt ſenſibile diciẽ: vt ſi albũ Diaris filius ſit. per accidẽs. n. hoc ſentit: qꝛ albo / qḋ ſentit id accidit. Quapp: ⁊ nihil ipſe ſenſus ab huiuſcemodi ſenſibilibꝰ patiẽ / vt talia ſunt. Eoꝝ aũt quae per ſe ſentiunẽ / illa ſunt ꝓpͥe ſenſibilia: quae ꝓpͣa ſunt / ⁊ ad q̃ ſuba vniuſcuiuſqȝ ſenſus eſt apta.

¶ Scḋm accidẽs aũt diciẽ ſenſibile: vt ſi albuȝ ſit Diaris filius. ſm accñs. n. hoc ſentit: qm̃ accidit albo hoc qḋ ſentit. Vñ nihil patitur ſm ꝙ hmõi eſt: a ſenſibili. Senſibiliuȝ aũt ſm ſe, ꝓpͥe ſenſibilia ſunt: propria ⁊ ea ad quę ſubſtãtia vniuſcuiuſqȝ ſenſus, natura inſtituta cõparataqȝ eſt.

¶ Nunc vltimo dicit qd ſit ſenſibile per accñs, ⁊ inquit. Scḋm accñs aũt dĩ ſenſibile, vt ſi albuȝ ſit diaꝛꝗ filius. Ecce quõ diaꝛꝗ filius eſt per accidens ſenſibile. ⁊ reddit cãm. d. Scḋm. n. accñs hoc ſentiẽ, qm̃ accidit albo hoc qḋ ſentiẽ. i. filius diaꝛꝗ. eſt ergo diffinitio ſenſibilis p accidens, ſenſibile per accñs eſt id: qḋ accidit ſenſibili per ſe, vt diaꝛꝗ filius qḋ accidit albo: qḋ per ſe ſentiẽ, ⁊ tunc quaſi ↄcludit quoddaȝ. d. Vñ nihil patiẽ a ſenſibili ſup. per accñs ſm ꝙ hꝯ eſt, ſed ſm ꝙ ſibi ſenſibile per ſe cõiungiẽ. ¶ Senſibiliũ aũt.] Nũc cõparat ſenſibilia ꝓpͣa ad ſenſibilia cõia. d. Senſibiliũ aũt ſm ſe ꝓpͥa ſenſibilia ſunt ꝓpͥe. i. pͥmo ⁊ quaſi magis ſenſibilia, ⁊ addit q̃ſi cauſaȝ. d. Et ad quę ſuba. i. eſſentia vniuſcuiuſqȝ ſenſus. i. potẽtię ſenſitiuę apta nata eſt. i. dĩ relatiue, qꝛ vt diceturs Collectanea text° cõ" 65ᵗ.

ſenſus nõ diffinit ſenſibili cõi:ſʒ ꝓprio, vt viſus nõ ma
gnitudine: ſed colore, vt loco eius tangiť. ergo ſenſibilia
ꝓpria ſunt magis ſenſibilia.

Com. 65°. **Cum declarauit.** Auer. appoſita intentione
ꝑtis recolligit deſcriptio
neʒ ſenſibilis ꝑ accñs, ⁊ vult ꝙ ſenſibile ꝑ accñs eſt ſenſi
bile accñs ſenſibili ꝑ ſe ꝓpo. deinde ibi [Sed põt aliqs
dicere.] Mouet q. difficileʒ ꝯ diffõnẽ ſenſibilis ꝑ accñs,
⁊ inqt. Sed põt aliqs dicẽ ꝙ ſilr accidit ei figura, ⁊ nũs,
⁊ mot⁹, ⁊ qes. quõ igiť fuerũt nũata iſta in eis q̃ ſũt ſenſi
bilia ẽentialr. eſt ĝ vis qõnis diffõ cõpetit alteri a diffini
to. ĝ diffõ mala vl̃ ſenſi[lia] cõia ſunt ſenſi[lia] ꝑ ſe. [Qm̃ ſi.]
Hic dat rñſionẽ quorũdaʒ, quã ſtatiʒ ꝯfutat, ⁊ inqt. Qm̃
ſi fuerint numerata: qꝛ ſunt cõia. l. oĩbus ſenſib⁹. obijcit ꝯ
hoc. ſilr etiã intẽtiones indiuiduoꝝ. i. diũ idiuiſibiles ſũt
cões oĩb⁹ ſenſib⁹, qm̃ oẽs ſenſus cõprehendũt ſaltẽ per
accñs diũas indiuiſibiles: vt dicet̃ poſt, ⁊ fuit dictũ. Ecce
quõ Auer. nõ mouet duas. q. vt credũt qdã: ſed vnaʒ tm̃.
⁋ Expoſitores aũt greci: vt Themi. ⁊ Simplicius mo
uent aliã. q. hic. inqt. n. Simplici⁹ verũ quõ albo qđ ſen
tim⁹ accidiſſe ſuba dicat̃ ꝯtrũ nãqʒ veꝝ, ergo nõ bñ Ari.
ait accidentiũ ſubſtantiã accidere.

⁋ Circa hõ qõnes pmo volo colligere argũ[ta] ꝓbabilia ꝙ
ſenſibilia cõia nõ ſint ꝑ ſe ſenſibilia. Scđo dicaʒ põnes
hoꝝ circa h. Tertio dicã opionẽ Auer. applicãdo eam
vbis ſuis. Quarto q̃ſdaʒ ambiguitates circa ipſaʒ tangã,
Un ſenſibilia cõia ſint ꝑ ſe ſenſibilia. eaſqʒ abſcindaʒ. ⁋ Qđ ergo ſenſibilia cõia nõ ſint per ſe
ſenſibilia: arguit̃ pmo, ꝙ nõ eſt ꝓprium obiectũ ſenſus,
nec ſub ꝓpo obiecto ꝯtentũ ꝑ ſe ſentiri nõ dʒ. Senſibile
cõe hõ, ergo nõ ſenſibile per ſe. Minor ꝓbat̃, quũ nõ ſit
ideʒ eſſentialr ſenſibili ꝓprio: qđ per ſe ſentiť. ⁋ Itẽ 2°
omne ſenſibile ꝑ ſe cauſat ꝓpriã ſpẽʒ in medio ac in ſen
ſu, quũ nõ alio differt ſenſibile ꝑ ſe a ſenſibili per accñs.
Ariſto. inqt, ꝙ hõ ſenſibile cõe nõ ĩprimit: oſtẽdit̃ pmo
de magnitudine, qm̃ mediũ eſt magnũ, ĝ nõ dʒ recipere
Comen. 71°. magnã ſpẽʒ: vt Ari. inqt infra, ⁊ Auerrois ibideʒ. ⁊ dicet̃
Comen. 4°. cõmẽto 67°. ⁊ 3° hui⁹. ⁋ P̃. Illa ſpecies vel eſſet de gñe
quãtitatis, ⁊ hoc nõ. tunc. n. duę quãtitates in eodẽ eſſent
ſubto. nec q̃litas, quũ a quãtitate nõ q̃litas gñari debeat
quẽadmoduʒ a q̃litate nõ q̃ntitas. ⁋ Adhuc q̃ntitas non
Com. 85°. eſt de pncipijs actiuis, vt Auer. inqt 4° phicoꝝ. ⁋ Nũc
oſtẽdit̃ de motu. mot⁹. n. nihil eſt ex̃ aĩaʒ niſi mutatũ eẽ,
⁊ indiuiſibile. ſed indiuiſibile ſentiri nõ põt: vt in fine li
bri de ſenſu ⁊ ſenſato hʒ Ariſto. ⁋ Nũc oſtẽdit̃ de nũo.
eſt. n. aggregatũ ex vnitatib⁹, quaꝝ nulla ſenſibilis eſt, ĝ
nec ipſe ſenſibilis erit. ⁋ Ideʒ de quiete, quã ſit puatio,
cui⁹ eſſe eſt nihil realr, ergo nihil cauſat ſm rem. ⁋ P̃.
tertio principalr arguitur, oẽ tale per ſe eſt tale quocũqʒ
altero circũſcripto qđ ſibi per accñs cõpetit, per regulã
Com. 9°. tertij celi. ⁊ pmi poſterioꝝ, ſed ꝙ hõ ſenſibilia nõ ſint ta
lia expoſitores dicũt. ⁋ Rurſuʒ 3°, ſi ſic, ergo qđlibet cõ
tentũ ſub illis eſſent ſenſibilia per ſe, qđ nõ ſic vt de quã
titate celi, ⁊ nũo intelligẽtiaꝝ pʒ. ⁋ Ex his põt quis cre
Põ Joan. dere hõ ſenſibilia cõia nõ eẽ per ſe ſenſibilia. ⁋ Supeſt
mõ adducere põnes hoꝝ. eſt ergo pma. q. Joã. in. q. ſua
de hoc, qui ſuſtẽtat̃ in hoc, ſenſibilia cõia ĩprimẽ in ſenſi
bus exteriorib⁹ qđ eſt ſpẽs ⁊ caracter illius forinſeci re
pręſentatiua, ⁊ pp hoc dicunt̃ ſenſibilia per ſe. cõia. n. ſen
ſibilia dicunt̃ per ſe, ⁊ dicunt̃ cõia. per ſe qdeʒ, qm̃ ſemp
ſimul cũ ꝓprijs ĩprimũt intẽtiones ſuas in ſenſib⁹. Et ꝑ
hoc differũt a ſenſibili ꝑ accñs. Sol. n. inquãtuʒ ſol. non
ĩprimit intẽtionẽ ſuã in ſenſu, ſʒ ſm ꝙ coloratꝰ, vel q̃nti
tas. dicunt̃ quoqʒ cõia, qm̃ a plurib⁹ ꝓprioꝝ nõ ſepant̃:
⁊ ideo mouent nõ tm̃ vnũ: ſʒ plures ſenſus. Hęc eſt Joã.
poſitio. eſt ĝ ſenſibile per accñs id: qđ per accñs ꝯiungit̃

ſenſibili per ſe ꝓprio in rõne mouẽdi ſm Joã. ⁊ ſic ſolu
tę ſunt qõnes. Hęc poſitio eſt Albti hic, ⁊ pluſq̃: cõmẽ
tatoris in 2° Themi. ⁋ Et ꝙ ſenſibilia cõia ĩprimãt rõ Com. 16°.
nib⁹ ꝓbat Joã. ⁊ auctib⁹. Prima rõ magnitudo, ⁊ reliq̃
ĩprimunt aliqd. probat̃, quoniã diuerſificant ſenſationẽ.
⁋ Scđo nõ pñt cognoſci per ſpẽʒ ꝓprioꝝ, qꝛ tũc ſenſa
tiones nõ eẽnt diuerſę. ⁋ Auctoritatib⁹ pmo Ari. ait. n.
Ari. poſt, hęc oia motu ſentiri. ibi Auer. iquit. Oia. n. iſta Com. 133°.
ſentiunt̃ a qnqʒ ſenſib⁹ per aliquã motionẽ ⁊ paſſioneʒ.
mõ ſenſibile nõ alr mouet ſenſuʒ niſi generãdo ſpẽm in
eo: vt diximus. ⁋ Adhuc Themi. infra in 3° huius ait. Capi. 2°.
[nõ ſic cõia ſentiunt̃: cũ. n. magnitudinẽ oculus ſentit, ſta
tim ſilitudo magnitudinis in oculo ſculpit̃. eodem mõ ⁊
motus, ⁊ figurę, ⁊ vnitatis, ⁊ reliqua.] ⁋ Sed tãtoꝝ vi Refutatio
roꝝ pace dixeriʒ, vĩ mihi ꝙ poſitio iſta ſic refelli poſſʒ.
pmo declarãdo argũ[ta] iſtoꝝ nihil valere. 2° ꝯ ꝯcloẽ idu
cendo argũ[ta]. Contra ergo pm̃ fundamẽtuʒ arguo. ſuſtẽtat̃
eniʒ in hoc, oẽ diuerſificãs ſenſationẽ ĩprimit ſpẽʒ in ſen
ſu. Sed huic addo hãc minorẽ, mediuʒ, locus, tempus, ⁊
ſitus ⁊c̃. diuerſificant ſenſationẽ, ergo hõ ĩprimũt ſpẽʒ in
ipſo ſenſu, ⁊ ſic plura q̃ʒ quinqʒ erũt ⁊c̃. minor eſt vera. ⁊
ꝯclo ipoſſis. ergo ⁊ maior. ⁋ Scđm fundamẽtuʒ ſuſten
tat̃ in hoc, quęcũqʒ diuerſis cognitionib⁹ cognoſcit̃, di
uerſis ſpẽb⁹ cognoſcit̃. Addo huic hãc minorẽ, ſʒ vle, ⁊
indiuiduũ diuerſa cogñe cognoſcit̃ ab itellu, ergo diuer
ſis ſpẽbus. ꝯclo ipoſſis, ergo maior: cũ nõ minor. funda
mẽta ĝ hoꝝ nihil ſũt: vt his qs videre poſſet. ⁋ Supeſt
modo refellere ꝯcloẽ hoꝝ, ⁊ pmo de motu: cuʒ ei nihil
rñdeat in re niſi indiuiſibile. Joã. ait idiuiſibile nõ poſſe
ſentiri: tanq̃ʒ rei ſubſiſtẽs: ſed tanq̃ʒ alteri diuiſibili inexi
ſtens, ⁊ hoc Ariſto. nõ ꝯdicit. ⁋ Cõtra ex ſolone hac ſe
quit̃ oppoſitũ ꝯcloĩs. mutatũ eẽ ſoluʒ ſentit̃. motus nõ
eſt mutatũ eſſe. ĝ motus nõ ſentit̃. ⁋ Itẽ omne viſibile
põt eſſe baſis pyramidis: ſicut ꝑſpectiui dicũt. ſʒ indiui
ſibile nõ põt eẽ baſis pyramidis, nõ ĝ viſibile. ⁋ Rur
ſum omne ſenſibile eſt q̃le: vt Ariſto. ait. ſed indiuiſibile
nec per ſe, nec in alio quale, ĝ nõ ſenſibile. ⁋ Adhuc rõ
Ariſt. poſita in fine libri de ſenſu ęquale ꝯcludit de indi
uiſibili in alio ſicut per ſe: ⁊ tu lege illaʒ. ⁋ Alr ĝ Jo. ait,
mutatũ eſſe indiuiſibile eẽ quoddaʒ ſm ſucceſſionẽ, di
uiſibile tñ extenſione. ⁋ Contra adhuc, qm̃ vel motus
ſub forma ſucceſſionis ſpẽʒ agit, vel ſub forma pmanẽ
tis. nõ pmo, qꝛ ſic eſſet indiuiſibile, ⁊ non poſſet ſentiri. ſi
pmanẽtis, ergo ſpẽs repñtans ipſuʒ repñtabit vt pma
nens, ĝ viſio mot⁹, ⁊ viſio magnitudis erit vna, cuʒ ſpẽs
vna, ⁊ eodeʒ mõ. ⁋ Itẽ tunc mot⁹ per accñs ſentit̃, qm̃
per rõneʒ extrinſecã ⁊ accidẽtaleʒ ei. ⁋ Rurſum ad qd
terminat̃ ſenſatio, vl̃ ad ſucceſſionẽ, vl̃ ad extẽſione. nõ
ad ſucceſſionẽ, qm̃ ſicut ſucceſſio eſſet tẽporalis, ſic ⁊ ſen
ſatio. ſi ad extẽſionẽ, ergo ſenſatio per ſe erit magnitudi
nis per accidens mot⁹. ⁋ Ad pncipale ſcđo ar° de qete,
cui nihil corrñdet in re inquãtũ quies. Joã. rñdet ꝙ qes
eſt per ſe ſenſibilis: nõ ꝙ ſpẽʒ cauſet in ſenſu, ſed qm̃ eſt
cõiuncta ſenſibili ꝓprio neceſſario ꝓpinque vl̃ remote.
⁋ Sed hęc ſolo ꝯdicit ei, qm̃ vel qꝛ diuerſificat, vl̃ nõ.
ſi nõ, ergo nõ eſt ſenſibile ꝑ ſe. ſi diuerſificat, ⁊ omne di
uerſificans ſm eũ, cauſat ſpẽʒ in organo, ergo quies cau
ſat ſpẽʒ ⁊c̃. ⁋ Scđo ait ꝙ qes ſentit̃ per ſpẽʒ mot⁹, quę
pmo ⁊ pncipalr motũ repñtabit ſcđario qetẽ. ⁋ Iteruʒ
hęc ſolo peccat, qm̃ vel illa ſpẽs mot⁹ repñtabit quietẽ:
duʒ eſt mot⁹, vl̃ duʒ nõ eſt. nõ duʒ nõ eſt, qm̃ tũc ſenſus
exterior ꝯſeruaret ſpẽm per tempus. Si duʒ motus eſt,
vtiqʒ quies videbit̃ duʒ ipſuʒ nõ erit. ⁋ Si dices potẽ
tiam exterioreʒ conſeruare ſpẽm rei ſenſibilis per parũ
tẽporis: vt Joã. innuit. ⁋ Hęc ſolutio cõtradicit Auerroi

cōmētis.60.53.59.156.hui⁹. ꝛ 7° metaphiſicę cōmēto 35°. ¶ Ampli⁹ ſeqꝫ ꝙ ſemꝑ ſtabit, qm̄ qḋ remouet̄ ab aliquo eſt vel ꝑꝑ defectum ſubi, vel ſucceſſuꝫ cōtrarij, vel defectū agētis ꝯſeruātis, quoꝝ nullū accidit in ꝓpoſito. ¶ Rurſuꝫ ſi ꝯſeruabit̄ ſpēs motus in aliq̄ modico tpe, ſit id gr̄a exēpli hora, ꝛ quęro vel tūc mot⁹ videbit̄ vel nō. non eſt dōm ꝙ nō, qm̄ tandiu ſenſibile ſentit̄: q̄diu ſpēs ei⁹ actu eſt in potētia ſenſitiua. Si in tota hora motus videbit̄, ḡ nō pōt ſciri qn̄ eſt, vel nō ē mot⁹. ¶ Aliā dat ſolonē Jo. i. d. ꝙ ſenſus exterior nō ꝯſeruat ſpēꝫ motus, ſꝫ ſenſus interior in paruo tpe. Alr̄ dicit ſenſum cognoſcere quietē per ſpēꝫ ſeruatā in imaginatiua ꝑ diem ꝛ annū. ¶ Contra tūc eadeꝫ rōne poſſem videre molū. Itēꝝ ꝛ ſucſſam per ſpēm ei⁹ in imaginatiua. ¶ Ultimo ait ꝙ ſenſus exterior non quietē, ſed quieſcens cognouit. ¶ Cōtra vel itelligis ſubaꝫ mobilis, vel quātitatē ei⁹, ꝛ q̄uocūqꝫ ſeqꝫ impoſle. ꝛ ſic pꝫ error huius hois. ¶ Poſt hos inueni alios dicē ſenſibilia cōia agere in ſenſus, ſed alio ꝛ alio mō dicētes. Egi. n. imaginat̄ formā p̄mo agē, ſenſibilia cōia eſſe coagētia tanq̄ꝫ mā. vult. n. vnā ꝛ eādē ſpēꝫ ꝓduci, p̄mo a ſenſibili ꝓpo, ꝛ ſcd̄ario a ſenſibili cōi tanq̄ꝫ a mā. ¶ Alij voluerūt ꝙ ſpēs vna ꝛ eadeꝫ cauſat̄ a ſenſibili ꝓpo tanq̄ꝫ a cā ꝓxima, a ſenſibili cōi tanq̄ꝫ ab agēte vli, quēadmoduꝫ hō fit ab hoie ꝛ ſole. ¶ Sed pace etiā hoꝝ dixerim, hęc non minoris ſunt erroris q̄ꝫ ea. Peterem. n. p̄mo, cuꝫ ſuba particularis ſit verior mā q̄ꝫ quātitas cur nō coagit. ¶ P. Cuꝫ ſenſibile ꝓpriū eſſentialius pendeat a ꝓportiōe q̄litatū primaꝝ: vt Ariſto. in perigeneſeos ait, cur non coagit illa ꝓprio. ¶ Rurſum quare ſenſibilia cōia coagūt: vel q꞉ cōia ſenſibilia depēdent a ſenſibilib⁹ ꝓprijs, vel q꞉ ecōtra. nō p̄mo vt ꝯſtat. nō 2ᵐ, qm̄ in nullo gn̄e cauſę depēdet vt cōſtat. ¶ Qꝛ etiā poſteriores nihil dignū dicāt, oſtēdemus, p̄mo qm̄ vlior cā eſt ſuba q̄ꝫ quātitas, ḡ magis coagēt. ¶ Adhuc cauſa vl'is plus agit vt ꝓpōne p̄ma di de cauſis, q꞉ oblita cauſalitate ſcdę, adhuc remanet cauſalitas p̄mę, mō hoc nō ꝯtingit hic. ablata. n. cauſalitate in ſenſuꝫ ꝓprioꝝ ſenſibiliū, iaꝫ ampli⁹ nō remanet actio ſenſitiua: q̄re ꝛc̄. Et q꞉ iſti modi dicēdi falſi ſunt, ideo alr̄ opꝫ dicē ad intētionē Ari. ꝛ Auer. vt ex Auer. capit̄ ꝛ alijs. ¶ Ut ḡ colligat̄ dr̄ia ſenſibilis cōis a ſenſibili ꝓpo, ac per accn̄s deſcribat̄ ſic, ſenſibile cōe eſt id qḋ ſm̄ ſuā nāꝫ nō eſt cauſatiuū ſpeciei, nec nō cauſatiuū, ſed ꝯiunctiuū ſenſibilib⁹ ꝓprijs necitate ꝓpinqua aut remota: ſm̄ cognitionē ab eadeꝫ potētia vel illi ꝓxima: diuerſificatiuū ſenſationuꝫ ſenſuū inquātuꝫ ſenſus oiuꝫ aialium. ¶ Hęc deſcriptio eſt ꝑfectiſſima, quę pōt dari de eo, ꝛ ꝑ hāc diuerſificat̄ a ſenſibili ꝓprio: ac ſenſibili ꝑ accn̄s ꝛ explicat̄ ei⁹ nā cōplete. qn̄. n. dicit̄ [eſt id] genus tāgit̄. qn̄ dr̄ [ſm̄ ſuā nāꝫ nō eſt cauſatiuū: nec nō cauſatiuū ſuę ſpēi] dr̄ia tangitur inter ipſuꝫ, ꝛ ſenſibile ꝓpriū. omne. n. ꝓprium ſenſibile cauſat ꝓpriā ſpēꝫ in medio ac ſenſorio: qua ſenſoriū aſſimilat̄ ei. ſenſibile aūt cōe nō omne cauſat forte niſi ſoluꝫ magnitudo, ſed alij forte nō cauſant, ideo nō neceſſario cauſant ſpēm: cū aliqḋ qdeꝫ ſit aliqḋ ꝟo nō. Rurſuꝫ qn̄ dicit̄ [ſed cōiunctū ſenſibilib⁹ ꝓprijs neceſſitate ꝓpinq̄: aut remota ſm̄ cognitionē ab eadeꝫ potētia: vel illi ꝓxima] differētia tangit̄ inter ſenſibile cōe, ꝛ per accidēs. omne. n. ſenſibile cōe ita adiungit̄ ſenſibili ꝓprio ꝙ neceſſario ꝓpinque vel remote: a potētia illa a qua cognoſcit̄ ſenſibile ꝓpriū cog̃ſcit̄ ꝛ cōe. vel ſi nō ab illa a ſibi vicina. ſ. ſenſu cōi: ꝛ ſic nō eſt ſuba. lꝫ. n. ſuba necitate propinqua ſm̄ eſſe ſenſibili ꝓprio cōiungat̄: nō tn̄ ſm̄ imutationē. nō. n. imutat eādeꝫ potētiaꝫ, nec illi ꝓximam. ſ. ſenſuꝫ cōēꝫ ſi ſenſibile ꝓpriū ſentit̄, ꝛ dixi notanter vel illi ꝓxima, qm̄ forte mot⁹, quies, ꝛ numer⁹ nō a ſenſibili exteriori ꝑcipiunt̄. Sed ſufficit ꝙ a cōi ꝓximo illi a quo ſuba nō ꝑcipit̄, nec aliqḋ ſenſibile per accn̄s. ꝛ dr̄ ꝓpinqua vel remota ꝓpter figurā, quę nō ꝓpinque, ſꝫ remote ab eadeꝫ vel illi ꝓxima potētia cognoſcit̄. ¶ Dicitur poſt [diuerſificatiuū ſenſuū inquātuꝫ ſenſus aialiuꝫ] ꝑꝑ dr̄ias indiuiſibiles, quę lꝫ ꝑcipiant̄ ab eodeꝫ ſenſu vl' illi ꝓximo: nō tn̄ a ſenſu inquātuꝫ ſenſus aialis: ſed hois tn̄: vt pꝫ in cōmēto. qd ḡ ſit ſenſibile cōe, ꝛ q̄uo differat ab alijs ſenſibilib⁹ ex his pꝫ. ¶ Qꝛ aūt hęc ſit modo intētio Auer. ꝛ alioꝝ expoſitoꝝ primo lege verba Auer. deinde alioꝝ, inquit Auer. ꝛ poſſum⁹ dicē in h̄ duos ſmones. i. duas ptes ex q̄bus colligit̄ tota diffinitio ſenſibilis cōis, quoꝝ vnus eſt ꝙ iſta cōicatio. i. coniugatio: magis vi neceſſaria ineſſe ꝓprioꝝ ſenſibiliū. v. ḡ. quātitas. color. n. nō denudat̄ ab ea, ꝛ ſilr̄ calor, ꝛ frigus, quę appropriant̄ tactui. color. n. non eſt nec̄e vt ſit in Socrate, aut in Platone: nec necitate ꝓpinqua: nec remota ſm̄ imutationē ſup. ab eadeꝫ potētia aut ei ꝓxima, ꝛ per h̄ vult dīc vnā ptē definitionis. deinde tangit ſcd̄aꝫ. d. Et etiā ſenſibilia cōia vt declarabit̄ ſunt ꝓpria ſenſui cōi. i. ſui ſenſus: inquātuꝫ ſenſus capitur cōiter cōitate gn̄is, quēadmoduꝫ iſta ſunt ꝓpria vnicuiqꝫ ſenſuū. Et tūc dedit dr̄iaꝫ inter ſenſibile cōe, ꝛ dr̄iaꝫ indiuiſibileꝫ. d. Et cōpręhenſio intētionis indiuiſibilis: lꝫ ſit actio ſenſus cōis. i. cognoſcit̄ a ſenſu inquātuꝫ ſenſus. Et interponit cāꝫ. d. Et ideo pluries. i. plurib⁹ indiget̄ in cōpręhēſione intētionis indiuidui. i. dr̄ię vltimę, ꝛ vti plurib⁹ vno ſenſu: vt vtunt̄ medici in ſciendo vitā eius, qui eſtimat̄ hic repletionē venaꝝ plurib⁹ vno ſenſu, tactu. ſ. tangendo pulſuꝫ, viſu colorē ꝛc̄. lꝫ inq̄ꝫ dr̄ia indiuiſibilis ſit cōis ſenſui inquātuꝫ ſenſus: tn̄ vi ꝙ iſta actio ſit ſenſus cōis, nō ſm̄ ꝙ eſt ſenſus cōis ſm̄ genus, ſꝫ ſm̄ ꝙ eſt ſenſus alicui⁹ aialis. v. ḡ. aialis intelligētis. i. hois. ¶ Tunc recolligit hoc. d. Iſte igit̄ eſt ēt alius modus modoꝝ ſm̄ accn̄s. ſ. ꝙ accidit ſenſibilib⁹ cōpręhendere dr̄ias indiuiduoꝝ ſm̄ ꝙ ſunt indiuidua, nō ſm̄ ꝙ ſunt ſenſus ſimplices. i. gn̄ati, ſꝫ ſm̄ ꝙ ſunt humani, ꝛ ꝓcipue dr̄ię ſubales. videt̄. n. ꝙ cōpręhenſio indiuiduoꝝ ſubaliuꝫ, q̄b⁹ intell's ꝯſiderat, eſt ꝓpria ſenſib⁹ hois, ꝛ nō brutoꝝ. Ecce q̄uo apparet ſcd̄a pars p̄ncipalis diffōnis, qua diſtinguit̄ ſenſibile cōe a differētijs indiuiſibilib⁹: ꝛ quia q̄s poſſet dicē ſenſuꝫ dr̄iaꝫ nō cognoſcē, nec q̄dditateꝫ ait. ꝛ debes ſcire ꝙ cōpręhēſio intētionis indiuidui. i. dr̄ię, ꝛ q̄dditatis ꝑticularis eſt ſenſuū, ꝛ cōpręhēſio intētionis vl'is eſt itell's, ꝛ h̄ diuerſis ꝛ ſeorſuꝫ cognitionib⁹, q꞉ vl'itas, ꝛ idiuidualitas cōpręhēdunt̄ ꝑ itell'm. ſ. diffinitio vl'is ꝛ idiuidui ꝓut cōpat̄ vel differat: vt in 3° oñdit̄. Cōmē. 4°. ¶ Ex his pꝫ intētio Auer. ꝛ qualr̄ p̄m⁹ expoſitor iniuſte Auer. reprehēdit. Reliquū cōmēti pꝫ. ¶ Qꝛ autē hęc ſit Themi. intentio pꝫ. ait. n. nihil ḡ patit̄ ſenſus ab his quę ex accn̄ti ſentimus, quę hęc ſunt. i. viſus a Diare: q꞉ Diares eſt. nō. n. viſibilis eſt Diares: ſꝫ Diares color. ea ꝟo quę ꝑ ſe cōmouēt ac ꝑcipiēt ſenſus, ſi ſunt ꝓpa, ꝓprie ſentiunt̄ ad ea ſenſuꝫ ingenia actioneſqꝫ nāę inſtitutę cōparatęqꝫ ſunt. Ecce q̄uo vult a ſenſibilib⁹ cōib⁹, ꝛ ꝓprijs aliqd ꝓuenire, ꝛ inde ea eē ꝯiuncta necitate ꝓpinqua aut remota ſenſibilib⁹ ꝓprijs ſm̄ cognitionē: vt dictū eſt. ¶ Hoc ideꝫ Simplici⁹. inq̄t. n. ſoluēs. q. q̄uo ſuba accidat albo, vel ꝛ verius vtiqꝫ hoc. ſm̄ ipm̄. n. eſſe ꝛ velut eſſe ſubſtātię ſortitū album accidit ipſi. ſuba ꝟo albo ſm̄ ſenſibile p̄marię, ꝛ per ſe exiſtēti ſenſibili: ſꝫ q꞉ vna cū albo ſimul exiſtit, ꝛ hic ſenſibili ꝑticipat nō facta ſcd̄ario ſenſibilis: vt ſenſibilia cōmunia, ſed quoniā vna cū ſenſibili exiſtit ratione excitata in opinatiuaꝫ de ea cognitionem: ſic ꝟo ꝛ hoieꝫ accidere dn̄o in ꝓdicamētis dictum eſt. ¶ Ecce

quo vult ſenſibile ꝓprium accidere ſubē ſm eē. Subam vo ſenſibili ꝑ ſe ſm imutationē, qm nō neceſſo imutante ſenſibili ꝑ ſe ſenſibile dr ꝑ accñs, ſicut ſuba imutat eandem poᵗᵃᵐ vl ꝓpriā queadmodum cōe ſenſibile vt dicit, et ſic pz qlr hi ſunt fere cōcordes. Et ex his pz ſolo ad. q. Auer. z. q. expoſitorum grecorum. Iterū z argᵗᵃ ꝓbabilia patent. nihil. n. ꝯcludunt. ¶ Sed adhuc ambigunt expoſitores in trib⁹. pmo qm ꝯueniēs z incōueniēs apprehendunt a ſenſu inquatum ſenſus, z tn̄ nō ſunt ſenſibilia cōia nec ꝓpa. ¶ Scdo cur magnitudo, z figura nō ſunt cōia oib⁹ ſenſib⁹, cum nō de neceſſitate ſenſibile cōe moueat. ¶ Tertio cur qnqz tm̄ ſunt ſenſibilia cōia, z non plura: cū Ari. iſta enumerat vnitatē. ¶ Primū ſoluūt qdam, ꝙ illa nō ſūt cōia ſenſib⁹ inquatū ſenſus, cū nō ſenſib⁹ aialium ipſectorum. aial. n. ipſectū nō ꝑcipit cibi ꝯueniētiā, nec incōuenientiā: cū hec relationes ſint, ſz exceſſum caloris ac aliorum apprehēdūt. ¶ Sed h nihil eſt, qm cum oia aialia ꝑ ſenſus iquatum ſenſus apprehēdūt exceſſum ac defectū, tūc exceſſus z defect⁹ ſenſibilia erūt cōia. ¶ Pōt ḡ dici illa nō cognoſci ab eadē vel ꝓpria po⁹, ſz a phantaſia vt alibi declaraui. ¶ Scdm lz Themi. vt dicit in 3° ſue paraphraſis, ꝙ illa ſūt cōia oib⁹. Auer. aūt dic ꝙ nō: qd dz itelligi ſm notitiā diſtinctā vt Simp. ingt. ¶ Ad tertiā pōt dici ꝙ ſufficiētia forte poſſet ſic capi, ꝙ oē ſenſibile cōe: vel ꝓpinq neceſſitate imutādi, vl remota ꝑ ſe ꝯiūgit. ſi ponit remota, ſic eſt figura. ſi ꝓpinq, aut ꝑ modū fluxus aut ſtātis z ꝑmanētis: ſi flux⁹, ſic eſt mot⁹, ſi ſtantis aut poſitiue aut ꝑuatiue. ſi poſitiue, ſic numer⁹, vel vnitas, que ad illum reducitur. ſi ꝑuatiue, ſic quies. tot ergo ſunt ſenſibilia cōia z non plura. Hec igit de ſenſibilibus cōibus auctes Ariſto. z Auer. z Themi. patent, cum non eandem potentiā moueant vt conſtat.

Textº 1°.

¶ Cuius igit viſus eſt ꝑceptiu⁹: id eſt viſibile. viſibile vo eſt: color, z id qd oratione qdem explicare ac dicere licet: noie aūt caret. atqz idipſum: maxie patebit cum vlterius ꝓcedemus. Viſibile igit: eſt color. hic aūt: eſt id qd eſt in eo qd ꝑ ſe viſibile eſt. per ſe vo: non rōne, ſz qz in ſe cām hz vt ſit viſibile.

¶ Cuius qdem eſt viſus: hoc eſt viſibile. viſibile aūt eſt: z color, z qd oīone qdem eſt dicere, inoiatum aūt exiſtit. manifeſtum aūt erit: ꝓcedentibus maxime. Viſibile. n. eſt color. hic autē eſt: id qd eſt in eo qd ſm ſe viſibile eſt. ſm ſe aūt: nō rōne, ſz qm in ſeipſo habet cauſam vt ſit viſibile.

Collectanea text⁹ cōⁿ 66ᵗ.

¶ Atqz de his iam agam⁹ mēbratim a viſu pᵐ orſi. ingt ḡ. Cuius qdē igit eſt viſus, h eſt viſibile. Hec diffinitio eſt tanqz qd nois per reſpectū data ad ſuū correlatiuū. eſt ḡ ſenſus: cui⁹ qdem igit viſus ē ſup. ꝑceptiu⁹ id eſt viſibile. ¶ Viſibile aūt. | Cum accepit nois deſcriptionē ſubdiuidit id in duo. d. Viſibile aūt ſup. eſt duob⁹ modis. color qdē, z h eſt pᵐ mēbrū: z qd vere eſt dicē. i. z id qd oīone qdez explicare ac dicē licet. inoiatum aūt exiſtit ens. i. tn̄ oīone explicat, quū noie careat, z qſi excuſans ſe, inquit. Manifeſtū aūt erit igredientib⁹ magis. ¶ Et cum ꝓpoſuiſſet nois diffōnem viſibilis, eiuſqz diuiſionē, z ad vlteri⁹ ꝓmiſſionē, recolligit id: qd cuilz pz eē viſibile dicēs. Viſibile igit eſt color. i. color eſt viſibilis. z exponem ſequēdo Auer. Ari. ſubdit quo hec ꝓpoſitio ē itelligēda. d. Hoc eſt in eo qd ſm ſe viſibile. i. hec ꝓpoſitio eſt ꝑ ſe: eo qz color eſt viſibilis ꝑ ſe, z qz ꝑ ſe potiſſime duob⁹ dicit modis: vt in ꝑ poſteriorum. hi dedit modum quo erit hec ꝓpoſitio per ſe. d. Scdm ſe aūt non rōne. i. in pmo mō, ſed qm color in ſeipſo hz cām eſſendi viſibile, z hic eſt ſcds modus dicēdi per ſe. eſt ergo ꝓpoſitio hec, color eſt viſibilis in ſcdo modo per ſe, eo quia pdicatū habet cām in ſubiecto: cur ſibi inhereat.

Cum cōpleuit ſermonem.

Propōit Auerrois ordinē ac intētionē, z ingt. Cum cōpleuit ſmonē vlem de ſenſibilib⁹, reuerſus eſt ad ſmonē ꝓpriū, in quo. ſ. ſpālr tractabit de ſenſibilib⁹, ac ſenſib⁹ ſigillatim, z de vnoqqz ſenſibili, z pmo de ſenſibili viſus. hec eſt intētio z ordo. ¶ Sed eſt hic locus cōſiderationis. Auicēna. n. in 6° naliuz vi ꝯdicē Ari. ordinē tractādi cōuertit, pmo a tangibili ac tactu. z° a guſtabili z guſtu. 3° ab odoratu z odorabili. 4° ab olfatu z olfatibili. vltimo a viſibili z viſu ꝓceſſit. z ſyllogiſat ordo iſte ex h, tact⁹ pm⁹ eſt z cōiſſim⁹, a pmo z cōiſſimo eſt incipiendum, a tactu igit z tangibili exordiēdum, ꝙ qdem tact⁹ pm⁹ ac cōis, Auicēna oſtendit eo qa oē ſentiēs tāgit, z vlr tact⁹ pmus eſt reᵘ aialis: quēadmodum vegetatiua reᵘ aiaꝝ vt dicit. ſine. n. tactu nullus erit ſenſus, quēadmodū ſine nutritiua nulla erit vita. ¶ Ariſtoteles aūt icepit a viſu, cuius cām Simplicius ait. d. A viſu vo icepit tanqz a manifeſtiſſimo ac nobiliſſimo ſenſu. Qd ex trib⁹ declat penes organū. ſ. penes potentiā ipſam, ac penes obiectū. penes organū quidem, qm oculus nobiliſſim⁹ eſt ac manifeſtiſſim⁹. penes potētiam, qm prompta z acta ad actionē. penes obm, qm obm ei⁹ magnā hz affinitatē cū ſole ꝗ nihil apti⁹ in nā. ¶ Pnt ḡ iſti recōciliari, qm ſenſus duplr cōparari pnt. ſ. ad ſenſitiuū, z ad ſenſibile. ad ſenſitiuū qdem ipm ꝯſtituendo. ad ſenſibile vo ipm cognoſcēdo. Prio mō igit tact⁹ pmus, z ſcds guſtus, z reliqui ꝯriter: vt Auicē. ait. z° mō vo viſus eſt pmus, z ꝯriter audit⁹. z 3° odorat⁹. 4° guſtus. vlt⁹ erit tact⁹. Iſti ḡ diuerſis ꝯſiderationib⁹ ordinarūt, z hi vterqz modus teneri pt diuerſimode ꝯſiderādo. ¶ Et manifeſtū eſt ꝑ ſe ꝙ. | Ex textu nūc Auerrois diuiſionem facit viſibilis, que z ſi in textu bimēbris ſit, ad tria ampliat Auer. Eſt ḡ viſibile triplex, quoddam ꝑ ſe viſibile tm̄ in lumie, vt colores: quoddā tm̄ in tenebris vt ſquāme: quoddam vtroqz mō vt ignis. ingt ḡ. Et manifeſtum eſt ꝑ ſe ꝙ ſenſibile qd attribuit viſui ꝓpe eſt viſibile, z viſibile eſt color, z h dat itelligē pᵐ modū. z dat zᵐ. d. Et ſibi ſile ex reb⁹ que videnē in obſcuro, que nō hnt nomē cōueniēs in colore, z ſic habes zᵐ mēbrum. deinde dedit 3ᵐ. d. Et ſup. ſunt qdā alia, que nec etiā hnt nomē, qd demonſtrat de eis. Id eſt qd eſt qſi gen⁹, ſz nō pnt exponi niſi ſmone cōpoſito. ſ. qz videnē in lumie z tenebris. v. g. ꝙ dicamus ꝙ ſunt ea que videnē in obſcuro tm̄: z nō in luce vt cōche, z h eſt exēplum ſcdi, exēplum tertij tacuit, qz cōgregat ex ambob⁹ his. Et ſic ꝯſtat ſenſibile viſu eē tribus modis. ſ. in lumie tm̄, in tenebris tm̄, z in vtroqz. Reliquū cōmēti pz. ¶ Hec ſunt dicēda ſm Auerroim in cōmētatione hui⁹ loci. hec vt meli⁹ z alti⁹ repetam⁹. Simplici⁹ ſequēs Themiſtium alr lrām vi exponē. Uult ꝙ viſibile eſt duplex. vnum qd in ſeipſo cām hz per ſe vt vi. alterū viſibile eſt acqſitiue. Qd vo viſibile eſt per ſe, eſt adhuc triplex. ſ. quoddam qd in lumine tm̄ videtur vt colores, z quecūqz ita ſplendida: vt ſufficiant medium perſpicuum reddere ſm actum vt lux, z alia multa vt ſtelle z ſol. Aliud in tenebris dūtaxat: vt que ſplendorem obtinēt nō potētem lumē reddere: vt ſquame fungi ligna putrida z cornua. Aliud vo in lumie z tenebris vt ignis: videē. n. in tenebris qm nullum adeſt lumē, z in lumine ēt: vt ꝯſtat. Utrū aūt eadē qlitate ignis videat in tenebris ac lumine: poſteri⁹ dicē. quot qdem igit modis viſibile

Com. 66ᵐ.

opio Auic.

per ſe dicaꝛ tot ſunt, qd ſit aũt viſibile acq̄ſitiue declarabit. ¶ Scd̃m ḡ Simpliciũ ac Themiſtiũ Ariſto. p̄mo diuidit viſibile in duo extrema, ⁊ tacet mediũ, qꝛ ſatis eſt extrema ponẽ cũ mediũ quicq̄ʒ ſit extremoꝝ. ¶ Ibi vo[hoc aũt.] Declarat viſibile qḋ acquiſitiue dr̄, ⁊ dicit. hoc aũt. ſ. color eſt in eo. ſ. ſuperficie qḋ ẜm ſe viſibile dr̄. Exponit aũt q̃uo. d. Scd̃m ſe aũt nõ rõne. i. nõ ẜm ſuam formã, queadmoduʒ viſibile illis trib⁹ modis: ſʒ qm̃ in ſe hʒ cãm eſſendi viſibile. i. coloreʒ qui ꝑ ſe viſibilis eſt. eſt ḡ id acq̄ſitiue viſibile, qḋ nõ eſt viſibile ẜm ſe: ſed hn̄ hʒ formã qua ſit viſio, ⁊ ſic exponũt greci. quid ḡ ſit viſibile ꝑ ſe, ⁊ quot modis. Ampli⁹ qd viſibile acq̄ſitiue, ⁊ cur: hĩs palaʒ. ¶ Simplici⁹ aũt vr̄ dicẽ ⁊ ſubtilr̄ oẽ viſibile eẽ corp⁹. corp⁹ aũt videri põt duplr̄ acq̄ſitiue, ⁊ per ſe, per ſe aũt dr̄ id qḋ in ſe cãm hʒ viſibilitatis, ⁊ hoc triplex. ſ. in lumine tm̃, in tenebris tm̃, ⁊ in vtriſq̄ʒ. ¶ Ibi [hoc aũt eſt.] Scd̃m Simpliciũ nõ acquiſitiue viſibile exponit, ſed ꝑ ſe. ſ. corp⁹ hn̄s cãʒ ſue viſibilitatis. acquiſitiue aũt eſt diaphanũ, qḋ poſteri⁹ dicit. ⁊ ſic lr̄a pn̄s põt trib⁹ modis exponi, ⁊ forte terti⁹ modus vr̄ plus ad vba. ¶ Dubitant expoſitores greci, ſi tria ſunt viſibilia ꝑ ſe, qḋ illoꝝ triũ ſit p̄mo tale. trib⁹. n. entib⁹ per ſe, vnum dʒ eſſe p̄ᵐ tale vt ꝯſtat. ¶ Rn̄det Simplici⁹ lumẽ eſſe, qm̃ quecũq̄ʒ viſibilia ſunt: vł lumẽ eſt, vel cognate ſe hʒ ad lumẽ. ignis qdẽ, ac ſol generãtia ſunt ipm̃. color vo ⁊ alia ꝓpter lumẽ ſunt talia. diaphanũ aũt actuaꝛ eo. ḡ oẽ viſibile vel lumẽ, vł ad lumẽ eſt. ¶ Sʒ id dictũ Simplicij vr̄ calũniaʒ pati, qm̃ qlʒ iſtoꝝ eſt ꝑ ſe tale. ḡ in eſſendo tale nõ dʒ a lumine. ¶ Põt ḡ dici pro Simplicio qlʒ iſtoꝝ eẽ ꝑ ſe tale, nõ p̄mo p̄ncipalitate adequationis, ſed eẽ viſibile vł ad inoiatũ. p̄ncipalitate vo eſſentie ac cauſalitatis eſt lumẽ vt ꝯſtat, ⁊ ſic dictũ ei⁹ verificaꝛ.

¶ Color aũt omnis: motiuus eſt eius qḋ eſt perſpicuum actu. ⁊ id: eſt ipſius natura. Quapropter non eſt viſibile abſq̄ʒ luce: ſed ois vniuſcuiuſq̄ʒ color in lumine ſane videꝛ. Quãobreʒ quidnam ſit ipſum lumen: prius dicere declarareq̄ʒ oportet. Eſt igiꝛ: aliquid perſpicuum.

¶ Omnis enim color: motiu⁹ eſt eius qḋ eſt ẜm actuʒ, diaphani. ⁊ hoc: eſt ipſius natura. Unde nõ eſt viſibile ſine lumine: ſed omnis cuiuſq̄ʒ color in lumine viſibile. Ex quo: de lumine primo dicendum quid eſt. Eſt igiꝛ: aliquid diaphanum.

Collectanea textus cõti 67. ¶ Expoſitores videnꝛ exponẽ hunc locũ, ꝙ quũ Ariſto. accepiſſet hãc ꝓpõnẽ, color eſt viſibilis ꝑ ſe, hoc in loco eaʒ ſyllogiçat ex diffõne coloris, ⁊ dʒ ſic cõponi, oẽ mouens diaphanũ actu eſt viſibile, ⁊ hãc ſupponit. Et accipit minorẽ. d. Ois. n. color mouẽs eſt ei⁹ qḋ ẜm actũ diaphani, ⁊ hoc eſt ipſi⁹ nã. i. diffinitio. ⁊ tu ꝯcłonẽ datã ſuppleas. ſ. ergo ois color viſibilis eſt ꝑ ſe. ¶ Dat aũt ſignũ minoris. d. Unde qdeʒ nõ eſt viſibile ſine lumĩe. q. d. ꝙ lumen neceſſiũ eſt tãq̄ʒ p̄ceptũ in medio, cui⁹ medij ſic actu lucidi color eſt motiu⁹. ¶ Ex h̄ infert ordineʒ dicẽdoꝝ, quẽ poſteri⁹ dicemus. Mouit aũt hos ad expõnes hui⁹ loci: iſto mõ, qm̃ ly [enĩʒ] reddit cãʒ: ⁊ nõ niſi ſermonis p̄cedentis, quũ nihil ſermonis ſequẽtis ſit, de quo cauſaʒ dare poſſet. ¶ Uex Simplici⁹ Themi. Auer. ⁊ alij volunt, ꝙ cuʒ Ari. diuiſionẽ p̄accepiſſet viſibilis, h̄ in loco colorẽ diffinit, ⁊ inq̄t Simplicius ꝙ coloreʒ diffinit non quatenus color: vt in tractatu de ſenſu ⁊ ſenſibilibus, ſed q̄ten⁹ viſibile differẽter ab alijs viſibilib⁹, ⁊ ideo in trãſlatiõe biſantij nõ inueniꝛ ly [enĩʒ] ſed ly [aũt] vt notatur aduerſatiua dicta, ⁊ ſic exponẽdo ꝯſtat lr̄a faciliime.

Et ſubſtantia coloris. Prima pars cõmẽti ꝯſtat. ¶ Et hoc demõſtrat.] Auerrois digrediꝛ, ⁊ primo elicit id qḋ dʒ teneri ẜm veritatẽ, ⁊ inquit. Et hoc. ſ. ſignũ poſitũ demonſtrat, ꝙ ipſe opinaꝛ ꝙ colores exiſtũt in obſcuro in actu. ait. n. ꝙ color eſt motiu⁹ diaphani: mediante lumĩe, ḡ lumen eſt neceſſiũ reᵘ medij vt declabiꝛ. ¶ Et ſi lux.] His habitis mouet. q. circa luminis neceſſitatẽ q̃uo. ſ. ſit neceſſariũ lumẽ. põt. n. trib⁹ modis itelligi lumẽ eſſe neceſſiũ ad viſioneʒ, vel ex ꝑte medij tm̃: tanq̄ʒ ſit diſpoſitio ei⁹, vel ex ꝑte coloꝝ vt ſit eoꝝ foꝛa, vł ex ꝑte vtriuſq̄ʒ vt ſit medij diſpoſitio, ⁊ coloꝝ foꝛa, ⁊ actus, ⁊ hoc eſt qḋ ſubtilis ac mirabilis. Inquit ḡ, ⁊ ſi lux ſit neceſſia in videndo colorẽ. hoc nõ erat ſup. niſi vel vt facit diaphanũ. i. mediuʒ trãſparẽs: in potẽtia eẽ in actu: aut opinaꝛ ꝙ lux ẽ neceſſia in videre ẜm ꝙ colores exiſtunt in obſcuro: in potẽtia. i. aut ex ꝑte coloꝝ ꝓut luce fiunt actu colores, aut ſup. ꝑꝛ colores. Scd̃m ꝙ diaphanũ potẽtia, indiget etiã in recipiẽdo colorẽ vt ſit diaphanũ in actu, ⁊ ſic qḋ eſt in trib⁹ mẽbris ꝯſiſtẽs: qḋ. ſ. illoꝝ eſt dicẽdum. ¶ Et Auempa.] Rn̄dit ad. q. p̄mo tn̄ inducit ſolo. Auẽp. quã etiã Auicẽ. ſeqꝛ in 6ᵒ nãlium. Uolunt. n. lumẽ eſſe neceſſiuʒ viſioni ex parte coloꝝ. p̄ebet. n. formã coloꝝ. imaginaꝛ. n. in tenebris colores nõ eſſe actu: ſʒ poᵃ, cuʒ vo lumine actuanꝛ: tũc ⁊ actu fiũt colores, ⁊ actu mouẽtes. dicit igiꝛ, ⁊ Auẽp. dubitauit in hac deſcriptiõe coloris, ⁊ dixit ꝙ nõ eſt neceſſe vt diaphanũ inquãtũ moueꝛ a colore ſit diaphanũ in actu. i. illuminatũ. ⁊ p̄mo facit hũc ſyllʒ, ⁊ accipit p̄mo minoreʒ. d. Qm̃ diaphaneitas ei⁹ in actu eſt illuminatio eius. i. qm̃ illa limpitudo diaphani eſt illuminatio. Tunc accipit maiorẽ. d. Et ei⁹ illuminatio eſt aliq̄s color. Cui⁹ rõneʒ reddit. d. Color. n. nihil aliud eſt niſi admixtio corporis lucidi cũ corꝑe diaphano: vt declaratuʒ eſt in lib. de ſenſu ⁊ ſenſato. eſt ḡ ſyllꝰs illuminatio diaphani color, diaphaneitas actu illumiatio diaphani, ergo diaphaneitas actu color eſt. ¶ Tunc arguit ꝓbans diaphanũ actu nõ recipeꝛ colorẽ, ⁊ cõponiꝛ rõ ſic, omne recipiens aliqd nõ recipit ipm̃ niſi in mõ ẜm quẽ caret illo. i. oẽ recipiẽs colorẽ dʒ carere colore, per illã vlẽʒ regulaʒ, oẽ recipiẽs dʒ eſſe denudatũ a nã recepti, diaphanum actu nõ caret colore per ſyllm̃ p̄cedentẽ, ḡ nõ recipit colorẽ, nec intentionẽ coloris, ⁊ per ꝯñs lumẽ nõ eſt neceſſiuʒ: ex ꝑte medij actuãdi: ſed coloꝝ informãdoꝝ, ⁊ h̄ dicit. Et h̄ coegit eũ ad exponẽduʒ hũc ſermonẽ: alio mõ ab eo quẽ dixerunt expoſitores, ⁊ dixit. Et eſt dicẽ ꝙ color mouet diaphanũ in actu. i. mouet diaphanũ de poᵃ ad actũ, nõ ꝙ moueat diaphanũ ẜm ꝙ eſt diaphanũ actu. eſt ḡ ſenſus color eſt motiu⁹ diaphani in actu. i. de poᵃ ad actũ: ⁊ tũc oñdit q̄re ſine luce non ſit viſio: vt Ari. dicebat, ⁊ inq̄t. Lux aũt neceſſaria eſt in videre, qꝛ colores in obſcuro ſunt in poᵃ, ⁊ ipſa facit eos actu colores: vt mouent diaphanũ. i. vt cauſant ſpẽs in diaphano vt diaphanuʒ caret luce. i. vt tenebroſuʒ, aut illo qḋ ſit in luce. ſ. colore. ¶ Debes ſcire ẜm opiõnẽ Auẽpace, ⁊ Auicẽ. ꝙ queadmoduʒ ex mã diſpoſita, ⁊ foꝛa reſultat cõpoſitũ, ita ex ꝓportiõe qualitatum p̄maꝝ: mediãte mixtiõe lucidi cũ opaco ⁊ lumine reſultat color. vnde color nec eſt lumẽ, nec eſt aptitudo, ſʒ cõgregatũ ex eis: ⁊ qꝛ alteri⁹, ⁊ alterius ꝯfractionis reſultat altera ac altera p̄paratio ⁊ aptitudo, inde eſt, ꝙ ex informatione lumis venit alter, ac alter color. erit ergo color congregatum ex p̄paratione, ⁊ luminis diffinitione: vt Auicẽ. dicit. quare in obſcuro nõ eſt niſi color aptitudinalis ſeu p̄paratio coloris. in lumine eſt actu color, quia adeſt ei⁹ foꝛa. ¶ Ad hãc põneʒ obijcit Auer. p̄mo cõtra

Cõm. 67ᵐ.

ꝑte 3ª ca. p.

ↄclōnē argu͠ ,oſtēdendo ꝙ mediū luciduꝫ recipit colorē nō tn̄ intētionaleꝫ:imo realeꝫ,ꝛ inquit.Et iſta expoſitio eſt valde difficilis:ſm ꝙ ſonant ei9 vba.Alexāder.n.dat rōneꝫ ꝙ diaphanū in actu moueť a colore:ex h ꝙ apparet.aer.n.vī multotiēs colorat9 colore quē videm9 mediāte aere,vt parietes,ꝛ terra colorant̄ per colorē illaꝝ plantaꝝ apud trāſitū nubiū ſup eas.Si igiť aer nō coloraret̄ per colorē illaꝝ plantaꝝ,nō colorarent̄ parietes, ꝛ terra:cōtra ſenſuꝫ.nō.n.poſſet colorari extremum niſi mediū:imo ipm colorari pꝫ ad ſenſuꝫ:vt apud tranſituꝫ radij per vitrū viride. ¶ Ex his ſeqť ꝙ mediū luciduꝫ pōt recipe colorē:cui9 oppoſitū dicit ↄclo argu͠ Auēp. ꝓpter qd ad argu͠ ſuū rn̄det Auer. ¶ Ubi debes ſcire colorē eſſe formā ſimplicē,ꝛ pro ſui eē egere aliquo per modū māę,aliq per modū agētis,ꝛ aliq ꝑ moduꝫ ſubti. Sunt.n.diaphanū ſeu ꝑſpicuū.i.corpora trāſparētia duplicia,interminata.i.carentia formis mixtionis,quę ſunt termini miſcibiliū:ſicut aer,ac aquę:ꝛ termiata.i.mixta, ꝛ in certo termino ac ſpē poſita.in diaphano itaqꝫ terminato primo eſt p9 mā.2° eſt mixtio ęlntoꝝ.3° eſt mixtio lucis.i.aeris,vel aquę cū opaco.i.terreſtri.4° eſt ſuperficies tegēs oīa hęc.vltio eſt q̄litas in ſupficie illa.color ğ aliqd eſt corpis talis terminati,ꝛ nō materia,nec mixtio ęlntoꝝ,nec mixtio lucis cū opaco,nec ſuperficies.Erit ğ vltimū talis corpis:qd in ſupficie manet:p9 a parte nr̄a: vlti͠ re9 corpis.Erit ğ hic ordo,color eſt in ſupficię,ſupficies in mixtione lucis cū opaco,hęc mixtio in mixtiōe ęlntoꝝ,illa in mā.qd ğ regrat color tanq̄ diſpōne ↄſtat, ſꝫ mixtionē illā duplicē.qd tanq̄ ſubto pꝫ,qm̄ ſupficiē. qd tanq̄ agēs ↄſtat ēt,qm̄ generis corp9 : id inquit ergo Auer. Et manifeſtuꝫ eſt ꝙ color lꝫ fiat a corpe lucido.i. illuminato : tanq̄ ex mā,vel diſpōne māę,tn̄ differt ab eo diffōne ꝛ eſſentia,quēadmoduꝫ effect9 differt a cauſa māli vel diſpōne eſſentialr̄.qd exēplo oñdit.d. Color.n. (vt diciť) eſt vlti͠ diaphani terminati.i.q̄litas illa,quę eſt inſupficie corpis mixti illa duplici mixtione:vt viſuꝫ eſt.lux aūt eſt cōpletiuū.i.act9 diaphani non terminati.i. aeris,vel aquę,vel cęli,ꝛ vlr̄ diaphani ſimplicis carētis oī mixtiōe.Ecce quō differāt diffōne. ¶ Tūc rn̄det ad formā.d. Uñ manifeſtuꝫ eſt,ꝙ nō de necītate id qd moueť a colore:debꝫ eē nō luciduꝫ,ſed de neceſſitate debet eſſe non coloratum : cui9 rationeꝫ reddit.d. Nihil enim recipit ſe,aut eſt cauſa alicui9 in recipiendo ipm.i.nec recipit ſe,vt qd,nec vt quo,nec realr̄,nec intētionalr̄,ꝛ iſta eſt ꝓpoſitio manifeſta ꝑ ſe,ꝛ Ari.ea multotiens vtitur,ꝛ indifferēter ſiue mouere:ꝛ recipe fuerint ſpūalia,ſic aer recipit colorē,aut mālia,ſicut corp9 admixtuꝫ ex lucido ꝛ diaphano obſcuro.i.terra recipit colorem. ¶ Tunc ad arg͠ qn̄ aſſumiť,oē recipiēs ꝛc̄. cōcediť maior.ꝛ qn̄ dī, mediū illuminatū nō eſt denudatum ꝛc̄.minor falſa eſt. Ad ꝓbationē pꝫ ſolo.nō.n.lumen eſt color,imo eſſentia ac diffōne differūt:vt viſum eſt.ꝛ ſic poſitio Auemp.nec q̄tū ad ↄcluſionē,nec q̄tū ad rōnem valet. ¶ Et cum.] Repetit.q.ꝛ pmo repetit opionē Auēp.ꝛ inquit.Et cum fuerit poſſibile ꝙ diaphanū in actu moueť a colore,neceſſe eſt vt h ſit ei:aut eſſentialr̄.i.inquātū diaphanū,aut accidētalr̄.ſ.aut ſm ꝙ eſt diaphanū in actu,ꝛ hoc intelligiť ꝑ accidētalr̄,aut ſm ꝙ eſt diaphanū tn̄.i.eſſentialr̄. ¶ Sed ſi ↄtigit ei vt nō moueať a colorib9:niſi eſſendo diaphanū in actu,hoc nō eſt ſm ꝙ diaphanū:ſꝫ q̄ſi accidentalr̄.ſ.inquātuꝫ luciduꝫ,ꝛ iſta eſt opio Auēp.ꝙ.ſ.manifeſtū eſt per ſe,ꝙ lux nec̄ia eſt in eſſendo colores viſibiles:vt dictū eſt. ¶ Pōt tn̄ alr̄ cōmētuꝫ iſtud intelligi quēadmoduꝫ inueniť in alia lr̄a ſic.Sed ↄtingit ei vt non moueať a colorib9 diaphanū: eſſendo diaphanū actu,ſꝫ h eſt ſm ꝙ eſt diaphanū,ꝛ iſta eſt opio Auēp.Sed manifeſtū eſt ꝑ ſe ꝛc̄.Et tūc intēdit:ſꝫ ↄtigit ei.ſ.Auēp.vt nō moueať ipꝫ diaphanū a colorib9 niſi eſſendo diaphanū tn̄.hoc aūt eſt ſm ꝙ eſt diaphanū,ꝛ iſta eſt opio Auēp. ¶ Tunc iſta opione iteꝝ recitata obijcit,accepit vnum manifeſtū ꝑ ſe,ꝛ dicit. Et manifeſtū eſt ꝑ ſe,ꝙ lux nec̄ia eſt in eſſendo colores viſibiles.i.ꝙ lux nec̄ia ē colorib9 vt videant̄.Tūc per viā diuiſionis ꝓcedit.d.Et hoc aut erit:qꝛ dat colorib9 formā ꝛ habitū,quo agūt in diaphano,aut qꝛ dat diaphano formā qua recipit motuꝫ a colorib9,aut vtrūqꝫ.Oſtēdit ꝙ eſt ſcdo mō tn̄.d. Et eſt manifeſtū ꝙ qn̄ ↄſeruauerimus:qd dixit Ari. in pn̄9 ſermonis.i.in textu ꝓcedēti,ꝛ poſuerim9 ipſaꝫ ꝓpōneꝫ q̄ſi manifeſtā per ſe,ꝛ dicit notāter,ꝛ poſuerim9 ipſaꝫ tanq̄ manifeſtā per ſe,qm̄ nō hꝫ viā ad ꝓbādaꝫ eā vt ↄſtat,tunc nec̄e erit vt lux nō ſit nec̄ia niſi eſſendo colores mouentes diaphanū.i.nō niſi ad colores vt moueāt,ꝛ nō vt ſint colores.ſ.niſi ſm ꝙ dat diaphano formā aliquā qua recipit motū.i.intētionē a colore.ſ.illuminationē.i. ſpēꝫ viſibilē.Ari.n.poſuit pn̄9,ꝙ color eſt viſibilis ꝑ ſe,ꝛ ꝙ ſiľe eſt dicē colorē viſibilē,ꝛ hoīeꝫ riſibileꝫ.ſ.de gn̄e ꝓpōnis eſſentialis:in qua ſubm eſt cā ꝑdicati:nō ꝑdicatū cā ſubiecti:vt cū hō dī eſt rōnalis,ꝛ applicat ſniam vb's illius text9,ꝛ pꝫ. ¶ Tunc arguit.d.Et h cōceſſo manifeſtū eſt ꝙ ipoſe eſt dicere ꝙ lux eſt id qd largiť colori habitū ꝛ formā qua ſit viſibilis:qm̄ ſi ita eēt,tūc cōparatio viſionis ad colorē eſſet accn̄talis,ꝛ ſcda nō p9.ſ.mediāte iſto habitu.viſio.n.manifeſtū eſt ꝙ eſt aliqd poſteri9 viſibili,ꝛ ꝙ ei9 ꝓportio ad colorē nō ſiľ ꝓportio rōnabilis ad hoīeꝫ. Manifeſtū eſt igiť ꝙ ꝓportio ei9eſt:ſicut ꝓportio ipſi9 viſibilis ad hoīeꝫ,ꝛ ſic color ſm ꝙ eſt color eſt viſibilis nō mediāte alia foīa ſibi ↄtingēti circūſcripto oī lumine color exiſtēs in tenebris eſt viſibilis ꝑ ſe.In 2° ğ nō mediante luce efficiť viſibilis : ſꝫ ſeipſo ꝛ ſua nā. cōcludit ğ ꝛ cū ita ſit lux nō eſt nec̄ia in eſſendo colores mouēdo in actu,niſi ſm ꝙ dat ſubto ſibi ꝓpo receptionē mot9 a ſe, ꝛ Ari.vī ꝙ nō ponit hoc:qd poſuit.i.iſtā ꝓpōneꝫ niſi intelligēdo ſolo.hui9.q.ex his ↄſtat error Auēp. ¶ Et ſm hoc.] Hic mouet.q.ſcdaꝫ pro Auēpa.qm̄ Ari.in 3° de aīa aſſimilat lucē intellui agēti.ğ ſicut intellus agēs ꝓbet formaꝫ itelligibilib9,ita lux colorib9. ¶ Rn̄dit.d.Et ſm h intelligēdus eſt ſermo ei9ꝙ colores mouent viſuꝫ in obſcuro in potētia.lux.n.eſt id qd fať eos motiuos in actu. Uñ aſſimilat lucē intelligētię agēti,colores ꝓhātaſmatibus.Uult dicē ꝙ ſilitudo ſic itelligēda eſt,ꝙ quēadmodum intells agēs nō facit actu itelligibilia : ſed ipſa actu itelligi,ſic lux nō facit actu colores : ſed actu motiuos ac viſibiles,ꝛ ſilitudo nō eſt ēt nec̄ia.qd.n.induciť ſm exēpluꝫ:ꝛ large,nō eſt ſiľe ei qd iduciť ſm demr̄ationē. De exemplo aūt nō iduciť niſi manifeſtatio:nō verificatio, quēdamoduꝫ Themi.ait p̊ de aīa. ¶ Et nō pōt.] Tunc q̄ſt recolligēdo:oſtendit quō lux eſt nec̄ia,ꝛ dicit.Et non Caplo 23°.
pōt aliqs dicē ꝙ color nō inueniť in actu,niſi luce pn̄te. color.n.eſt vlti͠ diaphani terminati.lux aūt nō eſt vlti͠ diaphani terminati:ſꝫ interminati:vt diximus:ꝛ ideo neceſſaria nō eſt in eſſendo colorē:ſꝫ in eſſendo viſibilem: vt determinauimus.eſt ğ lux nec̄ia ex pte coloris non vt color ſit:ſꝫ vt ſit motiu9 ꝛ viſibilis. Reliquū cōmēti pꝫ. ¶ Recolligēdo ğ dicta hui9 pbl.q.erat an lumē nec̄uꝫ ſit ex pte medij ac obiectoꝝ.Auēp.Auicē.ꝛ alij volūt ex pte coloꝝ:quēadmodū viſuꝫ eſt.Auerrois aūt in cōmēto:trib9 argumentis ↄdicit illis.primo auc̄te Ariſto.dicit eniꝫ color mouet diaphanū actuatum,non actuatur niſi luce,ergo lucidum. ¶ Secundo contradicit experiētia de tranſitu nubiuꝫ:qd Alexander dicit. ¶ Tertio ↄdicit

ei, qꝛ color eſt viſibilis p ſe. In ſcḋo modo ergo circũſcripto lumine adhuc hꝫ cãꝫ viſionis, ꝛ per ↄñs ſua foꝛa erit viſibilis: ꝛ ſic nõ per lumẽ. ℂ Huius opionis videt̃ Simplicius hoc in loco, qui dicit colores a luce differre: reduci tñ ad lucẽ. ℂ Amplius Themiſti⁹ inquit. plane q̈ꝗꝫ ſubiecto ideꝫ eſt coloꝛ ꝛ viſibile: tñ ↄſiderationis ꝛ rõnis diſcriminib⁹ differũt. nam viſibile obnoxiũ viſui eſt ad quẽ refert̃. coloꝛ.n. ꝓmiſcua ꝛ abſoluta res eſt. Itẽ viſibile: viſu abdicto nõ cõſiſtet niſi po⁹, at coloꝛ nunq̃ cõſpect⁹ eſt coloꝛ. Ex his pꝫ apparẽter Themiſtiũ eſſe opionis Auer. ℂ Pro hoc etiã facit Ariſto. Ipſe.n. oſtẽdit lumẽ eſſe actũ diaphani. ſi ergo ꝓprie eſſet forma coloꝝ: cuꝫ forma nãlis ſit diffiniẽda per mãꝫ, tunc nõ diffiniſſet ipm ꝓpria mã. ℂ Amplius oſtẽdit ꝙ coloꝛ poſit⁹ ſupra viſuꝫ nõ ſentit̃, ꝛ tñ eſt illuminat⁹, ergo lumen neceſſariũ eſt medio. Ex his pꝫ opio Auer. ℂ Contra etiã Auẽpace põt arguit ſic. Si lumẽ eſſet forma coloꝝ tunc eſſent oẽs colores vnus nũo: vel ſalteꝫ ſpecie. ℂ Adhuc coloꝛ nõ eſſet forma ſimplex. ℂ Rurſum fierent coloꝝ gnõnes ꝛ regnõnes nulla ꝓcedente alteratione, ꝛ multa alia ſequerent̃ quę vide. ℂ Uerũ eſt tñ ꝙ arg'ᵃ Auer. nõ videntur cõcludere, qꝛ diffinitio coloris põt exponi: vt Auẽp. dicit, ꝛ ſic nõ militat. vel vt Simp⁹ ait. ſic.n. intendit Simplici⁹ coloꝛ mouet diaphanũ ſm actuꝫ. i. alteratione pfectiua: ꝛ nõ coꝛruptiua, ꝛ ſic nihil eſt. ℂ Ampli⁹ ꝙ hęc ꝓpoſitio ſit per ſe, coloꝛ eſt viſibilis nõ colligitur ex lra ſm Themi. ꝛ Simpliciũ, ideo nõ militat. verum alia argumẽta ſunt valida vt cõſtat. ℂ Sed dubitant ꝯ Auer. qꝛ vult ipſe idẽ eſſe diſponẽs ꝛ generans. ergo ſi lumẽ diſponit, lumen gñabit. ℂ Io. dicit ꝙ nõ tenet in accidẽtib⁹: ſꝫ reſpectu ſubſtãtię. ℂ Ego dico ꝙ illa regla nõ eſt vlis. 2° enĩꝫ phiſicoꝝ. ait Auer. ꝙ diſponẽs ars al
Cõnl. 14°. tera eſt ab inducẽte formã, ꝛ altera ab vtente: vt cõſtat. ideo ꝓpoſitio Auer. ſolum eſt vera in operatione ac mo tu naturę, ꝛ adhuc non vniuerſalr: ſed qñ inducens formam eſt nobilius diſponẽte, modo coloꝛ nõ eſt nobilioꝛ ſole qui diſponit cauſando lumen.

ℂ Perſpicuũ aũt id dico: qḋ eſt qdeꝫ viſibile, nõ eſt autẽ vt ſimplr dicam per ſe ſed per alienuꝫ coloreꝫ viſibile. Atqꝫ res talis: eſt aer ꝛ aqua, ꝛ ſolidoꝝ cõplura vt vitrũ ꝛ glacies ꝛ hmõi corpora. nõ.n. aqua vel aer vt eſt aqua vel aer, pſpicuũ eſt: ſꝫ qꝛ nã eadeꝫ ineſt in his vtriſqꝫ ꝛ in ꝑpetuo ſupero corꝑe.

Praepe/ vie ℂ Diaphanuꝫ aũt dico: qḋ eſt qdeꝫ viſibile, non autẽ ſm ſe viſibile, vt ſimplr dicam, ſed ꝓpter externuꝫ colorẽ. Huiuſmodi aũt eſt: aer, ꝛ aqua, ꝛ multa ſolidoꝝ. non eniꝫ ſm ꝙ aqua, neqꝫ ſm qḋ aer, diaphanũ eſt: ſed qm̃ eſt natura eadẽ in his vtriſqꝫ ꝛ in perpetuo illo qḋ ſurſum eſt corpore.

Collecta/ nea tex⁹ cõ^ti 68. ℂ Diffinit diaphanũ prius q̃ lumen, qꝛ mã eſt luminis, ꝛ inquit. Diaphanũ aũt dico qḋ eſt qdeꝫ viſibile: nõ auteꝫ ſm ſe viſibile: vt ſimplr eſt dicere: ſed ꝑꝑ extraneũ colorem. Cui⁹ exemplũ apponit. d. Hõ aũt eſt aer, ꝛ aqua, ꝛ multa ſolidoꝝ. nõ.n. diaphanũ eſt ſupple viſibile ſm ꝙ aqua, neqꝫ ſm ꝙ aer, ſed qꝛ eſt nã eadeꝫ in vtriſqꝫ, ꝛ in perpetuo ſupius corꝑe. ℂ Debes ſcire ꝙ diaphaneitas eſt quedã qualitas ꝓpria his corporib⁹ per nãꝫ inoiatã cõpetẽs, quę ideo inoiata eſt. qꝛ vnum nomẽ nõ habet. nullũ.n. hoꝝ diaphanũ eſt qꝛ rarũ. terra.n. rara eſt, ꝛ tñ nõ diaphana, neqꝫ qꝛ ſpũalis nã: multa.n. ſpũalia ſunt, quoꝝ nullũ diaphanũ. erit ğ corp⁹ diaphanũ per nãm mixtã ex raritate ꝛ ſpũalitate: ꝛ inde diaphaneitas reſultat. Et ideo Ariſto. ait ꝙ diaphanũ eſt cõe qḋdaꝫ illis vt cõſtat. ℂ Scḋo debes ſcire duplex eẽ diaphanũ, qḋdaꝫ per nãꝫ ꝓpriã viſibile: vt cornu, ſtagnuꝫ, ꝛ alia multa in nocte viſibilia, veꝝ hęc nõ ſunt diaphana vno nomine dicta, ideo dixit [Ut ſimplr eſt dicẽ.] i. vt vno noĩe eſt dicibile nõ eſt p ſe viſibile. ꝛ hęc ẽ cõmẽtatio Simplicij in h̃ loco. ℂ Tertio debes ſcire ꝙ lumẽ dr̃ exñe⁹ coloꝛ diaphani ꝑꝑ tria. ꝑmo ꝑꝑ nãm diaphani, qꝛ diaphanũ in ſe cãꝫ nõ hꝫ luminis, quũ ſit po⁹ tenebra ac lumen. ℂ Scḋo qꝛ lumẽ in medio alterũ eẽ hꝫ q̃ in ꝓꝓo ſubto, qꝛ in ꝓꝓo ſubto. ſ. ſole hꝫ eẽ nãle: in medio abſtractiuũ ac ſilitudinariũ: ꝛ ideo exneũ eſſe: cũ nõ ſit in ſubto ꝓꝓo. ℂ Tertio qꝛ, ꝛ ſi ſit in diaphano, nõ eſt in eo ita vt ſeparet̃ a corꝑe lucido penit⁹, ꝛ ꝑꝑ h̃ eſt ↄiunũ corpori lucido, ꝛ ita in eo eẽ hꝫ exneũ. eſt ğ ſenſus diaphanũ vno noĩe dictũ eſt corp⁹ viſibile ꝑꝑ lumẽ, qḋ exñe⁹ dr̃ coloꝛ. ℂ Dubitãt expoſitores, qꝛ Ari. Auer. Themi. ꝛ oẽs dicunt diaphaneitatẽ cõpetere illis corporib⁹ nõ per nãm alicui⁹ coꝝ: ſꝫ p nãꝫ cõeꝫ: ſed ois nã cõis eſt ſpecifica: vt Themi. dicit in ꝑ hui⁹. gñi.n. nõ correſdet vna nã: ſꝫ ſpẽi vide. ℂ Dixerunt multi ꝙ diaphaneitas eſt cõis vniuoce corꝑi celeſti ꝛ gñabili: ſꝫ dña ſit, qꝛ diaphaneitatẽ cęli ſemꝑ aſſociat̃ luſtratiuũ. diaphaneitatẽ autẽ hoꝝ non. ℂ Sꝫ hęc riſio ꝯdicit veritati, qꝛ ſi vna ꝛ eadẽ paſſio vniuoce cõpetit eis, ğ erit ꝑꝑ vnũ ꝛ idẽ ſubm ꝑ regulaꝫ poſterioriſticã, ğ cęluꝫ, ꝛ elntũ erũt corp⁹ eiuſdẽ rõnis ꝛ ſpẽi. ℂ Nec valet vt dicũt ꝙ eadẽ ſpẽs mãę eſt in cęlo, ꝛ his, nõ obſtãte ꝙ mãę ęlntoꝝ ſit ↄiuncta priuatio, ꝛ nõ mãę cęli. hoc.n. ꝯdicit Auer. ꝛ oĩbus expoſitorib⁹. ℂ Iõ vt Albert⁹ inqt. Diaphaneitas eſt cõis oĩb⁹ his, nõ vniuoce ꝑꝑ vnitatẽ naturę, ſed ordinis ad vnã cãm. cęluꝫ.n. vt Simplici⁹ ait ſimul illuſtratiuũ eſt, ꝛ pſpicuũ: attamẽ alterũ eẽ eſt pſpicuo, ꝛ illuſtratiuo, ꝛ per ↄñs pſpicuitas eſt fere equiuoce dicta: cũ in cęlo ſubto eadẽ ſit cũ illuſtratiuo. ℂ Qḋ aũt in cõmẽto Auer. ponit pꝫ ex his.

ℂ Lumen aũt: actus eſt huiuſce perſpicui, ea nimirũ rõne qua pſpicuũ eſt. At id eſt potẽtia: in quo nunc idipm ineſt, nũc tenebrae. Atqꝫ lumẽ q̈ſi pſpicui coloꝛ ẽ: cũ eſt pſpicuũ actu ab igne, vl' ab huiuſcemodi corꝑe q̈le eſt ipſum ſuperũ corp⁹. nam: huic ineſt aliqd vnuꝫ ꝛ idem. Quid igit̃ eſt pſpicuũ, diximus: ꝛ qd etiaꝫ lumen. nam neqꝫ ignis eſt, neqꝫ oĩno corpus, neqꝫ corporis eſt vllius defluxus (eſſet enim: quoddaꝫ, hoc quoqꝫ pacto ꝑfecto, corpus) ſed eſt ignis vel huiuſcemodi cuiuſdaꝫ in perſpicuo praeſentia corporis. fieri nãqꝫ non poteſt: vt in eodem ſint duo corpora ſimul.

ℂ Lumen aũt: eſt actus huius diaphani ſm ꝙ eſt diaphanũ. Potẽtia autem in quo hoc ineſt: ꝛ tenebrę. Lumẽ aũt, vt coloꝛ eſt diaphani: cum eſt actu diaphanum ab igne, aut hmõi quale qḋ ſurſum corpus. etenim: huic aliqd ineſt, vnuꝫ ꝛ ideꝫ. Quid igit̃ diaphanum, ꝛ qd lumẽ: dictũ eſt: qꝛ neqꝫ ignis eſt: neqꝫ oĩno corpus, neqꝫ defluxus corporis vllius (eſſet enim vtiqꝫ: aliqḋ corpus, ꝛ ſic) ſed ignis aut hmõi alicuius preſentia in diaphano. neqꝫ enim poſſibile eſt: duo corpora in eodem ſimul eſſe.

ℂ Cum

Coll.tex. cō.ti 69.

¶ Cum diffinit diaphanu͡z: diffinit lumen, ⁊ dicit, aūt priꝰ ſed, lumē eſt actus hꝰ diaphani: ſm qꝺ eſt diaphanū. dicit [actus] q̄m (vt Themi. dicit) lumē nō recipitur in diaphano: queādmodū celatura anuli, ⁊ ſigillum cerę, nam cera nō in pfundo: ſed in ſupficie figit̄. aer vō lumē intra ſe totū ignitꝰ imbibit, g̃ actus eſt. actꝰ enim eo. ſ. actus, q̄m totū id cuius eſt pficit: vt cōſtat. dixit [ſm qꝺ eſt diaphanu͡z] q̄m (vt Auer. dicit) lumē nō eſt pfectio aeris inquātu͡z aer: ſed pmo eſt naturę cōis, ⁊ huius per nām cōem. ¶ Potētia aūt [vt oſtēderet ꝓpriū ſubm luminis oſtēdit quid ſit diaphanū in potētia, ⁊ inqt. Potētia aūt diaphanum eſt: in quo hęc nā. ſ. diaphaneitas eſt ⁊ tenebra. ¶ Debes ſcire (vt ex Simplicij xbis colligit̄) ꝙ tenebra ponit̄ a quibuſdā pura luminis ꝑuatio, a quibuſdam ponit̄ actus terrę non refragādo faciētis tenebras, ſed quādam ꝓprietatē dans ɔtrariā lumini. dicit modo Simpl. ꝙ ſi tenebra eſt ſola luminis priuatio, tūc pſpicuu͡z vna ſola ptāte eſt: quādoq; in tenebra: quādoq; in lumine. ſi autē tenebra erit quoddā̄ poſitiuū, duplices erūt poteſtates amboꝝ. quare Ari. deſignās per vnā ⁊ eādē poteſtatē eſſe ſub tenebra ⁊ ſub lumine, dicit. Potētia aūt diaphanum eſt in hoc: hęc. ſ. nā ⁊ poteſtas vna ⁊ eadez eſt ⁊ tenebra. g̃ vnamet nā ⁊ ptāte eſt vtriuſq;: ⁊ ſic pz. ¶ Lumē xo [oſtendit nūc cōparationem luminis ad diaphanū. dicit Auer. lux in diaphano nō terminato. i. puio: eſt q̄ſi color in diaphano terminato. i. cōparatione ad colorē corpis terminati, cum diaphanū fuerit diaphanū actu a corpe lucido nāliter vt ignis ⁊c. vult dicere, q̄m vt colorata ſm colores, ſic pſpicua ſm lumē videntur: nō color tn̄: ſed quaſi color, q̄m nō vt color coloratis cōgenitꝰ: ita pſpicuis lumen: quatenus ⁊ pſpicua ab igne: vel pſtātiore efficiūtur corpe. vt enim dicebamus non erat lumē pſpicui actꝰ vt ab ipſo: ſed vt pfectiuus ipſius. ¶ Etenim [quum ſic dixiſſet quaſi apponit diam iter cęlū, ⁊ alia. d. Eteniz huic aliqd ineſt: vnū ⁊ idem inqt Auer. nā enim diaphaneitatis exiſtēs in corpe cęleſti ſemp aſſociat̄ illi qꝺ facit eam diſpōnē in actu, ⁊ ideo nunq̄ inuenit̄ cęlū diaphanu͡z in poꝰ: ſicut ea quę ſunt īferius, cum quādoq; ſit lucidū pſens: ⁊ quādoq; nō. Iſta autez nā cęleſtis ſemp eſt illuminata. ergo diīa eſt de diaphano cęleſti, ⁊ diaphano gñabili, q̄m cęleſte corpus ſemp actu eſt diaphanū ⁊ lucidū, qꝺ quædaz verificāt ſm diuerſas ptes, quædaz ſm eaſdē. diaphanū autē gñabile nō ſemp: quum nō habeat cām ſue illuminationis: vt loco eius declarabit̄. ¶ Quid qdē [recapitulādo addit qꝺdam per modū correlarij. d. Quid qdē igit̄ diaphanū, ⁊ qd lumē dictu͡z eſt, cui addit: q̄m neq; ignis eſt: neq; omnino corpus: neq; fluxus vllius corpalis: q̄m eēt adhuc vtiq; corpus aliqꝺ, ſed eſt pñtia ignis aut alicuius hꝰ. i. lucidi: pñtia͡z dico in diaphano pfectiuā ⁊ actualē: ⁊ nō localē, cuius rōnē reddit. d. Neq;. n. poſſibile eſt duo corpa eē in eodē loco. ¶ Fuerūt duę Platonicę opiniones de lumine, quaꝝ vna erat lumē eē formā ignea͡z: viſumq; eē defluxū corpis ſpirituoſi per mediū: vt Iāblicus narrat in cōto Tymęi. ¶ Alia fuit Procli. d. lumen eē corpus diuinū per aeris minutas pticulas diuiſu͡z. ad has g̃ ambas Ari. obijcit: vt manifeſtu͡z eſt per ſe. ¶ Ex diffōne nāq; pz error vtriuſq;. Nulla eniz forma ac pfectio ⁊ actus diaphani eſt ignea forma: vel corpus, ſed lumen eſt pfectio diaphani, ergo nō eſt forma ignea, neq; corpus: ⁊ ſic patet error eoꝝ.

¶ Videt̄ aūt: tenebris ɔtrariu͡z eſſe lumen. At tenebrae: priuatio ſunt talis habitus atq; ignis vel corporis talis abſentia a perſpicuo. Quare pz: huiuſce pñtia͡z eſſe lumē. Atq; nō recte dixit Empedocles, ⁊ ſiqs ſilidem cēſuit: lumen ferri atq; extēdi ſilidem inter terrā ⁊ ɔtinens, noſq; idipm latere. hoc enim: ⁊ rōnis metas egredit̄, ⁊ eſt ꝑter ea nimirū quae apparēt. in paruo nāq; ſpatio motus fortaſſe lateret: ſed ab ortu ſolis ad occaſum tanti corpis motu͡z latere, magna nimiū ꝑfecto eſt poſtulatio.

¶ Videt̄ aūt lumen: cōtrarium eſſe tenebris. Sunt aūt tenebrę: priuatio huiuſmodi habitus a diaphano. Quare palaz: ꝙ ⁊ huius pñſentia, lumen eſt. Et nō recte Empedocles, aut ſiqs alius ſic dixit: qꝺ feratur lumē ⁊ extēdatur inter terrā ⁊ ɔtinens, nos aūt lateat. hoc enim eſt: ⁊ ꝑter eam quę in rōne veritatez, ⁊ ꝑter ea quę vident̄. in paruo enim ſpatio lateret nos: ab oriēte aūt in occidēs latere, magna qdē multū poſtulatio eſt.

Coll.tex. cō.ti 70.

¶ Syllogizat Ari. ad Empe. ꝙ lumē nō ſit corpus, ⁊ dz ratio ſic cōponi, nulla pñtia alicuius priuationis eſt corpus. Sz lumē eſt pñtia tenebrę, quę eſt ꝑuatio quędā, g̃ lumen nō eſt corpus. ¶ Maior eſt manifeſta in lr̄a. minor pbat̄: omne ɔ̄riū tenebrę eſt pñtia alicuius ꝑuationis. lumen ɔ̄riū eſt tenebrę quę eſt ꝑuatio, ergo pñtia eſt alicuius ꝑuationis. lr̄a patet. ¶ Sz dubitāt Expoſitores circa hāc rōnē: q̄m pōt dari habitꝰ alicuius ꝑuationis: vt corpis qui erit corpus. ¶ Dicēdū: vt Simpl. dicit, ꝙ dz itelligi de ꝑuatione ⁊ habitu: quibus alternatim poſitis ſubiectū nō variatur penes magnitudinē ⁊ paruitatem: cuiꝰ eſt in ꝓpoſito. ¶ Reliquum cōmēti, ⁊ tex. pz.

Dubitatio.

Rñſio

Dubiōnes circa eſſentiā luminis.

¶ Circa h̄ caput iſti multū ambigūt circa luminis quidditatē ac eēntiā. Primo nāq; dubitāt, an lumē ſit corpus, vel actꝰ corpis. Scdo, an in medio multiplicet̄ in tpe, an ſubito. Tertio ambigunt, an in medio ſit intētionalr̄, an realiter. Quarto, an ɔ̄riat̄ frigido: vel alicui alteri, an nō. Quinto, an ſit vnius rōnis in oībus diaphanis, an altera ac altera: vt ɔſtat. Sexto quō differunt luminare, lux, lumen, radius, radioſu͡z, ſplēdores, ⁊ luminoſitas. hęc eniz ſex ſunt quę maxime. q. faciūt circa quidditatē luminis. ¶ Quātū ad pm̄ erat fere opinio oīu͡z Platonicoꝝ lumē in medio multiplicatū eē corpus. crediderūt. n. lumē eē radiū ſpūalem ſolis, qui eſt oculus ſphęrę ſolis. ⁊ qr ipſi putāt viſionē fieri extramittēdo, ideo imaginati ſunt ab illo oculo emitti ſpūm quēdā viſibilē, qui per vniuerſum circūdat, vt aīa ſolis oīa videat, oīaq; intueat̄, quēadmodū ab oculo nr̄o voluere ɔſile͡z ſpūm ꝓcedē ad colores, vt luceāt oculis nr̄is. h̄ Plato viſus eſt ſentire in 10o lib. de republica, vbi voluit: lumē. n. tradi per mūdū vndiq; vniuerſum: quaſi mūdanę aīę viſus, quo id totū cernat, tāgat, ⁊ foueat. nec reputāt h̄ lumē ſemp palaz multiplicari. Sz quādoq; palaz: vt q̄n corpi miſcet̄ gñabili, quādoq; occulte: vt q̄n viſcera petit alioꝝ, qꝺ etiā Plato in Tymęo viſus eſt ſentire. d. vniuerſę naturę circuitꝰ cum circulari ambitu ſuo reliqua rerū gñā ſic cōplectens, ſecūq; ipo cōgredi ſtudeat, ɔſtringit oīa, locūq; vacuum reliq̄ nuſq̄ patit̄, quo circa ignis per oīa maxime penetrauit, deinde aer: vtpote qui igni tenuitati ſit ꝓximus, et alia ſili rōne deinceps ⁊c. Ecce quō multiplicat Plato lumē hoc per oīa nālia. Hoc idē ⁊ in phędone ſentit, cu͡z inqt terrā puram in puro iacere cęlo in quo ſunt aſtra, qꝺ verū eē nō poſſet niſi per cęlū h̄ itelligeret lumē. Hūc cęleſtē ſpūm Arnaldus, ⁊ Raymūdus, ⁊ alij plures alchimiſtę volūt inſitū eſſe oībꝰ rebus, quē 5am credūt eē eēntiā, quā docēt

Nō pa Platonicoꝝ opinio.

ſeparare ab ęſſentiis, ⁊ aliis, quę ſi exhibeantur ęgrotis eos ſa-
lubres reddit in quacunque ſpecie ęgritudinis. vocāt aūt eū
hūc aurum potabile, ⁊ eſt ſecretū oīum magorū: quorum ca-
put fuit Zoroaſter, per qḋ ꝑmittūt hoīes reddē fere im-
mortales. Or qdē igiť lumen ſit corpus ſpūale ab oculo
Refutatio ſphere trāſmiſſum ex his ꝯſtat. ¶ Sed ad hos Ari. inſtat
tribus rōnibꝰ. Primo, qm̄ tūc corporū daret penetratio.
¶ Scḋo actꝰ corpis nō eſt corpus. lumē actus eſt corpo-
ris, nō ḡ corpus. ¶ Tertio tūc arguit, nullū corpus mo-
uetur ſubito: lumē moueri ſubito oſtēdit Empeď. deridēs
iſtis tribus rōnibꝰ cōpulſit opionē ꝑdictā. ¶ Sꝫ hic va-
Modi defen-dēdi opionē ⁊ pmꝰ pcuili. rii ſunt modi defendēdi hāc opionē: pmus eſt Proculi,
quē Simpl. ſub breuitate narrat hic. Proculus eſtimat
lumē eē corpus oīum tenuiſſimū, ipm per poros ac mi-
nutas aeris pticulas diuelli, ⁊ inde nō penetratio ſequiť,
⁊ ex h̄ remouet pᵐ, remouet ⁊ zᵐ, qm̄ lumē nō eſt actus
corpis: vt Ari. credit, ſed cōplemētū pororū corporū. Re-
mouet ⁊ 3ᵐ, qm̄ mouetur in tpe qn̄ in corpe verſus qḋ mo-
uetur nō eſſet locus pticularum eius. Vel forte, vt dicit tpe
mouetur impceptibili. hic igiť pmus eſt modus Proculi.
Cōfutatio Simpl. ¶ Sed hūc modū ꝯfutat Simpl. qm̄ (vt ingt) ⁊ totꝰ il-
luminatus videť aer per totū ſeipm: igiť nō erūt quędā
ſic: vt poroſę ptes: quędam nō, vt denſę. ¶ Scḋo arguit
tūc (vt ingt) lumē, ⁊ mediū ꝯtinua nō eēnt ꝯtra ſenſum: et
ſic remouet ſolutio ad pmā ſolutionē. Ad zᵃᵐ Simpl. re-
mouet per h̄, qm̄ ablato lumine: mediū nec maius nec
minus fit, ſed ſola puatione luminis ꝯſiſtit. Tertiā autē
remouet, qm̄ ſi aliquę partes denſę aliquę eēntqꝫ forate
medii, tunc in repletione pororū denſę reſiſteret, ⁊ inde
cauſaretur motꝰ notabilis. Iſtū igiť modū remouet Sim-
Modus Iā-blici ſubalis. plicius. ¶ Alter modus ſubalis, qui ex cōmēto Iāblici
colligiť ſup Tymęo: vt Simpl. innuit, eſt lumen eē cor-
pus formale ac ſpūale, qḋ ⁊ cum corpe: ⁊ in corpe cōue-
niētiā habet: vt dicit. Cum corpe qdē, qm̄ ſimiľr implet
mūdū. in corpe Ꝟo, qm̄ indiuiſibile eſt in ptes certę exte-
ſionis, ⁊ hāc opinionē Alb. hic in cap. 10°. explanat tertii
tractatꝰ, quam vide ⁊ eſt pulchra, lꝫ ipſe multū viliſicet
eā, ac conatur ꝯfundē potius iniuriis q̄ꝫ rōnibꝰ. ¶ Ex hac
amouentur Ari. rōnes. Prima qdē nō tenet, qm̄ h̄ corpus
alterius eſt rōnis: nō hn̄s quātitatē qua extēdunť ptes,
ſed illā accepit a medio, ⁊ ideo nō ſequiť penetratio cor-
porū. Scḋa remouetur, qm̄ nō actus eſt corpis, vt actꝰ pfe-
ctio eſt ⁊ forma, ſꝫ vt opationē ꝑbet ⁊ nobilitatē. Tertiā
Ꝟo aufert, qm̄ huic corpi nihil obſiſtit, cum nō ſit vnius
rōnis cum corpe mãli. eſt. n. ſpūs viſualis corpis cęleſtis,
qui altera rōne eſt a ſpiritu oculorum nr̄orum, ſicut corpus
Refutꝰ Alb. cęleſte a corpe nr̄o. ¶ Ad hāc poſitionē Alb. inſtat. Pri-
mo, omne corpus nãle eſt motū ad mediū, vel circa me-
diū, vel a medio, ⁊ nullū horū dici pōt q̄re. Scḋo inſtat,
qm̄ vel habet ſitum vel nō. ſi nō, ḡ eſt pūctus. ſi ſic. ḡ diui-
ſibile, cur ḡ indiuiſibile dicit. Tertio qūo medium dat ei
quātitatē, ⁊ qūo ad eſſe indiuiſibile reducitur, ⁊ a quo agē-
te. Quarto, an ſit corpus gñabile, an ęternum. ⁊ quocūqꝫ
Defenſio ſequiť ipoſſibile. Hęc ſunt argᵗᵃ ad Iāblicū. ¶ Sed hęc
poſitio ſuſtētari pōt, qm̄ quēadmodū dixi ſm̄ Platoni-
cos, h̄ corpus eſt in qbuſdā palā, in qbuſdā latēs. ad pñ-
tiā enim oculi palā eſt. ad abſentiā latēs: vt in nocte. Tūc
ad argᵐ dōm ꝙ huius corpus nō eſt grā ſui: ſed ad alte-
rū: quēadmodū ſpūs vitalis nr̄, ⁊ ideo mouetur per motū
ab aīa nr̄a, ſicut hęc mouetur per diuas pōnis ab aīa cęli.
¶ Ad zᵐ dico ꝙ nō habet ſitum, nō tn̄ ſeqť ꝙ ſit pūctꝰ,
qm̄ pūctus nec actu nec poᵃ. hoc aūt poᵃ ſaltē. ¶ Ad 3ᵐ
dico ꝙ dat ei quātitatē per accñs, eo modo quo corpus
dat quātitatē aię, quę in ſe actu indiuiſa eſt, per quātita-
tē materię venit ad eē magnū. nec hoc aliqn̄ ſeparatur ab

eo: ſꝫ ſemp ineſt. ¶ Ad 4ᵐ dōm hoc corpus eē ęternū: cō-
poſitum ex mã ⁊ forᵃ alterius rōnis. gñabile aūt ac corru-
ptibile quo ad nr̄am apparētiā: vt dixi: ⁊ ſic pꝫ, qd ab his
Opinio pipa-theticoꝝ. diceretur pro huiꝰ ſuſtētatione. ¶ Sed vera eſt ſnīa pipa-
theticorū: vt Them. Alex. Simpl. Auer. ⁊ Ariſt. pncipis
horū, lumē non eē corpus, nec ſbam, imo nec accñs. Sed
actū eē diaphani, quēadmodū aīa actꝰ eſt corpis: nō qdē
oībꝰ modis. eſt. n. actꝰ diaphani, quo redditur officioſum ⁊
pfectū potēs opari: ⁊ nō quo ſit. ¶ Sꝫ dices, omne ens
nãe, vel eſt ſuba, vel accñs. Dōm ꝙ id verum eſt de ente
naturę pñtali ac mãli. hoc. n. nō eſt accidēs diaphani, nec
forma ſubalis, ſꝫ eſt in eo vt actus ⁊ pfectio: reddēs ipm
deſeruiēs ad oculos ⁊ alia quę declarant pipaᶜⁱ. ¶ Vel
dōm ipm eē accidēs nō diaphano: ſꝫ naturę eius vt cor-
pus eſt. ¶ Sꝫ dices adeſt ⁊ abeſt a medio, ḡ accñs. Di-
cēdū ꝙ nō adeſt nec abeſt: vt loquitur Porphyr. ſꝫ ineſt et
exit, ⁊ ideo nō eſt accñs. adeſſe. n. nō eſt niſi in ſupficie tē-
dere: ⁊ coęquari. ineē aūt in ꝓfundū petere. abeſſe nō eſt
niſi remoueri a ſua coherētia: ſꝫ exire eſt ex imo retrahi.
Vel dōm ipm non adeſſe: ⁊ abeſſe, qm̄ non remanet dia-
phano eodē noīe ⁊ diffōne. ¶ Dices omne ens ex forᵃᵐ
alicuiꝰ ſpecificā eſt accñs eius. Dōm diaphanū poſſe ꝯſi-
derari vt diaphanum, ⁊ vt corpus nãę. ꝯcedo ḡ lumē eē
accñs diaphani: vt corpus eſt nãę: nō tn̄ vt diaphanum.
lumē. n. nō eſt diaphani pfectio ſbalis, nec accñs: ſꝫ actꝰ.
¶ Dices qḋ eſt accidēs reⁱ vnius nō pōt eē pfectio alte-
rius. dōm ꝙ lumē accñs eſt corpi vt corpus: nō tn̄ ſuba
diaphani: qd ḡ lumen ſm̄ pipatheticos pꝫ.
¶ Ad zᵐ. q. dixerūt multi ipm multiplicari in tpe: qm̄ id Queſtio zᵃ
qḋ exhibiť de poᵃ materię in tpe multiplicatur. Sꝫ lumē in
medio educitur ⁊ nō creat. ¶ zᵒ nō maiori velocitate mo-
uetur effectꝰ q̄ꝫ ſua cā. ſed cęlū in tpe, ergo ⁊ lumē. ¶ 3ᵒ cuiꝰ
remotio fit in tpe, ipſum inducitur ſucceſſiue. ¶ Vltimo
tūc illuminās eēt ifiniti vigoris: vt Auer. arguit in zᵒ cęli Cōmē. 39ᵒ.
⁊ alibi pluribꝰ locis. ¶ In oppoᵐ eſt Auer. in 4. ᵒphyſic. In cō. 119ᵒ.
vbi voluit illuminationē eē ſubitā. ¶ Dōm ꝙ illumina-
tio medii, nec eſt gñatio, nec creatio pura: capiendo gña-
tionē pro alteratione formę cum illiꝰ ꝓuētu, ſꝫ eſt ſubitꝰ
ꝓuētꝰ formę, qm̄ lumē (vt dicebā) eſt pfectio ⁊ actꝰ lumi-
noſi diaphani. verum diaphanū pōt dupľr ſe hēe. Vnoᵒ
totaľr diſpoſitū pro luminis receptione: ⁊ ſic ſubito iple-
tur. Alioᵒ indiſpoſite, vel pp variationē in denſo ⁊ raro,
vel pp remotionē, ⁊ inde iſta inductio formę pōt eē mo-
roſa. ⁊ h̄ dixerūt antiq qui tenebrā eē poſitiuum credūt. a
terra. n. datur medio frigus quo denſatur, ⁊ ideo fit ꝯrium q̄ſi
lumini: vt nō ſubito inducatur, vt pꝫ in mane. ¶ Tunc ad
argᵃ / dōm ꝙ exhibi de poᵃ materię eſt dupľr. vnoᵒ altera-
tione ꝑcedēti: ⁊ ſic in tpe fit. alioᵒ vbi mã ſūme eſt diſpo-
ſita: ⁊ ſic nō opꝫ. ¶ Ad zᵃᵐ dꝫ maior itelligi in eadē ſpe-
cie motꝰ cuius nō eſt in ꝓpoſito. ¶ Ad 3ᵃᵐ dicēdū, ꝙ per
accidēs remotio aliquādo fit in tpe: per ſe aūt ſubito fit.
¶ Ad 4ᵘᵐ dꝫ ꝯñtia tenere: qn̄ eſt ſaluata paſſi reſiſtētia:
cuius nō fit in ꝓpoſito. ¶ Ex his ſeqť ꝙ illuminatio, nec
eſt gñatio ſimpľr, nec motꝰ: ſꝫ gñatio ſm̄ qd ipſius dia-
phani, vt dixi. qm̄ lumen, nec eſt ſuba diaphani, nec acci- Qō 3ᵃ.
dēs: ſꝫ actꝰ eius. ¶ 3ᵃᵐ qōnes in cōmēto 80ᵒ. ego ſoluam, Qō 4ᵃ
differatur ḡ ad tēpus. ¶ 4ᵃᵐ pſoluit Iāblicus. d. cęlum eē Iāblici opio
ignē purū, lucēqꝫ eē eius formā ſubalē. lumē Ꝟo eē cor-
pus ſeu imaginē illius. quo fit ꝙ lux ꝯriatur frigiditati for-
maliter: quēadmodū ⁊ Plato in Tymęo viſus eſt ſenti-
re. d. accēdit deus lumē circa zᵃᵐ a terra ſphęram ⁊c. ⁊ ſic
velle videtur lumē eē formā igneā, ⁊ per ꝯſequēs formaľr
ꝯriari frigori. ¶ Hoc ⁊ expientia teſtatur, qm̄ multiplica-
to lumine: ⁊ calor multiplicatur, qḋ nō eēt: niſi eēt calor.
¶ Rurſum ⁊ lumē ignē gñat. nō poteſt aūt gñare ignē:
niſi ignis

niſi ignis vel calor: vt ꝯſtat. quare lumē frigori opponit.
Alioꝝ opio ¶ Alij dixerūt lumen ꝯtrariari tenebre. d. Ec queadmodū
albū ꝯtrariat nigro: ſic ⁊ lumē tenebre: ⁊ ſic volūt tenebras
eſſe qcq̄ʒ poſitiuū: ipſi diaphano adueniēs ab extrinſeco
corpe. ſunt. n. duo extrema / valde oppoſita. ſ. luminoſum
celū, ⁊ opacum. ſ. terra, p^m gdē medio lumen, ſm ei tene/
brā ꝑbet. ⁊ bñt rōnē, qm̄ nos experimur videre tenebras,
vel igit̄ viſio terminat̄ ad viſibile, vel nō. ſi nō, erit ꝯtra
experientiā. ſi ſic, ergo dicit aliqd poſitiuū, ⁊ nō niſi ꝯtrariū lu
Peripathetico ꝝ opinio. mini. ergo ⁊c. ¶ Sed veri ꝑipathetici dicūt lumē ꝯtrariari
alicui poſſe intelligi duplr. vno modo formalr. alio mō
v̄tualr. voco aūt aliqd ꝯtrariari formalr: qñ ſm formā ꝓpe
eſt illi ipoſſibile, ⁊ incōpoſſibile. ſm v̄tutē: quādo habet
vim ꝓducēdi aliqd ꝯtrariū alteri. ⁊ qꝛ lumē habet vim ꝓ/
ducēdi calorē, qui formalr ꝯtrariat̄ frigori, ideo virtute tm̄
ꝯtrariat̄ alteri: ⁊ nō formalr. Et per h̄ pꝫ ad experientiā Pla/
Qō 6ª tonis ⁊ alioꝝ. ¶ 6^am ſoluūt Platonici, lumē eē vnius ra
tionis in oībus celo, igne, ⁊ alijs, qd ſic ꝓbāt, lumini oīuʒ
cōpetit eſſe actum diaphani. ¶ Itē vtrūq; facit colores
in actu. ¶ P. Utrūq; ſubito imutat, ḡ nūc ꝓpter vnitatē
diffōnis, tum manifeſtādi ⁊ operādi, tum ꝓpter modū
gñandi ꝯſiles pꝫ lumē eē vnius rōnis in oībus. ¶ Alb/
tus tenet lumen eē diuerſaꝝ rōnū, tum qꝛ corruptibile ⁊
incorruptibile differūt gñe. Tum qꝛ miſcibile: ⁊ ſepara/
tū diuerſa. Tum rōne ſubtoꝝ: qd alterius ⁊ alterius eſt
rōnis. ¶ Ego dicerē ꝙ lumē eſt vnius rōnis. ¶ Ad ar/
gumēta Albti. ad p^m dicerē. Id eē verū tm̄ in ſubm: ⁊ ſic
ad 2^m. Ad 3^m diuerſitas ſubiectoꝝ accñtiū ꝓpoꝝ arguit
diuam accñtiū: ⁊ nō reſpectu accñtiū ſeparabiliū. ¶ Si
placet tenere alterā poſitionē videas, oīa illa eē vni⁹ ra/
Qō 7ª tionis analogice. ¶ Ultimā. q. ſoluit Alb. in lib. de hoie,
⁊ vult (vt Auic. dicit) lucē eē formā ꝓpriā corpis lumi/
naris. eſt ḡ luminare corpus ꝯtinēs lucē. lux eius act⁹ lu/
men eſt ſilitudo lucis. radius eſt exhibit⁹ luminis rect⁹.
radioſum eſt corpus politū ⁊ terſū. ſplēdor eſt reflexio
illa radij a corpe polito. ⁊ ſic pꝫ de lumine totū hoc.

¶ Atqui coloris qdeʒ id eſt ſuſceptiuum / qd colore
vacat: ſoni aūt id qd ſono. Uacat autē colore: per/
ſpicuum ipm / ⁊ inuiſibile / vel id qd vix tādem vide/
tur. quale id eſſe videt̄: qd tenebris eſt affectū. atq;
tale eſt ipſuʒ, vt patet perſpicuū: attamē nō cum eſt
perſpicuū actu / ſed cum potētia. eadē enim natura:
modo eſt tenebrae / modo lumen.

¶ Eſt aūt coloris qdem ſuſceptiuū, qd ſine
colore: ſoni autē, qd ſine ſono. Sine colore
aūt: diaphanū, ⁊ inuiſibile, aut qd vix vide/
tur. quale videt̄: qd tenebroſū eſt. huiuſmo
di autē, diaphanū qdem eſt: ſed nō cum eſt
actu diaphanū, ſed cum potētia. eadē enim
natura: quandoq; quidē tenebre, quādoq;
autem lumen eſt.

Coll. text⁹ cō^m 71us. ¶ Dicit Auer. cū narrauit ꝙ color eſt mouēs diaphanū
ſm ꝙ eſt diaphanū in actu, incepit dare cām in h̄. i. cur
diaphanū in actu poteſt recipe colorē, non obſtāte ꝙ eſt
actu viſibile ⁊ illuminatū. poſſet. n. dici (vt Simpl. inqt)
ꝙ cum diaphanū lumen habeat nō pōt colorē amplius
ſuſcipe, ideo oñdit cām Ari. cur diaphanū ſic lucidū nō
impedit̄ in recipiēdo colores extraneos, ⁊ hāc expōnēs
Them. ſequit̄. arguit ḡ Ari. eſt aūt coloris ſuſceptiuū id:
qd eſt ſine colore. ꝓbat̄ a ſili, queadmodū ſoni ſuſcepti/
uum eſt qd abſonū. apponit minorē. d. Sine colore autē
diaphanū. i. ſed diaphanū actu eſt ſine colore, ⁊ non tm̄
colore vacat diaphanū actu, imo ⁊ inuiſibile ſimplr, aut
qd vix videt̄, vt videt̄ qd tenebroſum eſt. i. quale id eſſe
videt̄, qd tenebris eſt affectū. apponit tm̄ dīaʒ hoꝝ dia/
phanoꝝ. d. Huiuſ aūt diaphanū qdē eſt: nō cum ſit actu
diaphanū: ſed cum po^a. ꝯueniūt aūt. eadē. n. nā: qñq; qdē
tenebra. i. ſub tenebra, qñq; qdem lumē. i. ſub lumine eſt.
eſt ḡ ſylls, omne carens colore ſuſceptiuū eſt coloris. ſed
diaphanū vtroq; mō eſt vacās colore, ḡ ſuſceptiuū eſt
Dubitatio. coloris vtroq; mō. ¶ Dubitāt expoſitores ad maiorē,
qm̄ multa ſunt colore vacātia, quoꝝ nullū ſuſcipit colo/
res: vt audit⁹, ⁊ alia. ideo dꝫ maior intelligi ꝯtione facta
ad diaphanū ſic, omne diaphanū carēs colore eſt ſuſce/
ptiuū coloris. ⁊ ſic inſtātia colligit̄. ¶ In arabica trāſla/
tione ait Ari. [eadē enim nā forte erit obſcuritas: ⁊ forte
lux.] Ubi Auer. ait dixit [forte] qꝛ h̄ nō equalr accidit in
iſta nā: ſed tm̄ in diaphanis gñabilib⁹ ⁊ corruptibilibus.
nā aūt celeſtis nunq̄ʒ recipit obſcuritatē, ⁊ ideo vſus eſt
hꝭ [forte.] Obijcit tm̄. d. niſi h̄ qd eſtimat̄ de luna in ecli/
pſi. tunc. n. eſt tenebroſa: ⁊ apud diuerſitatē ſitus eius a
ſole. videt̄. n. nūc media, nunc cornua, nūc tota, ꝓp diuer/
ſos ſitus: in qbus diuerſimode a ſole reſpicit̄. ¶ Rñdet
duplr, ⁊ dicit h̄ nō eē incōueniēs. Si ꝯceſſerimus ꝙ nā
lunę ſit ex naturis diaphanis non ex naturis luminoſis.
eſt ḡ p^a ſolutio ꝙ luna ſimplr eſt diaphana. ¶ Sꝫ quare
hęc viſio ꝯdicit ipſi ⁊ v̄itati, qm̄ oīs planeta habet lumē
ſuę naturę: ⁊ ſi nō notabile: tm̄ qncq̄ʒ cōpetēs ſuę naturę:
vt cōſtat. ¶ Ideo dat 2^am. d. ⁊ forte luna eſt cōpoſita ex
iſtis duab⁹ naturis. qd itelligo cōpōne participationis ⁊
nō ꝯſtōnis. lunę. n. nā participat de vtroq;: diaphano. ſ. ⁊
lucido, qm̄ diaphana eſt: pūt recipit lumē notabile a ſo/
le. lucida v̄o qm̄ aliqd habet lucis per ſuā nām: vt decla
ratū eſt in li^o nr̄o de ſubā orbis. ¶ Utrū gdē totū celum
Cap. 3ᵘ. ſit lucidū. amplius ꝓpter qd natura lunę fuit ſic media;
⁊ quātū luminis ſuſcipit a ſole: diximus in cōmēto nr̄o
illius libri, nec opus eſt exire terminos nūc.

¶ At v̄o nō vniuerſa viſibilia in lumine ſunt viſibi/
lia: ſed ſolū vniuſcuiuſq; ꝓprius color. nōnulla nāq;
in lumine qdem nō videtur: in tenebris aūt efficiūt
ſenſum. vt ea quae apparent ignea / atq; ſplendent.
haec aūt noie carent vno: vt fungus / cornu / piſciū
capita / ſquamae / oculi. ſed nullius hoꝝ: ꝓprius co/
lor videtur. Atq; quam ob cauſam haec viſibilia
ſunt: alia ratio eſt.

¶ Non oīa autē, viſibilia in lumine ſunt: ſed
ſolū vniuſcuiuſq; ꝓprius color, quędā enim
in lumine qdem nō vident̄: in tenebris autē
faciūt ſenſum. vt quę ignea vident̄ ⁊ lucen/
tia. innoīata autē ſunt hęc, vno noīe: vt fun/
gus, cornu, capita piſcium ⁊ ſquamę ⁊ ocu/
li. ſꝫ nullius hoꝝ: videt̄ ꝓprius color. Pro/
pter quā aūt cām hęc vident̄: alia ratio.

¶ Dicit Auer. cum ꝓdixit ꝙ viſibilium quędā eſt color, ⁊ Coll. text⁹ cō^m 72us.
quędā nō color, ⁊ eſt id qd nō habet nomen cōe. i. ſpēi, ⁊
ꝓdixit ꝙ ꝓpriū eſt color ꝙ nō videt̄ niſi in luce, incepit
modo dicere ꝙ diſpoſitio illoꝝ alioꝝ viſibiliū eſt: ꝯtrario
colori. ſ. ꝙ vident̄ in obſcuro ⁊ nō in luce, hęc eſt itētio ⁊
ordo ſmonis: vt pꝫ. Dicit ergo, aūt pro ſed, nō oīa viſibi
lia in lumine ſunt viſibilia: ſꝫ ſolū vniuſcuiuſq; ꝓprius co/
lor. ¶ Dubitat aūt ⁊ hic Simpl. ſꝫ quō ingt ſolū ꝓpriū Dubitatio
vniuſcuiuſq; colorē in lumine videri ait, cum ⁊ ꝑſpicuū
illuminatū videat̄ ſup. in lumine: non tm̄ ḡ color. ¶ Cui Solutio
rñdit, cū ingt ꝑſpicuū nō vt in alio aliud videt̄ lumine:

queadmodũ color. Scdm eniꝫ ipm lumẽ actus eſt pſpicui. eſt ḡ ſolutio Simpl. q̃ ſolus color in lumine vr̃ alio a ſermodo pſpicuũ: ⁊ ſi lumine videt̃ lumẽ act⁹ eſt eius ⁊ pfectio. ¶ Poſſet ḋo ⁊ aliter forte dici q̃ ꝓpriũ eſt colori videri in lumine tanq̃ in cã diſponente: alia a colore. modo lumen nõ vr̃ tanq̃ in cã diſponẽte in lumine: alio ab ipſo. ¶ Quędã enim. Iaꝫ dixit quõ pſpicuũ videt̃, ⁊ quonã modo colores, deinceps quę in tenebris videtur aſſignat, ⁊ inqt. Quędã.n. in lumine qdẽ nõ videnť: in tenebris aũt faciũt ſenſum, ⁊ hęc nõ hñt lumen ꝓpriũ: ſꝫ in vno cõi ↄueniũt, qḋ explicat.d. vt quę igne videntur ⁊ lucentia. In h̃ qdẽ noie cõi ſunt ↄuenientia: ⁊ nõ in ꝓprio nomine: vt ↄſtat. Et hoc inqt. Non aũt noiata ſunt vno nomine: ⁊ ſermo eius manifeſtus eſt per ſe.

¶ Auer. in cõmẽto, tres nobis ſoluit. q. poſſet nãq̃ dici colorẽ in tenebris videri. vꝫ. colorẽ nitedulę. ¶ Soluit.d. Sed lꝫ iſta ſentianť in obſcuro: tamen color ꝓpius vniuſcuiuſq̃ coꝝ nõ ſentiť tũc: ſed apud pñtiã lucis tñ, ⁊ ideo non põt aliqs dicere q̃ aliqs color videť in obſcuro. eſt ḡ ſolutio q̃ nitedula videť in nocte nõ in eo q̃ colorata: ſed lucida. ¶ Scḋa. q. cur in die nõ videť vt lucida: quã q. Ariſt. relinqt Auer. ſoluit.d. Et videť q̃ iſta videnť in nocte: ⁊ nõ in die, qꝛ in eis eſt parũ de nã lucidi. latet eniꝫ veniẽte luce. i. ſole ꝑꝑ paucitatẽ eius: ſicut h̃ accidit in lucibus paruis cum fortib⁹, ⁊ ideo ſtellę nõ apparẽt in die: ⁊ hãc ſolutionẽ Soſigenes Alex. pceptor dedit. ¶ Tertia. q. eſt vtruꝫ alia ⁊ alia qualitate: videť die ⁊ noctu, an eadẽ ſm rem. ſi qdẽ duę ſunt: tũc põt color hoꝝ noctu videri, qñ lux coꝝ ſufficeret ad illuſtrãdũ mediũ pro viſione coloris. rñdet Auer. ⁊ nã coloris in his eſt alia: a nã lucis ⁊ lucidi. Cuius rõneꝫ dat.d. Lux.n. eſt viſibilis per ſe. i. abſq̃ lumine alterius naturę a ſe: color aũt mediãte luce. ḡ nitedula diuerſis qualitatib⁹ videť. ¶ Ad rõnem diceret Auer. q̃ nõ eſt lux illa tãta: vt poſſit mediũ reddere ſufficiẽs diſpõne: vt Them. ait. ¶ Themiſtius aũt videť tenere vtrũq̃ modũ, ⁊ q̃ diuerſis qualitatib⁹ in lumine videť ⁊ noctu: vt Auer. dicere videt, ⁊ q̃ vna nãe: quę nec eſt lux: neq̃ color: ſed vice ẽẽ vtriuſq̃, ⁊ eſſe alterius gñis a luce ⁊ colore, ⁊ ideo innoiata exiſtit ꝓpo nomine: ſed cõi hñt vt ignea ⁊ fulgẽs. ergo põt dici eſſe vnã nãe ac ſpecie qualitatẽ, quę eſt hui⁹ naturę vt ⁊ die ⁊ noctu videri poſſit: ⁊ nõ ſit color, nec lux: ſed ordinis ac naturę tertię in ſe viſibilis h̃ modo. ¶ Et ſi ad Themiſtiũ

Ioannis

inſtes ꝓpriũ eſt colori videri in lumine, ḡ omne viſuꝫ in lumine color. aũs eſt Ari. ↄñtia tenet per locuꝫ ↄuertibiliũ. tunc ſic: ſed qualitas illa in die videť in lumine, ḡ eſt color. ¶ Poſſet dici pro Themiſtio q̃ ꝓpriuꝫ eſt colori videri in lumine tñ. modo nitedulę qualitas illa non videť in lumine tñ, nec noctu tñ: ⁊ ideo nec color eſt, nec lux: ⁊ eſt optimũ reſpõſum. ⁊ tu pſiſte.

¶ Nũc tñ patet: id inq̃ qḋ in lumine videtur/ ẽẽ colorem. Quocirca: ſine lumine nõ videtur. Haec eſt enim ſane coloris ratio: eſſe inquã eius motiuuꝫ qḋ eſt pſpicuũ actu. actus aũt pſpicui: lumen eſt vti diximus. Id ita eſſe: ex eo tanq̃ e manifeſto ſigno patere põt. naꝫ ſi quiſpiaꝫ id qḋ habet colorẽ/ ſup ipm viſum poſuerit: nõ ſane videbit. ſed color qdem mouet perſpicuũ vt aerem: ab hoc auteꝫ cum ſit continuus/ ſenſus inſtrumẽtum mouetur.

¶ Nũc aũt intãtum manifeſtũ eſt: q̃ id qdeꝫ qḋ in lumine videť, color eſt. Unde: non videť ſine lumine. Hoc eniꝫ erat ipſi colori, ẽẽ: motiuũ eſſe, ſm actum diaphani. actus autẽ diaphani: lumen eſt. Signũ aũt huius: manifeſtũ. ſi qs enim ponat id qḋ habet coloreꝫ ſup ipm viſum: non videbit. ſed color qdeꝫ mouet diaphanũ, puta aerem: ab hoc aũt cõtinuo exiſtente, moueť ſenſoriuꝫ.

¶ Dicit Auer. cum declarauit qd eſt viſibile. ſ. color, ⁊ qd eſt diaphanũ ⁊ lux, ⁊ ſup. nãm inoiatã, incepit dicere ſũmã coꝝ quę declarauit: ⁊ ſic pꝫ intẽtio. dicit ḡ Ariſ. duas ꝓpõnes. Nũc aũt intãtũ manifeſtũ ſit, qm̃ qḋ qdẽ in lumine vr̃ color eſt. Eſt ḡ p͛ª, omne qḋ vr̃ in luce eſt color. dat ⁊ ↄuerſam.d. vñ non vr̃ ſine lumine. i. 2ª eſt, ois color vr̃ in luce. Illa.n. quę apparent in obſcuro manifeſtũ eſt q̃ nõ videnť ſm colorẽ ꝓpriũ. Syllogiꝫat aũt hãc, ⁊ poteſt ſic cõponi, motiuũ ſm actuꝫ diaphani in lumine vr̃. color motiuus diaphani actu, ḡ in lumine videť. Inqt, h̃ erat ipſi colori ẽẽ motiuũ ẽẽ ſm actũ diaphani, ⁊ oſtẽdit qd act⁹ eſt: diaphani.d. Act⁹ aũt diaphani lumẽ eſt, ergo ↄſtat minor, maiorẽ aũt tacet. ¶ Dicit Auer. ⁊ itẽdit per h̃, q̃ iſta diffinitio non declarat ẽẽ coloris: niſi ſm q̃ apparuit nobis q̃ ipoſſibile eſt: vt color videať ſine luce, ⁊ q̃ lux intrat viſionẽ ſm q̃ largiť diaphano ꝑparationẽ: vt moueť a colorib⁹, nõ q̃ largiť colorib⁹ habituꝫ, ⁊ hoc declaratũ fuit ꝑus ↄtra Auẽpa. lumẽ ḡ neccium eſt ex pte medij: put ꝑbet ei diſpõnẽ qua recipiat colores: vt dcm̃ eſt. ¶ Signũ aũt.] Auer. dicit, ⁊ ſignũ eius q̃ lux nõ habet ẽẽ abſq̃ diaphano eſt q̃ ſi poſitũ fuerit aliqḋ coloratuꝫ ſupra viſũ nõ cõprehẽdiť. tũc.n. nõ erit lux iter colorẽ: ⁊ viſum, qꝛ non eſt illic diaphanũ. cum igiť diaphanũ auferť: auferť lux, ⁊ cuꝫ lux erit: erit diaphanũ. vult ergo Auer. ſignũ Ariſ. ẽẽ poſitũ ad demr̃andũ lumẽ ẽẽ actum diaphani. ¶ Themiſtius aũt dicit ſignũ eſſe poſituꝫ ad demr̃andũ nãm coloris ẽẽ: vt pſpicuũ moueat actu lucidũ, ⁊ hoc Simpl. etiã in cõmẽto huius ptis videť ſentire. Reliquum textus: ⁊ cõmenti ↄſtat per ſe.

Coll. tex⁹ cõ^ti 73.

¶ Nõ eniꝫ hoc loco recte ſentire videť Democrit⁹: qui qdẽ putat ſi mediũ ſpatium vacuũ fiat formicã etiã ſi ſit in coelo, exacte pfecteq̃ videri. etenim: id ipm fieri nõ põt. viſio nãq̃ fit: patiẽte aliqd ſenſitiuo. at vt patiať ab ipſo colore qui videť: fieri neqt. reſtat igiť: vt a medio. Quare neceſſe eſt: aliqd eſſe mediũ inter colorẽ ipm ⁊ viſum. Cꝫ ſi id vacuũ fiat: non modo non exacte/ ſed neq̃ qcq̃ oino videbiť. Quã igiť ob cãm neceſſe eſt in lumine colorẽ videri: diximus. At ignis: in vtriſq̃ plane videť in tenebris inquã atq̃ in lumine. id aũt: neccio accidit. ipm enim pſpicuum: ab hoc pſpicuum fit.

¶ Nõ enim bñ hoc dicit Democrit⁹: opinatus ſi fieret vacuuꝫ qḋ medium eſt, perſpicui vtiq̃ exqſite, etiaꝫ ſi formica in cęlo ẽẽt. hoc enim: ipoſſibile eſt. patiẽte enim aliqd ſenſitiuo: fit ipm videre. ab ipſo igiť qui videtur, colore: ipoſſibile eſt. relinquiť autẽ: q̃ a medio. Quare neceſſe eſt: aliqd ẽẽ mediũ. Uacuo aũt facto: nedum exqſite, ſed oino nihil videbiť. Propter quã igiť cãm, coloreꝫ neceſſe eſt in lumine videri dictum eſt. Ignis aũt: in vtriſq̃ videť, ⁊ in tenebris ⁊ in lumine. ⁊ hoc: ex neceſſitate. diaphanuꝫ enim: ab hoc diaphanum fit.

¶ Ex his

Coll. tex. co. 74. ¶ Ex his modo dictis remouet petiu Democriti, opinā-tis viſionē melius fieri per vacuū: q̄ per diaphanū lucidū. Primo itaq; pōnez tāgēs Democriti inqt. Nō.n. hic hoc dicit Democrit⁹: qui qdē opinaſ ſi qd mediū eēt vacuum, pſpici vtiq; certe aliqd ꝛ ſi formica eēt in celo. eſt ḡ Democriti opinio viſionē fieri per vacuū meli⁹ ꝛ certius. Obijcit Ariſ. d. Hoc.n. ipoſſibile. cuius rōnē reddēs inqt. Patiente.n. ſenſitiuo. i. ſenſorio aliqd ſit ipſi videre, et vbi ab ipſo qui videſ colore patiaſ ipoſſibile, relinqſ ḡ a medio. q̄re neceſſe eſt aliqd eſſe mediū ſup. poſitiuū, ꝛ nō vacuū. ¶ Vacuo aūt facto nō modo: nō hn: aliqd certe. Sz oino nihil videbiſ: neq; ſup. lumē: neq; color. lumē qdem nō, qm̄ lumē nō videſ niſi ſit, nō pōt eē niſi in diaphano. vacuū aūt diaphanū nō eſt. colorez ꝟo minime, qm̄ nō videſ niſi in lumine. lumē autem diaphani actus, quare nihil oino videbiſ: cū nec lumē, nec color, nec nitedulaꝝ aliq̄: vt manifeſtū eſt eadē rōne. ¶ Et tūc recapitulat. d. Propter quā qdē igiſ cām: colorē neceſſe eſt in lumine videri dictū eſt. Et tūc ad 3ᵐ genus viſibiliū ſe ↄuertit, ꝛ eius ſmo manifeſtus eſt per ſe.

Com. 74ᵐ **Cum declarauit.** ¶ Proponit p̄dictoꝝ recapitulationē, ꝛ p̄mis ptis intētionē, ꝛ pȝ. deinde [Et cū declaratū eſt.] narrat opinionē Democriti, ꝛ iterū ↄſtat. deinde [Hoc.n. qd] impugnat illā, ꝛ dicit. Hoc enī qd dixit q̄ viſio magis pfecta erit in vacuo ipoſſibile eſt, ꝛ ſignū eius eſt: qd iam declaratū eſt, q̄ viſus ſm q̄ eſt ṽtus ſenſibilis moueſ: ꝛ patiſ a colore, ꝛ color mouet ipm. ſ. mediū. ḡ neceſſe eſt eē mediū plenū. hęc eſt Ariſ. ꝛ Auer. ratio, color agit in viſum, ḡ necūz eſt mediū: hāc ↄńtiā pbat Auer. Si viſus moueſ a colore, vel p̄rimo ei, vel diſtāti. ſi diſtanti obijcit, ꝛ ipoſſibile eſt vt viſus patiatur ꝛ moueaſ a colore, ſi corpus coloratū fuerit eꝫ viſum: niſi ita q̄ id coloratuz p̄us moueat mediū ſm tactū. i. tāgēdo ipm, ꝛ mediū motum moueat viſum, ꝛ ſi vacuū eēt iter viſū ꝛ viſibile, tūc nō poſſet viſibile mouere viſum, q̄a vacuū actionē eius nō deferret. Oꝫ aūt agēs phyſicū nō poſſit agere in ſubm diſtans: niſi ↄtāgēdo: pbat per ppōnē famoſam in 7ᵒ phyſicę auſcultationis poſitā. ſ. ois habit⁹. i. forma exiſtēs in corpe: nō agit in aliquod: niſi ſm tactū. i. ↄtāgēdo: id vel mediū coꝝ. Si igiſ vltimū motū nō tāgereſ a motore, neceſſe eſt vt iter ea ſit mediū: qd reddat paſſionē ſup. illatā ab agēte ad paſſum, ꝛ id mediū erit tactū. i. motū ab agēte, ꝛ tangēs. i. mouēs paſſum. Primū aūt erit tāgēs. i. mouēs nō tactū, ꝛ motū poſtremū tactum. i. motū nō tāgens. i. mouēs: vnde viſibile. i. viſiuum neceſſe vt patiſ a medio pleno: ꝛ nō vacuo: ſicut eſtimauit Democrit⁹. Ex his pȝ q̄ viſus nō poteſt pati a colore diſtāti per vacuū. Oſtēdit intētionē demrationis. d. Et hęc eſt demratio, q̄ viſus ſeu viſio ipoſſibile eſt vt fiat per vacuū, nō q̄ viſio ipoſſibile eſt q̄ fiat: niſi per mediū. Vult ḡ Auer. q̄ Ari. pbat viſionē nō fieri per mediū vacuū: ſz per ipm plenū, qm̄ viſionē fieri per mediū pȝ. Oꝫ aūt iſta ſit intētio Ari. oñdit Auer. d. Pōt enim aliqs dicere: q̄ ſi neceſſitas ad eēndū mediū eēt: ppter ſenſatū eē diſtās a ſentiēte, tūc neceſſe eēt: cum ſenſatū tāgeret viſum, q̄ ſentiret ipm. Eſt ḡ ratio q̄ Ari. nō pbat ſenſum fieri per mediū, q̄a ſic peteret p̄nᵐ, qm̄ poſſet dici q̄ ſenſatio ſit a ſenſibili p̄rimo ſenſui: ꝛ nō per mediū, ꝛ ideo ſubdit, ꝛ non eſt ita, ꝛ ideo nō intēdit Ariſ. per hūc ſmonē q̄ viſus indiget medio nećio, q̄a ſic peteret p̄nᵐ. ſz declarare q̄ cū ſenſibilia fuerint diſtincta ab eo, ipoſſibile eſt vt ſit per vacuū: vt eſtimauit Democrit⁹. Scōm ḡ Auer. expōnez Ari. Demōſtrat ↄtra Democ. hāc hypotheticā, ſi ſenſibilia ſunt diſtātia a viſu nō pōt fieri ſenſatio per vacuū. ſolū enim hāc hypotheticā declarauit, q̄m eius oppoſitū credidit Democ. docet tm̄ demrare hāc pōnem ſimplr, qm̄ ſi ſit viſio coloris: vel ſit a colore remoto, vel proximo. ſi remoto demratū eſt hypothetice: q̄ nō pōt fieri per vacuū, relinquiſ q̄ per plenū. ſi a colore p̄rimo viſui imediato. ſ. obijcit Auer. d. ꝛ eſt ſuſtētatus ſup hoc, q̄ ſenſus indiget medio nećio per experientiā. ſ. q̄a ſenſibilia cum fuerint poſita ſup eos: nō ſentiēt. ꝛ q̄ viſus etiā non erit: niſi per lucē, ꝛ lux nō inueniſ: niſi per mediū. Ex his ↄſtat ſimplr viſionē nō poſſe fieri per vacuū, qm̄ neq; cum color imediat⁹ eſt ſenſorio: q̄a nō ſit ſenſus, nec cum remot⁹, ḡ nullo modo, ꝛ ſic pȝ ſimplr ↄclo. Reliquū cōmēti pȝ. ¶ Ambigūt expoſitores p̄, q̄a ex h̄ modo pbādi ſequiſ viſionē poſſe fieri abſente viſibili: qd eſt ipoſſibile. pbo qm̄ mediū actuaſ a viſibili recipiēdo formaȝ intētionalē ab eo, ḡ abſente illo pōt eaȝ iprimē in oculo, ꝛ per ↄńs abſente viſibili ſit ipſa viſio. ¶ Scdo ambigūt, an ex ꝟbis Ari. colligaſ viſionē nō poſſe fieri a viſibili poſito ſupra ſenſum. ¶ Tertio dubitat Alex. cur cū de ſolis dixerit viſibilibus, nō itē: ꝛ de viſiua actione: de qua intēdebat loq, quēadmoduȝ fecit in alijs. ¶ Ad p̄ᵐ ex ꝟbis Simpl. bonū ꝟbū excipiſ. Inqt. Moueſ qdez a colore pſpicuū: vt trāſmutatū ab ipo actu, ꝛ mouet ſenſoriū: vt participatiuū eiuſdē actus, ſed nō vt per ſe, ſiſic colore agēs ac mouēs viſum. quēadmodū calefactū ferruȝ ꝛ nō p̄nte adhuc calefaciēte igne mouet: ſz vt traducente actū coloris: quēadmodū ſera lapidē a manu mota, ppter qd ꝛ pſpicuū recedēte colore: nō itez ſm illum mouet viſum. ſi ꝟo per ſe moueret viſuȝ pſpicuū: ipſius oporteret eē ſenſum: ꝛ nō colorati. nūc ꝟo ꝛ id ꝛ intermediuȝ ſpatiū pcipimus: ac planius mihi hęc in compēdio Theophraſti phyſicoꝝ determiata ſunt. ¶ Ex his verbis pōt colligi talis diſtinctio, q̄ mediuȝ eſt dupꝫ, actionis tm̄ delatiuȝ: vt ſera defert ictum a manu in lapidē tm̄. Amplius delatiuū: ꝛ per ſe pductiuū, quēadmodum ferrum defert ab igne calidū calorem in p̄rima ſtupa, ꝛ adhuc ſua forma agit quātūcūq; abſit ignis. eſt ḡ mediū pſpicuū / mediū viſionis delatiuū tm̄: ꝛ nō delatiuū ꝛ pductiuū, ꝛ ideo abſente colore nō ageret in viſum cū tm̄ deferat, ꝛ hoc Auer. dixit qn̄ ait neceſſe eſt vt inter ea ſit mediū: qd reddat paſſionē. Et ſic pȝ ſolutio ad p̄maȝ. q. ¶ Ad 2ᵃᵐ. q. dicit Simpl. vnde nō omne ſimplr negat: qd vī ipoſitū viſui videri: ſz hn̄s colorē. ecce q̄ Simpl. tenet ex verbis Magri tm̄ excipi coloratoꝝ nullū poſſe videri: ſi imediate tāgat viſuȝ. Cui⁹ rōnē reddit. d. Splēdiduȝ nāq; aſpiciaſ vtiq;: niſi pp imediocritatē perterreat ipm. eſt ḡ tm̄ in coloratis veruȝ. Sz an hęc Simpl. rńſio ſit vera vſq; in aliud differaſ tps. forſitan.n. ipoſſibilis. ¶ Ad 3ᵃᵐ dixit Alexā. vt qui dixerit moueri facultatē viſiuā a pſpicuo ſm actū ꝛ factū actu h̄, qd erat viſibile, ꝛ ad finē lib. hui⁹ dicere ipm vlr de oi ſenſu: vt ſuſceptibili ſenſibiliū abſq; mā. hęc igiſ recte Alex. dicit.

Dubōnes

2ᵒ

3ᵒ

Rńſio

Ad 2ᵘᵐ

Ad 3ᵘᵐ

¶ Eadez aūt eſt: ꝛ de ſono / ꝛ de odore etiā ratio. nihil enim ipſoꝝ: ſenſus inſtrm̄ tāgēs / efficit ſenſuȝ. ſed ab odore qdem ꝛ ſono / moueſ mediū: ab hoc autē / vtrūq; ſenſum inſtrm̄. Oꝫ ſi quiſpiaȝ ſup ipm inſtrm̄ ſenſus vel id qd ſonat / vel id qd olet poſuerit: nullus pfecto ſenſus efficieſ. Simili modo res ſeſe habet in tactu / ꝛ etiaȝ guſtu: ſed nō apparet. quam aūt ob cauſam: poſtea dicetur ac patebit.

¶ Eadez aūt ratio eſt: ꝛ de ſono ꝛ odore. nihil enim ipoꝝ: tangēs ſenſoriū, facit ſenſum. ſed ab odore qdem ꝛ ſono, mediuȝ moueſ:

ab hoc autẽ, ſenſoriorum vtrũq3. Cum aũt ſup ipm ſenſoriũ aliqs appoſuerit olens aut ſonans: nullũ ſenſum faciet. De tactu autez ꝛ guſtu, ſeſe qdez ſilr habet: non aũt videt̃. ꝓpter quã aũt cãm: poſteriꝰ erit manifeſtũ.

Coll. text. cõti 75. ¶ Oſtẽdit ꝙ eadẽ rõne opꝫ credẽ in alijs ſenſibilibus, ꝛ inqt. Eadẽ aũt ratio eſt de ſono, ꝛ odore [eadem] dico inquãtum (vt ſtatim iſert) per mediũ aliqđ extrinſecus in hĩs actus deferr̃. Cuius rõnẽ reddit. d. Nihil. n. ipſorum tãgẽs ſenſuũ: ſenſum facit. Sꝫ ab odore qdẽ, ꝛ ſono mediũ mouet̃. ſ. aer, ab h̃. ſ. mediũ motũ mouet̃: vtrũqꝫ ſenſuũ: ſcilꝫ odoratꝰ ꝛ ſonitꝰ. Reliquũ ꝯſequẽter ꝑſpicuũ patet. ¶ Ea quę dicunt̃ in cõmento etiam manifeſta ſunt per ſe, ꝛ declarabunt̃ magis in poſterius.

¶ Atqꝫ mediũ qdem in ſonis eſt aer: in odoribꝰ aũt, noie vacat. Nam vt ꝑſpicuũ in colore cõis eſt quidã affectus in aere atqꝫ aqua: ſic alius qdã in odoribus eſt affectꝰ, qui qdẽ ineſt in his vtriſqꝫ, in aere inquã ꝛ aqua. Vident̃ enim ꝛ aialium ea quae verſantur in aquis: ſenſum odoris hr̃e. verũ homo caeteraqꝫ animãtia quae degunt in terra atqꝫ reſpirãt: nequeunt ſine reſpiratione olfacere. Et cauſa etiaꝫ huiuſce: poſterius explicabitur.

¶ Mediũ aũt ſono qdem, aer eſt: odori aũt, innoiatum eſt. cõis enim quędã paſſio eſt in aere ꝛ aqua vt diaphanũ colori: ſic eſt habẽti odorẽ qđ in vtriſqꝫ his ineſt. Vident̃ eniꝫ ꝛ aialiũ aquatica: hr̃e odoris ſenſum. ſed hõ ꝛ pedibus ambulãtiuꝫ quęcũqꝫ reſpirãt: nõ poſſunt odorari niſi reſpirãtia. Cauſa autẽ ꝛ de his: poſterius dicetur.

Coll. text. cõti 76. ¶ Apponit ꝛ hic media ſenſibiliũ trium ſenſuũ, ꝛ inqt. Mediũ aũt ſono qdẽ aer eſt. dicit Auer. dicit ꝙ mediuꝫ eſt aer ꝛ non aqua.

Dubitatio. ¶ Sed ambigũt gręci, qm̃ Ari. dicet poſt ampliꝰ audit̃ in aere, ꝛ in aqua. Hic vero dicit mediũ ſoni eſſe aerem, ergo ꝯdictio, ꝛ maxime ꝯfirmat̃, qm̃ (vt Them. ait, ꝛ Simpl.) mediũ ſoni cõe eſt ꝛ innoiatuꝫ, qđ aliq interptes nõ Ariſtotelis diacben appellãt: q̃ſi perſoniam dixeris. ğ non tm̃ per aerem fit ſonus.

Auer. rñſio. ¶ Ad hãc Auer. vr̃ innuere ſolonẽ. d. Quia aialia: quę ſunt in aqua, nõ ſentiũt (vt mihi vr̃) niſi per voces cadẽtes in aere ex̃ aquaꝫ. apparet eniꝫ ꝙ vox nõ fit ex percuſſione corporum in aqua: cõtrio de odore. his dat itelligẽ rn̄ſum. intẽdit. n. ꝙ mediũ qđdã eſt delatiuũ ſoni, ꝛ ſilr̃ cauſans agẽſqꝫ illius vt aer. Aer. n. mediũ eſt ſoni. defert. n. ipm ꝛ cum h̃ cauſat eum per fractionẽ eius: vt dicã. Qđdaꝫ eſt mediũ delatiuũ intẽtionũ ſonorum vt aqua. Aqua eniꝫ nõ recipit ſonũ realẽ, ſed tm̃ ſonuꝫ intẽtionalẽ, ꝛ ideo piſces nõ ſentiũt: niſi per voces cadẽtes in aere, quę cauſant intẽtionẽ in aqua. nũc põt dici, ꝙ Ari. hic loqt̃ de medio, qđ ſimul defert ꝛ cauſat: ꝛ ſic eſt aer tm̃. Infra aũt loquit̃ de medio dicto. ſ. delatiuo tm̃: ꝛ ſic ſunt duo aer, ꝛ aqua, cuius nã cõis innoiata eſt, quę tm̃ dr̃ diacben.

Simpl. ¶ Simplicius aũt dicit, mediũ vero ſoni qdẽ aer, vt euidẽtius hñs reſonãtiã, aqua vero minus delatiua ſoni, qđ Auer. dicit infra. ex l̃ra accipiens, ꝛ

Cõmẽ. 79. tũc põt eẽ 2ª rñſio ad q. Ex his ꝙ aer tm̃ mediuꝫ eſt ſoni notabilis, ꝛ ſic loquit̃ hic: infra vero loqtur de medio: cuiuſuis ſoni. ¶ Odori autem.] Aſſignat mediũ odoris. d. Odori aũt ſup. mediũ innoiatũ eſt, enim pro qm̃ id mediũ eſt quędã paſſio cõis participata ab aere atqꝫ aqua. Qđ exẽplo oſtẽdit. d. ſicut diaphanuꝫ colori: ſup. eſt paſſio in vtriſqꝫ cõis. ſ. aeri ꝛ aquę, ſic eſt hñti odorez. i. odorabili, qđ eſt in vtriſqꝫ his. i. mediũ cõe vacãs noie. Hoc declarat per aialia: quę exercent munus reſpirationis. d. Videntur enim aialia aquatica hr̃e ſenſuꝫ odoris. i. aialia ꝛ habitãtia in aqua habẽt ſenſum odoratus, ſed hõ qdeꝫ ꝛ pedibus ambulantiũ quęcũqꝫ reſpirãt impoſſibilia ſunt odorare: niſi reſpirãtia. i. anhelãtia. Cauſa aũt de his poſterius dicet̃. Declarabit̃ eniꝫ ꝙ aialia reſpirãtia habeãt pelliculã quãdam: quę tegit organuꝫ odoratus, ideo niſi anhelitu apiant eam odorare nõ pñt. Sed cur eaꝫ pelliculam: hęc quidẽ habeant, illa vero nõ, ad tẽpus differat̃.

¶ Auerrois exponit tibi: quomõ modo ſit nã illa innoiata. d. Apparet. n. ex hoc, ꝙ receptio odoris non eſt aeris: ſm̃ ꝙ aer, neqꝫ aquę ſm̃ ꝙ aqua: ſed ſm̃ aliquaꝫ paſſionẽ eẽ in natura cõi eis, ꝛ illa natura inata eſt recipe odores extraneos. i. intẽtionales, ꝛ hoc erit vt nõ habeat in ſe odorẽ oino. quẽadmodũ diaphanuꝫ eſt natura: quę recipit colores extraneos ſm̃ ꝙ nõ habet colorẽ ꝓpriũ. Eſt ergo medium odoris nõ aqua nec aer: ſꝫ natura cõis vacans noie, cuius paſſio ꝓma eſt recipe odores intẽtionales, ob quã naturã aer recipit, non ſm̃ ꝙ aer, ꝛ aqua non ſm̃ ꝙ aqua. ſꝫ ꝓmo recipit illa natura: ꝛ per illã recipiũt poſt participãtia eam. ¶ Et debes ſcire: vt Simpl. atqꝫ Them. dicũt: apud quoſdã interptes mediũ illud cõmune nomẽ habet. ſ. dyoſmon, ac ſi perolaciaꝫ vocaris. i. veterinas ſeu vehicularias odoris dicas. Verũ Ariſ. nõ curauit nomẽ fingere: cum vt plures loquẽdũ. ¶ Et h̃ demõſtrat.] Ex his Auer. infert pctm̃ Auicẽnę 2ª pte ſexti nãliũ, ꝛ inqt. Et hoc demõſtrat ꝙ ipſe nõ opinat̃ ꝙ odor ſit corpus diſſolutũ in aere ab odorabili, ſed eſt qualitas aliqua: per quã illa natura inata eſt ꝑfici. ſed odor nõ ꝑficit̃ per illã: quẽadmodũ diaphanuꝫ per colorẽ: ſed color nõ per diaphanũ. Et declarãs h̃ diuidit colorez ac odorez. d. ꝛ ſicut color habet duplex eẽ, quorum vnũ eſt in diaphano non terminato. i. aere vel aqua, ꝛ eſt id in quo eſt extraneũ, ꝛ aliud in diaphano terminato. i. corpe mixto, ꝛ eſt eius eẽ nãle. ſic odor habet duplex eẽ. ſ. eẽ in humido ſaporabili, ꝛ eſt eẽ nãle, ꝛ eſſe in humido nõ ſaporabili, ꝛ eſt eẽ extraneuꝫ. Et remittit ſe. d. ꝛ poſt ſcilꝫ cõmẽtis 97. ꝛ. 101. declarabimus hoc ꝛc̃. Et ſic patet pctm̃ Auicẽnę. Reliquum cõmenti conſtat.

¶ Sed in hoc Auer. ſmone eſt maxima quęſtio. Videt̃ enim ꝙ color in medio nõ habeat eẽ extraneũ: ſed nãle. qđ ꝛ de odore eſt etiã q. veruꝫ de odore dicetur in poſt. An color in medio habeat eẽ extraneum vel nãle.

¶ Qꝫ ğ color in medio habeat eſſe nãle arguitur, omne accidẽs in ꝓpo ſubto nãle habet eẽ. ſꝫ color intẽtionalis in medio habet eſſe vt in ſubto, ergo eẽ nãle. Maior cõſtat, qm̃ accñtis eſſe eſt ineẽ, ſed eẽ eſt nãle rei, ergo ꝛ ineſſe eſt nãle accidẽti. ergo ꝛc̃. Minor aũt pꝫ, qm̃ accidẽs vbicũqꝫ fuerit: erit in eo tanq̃ȝ in ſubto. ¶ Iteꝫ omne receptũ recipit̃ per moduꝫ recipiẽtis. ſꝫ color in medio recipit̃, ergo per modũ recipiẽtis. ſed mediuꝫ eſt mãle, ac corpale, ergo receptũ mãliter ꝛ corpaliter recipit̃, ꝛ non extraneę. ¶ P. Id qđ agit in ens materiã hñs, eſt mãle ac nãle, qm̃ oportet agẽs ꝛ paſſum cõicare in mã ac natura. Sed color in medio agit in organũ viſus ipm corrũpẽdo, eſt ergo ens in mã ꝛ natura, ꝛ per ꝯñs eẽ habet naturale ꝛ mãle. ¶ In iſta qõne debes ſcire, ꝙ quędã ꝯſiderant̃ ex pte medij, ꝛ quędã ex pte obti, ꝛ quędã ex pte odoris in medio entis. Ex pte medij ꝯſiderat̃ recipiens, ꝛ diſpoſitio recipiẽtis. Eſt qdẽ enim recipiẽs diaphanuꝫ nõ inquãtũ aer, vel aqua, vel horum aliqđ. ſꝫ inquãtuꝫ diaphanũ. eſt vero diſpoſitio lumẽ. nõ enim diaphanũ ſe ſolo recipit colores intẽtionales. Sed mediãte lumine tanq̃ȝ

medio

medio diſpoſitiuo. Et hec duo ſunt ex parte recipientis. ¶ Ex pte obiecti vo ꝯſideranda eſt, tm forma coloris realis ac nālis exiſtēs, que ita colligatˀ ſuo ſubto: ꝙ eius ſeparatio eſt eius corruptio, ⁊ amplius ꝯſideratur cauſa neceſſaria ac diſpoſitiua illius. non enim ineſt materie color: niſi ꝑpter cām quādā, vbi grā, ꝑpter mixtionē duplicē quam ſupius expoſuimus. ¶ Ex pte coloris in medio vo eſt ꝯſiderāduȝ eſſe eius. eſt enim in medio tm̄ ſine cauſa diſponēte pro eius eē ⁊ ꝯſeruāte, qm̄ (vt diximus) color in pariete habet duplicē cām. ſ. ſubiectiuā. ſ. parietis ſubſtātiā ⁊ ꝯſeruatiuā, que ſimul ⁊ ꝑductiua, ac diſpoſitiua exiſtit. vȝ. illā duplicē mixtionē. In medio vo nō habet niſi cām ſubtiuā. ¶ Ex his ſequitˀ ꝑpter qd color in medio habet eē extraneū. Opȝ enim imaginari ſubiectū eē extraneū forme dupľr. Uno modo qꝛ nō eſt capax receptionis illius: ⁊ ſic dicimus ꝙ celū eſt extraneū reſpectu caloris, qm̄ nō eſt capax receptionis caloris. Scdo modo, qm̄ ⁊ ſi ſit capax eius receptionis, tm̄ nō retinet cām qua talis forma ꝯſeruatˀ in tali ſubto, nec cauſantˀ in tali ſubto, quēadmodū calor extraneꝰ eſt in aqua, ⁊ ſic color habet eē extraneuȝ in medio, qm̄ ⁊ ſi mediū capax ſit receptionis coloris, qꝛ tamē nō ꝯtinet cām cōſeruantē colorē, ⁊ diſponētē ac efficiētem pro eē coloris, hoc modo erit color extraneꝰ in medio. ¶ Tūc pro reſpōſione ad dubiū: debes ſcire ꝙ ſubm eſt duplex: ſcilȝ tenēs ⁊ colligēs, ⁊ ſubm deferēs. ſubm quidē tenēs cōſueuit denoiari ab accn̄te: ſed ſubm deferēs nō, quoniā nō eſt in ipſo: niſi tanꝗ in poᵃ ⁊ trāſitu: ⁊ nō in actu ⁊ ſtatu. ¶ Tūc ad ratonē cōtra Auer. patet ſolutio. Ad p̄maȝ cōcedam colorē hīc eſſe nāle in medio: vno modo nālitatis tm̄: ſcilȝ ſumpto a materia in qua: nō tamē nāliter ſimpľr cuȝ nō ſit ſubm tenēs ac colligēs. ¶ Ad 2ᵘᵐ dicēdum, ꝙ maior eſt vera de receptione nāli ſimpliciter in ſubto colligēti ac tenēti: ſed nō tamē de receptione in ſubto in potentia ac fluxiuo: vt dixi. ¶ Ad 3ᵘᵐ debes ſcire ꝙ excellēs obiectum deſtruit viſum, ⁊ nō per naturā coloris inquātū color, ſed per naturā lucis, per cuius actū mouet color oculum. qñ enim lux multa fuerit ſpūm excedit viſibilem, ipſumqȝ ꝯfundēs hebetat viſum. Qđ magis ſic declaratur: ad multiplicationē luminis multiplicatˀ color. lumē igitˀ oculuȝ ingrediēs nimium incēdit humidū cryſtallinum, ⁊ remouet ipm a tēperamēto ſue cōplexionis, ⁊ reſoluit partē eius ſubtiliorē in fumum, qua reſoluta incipiūt ꝯſtare ⁊ inſpiſſari ptes magis groſſe: ſicut 4º habetur Metheoroꝝ. cum itaqȝ inſpiſſate erūt humidū cryſtallinuȝ, nō erit amplius ſuſceptibile viſibilis ſpūs: qui venit a cerebro ꝑ neruos opticos, ⁊ inde euenit in huiuſmodi ꝑfecta cecitas: ⁊ ſi oculi ipſi illeſi videātur. ⁊ ſic patet quō corruptio oculi a luce ac colore per accidens fit: nō aūt per ſe. ¶ Pōt ⁊ bonitate doctrine declarari hic: cur diu exiſtētes in tenebris, ⁊ poſt inſpiciētes alba valde obcecantˀ. Patet nāqȝ hꝫ nō per ſe eē: ſed per accidēs: ꝑpter cauſam dictā. ¶ Pōt etiā exponi: cur diu in tenebris entes tandeȝ obcecantˀ, ſi ſemꝑ immorentˀ. Ad has quidē ꝑblematicas q. facile qs reſpondebit. d. ꝙ calor naturalis ac ſpiritꝰ multiplicatˀ in aliquo organo duplici cā, quarū vna eſt exercitiū in opibus ſenſuū exterioꝝ. exercitium enim multiplicat calorē. ⁊ calor multiplicatus attrahit ſpūm, ⁊ inde fit, ꝙ ſpūs magis multiplicatˀ in vno ſenſu ꝙ̄ in alio. ſ. ꝑpter magis exercitiuȝ illiꝰ ſenſus. quare quādo hō ſteterit in tenebris, ⁊ exit, ⁊ iſpicit alba ſplēdida: eo qꝛ tūc exercitiū multum accidit, adeo mittitˀ de ſpiritu: qui olim nō trāſmittebatˀ: ꝑpter ꝑuationeȝ exercitij, ꝙ obcecatˀ ꝑpter cauſam dictaȝ. ¶ Secūda cauſa eſt intētio aīe, que mittit ſpūm ꝑpter exercitiuȝ ibi magis ꝙ̄ alibi. ¶ Et ecōtra accidit diu permanēti in tenebris, qm̄ enim nō habet viſus exercitiū, nec aīa eſt intēta in opibus viſus, ideo ſubtrahitˀ ſpūs viſibilis ab oculis, ⁊ ꝯbitur neruus opticus intātuȝ: ꝙ amplius nō deſcēdit ad humidū cryſtallinuȝ, ⁊ accidit cecitas magna latens. ¶ Ex his pȝ ſolutio ad argᵐ contra Auer.

¶ Nūc autē: poſt haec de ſono ⁊ auditu determinemus oportet. Eſt itaqȝ ſonus: duplex. qdā enim eſt actu: qdaȝ potētia ſonus. Nam corpoꝝ quaedā nō hīc dicimus ſonū: vt ſpōgiam lanam, ⁊ huiuſcemodi. quaedaȝ hīc: vt aes, ⁊ quaecūqȝ ſolida laeuiaqȝ ſunt. qꝛ pñt ſonare. i. inter ſe ⁊ auditū, ſonū efficē.

¶ Nūc aūt: primum de ſono ⁊ auditu determinemus. Eſt aūt duplex: ſonus. alius eniȝ actus qdā eſt: alius aūt, potētia. quedā enim nō hīc ſonū dicimus: vt ſpōgiam, lanā. quedam aūt hīc: vt es, ⁊ quecūqȝ ſolida ⁊ lenia ſunt, qm̄ pñt ſonare. hoc aūt eſt: inter ipſum ⁊ auditum, facere ſonum actu.

¶ Cum de viſu dixiſſet, ꝑponit intētionem circa aliud, ⁊ inquit. Nūc aūt primū de ſono ⁊ auditu determinemus. Sicut ſupius dicebamus: Auicēna ad Ariſtotelē viſus eſt arguere, ꝓbās, ꝙ p̄mo a tactu, deinde a guſtu ⁊c. eo quia hi ſunt natura priores, ⁊ ars naturā ſequitˀ. ¶ Ad hoc argumētum, nūc Auer. abſoluit, ⁊ quaſi ꝯcordat Ariſtotelē, ⁊ Auicēnaȝ. d. videtˀ ordinare cōſideratonē de virtutibus ſenſus: ſm nobilitatē: ⁊ nō ſm naturā, ⁊ ideo ꝑpoſuit ſermonē de viſu alijs ſenſibus. deīde de auditu. quoniam (vt Simpľ. inquit) poſt viſum ꝑfectior eſt ceteris iſte. viſus nāqȝ ſenſus eſt inuētionis, auditus vo diſcipline, deinde de odoratu ⁊c. ¶ Eſt aūt. i. Cum ꝑpoſuit intētionem, nunc exequitˀ ponēs diuiſionē, que an ſit diuiſio ſoni: vt velle videtˀ Simplicius, an corporū. Auer. ait, ⁊ ſmonis eius in hoc caplo abbreuiatio eſt. Et quedā res habēt ſonum: vt res dure, ⁊ quedā nō: vt molles. ⁊ habētiū ſonum: quedā dicūt hēe ſonum in actu: id eſt formaliter vt mediū ⁊ organū, ⁊ quedā in potētia ſupple actiua vt corpa dura. ¶ Querūt expoſitores greci, an ſonꝰ exiſtēs in medio: poſſit dici poᵃ, aut ſolum actu. ¶ Soluit Simpľ. ſuis vbis. d. Poteſtate aūt ⁊ actu. quādoqȝ qdē adeſſe ſubiectoꝝ dicitˀ, quādoqȝ vo nō: vt exiſtētiuȝ: ſed vt ſenſibiliū. iam enim alba cera actu exiſtēs alba, poteſtate: ⁊ quādoqȝ viſibilis. exiſtēs vo alba ⁊ viſa ſm ambo eſt actu. ſic iam ⁊ ſonus. aliquis quidē poteſtate eſt, ⁊ ſcḋm hoc ſonus: quando ſint ſolida ⁊ leuia ſubiecta ⁊ ꝑſonent. Ille vo actu qui iam ſit quāuis nemo audiat ſonus exiſtēs actu. ¶ Ex his pōt ſolui dubiū. ſonus dicitˀ actu, vel actualitate eſſendi, vel ſentiēdi. ſonus itaqȝ in medio ens actu eſt actualitate eēndi ineſſe, ſed potētia actualitate audiendi. ille ergo ſonus erit oīno actu, qui ⁊ actu in medio eſt, ⁊ actu auditꝰ. quēadmodū albū viſum: ⁊ actu eſt ſm eē: ⁊ ſm ſenſum. ¶ Dicit ergo. Eſt auteȝ duplex ſonus: id eſt de duobus generibus dicitˀ ſonus. Hic quidem enim actu quidē, aliud auteȝ potētia. id eſt de quibuſdam actu dicitˀ: de quibuſdaȝ potētia. ergo ſonātium duplex modus, potētia, ⁊ actu. Alia autem non dicimus habere ſonum, nec actu, nec potētia: vt ſpōgiam. lanam, ⁊ pilos. exponit exēplis, que habēt actu, ⁊ que potētia. d. Quedam auteȝ habēt vt es, ⁊ quecūqȝ plana, ⁊ lenia habent dico potētia. quoniam poſſunt ſonare. hoc autē ſcilicet actu ſonare eſt ipſius medij, ⁊ auditꝰ. ſ. facere ſonuȝ actu. Et ſic patet diuiſio ſonorum.

Coll. textꝰ cōⁱⁱ 77.

Queſtio

Solutio

¶ Fit autez actu ſonus: alicuius ſemꝑ/ad aliqd/ꝛ in
aliquo. ictus eſt enim: qui ſonū efficit ipm. Quapro
pter fieri non pōt: vt ſi vnū ſit corpus/ſonus efficia
tur. qppe cuz: aliud ſit id qḋ verberat/aliud qḋ ver
beraṫ. quare id qḋ ſonat: ad aliqd ſonat. Sine antē
latione: nunq̄ efficiṫ ictus. Atqz vti diximus: non
quoꝛūuis ictus corpoꝛū ſine vllo diſcrimine ſonus
eſt. nullū enim efficit ſonuz: ſi ꝑcuſſa fuerit lana. ſed
aes ꝛ quaecūqz ſunt laeuia cōcauaqz. aes qdem. qꝛ
corpus eſt laeue: ꝯcaua vo/qꝛ per reflexionē cōplu
res poſt ꝑmum efficiūt ictus. quippe cum: nō poſſit
aer motus ac agitatus exire.

¶ Fit aūt qui ſm actū ſonus: ſemꝑ alicuius,
ad aliqd, ꝛ in aliquo. percuſſio enim eſt: quę
facit. Unde ꝛ ipoſſibile eſt: cum ſit vnū, fie/
ri ſonuz. aliud enim eſt: qḋ ꝟberat, ꝛ qḋ ver
beratur. quare ſonās: ad aliqd ſonat. Ictus
autez: nō fit ſine latione. Sicut aūt diximus:
nō quoꝛūlibet ictus ſonus eſt. nullū enim fa
ciūt ſonum lanę: ꝛ ſi ꝑcutianṫ, ſed ęs, ꝛ quę/
cūqz lęuia ꝛ ꝯcaua ſunt. ęs qdē: qm̄ lęue eſt.
cōcaua aūt: repcuſſione faciūt multos ictus
poſt primū, nō potēte exire qḋ motū eſt.

Coll. text^9, cō^ti 78^i. ¶ Cum ſermonē ꝓpoſuit de ſono: ꝛ diſtinctionē corpoꝝ
ſonabiliūz, nunc de cauſis gn̄ationis ſoni/dicit, ꝛ quęres
cur hoc nō in alijs ſenſibilibus dixit, nec dicet. ¶ Et ra
tio eſt: vt Alex. aīt, qm̄ de gn̄atione alioꝝ ſpālibus libris
tradit: vt de gn̄atione coloꝝ in lib. de viſu ꝛ viſibili, de
gn̄atione tangibiliū in ꝑigeneſeos, de gn̄atione odoris in
lib. de viſu ꝛc̄. De gn̄atione ſaporis in 4° Metheoroꝝ.
Verū qm̄ ſonus nō niſi motu gn̄atur, nō expediebat tra
ctari in ſpāli lib. Ideo ꝛ ſimul de gn̄atione ſoni, ꝛ ſono, ꝛ
auditu tradit. Hec Alexā. ingt ergo. fit aūt ſonus qui ſm
actū ſemꝑ alicuius. i. ab aliquo ad aliqd: ꝛ in aliquo. ꝛ ex
plicat vnū hoꝝ. d. Percuſſio enim eſt faciēs, eſt enim ꝑ
cuſſio agēs a quo fit ſonus. ꝛ tūc ifert, vnde ipoſſibile eſt
cum ſit vnū facere ſonū. vel pōt ſic lr̄a gloſari. ſ. vt Ariſ.
ꝓbet ſonū egere tribus in hūc modū, ꝑcuſſio eſt faciēs. i.
actio. ſz ſup. oīs actio eget tribus. agēte, patiēte, ꝛ medio,
ergo ꝑcuſſio eget tribus his. tunc addo, ſz ſonus eſt ꝑcuſ
ſio: vel in ꝑcuſſione ꝯſiſtēs, ergo ſonus eget trib᷑ his. Et
hoc explicat Ariſ. d. Alteꝝ enim eſt ꝟberās: ꝛ qḋ ꝟbera
tur, quare ſonās ad aliqḋ ſonat. tāgit enim aliqd ꝛ h̄ oſtē
dit. Et ꝑmo oſtēdit q̄ꝛ indiget medio, ꝛ cōponiṫ ſic ra
tio ſm Auer. oīs ictus ſeu motus localis eget medio, qm̄
ipoſſibile eſt vt fiat in vacuo. Sed ſonus eſt mot᷑ localis
ſeu ictus. i. in motu locali ſeu ictu cōſiſtēs, ergo oīs ſonus
eget medio. Accepit minorē. d. cum aūt ictu tāgiṫ ſonat.
ictus aūt nō fit ſine motu, ergo ſonus nō fit ſine motu, ꝛ
per ꝯn̄s nec in vacuo, ꝛ ſic habeṫ vis maioris, ꝛ minoris,
ꝛ ſic ꝯſtat neceſſitas medij. ¶ Sicut aūt.] Nunc oſtēdit
neceſſitatē ꝟberātis ꝛ ꝟberari, ꝛ ꝯcludit quoddā cōmu
ne eis. d. Sicut aūt diximus nō ꝯtingētiuz. i. indifferēter
quoꝛūcūqz ictus eſt ſonus. nullus enim ſonū faciūt pilē ꝛ
ſi ꝑcutianṫ. Sz ęs, ꝛ quęcūqz lęuia ꝛ cōcaua ſunt. hęc. n.
ſunt: quę ſonāt. ęs qdē ſonat, qm̄ lęue eſt. concaua aūt ex
repcuſſione faciūt multos ictus poſt ꝑ^m ipotenti. i. nō po
tēti exire: eo qḋ motū eſt, ꝛ ſic lęue ꝛ cōcauū faciūt ſonū:
lz modo diuerſo. ꝛ h̄ Auer. explicat in cō^to. d. Percuſſiuz
enim ex quo fit ſonus eſt duob᷑ modis, aut lęue durum:
ſicut cupruz, aut ꝯcauū: ſup. ſicut cāpana. ꝛ q̄ diſſimode
ſonēt/oñdit. d. Sonus igiṫ fit a lęui ꝑꝑ expulſionē aeris
apud ꝑcuſſionē a ꝑtib᷑ eius ęqualr̄. Cui᷑ rōnē reddit, qm̄
ita eſt de ſono/in hac itent^e: ſicut de reflexione radioꝝ. ſ.
q̄ foꝛtiter apparet in coꝛpibus duris, qꝛ reflexio ęqualr̄
exiſtit in eis. quapꝑ congregaṫ in eis vna actio, vt hoīes
qui trahūt pōderoſuz inſimul, ꝛ ſic pꝫ quo mō fit ſonus
in planis. quo modo ꝟo in cōcauis, oſtēdit. d. A coꝛpib᷑
aūt ꝯcauis: ꝓpter reflexionē aeris in eis frequētē, qꝛ non
poteſt exire aer ab eis, ꝛ ſic expelliṫ, ſicut pila expelliṫ a
pariete. ꝛ ſic pꝫ hoc: q̄ꝛ fiat ſonus, ꝛ quot regrantur pro
eius gn̄atione his manifeſtum.

De gn̄atione ſoni. ¶ Cōſueuere expoſitores ambigē: tūz gręci: tum latini, an
ſonus oīs illis egeat trib᷑. ¶ Ampli᷑ ꝛ an fiat in iſtāti, an
in tp̄e multiplicaṫ per ſphęrā ſonoꝛam. hęc. n. duo digna
ſunt ꝑſcrutatione ꝛ magna. ¶ Uꝛꝫ ꝑ^m pōt leuiter ſolui,
qm̄ ſonus qnqꝫ gn̄aṫ modis, ꝛ inde fit vt ꝑcutiēs ac ꝑcuſ
ſum multifariā accipianṫ. q̄nqꝫ igiṫ gn̄aṫ ſonus ex ꝑcuſ
ſione duoꝝ planoꝝ ſolidoꝝ adinuicez, per h̄ q̄ expelliṫ
aer a ſupficie vtriuſqꝫ ęqualr̄: ꝛ tūc fit vt coꝛpora hęc nō
ſint aſpa, aer. n. tūc ꝯtinereṫ nō expulſus iter ꝑtē eminē/
tez ac depſſam. Fit ēt vt ꝛ hęc nō mollia ſint, cederēt. n.
aeri nec ipm expellerēt. Quo tādē fit vt nō acuta ſint ſo
nora. nō. n. ſi acus acui obijcereṫ ſonus fieret. acies. n. eius
potius penetrat aerez q̄ꝫ cū expellat ac frāgat. ꝛ q̄ꝫm maxi
me fiet ſonus: ſi hꝰ coꝛpa dura non aſpa: nec acuta: plena
ſint aere, quēadmodū metalla quę ꝑcuſſiꝫ aerē diu reti
nēt: ꝛ inde fit magn᷑ amplius moroſiuſqꝫ ſonus. Hic qdez
igiṫ ꝑmus eſt modus gn̄ōnis ſoni. ¶ Fit ꝛ nūc ſcꝫ z^o ſo
ni gn̄atio: nō qdē ex ꝑcuſſiōe hoꝝ: ſꝫ ex ſciſſione ſolidi. ſ.
ꝓut ſcindiṫ pars a ꝑte, quēadmodū cuz pānus vel lignū
frāgiṫ. cū. n. tūc violēter aer frāgaṫ eo fit vt fractiuę ꝑtes
aeris ſonēt, ꝛ eo maxie: qꝛ ſeſe collidūt, ꝛ in h̄ gn̄ōnis mō
nō tot ac tāta regrunṫ: vt ꝯſtat. ¶ 3° q̄ꝫ mō gn̄aṫ ſon᷑ ex
aeris ꝑcuſſione in aliqd, quēadmo^m fit cū pulmo aerē ꝑ
cutit ad ꝑtes duras tracheę arterię, ꝛ h̄ qdē mō fit vocis
gn̄atio. ¶ Gn̄aṫ ꝛ ampli᷑ 4° aeris ꝯſtrictōe, quēadmo^m
cū ꝛ aer ꝯſtringiṫ in folle: vel iſufflatōe fiſtulę, ꝛ h̄ etiā mō
cū vent᷑ in cauernas ac foramina aerē ipellit ſonū parit.
¶ Ultio ꝛ 5° gn̄aṫ ſonus: cū aeris ꝑtes inūdāt ſe: vt Alex.
ingt, quēadmo^m in ſono vētoꝝ: qm̄ ſono terreſtri ipellēte
magna ꝑs aeris ꝓijciṫ ad alterā anteq̄ꝫ illi cedat, ſic. n. frā
giṫ, ac ſonū parit, vt in magnis ꝯſtat vētis. his qnqꝫ cer
te modis ſon᷑ cū gn̄eṫ Ari. de ꝑ gn̄ōnis mō tm̄ locut᷑ eſt:
cū illa ꝛ tot regri dixit. reliqs aūt modis cum nō loquaṫ:
nō opꝫ vt ſic itelligaṫ ſmo eius. ¶ z^m q̄ꝫ q̄ſitū abſoluit
Alex. ꝛ poſt ipm Auer. h̄ in loco, ꝛ ingt. Et debes ſcire q̄
ſonus nō fit in aere, ita q̄ aer qui expelliṫ a ꝑcutiēte mo
ueaṫ per ſe: ſingulr̄. i. vnus nūo donec ꝑueniat ad auditū,
quēadmo^m vna nūo nauis defert pōdus donec in poꝛtū
occurrat. ꝛ cuz hāc negatiuā deduxit, adiūgit ꝛ affir^{tiuā}. d.
Sꝫ debes ſcire, q̄ id qḋ fit in aere de ꝑcuſſione coꝛpoꝝ
adinuicē: eſt ſilr̄ ei qḋ fit in aqua: qm̄ lapis ꝓijciṫ in aqua
de circulatione. ſ. qꝛ fit in aere apud ꝑcuſſionē fig᷑ ſphę
rica, aut ꝓpe ſphęricaz, cuius cētrū eſt locus ꝑcuſſionis
per expulſionē aeris ab illo loco ęqualr̄, aut ꝓpe. Qꝛ ꝟo
in hūc modū figurę ſonus per circulos aeris feraṫ ſignū
affert valde cōe. d. Et ſignū eius eſt, qꝛ poſſibile eſt audi
ri in q̄libet pūcto aeris, cui᷑ remotio a ꝑcutiēte eſt ęqua
lis ac eadē: ꝛ eſt remotio n̄ālis act᷑, a cuius remotioꝛi nō
pōt audiri illa vox. Ex his coꝛrelariū iferre videṫ. d. Et
ideo oīs ꝑcuſſio ſonoꝛa habet ſphęraz terminatā ſup. in
qua ſonus pōt fieri n̄āliter, ꝛ ſic datur maximū ſpatiū: in
quo pōt fieri auditio, ac ſonus audiri pōt. Et addit q̄ nō
tm̄ h̄ eſt in ſono: verū odoꝛe, coloꝛe: vt ꝯſtat. Senſibilia
igitur

igiť triuz ſenſuū in hūc moduz ſphęrā hñe terminatā,in
qua multiplicant eoꝝ intentiones:vt manifeſtū eſt ꝑ ſe.
¶ Et tunc ex his pȝ ſonū multiplicari per ptē:poſt ptē,
⁊ in tpe vſqȝ in ſenſuz audit⁹,⁊ per totū vbi poſſis eſt au‑
Capite 18°. in calce. ditio.¶ Et hāc opioneȝ Themiſti⁹ ſentire vī in hoc 2°.
¶ Obycit aūt ad h̄ Simplici⁹.d. Si ſon⁹ multiplicať
per circuluȝ poſt circulū,vel igiť illemet ſonus ą cauſis
ei⁹ dať ṗmo circulo dať 2° ⁊ 3°:vſqȝ vltimus,vel alter ⁊
alter.nō illemet,qm̄ tūc eſſet migrare de ſubto in ſubm.
trāſiret.n.ſonus ex ṗmo circulo in ſcdm,⁊ ex ſcdo in 3m,
⁊ ſic vſqȝ in cōplemētū circuloꝝ,qđ īpoſſe eſt apud oēs.
ꝙ ſi dicať ꝙ ſonus dat⁹ ſcdo circulo alter eſt a ſono ṗmi
circuli,tūc peterē a quonā cauſanť,vł ab agēte ṗncipali
exiſtēte in centro,vel a ṗmo circulo:ita ꝙ cauſę entes in
centro cauſant ṗm ſonū in ṗmo circulo.primus circulus
in ſcdo:⁊ ſic vſqȝ in finē:⁊ ſic darenť fere infinitę gnōnes
ſoni ⁊ corruptiones,nec idem nūo ſonus eſſet in ṗncipio
ac fine,⁊ multa inducerenť incōmoda.¶ Adhuc ſophi‑
ſtę arguūt,ois effect⁹ alicui⁹ cauſę totalis:⁊ per ſe:⁊ nālr
agentis,eſt ita cito ſicut eſt ſua cā,ſed cā ſoni eſt ſubito,ġ
eſt ſonus.Minor declarať.eſt.n.cā totalis ſoni aeris fra‑
ctio.mō ꝯſtat fractionē illam eſſe ſubito,qm̄ ita cito eſt:
ſicut eſt cōtact⁹ corpoꝝ,ſȝ corpora ſe cōtangūt ſubito,ġ
⁊ ſonus fiet ſubito.¶ Arguūt ergo ſic,incipiant corpora
dura ſe tangere in aere per excluſionē tpis ṗntis : in hūc
moduȝ,nunc nō ſe tangūt,⁊ imediate poſt hoc ſic,⁊ quę‑
runt vel imediate poſt hoc erit ſonus,vel nō.⁊ certū eſt
ꝙ ſic,qm̄ imediate poſt hoc inſtans : qđ eſt pñs erit fra‑
ctio,ġ ſonus,⁊ tūc accipiť ſonus hꝰ,⁊ certū eſt ꝙ nō erit
niſi ſubit⁹,qm̄ inter quęcūqȝ duo inſtātia:poſt id inſtās:
qđ eſt pręſens erit aliqs ſonus,igiť erit imediate poſt id
ſonus aliqs ſubitus.¶ Adhuc arguūt,omne obiectū fit
ſubito:cuius ſpēs multiplicať ſubito,qm̄ ſpecies obiecti
ꝓduciť:ſicut obiectū ꝓduciť.ergo cuȝ ſpēs fiat ſubito ⁊
ſonus nimiruȝ fiet etiā ſubito.¶ Amplius ⁊ hoc Ariſto.
ſentire videť.dicit.n.poſt accidit ſono:ſicut in lumine,ſȝ
lumen fit ſubito,ergo ⁊ ſonus.¶ Rurſuȝ ois actio facta
in aliquo vbi nulla eſt reſiſtētia fit ſubito,ſed nihil ſono
reſiſtit.aer.n.nec aqua ſono reſiſtunt,ergo ⁊ ſubito fiet.
¶ Item ſi ſonus fiet ſucceſſiue,tunc eſſet res ſucceſſiua,
qm̄ ois effectus cui⁹ fieri nō diſtiguiť a facto:res eſt ſuc‑
ceſſiua.ſȝ h̄ eſt īpoſſe,qm̄ vt declarať ſon⁹,nec eſt mot⁹,
nec tpˢ.⁊ ois res ſucceſſiua mot⁹ eſt:vel tpˢ.ġ qđ hui⁹ eſt
valde ambigua.¶ Propterea Simplicius vir ſane lra‑
tiſſim⁹ viſus eſt ſentire ſonū ſubito multiplicari ꝑ ṗmaȝ
ptē ſpatij:ſicē ꝑ remotā:quēadmoduȝ lumen. Imaginať
nāqȝ totū aerē ſphęrę ſonorę.ſ.pati a ꝑcuſſione.inquit.n.
⁊ tot⁹ qdē aer paſſus eſt:inquātū ⁊ actio ſe extēdit,⁊ ma‑
nens:⁊ vn⁹,⁊ ꝯtinu⁹,⁊ īfract⁹,ſȝ nō ſm totū ſeipȝ ṗncipa
liter.ſcdm ṽo ad ſolidā ipſi⁹ ꝑticulaȝ.reliqs ṽo vt cōpa
tiēs magis qdē:ac ṗus ꝓpinqs:ṗmo patiētis ꝑticulę,mi
nus aūt ⁊ poſterioꝛātib⁹:ſm.n.menſuras paſſionis : paſ‑
ſionis ⁊ vehemētia,⁊ velocitas,⁊ ꝯtria diffiniunť.nō igiť
ꝑatiunť figurātiue duę ꝑticulę a ṗoꝛib⁹,ſȝ cōpatiūtur
⁊ vna ſpecificanť a ꝑatiēte ab initio ⁊ agēte:ꝓꝑ ꝑtabi‑
litatē patiētiū corpoꝝ exiſtiuȝ ꝑtibilr paſſione diſtribu‑
ta ⁊c̄.Ecce igitur quō vult ꝙ vno actu:tota aeris ſphęra
ꝑatiť a cauſis ꝑcuſſionis,nō tñ ṗncipalr tota ſm omnē
ptē,ſȝ ꝓpinquę ptes illis cauſis ꝑ ſe tāgunť,reliquę ꝯtan‑
gunť:ac ſimul cōpatiunť.itaqȝ erit aliqs ordo nāe nō tē‑
poris,⁊ ſic fit tot⁹ ſonus in tota ſphęra in iſtāti vt Sim‑
plicius in digreſſione hac ſentire vī. ¶ Sed ſalua pace
hoꝝ ſonus nō ſubito:veꝝ ⁊ in tpe multiplicať in ſphęra
ſonora.¶ Videmus.n.ſono apes colligi,qđ nō eſſet:niſi
ſonus in tpe fieret,ꝓꝑ ꝯtinuā aeris fractionē de parte in

ptē.carent.n.apes auditu. ¶ Ampli⁹ ⁊ ſono tēpeſtās ſe‑
datur.qđ nō eſſet niſi aere moto expellerentur ⁊ nubes.
¶ Rurſuȝ videm⁹ ṗ ictū ꝙ̄ ſonū audiamus,qđ nō eſſet
niſi ſonus tardioꝛ fieret ꝙ̄ viſio.ergo ⁊ ois ſonus realis:
opȝ vt oīno in tpe multiplicetť in ſpęra ſonora:qcqd ſit
de ſono intētionali. ¶ Veꝝ ꝓꝑ ſoloneȝ ad argm oppom
debes ſcire,ꝙ nos poſſum⁹ imaginari ſonū fieri ꝑ mini‑
ma in hūc modū.ſ.ꝙ a cauſis ſonoꝛis fiat ṗm ꝑcuſſuȝ eē
aeris,in quo ſit ṗm ſonatū eē ſubito:deinde tpe iꝑcepti‑
bili iterpoſito in ſcdo circulo aeris cauſať 2m ſonatū eē.
volo aūt inter hęc interponi tpˢ,qm̄ donec ṗmus circu‑
lus aeris applicetť ſcdo tpˢ occurrit:⁊ ſic erūt imaginanda
tot ſonata eſſe,quot circuli ſunt inuicē fracti:vnus ab al‑
tero,⁊ ſic per totā ſphęrā ſonoꝛam fiet.Dabunť ġ tot ſo‑
nata,quot circuli fracti. Interponenť ġ multę quietes,⁊
multę fient ſubitę mutatiōes:qb⁹ minima ſoni genereť.
totus ġ ſonus fiet ex plib⁹ minis ſoni,qui videnť conſti‑
tuere vnū ſonū ꝯtinuū,qꝛ iterpollationes illę xū ſint bre‑
ues:a ſenſu nō diſcernunť,⁊ tūc ꝯſtat qđ ſit ſonus.¶ Et
hac ꝯſideratiōe ſtanti facile abſoluenť obiecta.Ad ṗmū
Simplicij dicemus ſcdaȝ circulationē aeris frangi a ṗa.
ṗma.n.circulatio ꝓꝑ impulſuȝ quē accepit a cauſis illis
agit in aerē vicinū ſibi ipȝ frāgēdo ad ꝯſileȝ ſonū : debi‑
lius tñ,⁊ ſilr ſcda circulatio faciet in tertiā,⁊ 3a in q̄rtaȝ:
⁊ ſic nō incōuenit fieri plēs gnōnes ac corruptiōes ſoni:
dūmō ſcds ṗmo equaleat,terti⁹ ſcdo:quart⁹ 3°,⁊ ſic vſqȝ
in finē.¶ Et per idem ad ſophiſtas dōm imediate poſt
inſtans,qđ eſt pñs,fieri ſonatuȝ eſſe ſubito:⁊ deinde tpe
interpoſito ꝓpter limitationem agētis ⁊ paſſi:⁊ applica‑
tionē fiet ſcdm:⁊ ſic vſqȝ in finē,ą tñ fit vt tot⁹ ſonus fiat
in tpe:plurib⁹ motib⁹ ac quietib⁹ interpoſitis. ¶ Ad 3m
dicenduȝ ſpēm ſoni merito ſui fieri ſubito:ſicut ⁊ ſonus.
verum aggregatū ex ſpecieb⁹ oiuȝ minimoꝝ ſoni fiet in
tpe,quēadmoduȝ ⁊ ſonus tpe fit vt dixi. ¶ Ad 4m:vbū
Ariſto.verificabiť cōmēto 80°.nō.n.eſt itelligēduȝ oib⁹
modis ſilr vt dicit Auer.¶ Ad 5am pȝ ibi fieri magnam
reſiſtētiā,qm̄ nō fit niſi aer frangať.fractio aūt aeris eſt
īnālis aeri,⁊ ideo aer ei reſiſtit maxīe : ⁊ ideo ſon⁹ in tpe
fit.¶ Ad 6am patet ꝙ ſic ſonus nō eſt res ſucceſſiua,ſed
aggregatū ex multis minimis cōſtituentib⁹ vnuȝ totuȝ,
quoꝝ nulluȝ manet plus ꝙ̄ per inſtans,⁊ hoc rōne cāꝝ:
lȝ per ſe ſit remanens.¶ Alio mō.poſſumus imaginari
ſonū fieri ſucceſſiue per partē:poſt partē ſucceſſiue:⁊ ſic
quēadmoduȝ non dať ṗma pars aeris ꝓpinqua centro:
ſic nec dabiť ṗma pars ꝑcuſſa : qn ſemꝑ aliqua prioꝛ ſit
percuſſa,⁊ ſic nec dabiť ṗmus ſonus:qn ſit alius prioꝛ,⁊
ſic opȝ dicere ſonū eē reȝ ſucceſſiuā,quēadmoduȝ ⁊ mo
tus aeris:⁊ fractio durās tantū quātuȝ mot⁹ adequate:⁊
ſicut nō dať primū mutatū eſſe,ſic nec ṗmū ſonatū eſſe.
¶ Et ſic dicemus ad argm Simplicij primā ptē aeris
frangi,⁊ ſecundaȝ a ṗma,⁊ tertiam a ſcda per cōſimiles
vires,⁊ inde ſonus eſſe idem numero,quemadmodum
⁊ motus eſt ideȝ numero:non obſtante ꝙ continue vna
pars nō ſit eadeȝ.¶ Ad aliud ſophiſtaꝝ dicūt imediate
poſt inſtans:qđ eſt pñs:eſſe aliquē ſonū,⁊ tñ nullum eſſe
ſonuȝ:poſt inſtans:qđ eſt pręſens. ¶ Peripathetice aūt
dici pōt imediate poſt inſtans:qđ eſt pñs,eſſe ſonuȝ ali‑
queȝ in tēpoꝛe inadęquato,⁊ eſſe aliquē ſonuȝ poſt id lȝ
nō ſit ſignādum,cum nō ſit in dato certo tpe,ſed incerto
ac inadęquato:alia ſoluenť vt prius.Differt ṽo hęc ſcda
cōſideratio a ṗma,qm̄ prima eſt phyſica : ꝓut ſonus eſt
ab agēte terminato,in materia terminata per diſpōnes
terminatas:ſcda aūt eſt tanꝙ̄ mathematica:cum ſit ſoni
abſolute : ac vlīter,ab agente vlī,⁊ in paſſo vniuerſali,⁊
diſpōnib⁹ vlib⁹.nec incōuenit aliqd vno mō ꝯſideratuȝ

Cõmen. 13°. eẽ illo mõ: alio mõ ꝯo altero: vt Auer. ĩngt in 8° phicoꝝ. ❡ Ex his cõſtat qõ illa, an vnus nũo ſonus: poſſit a pluribus audiri. verificaẽ .n. qñ ſentit totũ: cũ ſentiẽ aliq̃ ꝑs illi⁹, quare cũ diuerſi pñt ſoni, diuerſas ſentire ꝑtes, ꝛ diuerſi vnũ nũo ſonũ ſentire, nõ erit incõmodũ, queadmodũ oib⁹ idez eſt tp̃s nũo: lȝ alijs per ꝑtes alias: alijs per alias: vt 4° phyſice habeẽ auſcultationis ꝛc̃.

❡ Praeterea: audiẽ quidem ſonus ꝛ in aere ꝛ aqua. At ꝯo nec aer eſt auctor ſoni nec aqua: ſȝ opus eſt vt inter ſeſe ſolidoꝝ corpoꝝ atq₃ ad aerem ictus fiat. qõ qdez tum fit: cũ aer ꝑcuſſus permanet/ neq₃ diffundiẽ. Quapp̃ ſi cito vehementerq₃ percutiaẽ: ſonat. opus eſt eniȝ vt percutiẽtis mot⁹/ diffuſioneȝ ꝑueniat aeris: perinde atq₃ ſi cumuluȝ aut aceruũ arenae cũ ferẽ/ velociter qſpiaȝ verberet.

❡ Amplius, audiẽ in aere: ꝛ in aqua, ſed minus. Non eſt aũt ſoni dñs aer, neq₃ aqua: ſȝ opȝ firmoꝝ percuſſioné fieri adinuicé ꝛ ad aereȝ. hoc aũt fit: cuȝ ꝑmanet percuſſus aer, ꝛ nõ diſſipatur. Unde ſi velociter ꝛ fortiter percutiaẽ: ſonat. opȝ enim vt motus feriẽtis anticipet fracturaȝ aeris: ſicut ſi aceruũ aut cumulũ ſabuli ꝑcutiat aliqs latũ velociẽ.

Collectanea text⁹ cõn 79ᵘ. ❡ Compleuit declarationẽ: qũo percuſſio fiat per aliqd, apud aliqd, ꝛ in aliquo, declarauitq₃ ea ꝑ quę fiat ꝑcuſſio, ꝛ ſm quę, nũc declarat id per qõ fit ꝑcuſſio, ꝛ inquit. Ampli⁹ audiẽ in aere, ꝛ in aqua: ſȝ min⁹ in aqua. vult dicere ſonũ cũ audiaẽ in aere, atq₃ aqua, hȝ minus fieri in aqua. ❡ Sed cur minus in aqua Auer. in cõmento reddere vĩ cãm, qñ min⁹ reddit vocẽ fortiter, cũ non ſit cã ſoni: niſi rõne aeris. ❡ Themiſti⁹ ꝯo, ac Simplici⁹ rõneȝ aliã reddunt, qñ cũ aqua craſſior ſit, erit velut oppilans auditus poros, ac hebeteſcẽs in ea obtureſcenſq₃, ꝛ nõ tñ auditio minor fiet: imo ꝛ prauior. ❡ Non eſt aũt ſoni.] Quia ꝯo dixit ſonũ fieri: tũ in aqua: tum in aere, ꝛ in aere magis cũ q̃ſi per ſe, poſſet qſpiaȝ credere aere ſe ſolo, vel aere ꝛ aqua ſoluȝ ſonitũ parere: ideo ꝛ hoc cõſiſtans addidit, nõ eſt aũt ſoni: ꝑprius. i. auctor aer: nec aq̃, ſed opȝ fieri ꝑcuſſioné firmoꝝ adinuicé, ꝛ nõ ſolum adinuicẽ: ſȝ ꝛ ad aera: cui⁹ rõneȝ tacet, qñ ex dictis conſtat. eſt. n. hęc cã, qñ ſunt cauſę ſoni vt ſuſceptibilia media: nõ vt efficiẽtia. ❡ Hoc aũt.] Oſtẽdit ꝙ nec aer ꝛ corpora firma ſufficiũt omni mõ ſe hñtia, ſȝ opȝ vt ſint diſpoſita cert's limitationib⁹, ꝛ inquit. Hoc aũt fit cũ permaneat ꝑcuſſus aer, ꝛ nõ ſoluaẽ. i. nõ diffundiẽ. vñ ſi violenter ꝛ fortiter percutiaẽ ſonat. opȝ. n. pręoccupare motuȝ feriẽtis fracturã aeris, ꝛ in hũc moduȝ exponũt Themiſtius, ꝛ Auerrois, ꝛ oẽs. ❡ Simplicius ꝯo dedit ꝛ alteraȝ expõneȝ, qñ ꝛ aer ſolus nõ ſufficit inquãtuȝ vicẽ retinet vni⁹ corpis. aer. n. ſolus: vt vicẽ retinet vnius, ſonuȝ nõ cauſat. ſed ſi aer cauſare põt ſonũ: opȝ firmoꝝ. i. aereȝ diuidi, ꝛ induere vicẽ duoꝝ firmoꝝ corpoꝝ, quoꝝ fieri ꝑcuſſionẽ cõcedimus adinuicẽ ꝛ aera. declarat auteȝ qñ aer viceȝ retinet duoꝝ. d. Hoc aũt fit cuȝ ꝑmaneat percuſſus aer, ꝛ nõ ſoluaẽ. vñ ſi velociter ac fortiter percutiaẽ ſonat ſe ſolo, queadmodum flagello vel virga ꝑcuſſus reſonat, qñ ꝛ duas recipit rõnes, ꝛ caȝ a quo ſonus, ꝛ caȝ in quo, ꝛ in hũc moduȝ Simplici⁹ ſcdo loco cõmentatus eſt textũ. ❡ Aberrat aũt, qñ ſubdit Ariſto. opȝ. n. pręoccupare motũ feriẽtis fracturã aeris. hoc itelligi nõ põt: niſi vt aer frangaẽ a corpe duro alteri⁹ ſpẽi ab aere. ❡ Ampli⁹ ꝛ exẽpluȝ qõ ſubdit hoc teſtificat. d. Sicut ſi cõgregationẽ: aut cumuluȝ lapilloꝝ ꝑcutiat aliqs latum velociter. vult dicẽ ꝙ ſiqs proyciat granũ arene non ſonat, qñ nõ eſt potens frãgere aereȝ: maiori fractione q̃ ſit frãgibilis. veꝝ ſi cumuluȝ proyciat ſua grauitate frãget aereȝ ad corp⁹ ſoliduȝ durũ ꝛ latum: quo fit vt ſonet aer. ꝛ hoc exẽpluȝ ad Simpliciũ obijcit oino, vt cõſtat: ideo expoſitio p̃ᵃ eſt melior quã ꝛ ipſe cõmẽdat. ❡ His cõſtat ſonus qd ſit. cuȝ. n. Ariſto. aſſignaſſet oẽs cãs ꝑtinentes ac cõcurrẽtes in ſonũ, ſatis intelligẽ dedit eius deſcriptionẽ. nihil. n. aliud eſt rei deſcriptio q̃ oiuȝ cãꝝ cõgregatio. qñ igiẽ oẽs cãs dedit: ꝛ deſcriptionẽ dedit. eſt ḡ ſonus qualitas ſenſibilis ab auditu ꝑueniẽs: ex fractiuo motu aeris ens, ꝑmanens cũ illo. ſic. n. ꝛ Auicena dicere videẽ: ꝛ alij vt Alpharabius. ❡ Hec nãq₃ diffinitio oẽs cãs ſoni cõprehendit [qualitas porro ſenſibilis.] Uelut forma eſt ſoni cũ ſit ꝛ illi⁹ genus [ab auditu] cãm oſtendit finalem. ſonus. n. auditus eſt grã. ſ. vt ipm perficiat ac cõpleat, queadmodũ ꝑſectio ꝑſectibile. [Prouenies ex fractiuo motu aeris.] Additũ eſt vt notet oẽs cãs agentes: quas enumerat iam. [Ens ꝑmanens cũ illo] poſituȝ eſt: vt noteẽ ſubiectũ ac ſuſceptiuũ, cuȝ ſubiectũ primuȝ ſoni ſit aer, ꝛ ſi aqua ſit lȝ ſcdo vt diximus. hec ḡ deſcriptio omnes cõprehendit ſoni cauſas: ob qõ Ariſto. eam tacuit: cuȝ oẽs partes huius diſperſim aſſignauit. Quid igitur ſonus ſit his conſtat.

❡ Fit aũt echo/ ſonitus inquã is qui poſt ſonũ reſultat: cuȝ aer factus vnus ob vas vel locũ qui terminauit ipſuȝ atq₃ diſſolui ꝓhibuit / inde reſilit veluti pila repulſus. Videẽ aũt talis ſonitus fieri ſemper: ſed nõ ſemꝑ clar⁹ efficiẽ. naȝ ꝛ in ſono: perinde atq₃ in lumine fit. Lumen. n. ſemꝑ refrangiẽ: alioqn non fieret lumẽ vbiq₃ / ſed eſſent extra locũ eũ tenebrae quo radij ſolis peruenibt. Uerũ nõ ita ſemꝑ refrãgitur: vt vmbrã efficiat/ qua terminate lumen ſolemus. qõ quideȝ tum fit: cuȝ ab aqua vel aere caeteriſq₃ laeuibus/ vt pȝ/ reflectiẽ.

❡ Echo autẽ fit: qñ ab aere vno facto ꝓpter vas determinãs ꝛ ꝓhibens diſſolui, iterum aer repelliẽ queadmoduȝ ſphęra. Videtur aũt ſemꝑ fieri echo: ſed non clara. qa accidit in ſono: ſicut ꝛ in lumie. Eteniȝ lumẽ: ſemꝑ repercutiẽ. nõ eniȝ fieret vbiq₃ lumẽ: ſed tenebrę, extra locũ ſole illuſtratũ Sed non ſic repercutitur: vt ab aqua, aut aere, aut etiam aliquo alio lęuium, vt vmbraȝ faciat qua lumen determinamus.

❡ Cuȝ ſoni nãȝ cõprehẽdiſſet, ꝑteſq₃ eius explicaſſet, ad ipſaȝ tranſit echo, ꝛ inquit. Echo aũt fit cuȝ ab aere vno fracto: ꝓpter vas. i. obſtaculuȝ determinãs ac ꝓhibens diffundi, iterũ aer repelliẽ: ſicut ſphęra. i. pila. ❡ Videẽ ſemper.] Aſſignat temp⁹ generationis eius, ꝛ ſermo ei⁹ patebit in expoſitione cõmenti. Collectanea text⁹ cõn 80ᵘ.

Cõm. 80ᵘ. **Cuȝ declarauit.** Proponit Auer. in p̃ huius ꝑtis intẽtionẽ. d. Cuȝ declarauit ea ex quibus fit ſonus, ꝛ qũo fit, incepit declarare quoddam accñs ſoni, qõ diciẽ echo. ❡ In quib⁹ verbis ãmouetur peccatum expoſitoruȝ, qui credunt echo ſpẽȝ eſſe ſoni. ſonum eniȝ genus eſſe dicunt: echo auteȝ ipſam ꝛ ſoni ſpẽȝ dicũt. ꝛ ideo ꝙ cũ Ari. gen⁹ dediſſet: ꝛ nũc ad ſpẽȝ trãſit. ❡ Sed porro errãt: echo nãq₃ accidẽs eſt ꝓpriũ ſoni, cũ ꝛ Ariſto. oſtẽdat ſemꝑ fieri cum ſono ipſo, ꝛ

nunq̃ a ſono ſeparari.qḋ aũt ꝓpriũ ſit ſoni eo ꝯſtat,qm̃
bis hiſdẽ cauſis qb⁹ fit ſonus ⁊ ecbo fit.⁊ ſic Auer.expo-
ſitio longe ꝓſtabilioꝛ,⁊ ad lr̃az currit. ¶ Et eſt.] Diffinit
ecbo,cũ nõ ſatis ex lr̃a ei⁹ diffinitio ꝯſtet,quẽadmodum
nec ſoni,⁊ inqt.Et eſt iteratio ſoni ꝯſeruando ſuã figurã,
vt accidit in domib⁹ nõ habitatis.Ecbo itaq3 aliquid h3
vt formã.ſ.iterationẽ ipſaz.ecbo.n.formalr̃ iteratio eſt,⁊
ſi nõ oĩs iteratio ſoni ecbo ſit.Sz addit ⁊ dĩaz (cõſeruã
do ſuã figurã.)ſ.ꝯſilez ad ſonũ p͞m,⁊ h̃ eſt ei⁹ tanq̃ vltia
dĩa.illi ꝯo duo ſoni mã ſunt ipſius ecbo.Iteratio.n.illa
accñs eſt ſoni illis,quẽadmoduz ⁊ reflexio motib⁹ vt di
cam. ¶ Ecbo fit ex aere.] Ad moduz gnõnis ei⁹ nũc trã
ſit,⁊ p̃mo aſſignat ⁊ cãm q̃ſi agentẽ.d.Ecbo fit ex aere,q
ſit vnus.i.terminat⁹,⁊ icluſus:ꝓpter id a quo continet̃,⁊
ꝓhibet̃ ab exitu.eſt ḡ cã agẽs ipſi⁹ ecbo illamet,quę cã
eſt ſcḋi ſoni.cauſa aũt ſcḋi ſoni eſt aer ꝯtẽt⁹ ⁊ vnus in ali-
quo loco retinẽt: cũnt exeat.hic igit̃ aer ſic cõtentus ac
vnus ⁊ terminat⁹ cã eſt agẽs ſcḋi ſoni.⁊ ꝯñter iterationis
ſoni. ¶ Qm̃ cu3.] Cu3 dedit cãz agentẽ ſoni ſcḋi,⁊ ꝯñter
ipſius ecbo,oſtẽdit quonĩ mõ ex illa cã ꝓuenit,⁊ inquit.
Qm̃ cũ mot⁹ eius.ſ.aeris fuerit a p̃mo ꝑcutiẽte ꝓueniẽs
vſq3 ad hoſtiũ dom⁹ antiquę ⁊ inhabitatę,aer ꝓficiſcit̃
a laterib⁹ eius a quo ꝯtinet̃.i.aer retẽtus ibi ꝓpulſus ab
aere forinſeco ꝓficiſcit̃ vſq3 ad latera domus,putei,vel
eccłię,a qb⁹ laterib⁹ repellit̃,⁊ his ſic repulſus ſtati3 pri
maz pt̃ẽ aeris quã inuenit in reuerſione ꝑcutit: ſcḋa ꝑcuſ-
ſione ſili p̃mę ꝑcuſſioni,quę facit ſonũ,⁊ ſic audit̃ idẽ ſo-
nus iterat⁹:q̃ſi rñdens p̃mo. ¶ Sed loc⁹ eſt ꝯſideratio-
nis hic,quonĩ mõ fiat ecbo ab illo aere ꝯtẽto ĩtra domũ
illaz. ¶ Dõm ḡ ſonũ multiplicari ꝑ circulos:poſt circu-
los ſucceſſiue:mõ ſupius expoſito:qcqd Simplicius ad
Alex.dicat hic. ſiat ḡ ſonus in.a.cẽtro multiplicabit̃ igit̃
per circulos:poſt circulos vſq3 ad hoſtiũ domus inhabi
tatę,⁊ ibi aer retẽt⁹ ab aere forinſeco frãget̃ per pt̃ẽ poſt
pt̃ẽ:vſq3 ad latera dom⁹,qui circulus ꝑꝑ celeritatẽ mo-
tus repcutit̃:eo mõ quo pila,⁊ iueniẽs imediate poſt re-
flexionẽ aere3 q ꝯſtringit̃,⁊ quodãmõ indurat̃ ne detur
vacuũ collidit cũ colliſione ſili p̃mę,cũ ⁊ hãc colliſione3
virtute.a.centri faciat,⁊ inde cauſat ecbo,q̃ſi ſon⁹ rñdẽs
p̃mo.cã ḡ imeᵗᵃ agens eſt aer antiqu⁹ ꝓpulſus a laterib⁹
domus,vel eiuſmodi frãgẽs aerẽ quẽ inuenit poſt ſe.cã
ſine qua nõ eſt obſtaculum:⁊ ſic fit ecbo. ¶ Auerrois ḡ
p̃mo oſtẽdit:q̃ũo qes ĩterponat̃ inter p̃mũ ⁊ 2ᵐ ſonu3,⁊
verificat exẽplũ Ari.d.Et aſſimilauit illud ſphęrę.i.pilę
expulſę,qm̃ qñ ſphęra expellit̃,ꝯtingit in ea.ſ.mot⁹ ſilis
p̃mo motui,⁊ ſic p3 veritas exẽpli.oſtẽdit quonĩ modo
audit̃ ſic ecbo.d.Et ecbo audit̃ poſt p̃ᵐ ſonũ q̃ſi rñdẽs,
q2 ia3 declaratũ eſt in 8⁰ phyſicę auſcultationis,ĩter oẽs
duos mot⁹ reflexos q̧ ſit qes:⁊ ſic p3 p̃mũ. ¶ Et non.]
Dicit Ariſto.ecbo ipſaz fieri ab aere vno ac cõtinuo,qḋ
duob⁹ qde3 modis itelligi põt,vno.ſ.mõ vt aer ſit vnus
ac ꝯtinu⁹ ab.a.centro:vſq3 in reflexionẽ cõpletã in.a.cen
tru3,⁊ hoc mõ refellit huc intellm̃.d.Et nõ eſt intelligẽ-
du3:ex h̃ qḋ dixit [fit ab aere qñ fuerit vnus] q̧ fiat ex
vno aere.ſ.ꝯtinuo a p̃mo centro vſq3 in reditu3 in.a.cu⁹
rõnẽ dedit,⁊ inquit. Quia eſt diſtinct⁹ per motũ.i.ꝑ fra-
ctionẽ alterã poſt alterã:ab alijs ptib⁹ aeris,vt lapis qñ
ꝓijcit̃.ſ.in aqua aut pila.ḡ aer nõ eſt vnus ab.a.centro
in reditu3 vſq3. ¶ Sed op3 intelligere.] Apponit ḡ q̃lr
vbũ Ariſto.põt ĩtelligi ſcḋo modo,q̧ ecbo.ſ.fiat ab vno
aere:vnitate.ſ.cõtinẽtis,qm̃ fit imediate ab aere retẽto,
qui vnus eſt rõne vnitatis ꝯtinẽtis.⁊ inquit.Sed op3 in-
telligere q̧ intẽdit ꝑ vnũ aerẽ:q2 eſt terminat⁹ ⁊ cõtent⁹
a baſe.i.domo.Aer.n.qui eſt talis,quũ in eo ꝯtigerit aliq̃
paſſio,⁊ mot⁹ fortis,cõtinget ei nũc a ꝑcuſſione ſile ei qḋ
cõtingit a iactu lapidis in aqua.ſ.q̧ ille mot⁹ nõ perficit̃
ꝑꝑ ipm̃ terminãs,quapꝑ ꝑcute ſcḋo a laterib⁹ baſis ter-
minans,⁊ ſic ꝯtingit alia paſſio ſilis p̃mę,quapꝑ ille ſo-
nus iterat̃,⁊ totũ h̃ clarũ e.fit ḡ ecbo ab aere vno.i.ꝯtẽn-
to,qui vn⁹ eſt vnitate ꝯtinẽtis.ideo recolligit ſilitudine3
Ariſt.d.Ariſto.igit̃ aſſimilauit aerẽ in h̃ motu ſphęrę.i.
ipſi pilę,quę cũ ꝓijcit̃ expellit̃ mota ab eo qḋ occurrit,
qñ mot⁹ ſuus nõ ꝑficit̃ expulſione ſili p̃mę:nõ q̧ vna nu-
mero ſit pars aeris cui accidit ſcḋo iſta reflexio ⁊ expul
ſio. Imaginat̃ ḡ Auer.alterã eſſe pt̃ẽ expellentẽ,⁊ alterã
fractã.eſt.n.pars expellens illa quę reflectit̃ ab obſtacu
lo,⁊ hęc defert ictu3 a circulo ſibi ꝓximo cauſatũ.ps ꝯo
fracta eſt illa quę p̃mo obijcit̃ huic expulſę. ſic eni3 hęc
obiecta frãgit̃ ab illa ad figurã ſoni ſile3 p̃mę,qm̃ nõ pa
ries frãgit illaz:ſ3 hęc ꝑticula ꝓpulſa a pariete,q̃ retinẽs
ĩpetũ:quẽ accepit ꝑ pte3 poſt pt̃ẽ a centro frãgit pt̃ẽ ſibi
obuiã ad ſile3 ſonũ in figura:ſ3 mõ debilioꝛi:cũ ſit elon-
gata a centro.⁊ hic modus eſt gnõnis ecbo. qd igit̃ ecbo
ſit,quę eius cauſę,⁊ qs modus gnõnis his p3. ¶ Et forte
ecbo.] Nũc oſtẽdit tp̃s gnõnis ecbo,an.ſ.ſemꝑ gñat̃,an
aliq̃3.at q̃ñq3,inqt.Et forte ecbo ſemꝑ fit:ſ3 nõ manife-
ſte.⁊ oſtẽdit exẽplu3.d. Et inuit per h̃ q̃ũo mot⁹ ſphęrę
ſit in aere apud percuſſionẽ.talis.n.motus nõ fit in aere:
apud ꝑcuſſionẽ,niſi motu reflexionis ab aliq̃ obſtaculo.
inquit mõ:percutiẽs.n.p̃mo expellit aerẽ ĩdirecto ei⁹ ad
pt̃ẽ ad quã mouet̃ ꝑcutiẽs,⁊ niſi partib⁹ aeris accideret
mot⁹ cõuerſionis,nõ fieret iſte motus:ex oĩb⁹ ptibus rei
ꝑcuſſę ęqualr̃ aut ꝓpe,ita q̧ ex h̃ fieret figura ſphęrica:
aut ꝓpe,cui⁹ centrũ eſt res ꝑcuſſa.⁊ applicat vbis ĩnia3,
⁊ p3.Uult ḡ ſemꝑ fieri ecbo:cui⁹ ſignũ eſt nos audire vo
ce3 noſtrã:vt Themiſti⁹ inqt. ve3 qñ reflectens eſt de-
bile.v.ḡ.aer tm̃,vt qñ hõ fuerit in cãpo. tunc.n.reflectit̃
ab aere tm̃ reſiſtenti:⁊ ſic nõ ſentit̃ ecbo q̃ſi rñdens:ꝑꝑ
reflectẽtis debilitatẽ.aliq̃3 reflectẽs eſt ita potẽs:vt poſ-
ſit portionẽ aeris reflectere impetu quoda3 intm̃ q̧ pt̃ẽ
ꝓpinquã ei obuia3 frãget.Et tunc ecbo fiet in ꝯſili q̃lita
te ac figura:cũ p̃mo.⁊ hęc ecbo mãifeſta di. ¶ Et h̃ qḋ.]
Declarat nũc dicta exẽplo.d.Et h̃ qḋ accidit in ſono ſile
eſt illi qḋ accidit luci.lux.n.h3 duas reflexiones:fortẽ.ſ.⁊
debile3.fortis.n.facit lucẽ ſcḋa3:quã exponit.d.Et eſt cõ-
uerſio quę fit a coꝛpoꝛib⁹ terſis,⁊ eſt ſilis reflexioni,quę
facit in aere ſonũ:ſm̃ q̧ eſt ecbo fortis.i.manifeſta.p̃ma
igit̃ luminis reflexio eſt qñ lumẽ reflectit̃ ab aqua vl̃ ſpe-
culo calibeo ⁊ terſo.hęc.n.reflexio facit lucẽ ſcḋam oĩno
ita clarã ac apertã:quẽadmodu3 p̃ma : ita q̧ nõ differũt
in reſplendentia ac claritate,⁊ hęc aſſimilat̃ ecbo mani-
feſtę:qm̃ quẽadmodum in reflexione hac lucis:ſcḋa lux
eſt rñdens p̃mę in qualitate,⁊ reſplendẽtia,ſic ⁊ in ecbo
manifeſta eſt vox ſcḋa rñdens p̃mę oĩno ſilis ac mani-
feſte ęq̃lis p̃mę.poſt apponit ſcḋam reflexionẽ lucis.d.
Scḋa aũt reflexio.ſ.luminis eſt qua cauſat̃ lux.i.lumẽ de-
bile,ꝓpter quã videnť res in vmbra,⁊ eſt ſilis ecbo de-
bili,per quã hõ audit ſonũ ſuũ. eſt ergo ſcḋa reflexio lu-
minis nõ in lumẽ eiuſdẽ q̃litatis,ac claritatis,⁊ iſtud vo
cat̃ lumẽ ſcḋariũ quo videnť res in vmbra.lumen enim
ꝓcedens a coꝛꝑe luminoſo directe lumen dicit̃ p̃mũ,qḋ
multiplicatur in vmbra dicitur ſecũdariu3 lumen.⁊ hęc
reflexio eſt ſilis reflexioni ⁊ ecbo imanifeſte ꝓpter debi
litatẽ reflectẽtis vtrobiq3:⁊ hãc exponit.d.Et ẽ id qḋ nõ
ꝑuenit ad h̃ qḋ ſit ſicẽ ꝯuerſio:q̃ ſit ab aqua:⁊ cupro,q̃ fa-
cit ſcḋa3 lucẽ in pt̃e oppᵗᵃ p̃mę luci ſup.ꝯſile3 oĩno,ſicut
cõuerſio fortis facit in aere ſcḋa3 vocẽ:in pt̃e oppᵗᵃ p̃mę
voci ꝑꝑ obſtaculum magnũ ac potẽs reflectere ad con-
ſile3 figurã. ¶ Et id ꝑ qḋ ſcimus.] Dat ſignũ quo ꝑcipi-
mus lumẽ ſcḋariũ eẽ ꝓueniẽs in vmbra.d. Et id per qḋ

ſcim⁹ hanc queſtionē lucis ſup. ſcdariā: ſicut dixit, eſt, q̄ videm⁹ in loco vbi nō cadit ſol. v. ḡ. in vmbra hui⁹ achademię noſtrę, ⁊ nō tñ: declarat h̄ exēplo: vex ⁊ rōne. d. Lux. n. inata ē exire a lucido ſm̄ rectas illuminatiōes. i. radios ad ptē oppoſitā lucide pti ex corpe luminoſo: vt pꝫ in pſpectiua. arguit mō: ſi igit̄ nō eſſet illic querſio lu minis ad loca vmbroſa, tūc obſcuritas ēēt in oīb⁹ ptib⁹: pter ptē: cui opponunt̄ radij: vt pꝫ exēplo. ſi. n. radi⁹ ſolis p duo exit foramia carcerū de directo ſita ſine dubio in medio nō vi, queadmoduꝫ ſi mot⁹ aeris q̄ facit ſonū ēēt in pte in q̄ ipellit̄ a pcutiente tñ. v. ḡ. in ptē oppoſitā in directo, ⁊ h̄ per poſ e vel ipoſe, tūc ſonus nō audiret̄: niſi ab eo qui eſt in illa pte tñ. mō arguit, ſꝫ ſonus auditur in oīb⁹ ptib⁹ rei pcuſſe, ⁊ ideo ſcimus q̄ id qd̄ cōtingit luci de figura ſphęrica ſile eſt ei qd̄ ꝯtingit motui pcuſſionis de ſono in aere. Tunc recolligit intellm̄. d. Scd̄m h̄ igit̄ eſt itelligēda ꝯſilitudo iter has duas reflexiones. ſ. ſoni ⁊ lucis, ⁊ q̄ dixit luminoſuꝫ radios multiplicare ſphęrice. hoc reſumit. d. Corp⁹ aūt cū fuerit luminoſum ex oībus ptib⁹ nō eſt dubiū q̄ faciet ſphęrā lucidaꝫ: ſup. ex oībus ptib⁹ ablatis ipedimēt: vt pꝫ in pſpectiua. ¶ Diia igit̄. ⁊ Tunc colligit diiaꝫ iter reflexionē lucis factā a corpe radioſo: ⁊ a corpe opaco. d. Diia igit̄ iter hāc ſphęrā, ⁊ pmā eſt, q̄ lux eſt in iſta ꝯſilis. i. lux ſcda facta a radioſo oino eſt ꝯſilis in claritate ac reſplendētia, queadmodum vox reflexa ab obſtaculo poteti eſt oino ſilis pmę, ⁊ in illa. ſ. reflexione facta ab opaco. ſ. terra: eſt lux ſcda diuerſa. ſ. quodāmō opaca ac tenebroſa ſm̄ fortitudinē ⁊ debilitateꝫ magis: ac magis, queadmoduꝫ reflexio in echo occulta fit. Ex his pꝫ q̄lis eſt declaratio ipſi⁹ echo p exēpluꝫ de lumine. ¶ Et videt̄. ⁊ Dubitant expoſitores ponat̄ q̄ ſit aliqd̄ corp⁹ luminoſuꝫ ex vna pte, ex altera eq̄li opacuꝫ ac obſcurū. v. ḡ. ſol ad imaginationē, vtrum tale corpus vndiq̄ ſphęricat lumē p oēs ptes eq̄les ſm̄ oēs radios eq̄les. ¶ Rńdet Auer. ⁊ vult q̄ ex facie lucida multiplicabit lumē claꝝ, ⁊ facie opaca lumen ſcdariū ⁊ opacuꝫ, pp reflexionē factaꝫ a pte oppoſita illi faciei lucide: ⁊ ſic erit tota lux: ſic diſſilis figurę ſphęrice: ſꝫ non pfecte, ⁊ h̄ ſquit. Et vi ēt q̄ ſphęra lucis facta a corpe luminoſo ex vna ſuaꝝ ptiū. ſ. a facie lucida p caſuꝫ, cū h̄ q̄ talis ſphęra nō eſt ꝯſilis ſibi in luce. i. nō eſt vniformiter clara, eſt etiā nō pfecte rotūditatis. ſ. q̄ longiſſima diameter. i. longiſſimus radi⁹ eſt ille: qui exit a corpe luminoſo. i. a facie eius lucida ad circūferētiaꝫ in pte cui opponunt̄ radij. ⁊ breuiſſima in pte opp̄ᵗᵉ, ⁊ eſt pꝫ, quę eſt maioris vmbrę oīb⁹ ptib⁹ ⁊ paucioris lucis. v. ḡ. pars reſpecta a facie tenebroſa ſolis poſito ſic caſu, ⁊ ſic pꝫ queſtio expoſitoꝝ. ¶ Debes ſcire, queadmoduꝫ ali habitis diximus, luceꝫ eſſe q̄litatē quādaꝫ enteꝫ ſubiectiue in corpe lucido, ac claro. lumē aūt eē ſilitudinē lucis, queadmoduꝫ ſpēs coloris in medio ſilitudo eſt coloris in pariete entis, quę ſilitudo eſt ſpēs qua ſentit̄ lux, ⁊ etiā in ſenſata vel apta ſentiri: eo q̄ ad opacū multiplicata accipit rōnē terminati ⁊ viſibilis, queadmodū ſpēs viridiū coloꝝ trāſiens per vitrū eſt ſpēs viridiū, ⁊ cuꝫ hoc ſenſata, ppterea q̄ accepit terminū a vitro: vel alio tali. lumen ḡ eſt ſpēs ſenſibilis ſentiri apta. lumen ſcdo ſecundariuꝫ eſt ſpecies adhuc luminis pmarij: ⁊ ſic dabitur ſpecies ſpeciei, queadmoduꝫ in colore medij trāſeuntis p vitrū dat̄ ſpēs ſpēi, ⁊ h̄ vmbroſuꝫ lumē eſt ſpēs ⁊ ſilitudo lumis pmarij, ⁊ oino id quo vi lumē pmū. lumine ḡ pmario vi lux ſolis, queadmoduꝫ ſpēs viriditatis: vi color nubiū. lumine ſcdo ſecundario vi lumē pmariū, queadmodū ſpēs coloris viridis entis in medio vi ille color, ⁊ hęc eſt opio oiuꝫ ex

Dubitatio poſitoꝝ vero: ꝝ. ¶ Sed dices lumē ſcdariuꝫ qua ſpecie videbit̄, an ſe ſolo, an alterā adhuc cauſabit ſpēꝫ qua vi. ¶ Adhuc dices ſiq̄s ſtet in ſphęra lumis pmarij: nōne pōt videre ipm, ⁊ qua ſpē. nō per lumē ſcdariū, cū id nō pueniet ad oculum: cū ſit mō intra ſphęrā pmi lumis. ¶ Propter hęc dixerunt multi, q̄ ſola lux ſolis vi, qm̄ cū q̄s fuerit in vmbra videt lucē: per ſpēꝫ lucis: q̄ſi opacatā: cū in ſphęra lumis pmi, adhuc lucē videt p ſpēꝫ claraꝫ: ⁊ ſic ſemp lucē videt. ¶ Sed h̄ ꝯdicit Ariſto. ait eiꝫ diaphanū fieri viſibile lumine, pter qd̄ lumē dixit eē ſicut colorē, qm̄ queadmodū corp⁹ terminatū colore vi: ſic ⁊ diaphanū ipm lumine. ḡ mediū illuminādum vi, ⁊ nō tñ lux ſolis. ¶ Ideo dōm q̄ ſiq̄s fuerit in ſphęra luminis pmarij videt tñ lucē: per lumē ipꝫ pmariū tanq̄ p ſpēꝫ ei⁹ ppriā ac adequatā, ⁊ pro tūc nō pōt videre lumen pmariū: niſi idē eēt rō ſentiēdi ſe qd̄ eſt remotū. cuꝫ aūt q̄s fuerit in ſphęra lumis ſcdarij tñ lumē videt pmariū p ei⁹ ſpēm, quę lumē eſt ſcdꝫ. ¶ Cuꝫ q̄s ambigit qua ſpecie lumē vi ſcdariū ꝯſtat ſolo, qm̄ nō vi: ſꝫ eſt rō videndi alterū. ſ. lumē primariū. Niſi forte dicas adhuc lumē ſcdariū videri per ſpēꝫ quā cauſat in oculo, quę eſt vltia: ⁊ rō ſentiēdi tñ in ſenſata, ⁊ p ꝯñs (vt Simplicius ait) nō eſſet incōueniēs ſenſibile poſitū ſupra ſenſuꝫ cauſare ſenſationē: ⁊ ſpēꝫ ſenſibileꝫ. v. ḡ. lumē vmbrę poſitū ſupra oculū cauſat ſpēꝫ ſui, quę eſt rō ſentiēdi oino illi⁹, ⁊ nō ſenſibilis, ⁊ h̄ qdē nō eſt incōueniēs: niſi in corpore colorato, ⁊ h̄ Simplici⁹ ſupi⁹ dixit: ſic loquens. Vñ non oē ſimplr̄ negat viſuꝫ impoſitū viſui videri: ſꝫ bñs colores ⁊c̄. eſt ḡ hic ordo dum vidēs eſt in ſphęra lumis primarij lucē videt ſolis tñ, duꝫ in ſphęra lumis ſecūdarij lumē pmariū videt: per lumē ſcdariū: tāq̄ p ppriā ſpēꝫ illi⁹. ipm ſcdo lumē zᵐ videt in ſphęra lumis ſcdi p ſpēm cauſatā ab eo, quę eſt tñ rō ſentiēdi: ⁊ non ſenſibilis, quę ſpēs cauſant̄ a tali lumie ſcdo imediate poſito ſup oculo: cū non incōueniat h̄ vt dixi: tu ſcdo in hoc perſiſte, qm̄ eſt difficile: ⁊ nō bñ expoſitū adhuc. Nec ego hęc determinādo ſcripſi: ſꝫ excitādo, ⁊ qñ ſic eſt vides quō Auer. vtit̄ qd pro quo. vtit̄. n. luce pro lumine nō hñdo curaꝫ ac ſollicitudinē de noībus vt cōſtat.

¶ Recte aūt: a veterib⁹ audiendi vacuo tribuit̄ auctoritas. naꝫ aer: vacuū eſſe videt̄. is aūt eſt: qui audire facit: cū cōtinuus vnuſq̄ fuerit agitat⁹. Verū quia fragilis eſt: nō perſonat niſi id qd̄ eſt pcuſſuꝫ ſit laeue tum cuꝫ: vnus ipſe ſimul ob planitiē ipſaꝫ euadit. laeuis nāq̄ corporis planū: eſt vnū.

¶ Vacuū aūt: recte dicit̄ audiendi princeps ac dñs. videt̄ enīꝫ eſſe vacuū: aer. hic aūt eſt faciēs audire: cum monet̄ cōtinu⁹ ⁊ vnus. Sed propterea qd̄ fragilis eſt: nō ſonat, niſi leue ſit qd̄ percutit̄. tunc aūt vnus fit ſimul: pter planū. vnū. n. eſt: leuis planum.

¶ Sic lraꝫ Auerrois ꝯtinuat, cū declarauit q̄ aer eſt mā ſoni, q̄ ipoſe eſt fieri: niſi per illuꝫ, nō errauit ex h̄ mō: q̄ dixit ſonus fit per vacuū, cuꝫ credebat aereꝫ eſſe vacuū, ⁊ ſi errauerit inquātuꝫ credebat aereꝫ eſſe vacuum. ipſe igit̄ laudat eos: q̄ recte dixerūt vno mō: ſꝫ errauerint in eſtimatiōe ſua. vult ḡ Ariſt. ⁊ Auer. inuit, q̄ antiqui duo dixerūt. ſ. aereꝫ eſſe vacuū, ⁊ per vacuū fieri ſonum. in eo qd̄ dicūt per vacuū fieri ſonū, bñ. put reputāt ipſuꝫ eſſe aereꝫ, male. inquit. n. recte dr̄ ppriū audiēdi. i. recte a veterib⁹ vacuo audiēdi dat̄ auctoritas. Cui⁹ rōnē reddit, ⁊ pmo accepit minorē. d. Videt̄. n. eſſe vacuū aer. Tūc accepit maiorē. d. Hic aūt eſt faciēs audire, cuꝫ mouet̄ cō

Collectanea text⁹ cōᵐ 81ᵘ.

tinuus τ vnus vſq3 ad aures : τ ſic ſequitur concluſio vt prius.ergo antiqui in maiori bene dicūt,in minori errāt. Reliquū cōmēti ac text⁹ ꝑſpicuū eſt per ſe.

¶ Id igitˀ ſonu3 efficit : qȯ mouet vſq3 ad auditum cōtinuatione aere3 vnū. Ineſt aūt auditui:quidam inſitus aer.atq3 cū auditus in aere ſit:cu3 externus aer moueť,τ iternus moueť ac agitať. Quapp aial nō omni audit ex pte:neq3 quouis aer ꝑtrāſit τ penetrat.quippe cū:aiatū nō habeat aere3 vbiq3/quo poſſit quauis ſua parte moueri.

¶ Sonatiuū igitur eſt:qȯ motiuū eſt vnius aeris cōtinuitate vſq3 ad auditum. Auditus aūt:cōnālis eſt aeri.ꝓpterea aute3 ꝙ in aere eſt:moto exteriori,qui intra eſt moueť. Vñ non vndiq3 audit aial:neq3 quocūq3 tranſit aer.nō.n.vbiq3 habet aerē qȯ moueri debet ſm ptē aiatūq3 eſt:ſicut pupilla humidū.

Collectanea text. cõ. 82. ¶ Concludit fere nunc ꝯclonē.d. Sonatiuū gde3 igitˀ eſt id qȯ:eſt motiuū vni⁹ aeris ꝯtinuitate vſq3 in auditum. Nec obſtat cū dictū ſit aere3 frāgi,qm cōtinuitas hic intelligitur pro ſucceſſione,vt veteres expoſitores dicunt. ¶ Auditus aūt.] Cu3 dixiſſet quonā mō mediū ſit deferens ſoni,hoc in loco quonā mō audit⁹ a ſono mouetur docet,τ inquit.Audit⁹ autē cōnālis eſt aeri.ſ.contento in tympano auris.fit aūt auditio pp id qȯ in aere moto exteriori eſt ſonus:ideo id qȯ intra.i.a ſe ꝯtent⁹ in aere moueť.aer.n.exterior per circulationes poſt circulationes ſonum fert vſq3 in aere3,τ ibi aerem inueniēs foris tympanum : frangit eum,τ pulſat tympanum,τ ſic cauſat ſpeciem ſoni : vt declarabitur,τ hoc modo ſit auditio. Reliquū cōmenti ac textus conſtat.

¶ Ipſe igitˀ aer vacat ex ſe ſono : qꝛ facile diſpergiť ac diſſolniť.verū cu3 ꝓhibetur diſſolui:tum motio ipſius eſt ſonus. At is aer qui in aurib⁹ eſt collocatus:intus eſt conditus vt ſit imobilis.atq3 hoc : vt exacte ſentiat differentias oēs mot⁹. Et ꝓpter hoc in aqua etiā audimus:qꝛ nō ingrediť in ipſu3 inſitū aerem nec in aurē ob obliquitates ipſi⁹/aqua. Qȯ ſi acciderit:non audimus.nec item:ſi aegrotauerit ipſa membrana.quēadmodu3 etiā nō videmus:cū ea pellis aegrotat quae pupilla3 cōplectiť.

¶ Per ſe igitˀ inſonus eſt aer : ꝓpterea ꝙ facile diſſipabilis eſt.cu3 xᵒ prohibeť diſſipari:huius motus,ſonus eſt. Hic aūt in aurib⁹ inędificat⁹ eſt:ad hoc vt imobilis ſit,quatenus certe ſentiat oēs dr̃ias mot⁹. Propter hęc aūt,τ in aqua audimus:qm̄ nō ingrediť ad ipſu3 cōnāle3 aerem,ſed neq3 in aurē pp anfract⁹. Cu3 aūt hoc accidit:nō audit.neq3 ſi membrana laboret:ſicut cum quę ſup pupillam eſt pellis laborat.

Collectanea text. cõ. 83. ¶ Declarat Ariſto.modu3 ſm quē aer forinſecus ſonum recipit,τ inquit. Per ſe gde3 igitˀ inſonabilis aer,ꝓpter id qȯ facile ceſſabilis eſt.Oſtēdit aūt quonā mō ſonat.d. Quū xᵒ ꝓhibeť defluere.ſ.ab aliq̄ corpe,hꝰ mot⁹ ſon⁹ eſt.i.ad mot⁹ talis defluxus ſonus eſt. ¶ Hic aūt.] Tūc reddit cām cur nā cōplantatū aerē imotū poſuit,τ ingt. Hic aūt qui in aurib⁹ eſt ędificat⁹ intus ſup.eſt cōdit⁹ cū hoc ꝙ imobilis eſt.i.vt ſit imobilis quaten⁹ certe ſentiat oēs dr̃ias mot⁹.i.ſoni. ¶ Propter hoc aūt.] His poſitis perſoluit ꝓblema.d.Propter h aūt:τ in aqua audimus, qm̄ nō ingrediť ad ipſam cōnāle3 aere3 aqua.ſed.i.imo neq3 in ipſa3 aurē pp reflexiones.i.ſpirā ac obliquitatē. Quū aūt h accidit.i.aquę igreſſus:nō audit,τ nō tm̄ pp igreſſu3 aquę accidit ipedimētū audit⁹,ſ3 neq3 ſi myringa.i.pellis cooperiēs aere3 laboret.i.ęgrotet:ſiet auditio, ſicut quę in pupilla pellis ſi laboret non ſit viſio. inquit Auer.τ intēdebat declarare ꝙ cōparatio aeris poſiti in aure eſt ſicut cōparatio mēbri ꝓpriꝫ.i.organi ꝓpriꝫ vniuſcuiuſq3 ſenſitiuo itelligēdo mēbrū ꝓpriū.ſ.hoc,per qȯ pmo pficiť actio iſti⁹ ſentiēns.i.inſtrm quo ſit actio:τ ꝙ aer hꝰ cōplantat⁹ ſit organū.oſtēdit exēplu3 Ariſto.i.cōparatio qua3 fecit,τ hoc inquit.Et ideo aſſimilauit iſtud qȯ accidit huic aeri de deſtructione per itroitū aquę ſup ipſu3 ei qȯ accidit de paſſione cadēte ſup aure3:τ ſuper ſpm viſu3,τ id qȯ accidit de corruptiōe audit⁹ per itroitu3 aquę ſup iſtū aerē poſitū in aurib⁹:accidit p introitū aeris extrinſeci ſup ipm:qꝛ igitˀ cōparationē hanc fecit, dedit intelligere:ꝙ quēadmodu3 pupilla organū eſt viſus,ſic τ aer organū audit⁹,qm pupilla tegiť cum:ſicut τ aer tegiť myringa.Erit ḡ ſ3 Auerroi3 organū audit⁹ aer cōtent⁹ in fundo auris cōgenit⁹ ac cōplantatus.

¶ Etenī3 ſignū id eſt audiēdi vel nō audiendi.nam auris:ſemp ſonat perinde ac cornu. ſemp.n,aer inſitus:motu ſuo quoda3 in aurib⁹ agitať.verū ipſe ſonus:alienus eſt,τ non ꝓprius.Et ꝓpterea veteres vacuo nos inquiūt audire ac ꝑſonāte:qꝛ audimus eo qȯ determinatū aerem habet.

¶ Sed τ ſignu3 audiendi aut nō,eſt ꝯ ſonare aure3 ſemp ſicut cornu.ſemp.n.quodam ꝓprio motu moueť,aer qui in aurib⁹ : ſ3 ſon⁹ extraneus,τ nō ꝓprius eſt.Et ꝓpter hoc dicunt audire vacuo τ ſonāte : quia audimus habente determinatum aerem.

¶ Auerrois inquit.Quū declarauit ꝙ iſte aer qui exiſtit in auditu eſt nec̃cius,in hoc incepit dare teſtimoniū:ꝙ in aure exiſtit aer:diſtinct⁹ ab aere extriſeco. ¶ Expoſitores aūt:vt Simplici⁹,τ Themiſti⁹,τ alij nō ſignū volūt Ariſto.dare ꝙ aer hic diuerſus ſit ab extrinſeco:ſed,qm̄ moueať. Ingt ergo,S3 ſignū eſt audiēdi,aut nō audiendi p tale3 aerē diuerſu3 ab extriſeco.ſonare aurē ſicut cornu ſup.cū ꝑſpiā ad foramē auris nariu3:τ qȯcūq3 aliud obſtaculu3 ipoſuerit.tunc.n.vt medici dicūt accidit eos ſemp audire tinitū in aurib⁹:cum hꝰ aer ſalubris ac ſine occaſione fuerit.qm.n.ſic manū auri quis vel aliqȯ aliud ſiſe auri ipoſuerit:pauldubio ſonitū ſentiet,qꝛ (vt Simplici⁹ inquit)aer ꝓpe pelle3 ꝯtēdiť ac ꝯdenſať,τ inde mouet,τ mot⁹ ei⁹ ſonū cauſat:vt diximus. Semp.n.ſubibit quoda3 ꝓprio motu.ſ.τ nō cōi aeri forinſeco aer moueť in aurib⁹.ve ipſe ſonus extne⁹ τ non ꝓpri⁹ eſt ei.op3.n. recipiēs eē expoliatū a nā recepti.Erūt ḡ duo ſoni.ſ.ꝯnis motū aeris cōgenitū,τ ꝯnis mot⁹ forinſeci aeris.qm̄ aūt ſunt diuerſaꝝ rōnu3,eē alteri⁹ alterū nō ipedit:vt Auer. ait.τ tunc verificat parabola3 antiquoꝝ τ cōſtat. ¶ Eſt aūt h locus ꝯſiderationis.ſ.circa iſtū aerē cōplantatum: ſcdo quonā pacto a ſono forinſeco auditio cauſať. Circa primū multa queſtionē faciunt.pmo verū ſit purus aer, an aereū quodda3. ¶ Et gda3 dicūt ꝙ ſic,qm̄ vbis Ari. ac expoſitoꝝ vi,τ pꝫ:qm̄ hꝰ aere3 nuncupāt ac dicunt.τ Auer.cōmēto pcedēti ait eē ꝗntū ꝓpriū huic organo. ergo rc. ¶ Alij aūt ſunt qui aerē hūc mixtū dicunt eſſe,

vex dominãs aerẽ eſſe affirmant ꝑꝑ qȯ aereũ potius ꝙ̃ aerez id eẽ volunt. appellatũ ꝟo aerẽ ꝑꝑ dominiũ ei⁹ in illo: vt ↄſueuido Ariſto. ⁊ hui⁹ rõ eſt, qm̃ Ariſt. cũ aiatuʒ ſit, nullũ aũt elemẽtoꝝ purũ aiatũ volũt peripathetici: vt dictũ eſt ſuo loco. ¶ Ampli⁹ ⁊ Auer. hoc in cõmẽto aiẽ organũ eſſe audit⁹ inquit queadmoduʒ oculus ſenſoriũ eſt viſus. cõſtat aũt elemẽtũ purũ nõ eẽ organũ ac ſenſoriũ vt in libro de ſenſu dicit Ari. ¶ Poſſunt ⁊ hi ſermones recõciliari, qm̃ aer duplex eẽ põt. ſ. ⁊ ille qui cõplantat⁹ eſt ac pellicula coopert⁹ ⁊ reuolut⁹ eo mõ. ſ. quo aer tympano claudit̃, ⁊ eſt alter aer tangẽs pelliculaʒ aeris hȯ, ⁊ cõtent⁹ in ſpira auris etiaʒ fere cõnãlis. ſi igit̃ de primo aere ſermo fiet ꝑculdubio mixtũ quoddaʒ erit, ⁊ vt vĩr vt ſcḋa dicit opĩo. ſi ꝟo de ſcḋo, tũc ⁊ erit ſicut pᵃ poſitio; ⁊ ſic pñt ↄcordari h̄ mõ. ¶ Scḋm qȯ qõnẽ facit eſt, qm̃ ipm quietũ ꝑdixit q̃tenus certe ſentiet oẽs d̃ſas motus. nũc ꝟo ipm ponit motũ vt experiẽtia docet de cornu: ⁊ ſic vĩ ↄ̃dictio, ⁊ qȯ, qm̃ ad qd nã fecit ipm motũ. ¶ Et hoc iter ꝑſoluit̃ hoc in mõ. aiẽ. n. aer hic claudit̃ myringa cõtinue in eo veniũt ſpũs calidi, cui⁹ ſignuʒ eſt maxie febrientib⁹ qui palaʒ hui⁹ ſencient tinnitu: eo qꝛ ſpũs ſunt fortioris caloris, ⁊ qꝛ calor nat⁹ eſt moueri recto motu, ⁊ non põt exire: ideo moueũ in circulo ſicẽ de igne in fumo videt̃. Et hȯ eſt cã motus pᵃ. ¶ Scḋa ꝟo cã eſt qm̃ hic aer aiat⁹ eſt. mõ aiatũ inquãtuʒ aiatũ ꝑpo motu in circulo moueẽ: ideo mot⁹ hui⁹ ad circularẽ vergit motũ. Qȯ ꝟo Ariſto. dixit ipm quietũ recte dixit, qm̃ quietũ cũ ait quũ nõ moueẽ motu proprio aeri forinſeco in hora ſoni: nec tanto motu: hic ꝟo motũ cum ait alio mõ motus vt Auer. dixit. ¶ Tertiũ qȯ. q. facit eſt, an aer hic organum ſit audit⁹. Auer. qdeʒ. n. ſenſoriũ ipm eẽ cõceſſit. Albert⁹ in libro de hoie, ⁊ Auicẽna, ⁊ Alpharabi⁹, ⁊ oẽs ipm non eſſe organũ: ſed tanq̃ mediũ ſoni ſpũalis dicũt. organuʒ ꝟo dicũt ramos neruoꝝ obticoꝝ ad radices auriũ ꝑuenientes, ibidẽq; diſperſos. ¶ Pñt ⁊ cõcordari. Auer. n. organũ voluit nõ iudicatiuũ rei ſonabilis: ſed receptiuũ tm̃. Albert⁹ ⁊ alii neruos eos dicũt organũ iudicatiuũ ac receptiuũ. ¶ Fiet ḡ in hũc modũ auditio. quũ. n. ſon⁹ ſit in aere forinſeco ꝑuenit ſonus ꝑ circulationes poſt circulationes vſq; in aerẽ ↄtẽtũ in ſpira, ꝑ ꝑcutit ad myringã ↄtinẽtẽ aerẽ nãlez, ⁊ in tali ꝑcuſſione cauſat ſpẽʒ ſoni ſine mã q̃ defert̃ ab illo aere nãli vſq; in neruos, ⁊ ibi iudiciũ ⁊ terminus fiet receptionis. Et h̄ mõ audit⁹ fit. Et ſic ſcḋa tollet̃ ambiguitas in hoc ꝑpoſito.

¶ Sed vtruʒ hoꝝ duoꝝ ſonet: vtrum id qȯ verberatur an id qȯ verberat? At cõſtat vtrũq; ſonare: modo aũt diuerſo. Sonus enim: motio eſt eius qȯ eo motu moueri põt quo mouent̃ ea quae reſiliunt a corporib⁹ laeuib⁹, cũ quiſpiaʒ ꝑcutit. Nec omne quoduis tam verberatũ ꝙ̃ verberãs: ſonuʒ efficit, vti diximꝰ. nõ eniʒ vt pʒ ſonus efficit̃: ſi acus feriat acum. ſed opus eſt vt id qȯ verberat̃ ſit planũ: quo ſimul aer inde reſiliat totuſue concutiat̃.

¶ Utrũ aũt ſonat id qȯ verberat: an qȯ verberatur? An vtrũq; : modo aũt altero? Eſt eniʒ ſonus: motus eius qȯ põt moueri hoc modo, quo reſultantia a leuib⁹ cũ aliqs percuſſerit. Nõ igit̃, ſicut dictuʒ eſt, omne ſonat qȯ verberat̃ ⁊ qȯ verberat, vt ſi feriat acus acuʒ: ſed opʒ qȯ percutitur, regulare eſſe, vt aer vniuerſus reſiliat ⁊ concutiat̃.

Collectanea text⁹ cõn 85.

¶ Auerrois inquit. Quũ ſonus ſit a ꝑcuſſione: percuſſionẽ a ꝑcutiẽte ac ꝑcuſſo, incepit querere cui attribuit̃ ſonus per moduʒ qõnis, ⁊ dicit. Utruʒ aũt hoꝝ ſup. duoꝝ ſonet. ſ. vtrũ ſonet verberãs aut verberatũ. hec nãq; eſt qõ. ¶ At vtrũq;.] Perſoluit. q. erãt nãq; cauſe ſoni, tũ percutiẽs, tũ ꝑcuſſum, tũ mediũ aer. ſ. ⁊ que dicit̃ aqua tanq̃ ſuſceptibilia, ⁊ inde qõ erat vtruʒ magis ꝑpe ꝑcutiens an ꝑcuſſuʒ. Soluit mõ ꝙ vtrũq;. i. ambo, mõ autẽ altero. ſ. hoc qdeʒ vt agẽs. Id ꝟo vt patiens, hoc deniq; tanq̃ id cui collidit ac verberat̃. ¶ Eſt. n. ſonus.] Reddit rõneʒ ſol. ex ſoni diffõne. d. Eſt. n. ſonus mot⁹ poſſibilis moueri hoc mõ, quo qdeʒ ſaltãtia a leuib⁹, quũ quis truſerit. i. fortiter mouebit: vt cõſtat. Sed adde maiorẽ. ſʒ ois mot⁹ poſſibilis moueri illo mõ ⁊c. eſt egẽs vtroq; mõ diuerſo expoſito, ḡ in ꝑmo ꝑmẽ, ois ſonus eſt egens illis duob⁹: vt dixit mõ diuerſo. Uerũ adiungit cõditiones verberãtis ⁊ ꝟberati: quas in cõmẽto expliſit Auer. ⁊ ſermo cõſtat tot⁹. ¶ Uidet̃ tũ ex textu, tũ ex ꝟbis expoſitoꝝ, ⁊ maxime Auer. colligi ſubm ſoni eſſe ꝑcuſſuʒ. ait. n. Auer. queadmodũ igit̃ mot⁹ rex inciſaꝝ attribuit̃ percutiẽti ſm agens, ⁊ ꝑcuſſo ſm ſubm, ita ſonus qui eſt mot⁹ ſonori aeris, qui etiã tali mõ attribuit̃ percutiẽti, ⁊ ꝑcuſſo, ⁊ ꝑꝑ hec qdeʒ retinent hȯ opioneʒ. ¶ Et ideo ſolent expoſitores maxie ambigere: tũ de ſubto ſoni, tum de medio ſoni, tũ de cauſis ꝑductiuis ſoni, tũ de organo ſoni. ¶ Sunt itaq; qdaʒ qui ſubm ſoni percuſſo tribuunt, auctorẽ ſoni percutienti, mediũ inoiato cõi. ſ. aeri atq; aque, organũ ꝟo tribuunt ipſis neruis vt diximus. ¶ Mouent̃ aũt his argumẽtis, qm̃ ſonus ducit in notitiaʒ corpoꝝ ſonãtiũ, vt ſequẽti textu declarabit̃, ⁊ ipoſſe eſt ꝙ ducat in cognitionẽ ſonantiũ: niſi altero duoꝝ modoꝝ. ſ. vel tanq̃ effectus, vel tanq̃ accidens. non tanq̃ effectus, quoniam a pari odor, ⁊ color ducerent in notitiaʒ ſenſitiuã qualitatũ ꝑmaꝝ, ⁊ augẽtiũ eaꝝ. ſi tanq̃ accidens. ḡ ſenſus erit ſubiecti in illis qȯ volunt. ¶ Scḋo ab experiẽtia, qm̃ poſt ſonum: adhuc remanet tinitus in tremulentia cãpane: ⁊ hoc nõ eſſet niſi ſonus eſſet in ea. ¶ Ampli⁹ ſonus denoiat hȯ: vt cõſtat, ⁊ effectus nõ põt denoiare ſuã cãʒ formalr niſi ſit ſibi accñs, ḡ ſonus oino dʒ eẽ accñs his. ¶ Albert⁹ in lib. de hoie ſentire vĩ duplicẽ eſſe ſpherã ſoni. ſ. alterã in qua realr multiplicat̃, ⁊ hui⁹ qdeʒ centrũ eſt res ꝑcuſſa. hȯ aũt ſphera circularis eſt. durat aũt tantũ q̃tũ ſe extẽdit mot⁹ aeris per circulationes poſt circulos, ⁊ q̃tũ. ſ. fractio ei⁹ eſt. ⁊ ſcḋa ſphera ſoni itẽtionalis, cui⁹ centrũ eſt tota pᵃ ſphera. hec qde. n. ſcḋa nõ recipit ſonũ realez: ſed ſpũalez. i. intẽtionẽ ſoni, ⁊ ſic ꝑma ſphera eſt tanq̃ centrũ ſcḋe: ⁊ tunc vult ꝙ ſubm ſoni realis eſt prima ſphera. mediuʒ eſt ſcḋa ſphera, non inquãtuʒ aerea: ſʒ inquãtuʒ nã cõis ẽt aque, ⁊ ſic mediuʒ tm̃ eſt id inoiatũ. ſubm ꝟo aer fract⁹, motuſq;, cõtentus in pᵃ ſphera. cauſe ꝟo agẽtes ſunt ꝑcutiẽs, ac percuſſum. ¶ Or ſi dicas ponat̃ auris intra ſpherã ꝑmã, nõne fiet audit⁹. ſi qdeʒ fiet, ḡ opʒ vt ꝑ aliqȯ mediuʒ defer. it̃ ſpẽs: ac intẽtio ſoni. ¶ Rñdet ꝙ fiet audit⁹ in hũc moduʒ, qꝛ ſonus realis per circulos: poſt circulos ꝑueniet vſq; ad myringã claudentẽ aereʒ cõnãlez, ⁊ cũ ꝑuenerit ad eam percutit eaʒ, ⁊ cauſat intẽtionẽ ſoni realis in illo aere cõtento, qui aer defert eã vſq; in neruos obticos, ⁊ fiet tũc auditio. erit ḡ mediũ aer cõnãlis cõtent⁹: ⁊ nõ aer forinſecus. Et hui⁹ poſitionis rõ eſt, qm̃ opʒ recipiẽs eẽ denudatuʒ a natura recepti: ⁊ realiter, ⁊ intentionalr: vt Auer. ⁊ Ariſto. dicunt, ergo non poteſt eadem ſphera recipere ſonum realem: ac ſpiritualem, ⁊ ideo oportet imaginari duas ſpheras, ⁊ vnam tanq̃ ſit alteri centruʒ, ⁊ imaginari aerem nãleʒ: illo modo tanq̃ medium noſtrũ inſeparabile. ¶ Et hec qdeʒ poſitio optima eſt, ⁊ cõtra eã mul-

lius pōt obÿcere:niſi ſtultus. verū qm̄ antiqui expoſito‑res vident̄ ponē ſonū realez: ac ſpūalez in eadē ſphęra. imaginant̄.n.illaȝ eandem ſphęram realez eē, ꝛ ſphęrę intentionalis partem. eſt enim ſphęra intentionalis maior: ꝛ ideo continet ꝛ realem ſphęram, quę ſimul recipit ſonum intētionalez, ac realem ſucceſſiue: vt dictum eſt. Et hęc videt̄ eē opinio Auicēnę, Auerrois, Themiſtÿ, Simplicÿ, ꝛ Alpharabÿ, vt pȝ hn̄ intuentib⁹ dicta eoꝝ. Ideo opȝ cōſiderare tria ex pte aeris.ſ.fractionē ipſam, quę eſt paſſio aeris illata a percutiēte, ꝛ pcuſſo, ꝛ motuȝ localeȝ aeris per totā ſphęrā realeȝ, ꝛ nāȝ inoiatā: quaȝ antiqui dicebāt appellant.i.perſonā: vt Themiſtius, ac Simplici⁹ dicūt, ꝛ hāc cōeȝ ponūt aeri, atqȝ aquę, ꝛ vl'r oī ſuſceptiuo ſoni intentionalis. Erunt ergo tres ſphęrę. vna cōmēſurata, ac ęqualis fractioni. Altera maior cōti‑nens pmā, ꝛ adhuc in maius trāſit ſpatium.ſ.q̄tū durat mot⁹ localis aeris. Tertia maior.ſ.q̄tū pōt ſonus realis extēdere lineas audibiles. dicemus ḡ vnā eandēqȝ nām in ſubiecto eē agentē, ſubiectū, ac mediū.v.ḡ.aer inquā‑tum fract⁹ cā eſt ſoni: vt agēs: ꝛ motor (lȝ cauſę ſine qb⁹ nō ſint percutiēs ꝛ pcuſſuȝ) aer inquātuȝ motus local'r ſubiectū eſt ſoni realis, ꝑpter qḋ Ariſto. ſemꝑ motuȝ ſo‑num ait: eo q: eſt ſubiectū ſibi inſepabile. aer ꝟo inquā‑tum dicebāt mediū eſt ſoni ſpūalis, nec incōuenit vnam rem ſubiecto: eē tria hęc diuerſis naturis, ac diſpōnib⁹: ꝛ ſic pȝ quō recipiēs denudat̄ a nā recepti, qm̄ ea diſpo‑ſitione: qua hȝ: nō recipit, ſȝ ſub alio gnē: ꝛ alia diſpōne: ꝛ ſic motiuū Alberti nō viget, nec obiecta pmę poſitionis. ducit.n. ſonus in notitiā corpoꝝ ſonantiū: tanq̄ effect⁹, ꝛ etiā q̄litates alię ducūt in notitiā illoꝝ: nec id incōuenit. ⁋ Ad experiētiā dicerē ſonitū illuȝ remanē in aere tre‑mulo circūeunte id corp⁹, ꝛ nō in corpore ipſo. ⁋ Et qḋ dicunt de denoiatione, id nihil eſt, qm̄ ſonat: tanq̄ agēs, ſicut lux denoiat ſoleȝ tanq̄ agens lucē: ꝛ non vt forma ſubiectū: ꝛ ſic pȝ quid mediū ſoni, quid ſubiectuȝ, ꝛ quid agens ſoni, ꝛ qd organū, ꝛ multa tollent̄ ambigua, ꝛ alÿ nō potuerunt peruenire ad hoc.

⁋ Atqȝ differētiae ſonoꝝ: actu ſono manifeſtae fie‑ri ſolent. naȝ vt abſqȝ lumine nō vident̄ colores: ſic neqȝ acutū graueqȝ ſine ſono diſcernit̄. Haec aūt a tangibilib⁹ tranſlatione dicunt̄. acutū nāqȝ mul‑tum in breui tpe ſenſum mouet: graue ꝟo longo in tpe parꝝ. Nō igit̄ ideȝ eſt acutū ꝛ velox, neqȝ graue tardūqȝ: ſed fit alterius qdeȝ motus ꝑpter veloci‑tatem talis, alterius aūt talis ob tarditatē. Et ſimilia eē videntur: acuto atqȝ obtuſo quae ſunt in tactu (nam acutuȝ qdeȝ quaſi pungit: obtuſuȝ autē q̄ſi pellit) quia illud in pauco hoc in multo tpe mouet. Quare fit: vt illud ſit velox, hoc tardum.

⁋ Differentię aūt ſonantiū: in ſono ſm actū, oſtendunt̄. ſicut eniȝ nō vident̄ colores ſine lumine: ſic neqȝ ſine ſono acutum ꝛ graue. Hęc aūt: dicunt̄ ſm metaphorā a tangibili‑bus. acutū eniȝ mouet ſenſum, in pauco tpe multuȝ: graue aūt, in multo parū. Nō igitur velox eſt acutū, graue aūt tarduȝ: ſed fit illi⁹ qdeȝ ꝑpter velocitateȝ motus hmōi, huius aūt ꝑpter tarditatē. Et vident̄ ſimilitudineȝ habere: cuȝ eo qḋ circa tactū acuto ꝛ retuſo (acutū eniȝ: quaſi pungit. retuſuȝ ꝟo: quaſi pellit) ꝑpterea ꝙ mouet, hoc qdē in pauco, illud aūt in multo. Quare accidit: illud qdē eē velox, hoc aūt tardum.

⁋ Duplr ꝛ hic textus exponi pōt, vno mō vt dicaȝ, cum Ariſtoteles hęc appoſuiſſet: tranſit ꝛ nunc ad diias cor‑poꝝ ſonantiū: quonā modo cognoſcant̄, atqȝ a quib⁹ ſu‑mantur docet, ꝛ inquit. Differētię aūt ſonantiū.i.corpoꝝ natoꝝ cauſare ſonuȝ, oſtēdunt̄ in ſono ſm actū.i.actua‑liter facto. nam ab actione (inquit Plato) facultates ꝛ eſſentias reꝝ cognoſcimus. quēadmoduȝ ergo ꝙ ſonant vr ſono: ſic ꝛ ꝙ taliter: ex tali ſono cognoſcim⁹. ⁋ Sicut eniȝ.) Oſtendit ꝛ id per exēpluȝ, ꝛ inquit. Sicut eniȝ nō vident̄ colores ſine lumine, ſic ſine ſono nō audiunt̄ acu‑tum ꝛ graue, nō dicēs acutū, ꝛ graue: ipſos ſonos: ſȝ ſona‑tiua acuti vel grauis: vt ꝯſtat ſint ꝓdicto. ⁋ Sed ambi‑gunt, qm̄ procul dubio nō videt̄ exēpluȝ hoc ad ꝓpoſitū. ⁋ Rndent veteres dicētes reſonatiua ꝟo dicta ſunt: vt quēadmoduȝ lumē: aliud a colorib⁹, ita ꝛ ſonus ab acu‑to corpe: ac graui, niſi ꝙ lumē cauſa colorib⁹ ꝙ vident̄ vt efficiens, ſonus ꝟo ꝙ cog̃ſcant̄ acutū ꝛ graue: vt effe‑ctus ipſoꝝ ſignificatiu⁹. ꝛ hoc mō Simplicius expoſuit hunc locū, ꝛ hanc difficultatē perſoluit. ⁋ Auerrois aūt aliter lr̄aȝ inducit.o. Uult declarare in hoc caplo: q̄ cō‑pręhendunt̄ primi modi ſoni.i.differētię ipſius ſoni, ꝛ q̄ ſunt, ꝛ addit. differētię aūt reruȝ ſonoraꝝ.i.ſoni (dicit̄.n. ſonus apud eū res ſonora) cōpręhendunt̄ ac declarant̄ apud eē ſoni. quēadmoduȝ.n. diię coloꝝ nō cōprehen‑dunt̄ ſine eſſentia coloris in actu, ꝛ id erit apud pn̄tiā lu‑cis, quę eſſentia coloris eſt q̄ſi lux, ſic acutū ꝛ graue in ſo‑no, quę ſunt pmę diię ſoni, nō cōprębēdunt̄ ſine eſſentia ſoni in actu. Ecce quō Auer. vult lr̄aȝ ad diias ſoni: ꝛ non corpoꝝ ſonātiū eē ordinādaȝ. ⁋ Sed ad hāc expōnem obÿciūt, qm̄ qḋ actuali⁹ eſt: eſt magis pn̄ᵐ cognoſcēdi ei⁹: qḋ potētiale. ſȝ diię ſoni ſunt actualiores ſono. eſt.n. ſon⁹ genus, ꝛ p ꝯñs in po⁹. diię ꝟo actu, ergo magis diię erūt pn̄ᵃ cognoſcēdi ſonū q̄ ecōtra. Et h̄ argᵐ coegit expoſi‑tores ad illaȝ pmā expōneȝ. ⁋ Et ſolō eē pōt, ꝙ no‑titia a priori ꝛ ꝯfuſa genus eſt prius notuȝ differētÿs ac ſpēb⁹, a poſteriori ſorte ꝛ⁹ diſtincte ecōtra. noſter autem ſermo icipit a ꝯfuſa notitia: ſicut docuit Ariſt. in phyſica auſcultatiōe. ⁋ Hęc aūt dicunt̄.) Docet ſumere diias ta‑liuȝ corpoꝝ ſonātiū ſm veteres, ꝛ inquit. Hęc aūt dicū‑tur ſm metaphorā: ab illis, quę tangunt̄: non noia ſil'r ſe hīe, dicēs his quę in tactilib⁹: ea quę in audibilib⁹. naȝ in tactilib⁹ oppoᵐ acuto eſt obtuſuȝ ꝛ nō graue. ſed res ſil'r ſe hīe ſm ꝓportionē: vt dicet, ingt. Acutuȝ.n. mouet ſen‑ſuȝ in paruo tpe in multū, ꝛ p acutū audibile, ꝛ per ſenſuȝ ſenſoriū ingt. Graue aūt in multo, in paucū. ⁋ Qm̄ ꝟo Tymę⁹ dixit acutū velox eē, graue aūt tardū. inquit ad Tymęū [Neqȝ tn̄ acutū velox, graue aūt tarduȝ] veꝝ tametſi ſequat̄ acutiē velocitas: grauitatē ꝟo tarduȝ: tn̄ nō idē. vn̄ quēadmoduȝ ſon⁹ nō mot⁹ eſt, ad eū ſequēs, ſic ꝛ diię ſoni acutū ꝛ graue non diię ſunt mot⁹.ſ. velox ꝛ tardū, ſȝ ad illas ſunt habita, ac ꝯſtia. iō ingt, ſed fit h.ſ. acutū pp velocitatē hui⁹ mot⁹, id ꝟo.ſ. graue: ꝑpter tar‑ditateȝ. Et hanc expoſitionē ex cōmēto colligere poteſ. ⁋ Et reliquū text⁹ ac cōmēti ꝑſpicua relinquant̄.

⁋ Atqȝ ſono qdeȝ: determinatū ſit hactenus. Vox aūt: ſonus qdaȝ eſt animātis. nil eniȝ inaiatoꝝ: vo‑cem habet. ſed ſimilitudine quadaȝ dicunt̄ vocem emittere: vt tibia lyra caeteraqȝ inaiata quaecūqȝ extenſionē, cōcentū, ꝛ locutionē habent. hoꝝ enim ſoni ſimiles eē voci vident̄: q: vox ꝛ haec eadem

Collecta‑nea text⁹ cōᵐ 86ᵈ.

Cōȝ Auer.

habet. Atqui cōplura ſunt aialiū quae nō eliciunt vocē: vt ea quae ſanguis expertia ſunt, ⁊ eoꝝ quae ſanguinē habēt piſces. atq͂ id: nō abſq͂ rōne. ſiqdē ſonus: motio quaedā aeris eſt. Sed qui vocem dicunt emittere, vt Acheloi fluuij piſces: ij branchijs ſane ſonitant, vel aliqua ſimili parte.

¶ De ſono igitur: ſic determinatum ſit. Vox aūt: ſonus qdā eſt aiati. inaiatoꝝ enim nullum vocē ędit. ſed ſm ſilitudinē dicunt vocē ędere: vt tibia, ⁊ lyra, ⁊ quęcūq͂ alia inanimatoꝝ extenſionē habent, ⁊ melos, ⁊ locutionē. vident. n. q̄ ⁊ vox hęc hȝ. Multa autē aialiū vocem nō habent: vt ⁊ quę ſunt ſine ſanguine, ⁊ ſanguinē habentiū piſces. ⁊ hoc rōnabiliter. ſiquidem ſonus: aeris motus eſt. Sed qui dicuntur vocem ędere, vt qui in Acheloo ſunt piſces: ſonāt brāchijs, aut quodā alio huiuſmodi.

Collectanea textꝰ cō. 87.

¶ Apponit cōtinuationē ad ſpēm ſoni. d. De ſono igit ſic determinatū ſit, ſupple nūc de voce. eſt. n. ſpēs quędam ſoni vox, ⁊ ceteris exiſtēs aialibꝰ, ⁊ rōnali, ⁊ ſic honorabilis: vt ſignatiua ⁊ cōicatiua. ppter qd: ⁊ ppriā rōnem ſortita eſt, inquit. Vox aūt ſonus qdā eſt aiati. i. pſpicuū eſt, q̄ in ſolis animātibꝰ vox. ¶ Debes ſcire, q̄ in voce tria exigunt, neuma. i. expāſio ſoni, irach. i. tonus ſeu melodia, ⁊ dictiones. i. aliqd ſile, lrīs ⁊ dictionibus. i. locutio quędā. his. n. tribꝰ vox ↄſtituit vox, ⁊ ideo ſoni lyre, teſtudinū, ⁊ alioꝝ organoꝝ, ⁊ piſciū ſunt equoce voces: cū his tribꝰ careant. ¶ Et reliquū cōmēti, ⁊ textꝰ pȝ.

¶ Vox aūt: ⁊ ſonus eſt aialis, ⁊ non quauis efficitur ſine diſcrimine parte. Sed cū aliquo pcutiente aliquid ⁊ in aliquo qd qdē eſt aer ſonus effici ſoleat: iure pfecto vocē aialiū ea ſolum habebunt quae ſuſcipiunt aerem. Jam eniȝ ipſa natura vt ad guſtū ⁊ locutionē vtit lingua, quoꝝ guſtus qdē neceſſarium eſt (quapropter pluribꝰ ineſt) interpraetatio vo eſt gratia boni: ſic ⁊ aere qui reſpiratione trahit ad duas vtit operationes, ad internū inquā diſponendū calorē, qd qdē eſt neceſſariū, ⁊ cāȝ in alijs explicabimus, ⁊ ad vocē ēt ↄficiēdā ob bonū.

¶ Vox autem: ſonus aialis eſt, ⁊ nō qualibet parte. Sed qm̄ omne ſonat verberante aliquo, ⁊ aliqd, ⁊ in aliquo, hoc aūt eſt aer: rōnabiliter vtiq͂ vocē ędent hęc ſola, quęcūq͂ ſuſcipiunt aerē. Jam eniȝ reſpirato vtit nā ad duo opera: ſicut lingua ad guſtū ⁊ locutionem. quoꝝ guſtus qdem neceſſarius eſt, vnde ⁊ pluribꝰ ineſt: interpretatio autē vt bene ſit. Sic ⁊ ſpiritu: ⁊ ad calorē interiorē, tanq̄ neceſſariū. cauſa autem: in alijs dicta eſt. ⁊ ad vocem: vt bene ſit.

Collectanea textꝰ cō. 88.

¶ Dicit Auer. cum declarauit q̄ vox dī equiuoce in eis, quę vociferant per branchos, ⁊ in aialibꝰ anhelantibus, vult notificare genus aialiū in quo inuenit vera vox. i. vult dare cōditiones quas debet aial hēre ad hoc vt vniuoce vocet, inquit Ariſto. Vox aūt ſonus aialis eſt, ⁊ nō qualibet pte. i. vox eſt ſonus aialis ppriū ⁊ certi, ⁊ per ppriū membrū ac certū. ⁊ explicat qd mēbrū, ac ⁊ qd aial ſit, ⁊ accepit ppōnē cōē ſupiori capite expoſitā, ⁊ inqt. Sed qm̄ omne ſonat verberāte aliquo, ⁊ aliqd, ⁊ in aliquo. hoc aūt eſt aer, rōnalr vtiq͂ vocabunt quęcūq͂ ſuſcipiunt aera, ⁊ inquit Auer. ſed quia iā declaratū eſt, q̄ omne ſonoꝝ nō hȝ ſonū: niſi pcutiens, ⁊ pcuſſū in aere, manifeſtū eſt, q̄ ipoſſe eſt inuenire aial ſonoꝝ. i. vocans: niſi habeat membrū, ex quo fiat pcutiens ⁊ percuſſū, ⁊ aerē quē imittat. i. mittat ad id membrū, ⁊ extrahat ab ipſo. eſt ergo ppoſitio hęc Auer. pma, q̄ aial ad hoc vt vocet debet hēre mēbrū ppriū, ad qd mittat aer ab alio mēbro pprio. ¶ Tunc apponit ſcdā. d. Et q̄ id membrū hēat figurā, ⁊ quātitatē, ⁊ ſitū terminatū. Et huius rō eſt, qm̄ omne agens ſiue patiens dȝ eſſe in actu. nihil aūt eſt in actu: niſi ſit in mā quāta ⁊ extēſa: ideo opȝ talia eſſe actu terminatę figure, ac magnitudinis. His duobus ppōnibꝰ acceptis, infert tertiā. d. Vñ nec̄e eſt ēt vt aialia vociferātia in rei vitate ſint aialia, quę recipiūt aerē in iteriorībꝰ ſuis, ⁊ exhūt ipȝ. cuiꝰ rōnē reddit: q̄ſi aliā. d. Jn iſtis. n. īueniunt illa tria. ſ. expanſio, tonus, ⁊ dictio, ex qbꝰ fit vox in rei veritate. ¶ Erit ḡ ſylls Ariſtotelis hypotheticus cōtinuꝰ, cuiꝰ aīs eſt vna copulatiua, ↄſequēs vna cathegorica ſic, ſi omne ſonat ppter motū ab aliq; in aliqd, ⁊ per aliqd, ⁊ id per qd ſonat eſt aer, ergo vocabunt ea, quę aerē ſuſcipiunt. modo ſi ponat aīs, ſeqt̄ h̄ ↄſequēs eſſe poſitū, ⁊ hęc eſt potētia ſylli Ariſt. ¶ Jaȝ eniȝ aere.] Dicit Auer. deinde incepit declarare q̄ iſtud iuuatiuū, per qd nā vtit aere in aiali anhelāte eſt a iuuamento: qd eſt īfrigidatio, ⁊ q̄ nā vtit eodē mēbro. i. codē inſtro. ſ. aere ad duo, quoꝝ vnū eſt vtile, ⁊ reliquum neceſſariū: vt declarat in libro de aialibꝰ. dicit ḡ Ariſto. Jam. n. nā vtit aere reſpirato in duo opera. i. in vocādo, ⁊ in refrigerādo: lȝ refrigeratio ſit nec̄ia, vocatio vo vtilis. Et reliquū lrē ⁊ cōmenti pȝ.

¶ Jnſtrumētū aūt reſpirādi: fauces ſunt. pulmoq͂ id eſt: gratia cuius eſt iſta pars. nā ea quae gradiuntur: hac in parte plus habēt caloris q̄ caetera. Jn praeterea locus qui circa coꝛ eſt primꝰ: reſpiratiōe nimirum eget. Jdcirco: neceſſarium eſt aerē ingredi reſpiratione attractum.

¶ Organum aūt reſpirationis: guttur. cuius autem cauſa hęc pars eſt: pulmo. hac. n. pte plus habent caloris pedibꝰ gradientia: alijs. Jndiget autem reſpiratione: ⁊ qui circa coꝛ locus primus. Unde neceſſe eſt: intro reſpiratum ingredi aerem.

Collectanea textꝰ cō. 89.

¶ Hic tex. ⁊ optime ⁊ facile ↄtinuat, ⁊ exponit ab Auer. ideo nolo imorari, cū greci nihil dicant vex. Auer. digreditur ad Galenū ibi [Et hoc qd dixit.] Ubi pmo Auer. oſtēdit neceſſitatem attractionis aeris, ⁊ extramiſſionis eiuſdem. ſunt. n. duo aera: vel aeris ptes. vnus quo vtitur nā. i. aialis aīa, ⁊ virtꝰ corporis regitiua ad attrahendū, alter ad emittēdū. hoc ḡ pbat Auer. ⁊ inquit. Et hoc qd dixit nec̄iū eſt. pma eniȝ neceſſitas anhelitꝰ eſt ad imittendū. i. ad attrahendū aerem. Scda ad extrahēdū. i. extraponēdum. pma. n. eſt pp ipm coꝛ. ſ. refrigerādum, ⁊ eſt pma primitate intēnionis: tanq̄ mēbrū pmū, ⁊ pręſtabilius, ⁊ magis calidū. Scda vo pp pulmonē: tanq̄ mēbrū ſcdariū, ac nō ita calidū. pulmo enim nō eget aere nouo frigido, ſȝ eget vt aer ſibi miſſus a corde remoueatur, ⁊ h̄ fit expirando: ideo expiratio attribuit pulmoni. Et ideo dicit, qm̄ niſi eſſet calor pulmonis non indigeret aial: ad extrahēdū aerē frequētē. ¶ Et hoc eſt.] Hoc Auer.

Auer. declarat per ſile. d. Et h eſt ſimile ei: qd inuenit in plurib9 artibus ſeu artificiis. ſ. q indigēt mutare inſtrm: per qd agūt: pp id qd ↄtingit illi inſtro: per qd agit: ↄ quo vtit. Et declarat h. d. Inſtrm. n. nō mutat: niſi qn ↄſumitur. ↄ ↄſumptio ↄtingit ei, aut pp vtētez. ſ. q2 vtēs ↄſumitur, aut ppter ipm vſuz. ſ. ppter inſtrm in ſe, ↄ ſic vult dicere ad ppoſitū. nā cogitatiua corpis vtit duplici aere. ſ. inſpirato, ↄ expirato: ppter ↄſumptionē accñtē: taz in eis ſ. aere. aer enim ↄſumit, ↄ ppter vtētia. i. cor ↄ pulmonē, quę vtunt aere ↄ ↄſumunt: vt ↄſtat. ideo fuit necīum vti aere duplicato: vt ne accidat cōſumptio vtriqȝ magna ↄ aial pereat. ⁋ Ex hoc infert vnū ↄñs: ſup. itelligēdū. ſ. q pulmo deſideret extramittē aerez, qm pulmo ↄſumeretur: niſi extmitteret. Tūc cōtra Gal. arguit. d. Si igit pulmo deſiderat extrahē aerem. i. emittē aerez: ſibi tráſmiſſum a corde calidū, tūc motus eius nō eſt ex pectore tm: vt opinat Gal. qui credit q pect9 extmittat aerem calidū tm: vt patet, qm videmus pect9 tm moueri in hoc extractione. ⁋ Hanc ↄñtiam Auer. pbo, omne potēs expellē aerem talē, deſiderans ipm expellē, de facto expellit: qm opȝ, ↄ h ↄſtat apud oēs. ſȝ pulmo: vt dictū eſt: deſiderat expellē, ↄ pōt, g ↄcurrit ad expulſionē. ergo nō tm pect9 ↄcurrit: quēadmoduȝ Gal. credit. tamē inquit, q hęc intentio eget pſcrutatione per ſe, ↄ ideo de hoc nō plus. eſt enim pertinens ad librum de anhelitu, ↄ 18° de animalibus. nunc vo intātum ſit dictum.

⁋ Quare: vox eſt ictus aeris reſpiratiōe attracti, qui quidez ab aia fit ea quae his in ptibus collocat ad eaȝ partē quae gurgulio appellat. Nō eniȝ ois quiuis aialis ſonus, vox eſt: vti diximus (fit enim: vt ↄ lingua ſonus efficiat, ↄ etiam vt tuſſientes efficiūt) ſed oportet ↄ aiatum ſit id qd vberat, ↄ aliqua cum imaginatione. Vox enim: ſonus qdam eſt ſignificatiuus ↄ nō aeris eius qui reſpiratiōe trahit vti tuſſis, ſed hoc ferit aerem euȝ qui eſt in gurgulione ad ipm. Signū aūt eſt: nō poſſe quemqȝ aedere vocez ſpirātē aut reſpirātez, ſed aerem retinētem. detinēs enim aerem: hoc ipſo nimirum mouet.

⁋ Quare percuſſio reſpirati aeris ab aia quę eſt in his ptibus, ad vocatā arteriaȝ: vox eſt. Non enim ois aialis ſonus, vox eſt: ſicut diximus (eſt enim ↄ lingua ſonare: ſicut tuſſiētes) ſed oportet aiatuȝ eſſe verberās, ↄ cum imaginatione aliqua. ſignatiuus enim qdaȝ ſonus, eſt vox: ↄ nō reſpirati aeris ſicut tuſſis, ſed iſto vberat eum qui eſt in arteria ad ipam. Signū aūt eſt: nō poſſe vocem ędere reſpirātem, aut expirātem, ſed detinētez. mouet enim iſto: retinens.

Coll. text9 cō^m 90^i.

⁋ Cōuenere expoſitores: taȝ veteres qȝ noui: Ari^is vocis diffōnez reſumē: quaſi correlarie, qd per id vbū [quare] denotat. Inqt, Quare vox eſt pcuſſio reſpirati aeris ab aia, quę in pticulis, ad vocalē arteriaȝ. ⁋ In qua pfecto diffōne, oēs deſignat vocis cās. cuȝ. n. dicit [pcuſſio] motū efficiētis deſignat quaſi velut agēs eſt vocis actus. Et cuȝ [reſpirati aeris] ↄiūgit pculdubio materiā in qua actum notauit. Et cū adijcit. [In his pticulis.] inſtra reddit agētis. ↄ per id [ad vocalē arteriaȝ] notat percuſſum inſtrm. ſ. vt circa qd. g vox eſt pcuſſio reſpirati aeris ab aia, quę in his pticulis, ad vocalē arteriā. ⁋ Sed ambigunt veteres, qm Ari^s formalez tacuit cām, ac finalē, quę ſunt potiores. ⁋ Rñdet Alexā. aphrodiſeus, Ari^em per id vbū [ſm aiaȝ] cām annotaſſe formalē [ſm qd] enim notat formalē cām [ab] vo agētē, ↄ ſic lra apud eū legēda erit, quare pcuſſio reſpirati aeris ſm aiaȝ, quę eſt ↄc.

Dubitatio.

R9 Alex.

⁋ Sȝ Alex° obijcit hic Simpl. ↄ ex vbis ſuis duas eligo rōnes: aduerſus Alex^m. p qm in nālib9 agens ↄ forma re^a eiuſdē nō incidūt. modo aia eſt agēs cā vitalium motuū, g vitaliū motuū nō eſt cā vt for^a, ↄ per ↄñs, neqȝ vocis: cum ſit vitalis mot9, vel nō ſine vitali motu. ⁋ Amplius nulla cā per mediū: tanqȝ per inſtrm eſt for^a illi9 in qd agit per mediū ↄc. hęc pſpicua, qm forma eo agit: vel cā, q2 forma: ↄ nō medio aliq. modo aia eſt cā vocis: put eſt in pticulis. i. organis vocis. ſ. pulmone: ↄ cāna pulmonis, ↄ alijs, g non eſt for^a ppa vocis. ⁋ Ideo Simpl. exponit lraȝ: vt ↄſtat, ↄ vult q aia ponat: tanqȝ cauſa agēs [ab] eniȝ motiui deſignatiuū eſt: vt dicit: formā aūt ſubaddit, qm vox ſonus eſt. ſonus aūt eſt tanqȝ for^a vocis: vt ſępius dixi. ⁋ Pōt g apud Simpl. aia corpi cōparari duob9 modis. ſ. vt for^a, ↄ vt vtēs. p modo eſt cā formalis corpis. 2° modo cauſa agēs opationū corpis, ↄ ideo deſignās aiaȝ hic accipi vt vtēs: ↄ nō vt for^a (vt Alex. credit) dixit [quę eſt in his ptib9] h eſt, quę aia eſt vtēs his ptibus: tanqȝ inſtris mot9 vocalis, ppellētib9 aerez ad vocalē arteriā. ⁋ Et ex his ↄſtat id vbū [quę] referre aiam, quę eſt in organis reſpiratiōis: tanqȝ ars in inſtris. Quō aūt Ari. ſubaudiat cām finalē ſtatim dicet. ⁋ Nō. n. ois aialis ſonus. [Cum cōpleuit diffōnē: vult deſignare cām finalez vocis. dȝ g vocis diffinitio eē h modo, vox eſt ſonus cauſatus a pcuſſione reſpirati aeris ab aia, quę eſt in his ptibus, ad vocalē arteriam: gra explicādi aię affect9. Oſtēdit g vlt^as pticulā eē necīam, ↄ inqt. Nō. n. ois aialis ſonus vox eſt: ſic diximus, qm eſt. i. ↄtingit, ↄ linguā ſonare: ſicut tuſſiētes, qui ſonus nō vox eſt. Sȝ opȝ aiatuȝ eē vberās ↄ cuȝ imaginatiōe aliq. ſ. explicādi affect9 mētis. ⁋ Signatiuus eniȝ. [pbat id ↄ ſylls ſic cōponit, ois ſonus ſignatiuus eſt gra explicādi affectus aię. Tūc addit minorē. d. Vox. n. eſt qdā ſonus ſignatiuus: ↄ nō reſpirati aeris tm: ſicut dixi. ſȝ iſto vberat euȝ: qui eſt in arteria ad ipſam, ergo in p^a figura vox eſt cuȝ imaginatione gra explicādi mētis affectus. ⁋ Signū aūt. [Apponit aūt ſignum q vox ſit cum imaginatione gra explicādi mētis affectus: ↄ ſermo ſuus manifeſtus eſt per ſe.

Obiectio

Ex^o Simpl.

Oportet igit vt percuſſio. ⁋ Hic deficit ptis intētio, quę pſpicua eſt ex vbis Ari^is. ſed q2 Ari^es accepit in lra, q vox eſt pcuſſio reſpirati aeris ab aia, ↄ pculdubio falſum eſt, qm vox nō eſt pcuſſio, cum ſit in pcuſſione: tanqȝ in agēte, ideo pſoluēs hāc dubitationē dicit. Opȝ igitur vt pcuſſio aeris anhelati ab aia, quę eſt in iſtis mēbris, ad cānaȝ: ſit id qd facit vocē. g vult q hę pdicatio ſit cauſalis. ↄ inde colligit vocis diffōnez. d. Neceſſe eſt igit vt eēntia ↄ diffinitio vocis non ſit aliud: niſi pcuſſio. i. ſonus cauſat9 a pcuſſione aeris anhelati ad mēbrū. qd cāna dī, ab expulſione aię imaginatiuę: voluntarię. i. appetētę, quę eſt in iſtis mēbris. Cuius exēplū adijcit, ↄ ſermo perſpicuus eſt. ⁋ Et diximus q neceſſe eſt [Et qa (vt dixit Simpl.) in diffōne ppoſita deficit cauſa finalis: ideo Auer. ex vbis Ariſt. cām finalē vocis explicare intēdit. ⁋ Debes g ſcire cām finalē vocis eē explicationē affectuū. g ↄcurrit ad vocādū deſideriū aię deſideratiuę. ↄ q2 deſideriuȝ ſeqt cōpręhēſionē ſicut vmbra corpus 12° meta^ce. g in vocis formatione duo exigunt. ſ. vtus imaginatiua, quę ſe tenet ex pte agētis, ↄ vtus deſideratiua: quę ſe tenet ex pte finis. Inqt ergo ↄ diximus

Com. 90^m.

Com. 39°.

ꝙ neceſſe eſt in eēndo vocē, vt patiēs habeat aīaʒ imaginatiuaʒ, qꝛ nō oīs ſonus fact⁹ ab aīali eſt vox, vt ſonus qui fit abſqꝫ volūtate apud tuſſim, ꝛ apud motū linguę. ſed vox eſt ſonus, qui fit cum imaginatione ꝛ volūtate, ꝛ ideo dixit aīatū, ꝛ cū imaginatione innuit.n.ꝙ iſta actio cōplet̄ duobus vīutib⁹ aīę, quaꝝ vna eſt ꝯcupiſcibilis, ꝛ altera imaginatiua, ꝛ h̄ modo Simpl.cōmētat⁹ eſt hūc locū ad ḱbū, ꝛ ſic diffinitio vocis pfecta erit. ⸿ Primū enim mouēs.] Quaſi oñdit vocē hīe duo agētia, vnū pn̄cipale ꝛ p^m.ſ.aīam, alteꝝ ſcdarium: ꝛ poſterius.ſ.mēbrū repellēs aerem. Jngt modo ꝙ vox eſt act⁹ vtriuſqꝫ, lꝫ p̄ ſit act⁹ aīę, ꝛ dicit. Primuʒ.n.mouēs in voce eſt aīa imaginatiua, ꝛ ꝯcupiſcibilis, ꝛ ideo vox eſt ſonus illi⁹ p̄mi.ſ. volēns ꝛ imaginātis, ꝛ nō eſt ſonus p̄mo ꝛ per ſe mouētis aerem anhelatū.ſ.mēbri p̄dicti, vt ſonus qui fit apud tuſſim. ſed mouēs p^m in voce eſt aliud ab iſto mouēte, lꝫ p^m mouēs nō moueat: niſi per ip̄m.ſ.mēbrum. ⸿ Ex his ꝯſtat Ari^{ſs} per lȝ [ab aīa] nō formalē cām: ſꝫ agētē intēdere, vt dixit: ꝛ recte Simplicius. ⸿ Sꝫ hic ambiges,

Dubitatio qd eſt p^m mouēs in motu tuſſis. dicit enim Auer. p^m mouens in motu tuſſis, alterū eē a p̄ mouēte in motu vocis.

Rńſio ⸿ Rñdet Simpl.d.in tuſſi euenire motū: ꝑpter incidēte ipſam pituitaʒ, vel aliud qd ſolidū, vel humidū expellere nām conari. ⸿ Ergo p^m mouēs in tuſſi eſt mēbrum ꝓpellēs aerem grā remouēdi nocumētū. Sꝫ p^m mouēs in motu vocis eſt aīa. ergo id qd eſt p^m mouēs in tuſſi eſt inſtr̄m re^{s} mot⁹ vocis, ꝛ h̄ Auer. intēdit: ſi recte ꝯſideras. ⸿ Et ſignū eius.] Qd dixit declarat, ꝛ p̄mo ꝓponit intētū.d. Et ſignū eius ꝙ p^m mouēs in voce moueat aerem: mediāte p̄ mouēte aerem in anhelitu. ꝛ vult dicere, et ſignū ꝙ p̄ncipale mouēs in anhelitu eſt inſtr̄m aīę in actu vocis eſt, qꝛ nos nō poſſumus vociferare: dum inſpiramus.i.aerem intus attrahimus, vel expiramus.i.aerem emittimus ecͣ. ⸿ Mouēs.n.] ꝓbat ꝓpo^m ſignū, ꝛ rō cōponit̄ ſic, nullū inſtr̄m pōt vſitari in vna hora a duob⁹ agētib⁹: pro diuſis actionib⁹: vt ꝓſpicuuʒ eſt. Sꝫ aer vel inſpirat⁹ vel expirat⁹ eſt inſtr̄m vſitatū: pro duab⁹ actiōib⁹, a duob⁹ agētib⁹.ſ.a pulmone: tanqꝫ ab agēte p̄rimo, ꝛ ab aīa, ergo nō pōt vſitari in hora vna, ḡ qn̄ expiramus nō poſſumus vociferare. Huius accepit minorē.d. Mouēs enim in anhelitu, alio inſtr̄o vtit̄ in illa hora: ab inſtr̄o p^s motionis in paſſione: quę facit ſonum. vult dicere q̄ dꝫ hīe actiones duas id vnū inſtr̄m in illis actib⁹ diuerſis. Tūc accepit maiorē.d. Sꝫ impoſſibile eſt vt vno inſtr̄o vtat̄ in diuerſis actionib⁹ in vna hora, ḡ ecͣ. Et hoc exponit.d. Et nos nō mouemus per id mēbrū: niſi cum ꝯcluſerimus ip̄m.i. ꝛ ideo nos nō mouemus aerem motu vocis per h̄ mēbruʒ qd inſpirat ꝛ expirat, niſi qn̄ incluſerimus anhelitum, ꝛ reddiderimus ipſum ocioſum ab iſta actione: quę eſt anhelit⁹: dum vociferamus. ḡ retinemus aerem ocioſum ab anhelare, ꝛ h̄ ſignat ip̄m nō poſſe eē inſtr̄m duoꝝ ecͣ. ꝛ ꝑpter hoc (vt dicit Simpl.) cāna pulmonis: ꝛ pulmo ſunt p̄n^{ta} reſpectu anhelit⁹ inſtr̄a re^{s} aīę in voce. ꝛ cū vnū nō poſſit eē inſtr̄m duoꝝ: pro diuerſis actionib⁹, talia nō erūt inſtr̄a eoꝝ reſpectu anhelit⁹. aīęqꝫ reſpectu vocis pro vna hora. vide eum.

⸿ Patet aūt: ꝛ quā ob cām piſces voceʒ nō fundūt. fauces enim nō habēt. at hāc partē nō habēt: qꝛ nō ſuſcipiūt aereʒ neqꝫ reſpirāt. Sꝫ qui ita dicūt: vehemēter aberrāt. quā aūt ob cām: alius ſermo eſt.

⸿ Manifeſtuʒ autem: ꝛ cur piſces ſine voce ſunt. nō enim habēt guttur. hāc aūt partē nō habēt: qꝛ non recipiūt aerem, neqꝫ reſpirāt. Sed qui dicūt ſic: peccant. propter quā igit̄ cauſam: alia ratio eſt.

⸿ Expoſitores veteres ſic l̄rām h̄nt [Patet aūt ꝛ quā ob cām piſces voces nō fundūt.] Et tūc volūt Ariſ. q̄ſi correlarie reddē cām: cur piſces nō vocitāt. verū de piſcib⁹ velut nō reſpirātib⁹ in de ptib⁹ aīaliuʒ tractatū, vt dicturus, reijcit. aqua.n. pro aere, ꝛ branchijs pro pulmone ad refrigerationē p̄cordialis vaporis calidi, vt ex Simplicio excipit̄, ꝛ h̄ pacto latini exponūt, ꝛ Auer. qui l̄raʒ etiā h̄ pacto habet. Pōt ꝛ aliter vt dicamus Ariſto. dare 2^m ſignū, ꝙ guttur ſit vocis organū, ꝛ ſic lege. manifeſtū autē ſup. ꝙ guttur inſtr̄m eſt vocis, ꝛ ga.i. qn̄ piſces ſine voce. nō.n. h̄nt guttur. hāc aūt ptē nō h̄nt, qꝛ nō recipiūt aerē, neqꝫ reſpirāt. ſꝫ ſup. hi qui dicūt eos vocitare peccāt. quā aūt ob cām ſup. nō recipiūt aerem, altera ratio eſt. Coll.text. cō^m 91.

Dicit qd cauſe. ⸿ Proponit cauſas carentię vocis in piſcib⁹ ordinatum.d. Cauſę, ꝑpter quas piſces nō h̄nt voceʒ, ſunt tres, ꝛ p^a ꝛ remotior eſt, qꝛ nō h̄nt pulmonē, ꝛ cānā. Et cā huius cauſę eſt, qꝛ nō indigēt imiſſione aeris: aut emiſſione. Cauſa autē vl̄t^a: quare caret emiſſione ꝛ imiſſione aeris, quę eſt ꝓpinqua huic accñti, in alio dicēda eſt.ſ.lib. de aīalib⁹. ḡ remota cā eſt carētia cāne. ꝓpior eſt carētia anhelit⁹, ꝓpinquiſſima eſt dicēda in lib. de ptibus aīaliū. Com.91^m.

⸿ Quęrūt p̄: vtrū voces ſint in aīalib⁹: cum imaginatione grā ſignãdi ꝯceptus aīę imaginatiuę, ꝛ ꝯcupiſcibilis. Et vr̄ ꝙ nō: vt Aui. ſentire videt̄ in li° de aīalibus. Qd eſt a nā: ꝛ ab iſtinctu naturę: nō vr̄ eē ab imaginatiōe, nec grā ſignãdi ecͣ. Sꝫ voces brutoꝝ ſunt oēs ab inſtinctu nāę: ꝛ a nā: vt oēs Phi teſtati ſunt. Quare ecͣ. Utrum voces ſint grā ſignãdi ꝯcept⁹ aīę. ⸿ Amplius ſi vox in brutis eēt grā imaginationis ꝛ explicādi affect⁹, tūc ſicut diuerſimode afficerent̄: ꝛ cōcipent, ſic diuiſimode voces formarēt. modo ꝯſtat, voceʒ vnius ſpēi eē vniformem: pro vnoqꝫ ꝯceptu, ḡ non ſunt illius grā. ⸿ Debes ſcire, ꝙ aīaliū quędā carēt ſanguine: vt piſces, ꝛ huiꝰ nō vocāt: p̄ hyſtoriaꝝ. quędā ſunt ſanguinea, ꝛ hꝰ vocāt. Uocātiū aūt quędā vocāt vniformiter pro diuerſis affectib⁹ ad ſilia ſuę ſpēi: vt equus, canis, bos ecͣ. Et alia vocāt difformiter: ſm̄ diuerſos affect⁹. hoꝝ adhuc, quędaʒ formāt voces diuerſas pro affectib⁹ diuerſis: per inſtinctus naturę: vt pygmęi. alia aūt ſm̄ volūtatē ꝛ placitū: vt hoīes. Uocātiū vniformiter, quędā ſemꝑ vocāt, quędaʒ certis tpibus: vt cuculus ꝛ alia. Amplius quędā vocāt tpe coit⁹ tm̄: vt aīaliū plurima pars, quędā ꝛ ipſo tpe coit⁹, ꝛ ante, ꝛ poſt: vt Philomena, quę (vt Plato dicit) canit trībus illis tpibus: vt cantu ſuo lętificet̄ fęmina: ad h̄ vt calor excitet̄: ꝛ clarificet̄, vt inde fiat bonus ſanguis, ꝛ per ꝯñs calor tēꝑatus diſpgat̄ ſupra oua. Ex his ꝯſtat omne aīal vocās vocare grā ſignãdi affect⁹. ⸿ 2° debes ſcire ꝙ aīalia: eo modo vocāt, quo ꝯcipiunt. ꝯcipiūt aūt ꝯcipe dupliciter.ſ. ꝯfuſe, ꝛ diſtincte. p̄ modo faciunt bruta, ꝛ puerī in p̄n° vitę. Diſtincte aūt vocāt hoīes, ꝛ pygmęi, ſꝫ hoīes volūtate, pygmęi iſtinctib⁹, ꝛ inde fuit vt ꝓpinquiſſimū genus aīaliū ipſi homini ſit pygmęoꝝ [ſunt.n. pygmęi formati ſicut hoīes] h̄nt ꝛ imaginatiuā pfectiorē alijs imaginatiuę hoīs ſat affinē. H̄nt loquelā ac ſmonē ſilem loquelę humanę: intātū ꝙ hoīes putant̄. ꝑpter qd Ari. 7° de hyſtoria, inqt, grues ꝓmutari ex ſcithicis cāpis ad paludes ſupiores egypti, vnde nilus fluit, ꝛ ille locus eſt circa quē pygmęi habitāt. Differūt aūt ab hoīb⁹, qn̄ actus hoīs: ſunt rōni ꝛ ſyllo° practico ſubdibiles. actus ḱo pygmeoꝝ tm̄ iſtinctib⁹ nāę. Amplius pygmęi ſunt mole corporis parui: ꝑp anguſtiā loci in quo gn̄ant̄ Ari. 10° prītula ꝓble^{m} ꝓble^s 12: ꝛ h̄nt alias diuiſas. Hinc exprimit̄ ḱbū

Themiſtij

Themiſtiꝰ hic.d.Signat autez vox oīs,aut nāles affectꝰ egritudinē ꝛ voluptatē,cuiꝰ eſt vox brutoꝝ,aut ea quę hoīs ↄſtitutis rerū noībus,ꝛ receptis in ↄſuetudinē indicant ꝛc̄.oīs ḡ vox,aut ſignat ex inſtinctu nāę,aut ex formatione volūtaria:vt illa hoīum ꝛc̄.℄ Ampliꝰ hic ꝺiſiꝰcaſ Auer.verbū,ꝙ ad vocē duo ꝑexigunſ,imaginatio,ꝛ deſideriū.ꝑexigiſ enim deſideriū tanq̄ mouēs mēbra ꝛ imaginationē ad explicādū affectꝰ,ꝛ ſic q̄ſi ex pte finis. regriſ ꝛ imaginatio:tanq̄ mota,ꝛ agēs formās voces ad explicādos affectꝰ:iuxta exigētiā deſiderioꝝ,ꝛ h̄ cōe eſt hoībus ꝛ brutis,ſꝫ bruta cogunſ a deſiderijs.hoīes autez ſunt dñi illoꝝ.imaginatiuę ḡ oīs vocatio eſt ab inſtinctu. ſꝫ hoībus ſit placitū:brutis ꝟo nō.℄ Tūc ad rōnes,ad p̄ᵐᵃᵐ maior falſa eſt.qḋ.n.ab iſtinctu naturę eſt,pōt eē ab imaginatione:tanq̄ a cā agēte,ſꝫ inſtinctꝰ ſit tanq̄ finis. ℄ Ad zᵃᵐ dōm,ꝙ cā diuerſitatis explicationis,ꝛ vocūz formationis:eſt diuerſitas modi ↄcipiēdi,ꝛ q꜡ illa bruta omnia confuſe concipiūt,ideo nō explicant,niſi vniformiter:ſicut pueri in principio.

Utrū ↄceptꝰ explicati per voces ſint in vocibus. ℄ Quęrit ꝛ zᵒ,an ſpēs itelligibiles(ſi darentur)vel ↄceptꝰ explicati per voces:ſint in vocibꝰ,ita ꝙ p eas aſportenſ in auditū ꝛ intellectū diſcētis. Et videſ ꝙ ſic.quod abſtrahiſ ab aliq̄ per aliquē modū:in illo ↄtineri neceſſe eſt.ſed ſpēs itelligibiles ↄceptꝰ abſtrahunſ a vocibus,ḡ aliq̄ modo claudunſ ꝛ ↄtinenſ in eis.℄ Sed oppoᵐ deduciſ:ipoſſibile eſt ſpēs tangē voces,ergo nō ↄtinenſ in eis.aīs deduciſ,q꜡ quę ſunt in diuerſis non ſe ↄtangūt. ſꝫ vox eſt in aere.ſpēs ſunt in imaginatione,ꝛ intellectu. ergo ꝛc̄.℄ Amplius ſi ↄceptꝰ aſportenſ per voces,tunc deſcēderēt ab intellū ad voces,qḋ falſūz eſt,q꜡ vel nāliter deſcēderēt,vel violēter.nō nāliter,q꜡ intellꝰs eſt locus ſpēꝝ:vt Ariˢᵗᵒ dicit,ꝛ nihil remouetſ a ſuo loco nāliter.Si violēter opꝫ quęrere qd ſit id violētans,ꝛ iam id erit ipoſſibile fingē:vt ↄſtat ꝛc̄.℄ Rurſum ſi voces didaſcali ggñant cōceptꝰin diſcipulo,vel nihil coꝝ ꝓfuit, vel ↄceptꝰ ſunt in aīa audiētis,ꝛ excitaſ aīa illius per vocē exteriorē ad ſilitudinē quā habet in aīa. Si pᵐ,tūc cōceptꝰ ꝛ ſpēs pñt gñari,ꝛ non ex obīis.Si zᵐ,tūc ſcire erit reminiſci.℄ Poſtremo ſi cūz vocibꝰ didaſcali deſcēderēt ſpēs eius in diſcipulūz,tūc nō remanerēt in illo.ꝛ ſic obliuiſcereſ ꝛc̄.

Quę Alb. ℄ In iſta qōne laborauit Alb.ꝛ demūz voluit ꝙ vox pōt cōſiderari dupl'r.Uno mō vt eſt quędā nālis,ꝛ ſic ſit a nālibꝰ inſtris vocis gutture,cāna,pulmone ꝛc̄.Scḋo modo vt taliter:vel taliter figuraſ,ac vt ſta dicāz caracteriſaſ,ꝛ ſic ſit a quadā poᵃ aīę,quę dī poᵃ iterptatiua,ꝛ tūc put diuerſimode figuraſ,pculdubio diuerſoꝝ ↄceptuūz eſt ſignatiua,ꝛ ſic vult ꝙ voces gñant in phātaſia phātaſmata diuiſa,put videnſ diuerſę figurę,ac caracteres,ꝛ inde ſcientia gñaſ de nouo in diſcipulo.℄ Sed pculdubio hęc ſol.eſt cōtra Auer.in 3ᵒ huius cōᵗᵒ 5ᵒ in calce,vbi voluit magr̄m nō gñare ſciam in diſcipulo,q꜡ tūc ſciētia eēt qualitas actiua.Idē ꝛ Themi. Lāb 3ᵒ. in 3ᵒ ſuę paraphraſis explicauit.vide.℄ Amplius ſi voces gñant phantaſmata in aīa auditoris,h̄ erit per ſe,vel per accidēs,nō per ſe,q꜡ tūc auditꝰ eēt ſenſus diſciplinę per ſe:ↄtra Ari.in lib.de ſenſu,ꝛ in p̊ Elēch.ingt,q꜡ non eſt ipſas res ferētes diſputare,ſed noībus vocis vtimur pro rebus,qḋ accidit in noībus in rebus arbitramur accidere.Ecce quō nō per ſe gñent phātaſmata.Si per accidēs,h̄ nō erit:niſi diuerſa figuratione vocis.ſꝫ diuerſa figuratio vocis,eſt relatio ad ↄceptū.ↄceptꝰ aūt eſt vnus in auditore,ꝛ didaſcalo:vt dicit Auer.ḡ non ſit ab altero illoꝝ.℄ Rurſum phātaſma eſt ſimulacrum eius a quo gñaſ.ſed phātaſma lapidis nō eſt ſimulacrūz vocis lapidis:ſed rei tm̄,ergo a re tm̄ gñaſ:ꝛ nō voce.℄ Ideo dicēdū ſm Auer.ꝛ Themi.voces tm̄ eē excitātes formas

Opio Auerꝰ ꝛ Them. iam acceptas.nullus enim(vt Simpl'.teſtaſ in 3ᵒ)a pceptore audit lapidē,plātūz,gn q̄nq̄ idolū lapidis nō retinuerit. Amplius nullus circulū ante oſtium ppēdit alienationē vini denotātez,gn q̄nq̄ vinū agnouerit.voces ḡ non ſunt gñantes ↄceptꝰ.hi idez.n.ↄceptus nūo,qui ſunt magr̄i,ſunt diſcipuli:ſm Auer.Themi.ꝛ tenētes vnitatē intellꝰs in hoībus.Sꝫ ſunt notę eaꝝ:quę ſunt in aīa paſſionum,vbi lyl in aīa]pro aīa vtriuſq; accipiſ.ſ.magri ꝛ diſcipuli.℄ Et per hoc pꝫ,ſcire noſtrū nō eē nobis aggneratū deforis,ſed per ↄtinuationē intellꝰs acceptūz,ꝛ ſic ſcire non erit reminiſci,vt Plato in menone ſenſit,ſꝫ nec erit nouum aīę in ſe,ſed erit hn̄ noua ↄtinuatio diſcipuli ad intellm̄,per quā nouiter denoīaſ ſciens:vt pꝫ.℄ Dedit aūt Philoponus ſignū,ꝙ voces nō gñant:ſꝫ excitāt ↄceptus retētos,q꜡ pueri dum incipiūt voces ppēdere ↄparēte perpēdūt digito panē in re ſimul cum voce panis,poſt cum habuit vocez panis fuiſſe ſignū huius rei, Quę Phil. quę eſt panis,plato pane excitaſ in cogñe panis diu cōcepti.ꝛ ergo voces ſunt ſigna:ac notę paſſionū exñtiū in animis vtriuſq;.ſ.magiſtri ꝛ diſcipuli.℄ Argumēta aūt in pñᵒ qōnis ſunt pro me.arguūt enim,ꝛ firmiter voces nō ſignare effectiue ꝛ gñatiue ↄceptus.

℄ De odore ꝟo ꝛ odorabili:nō aeque bene atq; de hiſce quae dicta ſunt diſcernē determinare q̄ poſſumus.nō enim ſic patet quale quid ſit odor:vt ſonus,vel lumen,vel color.Cuius cā eſt:nos non hēre hūc ſenſum exactū.ſed inferiorē cōpluriū aīaliū ſenſu.remiſſe nāq; hō olfacit.ꝛ nihil odorabiliū percipit abſq; dolore vel voluptate:ppterea ꝙ ſenſus inſtr̄m huiuſce nō eſt exactū atq; pfectum.

℄ De odore autez ꝛ olfactibili:minus facile determinabile eſt dictis.nō enim ſic manifeſtuz eſt,quale quid ſit odor:vt ſonus,aut lumen,aut color.Cauſa aūt eſt:q꜡ ſenſum hūc nō habemus certū,ſed peiorem multis aīalibus.praue enim:odorat homo.ꝛ nihil ſentit odorabilium ſine lętitia aut triſtitia:tanq̄ non exiſtēte certo eo quo ſentimus.

℄ Supponit intētionez caplī eē de odore ꝛ olfatu,ꝛ accipit ↄnēz hāc,de odore ꝛ olfatu eſt difficilis ptractatio.et ingt. De odore aūt ꝛ olfatu minus hn̄ eſt determinabile Coll.textꝰ cōⁿ 92ᵗ. dictis.ſ.viſu ꝛ viſibili,auditu ꝛ auditili.℄ Non.n.manifeſtūz.]Ratiocinaſ h̄ iſto modo,omne id:cuiꝰ quale qd ignoraſ a nobis,eſt male ptractabile,h̄ ſubauditſ.Addit nō eniz manifeſtū eſt:quale qd ſit:ſicut ſonus,aut color, aut lumē,ḡ de odoratu eſt male ptractabile.℄ Cā aūt.] pſyllogiſat minorē ſic,omne id:cuius ſenſum prauū habemus,male a nob̄ ptractabile,apponit et minorē.d.Cā aūt eſt,q꜡ ſenſūz hūc nō habemus certū:ſed peiorē multis aīalibꝰ,ḡ ↄcluſio,quę fuit minor.℄ Praue enim.] pbat minorem pſylli ab experimēto.d.Praue enim odorat hō,imo deterius multis aīalibꝰ:vt Themi.dicit.ſ.cane,ꝛ vulture.℄ Et nihil odorat.]Scḋo pbat minorez pſylli ab alia expiētia,ꝛ cōponiſ ſyllꝰs,omne id:cuiꝰ nihil odoraſ niſi cū ꝺnę excellentię,eſt praue odorabile.ſed hō odor, ḡ ꝛc̄.Ingt,Et nihil odorat odorabilium ſine lętitia ꝛ triſtitia:ſicut nō exiſte certo,eo qḋ ſentimus.i.ppea q꜡ ſenſus inſtr̄m hōꝭ nō eſt exactū atq; pfectū.℄ Formidares Dubitatio. p̊,q꜡ Ari.ingt,ꝙ de odore ꝛ odoratu eſt minus determinabile dictis:ac ſi dicēdis eēt certius.Ur̄.n.ꝙ tactꝰ ſit notior odoratu,vt ↄſtat per poſteriꝰ dicēda.eſt.n.tactꝰ nob̄

ſeparatioꝛ, quare certioꝛ. ¶ Amplius 2° ambiges, ⁊ nõ parũ, qm̃ Ari. ꝓbat de odoratu tractatũ difficilẽ per difficultatẽ ſibi quale qd ſit: vt Simpl. placet, poſt modũ: ibi [Cã aũt.] ꝓbat difficultatẽ ſibi, per difficultatẽ odorat⁹, ğ in rõnib⁹ circulus appareret. ¶ Rurſuʒ ⁊ 3°, cur ignoraẽ quale qd odorabilis: ⁊ nõ alioꝝ: vt Ari. dicit. ¶ Adhuc ⁊ 4° vtruʒ odorat⁹ ſolũ exiſtat triſtis ⁊ ſuauis, vel ⁊ medioꝝ. ¶ Poſtremo ambigit Simpl. vtruʒ hõ cauſa praue odorãs: vt ſenſu h̃ non exiſtẽ participãs: ꝓp qḋ a pleriſq; in hoc ſupaẽ aĩalibus. Hec ſunt dubia: que ex interpretatione lr̃e emergũt, ac ⁊ vt clarius textus intelligaẽ diſputabunẽ ⁊ ſoluenẽ: poſt cõmẽti expõnem.

Com. 92°. **Cum cópleuit.** ¶ Proponit intẽtionẽ ꝑtis, et ꝑſpicua eſt. Deinde ponit 2nẽ text⁹ .d. Cognoſcẽ autẽ qd ſit odoꝛ, ⁊ qd ſit odorabile, ex quo poſſumus ꝑuenire ad ſciẽdũ iſtud ſenſoriũ, ⁊ ſenſuʒ qd ſit: ſm̃ q̄ dat doctrina nãlis .i. per modũ in quo a notioꝛib⁹ nob̃ ad ignotioꝛa ꝓcediẽ, difficilius eſt q̃ ſcire vocẽ qd ſit, aut colorẽ. hec erat lr̃e ↄcluſio, ⁊ reddit cãm .d. ⁊ cã difficultatis in h̃ eſt, qꝛ nõ declaraẽ de odore, cuius odoꝛ ſit, ⁊ que ſunt dĩie ꝓpe vniuſcuiuſq; coꝝ, ſicut declarãtur dĩie coloꝝ, ⁊ vocum. ⁊ hec fuit minoꝛis vis. In qbus v̄bis dedit itelligere ſol. qõnis 3e. vbi debes ſcire, q̄ quodlibet ſenſile põt duplr̃ accipi. ¶ Uel in cõparatione ad ſenſum, ⁊ ſic habet rõnem reſpectiuã: vt viſile ad viſum, auditile ad auditum ⁊c̃. ⁊ hoc pacto oĩa obiecta ſenſuũ ſunt eque nota re⁹ ſenſuũ. ¶ 2° modo poteſt accipi ſub rõne abſoluta. v̄.g. vt vltra viſibile coloꝛ ⁊ lumẽ, vltra auditile ſonus ⁊ vox ⁊c̃. ⁊ h̃ pacto in odore, ⁊ tactilib⁹ eſt difficultas. nõ .n. ꝓpter rõneʒ odorabilis, vel tactibilis: ſcimus nãs eoꝝ ſubtas, vt Simpl. teſtaẽ. per quale ğ qd intelligit nãm abſolutã ſbtaʒ rei oĩ, ⁊ dĩias diuiſiuas illius nature. Et ſic pʒ ſolutio ad 3am qõnẽ. ¶ Et cã ꝓp quã.]redđit cãm cauſe .i. ꝓbat minoreʒ ſylli pn̄ , ⁊ ingt. Et cã ꝓp quã impfecte itelligimus dĩias odoris, eſt, qꝛ iſte ſenſus debilioꝛ eſt in nob̃ q̃ in multis aĩalib⁹. ¶ Et quaſi ꝑſoluẽs 2am .q. ingt, ⁊ itẽdebat per h̃ demr̃are cãm: ꝓp quam intell's difficile cõprehẽdit dĩias odorũ, ⁊ eſt, qꝛ iſte ſenſus debiliter cõprehẽdit dĩias odoꝝ ſenſibiles. cõprehẽſio .n. dĩiaꝝ reruʒ ſenſiliũ a ſenſu, eſt cã in cõprehẽſione eaꝝ ab intell'u, ⁊ ideo qui caret ſenſu, caret intell'u illi⁹ ꝑtis ſenſiliũ: ꝑ Poſteꝛ. ¶ Ex his ꝑſoluiẽ .q. 2a, prauitas ſenſuũ, ⁊ ſenſoꝝ cã eſt praue ſenſationis. praua ſenſatio cã eſt difficultatis ſcie, ğ nõ eſt circulus, qm̃ ſunt ibi tres termini diuerſi: vt ꝑſpicuũ tibi relinquo. ¶ Sʒ eſt debilius.]Queſitũ eſt ſemꝑ, an hõ praue odoret, ⁊ Ariſt. hic determinat q̄ ſic. ¶ Oppo^m aũt hui⁹ opʒ dicere, qm̃ aĩa hoĩs eſt ꝑſtabilioꝛ, ğ ⁊ vniuerſa illi⁹ opatio. ¶ Amplius Auer. ⁊ Ari. in lib. de ſenſu ⁊ ſenſa. bruta ꝑcipiũt coꝛtices oĩuʒ ſenſibiliũ, hõ medullas, vt dicet ⁊ cõmẽ. 63° iſtius. ¶ Poſtremo ipe iudicat dĩias oĩuʒ odorabiliũ. ¶ His Auer. ꝑſoluit .d. ſed eſt debilius in nob̃ q̃ in multis aĩalibus .ſ. in cõprehẽdendo dĩias odoꝝ. multa .n. aĩalia videntur cognoſcẽ ſua nutrimenta per dĩias odoꝝ: ſic̃ nos per ſaporẽ, ⁊ in hoc tñ excedũt nos aĩalia aliqua .ſ. cõprehẽdẽdo dĩias odoꝝ a remoto ſpatio. ¶ Odores ergo pñt duplr̃ cõprehẽdi: vel inquãtũ vtiles, ⁊ ſic aĩalia plus cõprehẽdũt. vel vt cadũt ſub iudicio rõnis: ⁊ ſic magis ab hoĩbus ⁊c̃. ¶ Quartã .q. perſoluit Auer. .d. ⁊ nõ ſentimus de differẽtijs odorati: niſi id qḋ eſt delectabile, aut cõtriſtabile .i. nõ ſentimus de eis: niſi differẽtias magis cõeã. delectabile enim multos habet modos. ſilr̃ cõtriſtabile, ⁊ delectabile non inueniẽ: niſi in remotiſſimis extremis. ¶ Ex his ꝑſpicua eſt ſol. q̄ homo ſolũ differẽtias extremas odorat: non medias, cui Plutarchus, Neſtorcdis, Rhodius, ↄſentit. ¶ Sed ijs obijcit Simpl. qm̃ homo iudicat de medijs differẽtijs hoꝝ, ergo ꝑcipit illas, vel igiẽ ex ſenſu qñq; accepit cognitionẽ eaꝝ, vel nõ. ⁊ ſi nõ, ergo intell's poſſet cognoſcẽ aliqd ſine ſenſu. ⁊ ſi ſic, ergo odorat⁹ ſentit differẽtias medias. ¶ Sed hoc nihil eſt, qm̃ a ſenſu accipit intellect⁹ extrema, medias aũt differẽtias argumẽto a ſigno ⁊ ↄiectura apprehẽdit. ¶ Ad poſtremaʒ rñdet Simpl. auctẽ Platonis, q̄ odorabile eſt cõmẽſurata ꝓportio in qualitatib⁹ ꝑmis, que facile variaẽ, ⁊ ꝓpter facilẽ ac cõtinuã variationẽ, eſt illi⁹ natura difficilliſſima cognitu. Hinc elici põt de odore tractatuʒ difficilẽ eẽ ex ꝑte rei, qm̃ variabile, ⁊ ex ꝑte nr̃i, qm̃ prauuʒ ſenſuʒ hẽmus huc. ¶ Ad p^m dubiũ .q. ſolutio ↄſtat, qm̃ Ari. ſeruauit oꝛdinẽ nature, ⁊ maxime cuʒ tactile ſit valde difficile: ꝓpterea qꝛ ignoraẽ quale qd vt ſcies. ¶ In h̃ loco Them. duo dedit ex dictis coꝛrelaria, quoꝝ primũ eſt, quo ingt. Ex h̃ aliq arg^m ſumũt vnũ ſenſuʒ olfactus ad mẽſurã hoĩbus datũ, quatenus .ſ. ſufficẽ poſſet habẽtibus acrimoniã illã, vtpote, que ad vitã ↄſeruãdã nõ ad modũ ꝑtineret: tanq̃ ſupfluam deſiderari collibitũ. vult ğ tm̃ odoris eẽ datũ hoĩbus: quãtũ ſufficit pro vita ⁊ vtilitate, ⁊ qꝛ maioꝛ eſt vtilitas in bruto ex odore q̃ in hoĩe, ideo plus odorat⁹ hʒ brutum q̃ hõ. ¶ 2m dedit .d. hinc fieri vt odores cogſcerenẽ: nõ quales eẽnt in ſe, ſed quales ꝑuenirẽt ad nos, qm̃ nõ opʒ vt eos, ex eoꝝ naturis apphẽdamus, ſed quãtũ nobis ꝓſunt guſtui. Cor. 2m.

¶ Atq; ↄſentaneum eſt rõni tam aĩaliũ ea quae duros oculos habẽt ſic ſentire colores vt nõ eoꝝ ꝑcipiant dĩias niſi terroꝛe ↄtrarioq; ipſius q̃ hominũ genus odores. Similem auteʒ rõnem ſubire videtur: odoratus ad guſtum, ⁊ odoris ſpecies ad ſpecies ipſas ſaporum.

¶ Rationabile aũt eſt: ſic ⁊ que duros oculos habẽt colores ſentire, ⁊ non manifeſtas ipſis eſſe dĩias coloruʒ, niſi terrore ⁊ nõ terrore. ſic aũt ⁊ odores: hoĩum genus. Videẽ enim analogiam hẽe ad guſtũ: ⁊ ſilr̃ ſpẽs ſapoꝝ, cum ijs que ſunt odoris.

¶ Exẽplũ inducit nõ exiſtẽti ſenſoꝝ, ⁊ vtiẽ duritie oculi pro exẽplo. nam in his, que durioꝝ oculoꝝ, vt cãcro, viſibile ſenſoriũ eget maioꝛi ac vehemẽtioꝛi paſſione. Inquit. Rõnale aũt .i. at ↄſentaneum videẽ rõni: ſic vt foꝛtes oculis colores ſentire. [At non per manifeſtas ipſis.] vult dicere q̄ tali modo ſenſoriũ ꝑcipit dĩias viſibiliuʒ: vt nõ per manifeſtas ipſis foꝛe dĩias coloꝝ: niſi terribili ac intrepido, ſic aũt ⁊ odores hominũ genus. eſt ğ exẽpli vis, q̄ queadmodũ genus qḋdã aĩaliũ nõ ꝑcipit differẽtias viſibiliũ: niſi foꝛtiſſimoꝝ, ſic ⁊ hoĩum genus nõ ꝑcipit dĩias odoꝝ: niſi excedẽtes. ¶ Exẽplo hoc innuit Ari. aĩalia ꝑcipe viſibilia excedẽtia, qm̃ qñq; ſunt ꝑterrita, ꝓpter viſibilia, qñq; ſunt leta: ⁊ intrepida. ¶ Ex hoc tex. qdaʒ colligũt hoĩes nõ ꝑcipe: niſi odores excedẽtes, medios aũt nõ. qḋ ꝓbãt, qm̃ ſicut aĩalia duri oculi nõ ꝑcipiũt, niſi viſibiliũ extremas dĩias: ⁊ nõ media, ſic ⁊ homines per exẽplũ Ariſt. ¶ Sed his obijcit Simpl. qm̃ ſi bñ ↄſidereẽ ex textu habeẽ 2riũ. ea .n. ꝑcipit odoratus hoĩs, circa que accidit dubitatio, ⁊ ꝑterrit⁹, ⁊ opp^m timoris .ſ. audacia. ſed accidit hoc in odorib⁹ medijs, ergo ⁊c̃. ¶ Ideo Simpl. ingt, q̄ odorat⁹ hoĩs ꝑcipit extrema, ⁊ media, ſed notabili timore: vel exilaratione tñ extrema. ¶ Sed h̃ qḋ Simpl. ingt, 2dicit Ari. qm̃ ſtatim ſubdit modũ: quo medij odores ꝑcipiunẽ ab hoĩe: ⁊ ꝑ analogiã ad ſapores.

Coll. tex. cõ^ti 93.

Dubitatio

ad ſapores.dicit ergo abſolute nõ ꝑcipit niſi extrema odo/ rũ.Et hoc vult Auer.in cõ[10],⁊ oẽs expoſitores. ℂ Videt niſi ꝓportionabilr ſe hĩc ad guſtũ.]Docet modũ regulã ſumere dr̃ias odoꝝ medioꝝ,⁊ inqt.Videt.n.ꝓportio[ter] ſe hĩc ad guſtũ:ac ſilr ſpẽs ſapoꝝ:hĩs quę olfatui.nõ ergo ex differẽtijs ſapoꝝ ꝑcipiemus illas odoꝝ.

Com.93[m]. **Et videtur ꝙ ita.** ℂ Proponit Auer.exem/ plũ Ari.⁊ dicit.Et vr̃ ꝙ ita ſentiũt hoĩes dr̃ias odoꝝ,ſicut aĩalia duri oculi dr̃ias co/ loꝝ.quẽadmodum.n.illa nõ cõpꝛehẽdũt de dr̃ijs coloꝝ niſi ↄueniẽtẽ:⁊ incõueniẽtẽ,ita hoĩes nõ cõpꝛehẽdũt de dr̃ijs odorũ niſi delectabile ⁊ ↄtriſtabile.ecce quõ Auer. differt a Simplicio:vt infra dicemus. ℂ Viſuz eſt.]Ap/ ponit methoduz ꝓpoſitã,⁊ forte reddit cãm eius qd̃ nũc dixit,⁊ inqt.Viſum eſt.n.ꝑ ↄſilitudinez:quę eſt inter gu/ ſtuz ⁊ odoratũ,vt dr̃ię odoꝝ ſint ſm nũm dr̃iaꝝ ſapoꝝ. Arguit ergo ſic,illę dr̃ię non ſunt notę per ſe,quę ſunt notę per analogiam ad aliud,ſed odores medij inoteſcũt per dr̃ias ſapoꝝ,qd̃ ꝓbat.d.cum dr̃ię ſaporuz apud nos ſunt cõpꝛehẽſibiles,⁊ illę nõ.Cuius cãm reddit.d.cuz in hoc ſenſu excedamus oĩa aĩalia,q2 quodãmodo eſt tact9:vt di/ cet. ℂ Et ↄſilitudo.]reddit cãm aliã minoris.d.Et ↄſili/ tudo:quę eſt inter ſapores ⁊ odores eſt,quia nõ inuenitur odor:niſi in hñti ſaporẽ:vt declaratũ eſt in ſenſu ⁊ ſenſa. ℂ Simplicius vero addit,qm̃ omne odorabile eſt guſta/ bile,⁊ ecõtra.ſiliter omne odoratiuũ eſt guſtatiuũ:⁊ ecõ/ tra,ergo odor ⁊ ſapor ſunt ꝓportionabilia.erunt ergo ꝓportio/ nabilia ꝓpter tria.Tuz ex pte odorat9,qm̃ omne guſtãs eſt odorãs:⁊ ecõtra. Tuz ex pte odorati,qm̃ omne odo/ rabile eſt guſtabile:⁊ ecõtra.Tum ex pte cãruz odoris ⁊ ſaporis.Eędẽ qualitates ſic:vel aliter:diſpoſitę ſunt cau/ ſę ſapoꝝ ⁊ odoruz,⁊ per ↄñs optima methodus erit per ſapoꝝ dr̃ias odores medios venari. ℂ Formidabit qs:

Dubitatio. ſi hõ ꝑcipit odores quales ſunt in ſe. ℂ Perſoluit The/

[illegible] miſtius hic,⁊ inqt,hinc fieri vt odores cognoſcerent nõ quales eẽnt in ſe:ſz quales ꝑuenirẽt ad nos,⁊ ſic odores ſentimus nõ ſicut ſunt ex naturis eoꝝ,ſed ſm ꝙ ad nos ꝑueniũt. ℂ Sz obijcies,ſenſus nõ decipit circa obiectũ: qm̃ obm̃,vt nõ qm̃ odor vel color,ſz qm̃ Socrates,vel hic,vel ibi:vt dixit Ari.ergo odores ex naturis eoꝝ ꝑcipiũ/ tur. ℂ Põt dici ꝙ odor põt duplr̃ cõſiderari.Vno mo/ do inquãtũ odor abſolute,⁊ ſic abſtrahit ab intenſo ⁊ re/ miſſo eẽ,cuz vt ſic habeat rõnẽ tm̃ obi,⁊ hoc modo ꝓcul/ dubio ꝑcipit ex nã rei:inquãtũ odor eſt. Alio modo põt ↄſiderari vt mouet ſenſum per actualẽ influxũ,⁊ qa res non agit:niſi ſm modũ ſuę actualitatis,ideo ꝓculdubio: vt ſic agit:qm̃ fertur ad nos,⁊ nõ ex natura rei.⁊ hoc modo

Dubitatio Themi.vult. ℂ Amplius quęres,ſi per dr̃ias ſapoꝝ co/ gnoſcimus dr̃ias odoruz,an noĩa tm̃. ℂ Rñdet Themi. ꝙ per analogiã ad ſapores cognoſcimus diſcrimina eo/ rum,ingenia ſeu ↄceptus eoꝝ,⁊ noĩa eis imponimus.quia enim ſunt ignorata ſm rem,ideo ⁊ ſm ↄceptus,⁊ qa ſm ↄceptus,ergo ſm noĩa.cognoſcimus ergo odores extre/ mos per ſe,medios quaſi per accidẽs ſm rem,ↄceptuz, ⁊ rõnem noĩs,⁊ hoc vult Auer.hic,⁊ Alexãder in lib.de aĩa.Themiſti9,⁊ Simpl. ℂ Debes ſcire,ꝙ ꝓpter mul/ tas cauſas,hõ per ſe nõ ſentit odoꝝ differẽtias medias. Primo ex pte cognoſcẽtis. Scdo ex pte finis.ex pte co/ gnoſcẽtis,qa cerebrũ humanuz eſt maius ꝓportione ad alia alioꝝ aĩalium,⁊ ideo multę reſudãt humiditates in carũculis olfatus:vt intãtũ ꝙ olfatus hebes reddit odo/ ris.Scdo ex pte finis.ſemꝑ enim hõ in odorib9 occupa/ ret,adeo ꝙ impediret a ſua ſublimi opatione,ergo con ſentaneum eſt tm̃ extremas differẽtias ꝑcipe,⁊ ſic dictũ Simplicij in hoc loco eſt extra naturam.

ℂ Verum exactiorẽ guſtũ habemus ꝙ̃ odoratũ:ex eo q2 guſtus tactus eſt qdam.quẽ qdem ſenſum hõ exactiſſimũ habet. In caeteris nãq3 ſenſibus:vehe mẽter a caeteris aĩalibus ſupat.at tactu:lõge caete ris oĩbus excellẽtius ꝑcipit. Quapropter:⁊ prudẽ/ tiſſimũ eſt aĩaliũ. Indiciuz aũt eſt:in hoĩum genere ob hoc inſtrumẽtũ ſenſus,ingenioſos eẽ hebeteſue/ ⁊ non ob aliud quicꝙ̃. Qui nãq3 ſunt duri carne:ij ſunt inepti mente.qui vero ſunt molles carne: ij ſunt ingenioſi menteꝙ̃ dextri.

ℂ Sed certiorẽ habemus guſtũ: ꝓpterea ꝙ ipſe qdam tactus eſt,hũc aũt habet ſenſum hõ certiſſimum. In alijs enim:ſupat ab aĩa/ libus multis.ſm aũt tactuz:multo ꝙ̃ cętera excellẽtius percipit. Vnde:⁊ prudẽtiſſimuz aĩaliuz eſt. Signuz aũt:⁊ in genere hoĩum, ſm ſenſoriũ hoc ingenioſos eſſe ⁊ non inge/ nioſos,ſm aũt aliud nullũ.duri enim carne: inepti mẽte.molles aũt carne:bñ apti.

ℂ Rñcinat aſſumptũ ſic,ſenſus tact9 eſt in nob̃ ꝑfectior: Coll.text9
ꝙ̃ in oĩb9 aĩalib9.ſed guſtus eſt tact9quoꝗ mõ,ergo guſt9eſt cõ[n]94[i].
nob̃ ꝑfectior.Ponit ꝑ ↄñcz.d.ſz certiorẽ habemus guſtũ. Deĩde ponit minorẽ.d.Propter id qd̃ ipſe qdẽ tact9 eſt. Deĩde maiorẽ.d.hũc ſenſuz hz hõ certiſſimũ. ℂ In alijs aũt]poſſet qs ambigere hõ in tactu excedit alia aĩalia,ergo in oĩb9ſenſib9.ↄñria tenet,qm̃ tact9eſt oĩum alioꝝ funda mẽtũ.modo ſi funda[tu3] eſt potiſſimũ,⁊ fundatũ.Rñdet huic.d.Et lz iſte ſenſus ſit ꝑfectior in hoĩe ꝙ̃ in alijs aĩa/ lib9,tñ non ↄſequit ex hoc vt ſit in alijs ſenſib9ꝑfectior,imo diminuit in eis a multis aĩalib9,ſm aũt tactuz differẽter certificat. ℂ Vñ ⁊ prudẽtiſſimũ]dedit correl[m],⁊ ſignuz ꝓpoſiti,⁊ inqt,vnde ⁊ prudẽtiſſimũ aĩaliuz eſt. ℂ Sed Dubitatio
ambiges,qm̃ nullũ aĩaliũ eſt prudẽs,ergo hõ nõ dz dici alioꝝ prudẽtiſſimũ. ℂ Rñdet Simpl.duplr.Vno° ꝙ prudẽtia eſt dup[x].ſ.ſcḋm imagina[nẽ] tm̃,⁊ hęc cõis eſt hoĩ ⁊ brutis,⁊ de hac loqt Ariſ.Alio°,put ↄſequit rõnẽ rectã,⁊ hęc ſola ineſt hoĩ. ℂ Sed ꝑfecto Ari.hic loqt de prudẽ/ tia 2[a]. Inqt.n.Auer.⁊ ꝑ bonitatẽ iſti9 ſenſus:eſt hõ ſub/ tilior ⁊ diſcretior oĩb9aĩalib9.ſ.ꝙ cõplexio ↄueniẽs boni/ tati iſtius ſenſus ↄuenit diſcretioni intelľs.ecce ꝙ̃ apte de itelľuali prudẽtia loqt Ari. ℂ Ideo Simpl.aliter itelli/ git:vt ibi teneat poſitiue,⁊ nõ ſuplatiue,ſic ꝙ ꝑ hic ſo/ lus hõ aĩaliũ eſt prudẽtiſſimus.i.prudens.qd̃.n.per ſup/ abũdãtiã dr̃ vni ſoli cõpetit. ℂ Signũ aũt.]expoſitores trãſeũt hũc locũ,qm̃ manife[m]eſt per ſe.addit tñ Auer.in calce cõ[ti],⁊ hoc qd̃ dixit verũ eſt,⁊ cuz iſpexeris itelligẽtes hoĩes ſꝑ inuenies eos talis diſpõnis,⁊ ideo hõ eſt melio/ ris carnis cęteris aĩalib9. Reliquuz cõ[ti] manife[m]eſt ꝑ ſe.
ℂ Sz in his ambiges,qm̃ in 30[a] ptic. ꝓble[m3].vult Ariſ. Dubitatio.
oẽs ſapiẽtes fuiſſe melicos.nullus autẽ humor eſt diſtẽ/ ꝓblemat ꝑ°
peratior illo,ergo ⁊c. ℂ Ampli9 bonitas pn[lo] ſumit penes bonitatẽ inſtroꝝ.ſz itelľs eſt qd pn[le],⁊ ſenſus inſtrm̃,ergo bo nitas itelľs ẽt ſumet a bonitate alioꝝ ſenſuũ. ℂ Rurſuz itelľs eſt ſeparat9 ⁊ imixt9,ergo nõ variat in bonitate ꝑ/ mixtionuz ⁊c. ℂ Expoſitores veteres plures facile eua/ dere credũt.dicũt.n.intelľm dupr̃ cõparari itelligibilib9. Vno°ſub for[a] ⁊ ↄditione iudicis,put.ſ.iudicat illa.Alio° put inuenit,⁊ cogſcit illa.voluit ergo bonitatẽ tact9facere ad bonitatẽ itelľs:ꝙ̃tuz ad for[23] iudicãdi,nõ aũt tãtũ quãtũ ad cogſcẽdũ,cũ etiã alij ſenſus faciãt. ℂ Sz hoc nihil eſt, qm̃ iudiciũ ꝑfectũ ex ꝑfecta cogñe rerũ iudicandaꝝ re/

ſultat, ꝙ ſi tact⁹ faciet ad bonitatẽ iudicij, proculdubio ⁊ in cognitis bonitatẽ faciet. ¶ Propter qḋ Themi. hac in pte aliter declarat hic. vult. n. ꝙ bonitas tact⁹ facit ad prudẽtiã, ſapiaꝫ, ⁊ ſubtilitatẽ ingenij, qm̃ bonitas tact⁹ facit bonitatẽ tẽperamẽti, ⁊ carnis tẽpatã molliciẽ. In corpe aũt molli primus inaniſqꝫ ſpũs aię facili⁹ fundit̃, ⁊ liberi⁹ expediti⁹qꝫ diſcurrit. ecõtra duricies, ⁊ craſſitudo meat⁹ obturant oppilãtqꝫ, ⁊ q̃ſi repagulo ſunt ne purus ⁊ liqdus trãſmittat̃. etiã oib⁹ ſenſib⁹ ſua cuiqꝫ portio ſpũs ad functionẽ ⁊ miniſterium tributa eſt, quocirca fieri vt a p⁹ aia q̃ſi pciſi abiũctiqꝫ videant̃, at caro nõ portioni ſpũs, ſed ſpũi vniuſo pſeruit, qui ſemꝑ oia mẽbra diffundit ac ꝑmeat, Hęc ſũt quę Themi. ingt in ſol. hui⁹ qõnis, ⁊ itẽdit ꝙ ſenſus pñt cõparari itellc̃ui dup̃r. Uno⁹: vt media cogſcẽdi ſunt, itaqꝫ vt intell̃s cogſcit mediãtib⁹ ſenſibus, ⁊ h̃ mõ forte viſus facit magis ſcire, cũ plures drĩas reꝝ demonſtret: ꝓ metã^ce, ⁊ ꝓpe viſus magis amat̃ alijs. audit⁹ aũt per accidẽs eſt ſenſus diſciplinę: vt dictũ eſt in li⁰ de ſenſu ⁊ ſenſa. ⁊ forte ꝙ oẽs ſunt ęque nec̃ij. deficiẽte enĩ ſenſu, deficit ſcia, quę habet̃ per illũ ſenſuꝫ: vt Ariſ. ingt. ¶ Alio⁰ pñt cõparari ad intell̃m vt organa ſunt inſtrũ꜄tinẽtia, per quę itell̃s ratiocinat̃, ⁊ h̃ modo tact⁹ magis nec̃ius eſt. ſpũs. n. deſeruiẽs intellcũi eſt tot⁹ cõplonis, ⁊ ille eſt tact⁹, ⁊ nõ viſus, nec alterius ſenſus, ⁊ h̃ mõ intelligit Ariſ. hic, ⁊ hũc locũ ignorarũt oẽs moderni: vt manifeſtũ eſt ꝑ ſe. ¶ Quę aũt ſunt inducta de melicis ſoluũtur per h̃, qm̃ per accñs faciunt, ⁊ ſunt apti ad ſciam ꝑꝑ 4^or enũiata ab Alpharabio Albepharaab babyloniẽſi: in cõ^to de ſenſu ⁊ ſenſato. Eſt. n. melia aduſta facilis iflãmationis, ⁊ ſic ſunt fortiter inuẽtiui. ⁊ qa ſunt infrigidabiles de igni, ideo apti ad recipiẽdũ for^as, ⁊ ſic facile doctrinales. Sunt ꝑterea remoti a curis ⁊ voluptatib⁹ ꝑꝑ qḋ reddunt̃ apti ad ſtudiũ. Ultimo ſunt apti, qm̃ minus diuertunt̃ in ſenſib⁹ alijs melici, ꝙ per accñs ſunt aptiores ſtudio. tẽꝑati ꝟo ꝑ ſe magis, ⁊ ſic dicta Ari. ſunt ꝯcordia.

¶ Ut aũt ſapoꝝ alius dulcis alius eſt amarus: ſic ⁊ odorum quoſdã dulces, quoſdã appellamus amaros. Uerũ: quędã odorem hñt ſaporẽqꝫ ſilis rõnis dulcem inquã ſaporẽ dulcẽqꝫ odoreꝫ. quędã: ꝯtra. Silr: ⁊ acer eſt, ⁊ acerbus odor ⁊ acutus, ⁊ pinguis. nam qꝛ odores nõ ſunt, vti diximus manifeſti ꝑinde atqꝫ ſapores: ideo noia odorũ deducta ſunt a ſaporibus per ſilitudineꝫ rerũ. alius enim eſt dulcis, vt croci melliſqꝫ: alius acer, vt thimi ac huiꝰ rerum. idem ⁊ in caeteris modus ſeruat̃.

¶ Eſt autẽ vt ſapor hic qdem dulcis, ille ꝟo amarus: ſic ⁊ odores ſunt. Sed alia qdem: habẽt ꝓportionaliter odorem ⁊ ſaporẽ. dico aũt: dulcem odorẽ, ⁊ dulceꝫ ſaporẽ. alia ꝟo: cõtra. Siliter aũt: ⁊ acer, ⁊ auſterus, ⁊ acutus, ⁊ pinguis eſt odor. ſed ſicut diximus ꝓpterea ꝙ nõ multũ manifeſti ſunt odores ſicut ſapores: ab his ſumpta ſunt noia ſcḋm ſilitudinem rerũ. dulcis enim, a croco ⁊ melle: acer aũt, a thimo ⁊ huiuſmodi. eodem auteꝫ modo: ⁊ in alijs.

Coll. text⁹ cõ^ti 95. ¶ Quia dixit odoꝝ drĩas ſumi ex ſaporibus, hic ingt. Eſt aũt ſapor hic quideꝫ dulcis, ille ꝟo amarus, ſic ⁊ odores ſunt. ¶ Sꝫ alia qdẽ.) Ueteres qdã dicũt Ari. hic ambigere, qm̃ ſi drĩę odorum ſumerent̃ ad drĩas ſapoꝝ, tunc ſemꝑ odor eẽt ꝓpor^lis ſapori. Ingt. Sed alia qdẽ hñt ꝓportionalr odorẽ ⁊ ſaporẽ, dico aũt dulceꝫ odorẽ, ⁊ dulcẽ ſaporẽ. alia ꝟo ꝯtrũ. Silr aũt ⁊ acer, ⁊ auſterus, ⁊ acutus, ⁊ pinguis eſt odor ſicut ſapor: quãdoqꝫ ꝓportionalr: qñqꝫ nõ. ergo drĩę odoꝝ nõ ſumi debẽt ab illis ſapoꝝ, ⁊ ſyllus Ariſt. eſt hypotheticus ſic, ſi drĩę odoꝝ ſumunt̃ a drĩjs ſapoꝝ, odor, ⁊ ſapor in q̃libet eẽnt ꝓportionabiles. ſꝫ odor, ⁊ ſapor in quolibet nõ ſunt ꝓportionabiles, ꝙ ⁊c̃. hui⁹ tñ minorẽ: quę fuit ꝯſequẽtis deſtructio accepit ⁊c̃. ¶ Sꝫ ſicut diximus.) ſoluit qõnẽ hãc, ⁊ ingt, ſꝫ ſicut diximus ꝑꝑ id qḋ nõ multũ ꝑmanifeſti ſunt odores: ſicut ſapores, ab his acceꝑunt noia ſcḋm ſilitudinẽ eoꝝ. dulcis qdẽ. n. a croco ⁊ melle, acer ãt a thimo ⁊ hõ. eodẽ aũt mõ: ⁊ in alijs. Eſt ꝙ ſolo, ꝙ ideo ſumunt̃ drĩę odoꝝ a drĩjs ſapoꝝ, qa vt in plib⁹ ſunt ꝓpor^les, vt vides, ⁊ qm̃ drĩę odorũ ſunt occultę. ¶ Et hęc expoſitio eſt pulchra, ⁊ ad textũ idonea valde. Et cõ^tus in h̃ loco manifeſtũ eſt per ſe, ſꝫ videat̃ aliter exponẽ lrãꝫ. ⁊ vide. ¶ Dubitat Simpl. hic, cur drĩę odoꝝ nõ ſumunt̃ a tactilib⁹, vel audibilib⁹. Dubitatio ¶ Ampli⁹ dubitat Themi. cur ꝟo deguſtatis rebus eſtatim voluptates egritudoue ꝯſequat̃, cuꝫ tñ guſtus hoĩs ſit abſolutior ⁊ certior odoratu, ⁊ ingt, ꝙ neqꝫ Ariſ. neqꝫ expoſitores attingũt. ¶ Primã diſſoluerẽ, qm̃ vt dictũ Solutio eſt ſcḋm res ipas eſt cognitio olfatibilib⁹ ad guſtabilia ꝑꝑ ſaporoſi ablutioneꝫ in cõi, ⁊ acris, ⁊ aquę in humido. qa igit̃ ambo mixtionẽ ſequunt̃, ⁊ frequẽter ſilitudineꝫ, ꝓculdubio magis odor ſcḋm q̃litates ſaporoſas: q̃ ſcḋm tactiles dꝫ ſumi. ¶ 2^am. q. Themiſti⁹ dimiſit nob ꝯſiderare. attamẽ per ea quę poſt dicet Ariſt. ⁊ maxime Auer. cõ^to 97⁰ apparebit ſolutio. Declarabit̃ enim ꝙ guſtus qdam eſt tactus, ꝑꝑ qḋ nõ ſentit niſi tãgẽdo, ⁊ mãli modo, ⁊ ex h̃ ad guſtationẽ dolor vel voluptas ſeqt̃, nõ ſic in alijs, ⁊ maxime odore, viſu, ⁊ auditu: vt dicetur.

¶ Atqui ſicut audit⁹ eſt audibilis atqꝫ inaudibilis ⁊ viſus viſibilis atqꝫ inuiſibilis ⁊ q̃lqꝫ ſilr ſenſuuꝫ: ſic et odoratus eſt odorabilis atqꝫ inodorabilis. Inodorabile aũt: multipliciter dr̃. naꝫ ⁊ id qḋ oino caret odore neqꝫ vnq̃ odoreꝫ hr̃e põt, ⁊ id qḋ exiguũ habet, ⁊ id etiã qḋ malũ tetrũqꝫ habet odoreꝫ: hoc appellari noie ſolet. Silr ⁊ ipm inguſtabile dr̃.

¶ Adhuc autẽ ſicut auditus ⁊ vnuſqſqꝫ ſenſuum, hic qdem audibilis ⁊ inaudibilis, ille ꝟo viſibilis ⁊ inuiſibilis: ⁊ olfatus, odorabilis ⁊ inodorabilis. Inodorabile auteꝫ: aliud qdem, ſcḋm id qḋ oino impoſſibile eſt habere odorẽ. aliud ꝟo: paruum habẽs ⁊ prauum. Siliter aũt: ⁊ inguſtabile dicit̃.

¶ Sicut dicit Auer. vult narrare aliquod cõe iſti ſenſui ⁊ alijs ſenſibus. ſ. ꝙ ois ſenſus cõprehẽdit ſuũ ſenſile p^m ⁊ eius ꝑuationẽ. ¶ Amplius declarat nõ odorabile eſſe trib⁹ modis: quẽadmo^m nõ viſibile, ⁊ h̃ declarãt Themi. ⁊ Auer. ⁊ eſt manifeſtũ per ſe. ſꝫ qd itelligat Ariſ. per oppoſitũ litigãt iuniores. dicũt enim Auer. itelligẽ per ꝯtrũ ꝯtriuꝫ ꝑuatiuũ. ſ. ꝑuationẽ ſenſilis: vt tenebra eſt re^a ſenſilis viſu. ¶ Et h̃ ꝯfutãt, qm̃ nulla ꝑuatio cauſat ꝓpriam ſpẽz in ſenſu: cũ cãre ſit agere, ⁊ nulla ꝑuatio agat. ¶ Sꝫ miror valde, qm̃ Auer. in calce cõ^ti cũ Ari. ⁊ Themi. ingt ⁊ nõ odorabile, ⁊ nõ viſibile, ⁊ nõ guſtabile dr̃r trib⁹ modis. vbi ꝯſtat ibi ꝑ oppo^m nõ itelligẽ ꝑua^ue tñ: vt pꝫ ibi. ¶ Uerũ arg^m nihil eſt vtrũqꝫ, qm̃ ꝑuatio cogſcit̃ ꝑ ſpẽz cãtaꝫ ab habitu. eadẽ. n. ſpẽs eſt ꝑ lucis, ⁊ tenebrę. lux. n. ꝑ ⁊ ꝑ ſe eſt lux. 2⁰ aũt nõ eſt nõ lux. nõ lux eſt tenebra, ⁊ iõ ꝑ obijcit̃ ſub rõne ſui, 2⁰ ſub rõne opp^li: vt dicã alibi. Coll. text⁹ cõ^ti 96.

¶ Sic

¶ Fit autem olfatus etiam per mediũ: vt aerem aut aquã. etenim aialiũ ea quae in aquis degunt: vidẽtur odorem ſentire, tam hñtia q̃ȝ non hñtia ſanguinẽ, ſicut ⁊ ea quae vſanť in aere. hoꝝ nãqȝ nõnulla: odoreȝ alimẽti ꝑcipiũt eminus, ꝑgũt ad ipm.

¶ Et autẽ ⁊ olfatus: per mediuȝ, vt aerem aut aquã. etenim aquatica: videnť odorẽ ſentire, ſiliter autem ⁊ quę ſanguinem habẽt ⁊ quę non hñt: ſicut ⁊ quę in aere. etenim horum quędam de longe accurrunt ad alimẽtum: ab odore mota.

Coll. text° cō 97. ¶ Declarat qualr olfatus eget medio. Et h̃ ꝓponit. d. Eſt aũt olfatus per mediũ: vt aereȝ, aut aquã. Cuius rõnẽ dicit, ⁊ nãqȝ equalitate videnť odoreȝ ſentire, ſiliter aũt ⁊ quęcũqȝ cum ſanguine, ⁊ ſine ſanguine, vt apes. Cuius ſignum dicit. Etenim horum quędam a lõge ocurrũt ad alimẽtum, quę ab odore mouentur.

Com. 97°. **Cuȝ declarauit.** ¶ Proponit Auer. ĩtẽtionẽ capl̃i. d. Cuȝ declarauit h̃ de odore id qđ potuit declarare, in hoc loco declarat φ iſte ſenſus ita etiã indiget medio: ſic̃ duo ſenſus ꝑdicti, ⁊ ſermo ei9 eſt manifeſtus ꝑ ſe. dicit tñ, ſȝ dȝ ita legi, ⁊ odorare fit per mediũ, ⁊ h̃ mediũ eſt aer, aut aqua. aialia. n. habitãtia in aqua videnť ſentire odorẽ, ſic̃ aialia habitãtia in aere. hęc eſt lr̃ę ſuperficialis expoſitio. ¶ Et ſm hunc modũ.] hic vr̃ digredi apud me, lȝ poſſit notari infra digreſſio, ſȝ iſtud parui refert. apponit g̃ correm qđdã. d. Et ſm h̃ videť φ aialia viſa in aere, ⁊ non viſa ſentiũt odores, cuiꝰ ſunt piſcis quę in aqua videnť, ⁊ apes, ⁊ aues, ⁊ aialia alia viſa in aere. Cui9 ſignũ dat. d. Et ſignũ eius eſt, φ iſtoꝝ multa mouenť ad ſuũ cibum a remoto: lȝ nõ videãt ipm. apes. n. mouenť ad ſuũ nutrimẽtũ a loco remotiſſimo, ⁊ ſunt ex aialib9 carentib9 ſanguine, ⁊ ſilr in piſcibus ⁊ multis aialibus aquę. ¶ Sȝ ambigit Them. hic quõ ĩſecta odorari ꝯſtẽt: verũ in textu ſeq. hęc q̃ſtio lati9 diſputabiť. ¶ Et rõcinatio ſup h̃] accepit Ari. odoratuȝ egere medio extrinſeco, ⁊ nõ ꝓbauit, ideo Auer. replicat rõnẽ dictaȝ, ⁊ inqt, ⁊ rõcinatio ſup h̃ qđ dixit de medio, eſt rõcinatio ꝑdictã. ſ. φ cũ odorabile fuerit poſitũ ſup̃ ſenſuȝ odorat9: nõ ſentieť, ⁊ h̃ rõ eſt declarata ſupi9. mõ aũt ſic dcm̃ itẽtũ. ¶ Et qđ dixit de viſione] poſſȝ qs ambigẽ cũ aialia aq̃tica odorẽt ⁊ aerea: ꝑ quã nãm mediȷ deferť odor in olfatũ vſqȝ. ¶ Cui rñdet. d. Et qđ dixit de viſione, φ nã mediaꝝ quę ſuit viſui nõ eſt aer ſȝ φ eſt aer, aut aq̃: ſm φ eſt aq̃, ſȝ nã cõis, ita eſt mediũ h̃ in nã: quę eſt media. ſ. q2 eſt nã cõis aquę ⁊ aeri. vult g̃ dicẽ φ queadmodũ ꝑſpicuitas in viſu eſt q̃dã q̃litas cõis in aere ⁊ aq̃, ꝑ quã mediũ ꝯſtituť in eẽ formali mediȷ pro viſione, ⁊ ſonatione. Ita in odoratu aliq̃ q̃litas ꝓmiſcua in his ẽntis ꝯtineť, quã diximus dioſmon, vt Them. ⁊ Simpl. teſtãtur. i. perolatiã: ſiue podoriaȝ appellari, quę eſt ꝓmiſcua vtriqȝ: ſic φ ꝑ illã ꝯſtituiť mediũ in rõne formali mediȷ. ¶ Et φ odores.] Ampli9 ꝓſoluit aliã. q. poſſet. n. qs dicere, ſi odor hȝ eẽ in medio ſub illa rõne, ⁊ in corpe odorifero verũ eẽ ſic eodẽ modo re9 vtriuſqȝ ſiti. Cui rñdet. d. Et φ odores ſunt extnei in iſta nã, ⁊ φ iſta nã caret odoribus: ſic̃ diaphanũ colorib9, qđ declarat per ſile in colorib9. d. Et φ ſic̃ color hȝ dup' eẽ. ſ. eẽ in corpe colorato, ⁊ hoc eſt eẽ ſibi corpabile, ⁊ eſſe in diaphano, ⁊ h̃ eſt rõne ſpũalis, ita odor hȝ dup' eſſe. ſ. eẽ in corpe odorabili, ⁊ h̃ eẽ corpale: ⁊ nãle, ⁊ eſſe in medio. ſ. in dioſmon, ⁊ h̃ eſt eẽ ſpũale: ⁊ extneũ. ¶ Et debes ſcire, vt diximus in expone cõti. 76. φ odor eſt for9 corpis odorabilis, ⁊ cõpręhenſio olfatu. Eſt qdem. n. for9 nãlis corpis odorabilis, ꝓpterea q2 id hȝ duplicẽ cãȝ ⁊ gſiatiuã. ſ. ⁊ ꝯſeruatiuã odoris. Eſt võ olfatui cõpręhẽſio, qm̃ ibi tñ extneũ, qm̃ ibi nõ hȝ eẽ fixũ nec ſtabile, ſȝ ꝑ modũ trãſeũtis in cõpręhẽſionẽ. ⁊ tu vide ibidẽ. ¶ Et cũ h̃.] His expoſitȷ icipit inducẽ pctm̃ q̃rũdã veteꝝ, ⁊ inqt, ⁊ cũ h̃ ignorauerũt qdã, ⁊ eſtimauerũt φ odor nõ ſeparať a corpe odorabili, ⁊ φ nõ hȝ niſi vnũ eſſe tñ, dixerũt φ a corpe odorabili exit ⁊ diſſoluiť corpus odoriferꝝ, hñs corpus ſbtile ⁊ odorẽ ſubtilẽ, ⁊ φ moueť in aere: donec ꝑueniet ad ſenſuȝ odorat9. ¶ Debes ſcire apđ hos, φ differũt corp9 odorabile, corp9 odoriferꝝ, ⁊ odor. Eſt. n. corp9 odorabile mixtũ qđdã, cui9 cõplexio eſt calida ⁊ ſicca, a qua põt eleuari fum9 odoriferus: vt pomũ, thus, myrra, ⁊ hõ. Corpus võ odoriferꝝ eſt q̃dã fumalis euaporatio, quę nata eſt eleuari ab illo corpore ꝑ ſphęraȝ odoris, quę nata eſt moueri circulr, ⁊ ſurſum, ⁊ deorſuȝ ſm nãȝ agẽtis ipellẽtis ab aliq̃ calido, vt appet in thure, myrra, ⁊ hõ. Odor autẽ eſt q̃litas 2° exiſtẽs i tali odorifero, ⁊ radicalr in odorabili corpe, quę ꝑ corpus odoriferũ delata, in organũ nariũ cãt ſpẽȝ ſenſibilẽ in illo: ſm eẽ cõpręhẽſum. ¶ 2° debes ſcire φ iſti viri ſuſtẽtanť in vno pnl'. ſ. φ odor nõ hȝ niſi vnũ eẽ, ⁊ ꝑ ꝯñs φ nõ ſepeť a ſbto ſuo, ⁊ recipiať in medio, qm̃ vni9 rei vnicũ eſt eẽ ſimp', ⁊ qa viderũt aialia olfacẽ a remotis, corpe odorabili exñte imoto, cõcluſerũt corp9 mem. ſ. odoriferꝝ in quo hȝ eſſe mediũ poſſe moueri ſm exigẽtiã mediȷ in pleno, deferẽs q̃litatẽ 2am realẽ vſqȝ in organuȝ odorat9, ⁊ h̃ poſitio attribuiť Pla. Alph. Albepharaab, ⁊ Auic. qui loqť de h̃ in 6° pte nãliũ. ⁊ ꝓbat illud ſic̃ poſt dicã. ¶ Et h̃ deſtruiť.] Nũc ꝯdicit his, ⁊ pmus ſylls eſt hypothetic9, ⁊ accepit tria tanqȝ hypotheſes, quaꝝ p'a eſt, ⁊ h̃ deſtruiť multȷ modis. videm9. n. φ multa aialia mouenť ad nutrim ꝑ ſpatiũ multoꝝ dierũ, ſic̃ appet in vulturib9, ⁊ ſic̃ appet de tigrib9, qui venerũt ad locũ pl9 qđ accidit in terra grecoꝝ a remotȷ regionib9. Et h̃ eſt p'a hypotheſis. ¶ Et φ iaȝ.] Accepit 2am. d. ⁊ φ iaȝ poſuim9 φ omne ſenſile qđ comphẽdiť ꝑ mem eq̃le, dȝ ſentiri ex oib9 ptib9: niſi aliqđ ipediat. i. φ ſenſile ſit tanqȝ cẽtrũ a q̃ oẽs lineę ſenſibiles ex ꝑ ſphęraȝ ſenſionis ductę ſint eq̃les, vt ꝑſpeti dicũt. his acceptis ꝑ moduȝ ꝯñtis dedit 3m. d. Vñ neceſſe eſt vt illđ corpus vaporoſuȝ ſit ſꝑ vnũ. i. ſphęrice multiplitum ꝑ oẽs lineas ſenſiles: in tota ſphęra ſenſatus, adeo φ ſuus ſemidiameter. i. linea protracta ab eo, ſit ſm lõgitudo lineaꝝ, vñ veniũt iſta aialia ad ſuuȝ cibũ, vt dẽ φ vultures mouenť a qngentis miliarib9, vt appet in hac

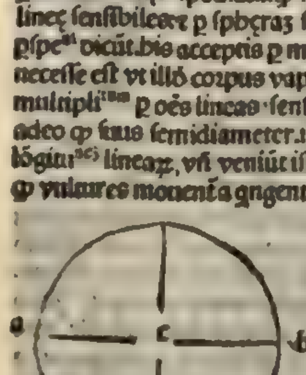


fig9. hic. n. ꝯſtat φ linea. a. c. eſt medietas tot9 lineę a. b. ergo ẽ ſemidiameter. mõ dicũt aialia eſſe mota a pũcto. a. vſqȝ in pũctũ. c. corpus g̃ odoriferꝝ ſeu vaporoſuȝ multiplicať ꝑ totũ illđ ſpatiũ equalr. His acceptis formeť rõ ſic, ſi odor deferť in organũ ſꝑ ꝑ corpus reſolutũ a corpe odorabili, aliqđ corpus puruȝ extẽdereť in dimẽſionib9 maioribus q̃ ſint dimẽſiones ignis ſibi ꝓportioṅr ſilis, h̃ añs voluit ꝑ illas hypotheſis. nũc dedit oppm ꝯñtis. d. Sȝ ipoſſe eſt: vt corpus puri extẽdať donec recipiat tales dimẽſiones, cuȝ ipoſſe eſt vt mã recipiat dimẽſiones ad tale vltm. i. ſm tñ terminũ. maxima enim remotio. i. dimẽſio: quã mã recipit, eſt dimẽſio ignis, deide aeris. ſi igiť corpus odorabile altereť totũ in ignẽ purũ, aut aereȝ, ipoſſibile eſt ipm recipe dimẽſionẽ

per 2° cap. de odore.

mille miliariū.minima.n.dimēſionū:quā mā recipit eſt
dimēſio terrę,ꝛ maxia eſt dimēſio ignis,ꝛ iter has duas
nō ſentiť ex diuiſitate hęc q̄titas.ſ.vt magnitudo vni9 palmę
terrę ſtat mille miliaria,h.n.ipoſſe eſt. Hęc igiť eſt pª rō,
cui9 deſtructio ɔñtis tota ɔſiſtit in h. Si oia corpa mo-
ta:quę fuerūt in plio:ɔuerſa eant in ignez,nō potuiſſent
īplere totū ſpatiū id,ḡ vbi nūc nō ſunt ignis nō pñt:per
locū a maiori. ¶ Et etiā.] Scđo arguit,ſi odor ē illa fu-
malis euaporatio,vł aer illi cedit,vel nō.ſi cedit,aial ibi
nō poſſet viuere,qm̄ nō poſſet ibi reſpirare.ſi non cede-
ret,tūc id corpus ſphęricū odorabile neceſſe eſſet:vt pe-
netraret aerē:ſm totū,aut ꝙ aer recederet a loco ſuo:vt
dicti. ¶ Et cū h.] Ultio arguit.d.ꝛ cū h ipoſſe eſt eē,ipoſ-
ſibile eſt vt odor ſit in aere ſicut in corpe cōpoſito.ſimpli-
cia.n.nō recipiūt odores,remanet igiť vt ſit in eo:ſicut co-
lor in diaphano.eſt ḡ vis rōnis,ſi odor multiplicať realr
in aere,ſic qualitas 2ª eēt ſubiectiue in corpe ſimplici,qđ eſt
falſum. ¶ Sȝ tñ.] Argm̄ iſtud inducit ɔtra pdicta,qđ fuit
Auic.ꝛ ſic cōponiť.Omne qđ mouet eſt corpus.odor mo-
uet,ḡ odor eſt corpus. Dui9 tāgit minoris vim.d.Sȝ tñ
appet ꝙ eē coloris magis eſt ſpūale q̄ eē odoris.vult di-
cere ꝙ odor ſit corpus,cui9 minoris vim tāgit.d.Ueti.n.
videnť inducē odores.eſt ḡ minor ꝙ odor mouet . Tūc
dat ɔñē.d.ꝛ h eſt ex quo fuit eſtimatū odorē eē corpus.
¶ Sed ita eſt.] retorquet argm̄ ɔtra Auic.Omne qđ mo-
uet eſt corpus.ſoni mouenť,ḡ corpus.ɔclō eſt ɔtra Aui.
ꝛ non minor falſa eſt,qm̄ vt dicit ita eſt de odore in hac
iten9 ſicut de ſono.ſonus.n.fit a paſſione in aere,ſȝ etiā ipe
diť a vētis.ecce qualr minor eſt vera,erit ḡ maior falſa.
¶ Sȝ tñ.] Rñdet ḡ pro vtroqȝ.d. Sȝ tñ nō ɔſeqť ex h
ꝙ ſit corpus.vult.d.ꝙ maior eſt vera,ꝛ minor falſa,qm̄
nō ppe mouet.q̄ſi igiť neceſſe eſt in his duab9 paſſiōib9
ſ.ſoni ꝛ odoris,cū fuerint in aere,vt nō ſint moti illic in
aere ad aliā ptez ſine alia.nō ḡ omne qđ a corpe ꝓhibeť
eſt corpus.ſed ſolū hī ꝙ odor nō eſt ita ſpūalis:ſicut color
in medio,non aūt pbať ꝙ ſit corpus.hęc ſunt quę Auer.
ingt hic. ¶ Sȝ eget ꝑſcrutatiōe.Auic.n.voluit ꝙ nō fiat
odoratio niſi ipo odore realr multiplicato vſqȝ in orga-
nū odorat9. ¶ Et h ſignis pbat,qa venatores dicūt ferā
ſaltare:vt odor in aliā ptē ſecedat:q̄ in loco ꝑ quē canes
aſſequunť eā. ¶ Ampli9 de thure ꝛ pomo.quę minuunť
fortiter ꝑꝑ odoris euaporatiōez. ¶ Rurſuȝ ſerpētes ſo-
lo odore interficiūt,ḡ ꝛc. ¶ Itē Auer.dicit.in abbreuia-
tiōe de ſenſu,odorē ſm rez multiplicari vſqȝ in organū.
¶ Adhuc mediū eſt corpus,ḡ recipit corpalr:vt dixit
Auer.in 3º hui9. Propter hęc Aui.Alpharabi9,ꝛ alij opi-
nanť odorē eſſe corpus,ac ſub eē reali multiplicari vſqȝ
in organū,vbi poſtmo͂ odor cauſat iten⁹ſ͂itā in ſenſorio
odorat9,ꝛ h ſemp:ꝑꝑ rōnes ꝛ expiētias tactas.ꝛ hāc po-
ſitionez Alpha.ſeqť,ꝛ Algaçel,ꝛ multi latinoꝝ. ¶ Ideo
ſoluūt argta Auer.pª.n.ratio nihil cōcludit,qm̄ ille odor
nō fuit occupās totā ſphęraȝ olfationis,ſȝ fuit portat9 a
vētis in diametrū:a quo venere tigrides:vt dicit Auicē.
¶ 2ª ratio nec cōcludit,qm̄ illa fumalis euaporatio mi-
ſceť aeri,ꝛ nō fit penetratio,nec ſeceſſus aeris. ¶ Et hoc
pacto pȝ argm̄ 3m̄,nihil ɔcludē.odor.n.nō eſt in medio,ſȝ
in corpe odorifero. ¶ Auer.xō opinať,ꝙ odor nō ſemꝑ
multipliceť ꝑ ſphęrā olfationis:vſqȝ ad ſenſoriuȝ olfat9.
corpoꝝ.n.odorabiliū apud eū q̄dā ſunt:quę nō pñt odo-
rari:niſi ꝑ rarefactiōez:vt thus,ꝛ multę herbę,ꝛ h pacto
odor multiplicať ꝑ corpus odoriferū merito alicui9 q̄li-
tatis pᶜ.Alıq̄ xō ſunt quę cauſant odorez ꝑ ꝓpꝛias nās:vt
multi lapidū,ꝛ hęc nō egent rarefactione facta a calido
vel alio,nec īſpiſſatione facta a frigido.ꝛ ſic odor in me-
dio tm̄ intētionalr multiplicať . ¶ Ex his pȝ diſcrimen

Auer.ꝛ Auic. Auic.n.vult in oēȝ olfationē eē neciaȝ realē
multiplicatōeȝ corpis odoriferi vſqȝ in ſenſoriuȝ odorat9.
Auer.autez vult ꝙ illa multiplicatio realis eſt per accn̄s
odoratiōi,ſȝ multiplicatio ſpūalis eſt necīa ꝛ ſemꝑ.ima-
ginať ḡ Auer.ſphęrā olfationis eē illā,cui9 centrū eſt res
ſeu corpus odorabile.ſphęra xō eſt totū ſpatiū circulare
ęq̄le,cui9 lineę ductę a corpe illo ad circūferētiā ſunt ęq̄-
les:quę ſphęra occupať a ſpūali multiplicatōe odoris,ſicut
patuit in ca.de ſono,ꝛ viſili. ¶ Ex h hȝ euidētiā ratio pª
Auer.qm̄ iſte odor:vel multiplicať realr per totū ſpatiū
id circulr ꝛ ſphęrice,vel ſm q̄ſdā ptes ſic,ꝛ q̄ſdā nō.Si
pm̄,ḡ mā poſſet ſtare ſub maiori dimēſione:q̄ ſit dimen-
ſio ignis cęteris parib9:vt deductū fuit. Si 2m̄ q̄ſdaȝ eſt
ɔtra.Tūc.n.ſenſibile ꝑ mediū extrinſecū nō ſe multipli-
caret ſphęrice ɔtra rōnez ſenſibilis hō.cōpetit.n.viſili ꝛ
audibili ſphęrice multiplicari in medio,vel ꝑ nām ſenſi-
lis inq̄tū ſenſile ꝑ mem̄ extrinſecū,vel ꝑ nās taliū nō ſm
nās indiuiduas.tūc.n.ꝑ accn̄s:ꝛ ɔtingēter,ḡ ꝑ nām ſenſi-
bilis inq̄tuȝ ſenſibile:ꝑ mediū extrinſecū,ḡ omne ſenſi-
bile,ꝛ h mō odor multiplicat ſe ſphęrice ęqualr ꝑ totaȝ
ſphęrā olfatiōis,ꝛ ſic argm̄ Auer.eſt demrāatiuū,ꝛ pōt ſic
cōponi in for9 cathegorica.Omne ſenſile ꝑ mediū forin-
ſecū multiplicat ſe ſphęrice in tota ſphęra ſenſatiōis,hęc
maior pȝ.Eſt.n.per ſe pº vera.multiplicare.n.ſe circulr in
medio cōpetit ꝑ ſe pº ſenſili ꝑ mediū extrinſecū,ꝛ h acci-
pit Auer.cōfuſe ex capl'is de viſu ꝛ auditu.Sed odor eſt
ſenſile hō,ḡ multiplicat ſe in tota ſphęra ſenſatiōis odo-
ris ſphęrice,ꝛ ſic ſi odor multiplicatus fuit vſqȝ in ſenſo-
riuȝ tigridū,etiā ſphęrice ꝑ ęq̄les lineas multiplicat9 eſt
ad pūctū oppm̄,ꝛ ſic ſeqť incōuemēs Auer.ecce quō ſol.
Auic.nihil eſt. ¶ Pro 2º argᵗᵉ mirū eſt quō nō legerint
quę Ari.dicit poſt. Ingt enim,vñ ꝛ ſi in aq̄ eſſem9,ſentire-
mus vtiqȝ appoīm̄ dulce,nō aūt eēt tūc nob ſenſus ꝑ me-
diū:ſed in eo ꝙ miſceť humido:ſicut in potu. Supponit ḡ
Auer.odorē non miſceri medio,qm̄ ſic ſentireť ſine me-
dio:vbi Auer.in cōtº.101.ex xbis illis cōducit h.d.ꝛ hoc
demrāt ꝙ ipſe opinať ꝙ odor nō eſt corpus.ſi.n.eēt cor-
pus olfat9 eēt aliqs tact9.ɔñtiā ꝓbo,qm̄ ſi odor olfit,vel
miſceť medio,vel non.ſi miſceť medio,hī ꝙ ſentiť ſine
medio,ꝛ ſic eſt aliqs tact9:vt intulit.ſi nō,vel aer ſibi ce-
dit,vel penetrať a corpe odorifero.ſi cedit ſibi aer,tunc
totū ſpatiū eſſet ſine medio aereo,ꝛ ſic aial nō poſſet ibi
viuē:ſicut nec in forti fumo.ſi penetrať,tūc corpus eēt itra
corpus:ɔtra phiaȝ Ari.ꝛ ſic iſta rō hic eſt incōpleta,ꝛ cō-
pleť ꝑ id qđ addit Auer.cōtº illo.101. ¶ 3ª aūt ratio,pcul-
dubio nō differt a 2ª,ſed eſt q̄ſi appēditiū 2ᵉ.cū.n.dictū
ſit odorē nō eſſe in medio miſcibilr,nec penetratiue,nec
ꝙ aer ſibi cedit,nec pōt eē ibi ſubiectiue,qm̄ corpus ſimpᵉ
ſubm̄ eē nō pōt q̄litatis 2ᵉ,ideo totalis ratio pōt cōponi
ſic,ſi odor multiplicať in organū olfatus,vel erit in me-
dio ꝑmiſcibiliter,vel penetratiue,vel aer ſibi cedit,vel
ſbiectiue,vel tanq̄ in medio:ſicut color in diaphano.nō ꝑmi-
ſcibilr,qm̄ tūc olfat9 eēt aliqs tact9:vt deductū eſt.nō pe-
netratiue,qm̄ tūc corpus igredereť corpus ɔtra ꝑipatᵉᶜᵒˢ.
nec aer ſibi cedet,qm̄ tunc ibi aialia non pñt viuere:nec
ſbiectiue,qm̄ nullū ęlm̄tuȝ ſimplex pōt eē ſubm̄ q̄litatis 2ᵉ.
Ergo odor eſt in medio ſicut color in diaphano.i.ſpūalr,et
ſic appet odorē nō eē corpus,nec multiplicari ꝑ corpus,
niſi ꝑ accn̄s,ꝛ h mō ratio hęc eſt cōpleta:ꝛ ꝑfecta demō-
ſtratio.ſunt ḡ in h cōtº duę tm̄ demrōnes. Ecce igiť:quō
xba latinoꝝ qui ſequunť Aui.ꝛ Alphaᵐ phiaȝ ꝑipathe-
ticoꝝ nō ſapiūt.ꝑꝑ qđ dicta huius phi ſemꝑ inueniunť
ɔuenientia cū xbis Ari.idcirco ɔſueui vob dicere Auer.
nihil aliud eē:niſi arabez Ari. ¶ His rñdeť ad argᵗᵃ pro
Auic.pm̄ enim argm̄ nihil eſt,qm̄ ꝛ ſi aliquid odores multi-
plicent

An odor rea-
liter multipli-
cet vſqȝ in or-
ganum odo-
ratus.

plicenť per corpa odoꝛifera:realr ſm quaſdaʒ ptes,hoc eſt p accñs,ꝛ raro,ꝛ ſic cōmittunt fallaciā ꝯñtis,id.n.qᵭ eſt p accñs nō īſert per ſe. ¶ Ad 2m ꝑterea,ꝛ 3m pʒ ſol. Auer.n.logť ſm opionē alioꝝ, vel logť de corpibꝰ odorabilibꝰ ꝓcedēte rarefactione, vt manifeſtuʒ eſt ibidem. ¶ Ad vltimū pʒ ſolō.eſt.n.coloꝛ ſpiritualioꝛ odoꝛe,qm̄ exigit lumē:tanq̄ʒ diſpōneʒ,qua recipiať in diafano,ꝛ h̄ mō nō eſt de odoꝛe.ſʒ odoꝛ ſpūalr recipiť in medio,qm̄ mediū nō eſt mā nālis illuꝰ:ſed extranea.

¶ Quocirca dubitationē is locꝰ hīc vř,ſi cūcta qdē ſilr olfaciūt:hō vō reſpirās nō reſpirās aūt ſed ſpirans aut detinēs ſpūʒ nō olfacit neq̄ʒ eminus neq̄ʒ cominus,neq̄ʒ ſi in ipſis naribꝰ intꝰ rem olentē poſuerimus. Atq̄ʒ ſenſuʒ qdeʒ nō fieri ſi in inſtrō ſenſus res ipſa ſenſu ꝑcipiēda ponať:cōe oībus eſt : ſʒ nō ſentire ſine reſpiratione:ꝓpriū hoīuʒ eſſe videť. qᵭ quideʒ:experientia late pʒ.

¶ Unde ꝛ dubiū vř,ſi oīa qdē ſilr odoꝛent: hō aūt reſpirās qdeʒ,nō reſpirās aūt ſʒ expirans aut retinēs ſpūʒ nō odoꝛat,neq̄ʒ delonge,neq̄ʒ deprope,neq̄ʒ ſi in naſo itus ponať. Et in ipſo qdeʒ poſituʒ ſenſoꝛio,inſenſibile eē:oīuʒ cōe eſt.ſʒ ſine reſpiratiōe nō ſentire. ꝓpriū eſt hoīuʒ.manifeſtū aūt ē:tentātibꝰ.

Collectanea textꝰ cō 98.

¶ Arduam mouet qōnem: vt Themi.inquit,quę pōt ſic cōponi apud Auer.oīa aīalia odoꝛant. ſimilr hō odoꝛat anhelans,ğ qᵭ nō anhelat nō odoꝛat.ꝯclo nō ſeqť per ſe ꝑmo ex ꝓpōnibꝰ:ſʒ ꝑtātiue.declaratū eſt.n.in 2o prioꝝ, ꝯclonē quę eſt ꝯuertēs ꝯclonis nālis ſeq ꝑtātiue a ꝓpoſitionibꝰ ſylli. ¶ Et h̄ qdē.] Jngt Auer.q ſentire nō fieri:qn̄ ſenſibile fuerit poſitū ſupra ſenſuʒ cōe eſt omnibꝰ. cuiꝰ inſtantia eſt de tactu ꝛ guſtu quā āmouet.d.h̄.n.opinať Ariſto.de tactu ꝛ guſtu,ſicut poſt apparebit.

¶ Quare ea quae ſanguis expertia ſunt:cū nō reſpirent ſenſuʒ quēdaʒ ꝑter eos ſenſus qui dicunť aliū hñt. At id eſſe nō pōt.qppe cū odoꝛē ꝑcipiāt.ſenſus eniʒ rei taʒ male q̄ʒ bene olentis : olfatꝰ ſine cōtrouerſia eſt. Praeterea a vehementibꝰ ꝛ ipſa corrūpi videnť odoꝛibꝰ,a qbus ꝛ hō corrumpiť,vt bituminis,ſulphuris,ꝛ ſimilium. Neceſſe eſt igiť ipſa olfacere:non reſpirantia tamen.

¶ Quare quę ſanguinē nō hñt:qm̄ nō reſpirant,aliū vtiq̄ʒ quēdaʒ ſenſuʒ hñt ꝑter eos q dicti ſunt. Sʒ ipoſſe eſt.ſiqdē:odoꝛē ſentiūt. odoꝛabilis.n.ſenſus ꝛ mali odoꝛamēti ꝛ boni odoꝛamēti:olfatꝰ eſt. Ampliꝰ aūt: ꝛ corrumpi videnť a foꝛtibꝰ odoꝛibꝰ a qbꝰ homo corrūpiť, vt bituminis, ꝛ ſulphuris, ꝛ hmōi. Olfacere igiť neceſſe eſt:ſʒ nō reſpirātia.

Collectanea textꝰ cō 99.

¶ Auer.ꝛ ſui ſequaces volunt hic Ariſto.arguere ad ptes affirmatiuas per duas rōnes.ꝛ pª rō pōt ſic cōponi,oīa aīalia odoꝛāt anhelādo,oīa aīalia odoꝛāt,ğ oīa anhelāt. Jn 2a figura ex duabꝰ affirmatiuis,quaꝝ pª eſt cōuertibilis.ꝯclo eſt falſa,ğ aliq̄ ꝓpōnum:nō minoꝛ,ğ maioꝛ.ğ vel maioꝛ eſt falſa,vł dabiť odoꝛatꝰ equoce,ꝛ h̄ mō rōſonari dʒ ſʒ Auer. ¶ Qꝛ āt odoꝛatꝰ nō ſit equoce,declat Auer.nihil.n.ingt cōprehēdit odoꝛē:niſi p iſtū ſenſuʒ.cōprehēdere.n.bonū odoꝛē ꝛ maluʒ eſt olfacē,ꝛ olfacere eſt actio iſtiꝰ ſenſus nō alteriꝰ.quoꝝ ğ opatio vniuoca,ꝛ pn̄ illaꝝ erūt vniuoca:quare ꝛc̄. ¶ Ampliꝰ aūt.] Dic apud Auer.tangiť 2a rō,ꝛ pōt ſic cōponi.q̄cūq̄ʒ fugiūt,ꝛ q̄nq̄ʒ ſecunť odoꝛabilia odoꝛāt,ſʒ oīa aīalia fugiūt,ꝛ q̄nq̄ʒ ſecunť odoꝛabilia ſicut hoīes.ergo ꝛc̄. Hoc igiť mō Auer. intelligit hūc locū. ¶ Ueteres aūt alioꝰ faciliꝰ līaʒ exponunt.cum.n.inquit.Quare ſanguinem dicūt Ariſto.inducere ſolōnē quoꝛādaʒ,quā refellit. dicit.n.quare ſanguinem nō hñtia,qm̄ nō reſpirant,alterū vtiq̄ʒ quēdaʒ ſenſuʒ hñt:ꝑter eos q dicti ſūt,ꝛ hęc fuit ſolō veterū obijcit Ari.his.d. Sʒ ipoſſe eſt,ſiqdeʒ odoꝛē ſentiūt.odoꝛabilis eniʒ ſenſus ꝛ boni ꝛ mali olfatꝰ eſt.ergo pª rō,oīs opatio vniuoca eſt a pn̄o vniuoco:ſʒ olfacio eſt vniuoca,ergo ab odoꝛatu vniuoco. ¶ Ampliꝰ aūt.] Apud veteres expoſitoꝛes hic ponīť 2a rō:cōtra ſolonē illaʒ,quę pōt cōponi ſm moduʒ Auer.ꝛ tu vides quō hęc expoſitio differt ab illa Auer.ſʒ h̄ paꝝ refert. ¶ Sed vtraq̄ʒ concludit Auer.in cōmēto.d. Neċe eſt igiť:ex hoc qᵭ diximus.ſ.q iſta aīalia olfaciunt,cū videnť moueri ad odoꝛes,ꝛ fugē eos,ꝛ q ipoſſe eſt:vt iſta actio ſit per aliū ſenſuʒ ab olfatu,vt iſta aīalia neceſſario anhelent,ꝛ non eſt neceſſe vt omnia aīalia anhelent eodeʒ modo.

¶ Atq̄ʒ huius inſtrm ſenſus in hoīe ꝑinde videť ab inſtrō differre taliuʒ animātiū:atq̄ʒ oculi differunt ab eoꝝ oculis aīaliuʒ quae duros oculos hñt. Naʒ aīaliū ea quae molles oculos hñt:palpebras ipſas vti ſepē ꝛ tegmē hñt quas niſi mouerint ac aperuerint,nō vidēt,vt late pʒ.at ea quae duroꝝ ſunt oculoꝝ:nihil hñt ꝑfecto tale,ſed ilico res eas vident,quae in ꝑſpicuo ſunt. Sic igiť ꝛ inſtrm olfatus in hiſce qdē quae nō reſpirāt:velamine caret,perinde atq̄ʒ oculus durus,vt diximus.in his aūt quae ſuſcipiunt aerē:hʒ velamen,qᵭ cū reſpirāt aperiť,venis meatibuſue diſtentis. Et iccirco quae reſpirant:nō olfaciunt in aqua.neceſſe eſt.n.olfaciant reſpirādo. at id in aqua facere nequeunt. Eſt auteʒ odoꝛ ſicci:ſicut humidi ſapoꝛ. ipſum vō inſtrumentum olfactus:eſt potentia tale.

¶ Videť aūt in hoībꝰ differre hoc ſenſoꝛiuʒ ab ijs quę alioꝝ aīaliuʒ:ſicut oculi ab oculis eoꝝ quę duros hñt oculos.naʒ illi qdeʒ hñt valluʒ ꝛ velut velamen,palpebras:quas qᵭ nō mouēs neq̄ʒ retrahēs,nō videt.hi autem eoꝝ quę duros hñt oculos,nihil tale hñt:ſʒ mox vident quę fiunt in perlucido. Sic igiť ꝛ odoꝛatiuū ſenſoꝛiū alijs qdeʒ ſine operculo eſt,ſicut oculus : alijs vō aerē recipiētibꝰ hʒ cooperimētuʒ, qᵭ reſpirātibꝰ diſcooperiť,dilatatis venis ꝛ poꝛis. Propter hoc:reſpirātia nō odoꝛāt in aqua. neceſſe.n.eſt:olfacere reſpirādo.hoc aūt facē in hūido:ipoſſe. Eſt aūt odoꝛ,ſicci:ſicut ſapoꝛ,hūidi. odoꝛatiuū aūt ſenſoꝛiū:potētia hmōi eſt.

¶ perſoluit qōnē ſm verā ſolonē,apud Auer.ꝛ poſt dubio totꝰ iſte textꝰ eſt manifeſtus p ſe. ¶ Sed Auer.in cōmento mouet.q.circa exempluʒ.d.Sed eſt qᵭ in hoc qᵭ dixit.aīalia.n.duri oculi ſunt debilioꝛis viſus alijs aīalibus.ſʒ aīalia multa nō anhelantia videnť foꝛtioꝛis odoꝛatꝰ hoīe:vt apes,ğ exēpluʒ nō eſt ꝯueniēs. opʒ.n.ſi palpebrę in oculis eſſent.ſicut naſus in aīalibꝰ anhelantibꝰ, vt aīalia anhelantia eſſent peioꝛis olfatꝰ q̄ʒ nō anhelan

Collectanea textꝰ cō 100.

tia.Et hęc eſt qȏ.〔 Et ideo perſcrutāduꝫ eſt.〕 Mouet ſcđaꝫ q̄ōnē, ex cu[9]ſolōne apparebit ſolo prime q̄ōnis, ⁊ ingt.Et iō ꝑſcrutāduꝫ eſt:vtrū naſus in aīalib[9] olfacientib[9] ꝑ naſuꝫ ſit ꝑꝑ meli[9], ſicut palpebrę ſunt in aīalibus hñtib[9] palpebras, aut ꝑꝑ necītatē.ſi igit̃ eſt ꝑꝑ necītatē, nō opꝫ vt anhelantia ſint verioris olfac[9] q̄ꝫ nō anhelantia, vt ꝑſpicuū eſt.Si aūt ꝑꝑ meli[9] erit ecōuerſo, qm̃ habentia naſuꝫ meli[9] olfacient. 〔 Sed hoc.〕 Perſoluit.q. ſcđaꝫ.d.Sed ħ qȏ dixit, ꝙ amplianẽ venę ⁊ vię, demōſtrat ꝙ hoc eſt ꝑꝑ necītateꝫ:nō ꝑꝑ meli[9].hęc eſt ſolo.l.ꝙ naſus eſt dat[9] alicui ꝑꝑ necītatē nāę ⁊ nō tm̄ ꝑꝑ meli[9] ⁊ cōmodi[9].〔 Et ꝙ aīalia.〕 Perſoluit nūc ꝑmā q̄ōneꝫ ex hac ſolōne.d.Et demr̃at et̃ ꝙ aīalia duri oculi nō aſſimilenẽ olfaciētib[9] ſine inſpiratiōe:niſi ſm̄ diuerſitatē creatiōnis tm̄, nō ꝙ iuuamentuꝫ palpebraꝝ eſt de mō iuuamēti inſpirationis.eſt ḡ ſolo ꝙ ſilitudo eſt in aliquo, ⁊ in aliq̄ diſſilitudo: vt pꝫ.〔 Et ħ mō dꝫ intelligi iſte Auer. locus, nō vt iuniores dicunt ꝑuertētes vba Auer.reliqua quę ponunẽ in textu ⁊ cōmēto manifeſta ſunt ꝑ ſe ab oībus expoſitorib[9], nec expecta a me replicationes ſuperfluā, ⁊ maxie eoꝝ quę pñt intelligi a paꝝ exercitatis in nāli ph̄ia, ꝑꝑ qȏ hāc nr̃aꝫ editionē poti[9] mediā expōnē noiamus q̄ꝫ cōmētationē. 〔 Sed in fine hui[9] capl̄i ambigūt expoſitores de organo odorat[9]. Alcmeon ſuſtētaẽ in his ꝑpōnib[9], quaꝝ p̄[a] eſt, ꝙ ideꝫ ſit organū olfatus ⁊ ſpirationis.Scđa eſt, quędā aīalia: vt capre quędā:ſpirant per aures.his ꝯcludit olfatū haꝝ eē in aurib[9], ⁊ per aures.〔 Sed obijcit ſibi Ari.in p̄ hyſtoriaꝝ nullū vnū ſpecie organū pōt eē duaꝝ opationū.ſꝫ auris eſt organū audit[9], nō ḡ eē pōt organū odoris. 〔 Propter qȏ q̄daꝫ dixerūt organū odorat[9] eē naſuꝫ, vt vr̃ Auer.hic innuere. Quidam aūt cerebrū vt Ari.in libro de ſenſu ⁊ ſenſato, ⁊ hyſtoriaꝝ ꝑmo.Quidaꝫ capita duo, quę ſunt alligata cerebro:ſicut mamillę:vt Auic. Grego. niceenus, Algaçel, ⁊ Alpharabius.〔 Sed dōm ꝙ naſus eſt organū diſpoſitiuū.niſi eſſet.n.naſus ⁊ apert[9], nō poſſet fieri odoratus. hꝫ aūt nares apertas, vt ſupfluitates trāſmiſſę a cerebro euacuenẽ.Scđo vt cerebrū euētē a ſpiritu intrante per illas.eſt.n.cerebrū calidū ꝑ accñs:ꝑꝑ fumos ad ipſuꝫ pertentes. Scđo ꝑꝑ meli[9], qm̄ ꝑ aperturā naſi meli[9] ꝑficiẽ locutio.Tertio trañ ꝑ ſternutamētū, ꝓpterea dicit Ari. in lib.hyſtoriaꝝ, ꝙ ſternutamētuꝫ eſt ſignuꝫ augurale, ⁊ vnū ex ſpūuꝫ olim ꝯñb[9] ſcm̄ ⁊ ſacruꝫ, ⁊ Plato teſtaẽ ꝙ eſt ſignū victorię, ⁊ alia m̄lta dicunẽ. ⁊ ħ mō Auer. vult hic naſuꝫ eē organū.l.pro q̄nto diſponit ad olfactionem. Alio° pōt accipi organū pro eo:quo ꝑficiẽ ⁊ manifeſtaẽ opatio, ⁊ ſic ē cerebrū ſm̄ illaꝫ ꝑtē mamillarē quę eſt in caruculis. Tertio modo: vt eſt id in quo fundaẽ virtute olfatio:⁊ ſic eſt cor, vt dicit Alexāder Aphrodiſe[9] in lib. ſuo de anima verſus finem.

〔 Guſtabile aūt:eſt quoddaꝫ tangibile. Atqꝫ haec eſt cā:vt ipm̄ nō ſit ſenſibile ꝑ mediū corp[9]externū. neqꝫ.n.tact[9]:tali medio ꝑcipit.eniꝫ vō corpus et̃ id in quo tanq̄ꝫ in mā eſt ipſe ſapor qui guſtu ꝑcipiẽ; humiduꝫ eſt:qȏ eſt tāgibile quoddaꝫ. Quapꝑ ſi et̃ eſſem[9] in aqua: dulce ſane ſentirem[9] in ipſa poſitū; ⁊ nō ſenſus illi[9] nobis per aquā tanq̄ꝫ ꝑ mediū eēt; ſed q2 permixtuꝫ illud eſſet cuꝫ humido.quēadmodum in potione fieri ſolet. Color aūt nō hoc videẽ: ꝙ miſcetur:neqꝫ defluxibus.

〔 Guſtabile aūt:eſt tangibile quoddam. Et hec eſt cā:cur nō ſit ſenſibile ꝑ mediū ex̄neū corp[9].neqꝫ.n.tact[9]. ⁊ corp[9] aūt in quo eſt ſapor:eſt guſtabile in humido vt in mā. ħ aūt: tangibile quoddaꝫ eſt. Vñ ⁊ ſi in aqua eſſemus:ſentirem[9] vtiqꝫ ipoſitū dulce. nō auteꝫ eſſet tunc nobis ſenſus per mediū:ſed eo qȏ miſcereẽ hūido, ſicut in potu. Color aūt nō ſic vr̃ eo qȏ miſceaẽ:neqꝫ defluxionib[9].

〔 Nunc de guſtu, ſed apud grecos dīſa eſt in exponēdo textū:Themiſti[9] vir grauiſſim[9] vr̃ ex lr̃a formare enthimema tale, guſtatile eſt tactile quoddaꝫ, ḡ guſtus q̄dā tactus.ꝯñnā nō alr̃ ꝓbat.ſꝫ pōt topica reglā ſoirari.l.a ꝯiugatis.añs ꝓbat, oē guſtatile eſt ſapor.oīs ſapor eſt humidus, ḡ oē guſtatile humidū. vltra:oē humiduꝫ tactile, oē guſtatile humiduꝫ.ḡ oē guſtatile tactile. vltra:guſtus eſt tact[9] q̄dā.nullus act[9] ꝑ mediū ex̄neuꝫ ſentit, ḡ nec guſt[9]. hęc vr̃ itroductio paraphraſeos Themiſtij, cui Alex.in paraphraſi ſua de aīa alludere vr̃. 〔 Simplici[9] aūt cōfuſe vr̃ innuere ꝙ Ari.intēdat hāc ꝯclōnē, guſtus nō ſentit medio externo.Syll̄s eſt iſte, nullū tactile medio ſentiẽ externo, oē guſtatile tactile, ḡ nulluꝫ guſtatile medio ſentiẽ externo. Dui[9] tāgit minorē, ⁊ ꝯclōnē, ⁊ ingt.〔 Guſtatile aūt tactile quoddā eſt 〕eſt hęc minor 〔 ⁊ ħ eſt cā, vt nō ꝑ mediū ex̄neū corp[9] ſenſibile ſit 〕 hęc eſt ꝯclō.〔 Dicet iunior cur nō dixit guſtatile eē tactile abſolute ſꝫ addicit 〔 quoddā.〕〔 Rñdent recētiores illud eē additū, q2 guſtatile nō eſt oē tactile, ſꝫ tactile ipfectū.hęc ſolo friuola eſt. Nam ſi.guſtatile eſt tactile imperfectuꝫ, ergo tactile. 〔 Simplici[9] ḡ innuit id eē additū, q2 guſtatile eſt tactile per accñs, vt albū eſt dulce, q2 ꝯueniūt in ſubō: vtpote in lacte.〔 Sed hęc ſolo vr̃ friuola, naꝫ ꝑ idē poſſeꝫ ꝓbare viſuꝫ abſqꝫ medio videre.nā viſile eſt tactile q̄ddā.ſ. ꝑ accñs, vt lac dici pōt ꝙ guſtatile eſt tactile ꝑ accñs:potencia ꝓpria.ſꝫ viſile eſt guſtatile vl̄ tactile ꝑ accñs:po[a] ⁊ ſubito remoto, ⁊ ħ eſt pulchrū.〔 Neqꝫ.n.〕 Scđo idem ꝓbat, ⁊ ſyll̄s eſt, nullus tact[9] ſentit ꝑ mediū externuꝫ.guſtus eſt quidaꝫ tact[9], ḡ nec guſtus medio ſentit externo: ponit maiorē.d.〔 Neqꝫ.n.tact[9].〕ſ.ſentit ꝑ mediū ex̄neū vt Simplicius addit. 〔 Corp[9] vō etiā.〕 Hęc pōt eē 3[9] rō, ⁊ ſic cōponiẽ. Nulluꝫ ſenſile exñs in humido veluti in ꝓpa mā:medio ex̄neo ſentiẽ.ſꝫ guſtabile ē ſenſile:exiſtens in hūido: veluti ꝓpa mā, ḡ nō ſentiẽ medio ex̄neo. Uel forte ⁊ magis ad lr̃aꝫ hic reddit ad p̄[m] ſyll̄m, ⁊ ꝓſyllogiçat minorē ſic, oē qȏ in humido eſt tanq̄ꝫ in ꝓpa mā eſt tactile.ſꝫ ſapor eſt in humido veluti in ꝓpa mā, ergo ſapor eſt tactile. Primo accipit minoreꝫ.d. Corp[9] vō et̃ in quo eſt humor qȏ eſt guſtatile q̄d, eſt in hūido 〔veluti in mā.ſ. ꝓpa ⁊ ꝓpia. Deinde tāgit maiorē.d.〔 Hoc auteꝫ eſt tactile quoddaꝫ.〕 Hęc eſt maior.ꝯclō poſita ē.〔 Sꝫ dices, cur dixit ſaporē eſſe in humido veluti in ꝓpa mā. 〔 Simplici[9] innuit ſolōnē, nā colores ſunt in ꝑſpicuo et̃ ſonus in aere ⁊c̄.ſꝫ nō tanq̄ꝫ in mā, ſed tanq̄ꝫ in delatiuo actionis coloris, vel ſoni.ſapor aūt eſt ꝓportio q̄dā exñs in hūido: veluti in mā ħ eſt realr̃ ⁊ formalr̃. 〔 Uñ ⁊ ſi.〕 iſtud apud Simpliciū, Themiſtiū, ⁊ alios ſignū vr̃:quo declarat ꝑdicta. Ubi debes ſcire, ꝙ per aquā vel mediū ſentire poſſum[9] duplr̃. vno mō medio patiēte ⁊ alterato a ſenſibili, ⁊ ħ mō ſi eſſemus in aqua ſentirem[9] ſalſa, nā aqua alterata eſt ad ſalſedinē. Alio mō medio nō alterato, ſed ſoluꝫ deferēte actionē a ſenſibili, ⁊ hoc mō ꝑ aerē colores ꝑſpicimus, ingt. 〔 Unde ⁊ ſi in aqua eſſem[9], ſentirem[9] vtiqꝫ iniectū dulce, nō tm̄ nobis eſſet ſenſus vtiqꝫ per mediū.〕ſ.deferēdo, ſꝫ in eo qȏ guſtatile illud miſceẽ humido: vt accidit in potu.color aūt non ſic videẽ eo ꝙ miſceẽ, hoc eſt per mediū mixtū.neqꝫ videẽ defluxib[9], hoc eſt per radios defluxos:⁊ intramittendo: vt dixit ſupra, ſed videẽ medio deferente tm̄.

Collectanea text[9] cō[n] 101[a].

Capit.11[9].

Coṁ.101ᵘ. **Cum compleuit.** ¶ Premittit intētionem
ptis, ꝛ dicit pmo, ꝙ nūc de
guſtu loqͥ̄. naꝫ Ari. tractādo de ſenſibꝰ taleꝫ ſeruat ordi/
neꝫ, qꝛ icipit a nobiliori, ꝛ tendit ad neceſſarioꝛē, ꝛ qꝛ no/
biliſſimus eſt viſus, poſt cū eſt auditꝰ, poſt hūc eſt odo/
ratꝰ, poſt hūc eſt guſtꝰ, ideo de illis tribus facto tractatu,
adeſt nūc ꝛ de guſtu loqui, naꝫ eſt nobilioꝛ tactu, ꝛ minꝰ
neceſſius. Dicit 2ᵒ ꝙ in pñti textu declarat guſtū eē aliquē
tactū, ꝛ hoc de pncipali intētiōe. ꝯñter aūt ꝛ ſcḋaria intē/
tione declarabit guſtū ſentire nō p mediū extneū, ꝛ q̄ntuꝫ
ad hāc expōnē ſeqͥ̄ Themiſtiū. Dicit 3ᵒ ꝙ guſtus ħt p
mediū ſentit, ſꝫ illḋ eſt pars ſenſoꝛij: vt dicet, ꝛ hęc The/
miſtiꝰ explanat, ꝛ Alexāder hīc. Et q̄ſi iducit ꝙ guſtꝰ ſit
aliqs tactꝰ, ſyllogiçat̄ ſic, ois ſenſus cōpręhēdēs ſuū ſen/
ſile abſqꝫ medio extneo eſt aliqs tactꝰ. hęc. n. rō nois ta/
ctus, ſꝫ guſtꝰ cōpręhēdit ſuū ſenſile abſqꝫ medio, ergo ē
aliqs tactꝰ. De rōne pmo tangit ꝯclōnē. 2ᵒ minoꝛē. verba
patent. ¶ Et h̄ eſt manifeſtū.] Uerificat hāc expōneꝫ p
aliā trāſlationē: vbi per v̄ba illa hęc expoſitio eſt magis
clara, ꝛ v̄ba patent. ¶ Et alio mō.] Scḋo ſyllogiçat idē
ſic, ꝙ cōpręhendit ſenſile inquātuꝫ mixtū humoꝛi, ꝛ put
humoꝛ eſt eiꝰ mā ꝓpria: eſt aliqs tactꝰ, ſꝫ guſtꝰ cōpręhen/
dit ſapoꝛē: vt humoꝛi mixtuꝫ, ꝛ put humoꝛ eſt ꝓpria mā
ſapoꝛis, ḡ guſtꝰ eſt aliqs tactꝰ, v̄ba ꝯſtāt. ¶ Et qꝛ guſtꝰ.]
Tertio idē ꝓbat a ſigno, naꝫ dum in aqua exiſtes guſta/
mus ſapoꝛē, ſimul ꝛ humoꝛē ꝑcipimꝰ, ḡ humoꝛ ꝯſentit̄.
¶ Nō qa.] Remouet qōnē. nā humidū recipit ſapoꝛē
Ideo quęrit qō, quō recipit realr̄, an intētionalr̄. Rn̄det
ꝙ humidū recipit ſapoꝛē realr̄. ſꝫ media alioꝝ ſenſuū re
cipiūt intētionalr̄ tm̄, ꝛ ideo ſūt media ſoluꝫ. aqua ꝟo vͥ̄
mediū ꝛ ꝯſenſile. ¶ Et h̄ demr̄at.] Infert vnuꝫ coꝛrela/
riū ꝯ̄ Auic̄. voluit. n. Auic̄. (vt viſuꝫ eſt) e coꝛpe odoꝛabi/
li eleuari vapoꝛē quēdam, ꝛ ipm miſceri aeri, atqꝫ vſqꝫ
ad olfatoꝛiū deferri, ꝛ idē ſentiri ꝯtra obijcit. nā tūc odoꝛ
eſſet coꝛpꝰ, ꝛ coꝛpoꝛalr̄ delatū vſqꝫ ad olfatoꝛiū, ꝛ ſic ol/
fatꝰ tangēdo ſentiret: ꝛ per ꝯñs eēt aliqs tactꝰ. Hęc ſupe/
riꝰ ſunt pleniꝰ declarata. Reliquū cōmēti eſt p ſe notuꝫ.
¶ Circa h̄ cōmentū debes ſcire, ꝙ ad ꝓbāduꝫ guſtū eē
aliquē tactū, due vię colligi pñt. altera accepta a medio
f. qꝛ abſqꝫ medio ſentit quēadmoduꝫ ꝛ tactꝰ. altera acce/
pta ab obto, qꝛ. ſ. tactile ꝛ guſtatile ſunt idē ſaltē in ſubo,
ḡ guſtus ꝛ tactꝰ idē ſaltē in ſubo, ꝛ has duas Auer. in cō/
mēto tetigit, ꝛ expoſitoꝛ in lr̄a foꝛmauit. Addit Egidius
tertiā viā acceptā ex pte ſenſoꝛij, naꝫ in q̄dā pte ſenſoꝛij
coeūt: vt in lingua. ibi. n. eſt ꝛ guſtꝰ ꝛ tactꝰ. hāc ꝛ Albertꝰ
etiā in eo libro quē de hoīe ꝯſcripſit adijcit. Addit etiā ꝛ
quartā ex modo guſtandi, naꝫ lingua nō guſtat, niſi eius
vltimū humido cōmixtum ſit.

Q̄uō guſtus ꝛ tactus differūt. ¶ Sed tunc ambigūt quō guſtꝰ differat a tactu, ita vt in
nūo ponat cū eo, ꝛ faciat 5ᵘᵐ ſenſuꝫ. ¶ Soluit expoſitoꝛ
nouꝰ, ꝙ guſtus differt a tactu vl'itate. nā tactꝰ eſt cōis toti
coꝛpoꝛi, guſtus ꝟo eſt tm̄ in q̄dā pte coꝛpis. hęc ēt ꝯ̄ctio
ſit pp additamētū nouę foꝛmę, ꝛ ideo diſtiguitur vl'ita/
te ꝛ foꝛma. ¶ Cōtra hūc arguūt noui illiꝰ ęmuli, qꝛ. ſ. vr̄
hęc poſitio ꝯ̄ dicta ab Auer. naꝫ Auer. inqͭ hīc ꝙ guſtus
nō ꝑcipit ſapoꝛē niſi ꝑcipiat humoꝛē, qui eſt ſubm, ꝛ mā
ſapoꝛis, ſꝫ ꝑcipe humoꝛē ptinet ad ſenſuꝫ tactꝰ, ḡ guſtus
eſt tactꝰ. ¶ Amplius īfra legit̄ in cōmēto, ꝙ poᵃ ꝛ oꝛga/
nuꝫ ꝯuertunt̄: ſꝫ oꝛganū guſtꝰ eſt ps oꝛgani tactꝰ, ḡ guſtꝰ
eſt ps tactꝰ, ꝛ ſic eſt qdā tactꝰ. ¶ Adhuc Ari. in 2ᵒ ꝛ 3ᵒ aīt
guſtū eē aīali neceſſuꝫ, ꝛ tactū etiā, ḡ eſt qdā tactꝰ. ¶ Sed
pace iſtoꝝ Egidiꝰ alr̄ itelligit. vbi debes ſcire vt primus
expoſitoꝛ hīc, ꝛ diuꝰ Albertꝰ in libꝛo de hoīe ſumunt, ꝙ
guſtus pōt capi vnoᵒ: vt eſt ſenſus alimenti, vt Ari. acce/
pit, ꝛ ſic pythagoꝛici nō tm̄ in aīalibꝰ ipfectis eū poſue/
runt: ſꝫ ēt in plantis, pro q̄nto alunt̄ relinquēdo nociuū: ꝛ
attrahēdo ꝓficuū, ꝛ h̄ pacto guſtꝰ nō differt a tactu niſi
vl'itate, ꝛ rōne. Ul'itate qdeꝫ, qꝛ tactꝰ eſt cōis toti, guſtus
alicui pti tm̄: vt linguę, vel ei ꝓpoꝛtionali, ꝛ ſic argᵗᵃ illiꝰ
boni hoīs cōcedunt̄. Rōne ꝟo: naꝫ guſtꝰ ꝑcipit primas
q̄litates: vt rōnē ſubeūt alimēti. tactꝰ ꝟo vt rōnē ſubeūt
qualitatis. Alioᵒ pōt ſumi, vt eſt ſapoꝝ iudiciū, vel virtꝰ
diiudicatiua, ꝛ h̄ mō guſtꝰ differt a tactu. pmo, qꝛ ſolum
hīc in aīalibꝰ ꝑfectis vſitat̄, ille in cūctis. 2ᵒ qꝛ ſapoꝛ q̄li/
tas eſt ſcḋa ex pmis reſultās, tactile ꝟo q̄litas ē ſimplex
ꝛ pᵃ. 3ᵒ qꝛ tactus toti: ꝛ cuilibꝫ pti ꝓpulſus eſt, guſtus hīc
nō niſi linguę tm̄: ꝛ ſic differūt foꝛma, obiecto, ꝛ oꝛgano:
ſalteꝫ diſpoſitiuo, nec hi legerūt v̄ba Egidij. Hęc eniꝫ in
eius v̄bis aperte colligi: ꝛ legi poſſunt.

¶ Nō igit̄ vt eſt ibi: ſic ꝛ hic eſſe de medio dicē poſ/
ſumus. nulluꝫ. n. externū eſt mediū: vt diximꝰ. vt aūt
viſibile eſt coloꝛ: ſic ꝛ guſtabile ſapoꝛ. Atqui nihil
abſqꝫ humiditate, ſapoꝛis efficit ſenſum: ſed oē qḋ
ipſiꝰ efficit ſenſuꝫ, humiditatē aut actu aut potētia
nimirū hꝫ, vt ſalſuꝫ. nā ꝛ ipm liqueſcere pōt facile: ꝛ
linguā, vt pꝫ cū liq̄ſcit humidioꝛē efficere pōt.

¶ Ut igit̄ mediū: nihil eſt. vt aūt coloꝛ, viſibi
le: ſic guſtabile, ſapoꝛ eſt. Nihil autē facit ſa/
poꝛis ſenſuꝫ ſine humiditate: ſꝫ hꝫ actu aut
potētia humiditatē, vt ſal. naꝫ facile liquabi/
le ipſuꝫ eſt, ꝛ colliquefactiuū linguę.

¶ Cōcludit cōꝑatiōnē inter guſtatile, ꝛ viſile. ꝛ vult ꝙ in
rōne medij nō ſunt cōparabiles: ſꝫ bñ in rōne obiecti. ſic
Simpliciꝰ exponit, inqͭ. [Ut qdē igit̄ medio.] i. q̄ntū ad
mediū [nihil eſt.] i. guſtatile cōparabile ad viſile [vt ꝟo
coloꝛ viſile.] i. cōparatꝰ ad viſuꝫ: vt obm [ita humoꝛ.] i.
ſapoꝛ [guſtatile.] i. ad guſtū ſe hꝫ vt obm. ḡ q̄ntū ad rōnē
medij differūt: q̄ntū ꝟo ad rōnē obiecti coeūt. ¶ Debes
ſcire ꝙ coloꝛ nō attingit oculū: quā vͥ̄, nec ptē nr̄i coꝛpo
ris. adhuc coloꝛ nō miſcet ſe in medio realr̄: ſꝫ ſoluꝫ intē/
tionalr̄, nec ēt aliqḋ defluit a coꝛpoꝛe coloꝛato: vt fiat vi/
ſio, vt dicit Democritꝰ, ecōuerſo in guſtatili. ad hoc. n. vt
guſtus fiat, vel coꝛpꝰ ſapoꝛoſuꝫ linguā tāgit, vel totū, vel
ſi ponit̄ in aliq̄ diſtantia, vtpote in aqua, per quā opꝫ vt
defluat in linguam: vſqꝫ ita vt realr̄ attigat ipſaꝫ. oīno ḡ
q̄ntū ad mediuꝫ: nulla eſt ꝯueniētia iter viſile ꝛ guſtatile,
naꝫ viſile oīno mediū reqrit extrīſecū, guſtatile ꝟo nul/
luꝫ. veꝝ q̄ntū ad rōnē obti coeūt. naꝫ ambo mouent ſen/
ſus ꝓpꝛios ad iudiciū ſenſus. ¶ Nihil tm̄ facit.] Hoc pōt
referri ad id quod in textu ꝓximo dixit. dixit. n. ſapoꝛeꝫ
fundari in hūido. hoc ḡ nūc manifeſtare vͥ̄, vel (vt Sim
plicio magis placē vͥ̄) h̄ referēduꝫ eſt ad ꝓxime dictū.
dictū. n. eſt coloꝛē, ꝛ ſapoꝛē in rōne obti conuenire, docet
nūc quō ꝯueniūt. ꝛ pmo ꝓponit hoc, ꝛ inqͭ. [Nihil tm̄ fa
cit ſapoꝛis ſenſuꝫ ſine humiditate] quēadmodū nec colo
ris ſenſuꝫ ſine lumie. ſicut. n. lumē actuat coloꝛes, ita hu/
miditas actuat ſapoꝛeꝫ. ꝓbat̄, ꝛ ſylls eſt, qḋ opꝫ aut actu
aut poᵃ eē humidū ad h̄ vt guſtet̄, nō facit ſenſum ſapo/
ris abſqꝫ humiditate: ſꝫ guſtatile opꝫ vt actu aut poᵃ ſit
hūidū: ad h̄ vt guſtet̄, ḡ ſine hūiditate nullū facit guſtati
le ſapoꝛis ſenſum. hius tangit minoꝛē. d. [Sed hꝫ actu
aut potētia humiditateꝫ] potētia quidem ſupple [vt ſal/
ſum. eteniꝫ hꝫ eliquabile ipſuꝫ eſt, ꝛ] bene [liquęfactiuū
linguę] actu ꝟo vt mel, ꝛ vinuꝫ, ꝛ hō.

Iſte aūt ſenſus. ¶ Primo pręmittit q̄ntū ad Coṁ.102.
qd guſtus, ꝛ viſus, ꝛ ſapoꝛ, ꝛ
coloꝛ non ſunt cōparabiles, ꝛ q̄ntū ad qd ſunt cōparabi/
les: ꝛ hęc in textu dicta ſunt. ¶ Et nihil recipit.] Scḋo

Collectanea textꝰ cōⁿ 102ⁱ.

oſtẽdit guſtatile nõ mouẽ guſtũ:niſi ſit actu humidum. ¶ Debes ſcire(vt ex Alex.excipi põt hic)ꝙ nullũ ſiccũ abſqꝫ humore,nec humidũ abſqꝫ ſicco guſtari põt.nã ſi ponaẽ ſal,vł piper in lingua ſicca,ipſa nõ deguſtabunẽ, niſi vel ipſa liqueſcerẽt linguã,vel ipſa ab ſaliua humectarenẽ.Ex h̃ ſeq̃ quędaꝫ eẽ ſicca,quę po ꝓxia reddũtur humida:vt piper,ſal,⁊ eiuſmodi.nã ad h̃ vt hũectẽt ſat eſt oris ſaliua.fiũt.n.actu humida ſola ſaliua.quędaꝫ eiuſmodi ſunt po remota,naꝫ ad h̃ vt guſtenẽ,⁊ humectenẽ:nõ ſatis eſt linguę ſaliua,ſꝫ pluria adhuc reqrunẽ: vt lapis:⁊ eiuſmodi,quę qdeꝫ po ꝓxia dicunẽ humida, ipſa a leui cã:vt a ſaliua liqueſcũt,⁊ ẽt linguã humectant diſſoluta calido,vt Simp aït vt ſales.⁊ hoc dicit Auer. v.g̃.inqt,ſal'qd eſt humidũ in po ꝓpinq̃:cũ velociter.ſ.a leui cã diſſoluiẽ,⁊ diſſoluit hũores,q ſunt in lingua.ſal.n. humectat ⁊ humectaẽ.ecõtra ẽt humida abſqꝫ ſicco non ſentiunẽ guſtu vt aqua.opꝫ.n.vt aliq̃ ſiccitate ↄdureſcat, ſi deguſtari debeat. ¶ Et ideo]infert tria. pᵐ,ꝙ nã non temere in ore ꝑparauit ſaliuã,naꝫ actuat ſicca:vt lumen colores. 2ᵐ ꝙ nã ꝑparauit brãchos,⁊ ſunt mẽbra p quę ſaliua in ore congregaẽ. 3ᵐ ꝙ ois ſapor actu/eſt cũ humido actu,veluti color actu:cũ lumine actu.

¶ At vo ſicuti viſus eſt viſibilis ⁊ inuiſibilis (⁊ tenebrae nãqꝫ ſunt inuiſibiles:quas etiã viſus diſcernit)⁊ eius qð valde ſplendidũ eſt(⁊ hoc eniꝫ inuiſibile dicit:ꝗꝗ nõ eodẽ,ſed alio mõ ꝗ tenebrae) ſicut igiẽ viſus viſibilis ⁊ inuiſibilis eſt,⁊ audit ſilr ſoni ſilentijqꝫ quoꝝ alterũ audibile,alterũ inaudibile eſt,⁊ etiã ſoni magni perinde atqꝫ ſplendidi viſus (naꝫ vt paru ſonus,modo quodaꝫ inaudibilis eſt:ſic etiaꝫ ⁊ magnus ac violentus.Inuiſibile vo: multifariã dici ſolet.quoddaꝫ perinde diciẽ:atqꝫ in caeteris etiã id qð impoẽ eſt.quoddaꝫ hoc pacto: vt aptuꝫ qdeꝫ ſit id hĩe quo videri poſſit illo aũt careat:aut habeat remiſſe vel praue/vt informe diciẽ aut indoctũ)ſicut igiẽ viſus inqꝫ viſibilis ⁊ inuiſibilis eſt,⁊ audit ſilr:ſic ⁊ guſtus guſtabilis ⁊ inguſtabilis eſt/qð qdem aut exiguũ hꝫ aut prauũ,aut vaſtantẽ guſtũ ſaporẽ.Videẽ aũt potabile ⁊ impotabile:eſſe ꝑncipiũ.vtrũqꝫ.n.guſtu ꝑcipiẽ. veꝝ alterũ eſt prauũ guſtũqꝫ deuaſtat:alterũ eſt amicum naturae.Eſt aũt potabile:guſtui cũ tactu cõe.

¶ Sicut aũt viſus ⁊ viſibilis eſt ⁊ inuiſibilis (tenebrę eniꝫ:inuiſibiles ſunt.iudicat autẽ ⁊ has:viſus)adhuc autem ⁊ valde ſplendidi (eteniꝫ hoc:inuiſibile eſt.alio autẽ modo:ꝗꝫ tenebrę)ſilr aũt ⁊ auditus ⁊ ſoni ⁊ ſilentij, quoꝝ aliud audibile,aliud inaudibile eſt,⁊ magni ſoni ſicut viſus eſt ſplendidi (ſicut.n. paru ſonus iaudibilis quodã modo eſt:ſic ⁊ magnus ⁊ violent. Inuiſibile aũt : aliud qdeꝫ oĩno diciẽ ſicut ⁊ in alijs,qð ipoſſibile. aliud aũt:ſi aptũ natura nõ habet,aut praue. ſicut τὸ ἄφωνον καὶ τὸ ἀτρύπητον)ſic vtiqꝫ ⁊ guſtus,eſt ⁊ guſtabilis ⁊ iguſtabilis.Hoc aũt: eſt qð paruũ,aut paruũ habet ſaporem,aut corruptiuũ guſtus.Videẽ aũt principiũ eẽ: potabile ⁊ ipotabile.guſtus.n.qdaꝫ:ambo. ἄϊρητον

ſed hoc quideꝫ eſt prauũ,⁊ corruptiuũ guſtus:illud autẽ ẜm naturã. Eſt aũt cõmune tactus ⁊ guſtus:potabile.

¶ Scðm expõneꝫ Simplicij ⁊ oĩuꝫ Ari. nũc de obto guſtus pergrit,⁊ vĩ ipſe ꝓbare ꝙ guſtus eſt,tuꝫ guſtatilis, tuꝫ iguſtatilis.vtiẽ aũt ad h̃ argᵒ a ſili,qð iductionis viꝫ hꝫ,⁊ arguit ſic,viſus eſt viſibilis,⁊ inuſibilis. auditus eſt auditilis,⁊ iauditilis,g̃ per idẽ guſt eſt guſtatilis,⁊ iguſtatilis.¶ Circa hãc rõneꝫ p̊ ponit añs,⁊ inqt.[Quẽadmoduꝫ aũt ⁊ viſus eſt viſibilis rei,⁊ inuiſibilis.] Et hanc ꝓbat.d.[Nã tenebra inuiſilis,iudicat aũt ⁊ ipſaꝫ viſus.] Idẽ oñdit in alio extremo,⁊ inquit.[Adhuc aũt ⁊ valde ſplendidi eſt,eteniꝫ h̃ inuiſile eſt. Sed alioᵒ a tenebra.] Sylls g̃ põt eẽ expoſitori ſic,h̃ eſt inuiſile:demr̃atis tenebris:⁊ ſplendido,hui eſt viſus,g̃ viſus ẽ rei inuiſibilis. ¶ Debes ſcire,vt ex Simplicio ⁊ The.ſumi põt,ꝙ viſibiliũ duo extrema ponunẽ.ſ.ꝑuatio : vt tenebra,⁊ exuperãtia:vt ſplendidũ,hęc vtraqꝫ viſus(vt dicit Ariſto.) ꝑcipit:ſꝫ alio atqꝫ alio mõ.naꝫ ꝑuationẽ diiudicat nõ ſentiẽdo,exuperãtiã vo ſentiẽdo:vt dicit Simp. ¶ Amplius ꝑuationẽ ꝑiudicat illeſe,exceſſuꝫ leſe:vt Themiſti addit,nõ g̃ male Ari.adducit.Sꝫ alioᵒ a tenebra.¶ Silr aũt.]Scðo idẽ iducit in auditu inqt.[Silr aũt ⁊ auditus eſt:⁊ ſoni ⁊ ſilẽtij,quoꝝ h̃ qdẽ auditile] vt ſonus [Illud vo nõ auditile] vt ſilẽtiũ.ſcðo idẽ ꝓbat.d.[Et magni ſoni] vt tonitrui eſt ẽt,quẽadmodũ(vt dicebaẽ)[viſus eſt ſplendidi]accepit exceſſuꝫ eẽ fere in ſenſile:pp h̃ ẜm cõſuetudinẽ acticã : vt Simp.meminit,⁊ inqt.[ſicut.n.paru ſon iauditilis:quodãmõ ſic ⁊ magn ⁊ violent] q̃ſi velit paruũ eẽ iauditile:qꝛ tenuiter tale,magnũ vo iauditile:qꝛ triſtitiã iferẽs auditui,⁊ ideo inauditile di q̊dãmõ: pro quãto eſt corruptiuũ. ¶ Inuiſile aũt.]vt Simp.aït Ari.iuiſile:quot modis dicaẽ aduertit : vt videamus q̃le inuiſibile.Cog̃ſcit viſus,q̃le vo nõ. ¶ Debes g̃ ſcire,vt Themi.⁊ Simp formãt,ꝙ iuiſibile triplex eſt.vnũ cui nec act,nec aptitudo ineſt:vt videri poſſit : vt vox,⁊ ſonus.Aliud vt cui p multa ineſt viſilitas:vt fulgidũ.Tertium qð natũ eſt videri:ſꝫ viſilitatẽ nõ hẽat:vt tenebra. vult g̃ Ari.hoꝝ triũ ſoluꝫ duo a viſu cog̃ſci.ſ.2ᵐ,⁊ 3ᵐ inquit.[Inuiſile aũt aliud qdem oio di quẽadmoduꝫ ⁊ in alijs impoẽ.]ſ.ꝙ nec actu,nec aptitudine põt videri:vt vox] aliud aũt ꝗuis aptum natũ] nõ actu [hꝫ.]ſ.vt videaẽ [aut praue] ⁊ h̃ eſt 3ᵐ Simp. reducit diuiſionẽ ad duo ſic,inuiſile,vel qꝛ nõ aptũ,vel qꝛ paruũ:⁊ h̃ duplr: vel qꝛ tenuiter:vel qꝛ ẜm exceſſuꝫ leſiue,⁊ totuꝫ bonũ ẽ. ¶ Sic ſane.]Cõducit nũc ↄcłonẽ,⁊ inqt.[Sic ſane ⁊ guſtus eſt rei guſtatilis,⁊ nõ guſtatilis,h̃ aũt.ſ.nõ guſtatile [eſt] triplex.Sꝫ ipſe ſubmeminit duoꝝ tñ,⁊ inqt[paruũ] h̃ eſt tenue[⁊ prauũ] h̃ eſt triſteꝫ hñs ſaporẽ[aut corruptiuũ guſtus] vt venenũ.ꝑtermiſit illud qð nõ eſt aptuꝫ natũ deguſtari:vt q̃ntũ ſimplex,nã ꝑſpicuũ ẽ ex viſiliũ diuiſione.¶ Videẽ aũt.] Nunc (vt Simplicio ⁊ Themiſtio placet)qd cõe guſtui ⁊ tactui reſumit,⁊ p̊mo accipit ꝙ humiduꝫ poculentũ:vel non poculentũ:tanq̃ p̊nᵐ eſt.ſ.ipſi deguſtationis,hãc vĩ ſyllogiçare ſic,ea quę guſtus eſſe quodãmõ vĩ ſunt p̊n eius. Ponit minorem in textu.d.[Guſt.n.vĩ] ſenſus qdã ſup.vt[ambo]illa,ergo ea ſunt guſtus p̊n,ſed qũo poculentũ hoc eſt humidum ſic p̊nᵐ alr Themi.alr Simplici explanat. Themiſti qdẽ inqt,guſtabiliũ itaqꝫ initium humor eſt,vtpote:qui pro mã ſit ſapori,mã porro initium ſui gñis ⁊ ipa eſt.ſic ergo apud Themi.humor eſt p̊nᵐ : vt mã ſaporis,⁊ hoc vĩ mens Ariſt.ſupra. ¶ Simplici vo aït ꝙ ſapor ⁊ eſt actu,⁊ eſt po.ſapor actu ẽ actu humidus.ſapor ptãte eſt

Collectanea textᵒ cõⁿ 103.

po͡ate humidus. ſic ḡ pro q̄to humor actuat ſapores, vt ſint potētes mouere guſtū, p̄n ſapoꝝ: ⁊ guſtus eſt velut lumē eſt act⁹ ⁊ p̄n actuās colores, ⁊ hec quodāmodo in idē incidūt. ¶ Sꝫ hoc.] Dictū eſt guſtū eē vtrūqꝫ. ſ. poculentū: ⁊ nō poculentū, explanat nūc guſtuꝫ eſſe ambo hec: mō diuerſo, ⁊ inqt. [Sꝫ h̄ qdeꝫ] ſubaudi: vt [prauū ⁊ corruptiuū guſtus] ⁊ ſic nō poculenti eſt veluti praui. [Illud aūt.] ſ. poculētū eſt ipſius guſtus: vt [ſm nāꝫ.] i. cōueniēs ⁊ amicum. ſic igit̄ (vt Themiſtio ⁊ Simplicio placet) ſapoꝝ qdā eſt poculentū. ſ. qđ amicū ⁊ ꝯueniens ⁊ n̄ale guſtui, qdaꝫ ipoculentū: vt qđ inimicū ⁊ p̄ternāle guſtui. Addit nūc ꝯuenientiā. d. [Eſt aūt potabile cōe tactus, ⁊ guſtus.] Sed al̄r atqꝫ al̄r vt ſubſcribūt Themi. ⁊ Simp⁹. nā poculentū: vt humidū eſt, ad tactū ꝑtinet, vt saporē h̄ns: ad guſtū. Tale aūt poculentū, ſi tēperamētū excedit: q̄tenus guſtatile: diſſoluet guſtū. q̄ten⁹ vo tactile: collabefactat aīal vniuerſuꝫ, nā tact⁹ eſt v̄lis ſenſus.

Com̄. 103ᵐ. **Sermo eius ⁊ c.** ¶ Premittit p̄mo textū potere [⁊ alienatio] p̄mittit 2° quot modis vl̄r dicat̄ aliqd inſenſibile, ⁊ vult iſenſile tribus modis dici, vel pp carētiā formę ſenſilis re⁹ ſenſus: cui⁹ eſt, vel qđ in ſe intēſum eſt re⁹ ſenſus illi⁹, vel qđ debile. ¶ Uerbi grā.] Nunc exēplificat. p̄mo in viſu. 2° in auditu. 3° in guſtu, ⁊ ſmo ꝯſpiat⁹. ¶ Oia. n. iſta.] Syllogiçat qđ dixerat ſic, quęcūqꝫ p̄uationē ſenſibilitatis aliq̄ mō icludunt ſunt quodāmō inſenſibilia. ſꝫ p̄uatio ſenſibilis, ſenſibile intēſuꝫ, ſenſibile remiſſum: re⁹ cuiuſcunqꝫ ſenſus: ſunt p̄uatiōes, vel p̄uatiōes icludūt, ḡ inſenſibilia. ¶ Scđm qđ humiduꝫ.] Tāgit q̄uo idē eſt tact⁹ ⁊ guſt⁹ ſubꝫ ſm rē: ſꝫ nō ſm modū, ⁊ ait poculētū inq̄tū hūidū eē ſubꝫ tact⁹, inq̄tū vo ſaporoſuꝫ eē ſubꝫ guſt⁹. ḡ re idē ſunt, ſꝫ mō diſcrepāt. hec oia in textu ſūt declara.

Utrū humidū ꝑcipiat̄ a guſtu ⁊ tactu. Aug. Egidi⁹ ¶ Quęrūt noui, vtrū humidum ꝑcipiat̄ a guſtu, ⁊ tactu. ¶ Sine argumētis nūc Egi. tenet q̄ ſic al̄r atqꝫ al̄r. a guſtu qdeꝫ ſcđario, a tactu p̄ncipal̄r, ⁊ fundamētū ei⁹ eſt, qꝛ (vt dī p̄ ph̄oꝝ) mā cū forma eſt cā oīuꝫ accidētiū, ⁊ ſic mā coagit. 2° qꝛ eſt mā, ⁊ necīo ſubm imutationis ſenſibilis ppꝛij. ¶ Reꝫ hāc ꝯfirmat Auer. cōmēto 101° ait. n. ⁊ iſte ſenſus nō cōprehēdit ſaporē: niſi cōprehēdat hūorē, ⁊ ponit fundamētū Egidij. d. Cū ſit ipoſe vt denudet̄ ab eo, ⁊ cōprehēdere humorē eſt aliqd tāgere. ¶ Scđo arguit̄ p̄ncipal̄r, inimicū ⁊ p̄n ſaporis ꝑcipit̄ a guſtu. Sꝫ vt Themi. ait, humor eſt p̄n ſapoꝝ, ḡ percipit̄ a guſtu. ¶ Tertio act⁹ ꝑcipit̄ cū re actuata: vt lumen cū colore. ſed (vt Simp. dicit) hūor eſt act⁹ ſapoꝝ: vt lumē coloꝝ, ḡ ſapor ⁊ humor ꝑcipiunt̄ a guſtu. ¶ Sꝫ ꝯ hec oblatrāt

Neg. iunio‑res. nouelli. p̄mo qꝛ nullū ſenſibile ꝓpꝛiū ꝑcipit̄ ꝑ ſe a ſenſu exteriori: cui⁹ nō eſt ꝓpꝛiū, ſꝫ ꝑ accńs. ¶ Scđo qꝛ tunc humor eſſet ſenſibile cōe, qꝛ ꝑcipet̄ ꝑ ſe a duob⁹ ſenſib⁹. ¶ Tertio Auer. ⁊ Themi. dicūt ſaporē ⁊ poculentū ꝑcipi a guſtu, ⁊ tactu: ſꝫ a guſtu vt ſaporē h̄ns, a tactu vt humidū, ḡ humidū nō ꝑcipit̄ a guſtu. ¶ Sed quot modis dicat̄ guſt⁹, ⁊ qs guſtuū ꝑcipiat hūorē, ⁊ qs guſt⁹ ſit aliqs

Opīo ꝓp̄a tact⁹: dictū eſt cōmēto 101°. Nūc vo tenem⁹ q̄ ſumēdo guſtū pro po⁹ diiudicatiua ſapoꝝ, ſic nō ꝑcipit humiduꝫ: niſi per accńs: vt viſus dulce in lacte: ſꝫ vtcūqꝫ. Hec arg⁹ ꝯ Egidiū nō cogūt. ¶ Ad p̄ⁿ diceret Egidi⁹ humores ꝑcipi ꝑ accńs a guſtu: ⁊ ꝑ ſe inq̄tū mā ⁊ ſubm ꝓpꝛiū ſaporis ꝑcipit̄ ꝑ ſe, ⁊ nō p̄ncipal̄r, ſꝫ ſcđario. inquātū vo humidū abſolute: ꝑ accńs ꝑcipit̄, nā ſic eſt obm ꝓpꝛiuꝫ tact⁹. ¶ Per ideꝫ ad 2ᵐ dđm q̄ humidū: vt mā ⁊ ſubm eſt po⁹ remota ſenſile a guſtu, ⁊ ſic nō eſt ſenſile cōe. vel dic q̄ humidū eſt guſtatile: vt mā, ⁊ ſubm: ſꝫ ſi eēt ſenſile cōe debēt eē inquātum humiduꝫ ſenſile ab vtroqꝫ vt dixit Auer. Unū ſenſile cōe eſt, qđ inq̄tū tale ꝑcipit̄ a ſen

ſu, inq̄tū ſenſus: mō humidū inq̄tū hūidū nō ꝑcipit̄ ab eis inq̄tuꝫ ſenſus, ⁊ hec fuit determinatio nr̄a ſupra ſcā. Ad formā ergo negat̄ ꝯñia, qꝛ opꝫ vt ꝑcipiat̄ inquātuꝫ tale a plurib⁹ ſenſibus: inquātuꝫ ſenſus.

¶ At vo cuꝫ guſtabile ſit humiduꝫ: neceſſe eſt ⁊ inſtrumentū ſenſus ipſius neqꝫ humidū eē actu / neqꝫ etiaꝫ tale vt humectari nō poſſit humidūqꝫ euadē. patit̄. n. aliqd guſtus ab ipſo guſtabili: ea nimirum rōne qua guſtabile eſt. Neceſſe eſt igit̄ inſtrm̄ guſtus: potētia qdeꝫ humiduꝫ eē / humectari aūt actu. ita aūt humectari: vt eius cōſeruet̄ cuꝫ humectat̄ / ratio. Signū aūt eſt: linguā neqꝫ cū eſt valde ſiccā / neqꝫ cū eſt nimium humida / ſentire. Is. n. tactus fit humidi primi: perinde atqꝫ ſi cū praeguſtauerit qſpiaꝫ vehementē acrēue ſaporē / deinde aliū guſtet. ⁊ vt in aegrotātib⁹ fit: qb⁹ cuncta vident̄ amara / q̄ lingua ſentiunt tali humiditate referta.

¶ Qm̄ aūt humidū eſt guſtabile: neceſſe eſt ſenſoriū ipſius, neqꝫ humidū eſſe actu, neqꝫ nō potēs fieri humidū. patit̄. n. aliqd guſtus a guſtabili: ſm q̄ guſtabile eſt. Neceſſariuꝫ eſt ergo humectatum iri: qđ pōt humectari ſaluatū, nō eſt aūt humiduꝫ, guſtatiuū ſenſoriuꝫ. Signū aūt eſt: neqꝫ ſiccā exiſtentē linguaꝫ ſentire, neqꝫ multū humidaꝫ. hic enim tactus: fit primi humidi. vt cū qs anteguſtato forti ſapore: guſtat alterū. ⁊ vt ęgrotantibus, amara oia vident̄: propterea q̄ lingua plena hmōi humiditate, ſentiunt.

¶ Senſere expoſitores Ariſto. nūc de guſtatorio, hoc eſt inſtrō guſt⁹ agere, ⁊ ꝓponit hāc ꝯcl̄onē, guſtatoriū neqꝫ eſt actu humidū, neqꝫ ēt tale: vt humectari nō poſſit humidūqꝫ euadere, ⁊ ſic actu qdē nō humidū: po⁹ vo ſic, ⁊ ꝓponit ad h̄ enthimema, ⁊ inqt. [Qm̄ autē guſtatile eſt humiduꝫ.] ſ. denolatiōe accepta a mā: vt placet Themi. vt dī albū eſt corporeꝫ. [Neceſſe eſt ipſi⁹ ſenſoriū: neqꝫ actu eſſe humiduꝫ, neqꝫ ipoſe fieri humiduꝫ.] i. actu non eſſe humectū: ſed h̄ri potentia. Hanc ſyllogiçat ſic, omne qđ patit̄ a guſtatili: inquātuꝫ guſtatile eſt actu p̄uatū humore: potētia vo humectabile. ſed guſtatoriū eſt patiēs a guſtatili inquātuꝫ guſtatile, ergo guſtatoriū eſt potētia humiduꝫ: actu vo nō. Prio ponit minorē, ⁊ inquit. [Patitur eniꝫ guſt⁹ aliqd a guſtatili inquātuꝫ guſtatile.] Hec eſt minor. [Ergo necīuꝫ humectatū fore: qđ poſſibile eſt humectari] dico ipſuꝫ guſtatoriū [ſaluatuꝫ.] i. neceſſe eſt ipſuꝫ guſtatoriū eſſe potētia humectabile, ipſo exiſtente ſaluo. ſenſoriū aūt guſtatiuū actu non humiduꝫ. Hec eſt ꝯcluſio. Dixit ſaluatū (vt Simplici⁹ notat) qꝛ guſtatoriū a ſaporib⁹ nō patit̄: ſm ſubꝫ: ⁊ ſm trāſmutationē ſubaleꝫ, ſꝫ vt ſeruatū q̄litate ꝑcipet. ¶ Signū aūt.] Hec ꝓbat a ſigno, ⁊ arguit ſic. [Signū aūt, neqꝫ ſiccā exñtē linguā, neqꝫ multū humidaꝫ ſentire.] ⁊ h̄ oſtēdit. d. [hic eniꝫ.] ſ. guſtus ſemꝑ fit [tact⁹ p̄mi ſaporis.] q. d. q̄ oia deguſtādo tāgit ad moduꝫ p̄mi ſaporis [ſicut cū aliqs q ante guſtauit fortē ſaporē guſtet altꝫ] h̄ eſt p̄ⁿ exēpluꝫ. deide tāgit ſcđꝫ exēplū. d. [Et vt laborātib⁹.] ſ. febre cholerica [amara oia vident̄, propter id q̄ lingua plena eiuſmodi ſapore.] ſ. amaro, ſentit deguſtando. Ex his duobus (vt Simplici⁹ addit) collige guſtatoriū nec eē ita aridū: vt repugnet ipm deguſtare, nec ita humidum: vt oia humo

Collectanea text⁹ cōⁿ 104ᵘ.

tiet, ⁊ ſic debet hr̃e humiditatẽ quãdã cõnalẽ: vt auris aerem habet. Hec Ariſto. de guſtatorio.

Com̃.104. Cum declarauit. ℂ Vr̃ introductio Auer. altera a nr̃a. ipſe enim vult Ariſto. declarare quoddã ꝓpriũ linguę, ⁊ certe non eſt hęc diuerſa a nr̃a, nã hoc nõ eſt aliud q̃ pertractare de guſtatorio. ℂ Et qr mã.] Arguit nũc illud ꝓpriũ ſic, mã ſapo⁊ eſt humor, ḡ recipiẽs saporẽ recipit humorẽ. ꝯñtia tenet, qr mã coagit cũ foã: vt dixit Egidi⁹, vl̃ qm̃ eſt mã imutationis. oĩs. n. mã imutationis mouet eodem motu: vt foã cui ſubeſt, vltra, recipit humorẽ, ergo guſtatoriũ actu caret humore, potẽtia ṽo humeſcit, vltimã ꝯñtiam ꝓbat. d. Cũ ſit inat⁹ recipere ſaporẽ: qḋ eſt ipoſſe ſine receptione humoris, qr igit̃ oẽ recipiẽs debꝫ eẽ denudatũ a nã recepti, humor eſt receptũ, ḡ guſtatoriũ debet eſſe denudatũ ab humore. ℂ Et dixit.] Declaratur opꝫ guſtatoriũ nõ eſſe actu humectũ, ⁊ hoc ꝑ illam maximã, oẽ qḋ eſt tale in actu nõ recipit aliqd eiuſdẽ gñis in actu: inquãtũ in actu. vt exẽplo teſtat̃. d. Viſus. n. ſi hr̃et aliquẽ colorem in actu, nõ reciperet colores. ℂ Debes ſcire q̄
Com̃.4°. Auer. declarabit hãc maximã 3° huius: ⁊ 3° cęli declauit.
Com̃.67°. Nunc ṽo itellige aliqḋ actu tale poſſe recipe aliud tale, vt oculus colorat⁹ eſt, ⁊ tñ recipit colores. ſed Auer. adijcit inquãtũ tale, nã accidit oculo inquãtũ colorato videre. ſatis. n. eſt vt oculus inquãtũ videns nõ ſit coloratus. Et tu attẽde ṽba ſuꝑflua Ioãnis 4° huius. vbi hanc maximã credidit exponere. ℂ Et eſt neċe.] Declarauit q̄ guſtatoriũ nõ põt eſſe actu humidũ, nũc q̄ ſit potẽtia tale explanat, ⁊ q̄ aliq̃ mõ humidum ſit, ⁊ arguit ſic, guſtatoriũ patit̃ a guſtabili, oẽ guſtabile eſt humidũ, ḡ guſtatoriũ eſt poſſibile pati ab humido. vltra eſt paſſibile ab humido, ḡ eſt in diſpõne qua põt pati ab humore, ⁊ nõ in ſe humidũ, ⁊ ſaluatũ ab accñtib⁹, hoc eſt non aridũ, neq; ſuꝑflue humidũ, ⁊ ſic opꝫ vt ſit in diſpoſitiõe media, ⁊ ſignũ q̄ guſtatoriũ dꝫ eẽ elongatũ ab extremis ꝓdictis, ⁊ in diſpõne media, oſtẽdit nũc ſigno tali. ſ. q̄ guſtatoriũ: vtpote lingua: cũ fuerit vel intẽſe ſicca, vel intẽſe humida: nõ ſentit ſapores. ſꝫ cũ eſt ꝯtẽperate in diſpoſitione media: ſentit ſapores oẽs. ſic igit̃ vult q̄ guſtatoriũ hr̃eat nãlẽ humiditatẽ, quẽadmodũ auditoriũ cõnãlem aerẽ, ⁊ viſoriũ cõnãlẽ trãſparẽtiã. verũ eiuſmodi humiditas nõ dꝫ eſſe exceſſiua ad aliqḋ extremũ. ſ. nec ad ſiccũ: nec ad humidum. ℂ Et cũ lingua.] Docuit q̃lis dꝫ eſſe humidas, nunc docet q̄ illa dꝫ eſſe nãlis: ⁊ nõ extranea, ⁊ p̃mo ꝓponit hoc, ⁊ inqt. Et cũ lingua ſit inata recipe ſaporẽ: inquãtũ mixta humiditati, neċe eſt vt ſuꝑa ipſã nõ dominet̃ alia, ⁊ extrema humiditas. Hanc ꝓbat, nã p̃⁹ humiditas. ſ. ſaporoſa dominãs in lingua. ſ. intẽſa ipediet eã ad recipiẽdã ſcḋã humiditatẽ. Cuius exẽplũ eſt de eo, qui guſtauerit aliquẽ ſaporẽ fortẽ: vt fortiſſime ama⁊ poſtea guſtauerit aliũ ſaporẽ. ſ. debilẽ. Tunc nõ ſentiet 2ᵐ ſaporẽ: pp̄ dñiũ p̃mi ſuꝑa linguã. Etiã declarari põt idẽ ⁊ in viſu, ꝓpterea qr cũ oculus videt ſolem: alia nõ videt bene, imo vident̃ oĩa: tanq̃ ſol. ℂ Aduerte tñ q̄ ſi ſcḋs ſapor ſit fortior p̃mo: ſentiretur qdem: ſꝫ ꝯfuſe vt experiẽtia docet, vbi ṽo remiſſius: vix ſentit̃. ℂ Ex his ꝯſpicuũ primo, q̄ lingua, quę eſt guſtatoriũ, dꝫ eſſe aliq̃ ex ꝑte humida, nõ intenſe ad aliqḋ extremo⁊ vergẽs. Pꝫ ſcḋo, q̄ ei⁹ humiditas nõ debet eſſe extranea, ⁊ ꝑternãlis, ⁊ ſic debꝫ eſſe cõnãlis: vt diximus. ℂ Et ſic ifirmi.] Idẽ ꝓbat exẽplo accepto ab ifirmis, ⁊ vult̃ ſilitudine hac vt infirmę linguę ab humore cholerico infectę nõ ꝑſentiũt ſaporẽ deforis accedentẽ: ꝓpter priſtinã lingua⁊ alterationẽ: ita qui guſtauit p̃us aliquẽ ſaporẽ, ⁊ ſua lingua remãſerit ifecta illo accñtali ſapore: tunc. n. nõ apprehẽdit humorẽ ſaporis ꝓprij, niſi admixtum cũ q̃litate illi⁹ p̃mi humoris. ſic igit̃ ſcḋs ſapor admiſcebit̃ p̃mo, ⁊ neutrũ ſeorſũ ꝑcipiet, ⁊ tũc: vt di neċio accedet: vt nõ cõprehẽdat ſaporẽ. nã nõ cõprehẽdet materiã ſaporis, hoc eſt hũiditatẽ in diſpõne illa, ſm̃ quã eſt mã illi⁹ ſaporis. vult ḡ q̄ qñ lingua aliq̃ ſapore intẽſo ifecta eſt vt amaro: vel alio eiuſmodi: nõ põt ꝑſentire ſaporẽ nouũ. ⁊ cã ẽ, qr ſapor nou⁹ nõ ſentit̃: niſi ꝑſentiat̃ ei⁹ hũiditas, quę eſt illi⁹ mã, ⁊ illa nõ põt ꝑſentiri, ⁊ lingua ifecta nõ põt ſentire diſtincte eã, ḡ nec ſaporẽ admixtũ illi hũiditati. ℂ Ex his ꝯſpicuũ ad Auer. mentẽ hũiditatẽ a guſtu ꝑſentiri: vt Egi. dixit, ſꝫ de hoc diximus.

ℂ Ambiges vtrũ humiditas ꝯnãlis ſit neċia guſtatorio? Et vi q̄ nõ, nã oẽ recipiẽs dꝫ eẽ denudatũ a ſpẽ ⁊ nã recepti: vt dicem⁹ 3° hui⁹. ℂ Dicũt qdã q̄ illa humiditas eſt mediocris, ⁊ qr mediũ eſt expoliatũ ab extremis: iḋ illa nõ ipedit extrema. Sed pace ho⁊: hęc rñſio primo aberrare vi, qr de mẽte Auer. mediũ, ⁊ extrema ſũt eiuſdẽ ſpẽi, vt plib⁹ locis auſcultationis phicę notauimus. 2° qr tũc guſtus nõ poſſet ſentire aliquẽ ſaporẽ in tanta hũiditate humidũ. ℂ Et ideo mihi vi eẽ dõm, q̄ aliqḋ eẽ neċiũ ad aliquẽ actũ põt duplr̃ itelligi, vel vt mediũ diſpoſitiuũ, vel vt mediũ receptiuũ: vt alibi dixim⁹. hęc ḡ hũiditas ẽ neċia guſtatorio: vt diſpoſitio: ⁊ mediũ diſpoſitiuũ, nõ aũt vt mediũ receptiuũ, ⁊ vt rõ recipiendi. ℂ Ad argᵐ ꝯſpicua eſt ſolo. nã guſtatoriũ humidũ recipit humores: nõ tñ inquãtũ humidũ recipit: vt recipiẽs humores caret humore. Nã humor nõ eſt de rõne formali recipiẽtis: ſꝫ ſit ei⁹ diſpoſitio, ⁊ hoc nõdum viderunt noui. ℂ Scḋo ambigũt recẽtiores. nã Ari. dicit in textu exceſſiua ſenſibilia: nõ eẽ ſenſibilia: ⁊ tñ ait guſtũ eẽ ꝑceptiuũ oĩũ ſapo⁊. ℂ Soluũt qdã q̄ ſenſibilia itẽſa pñt ſentiri po⁹ dñata ab aptitudine: nõ aũt a po⁹, nã ſũt apta nata ſentiri: ſꝫ defectu ſenſoꝝ nõ poſſint ſentiri. ℂ Sed hoc puerile eſt, nã aptitudo in ambob⁹ extremis eſt po⁹. mõ ſenſile exceſſiuũ eſt aptũ natũ ſentiri, ⁊ ſenſoriũ eſt aptũ natũ ipm̃ ſentire, ergo hęc duo pariũt potentiam. Ampli⁹ po⁹ nata ferri ſuꝑa aliqḋ obm̃ adęquate, eſt potens ferri ſuꝑa qḋlꝫ illi⁹. ſed guſtus ſuꝑa guſtatile q̃tũe fert̃, ergo ſuꝑa qḋlibꝫ. ℂ Dõm ḡ vt Simpli. ait, q̄ tã ex ꝑte obiecti q̃ ſenſoꝝ intẽſe ſenſibilia pñt ſentiri. ſed dicunt̃ inſenſibilia, qr cũ ſentiunt̃, cũ offenſione organi ꝑſentiunt̃, ſicut male ambulans: nõ di ambulare: ⁊ ſic tollitur cõtradictio in textu.

ℂ Spẽs aũt ſapo⁊ ita ſeſe hñt: quẽadmodũ colo⁊. Dulce nãq; ⁊ ama⁊: cõtraria ſimplicia ſunt. haeret aũt dulci qdẽ pingue: amaro aũt ſalſum. At inter haec collocant̃: acre acerbũ, acidũ atq; acutũ. hae nãq; fere differẽtiae: vident̃ eſſe ſapo⁊. Quare guſtus qdem inſtrũm: id eſt qḋ eſt potẽtia tale. Guſtabile aũt: id qḋ ipſũ actu facere põt.

ℂ Spẽs aũt ſapo⁊, ſicut ⁊ in colorib⁹, ſimplices qdẽ ꝯrię ſunt: vt dulce ⁊ ama⁊. Conſequũtur aũt: illud qdẽ pingue, hoc ṽo ſalſum. Media aũt ho⁊: acre, ⁊ auſterũ, ⁊ acerbũ, ⁊ acidum. fere. n. hę: vident̃ eſſe ſapo⁊ dr̃ię. Quare guſtatiuũ eſt: qḋ potentia eſt hmõi. Guſtabile aũt eſt: factiuũ actu ipſius.

ℂ Vt Alex. dixit in prioribus, ⁊ in perihermenias, qñ genus eſt analogũ, eius declaratio nõ ꝑficit̃: niſi enumerãdo illi⁹ ſpẽs: qr ergo guſtatile ⁊ ſapor qḋ eſt genus obiecti guſtus, vel eſt quid equiuocum, vel quid analogum:

Vtrum guſtatorio ſit neceſſaria humiditas cõnãlis. Com̃.4°.

Collectanea text⁹ cõ° 105.

ideo opus erat Ariſt. in declaratione ei⁹ enumerare oēs: vel famoſiores ſpēs ſaporis, ꝛ inquit. Spēs autē ſapoꝝ quēadmoduꝫ ꝛ in colorib⁹ ſimplices qdem ōrię .i. extremę: ſunt dulce, ꝛ amaꝝ, cōtiguę ꝟo cū bis ſunt: cū hac .ſ. dulci pingue, cū illa ꝟo .ſ. amaro ſalſuꝫ. medię aūt hoꝝ .ſ. dulcis ꝛ pinguis ex vna, ꝛ amari ꝛ ſalſi ex altera: ſūt acre ꝛ auſterū .i. acerbū, ꝛ ponticū .i. acidū ꝛ acutū, ꝛ ſic ſeptē ſunt in tex. enumeratę ſpēs ab Ariſt. ꝛ qm̄ vt Simplici⁹ ait incōp̄rehēſibiles fere ſunt ſapoꝝ ſpēs ꝛ formę. nam qdaꝫ his addunt, qdam etiā minuūt, oēs reducit ad has ſeptē tanq̄ ad euidentiores ꝛ famoſiores, ꝛ inde ſubſcripſit. [fere .n. hę videnť eē ſapoꝝ ōię] hinc ꝑſpicuū q̄tū vacu⁹ eſt labor eoꝝ qui enitunť reddere ſufficiētiā eaꝝ: cuꝫ numerus eaꝝ ab Ariſto. tradať incertus: deinde cōcludit qd guſtatorium, ꝛ ſermo pꝫ.

Com̄.105°. Et diſpoſitio. Reſumit Auer. p̄mo tex. ſniaꝫ, ꝛ vult de ſaporib⁹ ita eſſe dōm: vt dici ſolet in colorib⁹. nā in colorib⁹ ponunť extremi ſimplices, medij ex extremis cōmixtis euariati ſm ꝓpinquū ꝛ remotū ab extremis ꝛ in ſaporib⁹ differēdūꝫ, ꝛ quę dicit ꝑſpicua. Poſſet hic qęri de cōpoſitione medio, quę oia ēt tangit Auer. primo auſcultationis phȳcę. ꝛ

Cōmento 47. ꝛ 56. etiā in 5° eiuſdem. ꝛ 10° p̄mę phȳę. ꝛ 4° celi. ꝛ alibi ēt nos

Cōmento 6. ꝛ 52. tetigimus, ꝓpterea bona fronte hic ꝑtermittim⁹. ⁋ Et

Cōme.23°. hoc qđ dixit.] Hic digrediť, ꝛ p̄mo mouet .q. circa verba

Cōme.24°. Ariſto. ꝛ ait, ꝛ hoc qđ dixit in colorib⁹ manifeſtū eſt. naꝫ in eo oēs ꝯcordant. in ſaporib⁹ ꝟo hꝫ .q. naꝫ nō oēs ꝯcordant. ⁋ Gal. .n.] Declarat cāꝫ .q. ꝛ p̄mo narat Galeni poſitionē. Gal. .n. diſcordat ab Ariſto. in multis. ſꝫ potiſſime quātū ad extremas ōias ſapoꝝ. Naꝫ Gal. ponit in vno extremo ponticum, ꝛ acetoſuꝫ: ꝛ hos frigidos, ex alio ꝟo extremo ponit acutū, ꝛ amaꝝ: ꝛ hos calidos. ponit ſcđo in p̄mo gradu ponticū: ꝛ in ſcđo illi cōtiguū acetoſuꝫ: ꝛ ħ ga ponticū frigidi⁹ eſt acetoſo. in alio extremo: in primo gradu ponit acutū: ꝛ in ſcđo illi cōtiguū ponit amarū, qꝛ acutū calidi⁹ eſt amaro. reliquos ꝟo oēs enumerat medios, vt in ei⁹ figura perſpicuū. ⁋ Et ſi cōceſſerimus.] Tangit nūc fundamēta pro ꝛ cōtra. Nam vel ponimus oēs ſapores ꝯſeq calorē tm̄ ꝛ frig⁹ .ſ. aliquos calorē tm̄, ꝛ aliquos frigus, vel ponim⁹ indifferēter saporē poſſe cōſequi ōiuꝫ vel caloris vel frigoris. Tunc tāgit duo, ꝛ d. p̄mo ꝙ iuxta p̄mū fundamētū Gal. bn̄ dixit, ꝛ hoc ingt. Et ſi nos ꝯceſſerimus ꝙ iſti ſapores ꝯſequūtur calorē: ꝛ frigus. hoc eſt ꝙ qdaꝫ ex vno extremo ꝯſequanť ōium calidi, qdaꝫ ex alio extremo ōium frigidi, tunc neċe eſt ꝙ cōtrarietas in iſtis attendať penes vltime calidum, ꝛ penes vltime frigidū, ꝛ q̄tū ad hoc Gal. bene dicit, ꝛ ſic cōſiderādo cōtrarietatē in ſaporib⁹ ex nā rei, ꝛ penes ōminiū ſimpliciū Gal. nō errauit. ⁋ Et ſi cōceſſerimus.] Oſtendit ſcđm .ſ. q̄tū ad qd eſt error, ꝛ ingt. Et ſi ꝯceſſerimus, ꝙ iſta eſt de ſaporibus ſicut de colorib⁹ .ſ. ꝙ ſunt extremi ꝛ numerati penes relationē ad ſenſum, ꝛ nō penes nāꝫ reꝝ, ꝛ ōiia ſimpliciū, ſic idē ſapor eē pōt a caliditate ꝛ frigiditate, ꝛ ſic nō accidet illud impoſſe Galeni, qđ accepit in ſua pōne. Et q̄ſi velit ꝙ ſapores pn̄t dupl'r cōſiderari, vel vt obiecta guſtus: vt .ſ. mouēt vel apta nata ſunt mouere guſtū, ꝛ ſic nō ordinanť penes oppōnem calidi ꝛ frigidi, vel humidi, vel ſicci. ſꝫ penes aptitudinē mouēdi: vt qꝛ amaꝝ eſt aptuꝫ natū ſumme affligere guſtuꝫ, ſortiť extremū vnū, ꝛ qꝛ dulce eſt aptū natuꝫ ſūme oblectare eū ſortiť, alteꝝ extremū, ꝛ ſic quo ad aptitudines nāles mouēdi ſenſuꝫ ſunt dulce ꝛ amarum extremę ōię. Alio⁰ ꝯſiderari pn̄t ſm nās reꝝ, ꝛ ōiia qualitatū: ꝛ ſic in vno extremo eſt ponticū, eo qꝛ in eo plus q̄ in cęteris ſupexcedit frigiduꝫ. ꝛ in alio extremo repiť acutū, eo qꝛ in eo plus q̄ in cęteris ſupexcedit ſp̄m calidū. nec exceſſus hoꝝ eſt in alijs tant⁹ quātus in his, ꝛ ꝓpterea penes ōiuꝫ hoꝝ hę q̄litates ſortitę ſūt extremitates, ꝛ hęc vi mens Gal. pōt ēt fieri ali⁹ ordo penes humoris exuperātiā ꝛ ſicci: ꝛ tunc dabunť alia extrema. ſꝫ qꝛ q̄litates actiuę ſunt ſimpl'r p̄mę: ideo ſortitę ſūt rōnes extremas, ꝛ hoc mō pn̄t oēs ꝯcordari, nec vllus recētioꝝ intellexit Auer. hic, nec per ꝯn̄s Gal. ⁋ Et vi ꝙ hęc.] Nūc reprehendit Gal. ſi ipſe velit ſapores: vt obta: ordinari penes ōiia, ꝛ arguit ſic: quęcūqꝫ indifferēter pn̄t repiri: nūc ſub caloris ōiio: nūc, ſub frigoris exceſſu nō ſortiuntur gradus latitudinis penes calidi ꝛ frigidi variationē: vt obta guſtus, ſꝫ amaꝝ ꝛ dulce reperiunť idifferēter: vt amaꝝ in p̄meua fructuū origine ſupabūdat in frigore, amaruꝫ ꝟo in reb⁹ aduſtis ſupabūdat in calore. ſil'r ꝛ de dulci, nā fruct⁹ frigidi in p̄n⁰ ſunt inſipidi, in fine dulceſcūt, ꝛ non euariāt tēperiē. ḡ ſapores ꝛ obiecta guſtus nō euariātur penes ōiia qualitatū p̄maꝝ. hoc argu̅ᵐ ꝯcludit demonſtratiue ꝙ ſapores: vt obta guſtus: non graduanť penes ōiia qualitatū ſimpliciū. Sed Gal. itelligit ſapores graduari penes nās reꝝ ſm ōiia ſimpliciū q̄litatū. ⁋ Debes tn̄ ſcire ꝙ extremę ſapoꝝ ōię, acceptę ſm nās reꝝ, ſunt inuariabiles: vt tenēt extremū. ponticū in ſummo nō pōt dari: niſi in eo ſupexcedat frigidum plus q̄ in alijs. ſil'r nō pōt eē in ſūmo acutū niſi in eo ſupabundet calor plus q̄ in alijs. ſꝫ capiēdo eos: vt nō tenent extrema: pn̄t euariari de calore in frig⁹, ꝛ ſic legiť apud Gal. acutuꝫ in extremo tenere extremū: vt remiſſe acutū teneť mediuꝫ, qꝛ calore minuiť. ⁋ Et ſignū ei⁹.] Scđo arguit Auer. ſapores, qb⁹ tranſiť ab amaro in dulce, magis hn̄t rōnem medioꝝ q̄ extremoꝝ. ſꝫ ponticū ꝛ acutum ſunt ſapores quib⁹ ſit trāſit⁹ ex amaro in dulce, ḡ ſunt poti⁹ medij q̄ extremi. Minor declarať in fructib⁹, in qb⁹ aliqñ ſit trāſitus mediāte charopo .i. pontico, ꝛ aliqñ mediāte kiano ꝛ acuto. ⁋ Simil'r ēt debes ſcire, ꝙ argu̅ᵐ iſtud nō ꝓbat plus: niſi ꝙ pōticū ꝛ acutū reᵉ guſt⁹, ꝛ vt illi⁹ obta: nō ſūt extremi. nā ꝯtingit ꝑ ipſos reᵉ guſtus tranſiri ab amaro in dulce: vt ꝑſpicuū eſt in fructib⁹ aliqb⁹, ꝛ aliqñ ēt cōtingit ecōuerſo, per dulce ꝛ amaꝝ ꝑtrāſiri de pōtico in acutum: vt in piperib⁹ narrāt, ꝛ ſic reᵉ guſtus nō tenēt extremuꝫ. ſed ſm ōiia ſimpliciū q̄litatū: ꝛ vt in ſūmo ſumuntur. reſpectu ꝟo guſtus amaꝝ tenet vnum extremū pro q̄to ſumme affligit eū, ꝛ dulce aliud pro q̄to ſūme oblectat. cęteri tenent mediū: pro q̄to mediocriter affligunt vel oblectāt. naꝫ qui plus oblectāt ſe tenent cū extremo dulci: vt pingue. qui plus moleſtant cū extremo amaro: vt ſalſuꝫ, ꝛ ſic rō Auer. vno mō eſt demr̄atiua. altero mō nec ꝓbabilis. ⁋ Nō .n.] Remouet .q. nam dixit: ex amaro in dulce ꝑtrāſitū fieri: per acutū, ꝛ ponticū, ꝛ alios medios, qs ambigeret, vtruꝫ per oēs ſapores medios. Rn̄det, ꝛ dicit. nō .n. eſt neċe: vt trāſlatio in extremis. hoc eſt de extremo ad extremū, ſit ſup oia media. ⁋ Debes ſcire ꝙ mediū eſt duplex .ſ. forma, ꝛ trāſitu. mediuꝫ formā eſt qđ inter extrema poniť, differēs noīe ꝛ rōne ab eis: vt inter albū, ꝛ nigrū, rubeū vł viride. Trāſitu eſt foīa acqrenda ſub eē diminuto: vt inter albū ꝛ nigrū, in motu ab albo in nigrū nigredo remiſſa, in motu ecōtrario albedo remiſſa. vult ḡ Auer. trāſitū de vno extremo in alteꝝ nō debere fieri ſup oia media ſm formā dicta, qꝛ illa ſunt ꝑ accīs media reᵉ trāſit⁹. ſꝫ bn̄ ſup oia media trāſitu, quę ſunt tot quot ſunt intēſiones eoꝝ vſqꝫ ad ſummū. ⁋ Et vł'r ꝑ ſe.] Nūc ꝯcludit reꝫ, ꝛ dič p̄mo, ꝙ ex his appet ꝑ, ꝙ amaꝝ ꝛ dulce: vt ſapores, ħ ē inq̄tū obta guſt⁹, tenēt extremū vt diximus. dicit 2°, ꝙ ꝓp ħ neċe ē vt cęteri ſint medij ꝛ cōpoſiti ex extremis: vel ꝓportione: vel mixtio

re, ⁊ hoc etiam reꝰ guſtus. dicit tertio q̄ opꝫ ſapores gra-
duare ſm relationes ad guſtus, ⁊ non ſm nãs rerũ, ⁊ ſic
nõ debemus aduertere opionez Gal. ſic igiť pſpicuũ eſt
dulce ⁊ amarꝫ tenere extrema penes relationẽ ad guſtũ:
⁊ nõ ſimpl'r. ¶ Suus. n. ſermo.] Sꝫ q: gdaz nõ fecerũt
dĩtaz iter eſſe tale p nãz rei, ⁊ eẽ tale reſpectu nr̃i, oſtẽdit
q̄ dato q̄ ſapores graduenť penes nãs reꝝ non pp̱ hoc
graduanť ſic penes guſtũ nr̃m, ⁊ inquit. Suus. n. ſermo
nõ eſt verꝰ in cõplexionibꝰ ſapoꝝ ſm ſuas nãs. ſ. ⁊ q̄ pp̱
hoc ſint tales reꝰ nr̃i. ¶ Et ſi ꝯceſſerimus.] Et h̃ pbat. ſ.
q̄ eſſe tales extremos ex nã reꝝ: nõ inferat eſſe tales reꝰ
nr̃i, nec ecõuerſo: ⁊ declarat ꝯuerſuz. nã reꝰ nr̃i amarꝫ eſt
calidũ, q: iducit calorẽ, ⁊ dulce frigidũ, vel tẽperatũ: ⁊ tñ
ex naturis reꝝ nõ ſunt eiuſmodi. Nam lz experiẽtia de-
monſtret eos eẽ tales reꝰ nr̃i corpis, nõ pp̱ h̃ erunt tales
ſimpl'r, ⁊ reꝰ alterıꝰ aialis, ğ ecõuerſo ẽt, eſſe tales ex nã
reꝝ: nõ dat tales eẽ reꝰ nr̃i. Ecce q̄ Auer. nõ reprehendit
Gal. vt gdã credũt ſimpl'r, ⁊ oino: ſꝫ ſoluz ſi ipſe velit ſa-
pores graduari ſm reſpectũ ad nos, ſꝫ eos ğduari ſim-
pl'r: ⁊ ecõuerſo, ⁊ hoc nõ viderũt noui. ¶ Et vi.] Queret
quis, dato q̄ ſi ſapores graduenť penes dñia, ⁊ ꝓpterea
graduenť penes nos, vtrũ penes ſimplices actiuas, vel
paſſiuas. Rñdet, ⁊ vult pmo q̄ dato q̄ non differat eos
graduari ſm nãs, ⁊ quo ad nos. ipſi debẽt ğduari potiꝰ
penes q̃litates paſſiuas. ſ. penes humiduz ⁊ ſiccũ. nã cõ-
plexio in qua ſuperexcedit ſiccum, eſt ſapor amarꝰ. in qua
ꝯo ſuperexcedit hũiduz, eſt dulcis. ois. n. cõplo eſt mixtio
terminata. qñ ğ mixtio terminať ad dulce excellens eſt
humiduz, qñ ad amarꝫ eſt ſiccũ. Dicit ſcdo q̄ huiꝰ cõple-
xiones ſic terminatę ſunt ꝯrię h̃ mõ. ſ. ſm dñia harꝫ q̃li-
tatũ. hec ğ vult, q̄ ſi ſapores graduari ſm nãꝫ: ſic eos gra-
duari quo ad nos, illi potiꝰ debẽt graduari penes humi-
duz ⁊ ſiccũ, q̃ penes exceſſuz calidi ⁊ ſicci: ⁊ tunc excuſat
ſe a duobꝰ: pmo an h̃ ſit veruz, ſcdo de nũo ſpẽꝝ ſapoꝝ.
nõ. n. loci eẽ in lib. de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Ex his pſpicuũ
eſt Auer. nõ reprehẽdere Gal. ſimpl'r ⁊ abſolute: ſꝫ ſoluz
hypothetice. inquantum Gal. n. voluit ſapores ex naturis
eoꝝ graduari, ⁊ numerari penes dñia q̃litatũ ſimpliciũ
actiuaꝝ Auer. nõ reprehẽdit eũ, nec argm̃ aliqd eſt cõtra
hoc, vt pſpicuũ eſt exponẽdo cõmẽtũ. ſed ſi ipſe velit q̄
eos graduari penes reꝝ nãm: ſic eos graduari penes gu-
ſtum, peccat dupl'r. pmo q: falſuz eſt, q: ꝯñia nõ valet
vt vidimus. ſcdo q: inſufficiẽs. naꝫ potiꝰ graduarenť pe-
nes exceſſus humidi ⁊ ſicci q̃ calidi ⁊ frigidi. ⁊ ſic Auer.
abſolute Galeno nõ ꝯdicit: ſed ſolũ ſi velit illa, ⁊ tũc per-
ſpicuũ eſt qualr oẽs noui ſunt in maximo errore, ⁊ ſalua
eoꝝ pace mentẽ Auer. nõ hñt, nec hñ legunt cõmentuz.
¶ De nũo ſapoꝝ querere eſt ſupfluũ. nam hę ſunt ſpẽs
famoſiores, ⁊ Alex. in ſuo de ala libro. ⁊ Simpliciꝰ hic: ⁊
Themiſtiꝰ, ⁊ oẽs gręci cõcordant cũ Auer. ⁊ Ariſto.

¶ De tangibili aũt ⁊ tactu: eadez rõ eſt. Naz ſi tactꝰ
nõ vnus ſit ſenſus ſꝫ plures: neceſſe eſt/ ⁊ ea quae ta-
ctu percipiunť plura ſenſibilia eſſe.

¶ De tangibili aũt ⁊ tactu: eadẽ ratio. Si. n.
tactus nõ vnus eſt ſenſus, ſꝫ plures: neceſſa-
riuz eſt ⁊ tangibilia, ſenſibilia plura eſſe.

Collectanea textꝰ cõn 106. ¶ Nũc vltimo de tactu, ⁊ põt lr̃a dupl'r exponi. vno mõ
vt ſit ſenſus [De tactili aũt ⁊ tactu eadẽ rõ.] ſ. quę de gu-
ſtu ⁊ guſtatili. naꝫ queadmoduz guſtus eſt guſtatiliũ ap-
prehẽſio, ⁊ ſuſceptio: ſic ⁊ tactꝰ tactiliũ, ⁊ h̃ pacto Alexã.
paraphraſat. ſꝫ rectiꝰ cũ ſimplicio lego ſic [De tactili aũt
⁊ tactu eadẽ rõ.] ſ. eadẽ ꝓportio q̃tũ ad vnitatẽ ⁊ plura-
litatẽ. ⁊ hoc declarat. d. [Si. n. tactꝰ nõ vnus eſt ſenſus: ſꝫ
plures, neceſſe eſt tangibilia eẽ plura ſenſibilia,] ⁊ econ-
uerſo, ſi tãgibilia plura ſenſibilia ⁊ tactus plures ſenſus.
ergo eſt eadem ratio ⁊ proportio de tactu ⁊ tangibili:
q̃tũ ad vnitatẽ ⁊ pluralitatẽ. ⁊ cũ demõſtraſſet eoꝝ eã-
dez eẽ rõnẽ, ſtatiz ambigit, ⁊ ingt. [Sed hꝫ dubitationes
vtrũ plures ſint aut vnus.] ¶ Sed queret gs cur potiꝰ
incepit querere de vnitate tactꝰ q̃ de vnitate tangibilis.
ſi. n. valet, tactꝰ nõ vnus, ergo nec tactile, ⁊ ecõtra etiã ta-
ctile plura, ergo tactꝰ nõ vnus, ğ cur potiꝰ icepit a tactu.
¶ Rñdet Simpꝰ, ⁊ bñ Ariſto. vult face argm̃ per ꝯpo-
ſitionẽ. ſ. ab oppoſito ꝯñtis ad oppoſitũ añtis. pmo. n. p-
bat q̄ ſi tactus nõ ſit vnus, nec tactile. ſcdo infert, ſed ta-
ctile vnuz eſt, ergo ⁊ tactus.

Modo vult.

¶ Exponit Auer. ptẽ pmã tex. vt Simpliciꝰ dixit, ⁊ reddit cãm: cur Com. 106
dubitauit de tangibili, vtrũ ſit vnuz vel nõ, ⁊ vult q̄ gã
eſt dubiũ an tactile ſit vnũ, vel plura: ideo eſt dubiuz, an
tactꝰ ſit vnus vel plẽs. in alijs aũt nõ ſic fuit, q: in quolꝫ
eoꝝ obiectũ eẽ vnũ eſt p ſe notũ, ⁊ pp̱ hoc mouit. q. in h̃
ſenſu: ⁊ nõ in alijs. Et ſmo duo ſunt ſylli. pmus ſi tactus
nõ eſt vnus, tactile nõ eſt vnũ gñe. Scds eſt ſi tactile nõ
eſt vnũ, nec tactꝰ eſt vnus: ⁊ ſic itelligit p ſyllos enthime-
mata. dicit Auer. q̄ in ambobꝰ his ſyllis. ꝯñtia eſt per ſe
nota, ſed deſtructio ꝯñtis, vel poſitio añtis eſt ignorata,
de quibus ſtatim dicet Ariſto.

¶ Dubitationez aũt iſte locus habere videť/ vtrum
plures ſint tactꝰ an vnus tm̃: ⁊ de inſtrumẽto tactꝰ
gd tandem ſit/ vtrũ ipſa caro ⁊ id qđ in caeteris ſile
eſt carni/ an ita nõ ſit ſed id quidez ipſum ſit ſenſus
huiuſce mediũ/ inſtrumẽtuz aũt ipſius primũ aliud
quoddaz ſit intus. Ois eniz ſenſus: vnius cõtrarie-
tatis eſſe videť. vt viſus: albi nigriq;. ⁊ auditꝰ: acuti
grauiſq;. ⁊ guſtus: dulcis atq; amari. At in tangi-
bili: plẽs inſunt ꝯrietates/ vt pꝫ. eſt. n. calidũ frigidũ
humiduz ſiccũ/ molle durũ ⁊ iſtiuſmodi alia.

¶ Habet aũt dubitationẽ, vtruz plures ſunt,
an vnus: ⁊ qd eſt ſenſoriũ tangibilis, vtrum
caro ⁊ in alijs ꝓportionale, an non: ſed hoc
quidez eſt mediuz, primũ aũt ſenſoriũ aliud
quiddaz eſt intus. Ois etenız ſenſus: vnius
cõtrarietatis eẽ videť. vt viſus: albi ⁊ nigri.
⁊ auditus: grauis ⁊ acuti. ⁊ guſtus: amari
⁊ dulcis. In tangibili aũt, multę inſunt con-
trarietates: calidũ frigidũ, humidũ ſiccũ, du-
ruz molle, ⁊ alioꝝ quęcũq; ſunt hmõi.

¶ Monet. q. ſcdaz de organo tãgẽdi, ⁊ inquit. [Et qd eſt Collectanea textꝰ
ſenſoriũ tactiuũ tangibilis, vtrũ caro.] ſ. ſit tactoriũ in ſan- cõn 107.
guineis aialibꝰ [⁊ in cęteris.] ſ. exanguibꝰ [ꝓportionalẽ
carni.] Hec eſt. q. ¶ Aũt non.] Apud Simp. hęc eſt q̃ſt
ſolo q̃nis: breuiter hic pſcripta, naꝫ copioſius poſtmo-
duz dicet, ⁊ ait [aut nõ.] ſ. caro eſt tactoriũ [aut]. n. ſolo-
nis nota eſt [Sed hoc qdez vt mediũ.] ſ. caro eſt mediũ
tangẽdi. primũ aũt ſenſoriũ. ſ. cor vt exponit Simpliciꝰ
⁊ nõ neruꝰ, naꝫ neruus nõ eſt pmũ ſenſoriuz. primũ ergo
ſenſoriũ [Aliud qdaz eſt intus.] i. clauſum carne: vt cor. ⁊
dixit pmũ ſenſoriũ, naꝫ caro dici põt ſcdm ſenſoriũ, ⁊ oẽ
mediũ põt dici ſenſoriũ ſcdario. eſt ğ ſolo q̄ caro eſt me-
diuz, cor tactoriũ ⁊ organũ. ¶ Ois. n.] Arguit ad pmã. q.
ſic, cuiuſlibet vnius ſenſus eſt vna ꝯrietas, vt inducit in
oibꝰ, tactꝰ nõ eſt vniꝰ ꝯrietas: vt declarat exẽplo ğ tactꝰ
nõ eſt vnus ſenſus. pmo ponit maiorez. 2o ibi [In tactu
autez.] Ponit minorẽ, textus eſt perſpicuus.

Cum

Com̄.107[m] **Cum narrauit.** ℭ Primo ponit intẽtionẽ, ꝛ inqͭ. Cum narrauit ꝙ dubiuȝ eſt, vtrũ ſenſus tactus ſit eiuſdẽ v̾tutis. ſ. vna v̾tus in ſpecie, aut tot quot ↄ̄trietates, incepit dicere ſ̾mones dubitabiles in hoc. q. d. arg[ta] ꝓbabilia, ꝛ poſt mouet 2[m]. q. ꝛ pȝ. ℭ Et dixit h.]reddit cām 2[e]. q. cur. ſ. quęrit de organo, an caro, an aliud qd ſit, ꝛ vult ꝙ ſolutio hui⁹ ſcd̄ę. q. facit ad declarationeȝ p[e] ꝛ pn[tis]. q. ꝛ h ꝓbat, qa bn̄ valet, caro eſt organū tact⁹, ergo tactus eſt vnus ſpecie. nam vnū inſtrumētū ſpecie eſt vnius v̾tutis ſpecie, ſed caro eſt vnū inſtr̄m ſpecie, ergo vna v̾tus erit tactus. ꝛ etiā valet a deſtructione ↄ̄ñtis, tact⁹ eſt plures vno in ſpecie, ergo caro nec eſt medium, nec inſtr̄m. Alia lr̄a eſt affirmatiua ſic, ſi tactus eſt plures, ergo caro eſt mediū: ꝛ nō inſtr̄m, ꝛ ſic credo debere legi. Noui laborāt circa has ↄſequētias, et tādem nihil boni dicūt. Ideo debes ſcire ꝙ in neruo eſt vna cōplexio, ſicut in carne ſimplici, ſȝ in carne neruoſa ſunt duę diſpōnes ſpecie diuerſę, ꝛ ꝓpterea bn̄ ſequit̄, ſi caro ſimplex eſt inſtr̄m, ergo tactus eſt vnus, qꝛ ſimplici exñte organo, ꝛ po[a] eſt ſimplex. nō ſic ſequit̄ ea exiſtente medio, nam mediū nō eſt de definitione po[e]: vt eſt organum, ꝛ ꝓpterea ſi caro ſimplex eſt medium, nec tollit, nec ponit vnitatē in po[a] tactiua. ſilr̄ ſequit̄ ſi neruus ſimplex ſit organū. naȝ organo exñte ſimplici, ꝛ po[a] erit ſimplex, ꝛ ſic bn̄ ſequit̄, tactus eſt plures, ergo nec caro ſimplex, nec neruus ſimplex eſt organū. ſed caro neruoſa ratione nerui eſt organū, rōne carnis eſt mediū. lȝ Simpl. velit cor eē organū, ꝛ carnē eſſe medium: vt dixi in textu, ꝛ ſic quę dicūt noui pñt ſtare: ſed ſunt ſup̾flua. ℭ Et cuȝ narrauit h.]narrat intentionē ptis. ꝛ vult ꝙ Ari. arguat pro vtraqȝ pte, ꝛ p̊ arguit ꝙ plures, 2° arguit ꝙ vna. et ꝙ ſit vna ꝓbat. nā caro eſt inſtr̄m tactus, nā poſito tactili ſup. carne mox tāgimus, g̊ caro eſt organuȝ tactus, ꝛ caro eſt ſimplex, g̊ tactus eſt vnus. ℭ Utruȝ ſenſus.]nūc mouet q. ꝛ videt̄ ꝙ de his ambabus qōnib⁹ ipſe faciat vnā tm̄, ꝛ certe ↄtra oēs gręcos, ꝛ ↄtra textuȝ gręcū. Debes ſcire, ꝙ qa valet caro eſt inſtr̄m, g̊ v̾tus hęc eſt vna, ꝛ ecōuerſo, caro non eſt inſtr̄m, g̊ v̾tus hęc pōt eſſe plus vna, ideo quęrere de h. ſ. vtruȝ caro ſit inſtr̄m: eſt quęrere de illo, vtrū. ſ. ſit vna v̾tus vel plures. ℭ Pōt enim.]Ponit q̄ſi ſolutionē, ꝛ vult ꝙ dici pōt p̄mo, ꝙ caro ſit mediū. 2° ꝙ organuȝ iſtius eſt intra carnē: vtpote neruoſa caro apud ipm̄, vel cor apud Simpliciū. 3° ꝙ inſtrumēta ſunt plura ſaltē diſpoſitiue: ꝛ tactus plures. Hęc videt̄ quaſi ſolutio. ℭ Et ſignū.]Nūc cōponit ſyll'm: quē in lr̄a formauimus, ꝛ v̾ba eius patēt. ℭ Et hoc qđ.]Confirmat rōnem Ariſto. Nam vna v̾tus eſt vnius cōtrarietatis ſpecie vel genere, ergo per cōuerſioneȝ: per cōtrapoſitionē, quę nō eſt vnius cōtrarietatis: ſed plurium: nō eſt vna v̾tus: ſed plures. Hęc ſunt rationes Auer.

ℭ Sed eſſe videt̄ ad hāc dubitationē: quaedam ſolutio. Nam in caeteris etiā ſenſibus plures ſunt cōtrarietates. in voce nāqȝ nō ſolū eſt acumen ꝛ grauitas: ſed etiam magnitudo ꝛ paruitas, ꝛ lenitas et aſperitas vocis ꝛ alia huiuſcemodi. Sūt ꝛ circa colorem: differētiae aliae tales. Uerum quidnam ſit vnum obiectum tactui ſicut vnū eſt auditui ſonus: non eſſe manifeſtum videtur.

ℭ Habet autē ſolutionē quādam, ad hanc dubitationem: ꝙ ꝛ in alijs ſenſibus ſunt cōtrarietates plures: vt in voce, nō ſoluȝ acumen ꝛ grauitas: ſed ꝛ magnitudo ꝛ paruitas, ꝛ lenitas, ꝛ aſperitas vocis, ꝛ huiuſmodi alia. Sunt aūt ꝛ circa colorem: dr̄ię huiuſmodi alię. Sed qd ſit vnuȝ ſubiectū, ſicut auditui ſonus, ſic tactui: nō eſt manifeſtum.

ℭ Soluit ad p̊[m], ꝛ breuiter negat maiorē, nam vnius ſenſus pñt eē plures ↄtrarietates, vt per inductioneȝ docet. Coll. text. cō[n] 106[i]. Inqͭ. ℭ Habet aūt ſolutionē quādā: ad hāc dubitatōeȝ, ꝛ ꝙ in cęteris ſenſibus aſſunt ↄ̄trietates plures, vt in voce nō ſolū acumen ꝛ grauitas, ſed ꝛ magnitudo ꝛ paruitas, ꝛ lenitas ꝛ aſp̾itas vocis, ꝛ ſilia alia: vt addit Themi. duruȝ ꝛ flexibile, fuſcuȝ ꝛ cādidū. ℭ Sūt aūt ꝛ circa colores dr̄ię hę alterę.]Et hoc Simpl. exponit: vt magnitudo qdē in reſplēdēte colore, vt auri color: ꝛ argēti paruitas, vt in eo ꝙ ampliori eget lumine: ad hoc vt videatur, ꝛ hebetius mouēte viſum: vt plūbū, ꝛ lenitas qdē in blādis viſu: qualiſqȝ florū, ꝛ aſperitas in tabefactis, ꝛ ſic ↄcludit Simpl. ſolutionē, ꝛ inqͭ. Nō miruȝ ergo ſi circa vnā tāgibiliuȝ nām multę accidāt dr̄ię. igit̄ a multitudine oppōnum dubitatio ſoluta eſt. quęrit autē reliquum. ℭ Sed qd ſit ſubm̄.]Debes ſcire: ſic Simpl. notat hic, ꝙ hęc ſolutio ſatiſfacit. vno modo, ꝛ alio modo. Quātuȝ ad h ꝙ vnius ſenſus eſt vna ↄ̄trietas ſatiſfactū eſt negando ꝛ inducēdo inſtātiā in cęteris. Quātum v̊o ad hoc ꝙ vnius ſenſus eſt certū ꝛ vnū ſubm̄: vt viſui color, auditui ſonus nō eſt ſatiſfactū. naȝ nō apparet illud ſubm̄ tactui, ergo bn̄ appellauit ſolutionē hāc quandā: ꝛ nō abſolute ſolutioneȝ, qa nō ſatiſfacit in toto, ꝛ h ſcribit. d. [Sed qd ſit ſubm̄: ſicut auditui ſonus: ſic tactū, nō manifeſtū eſt.] gręci hñt [Sȝ qd ſit vnū ſubm̄.]In textu gręco meo nō reppi ly [vnū] ꝛ ꝓpterea Ari. ait, ꝙ lȝ ſit ſatiſfactū quātū ad ↄ̄trietatē: nō tn̄ quātum ad ſubm̄ tact⁹, naȝ nō apparet illud, ꝛ dixit: vt notat Simpl. [Nō eſt manifeſtū.]Naȝ dubitatio nō eſt ex nā rerū, ſed ex nr̄a ꝓficiſcit̄ ignoratione. quare nō dixit nō eē: vel nō eē vnū, ſed nō eſſe manifeſtū. fortaſſe qdē qꝛ nō eſt impoſitū cōmune nomen. ℭ Debes ſcire ꝙ Alex. hic aliter obijcit ↄtra hanc ſolōneȝ. Nam hęc ſolutio peccat, qꝛ hęc ↄ̄trietatū genera magnitudo, exilitas, lenitas, aſp̾itas, ꝓp̾a vocis ſenſilia dicēda nō ſunt. hęc enim ſenſilia cōia vident̄. Sed Alex. cōtradicit Simpl. nam hęc ſunt ſonoꝝ ꝓp̾a, quoꝝ ſolus cognoſcitiuus auditus eſt. ꝓpter qđ ꝛ vocis additū eſt: vt recte Plutarchus notauit, ꝛ ſic videt̄ Simpl. velle eiuſmodi dr̄ias eſſe alterius rōnis in voce: ab his quę ſunt in ſenſilibus cōibus. Sȝ Them. hic videt̄ ſeq Alex. arguit enim ſolōnē p̄mo peccare, qꝛ magnitudo ꝛ exilitas cōia ſunt ſenſibus oībus, ꝛ per ſe etiā a ſingulis cognoſcūtur. Scđo qꝛ aſp̾itas ꝛ lenitas, aut tranſlate de tactilib⁹ ſunt, aut ad figuraȝ, quę eſt ſenſile cōe referunt̄, ꝛ hi ſunt maiores Simplicio: ꝓpter qđ videtur ꝙ ambo dicere pñt vera: ꝛ ad textū ↄſona. Tu v̊o iter hos ↄſidera. ℭ Ulterius Alex. arguit ad ſolōnem quādā, dicebāt enim qdaȝ tactile eē nomē ſubti tactus, ꝛ ipm̄ eſſe vnū oīum ↄ̄trietatum. Cōtra obijcit, neqȝ enim tactile nomē eſt ad ſubm̄: ſed ad habitū ꝑtinens: velut viſile ꝛ auditile, quoꝝ noīa color: ꝛ ſonus ſunt. Tactili v̊o nequaqȝ vnuȝ ꝛ peculiare nomē inditū eſt. ℭ Themiſtius v̊o addit ad dubitationē. Nā adhuc reſtat ſcrupulus, qđ naȝ genus, aut quę nā ſub ſenſuȝ hūc cadat. 2° vtrū nā vna vel plures. 3° quale nomē ei inditū ſit, ꝛ ſic per ſbm̄ gręci genus itelligūt.

Com̄.108[m] **Cum dedit ſermoneȝ.** ℭ Cōmētū diuido i duo. Primo enim ipſe cōmētat̄ textuȝ. 2° ibi [Et h qđ dixit]digredit̄. Quātuȝ ad p̊[m] ptē Auer. vult ꝙ Ari. nō ſoluat: ſed ponat arg[m] ad oppoſitū, ꝛ pōt ratio eē ſic, qlibet alioꝝ ſenſuȝ

eſt vnus,ꝛ cuiſlibet alioꝝ ſenſuū eſt plus vna ꝯ̄rietas,ḡ
plures ꝯ̄rietates pñt eſſe vnius ſenſus. ¶ Et cū dedit.]
Apud Auer. Ariſ.ſoluit aliqualr̄,ꝛ vult ꝙ lꝫ tactus cōue/
niat cum ceteris in hoc,q̄ eſt pluriū ꝯ̄rietatū:vt alij,dif/
fert quãtum ad hoc,qm̄ illaꝝ ꝯ̄rietatū in ceteris eſt aſſi/
gnare vnū genus ſubm̄ ꝛ ꝯ̄rietatū,in tactu nō eſt illud in/
uenire,ꝛ ſi inuenit̄ nō eſt vnum:ſed dictū multiplr̄,ſicut
ꝛ ꝯ̄ria ſunt in multiplici dr̄ia,ꝛ ſic concludit ꝙ per ſubm̄
intelligit genus:qḋ diuidit̄ in hec ꝯ̄ria:ꝛ qḋ hec continet.
Hec eſt expoſitio Auer.quę quãtū differat ab illa grę/
coꝝ tu ſcis ex dictis.¶ Et hoc qḋ dixit]digredit̄,ꝛ ṗ de/
clarat ꝙ ſi vna po ͣ gñe ꝑcipit plures ꝯ̄rietates,opꝫ ꝛ oēs
illas ꝯ̄tineri ſub vno gñe.nā opꝫ aliqḋ eē cōe oibus illis
qḋ ṗmo apphēdat̄ ab illa,ꝛ hāc ꝓbat,q̄a ſi nō,det̄ oppo
ſitum.ſ.ꝙ po ͣ ſit vna:ꝛ ꝯ̄rietates plures,ꝛ genus non ſit
vnū.Tūc nō erit illic aliqd per qḋ ille ſenſus poterit di/
ci vnus,qm̄ ſenſus nō eſt vnus niſi per vnā intētionē.i.
vnā rōnem ſubi ṗmi.vel ḡ erit vnus rōne ꝯ̄rietatis:vel
rōne vnius gñis ſubi ṗmi.nō rōne ꝯ̄rietatum,ergo rōne
vnius gñis ſubi ṗmi. ¶ Et cū.]ꝓbat ꝯ̄uerſam.ſ.ꝙ ſi
ꝯ̄rietates plures nō ꝯ̄uenerint in gñe:tūc vnus ſeu po ͣ nō
erit vna:ſed diuerſa.nam q̄a ꝯ̄rietas in coloribus:ꝛ in ſa/
poribus differūt gñe,viſus ꝛ guſtus differūt gñe.ḡ quan
do ꝯ̄rietates differūt gñe,potētię illaꝝ ꝑceptiuę differūt
gñe,ꝛ ſunt plures. ¶ Unde neceſſe.]Ex his ſuppoſitis
arguit ſic.Si tactus eſt vnus oīum ꝯ̄rietatū tactiliū,illę
ꝯ̄rietates ſunt vnius gñis ſbiecti vniuoce dicti:vt ſonus
vniuoce dictus de oibus ſonis:color de oibus ſpēbus co
loris.deſtruit ꝯ̄ñs,ſꝫ ꝯ̄traria tact ͧ non vident̄ hr̄e genus:
qḋ dicat̄ de eis:niſi ęquoce.ꝯ̄cludat̄ oppoſitū añtis.ſ.ꝙ
tact ͧ nō erit vnus ſpecie.¶ Quale enim.]Remouet du
biū,naꝫ q̄s dicet ꝙ genus cōe oibus illis ꝯ̄rijs eſt quale.
nā quale eſt genus vnū. Cōtra arguit,naꝫ quale dr̄ pure
ęquoce de calido,frigido,graui,leui.dr̄ ēt vr̄ ęquoce de
oib ͧ gñib ͧ oiū ſenſuū:vt de ſapore,calore,ꝛ frigore,odo/
re,ꝛ colore,ꝛ ceteri. Nā oia hęc ſunt in pdicto q̄lit ͭͤ,graue
ꝟo ꝛ leue in pdicto ſubē.q̄ſi arguit ſic,ſi quale eſt illḋ cōe:
qḋ ꝯ̄tinet oia illa ꝯ̄ria,vel eſt vnū genus pdicti,vel vnū ge
nus obti.ſi vnū genus pdicti,tūc oēs ſenſus eſſent eiuſdē
ſpēi q̄a obta oīum ꝯ̄tinent̄ ſub vno pdicto.Eſt etiā falſuꝫ.
nā graue ꝛ leue nō ſunt in pdicto q̄litatis:ſed ſubē.ſi vnū
genus obti,hoc nō vr̄ q̄uo,ꝛ ſic falſum eſt totū ꝯ̄. ¶ In
liͦ de cęlo declarauimus ꝙ graue ꝛ leue pñt ſumi pro in/
clinationib ͧ ad mot ͧ,ꝛ pro ṗncipijs inclinationū.inquã/
tū ſumunt̄ pro inclinationib ͧ ſunt q̄litates,vt ꝟo ſumū/
tur pro ṗncipijs ſunt ſubē.diximus etiā aliter,ꝙ graue ꝛ
leue apud Auer.ſunt formę ſb̄ales:ꝓpter carētiā noīuꝫ.
Nā noia formaꝝ latēt,ꝛ ꝓpterea noīamus eas noibus
ꝓpoꝝ accñtiuꝫ. ¶ Et ideo.]Remouet 2 ͣ ͫ dubitationē,
nā q̄s dicet ſenſus nō pōt eē:niſi accñtiū.2ͦ videt̄ ꝙ ſubē
ꝛ accñtis nō ſit vnus ſenſus.Rñdet ꝙ tact ͧ nō apphēdit
graue ꝛ leue per ſe:ſed mediãte motu.apphēdit.n.graue
pro quãto manū cogit deorſuꝫ deſcēdē,leue ꝟo pro quã/
to cogit manū ſcandere ſurſum.ḡ apphēdit hęc mediãte
accñte,ꝛ per idē dici pōt ꝙ tact ͧ eſt aliq̄ modo vnus re ͤ
ꝯ̄rietatis īter graue ꝛ leue,ꝛ re ͤ ꝯ̄rietatis īter calidū ꝛ fri/
gidū.naꝫ ambas apphēdit mediãte accñte.¶ Et ideo.]
Nūc ꝯ̄cludit intētū,ꝛ dicit ṗ ꝙ apparet ſenſum tact ͧ eſſe
plures,q̄a apphēdit plura ꝯ̄ria,dico plura non ꝯ̄tēta ſub
vno gñe.dicit 2ͦ ꝙ caro eſt quaſi mediū,naꝫ ſi eēt orga/
nū tact ͧ non eēt plus vno:vt dixit. ¶ Lꝫ iſte ſmo.]Re/
mouet ꝯ̄dictionē,naꝫ Ari.in liͦ de aīalib ͧ voluit carnē eē
organū,hic dicit aliqḋ intra carnē:vt neruus. ¶ Sꝫ tñ.)
Rñdet,ꝙ tp̄e quo ſcripſit librū de aīalibus,nō ſcripſit
niſi carnē:ꝛ nō neruū,q̄a non erat tūc ꝑfecta anathomia.

Tp̄e ꝟo quo ſcripſit hunc librū erat ꝑfecta apud ipm̄,ꝛ
ſic nouit neruos intra carnē ꝯ̄tētos,ꝛ ſic illic dedit carni
rōnē inſtri,hic dedit rōnē inſtri et qḋ ꝯ̄tinet̄ intra carnē.
¶ Et hoc ꝯ̄uenit.]Cōfirmat hoc,nā per anathomiā ꝑce
ptū eſt neruos hr̄e aditū in ſenſu ꝛ motu,ꝛ ſic qḋ Ari.ꝑ/
cepit rōne appuit poſt moduꝫ per ſenſum. Simplicius
ꝟo:per aliqd intra carnē:itellexit cor,nam cor dixit eſſe
primū organum,carnem ꝟo ſcḋm,nec repugnat carneꝫ
eſſe organum ſcḋm ꝛ medium.
¶ Sed circa hęc dicta plures emergūt q̄ōnes,ṗ ͣ eſt ꝯ̄tra
rōnē Auer.ꝓbauit enim tact ͧ eē plures,q̄ ꝯ̄rietates non
ꝯ̄ueniūt ſub vno gñe vniuoco. Uidet̄.n.ꝙ hęc ratio nul/
la ſit,nam ꝑfecta vniuocatio nō eſt niſi in ſpecie ſpãliſſi/
ma,ꝛ ſic nullus ſenſus eēt vnus,qm̄ nullū genus ei ͧ obti
eſt vniuocū:ſpecie hac vniuocatiōis. ¶ 2ͦ ambiges,qm̄
dixit Auer.tactū ꝑcipe graue mediãte motu,qḋ videtur
falſum,nam ſic eēt ſenſile per accñs,ꝛ per ꝯ̄ñs nō eēt in
nūo cum tactilib ͧ.Scḋo mot ͧ eſt ſenſile cōe,modo ſenſi
le cōe potius ꝑcipit̄ mediãte ꝓpo:quã eꝯ̄uerſo,ꝛ ſic po
tius mediãte graui ꝑcipet̄ ipſe:q̄ꝫ eꝯ̄uerſo.¶ 3ͦ,vtrum
oibus ꝯ̄rijs tact ͧ rñdeat vnū genus cōe.hoc.n.nō ſatis ex
cō ͭͦ habet̄. ¶ Ad ṗ ͫ nr̄ Egiḋ.vir grauiſſimus rñdet ꝙ Quę Egiḋ.
vniuocatio accipit̄ ſm̄ ꝑdicationē,ꝛ ſm̄ immutationē.
vniuocatio ſm̄ ꝑdicationē ſolū ꝑfecte repit̄ in ſpecie.ſed
ſm̄ imutationē pōt in diuerſis gñib ͧ inueniri,ꝛ ipſe ꝓli/
xe,ꝛ clare loquit̄,ꝛ ſic vult rōnē Auer.eſſe optimā.nam
ꝯ̄rietates nō ꝯ̄ueniūt ſub vno gñe vniuoco imutationis.
¶ Sꝫ ꝯ̄tra obijciūt q̄dā ęmuli ꝟitatis. Nā vera vniuo/ Obio q̄rūdā
catio etiā in gñe inuenit̄:vt multis ꝟbis accumulate de/
clarant:vt ſolet.¶ 2ͦ,q̄ ſi genus ꝑdicationis nō eſt vni/
uocū,nec genus imutationis.vt pono ꝙ color genus cōe
ſit.a.ꝛ ratio cōis vniuoca imutatiōis ſit.b.ꝛ arguit̄,ſicut
hō ad aīal,ita.a.ad.b.ſed aīal nō eſt vniuocū in ꝑdicatio/
ne pñs,ḡ nec.b.in imutatione.naꝫ vt eſt aſſignare ſupius
ꝛ īferius in ꝑdicatione,ita ꝛ in imutatione. Tertio ſi pōt
Egiḋ.aſſignare vnū genus in imutatione oīum ſenſibiliū
ꝓpoꝝ re ͤ ſenſus cōis,ḡ ꝛ in imutationib ͧ oīum tactiliū,
cū vtrobiq; tale genus ſit inoīatū.difficilius eſt.n.ꝙ oia
ſenſibilia ꝓpa ꝯ̄currāt in vnā rōnē:q̄ꝫ ꝙ oēs tactiles for
mę.¶ Tenēt ergo ꝙ oibus tactilib ͧ in rerū nā eſt dare Quę ipſi
vnū cōe,qḋ eſt vniuocum ꝑdicatione,ꝛ imutatione:lꝫ ſit
innoīatū.nec ꝟba cō ͭ ſunt ꝯ̄tra hoc:vt dicunt.nā Auer.
vult graui ꝛ leui ex vna,ꝛ calido ꝛ frigido ex alia:nō eſſe
aſſignare illud cōe,q̄ ipſe credit graue ꝛ leue eē ſb̄as.il/
la ꝟo eē accñtia q̄bus nihil eſt cōe.¶ Debes ſcire ꝙ ra/ Rńſio
tio vniuoca imutationis pōt dari aliq̄b ͧ,ꝛ de illis nō ꝑ/
dicari:vt lux oibus coloribus. Nā ſi debēt videri debēt
oēs lucē participare,ꝛ humiditas in ſaporib ͧ,ꝛ ſic in cę/
teris.ḡ ratio vniuoca imutationis eſt quędaꝫ nā partici/
pata ab obtis,ꝓpter quam ſunt apta nata mouere po ͣ ͫ.
Tūc ſupponit Auer.vt vult Egiḋ.ṗmo ꝙ calidū ꝛ frigi/
duꝫ ꝯ̄ueniūt in vna rōne imutãdi ſeorſum,humidū ꝛ ſic/
cum in alia ſeorſum,ꝛ ſic in ceteris. Hāc poſitionē nō ꝓ/
bat Auer.ſed tanq̄ꝫ notā petit. Nam ꝯ̄ria oia ſunt vniuo/
ca ſub vna rōne imutãdi. Scḋo petit Auer.ꝙ po ͣ dicat̄
vna ab illa rōne vna ꝛ vniuoca immutãdi. Tūc ſyllogi/
ꝫat ſic,po ͣ eſt vna ꝓpter rōnē cōem vnaꝫ ꝛ vniuocā im/
mutationis. Tact ͧ nō eſt vnius ꝛ vniuoce rōnis immu/
tatiue,ergo in 2ͣ figura tact ͧ nō eſt vna po ͣ. ¶ Quę ꝟo
cōtra Egidiū inducūt ſunt puerilia.ṗmū enim ipſimet
ſoluūt. Naꝫ dicūt in gñe nō eſſe vniuocationē ſimplr̄ di/
ctã,ꝛ de hac ſentit Egiḋ.ſolitus ſum etiā dicere,ꝙ in gñe
eſt vniuocatio,ſed nō inquãtū genus:ſed inquãtū ſubit
rōnē ſpēi,ꝛ ꝓpterea gñaliſſimū,qḋ ſpēi rōneꝫ ſubire nō
pōt,eſt tñ analogum,ꝛ ſic nihil ꝯ̄tra Egi ͫ. ¶ Ad 2 ͫ ꝑꝫ
ſolutio:

ſolutio:illa enim ſiſitudo nõ currit quatuoꝛ pedib⁹:etiaʒ
dato ꝙ qbus ineſt vna ratio imutationis:eiſdẽ in ſit vna
ratio ꝑdicationis:qð nõ credo:non ꝓpter h illa ratio im-
mutatiõis de illis ꝑdicaẽ:qbus ineſt:vt diximus. ℂ Ad
3ᵐ ſol.ↄſtat,nam ↄ̃rietates tactiles ſenſum cõem nõ im-
mutãt ꝓpter rõnẽ ↄ̃rietatis:ſʒ ſub rõne alia,reſpectu ta-
ctus ꝟo nõ pñt,qꝛ eiuſmodi ſentiunẽ ꝓpter rõnẽ ↄ̃rieta-
tis. Nã ſenſus cõis nõ immutaẽ imediate a tactilib⁹:ſed
a ſpẽbus tactiliũ,vel ab ipſo tactu actuato ab illis,ꝛ hoc
ipſe nõ vidit. ℂ Ad 2ᵘᵐ pñ[ci]ꝑ dicẽduʒ,ꝙ apud Auer.tot
ſunt tact⁹ quot cõplexiones,ꝛ qꝛ duę tñ ſunt cõplõnes.
altera ex tẽperãtia in actiuis,altera ex tẽperãtia in paſſi
uis,ideo duo tactus.vnus qdẽ qui reſpõdet actiuis,alter
qui rñdet paſſiuis,ꝛ ſic graui ꝛ leui nõ rñdet alius tact⁹.
Tunc dõm ꝙ graue ꝛ leue:vt ſubę ſunt ſenſilia per acci-
dẽs,vt arg ᵐ cogit,ꝛ ſentiunẽ mediante ſenſibili cõi,ꝛ ſic
2ᵐ argᵐ nõ valet:apud enim Auer.nullo modo ſunt ſen-
R. Tho. ſibilia per ſe niſi reductiue:vt dicemus. ℂ Ad 3ᵘᵐ q.rñ-
det Expoſitoꝛ,ꝙ tactilibus rñdet vnũ ſubm ſubqcibile,
Obiectio ꝛ nõ vnũ genus ꝑdicabile. ℂ Sed ↄtra arguũt recẽtio-
res ꝑmo,qua rõne vni ↄ̃rietati corrñdet vnum genus ꝑ-
dicabile,eadeʒ rõne ꝛ oĩbus. ℂ Scðo vna eſt nã ꝛ cõis
ꝑdicatione:ꝛ ſi innoiata:in diaphano,coloribus,ꝛ odori-
bus,ergo per idẽ oĩbus tactilibus. ℂ Tertio vna eſt nã
ꝑdicatione ęlñtis ꝛ corpibus cęleſtib⁹,ergo a fortiori oĩ-
bus tactilibus. ℂ Quarto oĩa ęlñta ↄueniũt in vna natu
ra ꝑdicatione,ergo oẽs qualitates ęlntales.nam nõ ma-
ioꝛ ratio eſt in ſubis:ꝙ̃ accñtibus ꝓpꝛijs.Añs ꝑſpicuũ,
nam oĩa mixta inaĩata ↄueniunt in vno gñe,ergo oĩa ęle-
R. iunioꝝ mẽta. ℂ Tenẽt ergo ꝙ oĩbus tactib⁹ rñdet vnuʒ genus
ꝑdicabile:lʒ innoiatũ,qð ↄuertiẽ cum iſto cõplexo:qua-
litas tactilis.qualitas enim tactilis,vel illud qð circũſcri
biẽ per hoc eſt vnum ꝑdicatione. Mihi videẽ ꝙ iſti nõ
intelligũt diuuʒ Tho.quẽadmodũ nec aliqd Ariſ.diuus
enim Tho.opinaẽ ꝙ oĩbus tactibus nõ rñdet vnum ge-
nus vniuocũ vera vniuocatiõe:vt Egið.ſuus diſcipulus
expoſuit.nõ eniʒ erat ita craſſus ꝛ hebes vir ille,ꝙ nõ vi
deret tactilibus eẽ qd cõe vniuocuʒ ſm genus:vt quale,
vel tactile,vel circũſcriptũ per h ambo.ſed voluit tacti-
libus nõ corrñdẽ vnũ vniuocũ ꝑfecta vniuocatiõe.nã in
vno gñe nõ eſt niſi vna ↄ̃rietas:ſm Ari.ꝛ ideo quot ↄ̃rie-
tates ſunt in tactilib⁹:tot ꝛ gña vniuoca ꝓpa vniuocatio-
ne,ꝛ hęc eſt ſnĩa Ari.ꝑ auſcultaᵗⁱᵒ phyſicę. ℂ Et tunc ad
rõnes.ad pᵃᵐ dõm,ꝙ oĩbus rñdet vnuʒ genus:ſʒ nõ vni-
uocũ ꝑfecte. ℂ Ad 2ᵃᵐ dõm,etiã ꝙ ↄcludit dari aliquod
cõe,ſʒ nõ ſm vniuocã rõnẽ ꝛ ꝑfectã. ℂ Ad 3ᵃᵐ ſilr,ſilr ꝛ
ad 4ᵃᵐ.oẽs enim ↄcludũt dari genus vnũ,ſed nõ dari ge
nus vnũ imediate diuiſum per ↄ̃rias diĩas. Sʒ illud qð
ſumit iſte hõ ꝙ qualitas tactilis eſt pᵐ oĩbm cõe vniuocũ
ꝑdicatione ꝛ imutatione eſt falſuʒ.nã tũc in corpe mixto
tãgẽte vna tñ dareẽ cõplexio,nam tangẽs non tãgit niſi
cõplõne tanꝙ̃ diſpõne:vt ipſe etiã dicit,ḡ ſi vnũ tñ eſſet
oĩbm ꝑdicatiõe ꝛ imutatione,vna tñ eẽt diſpoſitio ꝛ cõ-
plexio ex pte tãgẽtis.hoc aũt eſt falſuʒ apud medicos,ꝛ
phõs.naʒ alia cõplexio rñdet actiuis ꝛ alia paſſiuis.hęc
ſunt quę ſunt dicẽda apud bonos ꝛ ꝓbatos viros.

ℂ Huius autem/vtruʒ inſtrumẽtuʒ tactus intus ſit
poſt carnẽ an non ſit/ſed ſtatim ſit ipſa caro:id non
eſſe ſignũ videẽ/ſenſum inquã ilico fieri cum res ta-
ctu ꝑcipiẽdae tãguntur. Etenim ſiqs nũc circa car-
nem ſubtilẽ pelleʒ extẽderit/deinde rem tactu per-
cipiẽdam tetigerit:ſenſus ſtatim ſiliter fiet.ꝛ tamen
pʒ:in illa pelle/tactus inſtrm̃ non eſſe.Qꝛ ſi copula-
ta fuerit:velocius/vt pʒ ſenſus ꝑceptio fiet.

ℂ Utrum autẽ ſit ſenſoriuʒ intus an non,ſed
mox caro:nullum videẽ eſſe ſignũ,fieri ſen-
ſum ſimul atqʒ res tanguntẽ. Etenim nũc ſi-
quis circa carnem extẽderit,vt pelliculam fa
ciens: ſiliter ſenſum mox cum tetigerit,inſi-
nuat. ꝛ tamen cõſtat:ꝙ non eſt in hoc,ſenſo-
rium. Si autem ꝛ coniũctum fuerit:citius
pertinget vtriqʒ ſenſus.

ℂ Nũc ꝑtractat 2ᵃᵐ q.vbi debes ſcire de mente Simpl. Coll. text. cõⁿ 109.
qð ꝛ Auer.ſupra tetigit,qð hęc 2ᵃ qſtio eſt vtilis ad pᵃᵐ.
nã multũ refert ponere carnẽ ſenſoriũ,vel aliqð itra car
nẽ.vbi.n.caro poniẽ,tact⁹ vnus eſt tñ.vbi ꝟo aliqd itra
eaʒ,plures eos eẽ opʒ:vt Auer.ſupra teſtaẽ. Remouet ḡ
ꝑ argᵐ eoꝝ,qui ꝓbarũt carnem eẽ tactoriũ,vel qð idẽ eſt
organuʒ tact⁹.arguebãt.n.ſic,tactoriũ eſt quo tacto fit ta-
ctio,caro eſt qua tacta fit tactio,ḡ caro eſt tactoriuʒ:in 3ᵃ
figura.rñdet ḡ Ariſ.ꝛ negat maiorẽ,ꝛ dat inſtãtiã in mẽ-
brana.nam ſi vola mẽbranula obducta ſit,ea tacta,mox
fit tactio,ꝛ tñ mẽbranula nõ eſt tactoriũ. Jnqt [vtrũ ꝟo
ſenſoriũ itrinſecus ſit,vel nõ:ſʒ mox caro,nullũ videẽ eẽ
ſignũ fieri ſenſuʒ ſimul tãgẽtib⁹.]ſ.nobis.ꝛ ſic negat ma-
iorẽ,ꝛ h oñdit per iſtãtiã.d.[Etenim ſiqs circa carnẽ.]ſ.
volę ꝛ digitoꝝ qcꝙ̃[extẽderit,vt faciens]ſupra illa[mẽ-
branã]ſilr tãgẽs[ſane mox ſenſum iſinuat,ꝛ tñ ↄſtat nõ
eẽ in hoc.]ſ.mẽbrana[ſenſoriũ]ꝛ ſic maioꝛ ꝑdicti argᵐ a
ſigno falſa eſt:ꝓpter hãc inſtãtiaʒ.imo ſiqs vellet,poteſt
argᵐ ↄtorquere,qꝛ ſenſibile poſitũ ſupra ſenſoriũ nõ ſen-
ſum facit.ſʒ tactile poſitũ ſupra carnẽ facit tactuʒ,ḡ caro
nõ eſt ſenſoriũ. ℂ Si aũt dicet qs inſtãtiã nõ eẽ ſileʒ.nã
caro eſt ↄnãlis tactui.mẽbrana ꝟo extranea ꝛ aduẽtitia.
rñdet ꝙ eẽ nãle vel extrinſecũ nõ variat tactionẽ eſſen-
tialiter,ſʒ bñ variat facilitatẽ vel difficultatẽ.naʒ vbi eẽt
cõnãlis tactio,mox ꝛ facile fieret.vbi ꝟo eẽt extrinſeca,
tactio fieret tarda ꝛ difficulter.ergo quãtũ ad eẽ nãlẽ ta-
ctionẽ nõ refert ſic vel aliter facere. Jnqt[ſi aũt ꝛ cõnãle
qd fuerit,citius adhuc ſane ꝑtinget ſenſus]ḡ quãtum ad
eẽntiam nõ eſt diĩa,ꝛ per ↄñs bona fuit obꝛio.

Cum dedit ſermonẽ. Cõmentũ iſtud oʒ legi ſuſpẽſiue vſqʒ Coñ. 109.
ibi[Et cũ iam cõpleuit hoc.]ꝑmittit ḡ ꝑmo quę fecerat,
ꝛ vult Ari.duo declaraſſe.ꝑ ꝙ tact⁹ ſint plures.2ᵒ ꝙ caro
ſit quaſi mediũ ꝛ nõ quaſi organũ. ℂ Lʒ ſit cõtra.]ꝑſu-
tat hic Alex.ꝛ Them. Nam Alex.opinaẽ carnẽ eẽ tacto-
rium.i.organuʒ tactus,ꝛ ſic exponit Them.lʒ velit nolit
Them.dicat opionẽ Ari.eẽ ꝙ caro ſit mediũ.ꝛ nõ tacto-
riũ. ℂ Sed iſti.]ponit illud in quo oĩno defecerũt.nã in
hoc ambo defecerũt,qꝛ Ari.rõnẽ penitus ignorarũt,per
quã voluit carnẽ nõ tactoriũ:ſed quaſi mediũ eẽ,ꝛ ponit
rõnẽ breuẽ,quę eſt,tactilia nõ ↄueniũt in vno gñe:qð de
eis dicaẽ vniuoce,ḡ tact⁹ nõ eſt vnus:ſʒ plus vno.deinde
excuſat ſe.d.Et nos dicemus rõneʒ Alex.in h,ꝛ diſſolue-
mus eaʒ,ꝛ h terminaẽ ſuſpẽſio.reliquuʒ cõᵗⁱ:per ea quę
in textu declarauimus ꝑſpicuũ eſt. Quõ tactilia nõ ↄue-
niunt in vno gñe vniuoce dicto in ꝓximo cõᵗᵒ declarauĩ-
mus. ℂ Sʒ circa enthimema Auer.emergit difficultas,
qdã aiũt ↄñtiaʒ eẽ illã,tactilia nõ ↄueniũt in vno genere
vniuoce dicto,ḡ caro eſt q̃ſi mediuʒ ꝛ nõ organũ. ℂ Sʒ
pace coꝝ hęc ↄñtia nõ repiẽ in vbis eius.Auer eniʒ facit
hãc,tactilia nõ ↄueniũt in vno gñe vniuoce dicto,ḡ tact⁹
eſt plus vno.Sʒ bñ ↄcedo,ꝙ ex hac ſeqẽ illa.naʒ bñ va
let tact⁹ ſunt plures,ḡ caro nõ eſt organũ:ſʒ potius quaſi
mediũ.Et ꝓpea pᵃ ↄñtia deduciẽ ſupponẽdo ꝑ ꝙ poᶜ di-
ſtinguunẽ ꝛ numeranẽ per gña ſibioꝝ.2ᵒ peto ꝙ tactilia

nõ ↄueniũt in vno gñe vniuoce dicto, nec ꝑdicatione, nec tranſmutatione, vt in cõ.° primo diximus. Ex his ſeq̃ tactũ nõ eẽ vnũ, ꝛ cum tact⁹ ſit, ḡ erũt plures, ꝛ tot quot gña tactiliũ. Sc̃da ↄñtia deducit, naꝫ tact⁹ vel eſt cõplexio, vel po⁹ nĩiata ex nũo cõplonũ, ḡ ſi tact⁹ ſunt plures, tactoriũ ↄꝫ eẽ plib⁹ modis cõplonatũ. ſed caro eſt ſimplex ꝛ vni⁹ tm̃ cõplonis, ḡ caro nõ põt eẽ tactoriũ. quare ſi habet introituꝫ in tactione, erit q̃ſi mediũ. q̇d ꝟo ſit organũ dicemus poſtmodũ, naꝫ neruus eſt multiplr̃ cõplonatus vt videbiť, ꝛ per ↄñs eſſe põt organum tactus.

℃ Quapropter talis pars corpis ꝓinde ſeſe hr̃e videť: atq; ſi circũfuſus aer ↄiunct⁹ eſſet nobis ac copulatus. tũc enim vno quodã inſtr̃o ꝑfecto ſonuꝫ ꝛ colorẽ ꝛ odorẽ videremur ſentire: ꝛ vnus q̇dam videreť eſſe nimirũ ſenſus, viſus, audit⁹ atq; olfatus. nũc aũt q꞉ ſeiũctum eſt id per qd̃ fiunt motus: patet inſtr̃a iam dicta ſenſuuꝫ eſſe diuerſa.

℃ Quapropter ꝛ talis pars corpis videť ſic ſe hr̃e: ſicut ſi circulariter nobis adnatus eẽt aer. videremur eniꝫ vno quodã ſentire ꝛ ſonuꝫ, ꝛ colorẽ, ꝛ odorẽ: ꝛ vnus q̇dam ſenſus eẽ, auditus, ꝛ viſus, ꝛ olfatus. nũc auteꝫ qm̃ determinatũ eſt per qd̃ fiunt motus: manifeſta ſunt ꝑdicta ſenſoria, diuerſa eſſe.

Coll. text⁹ cõ.ti 110.ⁱ ℃ Them. videť in ſua paraphraſi velle ꝙ Ari. tãgat difficultatẽ q̃onis, vnde. ſ. tact⁹ eẽ plures: vel vnũ difficultatẽ faciat, ꝛ hoc innuit in calce paraphraſis hoꝝ ꝟboꝝ: in ꝑn⁹ ꝟo innuit, ꝙ Ari. oñdat carnẽ eẽ mediũ: ita. ſ. ꝙ lꝫ ſit vnum, pñt plures eẽ tactus. Alex. aũt digrediť: ſed textũ hũc parũ tãgit: Simpl. in cõ.ᵗᵒ huius ptis ↄfuſe loquiť, ḡ videť mihi ꝙ Ari. velit oſtẽdẽ ꝙ mediũ ſit caro, ꝛ ꝙ ꝓp ipſam eẽ mediũ: nõ opꝫ vnũ eſſe tactũ. eſt alia vtilitas: vt Simpl. meminit, ꝙ. ſ. per hęc oſtẽdeť mediũ nõ debere ſemꝑ eẽ cõnãle, ſed illud accidẽ medio inquãtuꝫ mediũ. Inq̇t. [Quapp ciuſmodi corpis pars ſic ſeſe hr̃e videť, quẽadmoduꝫ ſane ſi circulo nob̃ circũnaſcereť aer] ꝛ ſic dato ꝙ aer circulo nob̃ cõnaſcereť, adhuc eẽt mediũ. arguit ḡ ſic, ita caro ſe habet, ac ſi aer circũnaſcereť. ſed aer circũnat⁹ eẽt mediũ, ḡ ꝛ caro eſt mediũ. deinde explicat difficultateꝫ rei. d. [Videremur. n. ſane vno] ſcilꝫ medio [quodã ſentire ꝛ ſonũ, ꝛ odorẽ, ꝛ colorẽ, ꝛ vnus q̇dã ſenſus eẽ.] ſ. videreť [auditus, viſus, ꝛ olfat⁹.] hęc ḡ adnatio eẽt cã difficultatis diſc̃ illoꝝ. ꝛ tũc docet vnde facile ꝑcipiť illoꝝ dĩa, ꝛ inq̇t [nũc ꝟo cũ diſtinctũ id per qd̃ motus fiunt] ħ eſt organũ ab organo [manifeſta ſunt ꝑdicta ſenſoria altera] atq; diuerſa eſſe. Ari. ḡ in hoc textu. Primo dedit ſiſitudinẽ carnẽ eſſe mediũ circũnatum. Sc̃do docet ꝙ ꝓpter adnatũ eẽ mediũ: videť eſſe difficile diiudicare tactus eẽ plures, vt in alijs ſenſibus viſitať: vbi mediũ eſſet adnatum. Tertio docuit in illis facile videri ſenſuũ dĩam, ꝓpter extrinſecũ eſſe mediũ, ꝛ organa eſſe diſtincta, ꝛ ſic oẽs expõnes ſtare poſſunt.

Com. 110.ᵐ **Cuꝫ declarauit.** Enũiat oĩa declarata, et ſunt tria. Declarauit. n. ꝑ tact⁹ eſſe plures. 2°, ꝙ ꝓp tactus plures eẽ, caro nõ eſt tactoriuꝫ: ſꝫ mediũ. 3° ꝙ arg.ᵐ dictum, vꝫ, q꞉ tacta carne fit tactio: ꝛ ſic vr̃ organũ, nõ ſufficit ad ꝓbãduꝫ cum eẽ vnũ. Nũc vult declarare quo arg.° fere oẽs credũt carnẽ eẽ tactoriũ, de quoꝝ nũo videť ipſe in li.° de aialib⁹, ꝛ ſic apd̃ Auer. Ari. tãgit rei difficultatẽ. reliqua cõ.ti ꝑſpicua ſunt vſq; ibi [caro aũt] vbi docet difficultatẽ in tactib⁹, ꝛ inq̇t [caro autẽ q꞉ eſt pars nr̃i corpis] non apparuit ħ. ſ. hęc dĩa in ſenſibus tactus, ꝛ fuit eſtimatũ eos eẽ vnũ ſenſum, ſed demõſtratio coegit ꝙ eẽnt plures vno ſenſu. ſentit enim plura ſenſibilia: vno ſenſibili in carne. Arg.ᵐ ḡ Auer. eſt in carne ſentiunť plura tactilia: nõ ↄuenientia in gñe vniuoco, nec ꝑdicatione, nec imutatione, ḡ tactus plures. tact⁹ plures, ḡ caro non eſt organũ, ꝛ ipſa habet introitũ in tactione, ḡ eſt mediuꝫ. hęc oĩa ſunt pluries declarata in his cõmẽtis, nec puto eſſe vtile replicare hęc.

℃ In tactu aũt: idipm̃ nunc latet. fieri enim neq̇t: vt ex aere vel aqua corpus animatuꝫ tm̃modo cõſtet. q̇ppe cũ: ſolidũ q̇dã eſſe oporteat. Reſtat igiť vt ex his atq; terra ſit mixtum: quale eſt ipſa caro ꝛ id qd̃ vicẽ ipſius ſubit. Quare neceſſe eſt ipm̃ corpus copulatũ: mediuꝫ eſſe inter inſtrumẽtum ipſius tactus ꝛ res ipſas tãgibiles, per quod fiunt ipſi ſenſus, qui quidem ſunt plures.

℃ In tactu aũt: hoc nũc immanifeſtuꝫ eſt. ex aere enim aut aqua: ipoſſibile eſt ↄſtare aiatuꝫ corpus. opꝫ enim: aliq̇d firmũ eſſe. Relinquiť igiť: mixtuꝫ ex terra ꝛ ex his eẽ, quale ſolet eẽ caro, ꝛ ꝓportionale. Quare neceſſariũ eſt: ꝛ corpus adnatuꝫ eſſe mediũ tactiui, per qd̃ fiunt ſenſus qui plures ſunt.

℃ Hęc ꝑticula dꝫ legi cum textu ꝑcedẽti ſic: nũc aũt, qm̃ diſtinctũ eſt id per qd̃ motus fiũt, manifeſta ſunt ꝑdicta ſenſoria altera eẽ. In tactu ꝟo hoc nũc, immanifeſtũ eſt. Coll. text⁹ cõ.ti 111.ⁱ hęc eſt ↄtinuatio lr̃ę: vt perſpicuuꝫ eſt oĩbus. ℃ Ex aere q̇dẽ.] ſed q̇d faciat hic nõ eſt leue intelligẽ. Them. videť velle in paraphraſi p̃ñtis lr̃ę, ꝙ Ariſto. ↄcluſit carnẽ eſſe mediũ. Nũc ꝟo declarat q̇d ſit caro, ꝛ ꝑmo q̇d nõ eſt caro. Nam ꝙ nõ ſit aliqd̃ ęlẽtoꝝ ſimpliciũ. Primo docet per hoc, q꞉ tãgẽs eſt mixtũ. Sc̃do ↄcludit carnẽ: vel ei ꝓportionale eſſe mixtũ ex ęlẽtis. Tertio per hęc cõcludit aliquod corpus eẽ mediũ tactui adnatuꝫ, per qd̃ fiũt tactiones. hęc videť expoſitio Them. breuiter. ℃ Simplicius velle videť Ari. dicere duo, vnuꝫ per ſe, alteꝝ quaſi per accidẽs. per ſe enim reddit cãm: quare in tactu latet ꝑ.ᵐ ſenſoriũ. ꝛ moueť, q꞉ Ariſt. vtiť nota cauſali eniꝫ, ꝛ ſic videť dare cãm ꝓximi dicti. Per accidens ꝟo declarat quale in actu mediũ ſit, ꝛ quãtũ ad ħ ↄuenit cũ Them. ℃ Sed pace hoꝝ, videť mihi eẽ dicẽdũ cum Alexã. nã Ariſto. declarauit mediũ tangẽdi eſſe circũgenitũ tãgẽti, media ꝟo alioꝝ eẽ extrinſeca. apud ergo Alex. Ariſ. nũc reddit cãm: quare tactio fit per mediũ adnatuꝫ, ꝛ cęterę ſenſationes per mediũ extrinſecũ. Illa ḡ ꝑticula [enim] non reddit cãm, ſed eſt inchoatiua ſermonis, qd̃ apparet per illã particulã q̇deꝫ. ſic ergo Ariſt. petit aial tãgẽs nõ poſſe ↄſtare ex itermedijs: q̇bus cęterę ſenſationes fiũt, ꝛ vtiť hac rõne, aiatuꝫ corpus nõ põt ↄſtare ex aere vel aqua. ſed tãgẽs eſt aiatuꝫ corpus, ergo tãgẽs non põt cõſtare ex aere vel aqua. Ponit maiorẽ. d. [Ex aere quideꝫ enim aut aqua ipoſſibile eſt ↄſtare aiatuꝫ corpus.] Hęc eſt maior, hãc ꝓſyllogiꝫat, omne aiatum corpus oportet eſſe firmũ ꝛ ſolidũ. ex aere vel aqua nihil firmum ꝛ ſolidũ, ergo ex aere vel aqua nullũ aiatũ corpus. Ponit maioreꝫ. d. [Opꝫ enim firmũ eẽ.] ſcilꝫ aiatuꝫ corpus, ex his ↄcludit quale tãgẽs ſit, ꝛ arguit a deſtructiõe vnius ptis ſic, tãgẽs oĩno vel ſimplex, opꝫ eſſe vel mixtũ. declaratũ eſt nõ eẽ ſimplex, quare erit mixtũ, ꝛ hoc ſubſcribit [Relinquať igiť] ſubaudi tãgẽs [eſſe mixtũ ex terra: ꝛ ex his] ſcilꝫ aqua, ꝛ aere, ꝛ igne. tũc ↄcludit tale eẽ carnẽ, ꝛ inq̇t. Si. n. oĩs ſenſus fit per medium. ſubaudi tact⁹ eſt ſenſus

[& tactus.] ſcilꝫ fit per mediū. vltra tactus fit per mediū, & nō per mediū extrinſecū, qꝛ dꝫ ɔſtare ex medio. cōcludit [quare neceſſarium eſt: & corpus eē mediū tactui adnatuꝫ, per qđ fiāt ſenſus] id eſt tactꝰ [qui plures ſunt.] Ecce quō apud Alex. Ari. ꝓbauit tactū fieri per mediū intrinſecuꝫ tangēs, ſed in ceteris fit per mediū extrinſecū. ¶ Debes ſcire ꝙ apud Simpl. illud correlariū [quare neceſſariuꝫ] nō eſt illatū ex nūc dictis: ſꝫ ex poſterius dicēdis: vt ipſe docet multis vbis, apud Alexā. hoc ſequit̄ ad nūc dicta: vt ꝯſpicuū eſt. & Them. cum Alexā. in paraphraſi pn̄ti docet modū: quō illud ex nunc dictis infert̄, & inquit, ſenſus ois per mediū aliqđ in actū ꝓdidit, ꝓdibit & tactum, naꝫ tactus ſenſus eſt. vltra iter tactile ṽo & tactū nihil eē mediū ṗter corpus poteſt. corpus igit̄ h̄ quo medio tactilia ꝑcipiunt̄ a tactu videt̄ ab aqua & aere differre, quę ceteris ſenſibus media ſunt, ꝙ aer & aqua in tribus ſenſibus abiūcta dirępta qꝫ, corpus id qđ pręſernit tactui ab eo ſeparatuꝫ eſſe nō pōt. nam neqꝫ aer, neqꝫ aqua, neqꝫ aliud tale. quare opꝫ cohęrere & cōgenitū eē & innexum oportet. ecce quo pacto doctiſſimus Themiſtius induxit rationem hanc cum Alexandro.

Com. 111. **Cum declarauit.** Ecce quō Auer. lr̄am introducit mō Alexādri: & non modo Simplicij, inqt. Cum declarauit modū ex quo cōtingit iſta eſtimatio in ſenſibus tactꝰ & nō ɔtingit in alijs ſenſibus per h̄, qꝛ mediū tactus eſt circūnatū, in ceteris eſt diſiūctum, incepit narrare cām & neceſſitatē in hoc. ſ. cur in tactu mediū ſit applicatū & circūnatū: in alijs non ſit applicatū, imo diſiūctū. ecce quō Auer. exponit more Alex. ¶ Tactui autē accidit.] Reddit cām vel ɔtinuat ſermonē ad dicta. Et ṗ colligit quō in tactu: & qđ latet. d. Tactui autē accidit hoc, ita ꝙ iſta intētio latet in eo. ſ. ꝙ eſt plus vno ſenſu, ex hoc ꝙ ois ſenſus indiget medio, et aīalia indigēt pro ſua ſalute: vt ſentiant tactilia, ideo fuit neceſſe: vt mediū eſſet pars eius. Dixit ḡ duo, p̄mo ꝙ an tactus ſint plures latet, & hoc ꝓpter mediuꝫ eē cōgenitū. Scđo ꝙ mediū fuit circūgenitū ꝓpter ſalutē. vbi. n. mediuꝫ eēt extrinſecū, nō ſemꝑ ſaluaret̄, & hoc dicemus ſtatim. ¶ Et fuit.] declarat quale eſt hoc mediū circūgenitū, & dicit, ꝙ tale mediū nō pōt eſſe aer, vel aqua, & ſyllō eſt, nullum aīal ɔſtituit̄ ex aere vel aqua. omne aīal ɔſtituit̄ ex eiuſmodi medio, ḡ eiuſmodi medium nō eſt aer vel aqua. Maior ꝓſyllogiꝫat̄, omne aīal ɔſtat ex corꝑe ſolido vel duro. nullū ęlm̄tum eſt ſolidū, ergo nullū aīal ex ęlemēto ɔſtat. Tūc ɔcludit ꝙ illud mediū ſit corpus mixtū in quo terreſtreitas ſupabūdat, vt eſt caro in ſanguineis, vel ei ꝓportionale in exanguibꝰ. & h̄ pacto iubet hūc locū eē intelligēduꝫ. & ipſe remouet dubiū, nam per h̄ ṽba lr̄ę nō habemus an tactꝰ indigeat medio. Primo enim debuit terminare q̄ōnē an indigeat, deinde quali indigeat, & ſic ſermo videt̄ diminutꝰ. R̄ndet ꝙ in declarādo mediū tactus eē circūgenitum excitauit nos ad ɔcipiēdū tactū indigere medio. nam dixit ois ſenſus eſt per mediū, cum ſenſus nō ſentiāt ſua ſenſilia tāgēdo. ſ. abſqꝫ medio, & cum tactꝰ ſit vnus ſenſuū, ergo indiget medio, & qꝛ aīalia indigēt: vt ſentiant ſenſibilia occurrētia, fuit neceſſe vt mediuꝫ ſit applicatū: & pars corꝑis. & ſic duo dedit intelligē. ſ. ꝙ indiget medio, & h̄ per rōnem ſenſus inquātum ſenſus, & ꝙ illud mediuꝫ ſit pars ſentiētis, & hoc quia debet aīal ſentire nociuū & vtile: taꝫ abſens: q̄ꝫ proximū. Hęc eſt declaratio cōmenti. h̄ poſſunt eſſe plures quęſtiones quę poſt decidentur.

¶ Indicat aūt plures eſſe: tactus hicce qui in lingua ɔſiſtit. naꝫ eadē in p̄te: & oēs res tāgibiles, & ſaporē etiā ſentit. Si igit̄ & caeterae partes carnis ſentirēt saporē: vnus idēqꝫ tunc ſenſus videret̄ eſſe ꝑfecto, guſtus & tactus. nūc autē quia nō fit cōuerſio: duo diuerſi ſenſus eſſe cenſentur.

¶ Demōſtrat autē ꝙ plures ſint: qui in lingua tactꝰ. oīa enim tāgibilia ſentit, ſm̄ eādē partē: & saporē. Si igitur & alia caro ſentiret saporē: videret̄ vnus & idem eſſe ſenſus, guſtus & tactus. nūc autem duo: propterea ꝙ non conuertitur.

¶ Latini nō pn̄t textū hunc intelligē, & ꝓpterea ſequēdo Them. & Simpl. Ariſt. hic cōtorquet argm̄, quo ꝓbabat̄ oēs tactus vnū eē. argutū eſt enim oēs tactus eē vnuꝫ, qꝛ caro vna ſit, per quā tactilia oia compręhēdant̄ a tactu. Euertit̄ nūc tale argumēto linguę, naꝫ certa ſui p̄te, tum saporēs, tum tactilia ꝑcipit, & tn̄ guſtus, & tactus nō vnus ſunt ſenſus. imo ſi vniuerſa caro quę tāgit ipſa etiam guſtaret, adhuc differūt, qꝛ lꝫ ois caro guſtās tāgeret, nō tn̄ ois caro tāgēs guſtaret, qꝛ tactile differret a guſtatili, ꝓpterea qꝛ omne guſtatile tactile, & nō ecōuerſo. ergo ſtāte vnitate medij, vel organi pōt ſtare diūa ſenſuū: ꝓpter ſolā obtoꝝ diūam. Inqt. [Demōſtrat aūt ꝙ plures ſunt, is qui in lingua eſt tactus. naꝫ tactilia oia atqꝫ saporē eadeꝫ p̄te] ſcilꝫ carnis [ſentit] ſcilꝫ lingua ſubaudi, & tamen tactꝰ, & guſtus differūt. ergo argm̄ ṗdictuꝫ, vnū. ſ. eſt organuꝫ vel mediū oīum tactus, ergo tactꝰ vnus, nō militat, nam per eiuſmodi euertit̄ inſtātia. Tūc ſubdit in quo caſu eēt difficultas, & dicit. [Siquidē igit̄ alia caro a carne linguę.] h̄ eſt vniuerſa corporis caro ſentiret saporē, videret̄ ſane vnū eē ſenſum guſtus & tactꝰ, & tūc eēt aliqua difficultas, nō ad rem: ſed ad apparētiaꝫ, ꝓpter qđ dixit [videret̄] ſubſcribit ꝙ adhuc eēnt duo, & inqt. [Nūc aūt ſunt duo] intelligo, nūc autē vbi vniuerſa caro nō ſentit omne tactile, & ſubaudi etiam vbi vniuerſa caro ſentiret omne tactile, eēnt duo. Cuius cām ſubdit. d. [Propter id qđ nō ɔuertit̄,] naꝫ lꝫ ois caro quę saporis eſt eēt & tāgibiliū diiudicatiua, nō ṽo quę eēt tangibiliū eēt oīno & saporis. Nam diūa tactiliū & sapoꝝ ſufficit ad diuerſitatē ſenſuū, & ſic argm̄ ab vnitate organi nō ſufficit, cū habeat inſtātiā. ¶ Debes ſcire, ꝙ hęc inſtātia eſt optima. nā guſtus aliqs tactus, & ꝓpterea videt̄ quaſi inſtātia facta eē fere in ſilibus. Et hāc expōnēt Simpl. & Them. ſentire vident̄, & certe bona eſt, lꝫ latini laborēt.

Et demōſtrat ꝙ ſenſus. Oſtendit quō tactꝰ eſt plus vno, & h̄ etiam qđ lateat. nā caro eſt quaſi mediū tactus, qui eſt in lingua, qm̄ ſentimus oia ſenſibilia tactilia per hoc mēbrū, & etiam saporē per h̄, ergo latuit, & hic cōcludit, quō ſe habet caro, & dicit ꝙ ꝓpter hoc ſe habet caro: vt nō inſtrm̄, ſed vt quaſi mediū. & hoc ꝓbat, qm̄ ſi eſſet inſtrm̄ saporis nō cōpręhēderet tāgibilia, & ſi tāgibile. ſ. cōpręhēderet, nō saporē. nam vnus ſenſus nō habet niſi vnum inſtrm̄. Ex his patēt duo, p̄m quō latet quęſtio illa. 2m ꝙ caro linguę eſt veluti mediū: & nō tanq̄ organum. nam vnius ſenſus vnū eſt organū tm̄, ſed pluriū nihil ꝓhibet vnū eē mediū. Tertio quō facit difficultatē, an tactus differat a guſtu. d. Si igit̄ alia caro: quę eſt in corpore, vtpote quę eſt in manibus, vel alibi ſentiret saporē: vt ſentit caro linguę, tūc eſtimaret̄ ꝙ guſtus & tactꝰ eēnt idem oīno, & tn̄ nulla eēt via diſcernendi inter illos. modo aūt iſtud nō accidit, quia nō ɔuertit̄. ſ. ꝙ ois caro guſtans eſt tāgēs, ſed nō ecōuerſo. vl̄is eniꝫ affirmatiua nō

Coll. text. cō. 112.

Com. 112.

cōuertit̄:niſi in pte.hec ğ vlis nec ſm mām:⁊ per accīs ↄuertit̄,nec per ſe:⁊ ſm formā. ¶ Debes ſcire,ꝙ ex iſto cōto non capit̄ intētio textus,nec illius introductio,ſed tm̄ habet̄ declaratio craſſa vboꝝ Ariſ.quātū ad mām.ſed ex vbis his nō habemus aliquā formā in textu,⁊ ꝓpterea ſi petis formā ſequere Themiſtiū doctorē lucidum. ¶ Sed ambiges,nam ſupra viſus eſt dicere,linguā eſſe guſtatoriū ⁊ organum,hic dicit eē medium. ¶ Dic ꝙ ſi linguā dixit eē guſtatoriū,id dixit ꝓpter neruos quoſdā; re tamē vera eſt quaſi medium.

An tact⁹ ſint plures.
Aug ſenio res.

¶ Quęrūt vtrū tactus ſint plures vno,⁊ ꝓ ꝙ nō arguunt, nam tūc nō tm̄ gnqȝ eēnt ſenſus exterius. ¶ Deinde ad oppom ſunt oēs veteres:vt Alex.Them.Simpl.⁊ Auer. ⁊ videt̄ Ari. ¶ In iſto quęſito recētiores gdam dixerūt tactū eē vnū poa,⁊ plures diſpōne. Nam tact⁹:vt po tactiua eſt vnus.ſȝ qꝛ vtit̄ in vno organo diuerſis diſpōnibus dici pōt eē plures.quātū ğ ad pom vnus eſt,quātū vo ad organi diſpōnes plures,⁊ ſic ↄcordāt dicta ſapiētū:hincinde.

Cōfutatio

¶ Sȝ hec poſitio ſtare nō pōt.ꝓ qꝛ forma multiplicat̄ ad multiplicationē diſpōnum ꝓximaꝝ.ſed diſpoſitio ꝓxima tactiua calidi et frigidi differt ſpecie:a diſpōne frigidi ⁊ humidi:vt ipſimet dicūt,⁊ Alexā.teſtatur,ergo forma ſeu tactiua po,quę forma eſt organi,eſt multiplicata. ¶ 2° vna vtus nō pōt equate vti duob⁹ organis ꝓximis:vt dicit Auer.3° huius.ois vtus eſt in aliq̄ ſubto ꝓximo,tact⁹ ergo vel eſt in ꝓporne calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ,vel in ꝓporne humidoꝝ ⁊ ſiccoꝝ,vel in ambobus. dicere cum eē in ambob⁹,ꝓ ⁊ per ſe:eſt dicere vnā vtutē eſſe ꝑncipalr in diuerſis ſubtis ꝓximis,⁊ ſic in infinitis, quare erit in altera tm̄.⁊ ſic opȝ ponere alteꝝ tactū in altera diſpōne.hec etiā poſitio palā eſt ↄtra oēs grecos,⁊ ↄtra Auer.⁊ Auic.⁊ oēs directe.

Com.l.3°.

Opio Tho. ⁊ Egi.

¶ Antiq expoſitores:vt Tho.⁊ Egidius,q̄s Joānes in qōnib⁹ ſecut⁹ eſt,opinant̄ ſenſus tactus plures eē formalr.vnū vo mālīter.plures gdē formalr pro quāto eſt duaꝝ ↄ̄rietatū, vnus vo mālīter,qꝛ fundat̄ in eodē neruo qui eſt tactoriū.crediderūt enī,ꝙ quēadmodū eiuſdē ſbti pńt eē plures ꝓpetates, ſic in eodē neruo plures po tactiuę,per quaꝝ vnaȝ pcipimus calidū ⁊ frigidū,per alterā humidū ⁊ ſiccuȝ.ſic ğ ſunt tactus plures for,vnus vo mā ⁊ ſbto.

Cōtra eos

¶ Sed gdā noui ↄ̄dicūt hic,ꝓ qꝛ ſi vnū organuȝ nūo ſufficit pro pceptione oīuȝ qualitatū tactiliū,etiā vnus ſenſus ad eaſdē ſatis erit,ergo nō opȝ ponere plures ſm formā. ¶ 2°,qꝛ accńtia plura nō pńt ineſſe eidē:niſi ordine q̄daȝ.ſed oēs tact⁹ inſunt ęque pmo ipſi neruo. ¶ 3°,ſi ſenſus tact⁹ ſunt plures potētię,hoc ideo eēt,qꝛ ↄ̄rietates tactiles eēnt nō reducibiles ad idē genus.vltra ſi ita eſt,tunc ſenſus cōis nō eēt vnus,qꝛ ſibi obijciunt̄ oēs ↄ̄rietates oīum ſenſibiliū nō reducibiles ad idē genus. ¶ 4°,lux ⁊ color plus differunt,qꝛ eiuſmodi ↄ̄rietates ſunt vni⁹ po,ğ ⁊ tactiles ↄ̄rietates.

Defenſio

¶ Hec argta nulla ſunt,ideo debes ſcire,ꝙ hi antiq imaginant̄ duplex organū.ſ.ꝓximum,⁊ eſt quędā diſpoſitio media iter extrema,v.g.diſpoſitio media iter calidū ⁊ frigidū eſt organū ꝓximū tactiuę po calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ,⁊ diſpoſitio media iter humidū ⁊ ſiccū eſt ꝓximū ſubm ⁊ organū po tactiuę humidi ⁊ ſicci.Aliud organuȝ eſt remotū,⁊ h̄ eſt neruus,vel cōplexio radicalis nerui:data ei ex ꝑmis ꝑncipijs ſpermaticis. Uolūt ergo ꝙ tact⁹ ſint plures quātū ad poas,⁊ quātū ad ꝓxima organa,ſunt tm̄ vnus mālīter,⁊ quātū ad organū remotuȝ. ¶ Tūc ad ꝓm pȝ qualr nō ſufficit vnū organū ꝓximū:ſȝ ſufficiat vnū remotū. ¶ Ad 2m dōm,ꝙ illud eſt veꝝ,qn̄ illa accńtia inſunt imediate vni ſubto ꝓximo.modo illę duę potentię inſunt plurib⁹ ſubtis ꝓximis,vni vo remoto,⁊ ſic nō oportet vt inſint ordine quodā. ¶ Ad 3m iam Egidius nō ſoluit.naȝ reſpectu vnius obti differūt,⁊ nō reſpectu alterius.reſpectu.n.ſenſus cōis obta nō hn̄t rationeȝ ↄ̄rietatis,ſed hn̄t reſpectu obti pticularis relati ad poas pticularē. ¶ Ad vltimū de luce ⁊ colore ſoluit Joānes in qōnibus.vide qꝛ nō opȝ adimplē qnternionem,ſic igit̄ cōſtat eiuſmodi argumēta nō ↄcludere. ¶ Sed vtcūqȝ ſit hec poſitio eſt valde inſufficiēs.

Propōſ 2°.

¶ Dicēdū ergo tādē,ꝙ duȝ quęrit̄ vtrū tactus ſint plures:nō volumus intelligē ſm dīiam numeralē,naȝ ↄſtat apud oēs plures eē tact⁹ numero:ſaltē in diuerſis indiuiduis numero.nec volumus dicere plures reſpectu ſubti,qꝛ forte tactus hominis differt ſpecie ⁊ gńe a tactu leonis:vt cōplexio differt a cōplone.ſic enim in alijs dicere poſſumus,nā forteſſe viſiua aquile differt ſpecie a viſiua bouis.nec volumus intelligē plures eēntialr ordinatos,ita vt differant ſpecie ⁊ gradu vt viſus,⁊ audit⁹,⁊ guſtus,qꝛ ſic eēt ſext⁹ ſenſus. Nec volumus intelligē plures gńe,nā apud nullos differūt tactus gńe remoto:ſed ſolū ſpecie.Tūc dicēduȝ,ꝙ quęrimus vtrū tactus differūt ſpecie in rōne ſenſus,ita ꝙ ſub tactu qui eſt gnūs ſenſus ↄtineant̄ plures ſpecie differētes. ¶ Ad qō dōm,ꝙ tactus pōt capi pro aptitudine,⁊ pro po.vt eniȝ capit̄ pro aptitudine,ſic eſt quędā aię ſenſitiuę idoneitas,quę eſt ꝑnm tangēdi in corpore,⁊ hoc modo ↄſiderat̄:vt dīia eēntialis aīalis,a qua aīal eſt aīal.nam(vt dicet̄)aīal eſt aīal ꝑꝑ tactū.⁊ nō eſt itelligēdū niſi capiēdo tactū pro tali aptitudine eēntiali, qua aīa eſt apta eſſe ꝑnm in corꝑe tangēdi,⁊ ſic tactus eſt vnus gńe:vt aīal vnū eſt.eſt vo plures ſpecie inquātum per dīias eſſentiales aīal deſcēdit ad diuerſas ſpēs.imo de tactu ita dicendū eſt:quēadmodū ⁊ de aīali ipſo,⁊ ſic nullus negat hoc. Alio modo pōt capi pro po,⁊ qꝛ po nō eſt aię tm̄,nec corꝑis tm̄,ſed mixti ex aīa ⁊ corꝑe,dicimus tactū eſſe potētiaȝ inherētē cōpoſito mediāte aīa eēntialr,⁊ cōplexione inſtrālīter ſeu diſpoſitiue.nam vt Alex.ait ſenſum tactus mediocritatē quādam appellare poſſumus,quę in rerū ſenſibiliū ↄtrarietate vſat̄. Illud nāqȝ qō in medio ſiſtitur,extrema iudicio ↄſeq natū eſt, cum vtriqȝ extremo ⁊ diuerſum ⁊ ↄtrariū eſt.idcirco ſit: vt ad illa trāſmutari valeat.enimuero ad ↄ̄ria trāſmutatio tēdit. ¶ Sic igitur capiēdo tactū pro potētia,vel eſt mediocritas illa eēntialr,vel ineſt cōpoſito mediāte illa mediocritate,⁊ quia non vna tm̄ eſt ſpecie mediocritas. naȝ altera eſt ſpecie mediocritas in actiuis,altera in paſſiuis,oportet ⁊ tactus eē plures iuxta illaꝝ multitudinē ⁊ dīiam.ſic ergo breuiter tact⁹:vt forma ⁊ dīia eēntialis aīalis eſt vnus gńe:vt aīal eſt.vt vo potētia:tot quot mediocritates:vt Alexā.dixit. ¶ Sed tūc emergit difficultas,cur tactus fuit extremoꝝ tactiliū mediocritas,cęteri ſenſus nō fuerūt extremoꝝ ſuoꝝ ſenſibiliū mediocritas:vt viſus nō mediocritas viſibiliū extremoꝝ,nec auditus audibilium extremoꝝ. Hec quęſtio pulchra eſt,⁊ ardua,nec ab aliq̄ nr̄oꝝ inueni exqſitaȝ.

Opi Alexā.

¶ Ad hāc Alexā. aphrodiſius in lib.de aīa rńdet.q.in tactu hec apprime necīa ſunt,in cęteris aūt ſenſibus nō itidem eſt eadē cā:ꝙ eoꝝ ſenſoria haudquaqȝ in ſua ſuba eoꝝ gdpiaȝ ↄtinēt, quoꝝ myſterijs delegāturr. Nāqȝ pupilla:cum cōſtet ex aqua:vt cuȝ colore ſit minime opus eſt,neqȝ vt auditus cum ſono,neqȝ iteȝ olfactui inanis ⁊ iſtius vllus odor neceſſarius eſt.qō ſi in ſe gd haberēt eoꝝ:quę recipiūt,iaȝ ⁊ hi ſenſus mediocritates quędā viderētur,velut tactuȝ eſſe ꝓdiximus.Uult ğ Alexā.ꝙ nullus alioꝝ ſenſuū fuit mediocritas ſuoꝝ ſenſiliū extremoꝝ,qꝛ nullus ↄſtat ex illis.nam vbi ex illis cōſtaret,pculdubio oporteret mediocritatē illoꝝ eſſe:quēadmodū tactus. ¶ Sed tūc ad h̄ emergit altera quęſtio,cur nō fuit neceȝ alios ſenſus

cōſtare

cõſtare ex ſuis ſenſibilib⁹. nam ſicut tactus ſuis necũ: vt cõſtet ex tactilib⁹, ſic ⁊ viſus ex viſibilibus, ⁊ ſi nõ, cur nõ. Certe hec queſtio difficilis eſt. ¶ Ad hoc colligi põt ſolutio ex Alex. ibidẽ. nam ceteri ſenſus dati ſunt ꝑncipalr ꝓpter ꝑfectionẽ: ⁊ ſcḋario ꝓpter ſalutẽ. tact⁹ ergo ꝓpter neceſſitatẽ ꝑmo, ⁊ ſcḋario ꝓpter ꝑfectionẽ. Tu vero cõſidera. ¶ Attẽde ꝙ nõ paruꝫ etas nr̃a dꝫ Hieronymo donato patricio Veneto tẽpoꝝ nr̃oꝝ decori ⁊ lumini. nam ipſe fecit latinuꝫ Alex.m aphrodiſium, qui lꝫ apud me inueniat grecus, tamen adeo me delectat eius ornatiſſima trãſlatio, ⁊ ſuoꝝ verboꝝ ornamẽtuꝫ, ꝙ vix citro plus euꝫ in greco legere. ꝑfecto Alexãder latinus: Hieronymo illo interpꝛete ſecurioꝛ ⁊ vtilioꝛ eſt: eo greco. debeat ergo cetus nr̃oꝝ p̄boꝝ etatis huius tãto viro. His expeditis ꝑſpicua eſt ſolutio ad ꝯcluſionẽ, ⁊ nũc pꝫ qualr tactus ſunt plures, ⁊ ſenſus quoq;. nam ad numerũ non ſufficit diſtinctio ſed ordo. ordo aũt eſt in his qui gradu eẽntiali differũt: vt 8° ſumit meta.ce quia igit in tactibus nõ eſt ordo, ergo eſt pluralitas, ⁊ nõ numerus, ⁊ ſic quoq; ſunt ſenſus eẽntiali numero diſtincti, lꝫ tactus plures. ¶ Tũc ſequitur 2ª queſtio ſi tactus plures quot ſunt. ¶ Expoſitores nr̃i credũt eẽ duos tm̃: iuxta numeruꝫ ꝯrietatũ in primis qualitatibus. reliqua oĩa tactilia dicũt vel cõia eſſe ſenſilia, vel ad ea reducibilia, vel ad ꝑmas qualitates, nã graue ⁊ leue reducũt ad motuꝫ, aſperũ ⁊ lene ad figurã, durum ⁊ molle ad ſiccũ ⁊ ad humidũ. quidã addunt 3m. ſ. ꝑceptiuũ grauis ⁊ leuis, ⁊ videt Auer. dictũ. Alij addũt 4m diiudicatiuũ ſolutionis ꝯtinuitatis ex vberibus cõtingẽtis: vel alio modo ⁊ ſibi oppoſite cõſolidationis. Alij reducũt hec ad figurã. Alij addunt 5m. ſ. diiudicatiuũ delectationis, que in venereis: ⁊ doloroſis: ſꝫ apud alios hec reducunt ad motuꝫ. Addũt ⁊ alij 6m. ſ. diiudicatiuũ cõueniẽtis: ⁊ nociui in cibo ⁊ potu. Alij reducũt hec ad calidũ ⁊ frigiduꝫ. mihi videt ꝙ plures eẽ ſenſus tactus ſciri poteſt rõne vel demõſtratione: vt diximus cõ.m 108. ſed an duo tm̃, vel tres, vel 4or, vel plures nõ põt rõne demr̃atiua ſciri. In hoc enim nec grecos nec latinos inueni firmos, ⁊ ꝓpterea dicat: ſicut placet ꝯſiderãti in hoc re. hec de pluralitate tactuum dicta ſunt.

¶ At vero: dubitabit hoc loco nõ iniuria quiſpiã. Nã ſi corpus quidem omne ꝓfunditatẽ habet atq; haec eſt tertia magnitudo, fieri vero neq̃t vt ea corpa ſeſe mutuo tãgãt inter quae corpus aliqḋ mediũ intercedit, humidũq; nõ eſt ſine corpe nec humectatum, ſed neceſſe eſt vel aquã eſſe vel aquam hẽre: qui fieri põt, vt corpus tãgat corpus in aqua? etenim neceſſe eſt, cũ extrema nõ ſint ſicca: in medio aquã eſſe, qua repleta ſunt ipſa extrema. Qḋ ſi hoc eſt verũ: fieri ꝑfecto nõ põt, vt corpoꝝ tactus fiat in aqua. Eodeꝫ etiã modo de ijs dici põt: quae in aere collocant. ſimili nãq; modo: ſeſe hꝫ aer ad ea quae ſunt in ipſo: ⁊ aqua ad ea quae ſunt in ipſa. latet aũt nos magis in hiſce quae in aere collocant: q̃ȝ in aĩalibus quae ſunt in aqua, ſi humectatuꝫ humectatũ tãgit.

¶ Dubitabit autẽ aliq̇s. Si omne corpus ꝓfundum habet, hec aũt eſt tertia magnitudo, quoꝝ aũt corpoꝝ medium eſt aliqḋ corpus nõ ꝯtingit ipſa ſe inuicem tãgere, humidum aũt non eſt ſine corpe neq; humectũ, ſed neceſſe eſt aquã eſſe aut hẽre aquaꝫ, que vero tãgunt ſe inuiceꝫ in aqua cuꝫ extrema ſicca nõ ſint neceſſe eſt aquaꝫ hẽre mediã qua repleta ſunt vltima, ſi aũt hoc veruꝫ: impoſſibile eſt tãgere aliud, aliud in aqua. Eodem aũt modo: ⁊ in aere. ſilr enim ſe habet aer, ad ea que ſunt in ipſo: ⁊ aqua, ad ea que ſunt in ipſa. latet autem magis nos. ſicut ⁊ que ſunt in aqua aĩalia: ſi humectum tãgit humectuꝫ.

¶ Nũc de medio tactus inq̇rit, ⁊ q2 duplex eſt mediũ. ſ. per ſe adnatuꝫ: ⁊ per accñs extraneuꝫ, ꝑmo de extraneo, deinde de adnato ꝑquirit. Cauſa aũt (vt Simpl. inquit) huius inueſtigationis eſt. nã dixit modũ tãgẽdi adnatuꝫ eẽ, deinde accepit pellicula pretẽta fieri tactuꝫ. vbi ⁊ per extraneuꝫ mediũ videt. vult nũc oſtẽdẽ diſcrimẽ huius medij extrinſeci ad mediũ reqſituꝫ ad tres ſenſus. Dubitatio ergo ſic cõponit, nulla in aqua extrinſeca ſe tãgere pñt, ſimilr nec in aere, ſꝫ quecũq; ſunt vel in aqua vel in aere ſunt, ergo nulla pñt ſe tãgere. Duo ergo facit, q2 primo ꝓbat pam ꝑteꝫ maioris. ſ. ꝙ nulla extrĩa in aqua poſſunt ſe tãgere, deinde oſtẽdit 2am partẽ. ſ. ꝙ nec ſe tãgunt que exiſtũt in aere, ⁊ ſyllꝰ ꝑme partis eſt, quorũcũq; eſt aliqḋ mediũ nõ ꝯtingit ipſa ſe inuicẽ tãgere. que ſe tãgũt in aqua hñt aliqḋ mediuꝫ quo repleta ſunt vltima, ergo que ſunt in aqua nõ ſe tãgũt. Primo ḡ ꝑcit duo. Inquit. [Dubitabit aũt aliq̇s, ſi omne corpus ꝓfunduꝫ habet.] Hec eſt pª petitio [Hec aũt eſt 3ª magnitudo.] nam lõgitudo eſt pª cauſata ex motu pũcti, 2ª latitudo cauſata ex motu linee, 3ª ꝓfunditas ex motu ſupficiei. Hec eſt ſcḋa petitio. His acceptis ſumit maiorẽ. d. [Quoꝝ aũt duoꝝ aliqḋ mediuꝫ eſt corpus, nõ cõtingit ipſa ſe inuicẽ tãgere.] Hec eſt maior ſylli ꝑme ptis, deinde iterponit ꝓbationem minoris. Erat aũt minor hec, ſed que ſe tãgunt in aqua hñt aliqḋ mediũ aquã. ſ. qua repleta ſunt vltima, ⁊ hoc ꝓbat, q2 mediat humidũ. nam videmus margines humectas vel humidas. modo cõſtat humoreꝫ nõ poſſe eſſe abſq; aqua, ⁊ ſic mediat aqua. eſt aũt aqua corpus, ḡ mediat corpus, ⁊ ſic patet minor a ꝑmo ad vltimũ, dicit [Humidũ aũt nõ eſt ſine corpe, nec humectuꝫ, ſꝫ neceſſe eſt aquã eẽ] ſi mediat humiduꝫ [aut hẽre aquã] ſi mediat humectuꝫ. nam humidũ eſt elemẽti, humectuꝫ eſt mixti ex qua hec eſt minoris ꝑſuaſio, deinde ſumit minoreꝫ. d. [Que vero tãgunt adinuicẽ in aqua cũ nõ aride ſint margines, neceſſe eſt aquã habere in medio qua replete ſint margines.] ⁊ ſic dedit minorem, ⁊ tetigit eius ꝓbationẽ. Tũc ſubſcribit ꝯneꝫ. d. [Si aũt hoc veruꝫ, ĩpoſſibile eſt aliqḋ aliud tangẽ in aqua.] et hec fuit ꝑma pars. Deinde ſubſcribit 2am. d. [Eodẽ autẽ modo ⁊ in aere. nam ſilr ſe habet aer ad ea que ſunt in ipſo ei qḋ eſt in aqua.] Addit tñ dñaꝫ ex pte nr̃a. d. [Latet aũt magis nos.] ſcilꝫ ꝓpter aſſuetudinẽ quã in ipſo habemus [quẽadmodum: ⁊ que ſunt aĩalia in aqua] latet [ſi humectũ tãgit humectũ. ſ. ꝓpter aſſuetudinẽ coꝝ in aqua. ¶ Sed circa textuꝫ hunc ambiges ꝑmo: ad qḋ due ꝑme petitiões ſunt accepte. videntur enim ſupflue. ¶ Dici põt, q2 qs põt dicere elementuꝫ ſimplex carere ꝓfundo: vt quidã veterũ dixere: accepit ḡ omne corpus hẽre ꝓfundũ: ſiue ſimplex ſit: ſiue mixtũ. ¶ Scḋo ambiges, q2 nõ videt neceſſarium ꝙ vbi humidũ: ibi aqua, ⁊ vbi humectuꝫ, ibi aqueum. ¶ Dici poteſt: vt Auer. ſentit 3° Celi. ꝙ humoꝛ aqueus eſt accidẽs ꝓpriuꝫ aque, humoꝛ aereus accidẽs ꝓpriũ aeris, calor accidens ꝓpriũ ignis, ſiccuꝫ terre ⁊c. modo ĩpoſſibile eſt accidẽs ꝓpriũ eſſe abſq; ſubto eius, ⁊ ꝓpterea ſi inter margines inuenit humoꝛ aqueus vel humectuꝫ, neceſſe eſt ibi eſſe aquã vel aqueum. ſimiliter ſi humoꝛ aereus dicat. Ex hoc

Coll. text⁹ cõ.n 113.

Cõm. ex°.

pſpicuum ꝙ̃ ſubtiliſſime Auer. 3° Celi prędicto cōmēto accepit cōtra Auic. omne ꝯ̄linuꝫ intēdi ⁊ remitti. Nā ſup poſuit accn̄tia ꝯ̄lintoꝝ eē ꝓpria ꝯ̄lītis, ipſaqꝫ intēdi ⁊ remitti, quare ⁊ ſb̄ta, aliter poſſet ſubm ſtare abſqꝫ toto ꝓprio. cui vide nſm librū de mixtione Antonio Juſtiniano patricio Ueneto ętatis nrę decori dicatum.

Com. 113ᵐ **Cum declarauit.** In pn̄ti cōtinuatione notaī intētio, ⁊ cā intentionis. ſed cā intētionis a Simplicio dicta eſt aliter. Dixit enim hāc quęſtionē eē inductā, vt oſtēdaī dr̄ia īter tactū ⁊ ceteros tres ſenſus. Auer. aūt. d. neceſſitatē q̄ſtionis eſſe ad oſtēdēdū, an ſola caro ſufficiat, ⁊ ambę bonę ſunt. ¶ Et cum ita ſit. Jbi recētiores colligē cūtiuī de mēte Auer. corpa ſīlia in diſſimili regione nō poſſe eē attigua ⁊ immediata: vt ſicca in aqua, ⁊ humida in igne. naꝫ Auer. ait dura. ⁊ ſicca nō poſſe eē attigua ⁊ contāgētia in aqua: q̄n margines humectēt, ⁊ humor nullus pōt eſſe abſqꝫ ꝓpo corpe, quare mediat corpus. ſed an correlariū ſit in ſe veruꝫ poſterius dicemus, nūc ṽo ſcias iſtud nec ſequi, nec colligi ad dicta poſſe. naꝫ ex vna ſingulari nō ſequiī vniuerſalis. modo hęc eſt vna ſingularis, ſicca corpa nō pn̄t ſe tāgere in aqua. hęc eſt vl̄is: quęcūqꝫ ſīlia nō poſſint ſe tāgere in regione diſſīli, ⁊ faciunt Auer. in logica mancū. ¶ Et ita eſt de aere ſicut de aqua. Jd. hęc tria. Primum eſt, durū nō tangē duruꝫ in aqua: q̄n mediet aliq̄d: pꝫ ad ſenſum. nam ſenſu videmus margines humectas. Dicit ſcḋo, ꝙ hęc humectatio in aere latet. ſed rōne ꝓbaī. Eſt aūt ratio a ſīli. nam nō maior ratio eſt de duris in aqua: ꝙ̃ in aere. Addit tn̄ ꝙ aīal aquatile: vt piſcis ſentiret hāc humectationē aereaꝫ, quēadmodū nos illā aquę. At addūt quidā eē ad intētionē Auer. ꝙ nos in rei ṽitate nihil tāgimus niſi per mediationē aeris vel aquę: ⁊ hoc eſt cōtra quoſdam, d. Ariſto. hęc nō dixiſſe determinatiue: ſed diſputatiue. ſed an hoc verum ſit poſtea dicemus. Reliqua cōmenti perſpicua ſunt.

An duo corpa dura poſſint ſe tāgere in aq̄ vel aere

¶ Ambigūt recētiores circa dictū Ari. an. ſ. duo corpa dura ſe pn̄t tāgē in aqua vel in aere. Jn iſto q̄ſito recētiores fecerūt chaos: ⁊ maxime ſophiſtę, ⁊ nos accipiem⁹ ꝓbabiliora: ⁊ magis ꝯ̄ſona Ariſt. ⁊ Auer. ⁊ gręcis, ⁊ latinis expoſitoribus. nā illud ꝓbabilius eſt, qḋ plurib⁹ ſapiētioribus videī. ¶ Quidā ergo voluūt ꝓpōnē Ari. eē ſic intelligēdam, ipoſſibile eſt duo corpa mixta dura diſcōtinua ſe imediate tangē. Dicūt p̄mo dura: ꝓpter vinū ⁊ aquaꝫ. Dicūt 2° mixta ꝓpter ꝯ̄linta, quę ſe imediate tāgūt. Dicūt 3° diſcōtinua: ꝓpter duas medietates colūnę quę ſe tangunt. Dicūt 4° ꝓpōnem eē legēdam in ſenſu cōpoſito: ⁊ nō diuiſo, q2 inductiue duo corpa dura mixta diſcōtinua poſſunt ſe imediate tāgere. naꝫ demōſtratis duobus corporibus plūbeis, iſta pn̄t ſe inuicē tāgere, cum poſſint liquefieri: ⁊ inuicē miſceri, ⁊ ſic ſunt vel pn̄t eē duo corpa dura mixta diſcōtinua. quare ⁊c̄. ¶ Probant h̄ rōne extra Ari. ṽba inducta, ⁊ eſt ratio cōis oīum ſophiſtarum. naꝫ dato oppoſito, aut aliq̄d moueret ita cito ad p̄tē remotā: ſicut ꝓpinquā, aut dareī vacuꝫ: quoniā ſumptis duobus corpib⁹ planis, ſi ipſa tāgerēt ſe imediate ſequeī ꝙ ſi incipies vnum ab altero eleuare: ꝙ partes laterales aeris imediate poſt hoc erunt in cētro vel nō, ſi ſic, ergo ęquecito mouebunī ad p̄tē remotā: ſicut ꝓpinquā. ſi nō: ḡ imediate poſt hoc erit vacuū in cētro, qḋ erat ꝓbādū. ¶ Addūt ⁊ alij ṽbū Ari. eē intelligēdū de corpibus duris ad planiciē ꝯ̄gētib⁹. naꝫ ſi ſunt duo corpa. ſ. vnū ſphęricum pfecte, alteꝝ pfecte planū, nō opꝫ ſphęricū tāgi a plano mediate aere, q2 ſphęricū planum tāgit in pūcto. ¶ Uideī mihi p̄mo ꝙ conditiones hic notatę ſunt ſupfluę ⁊ nō ſunt addēdę: niſi illę Ari. in lr̄a. Naꝫ ſi dicīī dura, ſuperfluit dicere mixta, q̄m nullū corpus ſimplex eſt durū: ſed hn̄ ſiccuꝫ. Durities enim eſt qualitas mixti 4° Metheoꝝ. ſi etiā dicīī duo corpa, ſupfluit dicere diſcōtinua. naꝫ p̄tes cōtinui nō ſunt duo corpa: niſi potētia. ſīlr virga, cuius vna pars viridis, altera ſicca eſt; nō eſt duo corpa: ſed vnū: ꝓpter mām̄, lꝫ p̄tes differunt forma. Qḋ vltimo addiī. ſ. ꝙ ambo ſint plana ſupfluit. nam nō daī pfecte ſphęricū in natura, vt diximus cōmēto 13° huius p̄mi, ⁊ ſic omne ſphęricū tāgit planū in plano: lꝫ illud ſit paruū. an ꝓpoſitio legēda ſit de ſenſu cōpoſito, an diuiſo Ariſto. nō aduertit, nec in textu vel aliquo expoſitorę illud annotatū eſt. ꝓpoſitio ergo Ari. ſic inde intelligiī vt iacet, quęcūqꝫ corpa dura ſe tāgunt in aere: vel aqua, neceſſe eſt īter ea aerem vel aquā mediare. Jnquātuꝫ dicit corpa dura notat illa eſſe mixta. inquātuꝫ dicit ſe tangunt, notat illa eſſe duo ⁊ diſcōtinua. nam ſe tangētia eſſe duo cōſtat. Hęc ꝓpoſitio eſt nec̄ia de nec̄io, ⁊ intelligas de corpibus duris inquātuꝫ dura, q̄a inquātuꝫ reddūtur mollia poſſunt tāgere ſe imediate. Ariſto. ad hoc moueī neceſſitate materię. Nam hęc ꝓpoſitio eſt nec̄ia: ꝓpter ipſa corpa eē dura. ⁊ hic nouit experiētia. naꝫ inuenit ꝙ ſi corpora dura plana cōpacta in aqua mergantī, margines erūt humectę, ⁊ per ꝯ̄ſequēs mediauit humor, ⁊ cuꝫ humor nō ſit abſqꝫ aqua, mediauit aqua. ⁊ per ideꝫ a ſīli coniectauit in aere, ⁊ ſic hęc fuit neceſſitas materię. Alij addūt hāc eſſe neceſſariā neceſſitate finis. nam tactoriuꝫ plus lędiī a duro corpe ꝙ̃ molli, q2 durum actiuius eſt, ergo fuit: ꝓpter tutelā tactorij: neceſſariū ſemp inter tactoriū: ⁊ rem durā tactā mediare mollem, vt aerem vel aquā. ⁊ ſic duruꝫ nō imediate tāgi a duro fuit neceſſariū: ⁊ ꝓpter materiā: ⁊ ꝓpter finē. Hęc ſine dubio videī poſitio oīum ꝑipatheticoꝝ, vnde Them. ⁊ Auer. clare cūtunī hanc poſitionē defendē. ¶ Sed q̄dā nouelli inſtāt ꝯ̄tra hāc poſitionē, p̄mo q2 ſi quieſcēte. a. molari ſup terra. b. molaris moueaī in aere: certa velocitate verſus. a. Tūc aer debet recedē, nam aer intercluſus nāliter appetit moueri ſupra. b. ſicut nāliter omne leuius ſupra grauius, nec aer ille reſiſtit, q̄a tota ſphęra nō reſiſtit grādini, ergo nec ille paruus aer illi molari. imo parua gleba terrę deſcēdit in aqua, ḡ. b. molaris in illo aere. ¶ Secūdo aurū ⁊ argētum inuicē cōſolidari poſſunt, quę tn̄ ſunt corpa dura. ¶ Tertio tūc ſecuris nō poſſet imediate tāgere lignū. ¶ Quarto tunc q̄libet domus eēt diſcōtinua in tot p̄tes quot ſunt lateres. ſīlr oīs domus eſſet in aere. ¶ Sexto tūc vulnerās nō tāgeret imediate vulneratū. ¶ Septimo ſequiī ꝙ dentes terētes panē imediate nō tāgerēt eum. ¶ Octauo, tūc cāpana ab ipſo nō imediate tāgereī martello. ¶ Nono addūt Urbani, tunc ortopigium nō tāgeret vuluā. nam intercideret aer, ⁊ multa alia addi poſſunt. ¶ Uideī mihi ꝙ ꝯ̄cluſio Ariſt. ſit ſatis ꝓbabilis, nō tamē eſt inducta per demōſtratiōes neceſſarias. eaꝫ enim acceptamus nō tanꝙ̃ ſimplr̄ certam: ſed tanꝙ̃ minus erroneam. Hęc argumēta ſoluunī a recētioribus. ¶ Dicūt enim ad pᵐ, ꝙ ille reduct⁹ ad minimū reſiſtit in ṽtute naturę vl̄is: vt. ſ. ſaluaī neceſſitas materię, ⁊ neceſſitas finis. ⁊ eē minimi, quo minus dari nō pōt, ⁊ ſic ille aer intercifus nā̄ ꝓpria appetit moueri ſup graui, ſꝫ nā̄ vl̄i appetit ſtare illic. ſīliter aer ille reſiſtit toti molari, ſed totus aer nō grādini, q2 ibi ꝯ̄currit reſiſtentia vl̄is naturę in grādine nō, ⁊ ſīliter de parua gleba dicaī. ¶ Ad 2ᵐ dicēduꝫ, ꝙ illa ſunt vnū corpus ſm̄ materiā: non aūt ſm̄ formā. ¶ Ad 4ᵐ dicūt ꝙ ſecuris ſimul: vt dicit Ariſt. peutit aerem, ⁊ lignū: vt in exēplo de ſcuto videtur. ¶ Ad 3ᵐ dicēduꝫ, ꝙ eſt cōtinua ſm̄ materiā, lꝫ forte ſm̄ formā ſit diſcōtinua, ⁊ ſic non oīs domus eſt in

aere, q̄a

aere, q2 ↄtinuat ſm nāʒ ei in quo reſidet. ¶ Ad oīa alia dicat: vt dictū eſt de ſecuri. vide nouellos, q2 pulchre dixerūt ad hęc. ¶ Sed ↄtra nōnulla hoꝝ inſtāt aliq fortiſſime. nā cuʒ īfinito modico aere pōt ſaluari intētio naturę vlis, q̄ b. molaris ſemꝑ deſcendet. Scdo pōt ſaluari vacuum in eleuatione duoꝝ molariū, q̄ illud nō eſt intētio nāę vlis. Aīs pʒ, q2 pōt b. molaris ſucceſſiue eleuari ab a. molari, ⁊ ſucceſſiue aer intrabit. Tertio eadeʒ ratio eſt de molli ⁊ de duro, q2 molle corpus pōt ab alio corpore eleuari, ⁊ tūc arguat vt prius de duris. Quarto ꝙ a. corpus durū tāgat b. corpus durū: nihil ad nām vlēʒ, q̄ ſolū illud eēt verū in tactu, q2 tūc ſaluat intētio nāę. Et multa alia dici pñt quę diligēs ſtudioſus ꝑquirat. ¶ Ad hęc dici pōt ad pᵐ ꝙ intētio naturę nō pōt ſaluari cuʒ īfinito modico aeris, q2 illud nō eſt dabile. nam omne ens nāle eſt deter⁹ ad maximū: ⁊ ad minimuʒ apud Ari. ⁊ Auer. vt nūc ſuppono. intētio q̄ vlis ſaluat cuʒ aere certę q̄titatis: vt. x. g. vſqȝ ad minim. nā īfinit⁹ modicus aer eſt res imaginabilis. Ad 2ᵐ vel ſaluat vel nō vacuū h̄ argᵐ non mouit Ari. ſʒ Ari. mouet ab exꝑiētia: ⁊ neceſſitate nāę ⁊ finis. ſ. ꝓpter vtilitatē tactoꝝ. Illud aūt argᵐ additū eſt diſputatoriū. ſilr ⁊ ad 3ᵐ dicat. nam lʒ quātū ad eleuationē fortaſſe eſſet eadē ratio, nō tñ quātū ad vtilitatē aīalis: ⁊ neceſſitatē nāę. Ad 4ᵐ dōm ꝙ actio nāę eſt vlis, nec eſt incōueniēs finēʒ eē ꝑticularē. ſed effectū eē vlem nā. nā enīʒ ꝓpter tactoriū ne ledat: fecit vt nullū durū tāgat duruʒ, ⁊ ſic finis eſt ꝑticularis, ⁊ effectus eſt vlis, q2 nā agit vlr. ſic igit ꝓbabilr videt eē tenēda opinio ꝑipathe⁹. ¶ Sed circa argᵐ additum a ſophiſtis de a. ⁊ b. molaribus, nouelli faciūt longas oīones, ⁊ vtinam dicerēt aliqd certi. habemus enim ſolū h̄ certū ꝙ ipſi ſunt incerti. ⁊ ꝙ argᵐ eſt diſputatoriū. Nam qdam dicūt ꝙ in eleuatione b. ab a. aer extrinſecus exiſtēs ſubito mutabit ad cētruʒ, ⁊ ſic aer mutabit infinita velocitate. Ex h̄ tñ non ſequit aerem moueri in inſtāti. nam in aliq̄ inſtāti b. incipit eleuari per remotionē de pñti, ⁊ in eodē incipit aer mutari ad cētruʒ per remotionē etiā de pñti. cauſę aūt quare infinita velocitate moueret aer, ſunt, pmo q2 ibi deficit reſiſtētia intrinſeca. nā nihil reſiſtit ſibi: vt dicit Auer. 3° auſcultationis phyſicę. ſilr aer ille appetit replere ſpatium ne det vacuū, nec eſt ibi reſiſtētia extrinſeca, quum nihil mediet inter margines a. ⁊ b. corpoꝝ, ⁊ ſic īfinita velocitate aer mutabit. ¶ Hęc rñſio videt diſſona. nam lʒ ſaluet eleuationē quę de approximatione. tūc n. aer expellēdus infinita velocitate expelleret, q2 imediate ante pᵐ inſtās ↄtact⁹ expelleret a cētro ad circūferētiā illoꝝ corpoꝝ. hoc aūt falſum eē videt, nā aer expellēdus eſt finitę potētię, pō etiaʒ ipm expellēs eſt finita, ⁊ aliquāta eſt reſiſtētia: ſaltē extrinſeca, q2 aer lateralis ↄtinue reſiſtet tali expulſioni: vt pʒ. aer etiaʒ expellēdus illi expulſioni etiā reſiſtet: lʒ ↄtinue minus ⁊ minus. ¶ Certe hęc replica nō cogit, ⁊ ſupponat (vt dicūt primi) ꝙ ſi ille aer ſucceſſiue expelleret, tūc daret vacuū. 2° peto ad mētem illoꝝ, ꝙ ne det vacuuʒ nō eſt incōueniēs aliqđ mutari ſubito: vt dixerūt. Tunc dōm ꝙ aer expellēdus nō reſiſtit expulſioni, q2 nō expellit extra ꝓpriā ſphęrā. in ꝓpa enīʒ ſphera nullū elm̄tū violēter mouet. Scdo nō reſiſtit expulſioni ad ſaluādū vacuū: vt diximus. Tertio aer lateralis nō reſiſtit, q2 eſt in ꝓpa ſphęra, ⁊ vt ne det vacuuʒ, quare argᵐ eſt ſolutū. Naʒ īfinita velocitate expellit aer, ꝓpter carētiā reſiſtētię intrinſecę: vt dicebat, q̄ in approximatione īfinita velocitate expelleret aer, ⁊ in eleuatione ſilr infinita velocitate: mouebit aer ad cētrū. ¶ Quidā alij ſophiſticādo magis ad argᵐ illud pñˡᵉ dicūt, ꝙ loquēdo de aere totali nō ꝯcęcito veniet ad cētrum: ⁊ ad pūctum mediū, ſed qlibet qui aliqñ veniet ad cētrū pius deueniet ad pūctuʒ mediū, ⁊ tūc nō dabit vacuū, q2 ꝯcito erit aliqs aer in pūcto medio, taʒ cito erit alius in centro, ⁊ formant caſuʒ ad h̄ quē videte ſi placet. Prima tñ rñſio fortaſſe eēt Auer. i 4° auſcul̄ᵗⁱᵒ phyſicę. Et hęc 2ᵃ lʒ differat vbis a pᵃ: opʒ vt tādeʒ cum tota ſophiſticatione ſua veniat ad illā: ⁊ ↄſiderāti pʒ. ¶ Sunt qdā qui ridēt ad experiētiā Ari. dicūt enim ꝙ ſi de facto a. ⁊ b. ſe tāgerēt adequate: ⁊ tūc ſine aliqua ipſoꝝ: vel ſuaꝝ partiū eleuatione ponerent in aqua: deinde extraherētur, ꝙ margines illoꝝ nō eēnt humectę: q2 vo raro inueniunt molaria ꝑfecte plana, ideo dcm̄ Ari. eſt: vt in plurib⁹. miror ꝑfecto arrogātiaʒ hoꝝ. credūt enim intātum ſophiſticationib⁹ ꝙ ad tātaʒ venirūt inſaniā. vt negēt ſenſum: ⁊ nec vbuʒ Ariſt. ↄſiderāt. Ariſt. enim ait, ꝙ duo plana: etiā ꝑfecte plana dura non pñt ſe tāgere in aqua: vel aere: quin mediet aliqđ hoꝝ. Naʒ ſi in medio aquę fiat hęc approximatio, ⁊ contactio, dicit ꝙ eleuatis inueniunt cētrales margines lotę, ⁊ hoc docuit experiētia, ⁊ ſilr ſi talis attigentas fiat in aere. iſti vo temerarij aiunt ꝙ molaria debent cōtigua exiſtētia ſūmergi in aqua: ⁊ poſtmodū iterꝫ detrahi ad aerem, o fatui ⁊ temerarij Ariſt. ponit caſum de ↄtactu qui fit in aqua, q2 ibi repit aqua. de aere vo ꝙ nō ſentit, ⁊ iſti euertūt: ⁊ vba, ⁊ caſum, ⁊ oia confundūt. vtinā certe viri iſti laboraſſent ad intelligēdū Ariſt. quēadmodū ad euertēdū eum, ⁊ ad apparētiam oſtētandā. Hęc ergo ſint quę de hoc quęſito mihi vident. Cōmē. 71°.

¶ Utrum igit oium ſilī modo ſit ſenſus: an ſenſuuʒ qdā vt nūc videt eodeʒ, quidā diuerſo modo obiecta ſua ꝑcipiāt, guſtus qdeʒ ⁊ tactus tangēdo: caeteri autem eminus: At id ꝑfecto nō ita eſt: ſed duruʒ etiā ⁊ molle per alia plane ſentimus, quēadmoduʒ ⁊ id quod ſonat, ⁊ viſibile, ac odorabile. verum haec qdē, eminus: illa vo cominus ſentiunt. Quapropter latet: ſi per mediū illa percipiant. nam ſenſibilia cūcta per mediū ſentiunt: ſed in illis idipſum latet, vt diximus. Enimuero ſi per ſubtilē pelleʒ vt prius etiam eſt dictū, poſitā circa carnē ſentiremus oia tāgibilia, idipſum nō aiaduertētes: ſic nos tum vtiqȝ ſentiremus vt nunc in aere ſentimus ⁊ aqua. nunc enim videmur res ipſas tangibiles tangere: ⁊ nullum medium eſſe.

¶ Utrum igit oium ſilr ſit ſenſus: an aliorūʒ aliter ſicut nūc videtur, guſtus qdem ⁊ tactus tangēdo, alij aūt de longe: Hoc auteʒ nō eſt: ſed duruʒ ⁊ molle per alia ſentimus, ſicut ⁊ ſonatiuuʒ ⁊ viſibile ⁊ odorabile. ſed alia quidē delonge: alia vo deprope. Quapropter latet. quoniaʒ oia ſentimus per mediū: ſed in his latet. Et quidē ſicut diximus prius, ⁊ ſi per pelliculā quę nos lateret ſentiremus oia tangibilia, ſilr vtiqȝ hēmus, ſicut ⁊ nūc in aqua ⁊ in aere. putamus enim nūc ipſa tāgere: ⁊ nihil eſſe per mediuʒ.

¶ Cōcluſit tactoriuʒ indigē extrinſecus medio, tūc ambigit. o. | Utrū igit oium. | ſ. ſenſorioꝝ vel v̄tutū ſenſitiuaꝝ | ſit ſilr ſenſus. | i. actus ſentiēdi | an alioꝝ. | ſ. ſenſorioꝝ vel ſenſuū | aliter | actus ⁊ modus ſentiēdi | quēadmoduʒ nūc videt. guſtus qdē eniʒ ⁊ tact⁹ in tāgēdo cęteri vo | in Coll. text° cōᵐ 114.

ſentiẽdo[a lõge]queſtio igit̃ hec aliqd.ſ.petẽs,aliud ꝟo querẽs.petit.n.per determinationẽ ꝑcedẽtez,tactũ indigere medio extrinſecus,querit aũt vtrũ eodẽ modo oẽs ſenſus indigeant medio illo extrinſecus,⁊ qꝛ queſtio hec emergit ex ſolone ꝑacta,appoſuit illationis notã igitur. ❡ Hoc aũt]vt Themiſtio vr̃:ſoluit,⁊ vult ꝙ oẽs in ſentiẽdo indigeant medio: vt diximus,ſ; tact⁹ ⁊ guſtus indigent medijs iũctiorib⁹:atq; ꝓpingorib⁹,ceteri ꝟo remotioribus,vnde tact⁹ ⁊ guſtus ꝑ breuius allici atq; agitari videnẽ,ceteri ꝑ lõgius atq; diſtãtius. Jngt.[Hoc aũt nõ eſt.]ſ.ꝙ nõ indigeãt medio[ſed ⁊ durũ,⁊ molle per altera.]i.ſeiũcta media[ſentimus queadmodũ:⁊ ſonatile,⁊ viſile,⁊ odoratile.]⁊ ſubſcribit diſiam.d.[Tñ hoc qdẽ a lõge.]ſ.apud tres ſenſus[illud ꝟo a ꝓpe]apud tactum ⁊ guſtũ fit ⁊ ſentit̃ .ſic ergo p; ꝑmo ↄueniẽtia.2ᵃ diſia hoꝝ. ❡ Sed ambiges ſi molle ſentimus per mediũ alteꝝ ⁊ extraneũ,tũc eẽt ꝓceſſus in ĩfinitũ. Rñdet̃,ꝙ durũ ſentimus itrinſecus:⁊ extrinſecus medio,molle ꝟo per alterũ nõ.ſ.extrinſecũ:ſed ab organo,vtpote per carnẽ que altera eſt a neruo,qui eſt organũ. ❡ Propter qð]quaſi ↄcludit 2ᵃᵐ diſiã ex dictis.ſequit̃ .n.ex dictis,ꝙ nos tãgere vel guſtare medio extrinſecus lateat,⁊ h̃ ꝓpter eſſe ꝓpe. Addũt nũc ⁊ 2ᵃᵐ rõnẽ acceptã ex cõgenitura.latet.n. mediũ illud,tũ qꝛ ꝓpe pertenue atq; exile eſt,tũ qꝛ (vt ingt Them.)cõgenitũ ⁊ aſſuetũ,⁊ h̃ ſubſcribit.d.[Propter qð latet nos oĩa ſentire per mediũ:ſ; in his.]ſ.guſtu ⁊ tactu[latet,⁊ qdẽ;vt ⁊ ꝑus diximus]ſi ⁊ per mẽbranã: ſcil; chirothecã tenuez[cũcta tactilia ꝑſentiremus,itercidẽte ignorato]⁊ non aio adũſa chirothecã[ſilr ſanc hẽmus:veluti ⁊ nũc in aqua ⁊ in aere.naz putaremus ipſa] ſcil; tactilia[tãgẽ ⁊ nihil eẽ inter mediũ.]g̃ 2ᵃ diſia eſt,ꝙ mediũ extrinſecũ in guſtu ⁊ tactu latet,in ceteris mediũ p;. ❡ Debes tñ ſcire,ꝙ etiã apud grecos:altera eſt diſia. naz in ceteris mediũ extrinſecũ eſt vl̃e ad oĩa ſenſibilia, in tactu ꝟo ⁊ guſtu:pticulare.ſ.ſoluz reᵘ aridoꝝ,ſ; Auer. cõᵗᵒ 115.ĩfra faciat etiã illud vl̃e,ſ; poſt videbit̃ .

Com. 114ᵘᵐ **Et cum fuerit.** Auer.textũ paraphraſtice exponit,⁊ ꝑmittit ꝙ qd Alexã.accepit:vt ↄceſſuz.ſ.ꝙ corꝑa arida nõ pñt ſe tãgẽ in aqua: vel in aere,⁊ vlr in corꝑe molli niſi mediet aer,vl̃ aqua: vt diſputatũ eſt. Tũc dubitat vtrũ ſenſatio fiat in oĩbus eodẽ modo:vel in qbuſdã qdẽ ſic:vt in trib⁹,in qbuſdã ꝟo nõ:vt in duob⁹,⁊ Auer.aliter itroducit textũ q̃ȝ greci. Auer.eniz petit de medio,greci ſupponũt mediũ,⁊ petũt de modo medij. ❡ Aut nõ eſt.]rñdet ꝙ in oĩb⁹ perneceſſariũ eſt mediũ extrinſecũ: vt argᵐ cogit. ❡ S; tñ.]ponit diſias. Prima eſt,qꝛ tact⁹ ⁊ guſtus indigẽt medio ꝓtenui:⁊ paruo,ceteri amplo ⁊ magno. ❡ S; illud.]Scða diſia eſt,qꝛ mediũ apud guſtũ ⁊ tactum latet,apud ceteros ↄſtat.ꝓbat,qꝛ ita eſt de illo medio, vt ſi iter nr̃m tactoriũ:⁊ rem tactã mediet mẽbrana,illã nõ aiaduertentes. ſ; tũc per eiuſmodi oĩa ſentimus,g̃ per id mediũ poſſumus oĩa tãgẽ,⁊ ſic ↄcludit ꝙ in rei ꝟitate nihil ſentimus: niſi per mediaᵗᵉ aeris vel aque:vt in ceteris fit. ❡ Ambigit Them.quõ põt alias tangẽ:cũ nec ipm res tãgat: nec tact⁹ eius,ſed mediũ illud per qð tact⁹ ĩpellit̃ :vnde põt ſylls cõponi ſic,ſe tãgẽtia ſunt,quoꝝ nihil mediat 5° phyſi.ſ; iter tactoriũ ⁊ rem tactilẽ aliqd mediat,g̃ non ſe tãgũt. Rñdet Them.ꝙ tact⁹ vno° ſumit̃ vlr ꝓut ſe extẽdit ad attiguas : vt dicim⁹ magniᵗᵘᵈ,circulos,⁊ cetera id genus ſe tangẽ,⁊ ſic logt̃ Ari.5° phyſi. Scðo modo tãgẽ dicimus,cũ ꝑcipiunt̃ a tactu,⁊ h̃ modo capit̃ hic,qꝛ igit̃ in tactu tangẽ nõ eſt ↄiũgi:ſed ꝑcipe ⁊ ſentire,⁊ nihil ꝓhibet qn aliqd intermediũ ſit. Argᵐ g̃ eſt ſophiſticũ:qꝛ tactus eſt nomẽ equiuocũ ad ſenſum,⁊ ad corpoꝝ diſpoſitionẽ,qua aliqua dicunt̃ ſe tangere.quoꝝ vltima ſunt ſimul. Tu ꝟo cõſidera,quia diffuſe loquitur.

❡ Intereſt aũt inter tãgibile:⁊ ea quae ſonãt,⁊ viſibilia.nam haec qdẽ ſentimus:medio in nos aliqd agẽte.at tãgibilia ſentimus:nõ a medio,ſ; vna cum ipſo medio moti,vti fit cum quiſpiã per clypeuz eſt ꝑcuſſus.nõ enim percuſſus clypeus ꝑcuſſit:ſ; fit vt ambo ſint ſimul ꝑcuſſi.clypeus atq; miles.

❡ **Sed differt tãgibile:a viſibilibus,⁊ ſonatiuis.ꝙ hec qdẽ ſentimus ex eo ꝙ medium mouet aliqd nos:tãgibilia ꝟo non a medio, ſed ſimul cum medio,ſicut per clypeuz percuſſus.nõ eniz clypeus percuſſus percuſſit: ſed ſimul accidit vtraq; percuti.**

❡ Apponit diſiam iter mediũ extrinſecũ tactus,⁊ alioꝝ triũ,⁊ ingt. Sed differt tãgibile a viſibilib⁹,⁊ ſonatiuis. ſubaudi quãtũ ad h̃,vt per media ea ſentiamus,qð declarat,⁊ ingt,qm̃ illa.ſ.viſibilia ac ſonatiua ſentimus,ex eo ꝙ aliqð mediũ mouet nos.tãgibilia ꝟo nõ ſentimus a medio:ſed ſimul.ſ.tpe ac nã:cum medio ſup.ſentimus, ſicut per clypeuz ꝑcuſſus ſup.ſimul ictũ cũ ſcuto ſuſcipit. Qð declarat.d. Non.n.clypeus ꝑcuſſus ꝑus ꝑcuſſit,ſ; ſimul accidit vtraq; ꝑcuti,⁊ ſic p; diſia vna tñ in lr̃a. Coll.text° cõᵗᵒ 115ᵗ.

Sed licet conſequit̃ . Auer.reſumit. Primo qdãmodo cõueniẽtiã.d. Sed ſ; ↄſequit̃ ex h̃ ſmone,ꝙ tãgibilia nõ ſint niſi per mediũ ſicut tres ſenſus. Eſt g̃ hec ↄueniẽtia.ſ.ſenſus hos oẽs per extrinſecuz mediũ ſentire. Subdit differẽtiã.d.tñ opinãdũ eſt,ꝙ actio medij in hoc ſenſu nõ eſt ſicut actio medij in illis. Qð exponit.d.ſ; tãgibilia differũt,a colorib⁹ ⁊ a ſonis in h̃,ꝙ indigẽt medio,qꝛ ſenſibilia in illis tribus ꝑ agũt in mediũ,deinde mediũ in nos. tãgibilia aũt inſimul agũt in nos:⁊ in mediũ, Hec igit̃ eſt diſia pᵃ. ❡ Sed debes ſcire.]mouerũt veteres hoc in loco.q.ad Ariſ.vr̃ eiz ꝙ ſilr fiat medij motio in viſu ac medio viſus,cũ viſio in iſtãti multiplicat̃ ,g̃ viſus eſt qdã tact⁹. ❡ Hoc ꝑſoluit Auer.⁊ ingt. Sed debes ſcire hic ꝑ ſilr nõ ſup.ſilr tpe.ſ.ꝙ in eodẽ tpe patit̃ mediũ ⁊ ſenſus a tãgibilib⁹:ſ; in illis duob⁹ tpib⁹ diuerſis.eſtimat̃ .n.ꝙ viſus ⁊ aer alterant̃ a colore in eodẽ inſtãti,ſ; intẽdit hic ꝑ ꝑoritatẽ ⁊ poſteᵗᵉ ꝑoritatẽ ſm cãm.i.ſm nãm.in tactu aũt mediũ ⁊ ſenſus mouent̃ iſimul a tãgibilib⁹. Eſt ergo ſol.q.ꝙ per ſilr itelligit ſilr nã:in tactili,⁊ tactu,⁊ medio.in illis ꝟo itelligit ꝑus ſm nãm ⁊ nõ tpe. ❡ S; adhuc petes ſi ꝑus ſm cãm ⁊ nãz imutet̃ mediũ in viſu q̃ȝ viſus: nõ ſic ꝟo in tactu mediũ,quo gñe cauſe imutat ſenſuz viſus: Prioritas.n.nãe di tot modis quot ſunt cauſe. ❡ Dicerẽ ꝙ eſt ibi ꝑoritas cauſe agẽtis iſtrũalis: vt Auer.dixit. Coml. 15°. viſibile.n.ꝑ mouet mediũ in gñe cauſe agẽtis.medium quippe motũ mouet,⁊ viſus ſenſoriũ in gñe inſtrũ:⁊ h̃ ſat eſt. ❡ S; mediũ.]Quodãmodo ponit 2ᵃᵐ diſiã medij reſpectu tact⁹,⁊ alioꝝ.d. S; mediũ ſup.in tactu nihil facit in hoc.i.in tactiua opatione,ſed eſt aliqð accñs ex neceſſitate,nõ ꝙ eſt neceſſariũ in ſenſu,ſicut mediũ eſt neceſſariũ in eẽ alioꝝ. ❡ Et ideo aſſimilauit.]Huius diſie reddit ſignũ quoddã:ſumptũ ex Ariſt.ꝟbis,⁊ ingt. Et ideo aſſimilauit paſſionẽ noſtrã a tãgibilibus,paſſioni nr̃e a percuſſione : mediãte ſcuto.qð declarat per id quod ſubdit. [Queadmoᵐ igit̃ .]⁊ ſmo hic p;. Et tũc recolligit ſol.d. Silr igit̃ debemus intelligẽ ꝑuationẽ ꝑoritatis ⁊ poſteᵗᵉ in cã:nõ in tpe,⁊ tũc iteꝝ reſumit diſiam dictã.d. Et intẽdebat per h̃ declarare,ꝙ iſtud non eſt mediũ:niſi qð eſt

neceſſarium omni ſenſui in ſentiẽdo, ſed mediũ qḋ hꝫ eſt. ſ. ſimile ad mediũ duoꝝ ſenſuũ: in hoc ſenſu eſt caro, ⁊ hoc ſi dicereꝰ mediũ erit ſm accidẽs. ſic igiṫ intelligẽdus eſt iſte locus, nõ ꝙ Ariſt. dubitauit in hoc, ⁊ nõ cõpleuit, nec declarauit modũ ſm quẽ dĩ ꝙ tãgibilia non ſentiunṫ: niſi per mediũ extrinſecũ. ℂ Sed ambiges, quo mediũ extrinſecuꝫ eſt neceſſarium tactui per accidẽs. videtur enim ꝙ per ſe. qḋ enim ineſt alicui per nãm cõem ei, ineſt ei per ſe. modo ſentire per mediũ ineſt tactui per ſenſum cõiter acceptũ oĩbus. ℂ Et dicẽduꝫ, ꝙ in actione duo ſunt cõſiderãda. ſ. ſentire per mediuꝫ, ⁊ ſentire per mediũ extrinſecũ. ſentire quidẽ per mediũ ineſt ei per ſe: inquãtuꝫ ſenſus, ſed ſentire per mediũ extrinſecũ ineſt ei: inquãtũ eſt in organo: ac medio duro, ſicut eſt caro, qḋ nõ põt tãgi a tangibili: niſi mediet aer vel aqua, ⁊ ſic per accñs cõpetit tactui, cum ſibi cõpetat per rõnem corpis duri, qḋ vt ſic extraneuꝫ eſt a rõne tactus, ⁊ hoc pauci ꝯſiderãt, ⁊ negãt Auer. ꝓpter ignorãtiã eoꝝ. ℂ 2° põt quęri quęcũqꝫ duo patiunṫ ab aliq̃ agẽte ęquoꝗ̃ pmo ſunt in eodeꝫ loco adequate, ğ ſi caro, ⁊ aer a duro paterenṫ adequate, nunc aer, ⁊ caro ſunt in eodẽ loco adequate. ℂ Rñdeṫ ꝙ inſtãtia deeſt de viſu ⁊ viſibili. Ideo dõm ꝙ nõ eſt verũ in actione ſpũali. ℂ Neqꝫ etiã.] Tũc ex dictis Auer. remouet q. antiquoꝝ. d. Alex. in li° de ſenſu ⁊ ſen. ⁊ Theẽi. nõ hic vt putoꝫ ſꝫ ibidẽ, ⁊ pmo ꝓponit eoꝝ motiuũ. d. Neqꝫ etiã Ariſt. in hoc ſmone fuit valde oblitꝰ: ſicut dicit Theẽi. ⁊ alij. ⁊ ponit cãm obliuionis eius: vt dicũt. dicit. n. ꝙ nos, ſi ꝯceſſerimus ꝙ tãgibilia nõ cõprehẽdunṫ in aq̃ ⁊ aere: niſi mediãtibꝰ iſtis, qd poſſumus dicere in cõprehẽſione qualitatũ ſenſibiliũ in illis duobꝰ medijs, ⁊ hęc fuit Ariſ. obliuio, cum nõ ſoluit hanc q. ℂ Et ego dico.] Auer. ſoluit. d. Et ego dico ꝙ obliuio forꝫ nõ fuit: niſi adiacente hũc ſmonẽ, ſꝫ ſit valde difficilis vt apparet. obliuio ğ eſt ab expoſitoribꝰ, qm̃ Ari. cum erat vir tãte auctõis, nõ cõſentaneu debuit in hꝰ leue deſcẽdẽ, ſꝫ hoc offm̃ erat eoꝝ. quare cum ſolutionẽ nõ dederũt, obliuio aſcribatur eis. ℂ Omne. n. aĩal.] Soluit rõ, ⁊ inqṫ. Omne. n. aĩal qḋ natũ eſt eẽ in aqua, aut aere, nõ ſentit aliquã q̃litatẽ caliditatis, aut frigiditatis in eis, ſi fuerint in ſimplicitate, quã debẽt hẽ. ℂ Quia eſt locus eius.] Sol. hãc pbat dupl'r. Primo ſic, omne ſenſibile eſt ꝯ̃riũ ſenſui. ſꝫ aer vel aqua eſt vniueꝛſaleꝫ: ⁊ nõ ꝯ̃riũ, cuꝫ ſit locus nãlis, quẽadmoᵐ in 4° phyſicę auſcultatiõis dixit Ari. ⁊ ipſe ibidẽ. ℂ Et cũ ita.] Sꝫ quiſpiã ad Auer. iſtaret, nõne ſentimus aeris frigiditatẽ, ac qdeꝫ aquę: vt hyeme ⁊ alio tpe. ℂ Cui Auer. rñdet, ⁊ inqṫ. Et cuꝫ ita ſit, aĩal nõ ſentit calorẽ, aut frigus in aere, aut in aqua, ipſis entibꝰ puris, niſi qñ cuꝫ eis admiſcenṫ corpa calida: vt eſtate, aut frigida. ſ. hyeme. ſ. vapores, quoꝝ alij ab aqua, alij a terra eleuanṫ. ⁊ dices porro o Auerᵒ qd tũc ſentimus, an qdẽ aereꝫ ſic mixtũ, an vapores mediante aere. ſ. mediatione ente iter nos: ⁊ corpa. ℂ Soluit ꝗ̃ppe. d. Illa ğ corpa ſunt alia ab aqua ⁊ aere nãli, ⁊ cuꝫ ita ſit, id qḋ accidit ex hꝰ: qñ ſentimus ꝙ aer et aqua calefactꝰ eſt, aut ĩfrigidatꝰ, id idẽ accidit in corpibꝰ quę apparẽt viſui eẽ alia ab aere ⁊ aqua. Et declarat qd velit dicere, ⁊ inqṫ. Et dico ſup. eẽ ſic, ꝙ nos nõ ſentimus ea corpa calida vl' frigida entia in aere: vel aqua: niſi mediãte aqua vel aere nãli, vt declaratũ eſt in ſmone ꝓdicto. vult ğ nos ſentire vapores mediante aere vel aqua: tanq̃ꝫ per mediuꝫ extrinſecũ, vt in viſibili accidit reᵒ viſus. ℂ Et ſi aer ⁊ aqua.] Dat ⁊ 2ᵃᵐ rõnẽ ꝓpoſitę ſol. d. Et ſi aer ⁊ aqua ꝯtinẽtes aĩalia hẽrent q̃litatẽ ꝯ̃riã, tũc ĩpedirẽt cõprehẽſionẽ qualitatũ ꝯ̃riaꝝ ab aĩalibꝰ. Cõſequẽtiã pbo, qm̃ (vt ſupius diximus) opꝫ mediũ eẽ denudatũ a nã rei, cuius mediũ eſt delatiuũ: ſicut dixit. mediũ. n. ſoni abſonũ, ⁊ coloris incoloratũ: dixit etiã. ℂ Et pp hꝰ qḋ diximus.] Reddit Auer. adhuc ad pᵒᵐ nõne aqua pura caleſieri põt, atqꝫ aer purus, ipſo ente puro. ℂ Soluit q̃ſtioneᵐ. d. Et pp hꝰ qḋ diximus, nõ eſt opinãdũ aquã calefieri: dũ eſt aqua pura, neqꝫ ꝙ aer ĩfrigidetṫ: dũ eſt aer purus. ſed hꝰ. ſ. calor ⁊ frigus accidit pp corpa. ſ. vapores admixta cuꝫ eis calida aut frigida, ⁊ hꝰ facit dubitare hoĩes. huius reddit cãm. d. itaqꝫ frigiditas eſt accñs inſeparabile aquę, ſicut calor ignis. ğ ſicut oẽs tenẽt ignẽ nõ poſſe frigeſcere remanẽtem in ſui puritate, ita ⁊ de aqua. ℂ Et iſta eſtimatio.] Reddit aũt cãm, cur ꝯ̃riũ huius ponᵗ ac facilius credit. d. Et iſta eſtimatio accidit ſup. in credẽdo ea poſſe alterari, q: vulgus ꝯſueuit vocare aquã: dũ liq̃factio remanet in ea. ſ. omne humidũ ⁊ liq̃dũ, ſꝫ in rei vitate nõ eſt aqua pura ſꝫ admixta. Iſta. n. qualitas. ſ. humor eſt magis cognita oĩoꝰ q̃litatibꝰ aquę, ſicut calor in igne, et ideo vulgus nõ abſolute vocat ignẽ, qui ĩfrigidatꝰ eſt: pp admixtionẽ corpoꝝ frigidoꝝ, ⁊ forte vocant ignẽ corpa calida: vt flãmãꝫ ac carbones, ſꝫ ſint humefacta per mixtionẽ, dũ remanẽt calida colore igneo. ecce igiṫ cãm dubitationis vulgaris eſtimatio. qḋ. n. famoſius notius eſt. ℂ Sꝫ pmus expoſitor obijcit ad Auer. in duobꝰ. pᵒ in eo ꝙ inquit Auer. corpa nr̃a nõ pati ab aere aquaqꝫ, q: loca ſunt. ad hꝰ Herculeꝰ initur, qm̃ pᵒ ꝯ̃tenta patiuntur a locis, et nos nõ ſumus in loco niſi per ꝯ̃tenta, ğ ⁊ nos patiemur ⁊ a locis. ℂ 2° ad idẽ, qm̃ nos ſumus in medio, ꝯ̃tenta aer, vl' aqua in extremo. Sꝫ mediũ: cũ ſit poᵃ extrema: põt pati ab eis, ğ ⁊ nos ab aere vel aqua. ℂ Propter qḋ dicit duplicẽ eẽ ꝯſiderãdã q̃litatẽ. ſ. qua aer vel aqua nos locãt, ⁊ id eſt forᵃ localis, alioᵒ ſm qualitates actiuas vl' paſſiuas, ⁊ ſic in nos agũt ⁊ ꝑtimẽt, ⁊ hęc ſunt quę expoſitor inducit. ℂ Ampliꝰ reꝑhẽdit ⁊ Auer. in alio: dixit. n. ꝯ̃tenta pura alterari nõ poſſe, ad hꝰ obijcit, qm̃ ſunt gñabilia, ğ alterabilia ꝑus: oẽm. n. gñõneꝫ ꝑcedit alteratio, omnẽqꝫ corruptionẽ, ⁊ iõ vult ꝙ aq̃ pura ipſa ſtãte pura põt alterari in ſuis q̃litatibꝰ. motiuũ Auer. ſoluit ſuo mõ. ℂ Joã. fugiẽs argᵐ hęc, dixit ꝙ ꝯ̃tenta hęc pñt dupˡ ꝯſiderari. vnoᵒ vt loca viuẽtiũ. alioᵒ vt ꝯ̃tenta ſunt. pᵒ mõ nõ hñt q̃litates ꝯ̃rias 2°, modo hñt. ℂ Iteꝝ pᵒ mõ nõ pñt alterari. 2° modo hñt. ℂ Sꝫ pace ſua dicã, errauit, ⁊ in pᵒ, ⁊ in 2°. In pᵒ qdeꝫ, qm̃ eo mõ Auer. dicit ea nõ poſſe alterare ſenſuꝫ tactus, quo mõ eſt vel ſunt media, q: opꝫ mediũ eẽ ꝑuatũ a nã recepti. ſꝫ hꝰ qdẽ modo quo ſunt media nõ ſunt loca, ğ nõ tm̃ ꝓpter eẽ loca nõ pñt mutare tactuꝫ. ℂ In 2° vo errat ⁊ peius, qm̃ eo mõ dicit Auer. ea nõ poſſe alterari, quo dicit q̃litates pᵒᵃˢ eẽ ſibi accñtia iſeparabilia. ſed ꝯſtat, accñtia illa eẽ inſeparabilia ab eis: inquãtũ ꝯ̃tenta: ⁊ nõ inquãtuꝫ loca viuẽtium, ergo hic hõ pace ſua nõ ꝑcepit Auer. ℂ Aliter ğ ad pmã opꝫ dicere, ꝙ aer, ⁊ qdẽ aqua tripl'r pñt ꝯſiderari. Uno modo inquãtuꝫ media extrinſeca tãgibiliũ. Alio modo inquãtũ ſunt loca nãlia viuẽtiũ. Et 3°. modo vt receptiua ꝑegrinarũ impſſionũ, vbi grã, vaporũ calidoꝝ, frigidoꝝ, ⁊ reliquaꝝ qualitatũ mortificãtiũ. Primo qdẽ modo manifeſtuꝫ eſt per ſe ea nõ poſſe eſſe calida, neqꝫ frigida reſpectu ſenſus tactꝰ, quoniã oportet mediuꝫ eſſe vacãs a ſenſibilibꝰ: vt dixi. Scdo vo modo ⁊ minime. locus enim: in eo ꝙ locãs nãlis: eſt ⁊ conſeruatiuus rei, ğ eo pacto quo ꝯſeruatiuus eſt, ꝓculdubio non erit deſtructiuus. Si igiṫ 3° ꝯſideraṫ, ſic alterãt corpora noſtra, ⁊ nos ab illis vaporibꝰ alteramur: mediãte aqua vel aere. ℂ Ad argᵐ Expoſitoris dõm, ꝙ nec ꝯ̃tenta patiunṫ a locis vt locus. ſed vt per nouã ꝯſtellationẽ ſit ibi innãlis, ⁊ iaꝫ exẽplũ ponit Alex. in li° metheoꝝ. ⁊ tu vide. ℂ Ad 2ᵐ dõm, ꝙ locus eo reſpectu quo locus nõ extremus eſt: ſed ꝯ̃tẽtis ſũme. ſed eo reſpectu quo ſuſceptiuus

Alius Expoſitor ꝯ Auer.

Defenſio Joan.

Cõfutatio

Rᵒ ꝓpria.

Text. 23°.

eſt impſſionū. ¶ Nouus ꝯo Expoſitor ꝯtradicit pmo Expoſitori in ſol. huius, qm nō videt ēlnātum per ſuam formā ſubalez poſſe ꝯſeruare, qm ſubſtātia nō imediate agit: niſi per qualitatē mediā. ¶ Sʒ hoc nihil eſt. Expoſitor enim antiquus nō intelligit formam imediate ꝯſeruare, ſed vult formā duplr ꝯſiderari. Uno modo inquātum a cęlo regulat, ꝛ alio modo inquātū ēlnātuʒ purū eſt. ſic ꝛ qualitates duplr ꝯſiderant ēlntoꝝ. Uno modo inquātuʒ inſtrm formę ēlntaliter: ꝛ vt ēlnātuʒ, ꝛ ſic alterat. Alio modo inquātuʒ inſtrm formę regulatę per ordineʒ totius, ꝛ ſic eędeʒ qualitates ꝯſeruāt ꝛ deſtruunt, alio tm, ꝛ alio reſpectu. ¶ Ad 2m pncipale dicerem, qcqd alij dicant, ꝙ ēlnātum eſt ēlnātuʒ ac ſaba per ſuaʒ formā ſubſtātialē. qualitates aūt pmę ſunt accntia per ſe ꝓpria ac inſeparabilia ab eis: vt Auer. tradit in 3° Cęli. qꝛ igit expoſitor qualitates pmas poſuit accntia per accidēs ēlementoꝝ, ideo dixit ea pura .i. ſtāte forma ſubſtātiali, nec intēſa, nec remiſſa poſſe alterari, qꝛ ꝯo Auer. accntia ēlementoꝝ ꝓpria dixit, ideo voluit ēlnta pura ſtātibus formis ſubſtātialibus, nec intēſis, nec remiſſis nō alterari poſſe. Si igit alterātur, eſt ꝓpterea qꝛ ſubales formę eorū remittunt: quēadmoduʒ accntia, quo fit vt nō pura remaneant, ſed ſicut remittunt, ita miſcētur, ꝛ fiat mixtuʒ ēlemētum. ergo purū non pōt remanē in ſubſtātia ꝓpria pfecta: ꝛ pdere qualitates ſm Auer. ¶ Sed dices detur aqua pura per poſſibile vel ipoſſibile, ꝛ fiet calida, quonaʒ modo caleſiet. ¶ Diceret Auer. ꝙ quādo caleſit remittit in ſubſtātia quēadmodū ꝛ in ſuis ꝓprijs accidētibus .ſ. humore, ꝛ frigore, ꝛ ſic nō remanet pura. ¶ Uerū ſi ibi eēnt vapores caleſcerēt illi, aqua tn̄ nō: vel paruʒ, ꝛ remitteret, ꝛ ſic argm̄ expoſitoris pace ſua nihil eſt.

Cœli. 63°.

¶ Dino aūt vt aer ꝛ aqua ſeſe habēt ad viſum ꝛ auditum atq; olfatuʒ: ſic caro ac lingua ſeſe ad huius inſtrumētū ſenſus habere vident. atq; nec ibi pfecto, nec hic pceptio ſenſus fiet: cum inſtrumētū ſenſus a re ſenſibili tangit. vt ſi quiſpiam ſup extremū oculi corpus poſuerit albuʒ. Ex quo etiā plane patet: inſtrm ſenſus ipſius quo res percipiūtur tāgibiles, intus eſſe collocatuʒ vt diximus. Sic enim ꝛ in hoc ſenſu fiet id porro: qd in caeteris ſenſibus fieri ſolet. ſenſibiliū enim: ſi in ipſis inſtrumētis ponātur ſenſuuʒ nō fit vt patet pceptio. at ſi ſuper carnē ponatur tāgibile: fit, vt docet expiētia ſenſus. Quare: ſine dubio ipſa caro mediū eſt in tactu.

¶ Dino autem videt caro ꝛ lingua: ſicut aer ꝛ aqua ad viſum ꝛ auditū ꝛ olfatum ſe habent, ſic ſe hēe ad ſenſoriuʒ. ipſo aūt ſenſorio tacto: neq; ibi, neq; hic fiet vtiq; ſenſus. vt ſiqs ponat corpus album ſup oculi vltimū. Quare ꝛ manifeſtum eſt: ꝙ intus ſit tangibilis ſenſoriū. ſic enim vtiq; accidet: qd quidem in alijs. apposita enim ſup ſenſoriuʒ: nō ſentiunt. ſup autem carnem apposita: ſentit. Quare: medium tactiui, caro.

Co'l. text° cō^ti 116'.

¶ Declarat Ariſ. quēadmoduʒ Auer. ſentit, id qd eſt mediū in rei veritate: in hoc ſenſu .ſ. id qd eſt impoſſibile vt ſine eo ſentiat hic ſenſus. medium enim duplex eſt .ſ. ſine quo non fiet tactio, verū per accidēs: vt aer vel aqua. Et cauſale mediū: qd .ſ. actuatū ab obiecto reddit actuʒ ſenſorio. Et pm quidē dicit mediū improprie. Scdm ꝯo mediū in rei veritate, cuius eſt caro, cuius ꝓportio ad ipſuʒ eſt ſicut ꝓportio aquę ꝛ aeris ad alios tres. ¶ Syllogizat ergo Ariſt. hāc cōcluſionē, caro eſt mediū tactus, lingua guſtus, ꝛ ingt. Apponēs maiorē. Dino aūt videt caro, ꝛ lingua ſic ſe hēe ad ſenſum .i. organū ſenſus tactus, ꝛ guſtus, ſicut illoꝝ vnūquodq; .vʒ. aer, ꝛ aqua ad viſum, ꝛ auditū, ꝛ olfatuʒ ſe hñt. Hęc maior quaʒ ꝓbat .d. Ipſo enim ſenſitiuo tacto .i. organo tact' ab obiecto tacto imediate, neq; ibi, neq; hic vtiq; fiet ſenſus, vt ſiqs ponat in oculū vltimū .i. pxime corpus album, ꝛ ſic maior patet. addat minor, vt Auer. addit, ſed aqua, ꝛ aer ſunt media, ergo ꝛ caro, ꝛ lingua media erūt. ¶ Quare manifeſtuʒ.] Tūc Ariſ. ꝯcludit quoddā a pmo ꝓpoſitū .d. Quare manifeſtuʒ eſt, ꝙ intus ſit tāgibile ſenſiuum .i. quare ꝯſtat organū tactus eē intus carnē. ¶ Sic eniʒ vtiq;.] Nūc Ari. Auer. iterpte, apponit ꝛ 2m rōnē, quę ſolū forma differt a pª, cum pª ſyllogiçet loco a ſili, 2ª ducit ad incōmoduʒ. Ingt enim Auer. manifeſtū eſt ꝙ ſenſus tact' eſt itra carnē, ꝛ ꝙ caro nō eſt quaſi pm inſtrm ei, qm ſi ita eēt ꝯtingeret in eis qd ꝯtingit in alijs .ſ. ꝙ cum ſenſibile eēt poſituʒ ſupra carneʒ nō ſentiret a vtute tāgibili. Tūc accipit oppoſitū ꝯſītis .d. Mō aūt, qꝛ videmus ꝙ vtus tāgibilis nō ſentit: niſi qñ tāgibile fuerit poſitum ſupra carnē, neceſſe eſt vt caro ſit meᵐ ꝛ nō inſtrm, ꝛ ſic pʒ vis rōnis ꝛ text'.

Auerrois

in cō'° pñti digredit, ꝛ p efficacē reddit rōnē Ari. 2° ibi [Et hoc qd dixit Alex.] Ad Alex. obijcit. In pª igit pte videt reddē rōnem Ariſ. duabus acceptionib'. accipit .n. p ꝙ tres pmi ſenſus, vʒ, viſus, audit', ꝛ olfatus indigēt medio per ſe, ꝛ h ꝓbat .d. Et h qd dixit manifeſtū eſt per ſe, qm hoc ꝙ tres ſenſus indigēt medio: aut eſt qꝛ accidit ſuis ſenſibilib': qm ſunt remota ab eis .i. aut accidit rōne diſtātię, aut qꝛ ipoſſibile eſt vt recipiāt ſua ſenſibilia: niſi ſint pus in medio, vt plura vident ꝯtria .ſ. ꝙ non trāſferunt ad extrema, niſi prius trāſferant ad medium, ꝛ dixit [plura ꝯtria] qm nō eſt vlr verū niſi in ꝯtrijs poſitiuis ſuſcipiētibus magis ꝛ minus. Cōfutat pm .d. Et ſi h eēt ꝓpter h ꝙ ſenſibilia ſunt remota, ꝯtingeret ꝙ ſentirēt: qñ eēnt poſita ſupra eos. tūc eniʒ nō indigēt medio, ſʒ tūc nō ſentiūt, g̃ non indigēt medio: niſi ꝓpter ipm ſentire, ꝛ ſic pʒ pm .ſ. ꝙ ſentire per mediuʒ ineſt trib' ſenſibus per ſe. ¶ Accepit 2° ꝙ ſi aliqd per ſe cōpetit plurib', ꝛ non vni per alteꝝ, nec alteri per alteꝝ, eis inerit per nām cōeʒ illis oībus, ꝛ ingt. Et qꝛ hoc accidēs .ſ. ſentire per mediuʒ, nō pōt tribui vni eoꝝ eēntialr, cuʒ cōe ſit eis, remanet igit ꝙ h ſit eis cōe per nām cōeʒ tribus ſenſibus. ſed nulla nā cōis eſt eā in hoc accñte: niſi h ꝙ ſint ſenſus, g̃ indigētia medij ad ſenſus eſt eis in hoc ꝙ ſenſus: nō ſm ꝙ qdaʒ ſenſus, g̃ ōis ſenſus indiget medio in ipſo ſentire. ꝓpter qd ꝯfutat Alex' ꝯbum .d. nō ꝙ mediū eſt in iſtis tribus ſenſib' tm̄, qꝛ ſenſibilia eoꝝ ſunt remota. qm ſi ita eēt, ꝯtingeret ꝙ cuʒ eēnt poſita ſup eos vt ſentirēt: vt dictū eſt, ꝛ ſic nō egerēt medio: niſi vt nūc, ꝛ per accñs. ¶ Et h qd dixit.] Obijcit ad Alex. ꝛ ꝯfutat ſuū argm, p tn̄ inducit id, ꝛ ingt. Et h qd dixit Alex. ꝯdicēdo huic opioni .ſ. ꝙ ſi caro eēt quaſi mediuʒ, ꝯtingeret vt ſub carne eēt aliqd mēbrū, per qd fieret iſte ſenſus .ſ. hęc ſenſatio tactiua. Qd mēbrū nihil eē mōſtrat Alex. .d. ꝛ id neceo eēt vnū, ſi iſte ſenſus eſt vnus, ꝛ plura ſi iſte ſenſus eēt plures. id inq; mēbrū nihil eſt, qm nō videt ad oculū per anathomiā. ¶ Rñdet ad h Auer. .d. Iaʒ enim apparuit poſt Ari. in tpe eius .ſ. ꝙ in aīalib' ſunt quędā corpa: quę dñr nerui, quę hñt introitū in ſenſuʒ ꝛ motū: vt Gal. teſtat. qd igit apparuit Ari. rōne manifeſtuʒ eſt poſt ſenſuʒ .i. p anathomiā. ¶ Et nihil eſt.] Hic ſoluit aliud motiuū. dixerūt eniʒ qdā vt Auic. in 2° de aīa, ꝙ nerui, pili, ꝛ

Com. 116°

oſſa nō ſentiūt,q2 terrea ſunt,⁊ ſicca,⁊ frigida. Rñdet Auer.⁊ nihil eſt h:qd̄ dicunt poſteriores peripathetici.ſ. q2 nerui nō hñt introitū in ſenſuʒ tact⁹,cui⁹ rōnē reddit. eſt.n.ſermo Ari.in ꝓpinqua po⁹,⁊ eſt ſenſibilis.i.patens ad ſenſuʒ ēt per anathomiā,⁊ dixit [eſſe ſmonē Ariſt.in ꝓpinqua po⁹] q2 v̈bis ſuis nullibi Ari.expreſſit id in h lib.ſʒ bñ ait,organū tact⁹ eē intra carnē.mō nō vī aliud eē intra carnem:niſi neru⁹,ideo ſermo Ariſto.fuit ꝓpinquus vt diceret neruos eſſe organū tact⁹,cū non expliſit. ſed ſequitur ad verba eius.

De organo ſenſus tact⁹ Alexandri ⁊ Auicē.opio. ¶ Sed hic debemus ambigere:tuʒ de tact⁹ organo tum de tact⁹ vnitate. ¶ Ad pmā.q.antiq ſunt differētes multuʒ. Aui.gdē 2° de aīa vī ſentire tactū ⁊ guſtū ſine medio ſenſus eē:carnē quoqʒ organū dicit,cui⁹ ſniē vī Alex.hic ⁊ in lib.de ſenſu ⁊ ſenſato,⁊ Auer. in pn° de ſenſu ⁊ ſenſato vī idem ſentire. ¶ Amplius ⁊ in 2° colliget:caplo de iuuamēto carnis,⁊ ibidem de iuuamento ſenſus tactus. ¶ Itē Ari.ait in p̄ de aīalib⁹ libro.oib⁹ ẟo ſenſus vnus tact⁹ ineſt cōis,itaqʒ pars qua ſentiēdi vis iſta cōtineaṫ noīe vacat.alijs.n.eadeʒ,alijs ex ꝓportione hī vbi carnē

Capite pmo. ſnuit. ¶ Itē 2° de ptib⁹ ideʒ ſentire vī. ¶ Hoc ⁊ rōnib⁹ ꝓbat Alex.d. Quid naʒ afferri aliud poterit q2 neċe eſt oino ſedē ſenſoriā tactui deſcriptā ⁊ certā hēri: Ur̄.n.q2 nihil aliud niſi caro,q2 vt 4° metheoroꝝ teſtaṫ Alex. tact⁹ exiſtit in quadaʒ media ꝓportione q̄litatū tangibiliuʒ.hoc aūt nō niſi caro,⁊ hāc rōneʒ vī Ari.tāgere poſt. ¶ Ampli⁹ 2° rōne occurrit Alex.ſi cōeʒ(inquit)rōnem viciſſim ſenſus ineunt:quēadmoduʒ que media ⁊ internuntia reliquis ſenſib⁹ ſunt,ipſa nō ſentiūt,ita par ſit vt caro nō ſentiat,cui⁹ oppo^m videm⁹ carneʒ.ſ.ſentire:imo

Simpl.opio magis. ¶ Poſt hos Simplici⁹ vir grauis h in loco ſentit ſenſoriū tact⁹ eē iuxta cor,mediū ẟo eē carnē pp v̈bū Ari.in lib.de ſenſu ⁊ ſenſato.vbi Ari.ingt iuxta cor ſenſi-

Capite pmo. tiua tact⁹ ⁊ guſtus eē. ¶ Et ⁊ Ari.in lib.de ptib⁹ 2° ſentire vī,vbi plane ait cor eſſe pn^m tact⁹,quēadmoduʒ ⁊ ſentiendi ⁊ mouēdi ⁊ nutriēdi. Ideʒ in libro de ſomno ⁊ vigilia:⁊ in 3° lib.de ptib⁹ ideʒ ponit. Idē ⁊ in lib.de iuuentute ⁊ ſenectute ingt. Et rō eſt vt pʒ,q2 aīal eſt aīal pp ſenſuʒ tact⁹ aīal aūt eſt aīal pp cor,g̃ cor eſt primū ſenſoriuʒ pmi ſenſus. ¶ Et h eſt qd̄ Simplici⁹ inquit,verba Ariſto.exponēs,quare manifeſtū qd̄ intus tāgibilis ſen-

Auer.opio ſui.in corde.n.⁊ alibi dictū eſt. ¶ Poſt hos fuit ⁊ 3ª poſitio quā Auer.in h 2° exclamat,⁊ in alijs locis,organuʒ tact⁹ eſſe neruū,mediū ẟo eſſe carnē,⁊ hoc Ariſto.dicit ſentire hic po⁹ ꝓpinqua vt patuit.nō.n.expreſſit id,veꝝ dedit ipm intelligē. q2.n.tact⁹ medio egeat Ari. teſtaṫ h in loco,⁊ Auer.ſyllogiçaṫ idem arg° demr̄atiuo ſumpto ab accidēte ꝓpō ſenſus in eo q2 ſenſus,⁊ hui⁹ ſniē The.

Capite 38°. plane ē in paraphraſi:hui⁹ loci.Si igiṫ tact⁹ eget medio, ⁊ palaʒ q2 eodē mō ⁊ organo eget.vl igiṫ idē ſimplr mediū ⁊ organū,vel aliud. Ideʒ gdeʒ dicētes credūt ipoſe, diuerſuʒ ẟo ɔſitētes partiti ſunt,q2 alij vt Simplicius organū cor,mediū carnē aiunt.Alij vt Auer.⁊ latini mediuʒ gdeʒ carnē,organū ẟo neruos inquiūt. ¶ Iſte igiṫ tres opiones reducunṫ in duas,q2 vel dicūt carnē eſſe mediū tm̄,⁊ hi ſunt Simplici⁹ ⁊ Auer.vel carnē eſſe organū,⁊ hi ſunt priores.Si gdeʒ dicaṫ caro medium pñt ſubdiuidi,vel dicent neruos organuʒ,⁊ eſt poſitio Auer. vel cor,⁊ eſt poſitio Simplicij. Sed gdaʒ volunt mitigare pmas duas ſectas.dicūt.n.carnē q̄tū ad ei⁹ formaʒ mediū eſſe,q̄tū ad māʒ eſſe organū,eo q2 medij ꝓpriū agere eſt organi pati,⁊ ideo aliud materię,aliud formę carnis aſcribūt. ¶ Alij volunt cōcordare duos,⁊ dicunt neruos poſſe ɔſiderari dupl̄r.vno⁹ vt atteſtanṫ radici ⁊ origini.ſ.cerebro a quo mediante nucha oriunṫ:⁊ ſic non

ſentiūt,ſed ſimul cum carne medij rōneʒ hñt.Alio° pñt cōſiderari vt ſepanṫ a cerebro ⁊ nucha,dx^m acgrēs:⁊ ſic organi rōneʒ hñt tm̄. ¶ Sed pma gdeʒ ſnia peccat,q2 organū vt ſic debet eſſe viuū:viuū autē eſt rōne formę, nō aūt mediū eſt viuū:vt Ari.ait. Itē organū inquātum organū debet eſſe terminatū:vt politicę pmo ad ſolonē teſtaṫ Ariſt.terminatū aūt rōne formę fit:vt Auer.ait in locis pluriſſimis. ¶ Rurſum de ratione medij eſt pmo moueri:vt in 8° phicę auſcultationis dicit Ariſto.ſed res pmo moueṫ rōne materię,quare illa diſtinctio pura eſt fictio. ¶ Ad ſcdaʒ quoqʒ ɔcordiā nō ɔſentio,q2 Simplicius in cōmēto ſuo hic eſtimat ſimplr organū tact⁹ ⁊ guſtus pcipuū eſſe cor,reliquoꝝ ſenſuū nō.Et ſi diſtictio eſſet vera,tunc nō coact⁹ eſſet dicere cor. ¶ Uideṫ igiṫ mihi ſaluo iudicio meliori tactū poſſe dupl̄r cōſiderari. vno° inquātuʒ forma:⁊ pfectio aīati,⁊ ſic eſt in toto corpore.radicaṫ aūt pmo ⁊ per ſe in corde,⁊ hoc modo oēs ptes corpis ſentiunt tactione:per accidens tm̄ rōne toti⁹ ⁊ primi organi,⁊ ſic v̈ba Ari.⁊ Auer. ſentiūt,cum dicunt carnē ⁊ neruos ſentire tactione.Alio° pōt conſiderari vt iudicū eſt tangibiliuʒ,⁊ ſic tact⁹ eſt in cerebro pmo,q2 lʒ cerebrū pp ſui frigiditatē ⁊ humiditatē nulluʒ hēat tactuʒ:tm̄ ab ipſo ɔfundiṫ ſpūs aīalis,qui dī pmū pn^m ſenſuū,vt Alga.iquit,q2 tact⁹ ptingit ad ptes carnis,⁊ cutis, mediāte corpe ſubtili,qd̄ eſt vehiculum ei⁹:qd̄ dī ſpūs,⁊ diſcurrit per cōpagines neruoꝝ,gb⁹ mediātib⁹ ptingit ad ptes carnis.⁊ hoc corp⁹ ſubtile nō haurit virtutē hāc niſi a corde,⁊ a cerebro,⁊ reddit carni ⁊ cuti imutatio,g̃ a tāgibili ſimul tpe fit in carne ⁊ neruo.ſʒ nā pus in carne,⁊ ſic caro quādaʒ rōnē vī hic,quā nō hʒ neru⁹,vt vī Ari.velle. ¶ Dico ergo q2 ſi ɔſideraṫ tactus vt iudiciuʒ ſenſibiliū,ſic pmo eſt in corde,delatiue in ſpiritu,ɔcte in cerebro,iudicatiue in neruo ⁊ in carne: tanq̄ in medio. ¶ His habitis ad auctes pro pma poſitione. Dicenduʒ Auer.dicere carnē eſſe organū.nō gdē pro carne pura,ſʒ ꝓut neruoſa eſt,ſic ⁊ Ari.ſentit veꝝ. Auer.alr dicit.Ari. locutū eſſe tūc ſm q2 apparuit.ſ.q2 ſciuit de mēbris aīaliuʒ tpe illo quo librū de aīalib⁹ ſcripſit.tunc.n.neſciebat neruos. ¶ Obijcit ad h Petrus de Habano,vir grauis phs ac medicus itegerrimus in ſuo ɔſiliatorio. ¶ Prio q2 Ari.in libris de aīalib⁹ dicit nō tm̄ carnē organuʒ tactus:ſʒ qd̄ intus,quēadmoduʒ hic dicit. ¶ Ampli⁹ Ari. in aīaliuʒ lib.tunc prudētior erat cū vl̄ia oīa ſcripſiſſet, ⁊ librū de aīa pmo feciſſet. ¶ Rurſum ad ſe ɔ̄dicit,q2 in de ſenſu ⁊ ſenſato ⁊ colliget 2°,capitib⁹ de iuuamento carnis,⁊ iuuamēto ſenſus tact⁹:ſuam nō ſeruauit legiſlationē,cū ibideʒ poſuerit carnē organū tact⁹.in lib.ẟo de aīa,qd̄ intus. ¶ Sed pace ſua dicā hic vir multū errat. Ari.n.nō organū tact⁹ aſſerit in lib.de aīalib⁹ niſi carnē, veꝝ ait 3° de ptib⁹ aliqd̄ intra carnē eē pmū ſenſitiuū.ſ. cor,⁊ hoc pmitate radicis vt diximus,nec aliquo libroꝝ illoꝝ neruos cognouiſſe teſtaṫ,⁊ ſic pmū āmoueṫ arg^m. ¶ Amplius qd̄ dicit Ari.tunc prudentioreʒ eē,pace ſua dicā nihil eſt,q2 Auer.teſtante,liber de aīalibus pceſſit librū de aīa.eſt eniʒ octau⁹ hic atqʒ vltimus:vt diximus in pmo huius,⁊ ꝓpterea nihil ꝓhibet alr Ariſto.tunc ⁊ aliter nūc ſentire. Eſt eniʒ cōtradictio oppoſitio ad ideʒ nunc,⁊ reſpectu eiuſdeʒ ⁊c̄. ¶ Rurſum qd̄ dicit ſibi cōtrariari,ſalua pace.in libro eniʒ de ſenſu ⁊ ſenſato Auer. ſm Aui.logṫ ⁊ alios.Sūmas.n.illas ſcripſit in iuuētute, ⁊ ideo retractauit ſe,⁊ id dici poteſt de eo,qd̄ ipſe ait de Ariſto.id.ſ.fuiſſe dictū in diuerſis tpib⁹. ¶ Qd̄ ẟo dicit in colliget de carne intelligit neruoſa vt viſuʒ eſt. ¶ Ad rōnes Alex.rñdet Them.in paraphraſi ſua hoc in loco. ait eniʒ carnem eſſe mediuʒ tm̄:cōgenitum quidem,me-

dia ꝟo alioꝝ forinſeca eſſe: ⁊ ſʒ caro temperata ſit, hoc qdeʒ de unitatē arguit nō organi: ſed mediu, vt dicā cōmē to 119°. ſcdo ꝟo ſoluit Themi. ꝙ Ari. dicit aial nō carne: ſed ſimul cū carne ſentire. ℂ Que ꝟo iuuant ſimpliciuʒ ſoluta ſunt, coꝛ qdē eniʒ pmū ſenſoriū Ariſto. inquit ſm pmitatē radicis, ⁊ hoc nō tm̄ in tactu: verū etiā ⁊ in oib⁹: vt dixi. quid qdeʒ igit̄ organū ſit tactus, ⁊ qd medium, ⁊ quot ſunt qui hoc in loco loquūtur pʒ his.

Queſtio de vnitate tactus. ℂ De vnitate tactus porro nō parua eſt qō. Videt̄ enim aſpectu primo tactum eſſe vnū in ſpecie, qm̄ ois ſenſus: qui medio vtit̄ vnius rōnis. vnus eſt in ſpecie, tact⁹ carne vtit̄ vna, que vnius rōnis, ergo ⁊ tactus vnus dʒ eſſe. ℂ Amplius oēs ſenſus: qui adequate ſunt in vna ⁊ eadē parte: ſunt nō tm̄ vnius rōnis: ſed vnus numero ſenſus. ſed cōſtat in eadeʒ particula eſſe oēs tactus, fieriqʒ oēs ſenſationes tactiuas, g̃ ⁊ tact⁹ vnius eſt rōnis. ℂ Adhuc oēs ſenſus: qui ambiunt̄ vno ⁊ eodeʒ medio naturali ac cōgenito: ſunt vnius rōnis, ſed oēs ſenſus carne vna ſpecie ambigunt̄, ergo ⁊ oēs vni⁹ ſunt rōnis. ℂ In iſta diffi-

Op. The. ⁊ Auer. cultate Auer. ⁊ pariter Themi. voluere tact⁹ eē plures ſpecie, ⁊ hoc pbat Themi. capite 38° hui⁹ paraphraſis, ⁊ iquit. Senſus vnus circa vnuʒ par cōtrarioꝝ obit. tactus circa plura verſat̄, ergo tact⁹ nō pōt vnus intelligi. ℂ Auerrois aūt videt̄ aliter formare rōneʒ: vt cōmēto 18° inouit, arguit eniʒ ſic, oia cōtraria, que ſunt vni⁹ ſenſus: hnt vnuʒ genus, qd dr̄ de eis vniuoce. ſed cōtraria tactus nō habent genus vnum dictū de eis vniuoce, qd pbat, qm̄ ſi qd eſſet, id maxime eſſet quale, qd aūt non ſit oſtendit, qꝛ nō dicit̄ de calido frigido, ⁊ leui ⁊ graui: niſi pure equiuoce, quēadmoduʒ dicit̄ de ſapore, colore, frigore, ⁊ odore. oia. n. hec ſunt in predicamēto qualitatis, ⁊ graue ⁊ leue in predicamēto ſubſtātie: quo fit vt tact⁹ nō ſit vnus ab vnitate obiecti, quia obiectuʒ id eſt equiuoce dictū. ℂ Ex his cōſtat tactus tot eſſe quot ꝯtrarietates, v. g. calidi ⁊ frigidi vnus eſt tactus ſuſceptiuus: humidi ⁊ ſicci alius. grauis ⁊ leuis alius. ſʒ quot ſint, nec Auer. nec

Simp. opio. Themi. exponūt. ℂ Simplicius velle videt̄ tactū vnū eſſe ſenſuʒ, quēadmodū viſus eſt vnus, ⁊ auditus, ⁊ alij. ⁊ motiuū ſuū ſupra ex hoc excipit̄, ꝙ in vnoquoqʒ ſenſu inueniunt̄ plura paria cōtrarioꝝ. v. g. in viſu inueniūtur magnuʒ ⁊ paruū, vt in corpe luminoſo magnitudo, paruitas ꝟo in colorato. Ampli⁹ lenitas vt in floꝛib⁹, ⁊ aſperitas vt in tabefactis, ideo inquit. Oꝛ quēadmodum oia hec cōtraria in vnaʒ reducunt̄ naturā, ſic nō minuʒ ſic ⁊ circa vnaʒ tangibiliuʒ naturā multe accidunt differētie. igitur a multitudine oppoſitionū dubitatio ſoluta eſt: ait tamē exponēdo lr̄aʒ illaʒ. [Sed qd vnuʒ ſubiectū: quēadmoduʒ auditus ſonus, ſic tactui nō eſt manifeſtū.] ꝙ dubitatio nō ex natura reruʒ accidit, ſed ex noſtra proficiſcit̄ ignoratione, quare inquit nō dixit nō eſſe vnuʒ, ſed nō eſſe manifeſtuʒ. fortaſſis quideʒ ꝙ nō impoſitum cōe nomen. Ecce q̄ plane vult Simplicius tactuʒ eſſe vnū: quēadmoduʒ ⁊ viſus. verū hec differentia eſt, qm̄ forte omnib⁹ cōtrarijs viſus cōe nomē habet, ſed nō oib⁹ cōtrarijs tactus, eo qdeʒ eſtimabant tactus plures eſſe: veritas tamē eſt ꝙ tactus vnus eſt: quēadmodum ⁊ viſus. ℂ Oꝛ ſi dicas Ariſto. pbaſſe tribus rōnibus tactus eſſe plures ſenſus, quaꝝ prima ſumit̄ ex diuerſitate ꝯtrarioꝝ. 2ª ex vnitate carnis. 3ª ex vnitate partis perceptiue: vt viſum eſt: nunc in pncipio. q. ℂ Diceret Simplici⁹, quēadmoduʒ exponit ipſe Ariſto. nō pbare pluralitateʒ tactus, ſed ꝯfutare antiquoꝝ dicta. in prima. n. rōne arguit pro vna parte, ⁊ vtit̄ hac rōne ꝙ vnuſquiſqʒ ſenſus eſt vnius cōtrarioꝝ combinatus ⁊c. cui videt ꝙ ita diceret quis de viſu ⁊ auditu. tandem ait, differentiā eſſe, qm̄ in tactu latet id cōmune, in alijs palaʒ eſt nomen nature. g̃ nō vult rōnem eſſe demonſtratiuā. ℂ In ſcda confutat opinionē coꝝ qui vnitatem tactus arguebant ex vnitate mediu, non ꝙ ipſe velit ppterea vt tactus eſſent plures. ℂ In tertia cōfutat ſcdaʒ rōneʒ antiquoꝝ nō poſitionē in ſe. Ex his ergo palaʒ Ariſt. nihil aliud certi explicaſſe niſi ꝙ apparēter tactus plures vident̄, qm̄ latet vnitas obiecti, ⁊ nomen appropriatū illi nature. Quibus facile pōt ſolui ratio Themiſtij. debet eniʒ maioꝛ ſic intelligi (vt ex Simplicio excipit̄) ꝙ ſenſus vnus eſt vnius qualitatis vel pluriū ad vnum ſubiectū reducibiliuʒ, ⁊ hoc qdeʒ modo minoꝛ falſa eſt, qm̄ ⁊ ſi non pateat id vnum ſubiectū in tactu, tamē ex rei natura eſt vnuʒ ad qd oēs qualitates tactiue reducunt̄. ℂ Ad rationē Auer. plures ſiunt inſtātie. Tum primo de ſenſu cōi, qui pluriū eſt cōtrarietatū: ⁊ tamē vnus eſt. Tuʒ de alijs ſenſib⁹: vt viſu, auditu ⁊c. ppter qd facile go ſolueret. d. Maioꝛem eſſe neceſſariā. Minoꝛeʒ ꝟo falſam, qm̄ vna eſt natura cōis tm̄ omnib⁹ cōtrarijs tactus, cuius nomē ignoꝛamus: vt Simplicius ait. ℂ Et arguit ꝙ maxime eſſet quale ⁊c. Dicerē pro Simplicio ꝙ id nō eſt ita: ſed quoddaʒ. ſ. ꝙ ſit. a. cōe adequatū oib⁹ tangibilib⁹: ⁊ nō plurib⁹: nec potioꝛib⁹ in rōne, cui⁹ oia tāgibilia mouent ſenſum tactus.

ℂ Sed debes ſcire ꝙ Egidi⁹ roman⁹ h in loco, cupiēs defendere Auer. vr̄ ex dictis ſuis ſic rōneʒ Auer. aptare, Op. Egidii ois ſenſus per ſe vnus ppri⁹. ⁊ pticularis hʒ obm̄ vnuʒ vnitate imutationis. ſʒ tact⁹ nō hʒ obiectū vnuʒ vnitate imutationis, g̃ nec eſt vnus. dicit in maioꝛi [ſenſus proprius, ⁊ pticularis] ppter ſenſus iteriores, qui ſunt cōes. dixit [vnitate imutationis] qꝛ nō opʒ vt hēat vnū vnitate pdicationis: tūc minoꝛ ꝯſtat. ꝯrietas. n. tact⁹ nō imutāt eodeʒ mō ſub eadē rōne formali. ℂ Et iudicio meo hec rō debilis eſt, qm̄ vnitas imutādi attēdit̄ ab vnitate nature cōis, vel alicui⁹ pmo talis ſub illo analogo, g̃ eadeʒ rō eſt: de vnitate imutationis, ⁊ pdicationis. ℂ Ampli⁹ minoꝛ nō pʒ, qm̄ dicerē ꝙ oēs imutant ſub eadem rōne formali a nobis ignota. ſ. quecūqʒ ſit illa. ℂ Alie plurime rōnes ſunt inducte a modernis, que oēs ſunt potius ſophiſtice q̄ dialetice vl' demōſtratiue: ⁊ ideo nō expedit illas induce. ℂ Et id qd mihi vr̄ tandeʒ eſt, ꝙ hec qd nō habeat pro aliqua ſui pte demrōnē, ⁊ ꝙ Ari. rōnes ſunt inducte tanq̄ pbabiles, ⁊ ꝙ rō Auer. ſuit ad hoīeʒ. ſ. concedentē quale eſſe id cōe, quēadmoduʒ videt̄ eſſe Alex. opio, vt Simplici⁹ narrat. ad illum. n. hn̄ valet ratio, ad Simplicium aūt nō. ℂ Et ideo poſſum⁹ dicē tactuʒ poſſe dupl'r ꝯſiderari. vno mō vt forma ⁊ gradus aialis, quo aial eſt aial, ⁊ ſic eſt vnus ſpecie, quēadmoduʒ ⁊ aial qd cōſtituit. ℂ Pōt ⁊ rurſuʒ ꝯſiderari vt iudiciū eſt tangibiliū, ⁊ qꝛ iudiciū ſeqt̄ cōplonē: ideo poſſum⁹ dicere in neruo eſſe plēs diſpōnes: imo tot ſpecie quot paria ſunt ꝯrioꝝ, quo fit vt iudicia ſint tot quot paria ꝯrioꝝ, ⁊ iō dicti ſunt plures tact⁹ a iudicio, nō ab organo: vel forma ei⁹. Et in hūc forte ſenſum rō Auer. demōſtratiua eſt. In alijs aūt nec vt forma, nec vt iudiciū ſunt plures, cuʒ nō fundat̄ in cōplexionib⁹ diuerſis. Alia enim cōplexione neru⁹ ſentit calidū ⁊ frigidū, ⁊ alia humidum ⁊ ſiccum. Sed viſus vnamet oia ſentit viſilia: ⁊ ſic audit⁹ oia audibilia, ⁊ ſic de alijs: ideo quilibet alioꝝ vnus eſt: ⁊ iudicio ⁊ forma, tactus ergo ſolus eſt plures iudicio, vnus autē gradu ⁊ forma. Et hoc pculdubio pbat ratio Themi. ⁊ ratio Auer. Et ſic iſti viri pñt cōſiliari, ⁊ optimo cōſilio. dicta ꝟo poſterioꝝ ſunt ad cecū: nec attendunt niſi vba ⁊ iu ꝯſidera, qm̄ hec mihi nunc ſic vident̄: nec dico aſſerendo ſed dubitando. ℂ Rationes in pncipio ex dictis patent, ⁊ a Themiſtio ſoluūtur.

¶ Atqui ea tactū percipiunt: quae corporis ſunt vt corpus eſt, differentiae. Dico autē differētias eas quae rerū elementa diſtinguūt: calidum, frigidū, ſiccum, ac humidum, de quibus antea diximus nos in locis in quibus de elementis ipſis tractauimus. Inſtrū aūt id quo dictae q̄litates ſentiunt, ⁊ in quo primo ſenſus is collocat, quē appellare ɔſueuimus tactū: pars ea ſane eſt quae eſt potentia talis.

¶ Tangibiles igitur ſunt: differentię corporis ſm q corpus. Dico autē differētias quę elementa determinant: calidū, frigidū, humidum, ſiccum, de quibus prius dictum eſt in ijs quę de elementis. Senſorium autem ipſarū tactiuū, ⁊ in quo ſenſus vocatꝰ tactus ineſt primo: potētia hmōi pars eſt.

Collectanea textꝰ cōn 117. ¶ Expoſitores multum differunt in huius loci cōmentatione. Themiſtius enī, quem expoſitor ſequit: vi vellē Ariſto. hac in parte ꝓbare ſenſum tactus omniū maxīe corpulentū eſſe, ita quidē vt hoc diſcrimine differat ab alijs: vt expoſitor ait. Et ſm hos Ariſto. ſyllogiçat id, oīs ſenſus cuius obiectū eſt corpis inquātū corpus differētię eſt corpulentus. Sed differētię tāgibiles ſunt corporis inquātū corpus, ergo ⁊ tactus maxime aliorū corpulentus, ⁊ videt Ariſto. accipere minorē, ⁊ expoſitionem minoris. Et amplius ibi [Senſuū aūt ipſarū] Videt ꝓbare maiorē, vt Themiſtiꝰ parafraſtice ordinat. ¶ Sꝫ pace corū dicam queſtio hęc ſuperflua eſt. Tum primo, qm ex lr̄a pręcedenti habetur. declarauit enī prioribus textibꝰ q tactus ſit ſine medio forinſeco pceptiuꝰ, ⁊ hoc deſignat ipſum eſſe corpulentiorē alijs. Amplius ſi hoc neceſſarium erat, cur ⁊ in caplo de guſtu id nō appoſuit meminitq̄ꝫ. ¶ Aliter ergo Simplicius hoc in loco cōmentari videt. cum enī Ariſto. (inquit) dixiſſet tactum eſſe vnum, verū plures apparere, cum ſubiectū eius lateat, determinat nāꝫ illā cōeꝫ. ſ. eē nāꝫ corporū quatenus corporū nō abſolute: ſꝫ q̄lia p ęſna diſtinguēs vāias. Et hęc qdē expoſitio multū textui ɔſona eſt: vt ɔſtat.

Cōm. 117 Auerrois autē exponit verba ſine partis intētione, qđ forte fecit ꝓpter diuerſū modū introducendi locuꝫ. poſſemus ergo dicere iuxta eū Ari. enumerare obiecta tangibilia vt eliciat diffinitionē tactorij: ſeu organi tactus: vt poſteriores dicunt: ſed quocūq̄ꝫ modo exponitur Ariſto. ſermo manifeſtus eſt per ſe, ⁊ cōmentum lege per te.

¶ Sentire nāq̄ꝫ: pati quoddaꝫ eſt, vt diximꝰ. Quare id qđ agit: tale illud facit, cum ſit potentia, quale eſt ipſum actu. Quocirca ſimile calidum atq̄ꝫ frigidū, ⁊ durum ac molle nō ſentimus, ſed exuperationes: quia ſenſus eſt quaſi mediocritas quaedaꝫ contrarietatis eius quae in ipſis ſenſibilibus ineſt. Et ꝓpter hoc: ſenſibilia ipſa diſcernit. nam mediū ipſuꝫ: extremorum eſt iudex. fit enim ad vtrūq̄ꝫ ipſorum: alterum extremorum.

¶ Sentire enīꝫ: pati quoddaꝫ eſt. Quare faciens: tale quale ipſuꝫ eſt actu, hmōi illud facit, cuꝫ ſit potētia. Unde ſimile caliduꝫ ⁊ frigidum, aut duruꝫ ⁊ molle nō ſentimus, ſed excellētias: tanq̄ꝫ ſenſu velut medietate q̄dā exiſtēte eius quę in ſenſibilibꝰ cōtrarietatis.

Et ꝓpter hoc: diſcernit ac iudicat ſenſibilia. mediuꝫ. n. iudicatoriū eſt. fit enīꝫ ad vtrūq̄ꝫ ipſorū, alterum vltimorū.

¶ Themi. ſentire videt q Ariſt. ꝓbet, q ſenſoriū tactus non ſentit quę ęque. cal da, ęque gelida, ęque leuia, ęque aſpera, ſed ſolas redundantias ⁊ defectus, ⁊ ideo propoſuit ſm Themiſtiū aliqđ quaſi añs. Scđa ibi [Uñ ſilr.] Addit aliqđ quaſi ɔñs, ⁊ tu inſpice eum. ¶ Sed Auer. Collectanea textꝰ cōn 118. aliter hunc locū cōtinuat. d. Cum dixit q primū ſentiēs eſt id qđ eſt in potentia iſtę differētię: incepit declarare hoc. eſt ergo intētio partis iuxta Auer. q cū Ariſto. accepit tactoriū eſſe tale potentia: quale tactile actu, hac pte rationē reddit eius, ⁊ Auer. vera eſt expoſitio: ꝓpter illā particulaꝫ [enīꝫ] quę reddit cauſaꝫ. Inquit ergo Ariſto. ſentire enīꝫ quoddaꝫ pati eſt, ex hoc infert id qđ dixit. d. Quare faciens: quale ipſuꝫ eſt actu: hō id facit, cū ſit potentia. eſt ergo vis rationis Ariſto. vis enthimematis: vt Auer. inquit. Pōt tamē ſic ratio ſyllogiçari, omne id qđ patit a tactili: eſt tale potētia: quale tactile actu. ſꝫ tactoriuꝫ patitur a tangibilibus differētijs, ergo tactoriū tale eſt potētia: quale tactile actu. minorē ergo dedit intelligē his verbis. [Sentire enim quoddam pati eſt.] Et dixit [quoddaꝫ pati] vt Simplicius inquit, qm non ſimplr pati: ſed quodāmodo. ſ. perfectiue. cōcluſionē ꝟo dedit intelligere, cuꝫ inquit. Quare faciens quale ipſuꝫ eſt actu hō id facit: cuꝫ ſit potētia. ¶ [Unde ſimilr caliduꝫ.] Nūc ex hac cōcluſione verificata infert id qđ Themi. ingt. ſ. vnde ſimiliter calidum ⁊ frigidum: aut durum ⁊ molle non ſentimus: id eſt ęque calidū calido noſtri tactus non ſentimus, neq̄ꝫ ęque frigiduꝫ: ſed excellentias, ⁊ h̄ Auer. exponit. d. Et quia agens nō agit in eo q ſibi ſile in actu: ſed in potētia: ideo neceſſe eſt vt membrū ſentiēs nō ſentiat corpus caliduꝫ ęquale ſibi in calore, neq̄ꝫ membruꝫ frigidum ęquale ſibi in frigore, ⁊ ſimilr de duro ⁊ molli. ſed ſenſus tactus cōprehendit tm̄ intenſiora: ex rebꝰ tangibilibꝰ ecōtrario ſuis tangibilibꝰ. i. ecōtrario ſuis ſenſibilibꝰ. ¶ [Tanq̄.] Reddit cauſaꝫ Ariſto. d. Tanq̄ ſenſu velut medietate quadaꝫ exiſtente eius, quę in ſenſibilibus qualitatis. i. qm tactus: vel tactoriū (vt Simpliciꝰ inquit) inuenit in aliquo, qđ eſt mediuꝫ inter qualitateꝫ aliquā in ſenſibilibꝰ, cuꝫ impoſſibile eſt vt aliqđ corpus denudet a q̄litatibꝰ tangibilibꝰ, ecōtrario alijs q̄litatibꝰ ſenſibilibus, in qbus penitus eſt ſenſoriū vacās ab illis. ¶ Hunc locum exponit Auer. d. ⁊ intelligo q ſenſus tactus: impoſſibile eſt vt careat ſimplr calido, ⁊ frigido, ⁊ ſicco, ⁊ humido: ſicut fuit in viſu colore, ⁊ in auditu carere ſono, ⁊ ideo iſte ſenſus cōprehendi ſua ſenſibilia ſm totuꝫ, ſenſus aūt tactus cōprehēdit extrema. ¶ Et h̄ qđ dicit Auer. manifeſtuꝫ eſt. omne. n. recipiēs debet eē denudatuꝫ a natura recepti. tantuꝫ ḡ recepti ſenſus recipit, quātuꝫ eius caret. ſed quia tactus excedentijs tm̄ caret, ideo illas tm̄ recipit: quia ꝟo alij ſenſus nō tm̄ excedentijs carent: ſed ſimplr, ideo ſimplr recipiunt. reliquū pꝫ.

¶ Sed dubitatur quonā modo tactus mediocritas ſit: Dubitatio Videt enīꝫ q nō, qm mediocritas eſt per ęque diſtātiā extremorū. ſed tactꝰ nō ęque ab extremis diſtat, nō ergo tactus mediocritas. ¶ Amplius nōne ⁊ alij ſenſus mediocritates ſunt organorū, cur ergo tactum dicit tm̄ mediocritateꝫ. ¶ Adhuc ex verbis Themiſtij ſoluere poſſumus. Solo primū enīꝫ ſic intelligemus, tactū nō eſſe mediocritateꝫ: per ęque diſtantiaꝫ ab extremis, quēadmodum virtus mediocritas eſt vitiorū. ſed ideo mediocritas tactorium dicit, qm in medio eſt, qđ medium vtriuſq̄ꝫ extremuꝫ potētia cōtinet. eſt ḡ mediuꝫ cōtinentię ⁊ nō di-

ſtantię. ℂ Scđm ſic intelligemus, tactū eſſe mediocritatem ſuoꝝ ſenſibilium .ſ. calidoꝝ frigidoꝝ ſiccoꝝ ⁊ humidoꝝ ⁊c̃. Alij ſunt mediocritates quędam ſuoꝝ ſenſoꝝ: non tamē ſuoꝝ ſenſibiliū. non eniꝫ (vt Themi. ait) viſus mediocritas eſt viſibilium, auditus ſonoꝝ, ⁊ ſi quilꝫ illoꝝ ſit mediocritas ꝓprij ſenſorij.

ℂ Atqꝫ vt id qđ album nigrūqꝫ percepturū eſt ſenſu neutrū ipſoꝝ actu, ſed potētia ſit vtrūqꝫ opꝫ ⁊ in caeteris eodem modo: ſic ⁊ in tactu neqꝫ calidum neqꝫ frigidū id actu ſit oportet, ſed vtrūqꝫ potētia quod vtrūqꝫ eſt percepturum.

ℂ Et vt oportet id qđ debet ſentire album ⁊ nigrum, neutrū ipſoꝝ eſſe actu, potentia ꝟo vtrūqꝫ, ſic autē ⁊ in alijs: ita ⁊ in actu, neqꝫ calidum, neqꝫ frigidum.

Collectanea text. cō. 119. ℂ Sermo Ariſto. manifeſtus eſt per ſe. Auerrois ait. [Et debes ſcire ꝙ id.] Ubi ſoluit motiuū Alex. Auic. ⁊ multoꝝ oppoſitę partis. Arguūt eniꝫ id organū eſt tact⁹, qđ mediocritas eſt tactiliū. ſed caro mediocritas eſt tactiliū, caro ergo organū eſt. ℂ Soluit Auer. hoc argumentum. d. Et debes ſcire ꝙ id qđ ſequit̃ ex hoc inſtrumēto iſtius ſenſus. ſ. vt ſit tēperatū ⁊ in mediocritate ꝯſiſtens, id idem cōſequit̃ in medio: ideo nō poſſumus dicere ꝙ caro eſt inſtrumētū iſtius virtutis ſm ꝙ eſt media iter cōtraria, ſicut eſtimauerūt plures. Eſt ergo ſolutio ꝙ eſt mediocritatē in tactu: non tñ dicit̃ de tactorio: ſed de medio tactus: ⁊ ideo non ſequitur ꝙ caro ſit organū tactus: ſed bene ipſius medium.

ℂ Praeterea vt viſus viſibilis ac inuiſibilis quodāmodo eſt / vti diximus caeteriqꝫ ſenſus oppoſitoꝝ ſimilr̃: ſic etiam eſt tangibilis ac intangibilis / tact⁹. Intangibile aūt: eſt etiā id qđ exiguā admodum differentiā tangibiliū habet / quale paſſus eſt aer. ⁊ exuperationes etiam tangibilium: qualia ſunt ea quae corrumpere poſſunt.

ℂ Amplius aūt ſicut viſibilis ⁊ inuiſibilis eſt quodāmodo viſus, ſilr̃ aūt ⁊ reliqui oppoſitoꝝ: ſic ⁊ tactus, tangibilis ⁊ intangibilis. Intangibile aūt: eſt paruā oīno habēs differentiā tangibiliū, qūo ſe hꝫ aer. ⁊ tangibiliū excellentię: vt ea quę corruptiua ſunt.

Coll. text. cō. 120. ℂ Auerrois ait cū notificauit ſenſum tactus, ⁊ naturam rerū tangibiliū, ⁊ qūo ſit tactus, ⁊ per quot, reuerſus eſt ad dicēdum aliqđ cōmune omnib⁹ ſenſib⁹, ⁊ ponit id. d. Comprehēdunt. n. alterū oppoſitoꝝ per ſe: ⁊ alterū accidentaliter, ⁊ totus ſermo Ariſto. manifeſtus eſt per ſe, ⁊ cōmentū etiā patet quātū ad hanc partem. ℂ Inquit Ariſto. Amplius aūt ſicut viſus erat quodāmodo viſibilis ⁊ inuiſibilis, ſimilr̃ autē ⁊ reliqui ſupple ſenſus erant oppoſitoꝝ, ſic ⁊ tactus tangibilis ⁊ nō tangibilis, ⁊ dixit. [Quodāmodo] Qm̃ (vt Auer. inquit) quia nō eodē mō comprehēdit habitū ⁊ priuationē. habitū enim per ſe. priuationē ꝟo per accidens. ℂ Intangibile aūt.] Subdiſtinguit modos intangibilis, ⁊ inquit. Intangibile autē ſupple vno dicit̃ modo qđ oīno paruam habet dr̃iam .ſ. qualitatē tangibilium, vt aer eſt paſſus. i. quēadmodum aer qui cōtinet nos, qui paruā patit̃ paſſionē tactiuā a tactu. i. qui paruū nobis tactilis eſt. ⁊ hoc ſignat verbum Auer. eſſe verū dū ait aīalia habitātia in aere nō ſentire eū, ⁊ habitātia in aqua nō ſentire eā. Et ſcđo mō excel-

Cōmē. 115.

lentię tangibilium ſunt intangibilia: ſicut corruptiua: vt ignis ⁊ glacies, ⁊ ſic de tactu ⁊ tactili ſit dictum.

ℂ De ſenſuū igitur vnoquoqꝫ: dictum ſit hoc modo quaſi figura. Hoc aūt vl'iter accipere de omni ſenſu oportet: ſenſum inquā id eſſe qđ ſenſibiles ſine materia formas ſuſcipere pōt. perinde atqꝫ: anuli ſignū ſine ferro vel auro ſuſcipit cera. ſuſcipit autē aeneum vel aureū ſignum: ſed nō vt aes aut aurū, neqꝫ vt ſignum eſt aureum aeneūue. Simili patit̃ ⁊ ſenſus vniuſcuiuſqꝫ ſenſibilis mō: ab eo qđ hꝫ colorē, aut ſonum, aut ſaporem. ſed non vt vnūqđqꝫ illoꝝ dicit̃: ſed vt eſt tale ⁊ rōne.

ℂ Scđm igit̃ vnūquēqꝫ ſenſū: dictū eſt figura. Oportet aūt vl'iter de omni ſenſu accipere: ꝙ ſenſus eſt id qđ eſt ſuſceptiuū ſpēꝝ ſine mā. vt cera: anuli, ſine ferro ⁊ auro, recipit ſignum. accipit aūt aureum aut ęneum ſignum: ſed non inquātū aurū, aut ęs. Silr̃ autē ⁊ ſenſus vniuſcuiuſqꝫ: ab habēte odorem, aut ſaporem, aut ſonū patit̃. ſed nō inquātū vnūqđqꝫ illoꝝ dicit̃: ſed inquantū huiuſmodi, ⁊ ſm rationem.

ℂ Qm̃ cōtinuatio in textu pꝫ, ideo ſine ꝯtinuatione ꝓpoſita inquit. Scđm vnūquēqꝫ igit̃ ſenſuū: dictū eſt figuraliter. i. deſcriptione ⁊ figura. in libro eniꝫ de ſenſu ⁊ ſenſato loquit̃ de iſtis particulariter. diligentius eniꝫ ibi de ſenſibus ⁊ ſenſibilib⁹ fit determinatio. ℂ Oportet aūt.] Proponit ⁊ nunc exordiū ad poſterius dicenda, ⁊ inqt. Opꝫ aūt vl'iter de omni ſenſu ſeorſum accipere. ſ. cū de vnoquoqꝫ ſenſu ſpeculati ſumus, cōem opꝫ repetere de omni ſenſu rationē. ℂ Qm̃ qdē.] Et accepit quę cōiter tradere intendit. ⁊ accepit primū eoꝝ. d. Qm̃ quidē ſuſceptiu⁹ eſt ſpecieꝝ ſine materia, vt cera recipit figurā anuli ſine ferro, ⁊ auro. accipit. n. aureū, aut ęneū ſignū, ſed nō inquātū aureum, aut ęs reddit: ⁊ tunc exemplū ad ꝓpoſitū. d. Similr̃ autē ⁊ ſenſus vniuſcuiuſqꝫ ab habente colorem, aut humorē, aut ſonum patit̃, ſed non inquātū vnūqđqꝫ illoꝝ dicit̃, ſed inquātū hōc eſt ſm rationē. ℂ Reddit rationē Auer. cur quilibet ſenſus recipit abſtractū a materia, ⁊ inquit. Et opinādū eſt ꝙ receptio formaꝝ ſenſiliū ab vnoquoqꝫ ſenſu eſt receptio abſtracta a materia, cuius rōnem dedit. Si enim reciperet eas cū materia, idem eſſe haberent in aīa: ⁊ extra aīam, hoc aūt falſum eſt. in anima eniꝫ ſunt intētiones, ⁊ comprehenſiones, ⁊ extra animā non ſunt cōprehenſiones, neqꝫ intētiones, ſed res mãles, quę nō ſunt comprehēſę oīno. ℂ Amplius reddit rationē: cur ſenſus non patitur a ſono: vt ſonus eſt, vel a colorato: vt coloratū, ⁊ inquit. Qm̃ ſi ita eſſet, cōtingeret ꝙ cū reciperet ipſū, eſſet ipm̃ receptū color, aut ſonus, ⁊ nō intētio, ⁊ ſic organū coloraret̃, ⁊ ſonaret. Huius ꝯſequētię ratio eſt, qm̃ omne recipiens ab agente formā: ſm ꝙ habet illā in fine, denominat̃ ab eadē forma, ergo in fine ſenſoriū eſſet album vel ſonoꝝ ⁊c̃. ℂ Et debes ſcire ꝙ Ariſto. in tranſlatione noſtra ait ſenſorium pati ab eis, nō inquātū vnūqđqꝫ illoꝝ dicit̃. [Sed inquātū hōc eſt ſm rōnem.] Et in arabica trāſlatione inquit. [Sed inquātū eſt in hac diſpoſitione ⁊ intentione] Ubi viſus eſt ly [hac intētione] vel ly [hōc] vt Auer. inquit, vt poneret differētiam inter intētiones: quas recipit intellect⁹. ⁊ illas quas recipit ſenſus. ille. n. intell's ſunt vl'es, iſte aūt ſenſus ſunt pticulares.

ℂ Sed

An ſenſus ſit receptiuꝰ ſine materia.

¶ Sed expoſitores querunt an ꝓprium ſenſibꝰ ſit recipe formas ſine materia: Et videt̃ ꝙ nõ, qm̃ vt Auer. ait receptũ a ſenſu eſt ſingulare, ſed ſingulare h̾ eſt per materiaꝫ. ergo ⁊ ſenſatuꝫ erit receptũ cuꝫ materia. ¶ Ampliꝰ intellectus abſtrahit a ſenſibilibꝰ, ſed nõ abſtrahit a ſenſibilibꝰ: niſi vt ſunt in mã, ergo ſenſibilia ſunt ꝓpter materiam. ¶ Rurſum de tactu ⁊ guſtu nõ videtur. tactoriũ enim nõ intẽtiones tactiliũꝫ ſuſcipit: ſed formas ipſas: vt Ariſt. dicit. ¶ Adhuc videt̃ hoc nõ cõuenire ſoli ſenſui, cum ⁊ phãtaſię, ⁊ materię cõpetat: vt Expoſitores pbãt. mã enim nõ recipit agẽs totũ: ſed formã ab agẽte: abſ ejus materia, ⁊ ſic phãtaſia, quõ ergo tanq̃ ꝓpriũ ſenſui Ariſt. hoc tradit. ¶ Expoſitores noſtri lõgaꝫ dederũt reſpõſionẽ, nos aũt breuiter cum Themiſtio ⁊ Simpl. diceinus breuem rñſionẽ. ¶ Primo accipiẽtes qd ſit ſuſcipe rem ſine mã, ⁊ dicimus ꝙ per recipe forᵃᵐ ſine materia nõ intelligit Ariſt. ꝙ recipiat ſenſoriũ formã ſolam: nõ recipiẽdo mãm illius formę, ſine dubio eniꝫ ⁊ materię cõpetit hic modus. Alio modo intelligit̃ vt recipiat formã ſine mã. i. ad hoc vt formã recipiat, nõ oportet vt diſponat̃ diſpoſitione reddẽte mãm ſenſoꝝ eiuſdẽ modi cum mã agẽtis. Ad hoc qdẽ eniꝫ vt viſoriũ intẽtionẽ accipiat coloris, nõ oꝫ prius diſponi qualitatiue ⁊ quãtitatiue, ita vt reddat̃ penitus ſiĺe parieti, ⁊ hoc qdeꝫ modo recipit ſpẽm ſine ipſa mã, ⁊ h̾ modo dicũt Expoſitores Ariſt. intelligẽ. ſed pace coꝝ dicã iſti errãt, qm̃ tũc ſequit̃ ꝙ mã recipiẽs formã aliquaꝫ a ſtellis, eam recipet ſine mã. quoniaꝫ nunq̃ diſponit̃ in diſpõnibus reddẽtibus mãm ſimilẽ ſoli vel lunę. ¶ Ideo eſt ⁊ tertius modus ꝙ recipe ſpẽm ſine mã, eſt recipe forᵃᵐ tñ, nulla habita diſpõne penitus, nec ſiĺi agẽti, nec ſimpĺr, nec huic, nec ꝓuatiue, nec poſitiue. ⁊ dico nec priuatiue, nec poſitiue, qm̃ forte ipſa mã ad hoc vt primas recipiat formas, nõ ꝓdiſponit̃ poſitiue, ſat eſt vt remoueat̃ oppoſite, ⁊ h̾ eſt ꝓuatiue diſponi. Eſt ergo recipe ſpẽm ſine mã. i. forᵃᵐ ipſam ſolã abſ ſimpĺr diſpõne oĩno. ¶ Amplius 2ᵒ accipimus qõlibet ſenſoriũ dupĺr poſſe accipi, vno qdem modo vt ſubm ⁊ mã ſenſibiliũ eſt, alio modo vt iudiciũ ſenſibiliũ. Primo modo nihil ꝓhibet (vt veteres dicunt Simpl. ſ. ⁊ Them.) ſenſoriũ recipe ſpẽm cuꝫ ipſa mã. i. diſpõne mediãte. oculus eniꝫ ipſe mixtũ quoddã eſt, cui color aliqs annexus eſt. ſed h̾ ſibi ineſt vt ſubiectũ: ⁊ corpus eſt mixtũ, vt ꝟo eſt iudiciũ ſenſibiliũ, procul dubio recipit ſpẽm tñ: abſ omni diſpõne ꝓuia. per accidẽs aũt qñ concurrit ꝓuia diſpoſitio ſaltem in medio eius: gratia mãlitatis organi, queadmodũ in guſtu ⁊ tactu. ¶ Imaginat̃ ergo Simpl. ſpẽm per ſe recipi in ſenſoriũ, iudiciũ ꝟo de ſenſibili emitti a potẽtia ſenſoꝝ, quę vita eſt illiꝰ. ¶ Tũc ad argumẽta. Ad pᵐ patet ſol. ſenſatũ eſt ſingulare, nõ qdem a mã ſeu diſpõne materię: ſed ab appẽditijs materię. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ intellectũ nõ abſtrahere a ſingulari rõne materię: ſed rõne cõditionis mãę. ¶ Ad 3ᵐ tactoriũ ⁊ guſtoriũ vt organa ſunt ⁊ mixta recipiunt, vel nihil ꝓhibet recipe formas cum mã: ⁊ diſpõne materię, vt iudiciũ ſunt vacãt ab hoc. vt eniꝫ iudiciũ recipiũt ſpẽs tñ ſine mã: ⁊ diſpõne mãę. ¶ Ad vlᵐ h̾ eſt ꝓpriũ ſenſui recipe ſpẽꝫ ſine mã. i. diſpõne materię tñ: ⁊ h̾ differt a phãtaſia, quę non tñ recipit ſine ipſa mã: ſed ſine ꝓpria materię. Et differt a mã ipſa, quę recipit formas: vt diſponat̃ poſitiue: vel priuatiue, ⁊ ſic patet.

¶ Inſtrumẽtum aũt id ſenſus eſt primuꝫ: in quo eſt talis vis at potẽtia collocata. At ſunt idem: ratio ꝟo nõ eſt eadẽ ſed diuerſa. nam id qȯ ſentit aliq̃ eſt magnitudo: nõ tñ ratio ſenſitiui, ne ſenſus eſt magnitudo: h̾ eſt q̃daꝫ ratio potẽtia illius.

¶ Senſorium aũt primuꝫ: eſt in quo huiuſmodi potẽtia. Eſt igit̃ idem: ſed eſſe, alteruꝫ eſt. magnitudo enim quędaꝫ erit, id qȯ ſentit: nõ tñ eſt ſenſitiuo eẽ. neq̃ ſenſus magnitudo eſt: h̾ ratio quędã ⁊ potẽtia illius.

¶ Cum accepiſſet qȯdaꝫ oĩbus ſenſibus cõe: nũc ad diffinitionẽ ſenſoꝝ cõiter trãſit, ⁊ ſermo eius manifeſtus eſt per ſe. verum abbreuiatio eſt, ſenſoriũ aũt pᵐ ⁊ ꝓncipale eſt id, in quo hȯ potentia ſedet, ⁊ q̃uis ſenſus, ⁊ pᵐ ſenſoriũ ſubto nõ diſtant, queadmodũ nulla forma ſubiecto diſtat ab eo in qȯ ipſa recipitur, tamẽ diuerſa ſenſoꝝ, et ſenſus eſſentia eſt, qm̃ qȯ ſenſationẽ patiatur eſt quędam magnitudo, ſenſus auteꝫ ratio ⁊ potẽtia illius. ¶ Et debes ſcire: vt Simpl. innuit facultatẽ ſenſitiuã duplicem hic ad ſenſoriũ cõparationẽ, vt actus. ſ. ipm ſpecificãs, ⁊ ſic vita dicit̃ ſenſoꝝ: ⁊ ratio ſeu forma. Aliaꝫ ꝟo prout vtit̃ eo ad iudiciũ ſenſiliũ, ⁊ hoc qdẽ modo poᵃ ſeu v̾tus ⁊ facultas illius dĩ, ⁊ ideo dixit[Sed ratio quędã ⁊ poᵃ illius.] hãc duplicem cõparationẽ deſignãs. Coll. textꝰ cõⁿ 122.

¶ Patet autẽ ex his: ⁊ cur ſenſibiliũ exuperationes: ſenſuuꝫ inſtrumẽta corrũpunt. nam ſi motus ſit vehemẽtior, inſtriq̃ ſenſus ſuperet vires: diſſoluit̃ ratio. id aũt: erat ſenſus. diſſoluitur: ꝓinde at concẽtus intẽtione. cum vehemẽter fides pulſant̃.

¶ Manifeſtum aũt ex his: ⁊ ꝓpter quid ſenſibiliuꝫ excellẽtię corrũpunt ſenſoria. ſi nãq̃ ſit fortior ſenſorio, motus: ſoluit̃ ratio (hoc autem: erat ſenſus) ſicut ⁊ ſymphonia ⁊ tonus, percuſſis fortiter chordis.

¶ Expoſitor nouus credit Ariſt. reddere cãm, cur ſenſus ipſi, ⁊ ſenſationes ipſę ab excellẽtijs ſoluantur ſenſiliuꝫ. qȯ ⁊ ſi verum ſit porro textui nõ ſonat ad dicta, nec ſequitur, ideo vt expoſitores dicũt Simpl. ⁊ Them. ⁊ Auer. Ariſt. cur inſtrumẽta ſenſuũ corrũpunt̃ a fortibus ſenſilibus tradit, ⁊ hoc dicit Auer. hac parte, ⁊ ex hoc ꝙ diximus ꝙ ſenſus eſt intẽtio. i. actus ſenſoꝝ, declarabit̃ cauſa: ꝓpter quã ſenſibilia intẽſa corrũpũt inſtrã ſenſuuꝫ, et reddit cãm, qm̃ quãdo motꝰ ſentiẽtis a ſenſili fuerit fortior q̃ ſentiẽs poſſet tolerare, diſſoluetur illa intẽtio: per quaꝫ ſenſus eſt ſentiẽs, ⁊ remanebit corpus ſine illa intẽtione. i. ꝓportione, quę eſt ſenſus. ¶ Sic̃ ⁊ ſymphonia] qm̃ quis crederet ſenſoriũ ſolui ſimpĺr a ſenſili, addit vt Simpl. inqt. [Sicut ⁊ ſymphonia, ⁊ tonus ꝑcuſſis fortiter chordis] ac ſi dicat nõ ꝙ ſimpĺr ſenſoriũ tollitur: ſed diſtẽperat̃ ac ꝑturbat̃. ¶ Et hoc exẽplũ ad ſenſoriũ vadit: vt Simpl. ait, ⁊ nõ ad vitalẽ ſenſuꝫ ipm. ¶ Querũt Expoſitores ꝓpter quid ſenſilia corrũpunt ſenſoriũ. Videt̃ enim ꝙ nõ, qm̃ (vt dĩ) ſenſibilia agunt intẽtiones in ſenſorijs. ſed intẽtiones nõ agũt. nõ eniꝫ ſunt de potẽtijs actiuis. ¶ Lõgã dedit nouus Expoſitor rñſionẽ, tãdeꝫ ꝓſtringit̃ ad hoc ꝙ ſenſile tollit ſenſuꝫ: tum quãtũ ad iudiciũ, tum quãtũ ad poᵃᵐ ſenſitiuã. ¶ Sed hęc ſol. pace eius, plurimũ deficit. ꝓmo qdem: q ⁊ ſi ſenſus ⁊ iudiciũ tollat̃ nõ apparet modus quo tollit̃, ⁊ h̾ quęrimus: intẽtio eniꝫ rei nõ oꝫ agere. ¶ Scḋa quęſtio eſt de ſenſorio: de quo nõ apparet, quõ ſoluitur a ſenſili. ¶ Propter qȯ aliter mihi videt̃ ad ꝓpoſitũ dicere. declarauimus enim ſupius quõ ſenſoriũꝫ corrũpit̃ per accidẽs a ſenſili ſpirituali ꝓut ſecũ accidit ſenſile reale, ꝟ.g. oculus corrũpit̃ a colore ꝓpter lucẽ, quę calefacit humorẽ glacialẽ, ⁊ tollit

Coll. textꝰ cõⁿ 123.

Dubitatio

Dubiũ 2ᵐ

Rñſio

cum auditus corrūpit̃ ꝑpter ſonū realē qui motu forti peruenit ad tympanū auris, ⁊ tollit̃ auditoriū. Silr olfatile tollit olfatoriū, qn̄ odor realis puenit ad ipſum, ⁊ ſic de alijs. Senſoriū igit̃ nō corrūpit̃ ab intētionibus ſenſibilium: vt nouus credit Expoſitor, ſed per accidēs ab eis, per ſe xo ab ipſis realibus illis cōiunctis.

℄ Patet pterea ⁊ quā ob cauſam nō ſentiūt plātae: tametſi partē aliquam habēt aīae, atq; ab ipſis tangibilibus patiunt̃. frigeſcūt enim ⁊ caleſiunt: vt patet. Nā huius cauſa eſt: mediocritatē non hr̃e, neq; ꝓncipiū tale vt ſenſibiliū ſine materia ſuſcipiāt formas, ſed cum materia patiantur.

℄ Et ꝑpter quid plātę non ſentiūt: cum habeant quādā partē aīalem, ⁊ patiant̃ a tāgibilibus. etenim frigeſcūt ⁊ caleſcunt. Cauſa enim eſt: nō hr̃e medietatē, neq; huiuſmodi principiū vt poſſit recipe ſpecies ſenſibilium, ſed pati cum materia.

Coll. text[9] cō[ti] 124[i]. ℄ Ad dicta ſoluit. q. correlarie, ⁊ ingt. Et ꝑpter qd plantę nō ſentiūt, hn̄tes quādā ptē aīalē. ſ. vegetabilē, ⁊ patiētes a tāgibilibus. ⁊ nāq; frigeſcūt, ⁊ caleſcūt, ⁊ hoc fuit argumētum Pythagorę, quo plantis ſenſum tradit plātatiuū, receptiuū. ſ. ⁊ nō indicatiuū. ℄ Cā enim nō.] Reddit cām, tum ex pte materię, tum ex pte formę: vt Simplicius ait, ⁊ ingt. Cauſa enim nō hr̃e medietatē. ſ. qualitatū ꝑmap, ⁊ hoc quātum ad cām mālem: ac corporalē. neq; hō habet primū ꝓncipiū poſſibile recipe ſpēs ſenſibiliū. ſed plantę patiunt̃ cum mā. i. diſpōne ꝓtia, ⁊ hoc quātū ad cauſam formalē, quę eſt ſenſilis vita. ℄ Pōt ergo ſyllogiçari ſic, omne ſentiēs eſt mediate ꝯſiſtens, et viuēs eſt vita ſupra mām. ſed plantę nō hō ſunt, quare ⁊ ꝓculdubio plātę nō ſentiūt. ſed de his ſatis ſupius diximus. ℄ Themiſtius autē vltra has duas cās aſſignat ⁊ 3[am] ex pte finis. nā enim (ingt) nihil incaſſum: aut temere: viceq; fortuita ſuſcipit. Si igit̃ plātę ſenſum haberēt, vel ꝑpter vtile, vel ꝑpter nocūm: vtile qdē nō, qm̄ nec ſalutaria ⁊ vtilia ꝓſequi pn̄t, nec vitare ꝯ̄ria, qd tn̄ aīalibus tributū eſt, at plātis negatū, qr īmotę a loco, ⁊ affixę radicibus ſunt. ℄ Propter nocūm xo minime, qm̄ ſuccum hauriūt a terra: nec id agnitione: aut iudicio aliquo cernūt, ideo ſimpliciter plātę ocioſi ſunt ſenſus, ⁊ hac de re plātas ſenſibus carere non ambiges.

℄ Dubitabit aūt quiſpiam, ſi poſſit id ab odore pati, qd olfacere neqt: aut id a colore qd haudquaq̄ videre pōt. ⁊ in caeteris ſili modo. Et ſi odorabile ſit odor: ſi quid in odoratū agit, odor ꝑfecto agit. Quare fieri nequit: vt ab odore qcq̄ patiat̃ eorū quae olfacere nequeūt. eadē eſt ⁊ in caeteris ratio. Nec etiam fieri pōt vt a ſenſibilib[9] quicq̄ patiatur eoꝝ quae ſentire pn̄t: niſi vt qdq; eſt ſenſitiuū.

℄ Dubitabit autē aliquis, ſi patiat̃ aliqd ab odore qd nō poteſt olfacere: aut a colore, qd non pōt videre. ſiliter aūt: ⁊ in alijs. Si autē olfatibile ſit odor: ſi qd facit, olfatum inquātum odor eſt facit. Quare nō potētiū olfacere: nihil pati pōt ab odore. eadē autem ratio: ⁊ in alijs. Neq; potētium: niſi inquātū vnūquodq; ſenſitiuum.

Coll. text[9] cō[ti] 125[i]. ℄ Hic Ari. (vt Simpl. exponit) ad dicta ambigit, ⁊ ingt. Dubitabit aliqs, ſi. i. an patiat̃ aliqd ab odore, qd īpoſſibile eſt olfatum hr̃e. i. qd caret ſenſu olfatus, aut a colore nō poſſibile videre, ſilr aūt ⁊ in alijs. Hęc eſt queſtio: an aliqd inſenſibiliū poſſit pati ab odore, colore, ⁊ alijs hō. ℄ Et huius. q. ratio eſt, qm̄ inſenſibilia patiunt̃, ⁊ horū hęc qdē cū mā: vt calefacta ⁊ frigefacta, illa xo ſine materia: vt cera recipit ſigillum ſine auro: ⁊ ferro, ideo petit Ari[les], an inſenſibilia pn̄t ab odore ⁊ colore moueri, dato ꝙ nō ſentiāt. ℄ Si aūt.] vult Simpl. Ari[lem] . q. ſoluere ſub ambiguo. d. Si aūt olfatile odor. i. ſi odor formaliter eſt olfatilis ad olfatū relatus, ſi aliqd facit olfatum odor erit: ⁊ ecōtra, ſi qd patit̃ ab odore olfaciet. Ideo cōcludit. d. quare nihil poſſibile pati ab odore, īpoſſibiliū olfatū hr̃e. eadē aūt ratio: ⁊ de alijs. ſ. colore ⁊c̃. neq; ſup. ſenſatio eſt poſſibiliū abſolute, ſed inquātū vnūqdq; ſenſoriū ſenſitiuū eſt. patiunt̃ ergo a ſenſilibus ſenſoria, non abſolute: ſed vt ſenſilia ſunt, ⁊ ſic ſolutio ꝯſtat. Nō dedit aūt aſſertiuā ſolutio, qm̄ nō palam hęc ſimplr̃ eadē eſſe: ſcilꝫ color ⁊ viſile odor ⁊ olfatile ⁊c̃.

Auerrois autem ex defectu male trāſlationis, velle videt̃ Ari. ponere diſam inter tactile ⁊ guſtatile ex vna, ⁊ alia ſenſilia ex alijs, ⁊ ingt. Et lꝫ aliqd qd nō eſt innatū tāgere patiat̃ a tāgibilib[9], x. g. plātę frigeſcūt caleſcūt ⁊c̃. tn̄ nō patit̃ ab odoribus ꝓpa paſſione odorib[9]. i. ſm ꝙ eſt odor, niſi id qd pōt olfacere. nec patit̃ a coloribus paſſione ꝓpa coloribus ſm ꝙ eſt color, niſi id qd pōt videre, neq; a ſono, niſi id qd pōt audire. ℄ Et ſic de alijs.] Pōderat h verbū alijs. cū enim pluralr̃ ſcribat̃ videt̃: ⁊ guſtū, ⁊ tactū intelligē, cuius oppoſitū ipſe dicit poſt. Inquit ſoluēdo Ari[les] dubitatiue loq, nec aliqd aſſerere, ⁊ quātū ad hoc cū Simplicio ꝯuenit. ℄ Si igit̃ omne olfaciēs.] ꝓbat Auer. in tribus ſenſilibus nihil pati ab aliq̊ illoꝝ, qn̄ ſenſum habeat illius, ⁊ ꝓ accipit ꝓpōnem ſm ꝯuerſionē in terminis, dicēs. Si igit̃ omne olfaciēs patit̃ ab odore, et omne qd patit̃ ab odore eſt olfaciēs. Tūc ſequit̃ ſm cōuerſionē oppoſiti. i. per ꝯtrapoſitionē. qd nō eſt olfaciēs, non patit̃ ab odore, ⁊ ſic vāis rōnis Ari. eſt enthimematis, cuius aīs eſt vna ꝓpoſitio ꝯuerſa ⁊ ꝯuertēs, ⁊ ꝯn̄s cōuertēs per ꝯtrapoſitionē. tūc oſtēdit qd poſuit Ariſt. de hoc, ⁊ ingt, ⁊ ipſe nō ꝓpalauit in ſmone. i. in h textu: niſi poſtremū ꝯn̄s, cum dixit in arabica trāſlatione.[Unde neceſſe eſt vt nihil ex eis quę non pn̄t olfacere patiat̃ ab odore.] Hoc qdē eſt ꝯn̄s, qd eſt ꝓpoſitio ꝯuertēs per cōtrapoſitionē, ⁊ nō poſuit aīs: ſꝫ ꝓ[m] ꝓn[m]. i. ꝓbationē eius, ex quo ꝯſequebat̃. ſ.[ꝙ ſi odor eſt relatiuus. i. olfat[9]] neceſſe eſt vt olfatus ſit olfaciētis, ⁊ nō ꝓpalauit ꝓpōnē dicētes, ꝙ omne qd patit̃ ab odore eſt olfaciēs, neq; ꝯuerſionem ſui oppoſiti. ſ. illā, omne olfaciēs patit̃ ab odore, quę eſt ꝯuerſio oppoſiti. i. ꝓpōnis, quę ꝯuertit̃ ad oppoſitū per ꝯtrapōnē. ℄ Et quaſi opinat̃.] Soluit. q. q̄rūdā ad Ari. quęrūt enim ꝑpter qd tactile pōt agere: ⁊ nō in tactoriū, ⁊ nō ſic odor ⁊ alia. ℄ Rn̄det ꝙ tam tactile q̄ olfatile relatiua ſunt, ſed differēter, qm̄ q̄litates ꝑmę ſunt tactilis per accidēs ꝑdicatione. ſ. per accńs, ſꝫ odor eſt olfatilis per ſe, ⁊ color per ſe viſilis, ⁊ h dicit. ⁊ quaſi opinat̃ ꝙ tactus. i. relatio tactiua eſt aliqd ꝯtingēs rebus ꝯ̄rijs tāgibilibus, faciēs de eis denoīatiuā ꝑdicationē, ⁊ non opinat̃ ꝙ olfatile eſt aliqd ꝯtingēs odori. imo eſt ꝓpriū odori, neq; viſile colori, ſed opinat̃ ꝙ olfatum. i. olfatile eſt q̄ſi ipe odor. i. ꝑdicatū ſcḋi modi de odore, ⁊ viſibile ipe color, ⁊ auditile ipſe ſonus, ⁊ tūc xificat aīs. erat enim aīs omne olfaciēs ab odore patit̃, ⁊ omne patiēs ab odore eſt olfaciēs. Uerificat̃ enim aīs. d. Et ideo fuit neceſſe apud ipm̄: vt oē qd patit̃ ab odore ſit olfaciēs, ⁊ a colore

Com. 125[a]

⁊ a colore videns, ⁊ a ſono audiens, ⁊ non fuit neceſſe: vt omne quod patit a tactili ſit tãgẽs, ⁊ hoc indiget magna inquiſitione. ¶ Et ipſe ꝗ̄ſi ridet ad q̃dã dubiũ, nõne enim oĩa ſenſibilia ad ſenſoria eodẽ reſpectu dicunt. rñdet ꝙ nõ, ⁊ inqt. Ipſe enim quaſi opinat ꝙ ſenſuũ qdã ſunt in caplo relõnis: ſup mutare ad ſenſibilia vt viſus, audit⁹, ⁊ olfatus, ⁊ qdã ſunt in caplo actionis ⁊ paſſionis per ſe, ſed accidit eis relatio. ¶ Uult ergo Auer. ꝙ diiç elntoꝝ ſunt p̃mo ⁊ per ſe actiuç per accñs antẽ tactiles, in alijs aũt actiuç per accñs: ⁊ per ſe ſenſiles. Et ideo ſtat aliqd recipe actum a differẽtijs elntoꝝ: ⁊ tñ nõ tãgere, ⁊ aliqd recipe actũ a ſono: ⁊ nõ audire ipoſſibile eſt, ⁊ hoc qd dicit ipſe pȝ, qm̃ qualitates ſcdç nõ ſunt per ſe actiuç: niſi merito qualitatũ p̃maꝝ, ſed qꝛ ſunt ꝓportiones primaꝝ: ideo ſunt relatiue dictç ad ſenſus, p̃mç ꝯo ſunt per ſe actiuç, ⁊ per accidens tactiles. Et ſic patet ſolutio hçc, ⁊ diuerſitas expoſitionis Auerrois.

¶ Id ita eſſe: patere põt ⁊ hoc etiã pacto. nam neq̃ lumen ⁊ tenebrae, neq̃ ſonus, neq̃ odor in corpora quicq̃ agit: ſed ea nimirũ in q̃bus ſunt ipſa. aer enim qui eſt cũ tonitruo: ſcindit lignũ. At enim tãgibilia ſaporeſq̃: agũt. ſi enim nõ agerẽt: a quonã inanimata paterent atq̃ alterarentur?

¶ Simul aũt manifeſtũ eſt: ⁊ ſic. neq̃ enim lumẽ ⁊ tenebrç, neq̃ ſonus, neq̃ odor qcq̃ facit in corpora: ſed ea in q̃bus eſt. vt aer qui cum tonitruo: findit lignũ. Sed tãgibilia ⁊ ſapores: faciunt. ſi enim nõ: a quo vtiq̃ paterent inanimata, ⁊ alterarentur?

Coll. text⁹ cõ^ti 126.

¶ Et arg^m hoc ab exẽplo potius acceptũ in idem tẽdit: ſicut ꝓbatum, ꝙ. ſ. in corpa: vt corpa: nõ agũt ſenſibiliũ formç per ſe: ſed ſubta ipoꝝ, vt tonitruus rũpit ligna interdũ: nõ vt reſonãs, ſed qꝛ aer deferẽs ſonũ, vehemẽter mot⁹ incidit in ligna, ⁊ ſic in alijs: vt dixi in caplo ꝓcedẽti. ¶ Sed tãgibilia. Uidet ꝯrio a ſentiri, ꝙ. ſ. agũt ſenſilia: ⁊ in nõ ſenſitiua vtroq̃. ſ. modo, ⁊ ſm formã ſuiipaꝝ, ⁊ ſm ſibiipſis ſubta: vel coextrãea. ꝙ enim agãt ex tãgibilibus maxime manifeſtũ eſt: ⁊ ex ſaporib⁹. etenim calefaciũt ⁊ inalata, ⁊ dulcia efficiunt ⁊ ſalſa ꝑmutata. ¶ Sed Auer. mouet. q. ⁊ inqt, ⁊ hoc qd dixit in tãgibilib⁹ eſt manifeſtũ, ſed in ſaporib⁹ indiget ꝯſideratione, qd ꝓbat. põt enim aliqs dicere ꝙ ſapor eſt ipſiũ guſtatile, ſicut odor ipm olfatile, cuius ratio eſt, qm̃ tã odor q̃ ſapor qualitates ſunt ſecũdç, quç nõ agũt niſi merito p^aꝝ. ¶ Tũc arguit ad oppoſitũ per ſenſũ, ⁊ inqt. Sed videmus (vt dicit Plato) ꝙ ſapores hñt in corpib⁹ non aĩalibus: paſſiones diuerſas additas .i. attributas calefactioni ⁊ frigefactioni, ꝟbi grã, exaſpare qd eſt põtici, ⁊ lenificare qd eſt vnctuoſi, ⁊ alia multa: quç ſunt dicta in Tymeo, que Galenus laborat exponere. ergo ſapores ꝓculdubio agũt in nõ aĩata: queadmodũ tactilia. Attamẽ Auer. reuocat dictũ Platonis in dubiũ, ⁊ inqt. Iſtç igit actiones vtrũ ſint ſaporis per ſe, aut ſint de ſapore: quaſi motus aeris de ſono .i. aut ſint ꝯueniẽtes a ſapore per accidẽs: rõne ꝯiũcti cũ ſapore, indiget ꝯſideratione. ¶ Uerũ dat rñſum. q. vt in ꝓpoſito ſufficit, ⁊ inqt, ⁊ accepit hic ꝙ ſapor eſt modus .i. ſpẽs tãgibilis, cum ſit ſĩlis ei. Uult dicere ꝙ q̃cunq̃ ſit ſapor agit ꝓut eſt ſpecies tactilis.

¶ Quid igitur: agũt ne ⁊ ſenſibilia illa? at vt videt: nõ omne corpus ab odore pati ſonoq̃ poteſt. et ea quae patiunt: terminis vacant ⁊ nõ manent vt aer. olet enim ipſe: tanq̃ aliquid paſſus. Quid aliud eſt olfacere quidem: p̃ter idipſum, aliquid inquã pati? at enim olfacere quidem: ſentire eſt. aer autem paſſus: cito ſenſibilis fit.

¶ Ergo ne ⁊ illa faciũt? an nõ omne corpus paſſiuũ eſt ab odore ⁊ ſono: ⁊ patiẽtia, indeterminata ſunt ⁊ nõ manẽt, vt aer? olet enĩ: tanq̃ paſſus aliqd. Quid igit eſt odorare: p̃ter pati aliquid? an odorare: ſentire eſt? aer aũt paſſus: mox ſenſibilis fit.

¶ Concedẽs tactiles agere qualitates ⁊ ſapores ſm alterationẽ, quçrit ſi ⁊ reliqua ſenſilia agũt in corpa non ſentiẽtia. Cui reſpõdet. d. Uel nõ omne corpus patibile ab odore ⁊ ſono. Eſt ḡ ſolutio, ꝙ hñ agũt in corpa in ſenſitiua, ſed differẽter (vt Auer. inqt) ab actione tactiliũ, qm̃ nõ omne corpus eſt paſſiuũ ab odore, ⁊ ſono, ſed agũt in patientia indeterminata .i. in media, quç ideo indeterminata vocat, qm̃ non manẽt. qm̃ (vt Simpl. inqt) eiuſmodi media carẽt ꝓprijs ſenſilib⁹, cum ꝑſpicua ſint. mediũ qdẽ ſoni in ſonoꝝ mediũ, odoris in odoꝝ, quç non ꝑmanent in dato actu vt aer, qui maxime: ⁊ ꝑſpicuus, ⁊ ſonorus, ⁊ odorus eſt: vt ait Simpl. Hçc ergo agunt in corpa iterminata quç media dicunt, ⁊ hçc nõ ſolũ ſubtis vt in tonitruo dixit, ſed per ſe agẽtia formalr. Et reddit Ariſt. rõnẽ. Olet enĩ vt patiẽs aliqd. i. qm̃ aer mediũ eſt qd olet tanq̃ traducẽs: ⁊ medium deferẽs, vt lr̃a nr̃a habet. ¶ Quid igit eſt odorare. Ad dicta quçrit, cũ enim cõceſſiſſet odorẽ agere in mediũ, poſſet qs petere, ḡ mediũ odorat, ideo petit: quid igitur eſt odorare p̃ter pati aliqd odoris. q. d. nihil. ¶ Rñdet aũt odorare ſentire eſt .i. recipi in ſenſorio cũ ſtabilitate ⁊ ꝑmanẽter, aer aũt patiẽs ſ mox .i. ſtatim ſenſibilis fit .i. receptiuus ſenſilis fit. aer ḡ recipit ſenſile in trãſitu, ſenſoriũ tanq̃ finis, ⁊ hoc eſt ſentire recipere. ſ. ſenſile tanq̃ finis: ⁊ ꝓpter ipm, ⁊ nõ tanq̃ traducens ⁊ mediũ. ¶ Sed dices forte ꝙ in viſione aer mox fit ſenſilis: non tñ in ſono ⁊ odore. ¶ Rñdet Simplicius ꝙ ꝟbũ Ariſt. mox fieri ſenſile nihil aliud vult: niſi vt fiat mox .i. nõ per ſe: ſed vt traducens ⁊ mediũ, in quo nõ terminat viſibile vel audibile. ¶ Debes ſcire, vt ex veterib⁹ elicit mediũ ⁊ ſenſoriũ ꝯuenire: vtrũq̃. n. ſuſcipit ſpẽm ſine mã, ⁊ ideo ſenſilia pñt agere per ſe in illa vtraq̃. Qm̃ nõ egẽt diſpõne ꝑuia pro receptione illorũ. differũt aũt, qm̃ ſenſoriũ cum ſit viuẽs: ⁊ ſenſitiuã habeat aĩam, retinet ſpẽm tanq̃ terminus. eo fit (vt Them. ſentit hic) ꝙ ſenſoriũ ſentiat. mediũ aũt cum nõ ſit viuũ, nõ eſt terminus ſenſilis, ſȝ eſt traducẽs tñ, ⁊ in aliud ordinatũ, ⁊ ideo nõ ſentit. quapropter omne ſentiẽs recipit ſpẽm ſine mã, nõ tñ ꝯuertit in terminis. mediũ enim ſine mã ſpẽm recipit: ⁊ tñ ſentiẽs non dicitur.

Coll. text⁹ cõ^ti 127.

¶ Senſum aũt nullũ alium eſſe p̃ter hos q̃nq̃, viſum inquã, auditum, odoratũ guſtum, ⁊ tactũ: ex hiſce ꝑfecto quae nũc deinceps dicemus credere quiſpiã põt. Nã ſi nũc ſenſum oĩs eius habemus cuius ſenſus eſt tactus, oẽs nãq̃ rei tãgibilis vt eſt tãgibilis affectus nobis ſunt ſenſibiles tactu: nullus vtiq̃ tactus vel guſtus vel olfatus vel audit⁹ vel viſus deeſſe nobis videt. Praeterea ſi ſenſus nobis deficiat aliqs: ⁊ inſtrm̃ neceſſe eſt illi⁹ nobis deeſſe.

¶ Qr autẽ non ſit ſenſus alius p̃ter q̃nq̃, dico aũt hos, viſum, auditũ, olfatum, guſtum, tactuȝ: ex his credet aliqs. Etenim: oĩs eius cuius eſt ſenſus tactus, etiã nũc ſenſuȝ habe

mus.oẽs enim tãgibilis inquãtum tangibile paſſiones:tactu nob ſenſibiles ſunt. Neceſſe autem eſt,ſiquidẽ deficit aliquis ſenſus:ꝛ ſenſoꝛium aliqȯ nobis deeſſe.

Coll.text. cõ. 128. ¶ Queꝛũt Expoſitores,an liber tertiꝰ hac in pte incipiat. Expoſitoꝛ ſm grecos hic 3ᵐ incboat,ꝛ huius rei cãm tradit,qꝛ apud veteres queſitũ erat,an itell's eẽt ſenſus,ꝛ cũ ipm eẽ aliquẽ quinqꝫ ſenſuũ ſit ipoſſibile,relinqꝛ queſtio:an forte ſit ſextꝰ ſenſus,ideo conaꝛ Ari.declarare,an itell's ſit ſenſus.põt ḡ ratio expoſitoꝛis hoc pacto oꝛdiri,ibi incipit tertiꝰ vbi tractare incboat de dĩa ꝛ cõueniẽtia ad ptẽ itelleᵗᵉ.cum hic id faciat,pculdubio ꝛ hĩ tertiꝰ incipe habet.Cum expoſitoꝛe ſunt Them.ꝛ Simpl.ꝛ oẽs fere greci.¶ Nouus expoſitoꝛ cõdicit expoſitoꝛi ex h:qꝛ capite h nec de itellectu,nec de dĩa,vel cõueniẽtia itell's Ari.meminit.Propter qȯ inqꝛ dignũ eẽ 3ᵐ aggredi:vel capite illoꝝ qꝛ aũt duobus diꝫ.i.vbi de dĩa intellectꝰ a ſenſu tractat,vel capite coꝝ De pte aũt aĩe.i.vbi de intellectu rõcinaꝛ.Qȯ ſi forte(inqꝛ)apud grecos inuenitꝛ hic intitulatꝰ tertiꝰ,forte fuit erroꝛ ſcriptoꝛis ſcribẽtis ꝛ intitulãtis. ¶ Sꝫ videꝛ expoſitoꝛis mens cõfirmari ex h,qꝛ Ari.diuiſit librũ totũ in tres,ꝛ in 2ᵒ intẽtionẽ dixit eẽ:de obiis,opibꝰ,potẽtijs,ꝛ ipſis aĩabus,ꝛ h totũ pculdubio expediuit.qȯ incipit gꝛcũ ſecludiꝛ ab intẽtione ſcdi:cõtinebiꝛ porro in itẽtione tertij.¶ Ampliꝰ ſi itẽtio Ari.(vt nouus inqꝛ expoſitoꝛ)eſt capite ſeq.de dĩa aggredi itellectꝰ ab ipis ſenſibꝰ,pculdubio(vt Simpl.inqꝛ)oꝫ nũm ſenſuũ terminare,ꝛ hoc eẽ nõ potuit niſi hic 3ᵐ exoꝛdiꝛ. ¶ Rurſuꝫ qȯ inqꝛ nouus expoſitoꝛ erroꝛẽ eẽ ſcriptoꝛis nihil eſt,id porro oĩbꝰ inuenitꝛ expoſitoꝛibꝰ cõe vt hic 3ᵐ aggrediaꝛ Ariſt.ſed hoꝝ altercatio nõ facit ad ſcire,ſiue igiꝛ ſic,ſiue nõ ſic intẽtũ vob dictũ.¶ Incipit aũt a ſenſu:vt Simpl.ſentit,tum vt ad ſupioꝛa cõtinuaᵗᵉ habeat,tũ qꝛ dĩaꝫ iter itellm ꝛ ſenſuꝫ oꝛdinaturus eſt,vt a faciliori incipiat,a ſenſu aggrediꝛ,tũ vt in ipo ſenſu veſtigiũ itell's cõſideremus:vt impartibile:vt ſeparabile qdã pacto:vt ſuꝑius cõprehẽſuꝫ. ¶ Queꝛit aũt ſtatim in pnᵒ ſi eſt aliqs alius pꝛter quinqꝫ ſenſus:ꝑpter duas cãs:vt Them.ſentire vꝛ,tũ pᵒ qꝛ tactꝰ eẽ multos tradidit,tum ſcdo qꝛ graue ꝛ leue ſentire videmur nullo pfecto ſenſu hoꝝ quos dixit:niſi ſextꝰ cõcedaꝛ,his qdẽ cauſis ꝙ nõ ſit alius pꝛter quinqꝫ tradit Ari.¶ Fuerũt aũt qdã antiquoꝝ qui ſenſuũ nũm inductione pbant.ſ.in aĩalibꝰ oĩbus ꝛ in elẽntis oĩbus.viderũt.n.nullũ aĩal plus hẽre ꝙ̃ quinqꝫ,ꝛ viderũt elemẽta nõ eẽ plura ꝙ̃ 4ᵒʳ,ꝛ ſenſus nõ eẽ plures quinqꝫ opinaꝛ.Quos hic Simpl.tãgit ꝙ hẽ inductio peccat,Tũ qꝛ notꝰ nõ eſt nob nũs aĩaliũ quotus ſit.ſunt.n.aĩaliũ qdaꝫ nob imanifeſta:queciiqꝫ demonia,ꝛ elẽnta qdẽ 4ᵒʳ ſunt,ꝛ ſic ſenſus nõ niſi 4ᵒʳ eẽ deberẽt.¶ Propoſuit ḡ Ari.p itẽtionẽ eius.d.Qꝛ aũt nõ ſit ſenſus alius pꝛter quinqꝫ.Dico aũt hos viſum,auditũ,olfatũ,guſtũ,ꝛ tactũ,ab his crederet aliqs.voluit autẽ exponẽ hos vt ne credat tactũ eẽ plus vno.¶ Nam ſi oĩs cuius.i.pbat ꝑpoſitã cõnẽ in foꝛᵃ enthimematis ſm Auer.ꝛ inqꝛ. Si.n.oĩs cuiꝰ eſt ſenſus tactus,ꝛ nũc habemus ſenſuꝫ.oẽs.n.tãgibiles:ꝙ̃tenus tãgibiles paſſiones nobis ſenſibiles ſunt,neceſſe eſt ſiqdẽ deficiat nob aliqs ſenſus,ꝛ ſenſoꝛiũ nobis aliqȯ deficeꝛ:apud Simpl.ḡ vis ſylli eſt hypothetica.ſi deficit aliqs ſenſus,aliqȯ ſenſoꝛiũ neceſſe eſt deficeꝛ.ſꝫ nullũ ſenſoꝛiũ deficit,ḡ ſenſus nõ deficit.minoꝛẽ multis rõnibus pbabit.¶ Debes ſcire,ꝙ tã Auer.ꝙ̃ Simpl.hũc locũ voluit eẽ itellm ſic,nos cõprehẽdimus oĩa tãgibilia per tactũ,oĩa guſtabilia per guſtũ,oĩa odoꝛabilia per olfatũ,oĩa audibilia per auditũ,ꝛ viſibilia oĩa viſu,ergo nullus quinqꝫ nobis deficit,ꝛ hoc pᵐ cõñs ait Simpl. ¶ Ultra ꝛ ſi nullus quinqꝫ ſenſuũ nobis deeſt,ſi deficit aliqȯ ſenſuum,deficiet ſenſoꝛiũ,ꝛ hoc eſt ſm cõñs.modo Ari.oſtẽdet nullum ſenſoꝛiuꝫ nobis deeſſe.

¶ Praeterea:oĩs ſenſus per mediuꝫ ſentit,vt patuit. Mediũ aũt:aut cõiũctuꝫ aut ſeiũctuꝫ externũqꝫ eſſe neceſſe eſt. At nos habemus vtrũqꝫ:ꝛ id inquã qȯ eſt cõiũctuꝫ quo qdẽ tãgẽtes ſentimus ſenſibilia tactu,ꝛ id etiã per qȯ eminus nõ tãgẽtes ſentimus.id vȯ:duplex eſt ſpatiuꝫ ſimplex,aer inqꝫ ꝛ aqua.Res aũt ita ſeſe hẽre videtur:vt ſi ſenſibilia plura diuerſa gñe per vnũ mediũ ſentiaꝛ,neceſſe ſit eum qui ſenſus inſtrm habeat tale,ſenſitiuum illoꝝ eſſe.vt ſi ex aere ſenſus ſit inſtrm:ꝛ aer ſit mediũ in coloꝛe ſentiẽdo ac ſono.Qꝫ ſi vnũ idẽqꝫ per plura media ſentiaꝛ,vt coloꝛ per aerem atqꝫ aquã(hec.n.vtraqꝫ:ꝑſpicua ſunt)is qui alterum tm̃ habet ipſoꝝ,ſentiet nimirũ id qȯ per vtrũqꝫ ſentiri poteſt.

¶ Et quecũqꝫ qdẽ ipſi tãgẽtes,ſentimus:tactu ſenſibilia ſunt,quẽ habemus. Quecũqꝫ vȯ per media,ꝛ nõ ipſa tãgẽtes:ſimplicibꝰ. dico aũt:vt aere ꝛ aqua. Habet autẽ ſic:vt ſiqdẽ per vnũ plura ſenſibilia ſint extãtia diuerſa abinuicẽ genere,neceſſe ſit hñtẽ huiuſmodi ſenſoꝛiũ,vtroꝛũqꝫ ſenſitiuuꝫ eſſe.vt ſi ex aere eſt ſenſoꝛiuꝫ:ꝛ eſt aer ꝛ ſoni ꝛ coloꝛis.Si vȯ plura eiuſdẽ ſint,vt coloꝛis ꝛ aer ꝛ aqua,vtraqꝫ.n.diaphana:ꝛ qui alteꝝ ipoꝛũ habet ſolũ,ſentiet id qȯ per vtraqꝫ.

¶ Ex expoſitoꝛibꝰ optimã dedit Auer.huiꝰ loci cõmẽtationẽ,ꝛ p ptes itẽtionẽ ꝑponit,ꝛ inqꝛ.Cũ declarauit ꝙ ſi deficit in nobis aliqs ſenſus,neceſſe eſt vt deficiat aliqȯ ſentiẽs.i.aliqȯ ſenſoꝛiũ,ꝛ etiã fuit manifeſtũ ex h,ꝙ ſi deficit in nobis aliqȯ ſentiẽs.ſ.6ᵐ ſenſoꝛiũ,neceſſe eſt vt deficiat in nob aliqs ſenſus.ſ.ſextꝰ,qui differat in gñe a ſenſibilibꝰ.i.ſenſoꝛijs iſtaꝝ vtutũ.cũ.ſ.in iſtis vtutibꝰ quinqꝫ nõ deficiat ſentire aliqd ex eis:que inata ſunt iueniri in eis,ꝛ ꝙ hec duo cõitunꝛ.ſ.qꝛ vtrũlibet fuerit,erit alteꝝ,ꝛ ſi vnũ auferꝛ,auferꝛ ꝛ reliquũ.Precedẽti itaqꝫ pte ſenſuꝫ ꝛ ſenſoꝛiũ cõuerti ſm eẽ:ꝛ nõ eẽ pz.¶ Tũc ptis apponit itẽᵗᵉ.d.Incepit declare,ꝙ ipoſſibile eſt 6ᵃᵐ vtutẽ eẽ,qꝛ ipoſſe eſt vt ſit aliqȯ aliud genꝰ ſentiẽdi:alteꝝ qdẽ ab his quinqꝫ.Et apponit nũm demrõnũ:qbꝰ vtiꝛ Ari.ꝛ inqꝛ.Et h declabiꝛ tribꝰ demrõnibꝰ,quaꝝ pᵃ eſt a medijs.Scda ab iſtrũs qbꝰ ſit ſentire.i.a nũo ſenſoꝛioꝝ,ꝛ cã data in his duobus demrõnibꝰ eſt q̃ſi mãlis,qꝛ mediũ reduciꝛ ad genꝰ mãe,ꝛ oꝛganuꝫ etiã ad idẽ.Tertia aũt eſt accepta a ſenſibilibꝰ ipſis,ꝛ eſt magis firma illis duobus,cũ cã accepta in ea ſit finalis.obm.n.cõparaꝛ poᵉ vt finis,et ꝑfectio,ꝛ ideo demrãtio illa eſt ꝑfectioꝛ.¶ Et explicat oꝛdinẽ demrãtionũ.d.ꝛ incepit a demrõne que eſt accepta a medio,ſꝫ tacuit quaſdã ꝑpõnes,ꝛ cõnẽ vt dicã in fine partis,ꝛ iſta demrãtio fundaꝛ ſupꝛa ꝑpõnes,ꝛ accepit pᵃᵐ,ꝛ inqꝛ.Quaꝝ vna eſt ꝙ omne qȯ ſentit aĩal:aut ſentit ipm p cõtactũ.i.ſine extrinſeco medio,aut mediãte coꝛpe extraneo,ꝛ exponit qd ſit ſentire p cõtactuꝫ.d.ꝛ omne qȯ ſentimus p cõtactũ,aut ſentimus ipm mediãte carne tanꝙ̃ p mediũ,aut per ipaꝫ carnẽ:tanꝙ̃ ſi fuerit iſtrm. Hoc qdẽ enim ſine medio voco ſentire.¶ Inqꝛ igiꝛ Ari.ꝛ q̃cũqꝫ qdẽ ipſi tãgẽtes ſentimus tactu ſenſibilia ſunt:quẽ cõtingit hẽre. Coll.text. cõ. 129.

git hēt,que ṽo per media ⁊ nō ipſa tangētes ſimplicibus ſpatijs ſentimus,qđ exponit.d. Dico aūt vt aere ⁊ aqua. Eſt ḡ propoſitio hęc,omne ſentiēs ſentit,aut ſine medio extrinſeco,aut per mediū forinſecū.Et cum ita ſit,Auer. dat ꝯñs ad illā ꝓpōnem,⁊ inqt. Et cum ita ſit:ſicut dixi/mus,manifeſtū eſt ꝙ nečio ſequit̄ ex hoc,vt omne ſen/tiens per carnē,aut per aerem,aut aquā,aut per hęc oīa nō inueniat̄ ei de ſenſu,niſi id qđ pōt fieri per hęc duo.ſ. per carnē,aut per mediū. Replicat ꝯñtiā,⁊ inqt.Omne igit̄ aial nō habet de ſenſibus,niſi qui pnt fieri per duo, per hęc carnē.ſ.aut per mediū extrinſecū. Pōt ergo ſyl/logiſmus ſic cōponi,omne ſentiēs per carnē,aut ꝑ me/diū extrinſecū ſimplr̄ tātum:pōt ſentire,quātū reddūt ei caro ⁊ mediū extrinſecū.ſed aial ſentiēs eſt omne per carnē,aut per mediū extrinſecū tātū,igit̄ pōt aial ſenti/re quātū ei reddūt caro:⁊ mediū extrinſecū,⁊ hic quidē p̄mus eſt ſylls.pōt ⁊ ſcđs ꝑfecte ſic cōponi,omne qđ red/dit̄ per carnē,aut eſt guſtabile,aut tangibile,⁊ omne qđ reddit̄ per aerem,aut aquā,aut vtroqȝ eſt,aut ſonus,aut odor,aut color,⁊ hęc eſt maior.Tūc addo minorē.Sed omne ſentiēs ſentit per carnē,aut per aerē,⁊ aquā,ergo ſentire omne,aut guſtare eſt,aut tangere,aut audire,aut videre,aut olfacere,⁊ ſic nullus deficit ſenſus:qđ quo pa/teat ex pte medij:his ꝯſtat. ¶ Hūc ꝓſyllīm tāgit Ariſt.⁊ inqt.Se hūt aūt ſic,vt ſiqdem aialiū aliqđ per vnū me/diū plura ſenſibilia altera exñtia abinuicem gñe,neceſſe eſt hūtem hꝰ ſenſoriū vnū hēre,⁊ eſſe ſenſitiuū vtrorūqȝ, qđ exemplo mōſtrat:vt ſi aliqđ aial ex aere tm̄ eſt ſenſi/tiuū tam ſoni q̄ȝ odoris q̄ȝ coloris. ¶ Adhuc ⁊ oſtendit oppoſitū.ſ.ꝙ ſi qđ aialiū erit:qđ per plura media ſit ſen/tiēs vnum:ſenſibile ſibi ſufficit alterꝝ illoꝝ,⁊ ſermo eius pȝ. Ex his apparet ꝙ p̄mi ſylli nō accepit:niſi minorē, tacuit aūt maiorē ⁊ ꝯnem,ſcđi ṽo nec accepit maiorem, nec minorē in forma:ſed nām hoꝝ,⁊ ſic ṽificat̄ verbū Auer.ſupius:cum inqt,ſed tacuit quaſdā ꝓpoſitiones:⁊ ꝯnem. Reliquum cōmenti pȝ ex his.

¶ Nā ex hiſce duobus ſimplicibꝰ tm̄:inſtr̄a ſunt ſen/ſus,ex aere atqȝ aqua.eteni pupilla ex aqua,auditꝰ ex aere,odoratꝰ ex hoꝝ altero:ꝯſtat.Ignis:aut nul/lius eſt iſtrū,aut cōis oīuȝ eſt.qppe cū:ſine calidita/te nihil ſit ſenſitiuū.Terra etiā:aut nullꝰ eſt inſtrū, aut in tactu maxime cōmixta.Quocirca:reſtat nul/lū ſenſus inſtrm̄ eſſe p̄ter aerem atqȝ aquā.

¶ Simpliciū aūt ex duobꝰ his ſenſoria ſolū ſunt:ex aere ⁊ aqua.pupilla.n.aquę.auditus ṽo:aeris.olfatꝰ aūt:hoꝝ alterius eſt. Ignis aūt,aut nullius eſt,aut cōis oībus.nihil eniȝ ſine calore ſenſitiuū eſt. Terra ṽo,aut nul/lius eſt,aut in tactu maxime miſcet̄. Quapp̄ relinqt̄:nullū eē ſenſoriū p̄ter aerē ⁊ aquā.

Coll. textꝰ cōm 130.

¶ Sumens ex ſupradictis media duo ſola eſſe aerem,et aquā,vult ⁊ ſenſoria ex duobꝰ his ſolis ſimplicibꝰ ſubſi/ſtere,⁊ inqt.Simpliciū aūt ex duobus his ſenſitiua ſola ſunt:ex aere.ſ.⁊ aqua,qđ exēplo oſtendit,⁊ inqt. Pupilla qdē enim aquę,auditus ṽo aeris,olfatus aūt hoꝝ alte/rius vt piſcis aqua,terreſtria aeris.ignis aūt aut nullius eſt,vt is qui cōbuſtiuus,aut cōis oībus.ſ.elementaris.ni/hil eniȝ ſine calore ſenſitiuū eſt.terra aūt aut nullius eſt, aut in tactu ⁊ guſtu maxime miſcet̄.vnde relinquit̄ nul/luȝ eē ſenſitiuū ꝑ̄ aerem ⁊ aquā. ¶ Sed qm̄ Auer.vult hāc demōſtrationē eſſe 2ᵉˢ ab inſtris acceptā,pōt ſic cōpo/ni,tot ſunt ſenſus:quot ſenſoria.ſed ſenſoria qnqȝ,ergo et ſenſus.Et aūt qnqȝ ſenſoria ꝯſtat.tot qdē ſunt ſenſoria, quot ex ēlntis ſimplicibus pōt fieri numerus inſtroꝝ.ſȝ qnqȝ pnt eſſe inſtrā ex numero ēlntoꝝ,ergo ⁊ qnqȝ ſunt ſenſoria.Facit aūt Auer.ꝯñtiā ꝙ ſi datur ſextus ſenſus, tūc dat̄ 6ᵐ ēlntum.ꝯñtia tenet,qm̄ cum nō poſſit ꝯſtare ex illis,⁊ nō ex terra,nec igne,erit ergo ex alijs:vel alte/ro ab his ēlnto,⁊ ſic ſextum elemētum.

¶ Haec aūt:nōnulla nūc aialiū hūt. Ab ijs igitur animaliū quae ſunt perfecta,non impfecta nec mē/bris capta:omnes ſenſus habentur.etenim ⁊ talpa: ſub cute oculos habere videtur.

¶ Hęc aūt:⁊ nūc quędā hūt aialia. Oēs igit̄ ſenſus:habētur a nō impfectis,neqȝ mutila/tis. videt̄.n. ⁊ talpa:ſub pelle hēre oculos.

¶ Hoc videt̄ ad caput dictū ꝯtinuari:hoc.ſ.modo, Hec aūt.ſ.organa ſenſus ꝯformia aeri ⁊ aquę aialia quędā ha/bent,⁊ hoc ad p̄dicta colligas. ¶ Oēs igit̄.] Hęc pticula [igit̄] cōpletiua ac rōcinatiua ꝯnis nunc ponit̄:vt Sim/plicius inqt. Intēdit enim vt Auer.ait,ꝙ ſi ſenſus ſextus eēt,oporteret vt inueniret̄ in hoīe qui eſt cōpletiſſimus aialium,eēt enim neč̄iū ꝓpter melius.ſm̄ ḡ Auerroim Ari.hypothetice ſyllogiçat̄ hoc modo,ſi ſextꝰ ſenſus eēt, daret̄ homini.ſed homini nō dat̄,nec igit̄ ſextus ſenſus erit.⁊ huius accepit Ari.tm̄ ꝯñs:cum inqt. Oēs igit̄ ſen/ſus hient̄ a nō impfectis,neqȝ orbatis.i.ab hoīe omniū aialiū p̄ſtabiliſſimo. Hoc aūt:vt Auer.exponit:Ari.oſtē/dit ex talpa,inqt Auer.⁊ hͦ manifeſtū eſt de ſollicitudi/ne naturę in dādo ſenſus aialibus,adeo ꝙ ꝓpter hoc de/dit talpę oculos,⁊ coopuit eos cute,cum non indigeat eis in maiori pte ſuę opationis,cuȝ hoc ꝙ nā eius nō poſſet plus recipe,⁊ ſi poſſet forte eēt ſupfluū,ex hoc toto de/dit intelligē nām eſſe ſollicitā.ꝓpter enim duas cās co/operit hos oculos talpę. Tum qꝛ non eget eis in maiori pte ſuę opationis:ꝓpter viuū eius ſub terra. Tum qꝛ nā talpę eſt hꝰ materię vt oculos ſic retineat. Arguit̄ ḡ ſic, ſi nā tm̄ de talpa ſic ſollicita,quare ſi ſextꝰ daret̄ ſenſus, nā daret ipm̄ pfectiſſimo aialiū.ſ.homini,⁊ ſic pȝ ꝯñtia. ¶ Themiſtius aūt ac Simpl.id ſignum de talpa aliter ordinat. Videt̄ eniȝ quaſi ſol.eē qōnis occultę,qm̄ cum Ariſt.dixiſſet aialia pfecta ac nō orbata oēs hēre ſenſus,⁊ talpa taliū ſit aialiū.ſ.pfectoꝝ:⁊ nō laceſſitoꝝ,qs inferre poſſet eam oēs hēre ſenſus.cui(ſm̄ eos)ridet Ari.d.Vi/det̄ enim talpa ſub pelle hñs oculos.naȝ(vt Themi.ait) talpę q̄uis viſus deeſt,oculoꝝ effigies ineſt,ſiqs mēbra/nā ſedi luminū p̄tētā detrahat. ¶ Sed obijcies porro habet talpa oculos ac ſenſoria nunq̄ȝ videt,ergo fruſtra. Abſoluit Simpl.d.Intelligēdū ṽo puto in talpa nō o/īno p̄uationē viſibilis facultatis ⁊ actionis:ſȝ exiliſſe,par/ticipare ṽo vt per tunicas,qualis ⁊ nob̄ fit quędā cōpre/hēſio per palpebras. ¶ Debes ſcire aialia illa eē impfe/cta quę ſub rōne aialis aliq̄ vacāt pfectione vt nō greſſi/bilia. ¶ Orbata ṽo ſeu mutilata ſunt q̄cūqȝ indiuidua, ⁊ eiuſdē ſpēi in partu leſa,vel poſt hęc organo aliq̄ p̄ua/ta,⁊ ideo Ari.vtrūqȝ amplectēs genus aialiū dixit[a nō impfectis:neqȝ orbatis] vt Simpl.ſentit.

Coll. textꝰ cōm 131.

¶ Atqȝ ſi nullū aliud corpus eſt p̄ter ea quae per/cipimus eſſe,nec vllus alius affectus p̄ter eos qui corporibus hiſce competunt quae ſunt hic: nullus profecto deficit ſenſus.

¶ Quare ſi nō eſt aliud aliqđ corpus,⁊ paſ/ſio quę nullius ſit eoꝝ quę ſunt hic corpo/rum:nullus vtiqȝ deficiet ſenſus.

Coll. text. cõ[m] 132. ¶ Expoſitor primus hoc ↄ̃nem facit ſylli. ſumpti ex parte organorũ, ⁊ ſic nihil ea deficere vult ↄ̃trãter, qḋ ⁊ nouus expoſitor ↄſentit. ¶ Sed Auer. tertiaȝ ait eſſe demõſtratione ⁊ Simpl. hac in parte inquit, quę hactenus ↄſtruxerũt proble. ma: ex pfecta ſenſibili vita: ⁊ indefect⁹ organoꝝ aſſignatione. Hęc vero mihi videt̃ lr̃a ex ſenſibilibus ideȝ ſuggerere, ⁊ ſic cum Auer. cõſentit hãc viam eē tertiã ⁊ ſumi a ſenſibilib⁹. Cõponit ergo eaȝ Auer. in hũc modũ, ſi ſext⁹ ſenſus ſit neceſſe eſt corpus ſenſibile eē aliud ab oibus. ſ. corpibus ſenſibilib⁹: quę ſentiũt quinqȝ ſenſus, ⁊ eē paſſionẽ eius, ⁊ qualitatẽ, quã ſentiẽs reciperet a ſenſibilibus, vt qualitet̃ per eaȝ aliã ab iſtis qualitatib⁹, hoc eſt aĩs. tũc deſtruit ↄſequẽs. d. ſȝ nullũ corpus ſenſibile eſt aliud ab iſtis: vt in cęlo ⁊ ipſe dixit, neqȝ paſſio extra iſtas paſſiones: vt in perigeneſeos, ergo nullus ſenſus eſt extra hos ſenſus quinqȝ. ¶ Huius tacuit aĩs, ⁊ appoſuit deſtructionez ↄ̃ntis, ⁊ inquit. Quapropter ſi nõ aliqḋ aliud eſt corpus et paſſio: quę nulli⁹ eſt hic corpoꝝ, nullus vtiqȝ deficit ſenſus. ecce quõ tñ appoſuit ↄ̃ntis deſtructionẽ, ⁊ ↄ̃nem propriã. ¶ Sed quęrit ⁊ rõnaliter, quã nõ videt̃ ↄ̃ntia illã ſanã fieri, quã ſi ſequit̃ 6[m] elementum eēt, propterea qȝ cuiuſlibet elementi tanqȝ obiecti eſſet vnus ſenſus. modo hoc nõ eſt ita. tact⁹ eniȝ vnius quattuor eſt elementoꝝ, arguo ergo, vnus ſenſus pluriũ eſt elementoꝝ, ergo ⁊ plures ſenſus nõ erũt iuxta pluralitatẽ elementoꝝ, ⁊ ſic enthimema nullum. Põt dici qḋ elementa dupliciter ↄſiderant̃. Uno modo ſm mãm, ⁊ ſic tactui ſolũ percipiunt̃. Alio⁹ ſm formã, ⁊ ſic cęlũ viſui, ignis odoratui, aer auditui, aqua guſtui, terra tactui appropriantur: ſub rõnibus formalibus, ⁊ ſic tenet ↄſequẽtia.

¶ At vero neqȝ ſenſus inſtrm̃ quicqȝ propriuȝ ſenſibiliũ cõium eſſe poteſt motus inquã quietis figurae magnitudinis, numeri, vni⁹: quae vnoquoqȝ ſenſu ſentimus per accidens. Oĩa enim haec: ſane motu ſentimus. etenim magnitudo: motu ſentit̃. Quare ⁊ figura quidem: cum figura quaedã magnitudo ſit. Et id qḋ quieſcit: ex eo qȝ non mouet̃. Et numerus: cõtinui negatione, ⁊ ſenſibilib⁹ proprijs. vnuſquiſqȝ nãqȝ ſenſus: nimirum vnum ſentit.

¶ At vero neqȝ cõium poteſt eſſe ſenſoriũ aliqḋ proprium: quę vnoquoqȝ ſenſu ſentimus nõ ſm accidens, vt motus, ſtatus, figurę, magnitudinis, numeri, vnius. Hęc eniȝ oĩa: motu ſentimus. vt magnitudinẽ: motu. Quare ⁊ figuram. magnitudo enim quędã: ⁊ figura eſt. Quieſcens aũt: eo qḋ non mouet̃. Numerus vero: negatione ↄtinui, ⁊ proprijs. vnuſquiſqȝ enim ſenſus: vnum ſentit.

Coll. text. cõ[m] 133. ¶ Caȝ oſtẽdiſſet nõ aliquẽ nob deeſſe ſenſum, eo qḋ neqȝ alius pter quinqȝ, Soluit velut inſtãtiã arbitrãtis ⁊ cõtb⁹ ſenſibilibus propriuȝ quẽdã attribuere ſenſum, ⁊ hoc modo Simpl. cõmentat̃ hoc capl̃m, ac Them. idẽ ſentit, nec expoſitori diſplicet, ⁊ procuĺdubio expoſitio eſt Auer. Syllogiçat̃ igit̃ Ari. hoc pacto ad hos, nullũ ſenſibile ab aliquo ſenſu proprio: ⁊ particulari ſentit̃ per ſe a quinqȝ ſenſibus. Sed oĩa ſenſibilia cõia ſentiũtur per ſe a ſenſibus quinqȝ, ergo in 2ª figura ſenſibilia cõia nõ cognoſcunt̃ ab aliquo ſenſu proprio, ⁊ ſic obiectio arbitrãtis illo pacto ſecludit̃. Minor proſyllogiçat̃ hoc pacto, quęcũqȝ immutãt per ſe, ⁊ inferũt paſſionẽ quinqȝ ſenſibus, cognoſcunt̃ ⁊ ſentiunt̃ per ſe ab eis. Sed ſenſibilia cõia immutãt per ſe ſenſus quinqȝ, ac paſſionẽ iferũt eis. Proculdubio igit̃ ſenſibilia cõia per ſe cognoſcunt̃ ab eis. Ariſt. ergo ponit ↄ̃nem, ⁊ inquit. At vero neqȝ cõium põt eē ſenſitiuũ aliqḋ propriũ, dico ſ. cõia quę vnoquoqȝ ſenſu ſentimus nõ ſm accñs: vt mot⁹, ſtatus, ⁊ reliqua. ¶ Hęc procuĺdubio ↄ̃cluſio eſt primi ſylli. Poſt appoſuit ⁊ minorẽ proſylli, ⁊ inquit. Hęc eniȝ oĩa ⁊ motu. i. immutatione ſentimus, ⁊ inducit in oib⁹, ⁊ ſermo eius patȝ, ⁊ apicit in cõ[to], ⁊ ca. ſeq. ¶ Auer. in cõ[to] reddit rõneȝ, cur ſenſibilia cõia non põſſit ſentiri ab vno ſenſu proprio, ⁊ inquit, niſi ſenſibilia eēnt cõia vnicuiqȝ ſenſuũ accñtaliter, ⁊ hoc viſuȝ eſt. qḋ eniȝ ſentit̃ ab vno ſenſu per ſe: vt ſapor a guſtu, ab alijs non niſi per accidẽs percipit̃. hoc aũt falſum eē monſtrat Auer. ⁊ inquit, ⁊ dixit hoc, qȝ ſi eēnt eis accñtaliter ↄtingeret vt eēnt alicui ſenſui eēntialiter. qḋ enim inuenit̃ alicui accñtaliter, dȝ inueniri alteri eēntialiter. ¶ Sȝ ambiges, quã in 2° phyſicę auſcultatõis. Auer. vult qḋ id qḋ eſt per accidẽs reſpectu vnius: nõ põt eē per ſe reſpectu alterius, ergo nõ eſt verũ, qḋ id qḋ inuenit̃ per accidẽs alicui, dȝ inueniri per ſe ab altero. ¶ Quidã propter hoc negãt Auer. ⁊ dicũt verbũ Ariſt. in phyſica auſcultatione eē intelligẽdũ in cauſis: ⁊ nõ effectib⁹. verbi gratia qḋ ſi vna cã ſit cã alicuius effectus per accidẽs, erit cã alterius effect⁹ per ſe. ¶ Sȝ hic ↄ̃dicit Ari. quã in primo cęli ⁊ mũdi voluit qḋ omne per accidẽs vni ſit nãle re[sp]ctu alteri⁹, vbi Auer. inquit. Nãle. n. in aliqua ſpecie neceũȝ eſt: vt ſit prius accñte, ⁊ impoſſibile eſt: vt poſterius ſit ſine ſuo priori, ⁊ qḋ aliqḋ ſit accñtaliter, ⁊ nunqȝ eēntialiter, ideo verbũ Auer. dȝ intelligi, qḋ omne accñs vni eſt per ſe alteri alteri⁹ ordinis ⁊ naturę, verbi gratia tonitruũ eſt accñs homini exeũti domo, attñ per ſe exclamationi, eſt eniȝ exclamatio altera nã ac alterius ordinis. ¶ Uerbũ ſcḋi phyſicę auſcultatiõis itelligit̃, qḋ id qḋ reſpectu vni⁹ eſt per accñs, nõ põt eē neceũum reſpectu alterius eiuſdẽ ordinis ⁊ naturę, ⁊ ſic cõcordant̃ verba Auer. ¶ Uerbi gratia quãtitas. Oñdit quõ quãtitas ⁊ figura motu cognoſcit̃, ⁊ inquit, verbi gratia, quãtitas ſup. motu cognoſcit̃. ſenſus enim qui innati ſunt cõprehẽdẽre eaȝ per aliquã paſſionẽ ⁊ motũ, ⁊ ſimiliter eſt de figura. figura enim eſt quãtitas cum aliqua qualitate, vel eſt quãtitas ſm mãȝ: vt Simpl. ait. Deinde oſtẽdit quõ cõprehẽdit̃ quies. d. Cõprehẽſio aũt quietis eſt per cõprehẽſionẽ priuationis motus, cum eniȝ cõprehẽderint motũ eēntialiter, cõprehẽdũt priuationẽ eius eēntialiter. ſ. quietẽ, ⁊ ſic patȝ 2[m]. ¶ Amplius 3° exponit quonã pacto numerus cõprehẽdit̃, ⁊ inquit. Cõprehenſio vero numeri ⁊ multitudinis a ſenſib⁹ eſt per cõprehenſionẽ priuationis ↄtinui, qḋ eſt magnitudo, ⁊ iam declarat̃ qḋ ↄtinuũ cõprehẽdit̃ eēntialiter, ergo ⁊ ſua priuatio cõprehendit̃ eēntialiter. ¶ Tota ergo Auer. deductio ↄſiſtit in hoc, quęcũqȝ oppoſita ſic ſe hñt, qḋ vnum per ſe apphẽdit̃ ⁊ reliquũ. ſed motus, ⁊ quies, ↄtinuũ ⁊ numerus oppoſita, quare ſi vnũ per ſe: ⁊ reliquũ per ſe apphendit̃. ¶ Sed Simplicius ambigit ſenſibilia oĩa cõia per ſe motu cognoſcunt̃, ergo neutrũ per priuationẽ alterius cognoſcit̃, ⁊ ſic nec ſtatus priuatione motus, nec numerus priuatione vni⁹ ⁊ cõtinui. ¶ Et ipſe lõgaȝ dat ſol. ſȝ nos in cõmẽtatione text⁹ cõmenti. 65 diximus totũ hoc, ⁊ tu vide. Cõmẽ. 48°. Cõmẽ. 14°.

¶ Quare patet fieri non poſſe: vt cõium cuiuſqȝ ſit proprius ſenſus. ſi enim eſſet: perinde tũc fieret atqȝ nũc viſu dulce ſentimus: qḋ quidem propterea fit: qḋ vtroruſqȝ ſenſum habemus quo cum cõcurrũt agnoſcimus. Qȝ ſi ita non eſſet: nullo alio modo profecto niſi per accidẽs ſentiremus quo pacto filium ſentimus Cleonis. nõ enim Cleonis filiũ: ſed albuȝ ſentimus. huic aũt accidit: vt filius ſit Cleonis. At cõium habemus iam ſenſuȝ cõem: nõ per accidẽs ſane. Nullus igitur ipſoꝝ: ſenſus eſt proprius. nullo enim ſenti-

remus mō: niſi eo, quo diximus filiuȝ videre Cleonis. Propria aūt ſenſibilia ſenſus ipſi per accidens alter alterius ſentiūt: nō hoc ſane quo ipſi ſunt, ſed quo vnus, cum ſimul in eodeȝ ſenſus efficiť, ceu bilem amarā eſſe ac flauam. nō enim ad alterum pertinet: vnum ambo haec eſſe dicere. Quapropter et errat: ⁊ ſi ſit quippiam flauum.

Quare manifeſtum eſt: ꝙ impoſſibile eſt cuiuſlibet hoꝝ ꝓprium eſſe ſenſum, vt motus. ſic enim eēt: vt nūc viſu dulce ſentimus. hoc auteȝ eſt: qm̄ amboꝝ habemus ſenſum, quo cuȝ coinciderint, cognoſcimus. Si vero non: nequaq̄ȝ vtiqȝ, niſi ſm accidēs ſentiremus. vt Cleonis filiuȝ: nō q2 Cleonis filius eſt, ſed quia albus. huic aūt accidit: vt filius Cleonis ſit. Cōmuniuȝ autē habemus iam ſenſum cōem: non ſm accidēs. Non igiť eſt ꝓprius. nequaq̄ȝ enim vtiqȝ ſentiremus: niſi ſic, vt dictū eſt Cleonis filiuȝ nos videre. Adinuicem autē ꝓpria, ſm accidens ſentiūt ipſi ſenſus: nō ſm ꝙ ipſi ſunt, ſȝ ſm ꝙ vnus, cuȝ ſimul fit ſenſus in eodē. vt ꝙ cholera quidē: amara eſt ⁊ flaua. nō. n. alterius eſt dicere: ꝙ ambo, vnū. Quapropter: ⁊ decipiť. ⁊ ſi ſit flauum: cholerā opinať eſſe.

Coll. textꝰ cōn 134. Hęc quidē ↄcluſio eſt ante habiti ſylli, inquit. Quare his manifeſtū eſt, qm̄ impoſſibile eſt: cuiuſlibet hoꝝ cōmuniū ſenſibiliū: vt motus: ſenſum ꝓpriū eē, ⁊ hec fuit ↄcluſio ſylli ꝓpoſiti, vt ex cōmento capitur. Sic enim erit.] Nouus expoſitor alterā dicit eſſe rōnē a priori, nō ſimpliciter: ſed put hęc quidez inductiua, illa vero ſyllogiſtica eſt. Et errat. hęc. n. hypothetica, illa vero cathegorica: vt Auer. innuit, ac veteres expoſitores. Arguiť ḡ ſic, ſi aliqđ ſenſibiliū cōiuȝ hēet ſenſum ꝓpriū, tūc ſentireť a nobis accńtaliter, quēadmodū ſentimus per viſum iſtū eſſe filium Socratis, qui eſt albus, aut quēadmoduȝ iudicamus hoc eē dulce, q2 eſt citrinū: aut flauum, hęc hypothetica. tunc deſtruiť ↄñs, ſed declaratū eſt nullū ſenſibiliū cōiuȝ ſentiri per accidēs: ſed eſſentialr: ⁊ per ſe, ḡ oppoᵐ añtis, nullū ſenſibiliū cōiuȝ habet ſenſum ꝓpriū. Qm̄ ſi hēent ſenſum ꝓpriū, tūc ſentirenť: aut ſicut ſentimus per viſuȝ filiū Socratis, aut ſicut quidā ſenſus ſentit ſenſibile ꝓpriuȝ cuiuſdaȝ, verbi grā, viſus dulce per accńs. Verius ergo ſylli Ari. accepit p̄ añs, ⁊ ſuppleas tu. Si aliqđ ſenſibiliū cōium hēet ſenſum ꝓpriū. ſic eniȝ erit ſicut nūc viſu dulce ſentimus, ⁊ exponit quonā pacto nūc viſu dulce ſentimus, ⁊ inqt. Hoc autē qm̄ extitimus quiqȝ hñtes ſenſum amboꝝ, verbi grā, qm̄ viſu flauuȝ, ⁊ guſtu dulce ſenſimus in melle, quo. i. qua de re, cum iteꝝ coinciderint. ſ. dulce ⁊ flauum cogſcimus. Et hęc eſt p̄ᵃ pars ↄñtis hypothetice. Inducit 2ᵃᵐ, 2ᵃᵐ inducēs inqt. Si vero non hoc pacto per accńs, nequaq̄ȝ vtiqȝ cognoſcimus per ſe, qm̄ adhuc eſt alius modus cogſcēdi per accńs, qđ exponit. d. Sed vel ſm accńs ſentimus: vt diarȝ filiū: non q2 diarȝ filiꝰ eſt, ſȝ qm̄ albus huic. ſ. albo viſo accidit diarȝ filiꝰ eē. diarȝ. n. filio accidit albū ſm eē, albo vero ſm ſenſuȝ accidit filius diarȝ. Ex his tota hypothetica ↄditionalis ſic pōt ↄfici, ſi aliqđ ſenſibiliū cōiuȝ hēet ſenſum ꝓpriū, tūc per quēqȝ ſenſus nr̄os ſentiť a nobis accńtalr: altero duoꝝ modoꝝ.

Cōiuȝ aūt.] Cuȝ accepit hypotheᶜᵃᵐ ↄditionalē tanq̄ȝ añs, accepit oppoᵐ ↄñtis illiꝰ tanq̄ȝ ↄñs ſylli, ⁊ hic fuit error noui expoſitoris, inqt. Cōiuȝ aūt habemus iaȝ ſenſuȝ cōem: nō ſm accńs. i. ſed ſenſibiliū cōiuȝ nullū ſentiť per accńs. Tūc dedit ↄnē: quę eſt oppoᵐ añtis. d. Nō igiť eſt ꝓprius ſenſus ſup aliquiꝰ ſenſibilis cōis. Nequaq̄ȝ eiȝ.] Reddit aūt rōnē cur ſenſibiliū cōium nō eſt ſenſus per accńs, qđ oppoᵐ eſt ↄñtis hypoᶜᵉ, nequaq̄ȝ. n. vtiqȝ ſentiremus, ſȝ aut ſicē dictū eſt diarȝ filiū nos videre, aut ſup. quēadmoᵐ viſu dulce ſentimus. Reddit aūt cām cur ſenſus ſentiūt ſenſibilia ꝓpa per accńs, verbi. g. viſus dulce, ⁊ inqt. Senſus. n. ſentiūt ſenſibilia ꝓpa abinuicē. i. ſeorſuȝ: nō ſm ꝙ ipſi ſunt. ſic. n. p ſe ſentirēt, ſȝ ſm ꝙ vnus. i. ↄiūctꝰ fiat ſenſus in eodē: vt cholera quidē amara ⁊ rubicūda. nō. n. alterius. i. ad alteꝝ ptinet dicere ꝙ ambo hęc vnuȝ ſint, ſȝ ſup. diuiſis viſu. ſ. ruboreȝ guſtu amaritudinē. Tūc correᶜ ↄducit theorema. d. pp qđ ⁊ decipiť, ⁊ ſi ſit flauuȝ, cholerā credit eē. vult dicere ꝙ tūc falli ſępenūo viſu vemẽ: nō quidē viſuȝ: ſed cōem ſenſuȝ, quo guſtus ⁊ viſus iudicia ↄferunť, qđ ⁊ Them. plus alijs exponit hūc locū, ⁊ tu vide. Inqt Auer. [Et iſte modus eſt etiā accńtaliter.] Ubi vult ponē dr̄iaȝ inter hos modos accńtales, ⁊ inqt. Et iſte modus eſt etiā accńtalis, ſȝ differt a p̄ modo, quē ſimplr̄ dr̄ accńtalis, ⁊ eſt cōprehēdiť per viſuȝ iſtū eē filiū Socratis, ſȝ vterqȝ nūatꝰ ſit accńtalis differūt. ſ. in hoc, q2 cōprehēdē per viſum hoc eē dulce fuit, q2 cuȝ viſu fuit ↄiūcta vtus vniꝰ gn̄is. i. alter ſenſus cuȝ vtute viſus. ſ. ſenſus guſtꝰ. viſus. n. ⁊ guſtus vniꝰ ſunt gn̄is ſenſus. Iudicare aūt p viſuȝ iſtū eē filiū Socratis accidit, q2 in alio tpe fuit ↄiūcta cū viſu alia vtus alteriꝰ gn̄is a vtute viſus. virtus. n. qua cōprehēdimus iſtū eē ſocratē: aut filiū ſocratis ſupior eſt ad vtutē ſenſitiuā, q2 eſt cognitiua vt cōᵗᵒ. 63. huiꝰ patuit. Et hęc eſt vna dr̄ia. ſ. ſumpta a ↄiūctiōe vel vtutū eiuſdē gn̄is vel alterius gn̄is. Tūc reddit ad p̄ᵃᵐ dr̄iaȝ dicēs. Et ideo iſte modus vr̄ magis accńtalis. ſ. quo ſentimus filiū ſortis: q̄ȝ ſcđs, cuiꝰ ſignuȝ dat. Uñ ſimplr̄ dixit ipm eē accńtalem, ⁊ nō 2ᵐ. Hę ſunt duę dr̄ię. Them. vero dedit ↄueniētiā, ⁊ inqt, quibꝰ tn̄ filius Cleonis ⁊ dulcedo: cū ſentiunť, neqȝ mouere, neqȝ afficē viſuȝ dr̄r, tn̄ eſt viſus ⁊ Cleonis filiū iudicet argᵗᵒ cādoris, ⁊ dulcedinē cōiecter explorata flauitie, ⁊ ſic ↄſtat hoꝝ moꝝ ↄueniētia, ⁊ dr̄ia. Ambigūt in lr̄a: qm̄ Ari. ſ. ait, cōiuȝ aūt habemꝰ iam ſenſuȝ cōeȝ nō ſm accńs. Ur̄. n. ꝙ nō ideo ſenſibilia cōia dicanť p ſe, qm̄ ſentiunť a ſenſu cōi: vt. 65. cōᵗᵒ eſt expoſitū. Simpl. inqt, ꝙ ſenſus dr̄ cōis dupᶜ, vel cōiter ↄcurſus, quēadmodū ſenſu cōi dulce ⁊ flauuȝ in melle cogſcimus, qm̄ duobꝰ ſenſibꝰ in vnū ↄcurrētibꝰ. ſ. guſtu ⁊ viſu. Aliter dr̄ cōis ſenſus cōitate p̄dicaᵗᵒ, quēadmoᵐ eē bipes cōe eſt hoi, qm̄ oīm ineſt hoi, ⁊ hēre digitos in nūo quinqȝ, ⁊ his duobꝰ modis inqt ſenſibilia cōia ſenſu cōi ſentiri. ſ. tuȝ cōitate ↄcurſus, quo cū ſenſibꝰ p accńs ↄueniūt, tum cōitate p̄dicationis. i. a ſenſu inq̄ȝtū ſenſu, quo ab eis diſcrepāt. Auerrois aūt exponit q̄ntuȝ ad iudiciū, ⁊ inqt, iudiciū nō eſt vniꝰ vtutis, qm̄ duo ſenſus fuerint ↄiūcti ad iudicādū ſup eādē rem ipam eē eādē. Sed id iudiciū eſt vtriuſqȝ ſenſus non alteriꝰ ſenſus ab eis: ſic eſtimare pōt aliqs, ſȝ ſi dr̄ vnius hoc modo dr̄ accńtalr̄. Uult ḡ Auer. ꝙ iudiciū de ſenſibilibus cōibus eſt pluriū ſenſuum per ſe, vnius per accidēs. Et reliquuȝ cōmēti pȝ ex expōne textꝰ. Sȝ ad dictū Auer. ambiges, qm̄ ſtatim in capite de ſenſu cōi Ari. ex vnitate iudicij ↄcludet vnitatē ſenſus cōis, ⁊ Auer. vult tn̄ per accńs eē ↄcludēdā vnitatē. Dubitatio. Sed dōm ꝙ Auer. loqť de iudicio initiatiue. hoc enim fit pluribꝰ ſenſibus, vel vno accńtali vnitate, ſed de iudicio pfecto ac cōpletiuo Ari. loqť, ⁊ ſic tolliť ↄdictio.

¶ Quaeri pōt autē: cuiuſnam grā plures ſenſus ſed nō vnū tm̄ habemus. At vt minus ipſa quae ſequū tur atq̄ cōia lateant: vt motus ⁊ magnitudo, ⁊ numerus. Nam ſi eēt ſolus viſus qui qdem eſt ⁊ coloris: magis laterēt ac idē eſſe oīa viderent, ꝓpterea qđ color ⁊ magnitudo ſimul ſe ſequunt ⁊ comitātur. nūc autē cum in alio quoq̄ ſenſibili ipſa cōmunia ſint: fit inde perſpicuum, vnūquodq̄ illorū, aliquid aliud eſſe atq̄ diuerſum.

¶ Inqret aūt aliquis: cuius cauſa plures habeamus ſenſus, ſed nō ſolū vnū. An vt minus lateant ꝯſīa ⁊ cōia: vt motus, ⁊ magnitudo, ⁊ numerus? Si enī eſſet viſus ſolus ⁊ ipſe albi: laterent vtiq̄ magis, ⁊ viderent idem eſſe oīa, ꝓpterea ꝙ ꝯſequunt ſeinuicē ſimul color ⁊ magnitudo. nūc autem, qm̄ in alio ſenſibili cōmunia ſunt: manifeſtū facit, ꝙ aliud qddam vnūqđq̄ ipſoꝝ eſt.

Coll. text. cō^{ti} 135. ¶ Them. ⁊ Expoſitor antiquus textū hūc cōcorditer cōmētant. Inqt enim Them. ſed queret quiſpiā ꝯtra, cur nō vnus modo ſenſus eſſe poſſit quo ⁊ colores, ⁊ ſtrepitus, ⁊ ſapores, ⁊ cetera quoq̄ ſenſibilia cōprehēdant. ecce qūo expoſitio Themiſtij de cauſa queꝛit ſenſuū pluralitatis: vt Expoſitor exponit. ¶ Soluit. q. Ari. ſm̄ eos ex cauſa finali, ⁊ inqt Them. an ſi vno ſenſu oīa cōprehēderent internoſci nō poſſent, nūc vero cum illa pluribus ſenſibus capiant, manifeſtat ſatis vni ea ſenſui cōuenire nō poſſe, ⁊ Themiſtius hāc cauſam dicit ſufficiētē ad pluralitatē ſenſuū. Ultra Them. dat ſcđam rōnē ex organo, ⁊ inqt. Si enī ſenſus vnus eſſet, vnū eſſe inſtrm̄ ⁊ ſenſorium oporteret, hoc fieri prorſus nullo pacto pōt, ⁊ oſtēdit hoc rōne, quā breuitatis cauſa trāſeo. ¶ Expoſitor aūt eādem rationē addit quā Them. ſ; expoſitor arguat a potētiaꝝ ordine ad obiecta, Themiſtius ab organoꝝ ordine ad obiecta, ⁊ tu ꝯſidera vtriuſq̄ vires. ¶ Sed Auer. obijcit his, qm̄ vel multitudo ſenſuū cauſa formali pōt ꝯcludi, vel cauſa finali. Si cauſa formali, illa habita eſt ex diſtinctione ⁊ multitudine obtoꝝ, ⁊ ſic nō expedit repetere. Si cā finali, illa ponitur in fine huius totius voluminis. Arguet enim ſic, aliq ſenſus ſunt ꝓpter neceſſariū, aliq ꝓpter melius, ⁊ tūc ꝓcedit ad ꝓbādum numerū ſenſuū, nō ergo expedit ponere hic illā. ¶ Amplius inſtat ad hos Simplicius. d. Manifeſtat vero ⁊ ſenſum. q. alio modo a predicto aſſignatio cauſe: vt videt in lra. ¶ Aliter ergo Simpl. Plutarchus phs, Auer. ⁊ nouus Expoſitor cōmētati ſunt locū hūc. Inqt ergo Ariſt. [Queret aūt aliqs cuius cauſa plures habemus ſenſus.] Subaudiēdū cōmuniū. recte enim phs Plutarchus notauit ꝙ nō ſimplr querit nūc quobrē nō vnū habemus ſenſum ſolū: ſed plures, ſed cur nā cōmunia plurib' ſenſibus ꝑcipimus: ⁊ nō vno tm̄. ¶ Aut quatenus minus.] Abſoluit. q. ⁊ inquit. Aut quatenus minus lateant ꝯtra. i. obta ꝓpria ⁊ cōia, que ſunt vt motus, ⁊ magnitudo, ⁊ numerus. Sol. declarat. d. Si enim eēt viſus ſolus magnitudinis cognitiuus, ⁊ ipſe eſſet tm̄ albi. i. coloris, laterent vtiq̄ magis, ⁊ viderent oīa eſſe idē ꝓpter id qđ ꝯſequūtur ſe adinuicē color, ⁊ magnitudo: caſu illo poſito, nunc aūt cū de facto in aliquo alio ſenſibili vltra colorē cōia ſunt, manifeſtā facit ꝙ aliud qddā vnūqđq̄ ipſoꝝ eſt. ecce qūo ſol. q. deſtruit expōnem ꝑmam.

¶ Cum aūt ſentiamus nos videre ac audire: neceſſe eſt, aut viſu ſentiam' nos videre, aut alio ſenſu. At, ſi alio ſenſu: tum idē ſenſus erit ⁊ ipſius viſus, ⁊ etiā coloris ſubiecti. Quare vel duo ſenſus eiuſdē erūt, ſubiecti: vel ſeipm̄ ſentiet ipſe. Praeterea ſi alius ſit, ſenſus qui ꝑcipit ipm̄ viſum: aut in infinitū fiet abitio, aut erit aliqs ſenſus qui ſeipm̄ ꝑcipiet ſentiētē. Quare: idipm̄ in ꝑmo ſenſu ꝯtinuo eſt faciēdū.

¶ Qm̄ autē ſentimus qđ videmus ⁊ audimus: neceſſe eſt, aut viſu ſentire ꝙ videt, aut alio. Sed idē: erit viſus, ⁊ ſubiecti coloris. Quobrem, aut duo eiuſdē erunt: aut ipſe ſuiipſius. Amplius aūt, ſi ⁊ alius ſenſus ſit ipſius viſus: aut in infinitum procedet, aut ipſe aliquis ſuiipſius erit. Quare in ipſo primo: hoc faciendum eſt.

¶ Perſoluit. q. Ari. de nūo ſenſuum, an. ſ. tm̄ nobis qnq̄ ſunt ſenſus, ſic ꝙ ſext' nō ſit, nūc qm̄ ſentimus nos videre, ⁊ audimus, querit an vno ⁊ eodē ſenſu, vel altero id fiat. Primū qdem. n. pleriſq̄ ⁊ ceteroꝝ participat aialibus, ſentire ꝙ ſentimus hoīs ſolū ꝓpriū videt, cuius rōnē Simpl. reddit hic, qm̄ rōnalis vita ad ſeipā reflexiua eſt: ꝓpter qđ (vt Iāblicus inqt) equocus eſt nr̄ ſenſus cum irronali, ⁊ ꝓpea p^{us} ꝓſoluit queſitū tanq̄ cōius, deinde z^{m} tanq̄ homini ꝓpriū. Inqt ḡ Ariſ. qm̄ aūt ſentimus ꝙ videmus, ⁊ audimus. i. cum ſentiamus nos videre ⁊ audire, neceſſe eſt viſu ſentire: q2 videmus aut altero ſenſu. hec eſt qſtio, ⁊ q2 hec. q. accidit ꝓpe hoībus, ideo querit cā in pſona nr̄a. ¶ Sed cur mouit. q. hāc. qdā fingūt ꝙ antiqſſimi dixerūt ſenſū eſſe intellm̄, ꝓpter qđ quēadmodū intelle: qnq̄ ſeipm̄ itelligit, petit ⁊ nūc ⁊ idē de ſenſu vt ꝯfutaret h̄ ad vtilitatē capli de intellu. S; melius eſt: vt Auer. inqt, cū cōpleuit ſmonē de qnq̄ ſenſibus, ⁊ declarauit 6^{m} ſenſū nō eē, incepit declarare ꝙ iſti ſenſus qnq̄ hn̄t virtutē cōem. Hec ḡ eſt. q. neceſſitas. veteres. n. cerebrū diuiſerūt in tres ptes: in p^{a} qdem poſuēt imaginatiuam: in z^{a} phātaſiam: in 3^{a} memoratiuā, oīno ſenſū cōem aſcindētes, tum q2 cōe nō diſtinguit ꝯtra ꝓpriū, tū q2 iudiciū totū ꝑfici pōt per oēs ſenſus exteriores, ideo ⁊ ptractatio de ſenſu cōi nccia h̄ loco fuit. Hec igr̄ eſt. q. neceſſitas: ⁊ nō p^{a}. ¶ Si aūt altero.] Hic arguit Ari. ꝙ non altero, ⁊ duob' demrōnibus: vt Simpl. inqt. Quaꝝ p^{a} eſt ex ꝓpa nā vniuſcuiuſq̄ ſenſus accepta, qui ad ꝓpriū ſenſibile ordinat. altera vero ex deductione ad īpoſſibile, inqt ergo. [Si altero] ſup. ſentimus colorē ⁊ nos ſentire colorē, tūc idē ſenſus erit ipſius viſus ⁊ ſubiecti coloris, ꝯſitiā ſic deducit Them. ⁊ inqt. Neq̄. n. iudiciū ſenſus vllus ferre pōt de viſu, niſi qui cognoſcat id qđ videt ⁊ cernit, ⁊ hoc idē Auer. ait: vt ꝯſtat. Et in h̄ pz mala expoſitio expoſitoꝝ, qui lrā hn̄t ſupfluam, ⁊ ideo exponūt ſupflue. Et ideo īfert Ari. quare aut duo eiuſdē erūt, aut idē eiuſdē. ¶ Amplius aūt.] Inducit z^{am} rōnem per īpoſſibile, ⁊ inqt. Amplius aūt ⁊ ſi alter ſit ſenſus viſus. i. ipſius viſus ꝑceptiuus, aut in īfinitū ꝓcedit, aut aliqs ipſe ſuiipſi' erit iudex, q̄re in p̄ hoc faciēdū eſt, totā hāc rōnē Auer. Them. ⁊ alij exponūt q̄s vide: qm̄ pz. ¶ Querūt Dubitatio.
an diuerſi ſenſus vel potētie pn̄t eſſe vnius obti. ¶ Amplius an eodē ſenſu ſentiamus obm̄, verbi grā, viſu colorē, ⁊ eodē nos videre colorē. ¶ Nouus Expoſitor ſoluit p^{am}, ꝙ ſenſus vel potētie pn̄t eſſe duplr, vel diſpate, vel ſubordinate. Primo modo nō pn̄t eē eiuſdē obti: vt Them. ꝓbat capite 3° hui' paraphraſis. Scđo modo bene idē ſenſus pn̄t eſſe eiuſdē obti, verbi. g. viſus, ⁊ ſenſus cō-

munis coloris. viſus quidē coloris tm̄, ſenſus cōmunis
coloris, et amplius. ¶ Ad 2m dicit, q eodē ſentire poſſu-
mus colorē, et nos ſentire colorē modo diuiſo. viſu. n. ſen-
timus colorē, qm̄ per ſe imutat a colore. viſu ſentimus
nos ſentire etc. Qm̄ per ſe imutat ſenſum cōem. ¶ In pm
ſol. obijciūt, et ſupponit q po non dicunt adequate: niſi
pp ſubta adequata: ſm rōnes formales obtor. Tūc ar-
guit: intellectus et volūtas ſunt po adequate, g idē obm for-
maliter attingūt, et tm̄ ſunt po diſpare, ac ordinis diuerſi.
Hec qdē enim appetitiua, illa vo cognitiua. ¶ In 2m ar-
guo, ea cōparatione mediū ad viſum qua viſus ad ſenſum
cōem cōparat. ſz medio nō videmus, g viſu ſenſus cōis
nō ſentit. Amplius ſentire in pati cōſiſtit, ſz ſenſus cōis a
viſu patit, g viſum ſentit, et nō per viſum ſentit. ¶ Et ideo
hec 2a q. in aliud trāſfert tps: dum an idē ſenſus ſentiat ſe
ſentire qremus. ¶ Prima vo ſolo. eſſe bn̄ pōt, ſi eiuſdē
intētio ſit in potētijs eiuſdē denoīationis: vel eiuſdē ordi-
nis, cuius nō eſt in pposito: de quo alibi. ¶ Amplius que-
rūt ad Ari. albū eſt albū albedine, albedo ſeipa formali-
ter, et tm̄ nō opz ſtare in pº. ¶ Ideo vbū Ari. audiēdū eſt
in his, que eadē denoīatione ſunt. modo album tale eſt
participatione, albedo formalr, et ideo ſtādum in ſcdo vt
Metaphyſici dicūt in hac pte ſatis optime.

¶ At hinc oritur dubitatio. Nam ſi viſu qdē ſentire
nil aliud eſt q̄ videre, videt aūt color vel id qd ha-
bet colorē: ſi quippiam viderit id qd videt, et colorē
id habebit profecto qd videt primum.

¶ Habet aūt dubitationē. Si enim viſu ſen-
tire videre eſt, videt aūt color aut habēs co-
lorē: ſi videbit aliqs id qd eſt videns, et co-
lorem habebit primum videns.

Coll. text. cō. 137. ¶ Oſtēdit qm̄ nō altero ſenſu nos videre, et qm̄ colorem
videmus, et inde eſt q q̄ſi ꝯcluſit eodem. obijcit et nūc q
nō eodē viſu colorē, et nos videre ſentimus, et ſm Auer.
ſic ſyllogiçat, omne cōprehēſibile a viſu eſt color: vel ha-
bēs colorem. viſio coloris per te cōprehēſibilis a viſu, g
viſio coloris color: vel hñs colorē. ꝯcluſio eſt ipoſſibilis,
et nō pp figurā, g ppter ppōnes, et nō ppter maiorē, g p-
pter minorē, et ſic minor ipoſſibilis. ¶ Inqt habet autē
dubitationē. ſi enim viſu ſentire videre eſt, videt aūt co-
lor, aut hñs hūc. eſt g maior, omne cōprehēſibile a viſu
color, vel hñs hūc. Tūc accipit minorē, ſi videbit aliqs
videns. i. ſed per dicta tua videre cōprehēditur a viſu, et
colorē habet pm. i. et viſio erit colorata per ſe: vel ipſe co-
lor, et hec ꝯcluſio eſt ipoſſibilis: vt dictum eſt, et ſic hec lrā
ſubtilr eſt expoſita, nō vt Simpl. et alij dicūt.

¶ Patet igit: nō vnū idipm eſſe, ſentire inquam viſu.
nā cum nō videmus: tenebras et lumē viſu diſcerni-
mus, ſed nō eodē, vt patet, modo. Praeterea idipm
etiam qd videt: colore quodāmodo delibutum eſt.
Inſtrm eni vniuſcuiuſqz ſenſus: ipſum ſenſibile ſine
mā ſuſcipit vti diximus. Quocirca ſenſibilibus ipſis
ſemotis: inſunt in ſenſuū inſtris ſenſus imaginatio-
neſqz. Atqui opatio rei ſenſibilis atqz ſenſus: vna
qdem et eadē eſt, at earum ratio nō eadem eſt. dico
aūt: ſonum actu, et auditū actu. fit enim vt is qui au-
ditū habet nō audiat: et id qd habet ſonum nō ſemp
ſonet. ſed cum opat id qd audire pōt, et ſonat id qd
ſonum efficere pōt: tum ſimul fit et auditus actu, et ſo-
nus etiam actu. quorum alterū quiſpiam auditionē: al-
terū ſonationē eſſe nō incōgrue dicere pōt.

¶ Manifeſtū eſt igitur: q nō eſt vnum, ipm
viſu ſentire. etenim cum non videmus: viſu
diſcernimus et tenebras et lumē, ſed nō ſilr.
Amplius aūt et videns: tanq̄ coloratum eſt.
vnūquodqz enim ſenſoriū: ſuſceptiuū eſt
ſenſibilis ſine materia. Unde et abeuntibus
ſenſibilibus: inſunt ſenſus et phātaſie in ipſis
ſenſorijs. Ipſius autem ſenſibilis et ſenſus,
actus: idem eſt et vnus. eſſe autē ipſorum: non
idem. dico aūt: vt ſonus ſm actum, et auditus
ſm actum. eſt enim auditū hñtem nō audire:
et habēs ſonum, nō ſemp ſonat. cum aūt ope-
rat potēs audire, et ſonat potēs ſonare: tunc
ſm actum auditus ſit ſimul et ſm actum ſo-
nus. quorum dicet vtiqz aliqs, hoc qdem audi-
tionem eſſe: illud vo ſonationem.

¶ Oſtēdit qm̄ nō altero: ſed eodē ſenſu videmus colorē, Coll. text. cō. 138.
et ſentimus nos videre colorem. et qm̄ obiecit poſt q no
eodē, perſoluit argumētū, improbās q eodē ſenſu ſenti-
mus nos ſentire, et ſentimus, et argumētum id erat in pma
figura per ipoſſibile, cuius maior erat, omne cōprehēſi-
bile a viſu eſt color: vel hñs colorem. Oppoſitū ꝯnis, qd
ordimus eſt, videre nō eſt color: vel colorē habēs, ideo
duplr ridet ſm oēs. pmo ad maiorē. ſcdo ad oppom cō-
cluſionis. Primo ergo negat maiorē, et oſtēdit triplr vi-
ſum videre: vt Simpl. inqt. Primo qdē q nō ſolum illu-
minatos colores, ſed et ſolū lumē. videmus enim illumi-
natū aerem. Scdo percipit colores ipſos. Tertio et tene-
brā, quare recte Ari. inqt. Manifeſtū igit qm̄ nō eſt. i. cō-
tingit vnū viſu ſentiri. qd oſtēdit. d. Et nāqz cum nō vide-
mus viſu diſcernimus, et tenebras et lumen ſupple vide-
mus, ſed nō ſilr, qm̄ (vt Auer. inqt) iudicamus lucem per
ſe, obſcuritatē qz eſt priuatio lucis, ex his maiorē falſam
eē ꝯſtat. Declaratū enim eſt nō qdlibet a viſu cōprehēſi-
bile eē colorē, vel habēs colorē. ¶ Amplius aūt et. Nūc
debilitat et eam rōnē alio modo. i. oſtēdēdo oppoſitū cō-
cluſionis eē falſum. oſtēdet enim vidēs ſeu viſionē eē co-
lorē, vel coloratū qdāmodo, et ſic (vt Auer. inqt) eſt hec
quaſi ſcda riſio alio modo a pª. Inqt ergo. Amplius aūt
et vidēs tanq̄ coloratū eſt, et h ſyllogiçat in pma figura,
cuius maior eſt, omne ſuſceptiuum coloris ſine materia eſt
tanq̄ coloratū: vt Auer. oſtēdit. Tunc accepit minorē, et
inqt. Senſitiuū enim vnūqdqz eſt ſuſceptiuum ſenſibilis
ſine mā, ergo aſſimilat, et eſt quaſi coloratū. Minorē pbat
dicēs. Unde. i. qm̄ abeūtibus ſenſibilibus inſunt ſenſus: et
phātaſie qbus ſentiūt, et h dat intelligē ſenſoriū retinere
ſpēs, ac illas recipe ſine mā. ¶ Senſilis aūt actus. Dic
2m inducit rōnē ad idem, et pōt ſic ordinari ſm veteres,
quorum actus eſt idē: atqz vnus, vnū eſt tanq̄ alterum. ſz ſen-
ſitiui actus, et ſenſilis actus idē atqz vnus, g ſenſorium eſt
tanq̄ ſenſile, et ſic viſoriū tanq̄ color, vel colorē habens.
Huius accepit minorē, et inqt. Senſiles aūt actus, et ſenſus
idē qdē eſt atqz vnus, eē aūt. i. ratio nō idem. Et exponit
qd itelligit per ſenſile actu: et ſenſitiuum actu, et inqt, Dico
vt ſonus ſm actū. i. vt ſtat ſub forma motiua, et auditus ſm
actū vt actu mouet. cuius rōnē dat. d. Eſt enim. i. ꝯtingit hñ-
tia auditū nō audire, et hñs ſonū nō ſemp ſonet. cum aūt
opat poſſibile audire. i. auditorium, et ſonet poſſe ſonare. i.
actu ſonatile. tūc ſm actū ſilr fit, et ſm actū fit ſonus. q̄rum
dicet vtiqz aliqs h qdem eſſe auditionē. i. ex pte auditus,

hoc ꝟo ex pte ſoni diceret ſonationē. Hec igit̄ eſt minor ac
expoſitio eius. ¶ Auerrois addit quō actio ſenſibilis: ⁊ ſen
ſatio ipſa ſunt vnus actus, ⁊ inqt, ⁊ actio ſenſibilis ex̄ animā
in mouēdo ſentiens, ⁊ actio ſenſus .i. ſenſatio ipſa, que eſt
in ſentiēte .ſ. qualitas .i. opatio qua ſentiēs qualitat̄ in mo
uēdo etiā virtutē viſiuaꝫ eſt eadē actio, lꝫ modus eē ſen
ſibilis ex̄ aīam differat a modo ſui eē in ſentiēte. ¶ Et ex
ponit hoc exēplo, ⁊ inqt, ꝟbi grā, ꝙ ſonus qui eſt in actu
extra aīam, ita mouet inſtr̄m auditus, ſicut audit᷒ qui eſt
in actu .i. audire ipm mouet ꝟtutē auditus, ⁊ ꝟificat ideꝫ
in colore, ⁊ pꝫ. Uult ergo Auer. ꝙ duo ſunt: ipa operatio
auditiua, ⁊ ipm audibile. audibile cōparat̄ ad auditorium,
tanq̄ id qd̄ audit̄. audire ipm ad ꝟtutem auditiuā, tanq̄
audibile, ḡ ſunt vnū cōparatione, lꝫ ratio ſit altera, ⁊ per
hoc pꝫ qualr̄ ſenſus ſentit ſuā opationē: queādmodū ſta
tim declarabit̄. ¶ Et ħ fuit ita qm̄.] Nūc reddit rōnem
eius: qd̄ dixit. Et ſ̄mo eius pꝫ ex lr̄e cōmētatione.

¶ Os ſi mot᷒ ⁊ actio atqꝫ paſſio in eo eſt qd̄ patitur
atqꝫ mouetur: neceſſe eſt ⁊ ſonum ⁊ auditum actu
in auditu qui eſt potentia eſſe. agentis nāqꝫ mouen
tiſqꝫ operatio: in ipſo patiente ſuſcipitur atqꝫ ineſt.
Quocirca: non neceſſe eſt id qd̄ motū ciet moueri.
Actus igitur ſonatiui: ſonus eſt, vel ſonatio. auditi
ui ꝟo: auditus, vel auditio. duplex eniꝫ eſt auditus:
⁊ duplex etiam ſonus.

¶ Si igitur motus ⁊ actio ⁊ paſſio eſt in eo
qd̄ mouetur ⁊ patitur: neceſſe eſt ⁊ ſonuꝫ ⁊
audituꝫ qui eſt ſ̄m actum, in auditu qui ſ̄m
potētiam, eſſe. actiui enim ⁊ motiui actus: in
patiente fit. Unde: nō neceſſe eſt mouēs mo
ueri. Sonatiui igitur actus: ſonus eſt, aut ſo
natio. auditiui autē: auditus, aut auditio. du
plex eniꝫ eſt auditus: ⁊ duplex ſonus.

Coll. text᷒ cō[m] 139[s]. ¶ Cum expoſuit minorē, nūc declarat eam: rōne ſumpta
ex 3° phyſice auſcultatiōis, ⁊ hoc pfecto pacto Auer. hāc
lr̄am continuat, quicqd dicāt Expoſitores, ⁊ inqt, cum po
ſuit ꝙ actio ſentiētis: ⁊ ſenſibilis eſt eadē, lꝫ differāt in eſſe,
incepit declarare .i. hāc minorē ex rebus vlibus .i. per p
poſitionē dictam in li° vli, ſcilꝫ 3° phyſice auſcultationis.
Inqt ergo Ariſt. ſi pro ga igit̄ eſt motus ⁊ actio ⁊ paſſio
in eo qd̄ agit̄ .i. patiēte. Tūc adde minorem, vt Auer. ad
dit, ⁊ dicas, ſenſus patiunt̄ a ſenſibilibus, ⁊ ſenſibilia agūt in
eos, neceſſe eſt ⁊ ſonum ⁊ auditū qui ſ̄m actum in eo qd̄
eſt ſ̄m potētiā eſſe, ⁊ ſic pꝫ ſyll's, in p̄ma figura. Reddit
aūt rōnem maioris dicēs. Actiui enim ⁊ mobilis .i. paſſi
actus in patiēte fit, ⁊ ſic cōſtat ſyllogiſmus, ⁊ minor p̄di
cta. ¶ Unde nō neceſſe eſt.] Queādmodū Them. ſenti
re videt̄, antiqui credebāt omne agēs pati a paſſo, ⁊ hoc
vtiter ad hos Ari. inqt, Unde nō neceſſe eſt mouēs mo
ueri, quare cum ſenſibilia moueāt ſenſum, ipa tamē imota
ac quieta vident̄. qd̄ maxime in viſu dep̄hēdere eſt, ⁊ ſic
error antiquus diſſipat̄ hoc modo. Reliquum lr̄e patet.
¶ Auer. in cō[te] reddit vtilitatē huius ptis, ⁊ inqt, ⁊ indu
xit omne hoc ad declarādū ꝙ ſenſus .i. ſenſatiōes mouēt
ꝟtutes, ſicut ſenſibilia: que ſunt ex̄ mouent ſenſus.

An ſenſus exteriores ſentiat ſe ſentire. ¶ Ecce quō Auer. vult ſenſum exteriorem ſe ſentire ɔtra
iuniores oppo[m] ſcribētes, ⁊ ideo locus qōnis an ħ ſit ve
rum. ¶ Expoſitor nouus credit cum alijs, nullum ſenſum
exteriorē ppriā iudicare vel ſentire opationē, ⁊ hoc vlr̄
tam in hoībus q̄ȝ alijs qbuſuis aīalibus. Arguit aūt ⁊ hoc
tribus argumētis. ¶ Primo, qm̄ ois ſenſus ꝟtus eſt ma
terialis. ⁊ nulla ꝟtus mālis redit ad ſe. ¶ Scdo, qm̄ ois
ſenſus ꝟtus eſt extēſa, ⁊ nulla ꝟtus extenſa redit in ſe vel
eius opationē. ¶ Tertio, qm̄ tūc ideꝫ ageret in ſe, ac idē
mouēs eſſet ⁊ motuꝫ, qd̄ Ari[les] remouet ex dictis. ¶ Ad
idem Ioā. Iand. arguit p̄mo, qm̄ tūc eſſet caſus īfinitus,
ɔñiaꝫ ipſe cōducit, ⁊ vide. ¶ Scdo, qm̄ tūc ipſe ſenſus
hēret ſuā opationē ſpūaliter, ⁊ nō realiter. ¶ Tertio, qm̄
omne qd̄ a viſu pcipit̄ in ipm agit. ſed viſio in viſum nō
agit. ¶ Quarto ſenſus pticularis nō niſi ſenſibilia ppa ac
cōia ſenſit, quoꝝ nullū eſt ppria opinio. ¶ Quinto ꝟba
Ari[lis] in li° de ſomno ſunt hec, eſt aūt quedā potētia cōis
que ſequit̄ oēs, qr ⁊ qd̄ videt, audit, ⁊ ſentit. nō enim vi
ſus qdeꝫ, qm̄ videt ⁊c̄. His ꝟbis patet error ɔtrie partis.
¶ Ad idem iuniores philoſophātes arguebāt ſic, qm̄ ſi
ſenſus exterior poſſet pcipe ppriā opationē, tūc ſeipſum
pcipe poſſet, cōtra ppōnem libri de cauſis. xv. vbi inqt,
ois ſciens qui ſcit eēntiā ſuā: eſt rediēs ad eſſentiā ſuā: re
ditione cōpleta, ɔñiam pbāt, qm̄ notitia cōplexa incō
plexaꝫ ſupponit. ¶ Scdo tūc poſſet cōponere vel diui
dere, ɔtra Ariſ. in 3° huius. ɔñiam pbāt, qm̄ ſi viſus pci
pit ſe videre colorē, pcipit formādo hꝰ cōplexum viſus
videt colorē. ¶ Tertio ſenſibile poſitū ſupra ſenſu nō po
teſt pcipi, ſed opinio ſenſus eſt in ſenſu, nō ergo pōt pci
pi ab eo. ¶ Sꝫ ɔtra hos eſt ſnīa Auer. Simpl. ⁊ Ari[lis],
⁊ ratio. Auerrois qdē, dicit enim plane cō[to] 138°. vt colle
gimus hoc, ⁊ priri cōmēto idē. Simplicius ꝟo, cum dixit
auc̄te Iābl. ſenſitiuū humanū ſuam ſentire opationē.
Addit diſtam inter ipm ⁊ ſenſum, ⁊ inqt, non vt intellect᷒
qdeꝫ, neqꝫ ratio. Nō enim ⁊ ſubē ⁊ facultatis cognitiuus
ſit, neqꝫ ipe ſ̄m totū excitat᷒, ſed ſolius actionis, ⁊ quādo
agit, agit a ſenſibili quodā pacto motus. ſumēs ꝟo ɔceſſuꝫ
ex noſtra cōprehēſione, ⁊ reliqua. Ecce q̄ aperte vult ꝙ
ſenſus exterior ſuā pcipit opationē, differēter tn̄ ab intel
lectu, quoniā intellect᷒ vltra opationē trāſit ad potētiaꝫ,
⁊ vltimo ad eſſentiā, ergo opatio intellect᷒ circularis eſt
reditione cōpleta. opatio ſenſus eſt circularis circulatio
ne ⁊ reditu imꝑfecto, cum tn̄ in operationē incidat: nec
vltra pgrediat̄. ¶ Qꝛ aūt hec ſit mens Ari[lis] pꝫ. Ariſto.
enim mouit q. ⁊ q. nō altero ſenſu ſentiat oſtēdit, ⁊ ratio
nes illas nō pſoluit. Soluit aūt rōneꝫ qua pbat̄ oppoſi
tum, igit̄ intētio eius ſcda pars qōnis, ⁊ ſi pōt colligi intē
tio Ariſt. aliquo in loco hic palaꝫ: vt Simpl. ait. ¶ Hoc
aūt nō tn̄ factū fuit Ariſt. verum ⁊ Tymei, queādmodū
Auer. cō[to] 45° huius inqt: ac Albtus in lib. de hoie, ⁊ de
clarare poſitionē illius lōgū eēt, quare ⁊c̄. ¶ In hanc p
culdubio ſnīam eſt veniēs Expoſitor p̄mus: in qōnibus
de ꝟtute. Inqt enim, ſenſus aūt qui eſt iter ceteros ppin
quior itellectuali ſubē. redire qdeꝫ incipit ad eēntiā ſuā,
qr nō ſoluꝫ cognoſcit, ſed etiā cognoſcit ſe ſentire. non tn̄
cōplet̄ eius reditio, qr ſenſus nō cognoſcit eēntiā ſuā, qd̄
ipe pbat argumēto Auic. Eſt ergo indubitata diuꝫ iſtoꝝ
poſitio, ꝙ ſenſus p̄mo ſenſibile cognoſcit ac recte, 2°. et q̄ſi
reditu ⁊ reflexe opationē ppriam, ⁊ ibi deſinit, nec vltra
ad potētiam vel eēntiam trāſit. ¶ Hoc pōt pbari p̄mo,
qm̄ potētia ⁊ facultas immālis ſubſtātie appropinquat
illi in opatione. ꝟtus enim rei appropinquat ipſi rei. cum
igit̄ ſenſus humani ſint ꝟtutes rōnalis aīe, que immālis
eſt ſubſtātia, ſaltē ſ̄m viam cōmunē, pculdubio in opa
tione, ⁊ modo opandi appropinq̄būt. Hec aūt eſt in cir
culo cōſiſtēs. ¶ Dicēdū ḡ ꝙ ſenſus humani pñt duplr
ɔſiderari, vno᷒ inquātuꝫ ſenſus ſunt, ⁊ ſic ipſoꝝ de rōne
nō eſt percipe nec ſe, nec opationes eoꝝ, ſed obiecta tn̄.
tūc enim ⁊ brutales ſenſus eſſent huiuſmodi. Alio modo
inquātuꝫ ſenſus humani, ⁊ ſic quilibet illoꝝ p̄mo ſenſibile
attingit recto intuitu, ſecūdario ac reflexe nō ſe, nec potē
tiā, ſed opationē ppriam attingit, ⁊ hoc habēs ab immate

rialitate ſubiecti.ſ.rõnalis aīe,⁊ ab eleuatione eoꝝ ſupra mām:vt Jāblicus dicit. ¶ Tūc ad argumēta. Ad pmū dicēdum ſenſum humanū poſſe capi pro ſenſorio,⁊ pro potētia rõnalis aīe. pmo modo māle eſt,⁊ proculdubio tm̄ recipit:⁊ nullo modo cõuertit ſe,ſi capiē pro vtute illa,ſic ꝑpter nobilitatē ſubiecti.ſ.aīe:ꝯuertit ſe tm̄ vſqꝫ in opus,nõ vltra ꝑpter vſum organi:vt Auicē.inqt. ¶ Ad 2m,ſi loqmur pmo modo,vbum id verū eſt. Si 2o modo in hoīs ſenſibus peccat,qcqd ſit in brutalib⁹. ¶ Ad 3m Simplicius,vult ꝙ idē vitale agere in ſe actione iudicatiua nihil ꝓhibet.ſenſoriū enim recipit pmo,ſenſus aūt diiudicat. ¶ Ad pmū Joā.patet ſol.nõ enim opatio altera ſenſatione ꝑcipitur,cū recte ꝑcipitur,ſed reflexe. eēt aūt verū quādo cõprehēſione recta id fieret. ¶ Ad 2m ꝯſequētiā negamus.ſenſatio enim eſt ibi realiter,nec oportet vt ſit ibi ſpūalr:niſi cõprehēſa eſſet per ſe recte. ¶ Per idem ad 3m.recta enim apphēſione nõ niſi ſenſilia ꝓpria:ac cõia ſentit,ſed reflexa etiam aliqđ ꝑcipit,qđ nõ illoꝝ eſt aliqđ. ¶ Per idē ad 4m.omne enim qđ recte a viſu ꝑcipitur in viſum agit.ſed qđ reflexe nõ oportet. ¶ Ad verbū Ariſto.i.dictū in parte ambigua. Preterea vult ꝙ viſus nõ videat ꝑpter ſe videre,⁊ h eſt ita,⁊ per hoc differt a ſenſu cõi qui ſentit,quoniā ſe,⁊ alia ſentit. Amplius id dictū eſt de viſu vliter.loqmur aūt nos de viſu humano. ¶ Ad pm Junioꝝ patet ſolutio.ꝯſequētia enim nulla eſt.dictū aūt eoꝝ ad eam verificaē de ꝑceptione recta ac ꝑfecta,aliter nõ. ¶ Ad 2m puerile eſt.nota enim vbalis non ꝯiungitur:niſi in cogitatiua ſm Auer. vel opus eſt intellect⁹ ſm nos.id ergo nihil eſt. ¶ Ad 3m patet ſolutio.id verbū intelligiē in apphēſione recta.ſed reflexa põt ſenſus ſentire etiam ſenſile ſupra ſe poſitū,⁊ ſic patet quid dicēdum in hoc ꝓblemate.

¶ Eadem eſt:⁊ in caeteris ſenſibus ac ſenſibilibus/ratio.atqꝫ vt actio paſſioqꝫ non in agēte eſt/ſed in eo qđ patitur: ſic ⁊ ipſius ſenſibilis actio in ipſo eſt ſenſitiuo. Sed in quibuſdam nomina quoqꝫ ſunt poſita/vt ſonatio ac auditio:in quibuſdā aūt caret alterū noīe.operatio enim viſus/viſio dicit:at coloris/nomine vacat.operatio ꝑterea guſtus/guſtatio dicit:at ſaporis/nomen non habet.

¶ Eadem aūt ratio:⁊ in alijs ſenſibus,⁊ ſenſibilibus.ſicut enim actio ⁊ paſſio in patiēte eſt,ſed nõ in agēte:ſic ⁊ ipſius ſenſibilis act⁹ in ipſo ſenſitiuo exiſtit. Sꝫ in quibuſdā quidem:etiā nominata ſunt,vt ſonatio ⁊ auditio.in quibuſdā autē:innominatū eſt alteꝝ. actus enim viſus,viſio dicit:coloris vo,innominatū eſt. ⁊ guſtatiui,guſtatio:ſaporis autem,innominatum eſt.

Coll.text⁹ cõn 140. ¶ Cum ꝑticularē ꝯcluſit ꝯcluſionē,nūc vniuerſaliẓat eā,⁊ hoc Auer.inqt. Et iſte idē ſermo quē diximus in ſono ⁊ auditu.ſ.ꝙ actio eoꝝ eſt in patiēte,⁊ ꝙ idē fuit actus vtriuſqꝫ,eſt de alijs ſenſibus. Inquit. Eadē autē ratio in alijs ſenſibus ⁊ ſenſilib⁹ eſt.⁊ hoc vificat per ꝓpoſitionē vlem acceptā a phyſicę auſcultationis 3o,⁊ inqt. Sicut enim actio ⁊ paſſio in patiēte,⁊ nõ in agente,ſic ſenſilis actus,⁊ ſenſitiui in ſenſitiuo. ¶ Circa hoc inqt Auer. Cum ſenſilia ſint virtutes agētes,ſenſus aūt agētes ⁊ patiētes,primū aūt ſentiēs eſt patiens tm̄. Sunt qdā qui hūc Auer.locum intelligūt ſic,ꝙ ſenſilia.i.obiecta foriſeca ſunt vtutes agētes tm̄.i.tm̄ cauſantia ⁊ efficiētia ſenſus.i.potētias ſenſibiles.virtutes vo ſenſibiles agētes ⁊ patiētes,agentes ꝓut actuatę ſunt a ſenſilibus in ſenſum cõmunē,patiētes vt ſpēs recipiūt.primū aūt ſentiēs eſt patiēs tm̄,⁊ intelligūt per pmū ſentiēs cõmunē ſenſum, quēadmodū Ariſto.in toto libro fere de ſomno cõſueuit accipe. ¶ Sed hi errāt,quoniā ſi per primū ſentiēs cõmunē ſubaudiūt ſenſum,ꝓculdubio ille non tm̄ mouetur quin moueat.ea enī cõparatione hic ſenſus ad imaginatiuā cõparatur,qua exteriores ad eum,vt Ariſt.dicit,ac Auer.in paraphraſi de ſenſu ⁊ ſenſato ait. ¶ Ideo iuxta Simplicij mētem,a qua nõ reputo Auerroim recedere,dicerē per pmas virtutes agētes ſenſilia Auerroim intelligē,per agētes ⁊ patiētes potētias ipſas iudicatiuas intelligit.ſunt enim patiētes:ꝓut a ſenſilibus formas ſuſcipiūt,ſunt quoqꝫ actiue:ꝓut de actionibus proprijs iudicāt. Per primū autē ſentiēs ſenſoriū intelligit ſenſuū exterioꝝ,quod(vt Simpl.ſupius dixit)tm̄ ſuſceptiuū eſt cū medio.ſ.cõicans in recipiēdo:vt diximus,⁊ ex hac expõne ſeqtur qđ diximus ſupius.ſ.ſenſus iudicare ꝓpas opationes. ¶ Et qꝛ hoc latet.ſ.intēdit Auer. ꝙ in qbuſdā nomē actionis repitur diuerſū a noīe paſſionis:vt auditio ⁊ ſonatio,in qbuſdā nõ.ſed nomē alterius eſt tm̄.ſ.ſuſceptiui,lꝫ ſit in figura actiui:vt viſio,quę ſm rem paſſio eſt,lꝫ ſit in figura actionis. Cuius rõnem reddit.d. Actio enim ſui ſenſilis:qđ eſt color caret noīe in gręca lingua. ¶ Et dico ꝙ in arabica. Perſoluit Auer. quādam.q.dixit enim tria.ſ.ſenſilia,ſenſus,⁊ primū ſentiēs.ſenſilia qdē agere in ſenſus,ſenſus quoqꝫ,tum pati,tum agere,ſed primū ſentiēs pati tm̄.habemus ne noīa actionū ſenſuum in pmū ſentiēs in arabica lingua. Hęc quidē eſt.q.rn̄det,⁊ inqt,ꝙ in arabica actiones habitiuū ſenſuū.i.potētiaꝝ ſenſitiuaꝝ ꝓuenientiū.i.agētiū actionem,quę ꝓuenit eis a ſenſilib⁹ in pmas vtutes ſentiētes:id eſt in ſenſoria,nõ videnē hic noīa in aliquo idiomate. Cuius rõnē dicit,cum hoc nõ ſciaē a vulgo,qm̄ hęc nõ cõprehēdiē a ſenſu in pmo aſpectu,⁊ ideo nõ pñt ſciri a vulgo,qui tm̄ ſenſum ſeqtur.⁊ qꝛ non cõprehēdiē a vulgo,ideo caret noīe,qm̄ loquēdum vt plures.verū Simplicius appellat illā actionē ſenſuum in ſenſoria iudiciū,⁊ hęc appellatio nõ ꝑcipitur a vulgo. ¶ Qđ ponitur in reliquo textus Ariſt.manifeſtū eſt per ſe.

¶ Haec cū ita ſint/atqꝫ vnus act⁹ rei ſenſibilis ſenſitiuiqꝫ ſit/quāuis diuerſas habeat rationes ſicuti diximus:neceſſe eſt ſimul corrūpanē/ſimulqꝫ ſint ſalua auditus ac ſonus/qui hoc modo dicunē.⁊ ſapor itidē ⁊ guſtus:caeteraqꝫ ſilr. At ea quae dicuntur potētia:nõ hāc ipſam ꝑfecto nečio ſubeūt legē.

¶ Quoniam aūt vnus quidē eſt actus ſenſibilis ⁊ ſenſitiui,eſſe autē alterum:neceſſe eſt ſimul corrūpi ⁊ ſaluari ſic dictū auditū,atqꝫ ſonum. ⁊ ſaporē igitur ⁊ guſtū:⁊ alia ſilr. Dicta aūt ſm potētiam:nõ neceſſe eſt.

¶ Forte ꝙ hoc induciē tanꝗ̄ correlariū,vt Simplicius cõtinuare videē,vel forte melius hic.q.mouet ad dicta, Coll.text⁹ cõn 141.
⁊ ꝑſoluit eam.ibi[Dicta aūt ⁊c.] Põt ergo.q.cõponi hoc modo,ea quoꝝ vnus eſt actus ſm rem,lꝫ ſm rationē diſtent,ſimul permanēt gñanē ⁊ corrūpunē. Et hāc maiorem ſupponit,⁊ accepit minorē.d. Quoniā aūt vnus eſt quidē actus ſenſilis ⁊ ſenſitiui,tametſi eſſe.i.ratio ſit altera. Tūc apponit ꝯcluſionē.d.neceſſe eſt ſenſitiuū ⁊ ſenſile ſimul corrūpi ⁊ ſaluari,ſicut dictū eſt auditū ⁊ ſonū,⁊ humorē.i.ſaporem,⁊ guſtū,⁊ alia ſiliter. ¶ Siquidē igiē hęc tanꝗ̄.q.ſit,ſic dicemus cõcluſionē eſſe falſam,⁊

cōtra ſenſum.nullo enim auditu ente, ꝑculdubio ſonus eſt, ꝛ ſic de alijs.ergo aliqua ꝓpōnum, ꝛ nō maioꝛ, ergo minoꝛ, ꝛ ſic cōtra dicta iam. ¶ Dicta aūt.] Perſoluit.q. ſ.ſermo dict⁹ ſit.q.ſi vō ſit correlariū, limitat id, ꝛ inqt. Dicta aūt ſm po^{am} nō neceſſe eſt. Uult dicere (vt Auer. in calce inuiit cōmēti) ꝙ ſenſile ꝛ ſenſitiuum dupl'r pōt accipi, vno modo actu, alio modo po^a.ſiqdē actu capiā/tur, ſimul ſunt ꝛ nō ſunt.dicta aūt ſm po^{as} nō neceſſe eſt. Et ſic pȝ qōnis ſolutio, vel correlarij moderatio.

¶ Nō recte igiť prioꝛes nāles philoſophi ſentiebāt: qui quidez ſine viſu neqȝ album ullū neqȝ nigrum eſſe dicebāt, neqȝ item ullū ſine guſtu ſaporē. Nam partim recte: partim nō recte cenſebāt.etenim cum dupliciter ſenſus ſenſibileqȝ dicatur, potentia atqȝ actu: in his quidez ſecūdis fit idipſm ſane qȝ dictuȝ eſt, in illis autez primis nō fit, vt luce clarius extat. At illi de hiſce ſimpliciter loquebanť: quae ſimpli/citer non dicuntur.

¶ Sed prioꝛes Phyſiologi, hoc nō bene di/cebāt: qui neqȝ album neqȝ nigrū ſine viſu, neqȝ ſaporez ſine guſtu eſſe opinabanť. Nā ſic quidē dicebāt recte: ſic autez nō recte. du/pliciter eniȝ dicto ſenſu ꝛ ſenſibili, alijs qui/dem ſm potētiam, alijs vō ſm actuȝ: in his quidez accidit qȝ dictum eſt, in alteris autez non accidit. Sed illi ſimpliciter dicebāt: de dictis non ſimpliciter.

Coll. text⁹ cō^{ti} 142^{i}. ¶ Cum pſoluit.q. narrat peccatū antiquoꝝ.ſ. Democriti/coꝝ: vt Simpl. inquit. Ipſi enim ſimpl'r ꝛ abſolute ſine diſſōne cōceſſere, ꝙ ſenſitiuuȝ ꝛ ſenſile ſimul ꝑmanēt ꝛ diſſipātur. ꝛ arguebāt vt Auer. inquit, hoc argumēto in ꝑma figura, quęcūqȝ ſunt relatiua ſimpl'r, ſimul perma/nēt, ꝛ ſimul occidūt: ſed ſenſitiuū ꝛ ſenſile ſimpl'r ꝛ oīno ſunt relatiua, ergo ſimpl'r ꝛ abſolute ſimul ꝑmanēt, ꝛ oc/cidūt. ¶ Sic quidē enim.] Perſoluit.q. ꝛ vt Auer. inqt, qȝ antiq dixerūt eſt, vno modo verū, alio modo nō ve/ruȝ. ¶ Qm̄ ſermo coꝝ in eis: quę ſunt in actu: bn̄ loqui/tur. in eis aūt: quę dicunť in potētia nō ſequiť. error igiť antiquoꝝ fuit in hoc, ꝙ locuti fuerūt abſolute in eo ꝙ in/diget determinatione, ꝛ ſic peccarūt in logica accipiētes multiplex diſtinguēdū: tanq̄ ſimpl'r ꝛ vno modo dictū. ¶ Circa hęc apparet manifeſte veritas ꝓpōnis Ari^{lis}, quā ꝛ in 5° ſuę ſapiētię accepit, ac 2° phyſicę auſcultatio/nis.ſ. ꝙ cauſa in actu, ꝛ effectus in actu ſimul ſunt, ac non ſunt. Per hāc enim verificauit ꝓpoſitionē de ſenſitiuo ꝛ ſenſili. ¶ Sed in hāc ꝓpōnez ſiunt inſtātię, tum de mo/tu ꝛ mouēte, quę nō eodē ſunt inſtāti, tum de ſcito ꝛ ſciē/tia, tum de deo ꝛ effectu dei. ¶ Ideo dixerūt qdaȝ ꝙ in cauſa ꝛ cauſato cōſideramus relationes ipſas, fundamē/ta vt ſtant ſub relationib⁹, fundamēta abſolute, ꝛ funda/mēta vt ſtant ſub relationib⁹ cōparatis ad exiſtiaȝ. Uo/lūt ergo ꝓpōnez eſſe intelligēdā nō de relationib⁹, neqȝ de fundamētis vt ſtant ſub relationib⁹.ſic enim erit ꝛ in cauſa ꝛ cauſato potētia, neqȝ in fundamētis abſolutis.ſic enim nō habēt ſimultatem. Uerificāt ergo ꝓpōnem de fundamētis vt ſtant ſub relationib⁹ cōparatis ad exiſtē/tiam. ¶ Et ꝑculdubio iſti intātum acuerūt mām, ꝙ nec ipſi, nec Ari^{les} intelligūt coꝝ interꝑtationē.ſunt enim hi quēadmodum Pythagorici, qui oīa in mathematicā re/ducunt.ſic ꝛ hi oīa in metaphyſicā, ꝛ maxime in relatio/nes. Ideo videť mihi hāc expōnem eſſe cōtra Ariſtote/lem, quoniā eo modo vult Ariſtoteles cām ꝛ cauſatū ſi/mul eſſe, ꝛ corrūpi, quo pacto vult ea eſſe vnuȝ ſm ſub/iectuȝ, ꝛ diſtam ſm rationē.ſed hoc nō eſt niſi quātuȝ ad fieri, ꝛ nō quātuȝ ad factū, vt iam mōſtratū hic eſt, ergo expoſitio iſta cōtra Ariſtotelē vadit. ¶ Ideo eſt expoſi/tio noui expoſitoris, quę hic accipiť, ꝛ 2° phyſicę auſcul/tationis capite de modis cauſarū, ꝓpōnez Ariſt. eſſe ve/ram in cauſis ꝑticularibus per motū agētibus: quātum ad fieri effectuum, ꝛ nō factum eſſe. Et hoc ꝑfecto pacto diuus Albert⁹ in 2° phyſicę auſcultationis. ꝓpōnem hāc ſubaudit. ꝛ hoc eſt qȝ Themiſtius ſentit in ſcđo phyſicę auſcultationis inqt. Differūt autem hęc inter ſe, ꝙ cauſę quę in actu ſunt: ſimul ſint neceſſe eſt: cum effectibus qui ꝑeant, vt ſecans ſimul cuȝ eo qui ſecať, ꝛ vrens ſimul cuȝ eo qui vritur. cauſę vō quę nō ſunt actu: ſed poteſta/te, nō ſemp ſimul cuȝ rebus effectis habenť. nō enim ſi/mul cum ędibus corrūpiť ędificatoꝛ, neqȝ ſimul cum le/cto faber. eſſe enim poteſtate id nūc appello, qȝ nō ſolū egit, ſed penitus receſſit ab opere ꝛ deſijt agere. Ecce q̄ plane Themiſtius hoc ſentire videť. ¶ Et hic quidē eſt ꝑmus modus reſpōdēdi, ex quo ſolutio cōſtat ad obie/cta ꝑdicta. ¶ Auicēna vō metaphyſicoꝝ princeps in 6° tract. ſuę ſapiētię, ꝓpōnem illā intelligit vl'iter in cauſis ꝑticularibus reſpectu effectuū ꝓprioꝝ ac imediatoꝝ, et ſic nō recipit calūniaȝ, vbi gr̄a, pater cauſa imediata eſt motus ſpermatis in matrice, mot⁹ ille cā eſt quietis eius in eo: quies eius cā eſt formationis fętus: formatio fętus cā eſt inductionis aīę in corpe. pater ergo, ꝛ motus ſper/matis ſimul ſunt: ac occidūt. mot⁹ ſpermatis, ꝛ etiā loca/tio eius in matrice ſimul ſunt: ꝛ occidunt, ꝛ ſic vl'r oīs cā in actu quocūqȝ accepta, cā eſt ſui effect⁹ ꝓprij ac imme/diati, ſimul ꝑmanēs, ꝛ occidēs ſecū. Et hęc qdē interꝑta/tio (vt Auic. ait) nō recipit calūniam. ¶ Sed ad ambas has expōnes obijcio per vbū Auer. in lib. deſtructio de/ſtructionū, vbi gloſans hāc ꝓpōnez inqt. Cauſatū enim ſequiť cām qn̄ cā eſt: modo formę, vel modo finis, ſȝ nō qn̄ eſt cauſa: modo agētis. hn̄ enim pōt inueniri cā agēs ſine ſuo cauſato. Ecce qūo ꝓpōnem illā tn̄ in cā formali ac finali verificauit. ꝛ voluit eā falſam eē in cauſis agē/tibus. ¶ Pōt dici ꝙ Auer. intelligit ꝓpōnez illā in cau/ſis: vt forma, ꝛ vt finis eſſe ſimpl'r: ꝛ vere dictā ſine cōdi/tione, in cauſis agētibus nō eſſe vl'r verā, niſi factis mo/derationibus quas diximus. Et ſic pȝ de hoc.

Tractatu 1°, capite 8°.

Cap. 9°.

Cap. 2°.

Diſput. 5° in ſol. 10. dubij

¶ Cũ ſi vox quaedaȝ cōcentus eſt, vox autez ꝛ audi/tus tum vnū, tum nō vnū, aut nō idem ſunt, ꝛ cōcen/tus eſt ratio: neceſſe eſt ꝛ audituȝ quādam eē ratio/nem. Atqȝ ob idipſum exuperās quodqȝ tam acu/tum q̄ graue: corrūpit auditum atqȝ deuaſtat. ꝛ in ſaporibus: guſtuȝ. ꝛ in coloribus, viſum: id quod ni/mium eſt ſplēdiduȝ ꝛ tenebroſum. ꝛ in odorib⁹: ve/hemens odoꝛ, ſiue dulcis, ſiue amarus. quia ſenſus ipſe: quaedā eſt ratio rata. Quocirca ſenſibiliuȝ ea quae ſincere talia, quaeqȝ ſimplicia ſunt, vt acutuȝ, vel dulce, vel ſalſum: cuȝ reducanť ad rationē ſen/ſui ſunt iocūda. tūc enim: ipſum delectare videntur. Oīno autez ipſum mixtum magis cōcentus eſt: q̄ acutuȝ vel graue. Tactui quoqȝ non calidum ſane ſimplex ac frigidū. ſed id qȝ eſt ad rationē redactū: amicum eſt atqȝ iocūduȝ. enimuero: ſenſus ipſe ra/tio quaedaȝ eſt, vti diximus. ſenſibiliuȝ aūt ea quae exuperant: aut doloꝛem afferunt ipſi, aut tandem ipſum corrumpunt.

¶ Si aūt

¶ Si autez vox quędam ſymphonia eſt, vox aũt ꝛ auditus eſt vt vnum, ꝛ eſt vt nõ vnuz aut idem, ſymphonia autez eſt ratio: neceſſe eſt ꝛ auditum, ratioñe quãdam eſſe. Et propter id: corrumpit vnũquodqȝ excellens ꝛ acutum ꝛ graue, auditum. ſimiliter autem ꝛ in ſaporibus: guſtuz. ꝛ in coloribus viſum: valde fulgidum ꝛ opacum. ꝛ in olfatu: fortis odor ꝛ dulcis ꝛ amarus, tanq̃ȝ ratio quędam ſit ſenſus. Unde ꝛ delectabilia quidez ſunt: cum dicũtur quę ſincera ſunt ꝛ immixta ad rationez, vt acutum aut dulce aut ſalſum. delectabilia enim: tunc. Omnino autez magis qđ mixtum eſt, ſymphonia eſt: quam acutum ꝛ graue. Tactus aũt: calefactibile ꝛ frigefactibile. ſed ſenſus: ratio eſt. excellẽtia aũt: dolore afficiũt, aut corrũpunt.

Coll.text⁹ cõ^{ti} 143. ¶ Continuat hũc textuz Auerrois hoc pacto, cum poſuit ꝙ ſenſus, qui eſt in actu, eſt quoquo modo relatiuus, incepit declarare hoc, ꝛ dare cauſas plurium accidentiuz. ¶ Sed dices, quomodo declarauit ſenſum eẽ relatiuũ. Dicenduz ꝙ hactenus declarauit ꝙ poſito ſenſu in actu ponit̃ ſenſile in actu, ꝛ ecõtra, ꝛ ſic videtur quoquo modo relatiua ſm hãc cõditionem. Et duo nũc proponit facere. ſ. melius declarare hoc quo. ſ. pacto dicat̃ relatiuus, ꝛ dare cauſam accidentiũ pluriũ, quoꝝ vnuz eſt cur corrũpatur a ſenſili, aliud, cur non corrũpatur a ſenſili medio ꝛc. Syllogizat̃ autez Ariſt. vt Auer. vult, ꝛ Simpl. hanc cõcluſionez neceſſe eſt ꝛ auditum ratioñe quãdam eſſe, ꝛ hoc ſyllogiſmo. ſ. cõſtante ex tribus ꝓpoſitionibus in hũc modũ, ſm actum auditus ſm actum eſt vox. ſm actum vox cõſonantia exiſtit. omnis cõſonãtia ꝓportio ꝛ ratio eſt, ſm actum ergo auditus proportio ꝛ ratio eſt, hax primo accepit mediam a ꝑdicato incipiẽs, ꝛ inquit. Si autem ſymphonia vox quędã eſt: id eſt ſi vox quędã eſt cõſonantia, ꝛ dixit, quędam: vt Plutarchus, vt notaret vocem eam, quę ſm actum, cõſonãtiam eſſe. Deinde accepit primã ſub hac forma, ꝛ inquit. Uox autẽ ꝛ auditus eſt ſicut vnuz, ꝛ eſt ſicut non vnũ: aut non idem. vult dicere ſm actũ auditus ſm actuz eſt vox, lȝ auditus potẽtia non ſit vox potẽtia. Tũc accepit ꝛ vltimã, ꝛ inquit. Proportio autez eſt ſymphonia. i. omnis cõſonãtia proportio eſt. qbus dedit ꝛ cõcluſionẽ, ꝛ inquit, neceſſe eſt ꝛ audituz ratioñe quãdam eſſe: id eſt ꝓportionẽ, ꝛ in hunc moduz Auerrois locũ iſtum exponit, ꝛ inquit. Si igitur neumata vel nete ꝯſonãtia in auditu: id eſt admixta: admixtione delectabili fuerit ſonus. vult mediam hoc pacto, ſi ſonus harmonicus ꝯſonãtia eſt, ꝛ ſonus in actu eſt auditus in actu: id eſt ſm actũ. auditus ſm actũ eſt vox, ꝛ fuit prima in ordine Simplicij. Tũc dat vltimam. d. ꝛ cõſonãtia, quę eſt in neumatibus vel nete. i. voce harmonica, non eſt niſi ꝓportio tẽperata inter extrema: ſcilȝ inter ſonum grauem ꝛ acutũ qui dicũtur in reſpectu auditus. Tũc bis accepit ꝯcluſionez, neceſſe eſt vt id tẽperatum exiſtẽs inter ea, quod eſt cõſonãtia, ſit ipſe auditus. cuȝ eſſe auditus in actu nõ eſt niſi in hac ꝓportione, quę eſt tẽperantia. Ecce igitur q̃ȝpulchre hũc locum veteres declarãt, ꝛ ex hoc patet declaratio quare auditus ꝛ vniuerſaliter oĩs ſenſus ſit relatiuus. qđ Auer. exponit. d. Et quia tẽperãs, ꝛ tẽperatuz ſunt relatiua, ꝛ eſſe auditus in actu naturale eſt in ſono tẽperato, contingit ꝙ auditus ꝛ audibile erunt in caplo relationis, ꝛ ſic patet primũ propoſitoꝝ in cõtinuatione cõmẽti. dixit Ariſtoteles in arabica trãſlatione. Neceſſe eſt vt auditus ſit aliqua ꝓportio. Notat Auer. hoc cur dixit aliqua, ꝛ nõ dixit ꝓportio ſimpliciter, ꝛ ratio hęc eſt, quoniã quidaȝ arguũt hoc pacto, nulla ꝓportio agit. ſenſus agit, ergo ſenſus non eſt proportio. perſoluit̃ ſic, ꝙ ſenſus poteſt capi dupliciter. Uno modo vt ꝓportio ꝛ relatio eſt, ꝛ ſic nõ agit, nec patitur. Alio modo vt qualitas eſt, ꝛ ſic agit, vel patitur. ad notandũ ergo ſenſum nõ ſimpliciter eſſe ꝓportionez, dixit aliqua. ¶ Debes ſcire, ꝙ ſenſus põt capi dupliciter. Uno modo pro potẽtia aię, quę eſt naturalis potẽtia: cõſequẽs eſſentiaȝ animę, ꝛ ſic eſt in caplo qualitatis. Alio modo pro ꝓportione qualitatum cõponentiũ organuz, ꝛ ſic eſt relatio. primo modo agit. ſecũdo modo nõ, ꝛ ſic patet verbũ Auerrois. quo ergo pacto ſenſus ſit in capitulo relationis iã patet. ¶ Et ꝓpter id. Cum cõpleuit declarationẽ quomodo ſenſus eſt relatio, nũc vult dare cauſam quorũdam accidẽtiũ, ſcilȝ cur corrũpitur a quodam ſenſili, ꝛ cur nõ ab alio. ¶ Auerrois breuiter inq̃t. Et cauſa in hoc eſt, quia eſſe ſenſus nãliter eſt in proportione tẽperata, ꝛ cum illa ꝓportio fuerit corrupta, corrũpit̃ ſenſus: id eſt ſenſoriũ. cum iſta ꝓportio ſit forma ſenſus: id eſt ſenſorij, quẽadmoduz ſanitas eſt in ꝓportione terminata iter quattuor qualitates, ꝛ cuȝ illa ꝓportio fuerit corrupta, corrũpitur ſanitas, cum forma ſanitatis cõſiſtat in hac ꝓportione tẽperata. quia igitur ſenſile excellens ſoluit huiuſmodi ꝓportionez, ꝛ ſenſum, ac ſenſoriũ diſſipabit. Et ſic ꝯſtat ꝑmum accidẽs ſenſus. Et per idez ꝯſtat, cur ſenſus delectet̃ mediocri ac ꝓportionato ſenſili, quoniã vnũqđq; ſuo ſimili gaudet, ac ab eo ꝑficitur, et totum reſiduum textus, ac cõmenti conſtat.

¶ Unuſquiſq; igitur ſenſus: vt saepe diximus, ſenſibilis eſt obiecti. eſtq; in inſtrumẽto ſuo ea ratione, qua illud ſenſus eſt inſtrumẽtum: ꝛ differẽtias ſenſibiles obiecti ſui diſcernit. vt album quidem ꝛ nigrum, viſus: dulce autez ꝛ amarum, guſtus. ꝛ caeteri ſimiliter ſenſus.

¶ Unuſquiſqȝ igitur ſenſus: ſubiecti ſenſibilis eſt. ineſtqȝ in ſenſorio inquantum ſenſorium: ꝛ diſcernit ſubiecti ſenſibilis differentias. vt album quidez ꝛ nigrum, viſus: dulce ꝟo ꝛ amarum, guſtus. ſimiliter autem ſe habet hoc: ꝛ in alijs.

¶ Quinq; quę fecerat Ariſtoteles, Auerrois hac in parte repetit, ꝛ inquit. Et cum hęc fecit, reuerſus eſt ad illã eãdem ꝑſcrutationẽ: ſcilȝ qa vult in cõmunez ſenſum aſcẽdere, qui vnus eſt oĩum ſenſiliũ, ꝛ inquit. Unuſq̃ſq; quidez igitur ſenſus, qui eſt in ſenſitiuo inquãtum ſenſitiuũ, eſt ſubiecti ſenſilis, ſcilȝ iudicatiue ꝛ ſenſitiue. ꝛ illa particula igit̃ nota eſt cõtinuationis ad ꝑcedens. dixit In quãtum ſenſitiuũ. vt Simplicius inquit, quoniã ſenſus eſt in organo: nõ quidẽ abſolute, ſed inquãtum animatũ anima ſenſitiua. vt ſuꝑioribus, ſcilȝ capitibus tactuz eſt. ¶ Et diſcernit. Primo ergo iudicatiue ꝛ ſenſitiue ſenſus eſt ſubiecti: vt dixit. Apponit ꝛ nũc cuius eſt ſecũdo, ꝛ inquit, ꝛ diſcernit ſubiecti ſenſilis differentias, qđ exẽplo mõſtrat, ꝛ patet. ¶ Et debes ſcire, vt ex Simplicij verbis colligit̃, ꝙ ſenſus nõ ſentit niſi vnum, quoniã ſentire in pati: ꝛ moueri ꝯſiſtit. nihil autez patitur ac mouet̃ niſi ab vno ꝑmo ꝛ per ſe, et hoc ineſt ꝑmo ſenſui iudica- Coll.text⁹ cõ^{ti} 144.

re vero pōt plura, quoniā iudicare ⁊ agere eſt quodāmodo, ⁊ agere pōt eſſe ab vno in plura. Et ideo hęc duo tangēs primo dixit ſenſum vnius eſſe ſubiecti. Secūdo ipm differētiaȝ pluriū diſcernere, qđ ad iudiciū referē. ❡ Sed cur obiectū ſenſus ſubiectū dicatur ab Ariſtotele, nouus Expoſitor duas reddit cauſas. Tum ſcilȝ quoniam iudicio ſubſtat ipſius ſenſus circa ipſum. Tum vero quoniaȝ omne materiale forma eſt reſpectu materialis, cuȝ obiectum mālius ſit ſenſu, eo fit vt ſubiectū dicatur reſpectu ſenſus. ❡ Melius aūt eſt (vt Auerrois Simplicius exponere videē) dicere ꝙ per ſubiectū nō obiectuȝ intelligat, ſed ſubiectū obiecti. obiectū eniȝ viſus eſt color, ſubiectum corpus vel coloratū. Dic igiē per ſubiectū Ariſt. non obiectuȝ. id eſt formā ſenſilem accepit, ſed cōgregatuȝ ſubiectū eius: ſcilȝ coloratū, ⁊ hoc lrē cōſonat. Inquit enim vt album quidē ⁊ nigruȝ viſus, quę differētię ſunt corporis colorati. dulce vero ⁊ amaruȝ guſtus, quę differētię ſunt corpis mixti. ❡ Ambigunt veteres ſi viſus percipit differētiā albi atq̄ȝ nigri, ergo differētia coꝝ eſt ſenſilis. omne vero ſenſile eſt, aut per accidēs, aut per ſe proprium, aut per ſe cōmune: vt ſuo loco expoſuimus. differētia quidē illa, ſi ſenſilis eſt, per accidēs procul dubio erit: vel ſicut callias, vł ſicut dulce: vt ſuperius diximus. ſi ſicut callias, tūc per ſe ſentiretur a ſenſu iteriori, vel ab intellectu, ɔtra Ariſtotelē, ⁊ Auerroim, ⁊ Simpliciū. ſi vt dulce, tūc per ſe ab altero ſenſu cōprehēditur, qđ diſplicet Ariſtoteli. qđ vero nec ſenſilis ſit per ſe primo, nec per ſe cōmuniter manifeſtū eſt oībus. differētia ergo non ſenſilis. ❡ Ad hoc ſolutio eſt veterū ꝙ differētia albi ⁊ nigri ſenſilis eſt per accidēs vt callias, ⁊ per ſe ⁊ primo ab intellectu cōprehēditur, nec hoc cōtra Ariſtotelē, vel aliqueȝ videē eſſe: quēadmoduȝ enim callias ſentiē mediāte colore, ſic ⁊ differētia mediātibus albo ⁊ nigro. reſpectꝰ tamen ille per ſe percipitur ab itellectu. vel ſub alijs verbis differētia illa poteſt capi pro reſpectu formaliter, ⁊ ſic dictum eorū eſt verum, vel pro ſubiectis differētibus, ⁊ ſic verbum Ariſtotelis verificatur.

❡ At enim cum albū ⁊ dulce, ⁊ ſingula ſenſibiliū ad ſingula nimirum aliquo comparemus ac diſcernamus ⁊ ſentiamus differre; neceſſe eſt idipm profecto fieri ſenſu. quippe cum: illa ſenſibilia ſunt.

❡ Quoniam aūt ⁊ album ⁊ dulce ⁊ vnumquodq̄ȝ ſenſibiliū ad vnūquodq̄ȝ diſcernimus quodam, ⁊ ſentimus ꝙ differunt: neceſſe eſt vtiq̄ȝ ſenſu. ſenſibilia enim ſunt.

Collect. textꝰ cōm. 145. ❡ Syllogiȝat Ariſto. hoc pacto, quęcūq̄ȝ ſenſilia nos diſcernimus quo ad ɔueniētiam ac differētiaȝ, quodā ſenſu neceſſe eſt a nobis ea diſcerni. Et hāc maiorem in vltimo accepit: ⁊ nō totā. Tūc accepit ⁊ minorē, ⁊ inqt. Quoniā aūt ⁊ albū ⁊ dulce, ⁊ vnūquodq̄ȝ ſenſiliū ad vnūquodq̄ȝ cōparantis: ſm differētiaȝ ⁊ ɔueniētiā, diſcernimus quoddā, ⁊ ſentimus ꝙ differūt, ⁊ hęc minor eſt. Tūc ɔ̄neȝ dedit. d. Neceſſe eſt igiē ſenſu ſup. ea diſcerni a nobis. Cuius ⁊ maiorē innuit breuiter. d. Senſilia enim ſunt. fuit autē hoc neceſſariū precedere inuētioneȝ ſenſus cōmunis, quoniā antiqui vt Democritici, ⁊ alij differētiaȝ diuerſoꝝ ſenſiliū percipi ab intellectu ſolo dixerūt, ⁊ ſic via dicēda tollereē. ❡ Sed hec in parte inqt Auer. ⁊ cum fecerimus cōparationem inter ea adinuicē: apparet quidē ꝙ ɔſequiē ex hoc ſermone id qđ a principio dictuȝ eſt, ⁊ eſt ꝙ virtus quę diiudicat albuȝ aliud eſſe a nigro: eſt aliud a virtute viſus, quēadmodū virtus: quę iudicat ipm videre, videtur alia a virtute ſenſibili. differētia enim iter ſenſilia eſt ſenſilis. Sed hoc ad duo videē ɔtrariari, primo ꝙ viſus noſter percipiat albi ⁊ nigri differētiam qđ ɔtra cōmētum habitum opponit. ❡ Secūdo quoniā inquit operationeȝ viſibileȝ iudicari alia virtute q̄ȝ viſu: cōtra ſupius cōmēta, ſcilȝ. 138. ⁊. 139. ideo hęc intelligēda ſunt hoc pacto, vt non legātur cum precisione, ſcilȝ ꝙ virtus iudicās differētiaȝ albi ⁊ nigri: ſit tm̄ alia a viſu: ſic ꝙ viſus nō. ſed legatur indefinite, ⁊ ſic ſm verbū auditur, ⁊ tūc locus ɔtradictionis tollitur. Uel intelligo ꝙ differentia illa formaliter altera virtute q̄ȝ viſu comprehēditur: vt diximus, et ꝙ operatio iudiceē ab altera virtute q̄ȝ viſu iudicio cōpleto: vt ſtatim dicemus.

❡ Quo patet: carnem vltimuȝ inſtrumētum ſenſus non eſſe. naȝ neceſſe eēt id quod diſcernit: tangēdo diſcernere. Fieri igitur nō pōt vt ſeparatis diſcernatur dulce diuerſum eſſe ab albo: ſed vni cuipiam ambo nota eſſe oportet. illo nāq̄ȝ modo ſane pateret inter ſeſe illa differre: etiam ſi alterū ego alterū tu ſentires. Unum igitur dicat oportet: diuerſa eſſe dulce ac albuȝ. Dicit igitur idem quare vt dicit: ſic ⁊ intelligit atq̄ȝ ſentit. Patet ergo: fieri nō poſſe vt ſeparatis ſeparata diiudicētur. At hinc patet: neq̄ȝ fieri poſſe vt ſeparato in tēpore diſcernātur. Nam vt idem aliud eſſe bonum ac maluȝ dicit: ſic quādo alteruȝ dicit aliud eſſe tūc ⁊ alterū etiam dicit. atq̄ȝ dico quādo: non per accidēs. veluti nūc dico quippiam aliud eſſe: non tamē dico illud nūc aliud eſſe. ſed hoc pacto nūc dicit: vt dicat ⁊ nūc illud eſſe. ſimul igitur dicit. Quo fit: vt inſeparabile ⁊ in inſeparabili tempore ſeparata diſcernat.

❡ Quo ⁊ manifeſtuȝ eſt: ꝙ caro nō eſt vltimum ſenſoriū. neceſſe enim eſſet: diſcernēs, diſcernere tangēdo ipſuȝ. Neq̄ȝ itaq̄ȝ ſeparatis ɔtingit diſcernere diſcernens qđ aliud ſit dulce ab albo: ſed opȝ aliquo vno vtraq̄ȝ manifeſta eſſe. ſic enim, ⁊ ſi hoc quideȝ ego, illud auteȝ tu ſentires: manifeſtū vtiq̄ȝ eſſet qđ alia abinuicem ſunt. Oportet autē vnuȝ dicere: quod aliud. aliud eniȝ dulce ab albo. Dicit ergo idem. Quare vt dicit: ſic ⁊ intelligit, ⁊ ſentit. Quod igitur nō poſſibile ſit ſeparatis diiudicare ſeparata: palam eſt. Quod autem neq̄ȝ in ſeparato cōtingit tempore: hinc. Ut enim idem dicit, ꝙ aliud bonum ⁊ malū: ſic ⁊ quādo alterum dicit ꝙ aliud, tūc ⁊ alterū. nō ſm accidens: ipſum quādo (dico autem: vt nūc dico ꝙ aliud, non tm̄ ꝙ nūc aliud) ſed ſic dicit: ⁊ nūc, ⁊ ꝙ nūc. ſimul ergo. Quare: inſeparabile, ⁊ in inſeparabili tēpore.

❡ Eo accepto, Ariſto. nūc ad ſenſum cōmuneȝ ſe ɔuertit, ⁊ oſtēdit ipſum eſſe, ⁊ propter quā cauſam ipſe eſt. Et hęc quideȝ ratio ſm Auerroim videē formāda hoc pacto, aut ſcilȝ ſenſu exteriori differētias oīum ſenſilium diiudicamus, aut quodā altero eis oībus cōmuni. ſi exteriori, vel vno, vel pluribus ſeparatis, nō vno. Siquidē eniȝ vno, ille maxime eſſet tactus, qui fundamētum alioꝝ exiſtit. ſed ꝙ per tactū id fieri nequit. oſtēdit quoniā id fieri nō Collect. textꝰ cōm. 146.

pōtnisi

pōt:niſi tangēdo,hoc aūt impoſſibile.ego enī3 iudico al-
bu3,⁊ dulce,⁊ nō tactu ac tangēdo,tactu ergo fieri neq3
⁊ ſic nec alio quouis alioꝝ.q° v° nec pluribus ⁊ ſepara-
tis,oſtēdu.cēt.n.ac ſi ego albū,tu v° dulce ſentires,quo
pacto dīiam nemo nr̄m cognoſceret,ḡ nec ſeparatis.Si
igit̄ ſenſu vno quouis exteriori dīię eoꝝ nō percipiunt̄,
nec plibus,relinquit̄ ꝙ ſenſu quodā oibus pfecto cōi,⁊
ſic p3 ſimul ⁊ ſenſu3 cōe3 eſſe,⁊ neceſſitas eius. ¶ Et in
hūc modū Auer.videt̄ hūc locū interpretari,nec pfecto
expoſitio hęc incōſona eſt lrę. ¶ Simplicius aūt primā
partē lrę exponēs inqt. Per carne3 Ariſtotelē nō ſenſo-
riu3 tactus tm̄ intelligere,ſed vniuerſal'r corpus ⁊ orga-
num indifferēter omniū ſenſuū.Accepit aūt carnem pro
omni corpore ac omni ſenſorio:vt ipſe ait. Quonia3 igit̄
(vt inquit)duoꝝ quorūdam ac pluriū diſcrimen cogno-
ſcēs,duo vel oia ſimul cognoſcit,⁊ nō alia,atq3 alia par-
te,ſed indiuiſibili vna.palam ꝙ corpus nō eſt vltimum
iudicās.corpus enim tangēs iudicat hoc eſt vnicuiq3 ſen-
ſili ſm̄ differētes accidēs partes,vt tangētia,quę tāgūt,
iudicant ſm̄ vniuſcuiuſq3 partis adiectionē id ſolum,et
ſic quātum ad primā partē Simplicij expoſitio diſcre-
pat ab expoſitione Auerrois . Tu v° ſm̄ expoſitionem
Auerrois legas textū,quoniā patet. ¶ Q3 autē3 neq3 in
ſeparato hinc patet.] Oſtēdit iudicium ſenſus cōmunis
fieri in indiuiſibili mēſura,⁊ inquit. Q3 aūt neq3 in ſepa-
rato,id eſt diuiſibili tēpore iudiciu3 cōmunis fiat ſenſus
de ſenſilibus ab hinc patet,⁊ videt̄ ꝙ Ariſto.arguat lo-
co a ſimili ſm̄ Auerroim hoc pacto,ſicut dicēs bonū al-
terum eſſe a malo ſe habet ad illa in vno ⁊ eode3 inſtāti,
ſic iudicans dulce alterū ab albo ſe habet in vno inſtāti.
Sed dicēs bonu3 alterū eſſe a malo dicit ⁊ malū eſſe al-
terum a bono eodē inſtāti,ergo ⁊ iudicās album alteru3
eſſe a dulci ⁊ eodē inſtāti iudicabit dulce alterū ab albo,
cuius rationē dicit Auerrois,cum alietas ſit aliqua rela-
tio,⁊ relatiua inſimul exiſtūt in actu.⁊ hoc ait Ari.o.Si-
cut enim ide3 dicit,⁊ eodē inſtāti,ꝙ alterū bonum ⁊ ma
lum,ſic ⁊ quādo alteꝝ dicit aliud eſſe.nūc ⁊ alterū etiam
dicit.quaſi velit ꝙ vno inſtāti aliquis dicat alterū bonu3
a malo,⁊ econtra. Sed obycies.nam hęc quidē vera eſt
locutio,alteru3 homo a chimera,nō tamē eo nūc verum
chimera altera ab hoie . Dicēdu3 verbū Ariſtotelis eſſe
intelligēdu3 in entibus poteſtatiuis:⁊ actu entibus,⁊ nō
aliter. ¶ Nō ſm̄ accidēs.] vt Simplicius ait,diuerſum
eſt per ſe.a.ſm̄ accidēs,⁊ in entibus,⁊ in cauſis:vt in na-
turali auſcultatione dictu3 eſt,⁊ nūc quidē,⁊ de nūc qui-
de3 facto nauali pręlio,⁊ nūc dicto ſm̄ ambo per ſe prę-
dicatur.ſi v° prius factū nūc dicatur per ſe quidē vt di-
cto nūc prędicatur,de nauali v° ipſo pręlio ſm̄ accidēs
prędicat̄.nō enim vt facto nunc:ſed vt dicto nūc.poteſt
ergo eſſe.q.quādo ſenſus iudicat ſenſiliu3 diuerſitatē,an
ſit quādo per accidens,an per ſe,⁊ hoc remouet Ariſto-
teles,⁊ inquit. Nō dico autem ipm̄ ſm̄ accidēs,puta ve-
lut nūc dico quoniā alteru3,nō tamē quoniā nūc,ſed ſic
dic ⁊ nūc,quoniā nūc,quoniā ſenſus nō prioru3 vel futu
rorum(vt Simplicius inquit)cognitiuus:ſed pręſentiū
ſemp.qn̄ igit̄ inquit diuerſitatē ſenſiliu3,hoc eſt qn̄ iudi-
cat,⁊ vt nūc exiſte3 iudicat,vt nō ſm̄ accidēs de ſenſiliū
diuerſitate inter ſe nunc pdicet̄,qm̄ nūc iudicat̄:ſed ⁊ de
ipſa per ſe.In intētione.n.ſm̄ accidēs,⁊ in hūc modum ⁊
Auer.exponit. Eſt ḡ ſol.q.ꝙ nūc pdicans,vel qn̄ de ipſo
iudicio nō eſt per accn̄s:ſed per ſe,reliquum p3.

¶ At v° fieri non pōt:vt ſimul idem ea ratione qua
indiuiſibile eſt,⁊ in indiuiſibili tēpore,motibus cō-
trarijs moueatur . At dulce quidem,ſic mouet ſen-
ſum ac intellectū:amarum autem,cōtrario modo.⁊
albu3,itidem diuerſo.Eſtne igitur qd̄ diſcernit:in-
diuiſibile quidem numero ſeparatu3 autem ratio-
ne:Partim igit̄ vt diuiſibile,res ſentit diuiſas:par-
tim vt indiuiſibile.nam ratione quidē,diuiſibile:lo
co aūt atq3 numero,indiuiſibile eſt.

¶ At v° impoſſibile eſt:ſimul ſm̄ cōtrarios
motus moueri idem quatenus indiuiſibile,
⁊ in indiuiſibili tempore. Si enim dulce:ſic
mouet ſenſum aut intellectū.amarum autē,
contrario modo.⁊ album aliter. Ergone ſi-
mul quide3 ⁊ numero indiuiſibile ⁊ inſepa-
rabile,qd̄ iudicat:ipſo eſſe autem ſeparatū:
Eſt igitur quodāmodo vt quatenus diuiſi-
bile diuiſa ſentiat:eſt autē vt quatenus indi-
uiſibile.ipſo eſſe enim diuiſibile eſt:loco aūt
⁊ numero indiuiſibile.

¶ Hūc locu3 Simplicius ſic interpretat̄,cum oſtēdit ꝙ
vnū iudicās plura:nō ſm̄ aliam ⁊ aliā partem,ſed vt in-
diuiſibile:⁊ ſimul quādo inter ſe ipſoꝝ diſcernat dīiam,
idcirco ꝯſequēter oſtenſis,ꝙ non paſſio,nec motus ſen-
ſuu3 iudiciū,ſed actus ⁊ pfectio intrinſecus excitata,de-
mōſtrat. ¶ Syllogiȝat̄ aūt Ariſtoteles hāc ꝯcluſionem
hoc pacto,pati ꝯtrarias paſſiones,vel trāſmutari in op-
poſita ſimul impoſſibile,quoniā(vt Simpl.inqt)repu-
gnās ⁊ impeditiua ⁊ corruptiua qualitas in paſſionibus
ac trāſmutationibus,⁊ ſic patet hęc ꝓpoſitio.Tunc acci-
pit̄ 2ª iudicare ſimul a ſeipſo ſm̄ differentes rōnes in ſe-
ipſo ꝯtraria nō impoſſibile,quonia3(vt Simpl.inquit)
nō eſt repugnās eiuſmodi qualitas,quādo circa diūa ſu-
ſcipiētia cōtrarias actiones fiat,vt ignis ſimul qdem in-
durat cenum,⁊ emollit ceram,⁊ ſenſus ſimul albū char-
tę,⁊ nigrum lraꝝ indicat. Hic ſequit̄ in ſecūda figura ꝙ
illud iudicium ſenſuū,neq3 motus,neq3 paſſio vel forin-
ſecus admiſſio. Huius accepit maiorem pmo.2ª ibi[Si
enim dulce]corrigit vim minoris. ¶ Utrū igit̄.] Simpli
cius,vt ſupra ſequēs expōnem ſua3,inquit,cum putauit
ide3 manēs indiuiſibile nunq̄3 moueri ꝯtrarijs motib⁹,
vel pati oppoſitas paſſiones,dubitat nūc:poſito ꝙ iudi-
cium ſit paſſio ⁊ motus,vtrum ꝙ iudicat ſimul quidē ⁊
numero indiuiſibile ⁊ inſeparabile ſm̄ eſſe.i.rōne3 ſepa
ratu3. ¶ Eſt igit̄.] Hic ridet,q̄uis igitur paſſio motus
iudicium ſit,nō impedit̄ iudicās ſimul ꝯtraria iudicare,
qm̄ rōne erat diuiſibile ſm̄ differentes iudicans rōnes,
loco qdē ac numero indiuiſibile exiſtēs,⁊ hęc eſt Sim-
plicij huius capli cōmētario:vt vides. ¶ Sed pace ſua,
ſi Ari^les ſuperiori parte.q.mouit an ſenſatio pati:⁊ moueri
ſit,⁊ ſoluit ꝙ vno modo ſic.ſ.pati perfectiue,alio modo
nō.ſ.corruptiue,⁊ hoc vliter erat oibus ſenſibus tam fo-
rinſecis q̄3 intrinſecis,vt etia3 Simpl.dixit,cur ⁊ nūc.q.
eam repetit: Nōne ⁊ ſuperfluus ⁊ ocioſus hac in parte
Ariſtoteles habetur. ¶ Ideo melius cu3 Themiſtio ac
Auerroi,hāc partē interptamur,ꝙ cum Ari^les oſtēdiſſet
iudicās oia ſenſibilia.ſ.ſenſum cōem eſſe ſic,ꝙ quaſi ter-
minauit.q.an ſit,cōſequēs erat ⁊ nūc declarare eius vni-
tate3:ac modū illius.poſt enim eas imediate ſequit̄ vnū:
vt Meta^a dicunt. ¶ Et huiꝰ rōnalis eſt expoſitio.mul-
ti enim ſapiētes ſenſum cōmunē nō differre a ſenſilibus
pticularibus dixere,eo q2 cōe non numerat̄ cum pprio,
quēadmodu3 aial nō ponit in numero cum hoie,ideo ⁊
Ariſt.ambigit,⁊ arguit cōem ſenſum nō eſſe vnu3,⁊ hoc

Coll.text° cō^u 147.

opinetur ꝙ v̓tus p̄mi ſentiētis.i.ſenſus cōmunis melius
eſt vt dicat̄ eſſe vna forma, vt ſolutio ſecūda ait, ⁊ multa
inſtr̄is copulatis cum ea:per quem trāſeunt motus ſenſi-
liū:quouſq; copulētur cum ea.dico inꝙ̄ hoc melius eſſe:
ꝙ̄ dicere ipſam eſſe vnaꝫ ſubto:⁊ multa ſm formas,quę
deſcribunt̄ in ea: vt p̄ma ſolutio dixit. ⁋ Jd enim eſſe.]
Reddit cām huius, ⁊ inqͥt. Jd enim eſſe.i.eſſe vnuꝫ ſm
formā:dignius eſt ei ſm ꝙ eſt iudicans,iſtud aūt ſm ꝙ
eſt recipiēs.i.eſſe plures organice, ⁊ hoc latius exponit, ⁊
inqͥt.Sed tamē cum nō ponimus illic eādeꝫ intētionem
ꝓpter formā.i.cum nō dicimus eum eſſe vnā ſm eēntiā
⁊ formā,nō poſſumus inuenire aliqͩ,per qͦ iudicet di-
uerſa eſſe diuerſa,ideo oportet vt ſit vna forma ad h̄ vt
iudicet. ⁊ hoc ꝓbat. Judiciū enim dignius eſt attribui iſti
potētię ſm ꝙ eſt actus:ꝙ̄ ſm ꝙ eſt potentia.i.materia ⁊
organū,quēadmodū ecōtra,motio eius paſſiua a ſenſili-
bus dignior eſt attribui ei ſm ꝙ eſt recipiēs ſubiectū:ꝙ̄
ſm ꝙ eſt actus.ideo recolligit, ⁊ inqͥt.Eſt eniꝫ apud ipm
(vt videtur)ipſe ſenſus cōis recipiēs ſm ſenſus, ⁊ agens
ſm iudiciū. ⁊ quia recip̄e aliqͩ eſt aliud a iudicare,ideo
hęc duo debēt inueniri in aliquo duob⁹ modis diuerſis.
Dis patet,qualr̄ ſolutio p̄ſens melior eſt ſolone poſita.
⁋ Et nos videmus.] Perſoluit dubiū.poſſet eniꝫ argui
hoc pacto,hęc virtus iudicat intētiones quas ꝓprie reci-
pit, ⁊ p̄uationes.itellectus iudicat intētiones, ⁊ priuatio-
nes,ergo itellectus eſt ſenſus cōis.Argumētū qͣdem pec-
cat in forma, ⁊ in materia.oſtēdit ꝙ peccat in materia, ⁊
inqͥt,ſed differūt in hoc,qͣ iſta v̓tus eſt intētionuꝫ mate-
rialiū.i.eſt v̓tus in materia,illa aūt eſt intētio non mixta
q. de neceſſitate ſenſus cōis. cum mā:vt poſt declarabit̄ . ⁋ Sed de ſenſu cōi ambi-
gētes,p̄mo quęrēdum an ſenſus cōmunis neceſſario po-
nat̄.i.alter a ſenſibus externis.Amplius de eius vnitate
erit ⁊ quęſtio . Rurſuꝫ de eius op̄e.Ultimo ⁊ de eius lo-
co organoq; quęremus. ⁋ Ad p̄mā quęſtionē reſpōdet
Themiſ. pō Themiſtius, ⁊ vult ſenſuꝫ cōem ſolū eſſe in quo oēs alij
idētificātur, ⁊ inqͥt.Ex his quę dicta ſunt iam cōſtare ar-
bitror,neq; viſum in pupilla primū eſſe,neq; audituꝫ in
auribus,neq; guſtuꝫ in lingua.ſed ſenſus ois in p̄ma illa
ſentiēdi vi ſedem hr̄e. ⁋ Et reſpōdet ad quęſtionē ꝯtra
ſe,quoniā qͥs dicet ꝓbatuꝫ eſſe olim numerū ſenſuū eſſe
in qͥnq;.ſoluit,ꝙ ſi quādoq; diximus qͥnq; nobis eſſe ſen
ſus oēs,ex eo accipi volumus qͥnq; inſtrumēta haberi, ⁊
qͥnq; cānaliculos ſenſibus ſpiritibus,quos tanꝙ̄ a fonte
vno per inſtrumēta illa riuatos,qͥnq; ſenſibus natura di-
ſtribuūt. ⁋ Uult ergo Themiſtius ꝙ ſenſus cōis vnus
eſt ſm rem:cum ſenſibus ꝓprijs,diuerſis tamē vtēs or-
ganis,ꝓpter quoꝝ vſum diuerſas ſortitur rōnes.vt eniꝫ
vtit̄ oculo circa viſile,viſus rōneꝫ habet,vt tactorio cir-
ca tactile rōnem ſortitur tactus.ergo vnus eſt ſenſus qui
oēs eſt potētia ⁊ v̓tute. ⁋ Hoc pōt ſic declarari,quoniā
cuius op̄atio ꝯtinet̄ in aliquo, ⁊ eius eēntia in eo ꝯtinebi-
tur,vt Ariſtoteles monſtrauit in aīalibus ſe hr̄e:ſicut in
figuris.ſed op̄ationes oīum ſenſuū exterioꝝ in eo ꝯtinē-
tur:vt Ariſtoteles ait,ergo ꝓculdubio oēs per idētitateꝫ
eſſentialē erūt ille vnus ſenſus. ⁋ Amplius per ſenſum
cōem pōt app̄hēdi omne ſenſile:cuiuſuis ſenſus forēſis,
ergo ocioſi ſunt alij ſenſus ſm rem diſtīcti ab eo. ⁋ Rur-
ſum ſenſus exteriores oēs ꝯtinent̄ in ſenſu cōi:vt Ariſto-
teles dixit,aliter ſenſus hic nō cōmunis diceret̄.vel igit̄
ſenſus cōis totū quoddā eſt coꝝ vniuerſale,vel eſſentia-
le,vel poteſtatiuū.nō vniuerſale,nec eēntiale,ergo pote-
Alia poſitio ſtatiuū, ⁊ ſic v̓tute cōtinebit oēs. ⁋ Altera eſt poſitio cō-
munis.i.ꝙ ſenſus cōmunis eſt v̓tus aīę,per quaꝫ operat̄
aīa op̄atione diuerſa ſm rem ab op̄ationibus ſenſuū ex-
terioꝝ circa obiectū diuerſuꝫ,quę v̓tus diſtinguit̄ ab eis

loco, ⁊ ſubto, ⁊ forma.lꝫ ſit vnibilis eis ſm opus, ⁊ vtat̄
eis ſm op̄ationeꝫ eius tanꝙ̄ famulis. ⁋ Et pro hac pro-
culdubio arguit̄,qꝛ ſicut op̄atio ſenſuuꝫ exterioꝝ ſe ha-
bet ad op̄ationē ſenſus cōis,ſic ⁊ illa ſenſus cōis ad op̄a-
tioneꝫ imaginatiuę:vt Ari[les] dicet.ſed ꝓpter illud ſenſus
cōis ſecernit̄ ab imaginatiua.ita ⁊ ſenſus exteriores a cōi
diſcrepabūt. ⁋ Amplius qͦlibet organuꝫ exterius pōt
recip̄e ſpēm ⁊ actuꝫ a ſenſili,vel igit̄ per ſe,vel per acci-
dēs.nō per accidēs,ergo per ſe, ⁊ h̄ nō niſi potētia,ergo
dabit̄ potētia ꝓpa rñdens ꝓprio organo.poteſt ⁊ induci
Ariſt. ⁊ alij,qͦ nō facio,qꝛ patet. ⁋ Tūc pōt dici ad ar-
gumēta vtriuſq; ptis, ⁊ p̄mo ad p̄[m],ꝙ.i.veruꝫ in op̄atio-
nibus alterius gn̄is,cuiuſmodi nō eſt in ꝓpoſito.cur aūt
hoc ſit ꝯſideret̄. ⁋ Ad 2[m], ⁊ ſi ſenſu cōi app̄hendi poſſit
omne ſenſile,nō tn̄ eodē gradu:vt manifeſtū eſt. ⁋ Ad
3[m] dicēduꝫ ꝙ ꝯtinent̄ in eo ſm excellētiā, ⁊ nō ſm vim
⁊ eēntiā,quēadmodū argētuꝫ in auro. ⁋ Argumēta pro
altera pte nō valēt,qꝛ ſilitudo nō currit:vt dicemus in
loco eius. ⁋ Scdm etiā nō cogit,qꝛ qͦlibet organum
exterius vna v̓tute cōi exit in opus,quę qͣdeꝫ radicaliter
eſt in organo ꝓprio. ⁋ Et ſic de eſſe eius ſit dictū. ⁋ De
vnitate eius qͣdā ſenſere ipm vnū eē ſubto:ac mā,diuer- De vnitate ſenſus cōis.
ſuꝫ ꝟo eē forma ⁊ eēntia,quēadmodū in pomo ſapor ⁊
flauities:vt Auer.dixit.Et hęc qͣdeꝫ fuit p̄ͦ rñſio data ad
qͦneꝫ Ari[lis].hoc pōt argui,qꝛ quot qualitates ſunt,tot
eſſentię ſunt:⁊ formę ſenſitiuę,cum ſenſus cōis plurimę
ſint qualitates,ꝓculdubio ⁊ plures eē debet. ⁋ Ampli⁹
multiplicato vno relatiuoꝝ, ⁊ correlatiuuꝫ eius nūabit̄.
ſed obm ⁊ ſenſus ad aliqͩ dicūtur,ḡ cum obta eius plu-
ra erūt, ⁊ ipſe plures fiet. ⁋ Item nūs po[tē] paſſiuaꝝ eſt
ſm nūm formaꝝ Auer. 12º meta.ſed ſenſus cōis eſt po⁹ Cōm. 11º.
paſſiua, ⁊ per ſenſile actu ſit,ergo tot erūt quot act⁹ alte-
rius rōnis. ⁋ Altera eſt ſolutio Themiſtij hic,et Auer.
ꝙ ſenſus cōis ſm eēntiaꝫ ⁊ formā vnus eſt.i.eſt vna for-
ma, ⁊ vna v̓tus eēntialr̄ ſm rem,plures tn̄ ſubto ⁊ orga-
no, ⁊ hoc Them.exponit per exēpluꝫ de rege, ⁊ tu vide.
Pōt aūt hoc ꝓbari ſic,omne agēs eſt vnū ſm formā.ſed
ſenſus cōis eſt agēs.i.iudicās,ergo vnus ſm for[am], ⁊ qꝛ
patit̄,ergo eſt plures ſm mām, ⁊ hęc fuit poſitio Auer.
⁋ Tūc arg[ta] nihil ſunt.maior enim p̄mi ꝟificat̄ in exte-
riori . Uel dōm ꝙ hoc arguit ipm plures eſſe ſm mām,
⁊ hoc volo . ⁋ Ad 2[m] dōm,ꝙ oīa illa hn̄t rōnem vnius
innoiari. ⁋ Ad 3[m] ⁊ ſi ſint multę op̄ationes,tn̄ rōne vni⁹
formę innoiatę veniūt ⁊c̄. ⁋ De eius op̄e Them.rñdet, De ope ſenſus cōis.
⁊ inqͥt. Hęc qͣdē eſt illa vis qua nos viſu videre, ⁊ auditu
audire ſentimus.eadē eniꝫ po⁹ ꝑcipi actiones ſenſuū ne-
ceſſe eſt,qua dr̄ias actionū ꝑcipimus, ⁊ reliqua. ⁋ Uult
igit̄ Them.opus ſenſus cōis eē multiplex,cōe.i.cuꝫ ſen-
ſibus exterioribus,vt ꝑcip̄e oīa ſenſilia cuiuſcuiq; ſenſus
extrinſeci, ⁊ ꝓpriū, ⁊ hoc multiplex,quoꝝ vnuꝫ eſt ꝑcip̄e
op̄ationes ſenſuū exterioꝝ. Amplius ⁊ dr̄iam op̄ationū
ſenſiliū. Rurſum dr̄iaꝫ ⁊ ꝯueniētiaꝫ iudicare oīum coꝝ.
⁋ Sed hęc poſitio in pte veruꝫ dicit.ſed ꝙ ſenſus exte-
rior ꝓpriā op̄ationē nō iudicet nō tenemus,vt etiā ſupra
ſenſimus ſm mētē oīum fere. ⁋ Erit ḡ opus huius v̓tu-
tis app̄hendꝫ op̄ationes diuerſas diuerſoꝝ ſenſuū, ⁊ ob-
iecta diuerſa diuerſoꝝ . Scdā eſt iudicare de dr̄ia hoꝝ ⁊
ꝯueniētia, ⁊ in his excellit ſenſus exteriores. ⁋ De orga-
no quoq; ſnīa Ari.eſt in liͦ de ſomno ⁊ vigilia, ⁊ in liͦ de
morte ⁊ vita, ⁊ in 3º de ptibus,organū ſenſus cōis eē cor
vltimatū,lꝫ organa manifeſtationis op̄is ſint in cerebro.
⁋ Medici aūt huius oppoſitum ſentiūt:vt Gal.Auic. ⁊
Plato in Tymęo.voluīt enim huius ſenſus organū eē in
cerebro.vtriuſq; partis argumēta nō pono,qꝛ in quo-
dam meo libro appoſui latius,nec coꝝ ꝯſilium. Tu ꝟo

queꝛe iuniores et antiquos in hoc problemate. ꝙ ſenſus cõmunis ſit alter a quinqꝫ, ⁊ quo pacto vnus, et de eius opere, ⁊ organo tanta ſint dicta nunc.

¶ Cum autẽ duabus prĩci differẽtijs maxime diffiniãt aiam motione inqꝫ loco accõmodata, ⁊ intelligendo ⁊ diſcernẽdo ac ſentiẽdo: cõſiderãdum eſt ſi qd interſit inter itelligere ac ſentire. Videtur nãqꝫ tam itelligere ꝙ̃ etiaꝫ ſape: veluti quoddã eſſe ſentire. etenim his vtriſqꝫ: rerum aliquas aia diſcernit atqꝫ cognoſcit. Et veteres: ideꝫ eſſe ſape ſentireqꝫ cenſent. quemadmodum ⁊ Empedocles dixit.

Ad preſens hominũ creſcit ſapientia ſemper. ⁊ alio rurſus in loco.

Hinc: varia his ſemper prudentia ſomnia mõſtrat.
Ideꝫ ⁊ Homerus: his carminibus ſenſiſſe videtur.
Tales nãqꝫ inſunt mentes moꝛtalibus ipſis.
Quales quotidie ſummi fert rectoꝛ olympi.

¶ Qm̃ autẽ duabus differẽtijs diffiniũt maxime aiam, motu ẜm locũ, ⁊ ipſo intelligere ⁊ diſcernere ⁊ ſentire: videt̃ vtiqꝫ itelligere ⁊ ſape velut ſentire quoddã eſſe. In vtriſqꝫ enim his: aia diſcernit ⁊ cognoſcit aliqd eorum que ſunt. Et antiqui, ſape ⁊ ſentire ideꝫ eſſe aiũt: ſicut ⁊ Empedocles dixit, Ad preſens enim ſapientia auget̃ hoibus. ⁊ in alijs. Unde: eis ſemꝑ ⁊ ſapere diuerſa ꝓſtat. Idẽ auteꝫ his vult, ⁊ illud Homeri. Talis enim mens eſt terreſtriuꝫ hominũ: Qualẽ indies inducit pater hominũqꝫ deoꝛũqꝫ.

Coll. text. cõ[n] 150. ¶ Cũ de ſenſu cõi dixiſſet, ad ꝑmã ei facultatẽ trãſiens de imaginatione diſſerẽ vult. Oſtẽdit. n. imaginationẽ cognitiuã eẽ aię facultatẽ, ⁊ nõ appetitiuã. dein: e ꝙ nõ eadẽ ſit ſenſui, qm̃ ſenſus ad ꝓpꝛiũ actũ pñtib[9] indiget ſenſilibus, imaginatio ꝟo ⁊ nõ pñtibus interdũ. ⁊ qꝛ cõicat hec cũ rõnali vita, ꝑ an itelligẽ ſentire ſit diſſerit, ⁊ inqt. Qm̃ aũt duabus difꝛ̃ diffiniunt maxime aia: motu ẜm locũ, ⁊ cognoſcẽ. ſ. itelligere, diſcernẽ, ⁊ ſentire, ꝯſiderãdũ ſi differt intelligẽ ⁊ ſentire. ¶ Et ꝓſequit̃, ⁊ inqt. Videt̃ nãqꝫ itelligere ⁊ ſape tanꝙ̃ qðdã ſentire, cuius rõnẽ reddit. d. In vtriſqꝫ. n. his aia iudicat aliqd, ⁊ cogitat aliqd eoꝝ quę ſunt. i. entiuꝫ, ⁊ ſic ꝑ aſpectu idem vident̃. ¶ Et antiq.] Hoc ⁊ antiquoꝝ teſtatu oſtẽdit, ⁊ inqt, ⁊ antiqui ſape ⁊ ſentire idẽ etiã aiũt: ſicut Empe. dixit. Ad pñs voluntas, ⁊ ꝯſiliuꝫ, ac ſapiẽtia creſcit in hoib[9], ⁊ per ꝯñs ipm ſape ẜm tps mutari eẽ inuit, qð eẽ non põt: niſi ſape corpoꝛeuꝫ ſit queadmodũ ⁊ ſentire. Et alio rurſum in loco dixit, hinc varia his ſemꝑ prudẽtia ſomnia mõſtrat, ⁊ Homerus his carminib[9] ideꝫ ſenſiſſe videt̃. Tales nãqꝫ inſunt mẽtes mõtalibus ipſis. Quales q̊tidie ſũmi fert rectoꝛ olympi. His ꝯſtat ſentire ſape eẽ oino. ¶ Sꝫ Simplicius hos excuſat. Inqt tñ nõnullos, vel nãles, vel ſophiſticos viros ita opinatos eſſe nõ diffiniẽduꝫ. etenim apud Platonẽ theetetus in idẽ ducit ſenſui ſciam. nõ tñ Empedoclẽ vel Homerũ in hac collocãdum opinione, ꝙ̃uis Ari[co] craſſo modo dicto inſiſtẽs redarguat, quę ⁊ aliter interꝑtari queunt. ¶ Verbum igit̃ Empeð. intelligit cõſiliũ eſſe per pręſentiã ſenſilis, nõ tamẽ ab ipſo ſenſili imediate fit nec ab ipſis ſomnijs: niſi tanꝙ̃ cauſis remotis. ¶ Et ſic intelligit Homeri ꝟbaꝫ, nõ ꝙ abſolute intellectuꝫ a ſenſilibus trãſmutari dicat. ſed terreſtre viuẽtium ⁊ obſcure (vt ipſe inquit) hominum.

¶ Etenim oẽs hi: putãt ipm intelligere corꝑis eſſe, ꝑinde atqꝫ ipm ſentire. Et ſentire ſimili ſile arbitrãtur ⁊ ſape: vt in ſuꝑioꝛibus diximus locis. Opoꝛtebat tamẽ ipſos: de erroꝛe quoqꝫ deceptioneue diſſerere. ſunt enim haec magis ꝓpꝛia aialium: pluſqꝫ id tꝑis eſt: quo in his aia verſat̃, vt patet. Idcirco neceſſe eſt aut vniuerſa quae videntur, vt qdam inquiũt eſſe vera: aut diſſimilis rei tactũ, erroꝛem eſſe deceptionẽue. quippe cum: id ſit ꝯtrarium illi. ſimili inquã cognoſcere ſimile. Videtur autem: ⁊ deceptio ⁊ ſcientia cõtrarioꝛum eſſe eadem.

¶ Oẽs enim hi: intelligere coꝛpoꝛeũ ſicut ⁊ ſentire, exiſtimãt. Et ſentire ⁊ ſape ſimile ſimili: ſicut in primis ratiõibus determinauimus. Et tñ opoꝛtuit ſimul ipſos: ⁊ de deceptione dicere. magis ꝓpꝛia enim eſt animalibus: ⁊ plus tꝑis in hac, permanet aia. Unde neceſſe eſt aut, vt qdam dicũt, oia quę vident̃ eſſe vera: aut diſſimilis rei tactuꝫ, deceptionẽ eſſe. hoc enim ꝯtrarium eſt illi: ſimile ſimili cognoſcere. Videtur autẽ: ⁊ deceptio ⁊ ſcientia cõtrarioꝛuꝫ eadem eſſe.

¶ Dixit ꝙ eſtimatuꝫ eſt coꝛꝑale, ſicut eſt ſenſus, eo quia multi priſcoꝝ credidere ideꝫ intelligẽ ⁊ ſentire eẽ. ¶ Et ſentire.] Reddit cãm, quę eos mouit. Iſti enim eſtimarũt ꝙ ſentire ⁊ intelligẽ fiunt per ſile, ⁊ qꝛ hę duę ꝟtutes cõpꝛęhẽdũt coꝛpus, neceſſe eſt vt ſint coꝛpeę, queadmoduꝫ diximus in ſuꝑioꝛibus ẜmonibus. ſ. in ꝑmo tractatu de erroꝛibus. ¶ Et tñ opoꝛtuit.] Inſtat illis qdem ꝙ nõ determinarunt de deceptione erroꝛeue, inqt. Et tñ opoꝛtuit ſimul ipſos de deceptione dicere. Cuius rõnem reddit, ⁊ põt cõponi hoc pacto de eo debẽt dicere de aia tractãtes, qð magis ꝓpꝛiũ eſt aię, ⁊ pluri tẽpoꝛe ſibi cõpetẽs. Tũc apponit minoꝛẽ. d. Magis ꝓpꝛiũ enim eſt aialibus, ⁊ plurimuꝫ tẽpus in hoc ꝟſat̃ aia, ergo debuerũt ⁊ de deceptione diſſerere. ¶ Unde ⁊ neceſſe.] Apponit idtãdeꝫ qð dicere poſſunt, ⁊ inqt. Unde neceſſe eẽt oia quę vident̃ eſſe vera, vt qdaꝫ dicũt. ſ. ſophiſtice, ⁊ ſic negabitur deceptio: ⁊ fallacia eẽ in rerũ natura, ⁊ ideo de ea nõ expedit tractare. Aut opꝫ eos dicere deceptionẽ eſſe tactũ diſſilis rei. Hoc enim ꝯtriuꝫ ei qð ſile ſili cognoſcere, ⁊ ſic nõ curarũt dicere, quia intelligit̃ per ſuũ oppoſituꝫ. ¶ Videt̃ aũt.] Obijcit his ẜm Auerroim: nõ quãtũ ad ꝑmũ incõueniẽs de apparẽtia. eis enim ſat in 4° ſuę Sapiẽtię obijcit, ſed quãtũ ad 2[m], ⁊ inqt. Videt̃ aũt ⁊ deceptio, ⁊ ſciẽtia ꝯtrarioꝝ eadẽ eſſe, ergo deceptio nõ eſt tactus diſſilis, ⁊ ſciẽtia tactus rei ſilis, cũ ſciẽtia ſit amboꝝ, ⁊ deceptio amboꝝ. ¶ Sed ambigũt veteres, quonã pacto magis ꝓpa in aia deceptio. Vel ipſe loquit̃ de aialibus, vel de aia. nõ de aialibus, qm̃ quę aialia ꝑcipiunt, ſenſilia ſunt ꝓpa, modo cognitio ſenſiliũ ꝓpoꝝ ſemꝑ vera eſt. Si ꝟo loquit̃ de aia hoc minime, qm̃ ꝓpꝛijſſimuꝫ aię eſt non mẽtiri. Quo igit̃ cõtrariũ inquit, magis pꝛopꝛiũ, quoniã maioꝛi tẽpoꝛe in hoc verſat̃ aia. ¶ Reſpõdet Simplici[9] Ariſtotelẽ intelligẽ per deceptionẽ ignorãtiam oppoſitaꝫ ſapiẽtię. eſt aũt ſapiẽtia ꝓpꝛia aiali rationali, quare per aiam rõnalẽ itelligit vitã, ⁊ ipm hominẽ. ꝙ ꝟo hõ plurimũ tẽpus in ignoꝛãtia exiſtat, exponit Simplicius ꝑmo, qm̃ gñabilis ⁊ coꝛruptibilis, ideo non capax prudentię multo tꝑe exiſtet. Amplius ꝓpter acci-

Coll. text. cõ[n] 151.

dentia

dentia ipſi perturbationez prębentia. ¶ Rurſum, quia a neceſſitatibus vitę nō ſemp hō habet. vacat eniz ſępe his. Potiſſimū aūt, quia ipſi aię ad corpus vehemēs inclinatio ad ſenſilia. diuertit enim hō his ſępe, ⁊ has cauſas tetigit Ariſtoteles 10° Ethicorum.

Lec. 10°. ¶ Non idem igitur eſſe ſentire ac ſapere: patet. illud enim omnib⁹ aialibus: hoc valde paucis ineſt. At neq₃ intelligere idez eſt ac ſentire: intelligere inquā quo recte atq₃ nō recte res pcipi ſolent. qđ nāq₃ recte percipit: id eſt prudētia ⁊ ſciētia atq₃ opinio vera. at qđ non recte: id eſt nimiruz his dictis ɔtrariū. Etenim propriorꝫ ſenſus: ſemꝑ eſt verus: ⁊ vniuerſis aialibus ineſt. at fit vt falſo quoq₃ quis ratiocinet: neq₃ cuiq₃ cōpetit cui nō ineſt ⁊ ratio.

¶ Qz igitur nō idez ſit ſapere ⁊ ſentire: manifeſtuz eſt. hoc enim aialibus ineſt oibus: illud autē, paucis. Sed neq₃ itelligere in quo eſt qđ recte, ⁊ qđ non recte (qđ enim recte: prudētia, ⁊ ſcientia, ⁊ opinio vera. qđ vo nō recte: ɔtraria horꝫ) neq₃ hoc inquā: eſt idem cuz ipſo ſentire. Senſus enim ꝓpriorꝫ: ſemper verus eſt, ⁊ oibus ineſt aialibus. intelligere autez contingit ⁊ falſo: ⁊ nulli ineſt cui non inſit ⁊ ratio.

Coll. text⁹ cōⁿ 152. ¶ Arabica trāſlatio habet. [Dicamus. n. ꝙ ſentire nō eſt itelligē.] Et ideo Auer. duplr lrāz ſuā ɔducit. Uno modo vt tota pcedēs lrā, quę incipit in arabica trāſlatione. [Et qz determinabat.] vſq₃ ad pñtez, ſit habita ⁊ lecta ſuſpēſiue miſſionēq₃ ad argᵐ antiquorꝫ ɔtinēs, ſic ꝙ in hoc cap. [Dicamus eniz ⁊c.] terminat̃ ſuſpēſio. Uel alio° pōt itelligi, ꝙ miſſio ad argᵐ priſcorꝫ vacet, ſicq₃ in lrā nō appoſita ſit, ⁊ nūc nouū initiat exordiū, in quo ꝓbat ſape, ⁊ ſentire differre, ⁊ h̄ pacto exponit 2° expōne, ⁊ non opꝫ ſm hāc: lrām pcedētē legere ſuſpēſiue. ſed quōcūq₃ fiat, ingt Ari. Qz gdez igit̃ nō idem ſit ſape ⁊ ſentire manifeſtū eſt ab hinc. h̄ gdē enim. ſ. ſentire in oibus eſt aialibus. id aūt in paucis. ſ. in hoīe, ⁊ dixit. [In paucis.] vt Auer. recte notauit, pp h̄ ꝙ plura aialia cōicāt homini in hac virtute, quę eſt ſenſus, nec mirū ꝙ Ariˡᶜˢ hoc accepit hic, quia hoc tanq̄₃ famoſuz accepit ⁊ ɔceſſuz: vt Auer. ingt. ¶ Uidet̃ aūt ratio Ariſ. hic hoc pacto formāda eē, quęcūq₃ in ſbto differūt in eē differūt. ſ₃ intellꝰ, ⁊ ſenſus differūt ſbto, vt in lrā accipit̃, ergo ⁊ eſſe differūt. h̄ pacto Auer. format. reliquū textus ɔſtat. ¶ Hic Auer. duas notat drīas inter ſenſum, ⁊ intellm, ⁊ ingt. Senſus. n. ſemꝑ dicit verꝫ in rebus ꝓprijs. i. circa ſenſilia ꝓpria vere iudicat ſemꝑ, ⁊ falſum in vlibus. i. ſenſilibus cōibus, vt ſupiori capite ɔſtatuit. itellectus aūt ecōtrario, veruz in vlibus, ⁊ falſum in ꝓprijs. i. ſpālibus obiectis, et hęc pma eſt differētia. Apponit ⁊ ſcđam, ⁊ ingt. Et etiaz ſenſus in rebus ꝓprijs magis durat ſua veritas: quoniā ſemper circa obiectuz proprium eodē ſe habet pacto, ⁊ intrāſmutabiliter, magis dico q̄₃ itellectus in rebus vniuerſalib⁹. Cōtingit enim itellectū circa vniuerſales ꝓpōnes etiaz trāſmutari, cum ſit virtus rōnalis. Applicat ſniaz vbis, ⁊ patet. ¶ Sed ad hęc quęrit pmo, quoniā Ariˡᶜˢ 2° Poſteriorꝫ, ⁊ 6° Ethicorꝫ intellectū ſemꝑ eſſe verorꝫ ingt. Hic vo oppoſituz ſentit Auer. ¶ Amplius hoc ſine rōne dictū eſſe videt̃, cur enim ſenſus circa ꝓpria verus ⁊ itellectus nō. ¶ Ad primū Ariˡᶜˢ loquit̃ non de itellectu pro potētia cognitiua, ſed pro habitu pncipiorꝫ, quez dicit 6° Ethicorꝫ ſemꝑ veruz eſſe, ecōtra habitū cōcluſionū, ⁊ hoc ꝑfecto pacto loquit̃ 2° Poſteriorꝫ. ¶ Ad ſcđm dicit Themiſtius hęc verba, reddēs cauſaz huius diſcriminis, ꝓpterea ꝙ res quāto cōiores habētur, tāto ɔſpectiores prioreſq₃ itellectus ſunt. Ex qbus nouus Expoſitor rōnes ſic accepit illius, ꝙ qz itellectus in vlia imediate ſe habet, ⁊ in ꝓpria per media, ideo circa vlia nō fallit̃, ſ₃ circa ꝓpa. Senſus aūt, quia circa ꝓpria ſenſilia imediate ſe habet, circa cōia vo mediātib⁹ ꝓprijs, eo fit vt circa ꝓpa nō fallat̃: ſed circa cōia. ¶ Et hoc ꝑfecto Ari. in ꝓhemio Sapiētię ingt, nā quę ſunt ex paucioribus certiores ſunt his: quę ex additione dicunt̃, ⁊ hoc ſignat itellectū circa vlia ſe hēre per minora, vel per nulla media, ⁊ ideo ſunt ſibi euidētiora, ꝓpa quoq₃ occulta ꝓpter multa itereſſe media.

¶ Imaginatio nāq₃: diuiſa eſt a ſenſu, menteq₃. atq₃ neq₃ haec fit ſine ſenſu: neq₃ exiſtimatio ſine hac eē poteſt. Nō idem aūt eſſe imaginationē exiſtimationēue: patet. Hic enim affectus: in poteſtate noſtra ſine cōtrouerſia collocat̃. ſ₃ nāq₃ cum libet fingere quicqd volumus, atq₃ ante oculos ponere: ꝑinde atq₃ ĝ faciūt qui in artificioſae memoriae comparatis atq₃ diſpoſitis locis imagines fingūt atq₃ ſimulachra collocant. At opinari: in nobis nō eſt ſitum. neceſſe eſt enim opinantem: aut veram aut falſam exiſtimationem habere.

¶ Phātaſia eniz: aliud eſt ⁊ a ſenſu, ⁊ ab intellectu. ⁊ eadez, nō fit ſine ſenſu: ⁊ ſine hac, nō eſt exiſtimatio. Qz aūt nō eſt eadem phātaſia ⁊ exiſtimatio: manifeſtū eſt. Hęc enim paſſio: in nobis eſt, cuz volumus. prę oculis eiz eſt fingē: ſicut qui in memoratiuis vſant̃ ⁊ ſimulachra faciūt. Opinari aūt: nō in nob eſt. neceſſe. n. eſt: aut falſuz aut verꝫ dicere.

¶ Iſta cōiunctio [enim] dupliciter induci pōt. Uno modo: vt Simplicius inquit. Dictū eſt enim ſolis rōnabilibus cogitationē ineſſe, ac ſi induceret, nō eniz eadē cogitationi imaginatio, quoniā imaginatio ineſt brutis: nō cogitatio vo. ¶ Aliter vt Auer. ⁊ Themiſtius inducaz, ꝙ cuz dixit diſtinctionē. i. intellectionē eſſe in habētibus rationabilitatē. Tūc poſſet eē dubitatio, quoniā videmus multa alia aialia diſtinguere. Soluit ꝙ id nō eſt diſtinguere niſi abuſiue. phātaſia enim alteriz eſt a ſenſu ⁊ intellectu. Reliquuz textus, ⁊ cōmenti patet per ſe. ¶ Ex differētia inter phātaſiam, ⁊ opinionē Ioā. picus accepit nō eē in poteſtate noſtra credere aliquā ꝓpoſitionē eſſe verā: quādo nobis placet, nec falſam eſſe quādo placet. Quoniā opinari eſt adherere alicui cuz oppoſiti formidine. credere vo ɔſentire ſimpliciter abſq₃ formidine. ſi igitur nō eſt in poteſtate noſtra ſic, vel aliter opinari de quo minus videt̃, ⁊ a fortiori nec in poteſtate noſtra erit credere. ¶ Hāc partē tueri conatur pmo; non eſt in hominis poteſtate facere itellectu apparere ꝓpoſitionem aliquaz eſſe veram aut falſam, ergo nec in eius poteſtate ſic vel ſecus credere. videtur enim incōpoſſibile aliquez credere propoſitionē cui cōſentiat: ⁊ tamē ei verum nō appareat. Antecedēs quoq₃ arguit, quoniā hoc vel id apparere tale, vel ſecus itellectui: eſt hoc, vel id taliter, vel ſecus repńtari intellectui. modo hoc ex volūtate nō euenit, cuz eius eſſe volūtatis actus antecedat. ¶ Amplius ſecūdo, aſſentire, ⁊ diſſentire ſunt actus intellectus ſpecifice oppoſiti. ſed nulli actus itellectus ſpecifice oppoſiti poſſunt determinari a volūtate, ergo diſſentire, ⁊ aſſen- Coll. text⁹ cōⁿ 153.

tire, nõ poſſunt a volũtate determinari. Maior arguiẽ, omnis actus determinãs aſſentire, ꝛ diſſentire debet eẽ actus pmus reſpectu eoꝝ. ſed nullus actus volũtatis poteſt eſſe vt actus primus reſpectu illoꝝ, nec reſpectu aliquoꝝ, itellectus ergo nõ põt determinare eos. ¶ Rurſum ad aliquod credẽdum nõ determinatur homo preciſe per actum volũtatis, de quo interrogatus, cur id crediderit nõ aſſignabit preciſe actuꝫ volũtatis. cõſtat autẽ experiẽtia non aſſignare nos actuꝫ volũtatis in cõſenſu alicuius crediti. ¶ Ultimo quotienſcũqꝫ aliqui duo determinãtur ad credẽdum oppoſita, ꝛ quilibet illoꝝ preciſe determinatur per hoc, quia vult ſic determinari, nõ poteſt dici ꝙ rationabilius hic mouet̃ ad credẽdum ꝙ̃ ecõtra. Sed datis duobus, quoꝝ alter vult credere. a. eẽ veruꝫ, ꝛ alter nõ, non eſt dicere hũc vel illum rationabilius: ꝛ alium irrationabilius, ergo illi ad ſic, vel ſic velle non determinãtur, qa preciſe ſic volũt. ¶ Hãc cõcluſionez apponit Ariſtoteles. Inquit enim, opinari autẽ non in nobis eſt, cuius rationẽ reddit. neceſſe enim aut falſuꝫ aut verum dicere. modo hoc nõ in nobis eſt. ecce ꝗ̃ plane Ariſto. videtur hãc parteꝫ ſentire. ¶ Hoc ideꝫ Themiſtius inquit, at credere aliqd, aut eſtimare, aut iudicare de rebus quotiẽs inceſſit volũtas: in noſtra manu non eſt. ſed quotiẽs ipſa rei veritas, quę videbit̃ apertiſſima aſſentiri nos cogit. neqꝫ enim fieri poteſt vt qs rei quam nihil dubitat falſaꝫ eſſe aſſenſus ſuos accõmodet. ¶ Et oſtẽdit exẽplo. d. At vero bis duo quatuor eſſe: neceſſariũ eſt velis nolis accedere. cõtra vt bis duo ſint quinqꝫ, aut bis decẽ viginti non ſint, nemo vnqꝫ acceſſerit, qui rationez numeri tenet. ſicut neqꝫ vt homo nõ ſit bipes, aut vt ignis non perurat, ꝛ reliq̃. ¶ Debes ſcire, ꝙ poſitio huius viri põt intelligi. Uno modo vt nihil ſimpliciter credere poſſimus ex noſtro volũtatis actu, niſi eoꝝ aliquid cuius pſuaſio preceſſit. i. niſi per ſe ſupponat̃ itellect⁹ cõceſſus ꝛ aſſenſus. Alio modo vt totus actus noſtre volũtatis pendeat ex determinatione itellectus. Ad res enim quę noſtro itellectui occurrũt itellectus dupliciter ſe habet. Uno modo limitate, ꝛ ſimplr̃ determinat⁹, quẽadmodũ ad veritatẽ primi pncipij: vt 4° traditur Sapiẽtie. Alio modo in potẽtia neutra, vel cuꝫ perſuaſione ad vnaꝫ partẽ magis ꝙ̃ ad alterã. Tũc dicerem ꝙ in poteſtate noſtra nõ eſt credere ꝓpoſitiones ad quas itellect⁹ occurrit pmo modo, ꝛ hoc Themiſtius, ꝛ Ariſt. ꝛ Auer. ꝛ Simplicius teſtãtur, ꝛ ſi ſic intelligat vir iſte ꝓcul dubio optime inquit, nec queſtio talis viri cõdẽnari meretur. ¶ Si vero intelligat ꝙ volũtas reſpectu etiaꝫ duoꝝ nõ poſſit limitare intellectũ ad ſic, vel ſic credẽduꝫ, procul dubio ſecum nõ ſum. in oĩbus ꝓpoſitionibus ꝯtingẽtibus oportet dare vnaꝫ primã per ſe notã in eo ordine, vt hec volũtas vult, quę eſt per ſe ꝛ imediata. Argumẽta igitur huius viri apud me: primũ ꝓbant intẽtuꝫ, ſcḋm vero nõ, ꝛ ideo tibi patet his ſolutio.

¶ Praeterea cum opinamur aliquid malũ eſſe atqꝫ terribile: continuo ꝯturbamur. ſimiliter: ꝛ cum opinamur quippiam eſſe tale, vt in illo ſit cõfidendum. At cum imaginamur talia: perinde afficimur atqꝫ ſi in pictura eadem ſpectaremus. Sunt auteꝫ ꝛ exiſtimationis ipſius hae differẽtiae: ſcientia ꝛ opinio ꝛ prudẽtia ꝛ ea quae ſunt hiſce ꝯ̃ria. de dĩa quoꝝ: alius ſit ſermo magis ad idipm̃ accõmodatus.

¶ Amplius aũt cum opinamur difficile aliquid aut terribile: ſtatim compatimur. ſimiliter autem eſt: ꝛ ſi fuerit tale vt in illo ſit cõfidẽdum. Secũduꝫ phãtaſiam autem: ſimiliter nos habemus, ſicut qui ꝯſiderant in pictura quę difficilia ſunt ꝛ ea in quibus eſt cõfidẽdum. Sunt autem ꝛ ipſius exiſtimationis differentię: ſcientia ꝛ opinio ꝛ prudentia, ꝛ contraria horum. de quoruꝫ differentia: alius ſit ſermo.

¶ Eſt ꝛ hec alia rõcinatio, ꝙ imaginatio altera eſt a cõſilio ꝛ eſtimatione, ꝛ cõponit̃ ſic, cum nos eſtimamus aliqḋ timoroſum futurũ, quoquo modo nos patimur paſſione, ac ſi id timoroſum eſſet pñs. ſilr̃ cum nos eſtimauerimus aliqḋ audaciuũ futurum, ſtatim patiemur tali paſſione, quaſi illo audaciuo exñte pñte, et hec maior eſt. Cum aũt imaginati fuerimus id timoroſum, non ſtatim patiemur quaſi eſſet pñs. Tũc ꝯcluſio erit in ſecũda figura, imaginatio ergo nõ eſt opinio nec ꝯſiliũ, ꝛ per cõſilium (vt Auer. inquit) intelligit fidẽ. i. cognitionẽ certam intellectualẽ. ¶ Sunt aũt ꝛ. differẽtias enumerat eſtimationis, ꝛ inqt. Sunt aũt ꝛ ipſius eſtimationis differentię. i. ſpẽs ſciẽtia, ꝛ opinio, ꝛ ſapiẽtia, ꝛ ꝯtraria hoꝝ: vt ignorãtia, inſipiẽtia ꝛc̃. De qbus ſe in alterũ trãſumit locum. d. de quoꝝ dĩa altera ſit ratio. ꝛ Auer. inqt, ꝙ eſt liber de ſenſu ꝛ ſen. Simplicius vero inqt in ethicis, vbi nũc dictas eſtimatiõis dĩas diſtinguit apertius. ¶ Reddit aũt cãm Them. ꝛ Simpl. cur ad opionẽ met⁹, ad imaginationẽ nõ ſequat̃, qm̃ opinio nõ ſine ꝯſenſu eſt: ac volũtatis affectiõe, ꝛ ideo ſeqt̃ ad ſic vel aliter opinari timor, imaginatio vero ſine ꝯſenſu volũtatiſqꝫ deter^{ne} exiſtit. Coll. text⁹ cõ^{ti} 154.

¶ At vero cum diuerſum ſit ſentire ac intelligere et huius aliud imaginatio aliud exiſtimatio eẽ videatur: de imaginatione primo deinde de altero dicamus oportet. Si igitur imaginatio id eſt phantaſia ſit id quo viſum phantaſmaqꝫ aliquod in nobis dicimus fieri, ꝛ non aliud quicꝙ̃ qḋ per trãſlationem hoc eodem nomine nũcupetur: ipſa profecto vna quaedam eſt potẽtiarum earũ aut habituũ quibus diſcernimus ꝛ aut vere percipimus aut falſo. tales aũt ſunt: ſenſus opinio ſciẽtia intellect⁹.

¶ De ipſo autem intelligere quoniaꝫ diuerſum eſt ab ipſo ſentire, huius aũt aliud phantaſia eſſe videtur aliud exiſtimatio: cum de phãtaſia determinauerimus, ſic ꝛ de altero dicẽdum erit. Si igitur phãtaſia eſt ſm quã phãtaſma aliqḋ nobis fieri dicimus, ꝛ non ſi qd ſm metaphoram dicimus: vna quędã eſt haꝝ potẽtia aut habit⁹ ſm queꝫ diſcernimus, ꝛ veri ſumus aut falſi. huiuſmodi autẽ ſunt: ſenſus, opinio, ſciẽtia, intellectus.

¶ Recapitulationẽ apponit dictoꝝ, ad dicenda vero cõtinuationeꝫ addit. Inqt. De eo aũt, qḋ eſt intelligẽ animę, qm̃ alterum eſt ab eo, qḋ eſt ſentire, his patet. Huiuſmodi autem. i. actionũ intellectus, videt̃ aliud phãtaſia. i. qḋ quędam ſit phãtaſia, aliud opinio. i. eſtimat̃ ꝛ altera eſſe credere ipm̃, argumẽto pfecto hoc, quoniam ſine viſis ꝛ imaginibus itelligi nihil põt, ꝛ ideo putãdum eſt eãdem vim eſſe quę intelligat ꝛ viſa concipiat. Quapropter de phãtaſia determinãtes ſic. De altero. ſ. rõnali vtute poſt eſt dicẽdum. Hec eſt ꝯtinuatio, ꝛ dicẽdoꝝ intẽtio. ¶ Si igit̃ phãtaſia. hec ꝯiunctio igitur nota eſt executionis, Coll. text⁹ cõ^{ti} 155.

erit ergo ſyllogiſmus hypotheticus tractādus hic. ſi igit̄ phantaſia eſt, ſm quam phātaſma aliqḋ nobis fieri dicimus, ⁊ ſi non aliqd ſm metaphorā dicamus. i. ⁊ nō aliud quicq̄ qḋ per trāſlationem hoc nomine nūcupet̄, ⁊ dixit hoc, quoniā phātaſia dicit̄ quādoq̄ ſm trāſlationem de ſenſibus, quādoq̄ de mēte ⁊ intellectu, ideo accepit. Si igit̄ imaginatio ſola illa eſt, cuius phātaſma aliqḋ in nobis fieri dicimus, ⁊ hoc eſt antecedēs. nūc ponit ꝯſequēs, ⁊ inquit, vna quędā eſt potētia hoꝝ: aut habit⁹, ſm quē diſcernimus, aut verum, aut falſum dicamus. Huiuſmodi ſunt quatuor: vt Themiſtius inqt, ſenſus. ſ. opinio, ſciētia, ⁊ intellectus, intelligēdo per intellectū (vt Auerrois ⁊ Themiſtius dicūt) primas ꝓpoſitiones. i. habitum principioꝝ, ⁊ per ſciētiam qḋ puenit ex eis. i. habitum ꝯcluſionū. Eſt ergo hypothetica, ſi imaginatio eſt phātaſia, ſm quā phātaſma aliqḋ nobis fit, imaginatio eſt ſenſus, vel opinio, vel intellectus, vel ſciētia. declarabit ab hinc ꝙ nō aliquod hoꝝ ſit quatuor, ⁊ ꝯcludet qdnam eſt. ¶ Debes ſcire: vt Simplicius inqt, hęc eſſe reperta. ſ. facultas, habitus, ſenſus, opinio, ſciētia, ⁊ intellectus. Facultatē qdem (inquit) Ariſtoteles appellat ſubiani caracterem, ſm quē oēm hoiem rōnalem dicimus. Habitū vō ꝓptam diſpoſitionē. Senſum quidē per organū recipiens prius a ſenſili actionē. Opinionē circa ꝯtingētia: ⁊ aliter ſe hñtia eſtimationē, ⁊ circa neccīa ſine cā fidē. Sciētiā cum cā, ⁊ ſemꝑ eodē modo ſe hñtiū rōnalē reflexionē. Intellectū deniq̄ ſubitā atq̄ impartibilē terminoꝝ ſpeculationē. ¶ Oſtendet ḡ ꝙ imaginatio ſiue alio noīe phātaſia, quę eſt ſm quā phantaſma in nobis fit, nullū hoꝝ ſit. Quō autē vnūqḋq̄ hoꝝ cadat ſub cognitiua veridica, vel falſa, Simplicius oñdit: ⁊ ſermo totus pꝫ.

¶ At ipſam nō eſſe ſenſum: ex hiſce patere pōt. Senſus enim: vel eſt potentia vel operatio, vt viſus vel viſio. at nōnunq̄ neutrum eſt iſtoꝝ: ⁊ tamē apparēt aliqua, videmurq̄ videre, vt ea quae in ſomnis apparent. Deinde: ſenſus qdem ſemper adeſt, imaginatio autē nō ſemper. Qḋ ſi idem eſſet imaginatio ac operatio: beſtijs imaginatio profecto cūctis ineſſet. at nō ineſſe videtur: vt api aut formicae aut vermi. Praeterea, illi quidē veri ſunt ſemper: imaginationes vō plures ſūt vt patet, falſae. Praeterea cum exacte circa ſenſibile operamur, non dicimus hoc nobis hominē videri ac apparere: ſꝫ potius cum non clare ſentimus, quando etiā fit vt ſit verus ſenſus ⁊ falſus. Atq̄ nobis (qḋ quidē paulo antea dicebamus) clauſis etiam oculis, viſa videntur atq̄ apparent.

¶ Qꝛ igitur non ſit ſenſus: manifeſtū ex his eſt. Senſus enim: aut potentia aut actus eſt, vt viſus ⁊ viſio. apparet autē aliquid: etiam neutro hoꝝ exiſtente, vt quę in ſomnis. Poſtea, ſenſus quidem ſemper adeſt: phantaſia autē nō. Si vō idem eſſet qḋ actus: omnibus vtiq̄ contingeret beſtijs phantaſiā ineſſe. videtur autē nō: vt formicę, aut api, aut vermi. Poſtea, ſenſus quidē veri ſemper: phantaſię autem plures falſę. Amplius aūt non dicimus, cū operamur certe circa ſenſibile, qḋ videtur hoc nobis homo: ſed potius cum non manifeſte ſentimus, ⁊ tūc aut verus eſt aut falſus. Et qḋ quidē diximus prius: apparēt ⁊ cōniuentibus viſa.

¶ Primū ꝙ imaginatio nō ſit ſenſus rōne tali arguit, in ſomnis imaginamur. in ſomnis nō ſentimus, ergo imaginatio nō eſt ſenſus. ꝙ nō ſentiamus pꝫ, qꝛ nec actu, nec potētia. non potētia, qꝛ inſomnium eſt cōmotio ſenſoꝝ, quę impreſſa ⁊ derelicta ſunt. nec actu multo magis ⁊c. — Coll. text.° cō n 156.

¶ Poſtea ſm pntiā.] Auerrois ſic format rōnē, ſemꝑ ſenſus fit cū pñtia ſenſilis. imaginatio nō ſemꝑ cū pñtia ſenſilis, ḡ imaginatio non ſenſus. ¶ Simplicius vō ſic arguit ex lrā, ſtatim in lucē ęditis aīalibus ſenſitiuus pōt adeſſe actus, nō tñ imaginatiuus. ꝓcedere enim opꝫ ſenſum, ⁊ ſępenumero fortaſſe, poſterior igit̄, ac per hoc nō ſemꝑ, ſiqdem poſt ſenſū: ⁊ a ſenſu mouet̄. ¶ Si vō actu idē.] Tertia ponit̄ ratio, ſenſus ineſt oībus aīalib⁹, ſed imaginatio nō ineſt oībus aīalibus, ergo imaginatio nō eſt ſenſus. Inqt. n. ꝙ vermes ⁊ muſcę nō phātaſiant̄: niſi in ꝑſentia obti. ſed formicę ꝓpter diſpōnē tēpoꝝ, ⁊ apes ꝓpter artificium domos conſtruēdi imaginant̄, vt Auer. inqt. ſed Ariſto. inqt, nulla hoꝝ imaginari. Inquit Auer. ꝙ non curat de exēplo. oēs reſiduę rōnes patent. ſunt. n. in textu apud Auer. in nūo ſex, ⁊ tu nota illas.

¶ Atqui nec vllus habituum eorū erit qui veri ſunt ſemꝑ: vt ſciētia vel intellectus. eſt enim ⁊ falſa imaginatio: non ſolum vera. Reſtat igitur: vt perſcrutemur ſi ſit opinio. Fit enim opinio: ⁊ vera ⁊ falſa. verum opinionē quidē: ſequitur fides. quippe cum fieri nequeat: vt hiſce quiſq̄ non credat, quoꝝ habet opinionem. Beſtiarum autē fides quidē nulli: imaginatio vō, compluribus ineſt. Praeterea: fides omnē opinionē ſequitur, perſuaſio fidem, ratio perſuaſionem. At imaginatio quidē, quibuſdā beluis ineſt: ratio autem nullis.

¶ At vō neq̄ eorū qui ſemper veri ſunt, vllus erit: vt ſciētia, aut intellectus. eſt enim ⁊ falſa phantaſia. Relinquitur igitur videre: ſi opinio ſit. Fit enim opinio: ⁊ vera ⁊ falſa. ſed opinioni quidem: inhęret fides. nō enim cōtingit opinantē: ijs quę videntur nō credere. beſtiarū autem nulli, ineſt fides: phantaſia autem, multis. Amplius, oēm opinionem: ſeqtur fides. fidē aūt: perſuaſio. ꝑſuaſionem aūt: ratio. beſtiarū autem qbuſdam phantaſia qdem ineſt: ratio vō nō.

¶ Qꝛ neq̄ ſciētia, neq̄ itellectus argumēto ꝯcludit in ſecūda figura, ⁊ patet. Tūc id qḋ dubitare vult apponit, ⁊ inqt. Relinquit̄ ergo videre ſi ſit opinio. videt̄ enim per argumētū in ſcḋa figura: ex duobus affirmatiuis ꝙ ſic, opinio eſt iudicās ⁊ falſans. imaginatio eſt iudicās ⁊ falſans, ḡ imaginatio eſt opinio. Et hāc apponit. o. Fit enim ⁊ opinio vera ⁊ falſa. ¶ Sed opinioni.] Obijcit pro parte vera, ꝙ imaginatio nō ſit opinio duob⁹ argumētis. Primo arguit, oīs opinio eſt cum fide. nō omnis imaginatio eſt cum fide, nō oīs imaginatio opinio. ¶ Amplius oīs opinio eſt cum ratione, nō oīs imaginatio eſt cum rōne. nō omnis imaginatio opinio. Maior ꝓbatur, omne cū ſuaſu eſt cum rōne. oīs opinio cum ſuaſu. oīs opinio cū ratione, ⁊ totū patet. ¶ Differt autem ſm hoc argumētum a primo, quoniā id ex fine, hoc vō ab exceſſu in fi- — Coll. text.° cō n 157.

nem dependet, quoniam finis quidem fides, vñ ꝯo ad hanc perſuaderi: vt Simplicius inquit.

¶ At ꝟo patet nec opinionem eē cum ſenſu nec opinionem per ſenſum, nec opinionis ſenſuſue coniunctionē: ⁊ per ea quae dicta ſunt, ⁊ hac etiam ratione. patet eniꝫ ſi imaginatio ſit opinionis ſenſuſqꝫ cõiunctio: opinioneꝫ non cuiuſuis rei, ſed eius eſſe cuius eſt etiam ſenſus. dico autem imaginationē ſi ſit cõiunctio ſenſus opinioniſue: coniūctioneꝫ eſſe opinionis albi ⁊ ſenſus eiuſdē albi. non eniꝫ erit ex opinione qdem boni: ſenſu aūt albi. Apparere igiť: eſt opinari rem eam quā ſentit nō per accidēs.

¶ Manifeſtuꝫ eſt igitur ꝙ neqꝫ opinio cum ſenſu, neqꝫ per ſenſum, neqꝫ complexio opinionis ⁊ ſenſus, erit phantaſia: ⁊ ꝓpter hęc, ⁊ qꝛ non alia quędam eſt opinio, ſed illa quę quidem eſt cuius eſt ⁊ ſenſus. dico auteꝫ, ex albi opinione ⁊ ſenſu, cõplexio: phātaſia eſt. nō enim ex opinione qdeꝫ albi erit: ſenſu aūt boni. Apparere igiť: eſt opinari qȝ quidem ſentit non ẜm accidens.

Coll. textꝰ cõti 158.

¶ Plato in philebo ⁊ in ſophiſ. phātaſiam copulationē inquit ex ſenſu ⁊ opinione. ſed cõpoſitio tripliciter intelligi põt. Uno modo vt in ea dñatur opinio, ⁊ ſic phantaſia erit opinio pmo, cuꝫ ſenſu ꝯo quaſi per accidēs. Alio modo vt ſenſus ibi dñetur, ⁊ ſic phātaſia erit ſenſus primo, per accidēs auteꝫ opinio. Uel 3° vt ſit vtrūqꝫ ęque primo, ⁊ ſic erit adequata copulatio eoꝝ ſimul. Inquit Ariſto. manifeſtū ergo, quoniā neqꝫ phātaſia erit opinio cum ſenſu ad intellectū primū, neqꝫ per ſenſus, id eſt ſenſum cuꝫ opinione ad intellectū ſcðm, neqꝫ copulatio opinionis ⁊ ſenſus ad intellectum tertiuꝫ, ⁊ per ea quę dicta ſunt, ⁊ hac ratione. declarat aūt Auerrois, quomodo hoc cõſtet his quę dixit, ⁊ inquit. Manifeſtū eſt, ꝙ imaginatio nō eſt eſtimatio, id eſt opinio ꝯiūcta cum ſenſu, neqꝫ virtus cõpoſita ex eſtimatione ⁊ ſenſu, neqꝫ ſupple ſenſus cum opinione ex ſermonibus ꝓdictis, in qbus declarauimus ꝙ imaginatio nō eſt aliqua virtutū. Et oſtēdit quomodo, ⁊ facit enthimema ħ pacto, quoniā ſi eſſet cõpoſita ex eis, ꝯtingeret vt vere dicerētur de ea ꝓprietates illaꝝ virtutuꝫ, ex qbus cõponitur modo medio. hoc enthimema Auerrois conducit in ſyllogiſmū hoc pacto, omne cõpoſitum ex aliqbus neceſſe eſt: vt in eo exiſtant quoquo modo exiſtētia, id eſt ꝓpria accidētia cõponentium. Tūc addatur, ſed phātaſia eſt cõpoſituꝫ ex ſenſu, ⁊ opinione, ergo ibi erūt accidētia ſenſus, ⁊ opinionis. cõſequens eſt falſum. nō enim ꝓprietates eoꝝ inſunt phātaſię: vt ꝯſtat, ergo aliqua ꝓpoſitionuꝫ non maior, ergo minor, ⁊ ſic ꝯſtat ꝯtra Platoneꝫ. ¶ Debes ſcire, ꝙ maior huius eſt vniuerſalr vera ſuo modo, quoniā ſi cõponētia fuerint actu in aliquo cõpoſito, ꝓculdubio partes eoꝝ ⁊ actu ibi erunt. ⁊ ſi potētia potētia erūt ⁊ in eo, ⁊ ſic nō habet calūniaꝫ. ¶ Manifeſtū eſt enim.] Syllogizatur Ariſt. apud me hypothetico ſyllogiſmo hoc pacto. ſi imaginatio ſit opinionis, ſenſuſqꝫ copulatio, opinio erit nō cuiuſuis rei, ſed eius eſſe, cuius eſt ſenſus. Hęc eſt hypothetica, ⁊ hoc inqt. Manifeſtū eſt aūt ꝙ non alia quędā eſt opinio, id eſt alterius, ſed illa: quę quidē eſt eius, cuius eſt ⁊ ſenſus. Et exponit quomodo. d. Dico auteꝫ ꝙ phātaſia eſt copulatio ex opinione, ⁊ ſenſu albi, id eſt circa idem obiectū: vt albuꝫ. nō enim erit phātaſia copulatio: ex opinione quidē boni, ex ſenſu ꝟo albi. Ideo concludit veritatē hypotheticę. d. Apparere igiť eſt opinari qȝ quidē. i. rem eam: quę ſentiť, ⁊ nō per accidēs: ſed per ſe, ita ꝙ ambo per ſe ſint ad ideꝫ. eſt ğ hypothetica. ſi phātaſia copulatio eſt ex opinione, ⁊ ſenſu, oportet eſſe ꝯiunctionem earū eiuſdē rei, ⁊ per ſe, id eſt ẜm eādeꝫ rationē ⁊ formā. Probat aūt hoc ⁊ Auerrois in cõmento, ⁊ inqt. Aut eſt neceſſariū vt ſit ita, quoniā ſi imaginatio eſt eiuſdem rei, ⁊ hoc patet, ⁊ cõponitur ex eſtimatione ⁊ ſenſu. neceſſe eſt vt eſtimatio ⁊ ſenſus ſint eiuſdeꝫ rei eſſentialiter. ¶ Eſt ergo argumētuꝫ Auerrois, imaginatio ſiue phātaſia omnis eſt eiuſdē rei per ſe, opinio, ⁊ ſenſus ſunt phantaſia per Platonem, ergo opinio ⁊ ſenſus ſunt eiuſdem rei per ſe, ⁊ ſic patet hypothetica Ariſt.

¶ At apparent nõnunꝗ etiam falſa: de qbus ſimul veram opinioneꝫ habet. ſol enim pedalis quidē apparet: at perſuaſum eſt terra ipſuꝫ eſſe longe maiorem. Fit igitur vt aut ſuam is opinioneꝫ quam habet veram abijciat re modo eodeꝫ ſeſe habēte, non oblitus nec diſſuaſus: aut ſi adhuc illaꝫ habeat, eandem ſit neceſſario falſa ſimul ⁊ vera. At cõſtat opinionē tum euadere falſam: cū res mutata latet.

¶ Apparent autem ⁊ falſa: de quibus ſimul extimationeꝫ veram habet. vt apparet ſol, vnius pedis: perſuaſum autem eſt, eum maioreꝫ eſſe habitata. Accidit igitur aut abijcere ſuam ipſius veram opinionem quam habebat ſaluata re, non oblitum, neqꝫ diſſuaſum: aut ſi adhuc habet, neceſſe eſt eandem veram eſſe ⁊ falſam. Sed falſa fiet: cum latuerit mutata res.

Coll. textꝰ cõti 159.

¶ Aſſumit ⁊ modo oppoſitū ꝯſequentis hypothetici, apparet aūt ⁊ falſa, de qbus eſtimationē veram habēt, ⁊ videtur ſol vnius pedis, ſed crediť eſſe maior habitatione, id eſt tota terra habitabili, eſt ergo oppoſitū ſed opinio ⁊ ſenſus non ſunt eiuſdē rei per ſe, qnoniā ſenſus indicat oppoſitū eius qȝ eſtimatio. ideo inquit. Apparent aūt ⁊ ſenſu falſa, de qbus eſtimationē. i. opinionem veraꝫ hñt, ergo opinio ⁊ ſenſus nō ſunt eiuſdē oībus modis, qȝ eſt oppoſitū ꝯſequētis, ⁊ ſic inferas oppoſituꝫ antecedētis. ¶ Accidit igiť.] Forte ꝙ arguit, ⁊ ſecūdo ꝯtra Platonē ſic, ſi imaginatio eſt copulatio ex opione ⁊ ſenſu eiuſdeꝫ rei, igitur accidit: vt aut abijcere ſuiipſius opinionē quā habebat ſaluatam, id eſt re modo ſeſe habēte nō oblitū, nec decredēteꝫ. i. diſſuaſum, vel ſi adhuc habeat eādem, neceſſe ſit eādeꝫ eſſe ſimul verā ⁊ falſam inſimul, at falſa facta eſt, cum lateant trāſcēdētes res. i. at ꝯſtat opinionē, tum euadē falſam, cuꝫ res mutata latet, ⁊ hoc ꝯtingē, ⁊ quo pacto videas expoſitores. totū enim ħ manifeſtū eſt per ſe. ¶ Sed qꝛ qȝlibet iſtoꝝ eſt īpoſſibile, ideo oppoſitū añtis erit, qȝ īpoſſibile ſit imaginationē eē copulationē ex opione ⁊ ſenſu eiuſdē rei, vt Plato inqt.

¶ Neqꝫ igitur vnum eſt iſtorū, imaginatio: neqꝫ ex his eſt coniūctum. Uerum quoniam fieri poteſt vt aliud moueatur ab eo ipſo qȝ motū eſt, imaginatio ꝟo motio quaedā eſſe videatur, ⁊ non fieri ſine ſenſu ſed ſentiētibus, ⁊ eorum etiam eſſe quorū eſt ſenſus fit aūt vt motus oriať a ſenſu iam actu.

¶ Non ergo vnum aliquod horum eſt, neqꝫ ex his: phantaſia. Sed quoniā eſt moto hoc

moueri aliud ab hoc, phantaſia autẽ motus qdam videtur eſſe, ⁊ non ſine ſenſu fieri. ſed ſentientibus, ⁊ quorum ſenſus eſt, eſt autem motum fieri ab actu ſenſus.

Coll. text° cõ^ti 160^i. ¶ Duplicez Ariſto. intelligebat imaginationis diffinitionem aſſignare, vnam quidẽ quid nõ ſit, vt Themiſtius inquit. Alteram vo quid ſit. cum quid nõ ſit aſſignaſſet, ⁊ quid ſit modo aſſignat. Primo diffinitionẽ quid nõ ſit colligens inquit, ergo phãtaſia non eſt aliquid vnuz horuz, id eſt nec ſenſus, nec opinio, nec intellectus, nec ſciẽtia, neq3 ex his cõpoſitum: vt Plato ſenſit, ⁊ hęc videtur pma eius diffinitio. ¶ Sed (vt Themiſtius inqt) phantaſia ſeu imaginatio videtur maxime itellectus eſſe. Primuz quia imaginatio fallitur, poteſt ⁊ itellectus. deinde quemadmodũ in nobis ſitum eſt de quaq3 re imaginari ⁊ cogitare quãdo volumus, ita omnia intellectu affingere ⁊ cõponere poſſumus. ecce quomodo imaginatio his videtur eſſe intellectus, verũtamen differũt. ſed quibus diſcriminibus differũt iam quęrẽduz eſt. prius vtriuſq3 natura diffiniẽda ſeorſum videtur, ita dilueſcet quę naz inter vtrãq3 diſtantia ſit. prius tamẽ quid ſit imaginatio monſtrandũ eſt. Hactenus enim nõ quid ſit, ſed quid nõ ſit executi ſumus. ¶ Sed quoniã. [Oportet iam cõmuniter ſub cõtinuatiuam coniũctionez [quoniam] ſequẽtibus addere, donec redditionẽ faciat: vt Simplicius inquit. Et ideo Auerrois inquit Ariſtotelẽ hic facere ſyllogiſmum hypotheticũ, cuius antecedẽs ponit, ⁊ non cõſequens in hoc textu, ſed in ſequẽti. ideo legatur hoc pacto ſimul cum ſequenti, vt quoniã imaginatio motus quidã eſſe videtur, ac nõ ſine ſenſu fieri, ſed ſentiẽtibus, ⁊ quorum eſt ſenſus, ⁊ quoniã eſt fieri motum ab actione ſenſus, ⁊ quoniaz hũc ſimilem neceſſe eſt eſſe ſenſui, ⁊ deinceps reſpõdet per id [Erit vtiq3 phãtaſia ipſe motus: nõ ſine ſenſu contingẽs, neq3 nõ ſentiẽtibus exiſtere.] Et ſic diffinitio hęc reſpõdet ad illam coniũctionez cõtinuatiuam [quoniaz] ⁊ hoc dicit Auerrois, ſed Ariſtoteles propalauit in hoc ſermone, id eſt in textu huius cõmẽti pręcedens, ⁊ tacuit ↄſequens, qa eſt manifeſtuz, ⁊ poſt, id eſt in textu ſequẽtis cõmenti, declarabit ipſuz modo perfectiori, ⁊ ideo dimiſit ipſuz in hoc loco. ¶ Debes ſcire, q phãtaſia poteſt capi dupliciter. Uno modo pro actu primo, ⁊ ſic eſt potẽtia naturalis animę, qua ipſa eſt principium phãtaſiandi. Altero modo poteſt capi pro actu ſecũdo phãtaſię, ⁊ ſic Ariſtoteles capit in toto iſto pceſſu, ⁊ ratio eſt, quoniã notior. ⁊ loquẽs de actu ſecũdo, loquitur de actu primo procldubio, ⁊ hoc Auerrois inqt. Sed ſubſtãtia ipſius virtutis eſt qd dico, quoniaz ſi ſint quędam quę mouẽtur ab aliys, ⁊ mouent alia, ⁊ hęc eſt pma ppoſitio. ⁊ imaginatio videtur eẽ virtus mobilis, ⁊ paſſiua ab alia, ⁊ hęc eſt ſecũda. Et impoſſibile eſt vt ſit ſine ſenſu, ſed eſt in rebus ſenſilibus animalib⁹ habẽtibus et ſenſum perfectuz, ⁊ hęc eſt tertia. Et poſſibile eſt vt motus phãtaſię fiat a ſenſu, qui eſt in actu, ⁊ hęc eſt quarta. His quatuor ppoſitionibus acceptis cum quinta ſequẽtis textus, ſciꝫ ⁊ hũc ſimilez neceſſe eſt eſſe ſenſui, addit Auerrois hoc ↄſequens, ⁊ inquit, neceſſe eſt vt imaginatio in actu, id eſt accepta pro actu ſecũdo, nihil aliud ſit, niſi perfectio iſtius virtutis per intẽtiones ſenſiles, exiſtentes in ſenſu ſm moduz, ſm quem ſenſus perficiũtur per ſenſilia, quę ſunt extra animã. Et hoc eſt vna pars cõſequẽtis de imaginatione pro actu ſecũdo. Apponit ⁊ ſecũdam partẽ de ea pro actu primo, ⁊ inquit, ⁊ neceſſe eſt q prima perfectio iſtius partis, id eſt q imaginatio pro actu primo ſit virtus, id eſt potentia animę, quę innata eſt ſe aſſimilare ſenſationibus, quę ſunt in ipſo ſenſu cõmuni, ⁊ ſic eſt totum conſequens completum. Reliquuz cõmenti patet per dicta antea.

¶ Quem quidem neceſſe eſt ipſi ſenſui ſimilem eſſe: imaginatio motio haec eſt profecto quae neq3 ſine ſenſu nimiruz eſſe, neq3 competere non ſentiẽtibus poteſt. Atq3 multa per ipſam id agere patiue cõtingit: qd ipſam habet. ⁊ inſuper: ⁊ veram ⁊ falſaz eſſe. Atq3 id propterea ſit: q ſenſus quidem propriorũ eſt verus, aut raro admodum incipit falſitatez. At eſt ſenſus: eius etiaz rei cui ppria ſenſibilia accidũt. vbi iam ſit: vt ipẽ ſit falſus. nam non eſt falſus ſi album dixerit eſſe: ſed ſi albuz hoc aut aliud eſſe. Eſt pterea cõmunium ſenſus: quae quidẽ perinde atq3 ppria ijs accidũt quae ſunt per accidens ſenſibilia. dico aũt motum ⁊ magnitudinez, quae vt patet accidunt ſenſibilibus: circa quae maxime error deceptioq3 fieri ſenſu poteſt. Motus igitur hiſce qui ſit a triplici tali ſenſu: differẽtiam ob idipſum nimiruz habebit. atq3 primus quidem, cum operatio ſenſus adeſt eſt verus: caeteri vo falſi etiam eſſe poſſunt, ⁊ pſente atq3 abſente pſertim cum a ſenſu longe ſenſibile diſtat. Si igitur nihil aliud pter imaginationem habeat ea quae dicta ſunt ſitq3 idipſum qd diximus ipa: imaginatio motus is eſt profecto qui ſit a ſenſu iam operãte. ¶ Cum autẽ viſus maxime ſit ſenſus: hinc eſt q nomen imaginatio ab ipſo lumine ſumpſit phantaſia dicitur, quia ſine lumine viſio fieri nequit. At quia imaginationes immanẽt, ſenſibuſq3 ſimiles ſunt: ideo per ipſas aialia, beſtiae inquam atq3 hoies, multa agũt. illae: quia mẽtis ſunt, vt patet, expertes. homines: qa mens perturbatione nõnunq3 vel morbo vel ſomno ſubmergitur. Sꝫ de imaginatione quidem: determinatum ſit hactenus. ſatis enim quidnam ipſa ſit, ⁊ cur ſit: hiſce quae iam dicta ſunt, explicauimus. 161 162

¶ Et hunc ſimilem neceſſe eſt eſſe ſenſui: erit vtiq3 hęc, mot⁹ qui neq3 ſine ſenſu, neq3 non ſentiẽtibus ineſſe põt. Et multa eſt ſm ipſaz facere ⁊ pati: qd habet. ⁊ eſſe: veram ⁊ falſam. hoc autez accidit: propter hęc. Senſus propriorũ quidem: eſt verus, aut q3 pauciſſimum habens falſum. Secũdo autez: eius cui accidunt ⁊ hęc. ⁊ hic iam ↄtingit: vt falſus ſit. q enim albuz ſit, non eſt falſus: ſi aũt album, hoc aut aliud qddam, falſus eſt. Tertio autem: cõmuniuz ⁊ conſequẽtiuz ea quę accidunt ijs quibus inſunt ppria. dico autez, vt motus ⁊ magnitudo, quę accidunt ſenſibilibus: circa quę maxime iaz eſt decipi ſm ſenſum. Motus autez ab actu factus qui ab his tribus ſenſib⁹: differt a ſenſu. ⁊ primus quidem: pręſente ſenſu verus eſt. alij autez: pręſente ⁊ abſente erunt vtiq3 falſi, ⁊ maxime cum procul eſt ſenſibile. Si igitur nihil 161

φάος φαντα- aliud habet quę dicta ſunt niſi phātaſia, hoc
σία, autem eſt qđ dictū eſt: phantaſia vtiq; erit
162 motus a ſenſu ſcđm actū facto. ¶ Quoniā
autem viſus maxime ſenſus eſt: ⁊ nomen a lumine accepit, quoniā ſine lumine non eſt videre. Et quoniā immanēt, ⁊ ſimiles ſunt ſenſibus: multa ſm ipſas opantur animalia. alia quidē: quia nō habent intellectū, vt beſtię. alia vo: quia obruitur aliquādo intellectus paſſione, aut ęgritudine, aut ſomno, vt homines. De phātaſia igiť quid eſt, ⁊ ꝓpter quid eſt: dictum ſit intātum.

Coll. text° cõti 161. ¶ Scđm Auer. expoſitionē, accipit quintam partē antecedentis, ⁊ cōducit ꝯſequens, ⁊ totum hoc perſpicuum eſt per textum pręcedētem. ¶ Et multa.] Ex diffinitione data Ariſtoteles infert primo, ⁊ ſupple neceſſe eſt habens ſubaudiēdum phantaſiam, ſm ipſam facere, ⁊ pati multa: id eſt pati quidem, prout a ſenſibilibus mouetur. facere vo eo ꝙ mota iam, et ad ſeipſam excitata mouet in animalibus memoriam, ⁊ hoc eſt primū. ¶ Et eſſe ⁊ veram ⁊ falſam.] ſedit ſcđm correlariū, ⁊ ingt, ⁊ ſupple neceſſe eſt ⁊ eſſe verā ⁊ falſam. ¶ Et hoc accidit.] Probat hoc, et poteſt componi hypothetice, ſi ſenſus reſpectu propriorū verus, ⁊ parum falſus, imaginationem cōtingit ⁊ veram ⁊ falſam eſſe. Tūc ponit antecedens, hoc autem accidit propter hoc ꝙ ſenſus propriorū quidem verus, aut ꝗ̄pauciſſimum falſus, et Auer. intelligit propriorum: ſcilꝫ ſpecierum primi obiecti: vt albi ⁊ nigri, et nō obiecti primi. ¶ Et debes ſcire (vt ex Simplicio excipiť) ꝙ imaginatio quidem hominū multipliciter fallitur. Tum ratione ſophiſtica. Tum ꝓpter ſenſuum variationem. brutorū vo fallitur ſolum propter ſenſibiliū propriorum ⁊ cōmunium, ⁊ per accidens deceptionem: vt conſtat. Ariſtoteles accepit 2^m modum cōmunem ob hus, ⁊ tacuit primum. ¶ Secundo autem ⁊.] diſtinguit quot modis ſenſus pōt decipi, ⁊ eſt duobus modis, vno modo circa ſenſibilia cōmunia, altero modo circa per accidens. Inquit. Secūdo autem accidere hoc, ⁊ hoc iam mentiri: id eſt ac eſt ſenſus etiam rei cui propria ſenſibilia accidunt: vbi iam fit, vt ipſe ſit falſus. Quod quidem enim albū non mentitur. ſi autem hoc album, aut aliud iam mentiť: vt Cleonis filius, an Sophronis. ergo pmus modus eſt deceptionis ⁊ raro circa propria. Secundo vt in pluribus circa ſenſibilia per accidens. Tertio autē cōmunium. Apponit ⁊ tertium modum deceptionis circa cōmunia, ⁊ patet. Ex his conſtat ſenſum extrinſecum decipi tribus modis, ⁊ per ꝯſequens tribus alijs eſſe verū, ergo ⁊ imaginatio ab his accipiens, ⁊ aliquando falſa, et aliquando vera reperietur. ¶ Secūdum ſenſum autē.] vt Auerrois, cum oſtendit imaginationē errare ipſius ſenſus errore, qui tribus modis errat, circa ꝓprium, cōmune, ⁊ per accidens, hoc in parte oſtēdit, ⁊ ꝙ imaginatiua errat, ⁊ plus, ⁊ hoc ꝓpter duo. Primo qꝛ imaginatio errat errore ſenſus, a quo accipit. Secūdo, quoniā errare pōt errore ſuo, ex parte eius vt accipiēs. differt enim motus imaginatiuę a motu ſenſus. ſenſus enim ꝓbet ei, ⁊ ipſa recipit, ergo pōt eſſe error, ⁊ ex pte dantis, ⁊ ex parte accipientis. ¶ Secūdo, quoniā tria ſunt ſenſibilia circa quę errat ſenſus, ergo ⁊ circa illa imaginatio, ⁊ cum hoc ſtat pro tūc ſenſum errare circa ſenſile, verbi grā, cōmune, ⁊ imaginatiua errabit ⁊ circa ſenſile cōmune, ⁊ ꝑ accidens, ⁊ ꝓpriū, donec nō cadet demōſtratio, ⁊ ſic ꝓpter eſſe dicta ſenſibilia tria accidit imaginationē errare pluribus erroribus ſimul. Has ergo tāgit Auer. ibi pma [Et plus primo autem.] 2° ibi [Secūdo vo qꝛ motus.] Et ſermo ſuus patet. Applicat autē ſniam verbis. ibi [Et dixit ſenſus igitur.] ⁊ ibi [Et differt ab illis.] Et lra Ari. ex his cōſtat. Auerrois ibi [Et qꝛ neceſſe eſt ſi imaginatio eſt motus.] Reddit cauſam, quare imaginatio eſt motus a ſenſu factus, et hęc ratio eſt, qm̄ ſimilis eſt ei, qđ ex hoc demōſtrat, quoniā ex motu ſenſus redditur cauſa oium accidētium apparentiū in ea. ſ. erroris, ⁊ rectitudinis. Deinde ibi [Et tunc quia neceſſe eſt.] Docet aſſumere totum qđ Ariſtoteles dixit, ⁊ patet, ⁊ breuiter reliquum huius ſecundi manifeſtum eſt per ſe.

¶ Eutychi Auguſtini Niphi Sueſſani Philothei in 2^m de Aia Librum Collectanea expliciunt.

FINIS.

¶ Ariſtotelis de Anima liber Tertius.



E animae autẽ ea parte qua cogno-
ſcit atq; ſapit, ſiue ſit ſeparabilis, ſiue
non ſeparabilis magnitudine, ſed ra-
tione: ↄſiderádum deinceps eſt quã
differẽtiam habet, quoq; pacto tan-
dem ſit intelligere.

[illegible]



E parte aũt aię:
qua ⁊ cognoſcit
aia ⁊ ſapit, ſiue
ſeparabili exiſtẽ
te, ſiue non ſepa
rabili ſm magni
tudinez, ſed ſm
rõnem cõſiderã
dum eſt: quã ha
bet differentiaz,
⁊ quo modo q-
dem ſit ipſum intelligere.

[illegible]

¶ Eiuſdẽ Auguſtini Niphi Sueſſani in tertiũ de anima librum Collectanea ac Cõmentaria.

Collectanea textꝰ võ'' pꝰ.



Omnes expoſitores in huius tertij
prᵒ ↄcordãt, Ariſt. itẽtionẽ
dicẽdoꝝ ꝑponẽ. Eſt aũt intẽtio libri ſm
grecos, ſbm eius apud nos, ſicut in cõᵒ
nr̃o de iterpretatione expoſuimus. Verũ
circa intẽtionẽ huius tertij apud expoſi
tores fuit difficultas non pua. Primi.n.

De intẽtione libri ſrᵒ poſitio.

expoſitores, quos ipugnare videt̃ Jãblicus, ſenſere intẽ
tionẽ huius eẽ de itellectu iparticipabili: qui actus eſt ſũ-
mus, ac vita eẽntialiter optima/⁊ per ſe ab aia ſeparabi
lis. ¶ Ad quos obijcit Jãblicus, ⁊ ingt: qd naz, ⁊ qualis
ſeparabilis ab aia intellus, ⁊ ꝙ pma ſuba, ⁊ ipartibilis, ⁊
optima vita, ⁊ ſũmus actus, ⁊ idem itelligibile/⁊ intelle-
ctio/⁊ intells, ⁊ eternitas, ⁊ pfectio, ⁊ quies, ⁊ terminus, ⁊
cã oium in 12ᵒ metaᶜᵉ dictũ eſt. Argumẽtũ ergo h eſt, id
qd in metaᶜᵉ tractat̃ nõ eſt intẽtio, vel ſubm in ſciẽtia, vel
pte ſciẽtię de aia, ſed de pmo itellectu in metaᶜᵉ dictum
eſt. nõ ergo ⁊ hic de eo ptractãdũ. ¶ Sed hoc Jamblici
argᵐ pace ſua nihil eſt. opinant̃.n. forte deuz duplicẽ hře
gradũ, ac rõnez, vnã ſm quã eſt pma ſuba impartibilis/
optima vita, ſũmus actꝰ, ⁊ idẽ itelligibile/⁊ itellectio ⁊c̃.
alterã ſm quã nos vel aia nr̃a eo itelligit ⁊ ſapit. pmo p-
fecto pacto de eo in 12ᵒ pmę phię erit ptractatio. Scdo
vo modo ⁊ huius ſciẽtię, pculdubio ↄſiderationez nul-
lus dubitat. queadmodũ inquãtũ forma qua orbes mo-
uent̃ in phica tradit̃ auſcultatione. ⁊ h videt̃ ↄſonũ Ari.
qui videt̃ loq de itellectu: de quo Anaxagoras loquit̃, vt
īfra declarabit̃. modo Anaxagoras de itellectu diuino, ⁊
nõ participato loquit̃, quare ⁊ Ariſt. ¶ Aliter forte poſ-
ſet obijci ad illos, pmo qꝛ Ariſt. ingt. De pte aũt aię ⁊c̃.
Dicẽdũ, quã habeat dr̃iaz/⁊ q̃uo qdẽ fiat ipm itelligere.
per h qd dicit de pte, excludit pᵐ intellectũ a ↄſideratio-
ne huius. Primus.n. intells nõ eſt pars alicuius. ois eniz
pars eſt, vt ſic, qd impfectũ, vt in 7ᵒ Sapiẽtię dictũ eſt.
Adhuc per h qd ingt, ⁊ quã dr̃iam habeat, etiã remoue-
tur. nullus enim de dr̃ia vel ↄueniẽtia dei tractat niſi ſa-
piens, qꝛ ſolus ipſe diffinit. Rurſum ⁊ per hoc qd ait, ⁊
q̃uo fiat ipm itelligere, etiaz ſecludit̃, ⁊ hoc qꝛ intellig̃

del nõ ſit, ſed eſt eternum. his ⁊ alijs dicẽdis pculdubio
deus omni pacto ab ↄſideratione iſtius libri excluditur.
¶ Jdeo ⁊ aliter Jambli. ingt: magis vo nũc qualis qs a 2ᵒ poſitio
nr̃a aia participatꝰ intellectꝰ dicẽdum. ¶ Sed qd velit
Jambli. Simpl. laborat exponẽ: vbi debes ſcire, ꝙ du-
plex eſt intells, participatꝰ, ⁊ iparticipatꝰ. Ois enim for-
ma. ſ. quę idea dr̃, indiuiſibilis eſt ⁊ terminus ſeipſo: ani-
ma aũt eſt diuiſibilis, vt reflexa ipſius denotat actio. erit
ḡ aia hoīs vita hoīs ſm ſe partibilis ac diuiſibilis. verũ
put intellectu participat in ipartibilitatẽ cadit, ac in ter-
minũ ⁊ indiuiſionẽ. erit ergo aia hoīs vita hoīs, cuius in-
tellectus eſt forma. aia enim ipſa indiuidua eſt in corpe,
vt ſtoici inquiũt. vt vo particeps eſt intellus, ipartibilis
ac indiuiſibilis reddit̃ partitione ⁊ redditiõe. differt vo
intells participatꝰ, ab imparticipato. ille eniz nõ manet
in ſe, ſed alterius aię eſt forma. ipartcipatꝰ aũt in ſe ma-
net, ac per ſe ſeparatꝰ eſt ⁊ terminus. ⁊ ſic imaginat̃ aliud
eſſe aiam, ⁊ aliud itellectũ Jambli. aia enim vita eſt aia-
lis humani. intellectꝰ vo forma erit aię. ¶ Sed quoniã
Jambli. nõ vr̃ differre a Plotino, ideo vt meliꝰ Jambli.
opinio clareſcat, Plotini ſniam expedit enarrare. Dice-
mus igit̃ ꝙ aliud Plotinus vitam aialis humani, aliud
aiam aialis humani: aliud vo intellectũ, aliud deũ dicit.
aial enim humanũ ait cõpoſitũ viuẽz eẽ vita ſibi data a
rõnali aia. Erit aũt vita aia ſcda (queadmodũ illumina-
tio domus vel medij) quã Them. in p̊ huius aiationem Leb.13ᵒ.
appellat, quę ſuba eſt pma talis aialis, ipſiuſ; ſpecificãs ⁊
pficiens. Aia rõnalis vo eſt forma iſtius aialis humani:
nõ qdẽ inherẽs vel inexiſtẽs, ſed adherẽs ⁊ aſſiſtẽs: quẽ-
admoduz ſol medio indiſtãtiã/ac pñtiã/exiſtẽs. ⁊ a Pla-
tonicis homo dr̃. aliud enim aial humanũ, aliud hõ, aial
eſt viuum aiatione: homo vo rõnalis eſt aia. vlterius ſu-
pra aia eſt intells participatꝰ, qui forma eſt aię: nõ qdez
adherẽs vel aſſiſtẽs, ſed eius ꝓpius actus ⁊ pfectio. fluit
aũt ab itellectu ratio, a rõne imaginatio. eſt enim intelle
ctus ꝓpius locus ideaꝝ ac ſpẽruz: ratio locus naturaliũ/
imaginatio ſenſibiliũ. Per itellectũ enim aia ad ſupiora
ↄuertit̃. per rõnez vo ad nãlia. per imaginationẽ ad ſen-
ſibilia. Adhuc ⁊ ſupra intellectũ deꝰ eſt, qui forma eſt in-
tellectus aſſiſtẽs ⁊ pñs in rõne intelligibilis. Erit ḡ or-
do deus forma eſt intells, intellectꝰ vo aię/aia aialis vi-
ui humani. Erit ergo intẽtio apud Jamblicũ huius libri
de itellectu participato: qui forma eſt aię rationalis: quę
homo eſt Platonice loquẽdo. Jntellectu enim intelligit
put ad itelligibilia ⁊ ideas per ipm ↄuertit̃. Per intelle
ctũ ſapit. ſ. quãtũ ad rõnem: quę locus eſt nãliũ ſpẽruz. ⁊
ſic ↄſtat qd intẽtio huius. ¶ Sz obijcit adhuc Simpl.
multiplr̃. Primo qꝛ ois cõſideratio ꝓcedẽs ab vno in
alteꝝ, debet ſucceſſiue ꝓcedere. ergo queſtio Ari. tracta-
uit de nutritiua, ⁊ poſt de ſenſitiua, ⁊ poſt de imaginati-
ua, nõ debet nũc trãſire ad itellectũ participatũ, quoniã
media eſt aia rõnalis. ergo anteq̃ ad illũ aſcẽdat, ad rõ-
nalez debet occurrẽ. ¶ Amplius de eo itellectu tractat,
quo aia ſapit ⁊ itelligit. modo per itellm participatũ nõ
itelligit ⁊ ſapit aia. intellig̃.n. ⁊ ſape nouũ eſt: per intelle
ctũ nõ ad noua, ſed ad pma itelligibilia copulat̃ anima.
¶ Amplius eo modo dz tractare de itell ꝗ quo eſt prᵐ
ſpeculationis: ⁊ opationis practice, ſz itellectu participa-
to nõ eſt prᵐ aia hoꝝ. ergo vt prius. ¶ Rurſum hic liber
pars eſt libri totius. ḡ ſubm pars eſt ſubi. modo intẽtio
totius eſt aia. ḡ ſubm huius dz eẽ vna ſpẽs aię. Eſt autez
hęc ſpẽs rõnalis aia, q̃re ⁊ de rõnali aia. ¶ Aliter ⁊ poſt 3ᵒ poſitio
huc Simpl. itẽtionẽ.n. huius libri de rõnali aia dicit eẽ.
imaginat̃.n. aliud eẽ vitã hoīs, ⁊ aliud rationalẽ aiam, ⁊
aliud aiam totã ipſius. vitã.n. appellat ipſe cũ poribus,

intētionē hoīs.ſ.aīalis humani,quę eſt act^9 ꝛ ꝑfectio ſpecificās hoīem.rōnalis ꝟo aīa eſt act^9 huius aīę,ſicͭ lumē diaphani.ex ꝗbus duobus reſultat tota hoīs aīa. Erūt ğ aīę humanę ꝑtes duę.ſ.rōnalis aīa,ꝛ vita ipſa:quę ſimul totā hoīs aīam ↄſtituūt.eſt aūt apud ipm duplex intellectus.ſ.quo ad diuina copulatͬ aīa,ꝛ hic forte agēs eſt itellectus. Alter quo ad mālia,ꝛ hic qͦqꝫ ꝑtāte ꝛ impꝑfect^9 exiſtit,nō qꝛ in ſe nō itelligat,ſed qꝛ ab alio ſciāꝫ habet,vt a ṗ,ꝛ reſpectu hoīs.qͦqꝫ ꝛ ꝑfect^9 eſt,ꝛ cōpletus,ꝛ hoc qꝛ ꝑfecte toti homini vnitur. Erit ğ itētio huius loq de parte.i.de aīa rōnali:qua aīa.ſ.hoīs intelligit:ꝛ ſapit.i.de rōnali aīa:quę pars eſt aīę hoīs ſcrutādum.℄ Inqͭ modo Ari.ſm hāc expōnem,aūt pro ſed,ↄſiderādū de ꝑte aīę: qua cognoſcit aīa:ꝛ ſapit.i.de aīa rōnali: quę pars eſt reſpectu aīę hoīs:quę ↄgregatū eſt ex rōnali,ꝛ vita:quę cōplecͭ ſenſitiua,ꝛ nutritiua.ꝛ ħ notās dixit,qua cognoſcit aīa:ꝛ ſapit.i.rōcinatͬ,cognoſcͤ cōe quoddā intelligit etiā ad imaginare,ſed ſape ratiocinari accipit qͦd homini ꝓpriū.℄ Siue ſeparabile.] Dixit hoc(vt Simplici^9)qꝛ tres,vel duo ſunt nobis intellͤs.inqͭ modo,ꝙ de aīa rōnali dōm,ſiue exiſtat vnus intellͤs ſeparabilis ab altero magnitudine.i.ſubto:ſiue ſm rōnem tm̄. Et qꝛ de aīa rōnali ↄſiderādū addit qͩ de ea dicēdū,ꝛ inqͭ:quā habeat dr̄iaꝫ,ꝛ quō fiat ipm intelligͤ.℄ Sed pace tāti Phi,videtͬ mihi ipſuꝫ aberraſſe,ṗ de ea ꝑte aīę ꝓponit,de qua exequitͬ,ſed nunqꝫ ħ in loco loquitͬ de rōnali aīa:ſed de itellectu paſſiuo,vt videbitͬ.ğ non de rōnali aīa intētio.
℄ Amplius de eo itellectu loquitͬ,de quo ↄcludit ↄ̄neꝫ. quoniā cōcluſio eſt potētia ꝓpōnes ſylli.modo ꝑte illa.
[Quare neqꝫ ipſius eſt eē nā.] De itellectu poſſibili cōcludit ↄ̄neꝫ.ğ de hoc dꝫ ꝓponere intētionē.℄ Ideo alij, vt Themiſtius,ꝛ Auerrois aliter ſermonē Ariſto.intelligunt:qͦd in cōmento apparebit.

Com^m p^m.

Cum cōpleuit. ℄ Auerrois ṗ intētiones ꝑtis ꝓponit,deide textus expōneꝫ.ibi z^a [Et dixit de parte.] In ṗ^a adhuc duplicē intētionē.ſ.gn̄alem,ꝛ ſpecialē. Ponēs igitͬ itētioneꝫ in gn̄ali,recapitulat dicta,ꝛ inquit:cum cōpleuit ſmonē de v̄tute imaginatiua quę ſit:qꝛ actus cauſat^9 a ſenſibus ſm actū. Et quare,qꝛ vtilis eſt oībus aīalib^9 brutis,ꝛ homini in caſibus ꝓpoſitis,incepit ꝑſcrutari de rōnali.ſ.v̄tute.ſꝫ ambiget iunior,vt Simpl.inqͭ:nō licet fieri trāſit^9 de ſenſu ad intellectū:niſi trāſeat per oīa media.ğ cum tractaſſet de ſenſu,ꝛ ad ſenſum cōmunē deueniſſet,ꝛ a ſenſu cōi in imaginationē,decēter debuit in cogitatiuā anteqꝫ in intellectū deuenire.qꝛ(vt Auer.teſtatͬ)cogitatiua cognatior eſt itellectui:qꝫ imaginatiua,vt cō^{io} ſ^o exponam.℄ Sed hāc Them.ſoluere viſus eſt huius.voluit.n.ꝙ imaginatio magis ſm rōneꝫ ꝛ apparētiā ſit itellectui ſiſ ior,ſꝫ in rei v̄itate cogitatiua.ſed opꝫ nō tm̄ ad rei v̄itatē attēdͤ,

Tex. 14. hui^s

ſed ad apparētiā:ꝛ maxime cum de ſilib^9 idē ſit iudiciū.
℄ Et quęrere.] Specificat qͩ nam de rōnali v̄tute tractaturus eſt,ꝛ inqͭ:ꝛ querͤ in quo differt ab alijs v̄tutib^9 cōpręhēſiuis.ſ.virtute ſenſus,ꝛ imaginationis:cuꝫ ꝗbus apparētius ↄuenire videtͬ. Explicat ꝟo quo pacto ſumere vult dr̄iam,ꝛ inqͭ:ꝛ ħ in ṗma,ꝛ vltima ꝑfectione,ꝛ in actione ꝛ paſſione ꝓpa.ſunt enim duę dr̄ię poſſibiles aſſignari de aliꝗbus,vna ſumpta ab actibus eorū ṗmis.i. eēntijs eoꝝ,altera ab actibus ſcdis.i.opibus eoꝝ.ꝛ ſcda eſt nobis notior. Prima aūt nā magis.ꝛ ħ inqͭ [Et hoc.] ſcilꝫ hāc dr̄iaꝫ exponet in ṗma ꝛ vltima ꝑfectione.i.tum eēntialē penes eēntias,tum penes opa,qͦd exponit.ſ.ꝛ in actione ꝛ paſſione.i.ope actiuo ad agētem referēs,ꝛ paſſiuo ad poſſibileꝫ. Reddit aūt cām,ꝛ inqͭ:cum neceſſe eſt:vt v̄tutes diuerſę diuerſētͬ his duob^9.ſ.actibus ṗmis,ꝛ ſecūdis.ꝛ qꝛ his duob^9 modis differūt,ideo ſi Ariſ.tractaturus eſt de differētijs hoꝝ,ꝛ hos duos modos tāgͤ debet.℄ Et cum in his.] Correlariā dr̄iam,ꝛ quaſi z^{am} addit,ꝛ inqͭ:ꝛ cum his duob^9 fuerint diuerſę.manifeſtū eſt ꝙ neceſſe eſt vt diuerſētͬ in q̄litate actionis.i.in modo agēdi,ꝛ ħ ſiue ſint actiuę tm̄,ſiue paſſiuę tm̄,ſiue ſimul vtrūqꝫ.ſemꝑ enim hęc vera eſt ꝙ quęcūqꝫ actu ṗ ꝛ ſcdo differūt,in modo agēdi vel patiēdi differunt. Erit ğ hęc regula vlis in omni gn̄e potētię,ꝛ ſic ad dr̄iam ꝓpoſitaꝫ addēda.℄ Ex his pꝫ error q̄rūdaꝫ hic:qui volūt Auer. intelligͤ,ꝙ ipſe per actū ṗ^m intelligat intētionē rectā intellect^9 a phātaſmatib^9.per poſtremā ꝑfectionē itelligat intētionē ſuꝑſius reflexaꝫ.℄ Hi enim aberrāt.ṗ^m enīꝫ ꝑfectionē Auer.appellat actū ṗ^m,ꝛ poſtremā z^m:vt ipſe inqͭ in ſ^o cōmēto huius ſcdi.℄ P.Correlariū nūc ad ꝓpoſitū nō eēt,vt intelligēti ↄſtat.ideo eo pacto exponitͬ, vt dixi.℄ Et qꝛ intētio.] Nūc ſpālius ꝑtis intētionē addit.℄ Et tu debes ſcire ꝙ quęſtio an eſt ṗor eſt q̄ſtione qͩ,ꝛ alijs oībus,vt in poſteriorib^9 diximus. Erit ergo ꝓpter hoc.q.ꝙ ꝓpter hoc Ariſt.ṗus v̄tutē rōnalē eſſe declarare debebat:qꝫ qualeꝫ habeat dr̄iam,ꝛ quō fiat eius intelligͤ. Hāc.q.ꝑſoluit,ꝛ intētionē ſpāleꝫ apponit,ꝛ inquit,ꝛ qꝛ intētio eius eſt talis:incepit ṗ demrare qͦd eēe: id eſt qualis dr̄ia,ꝛ eſſe talis v̄tutis.ſ.qꝛ ipſam eſſe diuerſam ab alijs v̄tutibus,ꝛ eius dr̄ia quō intelligitͬ,manifeſtuꝫ eſt per ſe.ꝛ ꝑſoluēs.q.ꝓpoſitā inqͭ:id v̄bum [Manifeſtū eſt per ſe.] Cum per hāc virtutē hō ab alijs aīalibus(vt dictū eſt in multis locis)differat,vt notauimus in z^o huius.ꝛ maxime Auer.ꝛ notatū eſt in 7° metaph.ꝛ in moralib^9,vt dicemus qōneꝫ nō nec̄iaꝫ apponit.℄ Et ꝙ hoc qͦd eſt dubiū ꝛc̄.] Et ſermo eius pꝫ vſqꝫ huc. Quę igitͬ ſit intētio in gn̄ali,ꝛ quę iteꝫ in ſpāli,ꝛ quę q̄ſtio nō neceſſaria,his modo conſtat. Com. 15^t.
℄ Ambigūt oēs hic,qꝛ ſi rōnale dr̄ia eſt hoīs,ꝛ oīs differētia ſumitͬ a forma eius:cuius eſt dr̄ia,ꝛ rōnale ſumitur ab itellectu.ergo ꝓculdubio intellͤs forma erit hoīs: nō tm̄ aſſiſtēs,ſed inexiſtēs ac inherēs ꝛ ꝓpa.℄ Joānes in qōnibus huius tertij opinatͬ ꝙ hō duplicē habet differentiā.alterā:quę a ꝓpria hoīs ſumitͬ forma,vt rōnale ꝑticulariter,ꝛ hęc ſpecifica eſt ꝛ itrinſeca:alterā ꝟo,quę q.5^a.
ſumitͬ a forma aſſiſtēte:ꝛ ſic diſtinguitͬ homo per rōnale vliter:qͦd ſumitͬ ab intellectu,qui forma eſt homini aſſiſtēs:quēadmodū hęc nauis:ſuo nauta ab altera differt naui,ꝛ hic orbis ab altero differt ſuo motore.℄ Et vt clarius eius reſpōſio intelligatͬ,debes ſcire hoīem poſſe capi tribus modis:quādoqꝫ quidē pro itellectu,vt Ariſ. inquit in 9° Ethicoꝝ:qui hoīem ꝛ ipm vocat intellectū, quādoqꝫ pro orbe tm̄:qui conſtituitͬ ex mā ꝛ cogitatiua: quę eſt eius:vt ſic,forma ſpecifica ꝛ vltima: ꝛ ſic loquitͬ Auer.cōmēto zo^o in fine.cum inqͭ hominē corrūpi itellectu hoc modo. Ultimo ꝟo pro ↄſtituto ex intelligētia ꝛ orbe.i.ex itellectu ꝛ hoīe ſcdo modo dicto,ex ꝗbus fit vnum intelligēs,vnū volēs,ꝛ vnū vliter opatione vna,
ꝛ de hoc pacto hoīe Auer.eſt ſermo in primo huius.vbi Com. 2°.
declarat,quę ſit hoīs fęlicitas in eo ꝙ homo,ꝛ alibi loquitur ſępe. Tūc pōt eſſe ſolutio,ſi loquitͬ de hoīe ſcdo modo,cōſtat ſuam differētiā ſumi a cogitatiua.ſi z^o modo, ſic ſumitͬ a rōnali,ꝛ differētia hęc eſt eēntialis totius cōſtituti ab altero ↄſtituto,vt patet in orbibus,ꝛ ſic ſermo Joānis intelligitͬ.℄ Sed ad hāc reſpōſionē ſic in li^o de intellectu obijcio,omne ꝑdicatū per ſe de hoīe ṗmi modi dicēdi per ſe eēntialius eſt homini: qꝫ quodcūqꝫ ꝑdicatū ſecūdi modi,ſed rōnale de hoīe quolibet modo accepto,

cepto, eſt ꝑdicatū primi modi. ergo ⁊ eēntialiꝰ eſt quo-cūq; prędicato ſecūdi. Eſt aūt ꝑdicatū ſecūdi riſibile de homine. ergo rōnale eēntialius ineſt homini ꝙ riſibile. ergo ſi riſibile ſumitur a veriſſima hoīs forma: ⁊ multo magis rōnale. ℂ Amplius Ariſ. in Topicoꝝ p̄mo ꝓponit quatuor eē prędicata oīa ꝓblemata topica terminātia, quorum duo nō ꝯuertunť, vt accidēs, ⁊ genus: ⁊ duo ſic, vt ꝓpriū, ⁊ diffinitio. ⁊ declarat 6° Topicoꝝ ꝙ differētia vltima cōuertiť cum ſpecie, ⁊ tñ nec diffinitio, nec ꝓpriū eſt. ſunt ergo tria ꝑdicata ꝯuertibilia. Tūc cū rationale ꝯuertiť in terminis cum hoīe. vel igiť erit hominis ꝓpriū, vel hoīs diffinitio, vel diīa vltima. ⁊ qcqd dicitur, ſequiť ꝙ ſumiť ab vltima ⁊ eſſentiali hoīs forma. ℂ Adhuc oīs differētia, quę multiplicať ſm numerū: quo ſpecies multiplicať, ⁊ ad quā ſtat vltimata diuiſio oīum prędicatoꝝ pręcedētiū, diffōnem ꝯſtituēs, eſt eſſentialis ac ꝓpria diīa eius. Hęc eſt Auer. 7° metaph. ꝙ rōnale eſt. ita declaro ibi quare ⁊ vltima ac eēntialis erit hoīs diīa. pro hoc ⁊ auctōes non paucę poſſunt induci: de quo latius in expōne cōmēti quinti dicā. ℂ Et dixit de parte.] Nūc exequiť: ⁊ p̄mo oſtēdit Platonis opinionē: quā in Tymęo notabis a qua Ariſ. non curat modo, nec impediť noſter ſermo. Deinde [Et prius ꝑſcrutādū eſt: qūo eſt formare ⁊c.] Ordinationē ponit, ⁊ p̄ma pars p̄z. In 2° inquit, ⁊ prius ꝑſcrutādū eſt: qūo eſt formare per intellectū. i. in quo ģńe. vtrum ſit actio, aut receptio. Hęc enim erat p° ꝑſcrutatio in executione: lȝ in intētione poſterior. ⁊ reddit rōnem. D Scire enim actionē. i. opa aię, prius eſt apud nos ꝙ ſcire eius ſubam. ℂ Et debes ſcire ꝙ intelligē formare per intellectū dr: vel q̄ vniuerſale forma eſt: vt p̄mo accipiť metaph. ⁊ p̄mo Celi. q̄ cū vle forma eſt, ideo intelligē formare dī per intellectū, ſicut ģńatio nālis dī, q̄ eſt via in naturā, ſic ⁊ formare per intellectū dī, qr̄ via eſt in vle: qd̄ forma dicitur. ℂ Uel qr̄ per intelligē cauſať ſpēs: quę forma ⁊ idea gręco dicť noīe, qua ſpecie duciť intellectꝰ in notitiā obti, ⁊ ideo formare erit duplex. ſ. ſenſitiuū ⁊ itellectiuū, ⁊ hi ſermones ſunt ꝓpinqui. ℂ Et videť.] arabica trāſlatio ſic habet. [Per quā aīa cognoſcit ⁊ intelligit.] Ubi Auer. per cognoſcit, expōit, cognoſcē ſpeculatiuū, per itelligit, cognoſcere opatiuū. Et huius reddit cām. q. cum intellectꝰ ſit cōis oībꝰ: cognitio aūt nō. ℂ Sed videť ꝙ cognitio ſit cōmunior itellectu, cum inſit oībus aīalibus: itellectꝰ nō. ℂ Sed dicēdū ꝙ hic loquiť de hīs ꝯtracte. lȝ enim in rei ꝟitate cognitio cōmunior ſit: vt eſt quoddā analogum, tñ in ſignato ſuo potiori: in quo intelligiť, abſolute accepta erit ſpālior, ⁊ hoc ſat eſt. Quia igiť intellectꝰ cōmunior eſt ꝙ cognitio, q̄ practicare plures ſciūt ꝙ ſpeculari, ideo intelligiť cognoſcē ſpeculatiuū, ⁊ itelligit preſcriptū. ℂ Et h pacto exponit Simpl. itelligit. ſ. ſimplr̄ agit ⁊ ſapit. i. rōcinať practice, ⁊ ſpeculatiue.

ℂ Sed in his ſunt ⁊ ambiguitates. p̄ma an intellꝰ de quo ſermo, pars ſit aię. Et videť ꝙ nō: qr̄ vel pars integralis, vel pars eēntialis, vel ſubiectiua, vel poteſtatiua, ⁊ aſſigneť quę altera, ꝙ nō aliqua iſtaꝝ p̄z ſm Auer. ℂ Amplius ⁊ ſcdo ambigitur p̄mo de itellectu in potētia ꝙ de agēte Ari. loquiť hic. ℂ Adhuc ⁊ 3°. q. abiecta nō debet abijci, qr̄ intelligē variať per hoc ꝙ rōnalis ſeparabilis, vel nō ſeparabilis, qr̄ ſi aīa nō ſeparabilis intelligere erit pticularis. ⁊ indiuidua opatio. ⁊ ſi ſeparabilis, intelligē eſt vle, vt Auer. ait. ergo. q. illa refert. ℂ Rurſus ſunt alia deſiderata: de hac pte. ſ. vtrū mortalis, vel non, ⁊ vtrum vna, vel plures. ⁊ hęc Ari. nō ptractat. erit ergo Ariſtoteles diminutꝰ. ℂ Ad p̄m Philoponus inquit: ꝙ intellectꝰ eſt rōnalis aię pars potētialis, quoniā eſt aię rationalis potētia. ℂ Sed h ſtare nō p̄ōt: quoniā oīs potētia alicuius eſt qualitas eius, cuius eſt, modo intellectꝰ nō qualitas. ℂ Ideo debes ſcire ꝙ rōnalis aīa duos habet gradus: vnū quo deo appropinquat: alterum quo ab eo remoueť, p̄mo opatur actiue, ſcdo paſſiue: ⁊ ideo ptes ſunt: nō tamē aliquo illoꝝ modoꝝ: ſed graduales ⁊ eēntiales large: vt dicam. ℂ Ad 2ᵐ ait Simplicius, ꝙ incepit ab eo tanꝗ ab imꝑfectiori, quia ab imꝑfecto incipit oīs ģńatio, ⁊ ordo eſt naturę. ℂ Sed hoc ſtare non p̄ōt: qr̄ ordo noſter eſt ꝯtrarius ordini naturę, vt in phyſica eſt dictū auſcultatione. Amplius p̄nᵐ eſt: vnde qs facilē addiſcit: qd̄ nō eſt in ꝓpoſito. ℂ Aliter ergo dicēdū, ꝙ ideo ab itellectu poſſibili: quoniā plus ꝯuenit cū aliquo nobis notiſſimo. ſ. cum ſenſu: ⁊ imaginatione: ⁊ ideo non decebat facere trāſitū niſi per mediū. itellectꝰ enim poſſibilis habet opationē eiuſdē generis cum ſenſu, vt dicemus. ℂ Ad 3ᵐ videť Auer. innuere ſol. ⁊ inquit, ⁊ hoc qd̄ eſt dubiū: vtrum differat ab alijs ꝟtutibus in ſubto: ſicut in intētione, aut tñ differat in itētione, nō eſt neceſſariū ad pręſciēdū in hac ꝑſcrutatione. vult dicere: an intellectꝰ paſſibilis ſit ꝟtus paſſiua, aut actiua. lȝ forte ex hac perſcrutatione declarabitur: qūo. i. ſed magis hęc ꝑſcrutatio ſoluet illā. ⁊ ſic ſol. hīs p̄z. ℂ Ad 4ᵐ dicēdū, ꝙ Ariſtoteles accipit tanꝗ famoſum, rōnalē partē eē ęternā. De vnitate ꝟo nō ſcrutať, quoniā ꝯſequiť ad ſeparabilitatē rōnalis partis a corpore. Declaratū enim eſt in p̄mo Celi, ⁊ maxime ab Auer. ꝙ in formis ſeparatis nō eſt plus vno indiuiduo in ſpecie. ⁊ ergo, ſi virtus rōnalis eſt ſeparata, ⁊ vna numero erit ſm philoſophoꝝ fundamēta, vt ſuo loco lucilentius dicemus.

COMMENTARIVM.

HIc noſtri interpretes tertij libri p̄ncipiū fecerūt, cuius fortaſſe opinionis fuit Auer. Quia ꝟo de hac re abūde in 2° diſputauimus: nec refert, quicqd dicať, quę ſit huius libri intētio, diſputemus. nam Ariˢᵗᵒ ꝓponit eā, cū inqt ſe velle dicere de parte aię, qua cognoſcit aīa, ⁊ ſapit: non tñ cōſtat qd ipſe velit intelligē per partē aię, qua ipſa aīa intelligit, ⁊ ſapit. ℂ Quidam enim (vt in collectaneis diximus) per hāc aię partē, qua aīa ipſa cognoſcit, ⁊ ſapit, intellexerūt intellectū diuinū: quē arbitrabātur eē intellectū agētem quo, vt p̄nᵒ agēte, aīa cognoſcit, ⁊ ſapit. ℂ Iamblicus itellexit per hāc aię partē qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit, intellectū participatum, quē nos appellamus intellectū poſſibilē, quo aīa cognoſcit ⁊ ſapit, vt p̄ncipio receptiuo ſpecierū intelligibiliū. ℂ Simplicius per partē qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit dianoeticum intellectū intelligit, qui dī a Simplicio intellectus participās: qui ideo participās intellectꝰ dī, q̄ itellectu noetico participādo cum eo humanā aīam conſtituiť, vt in 2° lib. eſt dictum, quę eſt hoīs forma, ac entelechia. ℂ Quā opinionē videť Auer. ſectari, qui per ptem aię, qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit, exponit partē rōnabilē: aſſerit enim Ariˢᵗᵐ de pte rōnabili agere duo, ⁊ quā habeat diīam a cęteris aię virtutibus ſenſus. vȝ. ⁊ imaginarię, ⁊ quo nā modo ipm intelligē fiat. ℂ Et in collectaneis ꝑ partē rōnabilē, quam Auer. exponit intellectū poſſibilē itelleximus. Uerū apud Auer. nō clarū eſt, nec certū, qd ipſe velit intelligē per partē rōnabilē: imo videť ipſe intelligere per partē rōnabilē, illud qd̄ Simplicius appellat dianoeticā, quę nō eſt intellꝰ, ſed ꝟtus ſenſitiua pręſtātiſſima, qua hō ſm Simpl. ⁊ Philoponū rōcinať, ⁊ ſyllogizat. Hęc enim in Pigmeis eſt logiſtica: in brutis eſt exiſtimatiua: in hoīe rōnabilis, quę gręce eſt dianoe-

Tex. 4°.
Cōmē. 43°. in calce.
Pr. cō. t. 25. Cōmē. 92°.
Dubiōnes
Rſiones
Cōmē. 90.
De inſcriptione libri.
Prima pō
2ᵃ poſitio
3ᵃ poſitio
Hoc Auer.

tica:ꝙ eſt per cōpoſitionē intellectualis.¶ Cū vō Auer. ita intelligat,ex eo pꝫ,q̄ aſſerit per hāc differre ab alijs aīalibus:verū de re hac in collectaneis. Quia igit̄ intē tio Auer.nō ſatis bñ ↄſtat,⁊ expōnes alioꝝ nō ↄueniant ꝓceſſui Ariſto. ,cum in ꝓceſſu libri,nec agit de diuino intel lectu,nec dianoetico.

Propria expō

¶ Ideo dicamus apud grǽcos tri fariam intellectū dici,dianoeticū,noeticū,⁊ penit⁹ abiū ctum,ac ſeparatū.Dianoeticus intellꝰ eſt vtus aīę ſenſi tiuę humanę,quę venit ex ſemine,quę dr̄ dianoetica vir tus,q̄ per cōpoſitionē,vt ſępe dictū eſt,eſt intellectualis, hūc dianoeticū intellectū Simplicius appellat intellectū participātē,q̄ participādo intellectū noeticū cū eo ef ficit humanā aīam,quę eſt hois entelechia,vt diximus, ⁊ dicemus poſtea. Intellect⁹ vō oīno abiūctus atq̄ ſepa ratus ab eodē dr̄ intellꝰ īparticipat⁹. Ab Alexādro vō, Themiſtio,⁊ Auer.dr̄ intellꝰ agēs,qui fortaſſe eſt diui nus intellect⁹,vt poſtea diſputabimus:dicitur ꝙ ab ipſo Iamblico imparticipat⁹,ꝙ nullius ſit pars,cum penit⁹ abiūctus in ſe manet. Noeticus vō intellect⁹,quē parti cipatum appellāt,q̄ eo participās dianoetica,cōſtituit̄ aīa intellectiua,theoreticus,ac epiſtemonicus,hoc eſt co gnoſcitiuus,ac ſciēnficus,idē ⁊ practicus,⁊ doxaſticus, ac phroniticus,hoc eſt opinatiuus,opatiuus ac ſapiēs,ſi ue prudēs.nam prudētia,opinio,conſiliū,⁊ ſapiētia ad praxim ſpectāt 6° Ethicoꝝ.Utrū vō hic intellꝰ diuida tur per poſſibilē ⁊ agētē,poſtea videbimus. His decla ratis,dico ꝙ Ariſto. per eam aīę partē,qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit,intelligit intellectū noeticum,qui nec eſt diuinus in tellect⁹,nec dianoeticus,ſed is,quo,q̄ ipſe ſimul eſt pra cticus ⁊ theoreticus,aīa cognoſcit ↄtēplādo,⁊ ſapit pru dētia vtendo.Per hūc enim aīa eſt intellectiua,⁊ per hūc hō eſt ſciens,⁊ prudēs,ac intellectiuus ⁊ rōnalis,per hūc hō eſt homo.

Idē eſt apud Alexā.

Unde dicit.De pte aūt aīę,qua ⁊ cognoſcit aīa,⁊ ſapit,ſiue hęc pars ſit ſeparabilis,ſiue nō ſeparabi lis ſm magnitudinē. Sꝫ rōne,ↄſiderāda ſunt duo.p̄mū videlꝫ quā habet drīam.2m,⁊ quo modo qdē ſit ipm in telligere,in qbus vbis innuit eē tres qōnes,quę fieri ſolēt de parte ipſa aīę,qua aīa cognoſcit,⁊ ſapit.

tres.q.

Prima.vtrū hęc ſit ſeparabilis ſm magnitudinē,an non. Scđa qſtio eſt,quā drīam habeat hęc pars. Tertia quō ſit ipm intel ligere.hax qōnū vnā vult eē prętereundā.vꝫ.vtrū hęc aīę pars ſit ſeparabilis ſm magnitudinē,vel ne. Duas ꝓponit velle ptractare.vꝫ.quā drīam habeat:⁊ quō qdē ſit ipm intelligē.

Dubitatio de ꝑtermiſſa.q.

¶ Sed dubitat̄,de ꝑtermiſſa hac quę ſtione,qm̄ in ꝓceſſu diſſoluit illā qōnē:rōne enim Ana xagorę ꝓbabit intellm̄ eē a magnitudine ſeparatū.ergo eā qōnem nō ꝑtermittit.

R° Auer.

¶ Auerroes innuit rñſionē ꝙ per ſeparabilē ſm magnitudinē intelligit Ariſto. ſeparabi lē ſm ſubm.Cuius ↄtrariū dixit Plato in Tymęo,vbi voluit hāc aīę partē eē ſubto ſeparatā ab alijs,q̄ Plato poſuit ſenſitiuā in corde,hāc partē in cerebro,vegetati uam in epate.Uult igit̄ hāc qōnem eē ꝑtereūdā,q̄ ſiue hęc aīę pars ſit ab alijs ſeparata,ſubto,vt Plato dixit, ſiue nō ſeparata ſubto:ſed rōne tm̄:ad ſciēdā drīam intel lectus,⁊ quō ſit ipm intelligē nō refert. P̄. Nec eſt neccīa ad ſciēdū,an intellect⁹ ſit vtus paſſiua,an actiua.

Propria ſol.

¶ For taſſe nō ꝓpter has cās qōnem illā nūc Ariſto. ꝑtermittit, ſed qm̄ in p̄mo ⁊ 2° huius diligēter illā refutauit,ideo nūc ꝓponit illas duas,nō curās de illa tertia,cum diligē ter alibi ſit diſputata:eſt enim ꝓbatū,ꝙ hęc pars aīę nō eſt in determinata pte corporis.

Uerba Ariſto.

¶ Quo vō ad vba atti net,dicit[Qua cognoſcit,⁊ phroni]hoc eſt,prudēs eſt,q̄ pars aīę de qua agere ꝓponit,eſt intellꝰ,quo aīa ipſa co gnoſcit ſpeculatiue,⁊ prudēs,⁊ practice.Eodē enī intel lectu aīa ↄtēplat̄,⁊ prudēs eſt,ſiue ſapit,q̄ eodē intelle ctu aīa theoretice,⁊ practice opat̄. Dicit autē hoc dans intelligē,ꝙ de alijs partib⁹ aīę egit in 2°,vt de vegetati ua,⁊ ſenſitiua:nunc vō de intellectiua agēdum eſt,poſtq̄ vltimo agit de motiua parte. Hic enim ordo eſt,quē ꝓ poſuit in ſecūdo,⁊ dixit.[Qua anima cognoſcit ⁊ ſapit.] ⁊ nō qua homo:vt notaret nō modo hoiē per aīam in telligere,vt dictū eſt ſecūdo huius.ſed etiā animā,⁊ ho minē per intellectū intelligē. Dixit etiā[Quā habet dif ferētiā.]ſcilꝫ vt Themiſtius,⁊ Auer.ait a cęteris animę vtutibus:ſenſitiuis.vꝫ.⁊ alijs. Uel(vt mihi videt̄)quā differētiā habet,id eſt qua differētia diuidit̄,q̄ declara bit̄ partē hāc diuidi in duplicē intellectū.ſ.agētem,⁊ pa tiētem,in practicū,⁊ theoreticū.nam hoc exequet̄ in ꝓ ceſſu,vt videbit̄. Dixit etiam [Et quō quidē ſit ipm in telligere,]quia nō parua quęſtio eſt,an fiat,vt actiones vel paſſiones nāles ↄſiantur,quę fiunt corpaliter ⁊ orga nice,an fiat per modum reminiſcētię,vt Plato dixit in Menone vel fiat de nouo,vt Ariſto. autumat.an fiat per modum paſſionis,an per modum actionis.

¶ Quęſiuimus in collectaneis:vtrum intellꝰ qua aīa co gnoſcit,⁊ ſapit,ſit pars animę intellectiuę,quę eſt entele chia ac forma hois. Hęc enim quęſtio non modo apud Expoſitores fuit diſputata,ſed apud veteres.

Qō. an intellꝰ ſit pars.

Democri tus enim,vt refert Ariſto. in huius libri p̄mo,opinat̄ intel lectū,ſiue mētem eē animā:non aūt aīę partē. Anaxago ras vō non ſibiipſi cōſtās,aliquādo mentē animā dicit,

Tex.cō.23.

aliquādo eam dicit aīę partē.

Iāblici pō

¶ Grǽci dixerūt intellectū eē ab aīa participatū:nō tamē eē aīę partē:⁊ quidē non ab rōne:q̄ oīs pars eſt,aut minor aut impfectior ſuo to to.At intellect⁹ vel eſt pfectior aīa rōnali,vel nō impfe ctior. Hoc argumēto finxerūt animā intellectualē eē col lectiue intellectū,⁊ dianoeticā:nō tamē intellectū eſſe aīę rōnalis partē.

Refutatio

¶ Sed hęc expoſitio videt̄ directe ↄtra Ariſtotelis vba,qui intellectū appellat aīę partē:qua.ſ. aīa ipſa cognoſcit,⁊ ſapit.

Pō Auer.

¶ In collectaneis vō diximus intellectū agētem ⁊ poſſibilē eſſe intellectiuę aīę ptes ſm Auer.non quidē integrales,vel eēntiales,ſed pfectiona les.nā intellectu agēte intellectiua aīa deo appropinquat: poſſibili vō intellectu ab illo recedit. Uerum dubiū eſt apud Auer.vtrum idē ſit intellectiua,⁊ rōnalis aīa,q̄ in ſcđo diximus rōnalē animā cōſtare ex intellectiua aīa,⁊ ex ſenſitiua de mēte eius:intellectiuā vō ſolū ex intellecti bus.

Refutatio

¶ Sed hęc ſolutio falſa eſt quouis modo intelliga tur:vt poſtea dicemus.

Pō Simpl.

¶ Simplicius(vt mihi videtur nūc)autumat intellectū eē animę rōnalis partē,vt ſcđo huius dictū eſt:verū duplex eſt pars,altera ex,cum alia faciēs 3m diſtinctū,⁊ quaſi reſultās a ptibus ſimul ſum ptis:⁊ hoc pacto intellect⁹ nō eſt aīę pars,quia eēt animę impfectior:vel minor.Quedā vō,quę cum alia facit to tum:nō tamē 3m ex illis reſultās:⁊ hoc pacto intellect⁹ po teſt intelligi ſm eam aīę pars,quatenus ex parte dedu cta ex ſemine,⁊ ipſo,videt̄ fieri dianoetica aīa,quę dici tur rōnalis,⁊ intellectiua.

R° Philo poni et Am monij in hoc loco.

¶ Sed quoniā oēs hę opinio nes ſcđo huius ſunt reprobatę,pro vitate accipiamus, ꝙ virtus aīę ab Ariſtotele dicit̄ pars aīę:⁊ pncipiū aīę, vt p̄ huius,⁊ 2° hui⁹ nō ſemel notauimus.ergo per par tem aīę,qua aīa cognoſcit,⁊ ſapit,Ariſtoteles virtutē aīę intelligit,quę eſt pars poteſtatiua aīę. Cōſonat autē hęc expoſitio vbis,quia ꝓponit dicere de τοῦ μορίου,ꝙ eſt parua particula.nā vtus rei eſt parua rei pars:veluti ſol eſt parua mundi pars,lꝫ excellētior,vt inquit Philopo nus.Cur autē ita intelligat,in ꝓſecutione videbit̄. ¶ Ani maduerte tñ in collectaneis nos dixiſſe de mente Sim plicij intētionē Ariſtotelis,hic eſſe de aīa rationali,quę eſt pars aīę humanę,cum in grǽco eum nō viderim tūc.

At poſtq̄

Et poſtq̄ cum legi in ꝓprio fonte:repi eū opinari, vt dictum eſt, ⁊ nō, vt in collectaneis dixi.

℃ Si igiť ipm̄ intelligē ſit vt ſentire: aut pati quodam erit ab ipſo intelligibili/aut aliqd aliud tale.

℃ Si igitur eſt itelligere, ſicut ſentire: aut pati erit, quoniā aliqd vtiq3 ab intelligibili: aut aliquid huiuſmodi alterum.

Collectanea text° cō[ti] 2[i]. ℃ Duo ꝓpoſuit circa itellm̄ poſſibilē tractare.ſ.quo qdē pacto ab imaginatiōe, ⁊ ſenſu diſcrepet, ⁊ quo modo intelligere fiat.i.in quo gn̄e ſit, ⁊ quę diā cōſtituať. Exeqť igiť ⁊ nūc de 2° tanq̄ a notiori.eſt.n.nobis notior opatio q̄ eēntia, vt ſępius diximus in huius libri 2°. ℃ Incepit aūt ⁊ hoc a qōne, ⁊ ꝑ accepit qđ famoſum eſt, ⁊ inqt. Si pro quia, igiť itelligē eſt ſicut ſentire: ideo ambigēt dicētes: ⁊ quęrētes, qd nā intelligē, aut.ſ.pati aliqd vtiq3 erit ab itelligibili, aut aliqd hō alterū. Hęc igiť eſt q̄ſtio, quę ꝑ aſpectu de ipſius itelligē gn̄e occurrit. ℃ Et hāc expoſitionē Auer.dedit, vt in expōne cōmenti apparebit.nec hic hypotheticā apponit: cuius ꝯn̄s vel an̄s deſtruat, vt multi credūt: ſed totum hoc dixit vt.q.moueret circa 2[m] propoſitoꝝ in principio, l3 Themiſtius, Simplicius, ⁊ Expoſitor antiquus credant hic hypotheticā ponere, vt illi de quo nihil aliud.vide eos.

Com[m] 2[m]. Cu3 narrauit ꝙ principia. ℃ Auerrois p̄mo ꝓponit itētionē duplicē.ſ.in gn̄ali ⁊ in ſpāli.2° ibi[Dicamus igiť.] Proſeqť. In p̄° ponēs intētionē in gn̄ali, recapitulat ꝓpoſita, ⁊ inqt: cu3 narrauit ꝙ p̄n[m] ꝑſcrutationis de ſuba.i.diffōne, ⁊ eēntia hui° vtutis.ſ.itell's eſt ꝑſcrutari de gn̄e huius actionis: quę eſt formare per intellectu3.i. itelligē, an ſit in caplo paſſionis, an actionis, quę intētio eſt ſcire genus: qđ eſt ante diām, incepit ꝑ dubitare in h̄ vtru3 formare per itellm̄ ſit de vtutib° paſſiuis: ſicut eſt ſenſus, aut de actiuis.ecce quō Auer.vult Ariſ.nō arguē: ſ3 ambigē: quēadmodū nos expoſuimus lrā3. ℃ Huius q.vtilitas hęc eſt, qm̄ aliq eſtimarūt itelligē eē agere, vt Empcđ.ꝙ itelligē potius opationē ad ex̄ trāſmiſſam dicit q̄ intus imiſſam. Amplius ⁊ Plato itelligē nec agere nec pati ait. Alij dicūt itelligē eē in pati ꝯſiſtēs, vt pipathetici, ideo ſcrutatio hęc digna eſt hoc loco, ac vtilis nō parū. ℃ Et ſi eſt.] Nūc itētione3 amplius 3bit, ⁊ in ſpāli quęrit, ⁊ hāc ptem qdā ſic inducūt, ⁊ ſi eſt de paſſiuis.i.ſi genus itellectiōis eſt pati, erit adhuc.q.vtrū eſt paſſiuū: ꝓpter h̄ ꝙ eſt mālē quoquo modo ⁊ mixtū cu3 corpe.i. vtus in corpe, ſicut ſenſus eſt paſſiuus.dicūt ꝙ vult dicere vtru3 diā ei° erit paſſio corruptiua ⁊ trāſmutabilis, aut nullo° eſt paſſiuus, q2 nō eſt mālē, neq3 mixtū cu3 corpe oino, ſed de intētione paſſionis tm̄ h3 receptionē. Erit ḡ lectio (vt dicūt) ipſius quęrē an itelligē ſit in gn̄e paſſionis, aut actiōis. Et ſi in gn̄e paſſionis, adhuc an ſit paſſio corruptiua ⁊ trāſmutabilis, an receptiua tm̄ ⁊ ꝑfectiua, ⁊ ſic ego Auer.intelligē ſolit° eram. ℃ S3 hęc expoſitio Ari.⁊ Auer.diminutionē notat. De itelligē.n.ipſo 3° ꝯtingit ambigere, an.ſ.pati: vel agere ſit. Scđo an pati corruptiue, an ꝑfectiue. Tertio an organicū.i.mediāte aliq̊ organo: vel nō, ⁊ hęc 3ª ꝑſequiť Ari.⁊ Auer.de ipſo itelligē. Si igiť hęc 3° Ari.de intelligē exeqť decet ⁊ ipſa ꝑponē in intētione dicēdoꝝ: ⁊ ideo meli° illa duo p̄ma intelligit Auer.cum inqt, vtrū formare per itellm̄ ſit de vtutibus paſſiuis: ſicut ſenſus.i.in gn̄e paſſionis, ⁊ eius: qualis eſt paſſio ſenſus.ſ.ꝑfectiua, ⁊ 3[am] intētionē intelligit.ibi[Et ſi eſt de paſſiuis.] Et tūc erit tota intētio ęq̄lis expoſitioni. ℃ Deinde ibi[Dicamus igiť.] Proſeqť: ⁊ format.q.accipiēs qđ ꝑ aſpectu ꝯſtat.d. Dicamus igiť ꝙ ſi poſuerimus ꝙ formare per itellm̄ eſt, ſicut ſentire, ita ꝙ hoc ſit ⁊ poſitū, ⁊ famoſu3 hoc.ſ.pacto intelligēdo ꝙ ſit ex vtutibus paſſiuis: adeo ꝙ p̄° vtus itellectiua.ſ.itell's paſſibilis, quę p̄° eſt ortu in nobis, recipiat intellecta, ⁊ cōpręhēdat ea, quēadmodum vtus ſentiēs recipit ſenſilia, ⁊ cōpręhēdit ea, nūc dubitādo quęret q̄ſpia3.d.neccīe eſt alteꝝ duoꝝ: aut vt accidat ei aliqua trāſmutatio, ⁊ paſſio ab itellecto ſilis paſſioni, ⁊ trāſmutationi: quę accidit ſenſui a ſenſato, eo q2 ꝑfectio ſenſus eſt vtus in corpe.vult dicere, aut ꝙ ſit paſſio corruptiua ſui ſbīi, aut vt nō accidat ei trāſmutatio ſilis trāſmutationi ſenſus, ⁊ paſſioni eius a ſenſato.q2 p̄° ꝑfectio intell's nō eſt vtus in corpe, imo nō accidat ei oino, ſed ſolū aſſilať ſenſui in receptione, q2 non eſt vtus in corpe.⁊ ſic apparet.q.quā diſſoluēdā ꝓponit. ℃ Debes ſcire Auer.per vtutē in corpe intelligē formā ꝯſtitutā in eē, ⁊ in ꝯſeruari a mā, vt ait ꝑ phyſicę auſcultationis, ⁊ 8° eiuſdē, ⁊ alibi, ⁊ cōis eſt formis ſimpliciū ⁊ mixtoꝝ.per mixtū cum mā, itelligi formā eductā a mā mediāte mixtione: ⁊ ſic ſpālior eſt q̄ p̄ma. Cōm.vi[i]. ⁊ 18.⁊.19.

℃ Inter antiquos ḡ qdā intellm̄ poſſibilē dixerunt for[m] alicui° ꝯlnti, vt Hypparcus.d.ignē Anaximenes terti° ab illo Thalete Anaximādri diſcipulus dicit aere3. Chilon lacedemonius dixit cum vaporē eē frigidū. Peryander corinthius dicit vaporē calidū, ⁊ alij plures. ℃ Alij ſunt qui ipm̄ mixtionis formā aiunt Dicearchus, xenofanes, Boetius, epicurus, Alex.pipatheticus, ⁊ alij plures: ideo Auer.ambigit vtroquoq3. ℃ S3 Auer.⁊ Ariſ.ſupponūt itelligē, ⁊ intellm̄ poſſibile3 eē in gn̄e paſſionis, ⁊ quęrūt in quo modo, ideo ambigunt ⁊ recte quo arg[o] poſſit hō certificari, ꝙ intelligē pati, ⁊ intell's paſſiuus ſit. ℃ Circa.q.hāc Plato, ⁊ oēs ſectatores eius pariter ac cōcorditer dixere itelligē nec pati eē, nec aliquē eē intellm̄ paſſiuum, qui ſi aię rōnalis pars.intellm̄.n.participatū: quē ponūt, pculdubio nec actiuus, nec paſſiuus eſt ab itelligibili.eſt.n.locus (vt diximus) diuinoꝝ itelligibiliū, quo aia rōnalis ad ſua ꝯuertiť p̄n[a]. Rōne3 hō ab intellectu fluentē minimū intellm̄ ponūt aliquā iſtoꝝ ꝓpter eādē cām. Erit ḡ rōnalis aia eēntia pura, hn̄s in ſe loca intelligibilium, ⁊ formaꝝ diuerſa ſm modū, l3 nō ſm rem, vt puto itelligē.ergo nec pati eſt, nec itellect° patibilis erit. De ſido platonicoꝝ. ℃ Pro poſitione hac faciūt ⁊ rōnes p̄ª nulla ſuba ſimplex: cuius eē ⁊ eēntia ſunt idem, ſm rem patiť, vel agit paſſione, vel actione ente in ea.hęc eſt famoſa, ⁊ nullus negat. S3 rōnalis aia eſt ſimplex, cuius eē ⁊ eēntia ide3, vt Plotinus pbat in li° de volūtate dei, ⁊ Auer.in hoc 3° ait eē infimā itelligētiaꝝ.modo in q̄libet itelligētia eē, ⁊ eēntia idem ſunt, vt declarabiť in cōmēti noni expōne. Cōm.19°. ℃ Amplius nulla forma ſimplex ſeparata a mā recipit vel patiť ab aliq̊ extrinſeco.hanc Auer.in lib.deſtructio deſtruc.ponit. Inqt.n.hn̄ dicimus, ꝙ manifeſte apparet ex Phoꝝ ꝯnibus, ꝙ ens incorpeu3 eſt in ſe pura ſciētia tm̄. Ipſi.n.opinanť ꝙ formę ſunt inſciētes pųt ꝯſiſtūt in mā.⁊ ſi forte inueniret aliqd in mā non ꝯſiſtēs, manifeſtu3 eſt ꝙ eſt pura ſcia. Et tu vide ibidē: qm̄ loquiť ⁊ de intellu nr̄o. Sed rōnalis aia eſt forma ſimplex ſeparata a mā, vt Plotinus teſtatur in li° de aię imortalitate, ⁊ in lib.de btitudine ſignauit.d.aiam nō eſſe cōpoſiti ptē, teſtať ipſa eius a corpe ſeparato. ℃ Ruſum forma quę nō eſt in mā, nō patiť nec eēntialr, nec accn̄talr.hāc ſcripſit ⁊ Auer.9° Sap.d. Et ideo formę: quę nō ſunt in mā, nō patiunť nec eēntialr, nec accn̄talr. Erit ḡ maior nulla forma ſeparata a mā patiť eēntialr, vel accn̄talr, ſed aia rōnalis forma eſt ſeparata a mā.ergo nō patiť eēntialr vel accn̄taliter.ḡ non paſſiua, nec eius opatio erit paſſio. In deſtructione 6°.i ſol. dubij.1. Cōm.5°.

℃ Adhuc nullū agēs ęternū agit actionē nouam immo

Cōmē.15. diate, vt Auer. declarat in 8° Phyſicę auſcultatiōis. ergo nec patiēs ęternū pati dʒ paſſione noua: ꝛ per conſequēs itelligē nō erit pati, nec intellꝰ ẏtus paſſiua. ¶ Itē nulla natura cōpleta in ſpecie, ac pfecta vna in ſua ſpecie, ori ̃ puata pfectione ſibi poſſibili: ſic ꝙ rem recipiat ab altero alterius gn̄is ꝛ ſpēi, ꝛ hęc eſt nc̄cla, aliter daretur nāliter impfectū, ſed rōnalis aīa hōꝫ ꝛ cōpleta erit ꝛ in eēntia, ꝛ opatione. ¶ P. Quęcūqꝫ ſunt vnius ſpēi, ſunt vniꝰ ꝛ eēntialis ꝓpetatis. Et hęc intelligit tam in vniuocis ꝗ̄
Capīe de comēt. in analogis, vt Auer. dicit in ſūma libri Metheoroꝝ. ſed oēs intelligētię ſunt vnius ſpēi, vt Auer. teſtaẗ 2° Celi. ḡ
Cōmē.49. qcqd cōpetit vni eoꝝ ꝛ oībus. ꝛ ſic ſicut intelligētię mouēti orbem nō cōpetit pati ab itelligibili, nec ꝛ rōnali cōpetet. ¶ Poſt hęc arguit argumētis Ioānis in q. ſecūda huius. ¶ Et pmo agēs ꝛ patiēs cōicant in mā: vt Ariſt.
Cōmē.54. aīt in pmo Perigeneſeos, ꝛ Auer. exponit id. ¶ Ampliꝰ virtus actiua nobilior eſt paſſiua, vt poſt dicemus in expoſitione cōmēti. 19. ¶ Rurſum omne qđ patiẗ mouetur. vt dictū eſt in 3° auſcultationis Phyſicę. hęc forte eē
Cōmē.19. pnt argumēta pro Platonicis. ¶ Cōuenerūt pipathetici ꝙ ſit aliqs intellꝰ paſſiuus: qui patiẗ ab ipo itelligibili, quēadmodū patiẗ ꝛ ſenſus a ſenſili: ꝛ ſic erit ꝛ intellus paſſiuus, ꝛ itellectio paſſio erit quędā. ¶ Sūt enim (vt Simpl. dicit hic, ꝛ Auer. ꝛ Them. alibi) intellꝰ tres, ac tria itelligē. Eſt eniʒ itellꝰ pōtēe: qui. ſ. impfectꝰ ac puatus eſt ipſo itelligibili, ꝛ hic itellectꝰ poſſibilis ſiue paſſiuus, vel mālis dī. eſt ꝛ itellꝰ agēs: qui actus eſt, ſicut habitꝰ, ꝛ lumē, vt Ari. dicit, ꝛ B aīa in ſubes ꝯuertiẗ diuinas, vt dicemus. tertiꝰ eſt intellꝰ pfectꝰ intelligibilibꝰ. Erūt ḡ ꝛ tria itelligē. ſ. itellꝰ poſſibilis, ꝛ intellꝰ agētis, ꝛ intellꝰ pfecti. Intelligē ergo: qđ pati eſt, itelligē eſt intellꝰ poſſibilis, ꝛ non agētis ꝛ pfecti. Intelligē enim pfecti: quo itelligit ſe, nō eſt pati, vt dicemus. Erit ḡ intelligē pati, ꝛ itellꝰ qdaʒ poſſibilis ꝛ receptiuus: ſm pipatheticos. intellꝰ ḡ agens nō ſilis eſt ſenſui, ſʒ magis aeri ꝛ lumini ſm Ari. vel ſoli ſm Platonē, vt Them. inqt. Intellectꝰ quoqꝫ pfectꝰ nō ſilis eſt ſenſui, ſed habitui. Ille. n. pōt agere per ſeipm, ꝛ ſeipm intelligē potēs. ſenſus nō pōt abſqꝫ pñtia ſenſiliū, nec ſuipſius eſt cognoſcitiuus. Intelligē ergo, qđ ſile eſt ad ipm ſentire, eſt intelligē intellꝰ poſſibilis. ¶ Sed an ſit iſte intellꝰ poſſibilis apud Ari. nō dubitamus, ſʒ ſolū
Expoſitor quo argumēto id cōuinci poſſit ambigimus. ¶ Expoſitor antiquus hac in pte ſic ſyllogiçaẗ, id: qđ ſicut ſenſus, qñqꝫ in actu, qñqꝫ in potētia: ita reſpectu intelligibiliuʒ: ꝛ intellꝰ erit. Ergo ꝛ B argumēto ſciemus intellm̄ eē paſſiuuʒ. ¶ Sed pace ſua, hęc pbatio patiẗ obiectionē. agētia enim hic, qñqꝫ ſunt in actu, qñqꝫ ꝟo in poª reſpectu agē-
Cōmē.34. tiū cęleſtiū, vt Auer. dicit in 12° metaᶜᵉ. ꝛ 8° Phyſicę au-
Cōmē.46. ſcultationis. ꝛ tñ nō dicunẗ paſſiua: ſʒ agētia tñ. Ampliꝰ
ꝛ.47. intellectꝰ agēs: qñqꝫ eſt in actu: qñqꝫ in poª ad actionē, vt
Cōmē.18°. Auer. inqt: in huius 3°. ꝛ tñ nō dī paſſiuus. ¶ Ioā. dedit
Ioan. ꝛ alteraʒ rationē in. q. 2ª. ꝛ pōt ſic cōponi, oīs ẏtus, cuius opatio manet in ipa, ꝛ eget aliquo extrīſeco pñti pro illa actione, eſt ẏtus paſſiua: ꝛ moueẗ ab illo. ꝛ hanc declarat Ioā. ꝛ pʒ, ſed intellꝰ eſt ẏtus hō, vt Ioā. oſtēdit. ꝛ B pacto pōt ꝯcludi apud eum intellm̄ aliquē eē paſſiuuʒ, ꝛ intelligē pati. ¶ Sʒ circa hāc obyciẗ ꝛ adhuc, qm̄ vel Ioā. ſupponit itelligē eē receptū ab itellectu, pro tūc cauſa pñs eſt phātaſma, vel ſupponit phātaſma eē nc̄cium ad intelligē noſtrū, ſiue ſit nouū, ſiue nō. ſi pmo modo, petit pn̄ᵐ. ꝛ Plato ꝛ ſequaces dicūt oppoſitū. Si 2° ratio nulla eſt: qm̄ actio antiqua nō depēdet ab agēte nouo. ḡ ra-
[illegible] tio hęc falſa eſt. ¶ Videẗ ergo mihi ꝙ pipathetici hūt duo accipe, ꝙ itelligē ſit nouū vel ſimplr̄ ꝛ abſolute, vel cōparatione ad nos, vt dicemus. Et ſi B ſumptū eſt verū, expoſitoris ratio eſt demōſtratiua, ſi ſic formeẗ, oīs ẏtus quę qñqꝫ eſt in actu: qñqꝫ in potētia reſpectu opationis exiſtētis, ꝛ acqſitę in ea, eſt paſſiua. Hoc enim pacto demōſtraẗ ꝛ mām eē. Sed intellꝰ aliqs eſt qñqꝫ in actu, ꝛ qñqꝫ in potentia reſpectu opationis entis in eo, ꝛ acqſitę ſibi. ergo eſt ẏtus paſſiua, ꝛ ſua opatio eſt paſſio. ꝛ hoc pacto expoſitoris ratio poteſt compleri aliter nō. ¶ Pro rñſione ad argumēta pati eſt duobus modis. ſ. corruptiue, ꝛ perfectiue, vt 2° huius. ꝛ pfectiue adhuc eſt Cōmē.51.
duplr̄. ſ. ſubiectiue: eo pacto quo recipit ſpēm ſenſibilē receptione ſubiectiua: non tamē corruptiua. Et obiectiue. i. cognitiue: nō ſubiectiue, ꝛ hęc vocatur receptio tñ, ꝛ nō ꝓprie eſt recipe formā, ſed pfici a forma, vt ſuo loco latius declarabiẗ. Primo ꝛ ſcđo modo non patiẗ intellꝰ, ſed 3° modo. ꝛ adhuc nō in ſe: ſʒ reſpectu nr̄i, vt latius ſuo loco explicabiẗ. ¶ Ad pᵐ maior intelligiẗ de receptione pmo vel ſcđo modo: nō aūt 3° modo. Intelligētię enim poſteriores intelligūt primaʒ, ꝛ recipiūt a pma 3° modo receptionis. ¶ Ad 2ᵐ, ꝛ 3ᵐ, ꝛ 4ᵐ per idē pʒ ſolutio. Et per idē ad alias oēs. ¶ Ad pᵐ Ioānis ipſe cōcedit corpus poſſe agere in intellectū actione pfectiua, tanqꝫ in ſubiectū: nō tñ pmo modo: ſed ſcđo modo, ꝛ actione noua. ¶ Sʒ cōtra quoniā vel phātaſma agit in intellectu paſſiuo virtute ꝓpria, vel ẏtute alterius. ſi ẏtute ꝓpa, cōtra, quoniā nullū agēs ẏtute ꝓpa, agit effectū ſimplr̄, ꝛ abſolute pręſtātioreʒ eo, modo phātaſma ageret intētionē, vel ſpēm itelligibilē: quoꝝ quodlibet eſt pſtātius eo. ſi ẏtute alterius, ꝯtra, ẏtus ſeparata a corpe nō pōt agere in corpus, nec virtute ꝓpria, nec ẏtute alterius. ergo nec ẏtus corporalis. e cōtra in ſubam ſeparatā agere pōt, nec virtute ꝓpria, nec alterius. ¶ Ideo dōm vt pus phātaſma non agere, ſed diſponē nos pro ꝯtinuatione intellꝰ quo intelligamus. ¶ Ad 2ᵐ Ioā. dat multas ſol. ꝛ tandē in duobus ſe remiſit vltimis ꝛ male. Prima enim ꝛ 2ª pceſſio ammoueẗ neceſſitas intellectus agētis, vt patet cuilibet. ¶ Amplius. i. pſtātius altero, cuius opatio eſt pſtātior, ſed opatio phātaſians, quę eſt agere, nobilior eſt opatione intellectus poſſibilis: quę eſt pati, vt Ioā. dicit. ergo ꝛ phātaſma nobilius erit itellectu, contra primā reſpōſionem. Cōtra 2ᵐ non arguo, quoniā manifeſte eſt falſitatis. ¶ Vltimam hñ ſoluit, vide.

COMMENTARIVM.

Duo de ea aīę pte qua ipa cognoſcit, ꝛ ſapit, pertractare ꝓpoſuit. pᵐ quā habet diāʒ. 2ᵐ quo nā modo fiat ipm intelligē. Exequiẗ ergo nūc de ſcđo pus. Primo qdē ꝓpter Platonicos, qui itelligē, ſcire, ꝛ ſentire intrinſecus ꝓfici ſci autumāt. Peripathetici ꝟo ab obiectis, rebuſqꝫ ipſis ſenſibilibꝰ. Secūdo ꝟo ꝙ in doctrina pficiſcēdi ordo ſit ab actibus. Cū eniʒ ſciuer ipm itelligē, facile ſcieẗ intellꝰ diā, ꝛ qua differt a ſenſibus, ꝛ qua diuidiẗ. Tertio deniqꝫ, qa ex ipſo itelligē deprehēdeẗ genus ipſius itellꝰ, quę eſt ẏtus paſſiua. nā cognitio gn̄is pcedit cognitioneʒ diię. His ergo de cauſis; Ariᶜᵉ prius de 2° exequiẗ, deinceps de pmo, Hęc de ordine. ¶ Quo ꝟo ad expōnem attinet, debes ſcire Auer. Expō Auer.
itelligē textū aliter ꝗ̄ alij itelligāt. Arbitraẗ enim Ariᶜᵉ mouere. q. de gn̄e ipſius itelligē, quo fit, vt ꝟba ſic legātur. Si igiẗ ipm intelligē ſit, vt ſentire: emergit quęſtio, an ipm itelligē ſit quoddā pati ab ipſo itelligibili, an aliquid aliud tale. Eſt eniʒ quęſtio rōni ꝯſona. nā ſi itelligē eſt, vt ſentire, accidet quādoqꝫ ipſum intellectū corrūpi ab excellēti intelligibili, veluti ſenſus ab excellēti ſenſibili. Si autē ſit aliqd aliud tale, non videẗ qua ratione ipm intelligē ſit ipſi ſentire ſimile. Quęſtio ergo hęc nō ab rōne eē videẗ. Et tunc iuxta hanc expoſitionē ꝟbum

eius, qđ

aut, qđ grece eſt ῆ, dȝ legi pro anq̄ꝺ eē ſolet interduȝ du-
bitationis, interdū ſolutionis nota. Si igit̄ (inqt) itelligē
eſt ſicut ſentire, vt nunc ſupponitur: an ipm̄ intelligē erit
pati, vt prima frōte apparet: quoniā eſt recipe aliquid ab
ipſo intelligibili. Abuȝ quoniā ĵ eſt grece ὅτι, vbi in gre-
co reddit cām: quaſi dicat: intelligē videri eſſe pati, quo-
niam eſt pati aliqd ab intelligibili, an videlȝ erit aliquid
aliud tale, hec de qōne Auer. que expoſitio nō videt̄ re-
Cōis expō. mota a rōne. ¶ Themiſtius vō, ꝛ Simplicius volue-
rūt ꝙ Ari^{les} volēs ſoluē ſcđam. q. pmo ꝯſtituit ſibi vnaȝ
ſuppoſitionē, vt ex illa ad intētuȝ ꝑficiſcat̄. Eſt aūt ſup-
poſitio, ꝙ intelligē eſt ſile ipſi ſentire. Nō tamē hāc ſup-
poſitionē ꝓbat, ſed Themiſtius doctiſſimus exqrit̄ pro-
bare. nā vtroqȝ gñe. i. tam per ſentire: ꝙ̄ per intelligē aīa
cognoſcē, ꝛ iudicare dī. ergo intelligē eſt ſile ipſi ſentire.
P. Alia ſilitudo eſt, ꝙ ꝛ ſentire ꝛ intelligē eſt cognoſcē.
Tertia ꝙ vtrūqȝ fit de potētia ad actum. Ex hac ſibi cō-
ſtituta ſuppōne infert quale ſit ipm̄ intelligē, dicēs ipm̄
eē aut pati, hoc eſt alterari ab ipſo intelligibili, vel ſi nō
eſt alterari ꝓprie, erit aliqd aliud tale, hoc eſt pati equi-
uoce dictū, qđ eſt dicere pati ꝑfectiue, ꝛ nō pati abiectio-
Quid eſt ipſ intelligere. ne ꝯtrarij. ¶ Ex his deligi pōt ipſius intelligē diffinitio.
Erit enim intelligē pati ab itelligibili ꝑfectiue. ponit̄ pa-
ti ꝑfectiue, loco gñis, qꝛ in hoc cōuenit cum ipſo ſentire,
ꝛ per ideȝ differt ab alterationib' corruptiuis, que fiunt
abiectione ꝯtrarij. Ponit̄ aūt ab itelligibili loco differē-
tie, qꝛ per hoc differt ab ipſo ſentire: qđ eſt pati a ſenſibi-
li. Hec eſt cōis expoſitio, quam oēs approbāt.
Queſtio ¶ Querimus in collectaneis, an rōne nāli poſſit probari
ipm̄ intelligē eē pati, itellectūqȝ ipm̄, quo cognoſcimus,
ꝛ ſapimus eē virtutē paſſiuā. Ari^{les} enim ſumpſit ipſum
intelligē eē ſicut ſentire: cuius cām, vt diximus, Them.
aſſignauit, ꝙ vtroqȝ gñe anima ipſa iudicet, ꝛ cognoſcat.
Poſtea ex hac ſuppōne infert ipm̄ intelligē eē in genere
paſſionis, ſaltē ꝑfectiue: veluti eſt ipſum ſentire, nec ali-
quē inueni expoſitoꝝ grecoꝝ aliter vnq̄ rem hāc ꝓbaſ-
ſe, nec Ari^{lem} inueni in aliquo loco aliqua alia rōne hanc
ꝯcluſionē demōſtraſſe: ſed ſm̄ Expoſitores vis rationis
Ari^{lis}, eſt hoc enthimema, intelligē eſt, ſicut ſentire. ergo
itelligē eſt pati perfectiue. ¶ Modo q̄lcūs ſit hec ra-
tio, multipliciter oſtēdit̄. Primo enim dici pōt ꝙ ipſuȝ
intelligē eſt ſile ipſi ſentire, non quo ad hoc qđ ſit pati, ſȝ
quo ad hoc, ꝙ ſicut ſentire eſt iudicare de ſenſibili, ita in-
telligē iudicare de itelligibili, vt dixit Them. nam mul-
ti voluerūt ipm̄ intelligē fieri per eēntiaȝ itellectus, ꝛ ꝙ
nos itelligimus per eēntiā intellect', cum excitamur ab
ipſis ſenſibilib', vt poſtea dicemus. P. Platonici conce-
dūt ſilitudinē, ſed aſſerūt nec ipm̄ intelligē, nec ipm̄ ſen-
tire eē pati, quia vt Plotinus inqt: vt rōnes itelligibiles
ſunt cum aīa cōcreate, ſic rōnes ſenſibiles ſunt cōcreate,
ergo ſentimus nō recipiēdo ſpēs a ſenſibilibus, ſed per
ſpēs cōnatas ſentimus, ſenſibilib' extrinſecus excitanti-
bus. ¶ Propter hec querit̄ vtrum ipm̄ intelligē ſit pa-
ti ꝑfectiue, ita vt itellectio ſit ꝑfectiua paſſio. Hec enim
1^a ꝯclō queſtio eſt nō leuis. ¶ Ubi pmo dico ꝙ Auerroes, ꝛ q-
cūqȝ tenēt itellectū poſſibilē eē ſubſtātiaȝ vtraqȝ ex par-
te eternā, ſiue corpori aſſiſtētē, ſiue corpus informantē,
ſiue vnuȝ numero, ſiue multiplicatū. Si ipm̄ ponāt ſub-
ſtātiaȝ oīno ac vtraqȝ ex parte eternā: nulla rōne demō-
ſtratiua poſſint ꝓbare ipm̄ intelligē eē nouam paſſionē
ab intelligibili, nec ipm̄ intellectū de nouo pati ab ipſis
ſenſibilibus: ꝛ per cōſequēs nec eē virtutē paſſiuaȝ. De-
clarat̄, quia vbi intellect' ponit̄ ſubſtātia omni ex parte
eterna, erit vna ſubſtātia ſimplr̄ ſeparata hoc eſt nō de-
pendēs a corpore. Quā cōſequētiā Auer. cōcedit in hoc
tertio, ꝛ Plotinus in libro de dei volūtate. Modo nulla Cōmē. 19°.
demōſtratiua rōne ꝓbari pōt itelligētias recipe ſpēs ab
intelligibilibus: qnimmo Phi aſſerūt illas hec intelligē
per eaꝝ eēntias. ¶ P. Si ponit̄ intellꝰ ſuba vtraqȝ ex
parte eterna: ponet̄ ſuba ſimplex: ac pura. At nō pōt de-
mōſtratiua rōne ꝓbari puraȝ ac ſimplicē ſubam moue-
ri ac pati ab ipſis intelligibilib'. Cum hec, vt Auer. inqt
lib. deſtruc. deſtructionuȝ diſputatione 6^a ſol. dubij ſcđi,
ſubm accidētiū eē non poſſit. ¶ P. Nullaȝ ſubam eter-
nam ꝑipathetici aſſerūt agere effectū nouū immediate,
vt Auer. 8° phyſice auſcultationis inqt. ergo a fortiori ꝓ- Cōmē. 15°.
bare nō poterunt ſubam eternā pati nouiter ab aliquo.
¶ P. Phi ponūt ſubam vtraqȝ ex pte eternā eē ſimplr̄
cōpletam in ſpecie, at ſubam eternā cōpletam in ſpecie
nō pñt ꝓbare demōſtratiua rōne pati nouiter ab intel-
ligibilibus. ¶ P. Oēs ſubē ſeparate ſunt eiuſdē ſpēi, vt
Auer. aſſerit lib. de Celo 2°. Igit̄ ſicut nō pōt ꝓbari rōne Cōmē. 49°.
demōſtratiua ſubas mouētes ſtellas pati ab itelligibili:
ſic nec ſubam intellectualē: que eſt intellꝰ noſter. P. Ra-
tione nāli nō pōt ꝓbari ſubaȝ immālē pati ab intelligi-
bili. ergo nec itellectuȝ. ¶ Scđa cōcluſio, qui ponūt itel- 2^a cōclō
lectiuam aīam eē factā cum oībus ſpēbus intelligibiliū
ꝛ ſenſibiliū, illiſqȝ plenā: vt Platonici poſuerūt, nō poſ-
ſunt ꝓbare ipm̄ itelligē, vel ſentire eē pati vel paſſionē.
Hec cōcluſio ilico ꝑſpicua eſt, quia intelligē nō eſt pati,
niſi pro quāto itellectio eſt receptio ſpēi ab intelligibili.
Silr̄ ſentire non eſt pati, niſi pro quāto eſt receptio ſpēi
ſenſibilis ab obiecto. Sed iſte ſpēs cum ſint ꝯcreate, nō
recipiunt̄ ab obiectis. ergo itelligē vel ſentire nō erit pa-
ti. ¶ Tertia cōcluſio qui ponūt intellectū agēteȝ ꝛ intel- 3^a ꝯclō
lectū poſſibilē eē vnuȝ ſm̄ rem, ꝛ intellectū agētē eē for-
maȝ, que ꝓducit oīa terrena, ac oīa nālia, iſti nō poſſunt
ꝓbare intellectū pati ab intelligibilib'. pȝ quia itellect'
agēs ſm̄ nullaȝ opīonē patit̄ ab itelligibili. ergo nec poſ-
ſibilis, cum ponatur idē cum agēte. ¶ Ex his ſequit̄ ꝙ 4^a cōcluſio ex dictis.
ſoli illi qui aſſerūt intellectuȝ eē productū, ꝛ non ſubſtā-
tiam cōpletaȝ in ſua ſpecie, poſſint ꝓbare intellectuȝ eē
virtutē paſſiuam, ꝛ intelligē ipſum eē paſſionē de nouo
ꝑfectiuam. ꝓbatur, qꝛ ſi eſt ꝓductus, ꝛ non eſt ſubſtātia
cōpleta in ſpecie, cum ꝓducit̄, erit ꝓductus, vt vtus im-
perfecta ꝛ apta ꝑfici: ꝛ ſic per intelligē ꝑficiet̄. ¶ Ut vō 5^a pō Them.
res hec melius itelligat̄, debes ſcire ꝙ Themiſtius, qui
voluit intellectū eē ſubſtātiaȝ ſeparatā eternā vtraqȝ ex
parte, ꝛ eē formaȝ, que ꝓducit oīa nālia, dicit (vt poſtea
videbit̄) ꝙ intellect' ipſe, qui ſimul eſt agēs ꝛ poſſibilis:
intelligit per eēntiam ſuā oīa ea, quoruȝ ipſe eſt per ſuā
eēntiam cauſa: ꝛ ſic intelligit oīa gñabilia, quoꝝ ipſe eſt
per eēntiam cauſa, per eius eēntiā, hoc eſt intelligēdo ſuā
eēntiam. nam cum eius eēntia ſit ratio ꝓducēdi illa oīa,
erit ratio intelligēdi eadē. ergo intelligēdo ſuam eēntiā,
intelligit oīa illa, quoꝝ illa eſt ſilitudo cauſalis. Secūdo
dicit, ꝙ nos intelligimus de nouo per eēntiaȝ intellect',
nō ꝙ intellect' nobis copulat' de nouo recipiat ſpēs ab
intelligibilib': nō enim cum ſit intellect' agēs recipit ab
itelligibili aliqd: ſed de nouo nos itelligimus: per hoc ꝙ
intellect' ſit in nobis noua intellectio, ſit aūt in nobis no-
ua itellectio, qꝛ cum ipſe ſit per eēntiaȝ ſuā omniū intel-
lectio, pōt fieri in nobis noua itellectio mediātibus no-
ſtris phātaſmatibus nouiter in nobis factis. nā illis in no-
bis de nouo factis, itellect' copulat̄ de nouo nobis: ꝛ ſic
per ipſum nouā itellectione itelligimus. ¶ Utrū vō in-
tellectus ſm̄ Them. prius fiat in nobis forma dans eē,
q̄ fiat nobis itellectio, pulchruȝ eſt videre: veruȝ de his
poſtea. Satis vō ſit declaraſſe Themiſtius ponēs itelle-
ctum ſubam eternā vtraqȝ ex parte cogit̄ ponere itelle-

tionez non eē receptionē, nec paſſionē, ſed eē intellectū ipm ꝓut de nouo nobis copulaṫ, vt intellectio ſibi, ⁊ no-
Pō Auer. bis. ¶ Secūda poſitio eſt illa, quā Auer. cogiṫ aſſerere. Ipſe enim aſſerit intellm poſſibilē eē ęternuz vtraqꝫ ex parte, ⁊ aſſerit intellm agētē, qui eſt aliqd aię itellectiuę, non eē formā agētē oia nālia. ergo quo ipſe ponit itellm ſubſtātā vtraqꝫ ex pte ęternā, non pōt ponere ſm principia ſua illam aliquā ſpēm recipe de nouo ab itelligibilibus, vt argumēta facta contingūt. Quo ꝟo ponit intellectū agētē non eē formā ꝓductiuā rerū nālium, nō pōt ponere noſtrū intellm intelligē res nāles per eius eſſentiaz: nō enim eius eēntia pōt eē ratio formalis vel cauſalis rerū nālium repñtatiua. Quo etiam ponit intellm eē ſubſtātiā eternā, ⁊ nō formā rerum ꝓductiuā, cogiṫ ponere intellm noſtruz intelligē oēs nāles res appꝛhēſione ęterna: nō quidē per realē receptionē ſpēruz a rebus, ſꝫ per receptionē ipſoꝝ intelligibiliū intētionalē: quas expreſſē hic Auer. fatetur. ¶ Ut ꝟo hāc poſitionē intelligas, debes ſcire, ꝙ duplex eſt receptio alicui᷒ in aliquo, altera eſt realis, quę fit per realē inhęrētiaz rei in ipo recipiēte: altera eſt intētionalis, quę fit per cognitionē. Ubi cauſa ſm cōmuniter opināces lapis eſt dupliciter in mēte, obiectiue, ⁊ ſubiectiue: ſubiectiue quidē nō ipē eſt in aia, ſed eius ſpēs: obiectiue ꝟo ipē lapis eſt in aia, velut eſt cognitum in cognoſcēte. Prima quidē receptio: qua aia recipit ſpēm lapidis realis eſt, ꝙ ipſa fit per realē inhęrētiam accidētis in ſubīto. Scḋa ꝟo, nō qua ſpēs, ſed lapis ipſe cognoſciṫ, vbiqꝫ a phīs diciṫ intētionalis, a metaphyſicis diciṫ obiectiua. Auerroes ergo cum ponat intellectū ſubam ęternā, ⁊ vtraqꝫ ex pte ſempiternā, non pōt ponere illaz recipe reali receptione aliqd ab itelligibili: vt ꝓbauimus. Cum ꝟo nō ponat eum formā ꝓductiuā oium reruz gñabiliū, nō pōt ponere eum itelligē per eſſentiā res ipſas gñabiles, vt poſuit Themiſtius. ergo cogitur ponere intellm recipe itelligibilia intētionalr, obiectiue: qa ꝟo poſuit eum vnū numero oiuz hoium, ⁊ ſempiternū ſimplr, cogiṫ ponere eum de nouo nihil itelligē, ſed nos per ipm de nouo intelligē, nō quidē per nouam intellectionē in eo factā: ſed per hoc ꝙ factis in nobis nouis phātaſmatibus, ipē copulaṫ nobis mediātibus illis,
Ↄ Jo. candā. vt intellectio eoꝝ, quoꝝ ſunt illa phātaſmata. ¶ Ex his pꝫ quātis in erroꝛib᷒ ꝟſetur Joānes candauēſis, qui credēs fictioni Auer. dixit de mēte eius intelligē noſtruz eē realē paſſionē, ⁊ fieri de nouo ſimplr in aia phātaſmatibus in eo gñantibus nouas ſpēs. Qḋ eſt purus erroꝛ. nā ſi intellꝭ eſt ſubſtātia ſempiterna, ⁊ vna numero, nō poteſt de nouo aliqḋ recipe, vt rōnes cogunt, vel ſaltē non pōt ꝓbari rōnibus efficacib᷒ ſubſtātiā illā de nouo realiter pati ab intelligibili ſpēm: de hac pōne poſtea plīps.
Platonicoꝝ poſitio. ¶ Tertia ꝟo poſitio eſt Platonicoꝝ. nam cum illi ponant intellectiuā aiam eē creatā cum oibus ſpēbus intelligibiliū ⁊ ſenſibiliū: illas quidē exiſtētes in ꝟtute intellectiua: alias ꝟo in ꝟtute ſenſitiua: cogūtur dicere ipm itelligere, ⁊ ipm ſentire non eē pati, ſꝫ potius agere: qa ſicut e luce exiſtēte in ſole emittiṫ radius luminoſus, quo illuſtrātur viſibilia: ſic a pte ſenſitiua quę pfecta eſt ſpēbus ſenſibiliū: emittiṫ radius ſenſitiuus ad ipſa ſenſibilia, cū fuerit pñtia ſenſibus: quę emiſſio dī ſenſatio: ſilr a parte itellectiua plena ſpēbus itelligibiliū emittiṫ radius itellectualis, ad ſenſibilia, quę ſunt itellectui pñtia. ⁊ ſic hęc
Pō Ariſto. emiſſio diciṫ itellectio eoꝝ: ad quę emittiṫ. ¶ Ex qbus ſequiṫ ꝙ ſi poſitio Ariſto eſt, ꝙ intelligē ſit de nouo pati aliqd ab itelligibili, ſicut ſentire, qḋ eſt de nouo pati ſpeciē ab ipſis ſenſibilibus, vt ꝓbauit ſcḋo huius. ⁊ videbiṫ in tex. ꝓximo. Opoꝛtet dicere, ꝙ itellectiua aia ſm ipm ſit de nouo ꝓducta: ⁊ quidez impfecta, vt dicit 2° huius. vbi aſſerit aiaz maioꝛi tpe degere in ignorātia ꝗ̄ in ſciētia. nā ſic poſſumus dicere ſpēs fieri de nouo in ipſo itellectu, ⁊ ꝙ pati ſit recipe ſpēz ab itelligibili: ⁊ qꝛ Ariſto cōcedit añs. ergo de mēte ſua hęc oia opꝫ dicere. ¶ Juxta ꝟo hāc opionez ratio Thomę eſt demōſtratiua, qa ſupponit ipm intelligē eē de nouo in anima, ⁊ non per eſſentiam eius. ergo per receptionem quę eſt exitus de potētia ad actū. Hęc dicta ſint pro pñſenti digreſſione, quia poſtea diligentius dicemus.

¶ Uacare igiṫ ipſam paſſione, ſed formae ſuſceptiuam eſſe: opoꝛtet. ⁊ potētia talem: ſed nō illam eſſe. ⁊ ſimilitudinem ſubire cum ſenſu: vt quēadmodum ſeſe habet ad ſenſibilia ſenſus, ſic ſe habeat ad intelligibilia intellectus.

¶ Impaſſibilez ergo opoꝛtet eſſe, ſuſceptiuū autē ſpeciei, ⁊ potētia huiuſmodi, ⁊ nō hoc: ⁊ ſiliter ſe habere, ſicut ſenſitiuuz ad ſenſibi- τοῦτο hāc hoc
lia, ſic intellectū ad intelligibilia.

¶ Quę inducit in. q. motę ſolone tria ſunt ſm Them. p° Collectio nū tex᷒ cō 3.
nāqꝫ opꝫ ipaſſibilē intellm eē. ¶ 2m apponit: ſuſceptibilē ꝟo ſpēi, ⁊ po hō, ſꝫ non h. i. deinde neceſſe eſt vt peculiarez qdē nullā formā obtineat: ſꝫ vt oium for cōpos, cauſaqꝫ ſit: ita ꝙ ꝗtatis ptāte oia referat: nō tamē ſimplr ⁊ abſolute oia ſit. ¶ 3m ponit, ⁊ ingt: ⁊ ſilr ſe hēe. ſicut ſenſitiuum ad ſenſilia, ſic ⁊ intellectiuū ad intelligibilia: ita ꝙ quēadmodū ſenſus nihil eſt actu eoꝝ: quę ſentiuntur, ita itellectū nihil eē actu eoꝝ: quę itelligunṫ. ⁊ ſic hęc tria in ſolone qōnis inducēs, mōſtrauit intellm quo pacto virtutē eē paſſiuam, ⁊ quomodo intellectio ſit paſſio, ⁊ quomodo intellꝭ ad intelligibilia ſe habeat.

Cum narrauit.

¶ Proponit Auer. intētionē huius capitis ad ꝑcedētia, cōtinuans eā, ⁊ ingt: cum narrauit ꝙ ꝓ neceſſe eſt ꝑſcrutari de hac actione: quę eſt formare per intellm, vtrū eſt paſſiua, aut actiua. ⁊ hęc fuit. q. incepit ponere id: qḋ vult declarare. i. duas ꝓpōnes, quas apponet in declaratione. q. ſ. ipm eē de ꝟtute paſſiua quoquo modo. Scḋa eſt, ⁊ ꝙ eſt nō trāſmutabile: quia nō eſt corpus, neqꝫ ꝟtus in corpe. Erūt ergo ꝓpōnes declarādę duę. Prima. ſ. ꝙ itellꝭ vna eſt ꝟtus paſſiuaꝝ. Altera ꝟo ꝙ intellꝭ eſt ꝟtus immālis. Apponēs igiṫ 2am ꝓmo exeqṫ, ⁊ ingt: ⁊ cum hñ fuerit ꝑſcrutatū de hoc, apparebit ꝙ neceſſe eſt ꝙ iſta pars aię, per quā fit formare, eſt ꝟtus nō trāſmutabilis a for quā cōpꝛęhēdit. hęc eſt ꝓpa ꝓpoſitio. Et p° ponit. d. ſꝫ nō habet de itētione paſſionis: niſi h tm, ꝙ recipit for quā cōpꝛęhēdit, ⁊ qꝛ eſt in po id qḋ compꝛęhēdit, ſicut ſentiēs: non qꝛ eſt aliqḋ h in actu corpus, aut ꝟtus in corpe, ſicut ſentiēs. ⁊ hęc fuit p° ꝓpoſitio, ⁊ applicat h vbis, ⁊ pꝫ. Eſt ḡ p° ꝓpoſitio: quę fuit 2° ꝓpoſitaꝝ, ꝙ intellꝭ nō eſt trāſmutabilis: ſed immālis virtus. Cui miſcuit ⁊ primā. ſ. ꝙ intellꝰ eſt ꝟtus paſſiuaꝝ. Has ḡ duas ꝓpōnes inducet in ſolone. q. Addit aūt vnam ꝓpōnē Ariſ. [Et ſilr ſe hēe, ſicut ſenſitiuū ⁊c.] Hāc ꝓpōnē duplr ordinat Auer. ⁊ dixere iunioꝛes ꝙ vna Auer. expoſitio eſt: vt ꝓpoſitio illa: ſicut ɔcluſio ſit ex ꝑcedētibus cōcluſa, ⁊ ſic debet legi vt iacet. altera Auerrois expoſitio eſt vt ſit ſicut ꝓpoſitio ⁊ ꝓncipiuz: quo cōcludiṫ id qḋ dictum eſt, ⁊ ſic debet legi trāſpoſite. Primo modo intēdit 2a expoſitio. Scḋo modo p° expoſitio. ¶ Sed hęc expoſitio ɔ̄dicit Auer. qm Auer. dicit Ariſto. ponere has duas ꝓpōnes dictas tm: ⁊ nō ꝓbare hic illas, ſꝫ in lr̄a ſequētis cōmēti. quare hō ꝓpoſitio, nec vt pn̄m nec vt ɔcluſio teneri pōt, vt dicūt cū nō ꝓbet:

non probet: ſed narret. ¶ Amplius nō poteſt teneri vt cōcluſio, quoniā tunc notū ɔcluderet̄ per ignotius, contra diffinitionē argumenti. ¶ Adhuc nec vt ꝑncipium, qm̄ hęc ꝑfecto ratio nō valet: intellect⁹ ad intelligibilia ſe habet, ſicut ſenſus ad ſenſilia: ergo intellus eſt virtus paſſiua intrāſmutabilis: imo totū oppoſitū, ḡ hęc expoſitio eſt ɔ̄ Auer. ¶ Alr ḡ dicamus. ſ. Ari. duas notaſſe ꝓpōnes. vnā. ſ. ꝙ intells eſt virt⁹ ipaſſibilis. Alteraʒ ꝙ ſuſceptiu⁹ eſt ſpēi. Tertiā apponit ⁊ nūc. .d. ſile eē de itellu ad intelligabilia ⁊ de ſenſu ad ſenſilia. ꝓpō ḡ 3ª vi ɔ̄uari ꝑmę, qm̄ ſi ita eſt de intellu re⁹ itelligibilis, quēadmodū ⁊ de ſenſu re⁹ ſenſilis, ꝑculdubio ſicˀ ſenſus aliqñ corrūpit̄ a ſenſili, ⁊ intells corrūpit̄ ab itelligibili. ꝑmo auteʒ intellm eē ipaſſibileʒ dixit, ⁊ ſic ꝓpōnes hę ɔtradicent. ¶ Ad tollendaʒ .q. hāc Auer. mouet̄ duplr ſmonē ordīnare. ꝑmo mō vult ꝙ 3ª ꝓpō dʒ anteponi, ita qdē vt ſit ordo ꝑpoſter⁹ in pbi textu. Tūc qdē pª ꝓpō erit [Et ſilr ſe hẽ ſicut ſenſitiuū ad ſenſilia] quę, qꝛ abſolute ꝓfert̄, vī innuere intellm pati corruptiue qñqʒ ab itelligibilib⁹ apponit ⁊ ꝓpōnes alias: q̄ſi itellm hūc limitātes ad paſſionē receptiuā tm̄. ⁊ hęc qdē pª eſt hui⁹ ſermonis ſenſ̄s. ¶ Scdāʒ vō ſententiā innuit ipſe ꝙ text⁹, ⁊ ſi legat̄ vt ſtat, tollit̄ ɔ̄dictio ex h: qm̄ cōparatio ſenſus ad ſenſile, ⁊ itellect⁹ ad itelli̇bile, eſt q̄tū ad moduʒ recipiēdi, ⁊ nō q̄tū ad recipiēndū: ⁊ ſic nō ɔ̄dicūt. Inquit ḡ ⁊ pōt itelligi ſic, ⁊ neċe eſt vt ſit de virtutib⁹ paſſiuis, ita ꝙ ꝓportio ſenſus ad ſenſilia ſit ſicut ꝓportio intellus ad itelligibilia, ⁊ ſm̄ h in ordine ſermonis erit trāſpoſitio. nūc dʒ legi ſic, opʒ īgit̄ vt diſpoſitio ei⁹ ſit ſm̄ ſilitudinē, ſicut ſenſus apud ſenſilia, ſic intell's apud intelligibilia, ⁊ vt ſit nō paſſiuū paſſione ſenſitiua, ſʒ recipit formā, ⁊ eſt in poª: ſicˀ id quo ad ipm receptionē. ſ. ⁊ nō id quo ad recipiēs, ⁊ ſic tollit̄ ɔ̄dictio. ¶ Deinde apponit ſcdāʒ, ⁊ inqt. Et pōt itelligi, ⁊ diſpoſitio ei⁹ erit ſm̄ hūc moduʒ, ſicut ſenſus apō ſenſibilia, ita intell's apud itelligibilia. i. ꝙ ꝓponere ipm nō paſſiuū nō ɔ̄dicit huic ꝙ ꝓportio ad intellm ſit, ſicut ꝓportio ſentiētis ad ſenſatū: ⁊ ſic non opʒ vt fiat trāſpoſitio: cū hę nō ɔ̄dicāt eo pacto, vt diximus, ſʒ forte ɔcedēdo ipm hẽ hāc ꝓportionē, erit neċe vt nō ſit trāſmutabile, ⁊ ſic ſtant plus q̄ ſimul. ¶ Reddit cāʒ ꝑmę expoſitionis, ⁊ inqt. Et cogit me ad illaʒ expōnē. i. ꝑmā: in qua tertiā ꝑpoſui ꝓpōnē hoc, ꝙ itellm hẽ hāc ꝓportionē, manifeſtū eſt per ſe, aut ꝓpe: ⁊ ſic nō ſimplr eſt manifeſta: ⁊ ideo potuit recipe expōnē, ⁊ ideo potuit tranſponi ordo, ⁊ declarari p ꝑmā. itaqʒ ſi eſſet ſimplr manifeſta, ꝑculdubio nō poterat exponi: qm̄ vō manifeſta ē ꝓpe, ideo ⁊ potuit exponi: cū hoc ꝙ eſt q̄ſi ꝑn^m, ⁊ ſi ſit declarata per illaʒ, eſt q̄ſi ꝑn^m ad ſciēdum ipſuʒ eē nō paſſiuū corruptiue, neqʒ trāſmutabile: ⁊ ſic illa ꝓpoſitio eſt limitata, expoſitaqʒ per ꝑmā, ⁊ adhuc q̄ſi ꝑn^m declarationis ꝑmę: nec icōuenit vnā ꝓpōnē eſſe expoſitā per alteraʒ qñ eſt ęquiuoca, ⁊ declarās illaʒ facta limitatione. ¶ Et hui⁹ cōmenti intētio fuit longo tpe mihi occulta: ⁊ iuniores nihil penitus intelligunt huius loci.

COMMENTARIVM.

1ª expō **Si Auer.** expoſitionē ſectemur, quā primo textui aſſignauimus. Dōm eſt, ⁊ quidem vbis Ariſto. nō diſſonū, ꝙ Ariſtoteles nūc qōnē motā diluat. Cuʒ .n. quęrebat̄ de ipſo intelligē an pati, an qdpiaʒ ipſi pati ſile eſſet, ſoluit, ⁊ dicit tria. ꝑmū eſt, ꝙ ipm intelligē nō eſt pati ab itelligibili alteratiue, veluti a ɔ̄rio. Scdm eſt, ꝙ itell's eſt ſpēi ſuſceptiu⁹, qꝛ intell's eſt potētia talis ſpēs, nō tn̄ eſt illa ſpēs formalr, qua intelligibile intelligit, ſed eſt potētia illa. Tertiū qō dicit, eſt ꝙ intell's ſe hʒ
2ª expō ad intelligibilia, vt ſenſitiuū ad ſenſibilia. ¶ Si aūt ſectemur expōneʒ Themiſtij ac ceteroꝝ, dicemus ꝙ Ariſtoteles ſoluit primo textu, qōnē ḡnatiʒ: voluit .n. qō intelligē ſit pati: quale vō pati, ſub diſiunctiōe reliquit, qꝛ eſt vl̄ pati alteratiue, vl̄ pati ꝑfectiue. Uolēs ergo declarare q̄le pati ſit ipm intelligē, ⁊ q̄lis ſit nā intell's, ſumit quędaʒ cōia ſenſui ⁊ intellui, poſtea quędaʒ ꝑpa illi. ea, quę intellui ⁊ ſenſui cōia ſunt, tria ſunt (vt Themiſtius annotat) revera tn̄ duo, ex qb⁹ tertiū, qō illa duo cōplectitur, relucet. Doꝝ ꝑmū eſt nō pati ab intelligibili alteratiue, veluti a ſuo ɔ̄rio. Scdm eſt intellm eē ſuſceptiuū ſpeciei, quę eſt ſilitudo rei quę intelligit̄. Tertiuʒ qō ex his duob⁹ colligit̄, eſt, ꝙ intellect⁹ ita ſe hʒ ad intelligibilia, veluti ſenſitiuū ad ſenſibilia. Doꝝ primū quidem etiā ſenſib⁹ cōmune eſt: nō eniʒ patiunt̄ ſenſus a ſenſibilibus alteratiue veluti a cōtrarijs, niſi per accidēs, quatenus ſenſibilia, cuʒ excelluerint, diſſoluat organum, ad cuius corruptionē ſenſus diſſolui videt̄. Scdm etiā cōe ſenſitiuis eſt: nō eniʒ ſenſitiuū eſt tale actu: qualis eſt ſpecies, nec eſt illa formalr. Ex his duob⁹ colligit̄ tertiū ꝙ ita intellect⁹ ſe habet ad intelligibilia, ſicut ſenſitiuū ad ſenſibilia. Utrūqʒ eniʒ ab obiectis impaſſibile eſt alteratiue, veluti a cōtrarijs, vtrūqʒ nō eſt tale actu, qualis ſpēs, ſed ſpeciei ſuſceptiuū, non aūt ſpēs. ¶ Quo vō ad Cōſideratio verboꝝ.
verba attinet. primū, qō ſenſibus eſt intellectui cōmune eſt, non ab rōne collegiſſe Ariſtoteleʒ: qꝛ aliqui veterum crediderunt intellectū ⁊ animā eſſe ideʒ: animā vō dixerunt eſſe vnum ęlementoꝝ, Hypparchus quideʒ ignem, Anaximenes aerem. Modo ſi mens ignis eſt, ab eo intelligibili corrumpet̄, qō cōtrariū igni eſt, ſimili ratione ſi eſt aer: aut tale id genus: ſemꝑ eniʒ ab illius cōtrario delebit̄. Scdm vō colligit Ariſtoteles partiʒ aduerſus Empedoclem, partim aduerſus Platonicos: cum enim inquit. Suſceptiuū aūt ſpeciei, ⁊ potētia taleʒ, aduerſus Platoneʒ loquit̄, qui intellectū factū ponit, omnibuſqʒ reruʒ ſpecieb⁹ ſemꝑ plenū: nō eniʒ ſm̄ Platonicos, intellectus aliqñ poteſtate inuitur, ſed ſemꝑ eſt in actu, nō qui ſuſceptiu⁹, ſed qui iam ſuſcepit. Contra Empedocleʒ vō inquit. ſed nō τοῦτο, ideſt ſed non hoc, qō verbum nōnulli interpretes ad ſpēm retulerūt. Et tūc ſenſus eſt intellectū eſſe poteſtate ſpēm, non autē hanc, ſiue illam formalr, ⁊ tunc non errorē Empedocles per hęc verba voluit eē exploſuʒ, ſed errorē coꝝ, qui in ſcholis platonicoꝝ etiā fatent̄ intellectū itelligere ḡnabilia per eſſentiam ſuaʒ, quā arbitrabant̄ eſſe ſpeciē ⁊ ſilitudinē oīum ꝓductoꝝ cauſaleʒ ac formaleʒ: quā partem ſecutus eſt Themiſtius: vt diximus. Auerroes autē qd blacteriſet, pʒ in cōmentario ſuo, vbi retulit hoc ad corpus, qō eſt error. Simplicius vō intelligit intellectū eſſe ſpēi ſuſceptiuum eius. ſ. intelligibilis, qō cognoſcit: nō aūt eſſe hoc ideſt ipſuʒ intelligibile, cuius ſpeciem ſuſcipit: ⁊ tunc in Empedocleʒ hęc verba retulit Ariſtoteles, qui arbitratus eſt intellectuʒ res intelligere, quatenus eſt ipſę res, quas intelligit: hęc poſſunt dici ſi ſectemur expoſitioneʒ 3ª expō
Themiſtij. ¶ Uel tertio legi pōt text⁹ aliter, vt videt̄ innuere Simplicius, ꝙ cum Ariſtoteles feciſſet pro ſolutione quęſiti hoc enthimema intelligere eſt ſicut ſentire, ergo eſt pati. ſ. vel alteratiue, vel ęquiuoce. Nunc declaret ariſ: pro cuius declaratiōe ſumit duo cōia intellectui ⁊ ſenſib⁹. ſ. ꝙ vterqʒ ſit ipaſſibilis ab obiectis, ⁊ vterqʒ ſuſcipiat ſpēs: non res. Ex his ergo infert ariſ. ſ. ꝙ intelligere ſit ſicut ſentire, ⁊ qō ſimilr ſe habet ſenſitiuum ad ſenſibilia, vt itell's ad itelligibilia, quę expoſitio mihi vr̄ pulchra: quia Ariſtoteles de illo aſſumpto nullibi aliter locutus eſt: ⁊ cum ſit principium omnis perſcrutationis de intellu, decebat de eo fieri de ipſo ſermonē aliquem.

Expõnes, quas hic blacteriçat Auer. friuolę ſunt, ꝛ non ſapiũt mentẽ Ariſto. ℂ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, pꝫ p̄mo ꝟbũ illud [ergo] nõ eẽ illatiuũ, ſꝫ ſignũ ꝯtinuationis. per impaſſibilem ꝟo, qđ gręce eſt ἀπαθὴς apathes, Ariſto. telez nõ ęternũ intellēpaſſe, ſꝫ reuera ſit ętern⁹. Ariſto. n. per illud ꝟbũ nihil aliud vult hic, q̄ꝫ intellm̃ nõ pati ab ipſis itelligibilib⁹, veluti nec ſenſitiuũ a ſenſibilib⁹ alteratiue tanq̄ꝫ a ꝯrijs. mõ ꝓhibet nihil intellm̃ nõ pati ab intelligibili alteratiue, ꝛ eẽ alia rõne corruptibilez. ſ. per accñs ad ei⁹ ſubiti corruptionẽ, ꝛ h̄ aduertit doctoꝛ qdã, ꝛ qdẽ nõ ĩperite. nã lꝫ ex alijs ab Ariſtotele dictis poſſit colligi itell'ſ ĩmoꝛtalitas, vt dicemus, ex his nõ colligit̃. Nec qđ blacteriçat Auerroes hic laudo. aſſerit. n. Ariſt. per ipaſſibilez intellig̃ intrãſmutabilez: q̄. ſ. intell'ſ nec ſit corp⁹, nec mixt⁹ cũ corpe: nam lꝫ h̄ ſit veꝝ, ꝛ peripatheticũ, ex his ꝟbis nõ colligit̃, q2 aduerſari⁹ poſſet dicere ipm̃ eẽ intrãſmutabilez ab itelligibilib⁹, aboleri tñ̃ corruptiõe ſubiecti: cui⁹ eſt. Per ſpẽs ꝟo, quę gręce eſt, εἶδος, intelligũt peripathetici nõ ipſum itelligibile, qđ intelligit̃, ſꝫ rõnez intelligẽdi, nõ itellectã. Eſt. n. duplex rõ intelligẽdi ſm̃ peripatheticos. altera quę eſt rõ itelligendi itellecta, q̄ nõ poſſit p̄ ipſaz intell'ſ aliqđ itellig̃, niſi ipſa p̄us itelligat: ꝛ ſic definitio eſt rõ intelligẽdi: q̄ intelligẽdo ipſaz: definitũ itelligimus. Altera eſt rõ itelligendi nõ itellecta, qm̃ p̄ ipſaz itellig̃ poſſumus, ꝛ ipſas nõ p̄us intellig̃: ꝛ ſic ſilitudo rei in mẽte, di: ſpẽs ꝛ ratio intelligẽdi, q2 poſtq̄ꝫ intell'ſ p̄ ipſaz efficit̃ in actu intelligit itelligibile, cui⁹ eſt ſpẽs: nõ tñ̃ illas p̄us intelligẽdo: ſꝫ poſtea reflexere: vt alibi dicemus. Et cũ dicit [Et ſilr ſe hic ſicut ſenſitiuũ] notãter dixit ſicut ſenſitiuũ, qđ gręce eſt αἰσθητικόν, eſthetícon, ꝛ nõ ſicut ſenſus: ad denotandũ, q̄ nõ ſenſus ſentit, ſꝫ ſenſitiuũ. At intellus intelligit, ꝛ cõparauit intellm̃ ad ſenſitiuũ, ꝛ nõ ad ſenſuz: quaten⁹ ſenſitiuũ ſentit, ſicut intellectus intelligit.

ℂ Quare neceſſe eſt ipſuz, cũ vniuerſa intelligat: nõ mixtũ eſſe, ſicut Anaxagoras dixit, vt ſuperet atq̄ꝫ vincat id eſt vt cognoſcat atq̄ꝫ percipiat. alienum nãq̄ꝫ: cũ appet iuxta ꝓhibet atq̄ꝫ ſeiungit.

a ἵνα κρατῇ vt impera[et]

b παρεμφαινόμενον. Iuxta apparens.

c ἀντιφράττει. obſtruit præoſcurat.

Collectanea text⁹ cõ^{ti} 4.

ℂ Neceſſe itaq̄ꝫ eſt, qm̃ oĩa intelligit, impermixtũ eſſe, ſicut dicit Anaxagoras, vt [a] imperet, hoc ãt eſt, vt cognoſcat. Iuxta apparẽs [b] eniꝫ ꝓhibet extraneũ, ꝛ pręoccurat [c].

ℂ Cuꝫ ꝓpoſuit libri toti⁹ tertij intẽtionẽ: ꝛ q. mouit: pſequens de ꝓpoſita intẽtiõe, ꝛ duas accepiſſet ꝓpõnes declarãdas, hac in pte declarat demrõne ipm̃ ĩpaſſibilem eſſe: receptiuũ tñ̃ foĩe, ꝛ inq̄t. Neceſſe itaq̄ꝫ, qm̃ oĩa itelligit, imixtũ eẽ, ſicut dicit Anaxa. vt imperet, hoc aũt eſt. i. intell'ſ aũt eſt imixt⁹, vt cogſcat oĩa. intus. n. apparẽs ꝓhibet extraneũ, ꝛ obſtruet. i. ſe iungit. Luculentius intellig̃ ꝛ hic textus in expoſitione cõmenti.

Com. 4^m **Cum poſuit.** ℂ Et debes ſcire q̄ duplr de intellectu erat ambiguitas. ſ. q̄tũ ad ei⁹ opus an. ſ. in gñe ſit paſſionis: an actionis. Et q̄tũ ad operãs. ſ. an intell'ſ ſit paſſiu⁹ imãlis: an mixt⁹ cum mã. p̄mã qdez ſupponit tãq̄ꝫ ꝓſpicuã. Ponit ğ intẽtionẽ ptis in ſc̄do, ꝛ inq̄t. Cuꝫ poſuit q̄ intell'ſ mãlis recipiẽs dꝫ eẽ de gñe virtutũ paſſiuaꝝ, ꝛ hęc p̄ª fuit ꝓpõ, ꝛ cũ hoc non trãſmutat̃ apud receptionẽ, q2 neq̄ꝫ eſt corp⁹: neq̄ꝫ virt⁹ in corpe. ꝛ hęc fuit 2ª ꝓpõ, dedit demrõnẽ ſup hoc. Ecce igit̃ ptis intẽtionẽ. ℂ Neceſſe eſt.] Nũc Auer. ꝓſequit̃, ꝛ p̄mo accepit vtriꝫ añs qđ ponit̃ in textu, ꝛ inq̄t. Neceẽ eſt ſi cõpręhẽdit oĩa exiſtia ex̃ aĩaz. hoc añs eſt Ariſt. ad qđ dedit duo ꝯña, ꝛ inq̄t. Ut ante cõpręhẽſionẽ ſit nõia-

tus ex h̄ mõ in gñe virtutũ paſſiuaꝝ: ꝛ hoc p̄mũ eſt ꝯñs. apponit ꝛ ſc̄dz. d. Et vt ſit nõ mixt⁹ cũ corporib⁹. ſ. neq̄ꝫ corp⁹, neq̄ꝫ virt⁹ in corpore nãlis. i. ęlẽtalis, aut aĩalis. i. neq̄ꝫ aĩalis ſicut nobiſcũ cõcorditer dixit Anaxagoras. ꝛ hoc fuit ſc̄m ꝯñs. Ari. autẽ appoſuit 2^m tñ̃, ꝛ tacuit p̄^m, qm̃ ex ſc̄do itelligit̃. ℂ Deinde ibi [Si. n. fuerit mixt⁹.] Declarat ꝯñã ſc̄daz, ꝛ inq̄t. Si. n. fuerit mixt⁹: tunc erit aut corp⁹, aut virtus in corpe. ꝛ hoc enthimema tenet in virtute hui⁹ medij, qm̃ oẽ mixtũ corp⁹, vel virt⁹ eſt corporis. Tũc dedit ſc̄m ꝯñs ad h̄ p̄^m, ꝛ inquit. Et ſi fuerit alterũ iſtoꝝ habebit formã ꝓpriã, quę forma ĩpediet eũ intellig̃ ꝛ recipe aliquã formã alienã. ꝛ hoc enthimema tenet in ꝟtute hui⁹, oẽ corp⁹ vel virt⁹ in corpe hꝫ formã ꝓ[p]riã, ĩpedientẽ recipe oẽ alienũ: ꝛ ſic a p̄mo ad vlti^m: cũ intellus oĩa itelligit, ꝓculdubio erit imixt⁹. Applicat ꝟo ꝟbis ſniam ꝛ pꝫ. Difficultas nõ pua accidit circa mediũ ſc̄di enthimematis. ſ. ſi oẽ corp⁹ vel virt⁹ in corpore hẽat formã ꝓpriã, per quã ĩpedit̃ recipe alienũ: ſꝫ qm̃ pp̄ h̄ Auer. digreſſionẽ mouet dimittat̃ vſq̄ꝫ in fine cõmẽti. ℂ Deinde ibi [Sꝫ mõ ꝯſiderãduz.] Hic Auer. digredit̃: ꝛ p̄mo ꝓponit id circa qđ digredi vult, ꝛ rõnez, ꝛ inq̄t. Sed mõ ꝯſiderãdum eſt in his ꝓpõnib⁹: q̄b⁹ Ari. declarat hęc duo de itellu. ſ. ipm̃ eſſe in gñe ꝟtutũ paſſiuaꝝ, ꝛ hęc p̄ª eſt, ꝛ ipm̃ eẽ nõ trãſmutabilez, q2 neq̄ꝫ eſt corp⁹, neq̄ꝫ ꝟt⁹ in corpe, ꝛ hęc ſc̄da eſt ꝓpõ, ꝛ ſyllogiçat̃ hãc intẽtionẽ. Et accepit minorẽ ꝛ inq̄t. Naꝫ hęc duo dicunt̃ p̄n^m oĩuꝫ: quę dicunt̃ de itellu. Et accepit maiorẽ. d. Et ſicut dicit Plato: maxie ſmo dꝫ eẽ in p̄n°: cui⁹ maioris rõnez dat. d. Minimus. n. error in p̄n° eſt cã maximi erroris in fine, ſic dicit Ari. ğ ꝯſiderãdę ſunt hę ꝓpõnes maxĩa ꝯſideratione. ℂ Deinde ibi [Dicamus igit̃ qm̃.] Et ꝓſeq̄t̃, ꝛ ponit ꝯclõnez: quę fuit p̄ª ꝓpõ, ꝛ inq̄t. Dicamus igit̃ qm̃ formare p̄ intellm̃ eſt aliquo mõ de ꝟtutibus receptiuis, ſicut eſt de ꝟtute ſenſus, manifeſtũ eſt ex hoc. Hãc ꝓbat ipſe, ꝛ p̄mo ſic. ꝟtutes. n. paſſiuę ſunt mobiles ab eo cui attribuũtur. actiuę aũt mouẽt id cui attribuitur. eſt ğ maioꝛ, oĩs virt⁹ mota ab eo cui attribuit̃, eſt paſſiua. tunc adde minorẽ, ſꝫ intell'ſ mouet̃ a reb⁹ q̄bus attribuit̃, vt nũc ſupponit. ğ ꝯclõ ꝓpoſita. ℂ Et q2 res.] Tangit ſc̄daz rõnez, ꝛ ꝯſiſtit in h̄ oẽs virt⁹, quę q̄nq̄ꝫ eſt in actu, q̄nq̄ꝫ in po², eſt virt⁹ paſſiua, reᵘ ei⁹: cui⁹ eſt hꝫ: ſꝫ intell'ſ eſt virt⁹ q̄nq̄ꝫ actu, q̄nq̄ꝫ po² reᵘ phãtaſmatũ. Et hoc ponit. d. Et q2 res nõ mouet̃ niſi ſm̃ q̄ eſt in actu, ꝛ mouet̃ ſm̃ q̄ eſt in po², neceẽ eſt inquãtuꝫ formę reꝝ ſũt in actu ex̃ aĩaz vt moueãt aĩaz rõnalez ſm̃ q̄ cõpręhendit eas. i. nõ corruptiue, nec ſubtiue: ſꝫ cõpręhẽſiue: cui⁹ exẽplũ ponit, ꝛ pꝫ. ℂ Et qm̃ aĩa rõnalis.] Probat ꝛ idẽ tertia rõne, oĩs virt⁹ indigẽs aliq̄ extriſeco: p̄ cui⁹ p̄ntiaꝫ exit in actũ, eſt paſſiua reᵘ illi⁹. hęc maioꝛ pꝫ. Tunc apponit ꝛ minorẽ. d. Et qm̃ aĩa rõnalis ſnp. eſt virt⁹ idigẽs ꝯſiderare intẽtiões: quę ſunt in ꝟtute imaginatiua, ſicut ſenſus idiget iſpicẽ ſenſilia: ꝛ apđ p̄ntiã coꝝ exit in actũ. ꝛ hęc eſt minoꝛ: ꝛ tũc ꝯclude ꝯclõnẽ ꝓpoſitã. ℂ Deinde ibi [Sꝫ tñ̃.] Obijcit ad dicta ꝓbãs itellm̃ eẽ ꝟtutẽ poti⁹ actiuã, ꝛ inq̄t. Sꝫ tñ̃ vĩ q̄ foĩę reꝝ extriſecaꝝ moueant hãc ꝟtutẽ. i. itellꝫ: ita q̄. i. h̄ pacto, q̄ mens. i. virt⁹ aliqua mẽtal' auferat eas a materijs, ꝛ faciat eas p̄ intellectas in actu. i. vlĩa, poſtq̄ꝫ erãt itellecta in po², ꝛ h̄ mõ vĩ q̄ iſta aĩa. i. rõnalis ſit actiua, ꝛ non paſſiua ꝯ̄ dicta. ℂ Eſt ergo argu^m, oĩs virt⁹ trãſferẽs aliqđ de po² ad actũ, eſt actiua reᵘ illius, ſed virt⁹ rõnalis trãſfert itelligibilia de po² in actum, ergo eſt actiua, ꝛ ſic falſum fuit: qđ dixit. ℂ Deinde ibi [Scđm igitur q̄ intellecta.] Perſoluit hãc. q. ꝛ inquit. Scđm igit̃ q̄ intellecta mouẽt eam, eſt paſſiua, ꝛ ſm̃ q̄ mouent̃ ab ea eſt actiua. erit ergo rõnalis actiua ꝛ

paſſiua reꝝ diuerſoꝝ: ⁊ hȝ ɔfirmat Ari. teſtimonio .d. Ideo hoc ſup. deſignãs Ari. poſt dicit, q̄ neċe eſt ponere in aīa rõnali has duas dr̃tas. ſ. v̄tutẽ actionis, ⁊ v̄tutẽ paſſionis, ⁊ dicit apte q̄ neutra ps eiꝰ eſt gñabilis, aut corruptibilis, vt poſt apparebit: ordinẽ tñ dicẽdoꝝ apponẽs, inqt. Sed hic icipit notificare ſubaȝ v̄tutis paſſiue, cũ hoc ſit neċe in doctria. i. via doctrinę, vt in expõne cõmẽti p̄mi notauimus: ⁊ tũc recolligẽs hęc inqt. Ex hȝ igit̃ declarat̃ q̄ hęc dr̃ia. ſ. paſſionis ⁊ receptionis exiſtit in virtute rõnali. i. q̄ rõnalis hẽat ptẽ aliquã: quę virtꝰ dicat̃ paſſiua ab itelligibili. ❡ Hs poſitis iuniores colligunt intellm̃ agentẽ ⁊ poſſibilez v̄tutes eẽ rõnalis aię, quę ſunt q̃litates de ſcda ſpẽ q̃litatis, ⁊ hȝ pp v̄bũ Auer. cũ dicat ipſas v̄tutes eẽ actionis ⁊ paſſionis. ❡ Ampliꝰ accipiũt itellm̃ agentẽ agẽ qcq̃ in phantaſmatibꝰ, cũ dicat Auer. v̄tutes eẽ actiuas: qr̃ mouẽt id cui attribuũt̃, ⁊ hęc fuit dr̃a poſita. ❡ Sed hi multis modis aberrant. declarabit̃ eniȝ apte cõmẽto 5° hęc eẽ ptes eſſentiales rõnalis aię, quẽadmoduȝ mã ⁊ foia ptes ſunt eſſentiales hois, ⁊ idẽ cõmentis. 18. ⁊. 19. ❡ Ampliꝰ ſi intellꝰ iprimit aliquid in phãtaſmatibꝰ vel id erit vle ppe, vel ſingulare: ⁊ ſi vlẽ, ergo vle põt recipi in v̄tute imaginatiua, qd̃ Auer. cõtra Auẽpace iducet. ⁊ ſi ſingulare, ergo adhuc eget aliq̃ quo moueat intellm̃. ❡ Rurſuȝ id qd̃ cauſat itellꝰ agẽs in phãtaſmatibꝰ, vel eſt ſuba, vel accñs. nõ ſuba, qr̃ itellˀs

Cõmen. 31°. agẽs nõ cauſat ſubas: vt Auer. inqt 7° metaᶜᵉ ɔtra Auic. nec accñs, qr̃ vel nouũ, vel eternũ. nõ eternũ, qr̃ nullũ eternũ recipit̃ in ſubto corruptibili: vt Auer. dicit. 36. cõmẽto. cõtra Auic. nec nouũ, qr̃ nulla ſuba ſepata cauſat nouũ ex̃ ſe in paſſo corruptibili ſ3 Auer. ❡ Ideo debes ſcire pro p̄mo, q̄ intellˀs agẽs ⁊ poſis dicant̃ ptes reᵘ cõſtituti. i. reᵘ rõnalis aię, ⁊ dicant̃ virtꝰ reᵘ opis, nõ q̄ ſint res diuerſę, ſed diuerſimode ɔſiderate: ⁊ iõ Auer. appellat ſepe eas ptes, ſepe ſubas, ſepe v̄tutes: ⁊ ſic p̄mũ nõ cogit. ❡ Pro ſcdo ħo dicemus in expõne cõmẽti qnti, nec

Dubõnes. opȝ nũc imorari circa hoc. ❡ Sed circa ppõnẽ hãc pñt eẽ qõnes. p̄mo. n. vi͂ q̄ rõnes nihil ſinceràt. n. prima, ois virtꝰ, quę mouet̃ ab extrinſeco, eſt paſſiua, ſ3 intellˀs eſt virtꝰ, quę mouet̃ ab extrinſeco. g̃ ⁊c̃. ❡ Scda ois virtus q̃nq3 po°, q̃nq3 actu, eſt virtꝰ paſſiua. intellꝰ q̃nq3 eſt po°, q̃nq3 actu. g̃ ⁊c̃. Tertia ois virtꝰ egẽs extrinſeco pro ſui ope eſt paſſiua: intellˀs eget extrinſeco. ſ. phãtaſmate. ergo ⁊c̃. ❡ Iſtę inq̃ rõnes videnẽ debiles. p̄ma q̃dẽ petit p̄nᵐ. aſſumit. n. in minori id, qd̃ querit̃. idẽ. n. intellectũ pati, ⁊ ipm moueri. ❡ Ampliꝰ maiori ſcdę addo minorẽ hãc, ſed ignis q̃nq3 actu, q̃nq3 po°. ergo ignis virtus eſt paſſiua. ɔcluſio falſa, ⁊ nõ minor. g̃ maior. ❡ Rurſum maiori tertię addo minorẽ hãc, ſ3 ignis eget cõbuſtibili pro ſui ope: g̃ paſſiua eſt virtꝰ: ⁊ ɔſtat q̄ pp maiorẽ erit ɔñs hoc ipoſſe. maior eſt ergo ipoſis. ❡ P. ſm opinionẽ Auer. intelligere nõ eſt paſſio: cũ ſit eterna. g̃ intellꝰ nõ eſt virtꝰ paſſiua. ❡ Videt̃ p̄mo mihi, q̄ hę tres rõnes cõſtituũt vnã p̄ncipalez tñ: ita q̄ erit p̄ᵃ p̄ncipalis: cuiꝰ minor eſt ɔdẽſabilis per ſyllm̃ ſcdm hoc pacto, vt dixi: tñ ſcdus d3 ſic cõponi, ois virtꝰ q̃nq3 po°, q̃nq3 actu, per nãȝ eiꝰ intrinſecã mouet̃ ab extrinſeco, ſ3 intellˀs eſt v̄tꝰ q̃nq3 po°, q̃nq3 actu per nãȝ intrinſecã: ergo po° eſt mota ab extrinſeco: ⁊ ſic inſtãtia de igne nõ eſt ad ppoſitũ. eſt. n. ignis q̃nq3 actu, q̃nq3 po° per nãm extrinſecã. iteꝝ minor huiꝰ ɔdẽſat̃ per tertiũ hoc pacto addendo ei, ois virtꝰ, quę in ſui ope indiget aliq̃ extrinſeco ope, ente ir̃ ea, eſt paſſiua, hõ eſt rõnalis, vt ɔſtat: ⁊ ſic tollunt̃ oẽs inſtãtię. ſunt g̃ oẽs vna rõ hoc pacto qd̃ vltimo dicebat̃, nihil eſt, qr̃ itelligẽ, etſi nõ ſit pati ſimplr, eſt pati reſpectiue:

Cõmen. 30°. vt Auer. dicit in 7° phicoꝝ. ſ3 q̃ñ hȝ itelligit̃ poſteriꝰ dicemus. ❡ Qr̃ aũt ſuba recipiẽs has formas.] Erat 2ᵃ ppoſitio itellˀs paſſiuꝰ itelligibiliũ nõ eſt corpꝰ, nec v̄tꝰ in corpe. Cuȝ igit̃ dedit rõcinationẽ in p̄ma, nunc tradit demrõnẽ ſcdę. ⁊ p̄mo ſyllogiȝat̃ eã in p̄ᵃ figura ſic, omne recipiẽs d3 eẽ denudatũ a nã recepti, intellꝰ paſſiuꝰ eſt recipiẽs oẽs formas mãles, g̃ intellˀs paſſiuꝰ eſt denudatus ab oĩbꝰ formis mãlibꝰ. ❡ Tũc ɔclonẽ hãc accipiamus pro minori, ⁊ addo hãc maiorẽ, oẽ denudatũ ab oĩbus formis mãlibꝰ, eſt ſeparatũ, nec corpꝰ, nec virtus in corpe, intellˀs eſt denudatꝰ ⁊c̃. vt ɔclo dicit, ergo ſeparꝰ, nec corpꝰ, nec virtꝰ in corpe. Hęc itaq3 eſt totꝰ p̄ñs intẽtio. p̄mo igit̃ accepit ɔclonẽ. d. Qr̃ aũt ſuba recipiẽs has formas neċe eſt vt nõ ſit corpꝰ, nec virtꝰ in corpe, manifeſtũ eſt ex ppõnibꝰ qbꝰ vtit̃ Ari. in hȝ ſermone. Hęc eſt ɔclo. Tunc accepit minorẽ. d. Quaꝝ vna eſt q̄ iſta ſuba recipit oẽs formas mãles, ⁊ hoc notũ eſt de hȝ itellectu. Deinde accepit maiorẽ. d. Scda aũt eſt q̄ oẽ recipiens aliqd neċe eſt, vt ſit denudatuȝ a nã recepti, ⁊ pro ideſt, vt ſua ſuba non ſit ſuba recepti in ſpecie, ⁊ dixit hȝ pp q. quã dabit poſt. ❡ Et qr̃ hęc maior apud antiquos fuit quęſita, nec p ſe nota, dixit Empe. q̄ ſi intellꝰ d3 oĩa intelligere, d3 eẽ mixtꝰ ex oĩbꝰ. Ideo pbat hãc p ipoſſe, ⁊ dicit. Si. n. recipiẽs eẽt de nã recepti, tũc res talis reciperet ſe. ⁊ hęc tenet hȝ medio, oẽ recipiens, cuiꝰ nã eſt nã rei receptę, eſt recipiens ſe: ⁊ ſic tenet ɔña. ⁊ per idẽ tenet ſcda ɔña: ⁊ tũc mouẽs eẽt motũ. ❡ Ampliꝰ inductiõe cõfirmat hãc. d. Vñ neċe eſt vt ſenſus recipiẽs colorẽ careat colore, ⁊ recipiẽs ſonũ careat ſono: vt in 2° huiꝰ ſepe diximus. Tũc replicauit ɔclonẽ, ⁊ inqt. Ex his duabus in p̄ᵃ figura. ſ. ſeqt̃ q̄ iſta ſuba, quę dr̃ itellˀs mãlis. ſ. poſſibilis, nullaȝ hẽat de ſui natura de iſtis formis mãlibꝰ. ❡ Deĩde ibi [Et qr̃ foię] Dedit 2ᵐ ſyllꝫ cuiꝰ maior ẽ, ois forma mãlis eſt corpꝰ vel v̄tꝰ in corpe: ſed, vt p ɔcludit̃ ſyllõ, intellˀs nõ eſt foia mãlis. g̃ intellˀs nõ eſt corpꝰ nec virtꝰ in corpe: ⁊ l3 minor hęc ſit in p̄ᵃ figura ⁊ negatiua: tñ maior ɔuertit̃ in terminis, ideo põt eẽ bona ⁊ vtilis cõbinatio. ❡ Huiꝰ accepit maiorẽ. d. Et qr̃ oẽs foię mãles ſunt aut corpꝰ, aut virtꝰ in corpe. Minorẽ tacuit, ⁊ accepit ɔclonẽ. d. Manifeſtũ eſt, q̄ iſta ſuba, quę dr̃ intellꝰ mãlis, nõ dr̃ corpꝰ, nec virtꝰ in corpe. eſt igit̃ nõ mixtuȝ cum mã oĩno. ❡ Deinde ibi [Et debes ſcire.] Probat ⁊ idẽ 3°; ⁊ virtꝰ eiꝰ eſt virtꝰ enthimematis, vel iductionis: hoc pacto, intellˀs eſt ſuba, ⁊ nõ eſt corpꝰ, nec foia mixti, nec foia elẽti: g̃ eſt virtꝰ ſepata ⁊ imixta, inquit. Et debes ſcire, q̄ id, qd̃ dedit hoc neċio, eſt: qr̃ iſta ſuba eſt. i. qr̃ intellectꝰ eſt ſuba. Et q̄ recipiẽs foias reꝝ mãliũ: vel mãles, nõ h3 in ſe formã mãlẽ. ſ. q̄ ſit cõpoſita ex mã ⁊ forma. vult dicẽ, itellˀs: qr̃ recipit has formas, nõ eſt cõpoſitus ex mã ⁊ foia. i. nõ eſt corpꝰ, ⁊ hoc erat p̄mũ, ⁊ neq3 etiã eſt aliqua forma formaꝝ mãliũ. i. nõ eſt foia mixti, vel ſupaddita mixtioni. Cuius rõnez reddit. d. Formę. n. mãles nõ ſunt ſepabiles, ⁊ ſup. itellˀs ſic, ergo nõ eſt foia mixti. ⁊ hoc fuit ſcdȝ mẽbrũ. ❡ Et neq3 eſt ẽt ex formis p̄mis ſimplicibꝰ. i. aliq̃ foia elẽti, ppter duo. p̄mo: qr̃ ille nõ ſunt ſepabiles. ſcdo qr̃ nõ recipiũt formas niſi diuerſas, ⁊ ſm q̄ ſunt intellecte in potẽtia, ⁊ nõ actu: intellectꝰ intelligit vlẽ, ⁊ actu intellm̃. eſt igit̃ aliud ens a forma, ⁊ a mã, ⁊ a cõgregato. ⁊ ſic p3 3ᵃ rõ. ❡ Debes ſcire q̄ foię elemẽtoꝝ, imo oẽs formę compoſitoꝝ dicant̃ diuerſe ⁊ intellecte in potẽtia. diuerſe qdẽȝ: qr̃ indiuiduãt per materias diuerſas. intellecte in potẽtia ħo: qr̃ nõ actu pñt mouere intellectũ per ſeipſas tñ, ſed mediãte intellectu agente, ⁊ ideo non dicant̃ intellectę in potentia paſſiua: ſ3 potiꝰ actiua vł motiua. ❡ Scdo debes ſcire q̄ Auer. addit [Intellꝰ eſt ſuba] qr̃ (ſicut in perihermẽnias di

ximus) ex negatiua nõ ſeqꝛ affirmatiua: niſi ſubiecto cõſtan
te. nõ. n. ſeqꝛ hõ nõ eſt iuſtus, ergo hõ eſt non iuſtus, dato ꝙ
hõ nõ ſit: ſꝫ bñ hõ nõ eſt iuſtus, ꝛ eſt, ergo eſt non iuſtus:
ſic ꝛ hac in ꝑte nõ valet, intellus non eſt corp⁹, neqꝫ forã
mixti, neqꝫ forma ſimplex, ergo eſt ſubã ſeꝑata, ſed opꝫ
addere ꝙ ſit ſubã, ꝛ ꝙ nõ poſſit eẽ niſi alterũ hoꝝ. Et iõ
Auer. addit ṽbuꝫ id [ꝛ intellus eſt ſubã.]
Dubõnes. ¶ Sed circa ſyllm ꝑmũ accidunt .q. Tuꝫ q̃ſtiõ ad maio
rem. Tuꝫ q̃ſtiõ ad minorẽ. Sed qm̃ q̃ſtiõ ad maiorẽ mo
uebit ipſe .q. ideo circa minorẽ dubitabimus. erat. n. mi
nor hec [Sed intellꝰ poſſis recipit oẽs formas mãles.]
Modo hec vĩ ambigua: ꝑmo cur obiecta cognita vocã
tur formę: potiꝰ. n. mã debẽt dici, qm̃ nobiliꝰ hꝫ rõnem
formę, vt .36. cõmẽto inquit. ꝙ Themi. capite .27. cõfir
mat .d. Inferiora autẽ cętera mõ ſubiecto loco habentur.
¶ Scdo cur mãles: vĩ. n. ꝙ imãles dici debeãt, qm̃ ſen
ſibiles vt ſentiunꝛ vocanꝛ formę ſine mã: ergo ꝛ itelligibi
les a fortiori, ꝛ hoc cõmẽto .18. apparebit. ¶ Tertio vĩ
Cõmen.16°. ꝙ nõ oẽs ſciat, qm̃ 2° celi. dicit ꝙ intellus non põt ſcire
an polus articus ſit ꝑfectior antartico. ¶ Quarto Auer.
inquit hãc ꝑpõnẽ eẽ manifeſtã ꝑ ſe, mõ hec eſt demon
ſtrabilis, ergo nõ manifeſta. ¶ Ad ꝑmã dõm ꝙ intelle
cta actu dicunꝛ formę vl qm̃ vlĩa ſunt actu: eſt. n. vle for
Cõmen.17°. ma: vt ꝑ metaphꝭce dĩ. Uel qm̃ intellus nõ recipit ipſa:
ſꝫ eoꝝ ſilitudines, quę ſpẽs ꝛ formę dicũꝛ. Uel qm̃ cau
Diſpu.3ª in fol.18. ſant intellm nr̃m in gñe formę, vt in lib. d. d. erũt ergo forę,
qm̃ ꝑficiũt intellm nr̃m in gñe formę. Uel qm̃ ex itellu
ꝛ itelligibili fit magis vnum: q̃ꝫ ex mã ꝛ forma, ꝛ hoc nõ
eẽ: niſi qꝛ intelligibile actus eſt, ꝛ intellus potẽtia. Uel
qm̃ effectꝰ agẽtis forã eſt, ꝛ cũ intelligibile effectꝰ ſit in
tellectꝰ agentis: vt cõmẽto .18. videbiꝛ, ideo ꝛ forã dicĩꝛ.
¶ Ad ſcdaꝫ dicunꝛ formę mãles vel cõparatiõe ad for
mas ſimplr abſtractas. Uel qm̃ ex mã educte luce intel
Cõmen.14°. lectꝰ: multa. n. denoiãꝛ a termino a quo 2° ꝑhicoꝝ: vt al
ratio. ¶ Ad tertiaꝫ intellus ſcit oĩa ſimplicia ꝛ vlĩa, ſed
multa cõplexa pñt eſſe ei ignota. Uel ꝛ oĩa cõplexa ꝑ ſe
ſcit: ſꝫ cũ difficultate aliqua, ꝛ id ṽbũ ipſe notat difficul
Cõmẽ.pmo. tatẽ, ſicut exponit ṽbũ Ari. 2° meta^ce^. ¶ Ad quartã illa
minor eſt famoſa, ꝑpter qd̃ Emp. dixit intellm oĩa eẽ
mixtiõe: alij receptiõe, ꝛ experiẽtia docet nos diſputare
de quolꝫ. Põt aũt demrãri ẽt ſic, oĩs virtus deſiderans
nãlr aliquã ꝑfectionẽ, aliqñ attingit illaꝫ, ſed intellꝰ eſt
virtꝰ nãlr deſiderans cognoſcẽ oĩa illa entia aliquo mõ
tanq̃ eiꝰ ꝑfectionẽ, ergo intellꝰ aliqñ cognoſcit illa. Maior
Cõmen.p°. pꝫ 2° meta^ce^. ꝛ ꝑmo celi. Minor dõ Ariſt. eſt in ꝑncipio
Cõmen.32°. metheoroꝝ. ¶ Ampliꝰ ſcdo, oĩs nã itellualis cognoſcit
oĩa entia aliquo mõ, intellus eſt nã intellualis, ergo cogno
ſcit oĩa. Maior inductiõe pꝫ: intellus ꝑmi oĩa cognoſcit:
intellus ſaturni oĩa, ꝛ ſic vſqꝫ ad nr̃m. Minor conſtat. ꝛ
hec qdẽ demrãtio potior eſt ꝑma: qm̃ maior eſt imedia
ta. ꝙ. n. nã itellualis cognoſcit oĩa, eſt imediata, ꝛ nõ põt
dari altera cã: niſi qꝛ nã intellualis, quẽadmodum ſicut
neqꝫ cur graue deſcẽdat põt dari altera cã: niſi qꝛ graue
ſit, ꝛ in ꝓpoſito nã. n. intellualis, qm̃ eſt intellualis, ideo
recipit oĩa, qm̃ oĩs intellus oĩa eſt: eo qꝛ eſt intellꝰ. Acce
pit aũt hãc tanq̃ famoſaꝫ Auer. ¶ Sed circa ꝑmã ꝓpo
ſitionẽ ambigit. An. ſ. potẽtia intellus ad itelligibilia ſit
Joan. ſubã rõnalis aię. ¶ Joã. in .q. 3ª huius breuibꝰ inquit, ꝙ
potẽtia intellectiua, qua rõnalis aĩa cõparaꝛ ad itelligi
bilia, nõ eſt ſubã eiꝰ, ſed accñs ſubiiue extrĩs in ea. Arguit
aũt hꝫ tribꝰ argumẽtis. ꝑmo quẽadmoduꝫ potẽtia ſenſi
tiua ad ſenſile, ſic ꝛ intellectiua ad itelligibile. ¶ Scdo
qm̃ potẽtię intellus ſunt multę, rõnalis aĩa vna. ¶ Ter
tio qm̃ tũc intellus ꝛ volũtas idẽ eſſent ſimplr. Hoc aũt
falſuꝫ, qm̃ hec falſa eſt, intellus eſt voluntas, ꝛ econtra.

¶ Ampliꝰ ꝑ intellm ꝯuenit itelligẽ, per volũtatẽ velle:
quę ſunt oppoſita diſperata ſm reꝫ. Hoc idẽ tenẽt expo
ſitores, ꝛ ꝑmus expoſitor arguit hꝫ in multis locis: arguit
eiꝫ poª ꝛ actꝰ ſunt vniꝰ gñis: ſꝫ itelligẽ eſt accñs, ergo poª in
tellectiua. ¶ Ampliꝰ ſi aĩa ſm ſuã eſſentiã eſt imediatũ
ꝑnm̃ itelligẽdi, cũ ſemꝑ ſit in actu: qꝛ ẽ actꝰ, ſemꝑ ageret
ꝛ oꝑaꝛ, quẽadmodũ per viuẽs, qꝛ viuit aĩa ſemꝑ viuit.
¶ Ruſuꝫ nullũ ſimplex depẽdẽs ꝑ eiꝰ eẽntiã, eſt ꝑnm̃
imediatũ plurĩu oꝑationũ. hoc. n. differt depẽdẽs ab in
depẽdenti. ¶ Itẽ accñs variabile nõ ineſt ſubiecto: niſi me
diante accidẽte iuariabili: intelligẽ accñs eſt variabile, ergo
ineſt itellui ꝑ potẽtiã itellectiuã iuariabileꝫ. ¶ P̃. Sicut
eẽ ad eſſentiã, ita oꝑari ad potẽtiã. ergo per cõmutatã ꝓpor
tionẽ: ſicut eẽ ad oꝑari, ita eſſentia ad potẽtiã, ſꝫ eẽ differt
in rõnali aĩa ab oꝑari. ergo eſſentia a poª. ¶ Rõnes hę ab
expoſitore accipiunꝛ: maxĩe .q. de aĩa .q. 11. ꝛ in q̃õnibus
ꝑmę ꝑtis maxĩe .q. 79. ¶ Sꝫ iſti ſunt ꝯ doctrinaꝫ Auer.
declaratũ eſt. n. in ſubã ſeꝑata ſimplici, cuiꝰ eẽ ꝛ eſſentia
idẽ eſt ſimplr, vna nũo in ſua ſpẽ, nõ poſſe fundari acci
dens aliqd nec ꝓpriũ, nec cõe. Hoc põt declarari ꝛ nũc
Cõmẽ.17°. his argumẽtis, ait Auer. 12. meta^ce^. ꝙ oẽ qd̃ attribuiꝛ in
tellectui ſeparato, eſt idẽ illi: niſi ſit in mã, vel depẽdens a
mã. Sꝫ poª itellectiua nec ẽ in mã, neqꝫ depẽdẽs a mã:
ergo eſt ſubã rõnalis aię. ¶ Ampliꝰ quęcũqꝫ ſunt diſperſa
in natura inferiori colligunꝛ per idẽtitateꝫ in ſuꝑiori ſm
Proculuꝫ, ſed potẽtia ꝛ eſſentia in ſenſitiua aĩa diſperſa
ſunt re, ergo in rõnali aĩa erũt idẽ re. ¶ Itẽ rõnalis aĩa cir
cũſcripto oĩ diſtincto realr ab ea, eſt ꝑfectior nobiliorqꝫ
oĩ aĩa bruali quãtũcũqꝫ plena formis, ergo dꝫ ei cõuenire
tota ꝑfectio illiꝰ aię, ꝛ hꝫ nõ eſt niſi exire in opꝰ, ergo exibit
in opus: ꝛ cũ ſit circũſcripta poª: erit ergo per eſſentiã: ꝛ ſic
Cõmen.51°. de facto ſeqꝛ idẽ. ¶ P̃. Ariſt. ꝛ Auer. 12. meta^ce^. hñt pro
ꝓpoſito, ꝙ optima ſubã q̃lis nã ſeꝑata ſignificeꝛ ꝑ aliqd
extra eſſentiã eiꝰ: eſſet. n. incõpleta, ſꝫ rõnalis aĩa, ſm Auer.
eſt optima ꝛ ſeꝑata ſubã: ergo nõ põt ſignificari ꝑ aliqd extra
eſſentiã. ¶ Dõm ergo ꝙ quẽadmodum colũna: vt colũna,
differt a ſeipſa vt dextra, ꝛ deꝰ vt deus a ſeipſo: vt potẽs:
nõ diũa ſm ſubm ꝛ reꝫ: ſed tñ in mõ ꝛ rõne. ſic rõnalis
aĩa: vt ſubã abſtracta, differt a ſeipſa: vt potens intelligẽ,
nõ diũa reali: ſꝫ rõne, qm̃ quẽadmodũ deꝰ non dĩ potẽs,
nec columna dextra: niſi relõnibꝰ entibꝰ in nobis, ſic aĩa
nõ dĩ potẽs itelligẽ: niſi poª ꝛ relõne ente in nobis, ꝛ ita
poª nihil addet aię rõnali: niſi reſpectũ rõnis tñ: ſed no
bis addeꝛ ſm reꝫ, ꝑꝑ diſpõnẽ factã in nobis ꝑ intẽtiões
imaginabiles. ¶ Potẽtia ergo itellectiua eſt tñ reſpectus
rõnis, qui nõ eſt plus in rõnali aĩa q̃ꝫ reſpectꝰ dextreita
tis in colũna, vel creatoris in deo: qm̃ quẽadmoduꝫ itel
lectui nõ ineſt nouũ intelligẽ: niſi reſpectiue, ſic nec poª
niſi cõparatiõe. ¶ Tunc ad argu^ta^ dõm. Ad ꝑm̃ pꝫ diũa
plibꝰ modis. ꝑmo qꝛ rõnalis aĩa eſt ſubã ſeparata nõ ſic
ſenſitiua. Scdo qm̃ ſenſus recipit accñs, intellꝰ ua nõ: ſꝫ
ipſa vlĩa, quę nõ ſunt accñtia, ꝛ alijs modis. ¶ Ad ſcdaꝫ
dõm, ꝙ illa multitudo eſt rõnis, quẽadmoduꝫ ſolis ad
effectꝰ plures. ¶ Ad tertiã dõm, intellm ꝛ volũtatẽ eẽ
ideꝫ, tñ differre ꝑ extriſecos actus. ſ. nr̃os, vt dicemus: ꝛ
ideo hñt diuerſa noĩa, ꝛ diuerſaꝫ ꝑdicationẽ. ¶ Ad ꝑmã
expoſitoris põt dici, ꝙ poª itellua nõ eſt ad itelligẽ: qd
ſit accñs, qm̃ ſm me itelligẽ nõ eſt accñs rõnali aię, ſed
forã recepta cõꝓhẽſiue. Uel ꝙ id ṽbũ itelligiꝛ in poª
ꝛ actu obiectiue. ¶ Ad ſcdaꝫ totũ cõcedimꝰ: eſt. n. ſemꝑ
intelligẽs ſm ſe, ſꝫ reª nõ dicaꝛ qñqꝫ, ꝛ qñqꝫ nõ intelli
gens. ¶ Ad tertiã dico, ꝙ rõnalis aĩa nõ ẽ abſolute ꝑnm̃
imediate oꝑationũ ſm ſe: ſꝫ reſpectiue, ꝛ ideo reſpectiue
plures hꝫ potẽtias rõnis tñ. ¶ Ad quartã pꝫ. itelligere
eniꝫ nõ eſt accñs aię: ſed vle cõꝓhẽſiuꝫ, vt dicam poſt.

¶ Ad 5^m pꝫ, q̄ualr ſīlitudo nō currit quattuor pedib⁹, ⁊
maxīe cū locus ille non niſi in materȳs teneat. Et p̄terea
op̄atio nō diſtiguit̄ ab eſſentia aī: imo eſt vnū cū ſuba,
vt dicā. ¶ Iſtę ſunt difficultates: quę accidūt ad p̄dicta.
¶ Utrū aūt.] Obȳciūt veteres ad maiorē p̄mi ſylli ſic,
oē recipiēs eē dꝫ denudatū a nā̄ recepti, ſed intellus re-
cipit ens: ḡ dꝫ eſſe denudat⁹ a nā̄ entis, ⁊ ſic intell's nihil
erit. Hāc ḡ ꝯſoluēs Auer. inq̄t. Utrū aūt hęc ſuba. ſ. intel-
lect⁹ hēat formā diuerſaꝫ in eſſe a formis mālib⁹, adhuc
nō declarat̄ ex hoc ſermone. dicē vult declaratiōe com-
pleta ac ſimpl'r. ¶ Tūc apponit ſol. d. Propoſitio. n. d.
ꝙ recipiēs dꝫ eē denudatū a nā̄ recepti, intelligitur a nā̄
ſp̄ēi illi⁹ recepti: nō a nā̄ ſui gn̄is, ⁊ maxime remoti. i. nec
maxime a nā̄ gn̄is remoti, ⁊ maxime nec eius qd̄ dī per
ęquiuocationē. i. entis: ⁊ ſic pꝫ ſol. ¶ Et ideo diximus.]
Confirmat ſol. hāc, ⁊ inq̄t. Et ideo diximus ꝙ in ſenſu
tact⁹ inuenit̄ mediū inter ꝯ̄ria: quę cōp̄rehēdit. ꝯ̄ria enī
alia ſunt in ſpecie a medȳs. ¶ Tunc dedit ꝯclōnē hui⁹
digreſſionis, ⁊ inquit. Et cū talis eſt diſpoſitio intellect⁹
mālis. ſ. ꝙ eſt vnū entiū, ⁊ ꝙ eſt⁹ potētia abſtracta, ⁊ non
hꝫ formā mālēꝫ manifeſtū eſt ip̄m nō eſſe paſſiuū: cum
paſſiua. ſ. tranſmutabilia ſint formę māles, ⁊ ꝙ eſt ſim-
plex, ſicut dicit Ari. ⁊ ſep̄abilis, ⁊ ſic itelligit̄ nā̄ intellus
mālis apud Ari. ⁊ poſt loquemur de ei⁹ dubȳs.

Utrū eē recipiēs ſit denudatū a nā̄ recepti.

¶ Sed in dictis plurimę ſunt ambiguitates. ⁊ p̄ma q̄deꝫ
eſt, vtrū oē recipiēs debeat eē denudatum a nā̄ recepti,
maxīeq; intellus a naturis formaꝝ māliū. ¶ Antiquiorꝝ
q̄daꝫ in doctrina Auer. p̄cipue ꝯſumati ꝑpōneꝫ hāc in-
telligit, ꝙ intellus eſt denudat⁹, ⁊ vl'r omne recipiens a
ſpē recepti. i. diſtinctū a nā̄ ſp̄ēi cognoſcibilis: ⁊ ſic verifi-
cat̄ in intellū, ⁊ ſenſib⁹, nō ꝙ ſit ſeparatū ſm̄ eē a ſpecie
cognoſcibilis rei, q̄m ſpēs rei eſt in cognoſcēte. ¶ Sed

Cōmē. 6x°.

hęc expoſitio nihil eſt. p̄mo: q̄m (vt Auer. dixit in 2° h⁹.)
Ariſto. vtit̄ ea in omni receptione, ergo gloſa nō cōplet
totū intell'm ꝑpōnis. ¶ 2°. Tunc demr̄atio p̄dicta non
cogeret: cōcluderet. n. tm̄ intell'm eſſe diſtinctū a ſpēbus
formaꝝ māliuꝫ cognoſcibiliū: ⁊ tūc demōſtratio nō cō-
cluderet: erat. n. demr̄atio omne denudatū. i. diſtinctuꝫ a
ſpēbus formaꝝ māliuꝫ, eſt imixtū ⁊c̄. Hęc q̄deꝫ maior
falſa erit, q̄m forma mālis pōt eſſe diſtincta ab oīb⁹ ſpe-
ciēb⁹ rerū māliuꝫ ⁊c̄. ¶ Alȳ dicūt hāc ꝑpōnē eē verā,
intelligēdo per ſpēꝫ largo mō, pro omni nā̄ differēte ab
altera ſm̄ magis ⁊ min⁹. ¶ Sed hęc gloſa debilitat de-
monſtrationē Auer. vt pꝫ ꝯſiderāti. ¶ Propter qd̄ Io.
in. q. ꝓpria ait eē intelligēdaꝫ hoc pacto, ꝙ recipiens eſt
denudatū ſm̄ reꝫ, ⁊ eſſentialr a naturis receptis. ¶ Sꝫ
cōtra: q̄m tunc ꝓbarē cogitatiuā eſſe imāleꝫ hoc pacto,
omne denudatū a naturis receptis ſm̄ rem ⁊ eſſentialr
imāle, ſꝫ cogitatiua eſt hꝯ, ergo imālis. cōcluſio ipoſſis,
⁊ non minor: ergo maior, ⁊ ſic gloſa falſa. ¶ Ideo aliter
mihi vr̄ eē dicēduꝫ, ꝙ recipiēs nō dꝫ eſſe denudatū. i. ſe-
paratū a nā̄ recepti ſm̄ genus analogū. i. ſm̄ nām entis,
nec ſm̄ genus remotū vniuocuꝫ, vel ꝓpinquū: q̄m poſſi-
eſt recipiēs hr̄e aliq̄d de gn̄e remoto, vl' ꝓpinquo rei re-
ceptę: tanq̄ rōneꝫ recipiēdi, quēadmoduꝫ mā̄ hꝫ formā
corporis, quę eſt eiuſdē gn̄is oīb⁹ formis recipiēdis: tanq̄
mediū ⁊ rōneꝫ recipiēdi, nec dꝫ intelligi ꝙ recipiēs non
hēat aliq̄d indiuiduū eiuſdeꝫ ſp̄ēi cū natura rei receptę:
oculus. n. hꝫ colorē ⁊ ſpēm recipit coloris. erit ḡ intellus
ꝑpōnis, ꝙ omne recipiēs ſit denudatū a nā̄ recepti ſm̄
ſpēm. i. nō habeat aliqd̄ indiuiduū eiuſdē ſp̄ēi cū re rece-
pta: tanq̄ rōneꝫ: aut mediū recipiēdi, quēadmoduꝫ ocu-
lus ⁊ ſi albus ſit, non tn̄ albedo eſt mediū: ⁊ rō recipiēdi
ſpēm albedinis: nō. n. oculus videt q̄m albus, vt cōſtat.
Si. n. recipiēs hr̄et aliq̄d eiuſdeꝫ ſp̄ēi cū recepto tanq̄
rōneꝫ ac mediū recipiēdi, tunc idē eſſet rō recipiēdi ſui

Cōmē. 59°.

per regulaꝫ: Auer. 2° cęli. in indiuiduis eiuſdē ſp̄ēi q̄cq̄d
cōpetit vni eſſentialr ⁊ alteri: ⁊ ſic idē reciperet ſe, ⁊ mo-
uens eſſet motū ſm̄ rōneꝫ vnā̄ formaleꝫ, quę ſunt abſur-

Cōmē. 6x°.

da. ⁊ hoc pacto intelligit Auer. 2° hui⁹ inquit. n. Nihil. n.
recipit ſe aut eſt cauſa recipiēdi ſui. ¶ Et idē p̄mo phy-

Cōmē. x6°.

ſicoꝝ. vbi voluit idē poſſe recipe ſe per accidēs, nō aūt

Cōmē. 6x°. in fine vide.

per ſe. hoc enim voluit intelligē aperte, ⁊ ideꝫ in 3° cęli.
¶ Sed ambiges, nam p̄ma demōſtratio dꝫ hr̄e cōclu-
ſionē talem qualeꝫ p̄miſſe cōtinent, ⁊ ſic intellus primi
ſylli erit, omne recipiēs dꝫ eē denudatū a natura recepti
tanq̄ a cā recipiēdi ſm̄ ſpēm, ſꝫ intellus eſt recipiēs oēs
formas māles, ergo eſt denudat⁹ ab oibus formis māli-
bus tanq̄ a rōne, ⁊ medio, ⁊ cā recipiēdi: ⁊ hoc cōcedo.
ſꝫ tunc nō valebit ſcd̄us, omne denudatū a nā̄ receptibi-
lium formaꝝ māliuꝫ tanq̄ a cā, medio, ⁊ rōne recipien-
di, eſt imāle ⁊ imixtū, ſicut nō valet, omne denudatuꝫ a
naturis coloꝝ tanq̄ a cā ⁊ rōne recipiēdi eſt icoloratuꝫ:
vt pꝫ in oculo. ¶ Amplius ad idē, intellus ſi eſt mālis,
adhuc differt ſpē ab alȳs, ergo poſſet per ſui nām eē rō
recipiēdi, ⁊ cā alioꝝ. nec ſequit̄, ergo ſuiipſius, cuꝫ nō ſit
eiuſdē ſp̄ēi. ¶ Et hęc. q. eſt mihi multū difficilis, ⁊ vtinā
ſcireꝫ dicē aliq̄d dignū ad caꝫ: attamē opꝫ addere ꝙ re-
cipiēs ſit denudatum a re recepta tanq̄ a cā recipiēdi, ⁊
modo eſſendi eius, ⁊ tunc cōponit̄ ſyllus ſic, omne reci-
piēs dꝫ eē denudatum a nā̄ rei receptę ſm̄ ſpēm: tanq̄ a
rōne, ⁊ cauſa, ⁊ medio recipiēdi, ⁊ mō eſſendi illius: ſed
intellus eſt recipiēs oēs formas māles, ergo dꝫ eē denu-
datus a formis mālib⁹: tanq̄ a cauſis recipiēdi. ¶ Tūc
fiet maior ſcd̄i ſic, omne denudatū a formis mālib⁹ tanq̄
a cauſis recipiēdi, ⁊ mō eſſendi eaꝝ, eſt imāle: eſt. n. mo-
dus eſſendi indiuidualr ⁊ ſignate, ſꝫ intellus eſt denuda-
tus a naturis formaꝝ: tanq̄ a rōne recipiēdi ⁊ mō eſſen-
di, vt cōſtat. ergo imālis. mō id qd̄ dī in oculo nihil eſt.
eſt. n. oculus incolorat⁹ tanq̄ recipiēs, ⁊ denudat⁹ a mō
rei receptę cuꝫ ſit aliud eē hn̄s. ¶ Qd̄ dī de intellectu, ⁊
alȳs formis nihil eſt etiā: q̄m itellus in caſu illo, ⁊ formę
māles eſſent eiuſdē ſp̄ēi in rōne mā̄ę, non ſimpl'r, ⁊ hoc
ſat eē pōt. ¶ Et ſic pꝫ de tactu. tactus. n. recipit calidum
per hoc ꝙ hꝫ in ſe frigidū, ⁊ frigidū ꝓ hoc qd̄ hꝫ calidū, ⁊
ſemꝑ vnū ꝯ̄riū ꝓ hoc ꝙ ꝯtinet alterū. ¶ His patēt p̄mę
ꝯ̄nię in p̄n⁹ cōmēti inductę: ſi. n. intellus eſſet mixt⁹, erit
q̄ ipſe in ſe erit corp⁹ mixtū ex q̄ttuor ęlētis, ⁊ mixtū nō
eſt vnū niſi per vnaꝫ formā mixtionis, intellus ergo ha-
bebit vnā formā: per quā erit vnus in eſſe. ſi ḱo ponitur
virt⁹ in corpe, habebit diſpōneꝫ qua ꝯſeruat̄ in mā̄, ⁊ cū
idē ſit p̄n^m eſſendi ⁊ operādi intellus, cōplione vl' diſpo-
ſitione illa op̄abit̄: ⁊ cū illa cōplō vl' diſpoſitio ſit deter-
minata ad vnū, ſicut app̄et in oīb⁹ diſpōnib⁹ ſenſuum:
diſpoſitio. n. qua viſus ſuſtētat̄ in oculo, ordinata eſt tm̄
ad colores: audit⁹ ḱo tm̄ ad ſonos, ⁊ ſic itell's nō p̄cipet
oīa. ¶ Intellus ḡ ꝑpōnis p̄dictę eſt, oē recipiēs dꝫ eſſe
denudatū a nā̄ rei receptę ſm̄ ſpēꝫ: tanq̄ a rōne recipiē-
di, ⁊ eſſendi: ⁊ ſic ſeq̄t̄ de intellu ip̄m eē hꝯ, vt diximus.
¶ Luculentius dicerē ⁊ al'r, ꝙ ꝑpō illa pōt vl'r gloſari
in oī receptiōe: taꝫ rei ꝑticular q̄ vl'r, taꝫ māli q̄ ſpirita-
li: ⁊ ſic itelligit̄ eo pacto quo dixi. ſ. ꝙ oē recipiēs ſit de-
nudatuꝫ a nā̄ ſp̄ēi receptę: tanq̄ a cā, rōne, ⁊ medio reci-
piendi: ⁊ ſic nō eſt demr̄onis p̄ntis ꝑpō, q̄m ſic nō ꝯclu-
deret, vt argumēto tacto mōſtraui. ¶ Alio mō pōt itel-
ligi ꝯ̄rie, ⁊ ſic erit glo. ꝙ oē recipiēs receptione vl'i, ⁊ ab-
ſtracta a mā̄, ⁊ mā̄ę ꝯditionib⁹ oībus, eſt denudatū a nā̄
ſp̄ēi receptę, qd̄ in eo recipit̄ per ſe: tanq̄ a rōne recipiē-
di, ⁊ medio, ⁊ cā: taꝫ ſm̄ eē q̄ ſm̄ modū eſſendi. ⁊ hęc nō
recipit inſtātiā. Dixi [Receptione vl'i] excludēdo rece-

ptionē ſenſuū. Dixi [Nō ī eo recipit̄ ꝑ ſe ſ excludēdo, qm̄
intellus recipit ſe ꝑ accñs itelligēdo alia. Dixi [Taz ſm̄
eſſe ꝙ ſm̄ modum eſſendi] vt accipiamus ipm̄ eē ſepa/
ratū ſimplr, ⁊ ſic remouet̄ argm̄ de ipſa cogitatiua, ⁊ de
cognitione ſubarū ſeparataꝝ, ⁊ de oculo, ⁊ alijs: cogita/
tiua.n. partialr recipit: ſubſtātię ſeparatę nō intelligunt
per receptionē vlem: aut particularē, ſed ꝑ eſſentiā agē/
tis: oculus vō recipit particulr. Et ſic itelligēdo nec pōt
calumniari: nec ad eaz inuenit̄ queſtio.

COMMENTARIVM.

Auerroes exponit, ꝙ cum Ariſtoteles accepiſſet intellm̄ eē ipaſſibilez, hoc eſt incorruptibilez atqz abiunctū, nūc vult illud demrōne declarare: ⁊
Expoſitio Auer.
ſic ſm̄ Auer. Ariſtoteles demrōne nūc declarat, qd nar/
ratione accepit. [Sed hęc expoſitio vbis Ariſtotelis
nō ꝯſonat: qd̄.n. Ariſtoteles non accepit, nō dꝫ demrōne
ꝓbare. Sed nō accepit intellm̄ eſſe incorruptibilez, ſed
ipaſſibilē ab obiectis. g̃ nō eſt verū ꝙ nūc illud declaret.
Iuniorꝫ expoſitio.
[Iuniores vō, cū qb⁹ nos aliqn̄ ſentiebamus, Ariſto/
telez dixerūt ꝑ primo textu ꝓbaſſe intellm̄ eē ipaſſibilez
ab obiectis. At nūc ꝓbare eū dicūt itellm̄ eē ſimplr ipa/
ſſibilez, atqz imālez, nec mãę, nec corpori, nec deniqz ali/
cui formę māli ꝑmixtū. [Simplici⁹ vō ⁊ Themiſti⁹
alr expoſuerūt: iuxta quoꝝ expōnez dicēduz eſt, ꝙ cuz
Ariſtoteles accepiſſet duo cōia ſenſui, ⁊ intellui, nūc acci
pit quędaz ꝓpa ipſi intellui, vt hinc ꝑficiſcat̄ ad diriam
exponēdaz inter intellm̄ ⁊ ſenſuz. pmū g̃ ꝓpriū intellui
ſm̄ Themi. ⁊ Simpl. eſt vt intellus ſit ptāte oīa: hoc eſt,
vt nullaz ſpēm certā, aut pcipuā habeat: ⁊ hoc intelligit
Ariſtoteles, cuz ait, eū eē ipmixtū: intellus.n. eſt oīb⁹ in/
telligibilib⁹ ipmixt⁹: qꝛ eſt oīa intellibilia ptāte. Probat
aūt Ariſtoteles hoc eē ꝓpriū intellui ex eo, qꝛ oīa itelligit.
[Quo vō ad vboꝝ conſtructionē attinet, debes ſcire
vba Ariſto. quę refert de mēte Anaxa. poſſe legi cōpara
tiue, ⁊ poſſe itelligi expoſitiue: cōparatiue qdez legunt̄,
ꝙ ſicut Anaxa. ꝓbauit diuinū intellm̄ eſſe ipmixtū his,
qb⁹ iperat, vt oīb⁹ libere imperare poſſit: ſic a pari opꝫ
intellm̄ humanū eē ipmixtū oīb⁹ his, quę ipſe intelligit,
vt oīa poſſit intelligē: lege g̃ ſic, necē itaqz qm̄ oīa itelli/
git, ipermixtū eē, hoc eſt vt ſit ptāte oīa, nullaz certam ac
pcipuā ſpēm hñs, ſicut Anaxa. dicit: diuinū intellm̄ eſſe
ipermixtū ab his, qb⁹ imperat, vt libere illis iperet, hoc
aūt eſt. i. ſic intellus dꝫ eē ipermixt⁹ ac oīa intelligibilia
ptāte, vt ea poſſit libere ac pleni⁹ cognoſcē. [Uel vba
hęc pñt itelligi expoſitiue, ita vt Ariſto. exponat verba
Anaxa. illa accōmodando ad ſuū ꝓpoſitū: ⁊ tūc lege ſic,
necē itaqz, qm̄ oīa intelligit, ipermixtū eē oīb⁹ itelligibi
lib⁹, ſicut dixit Anaxa. ἵνα κρατῇ, hoc eſt, vt cognoſcat.
verbū.n. illud κρατῇ, pōt exponi vno mō pro iperare: ⁊
ſic ad diuinū itellm̄ refert̄: vt pmo phicoꝝ pꝫ. aut de co/
gnoſcē: ⁊ ſic illud Ariſtoteles exponit hic. Qua rōne ſit,
vt text⁹ nō ſit ſubordinarius, ſed vī Ariſtoteles ꝗſi auctē
Anaxa. ꝓbare rem ſuā de intellu. quo vō mō imperare
poſſit accipi pro cognoſcē, dicemus poſtea. Deinde aſſi/
gnat rōnez nō cōtent⁹ Anaxagorę auctē: enthimema g̃
eſt hoc, intellus oīa cognoſcit: ergo eſt ipſis itelligibilib⁹
ipermixt⁹ nullaz formā pcipuā ⁊ certā hñs, ⁊ argumen/
tat̄ per ſyllm̄ ꝯdictionis, ⁊ inqt. Quia ſi hēret aliquā for/
maz ſibi inditā, ac peculiarē, illa foīa quę intellui iuxta
appareret ꝗſi ſibi indita, atqz cōgenita, ꝓhiberet extneū
recipi in ipſo, atqz precobſcuraret mentē, adeo vt nulluz
aliud itelligibile poſſet in ea recipi pter ſpēz illā: lingua
eniz acuto ſapore affecta ipedit̄ deguſtare ceteros ſapo/
Ad qd hic intellectui propriū.
res: ſapor.n. obturās vias guſtati' expręcludit ſaporoſa
alia oīa. [Sed dices ad qd Ariſtoteles ſumpſit hoc itel/
lectui ꝓpriū: pma.n. facie vī Ariſtotelez accepiſſe illud
ꝓpriū de intellu aduerſus Empe. qui poſuit intellm̄ eē
mixturā oīuz rerū, vt oīa itelligeret. Etiaz pma facie vī
eē hoc poſitū ꝓp platonicos, qui oīuz reꝝ itellm̄ noſtrū
ſpēs, ⁊ formas nā inſitas hēre aiunt añ ei⁹ cū corpe vnio/
nem, quas ſpēs Themiſti⁹ appellat notiōes, cōtra quos
aſſerit tales ſpēs precoccurrere mentē poti⁹, ꝙ diſponē.
Uidet̄ ēt hoc eē dictū aduerſus vtroſqz. [Ubi anno/
tatiōe dignū intellꝫ poſſe itelligi eē ipmixtū, aut reſpcū
mãę, ⁊ corpis, ⁊ ita dicet̄ ipmixt⁹, ſi eſſet abſtract⁹: ſic.n.
eſſet incorporę⁹ ⁊ imālis: ⁊ lꝫ veꝝ ſit ꝙ intellus ſit hoc pa
cto ipmixt⁹, de hac ipermixtione Ariſto. nunc nō loqt̄.
Scdo mō intelligi pōt reſpcū itelligibiliū, ⁊ hoc bifariam,
aut reſpcū ipſoꝝ itelligibiliū in ſe, aut reſpcū ſpēꝝ, eaꝝ rerum,
quas itelligit. Uidet̄ g̃ Ariſtotelez voluiſſe ꝯtra vtroſqz
intellm̄ eē ſimplr ipmixtū: ⁊ valet hoc enthimemate, itel/
lect⁹ oīa intelligit: g̃ eſt ipmixt⁹: hoc eſt taz reſpcū itelligibi/
liuz reſpcū aduerſus Emp. ꝙ reſpcū ſpēꝝ eaꝝ reꝝ, quas itelli/
git aduerſus Platonē. [Sed occurres, naz data Ariſt.
rōne, tunc ſpēs reꝝ itelligibiliū pus acqſitę impedirent
acqſitionē ſpēꝝ poſteri⁹ acquirēdaꝝ: cui⁹ obſeruamus
oppoſitum: imo diſponūt ad illas facilius acquirendas.
[Quidaz dixerūt ꝙ ſpēs cōnatę aię ipediunt, ſpēs vō
poſteri⁹ acqſitę nō ipediūt: imo diſponūt aiaz ad facili⁹
poſteriores acqrēdas: nō tñ hui⁹ dīię cāz aſſerūt. Si qs
tñ vellet, pōt aſſignare bonā cāz, qꝛ cū aliqua ſpēs eſſet
aię cōnata, vt Plato dicit: ita ſe hēret ad aiaz, vt grauitas
ad ipꝫ graue, g̃ ſicut graue nō pōt moueri niſi ſua graui/
tate: ita aia nō poſſet intelligē niſi mediāte illa ſpē. Ubi
vō ſpēs eēt acqſita: cū nō eēt aię cōnālis, poſſꝫ intelligē
alia itelligibilia ſine illa: imo ꝑ illaz diſponit̄ aia ad acq/
ſitionē aliaꝝ ſpēꝝ. [Sed quouis mō rñſio itelligat̄, hoc
nihil eſt ad poſitionē Platonis: nam Plato aſſerit oēs
reꝝ ſpēs eē aię cōnatas: ⁊ ſic concedit aiaz nihil de nouo
intelligē, qꝛ apud eū intelligē eſt reminiſci: vt in Meno/
Quid de argumēto Ari. ſuppoſito Ariſto.
ne pꝫ. q̄re argm̄ Ariſto. vī oīno friuoluz. [Propter hęc
ſaluo meliori iudicio, dico hęc, quę Ariſtoteles accē ne/
ceſſaria nō ſimplr, ſꝫ ſupponēdo ipſum intelligē fieri de
nouo in aīa nr̄a: qd Ariſto. hic nō ꝓbat, ſꝫ in libro poſte/
rioꝝ ꝓbauit: ibi.n. accepit oēz doctrinā, ⁊ oēz diſciplinā
fieri ex prēexiſtēti cognitiōe ſenſitiua. Hac ſuppoſitiōe
ſtanti vt cōceſſa ⁊ vera, quā dedit intelligē per illa, quę
Cōclſio peripatetica.
accepit cōia intellui ⁊ ſenſib⁹. [Ponit hāc ꝯclōne, vꝫ,
intellus eſt ipermixt⁹, hoc eſt nec eſt mixtura itelligibi/
liuz, vt dixit Empe. nec eſt ſuba plena ſpēb⁹ a nā inſitis.
Probat hoc pmo hoc enthimemate, intellus oīa itelligit,
⁊ qdez de nouo: g̃ eſt oīb⁹ ipmixt⁹ illa duplici ipmixtio/
ne. Conſequētiā pmo ꝓbat auctē Anaxagorę, ⁊ pñt legi
cōparatiue, ſic, ſicut dicit Anaxa. de intellu diuino ipſuz
eē ipmixtū, vt libere imperet reb⁹ mūdi. naz ſi intellus
diuinus eēt alicui, vel aliqb⁹ reb⁹ mūdi, qbus imperitat,
ꝑmixt⁹, nō poſſꝫ illis libere iperare, veluti iudex nō pōt
recte iudicare, qui alicui partiū eſſet ꝑmixt⁹ aut amicitię
vinculo, aut ſanguis, aut alteri⁹ id genus. g̃ vt Anaxa. di
cit ꝙ diuus oīb⁹, his qb⁹ iperitat, vt libē iperet, eſt ipmi
xtus, hoc aūt eſt. i. ita itellꝰ noſter ipmixt⁹ ē, vt cognoſcat.
Uel poſſunt legi expoſitiue hoc mō, ſicut dixit Anaxa.
ἵνα κρατῇ, hoc eſt, vt cognoſcat. Accepit.n. Ariſtoteles
κρατῇ. i. cognoſcat, naz cū Anaxa. metaphorice loqbat̄,
vt erat ꝯſuetū loqui in phīa ſuo tpe: de itellu humano lo/
quēs, dixit eū eē intelligibilib⁹ ipmixtū vt imperet, hoc
eſt vt libē itellibilib⁹ poſſit vti, atqz de nouo recipe, ꝓpea
exponit Ari. ἵνα κρατῇ, hoc eſt cogſcet, qꝛ locut⁹ eſt meta
phorice. Scdo ꝓbat ꝯñtiā ꝑ rōnez, ⁊ dicit. Iuxta appa/
rens.n. ⁊ ſpēs aię ac intellui cōnata ꝓhibet extneū accedē

de nouo ipſi aię, ⁊ ꝓſcuraret adeo, vt nihil de nouo in-
Excerptum tellect⁹ intelligeret, qḋ eſt cōtra ſuppōnez. ❡ Ex his cla
re pꝫ Ariſtotelez nō ꝓbaſſe itellm̄ eſſe ipmixtū reſpectu
māę vel corpis. ſ. ipſuz eē imālez, atqꝫ icorporeū, vt alij
dixerūt, ſꝫ ipm̄ eſſe ipmixtū ipſis intelligibilibus.
Qō ❡ Uerum eſt. q. vtrū ex hac ipermixtione cū intelligibi-
lib⁹ ſequaꝛ̄ ipermixtio cū mā, ac cū corpe: hoc eſt vtruz
hęc ꝯña valeat intellus eſt ipermixt⁹ intelligibilibus,
ergo eſt incorpore⁹ atqꝫ imālis: eſt eiꝫ. q. hęc, ⁊ pulchra
ꝑ⁹ pō. ⁊ ſumme deſiderabilis. ❡ Priſci philoſophātes negāt
ꝯñtaz, cōcedunt. n. mentē nō eſſe pmixtaz reb⁹ intelligi-
bilib⁹, nec ſpēbus rerū: ⁊ tñ aſſerūt mentē eſſe mālem, ⁊
pmixtaz māę, ⁊ corpori, corruptibilem atqꝫ corporeaz.
Quā opionez epicurei crediderūt quāqꝫ poſtea Lucre-
Caplo 45°. tius, Plini⁹ libro 7° hyſtorię nālis, Galenus ⁊ Alexāder
ſectati ſunt: ⁊ qdē Alexā. pro opione Ariſto. vt libro ſuo
2° de aia pſpicuū eſt. ❡ Diximus aliqn̄ hāc ꝯñtaz valere,
qꝛ ex oppoſito ꝯñtis inferꝛ̄ oppoſitū aiïtis. Si. n. itellus
eſt materię ac corpori pmixtus: tunc eſſet pmixtus reb⁹
intelligibilibus, qꝛ eſſet pmixtus corpori, ſiue materię, ⁊
diſpōnib⁹ mālib⁹, quę oīa ſunt res intelligibiles. quare
Refutatio habeꝛ̄ oppoſitū aiïtis: ⁊ ſic ꝯñtia fuit bona. ❡ Nūc hęc
deductio nō placet, qꝛ ſtat aliqḋ eſſe pmixtū intelligibi-
lib⁹, ⁊ nō pmixtū intelligibilib⁹ alia atqꝫ alia rōne: pōt
eniꝫ intells̄ eſſe nō pmixtus reb⁹ intelligibilib⁹, vt obie-
ctis, vel vt rōnib⁹ obiectiuis, ⁊ eſſe pmixtus reb⁹ intelli-
gibilib⁹, vt ſubiectis: viſus. n. colorib⁹, vt obiectis nō eſt
pmixt⁹: ⁊ tñ colorib⁹, vt ſubiectis pōt dici pmixt⁹, quia
oculus, in quo eſt, colorat⁹ eſt. Quare intells̄ pōt dici nec
ſpēb⁹ reruꝫ intelligibiliū, nec reb⁹ ipſis intelligibilibus
pmixtus, vt obiectis, qb⁹ eſt pmixtus, ⁊ vt ſubiectis, ⁊ p
Secūda de- idētitatē: cū ſit vnū intelligibiliū. ❡ Diximus ēt ꝓpter
ductio. hęc aliter, ꝙ debet ſic ꝯñtia cōponi, intellus eſt ipmixt⁹
oīb⁹ intelligibilib⁹, quę vl̄r itelligit, ergo eſt penit⁹ imā-
lis. Deduciꝛ̄ ex oppoſito ꝯñtis, qꝛ ſi intellus eſſet forma
mālis, ⁊ virt⁹ in corpe: vel corp⁹, nō poſſet intelligꝛ̄ oīa
vl̄iter, quū virt⁹ in corpe, vel corp⁹ ꝗcqd agit aut patiꝛ̄,
agit aut patiꝛ̄ ſingulr̄. ergo intellus nō poſſet intelligere
vl̄iter oīa ſi eſſet virt⁹ mālis: quare cū ex oppoſito ꝯñtis
Refutatio ſequaꝛ̄ oppoſitū aiïtis. ergo illa ꝯñtia eſt neċia. ❡ Nūc
dicimus, ꝙ ſic limitādo aiïs, etiā ſi eſſet nō pmixtus vni
intelligibili, qḋ vl̄iter intelligeret, ſeqꝛ̄ euꝫ eſſe imālem.
Qm̄ vbi vl̄iter intelligat, imālr̄ intelligit, vbi ꝟo imālr̄
Ultima dedu- intelligit, erit virtus non mālis. ❡ Propter hęc dico ꝙ
ctio. ꝯñtia valet, ſi aiïs ſic intelligaꝛ̄: intellus eſt nō pmixtus
intelligibilib⁹, nec ideꝫ alicui māliuꝫ intelligibiliū, ergo
eſt penit⁹ imālis. Sic. n. aiïte itellecto, ex oppoſito ꝯñtis
inferꝛ̄ oppoſitū aiïtis: qꝛ ſi deꝛ̄ ꝙ ſit mālis, tunc erit idē
alicui māli intelligibili, cuius oppoſitum fuit ſumptuꝫ.
❡ Qꝛ ſi dicas: tunc Ariſtoteles peteret: acciperet. n. intel
lectū nō eſſe ideꝫ alicui māliuꝫ itelligibiliū: qḋ nec ꝓba-
uit, nec ꝓbat. ❡ Dicēduꝫ ꝙ illud accepit, ⁊ ꝓbauit, quia
cuꝫ ꝓbauit eū nō eſſe permixtū intelligibilib⁹, per hoc
qꝛ oīa intelligit, habuit eū nec eſſe itelligibilib⁹ pmixtū
per cōmixtionē, nec per idētitatez: ex illo. n. aiïte, vꝫ, oīa
intelligit, ſeqꝛ̄ ꝙ nec ſit idē alicui māli intellibili, aliogn
nō imālr̄ itelligeret. Hęc ſunt, quę mihi occurrūt, qb⁹ ſi
melius aliqn̄ occurreret, nō recuſabo meli⁹ dicere.
Que ex com ❡ In cōmento Auerrois colligunt imitatores Candanē-
mēto Auer. ſis, ꝙ idem ſit aia rōnalis, ⁊ intellectiua: ⁊ ꝙ rōnalis aia
cōponaꝛ̄ ex intellu agēte q̄ſi forma, ⁊ intellu poſſi quaſi
mā: qꝛ ait eſſe neċiuꝫ ponꝛ̄ in aia rōnali has duas ditas.
❡ Scḋo colligunt de mēte Auer. intellm̄ poſſeꝫ pati ac
recipere de nouo ſpēs ab intelligibilib⁹: cum clariſſime
aſſerat intellm̄ moueri ab intelligibilib⁹. ❡ Ego ꝟo de
veritate nō diſputo, ſed de opinione Auer. ꝓpterea dico
neutrū hoꝝ colligi, ex ꝟbis. n. Auer. volo eſſe colligēduꝫ
aiaꝫ rōnalez, ⁊ intellectiuā eandez eē, qḋ Simplicius 2°
hui⁹ cōceſſit: dixit. n. eandez aiaꝫ eſſe noeticā hoc eſt itel-
lectiuā, ⁊ dianoeticā, hoc eſt rōnalez. noeticā qdē ea pte,
quę eſt intellus, ex qua cōſtat. dianoeticā ꝟo ea pte, quę
ſenſitiua eſt ac ſyllogiſtica: cuꝫ ꝟo aſſerūt rōnalez aiam
fieri ex itellu agēte, ⁊ poſſi ſolis. Dōm ꝙ hoc nō colligiꝛ̄
ex ꝟbis Auer. dicit. n. ſic. Scḋꝫ igiꝛ̄ itellecta mouent eā,
eſt paſſiua, ⁊ ſm̄ ꝙ mouentur ab ea eſt actiua: ideo dicit
Ariſtoteles poſt ꝙ neċe eſt ponꝛ̄ in aia rōnali has duas
ditas. ſ. ꝟtutē actionis, ⁊ ꝟtutē paſſionis, ⁊ dicit aperte ꝙ
vtraqꝫ ei⁹ eſt neqꝫ gñabilis, neqꝫ corruptibilis. Hęc ſunt
ꝟba ei⁹: in qb⁹ pmo hꝛ̄ ꝙ rōnalis aia ē actiua, ⁊ paſſiua.
actiua qdez, vt per ipſaz intelligibilia ſunt actu. paſſiua
ꝟo: vt pficiꝛ̄ ab illis: ergo hꝛ̄ ꝙ intellus agēs, ⁊ intellus
poſſis non ſunt ptes eſſentiales aię rōnalis: ſed ptes rōne
diſtinctę ab illa. Habeꝛ̄ ſcḋo ꝙ illa duo ſunt dītę, qꝛ ſunt
virtutes, quę nō re differūt inter ſe, nec ab aia: ſed ſolus
rōne, put eadez aia eſt agens ⁊ patiēs. Habeꝛ̄ tertio, ꝙ
ſunt ptes nō diſtinguēdo ptes cōtra dītas: ergo ſūt ptes
rōnis. In quib⁹ ꝟbis Auer. nō vult ex his ſolis rōnalem
aiaꝫ eē: qꝛ rōnalis aię ſunt duę ſemiaię, altera ex ſemie,
quā Auer. cogitatiuā appellat, altera extrinſec⁹ accedēs,
ex qb⁹ q̄ſi ſemiaiab⁹ cōſtituiꝛ̄ rōnalis aia, cui⁹ ea pars,
quę extriſecus accedit, eſt ſm̄ reꝫ ſimul actiua ⁊ paſſiua
cōparata ad intelligibilia: cōparata ꝟo ad eaꝫ ſemiaiaꝫ,
quę venit ex ſemine eſt pars ſimplex q̄ſi ſemiforma: ſūt
illę duę dītę ac ptes dītales in rōnali aia: nō tñ ita ꝙ ex
illis pręciſe reſultet rōnalis aia, cuꝫ vltra illas ſit ps, quę
venit ex ſemie: vt dictū eſt. ❡ Ad illud ꝟo qḋ ſcḋo loco
aſſerūt. Dicēduꝫ Auerroem 7° phicoꝝ ſeipm̄ exponere: Cōmē. 20°.
aſſerit. n. intellectionē nō eſſe realez receptionē p realez
inherētiā ſpēꝝ itelligibiliū in itellu, ſꝫ p intētionalez rei
intelligibilis receptionē, quę dꝛ̄ obiectiua. Hęc. n. reſpcū
intellus in ſe nō eſt noua, nec re⁹ itellus vt copulaꝛ̄ tori
ſphęrę: ſꝫ dꝛ̄ noua ſm̄ denoiatione, vt copulaꝛ̄ mihi vel
tibi, veluti colūna dꝛ̄ dextra vel ſiniſtra: nō in ſe, ſꝫ vt cō
paraꝛ̄ aiali. verum de hoc poſtea.
❡ Preterea in codez cōmēto Auerroes ꝓbat, ꝙ intells̄ Utruꝫ intells̄
eſt virt⁹ paſſiua. pmo qꝛ intellus moueꝛ̄ ab eo extriſeco: ſit virtus paſ-
ḡ eſt virt⁹ paſſiua. ❡ Scḋo qꝛ eſt vt⁹ qñqꝫ in actu, qñqꝫ ſiua.
in potētia: ḡ eſt paſſiua. ❡ Tertio qꝛ eget extriſeco phā-
taſmate pro ſui opatiōe. ḡ eſt virtus paſſiua. ❡ Ego ꝟo Propria pō
dico, vt ſupi⁹ dixi, ꝙ nō pōt ꝓbari intellm̄ eē virtutem
paſſiuā, niſi ſupponēdo intellm̄ eē ſubaꝫ creatā, ⁊ qdem
nō cōpletā in ſpē. Ex his. n. ſtatim ſeqꝛ̄ intelligꝛ̄ fieri de
nouo: cuꝫ aūt fit de nouo, ſtatiꝫ ſeqꝛ̄ ipm̄ intelligꝛ̄ fieri p
receptionē: cū. n. aia nō ſit creata cōpleta in ſpē, erit ſcḋ,
vt in potētia: nō. n. pōt itelligꝛ̄ res p ſuā eſſentiā, cuꝫ ſita
eſſentia nec ſit rō cauſalis, nec ſit rō formalis intelligibi-
liū: nec pōt intelligꝛ̄ miſcēdo radiū intellualez ad itelli
gibilia, qꝛ nō phabet ſpēs, per quas ſit vt⁹ in actu potēs
agere. ḡ cū ſit ipfecta ſuba, ⁊ apta pfici, ipm̄ intelligꝛ̄ erit
paſſio, ⁊ itells̄ virt⁹ paſſiua: nec arbitror poſſe ꝓbari reꝫ
hāc alia rōne. ❡ Qꝛ ꝟo rōnes Auer. nō ꝓbēt, declaraꝛ̄,
qꝛ nō valent ſeorſuꝫ vt in collectaneis declaraꝛ̄. p⁹ qdeꝫ
nō, qꝛ in ea ſuppoiꝛ̄ itellm̄ moueri ab eo cui attribuit:
mō h̄ eſt peťe, cū platonici illud negēt: dicūt. n. ipſuꝫ in-
telligere fieri per emiſſionē ⁊ nō receptionē, vt diximꝰ.
❡ Scḋa ēt petic ſumit. n. intellm̄ eē qñqꝫ in actu, qñqꝫ
in potētia per virtutē itrinſecaꝫ: hoc aūt eſt petere. Pla-
tonici eniꝫ dicunt eū eſſe qñqꝫ in actu, qñqꝫ in potentiaꝫ
per rationē extrinſecā: quia quandoqꝫ ſunt preſentia in-
telligibilia, ad quę intellect⁹ emittit radiū intellectualez:

quãqz abſentie, ad que nō eminētib⁹: ⁊ ſic erit quãqz in actu, quãqz potētia defectu accidēte a cā extrinſeca. ¶ Tertia etiā nihil valet, q2 intellus nō eget phantaſmatib⁹, vt ab eis accipiat intellectionem, ſed vt agat in illa, ita vt tali actione reminiſcat̃. ¶ Quib⁹ pz, q̄ nec valēt ille rōnes etiā ſi reducant̃ ad vnā: q2 vbi ad vnaz reducerent̃, oēs vim hñt ꝓpter vltimā, que vt pz, nihil valet. ergo ꝑſpicuū eſt itell'm eſſe v̄tutē paſſiuā, ⁊ ipm intelligē eſſe paſſionē, per nihil poſſe ꝓbari niſi ꝑ viaz ſup̄i⁹ aſſignatā.

2° dub°. ¶ In eodez cōmēto dubitat̃ circa ꝓbationē ſcd'e ꝓpoſitionis: vbi intēdit ꝓbare intell'm eſſe virtutē imālem: ⁊ ſumit p̄mo q̄ intellus recipit oēs formas mãles. Scdo ſumit q̄ oē recipiēs debet eē denudatū a nã rei recepte.

¶ Cōtra p̄mū dubito, naz per formas mãles Auerroes vel intelligit vlia incōpleta: que dicuntur forme mãles ꝓp cās aſſignatas in collectaneis, vel itelligit vles ꝓpoſitiones oēs ſcibiles. Quouis mō intelligat Auer. falſum dicit: nō .n. intellus cognoſcat oia ſimplicia vlia: cū nōdū ſciuis ſit niis herbaꝝ ⁊ plātaꝝ: vt Plinius inq̄t, ⁊ Theophraſtus: ſunt .n. alique herbe, quaꝝ notitia nūq̄ fuit intellectui inexiſtēs. Simil'r de lapidib⁹. Preterea innumere ſpēs oriunt̃, quaꝝ nulla p̄ceſſit notitia apud intell'm: vt dicit Ariſto. in libro de hyſtoria: ſemꝑ aliqd noui fert africa. Si intelligat vlia cōplexa: etiam multa ſunt ſci-

Cōmen.16°. bilia, que nō fuerūt ſcita: Auer .n. 2° de celo aſſerit q̄ intellec⁹ nō pōt ſcire an polo articus ſit ꝑfectior antartico: ⁊ tamē eſt ſcibile. Preterea quadratura circuli eſt ſcibilis: que nunq̄ fuit ſcita. Inſuꝑ an ſtelle ſint pares vel impares, ſcibile eſt, qđ nōdum ſcituz eſt. Preterea cur hec ps terre, que eſt aquis diſcoperta: ſit in medio aquaꝝ, ⁊ inferior mari, nō cooperiat aquis, ſcibile eſt, ⁊ nōduz ſcit̃. Preterea calefaciēs calefaciēdo introducit prius vnum graduz caliditatis q̄ aliuz: cur magis aliū q̄ alium p̄us, ſcibile eſt, nōdum ſcitū. Preterea multa ſunt queſita de herbis, de lapidib⁹, ⁊ aīalib⁹, quoꝝ cauſe ignorantur: vt Ariſto. d. ergo itell's nō oia ſcibilia vlia nec cōplexa, nec incōplexa ſcit: dī .n. coꝝ que ſcimus, eſt minima ps coꝝ que ignoramus. ſuppoſitio ergo Auer. eſt falſa. ¶ Sed vī hec dubitatio etiaz valere cōtra Ariſto. qui accipit in p̄nti textu q̄ intellus oia intelligit: cui⁹ ɔ̄triū ꝓbatū eſt: veruz cōtra Ariſto. hec dubitatio parua eſt. Ariſtoles .n. vult q̄ intellus oia cognoſcit, nō ſub ꝓprijs rōnib⁹, ſed ſub cōibus, vt pz p̄mo metaᶜᵉ. Preterea Ariſtoteli ſatis eſt vt intellus oia cognoſcat, vel poſſit oia cognoſcere. Auer. aūt, qui vult intell'm eſſe ꝑfectuz in maiori p̄te ſui ſubiti, ⁊ q̄ intellectio ſit ſimpl'r eterna ſicut intellus, ⁊ q̄ itellectui nihil ſit ignotū: q2 ignotū itellectui eſt nō ens,

Cōmen.19°. vt ipſe dicit p̄mo de gnōne, dubitatio ē efficax. ¶ Et ſi dicat̃, q̄ nō req̄rit̃ pro rōne accipere q̄ intellus oia intelligat ſub ꝓprijs rōnib⁹, ſed ſatis eſt, vt oia intelligat ſub cōib⁹: hoc eſt cōtra Auer. ⁊ falſuz eſt hoc nō eē rōni neceſſariuz: q2 poſſum dicere intell'm eſſe formā ac virtutez mãlez: cū ſit de nūo eaꝝ, quas ipſe nō intelligit: ⁊ ſic nō habebit̃ imãlitas ei⁹ ſimpl'r: ſz ſoluz rōne habita ad illa: que ipſe intelligit. Scd'm .n. Auer. qđ intell's ſemel nō intelligit, nunq̄ itellexit, ⁊ nunq̄ intelliget, ꝓpterea apud ipſuz oē qđ intell's pōt intelligē intelligit, ⁊ qđ nō intelligit, nō pōt intelligē, q2 in ſuba ſeparata idem eſt poſſe ⁊ eſſe, ⁊ nō eſſe, ⁊ nō poſſe: ⁊ ſic refert ad rōnez. Ad Ariſtotelis v̄o rōnez nō refert, q2 ſatis eſt, vt itellus oia cognoſcat, vel oia poſſit cognoſcē: cū .n. oia pōt cognoſcere non erit ꝑmixt⁹ ipſis itelligibilib⁹ nec real'r, nec intētional'r: hoc eſt nec per eſſentiā ⁊ miſcellā: vt Emp. dicit: nec per receptionē ſpēꝝ intētional'r: vt Plato dixit. Cuz igit̃ nō ſit real'r nec intētional'r mãlib⁹ intelligibilib⁹ ꝑmixtus, ergo erit virt⁹ ſimpl'r imãlis: vt deductū eſt. Hec cōtra minorē Auer. ¶ De maiore v̄o cōplura in collectaneis diſputauimus: duo tñ p̄cipue ſunt, que cōtra illā faciunt. Primū q2 cogitatiua recipit oēs formas mãles: que nō eſt denudata a nã eaꝝ reꝝ, quas recipit. ¶ Scd'm eſt de oculo, qui recipit colores ⁊ nō eſt in colorat⁹. ¶ In collectaneis dedimus tres modos defendendi. eſt primus q̄ ꝓpoſitio Auer. dz itelligi ſic: oē recipiēs debet eſſe denudatū a ſpecie recepti tanq̄ a ratione cauſali recipiendi. ¶ Scd'us erat q̄ oē recipiēs dz eſſe denudatuz a ſpecie recepti ſm moduz eſſendi. ¶ Terti⁹ modus erat, q̄ ꝓpoſitio dz ſic intelligi, oē recipiēs aliqđ vl'iter, qđ eſt in ſe mãle, ⁊ ſingulare, eſt denudatū a ſpecie, ⁊ nã coꝝ, que recipit. Hec pro Auer. ¶ Verū p̄mus modus nō valet, q2 ex eo haberemus q̄ intellus eſſet denudatus a ſpecie rerū mãliuz tñ tanq̄ a rōne cauſali: cū quo tñ ſtaret cū eſſe in mãlib⁹ diſpōnib⁹ ſm eē, vt de oculo dī, qui caret colore vt rōne recipiēdi cauſali: ⁊ tñ eſt coloratus. Sil'r cogitatiua caret mã ⁊ diſpōnib⁹ mãlib⁹, vt rōne cauſali recipiēdi: ⁊ tñ eſt in mã. ¶ Scd'us modus eſt falſus, q2 mã recipit oēs forās mãles: ⁊ tñ nō caret modo eſſendi eaꝝ, cū ſit ſm eē ꝑticularis ⁊ indiuidua, ſicut forē, quas recipit. ¶ Tertius modus nō eſt pro mēte Auer. q̄ vult ꝓpōnez illaz eē verā in oi receptiōe ⁊ reali, ⁊ itētionali. Tamē ꝓpō eſt ſimpl'r vera, ſi intelligat̃ illo mō, q2 oē recipiēs vl'r, imãl'rqz aliqđ, qđ in ſe eſt mãle, ⁊ ſinglare: oē tale, eſt ſuba ſimpl'r imãlis. Minor aūt vera eſt, ⁊ experiētia cōprobata, q2 intellus itelligit quecūqz itelligit imãl'r ⁊ vl'r: que in ſe ſunt mãlia ⁊ ſingularia, g̃ intellus eſt ſuba penit⁹ imãlis: hoc pacto rō eſt demr̃atiua: ſz nō eſt rō Auer. nec ponit̃ in textu: ſed noua ratio: que tñ eſt efficaciſſima, vt in libello de imortalitate cōfeci. Et hoc pacto obiectiones de cogitatiua: ⁊ de oculo ceſſant.

¶ Quo fit: vt neqz vlla ſit ipſius natura, niſi ea ſolū qua poſſibilis eſt. Is igitur qui intellectus animae nuncupatur, dico autez nunc eum quo ratiocinat̃ anima ⁊ exiſtimat: nihil eſt actu prorſus coꝝ quae ſunt antea q̄ intelligat ipſe.

¶ Quare neqz ipſius eſt eē nãz aliquā, neqz vnā: ſed aut hāc, qm̄ poſſis eſt. Ergo vocat⁹ aīe intellect⁹ (Dico aūt intell'm, quo ratiocinat̃ ⁊ opinatur anima) nihil eſt actu coꝝ, que ſunt ante intelligere. δυνατὸν poſſibilis potentialis.

¶ Ex dictis ſm Auer. expōnez diffōnez cōcludit intellectus mãlis, ⁊ inquit. Quare neqz ipſius eſt nã nulla: ſed vel, q̄ poſſis ſit vocat⁹ vtiqz aīe intellus. tenet aūt ɔ̄ntia. Collectanea text⁹ cōⁿ 5ᵗ. hec ꝑ declarata, qm̄ .ſ. denudat̃ ab oib⁹ formis mãlib⁹, ⁊ intelligibilib⁹: vt Auer. dicit ⁊ Themi. pōt ergo cōponi hoc pacto correlariū, oē denudatū a naturis ⁊ formis intelligibilib⁹, ⁊ mãlib⁹ caret nã ꝓp̄a, ⁊ eſt tñ receptiuū, ſed declaratū eſt intell'm eſſe hō, ergo ſeq̄t̃ correlarium p̄dictū. ¶ Quidaz legūt l'raz hoc pacto q̄ intell's, ⁊ materie nulla eſt nã cōis: ⁊ ſic nō trāſponūt ſermonē. cōtra quos inquit Simpl. Id, neqz ipſius, nō tanq̄ materiaz audiēduz: illa .n. in formis ſm ſolaz ſuſceptibilitatē corporaliū formaꝝ ſubſtātiata: intellus v̄o hic ſm rōnalez ſubſtātiat̃. ideo opz vt trāſpoſite legatur ſic: quare neqz eſt nã ipſius nulla: vt nō: ⁊ aliud qđ ſil'e cōprehēdam⁹. ⁊ hoc Auer. inquit. Id igit̃ ex aīa, qđ dī intellus mãlis, nullā hz nām ⁊ eſſentiā qua cōſtituat̃: ſm q̄ eſt mãlis .ſ. intellus: niſi nãz poſſis. quidaz poſuerūt itell'm eē ex formis oib⁹ mixtū mãlib⁹. qdā ex formis ſeparatis plenū. ideo dicit Auer. neqz naturā .ſ. corporaliū formaꝝ, neqz

eſſentiaz

cẽtiã.ſ.ſpiritualiũ formaꝝ:nã.n.ſpiritualis vel corporalis
eſt itelligibilis,ſʒ ſpiritalis eſt etiã itelligẽs:ꝛ ideo itell' s
nullã habet nãm.ſ.qua itelligat formas.vel itelligit̃ ſm
actũ,ſʒ ſolũ eſt ad ambo poteſtate anteq̃ȝ itelligat.Dixit
[Intell'ſ vocat᷒,]qm̃ intell'ſ ꝓpe eſt cognitio intelligibi-
liũ pmoꝝ,ſʒ intell'ſ mãlis vocat̃ itell'ſ ad illoꝝ exẽpliũ,
qm̃ ſubm eſt coꝝ. ¶ Dico aũt.]Exponit intell'm quam
diffinit.d.Dico aũt itell'm,quo opinat̃ ,ꝛ cogitat aĩa.inqt
Auer.ꝛ intẽdo per intell'm hic ṽtutẽ aĩę,quę dĩ itell'ſ ve-
re:non ṽtutẽ,quę dĩ intell'ſ large.ſ.ṽtutẽ imaginatiuã in
lingua gręca,ſed virtutẽ,qua diſtinguimus res ſpeculati
uas,ꝛ cogitamus in rebus futuris operationis.his ṽbis
Auer.dat itelligẽ quot modis pmo accipit̃ intell'ſ.ſ.pro
mãli ꝛ cognitiua,ꝛ quot modis itell'ſ mãlis,qm̃ pro ſpe-
culatiuo,ꝛ practico.vult g̊ q᷑ Ariſ.loqͥtur de itellectu cõi
ſpeculatiuo ꝛ practico. ¶ Et hoc.]Tũc ſũmatim cõclu-
dit diffõnẽ intell'ſ Ari.ꝛ inqt Auer.diffinitio igit̃ intell'ſ
mãlis eſt id,qđ eſt in po^a oẽs intẽtiones formaꝝ mãliũ
vl'ium,ꝛ nõ eſt actu aliqđ entiũ:anteq̃ȝ intelligat ipſum.
¶ Tria ſunt de itellectu habita.ſ.q᷑ ſit ṽtus paſſiua,ꝛ q᷑
ſit immixtus,ꝛ q᷑ nullã ꝯtineat formã formaꝝ mãliũ.his
tribus colligunt̃ tria,quę ponunt̃ in intell'ſ diffõne.ſ.ge-
nus,ꝛ h̓ colligit̃ ex p̊. Eſt igit̃ itell'ſ ṽtus paſſiua. ¶ Ex
ſcđa colligit̃ dĩa.qm̃ eniȝ immixtus:ideo paſſiua eſt ṽtus
formaꝝ vl'ium. ¶ Ex 3°:qm̃ nõ ꝯtinet formã aliquã,ha
bet̃ q᷑ nõ ſit actu aliqua formaꝝ anteq̃ȝ itelligat ipſam.
ſʒ cum intellexit aliqđ ens.ṽ.g.lapidẽ,tũc fit quaſi lapis
ſilitudine.ſ.ꝛ receptione. Eſt igit̃ itellectus ṽtus paſſiua
oĩum formaꝝ mãliũ vl'ium,actu nulla eaꝝ.p^a eſt genus:
ſcilʒ ſenſus ꝛ intell'ſ.2ª dĩa eſt intell'ſ a ſenſu.3^a ṽo par-
ticula eſt quaſi vltima differẽtia eius: ꝛ ſic conſtat quid
ſit intellectus materialis ex dictis.

Com^m 5^m. **Et cum iſta** eſt dĩa intellect᷒.] Uidet̃ intellect᷒
cum tribus multũ ꝯuenire.ſ.cũ mã,
ſenſu,ꝛ corpe,ſeu ṽtute corpea: ꝛ ideo apud antiq̃s tres
ꝓncipales ſunt poſitiones de eo.qdã enim vt Theophi-
lus in lib.9° de manicheis.ꝛ Alex.i.grecus pĩa Rodius
in lib.antiquo ſuo de h̓,dixerũt intell'm eẽ mãm,ꝛ maxi
me deũ.Acceperũt aũt h̓ a vetuſtiſſimis,qui h̓ argumẽ-
to ſyllogiȥati ſunt,vt Tholetanus inqt hoc. Mã recipit
oẽs formas mãles.intell'ſ recipit oẽs formas mãles,vt
in diffõne eius viſuȝ eſt.g̊ intell'ſ eſt mã,per ſyll'm in 2^a
figura. ¶ Addidẽ aũt Theophilus ꝛ Alexãder ad hoc
rõnes fortiſſimas.p^a,itell'ſ itelligit hyle.vel igit̃ per ſili-
tudinẽ,vel per idẽtitatẽ:nõ per ſilitudinẽ,qm̃ omne qđ
intelligit̃ per ſilitudinẽ habet for^as,quę põt abſtrahi ab
eo quo modo nõ habet mã.g̊ per idẽtitatẽ.g̊ itell'ſ ꝛ mã
idẽ ſunt. ¶ Amplius q̃cũq; nõ differũt,eadẽ ſunt.itell'ſ
ꝛ hyle nõ differũt.g̊ intell'ſ ꝛ hyle eadẽ erũt.maior ꝑſpi-
cua.minor declarat̃ ,qm̃ oĩs dĩa eſt per formã,cuȝ mã
nullã habeat for^as.nõ g̊ differt ab itellu. ¶ Rurſum nõ
dant̃ plura p^a eiuſdẽ rõnis,ſed mã ꝛ intell'ſ ſunt eiuſdeȝ
rõnis,qm̃ ambo potẽtię ſunt purę ꝛ paſſiuę.Ex his con-
uincit̃ oĩno mãm ꝛ intell'm eẽ penitus idẽ. ¶ Et vt dixi
poſitio hęc effluxit ex vetuſtiſſimis,ꝛ magnis.ſ.Meliſ-
ſo qui tñ ad mãm attẽdit ꝛ Xenophanes Parmenidis
magiſter.Erant aũt moti argumẽto p̊,vt dixi. ¶ Auer.g̊
ꝯdicit huic põni,ꝛ ꝓſoluit eius arg^m,ꝛ inqt:ꝛ cum iſta eſt
diffinitio itell'ſ mãlis:manifeſtũ eſt,q᷑ differt apud ipm
a p^a mã in hoc:q᷑ iſte eſt po^a oẽs intẽtiones for^as vl'ium
mãliũ.Prima aũt mã eſt in po^a oẽs iſtę formę ſenſiles.ꝛ
hęc eſt pma coꝝ dĩa.Dedit ꝛ ſcđam ex hac ſequẽtem,ꝛ
inquit,nõ cognoſcẽs,neq; cõprehẽdẽs.cuius rõnem ait,
ꝛ inqt:ꝛ cauſa ꝓpter quã iſta natura.ſ.intell'ſ poſſibilis,
eſt diſtinguẽs ꝛ cognoſcẽs. Prima aũt materia,neq; co-
gnoſcẽs,neq; diſtinguẽs eſt,qꝛ pma materia recipit for-
mas diuerſas.ſ.indiuiduales,ꝛ iſtas.i.ſignatas.iſta autẽ
natura intell'ſ recipit formas vl'es. ¶ Ex his ſcđa ꝯſtat
differẽtia coꝝ.ſyllogiȥari ergo põt hoc pacto,mã eſt re-
cipiẽs formas particulares,neq; cognoſcẽs,neq; diſtin-
guens,intellect᷒ recipit formas vl'es cognoſcẽs,ꝛ diſtin-
guẽs.g̊ intell'ſ nõ eſt materia. ¶ Ex his arg^m Parmeni.
ꝛ Meliſſi,ꝛ Xenophani ꝓſolui põt.eſt eiȝ peccãs in for
ma,ꝛ materia.In forma qdẽ,quoniã arg^m ex duabus af-
firmatiuis nõ tenet niſi per accñs:per ſe aũt nõ. In ma-
teria ṽo,qm̃ intellect᷒ recipit,ꝛ materia recipit,ſed rece
ptiones hę differũt,vt dixi,qm̃ receptio materię eſt hęc,
ꝛ indiuidua,ꝛ formę in ſe.receptio intell'ſ eſt vl'is,nõ for
mę:ſed intẽtionis formę. ¶ Obyciẽs aũt cõtra cauſam, Dubõnes
quare mã nõ cognoſcit.ea enim accepta ſeqͥt̃ ſenſum nõ
cognoſcẽ:recipit enim formas diuerſas ꝛ iſtas. ¶ Põt
ſolui vno modo,q᷑ Auer.per cognoſcẽ intẽdit intelligẽ:ꝛ
ſic veruȝ eſt q᷑ nec mã neq; ſenſus cognoſcũt.i.itelligũt.
ꝛ hęc fuit ſol.antiqua. ¶ Uel melius dicẽdũ,q᷑ mã re-
cipit formas diuerſas.ſ.quãtitatib᷒ ꝓprijs,ꝛ has:ſenſus
ṽo ꝛ ſi formas recipiat has:nõ tamẽ quãtitatibus diuer
ſas:ꝛ ſic adhuc põt ſaluari diſcrimẽ. ¶ Reliqua ṽo ar-
gumẽta Theophili,ꝛ Alexã.pñt diſſolui.Et pmum qdẽ
diſſoluit Auer.pmo Phyſicoꝝ.Inqt enim.ꝛ iſta nã,quę Comẽ.69.
eſt ſubiecta ſubę,nõ põt intelligi per ſe:cum nõ ſit aliqđ
in actu habẽs qdditatẽ,ſed itelligit̃ ſm cõparationẽ ꝛc̃.
ꝛ ſic maior argumẽti tñ tenet in eo qđ per ſe itelligitur.
¶ Scđm etiã ſoluit̃ ,qm̃ ꝛ ſi intell'ſ nõ differat a mate-
ria,qm̃ eſt pmo diuerſus ab eo:ideo nõ ſunt eadem.ꝛ ſic
maior falſa eſt,vt in qnto metaph.declarauit Ariſ.ꝛ hęc
ſol.declarat̃ ab Auer.10° meta^ce.vbi inqt.oĩa duo entia Comẽ.20°.
eſſe eadẽ aut diuerſa,ſed nõ ſic oĩa ſunt eadẽ,aut differẽ
tia,qꝛ differẽs differt per aliqđ.vide. ¶ Tertiuȝ ſoluit̃
ex dictis ꝛ dicẽdis.mã enim pma ꝛ intellect᷒ ſunt diuer-
ſarũ rationũ.Intellect᷒ enim eſt mã intelligibiliũ:mate-
ria ṽo ſubiectũ corpaliũ.ꝛ ſic pȝ qualis differẽtia eſt in-
tellectus,ꝛ materię. ¶ Et ex hoc apparet q᷑ iſta natura
nõ eſt ꝛc̃.]Fuerũt ꝛ alij,qui intellectũ mãleȝ corpus eſſe
eſtimãt,vt Hypparchus,Anaximenes,Empeđ.Critias,
ꝛ alij plurimi. Utebant̃ aũt argumẽto in ſcđa figura ex
duab᷒ affirmatiuis hoc pacto,mã cõpoſita,quę corpus
dicit̃ ,recipit formas accidẽtales tñ,ſed itellect᷒ recipit
formas accidẽtales.ergo itellect᷒ eſt materia cõpoſita.i.
corpus cõpoſitũ ex materia ꝛ for^a. ¶ Alij aũt vt Alexã.
Auẽpace,Alpharabius,Tertullianus,ꝛ Apollinaris di-
xerũt intellectũ materialẽ eẽ virtutẽ in corpe,qđ ꝛ Gal.
cõſentire videt̃ .d.cum eẽ cõplexionẽ accipiẽs ab Aſcle-
piade eodeȝ vtẽtes argumẽto. ¶ Ad hos ergo ꝛ ſecũdo
Auer.obycit.Et pmo ꝓponit hoc.d.Et ex hoc.i.eadẽ dif-
finitione apparet,q᷑ iſta natura nõ eſt aliqđ hoc.ſ.neq;
corpus,cõtra pmos:neq; ṽtus in corpe,cõtra ſcđos prę-
dictos,ꝛ hoc ꝓbat.d.qm̃ ſi ita eẽt,reciperet formas ſm q᷑
ſunt diuerſa,ꝛ iſta.i.indiuidua.ꝛ ſi ita eẽt,tũc formę exi-
ſtẽtes in ipſa eẽnt intellectę in potẽtia:ꝛ ſic nõ diſtingue-
ret.i.nõ cognoſceret diſtincte naturã formaꝝ:ſm q᷑ ſunt
formę.i.vl'r,ſicut eſt diſpoſitio in formis indiuiſibilib᷒,
ſiue ſpũalib᷒,ſiue corpalib᷒. ¶ Sũt ꝛ po^a itellecta duo-
bus modis:ſcilʒ po^a remota:quę nec ſenſata,nec itellecta
ſunt,vt lapis ex̃ ſimplr:ꝓpinqua ṽo quę ſaltẽ ſenſu te-
nent̃ .Et ideo dixit[ſiue ſpũalib᷒.]i.ſiue in po^a ꝓpinqua:
ſiue corpalibus.i.ſiue in po^a remota.ex his põt qs ſic rõ-
neȝ cõponẽ,omne corpus vel ṽtus in corpe recipit for^as
diuerſas,ꝛ has potẽtia remota vel ꝓpinqua intellectas,
ſed intell'ſ non recipit hõ formas.ergo intellectus nõ eſt
corpus nec ṽtus in corpe.ꝛ his cõſtat diſcrimen.ꝛ ſi ma-

teria cōpoſita formas recipiat accītales, itellectuſq; ta men receptio hęc, ꝛ illa hoc pacto differunt (vt dixi) q2m hęc quidē vlis: illa ꝟo pticularis eſt. ¶ Et ideo neceſſe eſt.) Ad dicta deducit correlariū. Et pmo dat ipm. 2° ibi [Diuerſitas enim.] Oſtēdit, quō ex dictis ſequit. dicit ḡ, ꝛ ideo neceſſe eſt vt iſta nā, quę dicit intell's, recipiat formas modo alio receptionis, ab eo ſm quē iſtę materię: id eſt materię ſcdę, quę ſunt cōpoſitę, recipiunt formas, dico eas mās, quaꝝ ɔcluſio .i. ɔiunctio a pma mā .i. cum pma mā, eſt terminatio primę materię in eis .i. ſpecificatio. Dictū eſt enim in lib. de ſuba orbis, mām tādiu iterminatā eē q̄diu nō efficit materia ſcda. ¶ Deide dedit 2m correlariuꝫ, ꝛ dixit. Et ideo nō eſt neceſſe vt ſit de gn̄e materiaꝝ iſtaꝝ .i. ſecūdaꝝ, in q̄bus pma eſt incluſa, neq; eſt neceſſe vt ſit ipſa pma materia. Intell's ḡ nec eſt materia cōpoſita, neq; materia p°. Cuius rōneꝫ dedit .d. q2m tūc receptio in eis eēt eiuſdē gn̄is. Enthimema eniꝫ hoc tenet per hāc, q2m quecūq; ſunt vnius naturę, ſunt vnius gn̄is receptionis, vt ɔſtat. ¶ Diuerſitas enim.] Reddit cām correlarij pdicti, ꝛ cōponit ſic, forę receptę diuerſificāt naturas recipiētes, ꝛ modos coꝝ recipiēdi, vt in cōmēto .60. huius ſcdi expoſui. Sed intell's recipit formas vles inquātuꝫ formę, ꝛ corpus vel ꝟtus in corpe nō, ſed pticulares, ꝛ has. ḡ intell's ꝛ materia diuerſant, tum natura, tuꝫ modo recipiēdi. huius accepit maiorē .d. Diuerſitas enim naturę recepti facit diuerſitatē naturę recipiētis. Tūc dedit ɔcluſionē .d. Hoc igit mouit Ariſt. ad ponēdū hāc naturā, quę eſt alia a natura materię, ꝛ a natura formę, ꝛ a natura congregati.

An intellectus poſſibilis ſit forma alicui° ſubi. ¶ Nobis maxima accedit .q. q2m Auer. in calce cōcludit, itell'm nō eē formā, nec materiā, nec ɔgregatū: ideo ambiges, an intell's poſſibilis dici poſſit forma alicuius ſubiecti. ¶ Veteres Auerroiſtę tenēt itell'm materialē non eē formā alicuius corpis. Et hoc pp̄ter ꝟba Ari. ꝛ Auer. Dicit enim Ariſt. in 2° huius. ac ꝟo ſm quaſdā nihil phibet: pp̄ter id qd̄ nullius corpis ſunt act°, ꝛ intelligit intellectū poſſibile ſm cōmētū .11. ibi. ꝛ ibidē cōmēto .21°. vide. ¶ Dixit etiā hic, ipm eē imixtū, ſicut dixit Anaxa. Dixit etiā ipm nullā hēc naturā, ꝛ nihil eē ante intelligē niſi potētia. ergo non eſt forma, ꝛ alia multa. ¶ Ad hos obijcit Ari. motiuis Joā. in .q. 5a. pmo, ois act° corpis eſt forma alicuius, intell's actus eſt, vt per diffōnē cōmunē cōſtat. Itē qd̄ eſt indeterminata, ꝛ diſpoſita mā, eſt act°, ꝛ forma pparati ꝛ diſpoſiti, ſed intell's reqrit determinatā materiā ꝛc. ergo. ¶ Rurſum per rōnem Auer. pbat Cōmē. 18°. idē: q2m eo pmo opamur. ergo forma eſt. ¶ Adhuc itellectu differt hō. ḡ ꝛ forma eſt corporis humani. ¶ Pūt aūt ɔſiliari hi. intell's enim pōt accipi vno modo pro nā pparata alio modo pro pparatione ipſa. ſiqdē capit pro natura pparata, ſic eſt rōnalis aīa ſub ratiōe qua deficit ab oībus itelligētijs nata pfici ab oībus itelligibilib° materialib°: ꝛ ſic Joā. bn̄ dicit intell'm poſſibilē eſſe rōnalē aiam, ꝛ formā corpis humani. Si ꝟo capit pro ipa ppatione, quę nihil aliud eſt: niſi defect° rōnalis aię a pmo intellectu, ꝛ a ppinquo ad materiā, ſic eſt pura puatio, ꝛ nō actus, neq; pfectio, quēadmodū remiſſio formę pōt capi pro forma ipſa ſic remota a ſūmo, ꝛ pro priuatione ipſa formalr. Primo modo eſt forma. 2° modo puatio gradus formę: ꝛ ſic Joā. vno mō bn̄ dicit, ꝛ illi alio modo nō male. ¶ Sed adaugeť .q. an .ſ. intell's accept° pro natura ipſa pparata ſit forma corpis. Et dicūt latini non eē itelligibile eē formā aliquā, quę nulli materię det eē; q2m queadmodū materia: eo mā: q2m a forma recipit eē, ita forma, eo forma, q2 materię dat eē. ergo ſicut in itelligibile eſt materiā nō recipē formā, ita ꝛ formā nō tribuere eē materię. ¶ Sed hi videnť deuiare ab Ariſto. ſnīa ingt. in huius libri. 2. eē adhuc imanifeſtū, an rōnalis aīa ſit act° corpis, ſicut nauta nauis. modo .q. non accedit circa nō itelligibile. ergo Ari. potuit id intelligē. ¶ Ampli° ipſi dicūt intētionē Ari. eē itelligētiā nō dari eē orbi, ſed eē formā mouētē tm̄. ſicut ergo .i. itelligibile de intelligētia, cur nō de rōnali anima. ¶ Qd̄ aūt forma poſſit capi pro ꝟtute in corpe, ꝛ pro eo qd̄ dat opus tm̄, qd̄ ppe eſt ſicut motor ad initrm, ɔſtat ab Auer. plurib° locis, vt cōmēto vltimo pmi Phyſicę auſcultatiōis, ꝛ in 8° eius cōmētis .78. ꝛ .79. ꝛ 12° meta. cōmēto 37°: ꝛ ego expoſui totū h̄ in vltima expōne vltimi dubij primę expōnis .d. d. Auer. ſed quātū Ariſt. ꝛ Auer. errent in lib. de itellectu. ꝛ poſt hoc in lib. ſiet aptū. ¶ Amplius formidarūt antiq, quō .ſ. poſſumus imaginari receptionē in ſuba nō mixta cum mā: cuꝫ declaratū ſit q̄ cā receptionis eſt mā, ꝛ dicit Auer. iſra. q̄ hęc .q. eſt maxima oium qōnū adueniētiū in hac opione. ¶ Soluit hęc .q. q̄ mā nō eſt cā receptionis ſimplr, ſed cā receptionis tranſmutabilis .ſ. receptionis huius entis .ſ. indiuidualis. Et h̄ pacto ſoluit cōmēto 14°. Erit ḡ ſolutio his hęc pſpicua. ¶ Et nūc patet qualr eſt triplex mā .ſ. ſimplr ſine tpe, ꝛ loco receptiua, cuiō eſt itell's mālis. Oino ꝛ penit° receptiua in loco terminato tpe terminato, ꝛ ab agēte termiato, ꝛ diſpōnib° terminatis. Et hęc mā eſt cā receptionis trāſmutabilis. 3° eſt haꝝ media .ſ. corpus cęleſte. recipit. n. nō ſimplr: ſꝫ trāſmutať: nō tn̄ oino. cuꝫ itellectu. n. tenet rōneꝫ aliquā, q2m non recipit nouiter ſimplr, nec in tpe ſimplr, neq; in loco ſimplr. Cuꝫ mā ꝟo tenet ptem, quoniā ſm ptes recipit in loco, ꝛ tpe, ꝛ ab agente nouo ꝛc. Et ſic pꝫ his triplex materia, ꝛ quę ipſaruꝫ ſit differentia ꝛc. Cōmē. 13°.

¶ Et h̄ ideꝫ induxit.] His ſic expeditis ad opiones antiquoꝝ expoſitoꝝ Ari. trāſit de itellu. Et p̄ opionē Theophraſti, Ariſt. diſcipuli, ꝛ Themiſtij doctoris lucidi (vt Boet. ingt) in perihermē. narrat. ¶ Videť ꝟo mihi coꝝ ſniam in 4or ɔſiſtē. Primuꝫ qdē: q2m intell's eſt ęternus. Scdm ꝟo, q2m itelligē intell's nr̄i eſt ęternū. Tertiū q2m nec itelligē nec itellecta ſunt facta, niſi forte ſm ſilitudinē figuraq;: ita, q̄ pter intell'm agētē ꝛ poſſibilē, nō ponit aliqd̄ intell'm: qd̄ ſit obm intellect° in rei ꝟitate, niſi forte figura ac ſilitudine. Quartū deniq;, q2m non dať in rei ꝟitate: niſi intell's agēs. Hęc qdē. n. quattuor ſunt: quę hic Auer. his veteribus iponit: de q̄bus erit ſermo poſt. Ingt igiť, ꝛ h̄ idē induxit Theophraſtū, ꝛ Them. ꝛ plures alios expoſitores. vult dicere hęc demōſtratio modo dicta, quā ſtatim apponet, ad opinādū q̄ intell's mālis eſt ſuba, neq; gn̄abilis, neq; corruptibilis. ꝛ reperit illam .d. Omne. n. gn̄abile ꝛ corruptibile eſt hoc. vult dicere indiuiduuꝫ demōſtratū, corpus, vel ꝟtus in corpe. ſꝫ iam demōſtratū eſt, q̄ ipſe .ſ. intell's nō eſt hoc, corpus, neq; forma in corpe, ideo cōcludiť q̄ intell's mālis nō eſt gn̄abilis vel corruptibilis. ¶ Deinde induxit 2m arg̃m eoruꝫ, ꝛ ingt: ꝛ induxit eos ad opinādū cuꝫ h̄ .i. hac rōne, q̄ iſta eſt ſnia Ariſ. Iſta enim intētio .ſ. q̄ intell's eſt talis .ſ. neq; gn̄abilis neq; corruptibilis, bn̄ apparet intuētibus demōſtrationē Ariſt. ꝛ ſua ꝟba. De demōſtratione qdē ſm q̄ expoſuimus .ſ. in textu pcedēti, vbi arg̃m eſt q̄ ſic, omne denudatū a naturis oiuꝫ formaꝝ māliū eſt ſeparatū ęternū ꝛc. ſed intell's eſt denudat° ab oībus formis mālibus. Ergo intell's ęternus. minor declarať, omne recipiēs dꝫ eē denudatū a naturis receptoꝝ, intell's recipit oēs for̄m mā les. ergo ꝛc. De ꝟbis ꝟo, q2 dixit ipm eē nō paſſiuum, ꝛ dixit ipm ſeparabile, ꝛ dixit eē ſimplex eē ipm. ipm qdē eſſe nō paſſiuū dixit textu cōmēti tertij. Ipm eē ſeparabile dixit textu cōmēti quarti, ſexti, ꝛ .20. ipm ꝟo eē ſimplex textu

plex textu cōmēti quarti. Hec ḡdez tria ꝟba vſitanſ ab
Ari.in itellu in ꝑdictis locis, ꝛ nō eſt rectū, imo remotū,
ꝛ incōuenies vti aliquo coꝝ in doctrina demrātiua de
gn̄abili ꝛ corruptibili:qm̄ lꝫ poſſit vti eis metaphorice
de re gn̄abili ꝛ corruptibili: h̄ tn̄ nō decet fieri in doctri/
na demrātiua. Q̄ ḡdē igiꝛ intell's ſit eternus, ſicut p̄ᵐ ac/
cepimus his pꝫ. ❡ Sed cum poſt.]ꝙ itelligē nr̄i intell's
eternū ſit, qḋ ſm̄ erat ꝓpoſitoꝝ, modo explanat. hoc ꝟo
ꝯſtare pōt poſitis. Primo ꝙ itell's in poᵃ ſit. 2° ꝙ intell's
agēs ſit. 3° ꝙ in intellu poſſibili eſt aliqua forma repoſi/
ta ab itellectu agēte. his itaqꝫ tribus acceptis hypotheti/
co ſyllo mōſtrabiꝛ ſm̄ ſic, ſi agēs ꝛ patiēs intell's ſunt, ꝛ
eterni, factū eſt eternum. ſed intell's agēs ꝛ patiēs ſunt, ꝛ
eterni. ḡ factū erit eternū. tenet. n. ꝯñtia a poſitione añtis
ad poſitionē ꝯñtis. Hui⁹ rōnis accepit p̄ poſitionē añtis
ꝛ ꝯñtis. d. ſed cum poſt viderūt Ari. dicere, ꝙ neceſſe ſi
eſt intell's in poᵃ, vt etiaꝫ ſit intell's in actu. ſ. agēs, ꝛ eſt id
qḋ extbit id qḋ eſt in potētia de potētia ad actū, ꝛ neceſſe
eſt vt ſit etiā intell's extract⁹ de potētia in actū, ꝛ eſt ille,
quē intell's agēs ponit in itellectu mālī: ſm̄ ꝙ artificiū. ſ.
artifex, ponit formas artificiales in mā artificis. Hec eſt
poſitio añtis, ponit ꝯñs. d. ꝛ cum poſt h̄ viderūt opinati
ſunt, ꝙ iſte tertius intell's: quē ponit intell's agēs in itelle
ctū recipiētē mālēꝫ, ꝛ eſt intell's ſpeculatiuus, neceſſe eſt
vt ſit eternus. tūc accepit añs hypotheticū. d. Cūꝫ. n. reci/
piēs fuerit eternū, ꝛ agēs eē eternū, neceſſe eſt: vt factum
ſit eternuꝫ nectio. ꝛ ideo itelligē, ꝛ res intellectę ſunt eter/
nę. Eſt ḡ ſyll's, ſi intell's agēs ꝛ poſſibilis ſunt, ꝛ ſunt eter/
ni, intell's fact⁹ ab agēte in poſſibili erit eternus, ſꝫ agens
ꝛ poſſibilis ſunt, ꝛ eterni. ergo ꝛ intell's factus erit, ꝛ eter
nus. Et hoc ꝓpoſitoꝝ fuit 2ᵐ. ❡ Debes ſcire, ꝙ queād/
modū artifex ponit formas accn̄tales in mā, nō trāſmu
tādo materiā, nec eam alterādo: ita intell's agēs ponit in/
tellectū ſpeculatiuū in itellectu poſſibili, nec ipm̄ trāſmu
tando, nec alterādo. Amplius ꝛ queādmodū mā poſtq̄
recepit formā ab agēte artificiali, aſſimilaꝛ agēti illi, ita
intell's poſſibilis per actū acceptū ab agēte itellectu, aſſi
milaꝛ ei, ꝛ quaſi fact⁹ eſt in actu, quo fit vt recte Them̄.
aſſilauit intellm̄ agētē artifici, ꝛ poſſibilē materię artis.
Q̄ ḡdē igiꝛ intelligē ſit eternuꝫ: modo pꝫ. ❡ Et q2 opi/
nati ſunt.]Q̄ ḡdē intell's ſpeculatiuus nō ſit, ac minime
oporteat eum ꝯcedē, vt 3° ꝓpoſuimus modo oſtēdit. Et
ſyllogiꝫaꝛ hoc pacto, omne factū, qḋ in reꝝ eſt natura,
eſt nouum in tp̄e ab agēte terminato, ꝛ medio, ꝛ diſpōne
terminatis, vt in lib. de ſuba orbis pꝫ. ſed intell's ſpecula
tiuus nō eſt nouū in tp̄e, nec ab agēte terminato, medio,
ꝛ diſpōne terminatis. ergo in 2ᵃ figura intell's ſpeculati/
uus nō eſt factū exiſtēs in reꝝ nā, vel ſi eſt fact⁹, nō niſi
ſilitudine, ꝛ metaphorice eſt fact⁹. huius accepit vnā ptē
ꝯñs. d. ꝛ q2 opinati ſunt hoc, cōtingit vt in rei ꝟitate, nec
ſit agēs intell's, nec factū. Hec eſt pᵃ pars diſiūctiuę: quę
erat ꝯcluſio. ꝛ ſubdit maiorē. d. cūꝫ factū ꝛ agēs nō itel/
ligiꝛ niſi cum nouitate, ꝛ tp̄e, ꝛ gn̄atione. Hec eſt maior:
ſcilꝫ factū eſt nouum in tp̄e ab agēte terminato, ꝛ modo
terminato, ꝛ tacuit minorē, qm̄ pauloante expoſuit eaꝫ,
ꝛ nūc cōplēs diſiūctiuā ꝛ ꝯcluſionē dicit, aut dicaꝛ, ꝙ di/
cere hoc agēs, ꝛ hoc factū nō eſt: niſi ſm̄ ſilitudineꝫ: ꝛ ſic
cōpleꝛ p̄ncipalis ꝯcluſio. ❡ Et debes ſcire ꝙ agēs ꝛ fa/
ctuꝫ in his ſunt ſilia agēti ꝛ facto veris. p̄mo, qm̄ queād/
Cmēt. 39. modū factū eſt aliqḋ cōpoſitū: vt 12° meta. ait Auer. itel/
lectus agēs ꝛ poſſibilis ſunt qḋdā cōpoſitū faciētes itel/
lectum ſpeculatiuū. ❡ Amplius queādmodū agēs vere
eſt dans eſſe, ita agēs ꝯſeruat eē intell's poſſibilis. ❡ Ex
his dedit ꝯñs ad hec. d. ꝛ ꝙ intellect⁹ ſpeculatiuus nihil
aliud eſt: niſi ꝑfectio intell's mālis per intellm̄ agētē, ita

ꝙ ſpeculatiuus ſit aliqḋ cōpoſitū ex intellu mālī, ꝛ itel/
lectu qui eſt in actu. Ecce igiꝛ quō ipſi remouēt 3ᵐ. ſ. itel/
ligere, ꝛ formas diſtinctas ab vtroqꝫ itellu. Q̄ ḡdēꝫ igiꝛ
ſpeculatiuus itell's nihil ſit p̄ter poſſibilē, ꝛ agēteꝫ, his ꝑ/
ſpicuuꝫ eſt. ❡ Et h̄ qḋ videꝛ.]ꝙ ſolus itell's agēs ſit: qui
ſm̄ diuerſas rōnes dicaꝛ poſſibilis ꝛ agēs oñdit. imagi/
naꝛ. n. vnā ſubam ſimplicē eē intellm̄ agētē ꝛ poſſibilē,
rōne ac modo diuerſaꝫ. Inquātū. n. illa ſuba ſemꝑ eſt in
actu itelligēs, ꝛ faciēs nos eē itelligētes qn̄qꝫ, ꝛ qn̄qꝫ nō,
rōnē ſibi accōmodat agēns. Inquātū ꝟo miſceꝛ imagi/
natiue, ꝓpter quā itelligē videꝛ qn̄qꝫ, ꝛ qn̄qꝫ nō, rōnem
poſſibilis vēdicat ſibi. Erit ergo apud Them̄. vna ſuba
ſimplex rōnibus partita. Primo ḡ oñdit: quo naꝫ pacto
intell's ille poſſit dici in poᵃ ꝛ poſſibilis, ꝛ inq̄t: ꝛ hoc qḋ
videꝛ, ꝙ itell's agēs qn̄qꝫ itelligit: qn̄ fuerit copulat⁹ no/
bis, ꝛ qn̄qꝫ nō itelligit, accidit ei ꝓpter mixtionē. ſ. copu/
lationē cūꝫ itellu mālī. ſ. ꝟtute imaginatiua: quę dī itell's
large in lingua gręca, ꝛ hoc modo fuit coact⁹ Ari. ad po/
nēdū intellectuꝫ mālē: nō q2 itelligibilia ſpeculatiua ſint
gn̄ata facta. ſ. nouiter, qm̄ ſm̄ eos intell's ſemꝑ intelligit
in ſe, ſed qn̄ nobis copulaꝛ intelligimus iſtas res mālēs,
quę in nobis ſunt repn̄tate per phātaſmata, ꝛ inde itell's
mālis diciꝛ. ❡ Et ꝯfirmarūt.]Et q: intell's poſſibilis, ꝛ
agēs ſint aliqḋ aię nr̄ę, oſtēdit. Et p̄ ꝓponit h̄. d. Et cōfir/
marūt ꝙ intell's agēs exiſtit in aīa nobiſcū per h̄: ꝙ ꝓpa
lauit Ari. ſ. q2 videmur denudare formas a materijs pri
mo, deinde intelligē eas. Et exponit ḡd ſit denudare. d. ꝛ
denudare eas nihil aliud eſt: niſi facere eas intellectas in
actu: poſtq̄ erāt in poᵃ. Deinde declarat ḡd ſit cōprehē/
dere. d. queādmodū cōprehēdē eas nihil aliud eſt: q̄ re/
cipe eas. q2 igiꝛ nos videmur agere denudādo formas:
qḋ agēti attribuiꝛ, ꝛ videmur recipe qḋ paſſo, ideo ſeq̄ꝛ
in nobis eē duo. ſ. agēs ꝛ patiēs. ❡ Et cum.]Oſtēdit tūc
agētē poſſibilē ꝛ ſpeculatiuū eē vnā ſubaꝫ, ꝛ nō tres ſm̄
rem, ſed ſm̄ modū tm̄, ꝛ inq̄t: ꝛ cūꝫ viderūt hāc actionē:
quę eſt creare itellecta, ꝛ gn̄are ea, eē reuerſam ad nr̄am
volūtatē, q2 facimus id cum volumus, ꝛ augmētabilē in
nobis ſm̄ augmētationē intell's: qui eſt in nobis. ſ. ſpecu/
latiui, ꝛ iam fuit declaratū ꝙ intell's: qui creat ꝛ gn̄at itel
ligibilia ꝛ itellecta eſt itelligētia agēs, ideo dixerūt ꝙ in/
tellect⁹ qui eſt in habitu eſt ipſe intell's agēs ꝛ etiā poſſi/
bilis, ſed accidit debilitas qn̄qꝫ. ſ. diminutio, ꝛ qn̄qꝫ addi
tio ꝑꝑ mixtionē. vult dicere cūꝫ imaginatiua, qm̄ ſm̄ ꝙ
plus miſceꝛ / plus videmur itelligē, ſm̄ ꝙ minus / minus
videmur. Epilogat ergo d. Hoc igiꝛ mouit Theophra/
ſtuꝫ, ꝛ Them̄. ꝛ alios ad opinādū h̄ de intellu ſpeculati/
uo, ꝛ ad dicēdū, ꝙ hec erat opinio Ari. Q̄ ḡdē igiꝛ itelle
ctus mālis eternus: ac itelligē, ꝛ ꝙ nec itelligē, nec itelle/
ctuꝫ ſunt facta, ꝛ q: oia hec ſint tm̄ intell's agens, his ma/
nifeſtū. ❡ Sed circa Themiſty opinionē nō parua fuit
quęſtio: ideo ḡd Them̄. ſentiat. Tum de itellectu agēte.
Tum de poſſibili. Tum de ſpeculatiuo ſeu intellu in ha
bitu: ꝛ ꝯñter de tota rōnali aīa erit a nobis altercādū. Et
hec ḡdē q. vtilis erit, qm̄ faciet ad intellectuꝫ opinionis
Auer. quam ſumus executuri. ❡ Hec aūt quęſtio diffici
lis eſt, qm̄ Expoſitor in li° de vnitate intellectus, poſuit
Them̄. opionē eē circa intellm̄ poſſibilē, ipm̄ eē multi/
plicatū ſm̄ corpa eternūqꝫ. Auer. ꝟo ipm̄ vnicū. Ampli⁹
ḡdā intellm̄ poſſibilē plurificāt ſm̄ Them̄. ḡdā vnicū,
vt Auer. dicit eē Them̄. ſenſuꝫ. Rurſum ḡdā itellm̄ ſpe/
culatiuū ponūt apud Them̄. eē eternū, vt Auer. qui vult
ꝙ poſſibilis intell's nō recipiat ſpēs intelligibiles nouas
ſm̄ Them̄. ḡdaꝫ gn̄abilē ꝛ corruptibilē, ipſumqꝫ itellm̄
poſſibilē noua recipe itelligibilia. ꝛ q2 hec ſunt multum
obſcura, ideo opꝫ indagari ḡd ſentiat Them̄. in oib⁹ his,

Them. opio de itellu agē te. ¶ De agēte ergo ꝓ dicamus Them. opionē eē, itellectū
agētē ſeparatū, ęternūq; eē vt pⁿ ꝟbū dixit. ⁊ hoc pbat,
omne ſeparatū ac abſolutū, ⁊ immixtū ſimplr a mā eſt
ęternū, ſ; intellᷓs agēs eſt hm̄ ḡ ęternus. maior eſt Ariſ. in
7° ſuę Sapiētię, ⁊ Auer. in toto lib. de ſuba orbis. mino
rē ponit Them. capite. 26. d. atq; hic itellᷓs, vt ſupius di
xi, abiūctus, ipaſſibilis, impmixt⁹. Et capite. 36. dicit. atq;
hic intellᷓs ſeparat⁹ ipaſſibilis, impmixtuſq; habet, cuius
ſuba eſt act⁹ ⁊c. ¶ De eodē dicimus ſm Them. ipm eē
vnū nr̄o oibus hoibus. ꝥ pbat a Them. capite. 32. ſic, ſi
eēnt plures intellᷓs agētes: aut eēnt eiuſdē ſpēi, aut diuer
ſarum nō eiuſdē, qm̄ in ęternis nō multiplicant̄ indiui
dua, ex quo in vno indiuiduo illa ſpēs ſaluari pōt, ⁊ oia
ſingularia eiuſdē ſpēi interſītione materię diſcernunt̄, vt
Them. ibidē dicit. De ꝟo nō diuerſaꝝ ſpēꝝ: Themiſti⁹
oſtēdit ibidē. vide, q: plura dicit pro hac pte. De quidē
etiā nō ſit deus, Them. pbat cap. 31. ꝙ nec ꝑpōnes, ibi
dē luculēter exponit. Eſt igit̄ intellᷓs agēs ſuba ſeparata,
ſemꝑ actu ens, ęterna vna nr̄o hoib⁹ ſm iſtū. ¶ De mā
De intellectu māli. Cap. 28. ac 37. ⁊ alibi. li ꝟo itellectu ſmo multiplex. Eſt. n. mālis qdā intellᷓs,
quē Ari. ⁊ Theophraſtus cōē appellāt, vt Them. inqt.
⁊ hūc genitū caducūq; eē ꝯcedit, ſimul cum corꝑe oriri,
⁊ cum eo diſſipari tenet, ⁊ hunc multiplicatū ponit, ⁊ hic
intellᷓs mālis dr̄, ac paſſibilis. Eſt ⁊ alter itellᷓs poſſibilis:
qui ſeparat⁹ eſt, ⁊ ęternus: ſ; minus ꝙ̄ agēs, vt Them. ca
pite. 39. oſtēdit eē opionē Ari. Theophraſti, ⁊ Platonis.
⁊ q: ita eſt, ergo erit vnus nr̄o oibus hoibus: quēadmo
dū agēs intellᷓs, ex qbus duob⁹ tota eēntia rōnalis aię cō
ſtituit̄. Et ex ꝥ ſequit̄ apud Them. vnicā eē rōnalē aiā
oibus hoib⁹, vt capite. 33. ꝯcludit: ſ; hoies nr̄ari debeant
ꝑ itellm̄ paſſibilē, quē cōē Ari. ⁊ Theophraſtus appel
lāt. Et cum oia hęc ſint ita, licet accipe id in quo ꝯcordāt
Them. ⁊ Auer. qm̄ ſunt apud Them. ⁊ Auer. orbes no
uē pncipales. Octauus qdē cui pmū pnᵐ attribuit̄. Se
ptimus ꝟo eſt cui motor Saturni aſcribit̄. Sextus cui
Juppiter. Quint⁹ eſt cui Mars. Quart⁹ cui Sol. Terti⁹
cui Uenus. Scd's cui Mercurius. Primus cui Luna.
Extra ꝟo oēs hos ponit̄ nonus, qui orbis dr̄ humanus,
qui ꝯgregat̄ ex oibus hoib⁹ facientib⁹ vnā ſphęrā integrā.
¶ Differt aūt hic nonus a reliqs octo, qm̄ hic qdē gn̄a
bilis eſt ⁊ corruptibilis ſm ptes. coꝝ ꝟo nullus gn̄abilis
eſt, nec ſm ptē, nec ſm totū. Amplius hic nonus habet
opationes gn̄abiles ſm ptes: illi ꝟo nec in pte, nec in to
to. Rurſum hic orbis aiatus eſt aia ꝑpria: illi autē ſimpli
ces ſunt aia carētes ꝑter intᵃᵐ. ¶ Cōuenit aūt cum illis,
ꝓ, q: quēadmodū orbis cęleſtis eſt ęternus ſm totū, ita
humanus orbis ſm totū. Scd'o ſic̄ orbis cęleſtis habet
opationē ęternā ſm totū, ita ⁊ humanus ſm ſpēz, ęternā
habet opationē. ¶ Qm̄ aūt formę diuerſant̄ ſm diſcri
men materię, vt Auer. dicit 8° phyſicę auſcultatiōis. ⁊ 2°
Cōmē. 46. Cōmē. 60. huius. Sūt aūt aia cęli, ⁊ hois hoꝝ formę, ideo dōm hꝫ
aias differre apud hos, ⁊ ꝯuenire. Cōuenire qdē, quoniā
ambę abſtractę itelligētes in ſe per cap ſubas: appropa
ri ꝟo mobilib⁹ quēadmoduꝫ ars inſtr̄o, ⁊ motor mobili.
Differunt ꝟo qm̄ intelligētia orbis altioris eſt gradus ⁊
nobilitatis: ⁊ ideo nihil itelligit niſi per eius eēntiā. Res
ꝟo quę eſt aia nr̄a eſt infimi gradus paucęq; nobilitatis.
¶ Quo ḡ pacto rōnalis aia vna ſit apud Them. tota in
tota humana ſphera, quēadmodū intelligētia orbi cęle
Que de intellectu ſpecula. Them. ſti. his pꝫ. ¶ Reliquū eſt ad ſpeculatiuū intellm̄ veni
re. tota aūt difficultas hęc pēdet ex ꝥ, an intellᷓs recipiat
nouas formas ab itelligibilib⁹ cauſatas, quę notiones, ac
ſpēs dicant̄. ſi. n. recipit, ꝑculdubio opꝫ intellᷓs duos eſſe
ſm rem diuerſos, ac itellm̄ ſpeculatiuū eē diuerſum ſm
rem ab vtroq;. Si ꝟo nō, porro illi tres intellᷓs nō erūt
niſi vna ſuba ſimplr: ſm tn̄ modos alter ac alter. ¶ De
ꝟo itellᷓs recipiat ſpēs itelligibiles nouas ſm Them. ap
paret. Jnqt. n. hic cap. 16. [Quēadmodū a ſenſilib⁹ gn̄ib⁹
ſenſum, ita ⁊ itellm̄ ab itelligibilib⁹ pelli, patiq; dicere.]
Amplı⁹ ⁊ ibidē inqt. [Deīde neceſſe eſt, vt peculiarē qdē
nullā formā obtineat, ſ; vt oīuꝫ forᵃˢ cōpos capaxq; ſit,
ita vt qūus pcūc oīa referat. nō tn̄ ſimpᷓ abſoluteq; oīa
ſit] ⁊ etiā ibidē ait. [Nec̄uꝫ eſt et⁹ nā ꝥ ſolo deſcribat̄, ꝙ
idoneus cōpos tenerq; ſit recipiēdis vtra oib⁹ formis.]
¶ Ex his eligit̄ liquet, itellm̄ pati ab itelligibilib⁹: cū ſit
pura po⁹ oēs forᵉ. Rurſum ⁊ cap. 23. inqt. [Hic porō illū
qſi adort⁹, amplexuſq; pᵐ qſi educit in lucē e tenebris,
⁊ in actu ꝯſtituit, deīde habitū in eo quēdā afformat, in
quo vl'es reꝝ notiones, ⁊ ſcię collocant̄.] Ex ꝥ argᵘ ꝑpo
ſitū vt palā eſt tibi. ¶ Jtē cap. 24. ait [Jta itellᷓs agēs cū
itellu po⁹ agitat, nō ſoluꝫ itellui actū miniſtrat, ſed ⁊ reſ:
quę po⁹ intellectę ſunt, facit vt in eo intellectę ſint actu,
atq; hę ſunt forᵉ māles, ⁊ notiones cōes de ſingularibus
ſenſilib⁹ collectę.] Notaui aūt idē cap. 26. 34. ⁊ 45. quę
videas, ⁊ apti⁹ dixi in lᵒ de itellu de ꝥ. ¶ Ex his ſunt q
Them. idē ſentire: ꝙ Auer. dicūt. quēadmodū eīꝫ Auer.
agētē itellm̄ ponit vnicū nr̄o oib⁹, ⁊ poſſibilē eodē mō,
ſic ⁊ Them. ambos enī hos abſtractos ponit a mā, ⁊ ab
appēdiꝗs mā, vt dicit Auer. etiā, ⁊ ſic totā rōnalē aiā
ſeparatā dicit. apponit ēt itellm̄ mālē, quē Ariſ. ⁊ Theo
phraſtus cōē dicūt gn̄abilē ⁊ corruptibilē, ⁊ ꝥ inqt [Ex
his manifeᵐ puto eē nō ꝑter rōnē ſentire, qui dicāt Ariˡᵉᵐ
⁊ Theophraſtū eſtimaſſe, aliud eē itellm̄ paſſibilē ⁊ cor
ruptibilē, quē illi cōē vocāt, ⁊ corꝑe nō abiūctū. aliud
totū id: qd ex itellu agēte, ⁊ itellu po⁹ cōponit̄. qd ⁊ ſepa
ratū a corꝑe, ⁊ incorruptibile, ⁊ ingenitū ſtatuūt. atq; ita
fieri vt ꝑtim duę nāe ſint, ꝑtim vna. nā ⁊ id: qd ex duab⁹
facultatib⁹ forᵉ ⁊ mā ꝯdit̄, vnū eē itelligimus.] Hęc ipe
cap. 39°. ¶ De aūt rōnalis aia ſit vna nr̄o magro ⁊ diſci
pulo, dicit Them, cap. 33. ſic. Aut. n. eādē reꝫ nō itelligūt
pceptor cū docet, ⁊ diſcipulus cū docet̄: qd falſum eē ne
mo eſt qui neſciat, aut ſi eadē itelligūt, idē ambob⁹ actus
eſt. coq; ſuba eadē. ¶ Qd etiā intellᷓs cōis: quē Auer. co
gitatiuā dicit, ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis, Them. teſtatur
cap. 37. vbi inqt, porro itellm̄ cōem mō talē dicit ꝑ quē
hō eſt: qui ex aia, ⁊ corꝑe ꝯſtituit̄, in quo iracūdię, ⁊ libi
dines ſedēt: q̄s etiā Plato mortales facit in Tymęo vi
de. poſitio ḡ Themiſtij ex toto pōnē eē Auer. nō eſt du
bitabile. ¶ Sꝫ ego reputo Themiſtij ſniā differre ali
qualiter ab Auerroi. ſ; quocūq; modo ſit Themiſtij po
ſitio poſterius latius aptiuſq; pertractabitur.
¶ Sed ſup ꝥ ſunt. q. non pauce.] Cōis modus exponēdi
hūc locū eſt, ꝙ Auer. obijcit expoſitorib⁹ his. ⁊ dicunt q
dā ꝙ ꝓ oſ̄dit itellm̄ agētē diuerſuꝫ eē re a poſſibili. d. Et
ſup ꝥ ſunt. q. nō paucę, quaꝝ pᵃ eſt, ꝙ hęc poſitio ꝯdicit
huic, ꝙ Phs dixit. f. ꝙ ꝑportio intellecti in actu. i. intellᷓs
agētis, qui dr̄ actu itellm̄, q: ſemꝑ itellr̄ ab itellu poſſibi
li, ad itellm̄ mālē, eſt ſic̄ ꝑportio ſenſati ad ſentiēs. Hęc
eſt quaſi maior. Tūc ſbaudias minorē, ſ; ſenſile a ſenſu
differt re. ḡ itellᷓs agēs a poſſibili re differt. ¶ Sꝫ aber
rāt. nunꝙ̄ eniꝫ Ari. hāc cōparationē fecit. dixit eni Ari. ⁊
ſil'r ſe hīc ſic̄ ſenſitiuū ad ſenſilia, ſic ⁊ itellectiuū ad itel
ligibilia. ¶ Propter qd ſi Themiſtij ſniā Auer. hic re
darguat, oſ̄dit forte ꝙ itellᷓs recipit forᵐᵉ itelligibiles no
uas. ⁊ tūc maior eſt, ꝙ ſicut ſenſus ad ſenſile, ita itellᷓs ad
itelligibile, mō ſenſile recipit̄ nouiter in ſenſu. ḡ ⁊ itelli
gibile in itellu. ¶ Et ꝯdicit veritati in ſe.] Nūc obijcit ⁊
his ſm iſtos in ſe. Et vr̄ mihi ꝙ arguat enthimeᵐᵉ. et di
cit. Et ꝯdicit v̄itati in ſe. ſi. n. formare ꝑ itellm̄ eēt ęternū,
oporteret vt formatū per itellm̄ eēt ęternū. ⁊ hāc ꝯñtiā

tanꝙ̄

tanq̄ꝫ ꝑſpicuū relinqt.opatio.n.depēdet in eſſe,ꝛ in ꝯſer/
uari ab agēte,ꝛ termino.ꝛ ideo ſi itelligē ęternuꝫ eſt,ꝑ/
culdubio ꝛ itelligibilia ęterna erūt actu.Tunc dedit ꝯñs
ad h,ꝛ dicit,quapropter neceſſe eſt,vt for ſenſiles eēnt
itellectę in actu ex aiam,ꝛ nō mãles oīno.ꝛ h eſt ꝯtra h,
qḋ inuenit̄ in iſtis formis.ſ.qꝛ ſunt mãles ꝛ corpales.ſed
hęc ꝯñtia eſt multum breuis ꝛ occulta,ideo Auer.decla/
rat hāc ꝯñtiaꝫ. Accepit p̄ qḋdā fundamētū.ſ.ꝙ intelligē
depēdet in eſſe,ꝛ fieri,ꝛ conſeruari a formis imaginatis,
quēadmodū ſenſus a ſenſilib9,ꝛ h inqt,ꝛ etiā Ariſ apte
dicit in hoc li°,ꝙ ꝓportio iſtius v̄tutis diſtinguētis rōna/
lis.i.itellſ poſſibilis,ad itētiones formaꝝ imaginataꝝ.i.
phātaſmatuꝫ,eſt ſicut ꝓportio ſenſuum ad ſenſata.Pro/
pter qḋ dicemus poſt ꝙ aīa.ſ.rōnalis nihil intelligit ſine
imaginatione.i.phātaſmate,quēadmodum ſenſus nihil
ſentit ſine pñtia ſenſilis.ecce quō hīc vult itellecta depē
dere ab intētionib9imaginatis in eē,ꝛ ꝯſeruari.ꝛ h decla
Cō.l2.t.66. rauit Auer.in p̄ huius.ꝛ in 2° huius.ꝛ dicet poſt.h ꝑcul/
Cōmē.60. dubio fundamēto ꝟificato,arguit ꝯñtiaꝫ illā.d. Si igit̄
t.153. intētiones,quas itellſ cōprehēdit ex v̄tutib9 imaginati/
Cōmē.30°. uis,eēnt ęternę.i.itellecta actu eēnt ęterna,tūc itentiones
v̄tutū imaginatiuaꝝ eēnt ęternę.Et h tenet ex fundamē
to,omne id a quo depēdet effect9 ęternus in eē,ꝯſeruari,
eſt ęternū,ſꝫ ab intētionib9 imaginatis depēdet effectus
ęternus.ſ.itelligē:qḋ eſt ęternū apud Themi.ḡ ſunt ęter/
nę.¶ Tūc dedit ꝯñs ad hoc.d.ꝛ ſi eēnt ęternę,tūc ſenſa
tiones eēnt ęternę,qm̄ intētiones imaginatę depēdēt in/
eſſe ꝛ ꝯſeruari ab ipſis ſenſationib9.ꝛ p idē arguas eodē
pacto.Et ſi ſenſationes eēnt ęternę,tūc ſenſata eēnt ęter/
na,aut ſenſationes eēnt itētiones alię.i.nō depēdētes ab
itētionib9rerū exñtiū ex aiam in mã.Nec potes tu fingē
for ſenſiles eſſe,qñq3 ęternas,qñq3 gñabiles.ipoſſibile
eniꝫ(inqt)eſt ponere eas eaſdē itētiones qñq3 ęternas,ꝛ
qñq3 corruptibiles,niſi eēt poſſibile,ꝙ nã corruptibilis
trāſmutaret̄ ꝛ reiteret̄ ęterna,qḋ deſtructū eſt,in cęlo ꝛ
mūdo.Tūc dedit ꝯñſum p̄cedētis.d.Et ideo neceſſe eſt,
ſi iſtę itētiones,quę ſunt in aīa,fuerint gñabiliuꝫ ꝛ corru/
ptibiliū.i.ſi phātaſmata ſint noua,vt ille etiā.ſ.intellectę
for ſint gñabiles ꝛ corruptibiles,ꝛ in h ꝑlixius ſmo fuit
in aliq̄ loco.ſ.in tractatu de itellu ꝛ itelligabili. ¶ Ex oī/
bus aūt his accipe volumus,ꝙ ſi itelligē ſit ęternū tunc
ſenſiles formę ſunt eternę.ꝛ ſi ęternę,ḡ expoliatę a mã
ꝛ cōditionib9 mãę.Cā gnōnis.n.ꝛ corruptionis eſt mã.ꝛ
ſi expoliatę a mã ꝛ ꝯditionib9mãę,ꝑculdubio erūt itel/
lectę in actu,qḋ eſt ꝯtra ſenſuꝫ.Et ſic pꝫ qualr̄ Auer.vnā
tm̄ fecit rōnē ꝯtra id.¶ Et viſuꝫ eſt mihi ꝙ h argm̄ ꝓba
bile eſt,nec itēdit arguē,aut deſtruē Themi.Auer.cuꝫ ſit
eiuſdeꝫ opionis,ſꝫ inducē.q.quę vident̄ pro pōne The/
miſty,ꝛ ꝯtra illā.Cui9ſignū eſt,qꝛ ſtatim dabit arga pro
eo,ꝛ hic nō eſt mos eius:qui deſtruit poſitionē alicuius.
¶ Hoc igit̄ eſt.]Inducit ꝛ nūc duo arga:quę pro The/
miſtio militāt.inqt ḡ.Hoc igit̄ eſt vnū ipoſſuꝫ:quę vidē/
tur ꝯdicē huic opioni. Et exponit eā opioni.d.ſ.huic:qḋ
poſuimus,ꝙ itellſ mãlis eſt v̄tus nō facta de nouo.eſti/
mat̄.n.ꝙ ipoſſibile eſt imaginari quō erūt intellecta fa/
cta,ꝛ iſta.vult dicere agēs ꝛ patiēs nō erūt facta.qm̄ eniꝫ
agēs fuerit ęternū,ꝛ patiēs fuerit eternum,neceſſe eſt vt
factū ſit ęternuꝫ.¶ Et ēt ſi poſuerimus.]Dedit ꝛ 2m̄ pro
eo,ꝛ dicit,ꝛ etiā ſi poſuerimus itellm̄ eē gñatū,ꝛ eſt itel/
lect9qui eſt in habitu.i.ipſe for actu iaꝫ habitę olim,quō
poſſumus dicere in eo.vult dicere itellu agēte ꝙ gñet ꝛ
creet itellecta.ꝛ ſupplēda ratio eſt ꝑfecto h pacto ꝙ nō
Cōmē.15°. poſſit.Declaratuꝫ eſt.n.in 8° phyſice auſcultaīs.ab eter/
no imobili nō ꝑuenire nouū factū. Cuꝫ igit̄ agēs intellſ
ętern9ſit,ſimplex,ac imobilis,nō poſſumus dicere in eo

ꝙ ipſe ſit agēs ꝛ creās entia ſpeculabilia nouiter.ꝛ h mo
tiuum eſt laborioſum ꝛ demrātū pro Themi. ¶ Ecce ḡ
quō Auer.nō redarguit Themi.ſed vt qōnis difficultatē
tētaret arga induxit vtriuſq3 ptis. ¶ Et eſt 2a.q.]Indu/
cit adhuc ꝯtra pōneꝫ Themi.q.2am̄ p̄ncipalē.Declarauit
eniꝫ Themi.in h 3°intellm̄ eē vnicū nūo oībus.Cōtra h
ḡ inducit Auer.q.2am̄ p̄ncipalē,ꝛ facit Auer.vnaꝫ hypo/
theticā hoc pacto.ſ.ꝙ ſi poſtrema hoīs ꝑfectio ſit nūata
adeo,ꝙ hō ſit gñabilis ꝛ corruptibilis ſm̄ intelligē h.ſ.
modo ꝙ nūc ſit itelligēs,ꝛ nūc nō,ita ſit de p̄a ꝑfectione,
ꝙ ſit.ſ.numerata in hoībus,ac gñabilis ꝛ corruptibilis.
Ad hāc hypotheticā explicādaꝫ iterponit terminoꝝ de/
clarationē.ſ.qd ſit p̄a,qdue 2a ꝑfectio.inqt,ꝛ eſt 2a.q.ma
gis difficilis valde,ꝛ eſt ꝙ ſi intellſ mãlis eſt p̄a ꝑfectio
hoīs,vt declarat̄ in diffinitione aīę,vbi aiam eē p̄m̄ actuꝫ
dixit.ꝛ intellect9 ſpeculatiuus eſt poſtrema ꝑfectio.Tūc
his terminis p̄expoſitis erigit hypotheticā.d.Hō aūt eſt
gñabilis ꝛ corruptibilis,ꝛ vnum nūo per ſuā poſtremā
ꝑfectionē ab intellu.qḋ explicat.d.ſ.ꝙ per poſtremā ꝑfe
ctionem de itellectis ſum alius a te,ꝛ tu alius a me.Ecce
quō ſum vnus nūo,neceſſe eſt,vt ita ſit per ſuā p̄mā ꝑfe
ctionē.ſ.ꝙ ipſe ſit gñabilis ꝛ corruptibilis ab itellectu,ꝛ
ꝙ per p̄mā ꝑfectionē ſuꝫ alius a te,ꝛ tu alius a me. Eſt ḡ
vis hypotheticę hęc,ſi hō corrūpit̄ in fine vitę,ꝛ gñatur
in p̄n° vitę,ꝛ diuerſat̄ numero ab alys per itelligere,ne/
ceſſe eſt vt intellus ſit id,per qḋ hō dꝫ corrūpi ꝛ gñari,ꝛ
diſtinguit̄ ab alys.Probat aūt hanc hypotheticā,qm̄ ſi
nō eſt neceīa,tūc oppoſitū ꝯñtis ſtabit cuꝫ añte.ſ.ꝙ ſcḋa
ꝑfectio ſit numerata,ꝛ p̄a ſit vna in oībus hoīb9,itelligē
nouuꝫ,ꝛ intellſ ęternus.hoc nō eſt poſſibile,qm̄ tu eſſes
per eē meuꝫ,ꝛ ego per eē tui,ꝛ vlter hō eēt anteq̄ꝫ eſſet,
qm̄ oēs eēnt vnus numero hō ab vnitate formę nume/
ro:ꝛ ſic hō nō eēt gñabilis ꝛ corruptibilis in eo ꝙ hō,ſꝫ
ſi fuerit,erit in eo ꝙ aīal.qm̄ cuius forma non eſt gñabi/
lis ꝛ corruptibilis,ꝛ ipſuꝫ nec gñari,neq3 corrūpi pōt vt
Auer.inqt p̄ metacē. Ecce ḡ tria incōueniētia,quę oīa te/
nēt appoſito pro ꝯſtāti ꝙ intellſ ſit forma hoīs a qua ſu/ Cōmē.33°.
mit̄ rōnale.¶ Eſtimat̄ enim.]Scḋo eādē ꝓbat.d.Eſti/
mat̄ eniꝫ ꝙ quēadmodū neceſſe eſt ꝙ ſi p̄a ꝑfectio fuerit
aliqd h ꝛ numerabilis per numerationē indiuiduoꝝ,ſe/
quit̄ vt poſtrema ꝑfectio ſit hō,ita per locuꝫ a cōmutata
ſilitudine,neceſſe eſt econuerſo.ſ.ꝙ ſi poſtrema ꝑfectio
ſit nūata per numerationeꝫ indiuiduoꝝ hoīum,vt p̄ma
ꝑfectio ſit hō,qm̄ ſicut p̄ma ad 2am̄ ꝑfectionē,ita ſcḋa ad
p̄a cōparat̄.¶ Et alia ſunt multa.]Probat 3° illā hypo/
theticam,ꝛ dicit,ꝛ alia multa ſunt ꝯtingētia impoſſibilia
huic poſitioni.qm̄ ſi p̄a ꝑfectio eēt eadē oīum hoīuꝫ,ꝛ nō
numerata per nūationeꝫ coꝝ,ꝯtingeret ꝙ qn̄ ego acqre/
rē aliqḋ intellm̄,vt tu etiā acqreres id idē,ꝛ qn̄ ego obli/
uiſcerer aliqḋ intellm̄,ꝛ etiaꝫ tu,ꝛ multa alia ipoſſibilia
huic. Eſtimat̄ enim ꝙ nulla dñia eſt iter vtrāq3 poſitio/
nē.ſ.ponere intellm̄ vnū,ꝛ ꝑfectionē 2am̄ vnā:dico[Nul/
la dñia.]Quātū ad hoc qḋ accidit de ipoſſibili.ſ.ex h qḋ
ponimus,ꝙ poſtrema ꝛ p̄a ꝑfectio ſunt hō.ſ.nō numera/
tę per numeratōeꝫ indiuiduoꝝ. Ad ponere.n.hęc ſequū
tur eadeꝫ ꝛ ęqualia ipoſſibilia. Uerificata eſt igit̄ hypo/
thetica,tūc ponit̄ añs,ſꝫ poſtrema ꝑfectio eſt gñabilis ꝛ
corruptibilis ꝛ numerata.ḡ ꝛ p̄a:ꝛ ſic cōtra Themiſtiuꝫ.
¶ Et cum nos.]Nūc dat argm̄ ad oppoſitū.d.ꝛ cuꝫ nos
ſinxerimus.i.ficte ꝯcedemus hęc ipoſſibilia,cōtingit no/
bis ponere ꝙ p̄ma ꝑfectio eſt intētio.i.v̄tus ꝛ forma.ſ.in/
diuidualis in mã numerata per nūationem indiuiduoꝝ
hoīs,ꝛ gñabilis ꝛ corruptibilis,qḋ falſum eē oſtēdit.d.ꝛ
iam declaratū eſt ex demrātione Ariſ p̄dicta.ſ.textu p̄/
cedēti,ꝙ nō eſt aliqd hoc.i.indiuiduū,neq3 corpus,neq3

virtus in corpe:tunc reſumit vim.q.quō igr̄ ingt poſſi/
mus euadē ab hoc errore,aut qualis eſt via diſſolutiōis
huius.q.ſed quo pacto ratio hęc probās vnitatē intelle
ctus valeat poſterius dicemus.

¶ Alexāder aūt.] Inducit poſitionē Alexādri:per quam
ſoluunt̄ qōnes,ꝛ ingt.Alexāder aūt ſuſtētat̄ ſup hūc ſer/
monē poſtremū.ſ.ſermonē ↄcludentē ꝙ intell's.ſ.mālis
eſt v̄tus gn̄ata.i.ſupra argumēto ꝓbāte numerationē in/
tellectus,ꝛ dicit ꝙ magis cōuenit nālibus,ita ꝙ eſtima/
mus adeo:qđ opinat̄ in eo,ꝛ in alijs v̄tutibus aię eē prę/
parationes factas in corpe per ſe a mixtione,ꝛ cōplone.
Ita ꝙ id qđ Alexā.ingt in alijs v̄tutibus,idē ſentit in in/
tellectu.ſicut.n.alię formę ſunt gn̄abiles ſm eſſe,ꝛ hn̄t ꝑ/
parationes.i.potētias(vt cōiter exponit̄)non per ſe gn̄a/
biles.verbi gr̄a.aīa ſenſitiua gn̄abilis eſt:ꝛ tn̄ ſenſus nō,
cū ſit quędā potētia:quę per ſe nec fit,nec corrūpit̄,ita
eſtimat in rōnali aīa.ſ.ꝙ ſm ſe ſit corruptibilis,ſ; habet
quādam ꝑparationē.ſ.quę dī potētia intellectiua,quę nō
eſt gn̄abilis,nec corruptibilis,cum nō ſit ſuba,neq; cor/
pus,nec v̄tus in corpe.Eodē ergo modo loquit̄ de rōna/
li aīa:quo ꝛ de alijs,nō diſtas dicēs:niſi quātū ad gradus
nobilitatis. Sentit ḡ Alex.vt dī cōiter ꝙ agēs nāle me/
diāte mixtione,rōnalē aīam cōducat,quēadmodū alias
formas gn̄abiles.ſed an nāle agēs ꝑcreet intellectū,an a
neceſſitate materię ꝓfluat,poſterius dicaꝫ.¶ Et dicit h̄
nō eē ipoīe.] Et qm̄ qs ambigē poſſet,quō pōt for' ita di
uina ac admirabilis ꝓuenire ex potentijs ęlītoꝝ ita ru/
diū ac viliū,ideo ꝓſoluit ꝛ hoc,oñdēs quo pacto poſſit
hoc accidere,ꝛ inquit:ꝛ dicit hoc nō eē ipoſſibile.ſ.vt ex
mixtione ęlītoꝝ fiat tale eē nobile mirabile:ſ; ſit remo
tū.i.apparēs falſum a ſuba ęlemētoꝝ,ꝓpter maximaꝫ
mixtionē id fieri ꝑcreantq;.¶ Uel vult ꝙ mixtio ęlito/
rū poteſt eē diſpoſitio materię:qua efficit̄ digna recipe
aīam rōnalē,ſ; tale eſſe nobile mirabile ſit remotū.i.di/
uerſū a ſuba ęlitoꝝ.ꝓpter maximā.i.nobilē mixtionē.
Huius aūt ſolonis dedit ſignū.d.ꝛ dat teſtimoniū ſup h̄
eſſe poſſibile ex hoc,qđ apparet ꝙ cōpoſitio quę ꝑcedit
in ęlitis.ſ.cōpoſitio quatuor qualitatū ſimplicū,cū h̄
ꝙ eſt parua,illa compoſitio eſt cā diſpoſitiua.ſ.maxime
diuerſitatis,intātū ꝙ vnus eſt ignis,ꝛ alter aer.v̄.g.ſi in
mā fuerit inducta ſiccitas ꝛ caliditas in ſūmo,ꝓuenit in
ea ab agēte ignis.ſi autē humiditas ꝛ caliditas ꝓportio/
nata,aer.Ecce quō quatuor q̄litates diuerſimode ꝓpor/
tionatę ꝛ cōbinatę diſponunt mām pro diuerſis formis.
Tūc ingt,ꝛ cū ita ſit,nō eſt remotū vt per multitudinē
cōpōnis:quę eſt in hoīe ꝛ aīalibus.ſ.ipſaꝝ qualitatū,fiāt
illic v̄tutes diuerſę intātū.i.tam magna diſtā a ſubis ęle/
mētoꝝ.i.ab ipis ęlitis,qm̄ ſi duę qualitates diuerſę diſ/
ponūt pro diuerſis formis ſubalibus,quāto magis qua/
tuor ſimul cum aliq̄ ꝓportione mirabili ꝛ nobili.¶ Ui/
det̄ ꝙ argm̄ hoc Alexādri fundet̄ in ꝓpōnibus:quaꝝ pͥ
eſt,ꝙ ꝓportio qualitatū pͥmaꝝ poteſt augeri ꝛ diminui
ſm nobile ꝛ ignobile in ifinitū,ꝛ hoc accipit ꝛ nō ꝓbat,ꝛ
eſt manifeſtū per ſe.Scđo accipit ꝙ rōnalis aię ꝓpor/
tio ad ęlīti formā ſit finita.Tertio accipit ꝙ formę dan/
tur ſm merita materię,qđ Ari.ꝛ Plato.ꝛ oēs cōcedunt.
His arguit̄ ſic pro Alexādro,ſi ꝓportio qualitatū ſuffi/
cit materię ad hoc vt mereat̄ formā ęlīti,diſpoſitio du/
plę nobilitatis diſponet māꝫ pro forma duplę nobilita/
tis,ſed cum ꝓportiones ſint variabiles in ifinitū,ꝛ rōna/
lis aīa ab ęlitis diſtat finite.ḡ poſſibile eſt:vt ſit aliqua
diſpoſitio ita nobilis:ꝙ reddat mām merentē rationalē
aīam. Et ſic pꝫ motiuū Alexādri. ¶ Et hoc apte ꝛ vni/
uerſaliter.] Nūc inducit locū auctis ꝛ opinionis Alexā/
dri,ꝛ ingt. ꝛ hoc apte ꝛ vliter ꝓpalauit in initio ſui libri

de aīa,ꝛ ꝑcepit vt ↄſiderans de aīa pͥmo debet ꝑſcire mi
rabilia cōpoſitionis corporis hoīs:ingt enim ſic Alexā.
[Quare ſi ea:quę cōmode ꝛ apte de aīa ſubſtātia ꝓferū/
tur ↄ̄dictionibus implicare nō volumus,pͥmo loco ipſe
poſſidētis animā corpis apparatus ↄtēplandus eſt,ꝛ in/
ternarū inuicē extremarūq; partiū cum ipſo venuſtatio
ꝛ pulchritudinis cōcentu lex ꝛ diſpoſitio cōquirēda ꝛc.]
Ecce quō ꝑcepit de corpis cōcētu,ꝛ harmonia tractare,
ꝛ id facit. Et dixit etiam in tractatu quē fecit de itellectu
ſm opinionē Ariſt.ꝙ intellect' mālis eſt v̄tus facta a cō
plexione,ꝛ ponit v̄ba illius tractat' in forma,ꝛ inquit:ꝛ
hęc ſunt v̄ba eius.Cum igit̄ ex hoc corpe.ſ.hoīs,qđ fue/
rit mixtū aliqua mixtione,gn̄abit̄ aliquod ex vniuerſo
mixti.i.ex totali cōpōne miſcibiliū quatuor q̄litatū:ita
ꝙ id genitū ſit aptum:vt ſit inſtr̄m iſtius itellect':qui eſt
in hoc mixto,cum.ſ.ipſe itellect' exiſtit in omni corpe.ſ.
toto corpe.ꝛ iſtud inſtr̄m eſt etiaꝫ corpus:ꝛ per ↄſequēs
exiſtit in eo,tūc dicit̄ itellect' inceē illi qui in potētia dici/
tur,ꝛ eſt v̄tus facta a mixtione:quę accidit in corpibus.ſ.
quę fuit inducta in corpibus ꝑparata ad recipiēdū intel/
lectū:qui eſt in actu.i.ipſa itellecta,vel agētē intellectū.
His ergo v̄bis pꝫ Alexā.mens. Et tūc ad qōnē pꝫ ſol.
ſm enim ipm Alexādrū,ego nō ſum eē tui,nec tu per eē
mei,nec hō eſt anteq̄ ſit factus.Et pꝫ qualr tam pͥma q̄
ſcđa perfectio ſint numeratę.Et pꝫ qualr ego nō ſcio:qđ
tu,nec ecōtra.ꝛ etiam pſpicuū eſt ad oppoſitū qualr nō
eſt ipoſſibile rationalē intellectū corruptibilē eē,ſ; ſm
ſuā ꝑparationē ęternus. ¶ Et iſta opinio.] Nūc Alexā.
ↄtradicit.Et pͥmo ꝓponit eius pctm̄ ꝛ ingt,ꝛ iſta opinio
in ſuba intellect' mālis:maxime diſtat a v̄bis Ariſ.ꝛ ab
eius demr̄atione.ergo eſt pctm̄ manifeſtū ꝙ Auer.oſtē/
dit.d.A v̄bis quidē,vbi dicit ꝙ intellect' mālis eſt ſepa/
rabilis,ꝛ ꝙ nō habet inſtr̄m corpale,ꝛ ꝙ eſt ſimplex,et
nō patiēs.i.non trāſmutabilis,ꝛ vbi laudat Anaxagorā
in hoc,qđ dixit,ꝙ eſt nō mixt' cum corpe.Eſt ergo ꝓpo
ſitio de itellectu ab Ariſt.poſita hęc,intellect' eſt imixt',
ſimplex,inorganicus,ꝛ ſeparat'.Pro quo ḡ accipit̄ ſub/
iectū ꝓpōnis,vel pro re gn̄abili,ꝛ hoc ipoſſibile eſt.vel
pro re ęterna,ꝛ hoc volo:ꝛ ſic ↄtra Alexā. ¶ Qđ diſtet
a demōſtratione oſtēdit.d.A demr̄atione v̄o,ſicut ſatiſ
eſt in hoc qđ ſcripſimus.Erat enim demōſtratio Ariſto.
hęc,omne gn̄abile ꝛ corruptibile eſt hoc corpus vel vir/
tus in corpe,ſed intellect' nō eſt hoc corpus neq; v̄tus in
corpe.ergo itellectus nō eſt gn̄abilis,neq; corruptibilis.
Minor declarat̄,omne denudatū ab oībus formis mā/
libus nō eſt hoc,neq; v̄tus in corpe,intell's eſt denudat'
ab oībus formis mālibus.ergo nō eſt h̄ corpus,nec vir/
tus in corpe.Minor in littera tn̄ fuit ꝓbata,omne reci/
piēs oēs formas māles eſt denudatū ab oībus hiſ;ſ; in/
tellect' eſt hō.ꝛ ſic pꝫ demōſtratio.ecce quo pacto dice/
re intellm̄ ędi a mixtione,eſt ↄtradicē minori pͥmi ſylli,
ꝛ alijs ↄſr̄:ꝛ ſic opinio Alexā.remota eſt,tum a v̄bis,
tum a demr̄atione.¶ Alexā.aūt.] Inducit ſol.Alex.quā
Alexāder ad v̄buꝫ tāgit in li° ſuo de aīa.capite.26.de in/
tellectu practico ꝛ ſpeculatiuo,ꝛ ingt.Alexā.aūt exponit
demr̄ationē Ariſ.a qua cōcluſit intellectū mālē eſſe nō
paſſiuū.i.non corruptibilē:neq; aliqd hoc,neq; corpus,
neq; v̄tutē in corpe:cū,ꝙ(vt ingt)Ariſ.intēdebat ipam
ꝑparationē,nō ſubiam ꝑparationis.i.ſubm illi'. Et ideo
dicit in ſuo li° de aīa,ꝙ intellect' mālis,magis aſſimilat̄
ꝑparationi:quę eſt in tabula nō ſcripta:q̄ tabulę ꝑpara/
tę.Et dicit ꝙ iſta ꝑparatio pōt dici vere,ꝙ non eſt aliqd
hoc,neq; corpus,neq; v̄tus in corpe,ꝛ ꝙ nō eſt paſſiua:
ſ.ſ; gn̄abilis ꝛ corruptibilis. Et ego notaui ad v̄bū hoc
loco ꝑdicto,ꝛ in li° de itellectu dicēt.¶ Sed qd Alexā.

ꝑ pparationē

per ꝑparationē intelligat Joā.dicit ꝙ intelligit potētiaꝫ mālem rōnalis aīe,que eſt qualitas de ſcđa ſpecie qualitatis,que eſt quedā facultas rōnalis aīe,que pōt recipe cūcta itelligibilia,ꝛ tūc ꝟificat Joā.ſm Alex.demōſtrationē Ariſ.ↄcedit igiẽ maior.Minor ꝟo,que dicit itellectus nō eſt hoc corpus,neqꝫ vtus in corpe,verificaẽ de ꝑparatione.i.potētia intellꝰs:que eſt qualitas. Illa.n.nec eſt corpus,nec vtus in corpe:cum non ſit ſubalis formaꝝ que ꝓpo noie vtutis in corpe dī.Illa igiẽ qualitas nō eſt corpus.i.cōpoſitū ex mā ꝛ forma,nec vtus.i.ſuba in corpore.ꝛ ſic ꝟificaẽ minor pmi.ꝛ verificaẽ codē pacto cōcluſio:cuꝫ qualitas nō ſit gñabilis,niſi per accidēs,ꝛ hic modus exponēdi eſt cōis oibus. ¶ Sed hec expoſitio ↄdicit Alex.ingt enim loco ꝑdicto.[Solū igiẽ mālis intellectus facultas prōptitudo quedā eſt ad formas excipiēdas tabelle nōduꝫ inſcripte perſilis:qnimmo ipſius tabelle agrapho,hoc eſt inſcriptionis carētie ꝙ tabelle ſilior]ꝛ paucis interpoſitis dicit[Ipſa ꝟo inſcriptionis carētia fere intellectꝰ mālis prōptitudo ꝛ facultas quepiam excipiēdis inſcriptionibus accōmodata.] ¶ Amplius Auer.poſt cōmēto.14.ingt:ꝙ illa ꝑparatio corrūpitur in aduētu forme.modo potētia cum ſit ꝓpriū eius nō corrūpiẽ. ¶ Eſt ergo expoſitio melior,ꝙ Alexā.per ꝑparationē intelligit ꝑuationē formaꝝ intelligibiliū:co enim intellectꝰ recipit itelligibilia:quo ipſis priuatio eſt, ꝛ carētia.Priuatio eniꝫ cā eſt appetitꝰ eius ad illa.ꝛ ſm hoc verificaẽ demōſtratio Ariſt.facilius. Maior enim eius ſimplr ↄcediẽ.Minor ꝟo exponiẽ:vt per itellectū ꝑparationē eius.i.priuationē itelligibiliū audiat. Hec.n. priuatio,nec corpus eſt,nec vtus eſt in corpe,cum nō ſit actus nec hñs actū.ꝛ tūc leuius ꝟificabiẽ ↄcluſio de priuatione.ſ.itelligibiliū,qm̄ hec nec gñabilis,nec corruptibilis eſt:cum corruptio ꝛ gñatio ſint de ente ad non eſſe, vel ecōtra:ꝛ ſic plus cōſonat ꝟbis Ariſ.cum dicit ꝙ itellectus nullā habet nām:niſi ꝙ poſſibilis eſt vocatꝰ.i.nihil eſt intellectꝰ formalr(vt Alex.ingt)niſi ꝑuatio intelligibiliū tm̄:anteꝗ̄ itelligat. ¶ Et per hoc ſoluiẽ argᵐ cōtra Alex.qm̄ iſra Ariſt.dicit [Oportet aūt ſic,ſicut in tabula nihil eſt actu ſcriptū:qđ quidē accidit in itellectu.] Modo hoc nō pōt ꝟificari de ꝑparatione capiēdo eaꝫ qūo vis.ſ.vel pro ꝑuatione,vel pro potētia,qm̄ in priuatione vel potētia nihil ſcribiẽ:ideo Alexā.ſol.dedit.d.ꝙ intellꝰs mālis magis aſſimilaẽ ꝑparatiōi.i.raſure:que eſt in tabula nō ſcripta:ꝙ ipſi tabule ꝑparate.ꝟba ergo illa exponi debēt quo ꝟificari poſſint:ꝛ aliter nō ſm Alex. ¶ Sed hoc qđ]obycit Auer. Alex.dicēdo,ſi minor exponiẽ de ꝑparatione,ſequiẽ ꝙ ꝑparatio nō modo intellectꝰ:imo cuiuſcūqꝫ vtutis mālis eēt neqꝫ hoc,neqꝫ virtus in corpe:ꝛ ſic demōſtratio nō eſt ꝓpria de intellectu tm̄.ꝛ ſi ꝓpria quo ꝓfecto pacto approꝑabiẽ rōnali vtuti.Ingt ergo,ſed hoc qđ dicit Alexā.nihil eſt.hec enim.i. ꝑdicatū minoris,vere dī de omni ꝑparatione,dico ꝑdicatū minoris.ſ.ꝙ neqꝫ eſt corpus,neqꝫ forma in corpe. Hoc enim ꝑdicatū:cuꝫ ſit negatiuū vlr,ꝑdicaẽ de omni ꝑparatione oium formaꝝ,imo ꝛ de priuatione materie. Tunc dicit ꝛ dꝫ ſic legi,ſi nō intēdebat demōſtrare nobis ſubam ꝑparati.i.rōnalis aie,ſed ſubam ꝑparationis (ſi poſſibile eſt dicere ꝙ ꝑparatio ſit ſuba,que profecto iꝓpria eſt locutio)quare Ariſ.approꝑauit hoc ꝑparationi:que eſt in itellectu iter alias ꝑparationes.Uult dicere quo pacto id ꝑdicatuꝫ.vꝫ.neqꝫ corpus,neqꝫ vtus in corpore,quod eſt ꝑdicatuꝫ minoris,ꝛ id neqꝫ gñabile,neqꝫ corruptibile,qđ eſt ↄcluſionis approꝑriātis ſubtis propꝛys de itellectu.ꝗ̄ſi dicat.ipoſſibile eſt. ¶ Cuꝫ hoc ꝙ] Oſtēdit qualr Alexā.non pōt verificare 3ᵐ ſyllogiſmū,

quē accepit Ariſt.illoꝝ triuꝫ.Erat enim illius minor,intellectus eſt recipiēs oēs formas.Quero pro quo verificaẽ ly[recipiēs oēs formas]qđ eſt huius minoris ꝑdicatuꝫ,vel ꝑparatione,vel itellectu ipo ꝑparato,nō pro preparatione,qꝛ tūc eſſēt vera hec,intellectꝰ.i.ꝑparatio itellectꝰ eſt recipiēs oēs formas mālēs.modo hec falſa eſt, qm̄ recipiēs in aduētu recepti manet,ꝛ ꝑparatio nō manet.ergo ꝟificabiẽ pro itellectu ꝑparato.Ingt ergo,cum hoc qđ dicimus ꝙ ſubm̄ iſtius ꝑparationis,neqꝫ eſt corpus,nec vtus in corpore:ꝛ eſt id qđ ↄcluſit demōſtratio Ariſ.Alia intētio eſt ab ea,ſm quā dicimus,ꝙ ꝑparatio neqꝫ eſt corpus,neqꝫ vtus in corpe. Uult dicere ꝙ hec ꝓpoſitio,intellectꝰ neqꝫ eſt corpus,neqꝫ vtus in corpe: que fuit minor,nō eſt eiuſdē ſenſus ꝛ ſentētie:qūo hec ꝑparatio intellectiua,neqꝫ eſt corpus neqꝫ vtus in corpe. Oꝛ gdeꝫ alius ſenſus ſit declarat.d.Et hoc manifeſtū eſt ex demōſtratione Ariſ.i.3ᵒ ſyllo:qui ꝓbat minorē ꝓſyllogiſmi,ꝓbātis minorem ꝑncipalis ſyllogiſmi,que fuit facta textu habito. Propoſitio enim.d.id eſt minor ꝙ omne recipiēs aliquid neceſſe eſt vt in eo non exiſtat in actu aligd ex nā recepti,que fuit maior,manifeſta eſt ex eo ꝙ ſuba ꝑparati,ꝛ natura eius querit hře hoc predicatum:ſm ꝙ eſt ꝑparatum.i.ꝙ id predicatū verificaẽ pro ſubto ꝑparationis.Preparatio enim nō eſt recipiēs,ſed eſſe ꝑparationis accipiētis.i.ſed ꝑparatio cōparatur ad recipiēs:ſicut accidēs ꝓpriū:quātum ad hoc ꝙ,queadmodum ꝓpriū accidēs inclinat ad opus,ſic priuatio ad formā:ꝛ ideo cum fuerit receptio,nō erit ꝑparatio.i.priuatio ꝑuia,ꝛ remanebit recipiēs.ꝛ ſic maioris ꝑdicatum nō pōt verificari,niſi de ſubto:ꝛ ſic etiaꝫ dicaẽ de minori,quoniā minor ſub maiori aſſimilaẽ. ¶ Et hoc]Amplius vltimo Alexādro obycit,ꝛ inquit.ꝛ hoc manifeſtū eſt,ꝛ intellectū ab oibus expoſitoribꝰ ex demōſtratione Ariſto.aligd enim eſſe nō corpus,neqꝫ virtutē in corpe diciẽ de quatuor modis.i.generibꝰ diuerſis,quoꝝ vnus eſt ſubm̄:intellectoꝝ.i.intellectꝰ potētie[ꝛ eſt intellectus mālis:cuius eſſe demōſtratū eſt ꝙ ſit] Secūdus eſt ipa ꝑparatio exiſtēs in materys.i.oibus ſubtis receptiuis,in qbus ante receptioneꝫ ſemper preeſt ꝑuatio,ꝛ eſt ꝓpinquus modus ſm queꝫ diciẽ ꝙ ꝑuatio eſt ſimpliciter.i.in ſubſtantia,neqꝫ eſt corpus,neqꝫ vtus in corpe. Priuatio eniꝫ hec nō capitur pro ꝑuatione ſubſtātiali:ſed vniuerſalius.ꝛ ideo dicit ꝙ appropinquat.Tertiꝰ aūt eſt prima materia,cuius eſſe demōſtratū eſt in phyſicis. Quartus eſt forme abſolute,quarū eſſe etiā eſt demōſtratū,ꝛ oia iſta ſunt diuerſa.De oibus igiẽ his dicitur hoc ꝑdicatuꝫ, neqꝫ corpus,neqꝫ virtus in corpe,quare verbū Alex.maluꝫ eſt:cum tm̄ de vno genere limiteẽ.ſ.ꝑparatione intellectiua tm̄:ꝛ ſic qđ eſt vle ſumpſit ꝑticulariter. ¶ Amplius qđ diciẽ de quatuor ſm Expoſitores,diceẽ tm̄ de tribus ſm Alex.ſ.dempto itellectu in potētia. ¶ Et etiā videmus.] Inducit ꝛ nūc argumēta Alexā.quoꝝ pmuꝫ ſic cōponiẽ,omne qđ diffiniẽ eſt vniuocū,aia diffiniẽ. eſt ergo aia vniuocū quippiaꝫ.maior in 7ᵒ metapħ.conſtat,qm̄ omne qđ diffiniẽ eſt ſpēs ſpāliſſima,vel ſubalterna,vt Ariſ.ingt 7ᵒ ſic.nō erit igiẽ nihil nō gñis ſpēruꝫ exiſtēs qđ gd erat eē,ſed his ſolū. Minor aūt declarata eſt in huius 2ᵒ.Tunc vltra diffinitio diffiniti vniuoci eſt vniuoca,vt 2ᵒ Poſterẽ.docuit.ſꝫ diffinitio aie eſt vniuoci,vt per dictū cōſtat ſyllm̄.ergo erit vniuoca.ergo ſicut reliqua forme ſunt actus pmi corpis,ꝛ vite coꝝ,ita ꝛ rationalis.Ingt modo,ꝛ etiaꝫ videmus Alexā.ſuſtētari in hoc,ꝙ pma ꝑfectio intellꝰs dꝫ eſſe vtus gñata,ſuper ſermones vles dictos in diffōne aie.ſ.ga eſt pma perfectio corpis nālis organici.et dicit ꝙ iſta diffinitio eſt vera de

olbus ptibus aiç eadē intētione, ⁊ dat rōnē ſup hoc, qm̄
dicere q̄ oēs ptes aiç ſunt formę, eſt vniuocū, aut ꝑpe .i.
ſpecificū, aut ſubalternū. Et ſic habes minorē ſcdi argu-
mēti. ⁊ totū hoc Alex. inqt in li° de aia. cap. 5°. ¶ Et quia
forma.] Inducit 2m argm, ⁊ pōt ſic cōponi, nulla forma,
quę eſt finis hñtis formā, ſeparat ab illo, ſed pmę perfe
ctiones aiç ſunt formę, quę ſunt finis hñtis formā. ģ ſunt
īſeparabiles. Inqt, ⁊ qa forma in eo, q̄ eſt finis habētis
formā, ipoſſibile eſt vt ſepararet: hęc maior. Tūc dedit
ōnez, ⁊ minorē. d. neceſſe eſt, cuz pmę pfectiones aiç ſunt
formę: ⁊ fines hñtiū eas, q̄ non ſeparent. ⁊ per h cap. 7.
deſtruit vt in pmis pfectionibus aiç ſit pfectio ſeparata,
ſicut dī de nauta cuz naui. ¶ Aut vliter.] Soluit Auer.
has duas. Et p 2am, ⁊ inqt.] Aut] affirmātis eſt, vlr erit in
ea aliqua pars, quę dī pfectio itētione per ſe diuerſa ab
intētione, quę dī in alijs. ¶ Ad formā dōm, q̄ maior eſt
vera de forma, ⁊ fine vniuoce dictis, ſed intells dicit for
ma ⁊ finis analogice (vt dicit Simpl.) pro quāto vtitur
corpe. ¶ Et hoc.] Soluit pmā, ⁊ inqt, ⁊ hoc qđ ipſe fin-
git, q̄ manifeſtū eſt de ſmonibus vlibus in aia, manife
ſte dixit Ariſ. q̄ nō eſt eſtimatū, ⁊ manifeſtū in olb9 par
tibus aiç. dicere .n. p9s pfectionē eſt dicere ęquoce de aia
rōnali: ⁊ alijs ptibus aiç. Et ſic pz ſol. ad pm.

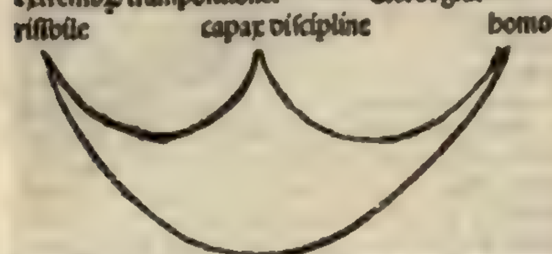
¶ Abubacher aūt.] Inducit nūc opionez Abubacher ſui
ſocij, Auēpaceq3 ſui pceptoris, ⁊ inqt. Abubacher autē, ⁊
Auēpa. vident intēdē in manifeſto ſui ſmonis .i. in pma
facie, q̄ intells mālis eſt virtus imaginatiua vel phāta-
ſia: nō quidē abſolute: ſed ſm q̄ eſt ꝑparata .i. actuata ac
diſpoſita ad h q̄ itētiones .i. phātaſmata, quę ſunt in ea,
ſint intellectę in actu, ⁊ dicūt q̄ nō eſt alia vtus itellect9
materialis: pter iſtā vtutē .ſ. pter phātaſiam. Hęc igit eſt
Auēpa. ⁊ Abuba. poſitio de itellu in potētia. ¶ Abuba-
cher aūt.] Inducit motiuū eoꝝ, ⁊ inquit. Abubacher aūt
videt intēdē iſtud, fugiēdo ipoſſibilia cōtingētia Alexan-
dro, qui .ſ. dixit q̄ ſbm recipiēs formas intellectas, eſt cor
pus factū ab ęlētis, aut vtus in corpe, quēadmoduz nos
ex eius libris oſtēdimus. ¶ Qm̄ ſi ita.] Enumerat nunc
ipoſſibilia illa ad Alex. ſequētia, ⁊ inquit: qm̄ ſi ita fuerit
cōtingeret, aut .ſ. et, vt eē formaꝝ in aia ſit eſſe formaꝝ eē
aiam. Et hęc cōtīa hoc ſyllo ſyllogiçat, intellecta in actu
nō ſunt indiuidua demrata. oīa recepta in corpe vel vtu-
te corpali ſunt indiuidua demonſtrata. ergo in 2a figura
recepta in vtute corpali, vel corpe nō ſunt actu itellecta,
⁊ ſi ſic, pculdubio erūt potētia intellecta: ⁊ ſic nō cōprę-
hēſa: ⁊ ſic aia erit nō cōpręhēſiua. Aut .i. et, vt intells ha-
beat inſtrm corpale, ſi ſubm ad intellecta ſit vtus in cor-
pore, ſicut eſt de ſenſibus. qm̄ oīs vtus determinata ad
certū genus cognoſcibiliū indiuidualiū, ac ſignatoꝝ, eſt
organica intells, vbi eſt vtus in corpe, eſt hō. ergo eſt or-
ganica vtus. Hęc ſunt quę Alex. accidūt. ¶ Sed ambi-
ges nō immerito, qm̄ qōnes hę vident accidē eis etiā, qm̄
oīs ſenſus vtus eſt in corpe vel corpus. ergo cū hi ponāt
intellectuz eē phātaſiam, que qdā eſt ſenſus, pculdubio
accidit eis dicere itellecta eſſe potētia talia. ¶ Amplius
⁊ 2m eis accidit ⁊ magis, qm̄ oīs ſenſus vtus organica eſt,
⁊ ſi apud eos intells ſenſus eſt, cur non organica virtus?
Hęc igitur impoſſibilia eis accidūt, quēadmodū Alexā.
¶ Sed debes ſcire q̄ cōe eſt his, ⁊ Alexādro, ⁊ Them.
Theophraſto, ⁊ Auer. ponere itellectū agētem ſeparatū
immixtū ac ſimplex q̄piaz, ſed in itellectu po9 diſcrepāt.
Dicūt .n. hi intellm po9 eē phātaſiam, vel imaginatiuaz,
vel cogitatiuā, vt Alg. inqt. Cuius ratio eſt, qm̄ itētiones
ſunt nlatę, ⁊ nō rōne agētis, cum id ſit vnicuz. ergo rōne
intells in po9. Erit ergo tūc intells potētia nlatus, ⁊ cuz
nihil numeret niſi hoc ⁊ indiuiduū, intellect9 in potentia
erit hoc ⁊ indiuiduū. ⁊ cuz oīs vtus hęc demrata cogno-
ſcēs ſit ſenſus, ipm eē ſenſum cōducūt. ⁊ cum nō quēpiaz
exterioꝝ viderūt, aliquē interioꝝ aſſerūt. ⁊ nō videt qs
niſi is, in quo phātaſmata ſunt, qbus itellectio pfecta ſit,
quo fit vt phātaſia intells po9 ſit. Sed qm̄ hic qdē intel-
lectus po9 dī: op3 vt aliqs ſit intells poſſibilis quādoq3
actu, ⁊ hūc phātaſma illuminatū putāt. phātaſma enim
ipm eſt intells ſpeculatiuus, ⁊ itells recipiēs ſeu poſſibi-
lis. Poſſibilis qdē, tum qm̄ phātaſmate ſic denudato di
cimur nos itelligētes. Tu3 ꝯo, qm̄ hoc phātaſma eſt id,
qđ illā recipit denudationē quā intellectionē nūcupant.
Speculatiuus ꝯo, qm̄ phātaſmata denudata intellecta
ſunt ipſamet. Hoc aūt ſic ꝓbāt, phātaſma recipit ipſam
denudationē, denudatio eſt intē9, qm̄ denudare eſt itelli
gere. denudare .n. dicit actionē denudatiuā, ⁊ denudatio-
nē paſſiuā, quę ꝓpē itellectio dī. ģ phātaſma recipit itel-
lectionē. maior cōſtat, qm̄ paſſiuum recipit tum paſſionē,
ſicut denudari paſſiue: tum actionē, ſicut denudare ipm.
qa igit phantaſia denudationē, ⁊ itellectionē ſuſcipit, p-
culdubio intells eſt patiēs actu, l3 nō intells po9. Ex his
adijciūt phātaſmata, vt actu ſunt denudata, actuq3 reci-
piētia itellectionem, nullibi eē tanq3 in ſubito. ⁊ ratio eſt,
qm̄ vt ſic vlia ſunt ab hic ⁊ nūc abſoluta, pcul a mā diſ-
creta. ¶ His viſis, facile p hęc videbit quo pacto ipoſſi
bilia illa Alexādro accidūt, ⁊ nō his: qm̄ apud ipſos, itel
lectus po9, ⁊ intells recipiēs actu itellectionem differūt.
Intells .n. po9 eſt vtus phātaſtica, quę ideo po9 itells dī,
qm̄ recipit po9 intelligibilia. Intellect9 aūt recipiēs actu
intellecta, ſunt phātaſmata ipſa illuſtrata, quę vt ſic ſunt
vlia ſemota a mā, ⁊ appēditijs māç, ⁊ hoc ſignat Auer.
cu3 inqt, q̄ intells poſſibilis eſt imaginatiua vt ꝑparata.
dedit in hoc itelligē pfecto duos intells poſſibiles, vnu3
qui recipit itelligibilia potētia, ⁊ eſt vtus imaginatiua. al-
teru3 qui recipit itellecta actu, ⁊ eſt phātaſma actuatum
pſpicuūq3. Et ſic pz qualiter itellecta actu, apud hos, nō
ſunt pticularia, ⁊ itellecta po9, ſicut pz in doctrina Alex.
¶ Amplius pz qualr intells po9 ſcđs .ſ. recipiēs actu in-
tellecta, nō ſit organicus, cu3 ſit ſolutus ac procul a mā.
¶ Et magis.] Tertio obijcit Alexādro Auer. ⁊ inquit, ⁊
magis inopinabile de opinione Alexādri, q̄ pmę ꝑpara
tiones .i. ſubta nāliter ad itellecta ordinata, ⁊ ad alias po-
ſtremas pfectiones de aia .i. opationes, vt ſenſationes et
alia, ſunt res pfectę a cōplexione, non vtutes factę a mo-
tore extrinſeco .i. ab agēte nāli, vt eſt famoſu3 de opione
Ariſ. ⁊ oīum pipatheticoꝝ. Uult ģ Alex. oēs ſpēs aiç ſeq
a neceſſitate māç, ⁊ nō ab agēte extrinſeco, vt videt ſen-
tire Alexā. in li° ſuo de aia. cuius pfecto motiuu3 in li° de
itellu explicamus. ¶ Iſta .n. opinio.] Obijcit ſtatim ad Ca. 4°.
h, ⁊ inqt. Iſta .n. opinio in vtutib9 aiç cōpręhēſiuis (ſi eſt
ſm q̄ nos itelleximus) eſt falſa, ⁊ ſylls cōponit ſic, nulla
vtus cōpręhēſiua fit a ſuba ęlītoꝝ. intellect9 eſt vtus cō-
prehenſiua. ģ nō fit ab ęlītis. Dedit ģ maiorē. d. A ſba .n.
ęlītoꝝ ⁊ a nā eoꝝ non pōt fieri vtus diſtinguēs .i. intelli-
gēs. aut cōpręhēſiua. hęc eſt maior, ⁊ ꝓbat maiorē. d. qm̄
ſi eēt poſſibile vt a nā eoꝝ, ⁊ ſine extrinſeco motore fie-
rēt tales virtutes, tūc eēt poſſibile, vt poſtrema pfectio,
quę ſunt itellecta actu, eēnt aliqđ factum a nā ęlītoꝝ, vt
color ⁊ ſapor fiunt: ⁊ itelligo hic p itellecta actu .ſ. vlia vt
vlia actu. cōītiā declaro accepto q̄ itelligibilia ſunt vlia
participatione ⁊ intells po9 vle per eēntiā. itelligibilia .n.
itātu3 vlia inq̄tū recipiunt ⁊ itelligunt ab itellu po9, vt
ſuo loco dicet: quo fit, ſi ęlīta pñt attingē ad itellm po9,
poterūt ad vle per eēntiā eleuari. ⁊ ſi ad vle p eſſentiā. ģ
ad vle participatiōe. ģ vle vt vle, fieret a naturis ęlīto-
rū, qđ eſt ſimplr ipoſe. ⁊ ſic intelligit hic ꝓbādi modum.

Lȝ olim illud ꝓbauerim, accipiēs intellm̄ eſſe idem ꝙ intelligibilia ipſa aliquo mō, ⁊ per ↄñs ſi ↄ̈ſtitutoꝝ cōcentus ſufficit ad intellm̄, ſufficit ad vl̄ia, que ſunt itell'ſ vel ſimplr̄, vel ſm̄ qd, ⁊ ſilitudine. ſed p̄mus modus rectior eſt. ¶ Et iſta opīo.] Dedit ⁊ ſcd̄aȝ rōnē. d. Et iſta opinio eſt ſilis opioni negantiū cās agētes, ⁊ nō cōcedentiū niſi cās mālēs tm̄, ⁊ ſunt illi q dicūt caſuȝ. eſt ḡ vis rōnis, ꝙ data hac pōne, tūc iſte v̄tutes ſurgerēt necitate mãe, qd̄ 2° phicę auſcultationis eſt remotū. ſed qm̄ h̄ non eſt dignuȝ pho, excuſauit eū. d. ſed Alexāder eſt maioris nobilitatis q̄ȝ vt credat hoc. Sed qōnes, que opponebanť ei de intellu māli, coegerūt ipm ad hoc, ⁊ ſic nō per ſe, ſed q̄ſi coactus hunc errorē retinuit. ¶ Sed que ſit poſitio Alexandri, ⁊ qb⁹ motiuis firmata in lib. ſcripſim⁹ de intellectu. ¶ Reuertamur igiť.] Recolligit nunc fundamentū totū hoꝝ. d. Reuertamur igiť ad nr̄m, ⁊ dicam⁹ ꝙ forte iſte. q. ſunt, que induxerūt Auēp. ad h̄ dicēdum de intellu māli. ¶ Sed ſtatiȝ obycit ei, ⁊ cōponiť ratio ei⁹, nulluȝ mouēs intellm̄, eſt intell's mālis. phātaſmata mouēt intellm̄, ḡ nō ſunt intell's mālis: dicit. ſed ꝙ accidat ei ipoſe manifeſtū eſt, ⁊ accepit minorē. d. Intentiones. n. imaginatę ſunt mouētes intellm̄ nō motę: cui⁹ minoris ꝓbationē dedit. d. Declarať. n. ꝙ ſunt id cui⁹ ꝓportio ad v̄tutē diſtinctiuā. i. intellectiuā rōnaleȝ eſt, ſicut ꝓportio ſenſati ad ſentiēs, ⁊ nō ſicut ſentiētis. i. ſenſoꝝ ad habitū: qui ē ſenſus. i. ſenſationē ipſaȝ. vult dicē vt agēs, ⁊ nō vt recipiēs: ⁊ ſic minor pȝ. Dedit tūc maioris ꝓbationē. d. Et ſi eſſet recipiēs itellecta, tunc res reciperet ſe, ⁊ mouēs eſſet motū. ſ. ſm̄ reȝ, vl' ſm̄ intētionē, quoꝝ qðlȝ eſſe ipoſe nūc ſupponam⁹, qm̄ in lib. de itellu meli⁹ pȝ. ¶ Et iaȝ.] Dedit ſcd̄aȝ, ⁊ ſic cōponiť, ꝓhātaſma eſt foꝛa in actu, vel hñs formā in actu: intell's in po⁹ nulluȝ hoꝝ eſt: ergo intell's mālis nō eſt phantaſma, inqt. Et iaȝ declaratū eſt ꝙ intell's mālis ipoſe eſt vt habeat formā in actu, cū ſuba ⁊ nā eius eſt vt recipiat formas, ſm̄ ꝙ ſunt formę. i. vl'ia. Minor aūt pȝ, qm̄ phātaſma eſt vel foꝛa: cū ſit ſilitudo rei, vel hñs formā, ⁊ ſic reliquū pȝ. ¶ Et cū oia.] Nūc vult adhuc mouere. q. ⁊ p̄mo recolligit qd ſentit Ari. d. ⁊ cū oia hęc, que p̄nt dici in nā intell's mālis videnť ipoſſa p̄ter hoc, qd̄ dixit Ari. cui ēt ↄtingūt qōnes nō pauce, quaꝝ vna eſt ꝙ itellecta ſpeculatiua ſunt ęterna. ſcd̄a eſt fortiſſima eaꝝ ꝙ poſtrema perfectio in hoīe ſit numerata per nūationē indiuiduoꝝ hoīs, ⁊ p̄⁹ ꝑfectio ſit vna nūo in oīb⁹. Tūc dedit tertiā, ⁊ inqt. Tertia autē eſt. q. ipſius Theophra. ⁊ p̄mo accipit qd̄ eſt poſituȝ ſupra. d. Et eſt ꝙ ponere ꝙ iſte intell's nullaȝ hēat formā, necīuȝ eſt. Et accipit ſcd̄ȝ. d. Et poneť ꝙ eſt aliqd̄ ens neceſſariū eſt: cui⁹ rōneȝ dat. ⁊ ſi nō, nō eſſet receptio, neqȝ ꝑparatio. i. diſpoſitio preuia. ꝑparatio. n. eſt receptio ex hoc ꝙ nō iueniť in ſubto. i. eſt preuia diſpoſitio ſubti: qȝ nō eſt actu ideȝ ſubm̄ ſub forma. intell's ḡ eſt ens, ⁊ non forma: ḡ intell's eſt mā. Probať, intell's eſt vl' cōpoſitū, vel forma, vel mā. nō cōpoſitū, qȝ nō hȝ formā. nō foꝛa, cū ſit in po⁹: relinqť vt habeat nāȝ materię. ⁊ accepit hic intellm̄ eſſe, qm̄ ex negatiua nō ſeqť affirmatiua, niſi cōſtante ſubto, vt in perihermenias dictū eſt. Tunc dat falſitatē ↄñtis per duo ipoſſia. d. Qd̄ eſt valde inopinabile. p̄ma. n. mā neqȝ eſt cōprehēſiua, neqȝ diſtinctiua. i. intellectiua, ⁊ intellectus hȝ. ¶ Amplius ⁊ quō diciť in aliquo: cuius eſſe eſt tale. i. mā, qd̄ eſt abſtractum. q. d. Impoſſibile eſt. mā eniȝ nō abſtrahiť. ¶ Et cū omnia iſta ſint.] Nunc exclamat lectores vocās, hanc ꝑfecto cām aſſignans ſuę inuocationis, qm̄ verum inueniť, vel nō. ſi nō ſcribat qōnes, qȝ veritas inueniet. ſi ſic, tunc veritas manifeſtabiť magis, ac magis.

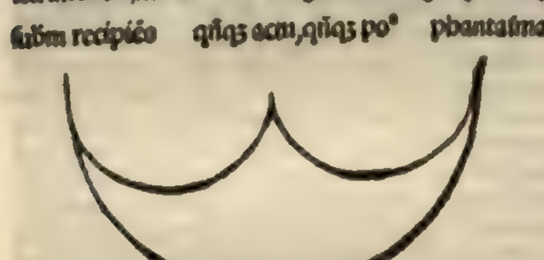
¶ Queſtio aūt. d.] Uult modo perſoluere qōnes, ⁊ incepit a prima, ⁊ p̄mo quaſi repetit. q. ⁊ fundamētū qōnis, ⁊ inquit. Queſtio auteȝ. d. quomō intellecta ſpeculatiua erunt generabilia, ⁊ agens ⁊ recipiens erit ęternum. hęc fuit vna pars. q. Altera pars fuit, ⁊ ſi nō eſt illic aliqd̄ generatuȝ, que eſt indigētia ad ponenduȝ intellectū agentem ⁊ recipienteȝ. q. d. nulla, ⁊ dedit fundamētum. q. d. illa queſtio non ↄtingeret, ſi non eſſet hic aliquid, qd̄ eſt cā eſſe intellecta ſpeculatiua gñata. q. d. ſi non egeremus phātaſmate: qd̄ eſt cā intellectoꝝ, procul dubio qd̄ eſt manifeſta ad ꝑtē Themiſty ⁊ Theophraſti. Mō aūt qȝ iſta intellecta ↄſtituūtur per duo. i. depēdent a duob⁹, quoꝝ vnū eſt gñatū ⁊ aliud nō gñatū: ideo qd̄ dictū fuit in h̄. i. qd̄ illa fiūt ſm̄ curſuȝ nāleȝ. i. non extnea, ſȝ rōnalis, ⁊ hic eſt vnus modus itelligēdi. vel alr̄ pōt intelligi, vt legať lr̄a affirmatiua ſic, illa qd̄ ↄtingeret, ſi nō eſſet hic aliqd̄ qd̄ eſt cā eē itellecta ſpeculatiua gñata. Mō aūt iſta intellecta ↄſtituūtur ꝑ duo, quoꝝ vnū eſt gñatū: ⁊ aliud nō gñatū: ⁊ ſic hoc p̄n̄m ſolonis. Et tūc ꝓbat hāc ꝓpōneȝ. ſ. intellecta dependere a duob⁹. d. Qd̄ dictū fuit in hoc eſt ſm̄ curſuȝ nāleȝ. i. ↄuenit ſenſatis: qd̄. n. ↄuenit ſenſatis eſt nālr dictū: vt in p̄ cęli pȝ. ⁊ 8° phicę auſcultationis. Et h̄ Cōmen.22°.
declarat, ⁊ accipit q̄ſi maiorē. d. qm̄ qȝ formare ꝑ itellm̄ Cōmētū.22.
eſt ſic cōprehēdere ꝑ ſenſuȝ: vt dicit Ari. Tunc accepit t.26.
minorē. d. Cōprehēdere aūt ꝑficiť per duo ſubta, quoꝝ vnū eſt ſubm̄ per qd̄ ſenſus ſit verus, ⁊ eſt ſenſatū extra aīaȝ. Aliud eſt ſubm̄ per qd̄ ſenſus eſt foꝛa exiſtens, ⁊ eſt p̄ma ꝑfectio ſentiētis. i. ſenſus ipſe. Tūc dedit ↄclōnē. d. Neče eſt vt etiaȝ intellecta in actu habeāt duo ſubiecta, quoꝝ vnuȝ eſt ſubm̄ per qd̄ ſunt vera. ſ. formę, que ſunt imagines vere. i. phātaſmata. ſcd̄m aūt eſt id ꝑ qd̄ intellecta ſunt vnū entiū in mūdo, ⁊ iſtud eſt intellus mālis. Apponit āt diffā aliquā iter ſenſatiōes ⁊ itētiōes. d. Nulla. n. eſt diffa in h̄ iter ſenſuȝ ⁊ itellm̄, niſi qȝ ſubȝ ſenſus ꝑ qd̄ eſt ver⁹, eſt ex̄ aīaȝ, ⁊ ſubm̄ intell's per qd̄ eſt ver⁹, eſt intra aīaȝ, ⁊ hoc dictū eſt ab Ari. in h̄ intellu vt videbiť poſt. ¶ Et debes ſcire ꝙ intellectio: ⁊ eſt vnū ens entiū in mundo accōmodatū ſue ſpeciei: ita ꝙ non alterius, vt ita intellectio ꝙ nō ſenſatio, ita intellectio ꝙ non leo, vel equus, ⁊ eſt ens. verum p̄mū eſſe eſt eſſe abſolutum, ⁊ ideo id habet a ſubiecto in quo eſt, qm̄ natura accidētis eſt a ſubiecto in quo eſt. Scd̄m eſſe eſt relatiuū, qm̄ veritas eſt ex cōformitate ad alteruȝ, ⁊ inde habet eſſe ab altero, ⁊ ſic dependet ab obiectis entib⁹ in phantaſmatibus. intellectio ergo vnuȝ ens ſm̄ reȝ habet duo p̄ncipia diuerſaꝝ rōnuȝ. ¶ Sed dices vnius entis vnicū eſt p̄ncipiū, vt in libro diuinoꝝ ſcd̄o dixit Ariſto. ¶ Id veruȝ eſt qñ illa res ſit vno modo ↄſiderata. modo intellectio, ⁊ ſi ſit vna res, vt itellectio ens, ⁊ vt vera: tamē rōne intellectio ens differt ab intellectione vera. ¶ Et hoc ſubiectum.] Repetit peccatū Auēpa. cū ꝓpoſitionē, que eſt quaſi fundamentū tetigiſſet, ⁊ inquit. Et hoc ſubiectū in intellectu, qd̄ eſt motor illi⁹ quoquo modo, eſt id qd̄ reputauit Auempa. eſſe recipiēs. i. eſſe intellectū potētia, ⁊ dedit motiuū eius, ⁊ dicit, qȝ inuenit ipſuȝ qñqȝ intellm̄ in potētia, qñqȝ itellectū in actu: ⁊ hęc eſt minor. Et iſta eſt diſpoſitio ſubiecti recipiētis. i. ⁊ omne ens qñqȝ actu, qñqȝ potētia, eſt ſubm̄ recipiēs, facta eſt ergo maior. Ex his licet cōcludere phātaſma eſſe ſubm̄ recipiēs, ⁊ eſtimauit ↄuerſionē. i. ꝙ ſubiectū recipiēs eſt phātaſma. Et hoc pōt iſto mō argui, omne ens recipiēs intellectioneȝ eſt phantaſma. intellect⁹ mālis eſt recipiēs itellectionē, ergo intell's mālis eſt phantaſma. Eſtimauit ergo ſyllm̄ cōuerſiuū qui fit medio exiſtēte eodē per cōmutationē extremoꝝ, vt in p̄oꝛib⁹ dictū eſt a nobis. Uerbi gr̄a.



& conuerſo, fiet eodem medio ſtanti eodeȝ loco ſola facta extremoꝝ tranſpoſitione. Uerbi gr̃a.



& pȝ quo pacto fiat ſyllogiſmus cõuerſiu°, ꝛ hoc ꝑfecto pacto fiet in ꝓpoſito. mediuȝ.n.eſt qñqȝ actu, qñqȝ po° ad itellectioné. extrema ſunt ſubm recipiés, ꝛ phãtaſma ſeu intẽtio exñs in v̈tute imagiatiua. fiat ğ arg. v̈. gr̃a.



Conuerſio aũt fiet: ſi trãſponant̃ extrema vt phãtaſma ponat̃ in puncto lineę ſuę oppoſitę: tunc.n. ſyll'us erit cõuerſiu°, hoc mõ loquẽdo de cõuerſiuo, qm̃ mouet̃ ſyll's cõuerſiu° vt in ꝑoꝛib° ſcripſim° ꝛ poſterioꝛib°. ❡ Auẽp. ergo eſtimauit ꝯuerſioné.i. ſyll'm cõuerti ad ꝯcl'oné conuerſaȝ in termis. ❡ Et iſta ꝓportionalitas.] Auer. obijcit Auẽp. ꝛ ſyll's ſu° cõponit̃ ſic, ſubm ꝑ qȏ ꝑficit̃ intell's id eſt phãtaſma, cõparat̃ ad viſile, intellect° in po° non cõparat̃ ad viſile, ſȝ ad viſuȝ: ğ intell's in po° nõ eſt phãtaſma, ğ ille ſyll's cõuerſiu° falſus eſt. Dui° ꝑ dedit maioré, oſtẽdens quo pacto phãtaſma cõparat̃ ad viſile. d. Et iſta ꝓportionabilitas magis iuenit̃ ꝑfecta inter ſubȝ viſus: qȏ mouet ipm̃.i. viſile, ꝛ ſubm itell's: qȏ mouet ipȝ .i. intelligibile. q.d. ꝙ phãtaſma qȏ eſt itelligibile, cõparat̃ plus viſili: ꝛ hęc fuit maioꝛ. Et ꝓbat hãc ꝑ locuȝ a ſili. d. Queadmoduȝ.n. ſubȝ viſus moués ipm̃, qȏ eſt coloꝛ, nihil mouet ipȝ: niſi qñ ꝑ pñtiã lucis efficit̃ coloꝛ in actu.ſ. motiu°, poſtq̃ȝ erat in po°, ita intẽtiões imaginatę.i. indiuidua phãtaſmata, nõ mouét itell'm mãleȝ: niſi qñ fiunt itellecte in actu poſtq̃ȝ erãt in po°. ❡ Hoc iteꝝ ꝓbat ex neccitate itell's agẽtis. d. Et ꝑꝑ h̃ fuit necẽ Ari. poné itell'ȝ agenté, vt videbit̃ poſt, q eſt exhibés has intẽtiões de po° in actũ. hęc igit̃ ẽ maioꝛ, ꝛ ei° ꝓbatio. Tũc dedit ꝯneȝ. d. Queadmodũ igit̃ coloꝛ q eſt in po°.i. coloꝛ mãlis, nõ eſt ꝑ° ꝑfectio.i. ſubm recipiés ipſi° coloꝛis, q eſt inte° cõprehẽſa.i. ſpẽi ſenſilis, ſȝ ſubm: qȏ ꝑficit̃ ꝑ iſtũ coloré eſt viſus, ita ẽt ſubȝ: qȏ ꝑficit̃ ꝑ itell'm nõ eſt intẽtiões imaginatę, quę ſunt itellectę in po°, ſȝ itell's mãlis: q ꝑficit̃ per itellecta. Tũc dedit minoré. d. Et nõ eſt ei° ꝓpoꝛ° ab extrinſic intẽtionis coloꝛis ad v̈tuté viſibileȝ. eſt ğ ſyll's nũc tot°

cõplet°. ❡ Et cũ oĩno iſta ſint.] Nũc rñdet ad formã q. cõcedẽs añs.ſ. ꝙ intell's agẽs ꝛ poſſis ſint ęterni, ꝛ negat ꝯñtiã.ſ. ꝙ intell's ſpeculatiu° ſit ęterm° ſimpl'r: ſed bñ ſm̃ qd.ſ. gr̃a ſubi in q̃ eſt, nõ gr̃a ſubi a quo ẽ. Et h̃ inquit, ꝛ cũ oĩa iſta ſint ſic̃ narrauimus, tunc ſup. cõceſſo añte, nõ cõtingit vt iſta intellecta, quę ſunt in actu.ſ. ſpeculatiua, ſint gñabilia ꝛ coꝛruptibilia ſup. ſimpl'r, niſi ꝑꝑ ſubm: ꝑ qȏ ſunt vera, nõ ꝓpter ſubm: per qȏ ſunt vnũ entium.ſ. intellectũ mãleȝ. Et ſic pȝ ſol. q. ꝑme.

❡ Qȏ aũt z°.] Nũc vult ꝑſolu̇e q. z°, ꝛ iteꝝ ponit eaȝ, ꝛ ingt. Qȏ aũt z°. d. Qũo itell's mãlis eſt vn° in nũo in oĩbus indiuiduis hoĩum nõ gñabilis, neqȝ coꝛruptibilis, ꝛ itellecta extrinſeca in eo in actu, ꝛ eſt itell's ſpeculatiu°, numerat° ꝑ nũationé iduiduoꝝ hoĩuȝ gñabiliũ ꝛ coꝛruptibiliũ, per gñoné ꝛ coꝛruptioné iduiduoꝝ. ꝛ hęc qdeȝ qȏ eſt valde diffical, ꝛ maximã hȝ ambiguitaté.ſ. ꝑ vtraqȝ ſui ꝑte. ❡ Si.n. poſuerim°.] Nunc arguit pro vna ꝑte, ꝛ ingt. Si.n. poſuerim° ꝙ iſte intell's mãlis eſt nũat° per nũationé iduiduoꝝ hoĩuȝ, cõtinget vt ſit aliqd hoc, aut coꝛp°, aut v̈t° in coꝛpe. ꝛ cũ fuerit aliqd h̃, erit intentio.i. foꝛa itellecta in po°, intẽtio itellecta in po° eſt ſubm mouens intell'm recipienté, nõ ſubm motuȝ. ğ a ꝑmo ad vltimũ, intell's mãlis erit ſubm moués, ꝛ nõ motũ. qȏ eſt ꝯ rõné ei° ꝑdictã. ❡ Si igit̃ ſubm.] Dedit ꝛ nũc ſcðaȝ rõneȝ, ꝛ ingt. Si igit̃ ſubm recipiés fuerit poſitũ eſſe aliqd hoc.i. nũatuȝ qȯdaȝ, cõtinget vt recipiet ſeipm̃, vt diximus, qȏ eſt ipoſe, ꝛ h̃ enthimema declarũ eſt. ❡ Et ẽt ſi ꝯceſſerim°.] Dupl'r pȏt exponi. vno° vt oñdat falſitaté ꝯñtis: ꝛ tũc igt. Et ſi ꝯceſſerim° ipſaȝ recipe ſeipſaȝ, ꝯtiget vt recipet ſe vt diuiſa.i. queadmodũ recipit iduidua diuiſa ꝛ nũata.ſ. ꝑticul'r ꝛ ſignate. Ul' al'r vt al'r ꝑpit̃ l'ra cõmẽti. Ut ſit.ſ. z° rõ, ꝛ tũc ingt. Et ẽt ſi ꝯceſſerimus ipſaȝ recipe ſm̃ ſeipſaȝ, cõtingẽt vt recipet ea.i. recepta, vt diuiſa.i. vt ꝑticularia ꝑita, ꝛ ſignate, ſȝ h̃ nihil refert. Sed ſequẽdo ꝑmã expõneȝ nũc dat z^{am} rõné, ꝛ ingt. Et ſic.i. ſi eſt intẽtio nũata, erit virt° intell's eadeȝ cũ v̈tute ſenſus, aut nulla dĩia erit iter eẽ foꝛę ex̃ aĩaȝ ꝛ in aĩa. ꝯñtiã probat. d. Hęc.n. mã iduiſibilis.i. ſenſus: nõ recipit foꝛmas niſi has ꝛ iduiſibiles. Ultimo ꝯfirmat h̃ teſtimonio expoſitoꝝ. d. Et h̃ eſt vnuȝ coꝝ, quę atteſtant̃ Ari. opinari ꝙ iſte itell's nõ eſt intẽtio indiuidualis.ſ. nũata ꝑ coꝛpa, vt Theophra. ꝛ Themi. ꝛ alij veteres dixẽ. ❡ Et ſi poſuerim°.] Arguit nũc ad oppo^m qȯnis, ꝛ ingt. Si poſuerim° ꝙ nõ nũat̃ ꝑ nũationé iduiduoꝝ, ꝯtiget vt ꝓpoꝛ° ei° ad iduidua in ſua ꝑfectiõe poſtrema in gñõne ſit eadeȝ.i. ꝯtiget vt itelligẽ ſit eodẽ mõ vnũ nũo oĩb°, qȏ deſtruit. d. vñ.i. qȏ ſi intelligẽ erit vnũ nũo, necẽ eſt ſi aliqȏ iſtoꝝ iduiduoꝝ acqſierit reȝ aliquã itellectã, vt illa acqrat̃ ab oĩb° illoꝝ, qȏ eſt ꝯ experiẽtiã. Cõſequẽtiã ꝑmaȝ ꝓbat. d. Qm̃ ſi ꝯtinuatio illoꝝ iduiduoꝝ in itelligẽ ſup. eſt ꝑꝑ ꝯtinuationé itell's mãlis cũ eis.i. ſi iduidua intelligunt ꝑꝑ ꝯtinuationé itell's, queadmoduȝ ꝯtinuatio hoĩs cũ intẽtiõe ſenſili eſt ꝑꝑ ꝯtinuationé ꝑme ꝑfectionis ſenſus cũ eo hoĩe, q eſt recipiés intẽtioné ſenſileȝ.i. eo pacto quo ſen° ineſt hoĩ, qꝛ po° ſenſi° ineſt ei. Tũc dedit ꝯcl'oneȝ. d. Cõtinuatio itell's mãlis cũ oĩbus hoĩb° exñtib° in actu in aliq̃ tp̃e in ꝑfectiõe coꝝ poſtrema.i. itelligẽ dȝ eẽ eadẽ ꝯtinuatio. nihil.n. facit alietaté ꝓpoꝛ^{nis} ꝯtinua^{nis} inter hęc duo ꝯtinua.ſ. ſentiẽt cũ ſenſili ꝑ ſenſuȝ, ꝛ itelligẽs cũ itell'ibili ꝑ itell'ȝ. Et ſic reſumit iteꝝ dcm̃ ipoſe. d. qm̃ ſi h̃ ita eſt, necẽ eſt, vt cũ tu acqſieris aliqȏ itell'm, vt ego etiaȝ acqrã id intell'm qȏ eſt ipoſe. ❡ Et indifferenter.] Perſoluit ac cõfutat vnã tacitã rñſioné. diceret eniȝ q ſpiã ꝙ id non ſequitur, qm̃ imaginatiua virtus eſt numerata per coꝛpora, ꝛ inde inte° altera eſt in me, ac altera in te.

¶ Hoc igiť remouet.d.Et indiffereńter, ſiue poſueris ꝙ
poſtrema pfectio gńata in vnoquoqꝫ indiuiduo ſubta.i.
ſubiecte inexiſtēs iſti intellui.ſ.per quā intell's mālis co/
pulať.i.ſiue dicas ꝙ imaginatiua eſt ex ea qͥ̄ſi foȝa ſepa/
rabilis a ſubto ſuo:cū quo ꝯtinuať:ſi aliqd eſt tale.i.ſiue
poſueris imaginatiuā eē formā ſeparatā a ſubto in quo
eſt:ſi aliqd eſt tale, ſiue poſueris eā pfectionē eē virtutē
virtutū aie, aut virtutū corpis, eſt idez in ſequēdo ipoſe.i.
id ipoſe ſeqť oino, qm̄ pn^m pncipale eſt idē.ſ.intellectus
mālis:ideo oino remanebit intellus ſpeculatiuus vnus.
¶ Et ideo opinādu3.] Ampli⁹ arguit Auer.ꝯ vnitatem
intell's arg^o fortiſſimo, ꝛ inqt.Et ideo opinādu3 eſt, ꝙ ſi
ſunt aliq̄ aiata, quoꝝ p^a pfectio eſt ſuba ſeparata a ſuis
ſubiectis, vt eſtimať de corporib⁹ celeſtib⁹, ꝙ ipoſe eſt
vt iueniať ex vna ſpecie ꝛ eadem plus ꝙ̄ vnū iduiduū:
vbi grā.i.dico indiuiduū de corpe moto ab eodez moto/
re.eſt ğ ꝓpoſitio, oē motiū:cui⁹ pma pfectio eſt ſepata:ꝛ
vna nūo, eſt vnū nūo ꝛ indiuiduū in tota ſpecie vnū tm̄.
¶ Hanc ꝓbat Auer.d. Qm̄ ſi ex eis.ſ.ex eadem ſpecie,
inueniť plus ꝙ̄ vnū indiuiduū.v.g.de corpore moto ab
eodez motore. Tūc eſſe coꝝ eſſet ocioſu3 ꝛ ſupfluū, cu3
mot⁹ coꝝ eſſet pp eandē intētionē in nūo, qd exēplo ex/
ponit.d.vbi grā, ꝙ eſſe plus vna naui in nūo vni naute,
in eadē hora eſt ocioſu3, ꝛ ſilr eē plus vno inſtrō in nūo
vni artifici eiuſdem ſpēi inſtroꝝ eſt ocioſu3:ꝛ ſic p3 hec
maior. ¶ Adhuc ꝓbat eā p dictū in lib.celi, ꝛ inquit.Et
hec eſt intētio ei⁹:qd fuit dcm̄ in p̄ de celo ꝛ mūdo.ſ.ꝙ ſi
eēt ali⁹ mūdus, eēt aliō corp⁹ celeſte, ꝛ ſi eēt aliud corp⁹
celeſte, hēret aliū motorē in nūo a motore iſti⁹ corpis, ꝛ ſi
h eēt tūc motor corpis celeſtis eēt mālis nūat⁹ p nume/
rationē corpoꝝ celeſtiū.ſ.ꝙ ipoſe ē ꝙ vnic⁹ motor i nūo
ſit duoꝝ corpoꝝ diuerſoꝝ in nūo: ꝛ ſicut artifex nō vtitur
plus vno inſtrō, cu3 ab eo nō ꝓueniat niſi vna actio:ꝛ ſic
p3 maior ad plenū. Tunc das minorē, ſed hō eſt motiuū
cuius p^a pfectio eſt ſepata, ac vna nūo, ergo hō eſt vnus
nūo. Concluſio eſt falſa, ꝛ nō pro maiori, ğ pro minori:ꝛ
ſic hī ꝓpoſitū.ꝛ addit.Et vlr eſtimať ꝙ ipoſſia ꝯtingen/
tia huic pōni ꝯtingūt huic:qd ponimus ꝙ intell's qui eſt
in hoie in habitu eſt vnus nūo, ꝛ hec eſt vis minoris.ſ.ꝙ
hō eſt corp⁹ motiuū, cui⁹ pma pfectio eſt vna nūo ꝛ ſe/
parata, que fuit minor ſylli per ſe:ꝛ tunc remittit ſe.d.Et
ia3 enumerat plura coꝝ Auēp.in epla ſua quā appella/
uit ꝯtinuationē intell's cū hoie, ꝛ cu3 ita ſit, qualis igiť eſt
via ad diſſoluēdu3 iſtā qōne3. ¶ Sed dices Ari.nullibi
rōne3 hāc in lib.de celo tetigit.quō ğ inquit h eē intētio/
ne3 ei⁹ qd dixit in pmo de celo ꝛ mundo. ¶ Amplius in
Cōmē. 40°. 2° celi.aduerſus Auicēnā voluit corpa celeſtia eē eiuſdē
ſpēi, ꝛ hic totū inquit oppoſitū. ¶ Et ſol.eſt ꝙ in lrā phī
id nō explicať, ſed colliť, vt Auer.colligit in cōmēto.90.
ꝛ ideo Auer.nō dixit Ariſto.dicē id, ſ3 eſſe intētionē.i.ſen
ſum eius:qd ibi dicit. ¶ Ad 2^m dōm ꝙ hic vult qōliber
iſtoꝝ eſſe vnū nūo in tota ſpecie negatiue:hoc eſt nō plā
nūo eiuſdē ſpēi vniuoce. Ibi aūt ait eē oia vnius ſpeciei
analoge:ꝛ tu vide ibi. Qm̄ hec iſto mō non opponūtur.
¶ Dicam⁹ igiť.] Hoc in loco pſoluit.q.ꝛ pmo declarat
quo pacto itell's ꝯtinuať nobis, ꝛ accepit duas ꝓpōnes,
ꝛ inquit.Dicamus igiť ꝙ manifeſtū eſt ꝙ hō nō eſt itel/
ligēs in actu niſi pp cōtinuationē intellecti.i.quidditatis
vlis in actu, ꝛ hec ꝓpoſitio apertiſſime declarať in lib.
de intellectu.vbi declaraui ꝙ intelligē nrm̄ nō ſit per re
ceptionē ſpēi intelligibilis, ſed p cōtinuationē intellecti
mediāte intellu. ¶ Tunc dedit ſcdā3 ꝓpōne3.ſ.ꝙ quē/
admodu3 ex mā ꝛ forma fit vnu3, ita ex intellu ꝛ intelli/
gibili, ꝛ magis: ita.ſ.ꝙ vnio intell's cū re intelligibili eſt
maior ꝙ̄ vnio ex mā ꝛ forma. Inquit, ꝛ ēt manifeſtū eſt
ꝙ mā ꝛ forma copulanť adinuicē, ita ꝙ cōgregatum ex
eis ſit vnicū, ꝛ maxime intell's mālis ꝛ intētio intellecta
in actu:cui⁹ rōne3 inquit.Qd.n.cōponiť ex eis nō eſt ali/
qd tertiū aliud ab eis, ſicut eſt de alijs cōpoſitis ex mā ꝛ
forma.eſt ğ ſcda ꝓpoſitio, ꝙ vnio ex intellu ꝛ itelligibili
eſt maior ꝙ̄ ex mā ꝛ forma. In quo p3 primo qualr dať
tertia entitas diuerſa a partib⁹ cōtra quoſdam, ſ3 de hoc
locut⁹ ſum in pmo auſcultationis nālis.
¶ Sed accidit ambiguitas in hac ꝓpōne, ꝛ Joā.videtur approbare duas ſolones.quaꝝ pma eſt ꝙ ex intellectu An ex itell'u ꝛ intelligibili ſiat magis vnū ꝙ̄ ex mā ꝛ forma.
ꝛ itelligibili fit magis vnū vnitate imediationis, qm̄ in/
telligibile vniť itellectui nullo mediāte. foȝa aūt vnitur
māe mediāte dimēſione:vt in lib.de ſuba orbis dicitur.
Hāc expōne3 Auer.ſentire vı̄ in 2° celi.vbi inquit ꝙ ex Cōmen.3°.
int^a ꝛ orbe fit magis vnu3 ꝙ̄ ex mā ꝛ foȝa, qm̄ int^a vniť
celo ſine medio. ¶ Sed hec ſol.nihil eſt. Tūc.n.ex mā
ꝛ dimēſione fieret vnū magis ꝙ̄ ex mā ꝛ foȝa:cui⁹ oppo
ſitū dicit Auer. ¶ Ampli⁹ tunc vnio forme accñtalis in
ſubto eſſet maior ꝙ̄ vnio māe ꝛ forme.forma.n.acciden
talis nullo medio ineſt:vt ex Auerroi colligiť in hui⁹ 2°. Cōmen.3°.
¶ Rurſu3 hec expoſitio ꝯdicit Auerroi, qm̄ (vt decla/
rabiť) nullu3 intellm̄ in actu vnitur intellui potētie:niſi
mediāte vnione eterna intell's agētis in intellu potētie:
vt in fine hui⁹ cōmēti exponeť. ¶ Itē Auer.reddit hāc
cām, qm̄ nō reſultat 3^m, ꝛ quō eſſet.vera hec cā: niſi alio
mō intelligať vbū ei⁹. ¶ Alij dixere alr ꝙ ex intellectu 2ª expō
ꝛ itellibili fit vi⁹ vnū vnitate denoiatiōs, qm̄ qd vnumť
denoiať vnū intelligibile, ſ3 mā ꝛ forma non noiať vna
rōne, ac vno noie, cū nō dicanť ſenſitia. ¶ Sed falſa eſt
hec miſſio, pculdubio.n.mā ꝛ foȝa denoiať ens nāle, cu3
in cōpoſitionē coeunt. ¶ Joā.ğ inquit in.q.11.ꝙ ex itel/ Alia expō Joan.
lectu ꝛ ſpecie itelligibili fiet magis vnū, nō vnitate eſſen
tiali, ſ3 ſm̄ gen⁹ cauſe, qm̄ ta3 ſpēs, ꝙ̄ intellus ſunt in eo/
dez gñe pncipij.ſ.māe.ſpēs.n.cōcurrit ad intellectiones
diſpoſitiue, ꝛ ſic mālr. ¶ Sed de facili ammouetur hec
expoſitio.ſic.n.ex dimēſione ꝛ mā fit magis vnu3 ꝙ̄ ex
mā ꝛ forma.eſt.n.dimenſio diſpoſitio māe, vt Auer.ait.
¶ Ampli⁹ ſi vnio ex itellu ꝛ itelligibili ſit maior ꝙ̄ illa
ex mā ꝛ foȝa, ğ oē3 gradu3 vnitatis ꝯtinebit vnio intell's
ꝛ intelligibilis quē ꝯtinet illa ex mā ꝛ foȝa:ğ ſic illa erat
eſſentialis, ꝛ hec. ¶ Rurſu3 expoſitio eſt ꝯtra textum.
inquit.n.Auer.ꝙ maxia vnio eſt intell's mālis ꝛ intētio/
nis itellecte in actu, ſ3 ipſi⁹ nā itelligiť in actu, ſ3 reflexe,
ꝛ per accñs:ğ expoſitio eſt ꝯ lrā3. ¶ Adhuc rō Auer.nō
eſſet qd ꝓpo^m:vt ꝯſideranti pala3 relinquiť. ¶ Propter
hec epib⁹ meis al's ꝯſueui dīe, ꝙ ex intellu ꝛ itelligibili
fit vnū magis vnitate idētitatis.intell's.n.ꝛ intelligibile
ſunt idē eſſentialr, ſed diuerſa p accñs:vt teſtať Auer.in In diſpu. 2° in ſolu.dubij tertij.
lib.d.d. ¶ Sed reuera nō eſt ita.intellibilia.n.ꝛ intell's
nō ſūt idē ſm̄ re3, niſi in ſolo pmo:vt declarabiť.ꝛ ideo Alia expō
hec expoſitio nō valet, ſ3 dño cōcedēte in lib.d.d.dicam
latius. ¶ Etiam ſolit⁹ ꝛ rurſu3 alr dīe ꝙ ex intellectu ꝛ
intelligibilib⁹ fit vnū veri⁹, q2 nō vnitate tertij:ſed vnita
te foȝali.quēadmodum.n.lux eſt foȝa medij, vt colores
recipiať, ꝛ foȝa vt agāt in medio, ita lumē intell's agentis
foȝa eſt itellect⁹ potētie:vt recipiat itelligibilia, ꝛ forma
intelligibiliū:vt agāt in eū.ergo ſicut color, ꝛ diaphanu3
lucidu3 ſunt vnū in forma lucis, ita intellect⁹ potentie ꝛ
intelligibilia ſunt vnū in lumine itellect⁹ agētis:ergo nō
ſunt vnū in 3°:ſed in foȝa:ꝛ ideo rō Auer. valet, cu3 inqt
q2 nō reſultat 3^m. Quia igiť itelligibile ꝛ itell's ſunt vnū
in forma ꝛ nō vnitate alia ab eis, ideo fit maxime vnū,
ē copulanť copulatione intē ſe. ¶ Ad ꝓpoſitū ergo itel/
lectus ꝛ intētio intellecta in actu ſunt vnu3 maxime, qm̄
lux agētis dat actualitatē recipiendi itellectui potētie, ꝛ

actualitatē agendi mouēdiq; intelligibilib⁹ ipſius intellectū potētię.ergo quo ad formas ſunt idē ⁊ vnū nō alia vnitate ab eis. ¶ Sed hęc expoſitio vī extnea,pmo qm̄ actualitas mãę nihil aliud eſt:niſi actualitas cōpoſiti:vt

Cōmen.29°. dicit Auer.3° celi. Actualitas aūt cōpoſiti nihil aliō eſt: niſi actualitas formę:vt videm⁹ in 7° cōmēto huius ſcdi.ḡ

Expō ppa mã ⁊ forma ſunt idē ⁊ vnū in eē formali. ¶ Nūc igit̄ videt̄ mihi alr̄,q̄ aliq̄ vniri magis pōt eſſe ex multis.pmo q̄ firmi⁹,⁊ ſic vnio intell's ⁊ intelligibilis eſt maior:qm̄ cū ſit ex vlib⁹ eſt ſemp,vt declarabit̄.vnio xo mãę ⁊ formę: cū ſit cū tpe,eſt trāſmutabilis. ¶ Scdo q̄ ſeipſis vniūtur,⁊ nō rōne tertij,queadmoduz mã ⁊ forma nō poſſunt vniri:niſi in 3° vniant̄.ptes.n.per accñs ſunt eędē.ſ.rōne tertij.intell's aūt ⁊ res intellecta ſeipſis vniunt̄:cū nō reſultet 3ᵐ:vt Auer.ingt. ¶ Tertio,qm̄ hn̄t rōnem vni⁹ ⁊ eiuſdē itelligibilis,qm̄ eodē mō termināt actionē.intellect⁹ eniz itelligēdo:alia pmo ⁊ per ſe itelligit ſe.ſcdo per accñs:vt declabit̄ cōmēto.8.⁊.15. his trib⁹ modis itell's ⁊ itellibile vniunt̄:⁊ iō maxie copulāt̄:vt Auer.ingt.

¶ Continuatio igit̄.] His ppōnib⁹ acceptis,accepit vnā diſiunctiuā,cui⁹ ptē falſaz remouet,⁊ verā ↄcludit.d.Cōtinuatio igit̄ itellectī.i.rex itellectax cū hoīe ipoſſe eſt vt ſit:niſi p ↄtinuationē alteri⁹ iſtax duax ptiū cū eo.ſ.homine.ſ.ptis:quę eſt de eo.i.de re itellecta q̄ſi mã.i.itell's potētię aut ptis:quę eſt de ipſo.ſ.intellm̄ q̄ſi forma.eſt ergo ppoſitio q̄ itellecta in actu nob̄ ↄtinuant̄,vel ppterea q̄ intell's potētię nobis ineſt formalr̄,vel pp phātaſmata. Tunc deſtruit pmā ptē.d.Et cū declaratū eſt ex p̄dictis dubitationib⁹ q̄ ipoſſe eſt,vt intellm̄ copulet̄ cum vnoquoq; hoiuz,⁊ numeret̄ per numerationē eox per ptē, quę eſt q̄ſi mã.ſ.intellm̄ mãlez,qm̄ dictuz eſt q̄ tūc eſſet gn̄abilis ⁊ corruptibilis,⁊ indiuiduū demrātū ⁊c̄. remanet vt ↄtinuatio itellectox nobiſcū hoīb⁹ ſit p ↄtinuationem intētionis intellectę nobiſcū,⁊ ſunt intētiones imaginatę.ſ.ptis:quę eſt in nobis de eis q̄ſi forma. ¶ Debes ſcire q̄ intell's potētię dī q̄ſi mã,qm̄ nō eſt mã phica ⁊ indiuidua,ſ; mã intētionalis ⁊ vl'is.intētiōes ſūt q̄ſi formę,pro quāto ſuſtētant ⁊ ↄſeruant intellecta,vt dicam.

¶ Et iō dicē.] Nūc dat modū:quo aliq̄ mō ſit in nobis ↄtinuatio itelligibiliū,⁊ vult q̄ aliq̄ mō ex pte vtriuſq;. ⁊ hoc ſyllogiʒat̄ h̄ mō,tot modis itellecta ↄtinuant̄ nobis,quot modis ſunt ↄtinuabilia in po^a,ſ; ſunt ↄtinuabilia in po^a rōne itell's mãlis,⁊ rōne intētionū imagiatax. ergo ⁊ illis duob⁹ modis itellecta erūt in nobis. Huius tangit minorē.d.Et ideo dicē puex eē intelligētez in po^a pōt itelligi duob⁹ modis,quox vn⁹ eſt q̄ formę imaginatę,quę ſūt in eo,ſunt itellectę in po^a,⁊ hoc ex pte phātaſmatū.Scdo aūt q̄ itell's mãlis,qui nat⁹ eſt recipe intellm̄ illi⁹ formę imaginatę,eſt recipiēs in po^a,⁊ per id eſt ↄtinuat⁹ nob̄ in po^a:⁊ ſic pȝ minor. ¶ Declaratū ē igit̄.] Ex his dedit correlaria,⁊ pmū eſt,q̄ rōnalis aīa eſt pfectio corpis ęquoce,nō ſic alię formę. alię.n.ſunt pfectiones ſm̄ eē.intell's aūt eſt pfectio:q̄ vnit̄ nobis mediātibus intētionib⁹ imaginatis.ḡ intellm̄ perfectio eſt hoīs ęquoce.ingt ḡ.Declaratū eſt igit̄ q̄ p^a pfectio itell's differt a pmis pfectionib⁹ aliax v̄tutū aię,⁊ q̄ hoc nomen pfectio,dī de eis mō ęquiuoco:ecōtrario ei qō eſtimauit Alexāder.Et addit ſignū hui⁹ correlarij.d. Et ideo dicit Ari.in diffōne aię,q̄ eſt pfectio p^a corpis nãlis organici, qō nōduz eſt manifeſtū vtrū p oēs v̄tutes pficiat̄ corp⁹ eodē mō,aut eſt ex eis aliq̄,per quā nō pficit̄,⁊ ſi pficit̄ erit alio mō.ſ.q̄lis eſt nauta cū naui.eſt ḡ itell's forma hoīs tm̄:ſm̄ poſtremā opationē ⁊ pfectionē,⁊ nō ſm̄ primā.

¶ Preparatio aūt.] Dedit ⁊ ſcdm̄,⁊ ingt. Preparatio, quę eſt in v̄tute imagiatiua itellectox.i.ad itellecta,ſilis eſt pparationib⁹,quę ſūt in alijs v̄tutib⁹ aię.ſ.pfectiōib⁹ pmis aliax v̄tutū aię. vult dicē q̄ po^a,quę eſt in virtute imaginatiua re^m itellectox,eſt ſilis potētię,q̄ eſt in ſenſibus re^m ſenſiliū ſm̄ hoc,q̄ vtraq; pparatio gn̄at̄ p gn̄ationē idiuidui,⁊ corrūpit̄ p corruptionē ei⁹. ¶ Deinde dedit ſcdaz ↄuenietā.d.Et vl'r numerat̄ p numerationē ei⁹,qm̄ tot ſūt pparatiōes imaginatiuę quot hoīes,q̄les ſunt ſenſitiuę in h̄. Tunc dedit diuaz.d.Et differūt in hoc q̄ illa eſt pparatio in motore:vt ſit motor.ſ.preparatio, quę eſt in intētionib⁹ imaginatis.i. potētia imaginatiuę per phātaſmata eſt re^m itellectox magis actiua.ſcda aūt eſt pparatio in recipiēte,⁊ eſt pparatio,quę eſt in primis pfectionib⁹ aliax ptiū aię.i.potētia aliax ptiū aię.ſ.ſenſilis eſt paſſiua re^m ſenſiliū,⁊ ſic differūt. ¶ Et pp hāc ſiltudinez.] Nunc vult remouere correlarie ptm̄ Auēpa. eſtimauit.n.potētiā qua phātaſmata pn̄t eē intelligibilia actu,eſſe potentiā paſſiuā,⁊ hoc arg^{to} in ſcda figura,hoc mō po^a paſſiua aliax v̄tutū gn̄at̄ ⁊ corrūpit̄ cuȝ eis,po^a phātaſmatū re^m intellectox gn̄at̄ ⁊ corrūpit̄ cuȝ imaginatiua,ḡ in ſcda figura,potētia phantaſmatū re^m intellectox eſt pparatio ſeu potētia paſſiua,⁊ ſic intell's potentię. Hoc arg^m tangit.d.Et ppter hāc ſilitudinē inter has duas pparationes.i.q̄ ↄueniunt in vno p̄dicato 3° tanq̄ in medio in 2^a figura.Eſtimauit Auēp.q̄ nulla eſt pparatio ad rez intellectā fiendaz,niſi preparatio exiſtēs in intentionib⁹ imaginatis.i.paſſiua,queadmoduz in alijs v̄tutib⁹ dixit.Ecce quo pacto dedit itelligē argu^m in ſcda figura. ¶ Soluit h̄ arg^m.d.Et hę duę pparatiōes differunt ſicut terra a celo:cui⁹ rōnem dicit:vna.n.eſt pparatio in motore vt ſit motor.i.actiua.ſ.illa phātaſmatū.alia aūt eſt pparatio in moto:vt ſit motū ⁊ recipiēs.i.paſſiua.ſ.illa intell's potētię,⁊ aliax v̄tutū,⁊ q̄ terra eſt paſſiua, ⁊ celuȝ actiuū,ideo differūt ſic celuȝ a terra. ¶ Et iō opinandaz eſt.] Dedit 4^m correlariū,⁊ ingt.Et ideo opinādum eſt id qō iaȝ apparuit nobis ex ſermone Ari.ſ.q̄ in aīa ſunt duę ptes itellect⁹:quax vna eſt recipiēs,cui⁹ eē declaratū eſt hic.alia aūt eſt agēs,⁊ eſt id qō facit intētiōes,quę ſunt in v̄tute imaginatiua eſſe mouētes intellectum mãlez in actu:poſtq̄ȝ erant mouētes in potētia,vt poſt apparebit ex ſmone Ari. ¶ Et qō hę.] Ampli⁹ dedit quaſi 5^m correlariū.d. Et eſt ēt manifeſtū,q̄ hę duę ptes ſunt nō gn̄abiles neq; corruptibiles,⁊ q̄ agens eſt de recipiēte q̄ſi forma de mã.i.q̄ intell's agēs cōparat̄ ad intellm̄ potētię:ſic forma mãę. ¶ Et ideo opinat⁹ eſt Themiſtius.] Reddit nūc ad Themiſtij ſmonē,⁊ inquit.Et ideo opinat⁹ eſt Themiſti⁹ q̄ nos ſum⁹ itell's agens.i.q̄ nos:vt itelligim⁹ ſumus itell's agēs:vt capite.27.teſtat̄ Themiſti⁹.d.Quāobrē nos ppe anim⁹ ⁊ intell's ſum⁹,⁊ q̄ intell's ſpeculatiu⁹ nihil aliud eſt:niſi ↄtinuatio itell's agētis cū itellu mãli tm̄,⁊ hoc totū exponet̄ in alio loco. ¶ Et nō eſt.] Reprehēdit Themiſtiuz,⁊ ingt.Et nō eſt ſicut eſtimauit,ſ; opinādum eſt q̄ in aīa ſunt tres partes intell's:quax vna eſt itellect⁹ recipiēs.2^a aūt eſt efficiēs. 3^a aūt factū.⁊ duę iſtax triū ſūt ęternę.ſ.agēs,⁊ recipiēs. 3^a aūt eſt gn̄abilis ⁊ corruptibilis vno modo.ęterna alio mō:⁊ ſic ſmo Themiſtij falſus eſt. ¶ Qm̄ q̄ opinati.] Aſſumpſit ↄ̄ Themiſtiū,q̄ intell's ſpeculatiu⁹ vno mō eſt ęternus,alio mō gn̄abilis:ideo hoc exponit ⁊ dedit vnā hypotheticā.d.Qm̄ q̄ opinati ſum⁹ ex h̄ ſmone.ſ. dicto ↄ̄ Alexā.⁊ Auēp.q̄ intellus mãlis eſt vnus oībus hoīb⁹.Et ēt ex hoc ſum⁹ opinati q̄ ſpēs hūana eſt ęterna:vt declaratum eſt in alijs locis,maxime 8° phicę auſcultationis.⁊ 2° perigeneſeos.⁊ eſt in textu ⁊ alibi.⁊ hęc eſt vna ppoſitio copulatiua,⁊ eſt ātis hypothetice conditionalis.Et tunc addit ↄ̄ñs.d.neceſſe eſt vt intellectum

Cōmen.46° cōtra Auicē. Cōmē.59°.

mālis nō ſit denudat⁹ a pncipijs nālib⁹ cōībus toti ſpēi
hūanę.ſ.pmis ,ppōnib⁹, ⁊ foīatonib⁹ ſinglarib⁹ cōibus
oib⁹. ❡ Debes ſcire q̄ p⁹ pn⁹ dīr ,ppōnes,qm̄ ad illas
ſtat vlīa reſolō ſyllo⸗,vt diximus in p̄orib⁹:quēadmo-
duz ad terminos vlīa reſolō ,ppōnūz. Uel forte q̄ ponūt
pro enumerationib⁹ in ſyllō pmo.dicunt cōes toti
ſpēi:qm̄ (vt Themi.dicit) ſunt notiōes cūctis parti ſpēi
cōes,nec ab aliq̄ dubitabiles.dicunt nālr note,qm̄ p cō
cordiā ſenſuū,qui ſunt nob nāles. Formatiōes ſinglares

Comen.15°. intelligit vlīa ſimplicia,quę loīę dicunt p meta^{ce}. ⁊ ſingulares.i.diuiſę, ⁊ ſimplices, ⁊ cōes ſunt,q̄ vlīa, vt cōſtat.
vlīa ḡ ⁊ p⁹ pn⁹ ſunt ſempiterna intellui. Dedit alterā ptez
ꝯūtis.d. Et q̄ hęc intellecta ſint vnica ſm recipiēs, ⁊ multa
ſm intētionē receptā.i.intētionē imaginatiuā receptā
in v̄tute imaginatiua.colligat igit h̄ enthimema.ſ.itell's
eſt vnic⁹ oib⁹ hoīb⁹,ſpēs hūana eſt ęterna. ḡ ,ppōnes ⁊
vlīa ſūt ſp cognita, ⁊ vnica ſm recipiēs, ⁊ multa ſm intē
tiones imaginatas. ❡ Scdm̄ igit modū.] Tūc recolligit
qd̄ ,ppoſuit ꝯ Them.d. Scdm̄ igit modum:ſm quē
ſunt vnica neccio ſunt ęterna,cū eē nō fugiat a ſubto rece
pto.i.cū phātaſma,qd̄ dī ſubm receptū in cogitatiua,nō
ſit corruptibile.Et iō exponit.d.ſ.motore,q eſt itētio formaꝝ
imagiataꝝ.q.d.cū ipm phātaſma ſit ęternū, ⁊ nālr
mouēs, ⁊ nō eſt illic ipediēs ex pte recipiētis,iō itelligē
vt ſic eſt ęternū:q̄ſi velit phātaſma eſt ęternū in ſpecie,
intell's eſt ętern⁹, ⁊ nālr paſſiu⁹, ⁊ phātaſma nālr actiuū:
ḡ oino eſt int⁹ ⁊ ſemp hoc pacto. Tūc ꝯcludit qūo ē gñatio
⁊ corruptio.d.gñatio igit ⁊ corruptio nō eſt ei:niſi pp
multi^{tu} ꝯtigentē eis.ſ.p accñs, put phātaſma eſt nūatū,
⁊ h̄ nō pp modū ſm quē ſūt vnica. Tūc īfert correlariū
q̄.ſ.pacto ad corruptionē hoīs corrūpit ſcia.d. ⁊ iō cū in
re⁹ alic⁹ idiuidui fuerit corruptū aliqd̄ itellm̄ pmoꝝ itellectoꝝ
p corruptionē ſui ſubti:per qd̄ eſt copulatū cū nobis,
⁊ per qd̄ eſt veꝝ.ſ.p corruptionē phātaſmatis,necē
eſt vt id itellz nō ſit corruptibile ſimplr,ſ3 corruptibile
re⁹ vniuſcuiuſq3 idiuidui. ❡ Et ex h̄ mō.] His habitis
rńdet ad formā.q.erat.n.qd̄,ſi intell's eſt vnic⁹: ḡ intell's
ſpeculatiu⁹ eſt vnus:cui⁹ ꝯtrū eſt p experiētiā. Rńdit.d.
⁊ ex h̄ mō poſſum⁹ dīe q̄ itell's ſpeculatiu⁹ eſt vnus in
oib⁹. ❡ Amplius pōt ſciri,qūo ſunt ęterna, ⁊ qūo gñabilia,
⁊ dicit. ⁊ cū ꝯſideratū fuerit de iſtis intellectis ſm q̄
ſunt entia ſimplr.i.in reꝝ nā exiſtia,nō in re⁹ alicui⁹ idiuidui,
vere dicunt eē ęterna, ⁊ q̄ nō intelligunt qñq3 ⁊
qñq3 nō,ſ3 ſemp, ⁊ q̄ id eſt mediū eis itereſſe admiſſuz
id eſt oblitū, ⁊ eē remanēs.i.ſcitū.h̄ igit pacto oīa itellecta
ſūt vnū ⁊ ęternū qddā,ſ3 ſm multitudinē ⁊ diminutionē
ꝯtigentē eis a poſtrema pfectiōe.i.re⁹ phātaſmatū
nūatoꝝ,ſunt gñabilia ⁊ corruptibilia, ⁊ ſm q̄ ſūt vnica
in nūo ſunt ęterna, ⁊ ſic ſoluta eſt qd̄ foīalr. ❡ Hoc erit
ſi nō.] Declarauit quo pacto itell's ſpeculatiu⁹ eſt ętern⁹
⁊ gñabilis, vnic⁹ ⁊ nūat⁹ a pte itell's,nūc declat idē a pte
reꝝ itellectaꝝ, ⁊ ſm vnū modū lrē ingt. Et h̄ erit,ſi fuerit
poſitū q̄ diſpō in poſtrema pfectiōe in hoīe eſt,ſicut
diſpō in itelligibilib⁹ cōib⁹ oibus.ſ.q̄ eē mūdi nō denudat
a tali idiuiduo eē. Uult dīe q̄ itelligē eſt ęternum,ſi
ponat q̄ itellecta cōia.i.vlīa ſunt ęterna: ſic q̄ mundus
nunq̄ ab illis vlib⁹ expoliat,nec ab indiuiduo eē.i.illoꝝ
vlīuz.h̄ n.ipoſe eē nō eſt manifeſtū.ſ.q̄ mūdus nō puet
indiuiduis vlīū:imo.d.hoc pōt hīe rōnē, ⁊ cāz ſufficientez
⁊ facientē aīaz geſcentē.q.d.q̄ ſemp ſint vlīa pōt ,pbari
rōne, ⁊ nō q̄ ſit p ſe notū, ⁊ tūc illa pticula [non] ſuperfluit
in lrā. Uel legat ſic q̄ hoc.i.q̄ ipſe intell's ſpeculatiu⁹
eēt ſimplr ſempitern⁹,ſi nō fuerit poſitū q̄ diſpō
in poſtrema pfectiōe in hoīe eſt:ſic diſpō in cōib⁹ itell'a.
ḡ nō pōt poni q̄ itell's ſpeculatiu⁹ ſit ſimplr ęternus eo
mō:quo itell's potētię eſt ęternus.aūt pro ſed eſt h̄ eternuz,
q̄ eē mūdi nō denudat a tali indiuiduo eſſe.i.vlis.
h̄.n.ipoſe eē.ſ.mūdū puari a poſtrema pfectione nō eſt
manifeſtū:ita q̄ nō idigeat rōne,imo.d.h̄ pōt hīe rōnē
⁊ cāz ſufficientē, ⁊ facientē aīaz geſcētez, ⁊ tūc illa pticla
[non] bñ accōmodat lrę. ❡ Et dedit illā rōnē, ⁊ ſic cōponit
p locū a ſili,ſic ſe h3 phīa ad artē re⁹ cuiuſdā modi
hoīuz,ita phīa ad artē re⁹ toti⁹ gñis hoīuz.ſ3 ars qdaz
repit in quodā mō hoīuz, ⁊ tota in oib⁹:ḡ phīa quędā in
quodā mō hoīuz ⁊ tota in oib⁹ hoīb⁹.inquit ḡ,qm̄ cū ſapiētia
⁊ eē in aliq̄ mō ,ppo hoīuz ē:ſic modus artificioꝝ
eē in modis ,ppijs hoīuz, ⁊ ſup.31, ⁊ ſicut tota ars nō fugit
oēs modos hoīum,eſtimat q̄ ipoſe eſt vt tota habitatio
fugiat a phīa,ſic opinādū eſt q̄ ipoſe eſt vt fugiat
ab artificijs nālib⁹,ſ3 gdam modus fugiat a quodā mō
artis,nō tn̄ oēs modi ab oib⁹ modis artis,quo ſit vt tot
gñā ſint artis hodie quot ſemp ab ęterno, ⁊ ſic tāta phīa
in hac hora quāta ſemp, ⁊ h̄ ingt. Si.n.aliq̄ ps ci⁹.ſ.habitabilis
terrę caruerit eis.ſ.artificijs.v.ḡ.q̄rta terrę ſeptētrionalis
pp ſomnū,vl alias cāsaliq̄ quarte nō carebūt
eis. ❡ Sz dices hītatio nō eſt in oib⁹ illis q̄rtis, ⁊ oibus
ptib⁹ terrę.ſoluit.d. Quia h̄.n.declaratū eſt,q̄ hītatio eſt
poſſis in pte meridionali,ſic in ſeptētrionali. forte igitur
phīa imo neccio iuenit i maiori pte ſui ſubti pfecta, ⁊ tāta
quāta fuit ab eterno,ſicut hō iuenit ab hoīe, ⁊ equus ab
equo.q.d.q̄ ſemp itellecta ꝯtinuant:ſic hō ſemp, ⁊ equ⁹
pp ꝯtinuā gnōnē, ⁊ iō ,pūerbialr dī oēs hoīes ſciunt oīa,
⁊ nō oīa poſſum⁹ oēs.diuerſimode.n.id itellīt,vt ꝯſtat.
Intellus igit ſemp remanet cōpręhēdēs vlīa:quoꝝ indiuidua,
vl aliqd̄ idiuiduū illoꝝ cogitatiua alicui⁹, vl aliquoꝝ
hoīuz cōpręhēdit. ❡ Tūc dedit ꝯclōnē ,ppoſitā,
⁊ ingt. Intell's igit ſpeculatiu⁹ eſt nō gñabilis ⁊ non corruptibilis
ſm hūc modū:⁊ ſic tum ex pte intellius:tum
ex parte rerū intellectarū palam eſt intellectuz ſpeculatiuum
nō eſſe ſimplr generabilez.

❡ Sed hic accidit qd̄,qm̄ nullū hoīez poſe eſt cogitare, *An intellus ſpeculatiuus ſit eternus.*
ſ3 poſi poſito in eē nō ſeqt ipoſe:ḡ pōt poni ineſſe vt nullus
hō cogitet. Pria p3:qm̄ volūtas introitū h3 in cogitationē:
ḡ ꝯtingēter hō cogitat, ⁊ ſic pōt nō cogitare. Minor
eſt Ari.p p̄oꝝ. Tūc ſic,ſi ponit ineſſe,tūc intell's non *Capit.11°.*
intelligit, ⁊ iaz ſūt ſempiternū,ḡ aliqd̄ ſempiternū ponit
nō eē, ⁊ ſic ex falſo poſi ſeqt falſuz ipoſe, vt ꝯſtat,qd̄ eſt
ꝯ Ari.in cęlo ⁊ in analeticis,vl ſic ꝯtigit oēm hoīez cogitare:
ḡ ꝯtigit nullū hoīem cogitare,per ꝯuerſionē ad oppoſitā
q̄litatē:cōtingit nullū hoīez cogitare,ḡ cōtingit q̄
nullus hō cogitet,per expōnē de ly ꝯtingit / poſitā pmo
p̄oꝝ.cōtingit q̄ nullus hō cogitet: ḡ ꝯtigit itellm̄ ſpeculatiuū *Capit 11°.*
eē corruptū.h̄ eſt ipoſe,qm̄ nullū ſempiternū eſt
corruptū:tunc.n.idē ſil erit, ⁊ non erit: ⁊ ſic ex falſo poſi
ſeqt falſuz ipoſe:qd̄ eſt ꝯ Ari.ḡ op3 dīe q̄ itell's ſpeculatiu⁹
ſit gñabilis ⁊ corruptibilis, ⁊ nō ętern⁹:vt Auerrois
fingit. ❡ Ampli⁹ ſic eſt de vna ſpē,ita de reliqua, ⁊ toto
gñe entiū,ſ3 poſi poſito,q̄ vna ſpēs pereat, vt roſa:adhuc
itell's retinet ei⁹ formā. ḡ poſito q̄ oīa vlīa deſināt,
adhuc retinebit formas oiuz vlīuz intētionalr. ❡ Rurſuz
in nocte oēs dormiūt vel pauci vigilant. mō non eſt
poſſibile q̄ intellect⁹ per tot paucos hoīes ſit pfectus in
tot ſabilib⁹,cū intell's infinita intelligat:vt ponit primo
ſophiſticoꝝ,qūo ergo pōt intelligē tot,quot ab ęterno.
❡ Debes ſcire q̄ ſicut idez eſt color ſimplr, ⁊ color mouens
diaphanū apud Auer.ita idez vlē ⁊ indiuiduū,qm̄
color eſt ſimplr:mouet aūt diaphanū vt lucidum eſt.ſic
ſingulare eſt ſimplr reſpcū ſenſuū.vlē vt mouet intellz
potētię lucidū3 lumine intell's agētis. ḡ fundamētū oluz
formaꝝ cōpręhēſaꝝ ab intellu ſunt indiuidua cōpręhē-

ſa a trib⁹ ſenſib⁹ interiorib⁹: vt cōmēto 7° dicam. ¶ Ex qb⁹ ſeqꝛ ꝙ deſtructis indiuiduis cōprehēſis, deſtruitur vle illoꝝ, ꝛ deſtructis oib⁹ indiuiduis cōprehēſis, deſtruūtur oēs formę vlēs. deſtructis.n. pmis ſubſtantijs, ipoſſe eſt aliqđ alioꝝ remanere. ¶ Ampli⁹ ſeqꝛ ꝙ remanente vno vel duob⁹ idiuiduis alicui⁹ vlis, remanet vle illoꝝ. ¶ Ampli⁹ ſeqꝛ ꝙ deſtructis indiuiduis ſm rem dūmō remaneāt ſm cōprehēſionē ſenſuū remanet vle, vt pz in caſu roſę, qm̄ vle nō pmanet in indiuiduis extra aiaꝫ ſimplr, ſed vt ſunt cōprehēſa a ſenſib⁹ trib⁹ intrinſecis, vt dicā. ¶ Tūc ad qōnes. ad pmā dōꝫ (vt ex pmo accipiꝛ elenchoꝝ in fallacia diuiſionis ꝛ cōpoſitionis) poſſibile pōt capi duplr. Uno mō vt reddit ꝓpōneꝫ cōpoſitā, vt poſſe eſt te currere, qm̄ hęc eſt poſſis tu curris, quę adequate ſignat te currere. Alio mō vt diuidit ſenſum pro diuerſis ſignis tpis, vt albuꝫ pōt eē nigrū, qm̄ id qđ eſt albū pōt eē nigrū, nō pro eodē inſtāti, ſed pro diuerſis. Tunc dico ꝙ nullū hoiem poſſe eſt cogitare, eſt ꝓpoſitio modalis de ſenſu diuiſo. Tuꝫ rōne tpis. Tum rōne ſuppoſitoꝝ, ꝛ ſic eſt vera. falſa aūt de ſenſu cōpoſito: qm̄ ſua ineſſe eſt impoſſis. hęc.n. eſt, nullus hō cogitat, qm̄ nec eſt, nec erit, nec fuit vera, ꝫ ipoſſis. ¶ Ad formā qōnis dōm ꝓpōneꝫ de ſenſu diuiſo nō poſſe poni ineſſe: niſi in ſenſu diuiſo, nō pro vno inſtāti: qm̄ eē eſt ſubordinatū ſenſui ꝓpōnis: ꝛ ſic tolliꝛ argm̄. ¶ Ad ſcđam dōm vno mō, ꝙ nulla ſpēs pōt tota deſinē qn̄ remaneat ſm eſſentiā in ſuis cauſis, ꝛ id ſufficit ad h̄ vt cōcipiꝛ a trib⁹ ſenſib⁹ intrinſecis. Poſito etiā ꝙ deſinat remanebit ſub eē cōprehēſo donec redeat, ꝛ nō ſic de toto, qm̄ vbi deſtruiꝛ ſpēs hoīs, nō remanebit altera ſpēs cōprehēdens hoiem, cū ſolus hō cōprehēdat. ¶ Ad 3m̄ dōm, ꝙ intellectus nō cōprehēdit niſi formas ſimplices ꝛ vlia, ꝛ hęc ſunt in quodaꝫ mō, lꝫ ꝓpōnes poſſit variari in infinitū, ꝛ
In primo lib. trac.5. has nō intelligit, ſed cogitatiua, vt dixi in lib. de intellu. ¶ Ad ꝯſeruāduꝫ vle ſufficit vnū vel duo indiuidua cōprehēſa, ꝛ hoc ſemꝑ eſt in aliquo mō hoīuꝫ, vt dicam. Et qđ plus eſt, ipoſſe eſt vt oēs hoīes dormiant, qm̄ noꝫ nō eſt in eodeꝫ inſtāti in tota terra habitabili, vt Ari. declarat in lib. de ꝓprietatib⁹ elemētoꝝ: ꝛ in lib. de latitudine ꝛ longitudine terraꝝ ꝛc̄. Uerum eſt tn̄ ꝙ Auer. loquiꝛ de intellectu: vt eſt cōtinuus ſpēi, ꝛ ſic eſt pfectus oib⁹ intelligibilib⁹ taꝫ cōplexis q̄ꝫ incōplexis, quę poſſunt haberi
Trac.5. a tota ſpecie humana, ſed quō hoc ſit in lib. de intellectu in loco proprio declaratur.

¶ Et vliter ita eſt.] Ideꝫ oſtēdit ex pte intellus agētis, ꝛ inquit. Et vlr ita eſt de intellu agente creante intellecta, ſicut de intellu diſtinguēte ꝛ recipiēte. i. intellu potentię: qm̄ queadmoduꝫ intellus agēs nunq̄ ceſſit a generādo ꝛ creādo ſimplr. ſ. reſpectu toti⁹ ſpēi, ita eſt de intellectu diſtinguēte. ¶ Et hoc innuit Ariſto.] Idem oſtēdit vbis magiſtri, ꝛ inquit. Et hoc inuit Ari. in pmo iſtius libri. ſ. textu cōmēti. 66. cū dixit. Et formare ꝑ intellm̄, ꝛ cōſiderare ſunt diuerſa. i. numerata: ꝛ per ꝯñs aliquo mō corruptibile: ita ꝙ intus corrumpiꝛ aliqđ aliud. ſ. intellm̄ in potētia. ſ. qđditas pticularis cogitata. ipſuꝫ aūt in ſe nullam hꝫ corruptionē: ꝛ intēdit ꝑ aliqđ aliud formas imaginatas humanas. i. quidditates pticulares cōprehēſas: ꝛ intēdit per formare ꝑ intellm̄, receptionē nō inherēteꝫ, ſꝫ intētionalr, quę eſt ſemꝑ in intellu humano. i. intelligē de quo intēdebat dubitare in hoc tractatu. ſ. textu cōmēti. 20. an remaneat poſt mortē, ꝛ in iſto textu hic, cū dixit. Et nō ſumus memores. ſ. poſt mortē, qꝛ iſte. ſ. intelļs potentię, intelļs eſt nō paſſiu⁹. i. nō corruptibilis. intelļs aūt paſſiu⁹. ſ. vt⁹ cogitatiua eſt corruptibilis, ꝛ abſq; h̄ nihil intelligit: ꝛ intēdit per intellm̄ paſſiuū virtutē imagina-

tiuaꝫ, vt declarabiꝛ cōmēto. 20. Ex his duob⁹ textib⁹ hꝫ veritas ꝓpoſita. ¶ Et vlr iſta intētio.] Hoc idem ꝓbat per ſniaꝫ Platonis ꝗ remotis, ꝛ inquit. Et vlr iſta intentio. ſ. aiaꝫ eē imortaleꝫ. ſ. q̄ꝫtū ad intellm̄ ſpeculatiuū apparuit a remotis ex ſnia Platonis. qđ declarat. d. Unde Plato dixit, ꝙ vlia ſunt neq; ḡnabilia, neq; corruptibilia, ꝛ ꝙ ſunt extitia ex mente. Tūc hic ſermo in p̄te ver⁹ eſt, ſi itelligaꝛ h̄ mō. ſ. ꝙ ſunt ęterna: vt ſunt cōprehenſa, ꝛ falſus ſm ꝙ ſonāt vba ei⁹. i. put vī ponē illa ex mētē, ꝛ eſt modus quē Ari. laborauit deſtruere in metaphica. 3. meta.
ꝫ hęc intētio quā dixim⁹, appet a remotis, qm̄ non imediate ſeqꝛ ex dictis Platonis. ex Platonis.n. vba hꝫ ꝙ vlia ſunt ęterna, ꝛ nūc hꝫ ſeqꝛ ꝫ itelļs ſpeculatiu⁹ ē ęternus, poſito ꝙ nō ſint ęterna, vt ſonant verba Platonis. ¶ Et vlr iſta.] Hoc idē ꝓbat ſic, qđ eſt famoſuꝫ nō eſt ex toto falſuꝫ, ſꝫ itellm̄ ſpeculatiuū eē ęternū, queadmoduꝫ rōnalis aia eſt ꝑpetua, eſt famoſum, ꝫ nō eſt ex toto falſuꝫ. Minor ꝓbaꝛ, qꝛ aſtant argā pro et cōtra, ꝛ inqt. Et vlr iſta intētio aię eſt ꝑo vera in ꝓpōnib⁹ ꝛ ꝓbabilibus, quę dāt aiaꝫ eē vtrūq;. ſ. mortalem ꝛ nō mortalem. hec eſt ꝓbatio minoris. Tūc accepit maiorē. d. Probabilia eiꝫ ipoſſe eſt vt ſint falſa ſm totuꝫ. ¶ Et hoc appologiçauerūt.] Ultio ꝓbat idē ꝑ exēm̄, ꝛ inqt. Et h̄ appologiçauerūt antiq. ſ. ꝙ aia ſit imortalis, poſitū eſt in legibus antiqs, ꝛ in repńtatiōe illi⁹ ꝯuenīūt oēs leges: vel in reprehēſione illi⁹ ꝯueniūt oēs leges. ¶ Ex his iam habes ſeptē rōnes, ꝙ itelļs ſpeculatiu⁹ eſt ęternu⁹, qb⁹ pōt ꝓbari ꝙ rōnalis aia ſit ęterna. ideꝫ.n. eſt, ꝓbare vnum ꝛ alteꝝ. qōnes ꝛ ambiguitates: quas olīꝫ ꝯſueuim⁹ mouē, oēs ſunt in lib. de intellu, queꝫ ſeparatim ſcripſimus, vt nō accidat cōfuſio intellectui ꝓpter mixtionē, ꝛ plures eaꝝ dedimus in 5° trac. primi.

¶ Tertia aūt qđ.] Uult ꝯſoluē. q. 3m̄, ꝛ rememorat eā. d. Tertia aūt. q. quę eſt quō itelļs mālis eſt aliqđ ens, ꝛ nō eſt aliquā foꝛaꝝ mālīū, nec ē p⁹ mā, nec ſup. cōpoſitū, ſꝫ ſup. qđ ē. Rñdet ad eā. d. ſic diſſoluiꝛ. opiniduꝫ eſt.n. ꝙ iſtud. i. rōnalis aia, eſt 4m̄ genus eē. tria.n. ḡna entis ſunt foꝛa mā, ꝛ cōpoſitū. 4m̄ aūt eſt ens intellectuale ꝛ ſeparatū. ſ. rōnalis aia, qđ nulluꝫ hoꝝ dī. ꝛ ꝑ h̄ pꝫ ad qōnis formā. arguiꝛ.n. ab inſufficiēn diuiſione, vt his ꝯſtat: ſꝫ qꝛ oē genus eē cōponiꝛ, ideo ꝓbat h̄ eē 4m̄ gen⁹ eē, ꝛ q̄ſi arguit, oē cōpoſitū ex ꝯſilī foꝛę, ꝛ ſilī māę, eſt gen⁹ entis. Tunc dedit minorē, queadmoduꝫ.n. ſenſile eē diuiꝛ in formā, ꝛ māꝫ: ſic intelligibile eē opꝫ diuidi in ꝯſilia his duob⁹. ſ. in aliqđ ſile foꝛę, ꝛ in aliqđ ſile māę, ꝫ rōnalis aia cōponiꝛ ex his, ꝛ eſt 4m̄ gen⁹ entis. Hic ſylliꝰ hꝫ minorē obſcurā. rōnaleꝫ.n. aiaꝫ cōponi ex illis nō palā eſt, ideo ꝓbat minorē pmi ſylli h̄ mō, ꝛ hoc neēe eſt in oī intelligētia abſtracta, quę itelligit aliud, ſꝫ ſup. rōnalis aia eſt intelligētia abſtracta: quę intelligit aliud: ꝫ rōnalis aia eſt cōpoſita ex ꝯſilī māę, ꝛ ſilī foꝛę. Et dixit notāter [In oī intelligētia: quę itelligit aliud.] Qm̄ in. 12. diuinoꝝ. Ari.
Com.51. dicit Auer. Deus nō intelligit niſi ſe, ꝛ nihil ex ſe. reliquę aūt intelligētię itelligūt aliud, vt p̄m̄ intelligēs modis diuerſis, vt cōmēto. 44. eo qꝛ mouenꝛ ab illo, vt intelligētes ꝛ appetētes: vt cōmēto 36. inqt. ¶ Et ſi nō.] Probat maiorē hui⁹ ꝑ ipoſſe. d. Et ſi nō, nō eēt multitudo in formis abſtractis. i. ꝛ ſi itelligētia aliud itelligēs nō eſſet cōpoſita, nō eēt multitudo in eiſqđ eſt ꝫ Ari. 12. diuinoꝝ. ſunt.n. tot quot orbes. ¶ Idē ꝓbat auctē Ari. d. ꝛ iō declaratū eſt in p⁹ phīa, ꝙ nulla eſt foꝛa liberata a potētia ſimplr, niſi pma forma, quę nihil intelligit ex ſe, ſꝫ eſſentia eius eſt quidditas eius. alię autēꝫ formę diuerſantur in quidditate ꝛ eſſentia quoquo mō, ꝛ ſic pꝫ maior pxima ꝯſylli. ¶ Debes ſcire ꝙ Ioānes in. q. 9ª. id vbuꝫ, ꝛ ſi Aug Iod.

non,nõ eſſet multitudo in formis abſtractis,exponit de
intellũ potẽtię,ꝛ vult ꝙ ſit ſenſus,ꝛ ſi intellus potentię
nõ eſſet,nõ eſſet multitudo intelligẽtiaꝝ. Et ꝓbat hanc
ꝯñiã multis ꝓpõnib⁹ acceptis,quaꝝ virt⁹ eſt,ſi intelli/
gentię ſunt multę,ſunt diuerſaꝝ ſpẽꝝ,vt palã eſt.ſi di/
uerſaꝝ ſpẽꝝ vna illaꝝ eſt altera ꝑfectioꝛ. ſi vna illaꝝ ẽ
altera ꝑfectioꝛ,opꝫ vt ſit vna eaꝝ minime ꝑfectionis,ſꝫ
intellus potẽnę eſt illa,quę eſt infime ꝑfectionis:ergo a
ṗmo ad vltimũ,niſi intellᷓs potẽtię ſit,nõ erit numerus
Cõfutatio intelligẽtiaꝝ aliqs.❡ Sed hęc expoſitio non eſt ꝯſona
Expõ ꝓpã lrę.illa.n.eſt ꝓbatio maioris ꝓſyllogiſmi per ĩpoſſibile.
❡ Ideo melius põt deduci hoc pacto,ſi nõ eſſent cõpo
ſitę aliquo mõ,oẽs eſſent eq̃lr act⁹.ꝛ ſi eſſent eq̃lr act⁹:
tunc nõ eſſet plus vna nũo itelligẽtia.ġ ſi nõ eſſent cõpo
ſitę aliq̃ mõ,nõ eſſent plures:ꝛ hãc deductionẽ viſus
In diſpu.3° in ſolu.28°. eſt ſentire Auer.in lib.d.d.❡ Sed vbi in ṗ° ꝑhia ſit de/
claratũ oẽꝫ formã ꝑter ṗmã eſſe cõpoſitã,ꝛ ſolaꝫ primã
eſſe liberatã a po°,nõ appet niſi forte in fine.12.vbi oſtẽ
dit eſſe vnã ṗmã ꝛ ſolaꝫ:ġ oẽs alię ſunt deficiẽtes,ꝛ po/
ſteriores,ꝛ ſic cõpoſitę,ꝛ ſola prima liberata a po°. Uel
forte acceptũ eſt duꝫ dicit ibidẽ.itellᷓs aũt ab itelligibili
mouet̃.intelligibilis aũt altera coelũ° ſm ſe,ꝛ huius cã
ſuba ṗ°,ꝛ hui⁹ quę ſimplr,ꝛ ſm actũ.Ecce q̃o ſolaꝫ pri/
maꝫ ſimplicẽ,ꝛ actũ ponit:ſꝫ Auer.cõmẽto.37.illi⁹ ptis,
nõ vĩ ſic exponẽ illaꝫ lrãꝫ:ꝛ tu ꝯſidera.❡ Et niſi eſſet h̃
gen⁹ entiũ.] Ponit nũc vtilitatẽ gñis ei⁹:qᷓ ſciuimus in
lib.de aia ad negociũ diuinũ.d.ꝛ niſi eſſet h̃ gen⁹ entiũ,
qᷓ ſciuimus in ſcia aię,nõ poſſemus intelligẽ multitudi/
neꝫ in reb⁹ abſolutis.Cuius rõneꝫ reddit.d. Quẽadmo/
dum niſi ſciremus hic nãꝫ intellᷓs,nõ poſſemus intelligẽ
ꝙ virtutes mouẽtes abſtracte debẽt eſſe intellus. Dano
vtilitatẽ per ſignũ oſtẽdit.d. Et h̃ latuit multos moder/
nos.i.qꝛ ignorarũt librũ de aia,ꝛ ſciaꝫ de rõnali aia:ideo
latuit multos modernos qualis ſunt Algaꝫel,ꝛ ſui audi/
tores,ſicut in lib.d.d.dictũ eſt.adeo ꝙ negauerunt id qᷓ
dicit Ari.in tractatu ſui libri primi:in lib.de abſtractis.ſ.
12.diuinoꝝ.ſ.ꝙ neceſſe eſt vt formę abſtractę mouẽtes
corpora cęleſtia,ſint ſm nũm corpoꝝ cęleſtiũ:qꝛ igitur
ꝓꝑ ignorãtiã hui⁹ ignorarũt multitudinẽ intelligẽtiaꝝ:ꝛ
ideo ſcire de aia neceſſariũ eſt in ſciendo primã ꝑhiam.
Dubitatio. ❡ Sed ambiges quo pacto valeat enthimema hoc.ſ.ſi
nõ ſciremus cõpoſitionẽ rõnalis aię,nõ ſciremus multi/
Solo. tudinẽ itelligẽtiaꝝ. ❡ Põt argui ſic,niſi cognoſcerem⁹
hoc gen⁹ hic,nõ cognoſceremus ĩfimũ in abſtractis,ꝛ ſi
nõ infimũ,nec maximũ itelligẽ poſſumus,ꝛ qñ nec ma/
ximũ,nec infimuꝫ,nec media hoꝝ cognoſcemus,quoꝝ
quoddaꝫ ad infimũ,qᷓdaꝫ ad maximũ appropinquat:ꝛ
qñ nõ cognoſcim⁹ ĩfimũ,nec maximũ,nec hoꝝ media,
nõ poſſumus cognoſcẽ multitudinẽ:qñ oĩs multitudo
eſt nũs,ꝛ oĩs nũs hꝫ ĩfimũ,ꝛ maximũ,ꝛ mediũ. ❡ Uel
aliter,niſi ſciremus iſtud genus aię,nõ ſciremus cõpoſi/
tionẽ in ſeparatis,ꝛ ſi nõ cõpoſitionẽ:tunc nõ ſciremus
eas differre ſpẽ,nec nũo,ꝛ ſic nõ ſciremus multitudinẽ.
❡ Uel 3° põt deduci,qᷓ per ſe ignorat̃ de aliquo indi/
uiduo alicui⁹ ſpẽi analoge,vel vniuoce,ignorat̃ de quo/
libet illius:vt Auer.inquit in abbreuiatione ſua metheo/
roꝝ.ſed intellᷓs humanus eſt eiuſdẽ ſpẽi:ſaltẽ analogice
Cõmen.49° cuꝫ intelligẽtijs:vt 2° colligit̃ ġ ſi nõ ſcirem⁹ cõpõnẽ in
eo,nec in alijs ſuę ſpẽi.ꝛ tu eligas tibi gratiorẽ.
Quõ intelligẽtię cõponant ex intellũ agẽte ꝛ poſſi. ❡ Sed accidit hic qᷓ difficilis multaꝫ:vtrum cõpoſitio
ex intellũ agẽte,ꝛ intellũ potẽtię ſit ex re ſm eẽ,ꝛ re ſm
aliud eẽ diuerſa,❡ Ampli⁹ qualis cõpoſitio ſit illa ab/
ſtractoꝝ,an.ſ.ex intellũ agẽte,ꝛ intellũ potẽtię.primam
Opio Jo. tractauimus in lib.de intellũ. De ſcđa Joã.in.27.q.opi/
nat̃,ꝙ nulla intelligẽtia mouẽs ſtellaꝫ,cõponit̃ ex itelle

ctũ agẽte,ꝛ intellũ potẽtię,ꝛ hoc declarat:oĩs ſuba cõpo
ſita ex intellũ agẽte,ꝛ intellũ potẽtię,eſt tranſmutabilis
ſalteꝫ ꝑ accñs,vt Auer.teſtat̃.12.meta^{ce}.qñ inqt. Omne Cõmen.39°.
cõpoſitũ nouũ.ſed nulla illaꝝ trãſmutat nec per ſe,nec
per accidens,ergo nulla illaꝝ cõponit̃ ꝛc̃.❡ Itẽ intellᷓs
potẽtię eſt vnus nũo:vt declarat Auer. ġ non põt eſſe in
intelligẽtia ſeparata,alr queadmoduꝫ intellᷓs nr̃ mouet̃
a phãtaſmatib⁹,ita ꝛ ille intelligẽtiaꝝ. ❡ P̃.Si intellᷓs
potẽtię ineſſet aliꝫ itelligẽtię,aut h̃ eẽt ꝓꝑ mouẽ orbẽ,
aut ꝓꝑ itelligẽ aliqd ex̃ ſe,aut ꝓꝑ multitudineꝫ ſpecificã
inter eas.nõ ṗmo mõ:qꝛ intellᷓs nr̃ non vĩ cã motus cęli.
nõ ſcđo mõ,qñ intellectus agens hñ intelligit aliqd ex̃
ſe:ꝛ tñ ipſe nõ eſt compoſit⁹.nec ad h̃ vt ſit multitudo,
qñ inter formã aque ꝛ ignis eſt dr̃ia:ꝛ tñ nõ eſt intellus
potẽtię.❡ Rurſum:aut intellus potẽtię eſſet in eis ſm
equaleꝫ ꝑfectionẽ,aut ineq̃leꝫ.ſi ṗmo mõ nulla eſſet per
eũ dr̃ia eaꝝ.ſi ſcđo mõ tũc eſſet diuerſus in ſpẽ in diuer/
ſis,qᷓ eſt ꝯ Auer.dicentẽ intellm potẽtię eſſe vnuꝫ nũo.
❡ Sed anteq̃ determinet̃ veritas opꝫ declarare,q̃o Quõ de⁹ intelligat oĩa ꝛ alię intelligẽtię.
de⁹ intelligat oĩa entia,ꝛ quo pacto intelligẽtię medię,ꝛ
vltimo q̃o intellᷓs nr̃ hꝫ. hęc melius dicant̃ in 2° lib.de
intellũ:ꝛ in cõmẽto.8.❡ Ad declarationẽ ṗmi opꝫ acci/
pere,quo pacto de⁹ ſit oĩa,qñ ſtatiꝫ habebimus q̃o in/
telligit oĩa.❡ Dõm ġ ꝙ quotuplex eſt entiuꝫ ꝑticulari/
tas,totuplex ei⁹ iꝑfectio,qñ ꝯctio ad certuꝫ terminũ li/
mitat,ꝛ oẽ limitatũ iꝑfecti⁹ eſt illimitato. eſt aũt ꝯctum
duplex,quodaꝫ in gñe,quodaꝫ in ente.ṗmo mõ dicim⁹
ꝙ hõ ꝯct⁹ eſt in gñe.eſt.n.hõ particularis diuerſuſqꝫ ab
equo,ꝛ eſt ꝯctum in ente,qñ ita eſt aĩal ꝙ nõ lapis,vel
aliud qduis. ❡ Intelligẽtia aũt lunę nõ eſt ꝯcta in gñe,
qñ nulli⁹ eſt gñis:tñ ꝑticularis eſt,ꝛ diuerſa ab itelligẽ/
tia ſolis:ꝛ ſic eſt ꝯcta in ente.ſi igit̃ aufers ab hoĩe ꝑticu/
laritatẽ hoĩs:tũc erit illimitat⁹,ꝛ tot⁹ in gñe aĩalis:ſic ꝙ
nõ erit ita hõ:qn ſit equ⁹.ꝛ ſi aufers ab eo ꝑticularitateꝫ
gñis ita remanebit illimitat⁹:adeo,ꝙ ita erit hõ ꝛ lapis.
ergo ſi tollis ab eo oẽꝫ limitationẽ.ſ.gñis ꝛ entis,hõ eſt
ita hõ ꝙ lapis,ꝛ nõ ita hõ:qᷓ non lapis,ſꝫ ſimul hõ ꝛ la/
pis,ꝛ hic eſt de⁹ ſm ꝑhos.deus.n.eſt oĩuꝫ entiũ plenitu/
do,ac oĩa entia ablatis oĩb⁹ gradib⁹ ꝑticularitatis.de⁹.n.
eſt ſapiẽtia,ꝛ nõ ita ſapiẽtia qn iuſtitia:qñ iam ablatus
eſt gradus ꝯctiu⁹ ad hoc,ꝛ qꝛ ſapiẽtia eſt,adhuc eſt bo/
nitas,qñ ſimul eſt ea:qꝛ ablati ſunt ġdus dr̃ię,ꝛ hoc pa/
cto v̓bũ Auer.12.diuinoꝝ intelligit̃,cũ inquit. Deus nõ
eſt niſi ens,qñ nõ eſt aliqᷓ ens determinatũ,ꝛ eſt totuꝫ
eſſe illimitatũ,ꝛ circũſcriptis oĩbus gradib⁹ ꝑticularita/
tis ab eis.❡ Et ꝙ tu videas deũ oculis,ſic tibi declaro,
accipias ſortẽ,iam hic erit ꝯctio multiplex.auferas gra/
duꝫ indiuidui,ꝛ retineas ꝑfectionẽ ꝓpriã:tũc ſortes erit
tota ſua ſpẽs,ꝛ eleuat⁹ eſt ab vno gradu ꝑfectionis,ſed
adhuc eſt ꝯctus in gñe aĩalis.auferas rurſuꝫ gradũ:quo
ꝯhit̃ ad eẽ ſpẽꝫ hoĩs in gñe aĩalis,retineaſqꝫ ꝑfectioneꝫ
hoĩs totã:tunc hõ erit ſimul leo ꝛ equus,qñ ampli⁹ nõ
hꝫ quo differat ab eis.Eſt tñ adhuc ꝯctus in gñe corpis,
ꝛ ita corp⁹ ꝙ nõ ſpũs auferas graduꝫ:quo differt a ſpũ,
ꝛ tunc ſimul erit hõ,equus,leo,ſpũs,ꝛ oẽ qᷓ ſub gñe eſt
ſubię,qñ ablata eſt dr̃ia:qua differt ab illis in illo gñe:ſꝫ
adhuc eſt ita ſuba ꝙ nõ quãtitas,vel q̃litas.rurſuꝫ aufe/
ras ꝯctionẽ:qua differt ab accñtib⁹,erit ergo totũ eẽ.qᷓ
ergo tibi remanebit,cõgregãs oẽs ꝑfectiones quas reti/
nebas,id vides deũ:de⁹ ergo eſt ita ſoꝛ.qᷓ Plato,ita hõ
ꝙ equus,ita aĩal qᷓ lapis,ita corp⁹ qᷓ ſpũs,ita ſuba qᷓ
accñs:nõ tñ ita ſortes qᷓ nõ plato:nec ita hõ qᷓ nõ leo,
nec ita aĩal qᷓ nõ lapis,nec ita corp⁹ qᷓ nõ ſpũs,nec ita
ſubſtãtia qᷓ nõ accidens.deus ergo eſt hoc totum.❡ Et tñ
multũ hoꝝ eſt,vt his manifeſtũ eſt ꝑ ſe. Et tũc licꝫ acci/

pere ꝙ deus, nec eſt ens, nec verũ, nec aliq̃d, nec bonus,
nec neceſſariũ, nec hic vel ibi ⁊c̃. eſt ṽo entitas, veritas,
q̃ddit as, bonitas, neceſſitas, hic ⁊ vbiq3 ⁊ ſemp. Et hui⁹
rõ eſt, q̃m quẽadmoduz calidũ non eſt niſi id qd̃ calore
calidũ eſt, ⁊ lucidũ qd̃ a luce: ⁊ ideo calidũ nõ eſt calor,
nec calor calidus: ſilr̃ lucidum nõ eſt lux, nec lux lucida,
q̃m ſeipſo calor, ⁊ lux ſeipſa lux, ⁊ deus ſeipſo ens, ſeipſo
verus, ſeipſo aliq̃d, ſeipſo bonus, ſeipſo neceſſari⁹, ſeipſo
eternitas. ideo de⁹ eſt entitas, ṽitas, q̃dditas, bonitas ⁊c̃.
Sed q̃m de⁹ vnice eſt oĩa, ac oĩuz p̃n̄, que ſunt ſicut nu
meri reſpcũ ei⁹. ideo de⁹ eſt vnũ, ⁊ tñ nõ ens, nec verus,
nec bonũ, nec nec̃iuz, nec aliq̃d. Et ſic ſeq̃t ꝙ vnũ eſt ſu
pra ens, ſupra verũ, ſupra bonuz, ſupra nec̃iuz. attamẽ ſi
vnus capit̃ q2 vnitate ſit vnũ, ſicut lucidũ a luce, de⁹ eſt
vnitas, ⁊ nõ vnũ. ¶ Ex his ſeq̃t ↄſiliũ ⁊ amicitia achade
micoꝝ, platonicoꝝ, ⁊ peripatheticoꝝ, ac theologorum.
Plato. n. in Sophiſte, ⁊ in Parmenide dicit vnũ eſſe ſu
pra ens. Ariſto. 4° Sap. ait. idez eſſe ens ⁊ vnũ. rõ enim
entis ⁊ vni⁹ idez eſt. Ampli⁹ Plato dicit mãz nõ eẽ ens,
ſed vnũ. Ariſto. eã eſſe ens, ⁊ nõ p̃uationẽ p̃mo auſculta
tionis phicę. Plato q̃dez per vnũ intelligit p̃n̄ entiuz: ⁊
cõtinens vnice oĩa, per ens intelligit, qd̃ alia entitate eſt
ens, ⁊ ſic nõ ↄuertunt̃. Ari. ṽo per vnũ intelligit, qd̃ vni
tate eſt vnũ, ⁊ per ens, qd̃ entitate ens, ⁊ ſic conuertunt̃.
Amicant̃ ⁊ alioꝝ multa: que vident̃ diuerſa. Quo q̃dez
pacto de⁹ ſit oĩa, ⁊ quo mõ nõ, his p3. ¶ Sed q̃uo deus
ſcit oĩa, facile eſt ex dictis cõducere. cũ. n. de⁹ ſcit ſe, ⁊ eſſe
ſuũ eſt eẽ oĩuz, mõ quo declarauimus, ideo de⁹ ſcit oĩa.
Non tñ ſcit hoiez, ſic hoiez vt hõ ſit, nec equũ vt equus
ſit, nec leonẽ vt leo: q̃m ſicut nõ eſt hõ vt hõ, nec equ⁹ vt
equus, nec leo vt leo, ſ3 eſt ita hõ ꝙ equ⁹, ita equ⁹ ꝙ leo,
⁊ hõ: ideo ſcit hoiez ꝙ equũ, ⁊ equũ ꝙ hoiez ⁊ leonem. ⁊
Cõmẽ. 51°. ſic verificat̃ ṽbũ Auer. 12° meta^ce. ꝙ ſcia dei nec ẽ vlis,
nec p̃ticularis, ſ3 ſcia ſua eſt entis tñ. de⁹. n. nõ ſcit hoiez
vt hõ, ⁊ ſic nõ p̃ticulari ſcia, nec equũ vt equus, nec ſcit
hoiez vt aĩal, ⁊ nõ lapis, nec aĩal vt corpus, ⁊ nõ ſp̃us, g̃
nec vlis. ſcia g̃ dei nec eſt vlis, nec p̃ticularis. Ampli⁹ q2
ipſe nõ ſcit hoiez vt hõ, nec equũ, vt equus, nec leonẽ vt
leo, ſ3 ſimul ſcit equũ, p̃ut ſimul eſt leo, hõ, ⁊ equ⁹, ſp̃us,
lapis, ⁊ totũ: ideo ſcia ſua eſt entis tñ. ¶ Ex his ṽificat̃
verbũ peripatheticoꝝ, ꝙ ille nõ ſcit niſi ſe, ⁊ nihil ex̃ ſe,
q̃m ipſe ſcit alia p̃ut ſunt ipſe, ⁊ ip̃m p̃ut eſt oĩa. g̃ deus
nõ niſi ſe ſcit, ⁊ ſic ſcire ſuum eſt ſimplex, ⁊ nõ intelligit
aliud, vt dicut peripathetici. ¶ Ex his cõciliari poſſunt
Plato Ariſt. ⁊ theologi noſtri. Plato. n. in 6° lib. de repu
blica. deũ appellat ideã boni ſupra intellm̃, ⁊ intelligibi
lia dantẽ: illis q̃dez vt itelligant, his aũt vt intelligantur.
Ariſto. ṽo in 12° diuinoꝝ deũ appellat ſepe intellectuz,
intelligentẽ, ⁊ intelligibilia. Theologi aũt dicũt deuz ſci
re p̃ñs, p̃teritũ, ⁊ futurũ, ⁊ oĩa, que in his ſunt. Volunt. n.
dicere, ſcire dei eẽ tot⁹ entis: ſ3 nulli⁹ ita ꝙ nõ alterius,
q̃m ſicut nullũ eſt ens, ita nullũ ens itelligit: ⁊ ſicut eſt
q̃dlibz ens, ita q̃dlibet ens intelligit. ⁊ tu ex mõ: q̃uo eſt
oĩa, ſcis q̃uo intelligit oĩa. ¶ Q̃uo aũt intellˀs noſter in
telligẽtias declaratũ eſt in libro de intellu. nõ. n. intel
ligit per receptionẽ accidẽtiũ, ſ3 p̃ut p̃ficit̃ ab intelligibi
lib⁹, ſicut mã a formis indiuiduis. intellig̃ ergo nr̃m eſt
ſimplr̃ cauſatũ a reb⁹, ⁊ nullo mõ itelligimus per hoc ꝙ
ſumus cã rerũ. ¶ Reliquũ eſt vt videamus quo pacto
intelligẽtię medię intelligãt, ⁊ p̃mo qd̃ op3 accipe, eſt in
telligẽtias eẽ cõpoſitas. hoc. n. ſtatiz ſeq̃t ex dictis. Cũ. n.
deus ſit ſumma vnitas, ſumma veritas, ſumma entitas,
ſumma neceſſitas, ⁊ omne qd̃ eſt ſummũ, nõ eſt niſi vnũ
ſoluz, de⁹ g̃ ſolus eſt vnitas, ſolus veritas, ſolus bonitas,
ſolus entitas, ſolus neceſſitas, quo ſit, vt q̃cq̃d eſt p̃ter
deũ, ſit multiplex ⁊ cõpoſitũ. ergo q̃cq̃d eſt p̃ter deuz
erit ens, vnũ, bonũ, vex, ⁊ cõtingẽs, ⁊ q̃d, q̃m ab vnitate
multitudo ⁊ cõpoſitio, ab veritate vex, ab entitate ens,
a bonitate bonũ, a neceſſitate ↄtingẽs. q̃dlibet g̃ eſt cõpo
ſitum ex vnitate, bonitate, veritate ⁊c̃. Fit etiã ex his, vt
q̃cq̃d eſt p̃ter deũ, ſit cauſatũ ac p̃ticipãs, ⁊ nõ tñ ens
abſolutũ. Et ſic oĩa deficiũt a p̃fectione p̃mi, ſic̃ lucidum
a p̃fectione lucis, ⁊ albũ a p̃fectione albedinis. q̃dlibet g̃
citra p̃mũ eſt cõpoſitũ deficiẽs ⁊ cauſatũ. ¶ Tunc que
dixerunt antiqui myſtice verificant̃. ſ. Parme. dicit oĩa
eẽ vnũ ens, ⁊ infinitũ, ⁊ imobile. ¶ Amplius Zoroaſter
inquit oĩa ſunt ex vno igne genita. Et Orphe⁹ fortis ne
ceſſitas oĩb⁹ dominat̃. id volunt (vt Simplici⁹ teſtat̃ in
celo ⁊ mũdo, ⁊ p̃ auſcultationis phyſicę) qd̃ nũc dixim⁹,
vt p̃ſpicue ↄſtat. ¶ Oĩb⁹ aũt his volum⁹ hic itelligen
tias deficẽ ac p̃uari, vnitate, bonitate, entitate, ṽitate, ac
neceſſitate p̃mi. ¶ Poſt hoc accipiemus quo pacto oẽs
intelligẽtię ſunt ſupra mãz, diſtãteſq3 a mã, ⁊ a rebus in
mã ↄſiſtentib⁹: q̃m qd̃ eſt cã alioꝝ ſupegredit̃ cauſatũ, ⁊
cauſatũ ab eo deficit. ⁊ inde ſeq̃t ꝙ q̃libet de⁹ ſupegre
dit̃ intelligẽtias, ſic ꝙ intelligẽtię deficiũt a deo: ſic̃ itel
ligẽtię ſupexaltant̃ a reb⁹, quas cauſant, ⁊ ille deficiunt
ab illis. ¶ Ex his ſeq̃t amicitia Platonis, ⁊ Ari. Plato
eniz p̃uationẽ ⁊ infinitudinẽ mãz dicit eẽ. Ariſto. aũt nõ
p̃uationẽ, aut iſinitudinẽ, ſed ens mediũ inter nihil ⁊ eẽ.
Quia. n. mã ita recedit a deo, ꝙ rõne nullius põt appro
pinquari, ideo p̃uatio eſt entis, ⁊ iſinitudo, eſſe oĩuz põt
capax. ſ3 q2 Ari. cõparat eas ad ipſum nihil, ideo in ente
eã numerat, idez tñ ſentiũt, vt p3. ¶ Et tũc verificabit̃,
ꝙ oĩs res citra deũ, ⁊ vltra mãz, eſt cõpoſita: q̃m oĩs res
citra deũ deficit adeo: g̃ ↄtinet p̃uationem, ⁊ p̃uatio mã
eſt vt Platonice loquar, vl̃ iſinitudo. g̃ oĩs res citra deũ
cõtinet mãz. Et cũ oĩs res ſit vltra mãz, g̃ oĩs res perfe
ctionẽ continet, ⁊ p̃fectio eſt vnitas ſeu idea vnitatis (vt
Platonice loquar) vl̃ forma (vt peripathetice) ergo oĩs
res eſt cõpoſita ex iſinito ſeu p̃uatione, ⁊ vnitate (vt pla
tonice loquar) vel (vt peripathetice) oĩs res eſt cõpoſita
ex mã, ⁊ forma, vt Auer. accipit in 2° phyſicę auſculta
tionis. ¶ Sed qualis ſit cõpoſitio hec, ⁊ q̃uo in libro de Cõmen. 15°.
intellu lege. ¶ His itaq3 acceptis, ↄſtat modus: q̃uo in
telligẽtię medię intelligũt. vt. n. eleuant̃ a mã, ⁊ ab itellu
nr̃o nihil intelligũt ex̃ ſe, quẽadmoduz de⁹ nihil intelli
git: vt ſic, ſ3 intellig̃ cax nõ eſt: niſi eẽ cax, vt de deo di
ximus: vt ṽo recedunt a deo, ⁊ appropinquant intellui
noſtro, p̃culdubio intelligũt ex̃ ſe, p̃ut p̃ficiunt̃ ab intel
ligẽtijs. ſup̃iorib⁹, q̃uo intellus intelligit formas a q̃bus
p̃ficit̃ intẽtionalr̃, ita intelligẽtię inferiores p̃ficiuntur a
ſup̃iorib⁹, ⁊ ideo que̜libz int⁹ ſup̃ior forma eſt intẽtiona
lis, cuiuſlibz itelligẽtię inferioris itelligẽtię. ergo q2 ſunt
medię inter intellm̃ nr̃m, ⁊ p̃mũ: ideo intelligere cax eſt
modo medio. cõpoſitũ. n. ex aliq̃b⁹ nec̃e eſt: vt in eo exi
ſtant quoquo mõ exiſtẽtia in cõponẽtib⁹, vt dicit Auer. Cõmẽ. 158°.
2° hui⁹. ⁊ p̃mo meta^ce inquit. Et oẽ mediũ aut eſt cõpoſi Cõmen. 39°.
tum ex reb⁹ ſimplr̃ ſimplicib⁹, aut ex reb⁹ ſimplicib⁹ in
reſpcũ medio, aut ex formis ipſoꝝ medioꝝ. ¶ Ex his
vltimo colligimus, in qualz itelligẽtia eſſe duas partes:
per quax vnã p̃ficit̃ a ſup̃iorib⁹, ⁊ hec mã ⁊ p̃uatio itel
ligit̃. altera eſt, per quã intelligit inferiora, ⁊ hec eſt act⁹,
⁊ eſſentia, ⁊ q̃ſi forma. Tu ṽo q̃d ſit itellˀs agẽs, q̃d poſſis,
q̃uo diſtiguũt̃, ⁊ q̃uo ſunt in ſep̃atis motorib⁹ lege in li.
de itellu. ⁊ oẽs. q. ſoluimus ↄ hoc. ¶ Arg̃ᵗⁱ ṽo Joã. nihil
ſunt. ſi. n. intelligant intelligẽtias nõ cõponi ex intellectu
agẽte ⁊ poſſibili eiuſdez rõnis cũ itellu agẽte, ⁊ poſſibili
aię noſtrę recte dicit. ¶ Sed ſi intelligat, itelligẽtias nõ
cõponi ex eis euſdez ſpẽi, ſaltẽ analogice, errat. Et ideo
ad primũ

ad pͣᵐ dicerē v̈baꝫ Auer. eē intelligēdū, ꝙ omne cōpoſitū nouū eſt .i. cauſatū, vt Auer. dicit in lib. d. d. ¶ Ad 2ᵐ dicerē, ꝙ eſt vnus itellꝰ potētię in oībus ſm analogiā: ⁊ ideo nō ſequiť, ꝙ oēs moueanť ab ipſis phātaſmatibꝰ, queadmodū noſter moueť. ¶ Ad 3ᵐ dicerē, ꝙ oēs ſunt eiuſdē rōnis analogice, ſicˀ ratio aię ineſt oībꝰ analogice, vt Auer. dicit. Et ideo nō opꝫ, vt ſit vnus ſolū nūo in tota ſpecie. ¶ Ad vltᵐ dōm, ꝙ ppter intelligere aliud, ⁊ ppͣ dūaꝫ poniť vt iam ſcaſti in pcedētibꝰ, ſꝫ an differūt re, an modo: ⁊ vtrū debeāt dici intellꝰ agēs, vel potētię, latius diximus in liº de itellectu. Redeamus ǵ vnde ſermo.

¶ Et iſte itellectus.] Et qꝛ dixit ꝙ rōnalis aīa cōponiť ex itellu poᶜ, ⁊ agēte, poſſet qs dicere. ǵ intellꝰ potētię non itelligit ipm agētē. Nihil. n. idē recipit idē realr̄, ⁊ itētionaliter. ideo pbat ꝙ intellꝰ poᶜ itelligat agētē. Et pponit pͦ hoc. d. Et iſte itellꝰ recipiēs neceſſe eſt vt itelligat itellectū: qui eſt in actu. Cuiꝰ rōnē reddit. d. Cuꝫ. n. itellexerit formas mālͤes dignioꝛ eſt vt itelligat forᵐ nō mālͤes: qꝛ in formis abſtractis ſaluať magis ratio itelligibilitatis. ¶ Et id qd.] Duplr̄ qs ambiget. Tum pͦ, qꝛ vꝫtus eius appͥhēdit ſublime, nō pōt infimū appͥhēdē, vt accidit in hoc oculo reſpectu viſionis ſolis. Tuꝫ 2º, qꝛ omne recipiēs dꝫ eē expoliatū a nā rei recepte. ergo ſi itelligit res mālͤes, nō dꝫ hr̄e itellectū agētē ſibi vnitū. ¶ Perſoluit pͥmā, ⁊ ingt: ⁊ id qd itelligit ex formis abſtractis. v̈. g. ex itelligētia agēte, nō ipedit ipm itelligē formas mālͤes: ſꝫ magis ꝯfortat ipm, ſicˀ declarabiť in 7º cōᵗᵒ: Et huiꝰ ratio eſt, qꝛ vꝫtus imālͤis nō debilitať ab excellēti intelligibili. ¶ Et tūc ad 2ᵐ dicit. ppoſitio aūt dicēs: ꝙ recipiēs nihil dꝫ hr̄e in actu ex eo, qd recipit, nō dr̄ ſimplr̄, ſꝫ cū cōditione. ſ. ꝙ nō neceſſe eſt vt recipiēs nō ſit aliqd in actu oīno, ſꝫ vt nō ſit in actu aliqd ex eo qd id recipit, ſicˀ pdiximus. Uel dicť ꝙ recipiens ex eo ꝙ recipit. i. tanq̄ mediū receptiuū, nihil dꝫ hr̄e de ſpecie rei recepte. modo itellꝰ agēs nō eſt mediuꝫ receptiuū vt ſcis, ſꝫ diſpoſitio. Qꝛ aūt nō ſit mediuꝫ receptiuū, ſꝫ diſpoſitiuū, oñdit per ſilē. d. imo debes ſcire, ꝙ reſpectꝰ itellectꝰ agētis ad iſtū itellm̄, eſt reſpectꝰ lucis ad diaphanū, ⁊ reᵒ forᵃʳ mālͤiuꝫ ad ipm, eſt reſpectꝰ coloris ad diaphanum. ¶ Qd expoñit. d. Queadmodū. n. lux eſt pfectio diaphani, ſic intellꝰ agēs eſt pfectio itellꝰ mālͤis. ⁊ queadmoᵐ diaphanū non moueť a coloꝛe, neqꝫ recipit eum, niſi qñ lucet. i. niſi pͥꝰ diſponiť per lucē, ita iſte intellꝰ nō recipit itellecta, quę ſunt hic, niſi ſm ꝙ pficiť p illū intellm̄, ⁊ illuminať per ipm. Tūc oñdit quō cōparať hic itellꝰ ad itelligibilia, ⁊ ingt: ⁊ queadmodū lux facit colorē in poᵃ eē in actu, non ꝙ faciat colorē eē colorē, vt Auēpa. dicit, ſꝫ ita ꝙ poſſit mouere diaphanum, ita itellꝰ agēs facit itētiones in poᵃ itellectas in actu, ita ꝙ recipit eas itellꝰ mālͤis. Recolligit ǵ pͥⁿ reſolonis. d. ſm hoc igiť eſt itelligēdū de intellu mālͤi ⁊ agēte. Uult dicere ꝙ itellꝰ agēs recipiať in itellu potētię: tanq̄ diſpoſitio, ſicˀ lumē, ⁊ nō tanq̄ mediū receptiuū, ſicˀ hīs pꝫ. ¶ Et ex hīs apparet pctm̄ qͥūdam, qui credūt itellm̄ agētē pbere formā itelligibilibꝰ. Ħ. n. erroneuꝫ eſt. exͥbē. n. de poᵃ in actū duplr̄ fit. Uno mō de poᵃ poſſendi agē ad actuꝫ, ⁊ actualr̄ opari. Et ſic nulla mutatione facta in agēte exͥbiť ens in poᵃ, queadmoduꝫ coloꝛ exͥbiť de poᵃ ad actū per lumē, nulla mutatione facta in eo, ſꝫ in medio. Scdo mō de poᵃ paſſiua ad actū paſſionis, ⁊ Ħ pacto nō fit, niſi mutatione facta in extracto. ⁊ pͦ mō logť Auer. de itelligibilibꝰ, ⁊ Ħ diu ignoraui. ⁊ tu vide in liº de itellu, qꝛ dixi multa. ¶ Et cum itellꝰ.] Sed ambiges, ſi itellꝰ poᶜ ſemp itelligit agētē, ǵ ſicˀ pͦ nobͥ poſſibilis ꝯtinuabiť: ita pͦ ⁊ agēs: qꝛ qcqd ꝯtinuať nobͥ per mediū, ita pͦ ꝯtinuabiť nobͥ, ſicut pͦ nobͥ aderit mediū id.

Hoc aūt eſt ꝯtra expiētiā. illū. n. nō itelligimus niſi in ſine oīum itellectoꝝ. ¶ Rñdet Auer. d. ⁊ cuꝫ intellꝰ mālͤis fuerit copulatꝰ ſm ꝙ pficiť per itellectuꝫ agētē. Tūc nos ſumus copulati cuꝫ agēte, ⁊ iſta diſpoſitio diciť adeptio, ⁊ itellꝰ adeptꝰ, vt poſt videbiť. Uult dicere, ꝙ itellectꝰ poᶜ pōt duplr̄ accipi vt itelligat agētē. Unoº vt itelligat agētē abſolute ⁊ in ſe: ⁊ ſic nō opꝫ, vt qñ nos incipit itrare itellꝰ poᶜ, intret itellꝰ agēs. Alioº dici pōt, ꝙ itelligat agētē vt nobͥ copulatꝰ eſt poſt ſinē gnōnis itellꝰ ſpeculatiui: ⁊ ſic hr̄ itelligimus agētē, ⁊ per agētē, ⁊ Ħ nō cōpetit nobis in pͥnº, ſed in fine. Et ſic pꝫ ſol. ¶ Et iſte modus.] Nūc redit ad q. 2ᵃˢ, ⁊ q̄ſi oſtendit ꝙ quę dicta ſunt hr̄ ſunt dicta, ⁊ videť q̄ſi rōcinari, ille ſmo eſt pferēdus qui oēs q. pſoluit. Tunc dedit minorē. d. Et iſte modus, ſm quē poſuimus eēntiā itellꝰ mālͤis, diſſoluit oēs q. cōtingētes huic ꝙ ponimus, ꝙ itellꝰ eſt vnus ⁊ multa. Eſt qdē vnus ſm pͥmā pfectionē: plures aūt ſm poſtremā. Et ꝙ nō ſit nūatꝰ ſimplr̄ rōcinať, ⁊ accipit ꝙ ſi itellꝰ eēt nūatus ſimplr̄, vel vnus ſimplr̄, ſequunť incōueniētia, ⁊ inquit: qꝛ ſi res itellecta apud me ⁊ apud te, vna fuerit oībꝰ modis, ꝯtingeret, vt cū ego ſcireꝫ aliqd itellm̄, vt tu ſcires etiā ipm, ⁊ alia multa ipoſſibilia. Et ſi poſuerimus cuꝫ eē multa, ꝯtingit vt res itellecta apud te, ⁊ apud me ſit vnū in ſpecie, ⁊ duę in indiuiduo: ⁊ ſic res itellecta habebit rem itellectā: ⁊ ſic in ifinitū. Et hīc pꝫ hr̄ qualr̄ nō pñt intētiones differre nūo, ppter habitudines ad diuiſa phātaſmata, vt Joā. vult, qꝛ tūc conuenirēt ſpecie: ⁊ ſic arguerē, vt Auer. arguit. ¶ Et erit.] Apponit 2ᵃᵐ rōnē. d. ⁊ erit ipoſſibile vt diſcipulus addiſcat a magr̄o, niſi ſciētia, quę eſt in magr̄o, ſit vꝫtus gn̄ans ⁊ creās ſciaꝫ, quę eſt in diſcipulo: ad modū, ſm quē ignis gn̄at aliuꝫ ignē ſibi ſilem in ſpecie, qd eſt ipoſſe. Hęc ratio pōt coloꝛari ſic, ſi nō eſt vnus nūo itellectꝰ in oībus hoībꝰ, opꝫ ꝙ vel eadē nūo ſciētia, quę eſt magr̄i, aliqñ fiat diſcipuli per ꝯtinuationē eiuſdē itellꝰ nūo intelligētis idē, vel ꝙ ſcia magr̄i cauſaret ſciaꝫ diſcipuli, vel ꝙ addiſcē nō eēt aliud q̄ꝫ reminiſci. ¶ Uel ꝙ vna ſciētia nūo fluat de ſubto in ſubiectū. Sꝫ nō pōt ſciētia fluere de ſubto in ſubm̄, qꝛ (vt Boetius dicit) accñtia corrūpi pñt, trāſmutari non pñt. nec pōt dici ꝙ ſcire eſt reminiſci, vt patet ſm pipathetícos. Nec pōt eē ſcia qualitas: quę cauſat ſciam in ſibi ſimili, qꝛ tūc ſciētia eēt qualitas actiua. pbať: oīs forma, quę eſt pͥnᵐ actionis nouę, ⁊ pticularis, eſt qualitas actiua, noua, ⁊ pticularis. ⁊ ſic ſciētia eſſet q̄litas hęc ſicut calor huius ignis. Tum etiā, qꝛ magiſter docet per v̈ba, ſed v̈ba nō ſunt actiua ſciētię, nec pncipalr̄, nec inſtr̄alr̄. Nō ǵ pōt poni: niſi mēbrū pͥᵐ. ſ. ꝙ inteᵒ fiat eadē in diſcipulo, ppter ꝯtinuationē eiuſdē nūo itellꝰ per phātaſmata diuerſum. ⁊ Ħ fuit argᵐ Themiſtij, qd accepit capite. 3z. ¶ Et hęc argᵃ ſunt ſoluta in lib. de intellu, ⁊ in fine. dicť ſol hoꝝ. ¶ Ex hīs ſequiť pctm̄ Joā. ꝙ itētiones nō ſunt nūatę, qꝛ tūc ſciētia eēt qualitas actiua: ⁊ per ꝯñs apud Auer. ſcire nō eſt nouū. ¶ Et hoc.] Oſtēdit euidētiā argumēti. d. Et Ħ ꝙ ſciaꝫ eſt idē in magr̄o, ⁊ diſcipulo, ex Ħ modo fecit Platonē credē, ꝙ diſciplina eſt rememoratio: ⁊ per ꝯñs opꝫ poni vnicū intellm̄: ſi vis euitare Ħ. ¶ Cuꝫ igiť.] Cōcludit idcirco verū modū ſoluēdi apud ipm, ⁊ ingt. Cuꝫ igiť poſuerimus rem itelligibilē, quę eſt apud me, ⁊ apud te, multa in ſbiecto: ſm ꝙ ſunt vera. ſ. formā imaginatiōis. i. per phātaſmata. vnā in ſubto: ſm ꝙ eſt vna, per qd eſt intellectū ens, ⁊ eſt mālͤis. diſſoluētur iſtę qōnes pfectę. vult dicere, ꝙ cuꝫ dicemus ꝙ itellectꝰ ſpeculatiuus cōpareť ad phātaſma, eſt nūatꝰ extrinſece, ſicˀ colūna. vt cōpareť ad intellm̄ poᶜ, eſt vnus nūo. Et ſic patet ſol. ¶ Modus aūt.] Ultimo Auer. accuſat

Auēpa. Auēpa.enīz in epl'a illa, vt potui pcipe, duos for maut ſyllos. Primus pn^m diuerſaꝝ opationū eſt nume ratū, intell's eſt pn^m diuerſaꝝ opationūz.ḡ intell's eſt nu merat⁹. Scōs fuit, omne nūatū eſt corruptibile, itellect⁹ nō eſt corruptibilis.ḡ intellect⁹ nō eſt nūatus. Iſti ḡ ſunt duo ſmones, quoꝝ vnus ad vnā ptē.q.alius ad alterūz vergit. ❡ Auēpa.ḡ ſine diſtinctione xificat p^m de itelle ctu ſpeculatiuo, z^m de agēte. Oſtēdit ḡ Auer.ꝙ ipſe non bn̄ xificat hos ſmones, ⁊ ingt. Modus aūt quē eſtima uit Auēpa.qōnes aduenientes ſupra hoc, ꝙ itellectus eſt vnus, aut mult⁹.ſ.modus, quē dedit in ſua epl'a, intitula ta ꝯtinuatio intell's cū hoie, nō eſt modus ꝯueniens ad diſſoluēdū hāc qōnez.i.hos ſmones oppoſitos, qm̄ vel intellect⁹ capit̄ in illis duob⁹ ſmonibus ęquoce, vel vni uoce.ſi vniuoce, ḡ nō loquit̄ bn̄ xificādo p^m ſermonē de ſpeculatiuo:⁊ z^m de agēte, qm̄ nihil eſt cōe vniuocū agē ti, ⁊ ſpeculatiuo itellectibus. Si ęquoce: tūc illi ſmones erāt ſophiſtici, qđ falſum eſt: qa ſunt pbabiles in ppōni bus pbabilib⁹.ingt ergo.intell's enim, quē demōſtrat in ſua epl'a eē vnūz, qñ laborauit in diſſoluēdo iſtā.q.alius eſt ab itellectu, quē demōſtrat illic eē multa: cū intelle ctus, quē demōſtrat illic eē vnū, eſt intell's agēs: inquātū eſt forma nec̄io ſpeculatiui. Intellect⁹ xo, quem demō ſtrat eē multa in ſpecie, eſt intell's ſpeculatiuus. Hoc aūt nomē ęquoce dī de ſpeculatiuo ⁊ agēte. Et ideo ſi id, qđ intelligit̄ de hoc noīe intell's: in duob⁹ ſmonibus oppo ſitis.ſ.ꝯcludēti intell'm eē multa, vt pmus, ⁊ ꝯcludēti in tellectū eē vnū, vt ſcōs ſermo, eſt intētio nō ęquoca, non diſſoluit hāc.q.imo erit falſa ſol. vt dixi.⁊ ſi id, qđ intel ligit̄ in illis duobus modis oppoſitis de hoc noīe intelle ctus, ſit intētio ęquiuoca, tūc dubitatio erit ſophiſtica, et nō diſputatiua.⁊ ideo credēdū eſt ꝙ qōnes, quas dedit ille vir in illa epl'a nō diſſoluant̄, niſi h modo.ſ.quō nos ſoluimus.ſed illę dubitationes nō ſunt ſophiſticę, ſȝ diſ putatiuę, qꝛ nō ꝓcedūt per fallaciā ęquocationis, ſȝ per ppōnes pbabiles. Et tūc dedit ſol.q. Auēpa.d. Et p iſtū modum diſſoluet̄.q.in qua dubitabat in itellectu mālī, vtrū ſit extrinſecus.i.ſeparat⁹, aut copulatus.i.forma in trinſeca, qm̄ pȝ ꝙ eſt extrinſecus ſm pmā pfectionē, co pulat⁹ ſm poſtremā. ❡ Et debes ſcire ꝙ oia: quę hic di xi, tm̄ vt Expoſitor ſcripſi.ideo poſt hāc expōnez feci li brū ſeparatū, qui de itellectu inſcribit̄, vbi oia retracto, quę hic Auer. dicit. ⁊ oſtēdo qualiter ea quę ipe dicit nec pbiaꝫ, nec gcq̄ȝ xitatis ſapiūt. Tu aūt lege eum.

COMMENTARIVM.

Cepit ſcōm Themiſtiꝯ Ari^{cs} aſſignare ꝓpria intellectui. Cum igit̄ dedit vnū in tellectui ꝓpriū, aſſignat nūc alterū. Et duo facit, qa Pri mo aſſignat hoc ꝓpriū itellectui noetico. Scōo aſſignat quoddā ꝓpriū itellectui dianoetico. ❡ Quātūz ad pri mūz debes ſcire nōnullos ipſi itellectui certā naturā tri buiſſe: ſiue certā nālem diſpōnez, qua ille eēt, atqȝ fieret. nam quēadmodūz ſenſui quędā nā, ſiue diſpoſitio nālis aſſignatur, qua eſt, ⁊ fit, qua abeūte ceſſat ipe, quę nā eſt ꝓportio ſenſoꝝ: ſic itellectui certaȝ nām aſſignarūt, ſiue diſpoſitionē nālē, qua eſt, ⁊ fit. Quā qdeȝ alij athomoꝝ mixturā appellāt, vt Democritici: alij mixturā elītoꝝ, vt Empeđ. alij pmaꝝ qualitatū cōplexionē ac tēperieȝ, vt Gal. alij pmaꝝ qualitatūȝ reſultationē, vt Alexā. Ad uerſus ḡ hos ꝯcludit ſm ꝓpriū intellectui, quo differt a ſenſu, ⁊ dicit, quare ipſius itellect⁹ nulla eſt nā, quia neqȝ mixtura neqȝ reſultatio, neqȝ tēperies, niſi hęc nā ꝙ eſt poſſibilis, ⁊ impotētia ad itelligibilia: hoc eſt intellectui ſm ꝓpriū. ❡ Simplicius h ꝓpriūz ſic legit, quare neqȝ ipſius itell's eſt, h eſt ꝯtingit eē naturā aliquā, neqȝ vnā, hoc eſt quare ipſius itellect⁹ nulla eſt natura eaꝝ rerum ſupple quas itelligit: intelligit enim oia ſenſibilia: modo nā ipſius itellect⁹ ſenſibiliū naturaꝝ nulla eſt, ſed vel ea ſola natura eſt ipſius qua poſſibilis ſiue potētialis ſit, ea parꝗȝ oium illaꝝ. Sequit̄ aūt hoc ſm itellectui ꝓpriūz ex pmo: qꝛ ſi itellect⁹ ipſe noeticus eſt impmixtus ipſis ſenſibilib⁹, quę itelligit, ſequit̄ vt ipſius nā nulla ſit earū rerūȝ, qb⁹ eſt impmixt⁹. Hoc igit̄ eſt ſm itellectui noeti co ꝓpriū. ❡ Scōo xo loco declarat quoddā ꝓpriū vo cato itellectui, qui dī dianoeticus: ⁊ eſt quo naȝ modo il le ſe habeat ante intelligē ſuū, ⁊ dicit. Ergo vocat⁹ aię in tellect⁹: dico aūt vocatū intellectū, quo rōcinat̄ ⁊ opinat̄ aīa, hic inquā vocatus aię intell's, nihil eſt actu coꝝ, quę ſunt ante ſuū intelligē: quo illa intelligit. ❡ Ex qbus pȝ hęc xba nō eē legēda de itellectu, qui ꝓpē, ⁊ vere dī itel lectus, vtpote noeticus, vt latini ⁊ Auer. legerunt ob gręcaruȝ lr̄aꝝ inſcitiā: nō enim per illū vere itellectum, qui noeticus eſt, aīa διανοεῖται.i.rōcinat̄, ⁊ ὑπολαμβάνει.i. opinat̄ atqȝ exiſtimat, ſed per intellectū dianoeticūȝ, hic enim vocat̄ intell's, ſed reuera eſt ſenſus. De h enim cō cludit ipm̄ nō eē actu aliqđ coꝝ, quę itelligit ante ſuum intelligē, quo illa itelligit, qm̄ nec eſt aliqđ illoꝝ realr̄, vt dixit Empeđ. nec intētionalr̄.ſ.per ꝯcreationē ſpēꝝ, vt dixit Plato. ❡ Sed dices finis nō cōuenit pn°, qꝛ ꝓpo ſuit dicere de itellectu ꝓpē, ac noetico, quo aīa cogſcit, ⁊ ſapit, ⁊ concluſio eſt de vocato itellectu, qui eſt dianoeti cus. ❡ Hoc argumēto Alex. iter intell'm noeticum, qui ꝓpē ⁊ vere eſt intell's, ⁊ dianoeticūȝ, qui vocat̄ intellect⁹ nullā dr̄iam fecit, ⁊ meo iudicio hęc auctoritas multum pro Alexādri opīone facere videt̄. ❡ Tñ dōm hoc qđ Ari^{cs} ꝯcludit de vocato itellectu, nō eē pncipalē ꝯnem, quā ꝓpoſuit ꝑtractare, ſȝ cum declarauit illa ꝓpa de itel lectu ꝓpē dicto ac noetico, qbus pȝ quo modo ſit ipſum itelligē, ⁊ quō differt a ſenſibus: qſi per quādā ſilitudinē idē ꝯcludit de vocato itellectu, qui dī dianoeticus. quaſi dicat. ergo eadē qſi rōne vocat⁹ aię intell's, quo.ſ.ratioci nat̄, ⁊ opinat̄ aīa, nihil eſt actu coꝝ, quę ſunt ante itelligē eius: qm̄ nec realr̄, nec intētionalr̄ eſt aliqđ coꝝ ante ſuū itelligē. ❡ Ex his clare colligit̄ apud Ari^{cs} duplicē eſſe intell'm, alteꝝ, qui eſt pticula aię itellectiuę quo itellecti ua eſt: alteꝝ, qui eſt pticula aię itellectiuę, quo ipa ſenſiti ua eſt. Primus a gręcis dī noeticus, ⁊ ꝓpē ac vere itelle ctus. Scōs ꝓpē eſt ṽtus ſenſitiua: tñ per excellētiā, quaȝ habet in hoīe, a gręcis dī dianoeticus intell's. Uterqȝ ḡ eſt particula ſiue ṽtus aię noeticus eſt ṽtus aię humanę, quo illa eſt itellectiua. Dianoeticus xo pticula ac virtus aię, quo illa eſt ſenſitiua, hęc pro xitate. De opinionibus xo expoſitorum poſtea dicemus.

❡ Circa ḡ Auer. digreſſionez nōnulla puto recēſenda eē, quoꝝ p^m eſt pp qđ mā nō cogſcit, cū recipiat oēs for^{as}, ſicuti itell's. ❡ Rn̄det Auer. aſſignās cām, qꝛ recipit mā for^{as} iſtas ac diuiſas: intell's xo foīas vlr̄. ❡ Cōtra obij ciebamus in collectaneis, qꝛ tūc ſenſus nō cogſceret. naȝ ſenſus recipit foīas iſtas, ⁊ indiuiduales. ❡ Diximus, ꝙ mā recipit formas iſtas ac indiuiduales in ſe mediātib⁹ qlitatib⁹, ⁊ quātitatiuis diſpōnib⁹: ſenſus xo recipit non foīas in ſe mediātib⁹ diſpōnib⁹ qn̄titatiuis, ⁊ qlitatiuis, ſȝ recipit itētiones for^{as}, ac ſilitudines, ⁊ nō mediātib⁹ qn̄ti tatiuis, ⁊ qlitatiuis diſpōnib⁹. ❡ Sȝ ꝯtra adhuc occur rit qſtio, qꝛ tūc mediū diaphanī illuminatū cogſceret. nā recipit itētiones coloꝝ: ⁊ qdē nō mediātib⁹ diſpōnibus qlitatiuis, ⁊ qn̄titatiuis. ❡ Dōm ḡ ꝙ recipe itētionē for^e nō eſt cogſcē, niſi recipiēs ſit aīa vel aię ṽtus. Auer. ḡ bn̄ ꝓbat māȝ nō cogſcē, qꝛ mā recipit foīas in ſe, qđ nō eſt cogſcē: nō tñ eſt iferēdūȝ, ꝙ omne recipiēs itēt^{oēs} for^e ſit

cogſcere,

Expō ſimpl.

De 2° intell°

Cōtra cōem expōnem.

Dubitatio pulchra.

Opio Alex.

Qđ dupl^x ſit intellect⁹.

In digreſſione Auer. An mā cogſcat.

coğſcere:ad deſtruēdū enī ſufficit vnū,ad ɔſtruēdū vo plura reqrunť.reqriť ğ ad B, vt recipiēs for^{as} coğſcat il/ lā, vt recipiat nō ipſaʒ formā, ſʒ iten^{nes} for^{e}:nō tñ,B ſuffi/ cit,ſʒ opʒ, vt tale recipiēs ſit aia, vel vtus aię coğſcitiuę. Et hęc eſt ppa rō cālis coğſcendi. ⁋ z^{m} recēſendū eſt qd de aia ſenſerit Them.atqʒ Theophraſtus.nam lʒ li° de itellu p̊ ptractauimus de ipo itelligē,deqʒ itellu ſpecula/ tiuo ſm Them.ʒ Theophra.ʒ qd ſit,ʒ quō ſiat,nō ſatiſ clare dilucidauimus,an itells qui eſt agēs,ʒ pōlis,ʒ ſpe culatiu^{9} ſit humani corpis aia ʒ for^{a},an pars aię. Sūt.n. 4^{or} q̄ſita in opione Them. Pri^{m} qdē an itells ſit ęterm^{9}. Scdm vo,an itelligē ſit ęternū,ʒ qd ſit ipm itelligē. Ter tiū,vtrū deně tres itells ſm Them.ſ.agēs,pōlis,ʒ ſpecu latiuus,qdqʒ ſit qſqʒ hoꝝ. Quartū qd Simpl.aſſerat de

De opinione Themiſtij. mente Them.ʒ Theophraſti. ⁋ De p̊ Them.vř,vari^{9}: aliqñ.n.dicit itellm ęternū,aliqñ dicit itellm mortalem. Ego vo pٌtermiſſis hincinde vbis.dico q Them.ponit duplicē hois aiaʒ alterā extrinſecus manētē,quę eſt q̄ſi ſol illuminās,alterā q̄ſi illumiatōeʒ,quę eſt vita ac hois aiatio:aia qdē,q̄ eſt vt ſol,hęc eadē eſt mūdi aia,ʒ hois, eſt mūdi for^{a},ʒ hois:nō qdē ab inaiando aia,nec ab ifor/ mādo for^{a},ſʒ ab aiando,ac formādo:q̄ten^{9} aiationē hois creat,ʒ pfectionē hois,quę eſt hois vita,format,efficitqʒ ac pducit. Hęc mūdi aia dř mūdi aia,ac for^{a},nō quo mū dū aiet,vel formet,ſʒ q̄ aiat aiata oia,quę in mūdo ſunt, ʒ foiat for^{as} oiuʒ reꝝ:quę in mūdo ſunt. Hois vo eſt aia, ʒ intells:aia qdē e qua vita hois veluti e ſole lumē pfici ſciť:itells vo,q̄tenus hō p illā itelligit,vt dicemus. Hęc

Cap.23°. Them.p̊ de aia. ⁋ Ex qb^{9} collř duplicē eē hois aiaʒ,al/ terā ppaʒ,ac hois formā,quę eſt ei^{9} rō,ʒ ſpēs. Alterā ex/ ternā,quę eſt hois aia aians,ʒ itells. Hinc ſeqť duplice eē hois itellm,alteꝝ ſepatuʒ externūqʒ,qui eſt aut mūdi aia,aut aliqd illi^{9}. Alteꝝ ɔiūctuʒ,qui eſt vtus ei^{9} aię,que eſt hois vita,atqʒ iterna pfecti^{9},extern^{9} itells,cū ſit mū/ di aia,ętern^{9} eſt:hic vo cū ſit vt^{9} aię humanę iternę,abo/

Cap.23°. leť cū hois aia, vt p̊ huius aſſerit.hic mortalis a Them.ʒ Theophraſto dř cōis q̄ q̄ſi vř ineē pfectis aialib^{9}. Ille vo dř ppri^{9},q̄ ſoli hoi cōpetit,hic mortalis dř dianoeti/ cus,B eſt rōnabilis,ille dř noeticus,ac pure itellualis,il/ le imortalis oibus hoib^{9} eſt vnus.hic mortalis cuiqʒ hoi eſt alius,atqʒ alius. Per hūc dianoeticuʒ,hō antelliť oia aialia:p illū imortalē cōicat cū corpib^{9} cęleſtib^{9}. ⁋ Per hęc itaqʒ tollunť ɔ̄ria in Themiſty vbis.nā q̄nqʒ repiť eū dixiſſe itellm eē mortalē,q̄nqʒ vo ęternū:p mortaleʒ eiʒ itelligit dianoeticū,p imortalē noeticū,vt ſe exponit

Cap.28°. in B 3°. ⁋ De z° maxia q̄ſtio eſt.naʒ Them.aliqñ in ipſa aia ponit notiones nouiter factas ʒ aię fabra,vt p̊ hui^{9}.ʒ

Cap.3°. in B 3° q̄plurib^{9} in locis. ⁋ In ɔ̄riū eſt ratio.nam itells,

Cap.23.24° q̄ hō itelligit,eſt ęterm^{9}.ʒ idē cū itellu poſſibili,vt in B 3°

26.34.35.

Cap.39. li° aſſerit.ğ nō pōt noua accńtia recipe. ⁋ P̄. Hic intells extern^{9} itelligat oia corruptibilia p ſuā eēntiā,tanq̄ p rō/ nē foialē ʒ cālē reꝝ itelligibiliū.ğ nos itelligimus p eēn/ tiā huius:q̄re nō p receptionē ſpēꝝ,ʒ notionū de nouo a ſenſibilibus receptas. ⁋ Accedūt auctes Them.q̄plu/

Cap.25.28. res, vt in B 3°,in qb^{9} clare aſſerit itellm,quo nos itelligi/

31°. mus nō itelligē p receptionē verā notionū a ſenſi^{bus} illa/ tā:ideo hęc ɔtrouerſia mihi difficilis eſt. ⁋ De 3° ğ dica/ mus.nā ex B 3° patebit z^{m},q vna ʒ eadē aia vno^{9} habet tres ptes.alio^{9} nō. Intells.n.vt eſt mūdi aia,nec agētem, nec potētialē,nec ſpeculatiuū hʒ intellm:nō.n.re^{a} mūdi eſt aia niſi ab aiatione,q̄ten^{9} viuificat oia aiata,ʒ format oēs for^{as}:re^{a} aūt hois,dř ʒ aia,ʒ itells:aia qdē,quo hoieʒ aiat,ac vitā illi pbet: intells vo quo ɔiūgať hoi,vt pn^{m} itelligēdi:ʒ ſic in aia quo itellualis eſt,ſunt tres itells:nō qdē ppe,ʒ cōpōne,quę eſt ex re,ʒ re:ſʒ ſunt ibi ſm q̄dā

ſilitudinē,ʒ cōpōneʒ,quę eſt ex re ʒ re rōnis.nam vt ille itells itelligit p ſuā eēntiā vlia,dř intells itelligēs,ʒ vlia quę itelligunť per ei^{9} eēntiā:dr itells ſpeculatiuus,qb^{9} ſpeculať oia ea:q̄rū p eēntiā ei^{9} eſt cā,ʒ formalis rō repñ tatiua.ğ re^{a} nři aię illi iſunt itells illi.nā quo nos itelligi/ mus vlia,q̄rū ſingularia p ſenſus iteriores coğſcebam^{9}, ille dř agēs,quo nos p ipm dicimur de nouo itelligē,vt/ pote q̄ pus nō itelligebamus:dř itells poſſibilis,pōlis, ʒ receptiuus:vt p ſuā eēntiā vlia itelligimus,dř ſpecula/ tiuus,ʒ dř notiones ʒ fabra animi. Hęc.n.oia iſunt illi p ſilitudinē:nō aūt per realitatē:ex his pñt diuiſa Themi/ ſty dicta ɔcordari.Tu vo lege:quę de his diximus in li° p̊ de itellu. ⁋ De 4° vo ſępe diximus q Simpl.magn^{9} Trac.5.c.10

Themiſty ſectator velle vř itellm eē aiam,ʒ ſemiaiaʒ, 11.c.12.

for^{as} ac ſemiformā. Aiam qdē ʒ formā ab aiando ac for/ mādo hoi aiationeʒ,ʒ B pacto eſt hois,ʒ mūdi,tum aia, tuʒ for^{a}. Alio^{9} ab iformādo inaiandoqʒ:ʒ ſic eſt ſemiaia, ac ſemiforma,ʒ pars toti^{9} aię humanę,q̄ ſm hūc viruʒ aia rōnalis,quę eſt tota hois for^{a} aiaqʒ humanuʒ corpus pficiēs ɔſtat ex dianoetico,qd intrinſecus accedit,atqʒ p ſemē traduciť,ſaltem diſpoſitiue,ʒ ex noetico intellecti/ uoqʒ,qd teſte Ari^{le} extriſecus accedit.ea ğ ɔſtitutio:quę his ɔſtat apud Simpliciuʒ eſt hois tota aia,ac for^{a},quę dř ab inaiando atqʒ iformādo:q̄ nō mō eſt for^{a} operās, ac pn^{m} opandi in hoie:ſed eēndi,quo.vʒ.hō eſt hō,ʒ rō/ nalis,ʒ itells:quęqʒ aia tota aliqñ dř noetica ab excellē/ tiori pte,aliqñ dianoetica a cōpōne vtriuſqʒ ptis. Fit aūt hęc nō qdē per itells gñationē,ſʒ illi^{9} ſemiaię ex ſemine traductiōe.nā illa iducta in embrione mox itells vtraqʒ ex pte ęternus illi copulať quaſi altera ſemiaia,ʒ fit tota hois aia. ⁋ Quib^{9} pʒ intellm oiuʒ hoiuʒ eē vnū nūo:nō tñ aiam eē vnā nūo oium,niſi ſumať aia pro formāte,ac efficiēte aiaʒ. Hęc.n.nō modo eſt vna oiuʒ hoiuʒ,ſʒ toti^{9} mūdi. At ſi aia accipiať pro inaiante,ac iformāte,aię plu res,ʒ alteri^{9} hois alia atqʒ alia:intells vo vnus. Hęc de mēte Simpliciy,quę non vř aliena a mēte Themiſty. ⁋ Sʒ vtrūqʒ ſit hęc poſitio eſt falſa,ʒ reprobata a nob z° hui^{9}. Prio q̄ data hac pōne,nulla poſſet pbari mā̃ p̊^{as} eē in po^{a} pura ad oēs foias:ſingā.n.mām eē alterā ſe/ miformā oiuʒ reꝝ.ſ.corpeitatē:alterā ſemiformā eē,quę per vtutē agentiū fit:ʒ ſic nullibi,nec aliq̄ rōne potuiſſet Ari^{les} pbare mām p̊^{as} eē purā po^{am}. ⁋ z°,q̄ B dato,nō poſſet euitari opio Uarronis,qui poſuit deuʒ eē mūdi ʒ oiuʒ rerū aiam,ac formā,deduco,q̄ poſſet dici eū eē in aliqb^{9} ſemiformā,in aliqb^{9} ſemiaiaʒ:q̄ vt nō eſt abſur/ dū itelaʒ purā ʒ ęternā vtraqʒ ex pte eē ſemiaiaʒ,ac ſemi/ formā reruʒ,ſic nec deū:nō.n.video rōnē magis de vno q̄ de altero. ⁋ 3° ſi itells,q eſt altera ſemiaia dat ſimplř eē hoib^{9},aut dat illis eē pro medie^{te}:nō qdē pro medie/ tate,q̄ tūc eē hois nō eēt vnū ſimp^{r},q̄ ei^{9} aia ac for^{a} nō eſt vna ſimplř.ğ ſi dat ſimplř eē hoi,tūc oēs hoies eēnt .vnus nūo hō,cuʒ coꝝ eē ſimp^{r} ſit vnū nūo. Alias rōnes fecimus z° hui^{9}. ⁋ Supeſt poſt hęc aliqd dicē de opio/

ne Alex.vbi p̊ illō nō ignorabis Alex.ſibiipſi nō videri Pō Alex.

ɔſtātē:q̄ in li° de itellu aliter dicē vř,aliter in li° de aia, q̄q̄ in qbuſdā gñalib^{9} ſibiipſi ɔſtet. Si bñ ğ qd ipſe ve lit,pcepi,ex li° ei^{9} de aia colligo opionē ei^{9}:cui poti^{9} cre/ do,q̄ eū librū eē eius legitimū,nemo eſt,qui dubitat:li/ brū vo de itellu,qui ei inſcribiť:nō ſic legitimū a gręcis inuenim^{9} approbatū. Primo ğ vidēdū eſt de aia ſm ei^{9}

opionē.z° vo de intellu. ⁋ De p̊ magna pars expoſitoꝝ Poſit expō

Alex^{i} tribuūt euʒ voluiſſe aiam hois eē mixturā,vel cō opi.Alex.

plexionē,aut vtuteʒ in mixturā,vel cōplone ɔſtiuā:fa/ ctā qdē naturę nęcitate. Fingit.n.ad illi^{9} mētē pžeʒ ʒ ma trē miniſtrare māʒ.vʒ.ſemē,qd cum in mřice recipiť,in

illa putreſcit: que putredo v̄tute ſolis ac ſtellar̄ eſt quedā mirabilis cōplexio, que humana aīa eſt, vel quā ↄſequit̄ humana aīa: que eſt vltima pfectio, ad quā puenit nā ipſa: huius aīe virtus illa nobiliſſima, qua hec aīa cognoſcit, ꝛ ſapit, ratiocinat̄, ꝛ exiſtimat, intell's eſt poſſibilis, ſiue potētialis: vt dicemus de eius opiōne. quā opinionē Auer. videt̄ tribuē Alexādro.

Correptio opinionis

¶ Verū cum inſpexi ea: que ipſe dicit in li° ſuo de aīa cap. 4° arbitror cum velle humanā aīam, quā intellectiuā, ꝛ rōnalē eādē eſſe arbitrat̄, fieri a parētib°, veluti ceteras formas fieri vidimus: que v̄tute ſeminali in ſeminib° a parētibus diffuſa de materie po° in lucē ꝑdunt̄. ꝗ ſicut pro gn̄atiōe aliarum aīar̄ ac formar̄ agētia externa miniſtrāt ſemina, in qbus eſt v̄tus ſeminalis aīe gn̄atiua ꝛ mā, de cuius po° educit̄: ſic pr̄ ꝛ mater miniſtrant ſemē, in quo v̄tus ſeminalis, ꝛ corpea mā ↄtinent̄: ex qbus tādē ꝑdit̄ hō. Aīa ꝗ humana, que apud Alex. eadē eſt dianoetica, ꝛ rōnalis, intellectualis ac noetica, non neceſſitate māe fit: nec via putrefactionis: ſꝫ a parētibus via digeſtionis ac ſeminarie gn̄ationis. ¶ Qd ſi dicat̄ Alex.ᵐ eo capite dixiſſe aīaꝫ humanā, ꝛ ceteras nāles formas fieri neceſſitate nature. ꝗ via putrefactionis. ¶ Dicēdum eſt neceſſitate nature apud Alex.ᵐ id omne eſſe factū, qđ fit vi agētis nālis: qđ v̄o fit vi diuina, h̄ factū eē neceſſitate nature nō aſſerit: omne v̄o qđ fit ab agēte nāli, aſſerit eē factū nature neceſſitate: appellat.n. nāꝫ agēs nāle: vnde fit vt ignorātia v̄bi, nōnulli opinionē hāc turpem tāto ph̄o nō timuerunt aſcribē. Teneo ꝗ aīam nō eē mixturā vel cōplōnē de mēte Alex. ſꝫ formā eductaꝫ de po° materie mediāte mixtura: vel cōplexione, qua vtit̄ pro ſuis opationibus.

De intell'u.

¶ Deinde de intell'u dicamus. nā Alexāder eo in li° clariſſima rōne duplicē intellm̄ fatet̄. Alterū quē mālē appellat, vt capite 24° pſitet̄. Alterū agētē, qui dr̄ intell's in actu, de quo eodē li° plane loquit̄ cap. 30°. intell's mālis ſm̄ ipm̄ eſt pfectiſſima humane aīe, de qua locuti ſumus v̄tus. hac qdem, vt inqt cap. 23. aīa opinat̄, ideo hic intellus v̄tus dr̄ Doxaſtica. i. opinatrix: hac aīa humana,

Doxaſtica
Epiſtemōica

que eſt hoīs forma ſcit, ideo dr̄ v̄tus epiſtemonica, h̄ eſt ſciētifica: hac aīa ſapit, cōſultat, ꝛ deliberat, ideo dr̄ v̄tus

Practica
Theoretica
Dianoetica

practica: hac ↄtēplat̄, ideo dr̄ v̄tus theoretica: hac aīa ſyllogiçat, ac ratiocinat̄, ideo dicit̄ dianoetica: hac intelligit ſimplicia, ac incōplexa: cōponit, ac diſcurrit, ideo dr̄ intellectus ac v̄tus noetica.

Noetica

Qua rōne fit vt apud Alex.ᵐ ideꝫ intellus ſit, qui eſt noeticus, ꝛ dianoeticus, theoreticus, ꝛ practicus, ſciētificus, ꝛ opinatiuus: hūc ponit mortaleꝫ, cum aīa cuius eſt v̄tus, mortalis ſit.

Qđ intellect° agēs ſit de°.

¶ Quid v̄o ſit intellectus agēs, quē agētē intellectū appellat, rn̄det eodē li° capite. 30. cum eē primā cām de mēte Ari^lis. Dicit enim. | Talē aūt eē pmaꝫ cām, ab Ari^le cōmōſtratū eſt: que pculdubio pma cā ppe intell's eſt, quas ob res (vt inquit) iſte intell's amplioris dignitatis eſt, ꝙ is qui habet̄ a nobis. | poſtea in calce capit. igt. | Nō aūt eſt poteſtas aīe,

Nā agēs intellect° nō ſit aliquid aīe nr̄e

que in nobis ſit, neqꝫ itē habit°, per quē intell's potentie, cum res alias, tum hūc ipm̄ apphēdat, ſꝫ neqꝫ itellectio, qua intellectio eſt incorruptibilis dici poteſt, ꝛ reliqua. | Ecce quo modo clara frōte Alexāder aſſerit itellm̄ agētem eē deū, primāqꝫ cām ipſaꝫ, in ſe intellm̄ ↄſiſtētē, qui ſeipm̄ ꝛ alia per eius eēntiā itelligit. Hūc nō vult eē aliquid aīe noſtre, nec v̄tutē, nec intellectū ſpeculatiuū, vel intellm̄ in habitu: qꝛ nō eſt nr̄a itellectio, ſed ſolum vult eē illud v̄tute cuius nos itelligimus. nam niſi hic eēt extrinſecus manēs, ꝛ effectrix cauſa intelligibiliū, nos nihil vliter itelligeremus. ¶ Sed ꝙ falſa ſit hec opinio, ꝛ nefanda, in eo libello, queꝫ nuperrime de imortalitate aīe cōſcripſi demrōnibus, ꝛ v̄bis Ari^lis agiliſſime pbaui. Et ne manibus vacuis recedamus ↄtra hāc opinionē argumētor rōnib° Auer. illas pro poſſe dilucidādo. ¶ Auer. ꝗ ↄtra Alexādrū inducit pmo v̄ba Ari^lis. naꝫ Ari^les aſſerit in hoc 3°, intellm̄ eē ſeparatū.

Tex. cō. 20.
Tex. cō. 6.
Tex. cō. 4.
Tex. cō. 3.

Ꝓ. Dicit etiā, intellectū nō hic organuꝫ corpale. Ꝓ. Dixit ipm̄ eē ſimplicē, ac puruꝫ, ac impmixtū: vt patuit. Ꝓ. Dixit intellm̄ eē impaſſibilē. Ex qbus v̄bis clariſſime pꝫ intellm̄ nō eē genitum ac corruptibilē. ¶ Scđo Auer. argumētat̄ rōne facta in textu, qꝛ omne recipiens oēs formas mālēs, eſt denudatum a nā recepti. ꝗ cum intell's recipiat oēs formas mālēs, erit denudatuꝫ ab illis: ꝛ ſic erit ſubā ſimplr̄ imālis. Patet aūt Ari^lē nō eē locutū de pparatione vt lōgo ſermone oſtēdit Auer. ¶ Ꝓ. Interponit alias rōnes cōtra Alex.ᵐ, dum narrauit opiones arabū: quar̄ p° eſt, ꝙ ſi intellect° mālis eſt v̄tus in corpe, tūc actu itellecta nō erūt vlia: qꝛ omne receptū in forma vel v̄tute māli eſt ſingulare. ¶ Scđa qꝛ pōne data, tūc intell's erit v̄tus organica, veluti cetere v̄tutes, que ſunt in mā. ¶ Tertia ſi itellect° pficiſceret̄ neceſſitate māe: tūc itellectio, ꝛ ſcia pficiſcerent̄ necitate māe: ꝛ ſic nō poterūt actu itellecta eē vlia actu. ¶ Demū argumētat̄ pōnem hāc Alexādri eē ſilem ei pōni, qua qdā negāt res fieri ab agētib°, aſſerētes oīa fieri caſu. Hec Auer.

Que p dca.

¶ Alexā. v̄o ſe defendit. nā primaꝫ auctē itelligit de intell'u a ↄtē: vt eo loco narrat Auer. Scđm v̄bū ↄcedit Alex. aſſerit eniꝫ intellm̄ potētialē eē ſeparatuꝫ ſeparatione organi: nō tn̄ ſeparatione eēntie, qꝛ ſm̄ eēntiā depēdet a corpe. Tertiū v̄buꝫ Alexāder intelligit, ꝙ. ſ. intell's ſit impmixt° reſpectu itelligibiliū: non aūt reſpectu corpis: ſili rōne intelligāt vltimū v̄bū. Hec Alex. ꝛ pro eius opione ſectatores dixerūt de v̄bis Ari^lis. ¶ De demrōne, quam Auer. finxit, patuit p° ꝙ illa nō eſt Ari^lis, ꝛ nec rn̄ſio ad illā, quā finxit eē Alexādri eſt Alexādri, lꝫ v̄ba de pparatione ſint Alexādri: nō tn̄ ad illud ppoſitā, ſꝫ eſt ſuū cōmētū: qđ Auer. finxit de ſuo ſale. Ꝓ. Patuit ꝙ illa demōſtratio, vt format̄ ab Auer. friuola eſt: ꝛ eius maior, ꝛ minor ſunt falſe. ¶ Ad alias rōnes, dicere ſolit° ſum, ꝙ ad euitādū primaꝫ rōnē Alex. poſuit itellm̄ agētē deū, vt eius lumine attolleret̄ itellect° mālis, vlr̄ reciperet, qđ in ſe eſt ſingulare: ceu diaphanuꝫ lumine ſolis affectū attollit̄ ad ſuſcipiēduꝫ ſpēs color̄. ¶ Scđa ratio deleta eſt, qꝛ nō oīs v̄tus mālis eſt organica ſm̄ Alex. niſi per organū itelligat̄ ſubm̄ māle. ¶ Tertia ꝛ 4ª delete ſunt, qa nec aīa, nec intellect° neceſſitate nature fiūt, niſi intelligēdo modo, quo dcm̄ eſt, per nām agēs nāle, cuius v̄tute itelle^{us} aīaꝫ aſſerit Alex. eē factā.

Refutatio defenſionis.
Tex. cō. 20.

¶ Sꝫ certe hec Alexādri defenſio, friuola eſt: cuꝫ enim Ari^les dicet itellm̄ eē ſeparatū, ꝛ ſolū imortalē, nō pōt intelligē de agēte, qꝛ ſtatim ſoluit dubiū, cur non reminiſcamur poſt mortē, ſi intell's eſt imortalis, rn̄det qꝛ itell's, quo itelligimus, eſt ipaſſibilis: itell's v̄o paſſiu°, eſt corruptibilis. vbi pꝫ per paſſiuū itellm̄ eū nō itelligē itellm̄ mālē noeticuꝫ: ſꝫ dianoeticū: aliogn nec q̄ſtio, nec ſolo fuiſſet ad ppoᵐ. ¶ 2ᵐ v̄buꝫ Ari^lis Alex. nō pōt defraudare, qꝛ lꝫ Ari^les velit itellm̄ eē ſepatū ſepatione organi, tn̄ ex hac ſepatione organi, ſeqt̄ ſepatio eēntie: vt eo loco dicemus. ¶ Alia v̄ba ēt nō bn̄ legit, qꝛ lꝫ Ari^les loquat̄ de impmixtione cū itelligibilib°, ex hac ſeqt̄ impmixtio ſimpr̄, vt dcm̄ eſt. Nō ꝗ bn̄ v̄ba Ari^lis intelligit. ¶ De demrōne v̄o patuit, quo pacto illa ſit itelligēda: ↄcedo.n. demrātionē illā, vt eā excerpſit Auer. nō fuiſſe Ari^lis, nec, vt eā cōpoſuit Auer. aſſero valē, ſꝫ ego ſic cōpoſui, omne recipiens aliqd vlr̄ ac abſtracte, obiectiue vel ſubiectiue, qđ in ſe eſt ſimplr̄ māle ac ſingulare, eſt ſimplr̄ imāle. Hec.n. pꝫ notis terminis, nec eget alia pbatiōe, niſi expōne termior̄. Sꝫ itell's recipit aliqd vlr̄ ꝛ abſtracte

obiectiue

obtiue vl' ſbtiue:qđ in ſe eſt ſimp' mãle:vtpote vlĩa:quę
ante itelligẽ ſunt ſimp' ſinglaria,ac ſimp' mãlia. Hęc.n.
vlr recipit vel ſbtiue/vl' obtiue.ğ itell's eſt ſimp' imãlis.
Hęc ratio lʒ nõ ſit ad vba Ari^lis^,tñ remote ex ei^9^ vbis
põt colligi,hãc reputo demſonẽʒ in hac mãa:ꝛ qdẽ a po-
ſterori:alias rõnes in libello de imorta^tc^ aię ꝯfecimus:ꝛ
poſtea dicemus.¶ Quę vo de agẽte itellu diximus pro
defenſione Alex^ri^ nõ cogũt. Jdeo argumẽtor ꝯtra itell'm
Cõtra Alex. de itellu agẽte. agẽtẽ gdẽ/qꝛ Alex.vult eum cẽ deũ:mõ hoc ſtare nõ põt,
qꝛ vel de^9^ eſt itell's agẽs,vt ꝯcurrit ad pductionẽ itelle^ris^
vl' itelligibiliũ,vel ut ꝯcurrit ad illuminãdũ mãlẽ itelle
ctũ ac cũ attollẽdũ:nõ ad pductionẽ itelle^nis^,vel itelligi-
biliũ/qꝛ vel ꝯcurrit p vlẽʒ iſluẽtiã/ac cãſalitatẽʒ:qua ꝯcur-
rit ad oẽʒ actionẽ:ꝛ tũc opʒ ponere agẽs pticulare:nõ.n.
ab agẽte vlĩ per vlẽʒ rõnẽ cãndi ac p vlẽm iſluẽtiã,qua
ꝯcurrit ad oẽʒ actionẽ,põt aliqd agẽ ſine primo ꝛ ptícu
lari agẽte. Pꝫ. Per hãc vlẽʒ rõnẽ cauſandi:nõ magis erit
itell's agẽs,q̃ȝ ſenſus agẽs,vel qđuis aliud agẽs. vel ꝯcur
rit per pticularẽ influẽtiã atqȝ pticularẽ rõnẽ cãſalitatis:ꝛ
hoc dici nõ põt ſm phõs:qꝛ ſm eos de^9^ pticul'r ꝛ imedia-
te nihil agit:imo,vt catholici dixerũt deus cũʒ agit ime-
diate/agit mere ꝯtingẽter ꝛ volũtarie,quod non diceret
Alexã.eſt.n.diuulgata pipathe^cor^ ꝓpoſitio,qꝛ a ſimplici
ꝛ pura ſuba quę-nẽcio agit:nihil noui fit. Deus ğ nõ põt
cẽ itell's agẽs,niſi vt vlẽ agẽs,ꝛ vt ſol.ergo opʒ dare aliũ
pticularẽ intell'm agẽtẽ,vt poſuit Auer.qui fit ꝓpus hoĩ:
de quo poſtea.Qđ vo nõ ꝯcurrat ad illuminãdũ atqȝ ad
attollẽdũ mãlẽ intell'm,declaro,qꝛ illud lumẽ,qđ ab eo
diffundiť (cum recipi nõ poſſit niſi in ipo mãli itellectu,
aliogn nõ ipe attolleretť)vel eſt res ſingularis,vel vl'is,
ſi ſingularis,tũc itell's per illđ nõ poterit attolli ad reci-
piẽdũ vlẽ ſbtiue vel obtiue:vt cuilibet ſani capitis pꝫ.Si
vlis,ğ res vlis ſimpl'r recipeť,vt in ſbto in re pticulari ꝛ
mãli. Hoc aũt falſuʒ eſt,qꝛ omne qđ recipiť in aliq̃,reci-
pit per modũ recipiẽtis.mõ itell's mãlis eſt ſingulare ꝛ
ſingul'r receptiuũ.ğ illud lumẽ erit ſingulare.ğ nõ ſuble-
uat itell'm ad recipiẽdũ vlia obtiue vel ſbtiue,accedit qꝫ
ſi illud lumẽ eſt vlẽ,qua rõne itell's mãlis põt imediate
illud ſubtiue recipe,eadeʒ rõne ꝛ omne aliud vlẽ mãle
obtiue,vel ſubtiue:nõ.n. video maiorẽ rõnẽ in vno q̃ȝ in
oib^9^.¶ 2ª etiã rõ,vt mihi vꝛ,eſt demſratiua,qꝛ ſm Ari ſ.
ois vtus mãlis depẽdẽs a corpe in eẽ ꝛ in ꝯſeruari,depẽ
det ab eodeʒ in opatiõe:omne aũt tal'r depẽdẽs a corpe,
eſt vtus egẽs corpe,vel eius aliq̃ pticula:vt organo:quo
eius opatio pficiť:nullus.n. vnq̃ȝ negauit hãc. At intell's
nec pte corpis/nec toto corpe eget,vt organo ad itelligẽ
dũ:vt pbat Ariſto.ꝛ pꝫ per expiẽtiã:qꝛ lʒ egeat corpe,vt
obto:nemo aſſerit eũʒ egere corpe vel corpis pte,vt or-
gano:de alijs rõnib^9^ nõ eſt curãdũ:nob aũt pro pñti do-
De arg^o^ fortiſſimo alex. ctrina ſatis hęc ſint.¶ Ad arg^m^ vo fortiſſimũ,ꝓpter qđ
Alex.lapſus eſt ad errorẽ nõ facilis eſt ſolo. Erat.n.hęc
ratio,quę fieri põt de itellu,ꝛ de itelle^ua^ aia:ſi itell's vel
itelle^ua^ aia eſt nũata.ğ eſt for^a^ mãlis,vel corpus mãle.te-
net arg^m^:qꝛ pñ^m^ indiuiduatiõis for^e^ eſt mã cũ diſpõnib^9^,
ꝛ pñ^m^ indiuiduatiõis cõpoſiti ſunt mã,for^a^,diſpões q̃li-
tatiuę ꝛ q̃ntitatiuę.ğ ſi itell's eſt nũat^9^,erit vtus idiuidua-
lis.ğ pñ^m^ eius cẽ indiuidualis erit mã cũʒ diſpõnib^9^:q̃re
erit gñabilis ꝛ corruptibilis.¶ Accedit qꝫ omne,qđ de-
pẽdet ab aliq̃ in cẽ indiuiduali/depẽdet ab illo in cẽ,cũʒ
cẽ indiuiduale ſit cẽ,imo cẽ ſimp':ſʒ itell's cũ nõ ſit nũa-
tus,niſi pp mãm ꝛ diſpões.ğ depẽdet in cẽ ſimp' a mã
R^o^ Plotini ut h^o^ de itellectu nřo pmo trac.4.ca.31. h ẽ proceſſu cũ diſpõnib^9^.¶ Plotinus dicit qꝫ aię ſunt nũatę ꝓpius
idiotropus,q̃tenus vna aia creata eſt q̃daʒ idiotropia/
qua ita eſt hui^9^ corpis,qꝫ nõ alteri^9^:ꝛ ſic nõ ſeqť eã in ipo
indiuiduali eẽ actual'r depẽdẽ a corpore. ¶ Sʒ quęres
qđ eſt illa idiotropia/qua eſt nũata in ſua ſpecie: ꝛ ita p
Quid idiotropia. illã reſpicit hoc corpus,qꝫ nõ aliud. ¶ Quidã exiſtimant
p^a^ expõ illaʒ cẽ ꝓprietatẽ indiuidualẽ,quę ab eis ficto vbo dr hę-
cheitas,ſiue hęcceitas,qua aia eſt hęc in illo pori,in quo
Refutatio itell'r,ante vel poſt corpus. ¶ Sed hoc ſtare nõ põt,qꝛ ſi
itelle^ua^ aia in illo pori/in quo pcedit nã vnionẽ ad corp^9^,
vtpote cũʒ eſt terminus creationis:cẽt p ſe hęc,nõ p cor-
pus/nec p habitudinẽ ad corpus:tũc eſt hoc aliqd,ꝛ indiui
duũʒ cõpletũ in ſua ſpecie:ꝛ ſic eius vnio ad corpus cẽt
2^a^ expoſitio diui Thomę accñtalis,ꝛ nõ ſbalis. ¶ Diuus ergo expoſitor,vult per
idiotropiaʒ cẽ itelligẽdũ habitudinẽ ad deter^tũ^ corpus:
nõ.n.põt cẽ aia itelle^ua^ termin^9^ creationis,in aliq̃ pori,in
q̃ nõ dicat habitudinẽ ad certũ/ꝛ deter^tũ^ corpus.Creať
eñʒ aia cũʒ ſuo nũo,ꝛ diuiſa ab alia aia.ğ ꝓpa habitudine
ad ſuũ corpus,qđ pficit,vel apta eſt pficẽ,qua rõne ꝯce-
do,qꝫ aia depẽdet in cẽ indiuiduali a corpe,vel cui ineſt,
vel cui apta eſt in cẽ,qꝛ creata eſt cũ illa aptitudinali de-
pẽdẽtia:ꝛ cũ inferť.ğ depẽdet a corpe in cẽ ſimpl'r.nego
ꝯñtiã.ſicẽ non ſeqť paries in cẽ albo depẽdet ab albificã-
te.ğ in cẽ ſimpl'r:ſic in ꝓpoſito aia depẽdet in cẽ nũato,
ac indiuiduali a ſuo corpe.ğ depẽdet in cẽ.nego ꝯñtiã.ꝛ
cum dr qꝫ cẽ indiuiduale eſt cẽ ſimpl'r,nego hãc aſſum-
ptionẽ. Nõ.n.pticula cõtinui nũc diuiſa,qꝛ depẽdet a di-
uidẽte in cẽ diſtincto ab alijs ptib^9^,depẽdet ſimpl'r a di-
uidẽte:imo ſm Ari^lẽ^ 2° Elẽch.cẽ hoc vel hic,vel in hoc tpe
eſt cẽ ſm qd. ¶ Sʒ dices,pus aia eſt hęc,q̃ȝ dicat habi-
tudinẽ ad hoc corpus,qꝛ habitudo eſt re^us^ indiuidualis,ꝛ
accñs:omne aũt accidens.ſ.indiuiduale ſupponit indiui-
duationẽ ſbti.ergo pus aia eſt hęc,q̃ȝ ſit hac habitudine
apta pficẽ hoc corpus. ¶ Dõm,qꝫ habitudo nõ eſt accñs,
nec relatio pñtalis,ſed eſt re^us^ tranſcẽdẽs,qui eſt idẽ qđ
aia apta hoc ſuũ corpus pficẽ: ꝛ ſic nõ pus eſt hęc,q̃ȝ apta
hoc corpus pficẽ:cum nõ pus ſit aia ſm cẽ indiuiduale,q̃ȝ
apta hoc corpus pficẽ. ¶ Sʒ dices adhuc fortiſſime,qꝛ
poſitione data/tũc ęternũ depẽderet a corruptibili:intel
lect^9^.n.eſt ęternus,ꝛ ſm vitatẽ depẽdet inq̃ȝtũ eſt vnus
nũo a ꝓpo corpe. ¶ Dõm nõ cẽ abſurdũ aliqđ ęternũ a
pte poſt,qđ incipit,per habitudineʒ ad corruptibile,de-
pẽdere in cẽ ſm quid a corruptibili:nõ aũt in cẽ ſimpl'r.
Cap.20°. ¶ Adhuc obijcit Põpon.in eo libello,in quo polliceť
ſe defendẽ ab arg^tis^ nřis,quę fecimus in lib.de imortali-
tate ꝯtra ipm. Primo/qꝛ nõ poſſet euitari opinio Plat.
qui ponit aias cẽ factas nũo diuiſa ante corpa:qꝛ qua rõ-
ne poterũt aię remanẽ nũatę poſt corpa per has habitu
dines,eadẽ ratione poterãt cẽ creatę ac ſtare nũatę ante
corpa. ¶ 2°/qꝛ a pari itelligẽtię poſſent cẽ nũatę ſub ea-
dẽ ſpecie,cũʒ nõ poſſint abſolui ſm Ari^lem^ ab habitudi-
nib^9^,qbus cęleſtia corpa informãt. ¶ 3° in ęterno ſaluať
tota ſpẽs.ğ fruſtra dať multitudo aiaꝝ imortaliũʒ in ea-
deʒ ſpecie. Accedit qꝫ pipathetici in ęternis nõ poſuerũt
niſi vnũ nũo in eius ſpecie. ¶ 4° q̃rit cãm multitudinis
aiaꝝ,quę ſit ſub eadẽ ſpecie:non.n.illa põt cẽ,vt ſeruet
ſpẽs,cũʒ in vna ſola ſaluari poſſit. ¶ 5°,cui debeť corru-
ptio:ei debeť multiplicatio ſub eadẽ ſpecie.ğ cui nõ de-
beť corruptio:ei non põt cõpetẽ multiplicatio ſub eadẽ
ſpecie:multas alias rõnes facit,de qb^9^ poſtea/pro defen-
Dilucidatio ſione vitatis. ¶ Primo videamus/de cã multiplicatio-
nis for^ar^ ſub eadẽ ſpecie:deide de cã multi^nis^ cõpoſitoꝝ
ſub eadẽ ſpecie. ¶ Quãtũ ad p^am^ ptẽ dicamus qꝫ duplex
eſt for^a^,quędã eſt altera pars toti^9^ cõpoſiti,cẽntialis,ex
qua ꝛ mã reſultat 3^m^ cõpo^m^:qđ eſt per ſe cõpletũ in ſpe-
cie/ac per ſe ſubſiſtẽs,ꝛ per ſe intẽtũ a nã. Quędã vo eſt
for^a^,quę nõ eſt pars alicui^9^ toti^9^,ſʒ eſt ſimul effectrix eã
ſuę mãę,ꝛ finis ꝛ illi^9^ forma,e qua ſua mã depẽdet,hui^9^
gñis eſt itelligẽtia re^ix^ cęli. Hęc.n.eſt forma dans cẽ cęlo,

e quia celũ depẽdet in eẽ ⁊ conseruari in triplici gñe cause: nõ tñ est altera pars cõpo[sti] tertij eẽntialis. For[ma] vo que est altera pars toti[us] eẽntialis est dup[lex]: altera ab eius toto, ac mã depẽdẽs, vt for[me] elẽtorum, ⁊ cetere oẽs, que educũtur de po[tentia] mãe. Altera est, que est pars eẽntialis toti[us]: nõ tñ depẽdẽs ab eius toto, vel ab eius sbo, ⁊ hui[us] gñis sunt rõnales aie. ❡ Sz dices cur potius rõnalis aia est pars eẽntialis totius, ⁊ nõ itelligẽtia toti[us] orbis: cuz neutra e suo subto depẽdeat. ❡ Dõm hoc eẽ pro tãto, qz aia oẽm opationẽ, quã habet, qua forma est alicui[us] mãe, vel corpis humani: ⁊ suo corpore habet depẽdẽter: dico, qua for[ma], vel qua aia est alicui[us], qz nõ qua itell[ectu]s est, cuz rõnalis aia quo intell[ectu]s est, hic põt opationẽ, que nõ depẽdet ab eius corpe: vt nũc suppono. At itelligẽtia qua for[ma] est celi, nõ oẽm opationẽ habet a celo: cuz ipsa, qua celi for[ma] est, habeat itellig[ere], ⁊ nulla rõne pp celũ. P. Intelligẽtia qua aia celi est, intelligit: ⁊ gdẽ itellectione, que nõ depẽdet a celo: vt nũc suppono. ❡ Ex his pz, q aliter itelligẽtia est in specie sibi ppa, loqndo de specie: eo modo, quo sibi cõpetit ratio spẽi. Alio[modo] for[ma] que est altera pars toti[us]: itelligẽtia.n. cuz nulli[us] sit pars eẽntialis, est per se in ppa specie, ⁊ eius corpus sine mã est in specie per reductiõez q̃si per accñs pp itelligẽtiã. Forma vo per se ac pri[mo] nõ est in ppa specie, sz solũ pp id, cuius est pars: h est per reductionẽ: qm cõpositũ, cui[us] est pars, est per se in specie. Pars vo per accñs, rõne. s. sui cõpositi. ❡ Ex his seqr, q cã multiplicatiõis for[marum] in eadẽ specie, nõ est nisi multiplicatio cõpositorum, quorum sunt ptes: verũ nõ eodẽ mõ, qz forma, que depẽdet ab eius cõposito, multiplicatr pp actualẽ ac depẽdẽtẽ habitudinẽ: quã habet ad corpus, cui[us] est altera pars. Forma vo, que est altera pars cõpositi: non tñ ab illo depẽdẽs, multiplicatr sub eadẽ specie, pp habitudinalez depẽdẽtiã: qua. s. depẽdet a suo corpe, nõ simplr, sz quo est vna nũo, ⁊ habitudinalis ei[us] pars, vt dictũ est. Hec de p. ❡ De cã vo multiplicationis cõpositorum in eadẽ specie, non opz laborare, qz p de celo diximus: ibi. n. diximus cãm multiplicationis corum eẽ mãz cuz dispõnibus, cãm dico, vt mãz: vt effectricẽ vo diximus eẽ gñans aptũ plura eiusdẽ spẽi gñare. Cãm vo sinẽ qua nõ, eẽ impfectionẽ, que hĩ ac recõpẽsatr per gñationẽ sui siĩs. cãm vt formã diximus eẽ eius formã, que põt multiplicari sub eadẽ specie. cãm vt finẽ, est eẽ melius: h. n. meli[us] est, q̃ si nõ eẽnt plura indiuidua. nã cõpositũ hac multiplicatione participat diuino ⁊ imortali eẽ. Tũc ad rõnes eius diximus, q secus est ante, ⁊ secus est post: cum. n. aia creatr, ipa fit, vt pars, qz creatr impfecta, ac apta pfici per corpus vel pfectiõe ad tps, vel pfectione simplr: ⁊ ita si nõ crearetr vt pars, nõ eẽt aia. post adeptionẽ pfectionis põt stare ex[tra] corpus, qz amplius nõ hz rõnẽ ptis: ⁊ ppea Ari[stote]les i 2[o] meta[physi]ce. ex dictis supius deducit diuz iter cãs agẽtes, ⁊ formales, cuz dicit[ur] Mouẽtes igitr cause antecedũt. At he que sunt cause vt rõ, ⁊ for[male]s: sil simt: cum. n. hõ est sanus, tũc ⁊ sanitas est. Figura ẽr enee pile, ⁊ ipsa enea pila sunt sil. Ecce quõ vult nullã for[mam] eẽ ante eius cõpo[situm], cui[us] est for[ma]. Statim querit an sit nulla forma est ante id, cui[us] est forma: sic nulla forma est post id, cuius est forma, ⁊ dicit. Si vo ⁊ posteri[us] quippiaz pmanet, cõsiderare opz. Est g̃ questio verũ aliq forma maneat post cõpo[situm]. Rñdet in qbusdã. n. nihil phibẽ videtr, veluti si aia tale sit, non ois, sed mens ipsa: vt. n. ois pmaneat fortasse fieri nõ potest.] Ecce quõ Ari[stote]les clarissime ostẽdit, nullã formã eẽ ante id, cui[us] est for[ma]: hñ tñ post id eẽ põt aliq. s. aia itelle[ctiua]. Cui[us] cã est, qz aia intelle[ctiua] in pri[mo] creatr vt pars: post q̃ autẽ puenit ad finẽ põt ipsa remanere, qz q̃dãmodo nacta est rõnẽ cõpleri in specie. Utrũ vo finẽ illũ post mortẽ seruet, hoc nõ est nũc ptractãdũ. ❡ Ad 2[m] patuit sol. qz pmo dici põt, q itelligẽtia, lz dicat habitudinẽ eẽntialẽ ad aliqd corpus, illd nõ est nũiatũ in sua specie: sed vnũ nũo veluti itelligẽtia ipa. Scdo dici põt, q itelligẽtia dicit habitudinẽ ad celũ rõne qua celũ dicit habitudinẽ ad ipsaz, sic deus refert ad creaturaz, rẽone qua creatura refert ad deũ: ⁊ sic pot[ius] celũ est in specie pp itelligẽtiã, q̃ intelligẽtia pp celũ. ❡ Ad 3[m] dictũ est, q in eterno, qd est h aliqd, ⁊ per se subsistẽs, ⁊ nullius essentialis pars seruatr tota spẽs: ⁊ sic frustra datr multitudo, sz qñ est aliqd eternuz fm qd, qd est alterius pars, hoc nõ est per se in specie, sz est rõne eius: cuius est pars: ⁊ ita cũ in illo, cui[us] est pars, nõ seruetr tota spẽs, nec in tali põt variari: cũ illud sit in specie pp illud. Cũ vo di, q pipathetici in eternis nõ posuerũt nisi vnũ nũo in sua specie: verũ dixit de eterno simplr, qd est per se subsistẽs, ⁊ h aliqd. At intelle[ctiua] aia nõ est simplr eterna: nec per se subsistẽs, sz facta est, vt alteri[us] pars: cui[us] multitudine ipsa multiplicatr. ❡ Ad 4[m] pz sol. aie fuerũt multe in eadẽ specie. p qz nulla earuz est simplr eterna. 2[o] qz fit vt alterius pars, ⁊ vt depẽdẽs habitudinalr a corpe: ⁊ sic multitudine illi[us] ipsa multiplicatr. ❡ Ad vl[timu]m dõm, q cui nõ debetr corruptio, nec debetr aliqua habitudo: vt pars ad corruptibile, huic non debetr multitudo sub eadẽ specie. siliter cui nõ debetr corruptio, nec debetr ratio ptis, ei nõ debetr multiplicatio. P. Cui non debetr corruptio, ⁊ est p se subsistẽs, ei nõ debetr multiplicatio. Hec satis ad arg[umen]ta eius: qz postea disputabimus alia.

❡ Post vidẽdũ est quõ itellectio fit de nouo agẽte ⁊ possibili exñtib[us] eternis de mẽte Auer. Rñdet g̃ hẽntibus Auer. q itellectio sine res que itelligimur, pñt accipi, vt sunt vnũ ens, ⁊ vt sunt vere: vt sunt vnũ ens imundo, vt sic sunt eterne, ⁊ non hñt depẽdẽtiã nisi ab agẽte ⁊ possibili: vt aũt sunt vere, vt sic hñt duplicez cãm phãtasmata, ⁊ agẽtẽ itellectuz vna cum itellu possibili. Hec Auer. Quã rñsionẽ dilucidauimus in li[bro] de itellu ⁊ in collectaneis: tñ illis nõ obstãtib[us], posset locus iste facili[us] itelligi, q itellectio cuiusq rei, vt lapidis, bifariã cõsiderari põt, vna rõne, vt vnũ ens absolute. s. nõ magis mea q̃ tua: ⁊ sic itellectio lapidis, ⁊ lapis apphẽsus, ⁊ itell[ectu]m lapidis, ⁊ vle lapidis, idẽ est, qm itellectio lapidis est lapis obiectiue apphẽsus, nõ qui est subiectiue in itellu, vel mediãte specie, sz obiectiue, ac itẽtionalr. Et isto[modo] vt a pncipalib[us] causis depẽdet ab itellu possibili, vt a mã obiectiue illã recipiẽte, ⁊ ab itellu agẽte, vt a cã disponẽte itellectuz possibilẽ, vt postea dicemus. nam itellectio lapidis sic accepta nec a meis, nec a tuis phãtasmatib[us] depẽdet. Alia rõne intellectio lapidis cõsiderari põt, vt vera: ⁊ sic cõsideratr, vt mea vel tua. ❡ Sz dices cur, vt vera, est mea vel tua. ❡ Dicẽdũ, qz itell[ectu]s circa lapidẽ nõ cõponit, nec diuidit, vt postea pbabitr. Nulla. n. sũba separata cõponit, aut diuidit, aut syllogizat, sed apud Auer. cogitatiua cõponit ⁊ diuidit, ⁊ syllogizat, vt oẽs etiã greci asserũt. g̃ itellectio lapidis, vt vera vel falsa, est mea vl tua: ⁊ sic depẽdet ab itellectu mãli rõne terminorum vlr cõceptorum, ⁊ a phãtasmatibus, siue singularib[us] phãtasiatis, que cogitatiua cõponit, aut diuidit. h. n. mõ itellectio est noua, ⁊ alia est mea, alia tua. ❡ Sz dubitatr p, qz itellectio lapidis, vt est vnũ ens simp[liciter], est vle apphẽsum: sz vle apphẽsuz nõ põt eẽ sine singularib[us] apphẽsis ab iterioib[us] sensib[us]. Destructis. n. pmis subis impoẽ est aliqd alior[um] remanẽ. g̃ nõ põt eẽ itellectio lapidis sine phãta[smati]b[us]. ❡ Dõm, q vle apphẽsuz nõ põt eẽ sine singlarib[us] phãtasiatis, qz sine phãtasmate nequaq̃ intelligit aia. g̃ phãtasmata erũt cã sine qua nõ: imo idẽ est singlare ⁊ vle: singulare qdẽ vt sentitr, ⁊ phãtasiatur

Dilucidatio patet.

De cã multiplicatiõis cõpositorum in eadẽ specie.

Tex. cõ. 16. ⁊ 17.

taſiaẽ ſaltẽ obtiue: vlẽ xo vt apphẽdit obtiue ab itellu ⁊ ſic nõ eſt itellectio lapidis ſine phãtaſmate: nõ tñ depẽdet ab illo, niſi tanq̃ cã ſine qua nõ. Põt.n. phãtaſma bifariã accipi: vno° pro ſilitudine rei ſingularis phãtaſiatę: ⁊ ſic eſt cã ſine qua nõ intelle^{nis} lapidis, q2 niſi eẽt hoc phãtaſma lapidis ſingularis, nõ ſentireẽ per phãtaſiam ſingularẽ: ⁊ ita nõ intelligereẽ lapis vlr. g̃ eſt cã ſine qua nõ. Alio° põt accipi pro re ipa ſingulari qũ phantaſiat: ⁊ ſic eſt vlẽ lapidis, non quo phãtaſiaẽ, ſ3 quo itelligitur. g̃ itelligẽ nõ põt eẽ ſine phãtaſmatib° quis mõ illa accipiẽdo: nõ tñ phãtaſmata ſunt cauſę itelle^{nis} ſimp^r, niſi vel ſine qua nõ: vel q2 phãtaſma phãtaſiatũ eſt itellectio per idẽtitatẽ. Phãtaſma.n. obtiuũ eſt idẽ rei itellectę: phantaſma ſbitiuũ eſt cã ſine qua nõ. ¶ Sz dices g̃ itellectio lapidis abſolute aliq̃ rõne depẽdet a meis phãtaſmatibus. ¶ Dõm q nõ pciſe depẽdet a meis, vt poſtea dicemus: põt.n. itellectus itelligẽ lapidẽ ſine meis, ⁊ ſine tuis phãtaſmatib°: ⁊ ſic de ſingulis: nõ tñ ſine hois phãtaſmatib°, vt poſtea diceẽ. ¶ 2° dubitaẽ quo mõ põt hõ vlr cõponẽ, ppõnes intellu illa nõ cõponẽte, nec cogitatiua: de h̃ poſtea.ñ. declarabimus hoiem poſſe vlr ppõnes cõponẽ, ⁊ vlr ſyllogiçare, dato q nec itell̃s nec cogitatiua vlr cõponat, aut diuidat, vel ſyllogiçet, qõ qñ fiet declarabiẽ. Satis aũt ſit nũc accepiſſe q itellectio rei.ſ. lapidis, quo intellectio eſt vnũ ens ſimplex, pn^r depẽdet a duab° cauſis vtpote a duplici itellu, ⁊ a phãtaſmatibus hois ſaltẽ, vt cã ſine qua nõ: nõ tñ meis vel tuis. Quo vo eſt itellectio enũtiatiua vera vel falſa, depẽdet pn^r a cogitatiua ⁊ a phãtaſmatib° obtiue apphẽſis a cogitatiua, quę ſunt mea vel tua, ⁊ quo hęc enũtiatiua intellectio eſt vlis: depẽdet ab itellu. Hęc pro mõ ſatis ſint: q2 vberi° poſtea. ¶ Verũ vtcũq3 ſit, hęc fictio nulla eſt, q2 ſi itellectio eſt corruptibilis qua vera vel falſa eſt: ęterna xo, qua eſt vnũ ens, ac qua itellectio ſimplex eſt. g̃ qua vera vel falſa, erit intellecta in po^a: omne.n. gñabile ac corruptibile apud Auer. eſt intẽtio itellecta in po^a. Intelligaẽ g̃ itellectio ab itellu qua vera in actu: ⁊ quęriẽ vtrum ſit ęterna, vĺ corruptibilis. Si ęterna, igiẽ qua vera eſt, erit vna nũo, ⁊ incorruptibilis ↄtra opionẽ: dicebat.n. intellectionẽ eẽ gñabilẽ ⁊ corruptibilẽ qua vera eſt: nũc xo dĩcaz itelle^{nẽ}, qua vera eſt, eẽ ęternã, ⁊ vnã nũo. Si corruptibilis. g̃ actu itellectuz erit corruptibile ↄtra Auer. qui vbiq3 pro pn° aſſerit omne itellm̃ in actu eſſe ęternum. ¶ P. Probo etiã, q itellectio qua vera, ſit ęterna, quia qua vera, eſt itellectio cõpoſitiua vel diuiſiua per cogitatiuã phãtaſmata cõponẽtẽ ⁊ diuidẽtẽ ↄſtituta: ſed ſemp eſt hõ cogitãs, ac cõponẽs, ⁊ diuidẽs phãtaſmata. g̃ qua rõne intellectio vt ſimplex eſt ęterna, q2 hoies ęternalr phãtaſiantur ſimplr, ſic itellectio, qua vera eſt, erit ęterna, q2 ſcia eſt pfecta ⁊ ęterna, q2 hoies ſunt ęterni ⁊ nũo ęq̃les: qui ſemp ęqualr phãtaſianẽ. ¶ T. Illa itellectio quę ↄſideraẽ vt vna, vel cõpetit itellui per eius eẽntiã, vel vt ſaltẽ obtiue pficiẽ a phãtaſmatib° exñtib° in ſenſibus iterioꝛib°, non per eẽntiã, q2 tũc eẽt opinio Them. g̃ vt pficiẽ a phantaſmatib° exñtib° in nob̃, ſ3 illa ſunt gñabilia, ⁊ corruptibilia, ⁊ ęterna ſm ſpẽm. g̃ illa intellectio erit ęterna ſm ſpẽz, ⁊ corruptibilis re^a nñi: ⁊ ſic nlla diĺa erit loqui de intelle^{ne}, vt intellectio, ⁊ vt vera, qñ vtraq3 erit ęterna ſm ſpẽm, ⁊ gñabilis ſm nũm: ⁊ ſic diſtinctio friuola fuit. Hęc tria ſatis, qñ demõſtrant cõtra Auer. verum de his poſtea.

Queſtio ¶ Deide ſup illo xbo Auer. q ex itellu ⁊ itẽtione intellecta fiat magis vnũ q̃ ex mã, ⁊ for^a. Quęriẽ p̃ cur ex itellectu, ⁊ itelligibili nõ fit 3^m nec ex itelligẽtia ⁊ orbe, ſ3 ex mã, ⁊ forma gñabili fit 3^m. ¶ 2° quęriẽ vtrũ itellm̃ ⁊ itellectus dici poſſint ptes illi° aggregati, ſilr itelligẽtia ⁊ orbis partes cęli. ¶ 3° pp qd ſit magis vnũ ex itelligẽtia ⁊ orbe, ⁊ ex intellu ⁊ itelligibili, q̃ ex mã ⁊ for^a gñabilib°. ¶ Ad p^{um} dõm, q ideo ex itellu ⁊ itelligibili nõ fit 3^m: q2 itell̃s ⁊ itelligibile nõ ſunt inuicẽ cauſę ſimplr ſm eẽ, ſed intell̃s eſt cã ſimplr ſm eẽ ipius rei itellectę, ⁊ nõ eↄ̃rio. Silr itelligẽtia eſt ſimplr cã ſm eẽ ipius orbis, ⁊ nõ ecõtrario: ⁊ ideo nõ ex ęquo cõcurrũt ad cauſationẽ tertij: ſ3 alterũ tñ eſt cã alterius. v3. itell̃s rei itellectę, ⁊ intelligẽtia ſui, ppꝛij orbis. ¶ Ex h̃ p3 ad 2^m: nõ.n. põt itelligẽtia eẽ pars cęli, nec res itellecta pars intelligẽtis, qñ ex eis non cauſaẽ 3^m, cuius extitia ſint, niſi ſumaẽ pars ęquoce pro eo qõ eſt aliqd alicuius: nõ.n. ex cã ⁊ cauſato ſit aliqõ totũ, cuius vel cã ſit pars, vel cauſatũ ſit pars: põt tñ ex eis fieri quędã vnio, cui° nec cã eſt pars, nec cauſatuz, niſi ſumẽdo ptẽ trãſcẽdẽter, pro eo, qõ eſt aliqd alicui°. Intelligẽtia.n. l3 nõ ſit pars vnionis, eſt illi° vnionis aliquid. ¶ Ex his p3 cur ſit magis vnũ ex intelligẽtia ⁊ orbe, ⁊ ex itellu, ⁊ itellecto, q̃ ex mã ⁊ forma gñabili: ſit.n. magis vnũ, q2 indiſſolubilr vnũ, q2 cum nõ ſint ſibiinuicẽ cauſę ſm eẽ, itelligẽtia erit cã orbis ⁊ itell̃s rei intellectę, ⁊ non eↄ̃rio. Indiſſolubilr xo, q2 cum nõ ſunt inuicẽ cauſę, itelligẽtia erit cã orbis, ⁊ nõ eↄ̃rio, ⁊ itell̃s rei itellectę, ⁊ nõ eↄ̃rio: ⁊ ſic intelligẽtia nõ erit forma depẽdẽs a ſuo ſubto nec ↄſtituta in eẽ per illud: q̃re erit forma ęterna, ⁊ indiſſolubilr vnita ſuo orbi, ſili rõne de itellu reſpectu rei itellectę. At cum ex forma ⁊ mã reſultat 3^m, h̃ eſt qñ ſunt ſibiinuicẽ cauſę: ⁊ ſic forma depẽdet a mã, ⁊ erit corruptibilis. Scdõ ex itellectu ⁊ re intellecta ſit magis vnũ, q2 nõ pp 3^m, qõ ex eis reſultet: ſ3 pp̃ter ſe.ſ. q2 itelligẽtia orbi vnitur vnione, quę eſt ipſa intelligẽtia vnita. Hęc pro opinione Auerrois.

¶ Vlterius vidẽdũ eſt de eo qõ ſupponit Auer. pro ſolutione ſcdę.q. v3. vtrũ itell̃s ſpeculatiuus ſit ppetuus, ⁊ intelligo per itellectũ ſpeculatiuũ pro pñti phiam, quę eſt ſcia neciorũ, aut eoꝝ, quę ſunt per ſe. Et l3 de re hac poſtea dicemus: tñ nunc videamus vires Auer. Tribus g̃ rõnibus pbat Auer. ęternĩ eẽ phiaz, quę eſt ſcia xitatis tãta, quãta eſt intellui poſſibilis. Primo q2 artes ſunt ppetuę, quę ſunt necię vitę humanę: ergo phia, quę eſt tota xitatis cognitio. Arg^m p3, q2 artes ſunt de neceſſitate, quatenus ſunt nob̃ necię, vt ſumus aialia mortalia, phia eſt necia homini, quo eſt aial itellitale. g̃ phia eſt magis de pfectione vniuerſi. q̃re ſi artes ſunt necię, ſine qb° mũdus ſtare nõ põt, cognitio xitatis erit magis neceſſaria. ¶ 2^a ratio colligiẽ ex verbis Auer. q2 phia ſiue cognitio xitatis, vel itell̃s ſpeculatiuus, qui idẽ eſt, ⁊ pfect° in maioꝛi pte ſui ſubti, ſed maioꝛ pars ſui ſubti eſt ppetua.ſ. genus humanũ ſm pipatheticos. ¶ 3^a colligiẽ, q2 phs ſit a pho ſicuti hõ ab hoie, ſ3 hõ ſemp fuit ab hoie. g̃ phs ſemp fuit a pho. g̃ cognitio veritatis nunq̃ incepit. Et ſi dĩ h̃ eſt ↄtra hyſtoꝛias, quę tradũt genus humanũ pmo fuiſſe rude, poſtea artes, ⁊ ſcias ad vſuz ⁊ ad pfectiones eſſe inuẽtas. Innuit ſol. Auer. ſcias ⁊ artes fuiſſe regionatim inuẽtas: nõ autez ſimplr. Incepit.n. cognitio xitatis in hac nr̃a ſeptẽtrionali regione, quę ſimplr non incepit, q2 potuit ei° integritas ſuari in ea regione, quę eſt ad meridionalẽ polũ cũ in vtraq3 pte fieri poſſit ↄueniẽs habitatio, vt declaratũ eſt in Metheorologia, ⁊ Ari^{les} affirmat. Atñ in vniuſo fuit ppetua: l3 regionatim poſſit incipe, ⁊ deſinere: hęc Auer. ¶ Quę defenſio eſt mera fictio, nec mirũ, q2 poſitio ei° eſt fictio. Ari^{les}.n. 2° politicę inqt putandũ eſt illos pſcos hoies, ſiue ex terra geniti fuerint, ſiue ex corruptione aliq̃ ſuati ſemis fuiſſe ignaros, ⁊ iprudentes, qõ de terra natis dĩ, Ecce qũo Ari^{les} voluit aliqñ

genus humanū fuiſſe ignaruz, ac rude. Idē Plato li° de legib°, ⁊ in Tymeo ⁊ in re.p. q̄ſi ad ꝟbū aſſerit: vn̄ apud Ariſtoteles ⁊ Plat. diuulgatū eſt artes, ⁊ ſciās ⁊ opiones iſini ties fuiſſe ortas, ⁊ iſinities corruptas. ¶ Tūc ad rōnes. ad pᵃᵐ pʒ ſol. q̄ eſt directe ɔtra Ariſ. ⁊ Plat. qȝ aſſumit, q̄ ſiue humanuȝ gen° cepit, ſiue nō, cognitio ꝟitatis fuit in hoib° ſimplr orta: q̄ poſt vl'e diluuiū hoies fuerūt ru des, ⁊ ignari ſm eos: rudes qdeȝ, q̄ inertes: ignari ꝟo, q̄ ſine cogne ꝟitatis. Cū ꝟo dr̄ hoīuȝ gen° viuere artib° ⁊ rōnib°, dr̄ h̄ eē verū, cū viuūt ciuilr. At p̄mi hoies vixe rūt quodā modo recti a nā̄ ferino more, vt cętera aīalia.
Coment. xi°. Qr ꝟo fuerint ignari, pʒ: q̄ Ariſ° z° hui° aſſerit aiaȝ diu tius ſtetiſſe in ignorātia, q̄ in ſcia: ⁊ loquit vl'r. ¶ Ad zᵐ dōm maiorē ptē hoīuȝ, in qua itell's poſſet eē pfect°, nō eē ſempiternā, quia qn̄q; fuerūt hoies valde pauci, iner tes, rudes ⁊ ignari, vt dictū eſt, in qb° itell's nō potuit eē pfect°. ¶ Ad 3ᵐ dōm, q̄ phs dupl'r fieri pōt, aut p doctrinā a p̄ceptore, velut hō ab hoie: aut per inuētionē, vt Ariſ° aſſerit p° poſter. ⁊ hic eē pōt a ſeipo, q̄ mediātibus ſenſib° ⁊ lumine nāli itell's pōt deuenire ad quędā p̄ᵃ, ex qb° deducit quędā poſtea p manus, vt Ari. aſſerit p° ⁊ z° poſter. ⁊ z° meta°. Negat ergo phm fieri nō poſſe niſi a phō: cū nō ſit verū, niſi de phō, qui fit p doctrinā vel di ſciplinā traditā a p̄ceptore. Primi. n. phantes ad cognē ꝟitatis pceſſerūt a ſe ex ipa admiratione, p° meta. Uerū de his i metheorologia, ⁊ in li° de cęlo, ⁊ in phęmio phyſi
Bone rōnis ɔtra Auer. caꝝ auſcultaᵗⁱᵒⁿᵘᵐ. ¶ Qr ꝟo hęc ſit ꝟitas, argumētor, ſic: ſi nullus hō eſt, itell's nihil penit° de ꝟitatis cogne habet, ⁊ ita itellect° ſpeculatiuus erit oino corrupt°. Sʒ aiis eſt poſſibile: qlibet eniʒ hō pōt nō eē. g̊ pōt eē q̄ nullus hō ſit. g̊ poſſibile eſt itellm ſpeculatiuū nō eē: ⁊ ita itell's ſpe culatiuus erit corruptibilis ſimplr, ſi erit corruptibilis corruptiōe nr̄a, nō g̊ pōt eē ęternus ex pte itell's, ⁊ vnus, ⁊ corruptibilis ex pte nr̄a. ¶ P. Si nullus hō cogitat, intell's ſpeculatiuus nihil eſt. aīs eſt poſſibile. g̊ ⁊ ɔn̄s. g̊ itellect° ſpeculatiuus erit ſimplr corruptibilis pp nos: ⁊ nullo° ęternus rōne itell's. ¶ P. Si ois hō dormit, itell's ſpeculatiuus nihil eſt, q̄ in ſba ſepata poſſibile ⁊ eē idē. g̊ nō eē ⁊ ipoe idē. Aīs aūt eſt poſſibile. g̊ ⁊ ɔn̄s. Qr ꝟo aītia haꝝ rōnū ſint poſſibilia, pʒ: q̄ q̄libʒ ſingularis eſt poſſibilis, ⁊ altera alteri nō incōplis. g̊ vl'is erit poſſibi lis: verū de his poſtea. Nūc ꝟo ſatis ſit declaſſe has ɔſi tias firmari in eo qd̄ Auer. dicit. ſ. q̄ deſtructi indiuiduis app̄hēſis itell's ſpeculatiuus deſtruit, q̄ oib° illis deſtru ctis, vl'ia deſtruunt. Qr autez illa deſtrui poſſint, pbaui mus trib° rōnib°. p° ſi nullus hō eſt. z° ſi nullus hō cogi tat. 3° ſi ois hō dormit. In cauſis. n. pſis ſi h̄ eſt, illud eſt: ⁊ ſi h̄ nō eſt, illud nō eſt. q̄re cū ſequat ſi nullus hō eſt, itell's ſpeculatiuus nō eſt: ⁊ ſi maior pars hoīuȝ eſt, itell's ſpeculatiuus eſt. g̊ itell's ſpeculatiuus dr̄ ęternus ⁊ corru ptibilis ſimplr pp nos, ⁊ nullatenus rōne itell's mālis.
De compōne intelligētiaꝝ. ¶ Ulterius recēſenduȝ eſt aliqd de cōpōne itelligētiaꝝ, an. ſ. itelligētię cōponant ex actu ⁊ po°, vt Auer. dicē vr̄. Et vr̄ q̄ nō, q̄ tūc nulla itelligētia eēt ſimplex. ¶ Pro
p° ſuppō diſſolōne igit ſupponamus oēʒ itelligētiā: imo oēʒ rem, quę eſt citra deū, ab eo recedē ac deficē, ſilr ⁊ ipſam ma teriā, quę pro mō exēpli grā dicat non gradus entis. Ex
Excerptuʒ hac ſuppōne accipit, q̄ id q̊ vnaquęq; res deficit a deo, defect° diuinę pfectionis eſt. nā eo defectu ⁊ itelligētia, ⁊ vnaquęq; res, a diua pfectione deficit. Id ꝟo, quo mā̄ʒ, atq; nō gdū entis excellit, act° ⁊ pfectio dr̄. ¶ z° accipia
z° ſuppō mus, q̄ talis defect°, quo vnaquęq; res deficit a diua p fectione, dici pōt ⁊ negatio, ⁊ priuatio, ⁊ po°. Negatio qdē rōne habita ad ipaʒ reʒ quę deficit: eſt. n. hic defect° in re ipa deficiēte carētia diuę pfectiōis, quā hic nō pōt in eo

q̄ illa res. Ubi eē defect°, quo itelligentia lunaris deficit a pfectiōe diua, rōne habita ad itelligētiā deficiētē, q̄ il lā nec hʒ, nec hic pōt in eo q̄ lunaris itelligētia, negatio eſt, rōne habita ad cōe genus ipi, quę deficit, ⁊ ipi deo, a cui° pfectiōe deficit, priuatio ⁊ po° dr̄. Priuatio qdē, q̄ eſt carētia in ſbto apto nato rōne gn̄is: nō. n. lunari itelligē tię repugnat diua pfectio ſub rōne gn̄is, qd̄ eſt ens: velu ti talpę ſub rōne aīalis nō repugnat viſus: qua rōne po° dr̄, qm̄ lunaris intelligētia, ſub rōne entis capax eſt diuę pfectiōis. Pʒ g̊ q̄ in oi re citra deū, ⁊ mā̄ʒ eſt reperire poᵃᵐ quādā, qua ſaltē vt ens, pōt eſſe pfectior q̄ ſit. ¶ 3° acci 3° ſuppō
piamus, q̄ ſili rōne gdus, quo vnaquęq; res excellit nō gdū entis, qcqd ſit illud, act° dr̄. nā quo excellit mā̄ʒ vel nō gradū entis ⁊ agit, ⁊ accedit ad forᵐ. g̊ act° dr̄. ¶ Ex his ſeq̄t in oi re citra deū poᵐ eē, qua eē pōt pfectior q̄ Corom
eſt, ſalteʒ, vt ens, ⁊ actū quo ⁊ a nō gradu entis recedit, ⁊ quo agere pōt. ¶ Tūc ſeq̄t decretū Auer. oēʒ rem citra Dilucidatio
deū eē cōpoſitā ex po° ⁊ actu: verū cōpoᵒ ex aliqb° bifa Quotuplex
riā eſt, aut cōpōne vnionis, aut cōpōne multiplicitatis: cōpoſitio
vnaquęq; . n. res cōponit ex po° ⁊ actu, ex priuatiuo ⁊ poſi tiuo: non qdē cōpōne vnionis: nō. n. in tali cōpōne actus vnit po°, nec ɔ po° actui, ſʒ entitas cuiuſq; rei eſt multi plex, q̄tenus ad diuiſa cōpabilis eſt, q̄ vt diuę pfectioni cōpat, eſt po°: vt ꝟo nō gdui entis, eſt act°, quo fit, vt ni hil aliud ſit hęc cōpoſitio, quaʒ Auer. ponit in oi re citra deuʒ: niſi res ipa ad diuerſa cōparabilis: hęc de cōpōne.
¶ Ulteri° quęres, vtrū hęc cōpoſitio in itelligētijs dici Qualis hęc
poſſit cōpoſitio ex itellu agēte, ⁊ poſſibili: ita vt po° qua cōpō in intel
deficit ſit in intelligētia intell's poſſibilis, act°, quo excel ligētijs.
lit nō gradū entis, ſit intell's agēs. ¶ Rn̄det Landauē Pōſ Lande
ſis q̄ nō aliogn vnaquęq; intelligētia eēt trāſmutabilis uēſis.
ab ipſis phātaſmatib°. ¶ P. Intelligētię differunt ſpe cie ⁊ iter ſe, ⁊ ab aīa itellectiua, at ſm Auer. vterq; intel lect° eſt in oib° vnus numero. ¶ P. In omni re eſt defe ct°, ⁊ exceſſus: ⁊ ſic in omni re citra deū, ⁊ ſupra materiā eēt vterq; intell's. ¶ Mihi ꝟo videt ſaluo meliori iudi cio intell's agētē, ⁊ itellectū poſſibilē poſſe accipi ſm id, qd̄ ſunt: ⁊ ſic ſunt in omni re: qm̄ in omni re eſt defect°, ⁊ exceſſus: aut ſm rōnē qua ſunt: ⁊ ſic in ſola aīa itellectiua ſunt. nā in hac ſola defect° ille pfici pōt ab itelligibilib°: modo catenus itell's poſſibilis eſt, q̄tenus eſt ab itelligi bilibus pfectibilis: q̄tenus ꝟo exceſſus eſt, quo itelligibi lia potētia efficiunt actu itelligētia, dr̄ agēs. Cum igit in nulla re citra intellectiuā aīam defect° eſt ab itelligibili bus pfectibilis, cū in omni re citra animā defect° ille ſit pticularis, ac indiuidualis nullius erit capax recipe, niſi fortaſſe indiuidualr ac māliter. In rebus ꝟo ſupra ani mā, defect° pfici nō pōt ab intelligibilib°, adeo parū ab ipſo deo deficiūt, vt nō egeant pfici ab itelligibilib°. Pa tet g̊ in nulla alia re: niſi in ſola aīa, defectuʒ eē intellectū poſſibilē, ⁊ exceſſum eē agēteʒ. ¶ Per hęc ad rōnes, di cēduʒ ad p̄mā q̄ intelligētia trāſmutaret ab itelligibili bus: quādo defect° ille in aīa ⁊ in itelligētia eēt eiuſdē ra tionis phyſicę, dico phyſicę, q̄ hn̄ eſt eiuſdē rōnis me taphyſicę, q̄ eſt eiuſdē rōnis potētię in oibus, qm̄ per il luʒ vnaquęq; res eſt capax diuinę pfectiōis ſaltē per ra tionē entis. ¶ Ad zᵐ dicēdū, q̄ intell's poſſibilis ea ra tione, qua eſt itell's poſſibilis, eſt ſolū in aīa, ⁊ ſm fictio nē Auer. vnicus in oibus. nā ſm id qd̄ eſt, eſt alterius ra tionis phyſicę in aīa, q̄ ſit in ceteris. ¶ Tertia etiaʒ de leta eſt, q̄ ſm id quod ſunt ſalteʒ ſub ratione metaphy ſica tales intell's ſunt in oibus: non aūt ea rōne qua ſunt.
¶ Quo ꝟo modo intelligētię intelligant, non eſt facile Quō intelligē
diſſerere: tn̄ pro p̄ſti doctrina dicamus q̄ intelligentię tię intelligāt.
mouētes ſtellas, itelligūt res citra ſe, ⁊ ſupra ſe ꝑ ſ phōs,

non tn̄

nõ tñ eodez mõ:res.n.citra ſe,intelligunt apprehẽſione
ſue eſſentie:qꝛ eſt intelligẽtia p ſuã eſſentiã cã oĩuz coꝝ,
que ſub ipſa ſunt,ꝛ citra ipſaz,ideo eſſentia erit ſĩlitudo
formalis oĩuz coꝝ:quoꝝ ipſa p eſſentiã eſt cã,ꝛ ſĩlitudo
cauſalis ſm oẽm rõnez cauſe,qua res ipſe ſunt cauſabi-
les:vel omni cauſali rõni equipollens.ergo apprehẽſione
ſue eſſentie intelligẽtia intelligit oĩa ſub ſe:quoꝝ ipſa eſt
cã.Diximus.n.in theologicis,q queslibet itelligẽtia vno
intuitu apprehẽdit obiectiue ſuã eſſentiã,ꝛ ↄſecutiue atqꝫ
reſultatiue ceteras res ſub eſſentia: quoꝝ p eſſentiaz eſt
cauſalis rõ:ꝛ ſĩlitudo.naz eſſentia intelligẽtie eſt cã oĩuz
rerũ citra ſe includẽs oẽm rõnem cauſe,aut illa equiua-
lens,qua ille eẽ pñt,ꝛ eſt formalis ſĩlitudo illaꝝ.Quare
cõprehẽſione ſue eſſentie,que eſt formalis rõ,ꝛ icludẽs
oẽm rõnez cauſe,illas nõ obiectiue,ſꝫ ↄſecutiue itelligũt.
Si.n.obiectiue illas itelligerent,vileſcerẽt,qꝛ intellectio
depẽderet ſaltem vt ab obiecto ſcħario ab aliqua re im-
pfectiore ipſa intellectiõe,ꝛ cũ intellectio ſit intelligẽtia:
tunc intelligẽtie depẽderent ſaltez ſcħarie a reb⁹ iperfe-
ctiorib⁹ ipſis.Pꝫ ergo q intelligẽtie oĩa ſub ſe inferiora
intelligunt apprehẽſione ſue eſſentie.❡ At ſubas ſupio-
res intelligit vnaqueqꝫ intelligẽtia p eſſentiã ſuperioꝝ,
hoc eſt intellectiõe,que eſt ſuba ſupior obiectiue appre-
henſa:nõ.n.intelligẽtia lune intelligit deũ vel pꝛimã in-
telligẽtiã ſibi ſuperiorẽ intellectione,aut ſpẽ,aut lumine
cauſato ab illis,in ipſa recepto:quia ſm peripatheticos
ſuba eterna,pura,ac ſimplex accidẽtis ſubm eẽ nõ põt:
ergo inferior intelligit ſupiorẽ intellectione,que eſt res,
que obiectiue itelligit̃. Hoc.n.eſt intelligẽ aliqd p eſſen-
tiaz rei intellecte,queqꝫ dĩ intuitiua itellectio,ſm Auer.
qua rõne ſit,vt ſupior intelligẽtia ſit ſibi ꝛ iferiori obie-
ctiua intellectio,ſibi qdẽ per eſſentiã atqꝫ idẽtitatẽ.Infe-
riorib⁹ vo intelligẽtiis per copulationẽ nõ qdez reales
ſed intẽtionalez ac obiectiuã.Huius vo rei cã eſt defect⁹
ille,quo itelligẽtie deficiũt,ꝛ ab ipſo deo,ꝛ a ſingulis ſu-
perioribus,modo quo cauſatuz ſemp deficit ab eius cã.
rõne.n.huius defect⁹ quelibet inferior eſt intẽtionalr ac
obiectiue a ſupiori pfectibilis: nõ ergo ab rõne Auer.li°
deſtru.deſt.aſſerit inferiorẽ intelligẽtiã ſupiora intelligẽ
intellectione,que eſt cã intelligentiis:inferiora vo intelle
ctione cauſe reꝝ itellectaꝝ.❡ Ex his ſeqt̃ q de⁹ a nullo
intelligibili perfici põt nec realr,nec intẽtionalr,cum in
eo nullus ſit defectus,quo pfici poſſit. Recte ergo dixit
Auer.cõpoſitionẽ ex po° ꝛ actu eẽ in oĩ intelligẽtia intel-
ligẽte aliud,qm niſi in ipſa intelligẽtia eſſet defectus,nõ
poſſet pfici ab alijs intelligibilib⁹. Quia igit̃ in deo nul-
lus talis defect⁹ eſt,ipſe nõ intelligit niſi ſe obiectiue,ce-
tera vo,quoꝝ eſt cã,intelligit apprehẽſione ſue eſſentie
cõſecutiue,que eſſentia eſt formalis rõ,ac cauſalis oĩuz
reꝝ. Hec ſunt,que peripathetici arbitrant̃,an vo ita ſit
in theologicis abunde diſputauimus:nũc vo vt peripa-
thetici locuti ſumus. ❡ Aiaduerte de mẽte Auer. q aia
intellĩua intelligit ſe ꝛ ſuũ agentẽ intellm̃ in illo priori,in
quo pcedit copulationẽ ſui.ſ.cuꝫ ſphera humana,ꝛ cum
vno dato hoie,ꝛ hoc per eſſentiã,ita q eius eſſentia,que
eſt intellꝰ agẽs,eſt ſua cõprehẽſio,ꝛ in tali cõprehen-
ſione nõ opꝫ aiaz eſſe denudatã a re intellecta:cũ nõ fiat
per receptionẽ,ſꝫ per eſſentiã,ꝛ intelligit res mãles vlr,
ꝛ ab illis opꝫ vt ſit denudata realiter ꝛ itẽtionalr.Dico
realr.qꝛ nõ debet eſſe aliqua res mãlis,ſicut ea ſunt,que
intelligit.Dico intẽtionalr,qꝛ nõ debet hẽre ſpẽz aliquaz
quaſi ſibi inditã a nã per quã illas itelligat,vt dictũ eſt,
qm intellꝰ agens,quẽ prehabet,non eſt medium rece-
ptiuũ,ſꝫ diſpoſitiuũ:nec eſt ſpẽs cauſalis ac formalis reꝝ,
quas itelligit,cũ nõ ſit cã reꝝ per ſuam eſſentiã. Tu vo
aiaduerte hec,qꝛ in collectaneis erãt obſcure dicta.
❡ Ulterius recẽſenduz eſt vtrũ intellꝰ ſiue aia intellĩua
ſit ſubalis forma humani corporis.❡ Candauẽſis inter
Auerroiſtas nõ mediocris ſectator aſſerit intellĩuã aiaz
eẽ imortalez,ꝛ eẽ ſubalez formã humam corpis iplicare
cõtradictionẽ.qꝛ ſm eũ hec ↄñia eſt neċia intellĩua aia
ſiue intellꝰ eſt ſubalis forma humani corpis:g eſt genita ꝛ
corruptibilis. Propterea aſſerit aiaz intellĩuã eſſe hoiſ
formã aſſiſtentem,ꝛ nõ informantẽ,vniriqꝫ corpori ſm
opationẽ,nõ aũt ſm eẽ.❡ Pro hac pte multe ſũt rõnes
quas nos in libro de intellu fecim⁹.Et pro pñti doctrina
argumtor,oĩs forma,que exiſtit extrĩa toti⁹,corrũpit̃ cor-
ruptionis toti⁹ cõpoſiti,cui⁹ eſt forma:hec eſt p ſe euidens.
Sed forma informãs mãz exiſtit extrĩa toti⁹,g corrũpit̃
toto cõpoſito corrupto.Sed aia eſt forma informãs mãz,
g corrũpit̃ corruptiõe toti⁹.❡ Qꝛ vo intellectiua aia ſit
forma aſſiſtẽs corpori humano,declarat,qꝛ ei vnitur ſm
operationẽ.pmo quidem quo agẽs ꝛ patiens ſunt vnũ
in operatiõe. Scdo per moduz quo artifex vnit̃ inſtro.
Tertio per moduz quo mobile vnit̃ motori:intellectus
eniz patit̃ a phantaſmatib⁹,que ſunt aliqd humani cor-
poris:ergo vnit̃ nobis mediãtib⁹ phantaſmatib⁹ vt pa-
tiens agẽti.Amplius intellꝰ mouet̃ apud ipſuz a phan-
taſmatib⁹,vt mobile a motore:ergo vnit̃ nobis median-
tibus phãtaſmatib⁹ vt mobile motori. Rurſus intellꝰ
vnit̃ corpore,vt inſtrumẽto: ergo vnit̃ nobis vt artifex
inſtrumẽto.Quare ex itellu ꝛ hoie fit vnũ ſm opationẽ
trib⁹ rõnib⁹:ꝛ ita erit forma humano corpori aſſiſtẽs,ꝛ
nõ ipm informãs.Quo vo mõ aſſiſtat intelligẽtia orbi,
ꝛ aliter q̃ aia intellĩua hoi,libro de intellu diſputauim⁹.
❡ Hãc poſitionẽ,quã Joãnes candauẽſis Auerroi ipo-
ſuit,eidẽ antiqui noſtri fere oẽs ipoſuerũt,vt Thomas,
Albertus,Egidius,ꝛ alij.Suſtinuit vo hãc põnez Can-
dauenſis,ꝛ pro opione oĩuz peripatheticoꝝ,ꝛ pro veri-
tate ipſa:lꝫ diſſimulet hec ſe opinari. Et q̃uis põnez hãc
libro pmo de intellu refutauimus,põt nouis rõnib⁹ re-
futari.pmo,qꝛ hac põne cõceſſa,humanũ corp⁹ nõ eſſet
ꝓpriũ ſubm intellꝰ,ſed locus aie intellĩue,qꝛ cũ aia in-
tellectiua nõ ſit in humano corpore,vt forma iformãs,
ſed ſoluz ſm opationẽ,cũ ſit ſuba ſeparata,erit in noſtro
corpe,vt in loco: ſuba.n.ſeparata,vt in loco ibi eſt,vbi
opat̃. Hoc autẽ nullus peripatheticus ſomniauit. ❡ P̃.
Non magis aut intimius alicui viuẽti act⁹ viuẽdi cõpe-
tit,q̃ viuẽdi po°,cũ act⁹ ꝛ potẽtia circa idẽ ſiãt,vt libro
de celo dixim⁹.ſꝫ viuẽ ſm itelligẽ cõpetit hoi formalr ſm
Candauẽſez:dixit.n.vnã eſſe opationẽ formalr vtriuſqꝫ.ſ.
hoĩs,ꝛ intellꝰ.g poſſe viuere qð eſt p intellm̃ ineſt formalr
homini,ꝛ qdez magis. ❡ P̃.primo de aia ſit hec ↄñia,
ſi nulla eſt aie ꝓpria opatio,nõ cõtingit aiaz ipſaz ſepa-
rari a corpore.Cuz igit̃ ſaltẽ dum viuimus,nulla ſit aie
intellectiue ꝓpria opatio:vt ibidẽ Ariſtoteles pbat lon-
go ꝓceſſu,quin illa depẽdeat a corpore:vt etiã Auer.eo
loco pbauit:ergo ſaltez dum viuimus intellꝰ nõ põt eẽ
forma ſeparata ſm eſſe ab humano corpore,ꝛ illi ſoluꝫ
aſſiſtens.❡ P̃.Si intellꝰ vnit̃ homini nõ ſm eẽ,ſꝫ ſm
operationẽ,hoc põt eſſe quatuor modis,vl̃ qꝛ vt patiẽs
patit̃ a phantaſmatib⁹,que ſunt in nobis cogitantibus,ꝛ
hoc nõ,qꝛ tunc homo cogitãs,in quo eſt phãtaſma agẽs
potius intelligeret̃ ab intellu,q̃ itelligeret per intellm̃,
probo ↄñiã ꝛ ſuppono ab eadẽ virtute apprehẽdi ſub-
iectuz a qua apprehẽdit̃ eius accidẽs,vt ſi viſus appre-
hendit colorez exiſtentẽ in pariete apprehẽdit parietez,
ꝛ ſuppono ſubiectũ cuius accidẽs apprehẽdit̃ ab aliqua
virtute nõ cognoſcere per illam virtutẽ,a qua eius acci-
dens apprehẽdit̃:paries eniz nõ videt per viſum,e quo

Marginal notes:

Nõ apprehendit ſupiores ſubas.

Cauſa

De intellectiõe dei.

De intellectu agente.

Nõ pmo.an intellꝰ ſit ſubſtãtialis forma humani corporis.

Li° pmo tra cta.1°.ca.15.

Li° pmo tra cta.2.ca.10.

Li° pmo tra cta.2.ca.10.

Trac.1.a ca. 19.ꝛ ide per plra capita.

Tex.cõ.13. ꝛ inde.

ſuus color apprehendit. Tunc argumentor cōſequētiā.
nam cum intellectus patiatur ſpeciem a phantaſmatibus
exiſtētib⁹ in hoīe cogitāte, vt illius accītia: ergo intell's
apprehēdit phātaſmata per ſe, ⁊ cogitantē per accidēs,
qḋ eſt illoꝝ ſubiectū: vt pꝫ per pmā ſuppoſitionē. Cum
aūt nullus ſubm apprehēdat per illaꝫ virtutē e qua ſuū
accīs apprehēdit, per ſcdaꝫ ſuppōnē. ergo hō cogitans
nō poterit apprehēdere per intell'm, ſed ſoluꝫ apprehē-
det. Scdo mō eē pōt: qꝛ intell's mouet a phātaſmatib⁹
exītib⁹ in hoīe cogitante, ⁊ hoc minime, qꝛ eodeꝫ modo
pōt refelli vt pmū. naꝫ in hoc caſu moueri ⁊ pati idē eſt.
Tertio pōt eſſe: qꝛ intell's vnit nobis, vt ars inſtrō: ⁊ tūc
per intellectū minime itelligē poterimus: nunq̄ꝫ n. vnio
artis cuꝫ inſtrumēto eſt tanta, vt inſtrm formalr poſſit
intelligē per ſuam arteꝫ, niſi inter arteꝫ, ⁊ inſtrm ſit for-
malis vnio. Preterea tunc intelligē ipſuꝫ erit organicuꝫ:
qa explet per corpus, vt per inſtrm intell's. Quarto pōt
intelligi intellectū homini cogitāti copulari ſm opatio-
nem, quatenus ideꝫ eſt cōprehēſuꝫ ab vtroqꝫ, ⁊ hoc mi-
nime: alioqn viſus copulari poſſet diaphano illuminato
ita vt ex viſu, ⁊ diaphano illuminato fieret vnuꝫ in ope-
ratione viſiua. Siquideꝫ idem color numero eſt in dia-
phano illuminato ⁊ in viſu. Diaphanuꝫ n. illuminatū ita
cōtinet potētia proxima colores viſibiles, vt cogitatiua
continet potētia pxima intelligibilia, ergo ex viſu ⁊ dia-
phano illuminato ita poſſet fieri vnū in opatiōe viſiua,
vt ex intellectu, ⁊ hoīe cogitāte. ¶ P. Accipio homineꝫ
qui eſt cōpoſit⁹ ex cogitatiua ⁊ corpore, vel ita cōpoſit⁹
per cogitatiuā complet in ſpecie, vel pro cōplemēto in
ſpecie requirit intellectū, per quē vltimo in humana ſpē
reponat. Non eſt cōpletus in ſpecie per cogitatiuā: quia
tunc intelligē eſſet hoī operatio extrinſecus accedens ⁊
aduētitia, ⁊ oīno accidētalis, ſiquideꝫ oīs opatio, quę ali-
cui non cōpetit per ei⁹ ppriā ⁊ ſpecificā formā, eſt ei ac-
cidentalis, aduenticia, ac extrinſecus accedēs. nulla eniꝫ
forma cōplet in ſpecie aliqḋ, qḋ nō det illi opationē cō-
petentē illi ſm ſpēꝫ. Preterea ſi cogitatiua cōplet hoīeꝫ
in ſpecie: tunc hō eſſet mere ⁊ formalr brutū, deduco, qꝛ
lꝫ cogitatiua ſit pfectior cęteris gradib⁹ ſenſitiuę partis,
Tex. cō. 32. nō tamē exit terminū gradus ſenſitiui: vt 2° hui⁹ dedu-
ctuꝫ eſt ex textu Ariſto. vbi declaratuꝫ eſt vltimū ad qḋ
pgredit nā mortalis eſt cogitatiuū, qḋ cōſtituit pfectiſ-
ſimū brutū: vt pygmeū: vt diximus. Quare ſi hō nō cō-
plet in ſpecie per cogitatiuū, cōplebit per intellectiuū: ⁊
ita intellectiuū erit forma perficiens ⁊ non tm̄ aſſiſtens.
Alia poſitio Auer. ¶ Propter hec argumēta alij Auerrois ſectatores dixe-
runt ad mentē Auer. intell'm, intellectiuāqꝫ aiaꝫ eē ſub-
ſtantialeꝫ formā hoīs, quę hoiem in ſpecie cōſtituit, non
aūt a corpore cōſtitui. Imaginant n. eſſe bifariā formā,
alterā, quę ſubm cōſtituit, ⁊ ab eo conſtituit: ⁊ hę formę
ſunt, quas Auer. vbiqꝫ appellat virtutes in mā, māles,
ac formas in mā, dicitqꝫ ſubm cōſtituētes, q̄ ei ſpēꝫ
⁊ nomē, ac definitionē prębeant: cōſtituūt vo per ſubie-
ctum, q̄ e ſubiectis depēdeant in eſſe, ⁊ pſeruari: vtpote,
qa cuꝫ ſubiecto incipiūt, ⁊ cum ſubiecto deſinūt, quales
ſunt, ⁊ elemētarię ⁊ mixtoꝝ formę, atqꝫ aīalium ⁊ vege-
tabiliuꝫ aię. Alterā vo, quę ſubm quideꝫ cōſtituit, ab eo
vo nō cōſtituit, q̄ ab illo nec in eſſe, nec in pſeruari pen-
deat. Conſtituit vo, q̄ ab ea ſubiectū depēdeat ⁊ nomē
⁊ rōnem ab illa ſuſcipiēs. Huius gn̄is cęleſtes aias arbi-
Cōmen. 3°. trat Auer. eſſe orbiuꝫ formas: vt libro 2° de cęlo. ⁊ pmo
Cōmen. 63°. auſcultationis phyſicę. ⁊ 8°. ⁊ libro de ſuba orbis, ⁊ alibi
Cōmē. 52°. pluries aſſerit. Quare intell'm hoc pacto hoīs formā tra-
dunt, q̄ hoieꝫ cōſtituat in eſſe, ⁊ ipm in ſpecie reponat, ⁊
definitionē ⁊ nomē illi prębeat. Hinc dixerūt intell'm bi-

fariā copulari nobis vno mō per nām: alio mō per vo-
luntatē: vt Auer. innuit in pn̄ti cōmēto. Per nām quideꝫ,
quatenus e pn̄⁹ noſtri ortus ſua nā ⁊ hoīs diſpōne cepit
eſſe nālis nobis forma, dans nobis eſſe, quo reponimur
in humana ſpecie, ⁊ nomē, ⁊ rōneꝫ, qua, ſumus ⁊ hoīes,
⁊ aīalia rōnalia. Per voluntatē vo, quaten⁹ per volūta-
tem phātaſmata ſpeculamur, qb⁹ mediātib⁹ intell's co-
pulat nobis, vt pn̄m intelligēdi: vt poſtea dicem⁹ in h 3°. Cōmen. 36°.
¶ Sed cōtra hāc pōneꝫ emergūt dubitationes. prima
qdeꝫ, qꝛ tunc cogitatiua nō erit hoīs forma, qḋ eſt cōtra
Auerroeꝫ vbiqꝫ: vt cōmēto 6° ſequēti videbit. Et ſi eſt,
tunc vnū ſubm habebit plures formas ɔtra Auer. libro
de ſuba orbis. ¶ Scda qa tunc oēs hoīes erūt vnus hō
nūo, ⁊ tu eſſes per eē meū, ⁊ ego eſſem per eſſe tuū, ⁊ vlr
hō eſſet anteq̄ꝫ eſſet. ⁊ deducit ɔńna, vt deductuꝫ eſt: qa
omne cōpoſitū, cui⁹ forma eſt vna nūo ſeparata, hoc eſt
nō depēdens a ſuo ſubto, eſt vnum nūo in ſpē: vt Auer.
pbauit per multas rōnes: ⁊ ſic hō eſſet anteq̄ꝫ fieret, ⁊ tu
eſſes per eſſe meuꝫ, ⁊ ego eſſem per eſſe tuū, ⁊ oīa hęc ſe-
quunt, ſi intellus daret eſſe hoīb⁹, ⁊ eſſet vnus nūo oīum.
¶ P. Cuꝫ intell's oīa intelligat, ⁊ eſt nobis copulat⁹ per
nām: tunc ſicut hō naſcit cū intellu ſibi copulato, naſcet
cū ſcia oīuꝫ ſcibiliuꝫ ſibi copulata, ⁊ ita ſcire erit remini-
ſci: qḋ Auerroes vbiqꝫ negat. ¶ Sed has dubitationes Cuſio dubitationum.
enitunt euadere, ex eo qꝛ dicūt intell'm nō eſſe totā hoīs
aiaꝫ, ſed quaſi ſemiaiaꝫ, vel ſemiformā. Fingunt eniꝫ de
mēte Auer. illud aię, qḋ ex ſemine deducit, qḋ dicat gr̄a
exēpli, cogitatiuū, eē medietatē aię humanę. Alteraꝫ vo
medietatē eſſe intell'm extrinſecus accedentē qḋ dicatur
intellectiuū. Ex his vo aſſerunt cōſtitui totā hoīs aiam,
quę quideꝫ erit numerata pro nūo hoīuꝫ, nō ęterna, ſed
noua: lꝫ intell's ſit vnus nūo, ⁊ ęternus. ¶ Per hāc ergo
fictionē delet pma dubitatio, qꝛ dicēdum eſt cogitatiuū
ipſuꝫ nō eē hoīs totā aiaꝫ, nō tn̄ fruſtra eſt: qꝛ eſt huma-
nę aię, q̄ſi altera ſemiaia, atqꝫ ſemiforma, ⁊ ſic ſubm nō
hꝫ niſi vnā ſolam formā ſpecificā: hr̄e vo plures formę
vnius ptes phibet nihil. ¶ Delet ſcda: qꝛ tūc oēs hoīes
eſſent vnus nūo hō, qn̄ oīuꝫ hoīuꝫ forma eſſet vna nūo.
modo lꝫ altera pars ſit vna nūo: tota tn̄ hoīs aīa eſt nu-
merata. Delet etiā qḋ addit, qꝛ ego eſſem per eſſe tuū, ⁊
tu per meuꝫ: ſi amboꝝ tota aīa ac forma eſſet vna nūo:
modo lꝫ pars formę vtroꝝūqꝫ vna nūo ſit: tota tamē nō
eſt vna nūo. ¶ Tollit ⁊ tertia q̄ lꝫ intellus copulet no-
bis in pncipio per nām nō copulat nobis, vt pn̄m intelli-
gendi: qꝛ dixim⁹ cū nobis copulari vno mō vt pncipiuꝫ
intelligēdi, ⁊ vt pn̄m eſſendi. vt pn̄m eſſendi copulat no-
bis per eſſentiā. vt pncipiū vo intelligēdi copulatur no-
bis per phantaſmata: eſſet ergo ſcire reminiſci quādo in
pncipio nobis vtroqꝫ modo copularet: ⁊ nō ſtatim intel
ligeremus motibus corporeis impediti, vt Plato ait.
¶ Qz aūt hęc poſitio conſonet dictis Auerrois multifa-
riam pmo de intellectu libro demonſtrauim⁹. Ex his pꝫ Tra. 2. c. 8.
de mente iſtoꝝ, q̄ cuꝫ Auerroes aſſerit in aīa itellectiua
eſſe has duas partes intellectū agentē, ⁊ poſſibilem: per
animā nō intelligit totam hoīs aiaꝫ, ſed ſemiaiaꝫ, nec in-
intelligit per ptes, partes illius ɔſtitutiuas, ſed ptes qb⁹
anima componit cōparatiua cōpoſitiōe, quatenus. ſ. de-
ficit a pma pfectione, ⁊ a non gradu entis ſupegredit: vt
ſuperius dictuꝫ eſt ⁊ ſtatim repetet. ¶ Sed dubitabis: Dubōnes.
nam Auer. clariſſime in hoc cōmento aſſerit intellectiuā
animā eſſe completā, ⁊ quartū genus entis ex intellectu
agente, ⁊ poſſibili tanq̄ꝫ ex ſimilibus materię, ⁊ formę
compoſituꝫ. ¶ Preterea quid de intellectu agente ſm
hanc opinioneꝫ, vtrum ſit pars humanę animę, vel ſe-
paratus: ex hac enim determinatione nō eſt manifeſtū.

¶ P̃. Non vĩ quõ ſeparata ⁊ ęterna ſubſtãtia poſſit eẽ
alicuius corruptibilis formę pars ſine ſui mutatiõe.naꝫ
ſequitur nunc eſt primo forma vel pars formę, ⁊ prius
nec fuit forma, nec pars huius formę: ergo mutatur.
Defenſio ¶ Diximus pro huius opionis defenſione aliqñ,intel-
lectũ nõ eẽ aiaꝫ totã,nec eẽ ſubaꝫ in ſpẽ cõpletã,cum ſit
hoĩs ſemiaia, ſiue ſemiforma. Tunc ad rõneꝫ diximꝰ in-
tellectũ eẽ 4m genꝰ eẽ cõpoſitũ ex intellũ agẽte ⁊ intellũ
poſſi,nõ tanq̃ ex re ⁊ re realr diuerſis:ſꝫ ſm nr̃m modũ
intelligẽdi,quo illũ itelligimꝰ ab ipſo deo recedere, ⁊ a
nõ gradu entis ſupegredi.per id.n.quo e nõ gradu entis
eleuat̃,cõponit̃ ex intellu agẽte,ſine quo itelligibilia nõ
intelligerēt.per id quo recedit a deo ex poſſi itellu cõpo-
nit̃,quo ab itelligibilibꝰ pficit̃. Tunc dico eã ſubaꝫ eſſe
in ſpẽ cõpletã,quę ex mã ⁊ foĩa cõponit̃ vel ex his ſilis
tanq̃ ex re ⁊ re realr diſtinctis. At qđ cõponit̃ ſm nr̃m
moduꝫ itelligẽdi ex his ſilibꝰ nõ realr diſtinctis,põt eẽ
pars alicuiꝰ foĩę totalis. De agẽte ꝟo intellu dico alterũ
eſſe q̃ſi ſoleꝫ,qui ſm Auer. eſt deꝰ. Alterũ q̃ſi lumen,qui
eſt gradus,quo ſemiaia illa eleuat̃ a nõ g̃du entis.hic.n.
gradus ſe hꝫ, vt lumẽ reſpcũ alterius g̃dus,qui dĩ poſſis
intellꝰ.naꝫ ſine h̃ g̃du,ille gradus qui eſt intellus poſſis
nunq̃ ab itelligibilibꝰ pficeretur. ¶ Tertia dubitatio
delet̃ ex eo q̃ vnio qua cogitatiua ⁊ intellus vniunt̃,eſt
relatio. Nõ relatio põt eẽ noua ſola mutatione facta in
Cõmen. 15ᵒ. altero extremoꝝ: vt 8ᵒ phicoꝝ Auer. ⁊ 7ᵒ phicoꝝ.ergo
Cõmen. 20ᵒ. intellꝰ ſit ps aię humanę mutatione facta in ipſo cogita-
tiuo,nõ aũt in ipſo, ⁊ h̃ ſufficit. Hęc de ſcđa põne Auer-
roiſtaꝝ,quã diffuſe narraui,qꝛ vĩ q̃ſi colorarioꝛ ad eius
Refutatio põnis ſcđę. mentẽ. ¶ Sed hãc põneꝫ refutauimꝰ pmo libro de in-
Trac. 2. c. 9. tellectu. ⁊ 2ᵒ huiꝰ, ⁊ ẽt pro pte in hoc 3ᵒ. Nunc ꝟo argu-
mentamur pmo:qꝛ Ariſtotelis regła eſt vbiq; ex aliq̃bꝰ
T. cõ. vltimi. fieri nõ poſſe vnũ p ſe,niſi alterũ actus:alterũ poª ſit:vt
8ᵒ metaᶜᵉ dicit.ergo ſi ex intellũuo ⁊ cogitatiuo ſit vnũ p
ſe,erit alterũ eoꝝ actꝰ,alterũ poª. Et cum cogitatiuũ ſm
eos nõ poſſit in hac cõpõne eſſe actus,erit ipm intellũuũ
actus cogitatiui.g̃ vltimũ hoĩs eẽ erit intellũuũ, quia eſt
actꝰ vltimꝰ,cuiꝰ nullus actꝰ eſt vlterioꝛ. Cõceſſo aũt hoc,
tunc oĩuꝫ hoĩuꝫ erit vnũ nũo vltimũ eẽ, ⁊ ita vnico nũo
eẽ oẽs hoĩes erũt:quare ſecunt̃ oĩa abſurda Auer. vt q̃
ego eſſeꝫ p eſſe tui, ⁊ tu p eẽ mei, ⁊ q̃ hõ eẽt anq̃ fieret.
Hęc.n.oĩa neſcio ſequent̃,ſi oĩuꝫ hoĩuꝫ erit vnũ eſſe nũo:
nõ.n.euitari pñt aſſerẽdo intellũuũ eſſe partẽ,qꝛ cum ſit
Cõmẽ. 67ᵒ. vltᵐ,erit totale eẽ,cũ ab vltimo eẽ ſumat̃ ſpẽs,nomẽ, ⁊
rõ. ¶ P̃. Regła Auer. 3ᵒ de cęlo ↄtra Auicẽnã eſt ex plu
ribꝰ exñribꝰ in actu ſpecifico nec intẽſis nec remiſſis nõ
Cõmẽ. 69ᵒ. poſſe fieri per ſe vnũ. Propterea lꝰ p phicoꝝ aſſerit oẽ
adueniẽs enti in actu ſpecifico nec intẽſo,nec remiſſo eẽ
Cõmen. 4ᵒ. accñs,qđ in h̃ 2ᵒ declarauimꝰ.igit̃ cũ intellũuũ, ⁊ cogita-
tiuũ ſint plura, ⁊ in actu ſpecifico, ⁊ nõ remiſſa,ex eis ni-
hil per ſe vnũ fieri poterit. ¶ P̃. Vt ſupius argumẽtati
ſumus,ſi intellũuũ poſſet aduenire ipſi cogitatiuo, ⁊ cuꝫ
eo facẽ vnũ per ſe:nulla via eſſet ad pbãduꝫ mãꝫ pmã
eẽ ens in pura poª:imo nulla via pbari poſſet aliqđ eẽ
in poª paſſiua:ſemp.n.dicerẽ recipiẽs eẽ actũ vł in actu,
vt eſt cogitatiuũ reª intellũui. ¶ P̃. Nulluꝫ cõpoſitũ per
ſe vnũ põt eẽ pars vel foĩa eſſentialis alicuiꝰ ſubti:qꝛ ſi
aliqđ cõpoſitũ poſſet eẽ foĩa alicuiꝰ ſubti:tunc nulla via
poſſet pbari aliquã eſſe formã ſimplicẽ primã alicuius
ſubti:ea.n.via pbarẽ cõpoſitũ ex cogitatiuo ⁊ intellũuo
nõ eẽ per ſe hoĩs formã, ⁊ eſſentialeꝫ. Cuꝫ igit̃ ex cogita-
tiuo ⁊ itellũuo ſit vnũ per ſe cõpoſitũ,tale nõ põt eẽ foĩa
hoĩs,nec eſſentialis eiꝰ p ſe. ¶ P̃. Omne cõpoſitũ per ſe
vnũ ex re ⁊ re realr diſtinctis,eſt cõpletũ in ſpẽ,qꝛ ex ea
pte,quę eſt vltimus actꝰ,cõplet̃ in ſpẽ. Sed cõpoſitũ ex
intellũuo ⁊ cogitatiuo eſt ex ptibꝰ ſm reꝫ diſtinctis:g̃ eſt
cõpletũ in ſpẽ, ⁊ ita nulliꝰ erit ps:nõ g̃ põt eẽ hoĩs foĩa.
¶ P̃. Si intellũuũ poſſet recipi in cogitatiuo: tũc itellꝰ
eſſet diuiſibilis.ↄña pꝫ: qꝛ ſm Auer. cogitatiuũ eſt res
diuiſibilis:ergo oẽ receptuꝫ in eo erit diuiſibile. Cum oẽ
receptũ recipiat̃ p moduꝫ recipiẽtis. Hęc rõ paucis mu
tatis eſt foĩalr Auerrois. ¶ Vuitonieſis ergo volẽs ſal-
uare intellm eẽ ſubaleꝫ hoĩs formã,ſupponit de mentẽ Tertia poſitio Auerroiſ attributa.
Auer. intellm eſſe vnũ nũo,in quo tota eiꝰ ſpẽs ſaluatur.
Scđo ſupponit hoieꝫ cõem dicẽ aliquã nãꝫ realeꝫ cõeꝫ
oĩbꝰ indiuiduis,quę nõ eſt ex ſe hęc,atq; idiuidua. Tũc
ex his imaginat̃ intellm eẽ per ſe pmo formã perficien-
tem naturã illam cõem,ita vt nã illa cõis ſit eius ſubm
per ſe pmo pfectibile. Secũdario ꝟo eẽ formã oĩuꝫ in-
diuiduoꝝ hoĩs,tanq̃ nõ per ſe pmo pfectibiliuꝫ. Tunc
aſſerit intellm eẽ formã hoĩs ſubaleꝫ, ⁊ ſinguloꝝ hoĩuꝫ:
nõ tamẽ numeratũ pro hoĩuꝫ nũo:qꝛ pro nũo ſcđarioꝝ
perfectibiliũ nulla pma pfectio numerat̃:ſed pro nume
ro primoꝝ perfectibiliũ. Exẽpluꝫ aſſerit.naꝫ vt eſt cõis
opio aĩa per ſe pmo pficit totũ hoĩem.ſcđario ꝟo ſingu-
las hoĩs ptes: ppterea eſt vna in toto, ⁊ in ſingulis par-
tibꝰ,ſic intellectꝰ q̃a per ſe pmo pficit cõem hoĩuꝫ nãm.
Secũdario ꝟo ſingula eius indiuidua,põt eẽ vnus nu-
mero oĩuꝫ hoĩuꝫ. Ex his vult indiuidua nõ eſſe oĩa vnũ
numero:quia lꝫ actus ſit vnus,nõ tñ eſt pmo illoꝝ. Hęc
Vuitonienſis. ¶ Quę poſitio (vt mihi videt̃) eſt mera Refutatio
fictio.primo qꝛ nulla forma ſingularis per eſſentiã põt
eſſe forma perficiẽs nãm cõem aliquã,qꝛ cũ illa natura
cõis ſit forma totiꝰ vlis:tunc ex duabꝰ formis fieret vnũ
per ſe. ¶ P̃. Hac poſitione cõceſſa,ex intellu ⁊ illa cõi
nã fieret vnũ per ſe nũo:qꝛ cuiꝰ vltima foĩa eſt vna nu-
mero,id eſt vnũ nũo:vt Auer. ait 2ᵒ huius. ⁊ ſi forma eſt Cõmẽto. 7. ⁊ 8ᵒ.
vna nũo in ſua ſpecie,cõpoſitũ ex illa erit vnũ numero
in ſpecie:vt Auer. deduxit.ergo cõpoſitũ ex intellu ⁊ nã
illa cõi erit vnũ nũo in ſpecie humana, ⁊ ſic erit vnũ in-
diuiduũ. ¶ P̃. Hęc poſitio nõ euitat ens in actu eſſe per
ſe ſubiectũ formę ſubalis.nã.n.cõis eſt ens in actu, ⁊ for-
ma totius:⁊ tunc ſecunt̃ oĩa abſurda ſuperius inducta.ſ.
q̃ nulla via pbari poſſet eſſe aliquã potẽtiaꝫ,vel aliquẽ
pmũ actũ. ¶ Joãnes ꝟo bacconitenus carmelitaꝰ do- 2ᵒ ſniaꝝ. diſt. 10. q. vnica.
ctoꝛ, ⁊ meo iudicio optimus interpres Auerrois,opinat̃
intellm copulari nobis dupl'r. Vno mõ ſm virtutẽ vel
potentiã.ſ.quatenus ſit noſtra potẽtia,per quã intelligi-
mus:quã q̃deꝫ copulationẽ ſpũaleꝫ aſſerit:qꝛ hac cõicat
ſe nobis, ⁊ ſe facit noſtrã potẽtiã,qua poſſumꝰ intelligẽ:
⁊ dicit̃ copulatio hęc ſpũalis apud ipſuꝫ:non aũt realis,
q̃a ſm hãc copulationẽ intellꝰ nõ eſt forma humanum
corpus informãs,nec illi dans eſſe:qꝛ tũc eſſet realis co-
pulatio:ideo vult formã,quę hoĩ ſpẽꝫ p̃bet eſſe intellm
paſſiuũ,ſiue cogitatiuã. Eſt ergo hęc copulatio ſpũalis,
quatenus intellectꝰ eoipſo,cũ ſumus,efficit̃ nobis ſpũs,
⁊ potẽtia. Alia eſt intellectꝰ copulatio ad phãtaſmata, vt
ad obiecta: quoꝝ intẽtiones recipit actu imãles virtute
intellectꝰ agẽtis, ⁊ per hanc potius itelligit phãtaſmata,
ſiue phantaſiabilia q̃ q̃ nos per ipſum intelligamus.
Huius exempluꝫ ponit de ſenſu cõmuni.hic.n.copulat̃
ſenſibilibꝰ,quę nobis inſunt:⁊ nobis ſenſibilibꝰ quideꝫ,
vt obiectis,ex q̃bꝰ recipit ſpẽs: tamẽ nõ põt illis vt ob-
iectis copulari niſi prius fuiſſet factꝰ noſtra potẽtia,qua
iudicare poſſemus illa: nobis ꝟo, vt potentia, ⁊ virtus:
qua poſſemus moueri a ſenſibilibus. Ergo intellectꝰ du-
pliciter nobis copulat̃. vno mõ ſpũaliter,qua.ſ.nobis ſit
ſpiritus ac potẽtia ad intelligendum. Alio mõ quatenus
copulat̃ phãtaſmatibꝰ tanq̃ obiectis,quę ſunt in nobis:
⁊ niſi pfuiſſet pª copulatio,nõ poſſemꝰ itelligẽ p ipm,cũ

moueret̃ a phātaſma^tis. ¶ Ex his q̄ſi meditare vı̄ Bac-
conitan⁹, qꝛ vult nō eē intellm̄ formā mere aſſiſtentē, cū
e principijs gn̄onis copulet̃ nobis ſm̄ po^em. nec vult eē
formā informantē, qꝛ nō copulat̃ nobis in p̄n^o ſm̄ eſſen-
tiam vel eſſe, nec ēt aliquo tp̄e. Quare mediare vı̄ inter
Landauēſes ꝛ eos, qui poſuerūt itellm̄ eē virtutē huma-
Refutatio nuꝫ corp⁹ iformantē. ¶ Hęc poſitio lꝫ ſit colorata, ꝛ for-
taſſe nō aliena a mēte Auer. a me pace tāti viri dixeriꝫ,
nō eſt itelligibilis. p̄mo qꝛ in ſubſtātijs ſep̱atis idem eſt
po^a ꝛ ei⁹ eſſentia ſm̄ Auer. g̊ nō pōt ſub̄a ſeparata nobis
copulari ſm̄ ei⁹ po^am, qn̄ nobis ēt copulet̃ ꝑ eſſentiam. g̊
intell'īua aīa non pōt fieri nobis po^a, niſi nobis inſit ſm̄
eſſentiā. ¶ P̄. Adhuc vı̄ arg^m nr̄m ſtare, qꝛ ſi ſm̄ Bac-
conitanū intell's nō eſt foīa informās humanuꝫ corp⁹, ſꝫ
intell's paſſiu⁹, qui eſt vı̄r⁹ cogitatiua, quę eſt ꝑfectiſſima
ſenſitiuarꝫ, tunc cū ꝑ hāc virtutē hō nō excedat gradum
Tex. cō. 11. ſenſitiuorꝫ vt dictū eſt in 2° hui⁹. tūc hō nō erit niſi bru-
tuꝫ ꝑfc̄e, ꝛ nihil plus formal'r. ¶ P̄. Omne illud qḋ cō-
petit hoī, ꝛ nō ꝑ ei⁹ ꝓpriā, ꝛ ſpecificā formā, cōpetit ſibi
ꝑ accn̄s, ꝛ vt qd extraneū, g̊ cū hęc po^a intell'īua nō cōpetat
hoī ſm̄ cogitatiuā, quę eſt ſua ꝓp̄a foīa, erit ſibi ꝑ accn̄s
cōpetēs. ¶ P̄. Inter actū p̄^m ꝛ 2^m nō dat̃ mediuꝫ, g̊ aīa
cū copulat̃ nobis, aut copulabit̃ nobis vt actus p̄mus: ꝛ
ſic dat eē: aut vt act⁹ ſcd̄s, ꝛ ſic vnit̃ nobis ſm̄ oꝑationē,
ꝛ erit poſitio Joānis cādauēſis. At ſi copulat̃ nobis ſm̄
vtrūqꝫ, erit poſitio aſſignata. ¶ P̄. Quęro de v̄tute ſm̄
quā nobis copulat̃ intell's, vel eſt ſub̄a, vel accn̄s. Non
accn̄s: qꝛ tunc copularet̃ nobis intell's ꝑ accn̄s, qḋ eſt ri-
diculuꝫ. Si ſub̄a: ergo intell's nobis ſub̄al'r copulabit̃, qḋ
ꝫ Auer. volo. ¶ Ex his pꝫ pōneꝫ Auer. eē merā fictionē, qꝛ quo-
Pō ꝑp̄a nis mō exponat̃: eſt ipoſſ: ꝛ ꝫ nāleꝫ p̄hiaꝫ. ¶ Teneo g̊
ꝛ pro opiōne Ariſto. ꝛ pro veritate intell'īuā aīaꝫ eē for-
maꝫ ſub̄aleꝫ humani corꝑis, e qua eſt hoīs eē, ꝛ oꝑatio,
ſm̄ quā hō eſt homo, ꝛ aīal rōnale, ꝛ formal'r intelligēs.
¶ Qꝫ vero hęc ſit opīo Ariſto. ꝓbat̃ p̄mo auc̄te ei⁹ 2°
Tex. cō. 14. hui⁹. vbi facit hāc ꝯn̄ā, aīa eſt hoc, quo viuimus, ꝛ ſen-
timus ꝛ intelligimus p̄mo: ergo erit quędaꝫ rō ꝛ ſpēs. mō
pꝫ eū loqui v'r de oī aīa, de qua cōcludit illaꝫ eē formaꝫ
nos informantē. nō. n. video cur valeat rō de ſenſitiua, ꝛ
nō de intell'īua. Nullibi. n. Ariſto. ꝓbauit ſenſitiuā eē for-
maꝫ nr̄aꝫ, niſi qꝛ ea p̄mo mouemur, ꝛ ſentimus. g̊ eadeꝫ
rōne intell'īua erit foīa nr̄a dans eē, qꝛ ea ꝑ ſe p̄mo itelli-
gimus. ¶ P̄. Hac via negata, nulla via eſſet ad ꝓbāduꝫ
dari aīaꝫ aliquā informantē aliqḋ corpus, qm̄ ſi qua via
eſſet, illa eēt oꝑatio. eſt. n. aīa, quo ꝑ ſe p̄mo nos oꝑamur,
ſꝫ oꝑatio nō arguit formā informantē, naꝫ nos ꝑ ſe p̄mo
intelligimus, ꝛ nō ꝑ intellm̄, qui eſt nr̄a foīa informans.
Ariſtoteles quoqꝫ nullibi vſus eſt alia via cū vult ꝓba-
Tex. cō. 36. re formā aliquā alicui⁹: vn̄ eodeꝫ 2° hui⁹ de aīa loquēs,
ꝛ 37. inquit. Qꝫ qdeꝫ igit̃ ſit ſicut ſub̄a manifeſtū eſt, ꝛ ſyllogi-
ꝫans, inquit. Cā. n. ipſius eē oībus ſub̄a eſt. Uiuere autē
viuētib⁹ eſt eē. ergo ſupple viuēdi cā eſt eſſendi cā, at cū
aīa ſit viuēdi cā: g̊ eſt ſub̄alis forma corꝑis viuētis: hęc
Ariſtoteles vbi pꝫ eū nō alio ꝓbare aīaꝫ eē ſub̄aꝫ ꝛ for-
maꝫ iformantē, niſi ꝑ oꝑationē: cui⁹ eſt p̄n^m, qua via ne-
gata, nunq̄ꝫ poterimus ꝓbare aliquā aīaꝫ eē formā ifor-
mantē aliqḋ. P̄terea rōni Ariſtotelis addo: ſꝫ itell'īua
Tex. cō. 13. aīa eſt per ſe p̄^m p̄n^m viuēdi. vt. n. Ariſto. inquit 2° hui⁹.
multipl'r aūt ipſo viuere dicto, ſi vnuꝫ aliquod horꝫ in-
ſit ſoluꝫ, viuere ipm̄ dicimus, vt intell's ſenſus ꝛ mot⁹, ꝛ
ſtatus ſm̄ locū: cuꝫ igit̃ nobis inſit intellig̃ ꝑ aīaꝫ itel-
lectiuā, ergo aīa intell'īua viuimus: quare eſt ſub̄alis foīa
corꝑis humani. ¶ Tunc ad rōneꝫ Landauēſis, cōcedo
aīaꝫ eē ſub̄aleꝫ formā corporis humani, ꝛ eſſe partē, quę
ſubſiſtit ſubſiſtētia toti⁹: nō tn̄ exiſtit exiſtētia totius: q̄a

eſt pars nō depēdens in eſſe exiſtētię a ſuo toto: ſed totū
dependet in eſſe exiſtētię ab ipſa: ꝛ ſic rō nulla eſt. Si. n.
depēderet in eſſe exiſtētię a ſuo toto, ipſa deſineret exi-
ſtere, deſinente ſuo toto.
¶ Conſequēter videnduꝫ eſt vtrū intell's poſſis ſit vnus De vnitate
nūo in oībus hoīb⁹. Nam lꝫ diffuſe de re hac in libro de intell'us.
intell'u diſſeruimus, aliqua pro p̄nti dicem⁹: quę nō erūt
inutilia. ¶ Ariminēſis vir acutiſſimus arbitrat̃ non tm̄ 2° ſnīaꝝ. diſt.
nō eē vnuꝫ nūo intellm̄ in oīb⁹ hoīb⁹, ſꝫ rōnib⁹ nālibus 16. ꝛ. 17. q. 1.
ꝓbari poſſe intellm̄ eē numeratuꝫ. Argumētat̃ ergo, q̄a
ſi vnus nūo eſſet intell's in oībus hoīb⁹: tunc oīuꝫ hoīuꝫ
eſſet vna nūo intellectio: cui⁹ oppoſitū obſeruatio docet,
ꝛ ꝯn̄ā ꝓbat: naꝫ ſi itellectio eſſet alia in me, ꝛ alia in te:
nō eſſet niſi, vt Auer. dicit: q̄a phātaſma meū eſt aliud
a tuo. Qꝫ autem iſtud ſtare nō poſſit, ꝓbat, ſupponendo
Socra. intellig̃ v̄bi cā lapideꝫ, ꝛ qꝫ ꝑſeueret eius intelle-
ctio, quo poſito ſequet̃ me nō poſſe lapideꝫ intelligere,
Socratis. l. itellectiōe ꝑſeuerāte, qḋ eſt ꝯtra experiētiā:
ꝛ ꝓbat, qꝛ ſi poſſem lapidem intellig̃, vel hoc erit, quia
phantaſma meū mouet meū intellm̄ ad eandeꝫ intelle-
ctionē, ad quā phantaſma Socratis mouet intellectum
Socratis: vel quia mouet ad aliam. Siquidem ad aliā,
vel ad aliam, quę componit̃ cum p̄ma quę erat Socra-
tis, vel ad aliam, quę cum illa Socratis nullo modo cō-
ponitur. Si ad aliam, quę cuꝫ p̄ma cōponit̃: tunc intel-
lectio illa Socra. per hanc meaꝫ, redderetur intenſior: ꝛ
ita Socra. per intellig̃ meū ꝑfect⁹ intelligeret id, qḋ in-
telligebat, qḋ eſt ridiculuꝫ, ꝛ cōtra experiētiā. Sin autēꝫ
phantaſma meū mouet ad aliā quę cū illa Socra. nō cō-
ponit̃. Igit̃ intellectio lapidis in me ꝛ in Socra. erit nu-
merata: ꝛ tunc arg^m Auerrois quo ꝓbat vnitatē intelle-
ctionis. ſ. qꝫ ſi intell's eſt numerat⁹ intellectiones ſunt nu-
meratę, ꝛ indiuiduales, eſſet ꝓcedēs ita cōtra vnitatem
intell's, ſicut cōtra nūationē. nam ad ip̄m ea met ſequnt̃,
quę ad numerationē intell's. Qꝫ ſi phantaſma meuꝫ mo-
ueat ad eandeꝫ nūo lapidis intellectionē, ad quā phan-
taſma Socratis mouet intellm̄ Socratis: vel mouet ad
illaꝫ, quatenus eā ꝓducit ad eē, ꝛ hoc eſt ipoſſe: nihil eniꝫ
fit, qḋ p̄erat, nec in actu aliqd fieri pōt, qḋ in actu p̄fuit.
Sin aūt ad eandeꝫ nō ipſaꝫ ꝓducēdo, ſed faciēdo ipſaꝫ
eſſe meā, quę prius nō erat mea, hoc eſt cōtra Auer. q̄a
nō eſſet phantaſma verum agens, nec intellectus agens
verum agens, nec intellectus poſſibilis verum patiens,
quia nihil noui ſimpliciter ꝑ illa fit: ꝛ ſic Auerrois po-
ſitio eſſet eadem cū illa Themiſtij: qḋ ipſe negat. ¶ P̄.
Nos argumētamur ſupponēdo qꝫ intell's ęternal'r intel-
ligit lapidem, qm̄ nulla eſt, vel fuit, vel erit diūa tp̄is, in
qua intell's nō intelligit lapideꝫ. eſt. n. vterqꝫ intellectus
ęternus, ꝛ phantaſma etiā ęternū, qḋ intellm̄ mouet ad
lapidis intellectionē. eſt. n. ſpēs humana ęterna, quę ſal-
tem ſucceſſiue ęternal'r imaginat̃ aliquod lapidis phan-
taſma. eſt ergo ſuppoſitio qꝫ itellectio lapidis ſit ęterna.
Tunc quęro vel talis lapidis intellectio eſt ęterna, quia
vna nūo intellectio, qua intell's illū itelligit, eſt ęterna: ꝛ
tunc intellectio hęc lapidis eadem nūo, quę fuit prioris
hoīs, efficiet̃ poſterioris hoīs: ꝛ ita phātaſma meū nihil
aliud faciet, niſi qꝫ itellectio, quę fuit p̄oris hoīs, fiat po-
ſterioris hoīs. ergo prioris, ꝛ poſterioris hoīs vna nūo
erit itellectio: nō ergo alter intell's dicet̃ agens, alter pa-
tiens, nec phantaſma mouebit intellm̄: ꝛ redibit poſitio
Themiſtij. Aut talis lapidis intellectio non nūo, ſed ſpē
erit ęterna, imaginādo illaꝫ intellectionē nūo corrumpi
corrupto phantaſmate lapidis in priori homine, nouam
vero fieri generato alio phātaſmate in poſteriori homie.
At hoc dato, tunc in intellectu generabuntur, ꝛ corrum-

pĩntur intellectiones infinitę numero eiuſdem lapidis,
qꝺ Auerrois negaret, qꝛ tunc vt ipſe argumẽtat̃ ab illis
intellectionib⁹ poſſet abſtrahi vl̃e actu, ꝛ eadẽ rõne illꝺ
vl̃e itelligeret̃ a me diuerſis intellectionib⁹ ꝛ a te, ꝛ ꝓce-
deret̃ in ifi^m, qꝺ ipſe negat. Seq̃t̃ ſcꝺo recipiẽs nõ eẽ denu
datũ a ſpẽ recepti, cũ ſemꝑ añ nouã lapidis itellectionẽ
pręſit lapidis aliq̃ itellectio. ¶ ꝑ. Hac põne Auer. con-
ceſſa, intell'ſ nihil itellig̃ poſſet, niſi phãtaſma moueret
ipm ad itellectionẽ, qꝺ falſum eẽ experimur. Intell'm⁹
eñ itellectiones ꝛ dilectiões nr̃as ꝛ pteritas, ꝛ p̃ntes, ad
quaꝝ itellectionẽ nullũ phãtaſma mouet itell'm. ¶ ꝑ.
Intell'ſ me⁹ itelligit ſe itellig̃, qñ intell'ſ tuus nõ itelli-
git ſe itellig̃, ſicut pſępe ꝯtingit. Cũ igit̃ intell'ſ meus ſe
intellig̃ itelligit: vel igit̃ de nũo itellig̃ eſt, quo ego me
intellig̃ intelligo: ꝛ quo tu te itellig̃ intelligis, vel aliud
atq; aliud. Si idẽ nũo, habeo abſurdum. Si aliud atq;
aliud, vel erit ꝑꝑ aliud atq; aliud phãtaſma, ꝛ hoc non,
qm̃ ad intellig̃, quo ego itelligo me itellig̃, nullũ phã-
taſma ꝛ̃idet: ḡ erit, qꝛ ali⁹ eſt intellus me⁹, ꝛ alius tuus, ꝛ
Cõis grecoꝝ poſitio. hoc volo. ¶ Aiaduerſione ḡ dignũ grecos expoſitores
q̃ſi oẽs aſſeruiſſe itell'm, quo aia itelligit ꝛ ſapit, eẽ vnũ
nũo oĩu;: vt Themiſti⁹, Simplici⁹, ꝛ Theophraſtus di-
xerũt. Ex v̾bis ꝟo Ariſto. aperte nullibi appꝫ, niſi quia
hãc reꝫ ꝑ ꝯiecturã accepit Auer. ex qbuſdã v̾bis Ariſto.
Tex. cõ. 49. 12° li° meta^{ce}. vbi aſſerit in his, quę a mã non depẽdẽt,
nõ eẽ niſi vnũ nũo in ſua ſpẽ, qꝛ ꝟo pꝫ apud Ariſtotelẽ
intell'm a mã nõ depẽd̃, hinc Auer. cõiecturabil'r credi
Defenſio poſitionis hoꝛib⁹ rõnib⁹. dit vnitatẽ itell'ſ. ¶ Quę poſitio lꝫ ſit ipoſſis, rões nũc
factę, nõ demr̃ant cõtra illam: põt. n. Auerroiſta illas fu
p^a ſuppõ. gere. Ubi ſupponamus, ꝙ intell'ſ, qui lapidem itelligit,
nõ intelligit lapideꝫ itellectiõe, quę eſt accñs. ſ. cauſatũ
a lapide vel a phãtaſmate lapidis, vel ab itell'u agẽte, ſꝫ
intelligit lapideꝫ itellectiõe, quę eſt lapis. nõ. n. lapis ap-
pręhẽſus inhereret intell'ui real'r, veluti color parieti, nec
real'r ꝑ ſpẽꝫ real'r diſtinctã a lapide appręhẽſo: ſꝫ itell'ui
inhereret intẽtional'r veluti intelligẽtia ſupior inhereret in-
telligẽtię inferiori: vñ dici põt metaphẽcoꝝ more recę-
ptio obiectiua. ergo intell'ſ itelligit lapideꝫ itellectiõe, quę
2^a ſuppõ. eſt lapis. ¶ Scꝺo ſupponamus ꝙ itell'ſ nõ põt itellig̃
lapidẽ itellectiõe, quę eſt lapis, niſi hõ actu ſit cogitãs,
imaginãs, ꝛ memorãs hũc vel illũ lapideꝫ, nec hõ põt
per hos ſenſus indiuiduũ aliqꝺ ſpeculari qn per intellꝫ
p^a rõ illi⁹ vl̃e appręhẽdat. Qꝺ pꝫ pmo: qꝛ intell'ſ hac lege ad
ſenſus nr̃os internos ſe hꝫ, vt nõ poſſint illi circa indiui-
duũ alicui⁹ vl̃is ſpeculari, qn intell'us vinculo affinitatis
nãlis vl̃e illi⁹ idiuidui appręhẽdat: v̾bi cã. Si iterni ſen-
ſus appręhẽderint indiuiduũ hoĩs, vt hũc hoĩeꝫ, qui eſt
Socrates vel Plato: intell'ſ hoĩeꝫ appręhẽdet. Si indi-
uiduũ aĩalis. ſ. hoc aĩal, intell'us aĩal appręhẽdet: ꝛ ſic de
cęteris id genus: nec alia rõ hui⁹ cõcordię eſt, niſi qꝛ ille
2^a rõ eſt intell'ſ. hi ꝟo humani ſenſus. ¶ Põt eẽ alia rõ, quia
vl̃e appręhẽſum eſt in phãtaſmatib⁹, ſicut vl̃e in ꝓꝓrijs
ꝛ ꝓrimis indiuiduis: qꝛ ꝟo ita eſt, ſine illis nec eſſe pñt,
nec itelligi vl̃ia illoꝝ phãtaſmatũ. Deſtructis. n. primis
ſubſtãtijs nihil alioꝝ remanebit: ḡ nõ põt lapis itelligi,
niſi interni ſenſus phãtaſma illi⁹ ſpeculent̃. ſ. vł vinculo
affinitatis, quę eſt inter intell'm ꝛ v̾tutes illas, vel vincu-
lo cõnexionis obiecti intell'ſ cũ obiecto ſenſuũ internoꝝ:
qꝛ nõ pñt vl̃ia appręhẽſa eẽ, niſi ſingularia ſint phanta-
ſiata: in qb⁹, vt in ꝓꝓrijs fundamẽtis ꝯſeruent̃: eſt. n. cõ-
Cõmen. 31°. nexio intẽtionis vl̃is cũ intẽtione pticulari fortior cõne-
Excerpitur ꝙ intell'ſ ſemꝑ intelligat lapidem. xione accidẽtis cũ ſubto pmo meta^{ce}. ¶ Ex his ſequit̃
intell'm ſemꝑ appręhẽdere lapideꝫ intellectiõe, quę eſt
lapis. Probat̃, qꝛ nunq̃ iterni ſenſus deſinũt phãtaſma
lapidis ſpeculari: ergo nunq̃ deſinit intell'ſ itellig̃ lapi-
dem. naꝫ q̃uq̃ interni mei ſenſus deſinãt, nõ deſinẽt tui,
vel alterius, cũ ſpẽs, ꝛ indiuidua ſint ęterna. Hoc Auer-
roes in hac digreſſione aperte dixit. ait. n. imaginarias in-
tentiões, qb⁹ indiuidua imaginamur bifariam ꝯſiderari
poſſe. Uno mõ, vt ſunt hui⁹ hoĩs determinati. ſ. aut So-
cratis, aut Platonis. Alio mõ vt ſunt hoĩs indifferenter
imaginãtis, ꝑ quas hõ idifferẽter imaginat̃. Primo mõ
illę ſunt gñabiles, ꝛ corruptibiles. Scꝺo ꝟo ſũt ęternę:
qꝛ hõ imaginãs ſemꝑ eſt. ¶ Ex his pꝫ itellectionẽ lapi- Ꝙ itellectio lapidis ſit 2^r ęterna ꝛ vno mõ corruptibilis.
dis dupl'r eẽ ęternã. Uno mõ, quo eſt ipe lapis appręhẽ-
ſus in phãtaſmatib⁹ lapidis, vt in ſuis iferiorib⁹ ſucceſ-
ſione ꝑpetua manẽs. Alio mõ eſt ęterna rõne habita ad
intell'm ꝑpetuo lapideꝫ obiectiue recipientẽ. Uno ꝟo mõ
tñ eẽ corruptibileꝫ, quo deſinẽtib⁹ phãtaſmate lapidis
in ſocrate, illa itellectio deſinit eẽ ſocratis. Quare itelle-
ctio lapidis lꝫ deſinat eſſe mea, vel tua, ſimpl'r nõ deſi-
nit eẽ. nõ. n. deſinit eẽ intell'ſ, cui obiectiue illa ineſt: nec
deſinit eẽ phãtaſma lapidis, cũ ſemꝑ aliqs hõ ſit indiui-
duum lapidis imaginãs. ergo deſinit eẽ mea vel tua, qñ
imaginatio lapidis deſinit eẽ. Et hoc Auer. dicebat, cum
dixerat ipm intellig̃, ſi cõparet̃ ad ſubm ꝑ qꝺ eſt verũ,
hoc eſt ad phãtaſmata, eſſe corruptibile, nec itelligit itel-
lectionẽ lapidis corrũpi in intell'u ac ſimpl'r deſiñ, deſi-
nente imaginatiõe lapidis pticulari in me, ꝛ in te, ſꝫ itel-
ligit eã corrũpi ſm qd, quatenus deſinit eẽ tua vel mea.
Simpl'r ꝟo nõ deſinit, cum nec ſubm, per qꝺ eſt vera,
ſimpl'r deſinat, nec intell'ſ per qꝺ eſt ens. quia ꝟo phan-
taſma meũ vel tuũ deſinit, ſm qd intellectio illa deſiñ
Scꝺo ſunt neceſſarij intellectus. videt̃. ¶ Ulterius ſeq̃t̃ itell'm agẽteꝫ ꝛ poſſeꝫ nõ eẽ ne-
ceſſarios, vt hic de nouo itellectionẽ recipiat, ille ꝟo de
nouo agat, cũ itellectio ſit ſimpl'r ęterna. nõ. n. rei ęternę
eſt agẽs, vel patiẽs, niſi ꝑ ęquiuocationẽ. Intell'ſ. n. agẽs
nõ eſt neccius, vt intell'ſ poſſis recipiat de nouo, ſꝫ vt reci-
piat itellectionẽ lapidis receptiõe ęterna: niſi. n. eſſet itel-
lect⁹ agẽs intell'ſ poſſis nec de nouo nec ęternal'r poſſet
illaꝫ recipe, nec itellectio poſſet eẽ mea vel tua, niſi eſſet
phãtaſma meũ, vel tuũ. ¶ Ex his pꝫ dr̃ia inter Themi- Dr̃ia Auer. Themi.
ſtiũ, ꝛ Auerroẽ. naꝫ Auer. nõ aſſerit intell'm itellig̃ lapi-
dem intellectiõe, quę eſt eſſentia intell'ſ, ſꝫ intellectione,
quę eſt lapis appręhẽſus. Themiſti⁹ ꝟo aſſerit intell'm
intellig̃ lapidẽ appręhẽſione ſuę eſſentię, ꝛ intellectiõe,
quę eſt itell'ſ ipſe itelligẽs. ¶ Tũc ad rões ꝯ Auer. Ad Solõ rõnum.
pmã dico ꝙ intellectio lapidis eſt ſimpl'r vna nũo in ſe:
alia tñ vt mea, alia vt tua. Ulterius cõcedo phantaſma
meũ mouere ad eandẽ itellectionẽ, nõ illaꝫ ꝓducẽdo, ſꝫ
illã faciẽdo eẽ meã. nec h̃ ẽ venire ad põnẽ Themiſtij,
vt viſum eſt. ¶ Ad 2^{am} cõcedo vnã nũo intellectionẽ,
quę fuit prioris hoĩs: fieri poſterioris, ꝛ quę eſt mea, eſſe
tuã ſimpl'r. Scꝺm qd ꝟo eſt alia atq; alia, quaten⁹ phã-
taſma mediãte quo fit mea, eſt aliud a phãtaſmate me-
diãte quo fit tua. ¶ Ad 3^{am} dꝺm ꝙ itellectioni qua itel-
lectio me intellig̃, ꝛ qua intelligo intellectionẽ vel dile-
ctionẽ, illud idẽ phantaſma ꝛ̃idet, qꝺ rectę intellectioni
ꝛ̃idet. Intell'ſ. n. appręhẽſione lapidis itelligit ſuã eſſen-
tiã, ꝛ ſe intellig̃ lapideꝫ, ꝛ oĩa hęc mediãte phãtaſmate
lapidis. Sic igit̃ pꝫ rões Ariminẽſis nõ eẽ demõſtra-
tiuas. ¶ Teneo ḡ itell'm eẽ nũatũ pro nũo hoĩuꝫ poſſe Põ ꝑpa
demr̃ari hac rõne, vꝫ, intell'ſ eſt ſubalis forã hũani cor-
poris, ipm ſubal'r informãs. ḡ nũat̃ ad nũationẽ hoĩuꝫ.
Hęc ꝯñtia valet de oĩ forã informãte, vt de ſenſitiua, ve-
getatiua, ꝛ id gen⁹. Hęc ẽt ꝓbat̃ ex oppoſito ꝯñtis, qa ſi
intell'iua erit vna nũo, ꝛ ſubalis forã, oẽs hoĩes eẽnt vn⁹
nũo hõ, ꝛ ſequẽtur oĩa Auerrois abſurda, vt tu eſſes per
eẽ meũ ꝛ ego eſſeꝫ ꝑ eẽ tuũ, ꝛ cętera id gen⁹. Hęc ḡ ꝯñtia
eſt neccia, ꝛ añs eſt demr̃atũ. ergo ꝛ ꝯñs. hęc mihi videt̃

Dubōnes. pª 2ª demſtatiua. ℂ Sed cōtra ſunt dubōnes Auer. pma quia hac pōne data, intell's eēt numerat⁹, ꝛ ita eēt ſingularis, ergo idem ſaltem intentionalr moueret ſe. ℂ Scda, qa tunc intellectiones eſſēt numeratę: ꝛ ſic poſſet abſtrahi vlis itellectio ab illis, vt deducit Auer. ℂ Dōm ad has rōnes q nō cogunt, ad pmā cōcedo intellm eſſe ſingularez, nō tñ virtutē mālez, ꝛ ſic pōt ſe intelligere intellectione alioꝝ, vt diccmus. Māle vo ſe intelligere per ſe vel intellectione alioꝝ eſt impoſſe, ſed ſingulare imāle, qualis eſt intellus nihil phibet. Cur vo māle non pōt ſe intelligere. ſ. nec per ſe, nec intellectione alioꝝ, diximus in libro de intellectu. ℂ Sed adhuc obycies, intellect⁹ eſt ſingularis, ḡ nō intelligit ſe niſi abſtractione a ſingularitate, ꝛ ſic ſingulare faceret. ſe nō ſingulare. ℂ Dōm q intell's eſt ſingulare, ſ; imāle: ꝛ ita nō facit ſe imāle: facit aūt ſe per accñs vl'e intelligēdo alia, nec eſt abſurduz ſingulare imāle facere ſe vl'e, per accñs: cūz nō faciat ſe imāle: eſt. n. ſua nā imālis. ℂ Sed adhuc obycies, quia intell's pōt ſe itelligē vt eſt intell's vlis meo ꝛ tuo, ꝛ pōt ſe intelligē, vt hic intell's: quero ergo quo intell's itelligit ſe vlr, ꝛ quo itelligit ſe ſingulr. Sed hęc rō pōt conuerti cōtra Auer. qꝛ intell's pōt ſe intelligē ſingulr, ꝛ vlr, vt eſt cōis ſibi ꝛ intellectib⁹ celoꝝ. ergo eadem qō fieri pōt ꝯ Auer. ℂ Dicēdum ergo intellus per eandez ſpēm pmo intelligit lapidem, ꝛ hoc actu recto: reflexe vo intelligit illaz ſpēm, ꝛ per illaz intelligit ſe vlr, ꝛ ſingulr: ſpēs eniz cuiuſqꝫ itelligibilis eſt per ſe pmo illi⁹ repñtatiua, ſcdo eſt repñtatiua ei⁹ ſubiecti, ꝛ cāꝫ ei⁹, cuius ſubti dico vlr, ꝛ pticulr: ergo nō opꝫ intellm ſe intelligē per ſpēm ppriā ab eo abſtrahibilez, cū nō ſit res mālis: ſed per ſpez rei, quā intelligit, quę eſt etiā ipſius intell's repñtatiua vlr, ꝛ ſinglr: ꝛ ſic nec ſe facit vlez, nec abſtractū, cū ſe itelligat ſpecie rei, quaz intelligit, quę eſt ſingularis in eſſendo, in repñtando vlis. ℂ Ad aliā rñdet Ariminēſis ꝯceptionē lapidis poſſe accipi vno mō obiectiue pro re concepta, alio mō formalr pro ipſa itellectione. Si pro itellectiōe formali, cōcedit q intellectio mea ꝛ tua ſunt eiuſdez rōnis: ꝛ ſic ab eis pōt abſtrahi vna vlis intellectio, ꝛ ſic in infinitū, qō ꝯcedit. Si naūt cōceptio capiṫ obiectiue pro lapide cōcepto: ſic obiectiue pōt eadez eē mea, ꝛ tua, ſicut idez viſibile eſt diuerſoꝝ videntiū: ꝛ ſic nō ibiṫ in ifinitum. ℂ Sed hęc Ariminēſis ſolo vī pdura, cū nulla ſit neceſſitas cōcedere talez pceſſuz in ifinitū: qꝛ lꝫ illę itellectiones in eſſendo ſint ſingulares, ꝛ eiuſdez rōnis, cum nō ſint per ſe intelligibiles, ſed reflexę: ideo pñt intelligi ſingulr, ꝛ vlr, nō per abſtractionē, ſed intellectione ſpēi lapidis, quę illas repñtat vlr ꝛ pticulr. ℂ Aly vo dicūt eſſe de intellectionib⁹ lapidis, vt de vocib⁹ idē formalr ſignificantiū. Hęc. n. vox niphus, pōt multiplicari in ifinitū, vt mālr acciperet pro ſeipſa vel ſibi ſili: tñ diciṫ vna vox ſignatiue, ſic intellectiones lapidis pñt infinitę eſſe, ꝛ per numerationē intellectuū, ꝛ per abſtractionez: oēs tñ obiectiue erūt vna intellectio, ac veluti vna vox: ſicut igiṫ in vocib⁹ eiuſdez ſignationis nihil phibet pcedere in ifinitū: ſic in itellectionib⁹ eiuſdez obiecti: nec aliqs dꝫ hoc hēe pro ipoſſi, cū ſit in vocib⁹ cōcedendum, de qbus minus vī. Unde ſorticulę, cōcederēt ifinitas poſſe eſſe intellectiones eiuſdē obiecti, qꝛ non tot, qn plꝛes, vel qa duę, ꝛ tres, ꝛ quattuor, ꝛ ſic in ifinitū: ꝛ tñ intellectionē eiuſdē obiecti nō pñt eſſe infinitę. Similr ifinitę pñt eē voces eiuſdez ſignati, qꝛ non tot, qn plures, vel qꝛ duę ꝛ tres: ꝛ ſic in ifinitū: ꝛ tñ voces eiuſdez ſignati nō pñt eſſe infinitę: ſed de his in ludicris logicis. ℂ Ex his pꝫ ſpēm in itellu poſſe vlr repñtare, lꝫ ſit ſingularis, qꝛ eſt imālis, cū eius ſubiectum ſit imāle. At ſpecies in ſenſu ſoluz ſingulariter repręſentat, qa eſt materialis, ꝛ in ſubiecto materiali, extenſo, ꝛ organico.

cuiuſq̃ ... aliquid ... ſingularis in eſſe eſt ... in repñtando vero ſed eſt vlis:

ℂ Tertio queriṫ de origine intellectiuę aię, tam ex parte agētis, q̃ꝫ ex pte patiētis. Alexā. aphrodiſius aſſerit aiaz pficiſci ex ſemine: ꝛ ſic venire a pgenitorib⁹. imaginaṫ eniz ſemē, cūz in matricē pelliṫ intra ſe hēe virtutē ſeminalez, quę eſt corpis formatiua, ꝛ aię pductiua, ꝛ hoc, vt inſtrm parentuꝫ, ꝛ ſolis. Aia ḡ ex ſemine traduciṫ, vt ab agente, ꝛ in ſemine corpe formato recipiṫ, vt in ſubto, ꝛ mā. Hanc ptē tenent oēs, qui aię mortalitatē autumant: pro hac parte adduximus fortiores rōnes, quę fieri pñt libro pmo de intellu. Potiſſimū vo, qa niſi intellectiua aia gñareṫ, nō poſſet hō vera gnōne gñari: qꝛ cōpoſituꝫ vere gñaṫ per hoc qō ei⁹ forma eſt termin⁹ gnōnis, ſm Ariſto. qui vult gnōnē eſſe nālem, qꝛ eſt via in naturam. Alias rōnes quęratis ibi. ℂ Ego vo clariſſime ab Ariſtotele habeo duo. pmū, q intellua aia nō eſt facta ante corp⁹ eius: vt ſupius declarauimus ex 12° libro meta^{ce}. Scdm q nō ex ſemine in lucē edaṫ, ſꝫ extrinſecus accedat. Et hoc queſiuit per ſe in 2° li° de gnōne aialium. vbi cōcludit tria. pm q intell's nō ſit fact⁹ ante corpus. 2m q nō venit ex corpe. 3m q accedit extrinſecus. Probat aūt hęc Ariſtoteles vnica rōne, cū inquit. Non. n. cū ei⁹ opatione cōicat corp⁹, nec ei⁹ opatio eſt ante corpora. ḡ ipſe non eſt ante corp⁹, nec ex corpe. erit ergo extrinſec⁹ accedens. Unde vo, vtrum a deo, vel a dys ſcdis, vel ab aia mūdi, Ariſtoteles nō determinauit. Themiſtius aſſerit eā eſſe ab aia mūdi: vt dicit pmo de aia. Plato videṫ in Timęo velle eā pcedere a dys ſcdis. Ariſtoteles vo cognouit eā nō venire ex ſemine, ſed extrinſecus accedere, Unde vo venerit non determinat: vel qꝛ ignorauit, vel qa ad iſtud nō ducat ratio nālis: nec arbitror eē abſurdū Ariſtotelez h ignoraſſe. naz cū Ariſtoteles philoſopheṫ ex ſenſibilib⁹, ꝛ nihil ſit in ſenſib⁹, quo poſſumus cōcludere illaz venire imediate a deo: ideo Ariſtoteles animę originem potuit ſcire negatiue, vtpote ꝛ q nō ſunt ęterna ante corpora, ꝛ q nō venerit ex corpore, ꝛ ita extrinſecus. Or vo veniat a deo, vel ab aia mūdi, vel ab itelligentys, Ariſtoteles non potuit rōne nāli ſcire: ꝛ ſi dixit eaz creari a deo, illud nō pbauit. In libro. n. de pprietatib⁹ elītoꝝ aſſerit eaz venire iuſſu dei, cum in mā fuerit ſufficiēs ad illā diſpoſitio. In libro de bona fortuna aſſerit oēm effectū diuinū venire a deo, quare cū itellectiua aia ſit effect⁹ diuinus, eſt rōni ꝯſonuꝫ eam venire a deo. Accedit, quia ſi aliqua creatura citra deū poſſet intellectiuā aiaz creare, vel eam crearet auctē ppria, vel, vt inſtrumentū primę cauſę. Or non auctē ppria, etiā phi cōcedunt: ois eniz virtus citra deuz agit virtute dei. Si vt inſtrm primę cauſę, qꝛ omne inſtrm alicuius agētis ſupponit actionē eius agētis, cuius eſt inſtrm. Ars eniz quę agit in virtute naturę, ſupponit effectum nāę. ℂ Ex his ergo colligere poſſumus intellectiuā aiaz a deo fuiſſe ex nihilo creatā. ℂ Sed tunc eſt dubitatio, qꝛ hęc determinatio videṫ repugnare fundamētis Ariſto. Ariſtoteles eniz vbiqꝫ negat creationē: vnde pmo phicoꝝ aſſerit ex nihilo nihil fieri, cū pertemnit omnes philoſophātes ex nihilo fieri aliqd. Themiſtius pmo de aia aſſeruit aiam nō creari, ſed pduci pductione toti⁹ aiati. Imaginaṫ. n. totum aiatuꝫ a creatore pduci, cui⁹ pductionē appellat aiationē, aiaz vo pduci, vt illius partē: ꝛ ſic nō eſt creatio: creator. n. pducēs totū illud non pducit ex nihilo, qa ex pſuppoſita mā illud pducit. Hanc opionē ſecuti ſunt boni doctores, vex ſic dicētes cōcedere cogunṫ aiaz deſinere deſinēte toto, qꝛ ſi nō eſt per ſe termin⁹ pductionis, ſed pduciṫ pductiōe totius, tunc toto deſinēte, ipſa

De origine animę. opio Alex.

Tracta. pmo cap. 22.

Tex. cō. 16. ꝛ. 17.

Capite 3°.

Capite 23°.

Capite 23°.

Pō vera deſinet. ¶ Melius ꝛ vere dōm eſt illā creari ex nihilo. Vñ opꝫ dicē in eodē inſtāti tpis aiaꝫ eē terminū creationis, q̄ten⁹ eſt ꝑ ſe exñs, ꝛ terminū gnōnis extriſec⁹, q̄ten⁹ ſubſiſtit ſubſiſtētia totius: eſt tñ inter hęc aliqs ordo intelligēdi, quatenus prius intelligit̄ vt creata, q̄ꝫ vt terminus gnōnis: qua ipſa ꝓducit̄: vt pars per ſe ſubſiſtentis. ¶ Cum ꝟo di. ꝙ creatio repugnat dictis Ariſto. in fine p̄mi de cęlo riſionē quęre. Ubi diximus Ariſtotelez negare creationē cōpoſitoꝝ, ſimpliciū ꝟo ꝯcedere, rurſus cōcedit creationē ęternaꝫ, vt ibi videre poteritis. Tunc ad rōneꝫ pꝫ ſol. Hō.n. vera gnōne gñat̄, q: terminat̄ ad cōpoſitū per ſe ſubſiſtens, cuius forma lꝫ non acceperit eſſe per gnōneꝫ, ſatis eſt, vt incipiat eſſe forma illi⁹ māę: vt libro de intellu pꝫ: ꝛ vt incipiat ſubſiſtere ſubſiſtentia totius, cuius eſt pars.

De ſtatu aię poſt mortē. ¶ Quarto quęrit̄ de ſtatu aię poſt mortē: vtrū remaneat an deſinat eē/deſinēte cōpoſito. In libello de imortalitate aię ꝯgregauimus omne dicibile in hoc quęſito, vbi diſputauimus duo: vtrū rōne nāli poſſit demr̄ari aiam remanere poſt mortē. Scđo diſputauimus intentioneꝫ Ariſto. An de intētione Ariſto. intellectiua aia remaneat poſt mortē.

Primuꝫ de Ari. intētiōe. ¶ De intētiōe Ariſto. diximus, ꝙ ex obiter dictis ab Ariſtotele reperit̄ mortalitas, ꝛ imortalitas: ꝛ ita ex obiter dictis ab eo nihil certi habemus: cū.n. diſputat de hoīs beatitudine p̄mo ethicoꝝ: ad oſtēdendā beatitudinis excellētiaꝫ, imortalitatē aię apertiſſime ꝯfitet̄. Cuꝫ ꝟo diſputat de fortitudine 3° ethicoꝝ: ad oſtēdendā excellentiā ei⁹, aſſerit mortalitatē. Sicqꝫ in cōpluribus locis facere vī, naꝫ ſibi nō modo nō cōſtat, ſed ꝯ̄trius vī.

Scđꝫ de intētione Ari. ¶ Scđo diximus, ꝙ quęſitū iſtō nullibi Ariſtoteles in ꝓpa forma quęſiuit, nec ſub hac deſcriptiōe diſputauit. Nam lꝫ de origine intellectiuę aię fecit quęſitū per ſe, ꝛ determinauit aiaꝫ itellectiuā, quā noeticā appellauit: nō naſci cū corpore, ſꝫ venire extrinſecus, ex hoc nō habet̄ q̄ōnis de ſtatu aię poſt mortē ſolo. Nam clariſſimi viri, vt Themiſtius intellectiuā aiaꝫ, qua corpus humanum viuit, ꝛ formalr̄ intelligit, aſſerūt extrinſecus accedere, ꝛ q̄deꝫ creari a mūdi aia, ꝛ tñ eaꝫ deſinere cū corpe fatentur de mente Theophraſti Platonis ꝛ Ariſto. Scotus doctor inſignis de mente Ariſto. autumat aiaꝫ nō generari, ſed accedere extrinſecus/ꝓduciqꝫ imediate a deo: ꝛ tamē magis ꝯſonū eius dictis eſſe dicit eaꝫ deſinere corpore deſinēte, q̄ꝫ remanere poſt mortē: iunioꝝ cōplures ideꝫ autumāt: ergo per originē nō habemus ſtatū. Dato etiā ꝙ ex ei⁹ origine habeat̄ ſtatus, nō ꝓpter hoc habet̄ Ariſtoteleꝫ quęſiuiſſe de imortalitate, ſꝫ quęſiuit de origine: q: hęc ſunt duo quęſita diuerſa, quę ſolent quęri a phis, ꝛ catholicis ſeorſuꝫ: ergo nō habet̄ ex hoc Ariſtotelem quęſiuiſſe formalr̄ de imortalitate, ſed ſoluꝫ ꝯſecutiue, qđ nō aiaduertēs q̄daꝫ aſſerūt in dictis meis in eo libello eſſe ꝯ̄dictionē.

Tertiū de intētiōe Ari. ¶ Tertio dixi, ꝙ ex fundamētis, quę aut vt p̄ncipia ſumunt̄: aut demr̄ant̄ ab Ariſtotele, demr̄atiue deducit̄ aiaꝫ intellectiuā eē imortalem, eāqꝫ remanere poſt mortē.

Quartum de Ari. intētiōe. ¶ Diximus quarto Ariſtotelem bene ꝓueniſſe ad imortalitatē, q̄a eouſqꝫ ducit rō nālis,

Reg̃ ī ſtatu. verū de his quę aię intellectiuę cōpetunt poſt mortē, ex ſenſibilibus Ariſtoteles nihil potuit ſcire, q̄m nulla aię opatio appet poſt mortē/nullum ei⁹ ſenſibile accidis, per qđ de eius cōditionib⁹ dicere potuiſſet: ideo pur⁹ phus nihil hꝫ de ea plus dicē, niſi ꝙ remaneat poſt mortē, q̄a eouſqꝫ pōt ex puris nālib⁹ ꝓuenire. Et ſi q̄d dicit, nō vt purus phus dicere pōt, ſed ex creditis. Potuit etiā ſcire Ariſtoteles, ꝙ itellectiua aia nō exit, ꝛ intrat corpora, vt dicemus: q: tunc, vt infert ſcđo ꝛ p̄mo hui⁹ eſſet corpus, q: moueret̄. Potuit ēt ſcire ꝙ aia nō reunit̄, poſtq̄ꝫ ſemel ad corp⁹ corruptū, vt clariſſime p̄mo hui⁹ deducit.

Nam ꝓbauit 2° de gnōne nulluꝫ corruptū ideꝫ numero poſſe redire/q: lꝫ altera pars remaneat, tñ deficit agens nāle potēs eius corp⁹ iterū talr̄ diſponere, vt mereatur reunionē: vſqꝫ ad hęc Ariſtoteles ꝓuenire potuit ex nālib⁹ ꝓpōnib⁹, quas per ſuos libros cōceſſit. Alia ꝟo, quę quęrunt̄ de aię imortalitate/nō potuit ex ſuis ꝓpōnib⁹ cōceſſis ſcire. Nec ꝓpter hoc debemus dicē eū negaſſe imortalitatē, cuꝫ hoc ſcibile ſit, illa ꝟo nō. Qđ ꝟo ex cōceſſis, ꝛ demr̄atis ab eo, ſciuerit imortalitatē, in libello de imortalitate deduximus. primo, q: Ariſto. 12. meta^{ce} ex ꝓpria intētione demōſtrat voluntatē, eſſe ꝑ eſſentiaꝫ liberā, ꝛ hoc demr̄one ſigni, q: dato ꝙ appetit⁹ ſenſitiu⁹, ꝛ rō ſyllogiſtica cōueniāt ad vnuꝫ eligibile, ꝙ ſit ſimplr̄ eligēduꝫ, voluntas pōt oppoſitū oīno velle, ꝛ oppoſitū actuꝫ imperare. Hoc aūt facit voluntas, q: eſt virt⁹ per eſſentiā libera. Nec Ariſtoteles in hac ꝓpoſitione dubitauit/cuꝫ vtiqꝫ ꝓbet nos eſſe dños noſtroꝝ actuū: vt in libro de iterpretatione multis rōnib⁹ ꝓbauit, potiſſimū experiētia, cū vnuſquiſqꝫ experiat̄ eius libertatē. In libris etiā moralib⁹ docet hoīes poſſe aſſueſieri ad cōtrariuꝫ eius: qđ habent a nā, ꝛ nunq̄ꝫ Ariſtoteles dixit hui⁹ cōtrariū: ergo in doctrina Ariſtotelis hę eſt, vt vera ſuppoſitio habēda. ſ. ꝙ voluntas ſit per eſſentiā libera: quatenus oēm actū, ꝛ eius oppoſitū indifferēter elicere pōt. Tunc hac ꝓpōne cōceſſa, ſequit̄ intellectiuā aiaꝫ: cuius voluntas eſt ꝓpria, ꝛ eſſentialis virtus, nō depēdere in eſſendo a ſuo corpore, q: ſi dependet ſimplr̄ in eſſendo, nunq̄ꝫ poſſet agere ꝯtra inclinationē ꝓpriꝫ ſubiecti. Hęc ratio oībus eē debet efficaciſſima: nullus eniꝫ pōt intelligere formā eſſe a corpore ſimplr̄ dependentē in eſſe, ꝛ habere aliquā virtutē, quę per eſſentiā ſit ab eodeꝫ libera: virtus.n. fluit ab eius eſſentia, ꝛ ideo ſi nō eſt forma ſm̄ eius eſſentiā libera: nec ſm̄ virtutē poterit eſſe libera. Nec aliqs phus in his dubitauit vnq̄ꝫ.

Tex. cō. 41.

Tex. cō. 16.

Prīa demōſtratio peripatetica.

Scđa demonſtratio. ¶ Scđo ideꝫ demonſtrat̄ ex ipſo intelligere, q: per ſe notum eſt oēm formā exiſtentē in aliquo ſubiecto, a quo depēdet in eē, ꝛ conſeruari, nō agere vel pati, niſi actione, vel paſſione eius cōpoſiti, cui⁹ eſt pars, ꝛ a quo ipſa depēdet in eſſe, ꝛ cōſeruari, vel actione aut paſſione alicui⁹ particulę illi⁹ cōpoſiti: cui⁹ ipſa ē ps. Hęc.n. ꝓpoſitio lꝫ rōne pateat. ſ. ꝙ forma nāliter nec agat, nec patiat̄, niſi ſm̄ hoc eē qđ habet, ſenſu etiā ꝯſtat, cū nullaꝫ videamus formā taleꝫ, cuius actio nō ſit cōpoſiti, aut particulę cōpoſiti. At intellꝰua aia nō agit vel patit̄ actione vel paſſione cōpoſiti ſm̄ oēm eius operationē: nō eniꝫ intelligit ꝛ vult corpore: cuius eſt pars, vel aliqua eius parte: vt Ariſto. ꝓbat in hoc tertio ſtatiꝫ poſt hunc textū: ergo intellectiua aia nō depēdet ab eius ſubiecto in eſſe, ꝛ ita nō corrupitur corruptione ſubiecti. Hęc ſcđa ratio eſt mihi demōſtratiua.

Demōſtratio Socr. hęc ē. ¶ Tertio idē demōſtrat̄ via obiecti, ꝛ accipiamus tanq̄ꝫ per ſe notuꝫ ab oībus peripatheticis vl̄e eſſe vbiqꝫ ꝛ ſemꝑ, qđ etiam Plato in Parme. aſſerit. Tunc quęro vtrū vl̄e tale eſſe vbiqꝫ ꝛ ſemꝑ habeat eē, vt eſt in re, an vt eſt in itellectu obiectiue, vel ſubiectiue. nō in re, quia vl̄e in re habet eſſe in mā, quę cōtrahit ad īdiuiduationē: ergo vt habet eſſe in re, nec pōt eſſe vbiqꝫ, nec ſemꝑ, cuꝫ mā ſit cauſa īdiuiduationis, ꝛ trāſmutationis. ergo vl̄e nō habet eſſe vbiqꝫ ꝛ ſemꝑ niſi vt habet eē in intellectu ſubiectiue, vel obiectiue: qui ipꝫ ſeparat a mā, loco ꝛ tp̄e, ita vt ꝑꝑ hoc ſit ꝑpetuū. Quare vl̄e erit ꝑpetuū ab intellu. ſ. ꝑticipatiōe intellꝰs, ſꝫ oē illud: cui⁹ ꝑticipatiōe aliqd eſt ꝑpetuū, ipꝫ eſt ꝑ eſſentiā ꝑpetuū: vt oēs peripathetici ꝯcedūt: ḡ itellꝰs erit ꝑ eēntiā ꝑpetu⁹. Hęc eſt 3ª demr̄atio, quę accipit̄ ab obiecto: quas Socrates

primus adinuenit. Socrates.n.pmus dixit nõ ſinglare, ſed vle eſſe definiẽdu3 ppter ſui imutabilitatẽ: quã vle hic dixit ex aie eternitate. Hãc ṽitatẽ vbiq3 Ariſtoteles inuit cõtra eos, qui dixerũt intellm eſſe ſenſu3. Argumẽtatur enim, ſi intellectus eſſet ſenſus: tunc nõ eſſent alia entia preter ſenſibilia, ⁊ ita tollerẽt ſcia metaphiſice, que eſt de intelligibilib⁹. Argumẽtor g̃, ſi intelľs eſſet virtus ſimplr mãlis, g̃ nõ eſſent alia entia preter mãlia, ⁊ ita vt ṗus e medio tollerẽt metaphiſica. hec ↄñia p3 ſicuti p⁹. Ex his p3 quõ ex demõſtratis ab Ariſtotele hĩ aie imortalitas. Qr ṽo ex cõceſſis idẽ aptiſſime hẽat, deduxim⁹ in libello de imortalitate aie: ṽba ei⁹ hic ptermittimus, cũ plixe illa retulimus eo libello.

Dubitãtõs ↄ hec.

¶ Supereſt mõ videre an hec ↄdicat eis, que Ariſto. pbauit. Et vĩ q̃ ſic primo qr Ariſto. pbauit aia3 intellectiuã nõ intelligẽ ſine phãtaſmatib⁹, g̃ ſi remanet poſt mortẽ, aut nõ itelliget: ⁊ ſic remanebit ocioſa, aut intelliget ſine phantaſmatib⁹, ⁊ hĩ oppoſitũ ei⁹, qȯ ipſe aſſeruit vbiq3. ¶ Scdo qr Ariſto. expreſſe negauit ifinitũ in multitudine, ⁊ in magnitudie. Modo data imortalitate aie, ⁊ numeratiõe, nõ videnẽ poſſe hec ſtare cũ eternitate mũdi: ſtatı3.n.ſeqẽ multitudo aiaꝶ ifinita. ¶ Tertio qr Ariſt. voluit hoie3 ſimplr corrũpi, mõ nõ vĩ cũ eternitate aie ſtare hois corruptio ſimplr. nõ.n. vĩ gd corrũpaẽ. ¶ Quarto nõ vĩ ſtare cu3 pncipijs Ariſto. ex eo gã, eſt apud eũ pn̄m, qr oẽ qȯ incepit, deſinat, aliogn poſſe nõ eẽ, eſſet eternũ. Non.n. facile ſtare põt cũ ei⁹ decretis intelľuã aia3 icepiſſe, ⁊ remanẽ eternã, ⁊ ppetuo eã eſſe aligd poſſe nõ eẽ. He ſunt q̃tuor difficultates pncipales. Multe alie tacte ſunt, ⁊ in libro de intellu, ⁊ in libello de imortalitate aie: quas hic breuitatis cã reticemus. ¶ Haꝶ rõnu3 pmã diligẽter diſputaui ⁊ pro veritate, ⁊ pro opione Ariſto. in libro de imortalitate aie: vbi tande3 in epilogo poſui que dicẽda ſunt pro veritate, ⁊ pro opione Ariſt. Eodẽ libello ſepi⁹ diſputaui tertiã rõne3, ⁊ ẽt in 2⁰ hui⁹. ideo de his hactenus. Reſtat g̃ vt diſputemus ſcdam, que l3 diſputata ſit lib. de intellu, ⁊ libello de imortalitate aie: tñ occurrũt hinc inde qõnes.

De multitudine animaꝶ poſt mortẽ.

põ Egidij

¶ Egidius romanus vir peripathetic⁹ concedit ſequi data aiaꝶ imortalitate, ⁊ numeratiõe ifinitũ ſimplr in multitudine: qm̃ ifiniti pceſſerũt hoies, quoꝶ aie nũc ſunt. Cu3 ṽo dĩ Ariſtotele3 tũc ſibi ↄdicere, cõcedit: qr hec rõ nõ erat ſuo tpe adinuẽta: cu3 nec tpe Auer. fuit nota: qr eã Auer. adduxiſſet ad pbãda3 intelľs vnitatẽ. Quicqd ſit de opione Egidij, de q̃ alibi.

põ Arabũ.

¶ Algaçel ⁊ Auicẽna in reb⁹ incorporeis nec ſitũ, nec locũ occupãtib⁹ cõcedũt multitudinẽ infinitã. Na3 Ariſto. negat infinitũ in magnitudine, ⁊ infinitũ in multitudine quãtoꝶ p ſe ac. ſ. eoꝶ exiſtiu3, que cauſaẽ ex diuiſione magnitudis: ⁊ ſic tolliẽ ↄdictio.

Obiectiões ↄ rñſionẽ Arabum.

¶ Sed ↄtra hãc rñſionẽ nõnulli penitus phie ignari garrulant. primo quia hac põne data, in ſpẽb⁹ nũoꝶ eſſet multitudo ifinita actu: ⁊ ſic in eſſentialr ordinatis dareẽ actu infinitũ. Deducit ↄñtia, qr cõceſſa põne, in multitudine aiaꝶ eſſet dualitas aiaꝶ actu, ⁊ trinitas aiaꝶ actu: ⁊ ſic actu nũs ſpẽꝶ nũoꝶ actu infinitus: g̃ in eẽntialr ordinatis dabiẽ multitudo actu ifi⁹. ¶ Scdo arguũt alij Blacterones, qr data hac aiaꝶ ifinita multitudine: tũc dareẽ duo actu infinita, qm̃ in infinito ifinities ſunt ifinita. Mõ duo eẽ actu infinita ipoſſe eſt, cu3 vnũ infinitũ oĩa occupet. Hac rõne Ariſt. vtiẽ de corporeo ifinito. Mõ hec nõ minus valet de icorporeo. Quare ex rõne Ariſto. nõ põt dari aiaꝶ ifinita multitudo, ſicut ex rõne p3, qua ipſe vtiẽ ad refellendu3 ifinitũ.

3⁰ phicoꝶ a tex. com. 37. vſq3 ad textũ cõmẽ. 39ᵐ.

¶ P. Ariſto. ↄ Platonẽ pbat in ſuba abſtracta nõ eſſe dabile3 infinitudinẽ. g̃ nõ põt cõcedi infinita multitudo actu: nec de corporeis, nec de incorpeis.

Alia rñſio.

¶ Propter hec argumenta nõnulli doctores acutiores, alr rñdent, q̧ ſi oẽs aie, que fuerũt: poſita gnõne ppetua a pte ante, eẽnt nõ eſſent actu infinite: ſ3 ſolu3 eſſent po⁰ infinite. Qr non eſſent actu ifinite pbãt p expõne3 ṽbi ifinite: qr non tot eſſent, gn plures eẽ poſſent. Infinita.n. actu ſũt, quecũq3 tot ſunt, ⁊ nõ pla eẽ pñt. Qr ṽo ſint po⁰ ifinite, exponit, qr tot, ⁊ plẽs eẽ pñt, vel qr due ⁊ tres, ⁊ ſic in ifinitũ: vel qr põt accipi vna poſt aliã in ifinitũ.

Dũ⁰ ↄ ſol.

¶ Sed ↄ hanc rñſionẽ argᵐ ſtare vĩ: qr quot fuerunt hoies, tot actu nunc ſunt aie. ſed data gnõne hoiu3 ifinita, ⁊ aiaꝶ imortalitate ſm phia3 Ariſto. infiniti fuerũt hoies. g̃ nũc actu infinite ſunt ifinite: ⁊ ſic ſeqẽ ifinita eſſe actu, ⁊ actu eſſe infinita.

Defenſio

¶ Rñdent hi met doctores, negãdo ↄñtiã, quia hoies fuerũt infiniti in po⁰, qr in accipiẽdo fuerũt nõ tot, quin plures. Mõ ex ifinitate potẽtiali nunq̃ ſequi d3 infinitas actualis. Exẽplu3 ſucceſſiua pterita fuerũt infinita: ⁊ tñ ſi eſſent in actu, nõ eſſent actu ſimplr infinita. Dies.n. pteriti terminati ad inſtans, qȯ eſt pñs, fuerũt ifiniti ſm gd: qui ſi eſſent actu, nõ eſſent ſimplr ifiniti. cũ.n. nõ fuerunt ſimplr ſucceſſione infiniti, ita ſi actu eſſent, nõ eẽnt actu ſimplr ifiniti. Silĩ rõne de dieb⁹ futuri tpis ifinitis. hi.n. ſi eſſent, nõ eſſent ſimplr ifiniti. Quare ſicut Ariſtoteles cõcedit in ſucceſſiuis infinitũ ſm gd: ita nõ erit abſurdum ipm cõcedere in pmanẽtibus. Concedo ergo q̧ quot fuerũt hoies, tot nũc ſunt aie, ſed hoies fuerũt infiniti po⁰, ⁊ ſm gd, qr tot ⁊ plures poſſunt eſſe: ita aie ſunt po⁰ ⁊ ſm gd actu infinite: qm̃ nõ tot, gn plẽs eẽ poſſint.

poterãt

Per ordinẽ ſol. argumẽtorum.

¶ Tenẽdo ergo hãc põne3. Ad pmã dico ſpẽs nũoꝶ eẽ actu infinitas ſm gd in po⁰, vel actu infinitas eẽ ſpẽs numeroꝶ ſm gd po⁰, qr adhuc quotuis datis, pñt dari: nec iſtud eſt contra Ariſto. vt p3 in ſucceſſiuis, que ſi eſſent, oporteret dicere infinitas eẽ nũoꝶ ſpẽs hoc mõ. Preterea tales ſpẽs nõ ſunt eſſentialr ordinate, qr maior nũs nõ depẽdet a minori quo ad formalẽ vnitatẽ, qua in ſpẽ reponiẽ, ſed ſolu3 quo ad mãle3 vnitatem. ¶ Ad ſcdam Blacteronũ cõcedo dari infinities ifinita ſm gd in po⁰, ⁊ potiſſimũ in incorporeis, que nõ cauſanẽ ex diuiſione cõtinui ſm Ariſto. Cu3 ṽo dĩ infinitũ totũ occupat, hoc eſt verũ de infinito corpore, ⁊ de ſimplr infinito: cum.n. eſt actu ſimplr infinitũ corpus, hoc cu3 totũ occupet, nec finitũ, nec infinitũ ſecu3 eſſe patiẽ. At in incorporeis ſec⁹ eſt: deus.n. eſt ſimplr infinit⁹, qui tñ nõ totũ occupat, cũ patiaẽ aliqȯ ens pter ipm: ⁊ ſic data infinita aiaꝶ multitudine, cum nõ deẽ ex illa aliqua multitudo, vel magnitudo infinita ſimplr, nõ ſeqẽ nullam aliã ſm gd ⁊ in potentia poſſe eſſe. Qȯ nõ ↄſiderãtes Blacterones, garrulant, cõtra dicta noſtra in libello de imortalitate anime.

Obiectio.

¶ Sed cõtra adhuc obijciẽ per fortiorẽ rõne3 ea, qua3 ipſi fecerũt cõtra nos: qr quero de multitudine aiarum, que declarata eſt ex corruptione infinitoꝶ hoiu3 preterita, vtrũ ſit actu finita: vel actu infinita. Si actu ifinita: ergo infinita ſimplr. Si actu finita: ergo põt numerari.

Solutio obiectionis.

¶ Dicẽdum q̧ ſicut ſi ſucceſſiua eſſent ſimul: nec eſſent ſimplr finita, nec ſimplr infinita: ſed finita ⁊ ifinita actu ſm gd: ſic multitudo aiaꝶ derelicta erit ſm gd finita, ⁊ ſm gd infinita: ſimplr aũt neutrũ erit. Ex his ſeqẽ multitudinẽ aiaꝶ derelictã eſſe actu, ⁊ potẽtia ſm gd finitã, vel infinitã. actu gde3, qr exiſtens in reru3 nã extra ſuas cauſas. Potẽtia ṽo in accipiẽdo, qr nõ tot acceptibiles, quin plures ſemp accipi poſſint. Amplius illis datis, adhuc eis plures addi poſſunt, ⁊ plẽs, ⁊ ſic ſemp.

Poſitio ſcꝫ prorsus.

¶ Nolo tamẽ te ignorare nõnullos aſſeruiſſe aie humane imortalitatẽ de mente Ariſto. eos tamẽ euitaſſe aiaꝶ infinitã multitudinẽ, per hoc qr nõ põt deſinere vnus homo, gn alius incipiat eẽ homo aia prioris hois ipm informãte.

In qua

In qua pōne fuit ꝑceptor nr̄ aſſerēs Arim diſcipulū nō declinaſſe a Platone ꝑceptore: de decreto.n. vtriuſq; aſſeruit aīe īmortalitatē, vt rōnib⁹ phyſicis ꝓbari poſſe declarauit: vež ad euitādā multitudinē īfinitā, ⁊ ocioſitatē aīarū poſt corpa derelictaž ꝯceſſit aīaž q̄ fuit prioris hominis, effici poſſe p gnōnē poſterioris hoīs. Naž hō ſm̄ Ariſtotelē nō incipit per eius forᵉ gnōnē, nec deſinat p eius forᵉ corruptionē: ſ; eo ſolū, ꝙ itellectiua aīa incipit vel deſinit humanū corpus iformare. q̄re pōt hō incipe dato ꝙ aīa ꝑſit in alio corpe: quia p̄us corpus deſinēs iformare, nouū corpus incipit. Hāc pōnē etiā cogunť ꝯcedē oēs, qui tenēt itellectiuā aīaž eē vnā nūo oīuž, ⁊ formā iformātē humana corpa: op;.n. hos aſſerē aīaž, que eſt nūc vna oīuž hoīum: hinc ad cētū annos deſinē hos informare, ⁊ alios iformaſſe de nouo: vt deductū eſt. ergo ſi nō putāt grēci abſurduž ħ aſſerē de vna, nec idē de plurib⁹ aſſerē erit abſurdū.

Obiectiones. ⸿ S; ꝯtra hāc pōnē argumētanť, q; tūc eadē anima poſſet eē act⁹ diuerſoꝝ corpoꝝ: ꝯtra philoſ. ⸿ Rñdēt, ꝙ nihil ꝓhibet aīam vnā nūo eē actū diuerſoꝝ corpoꝝ ſucceſſiue, quę ſunt eiuſdē ſpēi: dicūt eiuſdē ſpēi, q; eadē aīa nec ſimul, nec ſucceſſiue pōt eē act⁹ corpoꝝ diuerſoꝝ ſpecie. ſ. hoīs ⁊ bruti: hic.n. fuit error Pythagorę, quē vbiq; explodit Ariſt. Dicūt ſucceſſiue, q; l; aīa eadē nūo nō poſſit eē actus diuerſoꝝ corpoꝝ ſimul eiuſdē ſpēi, ſucceſſiue pōt vt p;, q; ptib⁹ mālib⁹ in eodez hoīe nūo fluētibus, ⁊ refluētibus, oībus illis mālib⁹ partibus, quę a pn° gnātionis ſunt, deſluētibus: eadez eſt aīa nūo pueri ⁊ ſenis. quare a pari eadē poteſt eē aīa gnāti ⁊ corrupti ſucceſſiue: ⁊ non ſimul, ſicut eadē eſt pueri ⁊ ſenis, etiā oībus mālib⁹ ptibus, quę erāt aīe pueri, deſluētibus ſm Arim in lib. de gnātione: greci ꝯcedūt poſſe eādē aīam eē formā pluriū corpoꝝ ſimul: veruž de hoc ſupra. ⸿ Scđo obijciť cōtra hāc poſitionē, q; ſi aīa ingrederet ⁊ egrederet corpus, aīa eēt per ſe mobilis: ⁊ ſic eēt corpus, vt Arius deducit ꝯtra Pythagoraž p̄mo huius.

Supra tertiā ꝯmē. 32. ⸿ Rñdet ad hoc Simpl. 6° phyſicę auſcultationis, ꝙ animā egredi ⁊ ingredi nō eſt ipſam moueri de corpe in corpus: vt voluit Pythagoras: vt recte cōtra ipm argumētať Arius, q; tūc eēt corpus: ſed aīam egredi ⁊ ingredi humanuž corpus eſt ipm deſinē ⁊ incipe illuſtrare ꝓpter corpis diſpōnē, vel indiſpōnē. Illuſtrat eiž aīa corpus, quo ipſuž actuat, ⁊ informat: obſcurat ꝟo quo ipm deſinit iformare, ac actuare. ⸿ Tertio p̄ncipalr̄ obijciť,

Tex. cō. 41. q; vt argumētať Arius p̄ huius, eēt reſurrectio mortuoruž. ⸿ Rñdēt ꝙ ħ ſequereť ſm Pythagorā, qui poſuit vnicā ſubālē formā in cōpoſito: at in hoīe p̄ter intellectiuā aīam ponēda eſt dianoetica, quę eſt ꝑfectiſſima ſenſitiuarū: quę cū deſinat eē ſimplr̄ in morte: ⁊ nunq̄ eadē numero redire poſſit: nunq̄ ſequiť reſurgē eūdez numero hoīem: nō.n. hō eſt ꝑ ſe aīa itellectiua ⁊ mā: ſ; adſunt alię formę ſm hanc poſitionē: quaꝝ vna eſt dianoetica. ⸿ Quarto obijciť, q; vel nūs aīaꝝ eēt equalis numero corpoꝝ, vel maior, vel minor. ⸿ Dicēdū ꝙ nūs aīaruž ſemꝑ eſt ęqualis nūo corpoꝝ, q; ſemꝑ gnātio vnius hominis, eſt alterius corruptio, ⁊ ꝯtra etiā ſit. ğ nunq̄ dabitur aīa niſi in corpe, ⁊ nunq̄ corpus viuens, in quo nō ſit aīa. Hęc ſunt, quę ꝑceptor defendit ad mētē Platonis, ⁊ Arius in eo libello, quē iſcripſit de aīarū pluralitate, quē ꝯfecit cōpluribus annis poſt noſtrū de intellectu li°. ⸿ Et

Refutatio poſitionis. l; ꝓpter reuerētiaž ꝑceptoris huic deberē acqeſcē: q; tn̄ Ꝟitas ſemꝑ eſt ꝑferēda, ideo pace tāti viri dixerim, ego nō arbitror hęc dici poſſe ad mentē Ariſ. Sapit.n. hęc poſitio aliq̄ modo vnitatē aīę itellectiuę poſſe eē diuerſoꝝ corpoꝝ ꝓpterea, mihi nō placet. Primo q; vt argumētatur Auer. in hoc loco, tūc hō eēt anteq̄ eēt, ⁊ vnus numero ſimplr̄ hō eēt, qui corruptus eēt, ⁊ qui eēt genitus. Deduciť, q; vltima forᵃ, per quā res eſt ſimplr̄, erit vna numero: quoꝝ.n. forma eſt vna nūo ſimplr̄, illa ſunt vnū nūo ſimpʳ. nec licet fugē ad cogitatiuā, q; illa ſi pcedat, nō reponit hoīem in eē ſpecifico, ſed in eē generico. Qđ ꝟo dicebať de ſene ⁊ puero, nō cogit: q; hō ſenex nō differt nūo a ſeipſo puero ſimplr̄, ſ; numero per accñs: non per defluxū oīum ptiū mālium, ſed aliquaꝝ: q; ſemꝑ radicales ptes remanēt: ſaltē ſm q̄d. ⸿ P̄. Aīa nō fit in mā ſenis, niſi illa noua mā fiat vna cū priori: qđ nō pōt eē ſic in caſu ſuo. ⸿ P̄. Arius reꝑhēdit z° hui⁹ eos, qui aīmā indifferēter corpori adaptabāt: aſſerēs actum vniuſcuiuſq; eē aptū fieri in ꝑpa mā: ⁊ nō in quauis indifferēter.

Tex. cō. 24. ⸿ P̄. Arius vt viſum eſt ex ꝑpa intētione z° de gnātione aīaliū demrāuit aīaž nō eē factā ante eius corpus: vt 12° metaph. etiā replicauit. Ergo hęc poſitio l; ſit platonica: non videť eē ꝑipathetica. ⸿ Teneo ğ ꝓpter has

Tex. cō. 16. Propria pō[ſitio] pro opione Ariſto. rōnes, ⁊ ꝓpter alias, quas fecimus in lib. de intellectu aīas humanoꝝ corpoꝝ remanē poſt mortē ſimplr̄ ſine corporibus: quoꝝ erāt formę. Cū ꝟo dicebať in ſeparatis nō dari īfinitum: hoc veꝝ eſt, vt dixit Plato, qui poſuit ideam infinitā aliā ab ipſo deo, vt p; 3° Phyſic. tn̄ poſſe reꝑiri multitudinē infinitā rerum nō per ſe quātaꝝ, nec hñtiū ordinē eēntialē, niſi per accñs, ſm Arim nō video eſſe repugnans. ⸿ Vltima ratio p̄ncipalis diſputata eſt lib. p̄ de celo. Diuus eniž Thomas tenuit aīaž poſt mortē remanē formalr̄ neceſſariam ſm opionē Arii, l; ſit creata de nouo: q; l; ante creationē fuit cōtingēs creari, poſt creationē eſt eterna: ⁊ ſic neceſſaria a pte poſt. Imaginanť.n. aliqđ eſſe ꝯtingēs dupl'r. Vno modo qđ nō eſt, ⁊ ꝯtingit eē ſimplr̄. Alio modo qđ nō eſt, ⁊ ꝯtingit eē ħ vel illud. Primo modo hoīem qui nō eſt ſedēs, ꝯtingit ſimplr̄ ſedere, qn̄ nō ſedet, ⁊ pōt ſedē: ⁊ cū ſedet, pōt nō ſedere. Scđo ꝟo modo aīa antechiſt quę nō eſt, ꝯtingit eē: nō quidem ſimplr̄, ſed q; ꝯtingit eē eterna: qn̄ l; ꝯtingat fieri, cū eſt, erit neceſſaria, ac eterna: ⁊ ſic eſt ꝯtingēs eē nō ſimpliciter, ſ; hoc. ſ. eterna. Ante.n. q̄ fiat, ꝯtingit fieri: nō tamē ſimplr̄, ſed fieri eternā: ⁊ ſic nā ꝯtingēs nō mutať ad naturā neceſſariam, quia ſicut ꝯtingit ipſam fieri eternā: ita erit eterna. ⸿ Sed ꝯtra, q; a pari poſſet Plato ſe defendē. Diceret enim mundum eē ꝯtingēs eē nō ſimplr̄, ſed anteq̄ fiat, diceret eū eē ꝯtingēs fieri eternū: ⁊ ita nō mutabiť nā ꝯtingēs in neceſſariam, q; ſicut ꝯtingebat eē: ita erit, cum erit factus. ⸿ Dicēdū ꝙ ſecus erit de cōpoſitis, quę nō pñt eē plura numero in eadem ſpecie, ⁊ ſecus de ſimplicib⁹: quę pñt eſſe plura numero in eadē ſpecie. In cōpoſitis eniž quę nō pñt eē plura numero in eadē ſpecie: ſi aliqđ ꝯtingit fieri, tale ꝯtingit eē ſimplr̄, ⁊ nō eē ſimplr̄: q; cū ſit factū cōpōne ptium, etiā pōt diſſolui diſſolōne earūdē partiū: qbus cōponebať: ⁊ q; eſt vnuž numero in ſua ſpecie, ideo ſi pōt nō eē, aliqñ nō erit, aliqñ nāle deſiderū erit fruſtra. Ergo in cōpoſitis nihil eſt ꝯtingēs eē, qđ nō ſit ꝯtingēs ſimplr̄ nō eē: ⁊ cum ſit vnū numero in ſua ſpecie, illud met numero, qđ eſt ꝯtingēs nō eē aliquādo nō erit. In ſimplicib⁹ ꝟo, quę pñt eē plura in eadez ſpecie, ſtat aliqđ eē ꝯtingēs eē: non tn̄ ſimplr̄, q; pōt eē contingēs eē eternū, cum nō op;, vt aliqñ nō ſit, cum aliud ſibi ſile in ſpecie poſſit ſtare in nō eē. quare appetitus in ſpecie nō erit fruſtra. Patet ğ ꝙ ratio Arii valet de mūdo, ꝙ ſi aliqñ nō fuit, ⁊ poſtea fuit, erat ꝯtingēs fieri ⁊ eē ſimplr̄, ⁊ cū nō ſit niſi vnus in ſua ſpecie, ipſemet aliqñ nō erit. At de aīa, cū ſit ſimplex, ⁊ multiplicata in ſua ſpecie, ſecus eſt. ⸿ Alij ꝟo dixerūt ꝙ aīa anteq̄ ſit, pōt eē, ⁊ poſtq̄ eſt, iteruž pōt nō eſſe. Cōcedo tn̄ ꝙ aliqđ poſſibile nō pōt a deo ꝑpetuari: diximus eniž coꝝ, quę ſunt,

alia eē cōpoſita, alia eē ſimplicia. In cōpoſitis quidē, nihil
pōt eē poſſibile non eē, ⁊ ab alio ꝑpetuari, ꝑſertim, cum
non poſſint eē plura in eadē ſpecie. Unde Auer. pmo de
Cōmē.110°. celo aſſerit aliquā potētiam materię poſſe nō eē: quę tñ
ab alio ꝑpetua eſt. Et hoc q2 eſt res ſimplex, ⁊ ꝑpetuabi
lis ab alio. At ſi cōpoſitū pōt non eē, ⁊ eſt vnū numero
in ſua ſpecie, de neceſſitate nō erit: ⁊ cum dr̄ tūc aliquod
poſſibile nō eē, erit ęternum, diximus in ſimplicibus, in
qbus eē pōt noua creatio, hoc non eē abſurdū. At in cō-
poſitis, in qbus Ari^les negauit nouā creationē, etiā dixit
nihil poſſe eē poſſibile non eē, ⁊ ęternū: quā determina-
tionē oſtēdit Simpl. auctē Platonis in pmo de celo. vbi
inducēs vba Platonis in Tymęo, ꝯceſſit aliquod ſim-
plex poſſe eſſe poſſibile non eē, ⁊ ęternū: quia dij ſecūdi
apud Platonē ſunt ſuis naturis poſſibiles nō eē: volūta
te dei ęterni. De cōpoſitis vo nullus ꝑipatheticus cōceſ-
ſit. quare hęc quattuor argumēta pñt ſtare cum Ari^lis de-
creto de imortalitate intellectiuę aię. Hęc ſufficiāt de aię
imortalitate: de qua plura diximus in libellis ꝓprijs.

De itellu ſpe culatiuo. li° p° trac. 5. ¶ Poſt hęc diſſerēdū eſt de itellectu ſpeculatiuo: nam lz
ſparſim in hoc loco dixerim, ⁊ in li° de itellectu, nūc bre-
uibus in vnū aliqua colligē bonū eſt, vt vos poſtulaſtis.
p° ꝯclo cōtra Ganda uēſē. vbi breuiter pmo dicamus, q̄ intellect⁹ ſpeculatiuus, nō
eſt vtus aię itellectiuę, ei cōnata: quia ipſa eſt apta ſpecu-
lari entia non ꝓducibilia a nobis: vt voluit Gandauēſis:
qui poſuit practicū ⁊ theoreticū intellect⁹ eē duas aię in-
tellectiuę vtutes: qbus aia pōt ſcire practice opabilia, et
theoretice ſpeculabilia, nec intell's ſpeculatiuus eſt intel
lectus mālis ⁊ practicus eſt dianoeticus, vt greci nomi-
nāt. nā Ari^les ꝓponēs de intellū diſſerē, aſſerit ſe velle
dicere de ea aię particula qua aia cognoſcit, ⁊ ſapit, vbi
oēs retulerūt ſape ⁊ cognoſcē ad eādem aię pticulam, vt
Philoponus demōſtrauit: vbi voluit eādē potētiā eē,
qua aia theoretice cognoſcit, ⁊ practice ſapit. Alias vo ra
Trac.5.c.3. tiones quęre li° de intellectu pmo. ¶ Scdo dicamus, q̄
ſpeculatiuus intell's nō eſt ipſe ſpēs vel ipa itelligibilia:
2° ꝯclo cōtra Iunioꝛes. vt voluerūt alij: qui aſſeruerūt intellectū ſpeculatiuū eē
ſpēs ipas rerū: quę intelligunt a phātaſmatibus cauſa-
tas in ipo māli itellectu: ęternas qdē ſm ſucceſſionē: cor-
ruptibiles vo ſimplr. pbat, quia nō eſt ꝯſuetū Auer. ⁊
Ari^lem itellecta, vel rōnes intelligēdi in nobis appellare
intellectū nec practicū nec ſpeculatiuū, ſed ſolū in deo
idē eſt intell's, ⁊ ratio intelligēdi, ⁊ res, quę itelligit. ergo
nec ſpēs ſiue rōnes intelligēdi, nec ipę res per ipſas rep-
ſentatę eē poſſunt intell's ſpeculatiuus, alioqn eēnt intel-
lectus: qđ eſt ꝯtra ꝯſuetudinē Auer. ⁊ Ariſ. Accedit, q̄ ſi-
cut vtus actiua eſt, quę eſt apta agere, ſic intell's ſpecula-
tiuus erit intell's qui eſt aptus ſpeculari, vel quo nos in-
tellectualiter poſſumus ſpeculari. at ꝯſtat ſpēs rerū, quę
itelligunt nō eē aptas ſpeculari. ergo nō poſſunt dici in-
Pō Egidij ⁊ Baccoñ. tellectus ſpeculatiuus. ¶ Egidius ergo romanus vir do
ctiſſimus ꝓpter hęc (vt arbitroꝛ) arbitrat nō ſpēs ipſas
ſolas eē intellm ſpeculatiuū, nec intellectū mālē ſine ſpe
ciebus, qm̄ nec ſpēs ſolę ſunt ſpeculari aptę, nec itellect⁹
ſine ſpēbus. ergo intell's ſpeculatiuus erit cōpoſitus quo-
dam ex itellectu māli, vt ſubiecto, ⁊ ſpēbus rerū, quę itel-
ligunt, vt formis. Hoc enim cōpoſitū mediātib⁹ ſpēbus
eſt aptum ſpeculari, veluti corpus calidū mediāte calo-
re aptum calefacē: vnde ſicut caloꝛ nō eſt aptus calefacē
niſi ſit in corpe, nec corpus ſine calore, ſed corpus calidū
mediāte calore: ſic intell's ſpeculatiuus cōpoſitus ex itel
lectu māli, ⁊ ſpēbus mediātibus ſpēbus eſt aptus ſpecu-
lari: nō aūt intell's mālis ſine ſpēbus, nec ſpēs ſine māli
li°.2.ſen.diſ. 20.q.vnica. itellectu. ¶ Eſt aūt de mēte Auer. vt arbitrant. Hęc po
ſitio, qa, vt Ioānes bacconitanus inqt, Auer. aſſeruit in-
tellectum ſpeculatiuū eē intellectū materialē informatū
intētionibus abſtractis, ęternis, vlibus vtute intell's agē-
tis: dicūt vlibus, nō quidē in eēndo, quia tales ſpēs, cum
ſint in ſubiecto ſingulari, ſunt ſingulares in eēndo: quia vo
ſunt in ſubiecto penitus immāli, tales ſpēs ſunt vles in re-
pręſentādo. ¶ Si queris vtrū hic intell's cōpoſitus ſit Utrum gñabilis.
gñabilis, ac corruptibilis. Reſpōdet Bacconitanus de
mēte Auer. hūc cōpoſitū intellectū eē gñabilē ac corru-
ptibilē ſm quid reſpectu. ſ. certi dati hois. nā cum hic in-
tellectus conſiderat, vt depēdet a phātaſmatibus ſocra.
vel pla. hic intellect⁹ eſt gñabilis, ⁊ corruptibilis: deſinē-
tibus enim phātaſmatibus ſocratis, vel platonis, ſpēs,
quę depēdebāt ab illis phātaſmatibus in fieri ⁊ ꝯſerua-
ri: deſinūt intellectū informare: ⁊ ſic deſinit intell's ſpecu-
latiuus, vt eſt ſocratis: vt vo cōſiderat reſpectu hois in
ſpecie, cum hō ſit ęternus ſm ꝑipatheticos, talis intelle-
ctus erit ęternus: ⁊ pfectus in maioꝛi pte hoium: nō eniz
pñt deſinē ſpēs, quę depēdebāt a phātaſmatibus vnius
hois, quin tot ⁊ ęquales gñent ex phātaſmatib⁹ alterius
hois. ergo reſpectu hois in ſpecie ſunt ęternę. Sunt etiā
ęternę reſpectu intell's mālis, qui eſt ęternus, ⁊ h̄ voluit
intelligē Auer. cū dicit, intellectū ſpeculatiuū eē gñabi-
lē, ⁊ corruptibilē reſpectu ſubiecti per qđ eſt verus. i. reſpe-
ctu cuius eſt ſilitudo: eſt enim intell's ſpeculatiuus corru
ptibilis reſpectu phantaſiabiliū vnius hois, quoꝝ ſpēs
ſunt verę. i. ſilitudines. Eſt tamē duplr ęternus, ⁊ ratione
intell's in quo ſunt, ⁊ per quē ſunt entia: ⁊ rōne phātaſia-
bilium, quę ſunt ęterna ſm ſpēm: vt dictū eſt. ¶ Iuxta
hāc poſitionē ꝯcedēdum eſt eūdē intellectū eē ſpecula-
tiuum ⁊ practicū, quatenus eadē res eſt ens nāle, ⁊ ens
opabile a nobis: vt ſanitas. Intellect⁹ enim ſpeculatiuus
eſt rerum ſimplr ꝯſideratarū: practicus vo rerū ſm qđ
ꝓſpectarū. ¶ Secūdo dicēdum eſt hūc intellectū eē di-
minubilē, ⁊ augmētabilē, ⁊ ſemp ęqualē: reſpectu enim
eiuſdē hois creſcit, ac decreſcit creſcētibus, ⁊ decreſcēti-
bus phātaſmatibus illius, eſt ęqualis reſpectu maioꝛis
ptis hominū, in qbus intellect⁹ eſt pfectus. ¶ Sed hāc
poſitionē refutauimus quātū ad ſpēs, quas ponūt, libro Trac.5.c.8. 9.⁊.14.
pmo de itellectu: ꝓpterea pro opione Auer. dicebamus
intellectū ſpeculatiuū eē cōpoſitū ex itellectu materia-
li quaſi ſubiecto: ⁊ vlibus apphēſis, quę ſunt in eo nō ſubie
ctiue, ſed obiectiue: vt ſępe diximus. Unde hęc noſtra poſi
tio, quā dicimus eē de mēte Auer. differt a poꝛi in vno,
q̄. ſ. negat ſpēs, tamē in cęteris eadē aſſerit. Hūc intelle-
ctum eē etiā intellectū in habitu de mēte Auer. ⁊ ſpecula
tiuum diximus: ſpeculatiuū quidē in vigilia quo ſpecu-
lamur, intellectū in habitu vo, quo poſſumus ſpeculari
per ipm, quādo volumus. Rurſus hic intellect⁹ aliquā-
do eſt pfectus reſpectu huius vel illius hois, vtpote, cū
nihil reſtat phātaſiandū, quoniā ei eſt copulatus ac acq-
ſitus ſm oia ea, quę in ſe intelligit: quā diſpoſitionē itel-
lectū adeptionis vocat Auer. Aliquādo eſt impfect⁹ non
oino acqſitus ac copulat⁹ huic homini, ⁊ hic dicit itelle-
ctus ſpeculatiuus in fieri: quiqꝫ creſcat ac decreſcit in no-
bis cremēto ac decremēto phātaſmatū. Diciturqꝫ intel-
lect⁹ in habitu, quo poſſumus eo ſpeculari, quādo volu-
mus: ſpeculatiuus vo, quo pfectus ipſis vlibus intelle-
ctis, poſſumus ſpeculari: quo vo dicat practicus, dictū
eſt. ¶ Sed ꝯtra hanc poſitionē eſt vna dubitatio maxi- An intell's cōponat.
ma q̄ hac poſitione data, intell's nec cōponeret, nec diui
deret, nec ſyllogiçaret. ⁊ ꝯſequētia patet: qa intellect⁹ non
itelligeret niſi vlia ſimplici itellectione, quę itellectio eēt
ipſę res itellectę. Hoc aūt eſt ꝯtra cōmunē hominū ꝯſen
ſum, ⁊ cōtra Ariſtotelē infra, vbi ponēs differētiā inter Tex.cō.39.
phātaſiam, ⁊ affirmationē ac negationē, aut phātaſiam
eē alterū

eẽ alterũ ab affirmatiõe ꝛ negatione:cõpoſitionẽ ꝟo in/
tellectionũ eẽ verum aut falſum. Ecce ꝙ clare pȝ eẽ ali/
quam itellectionẽ cõpoſitã,quę non niſi ab itellectu cõſi
3ª poſitio ciatur.¶ Ad hoc ridẽt gręci virtutẽ cõpoſitiuã in hoĩe
diuiſiuã ac ſyllogiſticã eẽ dianoeticã,quę nõ eſt intelle/
ctus. Hęc enim vt Philoponus inqͭ pmo Prioꝝ,vt ac/
cipit ab intellectu/facit demõſtratiuũ ſyllm,ꝛ vliter co/
gnoſcit:vt accipit,ab opinatiua virtute:facit ſyllm diale
cticum,ꝛ cõponit ,ppõnes dialecticas,vt accipit a phã/
taſtica,cõponit ſophiſticum/ꝛ facit ,ppõnes ſophiſticas.
ergo ꝟtus cõpoſitiua,diuiſiua,ꝛ ſyllogiſtica eſt dianoeti/
ca:vnde ꝛ nomẽ habet diſcurſiuę ꝟtutis cum dicaꝛ ꝛ lo/
giſtica.Quare iuxta hãc opinionẽ intellect⁹ itelligit ſolũ
vlia ſimplicia:ꝛ qdẽ ęquali ęternaqȝ itellectiõe.¶ Sed
dubitaꝛ pmo,qa ſi dianoetica põt vniuerſalia,ꝛ ſingula/
ria intelligẽ,ꝛ cõponẽ,ꝛ diuidẽ,ꝛ ſyllogiçare de his,fru/
ſtra homini dabiꝛ intells,cum oĩa hẽc poſſit per ſolã co
gitatiuã/quę dicitur dianoetica.¶ Alexãder quidẽ ꝯcedit
totũ:nõ enim ponit pter ipam dianoeticã in hoĩe aliam
ꝟtutẽ. Tamẽ Philoponus,ꝛ Simplicius dicerẽt intel/
lectũ non eẽ homini fruſtra datuȝ:qa lȝ dianoetica app/
hẽdat vlia,ꝛ ſingularia/nec hęc nec illa per eius naturaȝ
apphendit:ſed vlia apphẽdit,vt actuata intellectu.nam
ſm eos ex dianoetica,ꝛ intellectu ſit vna aĩa actu,cuius
operatio eſt vna . Singularia ꝟo apphẽdit mediãtibus
ſenſibus,de numero quoꝝ ipa eſt vna ꝟtus. ¶ Secũdo
dubitaꝛ cõtra idẽ,qa dianoetica eſt ꝟtus mãlis.ergo nõ
põt vliter cõponẽ,vel diuidẽ,vel ſyllogiçare:qa ſic vni/
uerſaliter itelligeret,ꝛ abſtracte. ¶ Dicẽduȝ(vt nũc di/
ctum eſt)eam intelligẽ vliter,quo cum itellectu eſt vna
aĩa:cuius actualitate ipſa vliter ꝛ abſtracte cõponit,vel
diuidit,ꝛ diſcurrit:ipſa enim per eius nãm nihil tale ha/
bet,ſed vt itellectu actuata ſm Simpliciũ.¶ Quid ꝟo
Tex.5.c.24 ſit dicẽduȝ ſm Auer.lib.de itellectu pmo diximus. Põt
etiã dici pro opinione Auer.nõ obſtãtibus his,quę dixi/
mus lib.de itellectu:ꝙ itellectuȝ cõponẽ,vel diuidẽ,aut
ſyllogiçare idẽ eſt qȝ cum intelligẽ cõpoſita,vel diuiſa,
vel ſyllogiſtica,hoc eſt hoc per illud. Hoc eniȝ ſuppona/
tur pro modo:qa alibi diſputauimus.Tunc pro opinio/
ne Auer.poſſet dici,ꝙ itellectũ intelligẽ cõpoſita/vel di/
uiſa/vel ſyllogiſtica,aut ſimplicia bifariã itelligi poteſt:
vno modo per formalẽ ſiue actualẽ cõpoſitionẽ vel di/
uiſionẽ ab ipo de nouo factã per nouam ſimpliciũ itelle
ctionẽ:ꝛ hoc pacto intellect⁹/nec cõpoſita/nec ſimplicia/
nec ſyllogiſtica/nec aſyllogiſtica itelligit,quoniã ſimplr
nihil noui itelligit:vt dictũ eſt . Alio modo põt dici intel/
lectũ itelligẽ ſimplicia,vel cõpoſita ꝛ id genus/per cor/
reſpõdẽtiaȝ:ꝛ hoc modo aliqua ſimplicia itelligit,ꝛ ali/
qua cõpoſita vel diuiſa:aliqua ſyllogiſtica,ꝛ aliqua aſſyl
logiſtica.Simplicia qdeȝ,quę explicanꝛ per voces ſim/
plices,vt vlem hominẽ,qui per hãc vocẽ oĩs homo ex/
plicaꝛ in illa ,ppõne,oĩs hõ eſt aĩal:vel qui explicaꝛ per
illam vocẽ hõ,ſine additione cuiuſqȝ ſigni.Cõpoſita ꝟo,
quę explicanꝛ per vocẽ cõpoſitam mediãte copula ali/
qua,vt hominẽ exiſtẽtẽ aĩal,qȝ explicaꝛ per illam vocẽ
cõplexam/hõ eſt aĩal:diuiſa vel ſyllogiſtica eodem mo/
do:vnde illi ,ppõni/oĩs hõ eſt aĩal in voce:nulla ,ppoſi/
tio correſpõdet in mẽte ſm hanc viam:ſed hĩ correſpõdet
illud itellectum,qȝ eſt,oĩs homo exiſtẽs aĩal,illi/nullus
hõ eſt lapis in voce,nõ correſpõdet illa ,ppoſitio in mẽ/
te/nullus hõ eſt lapis,ſed hoc itellectũ vliter hõ nõ exi/
ſtẽs lapis. Intellect⁹ ergo itelligit cõpoſita,diuiſa/ꝛ ſyllo
giſtica ac aſyllogiſtica:nõ per actualẽ cõpoſitionẽ/vł di
uiſionẽ/vel diſcurſum : ſed per correſpõdẽtiã,qa quãdo
intelligit aliqua/quę nõ poſſunt explicari niſi per voces

ſimplices,tũc dicitur intelligẽ ſimplicia/qñ aliqua itelligit
vliter,quę nõ poſſunt explicari niſi per ,ppõnes affirma
tiuas vel negatiuas,tũc dicitur intelligẽ cõpoſita,ac cõpo/
nere vel diuidẽ,quãdo aliqua intelligit,quę non poſſunt
explicari niſi per ſyllogiſtica/vel aſyllogiſtica : ꝛ tũc dẽ
ſyllogiçare.ergo hęc nihil ſunt ex pte intells,vt itellect⁹,
ſed,vt per ipſum nos hęc ſic correſpõdẽter itelligimus.
Ad qd ꝟo ſubſeruat dianoetica,lib.pmo de itellectu di/
ximus.¶ Sed qd pro ipa ꝟitate dicẽdũ ſit,nõ erit dif/ Pro ſiune
ficile exponẽ,ſi ſtemus his,quę ſupius diximus de opi/
nione Ariſ.Accepimus enim de mẽte eius,ꝙ intellect⁹
non pus incepit ſuo corpe,ſed ꝙ ſimul incipiẽte corpore
ſuo incepit ipſe intells.Tũc quęrimus vel cuȝ intells in/
cipit,ſimul cum eo cõcreatur vniuerſa reruȝ ſciẽtia,vel
intellect⁹ ipſe pus incipit,ꝙ ſua ſciẽtia ſit ipſi facta. Nõ
eſt dicẽdũ ꝙ itellectu incipiẽte ſecuȝ ſciẽtia vniuerſa cõ/
creetur:qꝛ tũc derelinquetur opinio Platonis,vt dixit hic
Philoponus/ꝯtra Plutarchuȝ.Ariſ enim vbiqȝ aſſerit
noſtrũ ſcire nõ eẽ reminiſci/aſſerit etiã vt inqͭ Philopo
nus intellectũ eẽ in pncipio velut tabula raſa eſt,in qua
nihil depictũ eſt:vt Philoponus adducit cõtra Plutar/
chum.Aſſerit etiã noſtrũ ſcire ex ſenſibus deduci,qꝛ oĩs
doctrina,ꝛ oĩs diſciplina fit ex pexiſtẽti cognitione.Aſſe
rit etiã in lib.Poſter.deficẽ ſciẽtiam,cum deficit ſenſus:
vnde poſtea in hoc 3° ait,qui nihil ſentit,nihil diſcit, ni/
hilqȝ intelligit:vbi Philoponus dixit Ariſ velle clam Tex.cõ.39.
dicere,qȝ apte dictũ eſt in li° Poſter.ſ.ꝙ cuiuſlibet ſciẽ/
tię pnᵐ eſt ſenſus.Aſſeruit etiaȝ ſcđo huius.ꝙ aĩa noſtra
poſt ſui ortum maiori tpe degere in ignorãtia ꝙ in ſciẽ/
tia.Patet ergo pipathericũ eſſe,ꝙ noſtrũ ſcire ſit de no/
uo:intellectuqȝ eẽ pus factũ,ꝙ inſit ſibi vniuerſa rerum
ſciẽtia.¶ Ex qbus pȝ qd ſit intells ſpeculatiuus ſm ve/
ritatẽ.Eſt enim qd cõpoſituȝ ex ſpẽbus rerum,quę fece
rũt in ſenſibus phãtaſmata:ꝛ ipſo nr̃o intellectu,qui ſm
ſui ſubſtãtiã eſt ipa itellectiua aĩa. Hoc enim cõpoſitum
eſt intells ſpeculatiuus,qꝛ tale cõpoſitũ mediãtibus ſpe
ciebus põt ſpeculari ea itelligibilia,quorũ hę ſunt ſpẽs,
eſt ꝛ intells in habitu,quo ſpẽs fecerũt in ipo memoriã/
ac habitum ſiue fixionẽ.nam ſic mediãte ipo poſſumus
ſpeculari quãdocũqȝ volumus. Patet aũt,ꝙ qa intelle/
ctus põt de nouo intelligẽ,eum poſſe cõponẽ,ꝛ diuidẽ,ꝛ
ſyllogiçare : ꝛ ita vna erit ꝟtus ſyllogiſtica/cõpoſitiua et
diuiſiua,vt Ariſt.dicet poſtea. Quia ꝟo Auer.itellectuȝ
poſuit ſubſtãtiã ſeparatã,ꝛ ęternaȝ/ideo detruſus eſt ad
errores:cogiꝛ enim negare ſpẽs,ꝛ delere opiniones itel/
lectus,vt pȝ. Hactenus de digreſſione.

¶ Quocirca neqȝ cum corpore mixtũ ipſum eſſe:cõ/
ſentaneum eſt rationi:qualis enim quidã fieret/cali
dus aut frigidus:ꝛ inſtrumẽtũ aliquod ipſius eſſet
,pfecto/ſicut eſt ſenſus. Nunc autem:ipſius nullum
prorſus eſt inſtrumẽtum.

¶ Unde neqȝ miſceri rõnabile eſt ipſuȝ cor/
pori. Qualis eniȝ quidã vtiqȝ fieret calidus
aut frigidus,ꝛ ei aliqȝ organuȝ eẽt,ſicut ſen/ ĝ χαν, Et
ſitiuo. Nũc autem nullum eſt. vel ſi

¶ Cum intellectũ potẽtię dixit eẽ ptãte ſoluȝ,ꝛ nihil eſſe Collecta/
entium,ꝛ nullã eẽ naturã ipſius:ſed vel ſolum ꝙ poſſibi/ nea text⁹
lis vocatus eſt,oſtẽdit ipm ab omni mã eẽ abſtractum. cõⁿ 6.
ſed aliquaȝ formã,vt Simplicius dicit,duplr põt intel/
ligi vnita alicui.¶ Uno modo vt vita itrinſeca ꝛ ſpecifi
cans id cui ineſt,quali modo vita equi eſt inſeparabilis
ab equo . ¶ Alio modo vt vtens aliquo organo,quo di/
cimus viſuȝ eẽ inſeparabilẽ organo,quoniã oĩno vtitur

organo:ita ⁊ ſeparatā formam poſſumus dupl'r dicere, vel q: nō eſt actus ⁊ pfectio pma corpis, vel q: non vtit aliquo organo corpali. Uult ergo oſtēdē intellectū eē ſeparatum his duobus modis, vt Simplicius videt̃ ſentire, ⁊ ꝙ nō ſit actus ⁊ pfectio corporis: ſicut vita ſpecificans, nec organicus. Et pmo facit pᵐ. Scdo in lr̃a pxima faciet reliquū. ❡ Dicit ergo Ariſ. vnde neqꝫ miſceri rationale eſt ipm corpi. vult dicere, ſicut actus pmus ſpecificās ipm/ qd declarat .d. Qualis enī aliqs. ſ. individuus vtiqꝫ fiet/ aut frigus .i. frigidus, aut calor .i. calidus. ⁊ organū aliqd erit ipſius, ſicut .i. ſimile ſenſitiuo .i. organo ſenſus. Nūc autem nullū hoꝝ eſt. ergo non eſt virtus ſpecificans corpus, ac forma ⁊ actus eius.

Comᵐ 6ᵐ. **Hec eſt alia demōſtratio.** ❡ Proponit Auer. intētionē hui⁹ loci, ⁊ dicit. Hec eſt alia demōſtratio, q' intellectus mālis non eſt aliqd hoc, neqꝫ corpus, neqꝫ v'tus in corpe. Et ꝑponit cōtinuationē huius demōſtrationis ad textum habitū .d. Et q: natura eius eſt iſta quā narrauimus, recte neceſſe fuit vt nō admiſceret̃ cum corpe .i. ꝙ non eēt v'tus in corꝑe ꝙ forma admiſcet̃ cum corpe. Et dicit hic Simpl. ꝙ Ariſt. nō dixit intellectū potētię eſſe purā puationē totius eē ſubalis, ⁊ formaꝝ intelligibiliū: q: ſic eēt pura puatio ⁊ ꝑparatio, vt nos diximus eē mētem Alex. in lib. de aīa. ſed intellꝯ eſt pura potētia intelligibiliū ſeparatuſqꝫ ab omni corpe, vt ꝓbabit. ❡ Si. n. eēt v'tus in corpe.] Ponit nūc demōſtrationē/ quę videt̃ eē in forma ſylli hypothetici ꝯtinuatiui hoc pacto, ſi intellectus eēt v'tus in corpe, eēt qualitas ęlnti, vel cōplexio, vel forma ſubalis addita cōplexioni. Sed intellꝯ nullū hoꝝ eſt. ergo intellꝯ nō eſt v'tus in corpe. Jnqt ſi enī eēt v'tus in corpore, tūc eēt aliqua diſpoſitio, ⁊ aliqua qualitas. ⁊ ſi hrẽt qualitatē .i. eēt qualitas, tūc illa qualitas attribueret̃ calido, aut frigido. ſ. cōplexioni: in eo q' eſt cōplexio, aut eēt qualitas exiſtēs in cōplexione tñ addita cōplexioni: ſicut eſt de aīa ſenſibili, ⁊ ſibi ſilib⁹ .i. eēt forma in mā mediāte aliqua diſpōne: quę eſt cōplexio. ⁊ ſic hrẽt inſtrm̄ corpale. ſed nō habet qualitatē attributā calido ⁊ frigido, neqꝫ habet inſtrm̄. ergo nō eſt mixtū cum corpe. ❡ Et ꝯſiderare debemus.] Digredit̃ Auer. ⁊ ꝑponit q. ſoluēdā, ⁊ inqt: ⁊ ꝯſiderare debemus in cōſecutione ⁊ deſtructione, ſup. ꝯn̄tis: ex qua illata fuit deſtructio an̄tis: vtrū indigeant demr̄atione, aut nō. Fuit aūt cōſequētia hęc, intellꝯ eſt v'tus in corpe. ergo qualitas ęlnti, vel cōplexio, vel mixtio pma, vel forma addita mixtioni: hęc enim fuit ꝯſecutio ⁊ enthimema. Omne vero enthimema tenet in v'tute alicui⁹ ꝓpoſitionis ſeruatę in mēte, ideo opꝫ videre quę fuit ꝓpoſitio ſeruata in mēte. Fuit aūt ꝓpoſitio acta retēta in mēte hęc/ oīs forma attributa corpi mixto itrinſece, ⁊ per ſe eſt qualitas pᵃ, vel mixtio ex pmis qualitatib⁹, vel cōplexio, vel forma mixtionis: ſcilꝫ addita ei. Si enī vbi pſẽtur licētia nō reꝑitur aliqd aliud in mixto: niſi aliqd hoꝝ. Tunc huic maiori additur: hac minori intellꝯ: eſt v'tus in corpe mixto, ꝯcludit̃ ꝯcluſio prędicta. enthimema ergo fuit ex minori, ⁊ ꝯcluſione tñ, maiori ſeruata in mēte. ❡ Jnqt. dicamus igit̃/ qm̄ ꝯſecutio ꝯn̄tis ad pcedēs eſt vera: manifeſtū eſt ex pdictis. declaratū eſt enim ꝙ oīs virtus in corpe cōpoſito .i. mixto aut attribuit̃ pmis qualitatib⁹. ſ. formę cōplexionis .i. aut eſt cōplexio/ aut erit virtus exiſtēs in forma cōplonali: ⁊ ſic necio erit organica, aut ſup. erit mixtio, aut pma qualitas. ⁊ ſic habet̃ tota maior. ❡ Deſtructio vero.] Nūc declarat deſtructionē quātū ad duas ptes. ſ. pmo ꝙ nō ſit organica v'tus. Secūdo ꝙ nō ſit v'tus attributa cōplexioni. Qa nō ſit organica v'tus ſyllogizat̃ hoc pacto: oīs virtus organica eſt aliqs ſenſus, ſed itellectus nullus eſt ſenſus. ergo in ſcda figura, intellect⁹ nō eſt virtus organica. Minor ꝓbat̃, quoniā oīs ſenſus eſt iterior, vel exterior, ſed intellect⁹/ nec eſt ſenſus iterior, nec exterior. ergo nō ſenſus. ꝙ nō exterior cōſtat, quia oīs ſenſus exterior viſus eſt, guſtus, tact⁹ ⁊c. quoꝝ nullus eſt itellꝯ. ꝙ non interior ꝓbat̃ etiam, qm̄ nec ſenſus cōmunis, nec phātaſia, nec aliqd alioꝝ ⁊c. Jntellect⁹ ergo nō eſt organica v'tus. Syllogiſmi huius tñ minoris ꝓbationē tangit, ⁊ inqt. Deſtructio vero manifeſta eſt ex pdictis etiā, ⁊ ꝙ nō ſit exterior teſtatur .d. Declaratū eſt enim ꝙ nullū eſt inſtrm̄ aliud ab inſtr̄is quinqꝫ ſenſuū, vbi fuit declaratū ꝙ nullus eſt ſextus ſenſus. habet̃ ergo ꝙ intellect⁹ non eſt ſenſus exterior. Qꝫ non iterior declarat .d. ⁊ vl'r ſi intellect⁹ eēt v'tus aīalis in corpe, tūc aūt eēt ſext⁹ ſenſus: id eſt ſenſus cōmunis: qui eſt ſextus reſpectu quinqꝫ exterioꝝ, aut ꝯſequēs ſextū ſenſum. ſ. aliqd: cuius ꝓportio ad ſextū ſenſū eēt, ſicut imaginatio ad ſenſum cōem ſentiētē .i. phātaſia. modo vult hic ꝙ nō ſit interior ſenſus. tūc ſequit̃ ꝙ nullus ſit ſenſus: ⁊ per conſequēs ꝙ nō organicus. ❡ Qm̄ aūt.] Nūc declarat ꝙ intellꝯ non ſit mixtio ſeu cōplexio, ⁊ inquit. Quoniā autē intellꝯ mālis nō eſt v'tus attributa cōplexioni .i. cōplexio ipa vel mixtio: manifeſtū eſt ex pdictis, quoniā cum aīa ſenſilis nō eſt virtus attributa cōplexioni .i. nō eſt cōplexio, quāto magis intellꝯ: qui ſup. eſt vltimus in naturę ope. ❡ Deinde dedit ſcdam rationē .d. ⁊ ſi eēt attributus cōplexioni .i. eſſet ipa cōplexio, tūc (ſicut dicit Ariſto.) eē formę lapidis in aīa eēt idem cum eius eē extra animā. cōſequētiā ꝓbo, quoniā vbi intellect⁹ eſt mixtio, ſeu cōplexio, forma lapidis cōprehēſa eēt recepta in materia mediāte mixtione: ⁊ ſic mediante quātitate. ⁊ oīs forma recepta in materia mediāte mixtione, ⁊ qualitate, ⁊ quātitate, habet eſſe nāle ſimpl'r. ergo lapis eſſet ita in aīa, ſicut eſt extra animā. Et ſic dedit zᵐ ipoſſibile .d. ⁊ ſic lapis eēt cōprehēdēs, vel qm̄ ſi nō repugnat virtuti corpali eē cōprehendēs, nec lapidi. Uel quoniā ſi cōplexio pōt intelligẽ. ergo lapis: qui nō eſt plus q̄ꝫ cōplexio, neqꝫ minus. Et alia multa ipoſſibilia ꝯtingētia huic poſitioni. ❡ Et qdā dubitat.] Mouet q. ⁊ cōponit̃ ſic, cogitatiua eſt v'tus rōnalis, cogitatiua eſt organica. ergo in 3ᵃ figura, v'tus rōnalis eſt organica. huius accepit maiorē, ⁊ inquit. Et quidā dubitauit in hoc: qd fuit dictū ꝙ intellꝯ nō habet inſtrumētum. Ex hoc qd dicit̃, ꝙ v'tus imaginatiua eſt in interiori cerebri, cogitatiua i medio, ⁊ memoratiua in poſtremo. Eſt ergo maior cogitatiua eſt organica, ⁊ ꝓbat hoc per auctem .d. ⁊ hoc non tñ dictū eſt a medicis: ſed dictū eſt in ſenſu ⁊ ſenſato. pᵒ lib. de memoria ⁊ reminiſcētia. Minor aūt ꝓbatur, cogitatiua ratiocinat̃, intellꝯ ratiocinat̃. ergo intellꝯ eſt cogitatiua, in ſcda figura ex duabus affirmatiuis. Et hanc ꝓbationē ſoluet poſt. ſed qa ꝓhi ⁊ medici ſunt ꝯcordes quātū ad has v'tutes, ponit differētiā hoꝝ, ⁊ inqt. Galenus aūt ⁊ alij ratiocinant̃ ſup B, ꝙ iſtę v'tutes ſunt in iſtis locis per locū ꝯcomitātię/ ⁊ eſt locus faciēs eſtimare nō verus. Sꝫ declaratū eſt in lib. de ſenſu ⁊ ſenſa. ꝙ talis eſt ordo iſtaꝝ v'tutū in cerebro, per demōſtrationē dantē cām ⁊ eſſe. Et ſic pꝫ diīa pħoꝝ a medicis: quātū ad rationē huius ordinis, nō quātū ad ordinem in ſe. ❡ Sed qd intelligat Auer. per locū ꝯcomitātię, vt Gal. arguit, quid per demr̄ationē dantē eē, ⁊ cām, nō inueni declaratū adhuc. ❡ Jdeo debes ſcire, ꝙ vno modo intelligi pōt locus ꝯcomitātię .i. locus a ꝯcomitātibus. vbi gratia. ſicut imaginari ſequit̃ ſentire, cogitare ad imaginari, ⁊ memorari ad cogitare, ita imaginatio eſt poſt ſenſū, ⁊ cogitatiua poſt imaginatiuā, ⁊ memoratiua

poſt cogitatiuā. Aut intelligit per locū ɔcomitātię ordinē in dignitate: qa enim ſenſus cōis vilior eſt, ideo in primo loco. ⁊ qꝛ imaginatiua eſt pfectior, ideo in ſcḋo loco. ⁊ qꝛ cogitatiua illa eſt pfectior imaginatiua, ideo in 3° et vltimo memoratiua: tanꝗ̃ pfectio, ingt. ꝙ iſte locus ɔcomitātię facit eſtimare. i. eſt ꝓbabilis ſylls nō demōſtratiuus, qm̄ pmus modus nihil valet: vna enim virtus eſt: quę ordine quodaȝ ɔcomitat̄ duabus opationib⁹. Scḋs aūt nihil eſt, qm̄ accidit ꝙ vile ſit in pmo, vel poſtremo loco. ¶ Sed qd intelligat per demr̄ationē dantē cām ⁊ eē, videt̄ mihi ꝙ ipe ſe declarat in lib. de memoria ⁊ reminiſcētia. vbi ſic ingt, ⁊ qꝛ iſta v̄tus eſt diuerſarū actionum, ideo habet diuerſa loca in capite. ⁊ qꝛ ſentiēs ſentit pmo, deide imaginat̄ imaginās, deinde diſtinguit diſtinguens, deinde recipit ɔſeruās, neceſſe eſt vt imaginās ſit in oriçōte anteriori cerebri, deinde cogitās ſit in medio, deide memorās ⁊ ɔſeruās in poſteriori cerebri. in qbus Xbis duas dedit demr̄ationes: quaꝝ p̄ª arguit illas v̄tutes eē diuerſas ⁊ multas, ⁊ componit̄ ſic, oīs v̄tus cuius opationes ſunt numeratę, nec inuicē reduci aptę, eſt numerata numero illaꝝ opationum: ſed v̄tus ſenſitiua interior eſt v̄tus: cuius opationes ſunt nūatę, nec aptę adinuicē reduci. ergo ⁊c̄. Scḋa demōſtratio ꝓbat ordinē illarū, quę ſic ordinat̄, quo ordine ſituant̄ opationes nō inuicē reducibiles, eodē ⁊ v̄tutes: quaꝝ ſunt, ſed opationes ſenſitiuę ſic ordinant̄, ꝙ imaginari eſt in p̄ª pte, cogitare in 2ª, ⁊ memoratiua in 3ª. ergo ⁊ virtutes. Et hęc qdē demōſtratio dicit eē, qm̄ dat cām ordinis v̄tutū ex ordine opationū: tanꝗ̃ ex cā finali: quę eſt potiſſima cāꝝ. Demōſtratio ḡ Gal. erit inſufficiēs, qm̄ nō ꝓbauit per opationes oīno irreducibiles, ſed ſimpl'r loquebat̄ de oībus opationib⁹: de qbus non tenet. ⁊ qꝛ dicit, ꝙ hoc declarat̄ per demr̄ationē dicētē cām, ⁊ eē, ideo demōſtrat ibidē per ſenſum opationes ſic ordinari: vt dictū eſt, ad hoc vt demr̄atio ſit per cām, ⁊ eē. i. per mediū notū nobis ⁊ naturę, ⁊ ingt: ⁊ notū eſt ſenſui. cum enim cōplexio anterioris cerebri ledet̄, ſtatim ledet̄ imaginatio illi⁹ hoīs, ⁊ remanet cogitatio ⁊ rememoratio ſm̄ ſuum modū, ⁊ cum mediū fuerit leſum, ledet̄ cogitatio: ⁊ cū poſterius, memoria: ⁊ ideo ſunt qnqȝ ordines: quoꝝ primus eſt corpalis magni corticis, ⁊ eſt forma ſenſibilis extra aīam. Secūdus aūt eſt eē iſtius formę in ſenſu cōi, ⁊ eſt pmus ordinū ſpūaliū. Tertius eſt eē eius in v̄tute imaginatiua, ⁊ eſt magis ſpūalis. Quart⁹ eſt in v̄tute diſtinctiua. Quint⁹ aūt eſt eē eius in v̄tute memoratiua, ⁊ eſt magis ſpūalis: recipit enim medullas: qḋ diſtinguit tres v̄tutes a cortice. Ecce ḡ quō hęc demr̄atio eſt ſimpl'r: qꝛ per mediū notum naturę ⁊ nobis: ⁊ ſic locus hic eſt demr̄atiuus: ⁊ non ille Galeni. ¶ Sed iſtud.] Nūc ꝓſoluit argᵐ illoꝝ, ⁊ ꝓbat, ꝙ cogitatiua nō eſt intell's, ⁊ rōcinat̄ hoc modo, intellect⁹ cognoſcit ⁊ rōcinat̄ vl'r, cogitatiua nō vl'iter: ſed pticulariter. ḡ cogitatiua non eſt itell's, nec ecōtra. Qꝛ cogitatiua non rōcinet̄ vl'r: ſed pticulariter, accepit, ⁊ ingt. Sed iſtud nō ɔ̄dicit illi: qḋ dictū eſt hic. v̄tus. n. cogitatiua apud Ariſ. eſt v̄tus diſtinctiua indiuidualis. ſ. ꝙ nō diſtinguit, niſi indiuidual'r, nō vl'r. hoc ſyllogiçat̄ h̄ modo, oīs v̄tus diſtinguēs idolū ab intētione ⁊ qdditate rei ſenſilis, cognoſcat pticulariter, ⁊ nō vl'r. Tūc apponit minorem. d. Declaratū eſt. n. illic ꝙ v̄tus cogitatiua nō eſt niſi v̄tus: quę diſtinguit itētionē rei ſenſilis a ſuo idolo imaginato: ⁊ ſic pȝ minor. ¶ Ampli⁹ ꝓbat idē, illa v̄tus, cui⁹ ꝓportio ad has duas intētiones. ſ. idoli, ⁊ intētionis idoli, eſt ſicut ꝓportio ſenſus cōis ad itētiones qnqȝ ſenſuū, cognoſcit pticul'r, ⁊ nō vl'r. ⁊ accepit minorē. d. ⁊ iſta virtus eſt illa: cui⁹ ꝓportio ad has duas itētiones. ſ. ad idolū rei, ⁊ ad intētionē ſui idoli, eſt ſicut ꝓportio ſenſus cōis ad intētiones qnqȝ ſenſuū. Ideo ɔcludit maiorē pncipalis ſylli. d. Uirtus igit̄ cogitatiua eſt de gn̄e v̄tutū exntiū in corpib⁹. i. cogitatiua. ḡ eſt v̄tus cognoſcēs indiuidual'r tm̄, ⁊ nō vl'r. ¶ Et hāc maiorē ꝓbat Xbis Ariſ. d. Et hoc apte dixit Ari. in illo li° cū poſuit v̄tutes indiuiduales diſtinctas in 4ᵒʳ ordinib⁹. In p̄ poſuit ſenſum cōem, deide v̄tutē imaginatiuā, deide cogitatiuā, ⁊ poſtea rememoratiuā. ⁊ poſuit rememoratiuā magis ſpūalē, deide cogitatiuā, deide imaginatiuā, ⁊ poſtea ſenſilē. i. ſenſum cōem. ¶ Lȝ igit̄.] Remouet. q Galeni, qui ſic arguit, v̄tus cogitatiua appropat̄ homini, intell's approprīat̄ homini. ḡ intell's eſt v̄tus cogitatiua. Rn̄dit. d. Lȝ igit̄ hō ꝓpe habeat v̄tutē cogitatiuā: tn̄ nō facit hanc v̄tutē eē rōnalē diſtinctiuā. i. nō ꝓpter h̄ ſequit̄ ꝙ ſit intell's, vel ecōtra. Illa. n. diſtinguit intētiones vl'es, nō indiuiduales. ⁊ h̄ fuit dictū apte ab Ariſ. in illo lib. ꝓpter qḋ reſumit qḋ dixit, ⁊ ingt. Uirt⁹ igit̄ diſtinctiua rōnalis, ſi eēt v̄tus in corpe, ɔtingeret: vt eēt vna iſtaꝝ virtutū quattuor, quapropter hēet inſtrm̄ corpale, aut eēt alia v̄tus indiuidualis diſtincta ab iſtis 4ᵒʳ. ſȝ iam declaratū eſt illic eē ipoſſibile. habeat̄ ḡ pro manifeſto, ꝙ intell's non eſt v̄tus cogitatiua, nec ecōtra. ¶ Et qꝛ Gal.] Nunc ponit cām erroris Gal. arguit enim in 2ª figura ſic, v̄tus rōnalis appropatur homini, cogitatiua approprīat̄ homini. ergo in 2ª figura, eſt rōnalis. Reduxit aūt hūc ad p̄ᵃᵐ ɔuertēdo alterā ꝓpoſitionū. d. hoc modo, omne appropatū homini eſt v̄tus rationalis, tūc adequat̄ minor p̄dicta, cogitatiua eſt appropriata homini. ergo cogitatiua eſt rōnalis, ingt: ⁊ qꝛ Gal. eſtimauit ꝙ v̄tus cogitatiua eſt rōnalis m̄alis. i. itellect⁹ potētię, fecit ipm̄ errare in h̄ locus ɔ̄ńtis. i. argᵐ in 2ª figura ex duabus affirmatiuis, in qbus nihil ſequit̄. Et ponit illū. d. Quia enim v̄tus rōnalis approprīat̄ homini, ⁊ cogitatiua appropat̄ ei, eſtimat̄ ꝓpter ɔuerſionē affirmatiuę vl'is. i. maioris, ꝙ cogitatiua eſt rōnalis. Eſt ergo hic triplex error, tū qꝛ fallacia ɔ̄ńtis, tum qꝛ vl'is affirmatiua cōuertit̄ in pte, ⁊ nō in terminis, tum qꝛ in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis. Et addit, ⁊ vnus eorū qui errauerunt in hoc eſt Alpharabius Albepharag Babylonēſis in ſuo cōmento in li° de ſenſu ⁊ ſenſato.

COMMENTARIVM.

Expoſitores: vt diuus Thomas, ⁊ Egiḋ. Ariſtotelē nūc ꝓbare dicūt intellm̄ non eē v̄tutē organicā, veluti v̄tus ſenſitiua eſt organica v̄tus. ¶ Simplicius Xo vult Ariſtotelē ex dictis deducere duo, ⁊ ꝙ intell's nō ſit vita itrinſecus viuificās corpuſqȝ ſpecificās, ⁊ ꝙ intell's nō ſit v̄tus in corpe. Primū dicit Ariſtotelē īferre in pmis Xbis, cum dicit. Unī neqȝ miſceri ipm̄ corpi, veluti vitā itrinſecus corpus viuificātē, corpuſqȝ ſpecificantē rōnabile eſt, cuius cām affert, qa tunc intell's qualis qdā eēt calidus, aut frigidus, qualitate. vȝ. humani corpis, cuius eſt vita. Scḋm Xo īferre dicit ſecūdis Xbis, cum ingt. Et ei aliqḋ organū eēt, ſi eēt v̄tus in corpe, ſicut dat̄ quoddā organū ipſi ſenſitiuo, ſiue ſenſui. At nullū tale organū videmus aſſignatū ipſi itellectui. ¶ Auerroes aūt Xba hęc itellexit, vt in collectaneis dictū eſt. Ait enim Ariſt. hic ponere aliaȝ demōſtrationē ad ꝓbādū itellectū, nec eē corpus, nec v̄tutē in corpe. ¶ Sed qꝛ hęc Auer. expoſitio reduci pōt in bonū, vtpote in illā Themiſtij: dicamus cum Themiſtio ꝙ Ariᵗᵉˢ ex dictis duo deducit. p̄ᵐ ꝙ intellect⁹ nō ſit corpus corpi miſcibile: vt phyſici dixerūt. Scḋm Xo ꝙ nō ſit v̄tus organica cum nō vtat̄ corpe, vt inſtrō. Hęc lȝ ex dictis facile deduci poſſint: Ariᵗᵉˢ tn̄ de nouo hęc ꝓbat. Deducunt̄ enim ex dictis, qa ſi itellect⁹ nullā prorſus na- Aug. Auer. cōuē. 6.

turam habet, niſi qua potētialis dr: mox ſeqtur ipſm non eē corpus corpi miſcibile: nec eē vtutē organicam: verū Ariſt^{les} his nō ɔtētus, pponit hoꝝ pⁿ cum dicit. Vñ neqꝫ miſceri rōnabile eſt ipſm corpori, hoc eſt: vnde rōnabile eſt ex dictis dicere ipſm itellectū non eē corpus .ſ. miſcibile alteri corpi. Cōuenit aūt hęc expoſitio vbis Ari^{lis}, qa mixtio non eſt niſi corpoꝝ pmo de gñatione. Qꝫ vō non ſit corpus corpi miſcibile, patet, eo qꝛ miſcibilia corpora nō ſunt niſi quatuor ęlīta, ideo īfert, qꝫ ſi itellect⁹ erit corpus corpi miſcibile, eēt aliqd quale: vt ęlītuꝫ. vꝫ. calidū vel frigidum: nullū enim corpus alteri corpi miſceri pōt vera ac pfecta vnione, niſi ſit ęlītuꝫ quale calidū vel frigidū. Qꝫ vō nō ſit vtus organica pbat, qa ſi itellectui cōpeteret aliqd organum: tale organū eēt ſile ei: qd cōpetit ſenſui. vꝫ. aut oculus, aut auris, aut id genus. Modo nullū tale organū eſt, qd poſſit itellectui aſſignari. ❡ Quo vō ad vba attinet vbum [ꝫ ei] in greco ſic habet ἢ καὶ, qd latine poteſt legi copulatiue, vt legūt boni iterptes, ꝫ pōt legi diſiūctiue: ꝫ vtroqꝫ modo ad reꝫ nihil refert, vt itelligēti patet. Hāc expōnem Themiſtij ſeqtur Philoponus ad vbū: vt pꝫ legēti cum in hoc loco. ❡ Themiſtius vltra textū aliquātulū euagās duabus rōnibus pbat, qꝫ itellect⁹ nō ſit vtus organica. Primo qdē, qꝛ tunc afficeret qualitatib⁹ organi, quę ſibi īpedimēto eēnt cōcipiēdi cetera ſenſibiliū gñia. Viſus enim affect⁹ qualitatibus viſoꝝ audibilia ɔcipe non pōt, ſilr nec alterius generis. Siſi modo ꝫ audit⁹ qualitatib⁹ ſui organi affectus ɔcipe non pōt ſenſibilia ceteroꝝ ſenſuum. ❡ Scdo vō idē pbat, qꝫ cum nimiū afficeret aliquo apphēſibili, ipediret ab apphēſione ceteroꝝ, veluti cum nimio ſtrepitu audit⁹ afficit, remiſſium ſonum nō apphēdet.

❡ Atqꝫ bene recteqꝫ cenſent: qui formarū locū animaꝫ inquiūt eſſe. attamē neqꝫ tota eſt locus, ſed intellectiua: neqꝫ eſt actu, ſed potentia formae.

❡ Et bene vtiqꝫ dicētes ſunt animā eſſe locū ſpecierū: niſi qꝫ nō tota, ſed intellectiua: neqꝫ actu, ſed potentia ſpecies.

Collectanea text⁹ cōm^{ti} eiuſdem 6ᵗ. ❡ Dedit vitatē antiquę poſitionis, ꝫ inqt: ꝫ bñ iam dicētes ſunt aiam eē locū ſpēꝝ. Corrigit tñ ipſos. d. niſi qꝫ nō tota ſed itellectiua, neqꝫ actu, ſed potētia ſpēs, qꝛ nō eſt res ipſe, ſed ſubiectum ipſarum.

Com^m 6ᵗ. **Cum declaratuꝫ ſit.** ❡ Proponit Auer. qd antiq dixerūt. d. Cum declaratū ſit, qꝫ nō eſt mixt⁹, tunc recte dixerūt deſcribētes aiam eē locū formaꝝ, cum. i. tametſi defecerit in hoc loco, qꝫ non acceperūt in notificādo ſubam eius, ppinquaꝫ, iſtā ɔſilitudinē ꝫ ɔueniētiā: quę eſt iter ipſam ꝫ locū. Attamē dicit, qꝫ iſta ɔſilitudo nō dꝫ accipi in intelligendo oēs ptes aię, ſed tñ in aia rōnali. Alię. n. ptes ſunt formę in materijs: rōnalis aūt nō. Eſt ergo dictum antiquoꝝ ſolū veruꝫ de rationali, ꝫ hoc ppter multa, vel (vt Simpl. dicit) qa ſola rōnalis ɔtinet itelligibilia. Senſitiua enim formas recipit tanqꝫ accītia: intells aūt nō recipit accītia, vt dicit. Secūdo qꝛ de rōne loci eſt fixe recipe, ſenſitiua recipit trāſmutabilr. modo locus eſt fixus reſpectu locati. Tertio qꝛ locus eſt ęqualis locato: nihil autē eſt ęquale formis vlibus, niſi intells, vt ɔſtat. Ergo bñ itelligit de itellectu ipſm eē locū ſpēruꝫ, qꝛ ɔtinet immobiliter ꝫ ęqualr ipſas ſpēs. i. formas. ❡ Sed locus.] Ponit tñ dr̃iam iter itellectū, ꝫ locuꝫ. d. ſed locus differt ab aia diſtinctiua itelligēte in hoc, qꝫ locus nihil eſt coꝝ: quę ſunt in eo, imo extrinſecus a locato. aia autē rōnalis eſt formę exiſtētes in ea, eſt dico nō actu, ſꝫ potētia. i. verum ſubm illaꝝ: ɔtinēs illas intētionalr. ſed dicet qs, cur Ariſt. dedit dr̃iam inter locū, ꝫ itellectū. An ſoluit, ꝫ fecit hoc ne aliqs itelligat ex hac deſcriptione qꝫ genus acceptuꝫ in ea ſit genus verū: nō rhetoricū. locus ergo eſt genus aię rhetoricū ꝫ metaphoricū. ❡ Sed dices in ſmone demōſtratiuo nō licet vti ſmone rhetorico. Rñdet, ſed cogit hō in talibus rebus: quę nō itelligunt niſi per cōſilitudinē, vt notificet ea per talia gñia rhetorica, ſicut dicit pmo Phyſic. ❡ Sed in hoc cōmēto accidit. q. circa vbum Auer. Dicit enim cogitatiuā minus ſpūalē eſſe memoratiua, ꝫ hoc idē in lib. deſtructio deſtruct. qdā dicūt vbuꝫ Auer. eſſe in ordine recto. verū in ordine reflexionis eē cogitatiuā. ❡ Quidā dicūt ſimplr eē memoratiuā ſpūaliorē, qꝛ non tñ ſenſiſſe recordamur: ſed ſciſſe diſputaſſeqꝫ. ❡ Sꝫ hęc truffę ſunt, ideo dicas qꝫ quātuꝫ ad res cōprehēſas memoratiua nō eſt ſpūalior cogitatiua, ſed quātuꝫ ad modū apphēdēdi, qꝛ ſemp memoratiua ſupponit denudationē factam per cogitatiuā, nō ſic cogitatiua ſupponit ſemp, ꝫ hoc intelligit Auer. in lib. de memoria ꝫ reminiſcētia, cum inqt, memoratiua eſt magis ſpūalis. Recipit enim. ſ. ſemp medullam eius qd diſtinguūt triplices ſenſus. Ecce qūo ſupponit illaꝫ eē vltima ſpiritualitate ſpiritualem. Cōm. 31°. diſputa. 3ª in ſol. 18.

COMMENTARIVM.

Diuus expoſitor dicit Ariſtotelēꝫ opinioni ſuę adaptare, qd dixerūt veteres de aia: veteres. n. definiētes aiam, dixerūt aiam eē locū ſpēꝝ itelligibiliū. Quā definitionē corrigēs Ariſtoteles, aſſerit hanc deſinitionē nō cōpetē omni aię, ſed itellectiuę tñ. Scdo dicit aiam nō eē actu locū ſpēruꝫ hꝫ eſt per cōnationē, vt Plato dixit, ſed ptāte. ſ. per nouam receptionē illaꝝ. ❡ Philoponus paruꝫ differēs ab hac expōne, voluit Ari^{lem} vba hęc retuliſſe in Platonē. Aſſerit eniꝫ Ari^{les} hic laudare Platonē, in eo qꝫ dixit aiaꝫ eē locū ſpēruꝫ eoꝝ, quę ipſa itelligit. At tñ qꝫ Ari^{les} rephēdat Platonē in duobus. Primo qdē in eo qd dicit omnē aiam eē locū ſpēꝝ, ꝫ non tñ itellectiuā. nam reuera ſola itellectiua, vt inqt Philoponus, eſt locus ſpēruꝫ, qa ſola rōnalis eſt imortalis, ꝫ vliū receptiua. Scdo vō in eo qd dicit ſpēs in aia eē actu, ꝫ non ptāte. Ponit. n. ſpēs eē cōnatas aię, nō de nouo ei acqſitas. At Ari^{les} tabellę non depictę ipam aſſilauit, cum velit nrm̄ ſcire pprie eē diſcere de nouo. Plato aūt aſſilauit depictę tabulę, cuꝫ velit noſtrū ſcire eē reminiſci. ❡ Sed vnde ſequatur hęc adaptatio, vel hęc Platonis cōmēdatio, diuus Expoſitor ex prime dictis hāc ſeq autumat. nā cum dictū ſit itellectiuā aiam eē nō organicā. Ex hoc ſeqtur ipſam eē locuꝫ ſpēꝝ. nā ſi eēt organica, nō ipſa, ſed organū eēt locus ſpecieruꝫ, vel ſaltē locus eēt qd cōpoſitū ex ipſa ꝫ organo. ❡ Philoponus īferre Ari^{lem} hoc vult ex ſupius dictis: dixit. n. ſupius qꝫ aia ſuſcipit ſpēs rerū itelligibiliū, cuꝫ nullā habeat nāꝫ, niſi receptiuā, ideo ſeqt ipſaꝫ eē locū receptiuū ſpecieꝝ intelligibiliū. ❡ Quo vō ad vba attinet. Simpl. ait Ari^{lem} hęc vba nō de itellū eē itelligēda: ſed de aia noetica: hꝫ eſt itellectiua. Primo qa itellect⁹ nō eſt aia: ſꝫ aię pticula. Modo vba Ari^{lis} ſunt de aia. Dicit. n. [Et bñ vtiqꝫ dicētes ſunt aiam] ꝫ nō dixit itellm. Scdo qa itells nō eſt locus ſpēꝝ, ſed aia ipſa, cui⁹ itells eſt pticula: vnde pprie itells, eſt quo aia eſt locās ſpēs: aia vō ipſe locus locans ſpēs. ❡ Sed occurres, qꝛ locus nō recipit: aia vō recipit ſpēs. ḡ in 2ª figª aia nō eſt locus. ❡ Simplicius aſſerit aiam itelle^{uā} aſſilari loco: nō qdeꝫ in recipiēdo, ſꝫ in ambiēdo: qꝛ ſm ipſm aia itelle^{ua} nō recipit, ſꝫ ambit ſpēs ac vlia. ❡ Pōt tamē dici Ari^{lem} eē locutū de more veteꝝ, qui crediderūt locū eē vacuū, ꝫ in eo corp⁹ recipi.

recipi. Hoc.n.modo aīa vacua ſpēbus, cum eas cōnatas non habeat, ſed po^a, dici pōt illarū locus. ¶ Themiſtius vo plurās vbū ειδων, exponit ſpecierū.ſ.vliū.nā etiā aīa ſenſitiua eſt locus ſpērū ſingulariū: verū hic per ſpēs vlia itelligit, vel ſpēs, quę vlr reperiūt. ¶ In digreſſione aūt Auer. aīaduerte, φ greci aſſerūt dianoeticā, quam cogitatiuā Auer. appellat, poſſe ⁊ vlia, ⁊ ſingularia itelligere: ſingularia qdē per eius nām, quę eſt ſingularis ac mālis, ⁊ per nām ſenſuū, qbus eſt copulata. Vlia vo nō itelligit ppter eius nām, ſed, vt actuata intellu māli per eēntiā abſtracto, velut aer per eius nām non pōt colorū itētiones vel ſpēs recipe: actuatus vo lumine ſpēs illorū recipit. ¶ Verū ſupius hāc poſitionē acutiſſime reprobauimus: vbi demſtrauimus nō poſſe cogitatiuā actuari itellectu ſimplr immāli, qa qua rōne non pōt recipe vle māle immāliter, eadē rōne, ⁊ minus poterit recipe atq͂ actuari ab itellectu ſimplr immāli, cū ſit lōge diſtātior ab itellectu, φ ab vli māli: ideo hęc ſunt itelligēda, vt diximus de itellectiua aīa, quę nō poſſet eē locus ſpecierū vliū (vt Philoponus inquit) niſi eēt ſimplr imoꝛtalis: ac per eſſentiā independēs ab eius ſubto.

¶ Atqui paſſionis vacuitatē non ſilem eſſe ſenſitiui atq͂ intellectiui: patet in ſenſuū inſtrīs atq͂ in ipſo ſenſu. Senſus enī: ex vehemēte ſenſibili ſentire nō pōt. Auditus nāq͂: non audit ſonum poſt magnos ſonos: ⁊ viſus non videt atq͂ odoꝛatus nō olfacit: poſt vehemētes coloꝛes atq͂ odoꝛes. At intellect^9 aliq̄ valde itelligibili itellecto: nō minus ſane ꝗ̄ magis ꝑcipit itelligitq͂ iferioꝛa. Senſitiuū.n.nō eſt ſine coꝛpe. At intell's ab eodē eſt ſeparabilis.

¶ Qꝛ autē non ſimilis ſit impaſſibilitas ſenſitiui ⁊ intellectiui: manifeſtū eſt ex ſenſorijs ⁊ ſenſu. Senſus enim nō pōt ſentire a vehementi ſenſibili, vt ſonum ⁊ a magnis ſonis: neq͂ a fortibus odoꝛibus, ⁊ coloꝛibus videre aut odoꝛare. Sed itellectus cum aliquid intellexerit valde itelligibile: nō minus intelligit iferioꝛa, ſed ⁊ magis. Nā ſenſitiuū qdē nō ſine coꝛpe eſt. Intell's aūt ſeparabilis.

Collectanea text^9 cō^{ti} 7^i. ¶ Expoſitores greci volūt φ cum Ariſt. demſtrauit itellectū eē ſeparatū a mixtione: hac in pte demōſtrat ipm ſeparari ab organo, ⁊ hoc pacto Simpl. hūc locū iterptatur. Qd aūt ſeparaṫ ab organo, hoc pacto ex vbis Themiſtij, ⁊ Simpl. ſyllogizari pōt id qd nō afficiṫ qualitatibus inſtri ac organi, nō eſt organicū, ſed itellect^9 nō afficiṫ. ergo ⁊c̄. Vel ſic, ois vtus, cui^9 opatio ab organi qualitatibus ac affectionib^9 ſoluiṫ, ſeparata eſt ab organo ac inſtrō, ſed itellect^9 eſt hmōi vtus. pbaṫ in lr̄a per dr̄iā iter ſenſum, ⁊ itellectū, ⁊ ſermo Ari. eſt ꝑſpicuus. Sylli igiṫ nihil accepit niſi minoris pbatiōes ſm expoſitores grecos. ¶ Sed pfecto hęc expoſitio ſuperfluū reddit Ariſt. qm̄ iam Ari. pbauit itellectū nō eē vtutē in coꝛpe. ergo ⁊ ipm ſeparari ab organo. ſiqs enim pbat aliquod nō eē aīal, ⁊ ipm nō eſſe hoiem pbatū capit. ſic in ppoſito ſiqs pbat itellectū ſolutū eē a coꝛpe, ac ipm nō eſſe in coꝛpe, pculdubio ⁊ ipm ſeparari ab organo, ac nō eſſe in organo pbabit. quare cū in pma littera pꝛima hoc fecit, nō decet ⁊ hic repetere, ideo ſuſtinetur Auer. melius, vt in expoſitione commenti dicetur.

Com̄.7^m. **Cum declarauit.** ¶ Hūc textū Auer. dupl^r exponit, vt dicas, ⁊ quelibet expoſitio melioꝛ eſt illa grecorū. Proponit ḡ pris intētionē.d. Cū declarauit φ itellect^9 mālis nō admiſceṫ materię, incepit notificare φ hoc ꝯuenit apparētibus, ⁊ dedit rōnē.d. Hęc enī eſt ꝯditio necīa necīys demōſtrationib^9, vt apparētia ſenſu nō differat ab eo qd videtur per rōnē, ſicut dictū eſt p̊ celi. ⁊ 8° phyſicę auſcultatōis. Cōmē.21^a. Cō.22.⁊.26 ¶ Et debes ſcire, φ illa demōſtratio ꝯuenit apparētib^9 ſenſu, per quam ſoluunṫ oēs apparētię exiſtētes in re, quēadmodū in ppoſito videmus φ ſenſus poſt cōpꝛęhēſionem alti ac ſublimis ſenſilis nō ſentit ſenſile debile atq͂ infima. Cuius ꝯ̄riū videmus in itellu. Quia igiṫ per demōſtrationē dictā ſaluaṫ hęc ſenſilis apparētia, ideo demōſtratio dicta eſt ꝯueniens apparētib^9 ſenſu. Ari. ḡ ſm expōnē Auer. docet quo pacto demſtratione dicta ſaluēṫ hmōi apparētia ſm hāc expōnē. ¶ Qm̄ puatio trāſmutationis.] Vult φ paſſibilitas ſenſus nō eſt ſicut illa itellectus, ⁊ inqt: qm̄ puatio tranſmutationis exiſtētis in ſenſu.i. qm̄ itrāſmutabilitas ſenſus nō eſt ſil's puationi trāſmutationis exiſtētis in itellectu.i. intrāſmutabilitati, vt demōſtratū fuit rōne, manifeſtū eſt ex apparētib^9. Cuius cām reddit.d. Priuatio enī trāſmutationis in itellectu dꝫ eē pura, ⁊ nō eſt ita puatio trāſmutationis in ſenſu, cum ſenſus ſit vtus mālis. ¶ Et ſignum eius.] Huius dr̄ię ponit ſignū, ⁊ inqt. Et ſignū eius eſt, qm̄ ſenſus nō pōt ſentire ſua ſenſilia ꝯuenientia ſibi: qn̄ ſenſerit aliquod forte ⁊ magnū ſenſile, ⁊ receſſit ab eo ſubito ad aliqd aliud ſenſile. vbi gr̄a. qn̄ ſenſus audit^9 receſſit a magno ſono, aut viſus a forti coloꝛe, ⁊ olfatus a forti odoꝛe. Et reddit cām.d. Et cā in hoc eſt paſſio ⁊ trāſmutatio: quę accidūt ſentiēti a forti ſenſato. Cuius trāſmutationis cām adhuc ait.d. Et cauſa huius trāſmutatiōis eſt, qa eſt vtus in coꝛpe. ⁊ per hęc iam ꝯſtat p^m mēbrum dr̄ię. Tūc declarat 2^m de itellu.d. itell's, qn̄ itellexerit aliquod forte itelligibile: tūc facilius itelligit itelligibile nō forte. Propter qd ꝯcludit, vn̄ ſcimus φ nō patitur, neq͂ tranſmutaṫ a forti itelligibili. Et ſic pꝫ tota dr̄ia ſenſus, ⁊ itellect^9 per ſenſum. Oſtēdit modo hāc apparētiā ꝯuenire demſtrationi, qm̄ per rōnē illius poſſumus dare cām huius, ⁊ inqt. cā in hoc eſt, qd prius fuit dictū.ſ. qa ſentiēs nō eſt extra coꝛpus: intell's autē eſt abſtract^9. Per hoc enim qa ſenſus eſt vtus organica ⁊ coꝛporalis pōt iſici qualitatib^9 organi. Intellect^9 aūt cū ſit ſeparat^9 a coꝛpe, pculdubio nō eſt inſectabilis a viribus coꝛpis, nec organi. Ecce qm̄o demſtratio illa ꝯuenit apparētijs. ¶ Et poſſumus ponere.] Aliter exponit hūc locū Auer. vt.ſ. ſit demōſtratio 3^a, quę pōt cōponi hypothetice: hoc modo, ſi itellect^9 eſt vtus in coꝛpe, ꝯtingit ipm trāſmutari eēntialr in ſui opatione: quę eſt itelligē. Sꝫ ipoſſe eſt ipm trāſmutari in ſui opatiōe. ḡ ipoſſibile eſt ipm eē vtutē in coꝛpe. Inqt poſſumus ponē hūc ſmonē demſtrationē 3^{am} per ſe.ſ. demſtrōnē diuiſam a pdictis duob^9, qa cū diximus φ intell's trāſmutaṫ eēntialr nō accn̄talr, ⁊ mediāte alio (hoc.n. ꝯceſſum eſt in itellu) neceſſe eſt vt trāſmutatio ꝯtingat ei apud ſuā actionē, ppaꝫ: quę eſt itelligē ſicut eſt in ſenſu. eſt ḡ maioꝛ, ſi itell's eſt vtus in coꝛpe vel organo, tūc ꝯtingit ipm alterari in ſui opatione ppa. Tūc dat oppo^m ꝯn̄tis.d. ⁊ ſi nō trāſmutaṫ per ſe, ⁊ eēntialr, neceſſe eſt vt nō ſit vtus in coꝛpe oino: hic eſt ſylls. Probat aūt aīs huius ſylli, ⁊ inqt. Ois.n. vtus recipiēs in aliquo coꝛpe.i. per organū vel coꝛpus, dꝫ trāſmutari, vel ꝯtingit trāſmutari: ſm φ eſt recipiēs. hęc eſt maioꝛ. nūc adde minoꝛē, ſed per te itell's eſt vtus recipiēs in aliq̄ coꝛpe. ḡ dꝫ vel ꝯtingit ipaꝫ trāſmutari. ¶ Sꝫ ambigūt ꝯtra maioꝛē hāc, qm̄ foꝛ^a in coꝛpe nō trāſmutaṫ per ſe: ſꝫ tn̄ p accn̄s: totius.n. eſt trāſmutatio per ſe: ptis aūt p accn̄s. ¶ Dōm vel, φ nō itelligit ipam trāſmutari ſm eē, ſꝫ ipſaꝫ ledi in

opatione: ⁊ ideo dicit per ſe apud opationẽ, ⁊ nõ ſimplr. ¶ Uel aliqđ trãſmutari per ſe ꝯtingit duplr. Uno° ſolitarie: ⁊ ſic ſolũ cõpo^m, ꝙ ſe trãſmutat. Alio° per ſe .i. ſemꝑ: ⁊ ſic pars formalis: quę eſt in mã ſemꝑ laſſatur: qm̃ eſt in mã, ſeruans ꝯditionibus laſſus, vt dicam. ¶ Et ideo nõ opꝫ.] Circa dicta mouet .q. Auer. ⁊ queſtio cõponit̃ ſic .i. tranſmutabile: cui accidit in ſui opatione fatigatio, ſed in itellu accidit in ſui opatiõe fatigatio, qm̃ laſſat̃ laſſu ſenſuũ. ḡ eſt trãſmutabilis. Huius q̃onis accepit ꝯnẽ .d. Et ideo nõ opꝫ obycẽ huic arg°° ex eo ꝙ accidit in itellu de trãſmutatione. hęc eſt ꝯcluſio, reddit rõnẽ minoris .d. ꝓꝑ trãſmutationẽ v̓tutũ imaginatõis, ⁊ maxime cogitatiuę. Tũc accepit minorẽ .d. In itellu .n. eſtimat̃ accidẽ fatigatio hoc modo. ¶ Et nõ eſt ita.] Soluit .q. ⁊ inqt: ⁊ nõ eſt ita .ſ. ꝙ itell's trãſmutat̃ per ſe: ſꝫ tm̃ accñtalr. ⁊ hãc ꝯnẽꝫ ꝓbat, ⁊ põt ratio ſic cõponi, id nõ fatigat̃ per ſe, cui accidẽtalr, ⁊ qñqꝫ ꝯiũgunt̃ v̓tutes fatigabiles. Sꝫ itellectui v̓tutes tres .ſ. cogitatiua, imaginatiua, ⁊ memoratiua: quę ſunt v̓tutes fatigabiles per accñs, ⁊ qñqꝫ vniunt̃. ḡ itellectus non eſt per ſe fatigabilis. Minor declarat̃ exẽplo, qm̃ tũc ſunt neccię: qm̃ ſunt in loco v̓tutis ſenſibilis. huius accepit minoris ꝓbationeꝫ, ⁊ inqt. Uirt° .n. cogitatiua eſt de gñe virtutũ ſenſibiliũ: imaginatiua aũt, ⁊ cogitatiua, ⁊ rememoratiua nõ ſunt in ſe neccię, ſed in loco v̓tutis ſenſibilis .i. qm̃ ſenſus exterior non repñtat ſenſile itellui: ⁊ ſic hĩ minoris ꝓbatio. ¶ Sꝫ dices ſemꝑ itell's eget phãtaſia ſiue in abñtia ſiue in pñtia ſenſiliũ, qm̃ itelligẽ nõ ſine phãtaſia eſt. ¶ Dõm ꝙ in abñtia indiget eis pñ^r ⁊ ꝑ ⁊ tm̃. In pñtia aũt nõ tm̃: ſed q̃ſi per accñs: ⁊ ideo maior eſt vera, qm̃ non eget eis ſolus ⁊ per ſe. ¶ Et oẽs.] Scđo ꝓbat idẽ. ⁊ ratio ſic cõponit̃, id nõ lędit̃ ab illis trib° v̓tutib° lapſu eaꝝ per ſe: ⁊ ẽẽntialr, qđ iuuat̃ ab illis, ⁊ nõ eſſentialr eget illis. Tũc accepit minoreꝫ .d. ⁊ oẽs iuuãt ad pñtãdũ imaginationẽ rei ſenſibilis: vt aſpiciat eam v̓tus rõnalis abſtracta, ⁊ extrahat itẽtionẽ vlẽm: ⁊ poſtea recipiat eã .i. cõprehẽdat eã. reddit poſt ad ꝑ^{us} expõnẽ, ⁊ ſermo eius pꝫ. ¶ Ambigũt qdã ꝑn itell's poſſit laſſari, Et videt̃ ꝙ ſic. Tũ ꝑ qm̃ ꝯ̃ria hñt fieri circa idẽ, ſed itell's delectat̃. ḡ fatigari ꝯtingit. Tum z° qa agit in tpe. ḡ ꝯtingit ipm̃ laſſari, aliter ſubito ageret. Tum 3°, qm̃ aliqđ eſt difficile itelligi. ḡ itell's difficulter ⁊ facilr opat̃. ḡ laſſat̃. ¶ Ad hoc qdaꝫ dicũt, ꝙ fatigatio põt capi duplr. Uno modo pro reſiſtẽtia merito v̓tutis in ꝯ̃rium tẽdẽtis ipſi v̓tuti agẽti: qualis inuenit̃ in corpib° nãlibus, quę in mã cõicãt. ¶ z° accipit̃ pro omni ineptitudine ſibi ad receptionẽ alicui° opationis. Primũ mẽbꝛuꝫ accepunt forte
Cõmẽ.3.t.5 z° celi. ⁊ in pñ^c ſcđi capli de ſuba orbis. Scđm inuenerũt
Cõmẽ.7°. in z° celi. vbi declarat̃ ꝙ ſi aſtrum adhereret orbi tardius moueret̃ ⁊c̃. Ad ꝓpoſituꝫ ḡ dicũt itell'm laſſari z° modo laſſitudinis: cuꝫ multis itelligibilibus fiat inept°. ¶ Sꝫ his accidit mirabile, ꝙ itellect° aliqbus itelligibilib° eẽt aptior, aliqb° ineptior: ħ aũt eſt deriſibile, qm̃ itell's ad omne itelligibile ſumme inclinat̃. ḡ nulli eſt ineptior ⁊c̃. ¶ Itẽ qđ fortificat̃ a forti intelligibili, nõ põt reddi ineptũ illi, ſed dictũ eſt itell'm fortificari, ꝓꝑ cõprehẽſionẽ magni intelligibilis. ḡ ⁊c̃. ¶ Aliter ḡ dico ꝙ laſſitas põt capi tribus modis. Uno mõ pro pena ⁊ labore alicuius potẽtię in opus exequẽdũ, ⁊ huius cã remota eſt q̃litas ugẽtis ad reſiſtẽs, ꝓpinqua reſolutio ſpũuꝫ, vt dixi in libro de ſuba orbis. Scđo mõ põt capi pro omni reſiſtẽtia: ⁊ ſic cõpetit oib° ꝯ̃ꝛys, ⁊ raro vtit̃ Ari. ħ modo. Tertio modo pro omni iꝓportione ⁊ ineptitudine po^e ad opus, ſicut cęlũ reſiſtit itelligẽtię. ¶ Et tũc dico ꝙ itell's nullo iſtoꝝ modoꝝ laſſat̃ in ſe, ſed ſenſus: ſenſus .n. cum ꝯ̃tat̃ ſpiritibus, ⁊ organo, ⁊ ſpũs reſoluat̃ ꝓꝑ ſenſationẽ, ideo põt ſenſus laſſari. Amplius etiã 3° modo laſſat̃, qm̃ oculus inept° eſt alicui magno viſibili. Primo mõ autẽ raro: vel nunq̃: intell's aũt nullo° hoꝝ laſſari dicet̃: cum ſit proꝛſus a mã ⁊ corpe ſeparat°: ac ſeiũctus, ſed hĩ per accñs laſſat̃ z° modo, vel 3° modo rõne ſenſuũ, vt dixi. ¶ Tũc ad rõnes. Ad ꝑ^{us} pꝫ ſol. Intellect° .n. in ſe nõ delectat̃: niſi ęquoca delectatione, ſicut dñs delectat̃ in factura reruꝫ, ſed vt ꝯiũctus corpi: vt ſic delectat̃ ⁊ triſtari põt. ¶ Sic ad z^m illa difficultas ꝓuenit itellectui: vt vtitur ſenſibus. Ipſe enim in ſe oĩa ſũme intelligit, vt ꝯſtat, ¶ Sic ad 3^m. itell's .n. merito ſui non agit in tpe, nec recipit in iſtanti, ſed vt corpi cõiũctus eſt vt ſcis.

COMMENTARIVM.

Greci: vt Themiſtius ⁊ Simpl. ⁊ Philoponus arbitrãtur Ari^{les} hic ꝓbare qđ accepit .ſ. ꝙ itellectui in intelligẽdo nõ aſſignet̃ organum aliqđ, ſicuti aſſignat̃ ſenſitiuo, cuius Ari^{lis} ratio eſt, vt Philoponus breuibus reſumit, qa itellectus põt pari pacto magna ⁊ parua itelligere, at ſenſus nõ põt magna ⁊ parua ſenſibilia indifferẽter ſentire. Cauſa dĩuę eſt, qa itellect° eſt v̓tus ſeparata, ab organo: ſenſus aũt eſt v̓tus organica. ¶ Sed dices vt in collectaneis diximus, Ari^{les} hoc ꝓbauit ꝓximo textu. ergo ſuꝑfluit hoc repetẽ. ¶ Poteſt expoſitio hęc defendi, ꝙ Ari^{les} ꝓximo textu hoc ꝓbauit vna rõne. At nũc idẽ ꝓbat alia rõne: ⁊ ſic non ſuꝑfluit. ¶ P̃. Põt dici ꝙ hęc ꝓbatio eſt expoſitio ꝓximę rõnis, qa ꝓximo textu ꝓbauit itellectũ nõ eſſe v̓tutẽ mãlem ſiue organicã, qꝛ tũc ſibi aſſignaret̃ aliqđ organuꝫ ſicut aſſignat̃ ipſi ſenſitiuo. modo in hoc textu deſtruit ꝯñs, oſtẽdẽs nullũ tale poſſe aſſignari. ¶ Auer. aũt dat duas expõnes. ꝑ^a eſt ꝙ poſtq̃ ꝓbauit itellectũ eſſe formã ſeparatã per rõnes, nũc oſtẽdit illud cõuenire obſ̓uationi ſenſatę. ¶ Quę expoſitio friuola eſt, qa cum Ari^{les} ꝯnem illã nõ ꝓbauerit, nõ põt nũc oſtẽdere eam ꝯuenire expiẽtię. ¶ Scđo exponit ꝙ Ari^{les} hic ponat 3^{am} rõnem ad ꝓbãdũ itellectũ eẽ ſubſtãtiã ſeparatã: quę expoſitio ſtare nõ põt. ꝑmo qꝛ cum hãc ꝯnem Ari^{les} nullis rõnib° ꝓbauerit. Nõ enim talẽ ꝯneꝫ aſſignauit, eãdem nũc nõ põt ꝓbare rõne tertia nec 4^a. ¶ P̃. Si Auerroes itelligeret per ſubam ſeparatã, formã aſſiſtẽtẽ nobis, vt Candauẽſis itelligit, falſa eſt eius expoſitio, qa ex hoc ꝙ itellect° nõ eẽt v̓tus organica, nõ debet ſeq ipm̃ eẽ ſubam aſſiſtẽtẽ nobis, vt oẽs itelligũt. ¶ Ego v̓o miror, cur laborãt exponere, qd velit facere Ari^{les}, cum ipſe quid velit facere, ꝓponat. Dicit enim. Q̃ aũt non ſiĺis ſit ipaſſibilitas ſenſitiui ⁊ itellectiui ab eoꝝ ꝓprys obiectis: manifeſtũ eſt ex ſenſorys, quę ſunt organa ſenſuũ, ⁊ ſenſu ipſo. Siqs enim inſpexerit ſenſoria, quę ſenſib° aſſignant̃, ⁊ ſenſum ipm̃: inueniet talẽ dĩam, quę v̓tit̃ iter itellectiui ⁊ ſenſitiui ipaſſibilitates: cum enim Ari^{les}, vt placuit Themiſtio, ſumpſit quedã cõia intellectui ⁊ ſenſui: quoꝝ vnum erat, vt nec itellect° nec ſenſus pateret̃ ab eoꝝ obiectis corruptiue: nũc oſtẽdit diſſiĺitudinẽ iter taliũm ipaſſibilitates ab obiectis. Qđ ideo hoc loco oſtẽdit, qa hęc diſſimilitudo deducit̃ ex his, quę ꝓximo textu dicta ſunt: ꝓbatũ enim eſt itellectũ nõ eſſe organicũ: ⁊ ideo ex ħ deducit̃ ipaſſibilitatẽ itellectus ab obiectis nõ eſſe ſiĺem ipaſſibilitati ſenſus a ſuis obiectis. Patet ergo nõ eſſe difficile itelligẽ qd velit facere Ariſtoteles, nec qd ipſe faciat. ¶ Simplicius per ipaſſibilitatẽ itelligit in ipſis ſuſceptibilibus nõduꝫ factã ſuſceptionẽ: qđ nõ placet, cum Ariſtoteles inuat ſe per ipaſſibilitatẽ intelligere corruptiuę paſſionis carẽtiam, ac vacuitatem. ἀπάθεια, Apathia enim grece latine paſſionis corruptiuę vacuitas: ⁊ lꝫ videat̃ leue reprehẽdẽ tãtum virum de

Expoſitio grecoꝝ.
Expõ Auer. Cõmẽ.7°.
Expõ ꝓpria.

greco vbo:tamē hoc feci q̄a Philoponus ⁊ alij greci ſic expoſuerūt vbū. Accedit ꝙ hoc ſupius demōſtrauit eſſe cōe quoddā intellui, ⁊ ſenſui. Declarauit.n.nec intellm̄ nec ſenſū corruptiue pati ab obiectis eoꝝ. ¶ Propoſita 2o intētione, Ariſtoteles illā ꝓbat ⁊ dicit. Senſus.n. nō pōt ſentire a vehemēti ſenſibili, vt ſonū ⁊ a magnis ſonis:neq̄ a fortib⁹ odorib⁹ ⁊ colorib⁹ videre, aut odorare. At intellꝰ cū itellexerit aliqd valde itelligibile, non minus itelligit iferiora itelligibilia, ſed magis. Dui⁹ diķ cā in ꝓximo textu hꝫ, quā repetit, cū dicit. Nā ſenſitiuū qdē nō ſine corpe organo eſt, cū ſit virt⁹ organi. Intellꝰ aūt eſt virt⁹ ab organo ſeparabilis, vt dictū eſt. Eſt ergo dr̄ia, ꝙ ſenſus ſaltē ꝑ accñs pati pōt a ſuo obiecto rōne organi, cui⁹ eſt virt⁹. Intellꝰ nec per ſe, nec per accñs, cū ſit virt⁹ ſoluta organo. ¶ Sed dices ex his ſolū habeť dr̄ia inter paſſibilitates ſenſus externi ⁊ intellꝰ, non aūt inter ipaſſibilitates intellus ⁊ ſenſus interni. ¶ Et dōm ꝙ eadē haberi pōt modo dr̄ia hēc:nam phantaſtica a ꝓfunda phantaſia ſepius diſſoluiť, ⁊ cęteri interni ſilr. Hec de differentia hoꝝ.

¶ Factus aūt vnūqdq̄ perinde atq̄ is qui dicitur actu ſciens qd qdē tum accidit cū ipſe per ſeipſum operari pōt:eſt qdē ⁊ tunc quodāmodo potentia/ ſed nō ꝑinde vt erat antea q̄ didiciſſet vel inueniſſet.at q̄ tunc: ſeipſū etiā intelligere pōt.

¶ Cum aūt ſic ſingula factus eſt, vt ſciens dicitur, qui eſt ſcōm actū:(hoc aūt accidit, cū pōt operari per ſeipſum)eſt quidem ſimilr, ⁊ tunc potētia quodā modo, nō tñ ſimilr ⁊ vt erat anteq̄ didiciſſet, aut inueniſſet: ⁊ ipſe ſeipſum tunc pōt intelligere.

Collectanea text° cō'' 8'. ¶ Cum tractauit de intellu: vt potentia eſt intelligibilia, hac in pte ptractat de eo:vt ꝑfect⁹ eſt, quonam pacto ad intelligibilia ſe habet, ⁊ totus ſermo eius manifeſtus eſt per ea, quę in expoſitione cōmēti diximus.

Com. 8m. Et cum intentio. ¶ Debes ſcire, ꝙ intellus eſt in potentia duplr. vno⁹ ad itelligē. alio⁹ ad vſū illi⁹. p⁹ po⁹ fuit ad actū pm̄. 2⁹ dr̄ ad actū ſcōm vt ſcis. Primo ḡ oſtēdit quo pacto intellꝰ dicať in potētia:qñ iā eſt ꝑfectus, ⁊ inquit. Et cum in eo fuerit vnūqdq̄ intellectoꝝ tali modo:ſicut dr̄ in ſciente, qd eſt ſciens in actu.i.qñ intellecta fuerint in eo entia in actu.i.actu vlia ⁊ abſtracta. Et declarat qñ hoc ꝯtigit.d. Et hoc cōtingit intellui, qñ poterit intelligē per ſe, ⁊ non qñ intellexerit ꝑ aliud.i.acqſitionē formę imaginabilis. Tunc erit potētia quoquo mō.i.tunc diceť de eo hoc nomen potētia nō vere:ſꝫ mō ſilī. ⁊ ſic lr̄a dꝫ legi tranſpoſite, ⁊.q.d.tunc nō erit ꝓpe in potētia ad actū pmū:ſed ad opus, ⁊ actū ſcōm vſumq̄ ei⁹. ¶ Et hoc qd.] Tāgit ſenſus vbi Ariſto.d. Et hoc qd dixit, eſt dr̄ia iter vtutes agētes ꝓpinquas ⁊ remotas: ꝓpinquę.n.actui ſunt quę agūt per ſe.i.ſine cōcurſu extrinſeci exhētis eas de potētia in actū.remotę autē indigēt. Arguiť ergo ꝯclo hoc mō, ols virtus, quę pōt vti opere:qñ vult, eſt in potētia ꝓpinq̄, ſed intellꝰ eſt virtus, quę pōt vti opere qñ vult:ergo eſt
Dubitatio. in potētia ꝓpinqua. ¶ Sed ambiges, qñ intellectus in potētia ꝓpinqua exiſtēs, nō eſt plus q̄ materia in potētia, nec minus, ſed materia in potētia ꝓpinqua exiſtens
Comen. 11°. eget vno ſaltē motore:vt dicit Auer.9° ſapię.ergo ⁊ intel
Solutio. lectus ⁊c̄. ¶ Ad hoc dōm, ꝙ Auer.loquiť de potētia ꝓpinqua materię ad actum ſubalē, ⁊ tunc neceſſario eget motore extrinſeco:ſed Auer.loquiť hic de potētia ꝓpinqua ad opus, ſeu vſum operis. ¶ Et cū intellus.] Nunc docet modū:qūo intellectus intelligit ſe. ⁊ pmo inquit, ꝙ lꝫ intellus ſit aliquo modo ens actu:attamē nunq̄ intelligit ſe: niſi q̄ eſt factus ipſa intellecta, quę itelligēdo intelligit ſe, inquit. Et cū intellus fuerit in hac diſpōne.i. actuatus intelligibilib⁹:tunc intelliget ſe, ſm ꝙ ipſe non eſt aliud:niſi formę rerū:inquātū extrahit eas a mā.i. recipit illas vlr. ¶ Quaſi igiť.] Tunc dat ſcōm qūo.ſ. intelligat ſe, ⁊ inquit. Quaſi igiť ſe intelligit modo accidentali:vt dicit Alex.i.ſm ꝙ accidit intellectus rerū:ꝙ fuerint ipſe.i.ei⁹ eſſentia. ¶ Et hoc eſt.] Ponit tertiā ꝓpoſitionē:per quā ponit dr̄iā inter itelligē itellꝰ noſtri, ⁊ alioꝝ ſuperioꝝ, ⁊ inquit. Et hoc id eſt cōprehēdere ſe, ecōtrario eſt diſpōni in formis abſtractis:illę.n.cū intellectu eaꝝ nō eſt aliud ab eis in intētiōe: per quā ſunt intellecta iſtius intellꝰ:ideo itelligūt ſe eſſentialr, ⁊ nō accidentalr. ¶ Et hoc ꝑfectius.] Dedit nunc quartā ꝓpoſitionē:per quā ponit dr̄iā inter intelligere pmi intellꝰ, ⁊ noſtri, ⁊ alioꝝ, ⁊ inquit. Et hoc ꝑfectius iueniť in primo intelligēte, qd nihil itelligit extra ſe. ¶ Hic dubitať ꝯtra ſcdā ꝓpōnē. pmo qñ quidditates vles nō ſunt intellꝰ: ergo ꝑdicatio mala. Dubitatio. ¶ Rurſum ſi ſunt eſſentia intellus, ergo intellꝰ nō intelliget ſe modo accidentali:imo eſſentialr, qñ per vle: qd eſt eius eſſentia, ⁊ hoc itelligere eſt eſſentialr. ¶ Poſt hoc dubitať circa tertiā ꝓpōnē, qñ intelligētię inferiores ita intelligunt ſuperiores, ſicut intellectus noſter intelligibilia, ergo intelligētię inferiores intelligūt ſe intelligēdo ſupiores, ⁊ ſic per eſſentias ſuperioꝝ:⁊ ſic per accidens. ¶ Pro ſolōne oīū debes ſcire Solo. pmo, ꝙ pma intelligētia ſola intelligit per eſſentiā, qñ nulla eſt alia ſupior a qua ꝑfici poſſit.infinita aūt ſolum intelligit ꝓut ꝑficiť ab itelligētijs ſupiorib⁹ ⁊ per eſſentias ſuperioꝝ ⁊ vlia: ꝓut mens remouet ea a materijs. medię intelligūt medio mō, qñ reſpectu ſupioris intelligunt ꝑfectiue:⁊ ꝓut ſunt cauſate, reſpectu iferioris: ꝓut cauſe ſunt. ¶ Tunc ad pmā dōm, ꝙ intellꝰ ꝑꝑ duo itelligit ſe per accñs. Tum pmo, q̄ nō per eius eſſentiā, cū hoc ſolū ſit in intellu ſupiori. Tum ſcdo, qñ itelligit ſe per vles formas, quę ⁊ ſi non ſint accñs intellui:tñ accidit illis vt fiant intellꝰ:ſaltē in modo eſſendi.accidit aūt eis fieri intellm̄, qñ in ſuis naturis ſunt indiuidua: ideo ſiunt intellus per accidēs. Et ideo eo modo quo intellꝰ ꝑficiť ab intelligibilib⁹ pmo ⁊ per ſe intelligit ſe:eadem attingentia ⁊ comprehēſione, nō ꝙ alia comprehēſione itelligibilia, ⁊ alia ſe, ſed vnica numero cōprehēſio pmo eſt intellectoꝝ:ſcdo intellectus. Et ſic pꝫ ſolutio ad argumenta primę dubitationis. ¶ Ad ſcdā autē dicēdum, ꝙ Auerrois loquiť de intelligē eaꝝ:reſpectu inferioꝝ:⁊ vt cauſę ſunt, ⁊ nō vt cauſatę:illę enī vt cauſę intelligūt ſe per ſe, qñ nō intelligunt ſe ꝓut nō intelligunt ꝑ eſſentias, quia intelligē ſuum eſt eſſentia ſua. ¶ Scdo qñ nō intelligunt ſe ꝓpter intelligibilia:imo intelligibilia intelligunt intelligēdo eaꝝ eſſentias:⁊ ſic eſt ecōtrario:vt recte dicit Auerrois. ¶ Et ex his pꝫ:qūo intelligere ſe cōtingit alio modo in intelligētijs, ⁊ alio modo in intellectu, ⁊ per cōſequēs in ſolo primo intellectio eſt ſimplex.

¶ Et poſſumus exponere.] Aliter verbū vltimū Ariſto. exponit Auer. ⁊ dicit. Et poſſumus exponere iſtū locū: ſm ꝙ Alphara.dicit in ſuo tractatu de intellectu ⁊ intellecto, ⁊ eſt ꝙ cū intellus fuerit in actu, erit vnum entiū, ⁊ poterit intelligē ſeipſū per intētionē quā abſtrahet a ſe:ſm ꝙ abſtrahit intētionē rerū, quę ſunt extra aīā. Et dixerunt qdā Alphara.ſentire intellm̄ ſe intelligē:quēadmodū eſtimatiua eligit ſpēs inſenſatas ex ſpeciebus ſenſatis, ⁊ cogitatiua cōceptus ſubſtātię ex accidētibus. Tunc dicit Alpharabiū velle intellm̄ humanū ex ſpe

cieb⁹ itelligibilib⁹ nālr eligē ſpēm rez īmālīū:ita ꝙ q̄ ṗmo intellſ ſpecie rei mālis eſt actuat⁹, taz ṗmo reddiē potēs eligē ſpēz ſui quā exībit ab ei⁹ ꝓpa cētria. ❡ Melius aūt credo ꝙ intellſ: cū ante ſpēs erat in pura po⁹ nō erat potēs agere ſpēz ſui, cū ꝺo fact⁹ eſt in actu p ſpēm rei mālis, ꝑculdubio reddiē potēs generare ſpēz ſui in quocū qz potenti ipm recipe. ❡ Et ſic intelſm. Obycit Auer. Alpharabio, ⁊ inquit. Et intellectuz habebit intellecta. i. abſtractum habebit aliquid abſtractius eo: quod eſt impoſſibile. intellſ. n. cū ſit abſtract⁹ per eſſentiā, nō pōt dari ſpēs ei⁹ abſtractior eo. Excuſat tñ ſe. o Et nos ꝑſcrutabimur de h: vtrū ſit poſe, aut nō. ⁊ ſic pʒ itētio ei⁹.

An intellect⁹ eodē actu intelligat ſe ⁊ q̄ alia. ❡ Solit⁹ eraz quęrere. ṗmo an eodē actu itelligat ſe: quo alia. Scḋo an ſemp itelligat ſe: intueaturqz ei⁹ eſſentiaz. ❡ Qōnez qdē ṗmā abſoluūt qdā, ꝙ intellſ duob⁹ actibus diuerſis attingit ſe, ⁊ alia. actus. n. quo attigit alia, ꝑculdubio rect⁹, ac ꝑpendicularis eſt. act⁹ aūt, quo ſe attingit, reflexus ac circularis eſt: eadem. n. ſpē qua cognoſcit qdditates vlēs rez, alio actu p eandē ſpēz ſe iuuēt. ⁊ hūc modū Alphara. ſentit vt dicūt. ❡ Pro his arguiē ṗmo,

Pō aliorum qm̄ diſtictio actuū ex diſtōne obtoꝝ inaſciē, ſʒ intellſ, ⁊ res itelligibiles ſunt diſticta obiecta. ergo ⁊ act⁹ diuerſi. ❡ Itē illi act⁹ diſtinguūtur, quoꝝ vnus eſt rect⁹ ⁊ alter circularis, ſʒ act⁹ illi ſunt hō. g̃ ⁊c̃. ❡ Adhuc illi act⁹ ſunt diuerſi, quoꝝ vn⁹ eſt, ⁊ alter nō, ſʒ act⁹ quo intellſ attigit ſe, ⁊ qdditates ſunt hō. g̃ ⁊c̃. ❡ Rurſuʒ illi actus ſunt diuerſi qui fundāt iudicia diuerſa. mō itellſ iudicat ſe aliō

Refutatio q̄ de itelligibilib⁹: g̃ ⁊ act⁹ ſunt diuerſi. ❡ Sʒ hi videnē errare. ṗmo: qm̄ ille act⁹, quo intellſ itelligit ſe diuerſus ab actu, quo itelligit alia, eſt abſtractior intellu, vel non. ſi nō, iſtud eſt mirabile: ſemp. n. qḋ eſt poſt, eſt abſtracti⁹ eo, qḋ eſt ṗus in itellu, vt pʒ. ꝙ nec abſtractior ꝓbo, qm̄ tunc dareē aliqḋ abſtracti⁹ itellu: qḋ falſuʒ eſt. ❡ Itē ſequereē ꝙ idez eſſet foīa ſui: qm̄ oē itelligibile per ſe eſt foīa intelligētis: imo veri⁹ vnū faciēs q̄ mā cū foīa, ſʒ p te intellſ itelligit ſe per ſe, ⁊ diſtincto actu. g̃ erit foīa ſui per ſe: qḋ eſt mirabile. ❡ Ampli⁹ hęc ſolo deficit. declarauit eiʒ quo mō actu ſimplici itellect⁹ itelligat ſe, ⁊ nō

Pō ꝓpria alio mō. ❡ Iō dōm, ꝙ cuʒ quolʒ vere ſcibili ꝑit foīari q̄tuor. q. ſ. an ſit, qd ſit, qa ſit, vel qualis ſit, ac ꝓpter qd: ꝑculdubio de intellu poſſum⁹ foīare ⁊ has. pōt. n. quęri an ſit, ⁊ per cōſequēs cognoſci ipſuʒ eſſe. Et poteſt quęri qd ſit, ⁊ ſciri qm̄ eſt ṗ⁹ ṗn^m itelligēdi, vel actus corporis ꝑhici organici, po⁹ vitā hntis. Et qualis ſit, ⁊ ſciri qm̄ abſtract⁹ imortalis vnicus ⁊c̃. Et ꝓꝑ qd, ⁊ tūc ſcieē ipm eē imortalez, qꝛ nūs ſeipm mouēs, vel qꝛ itelligit oīa. Ipm eē vnicū, qꝛ imortalis. Hęc igiē ſunt ꝓblemata: quę q̄ri ꝯtingūt de intellu: ⁊ ſic opʒ dicē, quo pacto itelligat ſe, ⁊ hęc terminet ꝓblemata. Tūc dico ꝙ vnica attigētia itellect⁹ attingit ſe, qua attingit alia. ſicut. n. vnica eſt gñatio ſubti, ⁊ ꝓpe paſſionis ſubti qdē ṗmo, ꝓpꝛiŋ accñtis ſcḋo. ſic vna itētiōe ⁊ pfectiōe pficiē itellſ ab alijs, ⁊ a ſe. v. g̃. ea attingētia qua itelligit eē, itelligit ⁊ ſe. ṗmo tñ eē. ſcḋo aūt ſe. ❡ Ampli⁹ vna ac eadē intētiōe, qua attingit ṗmū ṗn^m intelligēdi, attigit ſe ⁊ vlr cognitio ſui, ⁊ eius: per qḋ cognoſciē, vna eſt nūo: lʒ ſit ṗmo rōnis cognoſcēdi eum. ſcḋo ei⁹ vt termin⁹ eſt ſcḋari⁹. ⁊ hoc eſt veꝝ in itellu tm̄ ꝓpter abſtractionē ſui, ⁊ qm̄ itelligibile vniē ei: ſm intētionē maiorē q̄ forma māę. Et hoc ſile eſt ad itelligē diuinū. de⁹. n. itelligit mediū ⁊ ꝯclonē, ſʒ qꝛ eſt potētia pfeciſſima: ideo nō diuerſo actu itelligit mediuʒ: quo ꝯcloſionem, ſed inſimul mediū ⁊ ꝯclonē: ⁊ ideo nō diſcurrit. ſilr ꝓpter potētiā ſuā ſublime in eodē actu itelligit ſubiectū ⁊ ṗdicatū: ⁊ ideo nō cōponit, nec diuidit. intellſ ergo cuʒ ſit vnus abſtractoꝝ, eodē actu, quo itelligit vnū entiuʒ, intelligit ſe eē. ⁊ eodē actu, quo intelligit ṗn^m intelligendi ṗmo, intelligit ſe eē ṗn^m intelligēdi ṗmum: ⁊ ſic de alijs ꝓblematib⁹. ⁊ ſic nec componit, nec diuidit, qm̄ eo actu quo cognoſcit ṗdicatū, cognoſcit ſubm ⁊c̃. In terminādo ergo ꝓblemata de intellu, eodez actu attingiē medium, quo terminaē ꝓblema, ⁊ intellſ, ⁊ hoc ꝓpter pfectionē ⁊ ꝯueniētiā intellſ cū medio quo intelligiē. ❡ Ad obta alioꝝ dōm, ꝙ tam ⁊ ſi obiecta ſunt diuerſa, tranſeunt in idētitatē vni⁹ formę cognoſcibilis ꝓꝑ pfectionē cognoſcentis. ❡ Ad 2^m dōm, ibi ꝓprie nō eſt actus, ⁊ act⁹, ſʒ intellus pficiē ab intelligibilib⁹, ⁊ eadem pfectione a ſe: ꝑut itelligibilia trāſeunt in idētitatē cū itellectu. ❡ Ad 3^m iudicia diuerſa ſurgunt ex mō apprehēdendi: nō ex diuerſo actu. deus. n. alr iudicat ſe, ⁊ alr ideas, ⁊ tamen ſe ⁊ ideas eodez actu cognoſcit. ❡ Et ſic apparet qualr illi act⁹ ſunt ſemp, ⁊ nō vn⁹ qñqz, ⁊ alter nō, vt ſupponit rō. ❡ Ex his ꝯſtat dīa inter intelligē diuinū, ⁊ nrm. in itelligere eniʒ diuino eſt dari duo obiecta reſpectu vni⁹ act⁹. v. g̃. eſſentia ṗmi, ⁊ vocaē apud theologos obiectū ṗmū: ⁊ obiectū ſcḋariuʒ, ⁊ ſunt ideę: qḋ ſcḋm eſt obiectuʒ: pro quāto actus intelligēdi dei terminaē ſcḋo ad id. Econtra eſt in intellu noſtro. nam primū obiectū eſt quidditates vlēs oiuʒ reꝝ mālīū, ⁊ hoc eſt loco eſſentię in deo. ſcḋm obiectū eſt eſſentia intellſ, ⁊ hoc dī obiectuʒ ſcḋo, qm̄ ad ipſuʒ terminaē ille actus ſcḋo. Et tu conſidera in hoc.

❡ Ex his ſeqē ſolo ſcḋę. q. intellſ, vt vna eſt itelligētiaꝝ, nihil itelligit coꝝ, quę ſunt hic niſi forte p eſſentiā ſuperioꝝ itellectuū, in qb⁹ hęc ꝯtinenē, ſʒ itelligē ſuū eſt eſſe ſuū: attñ intelligit ſupiores intelligētias per eſſentiā eaꝝ vel ꝑut cauſaē ab eis, vt dicā cōmēto. 14. ❡ Et hoc mō ſemp ſe intelligit vno mō, nec alio ⁊ alio mō, nec qñqz ⁊ qñqz, ſed ſemp. ❡ Si aūt vt eſt aīa tot⁹ ſphęrę, ſic intellect⁹ intelligit ſe itelligēdo alia. i. nos itelligimus intellʒ p itellectionē alioꝝ: mō expoſito, ſʒ hic modus eſt ęternus: cū itellſ ſit vnus nūo, ⁊ maior pars ſui ſubti ſit ęterna. Si aūt: vt eſt aīa tui, vel mei: vt ſic ꝯſidereē: vt eſt terminus noue hitudinis: ⁊ ſic pōt denoīari ſe nouiter itelligere p intētionē alioꝝ, lʒ hęc denoīatio inąſcaē ei, extrinſeca denoiatione. ſ. ex pte noſtri, vt ſemp diximus. An intellect⁹ ſemper intelligat ſe.

COMMENTARIVM.

Non recedendo ab ea expōne, quaz in ſuīe ta in collectaneis retulim⁹, quę vī Simplicij, ac Philoponi: dicamus ꝙ cū Ariſtoteles ſit locut⁹ de intellu in po^a: qui dī ab ipſis intelligibilib⁹ pfectibilis: hic vult loqui de intellu in habitu: quī eſt intellſ ab itelligibilib⁹ pfect⁹. Et loquēdo de intellu in habitu: qui eſt intellſ ab itelligibilib⁹ iam pfect⁹: duo de ipſo tradit: quoꝝ ṗmū eſt, ꝙ intellſ hō ſit quodā mō mediuʒ iter ens in pura potētia: ⁊ ens in puro actu: eſt. n. in actu, qꝛ fact⁹ eſt ſingula intelligibilia, ⁊ ita per illa erit in actu ṗmo. Eſt aūt in potētia nō qdez ſm porē ſignificationē ipſius potentię, quę eſt ſm aptitudinē. Sed ſm habitū, vt recte Philoponus exponit. ſ. ad ipſum intelligibilū vſuʒ: qḋ eſt ſcḋus potētię ſignificat⁹, quo. ſ. intellectus diciē quodā mō in potētia, ⁊ hoc dicit, cum inquit. Cuʒ aūt ſic ſingula fact⁹ eſt, vt ſciēs, qui dī ſcḋm actum, qui qdez habitu dī, nō aūt vtens. Exponit aūt qm̄ intellſ factus ſit ſingula ſm habitū, ⁊ inquit. Hoc autē accidat, cuʒ pōt operari per ſeipſum, ⁊ intelligit per operari (vt Philoponus exponit) ſciētifice ſpeculatiue, nō practice actiue. Qḋ tunc intellus faceē poterit, cuʒ erit in ſenecta: ⁊ perfect⁹: cuʒ inquā ſic ſingula fact⁹ fuerit, ⁊ in habitu, eſt qdez ſilr ⁊ tunc po⁹ quodā mō. ſ. ad vſuʒ ſcię: non tñ ſilr oino ſicut erat anteq̄ didiciſſet, ⁊ inueniſſet. erat. n. tūc in po⁹ ſimplr ad actū, ⁊ ad habitū. Poſtq̄ ꝺo fact⁹ eſt ſin

gula eſt ſolũ in po° ad actũ. ¶ Pʒ ergo p̃mũ, q̇ intellĉs in habitu, qui pfectus dr̃, eſt quodã mõ mediũ inter ens in pura po°, ꝛ ens in puro actu: cũ ſit ens in po° ad actũ, ꝛ nõ ad habitũ. ¶ Quo v̾o ad v̾ba attinet, per fit, vel factus eſt, Ariſtoteles intelligit (vt Simplicius inquit) de nouo: q̄ nõ eſt ęterna cõgregatio ſpẽꝝ facta in ipſo: ſed noua. Per ſingula v̾o, intelligit formas vl̃es: intellus.n. fit formę vl̃es ſm̃ Auer. nõ illas recipiẽdo, vt accidẽtia, ac ſubiectiue, ſʒ obiectiue. ſ. illa itelligẽdo. ¶ At ſm̃ veritatẽ per ſingula Ariſtoteles intelligit vl̃ia: fit aũt intellus ſingula, quo recipit notiones, quę gręce dicunẽ noemata, q̃ pñt dici ſpẽs reꝝ itelligibiliũ. ergo intellĉs fit ſingula nõ realr̃, ſed intẽtionalr̃, quaten⁹ recipit ſinguloꝝ ſpẽs, mediantib⁹ qb⁹ quodã mõ oĩa eſt intẽtionalr̃. Fit.n. intellĉs lapis, cũ ipm̃ intelligit nõ p identitatẽ, vt vult Empedocles, ſʒ intẽtionalr̃, quo recipit ei⁹ ſpẽʒ, qua fit intẽtionaliter ideʒ lapidi. Per addiſcere v̾o intelligit ipm̃ ſcire p doctrinã vel diſciplinã ab alio. Per iuenire v̾o intelligit ipm̃ ſcire, qḋ fit per inuẽtionẽ nr̃aʒ: vt Philopon⁹ exponit. Hoc ergo eſt p̃m̃, qḋ de intellectu in habitu aſſignaẽ. ¶ Scḋm v̾o eſt, q̇ intellĉs pfect⁹, qui in habitu dr̃, põt ſeipm̃ intelligẽ, ꝛ hoc inquit. Et ipſe ſeipſuʒ tũc põt intelligere, ꝛ per h̃ differt ſcḋo ab itellu ſimplr̃ in potẽtia: q̄ intellĉs in potẽtia nõ põt ipſe ſeipm̃ (vt eſt in po°) intelligere, ſʒ requiriẽ, vt fiat pfect⁹, ac in habitu. ¶ Colligẽ g̃ ex dictis duas dr̃ias inter intellm̃ in po°, ꝛ intellm̃ in habitu: vt ex his, quę Philopon⁹ dicit, colligi pñt. Prima quideʒ, q̇ intellĉs in po° eſt ſimplr̃ in po°, q̄ ad habitũ, ꝛ ad actũ. at intellĉs in habitu eſt ſoluʒ in potẽtia ad actuʒ. Scḋa v̾o, q̇ intellĉs in habitu põt ipſe ſeipſuʒ intelligẽ, q̄ hʒ oĩa reqſita ad ei⁹ intellectionẽ. At intellus in po°, nunq̄ põt ipſe ſeipſuʒ intelligẽ, niſi fiat pfectus. ¶ Scḋo colligi põt q̇ intellĉs duplr̃ differt a ſenſu externo. P̃mo qdeʒ, q̄ intellĉs aliqñ fieri põt pfectus, ita q̇ poterit ſine alio p ſeipſuʒ opari. At externus ſenſus nunq̄, cum ſemp egeat externo motore. Scḋo q̇ intellĉs aliqñ põt ipſe ſeipſuʒ cognoſcere, vtpote, fact⁹ cũ erit ſingula. At ſenſus nunq̄, cum nunq̄ fieri poſſit ſenſibilia. Uñ ꝛ pp̄ h̃ duplr̃ volunt itellm̃ ab internis ſenſib⁹ differre. P̃mo q̄ nunq̄ externi ſenſus circũſcripto oĩ alio fieri pñt pfecti, ꝛ in habitu, niſi auxilio v̾tutis memoratiuę, at intellĉs cũ ideʒ ſit cũ ſua memoria, ſine oĩ alio põt aliqñ per ſeipſuʒ opari. Scḋo v̾o, q̄ nullus internus ſenſus a deo pfici põt, vt ſeipſuʒ ſentiat: nõ.n. reflectit ſe ſupra ſe, qcqd nõnulli velint de mẽte Auer. At intellĉs põt pfici a deo, vt ſeipſum intelligat.

Cõẽ Auer. Cõmen. 8°. ¶ Auer. hic ait intelligẽtias nõ eodem mõ ſeipſas itelligẽ ſicut intellĉs in habitu ſeipſuʒ intelligit. naʒ de⁹ itelligit ſe p ſe, hoc eſt itellectiõe, quę eſt ſua eſſentia. At intellĉs noſter pfect⁹ cũ in habitu eſt, intelligit ſe per accñs, q̄ itelligit ſe itellectiõe, quę eſt res, quas itelligit. P̃. Deus itelligit alia ↄ̃ſecutiue, ſe v̾o vt p ſe obiectũ: ſilr̃ modo dicẽdum eſt de ceteris intelligentijs. Intellectus v̾o noſter cõtra, intelligit alia, vt per ſe obiecta: ſe v̾o non, vt per ſe obiectum, ſed conſecutiue: ſiue (vt placet alijs) vt obiectũ ſcḋariũ. P̃. Intellĉs diuinus vno intuitu vnaqʒ intellectione ſe ꝛ oĩa alia intelligit: intellectus v̾o noſter intelligit alia ꝛ ſe non vno intuitu: ſed pluribus intellectionibus, vt dicemus.

Dubitatio. ¶ Sed quęres cũ noſter intellĉs intelligat ſe intellectione alioꝝ: vtrũ intelligat ſe intellectione reꝝ, quas itelligit, an intellectione ſpẽꝝ reꝝ.

Sol. Auer. ¶ Scḋm Auer. g̃ negat ſpẽs, dicẽ opʒ intellm̃ intelligẽ ſe ↄ̃ſecutiue intellectione rerũ, quas obiectiue p ſe itelligit. Scḋm v̾itatẽ dõʒ eſt itellm̃ intelligẽ ſe itellectiõe ſpẽꝝ reꝝ, quas obiectiue itelligit, ꝛ itellectiõe reꝝ, etiã, quas itelligit. Qȝ itelligat ſe intellectione reꝝ, nemo dubitat, q̇ v̾o itellectione ſpẽꝝ pbaẽ. Intellĉs.n. actu recto itelligit res p ſpẽs eaꝝ, poſtea cum intelligit ſpẽs actu reflexo: itelligit ſe mediãte itellectiõe ſpẽi. eſt.n. ſpẽs ſilitudo, ꝛ effectus: vt ſilitudo, actu recto repñtat reʒ, cui⁹ eſt. Ut effect⁹ v̾o, repñtat oẽs ei⁹ cãs. ſ. intellm̃ agentẽ, poleʒ, ꝛ phantaſma, e qb⁹ cauſabaẽ. ergo intellĉs p eandeʒ ſpẽʒ ſingularẽ itelligit reʒ, cuius eſt illa ſpẽs cognĩe ſimplici, ꝛ cõplexa: nõ.n. alia ſpẽ intellus cognoſcit lapideʒ, ꝛ alia q̇ lapis ſit ſuba dura. P̃. Nec alia ſpẽ intellĉs itelligit lapideʒ, ꝛ alia q̇ ipſe itellĉs intelligẽs lapideʒ ſit ſuba ſimplex, ac imãlis. Per eandeʒ.n. ſpẽm lapidis intellĉs itelligit lapideʒ actu recto, ꝛ itelligit ſeipʒ intelligẽ lapideʒ vl̃r, ꝛ ſeipſuʒ eẽ ſubaʒ imãlr̃ cognoſcitiuaʒ, ꝛ imortaleʒ: actu tñ reflexo. ergo intellĉs ſpẽs rerum intelligẽdo, per cognitionẽ eaꝝ multiplicẽʒ, etiã de itellectu plura intelligẽ põt, vt q̄ intelligit ſpẽʒ eſſe effectũ, intelligẽ põt q̇ intellĉs recipit ſpẽs, q̇ ſit locus ſpẽruʒ ꝛ alia plura. Silr̃ ꝛ de intellu agẽte ꝛ de phãtaſmate multa põt intelligere itellectione eaꝝ. ¶ Sed dices vtrum ſicut vna eſt ſpẽs lapidis, qua intellĉs itelligit lapidem, ꝛ ſeipſuʒ itelligẽ lapideʒ vl̃r, ꝛ ſeipſuʒ eẽ ſubaʒ imãleʒ ꝛ id genus, ſit vna itellectio, qua hęc oĩa itelligit. ¶ Dicẽduʒ qcqd velint alij: q̇ lʒ ſpẽs ſit vna, tñ intellectiones ſunt plures: eſt.n. ſpẽs vna, q̄ vno ab obiecto, ab vno intellu facta eſt, intellectiones plures, quo ea quę itelliguntur, rõne ſaltẽ differũt: ergo intellĉs vna ꝛ eadeʒ ſpẽ intelligit lapideʒ incõplexe, ꝛ cõplexe, nõ tñ eadẽ itellectione, cũ intelligibile, vt cõplexuʒ alterũ ſit ab ipſo itelligibili, vt eſt incõplexuʒ. Silr̃ p eandeʒ lapidis ſpẽʒ intellĉs itelligit ſe ſimplici, ꝛ cõplexa itellectione: nõ tñ eadeʒ intellectione: vt dictum eſt. ¶ Sed dices adhuc, vtruʒ ad hoc vt intellĉs itelligat ſe oĩ intellectione, qua põt itelligi, ſufficiat, vt ſit in habitu re⁹ vni⁹ ſpẽi. ſ. lapidis: hoc eſt ſufficiat hĩc vnã ſolaʒ ſpẽʒ vtpote eaʒ ſpẽʒ, quę eſt lapidis: aut vtrũ intelligẽdo vnũ itelligibile poſſit ſeipm̃ pfecte itelligẽ. 3° du°. ¶ Ariſtoteles innuit ſolonẽ: dixit.n. [Et ipſe aũt ſeipſuʒ tunc.] ſ. cuʒ ſingula fact⁹ fuerit, [põt intelligere.] Ergo innuit intellm̃ tũc ſeſe pfecte attingẽ, cũ erit ſingula fact⁹, q̄ tũc ſciet de ſeipſo oĩa, quę ſciri pñt. per ſpẽʒ.n. lapidis, nõ ſciret ſaltẽ ſeipſuʒ poſſe fieri oĩa, qḋ eſt vnũ de ipſo intellu ſcibile, nec intelligẽdo lapideʒ tñ, de ſe põt oĩa ſcire: experiẽtia.n. docet, q̇ qui plura ſcit, pfectius intellectũ ſuuʒ itelligit: q̄ qui pauciora. P̃. Qui plura ſcit, plures ppõnes cõficere põt, ꝛ ſic per illas plura de ſuo intellu poterit demr̃are. P̃. Qui plura ſcit, plura media põt iuenire ad qõlibʒ ſibi ppoſitũ pblema: ergo plura de intellu poterit demr̃are, ꝛ plura quęrere. Pʒ g̃ itellm̃ intelligẽ ſe, ꝛ oĩa quęſita de ſe ſoluere, itelligẽdo alia aut oĩa, aut pro maiore parte: ꝛ hoc ſubiacet experiẽtię. nam quęcũqʒ de intellu diſputamus, nõ niſi alia intelligẽdo diſputamus. Pʒ ẽt q̇ ſi denẽ ſpecies, intellĉs itelligit ſe ꝛ apprehẽſione ſpẽꝝ ꝛ apprehẽſiõe reꝝ. Si v̾o nõ denẽ, intellĉs itelligit ſe ſoluʒ apprehẽſione reꝝ: vt Auer. tenet. De his Alexãder libro ſuo de aĩa plura ſcribit: lʒ Simplici⁹ illa velit carpere, nõ tñ quę dicit, ſunt necẽia, vt legenti pʒ. Lepte 29°. ¶ Ex his pʒ qd ſit intellĉs in hitu: eſt.n. ille, qui ſingula fact⁹, pfect⁹ eſt per oẽs ſciãs, quiqʒ pfecte poteſt ſeipm̃ itelligere. Pʒ ẽt quã differt ab intellu in po°, ꝛ ab ipſis ſenſib⁹. Hactenus de intellu in habitu.

¶ Cuʒ aũt aliud ſit magnitudo aliud magnitudini eſſe, ꝛ aliud aqua aliud aquae eſſe, ꝛ in alijs itidem multis (nõ eniʒ vniuerſis hic modus accõmodaẽ: ſed ſunt in qbus haec ipſa ſunt eadeʒ, nõ diuerſa) aut alia ſane, aut parte qdeʒ eadem ſed aliter ſeſe

hńte; carnē ⁊ eſſe carnis diſcernit. caro nāq; nō eſt ſine mā: ſed pinde atq; ſymmū; hoc eſt in hoc.

¶ Qm̄ aūt aliud eſt magnitudo ⁊ magnitudinis eſſe, ⁊ aqua ⁊ aquę eſſe, ſic autem ⁊ in multis alijs (ſed nō in oībus: in qbuſdaꝫ.n. ideꝫ eſt.) Eſſe carni ⁊ carneꝫ ⁊ alio, aut alr̄ ſe hn̄te diſcernit intell's. Caro.n. nō ſine mā eſt: ſed ſicut ſymmuꝫ hoc in hoc.

Collectanea textꝰ cōⁿ 9ⁱ. ¶ Videt̄ Simplicius hūc locū intelligere, ꝙ cū Ariſto. de aīa: vt in ſe ꝯſiſtēte locutꝰ eſt: nūc de ea: vt ad nos conuerſa, ⁊ de intelligē eiꝰ vt in nos cōuerſa ꝑtractat. ipſa.n. in ſe nihil intelligit: niſi formas ⁊ ſpēs: vt ꝯuerſa ad nos, ⁊ formas, ⁊ ſenſilia intuet̄: ob qđ erat opus ⁊ nūc ⁊ de ea hoc pacto indagari. ¶ Sed proculdubio hęc expoſitio nihil eſt. Ariſto.n. tractabit poſteriꝰ de opere intellus: vt ad nos cōuerſus: ergo nō decet hac in pte id exequi. propter qđ meliꝰ Themi. ⁊ Auer. hūc locū interpretantur, quēadmoduꝫ in expōne cōmenti dicemus.

Com̄. 9ᵐ. Cum cōpleuit ſermonē. ¶ Proponit Auerro. capli intētionē, ac illiꝰ cāꝫ, ⁊ inqt. Cuꝫ cōpleuit ſermonē de notificatiōe ſubę intell's mālis. i. cū cōpleuit diffōnē intell's potētię, ⁊ dedit dr̄iaꝫ inter ipm, ⁊ ſubam ſentiētis mālis, vt in fine ſcdi libri, incepit dare ēt dr̄iaꝫ inter intellm̄ in actu, ⁊ imaginationē in actu. Cuiꝰ rōnē dedit.d. Eſtimat̄ eniꝫ ꝙ imaginatio ipſa eſt intellus, ⁊ ſyllus: per quē hoc eſtimat̄ cōponit̄, mouēs ⁊ motū ſunt ideꝫ, intell's eſt motus, imaginatio in actu eſt mouēs intellm̄, ergo intellus ⁊ imaginatio ſunt ideꝫ. Minor ꝓbat̄, ab eo mouet̄ intellectꝰ, ad qđ ꝓportionē dicit talem: q̄lis eſt ſenſus ad ſenſile, ſed ad imaginationē hꝫ hāc ꝓportionē: g̃ ⁊c̄. inqt. Et ꝑcipite cū dicimus ꝙ ꝓportio eiꝰ ad intellm̄ eſt: ſicut ꝓportio ſenſibilis ad ſenſum. ſ. ꝙ mouet ipm. Hec eſt minoris ꝓbatio, ⁊ eſtimat̄ ꝙ mouēs ⁊ motū debēt eē eiuſdeꝫ ſpēi. Et hęc fuit maior ſylli ꝑncipalis. Et hęc maior eſtimat̄ pp duo. Tuꝫ q2 patiēs in fine eſt ſile agēti. Tuꝫ etiā, qm̄ patiēs vniuocuꝫ eſt illi: ex his eſtimat̄ maior: ⁊ ſic pꝫ intētio ⁊ cā intētionis. ¶ Et quia hoc.] Propoſita intētiōe exeqt̄, ⁊ intēdit in hoc cōmēto hoc enthimema, indiuiduū, ⁊ qdditas ſunt diuerſa in rebꝰ mālibꝰ, g̃ virtutes cognoſcētes illa duo aut erūt duę diſtinctę, aut vna, diuerſa diſpōne. Et ex h vult hīc, ꝙ cū itell's cognoſcat qdditatē rn̄, ⁊ imaginatiua indiuiduū rn̄: erūt duę vtutes diuerſe: qbꝰ pꝫ dr̄ia eaꝝ. Prio g̃ apponit an̄s, ⁊ inqt. Et q2 h idiuiduū eſt aliqd, ⁊ intētio per quā h idiuiduū eſt ens. ſ. qdditas: ⁊ foīa eiꝰ eſt aliud. v̄. g̃. ꝙ hęc aqua eſt aliud, ⁊ intētio. i. forma: per aquā aqua hęc eſt ens, aliud eſt ab aqua, ⁊ hoc. ſ. indiuiduū eſſe aliud a qdditate, accidit ſilr̄ in multis rebꝰ. ſ. in oībꝰ cōpoſitis ex mā ⁊ forma: tam nālibꝰ q̄ꝫ artificialibꝰ: vt dicit Themiſtius. hoc eſt an̄s. Sed limitat an̄s in qbꝰ veꝝ, ⁊ in qbꝰ non.d. ⁊ dixit. Sed nō in oībus ad excipiēduꝫ res abſtractas: quę ſunt res ſimplices, ⁊ non cōpoſitę. Cuiꝰ rōnem dedit.d. Et cā ꝓpter quā hę duę intētiones nō īueniunt̄ in oībꝰ entibꝰ, eſt ꝙ quidditas ⁊ eſſentia in entibꝰ ſimplicibꝰ eſt idem: v̄. g̃. ꝙ eſſe carnis idē eſt cū carne, q2 intētio carnis in eis nō eſt in mā. Hoc g̃ eſt an̄s, ⁊ limitatio eius. ſ. ꝙ in rebus mālibꝰ indiuiduū, ⁊ qdditas diuerſa ſunt. ¶ Neċe eſt.] Cuꝫ accepit an̄s, ⁊ limitauit ipm, dedit ꝯn̄s, ⁊ inqt. Neceſſe eſt vt virtꝰ experimētatiua. i. cōprehēſiua, cōprehēdat eaꝫ aut per duas vtutes, aut per vnā: ſꝫ duabꝰ virtutibꝰ diuerſis. hoc eſt ꝯn̄s. ¶ Cuꝫ duabꝰ.] Exponit ꝯn̄s, ⁊ inqt. Cū duabꝰ aūt vtutibꝰ erit, qn̄ cōprehēderit vtrūq;

per ſe. ſ. formā ſingulr̄. i. ſeorſuꝫ, ⁊ indiuiduum ſingulr̄. i. ſeorſuꝫ. Per vnā vo virtutē, ⁊ diſpōneꝫ diuerſaꝫ: qn̄ cōprehēderit alietatē: quę eſt inter has duas intētiōes. i. qn̄ cōprehēderit illa cōparatione: qđ eniꝫ cōprehēdit alietatē inter duo, neceſſe eſt (vt declaratuꝫ eſt) vt ſit vnum vno mō, ⁊ multa alio mō. Vult dicē ꝙ eſt vnū: vt comprehēdit dr̄iaꝫ, quę eſt qd vnū in ſe. plura aūt: vt cōprehēdit extrema. Verificat aūt h in itellectu.d. Et iſta eſt diſpoſitio intell's in cōprehēdendo alietatē: quę eſt inter formā ⁊ indiuiduū. cōprehēdit.n. formā per ſe, ⁊ indiuiduū mediante ſenſu. cōprehēdit igit̄ alietatē iter ea per diſpōneꝫ, quę diuerſat̄. i. per plures ſenſus, q2 mediante viſu hoc coloratum. mediante guſtu hoc ſaporoſum ⁊c̄. ¶ Quēadmoduꝫ.] Hoc ꝯfirmat exēplo, ⁊ inqt. Quēadmoduꝫ ſenſus cōis cōprehēdit alietatē inter ſenſilia ſenſuū exterioꝝ per diſpōneꝫ diuerſaꝫ. ſ. ſenſus plures: ſꝫ q2 iſtas formas nō cōprehēdit itell's: niſi cū materijs: ideo cōprehēdit eas ꝑ diſpōnē, quę diuerſat̄. i. modis diuerſis. ſ. qdditatē per nām ꝓpriā: ſingulare mediante ſenſu. ¶ Et cā ꝓpter quā forma.] Reddit cauſaꝫ cur ita eſt ꝙ intell's per ſe cōprehēdit qdditatē, vt cōtinuꝰ ſenſibꝰ indiuiduū, ⁊ inquit. Et cā ꝓpter quā forma nō cōprehēdit̄ ab intellu: niſi cū mā qđ facit ipm intellm̄ cōprehēdere eā diuerſa diſpōne, eſt ꝙ formę nō ſunt ex māꝫ. foīa.n. carnis nō denudat̄ a mā, ſꝫ ſemꝑ itelligit̄ cum mā, ſicut ſymmitas cuꝫ naſo: cū ſymmitas ſit aliqđ h in aliq̄ hoc, ⁊ ſic eſt de formis ſenſilibus, q̄ ſunt aliqđ hoc in aliquo hoc, ⁊ qm̄ mā impedit cognitionē intellectiuā ſimplr̄: vt dicit Auicē. 8° metaᶜᵉ. ideo opꝫ vt intellectꝰ cōprehēdat indiuiduū nō per ſe: ſed mediante ſenſu. Caplo 6°.

¶ Sed hic ambigit̄ pmo: vtrū in ſubſtātijs ſeparatis ſit cōpoſitio ex qdditate ⁊ idiuiduo an ſimplr̄ ſit idē qdditas ⁊ idiuiduū. Scdo ambigit̄: vtrū itell's itelligat ſingulare ⁊ quō. ¶ Circa pmā.q. debes ſcire ꝙ per qdditateꝫ intelligit̄ vl'e: ⁊ forma ipſa, quę qdditas eſt: pro q̄to eſt totꝰ rei eſſentia. per indiuiduū intellectio hn̄s qdditateꝫ illaꝫ. v̄. g̃. in hoīe qdditas eſt foīa hoīs. indiuiduū eſt cōpoſitū ex vl'i, ⁊ indiuiduo. eſt g̃ ſenſus: vtruꝫ in ſeparatis ſit indiuiduū idē ꝙ qdditas, an aliud indiuiduū a qdditate: quēadmodum in rebꝰ ſenſilibꝰ. ¶ Ad hāc.q. expoſitores in ſeparatis ſubſtātijs: excepto deo: triplicē aſſeuerarunt cōpōnē. ſ. ex eſſentia ⁊ eē ſm rem diuerſis, ſiue qđ ideꝫ eſt, ex poᵃ ⁊ actu. eſt.n. poᵃ tanq̄ꝫ eſſentia, actꝰ vo tanq̄ꝫ eſſe. Cōpoſitionē ex eē, ⁊ vtute, qm̄ volūtas ⁊ intellectꝰ ſunt diſtinctę res ab eē intelligētiaꝝ, ⁊ ſic eſt qđdaꝫ cōpoſituꝫ vtuale. Deniq; cōpoſitionē ex vl'i ⁊ idiuiduo. Aliud qdē.n. idiuiduū dicūt in eis, ⁊ aliud qdditatē: ſed qm̄ vna virtute cōprehēdunt̄ omnia hęc: ideo ſimplicia ſumme vident̄. ¶ Q2 qdē ſit cōpoſitio vl'is ⁊ idiuidui, ꝓbant: oē qđ eſt in gn̄e, eſt cōpoſitū hac cōpōne, ſꝫ quęlꝫ intelligētia excepta pma, eſt in gn̄e, qm̄ quęlꝫ eſt finita: cā.n. finitatis in illis: cū nō ſit mā: erit eē limitatū in gn̄e. ¶ Ampliꝰ quęcūq; ſunt eiuſdē ſpēi, ſunt cōpoſita ex vl'i ⁊ indiuiduo, ſꝫ oēs motores ſeparati ſunt vniꝰ ſpēi: vt docet Auer. 2° celi. ¶ Rurſuꝫ: oē apprehenſibile diuerſis virtutibꝰ eſt cōpoſitū ex qdditate, ⁊ indiuiduo: ſꝫ quilꝫ motor apprehēdit̄ intellu, ⁊ ſenſu interiori, q2 apprehēdit motū: ergo motorē, ergo eſt ibi cōpoſitio ex vl'i, ⁊ indiuiduo. ¶ Poſtremo in oī cōpoſito qdditas, ⁊ habēs qdditatē ſunt diuerſa, ſed quęlꝫ intelligētia eſt cōpoſita: excepta pma, g̃ in qualibet eaꝝ qdditas, ⁊ hn̄s qdditatē ſunt diuerſa. Q2 autem ſit ibi cōpoſitio ex eſſe, ⁊ vtute declarat̄, qm̄ accn̄s variabile nō ineſt alicui niſi mediāte aliquo accidente inuariabili, ſed intelligere eſt accidens in intelligētijs, ergo ⁊ potentia intellectiua erit accidens

(Margin: An ſubſtātię ſeparatę componāt̄ ex qdditate ⁊ indiuiduo. — Poſ. Expoſitorum. — Com̄. 49°.)

id per qđ inerit. ¶ Ampli⁹ mediū eſt eiuſdē rōnis cum
termino ad quē, ſʒ mediū in intellectione eſt potētia in/
tellectiua. ğ ꝛc̄. ¶ Rurſuʒ potētia, ꝛ actus ꝑtinēt ad idē
Cōmen. 9°. genus: vt dicit Auer. 5° phicoꝝ. ſʒ intelligē eſt accñs, ꝛ po
tentia intellīua. ¶ Poſtremo, omne agens cauſatū agit
per potētiā ſm reʒ diuerſaʒ ab eſſentia, modo quęlibet
intelligentia eſt cauſata: quare ꝛc̄. ¶ Q2 ſit ibi compoſi/
tio ex eſſe, ꝛ eſſentia, ꝓbat, in quocūqʒ cōpoſito inuenit̄
duplex cōpoſitio: quaꝝ vna eſt prior altera, pōt ꝑor re/
periri in aliquo abſqʒ illa poſteriori, ſʒ in reb⁹ gñabilib⁹
reperit̄ cōpoſitio ex mā ꝛ foīa, ꝛ ex eē ꝛ eſſentia, ꝛ cōpo/
ſitio ex eſſe ꝛ eſſentia prior eſt cōpoſitione ex mā ꝛ foīa:
ergo pōt reperiri cōpoſitio illa in aliquo, in quo nō erit
cōpoſitio ex mā ꝛ foīa, ꝛ id nō pōt eſſe: niſi ens ex mate
Cōmen. 4°. riā. ğ ꝛc̄. ¶ Ampli⁹ 2° meta^cc. vult Auer. ꝙ in ſolo ꝑmo
eſſe ꝛ eſſentia ſint ideʒ, in oīb⁹ alijs ſunt diuerſa: ſicut pti/
cipatū ꝛ ꝑticipās eo mō quo lignū capit calorē: ſic dicit.
Cōmen. 51°. ¶ Et ideʒ 12° meta^cc ait, ꝙ de⁹ eſt eſſe per eſſentiā, ſicut
calor eſt calor per eſſentiā, reliqua ſūt entia: ſicut calida,
ſed calidū cōponit̄ ex eſſentia caloris, ꝛ recipiēte calo/
Pō peripa/ rem. ğ ꝛc̄. ¶ Sed ſm doctrinaʒ phoꝝ peripatheticoꝝ
theticoꝝ. iſtud dici nō pōt: ideo ꝙ in eis non ſit cōpoſitio ex vli ꝛ
indiuiduo, arguit̄. inquit. n. Ariſt. 8° meta^cc. quęcūqʒ ñō
nō hñt māʒ nec itelligibilē, nec ſenſileʒ, ſtatiʒ qđ id vnū
Cōmen. 16°. aliqđ eſſe eſt vnūqđqʒ. vbi Auer. exponit, oīa ñō quę ca
rent mā intelligibili ꝛ ſenſili: ſicut mā reruʒ mathemati/
caꝝ: vnūqđqʒ coꝝ eſt ideʒ cum illo, qđ dat ſuū eſſe. ſ. ꝙ
qdditas ꝛ eſſentia ſūt in eis idē ꝛc̄. ¶ Ampli⁹ 7° meta^cc.
Ariſto. dicit, qđ qđ erat eſſe, ꝛ vnūqđqʒ in qbuſdā idē: vt
in ꝑmis ſubſtātijs: vt cutuitas ꝛ cutuitatē eē: ſi ꝑma eſt.
Dico aūt ꝑmā, quę nō dī per aliud in alio eē: vt ſubto vł
Cōmen. 41°. mā. Et hāc partē Auer. exponit de intelligibilib⁹ ꝑmis.
¶ Rurſuʒ 8° meta^cc. naʒ aīa ꝛ aīę eſſe idem, homini ñō
eſſe ꝛ hō nō ideʒ. ꝛ tu vide expōneʒ Auer. in cōmēto 8°.
¶ Adhuc id, in quo remota eſt cā dīfę indiuidui a qddi
tate, eſt ideʒ indiuiduū ꝛ qdditas, ſed ſola cā dīfę indiui/
dui a qdditate eſt cōceptio cū mā: vt dic̄ Ari. ꝛ Auer. 7°
Cōmē. 35°. meta^cc ꝛc̄. ¶ Q2 aūt nō ſit ibi cōpoſitio ex eē ꝛ eſſentia,
declarat̄: qm̄ tūc quęlʒ itelligētia citra ꝑmā eſt ꝯtingēs,
qm̄ eē eſſet ſupadditū eſſentię. ğ ꝯtigēs ſibi. ¶ Ampli⁹
cuilibet cōpoſitioni ex re ꝛ re r̄ndet ꝓpa nouitas realis,
ſed nulla eſt nouitas ſm reʒ in eis. ergo. maior eſt Ariſt.
Cōmē. 39°. 14° meta^cc. ꝛ Auer. 12° meta^cc. ¶ Adhuc omne cōpoſi/
tuʒ eſt vnuʒ: q2 hoc act⁹, ꝛ hoc potētia: vt dicit Ariſto. 8°
meta^cc. ſʒ ibideʒ dicit in fine ꝙ intellīs ſeparati nō ſic ſūt
vni: ſed ſeipſis, ergo non ſunt cōpoſiti. ¶ Q2 deniqʒ ibi
nō ſit cōpoſitio eſſentię ꝛ v̄tutis, ꝯſtat, qm̄ peripathetici
nō ponunt ibi opatione diſtingui ab eſſentia. intelligē. n.
eaꝝ eſt eſſe eaꝝ: vt Ari. declarat 12° ſapię. ¶ Pro deter
minatione hui⁹ opʒ accipe ꝙ quęlʒ forma: citra primā,
In diſput. 3° eſt cōpoſita, qđ ſic Auer. ꝓbat in lib. d. d. omne intelligēs
in ſolu. 16. aliud eſt cōpoſitū, ſʒ quęlʒ itelligētia eſt itelligēs aliud:
ergo quęlʒ eſt cōpoſitū qdpiā. ¶ Scđa rō ſua eſt ibidē
In ſolu. 18°, in ſol. 19. oē cauſatū eſt cōpoſitū, ſed ꝓbat ipſe ibidē. oēs
circa finē. eſſe cauſatas. ğ ꝛc̄. ¶ Quid aūt ſit iſta cōpoſitio. Dōm ꝙ
quęlʒ intelligētia citra ꝑmā recedit a ꝑma, ꝛ per ꝯñs de/
ficit a ꝑfectiōe illi⁹, ſʒ quilʒ defect⁹ ꝑuatio eſt, ꝛ quęlibet
ꝑuatio mā apud Platonē, ideo quęlibʒ citra ꝑmā eſt ex
mā. Et qm̄ quęlʒ appropinquat ꝑmę, ꝛ hoc erit ei perfe
ctio, ſed quęlʒ ꝑfectio eſt forma ꝛ eſſe, ergo ibi erit cōpo
ſitio ex formę modo, ꝛ materię. ¶ Hec ergo cōpoſitio
non eſt ex mā ꝛ forma, nec ex eſſe ꝛ eſſentia, nec ex vli ꝛ
indiuiduo, ſed modis hoꝝ. priuatio. n. modus eſt mātę, ꝛ
nō vere mā. ſimilr̄ ꝑfectio modus eſt formę, ꝛ non ipſa
forma. ergo cōpoſitio illa erit ex mō materię, ꝛ mō for/
mę. Itē priuatio nō erit eſſentia, nec ꝑfectio erit eē, ideo
ibi nō eſt cōpoſitio ex eſſe ꝛ eſſentia: erit tñ cōpoſitio ex
modis hoꝝ. ¶ Amplius id cōpoſitū nō eſt vere habēs
formā: ideo nō eſt vere indiuiduū: ꝛ quidditas illius nō
eſt vere foīa: ideo nō eſt cōpoſitio ex indiuiduo ꝛ qddi/
tate, ſed ex modis hoꝝ. ¶ Erit ergo triplex cōpoſitio. ſ.
eſſe ꝛ eſſentię, materię, ꝛ formę, ꝛ indiuidui ꝛ vlis, quę tñ
ſunt vnū in re, ſed reſpectu diuerſoꝝ. Deus. n. pōt tribus
modis cōparari intelligētijs. vno mō vt agēs, ꝛ q2 agēs
dat formā: ideo intelligētię reſpectu ei⁹ dicunt̄ cōpoſitę
ex mā ꝛ forma. Pōt cōparari vt foīa: ꝛ ſic cuʒ forma ſit
eſſe, eſſentia ſit q̄ſi potētia, ꝛ capiēs eſſe: ideo quęlʒ intel
ligētia dī cōpoſita ex eē ꝛ eſſentia. Pōt aūt cōparari ad
eas vt exēpluʒ ꝛ totū, ꝛ ſic: cū ſit puritas eſſe, reliquę re/
ſpectu ei⁹ eſſent quodāmō indiuiduę: ꝛ ſic compoſitę ex
vli, ꝛ indiuiduo. nulla autē haꝝ cōpoſitionū erit ex re ꝛ
re, ſed modo rei ꝛ modo rei. Solus ergo de⁹ eſt ſumme
ſimplex, vbi nec eſt cōpoſitio ex re ꝛ re, nec ex mō rei ꝛ
modo rei: cū nulli poſſit cōparari: rōne cui⁹ poſſit cōpo/
ni hac triplici cōpoſitiōe. ¶ Sʒ quō ſit cōpoſitio ibi ex
intellecto ꝛ intellu, iam diximus in cōmēto ꝑcedēti. ſ. ꝙ
quęlʒ intelligētia pōt cōparari ad ſupiorē, ꝛ ad iferiorē.
Si qdeʒ ad ſuperiorē, tunc cōpoſitio erit ex intellu, qm̄
intelligētia ſupior ꝑficit inferiorē intētionalr̄, adeo ꝙ ex
ea ꝛ intellu inferioris fiet veri⁹ vnū q̄ȝ ex mā ꝛ forma: ꝛ
ſic erit cōpoſitio nō ex accidēte ꝛ ſubā, vel v̄tute ꝛ eſſen/
tia, vt dicūt expoſitores, ſed ex intellu ꝛ intelligibili, quę
cōpoſitio eſt alteri⁹ rōnis ab his. Si aūt cōparet̄ ad in/
feriora: cū intelligat illa: vt cā eſt eoꝝ, ideo non ꝑficit̄ ab
illis: ꝛ ideo vt ſic ſimplex eſt. Erunt ğ tres modi intelli/
gendi. vnus in intellu noſtro. ſ. per cōpoſitionē trī intelli
gibiliuʒ cū intellu. Alius extremus ſicut intelligit ꝑmus
intellus. ſ. ſimplr̄ ſumme, ꝛ nō per cōpoſitionē. Et tertio
mō in medijs intelligētijs. reſpectu. n. ſuperioꝝ intelle/
ctio eſt cōpoſitio: reſpectu iferioꝝ eſt ſimplicitas ſūma.
¶ His habitis ad rōnes oppoſitas. Ad ꝑmā minor eſt
falſa, qm̄ cā finitatis eſt eſſe cuʒ mō materię, ꝛ nō cū mā
vel gñe. ¶ Ad 2^am minor falſa eſt, qm̄ ſunt eiuſdeʒ ſpēi
analogę non vniuocę, vt dicit. ¶ Ad 3^am r̄ndet Auer. ꝑ
Cōmē. 95°. cęli. q: ſenſus ꝑcipit cęluʒ motū, intellus intelligētiā mo/
uentē per attributionē ad id. ¶ Ad 4^am vera eſt maior
de cōpoſito ex his, non ex modis hoꝝ, vt diximꝰ. ¶ Ad
argumēta alterius ptis pʒ ſolō. Oia. n. ſupponūt intelli/
gere eſſe accñs: qđ ipſi nō ꝓbant. ¶ Ad argumēta tertię
partis. Ad ꝑmū pʒ qualr̄ compoſitio ex his nō eſt prior
cōpoſitiōe ex mā ꝛ forma, ſed hñ ex modis hoꝝ, ꝛ ideo
reperit̄ in qbuſdaʒ: vbi nō cōpoſitio illa. ¶ Ad argumē
ta per v̄ba Auer. pʒ ſol. voluit. n. intelligere oia eē cōpo/
ſita vel ex his, vł modis hoꝝ. Deus aūt eſt ſimplex oio,
quia nec ex his, nec ex modis hoꝝ.
An intellus intelligat ſin gulare. ¶ Circa ſcđaʒ. q. dixerunt qdaʒ ꝙ intellīs pōt duplr̄ cōſi/
derari. vno mō ſm nām intellīs: ꝛ ſic nō itelligit niſi vle,
q2 eius nā eſt eſſe ſine mā. Alio mō ꝓut ꝯtinuat̄ ſenſib⁹:
P⁹ pō ꝛ ſic intelligit ſingulare mediāte ſenſu. ſ. ꝓut mediāte ſen
ſu generat̄ ei ſpēs itelligibilis rei ſingularis. ¶ Hoc ꝓ/
batur. Tuʒ per exēpluʒ de ſenſu cōi. Tuʒ q2 ſi intellect⁹
mediāte ſenſu intelligit ſingulare, vel aliqd ſibi iprimit̄,
vel nihil. Si nihil, ſic poſſet dici ꝙ ſenſus mediāte itellīu
ſentit vle: qđ eſt de riſibile. Si aliqd, ergo cauſabit̄ ſpēs
noua ei: per quā intelligit ſingulare: ſed hic modus erro/
neus eſt, qm̄ dictū eſt intellm̄ nihil cognoſcere ſinglare.
¶ Ampli⁹ tūc intellm̄ in actu eſſet intellectū in potētia.
¶ Amplius illa ſpēs vel cauſat̄ in itellectu a ſenſu vir/
tute ꝓpria, aut virtute intellīs agētis. Nō virtute intellīs
agentis: q2 tunc vliter eaʒ cauſaret. Non virtute ꝓpria,

qm̃ nulla forma corꝑalis agit ỽtute ꝓpa in formã ſepa/
Diſputatiõe 2ª in ſolõne textꝰ. ratã in lib. d. d. Quia intellꝰ (inquit) eſt ſeparꝰ, nullo mõ
patiẽ a corpe. ℂ Alij dicũt ꝙ intellꝰ per nãz ſenſus co/
2ª põ. gnoſcit ſingulare: pro q̃to ſenſus ſibi repñtat ſingulare.
ipſe aũt ꝑficiẽ ab eo intẽtionalr: ſicẽ intelligẽtia iferior a
ſupiori. ℂ Sed h̃ nihil eſt, qm̃ eodẽ mõ ꝛ ſenſus poteſt
Põ ꝓpria ꝑfici ab vli, ꝛ vt intellm̃ eſt vle. ℂ Tandẽ opꝫ fingere,
ꝙ ſingulare ꝛ vle pñt 2ʳ ↄſiderari. vnoº vt hñt viꝫ ꝛ nãꝫ
duoꝝ obtoꝝ ſingulr, ꝛ ſeorſuꝫ diuiſoꝝ, ꝛ ſic ꝑcipiũtẽ a
duabꝰ viribꝰ diuerſis oino. ſ. ab intellu, ꝛ ſenſu. Alio mõ
pñt ↄſiderari vt hñt viꝫ vniꝰ itellecti, ac vnius cogniti.
v. g. vt cõcipiũtẽ ſub dña vel ↄueniẽtia, vt ſic enim hñt
viꝫ huiꝰ foꝛę ↄceptę, ac vniꝰ intellecti, vel qdditatis, qm̃
dña vl ↄueniẽtia eſt vna qdditas: ꝛ ſic itellꝰ itelligit vle
ſingulr: ſingulare aũt vt tranſit in rõne vniꝰ itellecti. ſnit
aũt neccũꝫ h̃ intellectui nõ ſimplr: qꝛ in ſe nõ hꝫ niſi co/
gnoſcẽ puras qdditates, ſꝫ vt ↄiũcꝰ ac cõuerſus ad noſ/
ga, vt ſic, accidit ꝙ intellu itelligamꝰ vle, ſenſu ſinglare,
ꝛ ſic opꝫ: vt aliq̃ virtꝰ vna ponat dñaꝫ: ꝛ illa eſt intellꝰ.
ℂ Sed dices oĩs virtꝰ appꝛehẽdens aliq̃ duo ſub vniꝰ
rõne intellecti cõueniẽtię vel differẽtię, appꝛehẽdit illa
ſepatiꝫ. g̃ ꝛc̃. ℂ Rñdeẽ ꝙ nõ opꝫ: metaphiſicus. n. inquã/
tuꝫ metaphiſicus ponit dñaꝫ iter ens: ꝛ hoc ens. ſ. ſorteꝫ: ꝛ
tñ nõ cognoſcit ſor. ꝑ ſe, ſꝫ mediãte hĩtu phĩco. ſ. pro q̃to
ſupponit ipm̃ notũ ab hĩtu phyſico: ſic in ꝓpoºˢ intellꝰ
cõpꝛehẽdit illa: vt hñt viꝫ vniꝰ itellecti nũo. nõ aũt opꝫ
ꝙ diſtinctim cõpꝛehendat illa, ſed ſufficit ꝙ ſit aliqua
virtus: cui cõtinuaẽ, quę cognoſcat illa ꝛc̃.

COMMENTARIVM.

1ª expõ **Non leuis** eſt huiꝰ loci interpꝛetatio, ꝑſertim cũ
magni viri nõ vna ſentiũt. Thomas
eniꝫ ꝛ Egidius ꝑcipui latinoꝝ iterpꝛętes arbitranẽ Ari/
ſtotelez nũc agẽ de obto ipſiꝰ itellꝰ: cũ. n. egiſſet de itellu
per cõparationẽ ad ſenſuꝫ, nũc cũ agẽ aſſerũt de obiecto
intellꝰ, qđ eſt qdditas rei mãlis, ſiue ipm̃ vle ſenſibile,
qđ eſt vle in ſenſibilibus, vel phantaſmatibꝰ exiſtens.
2ª expõ ℂ Simpliciꝰ ỽo autumat Ariſtotelez agẽ de ipſo intel
ligẽ ac de ipſo intellu, vt ad nos ↄuertunẽ: qꝛ egit de itel
lectu in ſe: dixit. n. ꝙ intellꝰ in ſe ſolũ vlia itelligit, vt ỽo
ad nos ↄuertiẽ, intelligit vlia, ꝛ ſingularia, ac ſenſibilia.
ℂ Sed dices de intelligẽ ꝛ ipſo intellu, vt ad nos cõuer
ſis poſtea aget: g̃ ſupfluit hic de his agẽ. ℂ Sꝫ dici põt
de eodeꝫ hic ꝛ poſtea Ariſtotelez agẽ: nõ tñ eodẽ mõ. nã
infra aget de opatiõe intellꝰ ad nos ↄuerſi in ſpẽ. At hic
3ª dña agit in gñe, vt vtriuſqꝫ ↄſiderãti pꝫ. ℂ Themiſtius ỽo ꝛ
Auer. aſſerũt ꝙ cũ actuꝫ ſit de intellu, ꝛ imaginaria, quę
ſit eoꝝ nã: nũc Ariſtotelez agẽ dicũt, quę nam dña inter
vtrãqꝫ ỽtutẽ ↄſtituẽda ſit, cuiꝰ cãꝫ aſſignat Auer. ꝙ ple/
riqꝫ eos differre nõ arbitrabãẽ, argᵗᵒ ꝙ imaginatio mo/
4ª Philo. uet itellm̃ vt in collectaneis dictũ eſt. ℂ Philoponꝰ ỽo
vult, ꝙ cũ Ariſtoteles tria de intellu ꝓpoſuit diſputare,
vnũ ſi ſempiternꝰ intellꝰ ſit, aut corruptibilis. Aliud ỽo
quo mõ ↄuenit, ꝛ differt a ſenſu: ex quo rurſus ſempiter/
nitatẽ nactꝰ eſt. Tertiũ deniqꝫ quõ ſit ipm̃ itelligẽ. prima
qdẽ duo ſufficiẽter (vt inquit, demõſtrauit) nunc 3ᵐ intẽdit
quõ, vꝫ, ipm̃ intelligẽ ſit. Uult tñ Ariſtotelez in pꝛęſenti
textu dubitare. naꝫ cũ duplicia ſunt intelligibilia mãlia,
ꝛ imãlia, ꝛ duplex virtꝰ cognoſcitiua. ſ. ſenſitiua, ꝛ itellꝰ;
vtruꝫ vnaquęqꝫ virtꝰ ꝓpꝛiũ ſuũ cognoſcat, vt ſenſitiua
mãlia: intellꝰiua ỽo imãlia, an itellꝰiua cognoſcat vtraqꝫ
mãlia, ꝛ imãlia. Cui vult (vt Ariſtoteles rñdeat) ꝙ virtꝰ
intellꝰiua non mõ imãlia, ſꝫ ꝛ mãlia cognoſcat: qꝛ virtus,
quę noſcit ſublimioꝛa, longe magis deterioꝛa cognoſcet.
Pꝛęterea ideꝫ ꝓbat: qa ſi intellectꝰ ſoluꝫ imãlia cogno/
ſcit, erit intellꝰ ſm̃ qd, qm̃ ſolum intellꝰ ſm̃ hęc, quę co/
gnoſcit: nõ aũt intellꝰ ſimplr. Hęc Philoponus, quę an
Pꝛopꝛia ↄſideratio. vera ſint, nõ eſt leue definire. ℂ Ego ỽo, qd faciat Ari/
ſtoteles, in h̃ textu nõ ignoro, cur ỽo illđ fecerit, ignoro.
Arbitror ergo Ariſtotelez facere vnuꝫ enthimema, quo
deducto, ac dilucidato, hęc oĩa quę viri iſti dixerũt Ari/
Enthimema ſtotelez velle, facile deduci pñt. Enthimema qdem tale
eſt, in oĩbꝰ cõpoſitis ex indiuiduo ꝛ vli, ex mã ꝛ forma,
ex qdditate ꝛ hñte qdditatẽ, aliud eſt vle ꝛ indiuiduuꝫ,
aliud forma ꝛ mã, aliud eẽ ſiue qdditas ꝛ hñs qdditatẽ:
ergo intellꝰ hoc eſt aĩa rõnalis (vt itelligit Philoponꝰ)
aut alia atqꝫ alia virtute vle ꝛ indiuiduũ qdditatẽ ꝛ ha/
bens qdditatẽ diſcernit, aut eadeꝫ virtute alr atqꝫ alr ſe
hñte, ꝛ cuꝫ nõ alia atqꝫ alia virtute, vt dicemus. ergo aĩa
diſcernit vle ꝛ indiuiduũ eadeꝫ virtute alr atqꝫ aliter ſe
hñte: vtpote ipſo itellu alr atqꝫ alr ſe hñte. Quo ꝑfecto
cõceſſo oẽs aſſignatę expõnes pñt ſtare. ſequiẽ. n. ſtatim
obiectũ intellꝰ eẽ vle in ſingularibꝰ, vt expoſitores di/
xerũt. Seqĩ ẽt intellm̃ intelligẽ vle, ꝛ idiuiduũ: vle qdẽ
ꝑ ſe: indiuiduũ ỽo, vt ad nos cõuerſuꝫ, vt dicit Simpli/
cius. Seqĩ 3º intellm̃ ab imaginaria differre, ꝙ intellus
vlia ꝛ ſingularia: imaginaria ỽo ſinglaria itelligat. Se/
quiẽ 4º ſolo qõnis more a Philopono. ſ. ꝙ virtꝰ intelle
ctiua mãlia. ſ. ſingularia ſenſibilia, ꝛ imãlia. ſ. vlia intelli
gat. ergo verificato enthimemate mox oĩa illa, quę iter/
pꝛętes dixerũt, ſequuntur. ℂ Ariſtoteles ergo pĩo ſumit
añs, ꝛ dicit: qm̃ aũt aliud eſt magnitudo, ꝛ magnitudiẽ
eẽ, ꝛ aqua ꝛ aquę eẽ, ꝛ ſic in multis alijs rebꝰ id genꝰ,
hoc eſt añs. Et qꝛ dixit. [Et ſic in multis alijs] ꝛ nõ dixit:
ꝛ ſic in oĩbus alijs. Aſſignat cãꝫ cur nõ in oĩbꝰ, ſꝫ in mul/
tis hoc añs locũ hẽat, anteq̃ꝫ infert ↄñs ꝛ dicit. Sed non
in oĩbꝰ: in qbuſdaꝫ. n. ideꝫ eſt. Bene g̃ dictũ eſt ſic eẽ in
multis, ꝛ nõ in oĩbꝰ: qꝛ in qbuſdaꝫ ideꝫ eſt vle, ꝛ ſingula/
re, qdditas, ꝛ indiuiduũ, vt in ſubſtãtijs ſepatis. Tũc li/
mitato añte ꝛ dilucidato: dat ↄñs, cũ dicit. eẽ carni, ꝛ car/
nem ꝛ alio: aut alr ſe hñte, diſcernit intellꝰ. i. aĩa rõnalis:
vt exponit Philoponus. Et ſupple tu non alio atqꝫ alio:
ergo eodẽ intellu alr ſe hñte aĩa rõnalis diſcernit carnẽ,
ꝛ vle carnis ſiue eẽ carnis: qꝛ accepit añs, ꝛ ſoluꝫ ipm̃ li/
mitauit: nõ aũt ꝓbauit, ſtatiꝫ illud ꝓbat, ꝛ dicit. Caro. n.
nõ ſine mã eſt: imo (vt Philoponus ingt) ſꝫ foꝛa in mã,
ſicꝫ ſymmũ eſt hoc in h̃, hoc eſt foꝛa in mã. eẽ ỽo carnis
cũ ſit vle, ſine mã eſt. ergo añs hñ aſſumptũ eſt. Hec de
enthimemate. ℂ Quo ỽo ad ỽba attinet, Themiſtiꝰ ꝑ
aquã itelligit cõpoſitũ ex mã ꝛ foꝛa, qđ eſt indiuiduum
aquę: qꝛ apud eũ ſola iduiidua cõponunẽ ex mã ꝛ foꝛa.
Per eẽ ỽo aquę itelligit formã aquę, ꝑ quã aq̃ eſt aq̃, q̃
foꝛa eſt rõ aquę, ꝛ vle oĩbꝰ indiuiduis aquę. Rõ qdẽ nõ
ſmo, ſꝫ eẽntia aquę, quã ſignat ſmo definitiuꝰ. Ule ỽo
nõ abſtractiue ſumptũ, vt aĩalitas vel humanitas, ſꝫ per
moduꝫ totiꝰ, vt aĩal ꝛ hõ: alioqn non pꝛędicareẽ de indiui/
duis. Uñ Philoponus aſſerit ꝙ aliud eſt ipm̃ hoc: aliud
ỽo ipm̃ huic. Ipſuꝫ qdẽ h̃ ſimul mãꝫ ꝛ formã ſignat: vt
ſunt aqua, ꝛ magnitudo. Ipſuꝫ ỽo huic formã ſolã ſine
mã ſignat. veluti aquę eẽ, ꝛ magnitudini eẽ. Per exẽplũ
aquę, vt Themiſtius ingt. intelligit nãlia: naꝫ in nãlibus
aliud eſt ipm̃ hoc, ꝛ aliud ipm̃ huic: vt Philoponꝰ ingt.
Per exẽpluꝫ magnitudis itelligit idẽ in artificialibꝰ. In
artificialibꝰ eniꝫ aliud eſt ſtatua: aliud eẽ ſtatuę: ꝛ ſic in
alijs. ℂ Sed dices tũc ꝑtermiſiſſet mathe^ca: in qbꝰ etiã
aliud eſt eẽ, ꝛ cõpoſitũ ex mã ꝛ foꝛa. Propter h̃ Expoſi
tor ꝑ magnitudinẽ voluit hic exẽpluꝫ in mathematicis:
in qbꝰ iduiduũ cõponiẽ ex foꝛa ꝛ mã itelligibili, quę eſt
ipm̃ ↄtinuũ, vel diſcretũ. Triangulus eniꝫ componiẽ ex
figura, ꝛ continuo: veꝝ de mã reꝝ mathematicaꝝ alibi.
Poſſet tñ pro Themiſtio dici Ariſtotelez ꝑ magnitudi/

nez artificialia intellexiſſe.per aquã vo nãlia:non tñ eſt Ariſtoteles diminut⁹,qꝛ mathe^ca ſunt et artificialia,atz artificio quodã mathe^ca figurent̃. Dixit vo nõ in oĩbus idez eẽ vle,ꝛ idũduũ: qꝛ vt Philopon⁹ inqt. In rebus imãlib⁹ idez eſt ipm h,ꝛ ipm huic,h eſt,ipm vle ꝛ ipm ſingulare:vt in deo. ¶ Attentione dignũ ꝙ ſm Alexan. Ariſtoteles ꝯcluſit vnam diſiunctiuã, vz,ꝙ aĩa diſcernit vle ꝛ ſingulare, vel alia atqz alia v̄tute, vel eadẽ alr̃ atqz alr̃ ſe hñte:ideo, vt Plutarch⁹ ꝛ Alexã.dixerunt,hęc diſiunctiua vera eſt pro p̃ͣ pte.ſ.ꝙ alia v̄tute aĩa cognoſcat vl'ia,ac imãlia, vz, intellũ:alia vo ſinglaria ac mãlia, vz, ſenſu. Philopon⁹ vo nõ negat itellu vl'ia,ꝛ ſenſu ſingularia dephẽdẽ:ſz vult aĩaz eadem v̄tute alr̃ atqz alr̃ ſe hñte dephẽdi vl'ia ꝛ ſingularia,imãlia,ꝛ mãlia:vt poſtea dilucidabit̃. Qꝫ aũt itellu apphendat aĩa ſingulare ac mãlia ipſa, probat Philopon⁹ p̄mo:qꝛ ſi intellus nõ cognoſceret ſingulare,non poſſet corrigẽ ſenſum,qui errat circa cogñez rei ſingularis. At intellus corrigit ſenſuz:ſenſus.n.in aqua indicat remũ fractũ,ꝛ ſolem in cęlo pedalez. At intell's corrigit,oſtẽdens,ꝙ neqz remus fractus eſt,nec ſol eſt pedalis:imo maior tota terra. Scdo argumẽtat̃,cognoſcẽs dĩaz aliquoꝝ,cogſcit multo magis extrema:vt 2° hui⁹ Ariſtoteles accepit,pbãs ſenſum cõez eẽ. At intell's cogſcit dĩaz inter vle ꝛ ſingulare,inter mãlia,ꝛ imãlia:ergo cognoſcit vtraqz. Hęc Philopon⁹ de qb⁹ in dilucidario metaphyſicaꝝ diſputationũ.

¶ Senſitiua igit̃ parte calidũ diſcernit ꝛ frigidũ: quoꝝ quedaz eſt ratio caro. alia vo eſſe carnis diſcernit:aut ſepabili aut ſeſe hñte ad ſeipſam ꝑinde atqz ſeſe habet cũ extenſa fuerit linea flexa.

¶ Senſitiuo qdez igit̃ calidũ, ꝛ frigidũ diſcernit, ꝛ quoꝝ ratio quędam caro eſt. Alio autez aut ſeparabili,aut ſicut circũflexa ſe habet ad ſeipſam,cum extenſa ſit : carnis enim eſſe ꝛ diſcernit.

r.ãe enim ꝑfecto

Collectanea text⁹ cõn 10'. ¶ Qm̃ alio vel alr̃ ſe hñte iudicare dixit magnitudinez,ꝛ indiuiduũ,ꝛ magnitudini eẽ,diſtiguit quę qdẽ alio,quę vo alr̃ ſe hñt. ¶ Et debes ſcire (vt Simplici⁹ teſtat̃) ꝙ aĩa tria iudicat accñtia.ſ.ſẽſilia, ſubaz ſeu qdditatẽ, ꝛ ſpecificatũ ꝑ illaz qdditatẽ.i.hñs qdditatẽ:qd̓ eſt cõpoſitũ, vt Themiſtius dicit : ſenſilia accidẽtia ſenſitiuo iudicat. quidditatẽ aũt intellu in ſe ꝯſiſtẽte.hñs qdditatẽ intellu ſe hñte, vt linea circũflexa. cognitio g̃,qua attingit terminos ꝛ qdditates,eſt ſicut linea recta qm̃ cognoſcit illas: vt in ſe ꝯſiſtẽs.hñs aũt qdditatẽ cogſcit cogñe,quę ſilis eſt ſpherali vel circulari,qm̃ intell's intelligit cõpoſitũ ꝑut duplicat̃ ꝛ vt cõuertit̃ ad nos.ꝛ hęc ẽ expoſitio grecoꝝ.dicit Ari.xia ſup.ſenſitiuo qdẽ igit̃ calidũ,ꝛ frigidũ iudicat,ꝛ illa quoꝝ rõ.i.cã ꝓpinq̄ eſt q̄daz caro.i.indiuiduũ ſubę. ¶ Debes ſcire ꝙ rõ capit̃ qñqz pro diffõne, qñqz (vt Plato accepit in gorgia ꝛ theateto) pro cã ꝓpinqua:ꝛ hoc pacto frequẽter Ari.accepit:vt hic.ꝓpinq̄ aũt cã accñtiuz eiuz diffinita ſuba ẽ. ¶ Tũc dedit 2^m.d. Alio aũt aut.i.qm̃ ſepabili.i.ſepata cogñe (vt Simplici⁹ exponit) iudicat formas carniũ: vbi illa ꝑticula' Aut ꝯcõfirmãtis eſt, vt vult Simplici⁹. Et tũc dat 3^m.d. Aut ſup. qm̃ aĩa ſe hꝫ ſicut circũflexa ad ſeipſaꝫ:cũ extenſa ſit diſcernit carnis eẽ.i.hñs qdditatẽ carnis,ꝛ ſic verificatũ eſt ꝯſequẽs pdicti enthimematis.

Com.10^m **Et cum neceſſe.** ¶ Auerrois vltra expõnis terminos euagat⁹,vt ꝓbare ꝯñtiã illi⁹ enthimematis,ꝛ accipit tñqꝫ ꝯſeſſũ añs q̄dã, ꝛ illi addit ꝯñs,ꝛ inquit. Et cũ neċe eſt experimẽtare res diuerſas ꝑ v̄tutes diuerſas,ꝛ per ſentiẽs,ꝛ ſibi ſilia experimẽtat̃ aĩa calidũ frigidũ,ꝛ ſibi ſilia.hoc eſt añs:qd̓ accipit ꝯfuſe. Tũc dedit ꝯñs.d. Neceſſe eſt ſm exẽpluz.i. per locũ a ſili, vt res exiſtens in carne:per quã ipſa caro eſt qd̓ eſt.i.per quã caro ponit̃ in ſpẽ,ꝛ nõ id ꝑ qd̓ eſt calida aut frigida.i.ꝛ nõ id ꝑ qd̓ eſt h indiuiduũ demõſtratũ ſit ſilis virtuti cõprehẽdenti eã,ꝛ vt experimur alia virtute.i.neċe eſt : vt ſit virt⁹ ſepata a p̄ncipijs indiuiduoꝝ. Et ꝓbat hãc ꝯñiã ex v̄bis Ariſto.d. Et dixit aſſimilatur eis,quę ſunt illi⁹:qꝛ neċe eſt, vt ꝓportio,quę eſt intentionis ad intẽtionẽ.ſ.idiuidui ad vlez,ſit ſicut ꝓportio virtutis cõprehẽdentis alterã eaꝝ ad v̄tutẽ cõprehẽdentẽ alterã.eſt g̃ maior,ſicut obiectũ ad obm̃,ita virt⁹ ad virtutẽ. Dedit tũc minorẽ.d. Et cũ neċe eſt vt duę intẽtiões ſint diuerſę: ſicut indiuiduum, ꝛ quidditas,neceſſe eſt vt v̄tutes ſint diuerſę:ſicut vle,ꝛ indiuiduũ.ꝛ ſic pꝫ ꝯñia p̄mi enthimematis alteri⁹ cõmẽti. Et tunc ponit ꝯcloñẽ toti⁹ capl'i.d. Intelligẽs igit̃ nõ eſt imaginatiua:cuz iam declaratũ eſt,ꝙ cõprehẽſio virtutis imaginatiuę ꝛ ſenſibilis idez eſt. ¶ Et neceſſe eſt.] Et qm̃ intell's apud Auer. dupl'r cõprehẽdit.vno mõ cõprehẽſione ſili lineę rectę. alio mõ cõprehẽſione ſili lineę ſpherali. Hos duos modos exponit,ꝛ dicit. Et neċe eſt vt forma.i.qdditas experimentet̃ ꝑ aliquã v̄tutẽ. Sed h dupl'r eſſe oſtẽdit.d. Et h erit ex hac v̄tute.i.ꝛ hęc qdditas cõprehẽdet̃ hac v̄tute: aut ꝑ diſpõnez lineę rectę:cũ itellexerit p̄mã formã exiſtentẽ in hac re ſingulari.i.ſpẽz,aut ſm diſpõnẽ ſimilez lineę ſpherali:qm̃ fuerit reuerſa quęrẽdo intelligẽ etiam qdditatẽ illi⁹,deinde qdditatẽ illi⁹ quidditatis:quouſqꝫ ꝑueniat ad ſimplicẽ qdditatẽ in illa re : cui⁹ exẽpluz dedit.d. v̄bi gr̃a.ꝙ p̄mo intelligit quidditatẽ carnis,deinde quęrit intelligẽ qdditatẽ illi⁹ qdditatis,deinde qdditatẽ illi⁹ qdditatis,ꝛ hoc erit duz inueniet qdditatẽ in qdditate,ꝛ nõ ceſſabit donec ꝑueniet ad formã ſimplicem.i.ad cõceptũ irreſolubilez:ꝛ h ꝓbat ꝑ v̄ba tex.ꝛ ſmo ei⁹ pꝫ. ¶ Ex his qdã nr̃i tp̄is ſumũt p̄^m cognitũ eẽ ſpẽz ſpecialiſſimã:ſm doctrinã Auer.quo dicat p̄mã formã eſſe id qd̓ p̄mo apphẽdit̃,quę nihil aliud:niſi quidditas ſpẽi, quę p̄ͣ eſt,tũ dignitate,tũ intẽtiõe. ¶ Sed mihi vr̃ ꝙ iſti cõmittant fallaciã ſm qd ꝛ ſimpl'r. Auer.n.duos tentat eẽ modos cognoſcẽdi:quoꝝ vnũ rectũ appellat,ꝛ dicit p̄^m cognitũ in illo mõ cognoſcẽdi eẽ ſpẽz ſpãliſſimaz, Alterũ vo reflexũ,ꝛ in eo eſt quęcũqꝫ qdditas:a qua incipit reſolo.mõ hęc ꝯñia nulla h eſt p̄^m cognitũ in actu recto.g̃ ſimpl'r ꝛ vl'r eſt p̄^m cognitũ:niſi ꝓbet̃ ꝙ act⁹ rectus ſit p̄or reflexo,ꝛ tu ꝯſidera. ¶ Ambigit,cur cognitio,qua itelligim⁹ p̄mã formã:poſt quã qdditatẽ illius: vſqꝫ in ſimplicẽ aſcẽdẽs,dicat̃ ſpheralis ſeu circũflexa. Dubitatio.

¶ Dixerũt qdã ꝙ duplex ẽ cognitio.ſ.cõpoſitoria : qua cõponim⁹ vltimã cãz cũ effectu : vt fit in demõſtrõne ſimpl'r,ꝛ reſolutoria:qm̃ reſoluimus effectuz in cãs : vt fit in demõſtrõne:qa ſic,ꝛ in ſcia diffõnũ.qm̃.n.reſoluim⁹ diffinitũ in p̄n^a illi⁹,reſolutoria dr̃.qm̃ vo p̄n^a cũ diffinito cõpoſitoria,ꝛ h ſentire dicit Auer. in 7° meta^ce ad v̄buz,ꝛ tu vide.qa igit̃ cõprehenſio reſolutoria ſilis eſt ſpherę cõpoſitoria vo nõ:ideo v̄ificat̃ v̄bũ Auer.ꝙ aũt reſolutoria ſilis ſit ſpherę ꝯſtat,qm̃ ꝓcedit̃ q̄dãmõ ab eodez in idẽ:qꝛ ꝓcedit̃ a ꝑticulari,quę ꝯtinet vlez qdditatẽ,ad vlez:in q̄ ꝯtinet̃ ẽt.g̃ ꝓceſſus eſt ſpheric⁹. R̃o^e q̄rũdã Cõm. 23°.

¶ Sed ꝑcul dubio iſti dupl'r errant:qm̃, vt dicit Auer. 2° meta^ce. ſcia diffinitionis eſt duplex. Una quę fit per diſſolutionez,ꝛ hęc icipit a ſupręma qdditate per dĩas intermedias diuidẽdo vſqꝫ in iſimã qdditatẽ. Alia fit per cõpoſitionez qm̃ a quidditate infima ꝓcedimus colligendo oẽs dĩas intermedias vſqꝫ in ſupręmã quidditatem ꝛ ſimplicez. Refutatio Cõmen. 11°.

¶ P. Porphyrius teſtaẽ deſcēdentib⁹ igiẽ ad ſpecialiſſima neceſſe eſt diuidentē per multitudinē tre. aſcēdentib⁹ ꝟo ad gñaliſſima neċe eſt colligere multitudinē ꝛc̃.
Expō 3ᵃ. Et huius rōnez dedit Auer. ibidez in ſua parafraſi. ꝺ. qð eſt, q꞉ quāto magis aſcēdit genus eſt minus notificans, ꝛ quāto magis deſcēdiẽ eſt magis notificās, ꝛ min⁹ aggregās. Ecce q̄plane habeẽ intētū. ¶ Scðo deficiūt, qm̄ a pari cōpoſitoꝛia erit ſilr̄ ſpheralis, qm̄ ꝓceſſus a ꝑtinēte vlī ad ꝯtētū: qð etiā id ꝯtinet. ergo vtraqꝫ erit ſpheralis: qð iſti negāt.
Pō ꝑpria ¶ Ideo debes ſcire, q̄ vnus ꝛ idē ꝓceſſus eſt reſolutorius ſeu diuiſiu⁹, ꝛ cōpoſitoꝛi⁹ re⁹ diuerſo ꝑ. v.g. ꝓceſſus a qdditate īfima ad ſupremā vocaẽ reſolutorius ꝛ cōpoſitoꝛius: vt eīz ſpēs eſt quoddaz totū eſſentiale, ꝛ genus ꝛ dr̄ia ꝑtes eſſentiales, vocaẽ reſolutorius: nihil. n. reſolō eſt: niſi totu⁹ in ꝑtes diuiſio: ergo hic ꝓceſſus eſt diuiſorius. Et qm̄ genus eſt quoddaz totū vle re⁹ ſpēi: ideo ibi erit cōpoſitio, qm̄ ꝓcediẽ a ꝑtib⁹ ad totum vle in quo cōtineẽ. ¶ Hic ergo ꝓceſſus vnus nūo eſt diuiſiu⁹ ꝛ cōpoſitiu⁹. Similr̄ ꝓceſſus ab effectu ad cāz inſimul eſt reſolutiu⁹ ꝛ cōpoſitiu⁹: vt enīz effect⁹ eſt totum eſſentiale: ꝓcul dubio eſt reſolō, vt eſt pars virtualis re⁹ cauſę erit cōpoſitio, qm̄ ꝑtes cōponūẽ totū: totū autem reſoluiẽ ꝑtib⁹. Auer. g̃ nō intēdit in exēplo ſuo ꝓceſſum reſolutoriū tm̄: ſꝫ cōpoſitoriū īſimul: ꝛ ideo vocaẽ ſpheralis pro q̄to ꝓcediẽ ab eodez in idez. fit. n. hic inceptio ab vno puncto, deinde ab illo ꝓcediẽ ad latera, quę poſtea clauduntẽ in altero puncto. v.g. vt in hac figura: cum aſcēdim⁹ colligimus multitudinē in vno: vt cū ab ipſo. a. in. e. ꝓcedimus per laterales dr̄ias aſcēdim⁹. c. ꝛ. b. vſqꝫ ꝓcedimus in. e. oppoſitū ipſi. a. ꝛ ſic pꝫ, cur hic ꝓceſſus ſit ſpheralis, ꝛ quomodo. ¶ Sed qd ſit primū cognitū ſm̄ Auer. nos tradidimus in libro noſtro de intellectu: ꝛ maxime tractatu quinto vide.

COMMENTARIVM.

Hic locus mihi ſemꝑ difficillimus fuit, nec expoſitores inter ſe cōueniunt. Simplicius vult, q̄ cū Ariſtoteles in enthymemate ꝯcluſerit magnitudinē, ꝛ magnitudine eſſe, aquā ꝛ aquę eē, aut alio, atqꝫ alio diſcernere, aut eodez alr̄ ſe hn̄te. Nunc diſtinguat, quę alio, quęue alr̄ ſe habēte aīa diſcernat. Aſſeritqꝫ Ariſtotelez velle aīaz ꝑte ſenſitiua diſcernẽ magnitudinez, ꝛ aquā, ꝛ cętera idiuidua, quoꝝ mā eſt caro quędaz. intellectu ꝟo vlīa, qdditateſqꝫ magnitudis aquę carnis, ꝛ id genus. Diſcernit aīa intellu qdditates cōpoſitoꝝ mālīuz vt inquit, aut in ſe ſumpto h̄ eſt, vt ſeparatus a corpore. aut cognitiōe, quę eſt ſilīs lineę rectę: imo vtroqꝫ modo vt inquit. Intells. n. vt ſeparat⁹ ab organo corporeo intelligit vlīa, quę ſunt idiuiduoꝝ mālīuz formę atqꝫ qdditates. Intelligit ēt hęc cognitiōe recta. Intells g̃ vt ſeparatus, ꝛ cognitiōe recta vlīa intelligit. ergo aīa ꝑte ſenſitiua intelligit ſinglaria: parte intellua vt ſeparata, vt cognitione recta intelligit vlīa. Videẽ aūt ꝯſona hęc expoſitio ꝟbis Ariſto. dicit. n. ſenſitiuo qdē igiẽ calidū ꝛ frigidum ꝛ ea, quoꝝ rō eſt quędā caro aīa diſcernit. Alio aūt vꝫ, intellu aīa ipſa vle cognoſcit ſupple cuius cām dicit carnis. n. eē diſcernit, dico itellu aut vt eſt ab organo corporeo ſeꝑabilis, aut cognitione recta, quę cognitio recta ſe habet, vt circūflexa ad ſeipſaz, cū extēſa ſit, hoc eſt, cū extendiẽ, ꝛ rectificaẽ, eſt linea recta circūflexa cū extendiẽ. recta ꝟo cum inflectiẽ, eſt linea circūflexa. aīa ergo intellu, quaten⁹ eſt ſeparat⁹ ab organo apprehēdit vlīa, ꝛ quidez recta apprehēſione, quę eſt rectę lineę ſimilis. ¶ Sed dices tunc hęc diſiunctiua nō diſtingueret inter diuerſa. ¶ Dicēduz q̄ iuxta hāc expōnez ꝟbū illud vl', teneri copulatiue. hęc. n. diſiunctiua eſt vera pro vtraqꝫ ſui parte: quare vim hꝫ copulatiue, qð ſepi⁹ Ariſtoteles obſeruauit. ¶ P. Adhuc dubitabis qa aīa videẽ tribus modis poſſe aliqd cognoſcẽ: pōt. n. aliqd cognoſcẽ ſolo ſenſu: aliqd ſolo intellu, qð eſt cognoſcere cognitione recta. aliqd pōt cognoſcẽ intellu alr̄ ſe hn̄te hoc eſt ad nos cōuerſo, qð eſt cognoſcẽ cognitione reflexa. Quart⁹ modus nō daẽ. ſ. q̄ aīa aliqd cognoſcat ſenſu alr̄ ſe habēte, qm̄ per ſenſuz vno mō tm̄ cognoſcẽ pōt. ſ. quo ſolus accipiẽ. Quęriẽ igiẽ cū aīa cognoſcẽ poſſit trib⁹ modis, quę ſunt illa tria obiecta, quę diuerſis modis ipſa apprehēdere pōt. ¶ Simplici⁹ videt ēt illis trib⁹ cognitionib⁹ videre tria obiecta: naz ſenſu aīa apprehēdit accidētia, quoꝝ idiuiduū mā̄le eſt ꝓxima cā. Intellu ſolo, vt in ſe ſumpto, aīa apprehēdit vlīa. Intellu ꝟo alr̄ ſe hn̄te hoc eſt ad nos cōuerſo cognitiōe reflexa, aīa apprehēdit indiuidua mālia, vt hūc ignē, ꝛ illaz aquā, ꝛ id genus. ergo aīę trib⁹ modis cognoſcēti videt tria obiecta ſm̄ Simplicium: ſꝫ Ariſtoteles tm̄ duo expreſſerit. Et hęc eſt expoſitio Plutarchi, ꝛ Alexandri. ¶ Diuus Thomas ꝛ Egidius dixerūt aīaz ſenſu apprehēdere ꝛ accītia ꝛ oīa ſenſibilia idiuidua: intellu ꝟo vlīa ſeorſuz. Intellu ꝟo alr̄ ſe hn̄te dixerūt aīaz apprehēdere vlīa ꝛ ſinglaria vt cōueniūt, ꝛ differūt: quę expoſitio vr̄ Themiſtij. ¶ Auerroes aūt aſſerit aīaz ſenſu apprehēdere indiuidua ſenſibilia: intellu ſolo apprehēdere vlīa. Verū cū aīa ꝑ intellectū apprehēdit ꝑmā qdditatē, quę eſt ſpēi ſpālīſſimę, illaz, vt inqt, apprehēdit intellu nō alr̄ ſe hn̄te, ſꝫ recta cognitiōe. Cuz ꝟo aīa ꝑ intellm̄ apprehēdit quidditatē qdditatis vſqꝫ ad vlīſſimā, eas apprehendit cognitione ſpherali, vt in collectaneis pꝫ. Sed ſiue aīa apprehēdat duo, ſiue tria Ariſtoteles nō expreſſit niſi duo. Alterū, qð apprehēdit ꝑte ſenſitiua. Alterū, qð apprehēdit intellectu alr̄ ſe hn̄te ꝛ per rectā cognitionē. dicit. n. ſenſitiuo qdez igiẽ calidū ꝛ frigidū diſcernit, ꝛ quoꝝ rō q̄dā caro eſt. Hoc eſt, aīa diſcernit oīa ſenſibilia ꝛ mālia idiuidua: quoꝝ rō eſt q̄dā caro: ſiue hęc idiuidua ſint accītia, ſiue ſubā. Alio aūt aut ſicut ſeꝑabili ab organo, ꝛ in ſe ſimplr̄ ſumpto. ſ. intellu, aut pro et cognitiōe ſe hn̄te, ſicut linea circūflexa, cū ſe hꝫ ad ſeipſaz, cū extēſa ſit, hoc eſt cognitione recta diſcernit ꝑfecto vle, q꞉ diſcernit carnis eē, ꝛ vlīa. Tertiū cog̃ſcibile. ſ. qð aīa cog̃ſcit intellu ꝯuerſo ad nos ac cog̃ne reflexa Ariſtoteles nō explicauit, ſm̄ hoꝝ expoſitionē. Themiſtius ꝟo ſuppleuit: voluit. n. ipſaz aīam apprehēdere intellu ꝯuerſo ad nos circūflexa cog̃ne idiuidua nō ſeorſuz, ſꝫ quo cōparenẽ vlīb⁹. Indiuidua. n. ſeorſuz aīa ſenſu apprehēdit, quo ꝟo indiuidua vlīb⁹ cōparanẽ, intellu apprehēdit ꝯuerſo ad nos ac aliter ſe hn̄te. Prętermiſit ꝟo h̄ 3ᵐ, q꞉ ex illis duob⁹ colligiẽ: apprehēdit eīz aīa alr̄ ſe hn̄te intellu, cū cōpararit, quę ſenſu apprehēdit ad ea, quę itellu cog̃uit. Quę oīa ſūt ad expōnē Alexādri ꝛ Plutarchi accidētia. ¶ Philopon⁹, vt arbitror, meli⁹ hūc locū expoſuit: vult. n. q̄ Ariſtoteles fecit vnū enthimema, cui⁹ ꝯclō erat vna diſiūctiua, vꝫ, q̄ aīa diſcernat carnē ꝛ carnis eē, aut alio atqꝫ alio, aut eodem alr̄ ſe hn̄te. Tūc vult q̄ Ariſtoteles verificet illā diſiunctiuā pro 2ᵃ ꝑte. ſ. q̄ aīa apprehēdat vle ꝛ idiuiduū eodez alr̄ ſe hn̄te: q꞉ itellu apprehēdit vle, ꝛ intellu apprehēdit indiuiduū. Intellu qdē apprehēdit idiuiduū, quo cōuertiẽ ad nos, ac cog̃ne reflexa. Intellu ꝟo apprehēdit vle, quo ſeparaẽ a nob̄ ac cog̃ne recta. g̃ aīa vtraqꝫ illa eodē apprehēdit: nō tm̄ ſimplr̄ eodē mō ſe hn̄te, ſed alr̄ atqꝫ alr̄ ſe hn̄te. Tunc legit ꝟba h̄ pacto: aīa ſupple igiẽ ſenſitiuo h̄ ē itellu ꝯuerſo ad ſenſitiuū, ſiue (vt ita dicā) ſenſificato, apprehēdit calidū ꝛ frigidū ꝛ vlr̄ oīa ea: quorū rō eſt quędaz caro: hoc eſt oīa mālia idiuidua. Alio autē

hoc eſt

Nuę Auer. Cōmen. 10ᵐ.

hoc eſt eadē itellu,aut vt ſeparabili ꝛ nō ↄuerſo ad nos, aut cogñe recta,quę eſt ſic̄ linea circūflexa extēſa diſcernit eſſe carnis, ꝛ vlia.ḡ aia eadē aliter atq aliter ſumpto apphēdit vtraq illa:ꝛ ſic Ariſ.diſiūctiuā v̄ificat pro 2° pte:vt Philopon⁹ exponit. Iuxta ḡ Philoponi expōnez Arl̄is,pximo textu mouit.q.vtrū.ſ.aia eadē v̄tute apphēdat mālia,ꝛ immālia:an alia atq alia. R̄ndit(vt Philoponus expoſuit)ꝙ eadez v̄tute aia apphēdit vtraq illa: alr tn̄ atq aliter ſe hn̄te. ¶ In pn̄ti v̄o textu vult Ariſ declare quo mō aia apphēdat vtraq illa eadē v̄tute aliter ſe hn̄te. Et, vt autumat ipſe, Ariſ vult aiaz apphēdē per itellm ſingularia atq ipſa mālia,quo ↄuerſus eſt ad ſenſitiuū. Quo v̄o eſt itell's nō ↄuerſus ad ſenſitiuū ꝛ ad nos, vult aiam apphēdē vlia, ꝛ imālia:hęc eſt expoſitio Philoponi. Utrū v̄o per ſenſuz aia ſingularia itelligere poſſit,ꝟ eſt ex̄ ,ppo,ꝛ 2° huius deſinitū. Quid v̄o.ſ.itellectuz ↄuti ad nos,ſiue ad ipm ſenſitiuū,ꝛ quo mō itellꝰ ↄuſo ad nos aia itelligat ſingularia mālia: Philopon⁹ nō exponit,nec Simpl.qui quo ad hāc ptē ſentit cū Philopono. ¶ R̄ndēt boni expoſitores,ꝙ hęc ↄuerſio fit per reflexionē.nā cuz itell's recta cogñe apphēderit vlia,reflectit ſe ad ſpēs qb⁹ illa vlia apphendit:ꝛ ſic apphēdit ſpēs:ꝛ qm̄ ſpēs fuerūt pducte a phātaſmatib⁹ apphēſione ſpēꝝ apphēdit phātaſmata,quę ſunt ſingularia:ꝗruz etiā apphēſione apphēdimus ſinglaria rep̄ntata p phātaſmata.ḡ greci per itellm ↄuſum ad ſenſitiuū intelligūt itellm,reflexū ad actū ſuū.ꝗre ſingularia itell's itelligit p modū linee circūflexe,qa vt ↄuſus ad nos illo ordine. Ulia v̄o itelligit rect⁹,ꝟ eſt vt itell's,ꝛ vt ſumit per modū linee recte,qꝛ vt itell's eſt.ḡ aia itelligit ſingularia itellectu iflexo ad nos. Intelligē v̄o recte ſe hn̄te,hoc eſt quo itell's eſt,itelligit vlia.Ex quo pꝫ ꝙ itellm recte itelligere vel reflexe,nō eſt intellm itelligē itelle recta vel reflexa,ſꝫ eſt itellm itelligē hec,vt ↄutit ad nos:illa v̄o, vt itell's eſt. Sūt alie expōnes,de qb⁹ in dilucidario 7°, ꝛ p̊ meta.abūde dictū eſt. Nūc v̄o de his hactenus.

¶ Rurſus in hiſce quae in abſtractione ↄſiſtūt:eadē eē videnť,rectū enim:ſe habet vt ſymmū.eſt.n.ipm: cuz ↄtinuo ſemp. Ea ſi qdditas ſit diuerſa:aliud eſt pfecto eſſe recti/aliud ipm rectū/vt ibi.ſit eniz dualitas.Quare fit:vt haec etiā alia/vel alio modo ſeſe habente parte diſcernat.Oino igitur vt res ſeparabiles ſunt a materia:ſic ſeſe habēt/ꝛ ea quae ſunt circa intellectum ipſum.

¶ Iteruz aūt in ijs,quę in abſtractione ſunt: rectuz vt ſymmū eſt:cuz ↄtinuo.n.eſt. Ipm aūt qḋ qd erat eſſe,ſi eſt alteruz recto eſſe, ꝛ rectum:alio. Sit enim dualitas:altero igiť, aut aliter ſe habente diſcernit. Oino igiť vt ꝛ ſeparabiles ſunt res a materia: ſic ꝛ ipſe circa intellectum ſunt.

ra, ipſę quę

Collectanea textꝰ cōm̄ 11.

¶ Trib⁹ modis forte pōt iſte text⁹ induci. Uno modo,vt Simpl.vult,ꝙ cū ꝟ accepiſſet:oſidit ↄtra Pythagoricos rōnes mathe nō eē for feparatas:ꝛ p ſe ſtātes,ſed eē ↄcretas cuz mā:ſꝫ alia ac alia v̄tute ſint ↄcepte for,ꝛ alia mā illaꝝ. ¶ Uel meli⁹.pōt.n.qs dicere Ari.cū tu declaraſti diuiam itell's ab imaginatione penes obiecta,ꝛ obm itell's,ꝛ imaginatiue nō eſt aliud ſimpr:qꝛ nō in rebus mathe, ideo ad ꝟ ſolonē v̄r dare,ꝙ queādmoduz in nālib⁹ alia qdditas v̄tute/alia hn̄s qdditatē indicať:ſic ꝛ in mathe. ¶ Uel 3° dici pōt,ꝙ Ari.accepit ꝙ in oib⁹ reb⁹ qdditas ꝛ indiuiduū ſunt diuiſa:excepto ſubiis ſepatis,ꝛ vlis ppoſitio nō pbať:niſi inductione,cuz induxit in nālib⁹:mō ꝛ in mathe cōducit,ꝛ ingt. Iteꝝ aūt in his,quę abſtracte ſunt:rectū ſe hře dicimus ſic̄ ſymmū.cui⁹ rōnē dicit,cum ↄtinuo.n.eſt:qḋ ↄtinuū eſt tanq̄ mā recti.aūt pro ſed,aia iudicat,ſup.qḋ qd erat eē,ſi eſt alterū recto eē,ꝛ rectum alio.i.diuiſa v̄tute rectū:ab ea quę iudicat qd eē recti.ſed qꝛ occultū eſt/qd ſit rectū:ꝟ in meta expedit ↄ Pythagoricos:ſit.n.dualitas.itaq nunc aia iudicabit vna v̄tute: aliter tn̄ ſe hn̄te hn̄s dualitatē:quę eſt recti diffinitio.

Et iſtud itelligere. ¶ Proponit Auer.q̄ſtionem.d.Et iſtḋ itelligē itell's nō tn̄ inuenit in reb⁹ mālib⁹:ſꝫ in mathe.vult dicere ꝙ queādmo circa cōpoſita nālia aia tribus modis ſe hꝫ:ita ꝛ in mathe. Et pbat.d. Rectuz.n.qꝛ eſt in ↄtinuo ſicut ſymmitas in naſo,neceſſe eſt queādmo itell's itelligit ſymmitatē cōpoſitā cū naſo:ita itelligat qdditatē recti cōpoſitā cuz ↄtinuo.ideo ↄcludit.d.Cū igiť poſuerimus ꝙ in mathe ēt ſunt duo:q̊rū vnū eſt in altero:tūc aia nō expiť ea:niſi p aliā v̄tutē:ſꝫ tn̄ per diſpōnē:quę diuerſať:cū nō itelligit ea niſi cū re:ſꝫ nō itelligat ea cū mā ſenſili.eſt ḡ trip̊ modus cogſcēdi.vnus quo cogſcit qdditatē,ꝛ illā cogſcit itellꝰ.alius quo cogſcit accn̄tia illi,ꝛ illa cogſcit ſenſu.tertius quo cogſcit hn̄s qdditatē,ꝛ ꝟ cognoſcit itellꝰ vt ↄuſus ad nos.ꝛ ſic pꝫ ↄclo. ¶ Sciēdū.] Ambiget qs duo declarata ſunt.p̊ ꝙ qdditas,ꝛ indiuiduuz qn̄ cōprehēdunť ab eadē v̄tute cōprehēdunť mō diuiſo ab ea. Scōm ꝙ itell's dupr pōt cogſcē qdditatē.ſ. cogñe recta:vt qn̄ cogſcit illā mō ſimplici,ꝛ qn̄ cogſcit illā cogñe reflexa.ambiges ḡ cur in p° cogſcēdi,quo itellꝰ indiuiduū cōprehēdit,nō pōt poni illa multiplicitas cognoſcēdi:ſic̄ in 2° cogſcēdi:qn̄ cogſciť qdditas abſolute. ¶ Hāc q̄ōnē pſoluit.d. Sciēdū eſt.n.ꝙ diſpoſitio habita ab itellꝰ:quę diuerſať in eo:qn̄ cōprehēdit for rerū p̊ ſenſiles eſt ea p ſenſus,ꝛ diſpoſitio,quę diuerſať in eo p cōprehēſionē qdditatiſ ꝛ for,eſt diſpoſitio diuiſa in ſe:nō p ſenſus.vult dicere ꝙ diſpoſitio,qua itell's cōprehēdit qdditatē,eſt ei ppa:ac p nāz itell's,ꝛ nō p nāz ſenſus.diſpoſitio:qua cogſcit indiuiduū,eſt p ſenſuz,ꝛ nō nām itell's. Tūc ↄcludit ſolonē.d. Et ideo aſſilauit ipam Ariſt.linee ſphęrali,qn̄.ſ.itell's eſt in hac diſpōne.ſ.cōprehēdēs qdditatē tn̄. Plato aūt linee gyratiue:ꝛ p hāc diſpōnē itellect⁹,ſup.itelligit for rerū mathe:cū nō accepit itelligēdo eas magnitudinē ſenſibilē. ¶ Debes ſcire ꝙ in circulatione duo ↄcurrūt.ſ.vnitas linee:quę circulariter voluiť. Scōm eſt v̄tus vna mūo:quę pōt eā voluere in cōprehēſione.linea eſt obm.v̄tus cōprehēſiua eſt v̄t⁹ reuolutiua. Quia igiť itell's eſt v̄tus reflexiua,ꝛ obm ſuū a p̊ forma vſq in vltimā eſt tanq̄ linea,qꝛ ſp pcedit ſupra qdditatē: ideo int,qua itell's itelligit p̊ for,deide for illi⁹ for, eſt ſilis linee ſphęrali.qa v̄o indiuiduuz,ꝛ qdditas ſunt duo obiecta,ꝛ itell's nō eſt v̄tus potēs in itellꝰ rōne ſui:ſed rōne ſenſus,ideo ibi deficit vnitas linee,ꝛ v̄tutis potētis reuoluē illā. ¶ Ut mihi v̄r ꝛ vlr.] Qm̄ qs poſſet dubitare itell's itelligit qdditatē abſtrahēdo,vtrū ſit vnus modus abſtrahēdi in nālib⁹ ꝛ mathe. Soluit hāc q̄ōnē.d. vt mihi v̄r ꝛ vlr diſpoſitio rerū:q̄s cōprehēdit itell's inueniť in eo:in mō:ſm quē ſunt in ſe:in ppinqtate ꝛ diſtātia ab abſtractione in mā.Qḋ igiť eoꝝ fuerit remotum a mā:poterit abſtrahi ab itellꝰ abſq mā,ſꝫ nō hēat eē niſi in mā:ſic̄ eſt in mathe.ꝛ qḋ eoꝝ fuerit ppinquuz māe nō poterit,ꝛ applica v̄bis,ꝛ pꝫ. ¶ Debes ſcire ꝙ Auer. vult ꝙ abſtractio nālis ꝛ mathe ↄueniūt,qm̄ nulla eorū māz circūdicit formalr.differūt tn̄,qm̄ hn̄s qdditatē in nāli eſt māz dicēs.hn̄s qdditatē in ipa mathe māz ſenſibilē non dicit:ſed itelligibilē. Quid aūt ſit mā mathe.

Coꝰ. 11.

Expl. Joãnis alibi ſcripſimus diffuſe. Pro nũc autem Joã. 2° phyſicę auſcul^tio^. opinať mãz mathe^cor^ eẽ ıbaz, qm̃ nihil eſt ſbm mathe^cor^, p̃rimũ niſi ſuba: cũ ſit cã ppinq̃, vt dicit Plato in gorgia the^co^. ¶ Pro iſto arguiť, qm̃ id: qḋ poniť vt additũ in diffõne alicuius, eſt mã illi^9^, ſuba poniť vt ad-

Cõmẽ. 39°. Cõfutatio ditũ in diffõne mathe^cor^. maior Auer. eſt 7° meta^ce^. minor ꝯſtat. ¶ Sed hec poſitio ꝯ̃dicit Auer. ⁊ Ariſ. ⁊ rõni.

Cõmẽ. 35°. in calce. Auer. in 7° meta^ce^. Ariſto. ⁊ Auer. 12° metaphyſicę. vide.

Cõmẽ. 44. ¶ Rõni aũt, qm̃ tũc mathe^cus^ ꝯſideraret p̃n^a^ ſubę. nihil enim ꝯſiderat aliqḋ in ordine ad accñtia: qn id in ordine

Cõmẽ. 3°. Solutio ad p̃n^a^ itrinſeca illius. Hoc aũt eſt ꝯtra Auer. 3° metaph. ¶ Ideo expoſitor mãm mathe^cor^ dicit eẽ ꝯtinuũ. Eſt. n. ſbm oĩuz figuraꝝ. Et hoc Them̃. ⁊ Simpl'. ⁊ oẽs. ⁊ per mãz itelligibilẽ Ari. ꝯtinuũ itelligit: vt ꝯſtat. ¶ Obycit Joã. 2° phyſi. huic, qm̃ cũz ꝯtinuũ ſit res mathe^ca^: adhuc hẽbit mãm. ¶ R̃. Tum nõ abſtraheret a mã ſenſili. cõtinuũ. n. eſt ſenſile cõe. ¶ Adhuc ſi mathe^cus^ abſtrahit a ſenſilib^9^ qualitatib^9^: tũc gcgd eſt citra illas ꝯſiderabit: ⁊ ſic ꝯſiderabit ſubaz ⁊c̃. ¶ Dico g̃ ꝙ põt itelligi per mãz itelligibilẽ ſbm in ſcia: eſt. n. mã oĩum p̃poꝝ accñtiũ, ⁊ itelligibilis: qꝛ p̃ notũ, ⁊ ab hac nõ abſtrahit mathematicus: nec aliqs artifex. ⁊ hoc Thomas itelligit ⁊ oẽs. eſt. n. cõtinuum ſbm mathe^ce^: qm̃ nũs eſt rõne ꝯtinui, vt ſcis. Tunc rõnes Joã. nihil ſunt. Prima non, qꝛ oĩa mathe^ca^ nõ hñt mãz, ſed ſolũ accñtia mathe^ca^. Scḋa nec, qm̃ nõ abſtrahit a ſenſili ſenſu iteriori. Tertia minime, qm̃ iſta ſubterfugit rõnem ꝯſiderãdi mathematicã.

COMMENTARIVM.

Multifariam hũc locum Simpl'. legit ſi recte ṽba eius p̃pendi, vt in collectaneis pꝫ. ¶ Expoſitores ṽo. ſ. diuus Thomas, ⁊ Egidi^9^, Them̃. ⁊ Auer. velle videnť ꝙ cũz Ariſ. ṽificauit enthimema in nãlibus, ⁊ artificialib^9^: nunc idẽ enthimema in mathematicis dilucidat. Eſt eniz in mathematicis enthimema in mathematicis aliud eſt rectuz ⁊ recto eẽ. g̃ aĩa diſcernit illa aut alia atq3 alia ṽtute aut eadẽ aliter ſe habẽte. Uñ dicit. Itẽꝝ aũt in his, quę in abſtractione ſunt, rectũ eſt vt ſymmũ. nã rectũ eſt cũz ipo ꝯtinuo qḋ eſt ei^9^ mã, ſic ſymmũ eſt cũ naſo, qui eſt eius mã. Sumpſit aũt rectũ pro exẽplo oĩuz rerũ mathe^cor^. Hęc igiť eſt ſuppoſitio: qua habita reſumit enthimema, ⁊ dicit. Si aũt ipm qḋ qd erat eẽ, qḋ eſt recto eẽ, alterũ eſt, ⁊ alteruz ipm rectũ, alio ſupple atq3 alio aĩa ipa diſcernit. Quia ṽo q̃ſtio eẽ poteſt qd ſit recto eẽ: de qua q̃one (vt Simpl'. inq̃t) in meta^ca^ Ari^lis^ diſputabit, vbi dualitatẽ dixit eſſe ipm rectũ: vnitatẽ ṽo recto eẽ, ideo dicit. Sit. n. dualitas ſupple ipm rectũ, vt Simpl'. inq̃t, vnitas ṽo rõ recti, cuiſq3 eſſe. Quo expoſito repetit ꝯñs enthimematis, ⁊ dicit. Anima igitur aut altero, aut eodẽ aliter ſe hñte diſcernit hęc, nec explicat, qua parte aĩa diſcernat eẽ recti, ⁊ qua diſcernat ipm rectuz: nec explicauit qd aĩa in mathe^cis^ itellũ aliter ſe hñte, ⁊ qd p̃te ſenſitiua: qm̃ hęc oĩa ſupponit explicanda eẽ, vt in nãlibus decm̃ eſt. Dictũ eſt. n. ꝙ aĩa ipm rectũ p̃te ſenſitiua diſcernat, cũz ſit indiuiduũ rõnẽ recti, cum ſit vl'e itellũ dep̃hẽdit. Intellũ ṽo aliter ſe hñte dep̃hendit ipſa indiuidua rerũ mathematicaꝝ, vt ad vl'ia cõparanť. ¶ Aiaduerte tñ̃ indiuidua nãlia aĩam diſcernẽ ſenſu externo, ⁊ iternis: indiuidua ṽo rerum mathematicaruz ſolis internis imaginationeq3 ipſa. ¶ Philoponus ṽo arbitrať Ariſtotelẽ ponere hic ſcḋm exẽplũ ſolonis aſſignatę. Quęſiuit. n. vtrũ eadẽ ṽtute aĩa app̃hẽdat vl'ia ⁊ ſingularia an alia atq3 alia. vbi Philopon^9^ voluit Ariſtotelẽ ſoluiſſe, ꝙ eadẽ. ſ. itellectu aliter ſe hñte, quã ſolutionez p̃ ṽificauit in nãlibus: nũc vult ꝙ ponat 2^m^ exẽplũz, per qḋ ṽificat illã ſolutionẽ in mathematicis. nam etiaz in mathematicis aĩa diſcernit eodẽ. ſ. itellũ aliter ſe hñte vl'e, ⁊ ſingulare: vl'e qdẽ itellũ ſimpl'r ſe hñte: rectũ ṽo ac ſingulare itellũ ꝯuerſo ad nos: vt dictũ eſt in nãlibus. Demum p̃te illa [oĩs igiť] vult, vt dicat breuib^9^ ſol. tot^9^ dubij, quę eſt ꝙ vt ſeparabiles ſunt res a mã, ita ⁊ quę circa intellm̃, h̃ eſt (vt dicit) velut for^c^ ſola cõſideratione ſeparanť a mã rõne, ⁊ non exñtia: ſic itell's, vt cognoſcẽs vl'ia nõ exñtia ac ſubito ſeparať a ſeipo, vt cognoſcit ſingularia, ſed rõne tñ̃. Hęc eſt ſolutio totius dubij ſcḋm Philoponũ. ¶ Uel fortaſſe hęc nõ eſt ſolutio tot^9^ q̃ſiti, ſ3 q̃ſi ex dictis excerptũ, ac corolariũ qḋdã. Qḋ Them̃. aliter itelligẽ videť, q̃ꝫ Philoponus expoſuit. Uult eniz Them̃. Ari^lis^ iferre itellm̃ eo modo a ꝯſide^ne^ ſua ſenſibilẽ mãz reycere, quo res ipſę ſuapte natura a ſenſibili mã abiũctę ſunt: vñ cum res mathe^ce^ nõ re a ſenſibili mã, ſ3 ſola rõne abiũganť, ita intell's in cõſiderãdo illas, nõ re, ſed rõne ſenſibilẽ mãm reycit. Quia ṽo res meta^ce^ re a mã ſenſibili p̃cidũt, etiã itell's in ꝯſiderãdo illas p̃cidit a ſenſibili mã. At res nãles cum nec re, nec rõne a ſenſibili mã p̃ęcidãt, itell's in cõp̃hẽdẽdo illas, l3 ab hac vel illa ſenſibili mã p̃cidat, a ſenſibili mã nõ p̃cidit: cũ enim ꝯſiderat hoiem, l3 nõ ꝯſideret has carnes, illa oſſa a carnibus ⁊ oſſib^9^ nõ p̃cidit: qm̃ l3 ſenſibilis mã nõ ſit pars eẽntię, eſt id ſine quo eẽntia eẽ nõ põt. hęc Them̃. ⁊ qdẽ pulchre. Uñ lege ṽba, Oĩno igiť, vt ⁊ ſeparabiles ſunt res a ſenſibili mã: ſic ſunt ipſę circa itellm̃ ipm, h̃ eſt ſic ꝯſideranť ab itellectu. ¶ Quo ṽo ad ṽba attinet, ṽbuz illud [ſic ⁊ ipſę circa itellectũ ſunt,] Gręce ſic legiť, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν, vbi ṽbũ τὰ in trãſlationib^9^ antiquis [quę] legitur: nos ṽo [ipſę] legimus. nam ſic textus perſpicuus eſt. Philoponus ṽo legit τά, hoc eſt quę, vt patet in eius cõmentario.

¶ Dubitabit aũt non iniuria q̃ſpiam: quonã modo intelliget itellect^9^, ſi ipſe qdem ſimplex ſit ac paſſionis expers nihilq3 habeat cum vlla re prorſus cõmune ſicut Anaxagoras aſſerit: intelligere aũt pati qḋdam ſit, vt diximus. Quo nãq3 q̃ppiã eſt vtriſq3 cõe: hoc nimirũ alterum agere, alterũ pati vĩ.

¶ Dubitabit aũt vtiq3 aliqs, ſi intellect^9^ ſimplex eſt, ⁊ impaſſibilis, ⁊ nulli quicq̃3 habet cõe, ſicut dicit Anaxagoras: quo modo intelliget, ſi intelligere pati qḋdaz eſt: Inquãtuz enim aliqd cõmune vtriſq3 ineſt: hoc qdem agere: illud aũt pati videtur.

¶ Nũc mouet. q. circa declarata, ⁊ ſoluit illas. Et quoniã hęc. q. in cõmento erit manifeſta: ideo taceo tex. expoſitionem vſq3 in cõmenti finem. Collectanea tex^9^ cõ^ti^ 12^i^.

Cum dedit. ¶ Proponit Auer. ca. in ſe intẽtiones, ⁊ eius ſermo pꝫ. ¶ Et dubitabit.] Proſeqť vbi mouet. q. rõnalez in dictis, ⁊ rememorat: quę declarata ſunt, ⁊ oſtẽdit ea ꝯ̃dici, ⁊ inq̃t. Dubitat hõ in hoc qḋ dictũ eſt, ꝙ intell's mãlis eſt ſimplex: ⁊ non paſſibilis, qḋ dictũ eſt, p̃pterea: qꝛ nõ exiſtimať ipm hĩc ꝯiũctionez aliquã cum re mãli, ſicut recte dixit Anaxag. ⁊ ſicut declaratũ fuit p̃us. Propoſitio g̃ declarata eſt, intellectus eſt ſimplex ac ipaſſibilis: qm̃ ſemot^9^ eſt a mã. Modo huic opponit qḋ diximus poſt. ſ. ipm eſſe ṽtutez paſſiuã, ⁊ intelligẽ eſſe paſſionẽ, ⁊ inq̃t. Quęſtio autẽ eſt quõ intelligiť ꝙ formare per intellm̃ ſit paſſio. i. de gñe ṽtutũ paſſiuaꝝ, ⁊ nullã habeat cõionez cum re: a qua patiť. Propoſitio ergo 2^a^ eſt. ꝙ intell's patiť ab itelligibili: ⁊ nõ cõicat in mã. Iſtę videnť ꝯ̃dicere iter ſe. Et p̃bat. D. Cõm^ti^ 12^i^.

qm̃ per

qñ per aliqđ cōe agenti ⁊ patiēti eſtimat̃ ħ agere,⁊ hoc
pati. Uult hīc hāc maiorem, omne patiēs ab aliq̃ cōicat
ſecū in mā:cuius rōnē ponit.d. Niſi enim eēt mā nō eēt
paſſio, vt dictū eſt in p̄ de gnōne. Tunc dat minorē.d. Et
cum poſuerimus intellm nō eē mām, neq; in mā, dedit
ↄnē ſub forma qōnis.d. Qūo igit̃ intelligimus cū; hoc, q̄
intellig̃ eſt paſſio nō actio.q.d.g intellˀs nō patit̃ itelle^re.
⸿ Et ꝑpter ħ reſumit.q.d. Sumus igit̃ iter duo, aut vt
nō ponamus q̄ itellig̃ eſt in caplo paſſionis, aut pona-
mus q̄ intellˀs mālis cōicat corpi:quēadmodū for⁹ ima-
ginationis.i.ip̄m phātaſma mouēs ip̄m cōis eſt corpori.
⸿ Ex his lr̃a ꝓhi cōſtat. Jnqt.n. dubitabit aūt vtiq; ali-
quis, ſi itellˀs ſimplex eſt, ⁊ ipaſſibilis, ⁊ nulli nihil habet
cōe, ⁊ pro.i. ſolut⁹ ab omni mā cōi ſibi ⁊ itelligibili, ſicut
dicit Anaxag. qūo itelliget, ſi intellig̃ pati aliqd eſt.q.d.
hęc ↄdicūt:qđ oſtēdit.d. Jnquātū.n. aliqđ cōe vtriſq; eſt:
ħ qdē agere:id ꝟo pati videt̃. Eſt ḡ maior, omne patiēs
cōicat in mā cum agēte, ⁊ tūc ſupple minorē, ſed intellˀs
nō cōicat in mā cum intelligibili.ergo nō patit̃.

COMMENTARIVM.

Cum egit de intellu in po⁹, ⁊ de itellu in habitu.
Mouet de his duas dubōnes. Quarū
p̄⁹ videt̃ potiſſimū itellectui in po⁹ ↄuenire. Minus ꝟo
intellui in habitu. Scđa ꝟo dubitatio ↄtra videt̃ magis
ↄuenire intellui in habitu. Minus ꝟo intellectui in po⁹.
⸿ Ubi annotatione dignū q̄ vtriq; intellui cōpetit pa-
ti, qa (vt Simpl. ingt) vterq; itelligit itellectione, quę eſt
quędā paſſio: vtriq; etiā cōpetit eſſe ſile ei, e quo patit̃:
veruz circa hęc differūt, q2 intellui po⁹ magis ↄuenit pa-
ti: minus ꝟo intellui actu: eſſe ꝟo ſile ei, e quo patit̃: ma-
gis ↄuenit itellectui in habitu: minus ꝟo intellui in po⁹.
Hinc duę qōnes emergunt, quę lȝ de vtroq; intellu fieri
poſſint, Prima videt̃ magis de intellu in po⁹. Scđa ꝟo
magis de intellu in habitu. Eſt ergo p̄⁹ dubitatio, vtrum
intellˀs itelligat. Et videt̃ q̄ nō, q2 intellig̃ eſt pati. ergo
ſi intellˀs itelligit, intellˀs pateret̃, ſed intellˀs nō patit̃, qa
agēs ⁊ patiēs cōicāt in mā: at ipſius intellˀs, ⁊ rei, quę itel
ligit̃, nō eſt vna cōis mā. ergo intellˀs nō patit̃. Q2 ꝟo in-
tellectus cum itelligibili nō cōicet in mā, pȝ, qa eſt ſim-
plex, ⁊ impmixt⁹, vt dixit Anaxagoras. Hęc etiā dubita
tio habet locū de intellu in habitu: qui etiā cum itelligit
actu, patit̃. Lȝ pncipalr̃ habeat locum de intellu in po⁹:
qui ab itelligibili patit̃ habitū ⁊ actum: intellˀs ꝟo in ha-
bitu ſolū patit̃ actū. ⸿ Dicit ergo, dubitabit vtiq; aliqs,
ſi intellˀs ſimplex eſt, ⁊ ipaſſibilis.ſ. ab obīis, ⁊ nulli coꝛ,
quę intelligit qcq; habet cōe.ſ. mām vel ſubm: ſicut dicit
Anaxagoras, quo modo itelliget, ſi intellig̃ pati qōdā
eſt: quaſi dicat. qa videt̃ nō poſſe intellig̃. Q2 ꝟo omne
patiēs ab aliq̃ debeat hēre aliqd cōe, ꝓbat dicēs. Jnquā-
tū enim aliqd cōe vtriſq;.ſ. agēti, ⁊ patiēti ineſt, vtpote
mā: hoc qdē agere: illud ꝟo pati videt̃: vt li⁹ de gñatio-
ne eſt ꝓbatū. Hęc eſt p̄⁹ quęſtio ſm Simpl. ⸿ Themi-
ſtius ꝟo qōnē hāc dirigit ↄtra Anaxag. Uult enim Ari-
ſtotelē mouiſſe hāc qōnē ↄtra Anaxagoram: cum enim
Anaxago. aſſeruiſſet tria de intellu, q̄ ſit ſimplex, ⁊ imp-
mixtus, ⁊ q̄ ſit ipaſſibilis ab obīis, ⁊ q̄ nō cōicat in aliq̃
cum obīis, dubiū eſt an intellig̃ poſſit, ſi intellig̃ eſt pa
ti ab intelligibilib⁹, nam eo ipſo, qđ itelligeret, pateret̃ ab
intelligibilib⁹: ⁊ ita hēt aliqđ cōe cum eis.ſ. mām. quare
nec eſſet ſimplex, nec ipaſſibilis. vnde tota dubitatio eſt,
qūo intellˀs eſt impaſſibilis, ⁊ itelligat, q2 ſi itelligit pati-
tur: ⁊ ita eſt paſſibilis, ⁊ impaſſibilis. ⸿ Philoponus ꝟo
vult hāc eſſe ſcđam dubitationē, q2 p̄⁹ ptractata eſt ꝓxi-
mis textibus. Eſt aūt hęc 3⁹ dubitatio vtrū intellˀs intelli
gat ſenſibilia. nā videt̃ q̄ nō, qa ſic pateret̃ ab ipſis, cum
intellig̃ ſit pati: ⁊ ſi patit̃ ab ipſis ſenſibilibus, erit cum
ſenſibilibus ſilis in mā: ⁊ ſic erit pmixtus ↄtra Anaxag.
verum in ſenſu textus non diſcrepant.

⸿ Praeterea ambiget quiſpiā: ſi ipſe etiā intelligi-
bilis ſit. Nam aut caeteris rebus inerit itellect⁹ niſi
alia rōne ſit itelligibilis ipſe: intelligibile aūt vnum
quoddā eſt ſpecie: aut aliqd ipſe mixtū habebit qđ
ip̄m intelligibilē perinde atq; caetera faciat.

⸿ **Amplius aūt ſi itelligibilis ⁊ ipſe eſt. Aut
enim ⁊ alijs intellectus inerit, ſi nō ſm aliud
ipſe intelligibilis eſt, ſed vnum quoddā ſpe-
cie ip̄m intelligibile eſt. Aut mixtū aliqd ha
bebit, qđ ip̄m facit intelligilē, ſicut alia.**

⸿ Mouet ſcđam qōnem circa mediū, quo intellect⁹ in-
telligit ſe, ⁊ quoniā lr̃a patebit poſt expoſitionē cōmen-
ti, ideo dicetur in fine.

Me… ged. Et aut mixtum ſi ut ē mixtū. Collecta-nea text⁹ cō^u 13ª. Com.13ᵐ.

Jſta eſt dubitatio. ⸿ Proponit p̄⁹ Aver.
itellectū.q. ⁊ ingt. Jſta
eſt ſcđa dubitatio de intellu māli, ⁊ eſt vtruz eſt in ſe itel
ligibilis, nō per naturā exiſtētē in eo, ſed adeo q̄ intellˀs
⁊ intellectū in eo idem erit oībus modis: ſicut eſt diſpoſi
tio in rebus abſtractis, aut intellectū ex eo eſt aliud quo-
quo modo ab ipſo. Eſt ergo.q. vtrum intellˀs intelligat ſe
per eēntiā eius. Uel per hoc q̄ ſit ſeparat⁹ a mā, ⁊ a cō-
ditionibus materię ab aliquo intellu. ⸿ Et etiā vtruz.
Recapitulat.q. ⁊ arguit pro vtraq; pte, vbi ipe ſupponit
vnū quaſi manifeſtū per ſe.ſ. q̄ intellˀs quicqd intelligit:
vno modo intelligēdi itelligit, quoniā vnius ſpēi non eſt
niſi vnus modus opandi, ſicut docet Ariſt. in lib. de gñā-
tione aīalū. Jntellˀs ergo vno tm̄ modo intelligēdi itelli
git omne itelligibile. Tūc recapitulat.q.d. Et etiā vtruz
ip̄m eſt id qđ eſt intellectū ex eo.i. vtruz indiuiduū, ⁊ qdi-
ditas ſint penit⁹ idem: ſicut in abſtractis, ita q̄ ipſe itelli-
gat ſe per eſſentiā. Aut intellectū rōne, aliud eſt quoquo
modo ab ipſo.i. aut itelligit̃ per qdditatē ſeparatā ab in-
diuiduo eius, ſicut intelligunt̃ res mā̃les: neceſſe eſt enī
alterū duoꝝ. ⸿ Et tūc arguit, ⁊ lege ſic lr̃am. Si intelle-
ctus eſt itellectū ex eo oībus modis: qđ eſt p̄mū mēbrū
qōnis, neceſſe eſt vt alię res: quę ſunt extra aīam, habeāt
intellectū.i. ſint intellˀs intelligētes per ſe. Probat̃ qdem
ↄñtia.ſ. q2 nō eſt alius modus de intellig̃ res ⁊ ſe. ſed in-
telligere eſt idē in oībus rebus.i. ſi modus intelligēdi ſit
vnus, ſequit̃ q̄ alię res itelligunt̃ per eēntiā: ⁊ ſic erunt
itelligētes. Aut ſequit̃: vt nō ſit itellectum per ſe: ſed per
intētionē in eo, quę facit ip̄m itellig̃.i. per qdditatē, quę
eſt alia ab eius indiuiduo: ſicut eſt diſpoſitio in reb⁹: quę
ſunt extra aīam, quę itelligit̃ per qdditatē aliā ab indi-
uiduo, ⁊ ingt. Et tacuit vt videt̃ id qđ ſequit̃ hāc poſitio-
nē: ⁊ eſt q̄ intellˀs in ſe nō eſt intelligēs: quēadmodū nec
res mā̃les. ⸿ Et tunc abbreuiat ſermonē, ⁊ dicit. Et ab-
breuiatio dubitationis talis eſt: vt videt̃. ſi intellˀs intelli
git ſe: hoc duplr̃ pōt ↄtingē. Aut enim erit itellectū: ſicut
alię res abſtractę itellectę.i. per eēntiam: ⁊ ſic.i. ⁊ tūc res:
quę ſunt extra aīam, erūt itelligētes. ↄñtia tenet, quoniā
vnus eſt modus: quo intelligit oīa itelligibilia. Cum igit̃
ipſe ſit vnū itelligibiliū: ſi intelligit ſe per eēntiā. ergo ⁊
oīa per eēntiā. ergo nullū alioꝝ itelligit̃ per abſtractio-
nem qdditatis ab indiuiduo: ſed per eēntiā: ⁊ ſic qōlibet
eēt intellˀs ſeparat⁹, ⁊ intelligēs. ⸿ Aut erit intellectū ſi-
cut alię res extra aīā.i. aut intelligit̃ per hoc q̄ qdditas
eius ſeparat̃ ab eius indiuiduo: ⁊ ſic.i. ⁊ tunc nō erit in ſe
intelligēs, nec cōprehēdēs. ↄñtia tenet, qñ nulla forma:
quę eſt qdditas in indiuiduo itelligit: vt patet in oībus.

¶ Et hec qdē q. eſt oīuz ſubtiliſſima, vt ↄſtat. ¶ Et hoc mō ingt Ariſ. Amplius aūt ſi itelligibilis ꝛ ipſe, aut ſup. per eēntiā, aut p h q̄ gdditas ſoluit ab indiuiduo. ſi p eēntiā alijs inerit itellꝰ. au' ↄñtiā pbat. d. niſi ſm aliā rōnē ipſe itelligibilis eſt: vnū aūt aliqd itelligibile eſt ſpecie. i. vnus eſt modus intelligēdi ſpecie, quo itelligibile vniuocū eſt oībus que itelligunt. Et ſic pȝ ↄñtia. Si aūt ſit mixtuȝ. i. ſi aūt nō per eēntiā itelligit: ſed ſit mixtū qddam, in quo gdditas ſit abſtrahibilis, habebit aliquid, qd faciet ipm intelligibilē: ſicut alia, ꝛ hoc eſt incōueniēs.

COMMENTARIVM.

Expō Ampl. ꝛ Auer.

Mouet 2[am] q. que magis, vt Simpl. ingt, eſt de itellectu in habitu. nā lȝ vterq; itellꝰ ſeipm intelligē poſſit, tñ pn' intellꝰ, qui ſeipm itelligit, eſt itellꝰ in habitu: intellꝰ. n. in po[a] itelligē nō pōt ſe, niſi fiat in habitu. Querit ḡ de mō, quo itellꝰ ſeipm itelligat, ꝛ argumentaē: ſi itellꝰ pōt ſeipm itelligē, aut ſeipm itelligēt p eēn[as], h eſt itelle[ue], que eſt eius eēntia, eo mō. vȝ quo de' ſeipm itelligit, vel itelligeret ſe p h, qd hȝ ſecū aliqd admixtū, quo abſtracto itelligit ſe, q̄le ſecū admixtū eēt eiꝰ notio vel eiꝰ ppa ſpēs, vel gdditas eiꝰ repñtata p talē ſpēȝ. nō eſt dōm itellm ſeipm itelligē p ppaȝ eēntiā, qꝛ eadē rōne cetera, que itelligit p eēntiā coꝝ itelligerent, cū itelligibile ſit vnū ſpe. ꝛ vnus itelligēdi modus ſm ſpēȝ cōis oībꝰ, que itelligunē. Qꝛ ſi cetera p eēntiā itelligerenē: tūc ceteris inerit itellꝰ, qꝛ oīne p eēntiā itelligibile, eſt itellꝰ, ꝛ itelligibile. Nec dici pōt ipm itellm eē itelligibilē p itētionē que abſtrahiē ab ipo, qꝛ tūc intelligereē, ſicut cetera itelligunē: ꝛ ita ſicut cetera nō itelligūt, ita nec ipſe itelligeret, ꝛ hēet aliqd, qd faceret ipm itelligibilē. vȝ iten[nes] abſtrahibilē ab ipo, ſicut cetera hñt. ¶ Vñ dicit. Amplius aūt ſi itelligibilis ꝛ ipe eſt, aut ſup. p eēntiā, aut p abſtractionē iten[nis] ab ipo. Si p eēntiā, ꝛ nō ſm aliud ipe itelligibilis eſt, ſȝ eſt vnū qddā ſpecie ipm itelligibile, vnuſq; cōis modus itelligēdi, quo qdlibȝ itelligibile itellr: alijs oībꝰ, que itelligunē, inerit itellꝰ: qꝛ oīne, qd p eēntiaȝ itellr, eſt itellꝰ ꝛ itelligibile. ſȝ ſi nō p eēntiā itelligereē, ſȝ p abſtractionē intētionis ab ipo, tūc mixtū aliqd hēbit. ſ. itelle[nes] abſtrahibilē, que faciet ipm intelligi, ſicut alia itelligunē: ꝛ ita ſicut alijs per h qd itelligunē per abſtractiōeȝ nō ſunt itellꝰ, ſic ipe itellꝰ nō erit itellꝰ. Si. n. itelligereē p itētionē ab eo abſtrahibilē, itellꝰ eēt qd mãle: ꝛ ita nō eēt itelligēs, ſȝ itelligibile tñ.

Expō Philoponi.

¶ Philoponus vō vult q̄ hec ſit 3[a] dubitatio: que ſm ipm ſic formaē: ſi itellꝰ eſt itelligibilis. ḡ per ↄuſionē itelligibile eſt itellꝰ: itelligibile eſt itellectꝰ. ḡ lapis eſt itellꝰ, cū ſit itelligibilis: que dubitatio lȝ ſit bona: tñ p[a] forꝰ magis ↄuenit vbis Ari[lis]. ¶ Quo vō ad vba attinet vba illa [aut mixtuȝ.] in greco alio codice ſic hñtur [Si aūt eſt mixtū aliqd habebit, qd ipm faciē intelligibilē] ꝛ poteſt ſtare textus.

¶ At enim: ipm pati diuiſuȝ eſt prius vna quadā rōne cōi. Atq; intellꝰ: potētia qdē eſt q̄dā modo itelligibilia ipſa: actu vō nihil eſt coꝝ antea q̄ȝ intelligat ipſa. Opȝ aūt in ipſo nihil eſſe: pinde atq; in tabula nihil eſt actu ſcriptuȝ antea q̄ȝ in ipſa ſcribaē. Hoc enim: in ipſo fit atq; accidit itellectu.

¶ An pati qdem, ſm cōe aliqd eſt. Quoniaȝ
Al. q[d] dictum eſt prius q̄ potētia quodāmodo eſt
qm intelligibilia intellꝰ: ſed actu nullum anteq̄ȝ
ideo intelligat. Oportet autem ſic, vt in tabula, in qua nihil eſt actu ſcriptum: quod qdem accidit in ipſo intellectu.

¶ Soluit primaȝ q. ꝛ qm ſol. ꝛ textus manifeſta erunt in expoſitione cōmenti, ideo poſtponam ꝛc. Collectanea textꝰ cō[ti] 14[i].

Cum dedit. ¶ Auer. pſoluit q. p[as]. Et p̄ reſumit q. accipiēdo capli itētioneȝ, ꝛ huius ptis ſermo pȝ. Com. 14[m].

¶ Iſta q. diſſoluiē.] Perſoluit 2[o] qōnē, ꝛ intēdit q̄ illa duo nō implicāt: vt dictuȝ fuit, qm pati eſt duobꝰ modis: vlīter ꝛ pfectiue, pticulr ꝛ corruptiue. Secūdo modo maior ſylli eſt vera. Omne. n. patiēs paſſione corruptiua dȝ eſſe in mã. Primo mō nō. Ingt, iſta q. diſſolueē, in ſciēdo q̄ paſſio, qua prius vtebamur in q. eſt magis vlis: quaȝ aliqd dictū in rebus nãlibus: q̄ ſit paſſiuuȝ. vult dicere q̄ intellꝰ patiē vli paſſione. Et h expoſuit. d. Et iſta intētio vlis de paſſione in itellu nihil aliud eſt: niſi qd eſt in po[a] intellm nō in actu quouſq; itelligat. Et tūc oſtēdit q̄ intellꝰ di po[a] equoca. d. Et dicere etiaȝ ipm eē in po[a]: eſt alio modo ab eis: ſm q̄s di, q̄ res mãles ſunt in po[a]. Eſt ḡ ſol. q̄ intꝰ eſt paſſio vlis, ꝛ intellectꝰ eſt po[a] vlis. Maior aūt vera eſt de paſſione pticulari, ꝛ po[a] pticulari ꝛ corruptiua. ¶ Ambiges forte, omne vle pdicaē de eo cuius eſt vle, ſed intꝰ eſt paſſio vlior alteratione. ḡ alteratio eſt intꝰ. ¶ Vel dicas q̄ intꝰ eſt paſſio vlior. i. largius dicta. Vel vlior rōne obti, qm obiectuȝ qd recipit intellꝰ: eſt vle. tñ intꝰ eſt vna ſpēs paſſionis cōtra diuiſa ad alterationē, lȝ paſſio ſit quoddā analogum eis ꝛc. ¶ Et h eſt qd.] His habitis Auer. ponit diāȝ inter paſſionē intellꝰ ab itelligibili, ꝛ paſſionē phicā. d. Et hoc qd diximus prius intelligēdū eſt hic. ſ. q̄ hec noia po[a] receptio, ꝛ pfectio modo equoco dicunē cuȝ eis in rebus mãlibꝰ. Eſt diā, q̄ paſſio intellꝰ ab itelligibili, di equoca a paſſione phica. Et pbat hoc, ꝛ ratio ſic cōponit, illaꝝ ad quoꝝ vnū ducit ratio, ad alteꝝ ſenſus equocanē. Sȝ ponit minorē. d. Diuerſitas eniȝ iſtiꝰ itētionis. ſ. receptionis, que eſt in intellu, a receptione, que eſt in rebus mãlibus, res eſt ad quaȝ ducit ratio. i. demratio. ſed q̄ alteratio phica ſit paſſio, pȝ ſenſu. ¶ Unde nō.] Ponit ſcdam diām. d. Unde nō eſt opinādū q̄ p[a] mã eſt cã receptionis: ſed cã receptionis trāſmutabilis. Vult dicere q̄ ſcda diā hec eſt, qm trāſmutatio phica eſt cuȝ abiectiōe ↄrijs ꝛ ideo di trāſmutabilis: trāſmutatio ſeu paſſio intellꝰ di pfectiua. ¶ Et eſt.] Tāgit 3[am] diāȝ. d. ꝛ ſup. paſſio phica eſt receptio huius ſingularis. i. demrata. Cā aūt receptionis ſimplr. i. vlr eſt iſta nã. ſ. intellꝰ. Vult dicere q̄ receptio ꝛ paſſio intellꝰ eſt vlis ꝛ ſimplr. ¶ Ecce quō receptio itellꝰ nō eſt mediāte ſpecie: vt fingit Joā. Receptio eniȝ itellꝰ ab intelligibili, his tñ tribus differit. ergo in oībus alijs cōgruunt. ḡ ſicut mã imediate formā recipit pticulr ꝛ ſignate: ita ꝛ intellꝰ imediate recipit intelligibiles formas vlr ꝛ ſimplr. ḡ intellꝰ eſt mã vlis itellectoꝝ. p̄ma mã eſt ſubm formaꝝ indiuidualiuȝ. ¶ Et ex hoc.] Et cum dedit hec per modū correlarij: verificat quedā. i. ꝛ ingt. Et ex h fuit poſſibile q̄ corpa celeſtia recipent formas abſtractas, ꝛ itelligerēt eas. ꝛ per corpa celeſtia itelligit aialia celeſtia, que ſunt viua apud Auer. ꝛ qꝛ potius itelligētie itelligūt, expoſuit id. d. ꝛ pro. i. fuit poſſibile vt itelligētie abſtracte pficerenē per ſe adinuicē, ꝛ q. d. ꝛ voluit dicere corpa celeſtia itelligere: qm intellꝰ coꝝ ſe pficiūt, eo modo, quo itelligibile pficit intellm. Et h declarabiē. ¶ Probaē h duplr. Et p̄ per ipoſſibile. d. ꝛ ſi non ſup. eēt illa pfectio ꝛ receptio illo modo, non eēt poſſibile: vt illic intelligaē recipiēs, neq; receptibile. ¶ Hoc a ſigno teſtaē. d. Unde videmus, q̄ id, qd eſt liberatū ab hac mã. ſ. ab h q̄ pficiē per aliud, eſt p[m] intelligēs. i. ibi nō eſt receptio aliq modo. ¶ Et ponēdo iſtā nãȝ.] Fuit aūt q. antiqua, pbās intellꝰ puros nō eē niſi vnū numero, ꝛ cōponeē hoc pacto, nulli actꝰ puri ꝛ ſeparati ſunt multi, ſȝ

intellꝰ

intell's ſeparati ſunt actus puri ⁊ ſeparati.ergo nõ multi.
⁊ hęc via fuit Algaçelis, ⁊ Anaxagorę, ⁊ aliorꝫ. Soluit ⁊
hãc Auer.d.Et ponẽdo iſtã nãm diſſoluit .q.quo intelli-
giť multitudo, ⁊ quo itelligunť multę ex formis abſtra-
ctis.qm̃ cum ſciť intelligẽtias hic iſtã naturã, ſciť ꝙ non
ſunt puri actus ſimplr ⁊ oino ab omni mã remotę.⁊ cuꝫ
ſciť ꝙ aliqua earꝫ eſt pfectior altera, tũc ſciť multitudo:
⁊ ſic ad.q.formã pꝫ minorẽ eẽ falſam. ℂ Et intellectus
ideꝫ.] Tertio intulit quo intell's ⁊ intellectũ idẽ eſt. Et h
põt tripl'r intelligi, ſed pro nũc int° ſic, ꝙ intellectũ, verbi
grã.forma ſupior eſt intell's, qm̃ reſpectu iferioris eſt in-
tellectũ, ⁊ in ſe:cum ſit ſeparatũ, erit intell's:ecõtrario re-
bus mãlibus:quarꝫ intellecta nõ ſunt intellect⁹:ſed indi-
uidua continẽtia q̃dditates intellectas, ⁊ habet alios mo
dos intelligẽdi, vt dicam.
ℂ Quo q̃dẽ intell's p̃mus intelligat entia ifra ipm̃, ⁊ quo
medię intelligẽtię ſint ſciẽtes res ifra ſe diximus. Opor-
Quo intell's iferior ſupiorẽ itelligat. tet ergo tñ imorari, quo intell's inferior, verbi grã, intell's
lunę intelligit ſupiores. Et lꝫ in pte ſit dictũ:tñ hic eſt lo-
p° poſitio cus multũ difficilis. ℂ Ad qd̃ q̃dã ſapiẽtes dixerũt deũ
cõparari intelligẽtijs: vt lumen, ⁊ qm̃ lumẽ multiplicat
ſpẽm in medio potẽti recipe illã, ita deus multiplicat lu-
men, qd̃ eſt quoddã accidẽs ſpũale, exiſtẽs in mẽnb⁹ in-
telligẽtiarꝫ, per qd̃ eleuanť intell's illi ad intelligẽ p̃mũ:⁊
ſic di lumen, ⁊ quo repñtať eis ordine q̃daꝫ:⁊ ſic di ſpẽs
itelligibilis. ℂ Et hęc forte poſitio vera eſt, ſed nõ vide-
Cõmẽ. 12°. tur mens Ari. ⁊ Auer. p̃mo:qm̃ declaratũ eſt 12° meta^ce.
ꝙ omne, qd̃ eſt in ſubã ſeparata, eſt ſubã eius:niſi depen
deat ab aliquo mãli. ℂ Amplius 2° eẽt felicior in cõprę-
hẽſione ſui q̃ȝ dei:qd̃ derifibile, qm̃ ſe per eẽntiaꝫ intelli-
git, ⁊ deũ per accidẽs:vt pꝫ. ℂ Adhuc declararũt phi,
ꝙ vnius intell's eſt vnus modus intelligẽdi.g̃ ſi inferior
intelligẽtia itelligit ſe per eẽntiã, ⁊ quęlibet itelliget per
eſſentiã illius rei intellectę, aut nec ſe, nec illã. Qd̃ verbo ſit
ↄtra Auer. iam diximus in lib. deſtructio deſtruc.⁊ dice-
2° poſitio mus cõmẽto 15° ⁊c̃. ℂ Alij phi voluerũt ꝙ itelligẽtia
inferior itelligat p̃maꝫ:vt cãm, ⁊ ipſa ſit ratio intelligẽdi
illius: vt cauſatũ.⁊ ſic dixerũt ꝙ itelligẽtia inferior intel-
ligit ſupiorẽ per eſſentiã inferioris.eẽntia enim iferioris
eſt cauſata ab intellu ſupiori.⁊ omne cauſatũ ducit in co-
gnitionẽ cauſę.ergo intell's iferior per eẽntiã ſui itelliget
ſupiorẽ. Opꝫ enim imaginari eẽntiam iferiorẽ eſſe obm
adequatũ ſui intell's:⁊ ſic tanq̃ȝ obm adequatũ intelligiť
ſoluꝫ a ſemet.⁊ qm̃ illa eẽntia eſt effect⁹ ſupioris, etiã cõ-
tinet falteꝫ inſtrãliter eẽntiã ſupioris:⁊ ſic intell's ille per
eẽntiã illius ſcd̃ario intelligit ſupiorẽ.⁊ q̃ões accidẽtes
huic oẽs dedimus in lib. deſtructio deſtruct. vbi Auer.
3° poſitio viſus eſt tenere hũc modũ aptiſſime. ℂ Sꝫ Subiegius
clarus vir in quodã tractatu intelligẽtiarũ ⁊ btitudinis
multis argumẽtis calũniauit hũc modum Auer. ℂ Pri-
mo qm̃ tũc ſcd̃a itelligẽtia eẽt beata atq̃ȝ fęlix in ſeipſa,
nullo modo dependẽs a p°in intelligẽ:⁊ ſic eẽt eque pfe-
cta:ſicut p°, ⁊ eque actus purus:cum nõ pficiť a ſupiori.
ℂ Amplius tũc ſciẽtia nõ eẽt ſcituꝫ, qm̃ ſcitũ eẽt intelli-
gẽtia ſupior, ſciens eẽntia iferioris. ℂ Rurſum:tũc po-
ſterior itelligẽtia nõ intelligeret pfecte ſupioreꝫ, qm̃ ipſa
deficit a p°.ergo nõ ſufficiẽter repñtat p̃maꝫ. ℂ Poſtre-
mo:tũc ibi nõ eẽt cõpoſitio, qm̃ Auer. hic nullã aliaꝫ cõ-
poſitionẽ ponit:niſi ex itellectu ⁊ itelligibili:vt patet hic.
ℂ Multa alia dicit:quę non ſunt hic narrãda. Tãdem
colligẽs verba Auer. opinať, ꝙ intell's inferior itelligat ſu
periorẽ per eẽntiã ſupioris.quẽadmodũ enĩ intell's no-
ſter pficiť ab itellectis, ita ⁊ itelligẽtia inferior a ſupiori.
Adeo ꝙ vnus eſt modus intelligẽdi reſpectu itellectorꝫ
mãliũ ⁊ intelligẽtiarꝫ, niſi ſit hęc dĩa ꝙ itellecta mãlia

nõ ſunt intell's in ſe, quoniã ſunt in materijs, ſed fiũt itel-
lectus:put mens remouet illa a materijs.itellecta auteꝫ
abſtracta:cum in eẽntijs earꝫ ſit q̃dditas idem ꝙ indiui-
duum, erũt intell's intelligẽtes. ℂ Qꝫ autẽ hęc ſit mens
Auer. conať oſtẽdere, qm̃ 8° phyſicorꝫ dicit: in abſtra- Cõmẽ. 40°. in calce.
ctis intell'm ⁊ intell's ſunt idẽ. Et 12° metaph̃. ait, pfectio
vniuſcuiuſq̃ȝ mouẽtiũ vnũquẽq̃ȝ orbium pficiť per p^m Cõmẽ. 44.
motorẽ:ſed nõ effectiue. In hoc enim remouet peccatuꝫ
Auẽ.nec mãliter.ergo formal'r:⁊ ſic vna eſt alterius for-
ma, vt dicit.⁊ h vna eſt alterius cognitio ac deſideratuꝫ.
Et hoc exponit ibi, tñ illic eſt cauſa ⁊ cauſatũ:ſm ꝙ itel
lectũ eſt cauſa intelligẽtis.modo intell'm nõ eſt cauſa ef-
fectiua intell's, nec mãlis, ſed formalis, vel finalis:qd̃ idẽ
eſt. Et ideo dixit eodẽ cõmẽto, ꝙ vnũ eſt cauſa pluriũ:
ſm ꝙ a plurib⁹ intelligiť.⁊ in magno cõmẽto dicit, ꝙ in
omni intelligẽtia intelligẽte aliud, eſt aliqd ſiſe materię,
⁊ aliqd ſiſe formę. Erit ergo ſcd̃a ſiſe materię:ideo ſubie-
ctuꝫ quaſi recipiẽs:⁊ p̃ma ſiſe formę, ideo recepta. Et qꝛ
p° eſt nullius formę mã, ideo dicit ꝙ forma eſt q̃dditas
eius, ⁊ alię quoquo modo diuerſanť in q̃dditate ⁊ eſſen-
tia, vt pꝫ. Et tũc verificať verbuꝫ ſuũ hic, ꝙ itelligẽtię ab-
ſtractę pficiunť per ſe adinuiceꝫ adeo:ꝙ vna ſit alterius
forma, vt dicit. Apud hos.ergo opꝫ dicere inferiorẽ itel-
lectũ eẽ tanq̃ȝ materiã, ſupiorẽ tanq̃ȝ formã:quę in ſe ſub-
ſtãtia eſt:tñ eſt quaſi accñtal'r ſciẽtia alij:vt dicit Auer.
12.meta^ce. Ex his ↄcludit infimã intelligẽtiarꝫ eſſe:tanq̃ȝ Cõmẽ. 12°.
materiã omniũ ſupiorꝫ ordine quodã, vt ſcripſi in lib. de
intellu.⁊ ꝙ ex intellu ſupiori ⁊ inferiori fit verius vnuꝫ:
q̃ȝ ex mã ⁊ forma, quoniã illa vnio eſt firmior ⁊ eẽntia-
lior, vt dicit. ℂ Sed hęc poſitio ↄdicit rõnibus, ⁊ verbis
Auer. rõnibus q̃dẽ, qm̃ ois intell's depẽdẽs ab alio p̃ori
illo in gñe agentis, finis, ⁊ formę, cognoſcit ſuã cãm:illis
tribus modis.ſed intell's inferior depẽdet a ſupiori illis
tribus modis, vt Auer. pbat in lib. deſtructio deſtruct.g̃ diſputa.3° in ſol.18. dubij circa finẽ.
intelligit ſupioreꝫ illis tribus modis. Si igiť iferior itel-
ligit p̃maꝫ in rõne agẽtis, vel per eſſentiã ppriã, vel per
eſſentiã ſupioris.ſi per ſupiorẽ, ergo tñ: vt formã eaꝫ in-
telligeret:qd̃ ipi dicũt.ſi per eẽntiã ppriã, ergo ↄtra eos.
Scd̃o intell's p̃mus intelligit oia:vt cauſa eſt agẽs, finis,
⁊ forma oium.ergo intell's inferior itelligit illã per ſe:vt
cauſatã ab ea in gñe agẽtis.maior eſt Auer. in eodẽ loco. In ſol.15.
ↄtriaꝫ pbo, qm̃ ſicut cauſa a priori abſolute repñtat effe
ctũ, ita effect⁹ a poſteriori repñtat cãm. Et hãc rõnẽ tan-
git Auer. ibi. vide. ℂ Iteꝫ omne:cuius intell's eſt itelligi- In ſol.15.
bile:qd̃ itelligit, itelligit per eẽntiã ppriã:ſed dicit Auer.
ibidẽ.intell's intelligẽs ⁊ itelligibile eſt in ſeparatis ſub- In ſol.16.
ſtãtijs vnũ ⁊ idẽ.ergo ⁊c̃. ℂ P̃. Minor habitudo eſt ef-
fectus gñabilis ad cãm ęternã:q̃ȝ effect⁹ ęterni ad cauſaꝫ
ęternã.ſed per cognitioneꝫ eẽntię effect⁹ gñabilis cogno-
ſcimus cãm eius ęternaꝫ.g̃ per cognitionẽ ſuipſius per
eius eẽntiã intelligẽtia iferior cognoſcit p^us. ℂ Qd̃ auteꝫ
ↄdicat verbis eius pꝫ in li° deſtructio deſtruc. ſępe ſępius.
ℂ Ideo id:qd̃ nobis videť tãdẽ eſt, ꝙ intell's ſupior põt Pdõ ꝓpria.
duobus modis cõparari iferiori. Uno modo vt forma.
alio modo vt cã.ſ.agens, ⁊ efficiẽs, vt dicit Auer. quẽad-
modũ ſenſile põt cõparari ſenſui in actu duob⁹ modis.ſ.
vt forma intẽtional'r pficiẽs ſenſuꝫ, ⁊ vt agẽs cũ in actu.
dico modo, ꝙ ſi ſenſus in actu eẽt ſubã:cuius ſenſatio eẽt
ſua eẽntia, duob⁹ modis ſentiret ſenſile.ſ.in rõne formę:
⁊ ſic per eẽntiaꝫ ſenſilis ſentiret ſenſile. Alio modo in rõ-
ne agẽtis:⁊ ſic per eẽntiã ppriã.ita in ppoſito itelligẽtia
iferior per eẽntiã ſupioris itelligit ſupiorem itellectione:
quę eſt eẽntia itellecti, put ſupior eſt for^a inferioris. Alio
modo in rõne agẽtis:⁊ ſic itelligit ſupiorẽ per eẽntiaꝫ p-
priaꝫ, ⁊ qꝛ Auer. in li° deſtructio deſtruct. loquiť de deo:

vt quoddã eſt agẽs.ideo dedit q̄ zª intelligẽtia intelligi-
tur per ẽentiã ipſius ſcḋe.hic aũt loquit̃ de eo vt for eſt,
ideo voluit q̄ intelligit̃ per ẽentiam ſupioris, vt dicam.
¶ Ex his ſequit̃ q̄ duob⁹ modis pōt intellect⁹ poſſibilis
copulari ſupiorib⁹.Uno⁹ copulatione mãe, ⁊ formę:⁊ ſic
per ẽentiã ſupioꝝ itelligit ſupiores.Alio⁹ vt effect⁹:⁊ ſic
per ẽentiã ſui luminis:qḋ eſt in eo:vt lumẽ,qḋ dĩ intellꝰ
agẽs copulat̃ illis,⁊ hoc dicemus in cōmẽto 36°.
¶ Et hoc exẽplũ.] Qm̃ tabula eſt nã quędã.itellꝰ aũt eſt
in po⁸ anteq̃ itelligat,ideo conat̃ v̄ificare exẽplũ,⁊ inqt:
⁊ h̄ exẽplũ:qḋ induxit,eſt valde ſiſe diſpōni intellꝰ,qui
eſt in po⁸ cum itellu:qui eſt in actu.i.itellectis.quẽadmo-
dũ.n.tabula nullã picturã habet in actu,neq̃ po⁸ ꝓpinq̃
actu,ita in intellu mãli nō eſt aliq̃ forᵃ intellectaꝝ:quas
recipit,neq̃ in actu,neq̃ in po⁸ ꝓpinqua actui. Et expo-
nit terminos.d.⁊ voco po⁸ ꝓpinquã actui diſpōnẽ me-
diã iter remotã po⁸ ⁊ poſtremã pfectionẽ.i.actũ pᵐ,qui
eſt in medio ꝑuationis ſimplr,⁊ actus ſcḋi,⁊ h̄ eſt:vt nō
ſit in eo intẽtio:quę ſit itellecta in po⁸,⁊ h̄ eſt ꝓpriũ ſoluꝫ
intellui.ſ.habituato:qḋ per exẽplũ exponit.d. Perfectio
enim pᵃ ſentiẽtis eſt aliqd in actu reſpectu po⁸ remotę,⁊
eſt aliqd in po⁸ reſpectu poſtremę pfectionis.i.act⁹ ſcḋi.
⁊ ideo aſſilauit Ari.p⁸ pfectionẽ.i.actum pᵐ ſenſus geo-
metrę:qñ nō vtit̃ geometria.ſcimus.n.certe q̄ habemus
v̄tutẽ ſenſibilẽ exñtem in actu.ſ.pᵃ:lꝫ tūc nihil ſentiamus,
qm̃ ſumus in po⁸ ad actũ zᵐ. Declaratus eſt igit̃ modus
ꝯſiſitudinis iſtius exẽpli huic:qḋ dictũ fuit ab Ari.in itel-
lectu mãli:⁊ ſic pꝫ dĩa,⁊ ꝯueniẽtia tabulę raſę ad itellm
potẽtię. ¶ Dicere aũt.] Nūc refellit expōnem Alex.⁊ p̄
narrat eã,⁊ inqt.Dicere aũt q̄ intellꝰ mãlis eſt ſiſis ꝑpa-
rationi:quę eſt in tabula,⁊ nō q̄ ſit ſiſis tabulę ꝑparatę
vt ꝑparata:vt expoſuit Alex.hūc ſmonẽ,falſuꝫ eſt.Uo-
luit igit̃ Alex.q̄ intellꝰ po⁸ nō ſit ſiſis tabulę pręparatę,
ſed ꝑparationi ⁊ raſurę tabulę.¶ Cuius ratio eſt,qm̃ ta-
bula eſt ens in actu.intellꝰ po⁸ nō eſt ens in actu.g̃ nō aſ-
ſilat̃ tabulę:ſed ꝑuationi tabulę:vt dicit Alex.loco v̄ ſu-
pra.¶ Pręparatio enim.] Arguit cōtra Alexã.⁊ accipit
tres ꝓpōnes.d.Pręparatio.n.eſt ꝑuatio aliqua,⁊ hęc eſt
vera apud Alex.qm̃ ꝑparatio eſt carẽtia in ſbto apto na-
to,⁊ h̄ eſt eſſe ꝑparationẽ.¶ Deinde ponit zᵃᵐ.d.⁊ nullã
habet nãꝫ ꝓpriã:niſi ꝓpter nãm ſubti.i.eſt idẽ ſm rem ⁊
nãm ſbto:cuius eſt ꝑuatio,ſupaddẽs tm̃ relonẽ rōnis.ſ.
purã abſentiã.Et h̄ ꝓbat,qm̃ illa quoꝝ dĩę ſunt eędẽ,⁊
ꝯueniẽtię,ſunt idẽ in re,⁊ accipit minorẽ.d.Et ꝓpter hoc
fuit poſſibile:vt ꝑparationes diuſent̃ in vnoq̄ꝫ ente:ſup.
dĩis,⁊ ꝯueniẽtꝫs ſubtoꝝ.⁊ ſic pꝫ minor.Cōclo aũt ꝓpo-
ſita eſt.¶ Deinde ponit 3ᵃᵐ,nō pōt ꝓpa ꝑuatio alicuius
itelligi:niſi itelligat̃ ꝓpriũ ſubm,ſed hñ ꝑuatio cōis itelli-
gi pōt ſine ſubto deter⁹. Determinata aũt ſine determi-
nato eſt ipoſſibile,⁊ inqt.O Alex.reputas Ari.intẽdẽ de-
mōſtrare nobis nãꝫ ꝑparationis tm̃:nō nãm ꝑparati.h̄
eſt ipoſſibile,quia nō eſt nã iſtius ꝑparationis ꝓpa ei,ſi
fuerit poſſibile ſine cogñe naturę ꝑparatę: ſed poſſibile
eſt cognoſcẽ nãm ꝑparationis ſimplr in q̊cũq̄ ſit:abſq̄
ſup.cogñe ſubti determinati,vt dixi.Et ſic patet 3ª ꝓpo-
ſitio.¶ Ego aũt verecũdor.] His tribus nūc arguit con-
tra Alexã.⁊ inqt. Ego aũt verecũdor ex hoc ſmone,⁊ ex
hac mirabili expōne.ſi.n.intẽdebat demrare nãm ꝑpa-
rationis,quę eſt in intellectu,per oẽs ſmones ꝑdictos in
intellu mãli,neceſſe eſt vt intẽdat demrare per eos nãꝫ
ꝑparationis ſimplr,aut nãm ꝑparationis ꝓpę.ſ.ſpãliter
accōmodatã rōnali aię.¶ Deide deſtruit mẽbra.d. Na-
turã aũt ꝑparationis ꝓprię in itellectu ipoſſibile eſt de-
mōſtrari ſine nã ſubti,cum ꝑparatio ꝓpa vniuſcuiuſq̄ ſub-
iecto currat curſu pfectionis ⁊ formę ex eo.i.ſit ſicut for-
ma ſbto:cuius eſt.ſꝫ opꝫ necio per cogñeꝫ nãe ꝑparatio-
nis,ſcire nãm ꝑparati.vult g̃ dicere,q̄ nō pōt ſciri ꝑpa-
ratio intellꝰ:niſi ſciat̃ intellꝰ,⁊ qḋ id idem:qḋ de ꝑpara-
tione ſcit̃,⁊ de ſubto ſcitur,qm̃ ſunt vna nã:per zᵃᵐ ⁊ 3ᵃᵐ
ꝓpōneꝫ.Tūc deſtruit zᵐ mẽbrũ.d.⁊ ſi intẽdebat per il-
los ſermones demrare nãm ꝑparationis ſimplr.i.cōem
ad omne ſubm,tūc id nō erit ꝓpriũ itellui.ſ.q̄ ſit ſepara-
tũ ſimplex ⁊c.Et hoc ꝯñs ꝯſtitat.d.⁊ omne h̄ eſt ꝑturba-
tio.Deide ꝓbat ꝯñtiã.d.Oĩs.n.ꝑparatio:in eo q̄ eſt ꝑpa-
ratio,vere dĩ nihil eſſe in actu ex eis:quę recipit,⁊ q̄ eſt
nō paſſibile,⁊ vere dĩ eẽ non corpus,neq̄ v̄tus in corpo-
re.q.d.qm̃ eſt ꝑuatio ſimplr,nihil dicẽs:niſi carẽtiaꝫ tm̃.
Tūc recolligit vim rōnis.d.Qũo igit̃ poſſumus expōnẽ
id qḋ Ari.itẽdit hic demrare nobis de nã intellꝰ mãlis,
id qḋ eſt cōe oĩbus recipiẽtib⁹.ſ.in q̄bus eſt ꝑparatio ad
recipiẽdũ vnũqḋq̄ genus forᵃ,⁊ nō ad demrandũ nãꝫ
ꝑparati per cogñẽ naturę ꝑparationis ꝓpę ei:⁊ ſic falſitas
amboꝝ mẽbroꝝ ꝯſtat.¶ Et ſi itellectus.] Scḋo arguit̃
enthimeᵉ.d.⁊ ſi intellꝰ mãlis eſſet ſolũmodo ꝑparatio,
eẽt ſine aliq̃ ſbto.ꝓbo ꝯñtiaꝫ,intellꝰ mãlis eſt ſeparat⁹ a
mã ⁊ a ſubto,vt ſupponit.ꝑparatio eſt intellꝰ mãlis.g̃ ꝑ-
paratio eẽt ſine ſubto.⁊ ſic pꝫ ꝯñtia. Deſtruit tūc ꝯñs.d.
Pręparatio.n.oñdit ꝑparatũ,vnde Ari.cuꝫ inuenit ꝑpa-
rationẽ:quę eſt in itellu:eẽ diuiſam ab alijs,iudicauit ꝑce-
ſe,q̄ nã ſbiecta ei differt ab alijs naturis ꝑparatis. Ecce
quõ ꝑparatio nō differt a ſbto,⁊ per ꝯñs nō pōt ſolui ab
eo.¶ Et qḋ eſt.] Tertio arguit,id in cui⁹ nã nō eſt aliqḋ
itellm in actu,nec in po⁸ ꝓxima:ſꝫ eſt expoliatũ ab oĩb⁹,
neq̄ eſt corpus,neq̄ v̄tus in corpe.ſed ſubm ꝑparationi
intelligẽtiaꝝ eſt h̄,vt declaratuꝫ fuit.g̃ neq̄ eſt corpus,
neq̄ v̄tus in corpe.⁊ ſic nō tm̃ vera ſunt illa tria v̄ba de
ꝑparatiōe:ſꝫ de nã ꝑparata. Dm̃⁹ accipit minoreꝫ.d.⁊ qḋ
eſt ꝓpriũ iſti ſbto ꝑparationis.ſ.itellui,eſt q̄ nō eſt in eo
aliqua intẽtionũ itellectoꝝ in po⁸,aut in actu.⁊ ſic pꝫ mi-
nor.Tūc dedit ꝯnem.d.vnde neceſſe fuit ipm nō eẽ cor-
pus,neq̄ forᵃ in corpe.⁊ cuꝫ nō erit corpus,neq̄ v̄tus in
corpe,nō erit etiã for⁸ imaginatiōis.i.phãtaſma,vt dicit
Auẽpa.illę.n.ſunt v̄tutes in corpib⁹,⁊ ſunt itẽtiones itel-
lectę in po⁸.⁊ ſic pꝫ ratio . ¶ Et cuꝫ ſubm.] Cōcludit q̄ſi
v̄ificationẽ expōnis veteꝝ.d.Et cũ ſubm iſti⁹ ꝑparatio-
nis,neq̄ eſt forᵃ imaginatōis.i.phãtaſma,vt dicit Auẽp.
neq̄ mixtũ ex ęlñtis:vt Alex.itẽdit,neq̄ pōt v̄ificari de
ꝑparatione:cũ illa nō poſſit eẽ ſine ſbto,ideo ſeqt̃ q̄ itel-
ligit̃ de ſbto ꝑparatiōis,⁊ ideo recte videmus q̄ Theo-
phraſtus,⁊ Themiſti⁹,⁊ Nicolaus,⁊ alij antiq̄rũ ꝑipa-
theticoꝝ magis retinẽt demrones Ari.⁊ magis ꝯſeruant
eius v̄ba.cum.n.inueñt eius v̄ba,⁊ eius ſmones,nullus
pōt ferre ea ſup ipaꝫ ꝑparationẽ tm̃,vt diximus.neq̄ ſu-
pra rem ſubtaꝫ ꝑparatiōi.ſi poſuerimus ipaꝫ eẽ v̄tutẽ in
corpe,dicẽdo eã eẽ ſimplicẽ,⁊ abſtractã,⁊ nō paſſibilẽ,
⁊ nō mixtã corpi.q.d.q̄ hęc v̄ba nō pñt v̄ificari de itel-
lectu,niſi ſit ſolut⁹ a corpore . ¶ Et ſi iſtud.] Quarto ar-
guit,ſi hęc poſitio nō eſt Ari.g̃ eſt Themiſtij,vel alicui⁹
alterius.ſꝫ h̄ eſt ipoſſibile:cũ hęc opinio ſit ita difficilis,
q̄ nullus potuit eaꝫ inuenire:niſi eẽt Ari.vel ei ęq̄lis:qḋ
eſt ipoſſibile.Inqt.Et ſi iſtud nō eẽt opinio Ari.opꝫ opi-
nari eã eẽ opiōnẽ veſtrã.ſ.O Themiſti,⁊ Theophraſti.
ſed ꝓp hoc q̄ dico.ſ.q̄ ſit vĩa,nullus dꝫ dubitare:qn illa
ſit opinio Ari.qm̃ oẽs opinãtes h̄ nō credũt eam:niſi ꝓp
id:qḋ Phs dicit.ſ.ꝓp v̄ba,⁊ demrōnẽ Ari.cuius rōnẽ di-
cit,qm̃ ita eſt difficile h̄.i.inuenire hãc opiōnẽ,q̄ ſi ſmo
nō inueniret̃ in eo,tūc valde eſſet difficile cadẽ ſup ipm,
aut forte ipoſſe,niſi inuenit̃ aliqs talis:vt Ari.eſt.ſꝫ h̄ nō
eſt poſſibile.credo eniꝫ q̄ iſte hō fuit regula in nã,⁊ exẽ-
plar,qḋ nã inuenit ad demrandã vlt⁹ pfectionẽ huma-

naꝝ in materijs. Et ſic pꝫ 4ᵃ ratio. ¶ Et forte.] Dat cām
erroris Alex. d. Et forte opinio attributa Alex. fuit facta
ab eo ſolo. modo ipſe nō potuit venire ad ęq̄litatē Ari.
ideo nō potuit tātū verū inuenire. ¶ Et ideo.] Dat ſignū
q̄ fuit inuēta ab eo ſolo. d. ꝛ in tpe eius erat inopinabilis
abiecta ab oīb⁹. ꝛ ideo videmus Them. dimittentē eā oīno, ꝛ fugere eā: ſic̄ cauent̄ inopinabilia. ¶ Et eſt ꝯtrꝫ.]
Remouet tacitā q. qm̄ qs diceret hęc opinio eſt famoſa. ḡ
vera, vel ſaltē nō abycienda. Ingt, ꝛ eſt ꝯtrū ei: qđ ꝯtingit
modernis: nullus. n. eſt ſciēs, ꝛ pfectus apud eos: niſi qui
eſt Alexādreus: ꝛ cā in h̄ eſt famoſitas iſti⁹ viri. ¶ Rñ
det. d. ꝛ credimus, ꝛ vere ſcimus q̄ fuit vn⁹ de bonis ex
poſitorib⁹ q. d. q̄ hꝫ verꝫ eſt ipm eē bonū expoſitorē, nō
tñ ſimplr vera dicētē. ¶ Lꝫ Alpharabi⁹.] Poſſet qs dicere Alpha. qui maximus eſt, ꝛ ſeqtur Alex. ergo opinio
Alex. nō eſt ſpernēda. Dicit lꝫ Alpha. cuꝫ h̄ q̄ maximus
erat in iſtis. ſequit̄ Alex. in hac itētione. ꝛ nō tm̄ ſeq̄t̄, ſed
addit huic opioni qđdā inopinabile in li°. n. Nicomachię
vr̄ negare ꝯtinuationē eē cum itelligētijs abſtractis, ꝛ dicit hāc eē opionē Alex. ꝛ ingt, q̄ nō eſt opinādū q̄ finis
humanus eſt aliud: q̄ꝫ perfectio ſpeculatiua, vt dicaꝫ ſtatim. ¶ Auēpace aūt.] Soluit q̄ Alph. ꝛ ſi ſit maximus:
tñ in h̄ nō eſt tenēdus, qm̄ Auēpa. expoſuit ſmonē ei⁹. ſ.
Alex. ꝛ dixit, q̄ opinio ei⁹ eſt opinio oīuꝫ pipathe͡tico. ſ. q̄
ꝯtinuatio eſt poſſibilis homini, ꝛ q̄ eſt finis illi⁹, vt dicā.
¶ Et forte.] Ultimo oñdit cām erradi in h̄ tpe ex opinione Alex. ꝛ ingt. Et forte h̄ eſt vna cāꝝ: pp̄ quas videmus, q̄ ꝯſuetudo, ꝛ mos plurīū dātium ſe phię in h̄ tpe
ſunt corrupti. ꝛ h̄ habet alias cās non latētes ꝯſiderātes
in phia opatiua. i. morali. ¶ Et pōt itelligi, q̄ hęc. ſ. ipoſſibilitas ꝯtinuatiōis eſt cā: q̄re plurimi hodie nō ampli⁹
ꝯſueuerūt dare ſe phię, ꝛ morib⁹ eius, q̄ credūt fęlicitatē
eē ipoſſibilē. Et cā etiā alia: quare nō ſe dant phię, dicta
eſt etiā 10° ethic̄. Oportet. n. ingt corpus ſanū eſſe, ꝛ alia.
¶ Uel pōt itelligi, q̄ hęc. ſ. poſitio Alex. in ponendo rōnalē aīam eſſe corruptibilē, ꝛ nō remanē poſt mortē, eſt
cā quare phi hodie nō vaīnt̄ bonis morib⁹. ſunt. n. nūc
praui in omni gn̄e v̄tutis. qđ maniſe͡ſtum eſt tpe meo. 1497.
in quo nō video phm aliquē: qui morib⁹ ſiſtat, ac v̄tutes
ſeruet. ille. n. hodie eſt phs: qui aſtutijs ac vitijs ſtudet. ꝛ
h̄ habet alias cās. ſ. quę dicęę in moralib⁹. ſ. eſtimatio viri. cum. n. ſapiēs iſpexerit ſe paruifieri iraſcit̄, ꝛ dat ſe vitijs: adeo q̄ nō poteſt amplius eē pars ciuitatis, vt dicit
Auer. ꝛ ſic pꝫ hoc. ¶ Et debes ſcire q̄ duob⁹ modis ſciri
pñt a nobis ſubię abſtractę. Uno modo per eēntias aliorū: vt. ſ. per effect⁹ nāles, vel rōnes cōes eis, ꝛ rebus nālibus. ꝛ hęc eſt ſcia ſpeculatiua nālis, vel metaphyſicalis,
ꝛ hęc eſt illa quā tradit de eis Ari. in 8° phyſicę auſcul͡tationis
in li°. 12. meta͡ꝯ, ꝛ hic. Oñdit. n. de eis: q̄d nō ſunt, ꝛ forte:
ſm aliqua cōia q̄d ſunt, ꝛ h̄ pacto dixit Alpha. ꝛ alij eſſe
poſſibilē ſciam eaꝝ, ꝛ hanc eē fęlicitatē vltimā. ꝛ ſic ſm
eum finis humanus nihil aliud eſt: niſi pfectio ſpeculatiua. Et forte q̄ hoc ſenſit Auēpa. vt Auer. ſibi imponit 9°
meta͡ꝯ. d. acq̄ſitionē fęlicitatis eē per ſcias ſpeculatiuas.
Alio modo per eēntias eaꝝ ꝓprias, quę vocat̄ cognitio
intuitiua apud Auer. ꝛ hāc negāt Alpha. ꝛ Auēpa. ꝛ Auer.
aſſerit, volens in hac cogne ꝯſiſtē fęlicitatē hoīs: in eo q̄
hō, vt dicam. ¶ Ex his pꝫ poſitio Alpha. ꝛ diā eius ab
Auerroi. ¶ Sed dubitat̄, qm̄ videt̄ q̄ ſi ponat̄ vnicus
intell's oībus, ꝛ q̄ ꝑmus itell's corrūpat̄, nō ſit neċia ſcia
moralis. Et ſic ſeq̄t̄ idē ꝯtra Alex͡m, ꝛ Auer. ¶ Pōt dici
q̄, ꝛ ſi ſit vnicus itellect⁹ oībus hoībus, ꝛ ęternus, adhuc
pōt ſcia moralis eē neċia. ſ. antecedēter ꝛ ꝯñter. Antecedēter quidē, qm̄ intell's potētię eſt colligat⁹ ſenſibus, vt
ſi non fuerint tēperati omni v̄tute, iam retrahēt hominē
ab intellu, ꝛ eū reddēt adeo ſenſibus imerſum: q̄ nunq̄ꝫ
fęlicitari pōt. Propter qđ dicit Auer. 7° phyſic. q̄ maxime caſtitas eſt v̄tus deſeruiens fęlicitati. ꝛ hoc declarauit
alibi. ¶ Cōſequēter aūt, qm̄ (vt dicit Auer. accipiēs ab
alijs expoſitorib⁹) ex pfecto itui ꝑmi itellectus cauſat̄
amor intēſus in deuꝫ: ꝓpter qđ tūc fęlix ſpernit tpalia, ꝛ
ſeruat ordinē nālē: quo fit: vt hō ita ꝯſueſcat in v̄tutibus
moralib⁹: q̄ totalr̄ cadet quęſtio ſenſuū cum rōne. Et ſic
ratio remanebit dña oīum v̄tutū corpis. ꝛ qm̄ ꝯſueſcē in
moribus eget tpe, vt 2° ethicę tradit Ari͡ſtoteles: eo q̄ multis
ꝑncipijs hō obſiſtit: niſi ꝯſueſcat in his, vt 6° Ethicę. ſcribit Ari͡ſtoteles. ꝛ ideo dicit Auer. q̄ fęlicitas q̄lis optima, paruo tpe durat 12° meta͡ꝯ. ¶ His ḡ ꝯſpicuū eſt: quonā pacto Auer. poſſit ſeruare mores: tametſi opinat̄ vnitatem
intell's. Ego aūt in li° de intellu demſtraui ꝯtra Auer. qualiter ipſe nō pōt ſeruare mores, nec ꝑcepta ſapientū: vt videas. ¶ Ingt ḡ modo Ariſt. Aut pati qdē ſm cōem aliquid. i. analogaꝫ rōnē diuiſum eſt pus: qm̄ itellectus po͡tentia
quodāmodo itelligibilia eſt: ſed actu nihil anteq̄ꝫ intelligat: qđ exēplo declarat. d. Oportet aūt ſic: qđ quidē accidit intellectui: ſicut tabulę: in qua nihil actu eſt ſcriptuꝫ.
Et ſic patet ſolutio primę queſtionis.

COMMENTARIVM.

Soluit has duas qōnes, ꝑmo ꝑ͡mam, ꝛ dicit q̄ intelligē eſt pati: nō tamē
corruptiue, ſed ſm cōem rōnē hoc eſt ęquoce, q̄a eſt pati pfectiue. per hoc ad formā: cuꝫ. n. dī agēs ꝛ patiēs ꝯuenīūt in mā: hoc verū eſt de pati corruptiue: nō aūt de pati pfectiue. Unde dicit. An pati quideꝫ ſm cōe aliq̄d eſt
ipm intelligē: nō aūt ſm rōnē ꝓpriā, ꝛ vniuocaꝫ, ſed ſm
rōnē cōem ęquocaꝫ: q̄ lꝫ ſit pati: nō tñ eſt pati corruptiue: ſed pfectiue. Probat aūt hāc ſolonem per ea: quę pus
dixit, ꝛ ꝑmo pbat q̄ ipm intelligē nō eſt pati corruptiue
ab obtis: vt Themiſtius pulchre exponit. q̄a dictum eſt
pus, q̄ intell's nō eſt ſimplr ipſa itelligibilia per idētitatē: vt Empedo. ꝛ Democrit⁹ dixerūt, ſed eſt pura po͡tentia ad
illa, ꝛ actu nullꝫ coꝝ, anteq̄ꝫ itelligat: ꝛ ſic nec eſt ignis,
nec lapis, nec aliqđ ens māle, q̄ ſi non eſt ens māle, non
pōt corruptiue pati. Intell's ḡ corruptiue nō patit̄: vt pbatū eſt. ¶ Unde dicit, dico intellm̄ nō pati corruptiue
ab obtis, nec ipm intelligē eē paſſionē corruptiuā: qm̄ dictū eſt pus, q̄ itell's nō eſt aliqđ corpus māle, nec materiale q̄cq̄ꝫ: ſed potētia quodāmodo oīa itelligibilia, dico
q̄dāmodo, q̄a eſt ſuba, ſed in potētia ad itellectiones rerū: cum nullū coꝝ ſit actu anteq̄ꝫ itelligat: ꝛ ſic nec lapis,
nec ignis, nec alioꝝ aliq̄d, quę ipſe itelligit. quare cum ſit
q̄d immāle, pati corruptiue nō pōt: ſed ipm itelligē erit
paſſio quędā nō corruptiua. Qꝫ v̄o intell's patiat̄ ab intelligibilibus pfectiue: oſtēdit per exēplū tabulę, vel libelli, in quo nihil ſcriptū eſt. Unde dicit. Opꝫ autē ſic, ſicut in tabula in qua nihil eſt actu ſcriptuꝫ itelligibilia in
itellectu recipi. nam vt Themiſtius ingt, ſicut in tabula
lr̄aria in qua nihil ſcriptū eſt, cum cūcta lr̄aſq̄ꝫ in ea ſcripſeris, nō patit̄ ab illis, ſꝫ potius pficit̄: ita intell's nō patit̄, cum itelligit, ſed pficit̄ potius, ꝓpterea addit Ari͡ſtoteles:
qđ q̄dē accidit itellectui, q̄ itelligēdo nō patit̄: ſed pficitur, cuꝫ nihil ꝑ habeat, qđ ab eo abyci poſſit ſucceſſu noue formę. Per hęc ad formā ꝯcedo q̄ intellus itelligit, ꝛ
q̄ itelligēdo patiat̄ ab obtis: nō tñ ſequit̄ eē materiā cōmuneꝫ itellectui ꝛ itelligibilib⁹, q̄ intelligē nō corruptiue, ſꝫ pfectiue eſt pati, hoc pacto expoſuerūt Themiſti⁹
ꝛ Simplicius. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet, tabula gręce
eſt γραμματεῖον, grāmatio h̄ eſt tabula lr̄aria. Grāmation enim lr̄aria tabula eſt. nā priſci papyri carētia in arborum corticibus ſcribebāt: quę dicebant̄ apud gręcos

Cōmē. 10.
Lec. 14°.
Cōmē. 38°.
Lec. 10°.
Cōmē. 11°.
Dubitatio
Solutio

grāmatia. Jāblicus vō per grāmation intellexit nō cartulam, ſed tabellaʒ ſcriptā, in qua nihil actu apparet ſcriptū, ſed habitu. Eſt enim dñia inter chartā ⁊ grāmation, q: charta nihil habet ſcripti, grāmation habet, ſed obſcure: ⁊ quaſi nō pceptibile. Dicit aūt' hęc Jamblicus, vt cōſiliaret Ariſtotelē, ⁊ Platoneʒ. Plato enim voluit in intellectu puerox ēē rerū rōnes admodū turbulētas, quę poſtea pcedēte ętate eluceſcūt. Poſuit eniʒ de mēte Ariſtotelis intelligē noſtruʒ ēē reminiſci. quare Ariſtoteles comparauit intellectuʒ non chartę, ſed grāmatio, vt innueret eum pręhabere rerum notiones in obſcuro. Sed de his abunde ſuperius.

⁋ Eſt etiaʒ intelligibilis ⁊ ipſe: vt intelligibilia cuncta. Naʒ in hiſce quidē quae ſine materia ſunt: intelligens ⁊ id qd intelligit idem eſt. etenim ideʒ eſt: cōtēplatiua ſciētia, ⁊ id qd ita ſub ſciētia cadit.

⁋ Et ipſe auteʒ intelligibilis eſt vt intelligibilia. Jn his enim quę qdeʒ ſine materia ſunt, idem eſt intelligēs, ⁊ qd intelligit. Scientia enim ſpeculatiua, ⁊ ſcibile idem eſt.

Collectanea textꝰ cōn 15. ⁋ Fuit. q. ſecūda: vtrum intellectꝰ intelligat per quidditatem abſtractā ab eo, aut per eius eēntiam. Et ſi per eſſentiaʒ eius, ergo oīa eſſent intellectꝰ. Et ſi per quidditateʒ, ergo eſſet intellectū in potētia. Nūc ergo ſoluit quęſtionē hanc. ⁋ Ubi debes ſcire, q̄ quęſtio de intellectu: quomodo intelligit, pōt eſſe de intellectu per ſe, ⁊ de eo: vt cōtinuus. ſi enim ſit de intellectu per ſe. Dicēdum q̄ ſicut intelliguntur intellecta mālia, intelligit itellectus in ſe. intelliguntur autē intellecta mālia per eēntias eorū ac qdditates, ⁊ intellectꝰ etiaʒ intelligit per eſſentiā ꝓpriaʒ ac quidditatē ꝓpriā. ſed hoc eſt diſcrimen, quoniā intellectus eſſentia eſt ſimpliciter intellectū, ⁊ intellectꝰ. intellecta vō mālia non ſunt itellectus. ⁋ Amplius qdditas intellectꝰ eſt ſcitum ſciētia, ⁊ ſcitum. intellecta autē materialia nō ſunt intellectꝰ ⁊ ſciētię. ergo modus intelligēdi, quo ſe itelligit, ⁊ alia, vnus eſt, quoniā ſe intelligit per eſſentiā, ⁊ alia per qdditates ⁊ eſſentias. ⁋ Si autē loquimur de itellectu copulato, ille itelligit ſe itelligēdo alia: ⁊ ſic intelligit ſe per eſſentias alioruʒ. eſt enim virtus ita ſublimis q̄ eo intuitu: quo eēntias aliox intuetur, ⁊ quatuor pſoluit problemata ſuꝑpoſitus, vt diximus. ⁋ Gręci videnť exponere lrām de intellectu primo modo. Auer. autē ſcdo modo. Jngt Ariſt. Et ipſe aūt intelligibilis eſt: ſicut itelligibilia. ſm grecos: id eſt per eſſentiā eius, ſicut ⁊ alia per eſſentias eox ſm Auer. ſicut itelligibilia: id eſt eo intuitu, quo itelligit alia. ⁋ Jn his quidē.] Differētia tamē eſt ſm expoſitionē gręcox, q̄ quidditas intellectꝰ eſt ipſe itellectus. ſed qdditas itellecti materialis nō. Et huius differētię (vt dicit Simplicius) reddit cauſam. d. Jn his quidē enim: quę ſunt ſine materia idē eſt, ⁊ qd intelligit: id eſt intellectū, ⁊ intelligēs, verbi grā, intelligētia lunę eſt intellectū ab intellectu noſtro, ⁊ in ſe qdā eſt intellectꝰ, ac per ſe intelligēs: eteniʒ ſciētia ſpeculatiua ⁊ ſcibile idē eſt. ⁊ intellectꝰ noſter ꝓpter hoc itelligit intellectus lunę per ſciētiaʒ, quę eſt ſubſtātia itellectꝰ lunę. Et ſic patet expoſitio grecorū. ⁋ Et debes ſcire ſm Auer. q̄ intelligibilia mālia cōueniūt cum intellectu, ⁊ differūt. Cōgruūt quidē, qm̄ ambo intelligunť per qdditatē aliā a re: cuius eſt qdditas. intellectꝰ eniʒ eſt potētia pura: vt copulať nobis, ⁊ qd eſt in potētia nō itelligit: niſi fiat in actu: nō fit in actu, niſi ꝓut recipit qdditates aliox. ergo intellectꝰ intelligiť per qdditatē aliam a ſe, queādmodū res mālēs per quidditates alias ab indiuiduis. Differūt autē primo, quoniā intellectꝰ nō intelligiť per intētionē: id eſt qdditatē abſtractam a ſe. qm̄ ipſe eſt ens ſeparatū ex natura ſua, ideo ab eo nō pōt abſtrahi quidditas alia. Alia aūt entia, in qbus differunt indiuidua, ⁊ qdditates, intelligunť per h: q̄ qdditas ſeparať ab indiuiduo. Secūdo differt, qm̄ intētio, per quā intellectꝰ intelligit ſe, eſt ſemꝑ in actu, ⁊ nunq̄ʒ abſtrahibilis ab ipſo, qm̄ qdditas illa non eſt ipſius: niſi modo accītali, ⁊ ideo illa qdditas eſt itellectus accītaliter. Jntētio vō in alijs eſt itelligibilis in potētia, ⁊ ideo qn̄q3 abſtrahiť ab eis: ⁊ ſic itellectus ſeu intellectū actu. Ecce quō vnamet qdditas eſt intētio: qua cognoſciť indiuiduuʒ alicuius rei, ⁊ cognoſciť intellectus. reſpectu intellectꝰ diciť abſtracta actu, qm̄ nunq̄ʒ ab eo abſtrahiť. reſpectu rei diciť in potentia abſtracta, qm̄ aliquādo fuit ab ea abſtracta. ⁋ Ex his apud Auer. littera nō eſt exponēda: ſicut gręci, ſed hoc pacto, intellectus itelligibilis eſt: ſicut itelligibilia. i. per hoc q̄ intelligit itelligibilia, ⁊ non per eius eſſentiā. Probat Ariſto. et cōponit ratio ſic, oīs ſubſtātia ſimplr ſine mā intelligit ſe per eius eſſentiā, ſed itellectꝰ potētię nobis copulatus nō eſt ſubſtātia ſine materia: ſaltē itelligibili. ergo nō intelligit ſe per eſſentiā ꝓpriaʒ, ⁊ per cōſequēs intelligit ſe per eſſentiā aliox. Secūdo ſi itellectus itelligeret ſe per eſſentiā, nūc ſciētia eſſet ſcitum in eo: quod non eſt veruʒ: niſi in ſubſtātijs purę abſtractis ab omni materia. Ecce quomodo lrā eſt intelligēda alio modo ſm Auer. ⁊ tu lege cōmentum, quia manifeſtum eſt.

COMMENTARIVM.

Hic ſoluit ſcdam qōneʒ ſm Simplicij enumerationeʒ: vel 3am, vt enumerat Philoponus. Sed de itellectu huius loci mihi nō leuis fuit ſemꝑ difficultas. Auerroes enim dicit ſuo modo, vt in collectaneis dictū eſt. Tamen iuxta grecox expōnes, ſic ordino textū, q̄ Ariſtō in hoc loco ſoluit qōneʒ quo ad materiā. Textu vō ſequēti quęrit obiter aliā qōnem, quā dimittit nobis inſolutā. Demum 3o eādeʒ ſoluit ſcdam qōneʒ pncipalē quo ad formā. ⁋ Pro itellectu ergo ſolutionis quęſtionis quo ad materiā, debes ſcire, vt Philoponus notauit, q̄ itelligibilia ſunt duplicia, ⁊ quę ſuapte natura ſunt itelligibilia, vt deus, ⁊ itelligētię, ⁊ quę ſunt intelligibilia potētia. ſ. quę ſuapte natura ſunt ſenſibilia, apphenſione noſtra vō itelligibilia vt res mālēs. Quę itelligibilia ſuapte natura ſunt, ipſa eadē ſunt intellectꝰ, ⁊ intelligibilia: quę vō ſunt intelligibilia potētia: ſuapte natura vō ſenſibilia: ſunt itelligibilia nō intellectꝰ. Dāc ğ ſolutionē ait, cum dicit. Et ipſe aūt intellectꝰ itelligibilis eſt, vt ſuapte natura itelligibilia: ⁊ ſic ſicut ſuapte natura intelligibilia ſunt intellectꝰ, ⁊ itelligibilia, ſic intellꝰ noſter eſt intellectus, ⁊ itelligibilis. Deinde ꝓbat hanc ɔcluſionē. v3. noſter intellectꝰ eſt intellectꝰ, ⁊ itelligibilis, ⁊ dicit. Jn his enim quę ſunt ſine materia, ideʒ eſt intellectꝰ ſiue intelligēs, ⁊ qd intelligiť. Dāc exponit, ⁊ ꝓbat, cū dicit. Sciētia enim ſpeculatiua in his quę ſunt ſine mā, ⁊ ſcibile idē eſtꝰ. Modo in talibꝰ intellꝰ ſpeculatiuus eſt ſciētia. ergo in talibus intellꝰ ſpeculatiuus eſt ſcibile. Sumpſit enim ſciam pro ſciēte: in deo enim ſcia ⁊ ſciens idē eſt: ⁊ ſilr in ſingulis intelligētijs. dico ſciētia ſpeculatiua: q: in ſubſtātijs immālibus ꝑipatetici nō poſuerūt practicā ſciam. Patet ergo hęc ꝓpoſitio, immālia ſunt intellꝰ ⁊ itelligibilia: tunc addo minorē, ſed itellectꝰ noſter eſt immālis hoc eſt ens ſine materia. ergo ipſe eſt intellectꝰ, ⁊ itelligibilis: qd fuit ſolutio ad materiā qōnis. Jn hūc modū, vt arbitror Themiſtius, Philoponus, ⁊ Simplicius expoſuerūt. Noſtri vō expoſitores nō recte hūc locum iterp̄tanť, nec Auer. recte expoſuit, vt p3 in collectaneis.

⁋ Sed

¶ Sed cur nõ ſemper intelligit: cõſideranda eſt cã. In ijs aũt quae materiã habent: vnũqdq3 intelligibiliũ potẽtia eſt. Quare: illis quidez nõ inerit intellectus. nam intellectus talium: potẽtia ſine materia eſt. ipſe aũt: intelligibilis rõnem ſubibit.

¶ Cur aũt non ſemp intelligat: cauſa cõſideranda eſt. In hñtib⁹ aũt mãz potẽtia ſolum vnũqdq3 eſt intelligibiliũ. Quare illis qdez nõ inerit itellꝰ. ſine mã eniz potẽtia intellectus eſt taliũ. illi autẽ intelligibile ineſt.

Collectanea text⁹ cõⁿ 16. ¶ Expoſitores grẽci cõducunt tex. hũc mõ coꝝ, ſed melius vt Auer. dicit q Ariſto. reddit cãz: cur itellecta reꝝ mãliuz nõ ſunt intellꝰ itelligẽtes in ſuis naturis, ꝛ ingt. Nõ aũt ſemp intelligẽdi cã cõſiderãda eſt. i. ſ3 cur itellꝰ potẽtię nõ ſemp intelligit, cã ꝯſiderãda eſt, ꝛ ſup. cur res mãles intellectę nõ itelligũt, adhuc ꝯſiderãda eſt cauſa: Rñdit ad ſcdz. d. In hñtib⁹ aũt mãz poª ſoluz vnũqdq3 intelligibiliũ eſt, q̃re qdẽ illis nõ fuerit intellectus. Et nunc reddit cãz cur itellꝰ itellꝫ. d. Intellꝰ taliũ. n. eſt poª ſine mã. idez aũt itellibile erit. g̃ itellꝰ intelligit, ꝛ itelligĩt, q2 ſolut⁹ a mã. alia vo, q2 in mã, nõ ſic. ꝛ ita p3 lr̃a. cur autẽ nõ ſemp intelligat p3: ꝛ ideo tacuit ſol. illaz.

Cõm. 16ᵐ. **Et op3 perſcrutari.** Proponit itẽtionẽ. d. Et op3 perſcrutari de cã: pp quã nõ ſemp itelligit, ita q itellecta ci⁹ ſint in ſe. ſ. ſimul intellꝰ ꝛ itellecta. eſt g̃ intẽtio. ſ. quęrere cãz: quare qdditates reꝝ mãliũ nõ itelligũt. ¶ Rñdet, ꝛ inquit. Et cã in hoc eſt, q2 id ex intellectis: qd nõ h3 mãz ſuũ itellectũ, eſt intellꝰ in ſe, ꝛ ipſe ſemp intelligit. qd aũt h3 mãz, vnũqdq3 intellectoꝝ eſt in ipſo in poª: ꝛ ideo res intellectę mãles nõ itelligũt. ¶ Et qd diminuitur.] Vr̃ q. qñ Ari. diminut⁹ eſt. duo. n. ſunt entiũ gña, quę. ſ. intelligunt ſemp, ꝛ quę in ſe nunq̃ ſunt intellꝰ intelligẽtes. põt g̃ qs ambigere, cur ſicut Ari. tradit cãz ſcdi. ſ. q̃re ipſoꝝ entiũ quędaz nunq̃ intelligũt, nõ tradit cãz pmi. ſ. cur quędaz ſemp intelligũt. ¶ Rñdet Auer. ꝛ ingt. Et qd diminuit a ſermone itelligit p ſuũ oppoᵐ, ꝛ per hãc pticulã [aũt] quę notat diuiſionẽ. i. eſt nota aduerſatiua duoꝝ oppoſitoꝝ, ꝛ. q. d. ꝛ cã in hoc eſt, q2 intellꝰ ci⁹ qd nõ h3 mãz, eſt ſemp ꝛ in actu: intellm̃ aũt cius qd habet materiam, eſt in poª, ꝛ ſic p3 qualr̃ illa pticula [aũt] dat itelligĩ oppoᵐ cius: qd dixit. ¶ Iſta igĩ.] Declarat idez. d. Iſta igĩ intellecta: ꝓpter h̃ q2 ſunt itellecta in poª, nõ hñt intellm̃. intellꝰ. n. attribut⁹ iſtis, nõ eſt niſi formę iſtoꝝ. i. qdditates, quę ſunt intellctus per accñs, q2 ſunt abſtractę a mã: ꝛ ideo iſtę formę reª eoꝝ nõ erũt intellectę in actu. i. nõ cõprehenſe ab eis. i. cognitę a ſemetipſis per eſſentias eaꝝ, neq3 per eas erũt intellecta ꝛ in reª illi⁹: qd abſtrahit ea a materijs ſuis, erũt intellecta in actu: adeo q per ea itellect⁹ potẽtię erit intelligẽs, ꝛ illa per illaz eandẽ intẽtionem erũt nõ intelligẽtia. ꝛ hoc eſt cõplemẽtũ ſermonis in diſſolone prędictę qõnis quã replicat. d. Ille. n. ſermo cocgit nos ad alterũ duoꝝ, ſi intellꝰ fuerit idez cũ intellecto mãli, in intellũ mãli neceſſe eſt vt ſint alię res, quę ſunt extra aiaz intelligẽtes: ſicut Plato ponit. Si vo ſit aliud: ita vt ſit intellm̃ per intẽtionẽ in eo, ita qdez q indigeat intellu in eſſendo intellm̃, hoc ꝓcedit in infinitũ. ſoluit. q. Diſſolo illi⁹. q. eſt, qñ intẽtio: per quã intellctus mãlis ſit intellꝰ in actu, eſt: q2 eſt intellm̃ in actu. vult dicere qdditas alioꝝ, quę in ſe reª intellctus potẽtię eſt itellectũ in actu. intẽtio vo: per quã res, quę ſunt extra aiaz ſunt ẽntia intellecta, eſt: q2 ſunt itellectę in poª, ꝛ ſi eſſent in actu: tũc eſſent intelligẽtes: vt ſcis.

¶ Circa finẽ hui⁹ capli: q̃rit p vtrũ itellꝰ poſſit itelligĩ ſe p eſſentiã. Et argũt q nõ: oẽ, qd itelligit ſe p eſſentia, eſt ſolutũ a poª ſimplr̃. Hęc maioꝛ eſt Themiſtij hic. ſed intellꝰ mãlis nõ eſt ſolut⁹ a poª, imo eſt ipſa poª oĩuz itelligibiliũ. g̃ ꝛc̃. ¶ Scdo, oẽ itelligẽs ſe p eſſentiã, ſcia, ꝛ ſcituz, ꝛ ſciẽs, vnũ ſunt: vt dicit Simplici⁹ hic, ꝛ Themiſti⁹ tangit. ſed (vt dicit Auer.) intellꝰ potẽtię ſcia, ꝛ ſcitũ non ſunt idẽ. ſed h̃ eſt qdaz ipolẽ, ergo vt prius. ¶ Ampli⁹ tertio ſi intellꝰ mãlis cõprehẽderet ſe per eſſentiã, non cõprehẽderet aliqd itellectoꝝ mãliuz. ꝯñs eſt ꝯtra experientiã. ꝯñtiã ponit: q̃ſi ad vbũ Auer. in. 36. cõmẽto. d. qd cõprehẽdit minus perfectuz ex eis cõprehẽdentib⁹, quę ſunt nõ admixta mãę, neceſſe eſt vt cõprehẽdat perfectius, ꝛ nõ ecõtrario. Ecce qũo tenet ꝯña. ¶ Rñdet expoſitoꝛ nou⁹, q intellꝰ vnica ſpecie itelligibili nũo itelligit obiecta extra, ꝛ ſui eſſentiaz: diuerſis tñ actib⁹ intelligendi. vide eũ, ꝛ ſic ſm eũ intellꝰ nõ põt ſe intelligĩ per eſſentiã. ¶ Sed hęc poſitio multiplr̃ peccat. primo iſte actus intelligẽdi, quo intellꝰ ſe intelligit, a quo cauſatur vel a ſpecie totalr̃, vel ab ei⁹ eſſentia totalr̃, vel a cõgregato. nõ ab ei⁹ eſſentia, qm̃ 9° metaᶜᶜ. ꝛ eſt in lr̃a op3 itelligibile eẽ actũ quẽdaz. mõ intellꝰ potẽtię nõ eſt act⁹: ſ3 poſſis vocat⁹. ¶ Ampli⁹ nõ maioꝛ vis cõcurrit in ꝓductione act⁹ intelligẽdi: q̃3 ſpẽz intelligibilez. g̃ intellꝰ potentię poſſet facĩ ſpẽz itelligibilez: ꝛ ſic tollĩ neceſſitas intellctus agẽtis apud eos. ꝛ per idẽ p3, q nec põt fieri ab vtroq3, q2 ſaltez op3 vt eẽt in actu. oẽ. n. agẽs ſiue totale, ſiue ptiale eſt in actu: reª eius, vt ꝯſtat. Etiã poſſet ptialr̃ cauſare ſpẽz: qd ẽ deriſibile. nec a ſpẽ argũt, qm̃ oẽ ꝯtinẽs aliqd in eẽ cognito, ꝯtinet id vtualr̃. mõ ſpẽs nõ ꝯtinet vtualr̃ itellm̃. ¶ Ampli⁹ min⁹ differt ſpẽs lapidis a qdditate auri: q̃3 ab itellu: ſ3 ſpẽs lapidis nõ põt pñtare qdditatẽ auri, g̃ nec intellm̃. ¶ Ampli⁹ vni⁹ nãę eſt vna actio ac opatio: ſ3 ſpẽs cauſat actũ itelligẽdi obm, g̃ pro tũc nõ põt cauſare actũ intelligẽdi itellm̃. ¶ Iõ alr̃ op3 dicĩ, q intellꝰ põt ſe itelligĩ per eſſentiã ꝓpriã: vt Simplicius, Themiſtius, ꝛ alij dicũt. Ampli⁹ põt ſe intelligĩ per itellecta alioꝝ: ſicut dictũ. Primũ ꝓbamus, oĩs poª potẽs intelligĩ aliqd ꝓpter aliquã rõnez, põt intelligere qdcũq3 habet illaz rõnez pfectiori mõ. ſed intellꝰ potẽtię põt intelligĩ formas mãles ꝑut pticipant eẽ abſtracto. ergo ſe cui⁹ eẽ eſt eſſentialr̃ abſtractũ. Et hęc rõ eſt Themiſtij cap. 51. ꝛ Auer. cõmẽto. 36. ¶ Amplius ipſe eſt vnũ intelligibiliũ per eſſentiã, ergo ab aliquo intellu intelligĩ per eſſentiã. nõ ab intellu ſupiori, q2 tũc intellect⁹ inferioꝛ eſt forma ſupioꝛis. ergo vel a ſe, vel natura egiſſet aliqd ocioſuz. ¶ Rurſuz, oẽ ꝓpriũ cuilibet itellectui cõpetit itellui potẽtię. ſ3 dicit Auer. in ep̃la felicitatis, q ꝓpriũ eſt vnicuiq3 itellectuũ ſepatoꝝ itelligĩ ſe p eſſentiaz. g̃ ꝛc̃. ¶ Scdm ꝓbamus ex vbis Auer. hic ꝛ in cõmẽto 8°, ꝛ Themiſtij, ꝛ Simplicij. Et põt rõne declarari, oẽ intelligẽs aliqua, quę ſunt intellꝰ p ſe vel accñs, intelligit intellm̃ per ſe vel accñs. ſed intellꝰ itelligit intellecta quę ſunt intellctus per ſe, vel per accidẽs. ergo ꝛc̃. ¶ Põt ergo dici q intellꝰ potẽtię põt cõſiderari vnoª: vt eſt infimũ abſtractoꝝ nullo mõ ad corp⁹ cõuerſus: ꝛ ſic intelligit ſe per eſſentiã ꝓpriã tñ: ꝛ nõ intellecta mãlia. Alio mõ vt eſt potẽtia intelligibilia cõtinuabilis, vl̃ copulatus nobis: vt pncipiũ intelligẽdi: ꝛ ſic intelligit ſe intelligẽdo alia eẽ intellecta, vt diximus. ¶ Tunc ad primã dõm q intellect⁹ vt itelligit ſe per eſſentiã ſoluĩ a potẽtia ſimplr̃, q2 vt ſic nõ eſt ſubm itellectoꝝ. ¶ Ad ſcdaz p3 q minoꝛ eſt falſa pmo mõ: ſ3 vera ſcdo modo. ¶ Ad 3ᵐ p3 ſolo. vt. n. intellꝰ itelligit ſe p eſſentiã nihil intelligit extra ſe, ſed vt eſt potentia.

Utrum intellectus poſſit ſe per eſſentiam intelligere. Capite 22°. in fine.

Pō expoſitoris noui.

Cõmẽ. 20°.

Pō ꝓpria

Quõ in ſub-ſtantijs ſepa-ratis idem eſt ſcia ⁊ ſcitũ.

¶ Scđo ambigunt qđam quõ intelligit̃ ꝙ in ſubſtantijs ſeparatis idē ſit ſcia ⁊ ſcitũ ⁊ ſciēs. ¶ Rñdent qdã ꝙ intellectꝰ inferius exiſtēs intelligit ſupiorē per eſſentiã ſuperioris. modo ſuperior itellectꝰ eſt ſcitũ in ſe: attamē ſciētia intellectui inferiori, ⁊ intellectꝰ in ſui natura, nõ ꝙ illa ſint vnũ ex parte intellectꝰ inferioris. Sed iſti ſunt reprobati ſuperius. ¶ Ideo opꝫ dicere ꝙ duplr intellectus ſuperior põt cõparari inferiori. vno mõ: vt forma ſeu finis, ⁊ ſic poſitio iſtorꝫ vera eſt, ꝙ ſciens, ⁊ ſcia, ⁊ ſcitum idē: qm̃ intellectꝰ tunc eſt ſciēs, intellectus in ſe, ac intellectũ reſpectu intellectꝰ potētię ⁊ ſciētia illius: ⁊ ſic intellectꝰ inferior intelligit ſuperiorē per ſciētiã, quę eſt ſubſtātia ſuperioris. ¶ Alio modo põt ꝯſiderari in ratione agētis, ⁊ ſic ſciēs ſcitũ ⁊ ſciētia ſunt eſſentia inferioris: vt iam diximus ⁊ tu conſidera.

COMMENTARIVM.

Ex his quę dixi, exorit̃ dubitatio obiter: dictũ eſt enĩ ꝙ intellectꝰ noſter eſt intellectꝰ ⁊ intelligibilis, etiã ꝙ ſit ſciētia ⁊ ſcibile, eo quia eſt ens ſine mã. Tunc orit̃ dubitatio: cur nõ ſemp intelligat: videt̃ .n. ꝙ debet ſemp intelligere: cũ ipſe ſit intellectꝰ ⁊ intelligibilis: ipſe eſt ſciētia, ⁊ ſcibile. Hanc qõnē omittit inſolutã: dicit .n. ꝙ cauſa cõſiderāda eſt. ¶ Philoponus aũt dicit ſolutionē manifeſtã eſſe ex dictis. ¶ Simpliciꝰ vo obſcure loquēs ſoluit qõnē hanc, ꝙ lꝫ noſter intellectꝰ ſit intelligibilis ⁊ ſcia ⁊ ſcibile, nõ eſt eodē modo penitus, ſicut deus eſt intellectꝰ ⁊ intelligibile, ſcia ⁊ ſcibile. nam deus ⁊ quęlibet intelligētia eſt ſciētia ⁊ ſcibile ⁊ intelligibile, per eſſentiã, ⁊ ita ſemp in actu. Intellus aũt noſter eſt ſciētia ⁊ ſcibilis, ⁊ intelligibilis nõ per eſſentiã, ſed intellectione aliorꝫ, quę ipſe intelligit, ⁊ ſcia rerꝫ, quas ſcit. Intellectꝰ .n. noſter, quo eſt ens imãle, eſt intellectꝰ: quo vo eſt potentia oĩa intelligibilia vel habitu oĩa ſcibilia, intelligit ſe intellectiõe, qua itelligit res mãles, vt dictũ eſt: ⁊ eſt ſciētia intētionalr, quo recipit ſcibilia intētionaliter. Et ſic non ſemp ſe intelligit. Subſtātię .n. ſeparatę ſeipſas per eſſentiã intelligunt: ideo ſemp actu ſe intelligunt. Noſter intellectꝰ intelligit ſe mediantibꝰ ſpeciebꝰ, quibꝰ intelligit ſenſibilia. nõ .n. intellectꝰ itelligit̃ per ꝓpriã ſpēm ab ipſo abſtrahibilē: cũ .n. nõ faciat ſpeciē ſui in ſenſu, nec faciet ſpēm in intellu. intelligit̃ ergo per ſpēs aliorꝫ. ¶ Sed dices quõ per ſpēs aliorꝫ intelligit̃. ¶ Dicēdũ ꝙ (vt dictũ eſt) intellus itelligit intelligēda alia mãlia: intelligēdo .n. mãlia, multas de illis conficit ꝓpõnes, ex quibus poterit de ipſo plura quęſita ſcire: ⁊ plura ſibi attributa cognoſcere vt dictũ eſt. Tũc dico ꝙ intellectꝰ põt ſe intelligere mediãtibꝰ ſpeciebꝰ eorꝫ, quę intelligit duplr: aut tanq̃ medijs apprehēdendi nõ apprehenſis: ⁊ ſic ſe intelligit per illas ſpēs remotę, quatenus ſpēs illę repñtant imediate ſua intelligibilia, quorꝫ ſunt: mediate vo, omne illud, qđ per illa itelligibilia intelligi põt, ⁊ qꝛ itellectꝰ per illa intelligibilia itelligi põt: ideo etiam remotę repręſentant intellectũ, ⁊ ſic intellus intelligit̃ per aliorꝫ ſpēs tanq̃ ꝑ media apprehēdēdi nõ apprehēſa. Aut itelligi põt per ſpēs aliorꝫ tanq̃ per media apprehēdendi apprehenſa: ⁊ ſic intelligit ſe cum cõuertit̃ ad ſuã operationē, ⁊ ad ſpēs, quę ſunt eiꝰ effectꝰ: ſic .n. apprehēdendo illas ſpēs, vt effectꝰ, mediãte illarũ apprehēſione apprehēdit multa de ſe. Pꝫ ergo ꝙ non ſemp intelligit: lꝫ ſit intellus, ⁊ itelligibilis, ſcia ⁊ ſcibilis, qꝛ nõ eſt talis ꝑ eſſentiã: ſed mediante aliorꝫ itellectiõe. Hęc de dubitatione obiter occurrēte. ¶ Tunc redit ad cõplendã ſolõnē ſcđę qõnis: ⁊ ꝯtinuet̃ ſic textꝰ. In his, quę ſunt ſine mã intelligibile eſt intellus. Sed in habētibus materiã vnũqđq; itelligibiliũ eſt potētia ſolũ intelligibile: ⁊ hac rõne nulli eorꝫ ineſt intellus. Lapis .n. eſt potētia intelligibilis, actu vo ſenſibilis: ideo nec eſt intellus, nec ſibi formalr intellus ineſt, quo ſeipſum intelligat. Qꝛ vo his mãlibꝰ nõ inſit intellus, quo ſe intelligant: ꝓbat, cũ dicit. Sine .n. mã intellus apprehēſiuꝰ talium potētia eſt, ac virtꝰ, vt ꝓbatũ eſt. Dictũ eſt .n. ꝙ intellectꝰ eſt virtus imãlis, ergo nõ põt ineſſe intelligibilibus mãlibꝰ, vt lapidi vel ligno, quo lapis vel lignum ſeipſum intelligat. Quia vo dixit mãlibꝰ intelligibilibꝰ nõ ineſſe intellm: ſubſcribit illi aũt. ſ. intellui humano ineſt intelligibile, ⁊ ſubiectiue, ⁊ obiectiue. Obiectiue quidem noſtro intellectui ineſt ipſũ itelligibile. Subiectiue vo ſpēs ei ineſt eius, qđ intelligit. ¶ Ex his pꝫ ſolõ ad formã ſcđę qõnis pncipalis. nã cõcedo ꝙ intellus oĩs eſt intelligibilis: nõ tamē omne itelligibile eſt intellus. Oĩs qdē intellus eſt itelligibilis: qꝛ ens ſiue mã. Nõ omne intelligibile eſt intellus: qꝛ nõ omne intelligibile eſt ſine mã. Cũ vo dicebat̃, omne itelligibile itelligi eodē mõ, pꝫ ſolõ ꝙ hoc eſt falſũ. nã ſubſtātię penitꝰ ſeparatę intelligunt̃ per eſſentiã, res mãles intelligunt̃ per ſpēs, ⁊ ꝓlia ab eis abſtracta. Noſter vo intellectus intelligitur intellectione aliorꝫ. Hęc expoſitio mihi videt̃, vbi nolo ignores hunc locum fuiſſe mihi difficillimũ. Aucr. autē nihil intelligit, vt patet.

¶ Cum aũt in omni natura ſint quędã, quorꝫ alterum quidē vnicuiq; generi materies eſt, qđ id eſſe patet qđ eſt potētia illa cuncta, alterũ vo cauſa eſt ⁊ efficiens oĩa, nimirũ efficiendo atq; agēdo talē ſubiens rõnē, qualē ars cõditionē ad mã ſubit: neceſſe eſt ⁊ in aĩa differētias has eaſdē ineſſe.

¶ Qm̃ autē ſicut in omni nã eſt aliquid: hoc qdē mã vnicuiq; generi: illud autē qđ potentia oĩa illa: aliud autem cauſa ⁊ factiuũ, quo eſt facere oĩa: vt ars ad mãm paſſa eſt: neceſſe eſt ⁊ in aĩa has eſſe dĩas.

ὅτι qm̃ qđ

¶ Vult nunc tractare de intellu agēte, ⁊ pmo an ſit, ſcđo qđ ſit. ꝓblema .n. an ſit pcedit ꝓblema quid ſit. Probat aũt ipm eſſe, ⁊ qꝛ ipm eſſe, ⁊ ipm eſſe ptē aĩę idē eſt: ideo ꝓbat ipm eē ptē aĩę. hoc aũt tacuit in itellũ potētię, qm̃ ipꝫ eē manifeſtũ eſt per ſe: ex eiꝰ opere, qđ in nobis ipſis experimur. ⁊ ſyllus cõponit̃ apud Simplicium mentē forte h mõ, in oĩ nã eſt aliqđ loco mãę, ⁊ aliqđ tanq̃ agens ⁊ forã, qđ exēplo de arte mõſtrat. ſꝫ aĩa eſt nã, ergo in ea eſt aliqd loco mãę, ⁊ aliquid loco formę ⁊ agētis inquit. Qm̃ aũt ſicut in oĩ nã eſt aliqđ, hoc quidē mã vnicuiq; gñe. Et exponit h. d. Hoc aũt eſt poꝰ oĩa illa, alterũ aũt cã ⁊ factiuũ: qđ eſt potēs in faciēdo oĩa: cuiꝰ ꝓbationem ponit exēplo. d. Ut ars ad mãm ſuſtinuit. Tunc dedit cõcluſionē. d. Neceſſe eſt ⁊ in aĩa has eē dĩas. tacuit autē minorē, qꝛ pꝫ. ¶ Sꝫ dubitat̃, qm̃ arguo ſic, in omni nã ſunt illa duo. intellus: vt intellus nã: ergo illa duo. ¶ Rñdet Simpliciꝰ, ꝙ intellus põt ꝛʼ capi. vno mõ in ſe, ⁊ vt permanet in ſui nã, ⁊ ſic eſt ſubã tñ, ⁊ nõ nã. Alio mõ: vt pticipat̃ a nobis, ⁊ vt cõuertit̃ ad nos: ⁊ ſic hꝫ rõnē aĩę, ⁊ naturę, qm̃ vt ſic eſt pnm̃ intelligēdi ⁊ operãdi. ergo natura pmo mõ cõſiderat̃ a metaphyſico: vt ipſe in de partibꝰ dixit aĩaliũ. Scđo modo a nãli phõ, vt dicit. Ecce reſpõſum Simplicij, ⁊ ideo hę duo nõ ſunt differētię intellus ſed aĩę nřę: vt nã eſt. ¶ Amplius ſcđo dubitat̃ vbicũq; ſunt materia, ⁊ agens differētię illius, id nouũ eſt, ſed rõnabilis anima ęterna. ¶ Reſpõdet Simplicius dicēs. agere ac pati, ⁊ materia ⁊ efficiēs, ꝓprie qdē in his, quę

Collectanea textꝰ cõm 17. Expõ ſimpl.

Dubitatio. Rꝫ.

Dubitatio. Rꝫ.

in generatione, ſm ꝓportionē ⁊ in cęleſtib⁹, ⁊ in noſtra
anima. materia ergo illa nō abſolute, neq₃ qualis corpo
ralis: ſed (vt ipſe inquit) genere: hoc eſt ſm ꝓportionē₃.
¶ Rurſus: cur exēplificauit in arte videt Simplici⁹ d.
Et recte quidē₃ agenti qdē₃ artē: patiēti vo māꝫ aſſimi
lat: qm̄ ars ꝓprie eſt habit⁹ aīę ſm rōnē₃ effectiu⁹ circa
mālia. ¶ Hęc ſunt quę ex cōmento Simplicij hic exci
piunt. Videt aūt mihi, ꝙ expoſitio Simplicij nō recta
ſit: qm̄ ſi maior intelligit: vt ipſe inquit, addam hāc mi
norē, ſꝫ mā eſt quędā₃ nā: ergo ē dare in ea duas dr̄ias. ſ.
ꝓportionale mām, ⁊ ꝓportionale agēs: ⁊ ſic daretur mā
agēs, ⁊ mā patiēs. ¶ Ideo Auer. in calce hui⁹ cōmēti vī
cōponē rōnē ſic, oē ens nāle eſt cōpoſitū ex mā, ⁊ agēte,
vel forma, vel his ſilib⁹. aīa eſt ens nāle. ergo neceſſe eſt
has duas dr̄ias repiri in aīa. Minor ꝓbat, qm̄ oē id, qđ
cōſideraꝫ a nāli, eſt ens nāle. aīa ꝯſideraꝫ a nāli. ergo ⁊c̄.
¶ Et vī ꝙ nec hęc forma ſit bona: qm̄ ſi intelligit p ens
naturę id, qđ diſtinguit cōtra ens ſm nām, ⁊ nām: tunc
idē eſt ens naturę, ⁊ cōpoſitū: ⁊ ſic peteret qđ in pncipio.
hoc eni₃ quęrimus. ¶ Ideo alr̄ format Auer. intelligē
do per nāꝫ genus entiū, ⁊ nō ens naturę. Et cōponit ſic,
in oī gn̄e entiū gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū eſt dare qđdā₃
tanq₃ māꝫ, ⁊ quoddā₃ tanq₃ agens. ſed aīa eſt quoddam
genus entiū gn̄abile ⁊ corruptibile: ſaltē ſm opationē. g
debēt dari tria. ſ. mā, agēs, ⁊ factū. ⁊ hoc mō pōt hic eui
dentiā hęc rō: ⁊ ſic forte tenet pma rō Auer. ſ. put redu
citur ad hāc, ⁊ ſic pꝫ vigor textus ⁊ cōmenti.

Prima expō Auer.

2ª expō

COMMENTARIVM.

In collectaneis abunde expōnē Simplicij, ⁊ dubitatiōes illi expōni cō
tingētes declarauimus. Sꝫ expōnes Auer. etiā dilucida
uimus: ideo illis omiſſis, videamus quę alij: Themiſtij
tñ expōnē₃ omitto, qꝛ illa eſt cōcidens cū₃ expōne pma
Auer. ¶ Philoponus ǧ hunc textū ſic cōtinuat, ꝙ cum
egit de intellū, qui ptāte eſt: nūc agit de intellu in actu, g
dr̄ agēs: ⁊ dicit Ariſtoteleꝫ de ipſo quęrere decē. pmū ꝙ
intells qui in actu agēs eſt: faciat oīa. Scđꝫ ꝙ operet ſuī
ſubſtātia, hoc eſt nō prędiſponēdo materiā in qua agit.
Tertiū ꝙ intells qui in actu eſt, ſemꝑ intelligat, ⁊ opet,
nūq₃ ab opatione deſiſtat. Quartū ꝙ intellus ille ſit
aīaſticus. Quintū ꝙ ſit imortalis. Sextū ꝙ ſit ſepabilis.
Septimū ꝙ aſſimilet lumini ⁊ habitui. Octauū ꝙ intel
lect⁹ ptāte ab hoc intellectu, qui actu eſt, differat tpe nō
ſubto. Nonū ꝙ hic itells obliuiſcat. Decimū ꝙ per phā
taſiā operet. Hęc ergo ſunt, quę ipſi agēti intellui, qui in
actu eſt, inſunt. ¶ Verū gſnā₃ ſit hic intells inter expo
ſitores gręcos magna dr̄ia fuit: vt Philopon⁹ narrauit.
Alexāder opinat⁹ eſt hūc intellectū, cui hęc Ariſtoteles
attribuit, eē deū: quē ipſe appellat pᵐ oīuꝫ pnᵐ, ſiue intel
lectū qui extrinſecus eſt. ¶ Marinus auctor peripathe
ticus inter bonos Ariſtotelis interpretes enumerat⁹ intel
lectū in actu, de quo loqt hic Ariſto. dixit nō vnū₃ oīuꝫ
pnᵐ, ſed demonicū quēdā₃ aut angelicū: aſſerit tñ intel
lectū hūc nec eſſe noſtrū, nec eſſe deū. Quā opionē Lan
dauenſis ſub alijs vbis Auerroi attribuit: Auerroes eni₃
(vt dicit Landauēſis) autumat agentē intellm̄ eſſe poſt
intellectuā lunę, ⁊ ſupra aīaꝫ mortaleꝫ. Vtrū vo hic ſit
pars aīę intellectiuę, an ſit idē₃ cū intellu potētię, ſupe
rius diſputauimus. Auicēna etiā hāc opionē₃ ſequit, quī
poſuit cholcodeā. Themiſtius etiā, ⁊ alij cōplures: ſꝫ in
modo ponēdi ſit dr̄ia. ¶ Plotinus vo aſſerit intellectū
in actu eſſe humanū intellectū ſemꝑ itelligentē. Mouet
aūt auctē Platonis, qui dixit aīaꝫ eē ſemꝑ mobileꝫ: mō
per aīaꝫ Plotinus intellectū, ⁊ per ſemꝑ mobileꝫ ſemꝑ
intelligentē expoſuit. ¶ Plutarchus vo cū quo concor
dat Philoponus dixit intellectū in actu eſſe humanū in
tellectū: nō. n. arbitrat in nobis eſſe duplicē intellm̄, ſed
vnū, vex̄ illum dicit nō ſemꝑ intelligentē, ſed interdum
intelligentē. De intellectu ergo in actu hę quatuor opio
nes fuerunt apud gręcos Ariſtotelis interpretes: ſed an
aliqua haꝝ ſit vera, in ꝓceſſu videbit. nō. n. prętermitte
mus motiua pro opinionib⁹ iſtoꝝ. ¶ Sed qđ faciat in
pnti loco, manifeſtū₃ eſt, ꝙ velit ꝓbare in aīa eſſe duas
differētias, intellectū in actu, qui agēti vel formę ſimilis
eſt: intellectū potētia, qui eſt ſilis materię. Sed quonam
modo ꝓcedat, non fuit mihi leue exponere. Videt ergo
mihi eū ꝓbare has duas differētias eſſe perneceſſarias
ad operationē itellectuā: ⁊ vtiē argumēto a ſimili in ge
neratione nāli. Sumit. n. nām pro naturali gnōne: vt 2°
phyſicę auſcultationis ſumit. ⁊ animā pro aīaſtica ac in
tellectuali gnōne, quę eſt intellectio: qꝛ ſicut natura pōt
accipi pro gnōne nāli: ita aīa pro gnōne intellectuali, quę
eſt itellectio. Argumētat ergo, qm̄ ſicut in omni natura
hoc eſt omni nāli gnōne eſt aliqđ, hoc qdē mā, vnicuiq₃
generi coꝝ, quę generant. ſ. cōis oībus, quę generant in
illo genere: vt vna cōis mā oīuꝫ coꝝ quę generant in ge
nere ignis, ⁊ vna cōmunis mā oium coꝝ, quę generant
in gn̄e boū₃. Illud aūt eſt, qđ eſt potētia oīa illa, quę ge
nerant in illo gn̄e: vt ſemen oliuę oībus oliuis. Aliud cā
⁊ factiuū, quo eſt facere oīa illius gn̄is: vt ars ad mām. ſ.
lignū paſſa eſt, hoc eſt, vt ars ſe habet ad eius materiaꝫ:
neceſſe eſt ⁊ in aīa, hoc eſt in aīaſtica gn̄atiōe, quę eſt in
tellectio, eſſe has differētias, quaꝝ altera dicitur pars
agens, altera pars, vt mā. ¶ Sed dices a pari in ſenſa
tione, quę eſt aīaſtica gnōne. ¶ Dicēduꝫ ꝙ bene datur.
verū illud agens eſt lumē, ⁊ ſenſus mā. Mō in aīaſtica
gn̄atione quę eſt intellectio: ita eſt. Eſt. n. lumē, qđ eſt in
tellect⁹ in actu, ⁊ mā, quę eſt intellect⁹ ptāte. Cur vo hoc
pacto expoſui, in collectaneis pꝫ ratio: nō. n. pōt alia ex
poſitio facilius his vbis cōuenire. Qꝛ ſi per nām intelli
gatur ens nāle cōpoſitū ex mā ⁊ forma, vt Themiſtius
exponit, ⁊ Simplici⁹ pro parte, ⁊ Auerrois in altera ſua
expōne. Argumentū deberet legi per locū₃ a ſimili, hoc
pacto, ꝙ ſicut in omni ente nāli compoſito eſt materia ⁊
forma, ita in anima quę eſt ſimilis enti nāli, erit aliquid
ſimile materię, ⁊ aliqđ ſimile formę: ⁊ tunc nō haberet
ꝙ daret intellect⁹ in actu: qui eſt intellus agens ſm grę
cos, ſed intellect⁹, qui eſt forma. Pōt defendi ꝙ idē₃ eſt
intellect⁹ qui eſt agēs, ⁊ forma. dicit. n. Ariſtoteles [aliud
cauſa ⁊ factiuū] vbi inuit cām accipi pro forma: ⁊ ſic in
aīa eſt altera dr̄ia, quę eſt agens ⁊ forma, altera po⁹ ⁊ vt
mā. Verū prior expoſitio facilior eſt, vt mihi vī.

Opiones de agēte intellu.

¶ Atq₃ quidam eſt intellectus talis vt omnia fiat:
qdā₃ talis vt oīa agat atq₃ efficiat qui qdē₃ vt ha
bitus eſt qdā₃ ⁊ ꝑinde ac lumē. nā₃ ⁊ lumē: colores
qui ſunt potētia actu colores quodā mō facit.

¶ Et eſt intellectus hic qdem talis, vt omnia
fiat. Ille vo: vt oīa faciat, ſicut habitus qdā,
quale eſt lumen. quodā₃. n. modo ⁊ lumē fa
cit potētia exiſtētes colores, actu colores.

οἷον quale quod.

¶ Quum terminauit ꝓblema an ſit: vult declarare qđ, ⁊
qa oppoſita iuxta ſe poſita ſe exponūt, ideo exponit in
tellectū potētię, ⁊ inquit. Et eſt hō qdē₃ intells, eo ꝙ oīa
ſit eiuſmodi: vt mā. Ad vltimū. n. refertur: ⁊ q̄uo vt mā
declarauit, ꝙ oīa fit, hic vo dum cuncta facit: vt habitus
qdā₃, ⁊ vt lumē. quodā₃. n. modo ⁊ lumē facit ptāte exi
ſtentes colores actu colores. ¶ Debes ſcire, vt ex cōmē
to Simplicij excipi pōt hic, ꝙ intells agēs pōt cōpara

Collectanea text° cō° 18°.

ri ad aiaʒ, ad intellecta mãlia, ⁊ ad intellm̃ potẽtię, ⁊ in
telligibilia inſimul. ſi q̃dẽʒ cõparẽt ad aiaʒ, ſic eſt habit⁹
rõneʒ hñs, qm̃ ita vnit̃ aię, q̃ non põt ſeparari vel ſolui
ab ea, cũ ſtabilr̃ ei inſit. Si ỽo ad intellecta mãlia, ſic vt
ars dr̃: ars. n. circa mãlia inſiſtit. Si aũt ad vtrũqʒ, habʒ
rõnẽ luminis: vt dicit Simplicius: qm̃ queadmodũ lumẽ
facit colores po⁹ viſibiles ẽe actu viſiles, ⁊ oculuʒ ẽe diſ
ponit: ita intells̃ agẽs po⁹ intelligibilia facit actu intelle
cta, ⁊ intellm̃ potẽtię diſponit: ⁊ ſic p3 totũ hoc.

Com. 18m. **Et quũ neceſſe.** Aliter vr̃ Auer. lr̃aʒ expon̄, ⁊ inquit. Et cũ neceſſe eſt inue
niri in pte aię, quę dr̃ intellus. i. rõnali aia has tres dr̃ias
vt in textu primo diximus, neceſſe eſt: vt in eo ſit pars,
quę dr̃ intells̃: ſm̃ q̃ efficit̃ omne mõ ſilitudinis. i. ſpiri
taliter, ⁊ receptionis. i. cognitionis. Et q̃ neceſſe eſt: vt in
ea ſit etiã ſcd̃a pars, quę dr̃ intells̃, ſm̃ q̃ facit iſtũ intelle
ctũ qui eſt in potẽtia intelligẽ oia in actu, ⁊ hic. ſ. vocat̃
intells̃ ſpeculatiu⁹: qui fit itells̃ potẽtię in actu, ⁊ quo in
telligit oia: cui⁹ cãm dicit. Cã. n. ppter quã facit intellm̃,
qui eſt in potẽtia, intelligẽ oia in actu, nihil aliud eſt: niſi
q̃ ſit in actu. hoc. n. q2 eſt in actu, eſt cã: vt intelligat oia in
actu. q̃ ergo intellu ſpeculatiuo intelligat oia probat̃, eo
intelligit omnia, quo eſt actu omnia: ſed intellectu ſpecu
latiuo eſt actu omnia, ergo intellectu ſpeculatiuo intel
ligit oia. ¶ Et neceſſe eſt q̃ in ea etiaʒ ſit 3ª pars, quę dr̃
intells̃: ſm̃ q̃ facit omne intellm̃ in potẽtia eẽe intellm̃
in actu, ⁊ hic vocat̃ intells̃ agẽs: ⁊ ſic ſunt in aia tres dr̃ię,
quas oẽs tãgit Ari. ſm̃ expõneʒ Auer. ⁊ tu vide quõ diſ
fert a peripatheticis expoſitorib⁹. ¶ Et qm̃ lr̃a arabice
tranſlationis eſt diuerſa, vt intelligat̃ Auer. lege ipſam.
[op3 igit̃: vt in ea ſit intells̃: qui eſt itells̃ ſm̃ q̃ efficitur
omne] id eſt intells̃ potẽtię eſt pars aię quę fit oia [⁊ in
tellect⁹, qui eſt intells̃: ſm̃ q̃ facit ipm̃ itelligẽ oẽ] deſcri
bit intellm̃ in habitu, eſt et⁹ deſcriptio h̃ ſm̃ Auer. itells̃
in habitu, eſt ille: qui facit itelligẽ ipm̃. ſ. intellm̃ potẽtię,
vel ipm̃. ſ. hoieʒ ex ſe ⁊ qñ voluerit: cui⁹ rõnẽ dicit Auer.
hęc. n. eſt diffinitio habit⁹, vt hñs habitũ intelligat p ipʒ
id, qd̃ eſt ſibi ppriũ ex ſe ⁊ qñ voluerit: abſqʒ eo q̃ indi
geat in hoc aliquo extrinſeco tanq̃ pn̄⁹ actiuo reqſito ad
h̃: vt exeat ad actũ. ¶ Quidaʒ hic colligũt dari intellm̃
in habitu, ⁊ volunt illũ eẽe ſpẽʒ, put ſupaddit qualitatẽ
firmitatis in intellu, q̃daʒ ipſaʒ ſpẽm firmã. ¶ Sed iſti
Capit. 3°. ſunt erronei in doctrina Auer. qm̃ 3° ethicę. Circa idẽ fit
habit⁹, ⁊ p̃uatio, ⁊ paſſio, ſed circa itellm̃ nõ põt fieri pri
uatio alicui⁹ intelligibilis: vt dixit Auer. ergo nec habit⁹.
¶ Scd̃o, omne ſumme pfectibile ab aliqua foꝛa habi
tum ſuſcipit ab illa: nullus. n. dicet mãʒ habituari reſpe
ctu formę. ſʒ intells̃ eſt mã oia intelligibilia recipiens: vt
dicit hic Auer. ergo vt prius. ¶ Ideo dr̃: vt in libro de
intellu ſcribimus diffuſe, q̃ intells̃ ſpeculatiu⁹ eſt congre
gatũ ex itellectis diuʒ reꝝ, ⁊ intellu potẽtię: vnũ dico ma
ioꝛi vnione: q̃ materię cũ forma. ⁊ hoc põt cõparari ad
nos trib⁹ modis. vno mõ ante ꝯtinuationẽ: ⁊ ſic dr̃ itells̃
in potẽtia. alio mõ in hoꝛa cõtinuationis: ⁊ ſic dr̃ in actu
intells̃. tertio mõ reſpectu memorię ⁊ puocationis cõti
nuationis: ⁊ ſic dr̃ in habitu. g̃ tota hęc diſpoſitio accidit
nobis: ⁊ ſic p3 hoc. Et q̃eleganter dicit Auer. q̃ ſi hoc p
nomẽ [ipſuʒ] refert ly hoieʒ, tũc diffinitio eſt cõplanãda
illo mõ: alr̃ nõ, vt notaret habitũ nõ eẽe re⁹ intells̃ potẽ
tię ſʒ re⁹ hoīs. ¶ Nõ. n. poſſumus.] His acceptis Auer.
neceſſitatẽ intellus agẽtis pbat. Et p̄ma rõ eſt in forma
enthimematis: cui⁹ añs eſt vna copulatiua, ⁊ eſt, intells̃
nõ intelligit ſine intẽtionib⁹ imaginatis, neqʒ ſolę inten
tiones imaginatę mouent intellm̃. ergo op3 ponere mo
toreʒ aliũ ab his: qui faciat intẽtiones illas mouere actu
intellm̃: poſtq̃ erant mouẽtes in po⁹. ¶ Primo g̃ pbat
p̄mã partẽ. d. Non. n. poſſumus dicẽ q̃ pportio intellus
agẽtis in aia ad intellectũ gñatuʒ: eſt ſicut pportio arti
ficiſ ad artificiatũ oibus modis. Et reddit cãm. d. Ars. n.
iponit formã in tota mã abſqʒ eo: q̃ in mã ſit aliqd extrĩs
de intẽtione formę, antequã artificiũ fecerit eã: ⁊ nõ eſt ita
in itellectu, qm̃ ſi eẽet ita in itellectu: tunc hõ nõ indige
ret ſenſu in cõprehẽdendo itelligibilia: imo nec imagina
tione: imo intellecta puenirent in intellm̃ mãleʒ: ab itel
lectu agẽte: abſqʒ eo q̃ intells̃ mãlis indigeat aſpicẽ foꝛ
mas ſenſiles: ⁊ ſic h̃r prima pars añtis. ¶ Neqʒ etiam.]
Cõſtruit ſcd̃aʒ, ⁊ inquit. Neqʒ etiã poſſumus dicẽ q̃ in
tentiones imaginatę ſint ſolę mouẽtes intellm̃ mãlem, ⁊
extrahẽtes euʒ de potẽtia in actuʒ: qm̃ ſi ita eẽet, tũc nulla
dr̃ia eẽet inter vlẽ, ⁊ indiuiduũ. ꝯñia tenet: q2 ſolo h̃ diſ
ferunt, qm̃ vlẽ põt mouere intellm̃, indiuiduũ autẽ nõ: ⁊
tunc intellus eẽet de gñe virtutũ imaginatiuaꝝ, qm̃ ob
iectuʒ eẽet ideʒ: ⁊ ſic p3 totũ añs. ¶ Unde neceſſe eſt.]
Dedit ⁊ nũc ꝯñs. d. Unde neceſſe eſt in ponẽdo aliũ mo
torẽ eẽe qui facit eas mouere in actu intellm̃ mãleʒ, qd̃
nihil aliud eſt q̃ facẽ eas intellectas in actu abſtrahẽdo
eas a mã. ¶ Sed q2 dicit Ariſto. cõparat intelligibilia
ſenſilib⁹. ſed ad hoc vt ſenſilia moueãt ſenſuʒ, nõ ponit̃
ſenſus agens: ergo ad hoc vt intelligibilia moueãt intel
lectũ, nõ op3 ponere intellm̃ agentẽ: ideo interpoſuit ho
num verbũ. d. Cuʒ hoc q̃ poſſumus q̃ pportio intẽtio
num imaginataꝝ ad itellm̃ mãleʒ eſt: ſicut pportio ſen
ſiliuʒ ad ſenſus: vt Ariſto. poſt dicet: q̃ſi velit q̃ tota illa
ꝯñia eſt neceſſaria. ⁊ ſi Ariſto. cõparet intelligibilia ſen
ſilib⁹, qm̃ nõ ſunt cõparationes oib⁹ modis intelligẽdę
vt dixi in libro de ſenſu agẽte. ¶ Et q2 hęc.] Perſoluit
q̃õneʒ cõtra Ariſto. poſſet. n. quis dicẽ: cur Ariſto. tacuit
rõneʒ hanc. Rñdit Auer. ⁊ q2 hęc intẽtio agẽs ad ponẽ
dum intellm̃ agentẽ aliũ a mãli ⁊ a formis rerum, quas
intellect⁹ mãlis cõprehẽdit, eſt ſilis intẽtioni: ppter quã
viſus indiget luce: taʒ ⁊ ſi, neqʒ agens, neqʒ recipiens ſit
lux, cõtenti ſunt in notificãdo hũc moduʒ per hoc exẽ
pluʒ: in quo virtute cõtinetur hęc ratio. Qd̃ declarat. d. ⁊
quaſi dicat, ⁊ modus qui coegit nos ad ponẽduʒ intells̃
agentẽ, ideʒ eſt cũ modo: per quẽ idiget viſus luce: quẽ
admoduʒ. n. viſus non mouet̃ a colorib⁹: niſi qñ colores
fuerint in actu. ſ. viſiles, qd̃ nõ cõplet̃: niſi luce pńte,
cũ ipſa ſit extrahens eas a potẽtia in actũ: ita etiã inten
tiones imaginatę nõ mouent intellm̃ mãleʒ: niſi qñ fue
rint intellectę in actu, qd̃ non pficit̃ eis niſi aliquo pñte,
qd̃ ſit intellect⁹ in actu. Ex his p3 qualr̃: ſicut colores ſoli
nõ mouent viſuʒ, nec lux ſola, ita nec intẽtiones ſolę mo
uent intellectũ, nec intellect⁹ agens ſolus: ⁊ per ꝯſequẽs
habet̃ añs. ꝯñia aũt manifeſta eſt per ſe. id ergo exẽplũ
cõtinet illaʒ rõnem. ¶ Et fuit neceſſe.] Tangit ſecũdaʒ
rõneʒ, cuicũqʒ attribuũtur opationes diuerſę diuerſoꝝ
generum, ei attribuũtur principia diuerſa diuerſorum
generũ: vt p3. Tunc dedit minorẽ. d. Et fuit neceſſe attri
buere has duas actiones in nobis aię. ſ. recipere intellm̃,
⁊ facere euʒ: q̃uis agens ⁊ recipiẽs ſint ſubſtãtię ęternę.
eſt ergo minor, ſed animę rõnali attribuũtur facere, ⁊ re
cipere itellecta, quę ſunt actiones diuerſoꝝ generũ. ergo
debent ei attribui virtutes ⁊ pn̄cipia prędicta. Minorẽ
pbat. d. Propter hoc q̃ hę duę actiones ſunt redactę ad
voluntatẽ noſtrã. ſ. extrahere intellecta, ⁊ intelligere ea.
Et exponit hoꝝ vtrũqʒ. d. Abſtrahere. n. nihil aliud eſt:
q̃ facẽ intẽtiones imaginatas in actu: poſtq̃ erãt in potẽ
tia. intelligẽ aũt nihil aliud eſt: q̃ recipe has intẽtões: ⁊
ſic p3 minor. ¶ Cuʒ. n.] Tangit 3am rõnẽ: cui⁹ maior eſt,
in oi tranſlatione de gñe in genus, de ordine in ordineʒ,

neceſſe eſt aliquod agens transferens, ⁊ aliq̄ recipiens tranſlatū. Ḣ patet in omnib⁹, ⁊ maxime in generatione. Tunc dedit minorez. d. Cum enim inuenimus idē transferri in ſuo eſſe de ordine in ordinez. ſ. intētiones imaginatas de pticulari ad vle, dedit pclōnē. d. Dixim⁹ φ neceſſe eſt vt hoc ſit a cā agēte, ⁊ recipiēte. recipiēs igit̄ eſt itell's mālis, ⁊ agēs eſt efficiēs. ¶ Et cū inuenim⁹.] Tangit 4.am rōnez, ⁊ pmo accepit maiorē. d. Et cū inuenimus nos agere p has duas vtutes: cū voluerimus: hęc minor. Tunc accepit maiorē, ⁊ nihil agit niſi per ſuaz formā. i. ⁊ oē agēs agit: put eſt in actu: ⁊ hęc maior pclō erit, ⁊ ideo fuit nece attribuē in nobis has duas vtutes ⁊c̄. ¶ Et intellectus.] Tangit 5.am rōnem, cui⁹ maior eſt, ois intell's, pcedēs in nobis itell'm potētię, eſt attribut⁹ aię nr̄ę. accepit viz minoris. d. Et intell's: q eſt abſtrahē itell'm, ⁊ creare eū, nece eſt, vt pcedat in nobis itell'm, q eſt recipe eū: ⁊ ſic pz minor, ⁊ pclō ſit vt pus. ¶ Et Alexā.] Quis ambiget cur intell's: qui attribuit̄ nobis, nō deſcriptus eſt per actionē: ſicut p paſſionē. R̄ndet pmo ſm Alex. ⁊ inquit; ⁊ Alex. dixit φ recti⁹ eſt ſcribē itell'm: q eſt in nobis, per ſuā vtutē agentē: nō p patiētē: cū paſſio ⁊ receptio cōes ſint intellui, ⁊ ſenſui, ⁊ oib⁹ vtutib⁹ diſtinctiuis. i. cognoſcitiuis. actio. n. eſt ppria ei, ⁊ eſt melius: vt res deſcribat̄ per ſuā actionē. ¶ Alr ſoluit, ⁊ ingt. Dico et̄ Ḣ nō eē neceſſe oi mō: niſi Ḣ nomē paſſio dicat̄ in eis mō vniuoco. nō. n. di, niſi mō equiuoco de pfectiua ⁊ corruptiua. ḡ facta diſtōne diffinit̄ hn̄ p paſſionē pfectiuā, ⁊ vlez: vt dictū eſt. ¶ Et oia.] Ultimo tāgit opionē Platonis, ⁊ ingt. Et oia dicta ab Ariſto. in Ḣ ſunt ita, φ vlia nullū hn̄t eſſe extra aiā: qd̄ intēdit Plato. φ ſi ita eſſet nō idigeret ponē itellectū agentē, imo nec itell'm potētię: ⁊ ideo videm⁹ Platonē nullū facē librū de intellu agēte, ⁊ intellu potētię, qm̄ ſm ipm intellecta: ſunt ęterna in ſuis naturis.

COMMENTARIUM.

Propoſuit decē dicere de intellu agēte: vt Philoponus enumerauit. At nūc videt̄ duo de ipſo dicē eoꝝ, quę Philoponus capitulauit: p̄m. ſ. ⁊ 7m. pmū ḡ coꝝ eſt, φ intell's in actu faciat oia. 7m fuit, φ intell's in actu ſilis ſit habitui ac lumini. Primū ḡ tangit p oppom ad itell'm ptāe, cū dicit. Et eſt itell's hic qdē talis, vt aia p ipm oia fiat, vel vt ipſemet intell's oia fiat. Ille ṽo eſt alius intell's, vt aia per ipm oia faciat, vel vt ipſemet oia faciat. p̄m ḡ agēti intellectui attributū eſt, φ ipſe faciat oia, vel vt ſit quo aia faciat oia. 7m eidē intellectui attributū eſt, φ itell's agēs ē vt hit⁹, ⁊ vt lumē, cui⁹ cāz affert, qz ſic lumē facit po⁹ exñtes colores, actu colores, ſic agēs itell's facit po⁹ exñtia itelligibilia actu itelligibilia. Legit aūt Philoponus textū copulatiue cuz dicit. Et eſt hic intell's ſicut qdaz habit⁹, ⁊ ſicut lumē: cui⁹ cāz aſſerit, cum dicit. Quodaz. n. mō ⁊ lumē facit po⁹ exñtes colores actu colores, ⁊ hic intell's facit po⁹ exñtia intelligibilia actu itelligibilia. Hęc ḡ duo de intellu tradit: qui eſt in actu: quoꝝ p̄m erat enumeratū a Philopono: ⁊ 2m fuit 7m. Conſiderans aūt hęc Philopon⁹ voluit p̄m hoꝝ facē pro opinione Alexādri: qz ſi intell's in actu oia facit; nihil facit oia, niſi p̄a cā: ⁊ ideo vi Ariſtotelez velle itellectū agentē eſſe deū. Scōm vi facē pro opione Marini: naz ſi hic intell's eſt ſilis lumini, nō vi eē de⁹, qui eſt lux illuminās, nec vi eē noſter intell's, qui eſt illuminat⁹, qa igit̄ lumē eſt mediū lucis illuminātis, ⁊ diaphani illuminati, vi φ hic intell's ſit mediū dei illuminātis, ⁊ intell's noſtri illuminati. Ḟ. Habit⁹ eſt medi⁹ inter purā pom ⁊ purū actū. Cuz igit̄ hic itell's ſit, vt habit⁹, nō vi eē de⁹, qui eſt pura actio, nec noſter itell's, qui eſt pura po⁹, erit ergo qd mediū inter deū, ⁊ nr̄m itell'm: ⁊ ita erit intellus demonicus vel angelicus, vt Marinus ⁊ alij dixerunt. ¶ Pōt aūt hic text⁹ alr legi, vt Simplicius vi, φ cum Ariſtoteles terminauit qōnez an ſit intell's agēs, nūc qd ille ſit, exponit, ⁊ vult φ ſit ille, qui oia facit: modo quo ꝫ intell's ptāe eſt ille, qui oia fit. ⁊ hoc inquit. Ille ṽo eſt intell's, vt oia facit, ⁊ nō itelligit per omnia taz mālia φ̄ imālia. nō. n. intell's agens facit ſubas imāles: ſunt. n. illę ſuaptenatura intelligibiles: ſed per oia intelligit, oia ſenſibilia: intell's. n. facit oia ſenſibilia: qz ṽo aliqs poſſꝫ credere eū facē oia ſenſibilia realr: vt Alexā. intellexit, ad tollenduz Ḣ ſubdit, facit oia dico ſicut habitus, qd̄ eſt lumen, facit colores. non. n. habit⁹ qd̄ eſt lumē, facit ſimplr colores, ſed colores facit quodaz mō actu, qz facit vt colores qui ptāe pñt mouere viſuz, actu moueāt: ita itell's nō facit ſimplr ſenſibilia: ſed facit, vt ſenſibilia quę pñt mouere intell'm ptāe, actu moueāt. Ergo itell's pōt is fit oia ſenſibilia non per idētitatē, vt Empe. ⁊ Demo. dixerunt. Sed intētionalr per receptionē, agens ṽo facit oia ſenſibilia, vt actu moueāt intell'm ptāe. ¶ Quo ṽo ad ṽba attinet, in antiqs tranſlationib⁹ ṽba hęc copulatiue legunt̄, hoc pacto [⁊ ſicut habit⁹, qdaz, ⁊ ſicut lumē:] qd̄ Philoponus habebat, ⁊ Simplicius. Ideo dicit Simplicius, φ intell's agens pōt cōparari ad ſenſibilia, ⁊ ſic cōparat̄ ad ea, vt ars ad ſuā māz: vt Ariſto. dixit. Aut ad intell'm potez, ⁊ ſic cōparat̄, vt habit⁹ ſiue forma: vt dicemus. Si ad vtraqz Ḣ eſt ⁊ ad intell'm mālez, ⁊ ad res māles inſimul, ſic eſt vt lumē. Diſponit. n. lumē diaphanuz, ⁊ in diſponēdo diaphanū, facit, vt colores actu illū moucant, vt poſtea dicet̄. In codicib⁹ ṽo gręcis, q̄s nos habemus ṽba legūt̄ ſic, ὡς ἕξις τις οἷον τὸ φῶς, hoc, eſt, vt habitus qdaz, qd̄ eſt lumē οἷον, ion. n. q̄nqz ſonat qd̄, vel quale, ⁊ vbi ſic intelligit̄, Ariſtoteles, vt dixi, remouet dubiū, qz ſi intell's agens oia facit, ergo eſt p̄a cā. Propterea dicit, dico φ intell's agēs oia ſenſibilia facit, vt habit⁹, qd̄ eſt lumē facit colores: nō eniz facit colores ſimplr, ſed quodaz mō: facit. n. vt agant, qui nō agebant. ¶ Aiaduerte tn̄, vt recte Expoſitor attēdit, φ intellect⁹ agens eſt vt habit⁹ nō ſumēdo habitū pro diſpōne fixa genita ex frequētatis actib⁹: ſꝫ ſumēdo habitū pro quodā medio inter purū actū ⁊ purā potentiā, hoc pacto actus pmus dici pōt habit⁹. Unde intell's ipſe agens eſt habitus intell's ptāe: lumē ṽo habit⁹ diaphani. ¶ Auer. ṽo ob malas tranſlationes, quas habebat, per habitū, intellectū ſpeculatiuū intelligit: qz illo habito homo itelligit ex ſe, ⁊ qn̄ voluerit. Fallit̄ aūt Auer. qz ṽba nō leguntur copulatiue ſicut ſua ṽba habenī: ideo Ariſtoteles ſolum de duobus intellectib⁹ loquitur. ſ. de poſſibili, ⁊ agente: non aūt de intellectu ſpeculatiuo: vt legenti ṽba gręca, ⁊ gręcos expoſitores patet.

¶ Sed de neceſſitate intell'us agētis magna. q. eſt Auer. pñti cōmēto: qnqz rōnib⁹ illi⁹ nečitatez pbare enitus ē: ſed an demonſtrent ⁊ qd demōſtrent poſteri⁹ dicemus. ¶ Durādus vir doctiſſim⁹ refellens Thomę pōnes de nečitate intell's agētis, ſic argumētat̄ breuib⁹: ſi intellus agēs eſt neci⁹, aut eſt neci⁹ ad agēduz aliqd in phātaſmatib⁹, aut ad agēduz aliqd in itellu poſſi: nō ad agēduz aliqd in phātaſmatib⁹: qm̄ vl in phātaſmatib⁹ ipſis ageret iprimēdo, vel exhēdo. Nō qdē iprimēdo: qa qcqd iprimeret in eis, eſſet aliqd māle: receptuz. n. eſt de nā ei⁹, qd̄ recipit: cuz ḡ phātaſmata eſſent mālia qd̄ in illis reciperet̄, eſſet māle: q̄re mediāte illo adhuc phantaſmata agē nō poſſent in itell'm polez: q eſt imālis. ¶ Ḟ. Illud qd̄ iprimeret intell's agēs eſſet rō agēdi in intell'm polez: nō eniz de ſe agere pñt phātaſmata in intell'm: ſꝫ rō agendi illoꝝ in itell'm, eſſet illō ipreſſuz in eis: ḡ illud, qd̄ ageret

Alio Philopon⁹ legit verba.

Alr modus legēdi ṽba.

De neceſſitate intell's agētis.

Arg. Durā.

Q intellect⁹ agēs nō ſit neceſſari⁹ ad imprimēdum.

phātaſmata in itellm poſ̃ez, ſiue ſit ſpēs itelligibilis, ſiue
actꝰ itelligēdi: potiꝰ repñtaret illud in phātaſmatibꝰ im
pfectiꝰ, q̃ꝫ phātaſmata: ⁊ ſic potiꝰ itelligeret virtꝰ illa, q̃ꝫ
phātaſma. ¶ P̃. Intelligētia nō pōt imediate aliqd ipri
mere in mām: g̃ longe minꝰ itellꝰs agēs aliqd in phātaſma
tibus: eſt.n. phātaſma qd corporeū, ⁊ mãle. ¶ P̃. Rōni
diſſonū vr̃, vt aliqđ agēs potiꝰ prius agat in alienū paſ
ſuꝫ, q̃ꝫ in ꝓpriū: g̃ intellꝰs agēs nō p̃us in phātaſma aget,
q̃ꝫ in itellm poſ̃ez: q eſt ꝓpriū paſſuꝫ. Intellꝰs g̃ agēs nō
eſt necĩus ad iprimēdūꝫ in phātaſmatibꝰ. ¶ Qz ṽo nec
ad abſtrahēduꝫ, ꝓbat, qꝛ abſtractio, qua in phātaſmata
ageret abſtrahēdo, vel eēt realis, vl̃ rōnis. nō realis: ōis
eīꝫ ſepatio realis, vel eſt corpis a corpe, vel foīe a ſubto,
vel foīe a mã: hec aūt ſepatio eē non pōt corpis a corpe,
veluti lapidis a cumulo, vt pſpicuū eſt oībꝰ: nec formę a
phātaſmatibꝰ: alioqn migraret aliq̃ foīa de ſubto in ſub
iectū: nec foīe a mã: qꝛ hec abſtractio eēt eductio foīe de
poᵃ mãe, qđ eſt ridiculuꝫ. hec g̃ abſtractio realis nō eſt.
Qz aūt nō ſit rōnis, pꝫ. Hec.n. potiꝰ ad itellm poſ̃ez ptī
neret: vt 2ᵒ phīcę auſcultationis pꝫ. Sic igiẽ pꝫ itellectū
agētē nō agere in phantaſmatibꝰ. ¶ Qz ṽo nō agat in
intellm poſ̃ez: ꝓbat, qꝛ vel agēt ſine cōcurſu phātaſma
tuꝫ: ⁊ ſic phātaſmata nō cōpararenẽ intellui poſ̃i, vt ſen
ſibilia ſenſui, cuiꝰ oppoᵐ Ariſto. aſſeruit. Propter hāc.n.
ſilitudinē Ari. voluit itelligẽ eē pati ab itelligibilibꝰ. Aut
ageret vna cū phātaſmate, ita vt ex ipſo, ⁊ phantaſmate
fiat vnū agēs totale: ⁊ h̃ nō, qꝛ mō effectꝰ potius phan
taſmati aſſimilareẽ q̃ꝫ itellui agēti. Semp.n. effectꝰ aſſi
milaẽ agēti ptic̃lari, vt hō genitꝰ hoi, ⁊ nō ſoli: lꝫ ſit vtri
uſqꝫ effectꝰ. Ex his Durādus vir doctiſſimꝰ refutauit ne
ceſſitatē intellꝰs agētis. ¶ Uez aīaduerte q̃ itellꝰs agēs
pōt 2ʳ itelligi eē necĩus, aut tanq̃ꝫ aliqd aīę nr̃ę, aut tanq̃ꝫ
aliqd ſine quo nos itelligẽ nō poſſumꝰ, ſiue ſit aliqd aīę
nr̃ę, ſiue ſit deꝰ, ſiue aliū qcq̃ꝫ ſepatū. Si itelligat Durā
dus itellm agentē nō eē necĩuꝫ, vt aliqd aīę nr̃ę, ſua opio
ꝓbabilr̃ defendi pōt: lꝫ ſit falſa. At ſi itelligat pro noſtra
itellione nullum itellm agētēꝫ eē necĩuꝫ nec in ſe, nec vt
aliqd aīę nr̃ę: eiꝰ opio, nec eſt vera, nec defendi pōt. De
necĩtate g̃ intellꝰs agētis dico q̃ ad nr̃m itelligẽ necĩo re
quiriẽ aliq̃ virtꝰ intellĩua actiua: ſine q̃ itelligẽ nr̃m fieri
nō poſſet, quę pro nūc ſit deꝰ: non tñ reqriẽ vt illa ſit ali
qd aīę nr̃ę, dico pro nūc q̃ ſit deus, pp̃ gręcoꝝ diuerſas
opiones de ipſo intellũ agēte: vt narrauit Philoponus.
Probo, ad h̃, vt aīa nr̃a itelligat, reqriẽ ſpēs itelligibilis
quę eſt in eēndo ſinglaris, ⁊ in repñtando vlis. h̃ eſt, reꝫ
rię ſpēꝫ in ſe receptā quę hēat duos g̃dus, alterū vlēꝫ, q̃
ſit rei vlr̃ repñtatiua: alteꝝ ſinglarē, q̃ in eēndo ſit ſingu
laris: mō ad huiꝰ ſpēi ꝓductionē ſm g̃dū, q̃ illa ē ſingu
laris, ſufficit phātaſma, ad illiꝰ ꝓductionē: ſm g̃dū, q̃ illa
eſt vlis, ſufficit itellꝰs diuinꝰ, vl̃ aliꝰ exterñ q vt intellꝰs
agēs efficit vt illa ſpēs ſm repñtationē ſit vlis. g̃ pro in
telligẽ nr̃o necĩo reqriẽ aliqs itellꝰs, vtpote ſaltē diuinus,
quo ſpēs ſit in nr̃a aīa alr̃ repñtatiua: g̃ necĩus eſt intellꝰs
agēs qcūqꝫ ſit ille: ⁊ p ꝯñs nō necĩus eſt itellꝰs agēs, q ſit
aliqd aīę nr̃ę, cū ad itelligẽ nr̃m ſufficiat ſpēs, q̃ ſm vnū
g̃duꝫ, eſt vlr̃ repñtatiua, ſm aliū eſt ſingularis: ad quos
ſufficiūt, ⁊ reqrunẽ, deꝰ, vt intellꝰs, ⁊ phātaſma vt motor
ptic̃laris. ¶ Et tenēdo h̃: rōnes Auer. facile delenẽ, quę
in cōmēto ſunt poſitę. nō.n. ꝓbāt itellm agētēꝫ eē aliqd
aīę nr̃ę, ſꝫ ſi qd ꝓbāt, eſt q̃ itellꝰs agēs necĩus ē pro itelli
gere nr̃o, ſiue ille ſit deꝰ, ſiue qđuis aliud: mō ṽtute illius
ſpēs ſit vlis ſm repñtationeꝫ. ¶ Prīa g̃ rō ꝓbat q̃ nec
ſola phātaſmata ſufficiūt ad itelligẽ nr̃m, qm̃ illa nō cō
currūt ad ſpēꝫ itelligibileꝫ agēdā, niſi ſm g̃duꝫ ſingula
ritatis: nec ſufficit itellꝰs mãlis: nō.n. ſola eiꝰ ṽtute recipet
ſpēs vlr̃, niſi eēt lumē itellꝰs diuini: g̃ ꝓbat eē necĩū diui
nuꝫ itellꝫ, ṽtute cuiꝰ itellꝰs nr̃ recipiat ſpēꝫ vlr̃. ¶ Scđa
rō friuola eſt: nō.n. video q̃ ſint iſtę dictę opōnes aīę nr̃ę
attributę diuerſę: ſi.n. p factẽ itellecta, itelligit efficẽ ſpēm
ſingularē in eſſendo, ⁊ vlēꝫ in repñtando, ⁊ p recipẽ itel
ligit ſubyci illi ſpēi ſic factę, veꝝ dicitur ad ꝓductioneꝫ
ſpēi ſufficiūt, phātaſma, ⁊ deꝰ, vt itellꝰs ē. Ad receptionē
ṽo illiꝰ ſpēi ſufficit itellꝰs mãlis: g̃ ex iſta duplici opatiōe
quā expimur in nob̃, nō arguiẽ itellꝰs agēs aliqd aīę nr̃ę.
¶ Tertia ṽo nihil eſt: nā ſi Auer. itelligit p trāſferre de
ordine in ordinē, mutare reꝫ de eē ptic̃lari, ad eē vlē,
falſuꝫ eſt ipm itelligibile ſic mutari: qm̃ res, ⁊ anteq̃ꝫ itel
ligaẽ, ⁊ poſtq̃ꝫ itelliẽ, ſemp eadē eſt: at ſi intēdat reꝫ trāſ
ferri de ordīe in ordinē, qꝛ mutaẽ ſm cognē: ſic res mã
les mutanẽ, trāſferrūturqꝫ, q̃tenꝰ p̃us cognoſcebāẽ ptic̃lr
poſtea vlr̃: ⁊ h̃ eſt veꝝ. p̃us.n. cognoſcebanẽ ptic̃lr p ſen
ſuꝫ, poſtea p itellm vlr̃. Uez ad iſtā coꝝ vlēꝫ apprehē
ſionē, ſufficit deꝰ, vt itellꝰs, ⁊ phātaſma, vt motor. nō g̃ ob
hāc trāſlationē opꝫ ponẽ aliqd aīę nr̃ę, q̃ mutẽ hec ap
prehēſio, vl̃ itelligētia abſtrahi eſt in aīa hāc eē apprehē
ſuꝫ vle ac imãle, in re aūt hāc eē ſingulare ac mãle: mō
ad h̃ ſufficit deꝰ, ⁊ phātaſma vt dcm̃ ē. ¶ Quarta rō ēt
deleẽ: naꝫ ſi intelligit Auer. nos experiri duas opōnes. ſ.
efficẽ ſpēꝫ, quę ſm alterū g̃duꝫ eſt vlis, ſm alteꝝ eſt ſin
gularis: ⁊ recipẽ illā ſpēꝫ, recte Auer. ait. ſꝫ ex his nō ſe
quiẽ itellm agētēꝫ eē dabileꝫ tanq̃ꝫ aliqd aīę nr̃ę, cuꝫ ad
ꝓductionē illiꝰ ſpēi ſufficiāt deꝰ, vt itellꝰs ⁊ phātaſma: vt
motor ptic̃laris. At ſi velit itelligẽ p illas duas opōnes
vꝫ, efficẽ ipſa vlia, quę p̃us erāt ſingularia, ⁊ illa ſic effe
cta recipẽ: ſſꝫ ſupponit. ¶ Quinta ṽo oī ex pte elidiẽ: nā
itellꝰs agēs pcedit itellm patiētē ſm nãꝫ, ⁊ cognē: nō aūt
gñōne: ita vt in aīa nr̃a p̃us fiat agēs itellꝰs, deinde poſſ̃.
nā itellꝰs agēs, cū nihil ſit aīę nr̃ę, in ea nō fit, nec p̃us, nec
poſterius. ¶ Aīaduerte, q̃ ſiqs vellet poſſet defendere
ſola phātaſmata ſufficẽ ad nr̃m itelligẽ nullo, vꝫ, ꝯcurrē
te ad illō, vt itellu agēte, niſi deꝰ ꝯcurrat nō p ſpãleꝫ in
fluxū, atqꝫ rōnē: ſꝫ ſolū p vlēꝫ iſluxū, atqꝫ rōnē gñaleꝫ:
q̃ cōcurrit ad oēꝫ actionē, vel opationē. Nam phātaſma
pōt ꝯſiderari reꝰ ſinglaris, a quo efficiẽ, ⁊ pōt ꝯſiderari
reꝰ nãę cōis in illo ſinglari repte, quę eſt rō agēdi in itel
lectū. Si ꝯſideraẽ effectꝰ rei ſinglaris: ſic agit in intellm
ſpēꝫ itelligibileꝫ ſm g̃dū ſinglarē. Sin aūt vt effectꝰ nãę
cōis, ſic agit illā ſm g̃duꝫ vlēꝫ: ſm quē in itellu recepta
repñtat nãꝫ cōeꝫ, ṽtute cuiꝰ eſt ꝓducta a phantaſmate: ⁊
ſic nō reqriẽ, nec deꝰ, nec agēs itellꝰs aliq̃ mō: vt p ſpãleꝫ
iſluxū dicaẽ itellꝰs agēs. ¶ Tertio pt defendi nos poſſe
intelligẽ ſine ꝯcurſu alicuiꝰ intellꝰs agētis, imaginādo, vt
Thomas inqt, in cōmētarijs ſuis p̄ metaᶜᶜ. q̃ ſpēs itelli
gibilis, q̃ itellꝰs reꝫ mãlē itelligit, hꝫ duos g̃dus, vt dixi
mus vlēꝫ in repñtando ⁊ ſinglarē in eēndo: g̃duꝫ ſingu
larē hꝫ a phātaſmate, e quo ꝓducta ē. vlēꝫ ṽo ab itellu
poſ̃i, in q̃ illa recipiẽ. Et huiꝰ cāꝫ ex eo aſſignat, qꝛ oē qđ
eſt in aliq̃, eſt p modū eiꝰ, in q̃ eſt: qđ ēt Auer. accepit in
hoc 3ᵒ nō ſemel: q̃re g̃duꝫ vlēꝫ hēbit ſpēs ab ipſo itellu
in quo ipſa recipiẽ: q cū ſit abſqꝫ mã, ⁊ pñtia mãę, ⁊ ꝯdi
tionibꝰ materię, facit vt ſpēs, quę ſm eē eſt ſingularis,
vlr̃ reꝫ repñtet. Ex his ſequiẽ q̃ lꝫ intellꝰs qđ itelligit, in
re ſit: nō tñ opꝫ eodeꝫ mō rem, quā itelligit, eē in re, vt
repñtaẽ ipſi intellui. intellꝰs.n. itelligit mathematica, nō
cointelligēdo ſenſibilia: ⁊ vlia non cointellectis particu
laribus: ⁊ tñ nec mathematica ſunt pręter ſenſibilia, nec
vlia pręter ſingularia. videmus.n. viſuꝫ pcipere coloreꝫ
ſine ſapore: ⁊ tñ in re ſimul ſunt. nulla g̃ videẽ neceſſitas
ponēdi intellm agentē. nec vt ptem aīę nr̃ę, nec deuꝫ, vt
ſpãli influxu cōcurrentē ad ipm intelligere, nec aliquid

Marginal notes:

Qz nō ſit ne/ceſſariꝰ ad ab/ſtrahēduꝫ.

Qz nō ſit necĩ/ns ad agēdū in itellm poſ̃i.

Declaratio ne/ceſſitatis itel/lectꝰ agētis.

Solō rōnum Auer.

Alia via/ẽ 2ᵃ

Tertia via.

Locatio lᵃ

Cōmento 4ᵒ ⁊ 5ᵒ.

aliud:cu3 ad nr̃m intelligere ſufficiãt intell's poſſis, ⁊ phã-
(Quid de rõe Expoſitoris.) taſma. ❡ Ex his appet rõne3 expoſitoris noſtri qua ꝓ-
bat neceſſitatẽ intellus agentis hic, non multum cogere.
argumētaſ .n. ſi intell's agēs nõ eſſet aliquid aię nr̄ę: imo
ſi nõ eſſet aliqd hoīs: hõ nõ eſſet a nã ſufficiēter inſtitut⁹:
careret .n. ꝑncipio, qb⁹ poſſet ſuã opatione cõplere, quę
eſt intelligere: nã hęc (vt ait) cõpleri nõ põt, niſi p intel-
lectũ agentẽ, ⁊ poſſ3. Ecce qꝫ ſupponit falſu3: nã intelli-
gere ipm cõpleri põt per ſola phantaſmata, ⁊ intellectũ
poſſem, vt ipſemet inquit ꝑmo meta^ce. ſufficit .n. aię nr̄e
ſi d3 intelligẽ, vt aſſimilet ipſi itelligibili, põt aũt pfecte
illi aſſimilari ſi ſpēm receperit, quę ſit ⁊ vlis, ⁊ ſingula-
ris, vt diximus. nõ ad ꝓductionẽ talis ſpēi nulla videſ
(Quę ſ neceſ- ſitas intellus agentis.) neceſſitas, niſi intell's recipiētis vlr, ⁊ phãtaſmatis par-
ticulariter mouentis. ❡ Sed qm̃ Ariſtoteles plane hic
intellm̃ agentẽ, vt aliqd aię nr̃ę neccũ3 eẽ ꝓbauit, veluti
lumẽ pro coloꝝ viſione: ideo tenēdo itellm̃ agentẽ eſſe
neccũ3 aię nr̃ę, dico ꝑmo ipm nõ eẽ neccũ3 aię nr̄ę, vt re-
cte Durãdus argumētaſ, vt aliqd agēs in phãtaſmatib⁹
abſtrahēdo, vel iprimēdo: nec vt agens ſpēm, vel notio-
ne3, vel cõceptũ, vel itellectionẽ: in intellu poſſi: qm̃ ipm
intelligẽ eſt aliud nihil, niſi ſpēm recipi, ⁊ intellectio ipſa
aliud nihil, ꝙ ſpēs recepta, vt repñtans obm. Spēs ꝟo
nõ fit ab itellu agēte: nihil .n. agit in ſubito, in quo eſt. ergo
neccitas agētis intell's, vt ſit aliqd aię nr̄ę, nec eſt vt agat
in phãtaſmatib⁹, nec vt aliquid agat in itellu poſſi. erit g̃
neccia, qua lumẽ coloꝝ viſioni neccũ3 eſt. Ut .n. lumẽ re-
ceptu3 in diaphano nõ eſt agens colores, nec intētiones
coloꝝ, ſ3 eſt mediũ diſpoſitiuũ, quo diaphanum recipit
intētiones coloꝝ: dico diſpoſitiuũ, q2 rõ recipiēdi nõ re-
cipiens: ſic intell's agēs aię nr̄ę cõiunct⁹, eſt mediũ diſpo-
ſitiuũ, quo aĩa recipit ſpēs vlr repñtatiuas: vt .n. aer, vel
aqua, ſine lumie nõ recipet coloꝝ intētiones: ſic aĩa nr̃a
nõ pfecta itellu agēte, nõ recipet ſpēs vlr repñtatiuas:
eſt g̃ aliqd aię nr̄ę neccio reqſitũ, vt medium diſpoſitiuũ:
quo aĩa ſpēs reꝝ mãliu3 recipet vlr repñtatiuas. ❡ S3
occurres huic: nã tũc talis virt⁹ nõ eſſet agēs, ſed cu3 ſit
diſpoſitio, poti⁹ reduceref ad genus aię mãlis. Ariſtote-
les aũt, ⁊ Auer. ⁊ Thomas, ⁊ Themiſtius appellãt hãc
virtutẽ agentem. ❡ Rñdeo, qꝫ re^ce, hęc virtus non eſt
agens, nec in intellu, nec in phãtaſmatib⁹, vt diximus: ſ3
dĩ agēs qm̃ mediũ recipiēdi duplex eſt. diſpoſitiuũ. qð
efficit, ⁊ nõ recepit: ⁊ receptiuũ, qð diſponit, ⁊ recipit: p^m
mediũ, qð dĩ diſpoſitiuũ, reducit ad genus cãę agentis,
facit .n. vt id qð nõ agit, agat. lumen .n. facit, vt color, qui
nõ agit in aere3 ei⁹ intētionẽ agat: mediũ receptiuũ redu-
ciſ ad genus cãę mãlis: g̃ virt⁹ hęc dĩ intell's agens, pro
ꝗto eſt diſpoſitio, qua phãtaſmata agãt in ipm intellm̃
noſtrũ. ❡ Ex his appet qũo talis intell's facit de potētia
intelligibilib⁹, actu itellecta: nõ .n. eſt intelligēdu3 ipm eẽ
id, qð facit. Sed eſt itelligēdu3 ipm eẽ diſpõnẽ, qua phã-
taſmata de poſſe agere, mutanſ ad agere in ipſa3 animã:
ſiqde3 ſm coꝝ nã3, nunꝗ3 in illa3 agerent ſpēs, niſi eſſet
intellu agēte pfecta. Qð nõ itelligēs Durãdus, ſimplr
negauit intellm̃ agentẽ: ſua .n. argumēta hñ ꝓbãt itellm̃
agentẽ nõ eẽ aię nr̄ę neccũ3, vel ad agēdu3 in phãtaſma-
tib⁹, vel ad agēdu3 in ipſa3: tñ alia rõne eſt neccius: eſt .n.
(Cõmen. 5°. in calce.) neccius: vt dicit Ariſto. hic, ⁊ Auer. ſupius, vt lumẽ diſpo-
nens aĩa3 ad recipiēdũ intētiones vles a phãtaſmatib⁹:
nã ſine tali lumie phãtaſmata nõ agerēt in illã ciuſmodi
vles intētiones. Argumēta ergo Durãdi ꝓcedunt ab in-
ſufficiētia hęc de neceſſitate intell's agentis. Quę ꝟo de
ipſo greci ſenſerint, ſuperius diximus, dicemuſqz in fine
oĩu3 coꝝ, quę Ariſtoteles de ipſo dicet.

❡ Et is intellectus: ſeparabilis eſt ⁊ nõ mixtus paſ-
ſioneqꝫ vacat, cum ſit ſubſtãtia actus. ſemꝑ eni3 id
qð efficit atqꝫ agit, praeſtabilius eſt eo qð patiſ: ⁊
ipſum principiu3 omnino materia.

❡ Et hic intellect⁹ ſeparabilis, ⁊ ipermixt⁹,
⁊ impaſſibilis ſm ſubſtãtiã eſt, qui eſt actu.
Semꝑ .n. honorabilius eſt agens patiēte, ⁊
principium materia.

❡ Comparat intellm̃ agentẽ intellui potētię, ⁊ inquit. Et (Collectanea text⁹ cõ^ti 19^i.)
hic intell's ſeparabilis, ⁊ ipaſſibilis, ⁊ imixt⁹, ſuba exiſtēs
actu: intell's g̃ agēs eſt ſuba actus, ſepabilis, ipaſſibilis, ⁊
imixt⁹. Ecce qũo differt ab intellectu potētię. Semꝑ
agēs pſtãt⁹ patiēte, ⁊ pn^m mã.] vult dicẽ apud gręcos qꝫ
pſtãtio2 cogſcit itell's pte: qua facit, ꝙ pte, q̃ patit: ꝓbaſ
p partẽ pſtãtiorẽ intell's cognoſcif, ſed ſemꝑ agēs pſtan-
tius eſt patiēte, ⁊ pn^m mã, ergo itell's pręſtãti⁹ cognoſcif
pte: qua facit ꝙ pte: qua patif. ❡ Debes ſcire, vt ex cõ-
mēto Simplicij h excipif, qꝫ intell's agēs comparaſ ad
intellecta, ac corp⁹, ⁊ ad organũ mixtionis: qm̃ .n. nullu3
intellectoꝝ ſuſcipit, act⁹ ipaſſibilis dĩ. Quia ꝟo ſolutus a
corpe, dĩ ⁊ ſepabilis. i. in ſui nã: hoc ipm qð eſt ſepat⁹ eſt,
⁊ qm̃ nulli organo affixus eſt: ideo ⁊ imixt⁹ dĩ. ⁊ ſic patet
dña hoꝝ. ❡ Ambigit Simplicius, ⁊ qd vtrique ingt dif- (Du° ſimpl.)
fert dicere, a vero intellu, ſi ⁊ pręter alia: ⁊ ſuba ſit exiſ
act⁹ aĩalis intell's. vult dicẽ, ſi intell's agēs eſt ſuba actus:
ergo nõ differt a ꝑmo intellu. ſ. deo. actus .n. purus nõ eſt
niſi vnus ſolus. ❡ Rñdet Simplici⁹, an quēadmodum (R°)
inquit paſſibilis intell's adhuc iperfect⁹: ſm ipaſſibilitatẽ
⁊ potētiã cõparat⁹ eſt ſenſitiuo, ⁊ mox diſtict⁹ eſt: ſic ⁊ in
ſupremo aię intell's cõparato qde3 ad ſupiorẽ prędicat
dicta quęcũqꝫ ꝑmo ⁊ diuiniori congruũt intellui: ꝓpter
ꝟo ad ipſum cõnãlitatẽ ⁊ ſubei ipſius aię ſcðo. differētia
ꝟo deinceps inferſ. dico ergo qꝫ ſicut in potētijs daſ la-
titudo: ita in actib⁹. eſt g̃ de⁹ ꝑmus act⁹. intell's agens ꝟo
act⁹ poſtremus. ❡ Ambigit ſcðo Simplici⁹ in quo ingt (Du° ſimpl.)
differt hic aię intell's. Siqde3 ⁊ ipſe ꝓcedit. i. deficit a p.
q. d. vĩ qꝫ ſit itell's potētię. ❡ Rurſu3 poſtremo quęrit,
hic intell's eſt itelligibilis: ſic alia, cur ip3 nõ appellat in-
telligibile, ſ3 ipm dicit eẽ intellm̃. ❡ Multa dicit Sim-
plicius, quę ſunt ſupflua. vult tñ (vt mihi vĩ) qꝫ triplex
eſt intell's. ſ. ꝑmanēs tñ nullo mõ ꝓcedēs, ⁊ hic eſt itelle-
ctus agēs ꝑmus, ⁊ eſt de⁹. alius eſt ꝓcedēs ab hoc, ⁊ id a
quo ꝓcedit alius, ⁊ hic vocaſ itell's agēs: ſicut lumẽ qui
eſt qd aię nr̄ę. vltimo eſt itell's potētię a quo nullus ꝓce-
dit, ſ3 ipſe tñ ab alio ꝓcedit, ⁊ hic eſt potētialis, ac ab in-
tellectis pfectibilis. ❡ Ex his p3 ſol. qũo differt intellus
agēs, ab intellu potētię: ⁊ ſi ambo ꝓcedant. Et ẽt cur hic
intell's ſcðus nõ intelligiſ per alioꝝ itellecta: ſed per ei⁹
eſſentiã. hoc .n. eſt qm̃ nõ eſt infimus ac ipfectiſſim⁹. hoc
mihi vĩ Simpliciũ voluiſſe: ⁊ ſi ſic ẽ ꝓculdubio eſt ſñia
Auer. quã ſcripſimus in lib. de intellu: ⁊ tu vide.

Cum declarauit. Proponit intētiones ptis, (Coñ. 19^m.)
⁊ eſt perſpicuum ⁊. d. Et
iſte etiã.] Cõparat vtroſqz itell's ſm ꝯueniētiã, ⁊ inqt. Et
iſte ẽt intell's eſt abſtract⁹: ſicut mãlis, ⁊ ẽt nõ paſſibilis,
neqꝫ mixt⁹: ſicut ille hęc eſt ꝯueniētia. ❡ D. ⁊ ſuba ſua.]
Scðo cõparat eos ſm dñia3. d. Et eſt in ſua ſuba actio. i.
qꝫ nõ eſt in eo po^a ad aliqd, ſic̃ in itellu recipiēte eſt po^a
ad recipiēdũ formas. vult dicẽ qꝫ in eo nulla eſt po^a, qua
pficiaſ ab alio intellecto. ⁊ ꝓbat h rõne: cũ⁹ maiorẽ re-
linquit, quę eſt. id qð nihil itelligit eoꝝ, quę ſunt hic, non
eſt in po^a receptiua itellectoꝝ. ſ3 itelligētia agēs nihil in-
telligit ex eis: quę ſũt hic, g̃ in ea nõ eſt po^a receptiua ⁊c.
❡ Et fuit neceſſe.] Simul iuoluit duas demõſones, qb⁹

pbat vtroſq3 intellus eſſe ſeparatos.⁊ pma cōponit̃,ſic
oīs ſuba recipiēs oēs formas ſeparatas ⁊ abſtractas:eſt
ſuba ſeparata ⁊ abſtracta:intellus potētię hō:ergo intel/
lect⁹ potētię ſuba eſt ſeꝑata ⁊ abſtracta.¶ Scda,omne
agēs creās ſeparatas formas,⁊ abſtractas,eſt ſeparatuȝ
⁊ abſtractū.intellus agēs creat hō.ergo ſeꝑatus ⁊ abſtra
ctus.¶ Has vtraſq3 duas tangit rōnes in forma ſylloꝝ
hypotheticoꝝ ad ſpoſe,⁊ ſmo ſuus eſt manifeſtus p ſe.
¶ Quę igit̃ eſt.] Ex his refellit poſitionē Alexā.qui de/
monſtrationē pmā de pręparatiōe verificat. Scdaȝ h̃o
de ſuba,⁊ inquit. Quę igit̃ eſt dīa inter has demr̃ones:
in cōſiderando per eas:ſunt.n.valde ꝯſiles.itaq3 conce/
dens vna de ſuba,hȝ cōcedere alterā,⁊ ideo inq̃t.Et mi/
ruȝ eſt,qm̄ oēs cōcedūt hāc demr̃onē eē verā de intel/
lectu agēte,⁊ nō de intellu mãli.¶ Et lȝ.] Tangit rōneȝ
aliā ad pbāduȝ ſeparabilitatē intellus potētię.Et videt̃
mihi q̄ Auer. intēdat ſyllm̄ vnū in ſcda figura,⁊ ipſum
reducat ad pmā.Et pmus in ſcda ſic cōponit̃,virt⁹ mã/
lis,⁊ mixta corpori nō cōpręhēdit:niſi intētiōes finitas:
intells mãlis cōpręhēdit infinitas:ergo intellus potētię
nō eſt virt⁹ mixta corpori.¶ Reducit aūt hūc iſto mō,
id,qđ non iudicat intētiones finitas,eſt virt⁹ imãlis,non
mixta corpori.intells eſt nō iudicās intētiones finitas.i.
indiuiduas ⁊ ſingulares:ſȝ infinitas.ğ intellus potentię
eſt ⁊c̃.Minor pbat̃ ab eo,qm̄ intells iudicat intētiōes,
quę ſunt in ꝓpōne vlī,quę ſunt infinitę:vt pȝ. His pſpi/
cuū eſt intellm̄ ſubaȝ eē ſeparatā.Tangit ergo pmo ſyllm̄
in p° figura ⁊ ꝓponit ꝯclonē.d. Lȝ etiaȝ ſint valde con/
ſimiles,ita q̄ opȝ cōcedentē alterā etiā cōcedere aliam.
Adhuc ⁊ poſſumus dicē q̄ intells mãlis dȝ eē nō mixt⁹
ex indiuiduo,⁊ ei⁹ cōpręhenſione,⁊ accepit minorē ſyllī
in pma figura.d.Quia.n.iudicamus p ipſuȝ res infinitas
in nūo:in ꝓpōne vlī,⁊ oīs virt⁹ ſup.iudicans infinita in
ꝓpōne vlī,eſt ſeparata:tūc ꝯclo ꝓpoſita cōcludit̃.¶ Et
eſt manifeſtū.] Probat maiorē.d.Et eſt manifeſtum q̄
virtutes aię iudicātes.ſ.iduidales,⁊ mixtę nō iudicāt
niſi intētiones finitas. Eſt ergo ꝓpoſitio hęc,oīs virtus
mãlis iudicat intētiones finitas.cōtingit per cōuerſionē
oppoſiti.i.per cōtrapoſitionē q̄ id,qđ nō iudicat inten/
tiones finitas,necē eſt:vt nō ſit virt⁹ aię mixta.Propoſi
tio ergo,quę cōuerſa eſt,erat,oīs virt⁹ mixta iudicat in/
tentiones finitas:cōuertēs eſt,nō iudicās intētiones fini/
tas,nō eſt virt⁹ mixta.Sed negatio poſt ⁊ prępoſita fa/
cit equiualere ſubalternę:ergo hęc valet hāc,omne iudi/
cans intētiones finitas eſt mixta.addit,⁊ cū huic coniun/
xerimus,q̄ intells mãlis iudicat res infinitas,⁊ nō acq̄/
ſitas,et pro ideſt,q̄ nō iudicat intētiōes finitas:cōtingit
q̄ ſit virt⁹ nō mixta.Et ſm hāc expōnē nō intēdit duos
Dubitatio. ſylloſ:ſȝ vnū in p° figura,⁊ eſt meli⁹. ¶ Sed ambiges,
qm̄ in pma figura ex minori negatiua nihil ſeq̃t:ſicut in
R°. priorib⁹ ſcripſimus.¶ Dōm q̄ maior pōt ꝯuerti in ter/
minis,oē eniȝ iudicans intētiones finitas eſt mixtū,⁊ oē
mixtū iudicat intētiones finitas:cū cōuertāt:ſi addatur
minor hęc,intells nō iudicat intētiones finitas,cōcludit̃
ꝯclo pdicta in ſcda figura:⁊ ſic habes ſyllm̄ in z° figura.
¶ Vel dōm q̄ ꝓpoſitio illa,oīs virt⁹ mixta iudicat in/
tentiones finitas,dȝ cōuerti:ergo nō iudicans intētiones
finitas eſt nō virt⁹ mixta,quę ꝓpoſitio eſt affirmatiua:
de termis infinitis,⁊ non negatiua.⁊ ſic ſi addat̃ illa mi/
nor,adhuc bona eſt cōbinatio,qm̄ arguit̃ ambab⁹ ꝓpo/
ſitionib⁹ entib⁹ affirmatiuis.Et cōponat̃ rō ſic,omne nō
iudicās intētiones finitas,eſt nō virt⁹ mixta:intellus eſt
nō iudicās intētiones finitas,ğ eſt nō virtus mixta.Et h̃
pacto ſyllus iſte nō peccat,⁊ ſic non eſt niſi vnus ſyllus:
duob⁹ modis format̃.¶ Et debes ſcire q̄ infinitū pōt

dupl'r cognoſci a nobis,vno mō cōplexe,alio mō appręe
henſione ſimplici.Primo mō per cognitionē vni⁹ ꝓpo/
ſitionis appręhēdimus īfinitas ꝓpōnes,vt qm̄ ſcimus
hoieȝ eē riſibileȝ,quę eſt vna ꝓpoſitio,ſcimus po° īfini/
tas ſingulares:vt dicit Ariſt.in p poſterioꝝ. ⁊ z° meta^ce. Cōmēta.13. t.11.
qm̄,vt dicit Auer.in 12° meta^ce.⁊ in lib.d.d.vle eſt potē/ Cōmē.14°.
tia īfinita.⁊ hoc itelligit Ariſt.q̄ ꝯclo aliquo ſcit̃,aliquo Diſpu.prima
ignorat̃. ſcit̃.n.vlr,⁊ h̃ eſt ſcire in po°. ignorat̃ aūt ꝑticu/ in ſol.ſext.
lariter,⁊ hoc eſt ignorare in actu:⁊ ideo ſtatim inducens
cognouit.i.ſtatiȝ per ſenſuȝ inſpiciēs ſingularē:vt qm̄ hic
qui eſt in ſemicirculo eſt triāgulus,cognoſcit.ſ.ꝓpōnem,
quę cōtinebit̃ in po°.ſ.qm̄ hȝ tres:vt Ariſto.inq̃t.Et nos
declarauimus totū hoc in cōmēto nr̃o libri poſterioꝝ ꝯ
oēs modernos.¶ Scdo mō aūt p cognitionē vni⁹ vlis
etiā inuenimur po° oīa cōtenta ſub eo,vt cognoſcēdo ca/
loreȝ,cognoſcimus oīa calida : vt dicit Auer.12° meta^ce. Cōmē.51°.
¶ Ex his pȝ quo pacto īfinitū pōt cognoſci,⁊ quo pacto
nō.q̄ōnes ꝯ Auer.ſcripſimus alibi nūc ſit dictum intuit.
¶ Auempace aūt.] Inducit euaſioneȝ Auempa. ⁊ dicit.
Auemp.aūt vi cōcedere hāc ꝓpōneȝ.ſ.maiorē eē verā:
in epiſtola expeditionis.ſ.q̄ vt⁹ : per quā iudicam⁹ iudi/
cio vli,eſt īfinita.vult dicē in duratione,⁊ ſeparata:⁊ ſic
cōceſſit maiorē,ſed eſtimauit hāc virtutē eſſe intellectū
agentē:ſm manifeſtū ſui ſermonis illic.i.negauit mino/
rem de itellu potētię,ſȝ eā admittit de agēte.¶ Et nō.]
Refellit hāc iuſionē.d.Et nō eſt ita.iudiciū.n.⁊ diſtictio
nō attribuūtur nobis niſi intellectui mãli,qđ auctę Aui.
texat̃,⁊ pȝ.¶ Et iſte ſemp.] Probat nūc q̄ intells agēs
ſit actus,oē nobili⁹ intellu potētię,exiſtēte qñq3 in actu,
qñq3 in po°,eſt actus.intells agēs eſt pręſtantius intellu
potētię ⁊c̃.ergo actus.Dui⁹ ꝓponit ꝯclonē,⁊ minoreȝ,⁊
ſermo ſuus eſt manifeſt⁹ per ſe. Et hęc demr̃atio eſt per
cām finalem,qm̄ finis:quare ille intells ſit act⁹,eſt:vt ſit
pręſtabilior intellu potentię,⁊ pn̄m eius. ¶ Et ideo opi/
nandū.] Forte q̄ hoc eſt correlariū,ſeq̄ns ex dictis:qm̄
intells potētię eſt inferior intellu agēte:ergo vilior oīuȝ
abſtractoꝝ.aīis eſt pbatū. ⁊ huic expōni fauet illa par/
ticula[ideo.] Vel forte eſt rō,quę ſic componit̃,inferior
oib⁹ abſtractis vilior eſt intellu agēte. intells potētię eſt
inferior oībus abſtractis,qm̄ ei⁹ actio eſt diminuta.ſ.in
caplo paſſionis exiſtēs. vnde ⁊ quocūq3 ſermo eſt mani
feſtus p ſe.¶ Non qr eſt aliud ⁊c̃.] Ambiget q̄s arguēs
per iam dicta,intellm̄ potētię eē cōpoſitū:hoc pacto,oē
differens ab aliquo,⁊ cōueniēs cū eo,eſt cōpoſitū ex eo:
quo differt,⁊ eo,quo cōuenit.ſed declaratū eſt intellectū
potētię ꝯuenire agēti,⁊ differre,ergo itellus potētię erit
q̄dpiam cōpoſitū.¶ Perſoluit hāc q̄ōneȝ.d.nō quia eſt
aliud:per qđ differat iſte intells ab intellu agēte:niſi per
hāc intētionē tm̄.i.niſi oꝑatione nō dīa ꝑibili,qm̄ quē/
admoduȝ nō ſcimus multitudinē itellectuū abſtractoꝝ:
niſi per diuerſitatē actionuȝ.i.motuū eoꝝ:vt dixi in me/
taphıca:ita etiā nō ſcimus diuerſitatē iſti⁹ intells mãlis
ab intellu agēte,niſi per diuerſitatē ſuaꝝ actionū. dīa ğ
hoꝝ eſt per eſſentias eoꝝ,quę nobis inoteſcūt per oꝑa/
tiones. ¶ Quo aūt differant oꝑatione,manifeſtat.d.Et
quēadmoduȝ intellui agenti accidit:vt qñq3 agat in res
exiſtētes hic,qñq3 nō,ita iſti poſſibili accidit vt qñq3 iu/
dicet res exiſtes hic,⁊ qñq3 nō.ſed differūt tm̄ in hoc,q̄
iudiciū eſt aliq̄d in caplo ꝑfectionis iudicis.i.receptū in
intellu potētię iudicātis ipm ꝑficiēs.actio aūt nō eſt:ſm
illuȝ moduȝ,in caplo ꝑfectionis agētis.i.recepta in agē/
te,⁊ ꝑficiēs illum:lȝ ſit aliquo mō ꝑfectio agētis : ⁊ tunc
reſumit dīaȝ eoꝝ,⁊ eſt manifeſtū per ſe. ¶ Et per hāc
dīaȝ potes ſcire quo agēs eſt pręſtātior intellu potētię.
ſi recte ꝯſideres.¶ O Alex.] Forte qđ rō ꝯtra Alex.eſt

oīs cōparatio eſt inter entia poſitiua. Ariſ. cōparat intellectū poꝰ intellui agēti: ſm dñiam ⁊ ꝯuenientiā. ergo itellꝰs poꝰ nō eſt ꝑuatio tm̄ intellectoꝝ. Uel pōt intelligi, ꝙ Ari. eſt diminutus. ſolū enim has dñias tetigit modo. ſi itellꝰs poꝰ eēt priuatio nō tm̄ eēt illa dñia: ſed aliꝗ multe. imo ſi eſt priuatio tm̄, non eēt opans. qm̄ qd̄ priuatio eſt, neqꝫ patit̄, neqꝫ agit. ¶ Et ſciētia in actu.] Ultimo tāgit vltimam dñiam, ⁊ ſermo eius eſt ꝑſpicuus ⁊c̄. ſꝫ qꝛ hic dicit quędā Auer. ex qbus videt̄ ꝙ intellꝰs agēs ſit deus, ideo ⁊ in liꝰ de intellectu fecimus capitula de hoc. ⁊ tu vide, quoniaꝫ hęc quę ſcribo tm̄ in tranſcurſu feci.

COMMENTARIVM.

Scd̄m Philoponum hic ponunt̄ duo alia attributa intellectui in actu: 6m. vꝫ. ꝙ itellꝰs in actu ſit ſeparabilis. 5m vō ꝙ ſit imortalis. 6m qdē tāgit, cum inqt. Et hic intellꝰs: ſcilꝫ qui eſt actu eſt ſeparabilis, ⁊ impmixtꝰ, hoc erat 6m ſm enūationē Philoponi. Tāgit 6m cum dicit, ⁊ eſt impaſſibilis ſm ſubaꝫ hoc eſt imortalis. Q ꝫ hęc itellui agēti cōpetāt, pbat cum dicit. Semp. n. honorabiliꝰ eſt agēs patiente, ſemp pn̄m eſt honorabilius mā. Ergo ſupple ut ſi intellui poſſibili cōpetūt hęc. ſ. ꝙ ſit ſeparabilis, ⁊ ſm ſubam ipaſſibilis rōni ꝯſentaneuꝫ erit, vt agēti itellui cōpetāt. Quare ſi poſſibilis intellꝰs eſt ſeparabilis, ⁊ ſm ſubſtātiam impaſſibilis, intellꝰs qui actu eſt, erit ſeparabilis, ⁊ ſm ſubam ipaſſibilis. ¶ Auerroes vō textū hūc reſoluit ad quatuor attributa, nō ſequēs enumeratonē Philoponi. Uult enim ꝙ Ariſtoteles attribuat ei, ꝙ ſit ſeparabilis. Scd̄o ꝙ ſit impmixtꝰ. Tertio ꝙ ſit impaſſibilis ſm ſubam. Quarto ꝙ ſit actu ens, ſed male ꝯſtruit vba. naꝫ vbū illud exiſtens actu, vel ens actu, vel qui eſt actu, eſt noīatiui caſus, ⁊ ꝯſtruit̄ cum illo vbo: ⁊ hic intellꝰs a pte anteriori vbi ſubſtātiui ſubintellecti. Eſt. n. ſenſus, ⁊ hic itellectꝰ, qui eſt actu, ſeparabilis, ⁊ impmixtꝰ, ⁊ ipaſſibilis ſm ſubaꝫ eſt. ergo vbū illud, qui actu eſt, nō eſt attributū, ſed ille intellꝰs, cui aſſignat attributa. P̄. Separabilis ⁊ impmixtꝰ idē eſt, ac fere ſynonyma ſunt. ḡ non ſunt attributa niſi duo: ⁊ nō quatuor. ¶ Ex illo vbo [ſeparabilis] qd̄ gręce eſt χωριςὸσ, colligit Philoponus cōtra Marinuꝫ, ⁊ Alexm̄. ſ. ꝙ agēs intellꝰs nō ſit deus, vt Alex. dixit, nec dęmoniacus vel angelicus itellꝰs, vt dixit Marinus. nā choriſtus ſonat nō ſeparatū, ſed aptū ſeparari. modo deus ⁊ angelicus vel dęmoniacus intellꝰs actu ſeparatus eſt: ⁊ ſic intellectus agens, de quo loquit̄, eſt humanus intellectus, qui nōduꝫ ſeparatus eſt, ſed ſeparabilis, hoc eſt aptus ſeparari.

Aue; Aoiſ. comē.19.

Alabor ꝯſiderme.

¶ Quęrebamus in collectaneis vtrum appħēſione finiti poſſumus appħendē īfinita. Ideo aiaduerte quę 2o libro diſputationū metaꝑ diximus, verū quātū attinet ad ꝓpoſitū, nūc breuibꝰ dicamus ꝙ nos poſſumus cognoſcē aliquā rem aliqn̄ intuitiue, vt qn̄ in ſe appħēdit̄: vt cuꝫ in ſua exiſtia videt̄ Cęſar. ſ. in ꝓprijs carnibus, ⁊ in ꝓprijs oſſibus: aliqn̄ abſtractiue, vt cum videret̄ in ſuo ſilli: vt cum in ſuo exēplari videt̄. Tūc dicerē appħēſione finiti nō poſſet īfinitū appħēdi intuitiue, ſiue finitū appħēdatur intuitiue, ſiue abſtractiue, ſiue cōplexe, ſiue incōplexe. Cauſa aūt eſt, qa īfinitū non eſt appħēſibile intuitiue, nec per ſe, nec per aliud. ergo appħēſione quouis ipſius finiti nunqꝫ intuitiue appħēdit̄ īfinitū. Scd̄o dicerem appħēſione finiti quouis modo facta appħēdi īfinitū abſtractiue. Siqs enim nunqꝫ pygmeum nouerit, vno ſolo appręhēſo quouis modo, mox īfinita euiſdē ſpēi appręhēdit. ergo appħēſione finiti. vꝫ. vniꝰ pygmei īfinitos appħēdemus. quia vō illos īfinitos pygmeos in ꝓprijs exiſtētijs nō appħēdimus, ſed in ſuo ſilli, ſit vt ſoluꝫ abſtractiue appħendamus. Silr̄ de appħēſione cōplexa: dato. n. ꝙ aliqs nunqꝫ nouerit hominē ridere, ⁊ nunc appħēdat hūc hoiem ridere, appħēſione illius cōplexi īfinita talia appħēdet. Sed quia illoꝝ īfinitoꝝ appręhēſio eſt in ſuo ſilli, abſtractiue illa appħēdi dicent̄. Sili rōne appħēſione vnius ſimplicis vel cōplexi abſtractiua, infinita eiuſdeꝫ ſpēi ſimpliciter vel complexe appħēdemus. Ex his patet non eſſe ab ratione dicta, quę de infinitū appręhēſione diximus in collectaneis.

q. de infinit cognitione.

¶ Scientia aūt ea quae eſt actu: eſt ideꝫ qd̄ res. Ea vō quae eſt potētia: in vno prior eſt tēpore. Abſolute auteꝫ neqꝫ tēpore. ſed non nūc qdem intelligit, nūc aūt non intelligit. Separatus vō. i. ſoluꝫ qd̄ eſt: atqꝫ id ſolum eſt imortale ꝑpetuūqꝫ. Nō aūt recordamur: qꝛ hoc qdē expers eſt paſſionis. Intellꝰs vō paſſiuus: extinguit̄: ⁊ ſine hoc: nihil itelligit.

¶ Ideꝫ aūt eſt, quę ſm actum ſciētia eſt, cum re ipſa. Quę vō ſm potētiam eſt, tpe prior in vnō eſt: oīno autem neqꝫ tēpore. Sed nō aliqn̄ qdem intelligit: aliquādo aūt nō intelligit. Separatus aūt, eſt ſoluꝫ hoc qd̄ qdem eſt, ⁊ hoc ſolū immortale eſt ⁊ ꝑpetuū. Nō reminiſcimur aūt, quoniā hoc qdem impaſſibile eſt: paſſiuus vō itellectus corruptibilis eſt, ⁊ ſine hoc nihil intelligit.

¶ Continuatio lr̄e eſt apud Auer. ⁊ expoſitores grecos, ⁊ cum notificauit ꝙ ſubſtātia intellꝰs agentis eſt ſua actio, vult dare cām ſup hoc. ¶ Sed hūc locū Alex. aliter intelligit, ⁊ aliter ꝯtinuat. Similiter Themiſtius ⁊ aliter, ſimul ⁊ cum eo Simplicius: vt dicetur poſt loco eius. et quoniā totum hoc declarabit̄ poſt cōmenti expoſitionē, ideo nūc ſit dictum intātum. Collectanea textꝰ cōri 20d.

Iſtud capitulum. ¶ Induxit in hoc cōmēto expoſitiōes tres. ⁊ pro intellectu expōnis Alexā. debes ſcire: ꝙ Alexan. vult ꝙ Ariſto. nō pbet ꝓpoſitionē dicētem ſciētiaꝫ in eo idē eē cum eo, ſed tres differētias intēdit ponere inter vtroſqꝫ intellectꝰ, ſolueretqꝫ quęſtionē arduā ac deſideratā: vtrū ſcilꝫ poſt mortē memoret̄ aīa. Differētiarū aūt pma eſt, ꝙ intellꝰs potētię reſpectu vnius indiuidui pꝛor eſt tēpore agente itellectu. ſimplr̄ autē ecōtra. ¶ Secūda eſt, ꝙ intellꝰs potētię, quādoqꝫ intelligit, quādoqꝫ nō. intellectꝰ aūt agēs ſemp. ¶ Tertia autē, ꝙ intellꝰs agens eſt imortalis, ac ſeparatus. ecōtra intellꝰs potētię. qbus differentijs poſitis, remouet quęſtionē datā. ꝓponit itaqꝫ Auer. pmo intētionē ſuā in hoc cōmēto, deinde exponit caplm ſm Alexā. vbi tāgit has quatuor differētias hoꝝ intellectuum. pma ibi [Pōt enim intelligi.] 2a ibi [Et cuꝫ dixit neqꝫ.] Tāgit ſcd̄am. 3a ibi [Et cuꝫ dixit ⁊ cuꝫ.] Tāgit tertiā dñiam. 3a ibi [Hęc eſt quęſtio.] Tāgit quęſtionē, ⁊ totus ſermo eius eſt manifeſtus per ſe. [Themiſtius aūt.] Exponit nūc textū ſm dicta Themiſtij hic. apud quem Ariſto. differētias, ac ꝯueniētiaꝫ ponit inter tres intellꝰs. ſ. potētię, agentē, ⁊ ſpeculatiuū. ꝯueniūt enim qꝛ oēs ſeparati, ac imortales ſunt. Differūt vō quoniā intellꝰs potētię prior eſt reſpectu noſtri: qꝫ intellectus agēs, ⁊ ſpeculatiuus: ſꝫ ecōtra ſimplr̄ intellectꝰ agēs, ⁊ ſpeculatiuus ſint priores. ¶ Secūdo differūt intellꝰs potētię, ⁊ agēs, quoniam intellꝰs potētię quādoqꝫ intelligit, quādoqꝫ nō. intellectus aūt agēs abſolute: vt ſeparatus eſt, ſemp intelligit. ¶ Tertio cōgruūt, quoniā ſunt ꝑpetui. intellꝰs enim

Com. 20m.

Lab. 16o.

potētię ꝑpetuus eſt.intellect⁹ agēs etiã,ac intellꝰs ſpeculatiuus,qui nihil aliud eſt niſi agēs:vt tāgit intellectū potētię.ꝛ quia intellect⁹ ſpeculatiuus eſt ꝑpetuus,ideo mouet quęſtionē,cur poſt mortē nō reminiſcit̃ aĩa.ꝛ ſoluit,qm̃ intellꝰs cōis corrumpit̃,ꝛ hoc ꝑfecto pacto viſus eſt Simplicius hūc locū itelligē apud me,ꝛ ſm̃ manifeſtũ ſui ſmonis.℄ Primo ergo Auer.narrat has diias,ꝛ cōueniētiã,deinde ibi[Et erit quęſtio cōtra.] Mouet quęſtionē,ꝛ ſoluit quę ponunt̃ in textu,ꝛ pᷓma pars eſt manifeſta per ſe.℄ Et erit quęſtio.] Nūc mouet qōnē,ꝛ primo eligit vnū intellꝰm.d.Et erit quęſtio ↄtra intellꝰm agētem:ſm̃ q tāgit mãlē,qui intellꝰs agēs:vt tāgit mãlē,eſt intellꝰs ſpeculatiuus.erit ergo qōnis ſenſus,cũ nos in vita intelligamus per intellectū ſpeculatiuū,qui imortalis eſt,cur nō poſt mortē.℄ Sed cum dixit.] Confutat nūc expōnē Alex.ꝛ inqt.ſed cum dixit,ꝛ nō rememoramur.dixit q remotū eſt vt iſta dubitatio ab Ariſt.ſit circa intellectū:niſi ſm̃ q intellꝰs agens eſt forma in nobis,ſicut dicit Alexã.qui voluit q nō ſit de itellectu ſpeculatiuo:ſed de agēte:ꝓut eſt forma nr̃i.ſ.in ſtatu adeptionis. Cōtra qō arguit Themiſtius,ꝛ dicit q ponēti intellꝰm agētē eē ęternū,ꝛ intellꝰm ſpeculatiuū eē non ęternū,nō cōtingit hęc quęſtio.ſ.quare nō rememoramur poſt mortē eius:qō itelleximus in vita.℄ Et hoc eſt bñ dictū,quoniã 7° metaph̃ Ariſto.ꝛ Auer.quęrere ꝑpter qd hō ſit hō,nihil eſt quęrere.ſi ponit intellꝰm ſpeculatiuū eē corruptibilē,nihil eſt quęrē ꝑpter qd nō remanet itellect⁹ adeptus ꝛ ſpeculatiuus poſt mortē.℄ Et eſt.] Quiſpiã diceret,q quęſtio nō eſt de itellectu ſpeculatiuo:ſ; de adepto.cum enim in vita itelligamus per adeptuꝫ,quare ſicut in vita eſt pn̄ᵐ intelligēdi mihi,nō ita poſt mortem.quęſtio ergo eſt rōnabilis,ꝛ optima:ꝛ ſic aliquid ſupponit veri,ꝛ quęrit dubiū.Jd enim veri ſupponit,nos itelligere per adeptū dum viuimus.quęrit aūt cur non poſt mortē.℄ Hāc ſol.refellit Auer.ↄfirmãs Themiſtij ſentētiã.d.ꝛ eſt ſicut dixit.Ponere eniꝫ iſtã.q.circa intellectū agētē:ſm̃ q eſt adeptus,vt dicit Alexã.remotū eſt,cuius rōnē dicit:ſciētia enim exiſtēs in nobis in diſpōne adeptionis,ęquoce dr̃ cum ſcia in nobis exiſte per nãm:id eſt per acqſitionē nr̃am nãlem,quę eſt per demōſtrationē.qa ꝛ diſciplinaꝫ vult dicere,qm̃ illa ſciētia in ſtatu adeptionis eſt iuuitiua,ꝛ per eēntias itellectuū ſeparatorū.Sciētia aūt ſpeculatiua eſt per demr̃atiōnē,ꝛ abſtractiua.ꝛ quaſi intēdit hāc rōnē,ſcię iuuitiuę nō eſt memoria.queſtio hęc quęrit de memoria ſcię.ergo hęc quęſtio nō dꝫ quęri niſi de abſtractiua.Jdeo cōcludit:iſta igitur quęſtio(vt apparet)non eſt niſi in ſcia exiſte per nãm.i.abſtractiua,quę habet̃ ex ꝑceſſibus nãlib⁹.℄ Jmpoſſibile enim.] Dicet forte qſpiam q hęc quęſtio,nec eſt de ſciētia nãli,nec iuuitiua,ſed datur 3ᵐ genus ſciēdi.h̃ refellit.d.Jmpoſſibile eſt.n.vt iſta quęſtio ſit:niſi circa cognitionē ęternã exiſtē in nobis.i.intellꝰm ſpeculatiuū,qui eſt ęternus apud Them̃.aut per naturã:vt dicit Them̃.aut per itellectuꝫ adeptuꝫ in poſtremo:vt dicit Alexã.ergo illa cuaſio nulla eſt:qm̃ oīs ſciētia eſt altero iſtoꝝ modoꝝ.℄ Quia igitur hęc.] Cōcludit de mēte Themiſtij,intellꝰm agētē eē itellectū ſpeculatiuū,ob qō quaſi remouet qōnē tacitã,ꝛ inqt.Quia igit̃ hęc qſtio apud Them̃.eſt circa intellectū ſpeculatiuū,qm̃ declaratū eſt ſup.nō poſſe eē adeptio.ꝛ initiū ſermonis.i.tractat⁹ fuit de intellectu agente,ideo opinat⁹ fuit,q intellꝰs ſpeculatiuus eſt agēs apud Ariſt.nō ſimplr̃:ſed ſm̃ q tāgit.i.ſpeculat̃,et eſt ob̃m ſpeculatū a mãli.℄ Teſtat̃ ꝛ ſup oia.] Probat ſcđo intellꝰm agētē eſſe ſpeculatiuū Themiſtius alia rōne.qm̃ Ariſt.mouet eādē qōnē in pᷓ huius,ꝛ eam pſoluit:ſicut hic.ꝛ voluit per intellꝰm:de quo eſt quęſtio,intellꝰm ſpeculatiuū.ḡ hic intēdit itellꝰm ſpeculatiuū.ḡ intellꝰs ſpeculatiuus erit agēs.℄ Et q h̃ ſit ita,inducit oia ỽba ei⁹ in pᷓ de aĩa.z⁹ ibi[Themiſtius igit̃.] Jlla ỽba conuenire his oñdit.Poſita ḡ lr̃a Ariſt.ꝛ ↄueniētia ỽboꝝ,recolligit ſenſuꝫ.d.Dixit ꝑpter h̃ qō itēdebat hic per itellꝰm paſſibilē ptem aię ↄcupiſcabilē.i.intellꝰm parabilē,cuius vna po⁹ eſt iraſcibilis,quã Theophraſtus,ꝛ Ari.cōem itellectū vocāt.Jſta.n.pars videt̃ hīc aliquã rōnem.i.ſyllogiſat̃ pᵃcularíter:auſcultat.n.ad ↄcedēdum id qō reſpicit aĩa rōnalis.i.ↄtinuat̃ itellꝰu tanq̃ iferior ei:vt ſcis.Et ſic pꝫ expoſitio Them̃.℄ Debes ſcire:vt ſcripſimus in li⁰ de intellꝰu,q intellꝰs agēs pōt ↄſiderari duplr̃.Uno mō vt agēs eſt ſuba in ſe ↄſiſtēs:ꝛ ſic vocat̃ agēs.Alio modo vt tāgit poſſibilē:nō qdeꝫ corpalr̃,ſed tactu ſpūali.i.ꝓut ſpeculat̃,ꝛ itelligit̃ a poſſibili:ꝛ ſic eſt itellꝰs ſpeculatiu⁹,ꝛ hoc totū diximus in li⁰ de intellꝰu,ꝛ plura.Hęc expoſitio ad ỽbū Them̃.eſt capite 28°,29°,ꝛ 30°:ꝛ tu vide,qm̃ oia hic inuenies:quę ſibi Auer.imponit.

℄ Nos aūt.] Dat 3ᵃᵐ expōnē,ꝛ motiuū ſuę pōnis tāgit.d.Nos aūt cum vidimus opiones Alex.ꝛ Them̃.eē ipoſſibiles,ꝛ inuenimus ỽba Ari.manifeſta ſm̃ nr̃aꝫ expōnē,credimus q iſta eſt opinio Ariſt.quã nos diximus,ꝛ eſt vera in ſe.h̃ eſt id quo mouet̃ ad aliter dicēduꝫ.℄ Qm̃ aūt.] Nūc exeqt̃,ꝛ inqt.Qm̃ aūt ỽba etiã ſunt apparentia in h̃ caplo declarabit̃.i.q vadat ad 3ᵐ ſenſuꝫ erit dicēdū.ꝛ ponit pᵃᵐ ptēꝫ Ari.d.Cum.n.dixit.[Et iſte intellꝰs etiã eſt abſtract⁹,nō mixt⁹,neq; paſſibilis.] loqt̃ de intellectu agēte,ꝛ nō poſſumus aliud dicere,qm̃ ſup.oēs conguūt in expōne illa.℄ Et hęc pticula.] Ex ỽbis huius lrę arguit ↄtra Alexã.d.Oſtēdit aliū intellꝰm.ſ.poᶜ eē nō paſſibilē,neq; mixtū,qm̃ copulatiua reqrit ambas ptes veras.modo copulatiua eſt hęc,itellꝰs poᶜ eſt impaſſibilis,ꝛ immixt⁹,ꝛ iſte intellꝰs etiã,ḡ ambe ptes vere.℄ Et ſilr̃.] Scđo arguit ↄtra idē.d.Et ſilr̃ cōparatio inter eos:vt manifeſtū eſt:ſm̃ q eſt iter intellꝰm agētē,ꝛ mãlē:ſm̃ q intellꝰs mãlis cōicat agēti in multis iſtoꝝ diſpōnū.Et hęc ratio eſt tacta in calce cōmēti ꝑcedētis,ꝛ h̃ cōfirmat text⁹.d.ꝛ in h̃ ↄuenit nobiſcū Themiſti⁹,ꝛ differt Alex.Et ſic patet expoſitio lrę habiti cōmēti,quę ponebat̃ in arabica trãſlatione.℄ Et cuꝫ dixit.] Nūc trãſit ad lr̃am pn̄tē,ꝛ text⁹ eſt.[Et qō eſt in poᵃ,pᷓus eſt tpe indiuiduo.] Jnqt,pōt itelligi per tres opiones eodē modo.ſ.de eodē itellectu.ſm̃.n.nr̃am opionē,ꝛ Themiſtij intellꝰs:qui eſt in poᵃ,prius ↄtinuat̃ nobiſcū:q̃ intellꝰs agēs.ꝛ ſm̃ Alex.intellꝰs qui eſt in poᵃ,erit pᷓor in nobis ſm̃ eē,aut gñatiōnē ꝛ nō ſm̃ ↄtinuationē.ḡ oēs tres opiones exponūt de eodē itellectu:ſ; alio,atq; alio modo.qm̃ Alexã.loqt̃ de prioritate eēndi.Them̃.ꝛ Auer.de pᷓoritate opationis,ꝛ copulationis.℄ Et cuꝫ dixit vliter.] Exponit aliã ptē,ꝛ text⁹ eſt.[Ule aūt nō eſt in tpe.] Jnqt,loqt̃ de intellꝰu:qui eſt in poᵃ,qm̃ cum fuerit accept⁹ ſimplr̃:nō reſpectu indiuidui,tūc nō erit cōior itellectu agēte:aliq̃ modo prioritatis.vult dicere nã,aut origine:ſed poſterior eo oībus modis.ſ.nã,ꝛ origine.Et iſte ſermo ↄuenit vtriſq;.i.trib⁹ opionib⁹.ſ.dicēti q intellꝰs:qui eſt in poᵃ eſt gñabilis,aut nō gñabilis.qm̃ ſiue ſic,ſiue ſic:eſt poſterior intellꝰu agēte nã,ꝛ origine.℄ Sed eſt ↄ̃dictio,qm̃ 36° cōmēto inqt,ꝛ iſta actio.ſ.creare itellecta ꝛ facere ea:eſt pᷓor in nob:q̃ actio quę eſt itelligē.Ecce qūo oppoſitū dicit hic.℄ Et ſol.eſt,qm̃,vt cōᵗᵒ 18°,diximus:vbi inqt id,qō hic:intelligit̃,q ↄtinuatio intellꝰs poᶜ eſt pᷓor nobis pᷓoritate originis.ecōtra eſt pᷓoritate pfectionis,ꝛ ↄcordãtur ſcripture.℄ Neq; qñq; eſt intelligēs,ꝛ qñq; nō.] Jnqt ipoſſibile eſt,vt iſte ſermo itelligat̃:ſm̃ ſuuꝫ manifeſtū.i.vt primo

Margin notes: Com̃.59. (left, beside "quoniã 7° metaph̃"); Dubitatio; Solutio (right, beside "Sed eſt ↄ̃dictio" and "Ecce qūo oppoſitū").

aſpectu pȝ,neq̃ ſm Them.neq̃ ſm Alex.quoꝝ expoſi tionẽ tãgit.v.q̃ñ hoc v̾bũ[eſt]cum dixit[neq̃ qñq; eſt ītelligẽs]ſm eos referť ad intellm agẽtẽ.vult ḡ ꝙ v̾buȝ ħ intelligať de agẽte. ¶ Sȝ Themiſtius.] ponit inde diam.v.Sȝ Them.(ſicut diximus)opinať ꝙ intellect⁹ agẽs eſt ſpeculatiuus:ſm ꝙ tangit.i.eſt forma mãlis ſpe culata.Alex.aũt opinať,ꝙ itellˀs:qui eſt in habitu,qui eſt ſpeculatiuus apud eũ,alius eſt ab itellu agẽte. ¶ Pro bat hãc ptẽ.v.Et ħ opȝ credẽ.artificiũ.n.aliud eſt ab ar tificiato,ꝛ agẽs aliud ab acto.Adde minorẽ.ſed ſm Ari. agẽs eſt ſicut lumẽ,ꝛ ars.ꝛ ſpeculatiuus ſicut effect⁹,ꝛ il luminatus color.ḡ ꝛč. ¶ Sc̃dm aũt ꝙ]aliter igiť expo nit,ꝛ ingt.ſm autẽ ꝙ nobis apparuit,ſermo eſt iſte:ſm ſuũ manifeſtũ,ita ꝙ ſit illud v̾bum[eſt]relatũ ad ppin quiſſime dictũ.ſ.intellm po͡ᶜ,de quo pxime dixit.vlťer aũt nõ eſt in tpe,q̃ñ illa pticula[neq̃]reſoluiť in[ꝛ nõ] ꝛ ſic eſt ibi nota copulatiõis,ꝛ per ꝯñs copulat ppingſſi me dictũ.ſ.intellectũ po͡ᶜ. ¶ Et eſt intellˀs.]ſed q̃ñ quis ambigit,ḡ intellˀs mãlis ſemp intelligit:cuius ꝯ̃riũ dicũt oẽs.ridet,ꝛ ingt:ꝛ eſt intellˀs mãlis:cum fuerit acceptus ſimplr ſup.ille:qui ſemp itelligit,nõ reſpectu indiuidui. intellˀs enim:qui dĩ mãlis:ſm ꝙ diximus,nõ accedit ei vt qñq; itelligat,ꝛ qñq; nõ:niſi in reſpectu formaꝝ ima ginationis exiſtẽtiũ in vnoquoq; indiuiduo:nõ reſpectu ſpẽi.v̾.g.ꝙ non accedit:vt qñq; intelligat intellm equi,ꝛ qñq; nõ:niſi reſpectu ſortis ꝛ plat.ſimplr aũt,ꝛ reſpectu ſpẽi ſemp itelligit hoc vl̃e,niſi ſpẽs humana deficiat ol no:qđ eſt ipoſſibile. ¶ Et ſm hoc.]applicat ſnĩam ver bis,ꝛ ingt.Et ſm ħ ſermo erit ſm ſuũ manifeſtũ,ꝛ cum dicit.Vlr aũt nõ eſt,neq; in tpe,ꝛ cum intẽdit ꝙ intellˀs: qui eſt in po͡ᵃ,cum nõ fuerit accept⁹ in reſpectu alicui⁹ in diuidui,ſed fuerit accept⁹ ſimplr,ꝛ in reſpectu cuiuſlibet indiuidui,tũc nõ inueniť aliqñ intelligẽs,ꝛ aliquãdo nõ. ¶ Queadmodũ.]hoc pbat loco a ſili.v.queadmodũ in tellectus agẽs,cum nõ fuerit accept⁹ in reſpectu alicuius indiuidui,tũc nõ inueniť qñq; abſtrahẽs,ꝛ qñq; nõ,ſed ſemp inueniť abſtrahẽ,cum accept⁹ fuerit ſimplr.idem enim mo⁹ eſt in acceptione duoꝝ itellectuũ.ſ.po͡ᶜ ꝛ agẽ tis. ¶ Et erit ſermo.] Nunc mouet.q.ꝛ ibi[Et diceť diſ ſoluẽdo.]ſoluit illã,ꝛ ſermo eius pȝ.Deĩde ibi[Iſte eniȝ tres.]pbat ſol.duabus rõnib⁹,Et p͡ᵃ ſic cõponiť,v̾tutes neč̃iẽ ad pñtãduȝ in hoĩe formã rei imaginatẽ:qñ ſenſus fuerit abſens,ꝛ extrinſecũ ſenſile nõ adeſt,ſunt neč̃iẽ itel lectioni:accepit minoreȝ.v. Iſtẽ enim tres v̾tutes ſunt in hoĩe ad pñtanduȝ formã rei imaginatẽ:qñ ſenſus fuerit abſens.i.poſtq̃ ſenſit,aliter eẽnt ocioſẽ.ḡ ſine illis nõ fit intellectio,ꝛ per ꝯñs eis corruptis nõ remanet intelligẽ. ¶ Et ideo.]Sc̃da ratio ſic cõponiť,illẽ v̾tutes:quẽ col ligatẽ inuicẽ pnoſticãt aliqđ indiuiduũ,qđ nõ cadit ſub ſenſu pñtialr,ſunt neč̃iẽ itellectioni.ſed ponit minorẽ.v. Et ideo fuit dictũ illic,ꝙ cum iſtẽ tres v̾tutes adiuuerint ſe adinuicẽ,forte repñtabũt indiuiduum rei:ſm ꝙ eſt in ſuo eſſe.ſ.vẽturuȝ,lȝ ante nõ ſentiamus ipm.qualr facit medicus,qui p imaginatiuã colligit ſigna ab vrina pul ſu,colore,voce,figura,motu ẽgroti.p memoratiuaȝ me morať ſe vidiſſe ſilia:poſt quẽ ſucceſſit mors.cogitatiua pnoſticat mortẽ cras,vel poſt cras,quẽ mors eſt qđdaȝ indiuiduuȝ,qđ nõ cadit in ſenſu aliquo. ¶ Et intẽdebat hic.]Exponit aliud v̾bũ.v.Et intẽdebat hic per intellm paſſibilẽ,formas imaginationis.i.itẽtiones imaginatas, vt in eas agit v̾tus cogitatiua.i.cogitatiua actu ſpeculãs indiuidua,quẽ ppa eſt homini.Cuius rõnẽ tangit.v.Eſt enim aliqua ratio.i.rõnabilis pticulariter,ꝛ omne rõna bile ptinet ad hoĩem ppẽ.ḡ illa eſt homini ppa.Et dedit opationẽ illi⁹.v.ꝛ actio eius nihil aliud eſt:q̃ ponere intẽ tionẽ for͡ᵉ.i.reuocare phãtaſma cum ſuo indiuiduo.i.pro repñtatione indiuidui olim habiti:vt ſit apud rememo rationẽ.i.reminiſcẽtiã,aut diſtingueẽ eã.i.denudare eam ab eo apud formatioẽȝ.i.ſimplicẽ apphẽſionẽ.ꝛ ideo po nit ordinẽ itellˀs ad hãc facultatẽ.v.Et manifeſtuȝ eſt,ꝙ intellˀs,qui dĩ mãlis,recipit iten͡ᶜᵉˢ imaginatas:poſt hãc diſtõnẽ.i.pticularẽ apphẽſionẽ illius. Ideo ꝯcludit ꝯñẽ ppoſitã.v. Iſte igiť itellˀs paſſibilis neč̃ius eſt in forma tione.ſ.apphẽſione vl̃i itellˀs po͡ᶜ.ideo v̾ificat lr̃aȝ,cuius cãm dat.v. Hẽ.n.v̾tutes ſunt quaſi res,quẽ ppar̃at mãm artificij.i.ipſi itellui po͡ᶜ,ꝛ agẽti ad recipiẽdũ actiones.i. intẽtiones artificij.i.agẽtis. Hẽc igitur eſt vna expoſitio. ¶ Et põt.]Aliã ponit expõneȝ qõni more.Et debes ſci re,ꝙ itellˀs po͡ᶜ põt tribus modis accipi.Vno mõ:vt iſti mus eſt abſtractoꝝ:ꝛ ſic ſemp copulať agẽti,ꝛ non qñq; ſic,ꝛ qñq; nõ.Alio modo reſpectu ſphẽrẽ:ꝛ ſic etiã ſem per itelligit ideȝ nũo itellm.Tertio modo reſpectu mei, vel tui:ꝛ ſic qñq;,ꝛ qñq; intelligit.Expoſitio ḡ data fuit de itellu,2͡ᵒ modo accepto.expoſitio dãda eſt de intellu, p͡ᵒ modo,vt copulať agẽti ſemp:vt ſic.n.nõ qñq; itelligit, ꝛ qñq; nõ,ſȝ ſemp itelligit. ¶ Et huius ex v̾bis eius col ligunť duẽ rõnes,id,cuius pportio ad intellm po͡ᶜ eſt:ſic lucis ad diaphanũ,ſemp pficit intellm po͡ᶜ,ꝛ itelligiť ab eo.ſed pportio intellˀs agẽtis ad intellm po͡ᶜ eſt:ſicut lu cis ad diaphanũ.ergo intellˀs po͡ᶜ ſemp pficiť ab agente. ¶ Amplius ꝛ 2͡ᵒ arguit,oĩs intellˀs ẽternus ſemp pfect⁹ a formis mãlibus,ſemp intelligit formas libatas a mã. Sed opinãdũ eſt,ꝙ iſte intellˀs:qui eſt in po͡ᵃ,cuȝ decla ratũ eſt,ꝙ eſt ẽternus,ꝛ ꝙ inat⁹ eſt pfici per formas ma teriales,dignioꝛ eſt:vt ſit inatus per formas nõ mãles, quẽ ſunt itellectẽ in ſe,ꝛ eſt ratio Themiſtij cap͡ᵒ 52͡ᵒ.ꝛ di xit.[Si eſt ẽternus.]Q̃ñ in ẽternis qcq̃d poteſt itelligẽ vile,põt ꝛ ſublime pcipe.in corruptibilibus non,vt dicit Auer.cõmẽto 36͡ᵒ.Et eius ſermo pȝ hic. ¶ Sȝ nõ p̃mo.] Ambiges qcq̃d cõpetit itellui in ſe,competit indiuiduo alicui illius ſpẽi.ſed itellˀs po͡ᶜ in ſe ſemp eſt pfect⁹.ergo hẽc pfectio actu cõpetit alicui indiuiduo humano.ſoluit Auer.ſed nõ p͡ᵒ copulať nobiſcũ ex hoc:ſed in poſtremo, qñ pficitur gñatio intellˀs:qui eſt in habitu:vt declarabi mus poſt.Vult ergo,ꝙ nõ eſt ſemp,ita ꝙ qcq̃d cõpetit intellui actu,cõpetit alicui indiuiduo hoĩs,ſed poſſit cõ petere.q̃ñ qcq̃d põt cõpetere intellui,cõpetit:q̃ñ in ſe paratis qcq̃d eſt poſſibile,eſt neč̃iuȝ.hõ v̾o,q̃ñ non eſt ſempiternus,nõ opȝ,vt ſit ſibi cõpetẽs actu illa pfectio, ſed poſſit cõpetẽ. ¶ Et ſm hãc.] Nũc exponit ptẽ illaȝ, quẽ dicit in arabica trãſlatione.[Iſte tñ eſt immortalis ſemp.]Et debes ſcire,ꝙ dictio excluſiua non habet vim excludẽdi a termino,cui addiť:niſi accñtalia a ſubto ei⁹. ſi enim dixero,tñ hõ currit,non excludiť aĩal,nec riſibi le,nec rõnale,nec eẽntiales ptes hoĩs.quia ab excluſiua ad preiacẽtẽ valet ꝯñtia,vt ſi tñ hõ currit.ḡ hõ currit.ḡ aĩal currit,ꝛ riſibile ꝛč.ergo in illa ppõne,tñ hõ currit, non excludiť aĩal,ꝛ alia eẽntialia ſibi.ꝛ ideo ingt.Et ſm hãc expõnẽ:cum dixit,ꝛ cum fuerit abſtract⁹,eſt qđ eſt tñ nõ mortalis,innuit intellm mãlẽ,ſm ꝙ pficiť per in tellectum agẽtẽ:q͡ᵃ intellˀs agẽs eſt de pfectione eẽntiali eius,ideo nõ excludiť per notã excluſionis,innuit dico qñ fuerit copulat⁹ nobiſcuȝ:ex ħ modo.i.ſic pfect⁹ per agẽ tẽ,deinde abſtrahiť.eſt ḡ ſenſus ꝙ intellˀs po͡ᶜ pfect⁹ per agẽtẽ,copulat⁹ nobiſcũ,eſt tñ imoꝛtalis:qñ ſeparať.ec ce quo pacto nõ excludiť intellˀs agẽs per notã excluſio nis. ¶ Et forte.]Aliter exponit illam excluſiuaȝ tñ.vbi debes ſcire,ꝙ nobis inſunt multa per nãm.inſunt.n.nobis vegetatiuũ,ſenſitiuũ,ꝛ intellˀs po͡ᶜ,qui per nãȝ ineſt:vel q̃ per noſtrũ motũ nãlẽ.ſ.per acqſitionẽ phãtaſmatuȝ,

quę a nobis acquirunt͂ per ſenſuum officiũ. Uel acquirit͂ per
nãm.i.prĩ nãlia a pře ⁊ matre.qm̃ qui dederũt nobis co-
gitatiuã aĩam, dederũt intellm̃ poˢ,quę forma eſt cogita
tiuę ſm̃ eẽ reale, lʒ ſm̃ eẽ intẽtionale ſit mã abſtractoꝝ:
vt dicam. Intellꝰ aũt agẽs non per nãm ineſt,qꝛ nec per
acquiſitionẽ phãtaſmatum,nec a pře ⁊ matre:cum ipſe ſit
vel deus, vel forma oĩno libata a nobis.eſt ergo ſenſus,
tm̃ intellꝰ nãlis eſt imortalis,ſubaudi excludẽdo reliq̃:
quę nobis iſunt per nãm etiã.quaſi dicat coꝝ,quę inſunt
nobis per nãm, ſolus intellectꝰ poˢ eſt imortalis. Inq̃t,⁊
forte inuit intellm̃ nãlẽ in ſua ↄtinuatione pᵃ.i.,pūt vni-
tur nobis per nãm. Ideo inq̃t.ſ.ↄtinuatione:quę eſt per
nãm. ¶ Debes ſcire, vt dixi in liᵒ de itellu,ꝙ intellꝰ poˢ,
põt ↄſiderari dupl̃r. Uno mõ ſub eẽ intentionali ⁊ ſpũa-
li:⁊ ſic eſt mã oĩum abſtractoꝝ:⁊ ſic eſt ſeparatꝰ a nobis,
⁊ nõ acquirit͂ a nobis:niſi per acquiſitionẽ intẽtionum imagi-
natarum,quę per ſtudiũ ⁊ artẽ in nobis ſiũt. Alio modo
põt ↄſiderari:ſm̃ eẽ nãle ⁊ reale: ⁊ ſic eſt vltima pfectio
hoĩs copulata homini formalr̃ per cogitatiuã:tanq̃ per
mediũ copulationis:⁊ ſic acquirit͂ a nobis per nãm, ⁊ a pa
rẽtibus, vt pſpicuum eſt in liᵒ de intellu. ¶ Et appropria
uit ipm̃ ⁊c.] Obijciet q̃s Auerroi,qm̃ ſi coꝝ:quę nobis
attribuunt͂,tm̃ intellꝰ poˢ eſt imortalis.ergo omne imor
tale nobis attributũ erit intellꝰ poˢ,ab excluſiua ad vni-
uerſalẽ de terminis trãſpoſitis.ↄñs eſt falſum,qm̃ itellꝰ
agẽs aliqđ eſt coꝝ:quę nobis attribuunt͂:⁊ tñ nõ eſt itel-
lectus poˢ. Soluit dupl̃r. ¶ Et debes ſcire,ꝙ itellꝰ poˢ
habet multos modos.ſ.vt ↄtinuus huic vel illi,⁊ vt ↄti-
nuus toti ſpẽi hoĩs,⁊ vt pficit͂ per agẽtẽ.inq̃t modo ꝙ il
la particula] tm̃]excludit alios modos ſe hñdi intellectũ.⁊
inq̃t,⁊ appropriauit ipm̃ per hãc particulã tm̃,annuẽdo
ad corruptionẽ intellectꝰ.i.excludẽdo a ſe put diſtinguit͂
ab itellu in habitu:ex modo,per quẽ eſt corruptibilis.i.
per hãc dĩaʒ,qꝛ ille eſt corruptibilis.ipſe aũt eſt ęternꝰ.
eſt ergo ſenſus,tm̃ intellꝰ poˢ eſt imortalis tm̃.ſ.vt diſtin
ctus ab itellectu in habitu. ¶ Et vl̃ter.] Aliter ſoluit.q.
⁊ vult,ꝙ vnam et eẽntia intellꝰ eſt intellꝰ agẽs,⁊ intellꝰ
poˢ ſm̃ rem: lʒ ſm̃ modũ differãt.qm̃ per modum:quo
creat in nob intellecta,ſortit͂ ſibi rõnẽ agẽtis per modũ,
quo per ipm̃ recipimus itellecta,ſortit͂ nomẽ itellꝰ poˢ.
ꝗ itellꝰ agẽs eſt itellꝰ poˢ,⁊ ecõtra,⁊ nõ differũt:niſi tm̃
in modo. Et ſic ↄcedo ↄñtiam,ꝙ omne nobis attributum
imortale eſt intellꝰ poˢ,⁊ ꝙ intellꝰ agẽs eſt intellꝰ poˢ,
etiã ↄcedit. Inq̃t ⁊ vl̃r,quãdo q̃s intuebit͂ intellectũ mã-
lẽ cuʒ itellectu agẽte:apparebũt eẽ duo: vno modo.ſ.ſm̃
rõnẽ,⁊ vnum.i.idẽ:alio modo,qđ explicat,⁊ inq̃t. Sũt.n.
duo ꝓpter diuerſitatẽ actionis coꝝ. Actio enim itellectꝰ
agẽtis eſt gñare. Actio ṽo iſtius intellꝰ poˢ eſt iformari.
ſunt aũt vnũ,qꝛ intellꝰ mãlis pficit͂ per agẽtem pfectio-
ne eẽntiali,⁊ itelligit ipm̃. Ecce igit͂ quõ ↄcedit ↄñtiam.ſ.
ꝙ intellꝰ agẽs ſit intellꝰ poˢ. ¶ Et ex hoc modo.] Sed
q̃s obijciet Auer.qm̃ duę ṽtutes nõ ſunt vna ṽtus.ſed in
tellectus agẽs,⁊ intellꝰ poˢ ſunt duę ṽtutes:vt eſt famo-
ſum.ergo nõ vna ṽtus. Cui adijcit rñſionẽ,⁊ inq̃t,⁊ h̃ mo-
do.ſ.ſm̃ diſcrimẽ rõnis,⁊ in modo,⁊ nõ in re,intellꝰ ↄti-
nuatus nobiſcum apparẽt in eo duę ṽtutes,quaꝝ vna eſt
actiua:alia de gñe ṽtutũ paſſiuaꝝ. ¶ Ad formã ergo di-
co,ꝙ maior eſt vera:qñ ille duę ṽtutes ſunt diuerſę re,⁊
modo.ſic aũt nõ eſt intellꝰ agẽs,⁊ intellꝰ poˢ.ſunt enim
vnũ in ſubiecto:⁊ duo in modo. ¶ Et q̃ʒ hñ.] Uerificat per
hęc dictũ Alexãdri,⁊ cum hoc habet locũ ab auctre,⁊ in-
quit.⁊ q̃ʒ hñ aſſimilat illum Alexãder igni.ignis enim eſt
inatus alterare omne corpus:per ṽtutem exiſtẽtẽ in eo.ſ.
per formã caloris:⁊ tñ cum hoc patit͂ quoquo modo ab
eo qđ alterat,⁊ aſſimilat͂ cum eo in quo egit, verbi grã,

cum aqua:aliquo modo ſilitudinis.i.acquirit ab eo formã
igneam minorẽ:forma ignea alterãte,qꝛ cum deꝑdit ca-
lorem,deꝑdit formã igneam ſubſtãtialẽ,⁊ per ↄñs efficit͂
in eo aliq̃s gradus frigiditatis,⁊ aliq̃s gradus aquę:per
quos aquę:in qua agit,reddit͂ ſm̃ q̃d ſilis. Hęc enim diſ-
poſitio valde eſt ſilis diſpõni intellectꝰ ↄgregati ex agẽ-
te,⁊ poſſibili.eſt agens ea vno mõ,⁊ recipiẽs ea alio mo-
do. ¶ Sed duo ambiges.pmo de ṽitate in ſe. Scđo de Dubitatio
exẽplo Alexãdri,qđ Auer.tãto opꝛe laudauit. Circa veri-
tatẽ in ſe,quoniã itellectꝰ agẽs,⁊ intellꝰ potẽtię ſunt duę
res(vt oẽs pipathetici dixerũt)oĩno diuerſę. ¶ Sed di- Rñſio.
cẽdum,ꝙ de hoc plure locutus eram in lib.de itellectu,
⁊ dixi opinionẽ Joãnis Jãduni,⁊ fundamẽta eius,⁊ mul-
tas alias poſitiones.nũc tibi abbreuiabo opinionẽ huius
Phi,⁊ dico,ꝙ intellꝰ agẽs(apud Auer.)triplex eſt.q̃dã,
qui aſſimilat͂ ſoli ſm̃ Platonem,⁊ hic intellꝰ eſt deus ſu-
blimis ⁊ glioſus,⁊ hũc intellectũ eẽ agẽtem dedit Auer.
in pluribꝰ locis: maxime 12ᵒ metaph.vbi correlarie cõ- Cõmẽ.38ᵒ. in fine.
cludit iſtud de mẽte Ariˢ. Et hoc modo accipiẽdo intel
lectũ,procul dubio eſt differẽs ab itellectu poſſibili valde
in gradu,⁊ eẽntia:ſicut ſupmum ens in gñe intelligibilium
ab infimo illius gñis. Alius eſt qui aſſimilat͂ lumini:qđ
eſt pfectio diaphani,de quo loquit͂ Auer.in fine cõmẽti
quinti,⁊ alibi pluries,⁊ hic intellꝰ eſt gradus pfectionis
intelligẽtię hoĩs,per quẽ gradum intelligẽtia illa diſtat a
mã pma,⁊ appropinquat deo.ſunt enim in itellectu hoĩs
duo gradus.vnus per quẽ priuat͂ pfectione dei,per quẽ
ſibi nõ repugnat illa pfectio:ſaltẽ ſm̃ rõnem entis.⁊ per
iſtum gradũ eſt in poᵃ oĩa itelligibilia,⁊ per iſtum gradũ
deſcẽdit a pmo,⁊ appropinquat materię. Eſt ⁊ alius gra-
dus:per quem ponit͂ in ſuo ordine,quo deo vicinatur,⁊ a
mã remouet͂.⁊ hic eſt ſilis lumini,quoniã per hũc pfici-
tur intellꝰ in eẽ receptiuo oĩum intelligibiliũ:eo modo,
quo lumine diaphanũ efficit͂ actu receptiuũ coloꝝ.quẽ-
admodum ergo in ṽtute ſolis ſit pfectio viſiua,⁊ in ṽtute
luminis.ſolis quidẽ:tanq̃ ṽtute pmi luminis:tanq̃ vir-
tute ſecũdę cauſę.ſic ⁊ ṽtute agẽtis pmi ſit intꝰ:tanq̃ vir
tute cauſę pmę,⁊ ṽtute intellꝰ ꝓprij ſit itellectus:tanq̃
ṽtute cauſę ꝓprię. ¶ Eſt tertius intellꝰ inſtrũalis,quo in-
tellectus potẽtię venit ad itellecta ſpeculatiua,⁊ ille itel-
lectus eſt ꝓpõnes pmę,quę dicunt͂ intellectus in habitu
apud Auer.⁊ de hoc itellectu dicemus cõmẽto.36.ſatis.
¶ Ex his pʒ,q̃s intellꝰ eſt agẽs idẽ cum itellectu poten-
tię,⁊ q̃s nõ,⁊ quõ dictum Auer.ↄſtet. ¶ Sed de exẽplo
debes ſcire,ꝙ ignis agit in aquam,⁊ patit͂ reali actione et
paſſione.ideo ſunt necię duę ṽtutes,q̃bus agat ⁊ patiat͂,
quas Auer.in 4ᵒ Metheoroꝝ dedit. Ignis enim virtute Cõmẽ.10.
caloris agit in aquam,quę patit͂ ṽtute humoris. Econtra
aqua ṽtute frigoris agit in ignem,qui ṽtute ſiccitatis re-
patit͂:⁊ quia ad remiſſionẽ ſiccitati ↄiungit͂ calor,remit-
tit͂ calor,ideo per accidẽs ignis remittit͂ in calore,⁊ effi-
citur ſilis aquę. Siliter remiſſo humore in aqua frigus
ei copulatũ ⁊ ꝓportionatum debilitat͂,⁊ inde ſequitur re-
miſſio aquę in q̃litatibus,⁊ ſubſtãtia,⁊ hec eſt intꝰ Auer.
⁊ in h̃ errant oẽs ſophiſtę,qui credũt repaſſionẽ ⁊ actio-
nem fieri ſm̃ eãdẽ qualitatẽ,⁊ nos ſcripſimus argumẽ-
ta contra in 5ᵒ Phyſicę auſcultationis,nec nũc eſt locus.
¶ Ex his apparet exẽpli vis,quoniã quẽadmodũ ignis
ſicco patit͂,⁊ calore agit,ſic itellectꝰ gradu puationis pa-
titur ab itelligibilibus,gradu pfectionis agit. Eſt autem
diſcrimen:quoniã illa actio eſt nãlis ⁊ phyſica,ideo req-
rit diuerſa pnᵃ ſm̃ rem. Intellectus aũt actio eſt intẽtio-
nalis,ideo requirit tm̃ pncipia diuerſa intẽtionaliter,⁊ nõ
ſm̃ rem. Et in hoc pʒ peccatũ Joãnis,qui nihil ad mẽn-
tem Auer.itelligit. ¶ Et ſm̃ hoc erit.] Due inuaſerũt po-
ſitiones

ſitiones de itellectu ſpeculatiuo: quas in alijs cōmentis dedit. Prima q itellectus ſpeculatiuus ſit ęternus: quoniā ꝛ agēs ꝛ patiēs ęterni. Alia q ſit corruptibilis, eo qꝛ patiēs ſit corruptibilis. ſ. itellect' potētię, quē dedit Alexāder. Ex vi huius qōnis datę ſunt duę poſitiones extremę, quas vides. Tūc inqt: ꝛ ſm hoc erit ſermo in quo dixit. [Sz nō rememorat ꝛc.] diſſolutionis qōnis, in qua ſunt inuētę poſitiones extremę, quarū vna fuit eorū: qui credūt intellectū in habitu eſſe ęternū. Altera: quę fecit Alexm eſtimare intellectū mālem eē gñabilē ꝛ corruptibilem. in qua qōne dicet: quō intellecta a nobis ſunt nō ęterna: cū hoc q itellect' potētię eſt ęternus. ſ. agēs. ꝛ recipiēs eſt ęternū. Arico ergo hāc qōnem pipathetico͡r expoſito͡r nūc pſoluit, ꝛ inquit: ꝛ quaſi dicat rndēdo, q cauſa in hoc eſt, qꝛ itellectus mālis nihil itelligit ſine intellectu paſſibili: lꝫ agēs ꝛ recipiēs ſint ęterna, ſicut comprehēdere colorē. i. viſio nō eſt: lꝫ ſit viſus ꝛ lux: niſi coloratum ſit. inqt modo, ꝛ ideo ſm quācūqꝫ iſta͡r expōnū: quas dedit dicat, lra erit couenies v̄bis Arilo, ꝛ ſuis demōſtrationibus: ſine aliqua ꝯdictione, ꝛ ſine exitu a manifeſto ſui ſermonis. imo apparet cōſona lrę eius. ❡ Et ideo nō recte.] Arguit cōtra Alexm, qui intelligit textum de intellectu potētię. pmo ſic, noīa ęquiuoca ſimplr non debēt vſitari in ſcientia demōſtratiua, ſed itellect': vt gd cōmune ad ſubam intellectus ꝛ ꝑparationi eſt ęquocus. ergo nō eſt vſitādum in lib. de aīa. ergo intellꝰs vno modo accipit ſemꝑ. ſ. pro ſubſtātia. Huius apponit maiorē, ꝛ inqt. Et ideo nō recte eſt vti in doctrina v̄bis ęquocis. Apponit aūt quō licet vſitari, ꝛ inqt, niſi in eis: quę lꝫ ſint diuerſa. i. lꝫ ſignificēt diuerſa ſignata: illa tn̄ ſignata ꝯueniūt in oībus itellectionibus: de qbus. i. per quas poſſunt dici. i. niſi ſint ęquiuoca analoga. his enim frequēter vtimur in doctrina, ſꝫ puris ęquocis nō. ❡ Et demōſtrat.] Secūdo arguit cōtra expoſitionē Alexā. per aliā trāſlationē: vbi habet expſſe, q per itellectū corruptibilē intelligit Arico imaginationē ſeu virtutē cogitatiuā, ꝛ inducit v̄ba, ꝛ ſermo eius eſt pſpicuus. ❡ Hoc nomē.] Hoc pōt eſſe corolariū: vt notat illa particula [igit] qō ex dictis cōducit. Et pōt eſſe alius ſyllogiſmus, qui ſic cōponitur, oīs intellꝰs apud grecos eſt intellꝰs mālis, vel agēs, vel intellꝰs in habitu, vel v̄tus imaginatiua. ꝛ hoc accipit tanqꝫ famoſum in doctrina pipathetico͡r. Sed pręparatio nec eſt intellect' potētię, nec intellꝰs agēs, nec itellect' imaginatiuus, nec intellꝰs in habitu. ergo nō eſt itellect', nec cōſonum q Arico aliquādo eam appellet intellectū. ❡ Uel forte hꝫ eſt corolariū: vt illa particula [igitur] deſignat, ꝛ eſt meli'. Uel forte arguit per auctez famoſam: ſcilꝫ per quā pbat, q v̄tus imaginatiua eſt intellꝰs, quoniā itellect' dr̄ quatuor modis, quo͡r vnus eſt imaginatio, ꝛ vtrūqꝫ ſit eſt bonum. Et ſermo pſpicuus. ❡ Et debes ſcire.] Cōparat poſitionē Themiſty, ꝛ Theophraſti cum poſitione Platonis, ꝛ inqt: ꝛ debes ſcire, q nulla dñia eſt ſm expoſitionē Themiſty, ꝛ antiquorū expoſito͡r. i. Theophraſti ex vna, cū opione Platonis in hoc, q itellecta exiſtētia in nobis ſunt ęterna, ꝛ addiſcē eſt rememorari. coeūt ḡ hi in duobus. ſ. q itellecta ſunt ęterna, ꝛ q addiſcē eſt rememorari. ❡ Sz Plato.] Adycit dñiam, ꝛ pmo cōducit quę Plato cōcedit, ꝛ inqt: ſꝫ Plato dixit, q iſta intellecta ſunt in nobis quādoqꝫ, ꝛ quandoqꝫ nō, ꝑpter hoc q ſubm. i. pſona hoīs pręparat qñqꝫ ad recipiēdū ea quādoqꝫ, ꝛ quādoqꝫ nō. Opinatus enim eſt Plato q hō naſcit plenus humore, ꝛ alijs paſſibilibus qualitatib': quę impediūt eum ad ſpeculationē. ſtātibus eniꝫ his humorib' in motu ignoramus: quēadmodū in pueritia, ideo dixit Ariſt. q aīa hoīs pluri tpe pſiſtit in ignorātia: qꝫ in ſciētia. Sedatis v̄o his motibus, ꝛ exiccato humore: hō per aīam incipit reminiſci, per hoc q excitat a ſenſibilib': vt dicit Plato. ❡ Et ipa.] Secūdum dictū Platonis apponit, ꝛ inqt, ꝛ ipſa in ſe ſunt: antequā recipiamus: ſicut poſt, qm̄ nec pdit aīa ſciētiam, nec acqrit aliquā, cum ſit plena oībus ſciētijs practicis, ꝛ ſpeculatiuis. ſola aūt mutatio eſt ex parte ſubi eius. Adycit 3m, ꝛ inquit: ꝛ ita ſunt extra aīam: ſicut in aīa, qm̄ quēadmodū in aīa ſunt ſub eē abſtracto a tēpore, loco, ꝛ cōditionibus materię, ita ꝛ extra aīam ſunt ſm eēntiā, ꝛ ſubſiſtere ſeparata, ꝛ has vocat Plato in parmenide ideas, ſeu ſpēs: quas vide ſi placet, qm̄ nō eſt pñtis ſpeculationis, qꝛ in lib. de itellectu oīa dixi. ❡ Themiſtius autez.] Cōplēs dñiam, quę cōceſſit Themiſtius apponit, ꝛ inqt. Themiſtius autē dixit, q hęc. ſ. q qñqꝫ ſunt copulata, ꝛ qñqꝫ nō, accidit eis ꝑpter nām recipiētis. Opinat enim q itellꝰs agēs nō eſt innatus ꝯtinuari nobis in pncipio, niſi ſm q tāgit intellm mālē, ideo ex hoc modo accidit ei diminutio, cum ꝯtinuatio cum intētionibus imaginatis eſt vno modo q̄ſi receptio, alio mō quaſi actio. Iſte ſermo Themiſty pōt itelligi duobus modis. Primo, q itellectui agēti accidit diminutio. i. in po' ad ꝯtinuationē nobiſcum: per intētiones imaginatas, ꝛ qꝛ hęc ꝯtinuatio eſt vno modo q̄ſi receptio, alio modo q̄ſi actio, ideo ꝛ itellectui agēti accidit ꝯtinuari nobiſcū per nām intellꝰs potētię. Uel pōt itelligi: q oīa hęc ſint dicta ſm metaphoras in doctrina Themiſty: ꝛ ſic itelligat q intellect' agēs: vt agēs eſt, eſt in ſui nā pfect'. ſed vt tāgit poſſibilē. i. copulat ei, ꝛ itelligit ab illo, impficit adeo: q ꝑpter illā impfectionez accidit: vt recipiat vno modo, ꝛ agat alio mō: ꝛ ſic accidit in opione Themiſty, q intellꝰs agēs qñqꝫ copulet nobis, ꝛ in pn' nō. Eſt ergo pma dñia in modo ꝯtinuationis, qm̄ Plato vult q itellectus ſemꝑ ſit ꝯtinuus ſm eſſe homini. Themiſtius vult q qñqꝫ, ꝛ qñqꝫ ꝑpter nāz impfectionis itellectus potētię. ❡ Amplius ex hac dñia ſequit alia, q Themiſtius ꝯcedit ſaltē itellectū potētię ꝛ agētez: aliquo modo. Plato nullo modo, qꝛ nō cōcedit nouitatē, nec ſm qd, nec ſimplr. ❡ Et ideo intellecta.] Cōducit 2am dñiam iter eos, ꝛ inqt. Et ideo itellecta ſunt in eo. i. in itellectu agēte: in diſpōne diuerſa a ſuo eē, quaſi dicat. qꝛ aliud eē hñt intellecta in itellectu, ꝛ aliud ex aīam. ❡ Ubi debes ſcire, q ſm Them. int' eſt eſſentia intellꝰs agētis. Nos eniꝫ (apud Them.) intelligimus per eēntiā itellectus agētis. int' enim nr̄a, ꝛ eēntia agētis idē ſunt. intellꝰs enim agēs eſt ſibi int', ꝛ nobis. ſibi qdez per eēntiā. nobis per participationē. ſicut albedo eſt ſibi albedo, ꝛ nobis. ſibi qdē per eēntiam. nobis per copulationē cum corꝑe. modo ſic intellꝰs agēs eſt ſibi int', ꝛ nobis. ſibi per eēntiaz, ꝛ nobis per copulationē. ḡ intellecta hñt eē in itellectu agēte per eēntiā, ꝛ extra ipm habēt eē indiuiduale tm̄. Apud Platonē v̄o nō eſt ſic, qꝛ nos nō itelligimus per eēntiaz itellect', ſed per ſpēs defluxas a ſpēbus ſeparatis. ideo itellecta idmet eſſe: qō hñt in aīa, hñt ex aīam. ❡ Et fiducia.] Arguit pro poſitione Themiſty, ꝛ pmo refellit cām apparentē, per quā qs neceſſitatē intellect' po' daret, ꝛ inqt, ꝛ fiducia in itelligēdo hāc opionē eſt, q cauſa mouēs Arilēs ad ponēdū itellectum mālem eē, nō eſt, qa hoc itellectū. i. ſpeculatiuus itellect' eſt fact', qꝛ apud Them. hoc nō eſt verū, ſed cā in hꝫ eſt, ꝛ ſyllogiçat hypothetice hoc pacto, ſi itellecta hñt diuerſum eē in aīa ab eo, qō hñt extra aīam, tūc itellectus erit cōpoſit' ex actu ꝛ po'. Pono añs ſic, ſed itellecta habent diuerſum eē in aīa ab eo: qō hñt extra aīam. ergo intellectus eſt cōpoſit' ex agēte ꝛ po'. accepit tm̄ añs ſeu hypotheticā, ꝛ inqt: aut qꝛ cū fuerint itellecta, ſeu inuēta itel

lecta: quę ſunt in nobis ſm diſpōnes nō ɔuenientes itelle-
ctibus ſimplicib⁹ .i. rebus ext° aīam. hoc eſt añs hypothe-
ticę. Apponit ɔñs, ꝛ inqͭ: tūc fuit dictū ꝙ iſte intell's: qui
eſt in nobis, eſt cōpoſit⁹ ex eo: qđ eſt in actu .i. itell'u agē-
te, ꝛ ex eo: qđ eſt in po° .i. intellectu poſſibili. hęc eſt tota
hypothetica: relinqͭ aūt poſitionē añtis, ꝛ poſitionē cōſe-
quētis, qm̄ pſpicua ſunt. ¶ Pōt aūt hęc hypothetica ſic
ſyllogiȥari, omne diuerſum a ſui nã ,ppa habet recipiens
aliq̄ modo, ꝛ agēs. ſꝫ itellecta ſimplicia .i. ſingularia, hñt
diuerſum eē a ſuis naturis ,ppꝛijs. ḡ hñt aliq̄ modo reci-
piēs, ꝛ agēs. Et ſic pꝫ ſyll's. ¶ Aut qꝛ cōtinuatio.] Addu-
cit 2^{am} cām, quę ſic cōponit̄, ois nã: cuius opatio aſſilatur
gñatiōi, actioni, ꝛ paſſioni eſt cōpoſita ex pte: qua agit, ꝛ
pte: qua recipit. ſꝫ itell's eſt nã: cui⁹ cōpoſitio eſt ſilis gña-
tioni, ꝛ paſſioni, ꝛ actioni. ḡ eſt cōpoſit⁹ ex pte: qua agit, ꝛ
pte: qua recipit. Ponit minorē, ꝛ inqͭ. Aut qꝛ ɔtinuatio
eius: ſm hāc opionē, eſt ſilis gñationi, ꝛ aſſilat̄ paſſioni
ꝛ actioni .ſ. in ſua ɔtinuatiōe cū itētionib⁹ imaginatis. hęc
fuit vis minoris ſylli. ¶ Scđm igit̄ hāc.] Cōducit nunc
ɔnēz ex his oībus: ſm mentē Them. ꝛ inqͭ. ſm igit̄ hāc
opionē agēs, ꝛ patiēs, ꝛ factū erūt idē: ſm ſubm, ꝛ rem: ꝛ
eſt dictuꝫ ab iſtis trib⁹ diſpōnib⁹ .i. ꝛ differūt rōne, ꝛ mo-
do ,pp̄ter diuerſitatē: quę accidit ei. Hęc autē ɔclo, ideo
ſeqͭ̄, qm̄ declaratuꝫ eſt itellectionē nō eē nouā, nec vere
gñationē: ſꝫ ſilē gñationi, ꝛ actioni, ꝛ paſſioni: ꝛ per ɔñs
agēs, ꝛ patiēs, ꝛ factū nō ſunt ſic ſm verā nãm: ſed ſilitu-
dine, ꝛ ſm rōnē: vt pſpicuū eſt. ¶ Et ꝙ hęc Themiſtij
ſit poſitio cap. 25. huius tertij: in ſua paraphraſi, ɔcludit
eodē modo, inqͭ, intellect⁹ agēs itellectui ptātis aſſiſtēs,
vnus cū illo reddit̄, ,pp̄terea ꝙ vna eſt res: quę ex mã
ꝛ forma ɔſiſtit: ꝛ tñ pmixtio hęc rōnes duas habet. naꝫ ꝛ
mãę ratio eſt: per quā aīa ſit oīa, ꝛ ratio abſolonis ꝛ for-
mę: per quā facit oīa. ꝛ in calce capl'i inqͭ, porro qđ ꝛ ſu-
perius dixi, idē eſt itell's, ꝛ itelligibilis, quēadmodū ideꝫ
eſt ſcia ipſa actu, cum eo: qđ ſcit: nō tñ eadē rōne, ſꝫ qua-
tenus itell's poſſibilis amplectit̄, itelligibilis eſt. q̄tenus
vero ipſemet agēs eſt, dī itell's eē. ecce quo pacto his ver-
bis Themiſtius inuit agētē, poſſibilē, ꝛ ſpeculatiuū eſſe
vnā rem in ſubto: diuerſam tñ rōne ꝛ modo: qm̄ vt dicit
alibi trāſmutatio fecit ſcire mãm. actio ſeu opatio agēs.
opatio itell's nō eſt noua, nec eſt diuerſa ab eēntia itell's,
ſed eſt opatio ſm ſilitudinē, ideo hi tres itellect⁹ ſunt in
anima: ſm metaphorā ꝛ rōnē. vtrū aūt intellig̃ ſit nouā
apud Them. ꝛ an aīę rōnali accidāt accñtia: quę vulga-
riter ſpēs itelligibiles dicuntur, ꝛ quo pacto ſint iſtę tres
ptes in li° nr̄o de itellectu ſcripſimus. Nūc vero quātū ad
expōnē verboꝝ ſat ſit. ¶ Nos aūt opinamur.] Apponit
dĩiam inter ipm, ꝛ Them. ꝛ inqͭ. Nos aūt opinamur, ꝙ
nō mouit ipm ad ponēdū itellectuꝫ agētē: niſi h ꝙ intel-
lecta ſpeculatiua ſunt gñata: ſm modū: quem diximus .ſ.
ſm me, ꝛ te, illū, ꝛ illū: nō ſm ſpēm, ꝛ in ſe. ꝛ quia ita eſt,
reddit te attētū, ꝛ inqͭ. Cōſidera ḡ hoc, qm̄ eſt dĩia inter
iſtas tres opiones .ſ. Platonis, ꝛ Themiſtij, ꝛ opionē no-
ſtraꝫ. ¶ Et ſm.] Quia dixit eſſe dĩiam, adducit quę dicit
Them. ꝛ inquit: ꝛ ſm expōnē Themiſtij, nō indiget̄ in
iſtis itellectis: niſi ad ponēdū intellectū mãlē, aut mãlē,
ꝛ agētē: ſm modū ſilitudinis. nō ergo ſm Them. hi itel-
lectus ſm rem ſunt in aīa: ſed metaphorice, cuius funda-
mētuꝫ dedit, ꝛ inqͭ. Ubi enim nō eſt vera gñatio, nō eſt
agēs, qꝛ vbi nō eſt vera gñatio, ibi nō eſt vera actio, neqꝫ
vera paſſio, vbi nō ſunt hę, nec vera ratio agētis, nec pa-
tiētis. Sic igit̄: quia int⁹ (apud Them.) nō eſt vera gña-
tio, ideo nec hę partes ſunt vere .ſ. agens, ꝛ patiēs. ¶ Et
nos.] Quia diffinitio, ꝛ pfecta declaratio nō niſi per ɔue-
niētiaꝫ, ꝛ dĩiam cognoſcit̄, ideo diſcurrit per poſitiones

alioꝝ: ſm ɔueniētiam, ꝛ dĩiam, ꝛ inquit, ꝛ nos ɔuenimus
cum Alexādro in modo ponēdi intellectū agētē. qm̄ ſi-
cut Alex. ponit intellectū agētē ſm rem: ꝛ nō metapho-
rice, ſic ꝛ nos. Et differimus ab eo in nã intellect⁹ mãlis,
qꝛ ille ponit intellectū mãlē corruptibilē: nos vero ęter-
num. Et differimus a Themiſtio in nã intellect⁹: qui eſt
in habitu, qa Themiſtius ponit euꝫ eēntiā agētis. Auer-
rois diuerſum. Amplius Themiſtius ponit eum meta-
phorice. Auerrois ſm rei veritatē. ꝛ in modo ponēdi in-
tellectū agētē, qꝛ Themiſtius ponit eum metaphorice,
ſꝫ Auerrois vere. Et nos etiā quoquo modo cōuenimus
cum Alexādro: in nã itellectus: qui eſt in habitu, qꝛ ſicut
ille ponit eum vere factū ſm indiuiduū. ita ꝛ nos, dixit
[Quoquo modo.] Quia Alexāder ponit eum nullo mo-
do ęternū, ſed ſimpl'r corrūpi: ſm corruptionē intelle-
ctus mãlis. Auerrois ponit eum ęternū ſm eē: qđ habet
in itellectu ſimpl'r. ideo dixit, ꝛ alio modo differimus. hę
igitur ſunt dĩię: qbus diuidunt̄ opiniones attributę Ariſ.
ex his pſpicua tibi eſt poſitio Auer. quaꝫ apte dedimus
in lib. nr̄o de itellectu, ꝛ tetigimus oēm qōnem poſſibilē
in eius opione. ¶ Et debes.] Syllogiȥant qdaꝫ hoc pa-
cto, intellectū corrūpi, ois forma: in qua cadit vſus, exer-
citium, ꝛ habit⁹, eſt corruptibilis. ſed intell's eſt forma in
qua cadūt habit⁹, exercitiū, ꝛ vſus. ḡ corruptibilis. Ma-
ior videt̄ Ari^{to} in 2° Ethic. Minor pſpicua. ¶ Soluēs
forte hāc qōnē, apponit hęc vba, ꝛ debes ſcire, ꝙ vſus,
ꝛ exercitiū ſunt cauſę eius: qđ apparet de potētia intelle-
ctus agētis, qui eſt in nobis ad abſtrahendū, ꝛ itellectus
mãlis in recipiēdo .i. ſunt cauſę facilitatis eoꝝ circa rece-
ptionē, ꝛ abſtractionē. Et exponit ſe .d. ſunt dico cauſę ,p-
pter habitum exiſtētē, per vſum, ꝛ exercitiū in itellectu
paſſibili, ꝛ corruptibili: quem vocauit Ari^{tes} paſſibilē, ꝛ
dicit apte ipm corrūpi. ¶ Ad formā qōnis negatur mi-
nor, quoniā vſus, ꝛ exercitiū, ꝛ habit⁹ cadunt in itellectu
paſſibili: ex pte ſenſuū, ꝛ nō ex pte itellectus in ſe: vt itel-
lectus: ſed vt ɔtinuus ſenſibus. ,pbat ꝙ in itellectu nō ca-
dat habit⁹, ꝛ inqͭ, ꝛ ſi nō ɔtingeret: vt vtus: quę eſt in no-
bis agēs itellecta, eſſet mãlis .i. exiſtēs in corpe: ꝛ ſil'r vir-
tus paſſibilis .i. itellect⁹ po° eſſet vtus in corpe. ¶ Decla-
ro ɔſequētiaꝫ, qa (ſicut declarat Ari^{tes} 2° Ethic.) habitus
nō pōt poni: niſi in eo, in quo exiſtit diſpoſitio ad oppo-
ſitū: cuꝫ nō repugnātia ad illū. Si eniꝫ (inqͭ) decies mil-
lies graue ſurſum ,pijcies, nunq̄ graue habituꝫ acquiret
eūdi ſurſum, qa habet diſpōnē oppoſitā, ꝛ cum hoc ſibi
repugnat inquātū graue. opꝫ ergo vt id: in quo cadit ha-
bitus, ſit in media diſpōne. qa igit̄ nulla forma ſeparata
eſt in media diſpōne, qꝛ in eo omne poſſibile eſt actu: vt
ſcis, ideo in itellectu nō cadit habitus. Syllogiȥat̄ ergo
ɔtria ſic, nulla forma ſeparata pōt habilitari ad opus ,p-
priū, ſed intell's per te habilitat̄ ad intellectionē, quę eſt
,ppriū opus, ergo nō eſt forma ſeparata: ꝛ per ɔñs vtus
in corpe. Sed an itellectui cadat habit⁹, iam in lib. de in-
tellectu diximus, ꝛ in expoſitiōe cōmēti 18. huius tertij.
¶ Et ideo.] Docet ſoluere argumētū Alexādri: per ſolu-
tionē illius met. Arguit enim Alexāder in lib. ſuo de aīa
ſic, omne pn^{m} opationis in corpe corruptibili eſt corru-
ptibile, ſed itellectus po° eſt pn^{m} opationis in corpe cor-
ruptibili, ergo corruptibilis. ¶ Reducit̄ ſic arg^{m} hoc cō-
tra Alex^{m}, aſſumpta maiori, addo hāc minorē, ſed itell's
agēs eſt pn^{m} opationis in corpore gñabili: qꝛ in nobis: vt
pſpicuū eſt, ergo gñabilis. ¶ Alexāder ridet ad hoc ne-
gādo maiorē, ꝛ qꝛ illa maior eſt cōis vtriqꝫ ſyll'o, ideo di-
cit Auer. ꝙ eodē modo ipſe ridebit ɔtra Alex^{m}: negādo
maiorē. ꝛ ſic ſyll's ille: ſicut nō ɔcludit de itellectu agēte,
nec de poſſibili. Sermo perſpicuus eſt. ¶ Et per iſtum
intellectū.]

intellectuz.] Aliȷ ſyllogiçant intellm̄ eē corruptibilē: hoc modo, omne id: quo hoīes differūt in quatuor v̄tutibꝰ dictis in Topicis, quas Alpharabius enūauit in Elench., eſt corruptibile, ſed itell's eſt id, quo hoīes differūt in illis v̄tutibus, ḡ intell's eſt corruptibilis. ¶ R̄ndet Auer. negādo minorē, qm̄ hoīes nō differūt in his v̄tutibꝰ per intellm̄ ſeparatū, ſed per intellm̄ paſſibilē: qui v̄tus cogitatiua dr̄. ¶ Debes ſcire ꝙ quatuor ſunt diſcurſus argumēti. ſ. ſyll's, inductio, exēplū, ⁊ enthimema. qꝛ ergo viderūt qdā aliquos eē: nā magis potētes ſyllogiçare, aliq̄s minus ſyllogiçare, ⁊ magis exēplo vti, aliq̄s magis pronos ad inductionē ⁊c̄. Iudicarūt eē in intellectu quatuor poas: his quatuor argumēti ſpēbus r̄ndētes, per quas homines diuerſant̄. hoc aūt eē non pōt niſi intell's ſit corruptibilis, ideo iudicarūt intellm̄ eē corruptibilē. cui r̄ndet Auer. hoc diſcrimen eē ꝓpter aīam cogitatiuā ꝑticularē: ⁊ nō intellectū in ſe. ¶ Uel pōt exponi de quatuor ꝑmis v̄tutibus moralibus quas Ariſt. enumerauit ſexto Ethic. diuerſant̄ enim hoīes, qm̄ qdā magis prudentes, qdā minus, qdā magis ꝯſiliatiui qdā minus ⁊c̄. Cui ſilis eſt r̄ſio, ꝙ hęc diūa ꝓuenit ꝓpter nām cogitatiuę, ⁊ non ꝓpter intellectuz in ſe. ¶ Uel pōt 3° exponi de potētijs quatuor ſenſitiuis. ſ. ſenſu cōmuni, imaginatiua, cogitatiua, ⁊ memoratiua: ⁊ tūc nō erit ſol. qōnis: ſed cōfirmatio ꝑcedēns ſolōnis datę ad qōnez Alex. Dictū eſt enim intellectū poᶜ eē ęternū, ſed intellm̄ mālē eē corruptibilē, qđ hoc ſyll'o ꝯfirmat hoc modo, id quo hoīes ſunt diuerſi: quo ad quatuor v̄tutes ſenſitiuas, eſt corruptibile, ſed per aīam cogitatiuā hoīes ſunt diuerſi: in 4ᵒʳ v̄tutibꝰ ſenſitiuis. ergo ⁊c̄. Sermo eius pz. ¶ Et per iſtuz.] R̄ndet iterū cuidā alteri qōni, ⁊ pōt itelligi duobus modis. Primo modo ſic, qm̄ qdam arguūt, id a quo ſumit̄ dr̄ia hoīs, eſt corruptibile, ſed ab itellectu poᶜ ſumit̄ dr̄ia hominis. ḡ eſt corruptibilis. R̄ndet, ⁊ per iſtū intellm̄. ſ. cogitatiuaz, differt hō ab alijs aīalibus. Melius aūt exponit̄: vt qs petat, cur intell's nō copulat̄ aīalibus brutis: ſz tm̄ homini. R̄ndet, ⁊ inqt: ⁊ per iſtuz intellm̄. i. v̄tutē cogitatiuā, differt hō ab alijs aīalibus, q̄ſi dicat, qꝛ hō habet cogitatiuā nobiliſſimā itellectui ꝓpinquā, per quam intell's copulat̄ homini ſm̄ eē. ¶ Cuiꝰ ſolōnis cām adijcit, ⁊ inqt: ⁊ ſi nō, ſupple hęc v̄tus eēt ꝓpa homini forma differēs ſpecie a formis aliorū, tūc neceſſe eēt, vt ꝯtinuatio intell's agētis, ⁊ recipiētis cum aīalibus brutis eſſet, ⁊ demſtratio, qꝛ ſi hęc cogitatiua nō differt ſpecie a cogitatiuis aliorū aīalū, tūc intell's copulat̄ nobis, ⁊ illis: per mediū idē in ſpecie, ⁊ eiuſdē rōnis. ¶ Intellectꝰ qdē.] Amplius quęret qs, ſi intell's poᶜ eſſet ęternus, etiā opatiuus itell's eſt ęternus: queadmodū ⁊ ſpeculatiuus, cuius oppoſitū pz. ¶ R̄ndet intell's qdez opatiuus differt a ſpeculatiuo: per diuerſitatē ꝑparationis exn̄tis in h̄ intellu, quaſi dicat, qꝛ opatiuus eſt ꝓpius huic itellūi corruptibili, qꝛ ſm̄ hunc opatiuū ſumus. intell's aūt ſpeculatiuus ꝓprius eſt itellūi ſimplr̄, qꝛ per illuz ſumus ſpeculatiui: ſz qd ſit intell's ſpeculatiuus, ⁊ qd practicus, ⁊ in qbus ꝑtibus aię fiant, iam diximus in lib. de intellu ſufficiēter, tu ꝟo recurre illuc. ¶ Debes ſcire: ſm̄ hūc phm̄, ꝙ hic eſt ordo itellectuū, ꝙ aīa cogitatiua hoīs eſt forma māę, ex qua, ⁊ mā reſultat qđdā nō ꝑfecte hō: ſed mediū. Intellectus eſt forma cogitatiuę ex qua, ⁊ cogitatiua ꝯſtituit̄ aīa rōnalis eēntialr̄, ⁊ per ſe, quę anima rōnalis habet duas ꝑtes, vnā, per quā eſt educta de poᵃ materię. ſ. cogitatiuā: quę eſt vltimus gradus ꝑtiū ſenſitiuarū. Alterā, per quaz hoc ꝑficit̄, ⁊ reponit̄ in ſpecie cōpleta, ⁊ eſt itell's poᶜ, ex qbus tota rōnalis aīa ꝯſurgit, quę eſt forma ſubalis hominis: in eo ꝙ hō. Et ſic pz quo pacto cogitatiua eſt forma hoīs. eſt enim dimidium formę: ⁊ nō tota forma. Sz de his in lib. de intellectu diximus longo ſermone. Nūc ad textus expoſitionem occurro.

Que ꝟo ſcd̄m potētiam. ¶ Iaz per Auer. litterę expōnes appoſitę ſunt, ideo tm̄ exponā lr̄as: vt Simpl. videt̄ exponē. ꝯtinuet̄ ergo ſic lr̄a. Eadē qdem ſm̄ actuz ſcia rei cum ipſo ſcito actu. quę ꝟo ſm̄ ꝑtē tpe prior in vno eſt: oīno aūt, neq; in tpe. Uult dicere ꝙ ſcia: quę eſt in poᵃ: reſpectu vnius hoīs, prior eſt ſcia actu: oīno aūt. i. ſimplr̄ talis ſcia in poᵃ nō eſt prior tpe ſciētia in actu, ſed ecōtra: actu ſcia prior eſt ſcia in poᵃ abſolute. Sed qꝛ dixit ꝙ ſcia in poᵃ eſt prior tpe ſcia in actu: reſpectu vnius hoīs, ⁊ qs credere poſſet intellectū intelligē nouiter nūc, ⁊ prius nō, ſubſcribit, ſed nō aliqn̄ qdē intelligit: aliquādo ꝟo nō intelligit, ſed ſemꝑ ſm̄ ſe intelligit, ⁊ ſapit per eius eēntiā. ¶ Separatus enim eſt.] Ratiocinat̄ id. ſ. ꝙ ſemꝑ intelligat, Et arguit ſic, nullum ſeparatū ens: vere exiſtēs imortale, ⁊ ꝑpetuū: qn̄q; intelligit: qn̄q; nō. Hęc maior, ꝑſpicua eſt, nec in lr̄a apponit̄, ſed tm̄ adijcit minorē, ⁊ inqt. Separat̄ enim ſoluz hoc: qđ vere eſt, ⁊ h̄ ſolum immortale, ⁊ ꝑpetuū eſt. Hęc eſt minor. ꝯcluſio aūt relinquit̄, qꝛ fuit ꝑcepta, quę fuit. ergo intell's nō quādoq; intelligit, ⁊ quādoq; nō itelligit, ſed ſemꝑ itelligit. ¶ Debes ſcire ſm̄ Simpliciū, ꝙ itell's eſt ſm̄ ſe ſeparatus, nec eſt aliqd animę: ſed hū anima eſt qd ipſius. quoniam (vt Them. dicit in ꝑmo lib.) ita intell's ſe habet ad corpus, ⁊ ad corpis aīationē: queadmoduz ſol ad mediū diaphanum, ⁊ ad illuminationē. quoniā queadmodū ſol ꝑſens diaphano ſufficiēter diſpoſito efficit̄ forma illius, nō ab informādo: ſed a formādo, qꝛ format in eo illuminationez, per quā diaphanū participādo ſolem ei copulat̄, ſic intell's ꝑſens corpi humano diſpoſito, forma reddit̄ formās in corpe aīationē, quę anima hoīs dicit̄: per quā homo viuit, ⁊ eſt hō, quę itellectuz participās, ei copulat̄, ex qua copulatione efficit̄ aīa rōnalis tota hominis forma, cuius vna pars eſt intell's participās in ſeipſo nō mutatꝰ, ſed mutatio facta eſt in corpe, ⁊ aīatione eius. Ideo inqt, ſoluz hoc qđ vere eſt, intell's eſt ſeparatꝰ, quia ipſe per ſe exiſtens eſt, nec mutatꝰ ex eo ꝙ corpi factꝰ eſt forma, ſed per mutationez eius: cuius efficit̄ forma, reddit̄ forma hoīs. hō enim ipſe mutat̄, qꝛ vitam ⁊ aīationē ab eo ſuſcipit: quę aīa eſt eius, per quā itellectui copulatur. dixit. [Et hoc ſolū imortale, ⁊ ꝑpetuuz eſt.] Qm̄ tota aīa nō ꝑpetua, ac imortalis, qꝛ eius vita, ſeu aīatio aboletur. ſolus autē intell's iſte participatꝰ remanet. ¶ Ex his pz intellectꝰ lr̄ę: ſm̄ Simpliciū, quę nō multū diſtat ab expōne Themiſtij: quā dedit caplo 26°. ¶ Nō reminiſcimur aūt.] In ꝑmo lib. ſoluta eſt queſtio, cur poſt mortē nō rememoramur. Nūc apud Simpliciū, ſoluit queſtionē, cur eorū: quę erāt ante gn̄ationē hoīs, homo nō recordat̄, ſi intellectꝰ ante gn̄ationē erat, ⁊ ſciēs ſubſtātias ſempiternas. Cui reſpōdet, ⁊ inqt. Nō reminiſcimur aūt eorū: quę intell's ſciebat ante, qꝛ intell's eſt hoc incorruptibile. i. quātumcūq; intell's ſit ſemꝑ ante noſtrā gn̄ationē ſubaudi, qꝛ eget paſſiuo intellu. paſſiuus ꝟo intell's corruptibilis, ⁊ ſine hoc nihil itelligit aīa, cuius hic eſt pars eēntialis ⁊ ꝓpria. ¶ Cōcordat Simplicius Platonē, ⁊ Ariſt. quātuz ad aię ęternitatē. In Phędone enim aīam ęternā cōducit: eo qꝛ per ſeipſam mobilis exiſtit, quā rōnē exponit Simpl. ad Ariſtotelis mētē ſic, aīa non tm̄ patiēs: ſed agēs, ⁊ ꝑmū, ⁊ cā eorū: quę ſiunt. ſed agēs in aīa ſeipſm pōt intelligē, ergo aliqua pars aię ſeipſam poteſt itelligē. Tūc omne potēs ſeipſm intelligē, poteſt actionē vertere in ſubſtātia eius impartibilit̄, ſed aliqd aię pōt ſeipſm intelli-

gere, ergo ⁊ actionē vnire in eius ſubſtātia impartibilr̄.
Tūc omne potēs in ſuba eius impartibilr̄ vnire actionē
eius eſt act⁹, exiſtēs ſeparabilis, ⁊ ſimplex. ſed aliqd aie
potēs in ſuba eius actionē ꝓpriā vnire. ergo iſeparabile,
⁊ ſimplex. Tūc omne ſeparabile, ⁊ ſimplex ſuiipius eſt,
⁊ nō in altero. intell's ſeparabilis, ⁊ ſimplex. ğ intell's ſui/
ipſius eſt, ⁊ nō in altero. Tūc omne exiſtēs ſuipſi⁹, ⁊ nō
in altero eſt in capite ꝯrꝫ inialitatis, ⁊ inſubalitat, ac op
poſiti ſuſceptiuū, intell's ſuipſius eſt, ⁊ nō in altero, ergo
incapax ꝯtrarꝫ inialitatis, inſubſtāialitatis, ⁊ oppoſiti.
Tūc omne incapax hꝫ, eſt mortis, ⁊ corruptiōis exiſtēs
nō capax. agens intell's: qui pars eſt aie, eſt hꝫ incapax, ğ
neqꝫ mortis, neqꝫ corruptiōis eſt ſuſceptiuus. Tūc oēe
incapax mortis, ⁊ corruptionis imortale, ⁊ eternū. itell's
eſt incapax mortis, ⁊ corruptiōis, ğ immortalis, ac eter/
nus. Per ſeipm̄ mobilē ergo eē intell'm, Plato intelligit
aiam eē nō tm̄ patiētē, ſed agentē, ⁊ pꝛ̄m̄, ⁊ cām coꝝ: que
fiūt. Hoc vō accepto pꝫ, quō a p̄mo ad vltimū, aſſumē/
do ſub ꝯne, cōductū eſt intell'm eē imortalē, ac ꝑpetuū.
⁊ per h̄ apparet Boethi error, qui aiam totā corruptibi

Dubitatio lē putat. ¶ Dubitaƭ p̄mo, cur dixit h̄ ſolū eſſe imortale.
¶ Rñdet Simpl. q̄ expſſe ſubdit, patibilis vō intell's
corruptibilis. Alie ſolones in expōne cōmenti date ſunt.

Dubitatio ¶ Scdo dubitaƭ, cur itell's ille patibilis poſſit corrupi.
Videƭ enim q̄ nō. p̄mo, oīs intell's ſine mā eſt, intell's il/
le eſt intell's, ergo ſine mā. ¶ Itē omne itelligibile ſm̄
ſe eſt ſeparatū, ⁊ incorruptibile, ſed ille itell's eſt itelligi/
bilis ſm̄ ſe, ergo incorruptibilis, ⁊ ſeparat⁹, ⁊ imortalis.

Rñſio. ¶ Rñdet Simpl. q̄ hō intell's ſm̄ ſui nām mālis eſt. h̄
aūt imālis efficiƭ: hoc eſt ſibi per accidēs: inquātū copu/
laƭ agēti. ſilr̄ ſm̄ ſe nō eſt itelligibilis: ſed inquātū copu/
laƭ agēti: vt ꝑſpicuū eſt. Sꝫ an ratio Simplicij: per quā
ꝓbat intell's eternitatē, valeat, ⁊ quo pacto demōſtratio
Platonis intelligēda eſt in lib. de itellectu diximus. nūc
ſint hec ſolum reſumpta ad lr̄e expōnem.

COMMENTARIVM.

1ª expoſitio Philoponi **Philoponus vult** q̄ iterū hic Ari^{les} ꝑſe/
quaƭ alia attributa itel/
lectui agēti, que ſm̄ ipm̄ ſunt 4^{or}. Primū, q̄ itell's pōtē
ab intellu, qui actu eſt, differat tpe, nō ſubito, qd̄ ſm̄ eius
numerationē erat 8^m. Scdm̄ vō, q̄ ſemꝑ itelligat, ⁊ non
aliqn̄ ſic, ⁊ aliqn̄ nō, qd̄ ſm̄ eius enūationē erat 3^m. Ter/
tiū, q̄ ſit ſeparat⁹ imortalis ipſe ſolus: vꝫ h̄ poſitū eſt: ⁊
ideo eſt repetitio: ꝓpterea 3^m ſit q̄ obliuiſcaƭ, qd̄ fuit ſm̄ ei⁹
enūationē 9^m. Quartū vō, q̄ opeƭ per phātaſiam, ⁊ fuit
vlt^m ſm̄ ei⁹ enūationē. Hec 4^{or} aſſerit nūc Ari^{les} declare.
¶ Tūc ꝯſiderās hec, aſſerit p̄^m eē pro pōne Plutarchi,
⁊ ꝯtra Alex. ⁊ Marinū: qm̄ itell's, qui ibi idē eſt itellui
po^a, nō pōt eē deus, vt voluit Alex. nec aliqs intell's ex/
ternus infra deū, vt voluit Marinus. Scdm̄ vō vr̄ pro
Alex^o, vel Marino. nā dicit eū ſemꝑ itelligē, qd̄ deo vel
itellui externo ꝯuenit. Tertiū etiā vr̄ ꝯtra Alex. ⁊ Ma/
rinū, cū dixit itell'm in actu eē ſolū imortalē, qa ſi itell's
in actu eſt de⁹, nō eſt ſolus de⁹ imortalis, ſi eſt angelicus
itell's vel demonicus nō eſt ipſe ſolus imortalis. Quartū
eſt ꝯtra Alex. ⁊ Marinū, q̄ nec de⁹, nec externus intell's
obliuiſciƭ. Quintū etiā, nec. n. de⁹, nec extern⁹ itell's opaƭ
per phātaſiā. ¶ Hec etiā oia vel plura ſunt ꝯtra Plo/
tinū. p̄^m qdē, q̄ ſi itell's ſemꝑ eſt itelligēs, nō eēt qñqꝫ in
po^a. Eſt ēt ꝯtra Plotinū, q̄ ſi itell's in actu eſt ſemꝑ itel/
ligēs, nō ſolus ipſe eēt imortalis, cū ⁊ alia ſint imortalia.
Rurſus ſi itell's in actu ſemꝑ eſt itelligēs, non obliuiſce/

2ª expō retur: ⁊ ſic vr̄ ꝯtra Plotinū. ¶ Et lꝫ, que Philopon⁹ di
cit, poſſint vbis ꝯuenire, tm̄ mihi facili⁹ vr̄ text⁹ exponē/
dus. Ideo nō ꝓſequendo ordinē Philoponi, dico q̄ hic
Ari^{les} loqƭ de itellu in actu, nō de itellu agēte, ſꝫ de itellu
poſſibili actu ꝑfecto. Intell's. n. aliqn̄ ſumiƭ pro itellu po
tētiali, de quo dictū eſt: aliqn̄ pro itellu in habitu, de quo
ēt dictū eſt: aliqn̄ pro itellu agēte, de quo ēt dictū eſt. At
nūc loqƭ de itellu in actu: qui dī ſpeculatiu⁹ actu ꝯtēplās
ſcibilia, qlis eſt in doctore dū legit, aut dū diſputat. De
h̄ ğ loquēs ſibi attribuit ꝑ ordinē hec p̄^m ſumiƭ cōpara/
tione obi, ⁊ eſt q̄ itell's in actu ſimul eſt cū re ſcita, h̄ iſi/
nuat, cum inuit drīam iter itell'm in actu, ⁊ itell'm in po^a.
Vn̄ dicit. Sꝫ ſcia que eſt ſm̄ actū h̄ eſt intell's actu ſciēs
idē eſt, h̄ eſt ſil' eſt cū re ſcita, cui⁹ actuali ſpeculatione dī
actu ſciēs. Sūpſit. n. abſtractū pro ꝯcreto, ſicƭ ſepe albū
ꝯcretū pro abſtracto. ſ. qlitate ſumit: ⁊ ita pro ſciēte actu
ſciā ſumpſit. Sūpſit idē ꝓ ſil: nā itell's cū ſpeculaƭ actu
eſt idē rei quā ſpeculaƭ, idē dico nō ſimplr̄, ſꝫ itētionalr̄,
vt ſepius Ari^{les} in hoc 3° viſus eſt dicere. q̄ dixit, q̄ actu
ſcia eſt ſil' cū re ſcita, oñdit quō mō ſcia po^a h̄ eſt pōtē
itell's ſit ſil' cum re ſcita, ⁊ dicit. Scia vō que eſt ſm̄ po^{as}
h̄ eſt, ſꝫ itell's potētialis in vno eodēm hoie eſt tpe prior
re ſcita: puero. n. p̄us tpe ineſt itell's potētialis, q̄ res ſci/
ta. Oino autē. ſ. ſimplr̄ re^{ni} hois cōiter accepti, vel re^{ni} di/
uerſoꝝ hoium nō eſt tpe p̄or, q̄ pōt itell's actu ſciēs vel
ſcitū actu in p̄ceptore p̄us eē tpe itellu alicui⁹ futuri diſci
puli nōdū nati: ⁊ ſic lꝫ re^{ni} vnius hois potētialis itell's ſit
p̄or re ſua ſcita: re^{ni} diuerſoꝝ res ſcita pōt tpe p̄or eē potē
tiali itellu alicui⁹ nōdū nati: vt res ſcita mea p̄or eſt potē/
tiali itellu antechri. Ex hoc ğ drīa pꝫ, q̄ itell's actu ſciens
ſil' eſt cū re ſcibili, qd̄ eſt p̄^m rōne obi ſumptū: qa vō qs
poſſet querē: vtrū hic itell's actu poſſit, aliqn̄ itelligē, ali/
qn̄ nō, vt facit itell's in habitu, qui dī intell's in actu: ⁊ tm̄
aliqn̄ itelligit, aliqn̄ nō. Rñdet recolligēs 2^m attributū,
⁊ dicit. Sꝫ nō aliqn̄ qdē itelligit: aliqn̄ aūt nō itelligit, q̄
ſic nō dr̄et ab itellu in habitu, ſed dū accipiƭ vt itelligēs differret
⁊ actu ſciēs, ſemꝑ itelligit, h̄ eſt ſm̄, qd̄ colligiƭ cōparatiōe
itell's in habitu. Sꝫ dices, ſi hic itell's nō qñqꝫ itelligit, ⁊
qñqꝫ nō itelligit, ſed dū actu eſt ſciēs, ſemꝑ itelligat, cum
itelligē eē nō poſſit ſine phātaſia, hic itell's actu ſciēs nō
erit ſeparat⁹, imālis, ac imortalis, ſꝫ deſinet eē deſinente
phātaſia, ſine qua eē nō pōt. Ideo reſpōdēs ponit 3^m, ⁊
inqt. Separat⁹ aūt eſt itell's hoc ſolū qd̄ qdē eſt, ⁊ h̄ ſolū
qd̄ qdē eſt imortale ⁊ ꝑpetuū eſt. Et itelligit per qd̄ qdē
eſt, ſubam. q. d. lꝫ itell's actu ſciēs eē nō poſſit ſine phāta/
ſia, tm̄ id ei⁹ qd̄ eſt qd̄ qdē eſt, h̄ eſt id eius, qd̄ eſt ſuba, id
ſolū eſt itell's ſeparat⁹ ab ipa phātaſia, ⁊ id ſolū eſt imor/
tale ⁊ ꝑpetuū: ⁊ ſic ſm̄ ſubam ſolā erit ſeparat⁹ ⁊ imorta/
lis: nō aūt ſm̄ ſciā: q̄ ſm̄ ſbā ſolā nō depēdet a phāta/
ſia: ſꝫ ſm̄ ſciam ab illa depēdet: ⁊ h̄ eſt 3^m ei attributū: qd̄
ſibi attribuiƭ per indepēdētiā a phātaſia. ¶ Sunt ergo
itellui actu ſciēti attributa tria, ⁊ q̄ ſil' ſit, ⁊ nō ſit cum re
ab eo ſcita in actu. Et q̄, vt actu ſciēs nō eſt, qñqꝫ intelli/
gēs, ⁊ qñqꝫ nō itelligēs. ⁊ ſolū rōne habita ad eius ſubā
dicaƭ ſeꝑabilis, imortalis, ⁊ ꝑpetuus. nā rōne habita ad
ſciā, per quā eſt actu ſciēs, nec eſt ſeꝑabilis, nec imorta/
lis: ⁊ ideo in morte obliuiſcaƭ ꝓpter corruptionē phātaſie e
qua dependebat eius actualis ſcia. ſunt qui duo tm̄ attri/
buūt itellui actu ſciēti. ſ. ⁊ q̄ ſit ſil' cum re ſcita: ⁊ cū actu
ſcit, q̄ nō qñqꝫ itelligat, qñqꝫ nō itelligat: immo vt actu
ſciēs, neſcio ſciat, q̄ omne qd̄ eſt, dū eſt, neceſſe eſt eē: qb⁹
poſitis, volūt, q̄ Ari^{les} redeat ad totā intellectiuā aiam,
vel ad intellectū ipm̄ mālem, qui eſt intellect⁹ humanus,
quo homo eſt rōnalis. ¶ Et iuxta hāc expoſitionē legiƭ
textus ſic, lꝫ intell's actu ſciens ſit ſimul cū re ipſa ſcita:
vt ſic nō quādoqꝫ ſciēs, ⁊ quādoqꝫ nō. Separat⁹ aūt in/
tellectus. ſ. noeticus, ⁊ nō dianoeticus, eariꝫ virtutū, que
ſunt in nobis, eſt ſolū hoc, qd̄ qdē eſt: h̄ eſt ſempiternū,

⁊ hoc

⁊ hoc ſolū eſt mortale ⁊ perpetuū, ⁊ tunc ſenſus eſt excluſiuę, intellectꝰ noeticus eſt ſempiternus perpetuus, ⁊ īmortalis, ⁊ nihil aliud eorꝫ, quę in nobis ſunt. Quę expoſitio lꝫ poſſit ſtare, reuera oia illa tria de intellu itellectu tradidit Ariſtoteles. Quia Aro dixit intellm actu ſcientē, quo actu ſciēs eſt, depēdere a phātaſia, ⁊ phātaſia pdit in morte: ideo vi ſciaꝫ pdi in morte. Supponēdo ḡ ſciaꝫ amitti ac deperdi in morte, quęrit vtrum poſt mortē reminiſcamur, eorꝫ, quę in articulo mortis p corruptionē phātaſię obliuiſcimur, ac deperdimus: reminiſcentia.n. pręſupponit obliuionē. Rndet, ⁊ dicit nō reminiſcimur aūt, qm̄ hęc gdē ipaſſibile eſt, h̄ eſt dato ꝙ noeticus intellectꝰ ſit ęternus: quaſi dicat: dato ꝙ noeticus intellus ſit ipaſſibilis, aīa in morte nō perdit ſciaꝫ, ⁊ deinde poſt mortē recuperat eam, qꝛ obliuiſci ⁊ reminiſci nō fit ſine intellu paſſiuo, qui eſt phātaſia, ſiue intellectꝰ dianoeticus: modo hic intellus corruptibilis eſt, ⁊ ſine hoc nihil intelligit. ſ. reminiſcēdo. ¶ Ex his ſeqꝛ hāc qōnē nō eē poſſibilē cū vnitate intellꝰs, vt ponunt Auer. ⁊ Themiſtius. naꝫ ſi ſupponatꝛ vnicus oiuꝫ hoiuꝫ intellus, fruſtra quęrimus, cur nō reminiſcimur. quęrēs.n. cur nō reminiſcamur, ſupponit intellm noſtrū ꝓpriū cuiqꝫ remanēre, qꝛ quęrit cur remanēte ꝓprio intellu, nō reminiſcamur. ſuppoſita.n. vnitate intellectꝰ, in morte corrūpitꝛ mihi ⁊ tibi, ergo fruſtra qritꝛ cur poſt mortē nō reminiſcamur. eſſet.n. ſimul, vt ſiqs quęreret vtrū non ens reminiſcatꝛ. ¶ P. Solo nō erit ad ꝓpoſitū, naꝫ ſi intellus eſt vnus oiuꝫ, cū intellectꝰ deſinit eſſe meus, corrūpitꝛ mihi, ergo nō opꝫ dare cām ſuę nō reminiſcētię ex corruptiōe dianoetici intellectꝰ, qꝛ eo ipſo ꝙ deſinit eſſe mꝰ corrūpitꝛ mihi, ⁊ ſic ſtatim ſequitꝛ nos nō reminiſci. nō ergo recurrenduꝫ erit ad corruptionē imaginatiuę, niſi meꝰ ꝓpriꝰ intellectꝰ remaneret. ¶ Pꝫ etiā eos qui ponūt nullū intellectū remanere, nec qōnē, nec ſolonē poſſe ſeruare, qꝛ ſi quilibꝫ intellus eſt mortalis, fruſtra quęritꝛ cur nō reminiſcamur. qō.n. ſupponit itellm remanēre. Minime ſolo erit ad ꝓpoſitū, qꝛ ſi intellꝰs eſt mortalis, nō opꝫ dicere nos nō reminiſci: qꝛ corrūpitꝛ intellꝰs paſſiuꝰ, qꝛ nos nō reminiſcimur, qꝛ nihil noſtri remanet: hęc.n. qō non quęritꝛ de beſtia, cū eius nihil manet. ¶ Pꝫ etiā ꝙ Ariſtoteles nō quęrit cur nō itelligamus poſt mortē: ſꝫ cur nō reminiſcimur poſt mortē, qꝛ vult nos poſt mortē hīl intelligere. ſed nō vult nos intelligere intellectione phātaſtica, quę eſt cū reminiſcētia ⁊ aliqn̄ cū obliuione. Vn̄ ſi in morte obliuiſcimur, poſt mortē nō reminiſcimur: ⁊ ſic nō intelligimus reminiſcitiue: cū quo tn̄ ſtat nos poſt mortē eadeꝫ intelligere, quę intelligebamus in vita. Sꝫ vel alio mō, vel p itellectionē nō ampliꝰ a phātaſmatibus depēdentē: quę Ariſto. nō explicauit.

¶ Indiuiſibiliuꝫ igitur intellectio: in hiſce conſiſtit, circa quae falſitas nō eſt. At in quibꝰ ⁊ falſitas iam ⁊ veritas ineſt: in hiſce cōpoſitio quaedam iam eſt conceptuum intellectus, quaſi ipſi ſint vnuꝫ. Atqꝫ vt Empedocles dixit.

Multorꝫ certe capita, admirabile dictu,
Ceruice abſqꝫ fuere exorta in luminis auras,
Illa tamen dulcis poſt hoc cōcordia iungit:
Sic ⁊ ſeparata, componi ſolent, vt incōmenſurabile ⁊ diameter.

¶ Indiuiſibiliū quideꝫ igitꝛ intellectio, in his eſt, circa quę nō eſt falſum. In quibus auteꝫ falſuꝫ ⁊ verū eſt, cōpoſitio quędā iaꝫ eſt itellectionū velut vnū entiū, ſicut Empe. dixit, Vel multorꝫ quidē [a] capita [b] ſine ceruice [c] germinauerunt, poſtea cōpoſita ſunt cōcordia: ſic ⁊ hęc ſeparata componūtur, vt [d] aſymetron, ⁊ diameter.

¶ Quęrunt expoſitores cur ordinē cōuertit circa ſpeculationē de intellu: prius.n. de operationibꝰ, poſt de potētijs, ⁊ vltimo de eēntia docuit in ſenſibꝰ ꝓcedere. ¶ Rndet Simpliciꝰ, qꝛ intellꝰs eſt notior itellectione, ⁊ itelligibili, ideo ſeruauit ordinē ꝯuerſuꝫ. ſꝫ qūo ſit iſtud: in pncipio tertij dedimus. Vult igitꝛ Simpliciꝰ, ꝙ nūc de intelligibilibꝰ ꝓprijs intellꝰs apponit, quę ſunt duobꝰ modis indiuiſibilia, ⁊ diuiſibilia, ⁊ indiuiſibilia iterū multis modis acu: vt linea, ſimplr: vt punctus, ⁊ ſimplr ⁊ ſumme ſimplex: vt deus glorioſus, cuꝰ ſimplicitatē Simpliciꝰ exponit, ⁊ Themiſtꝰ cū Simplicio cōcordare videtꝛ, ⁊ tu vide capitulo. 40. in ſua paraphraſi.

Tan͡q velut
a χόρσαι capita tempora
b ἀναύχενες abſcolla
c ἐβλάστωσαν germinauerit pullulauerit
d aſymetron [illegible] Diametro ... ne coſtę.
Collectanea textꝰ cōn 21.

Cum compleuit. ¶ Auer. accepit intentiones, ⁊ ordinē, ⁊ cāꝫ intētionis, ⁊ inquit. Cū cōpleuit notificare ſubaꝫ. i. diffōnē triuꝫ itellectuū. ſ. mālis, ⁊ eiꝰ qui eſt in habitu, ⁊ agētis: incepit cōſiderare de actionibꝰ ⁊ ꝓprietatibꝰ intellus. Hęc intētio, ⁊ ordo, ⁊ pꝫ qūo differt expoſitio hęc, ab illa Simplicij. Ille eniꝫ vult Ariſto. nunc de intelligibilibꝰ agere. Auer. vult cuꝫ agere de actionibꝰ intellꝰs, ⁊ eſt meliꝰ, qm̄ iam dando dr̄iaꝫ inter intellm, ⁊ imaginationē, declarauit gd ſit obiectū intellꝰs, ⁊ dicit ꝙ eſt gdditas ſeparata a magnitudine, ideo nunc de opibꝰ magis agit. ¶ Et hoc eſt.] Quaſi reddit cām huiꝰ intētionis: ex eo qꝛ non pōt haberi perfecta notitia eſſentię alicuius, niſi cognoſcatꝛ eius opatio, ⁊ obiectū. dictuꝫ eſt de diffōne eſſentię, ⁊ de obto. Ideo ingt, ⁊ h̄ eſt qō remāſit de cogne iſtiꝰ vtutis. ¶ Et qꝛ famoſior.] Apponit nūc ſpālē intētionē ptis, ⁊ ingt. Et qꝛ famoſior dr̄iarꝫ: per quas diuiditꝛ actio itellꝰs, ſunt duę actiones, quarꝫ vna dr̄ formatio, ⁊ alia fides, incepit hic notificare differētiaꝫ inter has duas intellus actiones dixit. [Et qꝛ famoſior dr̄iarꝫ.] Qm̄ ſunt alię diuiſiones quas Philoponus in pncipio pmi priorꝫ adducit. ſ. diſcurſuꝫ. Ut igitur notet ſolutionē qōnis, dixit Ari. enumeraſſe famoſiorē diuiſionē, quia minus famoſam: quam Philoponus dedit, reliquit. ¶ Dicitꝛ formatio.] ſimplex intelligentia, qm̄ vlia formę ſunt, vt Auer. ingt pmo metaphiſicę. ergo intelligere vlē eſt formare, ⁊ per cōſequēs intꝰ formatio eſt. ¶ Fides autē cōpoſitio eſt, qm̄ ei intellectꝰ vel ꝯſentit, vel diſſentit ad moduꝫ fidei. ¶ Dixit notificare differētiā.] Quia aliud quęrit, ⁊ aliō ſupponit. ꝙ quideꝫ hę ſint animę differētię ſupponit. gd Aro ſint quęrit. ¶ Apprehēdere aūt res.] Exponit ergo quid ſit ſimplex intꝰ, ⁊ quid compoſita: eſt eniꝫ ſimplex intꝰ in qua nullus cadit error, ꝓpter qō a Plotino infallibilis intꝰ dicitꝛ. ab Ariſto. ſolus verus intellectꝰ. ¶ Cōpoſitio auteꝫ vel diuiſio eſt: in qua ⁊ veruꝫ, ⁊ falſum cadunt alternatim: vt in principio perihermenias docuit Ariſto. ſermo perſpicuus. ¶ Et ꝯtentus fuit.] Ambiget quis fidei duę ſunt ſpēs. vna quę affirmatio dicitꝛ. altera quę negatio: vt in perihermenias dixit, cur reticuit negationeꝫ, tm̄ affirmationē diffiniens. ¶ Rndet Auer. ⁊ cōtentus fuit prima diuiſione. i. pmo mēbro diuiſo. ſ. in declarando affirmationē tm̄, ſine ſcḋa. i. abſqꝫ declaratiōe negationis, quū oppoſitū itelligatꝛ p eiꝰ oppoᵐ, ⁊ ſic Ari. fecit h̄: vt breuitatis amator. ¶ Debes ſcire ꝙ tribꝰ modis fiunt diffōnes. vnoꝰ p genus, ⁊ dr̄iaꝫ vltimā, qn̄ dr̄ia ſcitꝛ. Alioꝰ p genus ⁊ ꝓpriū, qn̄ dr̄ia ignoratꝛ, qꝛ (vt Auer.

Com. 21m.

Com. 23°.

Cōmen. 5°. inqt 8° meta^{ce}. ꝛ 5° phiſicę auſcultationis) loco diffīę ignotę
vtimur ꝓpō. Atqȝ ſic diffinitio ex ꝗſic, ꝛ negationib⁹ ꝓ
poꝝ, ſicut diffinit̄ celuȝ ꝙ neqȝ eſt graue, neqȝ leue corp⁹.
qꝛ.n. ꝛ diffīa, ꝛ ꝓpa latēt: ideo diffinit̄ ꝑ negationē oppoſi
taꝝ diffīaꝝ: qꝛ igit̄ ſoꝛationis diffīa, ꝛ ꝓpriū latent: iō Ari.
diffiniēs ſoꝛationē, inqt. Soꝛatio ē int⁹ idiuiſibiliū: circa
quę nō cadit veꝝ: ſȝ flȝ. eſt.n. hęc deſcriptio ꝑ negationē
data. ¶ Intellecta autē.] Adducit qd fides ſit, ꝛ inqt. In-
tellecta aūt, in qb⁹ inenit̄ veritas ꝛ falſitas eſt aliq̄ cōpo
ſitio in eis ab itellu mālī. Eſt ḡ int⁹ vera vel falſa. i. fides
cōpoſitio fcā ab itellu mālī ex eis. i. ſimplicib⁹ itellibili-
bus. ¶ Debes ſcire: vt Ammonius notat in peribherme-
nias, ꝙ veꝝ ꝛ flȝ ſunt in reb⁹, in itellu, ꝛ in enunciatione.
In reb⁹ qdē queādmoduȝ ſanitas in humorib⁹, ꝛ vl'r
effect⁹ in cā agēte. In intellu vo: vt ſanitas in aīali, ꝛ vl'r
accñs in ſubto. In enūciatiōe quoqȝ: vt ſanitas in vrina,
ꝛ vl'r vt ſignatū in ſigno. qñ ḡ inqt [Intellecta aūt, in qb⁹
inenit̄ veritas ꝛ falſitas, eſt aliqua cōpoſitio.] intelligit
hęc eſſe in illis cōpoſitis: vt in ſigno. ¶ Scdo debes ſci-
re: vt Ammonius inqt ibideȝ, ꝙ enūciationis multa ſunt
ꝑn⁹. Hęc quideȝ vt mā, vt termini ſimplices. ſ. nomen ꝛ
vbū. Hęc vo vt foꝛa: vt oꝛatio, quę gen⁹ eſt enūciationis,
Cōmen. 13°. ꝛ per ꝯñs foꝛa, qꝛ gen⁹ foꝛa: vt dicit Auer. 5° meta^{ce}. Hęc
aūt vt agēs: vt intell's. hęc ḡ tria notauit. Per id eniȝ, qđ
inquit [Eſt aliq̄ cōpoſitio.] formale ꝑn^m intelligit oꝛa-
tionē. ſ. fides. n. oꝛo ſeu cōpoſitio aliqua eſt. Per id etiaȝ
qđ inqt [In eis] ꝑn^m vt mā tangit. ſ. terminos ſimplices:
nomē ꝛ vbū. Per id aūt, qđ inqt [Ab intellu mālī] agēs
ꝑn^m dedit intelligē. hęc ḡ fides eſt. ¶ Intell's quidem.]
Quia dixit intellectum eſſe cāȝ agentē fidei, quo id fiat
adducit, ꝛ inqt. Intell's qdē ꝑmo itelligit ſingularia. i. ſim-
plicia ſubaudi, deinde cōponit ea vl' diuidit ea, tertio iu-
dicat illam, qñ ſi eſt ita in re vera eſt, ſi vo aliter, falſa.
¶ Ecce quō tres diſpōnes in intellu notauit Auer. circa
fideȝ, quaꝝ p^a fuit ſimpliciū apprehenſio. Scda fuit ex
illis cōpoſitio vel diuiſio. Tertia fuit iudiciū ex rerū ha
bitudie acceptū. ¶ Et iſta actio.] Quia difficilia nō pñt
itelligi niſi ꝑ exēpluȝ, cōducit exēpluȝ in opiōne Empe-
dbi debes ſcire, ꝙ queādmodū in fictiōe Empedo. ſunt
tres cauſę cōceptę. ſ. mā: vt colluȝ caput ꝛ ptes. forma: vt
cōpoſitio ꝯñs ꝛ ordinē, ꝛ ſituȝ ptiū. ꝛ agens: vt amicitia,
ꝛ lis, ita ꝛ in enuntiatione, forma oꝛo exiſtit. mā termini
nomē. ſ. ꝛ vbuȝ, agēs vo intellus mālis, ſermo ꝑſpicuus.
¶ Intell's eniȝ intelligit.] Nūc ex his illaȝ triplicē intel-
lect⁹ diſpōnē adducit, exponēs quo pacto ꝑus ſimplicia,
Dubitatio. deinde ſcdo cōpōneȝ, ꝛ tertio indiuiduū pficiat. ¶ Sed
ambiges, qñ hęc ꝓpoſitio eſt vera, Homer⁹ eſt poeta:
R° ꝛ tñ huic nihil rñdet in re, qñ tūc Homer⁹ nō erat. ¶ Rñ-
det Ari. in 2° peribhermenias, ꝙ aliqđ adiectuȝ. i. cōpoſi-
tuȝ, pōt ꝑdicari dupl'r de aliquo ſubto, vel per ſe, ſm ſe,
ꝛ qđlibet ſui, vt hō eſt aīal rōnale. hoc. n. totū, eſt animal
rōnale, per ſe ꝑdicat̄ de hoīe ſm ſe, ꝛ nō rōne ptis. Alio
mō rōne ptis, qñ totū nō ꝑdicat̄ ſm ſe de ſubto: ſȝ rōne
ptis, ſicut in hac, Socrates eſt moꝛalis. In ꝓpoſito ergo:
id totū ꝑdicatū, eſt poeta, ꝑdicat̄ de homero nō ꝑ ſe, qꝛ
eſt nō ꝑdicat̄ ſm ſe de homero: ſed ſolū rōne illi⁹ ptis. ſ.
poeta. ¶ Dicēduȝ ḡ ꝙ nō opȝ vt in re rñdeat ſm totuȝ,
ſed ſm partē modo (vt Ammonius ꝛ Boetius dicūt in
peribhermenias) aliqđ illi⁹ partis eſt, qñ poeſis ꝛ carmi-
na Homeri ſunt, in quib⁹ Homerus hȝ eē: ſicut pater in
filio. ¶ Ad formā ergo dicenduȝ ꝙ illi aliqđ ſaltem per
accidens reſpondet in re, vt viſum eſt.

COMMENTARIVM.

Egit Ariſtoteles de mālī intellu, de intellu in habitu, de itellu agēte,
ꝛ demū de intellu in actu: qđ velit nūc facere nō eſt leue
introducē. ¶ Simplici⁹ velle vř Ariſtotelez facē nunc
ptractationē de obiectis, quę ſunt diuiſibilia, ꝛ indiuiſibi
lia. Nec obſtat, vt in collectaneis dixim⁹, ꝙ Ariſtoteles
egit de obiectis intell's, cū egit de diffīa iter intell'm, ꝛ ima
ginariā, naȝ ibi egit de obiectis per gen⁹. Hic vo agit de
obiectis ꝑ ſpēs. Hāc aūt expōneȝ Themiſtius intendit.
¶ Philopon⁹ anteq̄ȝ exponat, ꝑmittit quādaȝ diuiſio-
neȝ idiuiſibiliū, ꝙ idiuiſibilia vno mō dicunt̄ ſimplicia,
ſiue termini icōplexi. Scdo dř magnitudo, quę actu eſt
indiuiſa, ptāte vo diuiſibilis. Tertio dř aqua: cuius ptes
ſunt diuiſę: eſt. n. actu diuiſa, ptāte idiuiſibilis. Quarto dř
foꝛa mālis, quę ſpē eſt idiuiſibilis: per accñs eſt diuiſibi
lis rōne mãę. Quinto punctum, vnitas, ꝛ inſtās, quę ſm
quātitatē dřr indiuiſibilia in mā. Sexto ſubę ſeparatę,
quę ſimplr dřr idiuiſibiles ſine mā. Oīa tñ hęc dicūtur
termini idiuiſibiles, ꝗten⁹ pñt eē extrema ꝓpōnū ſubta
vel ꝑdicata. Dicunt̄ ēt a iunioꝛib⁹ termini icōplexi diffīa
terminoꝝ cōplexoꝝ, quę ſunt oꝛones, ꝓpōnes, vl' ſylli.
Vñ Themiſti⁹ ꝑ idiuiſibilia itelligit oīa illa ſimplicia,
quę ſunt in decē gñib⁹ ꝑ ſe, vel reducunt̄. Hac diuiſione
ꝑmiſſa, Philopon⁹ velle vř, ꝙ Ariſt. diſtinguat aīę ope-
rationes, quaten⁹ alia eſt, quę dř itellectio, alia quę dř cō-
poſitio. Utraqȝ. n. eſt terminoꝝ, quos Ariſtoteles indiui
ſibilia vocat. Dicit. n. idiuiſibiliū qdeȝ igit̄ itellectio, quę
eſt p^a aīę opatio: in his eſt, circa quę nō eſt falſuȝ. ḡ intel-
lectio eſt terminoꝝ, vt ſimplices ſunt, ac idiuiſibiles. In
qb⁹ aūt falſuȝ ꝛ veꝝ eſt, cōpoſitio quędā iam eſt intelle-
ctionū, velut vnū entiū. ḡ cōpoſitio, quę altera eſt animę
opatio, eſt idiuiſibiliū, vt inuicē cōponunt̄ vl' diuidunt̄.
¶ Verū Philopon⁹ arbitrat̄ has eē aīę opationes, nō ⸺ Duoꝝ ſint hę opationes ſȝ Philoponū diffīę virtu.
tñ ſm eandeȝ vtutē, qꝛ ꝑmā vult eē intell's, ſcdaȝ eī⁹ aīę
ptēȝ, quā gręci dianoeticā appellant. Ideo inter has vir-
tutes q̄tuoꝛ ꝯſtituit diffīas: ꝑma qdeȝ eſt, qꝛ intellus nunq̄ȝ
mentit̄, cū ſolū verſet̄ circa idiuiſibile, circa qđ nunq̄ȝ eſt
mendaciū. dianoetica vo nō ſoluȝ vera dicit, veꝝ ēt mē
tit̄. Scda intell's apprehēdit idiuiſibile, qđ eſt ꝓpe vnū,
dianoetica apprehēdit aliqd, vt vnū, qđ nō eſt ꝓpe vnū.
ꝓpoſitio. n. quā apprehēdit, nō eſt ꝓpe vnū. Tertia dia-
noetica mētit̄ aut ꝑꝑ tēpus, aut ꝑꝑ ꝑdicatū, vt dicet̄ po-
ſtea. Intell's vo nūq̄ȝ, qꝛ nec ꝑꝑ tp̄s, nec ꝓpter ꝑdicatuȝ.
Quarta diffīa eſt, ꝙ dianoetica circa ꝓpōnes, itell's circa
terminos vſat̄. ¶ Ego vo dico cuȝ Philopono, ꝙ Ari- ⸺ Expō ꝓpa
ſtoteles hic vult agere de opationib⁹ aīę, ſȝ nō niſi q̄ten⁹
ꝑtinēt ad itell'm: qꝛ ſm veritatē vtraqȝ opatio eſt itell's,
vel aīę rōne itell's: vt vba Ariſto. ſonāt. Ergo Ariſtoteles
diſtīguit opatiōes intell's: qꝛ altera gręce noeſis dř latine
itellectio. Altera σύνθεσις νοημάτων, hoc ē cōpoſitio
intellectionū, q̄ eſt cōe ꝑpriū ad enūtiationē ꝛ ad ſylloſi.
¶ Haꝝ diffīaȝ inuicē vult ꝙ itellectio nō ſit falſa. cōpoſi- ⸺ Quatuoꝛ intelligere opȝ in vba.
tio vo itellectionū eſt vera ꝛ falſa: in qb⁹ q̄tuoꝛ dedit no
bis itelligē. ꝑmū ꝙ opatio intellus ſit duplex. Scdm ꝙ
differāt penes veruȝ ꝛ falſum. Tertium, ꝙ ſcda opera-
tio ſupponat primā, quia ꝑma eſt intellectio, ſcda eſt cō
poſitio intellectionū: nō pōt aūt eē cōpoſitio intellionū,
niſi ꝑceſſerit intellectio. Quartū eſt, quō intell's intelligit
ſimplicia vt termini ſimplices ſunt: ꝛ quō intelligit indi-
uiſibilia ꝑmo mō ſumpta. voluit. n. oīa hęc intelligi itel-
lectione, quę nō eſt falſa. Intellectione vo falſa vel vera
voluit hęc intelligi additiōe ꝑdicati vl' vbi, vt dicemus.
¶ Circa vba Ariſtotelis Philopon⁹ monet ꝯdictiones: ⸺ Nō Phil.
hic. n. dř circa itellectionē idiuiſibiliū nō eē flȝ. In libro
de interpretatione dicit circa itellectionē indiuiſibilium
nec eē veꝝ nec falſuȝ. 6° vo meta^{ce} dicit circa itellectio-
neȝ idiuiſibiliū intell'm eē veꝝ tñ, ꝛ nunq̄ȝ falſuȝ. Qđ ēt

poſtea iterū repetet. Vñ ⁊ Plotin⁹ ēt aſſerit idiuiſibiliū intellectionē eſſe infallibilez. ¶ Rñdet tandez φ vitas bifariā accipi pōt, aut ſubalr, quo dicī ſolem⁹ hūc hoiez eſſe vez hoiez, qꝛ nō eſt depict⁹, vel marmore⁹, ⁊ aurūz hoc eē vez, qꝛ nō ſophiſticū. Alio mō, vt diſtiguiᵴ ꝯtra falſuz, ⁊ ſic vez eſt ꝑpoſitio vera, ⁊ falſuz ꝑpoſitio falſa, vt ſorticolę dixerūt. Tunc dicit itellectionē indiuiſibiliū eſſe verum ſemꝑ, quia non eſt ſophiſtica / vel metaphorica, aut ſimilitudinaria, ſed ſubſtantialiter talis: qualis eſt: vt dicetur. Sed ſumēdo verum vel falſum ſecūdo modo, nec eſt vera, nec falſa: quā reſponſionem etiam Simplici⁹ affirmat. ¶ Quo vō ad vba attinet, Ariſto. dicit. [In qb⁹ aūt falſuz ⁊ vez eſt / cōpoſitio quędaz iaz eſt intellectionū,] vbi vult ſcdāz intellꝰs opationē nō eē cōpōnez ſimplr, ſed quādaz cōpōnez itellectionū. nam enuntiatio nō eſt rez cōpoſitio ſimplr, vt in rē ſunt, ſꝫ vt itelliguntᵴ. Vñ vbū itellectionū gręce eſt νοημάτων, noematon, modo noema gręce, latine eſt notio: notio vō ⁊ cōcept⁹ idez eſt: mō cōcept⁹, ſiue notio aliqñ accipitur formalr pro notiōe ac cōceptu foīali, vt vtar vbis metaphyſicātiū, aliqñ pro cōceptu obiectiuo, qui eſt obiectū apprehēſuz. Scda ğ opatio intellꝰs eſt cōpoſitio quędaz notionū obiectiuaz, qꝛ eſt cōpoſitio rez nō ſimplr, ſed, vt apprehēduntᵴ obiectiue ab intellu, ⁊ vt per voces, aut ſcripta ſigniantᵴ, vt Themiſtius exponit. Verū de his in Iudicris dialecticis noſtris abūde dixim⁹. Addit hāc cōpoſitionē intellectionū eē [velut vnū entiū] ad diāz ei⁹, qd eſt in p⁹ opatiōe, vt Philopon⁹ notat: nā illud qd intelligiᵴ in p⁹ itellꝰs opōne eſt vere vnū ens: qꝛ eſt termin⁹ ſimplex, ac incōplexus, cōpoſitio vera hęc itellionū eſt nō vere vnū ens, ſꝫ velut vnū ens: qꝛ additiōe ꝑdicati eſt vnū ens. Exponit vō has itellꝰs opōnes exēplo ſumpto ab illa rez cōpōne, quaz dixit Empedo. qꝛ in illa empedoclea cōpōne cernuntᵴ oīa, quę in his intellectiuis opationib⁹ ſunt: ⁊ lꝫ ei⁹ opio de rez origine falſa ſit: tñ falſis vti poſſumus pro manifeſtatiōe veroz. Empedo. ergo quatuor ęlīta dixit igenita: ab illis vō in p⁹ rez origine pullulaſſe eē rez partes diſſimilares ſeorſuz, vt capita ⁊ ceruices ſeorſuz, brachia, ⁊ humeros ſeorſuz, ⁊ cętera id genus. Has vō ptes ſic ſeorſuz ab ęlītis germinatas, dicebat amicitia cōiungi, ſic ⁊ hęc ſimplicia pmo ab itellu cōcipiuntᵴ: deinde cōponuntᵴ. Quare vt in reruz cōpōne contingit, ⁊ bene ⁊ male cōponere, ita quoqꝫ in notionū vnione accidit ⁊ vero ⁊ falſo cōponi. ¶ Auer. in cōmētario voluit Ariſtotelez ſolū de affirmatiōe eſſe locutū, inuere vō negationē vtute ſui oppoſiti, ⁊ hoc Philoponus arbitratᵴ. ¶ Alij tñ dicūt eū eē locutū de cōpoſitiōe cōiter ſiue illa ſit rerum, ſiue ſit vocū: ⁊ ſic cōplexus eſt vtrāqꝫ. Verū Ariſtote. poſtea inuit hic ſe loqui de affirmatione, vt Philopon⁹ notabit: ſed vtcūqꝫ ſit, in empedoclea rerū origne hī coz, quę Ariſtoteles dixit ꝯfecta dilucidatio: qꝛ colligiᵴ pmo ordo, qñ prius ptes ſunt qꝫ tota, ⁊ hoc pacto in cōpōne noetica intellꝰs pmo itelligit ſimplicia, quę in decē gñib⁹ ſunt, deinde ꝑgreſſus (vt inquit Themiſti⁹) cōponit illa, cōnectitqꝫ vt cum cōponit diametrū eē aſymetron coſtę quo fit, vt duę ſint intellectus opationes circa terminos.

¶ At ſi eoz etiaz quae fuerunt vel erunt fit cōpoſitio: ⁊ tēpus inſuper intelligiᵴ atqꝫ addiᵴ. falſitas. n. in cōpoſitione ſemꝑ cōſiſtit. nam ſi albuz nō album eſſe dicat: ipſuz tum nō albū cōponit. Licet aūt: diuiſionez etiā omnia dicere. Attamē falſitas aut veritas nō ſolum cōſiſtit in hoc / Cleon eſt albus: ſed in his etiam / Cleon erat / vel erit albus. Id vō qd ſingulos dictos conceptus componit vnūqꝫ facit: ipſe eſt intellectus.

¶ Si aūt factoz vel futuroz: tēpus cointelligens ⁊ cōponens eſt. falſuz. n. in compoſitione ſemꝑ eſt. ⁊. n. ſi album nō albū dixerit, ipſuz nō album cōpoſuit. Contingit autē ⁊ diuiſionē dicere oia. Sed ergo nō falſuz eſt aut verū φ alb⁹ Cleon eſt, ſed ⁊ φ erat, aut erit. Qd aūt vnū facit: hoc intellꝰs eſt. — *Si aūt / Sed ſi / Ad vnuz intelligens / Cointelligēs / Dixerit / Verbum interpretatio. / Omnia / Vtraqꝫ / Vnūqdqꝫ*

¶ Sicut Simplici⁹ inuit res ſunt duob⁹ modis, quędaz eternę, ⁊ in his ſoluz pōt eē cōpoſitio ꝑdicati cum ſubto. Quędā in gnōne ⁊ corruptiōe, ⁊ tpe exñtes, ⁊ iſtę intelliguntᵴ (vt Themiſti⁹ d.) interduz tanqꝫ ꝑteritę genitęqꝫ, interduz tanqꝫ futurę ⁊ gignēdę, interduz tanqꝫ pñtes ⁊ genitę. Tunc ſyllogiçat hypothetice ſic, ſi factoz. ſ. pręteritoz, ⁊ futuroz tpe eo intelligēs eſt. i. faciat cōpōnez in tpe. hoc eſt añs. Tūc adducit ꝯñs, ⁊ inquit. Et cōponēs. i. ſilr ea cōponēs erit cum tpe. eſt ğ intellꝰs hypothetice, ſi intellꝰs intelligit res exñtes in tpe: tunc eas ſm diāz tpis cōponit, vt ſi fuerūt ꝑteritę cū diā ꝑteriti, ⁊ ſi futurę cū diā futuri, ⁊ ſi pñtes cū diā pñtis. Tūc ſubaudi pōnez añtis. ſ. φ intellꝰs itelligit res exñtes in tpe, ⁊ ponatᵴ ꝯñs, ergo intellꝰs cōponit eas cū differētijs ꝓprijs temporis. — *Collectanea text⁹ cō[n] 22[l].*

¶ Dubitabis forte, ſi cōpoſitio hęc rez tpaliū cū tpe ſit ꝓpa itellui. ¶ Rñdet Themiſti⁹ φ ſit, qꝛ ſenſus, ⁊ imaginatio ſunt expertes notitię tēpoz: ꝑſertiꝫ ꝑteriti ⁊ futuri. neqꝫ. n. ſcit imaginatio aut ſenſus tanqꝫ iſtās pñſqꝫ ſcit. ¶ Falſum. n. in cōpōne.] Syllogiçat hypotheticā ſic, in qb⁹ verū falſumqꝫ exiſtūt ac inoteſcūt, ea intellꝰs cōponere pōt, ſed circa tps veritas ⁊ falſitas inoteſcit, ⁊ circa res cōpoſitas cū tpe, ğ intellꝰs ea cū tpe cōponit. Apponit minorē, ⁊ inquit. Falſuz. n. in cōpōne ſemꝑ eſt, cuius exēpluz ſubſcribit, nāqꝫ ſi albū vt niuem: nō albo vt nigro, aut ſi nō albū vt ethiopem: albo cōponūt, ambę cōpoſitiones falſę ſunt. hęc. n. falſa eſt, nix nō eſt alba. Silr ⁊ illa, ethiops alb⁹ eſt ēt falſa. ¶ Sed qꝛ qs poſſet dicē cū cōpōne non eſſe diuiſionē terminoz, adducit. cōtingit aūt diuidentez dicē. i. cōponere oia. nō. n. pōt qs cōponē, niſi ꝑus terminos diuiſiꝫ ꝯceperit, ⁊ ſic pꝫ minor. ¶ Si ergo eſt.] Replicat ſylłm, ⁊ apponit añs, ⁊ inquit. Si ğ eſt nō ſoluz falſuz, aut verū, φ albus cleon eſt, ſꝫ φ erat albus, ⁊ φ erit albus, vnūqdqꝫ autē faciens vnum ſic. ſ. compoſite eſt intellectus ſubaudi, ergo intellectus cōponit res cum differētijs temporis. — *Dubitatio. Th⁹*

Et ſi illa intellecta.

Continuatᵴ ſic cōmētū, φ iaꝫ Auer. declarauit: qūo fiat cōpoſitio abſolute, nūc qūo fiat cōpoſitio cum tpe exponit. ſꝫ qñ in reb⁹ trāſmutabilib⁹ pñt fieri ꝓpoſitiones neceę, de ineſſe, ⁊ ꝯtingētes: ideo tangēs oēs has materias, inquit. Et ſi illa itellecta ſingularia. i. ſimplicia fuerint rez, quę natę ſunt eē aut in ꝑterito tpe, aut in futuro ſubaudi, aut in pñti, tunc intellus in pmo ſigno nāę intelligit cū illis reb⁹ tēpus in quo ſunt, ⁊ poſtea in ſcdo ſigno nāę cōponet ipm tps cū eis, ⁊ in 3° ſigno nāę iudicabit, φ ille res fuerūt, aut erūt, aut ſunt, ſicut iudicat φ diametrū eſt aſſimeter coſtę. ¶ Debes ſcire φ ꝓpōnes formatę de reb⁹ ęternis, ſemꝑ ſunt neceſſarię, ⁊ in omni tēpore verę. Propoſitiones aūt foīatę de tpalib⁹, ſi ſint in tpe ꝑterito, ſunt neceę: oīs. n. ꝓpoſitio de pręterito: cuꝫ ꝯditionib⁹ ſuis eſt neceſſaria. Propoſitiones aūt de futuro oēs ſunt cōtingētes. Propoſitiones vō de pręſenti ſunt ⁊ de ineſſe: vt in priorib⁹ ⁊ perihermenias diximꝰ, — *Com. 22[m].*

bas ergo ſpẽs ꝓpõnuꝫ bis ṽbis tetigit Auer. vt pſpicuũ eſt. ¶ Et qꝫ narrauit.] Apponit pñtis ꝑtis intentiones, ⁊ ordines, ⁊ ſermo ſuus pſpicu⁹: attantẽ ſyllus Auer. ſic cõponit, omne ſiſe cõpoſitũ ſm totũ eſt cõpoſitio, ſꝫ ꝓpoſitio falſa eſt ſilis cõpoſitioni: vt oſtẽdit exẽplo, ergo cõpoſitio. ¶ Et qꝫ appet.] Ponit cõueniẽtiã, ⁊ dñaꝫ inter affirmationẽ, ⁊ negationẽ, ⁊ ꝯueniẽtia pmo eſt, qm̃ affirmatio dici põt diuiſio, ⁊ negatio diuiſio, qm̃ affirmatio pmo ab intellu itelligit: quo ad terminos ſeorſuꝫ, deinde cõponit, ſilr ⁊ negatio. Rurſuꝫ affirmatio põt dici compoſitio: vt pꝫ, ⁊ negatio. eſt. n. negatio cõpoſitio terminoruꝫ, ⁊ per ꝯñs cõpoſitio hec eſt cõueniẽtia. Dña ṽo eſt, qm̃ affirmatio dꝛ abſolute ac ꝑ eſſentiã cõpoſitio: negatio ṽo abſolute ac per eſſentiam diuiſio, ⁊ hęc patent in perihermenias. ¶ Et cuꝫ declarauit.] Debes ſcire: vt in pn° ſcdi perihermenias dicit Auer. q᷑ ꝓpõnuꝫ duę ſunt ſpẽs, vel in qb⁹ ꝑdicatũ eſt ṽbũ, ⁊ hę binarię ſunt, vt hõ fuit, vel hõ currit ⁊c. quędaꝫ in qb⁹ ꝑdicatũ eſt nomen, ⁊ hę trinarię ſunt, vt hõ eſt iuſtus, ⁊ hę pñt eſſe ambę temporales: cum abſolute tẽporales ſunt, quę binarię, quaꝝ ꝑdicatũ eſt ṽbũ. Oſtẽdit ergo q᷑ in ꝓpõnib⁹ binarijs eſt veritas ac falſitas: queadmoduꝫ in trinarijs, ⁊ ſmo pſpicuus. ¶ Et qd facit hęc intellecta.] Hic ponit cãꝫ efficiẽtem cõpõneꝫ ⁊ diuiſionẽ, ⁊ inquit. Et qd facit hęc intellecta ſingularia. i. ſimplicia eſſe vnũ ꝑ cõpoſitionẽ: poſtq̃ erant multa, eſt intell's mãlis. Syllogiçat hoc ſic, omne diſtinguẽs intellecta ſingularia, ſeu ſimplicia, cõponens ſilia ⁊ diuerſa, eſt cõponẽs, ⁊ cõpręhẽdens intellecta cõpoſita. Sed intellus mãlis eſt diſtinguẽs intellecta ſimplicia ⁊c. ergo intell's mãlis eſt cõpręhẽdens itellecta cõpoſita, ⁊ cõponẽs. Apponit minorẽ, ⁊ inquit. Iſte enꝫ diſtinguit intellecta ſingularia, ⁊ componit ꝯſilia, ⁊ diuidit diuerſa. hęc ẽ minor. Tũc adducit maiorẽ, ⁊ inqt. Opꝫ. n. vt vt⁹ cõpręhẽdẽs ſimplicia, ⁊ cõpoſita ſit eadẽ. hęc maior. ſ. oẽ cõpręhẽdẽs ſimplicia ẽ cõpręhẽdẽs cõpoſita, ⁊ cõponẽs illa, quę fuit maior. ¶ Hęc maior ꝓſyllogiçat ſic, ſicͭ ſenſus cõis ad itellm, ſic ſenſilia diuerſoꝝ ſenſuũ ad intelligibilia. Ergo a cõmutata ꝓportione, ſicut pm. ſ. ſenſus cõis ad 3m. ſ. ad ſenſilia diuerſoꝝ ſenſuũ, ita 2m. i. intellect⁹, ad quartũ. ſ. ad itelligibilia. ſed ſenſus cõis eſt vnus ⁊ idem. i. compręhendit ſimplicia ſenſibilia, ⁊ cõponit, ſic ⁊ intellect⁹ ideꝫ erit qui cõpręhẽdit ſimplicia, ⁊ cõpoſita. Apponit ergo viꝫ minoris, ⁊ inquit. Qm̃ proportio iſtius virtutis ad intẽtiones formaꝝ imaginatarum. i. phantaſmata, debet eſſe, ſicut ꝓportio ſentiẽtis cõmunis ad ſenſibilia diuerſa. ¶ Non ſm q᷑.] Ex his remouet peccatũ Auempace, qui diſtinguit inter virtuteꝫ cõpręhendentẽ ſimplicia, ⁊ virtutẽ cõpręhẽdentẽ cõpoſita: imo virt⁹ eſt vna ⁊ eadẽ: vt ꝓbatũ eſt. ¶ Inquit nõ ſm q᷑ apparet de ṽbis Auempace in initio ſui ſermonis de virtute rõnali. ſ. q᷑ virt⁹ cõpoſitiua dꝫ eẽ alia ab imaginatiua. i. ſimplicium apprehẽſiua. ¶ Dubitant iuniores

Dubitatio. an cõpoſitio ſit prior diuiſione, vel ecõtra: vt Auer. ſentire videt. ¶ Sirianus, cui cognomẽ eſt philoxenus, in

R° p° perihermenias negationẽ ſeu diuiſionẽ priorẽ eſſe cõpoſitione ſeu affirmatione exẽplo teſtat⁹ eſt. hęc enꝫ prius vera eſt, ſocrates ſanus non eſt: q̃ hęc, ſocrates ſanus eſt, qm̃ ſocrates prius nõ eſt: q̃ ſit, vt dicit. ¶ Alexã. aphro-

R° Alexã. diſius ibideꝫ nõ tm̃ affirmationẽ ſeu cõpõneꝫ priorẽ eẽ negatione ſeu diuiſione: imo nihil illis eſſe vniuocũ multis rõnib⁹ affirmat: quas Porphyrius ⁊ Ammoni⁹ lõgo ſermone pertractarũt. ¶ Ego aũt ad Auer. mentem di-

R° ꝓpria. cerem, q᷑ diuiſio põt accipi duob⁹ modis. vno mõ enũtiatiuę, ⁊ ſic diuiſio ideꝫ eſt q᷑ ꝓpoſitio negatiua, ⁊ ſic diuiſio eſt poſterior affirmatione, vt oẽs peripathetici dicunt, q᷑qd dicat Philoxen⁹. ¶ Alio mõ accipit diuiſio pro intẽtione rei diuiſę, ⁊ ſimplicis, ⁊ ſic eſt ſimplicium intelligẽtia, ⁊ per ꝯñs: vt ſic dicerẽ eſſe prioreꝫ cõpõne, ⁊ ſic ſentit Auer. ¶ Scdo ambigunt, vtrũ ſit aliqua cõpo- Dubitatio.

ſitio Simplicium ſine tpe. ¶ Rñdet Egidi⁹ in h loco, q᷑ Egi. rñ°.

cõpoſitio, quę fit ex termis vlr cõceptis abſtrahit a tpe: imo eſt prior cõpoſitione rerum cuꝫ tpe, queadmoduꝫ hęc, pluuia eſt aqua guttatiꝫ cadens, vera eſt: nõ tamen pluuiã eẽ, vel fuiſſe, vel fore deſignat: imo nulla pluuia ente, hęc vera eſt. ¶ Sed hęc ſolo videt ꝯtra Ariſto. ⁊ peripatheticoꝝ expõnes. Inquit. n. Ariſto. in 2° perihermenias. pręter ṽbũ aũt nulla affirmatio vel negatio eſt. eſt enꝫ, vel erit, vel fuit, vel quęcũqꝫ alia hõ ṽba ex his ſunt, quę ſunt poſita, cõſignificant enꝫ tẽpus. Ecce qm̃ oẽs ꝓpõnes ſunt cõpõnes reꝝ cũ tpe. ¶ Amplius: vt in prioribus dicit, ois ꝓpoſitio vel de ineſſe, vel neceſſario ineſſe, vel cõtingẽti ineſſe. ⁊ ois hęc eſt cõpoſitio reꝝ cuꝫ tpe: vt perſpicuũ eſt ab Auer. ibidem, ergo ois ꝓpoſitio eſt cõpoſitio rerũ cuꝫ tpe. ¶ Dicẽduꝫ ergo q᷑ cõpoſitio R° ꝓpria.

rei cuꝫ tpe eſt duplex. quędaꝫ pma, vt hęc, homo eſt, vel illa, hõ fuit, vel hõ erit. In his enꝫ ſolum res cuꝫ tẽpore copulat. ¶ Alia eſt cõpoſitio rei cũ re pncipalr: mediãte tpe, ⁊ ſic hęc ꝓpoſitio, pluuia eſt aqua guttatiꝫ cadẽs, eſt cõpoſitio rei cuꝫ re, ⁊ mediante tpe, qm̃ ſi neceſſaria eſt, pręd icatuꝫ cõponit ſubto pro omni dña tpis. Si de ineſſe, ꝑdicatuꝫ copulat ſubiecto pro tpe pñti. Si de cõtingenti, tunc copulat pro tpe futuro: vt dicit Auer. ergo ois ꝓpoſitio eſt cõpoſitio rei cuꝫ tpe, vel pncipalr, vel ꝑ accidens ſalteꝫ. ¶ Sed dices quęlibet opatio intellect⁹ abſtrahit a tpe, cũ itell's ſit vl'uꝫ. ¶ Rñdet q᷑ quęlibet opatio itellectus abſtrahit a tpe entitatiue, qm̃ quęlibet eius opatio ſm entitatẽ ꝓpriaꝫ eſt ſoluta a tpe: nõ tamẽ repñtatiue, qm̃ quęlibet ſigñat ꝑdicatuꝫ ineſſe ſubto, qd nõ põt eſſe: niſi altero trium modoꝝ.

COMMENTARIVM.

Secundum Philoponũ hęc eſt tertia ꝓprietas cõpoſitiõis noeticę, quę dꝛ ſcda aię operatio: qua differt a pma. Ubi debes ſcire intellectum poſſe mentiri, vel vera dicẽ, aut ꝑꝑ ꝑdicatuꝫ, aut ꝑꝑ tps. Si. n. dixero hõ eſt volabilis, vel erit, vel fuit volabilis, ꝓpoſitio falſa eſt ꝓpter ꝑdicatũ illud volabilis: qd pro nullo tpe cõpetit homini. Si aũt dixero, troica erũt, vl' heri erãt, vel paulo ante fuerũt, ꝓpoſitio falſa eſt ꝓpter tẽpus. Ex his vult hic ſcdaꝫ intellus operationẽ quã hic noematũ cõpoſitionẽ appellauit, bifariã poſſe eẽ verã, vel falſaꝫ, aut rõne tpis cointellecti in ṽbo, aut rõne ꝑdicati ṽbo ſupadditi. At pma intellus opatio nec ratione tpis, nec ratiõe pręd icati põt eſſe aut vera aut falſa eſſe. ¶ Uel põt alr text⁹ iſte itroduci nõ recedendo ab his, 2ª expõ

quę Philoponus, ac Simplicius, ⁊ Themiſti⁹ dixerũt, q᷑ cũ declarauit verũ ⁊ falſuꝫ eſſe in ſcda opatione intellect⁹, quo eſt cõpoſitio noematũ hoc eſt rei intellectę vt ꝑdicati, cũ re itellecta, vt ſubto: declarat veꝝ ⁊ falſuꝫ eẽ in eadeꝫ cõpõne, quo eſt vera, vl' falſa rõne tpis cointellecti ṽbo, cũ ṽbũ ſcdꝫ adiacens ꝑdicat: ⁊ tunc text⁹ hoc pacto cõtinuet, verũ ⁊ falſuꝫ nõ ſolũ in cõpoſitiõe ſunt, quo illa cõpoſitio eſt ꝑdicati: ſꝫ ſi intell's tẽpus ad vnuꝫ intelligẽs hoc eſt: ſed ſi intellect⁹ eſt tẽpus cointelligens in ṽbo, ⁊ illud in ṽbo cõponẽs. Utroqꝫ. n. mõ veꝝ ⁊ fl'ſꝫ in cõpõne accidũt. põt. n. bñ ⁊ male tps ṽbi cũ ſubto cõponere: bñ. n. cõponẽs ṽbũ cũ ſubto, veꝝ dicet: male ṽo cõponẽs, fl'ſꝫ dicet. Siqs. n. dicẽt erũt troica, mẽtiret, ꝑꝑ futurũ tps: ſi aũt dicẽt, troica fuerunt, vã dicẽt ꝑꝑ ꝑteritũ tps. Propterea aſſignãs cãꝫ, iqt. Falſuꝫ. n. ⁊ ſup. verũ ſemꝑ eſt in cõpõne, nõ aũt in ſimplicib⁹. Qꝫ aũt veꝝ ⁊

ſl'z ſint in cõpõne, hoc exẽplis manifeſtat, cũz ĩqt. Et n. ſi albũ. ſ. cygnũ aliqs dixerit eẽ nõ albũ, nõ albũ cũ albo cõpoſuit: ⁊ ſic mentiret̃ pp malã pdicati cõpoſitionẽ: ⁊ ne qs crederet hęc accidere ſolũ in cõpoſitione, hoc eſt affirmatiõe, oſtẽdit hęc vera eẽ in diuiſione, ħ eſt negatione, vt exponit Philopon⁹, ⁊ inqt. Et nõ ſolũ hęc, quę dicta ſunt, vera ſunt in cõpoſitione, ſed ↄtingit ẽt in diuiſione, ħ eſt negatiõe dicere oĩa hoc eſt vtraq̃z, quę dicta ſunt. ſ. q̃ quędã vera vel falſa ſunt ratione tp̃is, quędã ratione prędicati. Dicit autem [cõtingit] quia quę affirmatione vera ſunt, contingit dicere diuiſione ſiue negatione, non tñ ſic dicta ſemp̃ ſunt vera: vt Philopon⁹ exponit. Deĩde ↄcludit, q̃ qñ aliqđ pdicatũ cõpetit alicui, vel qñ aliq̃ ppoſitio eſt vera rõne pdicati: ręõ tp̃is cuiuſcũq̃z eſt vera: qm̃ a ppõne de 2° adiacẽte ad ppõnẽ de 3° adiacẽte eſt bona ↄña: nõ tñ ſi ppõ eſt falſa rõne pdicati, eſt falſa rõne tp̃is. Vñ dicit. Sed ḡ ſupple ſi non eſt falſũ, ſʒ vex eſt q̃ alb⁹ cleon eſt. q. d. ergo ſi vex eſt, q̃ cleon ſit alb⁹ pp pdicatũ, ſed ⁊ q̃ erat aut erit. i. etiã erit vex rõne tp̃is: ſic itelligit Philopon⁹ hęc vba: nõ tamẽ abſq̃z difficultate. Sũt. n. manca, ⁊ mutilata, vt mihi vĩ. Et ne credat aliqs vtutẽ, quę ſimplicia apprę̃hẽdit, alteram eẽ ab ea vtute, quę apprę̃hẽdit cõpoſita, inquit. Qđ aũt vnũqđq̃z facit, ħ intell's eſt, vbũ [vnũqđq̃z] in codice Philoponi hĩ. In nr̃o gręco codice legit vnũ, ⁊ arbitror, legi corrupte. intelligit aũt per [vnũqđq̃z.] ſ. intellectionẽ ⁊ cõpõnẽ itellectionũ. ſumpſit aũt [facit] vt Philoponis inqt. pro intelligit, fortaſſe q̃ itellectio illox eſt facẽ illa. Hęc expõ mihi vĩ, lʒ fuerit mihi nõ leuis.

¶ Cum aũt dupl'r indiuiſibile dicat̃, aut potẽtia, aut actu: nihil pħibet intellectũ cũ longitudinẽ intelligit, indiuiſibile intelligere, ⁊ in indiuiſibili tp̃e. eſt. n. indiuiſibilis actu. Et tẽpus: perinde atq̃ longitudo, diuiſibile ac indiuiſibile eſt. Non igit̃ dici põt: quid in vtroq̃ tp̃is dimidio intelligebat. non eſt. n. ſi nõ diuiſio fiat, niſi potẽtia. At cũ vtrũq̃ ſeorſũ intelligit: diuidit ſimul ⁊ tempus, atq̃ tũc vt longitudines illa itelligit. Ac ſi longitudinẽ vt ex vtriſq̃ cõſtantem intelligat: in eo quoq̃ tempore nimirũ ipſam intelligit qđ ex vtriſq̃ pari modo tẽporibus conſtat atq̃ componitur.

¶ Indiuiſibile aũt, qm̃ dupl'r dĩ, aut potẽtia, aut actu, nihil pħibet intelligere indiuiſibile, cũ longitudinẽ intelligit (Indiuiſibilis enĩ actu eſt) ⁊ in tp̃e indiuiſibili. Sil'r. n. tp̃s diuiſibile ⁊ idiuiſibile eſt longitudini. Nõ igit̃ eſt dicere qđ in vtroq̃z dimidio itelligebat. nõ. n. eſt: ſi nõ diuiſa ſit, niſi potentia. Seorſum aũt vtrũq̃z itelligens dimidiox: diuidit ⁊ temporis ſimul. tunc autẽ vt ſi longitudines. Si ṽo ex vtriſq̃z eſt, ⁊ in tempore quod in vtriſq̃z eſt.

longitudinez continuum

intelligere

vt ſi quaſi vero enim

Collectanea text⁹ cõ^ti 23^s.

¶ Vult declarare intẽtionem Simplicius. Accepit aũt diuiſionem rex indiuiduax, ⁊ inquit. [Indiuiduũ ṽo, qm̃ bifariã, vel ptãte, vel actu.] Eſt ḡ p̃ma diuiſio, oẽ indiuiduũ, vel ptãte, vel actu. ptãte qdẽ idiuiduũ eſt oĩno idiuiduũ. actu ṽo idiuiduũ nõ eſt nc̃citate ⁊ penit⁹. ¶ Sʒ dices quo pacto hęc mẽbra ſe habeãt. ¶ Rñdet Simplici⁹, q̃ oẽ indiuiduũ ptãte eſt idiuiduũ actu, ⁊ nõ ↄuerſ. eſt. n. idiuiduũ actu longi^do, ⁊ oẽ ↄtinuũ. Indiuiduũ ptãte ſubdiuidit̃, q̃ vel vt forma, vel vt termin⁹. vt forma: vt ſubſ p̃mę ⁊ ſimplices. vt termini: quẽadmodum puncta, quę idiuidua ſunt: ſed vt termini. eſt. n. ſupficies ſm corp⁹ indiuidua. linea ſm ſupficiẽ indiuidua, punct⁹ ſimpl'r indiuidu⁹: ⁊ ſic ſm terminos idiuidu⁹ dĩ: ⁊ ſic pʒ q̃ oẽ indiuiduũ ptãte eſt actu indiuiduũ, ⁊ non ecõtra. ¶ Nihil pħibet intelligere.] Quia (vt dictũ eſt) indiuiduũ dupl'r dĩ, ptãte. ſ. ⁊ actu, ⁊ pſpicuũ eſt intell'm intelligere indiuiduũ ptãte: in tp̃e indiuiduo ſimpl'r, dixit nihil pħibet intell'm intelligẽ indiuiduũ, qñ intelligat longitudinẽ, ⁊ in tp̃e indiuiduo. ſyllogiçat ſic, oẽ indiuiduũ actu intelligit̃ in tp̃e indiuiduo actu, ſed longitudo, ⁊ vl'r. cõtinuũ eſt actu idiuiduũ: ḡ longitudo, ⁊ ↄtinuũ itelligit̃ in tp̃e indiuiduo actu. Accepit tñ minorẽ, ⁊ inquit. Indiuiduũ eniʒ actu, ⁊ dixit [nihil pħibet] q̃a longitudo ⁊ cõtinuũ intelligi põt ⁊ in tp̃e actu indiuiduo, ⁊ in tp̃e diuiduo: attamẽ qñ intelligit̃: vt vnũ, nihil pħibet, vt intelligat̃: vt in tp̃e actu indiuiduo, ⁊ ſic pʒ hoc. ¶ Sil'r enim tempus.] Põt exponi, q̃ ⁊ tp̃s põt ſil'r intelligi: vt vnũ, q̃ ſil'r tẽpus diuiſibile ⁊ indiuiſibile longitudini. diuiſibile q̃ potẽtia. indiuiſibile q̃ actu. ¶ Vel põt exponi, vt remoueat obiectionẽ, qm̃ qs dicẽ poſſet, tẽpus ſemp eſt diuiſibile, ⁊ nullo mõ indiuiſibile: ideo ſcribit, q̃ tp̃s dupl'r dĩ poteſtate idiuiſibile: vt prius ſeu nunc. eſt eniʒ ſimpl'r ⁊ actu, ⁊ potẽtia indiuiduũ. Actu aũt vt cõtinuũ: ideo inquit. Sil'r. n. tẽpus diuiſibile dicit̃ vno mõ. ſ. potẽtia: actu indiuiduũ, ⁊ idiuiſibile ſupple ptãte ſimil'r dico ipſi longitudini. ¶ Non igit̃.] qđ nunc dicit. Oſtendit ſcđaʒ expõneʒ. ſ. quo ſile eſt de tp̃e ⁊ cõtinuo: ſeu longitudine. ⁊ vult (vt Simplicius ſentit) q̃ quẽadmodũ longitudo tota ſimul itelligit̃, ⁊ nõ vna medietas in vno tẽporis dimidio, nec altera in altero dimidio: ſic ⁊ temp⁹ in quo ſit int⁹ eſt totũ actu indiuiduũ. eſſet eniʒ actu diuiduum qñ ſepararet̃ int⁹. ergo ſicut longitudo actu diuerſis intentionib⁹ intelligit̃, ſic ⁊ temporis partes diuerſę erunt. ⁊ ſicut longitudo vna actu, ſic ⁊ tp̃s: ſermo Ariſto. perſpicuus eſt: vt Simplicius dicit.

Cum declarauit. Proponit Auer. capituli intentionẽ, ⁊ inquit. Cum declarauit q̃ actio intellect⁹ indiuiſibilis eſt in rebus indiuiſibilib⁹, ⁊ poſſet dubitare quis ergo nõ intelligit cõtinuũ ⁊ diuiſibilia: ideo incepit declarare: quo ↄtingit ei intelligere diuiſibilia habẽtia quãtitatẽ intẽtione indiuiſibili, ⁊ in tẽpore indiuiſibili. Et exponit quaſi ſe, ⁊ inqt. ⁊ pro ideſt: ex quo modo cõtingit ei: vt intelligat ea indiuiſibiliter, ⁊ in tẽpore indiuiſibili, ſicut diſpoſitio eſt intelligẽdo res multas. i. ſicut appet in multis rebus: quas intellect⁹ intelligit indiuiſibil'r: ⁊ in tẽpore indiuiſibili. i. ſubito. Hęc eſt partis intẽtio, ⁊ cauſa intẽtionis: vt ↄſtat. Com. 23^m.
¶ Et q̃ indiuiſibile.] Propoſita intẽtione partis, pſequit̃ ⁊ oſtẽdit quo pacto intell'us intelligat res diuiſibiles tẽpore indiuiſibili, ⁊ inquit. Et q̃ indiuiſibile dicitur duobus modis, potẽtia ⁊ actu: vt diximus ex ſñia Simplicij: poſſibile eſt dicere q̃ itellect⁹ intelligat res: ex rebus diuiſibilib⁹. i. quę ſint de numero rerũ diuiſibilium potẽtia, indiuiſibiliũ actu, ſicut eſt longitudo. Adijcit, ⁊ temp⁹ latens: qđ eſt in eis indiuiſibile actu: vt dictum eſt circa l'rã, ⁊ ſubaudi poſſibile eſt q̃ hoc ſit intentione indiuiſibili, ⁊ in tẽpore indiuiſibili, quẽadmodũ intelligit res indiuiſibiles in vtroq̃z modo. ſ. quia intelligit res indiuiſibiles actu: ⁊ indiuiſibiles potẽtia. Et adijcit q̃ hoc nõ tñ eſt poſſibile: imo ⁊ neceſſariũ, ⁊ inquit. Neceſſe eſt. n. vt itelligat intẽtionẽ. i. formã idiuiſibilẽ idiuiſibil'r, ſiue illa intẽtio fuerit diuiſibilis aliq̃ mõ: aut nullo mõ. ¶ Et cũ dixit.] Quare recolligit ſyllʒ ſic, intẽtio idiuiſi-

bilis itelligiť ab itellu in tpe idiuiduo, oē intellm̄ eſt intētio idiuiſibilis, ğ oē intellm̄ itelligiť ab itellu in tpe idiuiſibili: apponit maiorē, ⁊ ingt. Intēdit vt itelligat intētionē ʒ idiuiſibileʒ .i. formā: accepit minorē ⁊ ingt. Et id intellm̄ eſt idiuiſibile, ⁊ in tpe idiuiſibili: ⁊ ſic pʒ totꝰ ſyllo. ¶ Tempꝰ .n.] Quia accepit de tpe ⁊ magnitudine eſſe ſdeʒ dōm, hoc ꝯfirmat, ⁊ ingt. Tempꝰ .n. iueniť vno mō diuiſibile, ⁊ alioꝰ idiuiſibile: ſic in longitudine, qꝛ (vt diximꝰ in textu) tp̄s eſt actu idiuiduū: put ptes copulanť ad idē nūc. eſt quoqʒ diuiduū: vt po³ pōt ſeorſuʒ diuidi: vt pſpicuū eſt, vt de longitudine dictū eſt. ¶ Et aiʒ declarauit.] Apponit nūc intētionē ptis ſequēns, ⁊ pſpicuꝰ eſt locꝰ. Cōponiť aūt ſic ſyllꝰ, queçūqʒ ppriis intētionibꝰ itelliguntť, ſunt actu. ſʒ ptes lineç duʒ ſunt in toto nō ſunt actu: ğ ptes lineç duʒ ſunt in toto, nō itelligūtur ppriis itētionibꝰ. Apponit ꝯcl'oneʒ, ⁊ ingt. ⁊ q̄ſi dicat, nullus igiť pōt dicē, ꝙ qn̄ intell's itelligit lineā, pmo intelligat vtrāqʒ ptē per ſe: deinde totū. hęc eſt ꝯclo. ſ. partes lineç duʒ ſunt in toto, nō itelligunť ppriis intentionibus. Dedit minorē, ⁊ inquit. Illę .n. duę ptes non ſunt in actu quouſqʒ linea diuidiť, ſʒ ſunt in po³. ecce minor. ¶ Sʒ accidit ei.] Quo pacto itelligat eas diuerſis intētionibꝰ adijcit, ſed qꝛ ſermo eiꝰ pſpicuꝰ lege ex te. ¶ Mouerūt aūt expoſitores plures ambiguitates, vt vtrū itell's poſſit diuiduū itelligē ipſo ente idiuiduo, vel q̄uo itell's pōt intelligē diuerſas magnitudines, quaꝝ vna ſit pua, altera magna, ⁊ an indiuerſo, vel eodē tpe, ⁊ alię multę accidunt q̄ōnes, ad quas breuiter cū Simplicij diſtictione rñdeť, ꝙ intell's eſt ſōia aię, cuiꝰ vna virtꝰ eſt imaginatio. vult ğ Simpliciꝰ, ꝙ itell's: vt itell's eſt, ſemꝑ itelligit indiuidua ſimplr, vt v̄o cōuertiť ad imaginationē itelligit diuidua, ⁊ magnū ⁊ paruū, ⁊ hęc talia. ¶ Sed vt intelligaľ Simplicij ſnīa debes ſcire, ꝙ ipſe ex toto ſecutꝰ eſt Platonē. voluerūt igiť platonici duplicē eē mūdū, vt in ſimpoſito Plato tradit. intelligibileʒ. ſ. diuinā mentē, quę eſt hꝰ mūdi pn̄ᵐ, ⁊ exēplar. Aliū ſenſileʒ hunc. ſ. ſenſibꝰ pſpicuū, q eſt diui exēplaris imago. ¶ Rurſus tres eſſe aiaꝝ ordines aiunt. quędaʒ .n. in ſuꝑiori mundo ſemꝑ viuentes: quales ſunt aię ſphęraꝝ, ac ſtellaꝝ, ⁊ demonū. Alię ſemꝑ in h̄ mūdo viuētes: vt. vegetatiuę, ſenſitiuę ⁊c. quę tn̄ h̄ viuunt. Sunt ⁊ 3ᵒ medię, quę rōnales ſunt, quę hinc illuc, atqʒ ecōtra peragūt vices. Eſtimant ergo platonici: vt Simpliciꝰ, Plotinꝰ, Origenes, ⁊ alij, aiaʒ nr̄aʒ p intellm̄ viuē ſemꝑ in illo mūdo intelligibili: per ſenſuʒ v̄o, ⁊ vegetabileʒ eē ſemꝑ in iſto. per nāʒ mediam in motu pmo, ac ppetuo: ideo ppetuas agit vices: qn̄ alio ⁊ alio ſeculo in p mūdo itelligibili: ⁊ alio in hoc ſenſibili mūdo viuē alternatim neēe eſt: nec id fit mutatione locali, ſʒ qn̄ ⁊ imaginatio ad rōnē, ⁊ rō ad mentem tota ꝯuertiť: tūc aius totꝰ ad mūduʒ itelligibileʒ aſcēdit. At cū rō ad imaginationē, tūc lapſus ad mūdū ſenſibilē iudicaľ, ⁊ h̄ fieri ſepe ac ſepiꝰ dicūt. ¶ Et ex his hꝰ q̄ōnes tolluntť, qm̄ itell's ſeu rō itelligit h̄. ſ. paruā magnam: magnitudinē, ⁊ in tpe: nō quideʒ: vt in mūdo itelligibili tn̄ viuit: qm̄ tūc nō niſi formas ⁊ termios ſimplr idiuiduos itelligit. Sʒ vt ꝯuerſus ad imaginationē, ⁊ viuēs h̄ in ſenſili mūdo p vitā imaginariā itelligit cū tpe, ⁊ partiam: ⁊ magnā formā: vt pſpicuū eſt. ¶ Et forte ꝙ h̄ eſt Auer. intētio: q̄ſtū .n. ad h̄ Auer. a Simplicio nō differt, ſʒ forte q̄ſtū ad aliud, de quo in lib. de intellu ſatis.

COMMENTARIVM.

Sequendo expōneʒ Philoponi, dicamus, ꝙ cū Ariſtoteles declarauit, q̄uo intelligiť indiuiſibile ſm̄ pᵐ eiꝰ ſignatū, qđ eſt eē terminū incomplexū, h̄ eſt cū declarauit q̄uo intelligunť termini vliter ſumpti: hac in pte declat q̄uo intelligiť indiuiſibile ſcdo mō, ⁊ 3ᵒ mō. Erat .n. indiuiſibile 2ᵒ mō magnitudo, quę actu idiuiſibilis eſt: ptāte v̄o diuiſibilis. Tertio mō v̄o idiuiſibile dicebaľ, qđ actu diuiſuʒ eſt: ptāte idiuiſibile, vt duę aquę, quę actu diuiſę ſunt: quatenꝰ v̄o pn̄t ꝯtinuari, dicunť ptāte idiuiſibiles. vult igiť itellm̄ poſſe intelligere vtrūqʒ idiuiſibile ⁊ 2ᵒ ⁊ 3ᵒ mō: ⁊ q̄tenus illa vt indiuiſibilia itelligit, ea itelligit tpe idiuiſibili. ⁊ hoc dicit. [Indiuiſibile autē qn̄] in ſpecie [duplr dr̄, aut po³] vt duę aquę, quę actu qdeʒ diuiſę ſunt, po³ v̄o, ſunt indiuiſibiles, qꝛ pn̄t ꝯtinuari. [aut actu] vt magnitudo, q̄ actu indiuiſa eſt, po³ indiuiſibilis [nihil phibet] intellm̄ vel aiaʒ ipſaʒ [intelligē indiuiſibile, cū itelligit longitudinē] h̄ eſt ꝯtinuū: ſumpſit .n. longitudinē pro ꝯtinuo, vt Philoponus ingt. cuiꝰ cāʒ affert ⁊ dicit. [Indiuiſibilis .n. actu eſt:] ğ intell's itelligēdo ꝯtinuū itelligit idiuiſibile ſalteʒ actu. Supplenda v̄o eſt lr̄a ſm̄ Philoponuʒ, ꝙ ēt nihil phibet itellm̄ itelligē idiuiſibile, cū itelligit actu diuiſa, quę pn̄t ꝯtinuari, vt duas aquas, cū eas itelligit, quatenꝰ indiuiſibile qd ſunt. Quia v̄o itell's cū itelligit magnitudinē, accipit multiplex vt ſimplex, qđ vi diſſonū: ideo vt Philoponꝰ mouet, dixit [nihil phibet] quatenus nihil obſtat vt itelligaľ multiplex vt vnū. Et qꝛ qs poſſet dicere, itell's itelligit magnitudinē, ğ eā itelligit diuiſibilr, ſicut ipſa eſt, ⁊ qꝛ vnūqđqʒ coꝝ itelligit ſimplici intellectione vt vnū, ac idiuiſibile, addit [⁊ in tpe idiuiſibili] qa nō itelligit dimidiuʒ magnitudis in dimidio tpis, ⁊ per tp̄s idiuiſibile (vt Philoponus dicit) itellexit ipm̄ nūc, qđ nō eſt tp̄s, ſʒ pn̄ᵐ tpis. eſt .n. nūc illud qđ appellant inſtans. Sic igiť pʒ itellm̄ itelligē hęc duo ſignata ipſiꝰ indiuiſibilis, vt idiuiſibilia, ⁊ in iſtanti: modo quo itelligit ſimplices terminos in eiꝰ pᵃ opatiōe. Quia v̄o dixit itellectū ea itelligē indiuiſibili tpe, ne qs dicat tp̄s idiuiſibile nō dari: ideo ſubdit vt Philoponꝰ inquit. [Silr .n. tp̄s diuiſibile ⁊ indiuiſibile eſt longitudini.] Hoc eſt non ab rōne dixi tp̄s iduiſibile: qꝛ pōt accipi tp̄s duplr pro tpe diuiſibili, ⁊ pro tpe iduiſibili: ſicut pōt ſumi magnitudo duplr pro magnitudini idiuiſibili, quę eſt punctꝰ, ⁊ pro magnitudie diuiſibili: quę eſt corpꝰ. ğ tp̄s pōt accipi pro ipſo nūc, ⁊ pro ipſa ſucceſſione. ¶ Philoponus repręhēdit hic Ariſtoteleʒ: aſſerit .n. eū male diuiſiſſe tp̄s per diuiſibile, ⁊ idiuiſibile, male ēt magnitudinē p diuiſibileʒ ⁊ indiuiſibileʒ: qm̄ iduiſibilia magnitudis ſunt pncipia magnitudis, at pnᵃ magnitudis nō ſūt magnitudo. Silr pnᵃ tpis nō ſunt tp̄s: nō indiuiſibilia tpis ſunt tpis pnᵃ. ¶ Sed videť Philoponus delirare, cū velit repręhendere Ariſtoteleʒ in noie: nō .n. videt eū eſſe locutū de licētia: qua poſſumꝰ abuti noibꝰ, vbi nō reqriť exqſita eoꝝ acceptio: vt pʒ 4ᵒ phicoꝝ. vbi Ariſtoteles dixit indiuiſibile tpis aliqn̄ accipi pro tpe: ſʒ cū ipſe erat grāmaticus, debemus ei ꝯcedere poſſe Ariſtoteleʒ in grāmatica corrigere. ¶ His declaratis, ex eis obijcit cōtra Platoneʒ eiꝰ errorē remouēdo quē pmo huiꝰ tetigit. Plato .n. non potuit credere res amplas, magnas, ac vaſtas poſſe ſubito itelligi. nō .n. itellm̄ poſſe totū cernere arbitratꝰ eſt, niſi ptibꝰ ꝑus ꝑſpectis. Partes aūt ꝑſpici non poſſe ait, niſi hāc ꝑus, illaʒ poſterius ꝑſpexiſſe verū ſit: quo vr̄, vt ſucceſſiua ſit intellectio, veluti ⁊ res, quę intelligunť ſucceſſiuę ac diuiſibiles ſunt. Obijcit ğ ex his Ariſtoteles cōtra Platonem, ⁊ dicit. nō igiť eſt dicere in vtroqʒ tpis dimidio qd hoc eſt ptē aiam intelligē: vt, vʒ, altero tpis dimidio alterā ꝯtinui ptē, ⁊ altero alterā intelligat. cuius cām aſſignat ⁊ dicit. Non .n. eſt magnitudo ſiue quęcūqʒ res magna, ſi nō ſit diuiſa actu: niſi ſoluʒ po³ diuiſibilis. ergo intell's eā pōt intelligē, vt qd indiuiſibile, ⁊ indiuiſi-

bili tpe, vt dcm eſt. Aia.n.intelligẽs aliqd vt vnũ, intelligit illud, vt indiuiſibile: vnitas.n.indiuiſio eſt, ⁊ q̄ꝛ intelligit ſimplici intellectione illa vt indiuiſibilia: ideo ea intelligit tpe indiuiſibili. ❡ Philopon⁹ vo nõ in Platonẽ hoc ex dictis ab Ariſtotele illatũ eẽ aſſerit, ſ; vt ↄfirmatiuũ eius, qđ paulo ante dixerat. Mihi vo vĩ hoc contra Platonẽ dixiſſe, q̄ꝛ ṗmo hui⁹ etiã ita cõtra eũ locut⁹ eſt, veꝝ in re nõ eſt diã. Cũ; vo declarauit quõ intell's itelligat magnitudinẽ tanq̄ indiuiſibile actu, ⁊ tpe indiuiſibili: declarat ſtati;(vt Philoponus inquit) quõ intellus intelligat magnitudinẽ, vt qd diuiſibile, ⁊ vult ꝙ intell's intelligat magnitudinẽ diuiſa; nõ intellectiõe ſimplici, ſed cõpoſita ac diſcurſiua: q̄ꝛ itelligit ptes ei⁹ tpe diuiſo, vt alterã medietatẽ altera tpis pte: alterã vo altera. Uñ dicit [Seorſu; aũt] ſupple intell's [vtriuſq; dimidioꝝ] magnitudis actu diuiſę [intelligẽs] hoc eſt intellectione cõpoſita ac diſcurſiua, vt Philopon⁹ exponit, depꝛęhẽdens, ſic itelligẽdo [diuidit ⁊ tẽpus ſimul] q̄ꝛ alterã medietatẽ intelligit altera tpis pte, ⁊ alterã, altera. Addit tñ ꝙ intell's intelligẽs vtraq; longitudis dimidia, nõ itelligit illa ſimpl'r eẽ longitudines, ſ; vt ſi eſſent lõgitudies. nam medietates actu ſunt vna longitudo, vt Philopon⁹ dicit: q̄ꝛ vo itelligunt̃ ſeorſu;, vt longitudines itelligũt̃, diuerſę ac ſeorſu; acceptę. Addit tñ, ſed ſi id, qđ itelligit intell's, eſt quodda; cõpoſitũ ex vtriſq;, vtpote cũ intelligit longitudinẽ cõpoſitã h̃ eſt diſſecta; in duas medietates, etiã id qđ eſt in tpe, eſt ex vtriſq; vel in vtriſq; diuiſu;. ergo intell's itellectiõe cõpoſita, ſiue diſcurſiua intelligit magnitudinẽ, cui⁹ dimidia diuerſis tpib⁹ intelligit: hoc pacto exponit Philoponus: ⁊ tunc meo iudicio nõ cũ nota aduerſatiua legẽda eſt lr̃a, ſ; cũ nota cauſali, hoc pacto. Si.n.magnitudo eſt ex vtriſq;.ſ.hincinde diſſecta per vtraq; dimidia, ⁊ in tpe qđ in vtriſq; eſt, hoc eſt, ⁊ in tpe erit diuiſio in vtriſq; medietatib⁹. ergo ſicut magnitudo diuiſim itelligit̃ diſcurſiua q̄ſi itellectiõe, ſic etiã in tpe diuiſo itelliget̃. Uel ſic. [Si vo ex vtriſq; ẽ] ſupple magnitudo, quã ipſa aia, vt vnũ ⁊ idiuiſibile itelligit. [⁊ in tpe] ſupple idiuiſibili illa; itelligit, qđ tp̃s idiuiſibile eſt in vtriſq; tpib⁹ p̄terito.ſ.⁊ futuro vt cõis terminus illa copulans, ⁊ ſic legat̃ aduerſatiue. Aiaduerte tñ ptes magnitudis itelligi ptib⁹ tpis, qñ itelligunt̃, vt diuiſibilia: qñ vo vt idiuiſibilia actu, itelligunt̃ indiuiſibilibus tpis, q̄ꝛ altera itelligit̃ altero idiuiſibili tpis, altera

Dubitatio. itelligit̃ altero idiuiſibili tpis. ❡ Dubitãt hic circa opiones Platonis: na; intell's nõ itelligit niſi per ſpẽm, vt eſt rei veritas. Ergo ſi intelligit magnitudines, vt montes ⁊ maria, ⁊ cęlu;, vel itelligit per ſpẽ; diuiſibile;, vel indiuiſibile;: nõ per ſpẽ; idiuiſibile;: q̄ꝛ tũc itellectio nõ fieret per ſilẽ: nõ.n.ſpẽs idiuiſibilis eſt ſil'is obto diuiſibili, ⁊ magno. ❡ P̃. Tunc intell's maiorẽ, ⁊ minorẽ magnitudinẽ ęquali ſpẽ, ac eade; itelligeret, q̄ꝛ idiuiſibili. nec per ſpẽ; diuiſibile;, q̄ꝛ tũc itell's eſſet diuiſibilis: nõ.n.diuiſibile recipi põt in ſubto idiuiſibili. ❡ Egidius laborauit in ſoluẽdo qõne; hãc, veꝝ nõ bñ percepi qd ipſe velit.

Solo egidij ad prima.

2ª dub. ❡ Simplicius aũt dubitat vtrũ intell's hęc itelligat tpe diuiſibili, an idiuiſibili tpe. Uĩ.n.ṗma facie ꝙ itell's itelligat qcqd itelligit itellu ⁊ tpe diuiſibili, alioqn oẽs ęq̄l'r itelligerẽt, q̄ꝛ oẽs itelligerent tpe idiuiſibili, ⁊ ſic rudis, ⁊ ſollers ęqual'r itelligerent contra Ariſto. ṗmo poſterioꝝ circa finẽ. ❡ Ad ṗmã ergo qõne; ſaluo meliori iudicio, dicerẽ ſpẽ; magnitudinis, per quã aia magnitudines intelligit entitatiue (vt ita loquar) ac ſm ei⁹ eẽ ⁊ ſubã; nõ eſſe diuiſibile;: nec eſſe maiorẽ maioris magnitudis, nec minorẽ minoris. rep̄ntatiue vo diuiſibilẽ, qm ex diuiſibili obto pductã, ⁊ ſic rep̄ntatiue eſt maioris magnitudinis maior, ⁊ minoris minor. Ex his p; ſolo: aia.n.põt intelligẽ maiorẽ ⁊ minorẽ magnitudines ſpẽ idiuiſibili entitatiue, rep̄ntatiue vo ſpẽ diuiſibili, q̄ꝛ per illa; ſpẽ; magnitudinẽ itelligit nõ quo magnitudo eſt diuiſibilis, ſed quo eſt vna, ⁊ indiuiſibilis, ⁊ ita l; ſpẽs rep̄ntet diuiſibile, q̄ꝛ illud rep̄ntat vt vnu;, indiuiſibil'r rep̄ꝛęſentat.

❡ Ad ſcđa; Simplicius rñdet, ꝙ intell's vt intell's nec itelligit in tpe, nec in iſtãti tpis: q̄ꝛ cũ non ſit in tpe, nec in inſtãti tpis, cũ accipit̃, vt itell's, ei⁹ opatio nec tpe, nec in iſtãti tpis mẽſurat̃: ſ; fortaſſe itelligit in quo, vt cęterę intelligẽtię. At ſi intell's ſumat̃, vt ↄuerſus ad nos, h̃ eſt intell's itelligẽs mediãtib⁹ phãtaſmatib⁹: aliqua intelligit in inſtanti, vt cum intelligit ſimplicia, vel indiuiſibilia: aliqua itelligit in tpe, cũ cõponit, ⁊ diuidit, ſalte; p accñs rõne ſenſuũ, rõne quoꝝ ipſe eſt in tpe. Solo ſcdę qõnis.

❡ Quod vo nõ quãtitate, ſed forma eſt indiuiſibile: id in indiuiſibili tempore ⁊ aiae indiuiſibili percipit atq; intelligit. per accidens aũt: ⁊ nõ hoc ſane quo illa diuiſibilia ſunt, id qđ intelligit ⁊ tempus in quo intelligit, ſed hoc quo indiuiſibilia ſunt. Ineſt.n.⁊ in his indiuiſibile quidda;: at fortaſſe nõ ſeparabile qđ quide; vnu; tam tempus ipſu; q̄ ipſam longitudinẽ facit. atq; id: in omni ſane cõtinuo ⁊ tpe ⁊ longitudine ſimiliter ineſt.

❡ Quod autem nõ ſm quãtitatẽ indiuiſibile eſt, ſed ſpecie: intelligit indiuiſibili tẽpore, ⁊ indiuiſibili aię intellectione (Scđm accñs aũt) ⁊ nõ inquãtu; illa diuiſibilia ſunt, quo intelligit, ⁊ tẽpus in quo, ſed inquãtu; indiuiſibilia. Ineſt.n. ⁊ in his aliqd indiuiſibile (ſed forte nõ ſeparabile) qđ vnu; facit tempus, ⁊ longitudinẽ, ⁊ hoc ſimil'r in omni eſt cõtinuo ⁊ tpe, ⁊ longitudine.

❡ Põt h̃ ſermo ſic ↄtinuari apud Simpliciũ, cu; icepit loqui de intẽtione indiuiduoꝝ, ſeu idiuiſibiliũ: interſerit modu;: quõ itelligunt̃ foꝛę, quas Plato ideas appellat, vt hẽat̃ dĩa hoꝝ: quo ad itellectionẽ. ❡ Debes vo ſcire, ꝙ itellectiua aia ex ambob⁹ eſt.ſ.impartibili ſuba qui pticipat⁹ itell's dĩ, ⁊ ex ſuba circa corp⁹ partita. ex his.n. ambob⁹ ↄfluit tota aia hois. quo ḡ ad id, qđ in ea eſt idiuiſibile ⁊ ſimplex, formis ⁊ ideis recte coaptat̃, ⁊ ↄiugate ipſis coaleſcit. Quo vo ad id, qđ in ea eſt partitũ, ⁊ diuiduũ, cõtinuis ⁊ rebus quãtis copulat̃, ac recte inuit̃. ḡ hoc ingt, ſm vo q̄tũ nõ idiuiduũ ſ; foꝛa. aia itelligit idiuiſibili tpe ⁊ idiuiſibili aię. Ecce dicta aia copulat̃ ideis ſeu formis idiuiſibili tpe, ⁊ per h̃ coit cũ copulatione ad res diuiſibiles po⁹. copulatur.n.illis ſm idiuiſibile tpis. Sed p id qđ adijcit, ⁊ idiuiſibile aię.ſ. intellu pticipato, inuit dua;. ideis.n.copulat̃ idiuiſibili aię, q̄ꝛ intellu ſimplici ⁊ ipartibili. reb⁹ vo quãtis diuiſibilib⁹ po⁹ copulat̃ p diuiſibile aię, q̄ꝛ p ſuba;, quę corpori eſt ptita: vt Simplicius ſentire vĩ. Collectanea text⁹ cõⁿ 24.

Dubitatio. ❡ S; ambiges aia itelligit foꝛas indiuiſibili tpe, ḡ itelligit eas in tẽpore a cõtinuo ad diuiſa.

Rº ❡ Rñdet Simplici⁹, ꝙ idiuiſibile tp̃s ẽ nũc ſeu iſtãs, qđ nõ eſt tp̃s: quẽadmodũ lapidea nauis nõ eſt nauis, ⁊ hõ mortu⁹ nõ eſt hõ. ❡ Ad formã vo nõ rñdet, dõm tñ ꝙ qñ eſt oppoſitio in adiecto, nõ valet a cõpoſitis ad diuiſa: vt Ari. ingt in 2º perihermenias. nõ.n.ſeqt̃, Homerus eſt hõ mortu⁹. ḡ eſt hõ, vide. ❡ Hec expoſitio Simplicij: vt ipſemet dicẽ vĩ, eſt magis ſm Platonẽ: q̄ ſm Ariſt. iõ al'r apud Themi. ⁊ Auer. in cõmẽto exponem⁹.

¶ Scdm accñs vo.] Accepit vnum mēbrū diuīç.ſ.quo aīa intelligit formas ſeu ideas, ⁊ dixit q indiuiſibili tpe, ⁊ indiuiſibili aīç. Nūc reſumit 2m mēbruz.ſ.quo itelligit cōtinua, ⁊ inquit [vero] ſed id:quo aīa intelligit, ſubaudi ꝯtinua, ⁊ quo tpe.i.⁊ tps:quo itellit illa cōtinua:nō qtenus illa diuiſibilia:ſ3 qtenus indiuilia ſm accñs ſup.intelligit. aīa.n.intelligit ꝯtinua ſuba partita p corp9, ⁊ tpe: ſ3 nō qtenus diuidua, ⁊ partita ſunt:ſ3 quaten9 indiuidua ſaltē ſm accñs. Ecce dicta aīa copulaē formis per iduiſibile aīç.ſ.intellm, ⁊ per indiuiſibile tpis.i.nūc vt dixit:ſ3 quātis, ⁊ reb9 diuiſibilib9 po9 copulaē aīa per tps diuiſibile, ⁊ ptē eius diuiſibilez, nō tñ quatenus diuiſa ſunt, ſ3 quatenus p accñs pticipiūt indiuiſionē: vt diximus. ¶ Eſt.n. ⁊ in his aliqd iduiduū ⁊c̄.] Rōcinaē q illa tria ſint indiuidua ſaltē per accñs. ſunt.n.illa tria.ſ.tps:quo aīa itelligit:imaginatio, qua itelligit, ⁊ res ipſa, quç intelligitur, quç eſt magnitudo ſeu ꝯtinuū. Qz h tria ſint iduidua p accñs, arguiē ſic, oīa qb9 ineſt aliqd iduiduū ſimplr, ſūt ſaltez per accñs indiuidua, ſed illa tria.ſ.tēpus, imaginatio, ⁊ magnitudo ſunt qb9 aliqd indiuiduū ſimplr ineſt, ergo ſaltē per accñs ſunt iduidua. Minor tñ accipiē, ⁊ nō declaraē, ⁊ inquit. Eſt.n.⁊ in his aliqd indiuiſibile, qd facit tēpus vnū, ⁊ longitudinē vnā, ⁊ hoc indiuiſibile eſt ſilr in omni ꝯtinuo, ⁊ tpe, ⁊ longitudine, h minoris vis. ¶ Dixit aliqd idiuiſibile.] Qm vnicuiqz hoꝝ triū ineſt ꝓpriū indiuiſibile: tēpori qdez nūc ſeu inſtans: magnitudini aūt punctus, imaginationi, quç eſt pars rōnalis aīç, ineſt itells pticipat9. adijcit aūt [forte nō ſepabile] qz re vera ab aīa rōnali ſepabile eſt ſuū indiuiſibile. intells.n. eſt ſepabilis a ptē aīç imaginatiuç:ſed alia nō. nō.n. punctus a linea, ⁊ inſtans a tpe ſeparari poſſunt.

Com. 24. **Cum declarauit.** Lrāz illam Themiſtiꝯ ⁊ Auer. pariter ⁊ eodez mō exponūt. Apponit ḡ Auer. p̄mo ptis itētionē. vbi debes ſcire, q indiuiſibile eſt trib9 modis pro nunc. vno modo ſm formā: vt hō, ⁊ equus, ⁊ vlr oēs ſpēs: vliter cōcepta. ſpēs.n.eſt indiuiſibilis ſm qdditatē ⁊ formā: eſt tñ diuiſibilis p accñs.ſ.ſm māz ⁊ quātitatē, quç eſt diuiſio numeralis: vt 5° meta. dicit Ariſto. Alio mō dī iduiſibile per quātitatē: vt ꝯtinuū, cuius mot9 eſt vnus. inquit mō, cuz declarauit moduz: ſm quē intelligit intells, qd eſt indiuiſibile p q̄titatē, ⁊ eſt id, qd eſt iduuile in actu, ⁊ diuiſibile po9. Incepit declarare modū ſm quē itelligit id: qd eſt iduuile p formā, ⁊ h eſt indiuiſibile actu ⁊ po9: niſi qa accidentaliter poteſt diuidi.i.rōne materiç ⁊ quātitatis.

Dubitatio. ¶ Dubitaē quō eſt poſſe q aliqd ſit idiuiſibile actu po9 per ſe: ⁊ tñ diuidiē per accñs. qd.n. ineſt alicui per ſe ei9, oppoſitum neqz p ſe, neqz p accñs ei cōpetit.

R°. ¶ Dōm apud Auer. in 3° phicç auſcultationis, q forma: vt forma vult eſſe indiuiſibilis po9 ⁊ actu per ſe.i.ex nā formç: tñ p accidens: vt recipiē in mā mediāte dimēſione, efficiē diuiſibilis. Declarauit autē Auer. 6° phicç auſcultationis, q aliqua ꝓpoſitio eſt vera per ſe, quç eſt falſa per accñs: h ergo ꝓpoſitio, forma eſt indiuidua, eſt vera per ſe: falſa tñ per accñs: in formis quç recipiunē in mā mediāte dimenſione. Et ſic ei9 oppoſitū neqz per ſe, nec per accñs ſibi cōpetit: ſub eadem rōne: vt pſpicuū eſt. ¶ Sed argues ſubtilr, de neceſſitate oīs forma eſt indiuidua: hçc.n. eſt per ſe, forma eſt idiuidua, ergo necīa ⁊ de omni. Sed forma in mā eſt forma, ergo forma in mā necīo eſt indiuidua: ex maiori eniz neceſſaria, ⁊ minori de ineſſe, ꝯclo eſt necīa p̄mo prioꝝ. ¶ Amplius oīs forma inquātum forma eſt indiuidua, forma in mā eſt forma, ergo eſt idiuidua. ¶ Suſtinēdo vbuz Auer. hic dōm ad p̄mā, q ex maiori necīa, ⁊ minori de ineſſe, ſeqē ꝯclo necīa ſm ꝯditionē, vt Philoponus dicit p̄mo prioꝝ auctē Alexan. ⁊ Sosigenis eius pceptoris, ⁊ Auer. idem ſentit in ſua paraphraſi ibidez. ꝯclo ergo dz eſſe h, forma in mā eſt indiuidua necīo inquātum forma, ⁊ hçc eſt firmiter vera. ¶ Ad ſcdaz dōm q peccat in dialectica. Declarauit eiz Ariſto. p̄mo prioꝝ. q ex maiori reduplicatiua, reduplicatione cadente ad mediū, nō fit ſyllus. qñ.n. fit reduplicatio vel mediū, vel minoris dz cadere a ptē maioris extremi: vt Ariſto. dicit, ⁊ nos in cōmētarijs noſtris declarauimus. ſylls ergo dz ſic ordiri, oīs forma eſt iduidua inquātum forma. forma in mā eſt forma, ergo forma in mā eſt indiuidua inquātum forma. Hçc.n. dz eſſe ꝯclo, ⁊ illa dz eſſe maior: vt pſpicuū eſt. ¶ Aliter tñ pōt rñderi ad p̄cipale: vt ſolebamus dicē in cōmētarijs nr̄is libri de ſuba orbis, quos etate. 20. ānoꝝ ſcripſimus, q per ſe apud Auer. capiē pro nālr tali: per accñs pro inālr tali, vt etiā p̄mo poſterioꝝ dicit Ari. h.n. eſt per ſe, lignuz eſt albū.i.nālis, illa per accñs albū eſt lignū.i.inālis: vt pſpicuū eſt. Dicēduz ergo, q hçc eſt per ſe, forma eſt indiuidua: qz nālis. ſi ergo aliqua forma ſit diuiſibilis, eſt inālis, ⁊ cōtra nām formç: ⁊ hoc dicit Auer. 2° cçli. vbi vult q aliqd eſt per ſe, ⁊ ſepabile: vt nālr. h.n. eſt per ſe, terra eſt rotūda: tñ ſeparabilis, qz nō oīs terra eſt rotūda. Ad formā dōm q forma eſt indiuiſibilis actu ⁊ potētia per ſe.i.nālr, ⁊ ſic ei9 oppoſitū: neqz per ſe, nec per accidens naturalr ei competit, ⁊ tu cōſidera. ¶ Qd aūt.] Adijcit nunc quo pacto indiuiſibile hoc mō intelligiē, ⁊ inquit. Qd aūt eſt indiuiſibile forma ⁊ qualitate.i.eſſentia, ⁊ nō quātitate tñ, qm (vt inquit) indiuiſibile dī duobus modis.ſ.forma ⁊ quātitate, hoc inqz cōprçhēdiē ab intellu in tpe indiuiſibili, qz nō (vt Themiſtius inquit) ptē hāc Socratis in dimidio tpis itelligit, ⁊ illaz altero dimidio. ⁊ per indiuiſibile aīç exponit Auer. vt dicit The. ideſt ⁊ per intētionē indiuiſibilez, qz (vt Themi. inquit) nō ſolum aīa intelligit inſectili tpe, ſed ēt intētiōe inſectili, nō ita vt ſingulis ſyllabis hereat ⁊ partē vocabuli pte intentionis abſoluat, ſ3 ita: vt q̄ḡ diuiduū vocabuluz eſt, indiuidua tamen comprçhēſio, ⁊ int° eſt, deinde legit lrāz, ⁊ ſermo pz. ¶ Sed ambiges eo mō res intelliguntē: quō nobis offeruntē, ſed offeruntē nobis in tpe, ergo in tpe intelligūē. ¶ Rñdet Themi. ⁊ negat maiorē, qz (vt dicit) nos audim9 in tpe, ſ3 intelligim9 nō in tpe: vt explanat. ¶ Et qz tēpus.] Reddit cām, qz illa duo.ſ.tēpus, ⁊ magnitudo ſint per accñs indiuidua, ⁊ pōt cōponi ratio: vt diximus, quęcūqz hñt aliqd indiuiſibile ab eis inſeparabile indiuidua ſunt. Sed tēpus ⁊ magnitudo hñt aliqd indiuiſibile ab eis inſeparabile, ergo indiuidua per accidens: ſermo Auer. pz. ¶ Cur aūt id iduiſibile ſit inſeparabile: Themiſtius exponit, q pp duo. p̄mo qz non pōt ſeparatim ſubſiſtere: vt pythagorici forte dixerūt, neqz ſeparatim intelligi: vel ſigniari, qm cū ſit p̄uatio: non pōt ſine habitu intelligi, ⁊ ſic inſeparabile dī. ¶ Et hoc indiuiſibile.] Oſtēdit officiū illius indiuidui, ⁊ inquit. Et h indiuiſibile exiſtēs in his reb9 facit longitudinē eſſe vnā, ⁊ tēpus eſſe vnuz, ⁊ hoc ꝓbat per ipoſſibile, ⁊ inquit. Et ſi nō, nō intelligereē hic vna longitudo, neqz vnū tēpus, ſi nō eſſet h. naz in eis deſtruas ꝯīs, ſed ſupple qdlibz hoꝝ intelligiē: vt vnū. Tūc dat oppoſitū añtis, ⁊ inquit. Hçc igiē nā eſt cauſa in h, q iſtç res ſunt vnç. ¶ Sed dices, ergo illç res: in quib9 eſt hoc indiuiduū, erunt indiuiduç ſimplr. ¶ Apponit quoddaz vbuz ad hui9 ſolōnē, ⁊ inquit. Cum hoc q ſunt diuiſibiles. q.d. ⁊ ſi ita ſint, poſſunt tamē eē potētia diuiſibiles. ¶ Sed dices nūqd hęc indiuidua ſint etiaz diuiſibilia aliquo mō. ¶ Rñdet, ⁊ qa hęc indiuidua ſunt in iſtis reb9: ideo contingit eis: vt ſint diuiſibiles

Caplo 11°.

Comē. 11°

diuiſibiles per accñs.pūctus eniȝ, ⁊ inſtās, ⁊ vnitas ſunt
per accidēs diuiſibiles, qm̄ ſunt in re diuiſibili, vel qꝛ di
cūt attributionē ad rem diuiſibilē.ſic eniȝ Auer.vult de
Cōmē.52°. itelligētijs ꝓdicari diuiſibile.8° phyſi.⁊ ex h̄ ꝯcludit veri
tatē ꝟbi Ari.⁊ inqt.⁊ ex h̄ ꝙ hęc nā eſt extrīs in reb⁹ mā
lib⁹ eſt cā ꝙ itelligē fuit in nō tpe.¶ Et iſta nā.]Oſtēdit
quo pacto hęc nā indiuidua eſt cā diuiſionis per accñs
etiaȝ, ⁊ inqt: ⁊ iſta nā exiſtit eodē modo.ſ.in tpe, ⁊ in lōgi
tudine, ⁊ in alijs ſpēbus.dico eodē mō.ſ.non ſeparabilis
ab eo, in quo exiſtit, qꝛ ſi ſeparaē, tūc diuiſio p accñs non
accideret.¶ Debes ſcire, ꝙ pūcti extītia in ꝯtinuo eſt cā
diuiſionis per accñs, ⁊ indiuiſionis per accñs eodē mō,
nec incōueniit idē eē cām duoꝝ oppoſitoꝝ per accñs: vt
ꝑſpicuū eſt.¶ Debes ſcire forte ſm Auer.ꝙ quēadmo
dū vna eſt nā ꝑuationis ⁊ h̄ti ſm rem: ſȝ ſit diūa in mō,
ſic eadē eſt nā pūcti, ⁊ lineę; lineę ⁊ ſupficiei, ſuperficiei ⁊
corpis.¶ Silr̄ ⁊ eadē nā ipſius nūc ⁊ tpis, qm̄ indiuiſi
bile eſt ꝑuatio diuiſionis diuiſibile ponit id qḋ priuat in
diuiduū: ⁊ ſic tp̄s eſt actu ex̄ aīam diuiſibile.attamen: vt
ꝯſideraē ab itellu, efficiē indiuiduū, ⁊ in inſtās: ⁊ ſic tp̄s,
⁊ iſtās ſunt vnū in actu ex̄ alaȝ, ⁊ duo in po^a: vt in aīa.Et
Cōmē.100. hęc vr̄ ſnīa Auer.4° phyſi.⁊ in 6° phyſi.⁊ 8° phyſic.Silr̄
Cōmēt.46. pūctus ⁊ linea ſunt vnū in actu ex̄ aīam, ſȝ in aīa reducū
33.76.
Cōmē.65. tur ad duo, in po^a: pût itellēs ꝯſiderat vnū ſub mō vno,
⁊ nō alteriꝰ: ⁊ ſic de alijs dicaē, ⁊ de hoc alibi diximus.
Dubitatio. ¶ Sȝ dubitaē, qm̄ Auer.vult ꝙ magnitudo ſit vna pp
Cap.43°. pūctū.tp̄s vnū pp inſtās.¶ Sed Them.vult ꝙ hꝰ ꝯti
nua ſint vna: ꝑpter vnitatē: quę eodeȝ modo eſt in eis: ⁊
per ꝯñs ꝯdictio.¶ Amplius dubitatur, qm̄ tūc nūs ſeu
multitudo nō poſſet itelligi: vt vna, cuius oppo^m videē.
Rñſio ¶ Ad p^m dōm, ꝙ qḋlibet ꝯtinuū eſt vnū vnitate forma
liter, ⁊ ꝓpo indiuiduo mālitr ſeu fundamentalr̄.ꝟbi.g.
dies formalr̄ eſt vnus vnitate: fundamētalr̄ ꝟo iſtāti: ad
qḋ ptes eius copulātur.ſilr̄ magnitudo formalr̄ eſt vna
vnitate, ſed fundamētalr̄ eſt vna pūcto: ad qḋ eius par
ticulę cōicāt.Themiſtius ḡ loqtur de vnitate formalr̄, ⁊
Auer.fundamētalr̄: vt pſpicuū eſt.¶ Ad 2^m Them.in
nuit rñſionē ꝙ etiā nūs eſt vnus ab vnitate.ꝟ.g.binariꝰ
ab vltima vnitate, ⁊ alij ſilr̄: ⁊ ſic pñt itelligi ſub ratione
vniꝰ.¶ Poſtremo quęrit Egiḋ.vtrū omne vnū ſm for
mā ſit vnū ſm ꝯtinuitatē. Rñdet ꝙ bñ omne vnū cōti
nuitate eſt vnū forma: ſȝ nō ecōtra per duas inſtātias.p^a
eſt de exercitu.2^a de alalibꝰ: uās eē eſt vnū forma: non tñ
vnū ꝯtinuū.vide cum, qꝛ apte loquiē.¶ Sȝ ambigo in
ſuis ꝟbis, qꝛ cum quātitas ſit duplex apud Ari.in lib.de
cā motuū alalium, ⁊ 2° ꝑigeneſeos.ſ.molis ⁊ pfectionis.
ſilr̄ ⁊ ꝯtinuū duobꝰ modis.ſ.mole ⁊ pfectione, quęro quo
pacto aīal ſit vnū: vel pñtalr̄, vel trāſcēdēter.ſi pñtaliter
ergo ⁊ ꝯtinuū pñtalr̄.ſi ⁊ trāſcēdēter, ḡ ⁊ trāſcēdēter ꝯti
nuum: ⁊ ſic dōm ꝙ omne ſm formā vnū eſt ꝯtinuū ſm
formam, attamē Ariſto.vult ꝙ nō omne vnum ſm for
mam ſit vnum ⁊ cōtinuuȝ ſm molem.Et hoc ſatis eſt, ⁊
hoc forte intelligere vult Egidius.

COMMENTARIUM.

Quartum ſignātuȝ indiuiſibilis erat mālis forª, quę ſpecie qdeȝ ac per ſe indiuiſibilis eſt: per accñs aūt indiuiſibilis.Ponit ḡ nūc quō itelligiē indiuiſibile 4° modo, vt Philoponus exponit, ⁊ vult ꝙ indiuiſibile 4° modo.ſ.forª mālis, quę ſpecie ac rōne indiuiſibilis eſt: per accidēs aūt diuiſibilis, itelligiē ab aīa itellectione indiuiſibili, ⁊ tpe indiuiſibili: ⁊ hoc dicat.Qḋ aūt nō ſm quātitatē indiuiſibile eſt, vt pūctus, ⁊ vnitas, ⁊ inſtās, ſed ſpecie, intellēs itelligit indiuiſibili tpe, hoc eſt in iſtanti, ⁊ indiuiſibili aīę itellectione: qꝛ ꝟo dixit indiuiſibile ſpecie, ne qs putet hoc eē oīmodo indiuiſibile, addit [Scḋm accñs aūt.] quaſi dicat, qḋ eſt ſpecie indiuiſibile: per accñs aūt diuiſibile, intellēs itelligit indiuiſibili aīę itellecīe, ⁊ indiuiſibili tpe.qꝛ ꝟo dixit intellēm itelligē formas indiuiſibili aīę itellecīe, ⁊ indiuiſibili tpe, exponit ſe, ⁊ ꝯtinuiē ſic, dico intellēm mālēs formas itelligē indiuiſibili aīę itellecīe, ⁊ indiuiſibili tpe, qꝛ nō inquātū itellectio, qua intellēs itelligit, ⁊ tp̄s, in quo itelligit, diuiſibilia ſunt, ſed quo ſunt indiuiſibilia.ergo recte dictū eſt itellēm mālēs formas itelligē indiuiſibili aīę itellectione, ⁊ indiuiſibili tpe.Sed qꝛ qs poſſet dicere nō dari indiuiſibile tp̄s, nec indiuiſibile in ipo tpe, oſtēdit eſſe dabile, ⁊ dicit.Ineſt enim ⁊ in his aliqḋ indiuiſibile, in his.ſ.tpe ⁊ magnitudine: in tpe qdem inſtās, in magnitudine pūctū, qḋ inſtās facit tēpus vnū, ⁊ pūctus magnitudinē vnā, ⁊ hoc eſt ſilr̄ in omni cōtinuo, ⁊ tpe, ⁊ lōgitudine, ⁊ motu.ergo bñ dictuȝ eſt tēpus indiuiſibile: eſt enim ipm nūc in ipſo tpe.¶ Sed qd eſt intellectio diuiſibilis, ⁊ qd indiuiſibilis, exponit Themiſtius: itellectio eniȝ diuiſibilis eſt intellectio, vt per voces ſigniaē.Intellectio abſoluta dr̄ indiuiſibilis.ergo pȝ mālēs formas itelligi itellectione indiuiſibili, ⁊ tpe indiuiſibili.¶ Simplicius ꝟo ⁊ Philoponus per noeſim non itellectionē, ſed itellectuȝ, qui eſt vtus aīę itelligūt, ⁊ tūc eſt ſenſus, ꝙ aīa itelligit formas mālēs itellectu indiuiſibili, ⁊ tēpore indiuiſibili.naȝ duplex eſt itellectꝰ, vt Philoponus inqt diuiſibilis ſaltem per accidens, vt phātaſia, ⁊ indiuiſibilis, vt intellēs noeticus, tūc vult Philoponus ꝙ aīa vl̄es formas itelligat indiuiſibili itellectu: magnitudines ꝟo, quę ſunt actu indiuiſibiles, itelligat ⁊ itellu indiuiſibili ⁊ diuiſibili.ſ.phantaſtico.Aīa enim itelligit formas.ſ.vl̄iter ſumptas indiuiſibili tpe, ⁊ ſolū itellectu indiuiſibili.Indiuiſibilia ꝟo 2° ⁊ 3° modo, vt magnitudinē ⁊ aquam itelligit, ⁊ intellectu indiuiſibili: ⁊ itellectu diuiſibili.ſ.phātaſia: vtraqȝ tñ itelligit indiuiſibili tpe.¶ Themiſtius ꝟo per noeſim itellectioneȝ itelligit, quę eſt indiuiſibilis per ſe, ſȝ vt per voces ſigniata ſit diuiſibilis.Aīa enim (vt dicit) intelligit formas mālēs vl̄es itellectione indiuiſibili, ⁊ tpe indiuiſibili.¶ Sed dices, eodē modo aīa itelliget magnitudinē ⁊ aquā, ꝯcedit Them.ſed nō tñ.nam illa etiā cognoſcit anima phātaſtica cognitione, etiā, quę eſt diuiſibilis.Propterea cum dixit aīam itelligē magnitudinē, ſolū dixit illā itelligē tpe indiuiſibili, ⁊ nō itellectione vel itellectu indiuiſibili, qꝛ aīa pōt eam intelligē vtroqȝ itellectu: vtraqȝ etiaȝ itellectione.¶ Simplicius ꝟo, ⁊ Philoponus hūc locū plibꝰ modis expoſuerūt, ſed hęc, quā dedi, expoſitio: mihi magis placet, ⁊ facilior eſt cęteris.

¶ Pūctuȝ aūt, oīſqȝ diuiſio, ⁊ id qḋ eſt ſic indiuiſibile: ꝑinde atqȝ priuatio cognoſciē manifeſtūqȝ euadit.ſilis eſſe videē ⁊ in alijs ratio.hoc.n.modo: malū cognoſcit, atqȝ etiā nigrum.ꝯrio nāqȝ quodāmodo, cognoſcit.Id aūt qḋ cognoſcit: potētia nimirū eſſe, ⁊ in ipſo potētiā ineſſe opȝ.Qꝫ ſi cauſarū alicui nullū ſit oīno ꝯtrium: illa ſeipſam ꝑfecto cognoſcit, ⁊ eſt actus, ⁊ etiam ſeparabilis.

¶ Pūctum aūt ⁊ oīs diuiſio, ⁊ ſic indiuiſibile mōſtraē ſicut priuatio: ⁊ ſilis ratio in alijs eſt, vt quonaȝ modo malū cognoſcit, aut nigruȝ: Cōtrario enim quodā modo, cognoſcit.Oportet autē potētia eſſe, qḋ cognoſcit, ⁊ vnum eſſe in ſeipſo.Si autē alicui cauſarum nō ineſt cōtrarium, ipſa cognoſcit ſeipſam, ⁊ actu eſt, ⁊ ſeparabilis.

καὶ ἓν ἐν αὐτῷ, Alia ed.ſic: καὶ ἓν ἐν αὐτῷ ⁊ in eē in ipſo

Collecta/nea text° cō° 25. ¶ De indiuiduis actu quō itelligunt̃ egit, nūc quō indiui/
dua actu ꝛ po° itelligant̃ adijcit. Jngt. pūctum aūt, ꝛ ois
diuiſio: ꝛ ſic indiuiſibile mōſtrat̃ .i. itelligit̃: ſicut ꝑuatio,
ꝛ ſimul .i. eodē modo ratio eſt in alijs, ꝛ exēplo oſtendit,
vt quō intell's malū cognouit, aut nigrū, z cōtrario. n. aliq̄
modo cogñit dixit [ꝛ ois diuiſio,] qm̄ (vt Simpl. dixit)
linea ꝛ ſupficies ſunt dimēſiones, dicētes aliqđ poſitiuū,
ꝛ ꝑuationes alio modo ꝛ alio, qm̄ ſupficies: vt ꝑuatio ꝓ/
fundi, ꝓculdubio dr̃ terminus: ꝛ ſic ꝑuatio erit. alio mo/
do vt dicit lōgitudinē ꝛ latitudinē: ꝛ ſic forma erit. ſilr li/
nea eſt forma: vt ponit lōgitudinē: vt carētia lati ꝛ ꝓfun/
di, eſt priuatio. dixit ergo. [Et ois diuiſio] vt daret itelli/
gere alia indiuiſibilia ꝑdicta, dixit. [Et ſic indiuiſibile.]
q̄a (vt Them. dicit) indiuiſibile eſt duob⁹ modis. Uno°
ꝑncipalr forma, vt deus eſt intell's celoꝝ. hec. n. dicūtur
indiuiſibilia nō ꝑuatione, ſed pōne. Alia dicunt̃ indiuiſi/
bilia, quoꝝ eē in ꝑuatione ſolū ɔſiſtit: vt pūctus linea ꝛc̄.
ideo dicit [Et ſic indiuiſibilia] ſecludēdo indiuiſibilia po
ſitione. ¶ Debes ſcire, vt ex Simplicio excipit̃, ꝙ vna/
met q̄ddítas ſeu ſpēs eſt p° ꝛ per ſe boni, ſcd̓ario mali. bo
nū q̄dē eētialr ꝛ p°: eſt aūt nō malū ꝑuatione. v.g. volu/
ptas p° ꝛ per ſe bona eſt: ſcd̓ario x̓o ꝑuatio mali. prius. n.
bonū eſt bonū: q̄ȝ bonū nō ſit malum: vt dicit Ariſto. in
ꝑihermē. ꝗ bonum ꝑus eſt int° ſimplius, ſcd̓ario int° mali.
itell's. n. per eētiaȝ boni, ꝑmo itelligit bonū, ſcd̓ario per
eādē eſſentiā itelligit ꝑuationē boni, qđ eſt malū. Una ꝗ
itētione nr̃o intell's itelligit bonū per ſe, ꝛ malū per acci
dēs, ꝛ per ɔñs formā ꝛ ꝑuationē. Bñ ergo dixit Ariſt. ꝙ
intell's itelligit ꝑuationem ſuo ɔ̄rio, qm̄ eadē itellectione
vtrūq̄ itelligit: vt pſpicuū eſt. ¶ Dubitares forte, q2 ni/
grū eſt forma, ꝛ nō ꝑuatio. ¶ Rñdet Simpl. ꝙ per ni/
grum itelligit tenebrā, que eſt lucis ꝑuatio. ſed de hoc in
cōmēto: qm̄ Auer. aliter ſentit: vt dicā. ¶ Opȝ aūt potē/
tia.] declarat cuiuſmodi ſit cognoſcēs priuationē per ha/
bitum, ꝛ quō nō omne itelligēs itelligit ꝑuationē, ꝛ ingt.
[Oportet] aūt po° eē cognoſcēs, ꝛ eē in ipſo itelligē pote
ſtatē. Eſt ꝗ ɔcluſio omne cogſcens ꝑuationē per habitū
eſt ens in po°. tūc ex hoc tanq̄ maiori accepit aliā q̄ſi mi
norē, ꝛ ingt. Si x̓o alicui nō ineſt ɔ̄riuȝ cauſaꝝ .i. ſi aliqđ
intelligēs nō ſit in po°. ɔcludit ɔ̄nem ipm̄ ſeipm̄ cogſcit,
ꝛ actu eſt ſeparabile .i. nō itelligit ꝑuationē: ſed tm̄ actua/
lia. eſt ergo ſylls omne itelligēs ꝑuationē in habitu eſt in
po°. aliqđ itelligēs non eſt in po°, ergo aliqđ itelligēs nō
itelligit ꝑuationeȝ in habitu: ſed tm̄ ſe, ꝛ eſt ens ſeparabi/
le. Quid autē ſit iſtud in cōmēto explicabit̃. ¶ Ex his
colligit Simpl. ꝙ duplex eſt int°. ſ. actualis penitus: cui
nulla admixta eſt impſectio: nec po°: cuiuſmodi eſt int°
dei ꝛ alioꝝ: vt dicemus: alia eſt int° cui admixta eſt po°,
ac impſectio: vt int°: qua itelligit itell's res gn̄abiles, qui/
bus debet̃ oppo^m: vt pȝ, ideo adijcit. ¶ Et eſſe in ipo po
teſtatē.] qm̄ itelligē itellect⁹ reſpectu rerū m̄ālīū non eſt
in po° per carētiā: ſed per impſectionē, q2 ei eſt admixtū
q̄d impſectionis: vt pȝ. Dormiēs autē eſt in potētia per
carētiam itellectionis. int° ergo qua ſimul forma ꝛ priua
tio itelligitur eſt in potentia, non q2 non int°: ſed q2 ei ad/
mixtum intelligere priuationis.

Com̄. 25°. Cum declarauit quō itellect⁹.] Præaccepit text⁹ itētioneȝ: cum ꝑdicto/
rum recapitulatione, ꝛ ſermo pſpicuus. Pōt aūt notari hic
hec diſtinctio, ꝙ indiuiſibile eſt duob⁹ modis ſimplr, ꝛ
ſm̄ q̄d. ꝛ ſm̄ q̄d duplr: quoddā in actu: ꝛ quoddā in actu
ꝛ po°, ꝛ po° ꝛ actu duplr. ſ. per ſe, ꝛ per accidēs. ꝛ hoꝝ mē
broꝝ exēpla pſpicua ſunt. ¶ Intelligē aūt pūctū.] ɔclu/
ſio text⁹ eſt, indiuiſibilia: quoꝝ eē ɔſiſtit in ꝑuatione itel/
ligunt̃ per accidēs. ſ. ſm̄ ꝙ eis accidit carere re ꝑuatiua,
carius exēplū apponit de pūcto, ꝛ ingt. Pūct⁹. n. nō itelli/
git̃: niſi ſm̄ ꝙ ɔtingit ei de ꝑuatione diuiſibilitatis, exi/
tis in magnitudine: ꝛ ſilr de iſtāti ꝛ alijs. ꝛ ſm̄ hūc modū
cogſcit nigredinē ꝛ nigrū. ipſe. n. q̄ſi per ɔ̄riū cognoſcit:
vt in lr̃a expoſuimus. Sunt ꝗ hic tria. ſ. ꝙ indiuiſibilia:
quoꝝ eē ɔſiſtit in ꝑuatione, itelligunt̃ per accidēs. ¶ 2^m
eſt, quo pacto per accñs. dr̃. n. aliq̄d itelligi per accidens.
vel q2 per ſe itelligibile eſt: attñ, nō itelligit̃: niſi ꝓpterea q2
ɔiūgit̃ alicui p° itelligibili: vt mā p° ſm̄ Pla. ꝛ Ariſt. Eſt
eiȝ p° mā per ſe ens apud Ari. vel per ſe vnū apud Pla/
tonē, ꝗ per ſe itelligibilis. nō tn̄ itelligit̃ niſi ꝑ itellectio/
neȝ formę. Alio modo res itelligit̃ per accñs, qm̄ nec per
ſe itelligit̃, nec habet eētiā itelligibileȝ: quō ꝑuationes ꝛ
entia rōnis itelligunt̃ 4° meta. Indiuiſibilia ꝗ itelligunt̃
2° modo. ſ. ſm̄ ꝑuationē: vt dictū eſt. ¶ 3^m ſunt exēplaȝ in
pūcto ꝛ nigro. hec. n. intelligunt̃ in ſuo ɔ̄rio: vt ſatis in lr̃a
expoſitū eſt. ¶ Dubitat Egid. quo pacto itell's cognoſcit
ꝑuationē. Rñdet ꝙ duplr, vel per habitū quē habet, vt
qm̄ attingit formā p°: ꝛ ſcd̓ario illi⁹ formę carētiaȝ, vel per
habitū quē nō hȝ: vt qm̄ nihil apphēdit: tūc. n. apphendit
ꝑuationē: ꝓpterea q2 nihil apphēdit. ¶ Sed h̓ x̓bū ambi/
guum eſt, qm̄ apphenſio eſt aliq̄d, ꝗ terminus eius dȝ eē
aliqđ, ꝗ nihil apphēdē nō pōt eē apphenſio: vt fingit, ſed
de h̓ dicemus poſt. ¶ Sic cecidit ablatio] debes ſcire,
ꝙ in arabica trāſlatione ſic ſcribit̃. ꝛ ſm̄ hūc moduȝ co/
gnoſcit nigredinē ꝛ nigrū. ¶ Ubi debes ſcire, ꝙ quādo
arabes hebāt textū dubiū, iter x̓bū ꝛ x̓buȝ relinquebāt
locū album .i. chartā: vbi nihil ſcribebat̃. dicit mō Auer.
ꝙ inter illā ꝑticulā [Scđm hunc modū.] ꝛ illā ꝑticulam
[Cognoſcit] cecidit ablatio. ſ. locus nō ſcript⁹. Jngt tn̄ ꝙ
eſt ſermo cōplet⁹, ꝛ nō trūcat⁹. dicit tn̄ ꝙ ſi q̄d deficit dȝ
ſic legi. ꝛ ſm̄ hūc modū intell's aut viſus cogſcit nigredi/
nē aut nigrū. ꝛ vlr oēs ꝑuationes nō cognoſcunt̃ niſi per
ɔ̄ria. ſ. ꝑ cogn̄ē habit⁹, ꝛ ꝑ cogn̄ē defect⁹ habit⁹ Ecce quō
ſupplevit illas duas particulas. [Intell's aūt viſus.] ſȝ ſi
nō ſupplent̃, iam ibi intelligunt̃, vt Them. ꝛ Simpl. ſup
plevit. ¶ Et hic itēdebat ꝛc̄.] Dubitat q̄dā quō nigredo
ſit ꝑuatio albedinis. ſoluit ꝛ ingt: ꝛ h̓ itēdebat per nigre/
dineȝ ꝑuationē albedinis. q.d. nigredo pōt accipi duplr.
Uno° pro re: qua nigra ſunt diſpoſita nigredine: ꝛ ſic al/
bedo ꝛ nigredo ſunt for° poſitiuę, ꝛ neutra intelligit̃ per
alterā: ſȝ q̄libet per ſe. Alio° capit̃ nigredo pro ꝑuatione
pſectiōis albedinis. eſt. n. albedo pfecta, qm̄ vt 10° meta. Com̄. 2°.
eſt multā lucē participans. nigredo x̓o eſt impfecta, qm̄
multū opaci habet: ꝛ ꝑ ɔñs multaȝ tenebręꝛ ſic nigredo
eſt ꝑuatio albedis. ¶ Ita. n. eſt.] ꝓbat ɔ̄neȝ ꝑdictā arg^te
a cōmutata ꝓpor^te, ſicut ſenſus ad intellm̄ ſic ſenſile ad
itelligibile. ꝗ ſicut ſenſus ad ſenſile ſic itell's ad itelligibi/
le, q2 ſicut p^m ad 3^m ſic 2^m ad 4^m. ſed ſenſus cōprehendit
for^as per ſe, ꝛ illi⁹ ꝑuationē per accñs: cogſcēdo defectuȝ
for°, ꝗ ꝛ itellect⁹ eodē modo. Hec ꝓbatio fuit Themiſtij
hic, ꝛ ſm̄o Auer. pȝ. ¶ Et opȝ.] ſed qm̄ duo ſunt itell's. ſ.
m̄ālis, ꝛ itell's agēs, oñdit q's hoꝝ itelligat ꝑuationem, ꝛ
oſtēdit ꝙ ſit itell's m̄ālis, deinde ꝙ nō ſit itell's agēs. Ad
p^m ſylls ſic cōponit̃, itell's cōprehēdēs habitū ꝛ ꝑuatio/
nē illi⁹ habit⁹ eſt vna po° manēs eadē in po° ad vtrūq̄.
ſed itell's m̄ālis eſt po° manēs eadē potens recipe ambo
ɔ̄ria, ꝗ in 2° figura itell's m̄ālis pōt recipe ꝛ cognoſcē ha/
bitū ꝛ ꝑuationē ꝛc̄. apponit maiorē, ꝛ ingt. Et opȝ vt itel
lectus cogſcēs habituȝ, ꝛ illius ꝑuationē, ſit eadē v̓tus in
ſe, ſubaudi potēs cogſcere vtrūq̄, h̓ fuit maior. ¶ Quē/
admodū.] ꝓbat̃ maior p° exēplo, ꝛ ingt: quēadmodū co
gnoſcēs obſcuritatē, ꝛ lucē eſt eadē v̓tus viſus: ꝛ per ɔñs
ſic itell's eſſe dȝ. ¶ Et ꝙ iſta v̓tus.] Idē ꝓbat ſyllo, ꝛ cō/
ponit̃ ſic. omne cogſcēs ꝑuationē ꝛ formā, opȝ vt cogno/
ſcat ſe

ſcat ſe eē in poª, hęc eſt minor. ſubaudi maiorē, ſ; omne cogſcēs ſe eē in poª eſt v̄tus in poª, ergo omne cogſcēs ꝑuatione, ⁊ formā eſt in poª, quę fuit maior p̄mi ſylli. tūc accepit minorē pn̄ıcs, ⁊ inqt. Et iſta eſt diſpoſitio itellꝰs mãlis. i. ſed itellꝰs mãlis eſt in poª, ergo intellꝰs mãlis cognoſcit formas, ⁊ ꝑuationē. Reliqua v̄ba quę ponunt̄ ab Auer. ſunt ſupflua, poſita gr̄a manifeſtationis: vt docet Ariſt. p̄ Prior. ¶ S; ſtatim quęres, an hęc ratio poſſit ſaluari, tenēdo itellm̄ mãlē eē p̄parationē: vt Alex. vult. R̄ndet poſſumus igit̄ dicere talē eē p̄parationē; tn̄. pōt ergo ſumi hęc minor, ſed p̄paratio eſt in poª, ergo p̄paratio pōt cogſcē ꝑuationē ⁊ formā: vt dicit Alexã. ⁊ ſermo p;. ¶ Habita eſt ergo hęc maior, omne cogſcens ꝑuationē d; eē in poª: vt declaratū eſt. Et per hāc accepit vnā minorē. ſ. per quā ꝯcludit itellm̄ mãlē eē cogſcētē habitū, ⁊ ꝑuationē. nunc dat aliā minorē, ⁊ inqt. Si igit̄ fuerit aliqs itellꝰs: in quo nō eſt aliq̄ poª, neq; inuenit̄ qn̄q; itelligēs, neq; nō. Hęc eſt minor, ſed aliqs itellꝰs nō eſt in poª. ꝯcludit, ergo ille itellꝰs nō itelligit ꝑuationē: imo talis intellꝰs nihil itelligit ext̄ ſe. ¶ Quia nō ſpecificauit qs intellꝰs eēt ille: ideo appones dr̄ias iter hos inqt, ⁊ h̄ eſt vnū coꝝ, qbꝰ diuidit̄. i. differt iſte itellꝰs ab itellu agēte. ſ. qꝛ in h̄ itellu. ſ. mãli inuenit̄ vtrūq;: in agēte aūt actꝰ tn̄, ⁊ non poª. i. intellꝰs mãlis, qn̄q; itelligit, qn̄q; nō, itellꝰs agēs ſemper. ¶ Et ideo recte.] verificat appellationē Ari. ⁊ inqt: ⁊ ideo recte vocauit Ariſt. iſtam intellectū mãlem ſubaudi, qa in potentia ad itelligere, nō qꝛ eſt mixtus. i. ſequens mixtionē; et habēs materiā: vt Alexã. opinatur.

Dubõnes ¶ Sed hęc egent ꝯſideratione. p̄ª eſt, cur itellꝰs mãlis, qꝛ eſt in poª ad qn̄q; itelligē: ⁊ qn̄q; nō, intelligit ꝑuationē. ¶ Scd̄a cur, qꝛ itelligit ſe eſſe in poª, itelligat ꝑuationē. ¶ Tertio, vtrū itellectus agēs itelligē poſſit ꝑuationē;. ¶ Ad p̄ᵐ Them̄. r̄ndet, ꝙ h̄ pōt ſciri cōparatione, qm̄ queādmodum viſus, ſi ſemper eſſet in actu circa lumen, nunq̄; cognoſceret tenebras, ſic itellꝰs: ſi ſemp in actu eēt circa formā, nunq̄; cogſceret ꝑuationē. op; ergo (vt Them̄. inqt) itellm̄ eē in poª ad vtrūq;. i. ad itelligē formā qn̄q; ⁊ nō itelligē illā. ¶ Sed dubitabis circa rōnē; Them̄. ſic dubitare ſolebat Egid. heremita Philocolus Uiterbienſis meus ſcholaris ſtudioſiſſimus, cuiꝰ ingeniū ſemp magnifeci ſic, qm̄ tūc itellꝰs non poſſet itelligere nō ens, qm̄ ſemp itelligit aliqd: eſt. n. intellꝰs pfectꝰ in maiori pte ſui ſibi. ¶ Amplius ſubtilius arguebat, qm̄ in habitu eſt negatio ſui oppoſiti, vt in 2º pihem̄. dicit Ariſ. ergo ſi intellꝰs itelligat lumē, cum in lumine ſit ꝑuatio ſui oppoſiti, tūc itelligēs lumen p̄ itelliget formā. 2º oppoſitū illiꝰ per negationē, qꝛ vt Ariſt. dicit intelligēs bonū eē bonū, intelligit qm̄ bonū nō eſt malum, vel non bonum. Sunt enim hę optimę inſtātię ꝯtra Them̄. ¶ Dicēdum ꝙ qm̄ intellectus ſemp itelligit aliqd, op; vt id ſemp ſit in rerū nã: tāto eſſe vt ſufficiat itelligi ab illo. qd̄ aūt aliqd ſic ſemp eſt nō habet oppoſitū ꝑuatiuū: ſ; ſemp eſt in actu. ¶ Ad p̄mū ergo dōm, ꝙ itellꝰs nō ſemp itelligit ens reſpectu mei vel tui: imo qn̄q; ⁊ qn̄q;: in ſe autē nō itelligit niſi ens, ⁊ nō ꝑuationē entis: vt in p̄mis editionibꝰ diximus, ⁊ in liº de intellu. ¶ Ad 2ᵐ ſolutio p;. vbi. n. lumen ſemp videret, lumē ſemp eſſet. vbi ſemp eēt, non hr̄et ꝑuationē ⁊c̄. Iſtud tn̄ dictū Themiſtij oino eſt ambiguū: vt alibi ſcripſimus.

2º dubõ ¶ Circa 2ᵐ dubitatio maxima eſt, qꝛ tūc quęlibet intª intelligeret ꝑuationē excepta p̄ª, qm̄ q̄libet eſt in poª excepta p̄ª, ergo q̄libet itelligeret ꝑuationē; itelligēdo ſe. ¶ R̄ndebat Hieronymus Bernardus filiꝰ dn̄i Petri: vir phs ⁊ ingenioſus, ꝙ quęlibet intª inferior itelligit ſuperiorē per eēntiā ſupioris. intª enī infimę eſt per eſſentiā ſupmę. modo ſuprema eſt actus ⁊ nō ꝑuatio. Hęc eſt pulchra reſpō. ¶ Pōt dici ⁊ aliter, qm̄ quęlibet intª, ⁊ ſi intelligat ſe ⁊ eēntiā p̄priā, cui eſt ꝑuatio pfectionis ſupmę, nō tn̄ itelligit eā per carētiā itellectiōis: ſed ſemp, ⁊ ideo nō itelligit ꝑuationē. ¶ Ad 3ᵐ arguit̄, itellꝰs pfectior plura itelligit, ſed itellꝰs agēs eſt pfectior, ergo itelligit qcqd intelligit itellꝰs poᶜ. ⁊ vltra. ſi ergo intellꝰs poᶜ itelligit habitū ⁊ ꝑuationē, ſilr ⁊ intellꝰs agēs. ⁊ hoc eſt argᵐ Theophraſti. ¶ R̄ndet Them̄. ꝙ plura intelligē nō arguit pfectionē in intellu: ſ; nobilius ⁊ pfectꝰ intelligē: ⁊ ſic maior negat̄ ab eo. vide. ¶ Multa alia ſpeculati ſumus in p̄mis ędi tionibꝰ quas fecimus Paduę annis p̄teritis, quę iam videre potes. ¶ Dicebat Uicētius Quirinus patritius Uenetus meus ſtudioſiſſimus ſcholaris ſuę etatis honor, ꝙ itellꝰs pōt itelligē ꝑuationē dupl̄r, vel per habitū quē h;, vel per habitū quē nō h;: vt dicebat Egid. ⁊ ſic voluit ꝙ pōt teneri ad mētē Auer. ꝙ itellꝰs agēs, ⁊ q̄libet intelligētia pōt itelligē ꝑuationē: non qdē per abſentiā habitꝰ, qꝛ ſemp itelligit, ſ; per habitū quē hn̄t: deus. n. per eēntiā p̄priā itelligit forᵃˢ, ⁊ ꝑuationes forᵃˢ, ſic ⁊ intellꝰs agēs, nec oppoſitū vult Auer. ſed tn̄ q; nō itelligūt hęc modo nr̄o. ſ. duobꝰ modis per habitū quē hn̄t ⁊ carētiā illius, ſicut viſus ꝑcipit tenebrā per lumē. ⁊ per h̄, ꝙ nihil percipit. his enim duobus modis nullus intellꝰs abſtractꝰ ꝑcipit: ſed vno tn̄, ⁊ profecto ſubtil̄r dixit: ſed in libro de intellectu dixi multa de his. credo enim eſſe verū: ſed nō ad peripatheticorum mentem.

COMMENTARIVM.

Quintum ipſius indiuiſibilis ſignatū ſm̄ Philoponū; eſt indiuiſibile ſimpl̄r ſm̄ q̄ntitatē, vt pūctꝰ, vnitas, ⁊ momētū. Docet ergo modo quo indiuiſibilia hęc cogſcunt̄, ⁊ vult ꝙ cogſcant̄, vt cognoſcit̄ ꝑuatio, quę cognoſcit̄ negatione p̄prij habitꝰ. Uñ dicit. [Pūctū aūt ⁊ ois diuiſio, ⁊ ſic indiuiſibile mōſtrat̄ ſicut ꝑuatio] intelligit̄. Punctꝰ. n. negatione ꝯtinui cogſcit̄: ſcimus. n. punctū id eē, cuius pars nō eſt. ⁊ per ea quę ſunt [ſicut indiuiſibilia] intelligit ea: quę ſunt indiuiſibilia ſic pūctꝰ: vt vnitas, quę oñdit̄ negatione nūi, ⁊ momētū, qd̄ oñdit̄ negatiōe tp̄is. vel per ea quę ſunt indiuiſibilia ſic punctꝰ, itelligit (vt Philoponus dicit) lineam ⁊ ſupficiē. Lineę enī ⁊ ſupficies quātoꝝ ſunt fines: ⁊ ita quo fines quātoꝝ ſunt, indiuiſibiles ſunt. Meminit autē hoꝝ (vt Philoponus dicit) qm̄ nō ſolū pūctꝰ diuiſio eſt lineę, ſ; etiā linea diuiſio eſt ſupficiei, ⁊ ſupficies corpis. ⁊ dixit. [Et ſic indiuiſibile declarat̄ vt ꝑuatio] ad dr̄ias eoꝝ: quę ſunt indiuiſibilia nō ſic, vt eſt pūctꝰ, qualia ſunt incorporea ⁊ ſubę ſeparatę: quę qdem nō ꝑuatione cognoſcunt̄: ſed alio modo, vt dicemus. Punctꝰ v̄o ⁊ ſic indiuiſibilia vt ꝑuatio declarātur, ꝑuatione pfunditatis cognoſcit̄ ſuperficies: linea v̄o cognoſcit̄ ꝑuatione pfunditatis, ⁊ latitudinis. At punctꝰ cognoſcit̄ ꝑuatione pfunditatis, latitudinis, ⁊ lōgitudinis: appellauit aūt hęc indiuiſibilia diuiſiones, qꝛ pūctus lineā diuidit: ⁊ linea ſupficiē: ⁊ ſupficies corpus. Dicunt̄ tn̄ indiuiſibilia: qꝛ ſm̄ ſeipſa indiuiſibilia ſunt: qꝛ dixit indiuiſibilia cognoſci ꝑuatione, reddit ſuā p̄pōnē vlē, ⁊ dicit. [Et ſil̄rs ratio in alijs eſt.] q̄ſi dicat, ⁊ ſic cogſcunt̄ oia, q̄cūq; aliquā negationē ſui ꝯrij includūt, ideo q̄rit [vt quonā mō itellꝰs cogſcat malū, aut nigrū:] R̄ndet. [Cōtrario. n. q̄dā modo cogſcit.] Malū qdē itellꝰs cogſcit negatione boni: nigrū v̄o negatione albi. ergo vnūquodq; negationē alicuiꝰ icludēs, cogſcit negatiōe eiꝰ: cuiꝰ negationē includit. ¶ S; obijcit Philoponus ꝯ Arīcs, qꝛ malū eſſe boni ꝑuationē, ilico p;: qꝛ malū nihil poſitiuū dicit, ſed ſolā boni ꝑuationē. At nigrum l; dicat negationē albi, tn̄ nigrū nō dicit merā ꝑuationē, cum ſit aliqd poſitiuū, ⁊ q̄litas quędā. ¶ R̄ndet tādē; q; nigrū Obiectio Philoponi.

ſumpſit pro tenebra:albū pro luce.mō nigrū,at ſumit pro tenebra:nihil niſi ſolā puatione dicit. ¶ Ex his perſpicuū eſt vna eadēq; ſpecie aīaʒ appħēdē habitū ⁊ priuationē illi oppoſitaʒ: vt malū ⁊ bonū,vtutē ⁊ vitiū. Nā vna ſpēs eſt puatiue oppoſitoꝝ:nō tñ equeꝑmo.naʒ ſpēs eſt ipſius habit⁹ per ſe p̄:puationis vo nō per ſe p̄. ¶ Qd vo puatio nō p ſe cogſcat,ſʒ negatione ſui habit⁹, Them. pbat rōne,⁊ ſiltudine ſumpta a ſenſibilibus.rōne qdē,qꝛ puationes nullā for^{as} ſiue ſpēm a ſe obtinēt,vel facē pñt per quā p ſe cogſci poſſint. Vñ(vt diuus Tho.dicit)qd nō p ſe cadit in ſenſu:pprīā ſpēʒ in itellu minime facere pōt.Cū igit̄ puationes,⁊ hmōi indiuiſibilia ſub ſenſu nō cadāt,in itellu ſpēʒ per ſe relinqre nō pñt.ḡ pprȷs ſpēbus itelligi nō pñt.Siltudine vo h pbat Them.qꝛ in ſenſibus candor,lumē,vox,ſonus per ſe ſentiunt̄. Priuatiōe vo obſcuritas,opacitas,⁊ ſilentiū.ḡ eodē mō puationes erūt apud itellm. ¶ His declatis,ſm Philoponū,Ari. qrit ⁊ ſoluit vnā qōnē.vʒ.vtrū itells diuus itelligat indiuiſibilia ac puatioēʒ,vt mala,turpia,tenebras,⁊ id gen⁹.

¶ Pro ſolone ḡ ſm Philoponuʒ paccipit duas ſuppōnes.p^{a} eſt,ꝙ itells cognoſcēs huiō puationes dʒ eē pñte aliqd qd cogſcit ſaltē dʒ eē pñte ea itelligibilia,quę opponunt̄ puationib⁹.dico dʒ eē pñte,h eſt aptitudine,qa (vt Philopon⁹ inqt)Ari.nō vult rex rōnes in aīa eē.Qa aūt debeat eē pñte ea itelligibilia:quę puationib⁹ opponunt̄,pʒ,qꝛ puationes itelligunt̄ negatiōe ſuoꝝ oppoſitoꝝ.

¶ 2^{a} ſuppoſitio ſm vba,quę repi in codice gręco nro, eſt,ꝙ itells,qui itelligit habitū ⁊ puationē:dʒ eē vnus,qꝛ lʒ habit⁹ ⁊ puatio plura intelligibilia ſint,qꝛ eadē ſpecie itelligunt̄:iō itells illa itelligēs dʒ eē vnus in ſeipo ſito. In codice ḡ nro vba ſunt.[Opʒ aūt po^{a} eſſe qd cogſcit.] Hęc eſt p^{a} ſuppoſitio.[ꝙ cogſcēs tales puationes debet eē po^{a} ea itelligibilia,quoꝝ ſpēb⁹ itelligunt̄ puationes illis oppoſitę.[Et vnū eē in ſeipo.] Hęc eſt 2^{a} ſuppoſitio.[ꝙ lʒ habit⁹ ⁊ priuatio ſint diuerſa itelligibilia:qꝛ tñ eadē ſpecie cogſcunt̄:intells ea cognoſcēs dʒ eē vnus in ſeipo ſito:nō aūt rōne.Scdm vo vba,quę hēbat Philopon⁹, ſcda ſuppoſitio erit,ꝙ cogſcibile,cuius pñte intells eſt, dʒ eē in ipo itellu.nā vt Philoponus dicit,itells nō pōt aliqd itelligē,niſi illud ſit in ipo:intells.n.ſili cogſcit.ſi ḡ itells in ſe nō habeat itelligibile,nō pōt reb⁹,qs cogſcit aſſilari ſaltē itētionalr.ſunt ḡ vba hęc.[Opʒ aūt po^{a} eē qd cogſcit,⁊ ineſſe in ipſo itellu.]ſ.ſi dʒ illud cogſcē. His ſuppōnib⁹ ſumptis,ſoluit qōnē quę erat vtrū itells diuinus cognoſcit puationes,⁊ ridēt qd nō:qm nō eſt itells pñte aliqd itelligibile,neqʒ habet itelligibilia in ſe,ḡ nō pōt itelligē ea itelligibilia negatione:qrū itelligunt̄ puationes. Propterea dicit.[Si naūt alicui cārū]itellectiuarū[nō ineſt]illud itelligibile,qd eſt puationi[9riū]cuius negatione,vel cui⁹ ſpecie puatio itelligit̄[ipſa cogſcit ſeipſaʒ,⁊ eſt]itells actu,⁊ nō itells pñte[⁊ ſeparabilis]ab oī itelligibili,nullū hīs,cui⁹ ſpecie poſſit itelligē puationē.Dī aūt intells diuinus ſeparat⁹(vt Plutarchus inqt) ⁊ a mā,⁊ ab aīalib⁹ pñtib⁹,⁊ ſm Philoponū,ab oīb⁹ intelligibilib⁹.⁊ accepit[ſeparabilis]pro ſeparatꝰ:itells.n. diuinus(vt Philoponus inqt)nō mō eſt aptitudine,ſed actu ſeparat⁹. Hęc Ari^{cs},quo mō vo indiuiſibilia incorporea itelligant̄,poſtea qret,nūc de his nō alia dixit.

Tex.cō.36.

¶ Ex his p^{a} frōte colligi vr̄ diuinū itellm nō itelligē puationes,ex eo qꝛ ipi nō ineſt cognitio habit⁹,qua puationē cogſcat. Colligit̄ etiā deū eē actu itellm,⁊ ſeipm itelligē tm̄:⁊ nihil pter ſe. ¶ In theologicis autē diſputauimus an diuin⁹ itells itelligat puationes,vt mala,vitia indiuiſibilia,⁊ falſa. Themiſtius enim Simpl. Philoponus,⁊ Auer.pro opiōne Ari^{cs},aſſerūt diuinū itellm talia itelligere nō poſſe. ¶ Theophraſtus vo 9cedit. Plato etiaʒ li° de re.p.2°,et 10°,⁊ li° de legib⁹ 10°,⁊ in Gorgia pbat, quia ſi deus nō appħēderet mala nō eſſet vltor maloꝝ. Ari^{cs} etiā li° Peri eutychias,h eſt de bona fortuna,ait, Si de⁹ mala nō appħēderet,eū malū iudicē atq; prauū faceremus,quia nō bona bonis ⁊ mala malis diſtribueret. ¶ Et qq; de qōne iſta multa illic diximus:breuib⁹ nūc dicamus,ꝙ noſter itells aliqñ itelligit puationē.vʒ. malū,vel turpe,⁊ id genus negatione ſui 9rij:⁊ hoc eadē ſpecie,qua appħēdit eius oppoſitū:⁊ h pacto,deus pōt intelligere turpia,⁊ mala,⁊ id genus,quia intuitu ſuę eēntię vt pprij obiti appħēdit ſc:bona vo ⁊ oia id genus 9ſecutiue intuitu eius eēntię,vt ſępe dictū eſt. Nō.n.alia pter ſe itelligit,vt per ſe obiā ſed,vt 9nītia obm pprīū itells diuini. Mala vo itelligit intuitu bonoꝝ:oia tñ vno ⁊ eodē intuitu.Aliqñ vo itells noſter itelligit puationē itellectu eius ſubiti,⁊ per eādē ſpēm,qua itelligit eius ſubm:⁊ hoc pacto itellu pmę māę etiā nr̄ itellect⁹ itelligit puationes formaꝝ:itellectiōe etiā Midę itelligimus auaritiā,itellectione Sardanapali itelligimus vitia:⁊ vlr̄ itellu ſubiectoꝝ itelligimus nō ſolū puationes,ſed for^{as},ac accidētia. Et h pacto pipathetici 9cederēt deū itelligē puationem:nō tñ(vt nos)ſed itellectione ſuę eēntię appħēdit ⁊ māʒ,⁊ cętera entia:⁊ ſic intuitu ſuę eēntię appħēdit māʒ, ⁊ intuitu ſuę eēntię appħēdit puationē,vnde vno intuitu appħēdit ſc:⁊ mām ⁊ puationē:⁊ oia eodē intuitu.Tertio modo nr̄ itells itelligit puationē intelligēdo ſe eē in po^{a}. nā cum itelligit ſe eē in po^{a},intelligit ſe actū nō hr̄e: ⁊ ſic q̄ſi ſyllogiſtice nr̄ intells itelligit puationē:⁊ hac forte cognitione intells diuinus nō cogſcit puationes: ⁊ h pacto pipathetici negāt deum puationes intelligē. ¶ P̄.Diximus etiā deū,nec puationes,nec habit⁹ itelligē ſcia depēdēte,ac cauſata a rebus,itellectiōe ſuę eēntię,quę eſt cā oīuʒ rerū,⁊ formalis ratio itelligēdi oia,pipathetici nō negarēt deū itelligē priuationes. ¶ P̄.Diximus deū nihil itelligē niſi ſe,vt obm.Cętera vo nō,vt obiā itelligē, ſed(vt 9nītia obm)vt ſupius dictū eſt. Patet ḡ deū poſſe itelligē turpia,vitia,mala,⁊ oia:qm eo modo,quo bona itelligit,⁊ eo intuitu oia itelligit. ¶ Sʒ quęres an ipa aīa appħēdat puationes,⁊ indiuiſibilia tpe indiuiſibili,⁊ itellectione indiuiſibili. ¶ Dōm ꝙ ſi hęc itelligant̄ itellectione ſimplici,itelligunt̄ itellectione indiuiſibili ac tēpore indiuiſibili:qm eodeʒ modo itelligunt̄ habit⁹,quoruʒ itellectione itelligunt̄ puationes. At ſi itelligant̄ itellectionibus cōpoſitiua.ſ.cōpōne ⁊ diuiſione,vel diſcurſu, nō intelligunt̄ niſi in tēpore:veluti ⁊ habit⁹.Tacuit ergo modum,quo anima puationes intelligat,qꝛ eodē modo intelligunt̄,vt earum oppoſita.

¶ Eſt aūt dictio qdem:quippiaʒ de quopiam quēadmoduʒ affirmatio.atq; ois:eſt vera vel falſa. At intellect⁹ nō ois:ſed qui eſt ipſius qd eſt ad formaʒ accōmodati,eſt verus:⁊ nō quippiaʒ de quopiam dicit. Sed vt viſio pprij ipſius eſt vera:ſi vo albū hominē eſſe dicat aut non,nō ſemꝑ eſt vera,ſic ſeſe habent ea quae ſine materia ſunt.

¶ Eſt aūt dictio qdem,aliqd de aliquo,ſicut affirmatio,atq; vera aut falſa omnis. Intellect⁹ aūt non ois,ſed qui eſt ipſius qd eſt ſm ipm qd qd erat eſſe,verus eſt: ⁊ nō aliqd de aliquo:ſed,vt viſio pprij vera eſt. Si autem album hō aut nō,nō verū eſt ſemꝑ:ſic ſe habent quęcūq; ſine materia ſunt.

¶ Circa

Utrū de⁹ cognoſcat puationes.

Collectanea textꝰ cō[ti] 26.

¶ Circa iſtaz lr̃am pipathetici valde differūt.ideo debes ſcire ad mētez Simplicij,ꝙ rōnalis aīa cōplicata eſt ex ſubſtātia impartibili:quę intellectꝰ eſt ſimplex ⁊ indiuiduus,⁊ ſuba partibili:quę eſt diuiſa ⁊ partibilis per totū corpus.Ex his enim ↄficiť quoddā vnū eſſentiale apud Simpliciū:qđ rōnalis eſt aīa,cuius ſupma pars eſt intellectus ſemp in mūdo intelligibili viuēs. Eſt ⁊ alia pars:quę ratio dr̃,quę pōt ideas ↄcipe.Eſt ⁊ 3ª pars:quę imaginatio dr̃:quę ſenſilia pcipit. Eſt ⁊ 4ª vegetatiuū:qđ ⁊ plātis conuenit.ex his oībus cōſtat tota anima rōnalis. ¶ Opatio intell'ſ eſt ſimplex intʳ,⁊ ſemp verus,opatio rōnis eſt interdū verus interdū falſus.ſic ⁊ imaginationis opatio.intell'ſ ergo:qñ cōuertiť ad rōnem:erit qñq; verus:⁊ qñq; falſus.ratio,⁊ imaginatio:qñ cōuertunť ad intellectū:ſemp vera ſunt.¶ Debes ſcire ⁊ rurſuz,ꝙ lr̃a Simplicij habet[Eſt aūt nā gdem aliqd de aliquo ⁊c̃.] Exponit ğ Simplicius ſic,ꝙ Ari[ſto] apponat dr̃iam inter actum ꝓpriū intell'ſ,⁊ actū ꝓpriuz rōnis.Per nām ergo intelligit ſubalez aīę cognitionē:quę ſimplex ⁊ ꝓpria eſt intellectui,qꝛ Plato,⁊ Ari[ſto] in ſimplicibus ſemp vtūtur noīe naturę.eſt ergo ſenſus:eſt aūt nā.i.ſimplex intell'ſ,gdem aliqd de aliquo:ſubaudi interduz:qñ cōuertiť ad rōnem:ſicut affirmatio:quę eſt oīs vera aut falſa.⁊ dixit [ſicut affirmatio]⁊ nō dixit[affirmatio]qm̃ intʳ ſimplex intell'ſ nō eſt affirmatio ꝓprie,ſed qñ intell'ſ ↄuertiť ad rōnez eſt tūc eiꝰ intʳ:ſicut affirmatio.i.participās cōpoſitionē quādā.Uult ergo ꝙ intell'ſ ſimplex ⁊ eēntialis intellectui: vt intell'ſ eſt:aliqñ gdem aliqd de aliquo:ſicut affirmatio:⁊ nō ꝓprie affirmatio.quę affirmatio oīs eſt vera vel falſa.eſt gdez aliqñ,qm̃ in ſe ſemp eſt ſimplex.ſed vt cōuertiť ad rōnem erit falſa,vel vera:vt affirmatio.⁊ dixit magis[vt affirmatio]ꝙ̃[vt negatio]vt Simplicius notat,qm̃ apud Platonē in ſophiſta:negatio ſub nō ente ponit.affirmatio ſub ente.modo itell'ſ ſimplex nō cadit ſub nō ente.¶ Intellectꝰ aūt nō oīs]dixit affirmationē oēm eſſe verā vel falſam.Cōpoſuit nūc intellectum ſimplicē,dicēs:intell'ſ aūt ſimplex non oīs:ſed qui eſt ipſius gd eſt:ſm qđ aliqd erat eſſe:verus eſt ſemp,⁊ nō intell'ſ:qui ſigñat aliqd de aliquo.addidit[ſm ꝙ aliquid erat eſſe.]ꝓpterea qꝛ gd eſt poteſt capi pro eēntia ſimplici,⁊ pro diffōne.quādo capiť pro diffōne:dicitur qđ gd erat eſſe,vt Simpl.notat.quia igiť accepit hic gd eſt pro diffōne,adiecit[ſm ꝙ aliqd erat eſſe ⁊c̃.] ⁊ ſic ꝑſpicuum eſt hoꝝ diſcrimē.¶ Sed ſicut videre ꝓpria.] oſtēdit ꝑdicta per exēpluz in ſili,⁊ inqt:ſed ſicut videre ꝓpria obta ſemp veruz eſt,qm̃ id videre eſt viſus vt viſus,⁊ nō vt cōuerſus ad extraneuz obm.ſi aūt hō albus aut nō:nō veruz ſemp,qm̃ hęc ſunt extranea obta viſus.ſic aūt ſe habent quęcūq;.i.gcūq; intell'ſ ſunt ſine mā,ꝙ dum in ſe ↄſiſtūt ſemp veruz pcipiūt.dum v̓o ↄuertunť ad extrinſecū interdū veri vel falſi ſiūt.¶ Sed in gbus hęc expoſitio exnea ſit in cōmēti expōne notabiť.

Com. 26ᵐ. **Et ꝑdicare per intellectuz.** ¶ Dicta eſt expoſitio Simplicij.nūc dicenda eſt expoſitio alioꝝ pipatheticoꝝ,⁊ poſt quo pacto ab vtriſq; Auer.differat:exponēdo cōmētū declarabimus. ¶ Alexāder ergo,⁊ Plutarchus/Neſtorius/Rodius,⁊ Themiſtius apte hūc locū declarāt,ad lr̃am exponūt,⁊ volūt ꝙ Ari[ſto] ponat differētiaz inter opationē intell'ſ cōpoſitā,⁊ ſimplicē.⁊ ſic legiť lr̃a:eſt autē natura.i.dictio affirmatiua:vel negatiua gdez aliqd de aliquo:ſicut affirmatio oīs vera aut falſa.accepit naturā pro oīone affirmatiua vel negatiua:more ſtoicoꝝ,qui dixerūt oīonem ſigñare ſm nām:vt Plato diſputauit.accepit[ſicut affirmatio]nō vt ly[ſicut]dicit ſſilitudinē:ſed idētitatē,vt ſępe Ari[ſto] vtiť. Eſt ergo vna pars differētię,ꝙ oīs dictio ſigñat verū vel falſum.Tūc dat ſcđaz parte,⁊ inqt. Intellectꝰ aūt:ſupple ſimplex nō oīs:ſed qui eſt ipſius gd eſt.⁊ reliquuz legať:vt Simplicius legit. Expoſitio ergo hoꝝ eſt,vt Ari[ſto] apponat diſcrimen inter opationes itellectꝰ:vt pꝫ.¶ Auerrois autē cōtinuat ſe ad dicta.colligit dr̃iam inter intellectū agētē,⁊ intellectū mālem,⁊ dixit ꝙ intell'ſ agēs nō itelligit priuationem,ſed ſemp eſt in actu.intellectꝰ potētię qñq;,⁊ quādoq;. Nūc apponit ſcđam differētiā inter hos itellectus,⁊ eſt ꝙ itellectꝰ potētię quādoq; itelligit verū,quādoq; falſum:ita ꝙ ſemp intelligit verum admixtū falſo:quādo intelligit cōplexum.ſed intell'ſ agēs ſemp intelligit verū.⁊ apponit ſic ſyllm̃.Omne cōpoſituz in intellectu eſt verū aut falſum.dictio eſt cōpoſita,ergo in intellectu ſemp vera vel falſa. Et ſermo ꝑſpicuus eſt. ¶ Et nō in actione.]appoſuit cōtinuationē,qꝛ poſſet cōcludere,ergo intellectꝰ mālis ſemp itelligit ſic admixte.reſpōdet ꝙ non ſemp,qꝛ nō ſemper reſpectu formationis:ſed ſoluz reſpectu cōpōnis. ¶ Deinde incepit.]ꝓbat Auer. prędictā dr̃iam per locū a maiori:hoc pacto,viſus circa ꝓpriū obiectū ſemp verus,⁊ circa extraneum quādoq; verus:⁊ qñq; nō,ergo ⁊ multo magis intellectꝰ circa ꝓpriū obm ſemp verus:ſ; circa extraneū nō ſemp. ¶ Et cum dixit.]lr̃a gręca ſic habet:ſic aūt ſe hñt quęcūq; ſine mā ſunt.⁊ hāc Auer.duobꝰ modis exponit. Uno modo de intellectu potētię ſic:ꝙ intell'ſ potētię ita eſt:ſicut viſus circa ꝓpriū obm.qm̃ queādmodū viſus circa ꝓpriū ſemp veridicat,ſic intell'ſ potētię circa abſtractū intellectiuum:qđ eſt ꝓpriū obm,ſemp veridicat.⁊ ſic:per quęcūq; ſine mā ſunt,intelligit obta ſimplicia,ad quę ſemp intell'ſ potētię eſt verus.¶ Aliter itelligit,ꝙ queādmodum viſus circa ꝓpriū ſemp verus,ſic quęcūq; ſunt abſtracta a mā.i.ſic intell'ſ agēs,⁊ alij abſtracti penitꝰ ſemp ſunt veri.⁊ ſic expoſuit Simpl.⁊ Alexan.⁊ Plutarchus. ¶ Poſſet aūt 3° modo exponi:vt alij pipathetici exponūt:ſed nō curo.¶ Quęrebā in alijs ędition ibꝰ:cur affirmatio vel negatio vocanť extranea obta intell'ſ,ſed terminus ſimplex vel qdditas ſimplex vocať obm ꝓpriuz intell'ſ.⁊ ſilr̃ cur qdditas rei vocatur obm abſtractū:ſed affirmatio vel negatio obm in mā.¶ Dicendū ꝙ(vt 9° metaᶜᵉ accipiť.)mā duplex eſt.ſ.trāſmutabilis,⁊ mā ꝓpoſitionis.eſt eniz mā trāſmutabilis,quę eſt pars cōpoſiti nālis gñabilis ⁊ corruptibilis.ſed mā ꝓpōnis eſt ſubiectū vel ꝑdicatū:quę cōponūt ꝓpōnē.Dicēduz ergo ꝙ qdditas rei mālis accepta ſimplr̃:abſtrahit a mā ꝓpoſitionis,qꝛ nec habet rōnem ſubti,nec ꝑdicati.⁊ ideo diciť abſtractū obm.ꝓpoſitio aūt:qꝛ ⁊ ſubm ⁊ ꝑdicatuz claudit:dr̃ obm cōcretū in mā.¶ Amplius,qꝛ ꝓpriū intell'ſ eſt itelligē per abſtractionē a mā,ideo ſimplex:quia abſtrahit a mā ꝓpōnis vocať ꝓpriū obm intell'ſ.cōpoſita aūt ꝓpoſitio vocať obm extraneum: pro quāto claudit māz:ſaltē ꝓpōnis.⁊ tu vide in Auer.nr̃is ſcriptis.¶ Ex his pꝫ: quo pacto expoſitio Auer.differat ab illa Simplicij ⁊ alioꝝ pipatheticoꝝ,⁊ quo pacto ↄueniat.

Dubitatio

Rñſio.

Cōmē.22ᵐ.

COMMENTARIVM.

Scđm Simplicium vt in collectaneis diximus ample, Ari[ſto] ponit nūc dr̃iam inter intellectū ⁊ dianoeticaz penes eoꝝ opationes.nā(vt inqt)opatio dianoeticę,quę dictio,ſiue enūtiatio,eſt aliqd de aliquo(vt affirmatio)⁊ per h̃ dat itelligē,qđ eſt aliqd ab aliquo:vt negatio. Intellectꝰ v̓o opatio nō eſt aliqd ab aliquo:nec aliqd de aliquo.Scđo opatio dianoeticę eſt vera ⁊ falſa,opatio intellectus nulla eſt falſa:⁊ non poteſt eſſe niſi vera. ¶ Alexāder v̓o ⁊

1ª expō

2ª expō

Plutarchus/ Neſtorius/ ⁊ Themiſtius aſſeruit Ari[les] ponere drias inter operationes eiuſdē intell's. ſ. iter cōpoſitā ⁊ ſimplicē. eo q̄ dictio quę intellect⁹ cōpoſita operatio/ eſt aliqd de aliquo, ⁊ aliqd ab aliq̊, itellectio ſimplicium nō eſt aliqd ab aliq̊: nec alicui⁹ de aliq̊. Ꝑ. Intellectio cōpoſita eſt vera, ⁊ falſa, intellectio ſimplex non eſt niſi vera. ❡ Auer. ṽo aſſerit Ari[les] ponere driaꝫ iter itell'm mālē ⁊ itell'm agētē: quę expōnes nō placēt: expoſitio. n. Auer. eſt error manifeſtus, cuꝫ talē driam Ari[les] nō ſomniauerit. Expoſitio Alexādri an vera ſit, poſtea patebit: at illa Simplicij nō placet, qm̄ dictio ⁊ ſimplex itellectio eiuſdē aię ṽtutis ſunt. ſ. intell's: vt oēs gręci aſſeruit. ❡ Dicamus ḡ ſm Philoponū, qui eſt bonus Alexādri/ Themi.

3° expoſitio Philoponi

⁊ Plutarchi imitator, q̄ cuꝫ Ari[les] oñdit driaꝫ itelligibiliū/ ponit drias iter intell's. Et p̊ ponit drias iter intell'm, qui circa ſimplicia ṽſaẗ, ⁊ intell'm qui ṽſaẗ circa cōpoſita, ⁊ ita Ari[les] nō ponit driam iter intell's, vt ſunt diuerſę ṽtutes vel ſubę, vt voluit Simpl. ſꝫ vt eſt vna ṽtus, q̄tenus diuerſimode ṽſaẗ. nā ponit drias iter intell'm quatenus circa ſimplicia ṽſaẗ, ⁊ intell'm, quatenus ṽſaẗ circa cōpoſita, ſunt hę drię tres, vt colligit Philoponus, p̊ma intell's qui circa cōpoſita verſaẗ, eſt alicuius de aliq̊, vel alicuius ab aliquo: itell's ṽo qui ṽſaẗ circa ſimplicia nec eſt alicuius de aliq̊: nec alicuius ab aliq̊. Scđa dria, intellectus, qui circa cōpoſita ṽſaẗ, eſt aliqñ verus, aliqñ falſus: at intell's qui eſt circa ſimplicia/ non pōt eē niſi verus. Tertia dria eſt, q̄ itellect⁹ qui circa ſimplicia ṽſaẗ, eſt ſilis ſenſui, qui circa ꝑpria ſenſibilia verſaẗ: qui qdeꝫ ſemp vera dicit: intellus ṽo qui ṽſaẗ circa cōpoſita/ eſt ſilis ſenſui, qui ṽſaẗ circa ſenſibilia per accidēs: is enim circa illa iterdū dicit verū, interdū mentiẗ. ❡ Vñ dicit. Eſt aūt dictio h̄ eſt intell's, qui circa cōpoſita ṽſaẗ aliqd de aliq̊ ſicut eſt affirmatio/ vel ſupple aliquid ab aliq̊, vt eſt negatio: intell's ṽo, qui circa ſimplicia verſaẗ: nec eſt aliqd de aliq̊: nec aliqd ab aliq̊. Hęc eſt p̊ᵃ dria. Deinde tāgit z[am], ⁊ dicit, atq̄ȝ vera ⁊ falſa ois: ⁊ ita intell's qui ṽſaẗ circa cōpoſita ois pōt eē verus vel falſus. Intell's autē qui circa ſimplicia ṽſaẗ: nō ois eſt verus, ⁊ falſus, ſꝫ qui eſt circa ipm qđ qd eſt, quo eſt qđ qd eſt, nō pōt eē niſi verus, vt dicemus: ⁊ nō eſt, vt dictū eſt, aliqd de aliquo, vel aliqd ab aliq̊. Deinde dat 3[am] driam, ⁊ dicit. Sed, vt viſio ꝑprij vera eſt, ſic intell's circa ſimplicia, ⁊ ipm qđ qd eſt, eſt verus: ſi aūt album qđ eſt ꝑpriū obm viſus ſit homo, aut nō ſit hō: qđ eſt obm per accidēs: nō verū eſt ſemp, ſic itell's ſe habet ad ea: quę ſunt ſine mā, q2 ſi verſaẗ circa ipſa itelligibilia, vt ſunt ſimplicia nō pōt eē niſi verus, ſi vt ſunt cōpoſita, poteſt eē verus ⁊ falſus. veluti viſus, ſi verſeẗ circa ꝑpa obta, nō eſt niſi verus: ſin auteꝫ ṽſaẗ circa obta per accńs pōt eē verus ⁊ falſus. Hę ſunt tres drię, vt colligit Philoponus. ❡ Circa ꝯſiderationē ṽbor, ṽbuꝫ dictio ꝗa Simplicio legiẗ phyſis, ⁊ bonus vir laborauit in declarādo cur ipam dictionem phyſim appellauerit Ari[les], ⁊ (vt mihi vr̄) labor fruſtra eſt. nam in codicib⁹ nr̄is legiẗ: vt pꝫ, phaſis h̄ eſt dictio. Affinitate. n. noium arbitror in lib. Simplicij errorem accidiſſe.

De cōſideratione ṽbor. phyſis phaſis

❡ Philoponus ṽo in cōmētario huius loci, aſſerit Ariſtotelē per dictionē nō ꝑpōneꝫ in mēte itellexiſſe, q2 ꝑpoſitio in mēte eſt quaſi ſimplex, ⁊ ſemp vera. ſed ꝑpōnē in voce, que habet ⁊ falſitatē: qm̄ in cōpōne ꝑp plationē eſt. Intell's ḡ cum verſaẗ circa plationē affirmatiuaꝫ vel negatiuā pōt eē verus aut falſus, circa interna ṽo ꝑpōnē nō pōt eē. ❡ Sed h̄ qđ dicit Philoponus, dignū q̄ōne eſt, q2 in mēte Ari[les] ponit verū ⁊ falſum 6° metaph. veruꝫ de hac re ſupius diximus. Nō eſt aūt remotuꝫ Ari[les] intellexiſſe per dictionē intellectū, qui ṽſaẗ circa cōpoſita/ q̄a ſtatim per intell'm itelligit, itell'm qui ṽſaẗ circa ſimplicia. ergo per dictionē itelligit oppoſitū eius: qđ itelligit per itellectū. Quā expōneꝫ forte olfecit Philoponus, duꝫ per phaſim internā ꝑpōneꝫ expoſuit.

❡ Sed quęres vtrū intell's/ qui ṽſaẗ circa ſimplicia/ non poſſit eē niſi verus, vt cuꝫ ṽſaẗ circa ipm qđ qd eſt. Videẗ q̄ nō, q2 verū ⁊ falſum opponunẗ, igiẗ cum oppoſita fieri poſſint circa idē, ſi intell's pōt eē verus, ergo ⁊ falſus. ❡ Ꝑ. Circa ipm qđ qd eſt intell's pōt dupl'r errare, aut male definitionis ꝑtes cōponēdo. Autē pōt bñ illas cōponē, ſed definitionē ipam male rei definitę attribuere, ergo circa ipm qđ qd eſt pōt itell's eē verus, ⁊ falſus.

Vtrū an circa ſimplicia ſolus verus ſit.

❡ Ad p̊[um] Philoponus rńdit ſupius ⁊ rńdet hic, q̄ itellectus, qui verſaẗ circa qđ qd eſt: imo circa qđcūq̄ȝ ſimplex non pōt eē verus veritate oppoſita falſitati: quę in cōpōne ꝯſiſtit: nec pōt per idē eē falſus. Pōt aūt eē verus veritate eētiali, quali ṽitate Socrates dr̄ verus homo. Marmoreus ṽo nō dr̄ verus nec falſus hō, ſꝫ figuraliter vel ſilitudinarie. vnde veruꝫ eētial'r diſtinguiẗ ꝯtra ſilitudinariū. Intell's ergo circa ſimplicia ṽſans, nō pōt eē verus ṽitate oppoſita falſo, ſed bñ ṽitate eſſentiali. ❡ Sed dices ḡ circa ſimplicia poterit eē verus, ⁊ ſilitudinarius, q2 oppoſita fieri pñt circa idē. ❡ Philoponus cōcederet: intell's. n. intelligēs exēplar Cęſaris eſt verus ⁊ ſilitudinarius, verus quo itelligit exēplar verū. ſilitudinarius, quo intelligit exēplarem ac ſilitudinariū Cęſareꝫ. ❡ Alij dixerūt, ⁊ nō ab rōne, q̄ ṽitas vno modo ſumiẗ, vt in cōpōne eſt: ⁊ ſic opponiẗ falſo. Alio modo ṽitas accipiẗ pro aſſilatione, qua intell's pōt ipis intelligibilibus aſſilari. Aſſilari. n. pōt intell's itelligibilib⁹ per ſpēs, quas ab illis recipit. Hac rōne intell's non modo intelligēdo ipm qd eſt pōt dici verus, ſed intelligēdo omne ſimplex. ⁊ h̄ pacto veritas opponiẗ diſſilatiōi, vt anteq̄ȝ recipiat ſpēꝫ dr̄ diſſilis rei, ſiue iꝑporportionat⁹, ⁊ ſi itelligit exēplar rei/ ⁊ nō reꝫ etiā dr̄ iꝑproportionat⁹ rei. Hāc forte diuus Tho. itelligit, cum ṽitatē hāc appellat ęquationē itell's ad rem intellectā, qm̄ per ſilitudinē, quā itell's a re ipa recipit, q̄dā modo ipſi rei ęquaẗ: qua rōne ꝑportio dici pōt, qm̄ per talē ſpēꝫ itell's rei ꝑportionaẗ. ❡ Ex his ſeqẗ id, qđ dicit Ariſ. de qđ qd eſt, eē intelligēdū de itellu cuꝫ ṽſaẗ circa omne ſimplex itelligibile: verū accepit ipm qđ qd eſt, tanq̄ȝ pn̄[le] inter itelligibilia itellectus. Cuꝫ ṽo dicebaẗ q̄ intell's pōt dupl'r errare circa diffōnē/ dico q̄ cuꝫ errat circa cōpōnē ꝑtiū nō dr̄ verus, nec falſus, ſꝫ ſilitudinarius, ⁊ male definiēs, nō falſo definiēs. Dr̄ aūt ſilitudinarius, q2 videẗ definire, ſꝫ nō definit. Cuꝫ ṽo errat circa attributionē definitionis ad rem definitā, dico q̄ tūc dicit aliqd de aliquo: ⁊ ſic pōt eē verus, vel falſus. Propterea Ari[les] addit| ſm ipſuꝫ qđ qd erat eē ꝗm ſi ꝯſidereẗ in attributione ad aliud pōt dicere aliqd de aliq̄, ⁊ eē verus vel falſus. Unde hęc z[a] dria declaraẗ per 3[am]. nā viſus in vidēdo albū, vt albū in ſe, ⁊ nō in attributione ad hoieꝫ vel lignū nunq̄ȝ diceẗ errās, vel falſus, ſed vel nō vidēs, vel verus, ſed vidēdo albuꝫ in attributione ad ligñuꝫ/ vel hoiem viſus pōt eē verus ⁊ falſus, ⁊ errās, ⁊ rect⁹. Sic ſe hñt (vt inqt Ari[les]) q̄cūq̄ȝ ſine mā ſunt, id eſt eodē modo ſe hñt itellectiones reruꝫ ſimpliciū. nā cum ſunt de re ſimplici in ſe/ nō pñt eē falſę, ſed vel verę/ vel nō itellectiones. At cum ſunt de ſimplici re in attributione ad aliā rem/ pñt tales itellectiōes dici/ ⁊ verę/ ⁊ falſę. Appellat aūt itellectiōes ea/ quę ſunt ſine mā/ cōparatione ſenſationū/ quę ſunt cum mā. Cum enim exēplū dediſſet in viſionib⁹ atq̄ȝ ſenſationib⁹/ quę ſunt cognitiones cum mā, ſubdit/ ſic ſe hñt quęcūq̄ȝ ſine mā ſunt. i. cogñes reruꝫ ſimpliciū immāles: quę dicūtur

ſimpliciū

ſimpliciũ intelligẽtię, quantũ ad hoc qđ pſſit attribui ad aliud: vel nõ attribui. ¶ Ex his apparet hęc vltima verba non eſſe bñ a Simplicio, & ab Auer. interpretata: qui per ea quę ſunt ſine mã, intellexerũt itellect⁹ ſeparatos, quales ſunt deus, & intelligẽtię: cum cõparatio vertaſ inter viſionẽ, & ſimplicium intelligẽtiam, & nõ inter viſionẽ, & ſubſtãtias ſeparatas. Nec valet expoſitio Egidij, & Auer. qui intelligũt hęc verba de itellectu materiali: cũ Ariſtoteles loquaſ in numero plurali. Propterea videtur mihi, vt dixit Philoponus, Ariſto. per ea quę ſunt ſine mã, intellexiſſet ſimpliciũ itellectiones & locutus eſt in numero plurali, ne qs credat viſionẽ eſſe ſimilẽ ſolũ ei intellectioni quę eſt ipſius qđ quid eſt, innuẽs ſi liitudinem hĩc locũ in omnibus intellectionib⁹ quę ſunt de re ſimplici, pluraliter locutus eſt.

¶ Scientia aũt ea quae eſt actu: eſt idem qđ res. Ea vo quae eſt potẽtia: in vno prior eſt tẽpore. Simpliciter autẽ: neqꝫ tẽpore. ſunt enim vniuerſa quae fiunt: ex eo quod actu eſt.

¶ Idem aũt eſt quę ſm actum ſciẽtia cum re ipſa. Quę vo ſm potẽtiam: tẽpore prior eſt in vno. Omino autem neqꝫ tẽpore: ſunt enim ex actu exiſtẽte, oĩa quę fiunt.

Collectanea textº cõ'ⁱ 27. ¶ Dubitat Simplicius, quoniã hęc verba formalr dixit ſupra textu cõmenti. 19. & 20. & nũc repetit eadẽ, ergo ſuperfluus. ¶ Secũdo dubitaſ, qꝛ intellect⁹ eſt eternus, quõ ergo ait: quę vo ſm ipm prior eſt in vno. ¶ Tertio quomodo ſciẽtia ſit ex actu ente: hoc enim falſum videtur apud oẽs. Et nolui narrare expoſitionẽ huius, qꝛ cõſtat in cõmentarijs ſupra factis. ¶ Ad pᵐᵘᵐ: videſ Simplicius velle & ſubtiliter, qꝫ vnamet res poteſt & noĩe formę, & noĩe actus dici. eẽntia enim intellect⁹ agẽtis poteſt noĩe eſſentię & formę dici: vt pficit, & eſt pars aĩę rationalis. Ut autẽ eſt opatio & intᵒ: vocatur ſciẽtia. & qa ſupius locutus eſt de his: vt formę, ideo hoc narrauit. et qꝛ loqtur nũc vt actus, & ſciẽtia, ideo & de his nũc loquiſ. Non ergo ſupfluit repetitio. ¶ Ad ſcđam dicẽdũ, qꝫ loquiſ de aĩa cõparatione ad nos. ipſa eniꝫ in ſe ſemp eſt actus, ſed cõparatione ad nos, quãdoqꝫ in actu, quãdoqꝫ in potẽtia. Et de hoc ſatis dixit in expoſitiõe ſupius facta. Et dixit] In vno ſm tẽpus.] qa in diuerſis nõ eſt ſic. Et forte ſm dignitatẽ & alios modos prioritatis non eſt ſic, vt dicit Simplicius. ¶ Ad tertiã Simplicius dicit Ariſtotelẽ locutũ eſſe ad Platonis mẽtem in Menone, qꝛ aĩa infinities fuit in corpore: cum imortalis ſit, & ideo infinities fuit intellect⁹ ꝯuerſus ad rõnem, & ideo ad imaginationem: ppter qđ totã ſciẽtiaꝫ habet, quę põt ſibi acquiri. & ideo ſcientia fit ex actu ente: non qꝫ ſcire ſit de nouo: ſed eſt ſemper ęternũ: ſed tñ eſt reminiſci ex eo qꝫ iam fuit. Et hic textus valde facit pro Simplicio, & iaꝫ diximus in libro de intellectu.

Com. 27º. **Et ſcientia Auerrois** aliter textũ expõnit, et cõtinueſ ſic, cũ dedit ſcđam differẽtiã inter opationẽ itellectus agẽtis, & itellectus potẽtię: nũc dat 3ᵃᵐ, & inquit: & ſciẽtia, quę eſt in actu in itellectu agẽte, eſt ipm ſcitũ. eſſentia enim dei eſt ſibi & alijs ſcientia: vt diximus. & ſciẽtia quę eſt in potẽtia. ſ. illa itellectus materialis, eſt prior tẽpore indiuiduo: qꝫ ſciẽtia, quę eſt in actu. pꝰus enim nobis ineſt ſcire rerũ materialiũ, qđ eſt diuerſum ab eſſentia agẽtis. & poſt ſcimus per eẽntiaꝫ agẽtis. Uniuerſalr aũt ſimpliciter, id eſt abſolute ſciẽtia, quę eſt in potẽtia, non eſt por ſciẽtia, quę eſt in actu. Et ſyllogizaſ hoc ſic, omne generãs eſt prius genito. ſed ſciẽtia in actu eſt gñans ſciẽtiam in potẽtia, ergo ſciẽtia in actu prior eſt ſciẽtia in potẽtia. Minor probaſ ſic, omne gñatum generaſ ab eo, qđ eſt in actu ſue ſpẽi. ſed ſciẽtia exiens de potẽtia ad actũ eſt gñata, ergo ſciẽtia exiens de potẽtia ad actũ generaſ ab ea: quę eſt in actu: quę fuit vis minoris. ſermo eius pſpicuus eſt. ¶ Et forte.] Dat ſcđam expoſitionẽ, quã Themiſtius dare videſ, & inquit. Et forte intẽdebat per hũc ſermonẽ inuenire cauſam: ppter quaꝫ cõprehẽſio intellectuum ſeparatoꝝ eſt formatio tñ, id eſt ſimplex. & veritas in eo nunqꝫ admiſcetur falſitati. ¶ Et eſt.] ratiocinaſ cauſam ſic, ſciẽtia, quę eſt idẽ cum ſcito, eſt ſimplex, & formatio tñ. ſed ſcientia ſeparatorũ eſt illa, quę idem eſt cum ſcito, ergo eſt formatio tñ, & cętera. dicit & eſt, qꝛ ſcientia illorum eſt ipm ſcitum oĩbus modis. hęc eſt minor. ecõtrario diſpoſitioni in ſcitis itellectus materialis: vbi nõ ſunt ideꝫ: vt pꝫ. ¶ Sed quęres ppter quid in illis oĩs intᵒ eſt formatio tñ. Secũdo cur veritas ibi non admiſcetur falſitati: vt dicit Auer. ¶ Ad primũ debes ſcire, qꝫ qdditas rei materialis abſtractę, cõcepta eſt formatio itellectus materialis noſtri: ſed qa quęlibet intᵒ ſeparata eſt abſtractior: qꝫ quęlibet quidditas: cum ſit per eẽntiam vniuerſalis: & per cõſequẽs per eẽntiaꝫ forma. tunc quęlibet illarũ intellectui ppꝛio erit formatio tñ. quęlibet ergo intᵒ ſeparata, quia per eſſentiaꝫ abſtracta, ac per eſſentiã vniuerſalis, ac per eſſentiam forma, ideo per eſſentiã formatio: & per cõſequẽs tñ incõplexe intelligitur ab itellectu ppꝛio, vel itellectu infimo. ¶ Ad ſecũdaꝫ quidã dicunt, qa ideo ibi ſemp veritas, quoniã intellectũ: & itellectus idẽ: & per cõſequẽs nunqꝫ poteſt eẽ diſproportio: ſed ſemp conformitas, & idẽtitas. ¶ Melius autẽ eſt: vt Themiſtius dicit, quia illorũ intᵒ ſemp eſt formatio: vt nunc pbauimus. & quia ſemp formatio, tũc intᵒ illorũ abſtrahit a materia ppoſitionis & trãſmutationis. ergo veritas illorũ eſt pura, & nõ habẽs potẽtiã ad falſitatem. Declarauit enim Auer. pmo Celi. qꝫ cõpoſitũ dum eſt, eſt potẽtia nõ eſſe: & dum nõ eſt: eſt potentia eſſe. quia igiſ in illis intᵒ eſt formatio, ideo non eſt ibi potẽtia ad falſum, neqꝫ ad verum: ſed vera ſemp. ¶ Et alia, vide in primis editionibus. Cab. 45º. Dubitatio Rñſio. Cab. 45º. Comẽ. 111. & 119.

COMMENTARIVM.

Scđm Philoponum: cũ Ariſtoteles poſuit differentias intellm qui verſaſ circa ſimplicia: & intellm, qui verſaſ circa cõpoſita. nunc ponit dr̃ias inter intellm, qui eſt actu, & intellm qui eſt ptãte: & ſunt duę dr̃ię ſm Philoponũ. Prima qdẽ, qꝛ intells, qui eſt actu eſt ipſe res, quas intelligit. Qui vo ptãte: non eſt ipſe res, niſi intellexerit ipſas. Hãc ergo dr̃iam dicit: idem aũt eſt, quę ſm actum ſcĩa hoc eſt intells, qui eſt actu ſcĩa, cum re ipſa, quã ſcit. Intells vo ptãte ſupple, non eſt ipſe res, niſi intellexerit ipſas. Scđa dr̃ia eſt, qꝫ intells ptãte in particulari tẽpore pcedit illum, qui eſt actu. In toto tpe vo nõ pcedit. Opꝫ enim ſemp eſſe, id qđ eſt actu, vt reducaſ id qđ eſt poteſtate de poᵃ ad actum. & hãc ponit. Quę vo ſm potẽtiaꝫ: prior eſt in vno hoc eſt in pticulari tpe. Oino aũt. ſ. in toto tpe, neqꝫ tpe prior eſt, ſed potius poſterior: ſunt enim ex actu exñte oĩa quę fiunt. ¶ Quo vo ad vba attinet, cum Ariˡᵉˢ dicit] Cum re ipſa] intelligit ſcibi'e ſm Philoponũ: per ſciam vo actu, itelligit intellm actu ſciẽtẽ, qui fit idem ſcibilibus mediãte eoꝝ ſcĩa, vt dicit Philoponus. Scđam dr̃iam Philoponus aliter itelligit. Uult eniꝫ qꝫ 2ᵃ dr̃ia ſit qꝫ ſciẽtia quę eſt poᵃ hoc eſt intells poᵃ tpe por eſt in vno indiuiduo itellectu actu, qm̃ reſpectu vnius hoĩs, prius ineſt intells, qui ptãte eſt, qꝫ itellectus pº Philoponi expõ.

actu. Oino aũt, vt habet vnus textus, vel ſimplr, vt habet alius text⁹, id qd̃ eſt ptãte nõ eſt prius eo qd̃ eſt actu: hoc eſt in mundo vniuerſalr qd̃ poteſtate eſt, nõ eſt prius eo qd̃ actu eſt: imo potius qd̃ actu eſt in mundo eſt prius eo, qd̃ eſt poteſtate, cum id qd̃ eſt poteſtate, non reducatur ad actum, niſi ab eo qd̃ eſt actu. ergo vult intellectuʒ poteſtate eſſe prioreʒ itellectu actu reſpectu vnius hominis, ⁊ cum ſumunt̃ vt itellectus, at cum ſumũtur ſub rationibus gñis: ſcilʒ patiẽtis ⁊ agẽtis, in mundo agẽs prius eſt patiente. Et ſic patet ſecũda differẽtia. Hęc ſunt quę Philoponus dicit: veruʒ nõ exponit qd Ariſtoteles per intellectũ in actu, queʒ ſciẽtiam in actu vocat, intelligat.

Tex. cõ. 19.

❡ Sed dubitat Alexãder, q: has eaſdẽ differẽtias Ariſtoteles ſupra tetigit ad verbum. ergo fruſtra repetit. Cõcedit Philoponus has eaſdẽ differẽtias ſupius tetigiſſe Ariſtotelẽ: non tamẽ fruſtra feciſſe, quoniã hic repetit vt ſũmatim per modũ epilogi colligat oẽs differẽtias oiuʒ intellectuũ.

Expõ ſimpl.

❡ Simplicius autẽ refert hęc ad intellectũ agẽtem: intelligit enim per actu ſciẽtiam intellectũ agenteʒ, ⁊ per potẽtia ſciẽtiam intellectũ poſſibilẽ. quare voluit per actu ſciẽtiam intelligẽ intellectũ agẽtem queʒ dicit eſſe idem cum re ſcita: per ſciẽtiam vero potẽtia intelligit intellectũ materialẽ, qui non eſt idem rei ſcitę: iſte tamen eſt prior agẽte reſpectu vnius hois, q: prius ineſt illi, lʒ agẽs ſit ſimpliciter prior. Q: vero reſpectu vnius ſit prior, pbat, q: ſimpliciter ſemp itellectus eſt oĩa ſciens, cum homines ſciant non de nouo, ſed ex ſcientia habita. ❡ Quęrit poſtea quare hęc repetit, cuʒ hęc eadẽ iam dixerat prius, ⁊ cauſam aſſignat: q: illic locutus eſt de itellectu vt forma eſt, hic de intellectu agente, vt ſciẽtia eſt.

Cõtra expoſitio Simpl.

Ego vero nõ poſſum, quę Simplicius dicit, bene apphẽdere: nõ eniʒ video quomodo hic loquit̃ de itellectu, vt ſciẽtia: ⁊ illic de itellectu, vt forma: cum verba fere eadẽ hic, ⁊ ibi afferat Ariſ.

Expõ ppĩa.

❡ Propterea melius dico q Ariſtoteles repetit ipſius itellectus in actu illas duas cõditiones, quas ſupius attulit, ⁊ intelligit per ſciẽtiã in actu, intellectũ qui eſt ſciens in actu: ⁊ per ſciẽtiam in potẽtia, intellectũ qui eſt ſciẽs in potẽtia. Dicit ergo, idem aũt eſt ea ſciẽtia, quę actu eſt ipſi rei ſcitę: id eſt actu ſciẽs aliquã rem idem eſt illi rei ſcitę, eſt ideʒ, id eſt ſimul eſt cum re ſcita. Quę vero ſm potẽtiam, id eſt ſciens ſm potẽtiaʒ tẽpore prior eſt in vno: oino auteʒ ⁊ ſimpliciter, neqʒ natura, neqʒ tẽpore prior eſt ipſo ſcibili: ac ipſo actu ſciente: ⁊ aſſignat cauſam, cuʒ inquit. nã oĩa quę fiunt, ſiunt ex actu ente: ⁊ ſic lʒ puer tẽpore ſit prius potentia ſciens q̃ actu ſciens: ſimpliciter autẽ ſciẽs actu, eſt prius ſciẽte potẽtia. Nõ enim poteſt potẽtia ſciẽs, effici actu ſciens, niſi pręſupponat actu ſciens a quo extrahat̃ de potẽtia ad actu. ergo ſcibile actu ⁊ ſciens actu priora ſunt ipſo poteſtate ſciẽte oino ac ſimpliciter.

Cõtra Auer.

❡ Auer. male verba Ariſ^tis hic intelligẽs colligit intellectionẽ intellectuũ ſeparatoꝝ, nõ eſſe niſi ſimplicẽ, quę dicit̃ formatio.

An de⁹ cõplexa intelligat.

❡ Occaſione autem eorũ quę Auer. ait nõnulli dixerunt deũ ⁊ ſubſtãtias ſeparatas, nõ intelligẽ enũtiabilia atqʒ cõplexa: ſed ſolum ſimplicia: ⁊ eorũ argumẽtuʒ eſt, quia quicqd intelligũt, aut eſt illoruʒ eſſentia, aut intellectione ſuę eſſentię. ergo ſoluʒ ſimplicia aſſerũt ſubſtãtias illas intelligẽ. ❡ Uerum de re hac perpulchre in theologicis: ppterea omittẽs ea, quę illic prolixe diximus: pro modo dicẽdum deuʒ intelligẽ, ⁊ ſimplicia, ⁊ enũtiabilia: quoniã eẽntia dei eſt diſtinctiſſima ſſſimdo ſimplicium oium, ⁊ omniũ enũtiabiliuʒ, cum ſit oium diſtinctiſſima cauſa. Propterea dicẽdũ deũ intelligẽ enũtiabilia, poſſẽ dupliciter intelligi, aut enũtiabiliter, hoc eſt cõponẽdo, ⁊ diuidẽdo, vt nos intelligimus: ⁊ hoc pacto deus enũtiabilia nõ itelligit: nõ enim cõponit, aut diuidit: ⁊ ſi ſic itelligant iſti: nõ male dicũt. Alio modo poteſt intelligi deũ appręhendẽ enũtiabilia inenũtiabiliter: quia cognitione ſimplici ſuę eſſentię: ⁊ ſic deus appręhẽdit enuntiabilia: nõ tamẽ enũtiabiliter: quoniaʒ appręhẽdit illa ſimplici appręhẽſione ſuę eſſentię: ⁊ per cõſequẽs compoſita appręhendit ſimpliciter, ⁊ enũtiabilia inenũtiabiliter: multa, ⁊ pulchra illic diximus quę ſi leges, non diſplicebũt.

Cur repetit cõditiões itellect⁹ in actu.

❡ Ex his patet, cur hic repetit cõditiones itellectus in actu: cum enim locut⁹ ſit de cõditionibus itellect⁹ in actu, quãdo actu ſcit ſimplicia quę ſunt ppria obiecta intellectus: ne qs credat illas cõditiones ſolum eẽ veras de itellectu in actu: quãdo actu ſciẽs eſt, ppria obiecta: oſtendit eaſdẽ cõditiones eẽ veras de itellectu in actu, quãdo actu ſcit obiecta extranea: quę ſunt ipa cõplexa.

De obiectis extraneis.

❡ Quęrebamus cur ſimplicia dicant̃ obiecta nãlia itellectus: cõplexa auteʒ extranea: ⁊ diximus in collectaneis: quę nõ ſunt pueriliter dicta: tamẽ nũc dicerem, ſimplicia eẽ obiecta nãlia itellectus, ſicut colores viſus: quoniã circa illa intellectus nõ poteſt eẽ falſus: extraneari enim videt̃ intellectus ab eius nã, cum intelligit falſa: cum intelligẽ falſum nõ ſit intelligẽ, ſicut errare circa viſibilia, non eſt videre: q: igit̃ itellectus circa ſimplicia nõ poteſt eſſe falſus, vident̃ illa ſibi nãlia obiecta: q: vero circa ipſa cõplexa poteſt eſſe falſus, circa ea q̊dãmodo videt̃ extraneari: quare nõ iniuria obiecta extranea dicẽda erũt cõplexa ipſa.

Tex. cõ. 19. 20.

❡ Ex his patet q ea, quę hic Ariſtoteles dicit de itellectu actu ſciẽte, nõ differũt ab eis, quę ſupius dixit. Intelligit enim per actu ſciẽtiam, intellectũ actu ſcientẽ, ⁊ per poteſtate ſciẽtiã, intellectũ poſſibilẽ: vnde nõ ab ratione Philoponus vult eũdem eẽ intellectũ actu ſciẽteʒ ⁊ poteſtate ſciẽtem ſubiecto: rõne vero differre dictis dixis.

❡ Senſibile autem: ad actum ex potentia ſenſitiuuʒ ipſum deducere, actuqʒ videtur efficere. non enim patitur ac alteratur. Quapropter: alia quędaʒ eſt haec ſpecies motus. nam motus: actus eſt imperfecti. At actus ſimpliciter qui quidẽ eſt rei perfectae: alius eſt oino diuerſuſqʒ ab illo. Sentire igitur: ipſi dicere ſolum ac intelligere ſimile eſt. Cum autẽ ſenſus iocũdum aut moleſtuʒ diſcernit: quaſi affirmauerit aut negauerit tum pſequit̃ aut fugit.

❡ Uidetur auteʒ ſenſibile quideʒ ex potentia exiſtente ſenſitiuo, actu facere: non enim patitur, neqʒ alterat̃. Unde alia eſt hęc ſpecies motus. Motus eniʒ imperfecti actus erat. Simpliciter auteʒ actus alter eſt, qui pfecti. Sentire quidẽ igitur ſimile eſt ipſi dicere ſolum ⁊ intelligere. Cum autẽ delectabile, aut triſte fuerit quaſi affirmãs, aut negans, proſequitur aut fugit.

Collectanea text⁹ cõ^d 28.

❡ Sicut Simpl. dicit: intellcs duobus modis eſt. ſ. ſpeculatiuus, ⁊ practicus: ſpeculatiu⁹ qdeʒ, vt veritatẽ ſciamus, practicus vt bñ operemur. cum ĝ egit de intellcu ſpeculatiuo: nunc de practico loq vult. ⁊ q: ois cognitio de intellcu habet̃ per ſilẽ in cogñe in ſenſu, ideo quẽadmodum tractãs de intellcu ſpeculatiuo incepit ſmonẽ de ſenſu, ſic ⁊ nunc incipiẽs de practico incipit de ſenſu. eſt tñ dña, q: in tractãdo de intellectu ſpeculatiuo vſus eſt ſenſu: vt cognitiuo. nũc vero tractãs de itellectu: vt practico, vtit̃ ſenſu: vt iocũdi. ⁊ triſtis pceptiuo. Inquit. Uidet̃ autẽ ſenſibile actu agẽs reducẽs organuʒ ex po^a ſenſitiuo ad actũ ſentiẽdi.

ſentiendi.ergo tetigit tria in ſenſatione,organū,qđ ſenſoriū ỏi.ſenſile,qđ tanq̃ agēs vĩ.gen⁹ ſenſationis.ſ.paſſio, quę puenit in ſenſorio ab ipſo ſenſili.ſꝫ adycit[videt̃]q2 ſenſile nō eſt vere agēs,nec ſenſoriū vere patiēs,nec ſenſatio vere motus. Et reddit rationeꝫ,quę pōt ſic ordiri. Nulla mutatio,cuius ſubm̄ vere nō alterat̃ : neqꝫ vere patit̃,eſt mot⁹. Tunc adycit minorē,ꝛ inquit. Nō.n.patit̃,neqꝫ alterat̃ ſenſoriū vera alteratione. Dedit ꝯclōnē, ꝛ inquit. Unde alia hęc ſpecies motus:ꝛ non vere mot⁹. ❡ Motus eniꝫ.] Pōt eſſe ꝓbatio minoris,vt Simplicio placet:ꝛ pōt eſſe alius ſyllus:vt eſt meli⁹,qui ſic componit̃,ois mot⁹ eſt act⁹ ipfecti.ſenſatio nō eſt act⁹ iperfecti.g̃ ſenſatio nō eſt mot⁹. Accepit minorē,ꝛ inqt. Mot⁹ eniꝫ act⁹ ipfecti.hęc eſt minor. Adycit ꝓpōnē aliaꝫ,quę ſupfluit ad ſyllm̄ : ſꝫ ſit vtilis ad terminos,q2 explanat qđ ſit actus pfect⁹,ꝛ inqt. Act⁹ qui pfecti eſt ſimplr̄ alter ꝛ actus diuerſus ab actu iperfecti. Ex his appet quo pacto ſentire nō ſit ſile motui iperfecti,ſed eſt act⁹ perfecti. ❡ Sentire qdeꝫ igit̃.] Cōcluſit q͗ ſentire nō eſt mot⁹, nūc colligit qualr̄ ſenſus duob⁹ modis ſe hꝫ,ꝛ qualr̄ cōparat̃ intellui illis duob⁹ modis ꝛ inquit. Sentire qdeꝫ igit̃ abſolute vt cognitio ſile eſt ipſi dic̃ ſoluꝫ.i.ipſi conceptioni ſimplici.et pro ideſt ipſi intelligere.i.ipſi ſpeculationi:ꝛ per ꝯſis ſenſus:vt cognitiu⁹ tn̄,intellui ſpeculatiuo ſimilis eſt:qñ aūt delectabile aut triſte,velut affirmans,aut negās,ſenſus pſeq̃t aut fugit,tunc ſilis eſt intellectui practico:qñ.n.pcipit delectabile,q2 pſequit̃ : ideo affirmat.qñ pcipit triſte,q2 negat,fugit.g̃ vt iocūdi vł triſtis pceptiu⁹,ſilis eſt itellui practico,q eſt:vt bo⁹ vł maluꝫ agam⁹. Hęc eſt expō lr̄ę ſm̄ gręcos expoſitores.

Com̃.28°. **Plus qđ hic.** Apponit p̄is intētionē,ꝛ inquit. Plus qđ hic vult declarare de diſpōne iſti⁹ v̄tutis.r̄ōnalis,eſt pp aſſimilationē ei⁹ ſenſui.vult dicere q͗ ea,quę facturus eſt de intellu,declarabit per ea,quę ſunt in ſenſu:qñ in qb⁹ aſſimilat̃ manifeſtiora ſunt in ſenſu:q̃ꝫ in intellu.ꝛ incepit(inquit)p̄mo cōparare inter eas in re,quę dĩ in eis mot⁹:aut paſſio.i.cōparare in gñe:ꝛ nō in ſpecie,an ſenſatio dicat̃ mot⁹ ꝛ intellectio. ❡ Et q2 videmus.] Concluſio eſt,p̄ma ſenſatio nō eſt motus alterationis. Et ſyllus eſt,nullus mot⁹ ſine exitu de potētia ad actuꝫ,ꝛ ſine precuſa diſpōne eſt alteratio.ſenſatio eſt mot⁹ ſine exitu de potētia in actū,ꝛ ſine precuſa diſpōne,ergo ſenſatio nō eſt alteratio. Dui⁹ accepit minorē p̄mo.ibi Ꝓo [ideo opinādũ]accepit ꝯclōnē, ꝛ ſermo pſpicu⁹. ❡ Quapropter nō.] Dat q̃ſi ſcđaꝫ ꝯcluſionē,quę eſt,q͗ int⁹ nō eſt alteratio,ꝛ p̄mo arguit quaſi loco a maiori,qñ magis ſenſatio vĩ alteratio:ꝛ nō eſt:q̃ꝫ intell's.ideo ait. Quapropter nō eſt inopinabile h:qđ dicuꝫ eſt in intellu.ſ.q͗ eſt exitus de potētia in actum ſine tranſmutatione ꝛ alteratiōe. ❡ Et cauſa.] Idē ꝓbat ſic, nulla actio pfecta eſt alteratio. Ois int⁹ eſt actio pfecta. ergo nulla int⁹ eſt alteratio,inquit. Et cauſa:ꝑpter quaꝫ iſti motui.ſ.phyſico,cōtingit trāſmutatio:ꝛ alteratio,illi aūt.ſ.intellectioni nō,eſt:q2 iſte motus : cui accidit tranſmutatio,eſt actio nō pfecta,ꝛ via ad cōplemētū:ille aūt eſt actio pfecta:imo cōplementū,ꝛ hęc fuit vis minoris. ❡ Et quaſi.] Hęc eſt tertia quaſi rō,quę ſic cōponitur. Ois actio:cui per accidens grā materię accidit tranſmutatio,ſm̄ ſe eſt libera a tranſmutatione:ſed int⁹ actio eſt, cui accidit tranſmutatio pp māꝫ,ergo ſm̄ ſe eſt actio libera a trāſmutatione,ꝛ ſic actus pfecti. Primo ponitur minor.2° ibi [Et cū hoc.] Ponit̃ maior.3° ibi [Qđ eniꝫ accidēs] declarat̃ maior,ꝛ ſermo pꝫ. ❡ Et hoc qđ induxit.] Qđ antiqua eſt. Omne recipiens vel eſt mā:vel in materia.ſed intell's potētię,nec mā,nec in mā.ergo intellectus potētię nō recipit. Hęc eniꝫ qđ maxima eſt:ponẽ eniꝫ receptionē ſine mā vel ipoſſibile vel difficile eſt intelligere. ❡ Et quaſi intuit ſolonẽꝫ.] Soluit q̃onē,ꝛ vult q͗ duplex ſit receptio,quędaꝫ idiuidualis,ꝛ hęc eſt phyſica ꝛ realis. Quędam vlis,ꝛ hęc eſt intētionalis.intellecta eniꝫ recipiunt̃ in intellu nō vt accidētia:vt diximus, ſed vt formę in ꝓprio ſubiecto intētionalr̄,ꝛ vliter,vt dictū eſt ſępe. Ad formā negat̃ maior,quia materia eſt cā tranſmutationis,ꝛ receptionis tranſmutabilis,ꝛ nō ſpiritualis. Similr̄ negat̃ minor.intellect⁹ eniꝫ potentię eſt materia intelligibiliū.ꝛ ſi nō ſit materia reꝝ:eſt materia quidditatū reruꝫ:ꝛ intētionū oiuꝫ rerū. ❡ Multa diximus de his in p̄mis editionib⁹,ꝛ in libro de intellu,nunc tn̄ quid Auerrois opinet̃ adycim⁹. vult eniꝫ Auerrois q͗ quęlibet int⁹ inferior ſit ſubiectū ꝛ materia ſuperioris intellus:nō qdeꝫ ita q͗ int⁹ ſuperior ſit accidens infimę nec ſubſtantia,ſed eſt intentio : ꝛ inte° ei. Et hęc receptio appellat̃ ſimplr̄ ꝛ vliter ab Auerroi:ꝛ hoc pacto intellectus mālis,qui eſt infimus abſtractoꝝ,eſt mā oiuꝫ ſeparatoꝝ,ꝛ oiuꝫ formaꝝ māliuꝫ intētionalr̄:ꝛ intelligibilr̄, nō q͗ intētiones reꝝ ſint accñtia intellui,ſed ſunt intentiones,ꝛ ſcię illi.quidditas.n.lapidis eſt res intellecta,ꝛ inte° intellui,quēadmoduꝫ intellus ſupior eſt intellm̄,ꝛ inte° re⁹ inferioris.ꝛ ſic Joānes,ꝛ aly,qui ponit ſpēs intelligibiles eē accñtia aię,nō intelligūt v̄ba ꝓpa. ꝛ dedimus contra hos fortiſſimas rōnes in libro de intellectu. ❡ Et cū declarauit.] Ponit intētionē dicēdoꝝ,ꝛ adycit duas alias cōueniētias inter itelligē,ꝛ ſentire,ꝛ ſic erunt tres.p̄ma g̃ eſt:q2 neuter hoꝝ eſt alteratio:vt viſum eſt. Scđa eſt:q2 tam ſenſatio:q̃ꝫ inte° ſunt in nō tpe:vt viſuꝫ ſubito. ❡ Sed dices dic̃ per v̄ba fit in tpe. ❡ R̄ñdet Themiſti⁹ ſupra q͗ h eſt veꝝ ex pte platonis,ſed rōne recipiētis ipm̄ itelligē fit ſubito.vide. ❡ Si igit̃.] Tertia cōueniētia eſt,qñ taꝫ ſenſus q̃ꝫ intell's affirmant vel negant:qñ ſenſus circa iocūduꝫ affirmat proſequendo circa triſte negat fugiendo,quia omnino inte° ꝛ ſenſatio coeunt in his tribus:vt vides.

❡ Dubitat̃ hic ꝛ ſatis ſubtilr̄,qđ ſit itellecta re⁹ intellus Dubitatio.
potētię. ❡ R̄ñdet Joānes,q͗ ſunt accñia itellui,quę cor- Pō Joā.
rumpunt̃ ꝛ gñant̃ ad corruptionē ꝛ gnōnē phātaſmatū. ꝛ hęc vĩ inte° Themi.ꝛ Alexā. ꝛ Simpliciȷ. ❡ Et arguit pro Joāne,qñ quę adueniūt alicui poſt eē cōpletū ſunt accñtia. vt p̄mo phicoꝝ accipi pōt. ❡ Ampli⁹ vel ſubā Com̄t.69°.
vel accñs.nō ſubā,g̃ accñs ipſi itellui erūt oio. ❡ Rurſuꝫ quę ꝯtinue fiunt,ꝛ deſinūt in aliquo:illo remanēte in ſuo eē p̄mo,ſunt accñtia pura illi. ❡ Dōm verius q͗ hę Pō ꝓpria
itellecta neqꝫ ſunt accñs,nec ſubā.int⁹.n.p⁹ eſt forma oīum aliaruꝫ apud Auer. ꝛ oēs alię māę,ꝛ tn̄ nec eſt ſubā,nec accñs aliȷs,vt pſpicuū eſt apud eum. ❡ Ad p̄m̄ dōm,q͗ maior dꝫ itelligi de his quę adueniūt alicui realr̄,ꝛ non ſpūalr̄.color.n.nec eſt accñs,nec ſubā ſenſorij,ſed intētio cōprehenſa.ꝛ ſic intellecta maiori negat̃ minor. ❡ Ad ſcđaꝫ neqꝫ ſubā,nec accidēs:lꝫ cōcedā,q͗ omne intellm̄ ſit vel ſubā vel accidens,nō tn̄ reſpectu intellectus erit ſubā vel accidēs,cū reſpectu illi⁹ nō ſit niſi intētio,ꝛ nō res,quēadmoduꝫ deus ſm̄ rem eſt vel ſubā,vel accñs: tamē reſpectu intelligētię infimę nec ſubā,nec accidēs, ſed intētio cōprehēſa. ❡ Ad tertiam dicēduꝫ q͗ minor falſa eſt.imo intellecta ſunt ſemp in intellu apud Auer. nec fiunt,nec generant̃ de nouo,ſꝫ hęc eſt inouatio reſpectu noſtri tn̄,vt in libro de intellu dictuꝫ eſt. plura diximus in libro de intellectu.ꝛ tu vide.

COMMENTARIVM.

Secundum Simpliciū Ariſtoteles nūc agit de practico intellu. Scđm Ꝓo Philo-

ponū Ariſtoteles iterū colligit dr̄ias inter practicū intelle/
ctū et ſpeculatiuū, et ſunt quatuor. prima q̄ practicus intell's
ſemp circa particularia v'ſat. ſpeculatiu' circa v'lia et particu
laria. Scd'a dr̄ia eſt, q̄ practicus ſemp phantaſia vtitur:
ſpeculatiuus v'o nō ſemp. Tertia dr̄ia eſt, q̄ in ſpecula/
tiuo q̄dem veritas, et falſitas eſt: in practico v'o, bonū et
malū. Quarta dr̄ia eſt, q̄ ſpeculatiu' ſine appetitu agit
veritatē ſolā, et falſitatē cognoſcens: practic' v'o cū appe
titu agit, cū noſcat q̄le q̄dē bo[n]ū, q̄leue malū ſit. ¶ Utrū
v'o intell's practicus et ſpeculatiu' idē ſint, Philoponus
aſſerit eos eē ſubiecto idē habitudine differre. Alij v'o dixe
runt eē diuerſos, q2 voluerūt itell'm ſpeculatiuū eē noe/
ticū intell'm, practicū eē eſſe dianoeticū, vt Auerroes di/
xit ſup[r]a, et Simplici'. Sed q2 de h' erit ſermo: nūc v'o ſit
dictū intantū. Uerū quo pacto hę dr̄ię colligi poſſint, et
in q'b' v'bis Ariſtotelis, non parua difficultas eſt. ¶ Pro/
pterea alij nō iperiti voluerūt Ariſtotelē hic facē cōpa
rationes inter itell'm, et ſenſū, et ita reducūt v'ba Ariſto.
ad .12. inter intell'm, et ſenſū cōparationes: quę expoſitio
nō leuis eſt, propterea q'd in fine ſit dicēdum replicabi/
mus. ¶ Dicamus ḡ q̄ volens Ariſto. deſcribē ac expo/
nere intell'm practicū, vel ponē dr̄ias inter itell'm practi/
cū et ſpeculatiuū: anteq̄ hęc aggrediat̄, aliqua p'ſumit
de ſenſu. Et vt Philopon' dicit p̄p duas cās, aut q2 ſen/
ſus et intell's ſunt ſiles q̄tū ad eo2 imediatas operatiōes,
aut q2 o'ia quę declarauit de intellu delectat' eſt illa de/
clarare exēplis ſenſus, quę Simplici' ēt aſſerit. S3 nec
Simplici' nec Philopon' v'bis Ariſt. formā tribuerūt.
Propterea debes ſcire ſenſū vtriq3 intellui eſſe p'ſilē.
Sēſus, vt cognitiu' ipſi' ſenſibilis in ſe ſilis ē itellui ſpe
culatiuo: qui cōtēplatiu' eſt entis abſolute. Senſus v'o vt
perceptiu' rei triſtis, vel delectabilis ſilis eſt intellui pra/
ctico boni ac mali perceptiuo. Repetit ḡ p'mā ſilitudinē inter
ſpeculatiuū intell'm, et ſenſum ſenſibilis abſolute cogni/
tiuū. Scd'o inter itell'm practicū boni et mali perceptiuū, et
ſenſū triſtis ac iocūdi apprehēſiuū. Declarās v'o p'maz
ſilitudinē, repetit quę dixit de ipo ſentire. ¶ Ubi anno/
tatione dignū eſt, in ipſo ſentire tria eē. ipm ſenſibile, ipſū
ſenſitiuū, et ipſā ſenſationē. Exponit ḡ p'mo q'd ſit ipſū
ſenſibile, vt ex h' hēat q'd ſit ipm ſenſitiuū, et dicit, q̄ vē
ſenſibile q̄dē, q'ō facit ipm ſenſitiuū actu ſentiēs illud fa
cere ex po^a exiſtēte ſenſitiuo. Ergo ſenſibile eſt q'ō facit
ſenſitiuū de potētia ad actū p' ſe, et nihil plus p' ſe. Ex h'
vult hic q'd ſit ſenſitiuū. nā ſi ſenſibile eſt q'ō facit ipm
ſenſitiuū de po^a ad actū et nihil plus: erit ipm ſenſitiuū,
q'ō ab ipſo ſenſibili fit de po^a actu ſentiēs, et nihil plus: et
ſic p3 q'd ſenſibile, q'due ſenſitiuū ſit. Q2 aūt ſenſibile fa/
ciat ſenſitiuū actu ſentiēs et nihil plus, niſi forte p' accis.
p'bat et dicit, q2 dū ſenſitiuū actu ſentiens fit a ſenſibili,
ſolū fit actu ſentiēs et nō patit̄, nec alterat̄. Dixit[ ] nō pa
tit̄. i. ſ. corruptionē alicui' formę. Dixit[ ] nō alterat̄. i. ſ. in
aliquo ſuo accidēte, niſi p' accīs rōne inſtrī, et q̄n obiectū
fuerit ei iproportionatū. Ex his p'cedit ad declarādum
q'd ſit ſenſatio, et vult, q̄ ſenſatio, qua ſenſibile agit in ſen
ſitiuū eſt alia mot' ſpēs ab eis, quę in phyſicis dictę ſūt,
et q̄ſi ęquiuoce d'r. Q'ō p'bat, q2 mot', vt 3° phyſico2 dictū
eſt, eſt act' iperfecti. ſiq'dē mobile, cui' mot' act' eſt, ipſe
ctum q'd d'r: quatenus. ſ. in potētia eſt ad vlteriorē perfe/
ctionē priorē perfectionē deperdendo. Senſatio v'o, quę
perfecti actus eſt, alter mot' eſt ſpecie, q̄ſi ęquiuoce dict':
Senſitiuū. n. cū ab ipſo ſenſibili deducit̄ ad actum, nō
deperdit aliq'd: perfectū. n. eſt, et idem actu manēs nihil ob
ſenſationē omittēs, ſed perfectionē agens. Ex his p3 q'd ſit
ſenſibile, q'due ſenſitiuū, et quid ſenſatio. ¶ His declara/
tis ſ'm Philoponū ponit dr̄iā inter itell'm ſpeculatiuū

Cōmen. 40°. in fine.

et practicū: vel dicamus q̄ his declaratis, declarat ſilitu/
dinē, quę eſt inter intell'm ſpeculatiuū, et ipm ſenſum (vt
ita loquar) ſpeculatiuū: vera' cognitiuū. Et hāc ex opera/
tionibus indicat, cū dicit. Sentire q̄dē igit̄. ſ. ſpeculatiuū
ſiue cognitiuū ſile eſt ipſi dicere ſolum, et ipſi intelligere
ſpeculatiuis. Ipſi dicē ſpeculatiuo q̄dē, q̄n intell's cōpo
ſita intelligit cōponēdo vel diuidendo. Ipſi v'o intelli/
gere, q̄n intell's intelligit ſimplicia nec cōponēdo, nec di/
uidendo. vtrūq3. n. intelligē eſt ſile ad ſentire cognitiuū,
ſiue ſpeculatiuū, q'ō eſt circa ſenſibile abſolute, nō vt tri/
ſte, vel delectabile verſat̄: ſed tm̄, vt ſenſibile ſiue ſit per
ſe, ſiue per accīs. Eſt. n. apud ſenſū ſenſibile per accīs,
vt cū albū hoiē vel albū equū ſentimus, et hoc ſile eſt
ad ipm dicere ſpeculatiuū intellectuale. Eſt apud ſenſū
ſenſibile per ſe, vt cū albū v'l nigrū ſentimus, et hoc ſile
eſt ad ipm intelligere ſpeculatiuū ſimplex. Hactenus de
p'ma ſilitudine, quę eſt iter ſenſū ſpeculatiuū, et intell'm
ſpeculatiuū. Deinde aſſignat ſcd'aṁ, quę eſt inter ſenſum
(vt ita loquar) practicū, et intell'm practicū, et dicit. Cum
v'o ſenſus noſter q̄ſi affirmans delectabile, p'ſequit̄, aut
cū fuerit negans triſtabile, fugit. Et per hoc vult hic eſſe
ſimilē intellui practico, qui affirmās bonū, cōcludit eē
agēdū, affirmans malū, cōcludit eſſe fugiēdū. ¶ Ex
his patent duę ſilitudines, quā2 altera eſt inter ſenſum
vt theoreticū, et intell'm vt theoreticū. Altera v'o iter ſen
ſum vt practicū, et intell'm, vt practicū. Ex q'b' vlterius
colligi pōt p'ma dr̄ia, vt Philoponus aſſerit. ſ. q̄ ſpeculā
tiuus intell's v'ſet̄ circa v'lia, practicus circa particularia.
nā ſpeculatiu' eſt ſilis ſenſui ſpeculatiuo, qui v'ſat̄ circa
ſenſibile ſimpl'r: poſteri' v'o eſt ſilis ſenſui practico, qui
verſat̄ circa ſenſibile cōtrarium.

¶ Quęret fortaſſe q'ſpiā, et q̄dē nō ab rōne, vtrū ſenſatio
ſit mot', quę q'ō de itellectione h3 locū etiā. ¶ Egidius
videt ſenſationē nec eſſe alterationē, nec paſſionem, nec
motū. Et duab' rōnib' mouet̄. p'ma q̄dē, q̄ in oī motu
eſt deperditio alicui' prioris formę: at in ſenſatiōe nihil
deperdit̄, et aliq'd acq'rit̄. ¶ Scd'a v'o, q̄ ois motus eſt
ſucceſſiuus, ſenſatio v'o non eſt ſucceſſiua, ſed ſubitaria.
¶ Sed vr̄ ſenſationē eē motū, q̄n Ari. vbiq3 definiens
motū, ait motū eē actū entis in actu, ſ3 nō ſ'm q̄ in actu:
ſed ſ'm q̄ in po^a. At ſenſatio eſt actus ſenſitiui, q'ō eſt in
actu: ſ3 quaten' illud eſt in po^a ad ſenſationē: vr̄ ḡ mot'.
¶ Rōnes v'o Egidij friuolę ſunt. p'ma q̄dē p'bat ſenſa/
tionē nō eē motū corruptiuū, qua aliq'd abijciat̄ ab ipſo
ſenſitiuo: et hoc cōcedimus. ¶ Scd'a v'o friuola eſt, quia
nec ſucceſſio ſufficit ad rōnē motus. quippe cū formę
ęlemētarię ſucceſſiue inducant̄, quā2 ſucceſſiua acquiſi/
tio nō eſt motus: ſucceſſio ergo non ponit aliq'd in ſpecie
motus: et qui ſapit doctrinā Auerroicā, aſſerere cogi[ ]
hoc. Nec ſubitariū tollit rōnem motus, vt Aūr. inquit 8°
phyſicę auſcultationis. nā augmētatio eſt ſubitaria, quę
tamē eſt vere motus: et quidē vniuoce. ¶ Propterea nō
recedendo ab his quę Ariſto. dixit ſuperius dicerē ſen/
ſationē eſſe motū: non tm̄ corruptiuū, ſed perfectiuū: q2
perficit ſenſitiuū nihil ab eo abijciēdo. ¶ Utrū v'o mo
tus dicat̄ vniuoce de ſenſatione, et motu: verbi cā, altera/
tiuo, atq3 deperditiuo, bona diſputatio eſſet: et l3 multifa
riam dici poſſit, vt multifariā etiā nos diximus: nūc di/
cerem, motum dici vniuoce de ſenſatione, et alteratione
ſ'm metaphyſicā rationē, quia vterq3 eſt actus entis po/
tentia, ſ'm q'ō in potētia. At ſ'm rōnē phyſicā ęquiuoce
dicit̄: nam alteratio eſt actus entis in potētia, tranſmuta/
bilis, vt tranſmutabilis: ſenſatio v'o eſt actus entis in po
tentia, vt in potētia. ḡ ęquiuoce d'r ſ'm phyſicā rationē.
¶ Ulterius dubitabis, cur mot' p'p'e, et ſ'm phiſicā rōnē

Dub° vtrū ſēſatio ſit mo tus.

Aug. Egidi°

Cōmen. 23°.

Aug; Expoſitio. ꝯſideratꝰ dī ipfecti: ſenſatio ꝟo, actꝰ pfecti. ¶ Expoſitor aſſerit motū ſm vniuocā rōnez eē actū imꝑfecti, qm̄ eſt actus entis in poᵃ, vt in poᵃ: mō ens in poᵃ, vt in poᵃ, eſt qd ipfectū: at ſenſatio eſt optio ſenſitiui tam facti in actu per ſuā ſpeciez: cū ſenſatio ſenſitiuo nō cōpetat, niſi actu exiſti.

Dubiū cōtra Thomā. ¶ Sed hęc expoſitio, niſi ſuppleat: vī ambigua, qm̄ ſenſatio ipſa eſt ſenſitiui actꝰ vt in poᵃ, vt dī in textu, aliogn nō deduceref ab ipo ſenſibili de potētia ad actū. Propterea debes ſcire, qꝑ ſenſatio eſt actꝰ ſenſitiui, vt pfecti p ſenſationē: veluti lumē eſt actꝰ diaphani actu illuminati: illuminatū. n. de ineſſe pōt illuminari, aut poſe eſt illuminari, nō quidez poſitate diſtincta ꝯ ineſſe, τ nectio ineſſe, ſed poſitate ſequente ineſſe, τ nectio ineſſe. Senſatio ergo dī actꝰ ſenſitiui per ſenſationē pfecti, qꝛ nō in potentia ad ſenſationē maiorē, vel remiſſiorē eiuſdez ſpēi. At motꝰ eſt actꝰ ipfecti, qꝛ lꝫ motꝰ duz eſt actꝰ eiꝰ: qđ mouef: ſit actꝰ pfecti p motū: tñ nō dī motū, qꝛ tale mobile eſt in poᵃ, ad intēſiorē, vel remiſſiorē motū eiuſdez ſpēi. Propterea motꝰ ꝓpe dictꝰ eſt actꝰ entis ipfecti, qꝛ eiꝰ qđ eſt vlteriꝰ motu eiuſdē ſpēi pfectibile, cū quocūqꝫ motu dato, poſſit dari intēſior, τ remiſſior, ſm idē genꝰ motus. Senſatio ğ eſt motꝰ pfecti: qm̄ ſenſitiui, cū ſentit, nō eſt in poᵃ, niſi p accñs forſitan, ad maiorē, vel minorē ſenſationē. motus ꝟo eſt actꝰ ipfecti: qm̄ mobile cum mouef: vlteriꝰ mouebif, vel eſt in poᵃ ad intēſionē, vł remiſſionez eiuſdē. Uel faciliꝰ, τ q̄ſi ſm idez dici pōt, ſenſationē eſſe actū pfecti p ipſaz: qꝛ qđ nunc ſentit colorē imediate antea nō ſentiebat: nec imediate poſt h̄ ꝓcedet ad ſenſationē: ſꝫ vel ꝑorē ꝯſeruabit, vel ceſſat ſentire. At motꝰ eſt actꝰ ipfecti: qm̄ oē, qđ mouef, mouebif, τ mouebaf: quatenus mouef: cū motꝰ in eo qꝑ motꝰ, nec ꝑᵐ, nec vltimuz def: τ hoc pacto puto Thomā intelligere.

De intellectione. ¶ De intellectione ꝟo vtrū ſit motꝰ pfectiuꝰ Auer. in cōmento tenet qꝑ nō: qm̄ ſm ipm intelľs eſt ſubā ſepata, quę nihil noui recipit. τ ſiqd recipit illudꝰ eſt obtiue, τ nō ſubtiue. oē. n. vt dicit, recipiens de nouo: recipit ſingulare: qm̄ ſola ſingularia noua eē pñt. Talis aūt receptionis indiuidualis cā eſt mā. ğ itelľs nō pōt noui qcq̄ recipe: τ multa diximus in colle. expo. pro opione Auer. At aūt pro veritate dico itelľm poſſe recipe aliqd de nouo, τ accñtia, vt ſępe diximus. ¶ Ad arguᵐ Auer. dico qꝑ duplex eſt ſinglare alterū ineſſe, τ repñtando: τ huiꝰ ſingularis receptio, nō niſi ꝑꝑ māz eſt. nihil. n. ſingulare hoc pacto ſingulariter recipit, niſi ſit mā, vel mãle. Aliud eſt ſingulare in eſſendo, qđ eſt vľe in repñtando: τ tale ſingulare pōt recipi in ſuba imāli. τ hoc pacto cōcedimꝰ ipſaz aiaz ſingulare ſingulř recipe: lꝫ ſit forma a mā nō depēdens.

¶ Atqꝫ delectari aut dolere: eſt opari ipſa medietate ſenſus ad bonū aut maluz, vt talia ſunt. τ fuga τ appetitꝰ qui eſt actu: hoc ſunt τ nō aliud eſt appetitiuum, aliud fugitiuū: nec alia ſunt iſta a ſenſitiuo, ſꝫ q̄ ipſoꝝ ratio nō eſt eadez ſed diuerſa.

Dolere Triſtari Medietāte Medietate τοῦτο hoc idem ¶ Et eſt delectari, τ dolere operari ſenſitiua medietate ad bonū aut ad maluz, inquātum talia. Et fuga igitur τ appetitus, qui eſt ſm actū, hoc ſunt, τ nō aliud eſt appetitiuum τ fugitiuum: neqꝫ abinuicez, neqꝫ a ſenſitiuo: ſed eſſe aliud eſt.

Collectanea textꝰ cōti 29. ¶ Tria ſunt ex pte ſenſus: vt Simplicius dicit. ſ. ſenſatio. Scđo lętari vel triſtari. ſenſatio. n. prior eſt paſſione. eſt eniz poſe aliqd ſentire: ſiue triſtari, aut lętari, ſed delectari, aut lętari ſine cognitione ipoſe. In 3ᵒ ordine eſt appetere, vel fugere. i. proſequi delectabile, τ fugere triſtans. fuga qdez τ ꝓſecutio nō paſſio: ſed actꝰ. ſentire. n. iudiciū eſt, lętari, aut triſtari pati, ſequi vel fugere actꝰ. fuga qdē actꝰ fugiēdi, ꝓſecutio ꝟo actꝰ ſequēdi. ergo ꝑmo eſt iudiciū, deinde paſſio, tertio actus. Et hęc Ariſto. denotauit, τ iquit. Et eſt delectari, aut triſtari agere. i. pati ſenſitiui mediās. i. ſequēs. ad iudiciuz ſenſitiue, ad bonū, τ ad malum. inquātuz talia. ſ. iocūduz vel triſte. τ dixit [inquātū talia vel eiuſmodi] qm̄ ſenſus nō iudicat bonū ſub rōne boni, nec maluz ſub rōne mali, ſed bonū ſub rōne iocundi vel dulcis, τ maluz ſub rōne triſtis. ſic ğ triſtari vel letari ſunt paſſiones, ſequētes iudiciū ſenſitiuū, τ fuga: aut appetitꝰ ſunt hęc, quę ſm actū, qm̄ ſunt actꝰ ſequētes ad paſſiones: τ lꝫ appetitꝰ dī: τ de fuga, τ ꝓſecutione, dī per excellentiā de ꝓſecutione apud Ariſto. ¶ Et nō alterū appetitiuū.] antecꝫ aſſignet qd ſit practicus itelľs ꝯſiderauit: quo pacto illa tria ſint, τ inquit. Appetitiuū τ fugitiuū nō alterū in ſubiecto, neqꝫ abinuicem. i. inter ſe. neqꝫ a ſenſitiuo. ergo hęc tria. ſ. ꝓſecutiuū, τ fugitiuum, τ ſenſitiuum ſunt idem in ſubiecto: τ differunt ſm eſſe. i. rōnez. cuius differētię ſignuz dat Simplicius, qꝛ ſenſum abſqꝫ appetitu vel fuga: effici interduz, τ rurſuz cum appetitu ſolo: interdum abſqꝫ fuga, τ ecōuerſo.

Et ꝯtriſtatio τ delectatio.

Coīn. 29ᵐ. Declarat Auer. ordinez illoꝝ triū, τ qualř ꝯueniāt ac differant, τ inquit. Et contriſtatio τ delectatio aię eſt actio. i. paſſio eī τ motus: mediante virtute ſenſibili. i. iudicio ſenſus. ğ eſt ordo in his duobus, qꝑ iudiciū eſt ꝑmo, deinde in ſcđo ordine eſt paſſio. ¶ Et motꝰ.] Et declarat qd ſit id moueri, τ quo ſit, τ dicit. τ motꝰ. i. pati eiꝰ: ex h̄ mō circa bonū aut malū eſt, ſm qꝑ maluz eſt cōtriſtabile, τ bonū delectabile: non ſm qꝑ bonū eſt bonū, aut maluz eſt malū: ſicut eſt diſpoſitio in quęrere: aut fugere intellus. ¶ Debes ſcire, vt ex Themiſtio excipif, qꝑ ſenſus nō ꝑcipit neqꝫ patif a bono inquātuz bonū: neqꝫ a malo inquātū maluz, ſꝫ ab his inquātuz iocūduz vel triſte, qm̄ bonū τ maluz ꝯſecūtur ens inquātuz volitū, quę ſunt ꝓpa intellui. intelľs. n. ꝑcipit ens, inquātuz ens, τ per ꝯñs patif ab ente inquātum bonū, vel inquātuz maluz. Senſus aūt, qꝛ ꝑcipit ſenſibile, ideo patif a ſenſibili inquātuz ꝯueniens: vel diſcōueniens. Senſus ğ duz ꝑcipit obiectuz, ſub rōne ſenſibilis neqꝫ fugit, neqꝫ ſeqͥf, neqꝫ patif. dum ꝟo voluptas ſenſus patif ab eo triſtaf vel delectaf. duz aūt delectaf vel triſtaf ſeqͥf vł fugit. ğ in ſenſu ſunt tria, cognitio, quę pficitur ab ipſo ſenſu, vt cognoſcēte, τ obiecto, vt percepto. paſſio, quę pficif ab ipſo ſenſu, vt voluptāte, obiecto: vt delectabili. τ tertio eſt proſecutio τ fuga, quę pficiunf ab his, τ eodez mō in intellu ſunt hęc tria ordine eodez. ſed de his poſteriꝰ dicemus. ¶ Et in hoc.] Declarat 3ᵐ. ſ. fugam: τ quęrere, τ inqͭ. In h̄ eſt deſiderare rez pñtez, ſm qꝑ eſt pñs: τ idānſibilis, τ fugere eā. ſ. deſideriū ſenſibile, qm̄ hoc eſt ꝓpriū deſiderio ſenſitiuo. l. qꝛ nō mouef niſi cū pñtia ſenſati in actu. ğ fuga vel quęrere ſunt actꝰ hoꝝ cū pñtia ſenſati. ¶ Ecōtrario.] Adducit diaz aliquā, quo ad hec in itellu, τ inqͭ. Ecōtrario deſiderio intelligibili, qm̄ in intellu ſit ꝓſecutio vel fuga. i. affirmatio vel negatio: τ non cū pſentiali actualitate obiecti: vt dicemꝰ poſt. ¶ Et pars aię.] Tūc quo pacto illa tria ſe habeāt dicit, τ inquit. Et pars aię, quę quęrit τ fugit, eſt eadē pars: nō duę diuerſę, τ hoc itelligit taz in intellu, q̄ in ſenſu. intellectiuū eniz τ volitiuū, τ fugitiuū, vel quęſitiuū idē ſunt in intellu, τ in ſenſu: ſuo mō. ſunt. n. eadē ps in ſubto: dñt aūt actiōe τ rōne: vt diximus. ¶ Debes ſcire, qꝑ ſicut ex pte obiecti: ita ex pte potētię ſe hēt dz, qm̄ quēadmoduz vna met res ex pte obiecti eſt cognoſcibilis: doloriſica:

vel voluptifica, fugibilis, vel ꝑſequibilis, ſic ex ꝑte potentię. flauū.n. inquātū cognoſcibile eſt obiectū ſenſus: vt cognoſcitiui. flauū etiā inquātū dolorifici vel voluptifici eſt obiectū ſenſus: vt voluptiui. Rurſuz flauū: vt pn̄s voluptifici vel dolorifici obiectū ſenſus fugientis vel ꝑſequētis. hęc ergo tria ſunt vna res ex ꝑte ſubti, q̄a idez flauū in ſubto eſt cognoſcibile, voluptificū, doloriſicuz, ⁊ fugitū vel quęſitū: lz ſit dr̄ia ſm̄ diffōnez. Silr̄ ⁊ ex ꝑte potētię. eadez.n. potētia in ſubiecto eſt cognoſcēs, voluptans, ⁊ ꝑſequēs vel fugēs: lz differāt hac rōne: vt diximus. Similr̄ pōt dici de intellu: vt ſuo loco dicem⁹.

Caplo 4°. Caplo 10°. ℭ Hęc ſunt quę ex Themiſtio excipiunt, ⁊ Alexandro in ſuo libro de anima: ⁊ tu vide.

COMMENTARIVM.

Cum dedit ſilitudines inter intellm̄ ⁊ ſenſuz, ex qb⁹ voluit hr̄e, qd ſit ꝑceptio rei triſtis, vel rei delectabilis vt cōpleat totā rōnez ſenſus practici. Nūc vult declarare qd paſſio ſit, ⁊ q̄uō ex paſſione ſequat̄ fuga vel ꝑſecutio: vt Simplici⁹ autumat, naz in

Prima expō Simplicij. pceſſu ſenſitiuo, q̄n aial fugit, aut ꝑſequit̄: tria ſunt. Eſt pmo ꝑceptio rei triſtis, vel delectabilis: quę nihil aliud eſt q̄z iudiciū de re apprehēſa. Scdo loco eſt pati triſtari, vz, aut lętari: eſt aūt ꝑceptio prior paſſione. pōt.n. eſſe perceptio rei triſtis vel delectabilis ſine paſſione. paſſio aūt ſine ꝑceptione minime. Tertio eſt ꝑſequi vel fugē. eſt aūt fuga vl̄ ꝑſecutio nō paſſio, ſed opatio a paſſione ꝑficiſcēs. Cuz igit̄ Ariſtoteles ex illis ſilitudinib⁹ inter ſenſum ⁊ intellectū habuit qd ſit perceptio rei triſtis vel rei delectabilis, nūc declarat qd paſſio ſit ſub noīe triſtari, vel lętari: ⁊ dicit. Et eſt delectari ⁊ dolere opari ad bonum aut ad maluz, nō quatenus bonū vl̄ maluz, quę ad voluntatē ⁊ ad intellm̄ attinēt, ſz quatenus ſunt delectabile vel triſte, quę ad ſenſuz ptinēt. Propterea addit ſenſitiua medietate, ⁊ itelligit phātaſiā ſiue ſenſuz cōez, ſiue ſenſuz exteriorē, vt dicemus: vt poſtea dicet̄. Dixit [operari ad bonū aut ad maluz] q̄ꝛ pati non eſt actu fugere maluz, vel ꝑſequi bonū, ſz mediāte paſſione ꝑ̄ua parari ad bonū aſſequēduz, vel ad malū euitāduz. Uerbū eniz opari, grece ἐνεργεῖν, energin latine agere, vl̄ opari. operari aūt dicimus, q̄n paramur ad agēduz. Dixit [ſenſitiua medietate] q̄a nō paramur ad bonū vel ad malū per intellm̄, ſz p ſenſuz iudicantē ac pcipientē bonuz vel maluz. Un̄ ſeq̄t ipm̄ pati pcedere fugā vel ꝑſecutionē, ſicut potētia ⁊ ꝑparatio actū. Propterea declarans quid fuga vel ꝑſecutio ſint, dicit. Et fuga igit̄ ⁊ appetitus qui eſt ſm̄ actū hoc ſunt: fuga q̄dē act⁹ ei⁹, qui paſſus eſt triſtitiā: appetit⁹ xo, actus ei⁹, qui paſſus eſt delectationez: ergo ambo ſunt opari ſm̄ actū, ⁊ in hoc differt a pati, q̄ꝛ pati eſt ꝑparari ad actualez fugā, vl̄ ꝑſecutionē. At fuga vel ꝑſecutio opari eſt ſm̄ actū ei⁹, qui paſſus eſt. Et ꝑpterea dicit, ⁊ fuga igit̄, quę eſt ſm̄ actū, ⁊ appetitio, quę etiā eſt ſm̄ actū, ſunt hoc. ſ. opari qḋ dicebamus eē ipm̄ pati: lz ſit dr̄ia, q̄ꝛ pati eſt ꝑus ⁊ quaſi potētia. fugere xo vel ꝑſequi q̄ſi actu: vtrūqz tn̄ operari ad bonum vel ad malū. Quare appetit⁹, qui grece eſt ὄρεξις, lz ſit cōe ad fugaz ⁊ ad ꝑſecutionē: hic tn̄ pro ipſa ꝑſecutiōe ſumit̄. Demū q̄ſi aduerſus Platonē ſubdit, ⁊ nō alterū appetitiuum. i. ꝑſecutiuū ⁊ fugitiuū, hoc eſt nec inter ſe, nec ab ipſo ſenſitiuo ſunt ſubto altera: idē.n. eſt eoꝝ ſubm̄. ſ. con eſſe xo ⁊ rō eoꝝ altera eſt. At Plato arbitratus eſt alia ꝑte corpis aial ſentire, alia appetere, vl̄ fugē. Ariſtoteles

Aug. Auer. xo corde hęc oīa aial operari autumat. ℭ Et Auerrois addit aial hęc agere eadez aīa, ⁊ eadez aīę ꝑte, vz, concupiſcibili. Plato xo nec eadez aīa, nec eadez aīę ꝑte. Hęc ſunt, quę ex cōmētario Simplicij colligi pn̄t. ℭ Philoponus xo nō minus vere, q̄z curioſe aliter textū eſſe intelligēduz autumat. Uult.n. q̄ Ari. poſtq̄z dedit primaz

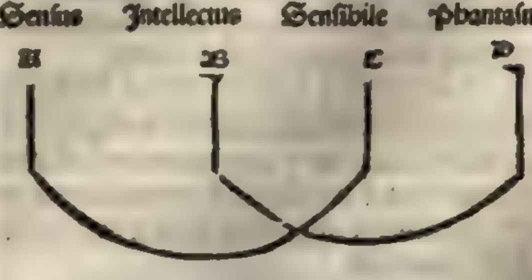
Scda expō Philopo. dr̄iaz inter intellm̄ ſpeculatiuū ⁊ practicū, nunc dat tres alias. pma.n. dr̄ia erat q̄ ſpeculatiu⁹ intellus ſemꝑ circa vlia verſat̄. practicus xo circa pticularia. At nūc ponit ſcdaz q̄ practicus ſemꝑ phātaſia vtit̄. Speculatiu⁹ xo nō ſemꝑ. ⁊ hoc inuit cū dicit [ſenſitiua medietate.] nō.n. abſqz phātaſia vel ſenſu cōi aut externo opat̄ practic⁹, quę ſenſitiua potentia eſt quędaz medietas organi ſenſitiui vt dicet̄. Tertia dr̄ia eſt, q̄ ſpeculatiu⁹ intell's eſt ad verū ⁊ ad falſuz. Practicus xo ad bonū ⁊ ad malū. Has duas inuit, ⁊ eſt delectari ⁊ dolere, quę ſunt operationes practici intell's ſenſitiua medietate hoc eſt mediāte phātaſia vel ſenſu ad bonum ⁊ ad maluz: ⁊ ſic inuit vtraſqz dr̄ias. Addit [inquātū talia] q̄a nō eſt opatio intellect⁹ practici ad bonum ⁊ ad maluz ſimplr̄ ſm̄ rez, ſed vt ad aial vt id dicat̄ bonū, qḋ ſaluat: qḋ xo corrūpit, maluz. Hę ergo ſm̄ Philoponū ſunt duę dr̄ię: ⁊ ſic hn̄tur tres. Quarta dr̄ia erat, q̄ ſpeculatiu⁹ agit ſine appetitu veritatē cognoſcēs, ⁊ falſitatē, practicus xo cognoſcēs bonū vel malū nō ſine appetitu cognoſcit, ⁊ hoc dicit. Et fuga igit̄ ⁊ appetit⁹ qui eſt ſm̄ actū idē ſunt: idez.n. eſt fugere ⁊ appetere ſm̄ ſubm̄. Silr̄ nō aliud eſt fugitiuū ⁊ appetitiuū ſubto, neqz inter ſe, nec a ſenſitiuo, ſz eſſe aliud eſt, ⁊ ſic ſola rōne differunt, quatenus in plus eſt appetitiuū q̄z fugitiuū. ergo appetitiuū ⁊ fugitiuū ⁊ ſenſitiuuz idem ſunt ſubto, ſola rōne differūt. Quare ⁊ in intellu idē erit, ⁊ ſic nō pōt intell's practicus cognoſcē bonū vel malum ſine appetitu, ſicut non pōt ſenſus fugere aut ꝑſequi vel cognoſcere fugibile vl̄ delectabile ſine appetitu, q̄ꝛ appetitiuū eſt idez cū fugitiuo vel ꝑſecutiuo, ⁊ appetitiuū eſt idez qḋ ſenſitiuū. ergo ſicut nō pōt ſenſus practic⁹ cognoſcē triſte, aut delectabile, fugere, aut ꝑſequi ſine appetitu, ſic intell's practicus nō pōt cognoſcere bonū vel maluz ſine appetitu: quę fuit 4ª dr̄ia ſm̄ Philoponū: ⁊ pōt hęc expoſitio v̄bis ꝯuenire: lz cū difficultate.

ℭ Aiae aūt quae principiū eſt rōcinandi: ipſa phantaſmata pinde atqz ſenſibilia ſenſui ipſi ſubijciunt̄. atqz cū bonū aut malū eſſe dicit affirmādo aut negando: tum fugit aut perſequit̄. Quapropter: ipſa aīa ſine phantaſmate nunq̄z intelligit.

ℭ Rationabili aūt aīę, phātaſmata vt ſenſibilia ſunt. Cum aūt bonū, aut maluz affirmauerit, aut negauerit: tūc fugit, aut ꝑſequitur. Quapp̄, nūq̄z ſine phātaſmate itellit aīa.

ℭ Hanc lr̄am gręci videntur exponere ſubtiliter apud me. Ubi debes ſcire, q̄ ſermo Ariſtotelis eſt locus a cōmutata ꝓportione. ſint ergo quattuor termini, videlicet, Collectanea text⁹ cōn 30.

Senſus Intellectus Senſibile Phantaſma.



Hi eniz termini ſic ſe hn̄t, q̄ eadem eſt cōparatio ipſius a. ad. b. ſicut. c. ad. d. vt ꝑſpicue pz. ergo a cōmutata ꝓportione: ſicut pᵐ. ſ. a. ad 3ᵐ. ſ. c. ſic 2ᵐ. ſ. b. ad 4ᵐ. ſ. d. ſed pᵐ. ſ. a. ſenſus ad ſenſile. c. ſe hz in triplici ordine, q̄ꝛ pmo ſen-

ſus iudicat.c.ſenſile. 2° patiť.ſ.triſtitiã vel delectationẽ. 3° ſequiť vel fugit.ergo ⁊ ſcđm.ſ.intellus trib⁹ modis ſe bȝ ad quartũ.ſ.phãtaſma,qm̃ pmo iudicat. 2° patitur.3° affirmat vel negat. Apponit igiť ꝯclõnẽ,⁊ ſic debet legi lr̃a,cũ bonũ aut maluȝ affirmat,aut negat,ideſt ⁊ fugit ⁊ pſequiť intellectiuę aię vel dianoeticę per phãtaſmata: vt ſenſibilia ſunt ẜm illos tres ordines: ⁊ hęc expoſitio eſt Simplicij,quã vbis pliꝓs tradit:⁊ eã voluit intelligere Themiſtius hic. ¶ Propter qđ nequaq̃.] correlariuȝ ꝯducit ex dictis,⁊ inquit. Propter qđ nequaq̃ ſine phãtaſmate intelligit aia vel dianoetichę.i.anima vt in gręco haberi ſolet.põt aũt ſic theorema cõponi. Se habens ad phãtaſma:ſicut ſenſus ad ſenſile,per phãtaſma: ⁊ nõ ſine phãtaſmate intelligit. Anima ſe habet ad phãtaſma:ſicut ſenſus ad ſenſile: vt dixit. ğ ſine phantaſmate aia nõ intelligit:ſed oĩno per phantaſma. Dixit aũt[non ſine phantaſmate:⁊ nõ cũ phãtaſmate]qm̃ anima duobus modis intelligit, vt Simplicius vult,per aſcẽſuȝ ad intellectũ,⁊ tũc ſine phãtaſmate intelligere põt,vel per extrinſecam extenſionẽ ad ſenſilia:⁊ ſic per phantaſmata intelligit.dicit ergo,aia nõ ſine phãtaſmate intelligit,vt notaret ꝙ hoc non eſt ſibi eſſentiale ſimpliciter ⁊ ſemꝑ. ¶ Probat aũt Simplicius trib⁹ rõnib⁹ ex vbis Ariſt. acceptis,ꝙ Ariſto.loquiť de itellectu practico:⁊ nõ ſpeculatiuo,ſȝ qꝛ oẽs veteres expoſitores hoc opinati ſunt: nõ reſumo rõnes eius:vide ſi placet.

Com̃.30ᵐ. **Et in anima.** Apponit primo Auer. cõcluſionẽ loci cõmutati.⁊ iquit.Et in anima ſenſibili.i.in ſenſu cõmuni inueniunť imagines quarum modi ſunt ẜm modos ſenſuũ ad ſenſibilia,ita ꝙ proportio iſtaꝝ imaginũ ad intellectũ materialeȝ eſt ſicut proportio ſenſibiliuȝ ad ſenſus,⁊ hoc per aliam tranſlationem declarat,⁊ perſpicue pȝ. Hęc fuit cõcluſio cõmutatę ꝓportionis. ¶ Et cũ anima ſit.] Apponit cõcluſionẽ tot⁹ ſyllogiſmi,⁊ inquit.Et cũ anima rõnalis diſtinguit imaginationẽ,⁊ iudicat eaȝ eſſe bonã,aut malaȝ,nõ ẜm ꝙ eſt nota eſſe talis aut nõ talis tñ.i.ẜm ꝙ eſt ens intelligibile,qꝛ vt ſic eſt differẽtia ꝓpria intellectui ſpeculatiuo,qui cognoſcit imaginationẽ:vt ens:⁊ nõ vt bonum, cũ hoc inq̃ facit,tunc aia cõcupiſcibilis.i.voluntas aut quęret id ⁊c̃. In qb⁹ verbis notauit tres ordines. pmus eſt iudicãdi,cũ dixit [diſtinguit imaginem.] i.cognoſcit quidditateȝ ſenſibilem ſeu materialeȝ repręſentanteȝ in phantaſmate. Scđs patiendi:cũ dixit [⁊ iudicat eã eſſe bonã] tunc eniȝ patitur. Tertius cũ dixit [tunc anima cõcupiſcibilis] ⁊ eſt quãdo affirmat vel negat,quos act⁹ monſtrat per id qđ adijcit,⁊ hoc eſt ſimilr̃ ei qđ accidit ſenſui cõtriſtabili,aut delectabili,⁊ ſic patent hi tres ordines:quos in lr̃a dedimus. ¶ Et quia ꝓportio.] Syllogiȝat theorema qđ notauimus in lr̃a,⁊ iam ſermo eius perſpicuus. ¶ Et in hoc.] Opinatus eſt Themiſtius ꝙ intellect⁹ ſpeculatiuus eſt intellect⁹ agens:vt tãgit poſſibilem,ille eniȝ:vt intelligiť ab intellectu mãli eſt intellectus ſpeculatiu⁹:vt viſuȝ eſt.cõtra hoc adijcit Auerrois

Com̃.20°. correlariũ primũ.⁊ inquit.Et in hoc dicit expreſſe ꝙ intellecta vl'ia colligata ſunt cũ imaginib⁹,⁊ corrupta per corruptionẽ earuȝ.eſt ergo ſyllus. Iſte intellectus ſpeculatiuus colligatur cũ imaginib⁹,⁊ corrumpiť ad corruptioneȝ illaꝝ,⁊ augmẽtatur,⁊ generať ad generationẽ ⁊ augmentũ illaꝝ. Sed intellect⁹ agens non colligať cum imaginib⁹,nec generať,nec augmentať ad generationẽ, ⁊ augmentũ illaruȝ,ergo intellect⁹ agens nõ eſt intellus ſpeculatiu⁹.ſyllogiſmus eſt in ſcđa figura. ¶ Et expreſſe etiaȝ.] Auempa.credit intellectũ mãleȝ eſſe phantaſma illuſtratũ:vt cõmẽto 5° diximus.cõtra quẽ adijcit ſcđm correlariũ,⁊ inquit.Et expreſſe etiaȝ dicit ꝙ ꝓportio intelligibiliũ ad imagines eſt ſicut ꝓportio coloris ad corpus coloratũ:nõ ſicut ꝓportio coloris ad ſenſum viſus, ſicut eſtimauit Auẽpace. ¶ Et debes ſcire ꝙ color ſe bȝ ad corpus coloratũ:ſicut forma ad materiã,⁊ natura ad indiuiduũ. Similr̃ intelligibile ſe habet ad phantaſma: ſicut forma ad materiã,⁊ vl'e ſeu nã ad pticulare ſeu indiuiduũ. Color aũt ad viſum ſe bȝ vt accidẽs ad ſubm̃, ⁊ obiectũ ad potentiã. Vl'e aũt ad phantaſma non ſe bȝ ſicut color ad viſum,ſed bene ad intellectũ ſe habet velut color ad viſuȝ.⁊ ſic pȝ cõparatio hęc,⁊ error Auẽpa.

¶ Sed dubitať,quia color ſe habet ad coloratũ:vt forma ad materiã,⁊ ſimilr̃ re^a viſus 2° de aia. ¶ Amplius Dubitatio.
vl'e ſe bȝ reſpectu indiuiduoꝝ vt forma:pmo meta^ce.⁊ Cõmen.2°.
reſpectu intellect⁹ ſimilr̃ vt forma,ergo comparatio eſt vna ⁊ eadeȝ. ¶ Reſpondeť ꝙ color eſt forma colorati, R°.
⁊ ſenſoꝝ vel ſenſus aliter,⁊ aliter.parietis quidẽ eſt forma ſimplr̃ ⁊ abſoluta ẜm eſſe reale. ſenſoꝝ vel ſenſus viſus eſt intẽtio vel forma ẜm eſſe intẽtionale. Similr̃,⁊ vl'e eſt forma indiuiduoꝝ imaginatoꝝ,⁊ intellect⁹ indiuiduoꝝ quideȝ ẜm eſſe reale ⁊ abſolute. Intellectus vo eſt intentio ⁊ forma intẽtionalis.⁊ ſic cõparatio non eſt eadem,⁊ per ꝯñs ſermo Auerrois oĩno falſus eſt. ¶ Ex his pȝ quãta colligatio eſt inter phãtaſmata,quę ſunt indiuidua imaginata,⁊ intellectũ.colligant eniȝ in vna forma ſimplici. vna eniȝ met forma eſt indiuiduoꝝ ẜm eẽ reale:vt vl'e,⁊ intellect⁹ ẜm eſſe intẽtionale.⁊ eadem eſt colligatio ſenſus cũ colorato. vna eiȝ met forma coloris eſt parietis ẜm eſſe reale,⁊ viſus ẜm eſſe intentionale. ¶ Secũdo pȝ qualr̃ poſſibile eſt vnaȝ met formã eſſe alicui intentionẽ ſeu cõprẹhenſionẽ:⁊ alteri nõ,⁊ tamen vtriqȝ eſt vna numero,⁊ hñs vnaȝ met habitudineȝ.v.ğ. vniuerſale intellectui eſt cõprẹhenſio:⁊ indiuiduis non: ſed ſola forma,⁊ tamẽ reſpectu intellect⁹,⁊ reſpectu indiuiduoꝝ habet habitudinẽ formę:ſȝ nõ eodeȝ mõ:qm̃ intellectui eſt intẽtio,⁊ idiuiduis nã,⁊ res. Similr̃ color parieti nõ eſt cõprẹhenſio:⁊ eſt forma,ſenſui vo ⁊ forã, ⁊ cõprẹhenſio ſeu viſio:ꝓpter moduȝ diuerſum quẽ bȝ in vtroqȝ. ¶ Et plus pȝ tertio ꝙ vna met forma eſt aliquib⁹ forma ẜm vnum moduȝ,⁊ tñ vni erit imaginatio ſeu phantaſiatio,alteri int°.v.ğ.quidditas rei materialis eſt forma imaginatiuę ⁊ intellect⁹,⁊ vtriſqȝ intẽtio,⁊ tñ intellectui eſt intẽtio: imaginatiuę vo imaginatio,⁊ hoc quia nõ ẜm vnũ met graduȝ abſtractionis. ¶ Et ex his pȝ q̃ ſupuacuę ſint ſpecies intelligibiles,quę ſint accidẽtia itellect⁹:vt fingunt latini ẜm Auer.mentẽ,vt dixim⁹ in libro de intellectu. ¶ Sed intellectę.] Arguit ſecũdo cõtra Auempace,⁊ ſic componiť ſyllogiſmus. Nullę intentiones abſtractę a materia recipiunť in formis imaginatis:vt in ſubiecto.hęc eniȝ perſpicua eſt,qm̃ abſtractum a materia nõ recipiť in mã,vel in hñte materiam. Tunc tñ minorẽ adijcit,⁊ inquit. Sed itellecta ſunt intentiones formarũ imaginationis abſtractę a mã.cõclo deficit:ſed loco ꝯclonis appoſuit trãſumptionẽ,⁊ inquit. ⁊ ideo indigẽt neceſſario in hoc hie mãȝ aliã a mã:quã habent a formis imaginationis,⁊ hoc per ſe manifeſtuȝ eſt intuentib⁹. ¶ Debes ſcire:ſicut ſcripſimus in primo prioꝝ,ꝙ ſyllus hypotheticus trãſumptiu⁹ eſt,qui cõcludiť ꝯclo quędaȝ,ex qua arguẽs tranſfert ſe ad aliã ꝯclonem.v.ğ.ſi ꝯclo alicui⁹ ſylli eſt,diſciplina eſt ꝯrioꝝ,ꝯclo trãſumptiua erit,ergo ſenſus eſt ꝯrioꝝ,⁊ hęc tranſlatio nõ eſt ſyllogiſtica:ſed tñ ex ſuppõne accepta a ridente. ſic igiť arguit Auer.oȝ.n.ꝯclo eẽ q̃ intellecta nõ recipiũtur in formis imagiatis:vt in ſubto,⁊ trãſlatio erit: ergo recipiunť in alio ſubto,⁊ nõ niſi in itellu. appoſuit ergo

ↄclōnē tranſumptiuā: ⁊ nō ꝓpꝛiam. ❡ Et ſi intētiones.] Tertio argūt ſyllō hypothetico a deſtructiōe ↄñtis ad deſtructionē añtis ⁊ inqt. Si intētiōes imaginatę recipe rent intellecta ſubiectiue, vt Auēpa. fingit, idē recipet ſe, ⁊ mouēs eſſet motū. ſꝫ res nō recipit ſeſe, nec mouens mo uet ſe, igr̄ oppoſitū añtis intētiones. ſ. imaginatę nō reci piant itellecta: vt ſubm: ſꝫ quo pacto hęc hypothetica va leat, ⁊ quo pacto deſtructio teneat in expōne ꝗrti ⁊ ꝗnti diximus, nunc xͦo ſupponas. ❡ Et declaratio.] Quarto arguit cōtra aliud v̄bū Auēpace, voluit. n. ꝙ phantaſma recipiat ſubiectiue realr̄ itellecta, ⁊ ꝙ ſit intell'ſ potētię. hęc ↄria videntr̄. Et ſyllūs cōponit ſic, intell'ſ mālis nō reci pit intētiones intellectas in actu, vel poᵃ, realr̄ ⁊ ſubiectiue, ſm̄ Ariſto. ſꝫ ſm̄ Auēpace phantaſma recipit ſubiectiue realr̄ itellecta in actu vel poᵃ, ḡ phātaſma nō eſt intell'ſ mālis: in ſcḋa figura, ⁊ ſic iplicat in ſuis dictis. Apponit maiorē, ⁊ inqt. Et declaratio Ari. ꝙ nece eſt: vt in intellu mālı nō ſit aliq̄ intentionū exiſtuū in actu ſubiectiue ⁊ ſm̄ rē, aut in poᵃ. hęc maior fuit. Apponit ↄclōnē. o. Suffi cit in deſtructione opionis Auēpace: vt viſum eſt. ❡ Ex his appet q̄lr̄ itellecta nō realr̄ ſūt accñtia itellui: vt fin gunt latini, ⁊ maxie Joānes: imo (vt dicit Auer.) hęc non recipiunt̄ in itellu: niſi vt intētiōes. i. intētionalr̄ ⁊ v'lr̄, vt ſepiꝰ diximꝰ, quę receptio nō eſt realis: ſꝫ equoca ad illā: vt ſepe diximꝰ in lib. de itellu, ⁊ alijs locis infinitis. Addu cit xͦo cāꝫ erroris Auēpace, in qua ↄſiſte ⁊ hn̄, qꝛ̄ multi fuit cā errādi tpe Auer. ⁊ nūc tpe nr̄o. 1498.

COMMENTARIVM.

Declarauit pceſſum ſenſitiuū ad fugā, vel pſe cutionē: nūc itellectiuū pceſſuꝫ per ſile in ſenſu declarat: verū Simpliciꝰ: ſi recte pcepi: hęc refert ad dionoeticā aię ptē. hāc. n. autumat eē practicū intell'm hāc ꝓcedere ad fugā/v'l pſecutionē. naꝫ Ariſto. inquit dianoeticę aię ineſſe phātaſmata/⁊ nō dicit noeti cę aię. Propterea in ꝓceſſu dianoetico tria eē affirmat. pmo pceptionē boni vel mali. 2ͦ paſſionē. 3ͦ fugam/vel pſecutionē. Hāc expoſitionē in collecta. aſſerebam eſſe Themiſtij. ❡ Uerū diligētiꝰ v̄ba Themiſtij perlibrā do, vī mihi alr̄ euꝫ dicē. Inquit. n. Cū igr̄ aię dianoeticę allucinant̄ ꝗdā imagines, quę viſa ⁊ phātaſmata appel lamus: bonū itē ⁊ maluꝫ ꝟ polleat in mēte, qḋ in ſenſu voluptas/aut dolor: quoties pte hac animi phantaſma/ aut viſuꝫ cū bonitate aut malitia nectimus: toties pſecu tio aut fuga ſuccedit. Ex his appet Themi. intelligē iſtū ꝓceſſuꝫ hūc eē itellectiuū, ⁊ nō dianoeticū: ḡ ſm̄ ipm cū phātaſmata inſunt ipſi dianoeticę, veluti ſenſibilia inſūt ſenſibꝰ. ſ. exteriorībꝰ, intell'ſ pcipit in eis bonū/v'l malū: vt ſenſus cōis in illis pcipiebat triſte: vel delectabile. ſen ſus. n. cōis in ſenſibilibus ſibi pñtatis per ſenſus exterio res ꝗſi miniſtros pcipiebat triſte/vel delectabile: intell'ſ in phātaſmatibꝰ pñtatis per dianoeticā ꝗſi miniſtrā pci pit bonū/vel malum. Eſt tñ diſa, ꝙ cōis ſenſus ſenſibile nō cōponit/vel diuidit cū triſti/vel delectabili: ideo non affirmat/vel negat. nō. n. eſt vīꝰ diuiſiua/vel cōpoſitiua/ nec ſyllogiſtica: propterea dicit ꝗſi affirmans/v'l negās, vt ſuperius notauimus: intell'ſ xͦo cuꝫ phātaſmate com ponit vel diuidit bonum/vel maluꝫ/ vere affirmās/vel negās/cū ſit virtꝰ cōpoſitiua/vel negatiua/⁊ ſyllogiſtica. Rurſus ſenſus añꝗ fugiat/vel pſequat̄/patit̄ ab appre henſione rei triſtis/vel rei delectabilis. intell'ſ cuꝫ ſit vīꝰ imālis nō patit̄. Propterea ſenſus nō ſtatiꝫ apprehēſo triſti/v'l delectabili/ ꝓcedit ad fugā: ſꝫ mediāte paſſione: intell'ſ xͦo pcepto bono/vel malo/ mox ex affirmatiōe/ vel negatiōe boni/vel mali ꝓcedit ad fugam/vel pſecu tionē. ❡ Ergo ꝓceſſus intellectiuꝰ eſt ſilis ꝓceſſui ſenſi tiuo/⁊ diſſimilis, vt inuit Themi. Silis qdem, qꝛ̄ ſicut ſenſus cōis nō ꝓcedit ad fugā/v'l pſecutionē, niſi in ſen ſibilibꝰ ſibi pñtatis p ſenſus exteriores pceperit triſte/ vel delectabile/ita intell'ſ nō ꝓcedit ad fugā vel pſecu tionē, niſi in phātaſmatibꝰ ſibi pñtatis per dianoeticam pceperit bonū vel maluꝫ. Eſt tñ diſſilis, qꝛ̄ ſenſus cōis nō cōnectit cuꝫ ſenſibili triſte/vel delectabile, vere affir mans/aut negās: cū nō ſit virtꝰ cōpoſitiua, nec ſyllogiſti ca: intellectꝰ xͦo cū phātaſmate cōnectit bonū vel malū vere, ⁊ ꝓpe affirmās vel negās: cū ſit vīꝰ cōpoſitiua/vel diuiſiua ⁊ ſyllogiſtica. Ampliꝰ ſenſus ex affirmatiōe rei tri ſtis, vel rei delectabilis, nō ſtatiꝫ ꝓcedit ad fugā/v'l pſecu tionē: ſed mediante paſſione, quę eſt triſtari/vel lętari: at intell'ſ ex affirmatiōe/vel negatione boni/vel mali, ime diate ꝓcedit ad fugam vel pſecutionem: qua rōne bene Themi. inquit. quātū voluptas penſat in ſenſu, tantum bonitas in itellectu: ⁊ qḋ valet in ſenſu dolor/hoc pōt in intellu malitia. ḡ ſenſus cōis nō ꝓcedit ad fugā immedia te poſt pceptionē/ſed neceſſe eſt cū pati: at intell'ſ ex ſola pceptione ꝓcedit ad fugaꝫ. Ex his legr̄ ꝗſi tertiā diāꝫ: naꝫ ꝓceſſus intellectiuꝰ ad fugā/vel pſecutionē eſt ſyllo giſticus, cū ꝓcedat ex affirmatiōe/v'l negatiōe ꝓpꝛie di ctis. Senſitiuꝰ xͦo ꝓceſſus nō eſt ſyllogiſticꝰ: cū nō affir mat/vel negat: intell'ſ. n. cōnectens bonū vel maluꝫ cum phātaſmate, ſyllogiçat eē fugiēduꝫ vel pſequēdum: ſen ſus pcepto bono/vel malo patit̄: paſſione xͦo facta/ mox refugit, vel pſeqr̄. ❡ Inquit ḡ Ariſto. dianoeticę aūt aię phātaſmata vt ſubiecto inſunt/veluti ſenſibilia ſenſibꝰ ex ternis. ḡ ſilitudo eſt, ꝙ intell'ſ ita in phātaſmatibꝰ pcipit bonū aut maluꝫ, ſicut in ſenſibilibꝰ pñtatis p ſenſus ex ternos ſenſus cōis pcipit doloꝛificū/⁊ voluptificū, ⁊ per ↄñs ſicut ſenſus nō ꝓcedit ad fugaꝫ/vel pſecutionē niſi pcepto triſti/vel delectabili, ita nec intell'ſ ꝓcedit ad fu gaꝫ/vel pſecutionē, niſi prius pceperit bonū aut malum: hęc eſt ſilitudo. Deinde aſſignat diāꝫ cū inquit. Cuꝫ aūt bonū aut malum affirmat, aut negat: hoc eſt, vt Themi. inqt. Cuꝫ aūt phātaſma cōnectit cū bono vel malo affir mando/v'l negādo, ꝗſi ſyllogiçās fugit, aut pſeqr̄. Ergo notauit diās tres, vꝫ, ꝙ intell'ſ ad fugaꝫ nulla paſſione interueniēte ꝓcedit: ⁊ ꝙ intell'ſ cōnectēs cū phātaſmate bonū vel malum vel affirmat vel negat: ⁊ ꝙ intellus ex affirmatione vel negatione ſyllogiçat fugam/vel pſecu tionē. At ſenſus nō ꝓcedit ad fugaꝫ/niſi paſſione mediā te: ⁊ nō affirmādo/vel negādo: neqꝫ ſyllogiçādo. Ex his infert Ari. ꝗſi cōeꝫ inter ſenſum ꝓcedentē/⁊ intell'm ſili tudinē, cū inquit. Propter qḋ nequāꝗ ſine phātaſmate intelligit aīa id eſt, ꝙ queādmoduꝫ ſenſus ſine ſenſibus pelli ad fugā vel pſecutionē nunꝗ pōt ita intellus ſine viſis, ⁊ phātaſmatibꝰ cieri, atqꝫ ad fugā/vel pſecutionē ꝓcedere nō pōt. Un̄ per aiaꝫ, nō dianoeticaꝫ, ſꝫ intell'm cuꝫ qui aię eſt cōgenitꝰ. intelligit Ari. vt Them. exponit. Intellectus. n. aię congenitus, intellectus materialis eſt. ❡ Philoponus xͦo faciliꝰ hūc textū intelligit: vult. n. ꝙ Ariſtoteles ſoluat dubiū: dictū eſt. n. ꝙ ſpeculatiuꝰ itell'ſ nō ſemꝑ phātaſia vtit̄: practicꝰ xͦo ſemꝑ. Contra poſſet qs dicē, qꝛ pmo libro dictū eſt, ꝙ intelligē aut eſt phan taſia, aut nō ſine phātaſia. Hic aūt ponēs ſcḋaꝫ diāꝫ in ter intell'm ſpeculatiuū ⁊ practicū, dicit intell'm ſpecula tiuū nō ſemꝑ vti phātaſia: ſꝫ practicū. Rñdet ḡ Ariſto. vt Philoponus inuit, ꝙ ſpeculatiuꝰ intell'ſ interdū vtit̄ phātaſia, vt ⁊ practicus intell'ſ: tñ ſꝫ phātaſia vtat̄: phā taſmata huic ſunt, velut ſūt ſenſibilia ſenſui ſpeculatiuo: hoc eſt ſine triſtitia ⁊ voluptate. practico xͦo inſunt cum appetitu, affirmādo/vel negādo. Et hoc dicit [Rōnabili aūt aię] ꝟ eſt intellui ſpeculatiuo, vt exponit Philopo.

Expoſitio Simplicij.

Expoſitio Themiſtij

Similitudines & diſſimilitudines.

Expoſitio Philopo.

nus, aſſerẽs Ariſtotelez abuſum eſſe vbo dianoeticę aię, pro ſpeculatiuo intellu, phantaſmata ſunt, vt ſenſibilia ſunt ſenſui ipſi ſpeculatiuo.[Cũ aũt bonũ aut malũ affirmauerit] hoc eſt: cũ aũt intell's practicus, vtiť phantaſia affirmãdo bonum aut negãdo maluz: tũc appetitu fugit maluz, aut pſeqť bonũ. Ergo vult hic ꝙ practic⁹ intell's vtiť phãtaſia cũ appetitu affirmatiuo boni: vel cũ appetitu fugitiuo mali: ⁊ ſic practicus phãtaſia vtiť cũ appetitu: ſpeculatiu⁹ ꝟo, ſine appetitu. Propterea ꝯcludit, ꝙ aĩa nunq̃ ſine phãtaſmate itelligit, q: ſpeculando vtitur phãtaſia, practicãdo vtiť phãtaſia, g̃ recte dictũ eſt aĩaz nunq̃ intelligẽ ſine phãtaſia. Dicit Philopon⁹ ꝙ itell's ſpeculatiu⁹ nõ ſemp̄ vtiť phãtaſia: naz lʒ pticularia ſine phãtaſia nõ intelligat, tñ vl'ia itelligit ſine phantaſia. Qz an vex ſit, alibi diſputatũ eſt. ❡ Ex his pʒ dianoeticam aĩaz apud Ariſtotelez accipi aliqñ pro ſpeculatiuo intellectu: lʒ abuſiue: vt Philoponus dicit.

Qꝙ dianoetica aĩa pro intellectu ſpeculatiuo.

❡ Fit aũt ⁊ hic: perinde vt ibi. naz aer qdez pupillaz talem efficit: ipſa aũt aliud. ⁊ auditus ſimili modo. Ipſuz ꝟo vltimũ: vnum qdez eſt, ⁊ medietas vna. at ipſius: plures ſunt ratiões. Quo ꝟo diiudicat atq; diſcernit calidũ a dulci differre: dictũ ⁊ prius eſt, ⁊ nũc etiã eſt dicẽduz. eſt. n. vnũ qd ipſuz: ⁊ ita vnũ vt termin⁹. atq; haec ipſa vnũ ſunt: aut ſi multitudine rõnis, aut numero quẽ habẽt ad vtrũq; vt illa inter ſeſe habent. Quid eniz intereſt: ſi quonaz pacto diſcernit aut ea quae ſub eodez genere collocanť aut cõtraria, dubitemus, vt albũ ac nigrũ:

❡ Sicut eniz aer pupillã hmõi fecit: ipſa aũt aliud: ⁊ auditus ſilr: vltimũ aũt, vnuz eſt, ⁊ vna medietas. eſſe aũt ipſi, plura. Quo autẽ diſcernit, quo differt dulce ⁊ caliduz: dictũ eſt qdez ⁊ prius, dicẽduz aũt ⁊ hic. eſt eniz vnuz qd: ſic aũt vt terminus. ⁊ hoc in ꝓpor tione ⁊ numero eẽtis vnuz, hʒ ſe ad vtrũq;, vt illa adinuicẽ. Quid. n. refert hoc addubitare quõ nõ homogenea iudicat, aut contraria, vt album ⁊ nigrum:

Sic intellus vnũ eſt, eẽ ꝟo ipſi plura.

Terminus Centrum

Collectanea text⁹ cõ[ti] 31[i].

❡ Illa particula [queẽadmoduz] vt Simplicius vult, nõ ad aliquã nouã ſilitudinẽ referẽduz: ſed ad iaz cognituz. refert ergo id qδ iaz dixit: per nũc manifeſtius exponit, ⁊ inquit. Queẽadmoduz. n. aer pupillã. i. ſenſoriũ hõ fecit. Et dixit, hõ, qñ nõ facit in ſenſorio paſſionẽ tñ: ſed paſſionẽ talez. ſ. vitalez, quę eſt iudiciũ. ⁊ ipſa alterũ. i. ⁊ ipm ſenſoriũ tale effectũ ⁊ actuatũ efficit altex. i. ſenſuz cõez. Amplius ⁊ audit⁹ ſilr ſe hʒ: reſpcũ eiuſdẽ ſenſus cõis: efficiť eniz talis ab audibili, ⁊ ſic fact⁹ efficit ſenſuz cõez ſibi ſilez. adijcit vltimũ ꝟo, ⁊ vnũ eſt vna medietas. eſſe aũt ipſi, plura. ❡ Debes ſcire, ꝙ ſenſus cõis eſt vnuz, ⁊ vna medietas. vnũ qdez, q: gñe ⁊ ſpecie vnus: queẽadmoduz quilʒ alter ſenſus: vt in 2° de aĩa dixit. vna medietas ꝟo, qñ velut centrũ multox ab ipſo ꝓdeuntiuz, ⁊ in ipſum redeuntiũ cõprehẽſionẽ. medietas igiť, qñ centruz mediuz, ⁊ qñ extremis mediũ oĩb⁹ cõicat. Amplius ſenſus cõis eſt vnus in ſubiõ, ⁊ diuerſa ſm eẽ. vnus qdẽ ſubiõ, qñ vna ⁊ eadez exiſtẽs ĩpartibilis virtus cognoſcit oĩa. diuerſa ꝟo ſm eẽ, q: multa cognoſcẽs: ſm differẽtes ꝓprietates ac diuerſas rões. ❡ Subſcribit ⁊ ſic ſe hñt, quę circa actuũ itellm.] Et hoc deficit in lr̃a latinox, qδ Simplici⁹ ponit. terminat. n. per h̃ nũc ſuſpẽſionẽ. eſt. n. vitus ly [queẽadmoduz] nõ tanq̃ ad aliqd aſſignãduz: ſʒ vt ad aliqd ꝓdictũ aſſignatox, ⁊ pʒ ſilitudo, ⁊ lr̃ę ſenſus, quã nõ pñt intelligẽ latini ꝓp errorẽ lr̃ę. ❡ Quę aũt diſcernit.] cũ dixit, vnũ vltimũ oĩuz ſenſibiliũ iudicatiuũ ⁊ idem, rõne ꝟo plura, hoc ipm explanat expõne, oſtendens vex eẽ qδ dictũ eſt. dixit. n. de h̃ in de ſenſu ſermone, nũc ⁊ breuiter ſubmemorãs: ſed ꝓp breuitatẽ obſcuriorẽ lr̃az facit, ⁊ inquit. Quo aũt dignoſcit quo differunt dulce, quo ad ſenſilia guſtus, ⁊ caliduz, quo ad ſenſilia tactus, dictũ eſt qdẽ ⁊ prius, dõm aũt ⁊ nũc, ſubaudi rememoratiue: eſt. n. inquit ipſe aliqd vnuz. dixit aliquid vnũ: non ſimplr vnum, quia ſubſcribit queẽadmodum ⁊ terminus, qui eſt qd vnũ in ſubiõ, at ꝟo diuerſuz quid ſm eſſe ⁊ rões: vt diximus in exemplo de centro ſatis perſpicue. ❡ Et ſic appet expoſitio lr̃ę ſm expoſitores grecos, ⁊ q̃ male intelligant latini etiam pʒ.

Com. 31[m].

Cum demonſtrauit. Proponit Auerro. intẽtionẽ, ⁊ proſecutionẽ, ⁊ clare loqť, ⁊ quę dicit per ea, quę dixim⁹ in expoſitione lr̃ę pſpicua ſunt. Verũ eſt in fine lr̃ę Ari. in arabica trãſlatione iſte ſermo. [Dicamus igiť et ſm hũc moduz, ꝙ queẽadmoduz in eẽ eſt idem: ita ⁊ in diffõne] quę lr̃a ꝓculdubio falſa eſt: vt pʒ in gręco. vex ipſe conať eã q̃tũ põt reducẽ ad bonũ ſenſuz: ⁊ ideo tres expoſitiões adijcit. eſt aũt difficultas in his ꝟbis q̃tuz ad hoc, qd intelligat per ly [queẽadmodũ ineſſe eſt idez] pma expoſitio refert ad iudicãtia, ⁊ inqt. i. qñ demõſtratũ a ſermone ꝓdicto. ſ. 2° de aĩa, ꝙ ſicut iudicãs eſſe diuerſuz apud ſenſuz dʒ eẽ vnũ, ita apud intellm iudicãs imaginatiões rex diuerſax dʒ eẽ vnũ. g̃ p⁹ expoſitio refert ly [queẽadmoduz ineſſe] ad virtutes iudicãtes. ❡ Scḋa refert ad res iudicatas, ⁊ inqt. Et põt intelligi ſic, ⁊ ſicut in eẽ rex diuerſax eſt vna intẽtio. i. vna nã, quę facit vt cõprehendens eas ſit vnũ. ⁊ qd ſit illa nã vna exponit. d. Et eſt ꝓportio. i. foĩa ꝓportionalis, ac cõis, quã accipit virt⁹ cõprehẽſiua: qñ facit cõparationẽ inter duas res diuerſas. cõplet ſilitudinez, ⁊ inqt. Ita imaginib⁹ diuerſis eſt vna intẽtio. i. vna forma, quę facit vt iudicans eas ſit vnum. ❡ Debes ſcire ꝙ viſus cõprehẽdit oĩa ſua obẽa inquãtuz pticipant rõnẽ ſui pmi obĩ, eſt aũt p[m] obm color. oĩa ergo viſilia cõicant in hac foĩa. Silr ⁊ audit⁹, ⁊ oẽs alij circa ꝓpa obẽa ſe hñt. Amplius ⁊ oĩa ſenſilia reſpcũ ſenſus cõis cõicãt in vna intẽtione ꝓportionis ⁊ analogie, a qua pmo moueť ſenſus cõis, ⁊ ꝓp quam moueť ab alijs qui eã cõtinent. Silr ⁊ intellus ſe hʒ circa ꝓpa obẽa, qñ hʒ vnũ pmũ a quo pmo ⁊ per ſe moueť, ⁊ rõne cui⁹ moueť ab alijs. g̃ queẽadmoduz in eſſe eſt idez. i. in obiectis eſt vnũ obẽz apud ſenſuz, ſic ⁊ in obẽis intellus dabitur vnũ obiectũ: merito cui⁹ iudicabiť vnus iudex, ⁊ hęc expoſitio differt a p°: vt pʒ. ❡ Et põt itelligi.] Nunc ponit 3[am] expõnẽ. vbi debes ſcire, ꝙ coloratũ, ⁊ ſenſus vnũ ſũt rõne formę, quę eſt vtriſq; vna. idem. n. color eſt forma realis parietis, ⁊ intẽtio ipſi viſui. g̃ vnã ⁊ forma numero vtriſq;: lʒ ſm moduz diuerſuz. paries ergo colorat⁹, ⁊ ſenſus vnũ ſunt rõne formę. Silr imaginatiua, ⁊ intell's vnũ ſunt: eo q: idẽ phãtaſma eſt foĩa imaginatiuę, ⁊ int⁹ ipſi intellui. Dicit g̃ ⁊ põt itelligi ſic. i. ⁊ cã in h̃. ſ. in ſilitudine inter intellm, ⁊ ſenſuz in h̃ eſt, qñ ſicut in h̃ eſſe ſingulari eſt vnũ, qδ eſt ens apud ſenſum. color. n. idẽ eſt in hoc eſſe ſingulari. ſ. pariete albo, ⁊ apud ſenſuz. ita imaginatio eſt vnũ apud intellm, qδ eſt imaginatũ: q: idez eſt vtriſq; forma: vt diximus: ⁊ cũ multa fuerint apud imaginatũ, erũt multa apud imaginationẽ, vt ſcis: cõmẽdat hãc expõnẽ per h̃ ꝙ ſequẽtib⁹ ꝯuenit. Erit g̃ lr̃e expoſitio, queẽadmoduz ſenſus, ⁊ ſenſatũ in eẽ. i. foĩa eſt idez, q:

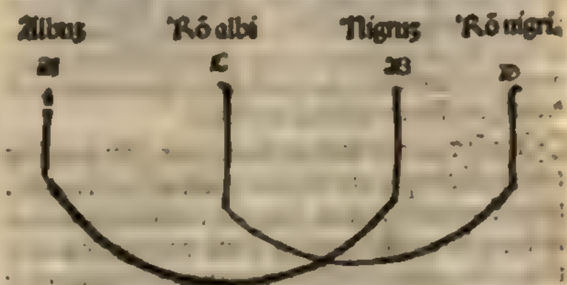
eadē ſoīa vtriſqʒ, ita imaginatū, ⁊ itell's idē erūt in eē.ſ. in ſoīa, qm̄ eadē eſt ſoīa vtriuſqʒ: vt dixim⁹. Sed oēs hę expōnes ſunt ſupfluę ad lrāʒ grecā: vt viſuʒ eſt.

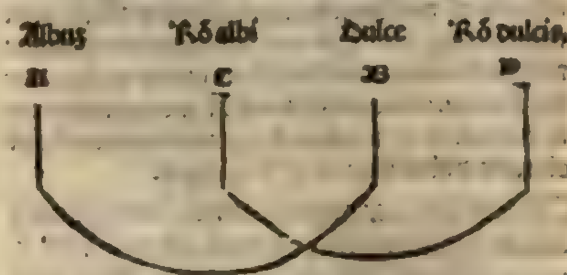
COMMENTARIVM.

Verba Ariſtotelis in hoc loco reperiūtur pro magna ſui pte corrupta, ego ṽo illa lego, vt Philoponus in ſuo codice habebat. Quę ṽo Simplicius ⁊ Themiſtius dicūt, in collectaneis pſpicua ſunt, quę Auerroes, ſunt penit⁹ aliena ab Ariſtotelis mente. Ego igiẽ ſic cōtinuarē textuʒ ſaluo ſemp meliori iudicio, q̄ cū Ariſtoteles acceperit intellectuʒ intelligē intelligibilia in phātaſmatib⁹: ⁊ poſſet aliquis dicere, intellm̄ nō eē vnū, qui diuerſa itelligibilia in diuerſis phātaſmatib⁹ intelligit, enitiẽ pbare intellm̄ eē vnū ſubto, rōne ṽo plures, qui diuerſa intelligibilia diuerſoꝝ phātaſmatū itelligit. Probat aūt hoc (vt Philoponus inquit) ſilitudine ſumpta, ⁊ a ſenſib⁹ pticularibus, ⁊ a ſenſu cōi. ⁊ pmo declarat quō ſe hēant pticlares ſenſus ad ſenſibilia, ⁊ dicit. ſicut aer alterat⁹ a colore alterat pupillaʒ, ⁊ fecit illaʒ taleʒ, qualis ipſe eſt. Ipſa aūt pupilla fecit aliud tale. ſ. qualis ipſa eſt. ſ. ſpūm: ⁊ ſpūs ſe ac potētiaʒ cryſtallinā talem, ⁊ hęc vt vna exñs iudicat, quaſi vna medietas: eē aūt ei⁹ multiplex eſt, ⁊ audiuus eodeʒ mō vnū eſt iudicās. Sic ſupple, vt Philopon⁹, ⁊ Simplicius ſupplent, eſt intell's vnus ſubto exñs, rōne plures, qui iudicat diuerſa itelligibilia. Hęc de ſenſibus pticularib⁹ ad intellm̄, de ſenſu ṽo cōi, inquit. Quo autē diſcernit aīa quo differt dulce ⁊ calidūʒ, dictū eſt qdeʒ ⁊ prius 2° hui⁹. Dicēduʒ aūt ⁊ hic, naʒ ſenſus cōis eſt vnū qd, mō quo termin⁹, hoc eſt centrū eſt vnū reſpectu oīuʒ lineaꝝ: dico ſenſuʒ cōeʒ eē vnū, ſicut centrum, qꝛ hoc. ſ. ſenſus cōis exñs qd vnuʒ ſe hʒ in pportione ⁊ numero ad vtrūqʒ ſenſibiliū diuerſoꝝ ſenſuū. ſ. albuʒ ⁊ dulce, vt illa. ſ. albū ⁊ dulce adinuicē: naʒ albū ⁊ dulce ad cōeʒ ſenſum relata ſunt ſubto vnū, rōne plura, ſic ſenſus cōis ad ſe relat⁹ eſt vnus ſubto, plures ṽo vt referẽ ad illa ſenſibilia. ſ. albū ⁊ dulce. Eſt ſenſus cōis ad centrū vn⁹ pportione, qꝛ ſicut centrū ad vtrāqʒ lineaʒ, ſic ſenſus cōis ad vtrūqʒ ſenſibile. Eſt ēt ſenſus cōis ad centrū vnus nūo, qꝛ ſicut vnū exiſtēs cētrū plures hʒ ad lineas habitudines, ſic vnus exiſtēs ſenſus cōis ad plura ſenſibilia habʒ plures habitudines. Sic igiẽ vult hic intellm̄ ad intelligibilia eē. ſ. vnū ſubiecto, plures rōne: ⁊ ita lʒ itelligibilia in phātaſmatib⁹ plura ſint, intellꝰs ſubto erit vnus, rōne ṽo plures: vt pʒ ⁊ ſimilitudine ſumpta ⁊ a ſenſib⁹ pticularib⁹, ⁊ a ſenſu cōi. ¶ Sed dices nūqd eodeʒ mō cōis ſenſus ſe hēat ad ſenſibilia diuerſoꝝ generum, ſicut ad ſenſibilia eiuſdē gn̄is ſe hʒ ſenſus pticularis, ⁊ r̄ndet nō eē dubitāduʒ ſe hic ſenſuʒ cōeʒ eodeʒ mō ad ſenſibilia diuerſoꝝ generū, vt ſe hʒ pticularis ſenſus ab ſenſibilia eiuſdē gn̄is, ⁊ diẽ. Quid. n. refert ꝟ addubitare quō. ſ. ſenſus cōis iudicat nō homogenea aut ꝯ̄ria, vt ſunt albū ⁊ dulce, quę (vt Philoponus inqt) nō ſunt homogenea, qꝛ ſunt diuerſoꝝ generū, ⁊ ꝯ̄ria. ſ. quaten⁹ ad diuerſos ſenſus attinēt, vt albū ⁊ nigrū. ſ. iudicat vnus pticularis ſenſus. ſ. viſus. q. d. nulla dr̄ia ē: qꝛ ſicut ſenſus pticularis eſt vnus ſubto ad illa, ⁊ rōne plures ita ſenſus cōis eſt vn⁹ ſubto ad dulce, albū: rōne aūt plures. Hęc eſt expoſitio Philoponi, vt in eius cōmentario collegi, quę expoſitio facilis eſt, ideo eam elegi.

¶ Sit igiẽ vt eſt. A. qđ eſt albū, ad. B. qđ eſt nigrū: ſic. C. ad. D. quare: mutato ordine cōparationē etiā eoſdē vere facere licet. Si igiẽ. C. D. ſint vnū: ipſa pfecto ſeſe habebūt perinde atqʒ. A. B. vt ſint ideʒ ⁊ vnū: nō eandeʒ aūt habeāt rōneʒ. ⁊ illa ſimili mō, Eadem erit omnino ratio: ⁊ ſi. A. quideʒ ſit dulce. B. ṽo albū. Intellectiuū igiẽ: ipſas formas in phātaſmatibus ipſis intelligit.

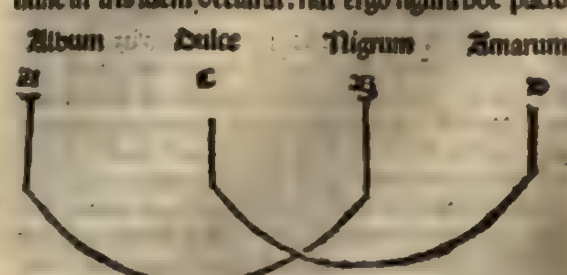
¶ Sit igiẽ vt. A. qđ eſt album, ad. B. qđ eſt nigrū, ſic. C. ad. D. vt illa adinuicē. quare ⁊ permutatiʒ. Si igiẽ. C. D. vni ſunt, ſic ſe habebunt, ſicut ⁊. A. B. ideʒ qdeʒ ⁊ vnū, eē aūt nō ideʒ: ⁊ illud ſilr̄. Eadem aūt ratio eſt ⁊ ſi. A. qdeʒ dulce ſit. B. ṽo albuʒ. Intellectiuū igiẽ ſpēs in phātaſmatib⁹ intelligit.





¶ Oſtendit quo pacto illa duo accepta in textu pcedēti, ſe habeāt. ſ. dulce, ⁊ calidū, per quę vult intelligē oīa ſenſibilia. ⁊ vult q̄ ideʒ ſunt nūo, ⁊ pportione. nūo qdeʒ, qꝛ vni cognitiuo inſunt definitiue. pportiōe ṽo, qꝛ ſm̄ differētes qdē rōnes ſilr̄ ſe hñt, inqt. Et hęc. ſ. calidū, ⁊ dulce pportiōe vel nūo vnū ſunt ad vtraqʒ: ⁊ ad ſeinuicē. i. reſpectu potētiaꝝ cognoſcēntium: ⁊ ad ſeinuicem: vt dixi. Collectanea text⁹ cō[m] 32[t].

¶ Quid. n. refert.] Quia exēpluʒ appoſuit in nō ꝯ̄rijs, q̄ ab vno ſenſu, ⁊ ſub eodem gn̄e habenẽ, aduertit q̄ nihil differt iudicare nō homogenea. i. diuerſa genere, aut cōtraria: vt album ⁊ nigrum, qm̄ ſiue genere differant, ſiue genere coeant, oīno opʒ: vt ſint quodāmodo eadeʒ nūo: reſpectu potentię cognoſcētis, ⁊ eadeʒ pportione ſm̄ rationes cognoſcēdi illas. ¶ Sit igiẽ ſicut.] Aliter Simp. aliter Auer. vt in cōmēto diceẽ. nūc Simp. ſequamur q̄ nunc in lr̄is idem declarat: fiat ergo figura hoc pacto:

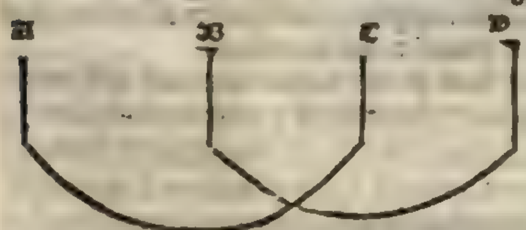


Pʒ ergo, q̄ ſicut ſe hʒ. a. ad. b. ſic. c. ad. d. qm̄ ambo ſunt gn̄e diuerſa, pportione eadeʒ vel numero: vt diximus. ergo pmutatim: ſicut. a. ad 3[m] c. ſic. b. ad 4[m]. d. ⁊ per ꝯ̄ñs pʒ ſermo.

patet ſermo. ¶ Uel vt Simplici⁹ aliter facit in linea.a. ponatur albū,in quo.b.nigrum,in quo.c.dulce,in quo.d. amarū.erit ergo locus,ſicut album ad nigrū:ſic dulce ad amarū,ergo ſicut albū ad dulce:ſic nigrum ad amarū: ſunt aūt album,ꝛ dulce eadē numero:ꝛ ꝓportione:vt dixímus,ſic ꝛ nigrum ꝛ amarū,quare nō refert ambigere in his que ſunt eiuſdē gn̄is:vel diuerſi quātum ad hoc. ¶ Reliquum lr̄e quo pacto intelligi debet apud Simplicium dicemus in cōmento.

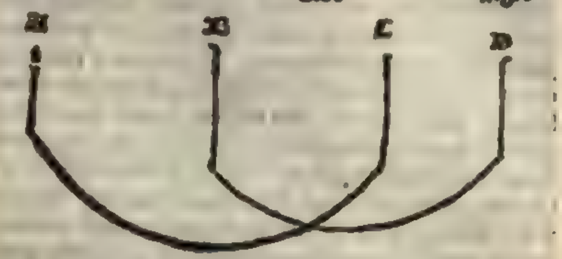
Com.32ᵐ. **Et hec conſecutio.** ¶ Secūdū Auer.p̄mo ponit ꝯcluſio lr̄e,ꝛ accipitur vnū q̄dq̄ in rōne ſupponit̄:id eſt ꝙ ſenſibile ad ſenſibile idē eſt ꝓportione:ſicut imaginabile ad itelligibile, ideo inqt:ꝙ hec ꝯſecutio.i.ſilitudo inuenitur in eis ſm ꝓportionalitatē eorum in numero,ꝛ diſpoſitio indicātis ex aīa apud vtrūq̄ eē.ſ.ſenſibile ꝛ imaginabile: eſt ſicut diſpoſitio vtriuſq̄ adinuicē.Eſt ergo ſuppoſitio ꝙ ſenſibile ad ſenſibile eſt ſic ſe hn̄s: ſicut imaginabile ad imaginabile. Hec ꝑfecto erit ꝯcluſio latius dicēda. ¶ Et indifferēter.] Limitat ꝯcluſionē,ꝛ inquit:ꝛ indifferēter ſiue iudicium fuerit de rebus ꝯtrarijs,aut diuerſis,figura ꝛ qualitas.i.modus ꝯſiderationis debet eē idē apud virtutem ſenſibilē,ꝛ rationalē in rebus diuerſis in gn̄e: ꝛ in ꝯtrarijs. Recolligit ꝯcluſionē,ꝛ inquit:ꝛ cum declarauit ꝙ nulla eſt differētia in ꝯſideratione iſtoꝝ duoꝝ generū apud virtutē ſenſibilē,ꝛ rōnalem,dedit demōſtrationē ſuper hoc ex ꝓportionalitate,ꝛ equalitate,quam habēt in numero:ſm imagines rerum cū ſuis indiuiduis.ecce quo pacto differt expoſitio Auer.ab expōne Simplicij. Deſcribit̄ ergo figura apud Auer.ſic.

¶ Albū Phātaſma albi Nigrū Phātaſma nigri



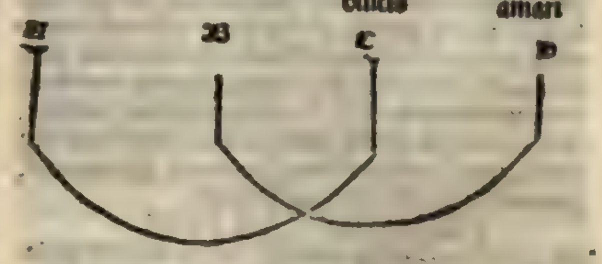
Argno modo ſic,ſicut p̄ᵐ.ſ.a.ad 2ᵐ.ſ.b.ſic 3ᵐ.ſ.c.ad 4ᵐ.ſ d.eſt enim ꝓportio eadē:vt patet.ergo ſicut p̄muꝫ.ſ.a.ad 3ᵐ.ſ.c.ſic 2ᵐ.ſ.b.ad 4ᵐ.ſ.d.A.ꝛ.c.percipiūtur,ac iudicantur ab eadem virtute,ergo.b.ꝛ.d.iudicabūtur ſiliter. Et hec erat ꝯcluſio. Primo ergo Auer.ponit maiorē:ꝛ eam lr̄e applicat.ſecūda ibi[Et cū ꝓportio.] Apponit minorem,ꝛ ſermo iſte patet. ¶ Et iſtā ꝯcluſionē.] Cōcluſio ſyllogiſmi debet eē ſm Auer.ergo.b.d.debēt cōprehēdi ab eadem virtute.dicit ꝙ hanc nō poſuit:ſed poſuit illā que poteſtate ſequit̄ ad hāc.ſ.cōuertēs huius. Hec enim ſic ꝯuertitur.ſ.virtus eſt vna ꝛ eadē cōprehēdēs.b.ꝛ.d. ꝛ eſt ꝯcluſio vera.ſequit̄ enim poteſtate ab illa,inquit.ſi igitur.c.ꝛ.d.cōprehēdūtur ab eadē virtute:eadē.ſ.ꝓportione,q̄a.c.a ſenſu,ꝛ.d.ab itellectu,que ſunt eadē ꝓportione reſpectu illoꝝ,q̄a.a.ꝛ.b.eiuſdē v̄tutis,tūc due virtutes in hac intētione:ꝛ ex hoc modo.i.ſm ꝓportionem ſunt idē:ꝛ nō diuerſant̄ oīno,ſupple quo ad modū ſe habendi,lꝫ diuerſent̄ in ſuis naturis.Appoſuit cām:ꝓpter quā q̄dā voluīt intellectū eē ſenſum,ꝛ inqt:ꝛ per hāc ſilitudinē inter v̄tutem rōnalē,ꝛ ſenſibilē eſtimarūt plures antiquoꝝ(ſm ꝙ Ariſt.narrauit in hoc 2ᵒ:vt Homerus, Empedocles,ꝛ alij)ꝙ ille due v̄tutes ſint eadē.i.intellectus,ꝛ ſenſus,ꝛ ꝯcontra:vt vidimus. Hec eſt vna expoſitio huius cōmēti. ¶ Pōt autē ꝛ aliter apud me exponi ſermo Auer.vbi debes ſcire ꝙ figura dꝫ ſic ſcribi.

¶ Albū Nigrū Phātaſma albi Phātaſma nigri



¶ Tūc Auer.p̄mo accepit caſum,ꝛ diſpoſuit figurā,ꝛ inquit. Sit igit̄.a.album,ꝛ.b.nigrū,ꝛ.c.imago.i.phātaſma albi,ꝛ.d.imago.i.phātaſma nigri. Tūc ſumit maiorē,ꝛ inqt.Erit igit̄ ꝓportio.d.ad.b.ſicut albū ꝛ nigrū.ꝛ ꝓportio.c.ad.d.ſicut imago albi,ad imaginē nigri.ergo maior ſicut.a.ad.b.ita.c.ad.d.applicat ſermones v̄bis Ariſ. ꝛ patet. ¶ Et cum ꝓportio.] Apponit nūc minorē,ꝛ cōcluſionē,ꝛ inqt:ꝛ cum ꝓportio.a.ad.b.eſt ſicut ꝓportio c.ad.d.hec fuit maior. Apponit ꝛ minorē,ꝛ.a.ꝛ.b.cōprehēdunt̄ ab eadē virtute:hec eſt minor.Apponit ꝯcluſionem.ꝫ.ergo.c.ꝛ.d.debēt cōprehēdi ab eadē virtute:ꝛ ſic Auer.cōpleuit ſyllm̄ hoc modo:vt vides. ¶ Et iſtam.] Apponit excuſationē Ariſt.ꝛ inquit.Et iſtam ꝯcluſionē diminuit ex ſuo ſermone,ꝛ dedit ꝯtrāis illā.i.eam que poteſtate ſequit̄ ad hāc. ¶ Et debes ſcire,ſicut in p̄ P̄.loꝝ diximus,ꝙ aliqua ꝯcluſio ſequit̄ trāſlatiue hypothetice ad aliquē ſyllogiſmū multis modis, vel loco a cōtrario, vel loco a ſili, vel alijs modis.Cōcluſio ergo principalis eſt.c.ꝛ.d.cōprehēdunt̄ ab eadē virtute:illa v̄o que ſequitur ad hāc hypothetice trāſlatiue eſt,ꝙ due virtutes ex hoc modo ſunt vna:ꝛ eadē.ſ.ꝓportione.ſ.ſenſus ꝛ intellectus,q̄ꝛ circa ꝓpria obiecta ſe habēt eodē modo:ſm eādē ꝓportionē.Uult ergo Auer.ꝙ Ariſ.reticuit ꝯcluſionē ꝓpriā,ſed dedit trāſlationē:vt patet. Reliquū exponat̄ ſicut in p̄ma expōne. ¶ Quo pacto differat hec expoſitio a p̄ma patet. Hec enim nō facit ſyllogiſmū a cōmutata ꝓportione:ſed a ſili:vt videbis. ¶ Et cum declarauit.] Eodē modo Auer.idē declarat in alijs ſenſibus, ꝛ alijs ſenſibilibus,ꝛ eodē modo diſponat̄ figura.itaq̄ in linea.a.ponat̄ dulce,in quo.b.amarū,in quo.c.imago dulcis,in quo.d.imago amari.videlꝫ.

¶ Dulce Amarū Phātaſma dulcis Phātaſma amari



Qua diſpoſita poteſt argui:vt p̄us:vel loco a ſili:vt facit ſcd̄a expoſitio, vel a cōmutata ꝓportione:vt facit p̄ᵃ expoſitio. ¶ Qd̄ autem hec expoſitio Auer.ſit melior illa Simplicij patet,q̄a in lr̄a ꝯcludit ſpēs.i.formas quidē igit̄ taliū.i.phātaſmatū in phātaſmatibus intelligit,qd̄ nō diceret:niſi feciſſet ſyllogiſmū ꝓdictū.Et tamē Simplicius vult ꝙ hic incipiat nouū capitulū,ꝛ illa particula

[igitur] eſt nota expectationis, ⁊ non illationis, vide cum.
Dubitatio ❡ Sȝ circa expōnes Auer. ſunt queſtiones. pma eſt cir
Cap. 5°. ca expoſitionē pmaȝ, quia pmo Poſterioꝝ. ſyllogiſmus
a cōmutata ꝓportione nō niſi vel numeris, vel quātita
tibus habet locuȝ: vt ibi Ariſt. oſtēdit. ❡ Amplius quinto
Pp̃one 15°. geometrie Euclides, ſi fuerint (inquit) quatuor quātitates
ꝓportionales: pmutatim quoqȝ ꝓportionales erūt. ecce
quo pacto ſyllogiſmus hō: nō niſi in quātitatibus habet
locū. ❡ Rurſum multe ſiūt inſtātie, quoniā ſicut homo
ad nō hoiem ſm ꝯſequentiā, ſic aial ad nō aial. ergo ſicut
homo ad aial ſic non hō ad nō aial. Cōcluſio falſa eſt, qa
nō valet, eſt non hō, ergo eſt nō aial: vt patet. ❡ Alia in
ſtātia ſicut ſupficies ad hāc ſupficiem, ſic color ad hunc
colorē. ergo ſicut ſupficies ad colorē, ſic hec ſupficies ad
hūc colorem. non valet ſupficies non pōt eē ſine colore,
ſed hec ſupficies bene abſqȝ hoc colore. ❡ Tertia ſicut
corpus ad hoc corpus, ſic locus ad hūc locum. modo nō
valet, ſed corpus non pōt eē ſine loco, ergo hoc corpus nō
pōt eſſe ſine hoc loco. ❡ Quarta ſicut ens ad nō ens, ſic
poſſibilē ad ipoſſibile. modo nō valet, ſed omne ens eſt
poſſibile, ergo omne nō ens eſt impoſſibile. ⁊ ſic prima
expoſitio oīno falſa eſt. ❡ Scda expoſitio iterū videt̃ ⁊
falſa, ⁊ ꝯtra lr̃am. Falſa qꝛ non arguit pmutatim a pmo
ad 3m, ⁊ ſecūdo ad 4m: ⁊ per ꝯſequēs nō eſt bona. Cōtra
textuȝ vero, qꝛ Ari. dicit [Quare ⁊ pmutatim ⁊c.] Ecce q
Ariſto. arguit loco pmutato, qđ nō ſeruat Auer. iſte ergo
Reſp̃ſio. expōnes ſunt valde ambigue. ❡ Debes ſcire q propor
tio fit tm̃ in duob⁹ terminis: apud geometras, ꝓportio
nalitas fit in tribus terminis. cōmutata ꝓportio in qua
tuor terminis, vt quinto geometrie patet. cōmutata ꝓpor
tio pmo ⁊ per ſe ſolū in quātitatibus fit: vt Ariſ. dicit pri
mo Poſterioꝝ. Per accidēs autē in ꝓpoſitionibus, vt
Boetius dicit in pihermenias in fine ſecūde editionis. et
qꝛ locus: qui tenet per accidēs, nō tenet in omni mā: ſed
in quadā materia ſic, ⁊ in quadaȝ nō: vt dicit Auer. Ideo
(vt in fine pmi Prioꝛuȝ diximus) ſylls a cōmutata ꝓ
portione tenet per ſe quātuȝ ad ꝯtradicē, ⁊ ꝯuerti, vbi g.
in exēplo Ariſt. ſi a. ⁊ b. ꝯuertunt̃, ⁊ c. ⁊ d. cōuertūtur erit
ſyllus. ſi a. ⁊ c. ꝯtradicūt ſilr, ⁊ b. ⁊ d. ꝯtradicūt. ſilr ſi a. ⁊
b. ꝯtradicūt, ⁊ c. ⁊ d. ꝯtradicunt. ſequit̃ q ſi a. ⁊ c. ꝯuertū
tur, ⁊ b. ⁊ d. ſilr. Quātuȝ ergo ad ꝯtradicē, ⁊ ꝯuerti tenet
ſylls in ꝓpōnibus a cōmutata ꝓportione: in alijs vero nō
tenet niſi per accidēs: vt diximus. ❡ Tūc ad pmam pȝ
ſolutio Ariſt. ⁊ Euclides volūt locū illuȝ in quātitatibus
tenere per ſe ⁊ pmo: nō tamē negāt, quin in alijs per acci
dēs valeat: vt Boetius ſumit, ⁊ Ariſ. vtitur ſepe ſepius:
vt in fine ſecūdi Perihermenias, ⁊ in fine pmi Prioꝝ, ⁊
alibi. ❡ Ad inſtātias patet ſol. nō enim arguit̃ per regu
lam. hī autē in ꝓpoſito Ariſto. arguit̃ per regulaȝ: quo
niam albuȝ, ⁊ nigrū, quo ad ſentiri ꝯuertūtur: ⁊ ſilr phā
taſma albi ⁊ phātaſma nigri quo ad intelligi ꝯuertūtur,
vt dicit cōcluſio Ariſt. ❡ De ſcda expoſitione dicēduȝ,
q illa reducitur ad locū Ariſto. ⁊ ſic lȝ ſyllogiſmus ſit a
ſimili, quia eſt reducibilis ad cōmutatam ꝓportionem,
ꝓpterea bonus eſt ⁊ computat̃ pro illo.

COMMENTARIVM.

Duo ſumpſit quoruȝ p^m eſt, q ſicut particula
ris ſenſus vtpote viſus ideȝ ſub
iecto: plures tamē rōne eſt, qui eſt albi ⁊ nigri, ſic intelle
ctus vnus ſubiecto erit: plures vero rōne, qui eſt rationis
albi: ⁊ etiam rōnis nigri: intelligēs per rōnes albi ⁊ nigri
vlia illoꝝ. Scdm vero qđ ſumpſit, eſt, q ſicut ſubo ideȝ
ſenſus cōmunis, rōne plures eſt, qui eſt albi ⁊ dulcis, ſic
intellectus ideȝ ſubto rōne plures eſt, qui eſt vniuerſaliū
rationū coꝝ. Nunc hec duo exēplis declarat, vt Philo

ponus exponit, ⁊ pmo pmuȝ, ⁊ dicit. Sit igit̃ vt a. qđ eſt
album, ad b. qđ eſt nigruȝ, ſic, vt illa ſe habēt adinuicem
ſint c. ratio albi ad d. rationē nigri. Caſu ergo poſito, bre
uibus innuit argumētū, cum dicit, quare pmutatim ſup
ple, vt ſe habet a. albuȝ ad c. ſuam rationē, ſic b. nigrum
ad d. ſuaȝ rationē. ergo ſicut a. b. ſunt eiuſdē particularis
ſenſus, qui eſt ſubiecto vnus, ratione plures, ſic c. d. erūt
eiuſdeȝ intellect⁹, qui eſt ſubiecto vnus: rōne vero plures:
hoc fuit pmuȝ. Declarat ſcdm, ⁊ dicit. Eadē aūt ratio eſt:
⁊ ſi a. qdem dulce ſit. b. vero albuȝ. c. vero ſupple ratio albi.
d. aūt ratio dulcis. naȝ etiā licet ſyllogizari pmutatim ſi
cut a. ad c. ſic b. ad d. quare ſicut a. b. attinēt ad ſenſuȝ cō
muneȝ, qui eſt ſubiecto vnus: rōne vero plures, ſic c. d. ad
vnum intellectū, qui eſt vnus ſubo, plures rōne. Cōclu
dit ergo ꝯcluſionē, quaȝ prius dixit, quaſi ſoluta dubita
tione, ⁊ dicit. Intellectuū igitur hoc eſt itellectus ſpēs ac
vniuerſalia diuerſa intelligit, qui eſt vnus ſubto, plures
ratione. nō ergo eſt impoſſibile intellectū intelligē phā
taſiabilia: ⁊ quidē diuerſa, vnus ſi ſit ſubto, modo ſit ra
tione alius atqȝ alius, hoc pacto ego vba hec intelligo: ⁊
Philoponus ſic intelligē videtur: mihi tamē fuerunt ab
ſtruſiſſima. Que vero in collectaneis diximus, bona ſunt,
⁊ peripathetice dicta.

❡ Et vt in illis ipſi definituȝ eſt id qđ fugiēdum eſt
vel ſequēdum: ſic ⁊ ſine ſenſu cum in phātaſmatib⁹
eſt mouetur. Sentiēs enim ſignuȝ face datum ignē
eſſe vidēſqȝ ipm cōmuni ſenſu agitari motu: cogno
ſcit hoſtem accedere. at nōnunqȝ hiſce quae ſunt in
anima phātaſmatib⁹ aut mentis cōceptibus: quaſi
videns ad ea quae ſunt pñtia ratiocinat̃ atqȝ de
liberat de futuris. ⁊ cuȝ dixerit hic aut ibi rem eam
eſſe quae voluptateȝ aut dolorem affert: tum fugit
aut perſequit̃, ⁊ oīno aliquid agit.

❡ Et ſicut in illis determinatū eſt ipſi perſe
quibile, ⁊ fugibile, ſic ⁊ extra ſenſum, cum in
phātaſmatibus fuerit: mouetur vt ſentiens
facem, quoniaȝ ignis eſt: cōmuni cognoſcit.
Vidēs autem ipſum moueri, quoniā hoſtis
eſt. Aliquādo autē in phātaſmatibus, ⁊ in ote
tellectiōibus, que in aia ſunt, quaſi vidēs eſt: quādo
ratiocinat̃, ⁊ deliberat futura ad pñtia. Et aliquādo
cum dixerit q ibi letum aut triſte eſt, tum fu
git, aut imitat̃, ⁊ oīno in actione eſt.

❡ Accepit intellectū intelligē formas in phātaſmatibus, Collecta
nūc explanat id per manifeſtius, ⁊ inqt: ⁊ vt in illis: id eſt nea text⁹
ſenſilibus determinatū eſt: id eſt definituȝ ipſi ſenſui ſe cō^ti 33.
quēdum, ⁊ fugiēdum, ſic ⁊ extra ſenſum. i. in imaginabi
libus, que ſunt extra ſenſum exteriorē. cum in phātaſma
tibus fuerit: ſubaudi cōuerſus itellectus mouetur: id eſt
excitatur ac ꝯſultat de fuga, vel proſequela, vt Simpli
cius exponit. ❡ Ut ſentiens facem q ignis cōmuni co
gnoſcit.] Idem ⁊ euidētius explanat. ⁊ oſtēdit quo argu
mēto cōſultatur ad fugam, vel ꝓſequelā, ⁊ inquit: vt ſen
tiens facem: ſtatim cognoſcat cōmuni. ſ. ſenſu, q talis fax
ſit ignis, ⁊ per cōmunē ſenſum intelligit ſenſum exterio
rem, vt Simplicius dicit, qui cōmunis dicit̃, qa ſenſilia
cōmunia refert in cognitionē ignis. vidēs ergo facem, et
q mouet̃, ꝯcludit quoniā impugnās: id eſt hoſtis eſt, ex
hoc ſigno fugit, vel ꝓſequit̃. Et ſic patet argumētuȝ cō
ſultationis: ⁊ in hoc apparet lr̃e trāſpoſitio. legatur ergo
apud Simpliciū ſic. [Ut ſentiēs facem q ignis cōmuni

vidēs motam, cognoſcit ꝙ hoſtis]nō ex ſentire ſolo co/
gnoſcēs: ſed ex ratione. ⁊ per ꝯñs pꝫ declaratio dictorū.
❡ Quādoqꝫ ergo in ſenſile reſpicit: quandoqꝫ vō in ea,
quę in aīa phātaſmata vel itellecta.]Eſt ergo ꝯcluſio, ꝙ
itellectus quādoqꝫ reſpicit in ſenſile: vt caſu ꝑdicto: quā/
doqꝫ vō in ea, quę in aīa phātaſmata/ vel itellecta: tanq̄
vidēs ratiocinat̄ ⁊ deliberat futura ad ꝑſentia. Pręſen/
tia quidē ex ſenſu accipiēs: futura vō ex futuroꝝ cogni/
tione rōnali. videlꝫ exiſtēte. dixit[Phātaſmata vel intel
lecta.]Uel quoniā idē voluit intelligē, vel q: phātaſma/
ta intētiones imaginatas intelligit: itellecta vō fugibilia,
vel ꝓſequibilia: ex intellectu practico. ❡ Amplius nota
ꝙ illa (quādoqꝫ ⁊ quādoqꝫ nō diuiſim) legēda ſunt: ſꝫ ſi/
mul quidē in vtraqꝫ. debet eniꝫ in vtriſqꝫ reſpicē. ❡ Ex
his apparet quo pacto intellect⁹ ſit ꝑncipiū fugę, vel ſe/
cutionis, ⁊ quo pacto in his ſubſeruiāt ſenſus exteriores
⁊ iteriores, ⁊ quomodo diſcurrat intellect⁹ circa ambo il
la. ❡ Colligit Simpl. ꝙ oīa hęc dicta ſunt de intellectu
practico, quoniā intellect⁹ ſpeculatiuus pōt aliqua intel/
ligere ſine phātaſmatibus ⁊ ſenſilibus, vt in cōmētarÿs
Caſ.46°. huius capli ſępe ipſe meminit. Immo Themiſtius dicit,
ꝙ intellect⁹ ſępe trāſcēdit iudiciū ſenſus, ⁊ appetitiones
eius coercet, ꝓinde aliud iudicat bonum eē, aliud volu/
ptatē, ⁊ qḋ vtilet. Itē aliud malum, aliud quod dolores
inurat. ſed an hęc vera ſint, ⁊ quid ſit itellect⁹ practicus,
⁊ qd ſpeculatiuus, ⁊ quo pacto diſcrepēt in li° de intellꝰ
diximus. At forte poſteri⁹ dicemus, ſed nūc ſupponat̄.

Com̃.33m. **Et ita eſt de queſito.** ❡ Primo declarat
quo pacto intellect⁹
practicus fugit, aut ꝓſequit̄, ⁊ inquit: ⁊ ita eſt de fugito, ⁊
quęſito apud itellectū. i. eo modo itellect⁹ fugit, aut quę/
rit, ſicut eſt de cōprębēſione. i. quēadmoduꝫ comprębē/
dit. fuga enim/ aut ꝓſequela fit mediāte cōprębēſione, q:
fuga ⁊ ꝓſequela fiunt mediāte appetitu. appetitus autē
mediāte cōprębēſione, ⁊ hoc exponit, ⁊ inquit. Quoniaꝫ
quēadmodū cōprębēdit res mediātibus formis imagi/
num. i. mediātibus phātaſmatibus, ⁊ ſenſus cōprębēdit
per ꝑſentiā rerum ſenſibiliū, ita itellectus mouetur a re/
bus quęrēdo, aut fugiēdo, quādo formę imaginum eaꝝ
ſunt ꝑſentes. quēadmodum ſenſus quęrit, aut fugit apud
pñtiam ipſius ſenſilis. ergo qbus mouet̄ intellect⁹ ad in/
telligēduꝫ, yſdem mouet̄ ad ꝓſecutionē/ vel fugam. ſeq/
tur eniꝫ cōprębēſionē appetit⁹: ſicut vmbra corpus 12°
Com̃.39°. metaph. auctē Alexādri. ❡ Et quādoqꝫ mouet̄.]proba/
tur hoc per exēpluꝫ. ſ. ꝙ intellect⁹ mouet̄ a ꝑſentia phā/
taſmatuꝫ: ⁊ nō ꝑſentia ſenſiliū, ⁊ inquit. Et quādoqꝫ mo/
uet̄ homo ad aliqd: lꝫ non ſentiat. ſ. ſenſu exteriori ipſuꝫ,
cuius exēpluꝫ ponit. d. ſicut ꝑliator mouet̄, quādo imagi
nat̄ ignem inflāmari in turribus: lꝫ ignis nōdū inflāma/
tus ſit. Pōt ḡ ſyllogiſmus ſic cōponi, omne motum me/
diātibus imaginibus/ vel phātaſmatibus: ſine pñtia re/
rum ſenſatarū, fugit vel ꝓſequit̄: mediāte cōprębēſione.
ſed omne fugiēs, vel ꝓſequēs mouet̄: mediātibus phan/
taſmatibus, ergo omne fugiēs vel ꝓſequēs fugit, vel ꝓ/
ſequit̄: mediāte cōprębēſione. Minor patuit in exēplo
de ꝑliatore. ❡ Et cum ꝑliator]tex. in arabica trāſlatione
ſic habet[Cōmune eſt eniꝫ, ꝙ res mouēs eſt ignis, ⁊ ipſe
nūciat ꝑliatori.] In qbus vbis ambiguū eſt quid intelli
gat per[cōmune.] Ideo dupl'r exponit, ⁊ ingt: ⁊ cuꝫ pręꝑ/
liator intrinſecus imaginabit̄ ignē in turribus, ſtatim co
gitabit in deſtruēdo illū ignem, ⁊ ꝑliator oppoſitus. i. ho
ſtis inflāmādo ipm, ⁊ cōmunē habēt cogitationē in hoc:
ſcilꝫ q: ignis eſt finis poſitus: ⁊ quęſitus apud ipſos: ſm
modos diuerſos, q: ille in offendēdo: ille vō in obſiſten/
do. Eſt ergo ꝑma expoſitio ꝙ per[cōmune]Ariſt. intelli
git finem cōmunē vtriuſqꝫ: vt patet. ❡ Et pōt intelligi.]
Apponit ſcḋam expōnē. Dixit enim Ariſt. duo, ꝙ quā/
doqꝫ hō mouet̄ fugiēdo in ꝑſentia ſenſiliū, quādoqꝫ in
abſentia: vt patuit. Exponit ergo nūc, ꝙ Ari. per[cōmu/
ne]intelligit exēplū cōmune vtriſqꝫ motionib⁹. inflāma
tio ignis enim in turribus, ſi ꝑſens erit deſeruiet pro exē
plo in fuga de re pñti. Et ſi abſens, ſeruiet in exēplo de re
abſente, ⁊ imaginata. Ingt, ⁊ pōt itelligi hoc, qḋ dixit[cō
mune enim.]i. ꝓpoſitio. n. cōis. i. exēpluꝫ cōe ex quo poſ/
ſumus ſcire oīa ꝯñtia. i. ambas fugas vel ꝓſequelas. Fit
enim vna ꝓſequela in pñtia rei ſenſilis, altera in abſen/
tia. Et exponit hęc ꝯñtia, ⁊ ingt. Eſt enim pᵐ ꝯñs. i. ꝑma
ꝓſecutio, ꝓpter exñtiam. i. pñtiā ignis in turribus. ꝓpter
qḋ vſificat vbuꝫ Ari. ⁊ pꝫ. ❡ Principiū enim.]Exponit
2am ꝓſequelaꝫ, ⁊ ingt. Principiū enim ſuę cogitationis in
rebus erit pñtando modos imaginuꝫ poſſibiliū eē in il/
la re: de qua cogitat, adeo ac ſi videret id de quo cogitat.
Cuius cām adducit, ⁊ ingt: ⁊ cauſa in hoc eſt, q: hō ponit
pñm ſuę ꝯſiderationis in rebus poſſibilib⁹, de rebus pñti/
bus, quas videt. Eſt ergo 2a ꝓſequela ex imaginib⁹ pñ/
tibus phātaſię: ſed abſentib⁹ a ſenſu: quę lꝫ ſint abſentia
a ſenſu: ſunt poſſibilia eſſe, ⁊ ex his phātaſmatib⁹ moue/
tur: ac ſi pñtia eēnt in ſenſu: vt pꝫ. Hę ſunt duę expōnes,
quę cadūt in illo vbo[Cōe enim]quę ꝑfecto ſm gręcaꝫ
literam ſunt ſupfluę, ⁊ Auer. ꝓpter malā trāſlationē nō po
tuit recte exponē: vt ꝯſpicuum eſt. ❡ Et ideo poſſibile.]
Nūc ex dictis colligit quoddam correlariū ſatis vtile, ⁊
ingt. Et ideo poſſibile eſt: vt hō cogitet in alia re. v. g. in
inflāmatione turris: adeo ꝙ inueniet ex eo aliqḋ indiui/
duum, qḋ ante nō ſenſit, ſed ſenſit ei ſile: nō ipm idē. hoc
Theorema pōt dupl'r intelligi, vel qm̄ intellect⁹ ex ſpe/
ciebus ⁊ formis olim ſenſatis: nūc vō phantaſiatis colli/
git formā vnam, quę nec cadit, nec cadere pōt ſub ſenſu:
vt ſpēs inimicitię/ cuius nullū fuit indiuiduū ſub ſenſu,
vel ipſa in ſe nunq̄ fuit ſub ſenſu, attamē ꝑcepit aliqd il/
li ſile. Uerbi grā, ꝑcepit ignē, ꝑcepit aliqñ inflāmatiōeꝫ,
ꝑcepit turrim, ⁊ ꝑcepit hoſtem, ex oībus iſtis colligit in/
flāmationē in turri, quaꝫ cuſtodit ab hoſte, quę nō eſt in
re ꝑſens, lꝫ ſit aliqd illi ſile, q: oīa illa: quę al's ſunt perce
pta. Uel pōt intelligi, ſicut legit̄ de Humare, quaꝫ Auer.
narrat in li° de ſomno, qui ꝑcepit in vigilia quoddaꝫ: qḋ
ſomniauerat, quod nunq̄ fuit ſibi pręſens. ſꝫ de hoc al's.
❡ Et innuit.]Soluit. q. ⁊ ꝑmo tāgit vim ſolonis dicēdę, ⁊
ingt: ⁊ innuit per hoc modū: ſm quē pōt inueniri per co/
gnitionē imago vera. i. phātaſma in phātaſia rerū, cuius
indiuiduū nunq̄ fuit ſenſatū aliquo cogitāte. eſt ḡ pun/
ctus q̄onis, quō pōt phātaſma vere eſſe in phātaſia rei,
quę nunq̄ fuit ſub ſenſu. datqꝫ cām q̄onis, ⁊ pōt ſic com/
poni, quę numerant̄ ad numerū ſenſiliū nō pñt inueniri
abſqꝫ illis. Apponit minorē, ⁊ ingt. Iaꝫ enim poſuerat ꝙ
imagines verę ſunt nūatę: ſm indiuidua ſenſilia, ⁊ dixit
[verę]q: chymerice nō opꝫ. Tunc ꝯcluſio eſt, ḡ phātaſ/
mata vera nō pñt eſſe abſqꝫ pñtia reruꝫ ſenſataꝝ. ❡ Et
quaſi declarauit.] Cum tetigit vim q̄onis, ⁊ dedit cauſaꝫ
q̄onis: ſoluit. q. ⁊ inquit: ⁊ quaſi declarauit ꝙ iſte modus
imaginuꝫ inuenit̄ a cogitatione ex imaginibus. i. formis,
quę ſunt indiuidua ſenſibilia. Et per h tāgit vnā cauſaꝫ
illius indiuidui iſenſati. Tūc tāgit alias, ⁊ ingt. Uirt⁹. ſ.
cogitatiua, ſicut declaratū eſt in li° de ſenſu ⁊ ſen. qñ iuua
bit ſe: cum iformatiua. i. imaginatiua, quę vocat̄ formati/
ua, q: tm̄ formas ſimplices retinet, ⁊ rememoratiua, in/
nata eſt pñtare ex imaginibus rerū aliquā, quam nunq̄
ſenſit in ea diſpōne/ ſm quā eliceret: ſi ſenſiſſet eaꝫ fide ⁊ in/
formatione. i. in re per ſenſuꝫ, qñ inq̄ cogitatiua ſic inata
tale indiuiduuꝫ cogitat, tūc intell's iudicabit illas imagi/

nes iudicio vlī. ¶ In qbus Abūs dat intelligē cāsqbus
pōt taꝫ cogitatiua aliqđ iſenſatū cogitare, ⁊ itellꝰs idē iu-
dicare. ſunt aūt cauſę 4^or. Prima eſt ipm ſenſile extrinſe
cuꝫ. 2^a eſt imaginatiua v̄tus. 3^a eſt memoratiua. 4^a eſt ipa
cogitatiua. ſenſilia qdē ſunt cauſę ſine qb⁹ nō memorati-
ua, ⁊ imaginatiua ſunt forte cauſę inſtrales. cogitatiua eſt
cā pn̄^lis, ⁊ q̄ſi vlr^a. p̄nt aūt hęc per duo exēpla, quoꝝ Al-
pharabius Albeſarac Babyloniēſis in li^o de ſonino me-
minit, declarari. V. g. ſi ita q̄ aliqs mediais ex ſenſilib⁹
cōib⁹ ⁊ pprijs cogn̄t in callia febreꝫ ethicā ꝫ^e ſpēi, nouit
cām huiꝰ egri^tis cōplōnē, etatē, locū, ⁊ alia hō pticularia.
Et vlterius v̄tute memoratiua meminit ex hac, ⁊ ſimili
egri^te mortē ſemp fuiſſe v̄eturā. At per imaginatiuā in h
mortē, ⁊ corruptionē phātaſiet. cogitatiua tūc cogitabit
in callia mortē: ac ſi p̄ns eēt, quę nunq̄ꝫ cecidit ſub ſenſu.
ecce quo pacto illa quattuor pficiūt in cogitatiōe mortis.
¶ Amplius ſit ita q̄ aliqs homo nālis cogitet grādinē,
ac per memoratiuā ſuam cōmemoret poſt talē calorem
eſtiuuꝫ, ac tales nubes fuiſſe ſecutā grādinē, ⁊ per imagi-
natiuā deſcēſuꝫ grādinis phātaſiet, ex his cogitatiua iu-
dicat tēpeſtatē ꝓximaꝫ, quę nūc nō ſentit, nec p̄ſens eſt.
¶ Eodē modo pꝫ, qūo itellꝰs ex hiſmet iudicio vlī mor-
tē, ⁊ tēpeſtatē itelliget: vnamet. n. for^a eſt cogitatiuę, ⁊ itel-
lectꝰ. cogitatiuę qdē phātaſma itellūi v̄o qddita⁹ ſeu in-
tētio ſimplr. ¶ Et itētio.] Hęc pōt eē q̄ſi ꝯclō, ⁊ tūc illa
pticula] et jtencur illatiue, ⁊ erit ſenſus, ⁊. i. ḡ, intētio. i. nā
cogitatiōis. i. v̄tutis cogitatiuę nihil aliud eſt: q̄ꝫ hoc. ſ. vt
v̄tus cogitatiua ponat reꝫ abſētē a ſenſu: q̄ſi reꝫ ſenſatā et
p̄ntēꝫ. quo pacto ex dictis hęc ꝯclō ſequaꝭ pſpicuū. Uel
pōt eē p̄miſſa, ⁊ tūc cōponeꝭ ſyllꝰs ſic, omne id, per cuius
nāꝫ ponit rem abſētē: ac ſi p̄ntē etiā cuꝫ alijs inatā, idē fa-
cit. Et tūc accepto illo pro minori, ꝯclō erit, ḡ cogitatiua
inata: etiā cuꝫ alijs: faciet rem abſentē: ac ſi p̄ntē. Uel for-
te nec eſt ꝯclō, nec p̄miſſa, ſed ſolō qōnis. dixit. n. q̄ cogi-
tatiua inata ab illis facit rem abſētēꝫ: ac ſi p̄ntē. qs poſſet
dicere, ſi id facit inata, an per ſe: ⁊ per nāꝫ eius ſit apta id
facere: pſoluit q̄ ſic, quoniā ex natura ſua id exercet: ve-
rum eget illis diſpoſitiue ſaltē, ⁊ tu ꝯſidera. ¶ Et ideo.]
Adducit quoddā correlariū pulchrū, ⁊ inqt: ⁊ ideo cōp̄re-
hēſibilia humana diuidūtur in hęc duo. ſ. cōp̄rehēſibile,
cuiꝰ p̄n^m eſt ſenſus, ⁊ cōp̄rehēſibile, cuiꝰ p̄n^m eſt cogitatio.
cōp̄rehēſibile. n. cuiꝰ p̄n^m eſt ſenſus: eſt id, qđ eſt p̄ns ſen-
ſui. ⁊ cōp̄rehēſibile, cuiꝰ p̄n^m eſt cogitatio: eſt id, quod eſt
abſens: vt p̄teritū, aut futurū ⁊c̄. ¶ Pōt autēꝫ corre^m ſic
ꝯduci, cōp̄rehēſibile eſt cogitabile, ⁊ omē cogitabile eſt,
vel ex ſenſu, vel ex cogitatiua, ḡ omne cōp̄rehēſibile vel
itelligibile eſt ex ſenſu, vel cogitatiua. ¶ Et iam.] Quis
arguet, oīs v̄tus diſcurrēs eſt itellꝰs nālis. ſꝫ per hęc: cogi-
tatiua diſcurrit, ḡ eſt itellꝰs nālis. ¶ R̄ndet, ⁊ iam dixi-
mus, q̄ v̄tus cogitatiua nō eſt itellectꝰ nālis, neq̄ꝫ itellꝰs
qui eſt in actu. i. agēs, vel ſpeculatiuus, ſꝫ eſt v̄tus pticula-
ris nālis. i. for^a in corpe. maior ḡ dꝫ intelligi de diſcurſu
vlī, ⁊ nō indiuiduali: vt dicemus. ¶ Cōfirmat ſolōnē, ⁊
inqt: ⁊ h manifeſtū eſt ex dictis in ſenſu ⁊ ſenſato: reddit
aūt cām, cur induxit ſolōneꝫ p̄dictę qōnis, ⁊ inqt. Et opꝫ
ſcire hoc, qm̄ ꝯſuetudo eſt attribuē itellūi v̄tutē cogitati-
uā. pp̄ h. n. fuit necūm reddē te attētū in illo. ¶ Et non
dꝫ.] Cōtra itellꝰs nālis cōponit itellecta ſingularia. i. ſim-
plicia. cogitatiua cōponit itellecta ſimplicia, ḡ cogitatiua
eſt itellꝰs. ſyllꝰs eſt in 2^a figura. Inqt, ⁊ non dꝫ aliqs dicere
q̄ v̄tus cogitatiua cōponit intelligibilia ſingularia. ⁊ iam
declārtū eſt, q̄ intellꝰs nālis cōponit ea. ſoluit cogitatio. n.
nō eſt niſi in diſtinguēdo. i. app̄hēdēdo indiuidua illoꝝ
intelligibiliū, ⁊ p̄ntare ea in actu: q̄ſi eēnt apud ſenſuꝫ, vt
dcm̄ eſt. Et dat ſig^m huiꝰ. d. Et ideo qn̄ fuerint p̄ntia apđ

ſenſuꝫ, tūc cadet cogitatiō, ⁊ remanebit actio itellꝰs in eis.
¶ Ad for^m qōnis ſubſcribit ſolōnē. d. Et ex h declarabiꝭ,
q̄ actio itellꝰs eſt alia ab actione v̄tutis cogitatiuę, quam
Ari. vocauit itellm̄ paſſibilē, ⁊ dixit eā eē gn̄abileꝫ ⁊ cor-
ruptibilē. Eſt ḡ ſol. ad formā. negaꝭ minor, q̄ꝛ cogitatiua
non cōponit itellecta ſimplicia: ſꝫ ſingularia indiuidua. ⁊
ſic pꝫ ſol. ad formā, lꝫ ſyllꝰs ille ſit in 2^a figura ex duabus
affir^tis, qui nullus eſt p̄ poꝝ. Qūo v̄o, qn̄ ſenſus p̄ntialr
ſentit cadat cogitatio, in cō^to 6° diximus. Hic aūt ſuppo-
niꭇ. ¶ Et h.] Probat ſolōnē. ſ. q̄ cogitatiua nō ſit itellꝰs
nālis, ⁊ p̄ ſic, intellꝰs nō hꝫ inſtrm̄ corpeuꝫ, cogitatiua hꝫ
inſtrm̄ corpeū. ſ. mediū v̄etriculū cerebri. ḡ in 2^a fig^a cogi-
tatiua nō eſt itellꝰs. Appoſuit aūt huiꝰ tm̄ minorē. ¶ Et
hō.] Scđo arguit, hō gn̄aꭇ, ⁊ corrūpiꭇ pp̄ cogitatiuā. hō
nō gn̄aꭇ, neq̄ꝫ corrūpiꭇ pp̄ itellm̄. ḡ itellꝰs nō eſt cogitati-
ua. iterūꝫ huius appoſuit minorē, vel maiorē. ¶ Et ſine
hac.] Tertio arguit. Intellꝰs nālis itelligit mediāte hac
v̄tute tanq̄ꝫ mediāte miniſtro. Intellꝰs nō itelligit mediā-
te itellu nāli: tanq̄ꝫ mediāte miniſtro, ḡ itellꝰs nālis non
eſt cogitatiua. appoſuit vim maioris. ¶ Et ideo.] Quar-
to idē p̄bat auc̄te Ari. ⁊ ſermo pꝫ. ¶ Et oīs hęc dixit re-
mouēs p̄tm̄ Alex. ⁊ Gal. vt viſuꝫ eſt in expōne cō^ti. 6.

COMMENTARIUM.

Cum declarauit q̄ intellꝰs ſpeculatiuus vti-
tur phātaſia vnus ſibi to expi-
ſtēs: plures v̄o rōne. nūc declarat, quo modo itellꝰs pra-
cticus vtiꭇ ſenſu, ⁊ phātaſia: ⁊ quidē nō eodē modo ſicut
phātaſia vtebaꭇ ſpeculatiuus itellꝰs. Et hęc eſt expoſitio
Philoponi, vt mihi videꭇ. Dicit. n. q̄ practicus itellꝰs in-
terduꝫ ſimul cum ſenſibilibꝰ opans lętaꭇ, ⁊ triſtaꭇ: quīq̄ꝫ
v̄o ſine ſenſu vtitur phātaſia loco ſenſus, ⁊ per illā agit.
Qūq̄ꝫ v̄o practicus intellꝰs vtiꭇ ſenſu ⁊ phantaſia ſimul:
ſenſu qdē ad dep̄hēdēdū triſte, ⁊ lętum: phātaſia v̄o ad
deliberādū. Ari^tes ḡ ſm̄ Philoponū oſtendit quo modo
practicus intellꝰs ſimul ⁊ ſemel vtiꭇ ſenſu, ⁊ phātaſia: vt
per h itelligaꭇ dr̄ia inter intellm̄ ſpeculatiuū ⁊ practicū
quo ad vſum ſenſus, ⁊ phātaſię: ⁊ dicit. Et ſic in illis de-
terminati h eſt dep̄hēſuꝫ eſt qđ ipſi ſenſui exteriori vel
cōi ſit pſeqbile aut fugibile, ſic ⁊ extra ſenſum, h eſt ſine
ſenſu exteriori, ſed in ſenſu iteriori. cuꝫ dep̄hēſio illa fue-
rit in phātaſmatibꝰ, moueꭇ motu delibationis itellꝰs pra-
cticus, ḡ intellꝰs practicus vtiꭇ exteriori ſenſu vel cōi ad
pceptionē triſtis vel lęti: vtiꭇ phātaſia ad motuꝫ deliba-
tionis. Sumpſit. n. moueꭇ pro delibat ſm̄ Philoponuꝫ.
Exēplū affert, ⁊ dicit: vt ſentiēs facem. ſ. accēſam in turri
vel monte, quę data eſt in ſignū hoſtis ſignatiuū, practi-
cus intellꝰs cōi ſenſu cogſcit, qm̄ ignis eſt fax illa, ⁊ ſignū
aduētꝰ hoſtiū: ⁊ ſic practicus intellꝰs vtiꭇ externo vel cōi
ſenſu ad dep̄hēſionē triſtis vel lęti. Uidēs aūt ipm ignē
moueri, dep̄hēdit practicus intellectꝰ eodē cōi ſenſu, qm̄
hoſtis eſt, ḡ practicus intellꝰs vtiꭇ cōi ſenſu, vel exteriori
ad dep̄hēſionē rei fugibilis, vel perſeqbilis. Qūo v̄o ad
deliberationē practicus intellꝰs vtaꭇ phātaſia, declarat,
⁊ dicit. Qn̄ v̄o in phātaſmatibꝰ ⁊ itellectionibꝰ internis,
quę in aīa ſunt, practicus itellꝰs eſt quaſi vidēs bonū vel
malū imitatione ſenſus cōis, tūc rōcinaꭇ ⁊ deliberat fu-
tura agere, ꝯferēdo illa ad p̄ntia, quę cōi ſenſu, vel exte-
riori videbanꭇ. Dixit quaſi vidēs, q̄ꝛ videre eſt viſus, in-
tellectꝰ nō videt, ſed itelligit. Exponit aūt quo modo de-
liberat mediāte phātaſia, ⁊ dicit. Et cuꝫ dixerit, aut ꝯce-
perit in phātaſia q̄ ibi lętuꝫ, aut triſte eſt, cum ſyllogiꝫat
ad fugā, aut ad imitationē, ⁊ oīno ſe ponit in delibatione
motꝰ, ac actionis. ⁊ ita pꝫ, qūo practicus intellꝰs vtiꭇ ſen-
ſu, ⁊ phātaſia: alio mō q̄ꝫ intellꝰs ſpeculatiuus. nā intellus
ſpeculatiuꝰ vtiꭇ ipa phātaſia, ⁊ ſenſu ſine appetitu fugiē-
di vel

di vel pſequẽdi: practicus vero itell's cũ appetitu fugiẽdi vel pſequẽdi. P. Alia dĩa adhuc eſt q ſpeculatiuus vti tur phãtaſia ſine actione: practicus vero cũ actione. Quõ vero practicus intell's vtat̃ ſenſu ſine phantaſia, nec Ari^{ces} declarauit, nec Philoponus, tñ res pʒ. Utit̃ enim ſenſu ſine phãtaſia in pñtia rei fugiendę vel pſequẽdę: vtpote cum nõ prius deliberat, ſed ſenſitiuũ appetitũ tñ ſequit̃. Quõ vero vtat̃ phãtaſia ſine ſenſu Auerroes declarat: vt in collectaneis dictum eſt, nã in melãcholicis cernit̃ cui dẽter: vbi intell's practicus deliberat de fugibili vel pſequibili ſolũ ex phãtaſia mota ab humore melãcholico. Uerũ de his in collectaneis. Ari^{ces} declarauit ſolũ quõ intell's practicus vtit̃ ſenſu ꝛ phãtaſia ſimul alio modo q̃ intell's ſpeculatiuus: qm̃ pſpicuũ eſt quõ vtat̃ alio modo phãtaſia ſola, vel ſenſu ſolo.

Trib⁹ modis mouemur ad fugam.

¶ Ex his ſequit̃ q trib⁹ modis mouemur ad fugã vel pſecutionẽ. vno modo, vt bruta mouent̃, quę nõ deliberãdo vel ratiocinãdo mouent̃, ſed ex ſolo ſenſu cum memoria pteritoꝝ, ꝛ hoc pacto practicus intell's nõ vtit̃ phãtaſia, nec ſyllo. Alio modo deliberando: ꝛ hoc dupl'r, aut ſumpto initio ab his, quę fuerũt in ſenſu: ꝛ ſic itell's practicus ſimul aliquãdo vtit̃ phãtaſia ꝛ exteriori ſenſu, vt Ari^{ces} declarauit exẽplo facis. Aliqñ nullo initio ſumpto ab his, quę fuerunt in ſenſu: ꝛ ſic practicus intell's vtitur phãtaſia ꝛ ſyllo practico ſine ſenſu.

Error auer.

¶ Ex his apparet Auer. nõ recte hũc locũ intellexiſſe, cũ retulit verba hęc ad cogitatiuã, aſſerẽdo cogitatiuam poſſe indiuiduũ aliqđ repñtare auxilio exteriorũ ſenſuũ imaginariꝫ ꝛ memoratiuę qđ nunq̃ fuit in ſenſu: ꝛ hoc putat Ari^{ces} hic intelligẽ, q quãtum ſit alienũ ab Ari^{le} tu vides. Ari^{ces} declarauit quo modo practicus intell's alio^{o} vtit̃ phãtaſia, ꝛ ſenſu, q̃ ſpeculatiuus.

¶ Ipſuz etiã verũ ac falſum quae ſine actione ſunt: in eodẽ genere ſunt in quo ſunt bonum ac malũ, ſed abſoluti differũt atq; cuiuſpiam rõne.

¶ Qđ autẽ ꝛ ſine actione eſt ꝛ verum ꝛ falſum: in eodẽ genere eſt cum bono ꝛ malo, ſꝫ ꝛ ipſo ſimpl'r, ꝛ aliquo differt.

Collectanea text⁹ cõ^{ti} 34.

¶ Expoſitores latini hãc l'ram penit⁹ ignorãt, tum ex mala trãſlatione, tum ex verboꝝ obſcuritate. Ideo debes ſcire, q ſenſus pncipal'r finẽ ponit iocũdum vel triſte: quẽadmodũ irrõnalis virtus. Intell's vero actiuus nõ pncipal'r iocũdũ vel triſte finẽ ponit: ſed bonũ, vt ſequẽdũ, malũ, vt fugiẽdũ. Hãc ğ dĩaz innuẽs, inqt. Et qñ viderit q illic iocũdũ vel triſte: illic. ſ. in ſenſu. qñ ğ ita iudicet rem: nõ vt cognoſcibilẽ ſolũ: ſed vt talẽ: qualis erat in ſenſib⁹ iocũdũ, vel triſte, quę in intellectu ſunt bonũ vel malũ hic hoc eſt eiuſmodi iudicatio, vel declinat malũ, vel pſequit̃ bonum. ꝛ oĩno in actione. i. oĩno vl'r agit qcq̃. agit vero vel boni inſequens trãſumptionẽ, vel malũ euitans.

¶ Et cũ ꝛ ſine actione verũ ꝛ falſum in eodẽ gñe ſunt, bono ꝛ malo. Dubitabit forte qs, qm̃ ſũt ſylli practici: in actiuis etiã habitib⁹, quẽadmodũ docuit Ari. in li^{o} de cã motus aĩalis. v. g. oĩs ciuitas dʒ eſſe bñ legibus recta. Sueſſa eſt ciuitas, ğ dʒ eſſe bñ legibus recta. hic qdẽ eſt ſyllus, ꝛ opatio intell's actiui. Quęret ğ qs an qñ actiuus intell's vl'iter in ſeipo de agibilibus mouet ſpeculationẽ: q̃uis nõ vt ſequẽdũ, vel fugiẽdũ, ſit oĩno in actione cõſiſtens: vt dixit. ¶ Rñdet ğ Ari. ꝛ cum ꝛ ſine actione verum ꝛ falſum, ſubaudi ſpeculat̃, in eodẽ gñe ſunt bono ꝛ malo, qm̃ lʒ actu in actione nõ ſit: eſt tamẽ id qđ ɔcludit agibile a nobis poſt õnẽ. Finis eniʒ ſylli practici eſt pn^{us} opationis actiui intellectus: mediante ſenſu, vt diximus. ¶ Addit tñ dĩam. d. Differt aũt ſolũ vl'is de agibilibus intellectio ab ea, quę in ipo agere, qñ ꝛ pticularia cõprehẽdere neceſſe eſt: eo q ſimpl'r ꝛ alicui. Hęc qdẽ eniʒ eſt ſimpl'r vt ex duabus exiſtẽs vl'ib⁹: hęc vero quędã: vt ex pticulari, ꝛ vl'i pticularẽ colligẽs õnẽ. Et in his apparet error latinoꝝ, qui aliter dĩaʒ iſtã conant̃ exponẽ de itellectu practico, ꝛ ſpeculatiuo, quę nihil ſunt.

Et cum iudicaueris. ¶ Oſtẽdit quẽ ponit finẽ intell's actiuus, ꝛ inqt. Et cũ iudicaueris per ſenſum delectabile eſt illic: aut hic. i. qđ erit apud ſenſum iocũdũ: aut triſte, tũc ɔtriſtabile apud intellectũ erit, aut fugitũ, ſi intell's eſtimauerit id eẽ malũ, aut quęſitum, ſi eſtimauerit id eſſe bonũ. ğ qđ apud ſenſum eſt iocũdũ, apud itellectũ bonũ erit. qđ triſte, apud itellectũ malũ, ꝛ hoc Simpl. inqt in cõmẽtarijs huius loci. Com. 34.

¶ Et vl'r. Oſtẽdit nãs ſenſus cum itellectu, ꝛ ecõtra, ꝛ inqt. Et ſic vl'r accidit itellectui cum ſenſu: in oĩbus actionib⁹. ſ. aut ɔ̃dicere ei, dicẽdo q cõtriſtabile eſt bonũ, ꝛ quęrẽdo id: qđ fugit ſenſus, aut ɔuenire cum eo, in dicẽdo delectabile eſſe bonũ. Intellectus ğ dupl'r ſe habet ad ſenſum, aut vt diſſentiẽs, qm̃ quę ſenſus pſequit̃ intell's declinat, vel quę ſenſus fugit intell's pſequit̃. Uel in cõſenſu, qm̃ quę ſenſus ɔſentit intellect⁹ etiaʒ, ꝛ quę fugit, ꝛ intellectus. hęc ergo eſt illoꝝ eſſentia in opationib⁹. ¶ Falſitas eniʒ. Debes ſcire, q in arabica trãſlatione ſic inuenit̃ l'ra. Falſitas enim, ꝛ veritas ſunt ſine opatione, ꝛ ſunt ambę in eodeʒ gñe, ꝛ in bono ꝛ malo. ſꝫ differũt, qꝛ dicunt̃ ſimpl'r: ꝛ in termino. Circa quę verba, dicit Auer. ita cecidit ablatio vel albedo in ſcriptura, qꝛ nõ repiebant̃ in l'ra, ſed loco eoꝝ cecidit albedo. i. locus albus: more arabũ. ꝛ põt eẽ. i. ſed hęc verba pñt ſtare, ꝛ ſi ſtant dat intell'm eis, ꝛ ſmo pʒ. ¶ Et ſunt in eodẽ gñe. Dubitabis forte, quõ verum ꝛ falſum ſunt in eodẽ gñe in bono ꝛ malo. ¶ Soluit Auer. dupl'r. p̃ inquit põt intelligi, q hęc duo ſunt in eodẽ gñe, qꝛ vtrũq; eſt cognitio. ğ verũ ꝛ falſum ſunt ſpẽs: cognitio vero genus. attamẽ differunt, qꝛ veritas eſt in genere boni. i. differt a falſo per differẽtiaʒ boni, ꝛ falſitas in gñe mali. i. differt dĩa mali. ¶ Aliter rñdet q falſũ ꝛ verũ ſunt in gñe eodẽ. ſ. in genere: qđ eſt bonũ, ꝛ in gñe: qđ eſt malũ. ꝛ ſic in p^{a} rñſione bonũ ꝛ malũ erãt dĩę: nũc vero genera. ¶ Sed tñ diuidũtur. Debes ſcire, q bonũ ꝛ malũ in p^{a} expõne ſunt dĩę, in ſcda genus. qñ ğ genus: dĩę ſunt ſimpl'r, ꝛ in itellectu, qm̃ veritas in practico, ꝛ veritas in ſpeculatiuo ambę ſunt gñis boni. differũt tñ, qꝛ illa in itellectu ſpeculatiuo bona eſt ſimpl'r. illa in practico bona in reſpectu: vt pʒ. ꝛ quẽadmodũ de veritate: ita ꝛ de falſitate dicendũ. Falſitas. n. in ſpeculatiuo, ꝛ falſitas in practico ſunt gñis mali. differũt aũt, qꝛ falſitas in practico mala eſt in reſpectu finis, in ſpeculatiuo vero mala ſimpl'r. ¶ Ex his apparet p̃, q ſi veritas ꝛ falſitas abſolute cõparent̃, veritas ꝛ falſitas ſunt gñis qualitatis, qꝛ ɔueniũt in gñe cognis, differũtq; dĩjs boni ꝛ mali. ſi vero ſubdiuidunt̃ in itellectu ſpeculatiuo, ꝛ in intellectu practico, iſtę veritates ſunt ambę gñis boni: lʒ differãt, qꝛ vna. ſ. in itell'u ſpeculatiuo eſt ſimpl'r. altera in practico in reſpectu. ğ genus eſt bonũ, dĩę ſunt ſimpl'r, ꝛ in re^{o}, ꝛ ſic de falſitate: ꝛ ſic per illã pticulam ꝛ in termino intelligit ꝛ in re^{o} finis. Et hęc eſt vna expoſitio. ¶ Et põt intelligi. Inducit aliã expõnẽ, quę eſt expoſitio pmę potius, ꝛ inqt. Et põt intelligi per hoc qđ dixit, ꝛ per terminũ. i. finẽ. ſ. ꝛ diuidunt̃, qꝛ hoc eſt bonũ ſimpliciter, ꝛ hoc bonũ in reſpectu finis poſiti, ꝛ intẽtio. i. ſenſus eſt ppinquus in iſtis duob⁹, quaſi dicat, q expõnes iſtę ſunt in re vna, ꝛ non differunt.

COMMENTARIVM.

Cum poſuit quattuor dĩas iter ſpeculatiuũ itellectũ, ꝛ practicũ, nũc q̃ſi repetit 3.^{am}

ſimul:erat.n.3°,ꝙ in ſpeculatiuo itellu ſunt verũ ⁊ falſũ: in practico vo bonũ ⁊ malũ. Hãc ğ repetit (vt Philopono placet) ⁊ dicit. Qđ aũt ⁊ qdē ſine actione eſt ⁊ verũ ⁊ falſum, in eodē gñe eſt cũ bono ⁊ malo. Ħ eſt in eodē gñe ſbto.ſ.itellectu (vt Philoponus ingt.) Uerũ.n.⁊ falſum ſunt in itellu, ⁊ bonũ ⁊ malũ etiã: verũ qdē ⁊ falſum ſine actione, bonũ ⁊ malũ cu3 actione: ⁊ ita verũ ⁊ falſu3 ſunt in intellu, quo ſpeculatiuus eſt, ⁊ nō cum praxi. At bonũ ⁊ malũ ſunt in intellu, quo practicus eſt: ⁊ ſic cum praxi. Propterea addit hęc differre, quo differunt ꝑticulare ⁊ vl'e. Uel (vt Philoponus dicit) ſ3 ipſo ſimpl'r ⁊ aliq̃ differt, qm̃ vitas ſimpl'r dr̃, ⁊ ſemꝑ eode3 modo ſe hʒ. Bonũ aũt ⁊ malũ ad aliqd ſunt, q2 vel bonũ ⁊ malũ ad corpus, vel ad aīam. P3 ğ dña 3ª: quã ideo repetit, qm̃ eam poſuit valde breuiter, ⁊ mixtũ cu3 aliis: vt viſu3 eſt. Sũt ergo ſm̃ Philoponũ 4[or] dñę. Prima ꝙ practicus intellectus ſemꝑ circa vl'ia vſat, ſpeculatiuus circa vl'ia, ⁊ ꝑticularia. Scđa ꝙ practicus ſemꝑ phantaſia vtit̃, ſpeculatiuus nō ſemꝑ, ⁊ ſi vtit̃ ſemꝑ: non tñ eodē modo. Tertia ꝙ in ſpeculatiuo vitas ⁊ falſitas eſt: in practico vo bonũ ⁊ malũ. Ultima ꝙ ſpeculatiuus agit ſine appetitu vitatem ſolã: ⁊ falſitatē cogſcēs. Practicus agit bonũ cognoſcens ⁊ malũ, cum appetitu. De dñę hũ pñt ſm̃ Philoponu3 ex his teſtib⁹. Uel dici pōt ꝙ Ariſt[les] vult hīc ꝙ intellect⁹ practicus ⁊ ſpeculatiuus ſunt idē ſbto: q2 verũ et falſu3, bonũ ⁊ malũ, ſunt in eodē intellu. Differũt vo rōne, q2 differũt ſimpl'r ⁊ aliq̃: ſicut verum ⁊ bonũ differũt ſimpl'r, ⁊ aliq̃. ¶ Aduerte tñ hũc textũ aliter Simplicũ intellexiſſe: aliter vo Them. Quę cum nō multę vtilitatis ſint, de expōnibus hactenus.

Expō ſimpl.

¶ Sed circa fine3 huius rei, quęres ꝑ qd eſt ſyll's practicus. ¶ Et dōm ꝙ ſyll's practicus ſit in factiuis, ⁊ in actiuis: vtit̃.n.ipo artifex, ⁊ moralis. Artifex qdē in deliberãdo ad faciēdũ: moralis vo ad deliberãdũ ad agēdum in vita. Sunt aũt in ſyll'o practico tria, maior, minor, ⁊ ɔclũſio. Jn ſyll'o practico, quo delibamus ad agendũ in vita, maior dr̃ ſynderesis: minor vo dr̃ ratio. Concluſio vo a catholicis dr̃ ɔſciētia: a phis vo dr̃ rectitudo, ſiue appetibilitas: vt ſi fiat ſyll's, parētibus eſt obediēdum, Socrates eſt pr̃: Socrati igit̃ obediēdu3. Maior dr̃ ſynderesis: minor vo dr̃ ratio: ɔcluſio eſt ɔſcia, vel rectitudo, aut appetibilitas. Jn ſyll'o vo practico ad opus, maior dr̃ regula: minor vo dr̃ ratio ſiue egritudinis capitulatio: concluſio dr̃ ɔſiliũ, vel delibatio. Exēplũ eſt, febricitãtib⁹ febribus cholericis calidis, ⁊ ſiccis, cōpetit humidę ⁊ frigidę dietę. Hęc febris eſt cholerica calida ⁊ ſicca. ğ huic cōpetit frigidę ⁊ humidę dietę. Maior dr̃ regula: minor vo capl'atio morbi, vel ratio. Cōcluſio dr̃ ɔſiliu3 vel delibatio ad opationē. Synderesis aũt ⁊ regula ſunt vl'ia pn̄[a], ideo circa illa minus errare poſſumus. Rōnes vo ſunt ꝓpōnes particulares, circa quas ɔtingit pleriq3 errare. Cōcl'ones vo ⁊ ſi recta rōne ſint inductę, poſſumus illas nō exeq, cum volũtas ſit libera libtate ɔ̃dictionis: vt dicet̃. ¶ 2° quęrit̃ cur a gręcis dianoetica dicat̃ itell's practicus: noeticus vo intellect⁹ ſpeculatiuus: vt Auer. dixit ſupius, ⁊ Simpl. ⁊ Philoponus ſilr. ¶ Dicēdũ, ꝙ ſpeculatiuus intell's ⁊ practicus ſm̃ Philoponu3 vbiq3 eſt idē ſubto, ⁊ differt rōne: vt dictũ eſt: ⁊ ita noeticus intell's eſt ſpeculatiuus, ⁊ practicus. Dr̃ autē dianoetica a gręcis practicus intell's dña ſpeculatiui, qui eſt practicus ⁊ ſpeculatiuus: hic vo cum ſit ſolũ circa ſingularia: nō poteſt eē niſi practicus. Scđo dr̃ practicus, q2 hic itell's ſubminiſtrat minorē itellectui noetico: in qua ſtat vis fere tota ſylli practici. Jdeo, vt pn̄[lis] miniſtra vēdicauit ſibi nomē practici itell's. Sunt ⁊ aliç rōnes, ſ3 hę ſint ſatis.

De ſyll'o practico.

De intellectu practico. Cōmen. 20. in fine.

¶ At vo res eas quae vocitãtur ob abſtractionem abſtractae: hoc pacto intelligit. nam vt ſi quiſpiam ſymmitatē nō vt eſt ſymmitas, quo qdem pacto ꝑcipi ſeparata nō poteſt, ſed vt cōcauitas eſt, intelligeret actu, ſine ea tum ipſa3 itelligeret carne in qua cōcauitas eſt: ſic cum res intelligit mathematicas, tum ſeparatas ipſas vt ſeparatas itelligit. Omno aũt is intell's qui actu itelligit: res ipſae eſt vti diximus.

¶ Quę vo in abſtractione dicunt̃, itelligit vt ſi ſymmũ vtiq3 ſm̃ ꝙ ſymmũ nō ſeparatim, ſed inquãtũ cauum. Et ſiqd intellexerit actu ſine carne, vtiq3 intellexerit inquãtũ cauum: ſic mathematica nō ſeparata tanq̃ȝ ſeparata intelligit, cu3 intelligit illa. Omno aũt intell's qui ſm̃ actũ, res ipſas eſt intelligēs.

¶ Cōpleuit de actiuo ſermonē, rurſum de ſpeculatiuo ꝓgredi incipit. ¶ S3 cur a mathe[cis] incipiat, Simpl. reddit cãm, q2 ꝓcedere ab extremo ad extremũ, nō niſi per mediũ licet. poſt enim actiuũ itellectũ ſuccedit imediate mathe[cor] ɔtēplatiuus. ¶ Sed hęc ratio nulla eē videt̃, qm̃ naliũ ɔtēplatiuus ꝓpior eſt actiuo, qm̃ eſt magis materię, ⁊ cōditionib⁹ mãę imerſus. ¶ Aliter videt̃ mihi ⁊ melius. dixit in ſpeculatiuo vitatē eē bonũ ſimpl'r: bonũ aũt eſt finis ꝑ ethic. Si ğ intell's itelligit mathe[ca], in illis eēt finis, cuius oppo[m] dr̃ 3° meta. Ut igit̃ hoc remoueat, oñdit quo pacto intell's itelligat mathe[ca]: a ſine ſeparata ac mã. Jngt. Abſtractiōe aũt dicta intell's ſenſui ⁊ imaginationi cōplicat⁹ itelligit, ſicut ſymmũ, vt ſymmũ, nō ſeparatũ; aũt ſ3 inquãtũ cauum. intell's.n. intelligēs ſymmu3, nō itelligit ſeparate ipm a ſuba ⁊ carne, ſed itelligit ſeorſum ɔcauitatē adiūct. Si aliqđ intellexit. Qm̃ pōt qs ⁊ cauũ cum alia intellig̃ carne: vt in hōibus naſum aduncu3: ⁊ ipm vo per ſe. ſiqs ergo itelligeret cauũ per ſe: ⁊ nō poteſtate: ſed actu nō ſeparatũ, neq3 natũ ſeparabiliter ſubſiſtē: vt ſeparatũ vtiq3 intelligeret. Aliter legit Simpl. vide. ¶ Reliquum perſpicuum.

Collectanea text⁹ cō[ti] 35[i].

Intendit per res. ¶ Primo Auer. vba exponit, ⁊ inquit: intēdit per res, quę dicunt̃ negatiuę res mathe[cas], ⁊ intēdit per negatione abſtractione a mã. ¶ Et debes ſcire ꝙ duplex eſt abſtractio.ſ. poſitiua, q̃lis eſt: qñ intell's itelligit ſubas ſeparatas per abſtractionē factã a ſenſibilib⁹, vt qñ itelligit motores orbiũ: per ꝓpos mot⁹, ⁊ reliq̃. Et hęc abſtractio poſitiua dicto qt ponit itell'm eē abſtractũ ſm̃ rem. Alia eſt negatiua, quę eſt inte[°] alicuius nō per incluſionē mãę, vt qñ itelligit̃ linea abſolute: vt linea, ⁊ ſuperficies ſilr per nō incluſionē ꝓprię ibi. ⁊ hęc eſt negatiua, q2 nihil ponit: ⁊ ſic itelligunt̃ mathe[ca]: vt recte ſentit Auer. ¶ Et itēdit. Pythagorici ſic ſyllogiçãt, ſic res itelligit̃, ſic exiſtit. ſed mathe[ca] itelligunt̃ abſtracte, ğ ⁊ abſtracta ſunt in re. Soluit Auer. ꝙ maior falſa eſt, qm̃ potius eſſe ſequit̃ itellectionē: q̃ȝ ecōtra. ſicut.n. res itelligit̃, ita eſt, ⁊ nō ecōtra. quo ſit vt aliqđ poſſit itelligi abſtracte, l3 non ſit abſtractũ. Ħ per ex[m] oñdit in ſymmo, ⁊ ia3 declaraui. Tũc reſumit ſol'onē. d. ⁊ innuit per ħ, ꝙ iſta poſſibilitas in abſtractione iſtoꝝ ab intellu eſt ɔñs nãę ⁊ qdditates eaꝝ, nō q2 accidit eis: q2 ſunt nō in mã. ğ int[°] abſtracta nō arguit eē abſtractũ. ¶ S3 dices ɔtra, qm̃ itellig̃ ſequit̃ ad eē. ergo ad modũ eēndi ſeqt̃ modus itelligēdi, ⁊ ecōtra. ¶ Rñdet, ⁊ modus eēndi itētionũ mathe[ca]: eē aia3 nō eſt ſicut modus: ſm̃ quē ſunt in aīa. ergo ſilitudo nulla. Deide legit lr̃a3, ⁊ ſermo p3. ¶ Et exēplũ qđ inducit.]Dicet

Com. 35[m].

pit.] Diceret ꝗs, ſi inqt Ari. modũ intelligẽdi mathe^ca, cur relīqt modũ intelligẽdi nãlia. ℂ Rñdet τ ex^n: qḋ induxit ſupplet id qḋ diminuit̃ a ſmone. ſ. aliud mẽbrũ. ſ. intelligere nãlũ, qḋ eſt diuerſum ab itelligẽ nãlium.

COMMENTARIVM.

Fere omnes cõcordãt Ari^les hic declarare quo modo intell's itelligit mathematica. Sꝫ cur rem hãc aggrediat̃: nõ eſt leue diſſerẽ. ℂ Expoſitoꝛ hoc Ari^les repetẽ autumat ꝙ ſupius dixerit aiaꝫ ſine phãtaſmate nihil intelligẽ nec practice, nec theoretice: phãtaſma ꝟo ſine ſenſu nõ ſit, qua rõne videt̃, vt intellect^9 nihil ſine ſenſu itelligat. Hinc addubitatio ſit an intellect^9 poſſit abſtracta intelligẽ. Uult igit̃ hac de cã Ari^les rem hãc repetere: quę cauſa bona eſt. ℂ Ex his ꝟo, quę Simpl. ait, põt aſſignari alia cã, qꝛ cum egit de itellectu practico actiuoq;, nũc agit de ſpeculatiuo: τ qꝛ ſpeculabilia ſunt duplicia alia cum mã ſenſibili ꝯiuncta: alia ꝟo a ſenſibili mã abiũcta. Illa vult Ari^les eẽ cum mã ſenſibili ꝯiũcta: quę ſine ſenſibili mã itelligi non pñt: ea ꝟo ſine ſenſibili mã itelligi nõ poſſunt: in quoꝝ definitione cadit mã ſenſibilis, vt res phyſicę. Separata ꝟo, in quoꝝ definitionib^9 nõ cadit mã ſenſibilis, vocat abiũcta. Quę duplicia diſtinguit, aut ſm rõnẽ, vt mathe^ca, aut ſm eſſe ac rõnẽ, vt diuinę ſubę. Ideo declarat quo modo hec itelligant̃. nã ex declaratione eiuſmodi apparebit ꝗd ſit intell's ſpeculatiuus. Intell's. n. deꝑhẽdit̃, tum ab itelligibili, tuꝫ a modo itelligẽdi. Hęc ğ cã eẽ põt, cur Ari^les repetit quo modo abſtracta itelligant̃. naꝫ ex h̃ apparere põt ꝗd ſit intellect^9 ſpeculatiuus. ℂ Philoponus aũt dicit, ꝙ cum Ari^les poſuiſſet dñas iter intellectũ ſimplicẽ τ cõpoſituꝫ, practicũ τ ſpeculatiuũ, itellectũ pñte, τ cum qui eſt actu: iterũ venit ad itelligibile, τ declarat ipm, τ qm̃ itelligabile eſt for^a, τ forma eſt triplex, aut penit^9 mãlis, vt nãlia: aut penit^9 immãlis, vt diuinę ſubę: aut ptim mãlis, partim immãlis, velut mathemata. Supius aũt veſtigauit mãlẽ τ imãleꝫ τ mathemata: nũc redit ad mathemata τ ad immãles. Et quęrit ꝑ quõ noſcat mathe^ca ipa intell's. Deĩde ꝟo quõ itelligat immãles, τ an itelligat illas. Reſpõdet aũt ad ꝑ^m, τ breuibus vult ꝙ intell's mathemata noſcat nõ vt mãlia, ſꝫ vt imãlia: non. n. noſcit ipa vt ſymmuꝫ: qḋ penit^9 in mã itelligit̃. ſ. in naſo: ſed noſcit ipſa vt cauũ, ſiue curuũ, qḋ ſine mã itelligit. Scdo addit, ꝙ intellectus ſeparabilis eſt: ſiqdẽ quę nõ pñt ſeparari, vtpote mathemata, ſeparata itelligit: ꝓpterea ꝙ ipe per eẽntiã ſeparabilis eſt. Uñ dicit. Quę ꝟo in abſtractione dicuntur, itelligit intell's, vt ſi ſymmũ vtiq; ſm ꝙ ſymmũ nõ re ſeparatim, ſꝫ inquãtũ cauum itelligit. Intell's. n. nõ põt ſymmũ ſine naſo definire, ſꝫ põt ſymmuꝫ vt cauum ſine mã itelligẽ: τ hoc pacto põt itelligẽ mathemata. Et h̃ ſubſcribit, τ inqt. Et ſiqd intell's itellexerit ſine carne, vtiq; itellexerit inquãtũ cauum ſine ſenſibili mã, ſic mathematica nõ ſeparata itelligit tanq̃ ſeparata. Hoc autẽ facit aia ꝑꝑ intellm̃, qui eſt per eẽntiã ſeparat^9 (vt Philoponus ſupplet) τ ſic ſeqt̃ intellm̃ eẽ ſeparabilẽ, alioqn per ipm aia nõ poſſet nõ ſeparata, vt ſeparata intelligẽ, vt ꝓbat Philoponus. qꝛ ꝟo dixit mathematica nõ ſeparata intellm̃ itelligẽ, vt ſeparata, ſubſcribit qualis naꝫ ſit intell's illa actu itelligẽs, τ dꝫ ſic lr̃a ꝯtinuari mathematica nõ ſeparata vt ſeparata ſunt. Oino aũt. ſ. ſeparat^9 eſt, intell's, qui ſm actũ res ipas mathe^cas eſt intelligẽs. nam res mathematicę ſunt rõne ſeparatę, intell's illas intelligẽs eſt per eẽntiã ſeparat^9: τ ita oino ſeparat^9. Sumpſit eniꝫ oino pro ſimplr, q̃ſi dicat, res mathe^ce ſunt nõ ſeparatę ſimpliciter: intellectus ꝟo, qui actu illas eſt intelligens, eſt oino. i. ſimpliciter ſeparatus. hoc pacto itelligẽda ſunt hęc verba ſm gręcoꝝ interpretationes.

ℂ Si ꝟo fieri poſſit vt aliquam ipſe nõ ſeparatus a magnitudine, ſeparataꝝ reruꝫ intelligat, nec ne: cõſiderandum eſt poſtea.

ℂ Utrum aũt cõtingat aliqḋ ſeparatoꝝ intelligere ipm nõ exñtem ſeparatuꝫ a magnitudine, an nõ: ꝯſiderãdum eſt poſterius.

ℂ Principiũ huius lr̃ę cuꝫ ꝑcedẽti ꝯtinuat Simplicius, τ oſtẽdit quo pacto accñtia intelligant̃, quę ꝯſiderat mathematicus, τ inqt: cum itellect^9 intelligat, id. ſ. genus mathematicoꝝ, intellexit ea accidẽtia nõ ſeparata ſm rem: tanq̃ ſi ſeparata ſint, qꝛ (vt Simplici^9 inqt) accñtia ſm rem ſunt in ſubſtãtijs: itellectione ꝟo fiũt ſepata. ℂ Omino aũt.] Qḋ ſępe ſępius dixit, nunc ſubmemorat, τ inqt. Oino ꝟo itellect^9 eſt ſm actũ res intelligẽs diuerſis modis, quos ſępius dinumerauit. ℂ Utrũ ꝟo.] Mouet q. ꝯñteꝫ ad dicta. Dictũ eſt enim itellectũ intelligẽ res oẽs: mathematicas qdẽ per ꝯuerſioneꝫ ad imaginationẽ: nãles ꝟo per ꝯuerſionẽ ad ſenſum: diuinas aũt per hoc: ꝙ ſm ſe cõſiſtit: vt Simplicius inqt, ꝓpter qḋ rõnalr quęrit vtruꝫ ꝯtingat ſeparatoꝝ quippiã intelligẽ ipm exñtẽ nõ ſeparatũ a magnitudine: an nõ, quã q̃õnem ꝑtermittens, ꝯſiderãdum eſſe poſterius inquit.

Collectanea text^9 cõ^n 36.

Et quẽadmodum res. ℂ Pręſuppoſita q̃õnis neceſſitate, quã dedimus in text^9 expõne. Auct. mouet pmo q. τ apponit duos intellect^9, quoꝝ pmus eſt, vtruꝫ intell's, vt ſeparat^9 a magnitudine, τ corꝑe poſſit intelligẽ ſubas ſeparatas a corꝑe, τ magnitudine, quẽadmodũ põt intelligere formas mãles: nõ ſm cõparationẽ ad alteꝝ: τ per depẽdẽtiaꝫ a phãtaſmatibus. Hęc enim eſt intẽtio pma huius q. Uidet̃ enim ꝙ nõ, qm̃ intell's intelligit res: quę fiũt intell's, ſubę ſeparatę nõ fiũt intell's, ergo nõ itelligit ſubas ſeparatas. accepit huius rõnis maioreꝫ, τ inqt. Et quẽadmodũ res: quã intell's abſtrahit: fit intellect^9, quãdo abſtrahit, τ itelligit ipam. cum neceſſe eſt vlr in itellectu: vt id, qḋ eſt intellectũ in actu: ſit intell's in actu. Eſt ğ maioꝛ, res quę itelligunt̃ ab itellectu, fiũt intell's in actu: poſtq̃ erãt in po^a. Subaudi minorẽ, ſed formę ſeparatę nõ fiũt intell's in actu: poſtq̃ erãt in potẽtia, qm̃ per eẽntias eaꝝ ſunt intell's. Tũc accepit q̃õnem loco ꝯñis, τ inquit. Opꝫ nos ꝑſcrutari, τ cogitare in poſtremo, vtrum iſte intell's: qui eſt in nobis, poſſit intelligẽ aliquid: qḋ eſt in ſe intell's, τ abſtract^9 a mã, ſicut itelligit id quod facit ipm intellectũ in actu: poſtq̃ erit intellectũ in po^a. Eſt ğ quęſtio, vtruꝫ intell's ſm ſe abſtract^9 poſſit intelligẽ formas ſeparatas, quẽadmoduꝫ itelligit formas mãles. Qꝛ aũt hic ſit vnus ſenſus ꝓbat: per quãdaꝫ trãſlationẽ arabicã, quę apud gręcos nõ habet locũ, τ ſermo ꝑſpicuus. ℂ Et cecidit in alia.] Nũc ſm itellectũ adijcit, τ cecidit (inqt) in alia ſcriptura: loco iſtius ſmonis ſic, τ in poſtremo ꝑſcrutabimur, vtrũ intell's eẽndo in corꝑe. i. corpori copulat^9, vt ſic, nõ ſeparat^9 ab eo poſſit cõprehẽdẽ aliqḋ eoꝝ, quę ſeparant̃ a corꝑib^9, aut nõ. ℂ Et iſta quęſtio.] Hoꝝ itellectuum diſcrimẽ nũc explicat, τ inqt. Et iſta q. eſt alia a ꝑdicta. Iſta eniꝫ q. eſt ꝯcedẽs ꝙ intell's, qui eſt in po^a. i. mãlis, itelligit formas abſtractas a mã ſimplr, nõ ſm ꝙ eſt copulat^9 in nobis. Ergo hęc quęſtio ſuppoꝛnit intellm̃ itelligẽ ſubas ſeparatas vt in ſe ꝯſiſtẽs: quęrit tamẽ, vtrũ poſſit itelligẽ formas: ſm ꝙ eſt copulat^9 nobiſcũ: nõ vtrũ poſſit intelligẽ formas ſimplr. Eſt ğ differẽtia, qm̃ qḋ in p^a quęrit̃, in ſcda ꝓſupponit̃. Quęrit eniꝫ pma, vtrũ intell's abſolute accept^9 poſſit itelligẽ formas ſeparatas. Scda ꝟo intellm̃ illas itelligẽ abſolute ꝯfeſſe

Marginal notes: Lũ expoſitoꝝ. — Lũ Simpl. — Lũ Philoponi. — Tex. cõ. 9. τ 10. — Com. 36^a.

accepit:ambigit aũt ſi itelligẽ põt illas: vt corpi copulatus. ¶ Et illa intẽtio.] Ambigit circa vtroſq; itellꝰs. Primo nãq; videt̃, ꝙ zᵃ expoſitio ſit melior auctẽ Them. in paraphraſi:huius tertij. Et ſilr idẽ ⁊ Simpl. voluit, ⁊ h̃ ingt:⁊ illa intẽ°.i. ſcd̃a intellꝰs eſt dicta a Themiſtio in ſuo liᵒ de aia:⁊ per ↄñs verus eſt. ¶ Et pᵃ.q.] Obijcit nũc cõtra expõnẽ Themiſtij, oſtẽdẽs eum nõ ſeruaſſe ordinẽ, ⁊ ingt. Et pᵃ.q.d eſt ⁊ intellꝰs, quẽ itelligit in poſtremo .i. ſcd̃a expõne, eſt diminuta vel dimiſſa ſubaudi ab alijs, cuius rõnẽ ingt. Opʒ.n. pͥus pſcrutari, vtrũ ſit poſſibile, ꝙ intellꝰs mãlis itelligat res abſtractas, aut nõ. hoc.n. eſt pͥus dignũ ↄtẽplari. deide ſi itelligat eas, quęrẽdum eſt vtrũ eſt poſſibile vt itelligat eas: ſm ꝙ eſt copulatꝰ nobiſcũ, aut nõ. hoc.n. eſt dignũ zᵒ loco tractari, ḡ intellectꝰ Themiſtij eſt diminutꝰ. ¶ Et poſſibile eſt.] Utcũq; ſit defendit lr̃aʒ pᵒˢ corrigẽdo eã, ⁊ ingt:⁊ poſſibile eſt ꝙ in exẽplari, a quo trãſtulimus hunc ſermonẽ, ceciderit hęc particula[nõ]ita ꝙ ſic debeat legi, ⁊ cogitatio nr̃a erit in poſtremo, vtrũ poſſit itelligẽ aliquã rem abſtractã, cum h̃ ꝙ eſt nõ abſtractꝰ a magnitudine.i. ſm ꝙ eſt tãgẽs magnitudinẽ, ⁊ copulatꝰ nobiſcũ:ita ꝙ nos itelligimus illuʒ itellm̃.ſ. agẽtẽ pᵐ, quẽ ipſe intellꝰs poˢ in ſe ſemp itelligit. ⁊ ſic hęc lr̃a ſic correcta cõuenit cum illa pᵃ Themiſtij, ⁊ alioꝝ. ¶ Sed ad argᵐ cõtra Them. Auer. nõ rñdet hic: nõ.n. oſtẽdit ordinẽ q̃ōnũ, ſed poſtea dicemus. ¶ Adijcit ⁊ iſta pſcrutatio, quã itẽdit, eſt valde difficilis, ⁊ ambigua. difficilis qdẽ, qm̃ ex nã rerũ eſt magna latẽtia. ſubę enĩʒ ſeparatę ſunt vix a nobis cõprehẽſibiles. Ambigua vo, qm̃ ⁊ Ari. eã relingt nobis pſcrutari, vt dicit Simpl. ⁊ etiã qꝛ in ea ſunt opiones diuerſę: pp̃ quas accidit difficultas q̃ōnis, ppter qd̃ ingt, opʒ nos pſcrutari de h̃ ſm nr̃m poſſe.

Dubitatio ¶ Sed ambiges:dixit enim Auer. in p q̃ōnis itellꝰu, ꝙ res dũ itelligunt̃ fiũt intellꝰs: h̃.n. falſum videt̃. res duʒ itelligit̃ nõ fit itelligẽs, ḡ nec intellꝰs. ois.n. intellꝰs itelligit.

Rñſio ¶ Dõm ꝙ intellꝰs eſt duobꝰ modis, per eẽntiã: vt oẽs motores orbium vſq; ad intellm̃ poˢ, ⁊ tales ſunt intellꝰs itelligẽtes. alij participatione, vt res mãles dum mens aufert eas a materijs, ⁊ hꝰ nõ itelligũt. vocat ergo Auer. formas mãles itellꝰs:nõ qdẽ ſimpˡ:⁊ per eẽntiã: ſʒ participatiue: vt pſpicue pʒ. ¶ Dicamus.] His acceptis Auer. vult ſoluẽ q̃ōneʒ ſm poſſe. ⁊ p oſtẽdit, qui pñt ſoluere.q. ⁊ qui nõ, ⁊ ingt. Dicamus igit̃ ꝙ qui ponit itellm̃ mãlẽ eẽ gñabilẽ ⁊ corruptibilẽ: nullũ modũ (vt mihi videt̃) põt inuenire nãlẽ.i. nullã methodũ ex puris nãlibꝰ põt adducẽ vel fingere, quo poſſimus ↄtinuari cũ itellectibꝰ abſtractis, ⁊ illos itelligẽ. qui aũt poſuerint intellm̃ mãlẽ gñabilẽ ſunt dicti in p huius. ideo nõ expedit eos nũc narrare. ¶ Intellꝰs enim.] Syllogiçat ppõneʒ:⁊ ſic cõponit[itelligẽs ſubas libatas a mã eſt idẽ illis oibꝰ modis intellꝰs gñabilis nõ eſt idẽ illis oibus modis: vt pſpicue ↄſtat, ḡ intellꝰs corruptibilis nõ põt itelligẽ ſbas liberatas a mã, qd̃ erat ppoſitio accepta. ¶ Si igit̃.] Probat minorẽ hypothetice, ⁊ ingt. Si igit̃ poſſibile eſſet ꝙ ſuba gñabilis ⁊ corruptibilis itelligeret forᵐᵃ abſtractas, ⁊ reuerteret̃ idẽ cũ eis, vt minor dicit, tũc poſſibile eẽt: vt nã poſſibilis fieret nec̃ia, vt Alpharabius ingt:in Nicomachia.i. ethica, ⁊ hoc nec̃iũ eſt ſm fundaᵐ phię. Tũc deſtruit̃ ↄñs, ſʒ nã poſſibilis nõ efficit̃ nec̃ia, ḡ nec idẽtificari ſubijs liberatis a mã. ¶ Si igit̃ aliqs ⁊c.] Inducit ſolõnẽ Alex. ad argᵐ dictũ, ⁊ eſt ꝙ quędã eſt copulatio ſm eẽ tm̃, vt qñ copulat̃ forᵃ mãę. quędã ſm cõprehẽſionẽ, vt cum copulat̃ intellꝰs mediãte cõprehẽſione. voluit ḡ Alex. ꝙ itellꝰs copulat̃: p modo. vʒ. incẽptũ forma, ⁊ pnᵐ opationis ⁊ eſſendi: nõ tñ copulat̃ zᵒ modo ſic ꝙ hõ: p incipiat itelligẽ intellm̃ agẽteʒ, deinde cõpleta intellectione acgrat eum vt formã, per cuius eẽntiã opet̃ intelligẽdo, ⁊ cõprehẽdẽdo. ⁊ ſic apud Alex. intellꝰs agẽs pͥus copulat̃ homini, deide per eẽntiã eius intelligit̃ ab eo, ⁊ facit alia itelligẽ. qd aũt de h̃ Auer. poſterius dicemus. Tũc ad formã q̃ōnis dicẽdũ, ꝙ maior dʒ intelligi ſic, ꝙ omne intelligẽs formas libatas a mã, per itellectionẽ pcedẽteʒ copulationẽ, efficit̃ ideʒ illis. ¶ Modo cõcedo minorẽ, ⁊ ↄñẽ hoc modo, ꝙ itellꝰs mãlis nõ itelligit ſubſtãtias ſeparatas itellectione pcedente copulationẽ, imo poſt copulatiõeʒ itelligit, vt diximus. Ingt. Si igit̃ aliqs dixerit ꝙ illa intᵒ quã intẽdit Alex.ſ. de extrĩſa intellectꝰ adepti in nobis: nõ eſt iformatio facta de nouo in itellꝰu mãli, quę ante nõ erat.i. non fit in nobis itellectione pcedẽte noua, ſed ipſe copulat̃ nobiſcũ copulatione ſubaudi ſm eẽ: adeo ꝙ ſit forᵃ nobis, per quã ⁊ cuius eẽntiã itelligimus alia entia, ſicut apparet ex ſmone Alex. ecce quo pacto apud Alex. intᵒ intellꝰs agẽtis a nobis: nõ eſt diſpoſitio qua itellꝰs ille in nobis fiat forma, ſʒ potius ecõtra: ipſe ſit p forma nr̃a, ⁊ per hoc acgrit̃ in nobis diſpoſitio: qua itelligimus ipm̃, ⁊ alia per eẽntiam illius, ⁊ per ↄñs poſſibile eſt intellm̃ agẽteʒ copulari nobis: vt forma dato ꝙ nõ prius apphẽdat̃ a nob, nec pintelligat̃: ⁊ per ↄñs nõ opʒ intellm̃ potẽtię fieri ęternũ. ¶ Uidet̃ aũt hoc dẽcũ Alex. rõnale, p qꝛ pͥus eſt eſſe q̃ʒ opari, per id eẽ, ergo pͥus eſt intellꝰs in nobis: q̃ʒ nos ipm̃ itelligamus, vel per ipm̃ apphẽdamus. ¶ Scd̃o ſi intellꝰs agẽs pͥus intelligeretur: q̃ʒ in nobis eẽt, tũc ocioſa eẽt copulatio ac adeptio. ¶ Tertio per nihil in nobis põt itelligi, ḡ vel nõ intelligit̃, vel per eius eẽntiã: et tñ itelligit̃. Hoc aũt fieri minime poteſt: niſi pͥus in nobis adſit: vt diximus. ¶ Ultimo tũc intellꝰs copulat̃ per ptẽ poſt ptẽ: ⁊ ſic eſſet diuiſibile q̃ddam: qd̃ eſt ↄtra rõneʒ. ¶ Nõ apparet.] Obijcit Auer. Alexãdro, ⁊ ingt. Nõ apparet ab Alexᵒ modus: ex quo iſta ↄtinuatio eſt poſſibilis. intellꝰs.n. põt vniri nob: vt agens, ⁊ vt forma nõ apparet ex v̾bis eius, quo iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ itellꝰs agẽs copulat̃ nobis, ⁊ per ↄñs Alexãder eſt diminutꝰ. ¶ Qm̃ ſi poſuerimus.] Secũdo arguit, vel iſta ↄtinuatio eſt noua, vel antiqua. non põt dici antiq̃, qm̃ tũc in pnᵒ gñationis puer eẽt felix ⁊ btũs: ↄtra ſenſuʒ. Si poſuerimus ꝙ iſta ↄtinuatio ſit noua. vel igit̃ erit inouatio ex pte agẽtis recepti. ⁊ hoc nõ, quoniã eius ſuba eſt ipartibilis ⁊ inuariabilis. vel ex pte recipiẽtis: ⁊ recepti iſimul, ⁊ minime ppter eãdẽ cãm. vel ex pte recipiẽtis tm̃: ⁊ ſic illa, cum nõ ſit alteratio corpalis: erit alteratio ſpũalis: ⁊ non ſenſitiua, ergo intellectiua, ⁊ per ↄñs nõ niſi noua cognitio ipſius intellꝰs agẽtis pͥua: ⁊ pinducta, ⁊ per ↄñs intellꝰs potẽtię pͥus recipit agẽtem, ipm̃ cognoſcẽdo, deinde per ipſius eſſentiã opando: ⁊ ſic efficit̃ idem ei, ⁊ per ↄñs nã corruptibilis efficit̃ ęterna. ¶ Debes ſcire: vt 8ᵒ phyſicę auſcultatiõis accipit̃, ꝙ ois noua relatio ineſt alicui, vel ppter nouũ fundamẽtũ in vtroq; correlatiuo, vel pp̃ innouationẽ alterꝰ correlatiui. ſi igit̃ Cō.8.t.c.? nos aliter ſumus: nũc reˢ intellꝰs agentis, q̃ʒ pͥus, in nobis fit noua relatio. vel igit̃ pp̃ nouũ fundamẽtũ in nob, vel in illo. vel in vtroq;. nõ in nob ⁊ illo, ḡ in nobis tm̃, ⁊ per ↄñs iſtud nouũ eſt aliqua diſpoſitio alteratiua, ⁊ nõ corporea, ḡ intẽtionalis. ⁊ nõ ſenſitiua, ḡ itellectiua, ḡ intellectus mãlis pręd iſponit̃ intelligẽdo agẽtẽ, deinde opando per illius eẽntiam: vt conſtat. ¶ Et ſi nõ.] Erat ratio Auer. vel iſta cõtinuatio eſt noua: vel antiqua, ⁊ declaratũ eſt qd ſequit̃ ſi ſit noua. Nũc oñdit ꝙ nõ põt eẽ antiqua ⁊ nãlis ſm eẽ, ⁊ ingt:⁊ ſi nõ poſuerimus receptionẽ pprĩã nobis, ſubaudi nouã ⁊ acgſitam ex ſtudio nr̃o, nõ erit dĩa inter cõtinuationẽ eius nobiſcũ, ⁊ ↄtinuationeʒ cum oibus entibus. ↄtĩa tenet, qm̃ Alexander ponit, ꝙ

intellꝰs

intellectus agens ſit dator oīu3 formaꝝ: ⁊ per ꝯñs eſt cõtinu⁹ oibus cõpoſitis nālib⁹ ſm eſſe: ꝑut dat eſſe oībus. ergo quo ad hāc ꝯtinuationē: nõ eſt dĩa inter nos, ⁊ alia entia. Dat ſcðm incõueniēs, ⁊ inquit, ⁊ ſup. ſi eſt dĩa iter nos ⁊ alia, ſaltē nõ erit dĩa inter ꝯtinuationē ei⁹ nobiſcū in hac hora, ⁊ in alia hora. imo diſpoſitio continuationis erit vna ⁊ eadē, ⁊ ſic hĩ ꝙ cõtinuatio eſt in nobis noua ⁊ nõ antiqua: acqſita ⁊ non nālis, vt perſpicuū eſt. ⁋ Niſi ponam⁹.] Inducit aliā ſolõnē pro Alexādro, qm̃ poſſet q̃s dicē ꝙ intell's potētię vnit̃ nobis nouiter: non tamen vnione cõpręhēſiua, nec nāli, ſed ſm aliū modu3, quem nõ explicat, inquit, niſi ponam⁹ ꝯtinuationē ei⁹ nobiſcū eſſe ſm modu3 aliū: a mõ receptionis .i. cõpręhenſionis. cõtra inquit. quis igit̃ eſt iſte modus, vel cõpręhēſiuus,

Dubitatio. vel nālis, ⁊ ſi nõ aliq̃s iſtoꝝ, q̃s ē. fingas ſi potes. ⁋ Cõſueui in his ambigere ꝑmo, q2 ſi ita eſſet tūc intell's poſſibilis nõ põt intelligē formas mãles, q2 per ipm̃ itell's efficit̃ ipſa intellecta, ⁊ per ꝯñs, vel intell's mãlis efficeretur gñabilis, vel ipſa itellecta mãlia efficerent̃ ęterna, qð eſt ipoſſibile. ⁋ Amplius quo pacto tenet hoc enthimema, intell's intelligit ſubſtãtias ſeparatas, ergo efficit̃ ęternus. Omne eni3 enthimema tenet in virtute alicui⁹

R° ſylli. ⁋ Ad hęc ꝓlixe: ⁊ in libro de intellu, ⁊ in ꝑmis noſtris cõmētarijs ridebamus. nūc breuiter dico ꝙ copulatio vl'is eſt ſimpl'r ęterna ex pte vtriuſq3 copulati, vt cõmēto 5° diximus. vnio eni3 intellectus cū intellectiõe intellecta eſt maior: q̃3 materię cu3 forma. ⁋ Amplius hęc vnio abſtrahit ab hic ⁊ nūc, ergo nõ põt eē: niſi ęterna. ⁋ Rurſum hęc vnio eſt ꝑ eſſentias copulatoꝝ, ergo vel ſimpl'r mãlis ⁊ corporea, vel ſimpl'r ęterna: ⁊ ſic p3, ꝙ ſi itellect⁹ potētię eſſet gñabilis, natura corruptibilis efficeret̃ ęterna, qm̃ ſi intelligeret agentē, copularet̃ illi copulatione ſimpl'r vli, g̊ copulatione ęterna, g̊ vtrūq3 copulatoꝝ eſſet ęternū: ⁊ ſic habet̃ intentū. ⁋ Tunc ad primā, nego ꝯñtia3, ⁊ cõcedo ꝙ res mãles per accidens inquãtu3 intelligunt̃ ſunt ęternę, q2 vt ſic adeptę ſunt eē vle, qð eſt eē ęternū eis. ⁋ Ad 2m p3 quo pacto teneat, cõponit̃ ſic ſyll's, ſi itell's corruptibilis copulat̃ ſbſtãtijs ęternis ſm intelligere, copulat̃ illis vliter. ſi copulatur illis vliter, copulat̃ illis ſubſtãtijs ęterna copulatione, g̊ hypothetice in ꝑma figura, ſi copulat̃ illis ſm intelligē, intellect⁹ potētię erit ęternus. ⁋ Rõnes aūt Alexã. qb⁹ ꝓbat, ꝙ intellect⁹ prius copulat̃: q̃3 per ipſum intelligamus: vel q̃3 ipſum intelligamus, ſunt ſolutę in libro de intellu. ⁋ Et ꝓpter latentiā.] Quęſtionis difficultatem oſtēdens, ac vim ſui argumēti, in verbis Alexādri oſtendit cõtradictionē. ꝑmo eni3 vult ꝙ neq3 intellus mãlis, neq3 intellect⁹ in habitu intelligat ſubſtãtias ſeparatas, eo q2 hęc oia ſunt corruptibilia, ⁊ per ꝯñs nõ poſſunt copulari ſubſtãtijs ſeparatis. Dicit ꝟo alibi ꝙ intellect⁹ intelligens illas eſt intellect⁹ adeptus, qui ſimul eſt intellectus agēs, ⁊ intellect⁹ adeptus: ſm diuerſas rationes, vt perſpicue p3 apud ipſu3. Ecce quo pacto in ꝟbis Alexãdri nõ eſt firmitas: cum in his paucis verbis diuerſa dicat, ⁊ ſermo eius perſpicuus eſt. ⁋ Si igit̃ intendebat.] Contra Alexandru3 arguit Auerrois, qm̃ ipſe dicit nos per intellectū adeptum intelligere ſubſtãtias ſeparatas, vel ipſe intelligit intellectū agentē, vel aliu3 ab agente ⁊ mãli, ⁊ quocūq3 modo intelligat quęſtio eadē eſt: in mõ cõtinuationis, quo pacto .ſ. cõtinuet̃, an int° ꝑcedat copulationē: vel ecõtra, quēadmodu3 argutū eſt. tunc inquit, hęc igit̃ dixit: de modo cõtinuationis intellus, qui eſt in

Textu 3° circa finē capli. actu nobiſcu3: in libro de aia. ⁋ Quod autē.] Ex primo ſermone iam habemus ꝙ intellect⁹ adeptus eſt id, quo intelligimus ſubſtãtias ſeparatas. nunc per alia verba, oſtendit nos intelligere illas per intellm̃ potētię, ⁊ ingē. Qð aūt dixit in quoda3 tractatu, quē fecit de intellu ſm opionē3 Ariſto. qui incipit [Intellect⁹ auctore Ariſt. trifaria3 dicit̃.] Videt̃ ꝯdicere ei, qð dixit in libro de aia, ⁊ hęc ſunt ꝟba eius, v3, ⁊ intell's, qui eſt in potētia, cu3 fuerit cõpletus, ⁊ augmētat⁹, ita ꝙ aſcēderit ad ſupremum gradu3 diſpõnis, adeo vt ſit ꝑfectus per oēs ſcias ſpeculatiuas, ⁊ nihil remanet ampli⁹ intelligere, tūc intelliget agentē. Cui⁹ exēplu3 apponit, ⁊ iquit. qm̃ quēadmodu3 po° ambulandi, quā hõ h3 in natiuitate, venit ad actum poſt tp̃s: qñ ꝑficit̃ id per qð fit ambulatio .i. tibia, ⁊ organa fiunt indurata, ita intell's, cu3 fuerit ꝑfectus: per ſcias ſpeculatiuas, quas ſucceſſiue accepit, ⁊ qb⁹ ſucceſſiue ꝑfectus eſt, intelliget ea quę ſunt per ſuā nā3 intellecta .ſ. formas liberatas a mã, ⁊ faciet ſenſata .i. mãles formas eſſe abſtracta a mã, qm̃ eſt agens, ⁊ hāc ſnīa3 Alexandri, ⁊ h' exēpla3 ad ꝟbū Ari. in ꝓblematū lib. vbi quęrit: ꝓpter

qd ſenes facti magis de itellu habemus, formal'r dedit, ⁊ tu vide. ⁋ Tunc recolligens ꝯdictionē inquit, ⁊ manifeſtum iſtius ſermonis .i. ſenſus, qui ꝑmo aſpectu appet, cõtradicit ſermoni eius in libro de aia. hic ei3 vult ꝙ intellectus potēnę intelligit intellm̃ agentē, ibi autē totum dedit oppoſitū. g̊ ſermo Alexādri reuocat̃ in ambiguo. ⁋ Sed cu3.] Et q2 Alexander erat famoſus expoſitor, ne Auerrois paru⁹ habeat̃, ꝓculdubio vult aliquam in verbis eius ponere amicitiā, ⁊ ꝑmo narrat mā3 cõſilij, ⁊ inquit, ſed cu3 aliq̃s intuebit̃ oēs ſermones iſtius viri, ⁊ cõgregabit eos, videbit opinari ipſu3, ꝙ qñ intellus: qui eſt in potētia fuerit ꝑfectus, ⁊ deuentū ad ſupremu3 gradu3 ꝑfectionis, tūc intelligētia agēs copulabit̃ nobiſcū. ergo mediū copulationis eſt ſola pręuia diſpoſitio illa, qua intellus ꝑfect⁹ eſt per oēs ſcias ſpeculatiuas. Tunc explicat qd per illu3 intellm̃ agentē faciamus, ⁊ inquit, per quē intelligim⁹ alias res abſtractas, ⁊ hęc eſt poſtrema ꝑfectio, ⁊ per quē facimus res ſenſibiles eſſe intellectas in actu, ⁊ hęc fuit ꝑma. hoc (inquit) facimus ꝑ illu3, ſm ꝙ ipſe efficit̃ foīa in nobis, ⁊ per ꝯñs ꝑmū pn̄m opationis. ⁋ Et quaſi.] Quo ordine ſe habeat in nobis hęc acqſitio explicat, ⁊ inquit. Et quaſi intēdit per hunc ſermonē, ꝙ intell's qui eſt in potētia: qñ fuerit ꝑfect⁹ ⁊ complet⁹, tunc copulabit̃ cū eo intell's agens. ergo ꝑmus gradus aſcēſus eſt augmētu3, ⁊ ꝑfectio per oēs ſcias. Scðs eſt copulatio ꝑfecta intell's potētię cū agēte. Tertius eſt: quē inquit, ⁊ fiet forma in eo. nos eni3 quaſi mã facti illū ſuſcipimus: tanq̃3 formā, ⁊ tūc intelligim⁹ per ipm̃ alias res, ⁊ eſt poſtrema ⁊ vltima ꝑfectio. ⁋ Nõ ita ꝙ.] Nūc ad formam ꝯdictionis ridet, qm̃ in libro de aia dicit ꝙ intellect⁹ potētię nõ itelligit agentē. in libro ꝟo de intellectu oppoſitū. Dicēdu3 ꝙ ſermo libri de aia itelligit, ꝙ nõ intelligat ante copulationē, in libro ꝟo de intellu intelligit, ꝙ intelligat poſt copulationē: ⁊ ſic p3 hoꝝ ꝟboꝝ amicitia, inquit nõ ita ꝙ intellus mãlis intelligat ipm̃ .i. ſermo libri de aia intelligit̃, ꝙ intell's mãlis nõ itelligat agente3: prius q̃3 copulet̃, ita vt ꝓpter id intelligere fiat cõtinuatio cū hoc intellectu. ⁋ Sed ꝯtinuatio iſtius intellect⁹ nobiſcū eſt cā eius qð intelligit ipſu3, ⁊ intelligimus per ipſu3 alias res abſtractas, ⁊ ſic intelligit in lib. de intellu. eſt ergo ſolo in lib. de aia, vult intellm̃ potētię nõ intelligē agentē ante copulationē. In libro ꝟo de intellectu vult ꝙ ſic poſt copulationē, ergo hi ſmones diuerſimode nõ ꝯdicūt. ⁋ Et potes ſcire.] Cõfirmat amicitia3 hanc per verba Alexādri, ⁊ inquit, ⁊ potes ſcire ꝙ iſta opinio eſt iſti⁹ hois, per hoc qð dicit in illo tractatu, quę ſunt hęc, id igit̃ intellectū per ſua3 naturā, qð eſt intellectus in actu, cum fuerit cauſa intellect⁹ mãlis in ab-

Particula 30ª ꝓblemate 4°.

ſtrahendo, ⁊ informando vnãquãq; formarū mãlium,
aſcendendo apud illaʒ formã, tunc dicet̃ q̄ eſt adeptus
agens, ⁊ nõ pars animę, neq; virtus animę, ſed fit in no-
bis ab extrinſeco, q̄ñ nos intelligim⁹ p̄ ipm̄. hęc ſunt v̄ba
Alexãdri. Tunc qd itelligat colligit, ⁊ inqt. manifeſtum
igit̃ q̄ itelligit p̄ hũc ſmonẽ, q̄ q̄ñ itell's q̄ eſt in actu fue
rit cã ſm formã intell's mãlis: in actiõe ei⁹ ppa: ⁊ nõ ſm
eſſe nãle, ⁊ h̄ erit p̄ aſcẽſionẽ intell's mãlis apud illã for-
maʒ: per diſpõnẽ puiã, tũc dicet̃ itell's adept⁹: cui⁹ rõnẽ
inquit, q̄ñ in illa diſpone erimus intelligẽtes p̄ ipm̄, q̄m
eſt foia in nobis: dico vltimã ⁊ poſtremã: ⁊ ſic pʒ quę ſit
adeptio, ⁊ quo pacto ꝑus fit adeptio: deide int̃, ⁊ ſic opti
ma fuit illoꝝ v̄boꝝ amicina. ¶ Suſtentatio.] Nũc rñ-
det ad aliud argu͞m. dicebat̃ n. q̄ alr̃ itell's agẽs copulat̃
nobis in ꝑn°: alr̃ in fine, qd Alexãder ſaluare nõ põt. Cui
rñdet, ⁊ inqt. Suſtẽtatio igit̃ iſti⁹ opionis eſt, q̄ intellus
agens eſt ꝑmo cã agens intell'm mãleʒ, q̄ñ eſt colcodea
oĩuʒ formaꝝ, ⁊ creãs oẽs foias apud Alexãdrũ, ⁊ etiam
intell'm q̄ eſt in hitu, ⁊ ſic eſt cã abſtrahẽs ⁊ creãs intelle-
cta: ⁊ ideo nõ copulat̃ nobiſcũ ꝑmo vt foia: ita vt intelli-
gamus p̄ ipm̄ intell's abſtractos, ſʒ in ꝑn° copulat̃ nobis
vt agẽs: tũ eſſendi: tũ etiã operãdi. cũ igit̃ itell's mãlis
fuerit pfect⁹, tũc agẽs fiet forma mãlis, ⁊ copulabit̃ no-
biſcũ, ⁊ itelligem⁹ p̄ ipm̄ alias res abſtractas: ⁊ ſic copu-
lat̃ nobis vt foia. ſed q̄ q̄ñ intell's potẽtię eſt pfect⁹, ha-
bemus duos intell's. ſ. mãleʒ, ⁊ itell'm in habitu, explicat
q̄o hoꝝ itelligit agentẽ, ⁊ inqt, nõ [illegible] q̄ intell's: qui eſt in
habitu itelligat hũc intell'm, cũ intell's qui eſt in hitu eſt
gñabilis ⁊ corruptibilis: iſte aũt agẽs poſt copulationeʒ
nõ eſt gñabilis, neq; corruptibilis, ⁊ ſic pʒ q̄ itell's agẽs
in ꝑn°: vt agens nobis copulat̃, in fine v̄o vt foia. ¶ Eſt
ergo amicitia Auerrois hęc, q̄ itell's potẽtię añ copula-
tionẽ non põt intellig̃ ſubas ſepatas, q̄ tunc efficeretur
ęternus, ⁊ hoc pacto intelligit in libro de aia Alexander.
Ipſe v̄o poſt copulationẽ intelligit, ⁊ facit nos intellig̃,
q̄ñ tũc eſt ſũme eleuat⁹ per pfectionẽ habitã ex ſciẽtijs
ſpeculatiuis: adeo vt q̄ſi abſtract⁹ fact⁹ eſt ⁊ potẽs vniri
illi intellui. ¶ Simplici⁹ v̄o alr̃ v̄ba Alexãdri concor-
dat, per duplicẽ intell'm mãleʒ. ſ. gñabileʒ, ⁊ alterũ ęter-
nũ, quos Theophraſtus in libro de aia dicit, ⁊ Plutar-
chus Rodius, ⁊ alij. intell'm. n. gñabileʒ ponit nõ itellig̃
agentẽ, ſʒ hñ alterũ, ⁊ ſic nulla erit dĩa iter hos. ſ. Alexã-
drũ, ⁊ Auerroiʒ, Themiſtiũ, ⁊ Simpliciũ. ¶ Sʒ huic.]
Submemorat nũc q̄oneʒ datã ꝯ Alexãdrũ, oſtẽdens q̄
nõduʒ ſoluta eſt, ⁊ inqt. Sed huic accidit qd p̄dicta, quã
explicat. d. Et eſt q̄ hoc, qd mõ eſt foia itellu: qui eſt in
habitu: poſtq̄ nõ erat. i. ponat̃ q̄ nũc ſit foia intell's po°:
ita vt ante h̄ iſtãs nõ fuerit, ⁊ poſt hoc demõſtatũ p̄ aliqd
tp̄s erit. Tũc arguit, vel reqrit̃ aliq̄ diſpoſitio, vel nulla.
nõ eſt dicẽduʒ q̄ nulla, q̄ñ ois noua relatio reqrit nouũ
fundamẽtũ. ⁊ ſi aliq̄, vel antiqua, vl̃ noua: nõ antiqua, q̄
tunc in ꝑn° eſſet copulat⁹, ḡ noua. ⁊ cũ illa nõ ſit alteratio
corruptiua, ḡ pfectiua. ⁊ cũ nõ ſit ſenſitiua, ḡ intellectiua:
⁊ per ꝯñs eſt p̄ęuia int° ipſi⁹ itell's agẽtis. inquit, ſʒ huic
accidit qd p̄dicta, ⁊ eſt q̄ hoc, qd mõ eſt forma itellui in
habitu: poſtq̄ non erat, puenit ab aliq̄ diſpõne facta de
nouo in intellu: qui eſt in habitu, quę eſt cã: quare ille in-
tellect⁹ eſt foia intell's in habitu: poſtq̄ nõ erat. ergo ad
nouã formã reqrit̃ noua diſpoſitio. Tunc inquit, ⁊ ſi iſta
diſpoſitio non eſt receptio in intellu: qui eſt in habitu: ad
intell'm agentẽ. i. nõ eſſet intellectio, qd ḡ eſt iſta diſpoſi-
tio, opʒ ḡ vt ſit receptio. Tunc h̄ deſtruit, ⁊ inquit: q̄ñ ſi
fuerit receptio, cõtingit: vt gñatũ fiet ęternũ, qd eſt ipoſ-
ſibile: vt dixim⁹. ¶ Dixerũt q̄daʒ viri, q̄ queãdmodum
catholici ſentiũt de aia, ita ⁊ Alexãder de intellu. volunt

enĩʒ catholici, q̄ aia in pura nã non copulat̃ deo in ſtatu
fęlicitatis, nec añ mortẽ, nec poſt. Sʒ reqrit̃ q̄ddã lumẽ
ſupnãle, quo aia eleuat̃ a ppa nã, ⁊ reddit̃ ſũme capax
fęlicitatis, ſic Alexãder eſtimat: dicũt q̄ p̄ intellecta ſpe-
culatiua eleuat̃ ⁊ abſtrahit̃: adeo vt efficiat̃ capax intel-
lectionis ei⁹, ⁊ ſic ⁊ añ, ⁊ poſt intelligit agentẽ. nec opʒ vt
fiat ęterm⁹: niſi ſm q̄d. ¶ Sed hęc rñſio falſa eſt: lʒ ſili-
tudo in p̄te vera, q̄ñ accipio totũ colligatũ ex itellectis,
⁊ itellu po°, vel totũ h̄ eſt ęternũ, vl̃ gñabile. Si ęternũ,
ḡ intell's potẽtię ęternus ꝯ cũ. Si gñabile, ḡ adhuc ideʒ
qd ꝑus, ⁊ per ꝯñs nullo mõ põt itell's eleuari hac diſpo-
ſitiõe. id v̄o qd catholici dicũt eſt verũ, q̄ñ rõnalis aia
eſt imortalis ac ęterna, nõ ſic intell's apud Alexãdruʒ, ⁊
ſic rñſio fictio eſt. ¶ Et ideo videmus.] Nũc q̄ſi corre-
larie ꝯducit põneʒ Alpharabij babyloniẽſis, ⁊ inquit: ⁊
ideo videmus Alpharabiũ in poſtremo. i. poſt longã cõ-
ſiderationẽ, cũ credidit opioneʒ Alexãdri eſſe veram in
gnõne intell's mãlis. ſ. q̄ ſit traduct⁹ ex ſemine, cõceſſiſſe
intell'm agentẽ eſſe cãʒ noſtri tñ: vt agẽs, ⁊ nõ vt forma,
queãdmoduʒ ſentit in cõmẽtarijs: quos edidit in Nico-
machia. i. in libro Ethycoꝝ Nicomacho filio Ariſt. in-
ſcripto, ⁊ ſic Alpharabi⁹ ponit eẽ ipoſ̃e nos q̄nq; intelli-
gere ſubas illas. ¶ Et eſt contra.] Sed q̄ Alpharabius
aberret oſtẽdit, primo q̄ ſibiipſi alibi ꝯdicit. Scdo q̄ñ
Auẽpace ſentit oppoſitũ, cuius auctas nõ eſt parua: in hoc
caſu, ⁊ tũc recapitulat, ⁊ pʒ. ¶ Et videm⁹.] Dedit q̄ones
cõtra eos: qui intell'm potẽtię poſuerũt gñabileʒ. Nunc
q̄ones cõtra eos: qui eũ ęternũ ponũt iducit, ⁊ inquit. Et
videm⁹ etiã q̄ ſequitur ponẽtib⁹ ipm̄ eẽ virtutẽ abſtra-
ctã q̄ones nõ minores iſtis enumeratis: cõtra alios alte-
rius opionis. Et dedit ꝑmã ⁊ inquit, q̄ñ ſi nã iſti⁹ intell's
mãlis eſt ęterna, ⁊ eſt q̄ itelligat res abſtractas, necẽ eſt
vt ſemp̄ in futuro, ⁊ in p̄terito ſit intelligẽs eas, ſubaudi
intellectione ęterna. Enthimema h̄ ſic ſyllogiʒat̃, omnis
ſuba ęterna, cui⁹ ppꝛietas eſt intellig̃ formas ſeparatas
intellectiõe ęterna, ſemp̄ in p̄terito ⁊ futuro itelligit illas,
ſʒ intell's potẽtię eſt ſuba ęterna, cui⁹ eſſentia, ⁊ ppꝛietas
eſt intellig̃ illas, ergo ſemp̄ itelligit ⁊c̃. Uel ſic, ſic The.
arguit, ois opatio, cui⁹ agẽs ⁊ patiẽs, ⁊ diſpoſitio ſũt ęter-
na, eſt ſemp̄ in oi tp̄e, ſʒ int° intell's potẽtię eſt hõ, ḡ ęter-
na, ⁊ tu ꝯſidera in h̄ hñ. ¶ Eſtimat̃ igit̃.] Sed q̄ prima
ꝯñã eſt necĩa apud Auerroiʒ, ⁊ oẽs peripatheticos, ideo
dedit incõueniẽs: qd ſeq̃t̃ illam, ⁊ inquit. Eſtimat̃ igit̃ q̄
ſeq̃t̃ hãc põneʒ q̄ ſtatiʒ cũ itell's mãlis ꝯtinuat̃ nobiſcũ
ſtatiʒ ꝯtinuabit̃ nobis intell's agẽs, qd eſt ipoſ̃e, ⁊ ꝯtrium
ei: qd hoies ponũt. eſt ḡ incõueniens, ſi intell's po° ęterna
itelle͞m itell'it agentẽ, tũc itell's agẽs ꝯtinuat̃ nob in ꝑn°: ꝯ
experiẽtiã. Cõſequẽtiã pbo, q̄ñ ſi itell's potẽtię ꝯtinuat̃
nobis in ꝑn°, cõtinuabit̃ nob oẽ id: qd ⁊ illi ꝯtinuũ eſt, ſʒ
intell's agẽs eſt ei ꝯtinu⁹, ḡ ⁊ nobis in ꝑn°. ¶ Circa iſtaʒ
ꝯñãã Plotin⁹ in lib. quẽ ſcripſit de hoie ⁊ aiali. viſus eſt Capitu. ii°.
etiã in ꝑn° velle nobis vniri intell'm potẽtię, quẽ rõnalẽ
aiaʒ ait, ⁊ ſimul cũ vnione illa nobis vniri cogñẽ ſepara-
toꝝ ſentire vʒ. inquit. n. itell'm nrʒ agere ſemp̄ in ſe circa
diuina, ⁊ itellectione ppetua itelligibilia oia ſemp̄ ꝯtueri.
Hoc aũt Jamblicus affirmans egyptioꝝ inuentum eſſe
inquit, propter qd ⁊ Origenes, ⁊ Ammonius paruuloꝝ
intellectũ ſemp̄ videre cęleſtis patris faciem narrarunt.
Qd ⁊ ſenſus teſtatur. videmus enim pueros natos illico
ridere, ac ſępe ſepius congratulari, ⁊ nõduʒ oculos ape-
rierunt. ⁊ narrauit ſoror mea Puliſena ſe peperiſſe filiũ,
quem ob riſum lactare non poterat, ⁊ ſic ridentem plu-
ribus diebus tenuit, tandeʒ mortuus eſt ſic ridens, quod
eſſe non poteſt: niſi quia eius intellectus diuinis occupa-
tus nõ exercet opera vitę. ¶ Ampli⁹ diuulgatũ eſt per

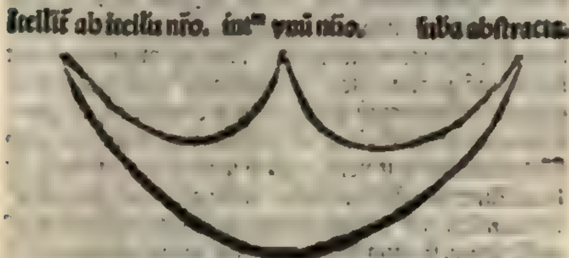
ora mulierũ pueros in pn° ort° /dei faciez ac angeloꝛ videre, ⁊ oẽs leges id aſſecurarũt, ⁊ famoſũz nõ eſt in toto ſtz. ¶ Propt̃ qḋ Plotin° id ↄcedẽs:dixit pueros in ſucceſſu vitę itellectionẽ illã nõ ↄtinuare, q2 ꝓcedente etate intell's ↄuertit̃ ad rõnẽ, rõ ad imaginationẽ, imaginatio ad ſenſũz, in quo fit habil° ꝓcliu° ad vitia, ob qḋ ſubtrahit̃ vis diuinitatis. ¶ Sʒ an in pn° ort° itell's nr̃ contueat̃ cęleſtis p̃ris faciem, an nõ, iaʒ in libro nr̃o de itell'u diximus, ⁊ totũ h̃ ẜm vitatẽ declarauim°, nũc ꝟo qd Auer. ſentiat ꝓſeq̃mur. ¶ Et illa qõ.] Apponit qõnis ſolones, q̃ dici p̃nt nũc. Põt.n.dici z°, vel ↄcedẽdo itell'm po° itelligere ſemp abſtracta, ſʒ negãdo ꝙ nobis in pn° copulet̃. Uel z° dici põt, ꝙ itell's po° nullo mõ intelligit ſubãs ſeparatas: ẜm ſuã nãʒ, ſʒ id itelligẽ fit de nouo. Auerrois ḡ ꝑmo ꝑſcrutat̃ ꝑmã ſolonẽ, z° ſcdaʒ, ingt. Sʒ iſta qõ põt diſſolui ꝑ id:qḋ añ poſuim°.ſ.ꝙ itell's m̃alis nõ copulat̃ nobiſcũ ꝑ ſe, ⁊ ꝑmo.i.in pn° ꝑ nãʒ ⁊ gnõnẽ nr̃ãʒ, ſʒ nõ copulat̃ nobiſcũ:niſi ꝑ ſuã copulationẽ:cũ formis imaginabilib°.itaqʒ itell's ẜm ſuã nãʒ ſeparat°eſt, ſʒ itrat nos ꝑꝑ for̃as imaginatas, quę de nouo in nob fiũt.queãdmoduʒ ḡ illę for̃ę nõ copulant̃ nob in pn°, ita nec in pn° intellius po° copulabit̃. ¶ Et cũ ita ſit.] Sʒ replicat ↄ hanc ſolonez, q2 vl̃ vna ⁊ eadẽ copulatiõe copulat̃ itell's agẽs itellectui po°:⁊ nobis, vel alia illi, ⁊ alia nob. Si alia tunc nõ vĩ, quę ſit illa, ⁊ ꝑ ↄñs nulla ẽ: ⁊ ſi eadẽ, tũc ſi nõ ↄtinuabit̃ nobis, eſt ꝑꝑ nouã diſpõnẽ quã acqrit in poſtremo, quã nõ hʒ in pn°, ſʒ qd ſit illa nõ appet. ꝑmo deſtruit p̃m mẽbrũ, ⁊ igt. Et cũ ita ſit poſe eſt dic ꝙ modus:ẜm quẽ copulat̃ nobiſcũ itell's m̃alis, eſt ali° a mõ:ẜm quẽ copulat̃ ipſe cũ itell'u agẽte. ⁊ ſi eſt ali°, tũc cũ nõ appeat quis ſit, nulla eſt ↄtinuatio oĩno. ¶ Et ſi ideʒ.] Deſtruit z̃m, ⁊ ingt. Et ſi idẽ, cũ nõ ſit niſi q2 in ꝑmo eſt in aliq̃ diſpõne, ⁊ poſt in alia. qd igit̃ eſt illa diſpoſitio, vel q̃lis, nondum ꝑſpicuũ eſt, ⁊ ſic appet quo pacto p̃° ſolo nulla ẽ. ¶ Si aũt.] Nũc ꝑſcrutat̃ ſcdaʒ, ⁊ inquit. Si aũt poſuerim° ꝙ intell's m̃alis abſtract° nõ hʒ nãʒ intelligẽdi res abſtractas, tũc ambiguitas erit maior, ꝑpter multas cãs. Prio q2 opoꝛtebit declarare ꝙ intell's po° poſſit itelligẽ illas. Scdo quo pacto nos illas ꝑ itell'm po°, vel agẽtez intelligem° aliqñ. Iſte igit̃ (inquit) ſunt qõnes ↄtigẽtes ponẽtib° ꝙ ꝑfectio humana eſt intelligẽ res abſtractas. ¶ Et opʒ nos etiã.] Nũc ponit intẽtionẽ dicẽdoꝛ, ⁊ cauſaʒ, ⁊ quos vult ſeq, ⁊ quos ↄfutare, ⁊ ordinat ſe ad dicenda, ⁊ ẜmo ei° tot° ꝑſpicu° eſt. ¶ Dicam° igit̃.] Cuʒ poſuit ordinẽ dicẽdoꝛ, ⁊ ꝑpoſuit dicẽ ſñias expoſitoꝛ, ⁊ vn° expoſitoꝛ:ſaltẽ parafraſtice: ſꝫ Themiſti°, incepit narrare põnez Themiſty, ingt. Dicamus igit̃ ꝙ Themiſtius ſuſtẽtat̃ in h̃ ꝑ locũ a minori, ⁊ h̃ explicat, ⁊ ingt. dicit.n.

Capl'o 51°. 3° de aĩa, ꝙ cũ itell's m̃alis hẽat po°ᵐ ad abſtrahẽdũ formas a materys, ⁊ itelligẽdi eas, q̃tomagis hʒ in actu intelligendi ea, quę ſunt ꝑmo denudata a mã. ¶ Eſt ḡ vis rõnis hęc, intell's po° itelligit itelligibilia:vt ꝑticipãt rõnez abſtracti, ḡ quę actu abſtracta : actu itelligunt̃, ⁊ per ↄñs quę maxīe actu abſtracta, maxīe in actu itelligunt̃. Et hãc rõnẽ ſic Themiſti° declat, ⁊ poſt ipʒ Simplici°, ⁊ Plotin°, ⁊ aly multi ꝑipathetici. ¶ Et iſte ẜmo.] Nũc Themiſty rõnẽ declat.ꝑmo oñdẽs q̃lr hẽat locuʒ, ⁊ q̃lr nõ, ⁊ ingt. Et iſte ẜmo aut ſiet:ita ꝙ itell's m̃alis eſt corruptibilis.i.nõ ſepabilis, aut non corruptibilis.i.ſepabilis, ẜm aũt opĩonẽ dicẽtiũ ꝙ intell's m̃alis eſt ꝟt° in corpore, ⁊ gñatus:iſte ẜmo Themiſty erit ſufficiẽs.i.metaphoric° quoquo mõ nõ ꝑbabilis.i.ex p̃tis. ⁊ h̃ exẽ° oñdit, ⁊ ingt. nõ.n.ſeqt̃, vt id qḋ eſt viſibile in ſe, ſit magis viſibile apud nos. v.ḡ. color ⁊ lumẽ ſolis. color.n.min° hʒ de itẽſiõe viſibilitatis, q̃ ſol, cũ color nõ ſit viſibilis, niſi ꝑ ſolẽ, ſʒ nõ poſſum° ita aſpicẽ ſolez:ſic colorẽ, ⁊ h̃ accidit viſui ꝑꝑ mixtionẽ mãę. eſt ḡ vis, nulla virt° organica ac corpea põt cõprehẽdere excellẽs apprehẽſibile: vt iam pʒ, ſʒ vbi itell's eſt gñabilis ille eſt corruptibilis, ⁊ gñabilis, ⁊ organic°, ⁊ corpore°, ergo nõ põt cõprehẽdere ⁊c. ¶ Si ꝟo.] Dat z̃m mẽbrũ ꝑ qḋ viſicat rõnẽ Themiſty, ⁊ ingt. Si ꝟo poſuerim° ꝙ itell's m̃alis nõ eſt admixt° mãę, tũc ille ẜmo erit ver°.ſ.ꝙ id qḋ eſt magis viſibile, magis cõprehẽdit̃, ⁊ ponit vnã maximã, quã in libro de felicitate ipſe expoſuit, ⁊ ingt, qm ex eis cõprehẽdẽtib°, quę ſunt nõ admixta mãę, qḋ cõprehẽdit min° ꝑfectuʒ, neċe eſt vt cõprehẽdat ꝑfecti°, ⁊ nõ ecõtrario, dixit. [Ex eis cõprehẽdẽtib°, quę ſunt nõ admixta mãę] ꝑpterea q2 oĩs ꝟt° cogſcitiua in corpe eſt organica, vt cõmẽto 6° dixim°, ⁊ nũc ſupponim°, ⁊ qm̃ eſt organica:corrũpit̃ ab excellẽti obo. dixit [Et nõ ecõtrario.] propter intellectũ ꝑmi entis.ſ.dei, q appręhẽdit ſe ꝑ ei° eſſentiaʒ, ⁊ felicitat̃ in ſui eẽntia. Sʒ itell's iferiores itelligũt ꝑꝑas eſſentias ꝑ ſe, ⁊ ſupiores ꝑ eẽntias ſupioꝛ. Sʒ q̃ pacto hęc maxia ↄfirmet̃, ⁊ iſtãtię ↄ eã in lib. nr̃o de itell'u, ⁊ in cõmẽto libri de felicitate dixim°, ⁊ tu vide. ¶ Sʒ ſi hoc.] Probauit poſſitatẽ itellectionis ꝑ motiuũ Themiſty. nũc quid difficultatis relinquat̃ tãgit, ⁊ ingt. Et ſi h̃ eſt neċiuʒ de nã ei° ⁊ ſubã:ita vt itell's po° ꝑ ei° eſſentiã itelligat illas, contingit qḋ ꝑdicta, quę eſt q̃uo nõ ↄtinuat̃ nobiſcũ in pn°, dico in pn°.ſ.ſtatʒ qñ itell's m̃alis ↄtinuat̃ nobiſcũ. ſiqdẽ eniʒ poſuerim°, ꝙ in poſtremo ↄtinuat̃ nobiſcũ, ⁊ nõ in ꝑmo.i.nõ in iſtãti copulationis ipſi° poſſis, debem° reddere cãʒ quã Themiſtius reſiluit, ⁊ hęc eſt ſñia, ḡ ambigua. ¶ Ex rõne ḡ Themiſty ſumit poſſitatez copulationis, ambigit ꝟo modum:quo poſſumus illis continuari. ¶ Alexãder aũt.] Nũc ponit demr̃onẽ Alexãdri ad ꝑbãduʒ poſſitatẽ ↄtinuationis, ⁊ eſt, oẽ gñatũ nõ cõplet̃ in ſui gnõne:niſi ꝑueniat ad finẽ ſuę actionis:ſi fuerit agẽs, vl̃ paſſionis ſi fuerit patiẽs, vel vtriuſqʒ ſi vtrũqʒ, ſʒ intellect° in hitu, vel ſpeculatiu° eſt gñat°, ḡ opʒ ſi cõpleat̃ gñatio, cõpleat̃ actio. Diu° p̃ dat maiorẽ. z° ibi [Et q2.] Ponit minorẽ. 3° ibi [Neċe eſt.] Ponit ↄclonez, ⁊ totus ẜmo pʒ. ¶ Et q2.] Et q2 vt dicit Ari. z° poꝛ. ſub ↄclone licet deſcẽdẽ, ⁊ eſt vna p̃tãs ſylli. Supponit ↄnex:tanq̃ maiorẽ, ⁊ coaſſumit hãc minorẽ. o. Et q2 actio ei° eſt creare itellecta, ⁊ itelligẽ ea:vt oẽs ꝑipathetici ſentiũt. Tunc adycit ↄclonẽ, ⁊ ingt. Neċe eſt, vt cũ fuerit in vltima ꝑfectiõe, vt habeat has duas actiões ꝑfecte. ¶ Et ꝑfectio.] Tunc dat aliam ↄclonẽ, iterũ ſupponẽs ↄclonẽ illã pro maiori, ⁊ coaſſumit duas minores equalentes vni, ⁊ igt, ⁊ ꝑfectio in creãdo itellecta eſt facẽ oĩa itellecta in po°ẽẽ intellecta in actu, ⁊ hęc eſt p̃ᵃ, ⁊ cõplemẽtũ in itelligendo eſt itelligẽ oĩa abſtracta, ⁊ nõ abſtracta: vt perſpicuũ eſt. Tũc adycit z̃m ↄclonẽ, ⁊ ingt. Neċe eſt igit̃ ꝙ qñ itell's q eſt in hitu:venerit ad cõplemẽtũ in ſui gnõne, vt hẽat has duas actiões. ⁊ hãc demr̃onez dedit Alpheeh Auerrois fili° in tractatu:quẽ edidit ad iſtãnã p̃ris, ⁊ eã multum laudauit. Et apud me eſt fortiſſima, ⁊ apud Philoxenũ Syrianũ in perihermenias. hęc rõ põt ſic ad ſummũʒ reduci quilʒ ſe expit̃ deſiderare ſciaʒ. qḋ ſi ꝑpriuʒ deſideriũ abnegabit, per ſignũ Ariſto. p̃ metaphẏſicę ↄfirmabis. quilʒ ḡ nãli deſiderio deſiderat ſciam. Ultra qlʒ experit̃ ꝙ cũ hʒ vnã ↄclonẽ ceſſat deſideriũ ad illam, ⁊ auget̃ ad aliaʒ. ⁊ ſi cõplebit̃ in nãli phĩa augebit̃ in mathematica. ⁊ ſi ꝑfectuʒ erit in mathematica, relinquet̃ in metaphẏſica. vel igit̃ deſideriũ qñqʒ in aliq̃ hoĩuʒ indiuiduo terminabit̃, aut ſemp erit admixtũ defectui. z̃m dici eſt ipoſe, qm̃ nã ocioſa. ⁊ ſupflua fuiſſet, ſic dicit Auer. z° meta°ᶜ. ſi terminabit̃, vel ad aliqḋ entium m̃ãle, vel ad

Cõmẽ. 5°.

aliqđ ſepatoꝝ, ꝛ nō ad aliqđ mãle, vt pſpicue pꝫ, ꝛ expe riētia docet, ḡ ad aliqđ ſepatoꝝ, vel ad oīa ſepata, ꝛ per 9ñs poſſibile nobis eſt copulari illis, vel oib⁹, vł alicui, ꝛ ſi inſpicies librū Alpheeb Auerrois filij, iam reperies rōnez hāc ita expoſitā. ¶ Et in hoc ſunt qōnes.] Soluit qōnē Alexādri, oſtēdens illius debilitatē. eſt ḡ debilitas ſylli tertij, pmo qm̄ minor petit pnᵐ. Accipit.n. 9ſeſſe q͂ intelligē ſubaꝝ abſtractaꝝ ſit vni⁹ rōnis cū intelligē reꝝ mãliuꝫ. ſupponit.n. id intelligē eſſe terminū intell's in habitu. terminus aūt eſt eiuſdez ſpēi cū terminato, ꝛ ſic ad formā rōnis negaꝉ minor: tanq̄ petēs pnᵐ. inquit, ꝛ in h̄ ſunt qōnes nō parue. nō.n. eſt manifeſtū per ſe, q͂ cōple mentū actionis ei⁹, que eſt itelligē, eſt itelligē res abſtra ctas: niſi h̄ nomen, qđ eſt imaginari: intelligē di de eis in reb⁹ mãlib⁹ vniuoce. qđ oñdit exēplo ꝓpo, ꝛ inqt, ſicut d: h̄ nomē ambulare/de ipfectiori ꝛ pfectiori vniuoce: ꝛ ſic pꝫ, qualr̄ minor tertij ſylli eſt falſa, ꝛ petēs pncipiuꝫ. ¶ Et etiā qūo.] Soluit zᵐ ſylłm, cui⁹ minor eſt, ſꝫ actio intell's potētie in habitu eſt creare itellecta, ꝛ itelligē ea, ꝛ inquit. Et etiā qūo attribuiꝉ actio ꝓpa intellui agenti, que eſt facē intellecta, itellui gn̄abili ꝛ corruptibili. ſ. qui eſt in habitu. q.d. minor ſcđi ſylli falſa eſt, qꝛ qđ ꝓprium eſt agēti: nō dꝫ attribui itellui potētie, nec ſimplr̄, nec in habitu, ꝛ ſic appet defect⁹, tū tertij, tū ſcđi ſylli, vt pſpi cue pꝫ. ¶ Niſi qs.] Adijcit nūc cauſionē Alexādri: q̄tū ad ſcđaꝫ, ꝛ inqt. Niſi qs ponat, q͂ intell's qui eſt in habitu, ſit intell's agēs cōpoſit⁹ cū intellu mãli, vt dicit Themi. ſic.n. opinādo pōt dici, q͂ ipſe attribuit actionē illi⁹ intel lectui in habitu, tanq̄ ſuo toti. ¶ Aut ponat.] Soluit ꝛ alr̄, ꝛ inquit. Aut ponat q͂ foꝛa poſtrema nobis. i. vltima pfectio nobis, qua abſtrahimus itellecta, ꝛ intelligimus ea, eſt cōpoſita ex intellu: qui eſt in habitu, ꝛ intellu agē te: vt Alexāder, ꝛ Auēpace ponūt: ſicut nos ēt reputam⁹ eſſe apparēs ex ſmone Ari. ¶ Differunt ḡ he rñſiones, qm̄ pᵃ vult itellm̄ in habitu eē colligatū ex itellu agēte, ꝛ itellu poᶜ. Scđa xo vult itellꝫ in habitu eē colligatū ex in tellectis acqſitis, ꝛ itellu agēte: ꝛ qūocūqꝫ ſit, itell's in habitu pōt agē actione ꝓpa itellui agēti: qm̄ intell's agēs eſt pa ſſi⁹ qūocūqꝫ accipiaꝉ, vt pſpicuū ē. ¶ Et ſi ēt.] Obijcit cōtra rñſionē hāc oino, ꝛ inquit. Et ſi ēt hoc poſuiſſem⁹ eſſe ita, qđ forte eſt dubitabile, nō 9tingeret ex cōplemē to actionis ei⁹, que eſt creare itellecta: niſi cōplemētum actionis ei⁹, que eſt intelligēdo ea, nō intelligēdo res ab ſtractas. q.d. cōceſſa ſcđa rñſione, nō ꝓp h̄ ſequiꝉ q͂ intᵉ ſubaꝝ ſepataꝝ ſubſit actioni intellus in habitu: illo mō. ¶ Cū intelligē.] Probat qđ ſumpſit, ꝛ ſyllus ſic cōpo niꝉ. intelligē eternū non attribuiꝉ opationi noue ab aliq ente nouo p ſe: niſi forte p accīs. ꝛ hāc ponit, ꝛ inquit. Cū intelligē eas ipoſſe eſt vt attribuaꝉ gn̄oni: aut fieri ab ali quo ente gn̄ato. v.ḡ. ab intellu: qui eſt in habitu: niſi per accīs. Probat hāc maiorē, ꝛ inqt. Et ſi nō, tunc gn̄abile efficereꝉ eternū, qꝛ intell's in habitu efficit eternus: ſi ei⁹ opatio eſſet eterna. Tūc ſubaudi minorē, ſꝫ intell's in ha bitu eſt gn̄at⁹, ḡ ei nō pōt attribui. ¶ Et cōtingit etiaꝫ.] Scđo obijcit ꝫ ideꝫ, ſi a colligato illo ꝓuenit vna actio: vt vult Alexāder, vel eque pmo ambo illa cōcurrūt, vel vnū pncipali⁹: aliud ſcđarie. nō eque pmo, vt pſpicuū ē, qm̄ tūc eſſent eq̄lia. ſi vnū pncipali⁹, qcqd ſit id, eternuꝫ nō eget re gn̄abili pro inſtrō. inqt, ꝛ 9tigit ēt ſmoni dicē ti, q͂ foꝛa qua exhim⁹ itellecta eſt itell's, q eſt in habitu cō poſit⁹ cū itellu agēte, magna qō. ꝛ apponit vnū mēbꝛuꝫ illi⁹, ꝛ dicit. eternū.n. nō idiget in ſua actione re gn̄abili ꝛ corruptibili. intell's agēs eſt etern⁹, ꝛ itellecta ſunt gn̄abi lia ꝛ corruptibilia, ḡ intellus agēs nō eget illis. Apponit 9clonē ſub foꝛa qōnis, ꝛ dicit. Qūo igiꝉ cōponiꝉ eternuꝫ cū corruptibili: ita q͂ ex eis fiat vna actio. q.d. ḡ non pōt intell's agēs vti itellectis: tanq̄ inſtrō ad intelligē ſubas ſepatas. ¶ Sed poſt.] In itellu nr̄o tria poſſum⁹ 9ſide rare. ſ. intellm̄ poᶜ, itellm̄ agēteꝫ, ꝛ intellecta ſpeculatiua, qb⁹ intelligim⁹ foꝛas mãles. queadmodū ḡ diſpoſitio in trāſmutatiōe phīca pōt interdū ſe tenē ex pte mãe, inter duꝫ ex pte agēns, ſic ꝛ diſpoſitio illa ex pte itell's potētie qñqꝫ, ꝛ qñqꝫ ex pte itell's agēns. Alexā. ḡ non declarauit vtraſqꝫ has hītudines, ideo fuit valde inſufficiēs. dicit, ſꝫ poſt loquēduꝫ de h̄. vꝫ.n. q͂ iſta poſitio eſt q̄ſi pnᵐ ꝛ fun damētū ei⁹, qđ volum⁹ dicē de poſſitate 9tinuationis cū reb⁹ abſtractis: ſm Ari. ſ. poſitio, q͂ foꝛa poſtrema nob: q̄ exhim⁹ itellecta, ꝛ facim⁹ ea p voluᵗᵉˢ nr̄aꝫ: ē cōpoſita ex itellu agēte, ꝛ itellu q ē in habitu, ꝛ tn̄ ſubaudi nō declaui quot modis pōt accipi. ḡ iſufficiēs. Recapitulat q̄ dixit, ꝛ pꝫ. ¶ Auēpace.] Cū dixit q̄ greci dixerūt circa poſſibi litatem copulationis, nūc que arabes idūcit, ꝛ dedit vias Auēpa. Hiſpani ei⁹ pceptoris, ꝛ inqt. Auēpace multū lo quebaꝉ in h̄ q̄ſito, ꝛ maxie in epła: quā appellauit contī nuationē itell's cū hoie, ꝛ pmo ponit fundamētū ei⁹, ꝛ in quit, ꝛ id ſup qđ ſuſtētat⁹ eſt in hac. q. eſt h̄. pmo.n. poſuit q͂ itellecta ſpeculatiua ſunt fcā, ꝛ hec eſt minor: deide po ſuit q͂ oē factū hꝫ quidditatē, ꝛ eſt maior, ex his 9clo dꝫ eē, ḡ oīa itellecta ſpeculatiua hn̄t qdditatē, ꝛ hic eſt pm⁹ ſyll's. ¶ Deinde poſuit.] Nūc apponit zᵐ ſyllm̄, cui⁹ ma ior accipiꝉ, ꝛ inqt. Oē hn̄s qdditatē, itell's inat⁹ eſt exhē illā qdditatē. Minor eſt 9clo dicta, ſꝫ intellecta ſpecula tiua ſunt hn̄tia qdditatē, ḡ itellecta ſpeculatiua intell's eſt nat⁹ abſtrahē in qdditatē. ꝛ hāc 9clonē ponit, ꝛ iquit. Ex qb⁹ 9cludiꝉ, q͂ itell's inat⁹ eſt exhere formas ꝛ qdditates intellectoꝝ, qđ ꝛ vbis Alpharabij cōfirmat, ꝛ ſermo pꝫ. ¶ Primū ḡ fundamētū eſt, itell's eſt inat⁹ abſtrahē qd ditates itellectoꝝ: in qb⁹ qdditas differt ab eſſe, vt ſyllis his dedit Auēpa. ¶ Et cū h̄ ꝛc̄.] Nunc vult enumerare vias Auēp. ꝛ pmo ſubmemorat ordinē, ꝛ inqt. Et cū hoc 9cluſit. ſ. q͂ itell's inat⁹ eſt exhere foꝛas itellectoꝝ, ꝛ qd ditates eoꝝ, iuit in h̄ per duas vias: quaꝝ vna ē in epła: ſcđa in lib. de aia, ꝛ ſunt vicinantes ſe: imo ſermo ideꝫ. ¶ In epła aūt.] Nūc ponit viā libri de aia, ꝛ pmo indu cit pᵐ ſyllm̄. ſ. oē itellm̄: cui nō rñdet phātaſma: eſt vnuꝫ nūo in me, ꝛ in te. Sed foꝛa itellecti eſt itellm̄: cui nō rñ det phātaſma, ḡ foꝛa itellecti ē idē in me ꝛ in te. Maior pꝫ 9uerſione p 9poſitionē h̄ pacto, intellm̄ diuerſum in me ꝛ in te hꝫ phātaſma, ḡ nō hn̄s phātaſma eſt nō diuer ſuꝫ in me, ꝛ in te. Prio accepit ꝓbationē maioris, ꝛ dicit. In lib. aūt de aia 9iunxit huic, q͂ itellectis reꝝ nō 9tingit multitudo: niſi p multiplicationē foꝛaꝝ ſpūaliū: cū qbus ſuſtinebunꝉ in vnoquoqꝫ idiuiduo, ꝛ per h̄ fuit itellectū equi apud me aliud: q̄ intellm̄ ei⁹ apud te. eſt ḡ 9uerſa, oē itellm̄ diuerſuꝫ apud me ꝛ te hꝫ phātaſma. Tūc adij cit 9uertēteꝫ, ꝛ dicit, ex quo ſeqꝉ ſm 9uerſionē oppoſiti, q͂ oē nō hn̄s formā ſpūalēꝫ. i. phātaſma: a qua ſuſtētaꝉ. i. depēdet, illud intellm̄ eſt vnuꝫ apud me, ꝛ apud te. eſt ḡ cōuertēs, ḡ oē nō hn̄s phātaſma in ſenſib⁹, eſt nō diuer ſuꝫ in me, ꝛ in te, ꝛ hec cōuertēs accipiaꝉ velut maior, ꝛ addaꝉ minor quā inqt, deide 9iūgit huic, q͂ qdditas itel lecti ꝛ foꝛa ei⁹ nō hꝫ formā ſpūalēꝫ. i. phātaſma: neqꝫ in diuidualē: cui ſuſtētaꝉ. i. a qua depēdeat. 9clo erit quaꝫ reliqt, ḡ foꝛa itellecti eſt nō diuerſa in me, ꝛ in te. ¶ Cuꝫ qdditas.] Proſyllogizat minorē h̄ mō, oīs qdditas hn̄s phātaſma, eſt idiuidui ſingulare, vel ſpūale, vł corpale. Huic addit minorē, ꝛ inqt. Cuꝫ qdditas intellecti: nō eſt qdditas idiuidui ſingularis, neqꝫ idiuidui ſpūalis, neqꝫ corpalis. itellm̄.n. declaratū eſt nō eē idiuiduū. 9cluſio erit, ḡ qdditas itellecti nō hꝫ phātaſma. ¶ Ex quo 9ſe

quiř.] Nūc tangit 2ᵐ ſyllm, qui ſic cōponiř, ſoīa ⁊ qddi-tas itellecti itelliř ab itellu nr̄o. intellm vnū nūo in me, ⁊ in te, eſt qdditas itellecti: per pᵐ ſyllm, vel saltē per cō uerſionē in terminis ɔclonis pmi ſylli, ğ intellm vnuz nūo in me, ⁊ in te, intelliř ab intellu. Deī⁹ ɔcedit minorē tn̄, ⁊ inquit. Ex quo ɔſeqř vt intellꝰs ſit inat⁹ itelligē qdditatē intellecti, an⁹ intellꝰs.i. qdditas eſt vnus in oīb⁹ hoīb⁹, ⁊ hic eſt ſcōs ſyllus. ⁋ Et qd.] Nūc tangit 3ᵐ ſyllm pnci-palez, ppter quē ſunt accepti hi duo, ⁊ ſic cōponiř, intel-lectū vnū nūo in oīb⁹ hoīb⁹ intelliř ab intellu nr̄o. ſuba abſtracta eſt itellm vnū nūo in oīb⁹ hoīb⁹ vt perſpicue accepit, ergo ſuba abſtracta ſimplr̄ intelligiř ab intelle-ctu noſtro: huius tn̄ minorē ɔcedit, ⁊ inquit, ⁊ qd eſt tale eſt ſubſtātia abſtracta. hec eſt minor. ⁋ Concluſio ergo Auēpace eſt, ſubſtātia abſtracta intelliř ab intellu nr̄o. mediū eſt, qꝛ intellm vnū nūo in oīb⁹ intelligiř ab intel-lectu noſtro. pōt ergo hec demōſtratio reſolui in tres termi-nos, ⁊ duas ppoſitiones. termini qdez ſunt, intelligiř ab intellectu noſtro, intellm vnuz numero, ſuba abſtracta.



Primus terminus eſt maior. Scōs terminus medium. Tertius terminus minor. Prima ppoſitio eſt, intellm vnum nūo intelliř ab intellu nr̄o, que pbata eſt: per oēs pcedētes ſyllos. Scōa eſt ſuba abſtracta eſt itellm vnū nūo in oīb⁹ hoīb⁹, ⁊ ſic ɔclo erit, que pus.ſ. ſuba abſtra-cta intelliř ab itellu nr̄o. ⁋ In lib. 2ᵒ de aīa ⁊c.] Nunc ponit ſcōaz viā ad eādē ɔclonē. eſt.n. ɔclo hui⁹ ſcōe vie, ſuba abſtracta intelliř ab intellu nr̄o, que reſolviř in pdi-catū, qd eſt terminus maior, ⁊ ſubm, qd eſt termin⁹ mi-nor. Mediū aūt eſt qdditas nō hn̄s qdditatē: ⁊ ſic cōpo-niř, qdditas nō hn̄s qdditatē intelliř ab itellu. ſuba ab-ſtracta eſt qdditas nō hn̄s qdditatē. ğ ſuba abſtracta in-telligiř ab intellu. Primo ğ pbat maiorez, ⁊ pōt diſcur-ſus ſic ordiri, intellꝰs itelligit intellm eqni: vel igiř id eſt ſimplex, vel cōpoſitū: hn̄s vlterius qdditatē, ſi ſimplex, habeř qd eſt pura qdditas, ⁊ per ɔñs hī maior. ſi hz qd-ditatē, ⁊ cū intellꝰs pōt itelligē illaz qdditatē ſcōaz, ſit.b. Et quero vlteri⁹, vtrū.b. hēat qdditatē, vel nō. ⁊ ſi ſic, ſit illa.c. ⁊ arguiř vt pus. opz ğ vel vt pcedat in ifinituz, vel ſeceř, ⁊ cū nō poſſit ire ad in ifinitū, ergo ſeceř. ⁊ ſi ſecat, vel pueniт ad qdditatē ſimplicē, vel ad hn̄s qdditatem, quā extrahere nō pōt, vel id ad qd puenit, nec eſt qddi-tas, nec hn̄s qdditatē, ⁊ deſtruit mēbra ipoſſibilia, ⁊ con-ſtruit mēbrū nec̄iuz. Dicit in lib. 2ᵒ de aīa poſuit primo ꝙ qdditas intellecti: ſm ꝙ eſt intellm, ſi nō fuerit cōceſ-ſum nobis: ꝙ nō hz qdditatē, ⁊ qd nō eſt ſimplex: ſꝫ cō-poſita, ſicut diſpoſitio in oīb⁹ qdditatib⁹ factis.i. indiui-duis, ⁊ fuerit dictū ꝙ qdditas illi⁹ intellecti: ſm ꝙ eſt in-tellectū: hz ēt qdditatē.ſ. intellm iſti⁹ qdditatis, tunc iſte intellꝰs etiā erit inat⁹ reuerti, ⁊ exhere illax qdditatez, qa hec eſt nā intellꝰs: vt ſuppoſuimus. ⁊ ſi nō fuerit cōceſſuz nobis, ꝙ iſta qdditas, ⁊ ꝙ ens ex ea: eſt idez cū itellecto, cōtingit in ea: qd ɔtingit in pma, ⁊ eſt: qd etiā hēat qddi-tatē factā, neceſſe eſt tunc aut vt h pcedat in ifinitū, aut vt intellꝰs ſeceř ibi. ſed ipoſſe eſt hoc pcedere in infinitū, qa faceret qdditates ⁊ intellꝰs ifinitos: diuerſos in ſpecie

eſſe, ſm ꝙ qdaz eox ſunt magis liberati a mā: quā qdā, neceſſe eſt vt intellꝰs ſeceř. ſed cū ſecabiř, tūc aut pueniet ad qdditatē, que nō hz qdditatē, aut ad aliqd hn̄s qddi-tatē, ſed intellꝰs nō hz nām exhēdi illaz. deſtruit mēbra, ⁊ inqt. Sed ipoſſe eſt iuenire qdditatē: quā intellꝰs nō eſt inat⁹ exhere a qdditato.i. hn̄te qdditatē, per ſuppoſitū, qm̄ iſte intellꝰs tūc nō diceret intellꝰs: niſi equoce, cum ſit poſitū ꝙ itellꝰs inat⁹ eſt abſtrahere qdditatē: in eo ꝙ eſt qdditas. ⁊ ipoſſe eſt ēt vt itellꝰs pueniat ad aliqd nō hn̄s qdditatē, ⁊ ꝙ nō ſit qdditas, qꝛ qd nō eſt quidditas, nec hn̄s qdditatē eſt priuatio ſimplr.i. nihil. ⁊ in h appz q̄lr entis p⁹ diuiſio eſt p qdditatē, ⁊ hn̄s qdditatē: vt in metaᶜᵃ viſuz eſt. Ex his recolligit maiorē, ⁊ inqt. Remanet igiř tertia diuiſio, ⁊ eſt ꝙ intellꝰs pueniat ad qdditatē nō ha-bentē qdditatē. eſt ğ maior, qdditas nō hn̄s qdditatē in-telligiř ab intellu nr̄o. Tunc aducit minorē, ⁊ inqt. Et ꝙ eſt tale eſt ſoīa abſtracta.i. ſꝫ ſuba abſtracta eſt qdditas nō hn̄s qdditatē, ğ ſuba abſtracta itelliř ab intellu nr̄o. ⁋ Et cōfirmauit.] Rn̄debit forte qs rōni Auēpa. ꝙ p-culdubio qdditates itellecte ſunt finite, attamen eſt vna qdditas ad quā intellꝰs nō pōt puenire, qꝛ excedit nūm qdditatū: quas intellꝰs pōt intelligē. Obycit Auer. autē Ari. ⁊ inquit. Et ɔfirmauit h per id qd ɔſuet⁹ eſt Ariſto. dicē in talib⁹ demōſonib⁹.ſ. qm̄ qn̄ neceſſe eſt abſcindere infinitū, meli⁹ eſt abſcindere ipm in pn⁰. ergo ſi qddita-tes ſunt finite ſtanduz eſt in pn⁰, ⁊ cū illam poſſit itelligē intellꝰs relinquiř ꝙ ſubaz abſtractaz pōt itelligere. Pro-pterea inqt. erit igiř ɔclo iſti⁹ demōſonis eadē cū ɔclone demōſonis predicte: ſꝫ medium ſit diuerſuz: vt viſum eſt. ⁋ Qm̄ ſi nō.] Quia accepit hāc maximā, qn̄ nō eſt pro-ceſſus in ifinitū, ſtāduz eſt in pmo. Reddit cāni q̄re hoc accepit, ⁊ inquit. Qm̄ ſi nō addidiſſet hoc.i. illaz ɔfirma-tionē, potuiſſet aliqs dicē multos intellꝰs eē medios iter itellm: qui eſt in habitu, qui eſt terminus a quo aſcēſus, ⁊ intellm agentez, qui eſt terminus ad quē illi⁹ aſcenſus. aut potuiſſet fingi intellm mediū eſſe vnū, vt Alphara-bius inquiř. Quē adeptum nuncupat, aut pōt fingi illos adeptos eē plēs vt alibi Alpharabi⁹ ait. vtcūqz ſit acce-pit ꝙ ſi ſint multi, ſtāduz eſt in pmo recolligit vias: ⁊ pz. ⁋ Circa hec plurime qōnes occurrunt. pma an qdditati intellecti rn̄deat phātaſma. Scōo quo pacto poſſit dici ſuba abſtracta. Tertio quō qdditas, q̄ nō hz phātaſma, dicař vnū in oīb⁹ hoīb⁹, ⁊ hec quo ad pmā viaz. ⁋ Quo 2ᵒ ad ſcōaz, qd ſit qdditas, ⁊ qd hn̄s qdditatē ambiguit. Scōo quo pacto, ſi qdditates ſint ifinite, intellꝰs ſunt in-finiti. Tertio qd Alpharabius ſentiat in ſua fictiōe, quā narrat Auer. ſꝫ hax difficultatum multe ſint demōſtratiue, cōtra Auēp. tn̄ qꝛ ſunt pbabiles conabor ſoluere pro fa-cultate. ⁋ Ad pmā qeqd ſit ſm Auer. (vt diccimus) cre-dit Auēpa. eſſe duas qdditates quax vna dī quidditas rei mālis, ſeu quidditas rei ſenſibilis: vt aly dicūt ⁊ hec eſt dīc intellm per abſtractionē factā a phātaſmatib⁹: vt hō intellꝰs. Altera eſt qdditas abſtracta ab illa qdditate pma. poſtq̄.n. hō intelligiř, adhuc itellꝰs pōt abſtrahere a quidditate intellecta hoīs qdditatē ſcōam. ⁊ qꝛ hec eſt abſtracta a qdditate rei intellecte, ⁊ non rei ſenſate ideo illi apud Auēp. nō rn̄det phantaſma in ſenſu, ⁊ ſic apud Auēp. nō opz intellm itelligere per hoc ꝙ phātaſia mo-ueř ⁊c. Et alia multa, que diximus in libro de intellectu. ⁋ Et per idem apparet ſolutio ad ſecundam. quidditas enim rei intellecte eſt ſubſtantia abſtracta, ⁊ ecōtra, qm̄ quēadmoduz ſuba abſtracta nō hz phantaſma, nec illa. Ampli⁹ quēadmoduz ſuba abſtracta itelligiř per eſſen-tiā ei⁹: ⁊ nō per cōcurſuz phātaſie, ſic ⁊ qdditas ſimplex rei intellecte. eſt ğ ſuba ſepata qdditas rei intellecte: ſm

modũ eſſendi, ꝛ intelligẽdi: vt pꝫ. ¶ Propter 3ᵐ ſilr diſ
cendũ, q̃ qdditas rei itellectę põt eẽ vna nũo duplr. vel
poſitiue vt ſoꝛ. vel plato: ꝛ ſic nõ. Alio mõ ꝑuatiue ꝑ ꝑua
tionẽ cãꝝ faciẽtiũ multitudinẽ idiuiduoꝝ: vt dicit Auer.
qꝛ igit̃ qdditas rei itellectę caret mã: ꝛ caret habitudine
ad phãtaſma mãle: eo q̃ ei: non rñdet phãtaſma mãle: ğ
erit vnũ nũo in oĩbus hoĩb⁹ per ꝑuationẽ diſtõnis indi
uidualis: vt in lib. de itellũ diximus. ¶ Ex his appet ꝓ
babilitas ꝑmę vię, qm̃ qdditas vna nũo oĩb⁹ eſt itellecta
a nob, ſed ſuba ſeꝑata eſt qdditas vna nũo in nobis, ğ vt
prius. ¶ Ad ꝑmã alteri⁹ rõnis dõm, q̃ quidditas, nã, ꝛ
eſſentia idẽ ſunt in re, differũt modo. dĩ qdeꝫ nã: put eſt
ꝑnᵐ opationuꝫ, ꝛ ſic humanitas, ſeu qdditas hoĩs dĩ nãs
put eſt cã ꝛ ꝑnᵐ opationũ. Dĩ eſſentia: put eſt id: cui⁹ ꝓ
prietas ꝛ modus eſt eẽe rei. Dĩ qdditas, put eſt ꝑnᵐ foꝛ
male intelligẽdi reꝫ: vt ꝯſtat. quidditas ğ eſt foĩa intelle
cta, per quã res intelligit̃ formalr. Hñs ꝟo qdditatẽ eſt
cõpoſitũ ex foĩa, ꝛ mã, vel ex mõ formę, ꝛ mõ materię.
¶ Ex his ſeqt̃ ꝑmo q̃ ideꝫ eſt qdditas, ꝛ hñs qdditatẽ
reſpectu diuerſoꝝ, qm̃ aĩal reſpectu aĩalitatis eſt habẽs
qdditatẽ rc⁹ hoĩs eſt qdditas: vt ꝯſtat. ¶ Rurſum ſeqt̃,
q̃ in nã eſt dare duo. ſ. qdditatẽ tm̃: vt ens, ꝛ hñs qddita
tem tm̃: vt hõ, vel eius indiuiduũ. ens. n. eſt qdditas tm̃:
qm̃ nõ eſt cõpoſita, nõ tñ eſt pura qdditas, qꝛ eſt aliq̃
cõponibilis apud aliquos. de⁹ aũt eſt qdditas ſũme ſim
plex, qꝛ caret cõpõne, ꝛ cõponibilitate. ¶ Ex his appet
efficacia rõnis, q̃ ſi intellꝰ põt intelligẽ qdditatẽ puraꝫ,
q̃ põt itelligẽ ſubaꝫ abſtractã. eſt. n. ſuba abſtracta qddi
tas tm̃: ꝛ nõ hñs qdditatẽ. ¶ Circa 2ᵐ qdaꝫ per intellꝰ
infinitos itelligũt act⁹ intelligẽdi ĩfinitos, ꝛ tunc dicũt, ſi
qdditates eſſent ĩfinitę, tũc intellꝰ. i. act⁹ itelligẽdi eſſent
infiniti: qð reputãt ĩpoẽe. ¶ Sed h̄ nihil eſt, qm̃ Auicẽ.
nõ hꝫ ĩpoẽe in actib⁹ aĩę ꝓceſſum ad ĩfinitũ. intellꝰ. n. eſt
qd illimitatũ ꝯtinẽs ĩfinitas capacitates, ꝛ per ꝯñs põt
ꝓcedere in ĩfinitũ. ¶ Alij per intellꝰ ĩfinitos intelligũt
potẽtias aĩę rõnalis, ꝛ ſic incõueniẽs eſt, ſi qdditates ſint
infinitę, tũc intellꝰ. i. potẽtię intellectiuę erũt actu ĩfinitę:
vt viſus eſt ſentire Alpharabi⁹. ¶ Sed h̄ nec aliqd eſt,
qm̃ ad multiplicationẽ qdditatũ nõ ſeqt̃ multitudo itel
lect⁹. de facto. n. ad duas qdditates non ſequunt̃ duo intel
lect⁹: ergo nec ad infinitas ſequi debẽt infiniti itellectus.
¶ Ideo dõm q̃ intellꝰ capit̃ duplr. vno⁰ pro foĩa intel
lecta tm̃, ꝛ ſic oĩs qdditas dĩ intellꝰ ſaltẽ ꝑticipatiue vel
ꝑticipatiue. qdaꝫ eſt intellꝰ per eſſentiã, qui eſt intellus,
qꝛ intelligit ꝛ itellĩt, ꝛ ſic numer⁹ itellectuũ eſt ſm nũm
oꝛbiũ, vt in libro de intellũ dĩ. Auer. ğ per intellm̃ intel
ligit intellm̃ ꝑmo mõ. eſt ğ incõueniẽs, ſi qdditates eẽnt
infinitę, tunc intellꝰ. i. eſſentię intelligibiles eſſent ĩfinitę,
qð falſuꝫ eſt, qm̃ in eſſentialr̃ oꝛdinatis non eſt ꝓceſſus
infinit⁹ 2⁰ meta. ¶ Ad vltimã dõm Alpharabium po
ſuiſſe tres intellꝰ, quoꝝ ꝑmus eſt itellꝰ potẽtię apud eũ.
Scðs eſt intellꝰ in habitu, ꝛ eſt qdditas intellꝰ potẽtię,
per quã itelligit̃ intellꝰ potẽtię: vt diximus cõmento 9⁰.
Tertius eſt intellꝰ agẽs, ꝛ eſt qdditas intellus in habitu,
qui eſt foĩa abſtractioꝛ intellecti in habitu. ꝛ ſic apparet,
quo pacto intellꝰ in habitu comparet̃ intellui potẽtię, ꝛ
quo pacto intellꝰ agẽs, ꝛ qs dicat̃ intellect⁹ adeptus ꝛc̃.
¶ Circa iaꝫ nũc dicta ſolebamus Padųę in nr̃is ſcholis
ambigere. ꝑmo an intellꝰ in ſe poſſit itelligẽ ſubas ſepa
ratas ſimplici ꝛ eſſentiali itellectione, quẽadmodũ ſe in
telligit. ¶ Rurſus quęrebamus ſi intellꝰ in ſe id intelli
gere poſſit, an vt nobis copulat⁹ ipſe intelligẽ poſſit, nos
ꝟo per ipm̃ rurſum intelligat̃ illas. ¶ Tertio qs eſt mo
dus ꝑueniẽdi in cognitionẽ intuitiuã ꝛ eſſentialeꝫ illaꝝ, ſi
eſt poẽe eas nos itelligẽ, ꝛ in his q̃õnib⁹ multa dedimus,
ſꝫ qꝛ accidit recõficere librũ de intellũ, oẽs difficultates,
ꝛ opiones poẽs dici ſcripſimus in illo lib. maxĩe in 2⁰
illi⁹, vbi de ſtatu aĩę poſt moꝛtẽ titulus eſt, ꝛ ꝯfutauim⁹
oẽs opiones, ꝛ tandeꝫ defendimus vitatẽ noſtrę religio
nis, ſed qꝛ Auer. ſupponit duo. ſ. ꝑtãteꝫ itelligẽdi: quo ad
intellm̃ in ſe, ꝛ quo ad intellm̃. vt eſt ꝯiunct⁹ nobis, ꝛ hoc
tm̃ auc̃te Alex. ꝛ Auẽp. ꝛ Themi. ꝯfirmauit, qcqd ſit de
rõnib⁹ eoꝝ tm̃ inueſtigare conat̃ moduꝫ ꝑueniẽdi in ſta
tuꝫ illuꝫ, ꝛ h̄ dedit apte in libro de fęlicitate, quẽ paucis
dieb⁹ cõmẽtati ſum⁹, ꝛ ſi de⁹ voluerit: qñqꝫ edem⁹. tota
ergo Auer. vis eſt in declarãdo moduꝫ ꝑueniẽdi ad illũ
ſtatũ fęlicitatis. ¶ Nos aũt.] His viſis, nũc qd ꝯcludãt,
ꝛ quo pacto vię Auẽpace ſint debiles adducit, ꝛ ꝑmo de
bilitat ſcðaꝫ, quę ſic cõponebat̃, qdditas pura itelligit̃ a
nobis. ſubę ſeparatę ſunt qdditates purę: ğ ſubę ſepatę
intelligunt̃ ab intellũ nr̃o. ¶ Eſt ğ ſolo q̃ rõ hęc peccat
per fallaciã ęquocationis, qm̃ h̄ nomẽ qdditas dĩ ęquo
ce de qdditate abſtracta a mã, ꝛ de quidditate eſſentialr
ſepata, ꝛ ſic ęquocat̃, qm̃ maioꝛ vera eſt de qdditate ab
ſtracta a phãtaſmate, ꝛ ſic ꝯcedit̃. Minoꝛ vera eſt: acci
piẽdo qdditatẽ eſſentialr ſeparatã. ğ ęquocatio, ꝛ ſic ſo
luta eſt Auẽpace via ſcða, inqt. Nos aũt dicamus, ſi aũt
hoc nomẽ qdditas dicat̃ de qdditatib⁹ rerũ mãliũ, ꝛ de
qdditatib⁹ itellectuũ abſtractoꝝ mõ vniuocõ, tũc ꝓpo
ſitio dicẽs q̃ intellꝰ inat⁹ eſt abſtrahẽ qdditatẽs in eo q̃
ſunt qdditates erit vera, ꝛ ſub h̄ ſenſu minoꝛ eſt falſa. Et
foꝛte Auer. nõ rñdet ad ſcðaꝫ viã: ſꝫ ad rõnẽ ꝓbantẽ ꝑᵐ
fundamẽtũ, cui⁹ via ſtat, oẽ hñs qdditatẽ itellꝰ eſt inat⁹
abſtrahere. ſꝫ entia ſpeculatiua ſũt hñtia qdditatẽ: ğ ꝛc̃.
hęc qdeꝫ rõ peccat ꝑ fallaciã ęquocationis mõ ꝑdicto, ꝛ
ſmo ꝯſpicu⁹. ¶ Et ſilr.] Oſtẽdit q̃ eſt ẽt minoꝛ ęquiuo
ca. cõpoſitũ. n. eſt duob⁹ modis. ſ. vnum: cui rñdet phan
taſma in ſenſib⁹. alteꝝ ꝟo cui nullum rñdet phãtaſma,
q̃le eſt quęlꝫ int⁹ ſepata excepta ꝑᵃ. inquit mõ ſilr dõm
q̃. ſ. itellecta eẽ cõpoſita, ꝛ indiuidua eẽ cõpoſita / fuerit
vniuocũ, illa minoꝛ eſt vera, ꝛ maioꝛ cui alligat̃. ſi auteꝫ
ęquocũ, tũc demrãtio nõ erit vera. qũo aũt eſt valde diſ
ficile: ꝛ ſic appet duplex ęquocatio in illo ſyllo: tũ in ma
ioꝛi: tũ in minoꝛi. ¶ Manifeſtũ eſt eniꝫ.] Sed qꝛ Auẽ
pace opinat̃ q̃ qdditas ſeu ens dicat̃ vniuoce de ſubſtã
tijs ſepatis: ꝛ qdditatib⁹ mãlib⁹, adducit. manifeſtũ eſt. n.
ꝑ ſe, q̃ h̄ nomẽ qdditas nõ dĩ de eis pure vniuoce, neqꝫ
pure ęquoce. vtrũ aũt dicat̃ multiplr. i. analogice, qð eſt
mediũ inter ęquocũ ꝛ vniuocũ: indiget conſideratione.
¶ Debes ſcire q̃ apud Auẽpace poẽe eſt nos itelligere
aliqd noua intẽtione abſqꝫ motu phantaſię ꝛ ſine phan
taſmate, vt qñ itellꝰ itelligit qdditatẽ abſtractã a qddi
tate: apud ãt Auerroiꝫ nõ, qm̃ qñ itellꝰ itelligit qdditatẽ
itellecti. v͛. ğ aĩal abſtrahẽdo ab hoĩe, imaginatiua etiam
ſilẽꝫ abſtractionẽ facit. imaginat̃. n. idiuiduũ aĩalis poſt
idiuiduũ hoĩs, adeo q̃ abſtractiõi vlĩ itellectiuę rñdet ab
ſtractio imaginatiua in ꝑticularib⁹ illoꝝ, ꝛ ſic ſine ſenſu
ꝛ phãtaſmate nequaq̃ intelligit aĩa. qcqd dixerit Sim
plici⁹ in illo textu vide. ¶ Sꝫ ſi ꝯceſſerim⁹.] Quia non
ꝓbauit qdditatẽ nõ dici vniuoce: ꝛ hoc qꝛ nõ eſt hic loc⁹, ſꝫ
in lib. d. d. quẽadmoduꝫ in nr̃is cõmẽtarijs diximus. Jõ
iducit q̃õnẽ ſub alia foĩa. ſ. poſito q̃ qdditas dĩ vniuoce
adeſt qð ꝑdicta, an. ſ. itellꝰ ſit gñabilis, an ęternus. ꝛ ſi ge Diſpu. 7ᵃ in
nerabilis, qũo põt itelligẽ ſubas ęternas, qm̃ tũc nã coꝛ ſol. vltimã.
ruptibilis efficit̃ ęterna. ꝛ ſi ęterna cur itelligimus nũc, ꝛ
nõ ꝑus. inqt. Sꝫ ſi ꝯceſſerim⁹ h̄ dici vniuoce, ꝯtingit ꝑdi
cta qð, qũo. ſ. coꝛruptibile itelligat qð nõ ẽ coꝛruptibile
ſm dicẽtes itellm̃ potẽtię eẽ coꝛruptibileꝫ, quẽadmodũ
ſentit Auẽp. vel qũo intelligit itellectione noua: qð inatũ
eſt intelligẽ ꝛ in futuro, ꝛ pterito: ſm opionẽ dicẽtiuꝫ, q̃

intell's mãlis nõ eſt gñabilis, neqȝ corruptibilis. Hęc n. fuit qõ iaȝ mota. ❡ Et etiã ſi poſuerim⁹ ꝛc.] Adhuc mouet aliã qõneȝ nõduȝ motã. ſ. cõceſſo ꝙ intellus potẽtię vel intelligat vel poſſit itelligẽ illas, cur hęc int⁹ nõ acqrit̃ per doctrinã, ꝛ demſonẽ datã a magro. ita vt pmo ſit qõ in ſcia ſpeculatiua, deinde ꝯclo demſonis, inqt. Et ẽt ſi poſuerimus ꝙ intelligẽ res abſtractas eſt in ſuba ꝛ in nã intell's mãlis, ita ꝙ intell's potẽtię poſſit itelligẽ illas: quare igit̃ iſta int⁹ nõ currit curſu intellectionũ mãlium nobis: ita vt acqrit̃ vel inuẽtione, vel iudicio ꝛ doctrina: ita ꝙ hoc intelligẽ ſit pars ptiũ ſpeculatiuaꝝ, in pn⁹ qdẽ qõ, in fine ꝯclo demſonis. ❡ Et Auẽpace.] Inducit qõnis difficultatẽ oſtẽdẽs Auẽpace in hoc ambigere, ꝛ inqt. Et Auẽpace vĩ ambigere in hoc loco. dixit in epl'a expeditionis ꝙ ptãs intelligẽdi eſt duob⁹ modis. nãlis, quę cõſiſtit in nr̃a ptãte, ꝛ hac ptãte poſſumus intelligẽ formas mãles, ꝛ entia noua per nr̃os act⁹, ꝛ ſtudia. ꝛ diuina, qua poſſumus itelligẽ formas liberatas a mã eſſentialr̃ per eſſentias eaꝝ intellectione intuitiua. dixit ergo ꝙ intellecti iſti⁹ itell's in ſtatu adoptionis eſt equiuoca, qꝛ nõ per ſtudiũ ꝛ noſtrã inuẽtionẽ ꝛ abſtractiua, ſȝ erit p eſſentias illaꝝ ꝛ intuitiua. ❡ In epl'a aũt.] Inducit oppoſitum, ꝛ inquit. In epl'a aũt ꝯtinuationis dixit, ꝛ cũ pl'ıus aſcẽderit alia aſcẽſione ꝯſiderãdo in itellecto inquãtũ intell'm, tunc intelliget ſubaȝ ſeparatã. inquit Auer. ꝛ manifeſtuȝ eſt ex hoc, ꝙ intelligẽ intell'm ſm illuȝ eſt ps ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ. ſ. ſcia nãlis, ꝛ hoc appȝ in illa ꝑſcrutatiõe ab eo. Ecce quo pacto in v̄bis huius phi inuit̃ ambiguitas non parua. ❡ Et cũ ita ꝛc.] Quia qs ꝑſoluere poſſet qõnem, dicẽdo ꝙ int⁹ haꝝ eſt nõ intuitiua: ſed abſtractiua. ſ. per inuẽtionẽ vel reſolõnẽ: ideo arguit, ꝛ inquit. Et cũ ita ſit, qũo nobis accidit ignorãtia iſtius ſcię. aut erit qꝛ adhuc nõ ſcim⁹ ꝓpõnes quę inducũt nos ad hãc ſciaȝ, vt dĩ de multis artificijs, quę vident̃ eẽ poſſibilia, ſȝ ſunt cauſaꝝ ignotaꝝ. v. g. alchymię. aut hoc intelligere acqrit̃ p exercitiuũ: ꝛ vſuȝ in reb⁹ nãlib⁹, ſed nõduȝ habemus de exercitio ꝛ vſu tñ: vt per ipm poſſimus acqrere hãc intellectionẽ. aut erit hoc pp diminutionẽ nr̃ę nãę nãlr̃. ❡ Tunc deſtruit mẽbra, ꝛ inqt. Si igit̃ hoc acciderit pp diminutionẽ in nã, ita ꝙ ille nõ pȏt intelligẽ: cui⁹ nã eſt diminuta eſſentialr̃. Tunc nos, ꝛ oẽs qui inati ſunt acqrere hãc ſciaȝ, dicimt̃ hoies equiuoce, qñ illi erunt cõpleti in nã, nos ꝟo diminuti. ❡ Et ſi dices ꝑfectũ ꝛ iperfectũ nõ variãt ſpẽs, vt Auer. inqt 5⁹ phicę auſcultationis, ꝛ Suiſed calculator. ❡ Dõm ꝙ diminutio qdã eſt eẽntialis, qdã p accñs. Prima variat ſpẽs, ql'is eſt inter corpa cęleſtia, ꝛ gñabilia. Scda nõ ql'is eſt iter hoieȝ orbatũ ꝛ ꝑfectuȝ vt ſcis ꝛc. ❡ Et ſi hoc.] Deſtruit aliud mẽbrũ ꝛ inqt. Et ſi hoc accidat pp ignorãtiã ꝓpõnũ iducẽtiũ in hãc ſciaȝ, vt ita dicã, qꝛ nõduȝ iuẽtę ſunt apud nos, tunc ſcia ſpeculatiua nõdum eſt ꝑfecta a tpe Ari. vſqȝ ad hoc tps, cui reſ̄det, ꝛ inquit. Et forte Auẽpace dicit hoc eẽ inopinabile: ſȝ nõ impoſe. imo qdaȝ dicũt nihil ſcire: vt Heraculei, quoꝝ pnceps fuit Heraclit⁹ epheſius. Alij dixit nos oĩa ſcire: vt Peripathetici, qui ponũt ſcias ꝑfectas, vt in expõne gnti cõmẽti diximus. Lactãtius firmianus me⁹ iter catholicos, ꝛ phõs inquit oĩa ſcire eſſe deo ꝓpriũ, nihil ꝟo ſcire eſſe brutoꝝ. Sed ſcire quędaȝ, ꝛ quędã ignorare eſt hoĩ ꝓpriuȝ, ꝛ hoc ſentire vĩ Ari. 2⁹ meta^ce. ſȝ de his in lib. de intellũ. ❡ Et ſi hoc.] Deſtruit aliud mẽbrũ, ꝛ inqt. Et ſi hoc accidit pp defectũ ꝯſuetudinis, tũc ſermo erit ꝓpinqu⁹: imo idẽ ſermoni dicẽti, ꝙ cã in hoc eſt ignorãtia ꝓpõnuȝ inducẽtiũ in hãc ſciaȝ, ꝛ oẽ hoc cũ hoc qȯ vĩ eẽ, eſt remotuꝝ: ſȝ nõ ipoſe. deĩde recapitulat, ꝛ ſmo pȝ. ❡ Hactenus Auer. mouit qõnes ſuo tempore famoſas, ꝛ difficiles, vt vides. ſȝ qm̃ (vt ipſe iquit in cõmẽtarijs libri cęli) ſermo poſterior acutior eſt, ideo multę alię qõnes emergerũt, quas enumerare bonũ erit. pma igit̃ an de⁹ ſolus ſit ſibi, ꝛ alijs felicitabilib⁹ vltia felicitas, ac ꝓſperitas. ❡ Scda an intell's agẽs ſit de⁹: vel plures ſint itell's agẽtes: quoꝝ quilibet ſit fęlicitas nobis ꝛ alijs. ❡ Tertia an copulatione cũ intellũ agente fęlicitemur, ꝛ qd ſit copulatio, ac quot ſint gdus copulationis, quos gdus aſcenſus Auer. nuncupat in libro de fęlicitate. ❡ Quarta an nobis hęc copulatio ſit noua: per nouã intellectionẽ, vel ęternam. ꝛ quo pacto: cũ nos noui ſimus itellectione ęterna deo copulemur, ac fęlicitemur. ❡ Quinta vtrũ int⁹ qua erim⁹ fęlices, ſit demſatione habita quã Auer. abſtractiuã nuncupant, an ſit per eſſentiam dei, quã intuitiuaȝ dixerunt. ❡ Sexta ſiqdeȝ de⁹ eſt intell's agẽs, an quęlibet int⁹ ſit fęlix ꝛ beata copulatione cũ intellũ agente. ❡ Septima vtrũ ad hoc vt intell's potẽtię in ſe ſit fęlix, reqrat̃ ſolus intell's agẽs, vel vltra reqrat diſpõneȝ certã dataȝ ei per acqſitionẽ intell's ſpeculatiui, quẽadmoduȝ nos ad hoc vt ſimus fęlices id reqrimus, ꝛ nullus ante me qõneȝ hanc olfecit, ſicẽ nec alias. ❡ Octaua vtruȝ ſemp itell's po^s ſit fęlix p copulationẽ cũ itellũ agẽte. ❡ Nona vtrũ ſemp in aliq̃ pte mundi ſit aliqȯ indiuiduũ hoĩs fęlix ꝛ beatũ hac copulatiõe. ❡ Decia vtrũ in eodẽ iſtãti tpis pȏſſit eẽ duo iduidua hoĩs eque beã ꝛ fęlicia, ꝛ hęc ẽ difficilis ac ardua qõ. ❡ Undecima eſt an per ſolaȝ acqſitionẽ itellectus ſpeculatiui fiat hõ fęlix, vel nõ tñ p illi⁹ acqſitionem, ſȝ ẽt p acqſitionẽ intell's practici, ꝛ diſpõnẽ factaȝ p habit⁹ ṽtutũ, ꝛ hoc nõduȝ viderunt iuniores. ❡ Duodecima quot ſint fęlicitatis ſubta in hoĩe fęlici. ❡ Tertiadecima, cũ intell's potẽtię ſit infimus abſtractoꝝ, ꝛ itellect⁹ agens ſit ſupremus abſtractoꝝ, vtrũ intell's potentię vniat̃ intellũi agẽti p ordinẽ: ita ꝙ pmo vniat̃ itellũi lunę: deinde intellũi mercurij, tertio itellũi veneris: ꝛ ſic vſqȝ in ſupremũ, vel ſine medio intellũi agẽti copulet̃. ❡ Quartadecima vtrũ fęlicitas tota ſimul acqrat̃, vel per ptẽ poſt partẽ: quẽadmoduȝ ꝛ intell's ſpeculatiuus. ❡ Quintadecia vtrũ, ſicut tot⁹ itell's ſpeculatiu⁹ reqrit̃ ad copulationẽ intell's agẽtis, ſic ꝛ in deꝑditione deꝑdit̃ per modici intell's ſpeculatiui deꝑditionẽ. ❡ Sextadecima vtrũ hõ fęlix in ſtatu curet rem publicã, reȝ iconomicã, vel ſoluȝ ſit bonus monaſtice. ꝛ Alpharabi⁹ dixit, ꝙ nec pẽeȝ, nec matreȝ cognoſcet, nec ꝓpinquos. imo inquit ſi hõ poſſet fęlicitari in ſtatu hoc, tũc in triduo moreret̃. ꝓpter qȯ ſolit⁹ eraȝ ambigẽ an fęlix timebit morteȝ vel nõ in ſtatu. ❡ Decimaſeptima an hõ in ſtatu fęlicitatis ſit oĩa, ꝛ ipſe de⁹, vt eſtimat Themiſti⁹. ❡ Deciaoctaua vtrũ hõ fęlix faciet miracula ita ꝙ caſtra irruat, ciuitates ędificet, ſanet lãguores ſine medicinę inſtrũs, ꝛ oĩa, quę vident̃ nobis extnea facẽ poſſit. ꝛ dixit Auicẽ. ꝙ ſic, ꝛ Algaçel in lib. deſtructionũ phõꝝ in 2⁹ lib. vbi diſputat: in qõnib⁹ nãlib⁹, opinat̃ ꝙ hic ſit ꝓpheta, ꝛ potẽs oĩa, ꝛ mortuos reſurgẽ. Auenatã ꝟo arabs, cũ vidit totũ hoc eẽ ipoſe, dixit fęlicitatẽ quã dederũt phi eẽ parabolaȝ vetulaꝝ: iuxta ignẽ ſedẽtiuȝ. ❡ Decimanona vtrũ aliqñ fuit aliqs fęlix hac fęlicitate vel aliqñ erit. ❡ Uigeſima vtrũ hoc fęlicitas remaneat poſt mortẽ, an ſola ſit dum ſumus viuẽtes. ❡ Uigeſimapma vtruȝ oẽs res nãles pñt hac fęlicitate beatificari, quẽadmodũ hõ. ❡ Uigeſimaſcda ꝛ vltia eſt, qd vitas peripatheticoꝝ ſit, ꝛ qd chr̃iana religio dicat, ꝛ quo pacto nos chr̃icolę a ꝑipathericis debem⁹ deuiare, ꝛ qd nãli ſtudio potuerũt iueſtigare, ꝛ qd nos chr̃icolę aducim⁹, ꝛ qb⁹ rõnib⁹ id ꝯfirmem⁹. Hę ſũt qõnes arduę: qs ſũt multi ãni in qb⁹ moui ꝛ ꝯſideraui: ꝛ magna ps haꝝ eſt tacta pp Hieronymũ Bernardũ no-

ſtrū:qui ſollicit⁹ fuit in his qōnib⁹ vt vides, ſed qm̄ que
hic dico ſunt velut in trāſitu ⁊ trāſcurſu dicta, ideo nunc
relinquā hic, ſz eas in 2° lib. de intellu oēs recollegi, ⁊ ita
diffuſe pſcrutat⁹ ſuz: ſic potui. ❡ Et in cōmētarijs, quos
ſcripſi in lib. felicitatis Auer. ⁊ ei⁹ filij, multas haꝝ decla
rauimus, hic ꝟo ſat mihi ſit eas mouiſſe, ac locum mon
ſtraſſe, ſz Auer. in ſubſequētib⁹ multas haꝝ tangat, quē
admoduz tibi dicā: duz occurret. ❡ Dicamus igit̄ qm̄.
Mouit Auer. qōnes, deditq3 vias expoſitoꝝ, ac arabū,
in declarādo poſſitatē illi⁹ copulationis, nūc vult ſoluere
qōnē, ⁊ pacceptit fundamēta, ⁊ inqt. Qm̄ aūt intellſ extis
in nobis, hz duas actiones: ſm ꝙ attribuit̄ nobis, quas
explicat. o. Quaꝝ vna eſt de gn̄e paſſionis, ⁊ eſt recipere
intellecta oīuz entiū mālīuz, qḋ intelligē vocant. Et alia
eſt in gn̄e actionis, ⁊ eſt exhere formas, ⁊ denudare eas
a materijs, qḋ nihil aliud eſt: niſi facere eas itellectas in
actu: poſtq̄ erāt in po°, ⁊ totū hoc eſt tanq̄ aīs, cui ɔiun
git ɔn̄s, ⁊ inquit. Manifeſtū igit̄, qm̄ in volūtate nr̄a eſt
cū habuerimus intellm: qui eſt in hitu, intelligē quēcūq3
itellm voluerim⁹, ⁊ exhere quācūq3, formā voluerim⁹.
Dubitatio. ❡ Sz in his dubitabis p̄mo ɔ aīs, qm̄ nullus intellſ hz
duas actiones in nobis. ḡ nec itellſ extis in nob hz duas
actiones. ab vlī ad indefinitā negatiue. aīs pz, qz nec in
tellect⁹ agēs, nec intellſ potētię. ſz oīs itellſ, vl̄ eſt agēs,
vel potētię. ergo nullus intellect⁹ eſt hn̄s duas actiones.
❡ Scdo dubitabis: circa ɔn̄s, qm̄ vel volūtas eſt in no
bis an̄ copulationē, vel poſt. ⁊ ſi ante, ḡ intellſ agēs, ⁊ in
tellect⁹ potētię in p̄n° ante itelligē erūt in nobis: ⁊ ſi poſt:
ergo homo nō poteſt intelligere niſi poſt copulationez.
❡ Tertio dubitat̄ circa formas arguendi, qm̄ oīs bona
ɔn̄a, vel enthimema tenet in vⁱrtute alicuius boni ſylli, vt
Ari. ingt in p̄mo p̄oꝝ. mō nō videt̄ quo pacto enthime
R° ma h in bonum ſyllm reduci poſſit. ❡ Ad p̄mā dōm ꝙ
illa ꝓpoſitio Auer. ſ. intellſ extis in nobis hz duas actio
nes ⁊c̄. eſt falſa in ſenſu quē facit, qm̄ ille terminus itellſ
ſupponit determinate, ⁊ per ɔn̄s nullus intellus extis in
nobis hz duas actiones. Quę eſt illi ɔdictoria. niſi dicas
ꝙ ly extis hēat viz ɔfundēdi, qḋ nō eſt in vſu: niſi gr̄a li
centię. ſz in ſenſu in quo ſit vera eſt, qm̄ intētio Auer. eſt,
ꝙ ɔgregatū ex itellu agēte, ⁊ itellu potētię: extis in nobis
hz duas actiōes. ſ. recipe, ⁊ agere, ⁊ ſic dictū Auer. veꝝ ē.
❡ Ad ſcdaz qōnē dōm duob⁹ modis. p̄ ſm pōnez Joā
nis, quā nos in p̄te ſępe diximus, ꝙ volūtas ſępe ſeqt̄ cō
Cōmē. 39°. prehēſionē: ſicut vmbra corp⁹. 12. meta^cc. Eſt aūt cōprę
henſio duplex. quędaz vlīs, quę ꝓp̄a eſt itellui potentię.
Quędaz p̄ticularis, quę ꝓp̄a eſt intellui p̄ticulari gn̄abi
li, ſic ⁊ duę volūtates erūt, quaꝝ p̄ª ſeqt̄ cōprę hēſionez,
p̄mo mō. Scda ꝟo cōprę hēſionē, ſcdo mō. Dico igit̄ ꝙ
acqſito intellu ſpeculatiuo volūtate ſequēte cōprę hēſio
nez vlez recipim⁹, ⁊ agim⁹ itellecta. Sed an̄ nō agimus,
neq3 recipim⁹: niſi volūtate p̄ticulari: vt perſpicuū eſt, ⁊
de his diximus in libro de intellu ꝓlixe. ❡ Vel alr̄, ſm
aliā viaz quē ſuſtinemus nūc dōm, ꝙ intellſ potētię hz
duplex eſſe reale, ⁊ ſic eſt foꝛa rōnalis aię, quę eſt virtus
in corpe, ⁊ ſic vnit̄ nob ſm eē ſimplr̄, ⁊ p ɔn̄s intellu illo
formalr̄ itelligimus ⁊ volum⁹. aliud eē eſt ſp̄ūale: inquā
tuz eſt vn⁹ abſtractoꝝ itellectuū copulabilis nobis ſm
opus, ⁊ deforis adeſt, ⁊ per ɔn̄s pz ꝙ volūtate p̄cedēti ⁊
ſubſequēti volumus. ❡ Ad tertiā pōt dici primo ꝙ illa
oīo nō eſt ſyllogiſtica, qz nō pōt reduci in ſyllm, ſed eſt
oīo nec̄ia. nō. n. oīs oīo nec̄ia eſt ſyllogiſtica, vt dicit Ari.
p̄mo prioꝝ. ❡ Vel dōm ꝙ eſt ſyllus hypotheticus, vbi
arguit̄ a pōne aīitis ad pōnez ɔn̄tis, ſz nō ponat̄ niſi hy
potheticā, ⁊ relinquat̄ poſitio aīitis. ⁊ ɔn̄tis. ❡ Vel me
lius dōm, ꝙ pōt ſic in formā reduci, oē hn̄s duplicē itel
lectū. ſ. agentē, ⁊ itellm potētię intelligit intellm: qn̄ vult,
⁊ abſtrahit formā intellectā: qn̄ vult. Nos habem⁹ duos
intellſ. ſ. agentē ⁊ potēz, ergo nos intelligimus qn̄ volu
mus, ⁊ abſtrahimus qn̄ volumus. Nec accepit maiorē,
nec minorē: ſed aliqd loco minoris. ſ. ꝙ intellus attribuit̄
nobis hz duas actiones ⁊c̄. Et accepit ɔclōnē in ꝓp̄a for
ma, ⁊ ſic pz reductio enthimematis. ❡ Sed adhuc quę Qō
res: ſi intellſ potētię fuerit habituat⁹, vtruz egeat intellu
agente, aliquo mō. Videt̄ ꝙ ſic: qm̄ 9° meta^cc ponit duā Cōmē. 11°.
iter māz ſeu potētiā remotā, ⁊ māz ſeu po^am ꝓpinquā, ⁊
inquit. Mā quę pōt ſimplr̄ nō idiget in hoc ꝙ exeat in
actū: niſi vno motore tm̄. Mā aūt quę non dī poſſe ſim
pliciter: ſz per potētiā remotā: exit in actū per plēs vno
motore ſm remotionē: aut ꝓpinquitatez ⁊c̄. arguo ergo,
oīs mā eget aliquo motore extrinſeco: vt pz tā de remo
ta, q̄ꝫ de ꝓpinqua. Sed itellſ potētię eſt mā quędā, ergo
ſiue nudus, ſiue hitituat⁹ eget motore extriſeco. ❡ Oppo
ſitū dixit Auer. hic: ⁊ cōmēto 18° vt diximus. ❡ Soluit Solo.
Auer. 4° cęli, ⁊ ingt. Virtutes. n. actiuę ⁊ paſſiuę differūt Cōmē. 2°.
in hoc, ꝙ actiuę nō idigēt: cū exierint de potētia in actū,
motore extrinſeco. paſſiuis aūt eſt nec̄ius. ⁊ hoc exponit
ſubſcribēs. v. ḡ. ꝙ geometer hz potētiaz geometriçandi:
duz nō geometriçat, ſz cum geometrauit in actu. i. fecerit
actionē geometrię nō indiget motore extriſeco. addiſcēs
ꝟo geometriā hz potētiā geometriçādi ēt: ſz idiget mo
tore extriſeco. ſ. doctore. ❡ Ex his colligit̄, ꝙ po^a ꝓpinq̄
eſt duob⁹ modis. vno° ad actuz p̄^m: vt mā ſpermatis re
ſpectu foꝛę aialis, ⁊ talis mā oīno eget ad minus vno motore: ⁊
de hac logr̄ Auer. 9° meta^cc. ❡ Alio° capit̄ mā ꝓpiqua Cōmēto ſdicto.
re⁹ act⁹ ſcdi, cuiuſmodi eſt cytharedus, qui habituat⁹ eſt
in actu cytharięādi, ⁊ hē po° nullo eget motoꝛ extriſeco,
ſed cytharięat: qn̄ vult: abſq3 auxilio motoris extrinſeci,
⁊ de h logr̄ Auer. in p̄iti loco: vt pſpicue conſtat. ❡ Et
iſta actio. Hoc pōt poni ſm fundamētum, vel forte eſt
declaratio p̄oris theorematis. dixit. n. nos hic duas actio
nes. ſ. pati ab itellectis, ⁊ agere itellecta: ideo nūc cōparat
inter has, ⁊ ingt. Et iſta actio. ſ. creare intellecta: ⁊ facē ea
prior eſt in nobis: q̄ꝫ actio quę eſt itelligē: ſic dixit Alexā.
❡ Sed dices qua ſpē p̄oritatis pati eſt poſteri⁹, ⁊ agere
p̄us: vt dicit. ❡ Quidaz fingūt ꝙ abſtrahere eſt p̄us ſm
nāz. ❡ Sz h nihil eſt, qm̄ in p̄ſītis Ari. enumerat q̄tuor
modos, ⁊ vult p̄us nā eē qḋ nō conuertit̄ ſm ſubſiſtendi
ɔn̄tiā: cui⁹ nō eſt in ꝓpoſito, nec alibi Ari. vſus eſt alio°
p̄us ſm nāz. ❡ Ideo non recedēdo a vbis Alex. ⁊ Ariſt.
quēadmoduz intellſ agēs prior eſt itellu potētię: p̄orita
te nobilitatis, ſic ⁊ illi⁹ actio p̄or eſt actiōe intellus potē
tię: p̄oritate nobilitatis: ⁊ hoc Ariſto. ⁊ Auer. inuūt cōmē
to 18° ⁊ textu, ⁊ cōmēto 19°. Et ideo. Meli⁹ aūt credo
ꝙ actio intellſ agētis eſt prior ſm diffōnē, actiōe itellus
potētię, qm̄ ſubdit: ⁊ ideo dicit ꝙ dignius. eſt deſcribere
intellm per hāc actionē: tanq̄ per nobiliorē ⁊ notiorez:
nō per paſſionē, cū in paſſione cōicet ei aliud ex virtuti
bus aialib⁹. ſ. ſenſus: in actiōe ꝟo minie. nullus. n. ſenſus
eſt actiu⁹: quēadmoduz aliqs intellſ eſt agēs. ⁊ in hoc pz
error Joānis vt diximus in lib ɔ cū. Propter duas igit̄
cās meli⁹ eſt deſcribere itellm p actionē. p̄mo qz apertı⁹
⁊ nobili⁹. Scdo qm̄ hęc actio eſt ꝓp̄a intellui tm̄: ⁊ non
illa ⁊c̄. Sz dices nōne itellſ in actiōe coīt cū vⁱrtute vege
tatiua, quę eſt aialis etiam. eſt. n. virt⁹ vegetatiua agens.
❡ Dōm ꝙ illa nō eſt aialis: vt aial, qm̄ nō ē cognitiua,
nec motiua ꝓp̄o motu. Auer. autē logr̄ de vⁱrtutib⁹ aialis
vt aial. ❡ Sed h eſt ⁊c̄. Rō, qua Alex. voluit intellm
deſcribi p actionē. ſ. per abſtrahē, erat hęc: eſſentia debet
deſcribi p ꝓpriū ſibi. agere eſt ꝓpriū itellui: ⁊ nō ſenſui,
paſſio eſt cōis ſibi ⁊ ſenſui, ergo per actionē dz deſcribi,
⁊ non

⁊ nō per paſſionē. ❡ Uel potuit ſic ordiri, nulla eſſentia dꝫ deſcribi per cōe ſibi ⁊ aliis. paſſio eſt cōis intellectui ⁊ ſenſibus, ġ ⁊c. ❡ Cui rñdet Auer. ſed hoc eſt de opinione dicētiū, ꝙ paſſio in eis nō dr̄ ęquiuoce. q. d. ꝙ eſt minor vera apud Alex. qui vult ꝙ intell's ſit vtus mālis generabilis, ⁊ per ꝯñs, ꝙ paſſio intell's potētię ſit vniuoca paſſioni ſenſitiuę. ſed apud Auer. minor falſa eſt, qꝛ paſſio nō eſt eis cōis: niſi per ęquocationē. ❡ Et ꝑpter iſtā actionē. Jex dictis colligit theorema qōdam Themiſtij, ⁊ ſyllogiçat hoc pacto, omne extrahēs qōcūq; intellm, ⁊ faciēs ipm de poᵃ in actuꝫ, ⁊ recipiēs ipm eſt cōpoſitum ex itellectu māli, ⁊ agēte. Jntell's in habitu eſt extrahēs qōcūq; intellm, ⁊ faciēs ipm de poᵃ in actum, ⁊ recipiēs ipm, ergo itell's in habitu eſt cōpoſitus ex māli, ⁊ agēte. huius dedit vim minoris, ⁊ ingt. Et ꝑpter iſtā actionē. ſ. extrahē qōcūq; itellm voluerimus, ⁊ facere ipm in actu poſtq̄ fuit in poᵃ. Nec eſt minoris vis. dedit ꝯcłonem, ⁊ ingt, opinatᵒ eſt Themiſtius ꝙ intell's: qui eſt in habitu eſt cōpoſitus ex intellectu māli, ⁊ agente. Et hec fuit ſnia Themiſtij. ❡ Et hoc idē ꝯducit quo pacto Alexā. per eūdē ſyllm dedit hāc ꝯnem. ſ. intell's: qui eſt in nobis, eſt cōpoſitus ex agēte, ⁊ intellu in habitu. qm̄ omne extrhens intellm, ⁊ recipiēs. i. cōpoſitū ex intellectu agēte: ⁊ itellectu in habitu, ſed intell's in nobis eſt extrahēs intellm, ⁊ recipiēs id, ergo ⁊c. Tāgit vim ſyllogiſticaꝫ, ⁊ ingt: ⁊ hoc idē fecit Alexā. credere, ꝙ intell's qui eſt in nobis, aut eſt cōpoſitᵒ, aut quaſi cōpoſitᵒ ex intellu agente, ⁊ ex eo qui eſt in habitu. per id enim qđ dixit hoc ideꝫ ꝯtigit ſyllm Themiſtij, cuius tn̄ dedit ꝯneꝫ. ſed qꝛ qs dicet intellectᵒ in habitu, ⁊ intell's agēs ſunt idē, ergo nō cōponūt qđdā 3ᵐ. ꝑpterea adijcit eiꝫ opineꝫ: ꝙ ſuba eius: qui eſt in habitu: debet eſſe alia a ſuba intellectus agentis.

❡ Sꝫ in oībus his Auer. Alex. ⁊ Them. accipiūt pro cōſtāti, ꝙ intell's in nobis habeat duas actiones. ſ. extrahē ac recipe itellecta, ⁊ per ꝯñs ꝙ ſit cōpoſitᵒ ex duabᵒ partibus: quicqd ſint ille ptes. ❡ Jn oppoſituꝫ ex Plato, ⁊ Xenocrates, qui intellm eē aīę formā ꝯcedūt, quēadmodum Plotinus exponit, ſed ipm hīe illas duas actiones nō dicūt, nec ipm partiri in duas ptes. ❡ Amplius in ęternis nō dantur eiuſmodi ptes, ſed intell's eſt ęternoꝝ. quo pacto ġ habeat ptes has? ❡ Jtē ambiges, in quo differāt hi 4ᵒʳ intell's. ſ. intell's potētię, intell's agēs, intell's in habitu, ⁊ itells ſpeculatiuus. lꝫ enim apud Them. Alex. ⁊ Simpl. facilis ſit ſolutio, ſm Auer. non parua eſt queſtio. ❡ Dōm ꝙ intell's apud Auer. ⁊ Ari. pōt tribus modis accipi. Uno mō in ſe, ⁊ ſimplr: vt eſt infimus abſtractoꝝ: ⁊ ſic eſt intellus tm̄ nec agēs, nec patiēs. traſmutatio. n. fecit ſcire poᵃˢ, qꝛ intell's vt ſic oīno ſeiūgit̄ ab operatione, ideo oīno ſimplex eſt, nec agētis, nec patiētis rationē hñs. ❡ Alioᵒ pōt ꝯſiderari reſpectu tui vel mei, ⁊ qꝛ ſic eſt pnᵐ opationis nouę, vt ſic vēdicat ſibi rōnē agētis: inquātū eſt pnᵐ: quo extrahimus itellecta. Et rōnem poᶜ paſſiuę: inquātū eſt pᵐ pnᵐ: quo recipimus itellecta: ⁊ ſic reſpectᵒ hi ſunt additi itellui ex attributiōe ad nos, nō ꝙ in ſe ſint vtutes, vel ptes aīę: vt Joānes putat. quēadmodū enim colūna nec dextra, nec ſiniſtra dr̄: niſi relatione aīalis, ſic intell's, nec dr̄ agēs, nec patiēs: niſi attributione ad nos, aut relōne exiſte in nobis. ❡ Sed dices iſti reſpectᵒ gd ſunt, ⁊ gd eoꝝ fundamētū, ⁊ qs terminᵒ, ⁊ gd ſubm. ❡ Dicēdū ꝙ hō reſpectᵒ apud Auer. ſunt relationes rōnis, attributę intellui ſeparato, qbus denoiat̄ agēs: ⁊ patiēs: reſpectu alioꝝ. ❡ Fundamētū aūt eſt noua imaginatio, vel noua opatio exiſtēs in tribᵒ ſenſibᵒ interioribus: illa. n. nobis attributa, intellui ꝯſurgūt hi duo reſpectᵒ. ſ. actionis ⁊ paſſionis. ❡ Terminus aūt hoꝝ reſpectuū eſt eēntia intell's ſeparati. ſunt. n. hi reſpectᵒ ex pte intellus ens rōnis: ex pte Ꝟo nr̄i ſunt res ⁊ ens reale. ❡ Subm hoꝝ eſt hō ſentiēs in habitu, vel actu. qa enīꝫ hō actu vel habitu eſt ſentiēs, imaginās, ac cogitās, ideo itellui iſurgūt hi reſpectᵒ, qui eum denoiant agēte ac patiēte. ❡ Sed dices ſi iſti reſpectᵒ ſunt formalr in nobis, ġ denoiant nos. ❡ Dicēdū ꝙ denoiant nos: ſed nō eadē denoiatione: qua denoiant ſubaꝫ illā ſeparatā. ❡ Ex his apparet, qūo illa: ſuba dicat̄ intell's agēs, ⁊ qūo patiēs: ⁊ gd ſit, ⁊ quo pacto denoiant nos. Et h ſnia eſt Auer. in liᵒ deſtruc. deſtruc. ⁊ in liᵒ de intellu ſatis diximus. ❡ Tertio modo pōt ꝯſiderari intell's reſpectu oium hoīuꝫ, ⁊ totius ſpēi humanę, ⁊ qꝛ vt ſic itelligere eſt ęternū, ⁊ velle ęternū, intell's dicit̄ agēs ꝯſeruās ⁊ patiēs. ꝯſeruās: quia opatio illa nō eſt noua: ſꝫ antiqua, cuius nullū poteſt eſſe agēs: niſi cum difficultate, ⁊ dr̄ ꝯſeruās: vt 4ᵒ Celi loquit̄ Auer. Cōmē. 2ᵒ. ❡ Ex his apparet diſcrimen inter pipathericos ⁊ platonicos. Platonici. n. cum nō ꝯcedāt itellige eē nouū: nec reſpectu indiuidui, nec reſpectu ſpēi, nec reſpectu intellectᵒ in ſe, ſubtrahūt hos reſpectᵒ. ſ. agētis, ⁊ patientis, ꝯſeruātis, ⁊ recipiētis. ❡ Peripathetici Ꝟo, qꝛ intells in ſe nulla noua itellectione itelligit, ideo vt ſic auferūt hos reſpectᵒ. qa Ꝟo reſpectu indiuidui certi intᵒ noua eſt, ideo reſpectu huius vel illiᵒ intell's vēdicat ſibi rōnē agentis vel patiētis. qa aūt reſpectu totiᵒ ſpēi intᵒ eſt ęterna ſimpliciter, ideo auferunt̄ reſpectus agētis, ⁊ patiētis, ⁊ manēt reſpectᵒ ꝯſeruātis ⁊ recipiētis. Hec igit̄ eſt dīia hoꝝ. ❡ Et per h pꝫ quo pacto in ęternis ſunt hō reſpectus, ⁊ qūo nō, ⁊ tu vide in liᵒ de itellu. ❡ Ad 2ᵐ ꝑculdubio dixi in liᵒ de intellu. Nūc Ꝟo dōm ꝙ intell's in habitu ſunt pᵃ pn̄, quę ſunt: ſicut locus ianuę: quam nullus ignorat, ⁊ dr̄ itell's in habitu, qm̄ his habitis pōt hō facile deſcēdē in cognitionē oium ꝯnū illius gñis. ❡ Jntell's Ꝟo ſpeculatiuus ſunt oēs ꝯnes deductę ex illis principijs, qm̄ ſpeculamur illas: pp illa pnᵃ, ⁊ ideo intell's ſpeculatiuus dicunt̄. ġ itell's in habitu, ⁊ itell's ſpeculatiuus nō ſunt aīa, nec ptes aīę, ſed ſunt illi attributa. ❡ Uel forte dōm ꝙ intell's in habitu eſt colligatū ex intellu agēte, ⁊ itell's primis ꝑdictis. hoc. n. vel eſt cōpoſitū: vel quaſi cōpoᵐ. non enīꝫ eſt vere cōpoᵐ, qꝛ intell's agēs eſt ęternus, ⁊ intellecta pᵃ ſunt nobis aduenićtia in tpe. Jntell's ſpeculatiuus eſt colligatū ex intellu poᶜ, ⁊ itellectis ſcđis, quę deducūtur ex pmis. ⁊ forte hęc eſt opinio Auer. ſꝫ in liᵒ de itellu quere. ❡ Et cum iaccepit vnū fundamētū, nūc vult accipere aliud, ⁊ ꝑ recapitulat pᵐ fundamētū, ⁊ ingt: ⁊ cū hęc duo fundamēta ſint poſita. ſ. pᵐ, ⁊ 2ᵐ nōduꝫ declaratuꝫ, ſed dōm. ſ. ꝙ itell's, qui eſt in noƀ, habet has duas actiones. ſ. cōpręhēdē itellecta, ⁊ facere ea, ⁊ h fuit pᵐ, cui adijcit 2ᵐ, ⁊ ingt. Jntellecta aūt duobus modis fiūt in nobis, aut nāliter, ⁊ ſunt pmę ꝑpōnes, quas neſcimus qn̄ extiterūt, ⁊ vnde, aut qūo. Tūc ponit aliud mēbrū. d. aut volūtarię, ⁊ ſunt manifeſta acqſita ex pmis ꝑpōnibᵒ. Eſt ġ diſtinctio ꝑpōnū quedā ſunt nāliter nobis habitę. quędaꝫ acqſitę ex volūtate. ❡ Deinde tāgit dīiaꝫ inter ꝑpōnes pmas, ⁊ volūtarias, ⁊ ingt: ⁊ fuit declaratū ꝙ neceſſe eſt: vt intellecta habita a noƀ nāliter ſint ab aliq̄, qđ eſt in ſe intell's liƀatᵒ a mā, ⁊ eſt intell's agēs. Eſt ġ dīia hęc. ꝙ pᵉ ꝑpōnes fiūt ab itellu agēte, ſꝫ alię ſunt a pmis ꝑpōnibᵒ. ❡ Sed circa h fundamētuꝫ emergūt qōnes. pᵃ, qm̄ in dictis apparet ꝯdictio. Ari. enim in 2ᵒ huius ingt magis: ꝑpriū. n. eſt aīalibᵒ ignorare, ⁊ plurimū tps in h pficit aīa. Ex h arguit̄, aīa pluri tpe eſt in ignorātia ⁊ errore, vt dicit ibidē Auer. ergo oīa ſcibilia fiūt noƀ in tpe, ⁊ per ꝯñs Cōmē. 151ᵒ. ſcimus qn̄ fiūt pᶜ ꝑpōnes, ⁊ alię. ❡ Scđa, qm̄ Them. ꝑpoſuit. voluit ꝑpōnes pmas noƀ adeſſe pp intellm agē

tem, ꝛ ab itellectu agēte, ꝛ Auer. hic met dixit, q̄ꝛ ſunt ab aliq̄ liberato a mā ꝛc. ğ ſcimus vnde veniūt, q̄ꝛ ab itellectu agēte. ¶ Tertia lumē itell's agētis cōparaſ̄ itellect: ſicut lumen ſolis ad colores, vt dicit Themi. ꝛ Auer. met in fine q̄nti cōmēti tertij huius, ğ ſcimus q̄uo. ¶ Quarta videſ̄ ꝙ illa dr̄ia nulla ſit, q̄ꝛ oīa itellecta ſunt in nobis ab intellu agēte. eſt. n. ṗpa oṗatio eius facere oīa intellecta in actu poſtq̄ꝫ fuerūt in po°, ğ tam ṗmę: q̄ꝫ ſcdę ṗpōnes ſunt ab intellu agēte, qd̄ ꝛ Lincoñ. groſſa textu aſſeuerat. ¶ Quinta eſt, q̄m oēs ṗpōnes videnſ̄: vel volūtate: vel nā nobis inſitę: vt pſpicuū eſt oībus. ¶ Sexta, ſi ṗmę ṗpōnes ſint nob̄ a nā, ğ ꝛ oēs alię, q̄m eadeꝫ cōparatione ṗmę ṗpōnes cōparanſ̄ ad ſcdas, qua itell's agēs ad ṗ^as, ꝛ per ꝯñs ſicut intell's agēs ſufficit pro ṗmis, ſic ꝛ ṗmę pro ſcdis ꝛc. Dedimus autē alias multas q̄ōnes in nr̄is ṗmis ędirionib⁹. ¶ Circa hꝫ q̄ōnes Plato in Menone, qui ꝛ de vtute liber iſcribiſ̄, oīa itellecta eē nobis a nā, ac ſcire reminiſci ingt, eo q̄ꝛ aīa rōnalis ęterna eſt ifinities corpib⁹ accedēs, ab eiſq̄ꝫ ifinities recedēs. ob qd̄ ꝛ diuina, ꝛ corruptibilia didicit, q̄bus velata ac plena, nūc corpi merſa, nobis ṗn^m ſcēdi eſt nāliter, ꝛ nō per volūtatē, vt ṗipathericoꝝ q̄dā credūt. cui Ari. alludē vr̄ in fine huius ſcdi. d. multa ſm viſum opanſ̄ aīalia. Alia q̄dē q̄a nō hn̄t itellm̄: vt beſtię. alia ex velamēto intell's. vult dicere (vt Simpl. monet) q̄m hoīes habēt intellm̄ plenū ſcibilib⁹: ſed velatū, vt ſubdit Ari. aut paſſione, aut egritudine, aut ſomno: vt hoīes, in q̄bus v̄bis apparet Ariſt. velle itellm̄ oīa ſcire: verū eē velatū ṗp corpis diſpōneꝫ talē vel talē. ¶ Ratiocinaſ̄ Plato h̄ ibidē ex exēplo de puero, quē Menon ad Socratē inducit. ꝛ tu vide arg^m eius. ¶ Qd̄ arg^m pōt ſic ordiri ṗipathetice, habitis primis ṗpōnib⁹ cōibus, vel intellui deficit aliqua ṗpoſitio vlteri⁹ pro ꝯne ifterēda, vel nulla. ſi aliq̄, ꝛ cum illa nō habeaſ̄ niſi ex ṗmis, vel deficit aliqua pro illa, vel nulla, ꝛ cum nō eſt ṗceſſus in infinitū, opꝫ tādē dicere ꝙ nulla: ꝛ ſic oēs hn̄tur nāliter. ꝛ vt clari⁹ appareat ponaſ̄ in terminis, ſint ṗmę ṗpōnes. a. ꝛ ꝯclo inferēda, quā dicis me cā ignorare, ſit. g. g. q̄deꝫ ꝯclo habeſ̄ ex ṗpōnib⁹ ṗximis. f. f. eſt eniꝫ. f. totū aīs rc̄^o. g. Ulterius cū. f. ſit ꝯclo habeſ̄ per e. aīs. e. aīs, cuꝫ ſit ignotū habeſ̄ per. d. ꝛ vlterius. d. per c. ꝛ. c. per. b. ꝛ per ꝯñs vltio. b. per. a. ğ. g. per. a. habeſ̄. Argūo modo, in cogñe. b. ſufficit. a. ğ ſi ſcimus nāliter. a. ſcimus nāliter. b. vt pſpicuū eſt. Silr̄ in cogñe. c. ſufficit. b. ſꝫ. b. erat nob̄ nāliter habitū. Amplius in cogñe. d. ſufficit. c. ꝛ per idē. c. erat nāliter habitū. ꝛ in cogñe. e. ſufficit. d. et ſic tādē a p̊ ad vltimū in cogñe. g. ſufficit. f. qd̄ nāliter habitū eſt, ğ ꝛ ꝯcluſio. ꝛ ſic pōt argui a p̊ ad vltimū oīa ſcibilia eē nāliter habita. ¶ Rurſum Chryſoſtomus columnius Caiacianus, illuſtriſſimi Calabrię ducis bñmerit⁹ ṗceptor, multas alias nob̄ dedit rōnes pro Socratis ac Plat. opiōne: ꝙ. ſ. ſcire non niſi reminiſci dicaſ̄. Si deus ingt, aīoꝝ eſt creator, in cui⁹ poſſe eſt facere eā pfectā oībus ſcibilib⁹, ꝛ aīus capax eſt oīuꝫ ſcibiliū, cur ꝛ deus eā creādo oībus ſciēnꝫ nō pfecit: Agēs. n. potēs ṗducē aliquē effectū, ipm ṗducit ſub tāta pfectiōe ſub quāta pōt, ꝛ ſub quāta ille capax eſt, ꝛ maxime cū vel auctore Ari. deus ne ō̄io, ꝛ quātū pōt agat. ¶ Uel ſm chriſtianā religionē de⁹ cūcta quę fecit valde bona fecit in gn̄e coꝝ: vt Moſes tradidit in ṗigeneſeos. Eſt. n. hui⁹ viri arg^m valde efficax. ſępe. n. ꝛ ſępius, cuꝫ iter nos hꝫ ceciderat ambiguitas plurima, dedit motiua fortiſſima, iter quę maximū ſibi h̄ videbaſ̄. eſt. n. pfecto vir ꝛ ingenio, ꝛ doctrina ſollertiſſimus. Sꝫ an hęc poſitio cuꝫ Ari. ꝛ alijs ṗipatheticis ꝯſonet, diu ab oīb⁹ latinis creditū eſt ꝙ ſic, lꝫ nr̄ Chryſoſtomus columnius mecū vna ꝯſentiēs dixit eē incredibile, qd̄ ꝛ ancte Ammonij in ṗihermē. nos, ꝛ ipſe teſtamur, dicētis Ari. nihil aliō ſentire q̄ꝫ Plato, ꝛ qui eos diſſentiētes faciūt vel ignorāt vel inuide faciūt. ¶ Amplius ꝛ Them. grauiſſimus vir in paraphraſi hui⁹ tertij conaſ̄ ꝛ Platonē, ꝛ Theophraſtuꝫ, ꝛ Ari. ꝯciliari: ꝛ dixit eos idē ſentire. ¶ Simplicius ṗterea ſemp̄ vbi Ari. diſſentiētē inuenit, ingt Ari. nō Platoni: ſꝫ Xenocrati emulo obijcē, qui aliter Platonē interpatus eſt, qd̄ ꝛ illuſtri Andreę Aquauiua de Aragonia Martine Marchioni ſūmope placuit: induxit ꝛ per h̄ auctēs ifinitas cui ꝛ valde adheſi, cuꝫ ꝛ gręcis, ꝛ latinis lr̄is polleat, ſitq̄ꝫ vir lr̄atoꝝ ṗmarius, ac nr̄i tpis oīum ṗhoꝝ patronus, in familia ṗipatheticoꝝ ſtudioſiſſimus. ¶ Ego v̄o in li° de itellectu oīa h̄ pſcrutat⁹ ſum ſm minima, ꝛ dedi modū cōciliādi Ariſ. Pla. ꝛ Auer. ꝛ quo pacto alij aberrēt cōmētatus ſum: nūc v̄o, quia cōis curſus eſt ꝙ hi diſſentiāt, eos tanq̄ꝫ differētis ſupponamus, ꝛ declaremus, cur ṗ^e ṗpōnes nāliter habitę ſint, ꝛ alię ſint voluntate habitę, vt dicit Auer. colligiſ̄ igiſ̄ vnus modus in 2° meta. hꝫ ṗn^a eſſe nāliter habita, quia quę a nā ſunt, oīb⁹ fere cōia ſunt, ac ſemp: vt in 2° phyſicę auſcul^{nis} habeſ̄, ſꝫ q̄ꝛ hꝫ ṗn^a oībus cōia ſunt: quēadmodū locus domus, quem nullus ignorat, ꝛ q̄m ſemp̄ a nobis hn̄tur duꝫ ſumus, ideo ꝛ nāliter habita appellanſ̄, ꝛ per ꝯñs intell's in habitu. ¶ Cōcluſiones aūt ab his ṗcedentes, q̄ꝛ nec oīb⁹ cōes, nec ſemp̄ a nob̄ habitę, ſed ex ſtudio, ꝛ doctrina, ꝛ labore, ideo in illis habet introitū volūtas, ꝛ dr̄r eē a volūtate nr̄a, vel a caſu, ꝛ cum nō caſu, ğ volūtas habet itroituꝫ in illis. ꝛ hꝫ dr̄r itell's ſpeculatiuus, q̄m nō niſi ſpeculatiōe, ꝛ diſciplina habitę. ¶ Uel aliter pōt dici ꝛ meli⁹, ꝙ ṗmę ṗpōnes ſunt nāliter habitę, q̄m ad h̄ vt nobis iſint, ꝛ eas cogſcamus, ſufficit lumen intell's agētis, qd̄ nobis ineſt a nā: vt dicit Them. ꝛ q̄ꝛ lumē. i. nobis coęuuꝫ dum ſumus, ideo hꝫ neſcimus q̄ñ euenerint, quēadmodū etiam neſcimus itellm̄ agētē q̄ñ euenerint. ꝛ q̄ꝛ lumē. i. cā vl'is oīum itellectoꝝ taꝫ ṗmoꝝ: q̄ꝫ ſpeculatiuoꝝ, ꝛ cā vl'is nō ſit determinata, ideo neſcimus: vnde. i. ex qua cā deter^{ta} veniant: vt pꝫ. ꝛ q̄ꝛ ad h̄: vt illis aſſentiamus, ꝛ ea habeamus ſufficit lumen tm̄, nec regriſ̄ alia cā ṗticularis, nec aliq̄ alia res, nec vt cā vl'is, nec vt ṗticularis, nec vt iſtrm̄, vel diſpoſitio, ſed imediate a lumine intell's agētis habeſ̄, ideo adijcit, ꝛ neſcimus: q̄uo. i. qua diſpōne habeanſ̄. ¶ Ecōtra eſt de itellectis ſpeculatiuis: q̄a. n. nō coeuę nob̄ ſunt, ideo ſcimus q̄ñ aſſunt, q̄ꝛ poſt demr̄ationeꝫ: ꝛ non antea. ¶ Rurſuꝫ, q̄ꝛ nō ſolo lumine nob̄ inoteſcūt, ſed alijs ṗpōnibus medijs, quę ſunt ꝛ cauſę ṗticulares: vt pꝫ, ideo ſcimus vnde. ¶ Et etiā q̄ꝛ nobis nō iſunt niſi inductiōe facta circa indiuidua ſenſata: tanq̄ꝫ diſpōne ṗuia, ideo ſcimus q̄uo: ꝛ ſic pſpicua eſt Auer. diſtinctio. ¶ His acceptis ad ṗ^{m} dōm, ꝙ Ariſt. ꝛ Auer. loquunſ̄ de ignorātia oppoſita itellui ſpeculatiuo. aīa. n. plurimo tpe ſtat in illa ignorātia itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ: q̄ꝫ in ſcīa. ¶ Ad 2^{m} pꝫ ſolutio. ſcimus. n. vnde q̄m ex cā vl'i, ſꝫ nō vnde tanq̄ꝫ ex cā ṗticulari ꝛ determinata: vt diximus. ¶ Siliter ad 3^{m} lumen. n. id nō eſt aliud ab eēntia intell's, ideo nō eſt ṗuia diſpoſitio pro acq̄ſitione illoꝝ ſꝫ vl'is cauſa: vt diximus. ¶ Ad 4^{m} pꝫ ſolutio. oīa. n. itellecta ſunt ab intellu agēte. Sꝫ hęc eſt dr̄ia, q̄m intell's in habitu eſt ab itellu agēte: tanq̄ꝫ a cā ṗxima. intellus ſpeculatiuus eſt ab illo: tanq̄ꝫ a cā vl'i ꝛ remota. ¶ Ad 5^{m} quo pacto illa per naturā: hęc per volūtatē nobis iſint pſpicuū his eſt. ¶ Ad 6^{m}, id eſt arg^m Socra. ꝛ Plat. in Menone, lꝫ ego formaui id duobus modis: vt pꝫ. Uno° vt in opponēdo. Alio° in ęlinēis in narrādo pōnem coꝝ, ꝛ iam in li° de itellectu dixi: nūc v̄o dico ꝙ intell's agēs, ꝛ ṗmę ṗpōnes quę ſunt intell's Cōm. l. p°.

intellect⁹ habitu, nobis nãliter habite ſunt. Sed ꝓpõnes ſcõe, que intell's ſpeculatiuus dñr, hñtur a nobis ꝓpter ꝓpones pª: ⁊ additũ mediũ, qđ inuenit̃ per artem ⁊ ſtudiũ: vt ꝓſpicuũ eſt. ⁊ maxime ex ſenſibus, memorijs, ac experiẽtia, vt Ari. tradit in 2° Poſter. ⁊ p° Prior. ſed de h quere in li° de intellectu. ¶ Ad rõnez excellẽtiſſimi nrĩ Chryſoſtomi ſolutio ꝓſpicua eſt apud ꝑipathericos, qm̃ ⁊ ſi deus agat quãtũ põt, nõ põt agere intellm̃ ſpeculatiuum ſine cauſis ſcõis, que ſunt termini medij. ¶ Amplius, ſm̃ nos chriſticolas deus agit voluntate, ideo egit animam nudã, qꝛ ſic ei placuit, ⁊ vt ꝑficeret̃ ex puris naturalibus: vt dicunt catholici. ¶ Sed an ſuſtẽtari poſſit ſcire noſtrũ eſſe reminiſci: vt Plato ⁊ alij ſentiũt iam in lib. noſtro de intellectu ſatis.

¶ Et cum h declaratũ eſt ⁊c̃.] Ex his cõducit theorema, in quo declarat qđ ſit intell's in habitu, ⁊ qđ ſpeculatiu⁹. Et p° qđ intell's in habitu, ⁊ inqt. Et cum h declaratũ eſt, neceſſe eſt: vt intellecta habita a nobis. i. intell's in habitu a pᷓmis ꝓpõnib⁹. i. reſpectu pª ꝓpõnum ſint aliqđ factũ ꝯgregatũ ex ꝓpõnibus notis per nãm, ⁊ itellu agẽte. Eſt ergo intell's in habitu colligatũ ex intellu agẽte, ⁊ intellectis pᷓmis, que nobis iſunt per nãm. ¶ Nõ enĩ] aliqua duo eſſe vnũ colligatũ eſt multis modis apud Ari. Uno modo tanq̃ ex forma ⁊ mã: vt ex cera ⁊ figura. Alio modo tanq̃ ex arte ⁊ inſtrõ. ex ſerra enim, ⁊ arte fit vnũ, ſed hoc eſt velut inſtrm̃, illud velut ars, ⁊ ſunt alij modi. quo iſtoꝝ modoꝝ fiat vnũ ex illis exponit, ⁊ inqt. Nõ enim poſſumus dicere q̄ ꝓpões pᷓme nõ habeãt itroitũ in eẽ itellectoꝝ acq̄ſitoꝝ. i. ſcõoꝝ, qm̃ pᷓme ſunt: ſicut locus ianue antepoſite oĩbus ꝓpõnib⁹ acgrẽdis. Nec etiã poſſumus dicere q̄ ꝓpões ipe ſole ſint agẽtes eas: ſine ꝯcurſu intell's agẽtis, vt nũc ſupponit, ⁊ eſt ita. ⁊ qꝛ antiq̄ quidã ſenſere intellm̃ agẽtẽ eſſe pᷓmas ꝓpões, his obijcit, ⁊ accepit maiorẽ. d. Jam enim declaratũ eſt agẽs eẽ vnũ ⁊ eternũ, hinc adde minorẽ, ſed ꝓpões pᷓme nõ ſunt vnũ ⁊ eterne, ergo nõ ſunt intell's agẽs: vt intẽdebãt q̄daz antiquoꝝ, qui opinati ſunt de mẽte Ari. eas eẽ intellm̃ agẽtem. ¶ Sed circa h ſunt q̄daz, qui opinati ſunt ꝓpões pᷓmas eẽ intellm̃ agẽtẽ: ex hoc: qꝛ viderũt ſine eis nullũ intellm̃ ſpeculatiuũ fieri in nobis. Arguũt ergo, cã itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ eſt intell's agẽs. Intellecta pª ſunt cauſe itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ergo intell's agẽs. ⁊ hñt alias rõnes quas dedimus in li° de itellectu. Cõtra hos arguit

Cap. 31°. Auer. hic vt diximus, ⁊ Themi. ⁊ dicit, intell's agẽs (vt dicit Ariſt.) eſt diuinus, ⁊ ipaſſibilis, cuius ſubã idẽ prorſus eſt qđ act⁹, iſq̄ imortalis, ⁊ ſempiternus, ⁊ ſeparat⁹ eſt ſolus ſubaudi. ſed pᷓme ꝓpões: nec ſunt diuinũ q̄ꝓpiam, nec impaſſibile. cuius ſubã ſit actus, nec imortale ⁊ ſempiternũ, ergo pᷓme ꝓpões nõ ſunt intellect⁹ agẽs. ¶ Sed quẽadmodũ nos in li° de itellectu diximus, pñt hi cõciliari: eo qꝛ intell's agẽs triplex eſt. quidã quez Plato ſoli cõparauit, ⁊ hic deus eſt, qui eſt intell's agẽs vlis omniũ intellectoꝝ, de quo ſepe Auer. in multis locis dedit ſmonẽ. Alius eſt, quẽ Ariſt. lumini cõparauit, qui eſt pars aĩe rõnalis: vt al's diximus. Tertius eſt intell's agens: vt inſtrumẽtũ imediatũ oĩum itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ⁊ hic ſunt ꝓpões pᷓme nob̃ per nãm iſite: vt dedimus. Ex oĩbus his tribus fit vnũ colligatũ, qm̃ ex ꝓpõnibus tanq̃ inſtrõ, deo tanq̃ arte artiũ, ⁊ lumine tanq̃ arte prima, ⁊ hõ ſilr eſt: quẽadmodũ ex hoĩe ⁊ ſole fit vnũ agẽs totale reª hoĩs geniti. ¶ Et cũ ita ſit ⁊c̃.] Nũc qđ ſit intellect⁹ ſpeculatiuus exponit, ⁊ inqt: ⁊ cũ ita ſit neceſſe eſt vt intellect⁹ ſpeculatiuus ſit aliqđ gñatũ ab intellectu agẽte, ⁊ pᷓmis ꝓpõnib⁹. ab intellu agẽte qđẽ: tanq̃ cã vli ⁊ pᷓma. ꝓpõnib⁹ ſo: tanq̃ inſtrõ, ⁊ ꝓxima cã, ideo adijcit, ⁊ cõtingit q̄ iſte modus itellectoꝝ ſit volũtarie eꝯtrario intellectis pᷓmis nãlibus, que nõ volũtate nobis fiũt. ergo ꝯnes habite ab itellectu agente, ⁊ pᷓmis ꝓpõnibus ſunt intell's ſpeculatiuus, vel ſaltẽ colligatũ ex intellu potẽtie, ⁊ ꝯnibus erit intellect⁹ ſpeculatiuus. ¶ Et oĩs actio.] dedit q̄ intell's ſpeculatiuus eſt ab intellu agẽte, ⁊ a ꝓpõnib⁹ inſimul, ⁊ nõ dedit quo pacto illa duo ꝯcurrant, ideo h inueſtigat, ⁊ p° ſyllogizat ſic, omne agens cõpoſitũ alicuius effect⁹ diuidit̃ in duo, quoꝝ vnũ eſt quaſi inſtrm̃ ⁊ materia, alteꝝ quaſi agẽs vel forma. ſed itell's agẽs qui eſt in nobis, eſt cõpoſit⁹ ex intellectu: qui eſt in habitu. ſ. pᷓmis ꝓpõnib⁹, ⁊ itellectu agẽte, ergo neceſſe eſt vt diuidat̃ in duo, quoꝝ vnũ eſt loco materie ⁊ inſtri, alterũ loco forme ⁊ agẽs. huius accepit minorez in ꝓpa forma, ⁊ vim maioris, ⁊ inqt, oĩs actio facta ex cõgregato duoꝝ diuerſoꝝ neceſſe eſt: vt alteꝝ duoꝝ illoꝝ ſit quaſi mã ⁊ iſtrm̃, ⁊ aliud ſit quaſi forma aut agẽs. Hec eſt maioris vis. nũc dedit minorẽ. d. intell's qui eſt in nobis cõponit̃ ex itellectu qui eſt in habitu, ⁊ itellectu agẽte, ergo alterũ erit: vt mã ⁊ inſtrm̃, ⁊ alteꝝ: vt forma ⁊ agẽs. ¶ Debes ſcire, q̄ maior põt multis modis declarari. Primo qm̃ illa ex q̄bus fit vnũ: opꝫ vt alteꝝ ſit vt forma, ⁊ alteꝝ vt mã: vt dicit Ari. 8° meta. Ex duobus enĩ exñtib⁹ in actu nõ fit vnũ, ſilr ex duobus exñtibus vt poª: vt in 2° huius dictũ eſt. ¶ Scõo ſi ambo eẽnt: vt forma, vel agẽs, vel vt inſtrumẽtũ ⁊ mã. reliquũ ſupflueret, qꝛ eẽnt eq̄lis ꝑfectionis ⁊ nature, g̃ ſupfluit. ¶ Tertio ſi eẽnt eq̄lis gradus ⁊ ꝯditionis eẽnt eque nobilia, g̃ ⁊ eque ꝑfecta, g̃ neutrum per ſe cõcurreret, ⁊ per ꝯñs oĩa eſſent ꝯtingẽter cõcurrẽtia ⁊c̃. ¶ Aut ita q̄] cum dedit hõ ſyllm̃, ⁊ hõ ꝯnem. ſ. alterũ illoꝝ eſſe vt mãm vel inſtrm̃, alterũ vt formã vel agẽs, mouet q̄õnez inueſtigationis grã, ⁊ inqt. Aut ita q̄ ꝓpões ſint quaſi mã, ⁊ itellectus agẽs quaſi forma, aut ita q̄ ꝓpões ſint quaſi inſtrm̃: ⁊ intell's agẽs quaſi efficiẽs: aut ſubaudi tu eſt eꝯtrario. ⁊ qꝛ parua eſt dĩa hoꝝ diuerſoꝝ modoꝝ, inqt. Diſpoſitio. n. in hoc eſt ꝯſilis, qꝛ ratio inſtri differt a rõne materie, lꝫ nõ differũt in re: vt ꝓſpicue patebit. ¶ Sꝫ ſi poſuerimus.] Obijcit p° mẽbro, ⁊ inqt, ſed ſi poſuerimus q̄ ꝓpões ſunt quaſi inſtrm̃, ſicut eſt rei ꝯitas. Arguit ſic, vel eſt inſtrm̃ eternũ, vel nouum. Si nouũ arguit. d. ꝯtingit vt actio eterna ꝓueniat a duob⁹, quoꝝ vnũ eſt eternũ, ⁊ aliud nõ eternũ. Eſt enim actio eterna adeptio intellect⁹ agẽtis, que ineſt nobis per aduẽtum itellectoꝝ pᷓmoꝝ: vt dicemus. ¶ Aut ponit̃ q̄ inſtrm̃.] Nũc obijcit 2° mẽbro, ⁊ inqt, ſi eternũ, g̃ intellecta ſpeculatiua ſunt eterna, qm̃ agẽs eternũ, patiẽs eternũ, ⁊ inſtrm̃ eternũ, g̃ actũ eternũ. ¶ Et hoc etiã.] Nũc obijcit alijs mẽbris. ſi enim ponat̃ ꝓpões eẽ mãm, cõtra arguit. d. Et hoc etiã magis ꝯtingit ſi poſuerimus eas quaſi mãz. impoſſibile eſt. n. vt aliqđ gñabile ⁊ corruptibile ſit mã eterni: ⁊ ſic nõ põt eẽ mã intell's agẽtis. Quo igit̃ poterimus euadẽ ab hac q̄õne. eſt enim hec queſtio valde difficilis. ¶ Excellẽtiſſimus Antoni⁹ guenara comes potẽtianus, Phs nrĩ tp̃is eminẽtiſſimus, ⁊ in familia ꝑipatheticoꝝ tam in morali: q̃ in nãli ſollertiſſimus ſcrutator, reputat q̄õnẽ hãc eſſe impoſſibilis ſolõnis. Si enĩ inqt felicitas eſt deus, qui vel itell's agẽs, vel diuerſus nobis ⁊ ſibi felicitas eſt, ad qđ ꝓpões pᷓme, vel itellectus ſpeculatiuus faciũt, cum videamus ⁊ mulieres, ⁊ pueros maxime felicitari, ac dijs copulari. oĩno carẽtes itellectu ſpeculatiuo, ⁊ amicione in pᷓmis ꝓpoſitionibus. ¶ Amplius inqt, ⁊ ſi deus eſt ipſa felicitas, ⁊ rõnalis intellect⁹ noſter illa felicitabilis, ac ſũme capax illius, ad qđ intellect⁹ in habitu, ⁊ ſpeculatiuus. Nec enim videt̃ medium cauſe, nec mediũ diſpoſitio pro illius aſcenſu.

¶ Rurſum ſi ita eēt inqt, tūc magna pars bonum ocioſa ⁊ ſuꝑflua eēt, cum mulieres nō debeāt ſpeculari Ariſ. auctore in iconomicis. ſilr ⁊ pueri plurimi brutales ſunt nec felicitabiles ꝑ ethic̄. vt ſcis, ⁊ quia vir hic alter eſt ſocrates, ⁊ in moralibus ꝑmarius, dixit itellectū rōnabili ſufficē alterū duoꝝ, vel eē nuduꝫ a ꝯrijs diſpōnibus inclinātibus intellm̄ ad opus aiale, queādmoduꝫ eſt itellect⁹ pueroꝝ, qui caret habitib⁹ prauis, qbus refugiat a felicitate, ⁊ deſcēdat in affect⁹ appetitiis ſenſitiui, ⁊ ab hinc capax eſt ſūme felicitat per remotionē habit⁹ ꝯrij. ¶ Uel ſufficit eſſe diſpoſitū per vtutē heroicam, quę eſt omniū actuū ſūma eleuatio, ac appetit⁹ ſenſitiui ſūma cōuerſio ad rōnem, mediāte qua intells ſūme eſt mā felicitatis. ⁊ hāc pñt: ⁊ mulieres, ⁊ viri adipiſci, ⁊ ideo voluit nos copulari illis ſolū per acqſitionē itells practici. qui eſt acqſitio vtutis heroicę, de qua Ari. ſatis dixit in 7° Ethic̄. Et hāc chriſtiana ꝯſiteť religio, ⁊ oēs leges. ⁊ hāc Socrates magnifecit, vt inqt, ſpernēs ſpeculationē ꝓpter ſpeculabiliū motū, ⁊ eoꝝ inutilitatē. ¶ Qui enim temere crederet pueros in faſcijs decedētes nō poſt mortē felices eē: ⁊ tñ hi nec intellm̄ ſpeculatiuū, nec vtutē heroicam adepti ſunt. ſed ſola ꝑuatione habitus praui felices eē: nemo eſt qui dubitat. ¶ Amplius inqt, qs eſt ita temerarius, qui nō credat mulierē iuſtam, prudentē, tēperatā, caſtā, veridicā, ac ꝑfectā in oībus habitib⁹ virtutis ꝑpetua felicitate beatificari. ergo ſola adeptio vtutis heroicę ſufficit. hęc ſunt quę acutiſſime nobis tradidit. Et qꝛ de his in lib. de itellectu dixi, ⁊ oſtēdi neceſſitatē itellectus ſpeculatiui, ⁊ practici, ideo pro nūc ſit dictuꝫ intātuꝫ. Accipiamus enim nūc fundamēta Auer. vt declaremus quę ipe ſentiat, qm̄ quę chriſtiana ſentit religio vera ſunt ꝓcul dubio, ⁊ in lib. de itellectu tractauimus ſatis. [Dicamus igiť ⁊c̄.] Hic nō reſpōdet ad formā. q. ꝑdictę, ſed ad aliā. q. interceptā, ex cuius ſolōne apparet ſol. ad formaꝫ ꝑdictę. Eſt eniꝫ. q. itercepta hęc, ꝓpōnes ꝑmę habēt ingreſſum in eē itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ergo ſunt vel vere inſtrumētuꝫ vel vere materię, quoꝝ qdlibet eſt falſum, et īpoſſibile, cum corruptibile nō ſit mā ęterni, nec inſtrm̄. ¶ Rn̄det Auer. negādo ꝯñtiā, ſed ſolū ſequiť ꝓpōnes habēt ingreſſuꝫ in eē intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ergo vel ſunt quaſi mā, vel quaſi inſtrm̄. hoc inqt. Dicamus igiť ꝙ ſi hoc qd̄ dicimus, ꝙ neceſſe eſt ꝙ ꝓpōnes ſint de intellectu agēte. i. reſpectu intells agētis, aut quaſi mā, aut quaſi inſtrm̄, ⁊ ħ eſt ꝯñs. dedit ⁊ añs, ſi habet ingreſſum in eē itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ. Eſt ergo tota hypothetica nūc, cuius ꝯñs eſt hoc rñdet non fuit ſermo nec̄ię ꝯñtię, accipiēdo materiā: ſm̄ ꝙ eſt mā vere, ⁊ inſtrm̄: ſm̄ ꝙ eſt inſtrm̄ vere. Ergo illa ꝯñtia tenet ħ modo, ꝓpōnes hñt ingreſſuꝫ in eē itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ergo ſunt vel q̄ſi mā, vel quaſi inſtrm̄, ⁊ nō de vera mā, ⁊ vero inſtrō. Et ħ ſubſcribit, ⁊ inqt. Sꝫ ſm̄ ꝙ neceſſe eſt hic eē ꝓportionē ⁊ diſpōnem. i. ſilitudinē inter intellectū agētē, ⁊ ꝓpoſitiones quę aſſilanť materię ⁊ iſtrm̄ aliqd̄, nō qꝛ eſt materia vera, ⁊ inſtrm̄ veruꝫ. Et ſic pꝫ ſol. qōnis interceptę. ¶ Tūc videť nobis ⁊c̄.] Reſpōdit ad. q. interceptā, nūc vult rñdere ad formā. q. ꝑmę. Erat enim queſtio ex quo alterū duoꝝ eſt velut mā, alterū tanq̄ forma, qd eſt an ꝓpōnes an itellectus agēs. Silr ſi alterū hoꝝ eſt inſtrumētuꝫ, alterū agēs, qd hoꝝ erit. Hęc enim fuit. q. ¶ Cui rñdet, ⁊ ꝑmo ꝓponit quędā. d. Tūc videť nobis, ꝙ poſſumus ſcire modū, ſm̄ quē iſte intells qui eſt in habitu: ſciꝫ ꝑmę ꝓpōnes, eſt quaſi mā. ⁊ ſubm̄ agentis, ⁊ adijcit vtilitatē huius poſitionis. d. Et cuꝫ iſte modus fuerit poſitus nobis. ſ. ꝙ intells in habitu ſit tanq̄ mā agētis, forte facile poterimus ſcire moduꝫ, ſm̄ quē intellect⁹ potētię ꝯtinuať cum itellectis ſeparabilib⁹. Eſt enim hoc fundamētū: quaſi tot⁹ modus: quo ſoluiť. q. ꝑncipalis. ¶ Dicamus.] Ad formā qōnis primę, nūc rñdet, ⁊ inqt. Dicamus igiť, ſermo aūt dicentis, ꝙ ſi ꝯnes acqruntť a nobis ab itellectu agēte, ⁊ ꝓpōnib⁹, neceſſe eſt vt ꝓpōnes ſint de itellectu agēte: quaſi mā, ⁊ verum inſtrm̄. Iſte ſermo non eſt nec̄ius. ſed tñ neceſſe eſt illic eē reſpectū, ſm̄ quē itellectus: qui eſt in habitu. ſ. ꝑmę ꝓpōnes, aſſimilať materię, ⁊ itellect⁹ agēs aſſimilať formę. Eſt ergo ſol. ad formaꝫ, ꝙ intellect⁹ agens eſt tanq̄ forma, ⁊ ꝑmę ꝓpōnes tanq̄ mā. ſiliter intells agēs eſt quaſi agēs, ⁊ ꝑmę ꝓpoſitiones quaſi inſtrm̄. ¶ Quid igiť eſt ⁊c̄.] Dixit reſpōſiones ad formā: ſed nō ad argumēta: quę impugnāt mēbra, ideo nunc vult cōplere ſolutionē. Et ꝑmo erigit. q. ⁊ inqt. Quid igiť eſt iſte reſpect⁹, quo ſup. intells in habitu cōparatur agēti: vt mā vel inſtrm̄. ¶ Tūc dat ſcd̄am. q. nō minorē illa, ⁊ inqt. Et ex quo. i. ꝓpter qd accidit itellectui agēti hīc hūc reſpectuꝫ cum itellectu: qui eſt in habitu. q. d. qꝛ itellectui agēti non accidit reſpect⁹ a re corruptibili, ⁊ ħ ratiocinať hoc modo ęterno nō accidit reſpectus a corruptibili: vt ꝑſpicuū eſt. Tūc adijcit minorē. d. cum vnus eſt ęternus. ſ. intellect⁹ agens, ⁊ alius gñabilis ⁊ corruptibilis. ſ. intellect⁹ in habitu, ergo itellectui agēti non accidit reſpectus ab itellectu in habitu. Et hęc. q. eſt difficilior ꝑma. Sunt ergo. q. ꝑma qd ſit reſpect⁹, quo intellectus ille dicať agēs, an. ſ. in gñe relationis. ſ. vel ꝑmi modi, vel ſcd̄i, vel tertij. ⁊ quo pacto ęternū ſit ſubm̄ reſpectus vt dixit. ¶ Oēs enim hoꝝ.] In oppoſitū arguit Auer. ꝑmo auc̄te cōi, ⁊ inqt. Oēs enim hoꝝ cōcedūt hūc reſpectū eē: inter intellectū agēteꝫ, ⁊ intellectū in habitu. ¶ Et quaſi coget ⁊c̄.] Apponit ſyllm̄ eoꝝ, ⁊ ſic ordinať, oia, a qbus eſt intellect⁹ ſpeculatiuus in nobis, ſunt tanq̄ agēs, ⁊ inſtrm̄. Hāc maiorē ꝑſupponit, ⁊ dedit minorē, ⁊ inqt, ⁊ quaſi coget eos hoc, ꝙ ſpeculatiua ſunt exñtia in nobis: ex his duobus intellectib⁹. ſ. qui eſt in habitu, ⁊ intellectu agēte. cōcluſio erit, ergo vnuꝫ erit: tanq̄ agēs, alteruꝫ tanq̄ inſtrm̄. Et per ꝯñs iter ea vertiť reſpect⁹ quidam. ¶ Sed Alex.] Nō ſoluit. q. in ꝓpa forma: ſed tm̄ oñdit, qui pñt ſoluere, ⁊ qui nō. Solutionē aūt nobis reliquit ad formaꝫ, inqt: ſed Alex. ⁊ oēs opinātes intellectū mālē eſſe gñabilē ⁊ corruptibilē, nō poſſunt reddē cām huius reſpect⁹, qm̄ cum ipſi ponāt intellectū mālē eē generabilē, nō pñt ponere eum ſubm̄ intells agētis, nec intellectus in habitu, ⁊ per ꝯñs non pñt ponere inter illos verti reſpectū. ¶ Ponētes aūt.] Dedit incōuenīēs ꝯtra Them. ⁊ inqt. Ponētes aūt ꝙ itellectus opans. i. intells agēs eſt intells: qui eſt in habitu, cōtingit itellecta ſpeculatiua eē ęterna, ⁊ alia multa impoſſibilia, ꝯñtia hāc poſitionem, ergo nec ꝑmi, nec poſtremi pñt ſaluare hos reſpect⁹. ¶ Nos aūt ⁊c̄.] Nūc oſtēdit quo pacto ipe in poſitione eius pōt ſoluē. q. ⁊ accipit tria qbus adijcit ꝯñs, ⁊ inqt. Nos aūt cum poſuerimus intellectū māleꝫ eē ęternum, ⁊ ħ eſt ꝑm̄. ⁊ itellecta ſpeculatiua eē gñabilia ⁊ corruptibilia: eo modo quo diximus. ſ. ſm̄ illum vel hūc: nō tamē in ſe, ⁊ hoc eſt ſcd̄m. Et ꝙ intellect⁹ mālis itelligit: vtrūq̄. ſ. formas māles, ⁊ formas abſtractas, ⁊ ħ eſt 3m̄. Ex his dat poſſibilitatē ſolutionis. d. Manifeſtuꝫ eſt, ꝙ ſubm̄ intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ⁊ intells agētis: ſm̄ hūc modū, eſt idē ⁊ vnum. ſ. mālis: ⁊ ſic pōt aſſignari ſolutio qōnum. ¶ Sed dices ſi intells agēs, ⁊ intellect⁹ ſpeculatiuus recipiunť in itellectu potētię, ergo agēs nō eſt cauſa agēs ſpeculatiuū. nulla enim forma agit in ſubto ꝓpo, vel in diſpoſitionē ſubti ꝓpꝛij. Cui rñdet per ſile, ⁊ inqt: ⁊ ſile huic eſt diaphanū, qd̄ recipit colorē ⁊ lucē inſimul. Eſt enim diaphanū ſubm̄ vtriuſq̄. ſ. coloris, ⁊ lucis: ⁊ tñ

lux eſt

lux eſt efficiēs colorē, vt diximus cōmēto 5°. ⁊ in ſecūdo
Cōmen. 67. huius. ꝯtra Auer. ¶ Ex hoc habet̄ ſol. ſ. nō incōuenit ꝙ
forma agat in diſpōnem ꝓprij ſubti actione ſpūali vt in
exēplo. ſed quę ſit huiꝰ actio iam in lib. de itellectu dixi
mus plixe. ¶ Et cū fuerit ⁊c.] Quia petijt qd ſit reſpe
ctꝰ ille, ⁊ dedit poſſibilitatē ſol. ſm fundamēta eius, nūc
rñdet ad pmā. q. vel dat quędā. Ex qbus poſſumus hic
ſolutionē. q. pmę, ⁊ inqt, ⁊ cum fuerit ꝟificata nobis hęc
cōtinuatio, quę eſt inter intellectū agētē ⁊ intellectū mā
lē, quę ꝯtinuatio fit mediāte itellectu ſpeculatiuo, ⁊ me
diāte itellectu in habitu, poterimus repire modum, ſm
quē dicimus ꝙ intelľs agēs eſt ſilis formę, ⁊ ꝙ intellectꝰ
in habitu eſt ſilis materię, ⁊ per ꝯñs qualis ſit ille reſpe
ctus, ⁊ adijcit modū. d. Oīa enim duo, quoꝝ ſubiectū eſt
vnū, ⁊ quoꝝ alterū eſt pfectius alio, neceſſe eſt: vt reſpe
ctus pfectioris ad impfectius ſit, ſicut reſpectꝰ formę ad
mām. Et h̄ declarat per ſile, ⁊ inqt. Et ſm hāc intētionē
dicimus ꝙ pfectio pmę pfectionis v̄tutis imaginatiuę. ſ.
ꝙ v̄tus ſenſitiua imaginatiua, quę eſt actꝰ pmus, ad pri
maꝫ pfectionē cōis ſenſus. i. ad v̄tutē ipſam ſenſus cōis,
quę eſt pmus actus, eſt ſicut forma ad mām, qm̄ ſenſus
cōis ſicut forma agēs, ⁊ imaginatiua: ſicut theſaurus cō
ſeruās formas. hęc ſunt quę Auer. inqt, in ſolōne ad pri
mā, ſed nō rñdet ad formā. habemus enim ex Auer. tm̄,
ꝙ reſpectꝰ ille eſt reſpectꝰ formę ad mām. itaqꝫ intellectꝰ
agēs eſt forma, ⁊ intelľs in habitu: et ſpeculatiuus mate
ria. Sed nō habemus, an pmi modi, an ſecūdi, an tertij.
Poſſumus tñ dupľr hic ſolutionē ad hoc. Primo ꝙ hō
reſpectꝰ nō eſt pdicamētalis, ideo non opꝫ vt ſit in aliq̄
trium modoꝝ. ſed eſt reſpectꝰ trāſcēdēs: qualis iter ma
teriā, ⁊ formā, qui nullius eſt pñi. Uel poſſumus habe
re aliā ſolutionē, ꝙ. ſ. reſpectꝰ ille ſit in modo mēſurę ad
mēſuratū. eſt enim pfectius ⁊ forma mēſura impfecti, ⁊
materię, ⁊ per ꝯñs reſpectꝰ ille erit in gñe relationis, ⁊ in
modo menſurę, ⁊ mēſurati. ¶ Sed circa hęc plures oc
currūt. q. pꝰ quo pacto ęterno accidat reſpectꝰ a re gñabi
li, cum ęterno nullū accidat nouū. Et hāc. q. mouit Auer.
ſed nō ſoluit. ¶ Scḋa eſt, qꝛ videt̄ ꝙ nō poſſit ſolui. q. ſ.
qualis ſit reſpectꝰ ille inter intellectū agētē vt agēs, ⁊ in
tellectū in habitu: vt inſtrm̄. nec enim primi, nec ſcḋi, nec
tertij modi ēē videt̄. ¶ Tertia, qm̄ videt̄ ꝙ q̄ſtio Alex.
accidat Auer. pmo, cū tam intelľs ſpeculatiuus: q̄ȝ itelle
ctus in habitu ſint gñabiles, quō pñt ēē mā intelľs agen
tis vel inſtrm̄. nullū. n. nouū recipit ęternū, vel eſt iſtrm̄
illius: vt dicit ꝯtra Alex. Scḋo cum hō ſit gñabilis quo
pacto pōt copulari intellui agēti, ⁊ itellectione ęterna, in
telligere eum. eadē. n. quęſtio quę Alexā. accidit videt̄ ⁊
Auer. accidē. ¶ Quarta quęſtio pnˡᵉ eſt ꝯtra Canonem
Auer. ſ. oīa duo, quoꝝ ſubm̄ eſt vnū, ⁊ quoꝝ vnū eſt pfe
ctius altero, neceſſe eſt vnū ſe hic vt mā reſpectu alteriꝰ.
Uidet̄ enim hic inſtātiā, p̄ in eodē ſubto eſt numerus, ⁊
quātitas cōtinua: vt in hoīe, vt numerus mēbroꝝ, ⁊ quā
titas coꝝ, quoꝝ vnū eſt altero pfectius: ⁊ tñ vnū nō eſt:
vel forma alterius, nec inſtrm̄. ¶ Amplius in eodē ſbto
eſt aīa ⁊ quātitas, quoꝝ alteꝝ pfectius eſt altero: ⁊ tamē
neutrū neutri eſt mā: ⁊ poſſēnt induci alię multę iſtātię.
¶ Ad pꝰᵐ diximus ſatis in liᵒ de itellectu. Nūc ꝟo dici
Cōmē. 10°. mus (vt inqt ipſe 7° phyſicę auſcultatiōis) ꝙ quēadmo
dū colūna vna numero manēs eſt, nunc dextra, nūc ſini
ſtra, nullo reſpectu iherēte ei, lꝫ bñ reſpectu attributo ſi
bi: ſed ꝓpter reſpectū accñtē aīali, ſic intelľs agēs, nullo
reſpectu inherēte ſibi, efficit̄ forma vel agēs, lꝫ reſpectu
accñte in intellu in habitu: vel in intellu ſpeculatiuo. oīs
eniꝫ noua relatio, attributa alicui, eſt ꝓpter nouū funda
mētū, vel in illo, vel in ſuo correlatiuo, vt Auer. inqt in
lib. 8° phyſicę auſcultationis. nulla ergo nouitate accidē Cō. 7. 6. 7. 8.
te deo, dicit̄ itellectus agēs reſpectu intellectꝰ ſpeculati
ui, vel forma reſpectu intellectꝰ potētię, quoniā nouitas
accidit itellectui in habitu, ⁊ ſpeculatiuo. ¶ Tūc ad ſyl
logiſmū Auer. qui ſic ordiebat̄, nulli ęterno accidit reſpe
ctus a gñabili. intellectꝰ agēs eſt ęternus ⁊c. Dicēdum ꝙ
vera eſt maior: ille eniꝫ reſpectꝰ nō accidit itellectui agē
ti inherēter: ſed bñ attributiuę, innouatione facta in alio:
vt diximus. Intellectꝰ ergo pmus denoiat̄ agēs in pnci
pio, reſpectu accidēte itellectui ſpeculatiuo, ⁊ in fine for
ma reſpectu accñte itellectui ſpeculatiuo, ⁊ intellectui in
habitu. ¶ Ad ſcḋaꝫ dicēdū, ꝙ intelľs agēs ideꝫ realiter
eſt agēs reſpectu intelľs ſpeculatiui in pncipio, ⁊ intellus
in habitu idē realiter eſt inſtrumētū agētis in pncipio re
ſpectu intellectꝰ ſpeculatiui, ⁊ in fine itellectꝰ agēs fit for
ma. ⁊ intellectꝰ in habitu: quaſi materia reſpectu eiuſdē.
ergo in diuerſis tpibus erūt diuerſi reſpectꝰ. ¶ Ad for
mā dicēdū, ꝙ agēs pncipale eſt mēſura inſtrumēti, ideo
dici pōt ꝙ h̄ ideꝫ reſpectus eſt in modo mēſurę ad mē
ſuratū: vt patet. ¶ Ad tertiā ſatis in lib. de itellectu. dici
mus tamē modo ꝙ apud Auer. idē ⁊ vnum numero eſt
ſubm̄ vtriuſqꝫ. i. intellectꝰ in habitu, ⁊ intellectꝰ agētis, et
hoc dici nō pōt apud Alexādrū. eēt eniꝫ tūc natura gña
bilis cōuerſa in naturā ęterni. ſed qꝛ idem eſt vere ſubie
ctū vtriuſqꝫ, ac vera materia, ideo intellus in habitu vel
ſpeculatiuus eſt quaſi materia, vel quaſi iſtrumētū, qm̄
eſt materia qua, vel ſub alijs verbis mediū diſpoſitiuū:
⁊ nō materia in qua, vel mediū receptiuū ſm Auer. ⁊ ſic
quęſtio Alexā. nō accidit Auer. qꝛ ipſe nō cōcedit intelle
ctū in habitu vel ſpeculatiuū eſſe materiā in qua, ⁊ ſubie
ctū: ſed mediū per qḋ: vt dixi. Uerū enim ſubm̄ eſt itelle
ctus potētię, qui eſt ęternus. ¶ Sed dices forma ęterna
non dꝫ recipi in ſubto ęterno, niſi mediāte diſpōne ęter
na: ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ intelľs ſpeculatiuus ſit factus ęternus,
⁊ per ꝯſequēs natura corruptibilis conuertit̄ ad ęternā.
¶ Amplius nulla forma ęterna vtit̄ iſtrumēto nouo 8°
phyſicę auſcultationis. vide. ¶ Quęre reſpōſionē in liᵒ Cōmē. 15°.
de itellectu, quia nūc non poſſum ſcribē, nec volo: nec ſim
lōgus. ¶ Ad ſcḋam ꝯtra idē dicēdū ꝙ homo copulat̄
illis: mediāte forma ęterna. ſ. mediāte intellectu potētię,
qui eſt ęternus, ⁊ itellectꝰ potētię copulat̄ itellectui agē
ti, mediante itellectu ſpeculatiuo: ⁊ intellectu in habitu. ḡ
homo copulat̄ itellectui agēti mediātibus itellectu potē
tię, ⁊ itellectu ſpeculatiuo, ⁊ itellectu in habitu. ⁊ ſic facta
copulatione homo itelliget per eēntiam intellectꝰ agētis
itellectione ęterna: ⁊ ꝑpetua, vt. d. Auer. 9° meta. ¶ Sed Cōmē. 11.
dices, vertet̄ eadē quęſtio: quo pacto homo corruptibi
lis copulari poteſt itellectui potētię. nullū enim gñabile
pōt copulari formę ęternę, vt inquit ipſe cōtra Alexā. ⁊
tu quęre in lib. de itellectu, quia nō poſſum tibi dicere to
tuꝫ. ¶ Ex his apparet hic ordo in ſtatu fęlicitatis, intel
lectus potētię eſt forma hoīs. intelľs in habitu forma in
tellectꝰ potētię. intelľs ſpeculatiuus forma vel quaſi for
ma intelľs in habitu. intellectꝰ agēs forma, vel quaſi for
ma intelľs ſpeculatiui, ⁊ per ꝯſequēs a pmo ad vltimuꝫ
intellectꝰ agēs eſt forma hoīs, per cuius eēntiam opat̄
opatione, ꝓpria illi itellectui. ⁊ ſic, cum opatio illa ſit intᵃ
eterna, homo in ſtatu intelliget itellectione ęterna, ⁊ hic
eſt vita pfecta, ⁊ fęlix: ſm iſtos phos. ¶ Ad vltimū dicē
dum, ꝙ regula Auer. habet multas cōditiones, quas di
ximus in lib. de itellectu, quarū vna eſt: vt iter illa ſit or
do, eēntialis, qualis nō eſt inter numerū, ⁊ quātitateꝫ cō
tinuam, ⁊ quātitateꝫ ⁊ aīam ⁊c. ⁊ tu pſiſte. ¶ Accidit aūt
his dictis q̄ſtio difficilis, quaꝫ mouit ſollertiſſimus Po
tēntianus comes, cur intellectꝰ ſpeculatiuus eſt medium

vnionis intelľs agētis cū ītellectu potētie ⁊ per ꝯſequēs
nobiſcū. ſunt enim gn̄e ⁊ ſpecie diuerſa, ⁊ per conſequēs
neutrū eſt mediū neutri. ¶ Et Joā. Jandunus labora-
uit multū, ⁊ nihil dixit dignū inſpectione. ¶ Et ego in li°
de intellectu dedi multos modos in hoc. volo tamē tibi
mi excellētiſſime Uicēti Quirine, noſtrę achademię lu-
men dicere quedā. iam igr̄ tibi olim dixi modū quo in-
tellectus potētię copulaꝛ nobis, quē Joā. non intellexit,
⁊ quo modo intellecta illi° copulanꝛ nobis. itaqꝫ illa per
eorū qdditates poſſimus intelligē, quoniā cum nos eri-
mus in actu circa indiuiduū alicuius intellecti, vbi gr̄a,
lapidis, tunc intellect° copulaꝛ nobis ſm intellectū lapi-
dis, ⁊ quādo erimus in actu cogitātes indiuiduū, ignis,
tūc erimus intelligētes actu per eēntiam ipm̄ ignē vni-
Cōmē.10°. uerſalē: vt dicit Auer. 7° phyſicę auſcultationis. adeo q͏̄
cōplens oībus indiuiduis in nobis gn̄abitur totus itelle
ctus ſpeculatiuus. mediū ḡ copulationis eſt indiuiduū
imaginatū, quoniā per illius imaginationē copulamur
itellectui ſpeculatiuo. eſt autē mediū, quoniā indiuiduū
non differt ſm rem a ſua qdditate. immo mixtio indiui-
dui cum ſua qdditate, eſt maior q̄ accītis cū ſubiecto,
vt dicit Auer. in metaph̄. ¶ Quia igitur qdditas eſt for-
ma indiuidui, ⁊ indiuiduū eſt forma noſtri, ideo cum in-
diuiduum fit nobis forma: ꝓpter imaginationē, qdditas
illius, quę ſemꝑ fuit intellecta ab itellectu in ſe, fit nobis
forma, q͛ eſt forma indiuidui facti nobis: vt for°. ¶ De-
clarauit igitur Auer. inter itellectū ſpeculatiuū ⁊ agētem
eſſe duplicē reſpectū. ſ. formę ad materiā, ⁊ agētis ad in-
ſtrumētū, ⁊ per ꝯſequēs ex itellectu agēte: ⁊ itellectu ſpe-
culatiuo verius fit vnū q̄ ex qdditate ⁊ indiuiduo, cum
ſit duplex gradus habitudinis ⁊ copulationis. ergo eſti-
mādū eſt q͏̄ intelľs agens eſt quaſi qdditas, ⁊ intellect°
ſpeculatiuus: quaſi indiuiduum, imo inter illa eſt fortior
habitudo. ergo queādmodū indiuiduū eſt: quo copulaꝛ
nobis qdditas, ita intelľs ſpeculatiuus eſt quo copulatur
nobis agēs, quoniā intellect° ſpeculatiuus eſt quaſi indi-
uiduū reſpectu intellect° agētis. ¶ Ex his accipiꝛ quę-
ſtionis ſolutio. Eſt eniꝫ intellect° ſpeculatiuus mediū co-
pulationis cum agēte, quoniā intellect° ſpeculatiuus eſt
tanq̄ indiuiduum intellect° agētis. ⁊ intellectus agēs eſt
quaſi qdditas oīum intellectoꝝ, ⁊ per cōſequēs qdditas
qdditatum, ⁊ ideo intellect° ſpeculatiuus eſt mediū co-
pulationis, ⁊ per conſequēs data eſt cauſa quęſiti excel-
lentiſſimi Comitis noſtri.

¶ Jaꝫ igiꝛ inuenimus ⁊c. Quę tibi nūc dixi mi Uicēti ex his
verbis quę ſequunꝛ intelliges. Jntēdit enim dare cauſam
quęſiti nr̄i Comitis, ⁊ ſoluere oēs qōnes: iam olim mo-
tas: fuerūt aūt qōnes quas Auer. in tota hac digreſſione
mouit qnqꝫ. Prima quidē dato q͏̄ intelľs mālis ſit ęter-
nus, vtrū ſit capax itelligē ſubſtātias ſeparatas. ¶ Se-
cūda cum ſit ęternus cur nō in ꝓncipio ꝯtinuaꝛ nobiſcū
ſed in fine. ſ. cur eadē cōtinuatione: qua continuaꝛ nobis
poſſibilis: nō ꝯtinuaꝛ nobis agēs. ¶ Tertia, vtrū intel
lectus agēs ꝓus nobis copuleꝛ, deinde intelligaꝛ an ꝓus
intelligaꝛ q̄ copuleꝛ. ¶ Quarta, vtrū intelligaꝛ intelle-
ctione noua, an ęterna. ¶ Quinta, vtrum hec int° ſit per
doctrinā abſtractiua. ſ. an per eēntiaꝫ. ſ. intuitiua. hę ſunt
qōnes quas mouit in hoc loco, ſꝫ plures ſint quas moui
⁊ ſolui in lib. de intellectu. Has ergo qōnes ſoluit, ⁊ plu-
res alias. Et ꝓmo ſoluit duas ꝓmas, ⁊ ingt. Jam igiꝛ in-
uenimus modū ſm quē poſſibile eſt, vt iſte intelľs cōti-
nueꝛ nobiſcū. Et per h̄ tāgit ſolutionē ꝓmę. adijcit in po-
ſtremo ⁊ cām, quare non copulaꝛ nobiſcū in ꝓncipio. Et
tangit ſolutionē ſcdę. ⁊ reddit cām vtriuſqꝫ, ⁊ ingt, qm̄ h̄
poſito. i. acceptis his fundamētis, ꝯtingit neccīo: vt itelle-
ctus qui eſt in nobis in actu ſit cōpoſit° ex itellectis ſpe-
culatiuis, ⁊ itellectu agēte. Jta q͏̄ intellect° agēs ſit quaſi
forma intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ⁊ intellecta ſpeculatiua
quaſi mā. ergo ex itellectis, ⁊ itellectu agēte fit vnum cō
poſitum: queādmodū ex indiuiduo ⁊ eius qdditate, qm̄
intelľs agēs cōparaꝛ intellectis: ſicut qdditas ipſi habēti
qdditatē. eſt enim intelľs ſpeculatiuus hn̄s qdditatē. ſ.
intellectū agētē. ¶ Ex hoc habeꝛ ſolutio ꝓmę q̄ſtionis.
ſunt. n. ſubę ſeparatę poſſibiles itelligi a nobis, qm̄ itelľs
ſpeculatiuus, cuius illę ſunt qdditates, pōt intelligi in po
ſtremo: ⁊ nō in ꝓn°, q͛ intelľs ſpeculatiuus in poſtremo:
⁊ nō in ꝓn° habeꝛ. ⁊ ſic ſoluunꝛ ꝓmę q̄ſtiones. ¶ Et per
hūc modū ⁊c. ꝓſoluit qōnē quā prius nō mouit. ſ. quo pa-
cto cōpareꝛ intelľs agens nobis in poſtremo, an vt for°,
an vt agens. videt q͏̄ vt for°, ⁊ ſyllogiçat ſic, quo agimus
actionē nr̄am ꝓpriā eſt forma nobis. ſꝫ intellu agēte agi-
mus tūc actionē ꝓpriā nr̄am. ḡ intelľs agēs tūc eſt nobis
forma. accepit maiorē. Et ꝓmo dedit ꝓpōnē ſuꝑfluā ad
ſyllm̄: ſꝫ nō ad terminos, ⁊ ingt. Et per hūc modū pote-
rimus gn̄are itellecta: cum voluerimus. hęc ꝓpoſitio eſt
ſuꝑflua ad rōnē ſylli, q͛ nec eſt maior, nec minor, nec cō-
cluſio, nec pars ꝓſylli, ſed eſt poſita gr̄a declarationis ter-
minoꝝ, q͛ per eā habeꝛ: quę for° erit, q͛ erit forma: qua
agimus actione volūtaria: ⁊ nō nāli. Tūc accepit maio-
rē, ⁊ ingt, qm̄ id per qd̄ agit aliqd ſuā ꝓpriā actionē: eſt
forma. Tūc accepit minorē, ⁊ dicit. Nos aūt, q͛ agimus
per intellm̄ agētē nr̄am actionē ꝓpriā, neceſſe eſt: vt itel-
lect° agēs ſit forma in nobis. ¶ Et nullus modus ⁊c. dedit
q͏̄ intelľs agēs in fine eſt forma. nunc declarat: quo pacto
nobis fit for°, ⁊ hic eſt ordo, formę nr̄ę ſunt formę imagi
natę. i. indiuidua cogitata. formę indiuiduoꝝ cogitatoꝝ
ſunt itellecta ſpeculatiua. itelľs agēs eſt forma itellectoꝝ
ſpeculatiuoꝝ. ḡ qn̄ efficimur in actu per indiuidua cogi-
tata, tūc efficimur in actu per itellecta ſpeculatiua, ⁊ per
ꝯn̄s in actu per intellm̄ agētē: ⁊ ſic gn̄aꝛ nobis: vt forma.
Jngt, ⁊ nullus modus eſt, ſm quē gn̄aꝛ forma in nobis. ſ.
ſm quē nos aſcēdimus ad capiēdum eam: vt forma: niſi
iſte, quē exponit, ⁊ ingt, qm̄ cum itellecta ſpeculatiua co-
pulanꝛ nobiſcū per formas imaginabiles, ita q͏̄ ſit iſte
ordo, vt ꝑ formę imaginabiles fiāt nobis formę, ⁊ per il-
las intellecta ſpeculatiua, qm̄ intellecta ſpeculatiua ſunt
formę imaginatoꝝ, ⁊ intelľs agēs copuleꝛ cum itellectis
ſpeculatiuis. i. ſit forma intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ. Cuius
rōnē adijcit, quā ſupius dixit, ⁊ ingt. Jd enim qd̄ cōprę-
hēdit eas eſt idē. ſ. intelľs mālis. concludit, neceſſe eſt, vt
intelľs agēs copuleꝛ nobiſcū: vt forma, per ꝯtinuationē
itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ. ſunt ḡ hic tres gradus. Primus
quo aſcēdimus ad intētiones imaginatas: ita vt fiāt nob
formę. Secūdus quo aſcēdimus ad intellecta ſpeculati-
ua: mediantib° formis imaginatis, quaꝝ illa ſunt formę.
Tertius eſt quo aſcēdimus ad intellm̄ agētē mediātib°
formis ſpeculatiuis, quaꝝ eſt forma ⁊ qdditas. vtrū ſint
alij nō ꝓſcrutaꝛ, ſed in lib. de intellu diximus. Qn̄ igitur
ꝓueniemus in intellm̄ agētē, tūc opabimur ꝑ ipm̄ tanq̄
per formā, ⁊ hic eſt ſtatus. ¶ Et per h̄ ſoluiꝛ quęſtio 3ª,
an intelľs agēs prius copuleꝛ q̄ itelligaꝛ a nobis. Pꝫ. n.
q͏̄ eius copulatio nobiſcū non eſt niſi eius int°, ⁊ illi° int°
eius copulatio. ¶ Et manifeſtū eſt ⁊c. q͛ dixit nos moueri
ad fęlicitatē, vult declarare hoc, ⁊ ingt. Et manifeſtū eſt
q͏̄ qn̄ oīa itellecta ſpeculatiua fuerint exiſtia in nobis in
po°, q͏̄ ipſe erit nobiſcū copulatus in po°, ⁊ cum oīa intel
lecta ſpeculatiua fuerint exiſtia in nobis in actu, erit ipſe
tūc copulatus nobis in actu. ⁊ cum quedā fuerint in po°
⁊ quędā in actu, tūc ipſe erit copulat° ſm ptē: ⁊ ſm par-
tem nō. Ex hoc infert ſolutionē qōnis, ⁊ ingt, ⁊ tūc dici-
mur moueri

mtur moueri ad ꝯtinuationē. Pꝫ ergo qualr̄ eſt mot⁹ cō/tinuationis. Tūc declarat terminū ad quē, ⁊ ingt. Et ma/nifeſtū eſt: ꝙ cum iſte motus cōplebit̄, ꝙ ſtatim iſte itel lectus copulabit̄ nobiſcum oībus modis, ⁊ hic eſt termi nus ad quē, ⁊ finis mot⁹ ſpeculatiui, ⁊ vltimus ſtatus, vt dicit filius Auer. in ſuo lib. de fęlicitate. ¶ Sꝫ ambiges, qm̄ tūc ſucceſſiua eſſet acq̄ſitio intell's agētis, ⁊ per cōſe/quēs intell's agēs hrēt partes ſm quarū vnam poſſet eē acq̄ſitus: ⁊ ſm aliā nō: ⁊ ſic eēt partibilis, cōtra oēs peri/patheticos. ¶ Amplius ſequeret̄ ꝙ modico intell's ſpe/culatiui acquiſito, aut deꝑdito, fęlicitas acq̄reret̄, aut de/perderet̄. cōſequētia tenet, quoniā vult intellectū totum acq̄ri, quādo totus intell's ſpeculatiuus acq̄rit̄. ergo defi ciēte quodā illius nō acquiret̄ totus agēs, ergo fęlicitas erit diminuta ⁊c̄. ¶ Rurſum in omni motu, ⁊ termino motus opꝫ dare agēs, ⁊ materiā, vt Ariſ. ingt in 2° meta. Opꝫ etiam dare finē, ⁊ formam: 5° Phyſicę auſcultatio/nis. ¶ Omniū harū ſolutiones dedimus in lib. de intel lectu, vbi ꝑſoluimus multas alias difficultates: tu ꝟo ꝑ/quire illic. ¶ Et tunc.]q̄a Alex. ⁊ multi alij dixerūt intel lectum agētem eſſe intellectū in habitu, oſtēdit nūc quo pacto intellius agēs eſt intellius in habitu, ⁊ ingt. Et tunc manifeſtuꝫ eſt ꝙ ꝓportio eius ad nos in illa diſpoſitio/ne, eſt ꝓportio intellectus: qui eſt in habitu ad nos, ergo intellect⁹ agēs in ſtatu dici pōt itellectus in habitu, quo/niaꝫ poſſumus intelligere quādo volumus per ipſum: ⁊ per eius eēntiam, ⁊ cōparat̄ primis ꝑncipijs q̄bus intel ligimus: quādo volumus: ⁊ ſic intelligēs Alex. hr̄ inquit in eius lib. de aīa. ¶ Et cum ita ſit]poſſet q̄s dicere cuꝫ homo iam intellexerit totū intellectū ſpeculatiuū, vtruꝫ intelligat totū intellectū ſpeculatiuū per eēntiam intelle ctus agētis: qn̄ erit in ſtatu. Rn̄det, ⁊ inquit, ⁊ cuꝫ ita ſit neceſſe eſt, vt hō intelligat per itellectū ſibi ꝓpriuꝫ. i. per eēntiā agētis: oīa entia, ⁊ ſic intell's ſpeculatiuus duobus modis intelligit̄, vno modo per ſe. alio modo per eēntiā intell's agētis, qui eſt fęlicitas. Et per hoc pꝫ qualr̄ intel/lectus agēs qui eſt fęlicitas eſt deus, ſicut declarauimus in lib. de intellectu: nō tamē fęlicitas cōpleta. ⁊ tu vide, ⁊ qꝛ deus eſt oīa entia, pro quāto eſt cauſa oīum entiuꝫ: vt diximus in lib. deſtructio deſtruct. ideo cum erimus co/pulati cum deo per illius eēntiaꝫ itelligemus oīa entia: ⁊ ſic pluribus modis itellectū ſpeculatiuū intelligemus, ⁊ hoc nr̄i catholici nō negāt. ¶ Et vt agat]erat vna qōnuꝫ quas dedimus in lib. de intellectu, vtrū fęlix agat actio/ne ꝓpria deo, ita vt ſit oīpotēs, nūc breuiter ꝑcurrit, ⁊ in/quit, ⁊ neceſſe eſt vt fęlix in ſtatu agat actioneꝫ ſibi. i. deo ꝓpaꝫ oībus entibus, ⁊ per ꝯn̄s fęlix erit oīpotēs, ⁊ ęqua/lis potētię cum deo. ergo quēadmoduꝫ deus regit ⁊ gu/bernat totuꝫ, ſic ⁊ fęlix eēntia dei: idem facit, vt ꝟba hęc innuūt. ⁊ hęc fuit poſitio Auic̄. in 6° nālium, ⁊ in 9° meta^ce, ⁊ 10° de ꝓphetis. ſed an hoc ſit, in lib. de intellectu repro/batum eſt, ⁊ dictū q̄d ſm veritatē ſit dicēduꝫ. Et qꝛ dixit nos intelligē per eēntiam dei oīa entia, declarat moduꝫ, ⁊ ingt, Ita hō intelligit oīa per eēntiaꝫ dei, ſicut intelligit per intellm̄ qui eſt in habitu, qn̄ fuerit ꝯtinuatus cuꝫ for mis imaginātibus oīa entia itellectione ꝓpria. ¶ Et de/bes ſcire, ꝙ intell's in habitu (vt dixi) eſt intell's primaꝝ ꝓpōnum. modo p̄mę ꝓpōnes ſunt po^a oēs cōcluſiones: vt diximus. Qn̄ ergo ſumus in actu: per formas imagi/nabiles, tūc ſumus in actu per intellectū in habitu, ⁊ per ꝯn̄s itelligimus oīa itelligibilia per itellectuꝫ p̄moꝝ ꝑn/cipioꝝ: non in vlī, nec in particulari, ſed intelligēdo p̄ma ꝑncipia. ſic, quoniā intellect⁹ dei eſt po^a oīa entia, nos in/telligimus oīa entia, nec ſciētia vlī, nec ſciētia particula/ri: ſed ſciētia ęquocata: quę eſt entis. Et ſic pꝫ ſimilitudo pul/chra. ¶ Hō igit̄.]Nūc dedit theorema per qđ verificat dictū Themi. ⁊ ingt. Hō igit̄ ſm hunc modū. ſ. ꝑfectus ⁊ fęlix: ſicut dicit Themi. aſſimilat̄ deo. ⁊ exponit in quo, ⁊ ingt, in h̄ qđ eſt oīa entia quoquo modo, ⁊ ſciens ea quo/quo modo, ⁊ dat cām: quare eſt oīno entia: quoquo mo/do, ⁊ ingt ſubaudi eſt entia q̄deꝫ quoquo modo, qꝛ entia nihil aliud ſunt: niſi eēntia eius. ſ. dei: ꝯtinent̄ enim in illi⁹ eēntia: tanq̄ꝫ in pelago ⁊ toto. ergo fęlix per eēntiam dei erit oīa entia, ſic arguēdo, deus eſt quoquo modo oīa. fę/lix eſt quoquo modo deus, ğ fęlix eſt quoquo modo oīa entia. ¶ Deinde declarat, q̄uo ſcit oīa quoquo modo, et ingt, ſubaudi, ⁊ ſciēs ea ꝟo quoq̊ modo, qm̄ cauſę entiuꝫ nihil aliud ſunt: niſi ſciētia eius. ſciētia ğ dei eſt oīuꝫ. fęlix eſt quoquo modo ſciētia dei, ergo ⁊ fęlix eſt ſciēs omnia quoquo modo. ¶ Ex his apparet cā finalis copulatiōis hōis cum deo. ſunt enim plures cauſę, quas dedit Auer. in lib. de fęlicitate, attamē vnaꝫ hic innuit, qm̄ cum entia mālia ſm eē coꝝ māle non ſint deo copulabilia: ſed ſm eē eoꝝ intētionale, qđ eſt eē intellm̄ ſpeculatiuuꝫ, quo ꝑ/parat̄ intell's potētię: vt deuꝫ capiat, ac ei copulet̄, ⁊ per ꝯn̄s: vt hō aſcēdat in illuꝫ, ergo in hoīe ſic fęlici oīa entia mālia ꝯiungunt̄ deo: ſm eſſe ſpūale. ⁊ hęc eſt reditio cō/pleta, vt dicit Auer. ⁊ hic eſt vnus finium copulationis. ¶ Et apparet vlterius qualr̄ hō fęlix eſt nexus abſtra/ctoꝝ cum mālibus, qm̄ in eo ſunt formę abſtractę copu latę, ⁊ in eo ſunt formę ſpeculatiuę, ergo ipe eſt vtriuq̄ꝫ. ſ. entia ſeparata, ⁊ entia mālia ſm eē intētionale. Ergo p̄u/ctus quo entia mālia copulant̄ deo eſt hō fęlix, ergo eſt nexus hic vt dixi. Ut igitur entia mālia copulent̄, ac re/deant in p̄n^m coꝝ p^m hō fęlix eſt. ¶ Et in his ſoluit̄ quę/ſtio nr̄a, vtrū fęlix ſit quaſi deus: vt. d. Themi. per hęc ſo/luta eſt quęſtio. ¶ Et q̄ꝫmirabilis.]Nunc vult laudare fęlicē, vt hoīes ꝓmoueat ad illā capiēdaꝫ, ⁊ ingt, ⁊ q̄ꝫmi/rabilis eſt iſte ordo, ⁊ q̄ꝫextraneus eſt iſte modus eſſen/di. Eſt q̄dem ordo, quo aſcēdit hō in fęlicitatē, admirabi/lis, qm̄ cauſarū occultaꝝ. admirabile enim eſt cuius cāꝫ ignoramus. Eſt ꝟo modus eēndi huius hoīs extraneus, qꝛ q̄daāmodo ſupra nāꝫ eſt, raro eueniēs, ⁊ in lōgis ꝑio/dis tēpoꝝ, vt dicit ipſe in lib. de fęlicitate. ¶ Et ſm hūc moduꝫ ⁊c̄.]quia pro parte ꝑſoluit illas q̄nq̄ꝫ qōnes, nūc quoquo modo epilogādo ꝑcurrit ex dictis ſolōnes eaꝝ, ⁊ addit quędā ad ꝓpoſitū. Erat quęſtio, vtrū int̄° ꝑque/niat copulationē an ecōtra, cui reſpōdet ⁊ ingt, ⁊ ſm hūc moduꝫ verificat̄ opinio Alex. in hoc, ꝙ dixit, ꝙ intelligē res abſtractas fiet per ꝯtinuationē intell's nobiſcū, nō ꝙ intelligē inuētum in nobis poſtq̄ꝫ nō erat ſit cā in ꝯtinua tione intell's agētis nobiſcū: vt voluit Auēpace, ſꝫ cauſa itellectionis eſt ꝯtinuatio ⁊ nō ecōtra. ecce ſm Auer. ꝙ lꝫ int°, ⁊ copulatio ſint in eodē inſtāti, tn̄ copulatio eſt p̄us nā, qm̄ cauſa eſt itellectionis, ⁊ nō ecōtra, ⁊ in hoc laudat Alex. ⁊ dānat Auēpace. Et ſic pꝫ ſolutio ad formā tertię qōnis, ſed in his feci moram in li° de itellectu. ⁊ tu vide. ¶ Et per hoc]abſoluit qōnem 4^am, quę fuit an illa int° beati ſit noua, vel ęterna, ingt. Et per hoc diſſoluit̄ quę/ſtio antiquoꝝ, q̄uo intelligit fęlix intellectione noua. Pꝫ enim ꝙ fęlix itelligit per eēntiam dei, qui eſt ſibi ⁊ fęlici int°. Una enim itellectione numero intelligit deus, qua ⁊ fęlix, ſed deus per eēntiā, ⁊ ſimplr̄. fęlix per eēntiaꝫ dei, ⁊ participatiue: qꝛ per copulationē ꝑtiā: vt dixit. ¶ Sꝫ dices int° ęterna fęlicis depēdet ab itellectu ſpeculatiuo. int° ęterna fęlicis eſt deus, ergo deus depēdet ab intelle/ctu ſpeculatiuo cōtra rōnem dei: qui eſt p^m indepēdens. ¶ Dicēduꝫ vt Auer. ingt 12° metaph. ꝙ nos in hoc ſtatu depēdemus a deo, a quo cęlum, ⁊ tota natura depēdet. ğ in depēdētia noſtra duo ꝯſideramus. ſ. id a quo depēde/mus, ⁊ nos depēdētes. Ex pte dei ęterna dependētia de/pēdemus, ex parte nr̄i depēdemus noua depēdētia, qm̄ per nouā acq̄ſitionē intell's ſpeculatiui. ¶ Ad formā di/cēduꝫ, ꝙ maior eſt vera de itellectione ęterna: vt eſt fęli/ Cōmen. 38.

tis:⁊ ſic differt a deo,⁊ per ꝯſeq̃ns minor falſa eſt:vt ſic.
¶ Et eſt etiã.] Soluit 2ᵃᵐ.q.⁊ inq̃t:⁊ eſt etiã manifeſtuꝫ
ex hoc,quare nõ ꝯtinuamur cuꝫ hoc intellũ in pn°:ſed in
poſtremo,qm̃ duꝫ fuerit intell' s ſpeculatiuus forma no/
biſcũ in po°,erit ꝯtinuatus nobiſcũ in po°,⁊ dũ fuerit cõ
tinuatus nobis in po°,ĩpoſſibile eſt:vt intelligamus per
illũ aliq̃d.cum igit̃ efficiat̃ nobis forma in actu,quod erit
apud ꝯtinuationẽ eius in actu,tũc itelligemus per illum
oĩa quę itelligimus,⁊ agimus per illũ actionẽ ſibi ꝓpꝛiã.
⁊ in h̃ pꝫ ſolutio q̃õnis nr̃ę antiquę,dicẽtis,ꝙ tũc intell's
agẽs eẽt partibilr̃ acq̃ſibilis. Hęc enim partibilitas non
eſt ex pte intellus in ſe,ſed ex parte intell's:vt copulabi/
lis.intell's enim in ſe nõ habet partes,ſm quaꝝ vnaꝫ ſit
copulabilis,⁊ ſm alteraꝫ nõ.ſed intelligo ꝙ copulatio ⁊
diſpoſitio ſit per partẽ poſt partẽ,nec eſt remotũ copu/
lationẽ eſſe partibilẽ:⁊ tñ copulatum eſſe indiuiſibile,vt
põt accipi p̃mo phyſi.de gñatione embrionis. ¶ Et per
idem pꝫ.qualr̃ modico intell's ſpeculatiui deficiẽte,non
habet̃ copulatio intell's agẽtis,qm̃ pro gñatione copula/
tionis:totus itellectus ſpeculatiuus req̃rit̃,ſed poſtq̃ eſt
Cõmẽ.62°. gñatus in nobis,modico deficiẽte:nõ deficiet.plura eniꝫ
req̃runt̃ in gñatione q̃ ꝯſeruatione,⁊ ideo ſi fęlix obliui
ſceretur intellecti equi,adhuc eẽt fęlix,⁊ ſi intellecti lapi
dis etiam fęlix. ¶ Sed vtruꝫ detur maxima diſpoſitio
ſub qua ſic põt ſtare,vel minima.vel maxima ſub qua
nõ,vel minima ſub qua nõ,in lib.de itellectu dedimus.
nũc tñ pcurrimus hęc,cuꝫ intẽtio mea p̃ncipalis ſit ex/
ponere Ariſt.⁊ per accidẽs Auer. ¶ Ex his apparet,ꝙ
in motu:quo mouemur ad fęlicitatẽ,eſt dare duplicem
formã,⁊ duplicẽ finem:⁊ agẽs,⁊ materiã. Eſt q̃dẽ enim
materia duplex ſubm ꝓpinquuꝫ,⁊ eſt intellect⁹ potẽtię,
qui eſt ſubm intell's ſpeculatiui ⁊ itellectus agẽtis,⁊ ſub/
iectuꝫ remotũ,⁊ eſt homo fęlix,qui eſt ſubm intellectus
agẽtis:⁊ intellect⁹ ſpeculatiui:pro quãto eſt ſubm intelle
ctus potẽtię ſubiti illoꝝ. ¶ Agens aũt motus ſpeculatiui
eſt intellect⁹ agẽs in p̃ncipio,qui cõparat̃ nobis vt agẽs,
⁊ itellect⁹ in habitu:qui eſt p̃mę ꝓpõnes,quę ſunt agẽs:
vt organuꝫ ⁊ inſtrumẽtũ. ¶ Agẽs ꝟo fęlicitatis eſt ipſe/
met agẽs.ſ.deus.deus enim põt duplr̃ ꝯſiderari:vt dicit
Auer.in li° deſtructio deſtructionũ.vno modo in ſe,⁊ ſic
ſimplr̃ eſt agẽs.alio modo:vt copulatur nobis mediãte
itellectu ſpeculatiuo:⁊ ſic ipſemet abſolute eſt cã agens
copulatiõis eius,⁊ per ꝯſequẽs cauſa eius:vt forma:⁊ ſic
eſt agẽs vno modo:⁊ effect⁹ alio modo ſm modũ intel/
ligẽdi:⁊ rationẽ. ¶ Forma aũt p̃ma iſtius motus eſt fęli
citas,quę eſt deus. Hęc enim eſt p̃ma:⁊ per ſe forma:ad
quã mouemur in motu hic,⁊ per ꝯñs hic eſt p̃mus ⁊ p̃n/
cipalis finis nr̃i mot⁹. ¶ Alia forma eſt intell's ſpecula/
tiuus cõpletus,⁊ hic eſt ſcđa forma,⁊ ſcđs finis pro quã/
to per ip̃m damus fineꝫ rebus modo q̃libet.p̃mo eſt ꝓ/
pter ſe,⁊ 2° ꝓpter alia,⁊ ideo hic eſt forma 2ᵃ,⁊ finis ſe/
cũdus. ¶ Et per hoc apparet q̃uo intell's agẽs eſt cõpa/
ratus nobis tam in fine:q̃ in p̃ncipio:vt agẽs,qm̃ in fine
eſt nobis forma ⁊ agẽs ſuę copulatiõis:vt dixi. ¶ Et ex
hoc ſoluit quintã q̃õneꝫ,⁊ inq̃t.Et ex h̃ apparet ſua int̃°:
ſcilꝫ fęlicis non eſt aliq̃d ſciẽtiaꝝ ſpeculatiuaꝝ.ſ.abſtra/
ctiua per demr̃ationeꝫ acq̃ſita:ſꝫ ſit aliquid currẽs curſu
rei gñatę.i.ſꝫ ſe habeat ad modũ illaꝝ,quoniã gñatur in
nobis a diſciplina ſciẽtiaꝝ ſpeculatiuaꝝ.per acq̃ſitioneꝫ
enim ſciẽtiarũ ſpeculatiuaꝝ aggenerat̃ nobis itellectus
agẽs:vt forma. ¶ Et ex hoc ꝓſoluit q̃õneꝫ,an Magiſtri
faciãt aliq̃d ad gñationẽ huius fęlicitatis,cui reſpõdet,⁊
ideo nõ eſt remotum:vt hoĩes adiuuẽt ſe in hac intẽtio/
ne ſaltẽ diſpoſitiue,ſicut iuuãt ſe in ſciẽtijs ſpeculatiuis;
ſicut docuit Ariſto.2° metaph̃.in exẽplo de arte muſicę.
adiuuãt enim ſe diſpoſitiue:vt dicit. ¶ Artes autẽ nečię
in acq̃ſitione hac,vt dicit Auer.ſunt metaᶜᵃ,nãlis phia,⁊
dialectica,ac grãmatica.mathematica enim nõ,quia eſt
cultiata ꝓpter exercitium moralis,quo pacto iuuet nõ
eſt hic locus meta.⁊ nãlis,qm̃ ex his efficit̃ ſubm intelle
ctus agẽtis,logica per accidẽs,qm̃ non pñt meta.⁊ nãlis
hñi niſi per logicã.⁊ nõ põt logica haberi ſine grãmatica.
ergo hę ſunt diſciplinę nečię,ſed an ſit ita in li° de intelle
ctu quęre. ¶ Sed neceſſe [eſt.] Iſte locus põt duplr̃ exponi,
ꝓut lr̃a duobus modis inuenit̃. Primo modo põt dici
Auer.declarare quę itellecta ſpeculatiua ſint nečia,⁊ in/
quit,ſed neceſſe eſt:vt inueniat̃ id currẽs a ſciẽtijs ſpecu
latiuis,ſubaudi veris nõ ab alijs,q᷑ intellecta vera pñt
eẽ ꝑpetua:intellecta enim falſa ĩpoſſibile eſt:vt habeant
ꝯtinuationẽ.i.ꝑpetuitatẽ,⁊ per ꝯñs nõ pñt eẽ mediũ co/
pulationis. ¶ Qm̃ nõ.] Ratiocinat̃,quare non hñt ꝑpe
tuitatẽ,⁊ ſylľs ſic cõponit̃,currẽs curſu nãli põt eſſe ꝑpe
tuuꝫ.mõſtra enim nõ pñt eẽ ꝑpetua p̃mo Cęli.ſed itelle Cõmẽ.138°.
cta falſa nõ currunt curſu nãli,ſed ſunt aliq̃d q̃ᵭ nõ intẽ/
debat̃ ſicut digit⁹ ſextus,⁊ mõſtrũ in creatura. ¶ Ex his
põt hñi cã,cur ex veris itellectis ſit diſpoſitio:⁊ nõ ex fal
ſis,diſpoſitio pro effectu ęterno dꝫ eẽ ęterna,ſed intelle/
cta falſa nõ ſunt ęterna:vt diximus,g̃ non ſunt diſpoſitio
pro copulatione. ¶ Aliter põt itelligi,⁊ forte melius:vt
dicamus ꝙ Auer.cõparet iter intell'm ſpeculatiuũ ⁊ pra
cticuꝫ,⁊ inq̃t,ſꝫ neceſſe eſt vt inueniat̃ id.ſ.diſpoſitio cur/
rens a ſciẽtijs ſpeculatiuis:nõ ab alijs.i.nõ a ſciẽtijs pra/
cticis.Cuius cãm reddit,qm̃ itellecta facta.i.opata ⁊ pra
ctica ĩpoſſibile eſt vt habeãt ꝯtinuaᵗᵒᵉ,ſubaudi cuꝫ itellu
agẽte,qm̃ intellecta practica nõ ſunt aliq̃d currens curſu
nãli,ſꝫ ſunt non vt ſciamus:ſed vt boni fiamus.ideo ſunt
aliq̃d q̃ᵭ nõ intẽdebat̃:ſicẽ digit⁹ ſext⁹,⁊ mõſtruꝫ in crea/
tura.vult dicere,q᷑ itell's practicus eſt faciẽs valde per
accńs,⁊ nõ intẽtũ ab ipſo fęlici per ſe,ſꝫ de h̃ diximus in
li° de itellu:quo pacto ꝟtus heroica facit:⁊ ꝯñter,⁊ añter.
⁊ tu vide. ¶ Et eſt etiã.] Nũc redit ad ſoluẽdaꝫ p̃ᵃᵐ.q.an
ſ.aliq̃s poſſit itellig̃e ſ'bas ſeparatas,⁊ inq̃t.Et eſt etiã ma
nifeſtũ ꝙ cuꝫ poſuerimus itell'm nãlẽ eẽ gñabilẽ ⁊ cor/
ruptibilẽ,tũc nullã viaꝫ inueniemus,ſm quã itell's agẽs
copulet̃ cum itellu:qui eſt in habitu.i.cuꝫ intellu p̃moꝝ
p̃nᵒʳ,⁊ per ꝯñs itellectu po°:copulatione ꝓpꝛia.⁊ exponit
q̃d intelligat per copulationẽ ꝓpꝛiã,⁊ inq̃t.ſ.copulatione
ſilĩ ꝯtinuationi formaꝝ cuꝫ materijs.vult dicere ꝙ nul/
la erit via qua intell's agẽs copulet̃ cum itellectu po°,vt
copulat̃ forma materię:itaq; in fine ſit ei forma.⁊ per h̃
vult hic,ꝙ q᷑ itellectus potẽtię eſt ęternus,ideo eſt poſ/
ſibile cuꝫ copulari ſubſtãtijs ſeparatis:⁊ ſic ſoluta eſt.q.
p̃ᵃ,⁊ in h̃ apparet ꝟbuꝫ theologoꝝ,ꝙ oĩum aĩaliũ ſolus
hõ eſt capax fęlicitatis:quẽadmodũ Ari.10° ethicẽ.tradi/ Cap.10°.
dit. ¶ Et cum iſta.] Sed q᷑ q̃daꝫ dicet ꝙ illa copulatio
eſt ĩpoſſibilis,quẽadmodũ Alpharabius,⁊ Arenathan,
obijcit eis ſylľs hypotheticis,⁊ inq̃t,⁊ cuꝫ iſta ꝯtinuatio
hoĩs cum itellectu agẽte nõ fuerit poſita.i.cõceſſa,nulla
erit diuerſitas inter cõparare ip̃m intellectũ agẽtẽ ad ho
mineꝫ,⁊ ad oĩa entia.vel q᷑ homini,⁊ alijs eẽt for°ęqua/
liter,vel q᷑ nec homini,nec alijs eẽt forma,ſed ſolũ agẽs
coıter:niſi per diuerſitatẽ ſuę actionis in eis.i.niſi q̃a ho/
mo aliter operat̃ q̃ alia,quę dĩa pauca eſſet. ¶ Et ſm
hũc modũ.] Secũdo arguit cõtra eos,⁊ inq̃t:⁊ ſm hunc
modũ:reſpect⁹ eius ad hoĩem nõ erit:niſi reſpectus agẽ/
tis ad homineꝫ:⁊ nõ reſpectus formę.i.⁊ ſi illa copulatio
ſit impoſſibilis,tunc intellectus agens tñ nobis eſſet cõ/
parabilis vt agẽs:⁊ nõ vt forma,⁊ cõtingit.q.Alpharabiũ,
quã dixit in Nichomachia. ¶ Fiducia.n.] Tunc reſu/
mit totum fundamentũ quo declarauit poſſibilitatẽ co/
pulationis,vt magis arguat illos,⁊ inquit.Fiducia enim
poſſibilitatis cõtinuationis intellect⁹ nobiſcuꝫ p̃ncipalis
⁊ fundamẽtalis eſt in declarando,ꝙ reſpect⁹ eius ad ho
mineꝫ eſt reſpectus formę ⁊ agentis:nõ reſpectus agen/
tis tñ.

tis tñ. hoc eniȝ fuit primũ fundamẽtoꝝ, quo poſito, iaȝ patet via qua perueniŧ homo in ſtatuȝ, qm̃ per ipſuȝ vt agens mouetur: per ipſuȝ vt forma fęlicitatˀ, ideo tota fiducia in declarando fęlicitateȝ ⁊ poſſibilitateȝ illius fuit hoc primũ fundamentũ. Tunc excuſat ſe, ⁊ inquit. Hoc igitur apparuit nobis in hoc quęſito, ⁊ ſi poſt apparuerit nobis plus ſcribemus, ⁊ ea quę ſcribit alibi ſunt multa, ⁊ maxime in libro de fęlicitate, vbi dicit ibi apparere intentioneȝ eius plus q̃ȝ in cõmentis de aĩa, ⁊ ego expoſui totam illaȝ epiſtolaȝ: vel tractatũ, ⁊ ſcribo libꝛuȝ ſingulareȝ de intellectu: vbi declaro de intellectu ⁊ fęlicitate quicqd dici debet ad menteȝ Auer. ⁊ quid ſentiat ipſe reprobaui, ⁊ quid dicenduȝ ſm̃ catholicaȝ fidem confirmamus. Mi igiť Baldaſar Miliane patriae ptenopeę excellentiſſime h̃ ſunt, quę ⁊ tibi mitto: vt recognoſcas, ⁊ quę ſub tuo noĩe audeo edere. qs.n. ptimeſcet ſub clypeo tutiſſimo ṗliari: eſt enim tãta tui noĩs amplitudo, ac tuaꝝ virtutuȝ cumulus, vt nõ tm̃ vigilias meas honoꝛent, ſȝ cuiuſuis hoĩs opa ⁊ volumina magnifacerẽt: ſcripſi.n. his libris de aĩa hec multis tꝑibus, ⁊ ſepe ſepius reſarciui: niſi q̃ tu occurreres editionẽ hãc nõ feciſſem: qui.n. te religioſum viderũt librũ iſtũ, religioſe factũ dicẽt, qui te oluȝ lr̃aꝝ patronũ norunt, librũ meũ: ⁊ ſi ſũmope extollẽt, nec pꝛauiter deonoꝛabũt: qui te ⁊ moꝛibꝰ ⁊ vita ph̃m aſpexerũt, ꝓculdubio librũ hũc tm̃: vt Ari. ⁊ Auer. mẽtẽ exponat factũ eſſe ꝓfiteri neceſſe eſt. Reliquũ eſt vt me ꝯuertã a ſcholaribꝰ meis, qui oliȝ patauii ſectati ſunt me, ⁊ lectoꝛibꝰ. Scholaribus qdẽ vt parcant: ſi reliquũ libri nõ ſcripſi: eſt.n. magna facilitas illius, ⁊ maxime qui audierũt me ſciunt qd Ari. ⁊ Auer. velit, ⁊ in reliq̃ libri. ego eniȝ nõ ſcripſiſſem: niſi iſtud paululuȝ tertij: niſi pręces veſtrę aſſuiſſent, qm̃ expoſitores in reliqs ꝑfecto copioſe exponũt vt latini, ⁊ greci. ¶ Eſt pꝛeterea alia cã lõge pſtans, qm̃ ſuȝ in negocijs ĩpeditus, ⁊ deficiũt mihi expoſitores greci, ⁊ ſi deus ꝯcedet vitã: ⁊ cõmodũ expoſitoꝝ dicã vobis intẽtionẽ meaȝ, ⁊ forte ꝯfirmabo: quę audiuiſtis per teſtes potioꝛes: ⁊ forte adijciaȝ plura. ¶ Ampliꝰ rogo vos oẽs vt dicta mea coꝛrigatis, ⁊ qbꝰ addẽduȝ addatis, ⁊ quibus diminuẽduȝ diminuatis, ⁊ quę ſuſtinẽda contra oblatratoꝛes ſuſtineatis. ego eniȝ ab vobis abſuȝ, ⁊ tanq̃ȝ moꝛtuus in finibꝰ terre ductus videoꝛ. ſitis ergo hi noſtraruȝ poſitionum ſucceſſoꝛes vt decet. ⁊ maxime rogo te mi Vicenti Quirine, vt quẽadmoduȝ ſoles, noſtra dicta conſerues. non enim parum nominis mihi acceſſurum video abſte, ſi doctrinaȝ noſtrã defendes. nec parum gratulatoꝛ te ſcholarem longis diebus habuiſſe. eſt eniȝ nominis ac doctrinę tuę tanta amplitudo: vt q̃ſi nihil aliud cogitem: niſi te miraculuȝ. Tibi pręterea Petre Campeſane noſtrę achademię ſucceſſoꝛ etiam librũ hunc cõmendo: vt quaȝ ſoles defendas. ¶ Lectoꝛibus ꝯo me conuerto, eos depꝛęcans, vt dicta mea percurrãt prius q̃ȝ accuſent, ⁊ maxime: cum magna pars hoꝝ reſcribatur in libro de intellectu, qui ſequitur poſt hũc. ibi eniȝ poterũt legere: quę hic dimiſi, ⁊ ẽt libꝛo fęlicitatis Auerrois, ⁊ in libꝛo deſtructio deſtructionũ. quãdo eniȝ dicta mea: quędam cum quibuſdam colligauerint, ⁊ videbunt me errare, iuſtum eſt: vt me accuſent. quãdo ꝯo veritatem inuenerint, decens eſt vt confirment. interim ſciant a me tm̃ eſſe aſſertum hic, ⁊ in omnibus meis ſcriptis quãtuȝ Romana ſentit Eccleſia. Et propterea alligaui poſt hunc libꝛum de intellectu vt ſciant veritatem catholicę noſtrę fidei. in illo enim libꝛo redargui Auerroim, ⁊ ph̃os miris argumẽtis, ⁊ toto noſtro conatu: q̃re poſt hunc ſequitur liber de intellectu, queȝ rogo videãt, ⁊ eodem modo percurrant. ſcripſi enim illum, ⁊ hunc ⁊ omnia mea opera ſolum propter honoꝛem ⁊ excellẽtiaȝ Hieronymi Bernardi: filij dñi Petri, ⁊ Antonij Iuſtiniani: filij domini Pauli. hi enim fuerunt principiũ ⁊ finis omniuȝ hoꝝ. magnã enim partem didici ex diſputationibus, quas olim cum his perfeci: quare ſi ingenium hoꝝ videre cupis, lege eum libꝛum.

¶ Euthichi Aug. Niphi philotheo Sueſ. Collectanea finit.

¶ Abbati Salinatori Roſcio Concilio noſtro Euthicus Auguſtinus Niphus Philotheus Sueſſanus.

Miſeri te nõ tm̃ humanaꝝ lr̃aꝝ ꝑditiſſimũ: verũ ⁊ vita: ac moꝛibus: ⁊ ſtudio philoſophoteron: quo fit vt cõmẽtum noſtrũ in hos libꝛos quos de aĩa inſcripſit Ariſtoteles recognoſcenduȝ miſerim: quare ſi id a ſpectatiſſimo ingenio tuo cõmendatum iri videro: non paꝝ mee laudi aſcripſiſſe ſcis. Uale: ⁊ Euthicum tuũ vt facis ama. Sueſſę pꝛidie idus Septembꝛis Anno chꝛiſti. 1498.

¶ Euthico Auguſtino Nipho Philotheo Sueſſano Philoſophoꝝ Antiſtiti Abbas Salinatoꝛ Roſcius Concius ſelicitateȝ.

Iboꝛum tuum quem mihi ꝑmiſeras: ex tuo fertiliſſimo agello ſurculos quẽ excoluiſti: cui ꝑma impꝛeſſi lr̃aꝝ documenta: gratanter accepi: tanq̃ȝ lecturus illum: ex cõmodo aperui: ac tñ deguſtare volui. Deinde blandiꝰ eſt ipſe: vt longius ꝓcederem qui q̃ȝ dulciſſimus fuerit: ex hoc intelligas licet: ſuauis placiduſqȝ viſus eſt: ⁊ qui primo aſpectu acticam ſuperet doctrinã: ꝓximus applaudo ſtudentibꝰ: etiam iaȝ nõ aliunde querenduȝ ſit. En noſter ager efferum exuberat: quę maioꝝ minutatiȝ: ac carpenti inſtillabat: hic ꝓfluit vndiqȝ: ac ſcaturit. Tãta autẽ me dulcedine tenuit: ac traxit: vt illaȝ ſine vlla dilatione perlegerem: ſol me [illegible]: fames admonebat: vrabes [illegible]: tamen exhauſi totũ: non tm̃ delectatus ſum: ſed gauiſus: qd ingenij iſt: habeat dicereȝ? qd impetus: ſi interquieuiſſet: ſi interuallo ſurrexiſſet: nõ eſt in eo impetus: ſed tenoꝛ cõpoſitio virilis ⁊ ſancta: nihilominꝰ inueniebat dulce quoddaȝ ⁊ loco lene: grãdis ⁊ erectus eſt: materia ideo eligenda eſt fertilis: quę capiat ingeniũ: quę incitet quotidem ſcripta: tamẽ claꝝ hĩt nomen: cętera exanguia ſunt: ſed quę maioꝛ: quę ſanctioꝛ: quę veritati cõiunctioꝛ: q̃ȝ de aĩa. Inſurrexit quoſdã obtrectatoꝛes: quoꝝ laus eſt alios moꝛdere ⁊ oblatrare. audio nuper tua carpẽtes dicta: ac ſi male de religione ſentiãt. Id conant ⁊ agitẽt vt ſancti ⁊ integerrimi viri eſſe videant: magnũ clypeũ ſibi ſumpſerant tutari religionẽ: ꝑfecto actuȝ eſſet: ſi tales ꝓtectoꝛes religio nr̃a haberet: nec honeſtati condonabo: quę dici ꝑnt: quãtuȝ ad͛ bene: ac ſapide: de noſtra fide catholica oꝛthodoxa ſentias: ab ineunte ętate mihi notũ eſt: qui q̃ȝ ſancte vixeris: nullus certioꝛ me teſtis erit: cum me auctoꝛe ſanctiſſima documẽta: ex tuis honoꝛandis ac catholicis parentibꝰ inſtitutus hauſeris. Quare parcant mihi maioꝝ cineres: ⁊ qui in exponẽdis Ariſtotelis operibꝰ inſudarũt. Iam tinea illos ⁊ arduo deterret: ⁊ tuos cõmẽtarios poſteri: nõ modo legent: ſed velut numine quodaȝ afflati: illos tm̃ tractare inbibebunt: ſcio me veridicum: tu ꝯo vt facis incepta in melius ꝑfice: ſpero ſupplex cõmuni beneficio viues. nõ tibi ſoli victurus: ſed pluribꝰ. Et tuũ ſalinatoꝛẽ partim ſtoicuȝ: partim peripatheticuȝ: maximopere amabis. Uale bona ſtudentium valitudo Lauiſſino. Kal. Octobꝛis. Anno ſalutis humanę. 1498.

COMMENTARIVM.

Quum q̃ſiuit quõ itells̃ itelligat mathe͛a, nũc quęrit vtrũ intells̃ dũ eſt coꝛpi vnitꝰ, vt Philoponus, ⁊ Simpl. expoſuerũt, poſſit intelligẽ foꝛ͛ penitꝰ immãles, an nõ: ⁊ dicit. Utruȝ aũt ipſum intellectũ non exiſtenteȝ ſeparatuȝ a magnitudine, ac a coꝛpoꝛe, in quo fuit inductus in gñatione hoĩs: cõtingat aliquid ſeparatoꝝ entiuȝ ſimplr̃ a materia abiunctoꝝ intelligẽ, vt deũ ⁊ intelligẽtias. Quaȝ queſtionẽ mouet etiã: qꝛ cuȝ indiuiſibilia dicanť ſex modis, ⁊ oſtenſum eſt, qũo indiuiſibilia quinqȝ modis dicta intelligantur, ⁊ nõ declarauit an intelligi poſſint indiuiſibilia ſexto modo dicta, quę ſunt ſimplr̃ indiuiſibilia nõ exiſtẽtia in materia, ideo quęrit nunc vtruȝ ſimplr̃ indiuiſibilia intelligi poſſint: quam q̃õneȝ nõ ſoluit, ſed dicit ad illaȝ eſſe ꝯſiderãdum poſterius. ¶ Introducit aũt Philoponꝰ ſolutionẽ Platonis, opĩo Pla.
q̇ intellectꝰ in coꝛpoꝛe exiſtẽs põt intelligere ſubſtãtias ſeparatas. dicit.n. q̇ põt itellectꝰ in moꝛtali coꝛpoꝛe exiſtens cęleſtis ciuis eſſe, ⁊ circa imãlia operari, ⁊ deſpicari coꝛpus. quia (vt inquit) ſi anime quę exterius, amatrices coꝛpoꝝ, ſemꝑ cuȝ coꝛpoꝛe ſunt etiã in ſepulchꝛis. qd abſurdũ eſt, ⁊ aĩas, quę in coꝛpoꝛe ſunt circa imãlia operari. hęc Plato. ¶ Poſtea introducit multas Ariſtotelis ꝓa rõ
rõnes, quibꝰ ꝓbãt eas nõ eſſe intelligibiles. prima eſt, q̇.

triplex eſt intelligibile penitus in mã, vt nãlia, penitus
ſeparata a materia, vt imãlia ſimplr, ⁊ media. Intellus
exiſtens in corpore media entia phantaſia intelligẽs eſt,
penitus mãlia intelligit ſenſu ⁊ phantaſia, quę ꝟo ſunt
omnino a materia ſeparata, cum nõ poſſit nec ſenſu, nec
phãtaſia cognoſcere: igitur nõ põt illa cognoſcẽ. Accedit
ꝙ oẽ cognoſcens ſm oĩa opꝫ aſſimilari eiqꝺ cognoſcit.
At cum intells in corpore aiali eſt, nõ eſt ſeparatus, non
igĩ intelligit ipſa ſeparata. hęc eſt pª obiectio. ¶ Cõtra
obijcit Philoponus, qm̃ libro 12º metaphicę quęſiuit
penitus imãles formas, ⁊ cũ inueniſſet illas, nobis ipſas
eſſe reuelauit, ergo intells corpori vnitus põt illas intel-
2ª rō ligere. ¶ Alij peripathetici argumẽtanĩ intellm̃ nõ in-
telligere imãles formas, qꝛ nõ ſunt: qꝛ aũt non ſunt: ideo
nõ poſſunt intelligi. qꝺ. n. nõ eſt, non cõtingit ſcire pmo
poſterior. ¶ Contra obijcit Philoponus, qꝛ in alijs li-
bris aperte Ariſto. cõfitetur eas eſſe, vt 8º libro phyſicę
3ª rō auſcultationis. ⁊ 12º libro metacę. ¶ Alij argumentanĩ,
ꝙ intells nõ põt imãlia intelligere, qm̃ intells idem eſt,
qꝺ phantaſia. At phãtaſia imãles formas nõ appręben-
dit, ergo nec intells. ¶ Contra obijcit iterũ Philopon⁹,
⁊ dicit ꝙ phãtaſia ⁊ intellect⁹ differũt, vt Plato dicit in
Theateto: qꝛ phãtaſia ſoluꝫ accidẽtia cognoſcit, intellus
4ª rō ꝟo ſubſtãtias: ⁊ ſic non ſunt ideꝫ. ¶ Alij argumẽtantur
phãtaſia ea noſcit quę ſenſus, intells ea noſcit, quę phã-
taſia noſcit, ergo intellus ea noſcit, quę noſcit ſenſus: ſed
imãles formas ſenſus non cognoſcit, ergo nec itellectus.
¶ Rñdet Philoponus, diuinas res intellm̃ noſtruꝫ in-
telligere nõ per phantaſiaꝫ ⁊ ſenſus illas in ſe cognoſcẽ-
tes, ſed per phãtaſiaꝫ ⁊ ſenſuꝫ, qui cognoſcit, quędã, quę
eſſe nõ pñt niſi ab imãlib⁹ formis, vt effect⁹ eax. Phan-
taſia ⁊ ſenſu cognoſcimus pulchrũ mundi ordinẽ, rerum
virtutes ad ſuos fines ſine cognitione dirigi, quę nõ pñt
reduci niſi ad ꝓuidentiam. ergo lꝫ ſenſus vel phantaſia
imãles res nõ cognoſcãt, cognoſcũt tñ ſuos effect⁹, quos
reducere nõ poſſumus niſi ad illas ſubſtãtias. Et hoc pa-
cto Philoponus vult intellm̃ exiſtentẽ corpore itelligẽ
incorporeas ac imãles formas, non autẽ intuitiue, vt po-
ſteriores dixerũt. ¶ Auerroes aũt in cõmẽtario qõnem
hanc duplr intelligit. Cum. n. intellus mãlis prius ſit in
ſe ꝙ̃ in nobis continuus: eſt. n. vtraqꝫ ex pte ſm cũ ęter-
nus, ⁊ ante quodlibet corpus exiſtens: ideo qꝺ eſt in illo
priori, quo ipſe eſt prius in ſe, ꝙ̃ nobis cõtinu⁹, ſi ſubſtã-
tias ſimplr ſeparatas poſſit itelligere: quẽ ſenſuꝫ ex ſuis
qbuſdaꝫ tranſlationib⁹ excerpſit, in quib⁹ particula illa
[non] nõ reperiebaĩ. legebat. n. cum ipſe abſtractus ſit.
Secũdus eſt vtrũ intellect⁹ mãlis corpori vnitus intel-
ligere poſſit ſubſtãtiaꝫ ſimplr a corpore abiunctũ: queꝫ
ſenſuꝫ habet trãſlatio eiuſdeꝫ: ⁊ vt nos in gręcis noſtris
codicib⁹ habemus: legiĩ. n. cũ particula negatiua hoc pa-
cto, cuꝫ ipſe nõ ſeparat⁹ ſit a magnitudine. Probat autẽ
primũ ſenſuꝫ eſſe neceſſariũ, naꝫ cũ intellect⁹ prius ſit in
ſe, ꝙ̃ in nobis, ergo neceſſariuꝫ eſt pręſcire an ille in illo
priori, in quo eſt in ſe, intelligat illas: ⁊ poſtea diſputare
an cuꝫ in nobis eſt, illas intelligat. Si. n. ſoluaĩ prima qõ
ad parteꝫ negatiuã, ⁊ dicaĩ ꝙ intellect⁹ in illo priori nõ
itelligit, fruſtra quęriĩ an in nobis exiſtẽs itelligat. So-
luta ꝟo pma qõne ad partẽ affirmatiuã, vꝫ, ꝙ itelligat,
dubitare dignũ eſt, an exiſtens in nobis poſſit illas intel-
ligere: hac rõne Auer. ait ſcdaꝫ qõnem ſupponere pmã.
Dubitatio pulchra. ¶ Sed vtrũ pro ſolone ſecũdę qõnis ſit neceſſaria de-
terminatio pmę qõnis facile põt patere ex his quę peri-
pathetici opinanĩ circa materiã de itellu. Qui. n. aſſerũt
intellm̃ eſſe vnicũ numero, ⁊ ęternuꝫ, quęrere coguntur
pmo an intellect⁹ in illo priori: in quo eſt in ſe, ſubſtãtias
abſtractas itelligat. Deinde ad partẽ affirmatiuã ſoluta
qõne: quęrere poſſunt an intellect⁹ in nobis exiſs poſſit
illas itelligẽ. ¶ Sed pro veritate de cognitione ſubax.
ſeparataꝝ quis poſſet quęrere pmo an intellect⁹ in illo
priori, in quo ipſe eſt in ſe, ſubſtãtias ſeparatas itelligat.
⁊ hęc quęſtio accidit ponẽtib⁹ aiaꝫ intellectiuã eſſe crea-
tam ante corpora, vt platonici aſſerũt, ⁊ ijs qui tenent in-
tellectũ eſſe ęternũ, ⁊ vnũ numero: Ariſtoteli ꝟo qui nec
animã, nec intellectũ, nec formã aliquã ponit factã ante
id: cuius eſt forma: vt 12º metaphice tradit. Quęſtio hęc Tex. cõ. 17.
nõ videĩ neceſſaria: cũ eniꝫ ille nõ ſit in aliquo priori in
ſe, ⁊ ante corp⁹, fruſtra quęriĩ ſi in illo priori, in quo in-
tells eſt prior in ſe poſſit illas itelligere. ¶ Scdo quęri
põt an intellect⁹ duꝫ eſt in nobis, illas intelligere poſſit:
⁊ hęc. q. eſt cõis oibus, qui de intellectu aliqꝺ dicũt. nam
⁊ dicẽtes ipſuꝫ eſſe ęternũ, vt eſt rei veritas, ⁊ dicẽtes ipꝫ
eſſe corruptibileꝫ, vt falſo nõnulli aſſerunt. Et dicẽtes cũ
eſſe ante corpora creatũ: vel nõ ante corpora: quęrere di-
gnũ eſt an ille exiſtẽs in nobis intelligẽ poſſit ſubſtãtias
ſepatas. ¶ Tertio quęri põt, an poſt mortẽ illas intelli-
gere poſſit, quę quęſtio his cõuenit, qui intellm̃ ponunt
imortaleꝫ. Fruſtra. n. quęrereĩ an illas vel quicꝙ̃ intelli-
gat intellect⁹ qñ nõ eſt. nõ ergo hęc. q. cõuenit ijs: qui cũ
mortalem aſſerunt: nec ijs, qui cuꝫ ponunt imortalem, ⁊
vnicũ: naꝫ ſi poniĩ vnus oĩuꝫ: poſt mortem hoĩs fruſtra
quęriĩ an homo illas itelligat, cuꝫ nihil illius relinquaĩ:
quęrere tamẽ poſſunt, vtruꝫ intellect⁹ ipſe in ſe manens
illas intelligere poſſit: nõ aũt ſi poſt morteꝫ nos illas in-
telligemus. Ex his ergo pꝫ. q. ſenſus.
¶ Sed circa Auer. digreſſionẽ nõnulla recẽſenda ſunt: Primũ recẽſendũ an ęternũ poſſit vniri mortali.
⁊ pmo in opione Alexãdri ãriĩ pp qꝺ ęternũ vniri põt
corruptibili vnione realr pfectiua: ⁊ ſm eẽ, nõ autẽ vnione
cõpręhenſiua. ¶ Reſpõdeo primũ eſſe manifeſtuꝫ ſm
veritateꝫ: eſt eniꝫ intellectiua aia ęterna, cuꝫ non deſinat
eſſe deſinente corpore: ⁊ tamẽ tẽporalr corpori mortali
vniĩ. ergo ſtat ęternuꝫ vniri corruptibili vnione tempo-
rali. Huius rei cauſa eſt, qm̃ ęternũ ſm eſſe reale põt eẽ
terminus eius relationis, quę eſt vnio: ⁊ cauſa eſt, qꝛ ſm
eſſe reale: eſt indiuiduũ, atqꝫ ſingulare. ergo põt eſſe ter-
minus ſub tali eſſe vnionis tẽporalis. nõ põt auteꝫ vniri
corruptibili rei vnione cõpręhenſiua: qm̃ ęternum com-
pręhenſiue alicui nõ vnitur, niſi vt abſtractum ab hic, ⁊
nunc: cum vniaĩ vliter, ⁊ intentionalr. nõ põt autẽ vniri
alicui vliter, ⁊ intẽtionalr, niſi id, cui vnitur, ſit immãle,
⁊ abſtractũ ab hic, ⁊ nunc. Propterea dicebat Auerrois Cõmẽ. 5º.
ſuperius vnionẽ ex intellectu, ⁊ intelligibili eſſe maiorẽ
ꝙ̃ ex mã ⁊ forma: qꝛ erat indiſſolubilis: eſt eniꝫ vlis ab-
ſtracta ab hic ⁊ nunc: ideo non põt diſſolui, niſi per acci-
dens: vt diximus in collectaneis. Breuiter igiĩ dici põt
ꝙ ęternuꝫ vniri põt rei corruptibili reali vnione: qꝛ res
ęterna põt eſſe cauſa realis entis corruptibilis. nõ auteꝫ
põt vniri vnione intentionali: qꝛ res ęterna non põt eſſe
cõpręhenſio ipſi rei mortali: niſi res mortalis ſit eadem
illa aut ſimplr, aut ſilitudine: qua intelligens ſit ideꝫ re-
bus intellectis: vt dictũ eſt. ¶ Scdm recẽſenduꝫ in opi- Scdm recẽſendũ de ordine aſcẽdendi in beatitudinem.
nione Alexandri eſt, quo aſcendimus ad beatificam in-
tellectionem, ⁊ quo ordine: nõ eniꝫ ſatis expręſſe ex his,
quę Auer. inquit, habenĩ hęc. Dicamus ergo ꝙ cũ peni-
tus eſt homo, primũ qꝺ ſibi vniĩ eſt intellus mãlis, crea-
tus ab intellectu agẽte, vnitur dico homini, vt forma qſi
vita, ⁊ aia, qua homo eſt hõ. Eodem priori homini vniĩ pª gradus
intellect⁹ agens, vt agens ipſi homini vitaꝫ, ⁊ intellectũ
mãleꝫ, qui eſt hoĩs animatio. vnitur etiam ſibi intellect⁹
agens, vt forma formans, ⁊ aia animãs: nõ aũt, vt forma
informãs vel anima inanimãs. Sic igiĩ primus gradus
beatitudinis eſt, in quo homini copulaĩ intellect⁹ mate-
rialis, vt forma informãs, ⁊ vt anima inanimãs, ⁊ intelle-
ctus agens, vt agẽs. ſ. actione reali. Secũdus gradus eſt, 2ª gradus
cũ homini incipit generari intellect⁹ ſpeculatiu⁹, vt per-

ſectio: ⁊ cũ ſibi vnitur intellect⁹ agens, vt agens actione
3ᵘˢ gradus intentionali. Tertius eſt in quo homini ineſt intellectus
in habitu: qui eſt ſpeculatiu⁹, vt perfectus: in quo ceſſat
vnio intellect⁹ agentis, vt agens eſt actione intentionali.
4ᵘˢ gradus Quartus eſt, cum homini vnitur intellect⁹ agens, vt for/
ma, qua mediante homo operaꝛ intelligẽdo per illam.
⁊ cũ peruenit homo ad hunc quartũ gradum q̃ōnis eſt
quid p̃mo homo intelligat per eſſentiã huius intellect⁹:
qui factus eſt ſibi forma: an ipſũ primo, ⁊ poſtea ſubſtã
tias ſeparatas incipiendo ab infima, vſq; ad ſuprẽmã:
an contra a ſuprẽma vſq; ad infimã. Uerum de ordine
hui⁹ quarti gradu dicemus in opiõne Auer. cũ in hoc nõ
differat Auer. ab Alexãdro. Hacten⁹ de Alexãdri põne.
Tertiũ recẽ ſendum. Circa ꝟo põnẽ Themiſtij recenſendum eſt aliquid
circa ei⁹ rõnẽ, qua ꝓbat intellm̃ poſſe intelligere ſubas
ſeparatas, naꝫ vel loq̃ꝛ de itellu in ſe hoc eſt in illo pori,
in quo ille eſt prius in ſe, q̃ nobis cõtinuus. vel loq̃ꝛ de
itellu, vt nobis ꝯtinuo. Si p̃mo mõ: tũc rõ ſupponit fal/
ſum: nõ .n. intell's in aliquo priori eſt prius in ſe, q̃ in no/
bis: cũ ſit forma humani corp̃is, vt ꝓbatũ eſt, forma aũt
T. c. 17. nõ eſt ante id: cui⁹ eſt forma 12ᵒ meta^{ce}. Si autẽ intelligat
de intellu, vt nobis cõtinuo, tũc nõ valet argu^{m}, intellus
intelligit m̃alia per abſtractionẽ, ergo maxie abſtracta,
quę per eſſentiã ſunt abſtracta. naꝫ itell's duꝫ eſt corpori
vnitus nõ põt intellig̃ꝛ niſi per abſtractionẽ: quę ꝟo ſũt
maxie, ⁊ per eſſentiã abſtracta nõ itelligit: nõ q2 ab illoꝝ
cognitione debiliteꝛ: ſed q2 duꝫ eſt corpori vnit⁹ eſt illis
ĩproportionat⁹. Propterea ſi illa itelligit, nõ niſi per co/
gnitionẽ effectuũ intelligit, quos ipſe itelligit per abſtra/
ctionẽ a phãtaſmatib⁹: pꝫ g̃ Themiſtij rõnẽ nullaꝫ eẽ.
Quartũ re/ cenſendum. Circa ꝟo opionẽ Auer. recenſenduꝫ eſt de intellu in
habitu, qd ſit: ⁊ de intellu ſpeculatiuo. naꝫ Auerroes hic
vi intelligere per intellectum in habitu primas ꝓpoſi/
tiones nunc cũ intellectu agẽte, nunc cum intellectu ma
teriali compoſitas. Superi⁹ ꝟo diximus intellm̃ in ha/
bitu eſſe intellm̃ m̃alẽ perfectũ oĩb⁹ itelligibilib⁹: quę/
cũq; vꝫ, intell's põt ſcire. Silr̃ intellm̃ ſpeculatiuũ dixi/
mus eẽ intellm̃ m̃alẽ ꝑfectũ nõ oĩb⁹ intelligibilib⁹, vꝫ,
qui eſt partiꝫ in fieri, ⁊ p̃tim in eſſe ꝑfecto. g̃ hęc videñ
diuerſa his, quę dixim⁹. Dicere poſſum⁹ ꝙ intell's in ha/
bitu põt accipi vno mõ foı̃alr̃: ⁊ ſic dĩ in habitu, q2 hꝫ: ⁊
hoc pacto eſt intell's ꝑfect⁹: ⁊ ſic ſuperius locuti ſumus.
Alio mõ dĩ in habitu reſpectu modi quo hꝫ: ⁊ ſic propo/
ſitiones p̃mę dicunꝛ in hitu: q2 ſunt habitę: ⁊ nõ videñ
de nouo acq̃ſitę: imo ſunt q̃ſi habitę ſemꝑ, ⁊ a nã: ⁊ h̃ pa/
cto loq̃ꝛ Auer. Intell's ꝟo ſpeculatiu⁹ vno mõ accipiꝛ,
vt diſtinguiꝛ cõtra intellm̃ in habitu p̃mo mõ: ⁊ ſic dĩ cõ
gregatũ ex intelligibilib⁹ in fieri. Alio mõ accipiꝛ, vt di/
ſtinguiꝛ cõtra itellm̃ in habitu ſcd̃o mõ: ⁊ ſic oĩa illa quę
intelligiꝛ mediãtib⁹ p̃mis ꝓpõnib⁹, cũ nõ hẽanꝛ, ſꝫ acq̃/
ranꝛ: dicunꝛ intell's ſpeculatiu⁹. Ex his ſeq̃ꝛ ꝙ intellect⁹
ꝑfect⁹ in ſtatu felicitatis cõſtitut⁹ eſt intell's in habitu ſal
teꝫ foı̃alr̃. q̃ꝛ (vt Auer. hic dicit) talis eſt intellus ꝑfect⁹,
cui nihil deeſt. Intell's ꝟo: qui eſt nõduꝫ in ſtatu: ſed cõti
nuo tendit ad ꝑfectionẽ, atq; finẽ: eſt intell's ſpeculatiu⁹.
5ᵐ Ulterius dubitaret aliquis quõ põt intell's ęternus,
qualis eſt intellectus agens, copulari ęterno .ſ. materiali
intellectui mediante intellectu ſpeculatiuo, ſiue mediãte
intellectu in habitu: qui eſt generabilis, ⁊ corruptibilis.
Rurſus quomõ poteſt intellectus materialis copulari
homini mediante cogitatiua corruptibili: ⁊ tñ ęternum
nõ põt appręhẽdi a corruptibili vtute, niſi illa efficereꝛ
ęterna: vt Auer. argumẽtaꝛ, ⁊ diſſolui p̃nt hęc: p̃mo qdeꝫ
ꝙ ęternũ non copulaꝛ ęterno, ea rõne, qua ęternum, nec
pro ęterno. Intell's .n. agẽs copulaꝛ intellectui m̃ali, niſi
rõne, qua ille eſt tuus, vel meus, cũ copulaꝛ illi mediãte
intellu ſpeculatiuo. At itell's m̃alis ea rõne, qua eſt me⁹:
vel tuus, nõ eſt ęternus. ſubijt .n. rõnẽ alicui⁹ noui. Silr̃
intell's agens nõ copulaꝛ intellui m̃ali, quaten⁹ eſt me⁹,
vel tuus, niſi copulatione temporali: quare cũ copulari
intellui m̃ali mediante diſpõne noua ꝓhibet nihil, cum
copuleꝛ ęterno nõ quo ęternũ: ⁊ illi nõ copulatiõe ęter/
na, ſed copulatione noua. Scd̃m ꝟo deleri põt, eodem
modo. intellect⁹ .n. materialis copulaꝛ homini de nouo,
non appręhenſiua vnione, ſed n̄ali, ideo non ſeq̃ꝛ hoieꝫ:
cui copulaꝛ eſſe ęternũ: vt ſupius diximus. Et q2 copulaꝛ
homini copulatione tẽporali: ideo mediante cogitatiua,
quę eſt res tẽporalis. Quęriꝛ vlterius qd Auer. intel/ 6ᵐ
ligat per ſciaꝫ, quę currit curſu ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: ⁊ qd
per ſciam nõ currentẽ curſu ſcię ſpeculatiuę. Aduerte
ꝙ cognitio duplex eſt, ſimplex: quę eſt de ſimplici, ⁊ cõ/
plexa: quę eſt affirmatio, vel negatio. Et ſimplex eſt du/
plex: alia intuitiua: alia abſtractiua. intuitiua eſt rei in ſe.
abſtractiua ꝟo eſt rei nõ in ſe: ſed in aliquo: cuius cogni/
tione res in ſe nõ appręhẽdiꝛ. Põt g̃ dici Auerroeꝫ itel/
ligere per ſciaꝫ ſpeculatiuã oẽm cognitionẽ cõplexam: ⁊
oẽm ſimplicẽ, quę eſt abſtractiua: per eã ꝟo, quę nõ cur/
rit curſu ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ, intelligit ſolã intuitiuã: hęc
eniꝫ ſola nõ currit curſu ſciaruꝫ ſpeculatiuaꝝ: cęterę ꝟo
oẽs currunt curſu ſcię ſpeculatiuę: q2 vel abſtractiõe ha/
benꝛ, vel rõne. Utruꝫ ꝟo oĩs ſimplex cognitio ſit intui/
tiua, vel abſtractiua. tenẽt nõnulli ꝙ nõ: naꝫ notitia, quę
habeꝛ de aliqua re per cõceptũ aggregatuꝫ: eſt neq; in/
tuitiua, nec abſtractiua. non .n. eſt rei in ſe: neq; rei in ſuo
repręſentatiuo: ergo nec intuitiua, nec abſtractiua. Silr̃
etiã notitia, quę eſt de ſuba per ſpẽm accidentis, nec ab/
ſtractiua eſt: nec intuitiua: cũ nec ſint rei in ſe: nec in ſuo re
pręſentatiuo. Siq; ꝟo vult, teneri põt ꝙ omnis notitia
ſimplex eſt, aut intuitiua, aut abſtractiua: ⁊ diceꝛ intuiti/
ua, quę eſt rei in ſe, hoc eſt quę eſt rei cognitione, quę eſt
res ipſa ſalteꝫ obiectiue. Abſtractiua ꝟo, eſt rei nõ in ſe,
vtpote rei cognitione alteri⁹ rei: hęc .n. abſtractiua dĩ, q2
abſtrahiꝛ res ex cognitione alteri⁹ rei, quo ſit, vt cogni/
tio per cõceptũ aggregatũ: cũ nõ ſit rei in ſe. abſtractiua
diceꝛ: q̃ꝛ eſt rei in alio: quicq̃d ſit illud. Similr̃ cognitio
ſubſtãtię per ſpeciẽ accidẽtis eſt ſubſtãtię in alio: q2 co/
gnoſciꝛ cognitione accidẽtis. Pꝫ ergo ſolaꝫ notitiã com/
plexam nõ eſſe intuitiuã: niſi ſm̃ qd, rõne ſimpliciũ, ex
quib⁹ cõſtat: ſi illa cognoſcunꝛ intuitiue. Ulterius de
7ᵐ intellectione hois, qui iam fęlix eſt, differẽduꝫ eſt. ⁊ p̃mo
ꝙ ſm̃ Auerroeꝫ ipſe intelligit deum intellectiõe, quę eſt
deus: hoc eſt intellectiõe intuitiua: naꝫ beatitudo eſt ipſe
deus, qui ſibi ⁊ alijs eſt intuitiua cognitio. Ꝑ. Fęlix intel/
ligit deũ intellectione, quę eſt effect⁹ dei: naꝫ eſt ꝑfectus
per ſcias ſpeculatiuas: quaꝝ vna, ⁊ potior eſt metaphy/
ſica, quę eſt dei atq; ſubſtãtiaꝝ ſeparataꝝ cognitio, quę
eſt illaꝝ effect⁹. his quoq; duab⁹ itellectionib⁹ fęlix intel
ligit cęteras ſeparatas ſubſtãtias: nam ⁊ intuitiue, ⁊ intel/
lectiõe, quę eſt illaꝝ effect⁹. Utrũ ꝟo hac duplici cogni/
tione intellect⁹ m̃alis in ſtatu illo: quo hõ fęlix eſt: intelli
gat ſe: ab Auerroe nõ habemus: fortaſſe ipſe diceret itel/
lectũ m̃alẽ etiã his duab⁹ intellectionib⁹ ſeipſuꝫ intelli/
gere: q2 ⁊ intuitiue, ⁊ ſciẽtia alioꝝ, quę eſt illoꝝ effectus:
verũ nõ determino. Duplici etiã intellectiõe felix intel/
ligit oẽs res n̄ales, atq; ſenſibiles. naꝫ itelligit illas ſcia,
quę eaꝝ effect⁹, ⁊ itelligit illas intellectiõe, q̃ eſt illaꝝ cã:
cõpręhẽdit .n. oĩa, quę de⁹ ꝯſecutiue app̃hẽdit cõpręhẽ/
ſione dei: q̃ ẽ reꝝ oĩuꝫ cã: pꝫ igiꝛ q̃lis ẽ itellio hois felicis.
Ulterius quęret quiſpiaꝫ, verũ ſemꝑ ſit in rerum nã 8ᵐ
aliq̃s hõ hoc pacto fęlix: atq; beatus. Rñdet Auer.

libello de beatitudine ſemꝑ eſſe aliquē hoīez fęlicez non
ſoluz in ſpecie: ſed in indiuiduo: ⁊ ſi nō in hac regione in
alia regione: ꝓbat p̄mo, qꝛ plus eſt de ꝑfectione mundi
talis homo, q̄ꝫ alius quiſuis hō. Sꝫ natura ſtare nō pōt
ſine homine: cuꝫ ſemꝑ ſit aliquis homo: ergo neceſſe eſt
eē aliquē hoīez fęlicē. Scd̄o fęlix hō eſt a nā magis in-
tent⁹, q̄ꝫ ali⁹ quiſuis hō: ḡ maiori cura faciet vt ille ſit q̄ꝫ
alius. Pręterea qcqd eſt poſſe in ſpē, actu reperit̄ in aliq
illi⁹ ſpēi iduiduo: ſꝫ in hoīs ſpē pōt aliqs hō eē fęlix: ḡ
de facto eſt. Pōt tñ teneri opp̄m: naꝫ ſpēs eſt duplex, alia
quę eſt de eſſentia atqꝫ ꝑfectione eſſentiali vniuerſi: cui⁹
eſt, quę nō pōt niſi a ſibi ſili fieri: vt hō ab hoīe, ⁊ equus
ab equo: ⁊ ſine hac mūdus ꝑfect⁹ eē nō pōt. Alia quę ſo-
luꝫ ꝑ accñs eſt de ꝑfectione vniuerſi: cui⁹ eſt, q̄ nō a ſibi
ſili fit: ⁊ ſine hac pōt mūdus eē ꝑfect⁹: ſꝫ perpetuo ſtare
nō poſſit ſine hac: fęlix ḡ qꝛ nō ſit a fęlici tanq̄ꝫ a ſuo ſili,
ſꝫ pcīz a ſe ꝑ inuētionē, pcīz a p̄ceptorib⁹ fieri pōt: vī non
de eſſentiali ꝑfectiōe vniuerſi. Uerū res hęc in doctrina
Auer. eſt res diſputabilis. Utruꝫ aūt fęlix dum dormit,
actu ſit diuinas ſubas itelligēs, ⁊ ſemꝑ quouis mō ſe ha-
beat: alr̄ diſputabitur. Aīaduerte tamē hāc copulationē,
quā Auer. arbitrat⁹ eſt, eē vt merā fictionē: naꝫ ſic intellꝫ
mālis eſt foīa iformās hoīez ex eo ꝙ hō foīalr̄ itelligit
intellectiōe, quę eſt effect⁹ reꝝ, quas itelligit: ita opꝫ eē
hoīs foīaꝫ iformātez id, quo hō dr̄ foīalr̄ itelligēs itelle-
ctione, quę eſt ideꝫ qd̄ de⁹. naꝫ hō hac itellectione eſt for-
malr̄ beat⁹: ſicut illa eſt foīalr̄ itelligēs: ḡ ſicut per p̄maꝫ
arguim⁹ mālez intellm̄ eē formā informātez hoīez: ſic ꝑ
ſcd̄aꝫ arguem⁹ agētez eē foīaꝫ hoīs iformātez. At cuꝫ h̄
neget Auerroes: nō. n. puto eū ꝯcedere deū eē hoīs foīaꝫ
informātez: ḡ fictio vī aſſerē ipm deū in fine fieri formā
nr̄aꝫ nō dantē eē, ſꝫ opōnē: ꝓpterea btītudinē alio mō
declarūt theologi: qb⁹ remitto rē hāc. Hacten⁹ de h̄ ꝯ^to^.
⁋ Circa finez vo mãę de btītudine aīaduerte dr̄iaꝫ inter
catholicos, ⁊ phōs, ꝙ Auerroes poſuit mediū beādi du-
plex. alterū poſitiuū ⁊ p̄ncipale: ⁊ h̄ mediuꝫ voluit eē in-
tellm̄ ſpeculatiuū, cui⁹ adeptio reddit aīaꝫ ipſaꝫ capacē
btītudis, ac copulationis intellꝫ agētis cū poſſi. Alterum
p̄uatiuū, quo aīa p̄uat̄ iclinatiōe ad ſenſualia: qua iclina-
tione ipedit̄ ad recipienduꝫ btītudinē, mediū p̄m diſpo-
nit aīaꝫ, facitqꝫ eā habilez ⁊ de po^a^ ꝓpinq̄ capacē. Scd̄ꝫ
vo mediū remouet ipedimēta: qb⁹ aīa ipedit̄ ad beatitu-
dinē: hęc de medio ſm̄ Auer. Scd̄m vo alios ꝑipathetī
cos qui magis ad mentē Ariſto. acceſſerūt. Mediū ſolū
reqſitū ⁊ p̄cipuū eſt virt⁹ heroica: qua aīa reddit̄ pura, ⁊
ab oī ipedimēto remota. Hoc. n. mediuꝫ, quo vī ab aīa
tollere ipedimēta, quę erāt iclinationes ad ſenſualia: dr̄
p̄uatiuū. Quo vo aīa per ipſaꝫ attollit̄, ac eleuat̄, dr̄ me-
diū poſitiuū, quo. ſ. aīa reddit̄ capax btītudis de po^a^ ꝓ-
pinq̄. Et qm̄ tā mediū Auerroicū q̄ꝫ mediū ꝑipatheticū
pōt ineſſe aīę in vita: ideo vtraqꝫ illaꝝ opionuꝫ aſſerere
pōt hoīez poſſe intuitiue deū itelligē. Hęc ex ꝑte medij.
Uidet̄ aūt hęc 2^a^ poſitio rōnabilior p̄ma: qꝛ ſaluat mu-
lieres poſſe eē beatas. p̄ma aūt nō: non. n. ꝯſonū eſt rōni,
vt mulieres fiant beatę ꝑ adeptionē ſpeculatiui itellꝫ:
vt 2° meta^ce^ dixim⁹. ⁋ De ipſa vo btītudie dixim⁹ de
mēte phōꝝ ꝑipa^cor^ ꝙ ſit de⁹. nō. n. reqrit̄ ad h̄, vt de⁹ ſit
mihi vel tibi btītudo, reqrit̄, vt in aīa mea vel tua ꝑfe-
cta mō (vt diximus) de⁹ agat aliquē actū aut habitū: ſed
nullo habitu aut actu in aīa ꝓducto, facta in aīa diſpōne
mō quo dixim⁹, de⁹ fit aīę beatitudo ꝑ copulationē, qua
illi vt foīa ac po^a^ copulat̄, qua ꝑ ei⁹ eſſentiā intelligē pōt
⁊ ipm deū ⁊ qcqd ipſe itelligit intuitiue. De⁹ ḡ fit beatitu-
do per copulationē cū aīa: ⁊ nō ꝑ ꝓductionē act⁹ vel ha-
bitus beatifici. Ex qb⁹ ſeqt̄ phōs nullaꝫ ponere btītudi-
nez, niſi obiectiuā in beato: foīalez vo nō cognouerunt.
De mō vo, quo de⁹ alicui fit btītudo, arbitrant̄ phī deū
fieri alicui btītudinē, nō ꝯtingēter, ſꝫ nec̄io, nō cōpulſuꝫ
ac coactū ſꝫ libere: q̄re libere ⁊ nec̄io. libere qdē: quo nō
cōpellit̄. nec̄io vo quo nō ꝯtingēter. Auerrois vo arbi-
trat̄ deū fieri btītudinē mere nālr̄ ac nec̄io, mō quo for-
ma copulat̄ mãę, cū in illa p̄inducta eſt diſpoſitio. nō. n.
apud Auer. de⁹ ꝯtingēter volens fit alicui beatitudo, ſed
ſuppoſita in aliquo diſpōne ad btītudinē p̄parāte neceſ-
ſitate nãę de⁹ fit illi btītudo. non. n. ſm̄ eū de⁹ agit ad ex
cōtingēter, nec fit alicui vltimus finis ꝯtingēter: hęc phī.
Pro veritate vo catholica, p̄mo eſt dr̄ia de medio: nam
nōnulli catholici dixerūt nec ex ꝑte dei, nec ex ꝑte aīę eē
aliqd̄ mediū ſimplr̄ nec̄ium. Ex ꝑte dei qdeꝫ, qꝛ deus pōt
ſupplere vicē cuiuſcūqꝫ cauſę, ⁊ cuiuſcūqꝫ medij, ex ꝑte
aīę vo, qꝛ aīa eſt in po^a^ ſua ęternitate ⁊ ad medium ⁊ ad
btītudinē: ſicut mā eſt ex ſe ſimplr̄ in po^a^ ⁊ ad formaꝫ ⁊
ad diſpōnez facientē pro foīa: ⁊ ſic iſti negāt lumē, nō ꝙ
nō cōcurrat lumē, ſꝫ ꝙ nō ſit de nec̄itate ſimplr̄ aīę vel
dei. Ego vo arbitror nulluꝫ mediuꝫ cauſale eē ſimplr̄
nec̄iuꝫ: lumē. n. nec̄iuꝫ eſt, vt mediū, nō tñ vt mediū effe-
ctiuū act⁹ beatifici: ſꝫ eſt nec̄iuꝫ, vt aīa diſponat̄, ac attol-
lat̄, eleueturqꝫ vltra ſuā nāꝫ. Et hoc pacto itelligas dicta
nr̄a in dilucidario 2° meta^ce^ diſputatiōe 3^a^ capite 4°. Nō
eniꝫ quū diximus nulluꝫ reqri mediuꝫ ad btītudinē nec
ex ꝑte aīę, nec ex ꝑte dei, intelleximus nulluꝫ reqri mediū
penit⁹, ſꝫ nulluꝫ reqri mediū cauſale, vt v̄ba nr̄a p̄tēdūt.
naꝫ lumē reqſitū non eſt cā effectrix btītudis, vt nōnulli
dixerūt, ſꝫ diſponēs aīaꝫ ad btītudinē. Uñ catholici po-
ſuerūt media ad btītudinē remotū qdeꝫ, bonas actiōes,
quas Ariſto. vocauit heroicas, doctores noſtri vocāt me-
ritorias, quę qdeꝫ nō ſunt meritorię de cōdigno, cum nō
ęquilibrāt actui beatifico: ſꝫ de congruo. nec ſemꝑ bonas
has actiones mediū fecerūt, vt pꝫ in paruulis: qui nihil
egerūt, ⁊ tñ expurgati aqua baptiſmali meruerunt bea-
titudinem de congruo: vt in theologicis diſputauimus.
Mediuꝫ vo ꝓpinquū poſuerūt lumen beatificū: qd̄ lu-
men glorię appellant, qd̄ imediate diſponat aīaꝫ ad glo-
riaꝫ ſiue ad beatitudinē: hoc lumen nō poſuerūt, vt per
ipſum aīa efficiat̄ capax beatitudinis, ac potens ſimplr̄,
ſed, vt efficiat̄ habilis apud quoſdaꝫ, vel vt efficiat̄ po-
tens potētia ꝓpinqua, nō aūt potētia ſimplr̄: ſicut diſpo-
ſitio nō ponit̄ in mā, vt mā fiat potēs, ſed vt mā fiat ha-
bilis, vel vt ab ea remoueat̄ ipedimētuꝫ, vel vt fiat po-
tens potētia ꝓpinqua. Ego vo dico ꝙ hoc lumē quouis
modo ponat̄, nō ponit̄, vt mediuꝫ cauſale, ac beatitudi-
nis effectiuū: vt 2° metaphiſicę diximus: hęc catholici de
medio. De beatitudine etiā differūt, qꝛ catholici duplicē
beatitudinē diſtinxerūt. alterā formalez, qui eſt act⁹ bea-
tificus ꝓduct⁹ a deo in aīa beati pręaffecta lumē. Alterā
obiectiuaꝫ, quę eſt ipſe deus: qui intelligit̄ mediante illo
actu, vt obiectū beatificū. Phī vo negarūt actuꝫ beatifi-
cum, ⁊ poſuerūt beatitudinē obiectiuaꝫ: hęc catholici de
beatitudine. De modo etiā differūt, naꝫ catholici volunt
deum libere ⁊ cōtingēter eē alicui beatitudinē, libere ⁊
cōtingenter ꝓducere in anima beati beatificum actum.
Phī autem dixerunt deum eē alicui beatitudinem ne-
ceſſitate naturę. Cauſa differentię eſt, quia catholici dixe-
runt deum ad exteriora cōtingēter comparari. ⁋ Sed
quęres vtrum phī velint actiones ꝓficiſcentes a virtute
heroica circūſcripta omni influentia dei pręparent ad
beatitudinē. Catholici, vt diximus non oēm bonā actio-
nem dixerūt eē meritoriā, ſꝫ quę eſt gratuita, ac ꝓcedēs
a ſpāli dei influentia, vt vtar v̄bis Bacconitani, quę ſpe-
cialis dei influētia appellat̄ grā: eſt. n. (vt inqt Bacconi-

tamus) gr̃a ſpālis dei influētia cauſata in aliquo, vt ꝑ illā actiões bonę illi⁹ ſint meritorię beatitudis: ac ſempiternę glorię. ¶ Querit̃ ergo vtrū talez influētiaz poſuerint phi: Ut. n. ꝙ ſic, qꝛ nullus agēs pōt agere aliquid boni, circūſcripta dei cauſalitate, dei cauſalitas eſt influentia, ergo ſine hac influētia nulla actio heroica erit bona. Cuz ergo phi poſuerint cauſalitatē, ac influētiā: videnť ponē grāz, lz ſit dīia in noie. grāz ꝟo ꝓpriaz nō cognouerunt, quā dicerent ſpālez influentiā. Utrū ꝟo gr̃a, ⁊ influētia differāt, ⁊ qūo: ⁊ vtrū phi poſuerint vtrāqz influentiā / in theologicis diffuſe diſputauimus: nūc ꝟo ſatis ſit hęc tetigiſſe ac indicaſſe, vt intelligat̃ veritas catholica, ⁊ dīia veritatis nr̃ę ab opione Ariſto. ⁊ alioꝝ peripatheticoꝝ. Multę alię qōnes in libro de intellu, ⁊ in libro de beatitudine diſputatę ſunt de beatitudine: quas hic bona fronte pręterimus: ne videamur ſuperflui.

¶ Nunc aūt ea quae de aīa dicta ſunt / q̄ſi ad quaedam capita redigētes: rurſus dicamus aīaz ipſam ea vniuerſa quodāmodo eſſe quae ſunt.

Tex. c. 37. ¶ Nunc autē, quę de anima dicta ſunt, ſimul recapitulātes. Dicamus iterū ꝙ oīa ea, quę ſunt quodā modo eſt anima.

COMMENTARIVM.

¶ Philoponus p̄ma frōte vī velle, ꝙ Ariſtoteles ponat hāc ꝯclōnē, vz, oīa entia aut ſunt ſenſibilia, aut ſunt intelligibilia. Poſtea in ꝓſequēdo vī velle aliā expōnez, propterea aliter dicamus, ꝙ vt Alexander inqt libro ſuo de aīa, veteres arbitranť aīaz eſſe oīa, ꝙ ex his p̄ncipijs cōſtet, ex qb⁹ ſunt oīa: hinc Ariſt. vult oſtēdere, quonā mō intelligi pōt aīaz eē oīa: ⁊ ponit hāc ꝯclōnē, dicens, ꝙ aīa eſt quodam mō oīa, quę ſunt. Dicit ꝟo Philopon⁹ aīaz nō eſſe ſimplr̃ oīa [ſed oīa quodā mō] qꝛ aīa non eſt oīa mālr̃, ſed intētionalr̃, qꝛ nō lapis ipſe eſt in aīa, ſed lapidis ſpēs, quę eſt intētio ſine mā: verū de re hac diligēti⁹ poſtea. ¶ Sed cur ꝯſiderationē hanc, quā de aīa ꝓponit, recapitulationez appellarit, nemo expoſuit. Pōt ꝟo cā aſſignari, qꝛ Empedocles dixit aīaz eē oīa, quaten⁹ cōſtituit̃ ex reꝝ p̄ncipijs, quę ſunt quattuor ęlnta, ⁊ amor, ⁊ odiū. Democrit⁹ ꝟo idez dicēs, aſſeruit aīaz eē oīa, quaten⁹ ꝯſtat rerū p̄ncipijs, quę ſunt athomi. Ariſtoteles ḡ, cuz hāc opionez libro p̄mo diligēter refutauerit, volens nūc illi⁹ intellm̃ in bonū reducere, nō iniuria recapitulationē appellauit eā ꝯſiderationē, quā nūc de nouo aggredit̃. Accedit ꝙ hęc vī q̄ſi noua aię definitio: veteres. n. definiētes aīaz dixerūt eā eſſe oīa, q̄ꝛ ꝟo definitionē aię libro 2° diligēter expoſuit, cum iterū ptractatio hęc ſpectet ad definitionē, vī quaſi recapitulare definitionē: nō ergo ab rōne, cōſiderationē hanc recapitulationē appellat. Dixit aūt [ſimul recapitulātes] ꝙ rez hāc de aīa recapitulet ſimul cū his, quę de ipſa aīa dixit ſm̄ v̄itatē.

Ca. pio 31°.

¶ Nam ea quae ſunt: aut intelligibilia ſunt / aut ſenſibilia. Atqꝫ ſciētia qdez / eſt res eae quodā mō quae ſub ipſaz ſciaz cadūt: ſenſus aūt / ipſae ſenſibiles.

¶ Aut eniz ſenſibilia, quę ſunt, aut intelligibilia ſunt. Eſt aūt ſciētia quidez, ſcibilia quodam modo. Senſus aūt ſenſibilia.

COMMENTARIVM.

¶ Hic text⁹ nō eſt leuis, tñ ꝑ illaz pticulaz eniz, Ariſtoteles vī ꝓbare ꝯclōnē ꝓpoſitā. Uerū text⁹ pōt legi vno mō, ꝙ Ariſt. ſyllogiçet ꝯclōnē hoc pacto. Intelligibilia, ⁊ ſenſibilia ſunt oīa quę ſunt. Aīa eſt itelligibilia ⁊ ſenſibilia. ergo aīa eſt oīa, quę ſunt. Q̄ aūt aīa ſit itelligibilia, ⁊ ſenſibilia ex eo pz: qꝛ aīa duplici pte cōſtat ſenſu, vz, ⁊ intellu. At ſenſu eſt ſenſibilia: intellu ꝟo intelligibilia. ḡ aīa eſt quodā mō oīa, quę ſunt. Et nunc iuxta hāc expoſitionē per ſciaz intelligit intellm̃: ⁊ per ſcibilia intelligibilia. per ſenſuz ꝟo intelligit ptē ſenſitiuā. Pz ergo aīaz eē aliquo mō oīa, quę ſunt. ¶ Philopon⁹ ꝟo (vt mihi vī) arbitrat̃, ꝯclōnē ꝓpoſitaz ꝓbare textu ꝓximo. Q̄ ſi ita ſit, in p̄ñti textu, Ariſto. ante ꝯclōnis ꝓbationez p̄mittit duas ſuppōnes, quaꝝ p̄ma eſt, ꝙ eoꝝ quę ſunt, alia ſunt ſenſibilia, alia itelligibilia: nec curat ꝓbare hāc ſuppōnē, qꝛ eā ꝓbare ſpectat ad metaphicū: vel ad librū phicoꝝ ſm̄ Auer. Scd̄a ꝟo ſuppoſitio eſt, ꝙ ſcia ſiue ipſuz ſcire ſit quodā mō ipſa ſcibilia, hoc eſt ipſa itelligibilia: ⁊ ſenſus, ſiue ipſa ſenſatio ſit quodā mō ipſa ſenſibilia. Nec hāc ſuppōnez ꝓbat: qm̄ neutra pars eſt vera in prędicatione formali: nō. n. ipz ſcire eſt ſcibilia, nec ipſa ſenſatio ipſa ſenſibilia in p̄dicatiōe formali: ſed ſcia eſt ſcibilia, ⁊ ſenſus ſenſibilia in p̄dicatiōe cauſali: ideo dixit quodam mō, qꝛ formalr̃ nec ſcia nr̃a eſt ſcibilia: nec ſenſus ſenſibilia. Cauſali ꝟo p̄dicatiōe ſcia eſt in nobis a ſcibilibus, ⁊ ſenſus ab ipſis ſenſibilib⁹. Cōtra aūt in ſubſtātijs ſeparatis, in qb⁹ ſcibilia ſunt ab eaꝝ ſcientijs: cuz illaꝝ ſcientia ſit cauſa reꝝ ſcibiliū. noſtra ꝟo cauſet̃ a reb⁹. Unde hoc deſignās dixit, quodā modo.

¶ Uerum quo pacto id ita eſt: quaerat̃ opz. Scindit̃ igit̃ in ipſas res: ſcia atqꝫ ſenſus. is qdez qui eſt potentia / in res potētia tales: is ꝟo qui eſt actu, in actu ſimilr̃ tales. ⁊ ſcia pari mō. Senſitiuū aūt animae, ⁊ id qḋ ſciētijs affici pōt: haec potētia ſunt. hoc qdē, id qḋ ſub ſciaz cadit: illud ꝟo ſenſibile. Atqui neċe eſt: aut res ipſas / aut formas in aīa eſſe. at non ſunt in ea: res ipſae profecto. non eniz ipſe lapis in aīa: ſed forma lapidis ineſt.

¶ Q̄uo autē hoc ſit, opz īqrere. Secat̃ igit̃ ſcia ⁊ ſenſus in res: qui qdez potentia eſt, in eas, quę ſunt potentia. Qui ꝟo actu: in eas, quę ſunt actu. Animę aūt ſenſitiuū, ⁊ ſciētificum, potentia hęc ſunt. hoc quidez ſcibile: illud ꝟo ſenſibile. Neceſſe itaqꝫ aut ipſa, aut ſpēs eſſe. Ipſa qdem. n. iam nō (non. n. lapis in aīa eſt) ſed ſpecies. Tex. c. 38.

COMMENTARIVM.

¶ Precedens textus fuit duplr̃ introductus. vno mō ꝙ Ariſtoteles ſyllogiçaſſet ꝓpoſitā ꝯclōnem, vz, ꝙ aīa ſit quodam mō oīa. Alio mō ꝙ Ariſtoteles acceperit duas ſuppōnes. Si p̄mā ergo expōnez ſectabimur, nunc dicēduz eſt, ꝙ cū Ariſtoteles ꝓbauit, aīaz eē oīa, quę ſunt, ex eo: qꝛ pte itellectiua eſt itelligibilia, pte ꝟo ſenſitiua ſenſibilia: nūc velit exponere, an aīa ſit oīa, quę ſūt ſimplr̃, vt veteres dixerunt: an anima ſit omnia quę ſunt, quodā mō: vt eſt rei veritas: ⁊ hoc ꝓponere vī, dicēs. Q̄uo aūt hoc ſit, opz ingrere, ac dilucidare. Democrit⁹. n. ⁊ Empe. dixerunt aīaz eſſe oīa ſimplr̃, Ariſto. ꝟo oīa quodā mō: ideo ꝓponit eē ingrēduz qūo hoc ſit. Qḋ Alexā. perpulchre exponit in ſuo libro de aīa. ¶ Ad cui⁹ euidētiā debes ſcire aliqd eſſe ſimplr̃ aliquā rez, cū ex his oīb⁹ eſt, ex qb⁹ cōſtat res. Uerbi cā, ſi aliqd eſt mā ⁊ forma, qb⁹ cōſtat ſocrates, hoc ſimplr̃ eſt ſocrates, vel ſiqd conſtet his met, qb⁹ cōſtat ſocrates: mā, vz, ⁊ forma, qbus ꝯſtat ſocrates: hoc ſimplr̃ ſocrates eſt. Et qm̄ veteres dixerūt his oīb⁹ aīaz cōſtare, qb⁹ quęlibet res cōſtat: ideo aīam Capite 31°.

dixerũt eẽ oia ſimplr. Aliqd ꝟo eẽ ſm qd ⁊ quodaʒ mõ aliud:quoties nõ ex his oib⁹ conſtat,ex qbus eſt res,ſed vel ex aliquo coꝝ,ex quib⁹ res cõſtat.eſt enim plato ſm qd ſocrati idem,qꝛ conſtat ea foꝛa hoiſ:qua ꝯſtat ſocrates.ꝑticipatione.n.ſpẽi oẽs hoies ſunt vnus hõ.non autẽ plato eſt ideʒ ſocrati ſimplr,qꝛ nõ ſm mãm ⁊ formam. Alter⁹ aliqd ſm formã eẽ reʒ aliquã,bifariam intelligi põt:aut realr ſiue mãlr,aut intẽtionalr.Eſt plato idẽ ſocrati realr idẽ ſm formã,qꝛ ꝯſtat ea ſpecifica reali foꝛa, qua ꝯſtat ſocrates realr.Eſt ꝟo ſpeculuʒ ſocrati idẽ intẽtionalr,qꝛ ſilitudie ꝯſtat,cui⁹ re ꝯſtat ſocrates. nõ.n.ſpeculum ꝯſtat ipſa ſocratis foꝛa:ſed ipſius foꝛę ſilitudine, quę in ſenſu intẽtio,in intellu ꝟo notio dr. ğ ſpeculuʒ eſt ſocrates ſm qd:qꝛ eſt ſocrates itẽtionalr:cõſtat.n.ſocrat ſilitudine,nõ aũt ſocratis foꝛa. ¶ Ex his pʒ aiaʒ eſſe oia quodaʒ mõ,nõ aũt ſimplr.Cuʒ.n.aia nõ ꝯſtet his principijs,qb⁹ res realr ꝯſtãt:nõ eſt oia ſimplr.Cuʒ ꝟo cõſtet formis,quę ſunt ipſę res ſm qd,ac ſilitudinarie: eſt res oẽs ſm qd,ac quodã mõ:reꝝ cũ nõ ꝯſtet reꝝ formis,ſʒ foꝛaꝝ intẽtionib⁹(naʒ intellu ꝯſtat notionibus:ſenſu ꝟo intẽtionib⁹)ergo aia eſt oia quodã mõ intẽtionalr.Iteꝝ cõſtare reꝝ intẽtionib⁹ eſt bifariã,aut actu,aut potẽtia. Actu qdẽ intell's ꝯſtat notionib⁹,cũ illaꝝ eſt ſubm actu: potẽtia ꝟo,cuʒ illis ſubm eſſe põt. Ergo aia per intellm actu erit oia itelligibilia intẽtionalr,quoties intell's itelligibiliũ notionib⁹ actu ſubijcit̃. Potẽtia ꝟo,cuʒ reꝝ intẽtionib⁹ actu nõ ſubijcit̃:ſʒ ſubijci põt:ſili rõne ⁊ de ſenſibilib⁹ dici põt.Ergo aia eſt q̃dã mõ oia,qꝛ ſm qd,⁊ intentionalr. Hęc ex Alex⁰ eo libro: tunc facile iuxta hanc expõneʒ põt legẽ ꝟba Ariſto. ¶ Sed ſi volumus ſequi ſcdaʒ expõnẽ Philoponi:dicem⁹ ꝙ cũ Ariſtoteles ſumpſit ſuppõnes,ſtatim ꝓpoſitã ꝯclõnẽ declarat,⁊ ꝓponit ꝑmo itẽtionẽ.ꝺ.Quo aũt ħ ſit.ſ.qꝺ aia ſit oia nõ ſimplr, ſʒ quodã mõ:opʒ ingrere:ꝓpoſita ꝟo intẽtiõe,exequit̃ q̃ſi ſumẽs tertiã ſuppõneʒ,⁊ legat̃ text⁹ ſuſpenſiue vſqʒ ibi [neceſſe itaqʒ]⁊ dicit,cuʒ ſcia ſit quodã mõ ſcibilia,⁊ ſenſus quodaʒ mõ ſenſibilia,vt ſcda ſuppoſitio dicit.Et ſcia ⁊ ſenſus ſecent̃ in res.i.diuiſione reꝝ,ex qb⁹ ſunt,naʒ ſenſus,qui qdẽ po^a eſt,ſecat̃ in eas res,quę ſunt potẽtia. Senſus ꝟo,qui eſt actu ſecetur in eas res,quę ſunt actu. Ecce ꝙ eſt quodã mõ 3^a ſuppoſitio.ſ.ꝙ ſenſus differant inter ſe differẽtijs ſenſibiliũ,⁊ ſcię differẽtijs itelligibiliũ. Repetit ſuppõneʒ ſcdaʒ,⁊ dicit.aię aũt ſenſitiuũ,⁊ ſciẽtificũ ħ eſt itellectiuũ,hęc ſunt. Hoc qdeʒ ſcibile.ſ.intellectiuum:illud ꝟo.ſ.ſenſitiuũ ſenſibile. Ex his ſuppõnib⁹, q̃ſi infert ꝯclõnẽ ⁊ terminat ſuppõneʒ,⁊ dicit.neceẽ itaqʒ aiaʒ eſſe aut ipſa entia quę ſunt,aut eẽ ſpẽs entium. Ipſa qdẽ eniʒ iaʒ entia,quę ſunt,aia nõ eſt:nõ.n.lapis in aia ẽ, ſed ſpẽs lapidis.ğ erit aia ſpẽs entiũ,q̃ erat ꝯclo. In qb⁹ ſi recte aiaduertis tres ſuppõnes accepit. p^a erat,ꝙ oia aut ſunt itelligibilia,aut ſenſibilia.Scda ꝙ ſcia eſt itelligibilia,⁊ ſenſus ſenſibilia.Tertia ꝙ ſcię ⁊ ſenſus differãt differẽtijs reꝝ,de qb⁹ ſunt:cũ ſcia actu ſit intelligibilium actu,ſcia po^a intelligibiliũ po^a.Senſus ẽt actu eſt ſenſibiliuʒ actu,⁊ ſenſus po^a eſt ſenſibiliuʒ po^a.Ex his cõcludit aiaʒ eẽ oia quę ſunt,non ſimplr,ſʒ quodã mõ,quatenus nõ eſt ipſa,quę ſunt,ſʒ ſpẽs coꝝ,quę ſunt.deducit̃ ꝯñtia, qꝛ per ſciaʒ eſt ipſa itelligibilia:⁊ per ſenſus ipſa ſenſibilia:qꝛ (vt ſupponebat̃)ſcia ſaltẽ in ꝑdicatione cauſali eſt itelligibilia,⁊ ſenſus ſenſibilia:quę ſuppoſitio ꝓbat̃ per aliã ſuppõneʒ.ſ.qꝛ ſcię differũt ſcibilib⁹,⁊ ſenſus ſenſibilib⁹. ¶ Ex his ſequit̃ qꝛ ꝑma ſuppoſitio nõ eſt vtilis ad ſylli rõneʒ:ſʒ ad obiectionẽ:qꝛ poſſet dici nõ oia quę ſũt, eſſe itelligibilia aut ſenſibilia,⁊ ſic aia nõ eſt oia. Innuit̃ ſolo ꝑ ꝑmã ſuppõneʒ.ſ.ꝙ oia ſunt itelligibilia,vel ſenſibilia. ¶ Quo ꝟo ad verba attinet,debes ſcire,ꝙ aia eſt oia,qꝛ ſciẽtifico,hoc eſt intellectiuo eſt itelligibilia:⁊ ſenſitiuo eſt ſenſibilia. Eſt aũt itellectiuo itelligibilia,q̃ten⁹ intellectiuo eſt ſcia itelligibiliũ.naʒ ita cauſali ꝑdicatiõe intelluũ eſt ſcia,ſicut ſcia cauſali prędicatione eſt intelligibilia. Eſt ꝟo ſenſitiuo ſenſibilia: qꝛ ſenſitiuo eſt ſenſatio,ſicut ſenſatio eſt ſenſibilia.ſ.in ꝑdicatione cauſali. Pʒ ergo quo opio veterũ põt hęc locũ:ſi.n.intelligãt aiaʒ eẽ oia,quę ſunt ſimplr,ac realr:opio coꝝ falſa,⁊ ipoſſis eſt. At ſi itelligant aiaʒ eſſe oia ſm qd hoc eſt intẽtionaliter, mõ,quo dictũ eſt,recte intelligũt.Vñ Philopon⁹ dixit, recte eſſe additũ ipm [quodaʒ mõ] qm̃ aia non eſt ipſę res mãles mãlr,ſed ipſę reꝝ ſpẽs imãlr:nõ.n.noſcit res mãlr,ſed imãlr,cũ nõ lapis,ſʒ lapidis ſpecies ſit in aia. ¶ Sed dubitant aliqui,qꝛ nõ vr̃ reꝝ oia eſſe aut intelligibilia,aut ſenſibilia:qꝛ tunc oia eſſent ad aliqd:qm̃ ſenſibile ⁊ itelligibile ad aliqd ſunt. ¶ Rñdet Philopon⁹, ⁊ qdeʒ vere:ꝙ res,quę ſunt,ſi ꝯſiderent̃,quatenus ſubſiſtentiã hñt,per ſe abſolutę ſunt,⁊ non ad aliqd:vt ignis, quatenus ſubſiſtẽtiã hʒ,eſt ſuba abſoluta: quatenus ꝟo res cõſiderant̃ vt ſenſibiles vel itelligibiles ſunt,ad aliqd:quare nihil ꝓhibet oia eẽ ad aliqd ſm qd:ſʒ ſimplr non omnia ſunt ad aliquid.

¶ Quare anima:eſt vt manus.manus enim:inſtrumentoꝝ eſt inſtrumentuʒ.⁊ intellectus:formaꝝ eſt forma.⁊ ſenſus:itideʒ ſenſibiliuʒ forma.

¶ Quare aia ſicut manus eſt.etenim manus eſt organũ organoꝝ. Intellus aũt ⁊ eſt ſpẽs ſpecieꝝ,⁊ ſenſus ſpẽs ſenſibilium.

COMMENTARIVM.

¶ Ex dictis ſm Philoponũ Ariſtoteles deducit quaſdã ſilitudines,quaꝝ ꝑma eſt inter manuʒ ⁊ aiaʒ. Scda ꝟo eſt inter manũ ⁊ intellm.Tertia eſt inter manũ ⁊ ſenſuʒ. Inter manũ qdeʒ ⁊ aiaʒ ſilitudo eſt ſm Philoponũ,qa ſicut manus extis inſtrm humani corpis inſtris vtitur, velut aſcia ſi hõ ſit faber,aut calamo,ſi eſt ſcribens: ita aia eſt foꝛa,ac ſpecies ſpẽꝝ.ſ.ſuſceptrix:qm̃ aia rões ac ſpẽs oiuʒ reꝝ hʒ in ſeipſa. ¶ Scda ꝟo ſilitudo eſt inter manũ ⁊ intellm,qꝛ vt man⁹ extis humani corpis inſtrm vtit̃ oib⁹ inſtrumẽtis,ſic intell's eſt ſpẽs oiuʒ ſpẽꝝ ſuſceptiua,cũ hẽat notiones oiuʒ itelligibiliuʒ. ¶ Tertia ꝟo ſilitudo eſt inter manũ ⁊ ſenſum,qꝛ vt manus eſt vtens oib⁹ inſtrumẽtis,ſic ⁊ ſenſus eſt ſuſceptiu⁹ oiuʒ ſpẽꝝ ſenſibilium.Sequnt̃ aũt hę ſilitudines ſm Philoponuʒ ex his,quę dicta ſunt.diximus.n.aiaʒ eẽ oia,intellu qdẽ oia intelligibilia,ſenſu ꝟo oia ſenſibilia.ğ vt manus eſt organuʒ oiuʒ organoꝝ.ſ.vtens,ita aia eſt ſpẽs oiuʒ ſpẽꝝ.ſ.ſuſceptrix,qꝛ intellu ſuſcipit itellibilia:ſenſu ꝟo ſenſibilia. ¶ Ex his pʒ ſm Philo^m aiaʒ aſſilari manui q̃ ad vſuʒ inſtroꝝ artiũ:qm̃ ſicut man⁹ eſt oia artiũ inſtra vſu,ſic aia eſt oẽs reꝝ ſpẽs ſuſceptione,cũ ſuſcipiat oium reꝝ ſpẽs. Qua rõne ſeqt̃ hoieʒ eẽ oia,qm̃ aia eſt oia n̄alia.Manu ꝟo oia artificialia.Verũ ſi licet exponere Ariſtotelem ꝑ Ariſtoteleʒ.Ari.in li⁰ de ꝑtib⁹ aialiũ 4⁰ ſeipm exponit, cũ inquit.[Manus aũt eẽ vi nõ vnũ inſtrm,ſed multa. eſt.n.(vt ita loquar)inſtrm ante inſtra:nã igit̃ cui artes plurimas recipe põt,manũ reddidit,quę ad plira inſtra vtilis eſt. Qui aũt hoieʒ nõ bene,ſʒ deterrime oiuʒ aialiuʒ cõſtare aiunt (nudum.n.atqʒ inermeʒ creatuʒ referunt) nõ recte ii ſentiunt.Cętera.n.aialia vnuʒ auxilium hñt,idqʒ nullo pacto pñt permutare,ſed quaſi calceata, ſemp dormire,ac oia agẽ,nec veſtitũ vnq̃ deponẽ plenioẽ,neqʒ arma mutare,quę ſemel acceperint.necẽ eſt.

At hoī multa habere auxilia licet, eaq̄ʒ ſubinde mutare, arma etiaʒ, quę velit, ⁊ vbi velit: capere pōt. Manus.n. ⁊ vnguis eſt, ⁊ vngula: ⁊ cornu, ⁊ haſta, ⁊ enſis, ⁊ quoduis aliud genus armoꝝ, aut inſtrumentoꝝ: quippe cum oīa hęc ſit, qm̄ oīa ⁊ ſumere pōt, ⁊ tenē.] Hęc Ariſt. ad vbū. Ex qb⁹ pʒ manū eſſe oīa inſtr̄a, nō mō qb⁹ ad opa artiū vtimur, veꝝ etiā, qb⁹ aīalia pro eoꝝ defenſione vtunē. Unde patere pōt inter manū ⁊ aīaʒ ſilitudo: qꝛ ſicut manus eſt vtens oīb⁹ inſtr̄is, tā ad opa artiū, q̄ꝫ ad defenſionem, qb⁹ ſeſe aīalia defendāt, ita aīa eſt ſuſceptrix oīum ſpēꝝ: vtpote itellu itelligibiliū, ſenſu ꝟo ſenſibiliū. Nā.n. aliqb⁹ aīalib⁹ pro eoꝝ defenſione cornua, alijs dentes, vngues alijs dedit, hoī ꝟo cū hoꝝ nullū dedit, manum tribuit: eaq̄ʒ pręhēdo illi manuʒ, aliquo mō oīa ei organa dedit. eſt.n. manus vſu, ac imitatiōe omnia ea inſtr̄a: qb⁹ vtunē aīalia. P. Manus eſt oīa inſtr̄a: qbus artes ad diuerſa opa vtunē: quaten⁹ illis vti pōt. Sic ēt aīa eſt oīa, quę ſunt. nā.n. alijs reb⁹ aliā formā dedit, alijs aliam, ac ſingulis ꝓpriā: hoī aūt aīaʒ, quę eſt oēs formę, ⁊ itelligibiles ⁊ ſenſibiles. Quib⁹ pʒ hoīeʒ eē oīa, ⁊ nālia, ⁊ artificialia. Manu quideʒ eſt oīa aīalia, ac oīa artificialia. aīa ꝟo eſt oīa nālia, qꝛ intellu eſt oīa itelli^{ia}, ſenſu oīa ſenſibilia. Hęc mihi vr̄ expoſitio huius loci, quę vt vides ex

2ᵃ dub. vbis Ariſto. clare hr̄. ❡ Ulteri⁹ quęret qſpiā an ſolū co-

Sol. Them. gnitiōe aīa ſit oīa. ❡ Themiſti⁹ hic dicit aīaʒ nō ſolū eē oīa: ꝓpterea ꝙ ſoꝛas oīuʒ cogn̄e cōplectiē. ſed ꝓpterea ēt ꝙ mā̄ę ſoꝛas exhibet, ⁊ vult⁹ iponit. ſm̄ ḡ Themiſtiū per itellm̄ poſēm aīa eſt oīa intētionalr̄, ⁊ receptiue. per agentē ꝟo eſt oīa ꝟtualr̄. qꝺ qdē veꝝ eſſet ſi aīa hoīs eēt datrix formaꝝ, vt Plato autumat. Ariſtoteles aūt arbitraē ↄ̄rrū: propterea lʒ de intellu agēte, quę dicit Ariſto. vera eē poſſint: tamē de mālī ſoluʒ intēdit, vt diximus.

Auę Auer. cōmēto 3ᵇ°. ❡ Auer. aūt prīi loco declarat. p̄mo cur itell's in po^a ſit intelligibile po^a, ⁊ intell's actu itelligibile actu, vt Ariſto. accipit in textu. Et ſumit p̄ q̄ dr̄ię entis ſint actus, ⁊ po^a: tunc argumētaē ea, quoꝝ dr̄ię ſunt eędeʒ, illa ſunt eadeʒ intell's, ⁊ itelligibile ſunt, quo dr̄ię ſunt eędē. naʒ vt intelligibile aliud actu, aliud po^a eſt, ſic intell's actu, ⁊ po^a eſt: ergo intell's actu, eſt, itelligibile actu, ⁊ intell's po^a, itelligibile po^a. Sed ſi hęc ꝓbatio valeret, probarē oīa entia nālia eſſe eadē, cū oīuʒ entiū nāliū dr̄ię ſint actus ⁊ po^a: omne eniʒ ens nāle eſt, ⁊ po^a anteq̄ꝫ ſit, ⁊ actu poſtq̄ꝫ eſt.

Intell's ḡuorum Auer. Propterea aſſumptū Auerrois hꝫet locū, qn̄ dr̄ię vtriꝰ, ⁊ ꝓprię eſſent eędeʒ. At actus ⁊ po^a ſunt dr̄ię entis, propterea ex hac ꝓbatiōe ſoluʒ hr̄ itell's, ⁊ intelligibile eſſe eadeʒ in rōne entis: q̄ten⁹ intell's actu, ⁊ itelligibile actu ſunt eadē in rōne entis actu. nō aūt intell's eſt itelli̇̄bile, niſi in ente actu, quatenus vtrūq̄ʒ eſt actu ens. ❡ Ideo declarat Auer. quo intell's eſt res quę itelligiē: ait.n. bifariā h̄ itelligi poſſe aut ſimplr̄. l. itelligēdo intellm̄ eē reʒ ſm̄ mā̄ʒ, ⁊ formā: ⁊ ſic intellus nō eſt res. nō.n. eſt lapis ipſe ſm̄ ei⁹ mā̄ʒ ⁊ formā: qꝛ ſic intell's, cū lapideʒ intelligeret, eſſet lapis, ⁊ cū intelligeret ignē, eſſet ignis. Aut intelligi pōt itellm̄ eſſe reʒ ſm̄ qd, vʒ, ſm̄ illi⁹ formā: ⁊ ſic cōcedit intellm̄ eē reʒ intellectā, qm̄ illi ideʒ eſt, ſm̄ illi⁹ formā. Et ſi itelligat Auer. intellm̄ eē rem intellectā ſm̄ illi⁹ formā, in p̄dicatione formali, falſuʒ eſt qꝺ ait: intell's eniʒ nō eſt res, nec eſt rei foꝛa, nec foꝛę ſilitudo, cū ſemꝑ recipiēs ſit aliud, ab eo, qꝺ recipit. Intelligaē h̄ ergo qꝺ Auer. ait in p̄dicatione cauſali, vt ipſe inquit. ait.n. remanet igiē vt illud, qꝺ exiſtit in aīa de entib⁹, ſit forma tm̄, nō mā. Cuʒ igiē dr̄ intellm̄ eē reʒ ſm̄ formā, intelligēdū eſt itellm̄, reʒ recipe ſm̄ illi⁹ formā: nō.n. lapis eſt in aīa, ſed foꝛa lapidis. ❡ Aiaduerte tn̄ Auer. intelligē formaʒ lapidis eē in aīa obiectiue: qꝛ ꝑ formā itelligit vl'e, qꝺ eſt obiectiue itell's. Hoc aūt nō eſt in aīa ſm̄ Auer. vt accn̄s in ſubto: ſʒ vt cognitum in cognoſcēte. At ſm̄ veritatē, in aīa eſt foꝛa, quę eſt vl'e, obiectiue, ⁊ ſilitudo foꝛę, vel rei ſubiectiue. Uerū de re hac in libro de intellectu, ⁊ ſicut de intellectu reſpectu intelligibilis, hęc dicta ſunt, ſic de ſenſu reſpectu ſenſibilis intelligas.

❡ Cuʒ aūt nulla res ſit praeter magnitudines ſeparata, vt videnē res ipſae ſenſibiles: in ipſis ꝑfecto ſenſibilibus formis ipſae ſunt intelligibiles formae tuʒ eaꝝ rerū quae abſtractae vocanē tuʒ eoꝝ etiā ſenſibiliū quae ſunt habitus atq̄ʒ affectus. Idcirco ⁊ qui non ſentit: nihil diſcere vel intelligere pōt. Et qui cōtemplaē: neceſſe eſt vna cuʒ phantaſmate cōtempletur. ipſa nāq̄ʒ phantaſmata: veluti ſenſibilia ſunt, attamē ſine materia.

❡ Qm̄ autē nulla res eſt p̄ter magnitudines ſeparata, vt ſenſibilia videnē. In ſpēbus ſen- Tex. c. 39.
ſibilibus intelligibilia ſunt, ⁊ quę in abſtractione dicunē, ⁊ quęcūq̄ʒ ſenſibiliuʒ habit⁹, ⁊ paſſiones ſunt. Et ob hoc qui non ſentit aliquid: nihil vtiq̄ʒ addiſcet, aut intelliget: ⁊ cuʒ ſpeculatur: neceſſe eſt ſimul phantaſma aliqꝺ ſpeculari. Phantaſmata.n. velut ſenſibilia ſunt: ſed ſine materia. Sʒ ſine mā̄a p̄ter q̄ꝫ ꝙ ſūt ſine mā.

COMMENTARIUM.

❡ Partis intētio eſt, ꝙ Ariſtoteles velit hic oſtēdere intellectū in itelligēdo egere ſenſib⁹. Sed cur Ariſto. velit facē nō oēs eodeʒ mō cām aſſignāt. ❡ Expoſitoꝛ dicit, ideo Ariſtoteleʒ facē hoc, qꝛ accepit intellm̄ eſſe quodaʒ mō itelligibilia: qua rōne credere poſſet qſpiaʒ intellm̄ in itelligēdo a ſenſib⁹ nō depēdere: qꝺ qdeʒ veꝝ eſſet, ſi intelligibilia, vt platonici aſſerūt, eſſent ſm̄ eē a ſenſib⁹ ſepata: oſtēdit ḡ Ariſto. intellm̄ in itelligēdo ſenſib⁹ indigere. ❡ Egidi⁹ ait h̄ Ariſtoteleʒ facē, vt oſtēdat quonā pacto res ipſę ad aīaʒ cōparent: ⁊ quonā pacto ab eadē itelligantē. Ego ꝟo dico duas apud maiores fuiſſe de intelligibilib⁹ opiones. Alterā, quę dicit itellm̄ eē ipſa intelligibilia ſimplr̄ per idētitatē: quā opionē Empedo. ⁊ Demo. arbitranē. Alterā quę dixit, itellm̄ eē ipſa intelligibilia per admixtionē: quatenus nō res, ſed rerū notiones erant aīę cōnatę, qb⁹ aīa moꝝ cūcta itelligeret: quā ſniaʒ Plato in Menone ſeqē: vbi ꝑꝑ hoc noſtrū diſcere ſoluʒ eē reminiſci tradit. Hęc oplo vult itellm̄ nō egere ſenſib⁹ pro itellectione reꝝ, ſʒ pro reminiſcētia, atq̄ʒ excitatione: qua animus redeat ad itelligēda, quę iaʒ intellexerat. Cuʒ igiē Ariſto. ꝓbauerat intellm̄ non eē intelligibilia ſimplr̄ ſm̄ idētitatē, ⁊ ꝙ aīa nō eſt oīa ſm̄ idētitatē, ⁊ hoc cōtra Democritū, ⁊ Empe. Oſtēdit intellm̄ in intelligēdo egere ſenſib⁹, nō mō pro reminiſcētia, ſʒ pro ipſo addiſcere, ⁊ pro ipſo intelligē: ⁊ hoc aduerſus Platoneʒ. Hęc eſt ḡ intētio: ⁊ cā intētionis. Argumētaē ergo Ariſto. nulla res eſt, pręter magnitudines: ſeparata ergo intelligibilia nō ſunt p̄ter ſenſibilia: imo ſunt in ipſis ſenſibilib⁹ ſpēb⁹. Exponit aūt, quę itelligit per itelligibilia: ⁊ vult ſe intelligē tam res mathematicas, q̄ꝫ res phicas: vn̄ inqt. Qm̄ aūt nulla res eſt p̄ter magnitudies ſepata, hoc eſt aīs, qꝺ exponit, cū inquit: ſicut videnē ſenſibilia inuiceʒ ſeparata eſſe. quoꝝ alterū ab altero ſm̄ eſſe ſeparatur. Separaē.n. ignis ab aqua ſm̄ eſſe, ⁊ cęlum ab ęlementis ſimiliter. Eſt ergo antecedēs: nulla res eſt pręter magnitudines ſeparata eo modo: quo alterum ſenſibile

Auę ſanctus Thomas.

Auę Egidi⁹

Propria rō.

ſeparari vt ab altero. Apponit ↄñs cũ ſquit, in ſpēb⁹ ſen-ſibilib⁹ intelligibilia ſunt: ꝛ nõ p̄ter magnitudines ſenſi-biles. Et qꝛ accepit nullaꝫ reꝫ eē p̄ter magnitudinē ſepa-ratā, ꝛ qs poſſet dicē nec deū eſſe, nec intellꝰ ſeparatoꝝ vllū hoc refellens exponit, quę itelligat per itelligibilia, ꝛ inquit. intelligo ſupple, ꝛ quę in abſtractiõe dicunt̄, vt res mathematicę ſunt: ꝛ coꝝ ſenſibiliū, quę habit⁹, ꝛ affe-ctus ſunt, hoc eſt res phicas quę ſunt habit⁹, ꝛ affectus in mã ſenſibili. Cuꝫ ğ dixi nullaꝫ reꝫ eē p̄ter magnitudinis, itelligo nec mathematicaꝝ vllaꝫ, nec phicaꝝ. Expoſitio ğ añtis hęc eſt. ¶ Quo ꝟo ad vba attinet per magnitu-dinē, cū ait nullaꝫ reꝫ eē p̄ter magnitudinē ſepatā, intelli-git vt Themi. ꝛ Philoponus exponūt, mãꝫ ſenſibilem. mã. n. ſenſibilis magnitudo eſt: qꝛ res quāta q̄litatib⁹ ſen-ſibilib⁹ affecta. eſt ğ enthimema. Ari. nulla res eſt p̄ter mãꝫ ſenſibileꝫ ſepata. ſ. ab illa ꝟm eē, ğ intelligibilia ſunt in ſpēbus ſenſibilib⁹. i. phātaſmatib⁹. ¶ Sed dubitaret fortaſſe qſpiā: qꝛ nõ vr̄ ſequi intelligibilia eē in phātaſma-tib⁹, ſꝫ in mã ſenſibili: nõ. n. phātaſma eſt mã ſenſibilis. ğ ſi nulla res eſt p̄ter mãꝫ ſenſibilem, ſeq̄t, oē qđ intelligit eē in mã ſenſibili: nõ. n. video quõ ſeq̄t, oē intelligibile eē in phātaſmate. Ulteri⁹ nõ vr̄ expoſitio añtis bona: quia tunc ſubſtãtię ſepatę cū itelligerent̄, ſine phātaſmate in-telligerent̄ a nobis: pbat̄, qꝛ ipſę nec ſunt res phicę, nec mathematicę: ꝛ ſunt res p̄ter mãꝫ ſenſibileꝫ ab illa ſepa-ratę ꝟm eſſe. ğ cū intelligunt̄ nõ erūt in phātaſmatibus. ¶ Pro intellu hoꝝ p̄mo debes ſcire qđ Ariſtoteles p phātaſma velit intelligē: qđ ēt per ipm itelligibile: nam iuniores qui ſcribūt, cõfuſe loquūtur, nõ explanãtes ter-minos. Phantaſma ğ, vt colligit̄ a Themiſtio hic, vno⁹ pōt accipi pro ſil'itudine rei ſenſibilis exiſtēte in virtute phātaſtica, quę (vt nunc ſupponat̄) eſt imaginaria virt⁹. Jdoluꝫ ğ in ꝟtute imaginaria eſt phātaſma ꝟ p̄mo mõ: qđ qꝛ in ꝟtute imaginaria eſt, ab Auerroe intētio imagi-nata dr̄. Eſt aūt hęc ſil'itudo nõ res ipſa ſenſibilis, ſꝫ illi⁹ exēplar, qđ interni ſenſus detinent ēt ipſa re ſenſibili ab-ſente, aut corrupta, quale amicoꝝ, aut parētuꝫ in iternis ſenſib⁹ ſeruamus illis, aut abſentib⁹, aut mortuis, ꝛ ꝟ dr̄ phātaſma formale. Alio mõ phātaſma eſt res ipſa ſenſi-bilis vt repñtat̄ ipſis internis ſenſib⁹ per phātaſma ſuũ illi⁹ ſimulacruꝫ. ꝛ p̄mo mõ phātaſma eſt, quo iterni ſen-ſus ſentiūt, nõ qđ ſentiūt: ſcđo ꝟo mõ ē qđ ſentiūt. Jdeo dr̄ phātaſma obiectuū, intelligibile ēt apud peripathe-ticos bifariā accipi ſolet, aut vt quo: ꝛ ſic eſt rei, quę itelli-git̄, ſil'itudo in pte intellīua exñs: hęc dr̄, ꝛ notio, ꝛ ſpēs, ꝛ intētio intellectaꝫ: ꝛ (vt meta⁽ᶜᶜ⁾ loquar) cõcept⁹ formalis, quo intell's formalr̄ itelligit id, cui⁹ eſt ſil'itudo. Pōt etiã accipi, vt qđ: ꝛ ſic eſt res, quę itelligit quęqꝫ dr̄ cõceptus obiectiu⁹ apud iuniores. hoc pacto lapis appręhēſus dr̄ intelligibile, qꝛ eſt id, qđ intellr̄: tūc declaratis ys, qđ ve-lit Ariſt. intelligē, nõ leue eſt exponere. Dicamus ğ, ꝙ ſi Ariſtoteles per itelligibile itelligit id, qđ intelligit: ꝛ per phātaſma itelligit reꝫ phātaſiabileꝫ, nõ rei ſimulacruꝫ: tunc enthimema ſic intellr̄, intelligibile nõ eſt p̄ter ma-gnitudinē. i. p̄ter mãꝫ ſenſibileꝫ: ğ intelligibile nõ eſt p̄ter phātaſiabileꝫ reꝫ: qđ eſt dicē, intelligibile nõ eſt p̄ter ſen-ſibileꝫ mãꝫ: ğ nõ pōt itelligi: qn illi⁹ idiuiduū virt⁹ phā-taſtica imaginaret̄. Sed dices, intell's itelligit ſubaꝫ: cui⁹ tñ idiuiduū vt⁹ phātaſtica nõ imaginat̄. ¶ Propterea aiaduerte, ꝙ nihil pōt intell's p ſe intelligē: cui⁹ idiuiduū phātaſtica nõ imaginet̄: hñ. n. pōt intelligē aliqđ per ſe, cui⁹ indiuiduū ſenſus externus nõ ſentit: nõ tñ pōt aliqđ intelligē, qn illi⁹ indiuiduū phantaſtica imaginet̄. Lꝫ. n. ſuba nõ ſentiat̄ pōt ſentiri ab iternis ſenſib⁹, ꝛ ſi nõ ꝓpa ſpē, quā nõ facit in externis ſenſibus: ſpē coꝝ, quę per ſe faciūt ſenſuꝫ, quę ſunt illi ↄiuncta. Suba ğ, ꝛ ſi non pōt p ſe externis ſenſib⁹ ſentiri: pōt cogitari, ꝛ phantaſtice ap-pręhēdi. Recte ğ ſumpſit Ari. iellm̄ nihil poſſe p ſe in-telligi: qn illi⁹ indiuiduū p ſe ſentiat̄ ab internis ſenſib⁹. naꝫ ꝛ ſuba, ꝛ oia, quę itelligit p ſe, mõ non ſint p̄ter mãm ſenſibileꝫ: ſunt quoꝝ indiuidua ſenſus interni appręhē-dunt. Eſt ğ enthimema, intelligibile nõ eſt p̄ter mãꝫ ſen-ſibileꝫ: ğ nõ eſt p̄ter phātaſiabilē reꝫ: qđ eſt dicē, ergo nõ pōt itelligi, niſi illi⁹ idiuiduū phātaſtica imaginet̄. Pōt aūt itelligi aliqđ cui⁹ idiuiduū nullus ſenſus extern⁹ ap-pręhēdit: nõ aūt, cui⁹ idiuiduū nõ cogitet̄. Si naūt p itel-ligibile, intelligat notionē ipſaꝫ, qua itelligit, ꝛ per phan-taſma ſil'r intelligat ſil'itudinē rei ſenſibilis exñteꝫ in ſenſi-bus internis: tunc enthimema ſic intelligit̄: notio rei, qua aliqđ intelligit̄, nõ eſt p̄ter magnitudinē. i. nõ eſt niſi rei mãlis: ğ eſt in phātaſmate. i. ergo opꝫ illi⁹ itell'ibilis phā-taſma eē in ſenſu interno. naꝫ cui⁹ notio eſt in intellectu: ei⁹ phātaſma eſt in ſenſu interno. dico interno: qꝛ nõ opꝫ eē in ſenſu externo: vt diximus de ſuba. Pōt ēt itelligi per intelligibile, qđ intelligit̄: ꝛ per phātaſma ad quo imagi-namur, ꝛ idē ſeq̄t. Jterū pōt itelligi per itelligibile, quo itelligimus, ꝛ per phātaſma, quo phātaſiamur: ꝛ rurſuꝫ pōt eē veꝝ: ꝛ quocūqꝫ mõ itelligat̄, ſenſus eſt: itelli⁽ˡᵉ⁾ nõ eſt p̄ter mãꝫ ſenſibileꝫ: ğ nõ pōt intelligi qn phantaſtica aliqđ illi⁹ imaginet̄. Declarato ſenſu Ariſtotelis emer-git. q. de ncẽitate ↄñię. nõ. n. video vñ ſequat̄, intell'ibile nõ eſt p̄ter mãꝫ ſenſibileꝫ, ğ nõ pōt itelligi, qn phātaſti-ca, illi⁹ aliqđ imaginet̄. ¶ Egidius romanus bonus do-ctor, ꝓbat ex eo p̄mo, ꝙ intell's itelligit vl'e ſenſibile: qđ eſſe nõ pōt niſi in ſingularib⁹: q̄re nõ pōt itelligi, qn phā-taſtica illi⁹ aliqđ imaginet̄. Scđo qꝛ itell's poſtqꝫ res in-tellexit, nõ remanet penit⁹ in actu, cū qua itellexerit, ha-bitu hēre poſſint: vt ğ redeat ad intelligēduꝫ illam et, ne-ceſſe eſt phātaſmata remanē in ſenſib⁹ internis: qbus re-uocet̄ intell's ad intelligēduꝫ actu: qđ prius intellexerat. ¶ Et ſi rõnes he acutę ſint, nõ videnť pleni⁹ ꝓbare ꝓ-poſitū. p̄ma qđē nõ: qm̄, lꝫ vl'ia, quę intell's itelligit, ſit in ſingularib⁹: nõ video quõ ſeq̄t̄ illa ſingl'aria, in qb⁹ vl'ia ſunt: eē phātaſianda, ſi intell's itelligē debeat coꝝ vl'ia. hoc. n. erat ꝓbāduꝫ. Uī ğ hęc rõ, aut petere, aut aſſumē, qđ in q̄ſito eſt. Scđa rõ nihil ꝓbat, aut ſoluꝫ ꝓbat phan-taſmata eē ncẽia, nõ pro fieri, ſed pro reuocatiõe, ꝛ redi-tu ad intellectionē poſtē. ¶ Themiſti⁹ vir doctiſſimus, hoc loco velle vr̄: ideo itellm̄ egere phātaſmate ad ſen-ſuꝫ expoſitū, qꝛ nullus pōt intelligere ſine ſenſu externo. nullus. n. pōt geometriā ↄdiſcere, ſi ab ortu cęcus ſit: qđ eget externo, a fortiori eget iterno, quę expoſitio nõ pla-cet: qm̄ itell's itelligē actu pōt, nullo ſenſuū externoꝝ ſen-tiēte. Ꝓ. intelligē pōt, quoꝝ indiuidua ſub externo ſenſu nõ cadūt. Nõ tñ itelligē pōt ea, quoꝝ idiuidua, ſub phā-taſtica nõ cadūt. ¶ Auicēna imaginat̄ phātaſma eē ne-ceſſariū itellm̄ pro addiſcē, nõ aūt pro itelligē. nõ. n. diſci-mus (vt inqt) niſi phātaſiantes aliqđ, quę diſcim⁹. intel-ligē aūt poſſum⁹, quę didicim⁹: nihil phantaſiantes: pro-pterea ꝟ enthimema Ari. nõ leue eſt. ¶ Uī ğ mihi Ari-ſtoteleꝫ nõ rõni, ſꝫ expiētię eē poti⁹ iniſuꝫ. experiētia. n. docet nos res mãles itelligē, nõ poſſe, niſi vna cuꝫ phan-taſmate ſit phātaſtica virt⁹. nã ſi nos diſcim⁹, experimur aliqđ nꝫ phātaſiari: ſi quę didicim⁹ itelligimus, rurſus aliqđ phātaſiari expimur. Affert ſignū hui⁹ experientię doctiſſim⁹ expoſitor, qꝛ lęſo organo ſenſus iterni ab ſcię vſu, iaꝫ acqſitę ipedimur: qđ eē nõ poſſet, niſi phātaſma neciūꝫ eēt taꝫ pro ipſo diſſerre, q̄ꝫ pro vſu ei⁹ rei: qui di-dicim⁹: enthimema ğ Ariſt. itell'ibile nõ eſt p̄ter mãꝫ ſen-ſibileꝫ. ğ pro ipſo itelligē neciūꝫ eſt phātaſma: hoc. n. nõ ratione

Dubitatio.

Phantaſma ſpecierum vſum. Quid phan-taſma.

Que Egidi⁹

Rationes Egidij.

Põ The.

De intellectione ſubſtãtię.

De cognitiõe ſubaꝝ ſeparatarum.

rõne phãtĩ: ſʒ tanq̃ ex ſnĩa notũ aſſumpſit. ¶ Qđ vo de ſbꝫ abſtractis opponebaẽ, quę itelligunẽ, q̃rũ nullũ eſt phãtaſma. Dõm Ariſ illas excepiſſe pp qõnẽ.nã magna.q.eſt, an intelligantẽ a nob. Propterea ptermiſſa hac q.nũc expoſuit gd p itelligibile velit, ꝛ dixerit, ſe log ſolũ de his itellibilibꝰ, quę nõ ſunt ſm eẽ ſepata a mã ſenſibili. Sigs aũt vellet: põt dicẽ ſbas illas itelligi a nob p ſenſibilia, quę ſunt illaꝝ effectꝰ, ideo ſi itelligit: opꝫ phãtaſtĩcaꝫ aligd illaꝝ phãtaſiari: qꝛ lʒ nõ indiuiduũ, ſaltẽ illaꝝ effectꝰ: nõ.n.opꝫ dũ aligd intellꝰ itelligit, ſp phãtaſma illiꝰ, vl eiꝰ iduiduũ reponi in phantaſia: ſatis eſt eiꝰ iduiduũ, p aligd phãtaſiari: qđ ptinet ad illđ, aut vt effectꝰ, aut vt accñs, aut vt indiuiduũ, aut vt aliud aliq̃ mõ. Ex his hĩt Ariſ deducit nos nihil poſſe, aut diſcere, aut itelligẽ niſi aligd ſenſu iterno ſenſerimus. Uñ dicit. Et ob h, nõ ſentiẽs, nihil vnq̃ diſcet, aut itelliget. Et qꝛ dixit [nõ ſentiẽs] qđ itellr̃ de iterno ſenſu: q̃ſi ſe exponẽs ingt, ꝛ cũ ſpeculaẽ, ſup. q̃ſpiaꝫ aligd, neceſſe eſt cũ ſpeculari illud, ſil cũ phantaſie, nõ dico ab itellu appbẽſo, ſʒ a phantaſia: cuius cãm affert: cũ ingt. Phantaſia.n.ſic ſenſibilia ſunt, ſʒ ſine mã: ſenſibilia.n.ſenſuũ externoꝝ cũ mã ſunt: phantaſia aũt abſtrahũt a mã: nõ tñ a ꝯditionibꝰ mãę: cũ ſint adhuc ſingularia. g̃ p [nõ ſentiẽs] itelligit cũ qui nõ ſentit ſenſu iterno.

Exp. Philoponus.

¶ Philoponꝰ vo añs ſic intelligit, nulla res eſt pter magnitudines ſepata, vt ſenſibilia vĩr, h eſt vt ad ſenſuꝫ oĩbus pꝫ: vel alr̃, nulla res vĩ pter magnitudines ſepata, vt ſenſibilia q̃daꝫ vĩr pꝰ frõte: vt mathemata: quę pꝰ frõte ſenſibiliũ vĩr ſepata: nõ tñ ſunt ſepata: ꝛ p magnitudines intelligit ſenſibilẽ mãm. Erit g̃ añs nulla res eſt ſepata a mã ſenſibili. ꝛ qꝛ q̃ſpiaꝫ poſſet h añs vlr itelligẽ de oĩbꝰ entibus, Philoponus aſſerit Ariſ limitare añs de ſcdis, ꝛ tertꝫs itellibilibꝰ, p illđ vbũ, ꝛ quę in abſtractiõe dĩr, et q̃cũq̃ ſenſibiliũ habitꝰ, ꝛ paſſiões ſunt. Sũt.n. (vt ingt) tria itelligibiliũ gña. Pmũ eoꝝ, quę ſunt reuera ſine mã: vt ſubę ſeparatę. Scdm eoꝝ, quę ſine mã vĩr eẽ, nõ tñ ſunt ſine mã: vt mathemata. Tertiũ deniq̃ eoꝝ, quę nec vĩr, nec ſunt ſine mã, vt habitꝰ ꝛ paſſiões, quę ſunt res nãles. g̃ totũ añs eſt, nec res nãles, nec res mathematicę ſunt a ſenſibili mã ſepatę, igiẽ in ſpẽbꝰ ſenſibilibꝰ itellibiles ſunt: h eſt in phantaſmatibꝰ, veluti colores ſunt viſibiles in parietibꝰ. vlia.n. mãlia, quę itelligunẽ, ita ſunt in phantaſmatibꝰ itellibilia: vt colores viſibiles in parietibꝰ: qꝛ ſicũ colores nõ ſunt ſine pariete, vel aliq̃ ſubto mãli: ita vlia mãlia nõ ſunt ſine mã ſenſibili: q̃re ſicũ colores nõ ſunt viſibiles ſine pariete, ita vlia mãlia nõ ſunt itellibilia ſine phantaſmatibꝰ: ꝛ ita vt colores vĩr in parietibꝰ: ita vlia mãlia itelligunẽ in phantaſmatibꝰ. Excludit aũt pmũ genꝰ intelligibiliũ qꝛ dubiũ eſt, an illa itelligibilia ſint: vt diximꝰ. ¶ Ex his Philoponꝰ aſſerit Ari. clam īferre, qđ manifeſte declauit liº poſteř. vbi dixit, ꝙ cuiuſlibet ſciẽ pñm eſt ſenſus. Cuiꝰ ſignũ attulit, qꝛ deficiẽte ſenſu, deficit ſcia eoꝝ: quę hñtur p illũ ſenſuꝫ. Et tũc ſm cũ vba ſic legunẽ, ꝛ ob h, q ſenſu externo nõ ſentit aligd, h eſt, qui nec tactu nec guſtu, nec olfatu, nec viſu nec auditu aligd ſentit, nihil pꝛius addiſcet p diſciplinã a pceptore, aut itelliget p inuẽtionẽ. g̃ remotis externis ſenſibꝰ, nihil penitꝰ ſciemus: qđ fuit lõge expoſitũ liº poſteř. Scdo īfert, ꝙ cũ aligd ſentiẽs ſpeculeẽ aligd p itellm, p iternos ſenſus neceſſe eſt ſil phãtaſma aliqđ ſpeculari, cuiꝰ phõnẽ repetit, ꝛ dicit. Phãtaſmata.n. ſunt ita itellui cõpata, velut ſunt ſenſibilia ſenſibꝰ: eſt tñ dĩa, qꝛ ſenſibilia ſunt cũ mã, ꝛ in mã, ac ſbto. Phãtaſmata vo ſunt itentiõa, ſine mã, ex qua ꝯſtãt ea: q̃rũ ſunt phantaſia. Hęc eſt expõ Philoponi: ꝛ gdẽ pulchra. ¶ Nos vo poſſumus aliter iuxta ſupiꝰ expoſita itelligẽ pmũ excerptũ. ſ. ꝙ qui nihil ſentit, nihil diſcet, aut intelliget: h eſt, q ſenſu externo nihil ſentit, de nouo nihil diſcit, ꝛ nihil, ſi didicerit, intelliget, qa ſenſus externi ſunt neccij, ꝛ pro acgſitiõe ſcię, ꝛ p vſu. Uel ſi referaẽ h ad iternos ſenſus, legantẽ vba ſic, ꝛ ob h qui p iternos ſenſus nõ ſentit aligd: puta aut leſione ꝯtã a pncipijs gnõnis, aut morbo, hic nihil diſcet de nouo vlteriꝰ ſiue inuẽtiõe, vel diſciplina, ꝛ eoꝝ, quę didicit, ſi qua pꝰs didicit, nihil poterit itelligẽ: qua rõne p diſcẽ itelliget ipm itelligẽ in fieri, ꝛ p itelligẽ itelliget vſuꝫ ſcię eoꝝ, quę pꝰs didicit. Scdo īfert, ꝙ qui ſentit, cũ ſpeculaẽ, aut de nouo diſcẽdo, aut antiqua ſpeculãdo, neceſſe eſt ſil phãtaſma aliqđ ſpeculari: cuius cã dicta eſt. Hęc 2ª expoſitio ſatis mihi placet, qm̃ eſt ad ea quę dicta ſunt multum ꝯſona.

Exp. Auer. cõmẽ. 39.

¶ Auer. aũt enthimema Ariſ ſic itelligit, corpus, qđ ipis itelligibilibꝰ eſt vliuſ: abſtrahiẽ ab itellu: poſtq̃ erat in rebꝰ ſenſibꝫ. g̃ forę ſunt in itellu nõ fixę: ſed iſtabilr̃: ꝛ in re ſunt fixę p modũ habitꝰ: ꝛ itelligit p corpus: formas mãles: ꝛ tũc eſt ſenſus: mãles forę abſtrahunẽ ab itellu: g̃ in re ſunt ſtabiles, ꝛ in itellu ſunt iſtabiles. Sũt gdeꝫ in re ſtabiles, qꝛ vt ſic nõ dependẽt in ꝯſeruari ab aliq̃ agẽte pticulari. In itellu vo iſtabiles, qꝛ ab aliq̃ agẽte pticulari ꝯtinuo depẽdẽt. vꝫ. a phantaſie. ¶ Qđ enthimema, nec eſt Ariſ, nec eſt neccĩuꝫ. Ariſ gdẽ nõ eſt, vt his pꝫ: qui gręcas lr̃as degu ſtant: nõ.n. tale enthimema ſomniauit Ariſ. Minimę vo eſt neccĩuꝫ: p qꝛ forę vt itelligunẽ: ſunt vl'es, ſʒ (vt vl'es) hñt eẽ ęternũ atq̃ ſtabile ſemp. In re aũt hñt eẽ pticulare, quo ſp in motu ſunt. P. Forę itellectę, vt abſtractę faciũt vnũ cũ itellu, cũ quo fixius faciũt vnũ q̃ cum mã, vt dcm̃ eſt ſupiꝰ. Hoc g̃ enthimema, nec eſt neccĩuꝫ, nec eſt Ariſ.

Cõmẽ. 5°.

¶ Eſt aũt aliud phãtaſia: ab affirmatione negationeue. veꝝ.n. vel falſum: cõplexio eſt ꝯceptuũ itellꝰ. At mẽtis primi ꝯceptus: quo quaeſo differẽt, vt nõ phãtaſmata ſint? An neq̃ caeteri ſunt phantaſmata: non tñ ſine phãtaſmatibus ſunt?

¶ Eſt aũt phantaſia aliud a dictione, ꝛ negatione. Cõplexio.n. itellectionũ eſt veruꝫ, aut falſum. Primę aũt itellectiones quo differẽt, vt nõ phãtaſmata ſint. An neqꝫ hę phantaſmata ſunt: ſʒ nõ ſine phãtaſmatibus.

COMMENTARIVM.

¶ Si ſeqmur Themiſtij paraphraſeꝫ, duas Ariſ remouet dubõnes. Pria eſt, an cõplexio notionũ, quę eſt affirmatio, vl' negatio differat a phãtaſia: ſiue phantaſie. Cui, vt Them. inuit, Ariſ rñdet, cum ingt. Eſt aũt aliud phãtaſia, h eſt phãtaſma a dictiõe, h eſt ab affirmatione, ꝛ a negatione: cuiꝰ cãm aſſignat, qꝛ cõplo noematũ, h eſt notionũ, ſiue itellectionis eſt gd veꝝ vel falſum. At nullũ phãtaſma eſt veꝝ vel falſuꝫ. Themiſtiꝰ addit 2as dĩaꝫ: ꝙ. ſ. phãtaſma ſp idẽ in aĩa eſt: nexus aũt eius cũ alio multipr̃, cũ poſſit multis copulari. Phãtaſma.n. ſiue notio dici põt cũ luce copulari, ſi dixerimꝰ, dies eſt, cũ lux eſt, cũ nocte: vt ſi dixeris, cũ dies eſt, nox nõ eſt: ꝛ alijs multis modis. at notio eadẽ ꝛ vna ſemp in aĩa eſt. Scda vo. q. ſm Them. eſt an pꝰ notiones, quę dĩr reruꝫ ſimplices ꝯceptꝰ, a neotericis vo termini mẽtales incõplexi: ſint phantaſia. Et hãc qõneꝫ q̃rit. d. Primę aũt itellectiones, quę gręce noemata dĩr, h eſt notiones ſimplices, quo differẽt, vt non phantaſia ſint, pma eiꝫ frõte vĩr phantaſia. Rñdet Ariſ dicẽs, an neq̃ hę notiones phantaſia ſunt: nõ tñ ſine phantaſmatibꝰ, qꝛ vt Them. ingt, notio eſt actꝰ, ꝛ opatio animi in ſbto phantaſie. ꝛ ſi intelligit notionẽ eẽ in phantaſie, vt accñs in ſubeo: nõ recte ait Themiſtius. Sic.n. eẽt oplo Auẽp. qui illuſtratiõeꝫ poſuit in phantaſie veluti in ſbto. ſʒ ſi per ſubm itelligit fundamentũ, ſiue cãm aut pñm, ſine quo res eſſe nõ põt: ſubm notionis eſt

phātaſma:vlia.n.non ſunt ſine ꝓprijs ſingularib⁹:ꝑterea notio depēder a phanbus. ¶ Aduerte vt Auer.inqt,nō nullos pas ꝓpōnes voluiſſe eē nob nāliter notas:⁊ ſic nō differre a phanbus, qm vñr colligi a ſenſibus,vt colligūtur ipa phanta: ⁊ ideo(vt inqt Auer.) Aristoteles declārauit phanta differre a ꝓpōnib⁹ ꝑmis.verū lʒ Auer.quātū ad h̄ non male dicat:errauit tñ qꝛ cū in textu duę ſint qōnes,ipſe nō annotauit niſi vnā. Errauit ex alio:qꝛ p pas intellectiones itelligit pas ꝓpōnes:cui⁹ oppom pʒ his,qui legant vba in greco codice. Aristoteles loq̄ vñr de oīb⁹ ꝓpōnib⁹, nō tñ de ꝑmis.

Aug. Auer. cōmē.39.

Aug. Philoponus.

¶ Philoponus vo itelligit p phātaſiā nō phātaſma:ſed opationē phātaſticā.De hac.n.vult,vt Aristoteles q̄rat vtrū ſit affirmatio vel negatio.Eſt aūt hęc.q. rōnabilis,qꝛ in tali phātaſtica opatione/vr̄ vitas eē eēntialr:cū.n.phātaſia circa termios vſef:vr̄ in ea eē vitas eēntialr. Rñdet ḡ Ari.vt Philopon⁹ inuit,q lʒ in phantaſia ſit eēntialr vitas:nō tñ eſt ibi vex vel falſum enūtiatiue p modū/quo affirmatio eſt vera vel falſa:quō eſt in itellu vex vel falſū:vbi eſt p mom enūtiatiōis affirmatiue, vel negatiuę.Sʒ ſtatim emergit 2a.q.qm tūc pe ⁊ ſimplices itellectiones,qb⁹ icōplexa itelligimus,eēnt phātaſia,cū in eis nō ſit vitas p mom affirmationis vl negationis. Rñdet ḡ, vt Philoponus dicit,q nec tales intellectiones ſunt phātaſmata,ſiue opationes phātaſticę,qꝛ ſup.itelligibilia ſunt vlia:ac tales phantaſticę opōnes ſunt ſingulares.Addit tñ talia ſimplicia itellecta nō eē ſine phātaſmatib⁹:qꝛ vt diximus itelligibilia ſunt in phātaſmatibus,vt colores in parietibus:h̄ pacto Philoponus exponit:vtrū vo itellectus cōponat vel diuidat,ſupius dictum eſt.

¶ Hęc ſunt,quę de itellectu,ſcribit Ari.circa quę occurrūt

Qōnes

qōnes nō leues,quas greci iterp̄tes ꝑtermiſerūt.Juniores vo illas diligenter diſſerē vident:⁊ lʒ nos ſupius q̄ſi obiter dilucidauimus eas:nō eſt malū de illis p ſe aliqd dicē.naʒ vt Plato inqt lio de legib⁹ 6:nō nocet bis dicē, qđ bñ dicef.

1a.q.

Querūt ḡ p quot modis abſtrahē dicimur:cū.n.in h̄ 3o Aristoteles ſepi⁹ de abſtractiōe locut⁹ ſit:⁊ nō expoſuit qd ipe itelligat p abſtractiōē:bonū eſt aliqd de illa diſſerē.

1a poſitio

¶ Nōnulli iunioꝝ,qui gaudēt multiplicitate, abſtractiōes diſtinxerūt in ſex ſpēs.Prima eſt qua phātaſma ineptū reddit aptū mouē itellm,p h̄ qđ depuraf a mālitate.Scđa eſt,qua ſpēs itelligibilis ex phante,pducif,⁊ in itellu reponif.Tertia eſt,qua itells cōiorē cōceptū elicit ex ɔceptu min⁹ cōi.Quarta eſt,qua itells ſpēm ſcđę intētionis elicit ex ſpēb⁹ pe.Quinta,qua ex ɔceptib⁹ ſimplicib⁹ intells cōpoſitos ɔcep⁹ format.Ultima,qua itells ex notitia effect⁹ in notitiā cāę pcedit:⁊ ɔtra etiā ex notitia cauſę in effect⁹ notitiā.Abſtractionē ḡ in has ſex ſpēs diſtinxerūt.

Reſutatio

¶ Sʒ hęc quę dicūt,nō ſunt pipatheticę dicta,qꝛ vel p abſtractiōē itelligūt opōnē itells:⁊ ſic lōge plures ſunt abſtractōes q̄ iſtę ſex:cū opōnes itells in ſpecie plures ſint ijs ſex enūatis. Sinaūt p abſtractiōē itelligūt id,qđ pipatetici vbiq itelligūt,itellectione.vʒ.alicuius ꝑoris non itellecto ſuo poſteriori,vt oēs exponūt,eo vbo 2i libri phyſi.abſtrahētium nō ſit mēdaciū:tūc pa ſpēs,qua phātaſma reddif aptū mouē itellm,nō erit abſtractio. Nec 2a,cū illa poti⁹ ſit pductio:lōge min⁹ 4a:qñqdē 2a itētio poſterior eſt pa:potius.n.intellectio pe abſq itellectione 2e erit abſtractio.Nec 5a hac rōne erit abſtractio:cū cōpoſitū nō abſtrahat a ſimplicib⁹:poti⁹ eē:ſunt.n.ſimplicia ꝑora cōpoſito.Sexta q̄z minime:nullus.n.vnq̄ proceſſū appellat abſtractiōē:cū in abſtractione mēdaciū nō ſit.Jn pceſſib⁹ vo ⁊ vex ⁊ falſum ɔſtāt.

2a poſitio

¶ Landauēſis vo ijs diſputatiōib⁹,q̄s in auſcultatorijs lib.ſcripſit, abſtractionē in dupx gen⁹ diſtinxit,q̄rū alteꝝ ꝑtinē dicit ad agētē itellm,alteꝝ ad itellm poſſibilē:qđ ad agētē intellectū ꝑtinet,ait eē aliud nihil,q̄ facē de poa itelligibilib⁹ actu intellecta:qđ vo ad poſſibilē itellm ꝑtinet,inqt eē aliud nihil q̄ itelligē aliqđ ꝑus nō itellecto ſuo poſteriori . Et qm ꝑus multifariā ſuo poſteriori ɔiūgif:ideo gen⁹ h̄ idiuidit in ſpēs.Pri⁹.n.aliqñ ſuo poſteriori eēntialr ɔiūgif,⁊ h̄ pacto gen⁹ ſpēi,⁊ magis vlē min⁹ vlī copulaf:cū ḡ ꝑus h̄ modo a ſuo poſteriori abſtrahif,erit abſtractio vlis ex min⁹ vlī:⁊ hac vtunf oēs ſciē:qñqdē ois ſcia pōt ɔſiderare ſupi⁹ ꝑter ſuū iſerius. Alio⁹ ꝑus ſuo poſteriori accñtalr ɔiūgif,q nec ſit illi⁹ eēntia,nec pars eēntię illi⁹: ⁊ h̄ pacto q̄tū q̄li ꝑus eſt,⁊ vlr ſubm ſuis accñtib⁹:⁊ abſtractio eiuſmodi eſt ſbm ab accñtib⁹:ſʒ qm ſbm duplex eſt,aut limitās ſibi accñs,quo ꝑus eſt,veluti hō riſibile, ⁊ cū abſtrahif tale ꝑus a ſuo poſteriori,di abſtractio ſubiti a ꝑpo accñte:aut ſubm nō limitat ſibi accñs,nec accidens ſubi:⁊ cū abſtrahif tale ꝑus di abſtractio ſbm ab accñte.Hęc ille:quę magis ad pipateticos attinēt,q̄ ea,quę porcs dixerūt.

Reſutatio

¶ Uex ſi Landauēſis velit abſtractōēs,quę ꝑtinet ad agētē:eē re diſtinctā ab ea abſtractione,quę ꝑtinet ad itellm poſſibilē:errauit.nā Aristoteles ⁊ Auer.ceteriq greci iterp̄tes vbiq itellm agētē lumini cōpararūt:ſic ḡ abſtractio coloꝝ nō eſt alia:quę ad lumē pertinet,⁊ quę ad viſum:vna.n.ſm rem eſt qua colores ⁊ mā abſtrahūtur,quę ad viſū attinet,⁊ quę ad lumē.ḡ vna erit quę ad agētē attinet,⁊ quę ad poſſibilē:quę ſi referaf ad agētē/di ęductio ſeu trāſlatio itelligibiliū de poa ad actū:ſi referaf ad poſſibilē:di itellectio prioris nō itellecto poſteriori.

ꝑpa pō

¶ Dōm ḡ oēs abſtractōēs eē,aut realē,aut rōnis:abſtractio realis eſt corpis a corpe,aut forē ſeu accñtis a ſubto, in quo aptū eſt fieri,aut formę a mā.hęc abſtractio cū ſit realis,ad itellm non ꝑtinet,ſʒ ad agēs,qđ realr exhibit aliquā rem ab alia re.Abſtractio rōnis eſt itellectio alicui⁹ ꝑoris nō itellecto ſuo poſteriori,quę lʒ ſit multipx:quēlibet ꝑtinet ad intellm poſſibilē:qui ꝑpe itelligit. Hęc,vt attinet ad agētē:nō abſtractio di:ſed ęductio vel tranſlatio: qua agens trāſfert itelligibilia de potentia intellectis ad actū.Hactenus de abſtractione,dicta ſufficiāt.

2a.q.de actione intellect⁹ agētis.

¶ Scđo querūt de actione itells agētis circa ipa phanta, vtrū agat aliqd in illis.

1a poſitio

Arbitranf nōnulli actionē agentis itells circa phanta eē depurationē,qua phanta ꝑticularia depuranf a ɔditiōib⁹ mālib⁹.Jn ſenſib⁹.n.iternis phanta ſunt cū ɔditiōib⁹ mālib⁹:quę ſunt hic ⁊ nūc:agēs ḡ itells illa depurat ab eis.

Argumēta Junioꝝ.

¶ Sʒ aduerſus hāc pōnē adiſanf nōnulli,po q poſt depurationē in ſenſib⁹ iternis nullū eēt phātaſma:depuratū.n.phātaſma vlē eſt:qđ nullo in ſenſu eē pōt.Cōſequēs eſt falſū,cū qꝛ ſenſus iternus poſt depurationē nullū phātaſma apphēdē poſſet,tum 2o q nec etiā itells poſſet aliqd ſpeculari:nō.n.abſq phante in ſenſu ſpeculari pōt. ¶ 2o ꝑne obyciūt,qꝛ hac pōne ɔceſſa:phātaſma eiuſmodi depuratū eēt actus itells poſſis,⁊ nō agētis:cū recipef in itellu poſſibili pot⁹.

Defenſio

¶ Et lʒ poſitio nō ſit vera:hę rōnes friuolę videnf:dicerēt.n.iſti q phātaſma poſt depuratiōē eſt ſpēs itellibilis:⁊ ſic phātaſma purū eēt in itellu:impurū vo remanet in ſenſib⁹:ſiqdem hęc depuratio eſt pductio ſpēi ex phante quo fit,vt poſt depuratiōē ⁊ ſenſus pñt phātaſma apphēdē,⁊ itellect⁹ itelligē phante remanēte in ſenſib⁹.¶ 2a rō ēt friuola eſt,qm depuratio eſt pductio ſpēi ex phante. Hęc autē eſt itells agētis,vt vlis agētis:phanta vt ꝑticularis agēt: act⁹ itells poſſibilis,vt māę,⁊ ſbi:q̄re rōnes hę friuolę ſunt.

Reprobatio ꝑpa.

¶ Propterea melius hęc poſitio refelli vr̄ ex eo q depurare phātaſma eſt abſtrahē ipm a ɔditionib⁹ māę: qb⁹ eſt ɔiūctū:nihil.n.ab aliq̄,vel aliqb⁹ ſeparaf:cui vel qb⁹ nō erat ɔiūctū.ſi ḡ phātaſma depuraf a cōditionib⁹ māę:illis erat ɔiūctū.vel igif phātaſma eſt ꝑus illis ɔditionib⁹,

tionib⁹,qb⁹ eſt ꝯiūctū:vel poſteri⁹:nō eſt poſteri⁹:cū ſit
vlius.ḡ prius:ſꝫ depuratio pōris a poſteriori eſt abſtra/
ctio.ḡ hęc depuratio erit abſtractio. phauimus aūt oēm
abſtractionē attinē ad itellm poſſibilē.q̄re ex pōne ſeq̄t
ei⁹,qḋ dicūt,oppo^m.¶ P̄.Hęc depuratio/vel eſt realis:
vel rōnis:nō realis,q2 tūc eēt alteratio:⁊ ſic agēs intells
ageret in phan^{ta} alterādo:qḋ eſt ꝯtra pipa^{tos}:⁊ ꝯ opionē
coꝝ.Sinaūt hęc depuratio eſt rōnis,attinet ad intellm
2ª poſitio poſſibilē.nō ḡ eſt actio agētis. ¶ Alij dixerūt intellectū
agētē,nec in phan^{ta} aliqḋ ipzimē,nec ab eis aliqḋ remo/
uere:ſꝫ dicūt ex ꝯtactu v̄tuali lumis itells agēns ad phā/
taſma qddi^{tas} phātaſmati coaſſiſtētē ſine illo poſſe poſſi
bilē itellm imutare.Albū.n.qḋ in lacte eſt illuminatū vi/
ſuꝫ imutare pōt ſine lacte:ſic qdditas in phan^{te} in lumi/
ne itells agētis pōt imutare itellm poſſibilē ſine phan^{te}.
Refutatio ¶ Iuniores hāc pōnē poti⁹ v̄bis refutāt:pōt tñ ſic refel
li,vel phātaſma recipit aliqḋ ab itellu agēte,aut nihil:ſi
nihil/tūc ea rōne ad ſenſum ſe hꝫ,qua ad itellm.nā vt ad
ſenſum nihil hꝫ pter ſe:ſic ad intellm.ḡ phātaſma ſe ſolo
pōt mouere itellm polcꝫ oī alio circūſcripto.Sinaūt hꝫ
3ª poſitio aliqḋ:tūc aliqḋ recipit ab agēte:qḋ opinio negat. ¶ Alij
fingūt phātaſma nō poſſe mouē polcꝫ itellm ſe ſolo:niſi
ꝯcurrat itells agēs:ita vt ambo moueāt eum,veluti duo
Argumenta Iunioꝝ. nauim trahētes.¶ Refellūt iuniores hāc pōnē,p̄ ꝙ tūc
nō mag̅ itells agēs reduceret phātaſma de po^a ad actū,
q̄ ecō.Cāe.n.p̄tiales ex ęquo ꝯcurrētes ad aliquē effectū
ſe mutuo reducūt de po^a ad actū.Scḋo ꝙ tūc tā agēs,q̄
phantaſma p̄ accñs ꝯcurrerēt,eo q2 partialis cā p̄ accñs
ꝯcurrit ad effectū. Tertio tūc itells agēs nō eēt oīa facē/
cū partialr ꝯcurreret ad intelle^{ctū}.demū tūc itells poſſis
eodē recto aſpectu cog̃ſceret phātaſma:⁊ agētē:cū eius
Defenſio pōnis. ſpēs,vel intellectio eēt vtriuſqꝫ effect⁹. ¶ Et ſi hęc poſi
tio ſit falſa:rōnes ſimp^r nō demr̄ant/ſi poſitio exponat̄:
ſi.n.poſitio velit illa duo ꝯcurrē ex ęquo,⁊ eodeꝫ ordine:
arg^a cogūt:at ſi velit illa duo eē cās p̄tiales alteri⁹ ordis,
atqꝫ alterius:arg^{ta} nulla ſunt:qm̄ lꝫ nec agēs ſine phan^{te},
nec phātaſma ſine agēte agē poſſit:tñ itells agēs,vt vlis
cā ꝯcurrit:⁊ phātaſma,vt p̄ticularis.Or ſi h̄ pacto itelli/
gat poſitio:rōnes friuolę ſunt.Pria qdeꝫ:q2 ex quo agēs
itells vlr ꝯcurrit,poti⁹ ſibi dat̄,vt reducat agēs p̄ticula/
re,q̄ phan^{ta}:qm̄ agēs vle ſemp̄ eſt in actu.Scḋa etiā tol
lit̄,q2 tūc p̄ accñs ꝯcurrerēt,qm̄ ſm̄ eūdē ordinē ꝯcurre/
rēt.Tertia v̄o refellit̄,ꝙ tūc itells nō eēt oīa facē:cū cō/
curreret ęqueparticulr,vt phātaſma. Pꝫ 4^a itellm poſ/
ſibilē poti⁹ phātaſma recto aſpectu cog̃ſcē,q̄ agētē itel/
Refutatio ppria. lectū:q2 effect⁹ poti⁹ refert cām p̄ticularē q̄ vleꝫ.¶ Sꝫ
pculdubio hęc poſitio q̄uis mō intelligat̄:nō eſt pipa^{ca}/
qm̄ itells agēs,nec vt agēs vle,nec vt agēs p̄ticulare v̄r
agē aliqḋ in intellm polcꝫ:qm̄ nulla for^a agit in ſubm,in
quo eſt:vt pipa^{ci} exclamāt.Cū igr̄ itells agēs ſit in itellu
mālī,vt in ppa mā ſm̄ Auer.vel ſit cū eo in eadē aīa ſm̄
v̄itatē/nō v̄r ipm poſſe aliqḋ agē in itellm poſſibilē,nec
4ª poſitio. p̄ ſe,nec cū alio q̄uis.¶ Alij dixerūt agētē itellm in phā
taſma agere remouēdo:⁊ ipzimēdo:remouēdo qdē po/
tētialitatē.nam phātaſma anteq̄ in ipm agat agēs itells
eſt po^a intelligibile:poſtq̄ tñ ipm egit:remouet̄ po^a,⁊ red
dit̄ in actu.Impmēdo v̄o,q2 in phātaſma lumē ipzimit
ſpūale:quo eleuat̄ phātaſma q̄dāmodo ſupra ei⁹ nāꝫ,vt
imutare poſſit itellm poſſibilē.Probāt hāc pōnem,qm̄
phātaſma trāſit de po^a ad actū,⁊ de ordine in ordinē,vt
ſępius dixit Auer.h̄ aūt fieri eſt ipoſſe niſi aliqḋ recipiat/
quo trāſeat nūc,⁊ p̄us nō. P̄.Quoties duo agētia ad ali/
quē effectū ꝯcurrūt,quoꝝ alteꝝ vle:alteꝝ p̄ticulare eſt:
ſemp̄ p̄ticulare influxū recipit ab vli.ḡ phātaſma aliqḋ
recipit ab agente.P̄.Niſi aliqḋ ageret in phantaſma:cū
nihil agat in intellm poſſibilē:tūc nulla rōne dicet̄ agēs:
nō.n.dicet̄ agēs,q2 agit in phātaſma,nec q2 agit in poſſi/
bilē.ḡ nulla rōne dicet̄ agēs.¶ Sed hęc poſitio,nec eſt Refutatio
pipa^{ca},nec vera,p̄ q2 hac pōne data,tūc phātaſma cog̃/
ſceret,deduco,q2 omne recipiēs aliqḋ itētionaliter,atqꝫ
ſpūalr,⁊ indiuiſibilr cog̃ſcit.In h̄.n.differt receptio cog̃/
ſcitiua a nō cog̃ſcitiua:q2 eſt cog̃ſcitiua receptio indiuiſi/
bilis:rei indiuiſibilis,⁊ indiuiſibilr,vt Auer.h̄ 3° iugr:vñ
quia phātaſma recipit lumē atqꝫ illuſtrationeꝫ cogebat̄ Cō.5.t.20.
Auēpace dicē itellm mālē eē aliud nihil niſi phātaſma:
ꝯtra quē Auer.obijcit,ꝙ tūc mouēs eēt motū,⁊ agēs eēt
recipiēs.nō ḡ phantaſma ab aliq̄ q̄cq̄ recipe pōt. ¶ P̄.
Omne recipiēs ſilitudinem rei indiuiſibilē indiuiſibilr,
cog̃ſcit id,cuius eſt ſilitudo,quā recipit:dixi indiuiſibilē
indiuiſibilr:q2 diaphanū recipit lumē:qḋ eſt lucis ſilitu
do:⁊ tñ nō app̄hēdit lucē,q2 illḋ recipit diuiſibilr:phan
taſma p̄ hos recipit lumē,qḋ eſt ſilitudo agētis intells:⁊
qdeꝫ indiuiſibile:indiuiſibilr.ḡ phātaſma recipiēdo tale
lumē app̄hēderet itellm agētē. ¶ P̄.Phātaſma eſt qḋ
corpeum,⁊ q̄ntū,⁊ extēſum extēſione organi ſm̄ Auer.
q̄cqḋ ſit ſm̄ v̄itatē.ḡ oīe receptū in phātaſmate,erit di/
uiſibilr,⁊ corpalr receptū:vt Auer.li^o de ſb̄a orbis autu/
mat adūſus Auic.Igit hęc poſitio ſaltē eſt ꝯtra Auer.ad
cui⁹ mētē ſe loq̄ aſſerūt.¶ P̄.Effect⁹ ſemp̄ aſſilat̄ agēti
pximo quo ad ei⁹ for^{am}:quę eſt illi agēti agēdi ratio.Hō
eniꝫ genit⁹ aſſilat̄ hoī gñanti in humanitate:quę fuit illa
agēdi ratio:ſed hō lumē eſt q̄dā for^a phātaſmati imp̄ſſa
eleuās ipm,vt poſſit agere in itellm poſſibilē.ḡ eſt ratio
agēdi,q̄re ſpēs itelligibilis,vel act⁹ itelligēdi,potius eſt
ſilitudo illi⁹ for^e:⁊ per ꝯñs itells illud lumē itelligeret,⁊
nō phātaſma:qḋ eſt ꝯtra opionē.¶ P̄.Nulla itelligētia
ſm̄ Auer.pōt aliqḋ impmē in mā.at cū ſm̄ Auer.itells
agēs ſit itelligētia.ḡ ſaltē ſm̄ ipm nō pōt impmē formā
luminis in mā. ¶ P̄.Ari^{les},⁊ Auer.⁊ Them.⁊ Simpl̄.
vbiqꝫ intellm agētē lumini cōpararūt:ſꝫ lumē nihil agit
in colores,vt Auer.adūſus Auēp.deducit 2° huius.ḡ nec r ōmē.67°.
itells agēs in phātaſmata.¶ Aliter ḡ dōm eſt,vt ſupiꝰ Tex.cō.18.
plixius dilucidauimus:diximus.n.agētē itellm nō age/
re in itellm poſſibilē,ſiqdē nulla for^a agit in ei⁹ ſubto:nec
agere in ipa phātaſmata,nec abſtrahēdo,nec impmēdo.
quare vt lumē receptū in diaphano nō eſt agēs colores,
nec coloꝝ itētiones:ſꝫ eſt mediū diſpoſitiuū:quo diapha
nū recipit coloꝝ itētiones:diſpoſitiuū dico,q2 eſt recipiē
di ratio nō recipiēs:ſic intells agēs aīę nr̄ę ꝯiūct⁹ eſt me/
diū diſpoſitiuū:quo aīa ipſa recipit ſpēs vliter repntati/
uas.Ut.n.aer,vel aqua ſine lumine nō recipit coloꝝ in/
tētiones:ſic aīa nr̄a nō preaffecta itellu agēte/nō recipet
ſpēs vlr repntatiuas:intells ḡ agēs nō agit,ſꝫ afficit ani/
mā,vt recipiat rerū vles intētiones. ¶ Ex hiſce delent̄
rōnes factę pro 4^a pōne.Prima qdē/q2 talis intells nō
facit de po^a itellectis actu itellecta:ſꝫ eſt diſpoſitio aīę cō
nata/qua phātaſmata de poſſe agere in aīam mutant̄ ad
agere:ſiqdē phātaſmata ſm̄ coꝝ naturā in aīam agerēt
nunq̄,niſi eēt agēte itellu p̄affecta,qua rōne phātaſma/
ta trāſeūt de po^a ad actū nulla mutatione facta in illis,ſꝫ
iternis ſenſib⁹ miniſtris,quoties illa p̄ſentāt intellectui.
¶ Scḋa ratio ſupponit falſum:ſupponit.n.agētē itelle/
ctū eē vle agēs,⁊ phātaſma p̄ticulare:qḋ falſum eſt:non
eniꝫ agēs intells aliqḋ agit,ſed diſponit aīaꝫ ad recipiē/
dū actionē a phātaſmatibus.¶ Quūꝫ v̄o quęrit̄,cur dr̄
agēs intells,cū nihil agat:potius.n.deberet reduci ad ge
nus cauſę mālis:oīs eniꝫ diſpoſitio in mā reducit̄ ad ge/
nus cauſę mālis:diximus ſupius agētē intellectū reuera
nō agere:dicit̄ v̄o agēs,qm̄ mediū recipiēdi duplex eſt,
diſpoſitiuū,qḋ afficit,⁊ nō recipit:⁊ mediū receptiuū,qḋ

diſponit, ⁊ recipit:pͥᵐ medium qđ đi diſpoſitiuū:reducit̃
ad genus cauſę agētis:facit.n.vt id, qđ nō agit, agat:lumē
eniꝫ facit, vt color, qui in aereꝫ nō agit eius itētionē:agat.
At mediū receptiuū reducit̃ ad genus cauſę mālis. Hęc
ḡ vtus đi intell's agēs:pro quāto eſt diſpoſitio, qua phā
taſmata in intellm nr̃m agit. decepit ḡ iuniores, ⁊ alios
cōplures nomē agētis, nō aiaduertētes tale nomē eē aſ
ſignatū ei ad dr̃iam intellectus mālis:melius enim dicet̃
intellectus diſponens, ꝙ̃ agens.

3ª q. ❡ Quęrūt rurſus iuniores an intell's humanus corpi vni
tus ſine phātaſmate intellig̃ poſſit:quę.q. lꝫ pro magna
pte ſit ptractata cum enthimema Ariˢ diſputauimus:
De poſitione Auer. tñ de hac qōne per ſe bonum eſt aliqđ diſputare. ❡ Iu
niores de mēte Auer. breuibus aſſerūt intellm nr̃m pro
intelleᵉ noua egere phātaſmate, pro intelleᵉ ęterna, qua
Refutatio đi pfect⁹ in ordine ad totā ſpēm, nō egere. ❡ Sꝫ hęc po
ſitio nō eſt Auer. nam intell's in ordine ad indiuiduū de
pēdet in itelligēdo a phātaſmatib⁹ illius:at in ordine ad
totā ſpēm:reⁿ cuius đi pfect⁹, depēdet a phātaſmatibus
Cōmen. 5°. ſm ſpēm:vt ſupius expoſuimus. Eſt eniꝫ (vt dixit Auer.
phia pfecta in maiori pte ſui ſbti:qꝛ phātaſmata e qbus
Opio Auer. ſm ſpēm depēdet, ſunt ęterna ſm ſpēm. ❡ Propterea
ſiqs velit Auer. itellig̃ opionē:aiaduertat ꝙ intell's pōt
triſariā ꝯſiderari, aut in illo p̄ori, in quo nec humanę ſpe
ciei copulat̃, nec alicui indiuiduo illius:⁊ h̃ pacto intelli
git agētē, ⁊ ſupmas ſubas per illaꝝ eētias. naꝫ illo p̄ori,
in quo p̄cedit talē copulationē ſm fictionē Auer. eſt infi
ma itelligētiarū itelligēs agētē, ⁊ ſupmas ſubas per eēn
Cō. 5. ⁊. 14. tiā illaꝝ, vt ſupius diximus:⁊ quo ad talē intelleᶜᵉˢ itell's
nullo pacto depēdet a phātaſmatib⁹. Secūdo ꝯſiderari
pōt in ordinē ad totā ſpēm, ⁊ in illo p̄ori in quo nō itelli
git̃ alicui indiuiduo copulat⁹, ⁊ ſic itelligit oīa mālia itel
lectione ęterna ſm ſpēm:⁊ quo ad talē itelleᶜᵉˢ nō depē
det ab his phātaſmatib⁹:vel illis, ſꝫ a phātaſmatib⁹ oīuꝫ
rerū mālium, quas itelligit:quę ſunt ęterna ſm ſpēm. Ter
tio ꝯſiderari pōt vt vnit⁹ huic, vel illi:⁊ ſic itelligit itelle
ctione noua:⁊ quo ad talē itelleᶜᵉˢ depēdet ab his, vel il
lis phātaſmatib⁹:depēdet.n. itellectio a duplici ſubto, vt
Cōm. 5°. ait in h̃ 3°, a phantaſmatę, per qđ eſt vera:⁊ ab intellectu
māli, per quā eſt vnū entiū:⁊ hāc puto mētē Auer. lꝫ fal
Opio Auic. ſam:vt ſupius diximus. ❡ Auicēna v̇o imaginat̃ itellm
in addiſcēdo egere phātaſmatib⁹:in itelligēdo poſtq̃ di
dicit, nullaten⁹ eis egere. Hāc pōneꝫ declarātes iuniores
diſtiguūt ſpēs itelligibiles. nā alię ſunt ex phātaſmatib⁹
abſtractę:⁊ ſm tales intell's intellig̃ nō pōt ſine phātaſ
matib⁹. ⁊ his vtit̃ intellect⁹ in addiſcēdo:alię ſunt ex his
elicitę per opationē intellus poſſibilis facti in actu:⁊ ſm
tales itellig̃ pōt ſine phātaſmatib⁹. nā tales nō depēdēt
a phātaſmatib⁹, ſicut p̄ores:ſed remanēt pñt in ipſo itellu
ceſſante omni opatiōe ſenſus. Huius rei argᵗᵒ nobis ſunt
illi:qui extaſim patiunt̃:qui ſi pūgant̃:nō ſentiūt:cuꝫ ſint
a ſenſib⁹ diſtracti:⁊ tamē intelligūt, cum poſt reuerſionē
Refutatio multa mirabilia dicūt:quę p̄us ignorauerūt. ❡ Sed hęc
poſitio eſt expſſe ꝯtra Them. ⁊ Simpl. qui arbitrantes
nihil intellm poſt mortē itellig̃ poſſe, eo argᵗᵒ mouent̃,
ꝙ ſine phātaſmatib⁹ nequaq̃ intelligit. ❡ Alij mouent̃
ex eo ꝙ memoria nō eſt in pte itellectiua:ſed ſolū in ſen
ſitiua. nā tādiu ſpēs itelligibiles ſunt in itellu, ꝙ̃diu actu
intelligit:eo v̇o ab intellig̃ ipo ceſſante ſpēs delent̃, ⁊ re
manēt phātaſmata in pte ſenſitiua:quę memoria đi. In
telligere ḡ nō pōt itell's humanus corpi vnitus ſine phā
taſmatibus:qꝛ niſi ſpēs rurſus a phātaſmatib⁹ ad actuꝫ
reuocent̃:nunq̃ ille intelliget. ❡ P. Quęro de ſpeciebꝰ
elicitis:vel abſtrahunt̃ a phātaſmatib⁹:⁊ ſic nō differūt
a ſpēbus p̄orib⁹:vel abſtrahunt̃ a ſpēbus p̄orib⁹:⁊ tūc

ſpēi eſſet ſpēs, qđ expoſitores arbitrant̃ abſurdū. ❡ P.
Au ſpēs elicita lapidis, et ſpēs abſtracta a phanᵗᵉ lapi
dis ſunt eiuſdē rōnis:aut differūt rōne, ⁊ ſpecie:ſi eiuſdē
rōnis. ḡ ab eiſdē fiunt, ⁊ ꝯſeruant̃:⁊ qđ abſurdius eſt, tūc
accñtia eiuſdē ſpēi eſſent in eodē ſubto numero:qđ peri
pathetici negarēt. Sin aūt differūt ſpecie, ⁊ rōne:tūc non
eēnt eiuſdē rei repſentatiuę. ❡ Expoſitor noſter Tho Pōn Tho.
mas inter pipatheticos ſūmus arbitrat̃ itellectū noſtrū
corpi vnituꝫ nihil poſſe intellig̃:niſi ad aliqđ phātaſma
ſe ꝯuertat:dicit niſi ad aliqđ phantaſma, qꝛ poſſibile eſt
itellectū intellig̃ aliquā rem:quę nō fecit in ſenſib⁹ phā
taſma:vt qñ intelligit p̄mā mām, aut ſubaꝫ ſeparatā, aut
aliqđ id genus:oportet aūt ſe ꝯuert̃ ſaltē ad phantaſma
eius:qđ erat vel rei, quā intelligit accidēs, vel effect⁹, vel
aliqđ tale. ❡ Rem hanc vt optimus phyſicus experimē
tis cōprobat. Primo qdē:qꝛ lęſis organis internoꝝ ſen
ſuꝫ, intell's intellig̃ nō pōt, qđ pro tāto eſt, qꝛ nō pōt ſe
ꝯuert̃ ad phātaſma. Scđo, qꝛ qñ intell's itelligit:aliqua
ſibi format phātaſmata per modū exēploꝝ:in qbus q̃ſi
inſpicit, qđ itellig̃ ſtudet. ❡ Declarare ſolemus hāc opi Declaſio opi
nionem dupl'r. Primo ex nexu v̇tutū. nam oēs v̇tutes in nione Tho.
corpe hñt cōnexionē, vt nō poſſit vna opari, altera non
opante:loquor de ſenſitiuis, quę miniſtrant intellui. Hę
enim intellui, ⁊ intell's ꝗs nexio cōnectunt̃:vt nulla poſ
ſit opari, altera nō opante. ❡ Ex his ſequit̃ intellm poſ De itellectiōe
ſe intellig̃ poſt mortē. nam lꝫ in corpe hñs ſpēs ſibi vni poſt mortē.
tas intellig̃ nō poſſit niſi ad phātaſma cōuertatur poſt
mortē:cuꝫ a tali v̇tutū nexu ſoluat̃, eiſdē ſpēbus vti pōt
ad nullū phātaſma ſe ꝯuertēdo:nō enim dū eſt in corpo
re, ꝯuertit ſe ad phātaſma, vt denuo ab eo ſpēꝫ recipiat,
quā in ſe nō ſeruauerat, ſꝫ ꝓpter nexuꝫ eius ad v̇tutes il
las, in qbus phātaſma eſt:eſt enim adeo eis cōnexus, vt
nec opari poſſit niſi illę opent̃. ❡ Hęc pro veritate ſunt Opi. Expo.
dicēda:ſed pro opione Expoſitoꝝ grecoꝝ dicēdum eſt
memoriā ſpērum nō eē in itellectu:qm tādiu ſpēs atqꝫ
notiones Themiſtius in intellu eē autumat, ꝙ̃diu actu
itelligit, vel didicit:eo v̇o ab itellectione ceſſante, ſpēs de
lent̃. nam pro memoria ſufficit ꝯſeruatio phātaſmatū in
pte ſenſitiua:cū eniꝫ intell's vti vult eis itellectis, quę in
tellexerat, mox ex phātaſmatib⁹ ſpēs denuo in itellectu
regñant̃. Ex pte enim itellect⁹, nec memoriā, nec habitū
ꝯſtituūt pipathetici, niſi per accidēs ꝓpter ſenſus:qui ſi
bi miniſtrāt. Et tūc iuxta hāc poſitionē intell's, nec diſce
re poteſt, nec quę didicerat, itellig̃ ſine phātaſmatibus.
Propter hāc eādē rōnē aſſerūt aiam nō poſſe poſt mor
tē intellig̃:quia abeūtibus phātaſmatibus, delent̃ ſpēs.
❡ Qđ v̇o de extaſi adducebat̃, Platonicū exēpluꝫ eſt: De extaſi
arbitrat̃ enim Plato aiam in lipopſychia, ⁊ extaſi, atqꝫ
ſomno lōge melius q̃ in vigilia intellig̃, ꝙ ⁊ futura vi
deat, ⁊ ꝙ pñtia itelligat. Arbitrabat̃.n. aiam eē oīuꝫ ſpe
ciebus plenā, oīaq̃ eē omni diſciplinarū gñe abūdantē:
impediri aūt corpis mole:⁊ qua cū abſtrahit̃ lōge me
lius itelligit, ⁊ futura certius pſpicit. Ariſtoteles aūt lib.
de ſomno de lipopſychia loquens, ait hoīem in lipopſy
chia ꝯſtitutū intellig̃ miniſtris internis ſenſib⁹:ad quos
oēs ſpūs aiales ꝯuerſi ſunt:ꝓpter qđ lipopſychiā expo
nit Themiſtius ſibi morbi genus, quo quis aio loquit̃, ⁊
iacet mortuus:in hac lꝫ hō externis ſenſibus nō vtat̃:in
ternis fortiter vtit̃. ❡ Arbitror aūt Ariᶜᵉˢ nō locutū eſſe
de extaſi, qm̃ vt catholici aſſerūt:extaſis in magnaꝝ re
rum reuelationib⁹ fieri ſolet:at lipopſychia accidit nulla
rerum reuelatione cogēte. Ad hęc in extaſi, quę p̄dicamꝰ
nunq̃ falſē viſa ſunt:at quę phantaſmata in lipopſychia
accidūt, fortuito temereq̃ aliqđ p̄ſagiūt. Eſt ergo extaſis
res diuina:quę nō ſpectat ad phyſicos. verū de his dici
mus multa

mus multa nũc in cõmẽtarijs de ſomno. De ītellectione ḡo qua aīa poſt mortē intelligit, quęras libello de īmortalitate aīę in epilogo libelli. ℂ De motiuo.

ℂ Cum autez aīalium aīa biſce duobus ſit definita/ diſcernẽdi inq̄uã potẽtia: quod q̄dem eſt opus officiũq3 mẽtis atq3 etiaz ſenſus ⁊ inſup etiam mouẽdi motu ad locum accõmodato potẽtia: de ſenſu q̄dem ⁊ intellectu haec ſint determinata ac pertractata. Deinceps autē de eo qȯ mouet q̄dnam ſit ipſius animae cõſideremus oportet: vtruz vna quaedam ipſius ſit pars ſeparabilis magnitudine vel ratiõe/ an ipſa anima tota? ⁊ ſi pars ſit aliqua: vtruz ſit alia quaedaz ꝑpria p̄ter eas quae dici ſolēt ⁊ eas quas diximus/ an iſtarum aliqua vna?

«Tex.c.40.» ℂ Quoniaz aũt aīa quę aīalium eſt ſm duas definita eſt potẽtias, ⁊ diſcretiuo: qȯ rationabilis opus eſt, ⁊ ſenſus: ⁊ adhuc ipſo moueri, motu ſm locũ. De ſenſu q̄dem ⁊ intellectu determinata ſint tot. De mouente aũt, q̄d forte ſit animę, ſpeculãdum eſt: vtrũ vna quędam pars ipſius ſeparabilis ſit, magnitudine, aut ratiõe: an omnis anima? Et ſi ſit quędã pars: vtrum ꝑpria quędã ſit p̄ter cõſuetas dici, ⁊ dictas, an harꝫ vna quędaz?

«Rationabilis dianoea Intelle.» «forte tádez ois tota»

COMMENTARIVM.

ℂ Hactenus de itellectiuo: nũc de motiuo aggredit̃: ⁊ primo epilogãdo, ꝑponit ea, quę de motiuo dicturus eſt, ⁊ inquit. Quoniã aũt aīa: quę aīaliũz eſt: ſm duas definita eſt poten̄, ⁊ diſcretiuo, videlz atq3 cognitiuo: qȯ quidē rõnabilis, atq3 ſenſus opus vel po° eſt: ⁊ adhuc ipſo moueri, dico moueri motu ſm locũz. ℂ Quo ḡo ad ḡba attinet, Ariſtoteles dixit, quę aīaliũ eſt, q̄ñ aīa, quę eſt plantarꝫ, nullo horꝫ definita eſt: ⁊ aīaliũz ſola anima humana ſm duas po° definita eſt, ſi per diſcretiuũz q̄d cõmune ītelligas ad intelligē, atq3 ſentire. Si aũt per diſcretiuũz velis intelligē cognitiuũ, qȯ eſt po° intelligẽdi: vel ſentiẽdi: quęlibet aīa aīalis ſm duas potẽtias definita eſt: quoniam quęlibet aīalis aīa eſt cognoſcẽdi, vel mouẽdi ſm locum p̄n̄: nec aīa omniũ aīaliũz eſt talis, ſed ſolũ perfectorꝫ. Cętera enim vim nõ habẽt mouẽdi ſm locũ. ergo verba illa/ qȯ intellect⁹ opus eſt, ⁊ ſenſus/ intelligas diſiunctiue, intellect⁹ vel ſenſus eē opus. Diſcretiuũ autem appellauit opus intell̄s, vel ſenſus: cum nõ opus ſit, ſed potẽtia: quoniã nõ in p̄dicatione formali, ſed cauſali intelligit, quaſi dicat, cuius opus eſt intelligē, vel ſentire. verba illa/ qȯ intellectus opus eſt/ grecę ſunt, ὃ διανοίας ἔργον ἐστι, vbi nõ intell̄s, ſed rõnabilis opus dicit. nam dianoea rõnabilis eſt: ⁊ nõ ītellectiua ḡtus, Alexãder inter dianoeam, ⁊ intellectũ mãlem nullã differẽtiaz facit, Simplicius vt ſupius diximus, facit. verũ an ſit aliqua differẽtia: poſteri⁹ patebit. Hactenus de epilogo. ℂ Deinde quę dicturus eſt, ꝑponit, cum inq̄t. De mouẽte aũt quid fortaſſe ſit aīę, vtrum vna quędã ipſius ſit pars ſeparabilis, aut magnitudine, vt dixit Plato, ⁊ Galenus: vel rõne, vt eſt veritas: an ſit ipſa tota aīa. Hęc eſt p̄ma quęſtio, ⁊ ſi pars aliqua, vt rei veritas eſt: vtrũ alia quędam ꝑpria ſit p̄ter eas/ quę dici ſolẽt, ⁊ p̄ter eas, quas diximus: aut cõſuetarũz quas diximus: ſit vna aliqua. Reſoluit̃ ergo id, qȯ Ariſtoteles ꝑponit in tres q̄ões: quarũz p̄ma eſt, vtrũ motiuũ ſit aīa, an pars aīę. Secũda dato q̄ ſit pars aīę: vtruz a cęteris aīę p̄tibus loco ⁊ ſubiecto differat: an rõne ſolum. Tertia iterũ dato q̄ ſit aīę pars: quęſtio eſt, vtruz ſit aliqua pars earum: quas diximus/ ⁊ enumerauimus 2° huius. An ſit alia quędã pars nõdũz enumerata a nobis: ſed de nouo excogitãda. «Tex.c.13.» ℂ Themi. aũt per ꝯſuetas aīę partes, nõ eas, quę 2° huius diximus exponit: ſed diuulgatas, ⁊ quas diximus p̄mo huius: quę ſunt: rõnabilis, iraſcibilis, ⁊ ꝯcupiſcibilis. «Tex.c.13.» Hę eniz diuulgatę ſunt in ſchola Platonis. Quęſtio ḡ eſt apud Themiſtiũz vtrum p̄n̄ mouẽdi ſit aliqua iſtarꝫ triũz: vt voluit Plato: an aliqua alia pręter has, vt voluit Ariſt., vt poſtea dicem⁹: quę expoſitio pulchra eſt. ℂ Quęret fortaſſe quiſpiaz: quia nõ omne aīal differt a nõ aīali cognitione, ⁊ motus ſm locũ: cum imꝑfecta aīalia ſm locũ nõ mouent̃. «Dubitatio» ℂ Cõcedit̃ qȯ aſſumit̃: nõ enim omne aīal differt ab inaīato illis duobus in ſimul: niſi aīal ſit ꝑfectuz: cętera ḡo differunt ab inaīato ſenſu: quę differẽtia ſatis eſt. «Solutio» ℂ Philoponus ḡo legit ḡba ſic: quoniã aũt aīa, quę aīaliũz eſt, ⁊ nõ quę eſt plantarũ: ſm duas potẽtias definita ac diuerſa eſt, videlz diſcretiuo hoc eſt cognoſcitiuo/ cuius opus eſt p̄tis dianoeticę, ⁊ ſenſitiuę: ⁊ ſupple itellectiuę: ⁊ etiaz motiuo, quo mouent̃ aīalia ſm locũ: nõ aũt dilatatione, ⁊ cõſtrictione: vel alia ſpecie motus: cum tot dicta ſint de ſenſu, ac itellectu, reſtat quęrere de motiuo: vtruz motiuũ ſit ipſa tota aīa, an eius pars ſiue ḡtus. ⁊ ſi virtus: vtrũ ſit rõne, an magnitudine hoc eſt ſubto ſeparabilis ſit, vel eſt ḡtus in ſubiecto. Rurſus ſi motiuuz ſit pars aīę: quęrit̃ vtruz ſit ꝑpria ac diuerſa p̄ter cõſuetas dici a Platone: quę ſunt ira, deſideriũ, ⁊ ratio. Et p̄ter dictas ſupius. ſ. intellectũ diſcurſum, opinionē, phãtaſiam, ſenſuz cõem, ⁊ ꝑpriũ, an ipm motiuũ ſit ḡtus aliqua harũz, aut platonicarꝫ, aut dictarꝫ a nobis. Hęc pacto legit Philoponus: lz multa dicat, de q̄bus poſtea.

ℂ Atq3 hic exiſtit ꝯtinuo dubitatio dubitabitq3 nõ iniuria quiſpiam: q̄uõ partes animae/ ⁊ quot/ oporteat dicere? nam infinitae quodãmodo: ⁊ nõ eae ſolũz eſſe vident̃ quas diuidẽdo q̄dam dixerũt/ rationis inquaz particeps/ ⁊ iraſcẽdi ac cupiendi principiũ velut aliĳ rõnis particeps/ ⁊ rõnis expers.

«Tex.c.41.» ℂ Habet aũt dubitationez mox, ⁊ q̄uõ oportet partes aīę dicere? ⁊ quot? Modo enim quodã infinitę videntur: ⁊ nõ ſolũ quas quidam dicũt determinãtes rationatiuã, iraſcibilem, ⁊ appetitiuaz. Aliĳ autem rationē habentem, ⁊ irrationabilem.

COMMENTARIVM.

ℂ Propoſita intẽtione eorꝫ: quę erat vltimo dicturus in hoc lib. exequẽdo illam intẽtionez: de poten̄ aīę diſtinctione incipit diſputare: vt inde ad diſputationē de ipſius motus p̄ncipio ꝑficiſcat̃. De potẽtiarꝫ ergo diſtinctione diſputãs/ duas poſitiones enarrat: de q̄bus ipſe diſputabit. Prima opinio fuit Platonis diſtinguẽtis aīę potẽtias in tres: in ratiocinatiuã/ quaz logiſticen appellat, iraſcibilē/ hoc eſt irritabilē: quam thymicen/ ⁊ appetitiuaz, quã aliĳ cupiſcibilē/ ipſe epithymeticen dicit. Secũda fuit eorꝫ, qui aīę potẽtias duas eſſe tradiderũt rõnabilē, quaz rõnem habẽtē aſſeruerũt, ⁊ irrationabilē: qua vtit̃ ipſe in libris Ethicorꝫ. Dicũt autē has, ⁊ tot eſſe potẽtias pro numero opationũ: arbitrabant̃ enim ſingulis aīę opationib⁹ atq3 motibus/ qui ab aīa ꝑficiſcunt̃: eſſe animę p̄tes attribuẽdas. Quia igit̃ Plato opationes, ⁊ mot⁹ aīę tres eſſe credidit, aliĳ duas hinc Plato tres, aliĳ duas aīę po° finxerũt. Obĳcit Ariſt.; ⁊ oſtẽdit aīę potẽtias non eſſe ſumen-

das pro opationū numero.nam ſi pro numero opationū ſumēdę eſſent:tūc aliq̄ modo videnť infinitę:aliq̄ modo dico quatenus non poſſent cōpręhēdi ſub aliq̄ certo numero:quēadmodū opationes aię ſi ad numerū velis reducere,ſub certo numero cōpręhēdē non poteris. Unde ingt. Habet aūt dubitationē mox/quō opʒ partes aię dicere,ꝛ hoc quo ad modū diſtinguēdi:ꝛ quot,quo ad numerū diſtinctoꝝ.nam ſi pro numero operū diſtinxeris, modo quodā videbunť infinitę,dico modo q̄dā,quatenus ſub certo numero cōpręhēdi nō poterūt: ꝛ nō ſoluʒ erūt ſupple tot,ꝛ illę:quas qdā dicunt determinātes rōnatiuaʒ,iraſcibilē,ꝛ appetitiuā:ꝛ quas alij dixerūt rōnabilē,quę rōnē habet,ꝛ irrōnabilē:quę rōne caret:immo erūt multo plures:ꝛ h̄ ſi pro numero opationuʒ poam diſtinxeris. ℭ Philoponus vult Ariſtotelem nō mouere q̄ones, ſed Ariſtotelem redarguē Platonē in duobus. Primo ꝙ poas aię appellauerit ptes. Scdo ꝙ dixerit eas eſſe tres,cum ſint lōge plures,ſi opationes attēderis:vel duę,ſi ad capita conſideraueris:ꝛ eſt optima expoſitio:ꝛ ita per hāc dubitationē intelligit hīc argm̄ ꝯtra Platonē.

De potentijs aię noua hęc. ℭ Diſputāt Juniores aduerſus fundatū doctorē Egidiū de numero poarum. Egidius enim voluit aię poas eſſe quatuor:alia eſt,quę per eēntiaʒ eſt rōnabilis:alia,quę rōnabilis eſt participatione,vt appetitus in hoie. Tertia,quę nec per eēntiaʒ eſt rōnabilis,nec per participationē:ſed eſt ei:qd̄ eſt rōnabile,ꝯiuncta,vt nutritiuū in hoie. Quarta eſt,quę nec per eēntiaʒ eſt rōnabilis,nec participatione,nec ei,qd̄ eſt rōnabile,ꝯiūcta,vt nutritiuuʒ in brutis, imo quęlibet aię vis brutalis eſt hoc pacto vt nutritiuū eſt,cum ei:qd̄ rōnabile eſt,nō ꝯiūgať. ℭ Sed blacterones huic diſtinctioni aduerſanť.

Obiectiones Junioꝝ. Primo qdē,q2 Egidius voluit rōnabile per eēntiaʒ eſſe itellectū,cum nō ſolū intellectus,ſed volūtas per eēntiā eſt rōnabilis. Scdo,q2 rōnabile participatione ait eē,qd̄ eſt aptū rōni obedire: qd̄ falſum eſt.nam tūc incōtinētis intēperatiq; appetitus eēt rōnabilis,ſaltē participatione.nam eſt obedire rōni aptus. At hoc aduerſus Ariſtotelē videť,cum vbiq; talē appetitū penitus irrōnabilē appellet. Tertio obijciunt, q2(vt dicūt)Egidius appellat nutritiuū in hoie irrōnale per ꝯiūctioneʒ ei:qd̄ eſt rōnale.nam ſiſi rōne: q̄cq̄d in hoie eēt,eēt hoc pacto irrōnabile,vt vngues,ꝛ capilli,ꝛ cętera id genus. Quarto deniq; obijciūt ex eo ꝙ Egidius appetitū bruti,nec rōnabilē ponit,nec irrōnabileʒ: cum ꝛ ipſe,cęteri definiāt brutuʒ eē aial irrōnale. ℭ Hę ſunt

Defenſio Egidij. obiectiones:q̄bus nō poſſum nō excandeſcē:cum pace eoꝝ dixerim rōnes hę pueriles ſint,ꝛ ipſi non intelligāt,quę Egidius voluit. Prima enim ratio puerilis eſt,cuʒ Egidius velit eam poam eſſe rōnabilē per eēntiā,quę eſt,aut ratio ipſa,aut participatione nullius rōnabilis.modo volūtas nō eſt per eēntiam rōnabilis,cum nō ſit ipſa ratio; eſt tn̄ participatione itellꝰs rōnabilis:nō eni volūtas diſcurrit,aut ſyllogiʒat,ſed ſuppoſita rōne,eligit.ergo dicit rōnabilis participatiue quatenus ſupponit rōneʒ:ꝛ hoc pacto Ariſt.9°lib.metac̄ loquiť:cum ingt,rōnales potētias eſſe ad oppoſita:ſumit enim rōnabile ꝯiatiue ꝛ pro eo,qd̄ eſt tale per eēntiam:ꝛ pro eo,qd̄ eſt tale participatione. ℭ Scda etiā obiectio nihil eſt,q2 appetitus incōtinētis eſt irrōnabilis actu ꝛ habitu:aptitudine,ꝛ potētia eſt rōnabilis:qd̄ nō intelligētes credūt illuʒ nullo pacto dici poſſe rationabilē. ℭ Tertia lōge puerilior eſt,cum Egidius loquať de potētijs,quę ſunt eiuſdeʒ aię:intellectiuum enim appetitiuū,ꝛ nutritiuū in hoie potētię ſunt eiuſdē aię:at particulę corpis non aię ſunt,ſed corporis. ℭ Quarta penitus eſt deriſibilis.nam brutū eſt aial irrationabile negatione,vt lapis eſt nō vidēs,ꝛ poſitione

oppoſiti,qd̄ rōni aduerſať.ſ.poſitione ruditatis:eſt eniʒ aial irrationale.i.rude:tamē nec rōnale eſt per eēntiam, nec per obediētiaʒ,nec per ꝯiūctioneʒ ei,qd̄ eſt rationabile.nec eſt irrationale per p̄uationē.naʒ irrōnabile per priuationē,eſt qd̄ nec per eēntiaʒ,nec participatione,nec ꝯiūctione actu rationabile eſt,ſed aptitudine vel potētia rōnabile per eēntiam,vel participatione,vel cōiūctione eſſe pōt. ℭ Ex hiſce patet rōnabilē poam poſſe trifariaʒ Dilucidatio pōtis Egidij dici,aut eēntia/vt intellectꝰ,aut participatione/vt appetitus tam ſenſitiuus,q̄ itellectiuus,aut ꝯiūctione/vt nutritiuum in hoie. Jrrōnabilē vero dici bifariam,aut negatione,ſiue oppoſita poſitione,aut p̄uatione. Primo modo bruta ſunt irrōnabilia. Scdo modo id dicitur irrōnabile,qd̄ actu caret rōne:eſt tamē aptū hēe,aut per eēntiaʒ, aut participatione,aut ꝯiunctione. Utruʒ vero irrōnabile poſſit eſſe triplex eēntia,participatione,ꝛ ꝯiūctione,bona diſputatio eſt,vtrū moralibus relinquať.

ℭ Per differētias enim q̄bus haſce diuidūt ꝛ ſeparant partes:ꝛ aliae partes eſſe videnť quae maiorē inter ſeſe q̄ dictae diſtātiaʒ habēt. Vegetatiua inquā:quae q̄dem ꝛ plātis ꝛ vniuerſis aialibus ineſt. Et ſenſitiua:quam nec vt rationis expertē/nec vt eiuſdem participem quiſq; facile ponet.

ℭ Scdm enim differētias,per quas ſeparāt has,ꝛ alię videnť eſſe partes maiorē differētiam his habētes,de q̄bus ꝛ nūc dictuʒ eſt: differētiam diſtātiā videlʒ vegetatiua,quę ꝛ plantis ineſt,ꝛ oibus aialibus:ꝛ ſenſitiua,quā neqʒ ſicut irrationabilem,neqʒ ſicut rationeʒ habētem ponet vtiqʒ quis facile.

COMMENTARIVM.

ℭ Enarrauit duas opiones de potētijs aię,cōtra quas fecit enthimema.vʒ.ſi animę potētię differūt pro numero opationuʒ,tūc potētię aię erūt fere infinitę. Probat nūc ꝯñtiā,vel vt Philoponus ingt,Ariſtoteles rurſus Platonem redarguit,ꝛ ſic:verbū enim ꝯfirmatiuę poniť. Unde ingt. Per dr̄ias enim q̄bus,has diuidūt,ꝛ alię ptes eē videntur,quę his,de q̄bus nūc dictū eſt,maiorē dr̄iam habēt. Jſti eniʒ enumerāt potētias pro differētia opationū:modo repiunť alię potētię vltra has,quaꝝ opationes lōge magis,ꝛ inter ſe/ꝛ ab opationibus illaꝝ,quas dicūt:differūt.ꝛ exponit,quę ptes ſunt,quarū opationes lōge magis differūt inter ſe,ab opationibꝰ illaꝝ,ꝛ ingt. Sunt aūt hę,ꝛ vegetatiua,quę ꝛ plātis,ꝛ oibꝰ aialibꝰ ineſt. Huius enim opatio differt valde ab opatione ptis rōnabilis,et ptis irrōnabilis:eſt ꝛ ſenſitiua,quę aialibus ſolum ineſt, quę nec eſt,vt rōnabilis,nec,vt irrationabilis. Cum igiť opationes haꝝ plus differāt ab opationibꝰ illaꝝ,q̄ illarum opationes inter ſe:ſtare vltra illas addēdę erūt,ꝛ hę.

ℭ Dubitabit fortaſſis q̄ſpiaʒ,quo modo vegetatiua magis differat a rōnali,q̄ ab eadē differāt iraſcibilis ꝛ cupiſcibilis. Dubiū primum P. Quo modo magis a rōnabili,q̄ ab eadē differat irrōnabilis. ℭ Dōm veteres ſoluʒ eē locutos de aia humana:modo in humana aia loquēdo poa vegetatiua Solutio nullo pacto eget rōnabilis,at iraſcibilis,et cupiſcibilis, rōnabiles ſunt p̄ticipatione. Vegetatiuū aūt ſi rōnabile eſt,nō niſi ꝯiūctiōe eſt tale. Rurſus rōnabile,ꝛ irrōnabile apud veteres,cum ſint in eadē aia,ſoluʒ p̄uatiue itelliguntur:qua rōne fit vt irrōnabile ſit rōnabile ſaltē participatione.at vegetatiuū,nec eēntia,nec p̄ticipatione eſt rōnabile,ſed(vt diximus)ſola ꝯiūctione. Pʒ ḡ vegetatiuū lōge magis differre a rōnabili q̄ ab eodē differūt iraſcibile:ꝛ

bile: & cupiſcibile: etiã q̃ ab eodẽ differat irrõnabile: cũ
iraſcibile, cupiſcibile, & irrationabile ſint rõnabilia ſaltẽ
participatione. At vegetatiuũ nõ niſi cõiunctione. At ſi vege/
tatiuũ nõ in eadẽ aia accipiat: lõge magis ab oibus illis
differt: ꝓpterea Ariles inquit [Qđ eſt in plãtis, ineſt, & in oibus
aialibus] qm̃ hoc pacto ſumẽdo differt magis a rõnabili, q̃
ab eodẽ differunt iraſcibile, & cupiſcibile, & irrationabile
2° dubiũ quę in eadẽ aia ſunt: vt veteres loquebant. ¶ 2° dubitaret
quiſpiã vtrũ ſenſitiuũ differat magis a rõnabili, q̃ ab eo/
Cõç Auer. cõmẽ.41. dẽ differãt iraſcibile, & cupiſcibile, & irrõnabile. ¶ Auer/
roes per hęc duo arbitrat Ariles refutaſſe vtrãq; opionẽ
Refutatio expoſitiõis Auer. copulatiue: qđ nõ video quõ fieri poſſit. Ego enĩ puto p̃
exẽplo a vegetatiuo ſumpto refelli poſſe ambas: ſʒ argumẽto
a ſenſitiuo, nõ niſi 2am refellit: nõ n. ſenſitiuũ plus a rõna/
bili differt in eadẽ aia, q̃ ab eodẽ differãt iraſcibile, & cu/
piſcibile: quãdoquidẽ iraſcibile, & cupiſcibile ad ſenſuʒ atq; ap
petitum attinẽt. At ſi ſenſitiuũ nõ in eadẽ aia ſumat: hoc
differt magis a rõnabili q̃ ab eodẽ differant iraſcibile, &
cupiſcibile in eadẽ aia ſcripta: nõ aũt magis, q̃ ſi illa nõ
Cõç them. in eadẽ aia ſumerent. ¶ Quobreʒ lucidus doctor The/
miſtius pm̃ argm̃ a vegetatiuo ſumptũ in opionẽ Pla. diri
git: 2m̃ vero, qđ ſumit a ſenſitiuo: dirigẽ vr̃ in 2am opinionẽ.
Nã 2a opinio voluit oẽʒ aię poam eẽ rõnabilẽ vel irrõna/
bilẽ: cõtra quã Ari. inquit, eſt & ſenſitiua, quaʒ neq; ſic rõna/
bilẽ, neq; ſic irrõnabilẽ ponet vtiq; quiſpiam facile. Dixit
[facile] qm̃ reuera ad alterum mẽbrũ reducit: ſi in eadẽ
aia accipet: qm̃ eſt rõnabilis participatiõe: ſi nõ in eadẽ
aia ſumat: reducit ad irrõnabile negatiue acceptum: nõ
aũt priuatiue: qꝛ vero hoc nõ eſt leue apphẽdẽ: ideo Ari. dixit,
non [facile] qꝛ nõ facile in alterꝫ mẽbrũ reducit. Et hoc ait
Them. cum inquit. [Nã quatenus ſenſibiliũ generꝫ dĩias iudi/
cat: & occaſio quędã, & tanq̃ gradus efficit ad aium rõnẽq;
ꝑmouẽdaʒ, videri põt illatenus rõnis, & itelligẽtię parti/
ceps: quatenus vero adiũcta eſt aialibus brutis, & rõne vacã
tibus: vtiq; noie hoc irrõnabilis, & bruta exiſtimari põt.]
Hęc Them. Et tu itellige hãc eẽ irrõnabilẽ cũ eſt in bru
tis: negatione, qꝛ vero hoc nõ facile diſcernit: ideo 2a opinio
ambigua vr̃: cuʒ dicat aliq̃ aię poam: quę nõ facile ad alterꝫ
illius diuiſionis mẽbrũ reducit. Aiaduerte tñ q ſi velis
argm̃ ſumptũ a ſenſitiuo eẽ cõtra pam opionẽ etiã: iraſcibile
& cupiſcibile ad appetitum referas: ſenſitiuã vero ad vim
ſentiẽdi, mõ ſenſitiuũ magis vel nõ minus differt a rõna/
bili q̃ appetitiuũ, cuius ſunt iraſcibile, & cupiſcibile. naʒ ſi/
ue in eadẽ aia, ſiue nõ in eadẽ ſenſitiuũ ſumat: ſemꝑ dif/
fert magis, vel nõ minus q̃ ab eodẽ rõnali differat ap/
petitiuũ quouis modo ſumptũ. Et hoc pacto poſſet expoſitio
Auer. aptari: ſʒ illa Them. ſit verior. ¶ Philoponus vero
dupliciter exponit, & refert hoc cõtra 2am põneʒ. Uno°, q difficile
eſt reducẽ ſenſitiuũ ad rõnalẽ: vel irrõnalẽ: qꝛ de vtraq;
habet. Alio°, qꝛ quatenus cognoſcit, videt reduci ad rõnalẽ:
quatenus patit ab ipis ſenſibilibus aliquã corruptiue: re/
ducit ad irrationalẽ. Hęc Philoponus.

¶ Praeterea imaginatiua: quae rõne quidẽ ab oibus
eſt diuerſa: cui vero ſit iũgẽda vt ſit ideʒ qđ illa aut a
qua ſeiũgẽda vt ſit alia ab illa, magnã dubitationẽ
hʒ pfecto, ſi quis ſeiũctas aiae ꝑtes ſeꝑataſq; ponet.

¶ Adhuc aũt & phãtaſtica: quę ſm eẽ quidem
ab oibus altera eſt: cui aũt harũ eadem, vel
altera ſit: habet multam dubitationẽ, ſi aliquis
ponat ſeparatas partes animę.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio aut 2° obijcit Ariles aduerſus eaſdẽ diuiſiones,
argumẽto ſumpto ab imaginaria: quã gręci phãtaſticen appel
lãt: & inquit. Adhuc & phãtaſtica ſupra eſt vltra dictas diuiſio/
nes, quę ſm eẽ, atq; rõnẽ quidẽ ab illis oibus differt: differt
etiã a rõnabili, iraſcibili, & cupiſcibili: differt et ab irrõna/
bili & rõnabili: & qꝛ nemo dubitat illã ab his oibus rõne
differre: ſʒ (vt inquit) cui harꝫ prius dictarꝫ diuiſionũ eadeʒ,
vel altera ſit ſubto vel rõne, hʒ multã dubõnẽ: nõ n. facile
põt diſcerni, cũ qua prius ſit ſtatuẽda: potiſſimuʒ ſi ponat
quiſpiaʒ ꝑtes illas loco, & ſubto ſeparatas, vt Plato ponit.
¶ Sʒ aiaduerte phãtaſticã poſſe ſumi in eadẽ aia: in qua
rõnabilis, iraſcibilis, cupiſcibilis, & irrõnabilis ſumũtur,
vtpote in aia hũana, in qua oẽs illas ꝑtes veteres ſum/
pſerũt: & etiã in diuſa aia: ita vt illę oẽs in humana ſumã/
tur: & phãtaſtica in brutis ipis itelligat: ſi phãtaſtica in di
uerſa aia ſumat ab ea, in qua oẽs illę ſumunt, pʒ eẽ ꝑteʒ
ab illis oibus diuiſam: nemo. n. dubitat talẽ ꝑtẽ eẽ penitus &
rõne, & ſubto alterã ab illis oibus: ſi hoc pacto ſumat. Sʒ qm̃
veteres ſolũ de humana videbant itẽdẽ: quã ſolã aiam
appellabãt: ideo ſi phantaſtica ſumat in eadẽ aia: in qua
cętere animę ꝑtes ſumebant ab veteribus: difficile eſt, qđ
Ari. ait. Uerũ dõm phãtaſticã, vt eſt aliquid humanę aię:
reuera eẽ rõnabilẽ ſaltẽ participatiõe: Ariles tñ inquit. Cui
aũt harꝫ eadẽ vel altera ſit, hʒ multã dubõneꝫ: & ita vult
illã eẽ eãdẽ cuʒ aliq̃ ꝑte earꝫ: quas veteres dixerũt: tñ cui ſit
eadẽ vel altera nõ leue eſt diſcernẽ. ergo vr̃ refutare dictas
diuiſiones tanq̃ difficiles: nõ aũt tanq̃ falſas. Addit ad
difficultatẽ, ſi illas ꝑtes aię humane ponat quiſpiã loco ſe/
paratas, vt Plato poſuit rõnabilẽ in cerebro: cupiſcibi/
lẽ & iraſcibilẽ in corde: & irrõnabilẽ in iecinore. nã ſic po/
nẽdo, phãtaſtica nõ vr̃ rõnabilis, cum phantaſtica ſit in
quãlibet humani corꝑis ꝑticula: nec vr̃ iraſcibilis, aut cupi
ſcibilis aut irrõnabilis, cũ hę ſint in ſtatutis ꝑtibus: hęc in
vniuerſo corꝑe: vtruʒ vero phãtaſtica ſit in vniuſo corꝑe,
vel in certa corꝑis ꝑte: libro 2° huius dictuʒ eſt. Nũc vero ſu/
mat ipaʒ eẽ in vniuſo corꝑe, aut ſm opionẽ eorꝫ, cõtra quos
obijcit, aut ſumat tanq̃ difficile cognituʒ. quo fit, vt non
veritatẽ Ariles refellat, ſʒ difficultatẽ. nã ex quo illi poſue/
rũt ꝑtes illas in diuiſis corꝑis ꝑtibus: & de phãtaſtica nihil
dixerũt, an ſit in toto, an in certa ꝑte corꝑis: iure dubiũ
eſt, an ſit aliqua pars earꝫ: quas illa poſuerunt, an alia ab
oibus. Recte ergo eorũ diuiſiones refellit Ariſtoteles
non tanq̃ falſas, ſed tanq̃ difficiles.

¶ Inſuꝑ appetitiua: quae & rõne & vi alia diuerſaq;
ſine dubio ab vniuerſis eẽ videt. Abſurdũ aũt eſt:
hãc a caeteris diuellere ꝑtibus. fit. n. & in participe
rõnis, volũtas: & in rõne vacãte, cupiditas atq; ira.
Quod ſi tres in partes diuiditur aia: in vnaquaq; pro/
fecto partium inerit appetitus.

¶ Adhuc aũt appetitiua, quę & rõne, & potẽ/ Tex.c.42.
tia altera videtur vtiq; eſſe ab oibus: & incõ
ueniẽs vtiq; eſt hãc ſequeſtrare. In rationa
tiua enim volũtas fit: & in irrationabili & cõ/
cupiſcentia, & ira. Si autem tria aia ſunt: in
vnoquoq; erit appetitus.

COMMENTARIVM.

¶ Quarto aut 3° obijcit, ſʒ quõ hęc obiectio intelligat, nõ le/
ue eſt itelligẽ. ¶ Thomas & Egid. viri doctiſſimi, quos iu/
niores ſectant: arbitrant Ariles corrigere Platonẽ, ex eo
q ſolũ duos appetitus fecit aię, iram, & cõcupiſcẽtiã: cum
ſint tres, rõnabilis vnus. vʒ. voluntas, & irrõnabilis duo
vʒ. ira, & cupiditas. ergo nõ duo, ſed tres ſunt appetitus. Et licʒ
hęc expoſitio poſſit verbis Ariles accõmodari: tñ difficile
eſt illaꝫ aptare, niſi cum ſupplemẽtis, quę cauẽda ſunt,

quo ad fieri poteſt, vt ꝟba facilius legant̃. ¶ Philoponus ꝟo vult ꝙ Ari. argumētet̃: ſi tres ſunt aię, vt Plato dicit, tūc ſm vnāquāq; ipſaꝝ erit appetit⁹. ergo ⁊ in vegetatiua appetit⁹ eſt: qꝺ Ari^{ſ} habet pro īpoſſibili. Sʒ dices Ari^{ſ} 2° hui⁹ in plāt̃s poſuit appetitū. ergo nō recte dʒ hoc hic pro abſurdo. Plutarchus ſimpꝉ negat in plāt̃s appetitū. Philopon⁹ ꝯcedit, ⁊ aſſerit Ari^{ſ} eē locutū ad hoieꝫ: nō aūt ſimpꝉ. Et lʒ hęc expoſitio bona ſit, cū difficultate textui pōt applicari. ¶ Propterea cū Themiſtio dicemus abſurdū Ari^{ſ} eē nō hoc, ſed ꝙ appetit⁹ diuidat̃ in duas ptes, ⁊ qlibet illaꝝ ſit aia. Plato. n. diuiſit aiaꝫ per rationabile: ⁊ iraſcibile, ⁊ cupiſcibile: ⁊ voluit hęc tria eē aiam. Qꝛ ꝟo hoc ſit abſurdū, pʒ, qꝛ voluntas in rōnabili pte non eſt aia. ergo nec ira, ⁊ cupiditas in pte irrōnabili erunt aię. Unde inqt. Adhuc aūt eſt appetitiua: quę rōne ⁊ po^{a} altera videt̃ eē ab illis oib⁹. ſ. rōnabili, ⁊ irrōnabili: quas Plato, ⁊ alij poſuerūt: lʒ Plato irrōnabile diuiſerit in duo: vt dictū eſt. Deīde exponit abſurdū cum inqt, ⁊ incōueniēs eſt vtiq; hāc appetitiuaꝫ, quę rōne ⁊ po^{e} diuerſa videt̃ a rōnabili ⁊ irrōnabili ſequeſtrare in aias. ſ. iraſcibilē, ⁊ cupiſcibilē. Et ꝙ ſit abſurdū, oſtēdit, cum inquit. In rōnatiua. n. pte volūtas fit: quę nō eſt aia, ſed appetit⁹ aię, ⁊ in irrōnabili ꝯcupiſcentia eſt, ⁊ ira. ergo ſicͭ volūtas nō eſt aia: ita ira ⁊ cupiditas nō erūt aię. Oſtendit aūt has nō eſſe aias, cum inqt. Si autē hęc tria ſunt aia, qua rōne in rōnabili aia erit ꝓpꝛius appetitus. ſ. volūtas: ſic in vnaquaq; haꝝ aiarū erit ꝓpꝛius appetit⁹. quare erit ipſius appetit⁹ appetitus. Abſurdū ergo aduerſus plura eſt appetitiuā diuidē in aias, vt fecit Plato. erit ergo (vt inqt Them.) tanq̄ ſui gñis po^{e} incolumis ſeruāda appetitiua ipa. ¶ Dubitauit Expoſitor Thomas, ⁊ poſt ipm

Dubitatio expoſitoꝝ. cęteri, cur ex pte intell'ſ vnus eſt appetit⁹ ſpecie volūtas vʒ. ex pte ſenſus duo cupiditas, ⁊ ira: ⁊ laborāt in aſſignādo cām: ⁊ meo iudicio, quę dicūt nō neccīa ſunt. Suppo-

De appetituū differētia. nūt enim ex pte ſenſus duos eſſe appetitus, qꝺ Ari^{ſ} nō affirmat. nam ꝯdicēdo Platoni, declarat nō eſſe appetitū diuiſibile in duas aias: vbi nō colligit̃ tres eſſe appetitus. ¶ Qꝛ ꝟo hęc, quę ſupponunt, nō ſint ꝑipatheticę dicta: declaramus, qꝛ ſi appetitus velis diſtinguere ex

Tex.c.47. pte obiti, vel act⁹, ex pte ſenſus duo ſunt, vt Them. inqt, dolorificuꝫ, ⁊ voluptificū: actus etiā duo, ira. vʒ. circa dolorificum, voluptas circa voluptificū. Ex pte ꝟo intell'ſ itē ꝟ duo, bonū ⁊ malū: act⁹ ꝟo velle, ⁊ nolle. naꝫ qꝺ in intellectu eſt bonū, ⁊ velle, in ſenſu eſt voluptificū, ⁊ voluptas, qꝺ in intellu eſt maluꝫ, ⁊ nolle, in ſenſu eſt dolorificuꝫ, ⁊ dolor ſiue ira, quę eſt reſiſtētia ꝯtra ea, quę naturę aduerſant̃. Si ergo obtoꝝ, ⁊ actuū diīa ex pte ſenſus duas appetitiuas po^{re} faciūt. vʒ. cupiditatē, ⁊ iram: cur ex pte intell'ſ diīa actuum ⁊ obtoꝝ duas diīas nō efficiūt volūtatē. vʒ. (⁊ vt ita loquar) nolitatē. Quare ſi vna eſt appetitiua po^{e} ex pte intell'ſ diuerſoꝝ actuūꝫ atq; obtoꝝ. vʒ. volūtas, cuius eſt velle, ⁊ nolle: ita ex pte ſenſus diuerſorum actuūꝫ, ⁊ obtoꝝ erit vnus appetit⁹ ſenſitiuus: cuius duo act⁹ ſunt ira, ⁊ cupiditas. Teneo ergo cum Themiſtio vnū eē ſenſitiuū appetituꝫ ſpecie, ſicut eſt vnus appetit⁹ itellectiuus: cuius act⁹, ⁊ obta duo ſunt, ⁊ vnū: duo in pticulari, vnū in vli: qꝺ dr̃ ſenſibile. nam ſicut obm volūtas eſt ens, ſic ſenſitiui appetit⁹ ſenſibile. pōt. n. volūtas velle, qcq̄d intelligimus, ⁊ appetit⁹ ſenſitiuus appetē qcq̄d ſentimus. Hęc intētio nō modo Themiſtij eē videt̃: ſed Simplicij, ⁊ Ari^{lis} ſupius. verū de obto volūtatis, ⁊ appetitus ſenſitiui poſtea diſſerēdum eſt.

¶ Sed vt redeamus vnde digreſſi ſumus: qꝺ eſt id qꝺ mouet ipm aial loco, quo de nūc diſputatio noſtra eſt inſtituta: motu nāq; eo quo incremēta decremētaq; ſuſcipiunt̃: qui quidem oibus aiantibus ineſt, id mouere ſane videt̃ qꝺ vniuſis ineſt eiſdeꝫ: ꝑncipium inq̄ gñandi ac nutriēdi. De reſpiratione autē expirationeue ⁊ ſomno atq; vigilia: poſterius ꝯſiderare oportet. nam ⁊ haec ipſa: magnā dubitationem difficultatēq; hñt. Nūc eſt de motu ad locum accōmodato ꝯſiderāduꝫ: qdnam id tādem ſit qꝺ ipm aial motu mouet progrediēdi.

¶ Et ergo ⁊ de quo nūc ſermo inſtat, qꝺ mouens ſm locū aial eſt: ſm qdeꝫ enim augmētuꝫ ⁊ decremētuꝫ motū: qui oibus ineſt, qꝺ oibus vtriq; ineſt: mouere videt̃: gñatiuum, ⁊ vegetatiuū. De reſpiratione aūt ⁊ expiratione, ⁊ ſomno ⁊ vigilia poſterius ꝑſpiciēdum: hñt enim ⁊ hęc dubitationē multam. Tex.c.43.

Sʒ de motu ſm locū qꝺ ſit mouēs aial ſm ꝓgreſſiuum motū, ꝯſiderādum eſt. T.cō.44.

COMMENTARIVM.

¶ Diuus expoſitor cur velit Ari^{ſ} in h̄ textu velle ponere vlt^{s} rōnē aduſus ꝑdictas diuiſiones, nō bñ intelligo: nec facile poſſum ꝟbis Ari^{lis} hāc expoſitionē accōmodare. ¶ Propterea cū Them. ⁊ Philopono dicamus poſtq̄ Ari^{ſ} refutauit diuiſiones illas, nūc redire ad diſputa^{nem}, quę eſt de pn^{o}, quo aial mouet̃ ſm locū. Unde inqt. Et ergo ſupple ⁊ de eo, de quo nūc ſermo inſtat, qꝺ. ſ. mouēs aial ſit ſm locū, dicamus ſupple: deficit. n. ꝟbuꝫ more attico. et qꝛ multi ſunt mot⁹ ſm locuꝫ: ęquoce. n. dr̃ mot⁹ localis de multis, vt Philoponus inqt. Ideo exponens de quo motu ſm locū vult diſputare excludit motū augmēti, ⁊ decremēti, qui mot⁹ ſm locū ſunt. naꝫ qꝺ augeť, in maiorē locū recipit̃: ⁊ qꝺ diminuit̃, recipit̃ in locū minoreꝫ. Excludit aūt hos (vt Philopon⁹ inqt) tanq̄ a nā factos. Rurſus excludit iſpira^{nem}, ⁊ expirationē, q ſine motu locali nō ſunt: qñquideꝫ palmo, pect⁹, atq; diaphragma in expira^{ne}, iſpirationeue moueant̃ dilatādo, cōprimēdoq; vt aerem frigidū attrahāt, calidū expellāt. ergo (vt Philoponus dicit) excludit hos, qꝛ nō q̄rit pn^{m} mot⁹ aialis, qui fit ſm ptē, ſed ſm totū. Nō per reſpira^{nem} pticula aialis mouet̃: vel hos excludit, qꝛ ſunt ptim a nā, ptim ab aia: ideo alibi de his. Excludit etiā ſomnū atq; vigiliā, qui ēt aut mot⁹ ſm locū ſunt, aut nō ſine motu locali: in ſomno enim fit mot⁹ localis ſpūuꝫ ab externis ptib⁹ ad internos ꝟſus cor: in vigilia cōtra coꝝ fit expanſio ab internis ad externa. Excludit ergo hos motus, qui aut locales ſunt, aut nō ſine motu locali, ex eo ꝙ illoꝝ pn^{m} ⁊ cā eſt ꝟtus vitalis. vel (vt Philoponus inqt) excludit mot⁹ in ſomno, qꝛ ſunt pticulares. ſ. palpebraꝝ, nō totius aialis. De quo ꝟo motu ⁊ de cuius mot⁹ ꝑncipio agere vult, ꝓponit. Unde inqt. Scđm qdē enim augmētū ⁊ decremētū motū: qui mot⁹ oibus iſunt: id qꝺ oibus viuētibus inexiſtēs eſt mouere videt̃, gñatiuū. vʒ. ⁊ vegetatiuū. i. tale qꝺ eſt pn^{m} taliū motuū ⁊ ꝟtus vitalis: hi ſunt motus ſm locū, quos ꝑmo excludit. De reſpiratione aūt ⁊ expiratione etiaꝫ 2° excludit, ⁊ de ſomno, ⁊ vigilia poſterius ꝑſpiciēdū eſt: ⁊ ſic 3° hos mot⁹ excludit: cuius cām inqt. Hñt enim ⁊ hęc ſenſum dubitationē multā: ꝓpter quā egēt ſpāli ꝑtractatione. Iſtis excluſis, de quo mouēdi ꝑncipio vult loqui: exponit, ⁊ inqt, Sʒ de motu ſm locū quo vliter aial mouet̃, vt Philoponus inqt, hoc eſt qꝺ mouens aial ſm ꝓceſſiuum motū ſit, ꝯſiderādum eſt, ergo excluſis his motibus, reſtat agere de ꝑncipio ꝓgrediendi.

¶ Patet

¶ Patet itaq3: nō eſſe ipſa3 potētiā nutriendi. nam alicuius gr̄a ſemꝑ hic motus efficit̄: eſt q3 cu3 imaginatione vel appetitu. nihil.n. non appetēs aut fugiens hoc motu ciet̄: niſi forſitan vi.

¶ Quod qde3 igit̄ non vegetatiua potentia, manifeſtu3 eſt. Semp.n. gr̄a alicuiꝰ eſt motus hic: ⁊ aut cū phantaſia, aut cu3 appetitu eſt: nihil eni3 non appetens, aut fugiens mouetur, niſi violentia.

COMMENTARIVM.

¶ Diſputatis diuiſionibꝰ, ⁊ ꝓpoſita intētione, nunc ꝓbat ꝑncipiū motꝰ ꝓceſſiui nō eſſe potētia3 vegetatiuā: vnde Philoponus dicit, ꝙ pn̄s ſpeculatio oſtēdit ꝑmo qd nō mouet ſm locū aial ipſu3. Scđo qd mouet: ⁊ oſtēdens qd nō mouet, ꝓbat ꝙ vegetatiuū nō mouet aial ſm locu3, ⁊ ſyllogiçat ſic, pn̄m ꝓgrediendi efficit motū alicuiꝰ gr̄a cū imaginatione, ⁊ appetitu: vn̄ ꝓponēs intentionē, inquit. Qđ qde3 igit̄ non vegetatiua potētia ſit ꝓgrediēdi pn̄m, manifeſtū eſt, ⁊ ſumit maiorē, cu3 inqt. Semp.n. gr̄a alicuius eſt motꝰ hic, ⁊ aut cū phantaſia, aut cū appetitu: eſt ergo maior, ꝑncipiu3 ꝓgrediendi ſemper mouet alicuius finis gr̄a ⁊ cum imaginatiōe, ⁊ appetitu: l3.n. lr̄a ſcribat̄ diſiunctiue: legēda eſt copulatiue, vt Philoponꝰ legit: aial.n. qđ ꝓgredit̄: ſemꝑ alicuius finis gr̄a ꝓgredit̄: quē fine3 ⁊ imaginat̄, ⁊ appetit: ⁊ aſſignat rōnem, cū inquit. Nihil.n. nō appetēs .i. ꝓſequēs, aut fugiēs ꝓgredit̄: niſi vi. pōt.n. aial ꝓgredi vi, ⁊ nec ꝓſequēs finem, nec fugiens: veluti bos ad macellu3: ⁊ aliqd id genus. Uerbu3 eni3 appetens, qđ grece eſt, ὀρεγόμενον, latine ſonat appetens: hic tamē ſonat ꝓſequēs, qđ ad fugiens opponit̄. Patet ergo maior: cui adde minorē: ſed vegetatiua potētia nō mouet gr̄a alicuius finis, quē imaginet̄, ⁊ appetat: ergo nō eſt ꝑncipiu3 ꝓgrediēdi. Qđ v̄o vegetatiua potētia nō moueat finis alicuiꝰ gr̄a, quē imaginet̄ ⁊ appetat, Themiſtius ꝓbat, q2 oīs appetitio, ⁊ oīs imaginatio ab externo ſenſu naſcit̄: conſtat aūt vegetatiuā potētia3, vt talis eſt, ſenſu externo vacare.

¶ Praeterea plantae quoq3: tali cierent̄ ꝑfecto motu ptē q3 aliquā ad hūc motū vt inſtr̄m hr̄ent.

¶ Ampliꝰ ⁊ plantę motiuę eſſent, ⁊ haberēt aliquā partē organicā ad motu3 talem.

COMMENTARIVM.

¶ Scđo argumētat̄ ꝙ ſi potentia vegetatiua eſſet ꝓgrediendi pn̄m, cu3 hęc plantis inſit plantę ⁊ eſſent ſuipſarꝫ motiuę, ⁊ haberent aliquā partē organicā ad tale3 motū deputatā: qua talis motus ꝑfici poſſit, vt ſunt pedes, vel alę, vel ſtardę: cuius oppoſitū oībus p3. Philoponꝰ v̄o ſibi [⁊ haberent] fecit quartā rōne3 ⁊ poteſt ſtare. ¶ Ex verbis Ariſtotelis hic iunioꝝ nōnulli colligūt, nec intellectiuā aia3 eſſe formā cuiuſlibet ptis hoīs, nec ſenſitiuā cuiuſlibet ptis aialis: q2 ſm Ariſto. hic, tunc quęlibet ps hoīs intelligeret, ⁊ quęlibet ſentiret: cōſtat aūt ꝯ̄ria, q2 ſic argumētat̄ Ariſtoteles de motiua, deducēs ſi plantis ineſſet, illę mouerent ſe ſm locū. At p3 nō oēm partē intelligere, qm̄ nec pes, nec brachiū. Similr̄, nec oīs aialis pars ſentit, q2 nō oſſa ſentiunt. ¶ Sed ſi ita eſſet, tūc intellectiua aia nullius ptis eſſet forma, ⁊ ſic non eſſet forma hoīs, qui aliud q̄3 ſuę ptes eſt nihil. Propterea concedo intellectiuā aia3 eſſe formā totius, ⁊ cuiuſlibet ptis eiuſ: ſed intellectꝰ nullius pticulę eſt forma, nec hoīs eſt forma, vt reſultat ex ſuis partibꝰ integralibꝰ: l3 ſit forma hoīs, vt reſultat ex ſuis partibus eſſentialibꝰ: eſt.n. aia intellectiua ſm gradum intellectꝰ eleuata: l3 ſm eſſe ſit ſimplr̄ hoīs, ⁊ cuiuſlib3 hoīs partis forma. Similr̄ ſenſitiua eſt aia ⁊ forma oīu3 partiū: l3 potētia ſentiēdi nō ſit in q̄lib3 parte: nō.n. quęlibet particula ſentit. errauerūt ergo accipientes qđ Ariſto. dicit de potētia, eſſe itelligēdū de aia.

Iunę ſenio/res,

Refutatio

Deciſio

¶ Dubitat hic Philoponus, quia poſſet qs dicere ꝙ vegetatiua anima ſit cauſa motus ſm locū: plantę v̄o non mouentur: quia carent organis. ¶ Reſpondet, ꝙ l3 ſm indiuiduum aliquod ordinatum in aliquem fine3, poſſit carere inſtrumētis perueniendi ad illu3 finem: nō tñ pōt illis carere in tota ſpecie.

¶ Pari mō nec ipſa3 ſentiēdi vi3 motus huiuſce ꝑncipiū eſſe: cōſtat. ſunt.n. aialiu3 multa quae ſenſum qde3 hn̄t: manent tñ ⁊ ſemꝑ imobilia ſunt.

¶ Similiter aūt neq3 ſenſitiuū: multa.n. aialium ſunt, quę ſenſum qdem hn̄t: manentia autē ſunt, ⁊ imobilia ſemper.

Tex.c.45.
τέλουσ
ſemper
finaliter
per finem
aſſidue,

COMMENTARIVM.

¶ Qđ v̄o neq3 ſenſitiua potētia ſit ꝓgrediendi ꝑncipiū, nūc ꝓbat, cu3 inquit. Multa.n. aialiu3 ſunt, quę ſenſum qde3 hn̄t: manentia v̄o ſunt, ⁊ imobilia motu ꝓgreſſiuo ſemꝑ vſq3 in finem vitę: veluti çoophyta, vt conchilia, ⁊ oſtrea, ⁊ id genus. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet, ſemꝑ, grece eſt τέλουσ, qđ hic ſemꝑ, vl̄ finalr̄, vel vſq3, vl̄ aſſidue ſignificat: ꝙ hęc animalia ſint vniuerſo vitę tempore ⁊ imobilia, ⁊ manentia.

¶ Qđ ſi natura nihil facit fruſtra, neq3 neceſſarioꝝ quicq̄3 omittit. niſi in aialibꝰ mēbris captis ac imperfectis atq3 aialiu3 haec ⁊ ꝑfecta ſunt ⁊ nō membris capta, cuius id indiciū eſt, ⁊ generant eni3 ⁊ ſtatum decremētaq3 ſuſcipiūt: haberēt ⁊ eas ipſa ꝑfecto partes quae ꝓgrediendi ſunt inſtrumēta.

¶ Si igit̄ natura nihil facit fruſtra, neq3 deficit in neceſſarijs, niſi in orbatis, ⁊ īpfectis: hmōi aūt aialia perfecta, ⁊ non orbata ſunt: ſignu3 aūt eſt, q2 gn̄atiua ſunt: ⁊ augmentu3 hn̄t, ⁊ decrementū: quare hr̄ent vtiq3 ⁊ organicas partes ꝓgreſſionis.

ἀκμὴν
augmentum
vigorem
ſtatum
ſummum
ſit vt

COMMENTARIVM.

¶ Expoſitores noſtri exponunt Ariſtotele3 velle remouere dubiu3, ⁊ quide3 ſapide exponunt, nam poſſet dici potentiā ſenſitiuā eſſe ꝓgrediendi principiū, ⁊ cu3 dicebatur eſſe nōnulla aialia, quibꝰ ineſt hęc ſenſitiua potentia: quę tamē nō ꝓgrediunt̄, poſſet dici hęc progreſſiua eſſe: defectu tamē inſtrumētoꝝ, v3, pedum, vel cęteroꝝ id genus nō ꝓgredi. ¶ Cōtra obycit Ariſto. ⁊ ſupponit duo, quoꝝ primū eſt, natura3 nihil fruſtra, neq3 ſupflui quicq̄3 facere: nihilq3 neceſſarij omittere, ⁊ hoc inquit. Si igit̄ natura nihil facit fruſtra: neq3 deficit in neceſſarijs: hoc eſt primū: ⁊ limitādo ſuppoſitionē hanc, inquit niſi in orbatis, ⁊ iperfectis: qualia ſunt monſtruoſa: quę pręter naturę intētionē accidunt ex corruptione alicuiꝰ principij in ſemine. Scđo ſupponit talia animalia: quę ſemper manent, non eſſe mutila, neq3 orbata, nec monſtruoſa generatione exorta: cuius ſignum affert, quia ſibi ſimilia generant, ⁊ habent augmentu3, ⁊ decrementum. Ex hiſce refellit falſam reſponſionē, cum inquit. Quare ⁊ haberēt vtiq3 organicas partes ꝓceſſionis, vt pedes, vel id genus. Unde ſyllogiſmus eſt in nō orbatis nō deficit natura: eiuſmodi animalia ſunt nō orbata: imo perfecta in ſuis ſpeciebꝰ: ergo in eis nō deficit natura: quare

Auẽ Auer. cõmẽ.45°.

ſi potentiã progrediendi dediſſet, eiſdem inſtrumenta ad ꝓgreſſuꝫ tribuiſſet. ℂ Auerroes hic nõ eẽ viſuꝫ loco cõcomitãtẽ Ariſtotelẽ inquit, hoc eſt loco a ſili, cuꝫ ꝓbat potẽtias baſſe, vꝫ, vegetatiuã, ⁊ ſenſitiuã nõ eẽ ꝓgrediendi pn̄ª, niſi intelligẽdo de cauſis ꝓpinqs, naꝫ ſenſus (vt diceremus) hñ eſt cã remota ꝓgrediẽdi. ℂ Sed dubitabis fortaſſe, naꝫ Ari. ꝓbat aialia hęc nõ eẽ monſtruoſa, q̄ generant, ⁊ q̄ augent̃ vſqꝫ ad ſtatũ, ⁊ diminuũtur. Modo ſi hęc rõ valeret, tũc quę gñarẽt, ⁊ creſcerẽt, nõ eſſent monſtra: cuius ꝫriũ experimur. videmus.n. aialia monſtruoſa in ſpẽ coꝝ gñare: imo ſibi ſilia, vt canis ſine cauda ort⁹ gñat caniculum ſine cauda: ⁊ alia plura: videmus ẽt monſtra creſcẽ, venireqꝫ vſqꝫ ad ſtatuꝫ: ⁊ poſtea diminui. ℂ Auerroes in cõmẽto inuit ſol.cũ inqt hęc eẽ in minori pte. Monſtrũ.n. raro ſibi ſimile gñat: plerũqꝫ ꝟo gñat aial pfectuꝫ: vñ ⁊ canẽ ſine cauda ortuꝫ vidim⁹ catulos caudatos genuiſſe plerũqꝫ, raro ꝟo ſine cauda. At aialia eiuſmodi plerũqꝫ generãt ſibi ſilia, vt obſeruatio docet, quę rõ facit, vt hęc monſtruoſa nõ ſint, cuꝫ aut ſemp, aut plerũqꝫ, qualia ipſa ſunt, generent. Silr monſtra augent̃ ⁊ diminuũt̃: nõ tñ creſcũt ſemp aut plerũqꝫ vſqꝫ ad terminũ ſpẽi: imo qñqꝫ excellũt, qñqꝫ ad terminuꝫ ſpẽi nõ ꝑueniũt. At talia aialia ſemp aut plerũqꝫ ad terminũ ſpẽi coꝝ ꝑueniũt, quę rõ docet hęc nõ eẽ mutila, ⁊ mẽbris capta: ſꝫ in coꝝ ſpẽbus pfecta. ℂ Ex h̃ loco

An intell's ſit hois forma.

iuniores colligũt intellm̃ nõ eẽ hois formã. pmo q̄ ſi intellect⁹ eſſet hois foꝛa: tũc intell's eſſet foꝛa cuiuſlibꝫ ptis hois. Sed intell's nõ eſt foꝛa cuiuſlibet ptis hois, alioqn quęlibet hominis pars intelligeret, vt argumentat̃ Ariſtoteles: ergo intellectus non eſt forma hois. P̃. Si quęlibet pars hois haberet itellectũ, quęlꝫ ps hois hiet ea qb⁹ vtit̃ intell's pro intellectione: ⁊ ita manus hiet imaginatiã, ⁊ cogitatiuã, ⁊ cęteras ptes, quę ſeruiũt ipſi itellui. Põt ẽt ꝓbari eiſdẽ rõnib⁹ ſenſitiuã nõ eẽ formã cuiuſlꝫ

Refutatio

ptis aialis, q̄ nõ oſſiuꝫ. ℂ Sed hęc nõ ſunt bñ dicta, vt ſupius ꝓbauimus. ℂ Propterea debes ſcire intellm̃ bifariam intelligi poſſe, aut pro ipſa aia itellectiua, quę eſt ſuba, ⁊ foꝛa: aut pro potẽtia, quę eſt accidens eſſentiale ⁊ ꝓpriũ aię ab illius eſſentia fluens, ⁊ qdeꝫ nec mediante corpe, nec mediante aliquo corporeo. Inſup debes ſcire hoieꝫ poſſe accipi pro quodaꝫ toto reſultãte ex ptib⁹ integralib⁹, ⁊ pro quodaꝫ toto reſultãte ex ptib⁹ eſſentialibus: quę ſunt aia, ⁊ corp⁹. Tunc dico ꝙ ſumẽdo intellm̃ pro ſuba aię: ſic intell's eſt hois foꝛa vtroqꝫ mõ ſumpti: ⁊ cuiuſlibet itegralis ptis hois, nec ſeqt̃ oẽꝫ hois ptẽ integraleꝫ intelligẽ: q̄ lꝫ aia itellectiua ſit hois, ⁊ cuiuſlibet hois ptis foꝛa, nõ ꝓpterea quęlꝫ hois ps itelligit, q̄ non ſm̃ oẽs potẽtias ⁊ cuiuſlibet hois ptis foꝛa. Accipiendo ꝟo intellm̃ pro po⁹ aię, vt ſic nõ eſt foꝛa hois, ſumendo hoieꝫ pro toto reſultãte ex ptib⁹ integralib⁹: quęlibet.n. hois pars itegralis intelligeret: eſt tñ foꝛa hois vt hõ eſt totũ eſſentiale ex aia ⁊ corpe reſultãs: qñ eſt forma aię, quę eſt hois pars. Sili mõ de ſenſitiuo dici põt, naꝫ pro ſuba ſumptũ eſt foꝛa hois, ⁊ cuiuſlibet ptis hois: etiã ſumẽdo hoieꝫ pro toto itegrali. pro potẽtia ꝟo nõ eſt foꝛa cuiuſlibet ptis: q̄ ꝟo iſti nõ fecerũt dñaꝫ iter potẽtiaꝫ, ⁊ eſſentiam, credẽtes eſſe de po⁹ ſicut de ſuba, errauerunt. ℂ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, cuꝫ Ariſto. dicit [ga gñatiua ſunt] inuit, hõ aialia ꝣoophyta, nõ eẽ mutila. Eunuchi.n. mutiles exiſtẽs nõ generãt. Cuꝫ ꝟo dicit [⁊ augmẽtum hñt ⁊ decremẽtuꝫ] inuit ea nõ eẽ ipfecta, vt ſunt pueri, q cũ nõ venerũt ad pfectionẽ, nõ gñant. Hęc Philo⁹.

ℂ At ꝟo neqꝫ rõcinandi vis, ⁊ id qđ intellect⁹ appellatur: principiũ eſt mouẽdi. Intellect⁹.n. cõtemplatiuus: nihil coꝝ quae ſub actionẽ cadunt cõtẽplat̃, neqꝫ dicit quicꝗ oino ſi ſit fugiẽduꝫ an pſequẽduꝫ. at motus: ſemp aut fugiẽtis aut pſequẽtis qppiam eſt. Actiu⁹ etiã cuꝫ rem aliquã huiuſcemodi contẽplatur: minime iaꝫ fugere aut perſequi iubet. attñ ſi res illa terribilis ſit: coꝛ ipſuꝫ mouetur. ſin afficiens voluptate: pars aliqua alia corporis agitat̃.

ℂ At ꝟo neqꝫ intellectiuũ, ⁊ vocatus intellect⁹ eſt mouẽs. Speculatiu⁹ qdeꝫ.n. nihil intelligit operabile: neqꝫ dicit de fugibili ⁊ pſequibili aliqd. Semp aũt mot⁹ aut fugientis, aut pſequentis aliqd eſt. Sed neqꝫ cum ſpeculatus fuerit aliqd hmõi: iam p̃cipit aut fugere, aut pſequi: quẽadmoduꝫ ſępe intelligit aliqd terribile, aut delectabile, non iubet autẽ timere: ſed coꝛ mouet̃. Si autẽ delectabile: altera aliqua pars. Tex.c.46.

πρακτὸν operabile agibile

ratiocinatur

COMMENTARIVM.

ℂ Quod ꝟo intell's nõ ſit ꝓceſſiui mot⁹ totale p̄n̄ᵐ, illico pꝫ ex eo: q̄ tũc beluaꝝ ꝓceſſiuo motu moueret̃, ſiqdeꝫ quęlꝫ belua intelln̄ caret. Tñ Ariſto. ꝓbat, ex eo ꝙ duplex ſit intell's, alter qui gręce theoreticus h̃ eſt ꝯtẽplarius dr̃, alter practicus. i. actiu⁹, opatiuuſue. Contemplarius aũt duplr̃ ſe hꝫ, aut cuꝫ ſpeculat̃ ens mere ſpeculabile, veluti cũ ꝯtẽplat̃ triãgulũ, vel id gen⁹: aut cũ ꝯtemplat̃ coꝝ quę in actione ſunt, ſed ſpeculatiue, veluti cum cõtẽplat̃ qđ vulnus ſit, qđ hoſtis, qđ belluꝫ, ⁊ id gen⁹ in vlĩ, ⁊ in gñe. Hęc.n. ⁊ ſi in actione ſint, tñ vlĩ rõne illa cõtemplans, ſpeculatiu⁹ eſſe dr̃: q̄ liqdeꝫ opabile mõ ſpeculatiuo ꝯſiderat. Ariſtoteles ergo pmo ꝓbat ꝙ intellect⁹ cõtẽplatiu⁹ nõ eſt totale p̄n̄ᵐ mot⁹ ꝓceſſiui. Scđo ꝙ nec actiu⁹, ⁊ ꝓbãdo ꝙ ꝯtẽplatiu⁹ non eſt motus p̄n̄ᵐ, probat pmo cõtemplariũ nõ eſſe mot⁹ ꝓceſſiui p̄n̄ᵐ, cum mere ſpeculabile ꝯtẽplat̃. Scđo ꝙ nec eſt ꝓceſſiui mot⁹ p̄n̄ᵐ, cuꝫ opabile ſpeculatiue ꝯſiderat. De pmo ſyllogiꝣat ſic, p̄n̄ᵐ mot⁹ ꝓceſſiui ꝯſiderat ſemp fugibile aut pſeqbile. Intell's cõtemplarius duꝫ ſpeculabile cõtẽplat̃: nec fugibile, nec pſequibile ꝯtẽplat̃: ergo non eſt p̄n̄ᵐ mot⁹ ꝓceſſiui. De rõne pmo ponit ꝯclõnẽ cũ inquit. At ꝟo neqꝫ intellectiuũ, ⁊ vocat⁹ intellꝰs eſt mouẽs: hęc eſt ꝯclõ in gñe. Per ſpẽꝫ ꝟo ponit ꝯclõnẽ ⁊ rõneꝫ, cũ inquit. ſpeculatiu⁹ qdeꝫ.n. cũ ſupple ſpeculabile ꝯſiderat, nihil intelligit opabile: neqꝫ dicit de fugibili, ⁊ pſequibili aliqd ſupple in pticulari: ſꝫ ſoluꝫ ſpeculando vlẽ ꝯſiderat, hęc eſt ſylli minor. Deinde ſubſcribit maiorẽ cũ inquit: ſemper aũt mot⁹ aut fugiẽtis, aut pſequẽtis aliqd in pticulari ẽ, eſt ergo hęc vis maioris, ſubaudi ꝯclõnes, ergo intellꝰs ſpeculatiu⁹, cũ aliqd ſpeculabile ſpeculat̃: nõ eſt ꝓceſſiui mot⁹ p̄n̄ᵐ. ℂ Aiaduerte quo ad ꝟba: ꝙ antiquę tranſlationes ſic habent̃. [At ꝟo neqꝫ rõnatiua, ⁊ vocat⁹ intellectus eſt mouens] ⁊ Auerroes loco rõnatiuę habẽs cogitatiuã, exponit per rõnatiuam ſiue cogitatiuã, itellectuꝫ ſpeculatiuũ: per vocatũ intellm̃ exponit itellm̃ opatiuũ, qui practicus dr̃. Sed in gręcis codicib⁹ nõ ſic hr̃: legit̃ eniꝫ ſic, at ꝟo neqꝫ noeticũ, ⁊ vocatus intell's eſt mouẽs: modo noeticum gręce nõ rationatiuũ: ſed intellectiuum ſonat apud nos: ideo itellige ſic, at ꝟo neqꝫ itellectiuũ, ⁊ qui ſupple cõmuniter ab oib⁹ intellect⁹ vocatur, eſt mouens: quib⁹ in verbis vlẽm cõcluſionem intelligit, vꝫ, ꝙ totale p̄n̄ᵐ ꝓceſſiui mot⁹ nõ ſit intell's. quia nec theoreticus, nec practicus, deinde ꝓbat ꝙ ꝯtẽplarius intellectus

Auẽ Auer. cõmẽ.46°.

cõſiderãs opabile ſpeculatiue, vz, qd eſt, ⁊ in vlĩ, non eſt totale ꝓceſſiui mot⁹ pn̄ᵐ: naz fieri põt vt operabile cõſideret. ſ. fugibile: ⁊ proſequibile ſpeculando illa qd ſint in vlĩ: ⁊ tñ nec fugã ꝑcipit, nec ꝓſecutionẽ: vt cum in vlĩ aliquã rez terribilẽ ↄſiderat qd ſit. v. g. vt Themiſti⁹ ingt, terremotũ, aut trucẽ, ⁊ mamã ſiuem beluaz, ⁊ id genus. Siĩi rõne põt delectabilez rez ↄſiderare in vlĩ qd ſit, vt fornicationẽ, aut venationẽ: ⁊ tñ hec ↄſiderãs nec fugam ꝑcipit: nec ꝓſecutionẽ. Uidemus. n. (vt Auer. ingt) intellectũ rez aliquã terribilez aut delectabilẽ apprehẽdere, nõ ꝑꝑ hoc in hoĩe timor, aut delectatio ſeqĩ. Metcorologicus eñ ↄtẽplaĩ terremotũ, diluuiũ, ⁊ cetera timoroſa: ⁊ tñ hõ tunc nõ fugit. Similr moralis cõſiderat fornicationẽ, qui tñ nõ fornicat. Sed tũc (vt inquit Auer.) hõ timebit, cũ cor motu timoris mouet: tũc vo delectabiĩ, cũ aliqua alia pars, vz, iecur delectationis motu moueĩ: que rõ docet nõ intellm eſſe ꝓceſſiui mot⁹ pn̄ᵐ, ſed vim aliquã exiſtem in corde, vel in iecinore, vt voluit Plato: qui in corde pn̄ᵐ fugiẽdi poſuit, ⁊ iecinore proſequendi.

Anẽ Auer. cõmẽto 46°.

❡ Aiaduerte illa vba [ſed cor moueĩ] ⁊ reliqua nõ eſſe de ſyllõ: ſz trãſumptiui ſunt, ad qd Ariſto. q̃ſi obiter rõnẽ trãſumit: ꝓbat. n. Ariſto. intellm duz opabile ↄſiderat in vlĩ, ſiue illud ſit fugibile, vt terribile: ſiue delectabile, nõ eſſe totale ꝓceſſiui mot⁹ pn̄ᵐ, qꝛ põt hec in vlĩ rõne cõſiderare, ex cui⁹ ↄſideratione in hoĩe ↄſiderãte mot⁹ nullus ſeqĩ. Addit tñ q̃ſi trãſumptiuẽ, ſed tũc in hoĩe ſequiĩ mot⁹, cũ aũt cor, aut alia pars corpis moueĩ motu timoris: vel delectationis: vez poſtea dilucidi⁹ apparebit an cor, an alia corpis pars ſit motus ꝓceſſiui pn̄ᵐ, ſilr an in corde, an in alia corpis pte ſit tale pn̄ᵐ. ❡ Philoponus hic dicit ꝙ intellectus non mouet nec vt ſpeculatur ſpeculabile, nec vt ſpeculatur agibile: quia vt ſpeculatur, magis ſibi quadrat quies q̃ȝ motus: vnde dum ſpeculamur: oportet quieſcere alioquin non bene ſpeculamur. Preterea vt ingt, aliud argũᵐ ex hyſtoria facile hrĩ põt, ꝙ ſepe aliqs intra ſe ſpeculans, nõ ſolum e ꝓpoſita via decrrauit, ſed in ꝑcipitia cecidit, velut ⁊ thales in puteũ: ergo intellectus, vt ſpeculaĩ, nõ eſt qui mouet ẜm locũ. ❡ Aiaduerte etiã vt Philopon⁹ ingt, ꝙ Ariſt. cũ dicit, cor moueri, vel alterã pticulaz intellũ iubẽte, hec nõ eſſe ad ꝓpõᵐ: qm̃ ip̃ſe loqĩ de motu toti⁹ aĩalis: ⁊ nõ de motu pticulaꝝ corpis, verũ (vt inquit) nõ male fecit, qꝛ hec poſuit, vt exẽpla, quoꝝ reqriĩ ſola manifeſtatio.

Dubitatio.

❡ Dubitaret fortaſſe q̃ſpiaz, qꝛ nõ vĩ intellis cẽ ſpeculatiu⁹, cũ cõſiderat rez opabilez. nam ſecunĩ ſcie, ⁊ potẽtie, vt res, de qb⁹ ſunt. ergo ſi ſpeculabile ↄſtituit intellm ſpeculatiuũ, opabile ↄſtituet practicũ. g̃ intellis non põt opabile ipm ↄſiderare, qn practicus ſit.

Solutio.

❡ Dõm diſtõnez potẽtiaꝝ ⁊ ſciaꝝ eſſe a rebus, nõ mãlr ſumptis, ſed formalr: eſt aũt res formalr ſumpta rõ ↄſiderãdi: q̃re theoretic⁹ itellis, ⁊ practicus nõ penes rez mãlr ſumptã diſtinguũtur, cũ illa amboꝝ eadẽ cẽ poſſit, ſed penes rõnez ↄſiderandi: q̃re ſpeculatiu⁹ itellis dici põt, ſi rez opabilez ↄſiderat rõne vlĩ, ⁊ ſub rõne ſpeculabilis. Practicus vo dicetur ſi ad opus rez ↄſiderando dirigit.

❡ Praeterea intellectus nõnunq̃ȝ iubet, ratioq̃ȝ fugere aliqd aut perſequi dicit: at nõ obtemperat hõ neq̃ȝ moueĩ ſed agit cupiditate vt in ipſo fieri ſolet incõtinẽte. Oino aũt perſaepe fieri videmus: vt nõ medeaĩ iſte qui medicinã habet, nec iſte ↄficiat ſtatuam qui ſtatuariã habet artez. propterea ꝙ nõ ars ipſa neq̃ȝ ſcia, ſz aliqd aliud hãc hȝ vim ⁊ potẽtiam vt per ipſaz artem aliqd ſcientiaq̃ȝ agaĩ.

Te. c. 47. ❡ Amplius ⁊ pꝛecipiente intellectu, ⁊ dicẽte rõne fugere aliqd, aut ꝓſequi, nõ moueĩ: ſed ẜm cõcupiſcẽtiaz agit, vt incõtinẽtes. Et oino aũt videmus, qm̃ hñs medicatiuã, non medeĩ, tanq̃ȝ alterius cuiuſdam ꝓprium ſit agere ẜm ſciaz, ſed nõ ſcie.

COMMENTARIVM.

❡ Cõtemplatiu⁹ intellus in aĩalib⁹ nõ ſit totale ꝓceſſiui mot⁹ pn̄ᵐ, ex hiſce ꝑſpicuũ eſt. Cõ vo nec actiu⁹, qui practicus dĩ: nũc Ariſto. oſtẽdit ex eo, vt Auer. ⁊ Themiſti⁹ dixerunt, qꝛ frequẽter vſu venit, vt rõ qdez fugã, ꝓſecutionẽue iperet: nec tñ ↄſilio rõnis ſtemus. Aliqñ. n. ratio aliq̃ fugẽ ꝑcipit, ⁊ nõ mouemur: aut aliq̃ ꝓſeq, ⁊ nõ ꝓſequimur: ſed ſpreto rõnis ↄſilio quocũq̃ȝ libido trahit, ſequimur: vt incõtinẽtes faceĩ ſolent: qui nõ rõni obtemperant, vt deberẽt. nõ ergo actiu⁹ intellis eſt totale pn̄ᵐ motus, alioqn ſemꝑ, vt dictaret, ꝑſuaderetq̃ȝ, nos moueremur: cui⁹ oppoſitũ videmus (vt Philopon⁹ inquit) naz iubẽte intellm nõ moueri ad meretricẽ, ad eam perſepe moueĩ hõ. ❡ Quo vo ad vba attinet, ꝑcipiente intellu, ⁊ tu intelligas practico, qui rõne recta cuncta agẽ ꝑcipit, ⁊ dicẽte rõne, h̃ eſt ſuadẽte: nã dicĩ orator eſt, qui ꝑſuadent. nõ moueĩ. ſ. hõ: vel motus nõ fit: vt ipſonalr legaĩ.

❡ Scdo hoc idẽm ꝓbat Ariſto. exẽplo ſumpto ab arte medicinali: ⁊ põt itelligi multifariã vno mõ, vt exponit Auer. quẽ expoſitores noſtri ſecunĩ: ſi actiu⁹ intellis eſſet totale pn̄ᵐ mot⁹: tũc medic⁹, qui artẽ medicinalez callet, curaret ſe ſemꝑ ẜm ꝑcepta artis. At videmus oppoſitũ, naz cũ medicus languet, rõ medicinalis dictat in pn̄° febris nõ cẽ bibẽduz: ⁊ tñ ſpreta medicinali rõne bibit, qd nõ feciſſet, ſi totale mot⁹ pn̄ᵐ cẽt rõ medicinalis. ❡ Aut intelligaĩ exẽpluz nõ reſpectu ſui: ſed reſpectu alterius. Medicus. n. qui ꝑcallet medicinalez artem, cũ curat aliquẽ perſepe nõ curat eum pro medicinali rõne, ſed pro appetitu: vt ſi ſibi inimic⁹ eſſet, pro odio: ſpretis. n. artis ꝑceptis, medeĩ inimicũ cõtra ꝑcepta artis, vt iterficiat, ⁊ nõ, vt ſanet: hoc aũt faceĩ non poſſet, ſi practica rõ eſſet totale curationis, motuſq̃ȝ pn̄ᵐ. ❡ Uel 3° intelligi põt, vt Themiſtius ingt. Si. n. totale pn̄ᵐ mot⁹ ſit actiu⁹ intellect⁹, qui cum hrẽt, ſemꝑ ageret, ⁊ pro illi⁹ rõne, ⁊ pro quãto eſt cã agẽdi. At experimur ↄ̃triuz: eſt. n. aliqs medicus, qui hrĩ medicinalez rõnẽ callet, ⁊ tñ nõ exercet officiũ artis. Similr eſt eques, qui equeſtrez artẽ callet, qui nõ equitat, ergo actiua rõ nõ eſt agẽdi, atq̃ȝ mot⁹ totale pn̄ᵐ: vñ inquit. Et oino videmus, qm̃ hñs medicatiuam rõnez nõ medenĩ. ſ. ſe ẜm pmã expõnez pro rõne medicine vel aliqñ ẜm artis pꝛecepta ẜm ſcdaz expõnez vel nullus ſimplr ẜm tertiã expõnez: qꝛ nõ exercet amplius officiũ medici. Cã vo eſt, qꝛ agere ẜm ſciaz nõ eſt ꝓpri⁹ ſoli⁹ ſcie: ſz eſt ꝓpriũ cuiuſdã alteri⁹. ſ. appetit⁹: qui. n. ſolaz rõnẽ agẽdi hrẽt, ⁊ nõ vellet agere: non ageret: quo argumẽto pȝ ſolaz ſciaz nõ eſſe totalez motus cãm: cũ ſola habita ad agenduz nõ ſufficiat.

2ª rõ
pᵃ expõ
2ª expõ
3ª expõ

❡ At vo nec appetitus: auctor atq̃ȝ princeps huius eſt motionis. cõtinentes eniz quãq̃ȝ appetunt atq̃ȝ cupiunt, nõ tñ agunt ea quae cupiunt, ſed intellectũ ipſuz ſequũtur rõniq̃ȝ obtemperant.

Te. c. 48. ❡ At vo neq̃ȝ appetitus huiuſmodi motus princeps eſt. abſtinẽtes. n. appetẽtes, ⁊ cõcupiſcẽtes nõ operanĩ ea: quoꝝ hñt appetituz: ſed ſecuntur intellectum.

COMMENTARIVM.

❡ Demũ ꝓbat ꝙ appetitus ſenſitiu⁹ nõ ſit totale motus

pn^m, τ hoc pponit cũ inquit. At ꝟo neqꝫ appetitus eſt princeps hoc eſt totale pn^m hꝰ motus qui dr pceſſiuus. Aſſignat rõnez ex eo:qꝛ abſtinẽtes, τ cõtinẽtes, atqꝫ tẽperati appetunt, τ cupiunt:qui tñ rõnem ſequunt:τ non ſenſualem cupiditatẽ:ergo ſenſualis appetitꝰ non eſt totale motus pncipiũ. ❡ Ex hiſce cõcludit Auerroes in motu pceſſiuo nec rõnez eſſe pdominantẽ, nec appetitũ:nõ rõnez:qꝛ per ſępe ſpreta rõne, a deſiderio mouemur, nõ appetitũ:naꝫ cõplures appetunt aliqd agere : qui ſequẽtes rõnez nõ agunt:vnde(vt Philoponus inquit)ex his vidicimus quę ſunt, quę nõ mouent, reſtat nunc ſcire, qd eſt qd animal mouet.

Aug. Auer. cõmẽto 48°.

❡ Videnẽ igiẽ duo haec eſſe mouẽtia/vel appetitꝰ vel intellectꝰ:ſi qs imaginationẽ vt quãdaꝫ intellectionem eſſe ponat. Nam τ hões:magis imaginationẽ q̃ ſciam plerũqꝫ ſequũtur. τ in caeteris aialibus:nõ intellectio neqꝫ ratio / ſꝫ imaginatio ineſt. Haec igitur ambo/intellectus τ appetitus:mouẽdi motu dicto / principia ſunt.

Võs or is intelligentia intellectio

❡ Videnẽ igiẽ duo hęc mouẽtia, aut appetitus, aut intellectꝰ, ſiqs phãtaſiaꝫ ponat ſicut intelligẽtiã quãdaꝫ. Multa.n.pręter ſciẽtiã ſecunẽ phantaſias. τ in alijs aialibꝰ nõ intelligentia, neqꝫ rõ eſt:ſed phantaſia. Utraqꝫ ḡ hęc motiua ẽm locũ ſunt itellꝰs τ appetitꝰ.

COMMENTARIVM.

De pncipio motus.

❡ Hactenus Ariſtoteles pbauit pncipiũ mouẽdi nõ eſſe potẽtiã vegetatiuã, nec ſenſitiuã, nec intellm, nec appetitũ.ſ.vt totale pgrediendi pn^m:τ ita vidicimus quę non mouent.ergo docet nũc quę ſunt quę mouent : ideo nunc quaſi ex dictis ↄcludit, duo eſſe mouẽdi pncipia appetitum aut intellectũ, mõ per intellm intelligamus qd cõe ad verũ itellm, qui gręce nus dr:τ ad imaginationẽ, quę dr intellꝰs quaſi ęquiuoce:τ locutꝰ eſt diſiunctiue:nõ eniꝫ dixit hęc ambo copulatiue eſſe pn^m mouẽdi:ſꝫ aut appetitũ, aut intellm:qm̃ nõ ſemp hęc duo inſimul ſunt vnuꝫ totale pn^m motꝰ. Et aſſignans cãm, ait p intellm debeamus intelligere etiã imaginationẽ, inquit. Multa.n.ſcilꝫ aialia pręter ſciaꝫ, atqꝫ pręter rõnez ſecunẽ phantaſias: vt praui homines:qui inſtar beluaꝝ viuũt, vẽtri dediti. ❡ Inſuper eſt τ alia rõ, ꝙ cęteris aialibꝰ, nec intelligentia, nec rõ ineſt, ſed phantaſia:demũ q̃ſi epilogãdo repetit ↄclonẽ, cũ inquit. Utraqꝫ ergo.ſ.intellꝰs, τ appetitus motiua ẽm locũ ſunt, intelligẽdo diſiunctiue, vt dictum eſt, τ per intellm qd cõe etiã phantaſię. ❡ Ex his appet pma vba textꝰ legẽda eẽ nõ aduerſatiue cũ pticula aũt, vel vero:ſꝫ illatiue, cũ pticula ergo, vel igiẽ, h̃ pacto, vꝫ. [Videnẽ igiẽ duo hęc mouẽtia] τ nõ, vt antiquę traſlationes hñt, [Videnẽ aũt] hoc pacto legit Themiſtius, τ Auer. τ expoſitor Thomas, τ Philoponus, vt pꝫ eos legenti. ❡ Quo ꝟo ad vba attinet. Ariſtoteles dicit [Siqs phantaſiaꝫ ponat, vt intellm] qa ſi phãtaſia accipiaẽ, vt aliud quoddam ab intellu, vt inquit Philoponus auctẽ Plutarchi tria erunt mouẽtia, vꝫ, intellꝰs, phãtaſia, τ appetitꝰ. Cuꝫ ꝟo dicit [multa pter ſciaꝫ ſecunẽ phãtaſias.] innuit (vt Philoponus inquit) paucas eſſe itellectiões noſtras non phantaſticas. etiam inuit nos ſequi plerũqꝫ phantaſias. vel hoc dicit pter animalia, in quibꝰ phantaſia eſt loco intellectus.

❡ Intellectus is inq̃ : qui alicuius gratia rõcinaẽ qui qꝫ principiuꝫ eſt agendi.

Tex.c.49. ❡ Intellectus autẽ qui pter aliqd rõnaẽ τ qui practicus eſt.

COMMENTARIVM.

❡ Dixerat intellm eſſe motus pn^m vna cũ appetitu:exponit nũc qs intellꝰs eſt motꝰ pn^m, τ ait. Intellꝰs aũt is ſuple eſt motus pn^m, qui gr̃a alicuius finis ↄſiderat τ ↄſultat:quiqꝫ practicus grece latine actiuꝰ, atqꝫ adminiſtratiuus dr. Hic ergo eſt motus pn^m. ❡ Sed occurres cur ſicut expoſuit intellm, quis, vꝫ, ſit motus pn^m:non expoſuit qs appetitꝰ eſt motꝰ pn^m : eſt.n.appetitꝰ duplex intellectiuꝰ, vꝫ, τ ſenſitiuꝰ. ❡ Et dicas non expoſuiſſe appetitum:ꝙ poſtea exponet:declarabit.n.quouplex appetitꝰ eſt, τ qs ſit, qui mouet: ppterea intellectuꝫ exponit nũc.

Dubitatio

Solõ

❡ Dubitat hic Philoponus, qꝛ nõ vr intellꝰs practicus ſolus eſſe alicuiꝰ gr̃a:cũ τ ſpeculatiuꝰ ſit etiã alicuius gr̃a. ❡ Rñdet ꝙ ſpeculatiuꝰ τ practicꝰ vterqꝫ eſt gr̃a finis, verum practicus eſt gr̃a finis extrinſeci, vt nauigãdi vel ſanandi. Speculatiuꝰ ꝟo gr̃a finis interni, vt gr̃a veritatis, quę eſt aię ppria pfectio:qa ꝟo internũ eſt imaniſeſtum, τ externũ manifeſtũ:ideo ſpeculatiuꝰ exiſtimaẽ eẽ nõ finis gr̃a:practicus ꝟo ſic, qm̃ finis ſpeculatiui latet. Finis ꝟo practici patet.

❡ Atqꝫ hic:fine / ab intellectu cõtemplatiuo differt. Appetitus etiaꝫ ois:alicuius eſt gr̃a, cuius eniꝫ eſt appetitio:id eſt principiũ intellectus actiui. at ipm vltimũ:principiũ eſt actionis. Quare non ſine rõne principia mouẽdi videnẽ haec eſſe duo:appetitus inquã τ mens ea quae principiũ eſt agendi. ipſuꝫ.n. appetibile:mouet. τ ppterea mens mouet:ꝙ appetibile / ipſius principiũ eſt. Imaginatio quoqꝫ cum mouet:non abſqꝫ appetitione mouet. Unũ igiẽ eſt id qd mouet:ipſuꝫ inquã appetitiuũ.

❡ Differt aũt a ſpeculatiuo fine. Et appetitꝰ pter aliquid ois eſt:cuius.n.eſt appetitus hic:hoc principium practici intellectus eſt. Ultimũ aũt principiuꝫ actionis eſt. Quare rõnabiliter hęc duo videnẽ mouẽtia appetitus, τ intelligẽtia practica : appetibile.n.mouet, τ pter hoc intelligẽtia mouet qa principiũ ipſius eſt appetibile. Et phantaſia cuꝫ mouet, nõ mouet ſine appetitu. Unum igiẽ mouens eſt primo qd eſt appetibile.

COMMENTARIVM.

❡ Nõ facile in his Ariſto. vbis ordo põt ↄſtitui:nec facile qd velit faceẽ, depꝛehẽdiẽ. Uerꝫ ſi quę Themiſtius dicit, τ Auer. recte ppẽdi, Ariſtoteles quę duo dixit eẽ mouẽdi pn^a, reducit ad vnũ:vel ad vnũ ↄſenſuꝫ, vt Auerroi placet, vel ad vnũ appetibile, vt vr Ariſtoteli, τ Themiſtio, τ Philopono. Ordo aũt põt poni ꝙ Ariſto. ſumat, deinde ex aſſũptis deducit, qd intẽdit. Sumit ḡ pmo actiuũ intellm eſſe alicuiꝰ finis gr̃a:qui finis (vt Themiſtius inqt) pter inſpectionez appetitio, τ pfectio operis eſt:τ hoc intẽdit, cũ inquit. Differt aũt a ſpeculatiuo fine: naꝫ, vt inquit Auer. ſpeculatiui finis eſt ſcire tñ, ſiue ſola inſpectio:actiui ꝟo finis eſt opus, vl agere:hoc eſt pmũ. ❡ Secundo ſumit etiam appetitum eſſe alicuius finis gratia, vnde inquit, τ appetitus pter aliquid tanq̃ pter finem ois eſt. Pꝫ ergo ex his, τ appetitum τ actiuũ intellectũ vtrũqꝫ eſſe alicuiꝰ gr̃a. Probat a tẽ has duas aſſumptiones Ariſtoteles ex eo ꝙ idez eſt, qd mouet intellectũ actiuũ, τ appetitũ. Finis.n.eſt mouens intellm, τ

eſt mouens appetitum. ¶ Ubi debes ſcire, vt 7° meta[ce]
libro clariſſime cōſtat in operādis reb⁹ eſſe duos mot⁹,
alterū intētionalez: qui 2° phyſicę auſcultationis dr̄ ſpe
culatio de fine, alterū realez: qui in executione conſiſtit.
Differūt aūt motus hi ſic: naz terminus e quo/qui eſt q̄ſi
p̄n[m] in p̄mo motu eſt finis in reali motu: atq3 vltimum.
Uerbi cā, q2 exēpla magis mouent, q̄ vba: ſit finis me
dici ſanitatis reductio: quā in oi ei⁹ opatione per ſe me
dicus intēdit, vbi cā remotio opthalmię, quę ſanitas ocu
li eſt: primū qđ occurrit cōſiderationi medici eſt obthal
mię remotio, quę eſt ſanitas oculi. Scđo occurrit, ex hac
oculi ſanitate inueſtigatio eo2: quib⁹ pōt hęc ſanitas in
duci: vtpote q̄ ſuccus cęlidonię eſt cōueniēs pro obthal
mia remouēda. Tertio ex eodez fine ſpeculando habet̄
ſuccū eiuſmodi hēri nō poſſe, niſi in agrū pficiſcamur, ⁊
in eo cęlidoniā collegerimus: hoc eſt vltimū, ⁊ quaſi ter
minus ad quē motus intētionalis. Hoc qđ eſt terminus
ad quē primi motus, eſt p̄mū e quo agere medicus inci
pit: primo.n. in exequēdo ex agro herbā eligit. Secundo
illaz cōtundit. Tertio eaz exprimit, vt ſuccum colligat.
Quarto ſuccū oculo applicat, demū eſt ſanitas. P3 ergo
actiuū intell̄m, ⁊ appetitū eē reſpectu eiuſdez .ſ. ſanitatis:
actiu⁹ eniz intell̄s vltra inſpectionē, ſanitatis gratia agit:
appetit⁹ etiā ſanitatē appetit: vnde iquit. Cui⁹.n. vt finis
eſt hic appetitus: hoc p̄n[m], ⁊ terminus e quo practici itel
lect⁹ eſt/ſupple in motu intētionali, in quo media in finē
ipſe inuenit. Ultimū aūt in tali motu intētionali: qđ erat
herbę electio, eſt in executiōe ac motu reali p̄n[m] actionis.
Ex herbę.n. collectione, motus realis, qui in executione
eſt: incipiebat medicus actionē oculi curatiuaz. P3 ergo
ex his ⁊ actiuū intell̄m eſſe alicuius grā: vt prima ſuppo
ſitio eſt, ⁊ appetitū etiā eſſe alicuius grā, vt ſcđa ſuppoſi
tio dicebat. naz vterq3 eſt grā ſanitatis iducēdę: naz ap
petit⁹ hūc finē intendit. Actiu⁹ intell̄us ⁊ in primo motu
ex hoc media adinuenit, ⁊ in ſcđo motu ad hūc attingen
dum pcedit ex inuētis. Ex his deducit (vt Themiſtius
exponit) cām mot⁹ in aialib⁹ vnā ɔſiliari ex actiua noti
tia atq3 appetitu: vnde inquit. Quare rōnabil̄r hęc duo,
vt ſubeunt vnius rōnis cām appetit⁹, v3, ⁊ intelligentia
practica, ſunt mouētia aialia ad pgreſſionē, atq3 iceſſuz:
⁊ exponit id, quo iſta duo in vnaz cām redigant, cū ingt.
Appetibile.n. mouet appetitū3 ſupple, ⁊ pp̄ter hoc ipſa
intelligētia mouet aial, q2 p̄n[m] ipſius intelligentię qđ eſt
terminus e quo quaſi p̄n[m] eſt ipſu3 appetibile. Ergo itel
ligētia ⁊ appetit⁹ redigunt in vnam cām vnitate appeti
bilis, qđ eſt vnus vtriuſq3 finis. Idez oſtendit de phan
taſia, ⁊ inquit: ⁊ phantaſia cū mouet hantū nō mouet ſine
appetitu: ⁊ ita phātaſia ⁊ appetit⁹ ab vnitate rei appeti
tę redigunt in vnaz cām: ⁊ hoc cōcludit, cū inquit. vnū3
igit̄ mouēs eſt primo, qđ eſt appetibile, vnitate cui⁹ in
tellectus ſiue phātaſia, ⁊ appetitus redigunt in vnā cā3.
¶ Auer. aūt ait appetitū ⁊ actiuū intellectū in vnaz cām
conſiliari ab vnitate ɔſenſus. cū3.n. appetitus intellectui:
vel intellect⁹ appetitui ɔſentit, tunc aial mouet̄: eſt ergo
ſm̄ Auerroez vna cauſa motus vnus vtriuſq3 ɔſenſus.
Ex his deducit intellectū nō mouere quatenus appręhē
dit finez aliquē, neq3 appetitū mouere quatenus differt
ab intellectu: ſed ſequit̄ intellectu3 mouere, vt appetens
eſt, ⁊ appetitū mouere, vt cognoſcens eſt: hoc ergo pacto
duę cauſę in vnaz redigunt. ¶ Sed dices hęc expoſitio
Auerrois videt̄ cōtra textu3. Ariſtoteles.n. ait vnam ex
his duob⁹ cōſiliari cauſaz ab vnitate appetibilis, Auer
roes dicit ab vnitate ɔſenſus. Dico vltimā cām vnitatis
eſſe vnitatē appetibilis, q2 ɔſenſus eſt, quoties actiui
intellect⁹ ⁊ ipſius appetitus idem eſt finis, Ariſtoteles ḡ

Com̄ Auer. cōmē. 49°.

Dubitatio.

Solutio.

dedit vltimā cām, Auerroes aūt pęnultimā. redigunt.n.
appetitus ⁊ intellect⁹ in vnaz cām, q2 cōſenſus eſt vnus
vtriuſq3: eſt ɔſenſus vnus q2 finis eſt vnus. Ergo Auer
roes nō vltimā cauſam vnitatis tetigit: ſed pęnultimaz.
Ariſtoteles hō, ⁊ Themiſtius tetigerunt vltimā cauſaz.
¶ Quam expoſitionē Philoponus ſequit̄: ⁊ ex verbis
Ariſtotelis colligit duo. primū eſt, q̄ intellect⁹ practicus
⁊ ſpeculatiu⁹ ſubiecto idez eſt. Scđm q̄ practicus intelle
ctus eſt imortalis, ſiquidem idem eſt ſpeculatiuo, quem
(vt inquit) Ariſtoteles fatet̄ imortalez eſſe. Exponit hō
quę Ari. ait, exēplo ſatis claro. Hęc Philoponus.

¶ Nam ſi duo/intellect⁹ atq3 appetitus/mouerent:
per aliquam cōmunem vtiq3 formam mouerent.
nunc aūt intellectus qdez: nō videt̄ abſq3 appetitu
mouere. voluntas.n. appetitus eſt quidam.

¶ Si.n. duo intellectus ⁊ appetitus moue
rent: ſm̄ cōem vtiq3 aliquā ſpēm mouerēt.
nunc aūt intellectus non videt̄ mouens ſine
appetitu: voluntas.n. appetitus eſt. — Tex. c. 50.

COMMENTARIUM.

¶ Probauit, ⁊ qdē acutiſſime id, qđ aial mouet eſſe vnū,
vel reductione ad vnū ɔſenſum, vel ad vnū appetibile:
fuit aūt eius pbatio oſtenſiua: vt p3 reducēti illam ad
ſyll̄m: at nunc pbat mouēs eſſe vnu3 pbatione ducente
ad ipoſſibile: ⁊ argumētat̄ a primo ad vltimū ſm̄ expo
ſitionē Auerrois ſic, ſi intellect⁹, ⁊ appetitus mouent, vt
duę cauſę ſeorſum, v3, intellect⁹ per ſe, atq3 ſeorſu3: ⁊ ap
petit⁹ etiā per ſe, ita vt quęlibet de per ſe ſit ſufficiēs mo
tus p̄ncipiū: tunc motus aialis per ſe p̄mo eſſet a quadaz
virtute vtriq3 cōi: cuius participatu intellect⁹ ⁊ appetit⁹
aial mouerent, ⁊ pgredi facerēt. Affert exēplu3 Themi
ſtius, ⁊ poſt eum Philoponus, per qđ p3 ɔñtia. vbi grā.
ta3 bipes, q̄3 quadrupes incedit, ſ3 nō qua bipes hoc in
cedit, nec qua illud quadrupes incedit, ſed qua in cōi cō
ueniunt, qđ eſt pedes hře. P3 ex hoc exēplo ɔñtia, v3, q̄
ſi intell̄s ⁊ appetitus eſſent duę cauſę motus, quaꝝ quę
libet de per ſe eſſet ſufficiēs p̄ncipiū motus: mot⁹ aialis
eſſet p̄mo rōne cuiuſdam virtutis cōis. ¶ Ulterius hoc
cōceſſo, ſequit̄ itellectū mouere aial ſine appetitu: ⁊ ap
petitū ſine itellectu. Tenet.n. ɔñtia ex eo, q2 ab aduerſa
rio ponit̄ quodlibet illoꝝ per ſe ſufficiens motus princi
piu3. Deſtruit aūt vltimū ɔſequēs Ariſtoteles: q2 intelle
ctus nō videt̄ mouēs ſine appetitu. Mouet.n. per volū
tatez, quę appetit⁹ eſt, inquit. Si.n. duo hęc intellectus, ⁊
appetitus mouebant, vt duę cauſę totales diuerſę, ita, vt
quęlibet de per ſe ſit ſufficiēs motus p̄ncipiū, hęc moue
bant ſm̄ cōez aliquā ſpēz, quę eſt virt⁹ cōis, cui⁹ pticipa
tu qđlibet illoꝝ de per ſe mouet: quo ſupple cōceſſo: tūc
intell̄s poſſet mouere ſine appetitu: ⁊ appetit⁹ ſine intel
lectu. Deſtruit hoc ɔſequēs, cū3 inquit. Nunc aūt intelle
ctus nō videt̄ mouēs ſine appetitu: voluntas.n. per quā
mouet, eſt appetitus. Ex his ergo p3 intell̄m ⁊ appetitū
redigi in vnaz cām mouentem.

Com̄ Auer. cōmēto 50°.

¶ Atq3 cū ſit motus per rōnez: ⁊ etiā per voluntatē
ſit. Appetit⁹ aūt: abſq3 rōne mouet. cupiditas enim
⁊ ipſa: quidam eſt appetitus.

¶ Cum aūt ſm̄ rōnez mouet̄: ⁊ ſm̄ volunta
tez mouet̄. Appetitus aūt mouet p̄ter rōnē.
cōcupiſcentia.n. appetitus qdaz eſt,

COMMENTARIUM.

¶ Si Themiſtij paraphraſim ſequimur: hāc l̄raz legem⁹
cum aſſignatione cauſę: ⁊ ſic vba ſic legēda ſunt: cū3.n. ſm̄

rōnem mouetꝛ ꝛ reliqua:vbi vbuʒ [aūt] in codice Themiſty legebaꝛ [γὰρ] hoc eſt [enīʒ] ꝙ ſi ita eſt,cū Ariſtoteles dixiſſet,intell'm ſine appetitu non mouere,ſubſcribit rōneʒ,ꝛ īnqt.Cuʒ.n.ſm rōneʒ mouetꝛ:h eſt ſit aialis mot⁹,(verbū.n.mouetꝛ,īperſonalr legēduʒ eſt)ꝛ ſm voluntatē mouetꝛ hoc ſit mot⁹.ergo intell's abſq3 appetitu nō mouet,cū ſine volūtate nō moueat,quę eſt appetitus qdam.℄ Sed dices nunqd ēt appetit⁹ mouet ſine intellu.℄ Rñdens pro cōplemēto rōnis,inqt. Appetitus aūt mouet p̄ter rōneʒ.naʒ ꝯcupiſcētia quę eſt quędā appetitio mouet incōtinētes,ſpreto rōnis mandato.Aut fortaſſe cū Ariſtoteles declarauit hęc duo ad motū concurrere,vt redigunt in vim vnā,vnāq3 cām:nūc qd' coꝝ in mouēdo ſit p̄ncipale,declarat.cō ſonat aūt hęc expoſitio ūs vbis:quę leguntꝛ in codice gręco,e quo hūc noſtrū traducimus.nam aduerſatiue vba hęc leguntꝛ:vñ inquit. Cuʒ ꝟo ſm rōneʒ mot⁹ fit:ꝛ per voluntatē etiā fit.abſq3 aūt rōne appetit⁹ mouet,vt cōcupiſcētia intemperatos.℄ Ex hoc pʒ appetitū eē p̄ncipale:qñqdeʒ ſine eo intellectus mouere nō pōt:ipſe ꝟo ſine intellu bñ pōt. Sed quę haꝝ expoſitionū ſit cōueniēs ꝯſideratiōe dignū eſt.℄ Quo ꝟo ad vba attinet,cum Ariſto.ait appetitū mouere poſſe ſine rōne,bene dixit: voluntas.n.ꝛ ſi mouere pōt pręter rōneʒ:nō tñ mouere pōt,niſi cognitio intellectiua pręſit. Antecedit.n.cognitio appetitū ſicut corpus vmbrā,vt 12° meta^ce libro lq̄tr Auer.Similr appetit⁹ ſenſitiu⁹ mouere pōt pręter rōneʒ,nō tñ p̄ter cognitionē ſalteʒ ſenſitiuā:nō.n.fertꝛ appetit⁹ niſi incognitū. Quare quouis mō appetit⁹ ſumatꝛ ſiue in gñe,ſiue in ſpē,ſemꝑ mouere pōt pręter rōnem:ſʒ nō p̄ter cognitionē. Unde gręce rō eſt logiſmos,ſonat aūt logiſmos,diſcurſuʒ:mōſʒ appetitus mouere poſſit ſine logiſmo:pręter cognitionem mouere non poteſt.

Alexãdri expoſitio dānatur. [margin note, partly illegible]

Cōmen.39°.

℄ Intellectus igitꝛ:rectus eſt oīs. at appetitus atq3 imagiatio:ꝛ recta eſt ꝛ nō recta. Quocirca:ſemper qdeʒ ipſum appetibile mouet.hoc aūt eſt:aut vere bonuʒ,aut apparens bonū.attamē nō omne bonū mouet:ſed id qd' ſub actioneʒ cadit.Sub actionem autē cadit:qd' aliter ſeſe habere etiaʒ pōt.

Tex.c.51. ℄ Intellectus qdeʒ igitꝛ oīs,rectus eſt:appetitus aūt,ꝛ phantaſia recta,ꝛ non recta eſt. Unde ſemꝑ qdeʒ mouet appetibile:ſʒ hoc eſt,aut bonū:aut apparēs bonū. Nō aūt oē,ſed agibile bonū. Agibile aūt bonum eſt,cōtingens ꝛ aliter ſe habere.

COMMENTARIVM.

℄ Qm̄ noſtri mot⁹ aliqñ recti ſunt,aliqñ non recti. Itēq3 in agēdo aliqñ recte agimus,aliqñ erramus:ſapide diui⁹ Expoſitor,ait Ariſtotelem velle hic aſſignare cām eius accidentis,qd' nobis agentib⁹ accidit.ſ.cur in actionibus motibuſq3 noſtris aliqñ erramus,aliqñ recte agimus. Ueruʒ vba Ariſtotelis aliter Auer.intelligit,q̄ʒ alij intellexerint.Auer.n.velle vr̄ Ariſtoteleʒ ponere drīam inter actionē,quę ab intellu ꝓficiſcitꝛ:ꝛ actioneʒ,quę ꝓficiſcitꝛ ab appetitu,atq3 imaginatiōe:ex eo ꝙ oīs actio,quę ab intellu ꝓficiſcitꝛ eſt recta:actio ꝟo,quę ab appetitu,vel imaginatione ꝓficiſcitur:nō oīs eſt recta:ſed aliqñ recta:aliqñ nō recta.ergo per intell'm nō agendi pñm̄ itelligit,ſed actionē.Ex hoc drīa inferre Ariſtotelem arbitratꝛ ad motū ſemꝑ cōcurrere appetitiuū:qñqdeʒ mouet taʒ ad rectuʒ:q̄ʒ ad nō rectū.Si.n.mouemur ad rectū,cōcurrit appetitus,qui ēt rect⁹ eſſe pōt. Sinaūt mouemur ad nō rectū:cōcurrit appetit⁹,qui ēt nō rect⁹ eſt.ergo in omni aiali motu appetit⁹ cōcurrit.Tale excerptuʒ inferre,cum inquit. Unde ſemꝑ qdeʒ mouet appetibile,intelligēs ꝑ appetibile:qd' gręce eſt ὀρεκτὸν,vim appetitiuā.Deinde ſm Auer.Ariſt.exponit,e quo bono mouetꝛ appetitiuū,ꝛ intell's,cū inquit:ſed hoc.ſ.a quo mouetꝛ appetitiuū,eſt aut vere bonū,aut apparēs bonū:ꝛ per ꝯñs ad oēm motum cōcurrit appetitiuū:cuʒ fieri nō poſſit mot⁹ qn aut a vere bono,aut ab apparēti bono fiat.℄ Sʒ qꝛ poſſet dubitari vtruʒ ab oī bono ſiue vere,ſiue apparenti fieri poſſit motus:ſm Auer.Ariſtoteles r̄ndit nō ab oī bono moueri aial:ſed ab ipſo bono,qd' nō in oībus eſt bonum.qd' triplr exponit Auer.Bonū.n.nō in oībus dr̄,vel quia nō oīb⁹ cōe eſt:vel qꝛ nō ſimplr ꝛ ſemꝑ:vel quia non ab oībus laudabile.Mouetꝛ ğ aial a bono:vel ab eo bono:qd' nō eſt oībus cōe:vel ab eo bono:qd' non eſt ſimplr,ꝛ ſemper bonum:vel ab eo bono:quod non ab omnibus laudatꝛ.hęc Auer.Cuius expoſitio vbis Ariſtotelis non conuenit:vt gręce ꝯſideranti pʒ.℄ Dicamus ergo cum Themiſtio ꝛ ei⁹ ſectatore Philopono,ꝙ Ariſto.aſſignat drīaʒ inter intellectū ꝛ appetitū atq3 imaginationem in mouēdo.Intell's.n.mouet niſi recte:at appetit⁹,ꝛ imaginatio recte ꝛ nō recte mouere pōt.℄ Ex hac differentia apparet primo nos in mouendo aliqñ errare,vtpote qñ ſequimur appetitū vel imaginationē.ꝛ hoc Ariſtoteles nō expręſſit:apparet 2° ſemꝑ nos moueri ab appetibili:qm̄ ſi mouemur recte,mouemur ab intellectu:intellect⁹ aūt nō mouet niſi motus ab appetibili.Similr ſi mouemur nō recte:mouemur ab appetitu vel imaginatiōe:at appetit⁹ vel imaginatio nō mouet niſi ab appetibili mota:ergo ex hac drīa apparet id qd' mouet eē rez appetibilem.Sed qd ſit res appetibilis,exponit,ꝛ inquit:ſed hoc.ſ.appetibile,a quo p̄mo aial mouetꝛ:eſt aut bonuʒ.ſ.vere:aut apparens bonū. Uere qdeʒ bonū,ſi mouemur ab intellu a tali bono moto. Apparens ꝟo:ſi mouemur ab appetitu a tali bono moto.Uerū qa nō oē vere bonū vel apparēs bonū eſt p̄mo mouēs:ſubſcribit qd' vere bonum,vel apparēs bonū ſit p̄mo mouens,ꝛ inquit. Non aūt omne.ſ.vere bonū,vel apparēs bonū eſt appetibile,qd' eſt primo mouēs:ſed bonū a nobis agibile:ꝛ exponit qd ſit bonū agibile,cū inquit.Agibile aūt bonum eſt,qd' cōtingit ꝛ aliter ſe hr̄e. Bonū itaq3 duplex eſt,aut a nobis agibile vt viuere ſm virtutē,qd' vere bonum eſt,vel ſm voluptatē,qd' apparens bonū. Hoc.n.qꝛ eſt in p̄tate noſtra ꝯſtitutū:dicitꝛ agibile a nobis. Aliud bonū eſt nō a nobis agibile:vt cęluʒ moueri:qd' non eſt in poſſe nr̄o. Agibile ꝟo a nobis eſt duplex,aut quod poteſt eē bonum ꝛ non bonum.v.ğ.qd' vno tēpore bonum,alio non bonuʒ eſt,aut qd' imutabilr eſt bonum:vt anhelare,ꝛ viuere.bonum ergo qd' eſt appetibile,primo nos mouens:eſt bonum agibile:agibile ꝟo,qd' mutabiliter eſt bonū.℄ Sed vr̄ ſlʒ,qd' Ari.inqt,oēʒ intell'm eē rectū:cuʒ nec oīs ſpeculatiu⁹,nec oīs actiu⁹ eſt rect⁹:qñqdeʒ ꝛ agēdo ꝑ intell'm,ꝛ ſpeculādo erram⁹ nō ſcl.℄ Expoſitor Thomas ꝑ itell'm itelligit actiuū intell'm,q eſt pñ^oꝝ.actiu⁹.n.intell's nō errat circa pñ^a in opabilib⁹:in opabilib⁹.n.ſūt pñ^a,nulli nocēduʒ eſt:nō eſt aliqd iniuſte agēdum:parētes ſunt honorādi,ꝛ alia id gen⁹.Circa ğ hęc actiu⁹ itell's nō errat:quēadmodū nec ſpeculatiu⁹ errat circa ea,q̄ ſūt veluti loc⁹ ianuę. In his ꝟo q̄ ſunt poſt pñ^a:ꝛ recte ꝛ nō recte ꝓcedim⁹:recte qdeʒ:qñ ex rectitudīe circa pñ^a ꝓcedimus.nō recte ꝟo:qñ in rōcinādo erram⁹.℄ Ego ꝟo bñ ſcio itell'm nō itelligi niſi de p̄ncipijs,vt in libris ethicoꝝ dr̄.eſt.n.itell's pñ^oꝝ. Tñ dicerem ſaluo meliori iudicio:intell'm bifariaʒ ꝯſiderari poſſe,aut in ſe (vt intellus eſt,ꝛ ſm nāʒ intell's,ꝛ h̄ pacto nō eſt niſi veroꝝ,in ſpe-

Dubitatio

Solutio dñi Thomę.

[illegible margin note]

tulando:ꝛ nõ niſi rect⁹ in agẽdo. Semꝑ ſiqdez (vt dĩ in libris ethicoꝝ) rõ depcat̃ ad optima: qm̃ ſuaptenatura nõ niſi in bona tendit, queadmodũ in ſpeculãdo nõ niſi in vera: ſunt.n.falſa, ꝛ mala ꝑter intẽtionẽ intellus. Alio⁹ ↄſiderari põt, vt vtẽs ſenſib⁹, ꝛ appetitu: ꝛ ſic ↄtingit in deliberãdo de medijs in finẽ, cũ errare: ꝛ in ſyllogiçãdo etiã decipi. Ariſtoteles ergo de intellu loqt̃ vt itells eſt: hic.n.vt ſic nõ eſt niſi veroꝝ, ꝛ actiu⁹ nõ niſi ad optima ꝓcedens. phãtaſia aũt ꝛ appetit⁹ eſt rect⁹ ꝛ nõ rect⁹, qm̃ reſpicit bonũ qđ eſt apparẽs bonũ: apparẽs aũt bonuꝫ vt Philopon⁹ inqt, eſt qđ põt ꝛ alr̃ ſe hr̃e: ꝛ hęc eſt Themiſtij intẽtio: qui hic oẽꝫ itellm̃ rectũ eẽ inqt, nulla prorſus facta limitatõe: qm̃ cũ dicim⁹ itellm̃, intelligim⁹ intellꝫ ſm̃ nãꝫ itells. Hui⁹ aũt rei ſignũ affert nobis ipſe Ariſt.

Tex.c.19. libro meta^ce 9°. vbi in ſempiternis ſubſtãtijs neqꝫ malũ, neqꝫ nõ rectũ ponit: qm̃ ſunt puri intells, ꝛ qdez agẽtes ſoluꝫ ꝑ nãꝫ intells. ❡ P. Quęres vtrũ oẽ bonũ ſit appetibile: ꝛ vĩ ꝙ ſic, naꝫ in libro ethicoꝝ in pn̄° inqt Ariſto. bonũ eẽ qđ oĩa appetũt. Hic aũt ait nõ oẽ bonũ eẽ appetibile: ſꝫ agibile. ❡ Innuit Themiſti⁹ ſol. naꝫ appetibile ſi ſimplr̃ intelligit̃: oẽ bonũ eſt appetibile: qꝛ diuinũ bonuꝫ eſt appetibile a diuino appetitu: cęlũ moueri eſt appetibile ꝛ ſi nõ a nobis: eſt appetibile ab aliq̃ appetẽte: ꝛ h̃ pacto Ariſto. inqt bonũ eſt, qđ oĩa appetũt. Sinauteꝫ appetibile ſumat̃ re⁹ nr̃i: ſic nõ oẽ bonuꝫ eſt appetibile: quo nos mouemur ꝓgrediẽdo: ſꝫ id ſoluꝫ, qđ ꝑ ꝓgreſſuꝫ põt a nobis agi: tale.n.dĩ bonũ agibile, ꝛ appetibile a nobis, quo mouemur ad locũ, vt ipm̃ ↄſequamur: ꝛ de hoc inqt Ariſto. nõ aũt oẽ.ſ.bonũ eſt illud appetibile, qđ nos mouet ad ꝓgreſſuꝫ: ſed appetibile, qđ nos mouet ad ꝓgreſſuꝫ: eſt bonũ agibile a nobis.i.qđ per motũ poſſum⁹ aſſequi. Tale aũt (vt inqt) eſt cõtingẽs ꝛ alr̃ ſe hr̃e: naꝫ ſi neceſſario eodẽ mõ ſemꝑ ſe hr̃et: in ꝓgrediẽdo nõ erraremus. Hęc ex Themiſtio, ꝛ Philopono.

❡ Patet igit̃: taleꝫ animae viꝫ atqꝫ potẽtiam principium eſſe mouendi: quae quidem eſt ea quaꝫ appetitum conſueuimus appellare.

Tex.c.52. ❡ Quod qdez igit̃ huiõi potẽtia aię mouet: quę vocat̃ appetitus: manifeſtuꝫ eſt.

COMMENTARIVM.

❡ Ariſtoteles nũc epilogat: q̃ſi ex dictis deducẽs eaꝫ aię vim eẽ cãꝫ atqꝫ motus ꝓgreſſiui pn̄m, quę dĩ appetitus: in quo epilogo Ariſtoteles apertiſſime velle vĩ appetitiuã viꝫ eſſe ſolã cãꝫ, atqꝫ pn̄m ꝓgrediendi, cũ nec itells, nec imaginationis meminerit: veꝝ an ita ſit, in fine toti⁹ capitis diſſerendum eſſe ſtatui.

❡ Conſtat etiaꝫ eos oportere qui ꝑtes aiae diuidũt, ſi modo potẽtias ipſas diuidant atqꝫ ſeparent, cõplures ipſas eſſe cõcedere: nutriẽdi pncipiũ, ſentiẽdi, intelligẽdi, deliberãdi ꝛ appetẽdi. Haec.n.plus inter ſeſe differũt: q̃ꝫ potẽtia cupiẽdi ac iraſcẽdi.

δὴ δὲ / igit̃ aũt / βουλευτικόν / deliberatiuũ / conſiliatiuũ / ↄcupiſcitiuũ / iraſcitiuum.

❡ Diuidẽtib⁹ igit̃ aię ꝑtes, ſi ſm̃ potẽtias diuidant ꝛ ſeparent: valde multę fiũt, vegetatiuũ, ſenſitiuũ, appetitiuũ, intellectiuũ, cõſiliatiuum. Hęc enim plus differunt abinuicem q̃ꝫ concupiſcibile, ꝛ iraſcibile.

COMMENTARIVM.

❡ Ex dictis excludit errorẽ Platonis dicẽtis aiaꝫ diuidi in iraſcibileꝫ, ↄcupiſcibileꝫ, ꝛ rõnabileꝫ, itemqꝫ ꝛ errorẽ eoꝝ: qui diuiſerũt aiaꝫ in rõnabileꝫ: ꝛ in irrõnabileꝫ. põt enim hę illoꝝ diuiſiones itelligi vno mõ, vt ſint aię in aias: ꝛ iuxta hũc ſenſum ſępius Ariſto. reprobauit diuiſiones haſce. Alio⁹, vt ſint aię in potẽtias aię, ꝛ h̃ exprobat illas hic, ꝓpterea inqt. diuidẽtib⁹ igit̃ aię ꝑtes, ſi nõ ſm̃ aias, ſꝫ ſm̃ potẽtias diuidãt, ꝛ ſeparent, multo pl'es cõcedere cogunt̃. Legere aũt hęc lr̃a a Themiſtio nõ aduerſatiue cũ nota aũt, vel ſed: ſꝫ illatiue q̃ſi ex dictis cũ nota illationis q̃re, vł ergo, vel igit̃: ꝛ ſic trãſtulimus. At ſi aduerſatiue legeret̃, referat̃ hęc lr̃a ad ſuꝑius dicta. q.d. ſꝫ qui diuidunt aię ꝑtes, ſi ſm̃ potentias, ꝛ ſm̃ aias diuidant, ꝛ ſeparent, valde multę fiũt, q̃ꝫ ipſi faciũt, naꝫ erũt ꝑtes animę vegetatiuum, ſenſitiuũ, appetitiuꝫ, intellectiuũ, conſiliatiuũ, quod gręce βουλευτικόν dicitur: latine deliberatiuũ. Hęc enim plus inter ſeſe differunt, q̃ꝫ concupiſcibile, ꝛ iraſcibile: ꝛ per concupiſcibile ꝛ iraſcibile intelligit pncipia irę ꝛ cõcupiſcẽtię: naꝫ gręce ſic leguntur: ἐπιθυμητικόν καὶ θυμικόν: hoc eſt ↄcupiſcitiuũ, ꝛ iraſcitiuũ. Dicit aũt has ꝑtes plus differre q̃ꝫ ↄcupiſcitiuũ, ꝛ iraſcitiuũ: qꝛ cõcupiſcitiuũ, ꝛ iraſcitiuũ cõprehendunt̃ ſub eodeꝫ appetitu ſenſitiuo. cęterę x̃o nõ ſub eadeꝫ ſpẽ

Dubitatio. potẽtię. ❡ Sed dices, ↄſiliatiuũ ſiue deliberatiuũ ꝛ intellectiuũ, nõ plus differũt, q̃ꝫ iraſcibile, ꝛ ↄcupiſcibile, qm̃ ambo ſub eadeꝫ ſpẽ potẽtię ↄtinent̃, vꝫ, ſub intellectiuo.

Que expoſitores. ❡ Dixerunt deliberatiuũ diſtingui hic ab intellectiuo, ꝓpterea qꝛ itellectiuũ eſt neceſſarioꝝ: deliberatiuũ autẽ cõtingẽtiũ: ſic hęc in 6° ethicoꝝ diſtinxit: ꝛ h̃ pacto loqt̃

Refutatio hic: nõ aũt, vt itellectiuũ eſt qđ cõe. ❡ Sꝫ adhuc ſtat. q. naꝫ quouis mõ ſumãt̃ nõ differũt ſpẽ: qm̃ ſemꝑ ſub ſpẽ intellectiui habent̃: quare nõ plus differũt q̃ꝫ iraſcibile,

Solo ppa ꝛ ↄcupiſcibile. ❡ Fortaſſe cũ Ariſt. ait hęc plus differre q̃ꝫ illa nõ ad oĩa illa reſpexit, ſed ad coꝝ plura: naꝫ cõſiliatiuũ, ꝛ intellectiuũ differũt nõ minus: cętera differunt plus: ꝛ hoc pacto expoſitores intellexiſſe arbitror.

❡ Cuꝫ aũt appetitiones inter ſeſe cõtrariae fiant, qđ qdeꝫ tum fit cuꝫ rõ cupiditaſqꝫ cõtrariae ſunt, idqꝫ fieri ſolet in hiſce quae ſentiũt atqꝫ ꝑcipiunt tẽpus (mens eniꝫ ob futurum, retrahere iubet: cupiditas x̃o pñs ipſuꝫ pſequit̃. naꝫ qđ iam afficit voluptate: id ꝛ ſimplr̃ afficere voluptate ꝛ abſolute bonũ eſſe videt̃, ex eo ſane qꝛ futurũ nõ pſpicit̃) ſpecie qdeꝫ vnum id eſt ꝑfecto qđ mouet, appetitiuũ inquã vt appetitiuũ eſt, atqꝫ appetibile oiuꝫ eſt mouentium pmũ hoc.n.mouet ꝛ nõ mouet̃: mẽte aut imaginatione ꝑceptũ) nũero x̃o plura ſunt ea q̃ mouẽt.

❡ Qm̃ aũt appetit⁹ fiunt ↄrij adinuiceꝫ (hoc aũt accidit, cũ rõ, ꝛ ↄcupiſcẽtia ↄrię fuerint: fiunt aũt in tp̃is ſenſuꝫ hñtib⁹. Intells qdeꝫ eniꝫ ꝑꝑ futurũ retrahere iubet: cõcupiſcẽtia aũt ꝑꝑ id: qđ iaꝫ eſt. Vr̃.n.qđ iaꝫ delectabile eſt: ꝛ ſimplr̃ delectabile: ꝛ bonũ ſimplr̃: ꝓpterea qꝛ nõ vĩ futurũ.) Specie qdeꝫ vnũ erit mouẽs appetitiuũ, inquãtũ appetitiuũ: primũ aũt oiuꝫ appetibile (hoc.n.mouet ꝛ non mouetur, q̃ꝫuis intellectu intelligat̃, aut imaginatione apprehendatur) numero x̃o plura mouentia ſunt. Tex.c.53.

COMMENTARIVM.

❡ Si recte aiaduertiſtis, ſuꝑi⁹ Ariſto. pmo cępit diſputare de ꝓgrediendi pn̄°, qđ illud ſit in aialib⁹ ipſis. ꝛ ꝓbauit ꝙ mouẽdi pn̄m nõ ſit vegetatiuũ, qđ veꝝ eſt, cuꝫ nec totale, nec ꝑtiale mouendi pn̄m ſit, rurſus ꝓbauit ꝙ nec ſenſitiuũ, nec intellectiuũ, qđ veꝝ eſt in toto: neqꝫ.n.ſenſi

tiuū,nec itellectiuū eſt totale mouendi ṗnᵐ:ſꝫ qꝛ ꝓbauit nec appetitiuū eē mouēdi ṗnᵐ:⁊ tñ ex dictis ꝯſtat ꝯtriū:ꝓbauimus.n.hic cāꝫ ⁊ ṗnᵐ mot⁹ totale in aialib⁹ eē appetituꝫ:ideo ſoluit rõneꝫ,qua ꝓbauit appetitū nõ eē motus ṗnᵐ:ꝓbabat.n.appetitū nõ eē mot⁹ ṗnᵐ,qꝛ ꝯtinētes mouent̃ cõtra appetituꝫ. Rñdere g̃ vult Ariſto.eos hñ moueri cõtra appetitū ſenſitiuū:nõ aūt ꝯ appetitū rõnaleꝫ:qui dĩ volūtas:⁊ tota cā eſt,qꝛ in nobis ſūt ꝯtrãȳ appetit⁹,qd̾ Ariſto.cñit̃ expõit cū inquit.Et legenda eſt lr̃a ſuſpenſiue vſqꝫ ibi [Specie gdē vnū.] qm̄ aūt ingt appetit⁹ ſunt ꝯtrãȳ adinuicē:⁊ exponit qñ h̄ accidit,⁊ inquit. Hoc aūt accidit cū rõ h̄ eſt appetit⁹ rõnalis,⁊ ꝯcupiſcētia.i.appetit⁹ ſenſitiu⁹ ꝯtrię fuerint : ⁊ exponit in qb⁹ maxime hęc ꝯtrietas repit̃,⁊ quā ob cāꝫ repit̃,⁊ ingt. Fiunt aūt hęc inter ſe ꝯtria in his aialibus,quę hñt tpis ſenſum. ¶ Hinc vt Themiſti⁹ ingt,in hoīb⁹ fiunt hęc ꝯtria,nam hō p ſe tp̄s ſentit,cętera ex accidenti:vtpote quę nõ ipſi⁹ tpis ſenſuꝫ ꝓpe hñt,ſꝫ motionis,⁊ paſſionis ei⁹,quā tpe aliq̃ acceperunt. Sed ꝯtinuis tpis nullus ijs ſenſus ineſt, ꝓpterea ꝙ nihil pati pñt,ab ijs,quę futura ſunt,niſi forte formicas,apeſqꝫ,⁊ cętera id gen⁹,ꝙ alimēta in hyemē reponūt,qꝛ ſolus mēte,intellūqꝫ prędit⁹ eſt,quo prius ⁊ poſteri⁹ numeret:nihil.n.aliud tp̄s eſt q̃ꝫ digeſtio ṗoris ⁊ poſterioris,in nũo.Vñ interpręs Ariſtotelis Alexander mot⁹ eſt credere,tp̄s ab hoīe creari,q̃ſi nihil aliud tp̄us eſſet q̃ꝫ hoīs nuda cogitatio,⁊ mera experimētio ſupputatioqꝫ:⁊ cui nulla in re ꝯfirmatio,⁊ ſoliditas,aut euidētia rñderet,quę tñ neqꝫ vera ſunt,neqꝫ cõſentanea ijs,quę Ariſtoteles volumine 4° auſcultorię inſtõnis ꝓdidit:ſꝫ (vt dixi)quoties rõ cupiditati aduerſa eſt,toties appetitus ꝯtrãȳ attollunt̃:hęc Themiſti⁹.¶ Ex qb⁹ pꝫ ꝯtrietatē hãc potiſſimū in hoīe reperiri,naꝫ ſolus hō ꝑcipit tp̄us, cętera aialia nõ ꝑcipiūt tp̄s,niſi p accñs,quatenꝰ ꝑcipiūt nõnullas ipręſſiones,quę a tpe fiunt. In qb⁹ g̃ hęc ꝯtrietas fit,pꝫ ex hiſce. ¶ Sed cur in ijs aialib⁹ fiat,quę tp̄s ꝑcipiūt:aſſignat Ariſto.cāꝫ,cū ingt. Intell̃s gdē.n.ꝓp futurū qd̾ ꝑcipit,retrahē iubet,vt ſi ꝑciperet bibere in futurū eē nociuū,appetit⁹ rõnalis iubet nõ eē bibendum. Cõcupiſcētia aūt ꝓp id,qd̾ iaꝫ eſt,vt ꝓp ſitū pñteꝫ,iubet bibere.naꝫ(vt inquit)qd̾ iaꝫ de pñti delectabile eſt,vĩ ⁊ ſimplr̃ delectabile:⁊ ſimplr̃ bonū : ꝓpterea qꝛ ſenſui nõ vĩ futurū:nõ.n.ꝑcipit ſenſus niſi pñs. Hinc in hoīe accidit hęc appetituū ꝯtrietas:ꝙ,vꝫ,itell̃s de futuro bono ꝓſpiciat,ſenſus ſolū de pñti,arbitrãs bonū pñs eē ſimplr̃ bonū. His expoſitis,q̃ſi ad formā rñdēs,terminat ſuſpēſionē,⁊ ingt:ſupple qm̄ appetit⁹ ſunt ꝯtrãȳ inuicē ſpē ṗnᵐ mouēs,quo aial ꝓgredit̃,vnū erit appetitiuū,vꝫ,vl̃ appetibile.appetitiuū gdē intrinſec⁹.appetibile extrinſec⁹. ¶ Themiſtius legit copulatiue.d. Specie gdeꝫ hoc eſt rõne vnū erit mouens appetitus.ſ.ſiue appetitiuū:⁊ etiā vnum eſt mouēs id,qd̾ pręcedit,laceſſitqꝫ.i.appetibile. Eſt tñ dĩa iter hęc duo mouētia,ꝙ appetibile ē ṗᵐ oīuꝫ:quatenꝰ mouet,⁊ a nullo mouet̃:q̃uis intellū intelligat̃:aut imaginatiõe appręhēdat̃. g̃ rõne atqꝫ ſpē vnuꝫ erit mouēs itrinſec⁹.ſ.appetit⁹:vnū extriſec⁹.ſ.appetibile:qd̾ eſt ṗᵐ mouēs.nũo ꝟo plura ſunt:naꝫ appetit⁹ ſenſitiu⁹,⁊ appetit⁹ intell̃s lꝫ ſpecie vnū ſint,nũo ſunt pl̃es,⁊ quaſi ꝯtrãȳ.Silr̃ lꝫ appetibile ſm̄ ſenſuꝫ,⁊ appetibile ſm̄ itellectū rõne ⁊ ſpē vnū ſint,nũo ſunt plura q̃ſi ꝯtria.Quare lꝫ cõtinens nõ moueat̃ ab appetitu ſenſitiuo:mouet̃ appetitu,quę eſt eiuſdē ſpēi cū illo:vt ab appetitu rõnali : quī non differt ſpē ab appetitu ſenſitiuo:appetit⁹ g̃ ſemꝑ eſt mouēs:qꝛ vel ſenſitiu⁹,vel intellectiu⁹.cū g̃ determinatū eſt appetitū eē totale mouēs aial,intelligēdū eſt de appetit.i.indifferēter.¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet,debes ſcire,ꝟba illa [Specie gdē vnū erit mouēs appetibile,aut appetitiuū:primū aūt oīuꝫ appetibile] gręce ſic legi : ἔιδει μὲν ἂν εἴη ἓν τὸ κινοῦν τὸ ὀρεκτικόν, ᾗ ὀρεκτικόν. πρῶτον δὲ πάντων τὸ ὀρεκτικόν : vbi pꝫ vnū ſenſum eſſe(vt trãſtulimus)qui placet Themiſtio.¶ Alius eſt, ſpecie gdē vtiqꝫ vnū erit mouēs appetibile,quatenꝰ appetibile:qd̾ gdē appetibile eſt ṗmū oīuꝫ mouēs.⁊ ꝙ hęc expoſitio ſit ꝯueniēs pꝫ ijs:q gręce ſapiūt:naꝫ orecticon ⁊ appetitiuū,⁊ appetibile ſonat: ᾗ aūt ſonat,quatenꝰ,inquãtū,⁊ id gen⁹. Sed quouis mõ exponat̃:ſolo ad argᵐ ꝑſpicua eſt. Vtrũ ꝟo appetit⁹ itellectiu⁹,⁊ appetit⁹ ſenſitiu⁹ eiuſdē ſpēi ſint:alibi dicet̃:nunc ꝟo ſatis nobis ſit illos cõuenire:⁊ ita oē,qd̾ mouet̃:ab appetitu mouetur. ¶ Aiaduerſione dignū appetitū rõnaleꝫ,quę eſt voluntas,⁊ appetitū ſenſitiuū:nõ eſſe ꝓpe ꝯtrios,cum non ſint apta fieri in eodē ſubiecto ſucceſſiue:tñ Ariſt. appellat eos ꝯtrios,ſm̄ vulgarē opinionē,quę diſſentiētia appellat contraria:ſunt g̃ ꝯtrãȳ h̄ eſt diſſentiētes:vtrum ꝟo appetitus eiuſmodi differãt re,an rõne ſola,metaphica ꝯſideratio eſt. Hęc ex Themiſtio ⁊ alijs expoſitoribus colligi pñt. ¶ Verū quę Philopon⁹ dicit,nõ ſunt prętereunda. In textu eniꝫ h̄ duo Ariſto.dicere videt̃,vt colligit Philoponus. Primū ꝙ ſolus hō aialiū cognoſcit tp̄us. Contra qd̾ dubitat̃,qꝛ videmus irrõnabilia cognoſcē tp̄s,vt demonſtrãt grues,quę fugiunt in hyeme thraciā,⁊ formica cognoſcēs futurā hyemē pręthęſaurizat. ¶ Ad h̄ rñdet Philopon⁹ per tres ſolões:quaꝝ ṗᵃ eſt ꝙ bruta nõ cognoſcūt tp̄s p ſenſuꝫ,qꝛ nõ deprę hēdūt ipm ſenſu. tp̄s.n. incorporeū eſt:incorporea aūt nõ cadunt ſub ſenſu.Sed per hãc ſolonē neqꝫ nos cognoſcerem⁹ tp̄s,qꝛ cū tp̄s ſit gd icorporeū:ſub ſenſib⁹ nr̃is nõ ſubiacet. ¶ Scd̾a ſolo eſt ꝙ irrõnabilia nõ apprę hēdūt tp̄s : ſed ea,quę ſunt in tpe:veluti frigus ⁊ calorē,⁊ id gen⁹.At nos hñtes rõnalē aiaꝫ apprę hēdit ⁊ res,quę ſunt in tpe,⁊ tp̄s.res gdeꝫ exiſtentes in tpe,qꝛ calorē frigus ⁊ id gen⁹:tp̄s ꝟo,qꝛ numeramus ⁊ horas ⁊ dies,⁊ mēſes,⁊ annos:quę nullum brutoꝝ facit:hęc eſt 2ᵃ ſolo. ¶ Tertia ſolo eē põt,ꝙ Ariſt. per tp̄us itelligit tp̄us determinatū,vñ ⁊ in libro de interpretatiõe dixit.alia gdeꝫ ſimplr̃,alia ꝟo in tpe : vocauit eniꝫ ſimplr̃ idefiᵐ tp̄s : ipm ꝟo in tpe,tp̄s determinatū. Aialia igit̃ irrõnalia ⁊ ſi apprę hēdunt tp̄us,nõ determinatū tp̄us apprę hēdunt:ſed indefinitū,qꝛ ſoluꝫ hyemē, ęſtatē,⁊ id gen⁹ deprę hēdūt:hoīes ꝟo apprę hēdunt tp̄s determinatū numerãtes horas ⁊ dies,⁊ minuta horum. numerare.n.ſolius rõnis aię ꝓprium eſt. Hęc de ṗmo. ¶ Colligit ēt Philopon⁹ ſm̄ ꝙ vbicūqꝫ ſunt ꝯtrãȳ motus,ibi eſt rõ ⁊ deſiderium.Contra dubitat̃ qa in brutis ſunt ꝯtrãȳ mot⁹,vt ira ⁊ deſideriū:in qbus nõ eſt rõ:g̃ qd̾ Ariſto.dixit,vĩ falſuꝫ. ¶ Rñdet Philopon⁹,ꝙ aſſumptū dꝫ itelligi h̄ pacto:vbicūqꝫ ſunt ꝯtrãȳ mot⁹,ibi eſt rõ, ⁊ deſideriū ſiue appetit⁹,ſi addideris ſm̄ pñs,⁊ futurū facti ꝯtrãȳ mot⁹.Scd̾m.n.pñs ⁊ futurū ſolus hō ꝯtrio mõ mouet̃. Irrõnabilia gdeꝫ ſolum ſm̄ pñs tp̄s. At hō ſm̄ pñs ⁊ futurū.Egrotans.n.ꝓp pñteꝫ febrē,deſiderat frigidum appetitu ꝑmittēte hoc facē.ratio ꝟo ꝓp futurū qd̾ prꝟuidet maluꝫ,reijcit appetitum. Irrõnabilia ꝟo ꝯtrio mõ mouent̃ nõ ꝓp futuri ꝓuidentiā. ¶ Sed cõtra dubitat̃,qꝛ ſi leo pecudi occurrat,vt fuerit ꝑcuſſus,occurrens ſcd̾o,ſi videt paſtorē,pecudi nõ occurret.hoc auteꝫ nõ faceret niſi de futuro ꝯſideraret,ne.ſ.patiat̃. Hoc pꝫ potiſſimū in canib⁹ ſagacib⁹:qui prę timore verberationis,nõ errãt in venatione. ¶ Rñdet Philopon⁹ auctē expoſitoꝝ ꝙ ꝯſiderare ex ṗterito futura,rõnis eſt:⁊ gdē ſoluꝫ rõnis.Leo g̃ nõ ex ṗterito futurū pꝟuidet,ſꝫ motus a phãtaſia,vtpote hñs adhuc reliquias percuſſionū,

Naꝫ them.

An ſolus hō cognoſcat tēpus.

fugit

fugit paſtores pñtem pcuſſionē pˀmemorās .ḡ leo, vel canis circa pñs ſolum opaᵗ, qa (vt pbatū eſt) nō eſt in eo tpis diſcretio: veluti in ipo non eſt nūi diſcretio: nō .n. leo vel canis cogſcit qd ſint duo vel tria: ſed ſoluz cognoſcit multitudiᵉ ꝛ paucitatē. Signū aūt, qꝛ paucos inuadit, multos nō: ſꝫ extimeſcit illos. ¶ Ex his ḡ Philoponus vult ꝙ ſolus hō ex pteritis cogſcat futura. naz bruta ſi euitāt futura, nō illa euitāt, vt cognita futura: ſed vt pñtia: quatenus pñtibˀ cauſis, illa repñtanť eis, vt pñtia: cum .n. canis repħēdiť in venatione, euitat errorez. Hoc aūt facit, nō, vt cogſcēs pcuſſionē futurā, ſed, vt pñtez, quā per reliqas dephendit. Hęc eſt opinio Philoponi de hac mā. ¶ Sꝫ re vera hęc Philoponi poſitio negabit in brutis prudētiā aialez, quā Ariˢᵗᵒ p metaᶜᶜ poſuit, ꝛ in liᵒ hyſtoriaꝝ, ꝛ expiētia docet: videmus eniz in brutis, vt in canibus, ſeniores prudētiores, ꝛ iuniores iprudētes. Cuz aūt oīs prudētia ſit de futuro ex memoria pteritoꝝ, ḡ bruta videnť cognoſcē futura ꝛ pterita. ¶ Poſſumus ḡ meliˀ dicere etiā ſm ipm, ꝙ vbicūqꝫ ſunt motus ꝯtrarij: quoꝝ vnus eſt reˢ futuri determinate apphēſi, ꝛ alter reˢ pñtis determinate apphēſi, ibi eſt ratio, ꝛ appetitˀ. At ſolū in hoīe ſunt motˀ hoc pacto ꝯtrarij: in brutis .n. nō eſt motus reˢ futuri ab eo determinate apphēſi, qꝛ brutū, nec futuruz, nec pteritū, nec pñs, nec tēpus determinate apphēdit. nec eſt motˀ reſpectu pñtis determinate ab eo apphēſi: ſed ſolū motus hoc pacto ꝯtrarij ſunt in hoīe. Cōcedo ergo bruta cognoſcē pterita ꝛ futura, ꝛ pñtia: nō qdē determinate, ſed indefinite, ideo in eis memoria pteritoꝝ eſt prudētia: in nobis aūt rōnalis memoria ac determinata ꝛ diſtincta eſt prudētia. ¶ Pōt etiā dici bruta cogſcere tps per accidens, qꝛ cognoſcit res, quę ſunt in tpe: ꝛ ſic cogſcit futurū ꝛ pñs per accidens, qꝛ cogſcit ea, quę fiunt in his, vt pcuſſiones futuras, ꝛ pñtes, quę fiūt in diuerſis tpibˀ. ¶ Supeſt modo venire ad trā: cum .n. dicit. [Specie qdē vnū erit mouēs] Philoponus per ſpēz genus intelligit. naz appetitiuū ꝛ vnū eſt, ꝛ nō vnū. Unū qdem gñe: duo vō ſpecie. nam appetitˀ rōnalis ħ eſt voluntas, ꝛ appetitus irrōnalis, hoc eſt ſenſitiuus ſpecie differūt, gñe idem ſunt: vterqꝫ enim appetitˀ eſt. Q vō hi appetitus differūt ſpecie, pbat Philoponus. Primo ex diũ aiaꝝ. nam alter eſt vtus itellectiuę aię: alter vō ſenſitiuę: quę differunt ſpecie. Scdo ex ꝯrietate, qm̄ in hoīe videnť aptiſſime ꝯtrarij: hoc autez nō eēt, niſi ſpecie differrēt. Propterea Ariˢᵗᵒ aſſerit appetitiuū eē vnuz ſpecie .ſ. ſubalterna, hoc eſt gñe: numero autē hoc eſt ſpecie plura mouētia: mouēt enim phātaſia, itellᶜˢ, appetitˀ, ꝛ appetibile. Dixit appetitiuū eē vnū gñe vt appetitiuū: qꝛ vt tale appetitiuum, differunt ſpecie. nā appetitiuū, vt rōnale differt ſpecie ab appetitiuo, vt eſt ſenſitiuuz ac irrōnale. Dixit etiā Ariˢᵗᵒ ipm appetibile eē pᵐoium in mouēdo: vbi (vt Philoponus ingt) Ariſ. ſupponit nō ſolū appetitiuuz mouere aial, ſed etiā ipm appetibile, veluti herba, ꝛ qm̄ finis mouet immobilis exiſtēs, veluti ꝛ deus, ideo appetibile mouet exiſtēs imobile: appetitiuū vō mouet exiſtēs motū, vt poſtea diſputabiť. Addit vō Ari. hoc .n. mouet ꝛ nō mouetˀ, ꝙ̃uis in itellectu intelligať, ꝛ in imaginatione apphēdať: qm̄ deus mouet, vt res intellecta, ꝛ apphēſa: nō tn̄ mouet: non .n. qꝺ itelligiť mouet ſed potius, qꝺ itelligit, moueť, nec qꝺ appetiť, moueť, ſed appetens moueť ab appetibili. Hęc ſunt, quę ex Philopono colligunť: ꝛ qdem ſatis pulchra ad textus expōnē.

¶ At vō cum tria ſint in aialiū motu, vnuz id qꝺ mouet, ſcdm id quo mouet, ꝛ tertium id qꝺ moueť atqꝫ id qꝺ mouet ſit duplex. nam aliud eſt imobile, aliud mouet atqꝫ moueť: immobile qdem id bonū eſt qꝺ ſub actionem cadit, id vō qꝺ mouet atqꝫ moueť eſt ipm principiū appetendi (moueť enim id qꝺ appetit: ea rōne qua appetit. ꝛ appetitio: eſt motus qdaz vel opatio) id aūt qꝺ mouetur eſt aial ipm. at quo mouet appetitus vt inſtro id iam corpori tribuendum eſt. Quocirca de ipſo tunc eſt cōtemplanduz: cuz de cōmunibus animae corporiſue opibus atqꝫ officijs contemplabimur.

¶ Quoniaz aūt tria ſunt: vnū qdem erit mouens: ſcdm aūt, quo mouet: ꝛ tertiū etiā qꝺ moueť. Mouens aūt duplex: aliud qdē immobile: aliud autem qꝺ mouet, ꝛ mouetur. Eſt aūt qꝺ qdem imobile eſt: agibile bonū. Mouēs autez ꝛ qꝺ moueť, appetitiuū: mouetur enim qꝺ appetit, quatenus appetit: ꝛ appetitio motus qdā eſt, aut actus. Qꝺ aūt mouetur, aial eſt: quo vō mouet organo appetitus, iam hoc corporeum eſt. Unde in cōmunibus corporis, ꝛ anime operibus cōſiderandum eſt de ipſis. Tex. c. 54.

COMMENTARIVM.

¶ Cuz Ariˢᵗᵒ egit de pñˀ quo aial moueť, vt placet Auer. hic. vult enumerare oēs res, per quas aialis motˀ fit, vt Philoponus etiaz dixit. vel vt agat de inſtro, quo aialia moueť ſūmatim: de quo alibi egit diligētius: vel vt ſtatuat ordinē inter ea quę mouēt animalia, declarādo qd pˀus, qd poſterius moueat, aut deniqꝫ, vt epiloget oīa declarata. Unde ingt. Qm̄ aūt in oībus motibˀ tria ſunt, vt liᵒ phyſicę auſcultatiōis dictū eſt. Sequiť vt vnū qdē ſit mouēs: ſm aūt eſt id, quo mouet, videlꝫ inſtrm̄. Eſt aūt inſtrm̄, vt Philoponus ingt ſpūs, cuius pñᵐ eſt cor: hic a corde per neruos trāſmiſſus, eſt inſtrm̄, quo moueť aial: interdū aūt Ariˢᵗᵒ vocat ſpūꝫ, quo mouet .ſ. aia ipm aial. veruz de ħ poſtea ſequēti textu. Et 3ᵐ eſt qꝺ moueť. Deinde exponens id, qꝺ mouet, inquit. Mouēs aūt duplex eſt: aliud qdē imobile: aliud aūt qꝺ mouet, ꝛ moueť. Eſt aūt (vt ingt) mouēs: qꝺ qdem imobile eſt, agibile bonū. Mouēs aūt ꝛ qꝺ moueť, appetitiuū: cuius cauſam aſſignans, ingt. Moueť enim qꝺ appetit ab appetibili, quatenus appetit, ꝛ pro qm̄, appetitio motˀ qdā eſt, aut actˀ eius, qꝺ appetit illatˀ ab ipo appetibili: ꝛ qꝛ appetitiuuꝫ eſt mouēs, quod ab appetibili moueť: ppterea Auer. ait appetitiuuꝫ eſſe corpus .ſ. mēbrū in quo hęc pars aię eſt, quę appetitˀ dī: vt cor, vel ei pportionale. ¶ Uerū ſi ħ eēt, vt ait, tūc idē eſſet mouēs qꝺ moueť, ꝛ inſtrm̄: ppterea per appetitiuū nō mēbrū intelligit, ſed poᵗᵃᵐ mēbro inſitaꝫ: quę moueť ab appetibili, vel poᵗᵃᵐ inſitaꝫ aię appetenti: quę eſt forma aialis, qꝺ moueť. deinde qd ſit id, qꝺ moueť, exponit, ꝛ ingt. Qꝺ aūt moueť: aial eſt. Exponit rurſus inſtrm̄, ꝛ ingt. Quo vō organo appetitˀ mouet aial ipm: ħ iam corpeuꝫ eſt, ꝛ mēbrū quoddaꝫ, cui vtus hęc ineſt, vt cor: ꝛ qꝛ de inſtris motus in liᵒ de cā motuū aialiuꝫ diligētius dixit: hic ſummatim pponit dicere de his. ¶ Aiaduerte res reqſitas ad motum vno modo, vt ingt Them. ſunt tres .ſ. rōne habita ad pᵃᵐ diuiſionē: rōne vō habita ad ſubdiuiſionē, ſunt 4ᵒʳ: qm̄ duo mouentia, ꝛ 3ᵐ eſt qꝺ moueť: 4ᵐ, vō inſtrm̄. Sed rōne ad pˀmā diuiſionem habita, ſunt res mouens, res mota, ꝛ inſtrm̄. Aug. theo.
¶ Sed occurres, qꝛ in libris auſcultatorijs tres eſſe res Dubitatio

in omni motu neccias Ari[les] aſſerit, mouēs nō motū, motum nō mouēs, ꝛ mouēs motū: hic ꝟo addidit inſtrm.

Solutio ℂ Fortaſſe inſtrm reducit ad motū mouēs, qm̄ mouet a pri[li] motore, ꝛ mouet. Uerū de his in phyſicis.

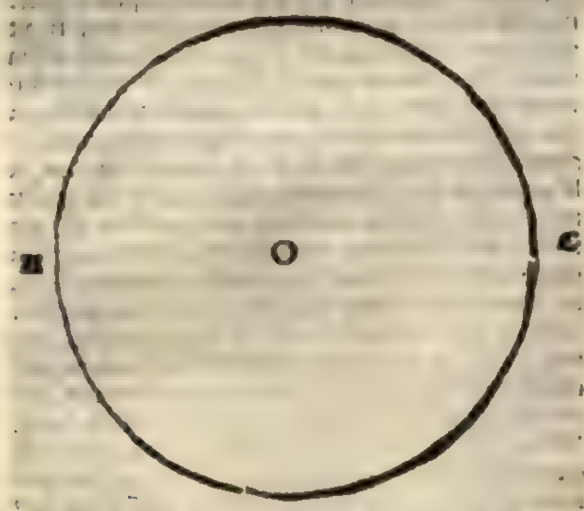
ℂ Nunc vt in ſumma dicamus: id qđ mouet vt inſtrumētuꝫ ibi eſt collocādum vbi ideꝫ principiū rationem finiſue ſubit, vt in cardine fit. hic enim cōuexum ꝛ cōcauum eſt: quoꝝ alterū finis alterum principium eſt. Quapropter: alterū quieſcit: alterū mouet. Sunt rōne qdem diuerſa: magnitudine ꝟo nō ſeparant. vniuerſa nāqꝫ: pulſu tractuqꝫ mouentur. Idcirco oportet pinde atqꝫ in circulo: aliquid manere, ꝛ hinc incipere motum.

Tex. cō. 55. ℂ Nūc autē, vt in ſumma eſt dicere: mouens organice eſt: vbi principiū, ꝛ finis idem eſt, velut circulus: hic enim conuexum ꝛ concauum eſt: hoc qdem finis: illud ꝟo principium. Unde aliud qdem quieſcit: aliud ꝟo mouet. Rōne qdem, altera exiſtētia: magnitudine ꝟo iſeparabilia. Oia enim pulſu ꝛ tractu mouent. Propter qđ opꝫ ſicut in circulo manere aliqd, ꝛ hinc incipe motū.

gibboſum
gigglyſmus
cardo
circulus
cōcauus
oſtium

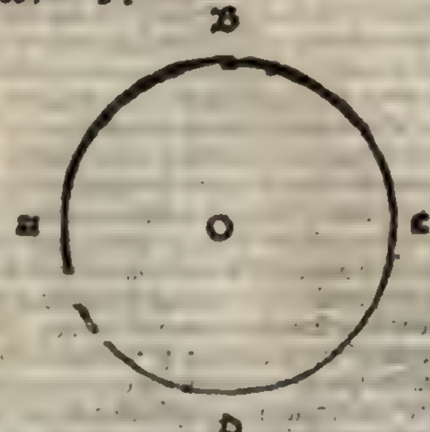


gigglyſmus



COMMENTARIUM.

ℂ Agit hic Ari[les] de inſtro, quo aial ipſuꝫ vtit pro motu, nam q̄uis in cōmētarijs, in qbus de opibus aiē corpicꝫ cōibus agit: diligētiſſime Ari[les] diſputauit de ipo: non tñ ab re eſt, h quoqꝫ loco ſūmatim, ac breuiter aliqd de hō inſtro attingē. Definit aūt inſtrm, ſed ipm non noiat, vnde inſtrm quo aial mouet, eſt illud corporum mēbruꝫ: in quo idem eſt pncipiū, ꝛ finis motus. Dixit illud corpeuꝫ mēbruꝫ: qa (vt primo textu diximus) inſtrumētuꝫ, quo appetitus mouet aial, iam hoc corpeum eſt. Circa hanc ergo definitionē Ariſtoteles pmo oſtēdit exēplo in eodē poſſe eſſe pncipium ꝛ finē eiuſdē motus. ſcđo ibi[Unde aliud.] Soluit dubitationē circa exēpluꝫ. 3[o] ibi[Omnia enim pulſu.] pbat qđ dixit rōne. 4[o] ibi[Propter quod] epilogādo repetit, qđ de inſtrumēto dixit. Uerū anteq̄ hęc quattuor exequat, reſumit intētionem, ꝛ inſtri definitionē: cum inqt. Nūc aūt (vt in ſūma eſt dicere) mouens organice: qđ eſt inſtrm: eſt vbi eſt aliqd, qđ eſt ideꝫ finis, atqꝫ pri[m] mot[us]: an ꝟo tale inſtrm ſit cor: an muſculus: an ſpūs, Ari[les] nō determinat: ideo hoc fuit expoſitorib[us] nō leuis queſtio. Qz ꝟo in eodem aliqd vnum, ꝛ idem poſſit eſſe principium ꝛ finis alicuius motus: exemplo Ariſtoteles oſtendit, ſumpto ab eo circulo: qui gigglyſmus, vel gigglymus grece dicitur.



Eſt enim gigglyſmus circulus, qui mouet a cētro o, motu diſtēſionis ꝟſus ſupficieꝫ a.b.c.d. atqꝫ motu ꝯtractionis a ſupficie a.b.c.d. ꝟſus o, centruꝫ. Superaddit enim gigglymus, vel gigglyſmus circulo taleꝫ motū: ꝛ ab hoc motu gręci gigglymū, ſiue gigglyſmū talem circulū appellāt. Quia igit gigglyſmus mouet hoc motu: ſupficies cōcaua a.b.c.d. quę mouet ſm circularem diſtēſionem, eſt pncipiuꝫ motus diſtēſionis: finis ꝟo motus ꝯtractionis, quo gigglymus mouet ꝟſus cētrum ſm ꝯtractionē. Cōtra ꝟo ſupficies a.b.c.d. in cōtractione ſupficiei ꝟſus o, centrū eſt pncipiuꝫ motus: finis ꝟo mot[us] eiuſdē circūferētię in expāſiuo motu. ergo in eodeꝫ aliqd eſt, qđ eſt pncipiū motus, ꝛ finis motus, vt in gigglyſmo ſupficies a.b.c.d. quę eſt circa cētruꝫ o. Inquit, velut gigglyſmus, vel gigglymus. In hoc enim gigglymaco circulo, eſt aliquid vnū, idēqꝫ, qđ eſt cōuexum, ꝛ cōcauum. videlꝫ ſupficies a.b.c.d. qđ quidē cōuexuꝫ in expāſiuo circuli motu eſt finis: pncipiuꝫ ꝟo in ꝯtractiuo motu eiuſdē. Illud ꝟo. ſ. cōcauum eſt pncipiū. ſ. in expāſiuo motu: finis autē in ꝯtractione. ergo nō eſt ab rōne in eodeꝫ poſſe eſſe principium, ꝛ fineꝫ motus: vt in ſupficie a.b.c.d. quę vna eadēqꝫ eſt cōcaua, ꝛ cōuexa. ℂ Sed contra obijceret Iunior. nam nūc vnuꝫ idēqꝫ eſt quieſcēs, ꝛ motū, videlꝫ ſuperficies a.b.c.d. eſſet quieſcēs, qa finis motus expāſiui, vel ꝯtractiui. Ois enim motus ceſſat in eius fine: cēt motus, quia eadē ſupficies eſt pncipiū motus: motus enim ſemp eſt in eius pncipio: quare ideꝫ moueret, ꝛ quieſceret. ℂ Soluit Ariſtoteles ideꝫ corpus, eandēqꝫ ſuperficiem (eandē dico magnitudinē) moueri ꝛ quieſcere, quia eſt eadē pncipiū, ꝛ finis motus: nō tamē ſm eādeꝫ rationē. nam a.b.c.d. ſupficies, vt cōcaua erit pncipiuꝫ, vel finis motus: vt cōuexa eſt finis, vel pncipiū: ꝛ ſic lꝫ magnitudine, atqꝫ corpe ideꝫ ſit ratione eſt alia, atqꝫ alia. Inqt. Unde aliud quidē quieſcit cōuexum, vel cōcauuꝫ: aliud ꝟo mouet. ſ. cōcauuꝫ: quę cum ſit rōne altera. nam cōuexum ꝛ cōcauuꝫ rōne differūt: magnitudine ꝟo atqꝫ corpore inſeparabilia ſunt. Et ſic ꝯcedit Ariſtoteles idē eſſe pncipium ꝛ finē motus, ideꝫ quoqꝫ moueri ꝛ quieſcere, modo differāt rōne: non aūt corpore, vel magnitudine. Qz ꝟo idem ſit finis, ꝛ pncipiū, motus, ꝛ quieſcēs in ipo gigglyſmo pbat, ꝛ inquit. Oia enim pulſu hoc eſt expāſiuo motu mouent a cētro o, verſus ſupficiem a.b.c.d. ꝛ oia mouent tractu ecōtra a ſupficie a.b.c.d. ꝟſus o, centrū. ergo ſupficies a.b.c.d. eadē ſm magnitudinē in pulſu, expanſiuoqꝫ motu erit finis et quieſcēs. In tractu ꝟo

verſus

Aſlus o,cōcauū,erit pncipiū,ⱦ motū.nō ergo eſt ab re vnū idēqȝ eſſe pncipiū,ⱦ finē motus:ⱦ quieſcēs,ⱦ motū.modo ſit differētia ſm rōnem. His expoſitis epilogādo repetit definitionē inſtrumēti,ⱦ exēplū,quo illam declarauit,ⱦ ingt. Propter qȝ,ſiue quare:oportet idē eſſe pn^m ⱦ finē motus,quę ſunt inſtrumēti definitio:ſicut in circulo:qui dicit gigglyſmus manere aliqd,ⱦ hinc incipe motū. Hęc igit definitio eſt,ⱦ exēpluȝ:quo illā declarauit.

Contra diſſen tiā trāſlatorē ¶ Ex his apparet Ariſtotelē per gigglyſmū non cardinem,qui voluit in portis,itellexiſſe.nam ex tali cardine nō apparet intellect' definitionis inſtrumēti:nō enim in tali cardine eſt vna met ſupficies ɔcaua ⱦ cōuexa:quę vt cōuexa eſt finis,ⱦ vt cōcaua pn^m. Pręterea in epilogādo Ariſtoteles addit ſicut in circulo] ergo per gigglyſmuȝ circuluȝ intelligit. Aduerſus Auer. ¶ Ulterius 2° ex hiſce apte apparet Ariſtotelē per inſtr̄m,qȝ definit,non intellexiſſe cor, vt Auer.exponit. Primo qȝ cor eſt pmum motū in aīali,vt Cōmē.4°. Auer.aduerſus Galenū determinat 7° librorū nālis auſcultationis. At nō eſt idem p^m motuȝ,ⱦ inſtrumētū pmi motoris. Pręterea Ariſtotelē ait expliſſe hic inſtrumētuȝ per expanſionē eſſe motus pn^m:per ɔtractionē eſſe finē motus. At cor nō ſemp per expāſionē eſt motus principiū:nec ſemp per ɔtractionē eſt finis motus:aīali enim quieſcēte ſemp cor expāſione atqȝ cōtractione mouetur: expandit ergo,ⱦ nō moueẗ aīal/ɔtrahit etiam,ⱦ nō definit motus. ¶ Propterea alij dixerūt inſtrumētū motus eſſe muſculū:eſt autē muſculus aggregatū ex carne, neruis,cordis,ⱦ mēbrana:per chordā enim ɔtrahit : per neruum expādit,ⱦ ampliat:cum mēbruȝ moueẗ. Muſculus ergo eſt inſtrumētū motus,quo appetitus mouet mēbrū.nā cum dilatat,mouet:cum cōtrahit,facit quieſcere mēbruȝ.qua rōne dicūt Ariſtotelē intellexiſſe muſculū,qui nō eſt vnus numero in aīali,ſed tot,quot in eo mēbra ſunt mobilia. Huic enim muſculo gigglyſmus ſimilis eſt,qm̄ in cōcauo muſculi eſt chorda,quę eſt finis motus,quo mēbrū ɔtrahit. In cōuexo vero,eſt neruus,e quo incipit mēbri expāſio:totus tn̄ muſculus eſt vnum corpus,qȝ eſt finis,ⱦ pn^m motus mēbri:eſt dico idē corpus magnitudine:rōne vero aliud,quatenus per cōcauuȝ finit:per cōuexuȝ initiat motū,vel ecōtra. ¶ Philoponus vero inſtrumētū quo aīal moueẗ,quoue aīal ipm aīa mouet,arbitrat eſſe ſpūm,quē aſſimilat gigglyſmo,ⱦ ei qȝ eſt pn^m ⱦ finis motus,ⱦ ei,qȝ mouetur ſm naturā,et pter naturā,ⱦ circulo. Aſſimilat qdeȝ Ariſtoteles ſpūm ei,qȝ eſt pncipiū ⱦ finis motus,vt Philoponus ingt:qa ſpūs eſt finis aīaliū ſenſationū,quę extrinſecus accedūt a ſenſibilibus:principiū vero corporeorū motuū mediātibus ſenſationib'.vel qm̄ ſpūs ⱦ ſimul incipit cū motu, ⱦ ſimul finit cum ipſo : ⱦ lȝ origo ſpūs ſit in corde,tamē vt Philoponus ingt,eſt per totuȝ corpus. Aſſimilat vero gigglyſmo ſpūm ipm.nam gigglyſmus eſt coordinatio duorū oſſium gibbo irrūpente in cauitatē,ⱦ hac rōne,vt ingt Philoponus,diuerſa ſunt. In alio enim corpore eſt gibbuȝ,ⱦ in alio cauum. Subiecto vero eadē ſunt:motus enim nō duorū eſt,ſed gibbi. Ipm enim ɔcauuȝ gigglyſmi immobile manet. Gibbus aūt intra ipm ɔtētus moueẗ:eodē modo ſpūs,vno modo moueẗ,alio modo immobilis eſt.nam vt in gigglyſmo aliqȝ eſt immobile,et aliqd moueẗ:ſic in ſpiritu eſt aliqd imobile.ſ.aīa.mobile vero ipſe ſpūs.ergo ſpūs aſſimilat gigglyſmo. Aſſimilat etiā ei,qȝ moueẗ ſm naturā,quoniā ſicut ei qȝ moueẗ ſm naturā eſt aliqȝ imobile,ⱦ aliqd qȝ mouetur:ſic in ſpiritu eſt aliqd imobile,ⱦ aliqd qȝ moueẗ.nam ſpūs exiſtēs in eo pede qui firmat,eſt imobilis:exiſtēs vero in pede,qui pmutat,moueẗ. Hac rōne aſſimilat ei qȝ moueẗ tractu ⱦ pulſu. Pręterea aſſimilauit ipſuȝ circulo,quia in circulo eſt aliqs punct',qui pmus exiſtens pōt trahere:vltimus vero exiſtēs pōt pellere : hęc Philoponus de inſtrumēto. ¶ Medici vero dixerūt neruos eē mot' pncipiuȝ,ideo nōnulli per inſtrumētuȝ motus intellexerūt neruuȝ. ¶ Themiſtius vero diſtinguit de inſtrumēto,alterū manifeſtū,alterū immanifeſtū internū ac cōditum. Et vtrūqȝ aſſerit vna rōne eſſe motuȝ:alia vero immotū. Nō aūt exponit quę hęc ſint,ideo vno modo per inſtrumētū internū Themiſtius potuit intelligē ſpūm ſm expoſitionē Philoponi,vel cor,ſm expoſitionē Auer.vel muſculū ſm expōnē aliaȝ,vel neruos ſm medicos,per inſtrumētuȝ manifeſtū potuit intelligē pedes,vel alas, vel ſcardas,vel tale aliqd. Quicqd aūt ipſe velit,verum eſt qȝ eſt vno modo mobile,alio modo imobile,vt gigglyſmus,vbi eſt cōcauuȝ ⱦ gibboſum intra cōcauuȝ ɔtētuȝ. Cōſtat aūt cōcauum imobile eē:gibboſum vero intra ɔcauuȝ ɔtentū mobile eſt:ita quoqȝ inſtrumētū erit mobile ⱦ imobile,ſiue ſit manifeſtū,ſiue immanifeſtū. Pes eniȝ ſm vnā partē moueẗ,ſm aliā quieſcit. Omne eniȝ qȝ moueẗ,indiget quieſcēte. Spūs etiā vna rōne mobilis eſt,alia rōne imobilis,ideo de quouis inſtrumēto intelligat,pōt qȝ Ariſtoteles dicit,hic veritatē. Patet ergo multiplex expoſitio. Ariſtoteles eniȝ nō ſe expoſuit hic: ⱦ ideo cauſa fuit tot differētiarum.



¶ Oīno igit vti diximus:hoc ſuipſius motiuum eſt aīal quo eſt appetitiuū. At appetitiuū ſine imaginatione nō eſt. Omnis aūt imaginatio,aut rationis eſt particeps,aut eſt ſenſitiua.atqȝ huius:ⱦ beluae participes ſunt.

¶ Omnino quideȝ igit,ſicut pdictum eſt,inquātum appetitiuū animal,ſic ſuipſius motiuum eſt. Appetitiuuȝ autem nō ſine phantaſia. Phantaſia autē omnis,aut rationabilis,aut ſenſitiua eſt. Hac qdem igitur ⱦ alia animalia participant. Tex.c.56.

COMMENTARIVM.

¶ Recolligit igit nūc Ari^{les} quaſi epilogādo,quo pacto aīal ſeipſum mouet:vel fortaſſe cum dixit de inſtr̄o,quo aīal moueẗ,nūc dicit ſimul qd eſt,qȝ moueẗ,ⱦ qȝ pncipaliter mouet,vt Philoponus innuit,ⱦ ingt. Oīno qdeȝ igit ſicut pdictuȝ eſt,aīal eſt ſic ſuipſius motiuū,inquātuȝ appetitiuū eſt:ⱦ qm̄ appetēs eſt,aut cum cognitiōe, aut ſine cognitiōe:veluti ſine cogn̄e lapis locū imum appetit:ideo declarās quō aīal vt appetitiuum ſit ſuipſius motiuuȝ,dicit. Mouet aūt aīal ſe,vt appetitiuū,nō ſine cognitione phātaſtica:ppterea ait. Appetitiuū aūt nō ſine phātaſia.ḡ aīal non ſine cognitione nāli appetitu moueẗ:ſed cognitiuo appetitu,qui phātaſticus eſt. Sed dices,nūc hac rōne nō mouerētur niſi belue,quę appetitu phātaſtico ſe mouēt:quaſi innuēs ſolonem,ait oīa aīalia phātaſtico appetitu moueri:qm̄ phantaſia eſt rōnalis,ⱦ ſenſitiua:rōnalis ppa eſt hoībus,ſenſitiua oībus aīalib'. ergo oīa aīalia hoc appetitu phātaſtico mouent:qȝ ⱦ homines,ⱦ belue. Unde ingt. Phantaſia aūt oīs,aut rōnalis,aut ſenſitiua eſt:ea,quę ſenſitiua eſt,ⱦ hoīes,ⱦ cętera aīalia participāt:ⱦ ita oīa aīalia nō nāli,ſed phantaſtico appetitu mouent:cum hic cōīs ſit oībus. Bn̄ ergo dictū eſt,omne aīal moueri appetitu cognitiuo:qm̄ phantaſtico:qui oībus cōīs eſt. ¶ Sed qd per rōnalē phātaſiam intelligat Ariſtoteles,expoſitores nō eodē modo dicūt. Dubitatio Themiſtius enim per phātaſiam rōnaleȝ intelligit ipm

intellectũ. Dicit enim imaginatio oĩs, aut ad ſenſum ptinet, aut ad ratione͂. ea, quę ad ſenſuz ptinent cõis eſt aĩantibus oĩbus. ea quę ad rõnez ſpectat: ſolius hoĩs ꝓpa eſt. Aſſignãt vo Juniores cãm cur intellect⁹ dici poſſit phãtaſia. Primo qdẽ, q2 obiecta in eoꝝ abſentia cõpręhẽdẽ põt, qđ ad imaginatione͂ ptinere videt̃. Scdo, q2 phãtaſiam gręci dicũt ab apparitione. At cõſtat aliqd apparere poſſe, ꝛ per intellectũ, ꝛ per ſenſum. Põt ergo intellꝰ ſub phãtaſia ꝯtineri hac duplici rõne. Qđ aũt phantaſia ſub intellectu: ſupius dictũ eſt.

Auç Auer. cõmẽ. 56. ¶ Auerroes vo, per rõnalẽ phãtaſiam exponit cogitatiuã: quã gręci dianoeticã vocãt. Unde inqt. Omne enim imaginãs, aut habet illaz formã imaginabilẽ, a qua mouet̃, ex ſenſu, aut habet eaz ex cogitatione. Jn hoĩe habet̃ (vt inqt) ex cogitatione: in alijs aĩalibus a ſenſu: per phãtaſiam ergo rõnalez Auer. dianoeticã intelligit.

Auç alij ¶ Sunt qui per rõnale͂ phãtaſiaz: nõ intellectũ: ſed phãtaſiam rõni obediẽtez intelligũt: et per ſenſitiuã phãtaſiam, exponũt phãtaſiam voluptificam: quę ſenſualem delectatione͂ ſectatur. Uerũ de his poſtea, ſi occurrit.

Dubitatio. ¶ Quęrũt hic quã ob cãm nõ detur duplex volũtas. ſ. altera iraſcibilis, altera ꝯcupiſcibilis: ſicut appetitus ſenſitiuus duplex eſt, iraſcibilis, ꝛ cõcupiſcibilis.

Sol. Junior. ¶ Rñdent Juniores hoc eſſe ex eo: q2 ſenſitiuus appetitus nõ reſpicit cõem rõne͂ boni: q̃ñquidẽ ſenſus nullus vlĩter apphẽdit: ideo pro pticularũ bonoꝝ diũa appetitus ſenſitiuus multiplicat̃. Cõcupiſcibilis enim ꝓpaz boni rõnez reſpicit, quo delectabile eſt ſm ſenſuz: ꝛ naturę ꝯueniẽs. Jraſcibilis vo boni rõnez ꝓſpicit, quatenus bonũ eſt repulſiuum eius, qđ naturę aduerſat̃. At volũtas bonuz ꝓſpicit, ſub cõi rõne boni: ꝓpterea in ea iraſcibile, ꝛ ꝯcupiſcibile non cõſtituũt appetitus ſpẽs: in ſenſitiuo vo appetitu ꝯſtituũt.

Refutatio ¶ Et lꝫ de hoc diligẽter ſupius diximus, nũc non recedẽdo ab eis: quę illic diximus: dicimus q̃õnem hãc ſuppone͂ falſum. Supponit enim iraſcibile ꝛ ꝯcupiſcibile in appetitu ſenſitiuo cõſtituere ſpẽs ipſius appetitus: qđ falſum eſt. nam vt in ſenſu doloxificũ eſt: ſic in intellectu malũ: ꝛ vt in ſenſu voluptificum: hoc in itellectu

Cõ. 41°. bonũ eſt: vt Themiſtius dixit. ergo ſicut iraſcibile, qđ ꝓſpicit doloxificuz: ꝯſtituit ſpẽm appetitus in ſenſu: nolle, qđ ꝓſpicit malũ, etiaz in itellectu cõſtituet ſpẽm volũtatis: ſilĩter ſicut ꝯcupiſcibile, qđ ꝓſpicit voluptificuz, cõſtituit in ſenſu appetit⁹ ſpẽm: ſic velle, qđ ꝓſpicit bonuz, in itellectu cõſtituet ſpẽm volũtatis. Dabit̃ ergo duplex volũtas, ſicut duplex appetit⁹. Quare oportet dicere, vt eiuſdẽ potẽtię ſpecie eſt velle, ꝛ nolle: ſic eiuſdẽ appetit⁹ ſenſitiui ſpecie eſt iraſci, ꝛ ꝯcupiſci. Uerũ de his ſupius.

2° ¶ Dubitãt 2°, cur nõ detur volũtas agẽs, vt datur itellectus agẽs.

Reprobatio dubitatiõis: ꝛ q̃o ſtare põt ¶ Sed ſi intelligãt nõ dari volũtate͂ agẽtem in ſe, nõnulli reputãt hoc falſuz: q2 volũtas cauſat (vt dicũt) actum volẽdi in ſeipſa: ſed ſi per volũtate͂ agẽtez velint potẽtiaz diuerſam a paſſiua ſm rem eẽntię, ideo talis agẽs volũtas nõ datur: q2 intellect⁹ agẽs ſpecie boni vel mali actuatus ſufficit mouere volũtatez: ꝛ per conſequẽs temere daretur agẽs volũtas ꝑter paſſiuaz.

Pulchrum treorpeum. ¶ Ex hiſce nõnulli nõ ab rõne deducũt volũtatez hie duplice͂ actum eliciũtz, alterũ quo mouet̃ ab obiecto ꝓ̃ſentato ei per intellectũ actuatũ ſpecie eius ſubti, qđ eſt volũtatis: ꝛ ad hũc actuz nõ libere ſe habet volũtas: nõ enim eſt in poteſtate volũtatis moueri vel nõ moueri ab obto hoc modo illi pñtato: alterũ qui ꝓcedit ab ipſa poſtq̃ȝ actuata eſt, ꝛ mota a pͥmo actu: ꝛ ad hunc libere, ꝛ ꝯtingẽter ſe habet: poſtq̃ȝ enim recepit pͥm actum: in poteſtate ſua eſt approbare: vel reprobare illuz, vel executione͂ illius: q̃ȝobrem volũtas neĉio, vult ſi ad pͥm actuz referat̃: ꝯtingẽter vo ſi ad 2m. Uterq3 hoꝝ dicit̃ actus elicitus. naz primus dicit̃ elicitus ab obiecto ꝓ̃ſentato ei per intellectũ. Scđs vo dicit̃ elicitus ab ipſa volũtate, quę actuata eſt iam pͥmo actu. habet inſuꝑ volũtas duplicez actum imperatuz: alterũ, qui manet non in ipſa: ſed in mẽbris eius aĩalis, cuius eſt voluntas: ꝛ hic actus ꝓgreſſiu, vel volatio, vel natatio, vel reptio, aut id genus eſt. Alterum vo, qui trãſit in materiã opis: vt ędificare, texere, ſcribere, ꝛ id genus. Uterq3 hoꝝ dicit̃ imꝑatus, quoniã vterq3 ſubdit̃ actui elicito ab ipſa volũtate. quare hoꝝ actuũ ordo hic eſt, ꝙ pͥmus volũtatis actus eſt, qui ab obiecto elicitur: ab hoc exorit̃ ſecũdus, qui eſt elicitus ab ipa volũtate: ab hoc ſcđo exorit̃ tertius: qui eſt imꝑatus immanẽs: vltimus eſt imꝑatus trãſiens: qui ſequit̃ actum elicitũ a volũtate ipa, mediãte imꝑato immanẽte. Hęc pauca de volũtatis actibus. Fortaſſe poſterius dicemus aliqd.

¶ Quę vo Philoponus in ꝓ̃ſenti loco ſentiat, bonum eſt apponere. Colligit igitur pͥmo ꝙ eoꝝ, quę mouent corpus ſm locuz, alia quidem ſolũmodo mouent: alia vo ꝛ mouẽt, ꝛ mouentur. Appetibile quidẽ mouet appetitũ, cum ipm oĩno nõ moueat̃. Appetitus vo mouetur quidez ab appetibili. Mouet vo corpus de loco ad locuz. ¶ Secũdo colligit ea, quę animal mouẽt eſſe plura. naz mouet phãtaſia, intellect⁹, ꝛ appetit⁹, ꝛ appetibile. Unũ vo genere eſt mouẽs: ſcilꝫ appetit⁹, qui cõmunis eſt rationali, ꝛ ſenſitiuo appetitui. Externũ vo mouẽs: ſcilꝫ appetibile, vt finis mouet: ꝛ nõ mouetur. Appetit⁹ vo mouet vt agens, ꝛ mouet̃ a fine. Hęc dicit de mẽte Ariſtotelis. ¶ De mẽte vo Platonis aſſerit nõ appetitũ mouere corpus, ſed illud, qđ in vnoquoq3 aĩali ꝓ̃ualet. quia vo in hoĩe intellect⁹, ſiue rõnalis aĩa pręualet, mouẽs in homine nõ appetitus, ſed intellect⁹ ipſe eſt: in bruto vo, q2 ꝓ̃ualet irrationalis aĩa, hęc ſm Platone͂ mouet eius corpus. ergo nec in hoĩe, nec in bruto ſm Platonem mouet appetitus, ſed in hoĩe mouet itellect⁹, ꝛ in bruto ſenſus. ¶ Sed cõtra argumẽtabat̃ Ariſtoteles, quia incõtinẽtes mouet ad voluptates appetitus, ꝛ nõ intellꝰ. ¶ Reſpõdet Philoponus de mẽte Platonis, ꝙ etiaz in ipſis incõtinẽtibus intellect⁹ mouet, nõ quo intellect⁹ eſt ratio recta: ſed quo eſt deceptus, ac affectus appetitu: ꝛ ita itellectus ſempꝛ eſt, qui mouet homine͂. ¶ Demũ Philoponus ꝯcordat Ariſtotele͂ cuz Platone dupliciter. Primo quia Plato cum dixit intellectũ mouere homine͂ reſpexit ad agẽte͂ cãm motus. Jntellect⁹ enim cauſa eſt agens motus, quo mouet̃ homo. Cum vo Ariſtoteles dixit appetitũ eſſe cauſam motus, reſpexit ad finale͂ cauſam, nõ quo appetitus ſit finalis cauſa motus, ſꝫ quatenus appetit⁹ mouet̃ ab appetibili tanq̃ȝ ex fine, mouet. ergo Ariſtoteles ad finale͂ cauſam reſpexit: ꝛ ſic nõ cõtrarij videntur. ¶ Secũdo etiã cõcordat, quia cum Plato dixit intellectuz vel ſenſum mouere aĩal, reſpexit ad cauſam remotã: eſt enim effectrix motus aĩalis cauſa: in hoĩe qdez intellect⁹ vt remota. Jn bruto vo ſenſus. Ariſtoteles aũt reſpexit ad cauſam ꝓximã cum dixit appetitũ eſſe motus aĩalis cauſaz: etenim intellect⁹ motu locali mouet humanuz corpus mediãte appetitu: appetit⁹ vo nulla effectiua cauſa media humanũ corpus mouet, ideo eſt effectrix cauſa motus hoĩs imediata. Silĩ modo in aĩali ferino, ſenſus ipſe eſt effectrix cauſa mot⁹ eius remota, q2 non mouet niſi mediãte appetitu tanq̃ȝ cauſa effectiua. At appetit⁹ nulla alia effectiua cauſa media mouet, q2 lꝫ mouet, vt motus ab appetibili, appetibile nõ, vt agens mouet (vt dictũ eſt) ſꝫ vt finis. Hoc pacto ꝓ̃ceptor, ꝛ diſcipulus pñt ꝯſiliari, lꝫ pͥma fronte videant̃ diuerſi. Uerum de põne Philoponi diſputabimus poſtea.

¶ At eniꝫ

¶ At enim ꝯſiderãduꝫ eſt etiam quidnã ſit id quod imperfecta aialia motu ciet quib⁹ ſenſus ineſt tm̃modo tactus: atq; inueſtigãdum eſt ſi his etiã inſit imaginatio cupiditaſue nec ne. etenĩ dolor atq; voluptas: his ineſſe videtur. q̃ ſi haec inſunt: ⁊ cupiditatem neceſſe eſt eiſdẽ ineſſe. At quonam pacto his imaginatio ineſt? An aſſerẽdum eſt vt videt̃, haec ⁊ in his ineſſe, imaginationẽ inquã atq; cupiditatẽ: verum vt indeterminate mouentur, ſic ⁊ haec ipſis inſunt indefinite?

¶ Cõſiderãdum autẽ de impfectis quid mouens eſt, qbus tactus ſolũ ineſt ſenſus: vtrũ cõtingat phantaſiam ineſſe his: aut nõ? ⁊ cõcupiſcẽtiam? Uidetur enim letitia ⁊ triſtitia ineſſe: ſi autẽ hęc: ⁊ cõcupiſcẽtiam ineſſe neceſſe eſt. Phantaſia autẽ quo modo vtiq; inerit? Aut ſicut, ⁊ mouẽtur indeterminate: ⁊ hęc inſunt qdẽ: indeterminate aũt inſunt?

Aut
An

COMMENTARIVM.

¶ Cum Ari^{les} declarauit qd ſit p̃n^{m} mouẽs in aialibus pfectis: de animalib⁹ impfectis duas q mouet. Prima eſt vtrũ aialibus impfectis phãtaſia inſit. Scḋa vtrũ eiſdẽ inſit appetitus. Mouit autẽ has q̃ones, q: ſi declarabit̃ in talibus aialibus ⁊ phãtaſiam, ⁊ appetitũ ineſſe, relinquet̃ hęc aialia moueri ab appetitu atq; phãtaſia: veluti aialia pfecta moueri dicebamus, ingt. Cõſiderãdum aũt de aialibus impfectis qd mouens eſt illa ca mot⁹ ſpecie, qua mouent̃: ⁊ quaſi exponens, quę aialia impfecta ſint, ingt, qbus ſolũ ſenſus tact⁹ ineſt: ⁊ q: ijs aialibus ſolũ ſenſus tact⁹ ineſt: ideo impfecta dicunt̃ nõ ſm ſpẽꝫ eoꝝ: ſed in gñe aialiuꝫ. Uerũ cum quęſtio de p̃n^{o}: quo hęc mouẽtur: ſit quęſtio de phantaſia, atq; appetitu, an eis inſint, ⁊ quonã pacto inſint: hac rõne duas de ijs mouet q. ⁊ ingt vtrũ ꝯtingat phãtaſiam inẽẽ his, aut nõ ꝯtingat ineſſe: et 2^{a} q. eſt: vtrũ ⁊ ꝯcupiſcẽtiam ꝯtingat ineſſe eis, vel ne: hę ſunt duę q. ¶ Primo ergo argumẽtat̃ ad ptẽ affirmatiuam ſcḋę q. ⁊ oſtẽdit illis inẽẽ appetitũ, ⁊ ingt. Uidetur enim eis inẽẽ letitia, hoc eſt voluptas, ⁊ triſtitia. ſ. dolor, vt ſupponit ex 2° li. Si autẽ hęc duo illis aialibus inſunt: cum ſint duę ſpẽs ꝯcupiſcẽtię. i. appetitus: ⁊ ꝯcupiſcẽtiaꝫ hoc eſt appetitum neceſſe eſt eiſdẽ inẽẽ: hoc eſt argumẽtum pro pte affirmatiua ſecũdę q. ¶ Deinde tãgit argumẽtum pro pte negatiua p̃mę q. ⁊ ingt. Phãtaſia autem quo modo vtiq; inerit, quaſi dicat, non videt̃ illis poſſe inẽẽ: cum nõ habeant certum locũ: in quo illa inſit, neq; cor, neq; cerebruꝫ. ¶ Soluit has q. ⁊ ambas ſimul: ⁊ inquit phãtaſiam, ⁊ appetitũ ita illis ꝯfuſe, atq; indeterminate inẽẽ, ſicut ⁊ illa indeterminate mouent̃: ſed indeterminate ſupple motus ijs aialibus inſunt: nõ enim mouẽtur de certo loco in certuꝫ locum, ſed cõfuſe dilatatione, atq; cõſtrictione, ergo ⁊ hęc. ſ. appetitus, ⁊ phãtaſia cõfuſe illis inerũt. Cęteris aialibus inſunt diſtincte. ¶ Ex ſolutione haꝝ q. patet qd ſit p̃ncipiuꝫ illud: quo hęc mouẽtur. nam hęc mouẽtur vt cętera ab appetitu, atq; phãtaſia: ſꝫ ſit differẽtia. nam cętera cuꝫ moueant̃ motu diſtincto de determinato loco, in determinatũ locuꝫ: mouẽtur a phãtaſia atq; appetitu diſtinctis: hęc vͦ cum motu cõfuſo moueant̃, ab his indiſtinctis mouentur. ¶ Sed qd per aialia impfecta intelligat Ariſtoteles, eſt q. apud expoſitores: Themiſtius intelligit per impfecta aialia muſcas, vermes, ⁊ ſilia ijs: qḋ non placet alijs. nam hęc mouentur de certo loco in certum locuꝫ. ¶ Propterea alij oſtreas, cõchilia, ⁊ ſpõgias intelligũt, quę expanſione, ⁊ cõtractione dũtaxat mouẽtur: nunq̃ tamẽ de certo loco in certũ locũ. ¶ Sed p̃mo afferamus qbus rationibus Auer. pbant impfectis aialibus, nec phãtaſiam, nec appetitum inẽẽ. Scḋo quo modo eis hęc ambo in eẽ intelligant̃. Et 3° redibimus ad dicẽduꝫ qd Ariſtoteles intelligat per aialia impfecta: qdue per pfecta. ¶ Q: igit̃ phãtaſia illis non inſit: p̃mo pbat Auer. q: phãtaſia differt a ſenſu in hoc: q: illa in abſentia, ⁊ in p̃ntia rem apphẽdit. At ſenſus ſolũ in pſentia. Conſtat aũt euiſmodi aialia nihil apphẽdere, niſi in pſentia, ergo nullaꝫ aliam vim habẽt pter ſenſuꝫ. ¶ Secũdo, q: aialia quę phãtaſiam habẽt terminato motu mouẽtur: ⁊ quidẽ de terminato loco in terminatũ locum. at hęc nequaq̃ motu terminato moueri videntur. ¶ Ex his duobus quis põt credere ijs phãtaſiam nõ ineſſe: ⁊ per ꝯſequẽs nec appetitum. Sed quo modo hęc inſint talibus aialibus dicamus. ¶ Auer. ⁊ Ariſtoteles dixerũt phãtaſiam, ⁊ appetitũ ijs ineſſe indiſtincte, ⁊ Auer. intelligit hęc inẽẽ illis ꝯfuſe, q: nõ apphẽdunt diſtincte per imaginationẽ aliquid. Ego vͦo dico illis hęc inẽẽ cõfuſe. Primo reſpectu organi: qm̃ phantaſia ⁊ appetitus organũ hñt incertũ cum cęteris ſenſibus hoꝝ aialium: eſt enim vnũ organũ quaſi indiſtinctũ ſenſus, ⁊ phãtaſię, ⁊ appetit⁹ in talibus. Scḋo ꝯceptione obiecti: qm̃ hęc aialia per eoꝝ phãtaſiam nõ magis, hoc q̃ illud obm imaginant̃, nec appetẽdo magis hoc q̃ illud fugiũt, aut ſequunt̃: ſed quaſi cõfuſe nociuuꝫ (quicqd ſit illud) fugiũt, delectabile ſequunt̃. Tertio rõne loci: quoniã cum mouent̃ certuꝫ locũ nõ imaginant̃: nec certum locũ appetũt: cõtrahunt̃ aũt ad incertũ locum, vel expãdunt̃: modo ſequant̃, aut fugiãt doloreꝫ, vel voluptatẽ. ¶ Uel, vt Philoponus ingt, rõne motus, qa ꝣoophyta motu ꝯfuſo mouẽtur, cum nõ regulariter dilatent̃, ⁊ cõtrahant̃: ſed interdũ magis, interdũ minus: vel q: erranter mouent̃. ¶ Ex his patet 3^{m} qd. ſ. Ariſtoteles per aialia impfecta intelligat: ipſe enĩ vult per aialia impfecta ea, quę ſm genus aialis ſunt impfecta: non quę reſpectu p̃pę ſpẽi ſunt impfecta: ſunt autẽ aialia impfecta ſm genus: quęcũq; aliquo, vel aliqbus ſenſibus capta, laceſſitaq; ſunt: quęq; ſolũ obm p̃ſens cognoſcũt. Hęc aũt ſunt bifariã, alia quę ſolũ ſm partẽ a phãtaſia, ⁊ ab appetitu cõfuſis mouẽtur: vt oſtreę, ſpongię cõchilia, ⁊ id genus: cum ſm ſe tota in eodẽ loco pmaneãt. alia quę ſm totũ, ⁊ partẽ mouẽtur a phãtaſia atq; appetitu ꝯfuſis, vt vermes, ⁊ muſcę, ⁊ id genus. Patet ergo ⁊ Themiſtiũ, ⁊ cęteros bñ dixiſſe. Et de impfectis aialib⁹ hactenus.

Quid p aialia impfecta.

¶ Imaginatio igitur ſenſitiua: ratione etiã expertibus, vti diximus aialib⁹ ineſt. At deliberatiua: his ineſt tm̃ in qbus ratio ineſt. nam vtrũ hoc agat, an hoc: rõnis iam opus atq; officium eſt.

¶ Senſitiua quidẽ igitur phantaſia (ſicut dictum eſt) ⁊ in alijs aialibus ineſt. Deliberatiua autẽ in rõnalibus. Utrũ enim agat hoc, aut hoc: rõnis iam eſt opus. Tex. c. 57.

COMMENTARIVM.

¶ Speciatim nũc deſcendit Ari^{les} ad hoies, ⁊ vult declarare qd eſt, qḋ mouet hoies. Premittit tñ p̃ qualis, nam imaginatio hoibus ineſt: cum. n. ſupius imaginationeꝫ in duas diſtinxiſſet. ſ. in rõnalẽ, ⁊ ſenſualẽ: ⁊ declaraſſet ſenſualẽ oibus aialib⁹ eẽ cõem: nũc oſtẽdit rõnalẽ ſolis hoibus eẽ p̃priaꝫ. Repetit g̃ p̃mo qḋ pbauit, videlꝫ ſenſualeꝫ imaginationẽ cõem, eẽ oibus aialib⁹, ⁊ ingt. Imaginatio

gdez igit̃ ſenſitiua (vt dictũ eſt) nõ modo hoibꝰ ineſt, ſed etiaʒ in ceteris aialibꝰ ineſt, hec eſt quaſi epilogatio eoꝝ: que dixit, deinde q̃lis, nã hoibꝰ imaginatio inſit, exponit, ⁊ ꝓbat hoibꝰ rõnalẽ, ſolã hoibꝰ ineẽ: ⁊ h̃ ꝓponit, cum inqt. Delibatiua aũt ſupple ſolũ ipſis aialibꝰ rõnalibꝰ ineſt, delibatiuã hic Buleuticã appellat, ſupiꝰ logiſticã: ſʒ idẽ eſt. nã Buleuticuʒ ⁊ logiſticũ idẽ eſt. ❡ Qz ꝟo hoibus ſola Buleutica h̃ eſt delibatiua imaginatio inſit, ꝓbat ex eo, qz ↄſiderare vtrũ hoc, vel h̃ ſit agẽduʒ, eſt rõnis offitiũ. g̃ delibatiua imaginatio his ſolis aialibꝰ inerit: qbus ratio ipſa ineſt: inqt. Utrũ.n. aial deliberãs agat h̃, an h̃, rõnis iaʒ eſt opus. g̃ ſolis hoibus delibatiua imaginatio inerit.

Alia expõ ❡ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, debes ſcire nõnullos reſoluiſſe hũc textũ ad q̃õnẽ, naʒ cuʒ ceteris aialibꝰ ſenſualis imaginatio inſit: hoibꝰ ꝟo ⁊ ſenſualis, ⁊ rõnalis, ideo querit̃ vtruʒ h̃, aut h̃. i. vtrũ hec imaginatio, aut illa ſit opus rõnis. Hec eſt. q. iuxta hãc iterptatiões Ariles. ibi, Et neceſſe eſt vno mẽſurare. ſſoluit. q. ❡ Que expoſitio, nec verbis ↄſonat, nec ordini textꝰ, vt paꝝ grece deguſtãtibꝰ pʒ.

Que Auer. cõmẽ. 57°. ❡ Auer. ꝟo, per delibatiuã imaginationẽ cogitatiões exponit: ideo vult Ariles ꝓbare cogitatiõeʒ ſolis rõnalibꝰ ineẽ aialibus. Et iuxta hãc expõnẽ, ꝓbat̃ ſic, ꝓponere eligẽ h̃ vel illud eẽ agẽdũ ſpectat ad cogitationes: hõ ſolũ ⁊ rõnale aial eligit h̃ vel illud eẽ agẽdũ, g̃ cogitatio ſolũ ad hoies atqz rõnalia aialia ꝑtinet: hec ex Auer. ❡ Philoponus ꝟo in h̃ dicit Ariles mouiſſe. q. de pĩoꝰ motiuo eoꝝ aialium, que ʓoophyta dicũt̃. nã ſi ʓoophyta mouent̃, habebũt phãtaſiaʒ. Scdm g̃ Philopo. Ariles ſoluit. q. ꝙ dupꝛ eſt phãtaſia, altera ſenſui coẽlnitaris, alter coẽlnitaris intellui, que delibatrix dr̃. Delibatrix qdẽ ſolis hoibꝰ ineſt. Phãtaſia ꝟo ſenſitiua, que eſt ſenſui coẽlnitaris: eſt dupꝛ, aut ↄfuſa, aut determinata. Cõfuſa qdem ineſt ʓoophytis, que etiã dr̃ indocilis. Determinata ꝟo iteꝝ duplex, altera docilis, que ineſt canibus, ⁊ aialibꝰ diſciplinabilibꝰ, que hñt auditũ. Altera indocilis, que ineſt vermibꝰ, formicis, arancis, et muſcis ceteriſqz id genus. ❡ Quo ꝟo ad ꝟba notat etiã Philoponus Ariles hic appellaſſe itellectum practicũ, ⁊ ſenſitiuã phãtaſiam cõi ꝟbo vtrũqz phãtaſiaʒ. Uerũ accipiẽdo phãtaſiaʒ pro practico itellectu, hec ſolis hoibꝰ ineſt: ſumẽdo ꝟo phãtaſiam pro ſenſitiua phãtaſia, hec ineſt hoibus, ⁊ cũctis aialibꝰ, ſʒ imꝑfectis phãtaſia inſit confuſa, ⁊ indocilis: vt ʓoophytis: ꝑfectis brutis, vt canibus, ⁊ pſitacis, ⁊ id genus determinata et docilis. Aialibus ꝟo medijs, vt formicis, ⁊ arancis, ⁊ id genus, determinata, ⁊ indocilis. Hec ex cõmẽtarijs Philoponi.

❡ Atqz neceſſe eſt: vno quodaʒ metiri. maius enim perſequitur.

❡ Et neceſſe eſt ſemper vno mẽſurare: maius enim imitatur.

COMMENTARIVM.

❡ Cũ declarauit delibatiuã phãtaſiã ſolis hoibꝰ ineẽ, hic declarat q̃õ fiat delibatio: ⁊ dicit ꝙ delibatio ſp̃ fit vna mẽſura, vt per illã noſcamus qd agẽdũ, qdue nõ agẽdũ ſit. Siqdẽ nos ſp̃ ſumere ac eligẽ ↄſueuimus de agẽdis, id: qd̃ vr̃ meliꝰ, atqz pſtãtiꝰ: ideo dicit, ⁊ eſt neceſſe eũ, qui delibat, agẽda vno h̃ eſt vna mẽſura, mẽſurare. nã q delibat, ſemꝑ qd̃ maiꝰ eſt, aut bonũ, aut vtile, aut delectabile, imitat̃.

Que Auer. cõmẽ. 57°. ❡ Auer. aũt exponit eum, qui delibat, ipa agẽda mẽſurare vno h̃ eſt vna atqz eadẽ ꝟtute. nã hec ꝟtus eſt, que enũiat eligibilia, ⁊ inter ea eligit ſemꝑ: qd̃ maius eſt.

Que noſtri expoſitores Que expoſitio ꝟbis oĩbus nõ ↄuenit. ❡ Propterea nr̃i expoſitores dicũt euʒ, qui deliberat, ipa agẽda delibare vno pĩoꝰ, q̃ſi vna ſede, ꝟbi cã, magis bonuʒ magis eligẽdũ eſt. In h̃.n. vno pĩoꝰ mẽſurat agẽda: eligit.n. id agẽduʒ eẽ, qd̃ meliꝰ eſt: id ꝟo agẽdũ omittit, qd̃ minus bonũ eſt, vel malũ eſt.

Expõ ꝓpa. ❡ Ego ꝟo cuʒ Them. ⁊ Philopono, dico Ariles per vnũ intelligẽ vnã mẽſurã: quẽadmodũ quum qs doceri vult e duabꝰ quãtitatibꝰ vtra ſit maior, certa ⁊ ↄſtituta mẽſura, puta palmo, vel cubito vtit̃: ita in phãtaſmatibꝰ hic pſcriptũ aliqd opʒ: quo vti mẽſura ipe deliberãs, de agẽdis deliberet. Eſt ãt hoc pſcriptũ (vt dicit Themiſtius) ipm vtile: qd̃ loco mẽſure accipit̃, ad quaʒ ſe refert, qui inuenire conat̃: qd nã ex duobꝰ cõdicibilius ſit. Hec Themiſtij expoſitio eſt. Ariſto. pĩoꝰ Rhetorices, quã ad Theodecten ſcripſit, vbi oſtẽdit qd ſit mediũ ꝑſuadẽdi, aut diſſuadẽdi in ↄſilijs, atqz deliberationibꝰ: et ait ſemꝑ mediũ eẽ ipm vtile in ꝑſuadẽdo: in diſſuadẽdo ꝟo eẽ ipm inutile. In gñe foreſi iudicialiue mediũ ait eẽ ſuadẽdi iuſtũ: diſſuadẽdi ꝟo iniuſtuʒ. In demõſtratiuo gñe mediũ ſuadẽdi eſt honeſtũ: diſſuadẽdi ĩhoneſtũ vel turpe. g̃ recte ait Ariles euʒ, q delibat in agẽdis vti vno q̃ſi medio: quo ꝓcedit ad ſuadẽdũ hoc eẽ agẽdum: illud ꝟo nõ. Hec Ariles pĩoꝰ Rhetorices ad Theodecten.

❡ Quare: põt vnum ex pluribus phãtaſmatibus facere. Et haec eſt cauſa ſane cur nõ ois imaginatio videtur opinionẽ habere: qz eam quae eſt ex ratiocinatione, nõ habet. at haec: illam nimirum habet. Quapropter: deliberatiuũ appetitꝰ nõ habet.

❡ Quare põt vnuʒ ex pluribus phãtaſmatibus facere. Et cã hec eſt eius, qd̃ eſt non videri opinionem habere: quoniã eam: que ex ſyllogiſmo eſt, nõ habet. Hec aũt illã: ꝓpter qd̃ deliberatiuũ nõ habet appetitus.

COMMENTARIVM.

❡ Ex his Ariles deducit tria. Primũ eſt ex quot ↄſtat ratio delibatiua: ⁊ ait rõneʒ deliberatiuã ex pluribꝰ phãtaſmatibꝰ ↄſtare: qz ſaltẽ ex tribus: vt ait Expoſitor. Cõcurrit enim ad illã mediũ, qd̃ eſt alioꝝ mẽſura: ↄcurrũt etiã duo iter que vertit̃. q. de electione, quoꝝ vnũ alteri ꝑeligit̃: vnde inqt Ariles, quare ille, qui deliberat, põt vnũ facere ex pluribꝰ phãtaſmatibꝰ: qm̃ de duobꝰ agendis facit vnũ: facit aũt illud ex pluribꝰ: qz ex tribus. ſ. phãtaſmate ipſius vtilis, phãtaſmate ipſius minus vtilis, ⁊ phãtaſmate ipſius magis vtilis. Hec.n. tria habet deliberãs in eiꝰ mẽte: quoꝝ vnũ facit. ſ. qd̃ magis vtile videt̃. ❡ Philoponus ꝟo dixit euʒ, qui deliberat, facere vnũ h̃ eſt vnã ↄ̃neʒ ex tribus. ſ. terminis, ⁊ duabus ꝓpõnibꝰ. nã deliberans ſyllogiʓat ſic, magis bonũ, ⁊ qd̃ vtilius eſt, ſemꝑ eſt agẽdũ: debellare finitimos vtiliꝰ eſt, g̃ finitimi ſũt debellãdi. Hic g̃ ſylls ↄſtat medio, ⁊ duobꝰ extremis ac duabꝰ ꝓpõnibꝰ ex his fact. Aliũ exemplum ponit Philopo. vt, ille phs eſt, hec eſt minor, ois phs eſt honorabilis, hec eſt maior. g̃ ille honorabilis. Querit g̃ que haꝝ ꝓpõnuʒ mouet appetitũ ad honorãdũ eum. Rñdet ꝙ vtraqz: nõ.n. minor ſola: nõ.n. honoraret̃, niſi ſciret̃ maior. ſ. ꝙ ois phs honorãdus. neqz maior ſola, qz niſi ſciremus hũc phm eẽ, euʒ nõ honoraremus: ⁊ ita ex plibꝰ phãtaſmatibꝰ vnũ fit: per phãtaſmata enĩʒ ꝓpões ꝟiſiles intelligit, que apparẽt audiẽtibꝰ vere, vt poſtea dicemus. ❡ Sed dubitat̃ ↄtra hãc Philoponi expõnẽ: deliberãs.n. orator eſt, qui ſumpta mẽſura ab ipſo vtili: vel inutili pſuadet agẽduʒ, vel diſſuadet, vt ad theodecten ſcribit Ariles: at (vt Ariſ. inqt eodẽ li. [illegible] ſuadet, aut enthimemate, aut exẽplo: quoruʒ nullũ tribꝰ terminis ↄſtat, neqz duabꝰ ꝓpõnibꝰ: dialecticus aũt ſyllo. ❡ Propterea per illa tria itelligẽda videtur eẽ intelligẽda pĩoꝰ frõte phãtaſma ipſius vtilis, phantaſma ipſius magis vtilis, ⁊ phãtaſma ipſius minus vtilis, que

lis, quę deliberans in mēte tenet, vt eligat vnum illoꝝ.ſ. ſemper magis vtile. Eligit autē illud qñqȝ exēplo: qñqȝ enthimemate: ſemꝑ tñ ſumpto argumento ab ipſo vtili. Sed expoſitio Philoponi vera eſt, qꝛ eaȝ affert Ariſtoteles poſtea, nam lȝ perſuadens non exprimat vtraſqȝ ꝓpoſitiones, relinquit eaȝ quę per ſe pȝ audientib⁹. veꝝ de his Ariſtoteles poſtea. Hęc de ꝑmo excerpto. ¶ Deducit ſcd̄o Ariſtoteles nō oēm imaginationē eſſe cū opinione: nam beluę imaginanť, nō aūt opinanť. Qꝛ ꝟo nō ſemꝑ imaginatio ſit cuȝ opione, ꝓbat, qꝛ nō ſemꝑ habet imaginatio ſibi coniunctā deliberationē. At cōtra omnis opinio ſecum habet imaginationē: nullū eſt.n. aīal opinans, qd̄ non imagineť: vnde inquit. Et cauſa hęc eſt ei⁹, qd̄ eſt non ſemꝑ imaginationē videri opinionē hr̄e: ſupple ſecum coniunctā: qr̄ eam opinionē nō habet, quę ex ſyllogiſmo deliberatiuo eſt, cū non ōis imaginatio ſit cū enthimemate, vel exemplo, quę ſunt ſyllogiſmi eoꝝ: qui deliberant. At cōtra hęc.ſ. opio ſemꝑ ſecum coniunctam habet illā.ſ. imaginationē: hęc de 2° excerpto. ¶ Tertio deducit ex ſimili rōne nō oēm appetitū hr̄e ſecuȝ cōiunctum deliberatiuū ipȝ, ſiue ipſaȝ deliberationē: qr̄ non ōis appetitus eſt cuȝ opione. Preterea nō ōis appetitus eſt cum ſyllogiſmo deliberatiuo: vñ inquit. Propter qd̄, hoc eſt ob ſimileȝ cām nō ōis appetit⁹ hȝ ſecū cōiunctū deliberatiuū: cum nō ōis appetitus ſit cū opione: quę ex ſyllo deliberatiuo eſt: beluę.n. appetunt, quę nec opinantur, nec deliberant, nec ꝯſultant. ¶ Plinius in libro hyſtorię nālis, beluis tribuit deliberationē, ⁊ diſcurſum: qd̄ nos ex his, quę vidimus in venationib⁹, ⁊ in canib⁹, ⁊ in beluis dubitamus. Canis.n. veſtigiarius ſequēs leporē, vł aliā q̄uis beluā: cū ꝑcepit ſe odorarī beluā a dextris, viam a ſiniſtris omittit, ⁊ eaȝ ex dextris ſeqť. ꝑcipit eniȝ vtrāqȝ viā: ⁊ ſe ex vna percipiēs odorare, ⁊ nō ex altera: delibat ſeq beluā a dextris, ⁊ nō a ſiniſtris: ⁊ qd̄ magis ē, ꝑſępe lep⁹ ꝯdiť, ⁊ canis vltra locū leporis ꝓgreſſus, cuȝ nō vltra ꝑcipiat ſe odorare: mox redit: qd̄ abſqȝ deliberatiōe fieri nō pōt. De his ꝟo aſtutijs, qb⁹ beluę vtunť, vt a canib⁹ aufugiant: nos teſtari poſſumus innumeras, qui nō min⁹ venationū ſtudia ſequimur: q̄ȝ bonaꝝ lr̄aꝝ. Has eniȝ abſqȝ aliquo diſcurſu eſſe nō auderem dicere. quū expertiſſimos venatores quotidie decipiant: nō tñ diſcurſus haꝝ eſt ꝑfectus, vt in hoib⁹.ſ. cuȝ cōſilio: ⁊ cuȝ vtilibus ꝓpoſitionib⁹: verum de his alibi. ¶ Querit hic Philoponus cū quatuor ſint, phantaſia, opio, deliberatiuū, ⁊ rōnatiuū, vtruȝ deliberatiuū ſit ideȝ rationatiuo. ¶ Rndet ꝙ ſicut phantaſia nō eſt eadeȝ opioni: ſic nec rationatiuū eſt idem deliberatiuo.

[illegible] ¶ Vincit aūt interdum appetitus mouetqȝ voluntatem: interdum haec illum appetitus inquā appetitum vt ſphaera cum incōtinentia fit. atqȝ ſemper ſuperior: magis eſt ꝑnceps mouetqȝ natura. Quo fit: vt tres iam motus efficiantur.

ᵃ ¶ Vincit aūt aliqñ ⁊ mouet ᵃvolūtatē: aliqñ aūt illa mouet hūc, ſicut ſphęram: appetitus appetituȝ cum incōtinentiaᵇ fitᶜ. natura aūt, quę ſurſuȝ pꝛīcipalior eſt, ⁊ mouet. Quare tribus motib⁹ iam eſt ipſuȝ moueri.

ᵃ βούλησιν [illegible] voluntatem deliberationē

ᵇ ἀκρασία incōtinentia

ᶜ γίνεται fit

Aug. plin⁹.

COMMENTARIUM.

¶ His declaratis, nunc quō appetitus ſit principiuȝ mouendi in hominib⁹ exponit. Sed cuȝ hoc Ariſtoteles ſuperius expoſuerit, (declarauit.n. hoieȝ moueri ab appetitu vt cętera aīalia) fortaſſe, vt placet Themiſtio, ſoluit dubiuȝ. Dictum.n. eſt in hoie duplicem eſſe appetitum.ſ. rōnalem: quę eſt voluntas: ⁊ irrationalem: qui eſt ſenſitiuus appetitus. primus, vt dictum eſt, deliberationē ſequitur: ſecūdus ſequiť ſenſum. Quęret ergo quiſpiā an vterqȝ hoꝝ ſit mouens, an alter: ꝓpterea ponit taleȝ cōcluſionē, vȝ, in hoie aliqñ ſenſitiu⁹ appetitus, qui ſenſuȝ ſequiť, vincit voluntatē: quę ſequiť deliberationē: aliqñ contra voluntas appetitū: ⁊ hāc ponit, cuȝ inquit. Vincit auteȝ aliquādo.ſ. appetitus ſenſitiuus, qui ſine deliberatione ſenſum ſequiť: voluntatē. aliquādo cōtra voluntas illa vincit hunc ſenſualem appetitū, vt ſphęra ſuperior vincit inferiorē ſphęram. ſphęra.n. ſupręma, quę diurno motu mouetur: vincit inferiores rapiēdo illas, atqȝ mouendo motu raptus, eodeȝ motu.ſ. quo ſuperior ipſa mouetur. Qꝛ ꝟo ſenſualis appetit⁹ moueat aliquādo voluntatem, ꝓbat exemplo, cuȝ inquit. Dico ſupple ꝙ appetitus.ſ. ſenſualis mouet appetitū.ſ. rationaleȝ: cum in ipſo homine ſit intemperātia, atqȝ incōtinentia, quę eſt circa coitum libido. ergo cōcluſio eſt ſenſualeȝ appetituȝ mouere rationaleȝ aliquādo, veluti in ipſis hominib⁹ incōtinentib⁹. Contra auteȝ aliquādo mouet volūtas ſenſualem appetitum, vt ſphęra ſuperior mouet inferiorem. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, ꝟbū [voluntatē] gręce eſt, βούλησιν, buleſin: qd̄ non deliberationē, ſed rationalem appetitum ſonat, qui voluntas diciť. Verbum ꝟo illud [ſicut ſphęram:] dupliciter intelligi pōt. vno modo, vt noſtri expoſitores intelligunt.ſ. ꝙ voluntas mouet ſenſualem appetitū, vt ſphęram, hoc eſt, vt orbem inferiorem, mouet orbis ſuperior: naȝ ſphęra ſemper intelligiť pro orbe cōtento, ſm̄ Ariſtoteleȝ. Mouet dico volūtas quaſi orbis ſuperior ſenſualem appetituȝ, vt ſphęram.ſ. quaſi orbem inferioreȝ: ⁊ hoc pacto exponendo vtroſqȝ appetitus q̄ſi duos orbes accipit Ariſtoteles: naȝ vterqȝ eſt cōuerſiuus, eo ꝙ vterqȝ moueť ab externis, ⁊ mouet quaſi rediens ad eadē. Aliter pōt intelligi, vt ſit rōnalis appetit⁹, quaſi motor, forma, atqȝ aīa: ſenſitiu⁹ ꝟo quaſi ſphęra, cęlum, atqȝ orbis: ⁊ tunc cōcluſio eſt, vincit autē aliqñ ſupple ſenſualis appetitus, ⁊ mouet voluntatem: dico, vt appetitus.ſ. ſenſualis mouet appetitum rationalem, vt ſit in ipſa incōtinētia: aliquādo contra illa mouet hūc modo quo motor, anima, atqȝ forma mouet ꝓpriā ſphęram: eſt.n. rationalis appetitus, vt anima, ⁊ forma: ſenſitiu⁹ ꝟo, vt ſphęra, atqȝ cęlum: ille.n. quid incorporeum, hic corpore⁹ eſt: hęc eſt cōcluſio, ⁊ illi⁹ expoſitio. ¶ Deinde differētiam aſſignat inter hos motus, aſſerēs motum, quo moueť, vinciturqȝ appetitus ſenſitiu⁹ a voluntate, eſſe ſm̄ naturam, ordinēqȝ naturaleȝ. Cōtra ꝟo motum quo mouetur voluntas a ſenſuali appetitu eſſe pręternālem: vnde inquit. Voluntas aūt quę ſurſuȝ pricipalior eſt, ⁊ ipſa mouet ſenſualem appetitū natura hoc eſt ordine naturali: ſupple cum ecōtra ſit motus, pręternaturalr̄ fieri videť. Huius ratio ex hiſce pȝ: quę hic dixit, qr̄ pręternāliter inferior ſphęra mouet ſuperiorē, ⁊ pręternāliter corpus mouet animaȝ: ergo pręternāliter ſenſualis appetitus, qui eſt quaſi corpus, vel quaſi inferior ſphęra, mouet rationalem appetitum, quę eſt quaſi ſphęra ſuperior: vel quaſi anima ſm̄ diuerſas expōnes. ¶ Ex hiſce quaſi corollarie infert, quare appetitū ipſuȝ ſenſualeȝ eſt moueri ab appetitu rationali quaſi tribus motibus. ¶ Themiſtius hęc ad hominem retulit, cum inquit. Quare motus tres ſpectanť in homine, duo, qui ad duas appetitiones pertinent: terti⁹ qui ab vtraqȝ appetitione raptu conficitur: ⁊ ita pȝ quid ſit principiū mouens in homine. ¶ Thomas, quem cęteri noſtri ſecunť inquit, vt ſphęra ſaturni tribus motib⁹ moueť, qꝛ primo ſphęra ſaturni moueť ſuꝑ polos mūdi motu diurno ab

ortu in occaſum. Scḋo ſuper polos zodiaci ab occaſu in
ortū motu: quo oēs planetę mouentur. Et tertio motu
ꝓprio: quo a ꝓprio deſerēte mouet̄: ita ſenſitiu⁹ appeti/
tus tribus motib⁹ mouet̄. primo qdez ab intellu diſcur/
rente: ſcḋo a voluntate ſequēte deliberationē intellect⁹:
ꝛ tertio motu ꝓprio. ¶ Poteſt etiaz dici voluntatē mo/
uere ſenſualez appetitū tribus motib⁹, quia actu elicito
a ſeipſa: imperato interno: ꝛ imperato externo: de quib⁹
ſuperius diximus. Et ſi dices qñ voluntas vincit ſenſua/
lem appetitū: an qñ ſenſualis appetitus rōni obedit: vbi
pʒ ꝙ nō: nam cū tunc nō ſit pugna: tunc nō eſt victoria:
an qñ pugnat, ꝛ iterū pʒ ꝙ nō: naz illo pugnante nō vin/
cit: niſi quiſpiaz dixerit rōnalez appetitū vincere ſenſua/
lem, cū ſenſualis illi obedit: nam lʒ non ſit pugna actu:
eſt pugna ſm iclinationē: rōnali.n. pręдomināte, ſenſua/
lis lʒ obediat: inclinat̄ tamē ad ꝯtrariū. ¶ Philoponus
vero dicit ꝙ aliud eſt intemperātia, aliud incōtinētia. In/
temperātia qdez (vt inquit) eſt pugna paſſionū ꝛ rōnis:
cū nonduz altera vicerit. Incontinētia vero, qñ paſſiones
rōni dominant̄. Uult igit̄ voluntatē vincere ſenſualem
appetitū, cū ipſum in pugna exuperat. ¶ Themiſtius
vero, ſi recte ea, quę dicit, intellexi: vult in hꝰ motu, quo
debilior mouet̄ a valentiori: appetitū debiliorē ſuū non
deſerere motū: ſed eum ſeruare ſimul alterius valentio/
re, ꝛ fortiore motu rapi: cū.n. incōtinente prevalet volū/
tas: tamē ſenſualis appetit⁹ renitit̄, atqʒ in oppoſituz re/
murmurat: veluti cū in incōtinente ſenſualis appetitus
fortior eſt: victa tamē voluntas cōtranitit̄: nec in alterā
partē mali conſcia trahere ceſſat.

Dubitatio pulchra. ¶ Sed quęret fortaſſe quiſpiaz ꝛ quidem nō ab ratione:
ꝓpter quid ſunt nōnulli hoīes, qui vt ſemꝑ agūt, per ra/
tionalez appetitū: alij vero ſunt, qui quaſi ſemꝑ agunt per
ſenſualez appetitū: alij vero ſunt, interduz per rōnalez, in/
1ª ſolo terdum per ſenſualez appetitū agūt. ¶ Dixerūt nōnulli
hoc eſſe ex deceptione: aliqui.n. ſemꝑ quaſi ſenſualez ap/
petituz ſecunt̄: quaſi decepti ab apparēti bono: arbitran/
tes bonū ſm ſenſuz eſſe ſimplr bonū. Alij vero rationē ſe/
cuntur: qꝛ non decipiunt̄: cū apparens bonū cognoſcāt
nō eſſe bonū. Alij vero ſunt, qui aliqñ recti ſpecie decipiū/
Refutatio tur: aliqñ non decipiunt̄. ¶ Quę ſol. ſtare non pōt, qm̄
nemo niſi per ignorantiā erraret, qm̄ non niſi deceptus.
At Ariſtoteles aſſerit in libris moraliū etiā per ſciētiaz
2ª ſolo nōnullos peccare. ¶ Alij dixerunt hoc eſſe ex differētia
vſus, atqʒ habitus: quia eniz incōtinēs vſu, habituqʒ ad
laſciuia tendit: ex hoc vſu habituqʒ ipſe ſenſualez appe/
titum ſequit̄. Continēs cōtra ex habitu ꝯtinētię rōnalez
ſequit̄: alij vero, qui nōdum firmati ſunt, nec in hoc, nec in
illo: nunc ſenſualem, nunc rōnalem appetitum ſecuntur.
Refutatio ¶ Sed nec hęc ſolo ſtat: nam ante habitū, aliqui cū agē
cęperint, mox ſenſualez appetitū ſecuti ſunt: alij contra
rōnalem: alij vero nunc rōnalez, nunc ſenſualez, quę diuā
ab habituū differētia ꝓficiſci non pōt: cū nullus pceſſit.
Ane aſtronomi. ¶ Rerum vero cęleſtium ſcriptores, quoꝝ princeps fuit
Ptolemęus: hoīuʒ differētiā reduxit ad ſtellas: in libris
eniz apoteleſmatū lunaz bene mercurio configuratā na/
tos facere rōnales dicit. Male vero ꝯfiguratā, irrōnales:
vnde pro ſtatu lunę cū mercurio de morib⁹ nati pręci/
pit eſſe iudicādum. Quare ſm hoc, is ſequit̄ rationalem
appetitū in agēdis, qui e cęli diſpoſitione hoc habet: ille
Refutatio vero irrationalez ob ſimilez cām. ¶ Sed hoc ſtante, nos
noſtroꝝ actuū plene domini nō eſſemus, ſʒ ex cęli ſtatu
haberemus, vt domini noſtroꝝ actuū ſimus: illi vero non
ſint: qḋ eſt reprobatum a peripatheticis clariſſima rōne
Propria ſolo peripathetica. libro diuinę ſciētię 9º: ꝛ in moralib⁹. ¶ Propterea ſaluo
ſemꝑ meliori iudicio: dicerem vincere, ꝛ vinci eſſe ſemꝑ
a libertate volūtatis, quę per eſſentiā eſt libera, vt Phi/
loponus autumat. voluntas.n. libere, atqʒ ꝯtingēter vin/
cit, qꝛ vult vincere ſenſualez appetitū: ab eodez vero vin/
citur: qꝛ vult vinci: quis.n. dubitat voluntatē incōtinētis
poſſe vincere appetitū: ſʒ cum difficultate: habitus eniz
nunꝗ a voluntate tollet, qḋ illi eſt ꝓpriū. ſ. agere libere
atqʒ contingēter: bene tamē tollit facilez actionē: qui.n.
aſſueti ſunt voluptatib⁹, non facile abſtinent ſe ab illis:
pñt tamē, ſi volūt, abſtinere. Hac rōne euenit, vt hoīes
ſemꝑ a voluntate moueant̄: qm̄ ſiue vincat volūtas ſen/
ſualez appetitū: ſiue ipſa vincat̄: nō niſi ipſa volēte vin/
cit, aut vincit̄: ꝛ ita ſemꝑ a voluntate mouentur: verum
de huiuſmodi alibi diximus.

¶ Ea vero rō cui ſciae tribuitur: nō mouet ſʒ manet.

¶ Scientificū aūt nō mouet, ſed manet. Tex. c. 58.

COMMENTARIUM.

¶ Declarauit Ariſtoteles ſpeciale principiū mouendi in
hoīb⁹, aſſerens appetitū eſſe, qḋ mouet, ꝛ qꝛ quis dicet, ſi
appetitus mouet, quid ratio facit, quidqʒ ſcientificū ipſū:
ꝓpterea inquit. Scientificū autē non mouet, ſed manet:
manet dico a mouendo vacans: ꝛ per ſcientificū, intelle/
ctum ſpeculatiuū intelligit: hic.n. non mouet, cū non ſit
de his: quib⁹ agimus: eſt.n. eius finis veritas, ꝛ nō actio.
Ane expoſitores. ¶ Expoſitores noſtri hunc textū cū ſequēti copulant:
ideo dicunt Ariſtotelem velle exponere, quę ratio ſit in
hominib⁹ mouens. nam cū triplex ſit ratio: ſpeculatiua:
practica: vlis: ꝛ particularis: in re Ariſtotelem declarare
dicunt, quę harum mouet. ¶ Quę expoſitio ꝛ ſi ſtare
poſſit: verbis nō conuenit: vt conſideranti verba patet.
¶ Propterea, vt dixi: cū Ariſtoteles declarauit appe/
titum eſſe id, qḋ mouet, ſtatiʒ ſubſcribit, quid ſcientificū
facit: oſtendens ipſum non mouere, ſed ſtare. Quę expo/
ſitio eſt Philoponi, qui per ſcientificū ſpeculatiuū intel/
lectū intelligit. nam ſpeculatiuo intellu cōnālis eſt quies,
ſtantes eniz magis intelligimus.

¶ Cū aūt exiſtimationū ac rationū alia ſit vlis alia
ſingularis (illa nāqʒ dicit, omne bonū honoribus
eſſe afficiendum: haec vero dicit, me bonum eſſe)
haec iam opinio mouet, non illa vniuerſalis. quin
poti⁹ ambae mouent. at illa, quieſcēs magis: haec
autem non quieſcens.

¶ Qm̄ aūt hęc qdez ipſius vlis exiſtimatio.
ꝛ ratio eſt: alia vero ipſius particularis (hęc
qdez dicit, qm̄ opʒ talem tale agere: hęc aūt,
qm̄ hoc eſt tale: ꝛ ego talis) iaʒ hęc mouet Noua
opinio, nō quę vlis. Aut vtraqʒ: ſʒ hęc qdē Solo
quieſcens magis: hęc aūt non.

COMMENTARIUM.

¶ Ariſtoteles hic mouet. q. ſupponit.n. rōnez practicam,
quā hic exiſtimationē, atqʒ rōnem appellat mouere: qḋ
verū eſt, vt dicemus, per moduz ꝯſiliarij: mouet.n. volū/
tas per moduz imperātis, ratio vero per moduz ꝯſultan/
tis: ſupponēdo ergo ꝙ ratio atqʒ exiſtimatio mouet: cū
duplex ſit ratio, vlis altera, vt ꝙ parentib⁹ exhibendus
eſt honor a filijs: aut ꝙ omni pħo honeſte viuenduz ſit.
Particularis vl' ſingularis altera: vt ꝙ callias pater ſit,
niphus filius: atqʒ ego pħus: quęrit quę harū mouet, vt
cōſultans, an vlis, an particularis, inquit. Qm̄ autez hęc
quidez vlis exiſtimatio. ꝛ ratio eſt: alia vero particularis:
ꝛ exponit per exemplum vtrāqʒ. ꝛ inquit. Hęc quidem
enim dicit, quoniaz oportet talez. ſ. filium tale agere. ſ. ho/

noꝛare parentes. Hęc propoſitio eſt vniuerſalis: quoniā
dicit, omnē filiū parentes opoꝛtere honoꝛare. Hęc ꝟo
dicit, qm̄ hoc.ſ. callias eſt tale puta pater: ⁊ ego talis.ſ. fi/
lius: adeo quęrit vtrum ſupple iam hęc.ſ. pticularis mo/
uet opio: nō quę vl'is. ℭ Unde ſm Themiſtiū legēda
eſt hęc lr̄a interrogatiua hoc pacto, cū duplex ſit propo/
ſitio, practica, vl'is, ⁊ particlaris, quę illaꝝ mouet, vt cō
ſultans: ℭ Rñdet ſm Themiſtiū, an vtraqꝫ: verū non
eodē modo: naꝫ vl'is mouet quieſcēdo, ſtandoqꝫ: parti/
cularis ꝟo iminendo inſtandoqꝫ actioni: vnde ingt. Aut
vtraqꝫ.ſ. mouet vt ꝯſultans, ſed hęc.ſ. vl'is quieſcens ma
gis. Hęc aūt nō quieſcēs, ſed actioni inſtando: vnde ſi ſic
ſyllogiʒauero: omni pbō honeſte viuēdū. Ego pbus ſta
tim particularē, quę eſt minoꝛ, ſequit̄ mihi ergo honeſte
viuēdum. Ex hiſce apparet Ariſtotelē per exiſtimatio/
nem, atqꝫ rōnem, nō totū ſyllogiſmū practicū, qui mo/
uet ad agendū, intellexiſſe, ſed ꝓpoſitionē, quę ei⁹ ſyllī
altera pars eſt: nam dixit illā eſſe duplicē.ſ. vlem: quā
nos maioꝛē, appellamus: ⁊ particularē.ſ. minoꝛē. Uoluit
autē vtrāqꝫ mouere: ſꝫ nō eodē modo: nam vl'is mouet
quaſi quieſcēdo: particularis mouet, quaſi motui inixa:
quare totus ſyllogiſmus ꝓprie mouet vt cōſultans: cum
nulla ꝓpoſitionū ſeoꝛſū ſine altera moueat: non.n. qa ego
pbus ſum: ſequit̄ mihi honeſte viuēdū eſſe: niſi pręſcie/
rim omni pbō honeſte viuēdū eē: neqꝫ ſequit̄ mihi ho/
neſte viuēdū eſſe, ſi pręſcieriꝫ omni pbō honeſte viuen
dum eſſe: niſi addidero, ego autē pbus. Quare id, qđ ex
toto mouet, vt ꝯſultans, eſt vniuerſus ſyllogiſmus: ptes
ꝟo eius mouent, ſed nō eodē modo, vt exponit Themi
ſtius: qm̄ vl'is mouet remote: pticularis ꝓpinque: totus
ꝟo ſyllogiſm⁹ mouet ſm oēm rōnē. ℭ Ex his ꝯſpicuū
eſt, qđ Ariſtoteles ſuperius dixit, qūo ex pluribus phan/
taſmatib⁹ eligit̄ vnū. per phātaſmata.n. intelligit ꝓpoſi
tiones veriſiles, quę vident̄ phātaſiabiles. Aiaduerte tñ
ꝙ Philoponus reſoluit textū in ſyllm̄, ⁊ pſyllm̄, cū ipſe
Ariſtoteles ponat tres ꝓpōnes, vex ad rē nō refert.

Qōnes ℭ Sed circa finē huius capitis, qđ eſt de pncipio mouē/
di: quęrunt̄ nōnulla: ⁊ pmo an intellect⁹ ⁊ appetit⁹ diffe/

Trac.5. cō°. rant realr. Auerroes, vt in libro de intellectu dixim⁹, vo
36°. ⁊ 37°. luit tres eſſe appetit⁹, nālem, ſenſitiuū, ⁊ intellectiuū: qui
eſt voluntas. Nālis eſt idē, qđ natura, quatenus tendit
in aliqđ tanq̄ȝ in eius finē, atqꝫ pfectionē. Senſitiu⁹ eſt
idē, qđ ſenſus, vt ad ipſū ſequit̄ fuga vel pſecutio. In/
tellectiu⁹ eſt idem, qđ intellect⁹: vt ad ipſum ſequit̄ pſe/
cutio vel fuga: ⁊ cum intellect⁹ ſit duplex pticularis, quę
dianoea eſt, vel cogitatiua, ⁊ vl'is: qui itellect⁹ eſt: ideo du/
plex eſt voluntas, altera quę eſt vl'is itellect⁹ vt ad ipm
ſequit̄ fuga, vel pſecutio: altera, quę eſt cogitatiua ſimilī
rōne. Tenet ergo Auerroes appetitū nālem eſſe intelle/
ctum, vt intellect⁹ eſt quędam natura, quę tendit in eius
pfectionē. Iterū intellectū eſſe voluntatē, vt ad eum ſe/
quit̄ fuga, vel pſecutio. Hanc opinionē ſequit̄ Joānes
q.39°. candauenſis in hoc 3° libro, qui addit intellectū non eſſe
ſenſitiuū appetitū: ſed bene naturalē, atqꝫ intellectiuū.

2° pō ℭ Alij dixerūt potentiā cognitiuā, ⁊ appetitiuā in quo/
uis genere eſſe duas foꝛmalr, atqꝫ ex natura rei: vnā tñ
rem realiter: dixi in quouis gn̄e: qm̄ in gn̄e cognitionis
intellectiuę appetitus ⁊ intellect⁹ differūt ex natura rei,
⁊ ſunt vna res. In gn̄e cognitionis ſenſitiuę ſenſus ⁊ ap/
petitus ſimilr differunt ex natura rei, non reliter. In gn̄e
cognitionis nālis natura ⁊ appetitus nālis ex natura rei

3° pō differunt ⁊ nō realiter. ℭ Alij ꝟo dixerunt omnē appe/
titum differre realiter ab ea potētia: cuius eſt appetitus,
vt voluntas ab intellectu, ſenſitiu⁹ appetit⁹ a ſenſu: ⁊ ap/

Dilucidatio petitus nālis a natura. ℭ Nos ꝟo dicamus ꝙ ꝓblema
de eodē, ⁊ diuerſo aliter ſm peripatheticos, alr ſm iu/
nioꝛes eſt ſoluēdū. Peripathetice.n. aliqua poſſunt dici
eadem, vel diuerſa aut rōne, aut ſubiecto: vt in libro 4° Diſputa.4°.
diſputationū metaphyſicaꝝ expoſuimus: ea dicunt ſub/
iecto eadē: quę vel eidē ſubiecto iſunt: vel quę de eodē
ſubiecto pędicant̄. Subiecto ꝟo differūt, quęcūqꝫ nec
de eodē ſubiecto dicunt̄: nec eadem ſubiecto inſunt. Ea
ꝟo dicunt̄ eadem rōne, quoꝝ definitio vna, eadēqꝫ eſt,
differunt aūt rōne: quoꝝ definitio, aut cōcept⁹ alius atqꝫ
alius eſt. Patet ergo quid peripathetice ſit dicēdū: po/
tentia enī cognitiua, ⁊ appetitus ſibi coꝛreſpōdens ſub/
iecto eadē ſunt, qm̄ vel eidē ſubiecto inſunt: vel de eo/
dem ſubiecto pędicant̄. Intelľs.n. ⁊ voluntas eidē aię
numero inſunt: vel de eadē numero aīa pdicant̄. Appe
titus ſenſitiu⁹, ⁊ ſenſus ſilr aut eidē aię ſenſitiuę inſunt:
aut de eadē aīa numero pędicant̄. Natura ⁊ ei⁹ appe/
titus ſimilr aut eidē rei inſunt, aut de eadē re numero
pędicant̄. Differūt ꝟo rōne: qm̄ ſi potētia, ⁊ eius appe/
titus definirent̄: definitiones coꝝ diuerſę reperirentur.
Quare appetit⁹ ⁊ potētia, quę illi coꝛreſpondet, ſubiecto
eadē ſunt, rōne ac definitione differūt. ℭ Scdm̄ iunio/
res ꝟo diceremus, aliqua dici poſſe eadem vel diuerſa
realiter: aut realitate rei eſſentię, vel pdicamēti, aut rea/
litate rei exiſtētię. Illa dicunt̄ diſtincta realiter realitate
rei pędicamēti, quęcūqꝫ nō in eodē gn̄e, vel ſpecie po/
nuntur: vt ſubiectū qđ eſt ſubſtātia: ⁊ eius ꝓpria paſſio,
quę eſt qualitas: ⁊ hoc pacto potētia, ⁊ appetitus illi coꝛ/
reſpondens differunt realr: qm̄ nō ſunt in eadē ſpecie: ⁊
ſi ſint in eodē gn̄e. Differūtqꝫ re eſſentię: qm̄ definitiōe:
Illa ꝟo differunt realiter re exiſtentia, quoꝝ exiſtentia
eſt diuerſa: eoꝝ ꝟo exñtia eſt diuerſa: quęcūqꝫ poſſunt
ſeparari: vt albū, ⁊ dulce: quę poſſunt ſeparari in diuer/
ſis ſubiectis: ⁊ hoc pacto cognitiua potētia, ⁊ appetitus
illi coꝛreſpōdens nō differunt realiter re exiſtentię: qm̄
nō poſſunt ſeparari: nulli.n. pōt voluntas competere: cui
non inſit intellect⁹: ⁊ ecōuerſo: ſimili ratione ⁊ in cęteris.
potētia igit̄ cognitiua, ⁊ eius appetit⁹ differūt realiter re
eſſentię, atqꝫ re pędicamēti: qm̄ non ſunt in eadē pędi/
camēti ſpecie: differuntqꝫ definitione: quę eſt eoꝝ eſſen/
tia. Sunt ꝟo eadem realr re exiſtētia: qm̄ ab eodē ſubiecto
inſepabilia ſunt. Hęc de dilucidatiōe ꝓblematis hēo.
ℭ Quęrunt ſcdo, vtrū appetitus ⁊ intellect⁹ inter animę q.2°.
virtutes, ſint per ſe cauſę motus aīalis: ⁊ ne ſit de nomie
cōtentio. Per motum aīalē intelligūt hic peripathetici Quis motus
nō motū cuius principiū eſt anima: qūo 2° huius, nutri/ aialis ſit.
tionē Ariſtoteles aīalē motū appellauit: ⁊ alibi anhe/
lationē aīalē motū etiā dicit, ⁊ motū coꝛdis etiā: quo coꝛ
cōſtringit̄, atqꝫ expandit̄: ſed per motū aīalē intelligūt
hic, oēm operationē, ad quā ſpiritus animalis cōcurrit,
⁊ quidem ob appęhenſionē aliquā, quę illam pęcedit:
qūo motum quo animal de loco ad locū a ſeipſo ꝑgre/
diur: diceremus aīalē: ſimilr ⁊ motum, quo animal mo
ueret manū, aut pedem, aīalē appellat̄, ſaltē ſm ptes,
Rurſus motū, quo imperfecta aīalia, vt cōchlia ⁊ id ge
nus, extendunt̄, cōſtringunturqꝫ, etiā aīalem vocant: ſꝫ
non ꝑgreſſiuū: huius ergo quęrit̄ principiū ꝓductiuū,
totale, ⁊ per ſe. Et p intellectū Ariſtoteles, ⁊ cęteri expo
ſitoꝛes, vt Themiſtius, ⁊ Auerrois intelligunt virtutem
appęhēſiuā, modo intrinſecus appęhēdat: ſiue in hoīe
illa ſit intellect⁹ ꝓprie: in brutis phātaſia: ſiue ſenſus in/
terioꝛ. Et per appetitū etiā intelligimus, appetitū aīa/
lem, qui eſt duplex: rōnalis, vt voluntas, ⁊ appetitus ſen
ſitiu⁹. Et intelligas ſic.q. vtrū inter anime virtutes, quę
magis ſe tenent ex parte animę, intellect⁹ ⁊ appetit⁹ ſint
per ſe motus aīalis principia: dico inter animę virtutes,

queę magis ſe tenẽt ex parte aięq̃m appetibile 8° phyſi
carũ auſcultationũ, eſt aialis motus pncipiũ, nõ tamẽ ſe
tenet ex parte aię: cũ ſit extriſecus mouẽs. Uirt⁹ quoq̃
motiua, quę mẽbris infixa eſt: principiũ eſt motus aia
lis, quę non ex pte animę ſe tenet: ſed ex pte mẽbrorũ: cũ
ſit aut membri cõplexio, aut cõpoſitio: aut aliquid has
Cõis ſenſus dilucidatio. comitans. ❡ Eſt ergo ſenſus.q. vtruz inter aię virtutes,
que ſe tenent ex pte aię, intellect⁹, ⁊ appetitus ſint per ſe
pn⁹ motus aialis. Sunt aũt in.q. hac tria potiſſimũ, quę
dubitationẽ nobis afferũt: quorũ p̃mũ eſt, quo in gñe cãę
intell's, ⁊ appetit⁹ aialis mot⁹ pn⁹ ſunt: qȯ Ariſtoteles nõ
expreſſit, nec Themiſti⁹, nec Auer. nec alius expoſitor.
❡ Scõm ẟo: q: cũ itell's ⁊ appetit⁹ duo ſint, vt p̃xia.q.
patuit: emergit dubitatio: an hęc duo ex ęquo cõcurrant,
vel ordine quodaz alterũ altero prius: an ambo copula
tiue, an diſiunctiue. ❡ Tertiũ ẟo, q: ſi itell's ⁊ appetit⁹
eſſent plene, atq̃ ſufficiẽter pn⁹ mot⁹ aialis, tunc aial eẽt
ſemp in motu: veluti cęluz: quippe cũ ſufficiẽtib⁹ oĩbus
cauſis poſitis: ſemp ſit effect⁹, niſi ſit ĩpediens: hęc ĝ tria
p⁹ opio Tex.cõ.48. ſunt: quę dubitationẽ nõ leuez nobis afferũt. ❡ Ariſto. ĝ
rez perpulchre diſputãs, tandez icipiẽs ſoluere p̃blema
inquit. [Uident̃ igit̃ duo hęc mouẽtia, aut appetit⁹, aut
intell's, ſiq̃s phãtaſiaz ponat, ſicut intelligẽtiã quãdaz: ⁊
reliqua.] Ubi cũ Ariſto. p̃baſſet totale mouẽdi pn^m, nõ
eſſe vegetatiuã potentiã, nec ſenſitiuam, nec intell'm, nec
appetitũ: cõcludit aut appetitũ, aut intell'm eẽ totale mo
uendi pn^m: mõ per intell'm intelligam⁹ qd cõe ad verũ
intell'm, ⁊ ad imaginationẽ: vbi p; eũ diſiunctiue locutũ
eſſe, vel diſiunctim: nõ.n. dixit hęc ambo copulatiue eſſe
mouẽdi pn^m: ſed vel appetitũ, vel intell'm: q̃m nõ ſemp
hęc duo inſimul ſunt vnũ totale pn^m motus: hęc ex ṽbis
illis plane colligit̃. Exponẽs ẟo qd ipſe per intell'm in
telligat, poſt pauca iquit. [Intell's aũt, qui pp aliqd rõci
nat̃: ⁊ qui practicus eſt.] Ubi p; eũ velle intell'm, qui eſt
p̃grediendi pn^m: nõ eſſe theoreticũ hoc eſt ſpeculatiuũ;
cõtemplatiuũq̃, quaten⁹ ꝯtẽplati⁹ eſt. Sed practicũ hoc
eſt actiuũ, quatenus actiu⁹. q̃ñqdez theoreticus nihil, niſi
ad cognitionẽ p̄cordinet. Actiu⁹ ẟo ad opus: ⁊ p actiuũ
intell'm intelligit tãz verũ intell'm, q̃ phãtaſiaz ad agen
dum ordinatũ. Scõm ĝ hęc intell's actiu⁹, vel appetitus
eſt p̃grediendi pn^m totale: appetitũ aũt vocat qd cõe ad
voluntatẽ, ⁊ ſenſitiuũ. Hãc opionez boni interpretes ha
Refutatio buerunt: cũ Ariſto. diſiunctiue loquat̃. ❡ Sed dato q
ṽba Ariſto. ſub diſiunctione itelligant̃, adhuc nõ vĩ q̃uo
intell's practicus, hoc eſt actiu⁹ ſit totale pn^m. põt.n. actiu⁹
intell's accipi q̃ñq̃, vt ſub apprehẽſione rei opabilis in
cõplexa ſtat: aut vt ſub apprehẽſione rei opabilis com
plexa: vbi p; itell'm nõ poſſe eſſe totale mouẽdi pn^m, vt
ſtat ſub incõplexa rei opabilis apprehẽſione: naz ex tali
p̃cognitione nunq̃ voluntas mouet̃ ad fugaz vel pſecu
tionẽ: op;.n. obiectũ apprehẽdi ſaltẽ aut vt ꝯueniẽs, aut
vt diſcõueniẽs, ⁊ intell's diiudicare illud eẽ tale, aut tale:
ſi voluntas d; moueri. nec intell's põt eẽ totale mouẽdi
pn^m, quatenus ſtat ſub apprehẽſione cõplexa vl'i: non.n.
ex ſola vl'i apprehẽſione hõ mouebit̃, naz (vt Ari. inq̃t)
ſiq̃s p̄ſcierit parẽtes eẽ honorãdos, nõ p̃pterea honora
bit parẽtes, niſi p̄ſciat in p̃ticulari hos eẽ eius parẽtes:
nec eſt totale mouẽdi pn^m, vt ſtat ſub p̃ticulari apprehẽ
ſione ſine vl'i. Siq̃s.n. p̄ſcierit hũc eſſe ei⁹ patrẽ, ex hac
cognitione p̃ticulari ad honorãduz illuz mouebit̃ nũq̃,
niſi p̄ſcierit vl'ez parẽtes, v;, ſunt honorandi. ❡ Ergo
appetit⁹, vel actiu⁹ intell's nõ eſt mouẽdi totale pncipiũ,
niſi quatenus ſtat ſub toto ſyll'o practico: quo ꝯcludit B,
vel illud eẽ agẽduz. ❡ Sed hęc poſitio ẽt hoc pacto ex
Refutatio prima. poſita ſtare nõ põt. p̃mo q: ſi ſub diſiunctione actiu⁹ in
tellect⁹, vel appetit⁹ eſt mouẽdi totale pn^m, etiã p actiuũ
intelligẽdo, vt dictũ eſt: tunc ſeorſuz appetit⁹ ſine tali in
tell'u, ⁊ actiu⁹ talis ſine appetitu põt eſſe mot⁹ totale pn
cipiũ: p; ꝯñia ex ṽtute diſiunctiuę: ſi.n. hõ põt currere,
vel ſedere, ex vi diſiunctiuę, quę ſemp cadit inter oppo
ſita, põt ſeorſuz ſtare, ⁊ nõ currere, ⁊ ſeorſuz currẽ, ⁊ non
ſtare. At, vt Ariſto. hic deduxit, appetit⁹ ſine p̃cognitiõe
nunq̃ mouebit, nec cognitio ſine appetitu. Ergo quouis
mõ actiu⁹ intell's intelligat̃: ṽba Ari. intelligi nõ p̃nt ſub
diſiunctione. ❡ 2°. Dato q actiu⁹ intell's accipit̃, vt ſtat
ſub pfecto ſyll'o, quo p̃bat̃ calliaz eẽ honorãdũ, vtpote,
q: pr̃ eſt: adhuc voluntas ex ei⁹ nã cõtingẽs, ⁊ ad oppoſi
ta illimita eſt. Ergo adhuc talis intell's ſic ſumpt⁹ nõ erit
totale motus pn^m: nõ.n. ex eo ſic dictãte ſequit̃ oĩno mo
tus. Ego.n. p̄ſcio maiores ſemp eſſe honorãdos, ⁊ hos
eſſe maiores: tamẽ experior eẽ in libertate mea hos ho
norare, vel dehonorare: vt poſtea meli⁹ diſputabimus.
❡ Propterea Auerroes arbitrat̃ actiuũ intell'm modo Pȯ Auer.
p̄expoſitũ, ⁊ appetitũ eẽ ambo copulatiue duo mouẽ
di pncipia, q̃ñqdez actiu⁹ intell's etiã mõ p̄dicto expoſi
tus ſine appetitu mouere nõ poſſit: nec appetit⁹ ſine itel
lectu illo mõ expoſito. Qua rõne ṽba Ariſto. diſiunctiue
p̃lata copulatiue ipſe intelligit. Et cũ dicebat̃ q̃uo duo
p̃nt eſſe cãę eiuſdez effect⁹, an ex ęquo: an ordine quodã:
Auer. ait. Illa duo redigi in vnã cãm ab vnitate finis, qȯ
eſt vnũ appetibile: qȯ qdez mouet intell'm, ⁊ appetituz
manens vnum numero: ⁊ idez. Alij dixerunt illa duo re
digi in vnam cauſam ab vnitate conſenſus: redeunt eniz
ambo illa in vnam cauſam, quoties alterum alteri ꝯſen
Cõmẽ. 49°. ⁊.50°. tit: p̃pterea Auer. dicebat ſuperius intell'm mouere aial
quatenus deſiderat, ⁊ appetituz, quaten⁹ cognoſcit: redi
gunt eniz in vnã cãm, vel p̃pter vnitatẽ appetibilis, vel
Refutatio vnitatẽ ꝯſenſus. ❡ Sed quouis modo hęc poſitio expo
nat̃, ſtare nõ põt: vnitas.n. finis, nõ facit agẽtia redigi in
vnaz cãm: duo.n. canes famelici appetẽtes eundẽ panez
nũo: nõ ſunt vna cã mouẽs: nec longe min⁹ ꝯſenſus vn⁹:
oẽs.n. qui nauiz trahunt inter ſe ꝯſentiũt: qui reuera non
ſunt vna cã. Et ſi fuerint vna cauſa, ab vnitate cõſenſus:
tunc actiu⁹ intell's, ⁊ appetit⁹ erunt vna cã, vt duo trahẽ
3° pȯ tes nauim: qȯ eſt falſuz. ❡ Alij dixerũt hęc duo eſſe mo
tus pncipia nõ ex ęquo: q: actiu⁹ intell's etiã ſic expoſit⁹
(vt dictũ eſt) cõcurrit vt cauſa vl'is, ⁊ pncipalis: appeti
tus ẟo, vt cauſa p̃xima, ⁊ minus pncipalis, quę expoſi
tio fuit Philoponi, per quã cõcordauit Ariſtotelez cum
Platone. ❡ Sed pace horũ virorũ dixerim, ego non vi
deo, q̃uo intellus actiu⁹, vt ſtat ſub practico ſyll'o, quo p̃
bauit calliaz eſſe honorãduz, q: eſt pater: ſit vl'is cauſa, ⁊
principalis: vl'is qdez eſſe nõ põt, q̃m, vt ſic nullũ aliuz
numero motũ dictat, aut voluntati oſtẽdit: omne.n. vl'e
aut p̄dicatione dĩ, aut cauſalitate. Conſtat aũt intellectuz
hoc pacto ſyllogiçantẽ nõ eſſe vl'em p̄dicatione, nec cau
ſalitate: quũ nihil p̄ter hũc effectũ voluntati oſtẽdat. pn
Tex.[illegible] cipalis ẟo minime: q:, vt 9° libro diuinę ſcię plane colli
gitur, voluntas eſt pn^m per moduz pncipis, intellus per
moduz ꝯſiliantis. At pncipalior in agendo eſt pnceps, q̃
Propria pȯ ⁊ hypotheſis cõſiliarius. ❡ Propterea ſine p̄iudicio dico ſoluz ap
petitum de virtutib⁹ animę, vt aię ſunt, eſſe totale aialis
motus pncipiũ effectiuũ. in brutis qdez ĩperfectiſq̃ aia
libus ſenſitiuũ. in hoĩb⁹ ẟo ſolam voluntatẽ: dico ſolam
voluntatẽ: q̃m ſenſitiu⁹ appetitus in hoĩb⁹ nõ eſt mouẽ
di pncipiũ, niſi quatenus volũtas vult, aut p̃mittit. Dico
de virtutib⁹ aię, vt aię ſunt: q̃m appetibile eſt cã mouẽs:
nõ tñ eſt virt⁹ aię. Dixi effectiuũ: p̃pter inſtrumẽtale pn
cipium, qȯ eſt virt⁹ motiua exiſtens in membris.ſ. mu
ſculis, vel cordis. Preterea dico effectiuũ pp appetibile:

qđ mouet vt finis. Scđo dico actiuũ intellm̃, vt ſyllogi- ʒantẽ hoc, vel illud eẽ agẽdũ, eſſe cãm ſine qua nõ: dico cãm ſine qua nõ: qm̃ nõ eſt cauſa neccĩa: qua poſita neccĩo mot⁹ ſeqˀ: qm̃ obſeruatio docet nos hoc, vel illud libere agere, etiã intellu dictãte hꝰ vel illud eẽ agendũ: vt dice- mus poſtea. Intellˀs.n. volũtati vel appetitui oſtendit in hoib⁹ duo oppoſita, ꝛ ſyllogiʒat alterũ eẽ agẽdũ. volun- tas aũt libẽ eligit aut id, qđ actiu⁹ intellˀs ſyllogiʒauit eẽ agẽdũ, aut ei⁹ oppoſitũ, qđ nõ agedũ eẽ dictauit: in cę- teris ꝟo aialib⁹, phãtaſia oñdit appetitui qd agẽdũ: ap- petit⁹ ꝟo, niſi ſit ꝓhibẽs ſtatim agit: nõ.n. bruta libẽ agũt.

Mõs famoſus, ¶ Ex his appet, quõ ſit mot⁹, naʒ cũ Socrates ꝑcip ꝑ- ſpicit amicũ, tanꝗ̃ delectabile obm̃: tale obm̃ multipli- cat ſpẽz vſqʒ ad intellm̃: per taleʒ aũt ſpẽz intellˀs tandẽ ſyllogiʒat cũ eẽ adeũdũ: qđ ſi placuerit voluntati, moꝝ ĩperat ꝟtuti motiuę, quę eſt ipſis mẽbris, vt mẽbra mo- ueat, donec Socra. ꝑueniat ad amicũ: ꝛ tu intelligas oĩ ĩpedimẽto deducto: quare hꝰ pacto ſit mot⁹: ꝛ vt dixi de hoie: de cęteris aialib⁹ eſt dõm. ¶ Quib⁹ clariſſima rõ- ne pʒ pñm ꝑ ſe effectiuũ mot⁹ aialis totale de ꝟtutib⁹ aię, vt aię ſunt, eẽ ſoluʒ appetitũ: ſʒ nõ ſine intellu, vel phan- taſia oſtẽdente ambo oppoſita, vł alterũ tm̃. ¶ Pʒ ẽt quo gñe cãę appetit⁹ ſit mouẽdi pñm, qm̃ in gñe cãę agẽ- tis. Inſup ẽt pʒ nõ duo eẽ mouẽdi pñ⁹ ex quoꝝ ſʒ alterũ tm̃. ſ. appetitũ: intellm̃ ꝟo eẽ cãm, ſine qua non, vel ꝯſul- tantẽ. ¶ Demũ pʒ q̃re aial nõ ſemꝑ eſt in motu: qm̃ lʒ de ꝟtutib⁹ aię ſola po⁹ appetitiua ſit mouẽdi pñm: non tñ ſemꝑ mouet: quia nõ ſemꝑ eſt in actu. opʒ.n. fieri in actu ab ipſo appetibili, ſi moueˀ dʒ in brutis: vel dʒ actu ꝑcipe motũ, ſi in hoib⁹ mouet: nec valet oib⁹ cauſis poſitis, q̃ ad aliquẽ effectũ reqrunˀ, ĝ effect⁹ eſt: niſi cãę illę eſſent nãlr agẽtes. poſitis.n. oibus neceſſarijs ad motũ: pôt hõ nõ moueri: quoniam libere, ꝛ contingẽter ſeipm̃ mouet. Hactenus de principio motus.

3⁹ qđ ¶ Querunt 3⁹, vtrum intellˀs, ꝛ volũtas per aliquã cõem
p⁹ ſolo ſpẽz moueãt. ¶ Rñdent nõnulli, ꝙ Ari. per cõeʒ ſpẽm intelligit appetitũ: ĝ eſt cõis foꝛa, ipſius intellˀs qdẽ, quo eſt illo ꝑfectioꝛ: ſui ꝟo ipſius, quo res eſt eẽ, ꝛ eẽntia ſui.
2⁹ ſolo ¶ Alij dixerũt Ariſto. intelligẽ per cõeʒ ſpẽm, ipm̃ ap- petibile, qđ eſt finis, atqʒ foꝛa mouẽs appetitũ, ꝛ itellm̃.
Refutatio ¶ Sed pace hoꝝ dixeriʒ, hi Ariſtotelis ꝟba nõ intelli- gunt, naʒ hi abſurdũ. ad qđ Ariſto. deducit, arbitrãtur
Cõmẽ.50⁹. eſſe opioñẽ Ariſt. Ariſtoteles.n. vt Them. ꝛ Auer. expo-
Caplo 61⁹. ſuerũt, voluit ꝓbare intellm̃, ꝛ volũtatẽ, ſiue appetitũ, nõ moueˀ aial ipm̃, vt duę res, quaꝝ vtraqʒ ſeoꝛſuʒ mo- ueret. naʒ ſi intellˀs, ꝛ appetit⁹ mouerent, vt duę cãę ſeoꝛ ſum, vʒ, intellˀs ꝑ ſe, ꝛ ſeoꝛſuʒ: ꝛ appetit⁹ ꝑ ſe, atqʒ ſeoꝛſuʒ: ita vt quęlʒ de per ſe ſit ſufficiẽs mot⁹ pñm: tũc mouerẽt, vt duę cãę nũo differentes, atqʒ per accñs diſtinctę: q̃re mot⁹ aialis, a nulla illaꝝ eſſet per ſe pmo: q̃re mot⁹ aia- lis erit a q̃daʒ ꝟtute vtriqʒ cõi, quę eſt ſpẽs vtriqʒ illoꝝ cõis: cui⁹ ꝑcipatu itellˀs, ꝛ appetit⁹ aial mouerent, ꝛ ꝓ- gredi facerẽt. Affert exẽm Themiſti⁹, ꝑ qđ pʒ ꝯñia: ꝟbi cã, taʒ bipes, ꝗ̃ quadrupes incedit, nec qua illud q̃dru- pes icedit, ſʒ qua cõi cõueniũt, qđ eſt pedes hẽre. ĝ ex hꝰ exẽplo ꝯñia vʒ, ꝙ ſi intellus ꝛ appetitus eſſent duę cãę motus, quaꝝ quelibet de per ſe eſſet ſufficiens pñm mo- tus: mot⁹ aialis eſſet pmo, rõne eiuſdẽ ꝟtutis cõis, quę eſt ſpẽs vtriqʒ cõis: quo cõceſſo, vlteri⁹ deducit intellm̃ moueˀ aial ſine appetitu: ꝛ appetitũ ſine intellu: vt ſupe-
Tex.cõ.50⁹. rius diffuſe deduximꝰ de Auer. intẽtione. ¶ Ex hiſce ĝ pʒ Ariſto. per cõem ſpecieʒ intellexiſſe nõ formã vtriqʒ cõem, ſed ſpẽz: qđ eſt quoddaʒ vłe, participatione cuius vtriũqʒ illoꝝ ſeoꝛſuʒ mouet: qđ Ariſto. non aſſerit tanꝗ̃ veꝝ, ſed tanꝗ̃ ſequẽs ad ꝓpoſitũ: qđ reputat abſurdũ:

vt textũ ꝛ ꝟba Auer. ꝛ Them. ꝯſiderãti pʒ.

¶ Quarto quero vtrũ voluntas ſit libera per eſſentiã? 4⁹ qđ
Et vꝪ ꝙ nõ: qꝛ tũc eſſet libera re⁹ finis, ꝛ etiã medioꝝ in finẽ. Modo reſpectu vltimi finis oẽs ponunt eã nõ eſſe liberã, ſed neceſſitari. ꝯñtia ꝟo pʒ, qꝛ ſi volũtas eſt libe- ra per eſſentiã, vbicũqʒ erit voluntas, erit libera: ꝛ ſic cũ reſpectu finis ſit voluntas, etiã reſpectu eius erit libera. ¶ Scđo ipſa voluntas moueˀ ab appetibili, ergo appe- tibile mouet volũtatẽ, ſed appetibile mouet mere nãlr, ergo voluntas moueˀ ab appetibili mere nãlr: ꝛ ita non vꝪ libera. ¶ Tertio pmi mot⁹ nõ ſunt in poteſtate nr̃a, ergo ſaltẽ reſpectu illoꝝ nõ erit libera. ¶ In ꝯtrariũ eſt
Ariſto. 9⁹ meta. vbi vult voluntatẽ eẽ ꝑ eſſentiã liberã. Tex.cõ.10.
¶ Rñdent nõnulli ꝙ voluntas eſt libera ſm determi- natioñẽ ſui act⁹, nõ autẽ ſm actuatioñẽ. Ubi debes ſcire ſm hãc opioñẽ, ꝙ qñ intellˀs oſtẽdit aliqd volũtati ſub rõne boni, tunc obiectũ oſtẽſuʒ actuat volũtatẽ, qm̃ agit in voluntatem neceſſario, ꝛ reſpectu illius voluntas ne- ceſſario patitur: dicitˀ ꝟo hic actus, qui ab obiecto oſtẽ- ſo volũtati mittitˀ, pmus actus, ꝛ vulgari ꝟbo complacẽ- tia. Cuʒ ꝟo intellˀs oſtẽdit volũtati aliqd ſub rõne mali, volũtas ẽt neccĩo actuatˀ ab illo: ꝛ dꝪ hic actus diſplicẽ- tia, ꝛ pmus mot⁹. Alius ꝟo act⁹ eſt, qui dꝪ determinatio, ad velle, aut ad nolle, aut terti⁹, quo determiat ſe ad neu- tralitatẽ, ꝛ qlibʒ hoꝝ eſt act⁹ poſitiu⁹, vt dicũt, veꝝ pm⁹ eſt ab obiecto ſibi oſtẽſo ſub rõne boni, vel mali. Scđs ꝛ terti⁹ ſunt ab illa determinãte ſe. Sunt qui addũt 4m, qui nõ eſt act⁹ poſitiuus, ſʒ eſt negatio, qua ipſa ad nihil ſe limitat, ſed ſtat ſuſpẽſa. Uolunt igiˀ volũtatẽ eẽ libe- ram ſoluʒ reſpectu ſuę determinationis, ſʒ pmoꝝ actuũ, nõ eſt libera. ¶ Sed alij aſſerũt volũtatẽ eẽ liberã per eſſẽntiã: imo eẽ libertatẽ ꝯdictionis foꝛmalr: ꝓbãt. pmo qꝛ aliqs actus noſter denoiatˀ liber libertate ꝯdictionis, vt nũc ſuppono, qꝛ oẽs cõcedũt in doctrina Ariſt. vltra, ſʒ oẽ denoiatiue tale eſt tale ob aliqd, qđ eſt foꝛalr atqʒ intrinſecus tale. Uel igiˀ actus ille liber denoiatiue, ꝑꝑ obiectũ, qđ mouet voluntatẽ, eſt liber, aut ꝑꝑ volũtatẽ, quę moueˀ ab obiecto. Nõ ꝑꝑ obiectũ, qꝛ cũ illud mere nãlr moueat, per ipʒ talis act⁹ nõ poterit denoiari liber. Si aũt ille eſt liber ꝑꝑ voluntatẽ: ĝ volũtas eſt ꝑ eſſen- tiã libera. ¶ Defendendo hãc põneʒ ſumamus pmo ꝙ volũtas ab obiecto ſibi oſtenſo ab intellu moueˀ nõ ad velle vel nolle, ſed ſoluʒ ad cognoſcẽduʒ eẽ bonũ vł ma- luʒ. Eſt tñ qđ vtrũ iſte mot⁹, quo moueˀ ad cognoſcẽdũ eſſe bonum vel maluʒ ſit appetitio, vel diſplicẽtia, an ſit accñs, an ſola obiectio obiecti. Sed qcqd ſit, ſatis eſt ac- cipere illuʒ actũ nec eſſe velle, nec nolle: ſʒ eẽ actũ illatũ ab obiecto, quo voluntas depręhẽdit obiectũ ſibi oſten- ſum ſub rõne boni vel mali. Alius autẽ eſt act⁹ volunta- tis, qui dꝪ velle aut nolle, quos ipſa eligit circa obiectuʒ. Eſt aũt volitio vel nolitio, oꝛones ęquiualentes oꝛonib⁹ optatiuis: vnde hę ꝓpõnes appeto diligo hoc vel illud, odio habeo hoc vel illud, nõ ſunt act⁹ exerciti volunta- tis, ſed ſignificãt act⁹ voluntatis. Hi ꝟo act⁹ ꝓſupponũt pmos: non.n. pôt voluntas in aliqd ferri, niſi in illud, qđ appet ſibi bonũ, nec nolle aliqd, niſi appeat ſibi maluʒ. ¶ Scđo accipio ꝙ duplex eſt volũtatis libertas in ꝓ- poſito, altera dꝪ indifferẽtię, altera ꝯdictionis. Libertas indifferẽtię eſt qñ volũtas ad neutrã ꝑtẽ ꝯdictionis ma- gis inclinatˀ: ꝛ hęc eſt volũtas nõ magis iclinata ad alte- ruʒ oppoſitũ, ꝗ̃ ad alterũ, vt cũ eſt indifferẽs ad motũ vł qetẽ. Libertas ꝟo ꝯdictionis eſt, qñ lʒ volũtas poſſit ſtare neutra: tñ magis inclinatˀ ad alterã partem cõtradi- ctionis ꝗ̃ ad alteram. Hoc pacto dici ſolet, ꝙ lʒ ſtudio- ſus non ſit liber libertate indifferentię ad agendum ſm

vtates, eſt tñ liber lĩbtate ꝯdictionis: qꝛ põt etiã, ſi velit, agẽ ꝯ bitũ: ⁊ ita ẽt lĩbtas ꝯdictionis eſt idẽ qđ voluntas, cõnotans poſſe velle vtrũqꝫ oppoſitoꝝ. ❡ Ex his concludo ꝙ libertas ꝯdictionis eſt ipſa volũtas ɋ̃tenus eſt ptãs quędaꝫ, qua volũtas cõcurrẽtib⁹ oĩb⁹ cauſis reqſitis ad ſuũ effectũ, hꝫ ꝙ poſſit cũ eis coagere ⁊ ponẽ actũ ſuũ in effectũ, vel nõ ponẽ: vt ei placuerit, ⁊ hęc vocatur ꝯdictionis libertas, ⁊ voluntas. ❡ Aiaduertẽdũ ğ pro ſolõne ad rões ꝙ aliud eſt volũtatẽ velle, ⁊ paſſiones alicui⁹ appetitiuę domare, vel aſcindẽ, vel (vt vtar vbis cõuer loquẽtiũ) refrenare vel reprimẽ. cũ.n. aliqs iraſcaẽ, ſtatiꝫ vellet nõ iraſci, ſꝫ qꝛ̃ nõ põt ita cito iraſcibilẽ reprimẽ, ideo nõ ita cito miteſcit. Ira.n. triſtitia, gaudiuꝫ ⁊ id genus reqrũt localeꝫ ſpũuꝫ motũ: iõ nõ pñt ad nutũ volũ[tatis] deleri. Ex his ꝯcedi ſolet volũ[tatem] poſſe aliqd non velle lĩbtate ꝯdi[ctio]nis: qđ tñ non põt nõ appeti nãli appetitu. aia.n. nõ põt nõ appetẽ vltimũ finẽ, ſꝫ volũtas poſſit illuꝫ nõ velle lĩbtate ꝯdictionis: qꝛ aia cũ appetit appetitu nãli, quo ab illo eſt pficibilis: voluntas tñ cũ ſit libertas ꝯdictionis: põt illum nõ velle: ſꝫ nunq̃ꝫ refrenare poterit nãleꝫ aię appetitũ, quẽ hꝫ, vt pficiaẽ ab illo. v.ğ. ſi qs fuerit in igne, ſꝫ poſſit nõ velle intelligẽ cõbuſtionẽ: tñ nunq̃ꝫ poterit nõ intelligẽ, qꝛ nunq̃ꝫ refrenabit ſenſuꝫ ne ſentiat. Similr aia circa finẽ vltimũ merito appetit⁹ nãlis nõ põt nõ appetere illuꝫ, volũtas tñ põt illum nõ velle lĩbtate ꝯdictionis: ſꝫ nunq̃ꝫ refrenabit aiaꝫ, ne illuꝫ appetat. ğ aia nõ põt nõ velle finẽ lĩbtate indifferẽtię: ſꝫ poſſit non velle libertate ꝯdictionis. ❡ Tunc ad rões. Ad pmã dõm ꝙ cũ volũtas ſit per eſſentiã libertas cõtradictionis dico ꝙ reſpectu oĩuꝫ eſt lĩbtas ꝯdictionis, ⁊ ſic reſpectu finis ⁊ medioꝝ in finẽ: cũ quo tñ ſtat eã nõ poſſe refrenare nãleꝫ aię appetitũ ne illuꝫ appetat: põt tñ refrenare nãleꝫ aię appetitũ circa media in finẽ, ⁊ ita aliqñ facit. ❡ Ad 2[m] patuit ſolõ. Ille.n. motus, quo monetẽ ab obiecto oſtenſo, nõ eſt velle, nec nolle, nec actum ſuſpẽdere, ſꝫ eſt appręhẽſio quędaꝫ, qua appręhẽdit illđ eſſe eligibile, vel fugibile: nec reſpectu illi⁹ eſt libera, qꝛ̃ ille act⁹ nõ eſt volũtatis, niſi, vt ſubiti, poti⁹ eſt obti oſtẽſi. nec ſeqẽ volũtas reſpectu illoꝝ pmoꝝ motuũ non eſt libera, ğ nõ eſt per eſſentiã libera: qꝛ reſpectu pmoꝝ non eſt libera, qꝛ nõ ſunt act⁹ eius. Sufficit.n. ad hoc vt ſit libertas ꝯdictionis, vt ſit libera re[spect]u ſuoꝝ actuum. ❡ Per ideꝫ ad 3[m]: pmi.n. mot⁹ nõ ſunt volũtatis, ⁊ ideo nõ ſunt in ptãte noſtra. potius.n. ſunt obiecti. nõ.n. eſt in ptãte voluntatis, cũ ſibi pñtaẽ aliqđ ſub rõne boni, qn depręhendat illud eẽ appetibile. Sed in ptãte eius eſt illud velle, vel nõ velle: qꝛ ſꝫ appręhẽderit illud eſſe appetibile, poterit illud non velle. Hęc pauca de hac queſtione ſufficiant, nam in theologicis plura dicemus, nunq̃ꝫ Ar[iſtoteles] ſatis ſit peripathetice ſic diſputaſſe.

54. ❡ Quinto quęriẽ vtrũ volũtas creata poſſit libere velle ⁊ libere nõ velle lĩbtate ꝯdictionis. Videẽ ꝙ nõ. pmo, qꝛ ſi põt libere velle ⁊ libere nõ velle aliqd libertate cõtradictionis, poterit poni in eſſe: poſſe.n. pmo poꝝ ẽ quo poſito in eſſe, nulluꝫ ſeqẽ ipoſſe. Qꝫ aũt nõ poſſit poni in eſſe, pꝫ, qꝛ tũc volũtas libere vult, ⁊ libere nõ vult aliqd libertate ꝯdictionis. Hoc aũt eſt ipoſſe, ğ ipoſſe eſt volũtatẽ libere velle ⁊ libere nõ velle aliqd libertate ꝯdictionis: cum ſemp hoc poſitũ ineſſe iplicet ꝯdictionẽ. ❡ P. Si voluntas poſſet libere velle, ⁊ libere nõ velle aliqd libertate ꝯdictionis, aliqs act⁹ eſſet in ptãte voluntatis. Hoc aũt falſuꝫ eſt, qꝛ vel act⁹ qui eſt, vel act⁹ qui nõ eſt. nõ act⁹ qui eſt, qꝛ ex quo ille eſt, nõ eſt amplius in ptãte voluntatis. nõ act⁹, qui nõ eſt, qꝛ cũ ille nihil ſit, non põt eſſe in ptãte alicui⁹. ❡ P. Si volũtas poſſet lib velle, ⁊ libere nõ velle libertate ꝯdictionis, poſſet libẽ ſuſpendere oẽꝫ ei⁹ actũ. Hoc aũt falſuꝫ eſt, qꝛ dato ꝙ ſuſpẽdat oẽm actũ ei⁹, cũ volũtarie ſuſpẽdat oẽm actũ: tũc volendo ſuſpẽdet: ⁊ ita re[spect]u hui⁹, qđ eſt ſuſpẽdere oẽm actũ ſuũ hꝫ actũ volendi, ⁊ ſic nõ ſuſpẽdit oẽm actũ ſuũ: qua rõne ſit, vt hęc ꝓpoſitio voluntas libẽ ſuſpẽdit oẽm actũ ſuũ, inferat ꝯdictoria eẽ ſimul vera. nõ ergo põt volũtas ſuſpendere oẽꝫ ei⁹ actũ. ❡ In ꝯtrũ pꝫ rõ, naꝫ voluntas eſt eſſentialr libertas ꝯdictionis, ğ põt libere velle ⁊ libere nõ velle libertate ꝯdictionis. ❡ Pro declaratiõe q̃ accipiamus pmo qd ſit ipſaꝫ voluntatẽ libẽ velle. 2° qd libẽ nõ velle. 3° qd ſit volũtatẽ libẽ poſſe ſuſpẽdere actũ ſuũ oẽꝫ. ❡ Quãtũ ad p[m] dico ꝙ volũtas libẽ vult, qꝛ aliqñ vult, ⁊ imediate anteq̃ꝫ icęperit velle, potuit nõ incipere velle. ❡ Quãtũ ad 2[m] dico ꝙ volũtas dr libẽ nõ velle, qn voluntas aliqd nõ vult, ⁊ imediate ante ea potuit voluiſſe. ❡ Quãtũ ad 3[m] dico ꝙ ſuſpẽdere oẽm actũ ſuũ põt duplr itelligi, aut negatiue: ⁊ ſic nihil aliud eſt, q̃ꝫ nõ hr̃e aliquẽ actũ libere, ⁊ ad hũc ſenſuꝫ volũtas põt ſuſpẽdere oẽm actũ ſuũ. Aut põt itelligi affirmatiue: ⁊ ſic denotaẽ ꝙ ipſa nulluꝫ actũ hꝫ, ⁊ nullũ actũ vult hr̃e, ⁊ hoc mõ illa ꝓpoſitio voluntas põt ſuſpẽdere oẽm actũ ſuũ, iplicat ꝯdictionẽ, qꝛ ſi nulluꝫ actũ vult hr̃e, ğ hꝫ aliquem actũ: vt pꝫ. ❡ Ex his deduciẽ qd eſt volũtatẽ libẽ velle ⁊ libẽ nõ velle libertate ꝯdictionis. nõ.n. eſt voluntatem velle ⁊ nõ velle. a. vel indifferẽter eẽ velle ⁊ non velle. a. ſed eſt velle. a. in. b. inſtanti, ⁊ potuiſſe antea vel noluiſſe, vel nõ voluiſſe. Aut eſt nõ velle. a. in. b. inſtãti, ⁊ potuiſſe antea voluiſſe. Vel efficaci⁹ voluntateꝫ libẽ velle ⁊ libẽ nõ velle eſt poſitis oĩb⁹, quę reqrunẽ ad actũ ſuũ hr̃e in poteſtate ſua icipere velle, ⁊ nõ icipere velle, vel ſi incępit, eſt in ptãte ſua poſſe deſinere velle, vel nõ velle, qñ ſibi placuerit. ❡ Tunc ad rões dico. Ad pmã ꝙ volũtas põt libere velle, ⁊ libere non velle oẽ ſibi obiectũ. Et qñ dr̃ B nõ põt poni in eẽ, nego hoc: nõ.n. illo mõ poniẽ in eſſe, vt in argu[mento] dr̃: ſed, vt dictũ eſt in ſuppõnib⁹: volũtas eiꝫ põt libẽ velle ⁊ nõ libẽ velle, nõ quo hęc ſit in eẽ, volũtas libẽ vult ⁊ libẽ nõ vult, ſꝫ quo cũ pmo vult, pus potuit nõ velle, ⁊ cum pmo non vult, prius potuit velle. hoc.n. mõ dꝫ poni in eẽ. ❡ Sed dices, hęc eſt poſſis, voluntas libẽ vult: ğ iſta põt eẽ vera, voluntas libere vult. De poſſibili[illegible]
❡ Dõm ꝙ ꝯña nulla eſt, qꝛ poſſe eſt tñ deũ eẽ, ⁊ poſſe eſt nullaꝫ ꝓpõneꝫ eẽ verã, ⁊ id gen⁹: ⁊ tñ nunq̃ꝫ tales ꝓpõnes erũt verę, vel pñt eẽ verę. Sꝫ ideo tales ꝓpõnes dicunẽ poſſes, qꝛ ita põt eẽ ſicuti ꝑ eas ſignaẽ: non.n. per iſtaꝫ, poſſe eſt nullã ꝓpõneꝫ eẽ verã, denotaẽ ꝙ hęc põt eẽ vera: nulla ꝓpoſitio eſt v[er]a, ſꝫ ſolũ ꝙ poſſe ſit ita eẽ ſicẽ ꝑ eaꝫ ꝓpõnẽ quę eſt nulla ꝓpoſitio eſt vera, denotatur. ❡ Ad 2[m] dõm ꝙ in ptãte volũtatis eſt actus qui eſt, qꝛ põt illuꝫ cõtinuare, vel nõ cõtinuare, ⁊ eſt act⁹ q nõ eſt, nõ de ineſſe, ſed qa anteq̃ꝫ illuꝫ hẽat, põt illuꝫ hr̃e libere. Vterqꝫ ğ act⁹ eſt in ptãte volũtatis, naꝫ qui eſt, eſt in ei⁹ ptãte, vt nõ ꝯtinuet, qui nõ eſt, vt poſſit efficẽ. ❡ Ad 3[m] patuit ſolõ, qꝛ voluntas põt ſuſpẽdere oẽm actũ ei⁹ poſſ[ibi]liũ per negationẽ, nõ aũt per affirmationẽ, vt diximus. Multa alia de voluntate eſſent dicẽda, quę in theologicis dño cõcedente dicemus: ⁊ qdeꝫ diligẽtiſſime.

❡ Neceſſe eſt igiẽ omne qđ viuit animãq̃ꝫ habꝫ: nutriendi vim hr̃e ab ortu gñõneue vſq̃ꝫ ad interituꝫ corruptionẽue ſuã. neceſſe eſt.n. omne qđ eſt ortuꝫ: accretionẽ ⁊ ſtatuꝫ ⁊ decretionẽ hẽre / quae qdẽ vt pꝫ ſine nutritione fieri nequeunt. Neceſſe eſt igitur: vniuerſis his quae accreſcunt atq̃ꝫ decreſcunt / ineſſe potentiam nutriendi.

❡ Vegetatiuã

Tex. c. 59. ¶ Vegetatiuã quidem igitur aiam neceſſe eſt habere omne, quodcunq; viuit, ⁊ aiam habet a generatione, vſq; ad corruptionem: neceſſe eſt enim quod genitũ eſt, augmẽtum hr̃e, ⁊ ſtatum, ⁊ decremẽtum. Hec aũt ſine alimẽto hr̃e impoſſibile eſt. Neceſſe eſt igitur ineſſe vegetatiuã potẽtiã in oibus natis, ⁊ corruptibilib⁹.

φυομένοις creſcẽtibus φθίνουσιν decreſcẽtib⁹ — viuẽtibus mortalibus

COMMENTARIVM.

¶ Hacten⁹ de motiuo: at nũc de vegetatiuo ptractationẽ aggredit̃. nã vt Auer. inquit, cum egiſſet de oib⁹ vlib⁹ virtutibus aie, nũc de virtute aie vegetatiua aggredit̃: vt oſtendat, que eaꝝ ſit viuẽtib⁹ data ꝓpter melius, ⁊ que ꝓp neceſſitatẽ. ¶ Expoſitor vero vr̃ huius itẽtionis aliã cãm aſſignare. Dicit.n. poſtq̃ Ari. determi̊it de ſingulis ptib⁹ aie, hic oñdit quo adinuicẽ ordinant̃. Et pmo ponit hãc ↄ̃nẽ, omne qđ viuit, ⁊ aiaz hz, habet vegetatiuã poꝰ: ⁊ ſyllogizat h̃ pacto: omne creſcẽs, ſtans, ⁊ decreſcẽs hz vegetatiuã poꝰ: omne viuẽs creſcit, ſtat, ⁊ decreſcit: omne igit̃ viuẽs hz vegetatiuã poꝰ. Huius ſylli ꝑ accipit ↄ̃nẽ, ⁊ inquit. Quidẽ igit̃ aiam neceſſe eſt hr̃e omne, quodcunq; viuit, ⁊ aiam hz: dico neceſſe eſt hr̃e a gñone ipſa, atq; ortu, vſq; ad corruptionez atq; finẽ vite. Per hec vba, a gñatione vſq; ad corruptionẽ. Expoſitor colligit Ari^cs innuẽ hoc eẽ itelligẽdũ in viuẽtibus, que gñant̃ ⁊ corrũpunt̃, excludẽs corpa celeſtia, que viuunt, ⁊ aiam hñt: ⁊ tñ vegetatiuã poꝰ nõ hñt. Qđ qdẽ lz colligi poſſit ex his vbis, arbitror Ari^cs hoc nõ dixiſſe, niſi ad diũam ſenſus, et motiue potẽtie. nã viuẽs, ⁊ qđ aiam habet, nõ a pn° vite, ad eius finẽ ſenſum, vel poam ſenſitiuã habet, etiã ad diũam potẽtie motiue, que nõ a pn° ad finẽ viuẽtibus ineſt. Et dicit. Qđ viuit, ⁊ aiaz habet, vt oſtẽdat h̃ cõe eẽ etiã aialib⁹. Hec.n. a pn° ortus, vſq; ad finẽ vite vegetatiuã potẽtiaſ ſemp hñt: vnde per hñs aiam, aial itelligit. Hec eſt ↄcluſio. Deinde accipit minorẽ, ⁊ inquit. Neceſſe eſt.n. qđ gñat̃ atq; genitũ eſt idẽ, neceſſe eſt, vt omne viuẽs, qđ gñatur: hr̃e augmẽtũ ſtatũ, ⁊ decremẽtũ: hec fuit minor. Deinde ſumit maiorẽ: hec aũt ſine alimẽto, hoc eſt ſine poꝰ nutritiua hr̃e nõ põt. Eſt ḡ maior, omne viuẽs habet augmẽtũ, ſtatũ, ⁊ decremẽtũ. Hec fuit maior, repetit ↄ̃nez, ⁊ inquit. Neceſſe igit̃ eſt ineſſe vegetatiuã poam in oibus natis, ⁊ corruptibilib⁹: hoc eſt, oibus viuẽtib⁹ a pn° ad finẽ. ¶ Quo, ad vba attinet, vbũ natis, grece eſt, φυομένοις, latine augmẽtabilib⁹ etiã: tamẽ vt (arbitror) hic pro genitis accipit. Vbũ vero, corruptibilib⁹ grece eſt, φθίνουσιν, latine etiã diminuibilib⁹: tñ corruptibilib⁹ tranſtuli. nam hic deſcribit viuẽs qđ gñat̃, ⁊ corrũpitur.

Dubiũ qđ. Vtrũ viuẽs poſſit ſtare in viuẽtibus?

¶ Querit vtrũ viuẽs deuenire poſſit ad tps ſtatus, quale arbitrant̃ eẽ iuuẽtutẽ, in qua vtus nec augeat, nec iminuat. Et videt̃ q nõ, qa omne viuẽs poſt ortuz, ſemp tẽdit ad corruptionẽ: ſemp.n. poſt ortuz minori tpe erit victurũ. ergo ſemp poſt ortuz tẽdit ad decremẽtũ. quare poſt ortuz vnũ erit tps. ſ. decremẽtũ. ¶ Ꝓ. Aliqñ viuẽs ante tps ſtatus morit̃. ḡ nõ trãſit per tria tẽpora.

Opĩo Egidij.

¶ Egidius lucidus doctor arbitrat̃ ex rei nã nullũ eẽ ſtatũ, ſed omne tẽpus eẽ, aut augmẽti, aut diminutionis ſm rei veritatẽ: imaginat̃ enim q̃diu oſſa ſunt tenera, ⁊ calor nãlis fortis, augeri viuẽs: cum vero calor nõ eſt fortis, viuẽs decreſcit: cum vero nec augmẽtum, nec decremẽtũ ſenſibile eſt, ſtatus eſt viuẽtis. ergo iter augmẽtũ ⁊ decremẽtũ ex rei natura nõ dat̃ tẽpus mediuz: dat̃ tñ tẽpus in quo nec vnũ, nec alterũ ſenſibile eſt. ¶ Q2 vero nõ detur tale mediuz ex rei natura, Probat Egidius, pmo q2 inter calorẽ fortẽ, ⁊ non fortẽ nõ datur mediũ, quẽadmodũ nec inter cõtradictoria: cum eſt fortis gñat magis q̃ fuerit deꝑditũ: cum vero nõ fortis, qđ reſtaurat, eſt minus q̃ id, quod reſolutũ erat. ergo ſicut inter fortẽ, ⁊ nõ fortẽ nõ dat̃ mediũ, ita inter accremẽtũ ⁊ decremẽtũ nõ dabit̃ mediuz. ¶ Scđo ſi tale tẽpus ex nã rei eẽt dabile mediũ: in quo ſcilz calor nãlis ꝑaſſe tãtum reſtauret, quãtũ fuiſſet deꝑditũ, ſit illud tẽpus tota iuuẽtus (vt medici arbitrant̃) et ſit grã argumẽti decẽ annoꝝ: ⁊ querit̃ vtruz in fine talis tpis ſit calor equefortis ſicut in pncipio erat, vel fortior, vel debilior. Si equefortis, vel fortior, ergo ſicut in pncipio ſufficiebat per decẽ annos reſtaurare quãtũ reſoluebat̃: ita ſufficiet in fine decez annoꝝ, ⁊ ita per plures annos adhuc: ⁊ ſic in infinitũ. Si aũt dicat̃ calorẽ eẽ debiliorẽ in fine, q̃ erat in pncipio. ergo in aliqua ꝓportione: ⁊ ita prius etiã erat debilior, lz in minore ꝓportione: cum ab extremo ad extremũ, nõ niſi per mediũ trãſitus fiat: ſed in principio decẽ annoꝝ nõ poterat calor reſtaurare niſi tãtum quãtũ reſoluebat̃, ergo prius ante finez, quãdo calor fuit debilior q̃ in pncipio nõ poterit reſtaurare tãtus, quãtũ reſoluebat̃: ⁊ ita tũc fuiſſe diminutio, ⁊ nõ ſtatus: cuius oppoſitũ ſupponebat̃. Ex his argumẽtis Egidius autumat ſtatũ viuẽtis eẽ, quãdo viuẽs, nec ſenſibiliter creſcit, nec ſenſibilr̃ decreſcit: ⁊ ita inter cremẽtuz, ⁊ decremẽtũ mediũ eſſe negat: ſed inter cremẽtũ, ⁊ decremẽtum ſenſibilia ↄcedit mediũ.

Cõtra Egid. que.

¶ Cõtra hãc opinionẽ fere oẽs aduerſant̃. Landauẽſis enim argumentat̃, inter quoſlibet duos mot⁹ oppoſitos eſt quies media, in qua ſubm nullo illoꝝ motuũ mouet̃. Sed cremẽtũ ⁊ decremẽtuz ſunt duo mot⁹ ↄtrarij, ergo iter eos oz dari quies media. Maior ꝓbat̃ 8° phyſicoꝝ, alioqn idẽ ſimul eẽt, ⁊ nõ eẽt, vt deducit Landauẽſis: at ois quies eſt in tẽpore, ergo inter cremẽtũ ⁊ decremẽtuz eſt tẽpus, in quo viuens, nec creſcit, nec decreſcit, ⁊ hoc tẽpus ſaltẽ erit ſtat⁹. ¶ Ꝓ. Alij argumẽtant̃ q hac poſitione ſtãti q̃libet hora viuẽtis eẽt tẽpus ſtatus, qđ eſt cõtra oẽs. ⁊ cõſequẽtia ꝓbat̃, q2 ſm Egidiũ illud eſt tẽpus ſtatus, in quo nõ eſt ſenſibilis accretio, nec ſenſibilis imminutio: ſed in nulla hore ſue vite viuẽs ſenſibilr̃ videt̃, aut accretũ, aut diminutũ. ergo quelibet hora ſue vite erit ſtatus. ¶ Ꝓ. In inſtãti medio copulãte tẽpus auctionis tẽpori diminutionis viuẽs, nec augetur, nec diminuit̃, ergo dabit̃ mediuz inter cremẽtũ ⁊ decremẽtuz. Antecedẽs ꝓbat̃, q2 ſi illo inſtãti viuens augeret̃, igit̃ poſt illud augebit̃; ⁊ ſi in illo inſtãti diminueret̃, ergo ante illud diminuebat̃. quare idez ſimul ⁊ ſemel creſceret, ⁊ decreſceret: quod eſt ipoſſibile. Vtraq; vero ↄſequẽtia patet, qa nullius motus dat̃ pmuz vel vltimũ 6° Phyſicoꝝ. ¶ Ꝓ. Alij argumẽto Auicẽne eãdẽ poſitionẽ ſic reprobant, aliquãdo vtus vitalis cõſeruat calorẽ, ⁊ facit augmẽtuz: vt in pueritia, aliqñ neq; cõſeruat calorẽ, nec facit augmẽtuz, vt in ſenectute. ergo aliquãdo alterꝝ illoꝝ ſufficit facere. Tenet argumẽtũ, qa natura nõ procedit ab extremo ad extremũ ſine medio, ſed cum nõ poſſit aliquãdo facere augmẽtuz, ⁊ nõ cõſeruare calorẽ: eſt enim hoc oino ipoſſibile: nõ enĩz calor diminuit̃, niſi in ſenio. ergo aliquãdo ſufficit calorez cõſeruare, ⁊ nõ facere augmẽtũ: qđ quidẽ eſt tẽpus ſtatus, his argumẽtis oẽs, quos ego legi, Egidiũ ↄdẽnant: ⁊ eius argumẽta reſoluũt. ¶ Ad pm̃ dicũt calorez eſſe fortẽ tẽpore ſtatus: veruz nõ ſemp ſtatum eẽ aſſerũt: cum calor eſt fortis. Dicũt enim augmẽtũ deſinere ꝓpter humidi terreſtreitatẽ, qua reddit̃ extẽſioni inepti: alij dicunt inter fortẽ ⁊ debilẽ non eẽ mediũ, ſed inter fortiorẽ ⁊ debilem mediũ eẽ fortẽ: ⁊ ita volũt augmẽtum fieri: quãdo calor eſt fortior: diminutionẽ vero, cum calor eſt debilis, ſtatuz

cum eſt fortis. ¶ Ad 2m dixit calorem in pncipio ꝛ fine eſſe ęque fortem : nõ tñ in fine ſufficere per decem alios annos cõſeruare, qm̃ diſparitas eſt ex pte humidi : nam in pncipio iuuẽtutis nõ erat ita terreſtre, qn cuꝫ maiore adhuc terreſtreitate ſuũ caloreꝫ poſſet ↄſeruare ſub gradu, ſub quo prius fuit. In fine xo iuuẽtutis erit humidũ in extremo latitudinis ſiccitatis, cũ qua põt calorem cõſeruare, ꝛ qꝛ cõtinuo efficitur ſiccius: ideo imediate poſt, finẽ nõ amplı9 ſufficit humiduꝫ caloreꝫ ↄſeruare ſub eodem gradu, ſed cõtinue diminuitur. Hęc ſunt, quę contra Egidiuꝫ oẽs fere aſſerunt. ¶ Uerũ Auerroes pñti loco velle videtur omne viuẽs nõ habere niſi cremẽtũ ꝛ decrementũ: cremẽtũ qdeꝫ, vt pueniat ad debitã quãtitateꝫ, in qua poſſit exercere ei9 operationẽ: decrementũ xo, ne fiat trãſit9 ad corruptionẽ imediate ab ipſa rei pfectiõe. ¶ Themiſti9 etiaꝫ viuẽs omne nõ niſi accretionẽ, ꝛ minutionẽ pati dicunt, vbi nihil de ſtatu logt. Eſt ğ ſignum ꝙ ſtatũ temporaleꝫ noluerũt. Unde ex dictis Auerrois colligo hanc rõneꝫ, ſi datur ſtatus, aut datur, vt viuẽs perueniat ad eius pfectionẽ, aut vt tranſeat per ipſm ad corruptionẽ, nõ vt pueniat ad ei9 pfectionẽ, qꝛ per ſolaꝫ accretionẽ ad taleꝫ pfectionẽ viuens attingit, nec vt per ipſuꝫ tranſeat ad corruptionẽ, qꝛ per minutionẽ ſatis fieri põt hic tranſitus, ergo nulla eſt neceſſitas ſtatus. ¶ Teneo diſputandi grã, ergo viuens augeri vſqꝫ ad a. inſtans, qd̃ eſt vltimuꝫ per excluſionẽ prioris ꝛ poſterioris motus, tenendo auctionẽ ꝛ diminutionẽ eſſe mot9 continuos, eſt qdeꝫ vltimũ per excluſionẽ prioris, qꝛ in illo non eſt auctio, ꝛ imediate antea erat. Eſt etiaꝫ pmũ per excluſionẽ poſterioris, qꝛ in illo non eſt minutio / ſed imediate poſt illud: hoc tñ inſtans ſe tenet cũ ſequẽti motu: ꝛ nõ cũ pcedenti : qm̃ ſemp ab vltimo fit denoiatio. ¶ Ex his ſeqt dari poſſe ſtatũ momẽtariũ, in quo viuẽs nec augetur, nec minuitur: nõ tñ datur ſtatus tẽporalis. ¶ Tunc ad primaꝫ dico inter motus ↄ̃rios ſemp interuenire quietẽ per negationẽ vtriuſqꝫ mot9: eſt n. deuenire ad quoddaꝫ inſtans, in quo nec prior, nec poſterior mot9 eſt, in quo mobile dicitur quieſcere per negationẽ, ꝙ in eo nõ mouetur aliquo cõtrarioꝝ motuũ: hęc aũt quies non dicitur priuatiua, qm̃ eſſet temporalis. Cuꝫ xo accepit Gandauẽſis totũ terminum ad quẽ eſſe imobilẽ, hoc eſt intelligẽduꝫ, qm̃ motus per aliqd ſibi internũ terminatur: ↄgelatio n. eſt finis alterationis: quę tñ nõ eſt in eo : qd̃ prius alterabatur, ſꝫ in pma mã: qm̃ xo mot9 non terminatur per aliqd ſibi internũ talis motus finitur per terminũ externuꝫ. ¶ Ad ſcdaꝫ nego ↄ̃ñaꝫ: qꝛ lꝫ ſtatus ſit inſenſibilis auctio, vel inſenſibilis diminutio : non tñ cõtra inſenſibilis auctio vel minutio inſenſibilis oĩs eſt ſtatus: vl̃is n. affirmatiue nõ cõuertitur in terminis, niſi grã terminoꝝ quare ſtatus erit tempus mediãs inter ſenſibileꝫ auctionẽ, ꝛ ſenſibileꝫ minutionẽ: in quo neutra ſenſibilr̃ eſt. ¶ Ad 3m pꝫ ſolo : ſoluꝫ n. pbat dari mediũ momentariũ, qd̃ ego, ꝛ Egidius nõ negamus. ¶ Ad 4m nego illa eſſe extrema: lꝫ n. ſint ↄ̃traria, non tamẽ ſunt extrema, inter quę mediet aliqd, qd̃ differat re ab vtroqꝫ extremo. Preterea dato ꝙ ſint extrema ꝛ cõtrarij motus, non opꝫ inter eos eſſe mediuꝫ temporale: ſed momentariũ: imo ex argumẽto illa ſunt ↄ̃tradictoria: cõſeruare n. caloreꝫ ꝛ facere augmẽtuꝫ, nõ conſeruare calorem, ꝛ nõ facere augmentũ ſunt cõtradictoria: ergo nihil debet eſſe mediũ. Patet ğ ex his recte Auer. ꝛ Themiſtiũ duo tm̃ tempora vitę annotaſſe. ſ. augmẽti, ꝛ decremẽti: qm̃ tertiũ ex nã rei dabile nõ eſt. ¶ Tunc ad primũ dico reſpectu decurſus ętatiſ vnũ eſt tp̃s, vꝫ, minutio: qm̃ poſt ortuꝫ omne viuens tendit ad non eſſe: reſpectu xo magnitudis duo tm̃ ſunt tẽpora. ¶ Ad 2m lꝫ viuẽs ante ſtatũ pmoriatur: tñ p accñs non venit ad ſtatum: eſt tñ per ſe aptũ puenire: ꝛ ſic Ariſto. logt.

¶ At non in omnibus viuentibus neceſſe eſt ſenſuꝫ eſſe. etenim neqꝫ ea poſſunt tactum habere : quoꝝ corp9 eſt ſimplex / quęqꝫ nõ ſine materia / formaꝝ ſunt ſuſceptiua. neqꝫ fieri poteſt : vt ſine hoc ſenſu animaliuꝫ quicqꝫ in reruꝫ ſit ratione.

¶ Senſum aũt non neceſſe eſt in oĩbus viuẽtibus eſſe : neqꝫ. n. vtiqꝫ ea quorũcũqꝫ corpus ſimplex eſt, tactuꝫ cõtingit habere: neqꝫ ſine hoc poſſibile eſt eſſe animal vlluꝫ: neqꝫ quęcũqꝫ nõ ſuſceptiua ſpẽꝝ ſine mã ſunt. Tex. c. 60.

COMMENTARIVM.

¶ Probauit oĩbus viuẽtib9 ineſſe potentiã vegetatiuã, at nũc pbat non oĩbus viuentib9 ineſſe potentiaꝫ ſenſitiuam, quã per ſenſum intelligit: ꝛ hoc pponit, ꝛ inquit. Senſum aũt nõ neceſſe eſt in oĩbus viuentib9 eſſe, ꝙ ſi oĩbus viuentib9 potẽtia vegetatiua ineſt, ꝛ nõ oĩb9 viuẽtibus ineſt potẽtia ſenſitiua, pꝫ diuia vegetatiuę ad alias animę partes, qꝛ oẽs alię pręſupponũt vegetatiuã: tanqꝫ priorẽ, ꝛ cęteraꝝ fundamentũ. Qꝛ xo nõ oĩuꝫ viuentiuꝫ ſit ſenſus, pbat Ariſto. qꝛ nõ oĩuꝫ viuẽtiũ eſt tact9, ergo nõ oĩuꝫ viuẽtiũ eſt ſenſus: eſt n. tactus oĩuꝫ ſenſuũ pmus ita, vt vbi tact9 nõ eſt, illic ſenſus nullus eſſe põt. Qꝛ xo nõ oĩuꝫ viuentiũ ſit tact9: pbat trib9 rõnib9. primo quia ſtirpiuꝫ, quaꝝ eſt corp9 ſimplex, vt illaꝝ pars miſcibilis nõ eſt tactus: vt nũc ſupponit, ergo nõ oĩuꝫ viuentiũ eſt tact9. Huius accepit añs, cũ inquit. Ex lege ſic: neqꝫ n. ea. ſ. plantę, quorũcũqꝫ eſt corpus ſimplex, vt coꝝ pars miſcibilis, tactũ habere cõtingit, vt nũc ſupponẽduꝫ eſt. ¶ Scdo idem añs pbat, qꝛ tactus nõ eſt niſi aĩaliuꝫ, at nõ omne viuens aĩal eſt, ergo nõ oĩuꝫ viuentiũ eſt tact9: ꝛ hoc inquit. Neqꝫ ſine hoc poſſibile eſt eſſe aĩal vlluꝫ, imo non niſi aĩal tactũ habet, ſed ſuppleas rõneꝫ : nõ oẽ viuens eſt aĩal, ğ non oĩuꝫ viuentiũ eſt tact9. ¶ Tertio pbat idem añs, tact9 nõ eſt niſi coꝝ: quę ſunt ſpẽꝝ ſuſceptiua ſine mã. At nõ omne viuẽs eſt ſuſceptiuũ ſine mã: ergo non oĩuꝫ viuentiũ eſt tactus. Inquit, neqꝫ quęcũqꝫ ſpecierũ ſine mã nõ ſuſceptiua ſunt tactũ hñt, ſed ſolum ea, quę ſpẽs ſine mã ſuſcipiunt, tactũ hñt. Suppleas rõnem, ſed nõ omne viuens ſpẽm ſuſcipit ſine materia: go planta nõ ſuſcipit ſpẽm ſine mã: ergo non oĩuꝫ viuentiũ eſt tactus. Pꝫ ergo trib9 rõnib9 nõ oĩuꝫ viuentiũ eſſe tactum. Qꝛ ſi non oĩuꝫ viuentiũ eſt tactus, nec oĩuꝫ viuẽtiũ erit ſenſus: eſt n. tactus pmus oĩuꝫ ſenſu, ſine quo nullus ſenſus aliquis ineſſe poteſt : hoc pacto legẽdus eſt textus. ¶ Philoponus xo hunc textũ reſoluit ad duas rõnes, quaꝝ pma eſt ex pte corporis plantaꝝ. Scda xo ex pte aĩę. Ex parte corporis quideꝫ: qꝛ corpus plantaꝝ videtur ſimplex, nam lꝫ ex quattuor ęlñtis cõſtat: tñ in plantarũ corpore terrei eſt, ꝙ eaꝝ corpus ſit q̃ſi terra, quę inepta eſt ſenſui: vt pꝫ in capillis ꝛ oſſib9, in qb9 ppter nimiaꝫ terreſtreitatẽ, nõ hñt ſenſum. Ex parte aĩę xo argumẽtatur, qꝛ eaꝝ aĩa ſpẽs ſine mã nõ ſuſcipit, ergo aĩa eaꝝ caret potẽtia: qua poſſit illas ſuſcipe, ꝛ ita caret ſenſu. Hęc ex Philopono: pma tamẽ expoſitio melior eſt, qꝛ nullũ verbũ Ariſtotelis omittit indeterminatuꝫ. ¶ Auerroes xo verba illa [neqꝫ. n. quorũcũqꝫ corpus ſimplex eſt tactum habere cõtingit] intelligit de corporib9 cęleſtib9, quaſi dicat tactũ nõ eſſe oĩuꝫ viuentiũ, qꝛ nõ cęloꝝ. quę viuunt, ergo tactus non eſt omniuꝫ viuentium. ¶ Sed hęc expoſitio non conuenit intentioni Ariſtotelis : qm̃ excluſit cęleſtia corpora ſuperius ab hac cõſideratione, qꝛ ſolũ

Auç. Auer. cõmẽ. 59.

Auç. Auer. cõmẽto 60.

Refutatio

q2 ſolū de viuētibus corruptibilibus ꝓpoſuit. ℭ Sunt doctiſſimi viri, qui ſtirpibus ſenſum tactus tribuerūt, vt Anaxagoras claƺomenius, Democrit⁹ abderita, Ebuita/ lis phus iunior, ꝛ Platonicoꝝ nōnulli: mouebanť ex eo: q2 cum ſtirpes nutrimēto participēt alimonię ſenſuȝ ha beāt, neceſſe eſt, hoc eſt tactū: ꝛ guſtū. Uerū in Collecta/ neis pōneȝ hāc refutauimus, vt in 2° li° videre potes: vñ Themi. hic dicit plātis nām ſenſuȝ negaſſe: ꝙ corpa eaꝝ ſimplicib⁹ ꝓxima ſint: ꝛ ꝙ craſſiora ſint, ꝙ̃ vt poſſint ſi/ militē ſentiēdi admittere. Ari^{les} vo ꝓbat plātis nō ineē ſenſuȝ, ꝙ eis appetitio nō īſit: vtpote nec triſtitia, nec leti tia: qḋ vo nec triſtitia inſit, nec letitia, arg^{to} nob eſt plāta/ rū imobilitas. nō .n. a re ipa triſti plātę retrahunť: nec ad rem delectabilē diffunduntť: plātis ḡ, q2 appetitio nō in/ eſt, nec ſenſus ineē pōt. Sed de his hactenus.

ℭ Aial aūt neceſſe eſt ſenſuȝ hře: ſi nihil facit fruſtra nā. nam vniuerſa quae nā ꝯficiunť: gřa ſunt alicui⁹/ aut ſunt caſus eoꝝ quae alicuius cauſa fiūt. Si igiť corpus qḋ habet vim gradiēdi, nō hřet ſenſuȝ: cor/ rūpereť ſane / ꝛ non ad ſuum ꝓficiſcereť ꝑueniretq3 finē / quē qdem opus eſſe naturae ꝯſtat. Quo nāq3 pacto nutrieť? Immobilib⁹ .n. adeſt nutrimentū eo in loco / vbi ſunt orta: quo nutriri pñt ſuapte nā.

ℭ Aial aūt neceſſe eſt ſenſum hře, ſi nihil fru/ ſtra facit nā: gřa enim alicuius oīa ſunt: quę nā ſubſiſtūt: aut caſus ſunt eoꝝ: quę ſunt ali/ cuius gřa. Si igiť omne ꝓgreſſiuuȝ corpus nō hřet ſenſum: corrūpereť vtiq3, ꝛ in finem non vtiq3 veniet, qui eſt naturę opus. Quo/ modo enim aletur? Manētibus qdeȝ enim (vnde) ineſt hoc, vbi nata ſunt.

Caſus συμπτώματα,

Hoc τοῦτο,

COMMENTARIVM.

ℭ Cū declarauit po^{as} vegetatiuā eē porē ꝛ vliorē po^{a} ſen/ ſitiua: nūc exponit, cui ꝓpe ſenſus ineſt, ꝛ ingt. Aial autē neceſſe eſt ſenſum hře: ꝓbat aūt h̄, ꝛ pōt arg^{m} fieri a p̄ ad vltimū, aial eſt, ḡ eſt ꝑꝑ finē, hoc eſt, vt gñet ſibi ſile, ꝛ ta le, quale ipm eſt, vt exponit Themi. alioqn nā aliqd fru/ ſtra feciſſet: ſi aial eſt, vt gñet ſibi ſile: neceſſe eſt vt cibū aſſumat / qui ꝯuertať in eius ſbſtātiaȝ: quo etiā creſcat, vt poſſit ꝑuenire ad tātam quātitatē, vt gñare poſſit: ꝛ eius ſupfluū ꝯuertať in ſemē. Propter ea .n. aial cibuȝ aſſu/ mit, vt nutriať: ꝛ ꝯſeruet: vt creſcat, ꝛ ꝑueniat ad debitā quātitatē, ſub qua gñare poſſit: ꝛ ꝯuertať in ſemē. Patet ergo ſi aial eſt, vt gñet, ipm neccio aſſumere debere cibū: ſed cum nō poſſit aſſumere cibū eo loco: vbi aial genitū eſt, ſed ꝓcul: neceſſe eſt ipm hře ſenſum, quaſi ducē, quo ducať ad locū cibi ſalubriter: ſi enim ſenſum nō hřet, ob/ uiaret corruptiuis cauſis: ꝛ ita nō ꝑueniret ad locuȝ cibi: qḋ ſi nō ꝑueniret ad locū cibi: cibuȝ nunq̄ aſſumeret, ꝛ ſi cibuȝ nunq̄ aſſumeret, nō poſſet ꝑuenire ad debitū tps, quo poſſit debituȝ naturę opus ꝑficere gñando ſibi ſile. Ingt. Aial aūt neceſſe eſt ſenſum hře, ſi nihil fruſtra facit natura. ℭ Qr vo ſi nihil fruſtra facit nā / aial ſenſum ha/ bere neceſſe ſit: ꝓbat, ꝛ aſſumit diuulgatū p̄ncipiū phyſi/ coꝝ, vt expoſuit lib. 2° phyſicę auſcultatōis, videlȝ quę/ cūq3 nā ſubſiſtunt, aut ſunt alicui⁹ gřa, aut ſunt caſus: qui ſequunť ea: quę ſunt alicuius gřa: hoc ſuppoſito argumē/ tat. Si igiť nulluȝ ꝓgreſſiuū corpus, ſenſum hřet, anteq̄ veniret ad locū ciboꝝ, ex qbus enutriť: corrūpereť: qꝛ careret duce, quo ꝑuenire poſſit ſalubriter ad eum locū: careret eniȝ ſenſu, quo diſcerneret corruptiua: quę fierēt ſibi obuia. vltra ſi corrūpereť anteq̄ veniret ad locū ci/ boꝝ: nō ꝑueniret ad fineȝ, qui eſt naturę opus hoc eſt ad gñanduȝ ſibi ſile: vbi enim nō poſſet ꝑuenire ad locum, nō nutrireť: vbi nō nutrireť, ſemē emittere nō poſſet, qḋ eſt nutrimēti ſupfluitas, imo (vt dicit Themi.) morereť ilico: ꝓpterea dicit Ari^{les}, quo modo enim aletur, q̄ſi di/ cat, nullo pacto enutriretur. ℭ Qr ſi dicas aial nutriri ex ſuis radicibus in loco vbi ortū eſt, vt plātę ꝛ aialia imo/ bilia enutriunť. Cōtra obycit, quia imobilibus aialibus vel plātis nutrimētuȝ ineſt in loco, vbi ipa ſunt apta eē: ideo nō mouētur ꝓcul: at aialibus ꝓceſſiuis nutrimētuȝ ipm non repiť eo loco: vbi illa orta ſunt. ℭ Quo vo ad vba attinet, Auerroes vba illa [quo modo eniȝ aletur] ſic habet [Eſt enim ſm modū motus ſine ſenſu] ꝛ expo/ nit Ariſtotelē hęc dixiſſe ꝓpter corpora cęleſtia: quę hñt motuȝ: ꝛ tñ carent ſenſu: ꝓpterea dicit illa hře motū alio modo, atq3 alia rōne, q̄ animalia hęc habeāt: ſed homo Auerroes ſępe trudiť in fabulas: ꝓlibat eniȝ ea / quę nō ſunt in li° Ari^{lis}, ſȝ quę ſunt ficta ab interꝓtib⁹ barbaris. ℭ Philoponus hūc locū eodē modo itellexit, pōderat vo vba Ari^{lis} cuȝ ait, alia eſſe ꝑꝑ aliqd, alia ꝯſeq ea / quę ſunt ꝑꝑ aliqd. Dicit .n. capillos in capite / pilos in ciliis, ꝛ pilos in barba eē ꝑꝑ aliqd. capillos qdē tegmēti gřa, pi/ los ciliorꝝ gratia cuſtodię, pilos barbę diſę cā: vt differat vir a muliere. canicieȝ vo capillis quę in ſenecta accidit, aſſerit eſſe ꝯñs id qḋ eſt ꝓpter aliqd: q2 ꝯſeqť flegma qḋ abūdat in ſenecta. P. Textū reſoluit in duas rōnes. Pri/ ma qdē eſt, ſi aial ꝓgreſſiuū nō hřet ſenſum: tunc fruſtra eēt ſibi dat⁹ ꝓgreſſus: q2 vel nō ꝓgredereť, vel in malū .ſ. p̄cipitium ſe p̄cipitaret, ꝛ ſic fruſtra datus eſſet ꝓgreſſus. Scda vo, q2 ꝓgreſſiua aialia cibū quęrūt ꝓcul, ḡ indigēt ſenſu: quo ducanť ad cibū. Themiſtius vo textū ad vnā rōnē reſoluit: vt viſum eſt. ℭ Quidā hic diſputāt obiter cuȝ diuo Thoma, an aia cęli ſit intellis cęlū ipm ꝑficiēs, atq3 informās. Argumētať Tho. ꝙ ſic, q2 12° p̄^{e} phię li°, Ari^{les} vult in motu cęli eſſe duo ꝯſiderāda, alteꝝ mouēs nō motū: alteꝝ vo, qḋ mouet motū: qḋ mouet nō motū, mouet ſicut deſiderabile: ꝛ cuȝ nō deſiderio ꝯcupiſcētię vel ſenſus: mouebit vt deſiderabile itelle^{li} deſiderio: ꝓ/ pterea ꝯcludit id, qḋ mouet motū, mouere vt appetēs, ꝛ intelligēs: at nullū corpus dī appetēs, ꝛ itelligēs, niſi per itellectū ipm informātē: quo vt forma ꝑficiēte intelligē ꝛ appetē dicať: quare ex his ſequiť cęleſtē aiam eē itelle cuȝ cęlū ipm informātē: ꝛ ineē ꝯſtituētē. ℭ Cōtra oby/ ciūt Iuniores, q2 hoc ꝯceſſo: quęlibet itelligētia eēt pars alicuius cōpoſiti, ꝛ cum oīs pars moueať per accñs mo tu toti⁹: q̄libet intelligētia mouereť per accidēs motu cę/ li: qḋ Ari^{les} ꝛ Auer. negāt: alioqn eēt corruptibilis. ℭ P. Tūc quęlibet itelligētia eēt phyſicę ꝯſiderationis: quod negat 2° Phyſicę auſcultatōis, naȝ quęlibet eēt act⁹ cor/ poris nālis. ℭ Sed defendēdus eſt expoſitor Tho. qui melius ſemꝑ Ari^{lis} vba itellexit: q̄ cęteri reꝑhēſores: te/ nemus eniȝ intelligētiā eē formā cęli, e qua cęlū ipm de/ pēdet in eē: verū duplex eſt forma, altera e qua id, cuius eſt, depēdet in eſſe: ꝛ ipa ab illo nō depēdet, ꝛ hęc eſt for/ ma, ꝛ nullius cōpoſiti pars: quia nec pars mālis, nec for/ malis: altera eſt, e qua id depēdet, cuius ipſa forma eſt: ꝛ ipa ab illo depēdet etiā in eē: ꝛ hęc ſemꝑ eſt pars alicui⁹ cōpoſiti ex mā, ꝛ forma reſultātis. ℭ Tūc patet ſolutio ad argumēta cōtra diuuȝ Thomā: nō enim ſequiť intel/ ligētiaȝ eē partē: lȝ ab ea cęlū depēdeat: ſiliter cōceſſo ꝙ quęlibet itelligētia per accidēs moueať motu cęli: vt 8° Phyſicoꝝ dictū eſt: nō ſequiť ipſam eē corruptibilē: q2 nō moueať per accidēs depēdēdo a cęlo: ſed potius cō/ tra cęlo ab ipſa depēdēte. ℭ Ad ſcdam patuit ſolutio in

An cęli aīa ſit for^{a} dans eſſe cęlo. Opio thomę Lx. cō. 36.

Obiectio.

meta^ce lib. p̄mo. Diximus enim omnē intelligētiā vt aīa eſt, eē phyſicę cōſiderationis. vt itellectus ꝟo, eſt metaphyſicę rōnis: veꝝ de re hac in multis locis abūde diximus. ¶ Philoponus hic ſoluit dubiū de talpa: quę quęrit cibū procul, ⁊ nō habet viſuꝫ, ⁊ de verme: qui mouetur ⁊ caret viſu. Rñdet ꝙ talpa habet viſum, ſed tenui tunica opertū ꝓpter ꝯtinuam ſub terrā latitationē. item de verme dicit ꝙ natura ob molliciē indigētiaꝫ ſuppleuit, naꝫ ſui corporis mollicie diſcernit, ac ſi videret: ſicq̄ poteſt dici de alijs multis animalibus.

¶ Fieri aūt nequit: vt corpoꝝ qcq̄ꝫ mobile atq̄ ortuꝫ aīam qdē habeat diſcernētēq̄ꝫ mētem, ſenſu aūt vacet. Cur. n. non habebit? aut enim aīae: aut corpi idipſuꝫ melius erit. At: neutri videt̄ melius eſſe. illa nāq̄ꝫ ob hoc nō intelliget magis: illud auteꝫ nō ob idipſum magis ꝑſiſtet. Nullum igit̄ vti diximus, nō immobile corpus: habet aīam abſq̄ꝫ ſenſu.

Tex. c. 61. ¶ Nō pōt aūt corpus hr̄e aīam qdē, ⁊ itellm̄ diſcretiuū, ſenſum aūt nō hr̄e nō māſiuū exiſtens: gñabile autē. at ꝟo neq̄ꝫ ingenerabile. Quare eniꝫ non hēbit? aut. n. aīę melius eſt, aut corpi. Nūc aūt neutrū eſt. hęc qdeꝫ eniꝫ nō magis intelligit: hoc autē nihil erit magis ꝓpter illud. Nullum ergo habet animā corpus non manens, ſine ſenſu.

COMMENTARIVM.

¶ Dictum eſt datū eſſe aīali ſenſum, vt per ipm̄ diſcernē poſſit in eligēdo cibum vtilia ab inutilibus, ſalubria ab inſalubribus, corruptiua a ꝯſeruatiuis. Contra videt̄ ad hoc in aliqbus aīalibus ſufficē intellectū diſcretiuuꝫ: hoc enim duce, ꝑñt aīalia huiꝰ hęc oīa ſufficiēter diſcernere: ergo in hoībus videtur ſenſus ſuꝑflui. Rñdit ergo fieri nō poſſe, vt corpus habeat animā, ⁊ diſcretiuum intellectuꝫ: ⁊ ſenſu careat, ſi eſt aīal progreſſiuū ⁊ gñabile. Unde inquit. Non poteſt aūt corpus hr̄e animā, ⁊ intellectū diſcretiuū, ſenſum autem nō hr̄e: ſi non māſiuum eſt, ſed greſſiuum, gñabile autē: hoc eſt ſi eſt progreſſiuū, ⁊ gñabile. ¶ Sed verba illa [at ꝟo neq̄ꝫ ingñabile] ⁊ reliqua, Themiſtius cui non parua fides adhibēda eſt, ſic legit, at ꝟo non ingñabile, quaſi dicat, qđ dictum eſt de gñabili: non oportet dici de ingñabili: qa ingñabile habere poteſt animā ⁊ intellectuꝫ diſcretiuū, id eſt diſtincte apprehēſiuum: ⁊ ſenſu carere, vt cęlum. ⁊ ita neq̄ꝫ pro non legēduꝫ eſt, Deinde verba illa. [Quare enim nō habebit] legēda ſunt, ſic: nam cur ne habebit, quaſi dicat, nam ſi habet ad quid ne hr̄e ſenſum vtile erit: ⁊ tūc verbū, nō, pro ne interrogatiue legēdum eſt: ⁊ hoc pacto ꝟba gręca nō corrūpūtur. Qđ ꝟo ad nihil ingñabili corpore aīato ſenſum hr̄e vtile ſit: ꝓbat Ariſtoteles: quia non ꝯfert illi ad intelligēdum: cum corpus cęleſte intelligat per eēntiam ſuę animę: ⁊ nō per ſpēs acquiſitas a ſenſibilibꝰ. nec confert illi pro ꝯſeruatione, quia ex ſenſu cęlum non magis vel plus ꝑdurabit: nō enim eget cibis, quos mediāte ſenſu diſcernat: tunc dat eam ꝯcluſionē, quam ſupius dedit, ⁊ inquit. Nullum ergo corpus: ſcilꝫ gñabile, non manēs, ſed ꝓgreſſiuuꝫ animā habet ſine ſenſu: ingñabile ꝟo bene habet animā ſine ſenſu. Hęc eſt expoſitio Themiſtij, quā Auerroes ſeq videt̄. ⁊ nō eſt extorta: ſed gręcis verbis cōueniēs: nam hęc ꝯcluſio ſic legitur: nullū ergo corpus gñabile, ⁊ progreſſiuuꝫ hr̄e poteſt animā ſine ſenſu: ingñabile ꝟo mobile poteſt habere aīam ſine ſenſu: ⁊ ſic hęc ꝯcluſio ſequit̄ ad oīa, quę dixit. ¶ Thomas ꝟo qui in textu omneꝫ facilitatē vult eſſe cōſiderādam, ⁊ omnē violētiam eſſe explodēdam: vult Ariſtotelē duo feciſſe: quoniaꝫ p̄mo eum ꝓbare dicit gñabile corpus ⁊ mobile nō poſſe animā hr̄e, ⁊ intellectū diſtincte apprehēſiuuꝫ, quin ſenſum habeat: nec hoc ꝓbat, ſed tanq̄ꝫ ex dictis ꝓbatuꝫ aſſumit: ſupius enim ꝓbauit animā talis corporis intelligē non poſſe ſine phātaſmate. Secūdo dicit eum ꝓbare corpus ęternuꝫ hr̄e non poſſe animā ⁊ intellectū diſcretiuū, ⁊ ſenſu carere: ⁊ per intellectū diſcretiuuꝫ intelligit intellectū apprehēſiuū ſingulariū. Unde Platonici dixerūt eſſe dęmones corpeos aīatos, eoſq̄ꝫ hr̄e intellectuꝫ diſcretiuū, ⁊ corpora ęterna, vt Apulleius aſſerit, ideo Ariſtoteles ſecūdo ꝓbat tale dęmonicuꝫ corpus, lꝫ ęternuꝫ: hr̄e non poſſe animā ⁊ intellectū diſcretiuū ſine ſenſu, dico intellectuꝫ diſcretiuū, quia corpus ęternuꝫ, vt cęlum: habet intellectū ſine ſenſu: quoniā cęleſtis intellectus nō eſt diſcretiuus, hoc eſt ſingulariū ꝑceptiuus, ſed per eēntiam apphēſiuus: at nulluꝫ corpus ęternū hr̄e poteſt animā, ⁊ intellectū ſingulariū apphēſiuum, ⁊ carere ſenſu: ⁊ hoc ꝓponit, at ꝟo neq̄ꝫ corpus ingñabile poteſt hr̄e animā, ⁊ intellectū diſcretiuū, ⁊ ſenſu carere. Deinde ꝓbando hoc, ⁊ quęrit: quare enim tale corpus ſenſuꝫ nō habebit: aut enim iſtud non hēre eſt aīę melius: aut corpori: ⁊ ꝙ nec aīę, nec corpori ſit melius nō hr̄e ſenſuꝫ: ꝓbat, ⁊ p̄mo ꝙ nō ſit animę melius: nā aīa huiuſmodi corporis carētia partis ſenſitiuę, nec melius, nec magis itelligit: immo carētia talis partis non ꝑcipit ſingularia diſcretiue: quę Platonici illam percipe aſſerunt. Qꝫ ꝟo hęc carētia corpori non ſit melior, ꝓbat, quia ex tali carentia corpus non diutius ꝑduraturuꝫ eſt: ergo vlter cōcludit nullū corpus mobile aīam hr̄e poſſe ſine ſenſu, ſiue illud ſit corruptibile, ſiue incorruptibile, ſi modo ſit mobile, ⁊ intellectū habeat diſcretiuuꝫ. ¶ Hęc expoſitio vt recte Expoſitor cōſiderauit, nullaꝫ ponit in ꝟbis Ariſtotelis extorſionē: nec violētiam: tamē in re ponit nō leuem dubitationē. Eſt enim dubiū primū, vtruꝫ aīa in tali corpe melius itelligat ſine ſenſu: videt̄ ꝙ melius: qa, vt Auerroes in cōmēto argumētat̄ ſenſus potius impedit intellectionem, q̄ꝫ illi cōferat: facit enim intelligibile nō intelligi niſi per ſpeciē, ⁊ non per eēntiam, ⁊ ita intellectio eſt obſcura atq̄ꝫ nocturna, intellectio ꝟo: quę ſit ſine ſenſu, eſt intuitiua, ⁊ matutina. ergo ſenſus itelligēti potius impedimēto erit. ¶ Secūdo dubiū eſt, quia ſenſus nō facit ad ęternitatē eius, cuius eſt ſenſus: nam (vt Auerroes inquit) ſenſus in maiori pte non eſt cauſa lōgitudinis vitę, ⁊ ꝑpetuę durationis: qa omne hn̄s ſenſum eſt mixtuꝫ, ⁊ ita corruptibile. ergo hęc expoſitio facit dubitationē in re. Propterea expoſitio Themiſtij vr̄ magis ꝯueniens, qm̄ nec ꝟbis, nec rei diſſona eſt, ſi ꝟba legantur, vt diximus. ¶ Egidius fingit ſm̄ Pla. aīam itellectiuā hr̄e duplex corpus, tenue alteruꝫ, atq̄ꝫ ęternū aīę ipſi ꝓportionatū: craſſum alteꝝ ⁊ mortale: aīę diſproportionatū, aīaſtico ꝟo corpi ꝓportionatum. Ait illud tenue eē ęternū: qa ęterna forꝰ nō pōt eē actus corpis corruptibilis imediate: alterū ꝟo craſſuꝫ, mortale, ꝙ aīa ęterna mediāte corpe ęterno hn̄ eſſe pōt forma corpis mortalis. Cōtra ꝗ hāc opinionē Egid. dicit Ari^cis log, dicit enim nullū corpus hr̄e poſſe aīam itellectiuā ſine ſenſu: ſiue tale corpus ſit tenue, ⁊ ęternū, ſiue craſſum, ⁊ mortale. Uex ad argm̄ Pla. rn̄det ęternā forꝫ poſſe eſſe actū corpis corruptibilis, non imediate: ſed mediāte diſpōne corruptibili. Quę rn̄ſio, ⁊ expoſitio dubia eſt. expoſitio qdē, qꝛ Plato tale corpus mediū tenue, ⁊ imortale nunq̄ꝫ ſomniauit: potiſſimū cum ęternū eē nō poſſit. rn̄ſio ꝟo: qꝛ pari rōne nō videt̄ forꝰ ęterna eē actꝰ diſpōnis corruptibilis, vel corpis Opi. Egid. mēte Plat.

corruptibilis

corruptibilis mediāte diſpōne corruptibile:eadē.n.queſtio erit de corpe,ꝛ de diſpōne. Propterea ad argᵐ illō, quo ꝓbaret̃ tale corpus mediās,dico formā ęternā būi poſſe eē corpis mortalis actum,qm̄ nō eſt ęterna ſimplr vtraqꝫ ex pte.nā qm̄ incipit nō ante corpus,pōt ipa ęterna a pte poſt eſſe act⁹corpis ſimplr mortalis. ❡ Ex his, quę Ariˢᵗᵒ dixit, Them̄.deducit aiataꝫ nām extrema ſui pte vtraqꝫ ſine ſenſu eē:extrema ſunt,cęlū,ꝛ plātę.Carēt plātę ſenſu,pręignobilitate,ꝛ exiliamēto naturę. Caret ꝛ cęluꝫ:nobilitate,ꝛ nāę excellētia. P̃.Plāta ſenſu caret, q̄ꝫ pcul cibū non q̄rat:cęlū ℞o,qꝫ cibo nullo pacto egeat hęc Them̄.verū ſi plātę ſenſum habeāt ꝛ⁰ diu⁹in Collectaneis diſputauimus:ꝛ in h̃ 3⁰paulo ſupius.Si ℞o cęlū, in li⁰ de ſbā orbis,ꝛ in li⁰ de cęlo. ❡ Sꝫ quo ad ℞ba attinet,debes ſcire qꝫ ℞ba illa quare nō hēbit duplr repīūtur in gręcis codicibus,vno⁰ affirmatiue,ſic q̃re hēbit,ꝛ ſic exponit hęc Alex.Eſt.n.ſenſus cum cęleſte corpus ſit ingñabile,cur habebis ſenſuꝫ. Uř.n.qꝫ nō debeat hēe,qꝛ vel erit corpi cęleſti bonū:vel eius aię.nō corpi,qꝛ lꝫ ſenſus ꝯferat his,quę hn̄t mortalia corpa:quatenus per eos ꝓſeruant̃ a ꝑcipitijs,ꝛ quęrūt cibos pcul:cęlo cū ſit corpus imortale,nō ꝯfert.nō aię:quia ſenſus ſunt vtiles aię pro ſcīa vliū:vt.ſ.acgrat̃ ex ſenſibus.at cęleſtis aia per eēntiā ſcit. ❡ Alio⁰ ℞ba illa legunt̃ cū negatione vt in codicib⁹nr̄is:ꝛ ſic Plutarchus legit. Interrogat.n.cū cęlū ſit ingñabile cur nō habebit ſenſuꝫ. R̃ndet ſm Plutarchum,an aię meli⁹ eſt:ꝛ corpi. Hūc aūt vtrūqꝫ eſt,hęc qdē eniꝫ.ſ.aia magis itelligit ſup.ſi cęlū hꝫ ſenſus,qꝛ ꝑticularia,ꝛ vlia,ꝛ nō impedit̃ ab itellectione vliuꝫ,ex eo qꝛ ſentit ſingularia. Hoc aūt.ſ.corpus erit magis.ſ.ꝑfectius pp illud h̃ eſt pp hēe ſenſus,qꝛ ſenſitiuū meli⁹eſt nō ſenſitiuo. Propterea ꝯcludit nullū ĝ hꝫ aia corpus manens ſine ſenſu.qꝛ aia cęleſtis,ꝛ aia aialis pgreſſiui,ꝛ cuiuſlibꝫ aialis hꝫ ſenſum. Sic igit̃ Plutarchus ℞ba oia legit affirmatiue.Alex.ʳ ℞o negatiue,vt patuit. ❡ Digredit̃ aūt hic Philoponus vtrū cęleſtia habeāt ſenſus. Qꝛ cęleſtia habeāt aiam itelleᵗⁱᵃᵐ,ſiue itellm̄,platonici,ꝛ ꝑipathetici ꝯcordāt,ſed de ſenſib⁹ differūt. Platonici qdeꝫ cęleſtib⁹ ſenſus tribuūt:ꝑipathetici ℞o remouēt. ❡ Pro ꝑipatheticis argumētat̃,ꝑ qꝛ ſi cęleſtib⁹ſenſus ineēnt,eēnt paſſibilia:deducit̃,qꝛ ſubiectū ſenſus eſt paſſibile. ❡ R̃ndet Philoponus pro Platonicis,qꝫ in nob ſenſitiua potētia patiēte ſibi indicat ſenſibilia:in cęleſtibus potētia ſenſitiua indicat ſenſibilia ſine paſſione ſubri:cęluꝫ.n.corpus eſt impaſſibile,nr̄m corpus ℞o paſſibile. Hāc ſolōne ꝓbat,qꝛ ſi aer ꝛ aqua ſine paſſiōe pn̄t miniſtrare ſpēs ſenſibiliū ſenſibus:ꝛ illas recipe nulla corruptiōe accīte in ipſis,cur cęleſtia ſine coꝝ paſſione ſenſibiliū ſpēs recipe nō pn̄t. ❡ ꝛ⁰ pro ꝑipatheticis argumētat̃ Philoponus, qꝛ ſi cęleſtia hn̄t ſenſum,hn̄t tactū. Eſt.n.tactus pmus oium ſenſuū. P̃.Tact⁹ eſt deterior cęteris,modo vbi eſt melius,erit deterius. At nō hn̄t tactū,qꝛ ſic eſſent mixta ex cīntis. ❡ R̃ndet iteruꝫ pro Platonicis,qꝫ neceſſe eſt cęleſtia hēe tactuꝫ,qꝛ lꝫ in nobis deteriora ꝑcedāt meliora:vel ſimul ſint. In illis tn̄ Ariˢᵗᵒ met ſmonē hūc reprobauit.dixit.n.illa hēc intellectiuū ſine ſenſitiuo,ꝛ vegetatiuo.ĝ non eſt verū vliter,qꝫ vbi eſt melius ſit deterius. ❡ Tertio pro ꝑipatheticis iterū argumentat̃:ſi cęleſtia hn̄t ſenſus,hn̄t inſtr̄a:ois eniꝫ ſenſus per inſtr̄m operat̃. At cęleſtia nō hn̄t inſtr̄a: ſunt enim omiomera ac ſimilaria. ❡ R̃ndet pro Platonicis,qꝫ non opꝫ vt ſemꝑ cōprębēſio ſenſibiliū fiat per inſtr̄a.naꝫ in nobis ſenſus cōis exiſtēs in vno ſpiritu cogſcit ſenſibilia qnqꝫ ſenſuū. P̃.Irrōnalis v̄tus per vnū ſpūm oia ſenſibilia cōprębēdit.ĝ cęlū pōt hēe ſenſus cum vniformitate corpis.eiuſ ĝ ſenſus,q̄s habet,toti cęlo coextēſi. ❡ Quarto argumētat̃ pro ꝑipatheticis iterū,qꝛ viuēti,vt viuēs ſenſus non ſunt neceſſarij,vt plātę indicāt,quę vitā hn̄t,ꝛ nō ſenſuꝫ. ❡ R̃ndet,qꝫ viuēti vt eſt viuens,ſenſus neceſſarij non ſunt,ſed viuēti ꝑfecto ſunt neceſſarij nō ad viuēdū,ſꝫ ad excellētiaꝫ. ❡ Quinto argumētat̃ pro ꝑipatheticis ſi cęleſtia hn̄t ſenſus,haberent deſideriū, vbi deſideriū,ibi ira,ꝛ voluptas,ꝛ triſtitia:at abſurdum vr̃ dicere cęleſtia iraſci,triſtari,ꝛ deſiderare,qꝛ nunc corrūperent̃. ❡ R̃ndet pro Platonicis ꝯcedēdo cęleſtia hēe deſideriuꝫ,quo deſiderāt imitari pᵐᵃ mētē:tale eniꝫ deſideriū omni enti ineſt.qꝛ vnūqdqꝫ appetit aſſimilari deo,aut oino,aut aliqua ex pte. Iram ℞o nō hn̄t:nō enim opꝫ vbi eſt deſideriū,eē iram. Zoophyta enim hn̄t deſideriū,ꝛ triſtant̃ ꝛ letant̃,nō tn̄ iraſcunt̃.pn̄t ĝ cęleſtia hēe deſideriū,ꝛ non iram:nec opꝫ vbi eſt deſideriū,ibi eſſe triſtitiā,niſi illud deſideriū ſequat̃ tactū:ſicut nō ſequit̃ in cęlo. ❡ Sexto argumētat̃,qꝛ ois ſenſus fit ad exteriora:ſed ex̃ cęluꝫ nihil eſt,ergo nō pn̄t cęleſtib⁹ ſenſus ineſſe. ❡ R̃ndet pro Platonicis ex̃ cęlū deorſum eſſe ſenſibilia:ꝛ illa ſentiūt. Platonici ĝ aſſerūt cęleſtia hēe ſenſus nō ꝓpter neceſſitatē,ſꝫ ꝓpter vtilitateꝫ,ꝛ excellētiā. Propter vtilitatē qdeꝫ,qꝛ ſunt vtiles aię,qꝛ per illos apphēdit ſingularia,ꝛ terrena. Propter excellētiā ℞o,qꝛ ſunt de excellētia corporis nobiliſſimi:verū libro de ſubſtātia orbis rem hāc diſputaui,nūc ℞o de re hac hactenus.

❡ Atq ſi ſenſum hꝫ:neceſſe eſt ipm vel ſimplex corpus,vel mixtū eē. Sed fieri nō pōt:vt ſit ſimplex.nō eniꝫ hēbit tactū. At hūc ſenſuꝫ ineē neceſſe eſt.

❡ At ℞o ſi ꝛ ſenſuꝫ habet:neceſſe eſt corpus eſſe aut ſimplex,aut mixtuꝫ. Impoſſibile aūt eſt ſimplex eſſe.tactuꝫ enim nō haberet. Eſt autem neceſſe hunc habere. Tex.c.62.

COMMENTARIVM.

❡ Expoſitores ſequētes Themiſtiū volūt qꝫ Ariˢᵗᵒ probet,qꝫ ſenſus ſit neceſſarius oibus aialib⁹,ad hoc ℞o oſtēdē volunt qꝫ Ariˢᵗᵒ ꝓponat duo. Quoꝝ pᵐ eſt,qꝫ ſi aial ſenſum habet,eius corpus neceſſe eſt eſſe aut ſimplex: aut mixtū. Scdm,qꝫ ſi aial ſenſum habet,ipoſſibile eſt eius corpus eē ſimplex.ꝓbat,qꝛ tactū nō hēet,modo neceſſe eſt vt omne aial habeat tactū. Hęc ergo duo dicuns Expoſitor aſſerit Ariˢᵗᵐ paſſumere. ❡ Philoponus ℞o aſſerit,qꝫ cum Ariˢᵗᵒ diuiſiſſet aialia a plātis:ꝛ a cęleſtib⁹, nūc vult diuidere aialia iter ſe, Et pmo ponit coꝝ cōuenientias. Scdo coꝝ diuas.vocat autē aialia pgreſſiua,ꝛ zoophyta aialia cōiter,qꝛ vtriſqꝫ competit aialis diffinitio:quę eſt ſubſtātia aiata ſenſitiua. ❡ Quātuꝫ ad pmuꝫ vult ꝓbare ſm Philoponū,qꝫ neceſſe eſt omne aial hēe ſenſum tactus. Ante tn̄ qꝫ hoc ꝓbat,intulit tres ſyllos,pimus eſt,ſi neceſſe eſt corpora,quę hn̄t ſenſum,velut aialia,aut ſimplicia,aut cōpoſita eē.non ſunt ſimplicia,igit̃ ſunt cōpoſita. Qꝛ ſint cōpoſita fiat ſcds ſyllˢ:ſi nō eſſent cōpoſita,nō hn̄t tactū,qꝛ vbi eſt tactus,ibi eſt mixtio, ſiqdeꝫ ex qbus eſt,hęc tangit. Tāgit aūt multa:ergo neceſſe eſt hēe tactuꝫ. Qꝛ habeat tactū ꝓbat̃ alio ſyllo ſic,ſi aial eſt corpus aiatuꝫ,omne aūt corpus aiatum tāgibile eſt:omne aūt tāgibile tactuꝫ cōprębēdit.ĝ tact⁹ eſt in nobis.hi ſunt tres ſylli. Ariˢᵗᵒ ergo innuens pᵐ ſyllm̄,iteruꝫ quaſi tres facit. Unde dicit. At ℞o ſi ꝛ ſenſum habet,neceſſe eſt corpus eē,aut ſimplex,aut mixtū. Hic eſt pmus ſyllˢ. Secūdus nō poſſibile eſt eē ſimplex:tactū eniꝫ nō hēet. Tertius ſyllˢ,eſt aūt neceſſe ipſuꝫ hēe. Hęc ergo ꝑmiſit ſm Philoponū:in qbus inuit totā vim pmi ſylli.

¶ Fortaſſe Ari^{ſtotele}s volēs pbare ꝙ neceſſe eſt ſenſuꝫ ineē oibus aīalibus, pmittit tres ſuppōnes. Quaꝝ pma eſt, ſi aīal habet ſenſuꝫ, neceſſe eſt eius corpus eē, aut ſimplex, aut mixtuꝫ. Secūda vo eſt, corpus aīalis hñtis ſenſum, nō pōt eē ſimplex, qꝛ ſi eēt ſimplex, nō haberet tactum. Tertia ſuppoſitio eſt, neceſſe eſt omne aīal hñe tactū: ad quid vo ſeruiāt ſuppōnes iſtę, in ſequētibus oſtēdetur. ¶ Uel dici pōt ꝙ Ari^{ſtotele}s in his tribus ppōnibus poſuit ſuā intētionē, vt Expoſitor inqt. Eſt enim ſua intētio pbare, ꝙ omni aīali inſit ſenſus, quam intētionē in his tribus ppōnibus collocauit: qa ſi omni aīali ineſt tact^{us}, vel guſtus, omni aīali ineſt ſenſus, ideo ſumit omni aīali ineſſe tactū, deinde omni aīali ineē aliquo pacto guſtuꝫ, qa ex his ſtatim habet̃ omni aīali ineſſe ſenſuꝫ. ¶ Melius aūt cuꝫ nouo Expoſitore, Ariſtotelē dicēdū eſt duo premittere. Quoꝝ p^{rimu}m eſt, ꝙ īpoſſibile eſt corpus aīalis eſſe ſimplex: ⁊ hoc inqt. At vo ſi et ſenſum habet, neceſſe eſt eius corpus eſſe, aut ſimplex, aut mixtuꝫ, ſuppoſita hac hypothetica eligit primū pbādū, cum dicit. Impoſſibile aūt eſt eius corpus eſſe ſimplex: qa nō hñet tactuꝫ: hoc eſt primū. Deinde dat ſcd̄m, ⁊ dicit. Eſt aūt neceſſe hūc ſ. ſcilꝫ tactuꝫ hñe, ⁊ hoc eſt ſcd̄m. Hęc ergo duo vult declarare. ſ. ⁊ ꝙ impoſſibile eſt aīalis corpus eē ſimplex: ⁊ ꝙ neceſſe eſt omne animal hñe tactum.

¶ Qd̄ quidē: ex hiſce perſpicuū euadere pōt. Nam cum aīal omne corpus ſit animatū corpuſqꝫ omne tāgibile ſit, tangibile autem ſit id qd̄ eſt ſenſibile tactu: neceſſe eſt ⁊ aīalis corpus vim habeat ſentiēdi tāgendo, ſi debeat ipſuꝫ aīal ꝯſeruari. Caeteri nāqꝫ ſenſus, per alia quaedam externa ſentiūt: odoratus inquā, viſus, ac auditus. tāgens autē niſi ſenſum habeat: nō poterit alia quidē fugere alia aūt capere, Qd̄ ſi ita ſit: fieri nō pōt vt ipm aīal ꝯſeruet̃.

Tex. cō. 63 ¶ Hoc aūt ex his manifeſtum eſt, Omī enim aīal, corpus animatū eſt, corpus autē omne eſt tāgibile, tāgibile autē qd̄ ſenſibile tactu: neceſſe eſt ⁊ aīalis corpus tactiuū eſſe, ſi debeat ſaluari aīal. Alij enim ſenſus per alia ſentiunt, vt olfatus, viſus, auditus. tangēs autē, niſi habeat ſenſum, nō poterit hęc quidē fugere, illa autē accipere. Si vo hoc: impoſſibile eſt ſaluari animal.

COMMENTARIVM.

¶ Duo ppoſuit, quoꝝ primū erat, ꝙ corpus aīalis īpoſſibile eſt eſſe ſimplex. Scd̄m vo ꝙ omni aīali neceſſe eſt ineſſe tactū. Nūc pſequit̃ ſcd̄m, ⁊ pcedit reſolutorie (vt Philoponus innuit) ppōnit tamē pmo illud, qd̄ vult pbare, ⁊ dicit. Hoc aūt. ſ. ꝙ oibus aīalibus inſit tactiuuꝫ ſiue tactus, ex his, quę ſtatim dicemus, manifeſtuꝫ eſt: deinde pſeqt̃ a pmo ad vltimū ſyllogiçās, dicēs. Quoniaꝫ enim aīal eſt corpus aīatū, corpus aūt. ſ. aīatuꝫ omne eſt tāgibile, ergo ſupple aīal eſt corpus tāgibile. Eſt enim ſyllogiſmus, omne corpus aīatum. ſ. gñabile ⁊ corruptibile (de h̄ eīꝫ loqmur) eſt tāgibile, omne aīal eſt corpus aīatum gñabile. ergo omne aīal eſt tāgibile. Ultra tāgibile aūt omne, eſt corpus qd̄ eſt tactu ſenſibile, vt mixtū ex calido, frigido, humido, ⁊ ſicco. omne aīal eſt corpus tāgibile. g̃ omne aīal eſt mixtū ſenſibile ſenſu tactus. Deinde facit tertiū ſyllm hypotheticū hoc pacto, ſi aīal debet ſaluari, debet eſſe tactiuū, ſed aīal debet ſaluari, ergo de facto debet eſſe tactiuū. Maiorē pbat, cum dicit. Alij enim ſenſus p alia. ſ. extranea, ⁊ remota media ſentiūt ſua ſenſibilia vt olfatus odorabilia, viſus viſibilia, auditus audibilia. At tangēs, niſi habeat ſenſum quo ſentiat tāgibilia, quę poſſunt ipm corrūpere, ⁊ quidē de pximo, nō poterit hęc quidē illoꝝ fugere, atqꝫ euitare, illa aūt accipe vt vtilia, ⁊ vitę pficia. Minor vo pꝫ ex dictis, aīal enim cum ſit mixtuꝫ tāgibile, vt pbatuꝫ eſt, debet ſaluari, ⁊ pſeruari ne corrūpat̃ ante tēpus ſuę corruptionis. ppterea dicit. Si vo hoc fuerit, vt. ſ. ꝙ nec aīal fugit, nec pſeqtur vtile, īpoſſibile eſt ſaluari certo dato tpe. ergo ſi debet ſaluari certo dato tēpore debet hñe ſenſum, quo poſſit diſcernē pniciosum, ⁊ aſſeq vitale, talis aūt eſt tactus, ſolus enim hic diſcernit hęc de pximo. ¶ Quo vo ad vba attinet, aīaduerſione dignū duplex eē nec̄ium, ſimpliciter, ⁊ ex cōditione, aīal hñe tactū ⁊ eſt ſimplr̄ neceſſariuꝫ, aliogn aīal non eēt aīal, ⁊ eſt nec̄ium ſi debeat certo tēpore viuere. Quia igit̃ hic pbauit aīal debē hñe tactuꝫ nec̄io neceſſitate cōditionis, ideo rem hāc ſyllo hypothetico pbauit. ſ. ꝙ ſi aīal debeat ſaluari, neceſſe eſt hēre tactum. accipit autē ꝙ debeat ſaluari certo dato tpe, qꝛ eſt mixtū corruptibile ⁊ gñabile. Hęc de textu.

¶ Quapropter ⁊ ipſe guſtus: quaſi tactus eſt qdam. eſt enim: alimēti ſenſus. at alimētum: corpus eſt qd̄ tactu percipit̃. Sonus autē ⁊ color ⁊ odor: non nutriūt nec accretionem decretionēue faciūt. Quare neceſſe eſt ipſum guſtuꝫ tactū quēdam eſſe: quia rei tāgibilis ac nutritiuae eſt ſenſus. Hi igit̃ ſenſus: neceſſarij ſunt aīali. atqꝫ perſpicuum eſt: fieri nō poſſe vt ſit animal abſqꝫ tactu.

¶ Quapropter ⁊ guſtus eſt vt tactus qdaꝫ. alimenti enim eſt. alimētuꝫ aūt corpus tāgibile eſt. Sonus autem, ⁊ color, ⁊ odor, non alunt, neqꝫ faciūt augmētuꝫ, aut decremētū. Quāobrē, ⁊ guſtū neceſſe eſt tactū, eē quēdam, qa tāgibilis ⁊ vegetatiui ſenſus eſt. Hi igit̃ neceſſarij ſunt aīali, atqꝫ manifeſtuꝫ eſt, ꝙ nō eſt poſſibile ſine tactu aīal eſſe. Tex. cō. 64.

COMMENTARIVM.

¶ Propoſuit tactū eē nec̄iuꝫ aīalibus, obiter quaſi digrediēs pbat guſtū eſſe nec̄ium aīalibus eadē rōne, qua tactus eſt aīali nec̄ius. eſt enim tactus nec̄ius aīalib^{us}, ſi aīal certo tēpoꝝ ſpatio ſuari debeat, hac etiaꝫ rōne ⁊ guſtus nec̄ius eſt oibus aīalib^{us}, qꝛ guſtu diſcernit alimētū cōueniēs, ⁊ refutat alimētū pniciosum. Unde dicit. Quapropter ⁊ guſtus eſt, vt tactus qdaꝫ. ſ. inquātū eſt ſenſus alimēti diſcernēs bonuꝫ a nō bono, pniciosum a ſalutifero. Modo ꝯſtat alimētū eē quoddā tāgibile, ergo eius ſenſus eſt qdā tactus. Quia vo qs poſſet dicere cęteros ſenſus eē quodā modo guſtū, vel tactū, hoc excludēs, dicit. Sonus aūt ⁊ color, ⁊ odor, nō alunt, neqꝫ faciūt augmētuꝫ, aut decremētum: ⁊ ſic ſenſus eoꝝ nō pñt dici guſtus vel tactus, ppterea repetit qd̄ dixit, cū inqt, Quāobrē ⁊ guſtū neceſſe eſt tactū quēdā eſſe, qa eſt ſenſus tāgibilis ⁊ vegetatiui h̄ eſt nutritiui, qd̄ eſt tāgibile. ¶ Philoponus aūt dicit Ari^{ſtotele}m hic oſtēdiſſe guſtū eē tactū quēdam obiter, qꝛ cum dixit, ꝙ tact^{us} ſolus ſuſcipiēs ſentit, poſſet qs dicere, ꝙ guſtus etiā ſuſcipiēs ſentit, ideo dixit, ꝙ guſtus eſt vt qdaꝫ tact^{us}: qꝛ imediate ſentit veluti tact^{us}, ⁊ id, qd̄ ſentit, eſt qdd̄am tāgibile. Reſoluit aūt Philoponus hunc textuꝫ in tres ſyllos. Primus eſt, ſi tactus eſt aīali nec̄ius, ⁊ guſtus etiā eſt aīali nec̄ius: per hūc enim nutrimur,

mur, guſtus igiť eſt tact⁹. vedit aũt intelligẽ hũc ſyllm cũ3 dixit. [Quapropter ⁊ guſtus vt tact⁹ q̃dã eſt.] Secũdus ſyllus eſt, ꝙ guſtus eſt tactus nutrimẽti, quẽ ponit, cum inqt. [Alimẽti eniz eſt. Alimẽtũ aũt corpus tãgibile eſt.] ğ guſtus eſt, vt tactus. Tertius ṽo eſt, q̃a guſtus eſt eius, qḋ per ſe nutrit, ⁊ per ſe eſt tãgibile, ſonus autez ⁊ cętera ſenſibilia nõ nutriũt, nec ſunt ſenſibilia. Ex his ergo cõcludit, hi igiť .ſ. tact⁹ ⁊ guſtus nec̃ij ſunt aiali atq3 manifeſtuz eſt, ꝙ nõ eſt poſſibile ſine tactu aial eẽ. Patet ğ guſtum eẽ tactũ aliquo modo, ⁊ quatenus eſt nec̃ius ſi aial debeat ſaluari, ⁊ q̃tenus eſt eoꝝ, quę tãgibilia ſunt.

¶ At caeteri ſenſus: boni ſunt gratia. ⁊ deſinito iam generi nõ cuiuis aialiũ ſine vllo diſcrimine: ſed cuidam vt gradiẽti neceſſe eſt inſint. nam ſi conſeruari debeat: nõ ſolum tãgendo ſed eminus etiam ſentire ipſuz oportet. Qḋ quidẽ erit: ſi per externũ ſentire mediũ poſſit, hoc pacto vt a ſenſibili quidẽ medium, ab hoc autẽ ipm patiať ac moueať.

¶ Alij autez ꝑpter bonũ. ⁊ generi animaliũ iam, non cuicũq3, ſed cuidam, vt ꝓgreſſiuo, neceſſe eſt ineſſe. Si enim debeat ſaluari, nõ ſolũ oportet tangẽdo ſentire, ſed ⁊ de longe.

Tex.cõ.65 Hoc autez erit ſi per mediũ ſenſitiuũ fuerit, eo ꝙ illud q̃dem a ſenſibili patiať, ⁊ moueatur, ipſum autem ab illo.

COMMENTARIVM.

¶ Sed dices, ſi guſtus ⁊ tact⁹ ſunt aialibus nec̃ij, ad quid dati ſunt alij tres ſenſus ipſis aialib⁹, quaſi rñdẽs, dicit. Alij aũt ꝑpter bonũ, h̃ eſt ad melius eẽ, viſus eniz olfatus, ⁊ auditus nõ ſunt nec̃ij aialibus ſimpl̃r, ſunt tñ aliq̃bus aialib⁹ dati ꝑpter melius: ⁊ addit, ꝙ ſi aialib⁹ ſint dati ꝑpter neceſſitatẽ ſi debeãt ſaluari, nõ cuicũq3 aialium gñi iam, ſed cuidã tñ. .ſ. ſolũ aiali ꝓgreſſiuo, qḋ quęrit cibuz a lõge: q2 tale ꝓgreſſiuũ aial ſi ſaluari debet, nõ ſolũ opz tãgẽdo ſentire, hoc eſt nõ ſolũ debet hic ſenſus, quibus de ꝓpe ſentiat, ſed eos, q̃bus ſentiat ⁊ de lõge, hoc .ſ. ſentire de lõge erit, q̃ſi dicat, qḋ q̃dez ſentire de lõge erit ſi ſenſitiuũ fuerit ſentiẽs per mediũ .ſ. aerem vel aquam, nã cum ſenſitiuũ ſentit per aerem vel aquã aliqḋ ſenſibile, illud mediũ per qḋ ſentit, patiť, ⁊ moueť ab ipſo ſenſibili. Ipm autẽ ſenſitiuũ mouebiť ab illo medio moto: h̃ enim modo ſentire fit a remotis: vt dictũ eſt 2° huius.

¶ Patet ğ ex his cęteros ſenſus nõ eſſe nec̃ios aiali, vt aial eſt, ſed eẽ dato aialib⁹ ad melius eẽ: vt .ſ. per ipos appręhẽdat plura ſenſibilia. Patet 2°, ꝙ ſi ſint dati aialib⁹ ꝑpter neceſſitatẽ, nõ ſunt dati niſi aialibus ꝓgreſſiuis ſi debẽt ſaluari certo vitę ſpatio: cum hęc aialia quęrant cibos a lõge: hoc pacto expoſuit Them. ¶ Philoponus aũt dicit Ari^lem^ per hęc demõſtraſſe diãz iter aialia penes ſenſus. dixit enim ꝯuenientias, dixit eniz omnia aialia habere tactũ, ⁊ eſſe mixta: nũc vult, vt tangat differẽtiaz, quę eſt, ꝙ quędaz animalia vltra hęc, habẽt cęteros ſenſus propter cauſas aſſignatas.

¶ Nam vt in motu ad locũ accõmodato fieri ſolet, cũ3 per multa efficiť (primũ nãq3 mouẽs: pellit ſenſum pellendoq3 facit vt illud pellat id qḋ deinceps poſt illud eſt collocatũ. fitq3 hoc pacto motus: per mediũ. atq3 primũ quidẽ: pellit ⁊ nõ pelliť. vltimuz autez: pelliť ⁊ non pellit. mediuz ṽo: pelliť atq3 pellit. ⁊ interdũ plura ſunt media: interduz pauciora) ſic ⁊ in alteratione fieri ſolet hoc excepto diſtãtat: id inquã qḋ alterat eodem in loco manere. veluti ſi quiſpiaz in ceraz tinxerit: vſq3 ad id mota eſt, vſq3 quo tinxit. lapis autẽ nõ moueť: at aqua ad diſtantiam longã. aer aũt ad lõgiorem moueť, atq3 agit ⁊ patiť: ſi maneat, ſitq3 vnus ⁊ nõ diuiſus.

¶ Sicut enim mouẽs ſm locum vſq3 ad aliquid permutationẽ facit, ⁊ pellens alterũ facit vt pellat, ⁊ eſt per medium motus, ⁊ primuz quidẽ mouens pellit non pulſum. vltimum aũt ſoluz pelliť non pellẽs, mediũ aũt vtraq3: multa autez media: ſic in alteratione pręterq̃ ꝙ manẽs in eodẽ loco alterat, vt ſi quis in ceram tinxerit, vſq3 ad id mota eſt, quouſq3 tinxit. lapis aũt nihil, ſed aqua vſq3 ad procul: aer autez ad plurimũ mouetur, ⁊ agit, ⁊ patiť, ſi maneat, ⁊ vnus ſit.

COMMENTARIVM.

¶ Qm̃ dictũ eſt, ꝙ quędã ſenſitiua per mediũ ſuſcipiũt, oſtẽdo hoc exẽplo ſumpto ab ipa pulſione, ⁊ inqt, ꝙ velut in his, quę moueñť ſm locũ quędã ſoluz mouent, vt manus, quę mouet virgã. Alia mouẽt, ⁊ moueñť, vt virga, quę mouet lapidẽ ⁊ moueť a manu. Alia deniq3 mouẽtur tñ, ⁊ nõ mouẽt, vt lapis, qui moueť, ⁊ demũ nihil mouet. Diciť autez (vt Philoponus inqt) primũ qḋ mouet tñ, pellẽs tñ: ſumpſimus enim mouẽs pro pellẽte, quare veluti in pulſione, primuz quidẽ pellit tñ: mediũ ṽo pelliť ⁊ pellit, vltimũ pelliť tñ. ita in his quę ſm alterationem ſunt, ſenſibile quidẽ ſolũmodo pellit, hoc eſt trãſmutat, intermediuz ṽo .ſ. aer vel aqua ⁊ trãſmutať a ſenſibili, ⁊ trãſmutat ſenſum, ſenſus ṽo ſolũ trãſmutať. Eſt tamẽ hęc differẽtia, qm̃ in manu quidẽ ⁊ virga ineſt motus in loco: ⁊ ſic nõ pellunt, niſi moueant ſm locũ: in alteratione ṽo quę fit in ſenſibus: ſenſibili ipo exiſte immobili, trãſmutatio facta eſt. Unde dicit. Sicut eniz mouẽs ſm locũ vſq3 ad aliq̃d ꝑmutationẽ facit, nõ enim ad immẽſum mouẽs mouet, ⁊ pellẽs .ſ. manus alteꝝ .ſ. ṽgaz, facit vt pellat, ⁊ eſt mot⁹ hic pulſionis per mediũ fact⁹, ⁊ primũ quidẽ mouẽs .ſ. manus pellit nõ pulſuz, vltimũ autẽ .ſ. lapis pellitur nõ pellẽs, mediũ aũt vtrũq3 eſt: ſcilz virga, ⁊ nõ modo vnũ mediũ pelliť ⁊ pellitur: ſed multa media, quia põt mediũ eſſe ⁊ virga, ⁊ lignũ, ⁊ ferruz, per quę fit motus. Applicat exẽplũ ad rem, ⁊ dicit. Sic in alteratiõe .ſ. qua ſenſus alterať a ſenſibili, vt exponit Philoponus, ſupple eſt primuz vltimũ ⁊ mediũ, ponit tamẽ diãm, ⁊ inqt. Pręterq̃ ꝙ ſenſibile manẽs in eodẽ loco alterat mediũ ⁊ ſenſum, nõ motũ ſm locum: qḋ declarat exẽplo, ⁊ dicit. Sicut ſi aliq̃s in ceraz tinxerit hoc eſt impręſſerit, cera ab imp̃mẽte mota eſt vſq3 ad aliquid non ſm totũ, ſic ſenſibile mouet mediũ per partẽ poſt ꝑtez vſq3 ſenſuz. Quia ṽo de medijs locutus eſt, quę formas ſuſcipiũt, ideo, vt Philopon⁹ inqt, de medijs differẽtias quãdam dicit, nam vt inqt vſq3 q̃d figurať, ⁊ non per totum. Aqua ṽo plus q̃ cera, aqua enim quaſi per totũ ſuſcipit ſpẽs. aer adhuc plus, q2 ꝓpe per totũ ſuſcipit ſpẽs, eſt .n. bñ formabilis. Quędaz aũt nullo modo figurãtur, vt lapis. Addit tñ ſi aer maneat ⁊ vnus ſit, q2 ſi diſſecať, nõ ſic ſm totũ figurať: vt Philoponus exponit.

¶ Quapropter ⁊ de reflexione melius eſt aerez a figura coloreq3 pati quouſq3 ſit vnus (eſt aũt vnus: in ipſo leui) q̃ egrediẽtez viſionem frãgi atq3 re-

gdez igit̃ ſenſitiua(vt dictū eſt)nō modo hoīb⁹ ineſt,ſed etiaʒ in ceteris aīalib⁹ineſt,hęc eſt quaſi epilogatio eoꝝ: quę dixit,deinde q̄lis,nā hoīb⁹imaginatio īſit,exponit,⁊ ꝓbat hoīb⁹rōnalē,ſolā hoīb⁹ineē:⁊ h̄ ꝓponit,cum inqt. Delibatiua aūt ſupple ſolū ipis aīalib⁹rōnalib⁹ineſt,delibatiuā hic Buleuticā appellat,ſupi⁹logiſticā:ſʒ idē eſt. nā Buleuticuʒ ⁊ logiſticū idē eſt. ℂ Qz ꝟo hoībus ſola Buleutica h̄ eſt delibatiua imaginatio inſit,ꝓbat ex eo/ qꝛ ꝯſiderare vtrū hoc,vel h̄ ſit agēduʒ/eſt rōnis offiñ.ḡ delibatiua imaginatio his ſolis aīalib⁹ ineritꝗbus ratio ipſa ineſt:inqt.Utrū.n.aīal deliberās agat h̄,an h̄,rōnis iaʒ eſt opus.ḡ ſolis hoībus delibatiua imaginatio inerit.

Alia expō ℂ Quo ꝟo ad ꝟba attinet,debes ſcire nōnullos reſoluiſſe hūc textū ad qōnē,naʒ cuʒ ceteris aīalib⁹ ſenſualis imaginatio īſit:hoīb⁹ ꝟo ⁊ ſenſualis,⁊ rōnalis,ideo quęrit̃ vtruʒ h̄,aut h̄.i.vtrū hęc imaginatio,aut illa ſit opus rōnis. Hęc eſt.q.iuxta hāc īterpta^{cs} Ari^{cs}.ibi.ℂ Et neceſſe eſt vno mēſurare. ſoluit.q.ℂ Quę expoſitio,nec verbis ꝯſonat,nec ordini text⁹,vt paꝝ gręce deguſtātib⁹ꝑʒ.

Expō Auer. comē. 51°. ℂ Auer.ꝟo,per delibatiuā imaginationē cogita^{cs}expo nit:ideo vult Ari^{cs} ꝓbare cogitatōeʒ ſolis rōnalib⁹ ineē aīalibus.Et iuxta hāc expōnē, ꝓbat̃ ſic,ꝓpo^{m}eligē h̄ vel illud eē agēdū ſpectat ad cogita^{cs}:hō ſolū ⁊ rōnale aīal eligit h̄ vel illud eē agēdū,ḡ cogitatio ſolū ad hoīes atq; rōnalia aīalia ꝑtinet:hęc ex Auer. ℂ Philoponus ꝟo in h̄ dicit Ari^{cs} mouiſſe.q.de pn̄⁹motiuo eoꝝ aīalium,quę ʒoophyta dr̄.nā ſi ʒoophyta mouent̃,habebūt phātaſiaʒ.Scōm ḡ Philopo.Ari^{cs} ſoluit.q.ꝙ dup^{x}eſt phātaſia,altera ſenſui coēxtaris,alter coēxtaris intellui,quę delibatrix dr̄.Delibatrix qdē ſolis hoīb⁹ ineſt.Phātaſia ꝟo ſenſitiua,quę eſt ſenſui coēxtaris:eſt dup^{x},aut ꝯfuſa, aut deter^{ta}.Cōfuſa qdem ineſt ʒoophytis,quę etiā dr̄ indocilis.Determinata ꝟo iteꝝ duplex,altera docilis,quę ineſt canibus,⁊ aīalib⁹ diſciplinabilib⁹,quę hn̄t auditū. Altera indocilis,quę ineſt vermib⁹,formicis,araneis,et muſcis ceteriſq; id genus.ℂ Quo ꝟo ad ꝟba notat etiā Philoponus Ari^{cs} hic appellaſſe itellectum practicū,⁊ ſenſitiuā phātaſiam cōi ꝟbo vtrūq; phātaſiaʒ.Uerū accipiēdo phātaſiaʒ pro practico itellectu,hęc ſolis hoīb⁹ ineſt:ſumēdo ꝟo phātaſiam pro ſenſitiua phātaſia,hęc ineſt hoībus,⁊ cūctis aīalib⁹,lʒ impfectis phātaſia inſit confuſa,⁊ indocilis:vt ʒoophytis:pfectis brutis,vt canibus,⁊ pſitacis,⁊ id genus determinata et docilis. Aīalibus ꝟo medijs,vt formicis,⁊ araneis,⁊ id genus,determinata,⁊ indocilis. Hęc ex cōmētarijs Philoponi.

ℂ Atq; neceſſe eſt:vno quodaʒ metiri.maius enim perſequitur.

ℂ Et neceſſe eſt ſemper vno mēſurare:maius enim imitatur.

COMMENTARIUM.

ℂ Cū declarauit delibatiuā phātaſiā ſolis hoīb⁹ ineē,hīc declarat quō fiat delibatio:⁊ dicit ꝙ delibatio ſp fit vna mēſura,vt per illā noſcamus qd agēdū,qdue nō agēdū ſit.Siqdē nos ſp ſumere ac eligē ꝯſueuimus de agēdis, id:qō vr̄ meli⁹,atq; pſtāti⁹:ideo dicit,⁊ eſt neceſſe eū,qui delibat,agēda vno h̄ eſt vna mēſura,mēſurare.nā q delibat,ſemp qō mai⁹ eſt,aut bonū,aut vtile,aut delecta^{le}, imitat̃.

Expō Auer. comē. 51°. ℂ Auer.aūt exponit eum,qui delibat,ipa agēda mēſurare vno h̄ eſt vna atq; eadē ꝟtute.nā hęc ꝟtus eſt, quę enūat eligibilia,⁊ inter ea eligit ſemp:qō maius eſt. Quę expoſitio ꝟbis oībus nō ꝯuenit.

Expō noſtri expoſitores ℂ Propterea nr̄i expoſitores dicūt euʒ,qui deliberat,ipa agēda delibare vno pn̄°,q̄ſi vna ſede,ꝟbi cā,magis bonuʒ magis eligēdū eſt. In h̄.n.vno pn̄° mēſurat agēda:eligit.n.id agēduʒ eē,qō meli⁹eſt:id ꝟo agēdū omittit,qō minus bonū eſt, vel malū eſt. ℂ Ego ꝟo cuʒ Them.⁊ Philopono,dico Ari^{cs} per vnū intelligē vnā mēſurā:quēadmodū quum qs doceri vult e duab⁹quātitatib⁹vtra ſit maior,certa ⁊ ꝯſtituta mēſura.puta palmo,vel cubito vtit̃: ita in phātaſmatib⁹ hr̄e pſcriptū aliqd opʒ:quo vti mēſura ipe deliberās,de agēdis deliberet.Eſt āt hoc pſcriptū(vt dicit Themiſtius)ipm vtile:qō loco mēſurę accipit̃,ad quaʒ ſe refert,qui inuenire conat̃:qd nā ex duob⁹cōdicibilius ſit. Hęc Themiſtij expoſitio eſt Ariſto.p^{o} Rhetorices, quā ad Theodecten ſcripſit,vbi oſtēdit qd ſit mediū ꝑſuadēdi,aut diſſuadēdi in ꝯſilijs,atq; deliberationib⁹:et ait ſemp mediū eē ipm vtile in pſuadēdo:in diſſuadēdo ꝟo eē ipm inutile.In gn̄e foreſi iudicialitē mediū ait eē ſuadēdi iuſtū:diſſuadēdi ꝟo iniuſtuʒ.In demr̄atiuo gn̄e me^{m} ſuadēdi eſt honeſtū:diſſuadēdi ihoneſtū vel turpe. ḡ recte ait Ari^{cs} euʒ,q delibat in agēdis vti vno q̄ſi medio:quo ꝓcedit ad ſuadēdū hoc eē agēdum:illud ꝟo nō. Hęc Ari^{cs} p^{o} Rhetorices ad Theodecten.

Expō pba.

ℂ Quare:pōt vnum ex pluribus phātaſmatibus facere.Et haec eſt cauſa ſane cur nō oīs imaginatio videtur opinionē habere:qꝛ eam quae eſt ex ratiocinatione,nō habet.at haec:illam nimirum habet. Quapropter:deliberatiuū appetit⁹nō habet.

ℂ Quare pōt vnuʒ ex pluribus phātaſmatibus facere. Et cā hęc eſt eius,qō eſt non videri opinionem habere:quoniā eam:quę ex ſyllogiſmo eſt,nō habet. Hęc aūt illā:ꝓpter qō deliberatiuū nō habet appetitus.

COMMENTARIUM.

ℂ Ex his Ari^{cs} deducit tria.Primū eſt ex quot ꝯſtat ratio delibatiua:⁊ ait rōneʒ deliberatiuā ex plurib⁹phātaſmatib⁹ꝯſtare:qꝛ ſaltē ex tribus:vt ait Expoſitor.Cōcurrit enim ad illā mediū,qō eſt alioꝝ mēſura:ꝯcurrūt etiā duo iter quę vertit̃.q.de electione,quoꝝ vnū alteri ꝑeligit̃:vnde inqt Ari^{cs},quare ille,qui deliberat,pōt vnū facere ex plurib⁹phātaſmatib⁹:qm̄ de duob⁹agendis facit vnū:facit aūt illud ex plurib⁹:qꝛ ex tribus.ſ.phātaſmate ipſius vtilis,phātaſmate ipſius minus vtilis,⁊ phātaſmate ipſius magis vtilis. Hęc.n.tria habet deliberās in ei⁹ mēte:quoꝝ vnū facit.ſ.qō magis vtile videt̃. ℂ Philoponus ꝟo dixit euʒ,qui deliberat,facere vnū h̄ eſt vnā ꝯneʒ ex tribus.ſ.terminis,⁊ duabus ꝓpōnib⁹.nā deliberans ſyllogiʒat ſic,magis bonū,⁊ qō vtilius eſt,ſemp eſt agēdū:debellare finitimos vtili⁹eſt,ḡ finitimi ſūt debellādi. Hic ḡ ſylls ꝯſtat medio,⁊ duob⁹extremis ac duab⁹ ꝓpōnib⁹ex his facti.Aliud ex^{m} ponit Philopo.vt,ille phs eſt,hęc eſt minor,oīs phs eſt honorabilis,hęc eſt maior. ḡ ille honorabilis.Quęrit ḡ quę haꝝ ꝓpōnuʒ mouet appetitū ad honorādū eum. Rn̄det ꝙ vtraq;:nō.n.minor ſola:nō.n.honoraret̃,niſi ſciret̃ maior.ſ.ꝙ oīs phs honorādus.neq; maior ſola,qꝛ niſi ſciremus hūc phm eē,cuʒ nō honoraremus:⁊ ita ex plib⁹phātaſmatib⁹vnū fit:per phātaſmata eniʒ ꝓpōnes ꝟiſiles intelligit,quę apparēt audiētib⁹vere,vt poſtea dicemus. ℂ Sed dubitat̃ ꝯtra hāc Philoponi expōnē:deliberās.n.orator eſt,qui ſumpta mēſura ab ipſo vtili:vel inutili pſuadet agēduʒ,vel diſſuadet, vt ad theodecten ſcribit Ari^{cs}:at(vt Ari.inqt eodē li°.)orator ſuadet,aut enthime^{te},aut exēplo:quoruʒ nullū trib⁹ terminis ꝯſtat,neq; duab⁹ ꝓpōnib⁹:dialecticus aūt ſyllo. ℂ Propterea per illa tria itelligēda videtur eē intelligēda p^{a} frōte phātaſma ipſius vtilis,phantaſma ipſius magis vtilis,⁊ phātaſma ipſius minus vtilis,quę

lis, quę deliberans in mēte tenet, vt eligat vnum illoꝝ. ſ. ſemper magis vtile. Eligit autē illud qn̄q3 exēplo: qn̄q3 enthimemate: ſemp tn̄ ſumpto argumento ab ipſo vtili. Sed expoſitio Philoponi vera eſt, qr ea3 affert Ariſtoteles poſtea, nam l3 perſuadens non exprimat vtraſq3 ꝓpoſitiones, relinquit ea3 quę per ſe p3 audientib⁹. ve ꝝ de his Ariſtoteles poſtea. Hęc de pmo excerpto. ❡ Deducit ſcđo Ariſtoteles nō oēm imaginationē eſſe cū opinione: nam beluę imaginanť, nō aūt opinanť. Qr vo nō ſemp imaginatio ſit cu3 opione, ꝓbat, qr nō ſemp habet imaginatio ſibi coniunctā deliberationē. At cōtra omnis opinio ſecum habet imaginationē: nullu3 eſt. n. aial opinans, qđ non imagineť: vnde inquit. Et cauſa hęc eſt ei⁹, qđ eſt non ſemp imaginationē videri opinionē hēe: ſupple ſecum coniunctā: qm̄ eam opinionē nō habet, quę ex ſyllogiſmo deliberatiuo eſt, cū non oīs imaginatio ſit cū enthimemate, vel exemplo, quę ſunt ſyllogiſmi eoꝝ: qui deliberant. At cōtra hęc. ſ. opio ſemp ſecum coniunctam habet illā. ſ. imaginationē: hęc de 2° excerpto. ❡ Tertio deducit ex ſimili rōne nō oēm appetitū hēe ſecu3 cōiunctum deliberatiuū ip3, ſiue ipſa3 deliberationē: qm̄ non oīs appetitus eſt cu3 opione. Pręterea nō oīs appetitus eſt cum ſyllogiſmo deliberatiuo: vn̄ inquit. Propter qđ, hoc eſt ob ſimile3 cām nō oīs appetit⁹ h3 ſecū cōiunctū deliberatiuū: cum nō oīs appetitus ſit cū opione: quę ex ſyllo deliberatiuo eſt: beluę. n. appetunt, quę nec opinantur, nec deliberant, nec ꝯſultant. ❡ Plinius in libro hyſtorię nālis, beluis tribuit deliberationē, ꝛ diſcurſum: qđ nos ex his, quę vidimus in venationib⁹, ꝛ in canib⁹, ꝛ in beluis dubitamus. Canis. n. veſtigiarius ſequēs leporē, vł aliā q̄uis beluā: cū ꝑcepit ſe odorarī beluā a dextris, viam a ſiniſtris omittit, ꝛ ea3 ex dextris ſeqť. ꝑcepit eni3 vtrāq3 viā: ꝛ ſe ex vna percipiēs odorare, ꝛ nō ex altera: delibat ſeq beluā a dextris, ꝛ nō a ſiniſtris: ꝛ qđ magis ē, ꝑſępe lep⁹ ꝯdiť, ꝛ canis vltra locū leporis ꝓgreſſus, cu3 nō vltra ꝑcipiat ſe odorare: mox redit: qđ abſq3 deliberatiōe fieri nō pōt. De his vo aſtutijs, qb⁹ beluę vtunť, vt a canib⁹ aufugiant: nos teſtari poſſumus innumeras, qui nō min⁹ venationū ſtudia ſequimur: q̄3 bonaꝝ lraꝝ. Has eni3 abſq3 aliquo diſcurſu eſſe nō auderem dicere. quū expertiſſimos venatores quotidie decipiant: nō tn̄ diſcurſus haꝝ eſt ꝑfectus, vt in hoīb⁹. ſ. cu3 cōſilio: ꝛ cu3 vlibus ꝓpoſitionib⁹: verum de his alibi. ❡ Quęrit hic Philoponus cū quattuor ſint, phantaſia, opio, deliberatiuū, ꝛ rōnatiuū, vtru3 deliberatiuū ſit ide3 rationatiuo. ❡ Rn̄det ꝙ ſicut phantaſia nō eſt eade3 opioni: ſic nec rationatiuū eſt idem deliberatiuo.

Que plur⁹.

❡ Vincit aūt interdum appetitus mouetq3 voluntatem: interdum haec illam appetitus inquā appetitum vt ſphaera: cum incōtinentia fit. atq3 ſemper ſuperior: magis eſt ꝓnceps mouetq3 natura. Quo fit: vt tres iam motus efficiantur.

❡ Vincit aūt aliqn̄ ꝛ mouet ᵃvolūtatē: aliqn̄ aūt illa mouet hūc, ſicut ſphęram: appetitus appetitu3 cum incōtinentiaᵇ fitᶜ. natura aūt, quę ſurſu3 pꝛincipalior eſt, ꝛ mouet. Quare tribus motib⁹ iam eſt ipſu3 moueri.

a βούλησιν voluntatem deliberationē
b ἀκρασίᾳ incōtinentia
c γένηται fit

COMMENTARIVM.

❡ His declaratis, nunc quō appetitus ſit principiu3 mouendi in hominib⁹ exponit. Sed cu3 hoc Ariſtoteles ſuperius expoſuerit, (declarauit. n. hoīe3 moueri ab appetitu vt cętera aialia) fortaſſe, vt placet Themiſtio, ſoluit dubiu3. Dictum. n. eſt in hoīe duplice3 eſſe appetitum. ſ. rōnalem: quę eſt voluntas: ꝛ irrationalem: qui eſt ſenſitiuus appetitus. primus, vt dictum eſt, deliberationē ſequitur: ſecūdus ſequiť ſenſum. Quęret ergo quiſpiā an vterq3 hoꝝ ſit mouens, an alter: ꝓpterea ponit tale3 cōcluſionē, v3, in hoīe aliqn̄ ſenſitiu⁹ appetitus, qui ſenſu3 ſequiť, vincit voluntatē: quę ſequiť deliberationē: aliqn̄ contra voluntas appetitū: ꝛ hāc ponit, cu3 inquit. Vincit aute3 aliquādo. ſ. appetitus ſenſitiuus, qui ſine deliberatione ſenſum ſequiť: voluntatē aliquādo cōtra voluntas illa vincit hunc ſenſualem appetitū, vt ſphęra ſuperior vincit inferiorē ſphęram. ſphęra. n. ſuprēma, quę diurno motu mouetur: vincit inferiores rapiēdo illas, atq3 mouendo motu raptus, eode3 motu. ſ. quo ſuperior ipſa mouetur. Qr vo ſenſualis appetit⁹ moueat aliquādo voluntatem, probat exemplo, cu3 inquit. Dico ſupple ꝙ appetitus. ſ. ſenſualis mouet appetitū. ſ. rationale3: cum in ipſo homine ſit intemperātia, atq3 incōtinentia, quę eſt circa coitum libido. ergo cōcluſio eſt ſenſuale3 appetitu3 mouere rationale3 aliquādo, veluti in ipſis hominib⁹ incōtinentib⁹. Contra aute3 aliquādo mouet volūtas ſenſualem appetitum, vt ſphęra ſuperior mouet inferiorem. ❡ Quo vo ad vba attinet, vbū [voluntatē] gręce eſt, βούλησιν, buleſin: qđ non deliberationē, ſed rationalem appetitum ſonat, qui voluntas dicitur. Verbum vo illud [ſicut ſphęram:] dupliciter intelligi pōt. vno modo, vt noſtri expoſitores intelligunt. ſ. ꝙ voluntas mouet ſenſualem appetitū, vt ſphęram, hoc eſt, vt orbem inferiorem, mouet orbis ſuperior: na3 ſphęra ſemper intelligiť pro orbe cōtento, ſm̄ Ariſtotele3. Mouet dico volūtas quaſi orbis ſuperior ſenſualem appetitu3, vt ſphęram. ſ. quaſi orbem inferiore3: ꝛ hoc pacto exponendo vtroſq3 appetitus q̄ſi duos orbes accipit Ariſtoteles: na3 vterq3 eſt cōuerſiuus, eo ꝙ vterq3 moueť ab externis, ꝛ mouet quaſi rediens ad eadē. Aliter pōt intelligi, vt ſit rōnalis appetit⁹, quaſi motor, forma, atq3 aīa: ſenſitiu⁹ vo quaſi ſphęra, cęlum, atq3 orbis: ꝛ tunc cōcluſio eſt, vincit autē aliqn̄ ſupple ſenſualis appetitus, ꝛ mouet voluntatem: dico, vt appetitus. i. ſenſualis mouet appetitum rationalem, vt ſit in ipſa incōtinētia: aliquādo contra illa mouet hūc: modo quo motor, anima, atq3 forma mouet ꝓpriā ſphęram: eſt. n. rationalis appetitus, vt anima, ꝛ forma: ſenſitiu⁹ vo, vt ſphęra, atq3 cęlum: ille. n. quid incorporeum, hic corpore⁹ eſt: hęc eſt cōcluſio, ꝛ illi⁹ expoſitio. ❡ Deinde differētiam aſſignat inter hos motus, aſſerēs motum, quo moueť, vinciturq3 appetitus ſenſitiu⁹ a voluntate, eſſe ſm̄ naturam, ordinēq3 naturale3. Cōtra vo motum quo mouetur voluntas a ſenſuali appetitu eſſe pręternālem: vnde inquit. Voluntas aūt quę ſurſu3 pricipalior eſt, ꝛ ipſa mouet ſenſualem appetitū natura hoc eſt ordine naturali: ſupple cum ecōtra ſit motus, pręternaturalr fieri videť. Huius ratio ex hiſce p3: quę hic dixit, qm̄ pręternāliter inferior ſphęra mouet ſuperiorē, ꝛ pręternāliter corpus mouet anima3: ergo pręternāliter ſenſualis appetitus, qui eſt quaſi corpus, vel quaſi inferior ſphęra, mouet rationalem appetitum, quę eſt quaſi ſphęra ſuperior: vel quaſi anima ſm̄ diuerſas expōnes. ❡ Ex hiſce quaſi corollarie infert, quare appetitū ipſu3 ſenſuale3 eſt moueri ab appetitu rationali quaſi tribus motibus. ❡ Themiſtius hęc ad hominem retulit, cum inquit. Quare motus tres ſpectanť in homine, duo, qui ad duas appetitiones pertinent: terti⁹ qui ab vtraq3 appetitione raptu conficitur: ꝛ ita p3 quid ſit principiū mouens in homine. ❡ Thomas, quem cęteri noſtri ſecunť inquit, vt ſphęra ſaturni tribus motib⁹ moueť, qr primo ſphęra ſaturni moueť ſup polos mūdi motu diurno ab

ortu in occaſum. Scdo ſuper polos ȝodiaci ab occaſu in
ortuȝ motu : quo oẽs planetę mouentur. Et tertio motu
ꝓprio:quo a ꝓprio deſerẽte mouet̃:ita ſenſitiu⁹ appeti-
tus tribus motib⁹ mouet̃.primo qdeȝ ab intellu diſcur-
rente:ſcdo a voluntate ſequẽte deliberationẽ intellect⁹:
ꝛ tertio motu ꝓprio.¶ Poteſt etiaȝ dici voluntatẽ mo-
uere ſenſualeȝ appetituȝ tribus motib⁹,quia actu elicito
a ſeipſa:imperato interno:ꝛ imperato externo : de quib⁹
ſuperius diximus.Et ſi dices qñ voluntas vincit ſenſua-
lem appetitũ:an qñ ſenſualis appetitus rõni obedit:vbi
pȝ ꝙ nõ:nam cuȝ tunc nõ ſit pugna:tunc nõ eſt victoria:
an qñ pugnat,ꝛ iterũ pȝ ꝙ nõ:naȝ illo pugnante nõ vin-
cit:niſi quiſpiaȝ dixerit rõnaleȝ appetitũ vincere ſenſua-
lem,cuȝ ſenſualis illi obedit : nam lȝ non ſit pugna actu:
eſt pugna ſm iclinationẽ:rõnali.n. pręd̃ominãte,ſenſua-
lis lȝ obediat:inclinat̃ tamẽ ad ↄtrariũ. ¶ Philoponus
vo dicit ꝙ aliud eſt intemperãtia,aliud incõtinẽtia. In-
temperãtia qdeȝ(vt inquit) eſt pugna paſſionũ ꝛ rõnis:
cũ nonduȝ altera vicerit. Incontinẽtia vo,qñ paſſiones
rõni dominant̃. Uult igit̃ voluntatẽ vincere ſenſualem
appetitũ,cuȝ ipſum in pugna exuperat. ¶ Themiſtius
vo,ſi recte ea,quę dicit,intellexi: vult in hõ motu,quo
debilior mouet̃ a valentiori:appetitũ debiliorẽ ſuũ non
deſerere motũ:ſed cum ſeruare ſimul alterius valentio-
re,ꝛ fortiore motu rapi:cuȝ.n.incõtinente pręualet volũ
tas:tamẽ ſenſualis appetit⁹ renitit̃,atqȝ in oppoſituȝ re-
murmurat:veluti cuȝ in incõtinente ſenſualis appetitus
fortior eſt : victa tamẽ voluntas cõtranitit̃:nec in alterã
partẽ mali conſcia trahere ceſſat.

Dubitatio pulchra. ¶ Sed quęret fortaſſe quiſpiaȝ ꝛ quidem nõ ab ratione:
ꝓpter quid ſunt nõnulli hoies,qui vt ſemꝑ agũt,per ra-
tionaleȝ appetitũ:alij vo ſunt,qui quaſi ſemꝑ agunt per
ſenſualeȝ appetitũ:alij vo ſunt,interduȝ per rõnaleȝ,in-
pᵃ ſolo terdum per ſenſualeȝ appetitũ agũt.¶ Dixerũt nõnulli
hoc eſſe ex deceptione:aliqui.n.ſemꝑ quaſi ſenſualeȝ ap-
petituȝ ſecunt̃:quaſi decepti ab apparẽti bono:arbitran-
tes bonũ ſm ſenſuȝ eſſe ſimplr bonũ.Alij vo rationẽ ſe-
cuntur:qꝛ non decipiunt̃ : cuȝ apparens bonũ cognoſcãt
nõ eſſe bonũ.Alij vo ſunt,qui aliqñ recti ſpecie decipiũ-
Refutatio tur:aliqñ non decipiunt̃. ¶ Quę ſol.ſtare non põt,qñ
nemo niſi per ignorantiã erraret,qñ non niſi deceptus.
At Ariſtoteles aſſerit in libris moraliuȝ etiã per ſciẽtiaȝ
2ᵃ ſolo nõnullos peccare.¶ Alij dixerunt hoc eſſe ex differẽtia
vſus,atqȝ habitus:quia eniȝ incõtinẽs vſu,habituqȝ ad
laſciuia tendit : ex hoc vſu habituqȝ ipſe ſenſualeȝ appe-
titum ſequit̃.Continẽs cõtra ex habitu ↄtinẽtię rõnaleȝ
ſequit̃:alij vo,qui nõdum firmati ſunt,nec in hoc,nec in
illo:nunc ſenſualem,nunc rõnalem appetitum ſecuntur.
Refutatio ¶ Sed nec hec ſolo ſtat:nam ante habitũ,aliqui cũ agẽ
cęperunt,mox ſenſualeȝ appetitũ ſecuti ſunt : alij contra
rõnalem : alij vo nunc rõnaleȝ,nunc ſenſualeȝ,quę diuã
ab habituũ differẽtia ꝓficiſci non põt:cũ nullus pceſſit.
Que aſtronomi. ¶ Rerum vo cęleſtium ſcriptores,quoꝝ princeps fuit
Ptolemęus:hoiuȝ differẽtiã reduxit ad ſtellas:in libris
eniȝ apotelesmatũ lunaȝ bene mercurio configuratã na-
tos facere rõnales dicit. Male vo ↄfiguratã,irrõnales:
vnde pro ſtatu lunę cuȝ mercurio de morib⁹ nati pręci-
pit eſſe iudicãdum.Quare ſm hoc,is ſequit̃ rationalem
appetitũ in agẽdis,qui e cęli diſpoſitione hoc habet : ille
Refutatio vo irrationaleȝ ob ſimileȝ cãm. ¶ Sed hoc ſtante,nos
noſtroꝝ actuũ plene domini nõ eſſemus,ſȝ ex cęli ſtatu
haberemus,vt domini noſtroꝝ actuũ ſimus:illi vo non
ſint:qd̃ eſt reprobatum a peripatheticis clariſſima rõne
Proba ſolo ꝑipatheticã. libro diuinę ſciẽtię 9°:ꝛ in moralib⁹.¶ Propterea ſaluo
ſemꝑ meliori iudicio:dicerem vincere,ꝛ vinci eſſe ſemꝑ

a libertate volũtatis,quę per eſſentiã eſt libera,vt Phi-
loponus autumat. voluntas.n.libere,atqȝ ↄtingẽter vin-
cit,qꝛ vult vincere ſenſualeȝ appetitũ:ab eodeȝ vo vin-
citur:qꝛ vult vinci:quis.n.dubitat voluntatẽ incõtinẽtis
poſſe vincere appetitũ:ſȝ cum difficultate:habitus eniȝ
nunq̃ a voluntate tollet,qd̃ illi eſt ꝓpriuȝ.ſ.agere libere
atqȝ contingẽter:bene tamẽ tollit facileȝ actionẽ : qui.n.
aſſueti ſunt voluptatib⁹,non facile abſtinent ſe ab illis:
pñt tamẽ,ſi volũt,abſtinere. Hac rõne euenit,vt hoies
ſemꝑ a voluntate moueant̃:qñ ſiue vincat volũtas ſen-
ſualeȝ appetitũ:ſiue ipſa vincat̃:nõ niſi ipſa volẽte vin-
cit,aut vincit̃:ꝛ ita ſemꝑ a voluntate mouentur : verum
de huiuſmodi alibi diximus.

¶ Ea vo rõ cui ſciae tribuũtur:nõ mouet ſȝ manet.

¶ Scientificũ aũt nõ mouet,ſed manet. Tex.c.58.

COMMENTARIVM.

¶ Declarauit Ariſtoteles ſpeciale principiũ mouendi in
hoib⁹,aſſerens appetitũ eſſe,qd̃ mouet,ꝛ qꝛ quis dicet,ſi
appetitus mouet,quid ratio facit,quidqȝ ſcientificũ ipſũ:
ꝓpterea inquit.Scientificũ autẽ non mouet,ſed manet:
manet dico a mouendo vacans:ꝛ per ſcientificũ,intelle-
ctum ſpeculatiuũ intelligit : hic.n.non mouet,cuȝ non ſit
de his:quib⁹ agimus:eſt.n.eius finis veritas,ꝛ nõ actio.
Que expoſitores. ¶ Expoſitores noſtri hunc textũ cuȝ ſequẽti copulant:
ideo dicunt Ariſtotelem velle exponere,quę ratio ſit in
hominib⁹ mouens.nam cuȝ triplex ſit ratio:ſpeculatiua:
practica:vl̃is:ꝛ particularis:in re Ariſtotelem declarare
dicunt,quę harum mouet. ¶ Quę expoſitio ꝛ ſi ſtare
poſſit:verbis nõ conuenit : vt conſideranti verba patet.
¶ Propterea,vt dixi:cuȝ Ariſtoteles declarauit appe-
titum eſſe id,qd̃ mouet,ſtatiȝ ſubſcribit,quid ſcientificũ
facit:oſtendens ipſum non mouere,ſed ſtare.Quę expo-
ſitio eſt Philoponi,qui per ſcientificũ ſpeculatiuũ intel-
lectũ intelligit.nam ſpeculatiuo intellui cõnãlis eſt qes,
ſtantes eniȝ magis intelligimus.

¶ Cuȝ aũt exiſtimationũ ac rationũ alia ſit vl̃is alia
ſingularis/ illa nãq̃ dicit / omne bonũ honoribus
eſſe afficiendum : haec vo dicit / me bonum eſſe)
haec iam opinio mouet / non illa vniuerſalis. quin
poti⁹ ambae mouent.at illa / quieſcẽs magis:haec
autem non quieſcens.

¶ Qñ aũt hęc qdeȝ ipſius vl̃is exiſtimatio:
ꝛ ratio eſt:alia vo ipſius particularis (hęc
qdeȝ dicit,qñ opȝ talem tale agere:hęc aũt,
qñ hoc eſt tale: ꝛ ego talis) iaȝ hęc mouet Q8
opinio,nõ quę vl̃is: Aut vtraqȝ:ſȝ hęc qdẽ Solo
quieſcens magis:hęc aũt non.

COMMENTARIVM.

¶ Ariſtoteles hic mouet.q.ſupponit.n.rõneȝ practicam,
quã hic exiſtimationẽ,atqȝ rõnem appellat mouere : qd̃
verũ eſt,vt dicemus,per moduȝ ↄſiliarij:mouet.n.volũ
tas per moduȝ imperãtis,ratio vo per moduȝ ↄſultan-
tis:ſupponẽdo ergo ꝙ ratio atqȝ exiſtimatio mouet:cuȝ
duplex ſit ratio,vl̃is altera,vt ꝙ parentib⁹ exhibendus
eſt honor a filijs:aut ꝙ omni pħo honeſte viuenduȝ ſit.
Particularis vł ſingularis altera:vt ꝙ callias pater ſit,
niphus filius:atqȝ ego pħus:quęrit quę haruȝ mouet,vt
cõſultans,an vl̃is,an particularis,inquit. Qñ auteȝ hec
quideȝ vl̃is exiſtimatio. ꝛ ratio eſt:alia vo particularis:
ꝛ exponit per exemplum vtrãqȝ,ꝛ inquit. Hęc quidem
enim dicit,quoniaȝ oportet taleȝ.ſ.filium tale agere.ſ.ho-

norare parentes. Hec propoſitio eſt vniuerſalis: quoniã dicit, omnẽ filiuz parentes oportere honorare. Hec vo dicit, qm̃ hoc. ſ. callias eſt tale puta pater: ⁊ ego talis. ſ. filius: adeo querit vtrum ſupple iam hec. ſ. pticularis mouet opio: nõ que vlis. ℂ Unde ſm Themiſtiuz legẽda eſt hec lr̃a interrogatiua hoc pacto, cũ duplex ſit propoſitio, practica, vlis, ⁊ particlaris, que illaꝝ mouet, vt cõſultans: ℂ Rñdet ſm Themiſtiũ, an vtraqz: verũ non eodez modo: naz vlis mouet quieſcẽdo, ſtandoqz: particularis vo iminendo inſtandoqz actioni: vnde inqt. Aut vtraqz. ſ. mouet vt cõſultans, ſed hec. ſ. vlis quieſcens magis. Hec aũt nõ quieſcẽs, ſed actioni inſtando: vnde ſi ſic ſyllogiçauero: omni pbo honeſte viuẽduz. Ego pbus ſtatim particularẽ, que eſt minor, ſequit̃ mihi ergo honeſte viuẽdum. Ex hiſce apparet Ariſtotelez per exiſtimationem, atqz rõnem, nõ totuz ſyllogiſmũ practicũ, qui mouet ad agenduz, intellexiſſe, ſed ꝓpoſitionẽ, que ei᷒ ſylli altera pars eſt: nam dixit illaz eſſe duplicẽ. ſ. vlem: quaz nos maiorẽ, appellamus: ⁊ particularẽ. ſ. minorẽ. Uoluit autẽ vtraqz mouere: lz nõ eodez modo: nam vlis mouet quaſi quieſcẽdo: particularis mouet, quaſi motui inixa: quare totus ſyllogiſmus ꝓprie mouet vt cõſultans: cum nulla ꝓpoſitionũ ſeorſuz ſine altera mouet: non. n. q2 ego pbus ſum: ſequit̃ mihi honeſte viuẽduz eſſe: niſi preſcierim omni pbo honeſte viuẽduz eẽ: neqz ſequit̃ mihi honeſte viuẽduz eſſe, ſi preſcieriz omni pbo honeſte viuendum eſſe: niſi addidero, ego autẽ pbus. Quare id, qd̃ ex toto mouet, vt cõſultans, eſt vniuerſus ſyllogiſmus: ptes vo eius mouent, ſed nõ eodẽ modo, vt exponit Themiſtius: qm̃ vlis mouet remote: pticularis ꝓpinque: totus vo ſyllogiſm᷒ mouet ſm oẽm rõnez. ℂ Ex his ꝑſpicuũ eſt, qd̃ Ariſtoteles ſuperius dixit, quo ex pluribus phantaſmatib᷒ eligit̃ vnuz. per phãtaſmata. n. intelligit ꝓpoſitiones veriſiſes, que vident̃ phãtaſiabiles. Aiaduerte tñ ꝙ Philoponus reſoluit textũ in ſyllm̃, ⁊ ꝓſyllm̃, cũ ipſe Ariſtoteles ponat tres ꝓpõnes, vex ad rez nõ refert.

Qõnes ℂ Sed circa finez huius capitis, qd̃ eſt de ꝑncipio mouẽdi: querunt̃ nõnulla: ⁊ ꝑmo an intellect᷒ ⁊ appetit᷒ differant realr: Auerroes, vt in libro de intellectu diximus, voluit tres eſſe appetit᷒, nãlem, ſenſitiuũ, ⁊ intellectiuũ: qui eſt voluntas. Nãlis eſt idez, qd̃ natura, quatenus tendit in aliqd tanq̃ in eius finẽ, atqz ꝑfectionez. Senſitiu᷒ eſt idez, qd̃ ſenſus, vt ad ipſuz ſequit̃ fuga: vel ꝓſecutio. Intellectiu᷒ eſt idem, qd̃ intellect᷒: vt ad ipſum ſequit̃ ꝓſecutio vel fuga: ⁊ cum intellect᷒ ſit duplex pticularis, que dianoea eſt, vel cogitatiua, ⁊ vlis: qui itellect᷒ eſt: ideo duplex eſt voluntas, altera que eſt vlis itellect᷒ vt ad ipm ſequit̃ fuga, vel ꝓſecutio: altera, que eſt cogitatiua ſimili rõne. Tenet ergo Auerroes appetitũ nãlem eſſe intellectum, vt intellect᷒ eſt quedam natura, que tendit in eius ꝑfectionẽ. Iteruz intellectũ eſſe voluntatẽ, vt ad eum ſequit̃ fuga, vel ꝓſecutio. Hanc opinionez ſequit̃ Joãnes candauenſis in hoc 3ᵒ libro, qui addit intellectũ non eſſe ſenſitiuũ appetitũ: ſed bene naturalez, atqz intellectiuũ.

Trac.5.co. 36ᵒ.⁊.37ᵒ.

q.39ᵒ.

2ᵒ pō ℂ Alij dixerũt potentiã cognitiuã, ⁊ appetitiuã in quouis genere eſſe duas formalr, atqz ex natura rei: vnaz tñ rem realiter: dixi in quouis gñe: qm̃ in gñe cognitionis intellectiue appetitus ⁊ intellect᷒ differũt ex natura rei, ⁊ ſunt vna res. In gñe cognitionis ſenſitiue ſenſus ⁊ appetitus ſimilr differunt ex natura rei, non reliter. In gñe cognitionis nãlis natura ⁊ appetitus nãlis ex natura rei differunt ⁊ nõ realiter.

3ᵒ pō ℂ Alij vo dixerunt omnẽ appetitum differre realiter ab ea potẽtia: cuius eſt appetitus, vt voluntas ab intellectu, ſenſitiu᷒ appetit᷒ a ſenſu: ⁊ appetitus nãlis a natura.

Dilucidatio ℂ Nos vo dicamus ꝙ ꝓblema de eodez, ⁊ diuerſo aliter ſm peripatheticos, alr ſm iuniores eſt ſoluẽduz. Peripathetice. n. aliqua poſſunt dici eadem, vel diuerſa aut rõne, aut ſubiecto: vt in libro 4ᵒ diſputationũ metaphyſicaꝝ expoſuimus: ea dicunt ſubiecto eadez: que vel eidez ſubiecto iſunt: vel que de eodẽ ſubiecto predicant̃. Subiecto vo differũt, quecũqz nec de eodez ſubiecto dicunt̃: nec eadem ſubiecto inſunt. Ea vo dicunt̃ eadem rõne, quoꝝ definitio vna, eadẽqz eſt, differunt aũt rõne: quoꝝ definitio, aut cõcept᷒ alius atqz alius eſt. Patet ergo quid peripathetice ſit dicẽduz: potentia eniz cognitiua, ⁊ appetitus ſibi correſpõdens ſubiecto eadez ſunt, qm̃ vel eidez ſubiecto inſunt: vel de eodem ſubiecto predicant̃. Intells. n. ⁊ voluntas eidez aie numero inſunt: vel de eadez numero aia ꝑdicant̃. Appetitus ſenſitiu᷒, ⁊ ſenſus ſilr aut eidez aie ſenſitiue inſunt: aut de eadez aia numero predicant̃. Natura ⁊ ei᷒ appetitus ſimilr aut eidez rei inſunt, aut de eadez re numero predicant̃. Differũt vo rõne: qm̃ ſi potẽtia, ⁊ eius appetitus definirent̃: definitiones eoꝝ diuerſe reperirentur. Quare appetit᷒ ⁊ potẽtia, que illi correſpondet, ſubiecto eadez ſunt, rõne ac definitione differũt. ℂ Scd̃m iuniores vo diceremus, aliqua dici poſſe eadem vel diuerſa realiter: aut realitate rei eſſentie, vel ꝑdicamẽti, aut realitate rei exiſtẽtie. Illa dicunt̃ diſtincta realiter realitate rei predicamẽti, quecũqz nõ in eodez gñe, vel ſpecie ponuntur: vt ſubiectũ qd̃ eſt ſubſtãtia: ⁊ eius ꝓpria paſſio, que eſt qualitas: ⁊ hoc pacto potẽtia, ⁊ appetitus illi correſpondens differunt realr: qm̃ nõ ſunt in eadez ſpecie: ⁊ ſi ſint in eodez gñe. Differũtqz re eſſentie: qm̃ definitiõe: Illa vo differunt realiter re exiſtentia, quoꝝ exiſtentia eſt diuerſa: eoꝝ vo exñtia eſt diuerſa: quecũqz poſſunt ſeparari: vt albuz, ⁊ dulce: que poſſunt ſeparari in diuerſis ſubiectis: ⁊ hoc pacto cognitiua potẽtia, ⁊ appetitus illi correſpõdens nõ differunt realiter re exiſtentie: qm̃ nõ poſſunt ſeparari: nulli. n. põt voluntas competere: cui non inſit intellect᷒: ⁊ ecõuerſo: ſimili ratione ⁊ in ceteris. potẽtia igit̃ cognitiua, ⁊ eius appetit᷒ differũt realiter re eſſentie, atqz re predicamẽti: qm̃ non ſunt in eadẽ predicamẽti ſpecie: differuntqz definitione: que eſt eoꝝ eſſentia. Sunt vo eadem realr re exiſtẽtia: qm̃ ab eodẽ ſubto inſepabilia ſunt. Hec de dilucidatiõe ꝓblematis hõ.

Diſput.4ᵒ.

q.2ᵒ. ℂ Querunt ſcdo, vtrũ appetitus ⁊ intellect᷒ inter anime virtutes, ſint per ſe cauſe motus aialis: ⁊ ne ſit de nomie cõtentio. Per motum aialez intelligũt hic peripathetici nõ motũ cuius principiũ eſt anima: quo 2ᵒ huius, nutritionẽ Ariſtoteles aialez motuz appellauit: ⁊ alibi anhelationẽ aialez motũ etiã dicit, ⁊ motũ cordis etiã: quo cor cõſtringit̃, atqz expandit̃: ſed per motũ aialez intelligũt hic oẽm operationẽ, ad quã ſpiritus animalis cõcurrit, ⁊ quidem ob apprehenſionẽ aliquã, que illam precedit: quo motum quo animal de loco ad locuz a ſeipſo ꝓgreditur: diceremus aialez: ſimilr ⁊ motum, quo animal moueret manuz, aut pedem, aialez appellat̃, ſaltẽ ſm ptez. Rurſus motuz, quo imperfecta aialia, vt cõchlia ⁊ id genus, extendunt̃, cõſtringunturqz, etiaz aialem vocant: lz non ꝓgreſſiuũ: huius ergo querit̃ principiũ ꝓductiuũ, totale, ⁊ per ſe. Et ꝑ intellectũ Ariſtoteles, ⁊ ceteri expoſitores, vt Themiſtius, ⁊ Auerrois intelligunt virtutem apprehẽſiuã, modo intrinſecus apprehẽdat: ſiue in hoie illa ſit intellect᷒ ꝓprie: in brutis phãtaſia: ſiue ſenſus interior. Et per appetitũ etiaz intelligimus, appetituz aialem, qui eſt duplex: rõnalis, vt voluntas, ⁊ appetitus ſenſitiu᷒. Et intelligas ſic. q. vtruz inter anime virtutes, que magis ſe tenent ex parte anime, intellect᷒ ⁊ appetit᷒ ſint per ſe motus aialis principia: dico inter anime virtutes,

Quis motus aialis ſit.

quę magis ſe tenẽt ex parte aię: q̄ꝛ appetibile 8° phyſi/corũ auſcultationũ, eſt aialis motus pncipiũ, nõ tamẽ ſe tenet ex parte aię: cũ ſit extriſecus mouẽs. Uirt⁹ quoqꝫ motiua, quę mẽbris infixa eſt: principiuꝫ eſt motus aia/lis, quę non ex pte animę ſe tenet: ſed ex pte mẽbroꝝ: cũ ſit aut membri cõplexio, aut cõpoſitio: aut aliquid bas comitans. ❡ Eſt ergo ſenſus. q. vtruꝫ inter aię virtutes, que ſe tenent ex pte aię, intellect⁹, ⁊ appetitus ſint per ſe pn⁹ motus aialis. Sunt aũt in. q. hac tria potiſſimuꝫ, quę dubitationẽ nobis afferũt: quoꝝ pmũ eſt, quo in gñe cãę intell's, ⁊ appetit⁹ aialis mot⁹ pn⁹ ſunt: qḋ Ariſtoteles nõ expreſſit, nec Themiſti⁹, nec Auer. nec alius expoſitor. ❡ Scdm ⁊o: q꞉ cũ itell's ⁊ appetit⁹ duo ſint, vt pxia. q. patuit: emergit dubitatio: an hęc duo ex ęquo cõcurrant, vel ordine quodaꝫ alterũ altero prius: an ambo copula/tiue, an diſiunctiue. ❡ Tertiũ ⁊o, q꞉ ſi itell's ⁊ appetit⁹ eſſent plene, atqꝫ ſufficiẽter pn⁹ mot⁹ aialis, tunc aial eẽt ſemp in motu: veluti cęluꝫ: quippe cũ ſufficiẽtib⁹ oibus cauſis poſitis: ſemp ſit effect⁹, niſi ſit ipediens: hęc ḡ tria ſunt: quę dubitationẽ nõ leueꝫ nobis afferũt. ❡ Ariſto. ḡ res perpulchre diſputãs, tandeꝫ icipiẽs ſoluere pblema inquit. [Uident̄ igit̄ duo hęc mouẽtia, aut appetit⁹, aut intell's, ſiqs phãtaſiaꝫ ponat, ſicut intelligẽtiã quãdaꝫ: ⁊ reliqua.] Ubi cũ Ariſto. pbaſſet totale mouẽdi pn^m, nõ eſſe vegetatiuã potentiã, nec ſenſitiuam, nec intell'm, nec appetitũ: cõcludit aut appetitũ, aut intell'm eẽ totale mo/uendi pn^m: nõ per intell'm intelligam⁹ qḋ cõe ad veruꝫ intell'm, ⁊ ad imaginationẽ: vbi pꝫ eũ diſiunctiue locutũ eſſe, vel diſiunctim: nõ. n. dixit hęc ambo copulatiue eſſe mouẽdi pn^m: ſed vel appetitũ, vel intell'm: q̄ꝛ nõ ſemp hęc duo infimul ſunt vnũ totale pn^m motus: hęc ex ỽbis illis plane colligit̄. Exponẽs ⁊o qḋ ipſe per intell'm in/telligat, poſt pauca iquit. [Intell's aũt, qui pp aliqḋ rõci/nat̄: ⁊ qui practicus eſt.] Ubi pꝫ eũ velle intell'm, qui eſt pgrediendi pn^m: nõ eſſe theoreticũ hoc eſt ſpeculatiuũ; cõtemplatiuũqꝫ, quaten⁹ ꝯtẽplatiu⁹ eſt. Sed practicũ hoc eſt actiuũ, quatenus actiu⁹. q̄ñqdeꝫ theoreticus nihil, niſi ad cognitionẽ pręordinet. Actiu⁹ ⁊o ad opus: ⁊ p actiuũ intell'm intelligit taꝫ veꝝ intell'm, q̄ꝫ phãtaſiaꝫ ad agen/dum ordinatã. Scdm ḡ hęc intell's actiu⁹, vel appetitus eſt pgrediendi pn^m totale: appetitũ aũt vocat qḋ cõe ad voluntatẽ, ⁊ ſenſitiuũ. Hãc opioneꝫ boni interpretes ha/buerunt: cũ Ariſto. diſiunctiue loquat̄. ❡ Sed dato q̄ ỽba Ariſto. ſub diſiunctione itelligant̄, adhuc nõ vi quõ intell's practicus, hoc eſt actiu⁹ ſit totale pn^m. põt. n. actiu⁹ intell's accipi q̄ñqꝫ, vt ſub apprehẽſione rei opabilis in/cõplexa ſtat: aut vt ſub apprehẽſione rei opabilis com/plexa: vbi pꝫ itell'm nõ poſſe eſſe totale mouẽdi pn^m, vt ſtat ſub incõplexa rei opabilis apprehẽſione: naꝫ ex tali ꝓcognitione nunq̄ꝫ voluntas mouet̄ ad fugaꝫ vel pſecu/tionẽ: opꝫ. n. obiectũ apprehẽdi ſaltẽ aut vt ꝯueniẽs, aut vt diſcõueniẽs, ⁊ intell's diiudicare illud eẽ tale, aut tale: ſi voluntas dꝫ moueri. nec intell's põt eẽ totale mouẽdi pn^m, quatenus ſtat ſub apprehẽſione cõplexa vli: non. n. ex ſola vli apprehẽſione hõ mouebit̄, naꝫ (vt Ari. ingt) ſiqs pſcierit parẽtes eẽ honorãdos, nõ ꝓpterea honora/bit parẽtes, niſi pręſciat in pticulari hos eẽ eius parẽtes: nec eſt totale mouẽdi pn^m, vt ſtat ſub pticulari apprehẽ/ſione ſine vli. Siqs. n. pręſcierit hũc eſſe ei⁹ patrẽ, ex hac cognitione pticulari ad honorãduꝫ illuꝫ mouebit̄ nũq̄ꝫ, niſi pręſcierit vleꝫ parẽtes, vꝫ, ſunt honorandi. ❡ Ergo appetit⁹, vel actiu⁹ intell's nõ eſt mouẽdi totale pncipiũ, niſi quatenus ſtat ſub toto ſyll'o practico: quo ꝯcludit B, vel illud eẽ agẽduꝫ. ❡ Sed hęc poſitio ẽt hoc pacto ex/poſita ſtare nõ põt. pmo q꞉ ſi ſub diſiunctione actiu⁹ in/tellect⁹, vel appetit⁹ eſt mouẽdi totale pn^m, etiã p actiuũ intelligẽdo, vt dictũ eſt: tunc ſeorſuꝫ appetit⁹ ſine tali in/tell'u, ⁊ actiu⁹ talis ſine appetitu põt eſſe mot⁹ totale pn/cipiũ pꝫ ꝯñia ex ỽtute diſiunctiuę: ſi. n. hõ põt currere, vel ſedere, ex vi diſiunctiuę, quę ſemp cadit inter oppo/ſita, põt ſeorſuꝫ ſtare, ⁊ nõ currere, ⁊ ſeorſuꝫ currẽ, ⁊ non ſtare. At, vt Ariſto. hic deduxit, appetit⁹ ſine ꝓcognitiõe nunq̄ꝫ mouebit, nec cognitio ſine appetitu. Ergo quouis mõ actiu⁹ intell's intelligat̄: ỽba Ari. intelligi nõ pñt ſub diſiunctione. ❡ 2° p. Dato q̄ actiu⁹ intell's accipit, vt ſtat ſub pfecto ſyll'o, quo pbat̄ calliaꝫ eẽ honorãdũ, vtpote, q꞉ pr eſt: adhuc voluntas ex ei⁹ nã cõtingẽs, ⁊ ad oppoſi/ta illimita eſt. Ergo adhuc talis intell's ſic ſumpt⁹ nõ erit totale motus pn^m: nõ. n. ex eo ſic dictãte ſequit̄ oino mo/tus. Ego. n. pręſcio maiores ſemp eſſe honorãdos, ⁊ hos eſſe maiores: tamẽ experior eẽ in libertate mea hos ho/norare, vel dehonorare: vt poſtea meli⁹ diſputabimus. ❡ Propterea Auerroes arbitrat̄ actiuũ intell'm modo pręexpoſitũ, ⁊ appetitũ eẽ ambo copulatiue duo mouẽ/di pncipia, q̄ñqdeꝫ actiu⁹ intell's etiã mõ pdicto expoſi/tus ſine appetitu mouere nõ poſſit: nec appetit⁹ ſine itel/lectu illo mõ expoſito. Qua rõne ỽba Ariſto. diſiunctiue ꝓlata copulatiue ipſe intelligit. Et cũ dicebat̄ quõ duo pñt eſſe cãę eiuſdeꝫ effect⁹, an ex ęquo: an ordine quodã: Auer. ait. Illa duo redigi in vnã cãm ab vnitate finis, qḋ eſt vnũ appetibile: qḋ qdeꝫ mouet intell'm, ⁊ appetituꝫ manens vnum numero: ⁊ ideꝫ. Alij dixerunt illa duo re/digi in vnam cauſam ab vnitate conſenſus: redeunt eniꝫ ambo illa in vnam cauſam, quoties alterum alteri ꝯſen/tit: ꝓpterea Auer. dicebat ſuperius intell'm mouere aial quatenus deſiderat, ⁊ appetituꝫ, quaten⁹ cognoſcit: redi/gunt eniꝫ in vnã cãm, vel ꝓpter vnitatẽ appetibilis, vel vnitatẽ ꝯſenſus. ❡ Sed quouis modo hęc poſitio expo/nat̄, ſtare nõ põt: vnitas. n. finis, nõ facit agẽtia redigi in vnaꝫ cãm: duo. n. canes famelici appetẽtes eundẽ paneꝫ nũo: nõ ſunt vna cã mouẽs: nec longe min⁹ ꝯſenſus vn⁹: oẽs. n. qui nauiꝫ trahunt inter ſe ꝯſentiũt: qui reuera non ſunt vna cã. Et ſi fuerint vna cauſa, ab vnitate cõſenſus: tunc actiu⁹ intell's, ⁊ appetit⁹ erunt vna cã, vt duo trahẽ/tes nauim: qḋ eſt falſuꝫ. ❡ Alij dixerũt hęc duo eſſe mo/tus pncipia nõ ex ęquo: q꞉ actiu⁹ intell's etiã ſic expoſit⁹ (vt dictũ eſt) cõcurrit vt cauſa vlis, ⁊ pncipalis: appeti/tus ⁊o, vt cauſa pxima, ⁊ minus pncipalis, quę expoſi/tio fuit Philoponi, per quã cõcordauit Ariſtoteleꝫ cum Platone. ❡ Sed pace hoꝝ viroꝝ dixerim, ego non vi/deo, quõ intellus actiu⁹, vt ſtat ſub practico ſyll'o, quo p/bauit calliaꝫ eſſe honorãduꝫ, q꞉ eſt pater: ſit vlis cauſa, ⁊ principalis: vlis qdeꝫ eſſe nõ põt, q̄ꝛ, vt ſic nulluꝫ aliuꝫ numero motũ dictat, aut voluntati oſtẽdit: omne. n. vle aut pdicatione dĩ, aut cauſalitate. Conſtat aũt intellectuꝫ hoc pacto ſyllogiçantẽ nõ eſſe vlem pdicatione, nec cau/ſalitate: quũ nihil pter hũc effectũ voluntati oſtẽdat. pn/cipalis ⁊o minime: q꞉, vt 9° libro diuinę ſcię plane colli/gitur, voluntas eſt pn^m per moduꝫ pncipis, intellus per moduꝫ ꝯſiliantis. At pncipalior in agendo eſt pnceps, q̄ꝫ cõſiliarius. ❡ Propterea ſine pręiudicio dico ſoluꝫ ap/petitum de virtutib⁹ animę, vt aię ſunt, eſſe totale aialis motus pncipiũ effectiuũ. in brutis qdeꝫ iperfectiſqꝫ aia/libus ſenſitiuũ. in hoib⁹ ⁊o ſolam voluntatẽ: dico ſolam voluntatẽ: q̄ꝛ ſenſitiu⁹ appetitus in hoib⁹ nõ eſt mouẽ/di pncipiũ, niſi quatenus volũtas vult, aut pmittit. Dico de virtutib⁹ aię, vt aię ſunt: q̄ꝛ appetibile eſt cã mouẽs: nõ tñ eſt virt⁹ aię. Dixi effectiuũ: ꝓpter inſtrumẽtale pn/cipium, qḋ eſt virt⁹ motiua exiſtens in membris. ſ. mu/ſculis, vel cordis. Pręterea dico effectiuũ pp appetibile:

Margin notes (left): Cõis ſen/ſus adduci/tur. — p^a opio; Tex. cõ. 48. — Refutatio — Refutatio pma.

Margin notes (right): põ Auer. — Cõmẽ. 49°. ⁊. 50°. — Refutatio — 3^a põ — Tex. [illegible] — Propria põ ⁊ ꝓpria theorica

qđ mouet vt finis. Scđo dico actiuũ intellm̃, vt ſyllogi
ʒantẽ hoc, vel illud eẽ agẽdũ, eſſe cãm ſine qua nõ: dico
cãm ſine qua nõ: qꝛ nõ eſt cauſa neccĩa: qua poſita neccio
mot⁹ ſeqẽ: qꝛ obſeruatio docet nos hoc, vel illud libere
agere, etiã intellu dictãte h̃ vel illud eẽ agendũ: vt dice-
mus poſtea. Intellꝰ.n. volũtati vel appetitui oſtendit in
hoib⁹ duo oppoſita, ⁊ ſyllogiʒat alterũ eẽ agẽdũ. volun-
tas aũt libẽ eligit aut id, qđ actiu⁹ intellꝰ ſyllogiʒauit eẽ
agẽdũ, aut ei⁹ oppoſitũ, qđ nõ agendũ eẽ dictauit: in cę-
teris ꝟo aialib⁹, phãtaſia oñdit appetitui qđ agẽdũ: ap-
petit⁹ ꝟo, niſi ſit ꝓhibẽs ſtatim agit: nõ.n. bruta libẽ agũt.
Mõo ſimo-ſus. ¶ Ex his appet, quõ ſit mot⁹, naʒ cũ Socrates ꝑcul ꝓ-
ſpicit amicũ, tanq̃ delectabile obm̃: tale obm̃ multipli-
cat ſpẽʒ vſqʒ ad intellm̃: per taleʒ aũt ſpẽʒ intellꝰ tandẽ
ſyllogiʒat eũ eẽ adeũdũ: qđ ſi placuerit voluntati, mox
ſperat ꝟtuti motiuę, quę eſt ipſis mẽbris, vt mẽbra mo-
ueat, donec Socra. ꝑueniat ad amicũ: ⁊ tu intelligas oĩ
ĩpedimẽto deducto: quare h̃ pacto ſit mot⁹ ⁊c. vt dixi de
hoie: de cęteris aialib⁹ eſt dõm. ¶ Quib⁹ clariſſima rõ-
ne pʒ pñm̃ ꝑ ſe effectiuũ mot⁹ aialis totale de ꝟtutib⁹ aię,
vt aię ſunt, eẽ ſolũ appetitũ: ſʒ nõ ſine intellu, vel phan-
taſia oſtẽdente ambo oppoſita, vl' alterũ tñ. ¶ Pʒ ẽt
quo gñe cãę appetit⁹ ſit mouẽdi pñm̃, qꝛ in gñe cãę agẽ-
tis. Inſup ẽt pʒ nõ duo eẽ mouẽdi pñ° ex quoꝛ lʒ alterũ
tñ. ſ. appetitũ: intellm̃ ꝟo eẽ cãm, ſine qua non, vel ꝯſul-
tantẽ. ¶ Demũ pʒ q̃re aial nõ ſemꝑ eſt in motu: qꝛ lʒ
de ꝟtutib⁹ aię ſola po⁹ appetitiua ſit mouẽdi pñm̃: non tñ
ſemꝑ mouet: quia nõ ſemꝑ eſt in actu. opʒ.n. fieri in actu
ab ipſo appetibili, ſi mouẽ dʒ in brutis: vel dʒ actu facere
motũ, ſi in hoib⁹ mouet: nec valet oib⁹ cauſis poſitis, q̃
ad aliquẽ effectũ reqrunẽ, ꝙ effect⁹ eſt: niſi cãę illę eſſent
nãlr agẽtes. poſitis.n. oibus neceſſarijs ad motũ: põt hõ
nõ moueri: quoniam libere, ⁊ contingẽter ſeipm̃ mouet.
Hactenus de principio motus.
3° qđ p° ſolo ¶ Quęrunt 3°, vtrum intellꝰ, ⁊ volũtas per aliquã cõem
ſpẽʒ moueãt. ¶ Rñdent nõnulli, ꝙ Ari. per cõeʒ ſpẽm
intelligit appetitũ: ꝙ eſt cõis foꝛa, ipſius intellꝰ qdẽ, quo
eſt illo ꝑfectioꝛ: ſui ꝟo ipſius, quo res eſt eẽ, ⁊ eẽntia ſui.
2° ſolo ¶ Alij dixerũt Ariſto. intelligẽ per cõeʒ ſpẽm, ipm̃ ap-
petibile, qđ eſt finis, atqʒ foꝛa mouẽs appetitũ, ⁊ itellm̃.
Refutatio ¶ Sed pace hoꝝ dixerĩʒ, hi Ariſtotelis ꝟba nõ intelli-
gunt, naʒ hi abſurdũ ad qđ Ariſto. deducit, arbitrãtur
Cõmẽ. 50°. Capło 62°. eſſe opionẽ Ariſt. Ariſtoteles.n. vt Themi. ⁊ Auer. expo-
ſuerũt, voluit ꝓbare intellm̃, ⁊ volũtatẽ, ſiue appetitũ,
nõ mouẽ aial ipm̃, vt duę res, quaꝝ vtraqʒ ſeoꝛſũ mo-
ueret. naʒ ſi intellꝰ, ⁊ appetit⁹ mouerent, vt duę cãę ſeoꝛ
ſum, vʒ, intellꝰ ꝑ ſe, ⁊ ſeoꝛſũ: ⁊ appetit⁹ ꝑ ſe, atqʒ ſeoꝛſũ:
ita vt quęlʒ de per ſe ſit ſufficiẽs mot⁹ pñm̃: tũc mouerẽt,
vt duę cãę nũo differentes, atqʒ per accñs diſtinctę: q̃re
mot⁹ aialis, a nulla illaꝝ eſſet per ſe pmo: q̃re mot⁹ aia-
lis erit a q̃daʒ ꝟtute vtriqʒ cõi, quę eſt ſpẽs vtriqʒ illoꝝ
cõicati⁹ pricipantis intellꝰ, ⁊ appetit⁹ aial mouerent, ⁊ ꝓ-
gredi facerẽt. Affert exẽm̃ Themiſti⁹, ꝑ qđ pʒ ꝯñtia: ꝟbĩ
cã, taʒ bipes, q̃ quadrupes incedit, nec qua illud q̃dru-
pes icedit, ſʒ qua cõi cõueniunt, qđ eſt pedes hẽe. ꝙ ex h̃
exẽplo ꝯñtia vʒ, ꝙ ſi intellꝰ ⁊ appetitus eſſent duę cãę
motus, quaꝝ quęlibet de per ſe eſſet ſufficiens pñm̃ mo-
tus: mot⁹ aialis eſſet pmo, rõne eiuſdẽ ꝟtutis cõis, quę
eſt ſpẽs vtriqʒ cõis: quo cõceſſo, vlteri⁹ deducit intellm̃
mouẽ aial ſine appetitu: ⁊ appetitũ ſine intellu: vt ſupe-
Tex. cõ. 50°. rius diffuſe deduxim⁹ de Auer. intẽtione. ¶ Ex hiſce ꝙ
pʒ Ariſto. per cõem ſpecieʒ intellexiſſe nõ formã vtriqʒ
cõem, ſed ſpẽʒ: qđ eſt quoddaʒ vl'e, participatione cuius
vtriqʒ illoꝝ ſeoꝛſũ mouet: qđ Ariſto. non aſſerit tanq̃
veꝝ, ſed tanq̃ ſequẽs ad ꝓpoſitũ: qđ reputat abſurdũ:

vt textũ ⁊ ꝟba Auer. ⁊ Themi. ꝯſiderãti pʒ.
¶ Quarto quęro vtrũ voluntas ſit libera per eſſentiã? 4° qđ
Et vĩ ꝙ nõ: qꝛ tũc eſſet libera re⁹ finis, ⁊ etiã medioꝝ in
finẽ. Modo reſpectu vltimi finis oẽs ponunt eã nõ eſſe
liberã, ſed neceſſitari. ꝯñtia ꝟo pʒ, qꝛ ſi volũtas eſt libe-
ra per eſſentiã, vbicũqʒ erit voluntas, erit libera: ⁊ ſic cũ
reſpectu finis ſit voluntas, etiã reſpectu eius erit libera.
¶ Scđo ipſa voluntas mouẽ ab appetibili, ergo appe-
tibile mouet volũtatẽ, ſed appetibile mouet mere nãlr,
ergo voluntas mouẽ ab appetibili mere nãlr: ⁊ ita non
vĩ libera. ¶ Tertio pmi mot⁹ nõ ſunt in poteſtate nr̃a,
ergo ſaltẽ reſpectu illoꝝ nõ erit libera. ¶ In ꝯtrariũ eſt
Ariſto. 9° meta^{ce}. vbi vult voluntatẽ eẽ ꝑ eſſentiã liberã. Tex. cõ. 10.
¶ Rñdent nõnulli ꝙ voluntas eſt libera ſm̃ determi-
nationẽ ſui act⁹, nõ autẽ ſm̃ actuationẽ. Ubi debes ſcire
ſm̃ hãc opionẽ, ꝙ qñ intellꝰ oſtẽdit aliqđ volũtati ſub
rõne boni, tunc obiectũ oſtẽſũ actuat volũtatẽ, qꝛ agit
in voluntatem neceſſario, ⁊ reſpectu illius voluntas ne-
ceſſario patitur: dicitẽ ꝟo hic actus, qui ab obiecto oſtẽ-
ſo volũtati mittiẽ, pmus actus, ⁊ vulgari ꝟbo complacẽ-
tia. Cũ ꝟo intellꝰ oſtẽdit volũtati aliqđ ſub rõne mali,
volũtas ẽt neccio actuaẽ ab illo: ⁊ dĩ hic actus diſplicẽ-
tia, ⁊ pmus mot⁹. Alius ꝟo act⁹ eſt, qui dĩ determinatio,
ad velle, aut ad nolle, aut tertꝰ, quo determiat ſe ad neu-
tralitatẽ, ⁊ qlibʒ hoꝝ eſt act⁹ poſitiu⁹, vt dicũt, veꝝ pm⁹
eſt ab obiecto ſibi oſtẽſo ſub rõne boni, vel mali. Scđs
⁊ terti⁹ ſunt ab illa determinãte ſe. Sunt qui addũt 4^{m},
qui nõ eſt act⁹ poſitiuus, ſʒ eſt negatio, qua ipſa ad nihil
ſe limitat, ſed ſtat ſuſpẽſa. Uolunt igiẽ volũtatẽ eẽ libe-
ram ſolũ reſpectu ſuę determinationis, ſʒ pmoꝝ actuũ,
nõ eſt libera. ¶ Sed alij aſſerũt volũtatẽ eẽ liberã per
eſſentiã: imo eẽ libertatẽ ꝯdictionis formalr: ꝓbãt. pmo
ꝙ aliqs actus noſter denoiaẽ liber libertate ꝯdictionis,
vt nũc ſuppono, qꝛ oẽs cõcedũt in doctrina Ariſt. vltra,
ſʒ oẽ denoiatiue tale eſt tale ob aliqđ, qđ eſt foꝛalr atqʒ
intrinſecus tale. Uel igiẽ actus ille liber denoiatiue, ꝑꝑ
obiectũ, qđ mouet voluntatẽ, eſt liber, aut ꝑꝑ volũtatẽ,
quę mouẽ ab obiecto. Nõ ꝑꝑ obiectũ, qꝛ cũ illud mere
nãlr moueat, per ipʒ talis act⁹ nõ poterit denoiari liber.
Si aũt ille eſt liber ꝑꝑ voluntatẽ: ꝙ volũtas eſt ꝑ eſſen-
tiã libera. ¶ Defendendo hãc põneʒ ſumamus pmo ꝙ
volũtas ab obiecto ſibi oſtenſo ab intellu mouẽ nõ ad
velle vel nolle, ſed ſolũ ad cognoſcẽdũ eẽ bonũ vl' ma-
lũ. Eſt tñ qđ vtrũ iſte mot⁹, quo mouẽ ad cognoſcẽdũ
eſſe bonum vel malũ ſit appetitio, vel diſplicẽtia, an ſit
accñs, an ſola obiectio obiecti. Sed qcqđ ſit, ſatis eſt ac-
cipere illũ actũ nec eſſe velle, nec nolle: ſʒ eẽ actũ illatũ
ab obiecto, quo voluntas depręhẽdit obiectũ ſibi oſten-
ſum ſub rõne boni vel mali. Alius autẽ eſt act⁹ volunta-
tis, qui dĩ velle aut nolle, quos ipſa eligit circa obiectũ.
Eſt aũt volitio vel nolitio, oĩones ęquiualentes oĩonib⁹
optatiuis: vnde hę ꝓpõnes appeto diligo hoc vel illud,
odio habeo hoc vel illud, nõ ſunt act⁹ exerciti volunta-
tis, ſed ſignificãt act⁹ voluntatis. Hi ꝟo act⁹ ꝓſupponũt
pmos: non.n. põt voluntas in aliqđ ferri, niſi in illud, qđ
appet ſibi bonũ, nec nolle aliqđ, niſi appeat ſibi malũ.
¶ Scđo accipio ꝙ duplex eſt volũtatis libertas in ꝓ-
poſito, altera dĩ indifferẽtię, altera ꝯdictionis. Libertas
indifferẽtię eſt qñ volũtas ad neutrã ꝑtẽ ꝯdictionis ma-
gis inclinaẽ: ⁊ hęc eſt volũtas nõ magis iclinata ad alte-
rũ oppoſitũ, q̃ ad alterũ, vt cũ eſt indifferẽs ad motũ
vl' qetẽ. Libertas ꝟo ꝯdictionis eſt, qñ lʒ volũtas poſſit
ſtare neutra: tñ magis inclinaẽ ad alterã partem cõtradi-
ctionis q̃ ad alteram. Hoc pacto dici ſolet, ꝙ lʒ ſtudio-
ſus non ſit liber libertate indifferentię ad agendum ſm

vnites, eſt tñ liber libtate ꝯdictionis: qꝛ pōt etiā, ſi velit,
agē ꝯ bitū: ⁊ ita ēt libtas ꝯdictionis eſt idē qȯ voluntas,
cōnotans poſſe velle vtrūqꝫ oppoſitoꝝ. ℭ Ex his con
cludo ꝙ libertas ꝯdictionis eſt ipſa volūtas ꝗtenus eſt
ptās quędaꝫ, qua volūtas cōcurrētibꝰ oībꝰ cauſis reqſi
tis ad ſuū effectū, hꝫ ꝙ poſſit cū eis coagere ⁊ ponē actū
ſuū in effectū, vel nō ponē: vt ei placuerit, ⁊ hęc vocatur
ꝯdictionis libertas, ⁊ voluntas. ℭ Aiaduertēduꝫ ģ pro
ſolōne ad rōnes ꝙ aliud eſt volūtatē velle, ⁊ paſſiones
alicuiꝰ appetitiuę domare, vel ſcindē, vel (vt vtar vbis
cōiter loquētiū) refrenare vel reprimē. cū.n. aliqs ira
ſcit, ſtatiꝫ vellet nō iraſci, ſꝫ qꝛ nō pōt ita cito iraſcibilē
reprimē, ideo nō ita cito miteſcit. Ira.n. triſticia, gaudiuꝫ
⁊ id genus reqrūt localeꝫ ſpūtuꝫ motū: iō nō pñt ad nutū
volūtatis deleri. Ex his ꝯcedi ſolet volūtatē poſſe aliqd non
velle libtate ꝯdictionis: qȯ tñ non pōt nō appeti nāli appeti
tu. aīa.n. nō pōt nō appetē vltimū finē, ſꝫ volūtas poſſit
illuꝫ nō velle libtate ꝯdictionis: qꝛ aīa cū appetit appe
titu nāli, quo ab illo eſt pficibilis: voluntas tñ cuꝫ ſit li
bertas ꝯdictionis: pōt illum nō velle: ſꝫ nunꝙ̄ refrenare
poterit nāleꝫ aīę appetitū, quē hꝫ, vt pficiaē ab illo. v.ģ.
ſi qs fuerit in igne, ſꝫ poſſit nō velle intelligē cōbuſtionē:
tñ nunꝙ̄ poterit nō intelligē, qꝛ nunꝙ̄ refrenabit ſenſuꝫ
ne ſentiat. Similr aīa circa finē vltimū merito appetitꝰ
nālis nō pōt nō appetere illuꝫ, volūtas tñ pōt illum nō
velle libtate ꝯdictionis: ſꝫ nunꝙ̄ refrenabit aīaꝫ, ne illuꝫ
appetat. ģ aīa nō pōt nō velle finē libtate indifferētię: ſꝫ
poſſit non velle libertate ꝯdictionis. ℭ Tunc ad rōnes.
Ad pmā dōm ꝙ cū volūtas ſit per eſſentiā libertas cō
tradictionis dico ꝙ reſpectu oīuꝫ eſt libtas ꝯdictionis, ⁊
ſic reſpectu finis ⁊ medioꝝ in finē: cuꝫ quo tñ ſtat eā nō
poſſe refrenare nāleꝫ aīę appetitū ne illuꝫ appetat: pōt
tñ refrenare nāleꝫ aīę appetitū circa media in finē, ⁊ ita
aliqñ facit. ℭ Ad 2ᵐ patuit ſolō. Ille.n. motus, quo mo
uet ab obiecto oſtenſo, nō eſt velle, nec nolle, nec actum
ſuſpēdere, ſꝫ eſt appꝛęhēſio quędaꝫ, qua appꝛęhēdit illō
eſſe eligibile, vel fugibile: nec reſpectu illiꝰ eſt libera, qꝛ
ille actꝰ nō eſt volūtati, niſi, vt ſubiti, potiꝰ eſt obīi oſtēſi.
nec ſeqē volūtas reſpectu illoꝝ pmoꝝ motuū non eſt li
bera, ģ nō eſt per eſſentiā libera: qꝛ reſpectu pmoꝝ non
eſt libera, qꝛ nō ſunt actꝰ eius. Sufficit.n. ad hoc vt ſit li
bertas ꝯdictionis, vt ſit libera reꝰ ſuoꝝ actuum. ℭ Per
ideꝫ ad 3ᵐ: pmi.n. motꝰ nō ſunt volūtatis, ⁊ ideo nō ſunt
in ptāte noſtra. potius.n. ſunt obiecti. nō.n. eſt in ptāte vo
luntatis, cū ſibi pñtaē aliqȯ ſub rōne boni, qn depꝛęhen
dat illud eē appetibile. Sed in ptāte eius eſt illud velle,
vel nō velle: qꝛ ſꝫ appꝛęhēderit illud eſſe appetibile, po
terit illud non velle. Hęc pauca de hac quęſtione ſuffi
ciant, nam in theologicis plura dicemus, nunꝙ̄ Ꝺo ſatis
ſit peripathetice ſic diſputaſſe.

54. ℭ Quinto quęriē vtrū volūtas creata poſſit libere velle
⁊ libere nō velle libtate ꝯdictionis. Videē ꝙ nō. pmo,
qꝛ ſi pōt libere velle ⁊ libere nō velle aliqd libertate cō
tradictionis, poterit poni in eſſe: poſe.n. pmo poꝝ ē quo
poſito in eſſe, nulluꝫ ſeqē ipoſe. Q aūt nō poſſit poni in
eſſe, pꝫ, qꝛ tūc volūtas libere vult, ⁊ libere nō vult aliqd
libertate ꝯdictionis. Hoc aūt eſt ipoſe, ģ ipoſe eſt volū
tatē libere velle ⁊ libere nō velle aliqd libertate ꝯdictio
nis: cum ſemꝑ hoc poſitū ineſſe iplicet ꝯdictionē. ℭ P.
Si voluntas poſſet libere velle, ⁊ libere nō velle aliqd
libertate ꝯdictionis, aliqs actꝰ eſſet in ptāte voluntatis.
Hoc aūt falſuꝫ eſt, qꝛ vel actꝰ qui eſt, vel actꝰ qui nō eſt.
nō actꝰ qui eſt, qꝛ ex quo ille eſt, nō eſt amplius in ptāte
voluntatis. nō actꝰ, qui nō eſt, qꝛ cū ille nihil ſit, non pōt
eſſe in ptāte aliciꝰ. ℭ P. Si volūtas poſſet lib velle,
⁊ libere nō velle libertate ꝯdictionis, poſſet libē ſuſpen
dere oēꝫ eiꝰ actū. Hoc aūt falſuꝫ eſt, qꝛ dato ꝙ ſuſpēdat
oēm actū eiꝰ, cū volūtarie ſuſpēdat oēm actū: tūc volen
do ſuſpēdet: ⁊ ita reꝰ huiꝰ, qȯ eſt ſuſpēdere oēm actū ſuū
hꝫ actū volendi, ⁊ ſic nō ſuſpēdit oēm actū ſuū: qua rōne
ſit, vt hęc ꝓpoſitio voluntas libē ſuſpēdit oēm actū ſuū,
inferat ꝯdictoꝛia eē ſimul vera. nō ergo pōt volūtas ſuſ
pendere oēꝫ eiꝰ actū. ℭ In ꝯtrū pꝫ rō, naꝫ voluntas eſt
eſſentialr libertas ꝯdictionis, ģ pōt libere velle ⁊ libere
nō velle libertate ꝯdictionis. ℭ Pro declaratiōe q. acci
piamus pmo qd ſit ipſaꝫ voluntatē libē velle. 2° qd libē
nō velle. 3° qd ſit volūtatē libē poſſe ſuſpēdere actū ſuū
oēꝫ. ℭ Quātuꝫ ad pᵐ dico ꝙ volūtas libē vult, qꝛ aliqñ
vult, ⁊ imediate anteꝙ̄ iceperit velle, potuit nō incipere
velle. ℭ Quātū ad 2ᵐ dico ꝙ volūtas dī libē nō velle,
qa voluntas aliqd nō vult, ⁊ imediate ante ea potuit vo
luiſſe. ℭ Quātuꝫ ad 3ᵐ dico ꝙ ſuſpēdere oēm actū ſuū,
pōt duplr itelligi, aut negatiue: ⁊ ſic nihil aliud eſt, ꝙ̄ nō
hēe aliquē actū libere, ⁊ ad hūc ſenſuꝫ volūtas pōt ſuſpē
dere oēm actū ſuū. Aut pōt itelligi affirmatiue: ⁊ ſic de
notaē ꝙ ipſa nulluꝫ actū hꝫ, ⁊ nullū actū vult hēe, ⁊ hoc
mō illa ꝓpoſitio voluntas pōt ſuſpēdere oēm actū ſuū,
iplicat ꝯdictionē, qꝛ ſi nulluꝫ actū vult hēe, ģ hꝫ aliquem
actū: vt pꝫ. ℭ Ex his deduciē qd eſt volūtatē libē velle
⁊ libē nō velle libertate ꝯdictionis. nō.n. eſt voluntatem
velle ⁊ nō velle. a. vel indifferēter eā velle ⁊ non velle. a.
ſed eſt velle. a. in. b. inſtanti, ⁊ potuiſſe antea vel noluiſſe,
vel nō voluiſſe. Aut eſt nō velle. a. in. b. inſtāti, ⁊ potuiſſe
antea voluiſſe. Vel efficaciꝰ voluntateꝫ libē velle ⁊ libē
nō velle eſt poſitis oībꝰ, quę reqruntē ad actū ſuū hēe in
poteſtate ſua icipere velle, ⁊ nō icipere velle, vel ſi ince
pit, eſt in ptāte ſua poſſe deſinere velle, vel nō velle, qñ
ſibi placuerit. ℭ Tunc ad rōnes dico. Ad pmā ꝙ volū
tas pōt libere velle, ⁊ libere non velle oē ſibi obiectū. Et
qñ dī ꝟ nō pōt poni in eē, nego hoc: nō.n. illo mō poniē
in eſſe, vt in argūᵒ dī: ſed, vt dictū eſt in ſuppōnibꝰ: volū
tas eiꝫ pōt libē velle ⁊ nō libē velle, nō quo hęc ſit in eē,
volūtas libē vult ⁊ libē nō vult, ſꝫ quo cū pmo vult, ꝑus
potuit nō velle, ⁊ cum pmo non vult, prius potuit velle.
hoc.n. mō dꝫ poni in eē. ℭ Sed dices, hęc eſt poſſis, vo
luntas libē vult: ģ iſta pōt eē vera, voluntas libere vult. De poſſibilib[illegible] pulchra.
ℭ Dōm ꝙ ꝯñtia nulla eſt, qꝛ poſe eſt tñ deū eē, ⁊ poſe
eſt nullaꝫ ꝓpōneꝫ eē verā, ⁊ id genꝰ: ⁊ tñ nunꝙ̄ tales ꝓ
pōnes erūt verę, vel pñt eē verę. Sꝫ ideo tales ꝓpōnes
dicunē poſes, qꝛ ita pōt eē ſicut ꝑ eas ſignaē: non.n. per
iſtaꝫ, poſe eſt nullā ꝓpōneꝫ eē verā, denotaē ꝙ hęc pōt
eē vera: nulla ꝓpoſitio eſt vā, ſꝫ ſolū ꝙ poſe ſit ita eē ſicꝰ
ꝑ eaꝫ ꝓpōnē quę eſt nulla ꝓpoſitio eſt vera, denotatur.
ℭ Ad 2ᵐ dōm ꝙ in ptāte volūtatis eſt actus qui eſt, qꝛ
pōt illuꝫ cōtinuare, vel nō cōtinuare, ⁊ eſt actꝰ q nō eſt,
nō de ineſſe, ſed qa anteꝙ̄ illuꝫ hēat, pōt illuꝫ hēe libere.
Vterqꝫ ģ actꝰ eſt in ptāte volūtatis, naꝫ qui eſt, eſt in eiꝰ
ptāte, vt nō ꝯtinuet, qui nō eſt, vt poſſit efficē. ℭ Ad 3ᵐ
patuit ſolō, qꝛ voluntas pōt ſuſpēdere oēm actū eiꝰ poſi
tiuū per negationē, nō aūt per affirmationē, vt diximus.
Multa alia de voluntate eſſent dicēda, quę in theologi
cis dño cōcedente dicemus: ⁊ qdeꝫ diligētiſſime.

ℭ Neceſſe eſt igiē omne qȯ viuit animāqꝫ habꝫ: nu
triendi vim hēe ab ortu gnōneue vſqꝫ ad interituꝫ
corruptionēue ſuā. neceſſe eſt.n. omne qȯ eſt ortuꝫ:
accretionē ⁊ ſtatuꝫ ⁊ decretionē hēre / quae qdē vt
pꝫ ſine nutritione fieri nequeunt. Neceſſe eſt igitur
vniuerſis his quae accreſcunt atqꝫ decreſcunt / in
eſſe potentiam nutriendi.

ℭ Vegetatiuā

Tex. c. 59. ℭ Vegetatiuã qdem igiť aiam neceſſe eſt habere omne, qđcũqꝫ viuit, ꝛ aiam habet a generatione, vſqꝫ ad corruptionem: neceſſe eſt enim qđ genitũ eſt, augmẽtuꝫ hꝛe, ꝛ ſtatuꝫ, ꝛ decremẽtuꝫ. Hęc aũt ſine alimẽto hꝛe impoſſibile eſt. Neceſſe eſt igiť ineſſe vegetatiuã potẽtiã in oibus natis (viuẽtibus), ꝛ corruptibilib⁹ (mortalibus).

φυομένοις crescentibus φθίνουσιν decreſcẽtib⁹

COMMENTARIVM.

ℭ Hacten⁹ de motiuo: at nũc de vegetatiuo ꝑtractationẽ aggrediť. nã vt Auer. inqt, cum egiſſet de oib⁹ vꝛib⁹ virtutibus aię, nũc de virtute aię vegetatiua aggrediť: vt oſtendat, quę eaꝝ ſit viuẽtib⁹ data ꝑpter melius, ꝛ quę ꝑp neceſſitatẽ. ℭ Expoſitoꝛ vo vꝫ huius itẽtionis aliã cãm aſſignare. Dicit. n. poſtꝙ̃ Ari. deter^{nit} de ſingulis ptib⁹ aię, hic oſidit quo adinuicẽ ordinanť. Et pmo ponit hãc ꝯnẽ: omne qđ viuit, ꝛ aiaꝫ hꝫ, habet vegetatiuã po^{ãs}: ꝛ ſyllogiſat h pacto: omne creſcẽs, ſtans, ꝛ decreſcẽs hꝫ vegetatiuã po^{ãs}: omne viuẽs creſcit, ſtat, ꝛ decreſcit: omne igiť viuẽs hꝫ vegetatiuã po^{ãs}. Huius ſylli ꝓ accipit ꝯnẽ, ꝛ inqt. Quidẽ igiť aiam neceſſe eſt hꝛe omne, quodcũqꝫ viuit, ꝛ aiam hꝫ: dico neceſſe eſt hꝛe a gñõne ipſa, atqꝫ ortu, vſqꝫ ad corruptionẽ atqꝫ finẽ vitę. Per hęc vba, a gñatione vſqꝫ ad corruptionẽ. [Expoſitoꝛ colligit Ari^{lẽ} innuẽ hoc eẽ itelligẽdũ in viuẽtibus, quę gñanť ꝛ corrũpunť, excludẽs corpa celeſtia, quę viuunt, ꝛ aiam hñt: tñ vegetatiuã po^{ãs} nõ hñt. Qđ qdẽ lꝫ colligi poſſit ex his vbis, arbitroꝛ Ari^{lẽ} hoc nõ dixiſſe, niſi ad dĩam ſenſus, et motiuę potẽtię. nã viuẽs, ꝛ qđ aiam habet, nõ a pn° vitę ad eius finẽ ſenſum, vel po^{ãm} ſenſitiuã habet, etiã ad dĩam potẽtię motiuę, quę nõ a pn° ad finẽ viuẽtibus ineſt. Et dicit. [Qđ viuit, ꝛ aiaꝫ habet] vt oſtẽdat h cõe eẽ etiã aialib⁹. Hęc. n. a pn° ortus, vſqꝫ ad finẽ vitę vegetatiuã potẽtiaꝫ ſemp hñt: vnde per hñs aiam, aial itelligit. Hęc eſt ꝯcluſio. Deinde accipit minorẽ, ꝛ inqt. Neceſſe eſt. n. qđ gñať atqꝫ genitũ eſt idẽ, neceſſe eſt, vt omne viuẽs, qđ gñatur: hꝛe augmẽtũ ſtatũ, ꝛ decremẽtũ: hęc fuit minoꝛ. Deinde ſumit maiorẽ: hęc aũt ſine alimẽto, hoc eſt ſine po^{ã} nutritiua hꝛe nõ põt. Eſt ğ maioꝛ, omne viuẽs habet augmẽtuꝫ, ſtatũ, ꝛ decremẽtũ. Hoc fuit maioꝛ, repetit ꝯneꝫ, ꝛ inquit. Neceſſe igiť eſt ineſſe vegetatiuã po^{ãm} in oibus natis, ꝛ corruptibilib⁹: hoc eſt, oibus viuẽtib⁹ a pn° ad finẽ. ℭ Quo ad vba attinet, vbũ natis, gręce eſt, φυομένοις, latine augmẽtabilib⁹ etiã: tamẽ vt (arbitroꝛ) hic pro genitis accipiť vbũ vo, corruptibilib⁹ gręce eſt, φθίνουσιν, latine etiã diminuibilib⁹: tñ corruptibilib⁹ tranſtuli. nam hic deſcribit viuẽs qđ gñať, ꝛ corrũpitur.

P° qō. Utrum ſit poſſibiſtat⁹ in viuẽtibus?

ℭ Quęrũt vtrũ viuẽs deuenire poſſit ad tp̃s ſtatus, quale arbitranť eẽ iuuẽtutẽ, in qua vtus nec augeat, nec imminuat. Et videť ꝙ nõ, qꝛ omne viuẽs poſt ortuꝫ, ſemp tẽdit ad corruptionẽ: ſemp. n. poſt ortuꝫ minori tꝑe erit victurũ. ergo ſemp poſt ortuꝫ tẽdit ad decremẽtũ. quare poſt ortuꝫ vnũ erit tp̃s. ſ. decremẽtũ. ℭ Pᵒ. Aliqñ viuẽs ante tp̃s ſtatus moriť. ğ nõ trãſit per tria tẽpora. ℭ Egidius lucidus doctoꝛ arbitrať ex rei nã nullũ eẽ ſtatũ, ſed omne tẽpus eẽ, aut augmẽti, aut diminutionis ſm rei veritatẽ: imaginať enim ꝙ̃diu oſſa ſunt tenera, ꝛ caloꝛ nãlis fortis, augeri viuẽs: cum vo caloꝛ nõ eſt fortis, viuẽs decreſcit: cum vo nec augmẽtum, nec decremẽtũ ſenſibile eſt, ſtatus eſt viuẽtis. ergo iter augmẽtũ ꝛ decremẽtũ ex rei natura nõ dať tẽpus mediũ: dať tñ tẽpus in quo nec vnũ, nec alterũ ſenſibile eſt. ℭ Qꝛ vo nõ detur tale mediũ ex rei natura, Probat Egidius, pmo qꝛ inter calorẽ

Pō Egidij.

Rōnes Egi.

fortẽ, ꝛ non fortẽ nõ datur mediũ, quẽadmodũ nec inter cõtradictoria: cum eſt fortis gñat magis ꝙ̃ fuerit deꝑditũ: cum vo nõ fortis, qđ reſtaurat, eſt minus ꝙ̃ id, quod reſolutũ erat. ergo ſicut inter fortẽ, ꝛ nõ fortẽ nõ dať mediũ, ita inter accremẽtũ ꝛ decremẽtũ nõ dabiť mediuꝫ. ℭ Scđo ſi tale tẽpus ex nã rei eẽt dabile mediũ: in quo ſcilꝫ caloꝛ nãlis ꝑciſe tãtum reſtauret, quãtũ fuiſſet deꝑditũ, ſit illud tẽpus tota iuuẽtus (vt medici arbitranť) et ſit grã argumẽti decẽ annoꝝ: ꝛ quęriť vtruꝫ in fine talis tp̃is ſit caloꝛ ęquefortis ſicut in pncipio erat, vel fortioꝛ, vel debilioꝛ. Si ęquefortis, vel fortioꝛ, ergo ſicut in pncipio ſufficiebat per decẽ annos reſtaurare quãtũ reſoluebať: ita ſufficiet in fine deceꝫ annoꝝ, ꝛ ita per plures annos adhuc: ꝛ ſic in infinitũ. Si vo dicať calorẽ eẽ debiliorẽ in fine, ꝙ̃ erat in pncipio. ergo in aliqua ꝓportione: ꝛ ita pus etiã erat debilioꝛ, lꝫ in minore ꝓportione: cum ab extremo ad extremũ, nõ niſi per mediũ trãſitus fiat: ſed in principio decẽ annoꝝ nõ poterat caloꝛ reſtaurare niſi tãtum quãtũ reſoluebať, ergo pus ante fineꝫ, quãdo caloꝛ fuit debilioꝛ ꝙ̃ in pncipio nõ poterit reſtaurare tãtuꝫ, quãtũ reſoluebať: ꝛ ita tũc fuiſſe diminutio, ꝛ nõ ſtatus: cuius oppoſitũ ſupponebať. Ex his argumẽtis Egidius autumat ſtatũ viuẽtis eẽ, quãdo viuẽs, nec ſenſibiliter creſcit, nec ſenſibilr decreſcit: ꝛ ita inter cremẽtuꝫ, ꝛ decremẽtũ mediũ eſſe negat: ſed inter cremẽtũ, ꝛ decremẽtum ſenſibilia ꝯcedit mediũ. ℭ Cõtra hãc opinionẽ fere oẽs aduerſanť. Landauẽſis enim argumentať, inter quoſlibet duos mot⁹ oppoſitos eſt quies media, in qua ſubm nullo illoꝝ motuũ moueť. Sed cremẽtũ ꝛ decremẽtuꝫ ſunt duo mot⁹ ꝯtrarij, ergo iter eos dꝫ dari quies media. Maioꝛ ꝓbať 8° phyſicoꝝ, aliogn idẽ ſimul eẽt, ꝛ nõ eẽt, vt deducit Landauẽſis: ſꝫ ois quies eſt in tẽpore, ergo inter cremẽtũ ꝛ decremẽtuꝫ eſt tẽpus, in quo viuens, nec creſcit, nec decreſcit, ꝛ hoc tẽpus ſaltẽ erit ſtat⁹. ℭ Pᵒ. Alij argumẽtanť ꝙ hac poſitione ſtãti qlibet hora viuẽtis eẽt tẽpus ſtatus, qđ eſt cõtra oẽs, ꝛ ꝯſequẽtia ꝓbať, qꝛ ſm Egidiũ illud eſt tẽpus ſtatus, in quo nõ eſt ſenſibilis accretio, nec ſenſibilis imminutio: ſed in nulla horę ſuę vitę viuẽs ſenſibilr videť, aut accretũ, aut diminutũ. ergo quęlibet hora ſuę vitę erit ſtatus. ℭ Pᵒ. In inſtãti medio copulãte tẽpus auctionis tẽpori diminutionis viuẽs, nec augetur, nec diminuiť, ergo dabiť mediuꝫ inter cremẽtũ ꝛ decremẽtuꝫ. Anteceдẽs ꝓbať, qꝛ ſi illo inſtãti viuens augereť, igiť poſt illud augebiť: ꝛ ſi in illo inſtãti diminuereť, ergo ante illud diminuebať. q̃re ideꝫ ſimul ꝛ ſemel creſceret, ꝛ decreſceret: quod eſt ipoſſibile. Utraqꝫ vo ꝯſequẽtia patet, qꝛ nullius motus dať pmuꝫ vel vltimũ 6° phyſicoꝝ. ℭ Pᵒ. Alij argumẽto Auicẽnę eãdẽ poſitionẽ ſic reprobant, aliquãdo vtus vitalis cõſeruat calorẽ, ꝛ facit augmẽtuꝫ: vt in pueritia, aliqñ neqꝫ cõſeruat calorẽ, nec facit augmẽtuꝫ, vt in ſenectute. ergo aliquãdo alteꝝ illoꝝ ſufficit facere. Tenet argumẽtũ, qꝛ natura nõ procedit ab extremo ad extremũ ſine medio, ſed cum nõ poſſit aliquãdo facere augmẽtuꝫ, ꝛ nõ cõſeruare calorẽ: eſt enim hoc oino ipoſſibile: nõ eniꝫ caloꝛ diminuiť, niſi in ſenio. ergo aliquãdo ſufficit caloreꝫ cõſeruare, ꝛ nõ facere augmẽtũ: qđ quidẽ eſt tẽpus ſtatus, his argumẽtis oẽs, quos ego legi, Egidiũ ꝯdẽnant: ꝛ eius argumẽta reſoluũt. ℭ Ad p^{m} dicũt caloreꝫ eſſe fortẽ tẽpore ſtatus: veruꝫ nõ ſemp ſtatum eẽ aſſerũt: cum caloꝛ eſt fortis. Dicũt enim augmẽtũ deſinere ꝑpter humidi terreſtreitatẽ, qua reddiť extẽſioni inepţũ: alij dicunt inter fortẽ ꝛ debilẽ non eẽ mediũ, ſed inter fortiorẽ ꝛ debilem mediũ eẽ fortẽ: ꝛ ita volũt augmẽtum fieri: quãdo caloꝛ eſt fortioꝛ: diminutionẽ vo, cum caloꝛ eſt debilis, ſtatuꝫ

Cõtra Egid. opi.

cum eſt fortis. ¶ Ad 2m dicūt calorem in ꝑncipio ⁊ fine eſſe ęque fortem: nō tñ in fine ſufficere per decem alios annos cōſeruare, qm̄ diſparitas eſt ex pte humidi: nam in ꝑncipio iuuētutis nō erat ita terreſtre, qn cū maiore adhuc terreſtreitate ſuū calorem poſſet ꝯſeruare ſub gradu, ſub quo prius fuit. In fine vo iuuētutis erit humidū in extremo latitudinis ſiccitatis, cū qua pōt calorem cōſeruare, ⁊ qꝛ cōtinuo efficitur ſiccius: ideo imediate poſt finē nō amplius ſufficit humidū calorem ꝯſeruare ſub eodem gradu, ſed cōtinue diminuet. Hęc ſunt, quę contra

Cōz Auer. cōmē. 59.

Egidium oēs fere aſſerunt. ¶ Uerū Auerroes pſti loco velle videt omne viuēs nō habere niſi cremētū ⁊ decrementū: cremētū qdem, vt ꝑueniat ad debitā quātitatem, in qua poſſit exercere eius operationē: decrementū vo, ne fiat trāſitus ad corruptionē imediate ab ipſa rei pfectiōe. ¶ Themiſtius etiam viuēs omne nō niſi accretionē, ⁊ minutionē pati dicunt, vbi nihil de ſtatu loqt. Eſt ḡ ſignum ꝙ ſtatū temporalem noluerūt. Unde ex dictis Auerrois colligo hanc rōnem, ſi dat ſtatus, aut dat, vt viuēs perueniat ad eius pfectionē, aut vt tranſeat per ipm ad corruptionē, nō vt ꝑueniat ad eius pfectionē, qꝛ per ſolam accretionē ad talem pfectionē viuens attingit, nec vt per ipſum tranſeat ad corruptionē, qꝛ per minutionē ſatis fieri pōt hic tranſitus, ergo nulla eſt neceſſitas ſtatus. ¶ Teneo diſputandi grã, ergo viuens augeri vſqꝫ ad a. inſtans, qḋ eſt vltimum per excluſionē prioris ⁊ poſterioris motus, tenendo auctionē ⁊ diminutionē eſſe motus continuos, eſt qdem vltimū per excluſionē prioris, qꝛ in illo non eſt auctio, ⁊ imediate antea erat. Eſt etiam ꝑmū per excluſionē poſterioris, qꝛ in illo non eſt minutio, ſed imediate poſt illud: hoc tñ inſtans ſe tenet cū ſequēti motu: ⁊ nō cū pcedenti: qm̄ ſemꝑ ab vltimo fit denolatio. ¶ Ex his ſeqt dari poſſe ſtatū momētariū, in quo viuēs nec augetur, nec minuit: nō tñ dat ſtatus tēporalis. ¶ Tunc ad primam dico inter motus ꝯrios ſemꝑ interuenire quietē per negationē vtriuſqꝫ motus: eſt n. deuenire ad quoddam inſtans, in quo nec prior, nec poſterior motus eſt, in quo mobile dicitur quieſcere per negationē, ꝙ in eo nō mouetur aliquo cōtrariorum motuū: hęc aūt quies non dicit priuatiua, qm̄ eſſet temporalis. Cum vo accepit Gandauēſis totū terminum ad quē eſſe imobili, hoc eſt intelligēdum, qm̄ motus per aliqd ſibi internū terminat: generatio. n. eſt finis alterationis: quę tñ nō eſt in eo: qḋ prius alterabat, ſꝫ in ꝑma mã: qm̄ vo motus non terminat per aliqḋ ſibi internū talis motus finit per terminū externum. ¶ Ad ſcdam nego ꝯñiam: qꝛ lꝫ ſtatus ſit inſenſibilis auctio, vel inſenſibilis diminutio: non tñ cōtra inſenſibilis auctio vel minutio inſenſibilis ois eſt ſtatus: vlis. n. affirmatiue nō cōuertit in terminis, niſi grã terminorum: quare ſtatus erit tempus medium inter ſenſibilem auctionē, ⁊ ſenſibilem minutionē in quo neutra ſenſibilr eſt. ¶ Ad 3m pꝫ ſolō: ſolum. n. ꝓbat dari mediū momentariū, qḋ ego, ⁊ Egidius nō negamus. ¶ Ad 4m nego illa eſſe extrema: lꝫ. n. ſint ꝯtraria, non tamē ſunt extrema, inter quę mediet aliqd, qḋ differat re ab vtroqꝫ extremo. Pręterea dato ꝙ ſint extremi ⁊ cōtrarij motus, non opꝫ inter eos eſſe medium temporale: ſed momentariū: imo ex argumēto illa ſunt ꝯtradictoria: cōſeruare. n. calorem ⁊ facere augmētum, nō conſeruare calorem, ⁊ nō facere augmentū ſunt cōtradictoria: ergo nihil debet eſſe mediū. Patet ḡ ex his recte Auer. ⁊ Themiſtiū duo tm̄ tempora vitę annotaſſe. ſ. augmēti, ⁊ decremēti: qm̄ tertiū ex nã rei dabile nō eſt. ¶ Tunc ad primū dico reſpectu decurſus ętatis vnū eſt tp̄s, vꝫ, minutio: qm̄ poſt ortum omne viuens tendit ad non eſſe: reſpectu vo magnitudis duo tm̄ ſunt tēpora. ¶ Ad 2m lꝫ viuēs ante ſtatū ꝑmoriat: tñ ꝑ accñs non venit ad ſtatum: eſt tñ per ſe aptū ꝑuenire: ⁊ ſic Ariſto. loqt.

¶ At non in omnibus viuentibus neceſſe eſt ſenſum eſſe. etenim neqꝫ ea poſſunt tactum habere: quorum corpus eſt ſimplex, quaeqꝫ nō ſine materia formarum ſunt ſuſceptiua. neqꝫ fieri poteſt: vt ſine hoc ſenſu animalium quicqꝫ in rerum ſit ratione.

¶ Senſum aūt non neceſſe eſt in oibus viuētibus eſſe: neqꝫ. n. vtiqꝫ ea quorūcūqꝫ corpus ſimplex eſt, tactum cōtingit habere: neqꝫ ſine hoc poſſibile eſt eſſe animal vllum: neqꝫ quęcūqꝫ nō ſuſceptiua ſpērum ſine mã ſunt. Tex. c. 6.

COMMENTARIUM.

¶ Probauit oibus viuētibus ineſſe potentiā vegetatiuā, at nūc ꝓbat non oibus viuentibus ineſſe potentiam ſenſitiuam, quā per ſenſum intelligit: ⁊ hoc ꝓponit, ⁊ inquit. Senſum aūt nō neceſſe eſt in oibus viuentibus eſſe, ꝙ ſi oibus viuentibus potētia vegetatiua ineſt, ⁊ nō oibus viuētibus ineſt potētia ſenſitiua, pꝫ diuia vegetatiuę ad alias animę partes, qꝛ oēs alię pręſupponūt vegetatiuā: tanqꝫ priorē, ⁊ cęterarum fundamentū. Qꝛ vo nō oium viuentium ſit ſenſus, ꝓbat Ariſto. qꝛ nō oium viuētiū eſt tactus, ergo nō oium viuētiū eſt ſenſus: eſt. n. tactus oium ſenſuū ꝑmus ita, vt vbi tactus nō eſt, illic ſenſus nullus eſſe pōt. Qꝛ vo nō oium viuentiū ſit tactus: ꝓbat tribus rōnibus. primo quia ſtirpium, quarum eſt corpus ſimplex, vt illarum pars miſcibilis nō eſt tactus: vt nūc ſupponit, ergo nō oium viuentiū eſt tactus. Diuus accepit añs, cū inquit. Et lege ſic: neqꝫ. n. ea. ſ. plantę, quorūcūqꝫ eſt corpus ſimplex, vt eorum pars miſcibilis, tactū habere cōtingit, vt nūc ſupponēdum eſt. ¶ Scdo idem añs ꝓbat, qꝛ tactus nō eſt niſi aialium, at nō omne viuens aial eſt, ergo nō oium viuentiū eſt tactus: ⁊ hoc inquit. Neqꝫ ſine hoc poſſibile eſt eſſe aial vllum, imo non niſi aial tactū habet, ſed ſuppleas rōnem: nō oē viuens eſt aial, ḡ non oium viuentiū eſt tactus. ¶ Tertio ꝓbat idem añs, tactus nō eſt niſi eorum: quę ſunt ſpērum ſuſceptiua ſine mã. At nō omne viuēs eſt ſuſceptiuū ſine mã: ergo non oium viuentiū eſt tactus. Inquit, neqꝫ quęcūqꝫ ſpecierū ſine mã nō ſuſceptiua ſunt tactū hñt, ſed ſolum ea, quę ſpēs ſine mã ſuſcipiunt, tactū hñt. Suppleas rōnem, ſed nō omne viuens ſpēm ſuſcipit ſine materia: ḡo planta nō ſuſcipit ſpēm ſine mã: ergo non oium viuentiū eſt tactus. Pꝫ ergo tribus rōnibus nō oium viuentiū eſſe tactum. Qꝛ ſi non oium viuentiū eſt tactus, nec oium viuētiū erit ſenſus: eſt. n. tactus ꝑmus oium ſenſu, ſine quo nullus ſenſus alicui ineſſe poteſt: hoc pacto legēdus eſt textus. ¶ Philoponus vo hunc textū reſoluit ad duas rōnes, quarum ꝑma eſt ex pte corporis plantarum. Scda vo ex pte aię. Ex parte corporis quidem: qꝛ corpus plantarum videt ſimplex, nam lꝫ ex quatuor ęlmtis cōſtat: tñ in plantarū corpore terrei eſt, ꝙ earum corpus ſit qſi terra, quę inepta eſt ſenſui: vt pꝫ in capillis ⁊ oſſibus, in qbus ꝓpter nimiam terreſtreitatē, nō hñt ſenſum. Ex parte aię vo argumētat, qꝛ earum aia ſpēs ſine mã nō ſuſcipit, ergo aia earum caret potētia: qua poſſit illas ſuſcipe, ⁊ ita caret ſenſu. Hęc ex Philopono: ꝑma tamē expoſitio melior eſt, qꝛ nullū verbū Ariſtotelis omittit indeterminatum. ¶ Auerroes vo verba illa (neqꝫ. n. quorūcūqꝫ corpus ſimplex eſt tactum habere cōtingit) intelligit de corporibus cęleſtibus, quaſi dicat tactū nō eſſe oium viuentiū, qꝛ nō cęlorum, quę viuunt, ergo tactus non eſt omnium viuentium. ¶ Sed hęc expoſitio non conuenit intentioni Ariſtotelis: qm̄ excluſit cęleſtia corpora ſuperius ab hac cōſideratione,

Cōz Auer. cōmēto 60.

Refutatio

qꝛ ſolū

qꝛ ſolū de viuẽtibus corruptibilibus ꝓpoſuit. ¶ Sunt doctiſſimi viri, qui ſtirpibus ſenſum tactus tribuerūt, vt Anaxagoras clazomenius, Democrit⁹ abderita, Ebanta/ lis plus iunioꝝ, ⁊ Platonicoꝝ nõnulli: mouebanť ex eo: qꝛ cum ſtirpes nutrimẽto participẽt alimonię ſenſuz ha beāt, neceſſe eſt, hoc eſt tactū: ⁊ guſtū. Uerū in Collecta/ neis põnez hãc refutauimus, vt in 2° li° videre potes: viſ Themi. hic dicit plãtis nãm ſenſuz negaſſe: ꝙ corpa eaꝝ ſimplicib⁹ ꝓxima ſint: ⁊ ꝙ craſſiora ſint, ꝙ̃ vt poſſint ſb/ tilitatẽ ſentiẽdi admittere. Ari^{les} vo ꝓbat plãtis nõ ineẽ ſenſuz, ꝙ eis appetitio nõ inſit: vtpote nec triſtitia, nec leti tia: qḋ vo nec triſtitia inſit, nec letitia, arg^{m} nob eſt plãta/ rū imobilitas. nõ. n. a re ipa triſti plãtę retrahunť: nec ad rem delectabilẽ diffunduntur: plãtis ḡ, qꝛ appetitio nõ in/ eſt, nec ſenſus ineẽ põt. Sed de his hactenus.

¶ Aial aūt neceſſe eſt ſenſuz hẽe: ſi nihil facit fruſtra nã. nam vniuerſa quae nã ꝯficiunť: gr̃a ſunt alicui⁹/ aut ſunt caſus eoꝝ quae alicuius cauſa fiūt. Si igiť corpus qḋ habet vim gradiẽdi, nõ hẽt ſenſuz: cor/ rūperet ſane, ⁊ non ad ſuum ꝓficiſceret pueniretq́ꝫ finẽ, quẽ qdem opus eſſe naturae ꝯſtat. Quo nã́qꝫ pacto nutriet: Immobilib⁹. n. adeſt nutrimentū eo in loco, vbi ſunt orta: quo nutriri poſſit ſuapte nã.

¶ Aial aūt neceſſe eſt ſenſum hẽe, ſi nihil fru/ ſtra facit nã: gr̃a enim alicuius oĩa ſunt: quę nã ſubſiſtūt: aut caſus ſunt eoꝝ: quę ſunt ali/ cuius gr̃a. Si igiť omne ꝓgreſſiuuz corpus nõ hẽt ſenſum: corrūperet vtiqꝫ, ⁊ in finem non vtiqꝫ veniet, qui eſt naturę opus. Quo/ modo enim aletur? Manẽtibus qdez enim ineſt hoc, vbi nata ſunt.

Hoc τοῦτο, — vnde

COMMENTARIVM.

¶ Cū declarauit po^{am} vegetatiuã eẽ põrẽ ⁊ vliorẽ po^{a} ſen/ ſitiua: nūc exponit, cui ꝓpe ſenſus ineſt, ⁊ inqt. Aial autez neceſſe eſt ſenſum hẽe: ꝓbat aūt h, ⁊ põt arg^{m} fieri a ꝓ ad vltimū, aial eſt, ḡ eſt ꝑꝑ finẽ, hoc eſt, vt gñet ſibi ſilẽ, ⁊ ta le, quale ipm eſt, vt exponit Themi. alioqn nã aliqd fru/ ſtra feciſſet: ſi aial eſt, vt gñet ſibi ſilẽ: neceſſe eſt vt cibū aſſumat, qui ꝯuertať in eius ſbſtãtiaz: quo etiã creſcat, vt poſſit puenire ad tãtam quãtitatẽ, vt gñare poſſit: ⁊ eius ſupfluū ꝯuertať in ſemẽ. Propter ma. n. aial cibuz aſſu/ mit, vt nutriať: ⁊ ꝯſeruet: vt creſcat, ⁊ pueniat ad debitã quãtitatẽ, ſub qua gñare poſſit: ⁊ ꝯuertať in ſemẽ. Patet ergo ſi aial eſt, vt gñet, ipm neceo aſſumere debere cibū: ſed cum nõ poſſit aſſumere cibū eo loco: vbi aial genitū eſt, ſed ꝓcul: neceſſe eſt ipm hẽe ſenſum, quaſi ducẽ, quo ducať ad locū cibi ſalubriter: ſi enim ſenſum nõ hẽt, ob/ uiaret corruptiuis cauſis: ⁊ ita nõ pueniret ad locuz cibi: qḋ ſi nõ pueniret ad locū cibi: cibuz nunꝙ̃ aſſumeret, ⁊ ſi cibuz nunꝙ̃ aſſumeret, nõ poſſet puenire ad debitū tp̃s, quo poſſit debituz naturę opus ꝑficere gñando ſibi ſilẽ. Inqt. Aial aūt neceſſe eſt ſenſum hẽe, ſi nihil fruſtra facit natura. ¶ Qꝛ vo ſi nihil fruſtra facit nã, aial ſenſum ha/ bere neceſſe ſit: ꝓbat, ⁊ aſſumit diuulgatū ꝑncipiū phyſi/ coꝝ, vt expoſuit lib. 2° phyſicę auſcultatiõis, videlz quę/ cūqꝫ nã ſubſiſtunt, aut ſunt alicui⁹ gr̃a, aut ſunt caſus: qui ſequunť ea: quę ſunt alicuius gr̃a: hoc ſuppoſito argumẽ/ tat. Si igiť nulluz ꝓgreſſiuū corpus, ſenſum hẽt, anteꝙ̃ veniret ad locū ciboꝝ, ex qbus enutriť: corrūperet: qm̃ careret duce, quo puenire poſſit ſalubriter ad eum locū: careret eniz ſenſu, quo diſcerneret corruptiua: quę fierẽt/ ſibi obuia. vltra ſi corrūperet anteꝙ̃ veniret ad locū ci/ boꝝ: nõ pueniret ad finez, qui eſt naturę opus hoc eſt ad gñanduz ſibi ſilẽ: vbi enim nõ poſſet puenire ad locum, nõ nutriret: vbi nõ nutriret, ſemẽ emittere nõ poſſet, qḋ eſt nutrimẽti ſupfluitas, imo (vt dicit Them.) moreret ſtatim: ꝓpterea dicit Ari^{les}, quo modo enim aletur, q̃ſi di/ cat, nullo pacto enutriretur. ¶ Qꝛ ſi dicas aial nutriri ex ſuis radicibus in loco vbi ortū eſt, vt plãtę ⁊ aialia imo/ bilia enutriunť. Cõtra obijcit, quia imobilibus aialibus vel plãtis nutrimẽtuz ineſt in loco, vbi ipa ſunt apta eẽ: ideo nõ mouẽtur ꝓcul: at aialibus ꝓceſſiuis nutrimẽtuz ipm non repiť eo loco: vbi illa orta ſunt. ¶ Quo vo ad vba attinet, Auerroes vba illa [quo modo eniz aletur] ſic habet [Eſt enim ſm modū motus ſine ſenſu] ⁊ expo/ nit Ariſtotelẽ hęc dixiſſe ꝓpter corpora cęleſtia: quę hñt motuz: ⁊ tñ carent ſenſu: ꝓpterea dicit illa hẽe motū alio modo, atqꝫ alia rõne, ꝙ̃ animalia hęc habeãt: ſed bonus Auerroes ſępe trudiť in fabulas: ꝑlibrat eniz ea, quę nõ ſunt in li° Ari^{lis}, ſꝫ quę ſunt ficta ab interꝑtib⁹ barbaris. ¶ Philoponus hūc locū eodẽ modo itellexit, põderat vo vba Ari^{lis} cuz ait, alia eſſe ꝑꝑ aliqd, alia ꝯſeq ea, quę ſunt ꝑꝑ aliqd. Dicit. n. capillos in capite, pilos in alijs, ⁊ pilos in barba eẽ ꝑꝑ aliqd. capillos qdẽ tegmẽti gr̃a, pi/ los cilioꝝ gratia cuſtodię, pilos barbę dñię cã: vt differat vir a muliere. caniciez vo capillis quę in ſenecta accidit, aſſerit eſſe ꝯñs id qḋ eſt ꝓpter aliqd: qꝛ ꝯſeqť flegma qḋ abūdat in ſenecta. P. Textū reſoluit in duas rões. Pri/ ma qdẽ eſt, ſi aial ꝓgreſſiuū nõ hẽt ſenſum: tunc fruſtra eẽt ſibi dat⁹ ꝓgreſſus: qꝛ vel nõ ꝓgrederet, vel in malū. ſ. ꝑcipitium ſe ꝑcipitaret, ⁊ ſic fruſtra datus eſſet ꝓgreſſus. Scḋa vo, qꝛ ꝓgreſſiua aialia cibū quęrūt ꝓcul, ḡ indigẽt ſenſu: quo ducanť ad cibū. Themiſtius vo textū ad vnã rõnẽ reſoluit: vt viſum eſt. ¶ Quidã hic diſputãt obiter cuz diuo Thoma, an aia cęli ſit intell's cęlū ipm ꝑficiẽs, atqꝫ informãs. Argumẽtať Tho. ꝙ ſic, qꝛ 12° ꝑ^{c} phię li°, Ari^{les} vult in motu cęli eſſe duo ꝯſiderãda, alteꝝ mouẽs nõ motū: alteꝝ vo, qḋ mouet motū: qḋ mouet nõ motū, mouet ſicut deſiderabile: ⁊ cuz nõ deſiderio ꝯcupiſcẽtię vel ſenſus: mouebit vt deſiderabile itelle^{uo} deſiderio: ꝓ/ pterea ꝯcludit id, qḋ mouet motū, mouere vt appetẽs, ⁊ intelligẽs: at nullū corpus dĩ appetẽs, ⁊ itelligẽs, niſi per itellectū ipm informãtẽ: quo vt forma ꝑficiẽte intelligẽ ⁊ appetẽ dicať: quare ex his ſequiť cęleſtẽ aiam eẽ itelle cuz cęlū ipm informãtẽ: ⁊ ineẽ ꝯſtituẽtẽ. ¶ Cõtra obij/ ciūt Iuniores, qꝛ hoc ꝯceſſo: quęlibet itelligẽtia eẽt pars alicuius cõpoſiti, ⁊ cum oĩs pars moueať per accñs mo tu toti⁹: q̃libet intelligẽtia moueret per accidẽs motu cę/ li: qḋ Ari^{les} ⁊ Auer. negãt: alioqn eẽt corruptibilis. ¶ P. Tūc quęlibet itelligẽtia eẽt phyſicę ꝯſiderationis: quod negat 2° Phyſicę auſcultatiõis, naz quęlibet eẽt act⁹ cor/ poris nãlis. ¶ Sed defendẽdus eſt expoſitor Tho. qui melius ſemꝑ Ari^{lis} vba itellexit: ꝙ̃ cęteri repheẽſores: te/ nemus eniz intelligẽtiã eẽ formã cęli, e qua cęlū ipm de/ pẽdet in eẽ: verū duplex eſt forma, altera e qua id, cuius eſt, depẽdet in eſſe: ⁊ ipa ab illo nõ depẽdet, ⁊ hęc eſt for/ ma, ⁊ nullius cõpoſiti pars: quia nec pars mãlis, nec for/ malis: altera eſt, e qua id depẽdet, cuius ipſa forma eſt: ⁊ ipa ab illo depẽdet etiã in eẽ: ⁊ hęc ſemꝑ eſt pars alicui⁹ cõpoſiti ex mã, ⁊ forma reſultãtis. ¶ Tūc patet ſolutio ad argumẽta cõtra diuuz Thomã: nõ enim ſequiť intel/ ligẽtiaz eẽ partẽ: lꝫ ab ea cęlū depẽdeat: ſimiliter cõceſſo ꝙ quęlibet itelligẽtia per accidẽs moueať motu cęli: vt 8° Phyſicoꝝ dictū eſt: nõ ſequiť ipſam eẽ corruptibilẽ: qꝛ nõ moueať per accidẽs depẽdẽdo a cęlo: ſed potius cõ/ tra cęlo ab ipſa depẽdẽte. ¶ Ad ſcḋam patuit ſolutio in

An cęli aia ſit for^{a} dans eſſe cęlo. Opio thomę Tex. cõ. 36.

Obiones.

meta[et] lib. p̄mo. Diximus enim omnē intelligētiā vt aīa eſt, eē phyſicę cōſiderationis. vt itellectus ꝟo, eſt metaphyſicę rōnis: veꝝ de re hac in multis locis abūde diximus. ¶ Philoponus hic ſoluit dubiū de talpa: quę quęrit cibū procul, ⁊ nō habet viſuꝫ, ⁊ de verme: qui mouetur ⁊ caret viſu. Rñdet ꝙ talpa habet viſum, ſed tenui tunica opertū ꝓpter ꝯtinuam ſub terrā latitationē. item de verme dicit ꝙ natura ob mollitiē indigētiaꝫ ſuppleuit, naꝫ ſui corporis mollitie diſcernit, ac ſi videret: ſicq; poteſt dici de alijs multis animalibus.

¶ Fieri aūt nequit: vt corpoꝝ qcq̄ mobile atq; ortuꝫ aiam qdē habeat diſcernētēq; mētem, ſenſu aūt vacet. Cur.n.non habebit? aut enim aiae: aut corpi idipſuꝫ melius erit. At: neutri videt̄ melius eſſe. illa nāq; ob hoc nō intelliget magis: illud auteꝫ nō ob idipſum magis ꝓſiſtet. Nullum igit̄, vti diximus, nō immobile corpus: habet aiam abſq; ſenſu.

Text.c.61. ¶ Nō pōt aūt corpus hr̄e aiam qdē, ⁊ itellm̄ diſcretiuū, ſenſum aūt nō hr̄e nō māſiuū exiſtens: gn̄abile autē. at ꝟo neq; ingenerabile. Quare eniꝫ non hēbit? aut.n. aīę melius eſt, aut corpi. Nūc aūt neutrū eſt. hęc qdeꝫ eniꝫ nō magis intelligit: hoc autē nihil erit magis ꝓpter illud. Nullum ergo habet animā corpus non manens, ſine ſenſu.

COMMENTARIVM.

¶ Dictum eſt datū eſſe aiali ſenſum, vt per ipm̄ diſcernē poſſit in eligēdo cibum vtilia, ab inutilibus, ſalubria, ab inſalubribus, corruptiua a ꝯſeruatiuis. Contra videt̄ ad hoc in aliqbus aialibus ſufficē intellectū diſcretiuuꝫ: hoc enim duce, poſſit aialia huiꝰ hęc oia ſufficiēter diſcernere: ergo in hoībus videntur ſenſus ſuperflui. Rñdit ergo fieri nō poſſe, vt corpus habeat animā, ⁊ diſcretiuum intellectuꝫ: ⁊ ſenſu careat, ſi eſt aial progreſſiuū ⁊ gn̄abile. Unde inquit. Non poteſt aūt corpus hr̄e animā, ⁊ intellectū diſcretiuū, ſenſum autem nō hr̄e: ſi non māſiuum eſt, ſed greſſiuum, gn̄abile autē: hoc eſt ſi eſt progreſſiuū, ⁊ gn̄abile. ¶ Sed verba illa [at ꝟo neq; ingn̄abile] ⁊ reliqua, Themiſtius cui non parua fides adhibēda eſt, ſic legit, at ꝟo non ingn̄abile, quaſi dicat, qḋ dictum eſt de gn̄abili: non oportet dici de ingn̄abili: qa ingn̄abile habere poteſt animā ⁊ intellectuꝫ diſcretiuū, id eſt diſtincte appręhēſiuum: ⁊ ſenſu carere, vt cęlum. ⁊ ita neq; pro non legēduꝫ eſt, Deinde verba illa. [Quare enim nō habebit] legēda ſunt, ſic: nam cur ne habebit, quaſi dicat, nam ſi habet ad quid ne hr̄e ſenſum vtile erit: ⁊ tūc verbū, nō, pro ne interrogatiue legēdum eſt: ⁊ hoc pacto ꝟba gręca nō corrūpūtur. Qḋ ꝟo ad nihil ingn̄abili corpore aiato ſenſum hr̄e vtile ſit: ꝓbat Ariſtoteles: quia non ꝯfert illi ad intelligēdum: cum corpus cęleſte intelligat per eēntiam ſuę animę: ⁊ nō per ſpēs acquiſitas a ſenſibilibꝰ. nec confert illi pro ꝯſeruatione, quia ex ſenſu cęlum non magis vel plus ꝑdurabit: nō enim eget cibis, quos mediāte ſenſu diſcernat: tunc dat eam ꝯcluſionē, quam ſupius dedit, ⁊ inquit. Nullum ergo corpus: ſcilꝫ gn̄abile, non manēs, ſed ꝓgreſſiuuꝫ animā habet ſine ſenſu: ingn̄abile ꝟo bene habet animā ſine ſenſu. Hęc eſt expoſitio Themiſtij, quā Auerroes ſeq videt̄. ⁊ nō eſt extorta: ſed gręcis verbis cōueniēs: nam hęc ꝯcluſio ſic legitur: nullū ergo corpus gn̄abile, ⁊ progreſſiuuꝫ hr̄e poteſt animā ſine ſenſu: ingn̄abile ꝟo mobile poteſt habere aiam ſine ſenſu: ⁊ ſic hęc ꝯcluſio ſequit̄ ad oia, quę dixit. ¶ Thomas ꝟo qui in textu omneꝫ facilitatē vult eſſe cōſiderādam, ⁊ omnē violētiam eſſe explodēdam: vult Ariſtotelē duo feciſſe: quoniaꝫ p̄mo cum ꝓbare dicit gn̄abile corpus ⁊ mobile nō poſſe animā hr̄e, ⁊ intellectū diſtincte appręhēſiuuꝫ, quin ſenſum habeat: nec hoc ꝓbat, ſed tanq̄ ex dictis ꝓbatuꝫ aſſumit: ſupius enim ꝓbauit animā talis corporis intelligē non poſſe ſine phātaſmate. Secūdo dicit cum ꝓbare corpus ęternuꝫ hr̄e non poſſe animā ⁊ intellectū diſcretiuū, ⁊ ſenſu carere: ⁊ per intellectū diſcretiuuꝫ intelligit intellectū appręhēſiuū ſingulariū. Unde Platonici dixerūt eſſe dęmones corpeos aiatos, eoſq; hr̄e intellectuꝫ diſcretiuū, ⁊ corpora ęterna, vt Apulleius aſſerit, ideo Ariſtoteles ſecūdo ꝓbat tale dęmonicuꝫ corpus, lꝫ ęternuꝫ: hr̄e non poſſe animā ⁊ intellectū diſcretiuū ſine ſenſu, dico intellectuꝫ diſcretiuū, quia corpus ęternuꝫ, vt cęlum: habet intellectū ſine ſenſu: quoniā cęleſtis intellectus nō eſt diſcretiuus, hoc eſt ſingulariū ꝑceptiuus, ſed per eēntiam apphēſiuus: at nulluꝫ corpus ęternū hr̄e poteſt animā, ⁊ intellectū ſingulariū apphēſiuum, ⁊ carere ſenſu: ⁊ hoc ꝓponit, at ꝟo neq; corpus ingn̄abile poteſt hr̄e animā, ⁊ intellectū diſcretiuū, ⁊ ſenſu carere. Deinde ꝓbando hoc, ⁊ quęrit: quare enim tale corpus ſenſuꝫ nō habebit: aut enim iſtud non hēre eſt aīę melius: aut corpori: ⁊ ꝙ nec aīę, nec corpori ſit melius nō hr̄e ſenſuꝫ: ꝓbat, ⁊ p̄mo ꝙ nō ſit animę melius: nā aia huiuſmodi corporis carētia partis ſenſitiuę, nec melius, nec magis itelligit: immo carētia talis partis non ꝑcipit ſingularia diſcretiue: quę Platonici illam percipē aſſerunt. Qꝫ ꝟo hęc carētia corpori non ſit melior, ꝓbat, quia ex tali carentia corpus non diutius ꝑdurat uruꝫ eſt: ergo vl̄iter cōcludit nullū corpus mobile aiam hr̄e poſſe ſine ſenſu, ſiue illud ſit corruptibile, ſiue incorruptibile, ſi modo ſit mobile, ⁊ intellectū habeat diſcretiuuꝫ. ¶ Hęc expoſitio vt recte Expoſitor cōſiderauit, nullaꝫ ponit in ꝟbis Ariſtotelis extorſionē: nec violētiam: tamē in re ponit nō leuem dubitationē. Eſt enim dubiū primū, vtruꝫ aia in tali corpe melius itelligat ſine ſenſu: videt̄ ꝙ melius: qa, vt Auerroes in cōmēto argumētat̄ ſenſus potius impedit intellectionem, q̄ illi cōferat: facit enim intelligibile nō intelligi niſi per ſpeciē, ⁊ non per eēntiam, ⁊ ita intellectio eſt obſcura atq; nocturna, intellectio ꝟo: quę ſit ſine ſenſu, eſt intuitiua, ⁊ matutina. ergo ſenſus itelligēti potius impedimēto erit. ¶ Secūdo dubiū eſt, quia ſenſus nō facit ad ęternitatē eius, cuius eſt ſenſus: nam (vt Auerroes inquit) ſenſus in maiori pte non eſt cauſa lōgitudinis vitę, ⁊ ꝑpetuę durationis: qa omne hn̄s ſenſum eſt mixtuꝫ, ⁊ ita corruptibile. ergo hęc expoſitio facit dubitationē in re. Propterea expoſitio Themiſtij vr̄ magis ꝯueniens, qm̄ nec ꝟbis, nec rei diſſona eſt, ſi ꝟba legantur, vt diximus. ¶ Egidius fingit ſm̄ Pla. aiam itellectiuā hr̄e duplex corpus, tenue alteruꝫ, atq; ęternū aīę ipſi ꝓportionatū: craſſum alteꝝ ⁊ mortale: aīę diſproportionatū, aiaſtico ꝟo corpi ꝓportionatum. Ait illud tenue eē ęternū: qa ęterna forꝰ nō pōt eē actus corpis corruptibilis imediatus: alterū ꝟo craſſuꝫ, mortale, ꝙ aia ęterna mediāte corpe ęterno hū eſſe pōt forma corpis mortalis. Cōtra ḡ hāc opinionē Egid. dicit Ari[us] log, dicit enim nullū corpus hr̄e poſſe aiam itellectiuā ſine ſenſu: ſiue tale corpus ſit tenue, ⁊ ęternū, ſiue craſſum, ⁊ mortale. Ueꝝ ad argm̄ Pla. rñdet ęternā forꝫ poſſe eſſe actū corpis corruptibilis, non imediate: ſed mediāte diſpōne corruptibili. Quę rñſio, ⁊ expoſitio dubia eſt. expoſitio qdē, qꝛ Plato tale corpus mediū tenue, ⁊ imortale nunq̄ ſomniauit: potiſſimū cum ęternū eē nō poſſit. rñſio ꝟo: qꝛ pari rōne nō videt̄ forꝰ ęterna eē actꝰ diſpōnis corruptibilis, vel corpis

Cōtra Egi. ad mēte Plat.

corruptibilis mediāte diſpōne corruptibile:eadē.n.queſtio erit de corpe,ꝛ de diſpōne. Propterea ad argm̄ illō, quo ꝓbarē tale corpus mediās,dico formaʒ ęternā bn̄ poſſe eē corpis mortalis actum,qm̄ nō eſt ęterna ſimplr vtraqʒ ex pte.nā qm̄ incipit nō ante corpus,pōt ipa ęterna a pte poſt eſſe actꝰcorpis ſimplr mortalis.¶ Ex his, quę Ariſtoteles dixit,Them̄.deducit aiataʒ nām extrema ſiue pte vtraqʒ ſine ſenſu eē:extrema ſunt,cęlū,ꝛ plātę.Carēt plātę ſenſu/pꝛę ignobilitate,ꝛ craſſamēto naturę . Caret ꝛ cęluʒ:nobilitate,ꝛ nāę excellētia. P̄.Plāta ſenſu caret, qꝛ paul cibū non q̄rat:cęlū vo,qꝛ cibo nullo pacto egeat hęc Them̄.verū ſi plātę ſenſum habeāt 2ꝰbuꝰin Collectaneis diſputauimus:ꝛ in h̄ 3ꝰpaulo ſupius.Si vo cęlū, in liᵒ de ſba orbis,ꝛ in liᵒ de cęlo.¶ Sʒ quo ad vba atti net,debes ſcire qꝛ vba illa⌊ quare nō hēbit⌋ duplr repiū tur in gręcis codicibus,vnoꝰ affirmatiue,ſic q̄re hēbit,ꝛ ſic exponit hęc Alex.Eſt.n.ſenſus cum cęleſte corpus ſit ingn̄abile,cur habebit ſenſuʒ. Ur̄.n.qꝛ nō debeat hr̄e,qꝛ vel erit corpi cęleſti bonū:vel eius aię.nō corpi,qꝛ lʒ ſenſus ꝯferat his,quę hn̄t mortalia corpa:quatenus per eos ꝯſeruant̄ a pcipitijs,ꝛ quęrūt cibos pcul:cęlo cuʒ ſit corpus imortale,nō ꝯfert.nō aię:quia ſenſus ſunt vtiles aię pro ſcia vl'iuʒ:vt.ſ.acgrat̄ ex ſenſibus.at cęleſtis aia per eēntiā ſcit.¶ Alioꝰ vba illa legunt̄ cū negatione vt in codicibꝰnr̄is:ꝛ ſic Plutarchus legit. Interrogat.n.cuʒ cęlū ſit ingn̄abile cur nō habebit ſenſuʒ. Rn̄det ſm Plutarchum,an aię meliꝰ eſt:ꝛ corpi.Huc aūt vtrūqʒ eſt,hęc q dē eniʒ.ſ.aia magis itelligit ſup.ſi cęlū hʒ ſenſus,qꝛ pticularia,ꝛ vl'ia,ꝛ nō impedit̄ ab itellectione vl'iuʒ,ex eo qꝛ ſentit ſingularia. Hoc aūt.ſ.corpus erit magis.ſ.ꝑfectius pp illud h̄ eſt pp hr̄e ſenſus,qꝛ ſenſitiuū meliꝰeſt nō ſenſitiuo.Propterea ꝯcludit nullū g̊ hʒ aia corpus manens ſine ſenſu.qꝛ aia cęleſtis,ꝛ aia aialis,pgreſſiui,ꝛ cuiuſlibʒ aialis hʒ ſenſum. Sic igit̄ Plutarchus vba oia legit affirmatiue.Alexr̄ vo negatiue,vt patuit. ¶ Digredit̄ aūt hic Philoponus vtrū cęleſtia habeāt ſenſus. Qꝛ cęleſtia habeāt aiam itellectiuā,ſiue itellm̄,platonici,ꝛ ꝑipathetici ꝯcordāt,ſed de ſenſibꝰ differūt.Platonici qdeʒ cęleſtibꝰ ſenſus tribuūt:ꝑipathetici vo remouēt.¶ Pro ꝑipatheticis argumētat̄,ꝓ qꝛ ſi cęleſtibꝰſenſus ineēnt,eēnt paſſibilia:deducit̄,qꝛ ſubiectū ſenſus eſt paſſibile.¶ Rn̄det Philoponus pro Platonicis,qꝛ in nob ſenſitiua potētia patiēte ibi dō indicat ſenſibilia:in cęleſtibus potētia ſenſitiua indicat ſenſibilia ſine paſſione ſubei:cęluʒ.n.corpus eſt impaſſibile,nr̄m corpus vo paſſibile. Hic ſolone ꝓbat,qꝛ ſi aer ꝛ aqua ſine paſſiōe pn̄t miniſtrare ſpēs ſenſibiliū ſenſibus:ꝛ illas recipe nulla corruptiōe accīte in ipſis,cur cęleſtia ſine eoꝝ paſſione ſenſibiliū ſpēs recipe nō pn̄t.¶ 2ᵒ pro ꝑipatheticis argumētat̄ Philoponus, qꝛ ſi cęleſtia hn̄t ſenſum,hr̄ent tactū . Eſt.n.tactus p̄mus oium ſenſuū.P̄.Tactꝰ eſt deterior cęteris,modo vbi eſt melius,erit deterius. At nō hn̄t tactū,qꝛ ſic eſſent mixta ex ꝯ̄rijs.¶ Rn̄det iteruʒ pro Platonicis,qꝛ neceſſe eſt cęleſtia hr̄e tactuʒ/qꝛ lʒ in nobis deteriora ꝑcedāt meliora:vel ſimul ſint.In illis tn̄ Ariſtoteles met ſmonē huc reprobauit.dixit.n.illa hr̄e intellectiuū ſine ſenſitiuo,ꝛ vegetatiuo.g̊ non eſt verū vl'iter,qꝛ vbi eſt melius ſit deterius. ¶ Tertio pro ꝑipatheticis iterū argumentat̄:ſi cęleſtia hr̄ent ſenſus,hr̄ent inſtrā:ois eniʒ ſenſus per inſtrm̄ operat̄.At cęleſtia nō hn̄t inſtra : ſunt enim omiomera ac ſimilaria. ¶ Rn̄det pro Platonicis,qꝛ non opʒ vt ſemꝑ cōpręhēſio ſenſibiliū fiat per inſtra.naʒ in nobis ſenſus cōis exiſtēs in vno ſpiritu cognoſcit ſenſibilia qnqʒ ſenſuū. P̄.Irrōnalis vtus per vnū ſpūm oia ſenſibilia cōpręhēdit.g̊ cęlū pōt hr̄e ſenſus cum vniformitate corpis.etiam g̊ ſenſus,q̄s habet,toti cęlo corpali.¶ Quarto argumētat̄ pro ꝑipatheticis iterū,qꝛ viuēti,vt viuēs ſenſus non ſunt neceſſarij,vt plātę indicāt,quę vitā hn̄t,ꝛ nō ſenſuʒ. ¶ Rn̄det,qꝛ viuēti vt eſt viuens,ſenſus neceſſarij non ſunt,ſed viuēti ꝑfecto ſunt neceſſarij nō ad viuēdū,ſʒ ad excellētiaʒ.¶ Quinto argumētat̄ pro ꝑipatheticis ſi cęleſtia hr̄ent ſenſus/haberent deſideriū,vbi deſideriū,ibi ira,ꝛ voluptas,ꝛ triſtitia:at abſurdum vr̄ dicere cęleſtia iraſci,triſtari,ꝛ deſiderare,qꝛ tunc corrūperent̄.¶ Rn̄det pro Platonicis ꝯcedēdo cęleſtia hr̄e deſideriuʒ,quo deſiderāt imitari p̄ꝰ mētē:tale eniʒ deſideriū omni enti ineſt.qꝛ vnūqdqʒ appetit aſſimilari deo,aut oino,aut aliqua ex pte.Iram vo nō hn̄t:nō enim opʒ vbi eſt deſideriū,eē iram. Zoophyta enim hn̄t deſideriū,ꝛ triſtant̄ ꝛ letant̄,nō tn̄ iraſcunt̄.pn̄t g̊ cęleſtia hr̄e deſideriū/ꝛ non iram:nec opʒ vbi eſt deſideriū,ibi eſſe triſtitiā,niſi illud deſideriū ſequat̄ tactū:ſicut nō ſequit̄ in cęlo. ¶ Sexto argumētat̄,qꝛ ois ſenſus ſit ad exteriora:ſed ex̄ cęluʒ nihil eſt,ergo nō pn̄t cęleſtibꝰ ſenſus ineſſe.¶ Rn̄det pro Platonicis ex̄ cęlū deorſum eſſe ſenſibilia:ꝛ illa ſentiūt. Platonici g̊ aſſerūt cęleſtia hr̄e ſenſus nō ꝓpter neceſſitatē,ſʒ ꝓpter vtilitateʒ,ꝛ excellētiā.Propter vtilitatē qdeʒ,qꝛ ſunt vtiles aię,qꝛ per illos appꝛhēdit ſingularia,ꝛ terrena.Propter excellētiā vo,qꝛ ſunt de excellētia corporis nobiliſſimi:verū libro de ſubſtātia orbis rem hāc diſputaui,nūc vo de re hac hactenus.

¶ Atq ſi ſenſum hʒ:neceſſe eſt ipm vel ſimplex corpus/vel mixtū eē.Sed fieri nō pōt:vt ſit ſimplex.nō eniʒ hēbit tactū.At hūc ſenſuʒ ineē neceſſe eſt.

¶ At vo ſi ꝛ ſenſuʒ habet:neceſſe eſt corpus eſſe aut ſimplex,aut mixtuʒ.Impoſſibile aūt eſt ſimplex eſſe.tactuʒ enim nō haberet. Eſt autem neceſſe hunc habere. Tex.c.62.

COMMENTARIVM.

¶ Expoſitores ſequētes Themiſtiū volūt qꝛ Ariſtoteles probet,qꝛ ſenſus ſit neccīus oibus aialibꝰ,ad hoc vo oſtēdē volunt qꝛ Ariſtoteles ꝓponat duo.Quoꝝ p̄m̄ eſt,qꝛ ſi aial ſenſum habet,eius corpus neceſſe eſt eſſe aut ſimplex : aut mixtū.Scōm,qꝛ ſi aial ſenſum habet,ipoſſibile eſt eius corpus eē ſimplex.ꝓbat,qꝛ tactū nō hr̄et,modo neceſſe eſt vt omne aial habeat tactū. Hęc ergo duo dicunt Expoſitoꝛ aſſerit Ariſtotelem ꝑſumere. ¶ Philoponus vo aſſerit,qꝛ cum Ariſtoteles diuiſiſſet aialia a plātis:ꝛ a cęleſtibꝰ, nūc vult diuidere aialia iter ſe, Et p̄mo ponit eoꝝ cōuenientias. Scōo eoꝝ dr̄ias.vocat auteʒ aialia ꝓgreſſiua,ꝛ zoophyta aialia cōiter,qa vtriſqʒ competit aialis diffinitio:quę eſt ſubſtātia aiata ſenſitiua. ¶ Quātuʒ ad p̄muʒ vult ꝓbare ſm Philoponū,qꝛ neceſſe eſt omne aial hr̄e ſenſum tactus.Ante tn̄ q̄ꝫ hoc ꝓbat,inuit tres ſyllos,primus eſt,ſi neceſſe eſt corpora,quę hn̄t ſenſum,velut aialia,aut ſimplicia,aut cōpoſita eē.non ſunt ſimplicia/igit̄ ſunt cōpoſita.Qꝛ ſint cōpoſita fiat ſcōs ſylls:ſi nō eſſent cōpoſita/nō hr̄ent tactū,qa vbi eſt tactus,ibi eſt mixtio, ſiqdeʒ ex qbus eſt,hęc tangit . Tāgit aūt multa:ergo neceſſe eſt hr̄e tactuʒ.Qꝛ habeat tactū ꝓbat̄ alio ſyllo ſic,ſi aial eſt corpus aiatuʒ,omne aūt corpus aiatum tāgibile eſt:omne aūt tāgibile tactuʒ cōpręhēdit.g̊ tactꝰ eſt in nobis.hi ſunt tres ſylli.Ariſtoteles ergo innuens p̄m̄ ſyllm̄,iteruʒ quaſi tres facit.Unde dicit. At vo ſi ꝛ ſenſum habet,neceſſe eſt corpus eē/aut ſimplex/aut mixtū.Hic eſt p̄mus ſylls.Secūdus nō poſſibile eſt eē ſimplex:tactū eniʒ nō hr̄et.Tertius ſylls,eſt aūt neceſſe ipſuʒ hr̄e. Hęc ergo ꝑmittit ſm Philoponū:in qbus innuit totā vim p̄mi ſylli.

¶ Fortaſſe Ari^{les} volẽs ꝓbare ꝙ neceſſe eſt ſenſuz ineẽ oibus aialibus, ꝓmittit tres ſuppõnes. Quaꝝ pma eſt, ſi aial habet ſenſuz, neceſſe eſt eius corpus eẽ, aut ſimplex, aut mixtuz. Secũda vero eſt, corpus aialis hñtis ſenſum, nõ põt eẽ ſimplex, q2 ſi eẽt ſimplex, nõ haberet tactum. Tertia ſuppoſitio eſt, neceſſe eſt omne aial hñe tactũ: ad quid vero ſeruiãt ſuppõnes iſtę, in ſequẽtibus oſtẽdetur. ¶ Uel dici põt ꝙ Ari^{les} in his tribus ꝓpõnibus poſuit ſuã intẽtionez, vt Expoſitor inqt. Eſt enim ſua intẽtio ꝓbare, ꝙ omni aiali inſit ſenſus, quam intẽtionẽ in his tribus ꝓpõnibus collocauit: q2 ſi omni aiali ineſt tact^{9}, vel guſtus, omni aiali ineſt ſenſus, ideo ſumit omni aiali ineſſe tactũ: deinde omni aiali ineẽ aliquo pacto guſtuz q2 ex his ſtatim habeẽ omni aiali ineſſe ſenſuz. ¶ Melius aũt cuz nouo Expoſitore, Ariſtotelẽ dicẽdũ eſt duo premittere. Quoꝝ p^{m} eſt, ꝙ ĩpoſſibile eſt corpus aialis eſſe ſimplex: ⁊ hoc inqt. At vero ſi et ſenſum habet, neceſſe eſt eius corpus eſſe, aut ſimplex, aut mixtuz / ſuppoſita hac hypothetica eligit primũ ꝓbãdũ, cum dicit. Impoſſibile aũt eſt eius corpus eſſe ſimplex / q2 nõ hẽt tactuz: hoc eſt primũ. Deinde dat ſcdm, ⁊ dicit. Eſt aũt neceſſe hũc: ſcilz tactuz hẽe, ⁊ hoc eſt ſcdm. Hęc ergo duo vult declarare. ſ. ⁊ ꝙ impoſſibile eſt aialis corpus eẽ ſimplex: ⁊ ꝙ neceſſe eſt omne animal hẽe tactum.

¶ Qđ quidez: ex hiſce perſpicuũ euadere põt. Nam cum aial omne corpus ſit animatũ corpuſqz omne tãgibile ſit / tangibile autem ſit id qđ eſt ſenſibile tactu: neceſſe eſt ⁊ aialis corpus vim habeat ſentiẽdi tãgendo / ſi debeat ipſuz aial ꝯſeruari. Caeteri nãqz ſenſus / per alia quaedam externa ſentiũt: odoratus inquã / viſus / ac auditus. tãgens autẽ niſi ſenſum habeat: nõ poterit alia quidez fugere / alia aũt capere, Qđ ſi ita ſit: fieri nõ põt vt ipm aial ꝯſeruet.

Tex.cõ.63 ¶ Hoc aũt ex his manifeſtum eſt, Oĩ enim aial, corpus animatũ eſt, corpus autẽ omne eſt tãgibile, tãgibile autez qđ ſenſibile tactu: neceſſe eſt ⁊ aialis corpus tactiuũ eſſe, ſi debeat ſaluari aial. Alij eniz ſenſus per alia ſentiunt, vt olfatus, viſus, auditus. tangẽs autẽ, niſi habeat ſenſum, nõ poterit hęc quidẽ fugere, illa autẽ accipere. Si vero hoc: impoſſibile eſt ſaluari animal.

COMMENTARIVM.

¶ Duo ꝓpoſuit, quoꝝ primũ erat, ꝙ corpus aialis ĩpoſſibile eſt eſſe ſimplex. Scdm vero ꝙ omni aiali neceſſe eſt ineſſe tactũ. Nũc ꝓſequit̃ ſcdm, ⁊ ꝓcedit reſolutorie (vt Philoponus innuit) ꝓponit tamẽ pmo illud, qđ vult ꝓbare, ⁊ dicit. Hoc aũt. ſ. ꝙ oibus aialibus inſit tactiuuz ſiue tactus, ex his, quę ſtatim dicemus / manifeſtuz eſt: deinde ꝓſeqt̃ a pmo ad vltimũ ſyllogiçãs, dicẽs. Quoniaz enim aial eſt corpus aiatũ, corpus aũt. ſ. aiatuz omne eſt tãgibile, ergo ſupple aial eſt corpus tãgibile. Eſt eniz ſyllogiſmus, omne corpus aiatum. ſ. gñabile ⁊ corruptibile (de h eiz loqmur) eſt tãgibile, omne aial eſt corpus aiatum gñabile. ergo omne aial eſt tãgibile. Ultra tãgibile aũt omne, eſt corpus qđ eſt tactu ſenſibile, vt mixtũ ex calido, frigido, humido, ⁊ ſicco. omne aial eſt corpus tãgibile. g̃ omne aial eſt mixtũ ſenſibile ſenſu tactus. Deinde facit tertiũ ſyllm hypotheticũ hoc pacto / ſi aial debet ſaluari, debet eſſe tactiuũ, ſed aial debet ſaluari, ergo de facto debet eſſe tactiuũ. Maiorẽ ꝓbat, cum dicit. Alij eniz ſenſus p alia. ſ. extranea, ⁊ remota media ſentiũt ſua ſenſibilia vt olfatus odorabilia / viſus viſibilia / auditus audibilia. At tangẽs, niſi habeat ſenſum quo ſentiat tãgibilia, quę poſſint ipm corrũpere, ⁊ quidẽ de ꝓprimo / nõ poterit hęc quidẽ illoꝝ fugere, atqz euitare, illa aũt accipere vt vtilia, ⁊ vitę ꝓficia. Minor vero pz ex dictis, aial enim cum ſit mixtuz tãgibile, vt ꝓbatuz eſt, debet ſaluari, ⁊ ꝓſeruari ne corrũpat̃ ante tẽpus ſuę corruptionis. ꝓpterea dicit. Si vero hoc fuerit, vt. ſ. ꝙ nec aial fugit, nec ꝓſeqtur vtile / ĩpoſſibile eſt ſaluari certo dato tpe. ergo ſi debet ſaluari certo dato tẽpore / debet hẽe ſenſum, quo poſſit diſcernẽ ꝑniciosum / ⁊ aſſeq vitale, talis aũt eſt tactus, ſolus enim hic diſcernit hęc de ꝓprimo. ¶ Quo vero ad vba attinet, aiaduerſione dignũ duplex eẽ necẽium, ſimpliciter, ⁊ ex cõditione, aial hẽe tactũ ⁊ eſt ſimplr neceſſarium, aliogn aial non eẽt aial, ⁊ eſt necẽium ſi debeat certo tẽpore viuere. Quia igit̃ hic ꝓbauit aial debẽ hẽe tactuz necẽio neceſſitate cõditionis, ideo rem hãc ſyllo hypothetico ꝓbauit. ſ. ꝙ ſi aial debeat ſaluari, neceſſe eſt hẽre tactum. accipit autẽ ꝙ debeat ſaluari certo dato tpe, q2 eſt mixtũ corruptibile ⁊ gñabile. Hęc de textu.

¶ Quapropter ⁊ ipſe guſtus: quaſi tactus eſt qdam. eſt enim: alimẽti ſenſus. at alimẽtum: corpus eſt qđ tactu percipit̃. Sonus autẽ ⁊ color ⁊ odor: non nutriũt nec accretionem decretionẽue faciũt. Quare neceſſe eſt ipſum guſtuz tactũ quẽdam eſſe: quia rei tãgibilis ac nutritiuae eſt ſenſus. Hi igit̃ ſenſus: neceſſarij ſunt aiali. atqz perſpicuum eſt: fieri nõ poſſe vt ſit animal abſqz tactu.

¶ Quapropter ⁊ guſtus eſt vt tactus qdaz. alimenti enim eſt. alimẽtuz aũt corpus tãgibile eſt. Sonus autem, ⁊ color, ⁊ odor, non alunt, neqz faciũt augmẽtuz, aut decremẽtũ. Quãobrẽ, ⁊ guſtũ neceſſe eſt tactũ, eẽ quẽdam, q2 tãgibilis ⁊ vegetatiui ſenſus eſt. Hi igit̃ neceſſarij ſunt aiali, atqz manifeſtuz eſt, ꝙ nõ eſt poſſibile ſine tactu aial eſſe. Tex.cõ.64

COMMENTARIVM.

¶ Propoſuit tactũ eẽ necẽiuz aialibus, obiter quaſi digrediẽs ꝓbat guſtũ eſſe necẽium aialibus eadẽ rõne, qua tactus eſt aiali necẽius. eſt eniz tactus necẽius aialib^{9}, ſi aial certo tẽpoꝝ ſpatio ſuari debeat, hac etiaz rõne ⁊ guſtus necẽius eſt oibus aialib^{9}, q2 guſtu diſcernit alimẽtũ cõueniẽs, ⁊ refutat alimẽtũ ꝑniciosum. Unde dicit. Quapropter ⁊ guſtus eſt, vt tactus qdaz. ſ. inquãtũ eſt ſenſus alimẽti diſcernẽs bonuz a nõ bono, ꝑniciosum a ſalutifero. Modo ꝯſtat alimẽtũ eẽ quoddã tãgibile, ergo eius ſenſus eſt qdã tactus. Quia vero qs poſſet dicere cęteros ſenſus eẽ quodã modo guſtũ / vel tactũ, hoc excludẽs, dicit. Sonus aũt ⁊ color, ⁊ odor, nõ alunt, neqz faciũt augmẽtuz, aut decremẽtum: ⁊ ſic ſenſus eoꝝ nõ pñt dici guſtus vel tactus. ꝓpterea repetit qđ dixit, cũ inqt, Quãobrez ⁊ guſtũ neceſſe eſt tactũ quẽdã eſſe, q2 eſt ſenſus tãgibilis ⁊ vegetatiui h eſt nutritiui, qđ eſt tãgibile. ¶ Philoponus aũt dicit Ari^{lem} hic oſtẽdiſſe guſtũ eẽ tactũ quẽdam obiter, q2 cum dixit, ꝙ tact^{9} ſolus ſuſcipiẽs ſentit, poſſet qs dicere, ꝙ guſtus etiã ſuſcipiẽs ſentit, ideo dixit, ꝙ guſtus eſt vt qdaz tact^{9}: q2 imediate ſentit veluti tact^{9}, ⁊ id, qđ ſentit, eſt qđdam tãgibile. Reſoluit aũt Philoponus hunc textuz in tres ſyllos. Primus eſt, ſi tactus eſt aiali necẽius, ⁊ guſtus etiã eſt aiali necẽius: per hũc enim nutriuntur,

mur, guſtus igiť eſt tact⁹. dedit aũt itelligẽ hũc ſyll'm cuꝫ dixit. [Quapropter ⁊ guſtus vt tact⁹ q̃dã eſt.] Secũdus ſyll'us eſt, ꝙ guſtus eſt tactus nutrimẽti, quẽ ponit, cum inq̃t. [Alimẽti eniꝫ eſt. Alimẽtũ aũt corpus tãgibile eſt.] g̃ guſtus eſt, vt tactus. Tertius vo eſt, q̃a guſtus eſt eius, qȯ per ſe nutrit, ⁊ per ſe eſt tãgibile, ſonus autez ⁊ cętera ſenſibilia nõ nutriũt, nec ſunt ſenſibilia. Ex his ergo cõcludit, hi igiť .ſ. tact⁹ ⁊ guſtus necꝭ ſunt aiali atq; manifeſtuꝫ eſt, ꝙ nõ eſt poſſibile ſine tactu aial eẽ. Patet g̃ guſtum eẽ tactũ aliquo modo, ⁊ quatenus eſt nec̃ius ſi aial debeat ſaluari, ⁊ q̃tenus eſt eoꝝ, quę tãgibilia ſunt.

¶ At caeteri ſenſus: boni ſunt gratia. ⁊ definito iam generi nõ cuiuis aialiũ ſine vllo diſcrimine: ſed cuidam vt gradiẽti, neceſſe eſt inſint. nam ſi conſeruari debeat: nõ ſolum tãgendo ſed eminus etiam ſentire ipſuꝫ oportet. Qȯ quidẽ erit: ſi per externũ ſentire mediũ poſſit, hoc pacto vt a ſenſibili quidẽ medium, ab hoc autẽ ipm patiať ac moueať.

¶ Aliĳ autez ꝓpter bonũ. ⁊ generi animaliũ iam, non cuicũq;, ſed cuidam, vt ꝓgreſſiuo, neceſſe eſt ineſſe. Si enim debeat ſaluari, nõ ſolũ oportet tangẽdo ſentire, ſed ⁊ de longe.

Tex.cõ.65 Hoc autez erit ſi per mediũ ſenſitiuũ fuerit, eo ꝙ illud q̃dem a ſenſibili patiať, ⁊ moueatur, ipſum autem ab illo.

COMMENTARIVM.

¶ Sed dices, ſi guſtus ⁊ tact⁹ ſunt aialibus necꝭ, ad quid dati ſunt alĳ tres ſenſus ipſis aialib⁹, quaſi rñdẽs, dicit. Alĳ aũt ꝓpter bonũ, h̃ eſt ad melius eẽ, viſus eniꝫ olfatus, ⁊ auditus nõ ſunt necꝭ aialibus ſimpl'r, ſunt tñ aliq̃bus aialib⁹ dati ꝓpter melius: ⁊ addit, ꝙ ſi aialib⁹ ſint dati ꝓpter neceſſitatẽ ſi debeãt ſaluari, nõ cuicũq; aialium gñi iam, ſed cuidã tñ .ſ. ſolũ aiali ꝓgreſſiuo, qȯ quęrit cibuꝫ a lõge: q̃ tale ꝓgreſſiuũ aial ſi ſaluari debet, nõ ſolũ opꝫ tãgẽdo ſentire, hoc eſt nõ ſolũ debet hr̃e ſenſus, quibus de ꝓpe ſentiat, ſed eos, q̃bus ſentiat ⁊ de lõge, hoc .ſ. ſentire de lõge erit, q̃ſi dicat, qȯ q̃dez ſentire de lõge erit ſi ſenſitiuũ fuerit ſentiẽs per mediũ .ſ. aerem vel aquam, nã cum ſenſitiuũ ſentit per aerem vel aquã aliqȯ ſenſibile, illud mediũ per qȯ ſentit, patiť, ⁊ moueť ab ipſo ſenſibili. Ipm autẽ ſenſitiuũ mouebiť ab illo medio moto: h̃ enim modo ſentire fit a remotis: vt dictũ eſt 2° huius.

¶ Patet g̃ ex his cęteros ſenſus nõ eſſe nec̃ios aiali, vt aial eſt, ſed eẽ dato aialib⁹ ad melius eẽ, vt .ſ. per ipos appręhẽdat plura ſenſibilia. Patet 2°, ꝙ ſi ſint dati aialib⁹ ꝓpter neceſſitatẽ, nõ ſunt dati niſi aialibus ꝓgreſſiuis ſi debẽt ſaluari certo vitę ſpatio: cum hęc aialia quęrant cibos a lõge: hoc pacto expoſuit Them. ¶ Philoponus aũt dicit Ari^lem per hęc demõſtraſſe dr̃iaꝫ iter aialia penes ſenſus. dixit enim ↄueniẽtias, dixit eniꝫ omnia aialia habere tactũ, ⁊ eſſe mixta: nũc vult, vt tangat differẽtiaꝫ, quę eſt, ꝙ quędaꝫ animalia vltra hęc, habẽt cęteros ſenſus propter cauſas aſſignatas.

¶ Nam vt in motu ad locũ accõmodato fieri ſolet, cuꝫ per multa efficiť (primũ nãq; mouẽs: pellit ſenſum, pellendoq; facit vt illud pellat id qȯ deinceps poſt illud eſt collocatũ. fitq; hoc pacto motus: per mediũ. atq; primũ quidẽ: pellit ⁊ nõ pelliť. vltimuꝫ autez: pelliť ⁊ non pellit. mediuꝫ vo: pelliť atq; pellit. ⁊ interdũ plura ſunt media: interduꝫ pauciora) ſic ⁊ in alteratione fieri ſolet hoc excepto dũtaxat, id inquã qȯ alterat eodem in loco manere. veluti ſi quiſpiaꝫ in ceraꝫ tinxerit: vſq; ad id mota eſt, vſq;quo tinxit. lapis autẽ nõ moueť: at aqua ad diſtantiam longã. aer aũt ad lõgiorem moueť, atq; agit ⁊ patiť: ſi maneat, ſitq; vnus ⁊ nõ diuiſus.

¶ Sicut enim mouẽs ſm locum vſq; ad aliquid permutationẽ facit, ⁊ pellens alterũ facit vt pellat, ⁊ eſt per medium motus, ⁊ primuꝫ quidẽ mouens pellit non pulſum. vltimum aũt ſoluꝫ pelliť non pellẽs, mediũ aũt vtraq;: multa autez media: ſic in alteratione pręterq̃ ꝙ manẽs in eodẽ loco alterat, vt ſi quis in ceram tinxerit, vſq; ad id mota eſt, quouſq; tinxit. lapis aũt nihil, ſed aqua vſq; ad procul: aer autez ad plurimũ mouetur, ⁊ agit, ⁊ patiť, ſi maneat, ⁊ vnus ſit.

COMMENTARIVM.

¶ Qm̃ dictũ eſt, ꝙ quędã ſenſitiua per mediũ ſuſcipiũt, oſtẽdo hoc exẽplo ſumpto ab ipa pulſione, ⁊ inq̃t, ꝙ velut in his, quę moueñ ſm locũ quędã ſoluꝫ mouent, vt manus, quę mouet virgã. Alia mouẽt, ⁊ moueñ, vt virga, quę mouet lapidẽ, ⁊ moueť a manu. Alia deniq; mouẽtur tñ, ⁊ nõ mouẽt, vt lapis, qui moueť, ⁊ demũ nihil mouet. Diciť autez (vt Philoponus inq̃t) primũ qȯ mouet tñ, pellẽs tñ: ſumpſimus enim mouẽs pro pellẽte, quare veluti in pulſione, primuꝫ quidẽ pellit tñ: mediũ vo pelliť ⁊ pellit, vltimũ pelliť tñ. ita in his quę ſm alterationem ſunt, ſenſibile quidẽ ſolũmodo pellit, hoc eſt trãſmutat, intermediuꝫ vo .ſ. aer vel aqua ⁊ trãſmutať a ſenſibili, ⁊ trãſmutat ſenſum, ſenſus vo ſolũ trãſmutať. Eſt tamẽ hęc differẽtia, qm̃ in manu quidẽ ⁊ virga ineſt motus in loco: ⁊ ſic nõ pellunt, niſi moueanť ſm locũ: in alteratione vo quę fit in ſenſibus: ſenſibili ipo exñte immobili, trãſmutatio facta eſt. Unde dicit. Sicut eniꝫ mouẽs ſm locũ vſq; ad aliq̃d ꝑmutationẽ facit, nõ enim ad immẽſum mouẽs mouet, ⁊ pellẽs .ſ. manus alteꝝ .ſ. v'gaꝫ facit vt pellat, ⁊ eſt mot⁹ hic pulſionis per mediũ fact⁹, ⁊ primũ quidẽ mouẽs .ſ. manus pellit nõ pulſuꝫ, vltimũ autẽ .ſ. lapis pellitur nõ pellẽs, mediũ aũt vtraq; eſt: ſciliꝫ virga, ⁊ nõ modo vnũ mediũ pelliť ⁊ pellitur: ſed multa media, quia põt mediũ eſſe ⁊ virga, ⁊ lignũ, ⁊ ferruꝫ, per quę fit motus. Applicat exẽplũ ad rem, ⁊ dicit. Sic in alteratiõe .ſ. qua ſenſus alterať a ſenſibili, vt exponit Philoponus, ſupple eſt primuꝫ vltimũ ⁊ mediũ, ponit tamẽ dr̃iam, ⁊ inq̃t. Prętereq̃ ꝙ ſenſibile manẽs in eodẽ loco alterat mediũ ⁊ ſenſum, nõ motũ ſm locum: qȯ declarat exẽplo, ⁊ dicit. Sicut ſi aliq̃s in ceraꝫ tinxerit hoc eſt impręſſerit, cera ab imp̃mẽte mota eſt vſq; ad aliquid non ſm totũ, ſic ſenſibile mouet mediũ per partẽ poſt pteꝫ vſq; ſenſuꝫ. Quia vo de medĳs locutus eſt, quę formas ſuſcipiũt, ideo, vt Philopon⁹ inq̃t, de medĳs differẽtiaꝫ quãdam dicit, nam vt inq̃t vſq; q̃d figurať, ⁊ non per totum. Aqua vo plus q̃ cera, aqua enim quaſi per totũ ſuſcipit ſpẽs. aer adhuc plus, q̃ ꝓpe per totũ ſuſcipit ſpẽs, eſt .n. bñ formabilis. Quędaꝫ aũt nullo modo figurãtur, vt lapis. Addit tñ ſi aer maneat ⁊ vnus ſit, q̃ ſi diſſecať, nõ ſic ſm totũ figurať: vt Philoponus exponit.

¶ Quapropter ⁊ de reflexione melius eſt aerez a figura coloreq; pati quouſq; ſit vnus (eſt aũt vnus: in ipſo leui) q̃ egrediẽtez viſionem frãgi atq; re-

flecti cēſere. Quocirca rurſus hic mouet viſum: p inde atqȝ ſi ſignum quod in ceram imprimit, tranſmitteretur vſqȝ ad finem.

¶ Unde de refractione eſt melius aereȝ pati a colore, ⁊ figura vſquequo ſit vnus (in leui auteȝ eſt vnus) q̄ȝ viſum egredienteȝ refrãgi. Quapropter iterȝ ⁊ hic viſuȝ mouebit, ſicut vtiqȝ ſi cerę ſignū ad finē vſqȝ ſuccederet.

COMMENTARIVM.

¶ Ex his cōcludit eē melius dicere ꝙ viſio fiat ab externis ſenſibilibus intramittēdo, q̄ȝ per egreſſionē ſpūs viſualis ad viſibile, ⁊ dicit. Unde de refractione viſuali eſt melius aerem pati a colore ⁊ figura, ⁊ ſupple viſum pati ab aere moto ab illis, modo aer ſit vnus, ſicut facile pōt eē vnus, q2 leuis: leuia enim cum frãgunt facile vniunt. Grauia v̄o, q2 dura, poſtq̄ȝ fracta ſunt, nō de leui vniuntur. eſt melius dico, q̄ȝ viſum ſiue viſualē ſpūm egredientem ad viſibile refrãgi iterū ad oculuȝ, vt nōnulli dicūt, hoc eē melius nō alio ꝑbauit Ari^{les}, niſi exēplo ſumpto a pulſione. Recolligit ḡ ꝓpoſitū, ⁊ dicit. Quapropter et iterū hic aer motus a colore vel figura viſum mouebit, eo modo quo ſi aliqͦd ſignū p̄mo figuraret primã partē cerę, deinde 2^{am} vſqȝ ad finē per ptē poſt partē. Ex hiſce pȝ qd ſit ſentire de lōge, ⁊ qd de ꝓpe, vt ꝓpoſuit.

¶ At qui perſpicuū eſt: fieri nō poſſe vt corpus aialis ſit ſimplex, igneum inq̄ȝ aut aqueum, aut aereuȝ. Naȝ nullus alius ſenſus: abſqȝ tactu haberi poteſt. corpus enim animalis omnis: vt dictū eſt, vim habet ſentiendi tangendo.

Tex.c.66. ¶ Q2 auteȝ impoſſibile ſit ſimplex eſſe aialis corpus: manifeſtū eſt. dico auteȝ, vt igneuȝ, aut aereum. Sine enim tactu nullū cōtingit alium ſenſum hēre. corpus enim animatum omne tactiuū eſt, ſicut dictum eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Declarauit oībus aialibus ineſſe tactū, nūc declarat, ꝙ corpus aialis nō pōt eē ſimplex: qͦd erat primū, qͦd ꝓpoſuit, cur v̄o h̄ faciat, Expoſitores dixerūt h̄ facere Ariſtotelē, vt repellat poſitionē Platonis, qui aſſeruit quędaȝ eē aialia aerea, alia ignea, alia cęleſtia. quę dęmones appellauit Apulleius: his enim tribuerūt Platonici oēs ſenſus p̄ter tactū. tribuerūt etiam intellectū, ſiue rōnaleȝ aiam, qua ⁊ aialia rōnalia dicerētur, vt Porphyrius autumat. Ari^{les} ergo volēs hoc aialiū genus refellē. Primo ex dictis ꝯcludit nullū eſſe aialis corpus ſimplex, q2 declaratū eſt oībus aialibus ineē tactū. Modo tactus non ineſt niſi mixtis. nec pōt ineē illis alius ſenſus ſine tactu, q2 tactus eſt p̄mus ſenſus, quo nō exiſtēte, alij nō inerūt. Unde inq̄t. Q2 aūt impoſſibile ſit ſimplex eē aialis corpus, vt igneum aut aereum: ex dictis, manifeſtū eſt, quę breuibus reſumit, ⁊ inq̄t. Sine enim tactu nullū aliū ſenſum aial ip̄m cōtingit hr̄e, cum ſit p̄mus, ⁊ declaratū eſt omne corpus aiatū. ſ. aia ſenſitiua eſſe tactiuū, quare nullū ſimplex corpus pōt eſſe aialis: nō enim illud pōt hr̄e alios ſenſus ſine tactu, nec pōt hr̄e tactum: in re ex dictis patet corpus aialis nullum eſſe ſimplex.

¶ Caetera aūt aelemēta p̄ter terraȝ: inſtrumēta ſenſus fieri poſſunt. Atqȝ omne tale: per aliud ſentiendo ſenſuȝ nimirū efficit, ⁊ per media. at tactus: in tãgendo ſenſibilia ſua ꝯſiſtit. Quapropter: ⁊ hoc nomine nūcupat. atqȝ tametſi caetera quoqȝ ſenſuum inſtr̄a tactu ſentiūt: t̄n per aliud medium ſentiūt. at ipſe tactus: per ſeip̄m ſolus ſentire videt.

¶ Alia auteȝ, p̄ter terrã, ſenſoria quidē vtiqȝ fient. Verū oīa per aliud ſentiēdo faciūt ſenſum, ⁊ per medium. tactus aūt eſt in tangēdo ipſa. Quapropter ⁊ h̄ nomē habet. attamen ⁊ alij ſenſus tactu ſentiunt, ſed per alia: hic aūt videt ſolus per ſeipſum.

COMMENTARIVM.

¶ Sed dices ſi corpus aialis nō pōt eē ſimplex, q2 ſenſitiuuȝ nō pōt eē ſimplex: verū ęl'nta ſint aliquo modo ad ſentiēduȝ necia, r̄ndet anteq̄ȝ cōpleat ſermonē, quē incepit, ⁊ dicit ꝙ alia ęl'nta p̄ter terrã. ſ. aer, aqua, ⁊ ignis ſenſibus vtilia ſunt, ſaltē vt ſenſoria, quę ſunt inſtr̄a ſenſuū. oculus. n. aqueus ⁊ aereus exiſtēs eſt ſenſoriū viſus, ⁊ ſic de alijs ęl'ntis, vt dictuȝ eſt 2° huius. ergo lȝ corpus aialis nō poſſit eē ſimplex ęl'ntuȝ, t̄n ſenſoriū p̄dn̄anter poteſt eſſe ęl'ntuȝ excepta terra. ¶ Sed dices, ſi ęl'nta p̄ñt eē ſenſoria ſaltē p̄dn̄anter accepta, vtruȝ eodē modo faciēdo ad ipſaȝ ſenſationē ſicut tactoriū. ¶ R̄ndet ꝙ nō, q2 ipſa nō faciūt ad ſenſationē niſi per media, tactorium ſiue tactus ſine medio externo. Un̄ dicit. Veruȝ oīa hęc p̄ter terrã q̄ȝq̄ȝ ſint ſenſoria faciūt ſenſum ſiue ſenſationē per aliud ⁊ ꝑ mediū. ſ. externuȝ. tact⁹ aūt ſiue tactoriū eſt in tãgēdo ipſa ſenſibilia, ⁊ hac rōne vēdicauit ſibi nomē tact⁹, qͦd ſit ſtans cuȝ alio. ¶ Sȝ dices, nōne alij ſenſus ꝑ tactū ſentiūt, vt dictū eſt 2° huius. Nō. n. viſus pōt vidē, niſi ſpēȝ rei viſę tãgat. ¶ R̄ndet attn̄ ⁊ alij ſenſus tactu ſentiūt: nō. n. p̄ñt ſentire, niſi tãgãt ⁊ ſil' ſint cuȝ ſpēb⁹ ſenſibiliū. verū talē ſimultatē nō hn̄t niſi ꝑ alia media p̄us mota a ſenſibilib⁹. Sed tactus hic vr̄ ſolus tãgēs per ſe ip̄m, ⁊ nō per mediū externū. His ergo v̄bis nullã aliaȝ formã poſſumus aſſignare faciliorem: nec Philoponus, nec Them. nec Simpl'. hęc legit ad v̄bum.

¶ Quibus efficit: vt nulluȝ talium aelemētoꝝ corpus ſit aialis. At v̄o: neqȝ terreum eſſe pōt. tactus enim: veluti mediocritas eſt omniū tãgibiliuȝ. ⁊ inſtrumētuȝ ipſius: nō modo terrae differētiaꝝ eſt ſuſceptiuū, ſed etiã calidi frigidiqȝ, caeteroꝝūqȝ oīum tãgibiliuȝ. Et ideo neqȝ oſſibus, neqȝ pilis, neqȝ talibus partibus vllis oīno ſentimus: q2 terrea ſunt. Hinc ⁊ plãtae omniū ſenſuuȝ ſunt, vt patet, expertes: q2 ⁊ ipſae terrae ſunt. At abſqȝ tactu: fieri non pōt, vt alius quiſq̄ȝ ſit ſenſus. huius autē inſtr̄m ſenſus: neqȝ terrae eſt, neqȝ caeteroꝝ vllius aelm̄toꝝ.

¶ Quare huiuſmodi quidē ęlemētoꝝ nullū vtiqȝ erit corpus aialis. Neqȝ igit terrenuȝ. omniū enim tãgibilium tactus eſt ſicut medietas, ⁊ ſuſceptiuū eſt ſenſoriuȝ non ſolum differētiarū, quęcūqȝ terrę ſunt, ſed ⁊ calidi ⁊ frigidi, ⁊ alioꝝ omniū tãgibiliū. Et ꝓpter hoc oſſibus, ⁊ capillis, ⁊ huiuſmodi ptibus nō ſentimus: quia terrę ſunt. Et plãtę etiam ob hoc nulluȝ habēt ſenſum, quia terrę ſunt. Sine aūt tactu, nullū poſſibile eſt aliuȝ eſſe. hoc autem ſenſoriuȝ, neqȝ eſt terrę, neqȝ alterius vllius ęlementorum.

Digitized by Google

COMMENTARIVM.

¶ Duo declarauit, ⁊ q̄ corpus aialis non ſit ſimplex, ⁊ q̄ elemēta p̄ter terram ſunt ſenſoria ſaltē p̄dominānter. Ex his duobus cōcludit q̄ nullum trium elemētoꝝ eſt corpus aialis totū: tum q̄a corpus aialis nō eſt ſimplex: tum q̄a hęc tria elemēta ſunt ſenſoria, ⁊ īſtrumēta ſenſuū. ⁊ quia nōnulli dixerūt terrenū corpus eſſe aialis, vt illi qui dixerūt terram eſſe dęmogorgonem deū deoꝝ, ideo cōtra hoc infert q̄ neq̄ terrenū corpus poteſt eſſe corpus aialis. Qd̄ p̄bat tribus rōnibus. Primo quia oporteret hēre tactū, modo terra nō habet tactū: quia tactus eſt virtus fundata in mixtura quattuoꝛ qualitatū. tactus enim eſt ſicut medietas tangibiliū ⁊ tactoriū eſt veluti ſuſceptiuū non ſolū differētiarū terrę, quę ſunt frigidū ⁊ ſiccum: ſed calidi ⁊ frigidi, ⁊ oīum alioꝝ ſenſibiliū. Modo in terra nō pōt eſſe hęc mediocritas, neq̄ pōt terra hēre tale ſenſoriū taliū ſuſceptiuū: ergo terra non pōt eē corpus aialis. ¶ Secūdo hoc p̄bat ſigno ſumpto ab illis, q̄bus nimia terreſtreitas p̄dn̄atur. nam videmus nos non ſentire mediātibus capillis, oſſibus ⁊ vnguib⁹, vbi terreſtreitas p̄dn̄atur. ergo a fortiori nec terra ſentire pōt. ¶ Tertio hoc p̄bat ſigno a plātis, quę non ſentiūt p̄pter dominiū terreſtreitatis in illis. ¶ Sed dices, nunq̄d terrenū corpus poſſit hēre alios ſenſus p̄ter tactū. ¶ Reſpōdet p̄ter autē tactū nullū poſſibile eſt aliū ſenſum eē in terra, ergo ſi ei nō ineſt tactus, nullus inerit. ¶ Sed adhuc dices, vtrū terra vel aliquod elemētoꝝ poſſit eſſe organū tactus, ſicut pōt aer eſſe organū viſus. ¶ Reſpōdet hoc autē ſenſoriū qd̄ eſt organū tactus, neq̄ pōt eē terrę, aut alterius vllius elementoꝝ p̄dominānter, ſed oportet tactoriū eē mixturam elemētoꝝ, ſi debet eē cōueniēs inſtrumētū tangēdi: cuius ſignum eſt, quia quāto tactorium eſt tēperatius, tāto eſt magis idoneum.

¶ Haec cum ita ſint: p̄z aialia neceſſario mori cum hoc ſolo ſenſu tactus priuātur. neq̄ enim fieri pōt vt hūc ſenſum nō aial habeat: neq̄ ſi aial eſt, alium ſenſum p̄ter hunc habere neceſſe eſt.

Tex.c.67. ¶ Manifeſtū eſt igitur, q̄ neceſſe eſt hoc ſolo priuata ſenſu aialia, mori. Neq̄ enim hūc poſſibile eſt hēre nō exiſtēs aial: neq̄ cum ſit aial: alium hēre neceſſe eſt p̄ter hunc.

COMMENTARIVM.

¶ Ex dictis īfert quo modo ſe habēt ſenſus ad aial, ⁊ primo quo modo ad aial ſe habeat tactus, ⁊ dicit. Q: ex dictis patet, quoniā aialia neceſſe eſt mori ſolo tact⁹ ſenſu p̄uata. cū enim aial pungit̄, aut coquit̄, ⁊ nō ſentit, mortuus eſt. Affert ſc̄o cauſam ex dictis, q̄a quum aial perit, ⁊ nō exiſtit, mox perit, ⁊ tactus, ⁊ cum aial eſt, nullū aliū ſenſum neceſſe eſt hēre in eo q̄ aial p̄ter tactū. Quia igit̄ tactus cum aiali cōuertit̄: iure patet aialia ſolo tactu priuata mori. Sed dices etiā priuata guſtu neceſſe eſt mori. Iam patuit ſolutio, q̄ quo guſtus quidā tactus eſt, ſic aialia guſtu priuata neceſſe eſt mori: quo ſc̄o guſtus differt a tactu. ſ. vt eſt p̄ceptiuus delectationis cibalis, vt ſic nō oportet eo mori aial, quo guſtu vacat.

¶ Et p̄pterea fit vt caetera quidē ſenſibilia nō corrūpant ſuis exuperationibus aial, coloꝛ inquā ſonus ⁊ odoꝛ, ſed ipſa tm̄ ſenſuum inſtrumēta: niſi per accidēs. vt ſi ſimul cum ſono pulſio ictuſq̄ fiat: ⁊ ſi a rebus quae videntur atq̄ ab olentibus alia moueātur quae tactu corrūpunt. ſapoꝛ etiam hoc ſane corrūpit: quo ſimul accidit ipſū tāgibile eſſe. Exuperationes autē tāgibilium, vt calidoꝝ, frigidorū ⁊ huiuſmodi: ip̄m interficiūt atq̄ interimūt animal. exuperatio enim ſenſibilis cuiuſuis: ſenſus deſtruit inſtrumētum atq̄ deuaſtat. Quare ⁊ tāgibile exuperans: ipſum deſtruit tactū. At hoc ſenſu: definitū eſt animal. ſine nāq̄ tactu fieri non poſſe vt ſit animal: demōſtrauimus. Quāobrem exupationes eorum quae tactu percipiūtur: nō ſolū inſtr̄m ipſius ſenſus, verū etiam aial ip̄m interimūt atq̄ corrumpunt. q̄ꝛ neceſſe eſt aial: hūc ſolum habere.

¶ Et propter hoc quidē alia ſenſibilia excellētijs nō corrūpunt animal, vt coloꝛ, ⁊ odoꝛ, ⁊ ſonus: ſed ſolum ſenſoria: niſi per accidēs, vtpote ſi ſimul cum ſono pulſio fiat, ⁊ ictus. ⁊ a viſis, ⁊ odore alia moueantur, quę tactu corrūpunt. ⁊ ſapoꝛ autē ſm̄ q̄ accidit ſimul tactiuū eē: ſic corrūpit. Tāgibilium aūt excellentia, vt calidoꝝ, ⁊ frigidoꝝ, ⁊ duroꝛum corrūpit aial. Omnis enim ſenſibilis excellētia corrūpit ſenſoriū. Quare ⁊ tangibile tactū. Sed hoc determinatū eſt ip̄m viuere. ſine enim tactu demōſtratū eſt q̄ impoſſibile eſt animal eſſe. Quocirca tāgibiliū excellentia, nō ſolū corrūpit ſenſoriū, ſed aial. q̄ꝛ neceſſe eſt, ſolum hēre hunc aial. tangibile tactiuum Tex.c.68.

COMMENTARIVM.

¶ Sc̄do ex dictis īfert quo modo ſenſibilia ſe habeāt ad aial quo ad corruptionē: ⁊ vult q̄ excellētię ceteroꝝ ſenſibiliū per ſe nō corrūpunt aial, ſed ſolū p̄pa ſenſoria, vt pollēs viſibile nō aial corrūpit, ſed viſoriū, pollēs ſonus nō aial, ſed auditoriū ſoluit. pollēs odoꝛ, nō animal, ſed olfatoriū deſtruit. dico per ſe, q̄a per accidēs vnumq̄dq̄ hoꝝ pōt corrūpe aial. vt ſi cum ſono fiat pulſio ⁊ ictus, vt in bōbarda, vel tonitruo. Sonus. n. non per ſe, ſed rōne eius: qd̄ cum eo ad aial p̄uenit, iterficit. ſilr ſi cum viſis, ⁊ odore alia moueant̄, quę tactu corrūpunt aial: ipſa etiam rōne illoꝝ corrūpūt aial. Viſio enim baſiliſci aial humanū necat, quo ſimul cum ſpecie viſibilis multiplicat̄ venenum, qd̄ tāgēs hoīem necat: ⁊ de odore ſili rōne. Sili rōne ſapoꝛ, non necat, quo ſapoꝛ eſt, ſed quo accidit eſſe tangibile, ſic corrūpit. Sic igit̄ p̄z, q̄ ceteroꝝ ſenſibiliū excellētię per ſe nō corrūpunt aial, ſed ſolū p̄pa ſenſoria: modo ad corruptionē ſenſoꝝ nō ſeq̄tur corruptio per ſe totius aialis. ergo excellētię ceteroꝝ ſenſibiliū nō corrūpūt per ſe aial. At excellētię tactiliū nō ſolū p̄pium ſenſoriū corrūpūt, ſed totū aial, q̄m tact⁹ ac tactoriū per totū aial eſt, vt Philoponus inq̄t. Unde dicit. Tactiliū autem excellētia, vt calidoꝝ frigidoꝝ ⁊ duroꝝ corrūpit aial, p̄bat per ea quę nūc dicta ſunt, dicēs. Oīs. n. ſenſibilis excellētia corrūpit ſenſum p̄piū ⁊ ſenſoriū p̄pium. g̊ tactile corrūpit tactū ⁊ tactoriū. Tūc vltra, ſed h̄ ſenſu. ſ. tactu, ⁊ eius tactorio determīatū eſt ip̄m viuere, qd̄ eſt p̄piū aiali, vt dictum eſt, q̄a. ſ. ſine tactu īpoſſibile eſt aial eē, g̊ excellētia tactiliū nō ſolū corrūpit ſenſorium. ſ. tactoriū ip̄m, ſed totū aial. q̄ꝛ (vt dictū eſt) neceſſe eſt aial ſolū hēre hūc ſenſum. ſ. tactū. Eſt g̊ ſyll's: corrūpens tactoriū, corrūpit aial, hęc patet, q̄ꝛ ſine tactorio aial eē non pōt, cū ſit per totū aial. Sed excellētia tactiliū corrūpit tactoriū, vt p̄z per rōnē gn̄alē, qua p̄batū eſt omne ſenſibile ex-

Digitized by Google

cellens corrumpe ſenſorium.ergo excelleſ tactile corrũpit aial. ¶ Ex his patet q̃uo ſenſibilia ſe hñt ad aial:qa (vt Them.colligit) excellẽtię tactilium per ſe ⁊ tactorũ ⁊ aial corrũpunt, excellẽtię cęterorum ſenſibiliũ:per ſe quidẽ ſenſoria:per accidẽs aial corrũpũt:quatenus cum eis multiplicant̃ malę qualitates, quę tangẽdo aial ipm necant. vt dicit̃ de baſiliſco, qui necat hominẽ, qui baſiliſcũ aſpicit:h enim (vt medici tradũt) nõ eſt, q baſiliſcus vt viſibilis corrũpat hominẽ, ſed quo ab eius oculis, ⁊ toto corpe exeunt vapores venenoſi, qui veniũt ad hoiem ſimul cum ſpẽbus viſibilib⁹, ⁊ aerem circa hoiem iſiciũt, qui aer iſect⁹ tãgit hoiem, ⁊ tactu hoiez necat. Silr corpa fetida multiplicãdo odorẽ in aere cum eo miſcẽt malas qualitates, quę iſiciẽtes aerem nos ambiẽtem, tãdẽ nos necant. ¶ Aiaduerte tñ q ſm ṽitatẽ dĩ, q baſiliſcus interficit hoiem, cũ ipſe pus hoiem videt. cũ aũt ↄtra hõ pus viderit baſiliſcũ, homo ſua viſione baſiliſcuz necat. Huius pblematis cã eẽ põt, q cum baſiliſcus hoiez pus videt, ab eius oculis exeũt vapores, qui iſiciũt aerez hominẽ tãgẽtez:⁊ ſic hoiez necat vaporib⁹ exeũtib⁹ ab oculis:per accidẽs aũt viſione:at cum hõ prius baſiliſcũ videt, etiã ab oculis hois exeũt vapores vſq ad baſiliſcũ, qui multiplicati cũ viſione hois aerez baſiliſcũ ambiẽtez inficiũt:⁊ ſic hõ necat viſione baſiliſcũ per accñs: vaporibus ṽo cum viſione multiplicatis per ſe: ſunt enim vapores, qui exeunt ab humanis oculis, ita pernecatiui baſiliſci, ſicut vapores exeuntes ab oculis baſiliſci, pnecatiui hois. ¶ Hac ratione vetulę videndo pueros afficiũt eos, quia ob earum oculis exeunt vapores malefici puerorũ, vt dictum eſt de baſiliſco.

¶ Caeteros autẽ ſenſus aial habet: non vt ſit, ſed vt bene ſit, vt antea diximus. Viſuz enim habet vt videat: qm̃ ⁊ in aere, ⁊ in aqua, et oĩno in pſpicuo degit. Guſtum aũt: ob id qd voluptate afficit aut dolore, vt in alimẽto ea ſentiat ⁊ cupiat ac moueatur. Et auditum: vt aliqd ſignificet̃. Linguam pterea: vt ipm aliquid alij per ipſam ſignificet.

¶ Alios aũt ſenſus habet aial, ſicut dictũ eſt, non vt ſit, ſed vt bene ſit. Ut viſuz: qꝛ in aere ⁊ aqua vt videat. oĩno autem, qꝛ in diaphano. Guſtum autẽ habet ꝓpter delectabile ⁊ triſte: vt ſentiat id, quod in alimẽto eſt, ⁊ cõcupiſcat, ⁊ moueatur. Audituz autem, vt ſignificetur aliquid ipſi. Linguam ṽo, vt ſignificet aliquid alteri.

COMMENTARIVM.

¶ Cępit declarare q̃uo ſenſus ad aial ipm ſe habeãt, ⁊ declarauit q tact⁹ ſe hꝫ ad aial cũ nec̃itate, interpoſuit pp illud q̃uo ſenſibilia ſe habẽt ad aial, nũc redit ad cõplẽdũ quo modo cęteri ſenſus ſe hñt ad aial: ⁊ dicit q cęteri ſenſus non ſe hñt ad aial pp neceſſitatẽ, qua aial eſt aial, qm̃ aial eẽ, ⁊ viuere põt ſine illis, ſꝫ ſunt ad bñ eẽ: ⁊ h declarat per ordinẽ, ⁊ dicit. Sicut ad bñ eẽ hꝫ viſum, qꝛ viuens in aere ⁊ aqua, vt videat per aerem ⁊ aquã ea, quę pcul ſunt: ⁊ nõ ſolũ videãt per aerez ⁊ aquã, ſꝫ vt videãt in diaphano, ⁊ p omne diaphanũ: videmus.n. per vitrũ, ⁊ per corpa cęleſtia: vt pꝫ. Unñ vt Philoponus inqt ex viſu aial hꝫ multas vtilitates: viſu.n. multas rerũ ſcias inuenimus. viſu etiã miteſcũt ferę, ac docent̃, ⁊ mãſueſiũt. Guſtũ etiã aial habet ad bñ eẽ, pp delectabile ⁊ triſte, vt ſentiat id qd in alimẽto eſt de delectabili vel de triſti, vt ↄcupiſcat in delectabili, ⁊ moueat̃ a triſti illud fugiẽdo.

vel vt moueat̃ ad quęrẽdũ ipm delectabile, qd in illo alimẽto cognit. Auditũ ṽo vt ſignet̃ aiali aliqd. ¶ Sed dices de aialib⁹ irrõnabilib⁹ nõ vr̃ valere h, nõ vr̃ aiali irrõnali ab altero aiali aliqd ſignari. ¶ Rñdet Philoponus, q etiã aialib⁹ irrõnabilib⁹ aliqd ſignat̃, nõ tñ illud qd ſignat̃ eſt ↄceptio, ſed affectio. Cui⁹ ſignũ affert, qꝛ audiẽtia pullos ipoꝝ, curãt ipos. g̃ per voces eſt aliq̃ ſignatio. Aut dicas, vt Philoponus inqt, q irrõnabilia audiẽtia ea, quę a nob ſignant, mãſueſcunt. Expoſitor aũt vult etiã irrõnalib⁹ a ſibi ſilib⁹ ⁊ ab alijs per voces aliquã cõceptionẽ ſignari, q̃tenus alteruꝫ aial alteri pdeſt, vel obeſt. Ultimo exponit iuuamẽtuꝫ linguę, in qua eſt guſtus: ⁊ dicit. Linguaꝫ ṽo hꝫ aial ad bñ eẽ. ſ. vt aial per linguã aliqd alteri ſignet, habet etiaꝫ linguã, vt Them. inqt, ad pceptionẽ ſapoꝝ: ⁊ ſic ad duplicẽ vtilitatẽ, ⁊ pro deguſtatione, ⁊ ad vocis offm̃. Veruꝫ, vt Auer. ait lingua re" deguſtationis vr̃ admodũ pp neceſſitatẽ aiali data. Sꝫ pro vocis officio, pp vtilitatẽ, ⁊ bñ eẽ. ¶ Sꝫ dices ſupius dixit aiali pgreſſiuo ceteros ſenſus etiã datos eẽ pp neceſſitatẽ, nũc ṽo dicit eſſe datos ad bñ eẽ. ¶ Rñdet Philoponus pgreſſiuis aialib⁹ cęteros ſenſus eſſe datos pp neceſſitatez nõ, quo aialia ſunt, ſed quo pgreſſiua ſunt: ⁊ ſic tollit̃ ↄdictio. Hęc ſunt, quę mihi vident̃ de 3° lº de aia. vbi habes etiã, quę in iuuẽta collegimus: q̃q̃ me inuito, ac neſciẽte fuerint publicata: vt in phę° diximus.

¶ Finis Piſis. 1520. p̊ Maij, Ad dei glioſiſſimi laudẽ.

¶ Expliciunt pręclariſſima Collectanea, Cõmẽtariaq in libros de Aia Ariſtotelis, nunc edita a celeberrimo hac noſtra tẽpeſtate phõ Auguſtino nipho medices Sueſſano fideliter impreſſa Venetijs ęre ⁊ ſollertia hęredũ q. dñi Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis: ⁊ ſociorum. Anno a Chriſti ortu. 1522. die 13° Maij.

Regiſtrum.

✠ a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t
A B C D E F G H I K L M

✠ n ſ t L M ſunt Terni: Ceteri alij Quaterni.

